Biographisch woordenboek der Noord- en Zuidnederlandsche letterkunde

J.G. Frederiks en F. Jos. van den Branden

bron
J.G. Frederiks en F. Jos. van den Branden, *Biographisch woordenboek der Noord- en Zuidnederlandsche letterkunde*. L.J. Veen, Amsterdam 1888-1891

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bran038biog01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

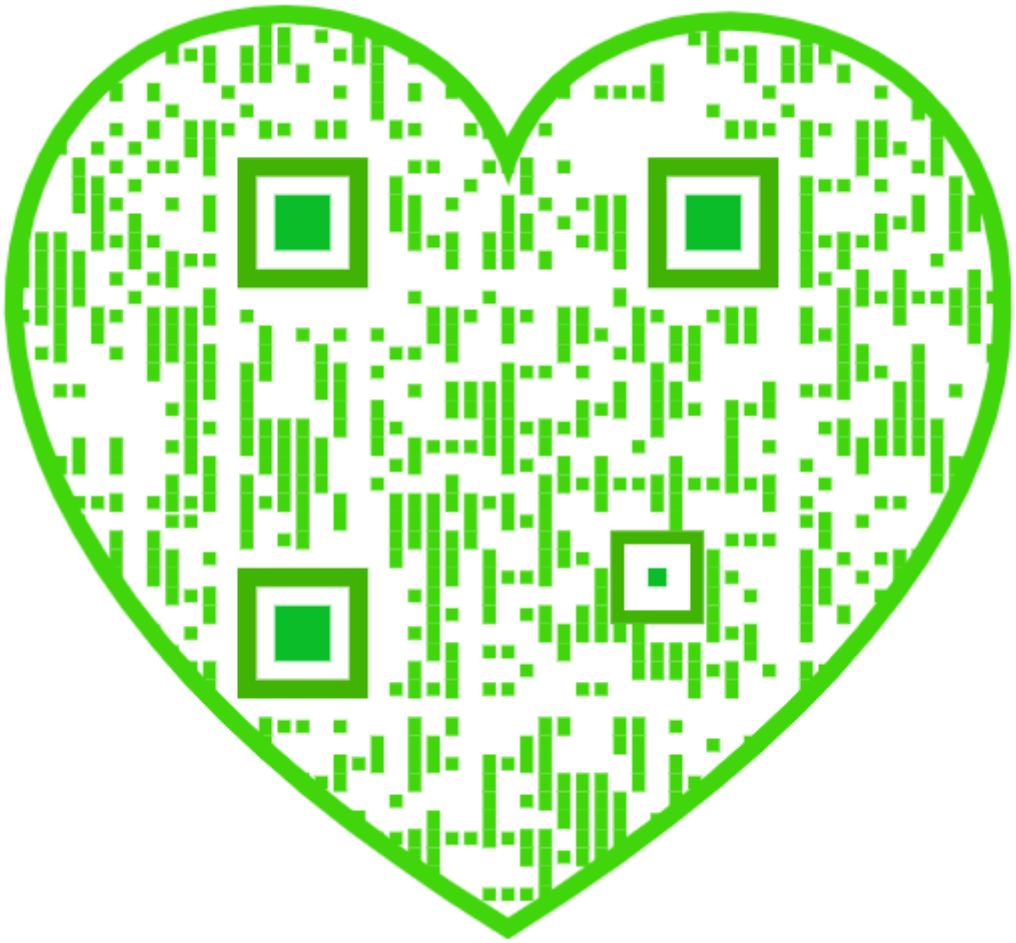

[A]

[Cornelis van der Aa]

Aa (*Cornelis van der*), gedoopt te Leiden 22 Oct. 1749, werd daar 1769 vrij-meester-boekverk.; 1770-'96 boekhand. en uitgever te Haarlem, waar hij wèl in '82 Loosjes' 'St.-Eustatius genomen en hernomen' uitgaf, doch spoedig als uiterst prinsgezind schrijver en uitgever optrad, dat hem vóor de revolutie tot tal van winstgevende betrekkingen bracht, doch hem, vooral na zijn ontslag als stadsboekbinder in '95, aan vervolging en mishandeling blootstelde. Door het schrijven van 'Mijne politicque denkwijze' en het verkoopen van 'Iets ter bemoediging van hun die niet hebben medegewerkt tot de revolutie des jaars 1795' werd hij in '96 veroordeeld tot vijf jaren tuchthuisstraf en eeuwige verbanning uit Holland. In '99 ontslagen, vestigde hij zich te Utrecht, waar hij tot 1807 van zijn pen en zijn handel leefde. In 1800 verspreidde hij er een anti-revolution. prospectus, dat hem 150 gld boete kostte. In 1807 gaf hij den boekhandel op, kwam toen naar Amst. waar hij nog tal van geschiedk. werken schreef en 26 Oct. 1815 overleed.

Behalve een aantal kleinere werkjes, meest van politieken aard, schreef hij: Mijne politicque denkwijze vrijmoedig geschetst, Haarl. 1795 (in 6 maanden 4 drukken); Gesch. van den jongst geëindigden Oorlog, 10 dln. m. pl. Amst. 1802-'8; Beknopt Handboekje der Vaderl. Geschiedenissen, 6 dln. m. pl., Amst. 1800-'3, herdrukt Dordr. 1804; Atlas van de Zeehavens der Bat. Rep., Amst. 1806; Gesch. van het Leven van Willem V, 5 dln., Amst. 1806-'9, herdr. Franeker, 1811; Geschiedenis der Vereen. Nederl. en derzelver buitenl. bezitt. 6 dln., Amst. 1804-'10; Echt verslag van de Gebeurenissen te Amst. en te Woerden in Nov. en Dec. 1813, 2 stukjes, Amst. 1813; De doorl. vorsten uit den huize Oranje-Nassau, 's-Gravenh. 1814, herdr. Amst. 1814; De Tyrannyen der Franschen in 1747 en 1795-1813, Amst. 1814.

(Librye, 1888.)

[Mr. Pierre Jean Baptiste Charles van der Aa]

Aa (*Mr. Pierre Jean Baptiste Charles van der*), uit een Luth. pred.-geslacht 31 Oct. 1770 te Haarlem geb., werd reeds in 1789 adv. te Amst., waar hij de omwenteling van '95 hielp bewerken. In 't volgend jaar werd hij baljuw van Amstelland en was van '97 tot 1805 secret. van Nieuwer-Amstel. De Rp. Schimmelpenninck, met wien hij in staatk. gevoelens verschilde, ontsloeg hem, waarop hij zich als adv. te Leiden vestigde. Ongezind om van vreemde souvereinen andermaal een ambt te aanvaarden, zette hij de praktijk voort, die, verbonden met zwaren letterarbeid, hem een bestaan gaf. De namen zijner beide vrouwen, Simon Thomas en Van Peene, zijn als toenaam of als psd. bekend gebleven. Hij overleed te Leiden 12 Mei 1812. Twee zijner zonen en een kleinzoon volgen.

Buiten zijne talrijke rechtsgel. werken gaf hij: Handboek voor de jongelingschap, Amst. 1802; Aanspraak in dichtmaat bij het heugelijk vredefeest, Amst. 1802; Redevoering over den minst geachten stand in den Burgerstaat, Amst. 1802; Kleine gedichtjes voor zeer jonge kinderen, Amst. 1803.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1812.)

[Mr. Christianus Petrus Eliza Robidé van der Aa]

Aa (*Mr. Christianus Petrus Eliza Robidé van der*), - zijn vaders moeder heette Joh. El. Robidé - 10 Oct. 1791 te Amst. ged., promov. 27 Dec. 1811 te Leiden; slechts vier maanden kon hij zich onder leiding van zijn vader (zie voorg. art.) in de praktijk oefenen. De ongunstige omstandigheden der familie deden hem in Friesland gemeentelijke betrekkingen bekleeden te Sneek, Lemmer en Lemsterland; in 1815 diende hij als vrijwilliger, trouwde in '16 Eelke Poppes, wier dichterlijke gaven zich in een enkel bundeltje ‘Eerstelingen’ hadden doen kennen, en werd twee jaar later procureur te Leeuwarden. In '30 huwde hij de eigenares van Den Hemelschen berg, bij Oosterbeek,

vestigde zich daarom in '34 te Arnhem, werd er rechter, en overl. na een lang zieleen lichaamslijden, 14 Mei 1841. Zijne geschriften en daden getuigen van vaderlandsliefde (o.a. na den dood van Van Speyck,) van belangstelling in volksgeluk, maatschappelijke welvaart en, naar zijn vermogen, in onze letteren.

Schr: Veel kleine afzonderlijke opstellen en gedichten, bijdr. voornamelijk in den Muzen-almanak, den Almanak voor het Schoone en Goede, den Volksbode, dien hij redigeerde of medebestuurde; in 1827 eene verh. bij 't Nut, Over de Gevolgen van huisselijke achteloosheid en Volksliederen, in '35 door die Mij. uitgeg. Verder: Losse Bladen uit het groote Levensboek, 2 dln. Amst. 1832; met Heldring: De zoon der natuur en de zoon der wereld, 2 dln. Amst. 1837; naar 't Eng.: De Rijn in afb. 2 dln. Amst. 1836; Volksverh. en Legenden aan de Rijnoevers, 2 dln. Arnh. 1839; Oud-Nederl. in zijne burgten en kasteelen opgehelderd, 2 dln., Nijm. 1841. Nog kleine werkjes en zelfs kinderboekjes en, met P. Best, eene Zakbibl. voor jongelieden, Amst. 1835.

(V.d. Aa, Biogr. Wdb.)

[Abraham Jacob van der Aa]

Aa (*Abraham Jacob van der*), werd geb. te Amsterdam, 7 Dec. 1792. De dood van zijn vader verhinderde zijn geneesk. studiën, de conscriptie bracht hem onder de zeemilitie, de oorlog maakte hem krijgsgevangene in Engeland, de herstelling veranderde hem tot landsverdediger; dat alles van 1812-'17. Daarop werd hij boekhand. te Leuven; twee jaren later verwisselde hij dat hem onbekende vak met het onderwijs; van '25 tot de omwenteling schreef hij bij den Antw. auditeur-militair en vluchtte toen naar Breda, vanwaar hij menig gevaarlijken tocht, ook naar Antw. waagde. Sedert 1841 woonde hij te Gorinchem, waar zijn Aardr. Wdb. verscheen, en overl. daar 21 Maart 1857.

Het hieronder aangewezen levensbericht geeft de lijst zijner geschr., waarvan de voornaamste zijn: Aardrijksk. Wdb. van N. Brab., Breda, 1832; Herinneringen uit het gebied der [vaderl.] gesch., Amst. 1835; Nieuwe herinneringen, Amst. 1837; Geschied- en aardrijksk. beschr. van het koningrijk der Nederl., Gor. 1841, ook verkort uitgeg., Gor. 1844, 5e druk, Arnhem, 1857; Nieuw biogr. anthol. en critisch Wdb. van Nederl. dichters [aanhangsel op Witsen Geysbeek] Amst. 1844-'46, 3 dln., nieuwe [titel-] uitgave, Amst. 1864; Geschiedk. beschr. van Breda, Gor. 1845; Nederl. Oost-Indië [Java] Amst. en Breda, 1846-'57, 4 dln; Beschr. van den Krimpener en den Loopikerwaard, Schoonh. 1847; Nederland, handboekje voor reizigers, Amst. 1849; Lotgevallen van Willem Heenvliet, Amst. 1851; Biogr. Wdbk. der Nederl. [tot Coehoorn], Haarlem 1851-'57; Beknopt Aardrijksk. Wdbk. der Nederl., Gor. 1851-'54; Bloemlezing uit [Van Effen's] Spectator, in Kl. en Lett. Pantheon 1855, 2 dln; Parelen uit de lettervruchten van Nederl. dichteressen, Amst. 1856; Ons Vaderland en zijne bewoners, Amst. 1855-'57. Op zijn ziekbed schreef hij het Levensbericht van A.C. Schenk [Hand. Letterkunde '57]. Nog was hij redacteur van den Z.- en N.-Holl. Volksalm. en leverde hij talrijke bijdragen in: Letterl. maandsch., Vaderl. Letteroef., Vriend des Vaderlands, Algem. Konst en Letterb., Maria en Martha, Astrea, Globe, Navorscher, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1857.)

[Pieter Jan Batist Carel Robidé van der Aa]

Aa (*Pieter Jan Batist Carel Robidé van der*), zoon van C.P.E., op den gen. Hemelschen Berg, 23 Mei 1832 geb., onderwezen op ‘het Hemeldal’ en Noorthey; stud. aan het Amst. Ath. en het Luth. Sem., werd te Leiden theol. cand., vestigde zich 1857 te 's-Grav., waar hij zich aan geogr. en indologische studiën wijdde, en 10 Febr. 1887 overleed. Reeds 1851 bezocht hij Londen, later België en Parijs, verder Spanje en Tetuan - door zijn reisgenoot Gerard Keller beschr. - ook Italië en Sicilië, Duitschland en Boheme. Als psd. gebruikte hij den grootmoederl. naam [Robrecht] van Peene, en teekende daarmede vele stukken in N. Rott. Ct., Zondagsblad, Kolon. Jaarb., de beide laatste jaarg. bijna geheel. Onder eigen naam begon hij 1859 te werken in K. en L. bode, werd medeoprichter van den Ned. Spect., gaf daarin stukken evenals in: Gids, Ind. Gids, Bijdr. Instituut voor Land- en Volkenkunde v.N.-I. en Werken van het Aardr. Gen. - In de hieronder vermelde levensschets heeft Jhr. Mr. Quarles van Ufford zijn arbeid zóó volledig beschr., dat hier slechts de titels zijner hoofdwerken volgen.

Hij bewerkte voor den natuuronderz. Von Rosenberg diens Reistochten in de afd. Gorontalo, 1865; naar de Z. Oostereil. 1867; de Geelvinksbaai op N.-Guinea 1875. Over N.-Guinea, tot welks beste kenners hij behoorde, is zijn voornaamste werk: Reizen naar Ned. N.-G., op last der reg. van Ned.-I. ondernomen, 1871-'76; Overzicht der reizen naar N.-G. in '79-'82; Reizen van Van Braam Morris naar de Noordkust v. Ned. N.-G. in '83-'84. Afzonderl. uitgaven, alle te 's-Gravenh. gedrukt: Afrikaansche Studiën. Koloniaal bezit en part. handel op de Westkust van Afrika, '71; De groote Bantamsche opstand in het midden der vorige eeuw, '81.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1887.)

[Martinus Wilhelmus van der Aa]

Aa (*Martinus Wilhelmus van der*), geb. te Amst., 15 Maart 1830, waar hij nog woont.

Hij was hoofdredacteur van De Tijd, en schr. onder het psd. Henry van Meerbeke: Waarnemingen en waarheden, Amst. 1859; Nog iets over Klaasje Zevenster, Amst. '66; Zoo wordt men lid van de Tweede Kamer, een Holl. verkiezingsroman, Amst. '69; Een ministeriëele Crisis, politiek blijspel, Amst. '87.

[Cornelis Alard Abbing]

Abbing (*Cornelis Alard*), geb. te Hoevelaken, 11 Oct. 1800, studeerde te Utrecht 3 jaar in de theologie en later in de letteren. Tijdens zijn promotie was hij reeds 2 jaar conrector te Hoorn en werd er in 1826 rector. Na de opheffing der Lat. sch. 1868, woonde hij te Heeze, waar twee zijner kinderen gevestigd waren en overl. aldaar 26 Juni 1872.

Schr. in 't Ned.: Bekn. Gesch. der stad Hoorn en Verhaal van de stichting, voltooijing en verfraaijing van de Groote kerk tot op den brand die haar vernielde op den 3den Aug. 1838, Hoorn 1839; Gesch. der stad Hoorn, hoofdstad van Westvriesland, gedurende het grootste gedeelte der XVII en XVIII eeuw, of vervolg op Velius' Chronyk, 2 dln., Hoorn 1841 en '42; Levensbericht van Thade Pan, zee-officier, in Hand. Letterk. 1860; Letterk. leven van Marcus Tullius Cicero, in zijne kindschheid en eerste jongelingsjaren, Hoorn 1866.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1873.)

[Johannes Jacobus Abbink]

Abbink (*Johannes Jacobus*), geb. te Amst. 28 Juli 1802, overl. er 26 Dec. 1870, als translateur.

Behalve vele vertalingen uit het Eng. en het Hoogd. en enkele gelegenheidsgedichten, schreef hij o.a.: W. van Teisterkoord [Bilderdijk] of de gebroken Domper, zangspel, door Ceratinus, Amst. 1826; Letterk. fabelen, naar Yriarte, Amst. 1833; Leven van koning Willem II, Amst. 1849; Proeve van staat- en staathuishoudk. fabelen, Amst. 1849.

[Hermanus Johannes Abbring]

Abbring (*Hermanus Johannes*), geb. te Groningen 28 Dec. 1787, werd 1808 2e luit., in 1815 kapitein bij de genie, vertrok 22 Nov. 1815 in dien rang naar West-Indië, repatriëerde 25 Aug. 1825 en werd in 1826 gepensionneerd. Hij overl. te Amst. 14 April 1874.

Schr.: Maurits van Werdenberg of de vrijgeest, Gron. 1832; Weemoedstoonen uit de gesch. van mijn leven of mijne reis naar Curaçao en vlugtige beschouwingen van hetzelve, gedurende mijn tienjarig verblijf op hetzelve, Gron. 1834; Fragmenten uit mijne aant., 2 dln., Gron. 1836; Het dal Kerah of de pelgrimstogt, een Perziaansch verhaal, 2 dln., Gron. 1836-'37; Geron of de Oude op den berg, een boek voor ingewijden, 2 dln., Gron. 1837; Keur van kleine gesch. en verhalen, 2 st., Utrecht 1838-'39; Het Heelal of beschouwing van den sterrenhemel, Amst. 1849.

[Karel van den Abeele]

Abeele (*Karel van den*), Jezuïet, in 1691 te Bourbourg bij Grevelingen geb., hoogleeraar der wijsbegeerte en godgel. te Antwerpen en te Gent, van 1742-'45 provinciaal zijner orde, overl. te Gent in 1746.

Zijne talrijke ascetische werkjes, ook afz. uitgegeven, werden verzameld onder den alg. titel: Seventhien gheestelycke werckjes tot betreffinge van de volmaekste liefde tot de H. Dryvuldigheyt, tot J.C., tot de H. Moeder Gods, tot den naesten, ende van de volmaekste hoop en 't kloeckste betrouwen, ende andere deugden, enz. Tweede druk, T' Antwerpen, 1765, 3 dln.; in 1771 verscheen: Vierde ende laetste deel van 23 geestel. werkjes in 't Vlaemsch gemaekt door P. Carolus van den Abeele, S.J.

H.J.A.

[Albijn van den Abeele]

Abeele (*Albijn van den*), geb. te Sint Martens-Laathem, bij Gent, 27 Aug. 1835, was daar lid van den gemeenteraad en burgemeester, thans schepen en landbouwer.

Hij schreef: Geschiedenis van Sint-Martens-Laathem, 1863; Geschiedenis der stad Deinze, 1865; Karel en Theresia, eene schets uit het Vlaamsche dorpsleven, 1866; Het jaar zestien (1816), eene schets uit het werkmansleven, 1869; Het Hof-ter-Beken, eene schets uit het leven der Vlaamsche landbouwers, 1873; Een dorpsbeschaver, schetsen uit het maatschappelijk leven, 1874. Alle werken te Gent gedrukt.

[Mr. Willem Matthias d'Ablaing]

Ablaing (*Mr. Willem Matthias d'*) geb. te Batavia 29 Aug. 1851, stud. sinds Sept. 1869 te Leiden, prom. er 29 Juni 1877, was er lector in het Rom. recht sedert 1 Dec. '79 en werd er hoogl. in de rechten, 31 Mei 1882.

Schr.: Recht en Wetenschap, inauguratierede, Haarl. 1882.

[Mr. Willem Jan Baron d'Ablaing van Giessenburg]

Ablaing van Giessenburg (*Mr. Willem Jan Baron d'*), geb. te Amst. - door tijdelijk verblijf zijner op een landgoed onder Langbroek wonende ouders - 1 Juli 1812; stud. te Utr., 1830 tot '36, vrijwilliger 1830; was achtereenvolgens referendaris bij den Raad van State, lid van den Hoogen Raad van Adel, referendaris bij het Dep. van Binnenl. Zaken en Raad-Adviseur bij het Dep. van Justitie; hij woont thans ambteloos, doch in herald. en geneal. studiën werkzaam te 's-Hage.

Schr.: Regtmatigheid van schadevergoeding voor afgeschafte Heerlijke Reg-

ten, 1849; De Duitsche Orde of beknopte geschiedenis, indeeling en statuten der broeders van het Duitsche Huis van St. Marie van Jeruzalem, 1857; De Ridderschap van Veluwe of geschiedenis der Veluwsche jonkers, met pl. van wapens, 1859; Nederl. Gemeentewapens, 1862, herdr. 1887; Wapenboek der Ridders van de Duitsche Orde, Balije van Utrecht, 1871; De Ridderschappen in het Kon. der Ned. van 1814-'50, 1875; Bannerheeren en Ridderschap van Zutphen, tot 1795, 1877; 2e of geslachtk. gedeelte, 1886; Nederlands adelsboek, 1887; alle te 's-Grav.

[Rudolf Carel d'Ablaing van Giessenburg]

Ablaing van Giessenburg (*Rudolf Carel d'*), geb. te Amst. 26 April 1826, is, na een kort verblijf in Indië, sedert 1851 boekhandelaar in zijn geboortestad onder de firma R.C. Meijer.

Hij schreef: eene Beoordeeling van G.G. Kool's Aïssa, Batavia, 1849; een uitvoerige voorrede in de fransche taal vóór Le Testament du Curé Merlier, 1864; Zedekunde en Christendom, voorloopig antwoord op den open brief van J.B. aan R.C. Meijer (psd. Rudolf Charles), Amst. 1859; Origineelen en zonderlingen, Parijsche typen (een reeks art. in Omnibus) Amst. 1871; Wat eischt de Vaderlandsliefde in zake de voorgestelde uitbreiding van ons militair defensiewezen, Amst. 1872; Curiositeiten van allerlei aard, 44 nommers, Amst. 1874-'78; Algemeene dienstplicht, Amst. 1880. Voorts verschillende boekbeoordeelingen, art. in de Verzamelaar, Amst. 1851, in De Dageraad, sommige get. Rndolf Charles, andere onder eigen naam, (1857-'67); al de onget. art. in De Dageraad van 1879-1882; art. get. R.C. in Recht door Zee, Amst. 1882-'84, in het Verbond der vrije gedachte, Amst. 1859, in de Omnibus, Amst. 1865 get. R.C., L. Dabinga, D.A.V.G., Aërobaat, Jan Rechtuit, Karel en Caper. Hij heeft nog onderhanden een werk in de Fransche taal over de ontwikkeling der godsdienstige begrippen in Palestina.

[Cornelis Ablijen]

Ablijen (*Cornelis*), notaris te Antwerpen, waar hij in de 16de eeuw leefde.

Hij schreef: De nieuwe Weerelt der landschappen ende eylanden die tot hier toe allen ouden weereltbeschrijveren onbekent geweest syn, Antw., 1563.

[Isaäk Abrahamsen]

Abrahamsen (*Isaäk*), geb. te Vlissingen 15 Aug. 1663, was krankbezoeker in zijne geboortestad en overleed aldaar 4 Oct. 1714.

Schreef, behalve kleinere godsdienstige werkjes: Zions Hallelujah, uitgegalmt in III deelen, Middelb. 1730, herdr. Amst. 1734 en 1736; Kronyk-Register van de voornaamste Kerkelyke en Wereldlyke Geschiedenissen van den beginne des Werelds, Middelb. 1713, achtste dr., 1790.

[Mattheus Abrugge]

Abrugge (*Mattheus*), 5 April 1645 in de Hoogl. kerk te Leiden ged., aldaar als stud. ingeschreven 11 Mei 1661, tr. 1669, werd adv. voor den H. van Holland en droeg zijne diss. aan Westerbaen op, evenals zijn

Mengelmoes van verscheyde Gedichten ende nieuwe minnewysen, 's-Gravenh. 1669.

[August van Acker]

Acker (*August van*), geb. te Eekloo 22 Maart 1827, was eerst werkman, daarna notarisklerk en is sedert 4 Juli 1859 secretaris van Eekloo.

Eerst schreef hij losse gedichten, waarvan verscheidene bekroond werden. Den 1 April 1849 werd hij opsteller van het weekblad: De Eecloonaar en in Juli 1867 stichtte hij een ander weekblad: De Gazette van Eecloo en het District. Als prozaschrijver leverde hij: Jan en Lotte, novelle uit het leven mijner ouders (bekr. door het Willemsfonds), Gent, 1872; Tonia, nov., Eekloo, 1874; Martje Martens, nov. (bekr. door Het Vlaamsch Volk), Antw., 1876. Tevens gaf hij in het licht: Merkweerdige Extracten uit de Resolutieboeken der stede, Keure en de Vrijheid van Eecloo, uit de Resolutie-registers der Municipaliteit van het canton Eecloo, van den Regeeringsraad en den Gemeenteraad der stad Eecloo, (1655-1859), Eekloo, 1864.

[Leopold Jan van Acker]

Acker (*Leopold Jan van*), broeder van voorgaande, te Eekloo geb. 21 Nov. 1832, was eerst notarisklerk en later, gedurende vier jaren, hulponderwijzer in zijne geboortestad. In 1852 kwam hij als loteling bij het leger, waarbij hij bevorderd werd in 1862 tot onderluitenant, 1 Jan. 1868 tot luitenant en 25 Juli 1877 tot Kapitein. Thans is hij bestuurder der regiments-school te Philippeville.

Verspreide gedichten en letterkundige bijdragen van hem verschenen in Het Nederlandsch Tijdschrift, in Meiloover, De Gazette van Eekloo, De Toekomst van Ieperen, De Toekomst van St. Nicolaas, De Eendracht van Luik. enz. Ook maakte hij vrije vertalingen van zes en dertig novellen, welke te Eekloo verschenen. Met zijn vriend luitenant V. van de Weghe gaf hij eene Nederlandsche vertaling van Belgische krijgsreglementen, enz. Alleen zond hij in het licht: De soldatenschool, Antw. 1874.

[Maria van Ackere, geb. Doolaeghe]

Ackere (*Maria van, geb. Doolaeghe*), geb. te Dixmuiden 25 Oct. 1803, leerde te Ieperen Fransch en Vlaamsch in de zusterschool en werd reeds in 1826 als dichteres bij een prijskamp met goud bekroond.

Onder hare beste gedichten behooren: Aan de Belgische Dichters, in de Nederd. Letteroefeningen van Oct. 1833; Dichtstuk bij de inhuldiging van den nieuwen steenweg van Dixmude op Pervysen, 1840; Madelieven, Dixm. 1840; Palfijn (uitvinder van den forceps), vaderl. gedicht, Gent, 1848; St. Godelieve, legende uit de XI eeuw, dichtwerk, 1849; De Avondlamp, 1850, waarin haar Huwelijksheil, geschreven na haar huwelijk (in 1836) met Van Ackere, verloskundige te Kortrijk; Den weledelen Heere de Breyne-Peellaert, herkozen als burgemeester der stad Dixmude, Dixm. 1855; De schoone kunsten in België, prijsvaers, bekroond in 1857 te Gent; Zetternam, 1857; Winterbloemen, Gent, 1868; Najaarsvruchten, 1869; Petronella Moens, Hollands blinde dichteres, Antw. 1872; Vreemde harpen, vertalingen, Gent, 1873; Nieuwe dichtbundel, Gent, 1873. Hare Vereenigde Dichtwerken verschenen te 's-Gravenhage in 1876. Zij overl. te Dixmuiden 7 Apr. 1884. Van haar verscheen daarna: Jongste dichtbundel, met het portret van de schrijfster op 80-jarigen ouderdom, Roeselare, 1884.

[Mr. Willem Cornelis Ackersdijk]

Ackersdijk (*Mr. Willem Cornelis*), geb. te 's-Hertogenbosch 12 Dec. 1760, stud. en prom. te Utrecht, werd er in 1779 adv. en was van 1782-'95 tevens secr. van zijne geboortestad. In 1806 benoemd tot Staatsraad in b.d., vestigde hij zich in 1807 als adv. te Utrecht. Van 1811-'20 was hij daar vrederechter; sedert dien tijd leefde hij ambteloos te Rotterdam, waar hij overl. 7 Febr. 1843. Behalve als rechtsgel. muntte hij als letter-, geschied- en oudheidk. uit.

Hij werkte in verschillende tijdschriften en gaf in de tweede Proeve van Oudh. Taal en Dichtk. van het Gen. Dulces ante omnia musae, 1782: Taalk. Aanteek. omtr. het Privil. Trinitatis van Den Bosch van 1329 en Gesch. der Rederijkkamers in stad en meierij van Den Bosch. De Mij. der Ned. Lett. gaf van hem de vlg. verhandelingen uit: Over Maisniede lieden; Middelen, waardoor de slaverny vernietigd, en de stand der landlieden verbeterd is; de Ligging van Fuchte en Rumelo; het Regt van de Gruite; Herman de Ruyter op Loevestein; het hooren van Stille Waarheid; de ligging van de villa Pladella; Nasporingen omtrent het landsch. Taxandria. Afz. zijn uitgegeven: Korte beschr. van het dorp Lommel [over de zgn. Eugenia-vaart of Isabella-gracht], Nijm. 1808; Aanm. over de Ned. taal bijzonder met betr. tot de Zdl. provinciën, Antw. 1822. In de Letteroefeningen gaf hij: Iets over de rivier de Dommel, 1800, en over het nageslacht van Petrus Shiffer, 1817; in De Konst en L. bode: Een legerplaats bij Deurne ontdekt, 1837, de Valkenjacht in de Valkenswaard en Waalre, 1839; in De Vriend des Vaderlands, eindelijk: Onbebouwde gronden in Noord-Brab., 1832. Nagelaten hss. van hem zijn o.a. in het rijksarchief te 's-Hertogenbosch.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1843.)

A.C.B.

[Mr. Jan Ackersdijk]

Ackersdijk (*Mr. Jan*), zn. van den voorg. werd te 's-Hertogenbosch geb. 22 Oct. 1790, studeerde te Utrecht en werd daar advocaat. In 1815 diende hij als vrijwilliger tegen Napoleon; in '17 werd hij benoemd tot subst.-off. bij de rechtbank van eersten aanleg te Utrecht, in 1825 tot hoogl. te Luik en na 1830 tot 1860 te Utrecht, waar hij

overl. 13 Juni 1861. Hij bereisde bijna alle landen van Europa, en schr., behalve opstellen en kleine geschr., zijne studievakken betreffende:

Verhaal eener reis in Rusland, gedaan in 1835, 2 dln., Gron. 1840. Voorts vindt men proeven uit zijn reisjournalen in De Vriend des Vaderlands.

(Sloet, Tijdschr. XXI; Jaarb. Kon. Acad. 1861; Hand. Mij. Ned. Lett., 1862.)

[Jan Acket]

Acket (*Jan*), leefde in het laatst der 17de eeuw te Brussel, waar de Rederijkerskamer ‘de Drie Sanctinnen’ op 15 Februari 1700, een treurspel van hem opvoerde, getiteld:

Clarinde, Prince van Mantua of de rampspoedighe liefde, Brugge, 1700. Verder is van hem bekend: Gelukkige en ongelukkige minnestrijd, zangspel, Brugge, 1706.

[Johannes Gerhardus Rijk Acquoy]

Acquoy (*Johannes Gerhardus Rijk*), geb. te Amst. 3 Jan. 1829; leeraar in het Hebreeuwsch aan het Gymnasium aldaar, 1854; gepromoveerd in de theologie te Leiden, 1857; achtereenvolgens predikant te Eerbeek, 1858, Koog a.d. Zaan, 1861, en Zalt-Bommel, 1863; Kerkelijk Hoogleeraar te Leiden, 1878, Rijks-Hoogleeraar in de Geschiedenis van het Christendom aldaar, 1881.

Schr. in den Kalender voor de Prot. in Nederl., 1856 vlgg., in de Gesch. der Christel. Kerk in Ned. in tafereelen, Amst. 1864, in de Werken der Kon. Akad. van Wetenschappen, 1880 vlgg., (o.a. over ‘Kerstliederen en Leisen’), en in het door hem geredigeerd Archief voor Nederl. kerkgeschiedenis, 1885 vlgg. (o.a. over ‘Het geestelijk lied in de Nederlanden vóór de Hervorming’). Voorts afzonderlijk: Gerardi Magni Epistolae XIV, Amst. 1857; Herman de Ruyter naar uitgegeven en onuitgeg. authentieke documenten, 's-Hert. 1870; Jan van Venray (Johannes Ceporinus) en de wording en vestiging der Herv. Gemeente te Zalt-Bommel, 's-Hert. 1873; Het klooster

te Windesheim en zijn invloed (met goud bekroond en uitgeg, door net Prov. Utr. Genootschap), 3 dln., Utr. 1875-'80; Het nut der beoefening van de geschiedenis der Herv. Kerk in Nederland, Leid. 1878; Kerkgeschiedenis en gesch. van het Christendom, Leid. 1882; Levensber. van A.W. Wybrands in Hand. Letterk. en Kon Acad. 1887. Onder het psd. Joh. Jacobi schreef hij een dram. gedicht: Mattathias de Chasmoneër, Amst. 1866.

J.G.R.A.

[Johannes Acronius van Buma]

Acronius van Buma (*Johannes*), geb. te Wageningen, stud. te Franeker, reciteerde daar in 1655, onder leiding van zijn neef prof. D. Acronius à Buma, een Carmen, uitgegeven onder den titel *Iter ad Inferos*, was sinds 1659 pred. te Loenen en in 1672 te Beekbergen, waar hij overl. in 1705.

Hij dichtte: Bethlehemsche Mengelzangen, eenige Psalmen Davids, 1681; Christus in den hof Gethsemané, in dichtmaat; Heidelb. Catechismus, 1716, en schreef Lat. en theol. boeken.

[Aart Admiraal]

Admiraal (*Aart*), geb. te Goedereede 13 Oct. 1833, werd opgeleid voor onderwijzer, doch ging vooral om gezondheidsredenen in 1860 bij de telegraphie over. Sinds 1869 was hij directeur te 's-Gravenzande, later te Schoonhoven, waar hij overl. 12 Nov. 1878.

Met zijn naam verschenen: Een schoofje distels, Arnh. 1874; Een ander schoofje, 's-Gravenh. 1876; Freia, schetsen en beelden, Arnh. 1875; Dr. A. Kuijper is geen vertegenw. van het Nederl. volk, Schoonh. 1875; Een badreis (Lippspringe), Schoonh. 1877; Zondagsviering (in Stemmen over Staatk. en Maatsch. vraagst.) Culemb. 1877; Krisje de Gier, 's-Gravenh. 1878; Oudheden, Schoonh. 1878; Verbranden of begraven (uit zijn nagelaten papieren) 's-Gravenh. 1880. Naamloos gaf hij uit: Ideeën over Multatuli, Dordr. 1862; Hoe hij koning werd, Dordr. 1863, 2 dln; De vijand der Maatschappij, Schied. 1866, 2 dln. Met het psd. Aramaldi verschenen: Algem. zendbrief aan mijn medeleeraars in Ned., Amst. 1864 en tal van artikelen in De Dageraad, 1856-'65. Als Bato van der Maas (ook B.v.d.M.) gaf hij: Het kransje te Wemelingen en Eene vraag, Delft 1866; De godsdienst des volks, Rott. 1869; De laatste Hollandsche minnezanger, Amst. 1869. Als Paulus schreef hij een vijftigtal brieven aan het jonge Nederland (Ned Spectator 1872 volgg.) terwijl hij eindelijk tal van bijdragen, zoo met zijn naam als onder de psd. B.v.d.M., Een oud-onderwijzer, Jb. van der Zande, leverde in Ned. Spect., Vaderl. Letteroef., Tijdspiegel, Los en Vast, Gids, Omnibus, Nederland, Eigen Haard, enz. ‘Het veerhuis aan de Lek’, werd in 1876 bij den prijskamp Tony Bergman bekroond; hij deed echter afstand van die onderscheiding, daar hij die novelle reeds in Eigen Haard had doen drukken.

[Hendrik Adriaens]

Adriaens (*Hendrik*), te Antw. geb. in de eerste helft der 16e eeuw. Toen hij weduwnaar was geworden, begon hij zijne geestelijke studiën aan de Hoogeschool

te Leuven en in Maart 1586 werd hij pastoor van het St. Elisabethsgasthuis zijner geboortestad. In 1601 werd hij kapelaan der Antwerpsche hoofdkerk, in welke betrekking hij 21 Mei 1607 stierf.

Zijne nagelatene werken verschenen onder de titels: Catholieke Sermoonen ofte verclaringen op alle de H. Evangelien van de Sondaghen, Antw. 1592; Nieuwe Legende, ofte 't leven, wercken, dood ende miraculen ons liefs Heeren Jesu Christi, met syne lieve Heilighen, Antw. 1593 en 1609.

[Jan Baptist Cornelis Adriaensen]

Adriaensen (*Jan Baptist Cornelis*), geb. te Brussel 20 October 1847, ontving zijne opleiding in de normaalschool te Lier, werd in 1867 onderwijzer aan de gemeenteschool te Leuven en twee jaren later aan de staats-middelbare school te Antwerpen. Sedert 1880 is hij schoolopziener voor het kanton Lier.

Hij schreef in tijdschriften en dag- en weekbladen bijdragen in proza en soms hekelverzen onder het psd. Jan Jans. Afzonderlijk gaf hij uit: Het eerekruis, tooneelspel niet zang, 1868; Meester zijn, tooneelstukje, 1868; Moeders naamfeest, tweespraak, 1868; Mietje Strik, tooneelstukje in één bedrijf, 1868; De zee, groot zingdicht, 1868; De zuster van liefde, cantate (bekr.), 1869; Zwingela, lustspel met zang in één bedr. 1869; Kompernol, idem, 1869; Snoepen en Sparen, idem, 1869; De krollebol, alleenspraak, 1869; Verloren Maandag of de gevolgen van spel en drank, 1869; Het kind en de bedelvrouw, samenspraak, 1870; Madame van Grollegom, kluchtspel, 1870; Eene Aalmoes, tooneelspel, 1870; Frans en Emiel. geschiedenis van twee gebuurkinderen, 1871; Vivat ons dorp! lustspel met zang, 1871; Sus Trotselaar, tooneelspel, 1871; Jan de knecht, alleenspraak, 1871; Oost west, thuis best, tooneelspel met zang, 1871; Liever t'huis, tooneelspel, 1871; Werk, talent en kapitaal, cantate, 1872; Pieter Pauwel Rubens, zijn tijd en zijne tijdgenooten, 1872; Zindelijk Netje, alleenspraak, 1872; De kwakzalver, id. 1872; Berijmde fabels en andere gedichten, 4 reeksen, 1873; Pachter Noest, of werken is zalig, tooneelsp. in één bedrijf, 1873; Het melkboerinnetje, alleenspraak, 1873;

De geschiedenis van een potlood, 1873; Van Dijck en Jordaens, 1873; Berijmde fabels en gedichten, Antw. 1873; Anton Wiertz, leven en werken, Lier, 1873; David Teniers, leven en werken, Lier, 1873; De Fortuna, lyrisch diorama, Antw. 1875. De tooneelstukjes, voor kinderen geschreven, zijn allen geteekend met Ja als pseudoniem en te Lier gedrukt. Verder gaf hij eenige schoolboekjes uit voor het rekenen.

[Adriaan Adriaensens]

Adriaensens (*Adriaan*), omstreeks 1530 te Antw. geb., trad in 1547 in de orde der Jezuïeten te Leuven en stierf aldaar 18 Oct. 1581.

Hij schreef. Eenen Gheestelijcken Berch alle menschen profijtelijck, int cort begrypende veel poincten claerlyck wtgheleyt, die in menigherley boecxkens verduystert beschreven staen, en doorgaens van godtvruchtighe herten qualijck verstaen, ende met schade sowel na lichaem als nae der zielen beoeffent worden, ghemaeckt by den Eerwaerdighen Heere ende Meester Adriaen Adriaens van Antwerpen, Priester der Societeyt Jesu, de tweede Editie, Leuven, 1568 en 1569; Dry suyverlijcke Tractaetkens, allen menschen gheestelycke ende weerlycke seer nut ende profytelyck, Leuven, 1567; Tghebet des Heeren, dwelck men ghemeynlijck noemt Den Pater noster, met zijnder verclaringhe, ghenomen wt die heylighe Schriftuere, ende Doctooren der heyligher Kercken, ghemaect by den Eerweerdighen Heere ende Meester Adriaen Adriaensens van Antwerpen, Leuven, 1567; Van des Cloostersen leven, oorspronck ende voortsganck, van over duysent jaren voor Christus gheboorte tot hedensdaechs toe, alsoo beschreven dat alle menschen profijtelijck can wesen, Leuven, 1570; Van d'Inspreken des Heeren, Inhoudende alderhande troostelijcke vaste leeringhen der discretien, soowel weerlycke als gheestelycke menschen, na ziele ende lichaem profytelyck, Leuven, 1570; Verscheyden gheestelijcke ende stichtelycke Tractaten, ghemaeckt door den Eerweerdigen Heere ende Meester Adriaen Adriaensz. van Antwerpen, Priester der Societeyt Jesu, D'eerste van Dinspreecken des Heeren, Psalm 81, Ick sal hooren wat die Heere Godt in my spreeckt want hy sal vreede spreecken, Leuven, 1570; Van Evangelische armoede, Leuven, 1571; Van Evangelische suyverheyt, Leuven, 1571; Van ghehoorsaemheyt ende hoe een ondersaet hem tot zijn overste ende een overste tot zijn ondersaet hebben sal, Leuven, 1571; Een suyverlyc Boecxken van der Biechten, hoe corte, salighe, volmaeckte biechten spreken sal, Leuven, 1573.

[Bernard Jacob Adriani Rzn.]

Adriani Rzn. (*Bernard Jacob*), geb. te Bolsward, 7 Oct. 1823. Vroeger pred. te Otterloo, Waddinksveen, Haarlem, Utr., Rott., en sedert 1862 te Amst.

Hij schreef: Stille Uren. Liederen en overdenkingen op den weg des lijdens, Haarl. 1855, 2e druk, Amst. 1864; Op weg naar huis. Iets voor bekende en onbekende reisgenooten, Utr. 1858, 3e dr. Amst. 1872; Zondagavondstonden, 2 dln. Utr. 1861 en '62; Voor het huisgezin. Proeve van een handboek voor de huiselijke godsdienstoefening, Amst. 1864; Gave der liefde. Raad en bestuur voor jeugdigen in jaren, Amst. 1865, 2e dr. 1871; M. Goszner's Gulden spreuken voor elken dag des jaars, Amst. 1867; Woorden op het ziekbed. Evang. blaadjes voor Kranken, Amst. 1866; Johan Albrecht Bengel, naar het Hoogd. van O. Wächter, Amst. 1869; De

opstanding der dooden. Een paaschgave, uit het Hoogd., Amst. 1871. Renata, hertogin van Ferrara in haar leven en lijden, Amst. 1873. Eene dubbele Feesture, Amst. 1884; Passieboekje, Amst. 1886. Voorts: Afscheidsrede te Haarlem, 1856; Afscheidsrede te Utrecht 1869, en Bijbelwaardeering en Bijbelverspreiding, Amst. 1876.

[Marcus Jan Adriani]

Adriani (*Marcus Jan*), geb. te Oterdum, 28 Febr. 1771, werd in 1794 pred. te Aengwirden, in 1809 te Oude-Pekela, waar hij overleed 5 Dec. 1845.

Voor zijne leesboekjes: Het leven van Jezus, en de geschied. der Apostelen, werd hij door 't Nut bekroond. Zijn overige werken zijn: Redev. ter naged. van H. Wester, Gron. 1822; met Spandaw: Hulde aan de Naged. van Graaf Adolf van Nassau, bij de onthulling van 't eerste monument nabij Heiligerlee, in 1826, Gron. 1827; de Prosodist of Woordenlijst voor de uitspraak, Gron. 1819, 2e dr. Gron. 1827.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1846; Boekzaal 1846.)

[Jan Lodewijk van Aelbroek]

Aelbroek (*Jan Lodewijk van*), geb. te Sottegem 31 Oct. 1755, overl. 29 Oct. 1846 te Gent, waar hij lid van den gemeenteraad en van de provinciale staten van Oost-Vlaanderen was.

Hij schreef: Memorie nopende de oorzaken der geweldige overstroomingen en stilstand der wateren op de meirschen en leege landen, gelegen langs de Leye, Opperen Nederschelde, gedurende de jaren 1816 en 1817, Gent, 1817; Werkdadige landbouwkunst der Vlamingen, verhandeld in zamenspraken tusschen eenen grondeigenaar en zijnen pachter, Gent, 1823, met pl.

[Willem van Aelst]

Aelst (*Willem van*), omstreeks 1600 geb. te Antw., waar hij schoolmeester was en in 1659 overl. Van hem zijn bekend:

De eerste boeken der Nederlandsche

oorloghen, bescreven door den Eerw. Pater Faminianus Strada, priester der Maetschappy van Jesus, aenvanghende met het vertreck van Keyser Karel V tot het begin der regeringhe van Alexander Farnesius, hertog van Parma en Placencen, op nieuw in 't latyn overzien en verbetert ende verciert met de voornaemste personagien, seer constig naer 't leven in 't coper gesneden. Het tweede deel begint met het stadthouderschap van Alexander Farneze, enz. van het jaer MDLXXVIII tot het jaer MDXC, Amst., 1649; de eerste uitgave verscheen te Antwerpen in 1634; De Eensaemheydt van Philagia dienende tot gheestelyke oeffeningen in de eensaemheydt, Antw., 1646; De Liefde Godts, door den saligen Franciscus de Sales, Antw., 1651.

[Philips Aerts]

Aerts (*Philips*), te Gent geb., leefde in het laatst der 16de en in de eerste helft der 17de eeuw; hij werd 15 Juli 1604 als prediker bevestigd en ging met D. van Male als gezant van den Aartshertog Albert, naar Engeland, waar hij twaalf jaren bleef. Teruggekeerd, werd hij onderprior te Gent en later prior van het klooster te Ieperen. Hij overl. te Moerbeke 24 Juli 1637.

Hij schreef: Gheestelyken schat van de derde orde St. Dominici, soo wel voor cloosterlyck als voor die in haerlieder bysondere huysen en ootmoedige penitentie leven willen. Inhoudende de instellinge, voortganck, gratie, privilegiën, regel ende eenige historien der wytvermaerde persoonen van de derde orde. Byeen vergadert ende uyt verscheiden talen overgezet door den Eerw. Philippus Aerts, Gent, 1620, 2e dr. 1635, 3e dr. 1663.

[Willem van Afflighem]

Afflighem (*Willem van*), was monnik, later prior van het klooster Affighem en stierf vóór 1280.

Hij schreef eenige Latijnsche prozawerken en vertaalde, volgens Hendrik Goethals van Gent, in paar aan paar rijmende Nederlandsche verzen: het Leven der H. Lutgardis, uit het Latijn van Thomas van Cantimpré. Zijne vertaling is echter verloren.

J.t.W.

[Dr. Josephus Joannes Aghina]

Aghina (*Dr. Josephus Joannes*), geb. 8 Aug. 1832 te Alkmaar, studeerde te Alkmaar, Haarlem en Leuven in de medicijnen, was van 1855 tot 1862 geneesheer te Zwaag en sedert dien tijd te Hoorn, waar hij nog woont.

Hij schreef behalve eenige losse dichtstukjes in jaarboekjes, enz.: Een hedendaagsch duël, blijspel in 2 bedr., Purmerende, 1858; Het stereoskoop en het stereoskopisch zien, Hoorn, 1863; In d'ouden Dik, Westfriesche Novelle, Hoorn, 1868; Toespraak tot de Vereeniging voor volksvermaken te Hoorn, bij haar vijfjarig bestaan, Hoorn, 1875. Later verschenen van zijn hand eenige grootere en kleinere gedichten ter compositie, meerendeels opgenomen in het Tijdschrift van het Nederl. Zangersverbond en een aantal Metrisch-Melodische vertalingen op reeds bestaande toonwerken.

J.J.A.

[Antoine Nicolas Agron]

Agron (*Antoine Nicolas*), gedoopt te Leeuw., 1 Oct. 1762, werd in Juli 1793 kostschoolhouder te Gorkum, in Oct. 1796 rector te Elburg, waar hij na slechts twee jaar loffelijke werkzaamheid overl. 7 Jan. 1799.

Zijne Verz. van Opstellen, Amst. 1794, tiende druk, aldaar 1850, meer dan eene halve eeuw het leerboek van zeker twee menschengeslachten, werd zeer gunstig ontvangen, evenals zijn Dict. port. de Phrases et de Proverbes, Amst. 1797, en zijne kleinere leerboekjes.

[Pierre Agron]

Agron (*Pierre*), jongere broeder en stadgenoot van den vorigen, gedoopt 15 Febr. 1767, was ook bij het onderwijs te Amst. en is als gouverneur van den later te vermelden Anth. Cramer bekend; in 1796 werd hij bij de red. der Amst. Stadscourant benoemd.

In 1794 verscheen te Amst. zijn: Eenzaam Tijdverdrijf, in dichtstukjes; hij bewerkte met G.N. Landré den bekenden Dict. français-holl., waarvan Weiland het nederl. deel gaf, en vertaalde of schreef ook voor de jeugd.

[Jan Ailliet]

Ailliet (*Jan*), Thieltsche dichter der 18e eeuw. Zijne kenspreuk was: Zonder Liefde niet.

Omstreeks 1733 schreef hij: Refereyn tot Lof der Reden-Rycke Gilde-broeders van den Heyligen Joannes Baptista binnen de stede van Thielt, voerende voor kenspreuk: Gebloeyt in 't Wilde, door Joannes Ailliet insîgnis poëta.

[Lieuwe van Aitzema]

Aitzema (*Lieuwe van*), geb. te Dokkum 19 Nov. 1600, werd adv. bij den Hove van Holland, 1624, was resident der Hanzesteden te 's-Grav. en overl. daar 23 Febr. 1669.

A. is bekend door zijn historisch werk: Saken van Staet en Oorlogh, in, ende omtrent de Vereen. Nederl. 15 dln. in 4o, 's-Hage 1665-'71; hij heeft daarvoor een groot aantal berichten en staatsstukken langs allerlei wegen verzameld; 2e dr. 1669-'72, 7 dln. in fol., waaraan is toegevoegd: Verhaal van de Nederl. vredehandeling [van Munster; ook afzonderlijk, 2 dln. 4o, 1650] en Herstelde Leeuw ofte Discours over het gepasseerde in de Vereen. Ned. in 1650 en '51. De tweede druk werd,

doch alleen wegens de opdracht aan de Staten van Holland, in Gelderland verboden. L. Sylvius [van den Bos] vervolgde het werk tot 1697 in 4 dl. fol. Van hem ook Poemata juvenilia, Franeker 1617.

(Nijhoff's Bijdr., N.R. III.)

[Frans van Aken]

Aken (*Frans van*), geb. te Amst., was geruimen tijd horlogemaker te Leiden, waar hij in 1776 huwde. Later vestigde hij zich waarschijnlijk weder te Amsterdam, waar hij overleed.

Hij is de vervaardiger: van Vaderlandsche [patriottische] Zangen voor de jeugd, Amst., 1786; De matroos door list, blijsp., Amst. 1783, waarachter soms: Aan de muitzugt, 1784; De bedriegster gestraft, kluchtblijsp., Amst. 1785; De wapening der landlieden, kluchtsp. Leiden 1786; De aristocraten, tooneelsp. Leiden 1785, soms met achtergev.: De vernieling der arist., 1785 en De aristocratie ontmomd, door een vriend des volks, 1785; De wanhoop der heerschzucht, of het Haagsche Moordrot verstrooid, tooneelst. Leiden 1786; De edelmoedige aanbieding, tooneelsp. Leiden 1786; Elise, opera, Leiden 1786; Mengeldichten, Leiden 1786; De zeldzame man, Amst. 1788.

[Hein van Aken]

Aken (*Hein van*), van Brussel, wordt tusschen 1325 en 1330 als overleden vermeld en als dichter geprezen door Boendale. Hij schijnt pastoor van Corbeek bij Leuven geweest te zijn.

Vertaalde het fabliau De l'Ordene de Chevalerie onder den titel van Huge van Tyberien uitg. door J.F. Willems, (Belg. Museum, VI, 94-104) en E. Kausler, (Denkmäler III, 83-93) of van Dit es van Saladine uitg. door F.A. Snellaert, (Ned. Gedichten uit de 14de eeuw, Brussel 1869, bl. 539-549). Op goede gronden wordt aan hem ook de Roman van Heinric ende Margriete van Limborch toegeschreven, (uitg. door Mr. L. Ph. C. van den Bergh, Leiden 1846 en '47). Hij schijnt dien in 1291 begonnen en 20 Januari 1318 voltooid te hebben. Allervermoedelijkst was hij omstreeks 1300 ook de vertaler van den Roman van de Rose (uitg. door Dr. E. Verwijs, 's-Grav. 1868), naar het Fransch van Guillaume de Lorris en Jehan Clopinel de Meun.

J.t.W.

[Frans Alaers]

Alaers (*Frans*), omstreeks den aanvang der XVI eeuw geb. te Brussel, trad in de orde van Sint Dominicus, en toen hij een indrukmakend kanselredenaar was geworden, ging hij over tot den Lutherschen godsdienst. Daarom ter dood veroordeeld, vluchtte hij naar Oldenburg, waar hij aalmoezenier van den regeerenden Vorst werd. Zoodra de nieuwe geloofsbelijdenis zich openlijk begon te uiten in de Nederlanden, kwam Alaers derwaarts en predikte beurtelings in Brabant en in Friesland. In Mei 1566 vestigde hij zich in Antwerpen, en opnieuw vervolgd, verkondigde hij er het woord

Gods in eene schuur. Bij de komst van Alva vluchtte hij het volgende jaar naar Holstein, alwaar hij overl. 10 Sept. 1578.

Zijne bekende en in druk verschenen werken zijn: Een cort vervat van alle menschelycke insettinghen der roomsche Kercke, beghinnende van Christus tyden af tot nu toe, ghenomen meer dan uit XXII authoren, (Antw.) 1566; Een heerlicke troostbrief van des menschen leven ende wesen, door François Alardts, (Antw. 1567); Die catechismus op vrage ende andtwoorde gestelt, door Franciscum Alardum, pastoor tho Wilster, eertyds predicant t' Hantwerpen in de schuere, 1568. Dit werk werd later herdrukt met den titel: Catechismus, dat is: onderwysinghe van de voornaemste hoofdstucken der christelycker leere, op vrage ende antwoort ghestelt door Franciscum Alardum, eertyts dienaer des godlycken woorts tot Antwerpen in de schuere, Antwerpen, 1585; Bewys uyt Godes woord ende den schriften D. Lutheri, dat de Erfsonde niet sy der menschen wesen, syn seel en lyf, Lubeck, 1576.

[Bruno Lieuwes van Albada]

Albada (*Bruno Lieuwes van*), werd geb. 11 Dec. 1792 te Maastricht, waar zijn vader in krijgsdienst moet geweest zijn; weinige weken na zijne geboorte met zijn ouders te Leeuw. gekomen, doorliep hij de Lat. sch. van zijne woonplaats, studeerde te Gron. in de theologie, 1811-'14, doch wegens gebrek aan uitzichten destijds, werd hij onderwijzer en kwam in 1816 aan het hoofd der school te Oudebiltzijl, en in 1828 te Workum, waar hij in 1860 gepensionneerd werd en 27 Jan. 1877 overleed.

Hij schreef eene menigte, ook door het schoolbestuur gewaardeerde, leerboekjes en in het Archief voor Nederl. Taalk. van A. de Jager, IV, 62-65, eene Bijdrage tot den Bildtschen tongval. In 1875 kwam te Gron. van hem uit: Uit de Oude en Nieuwe doos, Herinneringen uit de school en het leven van een 80-jarigen oud-hoofdonderwijzer. Ernst en luim.

[Jacob Jansz. Alberda]

Alberda (*Jacob Jansz.*), geb. te Bolsward, in 1803, opgeleid aan de Haarl. kweekschool, was onderw. te Loenen op de Veluwe, Grootebroek, Breukelen en aan een tusschensch. te Amst.; van 1841-'46 Directeur-hoofdonderw. aan het Blindeninstituut, laatst aan de bijz. handelsschool en overl. te Amst. 3 Febr. 1863.

Schr.: De blindgeborene in de Maatschappij, Leiden 1849; Het blinde kind,

handl. voor ouders, onderw. en leeraars der Godsd., Amst. 1850; Onderhoudende gebeurtenissen uit de gesch. van Noorwegen, Amst. 1850; Schets der handelsgeschiedenis, een leerb., Amst. 1861.

[Josephus Albertus Alberdingk Thijm]

Alberdingk Thijm (*Josephus Albertus*), geb. te Amsterdam, 13 Augustus 1820, Ridder van de O.v.d.H. Greg. d. Gr. en van de Belg. Leopoldsorde, Dr. der Letteren, h.c., hoogleeraar aan de Rijks-Academie van Beeldende Kunsten.

Het eerste dat van hem in druk verscheen waren aesthetische opstellen in de Kunstkronijk (psd. M.). Voorts schreef hij: Over de spelling van de bastaartwoorden (psd. M.) 1843; Drie gedichten, Utr. 1844; Viooltjens en grover gebloemte, 1844 (niet in den handel); De Klok van Delft, Utr. 1846; Legenden en Fantaiziën, 1847; De Nederduitsche spelling, in haar beginsel, haar wezen en eischen beschouwd, Utr. 1847; Palet en Harp, Romantiesch dichtwerk in vaerzen en proza, 1849; Karolingsche verhalen, 1851 (nieuwe bewerking 1873); Gedichten uit de verschillende tijdperken der Noord- en Zuid-Nederlandsche literatuur, 1150-1655, 2 dln., 1850-'52; Oude en nieuwere kerstliederen, enz. met de melodiën, bewerkt in vereeniging met L.J. Alb. Thijm, 1852; Volksalmanak voor Nederlandsche Katholieken, 1852-'88; Geertruide van Oosten, 1853; Met voorgeborchte en andere gedichten, 1853; Een lees- en zangboekjen voor de jeugd, 1853; Magdalena van Vaernewijck, 1854; Mejufvrouw Leclerc, 1854; De la littérature néerlandaise à ses différentes époques, 1854; L'art et l'archéologie en Hollande, Paris 1854, vertaald en beoordeeld door Dr. C. Leemans; De Dietsche Warande. Tijdschrift voor Nederlandsche oudheden en nieuwere kunst en letteren, 1855-'86 (te beschouwen als een vervolg van het door hem met S.J. van den Bergh en anderen bewerkt tijdschrift: De Spectator, Kritisch en Historisch Kunstblad, eerst te 's-Hage daarna te Utrecht uitgegeven van 1843-'50); De Heilige Linie, proeve over de Oostwaardsche richting van kerk en autaar, als hoofdbeginsel der kerkelijke bouwkunst (vermeerderde overdruk uit de Warande) 1858; Levensbericht van Joost van den Vondel, 1867; Portretten van Joost van den Vondel. Eene laatste aflevering tot het werk van Mr. Jac. van Lennep, 1876; Verspreide verhalen in proza, 4 dln. 1879-'84. Voor het tooneel leverde Alb. Thijm: Henri de Borniers Dochter van Roelant, tooneelspel in 4 bedr. 1877; De zegepraal der schoonheid, blijsp. 1877; Vondels Leeuwendalers, ingericht voor het nieuwere schouwtooneel, en nadere wijziging, 2 dln. 1879; Molières Tartuffe, komedie in 5 bedr. 1880; Vict. Sardous Daniel Rochat (eenige tooneelen). 1881; Susanne Bartelotti, komedie in 2 bedr. 1881; P. Cz. Hoofts Warenar met de pot, gewijzigd en aangevuld, 1881; Huyg de Groot in Amsterdam: 1632, 1883; Molières Menschenhater, komedie in 5 bedr. 1885. Genealogische studiën werden neergelegd in: Afstamming van Z.M. Koning Willem III en H.M. Koningin Sophia uit Karel den Groote, 1874; Tafel, vermeldende de opvolging en vermaagschapping der Vorsten en Heeren, die over de Nederlanden geregeerd hebben, 1875; Het geslacht Hooft, in samenwerking met A.A. Vorsterman van Oyen, 1881; Het Patriciaat van Amsterdam, vertegenwoordigd door de genealogie van 't geslacht Boelens, naar het Hs. van Jan van Wieringen Gijsbertsz. 1884. Nog heeft hij uitgegeven: Bilderdijks Vaderlandsche Oranjezucht en Dichtstukjens op zee, 1842 en met J.C.A. Hezenmans: De Historie van Madelgijs, 1861. Voorts een menigte van vlugschriften, ook over kerkelijke en politieke

aangelegenheden, verslagen, artikelen in Nederlandsche en Fransche tijdschriften, dag- en weekbladen, enz. De werken waarbij geen plaats is vermeld zijn te Amsterdam uitgegeven. Bovendien heeft hij onder den naam van Pauwels Foreestier, Buikslooter, een aantal stukken geschreven, die min of meer tot het humoristische genre behooren, H.H. Klijn en C.G. Withuys waren, in zijn jeugd, zijne raadslieden.

[Lambertus Joannes Alberdingk Thijm]

Alberdingk Thijm (*Lambertus Joannes*), broeder van den voorgaande, geb. te Amst. 30 Sept. 1823, overl. er 1 Dec. 1854.

Medewerker, inzonderheid voor het muzikale gedeelte aan den Spectator (1843-'50) en aan den bundel O. en N. Kerstliederen; bewerkte, behalve eenige vlugschriften over muziek: De volks-revelje naar 't Fransch van Platon Polichinelle, Amst. 1852.

[Petrus Paulus Maria Alberdingk Thijm]

Alberdingk Thijm (*Petrus Paulus Maria*), jongste broeder van beide voorgaanden, geb. te Amsterdam 21 Oct. 1827, stud. aan het athenaeum te Amsterdam, promov. in de letteren te Utrecht, was van 1864-'70 leeraar aan het gymnasium en de H.B.S. te Maastricht en is sedert Hoogl. te Leuven.

Hij schreef: Een studiebeeld in omtrek, 1852 (jaarboekje Dorcas); Louis en Jan, 1855 (Amsterd. studenten-Almanak); Iets over Magn. Aur. Cassiodorus Senator en zijne eeuw (zijne dissertatie), twee drukken, 1857; Geschiedenis der kerk in de Nederlanden, als: I, De H. Willibrordus, apostel der Nederlanden, Amst. 1861 en II, Karel de Groote en zijne eeuw, Amst. 1867; Schets der algem. geschiedenis, voor scholen, systematisch opgesteld, Amst. 1870;

De geschiedschrijver Gfrörer en zijne werken, Haarlem, 1870; Een blik op de aloude Vlaamsche Lettervruchten, Leuv. 1875; Ook: De vroolijke Historie van Marnix van St. Aldegonde en zijne vrienden, eene zedenschets, opgedragen aan alle zijne bewonderaars, Leuven 1876. Verder: Iets over Vlaamsche kunst en nijverheid, Leuv., 1876; Spiegel van Nederlandsche letteren, bijzonder bestemd voor Belgische scholen, Leuven, 1877; De gestichten van liefdadigheid in België, van Karel den Groote tot aan de XVI eeuw, bekroond door de Kon. Belg. Akad., Brussel, 1883, in 't Hoogd. vert. Voorts artikels van historisch-litter en aesthetischen aard in de tijdschriften: Spektator (Kritisch en historisch kunstblad), Dietsche Warande, (sedert 1887 in zijne handen overgegaan), in de Katholieke Nederlandsche Brochuren-vereeniging en de daaruit ontsproten Wachter (sedert 1874, Onze Wachter) in De Vlaamsche School, in de Werken van het Davidsfonds, in eenige inlandsche Fransche en in verscheiden buitenlandsche tijdschriften.

[Joannes Carolus Alberdingk Thijm]

Alberdingk Thijm (*Joannes Carolus*), oudste zoon van den hoogleeraar J.A. Alb. Th. geb. te Amsterdam 3 Juni 1847, ontving zijne opleiding aan de seminariën te Rolduc en Warmond, en trad in de orde der Jezuïeten.

Hij was als leeraar werkzaam te Kuilenburg en is het thans te Mariëndaal bij Grave en schreef, behalve bijdragen in katholieke tijdschriften: Levensschets van P. Joannes Philippus Roothaan, Generaal der Sociëteit van Jezus, Amst. en Brugge, 1885.

[Catharina Louise Maria Alberdingk Thijm]

Alberdingk Thijm (*Catharina Louise Maria*), dochter van den hoogl. J.A. Alb. Th. werd geb. te Amsterdam 29 Nov. 1848. Zij legde zich aanvankelijk op het onderwijs toe, en deed daarvoor eenige examens, bracht daarna verscheidene jaren door in Engeland, Duitschland, Polen, België en Frankrijk, en wijdde zich sedert 1881 voornamelijk aan de letterkunde.

Zij richtte in 1882 het weekblad Lelie- en Rozeknoppen op en is thans Redactrice van het weekblad De Hollandsche Lelie. Zij schreef: In vrijen tijd, Oorspr. verhalen voor de jeugd, Amst. 1883, 10 dln.; Lucratieve betrekkingen voor vrouwen uit den beschaafden stand, Gouda, 1884; In één dag verwelkt, Amst. 1884; De godsdienst in het onderwijs der meisjes, Rotterd. 1885; Galathea, Schiedam. 1885. Met Louise Stratenus schreef zij Dwaallichtjes, Schetsen en novellen, gevoegd bij een verzameling gedichten van haar vader, Rott. 1884; De huistiran, Amst. 1886; Een koninklijke misdaad, Arnhem, 1887, 2e dr. 1888; Toelichting hierop, 's-Gravenh. 1887; verder vele bijdragen in Duitsche en Fransche bladen, en een aantal tooneelstukjes, waarvan er eenige bekroond werden.

[Karel Joan Lodewijk Alberdingk Thijm]

Alberdingk Thijm (*Karel Joan Lodewijk*), zoon van den hoogl. J.A. Alb. Th. geb. te Amst. 22 Sept. 1864, waar hij werkzaam geweest is voor de journalistiek. Hij treedt veelal op onder het psd. L. van Deyssel.

Hij schreef: Een wederwoord voor Dr. H.J.A.M. Schaepman, Amst. 1882. In 1883 werd van hem gespeeld een nog ongedrukt tooneelspel, Wederzien getiteld. Verder: Over Literatuur, Amst. 1886; Een Liefde, een roman in 2 dln., Amst. 1887. Hij schreef in de Dietsche Warande vele artikelen, ook in het Dagblad en het Weekblad De Amsterdammer, in Nederland, De Nieuwe Gids, De Portefeuille en in de Kunstkroniek van M. Horn.

[Alberthoma]

Alberthoma. Albert Thomae, van Friesche afkomst, pred. te Lutkegast, 1626-'35, daarna te Gron., totdat hij in 1660 daar overl., is de stamvader van het talrijke pred.-geslacht Alberthoma.

[Robertus Alberthoma]

Alberthoma (*Robertus*), zijn kleinzoon, is geb. te Gron. in 1690 en werd er, na van 1715-'21 te Eelde gestaan te hebben, pred. tot 1769. Hij overl. er 12 Jan. 1772.

Behalve zijn theol. werken heeft hij te Gron. uitgegeven: Bijbelpoezij, 1730; Onderwijs-Liederen van des Heeren Weegen, en Mengeldichten, 2 dr. 1754.

[Isidoor Antoon Albert]

Albert (*Isidoor Antoon*), 3 April 1864 geb. te Gent, bezocht de Normaalschool zijner geboortestad, waar hij van 1883 tot 1885 gemeenteonderwijzer was; sedert is hij onderwijzer te Beirvelde.

Hij gaf uit: 's Levens Kweekschool, gedichten voor de jeugd, 1885; Langs naakte Dreven, schetsen en gedichten, 1886; Rouw en Troost, tooneelspel in twee bedrijven, Gent, 1886; De Schouwvager, zangspel in één bedrijf, Gent, 1887.

[Mr. Abraham Alewijn]

Alewijn (*Mr. Abraham*), geb. 16 Nov. 1664 te Amsterdam, wijdde zich nadat hij in 1685 te Utrecht was gepromoveerd, aan de dicht- en toonkunst op zijn buitenverblijf te 's-Graveland.

Behalve eenige kleine zangspelen gaf hij uit: Zede en Harpgezangen, Amst. 1694, Haarl. 1715, en Harderszangen, Amst. 1699, Haarl. 1716; beide bundels werden later vereenigd, Amst. 1715 en 1733. Voor het tooneel schreef hij: Amarillis Bly-eindend Tr., Amst. 1693; De bedrooge woekeraar, Bl., Amst., 1702, 1739; Latona, of de verandering der boeren in kikvorschen, kluchtig Tr., Amst.

1703; Phillippijn, Mr. Koppelaar, Bl., Amst. 1707; Beslikte Swaantje en drooge Fobert, of de boere rechtbank, Bl., Amst. 1714, 1742, te Batavia geschreven); De Puiterveense Helleveeg, of beslikte Swaantje aan den tap, Bl., Amst. 1719, 1782; Jan Los of den bedroogen Oostindies vaêr, Bl., Amst. 1721. Hij vertaalde verder uit het Fransch een prachtwerk van Basnage onder den titel: 't Groot Waerelds tafereel, Amst. 1705, dat verscheidene uitgaven beleefde, en bewerkte tijdens zijn verblijf in Indië een Woordenschat der twee Taalen, Portugeesch, en Nederduitsch, Amst. 1718. Alewijn is nl. op lateren leeftijd naar Indië gegaan; in 1714 vinden wij hem als koopman, spoedig ook als schepen te Batavia. Daarna is hij raad van justitie en advocaat-fiskaal der O.I. Compagnie geweest en 4 Oct. 1721 te Batavia overleden.

(Tijdschr. Mij. Ned. Letterk. IV.)

J.A.W.

[Mr. Zacharias Henrik Alewijn]

Alewijn (*Mr. Zacharias Henrik*), heer van Mijnden en de beide Loosdrechten, geb. 1742 te Amst., stud. 1763-'66 te Utr. en prom. daar in de rechten en was van 1768-'88 in de regeering zijner geboortestad, waar hij overl. 25 April 1788, ‘46 j. oud aan verval van krachten’ en in de Nieuwe kerk begraven werd.

Hij was medeoprichter van de Mij. der Ned. Letterk. 1766, en leverde in Dl. I-VII van hare werken (1772-'88) de volgg. bijdragen: Mengelingen behelzende verbasterde spreekwijzen en verminkte plaatzen; Verdediging van de voornaamste dichterl. vrijheden; Toets van nieuwerwetsche taalk., en Over de voorz. te, ten, ter. In de Tweede Proeve van: Dulces ante omnia musae (1782) plaatste hij o.a.: Aan den nieuwen bard of den dichter der zgn. Bardietjes, [die van Swildens], en schreef eene parodie op Vondels Geuze-Vesper, of krankentroost voor de 24, getiteld: Krankentroost voor de vijanden van de Nationale Synode.

[Cornelis van Alkemade]

Alkemade (*Cornelis van*), geb. te Noordwijk, 11 Mei 1654, op velerlei wijzen tot het Remonstr. leeraarschap voorbereid en als stud. 24 Febr. 1672 te Leiden ingeschreven, werd daar 1677 notaris, huwde Elisabeth, dr. van den nots. Nic. Paats, wiens opvolger hij 1680 werd. Als weduwnaar tr. hij 1682 Johanna de Riemer, tante van den Haagschen stadsbeschrijver, oefende zich in 't landmeten en leerde zoo de oude abdijen, kloosters en adell. huizingen kennen, welker bescheiden hij bijeenbracht, afschreef, en soms in hs. tot een beschr. verwerkte. Door de drukte van zijn notariaat in deze liefhebberij beperkt, nam hij in 1687 eene betrekking van zijn zwager bij de admiraliteit te Rott. over, en zette zijne studiën en verzamelingen voort met Mr. P. van der Schelling, die zijne dochter Alida getr. had, en overl. te Rott. 12 Mei 1737. Zijn schoonzoon kon zijne taak nog eenige jaren voortzetten; beider verzameling, door den wil der erflaters lang bewaard, is eerst Januari 1848 te Amst. verkocht.

Van A. alleen werd gedrukt: Behandeling van 't kamprecht, 1699 en 1700, 3e dr. door V.d. Sch. verm. 1740; een derde uitg. van Melis Stoke, 1699; De Munt der Graven van Holland, 1700; Ceremoniëel der Begravenissen, 1713; Jonker Fransen oorlog, 1725; met V.d. Schelling: Beschr. van Briele en Voorne, 1729, en Ned.

Displegtigheden. 3 dln. 1732-'34; terwijl beiden veel bijdroegen tot de 3e uitg. der Katwijksche Oudh. van A. Pars, 1745.

[Francis Allan]

Allan (*Francis*), geb. te Helvoort, 12 Oct. 1826, waar zijn vader onderwijzer was, werd opgeleid voor de zeevaart en voer eenige jaren ter zee, doch door den dood zijns vaders, veranderde hij, ter wille van zijne moeder, van loopbaan en werd onderwijzer. Na van 1850 als hoofd der school en onderw. in de zeevaartkunde op Marken werkzaam te zijn geweest, werd A. in 1863 leeraar aan de R. Kweeksch. v.O. te Haarlem, waar hij nog als zoodanig werkzaam is.

Behalve eenige lees- en leerboeken, o.a. over O.-Indië, gaf hij Beschrijvingen van deeilanden Marken, Amst. 1853, Texel, Amst. 1856, Vlieland, Amst. 1857 en Schiermonnikoog, Amst. 1856 Urk, Amst. 1857 en Ameland, Amst. 1857. Voorts, eene zeer uitgewerkte Aardrijkskunde van Oost-Indië Sneek 1871 benevens de volgende stedebeschrijvingen: Utrecht, Amst. 1856 en Enkhuizen, Schagerburg 1856, Edam, Ed. 1857 en 's-Gravenhage, Amst. 1857. Sedert 1868 houdt A. zich, met medewerking van de hh. mr. A.J. Enschedé, dr. C. Ekama, H. Gerlings Cz. en C.J. Gonnet, bezig met eene Geschiedenis en Beschrijving van Haarlem, van welk standaardwerk aldaar sedert 1871 bereids drie deelen verschenen. Het vierde en laatste deel zal waarschijnlijk in den loop van 1888 compleet zijn. Nog verschenen van A.'s hand: Zeeman-Schoolmeester (waarvan in Duitschland een derde druk verscheen), Amst. 1858; Uit het leven, drie oorspronkelijke novellen, Wageningen 1859; en Bad-Zandvoort, Haarlem, 1881; Stijloefeningen, Amst. 1870. - Ook als cartograaf deed A. zich kennen. De volgende Wandkaarten zijn van hem bekend: die van Europa, van den Indischen Archipel, van Java, van den alouden toestand van Neerlands bodem en wateren; lei-atlas; plakkaarten van de Nederlandsche provinciën, benevens oorlogskaart van het Balkan-Schiereiland.

F.A.

[Herman Jozef Petrus Hugo Allard]

Allard (*Herman Jozef Petrus Hugo*), geb. te Geertruidenberg 1 April 1830, ontving zijne wetenschappelijke opleiding in België en werd in 1861 te Leuven tot priester gewijd. Hij was eerst gedurende een aantal jaren leeraar in gesch., letterk. en oude talen aan 't Gymn. te Katwijk a/R en aan 't Seminarie te Kuilenburg, werd later hoogleeraar in de kerkel. gesch. te Maastricht, aan een bijzondere inrichting voor hooger onderw., en is thans werkzaam voor de pers.

Hij schreef, als medearbeider van de ‘Studiën op godsd., wetensch. en letterk. gebied’, verschenen te 's Bosch, later te Utrecht: Vondels gedichten op de Sociëteit van Jezus, toegelicht en voorafgegaan van eene bijdrage tot zijne bekeeringsgeschiedenis, 1868; Charlotte Flandrina van Nassau en Louize Hollandina van Boheme, 1869; Petrus Bertius, hoogleeraar te Leiden, 1870; Petrus Engelraeve, predikant te Boskoop, en Maria de Combé, geb. van Zijs, 1872; De H. Jacobus Lacops, een der XIX martelaren van Gorcum, 1872; ‘Een genie’ en ‘Slechte manieren in de letterkunde’, 1873; De eerste oudroomsche en eerste oudkatholieke bisschopskeuze en bisschopswijding, 1873; Mathias Zelhorst, predikant te Hengelo in Gelderland, 1875; Johan Lodewijk van Nassau-Hadamar, 1875; Johan de jongere van Nassau-Siegen, 1877; Godfried Wandelman, 1877; Gregorius Renard, 1879; Het eerste gezantschap van Joannes Zawadski, 1880; Joannes Michaël Blankaert, 1881; Joannes Knippenbergh, 1881; Een portret van Erasmus, 1882; Eene missiereis door Noord-Nederland in de 17e eeuw, 1883: Dirk Adriaanz van Heeze (Hesius), 1884; Hezius en Erasmus, 1884; Petrus Golius of Celestinus a S. Liduina 1885; Van Espen te Maastricht, 1885; Henriette Christine van Brunswijk-Wolfenbuttel te Roermond, 1887. Nog schreef hij: Vondel en de moeder des Heeren, Utr. 1869; Vondel en de Paus, Amst. 1869; Pater Adrianus Poirters S.J., Amst. 1877; Pater Adrianus Cosijns S.J., een hist. letterk. schets, Amst., 1873; Antonius van Gils en de kerkelijke gebeurtenissen van zijn tijd, 's-Bosch, 1875; De verspreide gedichten van P.J. Koets, verzameld en ingeleid door A.J. Allard, Amst. 1870; Philips II, naar het Duitsch van R. Baumstark door H.v.W., met een voorrede en aant. van H.J. Allard, 's-Bosch, 1876; Het beleg en de zoogenaamde verwoesting van Maastricht in 1579, door A.F. Haakman en H.J. Allard, Roerm. 1877; Laurens en Vondel, bekeerder en bekeerling, Utr. 1885; De Blesens uit Vondels tijd en de Bleseïden, Utr. 1887.

Behalve een aantal opstellen in de Dietsche Warande, in de Bijdragen voor de geschied. van 't bisdom van Haarlem, in Onze Wachter, en andere tijdschriften, leverde hij in den Volks-Alm. voor Ned. Kath. in 1870: Br. Daniël Seghers S.J. in 1871: Pater Cornelius Hazart S.J., in 1877: de Catacomben van Geulhem onder Bergh-Terblijt, in 1878: Heyltien Jacobs ‘met den aankleve van dien’, in 1879: Godfried Francken S.J., in 1881: Proeve van Jansenistische en anti-jansenistische literatuur in de 17e en 18e eeuw, in 1882: Thomas à Kempis en Cornelis Boey, in 1884: Reyer Anslo, in 1885: Dr. Vopiscus Fortunatus Plemp, in 1886: Reinier Cant, in 1887: Pater Dirk van de Poll S.J., in 1888 Margareta More, de dochter des martelaars. Een drama in proza, getiteld: Hermenigild of de zegepraal der godheid van Christus verscheen in het Jaarboekje voor Katholieken, Amst. 1875 en werd in 1878 te Brussel herdrukt.

H.J.A.

[Johannes Allart]

Allart (*Johannes*), te Windesheim (Overijsel), waar zijn vader pred. was, 31 Maart 1754 ged., deed zijn poortereed als boekverkooper, 4 Febr. 1773, werd reeds 8 Febr. '73 in het gilde opgenomen, en trouwde in Sept. 1774, alles te Amsterdam, waar hij jarenlang een der voornaamste uitgevers was, en een zeer grooten invloed heeft uitgeoefend op de ontwikkeling zijner tijdgenooten en niet minder op zijn vak. Later woonde hij in Den Haag, en overleed aldaar 8 Nov. 1816.

Hij schreef: De Vrijheid, Amst. 1783, drie uitg. in hetzelfde jaar; De Vrijheid. Aan de Nederl. Jeugd, Amst. 1784; De Waereld, 1e deel, en niet voltooid, Amst. 1786, alle naamloos uitgegeven, doch door hem erkend.

(Nieuwsbl. v.d. Boekh. 1888).

[Gerardus Arnoldus Nicolaus Allebé]

Allebé (*Gerardus Arnoldus Nicolaus*), geb. te Amst. 29 November 1810, werd in 1827 med. stud. aan het Ath. ill. en verwierf destijds de gouden medaille voor de beantw. eener prijsvraag, voltooide zijne studiën te Leiden, trok met de 'Leidsche jagers' uit, prom. er in 1836 en vestigde zich te Amst., waar hij tot 1874 practiseerde. Zijne hoofdstudie werd de Gezondheidsleer en zijne werkzaamheid werd zeer gewaardeerd door wetenschappelijke instellingen, het stadsbestuur, het provinciale toezicht op het gezondheidswezen en de hooge landsregeering. Hij is een der ijverigste invoerders van het gymnastiekonderwijs.

Behalve lat. werken over zijn vak, schr. hij: De ontwikkeling van het kind, Amst. 1845, zesmaal gedrukt en, in den volkstoon omgewerkt, door 'het Nut' uitgegeven als: Het kind in zijne eerste levensjaren, 1853; met Dr. H. van Cappelle: de Gezondheidsvereischten van schoolgebouwen, Amst.

1861; twee geschr. over gymn. voor meisjes, Amst. 1857 en 1878, benevens een aantal verspreide art. en opstellen over gezondheidsleer.

[Mr. Daniel van Alphen]

Alphen (*Mr. Daniel van*), geb. te Leiden, 7 Nov. 1713, prom. daar 17 Dec. 1735, was er van 1742-'49 in de regeering, en van '49 tot 9 Nov. '78 griffier dier stad.

Hij gaf het onvoltooide 2e dl. van Van Mieris' Beschr. van Leyden uit, bewerkte daarvan het ontbrekende en het geheele derde deel, doch liet het vierde achterwege; schreef vermoedelijk de Vaderlandsche Chronijk, 1784, reeds door een ongen. begonnen en stelde het artikel over zijn geslacht in Kok's Vaderl. Wdb. Hij overl. te Leiden 16 Juli 1797.

[Jhr. Mr. Daniël François van Alphen]

Alphen (*Jhr. Mr. Daniël François van*), geb. te Londen, 13 Mei 1813, was van 1839 tot '62 rechterlijk ambtenaar bij de Arr.-rechtbank te Leiden. Als erfgenaam der handschr. van R.M. van Goens (Cunninghame), schonk hij die aan de Kon. Bibl.; ze zijn door Mr. W.H. de Beaufort in de werken van het Hist. Gen. uitgegeven.

Zijn ambteloos leven te 's-Gravenh. wisselde hij af met reizen, vooral in zijn geboorteland, Zwitserland, Noord-Italië, West-Duitschland en Denemarken, en gaf zijne reisindrukken, van 1862 tot 1876, in een estal boekdeelen uit, waarvan enkele als hs. gedrukt zijn.

[Hieronymus van Alphen]

Alphen (*Hieronymus van*), de oom en opvoeder van den kinderdichter, geb. te Amsterdam 9 Mei 1700, was pred. te Nieuw-Loosdrecht, Leeuw. en Amsterd., waar hij tot 1757 diende. Hij overl. 22 April 1758 te Gouda.

Behalve enkele godsd. werken, schreef hij: Honderd geestelijke liederen, in digtmaat gebragt naar de zangwijze van eenige der berijmde psalmen Davids. De 2e druk van dit werk, Amst. 1748, bevat bovendien eenige Reisgezangen van zijn hand.

[Petronella Cornelia van Alphen]

Alphen (*Petronella Cornelia van*), ged. 26 Mei 1763, te Rott., is aldaar ongeh. overl. 16 Juli 1833.

Gaf daar in 1810 Gedichtjes voor de jeugd uit, 2e verb. druk m. pl., Delft en 's-Grav., z.j.; ook in Uylenbroek's Kleine Dichterlijke Handschriften vindt men eenige stukjes van hare hand.

[Mr. Hieronymus van Alphen]

Alphen (*Mr. Hieronymus van*), werd geb. 8 Aug. 1746 te Gouda, waar zijn vader als lid der Reg. overleed, studeerde te Utrecht, 1766, en te Leiden, 1767, en prom. in de laatstgenoemde stad, was van 1768 adv., van 1780 proc. gen. te U., doch uit tegenzin aan de vervolgingen der pratriotten, schoon hij een prinsman was, werd hij

pens. van Leiden in 1789 en vier jaar later thesaurier-gen., der Unie, tot aan de omwenteling van '95. bleef ambteloos in Den Haag zijn letterarbeid voortzetten, en overl. daar 2 April 1803.

In de werken van Lett. gaf hij: Over den eed der Utr. bissch. ‘met zeven stolen,’ 1774; de kenmerken van waar en valsch vernuft, 1782; bij Teyler's Gen.: de voortreffelijkheid der wetg. van Mozes boven die van Solon en Lycurgus, en andere afz. werken van stichtel. en staatk. aard, of van ambtelijke strekking. Zijne letterk. schr. zijn: Gedigten en Overdenkingen, Utr. 1777; Riedels Theorie der schoone kunsten en wetenschappen, 2 dln. Utr. 1778-'80; Nederlandsche Gezangen, 1779, bij het tweede eeuwfeest der Unie van Utrecht; Kleine gedigten voor kinderen, Utr. 1781, tallooze malen herdrukt; Mengelingen in proza en poezy met gedichten voor Elise, (minnedichten aan zijne latere tweede vrouw Catharina Geertruida van Valkenburg, die met hare dr. in de ramp van Leiden omkwam), en met de Cantaten: de Doggersbank, de Starrenhemel en de Hope der Zaligheid, Utr. 1783-1802; Proeve van liederen en gez. voor den openb. Godsd., 's Hage, 1801-'2, waarvan verscheidene in verschillende gezangb. zijn opgenomen; Nagel. Schr., Utr. 1813. Zijne Volledige dichtwerken zijn met een uitvoerig levensbericht door Mr. J.J.D. Nepveu driemaal uitgeg., 1838, 1857 en 1872.

[Jan Althuysen]

Althuysen (*Jan*), zoon van Symen Jansz. (Althuysen), ged. 8 Dec. 1715 te Franeker, waar zijn vader wolkammer was, werd eerst in 1741, dus in zijn 26e jaar, student in zijne geboorteplaats, ten einde zich aan de theologie te wijden.

Had zijn vader reeds menig huiselijk feest van vrienden met hartelijke gedichten in het Friesch opgevroolijkt, de zoon gaf weldra meer bewijzen van liefde voor de Friesche taal en dichtkunst, in talrijke verzen achter rectorale oratiën, dissertatiën en disputatiën. In 1750 aanvaardde hij het predikambt te Hiaure en Bornwerd bij Dokkum, waar hij o.a. de 100 psalmen, welke door Gijsbert Japix niet in de Friesche taal waren berijmd, in Friesche rijmen, overeenkomstig de versmaat van Datheen, overbracht en met de vijftig van Gijsbert Japix, voorts met eenige gelegenheidsgezangen van zijn vader en zijne eigene verstrooide rijmelarij in 't licht gaf, onder den titel: Friesche rymlery, yn twaa dielen bystaende, wier fen it eerste bystiet in forjyringsrymmen, bruiloftsrymmen, forstaerringsrymmen, in mingelrymmen; it oorde diel bystiet uwt dy 150 psalmen fin

David mey dy oore lofzangen, Liouw, 1755. De vader is waarschijnlijk in 1757 overleden, de zoon stierf 9 Aug. 1763, uit zijn huwelijk met Titia Crab of Crabe, geene kinderen nalatende. Mogen zij geen aanspraak maken op den naam van dichters, de arbeid der Althuysen's is voor de kennis der Friesche taal van groot belang.

W.B.S.B.

[Joannes Hendrik Carpentier Alting]

Alting (*Joannes Hendrik Carpentier*), geb. 26 Juni 1802 te Werkendam, ontving zijne opleiding te Kampen, waar zijn vader pred. was; stud. te Leiden en werd pred. te Purmerland, waar hij 15 Aug. 1857 overleed.

Hij schreef: Hendrik en Maria, De Protest. en R.C. jongelieden in wederzijdsche betrekking. Een verhaal uit den tegenw. tijd, Amst. 1842; Het huisgezin eener weduwe, Amst. 1843; Broeder en zuster, Amst. 1844, 2e dr. Leeuw. 1860; Het Christendom in Ned., hist. roman, 2 dln., Amst. 1846; De erfenis, een oorspr. Ned. verhaal door A. van de Werken, (psd.), Alkmaar, 1847; De Maleier in Ned. of hoe een vreemdeling oordeelt, Amst. 1849; Rome en de wereld, oud en nieuw uit de gesch. en het dag. leven, 2 dln., Tiel, 1851; Onze kerkgebouwen, in hunne betr. tot de gesch., de maatsch. en het pers. geluk, Purm. 1851; Episoden uit het leven van Filips van Montmorency, graaf van Hoorne, enz., Purm. 1852; Jutte van 't Eiland en eenige verspreide novellan, na C.A.'s dood uitgegeven door Alb. van Toorenenbergen, Purm. 1858. Behalve de drie laatstgenoemde werken, alle anon. of psd. uitgegeven.

[Albertus Samuel Carpentier Alting]

Alting (*Albertus Samuel Carpentier*), zoon van den vorige, geb. 30 Dec. 1837 te Purmerland, werd in 1862 pred. te Colmschate, in 1865 te Dokkum, in 1882 te Hoorn en is thans pred. in Ned.-Indië.

Hij schreef: De beteekenis der Nieuwere Bijbelbeschouwing in voorbeelden aangewezen, Dev. 1867; Een apostel der humaniteit, (Lessing), Huisbibl., 1867; Het huwelijk (volksvoordracht), Amst. 1870; Gesch. van den Duivel, vrij bew. naar G. Roskoff, Gron. 1873; de godsdienst der toekomst, Leiden 1886. Verder gaf hij eenige theol. brochures, vertal., opst. en verhand. uit, en was hoofdred. van Oostergoo, Alg. Nieuwsblad, waarin de hoofdartikels over staat- en letterkunde meest allen van zijne hand zijn. Van 1867 tot '82 was hij hoofdred. van het te Dokkum versch. tijdschr.: de Nieuwe Richting in het leven. Bovendien schreef hij in het Godsd. Album het Morgenlicht, de Jaarb. der Maatsch., van Weldadigheid, het Jaarb. van den Nederl. Vredebond, enz.

[Joh. Coenraad Altorffer]

Altorffer (*Joh. Coenraad*), geb. te Middelb. 18 April 1814, is daar stadsdrukker en boekh.

Hij schreef een groot aantal bijdragen in proza en poëzie in jaarboekjes en tijdschriften, of drukte zijne gelegenheidsverzen zelf en schonk die aan belangstellenden. Zoo in zijn' Middelb. Naamwijzer, als toevoegsel: Zeeland, Proeve eener lijst van beschrijvingen van plaatsen, oudheden en zeden van dat gewest, 1860;

De Vlissingsche poort te Middelburg, 1868; Vorsten uit het huis van Oranje te Middelburg 1814-'74; Het Prins Hendrik-dok, 1876; in het Nieuwsbl. voor den Boekh., 1872: De invoering van de boekdrukkunst te M.; bijdr. in de Liefdebode en de Versl. der Vereeniging ‘Uit het volk - voor het volk.’ Ook stelde hij het verslag van het twaalfde Taal- en Letterk. congres, 1872.

[Henricus Alutarius]

Alutarius (*Henricus*), werd in 1612 predikant te Blankenham, in 1616 te Ouderkerk a.d. Amstel, in 1619 te Woerden, in 1627 te Rotterdam en in 1632 te Gorinchem waar hij in 1634 overleed.

Schr.: Schriftuerlycke artikelen, Franeker 1604; Spieghel ofte proef-steen der genaemde Lutherschen, Amst. 1624.

Zijn zoon H i e r o n y m u s , in 1620 te Woerden geboren, schreef: Gornichems ijslijke Watersnoot ende heuglijke verlossing, Gor. 1656-'57, 2 dln.

[Frans Amelry]

Amelry (*Frans*), bachelier in de godgeleerdheid en prior van het klooster der Karmelieten te Ieperen in de 16e eeuw.

Schreef: Een seer schoon Homelie oft sermoen uytgegheven by den grooten Baselius erdtsbisschop van Cesarien enz., Antw. 1543; Een vruchtbare wtlegghinge, op dat H. Evangelie van den rijcken vrecke ende den armen Lazaro, Luce int XVI cap. Wtghegeven biden Gheleerden ende religiose broeder Fransoys Amelry, carmelijt Typeren, Antw. 1544; Een cleen tractaetken van de waerde des helich Sacraments, Ieperen, 1548; Veel schoone beweghelike ende vierighe ghebeden, Ghemaect by broeder Fransoys Amelry, bacularius in de Godheyt en prior van den Carmeliten Typren, Antw. 1549 en 1552; Een schoon ende profitelycke wtlegghinghe, oft declaratie opten CXIII psalm van David, Ghemaect by B. Fransoys Amelry (met portret van den schrijver), Antw. 1551; Een Dialogus oft tsamensprekinge van die Kersten siele ende haer scoelvrouws scriftuerlyc onderwys, Ghemaect by B. Fransoys Amelry, prior van den Carmeliten Typren, Antw. 1551; Een zeer cortelic ende wtnemende troostelic hantbouxkin, inhoudende diversche sermoenen, ende bedynghen, Ghemaect by broeder Franchoys Amelry (met portret van den schrijvet), Ieperen, 1548, Antw. 1551 en Ieperen

1552; Een dialogus oft tsamensprekinge der sielen ende scriftuerlyck bewys, die siele tot kennisse van haren Bruydegom treckende, Ghemaect by den eerweerdighen heere broeder Fransoys Amelry, Antw. 1551; Een devot boecxken leerende hoe men God dienen sal, door den gheleerden pater broeder Fransoys Amelry, Antw. 1551 en 1552.

[Hendrik Amersfoordt]

Amersfoordt (*Hendrik*), geb. te Amst. den 30 Mei 1796, studeerde in de lett. en theol. te Leiden, werd 1818 rector der Lat. sch. te Sneek en overl. er 8 Mei 1843.

Hij gaf met H.W.C.A. Visser uit: Archief voor Vaderl. en inzonderheid Friesche Gesch., Oudheid- en Taalkunde Leeuw. 1824-'28, 3 St., was mede-oprichter van het Prov. Friesch Gen., waarin hij de Geschr. van Jancko Douwema uitgaf. Met U.A. Evertz bezorgde hij de vert. van het Verhaal van de verrigtingen der Jezuïeten in Friesland, Leeuw. 1815. Zijn oudere broeder Jacob werd in 1816 theol. prof. te Harderwijk; toen deze de zomervacantie van 1817 bij een anderen broeder, med. dr. te Amst., doorbracht, werd hem daar de zoon geb., die volgt.

[Jacob Paulus Amersfoordt]

Amersfoordt (*Jacob Paulus*), geb. te Amst. 4 Juli 1817, prom. 1841 te Leiden in de rechten en lett., reisde toen twee jaar, werd adv. te A., huwde, verloor zijne vrouw, doorreisde daarom ons land, legde zich te Hohenheim op den landbouw toe, en vestigde zich 1854 in de Haarlemmermeer. Van deze nieuwe gem. was hij van 1863-'69 burgemeester. Ter plaatse, waar de Amsterdammers zich voorheen in het meer baadden, stichtte hij de Badhoeve, de model-landbouwinrichting, waar alle verbeteringen werden ingevoerd, o.a. de stoomploeg. Daar overl. hij 1 Febr. 1885.

Behalve veel art. in weekbl. en tijdschr. over oecon. onderwerpen, gaf hij daarover afz. uit: Het Haarl. meer, oorsprong, gesch., enz. Haarl. 1857; Beschr. der Badhoeve, Amst. 1863; Ontwerp van spoorwegen in de H.meer, met eene verzamelkaart van spoorwegplannen, Amst. 1864; De Kilbemaling van den H. meerpolder, Amst. 1869. Verder: Herinneringen aan Maria [zijne eerste gade], Amst. 1850; De droogmaking van het H., leerdicht, Purm. 1857; Willem Bardes, tooneelspel, Amst, 1858; Bezoek van den Keizer en de Keizerin van Brazilië op de Badhoeve in 1877.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1885; Eigen Haard, 1885.)

[Johann Conrad Amman]

Amman (*Johann Conrad*), geb. te Schaffhausen, 1669, waar zijn vader med. dr. was, stud. in de geneesk. en prom. te Basel, 24 Juni 1688; hij vestigde zich te Amst., verkreeg er het burgerrecht in 1692, ging te Warmond wonen om zich geheel aan de studie te wijden, sloeg in 1714 de aanbieding van een professoraat af en overl. er in 1724. Hij is de vader van het onderwijs der doofgeborenen in het spreken; zijne leerwijze, hoezeer openbaar gemaakt en met vrucht toegepast - o.a. op Hester Koolaert, sinds 1693 de stiefdochter van Elis. Hoofman, - bleef hier als onopgemerkt en werd eerst in 1847 te Rott. als de Duitsche ingevoerd. Niet alleen het heilzame zijner vinding, ook zijne kennis van letter- en klankvorming, gelijk die door Prof.

Donders is beschreven en bij het leesonderricht in deze eeuw telkens volkomener door Prinsen en Bouman is toegepast, verdient waardeering.

Hij bewerkte naar zijn eigen Latijn: Surdus loquens of de Doove sprekende, dat is Wiskunstige Beschrijvinge op wat wijse een doofgeborene sal konnen leeren spreken. Alles op onweerleggelijke gronden en d'Ervarentheyt steunende, door Joh. Conrad Amman, Med. Doct., 't Amst. 1692.

[Anna Adriana Everdina Henriette Ampt]

Ampt (*Anna Adriana Everdina Henriette*), dr. van den kapt.-luit. t/zee F.H. Ampt, geb. 3 Jan. 1832, geh. met den heer J.W. Steens Zijnen, fabrikant te Nijmegen, overl. 5 Maart 1885, alles in gen. stad.

Schr. onder psd. Anna: De Bruid van Agrogna, romant. episode uit de gesch. der Waldenzen, Nijm. 1854; Schaduwbeelden uit Suriname, Amst. 1858, herdr. Dordr. 1862; Savanarola, Tafer. uit de gesch. der lijdende kerk, in de Ev. Bibl., 1862, benevens een paar uit het Eng. vertaalde werken. Als hs. zijn te Nijm. in 1875 gedrukt: Verspreide en onuitgeg. Ged., en - haar laatste en nagelaten letterarbeid - Novellen.

J.W.S.Z.

[Maurits Albrecht Amshoff]

Amshoff (*Maurits Albrecht*), geb. 3 Sept. 1801 te Ulsen (gr. Bentheim), studeerde te Gron. en werd in 1825 pred. te Hall, in 1827 te Huisen, in 1830 te Franeker, in 1832 te Groningen, vroeg zijn emeritaat in 1865 en ging te Zutfen wonen, waar hij 25 Maart 1874 overleed.

Hij schreef: met C.H. van Herwerden en P. Hofstede de Groot een werk, dat het eerste teeken van leven der Groninger richting is geweest, getiteld: Christelijke Betrachtingen, Gron. 1834; Herinnering aan de godsdienstige feestvreugde der 50 jarige Evangeliebed. op 25 Nov. 1838 van J.P. Amshoff, Koev. 1839; Moed en volharding, toespraak in het Gron. Onthoudings-genootschap, Gron. 1845; Zendbrief van Amalia Sieveking aan hare vrienden onder de behoeftigen, Gron. 1846; Norderney, Brieven bij een badbezoek geschr. in 1851, Gron. 1852, en verder een groote menigte preeken, godsd. toespraken en redev., evenals bijdr.

in theol. tijdschr.; hij gaf met W. Muurling de Bijdr. ter bevordering van het chr. leven, 1846-'49, bewerkte met C.P.L. Rutgers en E.J. Diest Lorgion een godsd. leesboek: Aanwijzing tot den weg der zaligheid, Gron. 1857, en bezorgde de jaargangen 1851-'75 der ‘Woorden uit den Bijbel’, te Gron. uitgegeven.

[Samuel Ampzing]

Ampzing (*Samuel*), ged. te Haarl., 24 Juni 1590, was pred. te Rijsoord 1616 en in zijn geboortestad van 1619 tot zijn dood, 29 Juli 1632.

Hij schreef: Beschrijvinge ende lof der stad Haerlem in Holland, in rym bearbeyd, Haarl. 1628. Voorts een Rym-Catechismus, Leid. 1624; Bijbel-poezye, Leid. 1624; Christen Hooghtyden, Leid. 1625: enkele losse gedichten, zooals: West-Indische triumph Bazuinen op de verovering der zilvere Vlote; Naszousche lauren-kranze op de verovering van 's-Hertogenbosch, Haarl. 1629; Catoos koppeldichten van de Seden, Haarl. 1632; Tooneel van Europa, Harderwijk 1631; Theod. Schrevelii, jambi morales oft sedendichten, Haarlem en Harderwijk 1629-'32.

[Adriaan van Andel]

Andel (*Adriaan van*), geb. 30 Juni 1823 te St.-Laurens, werd in 1857 predik. der Duitsch-Geref. gemeente te Buda-Pesth; in 1864 pred. te Praag en is sedert 1871 bij de Schotsche-Zendingskerk te Amst. werkzaam.

Behalve een aantal werken in de Hoogd. taal, schreef hij: Israëls zending onder de volken, Amst. 1872; Wachter! wat is er van den nacht? Amst. 1873; Reis door Rusland en omliggende landen, Nijkerk, 1877 en vertaalde Paulus Cassels: ‘Voltaire's Mahomet,’ Amst. 1878.

[Jan van Andel]

Andel (*Jan van*), geb. te 's-Hertogenbosch 11 Oct. 1839, studeerde in de godgel., werd pred. bij de Chr. Geref. gem. te Zutfen, later te Heusden, en staat sedert 1879 te Leeuwarden.

Hij schreef: Het koningschap des menschen, Kampen 1873; De bestemming der vrouw, Kampen, 1875; De Avondster, (maandschr., 2 jaarg.), 1876-'78; De morgenstond van Jezus' leven, Heusden, 1878; Jezus' laatst vaarwel, Heusden, 1879; De kleine profeten, Heusden, 1881; Van Adam tot Abraham, Heusden, 1882; De Mozaïsche wet, Heusden, 1883; Jezus' leer, Heusden, 1883; Paulus' Evangelie, Kampen, 1885; Kort begrip der Chr. belijdenis, Leeuw. 1885; Handl. bij de beoefening der Gewijde Gesch., 2 dln., Leeuw. 1887 en '88.

[Anna Maria Anderson]

Anderson (*Anna Maria*) geb. te 's-Grav. 2 Aug. 1842, woont thans buitenslands.

Schr. onder het psd. Mevr. Quarlès: Schetsen naar het leven, Amersf. 1880; Een Christen uit Holland, en andere novellen, Arnh. 1881; Aquarellen, Arnh. 1881; Clebitius' ‘Nachtegaal’, hist. roman, Arnh. 1882; Cyriacus de kloostergek, hist. roman, Arnh. 1882; Sabine, hist. roman, Gouda 1882; Zoo zijn er, schetsen, 's-Grav.

1882; Naar het leven, Gouda 1883; Hebron, hist. roman, Almeloo, 1884; De ruiter met het rosse paard, hist. roman, 's-Grav. 1884; Aphorismen, Beverwijk, 1885. Vertaalde: Wachenhusen's Diamantenkoning, Dordr. 1876. Onder eigen naam of psd. eenige tendenz- en philosophische brochures en vlugschr., o.a. over Dierenbescherming, en kleine verhalen, stukken en art. in tijdschr. en couranten, o.a. in De Dageraad.

[Mr. Johan Henricus Beucker Andreae]

Andreae (*Mr. Johan Henricus Beucker*), geb. te Leeuw. 20 Oct. 1811, stud. Utr., prom. over den oorsprong van het Friesche gemeenterecht, 1840, bereisde Italië, Sicilië en Griekenland; in 1843 teruggekeerd in zijne geboortestad, werd hij er advocaat en in 1851 tot zijn dood, 3 Maart 1865, burgemeester.

Zijne reizen beschreef hij in: Eenige brieven uit Moréa en Athene, Utr. 1843, en Herinneringen aan Italië, Leeuw. 1856, waarvan aant. en onderdeelen in tijdschr. verschenen waren. Zijn oudste onderwerp, over Fr. rechtsgesch., behandelde hij met zijn geleerden schoonbroeder, Mr. J. Dirks, uitvoerig in het prov. Utr. Gen. Wat hij voor de kennis van zijn gewest gedaan heeft, is voor een klein gedeelte gedr. in de prov. tijdschr. en jaarb.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1865).

[Mr. Arnoldus Johannes Andreae]

Andreae (*Mr. Arnoldus Johannes*), geb. te Kollum, 30 Januari 1845, stud. en prom. 1872 te Utrecht en is sedert 1881 notaris in zijne geboorteplaats.

Hij schreef in de Vrije Fries: over de Burgerl. en Kerkel. indeeling van Friesland tusschen Flie en Lauwers tot 1580, Leeuw. 1880; in het Jaarb. v.d. Fr. Adel voor 1884: het klooster De Olijfberg en de buitenplaats Fogelsanghstate en in dat voor 1885: Kempo van Martena, algemeen bekend als een edelmoedig en uitstekend mensch; in den Fr. Volksalm. voor 1887 en 1888: het geslacht Van Buma. Afzonderlijk: De Lauwerszee nagespoord in wording, omvang en bedijkingen, Leeuw. 1882; Kollumerland en Nieuw-Kruisland, geschiedk. beschreven, Kollum 1884; Oudheidk. plaatsbeschr. van de gem. Kollumerland en Nieuw-Kruisland, Kollum 1885-'86. Nog is hij medew. aan ‘Friesland en de Friezen, gids voor reizenden’, Leeuw. 1887.

A.J.A.

[Mr. Sybrandus Johannes Fockema Andreae]

Andreae (*Mr. Sybrandus Johannes Fockema*), - de toevoeging van den moederlijken

geslachtsnaam dagteekent van 1862 - werd geb. te Beetsterzwaag, 4 Juni 1844; bezocht het gymn. te Leeuwarden, stud. sinds Sept. 1863, te Leiden en prom. daar 16 Dec. 1868 op eene diss.: Beschouwingen over Burenrecht. Na een jaar adv. in zijn geboortepl. geweest te zijn, werd hij kantonrechter te Lemmer, 1869, en te Hillegersberg, 1873, daarna rechter te Leiden, 1873 en te Amsterdam sinds Mei 1877, en 10 Sept. 1877 benoemd tot hoogleeraar in de Nederl. Rechtsgesch. te Leiden. Sedert 1882 is hij medewerker aan het Mnl. Wdb. van prof. J. Verdam.

Behalve een aantal opstellen in de Nieuwe Bijdr. voor rechtsgeleerdheid en Wetgeving, het Rechtsgel. Magazijn en Themis, schr. hij: Overzicht van Oudnederl. Rechtsbronnen, Haarl. 1881; De Stad Vollenhove en haar recht, (in de werken der Ver. voor Ov. recht en gesch.) Zwolle, 1885; Bijdr. tot de Nederl. Rechtsgesch., 1e st., Haarl., 1888.

S.J.F.A.

[Joost Andries]

Andries (*Joost*), Jezuïet, geb. te Kortrijk in 1588, gedurende een veertigtal jaren prediker te Gent, Mechelen en Brugge, overleden te Brussel in 1658.

Gaf uit: Brugge-Mariastad, Brugge, 1634, herdr. Brugge, 1650; Het ghedurigh Kruys ofte Passie Jesu Christi, van 't beginsel synder menschwordinghe tot het eynde syns levens enz, Brussel, 1649, Antw. 1656, '57, '95 en 1721, in het Duitsch, Engelsch, Spaansch, en Italiaansch vertaald. Een aantal zijner latijnsche werkjes werden mede in vreemde talen overgebracht.

H.J.A.

[Johannes Cornelis ten Brummeler Andriesse]

Andriesse (*Johannes Cornelis ten Brummeler*), geb. te Gouda 9 Oct. 1809, stud. te Utr., en werd in 1836 pred. te Oostwoud, bij Medemblik, in 1842 te Hoorn en woont na welvolbrachten diensttijd te Raamsdonk.

Hij schreef: Mr. W. Bilderdijk's eerste huwelijk, naar zijne briefwisseling met vrouw en dochter (1784-1807), medegedeeld door zijn aangehuwden kleinzoon, Leid., 1873.

[Andreas Andriessen]

Andriessen (*Andreas*), geb. te Schoondijke, 27 Jan. 1699, pred. te Vere en aldaar overl. 12 Jan. 1768. Hij was de oorzaak, dat de Nieuwe Psalmberijming van 1773 spoediger werd ingevoerd. In 1745 sprak A. in een lofvers op de ged. van J. Moorman met minachting over de psalmberijming van Dathenus, tot groote ergenis van den Middelb. Staten-drukker Petrus Dathenus, die beweerde in rechte lijn van den gelijknamigen pred. af te stammen en die besloot den Veerschen pred. ‘in geschrifte aan te tasten’, doch daarin door den dood verhinderd werd. A. gaf zijn stuk in 't licht, geheel in den stijl van Dathenus, onder den titel van: Aanmerkingen op de psalmberijming van P. Dathenus, 1756. Het maakte opgang en verhaastte de uitvoering eener betere berijming.

Behalve eenige prozawerken, bestaat van hem: Katechismus in dichtmaat, Middelb. 1755; Dichtlievende uitspanningen, Middelb. 1755 en Hiskia, in drie zangen, Middelb. 1760.

[Jacob Johan Andriessen]

Andriessen (*Jacob Johan*), geb. te Steenbergen in 1725, werd 1755 schepen, en 1767 burgemeester te Vere, bleef in de reg. dier stad, waar hij ook med. dr. was, en overl. daar 21 April 1802.

Zijne Gedichten, Zede- en Mengelstoffen werden in 1792 te Middelb. uitgegeven.

[Jacob Andriessen]

Andriessen (*Jacob*), geb. te Haarlem 11 Oct. 1786, werd in 1809 hoofdonderw. te 's-Grav., waar hij 19 Juni 1859 overleed.

Hij schreef: De waarheid in een narrenkleed; Morgenwandelingen door 's-Gravenhage, 's-Hage 1832; Deugd en godsdienstzin. Trekken uit de gesch. en uit het maatsch. leven, en enkele veel gebruikte schoolboekjes.

[Pieter Jacob Andriessen]

Andriessen (*Pieter Jacob*), zoon van den vorige, geb. te 's-Grav. 17 Dec. 1815, werd in 1844 hoofdonderw. te Amsterdam en bleef dit tot in 1872, toen hij zich geheel aan letterk. arbeid ging wijden. Hij overleed aldaar 19 Maart 1877 en werd te Diemerbrug begraven, waar 19 Juni d.a.v. een gedenkteeken voor hem onthuld werd.

Onder het pseudoniem Pieter Jacobsz. gaf hij uit: Adolf of de verloren zoon; De minnezanger van gravinne Ada en De schoondochter: later onder eigen naam eene geheele reeks van romantische verhalen voor jongelieden, voorn. aan de vaderl. gesch. ontleend, verder verhalen voor meisjes en voor jongere kinderen. A. was van 1858-'63 redacteur van De Nieuwe Recensent, en redigeerde van 1875 tot aan zijn dood: Voor 't jonge volkje. Met W.J. Hofdijk schreef hij: Panorama van Neerlands verleden, Deventer 1875-'81.

[Simon Jacobus Andriessen]

Andriessen (*Simon Jacobus*), zoon van J. Andriessen, geb. te 's-Grav. 2 Apr. 1831, werd pred. bij de Doopsg. gem. te Zuid-Zijpe 1857, Ilp 1865 en Oost- en West-Graftdijk 1868.

Hij gaf, behalve eenige oorspr. kinderboekjes, Nederl. bewerkingen in het licht van Brachvogel's Hamlet, hist. roman, Amst. 1868; Andersens Sprookjes, Arnhem 1873; De kleine vossen, van Mrs. Beecher-Stowe Amst. 1866; Eene ziel gered, van Mevr. von Hillern-Birch, Deventer 1871, enz.

[Suzanna Maria Andriessen]

Andriessen (*Suzanna Maria*), dochter van P.J. Andriessen, geb. te Amst. 16 Jan. 1850.

Zij schreef van 1880-'87 verscheidene verhalen, meerendeels voor meisjes, maar ook voor jongere kinderen, gaf eene omwerking van De Perponcher's Onderwijs voor kinderen, als: J. van Lennep's Lievelingsboek, naverteld, 3 dln. Amst. 1884 en verder bijdr. in het tijdschrift Ons genoegen.

[Willem Frederik Andriessen]

Andriessen (*Willem Frederik*), zoon van S.J. Andriessen, geb. te Ilp 25 Sept. 1865.

Hij gaf eene Ned. bewerking van Oscar Peschel's Volkenkunde in het licht, 1886, en leverde in versch. dagbladen en tijdschriften oorspr. artikelen op geogr. en hist. gebied.

S.J.A.

[Philip Angel]

Angel (*Philip*), in de Nieuwe kerk te Middelburg 14 Sept. 1616 ged., werd schilder en etser en was eenigermate letterkundige. Tusschen 1639 en '45 was hij in Holland, afwisselend te Leiden en te Haarlem, ging in '46 in dienst der O.I.C., was van 1651-'56 te Ispahan, keerde naar Batavia terug en repatriëerde omstreeks 1662, waarop hij zich te Middelb. vestigde en daar omtrent 22 Oct. 1683 overleed.

Op het jaarfeest van het St.-Lucasgilde te Leiden in 1641 hield hij eene voorlezing, die aldaar in 1642 als ‘Lof der Schilderkonst’ gedrukt werd. Dit kwartijntje is thans hoogst zeldzaam.

(Oud-Holland, 1888.)

[Hermanus Angelkot]

Angelkot (*Hermanus*), Apotheker te Amst., - vriend, leermeester in de pharm., ‘huiswaerdt’ en executeur-testamentair van Broekhuizen, - werd 8 April 1726, als apotheker, hoek Vijzelstr. en Heerengr., in de N.Z. Kapel begraven.

Hij gaf 2 dln. Tooneelpoëzij met Mengeld. uit, waarin een oorspr. kluchtsp. Vechter, 1679; vert. den Misantrope van Molière, (privilegie van 1682), Amst. 1684; Soliman, van De la Tuilerie (priv. 1684), Amst. 1689. Zijn zoon en naamgenoot schreef:

De buitensporige Herder, 1714; Don Cesar d'Avalos, of de broederl. minnaar, beide naar Th. Corneille, 1717. Naar eene letterl. vertaling uit het Eng., dat hij niet machtig was, bewerkte hij een gedeelte van Addison's Cato, aan Nic. Witsen opgedragen, waarvan Langendijk, om de uitgaaf te bespoedigen, twee bedrijven vertaalde (priv. 1728), Amst. 1742.

[Angelus August Eugeen Angillis]

Angillis (*Angelus August Eugeen*), geb. April 1830, was notaris te Rumbeke en archivaris van Roeselare; hij overl. in eerstgenoemde plaats 30 Nov. 1876.

Hij gaf met Edw. van Even uit: Liederen eener onbekende kloosterlinge uit de 13e eeuw, voor de eerste mael uitgegeven naer een hs. der Burgondische Bibliotheek, Thielt, 1854; alléén gaf hij uit: Geschiedenis der Rousselaersche Rederykerskamer ‘de zeegbare Herten’, Thielt, 1854; Dry legenden uit West-Vlaenderen, Roeselare,

1856; Rumbeeksche Avondstonden, Roeselare, 1856-'58; Over de Rederykkamer ‘Altoos doende’ te Leffinghe, Roeselare, 1857; Over eenige Zuid-Nederlandsche dichteressen, Antw. 1858. Verder gaf hij een aantal bijdragen in tijdschriften en dagbladen.

[Sybrand van den Anker]

Anker (*Sybrand van den*), geb. 16 Juli 1822 te IJselsteyn, is sinds 1864 leeraar aan het seminarium te Kuilenburg.

Schr.: Verdediging van het tijdelijk bestuur des Pausen of de geneesmiddelen, door Lord Derby, Disraëli en de la Guéronière tot herstel van den Kerkelijken Staat voorgeschreven, te laat aangekomen, door een R.C. Priester, Amst. 1859; De onschendbaarheid van den Kerkelijken Staat, Amst. 1859; Eene ergernis voor onze eeuw of de Zaligverklaring van een bedelaar, door S.A., Amst. 1861; Leven van den H. Aloysius van Gonzaga, beschermheilige der katholieke jeugd, Amst. 1861, 2e druk, 1864; Leven van den zaligen Joannes Berchmans, Amst. 1866, 2e druk 1867; Leven van den H. Stanislaus Kostka, Amst. 1868; De opheffing van de tempeliers, 's-Bosch 1868; De Harmonie tusschen Rede en Geloof, 's-Bosch 1869; Het naturalisme in den Staat door den Paus gedoemd als ongerijmd en goddeloos, 's-Bosch 1870; Het adres der katholieken aan Z.M. den Koning, 's-Bosch, 1871; Waar ligt Europa's toekomst? Amst. 1871; De St. Bartholomeusnacht, 's-Bosch 1870, 2e druk 1872; De Parijsche commune, eene consequente toepassing van het liberalisme, 's-Bosch 1872; Over de opvoeding der kinderen, voor christelijke ouders en opvoeders, Amst. 1872; De Piusdagen, 's-Bosch 1872; Wie zijn voor, wie tegen de kloosterwet te Rome? (anoniem), 's-Bosch 1873; Europa's onzekere toestand, 's-Bosch 1873; Het eigendomsrecht, 's-Bosch 1874; De onderwijsquastie in Noord-Amerika, 's-Bosch 1875; Ter oplossing van de Sociale quaestie 's-Bosch 187. Verder leverde zijne pen een aantal artikelen in de onder zijn bijzondere leiding staande Studiën op Godsdienstig, Wetenschappelijk en Letterkundig gebied.

J.H.H.

[Jan Hendrik Ankersmit Wzn.]

Ankersmit Wzn. (*Jan Hendrik*), geb. te Deventer 1 Juli 1825, was koopman aldaar. Deels door zelfonderricht, deels tengevolge van zijn omgang met dr. Van Vloten, dr. Van Eyk, Didymus [Werndly] e.a. vormde hij zich tot letterkundige en overl. te Dev. 9 Dec. 1876.

Aanvankelijk schreef hij anoniem vele politieke en andere art. in het Dev. Week-

blad. Voorts: Alva, een geschiedk. charakter in het licht van zijn tijd, tooneelmatig voorgesteld, Dev. 1857; Het geweten, dramatisch fragment, naar Schiller's Räuber, Dev. 1861; Willem Willemsz, een bladzijde uit Deventers beleg en ontzet in 1813 en 14, gedramatiseerd, Dev.; Ik zal handhaven, tooneelsp. Utr. 1874; en vert.: Vader en Zoon, van Laube, Zwolle, 1862; Graaf Struensee, naar Laube, Dev. 1866; Piétra, eene dochter van het zuiden, van Mosenthal, Dev. 1867; Pauline, naar Bulwer, Dev. 1869; Richelieu, Dev. 1870 en Ahasuerus, naar Aug. Klingeman, 't laatste in vijfvoetige jamben, Dev. 1873; De aesthetische voordracht, vrij bewerkt naar Rod. Benedix, Dev. 1873; Het aesthetisch gebarenspel, vrij naar Oscar Guttmann, 2 Afl., Utr. 1876. Bij de viering van het Aprilfeest in 1872: Koppestok, de wakkere veerman op Rozenburg, volksdrama met een voorbericht van dr. J. v. Vloten, tijdens wiens kwestie met het stadsbestuur hij nog gaf: Deventer Ketterjacht, Zw. 1867.

[J.B. Annoqué]

Annoqué (*J.B.*), geb. te Gent 14 Dec. 1796, was eerst professor aan de Universiteit te Leuven, daarna pastoor te Oordegem (O.-Vlaanderen), waar hij 9 Dec. 1862 overleed.

Hij schreef: Geschenk aen de jeugd op den dag harer eerste communie; Christelyke gedachten voor elken dag van de maend; Kort begrip der heilige geschiedenis, gevolgd door een kort verhael en het leven van Jezus Christus, Gent; Kerkelyke geschiedenis, Gent; Tweede spelboek ten gebruike der Catholieke scholen; Devotie ter eere der zeven deugden en de zeven smarten van den H. Joseph, Gent, 1856.

[Pol Anri]

Anri (*Pol*), geb. Gent 20 April 1865, is daar onderw. bij de opperlagere jongensschool.

Van hem verschenen: De ondergeschikte Dienstbode, blijspel met zang in één bedrijf, Gent, 1880; Judas wint, blijspel met zang in één bedrijf, Antwerpen, 1885; Blauw en Grauw, poëzie, Gent, 1886; Aan Strand terug, zangspel in één bedrijf, Antw. 1886; De Waterzoo en het Jubilee, blijspel in één bedrijf, Gent, 1886; Het Kind, declamatiestuk, Gent, 1887.

[Edward Anseele]

Anseele (*Edward*), geb. te Gent 24 Juli 1856, volgde de lessen der gemeenteschool en werd letterzetter in zijne geboortestad, waar hij aan het hoofd staat der socialisten.

Hij is opsteller van het volksblad Vooruit en was medewerker aan den Almanak de Vlaamsche Lantaarn, Vooruit, almanak voor Noord- en Zuid-Nederland en de weekbladen De Volkswil, thans De Toekomst van Gent, en de Werker van Antwerpen. Afzonderlijk gaf hij uit: Voor het volk geofferd, Gent, 1880, 1881 en 1884; De omwenteling van 1830, Gent, 1882.

[Nicolaas Anslijn]

Anslijn (*Nicolaas*), geb. te Leiden 12 Mei 1777, legde zich eerst op het schilderen toe, doch door den dood zijns vaders - een onderwijzerszoon en zelf boekbinder - in

1789, was hij verplicht naar een voordeeliger werkkring om te zien. Zoo werd hij eerst verlakker, daarna boekbinder, in 1804 onderwijzer op eene stadsarmenschool te Amst. en in 1807 hoofdonderw. op eene dergel. te Haarlem. Hij werd in 1819 huisonderw., ging later bij zijn zoon Pieter Daniel, die volgt, te Alkmaar wonen en overl. aldaar 12 Sept. 1838.

Dr. N. Beets schr. op dien sterfdag: Een woord aan allen die 'De brave Hendrik' gelezen hebben, Haarl. 1838. Zijn meest bekende werken zijn: De brave Hendrik, 59 maal gedrukt en in 1849 te Londen in 't Eng. vert.; De arme Jacob, Leiden 1823; De brave Maria, Leiden, 1823 met veel leesen leerboekjes, uitvoeriger werkjes over taal- en letterkunde, natuur- en aardrijkskunde, verhalen en geschiedenissen, te zamen een twintigtal boekdeeltjes, als lectuur over gen. leervakken, waarvan de Beschr. der Washingtons- en Sandwichseilanden en het Pitcairns-eiland als monographie het voornaamste is. Zijne uitgebreide en grondige kennis der Nat. hist. bleek uit door hem geordende en bijeengebrachte verzamelingen en vooral uit: Systematische beschrijving der voor ons meest belangrijke voorwerpen uit de drie rijken der Natuur, Leiden, 1822, en Handl. tot de kennis der artsenijgewassen, Leid. 1822, 6 st. waarvoor hij de platen zelf teekende, en die in zijn tijd terecht zeer gewaardeerd werden.

(N. Beets, Sparsa, Amst. 1882.)

[Pieter Daniel Anslijn]

Anslijn (*Pieter Daniel*), geb. in 1802 te Leiden, legde zich op het onderwijs toe, was reeds in 1828 onderwijzer te Alkmaar, later Directeur in het fundatiehuis van Renswoude te Utrecht en o. aldaar 11 Juni 1865.

Hij schreef: schoolboekjes en bijdr. in paedag. tijdschr.; Leesboek voor de jeugd ter vorming van het zedelijk gevoel, 2 st., Leiden 1828 en '30; Leesboek betreffende de voornaamste personen en gebeurtenissen in ons Vaderland, 3 st., Leiden 1830-'31; Vaderl. tafereelen uit de 16e en 17e eeuw, Zaltbommel 1834.

[Reyer Ansloo]

Ansloo (*Reyer*), geb. te Amst. c. 1623 uit eene doopsgez. familie, wier naam ontleend is aan de plaats, die Christiania in Noorw. werd, maakte zich als Lat. en Ned. dichter beroemd. In den zomer van 1649 vertrok hij naar Italië en legde te Rome zijn geloofsbelijdenis in de Kath. kerk af,

werd 1651 secr. van den Kard. Capponi, en overl. aan de pest te Perugia, 16 Mei 1669.

Zijne Ned. ged., eerst afzonderlijk verschenen, zijn door Joan de Haes in 1713 verzameld en uitgegeven. De meest bekende zijn: Parijsche Bruiloft, treurspel, 1647 of '48, Amst. 2e dr. 1649, 8e dr. 1713; De Pest te Napels, een beschrijvend gedicht; Martelkroon van Steven; Afscheid aan Amsterdam, 12 Sept. 1649; zijn CLV Bijbelsche printverbeeldingen, met Nederd. vaersen verciert, werden nog in 1736 te Amst. herdrukt.

[Jan Adolph Anspach]

Anspach (*Jan Adolph*), geb. te Amst. 8 Nov. 1803, prom. te Leiden werd in 1829 pred. te Zalk-en-Veecaten en twee jaar later naar Deventer beroepen, waar hij tot 1870 werkzaam was en 10 Oct. 1885 overleed.

Hij schr. behalve eene Lat. diss. en leerredenen: Woorden van vermaning en raadgeving inzonderheid voor jeugdige menschen, Dev. 1853. Voorts bijdr. (meestal onder de eindletters N.H.H.) in het Nederl. Tractaatgen., de Kerkel. Courant, de Morgenster, de Evangeliespiegel, de Evang. Alm. (o.a. een gedicht op Kevelaar), in het Dagb. bij den Bijb. Alm., in Christophilus, De Fakkel, De Evang. Chr. Huisvriend, Christel. Volksalm., enz. -

Zijn [Jan Adolph Anspach] zoon

[Jacobus Anspach]

Anspach (*Jacobus*), geb. te Zalk 16 Febr. 1830, werd van de Lat. sch. te Deventer bevorderd naar het Athenaeum aldaar, in 1850 als theol. stud. te Leiden ingeschr., waar hij na het uitgeven van een Specimen, in 1853 de h. school als theol. doctorandus verliet; een jaar later werd hij pred. te Ek-en-Wiel, en zet daar nog zijn herderlijken arbeid en zijn werkzaam letterk. leven voort.

Hij gaf eene vrije bew. van Ernst Meyer, Over het Hooglied, 1855; J.S. Eichler, Geen goed-ingerichte staat kan de R.K. Kerk vrij naar hare wetten laten leven, 1855; met een liefd. doel: Twee stichtel. overd., 1862; Stichting door orgelstichting, 1870; Leerplichtigheid, 1872; Grafwoord, 1875, alle te Tiel; Kerkel. woord, op 19/20 Febr. 1887, te Nijmegen. In een achttal maanden dagbl. tal van bijdr.; zoo in De Tielsche alm. 1876, '77; de Nom. Geogr. Neerl. van het Aardr. Gen.; De Herald. Bibl. 1879-'82 vele en uitvoerige art.; evenzeer in de Geld. Volksalm., - zie het Algem. Reg. op dat jaarboekje. Hij is sedert 1874 medewerker en sedert Juli '80 redacteur van De Navorscher.

[Jan Ansus]

Ansus (*Jan*), bekend onder den bijnaam van de smid van Huysse, alwaar hij werd geb. omstreeks midden XIVe eeuw.

Van hem verschenen drie voorzeggingen, waarvan de oudste moet gedrukt zijn ten jare 1553. Eene andere uitgave is getiteld: De Notabel ende waerachtige prophetie van den Smet van Huysse, geheeten Jan Ansus. Ghedruckt in 't jaer ons Heeren MDLXXXII. Zij werd verscheidene malen herdrukt; doch de meest verspreide is: De notabel prophetie van den Smet van Huysse, mitsgaders die van Abacuch, gepropheteert binnen Ghendt in de jaren 1376 en 1391. Naer eene copie gedruckt in 't jaer ons Heeren 1582, Gent, omstreeks het einde der XVIIIe eeuw.

[Jacob Jan Antheunis]

Antheunis (*Jacob Jan*), geb. te Gent omstreeks 1750, overl. aldaar begin 19e eeuw. Hij studeerde te Gent en te Douay, en nam deel aan den opstand tegen Keizer Jozef II, waardoor hij genoodzaakt was een tijd lang naar Frankrijk te vluchten, en zijn verblijf te Parijs, Maubeuge en Rijsel te houden.

Hij schreef: De protocole Jacobs, soone Johans, soone Balthasars, die de vryheyd der Gaulen ende goede uytvoering hunner wetten lief heeft, Gent, 1799. Dit was een tijdschrift gericht tegen de knevelarijen der keizerlijke commissarissen. Daarin kwam onder anderen een scherp artikel voor van zijne hand, getiteld: De Legende der Nederlandsche Roffianen en Stroopers.

[Gentil Theodoor Antheunis]

Antheunis (*Gentil Theodoor*), schoonzoon van H. Conscience, geb. te Oudenaarde 9 Sept. 1840, was van 1859 tot 1860 leeraar in het college zijner geboortestad en in 1861 leeraar te Dendermonde. Vervolgens studeerde hij aan de Hoogeschool van Gent, promoveerde in 1866 en werd 1 Jan. 1868 vrederechter te Oost-Rozebeke. Van daar ging hij in dezelfde hoedanigheid naar Thourout. Den 15 Juli 1877 werd hij vrederechter te Halle en vervolgens te Brussel, waar hij zijn ambt nog uitoefent.

Hij schreef in verschillende dagbladen en tijdschriften liederen en gedichten, waarvan er onderscheidene door Willem Demol op muziek zijn gezet, onder anderen: Lentelied, Ik ken een lied, Droeve tijden, Bethlehem, enz. Zij zijn allen vereenigd in één bundel 1873. In 1874 werd hij door de Antwerpsche Rederijkkamer de Olijftak bekroond voor een Minnelied. Verder gaf hij nog in het licht: Uit het hart, Liederen en gedichten, Dendermonde en Leiden, 1875; Liederkrans, uit de Loverkens van Hoffmann van Fallersleben, met muziek van G. Antheunis, Gent, 1877; Leven, lieven en zingen, Gent, 1879.

[H. Anthonissen]

Anthonissen (*H.*) schreef:

Bemoediging en Hoop. Dichtregelen opgedragen aan Z.K.H. den Hertog van Brabant, 9 April 1853, Brussel, 1853.

[Juliaan Anthoon]

Anthoon (*Juliaan*), geb. 27 Jan. 1832 te Cruybeke (Oost-Vlaanderen), genoot zijne

opleiding aan de normaalschool te Lier. In 1850 werd hij hulponderwijzer te Temsche, in 1856 gemeenteonderwijzer te Hamme, alwaar hij overl. 23 Oct. 1881.

Hij plaatste bijdragen in proza en poëzie in het Jaarboekje van Gent, in het Taalverbond van Antwerpen, enz. Hij schreef Rozen en Doornen, roman geplaatst als feuilleton in het Antwerpsch Handelsblad. Om het straatgezang te verbeteren, vervaardigde hij vele liederen, welke alle in druk verschenen, en in de Vlaamsche provinciën veel gezongen worden b.v.; Zingt Fransch of zwijgt! - Rust noch Vrede! - Het bloemeken mijns harten. - De Poelenier! - Meilied. - De wereld draait. - Kerstliederen. - St. Nikolaas. - De Leurders, enz. Gelegenheidsgedichten, redevoeringen, lijkredenen enz. werden velen van hem in 't licht gegeven. In 1877 gaf hij eene voordracht over de beschaving in Afrika.

[Joannes Antonides]

Antonides (*Joannes*) of *Jan Antheunisz,* geb. te Goes, 3 Mei 1647, vanwaar zijne ouders met hem omtrent vier jaar na zijne geboorte te Amst. kwamen. Hij bezocht er de Lat. school en zou apotheker worden. Reeds in 1664 schr. hij Ned. gedichten en onderscheidde zich door het bezingen van gebeurtenissen in 1666 en '67; in het laatstgen. jaar schr. hij zijn trsp. Trazil of overrompelt Sina, en een vers op Vondels tachtigsten geboortedag. Hij werd ook bekend met Mr. Diderick Buysero, wiens moeder, Elisabeth de Vlaming van Oudshoorn, hem bij zijne Amsterd. geest-verwanten inleidde. Buysero werd secretaris van Vlissingen, waar men Ant. vaak bij hem aantreft. Antonides had in 1671 zijn' IJstroom uitgegeven, en zich in bijzondere lessen, tot de studie der geneesk. voorbereid; na de bevrijding van Utrecht, werd hij daar den 13 Juni 1674 student, promoveerde er ‘Over de draeyiinge van het hoofd,’ en vestigde zich te Rotterdam, onder bescherming van Buysero, sedert Mei 1674 lid der admiraliteit te Rotterdam. In 1678 huwde hij Suzanne Bormans, wier broeder Pieter pred. te Ketel was, en overleed 18 Sept. 1684; hij is in de Groote kerk te Rott. begraven, als ‘Docter Jan Antonides.’

Zijn latere arbeid bestaat meest in gelegenheidsstukken; zijn plan voor een epos, Paulinade - het leven van den apostel Paulus - gaf hij op, deels omdat de tering, zijne moeders kwaal, hem sloopte, deels om kerkelijke geschilpunten te ontwijken. Zijn hekeldicht Marsyas is tot de voormalige kunstbroeders van ‘Nil’ gericht. Zijn vader Antheunis Jansz. (z.a.) gaf zijne Gedichten uit, die veelmalen herdrukt zijn, en waaraan slechts weinige ontbreken.

[Willem Ternooij Apèl]

Apèl (*Willem Ternooij*), geb. te Amst. 21 Nov. 1798, was reeds apotheker, toen hij zich wenschte voor te bereiden tot de studie der godgeleerdheid, en om meer tijd daartoe beschikbaar te hebben, werd hij kruidenier. Den 14 Sept. 1821 slaagde hij in zooverre, dat hij toegelaten kon worden tot de academie te Utrecht. Vier jaar later werd hij proponent; dadelijk kreeg hij een beroep naar Vreeswijk, opgevolgd door een vierjarig verblijf te Berkel-en-Rodenrijs, om in 1832 naar Vlissingen te gaan, waar hij 14 Jan. 1842 overl.

Schr. behalve bijdr. in de Boekzaal en een paar bundels leerredenen, in zeven-, en viertallen: De H. Geest in deszelfs invloed en werking, Vliss. 1835; Brief over Joh.

XII, 27 en 28a, en Nagelaten Leerredenen, Vliss. 1843. Zijne geschr. bevestigen de waarheid der getuigenis van zijne destijds vermaarde welsprekendheid.

[Karel Frederik Ternooij Apèl]

Apèl (*Karel Frederik Ternooij*), geb. te Vreeswijk 26 Januari 1829, stud. te Leiden, werd in 1854 pred. te Rokkanje, in 1856 te Koog aan de Zaan, in 1859 te Delft en is sedert 1860 pred. te Amsterdam.

Hij schreef: Het verlangen naar de bevrediging onzer lichamelijke behoeften, Gron. 1861; Feestrede op den gedenkdag van Neerlands 50-jarige onafhankelijkheid, Amst. 1863; Gave der Liefde, Amst. 1872. Feestrede bij het 75-jarig bestaan van het Nederl. zendelinggenootschap, 17 Juli 1872, Amst. 1873; Godsdienst en Maatschappelijk leven, Amst. 1878; Toespraak bij zijn 25-jarige Evangeliebediening in de hoofdstad des Rijks, Amst. 1885. Verder gaf hij tal van godsd. toespraken in het licht, en schreef artikelen in het Vliegend blad over het socialisme, in De Vrijheid, Wekstem, Christelijk Album, Evangelische Volksalmanak, Algem. Handelsblad, Nieuw leven, enz.

Zijn tweede zoon M a r i J a c o b u s , geb. te Amst. 15 Juni 1867, die somtijds onder de psd. M.J. v. Dalbergen of Mita voorkomt, schr. behalve bijdragen in jaarb., tijdschr. en weekbladen: Eene ster in den nacht, novelle, Amst. 1886; Kinderen der liefde, gedichten, Amst. 1886; Emilie, tooneelsp., Amst. 1887.

[Mr. Jean Henri Appelius]

Appelius (*Mr. Jean Henri*), geb. te Middelburg, 30 Apr. 1767, werd in 1783 stud. te Leiden, promov. daar in 1786, en vestigde zich als adv. te Midd.; in 1795 werd hij pensionaris van Zeeland, in 1803 Raad van financiën, in 1804 lid van den Staatsraad; Koning Lodewijk benoemde hem in 1809 tot minister van Financiën, en Napoleon in 1810 tot Staatsraad te Parijs. Na zijn terugkeer in het vaderland werd hij Dir. Gen. der indirecte belastingen, in 1820 Minister van Staat, belast met de

algemeene directie der ontvangsten, en in 1824 Min. van Fin. Hij overl. te 's-Gravenh. 12 April 1824.

Hij schr. anoniem: De staatsomwenteling van 1795 in haren aart, loop en gevolgen beschouwd, Leiden 1801.

[Johan Christiaan van Appeltere]

Appeltere (*Johan Christiaan van*), geb. te Gorinchem in Dec. 1764, werd 23 Sept. 1782 student in de letteren te Leiden, gaf ofschoon pas een en twintig jaar oud zijnde, blijken van meer dan middelmatigen dichterlijken aanleg, doch overl. reeds 8 Jan. 1786 in zijne geboortestad.

Hij schreef een dertigtal stukjes in het Taal-, Dicht- en Letterkundig Kabinet van G. Brender à Brandis.

[Emmanuel d'Aranda]

Aranda (*Emmanuel d'*), een Bruggeling van Spaansche adellijke afkomst, geb. in 1612 en in zijne geboortestad overleden omstreeks 1686. Hij onderscheidde zich als reiziger, historieschrijver en dichter. Zijne voornaamste pennevruchten zijn in het Fransch geschreven. In het Nederlandsch leverde hij het dichtwerk:

Den lachende ende leerende Waerseggher, Brussel, 1679.

[Frans van Arenbergh]

Arenbergh (*Frans van*), geb. te Leuven 11 Maart 1811, studeerde in het groot seminarie te Mechelen en was, na zijne priesterwijding (13 Juni 1835) professor in het college van Gheel. In 1844, bij de herinrichting van het college van Lier, werd hij bestuurder daarvan, doch na een paar jaren moest hij, om gezondheidsredenen, van het bestuurderschap afzien. Hij vestigde zich toen in zijne geboortestad, waar hij overl. 5 Oct. 1845.

Zijn poëzie verscheen onder den titel: Gedichten van Frans van Arenbergh, bijeenverzameld en met levensbericht en eenige noten uitgegeven door L.W. Sch[uermans] pr. Leuven, 1881.

[Dr. Johannes Pieter Arend]

Arend (*Dr. Johannes Pieter*), geb. te Amst. 6 Nov. 1796, was zeven jaar op een Duitsch handelskantoor en leerde ondertusschen de oude, en vijf nieuwe talen. Te Hoorn zette hij zijn studie in de oude talen voort bij rector Swaan en leerde er nog Deensch. In 1824 werd bij tot lector in de nieuwere talen aan het Athenaeum te Deventer benoemd, oefende zich daar in het Portugeesch, Angels., IJsl., Gaelisch en Czechisch, en verwisselde in 1837 deze betrekking met die van Leeraar in 't Engelsch en Ital., later ook Spaansch, aan het Instituut te Medemblik, tot 1850, toen het Inst. naar Breda verplaatst werd en hij een benoeming aan het Gymn. te Amst. ontving. Een jaar later werd hij op zijn verzoek eervol ontslagen en overl. reeds den 5 Oct. 1855.

Behalve vele verh., vertalingen en stukken van gesch. en letterk. aard, schr. hij: Het 2e eeuwfeest van de stichting der Doorl. school te Deventer, 16 Febr. 1830, Dev. 1830; Gesch. der Dichtkunst en fraaie Letteren in Europa, waarvan het eerste deel, loopende tot 1100, genoegzaam geheel afgewerkt werd (de Proeve eener gesch. der Dichtk. onder de Angel-Saxen, maakt hiervan een gedeelte uit), Amst. 1843; Fingal, naar het Gaelisch van Ossian voorafgegaan door een onderzoek naar de echtheid der ged. van Ossian, Amst. 1845; Richard Savage, een bijdrage tot de gesch. der letterk. en die van het menschelijk hart, Delft 1852; Bloeml. uit de Werken van Pater Abraham van S. Clara, Deventer 1852. De voortzetting van zijn Angels. historiewerk staakte hij in 1839 om eene Algemeene Geschiedenis des Vaderlands te schrijven. Deze verscheen sedert 1840 te Amst. en gaat tot 1585; door anderen werd zij voortgezet tot het midden der achttiende eeuw.

[Roelof Arends]

Arends (*Roelof*), die zich van zijn gelijkn. vader tijdens diens leven onderscheidde door de toevoeging ‘de Jonge’, werd geb. te Dordrecht. Hij behoorde tot de Luth. gem., had Latijn geleerd en doorstond in Aug. 1761, een typhoon van twee etmalen ‘in de Sinaasche zee.’ Hij is 3 Sept. 1787 in de Groote Kerk te Dordr. begraven en schijnt in geen gunstige omstandigheden overleden te zijn.

Zijne beide bundels dragen den titel van Gedichten; de eene verscheen te Amst. bij zijn vriend Jac. v. Hoogstraten, 1757, de andere te Dordr., 1782; zijne Vaderl. kermisvreugd, aldaar in hetzelfde jaar. Bij het huwelijk van prinses Carolina gaf hij een Staats- en Zinnespel, Amst. 1760, en vertaalde het treursp. De Dood van Adam, door Klopstock, Dordr. 1774.

[Thomas Arendsz]

Arendsz (*Thomas*), geb. te Amst. 6 Juni 1652, werd op twaalfjarigen leeftijd op een makelaarskantoor geplaatst en later zelf als makelaar aangesteld. Hij was bevriend met Andries Pels en sedert ± 1679 aan het kunstgenootschap Nil Volentibus Arduum verbonden. De Amst. burgemeester Johannes Hudde was zijn Maecenas. In 1701 moet hij gestorven zijn.

Uit het Fransch vertaalde hij de volgende tooneelstukken: Mithridates, 1679, Bajazeth, 1682, Ifigenia in Aulis, 1683, alle drie van Racine; Het School voor vrouwen van Molière, 1701 en Sertorius van P. Corneille, in 1722 na zijnen dood uitg. Uit het Fransch vertaalde hij de opera's: Roeland, 1686, Amadis, 1687 en Cadmus en Hermione 1687. Oorspronkelijke stukken van hem zijn de beide vertooningen: De krooningen van

Willem III en Maria, 1689 en Ter lijkstaatsie van koningin Maria, 1695, benevens het zinnespel: Silo, den hemelschen minnaar, in 1714 na zijnen dood uitg., evenals zijne Mengelpoëzy, uitg. 1724 door M. Brouërius van Nidek met een leven van den dichter. Al zijne werken werden te Amst. gedrukt: alleen gaf ‘Artis amore laboramus’ in 1718 te 's-Gravenhage van hem een nagelaten tooneelstuk: Joan Galeasso, dwingeland van Milanen uit.

J.t.W.

[Hendrik Kornelis Arkstee]

Arkstee (*Hendrik Kornelis*), schr.:

Nijmegen, de oude hoofdstad der Batavieren, in dichtmaat beschr. en met aant., de Oudheden van de stad en die van het quartier van Nijmegen betreffende opgeheldert, 's-Grav. 1738, herdrukt Amst. 1738, en veel verm. uitg. Nijm. 1788.

[Johan van Arnhem]

Arnhem (*Johan van*), door aanhuwelijking, heer van Rozendaal, geb. 12 Mei 1636 te 's-Gravenhage, waar zijn vader als Staten-Gen. woonde, stud. te Leiden, was later een aanhanger en vriend van Willem III, werd in 1781 drost van de Veluwe en overleed den 12 Dec. 1716.

Hij schr. stichtelijke werken, o.a. in rijm: Gedachten en Gedigten, geestelijke en zedelijke, Leiden 1707. Joh. d'Outrein beschr. zijn lusthuis en zijn levensloop, Amst. 1700, 1712, 1718.

[Jacobus Arntz]

Arntz (*Jacobus*), geb. 15 December 1816 te Milligen bij Nijmegen, was van 1843 tot 1847 leeraar in de wijsbegeerte en wiskunde aan het seminarium te Kuilenburg, waarna hij in 1848 tot priester gewijd werd; van 1849-'52 leeraar in de natuur- en wiskunde, daarna in de kerkel. gesch en het kerkrecht te Maastricht, van 1862-'65 wederom leeraar der wis- en natuurkunde en na dien tijd in de Oostersche en Nieuwere talen te Kuilenburg waar hij 10 Juni 1887 overl.

Hij schreef: Savitri, eene episode uit de Maha-Bharata, uit het Sanskriet vertaald en toegelicht, een aanhangsel op de Blikken op Indië van F. Heynen, Rott. 1870; God, natuur en eeredienst eene keus van zangen uit de Rig-Veda-Sanhita, 's-Hert. 1871; Historisch overzicht van den twist over den oorsprong van het quicumque of symbolum van den H. Athanasius, Utrecht, 1874.

[Mr. Pieter Nicolaas Arntzenius]

Arntzenius (*Mr. Pieter Nicolaas*), geb. te Delft 1745, was adv. te Amst. en overl. daar 1799. Hij beoefende de Lat. en Ned. poëzie, van welke laatste men proeve vindt in de Kleine Dichterl. Handschr. van Uylenbroek, bijv.: De lierzang aan de Eenzaamheid.

In 1792 droeg hij in het Letterk. Gen. Concordia et Libertate, eene levensschets voor van den Italiaanschen geleerde Joh. Jovianus Pontanus, geb. 1426, o. 1503,

welke levensschets door zijn zoon R.H., in 't Vaderl. Mag. van Wetenschap Kunst en Smaak is geplaatst.

[Mr. Robert Hendrik Arntzenius]

Arntzenius (*Mr. Robert Hendrik*), geb. te Amst. 19 Dec. 1778, werd 1798 stud. te Leiden, daarna adv. in zijne geboortestad, was 1814-'20 adv.-fiskaal voor de middelen te lande in N.-Holland en daarna rijksadvocaat. De beide laatste jaren van zijn leven was hij lid van de Tweede Kamer. Zijne veelvuldige bezigheden gunden hem weinig tijd voor de beoefening der letteren, zoodat hij slechts weinig, meest huiselijke, gedichten heeft nagelaten. Hij overl. te Haarlem 20 Nov. 1823.

Van hem vindt men eenige stukjes in de Kl. Dichterl. Handschr. van Uylenbroek en in de Muzenalmanakken. Voorts: Dichtl. Uitspanningen, Amst. 1801 en Nagel. Ged. 2 dln., Haarl. 1825.

[Jan van Arp]

Arp (*Jan van*), lid van de kamer In liefde bloeiende te Amst., schreef de volgende tooneelst.:

Helvaert van Juno, 1631; Chimon, 1639; Tolimond, Prince van Rodes, 1640; Prixus, Prins van Theben [nieuwe uitg. der Helvaert] 1640; Dronke Goosen, 1640; Boertige Clucht van Claes Klick, 2e dr. 1640; en eeredichten op bruiloften, alle te Amst. uitgegeven.

[Reinier Arrenberg]

Arrenberg (*Reinier*), geb. te Rotterdam in 1733, en daar overl. 21 Juli 1812. Hij was boekh. uitgever en redact. van de Rott. C. (1765-1812).

Hij schr.: Verdediging voor den ongelukkigen kapitein Andries de Bruyn; Naamregister van de Nederd. boeken, sedert 1600 tot 1761 uitgekomen, enz. Voorheen uitgeg. door J. van Abcoude, nu tot 1787 vermeerderd, Rott. 1788; (Is. le Long) De koophandel van Amst., 10e druk, verrijkt met nieuwe hoofdst. o.a. met een over Amerika; Historiën en zonderl. gevallen, uit geloofw. schrijvers bijeenverzameld, (later door F. Bohn te Haarlem gedeeltelijk opnieuw uitgeg.); Verzameling van Historiën, door 't Nut bekroond in 1803; Nieuw Nederd. speldeboek, opgesteld tot onderwijs der vorstelijke kinderen van Nassauw-Weilburg, (voor de vervaardiging hiervan ontving hij een zilveren koffiekan ten geschenke). Voorts leverde hij opstellen in de Vaderl. letteroef- (1791-1801); memoriën voor het Boekverkoopers-Gilde, enz. en vertolkte eenige reisbeschr. en geschiedk. werken in onze taal.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1878.)

[Jhr. Mr. Hubert Matthijs Adriaan Jan van Asch van Wijck]

Asch van Wijck (*Jhr. Mr. Hubert*

Matthijs Adriaan Jan van), geb. te Utrecht 14 Oct. 1774, prom. er in 1798, studeerde verder ambteloos tot 1804, toen hij er zich als adv. liet inschrijven; na 1813 werd hij adv.-fiskaal voor de middelen in Utrecht. In 1822 nam hij zitting in de Tweede Kamer, was van 1827 tot '39 burgemeester van Utrecht, werd toen lid der Eerste Kamer, daarna Staatsraad en overl. te Utrecht 16 Juli 1843.

Als letterk. is hij bekend door de volgende, alle te Utr. uitgeg. werken: Proeve over den ouden loop van de rivier de Eem; Over de verbetering der waterafleiding in de Geldersche vallei, 1832; Over de instellingen voor H.O. te Utr. vóór 1636, 1836; Geschiedk. beschouwing van het oude handelsverkeer der stad Utrecht, 4 st. 1838-'46; De stad Utrecht in hare betrekking tot de Hoogeschool in dezelve gevestigd, 1841; Levensschets van den burgem. Hendrik Moreelse, 1662-'64, 1844, en een paar kleinere stukken.

(Utr. Volksalm. 1844).

[Jhr. Mr. Anthony Michael Cornelis Asch van Wijck]

Asch van Wijck (*Jhr. Mr. Anthony Michael Cornelis*), geb. te Utrecht 21 Aug. 1808, waar hij stud. en prom. Hij was sedert de oprichting van het Hist. Genootschap voorzitter en tot aan zijn dood eerevoorzitter daarvan, benevens rechter in de Arrond.-rechtbank en overl. er 20 Jan. 1876.

Hij schreef: Plegtige intrede van Keizer Karel V in Utrecht in 1540, Utr. 1838; Driejarige oorlog tusschen Maximiliaan van Oostenrijk en de stad Utrecht, Utr. 1842; Plegtige intrede van Philips II binnen de stad Utrecht in 1549, Utr. 1846; De Schut- of Schuttengilden in Ned., Utr. 1849-'51; Gesch.-van het ambtsgebed in de Nederl. van den tijd der Hervorming tot aan den tegenwoordigen, Utr. 1852. Voorts gaf hij uit: Archief voor kerkelijke en wereldlijke gesch. van Ned. meer bepaaldelijk van Utrecht, 3 dln., Utr. 1850-'54, een vervolg op het Archief van J.J. Dodt van Flensburg.

[Jozef van Assche]

Assche (*Jozef van*), te Gent geb. 7 Sept. 1829, werd in 1857 notaris te Asper en in 1872 te Gent.

Van 1851 tot 1858 leverde hij Poëtische Bijdragen in de tijdschriften De Eendracht, het Nederduitsch Letterkundig Jaarboekje en het Leesmuseum van Gent, en in Het Taalverbond en De Vlaamsche School van Antwerpen. Afzonderlijk liet hij verschijnen: De minderjarigheid in haar gansche tijdperk voorgedragen, Gent, 1855, en: Handboek van den notaris, 4 dln. Gent, 1865-1874, tweede uitgaaf 1883.

[Hermanus Asschenbergh]

Asschenbergh (*Hermanus*), geb. te Amst. 22 Apr. 1726, was lid van dichtl. letteroefende en psalmen berijmende genootschappen en overl. 18 Nov. 1792.

Hij vertaalde, alleen en met anderen, voor genootsch. of den Amst. schouwburg stukken van T. Corneille, Destouches, Sedaine, Desforges e.a. als Climeene, 1747; de graaf van Essex, 1758; de Wispelturige, 1762; Het drievoudig huwelijk, 1776; Albert de eerste, of de edelmoedige keizer, 1778; Silvaan, 1783; de uitmuntende minnaar 1786; de twee jonge Savoyaards, blijsp., 1790; alle te Amst. uitgeg. Zijn

laatste tooneelwerk was een oorspr. stuk: De deugdzame zoon en de edelmoedige vrienden, tooneelsp. 1792. Van zijn arbeid in Laus Deo vindt men psalmen in de berijming van 1773 en Gez. in den kleinen bundel der Doopsgezinden. Zijn Gedichten zijn uitgeg. door zijn vriend P.J. Uylenbroek, Amst. 1793 en behelzen grootendeels vertellingen en anekdoten op rijm. In 1869 verscheen te Rott. een nieuwe druk van zijn vertelsels en puntdichten.

[Thomas Asselijn]

Asselijn (*Thomas*), werd ongev. in 1620 te Dieppe uit protestantsche ouders geboren en kwam reeds als kind te Amsterdam, waar hij eerst als boekbinder, later als karmozijnverver zijn brood verdiende. A. is een der weinige tooneelschr. uit het laatst der 17e eeuw, die oorspr. stukken gaf en zich krachtig verzette tegen vertalingen en navolgingen uit het Fransch. Als blijspeldichter neemt hij eene eerste plaats in. Maar hij ondervond van verschillende kanten veel tegenwerking, en weinige dichters van zijn tijd hebben zich tegen zulk een stortvloed van pamfletten behoeven te verdedigen. Hij overl. in Juli 1701.

Behalve eenige kleinere gedichten en de ‘Broederschap der Schilderkunst’ 1654, schreef hij de volgende tooneelstukken: Den Grooten Kurieen, of Spaanschen bergsman, Tr., 1657, 1669; Op- en ondergang van Mas Anjello, of Napelsche Beroerte, Tr. 1668, 1669, 1675, 1685, 1704; De moort tot Luyk door den Graaf van Warfusé aan den Burgemeester de la Ruelle, Tr. 1671; Jan Klaasz, of Gewaande Dienstmaagt, Bl. 2 uitgaven zonder jaar, beide van 1682, twee van 1683; 1709, 1732, verkorte uitgave z.j.; Kraam-bedt of Kandeel-Maal, van Zaartje Jans, vrouw van Jan Klaazen, Bl. 1684, 1716, 1727, 1739; De Stiefmoer, Kl. 1684; Echtscheiding van Jan Klaasz. en Saartje Jans, Bl. 1686; De dood van de Graaven Egmond en Hoorne, Tr. 1685, 1699, 1722, 1738, 1754; De Stiefvaar, Bl. 1690, 1755, 1784; Juliaan de Medicis, Tr. 1691; De schijnheilige vrouw, met de Uitvaard van Jan Jasperzen, Vader van Saartje Jans, Bl.

1691; Melchior, baron de Ossekop, Kl. 1691; De Schoorsteenveeger door Liefde, Kl. 1692; De Kwakzalver, Kl. 1692; Gusman de Alfarache, of de doorsleepene bedelaar, Bl. 1693; De spilpenning, of verkwistende vrouw, Bl. 1693, 1726, 1784; De belegering en hongersnood van Samaria, Tr. 1695. Al zijne werken zagen te Amsterdam het licht.

(Tijdschr. Mij. Ned. Letterk. IV en V.)

[Jan van Asselt]

Asselt (*Jan van*), leefde te Oudenaarde en dichtte, bij gelegenheid van de geboorte van Filips II, 1527, een *Spel van Sinnen*, dat door de rederijkerskamer ‘de Bloeijende Jeugd’ te Oudenaarde werd opgevoerd.

[Cornelis Jacobus van Assen]

Assen (*Cornelis Jacobus van*), geb. te Harlingen 25 Aug. 1788, stud. te Fran. werd adv. te 's-Grav. 1810, in 1814 secr. van prins Frederik en onderwees de toenm. Kroonprinses Anna Paulowna in onze taal. In 1820 bevorderde de Koning hem tot Ref. bij den Raad van State; van 1821-'39 was hij hoogl. in de rechten te Leiden; hij overl. te Velp 13 Sept. 1859.

Schr.: Het Beeld van Ariadne in de Beeldengalerij te Parijs (in Mnemosyne), 1815; Opgave der verzameling van standbeelden en andere voorwerpen van oude Beeldhouwkunst in den Louvre te Parijs (Mnemosyne), 1815; Hulde aan Christian Gottlob Heyne. 's-Gravenh. 1816; J.M. Kemper, Redevoering over de lotgevallen van onzen leeftijd, (vert. der rector. redev.) 's-Gravenh. 1816; Verh. over de beste leerwijze op de Lat. scholen, 1818 en 1828; Perikles van Athene (twee voorl. in Letterkunde), Delft 1819; Over de begrippen van kieschheid bij de ouden, 1820, Twee voorl. over het staatsbestuur volgens Cicero, 1823 en '25 en Twee voorl. over de vrijheid van spreken en schrijven te Athene en te Rome, geplaatst in 't Mag. van Van Kampen, 1829; Wenken, herrinneringen en aanteekeningen uit de dagen van Nederlands herstelling, 2 st. Leiden, 1830; Verhand. over de uitdrukking der smart in de beeldende kunsten, 1833; Romeinsche rechtspleging en Rom. zeden (voorlezing in het Ned. Instituut) 1835; Voorl. over J.H. van der Palm, (Nieuwe werken van de Maatsch. der Ned. Letterk.) 1843; Aanmerkingen op Mr. J. van Lennep's Proeve van verduitsching der Nederlandsche Grondwet; De Taal der Grondwet, 2 st. 1844 en 1847; Over alliteratiën in onze moedertaal (Nieuw Ned. Taalk. Mag. 1854); Over leven, geluk en dood, naar de begrippen der Ouden, Leiden, 1850.

(Hand. Mij. Ned. Lett.. 1860.)

[Adriaan van Assendelft]

Assendelft (*Adriaan van*), geb. te Haarlem 18 Sept. 1736, stud. te Leiden, werd pred. te Nieuwenhoorn, later te Assendelft en overl. in dit ambt te Leiden 6 Jan. 1809. Hij was een der oprichters en bestuurders, jarenlang secr. van het Haagsche genootschap ter verdediging van de Christelijke Godsdienst tegen deszelfs hedendaagsche bestrijders, en schr. verhandelingen in de werken van dit genootschap.

Als dichter genoot hij in zijne dagen een niet onverdienden roem. De meeste zijner gedichten zijn geplaatst in de werken der Haagsche en Leidsche dichtgen; in die van Letterkunde, dl. II: Heilgroete der Leidsche Zanggodinnen aan Z.D.H. Willem V, eene Navolging van Van Royen's Latijnschen welkomstzang, 1766; ook schreef hij een zinnebeeldig tooneelstukje: Leeuwendaal in vreugde, 1755.

[Diederic van Assenede]

Assenede (*Diederic van*), werd vermoedelijk vóor 1230 geboren, komt in 1262 als grondbezitter en klerk van het stadje Assenede, en in 1271 als ontvanger van het grafelijk domein aldaar voor. In 1273 trad hij op als scheidsrechter tusschen Gravin Margareta en den abt van Baudeloo. In 1290 wordt hij voor 't laatst als klerk van Assenede en in 1293 als reeds overleden vermeld.

Uit het fransch vertaalde hij den roman van Floris ende Blancefloer (uitg. door Dr. H.E. Moltzer, Gron. 1879), vermoedelijk nog vóor 1260.

J.t.W.

[Tobias Michael Carel Asser]

Asser (*Tobias Michael Carel*), geb. te Amst. 28 Apr. 1838, studeerde te Amsterd., promov. in de rechten te Leiden 19 April 1860 en is sedert 1862 hoogl. aan de hoogeschool te Amst., waar hij met het onderwijs in het Handelsrecht en het Internationaal Privaatrecht belast is. Sinds 1870 lid, en thans ondervoorzitter der comm. voor de diplomatieke examina; sinds 1875 Raad-adviseur aan 't Min. van Buitenl. zaken; in 1880 lid der Kon. Acad. van wetenschappen.

Hij schreef: Verh. over het staathuishoudk. begrip der waarde, met de gouden medaille bekroond door de facult. der rechtsgeleerdheid te Leiden, Amst. 1858; de zilveren med. verwierf toen de heer S. van Houten, thans lid der Tweede Kamer, wiens Verh. over de waarde in 1858 als acad. proefschrift verschenen is; Het Bestuur der Buitenl. betrekkingen volgens het Ned. Staatsrecht, Amst. 1860; Handelsregtelijke Aanteekingen I-III, Amst. 1868-1869; Schets van het Ned. Handelsrecht, ook ten dienste van het Midd. Ond., Haarl. 1873, 4e dr. Amst. 1885; Schets van het Intern. Privaatrecht, Haarl. 1880, (hiervan verscheen eene Duitsche vertaling te Berlijn in 1880 en eene Fransche te Parijs in

1884); De Scandinavische Wisselwet van 1880, vergeleken met het Duitsche, het Nederl. en het Belg. wisselrecht, 's-Grav. 1883. In 1869 werd door A. met Rolin-Jacquemyns te Gent en Westlake te Londen, de Revue de Droit Internat. et de Legisl. comparée opgericht, waarvan thans 20 jaarg. te Brussel verschenen zijn. Dit tijdschr. heeft veel bijgedragen tot de herleving der studie van het internat. recht in onzen tijd. In 1873 was A. mede-oprichter van het Instituut van Internat. recht, waarvan hij later vice-pres. werd. Hij was lid der in 1883 benoemde Staats-comm. tot herziening der Grondwet, schreef in 1887: De Grondwetsherziening, kantteekening op enkele voorstellen der Regeering, Amst. 1887, was afgevaardigde der Nederlandsche Regeering bij de Bernsche Conferentiën van 1881 en 1886 tot regeling van het internationale spoorwegverkeer, de Parijsche van 1882 tot bescherming der onderzeesche telegraafkabels, de Berlijnsche Congo-Conferentie in 1884 en de Parijsche Conferentie van het Suez-kanaal, in 1885. Van de talrijke bijdr. in rechtsgel. tijdschr. en in De Gids kan eene afz. uitgave in een' bundel spoedig het licht zien.

[Augustijnken van Dordt]

Augustijnken van Dordt, was een rondreizend spreker, die als zoodanig het eerst 3 Sept. 1358 te Rijnsburg vermeld wordt. Later sprak hij meermalen aan het grafelijk hof in Den Haag en vooral aan dat van den graaf van Blois. Met dezen maakte hij in 1362 en 1363 vermoedelijk eenen tocht naar Pruisen mede, waarbij hij gewond werd. Den 5 Aug. 1363 sprak hij weder in Den Haag en sinds dien tijd nog meermalen elders. Het laatst wordt hij 25 Nov. 1368 als spreker vermeld, toen hij vermoedelijk weder met den graaf van Blois eenen tocht naar Pruisen ging ondernemen.

Zeven, meest allegorische, gedichten zijn ons van hem bewaard: 1^0 Van den Scepe, 2^0 De Schepping, 3^0 Dit is Sinte Jans ewangelium, 4^0 De borch van Vroudenrijc, 5^0 Van der rijcheit ende van der doet (alle uitg. door Ph. Blommaert, Oudvlaemsche Gedichten III), 6^0 Vijf pointen van eeren (uitg. door Dr. J. van Vloten, Dietsche Warande VII) en 7^0 Klacht over eenen onhovescen ridder (in een Haagsch HS.)

J.t.W.

[Mr. Johan Baron d'Aulnis de Bourouill]

Aulnis de Bourouill (*Mr. Johan Baron d'*), geb. 9 April 1850 te Groningen, studeerde te Leiden en vestigde zich in 1874 als adv. te Amst.; spoedig daarop werd hij commies aan het Dep. van Finantiën te 's-Grav. en in 1878 hoogleeraar der rechtsgeleerde faculteit te Utrecht.

Hij schreef: Het inkomen der Maatschappij, (Acad. proefschrift), Leiden 1874; Het kathedersocialisme, rede bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, Utrecht, 1878; Het hedendaagsche socialisme, Amst. 1886; en verder vele stukken in het rechtsgel. tijdschr. Themis. Onder de vele van hem uitgekomen brochures zijn o.a. vermeldenswaard: De motie-Schaepman en de bezuiniging van de rijksuniversiteiten, Utrecht 1883 en Encycliek en syllabus over vrijheid van godsdienst en drukpers, 's-Hage 1883.

[Jan Peter van der Auwera]

Auwera (*Jan Peter van der*), 29 Juni 1810 geb. te Leuven, waar hij geruimen tijd stadsontvanger, lid van den Provincialen- en Stadsraad, en bestuurder der burgerlijke godshuizen was, en overl. 8 Mei 1881.

Zijne werken verschenen als volgt: Redevoering, uitgesproken bij de opening van het XIe Nederl. Taal- en Letterk. Congres te Leuven, den 6 September 1869, door J.P. van der Auwera, voorzitter der Regeling-Commissie, Leuven, 1869; Frans van Mieris, penningkundige, voordracht, gehouden op het XIIe Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres te Middelburg; den 4 September 1872, Leuven, 1873; Over den Dichter Jacob Duym, van Leuven, gevestigd te Leiden op het einde der 16e eeuw, voordracht gehouden op het XIV Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres te Middelburg op 25 Augustus 1875, door J.P. van der Auwera, onder-voorzitter der 2e afdeeling van dit Congres, Leuven, 1875.

[Willem Pieter d'Auzon de Boisminart]

Auzon de Boisminart (*Willem Pieter d'*), geb. te Maastr. Dec. 1776, ijverig aanhanger van het huis van Oranje, trad 1787, in den krijgsdienst en nam in 1819 als majoor der infanterie zijn eervol ontslag. Sedert dien tijd leefde hij te IJselstein in werkzame rust tot 1823, toen hij opnieuw als administrateur van kleeding en wapening in dienst trad en naar Maastr. ging. Zijn heeschheid maakte hem voor hoofdofficier minder geschikt. Een jaar later werd hij kommandant van het invalidenhuis te Leiden, was dit tot 1844 en vestigde zich daarna te Utrecht, waar hij 2 Januari 1870 overleed.

Hij schreef: Herinneringen uit den veldtocht van Rusl., 's-Gravenh. en Amst. 1824; Gedenkschr. (1788-1840), 3 dln. 's-Gravenh. 1841-'45; Proeve eener herhaalde beschouwing over het wenschelijke der stichting van een asyl voor ontslagen oudgediende krijgslieden, Utr. 1859; Krijgsmansdeugd, aangewezen in een viertal edele voorbeelden, Utr. 1859; De gedenkdag van Waterloo, beschouwd in het licht der geschiedenis en het nationale plichtgevoel, Utr. 1861;

de Nederlandsche vlag, proeve van onderzoek onder welke driekleur onze vaderen tegen Spanje gestreden hebben Utr. 1862; Een waardige stichting, Rotterd. 1863; Herinneringen van een oud-officier uit het tijdvak van 1793 tot en met 1815, Amst. 1863; Moskou en Waterloo, Utr. 1863. Voorts nog verscheiden vlugschr. en opst. 't zij afz. uitgegeven, 't zij in tijdschriften en couranten geplaatst.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1870.)

[Willem Juliaan Avontroodt]

Avontroodt (*Willem Juliaan*), geb. 4 Jan. 1778 te Lier uit zeer geringe ouders. Hij dankte zijne ontwikkeling aan een aardrijkskundig werk dat hij in 't najaar 1785 op den weg vond; zich daarin willende oefenen, trok hij de aandacht van den kanunnik Buyens, die voor zijn onderricht verder zorgde. De jonge student had het plan zich op de artsenijkunde toe te leggen; doch zijne studiën werden afgebroken, door den inval der Fransche republikeinen. Hij trad op zijn achttiende jaar in dienst der municipaliteit en werd bureeloverste, belast met het houden van den burgerlijken stand. Echter werd hij spoedig genoodzaakt met het Fransche leger op te rukken. Hij toog langs den Rijn, door Zwitserland, Savoie en Piemont, terwijl hij den Generaal Loison als bijzonder secretaris van dienst was. Vervolgens maakte hij ook den veldtocht van Italië, om bij den aanvang der XIX eeuw langs het zuiden van Frankrijk terug te keeren in het vaderland, waar hij uit den krijgsdienst werd ontslagen. Aanstonds vestigde hij zich nu weder te Lier en hernam daar, in 1802, zijne vroegere betrekking. Na den val der Franschen werd Avontroodt door de nieuwe regeering zeer gewaardeerd. In 1816 ontving hij de benoeming van stadssecretaris en achtervolgens werd hij lid van den bestuurraad der kweekschool en van de commissie tot verbetering van het onderwijs, schoolopziener en waterschout der beide Nethen. Van al deze ambten, mocht hij, na de omwenteling van 1830, slechts het laatste behouden. Aldus tot werkeloosheid veroordeeld, begon hij eene reeks werken te schrijven, welke nog niet allen waren gedrukt, toen hij overl. 8 Maart 1864.

De werken welke in druk werden uitgegeven, verschenen als volgt: De Furie, of Lier op 14 October 1595 door den vijand verrast en door de burgers van Antwerpen en Mechelen hernomen, Lier, 1840; Verhandeling over den Maïs, Lier, 1841; Ierland beknoptelyk afgeschetst, Lier, 1844; Zeetafereel, Lier, 1845; De Maïs of Spaansche tarwe en dezelver nuttigheid en bebouwing, beknoptelyk verhandeld, ten dienste der Nederduitsche landbouwers in België, Lier, 1848; De Kollegiale kerk van Lier, Lier 1851. Verders leverde hij bijdragen in het Liersch advertentieblad, Den Nethebode, Den Lierenaer, en in de tijdschriften De Middelaer, het Brabantsch Museum, enz.

B

[Joost van der Baan]

Baan (*Joost van der*), geb. te Zieriksee 24 Aug. 1808, was hoofdonderw. te Zaamslag van 1836-'63, en woont thans te Wolfaartsdijk.

Hij schr.: Geschiedk. Beschouwing van Zaamslag, Neuzen, 1859; Het geslacht Alvarez, N. 1863; Physiol. Beschouwing van de letter G., Neuzen 1863; Wolfaartsdijk,

geschetst, Goes, 1866; Het legaat van Agatha Porrenaar, Middelb. 1873. Voorts een groot aantal bijdragen in Navorscher, sedert 1851, in Bijdr. v. Jansen en V. Dale, en andere volgschr., en verzamelde talrijke gegevens voor de personengesch. der Herv. Kerk.

[Petrus Baardt]

Baardt (*Petrus*), promov. 7 Juni 1616 te Franeker in de geneeskunde, en is waarschijnlijk dezelfde als Petrus Sibrandus Baart, van Stavoren geboortig, die 24 Mei 1611 aldaar als Theol. Stud. werd ingeschreven. Voorbeelden van theologanten, die tevens in de medicijnen studeerden waren in dien tijd niet zeldzaam. Als geneesheer te Leeuwarden gevestigd, schreef hij verscheidene geestige, meestal dichtkundige, werkjes, o.a.

Wapen-rock, Gesneden op 't Italiaens, op syn Duyts geborduyrt, gevoedert op 't Spaens, op 't Frans geboort, op 't Engels genaeyt, ende eyndelijck op sijn Neerlandts weder geternt. Leeuw. 1623; Friesche Triton, over 't geluckich veroveren van de stercke stad Olinda, met alle de forten in Fernambucq, Leeuw. 1630. In 1634 verscheen te Leeuwarden een nadruk van Joh. Flitneri Nebulo Nebulonum, (ten jare 1620 te Frankfort verschenen) doch met andere en wel zeer fraaie plaatjes, in

den trant van die in Cats' werken. Baardt zal de uitgave bewerkt hebben, ten minste bezorgde hij tenzelfden jare bij denzelfden drukker daarvan eene Nederlandsche uitgave, nl. Nebulo Nebulonum, d.i. der Vielten affgerichten Vielt, ofte Boertig Ernst; voorts heeft men van hem Deugden-Spoor, in de Ondeughden des werelts aff-gebeeldt, Leeuw. 1645, met de plaatjes uit de Nebulo Nebulonum, en waarvan het eigenlijk eene gewijzigde bewerking is; en Democratio Corporis Humani, d.i. Leden-Stemminghe des menschelijcken Lichaems, enz. Leeuw. 1640, 't welk een herdruk moet zijn van zijn Spiegel van Jalouzy; Friesche Boerepratica, in 't Oud-Friesch, eene navolging van de Georgica van Vergilius. Voor de ‘Heelkunst’ van zijn vriend Jo. Bodaeus van Stapel, plaatste Baardt een geestig vers over de Kwakzalverij. Het jaar van zijn dood schijnt niet bekend te zijn.

W.B.S.B.

[Elize Baart]

Baart (*Elize*), geb. te Middelburg 20 Juni 1854, hield voorlezingen en trad op in ‘de Vorstenschool’ met Mej. Mina Kruseman. Later huwde zij B.P. Korteweg en overl.te gelijk met haar echtgenoot te Gron. 13 Oct. 1879.

Zij schr.: Een oude jongejuffrouw, Middelb. 1874; Koket, Rott. 1874; Mathilde van Molenbeek, novelle, Antw. 1877; Drie novellen, Rotterd. 1878.

[Willem Albert Bachiene]

Bachiene (*Willem Albert*), geb. te Leerdam 24 Nov. 1712, was predik. bij de garnizoensgemeente van Namen en daarna te Kuilenburg. In 1748 werd B. benoemd tot pred. in het leger te velde, doch na den vrede keerde hij naar Kuilenb. terug totdat hij in 1759 naar Maastricht vertrok, waar hij tevens hoogl. in de sterren- en aardrijksk. aan de Ill. School werd. Hij overl. daar 6 Aug. 1783.

Van zijne hand bestaan: Heilige Geographie of Aardrijksk. Beschr. van het Joodsche land, alsmede der andere landen in de H. Schr. voorkomende, 3 dln. m.k., Utr. 1763-'68; Kerkel. Geogr. 5 st. m.k., Amst. 1768, ook 1796; Beschr. der Ver. Ned., zijnde een vervolg op A.F. Buschings Geogr., 5 dln., Utr. 1773; Nieuwe Kerkel. Geogr. Zak- en Reisatlas in 13 kaarten, Amst. 1780; Beknopte Beschr. der X zgn. Oostenr. Ned., Amst. 1785; Geogr. en Hist. Beschr. van Staats-Vlaanderen en St.-Brabant, 2 st., Amst. 1794. Ook bestaat er van hem een omgew. uitg. van J. Hubner's Geographie, 6 dln., Amst. 1769.

[Jan Aukes Backer]

Backer (*Jan Aukes*), koopman te Harlingen, moest door het verachteren zijner zaken van zijne pen leven, reisde van stad tot stad, vervaardigde tooneelstukken en gelegenheidsgedichten, vertaalde romans, en vermoordde zoo zijn niet ongelukkigen dichterlijken aanleg.

Zijn oorspr. werken zijn: Proeve van dichtlievende mengelingen, 3 dln., Hoorn, 1774 en 1781, Amst. 1793; Agnes de Castro, treursp. Hoorn, 1775; De beloonde deugd, treursp. Amst. 1785; Allardus of de Zelfmoord door liefde, treursp. Amst. 1786; Het ontdekt bedrog, Herderszangsp., Amst. 1787; De Moerbeziënboom,

herdersz. Amst. 1792; De jonge reiziger door Nederland, 3 dln. Amst. 1792; Petrarcha en Laura, een fragment, met hist. aant., Amst. 1793 Mengelingen uit mijn portefeuille in Proza en Poëzij, Amst. 1794.

[Theodoor de Backer]

Backer (*Theodoor de*), geb. in 1839, overl. 17 Sept. 1872 te Gent, waar hij leeraar aan de Rijks Middelbare school was.

Hij schreef: Volksgezondheidsleer of handboek van openbare en bijzondere gezondheidsleer, met platen, Gent, 1866-'67.

[Peter de Backere]

Backere (*Peter de*), geb. te Gent eerste helft 16e eeuw, was in 1560 inquisiteur, verder was hij eenige jaren prior van het Predikheerenklooster te Gent, en daarna te 's-Gravenhage, waar hij vooral bevriend was met Johannes van der Does. In 1574 werd hij naar Leuven verplaatst, in 1577 naar Gent, van waar hij bij een oproer verbannen en zijn beeltenis verbrand werd. Hij nam de vlucht naar Kamerijk. In 1580 ging hij, als afgevaardigde van de kloosters van Neder-Germanië, naar de vergadering der Dominikanerorde te Rome; in 1584 werd hij prediker in de St. Bavokerk te Gent, van 1592-'96 was hij prior van het klooster van Calcar bij Kleef, en naar Gent teruggekeerd, stierf hij aldaar 12 Febr. 1601.

Hij schreef: Den scilt des gheloofs ghemaect by broeder Jan van den Bundere, van de Predicaren ordin., ondersucker des H. Christen gheloofs, teghen 't feninich ghescut Joannis Anastasii Veluani, Gent, 1557; Sommighe vriendelicke ende zeer hertelicke minnebriefkens tusschen de leerende ziele en Alethia, Gent, 1558; Vriendelicke tsamensprekinghe tusschen de Christen zielen ende de Waerheyt haer meesterse, zeer bequame om te lesen, Gent, 1566, 2de druk 1576, 3e druk Brussel, 1586; Corte verhandelinghe over het ghebedt des Heeren, Gent, 1599; Gedicht ter eere van den voorschepen Philip Triest, heer van Auweghem en het magistraet van der Keure, in May 1600, Gent, 1600.

[Peter Jozef Backx]

Backx (*Peter Jozef*), 30 Sept. 1833 geb. te Antw., genoot zijn eerste onderwijs aan de gemeenteschool en deed

vervolgens vier jaren studie aan het atheneum zijner geboortestad. Van 1852 tot 1870 was hij klerk aan het leenkantoor van Antwerpen; tevens was hij aan de nijverheidsschool leeraar van staatkunde, geschiedenis en gezondheidsleer. Van 1870 tot 1880 was hij bestuurder van de Antwerpsche vischmijn en thans staat hij aan het hoofd eener lijsten- en spiegelmakerij. Hij was medestichter van het weekblad het Vrije Woord, dat van 4 Februari 1865 tot 29 December 1867 verscheen.

Afzonderlijk verscheen van hem: Algemeene Geschiedenis van het Menschdom (drie volksvoordrachten), Antw. 1864, en De Antwerpsche Meeting of Vijf en twintig jaren uit de geschiedenis van Antwerpen, 1861-1886, Antw. 1888.

[Mr. Gerrit Jacob George Bacot]

Bacot (*Mr. Gerrit Jacob George*), geb. te Doornik, waar zijn vader garnizoens- pred. was, werd 7 Sept. 1762 stud. te Gron. en prom. er 11 Juni 1768 onder Cremer op eene diss.: Veras hujus mundi substantias simplices esse ac vi repraesentandi gaudere, en werd in 1770 pred. te Eenrum. IJverig patriot zijnde, vluchtte hij in 1787 naar Duinkerken, waar hij eene algemeene protest. gemeente oprichtte, gevormd uit patriotten van alle gezindten, voor welke hij daar twee Leerred. uitgaf; vandaar ging hij naar Steinfurt. Op zijn verzoek om schadeloosstelling voor verliezen, werd hij 30 Oct. 1795 lid van het Hof van justitie te Gron, werd daar 15 Juli 1797 weder als stud. ingeschreven, honoris et amicitiae causa gratis, en prom. 31 Juli 1797 in de rechten, onder zijn leermeester Van der Marck, dien hij bijna in alles volgde. Hij was lid der Nat. Verg. en deed 24 Januari 1811 zijn eed als Raadsheer in het Hooge Gerechts-hof te 's-Gravenhage, waar hij stierf, 14 Maart 1822, ongehuwd en 80 jaar oud.

Schoon meer rechtsgel. en beoefenaar der wijsbeg. en wisk. dan dichter, schreef hij onder het psd. Justus Volkshart: Brief aan een Ommelander, over het groot belang en de noodzakelijkheid eener vrije algemeene en standhoudende volkswapening, Gron. 1786; De zed. natuur in verband met de burgerl. maatschappij, (door Een Mensch), Gron. 1787; Gods wijsheid in zijne werken, bekroond door het Leidsch Genootschap; Het ijdele des waans omtrent de grootheid en bestemming der menschel. kenvermogens, in vier zangen, met zijne andere dichtw. verzameld als: Wijsgeerige en dichtl. Mengelstoffen, Gron. 1811; bovendien zijn nog losse verzen en stukken in andere werken opgenomen. Vooral is bekend zijne: Verzameling van stukken ter verdediging zijner Eer en Onschuld, Burgsteinfurt, 1789.

[Joannes Badon]

Badon (*Joannes*), geb. te Leiden, 1706, en overl. 1790 te Vlaardingen, waar hij raad en burgem. en ontv. der convooyen en licenten was, huwde **Ghijben** (*Klara*), geb. te Dordrecht, 10 Juli 1708, overl. te Vlaardingen 24 Febr. 1747. Zij beoefenden te zamen de poëzie en na haar dood gaf hij hun beider dichtstukken uit onder den titel van:

Mengeldichten van K. Ghijben en J Badon, Dordrecht 1756. Verder: Mengeldichten en Bijschriften van J. Badon, Leiden 1783.

[Jan Karel Badon Ghijben]

Badon Ghijben (*Jan Karel*), geb. te Arnhem 23 Sept. 1805, achterkleinzoon van de hierboven genoemden, stud. te Utr. 1823, werd 1829 conrector te Hoorn, zes jaar later te Arnhem, waar hij 1839 rector werd en 18 Febr. 1843 overleed.

Van zijn dichterlijke voortbrengselen gaf hij weinig, en dan nog ongaarne en in jaarboekjes uit. Bekend zijn: Op een slapend kind (Drentsche Alm.) 1829; Chassé aan de zijnen en het vaderland teruggegeven, 1833; en in proza: De val van het Kasteel van Antwerpen.

(K. en L. bode, 1843.)

[Hendrik Augustijn de Badts]

Badts (*Hendrik Augustijn de*), geb. te Poperinge 10 Dec. 1837, studeerde als geestelijke en werd onder-pastoor der Onze-Lieve-Vrouwenkerk te Brugge.

Hij schreef een Latijnsch werk, leverde bijdragen in het West-Vlaandersch tijdschrift Rond den Heerd en gaf afzonderlijk uit: Leven van den heiligen Job, voorbeeld van allergrootste verduldigheid en bijzonderen patroon tegen allerhande gezwellen en zweeren, Kortrijk, 1872.

[Hendrik Desideer Baelden]

Baelden (*Hendrik Desideer*), te Bulscamp, bij Veurne, geboren op 29 October 1851, studeerde de burgerbouwkunde aan de Hoogeschool van Gent en bekwam met zijn diploma van burgerlijk ingenieur het ambt van ondersektie-overste bij den staatsspoorweg te Antwerpen.

Hij leverde bijdragen in de studenten-almanakken en schreef: Galileï, dramatisch gedicht, Gent, 1874, De Priester in het Huisgezin, dramatisch gedicht, Gent, 1876, Varli de Zanger, drama in drie bedrijven en in verzen, Gent, 1884; Christina Borluut, drama in vijf bedrijven en in verzen, Gent, 1886; De Neef uit Rijsel, blijspel in één bedrijf, Antw. 1887.

[Michiel van Baerland]

Baerland (*Michiel van*), geb. te Goes 26 Juli 1630, stud. te Leiden 1640 en was secretaris en pensionaris van Goes, waar hij overl.

Van hem zijn gedrukt: De Uytmuntende Dorimena uytsingende Verscheyde Men-

gelrijmtjes ter eere van de Goesche Terpsichore, Dordr. 1652; Mengeldichten, Dordr. 1658.

[Caspar van Baerle]

Baerle (*Caspar van*) of **Barlaeus**, werd 12 Febr. 1584 te Antwerpen geboren. Zijn vader, die griffier van de stad was, verliet Antw. na de inneming door Parma (1585), zette zich te Leiden neer, daarna te Zalt-Bommel, waar hij rector der Latijnsche school werd, en liet bij zijn dood (1595) zijne familie in droevige omstandigheden achter. De jonge Caspar werd door zijn oom, Jacobus B., in Den Briel opgevoed en in 1600 opgenomen in het Statencollege te Leiden, waar hij in de theologie studeerde. Van 1608-'12 was hij predikant te Nieuwe Tonge, doch verruilde toen dit ambt met dat van onderregent van het Statencollege te Leiden; in 1617 werd hij tevens hoogleeraar in de logica.

Barlaeus koos in den strijd tusschen Remonstranten en Contra-remonstranten de partij der eerstgenoemden en verdedigde hunne stellingen in tal van geschriften. Toen hij dientengevolge in 1619 uit zijne academische betrekkingen was ontslagen, studeerde hij te Goes in de medicijnen en keerde naar Leiden terug (1621). Hij gaf privaatlessen en had jongelui bij zich aan huis, totdat hem in 1631, bij de oprichting van het Athenaeum te Amsterdam, het professoraat in de wijsbegeerte werd aangeboden; deze betrekking bekleedde hij tot zijn dood, 14 Jan. 1648.

Barlaeus was niet alleen een zeer geleerd, maar ook een zeer geestig en talentvol man, en bevriend met Uitenbogaert, Episcopius, Hugo de Groot, Huygens, Hooft en Tesselschade. Behalve verscheidene theologische geschriften en een paar aardrijksk. werken in het Latijn, gaf hij in diezelfde taal eene geschiedenis van Johan Maurits van Nassau in Brazilië, 1647, 1660 en 1698. Barlaeus had grooten naam als redenaar - zijne Orationes werden in één bundel uitgegeven in 1643, 1651 en 1662, en vertaald in 1662 en 1689 - maar vooral als Latijnsch dichter. Zijne poëmata zagen het licht in 1628, 1630, 1631, 1645, 1655 en 1689.

Hij heeft slechts enkele Nederlandsche gedichten geschreven - zij zijn opgenomen in Verscheyde Nederduytsche Gedichten, Amst. 1ste dl. 1651, 2de dl. 1653 - maar zich door deze eene eervolle plaats onder de groote dichters van zijn tijd veroverd, De Epistolae van Barlaeus werden in 1667 door zijn schoonzoon G. Brandt uitgegeven.

(Oud-Holland, 1885 en '86.)

J.A.W.

[Joannes Paschasius Baers]

Baers (*Joannes Paschasius*), geb. te Breda, werd in 1605 pred. te Scherpenzeel, in 1610 te Fijnaart en in 1619 te Vreeswijk. Op verzoek van de W.I.C. ging hij in 1625 als pred. naar Fernambuco. Na zijne terugkomst in 1632 werd hij pred. te Soest tot 1645 en overl. er in 1653.

Hij schreef: Olinda ingenomen, Amst. 1630; Cornu copiae d.i. een boek van allerlei materiën, te Amst. gedrukt tot kost en last van den Autheur, 1648.

[Laureis Baert]

Baert (*Laureis*), geboren te Brugge en aldaar in 1550 overl., was in zijn tijd een bekend dichter, doch de meesten zijner werken zijn verloren geraakt. In 1539 verschenen evenwel te Antwerpen twee zijner godsdienstige gedichten Leysen getiteld.

[Jan Baeten]

Baeten (*Jan*), te Turnhout geb. 5 Sept. 1817, bezocht de Latijnsche school aan het college zijner geboortestad en werd 19 Sept. 1840 tot priester gewijd. Daarna volgde hij de hoogere studiën aan de Hoogeschool van Leuven, waar hij 29 Juli 1848 tot licentiaat in de godgeleerdheid werd bevorderd. Vervolgens toog hij voor een paar jaren naar Rome en vestigde zich toen te Antwerpen als onder-pastoor der hoofdkerk. Als geestelijke bekleedde Baeten voorname ambten te Antwerpen en te Mechelen, alwaar hij als pastoor der O.L.V. Kerk overl. 2 Dec. 1883.

Van hem zag het licht: Verzameling van naamrollen betrekkelijk de Kerkelijke geschiedenis van het aartsbisdom van Mechelen door J.B. Mechelen, drie deelen.

[Peter de Baets]

Baets (*Peter de*), te Gent geb. 12 Febr. 1825, studeerde aan de Hoogeschool zijner geboortestad en werd advocaat bij het Hof van Beroep te Gent. In 1854 werd hij gekozen tot lid van den gemeenteraad, doch nam zijn ontslag in 1857. Het arrondissement Gent koos hem in 1861, 1864, 1870 en 1874 tot lid der Kamer van Volksvertegenwoordigers, waar hij de Vlaamsche Zaak moedig verdedigde tot hij te Gent 1 Nov. 1875 overl.

De Baets schreef tal van artikels in dagbladen en tijdschriften, als het Taalverbond en de Almanakken van het Willemsfonds. De voornaamste zijner bijdragen zijn: In eene Dijsselcheeze naar Laarne, en Binst de Vacantie. Behalve eenige vertalingen gaf hij afzonderlijk uit: Iets over het Brood, Gent, 1854 en De vertegenwoordiging der minderheden, Gent, 1875. Onder het bestuur van Dr. J.F.J. Heremans, P. de Baets en Edw. Campens verscheen ook het Leesmuseum, tijdschrift voor letteren, wetenschappen en kunsten, Gent, 1856-'59, 7 dln.

[Herman de Baets]

Baets (*Herman de*), zoon van den voorgaande, te Gent 8 Sept. 1856 geb. is thans advocaat bij het Hof van Beroep zijner geboorteplaats.

Van hem verscheen: Wetboek van rechtspleging in strafzaken. Voorafgaande titel. Wet van 17 April 1878, met de Nederlandsche vertaling, Gent, 1878 en Het Belgische herziene Wetboek van koophandel, met de Nederlandsche vertaling, Gent, 1879.

[Desideer Baetslé]

Baetslé (*Desideer*), 5 Sept. 1828 te Evergem, Oost-Vlaanderen, geb. en op 18 Oct. 1885 overl. te Gent, leverde in het Fondsenblad der genoemde stad als mengelwerk: Verhalen van Reistochten, en in Noord en Zuid en de Vlaamsche School tal van bijdragen, waarvan eenige enkel met de beginletters zijner namen zijn onderteekend.

[Mr. Alexander Jacques Josias Bake]

Bake (*Mr. Alexander Jacques Josias*), geb. te Leiden 21 Febr. 1791, stud. er in de rechten en in de letteren, 1805-'11, werd toen doct. juris en verkreeg den doctorstitel in de lett. te Gron. eershalve, 1829. Hij was sinds 1811 eerst rector te Doesburg, daarna gouverneur, in 1815 conrector te Rotterdam, rector te Leeuw. en van 1838-'43 te Leiden, waar hij overl. 16 Mei 1844.

Buiten zijne Lat. geschr. zijn afzonderlijk uitgegeven: Over den roem van het voorgeslacht met betrekking tot de nakomelingschap, Rott. 1824; Lessen over de Redekunde, door 't Nut bekroond, 1828.

(K. en L. bode, 1844.)

[Mr. John Bake]

Bake (*Mr. John*), geb. te Leiden 1 Sept. 1787, broeder van den voorg., stud. daar in de lett., waar hij in 1815 buitengewoon en in 1817 gewoon hoogl. werd; in 1857 emeritus; overl. te Velp 26 Maart 1864. Hij schreef alleen of in vereeniging met anderen een aantal werken in 't Latijn.

In het Ned.: Gedachten over de publieke schuld, Leid. 1844; Brief aan Y.D.C. Suermondt over eenige vragen betreffende ons muntstelsel, Leid. 1845; Over de vertegenwoordiging der wetenschap, Leid. 1846; Brief aan C.A. den Tex over de graanwet, Leid. 1847; over Attisch staatsrecht, Amst. 1852; Over de methode van onderzoek naar de echtheid of de onechtheid van de op naam van Cicero gestelde eerste Catilinaria, Amst. 1859, beide laatste in de Verh. der Kon. Academie.

(Jaarb. Kon. Acad. 1865.)

[Mr. Laurens Bake]

Bake (*Mr. Laurens*), was heer van Wulverhorst, eene kleine Utr. heerlijkheid, die hij geërfd had van zijn vader Joost Baack, den zwager van Hooft. Laurens stud. te Utrecht sinds 1647 en prom. daar. Hij werd 18 Dec. 1702 in de Oude kerk te Amst. begraven.

Schr. Bijbelsche Gezangen, Amst. 1682, 2e dr. Amst. 1721; Amisfoorts lofkrans, heldendicht, Amst. 1694; Gloorroos en Adelgond, herders verjaarspel, Amst. 1748, en werkte mede aan de vertaling der 10e en 13e Satire van Juvenalis. Lambert van den Broek gaf in 1737 zijne nagelaten Mengelpoezy uit.

(Wagenaar, Amsterdam, XI.)

[Mr. Rudolph Willem Jan Cornelis Bake]

Bake (*Mr. Rudolph Willem Jan Cornelis*), later ook zich schrijvende **de Menthon Bake**, geb. te Zutfen 18 Mei 1811, stud. te Leiden 1831, ging na zijne promotie naar Oost-Indië, waar hij in 1838 gezworen klerk bij den Raad van Justitie van Soerabaya werd, achtereenvolgens was hij zulks bij het Hoog Gerechtshof van Nederl.-Indië, in 1842 adv. en proc. bij den Raad van Justitie van Samarang, in 1846 te Soerabaya, in 1854 proc. bij het Hoog Gerechtshof in Nederl.-Indië, en werd in 1860 eervol ontslagen, waarna hij naar Nederland terugkeerde. In datzelfde jaar werd hij Nederl. Consul te Leipzig en in 1864 als zoodanig op verzoek eervol ontslagen; van April 1872 tot 30 Juli 1873 was hij Nederl. Consul te Djeddah en overl. te Groesbeek 8 Nov. 1874.

Hij schreef: De doorgraving der landengte van Suez en hare gevolgen voor Nederland en zijne koloniën, Amst. 1857; Verhandelingen over den hedendaagschen opstand in Britsch-Indië, 's-Hage 1858; Br. aan den Min. v. Buitenl. zaken over Djeddah en Atchin, door [Bake] ontslagen Consul te Djeddah, Gron. 1873; voorts verscheiden brochures over vrijen arbeid op Java, over verhooging van plantloon en andere O.I. aangelegenheden alsmede over de politiek van den dag.

[Mr. Constantinus Bake]

Bake (*Mr. Constantinus*), geb. te Amst. 23 Febr. 1856, stud. aldaar aan het Ath. Ill. en de Gemeente-universiteit en prom. er 12 April 1881, op een proefschr.: Beschouwingen over den Statenbond en den Bondsstaat, in de Staatswetenschap en op stellingen in de Rechtswetenschap, was eerst adv.-proc. te Amst. en is sedert 1 April 1884, als Commies van Staat, te 's-Grav. woonachtig.

Behalve gen. diss. schr. hij: De Kiesbevoegdheid volgens de hedend. wetgevingen, Haarl. 1887; bijdr. in tijdschr., als: Opmerkingen over eenige rechtstermen in het het B.W., Rechtsgel. Mag., 1882, 1886; Richard Cobden, Gids, 1883; Het Recht van gratie en de minist. verantwoordelijkheid, Themis, 1884; Een telg der Van Harens, Oud-Holl. 1885; De hedend. wetgevingen en het kiesrecht, Tijdspiegel, 1886. Voorts art. in Noord en Zuid, Navorscher, Portefeuille, Nederl. Spectator, Bijdr. voor Staats-, Prov.- en gemeentebestuur, enz.

C.B.

[Reinier Cornelis Bakhuizen van den Brink]

Bakhuizen van den Brink (*Reinier Cornelis*), geb. te Amst. 28 Febr. 1810. Na volbrachte studiën in de letteren, arbeidde hij in 't buitenland, bijzonder in België om de archieven te doorzoeken. In 1851 teruggekeerd, werd hij nog in dat jaar tijdelijk aan het Rijksarchief verbonden en, na den dood van Mr. J.C. de Jonge, in 1854 in diens plaats tot Rijksarchivaris aangesteld. Hij was de herschepper van ons geheele archiefwezen, en genoot als zoodanig niet alleen grooten naam in ons vaderland, doch ook in het buitenland. Hij overl. te 's-Gravenhage, 15 Juli 1865.

Bakhuizen was met Potgieter, Heye, Pol, Drost e.a. stichter en medearbeider van De Muzen, van het jaarboekje Tesselschade en vervolgens van De Gids (1837-'46), waaraan hij 1838-'44 Redacteur was. Later werkte hij mede aan De Kunst- en Letterb., De Ned. Spectator (1858-'65). Hij schreef Variae Lectiones ex Historia Philosophiae Antiquae, Leiden 1842; La retraite de Charles-Quint, 's-Grav. 1850; Het Huwelijk van Willem van Oranje met Anna van Saksen, historisch-kritisch onderzocht, Amst. 1853; Overzicht van het Ned. Rijks-Archief, 1e stuk, 's-Hage, 1854; Piscatio, Pêcherie, Visscherij. De ware beteekenis dezer woorden gehandhaafd tegen Prof. M. de Vries, 's-Hage 1858; Het Rijks-Archief. Verzameling van onuitgegeven oorkonden en bescheiden (uitgeg. met L. Ph. C. van den Bergh en J.K.J. de Jonge) 1e dl., 's-Hage, 1857; Les Rubens à Siegen, 's-Grav. 1861; Isaac le Maire, een voorlezing, Amst. 1865; Rede ter nagedachtenis van Mr. John Bake, Amst. 1865. Voorts vele bijdragen in De Gids, als: Vondel met Roskam en Rommelpot, Trudeman en zijn wijf, Cartons voor de Ned. Geschied. enz. Zijne verzamelde Studiën en Schetsen zijn uitgeg. te Amst. en te 's-Grav. 1860-'77.

[Job Augustus Bakker]

Bakker (*Job Augustus*), geb. te Rotterdam 4 Sept. 1796 en daar ongeh. overl. 7 Juni 1876, was gedurende meer dan een halve eeuw schilder en leeraar in het teekenen bij het genootschap: Hierdoor tot hooger.

Zijne letterk. geschr. zijn: Over het ideaal in de kunst, Rott. 1823; Proeve in het vak der geschiedenis, wijsbegeerte en letteren, Rott. 1825; Beschouwing van de staatk. instellingen der oudheid in derzelver toepassing op de hedend. maatschappijen, Rott. 1825; Voorl. over de gesch. der beeldende kunsten bij de oude volken, 2 dln., Rott. 1832-'33; Verh. over de Socratische gesprekken, Leid. 1834; Verh. over de Duitsche Wijsbegeerte sedert de laatste vijftig jaren, Utr. 1835; Wijsg. verh. over de bovennatuur-, zedekunde en rede- Godsdienst, Rott. 1837; Is de wijsbegeerte teregt gewezen door het geschrift van J.J. Doedes: het regt des Christendoms tegenover de wijsbegeerte gehandhaafd, Leid. en Amst. 1847. Met J. van Harderwijk Rz. en G. van Reyn gaf hij uit: Euthymia, Bijdr. uit het gebied der zede- en letterk., 2 stukken, Rott. 1837. Lang was B. medew. aan de Vad. Letteroef. en De Tijdspiegel.

[Pieter Bakker]

Bakker (*Pieter*), later schreef hij **Huisinga Bakker**, met den naam zijner moeder, werd geb. te Gron., 1713, en overl. 21 Oct, 1801 te Amst. waar hij koopman was.

In 1741 verscheen aldaar een fraai gedr. 4o: Nederlands water-nood, door Pieter Bakker; in 1773: Poëzy door Pieter Huisinga Bakker, 3 dln., waarin voorkomen: Bespiegeling der Vaderlandsche stroomen; Amsterdam, afz. te Amst., 1782, Schets van het geschapene, benevens zijne hekeldichten: Hippus, de kerk-pedant, afz. 1760; Aan den Hollandschen Scriblerus; de Bruiloftspoëzie verdedigd. In proza gaf hij uit: Het leven van Jan Wagenaar, zijn zwager, Amst. 1776 en Beschouwing van den ouden gebrekkelijken en sedert verbeterden trant onzer Nederl. Verzen, in Werken van Letterkunde, dl. V.

[Geertruida Johanna Bakker Korff-Hoogeboom]

Bakker Korff-Hoogeboom (*Geertruida Johanna*), geboren te Leiden 2 Nov. 1840, wijdde zich eenige jaren aan het onderwijs, huwde in 1868 den heer Joh. Bakker Korff en woont sedert 1874 te Amsterdam. De ambtelijke afwezigheid van haar echtgenoot buitenslands gaven haar tijd en aanleiding, om onder het psd. Bernarda kleine novellen te schrijven. Deze zijn gedrukt in het Leeskabinet, Europa, De Huisvriend. enz. en werden opgevolgd door de vlg. romans, alle te Schiedam uitgegeven:

Een jongste zuster, 1882; Augusta's roeping, '83; Taco Vaalsma, '85 en Dora, '88.

[Hendrik Bal]

Bal (*Hendrik*), Zuid-Nederlandsch dichter, die in het midden der 15e eeuw te Mechelen leefde. In 1442 ging hij met zijne gezellen naar Lier, waar hij in den Ommegang op de groote Markt, zijn Spel van St. Gommar vertoonde. Ook op het Liersche Landjuweel van 1466 werden onder zijne leiding nog drie andere zijner Gedichte Spelen opgevoerd, waarvoor hij van stadswege beloond werd.

[Philippus Baldaeus]

Baldaeus (*Philippus*), of **Baelde**, geb. te Delft in Oct. 1632, werd theol. stud. te Leiden 1650, was pred. te Batavia van 1655-'65, te Point de Galle, veldprediker gedurende den tocht van Rijklof van Goens op de kust van Malabar, verder pred. te Jaffanapatnam. In 1666 keerde hij naar Ned. terug, werd pred. te Geervliet en overl. daar in 1672.

Hij schreef: Beschrijving der Oost-Indische kusten Malabar en Coromandel, benevens het eiland Ceylon, Amsterd. 1672. Achter dit werk treft men eene Malabaarsche spraakkunst en een zoogenaamde Ontdekking van de afgoderij der Heidenen aan, waarin de vele fabelen uit de Mahâbhàrata, de Poerana's en de Ramayana gevonden worden.

[Matthys Balen Jansz.]

Balen Jansz. (*Matthys*), geb. te Dordr. 1 Oct. 1611, en daar overleden, 30 Maart 1691, was een doopsgezind burgerman, die zich inzonderheid op de gesch. van Dordr. toelegde, daartoe de oorspronkelijke bescheiden der stad en van bijzondere personen heeft mogen raadplegen, en eenige verspreide rijmen schreef.

Zijn hoofdwerk, zeer belangrijk voor de gesch. der geslachten en der letteren, heet: Beschrijving der stad Dordrecht, vervattende haar begin, opkomst, toeneminge en verdere Staat, Dordr. 1677.

(Smits en Schotel, Beschr. v.D. 1., Inl.)

[Johan Hendrik van Balen]

Balen (*Johan Hendrik van*), geb. te Kralingen 8 Sept. 1851 is tijdelijk ambtenaar op de bureau's van 's Rijks Waterstaat te 's-Grav. en woont te Voorburg.

Schreef: Adda, de lotgevallen van een' slaaf, (psd. kapitein Hend. Verveen) 1879; Hiram, gesch. roman uit de dagen van Theodoor, koning v. Abessinië, 1880; Jane, een realistische roman, 1883. Voor de jeugd, acht en twintig deelen, bevattende: Avontuurlijke reizen, Rott. 1879-'82, 6 dln., De Ned. in Oost en West, te water en te land, Amst. 1881-'84, 12 dln. en nog een tiental dgl. reisverhalen en eenige verkorte bewerkingen. De zoogdieren van Nederland, Amst. 1877 en De vogels van Ned., Gron. 1882, het laatste uitgebreider verschenen als: Onze vogels, of de Vogels van Ned. in hunne levenswijze geschetst, Gron. 1880. De schrijver was of is bovendien red., medewerker of oprichter van minstens zestien tijdschriften.

[Antje Ball]

Ball (*Antje*), geb. 18 Febr. 1833 te Zoutelande, was sedert hare kindsheid blind. Zij woont te Middelburg en dichtte.

Geschiedk. en andere dichtst., 1850; Gedichten voor kinderen, 1856, 2e druk, met een aanprijzend woord van J.J.L. ten Kate, 1857; Uit- en uitwendige ervaringen eener vaderl. blinde, 1875; Treur- en juichtoonen eener ouderlooze blinde, 1877; Liederen, gezongen in den nacht eener blinde, 1880; Mengelpoëzie, 1883; Uitspanningen in blindheidsnacht, 1884 en '86; Treurlied, (bij den dood van Prins Alexander), 1884, alle te Midd. uitgeg.

(Nagtglas, Levensberichten, 1888.)

[Jan Ballée]

Ballée (*Jan*), schrijver van het bekende gedicht: De Menschelyke Wijsheyd, of den weg des Fortuyns waer in duydelyk word aengetoont hoe ider mensch een vergenoegd

en gelukkig leven genieten kan, in nederduytsche verssen, door Joannes Ballée, konstgreffier der oudvermaerde en wijdberoemde vrye Reden Gilde der dry Sanctinnen, binnen de stad Brugge, Brugge, 1769.

[Jan Ballieu]

Ballieu (*Jan*), in de vorige eeuw schoolmeester te Antwerpen.

Schreef: Nederduitsche spel- en spraekkunst, waerin niet alleen de waere zuyvere spelling deezer taele op vaste gronden geleerd, maer ook de negen deelen der rede zeer naeuwkeurig verhandeld, de wys om de naemwoorden te krygen, en de tydvoegingen der werkwoorden te maken aengewezen wordt, Antw. 1792. Byvoegsel van nadere bemerkingen op de grondregels der Nederduytsche spel- en spraekkunst, Antw. 1792.

[Nicolaas Cornelis Balsem]

Balsem (*Nicolaas Cornelis*), geb. 19 Nov. 1835 in Den Bosch, stud. te Leiden, en werd hulpprediker te Dordrecht, vanwaar hij in 1865 beroepen werd tot pred. te Langezwaag; hij overl. aldaar 30 Maart 1884.

Hij was voor de rubriek 'buitenland' medewerker aan De Hervorming, en redacteur van Mannen van beteekenis, waarin van zijne hand verschenen, de levens van D.F. Strauss, Kingsley, Buckle, Fr. Deak, Groen van Prinsterer, Gortschakoff, Gambetta, George Eliot, Garfield, Melikoff, Alexander II, e.a. Na zijn dood verscheen van hem: Dichterleven en levenspoëzie. Haarlem, 1884.

(Eigen Haard, 1884.)

[Frans Baltensz]

Baltensz (*Frans*), 'Boeck-vercooper, woonende by de Nieu-kerckstraet tot Dordrecht', liet aldaar bij Nic. Centen drukken een door hem bijeengebracht boekje:

Gulden Kleinoodt, streckende ter verclaringe van het 13e cap. des Evangeliums Johannis, 1635; het werd op verzoek van den kerkeraad vanwege de regeering opgehaald, en door den schrijver de opgelegde belofte gegeven van zijne gedachten over andere capittels ongeschreven te laten. Toch verscheen in 1648 onder zijn bovenst. adres: Samaritane, ofte Spiegel der Godts-vreesentheyt en Eerbaerheyt, ofte Een woordelycke verclaringhe - een tijdgenoot variëert dit met wonderlicke - van het 4e capittel des Ev. Johanne. Ook hiervan werd de verspreiding tegengegaan, doch later zijn blijkbaar genoeg ex. verkocht om de zeldzaamheid daarvan overdreven te noemen; de kerkeraad heette het 'een hers- en sinneloos geschrift' en hem 'seer swack ende kranck van hersenen'

en ‘niet wel by sijnen propooste en synde’. 's Mans naam is spreekwoordelijk geworden.

(Vad. Lett., 1835 en Oude Tijd, 1869.)

[Anatole Bamps]

Bamps (*Anatole*), geb. te St. Truyen, 29 April 1838, studeerde en promoveerde in de rechten.

Schreef behalve eenige Fransche werken: Het wereldlijk gebied der pauzen, Leuven, 1861; De toestand van België, Leuven, 1862; en was verder medewerker aan tal van binnen- en buitenlandsche bladen en tijdschriften.

[Jan Albert Ban]

Ban (*Jan Albert*), geb. te Haarlem in 1597 of '98, was priester, een der vier Sacellani curati van Haarlem, sinds 1630, Pastoor van het Beggijnhof aldaar, en van 1628-'42 Kanunnik van het Haarlemsche Kapittel. Hij werd ook Aartspriester van Haarlem en was Doctor in de beide Rechten. Hij schreef zuiver en vloeiend Latijn en verschillende Hollandsche en Latijnsche dichtstukjes. Ook werkte hij voor de geschiedenis zijner kerk. Dat hij tot den Muider-kring behoorde is niet geheel zeker, wel echter, dat hij met vele leden daarvan, vooral met Hooft en Huygens in geleerd en letterkundig verkeer stond. Ook met andere groote geleerden van zijnen tijd, bijzonderlijk toonkunstenaars, was hij in briefwisseling. Ban toch, was bovenal componist en zelfs baanbreker voor eene nieuwe richting in de toonkunst. Wat Monteverde net zijnen nieuwen ‘stilo rappresentativo’ beoogde, zocht Ban met zijne ‘musica flexanima’.

De volgende werken vindt men van hem vermeld, ofschoon het niet zeker is dat ze alle in druk verschenen zijn: Dissertatio epistolica de musicae natura, origine progressu, et denique studio bene instituendo, ad incomparabilem Virum Petrum Scriverium Polyhistor., Lugd. Bat. 1637. De eerste uitgaaf was in 1636 te Haarlem verschenen. Eene derde volgde in 1645; Zangh-Bloemzel, dat is Staeltjes van den zinroerenden zangh, met dry stemmen. En den Gemeene-Grondtstem. Neffens een kort Zangh-bericht, Ten dienste van alle Vaderlandtsche Zanghlievers. t' Amsterdam, 1642; Kort Sanghbericht op mijne zielroerende sangen, Amst. 1643. Deliciae musicae vetezir; Disquisitionum musicarum libri V; Institutionum musicarum libri IV. Denkelijk zal een van de drie laatste werken hetzelfde zijn als hetwelk de schrijver zelf in een zijner brieven noemt: Liber ad S.D.N. Urbanum P.P. VIII specialiter directus. Hij overl. te Haarlem, 27 Juli 1644.

J.J.G.

[Mr. John Eric Banck]

Banck (*Mr. John Eric*), geb. te Soerabaya 3 Nov. 1833, werd voor zijne opvoeding naar 't moederland gezonden, stud. en promov. te Leiden, deed eene reis naar Java en vestigde zich daarna in Den Haag.

Hij schreef: de Komeet, een zang des tijds, Amst. 1858; Mondig, een lied den Prins van Oranje toegezongen, Leiden, 1858; Zeepbellen, Lyrische dichtproeven;

Amst. 1859; Verspreide Gedichten, 's-Hage, 1868; Alea jacta est! Een laatst woord aan de leden der St.-Generaal, 's-Grav. 1872; Atchins verheffing en val, met hist. bijdr. en een oud kaartje der reede van Atchin, Rott. 1873.

[Jean Jaques Bange]

Bange (*Jean Jaques*), geb. te Amst. 2 Januari 1785, stud. te Göttingen, was eerst twee jaren hulpprediker bij de Evang. Luthersche gem. te Amst., daarna achtereenvolgens pred. te Wildervank, Delft en Sappemeer, waar hij 15 Dec. 1859 overl.

Hij schreef: Hebben onze afgestorvenen kennis van en invloed op ons lot op aarde, Gron. 1825; Bloemlezing uit Hoogd. dichters in Nederl. verzen overgebracht, Gron. 1832, 2e dr., Zalt-Bomm. 1836; Het boek der natuur, opengeslagen voor alle vereerders van God en Godsdienst, Gron. 1841; Tafereelen uit de ondervinding van een dorpspredikant, Gron. 1842, Vroolijke Lectuur, gedichten, Gron. 1856; Onsterfelijkheid en wederzien, Gron. 1859.

[Jacobus Johannes Henricus Bange]

Bange (*Jacobus Johannes Henricus*), zoon van den voorg., geb. te Wildervank, 9 April 1816, was eerst Evang. Luthersch pred. te Leerdam en is thans als zoodanig werkzaam te Sappemeer.

Hij schreef: De Komeet van 1858, Veend. 1859; Mijn staf op den levensweg, Gron. 1864; Onze Christelijke feestdagen, Gron. 1867; Levensbeeld van prof. C.F. Gellert, in den vorm eener novelle, Gron. 1870; De luchtvaart in hare wording en ontwikkeling, Gron. 1874. Voorts nog vert. uit het Hoogd., o.a. Bloemen en Vruchten, gedichten, Gron. 1887.

[Henricus Adrianus Banning]

Banning (*Henricus Adrianus*), geb. te Utrecht 25 Aug. 1818, was vroeger werkzaam aan de redactie van De Tijd, doch is sedert 1867 Hoofdredacteur der Katholieke illustratie, en sinds 1876 Directeur-Hoofdred. der Maatsch. van dien naam.

Behalve een aantal novellen in verschillende tijdschr., schreef hij: De beeldstormer en zijn dochter, 1862; Ko Folkes, een Amsterdamsche geschiedenis, 1867; De heks van de Amersfoortsche heide, 1867; Drie eeuwen geleden, 1868; Passiebloemen in Kennemerland geplukt, 2 dln. 1868 (bekroond), enz., alle in Den Bosch gedr. en onder den algem. titel: Gezamenlijke novellen en vertellingen van H.A. Ban-

ning, vereenigd. Reeds zeventien stukjes verschenen hiervan.

[Jan Bara]

Bara (*Jan*), ook **Barra**, kan naar zijne letterk. omgeving te oordeelen, een zoon zijn van den Middelb. geneesheer Jacobus Barra, een Antwerpenaar, te Amsterdam, en die een gelijknamigen zoon had, die als med. dr. te Leiden prom. 2 Juli 1642 en zich te Amsterdam vestigde. Jan zou dan naar zijn grootvader heeten, doch verder biogr. onbekend zijn.

Hij schreef: Danck-Yver aen den E. Heere Jacob Cats, op sijn 78ste Geboorte-Dagh, Amst. 1655; De godvruchtige verklicker, met andere dichten, 1656; Hel en Hemel, of zegen en vloeck, 1658, en de vlg. tooneelst.: De herstelde vorst, of gelukkig ongeluk, Amst. 1650; Galteno en Alimene, of verdoemde ontrouw, Amst. 1656; Ik ken je niet, kluchtsp., Amst. 1664; 't Verslingert Moekroesje, kluchtsp., Amst. 1668. Zijne tooneelw. zijn in 1747 te Amst. herdrukt.

[Abraham Louis Barbaz]

Barbaz (*Abraham Louis*), geb. te Amst. in 1770 en aldaar overl. 14 Juli 1833, als boekhouder van het nachtwerk, heeft bijna 40 jaar voor de pers gearbeid en even zooveel tooneelstukjes, geschreven of vertaald.

Hij bezong de gebeurtenissen van zijn gedenkwaardig levenstijdperk, beschreef, prees of hekelde die, en stelde ze zelfs in 't boertige voor; vertaalde met Witsen Geysbeek de Fabelen en Vertelsels van Florian, en alléen de Jaargetijden van St. Lambert en de Henriade van Voltaire, vereerde Wattier Ziesenis, 1827 en Snoek, 1829 met Gedenkzuilen, en gaf een overzicht van den Staat des Schouwburgs in ons Vaderland, 1816; dichtte: De waardigheid der Holl. natie in tegenspoed, met betrekking tot kunsten, wetensch. en fraaie letteren, 1808, gaf eene Vergelijking der Ned. en Fr. talen, met betrekking tot de fraaie lett., en verkocht zijne verzen over de Zeevaart aan een' welvarender kunstbroeder, - zooals Withuys aan Van Vloten mededeelde. Zijn Amsterdam bij nacht beschouwd, 1807, en een Wandeling langs den IJkant, 1816, 2e dr., 1828, zijn veel gelezen; Het Tooneelvermaak, tweemaal gedrukt, 1806 en 1825, een hekeldicht, werd in 1810 bezongen onder den titel De tooneeldichtkunst in 6 zangen. Acht jaar vóór zijn dood verschenen zijne Dichterlijke Herfstvruchten.

[August Michiel Bardin]

Bardin (*August Michiel*), te Brugge geb. 11 Aug. 1828, was secretaris der stad Blankenberghe en overl. te Antwerpen. 5 Juli 1876.

Hij schreef een vijftal Fransche werkjes en gaf in het Nederlandsch uit: Verhandeling over den oorsprong en de geschiedenis der stad Blankenberghe, Brugge, 1863.

[Johannes Zacharias Baron]

Baron (*Johannes Zacharias*), een zeer bekwaam letterzetter te Leiden, zond de volgende tooneelstukken in het licht:

Rododaphnée ofte Persiaensche Heldinne, treursp., Leiden, 1651; Klucht van Lichthart en Aersgat zonder zorg, Leiden, 1653; Konstantijn en Elisea, treur-, blij-endend-spel, Leiden, 1656; Klucht van Kees Louwen of de geschoren boer, Leiden, 1667. In 1659 bewerkte hij de ed. van Bontius' Beleg van Leiden, waarin Magd. Moons aangeduid wordt. Hieron. Zweerts zinspeelt ook op een dichtwerkje van hem, dat van erotischen aard moet zijn.

[Anthony Bartelink]

Bartelink (*Anthony*), schreef:

Enkhuizen of Grondsteen tot vrijheid, op het tweede Eeuwgetyde, plegtig zoo van Stadswegen als by de Burgery geviert den 21 May 1772 en in tooneeldigt gebragt, Enkh., 1772.

[Jan Bartelink]

Bartelink (*Jan*), een broeder van den voorgaande, geb. te Enkh. 11 Nov. 1729, gaf eene beschrijving van de Beemster kermis in 2 zangen, Leyden 1774, in den trant van Rotgans' Boerenkermis, met deze, Greenwood's Boeren Pinxtervreugd en J. van Hoven's Haagsche kermis, herdrukt in De Oudholl. kermisparnas, Amst. 1823.

[Willem Bartjens]

Bartjens (*Willem*), maakte zich door zijn cijferboek een grooten naam, doch heeft als letterk, weinig beteekenis. Vermoedelijk is hij in 1587 te Amst. geboren en daar overleden in 1673. In de gedichten van Vondel en de Emblemata van Zach. Heyns, met wie hij bevriend was, vindt men eenige zijner rijmpjes. Hij onderwees fransch, reken-, stel- en zeevaartkunde, eerst te Amst., en van 1618-'36 te Zwolle.

(Nuts-Almanak, 1878.)

[Jan Bartoen]

Bartoen (*Jan*), Zuid-Nederlandsch dichter der 15e eeuw.

In 1482 schreef hij: Clachte op de doodt van Anthonis de Roovere, gestelt by wijlent Jan Boertoen, zijnen medegheselle, in tijde voorleden. Dit stuk is opgenomen door Willems in zijn Belgisch Museum, D. IX, blz. 195.

[Joan Barueth]

Barueth (*Joan*), geb. te Breda in 1708, stud. in het Staten-coll. te Leiden sinds 1726, was pred. te Hoogwoude, te Charlois en van 1745-'77, te Dordrecht, waar hij 27 Aug. 1782 overleed. Zijn talrijke, doch, niet uitvoerige, kerkelijke geschriften schetsen zijn karakter in dien tijd van twist; tot de letterk. behooren:

Boetbazuin geblazen in Neerlands kerkbij gelegenheid van 's lands rampen, veldslagen en belegeringen, 2 dln., Rott. 1748; de Regeering van Nederlands Stadhouderen met die der Israelitische Regteren in vergelijking gebragt, Dordr. 1765; Historie van het stadhouderschap der Heeren Princen van Oranje, hoogstnoodig tot bewaring van de vrijheid in de Kerk en Burgerstaat, Dordr. 1765; De Historie van den H. Diaken Stephanus in 27 kerkredenen, met bijgevoegde Aanm. uit de Hist. en Letterk., Dordr. 1770; Hollands en Zeelands Jubeljaar of Twee honderdjarige Gedachtenis der heuchelijke verlossing van het Spaansche jok, in 1572, Dordr. 1772, herdr. als Grondlegginge van Neêrlands Republiek bij Hollants en Zeelands Jubeljaar in 1772, Amst. 1781.

[François de Bas]

Bas (*François de*), geb. te 's-Grav. 10 Sept. 1840, werd aan de Kon. Mil. Acad. opgeleid, in 1860 officier bij de cavalerie, doorliep de verschillende officiersrangen en is, na langdurigen dienst bij den Generalen Staf, thans Luitenant-Kolonel bij het 2e regt. Huzaren.

Hij schreef: Het oordeel van den heer De Roo van Alderwerelt omtrent de cavalerie, wederlegd door eenige huzarenofficieren, 's-Grav. 1868; Opwekking tot de tactische oefeningen op de kaart, 's-Grav. 1869; Het stadsreinigingstelsel van Liernur en zijne uitvoerbaarheid in Ned., 's-Grav. 1870; De organisatie der cavalerie bij de wettelijke regeling onzer strijdkrachten, 's-Grav. 1872; Het korps rijdende artillerie, (psd. Ajax), 's-Grav. 1877; Prins Frederik der Nederl. en zijn tijd, 's-Grav. 1887, 1e dl.; (dit werk, compleet in 4 dln., zal de Ned. gesch. der laatste honderd jaar bevatten); L'armeé danoise en 1864: le Danevirke et Dybbol, Arnh. 1868, (na voltooiing eener vrij bewerkte vert. van W. Rüstow's Duitsch-Deensche oorl. van 1864); New method for reproducing Maps en Drawings, the Hague, 1876. Hij vertaalde nog andere krijgsk. werken, uit het Eng. en Duitsch en schr. een groot aantal art. in Ned. Volksalmanak, Milit. Spectator, Verslagen der vereeniging tot beoef. der Krijgswetenschap, Eigen Haard, Gids, Ind. Gids, Huisvriend, o.a. het Koningsnommer van Febr. 1887, in de Werken van het Hist. Gen. te Utrecht, De Economist, het Tijdschr. van het Aardr. Gen., Tijdschr. van het Kadaster, en in buitenlandsche, als: Revue militaire, Jahrbücher für Armee und Marine, Intern. Revue über die gesammten Armeen und Flotten en Revue Coloniale internat.

F.d.B.

[Willem Baseler]

Baseler (*Willem*), leefde midden der 17e eeuw te Leuven, zijne geboorteplaats.

Bij gelegenheid van het jubelfeest van het H. Sacrament maakte hij een zinnebeeldig tooneelspel, getiteld: Segheprael der onwinbre Kercke, gegrondvest op den onbrekelycken pilaer der diepe verholentheyt van het waerachtich lichaem en het waerachtich bloet van God mensch geworden, berustende in schyn van brood en wijn. Op de drye-hondertjarighe feeste van het H. Sacrament van mirakel, in de Kercke der Eerw. P.P. Augustynen binnen Loven, Leuven, 1674.

[Jacobus Baselius de Oude]

Baselius (*Jacobus*), de Oude, is een van de eerste predikanten te Vlissingen geweest, van 1574-'79; vervolgens te Wijnoxbergen; in 1583 te Voorschoten; werd 1 Sept. 1586 als pred. te B.o.Z. bij de Classis aangenomen, vertrok van daar in 1591 naar Ouwerkerk in Duiveland, waar hij als de eerste afz. pred. overleden is, en in 1611 een opvolger bekwam.

[Jacobus Baselius de Jonge]

Baselius (*Jacobus*), de Jonge, bevond zich in 1584 te Brugge, vluchtte in 1585 uit Brussel naar B.o.Z., waar hij als Rector der Lat. sch. werd aangesteld; komt intusschen, als tijdelijk dienstdoende pred. te Enkhuizen, en te Leiden voor, doch in 1587 definitief te B.o.Z.; werd in 1595 en 1603 vruchteloos te Amsterdam beroepen en is 1604 te B.o.Z. overleden.

Hij schr. een Lat. werkje over het beleg van B.o.Z., 1603, ook vertaald, en later opgenomen in zijn Historisch verhaal, inhoudende zekere notable exploiten van oorlog in de Nederlanden, sedert het oprichten van de Compagniën der Gouverneurs en Ritmeesters Paulus en Marcelis Bax, Breda, 1615; en Berigt aangaande de Bulle van Clemens VIII, bij approbatie der Class. van 1 April 1603.

Zijn zoon *Samuël* eerst Pred. te Ossendrecht en in 1628 te B.o.Z., is in 1637 ald. overl.

[Jacobus Baselius]

Baselius (*Jacobus*), zoon van voorg. Samuel, geb. te B.o.Z., werd in 1638 stud. te Leiden, en als prop. beroepen tot pred. te Kerkwerve, waar hij overl. in Febr. 1661.

Behalve een Latijnsch werk over de Hervorming, schreef hij: Nederlands merkwaardigste Gebeurtenissen sedert het jaar 1000 tot keizer Karel V, 2 dln., Amst. 1753.

J.v.d.B.

[Amand Fidelis de Bast]

Bast (*Amand Fidelis de*), geb. te Gent in 1782, was ambtenaar bij het provinciaal bestuur van Oost-Vlaanderen en overl. in zijne geboortestad 9 Juni 1848.

Hij leverde Geschiedkundige beschrijving van het oude Sassche kanael, Gent, 1827; Historische beschrijving van het paleis der hoogeschool te Gent. Belegering der stad Gent, 1644, in het Belgisch Museum, 1845;

Minnewraek, romantisch verhael uit de Gentsche geschiedenis in de Vaderlander van 1848.

[Martinus de Bast]

Bast (*Martinus de*), geb. te Gent 12 Oct. 1753 en aldaar overl. 11 April 1825, was pastoor van de St. Nicolaaskerk in zijne geboortestad en kanunnik van de St. Pharahilde en St. Bavokerken aldaar.

Hij was een oudheidkundige en geschiedschrijver; zijn meeste werken echter werden in het Fransch opgesteld; overigens was hij een welsprekend man, van wien verscheidene Redevoeringen in het Nederlandsch te Gent ten jare 1788 en 1804 afzonderlijk gedrukt werden.

[Christiaan Nicolaas Bastert]

Bastert (*Christiaan Nicolaas*), den 19 Juni 1806 te Amst. jong gestorven.

In Uylenbroeks Kleine Dichterlijke Handschr. zijn een negental zijner dichtst. geplaatst; afz. werden zijn: Kunst en Vriendschap, de waardige Genoegens voor den redelijken mensch, en: Aan Corn. Loots, op zijn lierzang De voortreffelijkheid van den mensch, in de beoefening der schoone kunsten, in zijn sterfjaar en te Amst. gedrukt.

[Philip Clodius Basuel]

Basuel (*Philip Clodius*), priester en organist te Mechelen in de XVIIe eeuw.

Hij schreef: Bly-eyndend Treurspel van het leven ende wondere daden van den H. Rombout, patroon van Mechelen in sijn negenste gulde, Mech. 1680; Droevige Tragedie, Antw. 1680; Het verloste Nieuwpoort van de belegering, geschied 1489, speelsgewijs vertoont binnen dezelve stad op den 24 en 30 Junij 1681, Brugge, 1681; Brusselsche Heerlyckheydt ofte honderdjarige Jubilé van het allerheiligste sacrament van Mirakelen, Brussel, 1685.

[F.J. Bataille]

Bataille (*F.J.*), schreef:

Dierik Martens of de taelzuil van Aelst en Alde van het Niserland, Gent, 1848; Arnold en Clara van Aelst, historisch tafereel uit de XIV eeuw, Aelst, 1849.

[Wilhelmus Baudartius]

Baudartius (*Wilhelmus*), geb. 13 Febr. 1565 te Deinse in Vlaanderen. Zijne ouders vluchtten, als Hervormden, naar Engeland; zijn vader stierf te Sandwich. Na de pacificatie vestigde hij zich met zijne moeder, die er in 1580 overl., te Gent, moest in 1585 deze stad weder verlaten, werd student te Leiden, weldra te Franeker. Tot zijn onderhoud gaf hij te Sneek onderwijs, liet zich in 1591 als student te Heidelberg inschrijven, doch kon Genève niet bezoeken en was 20 Mei 1593 andermaal te Leiden. Daarna werd hij predikant te Kampen, vervolgens te Lisse, eindelijk te Zutfen en

onderscheidde zich als een heftig aanhanger van de Contra-remonstranten. Op de Synode van Dordrecht benoemd tot de bijbelvertaling, woonde hij van 1626-'37 te Leiden en overl. te Zutfen, 1640.

Behalve veel theol. werken schr. hij: Bruylofft Spiegel, doe Graeff Lodewijck Gunter van Nassau te Arnhem troude Anna Margrieta, Gravinne van Manderscheyt, nagelatene weduwe van den Grave van Brouck, 1600; Historisch Verhael van den aenslach en het innemen der vlecke doch niet des Casteels van Bredevoort door den Spaenschen oversten Guilielmo de Verdugo, 1600; Morgenwekker der vrije Nederlandsche Provintien, 1610, als: Spieghel der Jeucht meermalen herdrukt; Eygentlycke Beschryvinge Der Vrye Nederlantsche Provintiën, Arnhem 1615, omwerking van J.F. le Petit's Nederlandsche Republyck; Wyeghe offte afbeeldinge hoe de Spaensche en Paepsche Princen door haere listicheyt alle Coningen en Princen in slaepe wiegen 'in rym gemaect', 1615; de Nassausche Oorloghen, deurgaens met copere plaeten, Amst. 1616, in het Latijn en Fransch vertaald; Memoryen, ofte cort Verhael van de Gedenckweerdigste so kercklicke als wereldlicke Geschiedenissen, in 4o 1620, in folio, Arnhem 1624; Velau's Vastelavontspel, offte cort verhael van den Allarm die op Vastelavont in de Velau (Veluwe) geweest is, 1624. Voorts nog eenige rymen offte verssen op het Nederlantsche Caertgen, by Jodocum Hondium gesneden en gedruckt; Rymen op de plaeten van de Historye Josephs; in hs. liet hij na: Cort Verhael van de translatie onzes Ned. Bijbels.

(Autobiogr. Kron. Hist. Gen. 1849.)

[Pierre Joseph Henry Baudet]

Baudet (*Pierre Joseph Henry*), geb. te Zwolle 4 April 1824, was van 1851 tot 1866 leeraar, later dir. van de technische school te Utrecht; in dat jaar werd hij leeraar aan de Rijks hbs. te Utr., waar hij 16 Mei 1878 overleed.

Hij schreef: Leven en werken van Willem Jansz. Blaeu (door het Prov. Utr. Gen. met goud bekroond) Utr. 1871; in Ned. Spect. 1873: Ronde ghebulte pascaerten; leverde bij het geogr. Congres te Parijs (1875) Notices in: 'sur la part prise par Willem Jansz. Blaeu (1571-1638) dans la détermination des longitudes terrestres' en 'sur les cartes en bosse du seizième siècle' en gaf eene Beschr. van de Azorische Eilanden en gesch. van hunne volkplanting uit Belgisch oogpunt beschouwd (door het Aardrijksk. genootsch. te Antw. met goud bekroond) Antw., 1879.

(Tijdschr. Ned. Aardr. Gen. IV.)

[Hippoliet Karel Bauduin]

Bauduin (*Hippoliet Karel*), 7 Mei 1806 geb. te Brussel, waar hij bestuurder was van het krijgshospitaal.

Hij leverde vele bijdragen in bladen en tijdschriften en gaf afzonderlijk uit: Ons Vlaamsche Vaderland 1830-1870, De Steden, Gent, 1877.

[Lieven Bautken]

Bautken (*Lieven*), was in de eerste helft der 16e eeuw kapelaan van de Rederijkerskamer St. Barbara te Gent.

Hij schreef een gedicht getiteld: De waerachtighe gheschiedenisse van alle gheloofweerdighe saken van den alderonver-winlycksten ende aldermoghendsten Keyser van Roomen, Carolus V, Coninck van Spangien, enz. met allen gheschiedenissen die binnen onsen tyden hier ende in andere landen gheschiet zyn, beginnende van den jare 1500 tot den jare 1564, Gent, 1564.

[Cornelis A. Bauwens]

Bauwens (*Cornelis A.*), in 1779 geb. in Sas van Gent, vestigde zich vroegtijdig te Lier, waar hij stadsonderwijzer werd en overl. 23 Aug. 1824. Gedurende de Fransche overheersching stelde hij ijverige pogingen in het werk om het Nederlandsche tooneel en de dichtkunst te doen bloeien.

Onder zijne treurspelen zijn bekend: Cleomire, hersteld Pheniciën of de zegepralende Godsdienst; Gabinia; Adelson en Salvinie; St. Gomar; De Furie; Constantia, en de blijspelen: Anselmus en Pasquin, en De dwaesheyd der Minnaers. Hij was stichter van het genootschap: ‘Kunst en wetenschap’ te Lier.

[Isidoor Bauwens]

Bauwens (*Isidoor*), 9 Maart 1855 geb. te Aalst en aldaar sedert 1880 gevestigd als doctor in genees-, heel- en verloskunde.

Gedurende zijne studietijd aan de Hoogeschool van Leuven, leverde hij dichtstukjes in de Lettervruchten van ‘Met tijd en Vlijt’ en schreef hij een uitvoerig Verslag over de werkzaamheden van het Studentengenootschap, 1877-1878, Leuven, 1878. Verder gaf hij uit: Iwein van Aalst, geschiedkundig verhaal (1128), Aalst, 1886; naar hetwelk hij bewerkte: Iwein van Aalst, groot lyrisch drama in drie bedrijven, muziek van Gustaaf Paepe, dat herhaalde male ten schouwburge der stad Aalst werd opgevoerd.

[Jan Baptist van Bavegem]

Bavegem (*Jan Baptist van*), geb. 1 Aug. 1801 te Baesrode (Oost-Vlaanderen), ging in den geestelijken stand; hij werd pastoor te Zwijndrecht, in het bisdom Gent, en bestuurder van het college te Dendermonde, en was later pastoor te Beveren in 't land van Waas, waar hij 21 Mei 1877 overleed.

Hij schreef: Levensschets van den E. Heer Michiel Frans Cop, pastoor van Zwijndrecht door de Jacobijnen verzonden in ballingschap na de Guyane, waer hij is bezweken, 1800; Hansken de pakkedrager, of dagregister der voornaemste voorvallen in Vrankrijk en in Belgiën van 1709 tot 1801, 4 dln.; Martelaersboek der Belgische geestelijkheid tijdens het bestuer der Jacobijnen van 1792 tot 1802, 2 dln.; Register der voornaemste voorvallen en Dekreten van 1789 tot 1801, Mechelen.

[Dirk Bax]

Bax (*Dirk*), werd 17 Febr. 1793 te Rott. geb. Zijn ongewone aanleg brachten zijne tot den handelsstand behoorende ouders er toe om hem voor de wetenschap op te leiden. Hij stud. te Leiden en werd daar theol. dr. in 1821 en was pred. te Ek-en-Wiel, Brielle en Zutfen. Gedurende zijn tienjarig verblijf in laatstgen. gemeente, waar zijne persoonlijkheid lang in herinnering bleef, werd hem te Deventer het professoraat in de Wis- en Natuurk. aangeboden, in welke vakken hij als student tweemaal met goud bekroond was. In 1837 kwam hij te Rott. lezen, en moet in zijn logement, eenigen tijd zijn licht willende aanhouden, ingeslapen zijn, en is zoo in den nacht van den 27 April jammerlijk omgekomen.

Hij was ook dichter, een leerling der Duitsche school en vertaalde stukken van zijn tijd- en ambtgenoot Heinrich Möwes. Zijn jongste ged.: Het beter Vaderland is met den vromen zanger voor godsdienst, vaderland en huislijk leven verbrand. Zijne vrienden lieten zijne Nagelaten ged. te Zutfen, 1837, drukken. Pieter van der Willigen herdacht hem in Geld. Volks-alm., 1838.

[Beaufort]

Beaufort. Dit geslacht is uit Champagne afkomstig; de stamvader van den Nederl. tak kwam in 1613 hier te lande als gezantschapssecretaris van Aubery de Maurier. L o u i s de Beaufort, geb. te 's-Gravenh. in 1703, overl. te Maastricht in 1795, gouverneur van den Prins van Hessen, Homburg, behoort niet tot de Nederl. letterk., doch was een goed geschiedkundigedie alleen in het Fransch schreef:

Incertitude des cinq prem. siècles de l'Hist. Rom., 2e éd. Utr. 1752, 2 dln., waarvan de eerste dr. anoniem verscheen in 1738; Hist. de César Germanicus, Leyde 1741; La Républ. Rom., La Haye, 1766, meermalen ook buitenslands herdrukt. Meer bekend is de volgende:

[Mr. Lieven Ferdinand de Beaufort]

Beaufort (*Mr. Lieven Ferdinand de*), geb. 9 Oct. 1675, in het fort St.-Anna in den 1715 ondergeloopen Namenschen polder, Zeeuwsch-Vl., stud. te Franeker en prom. te Utrecht in de rechten, 1695, woonde in Den Haag en te Goes en werd mede achtereenvolgens pens. van 't Vrije van Sluis en van Tolen, en in 1715 gecomm. ter admiraliteit te Midd., waar hij overl. 9 Nov. 1730.

Hij schreef: Het leven van Willem de I, prins van Oranje, 3 dln., Midd. 1730, 2e dr., Leiden en Middelb. 1732; Verhandeling over de vrijheid in den Burgerstaat, Amst. 1737, beide zonder naam. Eene Deductie over het recht der Staten van Zeeland op de Hoofdplaat, bevat oudheidk. zaken. Zijne autobiographie is in het hieronder aangeh. werk gedrukt.

(P. Scheltema, Oud en Nieuw, I.)

[Mr. Willem Hendrik de Beaufort]

Beaufort (*Mr. Willem Hendrik de*), geb. 19 Maart 1845 op den huize den Treek, gem. Leusden bij Amersfoort, stud. in de rechten te Utrecht, en prom. in 1868 op eene dissertatie getiteld: De verhouding van den staat tot de verschillende kerkgenootschappen. Gedurende drie jaren was hij als advocaat te Amst. gevestigd; na eene reis door Palestina en Egypte, woont hij sinds 1873 op den huize den Treek, waar hij zich met letter- en geschiedk. studiën bezig houdt. Hij was tot 1886 schoolopziener in het district Reenen; voor Tiel werd hij in 1877 lid van de 2e kamer der St. Gen.; toen hij niet herkozen werd, werd hij in 1884 lid der 1ste kamer en het volgende jaar voor Amsterdam wederom lid der 2e kamer. Ook is hij mederedacteur van De Gids en commissaris in verschillende finantiëele ondernemingen.

Schr.: Feestrede bij de onthulling van het standbeeld voor Hugo de Groot, Delft, 1886. In De Gids van 1885 verscheen van zijne hand: Prins of Koning, in 1886 afzonderlijk te Utrecht uitgegeven met zincographieën van A.G.A. Rappard.

[Mr. Anthony Beaujon]

Beaujon (*Mr. Anthony*), geb. te 's-Gravenhage 28 Juni 1853, werd opgeleid aan het gymn. aldaar, stud. te Leiden sinds 1870, en prom. er 23 April 1875, op stellingen.

In 1875 benoemd tot adj.-commies bij het dep. van Fin., werd hij in '78 commies en werd in dien rang o.a. als secr. toegevoegd aan den Staatscommissie tot het ontwerpen eener regeling van het pensioenwezen der burgerl. ambtenaren, ben. bij K.B. van 26 Januari 1881. Aan de Universiteit te Amst. werd hij 2 April 1884 tot buitengewoon hoogl. in de statistiek, den 20 Juli 1885 tot gewoon hoogl. in de staathuishoudk. en statist., benoemd. Reeds in Mei 1884 had hij de leiding op zich genomen van het Statistisch Instituut, in dat jaar opgericht door de Vereen. voor de Statistiek in Nederland.

Schr. in 1882 en '83 ‘The History of Dutch Sea-fisheries, their progress, decline and revival’, (Lond. 1883); bekroond antw. op eene prijsvraag van het Bestuur der internat. visscherij-tentoonstelling, in '83 te Londen gehouden. De schr. gaf hiervan eene Nederlandsche bewerking: Overzicht der gesch. van de Ned. zeevisscherijen, Leid. 1885. Voorts een aantal art. in diverse tijdschr., vooral in De Economist, van welker redactie hij sedert het begin van 1888 lid is. Verdere werken zijn te vinden in de uitgaven van het Stat. Inst., te weten de ‘Jaarcijfers’, (Annuaire Statist. des P.-B.); één bundel jaarlijks, sedert 1885 gewijzigde en uitgebreide voortzetting der uitgaaf, in 1881 door De Bruyn Kops aangevangen, waarbij in 1888 een tweede jaarbundel komt, (Statistiek der Koloniën). Voorts ‘Bijdragen van het Stat. Inst.’, op ongeregelde tijden verschijnende.

[Mr. Simon van Beaumont]

Beaumont (*Mr. Simon van*), geb. te Dordrecht in 1573 of '74, was van 27 Sept. 1588 tot '95 stud. te Leiden, en werd advocaat. Hij was van 1606-'10 tweede pensionaris van Middelburg, van 1611-'15 eerste, daarop 4 jaar alleen, van 1621-'23 met Cats, en van 1624-'34 alleen; hij vertegenwoordigde zijne stad in de Staten der provincie, en deze in Den Haag, in het leger, (voor Den Bosch) of in 't buitenland. In 1634 werd hij benoemd tot de nog altijd openstaande betrekking van Hugo de Groot, als pens. van Rotterdam, en werd daarvan om zijn hoogen leeftijd in 1649 ontheven. Hij woonde als adviseur voor de stad Rott. voortaan in Den Haag, waar hij overl. 20 Juni 1654.

De Zeeuwsche Nachtegaal, Midd. 1623, bevat bijdr., geteekend H.V.D.; de eerste druk zijner Horae Succissivae, Tyt-snipperingen, verschenen in 1638, vermeerderd, Rott. en Amst., 1640. De beste editie is getiteld: Gedichten van Simon van Beaumont met eene inleiding en aant. uitgeg. door J. Tideman, welke uitmuntende bewerking verscheen te Utr. 1843.

Tot nadeel van zijn goeden naam als eerlijk staatsman, is hij wel eens onopzettelijk verwisseld geworden met een naamgenoot, terwijl een ander, minder gevaarlijke Beaumont, A d r i a a n geheeten, de stichtelijke dichter was van

Dichtm. Bespiegeling over het Lijden van J.C., en den Heidelb. Catech., Haarl. 1743, 2e dr. 1763; Aenmerkensw. zaken in de Ned. Hist., in dichtm. gebracht, Haarl. 1758, en Vermaaklijk Buitenleven. Amst. 1764.

(J. Tideman, in gen. uitgave, p. III- XLVI, en 247-260.)

[Frans de Beck]

Beck (*Frans de*), geb. te Geeraardsbergen in Oost-Vlaanderen, 13 Oct. 1810, was opsteller der Gentsche dagbladen Journal des Flandres en Constitutionel des Flandres, werd lid van den Provincialen Raad van Oost-Vlaanderen; van 1843-70 kantonaal opziener der lagere scholen, sedert 1840 vrederechter te Zottegem en van 1870 lid

van den gemeenteraad dier plaats, alwaar hij overl. 6 Dec. 1879.

Van hem zijn de volgende gedichten uitgegeven: Geeraerdsberg (in het Nederduitsch Letterkundig Jaarboekje voor 1851); De Doofstomme, Zottegem, 1853; Het Vaderland, Zottegem, 1860; Slechte Tyd, Gent, 1860. Voorts een aantal Kerstliederen, van welke er bijkans elk jaar één werd in het licht gegeven. Zij verschenen onder den titel: Dertig Kerstliederen en andere gedichten, Zottegem, 1852-1877. Het grootste gedeelte van zijne poezie is nog in handschrift. Ten jare 1880 werd er te Gent een boek uitgegeven Ter nagedachtenis van wijlen den heer Frans De Beck (1810-1879) binnen zijn leven vrederechter van het kanton Zottegem.

[Gilles de Becker]

Becker (*Gilles de*), te Grimsbergen, in Brabant, geb. 26 April 1798 en 19 Feb. 1869 als pastoor-deken overleden te Merchtem, gaf in het licht:

Kort verhael van het mirakuleus beeld van Maria ter Nood, genoemd O.L.V. van Merchten, uitgegeven ter gelegenheid van den vijfhonderdjarigen jubilé in 1855, Brussel, 1855.

[Frans Robrecht de Becker]

Becker (*Frans Robrecht de*), geb. 23 Maart 1823 te Kortrijk-Dutzel (bij Leuven), is thans pastoor te Droogenbosch.

Hij schreef: Handboekje van den levenden rozenkrans, Mechelen, 1853; Handboek der Dienaers en dienaressen der onbevlekte Maegd Maria, of het offeraltaar des gebeds; volledig gebedenboek van alle staten en ten allen tyde gebruikelyk, gevolgd van godvruchtige oefeningen voor elken dag der maend Mei, Mechelen, 1857; Godvruchtig handboek voor elken chisten, Mech. 1855; Het godvruchtig kind van Maria, overwegende de onbevlekte ontvangenis zijner hemelsche moeder, Mech. 1855; De maend Mei aen de onbevlekte Moeder Gods toegewijd, enz., Mech. 1856; Kerkelyke almanak voor het jaer 1862, ten gebruike der kerkbedienden en geloovigen, Mech. 1862: Zedelijke verhalen en voorbeelden, met printen versierd, tot stichting der geloovigen verzameld, Leuven, 1865; Korte levensbeschrijving van den gelukzaligen Joannes Berchmans, Leuven, 1864; De familievriend of keus van zedelijke verhalen, voorbeelden, gelijkenissen, spreekwoorden, enz. tot stichting der geloovigen verzameld, eerste jaar, Leuven, 1865. De parochiale kruisweg, gevolgd van mis-, lofen andere gebeden, Leuven, 1870; Handboekje van den koster in de bediening der H.H. Sacramenten en andere kerkelijke diensten volgens het rituëelboek, Leuven, 1872. Hij gaf van 1865 tot 1868 den Volks-almanak te Leuven uit.

[Joannes Franciscus Becker]

Becker (*Joannes Franciscus*), geb. 7 Maart 1838 te Maastricht, is leeraar der wijsbegeerte in het sem. te Kuilenburg.

Hij schreef: Turksch Fatalisme of Mr. van Houten's moderne Wereldbeschouwing; Galileï en de onfeilbare Kerk van den hoogleeraar Fruin, 1872; De veroordeeling van 't systeem van Copernicus gerechtvaardigd, 1872; De grenzen der ervaring en het Darwinisme, 1873; Het zesde Eeuwfeest van den H. Thomas van Aquino, 1874;

Joseph de Maistre over sommige punten der wijsbegeerte, 1875; De gemoedsaandoeningen bij den mensch en de dieren, 1875; De hypothesen in de wetenschap, 1876; De geest der scholastieke wijsbegeerte naar Prof. Talomo, alle te 's-Bosch gedrukt. Hij gaf ook onderscheiden bijdragen in Onze Wachter en in Studiën op Godsd., Wetensch. en Letterk. gebied. Den 15 Nov. 1884 overl. hij te Woodstock (N. Am).

[Abraham Faure Beeckman]

Beeckman (*Abraham Faure*), geb. te Soerabaya 4 Oct. 1797, was achtereenvolgens pred. te Kamperveen, te Huisen, te Voorst en in 't gesticht Meerenberg, en woonde als emeritus te Sandpoort, waar hij 22 Febr. 1886 overleed.

Hij schreef: Geschenk aan den ouderdom, 's-Hage 1851; Het huisgezin van Doorenbos. Een verhaal (bekroond door het Amsterd. Matigheids-Gen.), Amst. 1851; Joan Fourney en zijn non of de lotgevallen der Hervormden te Antwerpen ten jare 1566, Tiel 1852; Jenever erger dan oorlog. Eene voorlezing, Amst. 1858; Iets over de zelfsachting, in tafereelen ontwikkeld, Haarl. 1874; De waarheidsliefde. Schetsen, Haarl., 1875; Cornelis Hoek en zijne Zutfensche vrienden. Eene belangrijke bladzijde uit den tachtigjarigen oorlog, Haarl. 1875; De Fransche Furie in Antwerpen, Haarl. 1875. Voorts een paar stichtelijke werkjes. Anoniem gaf hij uit: Pater Gozewien en de twee huisgezinnen, Amst. 1840, en De Gouverneur van een Europeeschen prins, Amst. 1845.

[Benedictus Emmanuel Leo Beeckman]

Beeckman (*Benedictus Emmanuel Leo*), 6 Dec. 1789 geb. te Dendermonde, werd priester te Brugge en overl. te Brussel 25 Dec. 1865. Hij schreef eenige Fransche werken en gaf in het Nederlandsch uit:

Lykreden uytgesproken in de parochiale kerke van den heyligen Aegidius te Brugge, ter gelegentheyd der begravinge van den eerweerden heer Mr. Constantinus Watteeuw, priester en leermeester in het bisschoplyk collegie te Gent, den 2 Maert 1818, door BB..., priester, Brugge, 1818; Nieuwjaersgift aen de hooge geestelykheyd van Vlaenderen voor 1846, Brugge, 1846; Nieuwe contributie ten profyte der geestelykheid van België, Brugge, 1847.

[Johannes Albertus van Beek]

Beek (*Johannes Albertus van*), geb. te Amersfoort 10 April 1836, werd aan het Semin. der Oud-katholieken in zijne geboortestad voor den geestelijken stand opgeleid, in Oct. 1858 kapelaan te Utrecht, in 1862 pastoor te Dordrecht en is sedert 1875 pastoor te Rotterdam.

Hij zorgde in vereeniging met anderen voor nieuwe uitgaven van de bij de Oud-Bisschoppelijke Clerezie in gebruik zijnde Katechismussen, gebedenboeken en het gezangboek van wijlen den heer Van der Stam en gaf verder (met H.J. Hooykaas) Overzicht van de gesch. der Hollandsche kerk sedert de invoering der Hervorming en de oprichting van het aartbisdom Utrecht en van de bisdommen van Haarlem en Deventer onder Paus Paulus IV, 11 Mei 1559, Rotterd. 1869, 3e druk ald. 1886; Zal de paus op het aanstaande concilie onfeilbaar verklaard worden? Dordr. 1869; Beschouwingen over de pauselijke onfeilbaarheid, Dordr. 1869.

[Anton Albert Beekman]

Beekman (*Anton Albert*), geb. 5 Jan. 1854 te Amsterdam, werd aan de Kon. Milit. Acad. opgeleid, in 1873 officier bij de Genie. In 1880 vroeg hij zijn ontslag, toen hij benoemd werd tot leeraar aan de H.B. School te Zutfen. In 1882 werd hij leeraar aan het Gymnasium aldaar.

Hij schreef: Schetsen en novellen, 's-Hage, 1881; Nederland als Polderland, Zutfen 1884; Hollanders in Politiek en Uniform, met teekeningen van W. Staring, Zutfen 1885; De Strijd om het Bestaan. Geschiedenis en Teg. Staat der lage gronden van Nederland, Zutfen, 1887; De Klokken v. Delft, Zutfen, 1887. In den Tijdspiegel (1880) De Uitvoering der Vestingwet. Voorts opstellen in Eigen-Haard, den Mil. Spectator, de Mil. Gids, enz.

[Johannes Beekman]

Beekman (*Johannes*), geb. te Leiden uit burgerouders en notarisklerk aldaar, zond bij gelegenheid van den watersnood in 1809 een vers in 't licht getiteld: Aan 't volk van Nederland, onder het motto: Een gans klapt onder de zwanen. We zouden van dit rijmwerk geen melding gemaakt hebben, ware het niet, dat dit stuk den jeugdigen poëtaster aan de bespreking van velen blootstelde, zoodat de dichter met rijmen en gedichten als 't ware bestrooid werd. Er verscheen zelfs te Leiden een: Lauwerkrans voor den onvolprezen dichter Johannes Beekman, gevlochten door eenen beminnaar van echte dichterlijke verdiensten, Leiden 1809, waarin de schrijver vergeleken wordt met Van Booren, (zie aldaar). C.P.E. Robidé van der Aa is, zegt men, de vlechter van dien krans geweest.

[Martinus Beekman]

Beekman (*Martinus*), bekend door zijne Beschreiving van de stad en Baronnie van Asperen, Utrecht, 1745, was uit Den Haag geboortig, deed zijn' eed als adv. voor den Hove van Holland, 25 Febr. 1698, als drossaard van Asperen 11 Mei 1714, stond

het in 1706 verkregen secretariaat in 1742 aan zijn zoon Hendricus Martinus af, die hem als burgemeester, schout en drossaard opvolgde.

Zijn vader M a r t i n u s , schrijver der Stichtel. Poëzij, 1670, en Tresoir der geestel. Liederen, 1671, werd notaris in Den Haag, 20 Januari 1650, en was daar procureur.

[Jhr. Gerard Johannes Beeldsnijder, heer van Voshol]

Beeldsnijder, heer van Voshol (*Jhr. Gerard Johannes*), geb. te Amst. 30 Mei 1791, leefde ambteloos, eerst op den huize Rupelmonde aan de Vecht, later te Utrecht, waar hij zich onledig hield met het verzamelen van prenten, portretten en hss., vooral tot opheldering der vaderl. gesch. Hij overl. er 19 April 1853.

'Met behulp van geleerde vrienden' gaf hij in het licht: Verbond- en smeekschrift der Nederl. Edelen van den heer Baron d'Yvoy van Mijdrecht, [in de werken van de Mij. der Ned. Lett. uitgeg.] vermeerd. met aant. en verrijkt met bijna alle de fac-similés, Utr. 1833; Fac-similés van onuitgegevene brieven en andere belangrijke stukken van beroemde mannen, 6 afl., Utr. 1837; Het Album van Johannes Narsius van Dordrecht, lijfarts en geschiedschr. van Gustavus Adolphus, Koning van Zweden, Utr. 1837 en drie stukjes in de Kronijk van het Hist. Gen. te Utr., 1851.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1853.)

[Joannes Theodorus Beelen]

Beelen (*Joannes Theodorus*), geb. te Amsterdam, werd doctor in de godgeleerdheid en hoogl. te Leuven.

Zijne pen gaf ons: De Revolutie te Parijs, Amst. 1852; De Bisschoppen van Utrecht en hun politiek bestaan, Amst. 1855; Grondregels voor het vervaardigen eener Nederd. vert. van het Nieuwe Testament onzes Heeren, 3 dln. Amst. 1858, benevens meerdere werken in het Latijn.

J.H.H.

[Adrianus Beeloo]

Beeloo (*Adrianus*), geb. te 's-Grav. 20 Nov. 1798, ijverig lid van het Dichtgen. Kunstliefde spaart geen vlijt, later de Haagsche afd. der Holl. Mij. van Fraaie Kunsten, was eerst werkzaam aan 't Min. van Justitie, daarna Onder-Bibliothecaris der Kon. Bibl., toen Lector aan 't Marine-Instituut te Medemblik tot 1850. Hierop vestigde hij zich te Amst., werd in 1857 Inspecteur van 't Lager Onderwijs in N.-Holland, en overl. te Amst. 4 Oct. 1878.

Hij schreef: Bethlehems kindermoord, 's-Hage, 1811; Maria Tesselschade Visscher op het slot te Muiden, blijsp., Amst.

1819; Tooneel- en Mengelpoezij, Delft, 1820; Nederland in gebed tot God, 2 Dec., Medemblik, 1832; Frankrijk, Engeland en Nederland, Leeuw. 1833; Gedichten, 's-Hage en Amst. 1836; 's-Gravenhage, een berijmd verhaal, 's-Hage, 1843; De instelling der orde van St. Jacob, door graaf Floris V in 1279, Amst. 1845; Gods oordeelen, naar aanleiding der jongste gebeurtenissen in Frankrijk en elders, Amst. 1848; 1572, 1672, 1772, een gedicht, voorgedragen bij het feest der 75e vergadering van het Dichtgen. te 's-Hage, Leiden, 1848; N.-Holland en de N.-Hollanders in den vrijheidsoorlog tegen Spanje, Haarl. 1852, proza; Gesch. des Vaderlands voor jonge lieden, Amst. 1856, 3e dr. Amst. 1863; Verspreide en onuitgegeven gedichten, Amst. 1873. Voorts afzonderlijke verzen in almanakken, tijdschriften, enz.

[Taco Hajo de Beer]

Beer (*Taco Hajo de*), geb. te Maarseveen 18 Nov. 1838, leeraar aan de H.B. School te Goes, sedert 1877 aan de H.B. School met vijfj. cursus te Amsterdam.

Schreef van 1855-'67 onder het psd. Taco novellen, studiën en kritieken in Iris, Leeskabinet, Vaderl. Letteroef., en het Rederijkers Weekblad; afzonderlijk werd uitgegeven: De Gelukzoeker, kamerspel voor rederijkers, Utr. 1864; Mirt en Lauweren, id., Gorinch. 1865; Losse bladen uit de Gesch. der Wereld, Amst. 1867; Kunst-miskenning, Zaand. 1868; Toch Getrouwd, Zaand. 1869; Dagbladen-kritiek en reclame, Arnh. 1876; Letterk. gesch. van Duitschland, Arnh. 1879. Voorts vele vertalingen in de Klassieken der Wereld, oorspronkelijke novellen in verschillende tijdschriften, schoolboeken voor het onderwijs in het Engelsch en het Duitsch, bloemlezingen, enz. Onder de vertalingen zijn vooral te noemen: l' Avare en le Malade imaginaire, 1863; a pretty Widow, 1868; De Veer's Trouringh in het Duitsch, 1870; Wegmann-Ercolani, die Leichenverbrennung, 1874; Edw. Jenkens, Glances at inner England, met eene oorspronkelijke studie over Nederland, 1874; Van Westminster naar het Binnenhof, 1874; Prudence Palfrey, 1875. Van de schoolboeken noemen wij hier: The Literary Reader, 2 dln., 1874; Musterlese, 1876, 2e dr. 1882; met E.J. Irving: The literary Reader 2e dr. 2e dl., 1882 en het le dl., 1883; The Literary Reader (one-volume edition), 1887. Hij stichtte in 1875: Bibliotheek van buitenlandsche schrijvers, in 1876 Noord en Zuid; 1877 De Nieuwe Tijd en Weekbl. de Amsterdammer; 1878 Taalstudie, 1879 de Portefeuile, waarmede in 1886 samensmolt de Kunst- en Letterbode; in 1881 Onze Volkstaal en in 1888 Quatuor. Hij redigeerde met Mr. Jacques de Witt Hamer en Dr. Piccardt, de Coöperatie; in het laatst van 1883 het Nieuwsbl. voor Nederland. Schreef hoofdartikelen (over arbeidersbeweging, lijkverbranding, tooneel, persoonlijken dienstplicht, afschaffing census, enz.) en verslagen in velerlei bladen en tijdschriften, bewerkte de afdeeling Nederland voor Spamer's Konversations-Lexicon, Meyer's Konversations-Lexicon, en sinds 1887 de nu loopende uitgave van 7n. druk van Pierer's Konversations-Lexicon met woordenboek in twaalf talen, Stuttg. W. Spemann.

T.H d.B.

[Pieter Leonard den Beer]

Beer (*Pieter Leonard den*), geb. te Schiedam 3 Oct. 1771, was geruimen tijd ontvanger te Zwolle, waar hij overl. 5 Jan. 1830.

Zijne verzen vindt men verspreid in Nederl. Muzenalmanak.

[Peter de Beer]

Beer (*Peter de*), een Brabantsche monnik, gaf in 1657 te Antwerpen uit: Gheestlijcke Rymkonste.

[Mr. Jacobus Catharinus Cornelis den Beer Poortugael]

Beer Poortugael (*Mr. Jacobus Catharinus Cornelis den*) zijn broeder, geb. te Schiedam 12 Febr. 1775, voorstander van de staats-omwenteling van 1795, kundig rechtsgeleerde, woonde als Kapitein bij het Vrijwillige Legioen Bataven 1799 den slag van Bergen bij, bekleedde verscheiden aanzienlijke Magistraatsposten en overl. 15 Maart 1813 als lid der sted. reg. van Gouda.

Hij was dichter en gaf uit: Mijne ledige uren, Amst. 1793; Lierzang aan het volk van Nederland, Amst. 1795; Dichtpogingen, Amst. 1799, waarin zijn eersteling: De deugd, in drie zangen, is opgenomen; Aan den koning en het vaderland, 1809. Zijne nagelaten ged. en verhand. werden te 's-Grav. in 1826 uitgegeven.

[Diederik Jacobus den Beer Poortugael]

Beer Poortugael (*Diederik Jacobus den*), geb. 16 April 1800 te Leiden, zoon van Mr. J.C.C. den Beer Poortugael, was 1ste Luit. aan de Kon. Militaire Acad. nam als officier met de vrijwillige jagers der Leidsche Hoogeschool deel aan den Tiendaagschen veldtocht, voerde deze jagers in alle gevechten aan en verwierf daarvoor het Ridderkruis der Militaire Willemsorde. Als hun commandant legde hij den eersten steen voor het gedenkteeken van den gesneuvelden student Beekman. Daarna werd hij rijksontvanger te Brummen. In Delft, hielp hij talrijke afdeelingen van onderscheiden genootschappen oprichten, evenals te Sneek, waar hij later een vrij sterk scherpschutterskorps in het leven riep. Hij woonde, na zijn pensioen gevraagd en verkregen te hebben, te 's-Gravenhage, waar hij 10 Juni 1879 overleed.

Hij schreef: Vaderlandsche gedichten, Leid. 1832; Gedichten, Leid. 1838; Verhandeling over het wenschelijke van eene

meer ligchamelijke opvoeding in Nederland, Doesburg 1841; Aeneis van Virgilius, uit een krijgskundig oogpunt beschouwd, Doesb. 1845; J. van Vondel uit zijne kleine gedichten geschetst, Amst. 1850; Belangstellend woord omtrent de bestemming der Groote of zoogenaamde Loterijzaal op het Binnenhof te 's Gravenhage, 's-Hage 1862; Verspreide gedichten van vroeger en later, Kampen, 1866; Een winstgevend vrouwelijk handwerk voor alle standen aanbevolen, Utr. 1870. Voorts gaf hij onderscheiden bijdragen in den Belgischen Muzenalmanak, den Almanak voor Blijgeestigen, het Jaarboekje voor de Maatschappij van Weldadigheid, enz.

(Levensber. Lett. 1880.)

J.C.C.d.B.P.

[Jacobus Catharinus Cornelis den Beer Poortugael]

Beer Poortugael (*Jacobus Catharinus Cornelis den*), zoon van Diederic Jacobus, geb. te Leiden 1 Febr. 1832, werd Cadet aan de Koninkl. Milit. Acad. en in 1852 2de luitenant der infanterie. Als kapitein overgeplaatst bij den Generalen staf, was hij sedert 1874 majoor-directeur van de stafschool, de tegenwoordige Krijgsschool voor Officieren, werd in 1877 Hoofdintendant van het leger en in 1879 Minister van Oorlog, in 1883 Gouverneur der Kon. Mil. Acad., in 1885 Generaal-majoor-Inspecteur van het Militair Onderwijs, in 1887 Commandant der 3e Divisie Infanterie te Breda.

Hij schreef: De krijgsgeschiedenis der Ouden, Breda, 1859; Hoe moeten de Schutterijen in Nederland worden samengesteld en ingericht, 's-Hage, 1862; Neêrlands legervorming bij vermeerdering van militie, 's Hage, 1867; Duitschlands legeraanvoering in 1870, Breda, 1871; Het oorlogsrecht, Breda, 1872, 2e dr. 1883; Onze Kustverdediging, Breda, 1875; Neêrland's belang bij de Conferentiën te Brussel en St.-Petersburg, Breda, 1875; Amsterdam in staat van beleg, 's-Hage, 1878; Levensschets van D.J. den Beer Poortugael (in de Werken van Letterk. 1880); De militaire jurisdictie, 1881; Grondwetsherziening urgent, 's Hage, 1883; Krijgsgebruiken in den oorlog te land en de rechten der neutralen, Breda, 1886; Over de Onschendbaarheid van den bijzonderen eigendom ter zee en Trochu's rede in 1870, artikelen N. Rott. Ct.; voorts verscheiden bijdragen in den Militairen Spectator. Ten gevolge van zijn werk over het Oorlogsrecht, werd hij in 1874 te Genève verkozen tot Membre auxiliaire van het Institut de droit international. In de Werken van het Instituut over 1875 vindt men door hem in de Fransche taal geschreven bijdragen over de Brusselsche Conferentie. Met den beroemden G. Moynier te Genève is hij de hoofdbewerker van het Manuel des lois de la guerre, door dat Instituut in 1880 uitgegeven. In 1888 verscheen zijn groot werk over Het internationaal maritiem recht, Breda.

J.C.C.d.B.P.

[Adolf August Beernaert]

Beernaert (*Adolf August*), geb. 13 Dec. 1825 te Evergem in Oost-Vlaanderen, vestigde zich als notaris te Alveringem, in West-Vlaanderen, waar hij overl. 13 Juli 1883.

Hij schreef: Verlaten Veldbloemen, Gent, 1851; Mijne ledige Uren, Gent, 1863; Taal des Harten, Gent, 1877; Schetsen en Beelden, gedichten, Gent 1878;

Kunstdroomen, Gent, 1880; Fantazie en Leven, gedichten, Gent, 1882, en verder tal van bijdragen in het Vlaamsche Taalverbond, de Eendracht, De Vlaamsche School en het Nederlandsch letterkundig Jaarboekje.

[Jan van Beers]

Beers (*Jan van*), geb. te Antwerpen 22 Febr. 1821. Hij deed zijne Latijnsche studiën en zijne philosophie in het klein Seminarie te Mechelen, legde zich eerst op de Fransche poëzie toe, maar verliet die weldra, om zich aan de Nederlandsche te wijden. Gedurende een jaar was hij leeraar aan het stadscollegie te Mechelen, doch moest wegens oogziekte voor deze betrekking bedanken. Van 1844 tot 1849 bekleedde hij het ambt van onderbibliothecaris der stad Antw. Van 1849 tot 1860 was hij leeraar aan de staats Normaalschool te Lier, en sedert 1860 professor aan het Koninklijk Atheneum te Antw., eene plaats welke hij tot heden toe (1888) nog bekleedt. Van 1860 tot 1875 was hij ook leeraar van Nederlandsche voordracht bij de Muziekschool. Sedert 1875 is Jan van Beers tot gemeenteraadsheer van Antw. gekozen.

Hij schreef: Graef Jan van Chimay, eene gesch. uit de XVe eeuw, Antw., 1846; Frans de Hakkelaar, Antw., 1849; Bij den dood van Hare Majesteit de Koningin, gedicht, Antw., 1851; Jongelingsdroomen, Antw., 1853; De Blinde, Utrecht, 1854; Blik door een Venster, Amst., 1855; Zijn Zwanenzang, Antw., 1855; Lijkkrans voor Tollens, Amst., 1856; Bij de 25e verjaring van 's Konings inhuldiging, (bekroond door het staatsbest.), Brussel, 1857; Levensbeelden, Amst., 1858; De Stoomsleper (bekr. door de Acad. van België) Brussel, 1859; Martha de Zinnelooze, Amst., 1859; Jacob van Maerlant, (bekr. door het staatsbest.), Gent, 1860; Gevoel en leven, Amst., 1869; Jan van Beers' gedichten, volksuitgave, Amst., 1879; Een Droom van 't Paradijs, Antw., 1883; Rijzende blaren, Poëzie, met penteekeningen van Jan van Beers zoon, (bekr. door het staatsbest. met den vijfjaarlijkschen prijs), Gent en Rotterdam, 1883, Jan van Beers' gedichten, volksuitgave, Gent en Rotterd.,

1884; Feestzang bij het openen der Wereld-tentoonstelling, Antw., 1885; Toespraak bij de onthulling van Hendrik Consciences standbeeld op 13 Aug. 1883 te Antwerpen, Antw., 1883. Op onderwijskundig gebied leverde van Beers: Nederl. spraakleer, Lier, 1852; Handl. tot het onderricht der Nederl. spraakleer, Brussel, 1864; Grondregels der Nederl. spraakleer, Brussel, 1864; Oefeningen op de grondregels der Nederlandsche spraakleer, Brussel, 1864; Keur van proza- en dichtstukken, Tweede lees- en leerboek voor de studie van den Nederl. stijl, Gent en 's-Gravenhage, 1872; Het Vlaamsch in het onderwijs. Redevoering uitgesproken in den gemeenteraad van Antwerpen, Antw., 1876; Het hoofdgebrek van ons middelbaar onderwijs, Gent, 1879; Keur van proza- en dichtstukken. Eerste lees- en leerboek voor de studie van den Nederl. stijl, Antw. 1880; Voorhof der letterkunde. Lees- en leerboek voor lager en middelbaar onderwijs, Antw., 1885.

[Louis Henri Beerstecher]

Beerstecher (*Louis Henri*), geb. 15 Nov. 1836 te Amst., was van 1850 tot 1855 werkzaam bij de redactie van het Handelsblad, van 1856 tot 1857 hoofdredacteur van De Standaard des Volks, later eenigen tijd van De IJ- en Amstelbode, en medewerker van onderscheiden andere dagbladen; sedert 1 Oct. 1863 tot nu toe is hij redacteur van de Nieuwe Rotterd. Courant. Zijn eerste pennevruchten van belletristischen aard verschenen in 1852 te Amst. in de Keur van Mengelingen. Daarna gaf hij verschillende bijdragen in tijdschr., in dagen weekbladen, deels novellen of humoristische opstellen, o.a. in het H u m o r i s t i s c h A l b u m sedert 1859, deels historische bijdragen, maar hoofdzakelijk politieke artikelen, in den regel naamloos of onder het psd. Nemo. In 1854 was hij mede-oprichter van het tijdschrift Volksbeschaving-Volksheil, Tijdschr. ter bevordering der zedelijke en verstandelijke belangen des volks door het verspreiden van nuttige en aangename lectuur, 5 jaargangen. Amst. 1854-'58.

Hij schreef ook: De Klok, 1ste serie, 1-16e gelui, 1858, 2e serie 1-13e gelui, 1859, Amst., wel te onderscheiden van De Klok, welke in 1854, doch slechts tot het 7e gelui uitgegeven, en aan Mr. J. van Lennep toegeschreven werd. In 1861 gaf hij verschillende vlugschriften over 't tooneel, verder: De penvoerder der koloniale reactie, een woord tot voorlichting der publieke opinie; de staatkundige horoscooptrekker, opgedragen aan den Heer F.A. van Hall; openbare brief aan Commissarissen van het Nieuwe Dagblad van 's-Hage naar aanleiding hunner advertentie tot verdediging van den hoofdredacteur der Courant, alle te Kampen in 1862 gedrukt; Vliegende blaadjes, Politiek van den dag, 1ste serie, 16 November; De koloniale kwestie in verband met de verwerping der Eerste Kamer van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting, 1863; Nederland onder den constitutioneel monarchalen regeeringsvorm, overzigt der staatkundige geschiedenis van ons land sedert 1813, 3 stukken, 1864; Rede en regt, Tijdschrift, gewijd aan de verspreiding van denkbeelden van vrijheid en vooruitgang, 1866; Beschouwingen over sociale en politieke onderwerpen, 1867. Sedert 1 Januari 1864 tot nu toe is hij ook hoofdredacteur van de Kamper Courant. Onder eigen naam gaf hij uit: De staatsinrichting in Nederland. Handleiding tot zelfonderricht, Kampen 1875.

L.H.B.

[Leonard Elisabeth Catharinus Jan Beerstecher]

Beerstecher (*Leonard Elisabeth Catharinus Jan*), zijn zoon, geb. 13 Juni 1863 te Rotterd., was eenigen tijd Parijsch correspondent van het Utrechtsch Dagblad.

Schrijver van tal van opstellen in verschillende tijdschriften, o.a. van ‘schetsen uit Parijs’; en medewerker van verschillende dag- en weekbladen. Sedert 1 Mei 1887 is hij verantwoordelijk redacteur van het dagblad De Avondpost.

L.H.B.

[Willem Beetemé]

Beetemé (*Willem*), geb. te Tienen 17 April 1837, was vroeger pater-aalmoezenier in het Ursulinenklooster te Lochem en is thans priester te Antwerpen.

Behalve eenige Fransche werken schreef hij: De martelie van sint Ursula en hare elfduizend maagden, naar de laatste opzoekingen opgesteld. Een Westvlaamsch geschiedkundig verhaal, Brugge, 1873.

[Mr. Johan Beets]

Beets (*Mr. Johan*), achterneef van R o m b o u t H o o g e r b e e t s, wiens gevangenschap hij dikwijls deelde, werd geb. te Hoorn in 1606, stud. sinds 1624 te Leiden, prom. er in 1626, voer eerst als fiskaal aan boord eener scheepsmacht naar West-Indië, was later ordinaris advocaat der Admiraliteit te Hoorn, waar hij 1668 overl. Zijn schoonzoon Dr. F.A. Piens gaf zijn geschr. uit:

Dichtkunst van verscheide stoffen, Hoorn, 1668. Dit werk bevat: Melissa, blyeind. spel, 1626, Daphné, Boschvryagie, opdr. van 1667; Mengelrijmen; Voyagie na de kust van W.-I. doen hij als fiskaal voer; Liedt boeck van verscheide stoffen. Daarachter zijn de belangrijke brieven van, aan en over Hoogerbeets gedrukt.

[Nicolaas Beets]

Beets (*Nicolaas*), geb. te Haarl. 13 Sept. 1814, studeerde van 12 Sept. 1833 en prom. te Leid. in de theologie, werd in 1840 pred. te Heemstede en in 1854 te Utr., waar hij

in 1874 hoogl. in de zedenkunde en kerken-dogmen en 10 jaar later emeritus werd en er bleef wonen.

Hij begon zijne dichterlijke loopbaan met een lijkzang op Mevr. Bilderdijk in den Muzenalmanak van 1831, leverde vervolgens vertalingen uit Byron en Walter Scott in Westerman's Verzameling van Uitheemsche Vernuften. Sedert 1834 verschenen van hem de volgende werken: Jose, een Spaansch verhaal, Haarl., 1834, 2e dr. Amst. 1838; Ged. van Lord Byron, Haarl., 1835; de Masquerade (9 Febr. 1835), Haarl.; Kuser, een verhaal, Haarl., 1836; Guy de Vlaming, een verhaal, Haarl. 1837; Parisina, en andere Ged. van Lord Byron, Haarl., 1837; Spreken, iets ten voordeele van het Groninger Instituut voor Doofstommen, Haarl., 1838; N. Anslijn Nz., Een woord aan allen die den Braven Hendrik gelezen hebben, Haarl., 1838; Gedichten, Haarl. 1838, 3e dr. 1855; Rijmbijbel, Haarl., 1839, herdr. 1862; Camera Obscura van Hildebrand, Haarl., 1839, thans 16 maal gedr. en geheel of gedeeltelijk in het Fransch, Italiaansch, Engelsch, Hoogduitsch en Japansch vertaald; Proza en Poëzy, Verzameling van verspr. opst. en verzen, Haarl., 1840; Ada van Holland, een gedicht, Haarl., 1840; Leven en karakter van J.H. v.d. Palm, Leid., 1842 (B.s' aangehuwden grootvader); De Kruiswoorden, Haarl., 1843, 3e dr. Amst., 1873; Een Paaschgezang, Haarl., 1845; Troost der armen, een lied, Haarl., 1885; Herinneringen en indrukken van een kleinen uitstap naar Londen in Mei 1847, Amst., 1849; Dichterlijke Verhalen en Navolgingen van Byron, 2 dln., Haarl., 1848; Achttien Juni 1849, Haarl., 1849; Het Oranjewater, 11 Nov. 1851, Haarl., 1851; Fantasie en werkelijkheid, Haarl., 1852; Korenbloemen, Haarl., 1853; Paulus in de gewichtigste oogenblikken van zijn leven en werkzaamheid, Haarl., 1ste druk 1853, 4e dr. Rott., 1887; Verpoozingen op letterkundig gebied, Haarl., 1851, 2e dr. 1873, 3e dr. 1883; Nieuwe Gedichten, Haarl., 1857, herdr. 1873; Verscheidenheden, meest op letterkundig gebied, een Tijdschrift op onbepaalde tijden, Haarl., 1858-'71, herdr. 1876; Gesprek met Vondel, naar aanleiding van 't hem toegedachte standbeeld, Haarl., 1861; Verstrooide Ged. uit vroeger en later tijd (1831-'61), 2 dln., Haarl. 1862; Iöna, Amst., 1862; Aan mijn landgenooten op den 18den Juni 1865, Utr. 1865; Een vaderlandsch lied op het veld bij Heiligerlee, Utr., 1868; Madelieven, nieuwe Dichtb., Haarl., 1869; Jacob van Lennep, in 't 4de St. der Verscheidenheden, Haarl., 1869; Feestcantate bij de onthulling van het Nationaal gedenkteeken van 1813, Utr. 1869; De Kerk op den Vluchtheuvel, Haarl., 1870; De onthulling van het monument te Heiligerlee, Gron., 1873; Geschenk aan jonge lidmaten der gemeente van Christus, Utr., 1872, 4e dr. 1886; Op den dag der bevestiging, Utr., 1872; De kinderen der zee, gedichten bij gravuren naar J. Israëls, Amst., 1872; Een woord der schrift over rijken en armen, Amst., 1873; Te Alkmaar, 3 Oct. 1873, redevoering, Haarl., 1873; Gesprek over letterdieverij, navolging en oorspronkelijkheid, en andere opstellen, Haarl. 1873; Kerstavond, Troost der Armen, Amst., 1873; Kerstzegen, Amst., 1873; Paaschvreugde, Amst., 1874; Tabitha, Utr., 1874; Een berijmde vertaling der godsd. en zedelijke zangen voor kinderen van Is. Watts, Utr., 1874; De wijsheid die van boven is, Utr., 1875; Toespraak voor Oudstudenten en stud. der Leidsche hoogeschool, Leid., 1875; Karakter, karakterschaarschte, karaktervorming, redevoering, Utr., 1875; Zelfsverheerlijking, Utr., 1875; Ter nagedachtenis van Otto Gerhard Heldring, Utr., 1876; Groote mannen en ware grootheid, redevoering, Utr., 1878; Lectuur voor het ziekenvertrek, Amst., 1879; Al de gedichten van Anna Roemers Visscher, 2 dln., Utr, 1881; Najaarsbladen, gem. ged., Amst., 1874-'80; Sparsa, Verzameling van

verstrooide opstellen en geschriften, Amst., 1882; Wie moet veranderen? Amst., 1882; Orgelinwijding op Paaschmorgen in de Buurkerk, Utr., 1886; Nog eens Najaarsbladen, gemengde gedichten, Leid., 1880-'84; Gedenkboek, Leid., 1885; Feestcantate bij de viering van het 250-jarig bestaan der Utr. Hoogeschool, Utr., 1886. Winterloof, Late Gedichten, 1884-'87, Leid., 1887; Na vijftig jaar. Noodige en overbodige opheldering van de Camera Obscura, door Hildebrand, Haarl., 1887; hiervan weinig maanden later, de 2e dr., Haarl., 1888. Behalve tallooze kleine, al of niet later verzamelde stukken, de Levensschetsen van B. ter Haar en O.G. Heldring, in de Hand. Mij. Ned. Letterkunde en afgedrukt in Sparsa, gaf B. een viertal preekbundels en andere stichtelijke werken uit, o.a. Stichtelijke Uren, waarvan, met toezegging van een 9e deel, een 3e druk verscheen in 8 dln., Amst., 1873, en bezorgde hij een nieuwe uitgave van Staring's en Bogaers' Gedichten. Zijn gezamenlijke dichtwerken (1834-'84), waaraan zijne verspreide en onuitgegeven gedichten werden toegevoegd, zijn in 1885 te Leiden en Rotterdam uitgegeven.

N.B.

[Dorothea Petronella Beets]

Beets (*Dorothea Petronella*), geb. te Haarlem, 13 April 1812, zuster van den voorg., door dezen als Serena bezongen en gekenschetst als zijne ‘lieve zuster, hart vol gevoel, ziel vol geest, oog vol opmerking, tot vertelster geboren,’ huwde den uitgever F.H. Bohn, en overl. 16 April 1846.

Haar eenig boek, Onze Buurt, door een ongenoemde, verscheen te Haarl. in 1861; de vierde uitgave van 1884 is vermeerderd met een stukje uit de Aurora: Die gelooft, gaat niet verloren. Haar aldus verzamelde letterarbeid bevat hare beeltenis en een voorbericht van haren broeder, waaraan de fijne karakterschildering door A.C. Kruseman is toegevoegd.

[Adriaan Beets]

Beets (*Adriaan*), zoon van prof. Beets, geb. te Utrecht 28 Juli 1860, stud. daar sinds 27 Sept. 1878 en prom. als doctor in de Nederl. lett., 1 Juli 1885, was, mede aldaar, van Sept. '82 tot Juli '83, leeraar aan het gymn., van Juni tot Sept. '86 medewerker aan het Wdb. der Ned. Taal, daarna leeraar in Gesch. en Aardr. aan het Erasm. gymn. te Rott. en is thans weder mede-arbeider aan het Woordenboek.

Schr.: Acad. Proefschrift: De ‘Disticha Catonis’ in het mnl., Gron. 1885, te gelijk verschenen als afl. 37 der Bibl. van mnl. letterk. van Moltzer en Te Winkel; als art. en bijdr.: in het Tijdschr. voor Taal- en Letterk. dl. 2, 206, Reinaert, I, vs. 212; dl. 3, 221, Reinaert I, vs. 1573 en '74, II, vs. 1956; dl. 6, 79: ‘Die werelt is mit allen bedorven!’ - een mnl. ged. uit de Kon. Bibl. te Berlijn; dl. 6, 94: ‘Een’, als pron, demonstr.; in de Nom. Geogr. van het Aardr, Gen.: Overijsselsche plaatsnamen, verb. uitg. in-8o. p. 143-154.

[Pieter Beets]

Beets (*Pieter*), geb. te Purmerende, 26 Aug. 1827, stud. te Leiden in 1847, sinds 1853 pred. bij de Herv. gem. te Sijbekarspel.

Hij schreef voor rederijkers: De burgvrouw van Alençon, hist. dram. schets, Nieuwe Niedorp, 1863; Brinio, hist. dram. schets (Naar v. Lennep's Onze Voorouders), N. Niedorp, 1864; Het hooge verlaagd en het lage verhoogd, N. Niedorp, 1865; Het morgenrood van den vrijheidsdag of de Overgang van Enkh. in 1572, N. Niedorp 1865; Vergelding, N. Niedorp, 1865; Zes nutsvoorlezingen, N. Niedorp, 1868; Eendracht maakt macht, hist. dram. schets, Enkh., 1872; Strijd- en Zegepraal of het ontzet van Alkmaar, 1873; Trenck, de Pandoeroverste, Gouda, 1877; De Petroleumhoeve, Gouda, 1877; De molen in het Schwarzwald en een edelmoedig man. Twee verh. voor de jeugd, Gouda, 1880; De ring der hertogin, Gouda, 1880; De zïlvervloot. Een geschiedk. verh., Gouda, 1878; Feestcantate bij gelegenheid der landbouwtentoonstelling te Purmerende, 1885. Verder vertaalde hij eene menigte werkjes voor de jeugd uit het Fr. en Hoogd.

[Pieter Pietersz. Beets]

Beets (*Pieter Pietersz.*), wiens gelijknamige vader als doopsgez. leeraar te Altona overl., werd te Gron. aan de hoogeschool, daarna aan het sem. te Amst. opgeleid tot het predikambt, dat hij het laatst bekleedde te Zaandam, waar hij ook als schoolopziener in den tijd der schoolverbetering zeer verdienstelijk arbeidde en in 1813 overleed.

Behalve een paar kerkelijke leerboekjes, gaf hij uit: Korte verhalen voor kinderen, Dordr., 1800, 2 dln.; Drie leerr. over den Verloren Zoon, Amst., 1802; De vriend der

jeugd, Amst., 1803, 3 dln., herdr. 1827; Als stichtelijk en godgel. schr. is hij bekend door: Christelijk Magazijn of Bijdr. tot bevordering van Christendom en Evang., 1803, 4 dln. en door de leiding van 1803 tot 1807 der Bibl. van Theol. letterkunde.

[Theodore Jean Pierre Beguin]

Beguin (*Theodore Jean Pierre*), geb. te Amst. 1 Juni 1839, werd er in 1860 opvolger van zijn vader als vennoot met den heer H. Caramelli in de firma Frans Buffa en zoon en overl. er 27 Febr. 1869.

Gaf onder het psd. Lambert le Bègues, behalve bijdragen in den Volks-Alm. voor Ned. Kathol. en in Aurora, bewerkingen van de drama's Judith, van Giacometti, Amst., 1865; de twee koninginnen van Frankrijk, van Legouvé, Amst., 1866; Piëtra, van Mosenthal, Amst., 1866; Deborah, van Mosenthal, Amst., 1868; Drahomira, van Weilen, Amst., 1869. Na zijn dood werden uitgegeven: Een Spaansche eed, naar Schloenbach's drama, Amst., 1869; Michael Kohlhaas, naar Schenk's drama, Amst., 1871; en Godfried van Bolioen, lyr.-drama, gedicht in drie afd., bestemd om door van Bree, den oom des auteurs, op muziek gebracht te worden. Uit zijne nagelaten hss. gedichten blijkt de waardeering van Burlage, Hofdijk en J.A. Alb. Thijm, maar bovenal het beminnelijk karakter des vroeggestorven dichters.

[Pieter Behaegel]

Behaegel (*Pieter*), werd geb. te Thielt in West-Vlaanderen, 28 Aug. 1783; eerst wilde hij monnik worden, doch huwde en werd privaatleeraar te Vive St. Bavo in West-Vlaanderen, daarna kostschoolhouder te Thourout, waar hij eene inrichting vestigde, welke door geheel België spoedig beroemd en geheel gezocht was. Reeds in 1807 was hij tot bestuurder van eene normaalschool voor onderwijzers benoemd, doch had hiervoor bedankt. Hij stond in hoog aanzien bij Willem I, vooral wegens zijn eerst te noemen werk. In 1836 werd hij hoofdsteller van een tijdschrift voor onderwijzers, en bleef dit tot 1852. Hij overleed te Brugge 11 Dec. 1857. Behalve eenige werken over Latijnsche en Fransche taal schreef hij:

Nederduytsche spraekkunst, 3 deelen, Brugge 1817; Korte verhandeling over de deelen der rede, getrokken uyt zyne Fransche spraekkunst, Brugge; Theodor, of

den deugdzamen scholier, Brugge, 1835; Tydwyzer voor het schrikkeljaer 1812, waerby gevoegd zyn de honderd figuren der geheugeniskunst; Tydwyzer voor het jaer 1813, enz.: Antwoorden van den Mechelschen Katechismus, Verhandeling over de Vlaemsche spelkunst, byzonderlijk ingerigt ter beslissing van de geschilpunten der geleerden omtrent de spelling, Brugge 1838; Tydschrift voor onderwyzers, uitgave onder het toezigt van het staetsbestuer, Brugge 1842-52; Drie boekdeelen van beredeneerde leerwyze; Drie boekdeelen van bydragen; Drie boekdeelen van officieel gedeelte.

[Mr. Hugo Beijerman]

Beijerman (*Mr. Hugo*), geb. 5 Febr. 1791 te Rott., stud. in de rechten en letteren te Leid., deed eene reis naar N. Amerika, om aldaar een proces te voeren, keerde twee jaar later terug, werd adv. in zijn geboortestad, doch legde in 1827 zijne praktijk neer en vestigde zich metterwoon op den Bokhorst in Gelderland. 1829-'31 hoogl. in gesch. en aardrijksbeschr. aan het Kon. Instit. der marine te Medemblik; 1831-'39 hoogl. in taal en gesch. aan het Athenaeum te Dev., vanwaar hij in 1839 naar Amst. vertrok, om den hoogl. Van Kampen op te volgen; hij was er tot 1865 werkzaam. Vier jaar later trok hij metterwoon naar 's-Gravenh., waar hij 13 Juni 1870 overl. Zijne werken zijn: Over het schrijven van de gesch. der Nederlanden, 's-Hage, 1831; Over de noodzakelijkheid, om de studeerende jongelingschap reeds vroegtijdig eene grondige kennis mede te deelen van de taal, letteren en geschied. des vaderl., Dev., 1830; Redevoering ten betooge, dat het geenszins de Engelschen zijn, zooals Montesquieu zegt, maar de Nederlanders, die ter zelfder tijd de drie gewichtige zaken, de godsdienst, de vrijheid en den handel ten meesten maatschappelijken nutte wisten aan te wenden, Dev., 1839; Met wat hart hebben de Staten van Holland en Oldenbarneveld den graaf van Leycester in 1585 uit Engeland verwelkomd, in Vad. Letteroef., 1846; Oldenbarneveld, de Staten van Holland en Leycester, in 1585 en 1586, Dev., 1847. Voorts nog verscheidene redevoeringen, verhandelingen en voorlezingen in den Overijselschen Alm. voor Oud. en L., in de Vad. Letteroef., in de Jaarb. van het Kon. Inst. en in de Werken der Mij. tot Nut van 't Algem.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1871).

[Hugo Beijerman]

Beijerman (*Hugo*), geb. te Dev., 19 Sept. 1836, werd in 1856 2e luit. der art., 1858 1e luit. en in 1867 kapit. bij de rijd. art., 1874 adjudant van Z.K.H. prins Alexander Nederlanden, 1888 met den rang van Lt. kolonel gepensionneerd.

Van hem werd onder het psd. Glanor in 1873 te Rott. opgevoerd Uitgaan, tooneelsp. in 4 bedr., en in 1874 te Amst. Zijn Geheim, drama in 3 bedr. In De Gids voor 1871 schreef hij Reisherinneringen. In 1878 schreef hij: Drie maanden in Algerië, 2 dln. 's-Gravenh.

[Hendrik Zeger de Beijl]

Beijl (*Hendrik Zeger de*), geb. te Garderen, 27 Jan. 1849, was achtereenvolgens hoofd der bijzondere school te Zwartsluis en te Nieuwerbrug a/d Rijn, daarna

gouvernements-onderw. in N.-Indië en is thans dir. van het Instituut ‘Van Kinsbergen’ te Elburg.

Hij schreef: Leven en bedrijf der Oranjevorsten, Amst., 1874; tusschen 1874 en '77 verschillende kinderwerkjes voor school en huis; De Houtberg, Harderwijk, 1882; Moeder en zoon, Sneek, 1882; De hut van den scheper, Amst., 1885; Hannes de zinger, Amst., 1885, alle Veluwsche novellen, even als: Reinemeu's pleegkinderen, Nederl. 1887; Een onechte, in Oude Huisvriend, 1887-'88, e.a. In 1880 en 1881 gaf hij geregeld wekel. bijdr., meest kunst en politiek betreffende in de Ind. Polichinel, welke onder redactie van Mr. P. Brooshooft te Samarang verscheen, doch na diens vertrek naar Europa, opgeheven is.

H.Z.d.B.

[Laurens Reinhart Beijnen]

Beijnen (*Laurens Reinhart*), geb. te 's-Hage 29 Sept. 1811, werd voor de Academie opgeleid op Noorthey, stud. sinds 1829 te Leiden in de Letteren, keerde na zijne prom. als docent naar Noorthey terug, werd in 1838 praeceptor - en was van 1862-'78 rector aan het gymnasium der hofstad, waar hij in ambtelooze werkzaamheid bleef wonen. Hij had de eer Prinses Hendrik der Nederlanden in 1878 en daarna H.M. onze tegenwoordige Koningin in de Nederl. taal en letteren te onderrichten.

Van zijn hand verscheen: Mr. I. da Costa en de Referent zijner voorlezingen, 's-Hage, 1847; Gallait's lijken van Egmond en Hoorne, 's-Hage, 1854; De 17e November, Feestrede, 's-Hage, 1863; Kort overzicht van de staatsregeling van ons vaderland, 's-Hage, 1864, 6e druk, 1882; Historische schetsen en beelden. Een leesboek. Amst. 1874; Fantasieën over Gesch., leven en kunst, Amst. 1875; Stemmen en beschouwingen over Christendom en beschaving, 's-Hage, 1876. Voorts vele stukken over kunst, godsdienst en geschiedenis in de vroegere jaargangen van de Kunst-Kroniek, het Album der schoone kunsten, het Holl. Schilder- en Letterk. Album en het Scheffer Album, in Voor Driehonderd jaar, Wageningen 1872 en in In Memoriam, Haarl. 1873. Bovendien nog bijdragen in Aurora, Magdalena, Almanak voor het

Schoone en Goede, Vereeniging Christ. Stemmen, Stemmen voor Waarheid en Vrede, enz.

[Gijsbertus Johannes Willem Koolemans Beijnen]

Beijnen (*Gijsbertus Johannes Willem Koolemans*), broederszoon van den voorg., geb. 22 Mei 1848 te 's-Grav., werd in 1863 kadet aan de Kon. Mil. Acad., waar hij later leeraar was, en is tegenwoordig kapt. der inf. in garnizoen te Nijmegen.

Hij schreef: De kenmerken van desertie. Eene militairrechtelijke studie, Breda, 1882; Desertie. Antwoord op de kritiek van den hoogl. H. van der Hoeven, Breda, 1884; Handleiding ten dienste van het onderwijs in het militair recht voor aanstaande officieren van de landmacht hier te lande en in N.-Indië, Breda, 1885.

[Laurens Reinhart Koolemans Beijnen]

Beijnen (*Laurens Reinhart Koolemans*), broeder van den voorg., geb. 11 Maart 1852, te 's-Grav., ontving zijne opleiding bij de Marine, maakte als luit. t.z. 2e kl. de reizen naar de Noordpool mede met het Engelsche schip de Pandora en met de Willem Barents. Hij ging daarna naar O.-Indië, waar hij op de reede van Macassar, 11 Nov. 1879 overleed. Voor zijne persoonlijkheid zegt het veel - zoo niet alles - dat hij Dr. L.R. Beijnen tot zijn meer dan een naamgevenden peetoom had.

Hij schreef reeds in den almanak der Adelborsten in 1871: Een groot man. Herinnering aan den Vice-Admir. Jan Evertsen, gesneuveld in 1666. Na zijn tochten met de Pandora gaf hij uit: De reis der Pandora naar de Noordpoolgewesten in den zomer van 1875, Amst., 1876 en als bijblad van het Tijdschrift van het Aardrijksk. Gen.: De reis der Pandora in den zomer van 1876, Amst. 1877. Hem werd kort daarna de leiding van de tochten met de Willem Barents naar het Noorden opgedragen; hij schreef toen eene voorrede voor een Eng. werk over de de reizen van Willem Barents in de 16e eeuw, en als bijblad van bovengenoemd tijdschr.: Uitrusting en reis van de Willem Barents in den zomer van 1878, Amst. 1879. In De Gids van 1879 verscheen van zijne hand: In 't kraaiennest.

(Ch. Boissevain, Leven en streven van L.R. Koolemans Beijnen.)

[Balthazar Bekker]

Bekker (*Balthazar*), geb. te Metslawier 20 Maart 1634, stud. te Groningen en te Franeker en was achtereenvolgens pred. te Oosterlittens, Franeker, waaruit hij in 1674 verdreven werd, Loenen a.d. Vecht, Weesp en sinds 31 Dec. 1679 te Amst., waar hij in 1692 ontslagen werd. Hij overl. te Amst. 11 Juni 1698, en werd te Jelsum begraven.

Als ijverig aanhanger van Descartes had hij veel onaangenaamheden te verduren; doch dit schrikte hem niet af in het bestrijden van allerlei bijgeloof en vooroordeelen. Met dat doel schreef hij onder het het psd. Jan Adolfs een werk getiteld: Waare oorspronck des Satans, Leeuw. [1695] bovendien onder eigen naam: De betoverde weereld, Leeuw. 1691, eene zeldzame uitgave, nog in 1691 te Amst. en verder verscheiden malen herdrukt, 't laatst te Dev. 1790, waarin hij den invloed des duivels op den mensch ronduit ontkende, en het bestaan van spoken en tooverheksen bestreed.

De uitgave van dit boek kostte hem zijne betrekking: hij werd als pred. afgezet, doch behield zijne wedde. Behalve vele godgeleerde werken, schr. hij: Gerijmde Kinderleer of Kort Begrip van den Ned. Catechismus tot behulp der memorie, voor de kinderen en eenvoudigen gerijmd, te vinden achter zijn Friesche godgeleerdheid. Voorts nog eenige zijner verzen in de Rijmwerken van Dirk Schelte.

(Dr. A. v.d. Linde, B.B., Bibliographie.)

[Elisabeth Bekker]

Bekker (*Elisabeth*), geb. te Vlissingen 24 Juli 1738, huwde in 1759 den Beemster pred. A. Wolff, die in 1777 overl. Sedert leefde zij met hare vriendin Aagje Deken, eerst in De Rijp, later in de Beverwijk, op het aangenaam gelegen buitentje Lommerlust, thans de R.-K. pastorie. Als vrijzinnige en patriottische schrijfsters weken zij bij de komst der Pruisen naar Trévoux in Frankrijk uit. Gedurende het schrikbewind werd zij, van aristocratische geneigdheden beschuldigd, alleen door hare welbespraaktheid van de guillotine gered. In 1795 keerden de beide vriendinnen in het vaderland terug, maar de vriend, wien juffr. Wolff bij haar vertrek haar niet onaanzienlijk vermogen toevertrouwd had, had dit tijdens hare uitlandigheid ‘door een schurkachtig bankroet’ - zegt zijzelf - zoek gemaakt. Zij vestigden zich nu in Den Haag en moesten, gesteund door trouwere Friesche en Holl. vrienden, met schrijven en vertalen haar brood verdienen. Na de drie laatste jaren met ziekte en pijnen geworsteld te hebben, stierf Betje 4 Nov. 1804 en werd, volgens hare begeerte op ‘Ter Navolging’ bij Scheveningen begraven.

Deze dichteres en romanschrijfster gaf de volgende werken in 't licht: Bespiegelingen over het genoegen, Hoorn, 1763; Bespiegelingen over den staat der Rechtheid, den Val en den gevallen mensch, Hoorn, 1765; Walcheren in 4 zangen, Hoorn, 1769; Proeven van Mengeldichten, Hoorn, 1769; Lier-, Veld- en Mengelzangen, Hoorn 1772; Voorts twee poëtische brieven: Jacoba van Beieren aan Frank van Borsselen, Hoorn, 1773 en Arnold Geesteranus aan Marie van Reigersbergen, Hoorn, 1775, De hekeldichten: Onveranderlijke Santhorstsche Geloofsbelijdenis waarachter De Menuet en

de Domineespruik, (beide naamloos) en Aan mijn geest, Hoorn, 1774; Beemster Winter-Buitenleven, Amst. en 's-Hage, 1778; Proeven van Dichtlievende kleinigheden en uitspanning van den geest, 's-Hage, 1780; De Natuur is mijn zanggodin, 's-Hage, 1780; Mengelpoëzie, 3 dln., Amst., 1785; Vertrouwde brieven, 's-Hage, 1800 en Geschr. eener bejaarde vrouw, 2 dln., 's-Hage, 1802. Gezamenlijk met hare vriendin Aagje gaf zij uit: Oeconomische liedjes, 3 dln., 's-Hage, 1780, zijnde gezangen voor den dienstbaren stand, meerendeels van Aagje; Brieven over verscheidene onderwerpen, 3 dln., 's-Hage, 1780; Historie van Juffrouw Sara Burgerhart, 2 dln., 's-Hage, 1782, 7e druk, 1886; XL stuks fabelen, met even zooveel plaatjes, 's-Hage, 1784; Historie van den heer W. Levend, die 6000 Gld. honorarium gaf, 7 dln., met een 8ste deel als aanh., dat verboden werd, 's-Hage, 1784, herdr. 1852 en 1887; Brieven van Abraham Blankaart, 3 dln., Breda, 1788; Gesprekken met Emilia, Breda, 1788; Dichterlijke Wandelingen door Bourgondië, 's-Hage, 1789; De gevaren van den Laster, in brieven, 's-Hage, 1792; Fabelen voor de Nederlandsche jeugd, 's-Hage en Amst., 1792; Historie van Cornelia Wildschut of de gevolgen der opvoeding, 6 dln., Amst., 1793-'96; Gedichten en liedjes voor het Vaderland, 's-Hage, 1798; Poëtische werkjes, 6 stukjes, Utrecht, 1804; Iets voor ouders en kinderen, Leiden, 1805; Bovendien vertaalden zij vele werken uit het Fr., Eng. en Hoogd., en schreven veel losse gedichten, vooral naar aanleiding van de gebeurtenissen van den dag. De lijst dezer geschrif en door W. van der Os, in 1884 zeer verdienstelijk samengesteld, is aangevuld in De Librye, Rott. 1887.

[Belinfante]

Belinfante. Dit tot de Port.-Isr. priesterschap behoorende geslacht telt onder zijne leden mannen van groote verdienste. Als letterkundigen brachten zij geschriften voort van blijvende waarde, als uitgevers breidden zij inzonderheid de jurid. letterkunde uit, niet minder bevorderden zij die der tijdschriften; zij zijn aan te merken als de vaders der Nederlandsche journalistiek in de hedendaagsche beteekenis. Eene monographie over hunne gezamenlijke en persoonlijke werkzaamheid zou een merkwaardig hoofdstuk van de gesch. onzer beschaving zijn. Over een vijftal hunner volgen enkele regelen.

[Aron Belinfante]

Belinfante (*Aron*), geb. te Amst. 29 Aug. 1811, was van 1833-'63 red. van het Dagblad van 's-Grav. (het latere D. van Zuid-Holland), van 1844-'58 hoofd der uitgeversfirma Gebr. B. te 's-Grav. en lid der drukkersfirma van dien naam, vroeger A.D. Schinkel. Van 1873-'77 bestuurde hij het Bestelhuis voor den Boekh. en was voor den letterk. handel zeer werkzaam. Naar Den Haag teruggekeerd, overl. hij daar 10 Juli 1881.

[Jozef Justus Belinfante]

Belinfante (*Jozef Justus*), geb. te Amst. 11 Maart 1812, schoonbroeder van den voorgaanden, bracht zijn leven in stille, maar vruchtbare letterk. werkzaamheid te 's-Grav. door, waar hij overl. 2 Dec. 1882.

Afz. verscheen in prachtuitgaaf: Het Leven van Michiel Adr. de Ruyter, 1840. Zijn verdere arbeid is verspreid in de verz. van ‘Oefening kweekt kennis’, Jaarboeken voor de Isr. in Ned., Jaarboekje der Mij. ‘tot Nut der Isr. in Ned.’, Weekblad voor het Regt, Themis, De Gids - de verovering van Algerië, jrg. 1847 -, Nat. Museum, Nieuwsbl. v.d. Boekhandel; verder jarenlang de art. over buitenl. politiek in Handelsblad en Haagsch Dagblad. Zijne ongewone bekendheid met het fransch wordt bewezen door zijne opstellen in den Annuaire de la Revue des Deux-Mondes, den Moniteur des Indes Orient. et Occident., 1846-'49, les Archives Israélites; Prins Frederik belastte hem met de fr. vertaling der feestrede van Oosterzee, 1863. De bekende Residentie-Almanak heeft hij veertig jaar geredigeerd.

[Isaac Belinfante]

Belinfante (*Isaac*), broeder van den voorg., schoonbroeder en vennoot van Aron, werd geb. te Amst. 5 Maart 1814. Door zijn vader Jacob, die reeds verslaggever der Nationale verg. was en de Ned. Staatsc. redigeerde, in het dagbladenvak als geboren, was hij reeds in 1828 verslaggever der Kamerzittingen; tot 1886 was hij hoofd van het correspondentie-bureel voor dagbl.; tot 1880 lid der gen. uitgevers- en drukkers-firma. Hij is de langstlevende der oprichters van het Weekblad voor het Regt geworden.

Van 1832-'56 schreef hij hoofdart. in het Handelsblad, bewerkte o.a. de Handelingen over de Herziening der Grondwet, in 1840, '45 en '48, en maakte het Register op het Ned. Staatsblad. In 1886 schreef hij: Herinneringen. Openbaarmaking van het verhandelde in de St.-Generaal. Geschiedk. bijdrage, niet in den handel.

[Jozef Cohen Belinfante]

Belinfante (*Jozef Cohen*), geb. te Amst. 26 Sept. 1830, werd aanvankelijk voor de journalistiek, daarna voor de drukkerij opgeleid, was achtereenvolgens medewerken aan het Amst. Handels- en Effectenblad, de Haagsche Courant, van 1873-'83 hoofdred, van het Weekbl. voor Israelieten; thans is hij redacteur bij Reuter's telegr.-Co., en sedert 1871 medewerker aan Het Paleis van Justitie.

Hij schreef: Kijkjes in de rechtszaal. Verhalen ontleend aan de buitenl. rechts-

pleging. Amst. 1883; vertaalde fransche romans en gaf art. in verschillende letterk. tijdschriften.

[Mr. George Belinfante]

Belinfante (*Mr. George*), geb. te 's-Grav. 29 Mei 1837, was reeds als gymnasiast red. van het belletristisch Driemaandelijksch Tijdschrift [voor jongelieden]: Tot Nut en Oefening. Den 25 Juni 1859 prom. hij te Leiden op een proefschr.: Leer der keuze bij legaten en verbindtenissen, en wijdde zich verder geheel aan staatkunde, rechtsgeleerdheid en letterkunde; hij is adv.-procureur in Den Haag.

Op politiek gebied is hij algemeen bekend als schr. van de Kameroverzichten in de N. Rott. Courant, minder algemeen echter als auteur van De Regeering tegenover de Grondwet, door een lid der Balie, Zutphen, 1866, en - met medewerking van J.C. van Lier, later red. van het Batav. Hdblad - van de veelbesproken Parlementaire Portretten, door Sagittarius, Amst. 1869. Zijne bijdr. in Themis kenmerken hem als jurist. Als hoofdred. Weekblad v.h. Regt in 1878 aan Mr. A. de Pinto opgevolgd, schreef hij de meeste hoofdart. tot 1887. Hij bewerkte den 3n druk van Van den Honert 's Formulierboek, 's-Grav. 1882, en werkte mede aan de 2e uitg. der afd. Burgerl. Rechtsvordering van Leon's Rechtspraak. Zijn letterk. arbeid begon in zijn Driemaandelijksch Tijdschr., Jaarboekjes voor Isr. en die voor den Vredebond. De Ned. Spect. voor 1881 bevat van hem een fraai opstel over de dichteres Estella Hijmans-Hertzveld.

[Klaas van Belkum]

Belkum (*Klaas van*), geb. te Leeuw. 13 Juli 1811, was eerst bakker, later koster der Groote Kerk en godsdienstonderwijzer; hij overl. er 7 Oct. 1886.

Hij schreef behalve vele brochures en werken op theol. gebied: De christelijke bode, schetsen uit het leven, Leeuw. 1854; De kerken onder het kruis, schetsen en beelden uit de gesch. der Fransche protestantsche kerk, Leeuw. 1857; Geloof, Hoop en Liefde, Christelijke vrouwen beelden uit de geschied. der kerk, Leeuw. 1858; Anekdoten of geschiedk. bijzonderheden uit het leven van beroemde mannen ten tijde der kerkhervorming, Leeuw. 1861; Uit het leven, Schetsen uit de achterbuurten, Leeuw. 1869, 3e dr. 1872; Schetsen uit het leven (vervolg op de achterbuurten), Leeuw. 1872; Een blik op den Rijn, zijn boorden, bergen en dalen (Reisherinnering), Leeuw. 1873; Dr. Cl. Harms, zijn leven en zijn schriften, een karakterbeeld, Leeuw. 1879; Geschied. der christel. godsd. en kerk, Leeuw. 1881.

[Robertus Bell]

Bell (*Robertus*), geb. 9 Febr. 1793 te Amst. en aldaar overl. 28 Maart 1874, bewees gedurende 64 jaar algemeen erkende diensten aan het lager onderwijs in de hoofdstad.

Buiten eenige verzen voor de school en den bijzonderen kring, een bundeltje ‘Ter Gedachtenis,’ Amst., 1832 en elders gedrukt, en een paar werkjes, voor schoolprijzen bestemd, heeft hij vooral van 1860-'65 veel uittreksels uit Vondel, Soeteboom, Krul, Feitema, Vollenhoven, Poot, Het Leven van De Ruiter door Brandt en de Bat. Arkadia, medegedeeld aan de Red. van het Ned. Wdb.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1875).

[Jacobus Bellamy]

Bellamy (*Jacobus*), werd geb. te Vliss. 12 Nov. 1757. Op vierjarigen leeftijd verloor hij zijn vader, afkomstig uit Vevey, waar de familienaam zeer bekend is. Als bakkersknecht trok zijn aanleg voor de dichtkunst de opmerkzaamheid van Jona Wm. te Water, die met den steun van anderen hem in staat stelde om in 1782 theol. stud te Utr. te worden, waar hij echter in 't Alb. Stud. niet is ingeschreven. Daar kwam hij in kennis met Hinlopen, Ockerse en Kleyn, ook met Van der Palm, te Maartensd., niet minder met patriottische voorvechters. Zoo dichtte hij veel vaderl. zangen en erotische liederen, de laatste gewijd aan Francina Baane, zijne Fillis, die 17 Oct. 1837 ongehuwd en 80 jaar oud te Goes overl. Hij zelf stierf reeds 11 Maart 1786.

Na eenige bijdr. in De Post van den Neder-Rhijn en in de Vad. Letteroef., gaf hij: Vaderl. Gez. van Zelandus, 1782, 2e dr. Amst. 1785; Gez. mijner jeugd, Amst. 1782; Gez. van J. Bellamy, Amst. 1785. Voorts dicht- en prozast. in Proeven voor het verstand, den smaak en het hart, 3 st., Dordr. 1792 en in het Taal-, Dicht- en Letterk. Kabinet van G. Brender à Brandis, Amst. 1781-'84. In 1816 gaf A. Loosjes te Haarl. zijn Gedichten uit, aldaar in 1842 door A.C. Kruseman ten derden male herdr. De voll. lijst van zijn letterarbeid en van hetgeen over B. gedrukt is, in het onderstaand werkje.

(Dyserink, Ter Ged. van Jac. Bellamy.)

[Jan van Belle]

Belle (*Jan van*), onderw. te Haarl., waar hij 29 April 1754 begr. werd, legde zich bijzonder op het Nederl. toe. In een ms. ged., in de Stedel. bibl. van Haarl. verhaalt hij, dat hij op zijn terugreis uit Frankrijk, juist aan den Moerdijk kwam, [14 Juni 1711] toen de Prins daar ‘met zijn geliefden Moor’ verdronken was, wat hem bij het stille weer, zeer verwonderde.

Hij schr. eene toen zeer gezochte spraakkunst op rijm, get.: Korte Wegwijzer ter Spel-, Spraak- en Dichtkunden tot gemak voor 't geheugen van Ouden en Jongen in Nederduytsche Dichtmaat op 100 blz. gesteld, Haarl. 1748. Nog bestaan van hem:

Davids Psalmen berijmd, Haarl. 1733; Zinrijke zinspeelingen, uit het Fr. van De la Motte, ruimschoots nagevolgd, Haarl. 1749; Korte Schets der Nederduitse Spraakkonst, Haarl. 1755; Eenige gedichten, nagelaaten door J. van Belle, en uitgeg. door eenige liefhebbers der dichtkunde, Haarl. 1756.

[Daniel Bellemans]

Bellemans (*Daniel*), 1640 geb. te Antw. en 12 Febr. 1674 overl. als pastoor te Horsen.

Hij heeft twee bundels met liedekens nagelaten, get.: Het Cytherken van Jezus, speelende sestigh nieuwe Liedekens op het groot Jubille van het H. Sacrament tot Brussel, Bruss. 1670; Den lieffelijken Paradysvogel tot Godt omhoog vliegende, 1683, 6de dr., Bruss. 1686.

[Peter Jacob Bellens]

Bellens (*Peter Jacob*), kundig muzikant en meest geliefde gelegenheidsdichter der stad Lier, waar hij geb. werd in het jaar 1800 en overl. op 28 Sept. 1858.

In druk verscheen van hem: Giafar en Zaïda, of de bouwvallen van Babyloniën, geschiedk. tooneelspel in verzen, Lier 1840; Broeder- en Zusterliefde, hist. tooneelstuk in vijf bedrijven, Lier 1841; De ware vlijt, bekroond tooneelstukje in één bedrijf, Lier 1841; Gedichten voor de jeugd, Lier 1842; Dicht- en Prozastukken, Lier en Brugge.

[Jan Bellet]

Bellet (*Jan*), in de eerste helft der 17e eeuw boekdr. te Ieperen, waar hij in 1620 factor was der Rederijkersk. De Rosieren.

Hij schreef de tooneelspelen: Wenceslas, 1632, David en Betsabée, 1635; en de blijspelen: Francasso en Florette, en Monsieur Lappe en Juffrouw Warmoes.

[Jaak van den Bemden]

Bemden (*Jaak van den*), geb. te Antw. 21 Febr. 1828, waar hij reeder en vischhandelaar is. Hij nam van jongsaf deel aan de Vlaamsche Beweging en schreef onderscheiden novellen in den Volksalmanak, welke door het ‘Vlaamsch gezelschap’ te Antw. werd uitgeg. In dien voor 1855 vindt men b.v. Eene ongelukkige familie. Het Taalverbond bevat van hem: De Ramp, 1854. Van 1870 tot 1872 zetelde van den Bemden in den gemeenteraad zijner geboortestad en sedert 8 Juli 1884 is hij Senator voor het arrondissement Antwerpen.

[Jan Jacob Philips van den Bemden]

Bemden (*Jan Jacob Philips van den*), geb. te Antw. 21 Oct. 1841, ontving zijn onderwijs aan de middelbare school en het atheneum zijner geboortestad, waar hij thans sedert 1856 expediteur is, terwijl hij zich in zijne vrije uren bezig houdt met het doen van geschiedkundige nasporingen.

In het Antwerpsche tijdschrift: De Vlaamsche School leverde hij bijdragen en afzonderlijk gaf hij uit: De Familie Galle, plaetsnijders van het laetst der XVIe en de eerste helf der XVII eeuw, Antw. 1863.

[Peter Jozef Bemelmans]

Bemelmans (*Peter Jozef*), geb. 10 Nov. 1785 te Overpelt, in Limburg, werd krijgs-intendant en overl. te Brussel op 1 Juni 1836.

Van hem verscheen: Bemint elkander, Brussel; en bemint God boven al. Eenvoudige vertelsels, Roeselare, 1860.

[Andreas Joannes Bemmel]

Bemmel (*Andreas Joannes*), in 1814 te Wijk bij Duurstede geb. werd in 1836 tot priester gewijd en stond als pastoor van 1851 te Vreeswijk, van 1861 te IJselstein en overl. daar 26 Oct. 1879.

Schr.: Feest- en Gelegenheids redenen, 2 zestallen, Utrecht 1840, 1842; Jubelrede op het feest van den Eerw. heer C. Pompe Utr. 1861. Voorts eene menigte vertalingen, waaronder: Levens der Heiligen op elken dag van het jaar. 2 dln. Utr. 1863.

J.H.H.

[Abraham van Bemmel]

Bemmel (*Abraham van*), geb. te Amersfoort, 33 Jan. 1703, en aldaar overl. in 1784, gaf eene Beschrijving der stad Amersfoort, Utrecht, 1760, 2 dln. Den 18 Aug. 1760 bood hij zijn werk gebonden in twee vergulde schildpadden banden den Magistraat aan. Hij zelf deelde mede in zijn jonge jaren clerck ter secretarie geweest te zijn, en dus gelegenheid gehad te hebben, om alle stukken, enz. na te zien, waarvan hij dan ook een vlijtig gebruik gemaakt had. Na zijn vertrek uit de Raadzaal werd een commissie benoemd, om te overleggen op wat wijze en door welk present deze attentie van V. Bemmel genoegelijkst zou kunnen worden erkend en beantwoord. Tot leden dier commissie werden benoemd de Schout, Borgermeesteren, voorzittende Schepenen, eerste Boden, Cameraar en Secretaris. In het rapport den 25 Aug. uitgebracht, verklaarde die commissie dat ‘alleenlijk tot erkentenisse voor de dedicatie en om het bijzonder genoegen van dezen Raadt te doen blijken een present van gewerkt zilver zoude kunnen worden geoffereert, waartoe de Heeren hadden gekozen vier kandelaars, twee thecoupen, een tafel-tabaksdoos met twee tabaks-confooren.’ Dit voorstel werd goedgekeurd, en het geschenk aan Van Bemmel overhandigd.

W.T.N.v.R.

[Abraham van Bemmelen]

Bemmelen (*Abraham van*), geb. te Delft 27 Mei 1779, was pred. te Ankeveen, Loosduinen en te Oosterhout, waar hij overl. 28 Juni 1842.

Behalve veel leerredenen gaf hij uit: Gesch. der Goddel. Openb. des Bijbels, Rott. 1827, 2e dr. 1847; De gesch. der Maccabeeërs in hare veelzijdige belangrijkheid

voorgesteld, Dordr. 1837, 2e dr. 1845. Voorts vele beoordeel. in de Jaarb. der Wetensch. en Kunst in het Koningrijk Holland, de Bibliotheek van Theolog. Letterk., de Boekzaal en de Vad. Letteroef.

[Mr. Pieter van Bemmelen]

Bemmelen (*Mr. Pieter van*), geb. 7 Juli 1828 te stad Almelo, waar zijn vader rector was, werd 15 Aug. 1845 te Leiden als stud. ingeschreven en prom. er 6 Juni 1850 op jurid. stellingen, werd daarop commies bij het ministerie van Justitie, in Oct. 1861 lid der arr. rechtbank te Alkmaar, in Maart 1879 bij die te Nijmegen, daarna te Leiden, verder lid der intern. rechtbank te Caïro en is sinds 18 Juli 1882 raadsheer in het gerechtshof te Arnhem.

Schr., behalve verscheidene art. in verschillende bladen en tijdschr., eenige brochures, o.a.: De Bijbel en de doodstraf, Alkm. 1865; De doodstraf, populaire voordracht, Leid. 1865; De doodstraf, wetensch. bijvoegsel, Leid. 1865; Doodstrafpolemiek, Alkm. 1866; Limburg, Luxemburg en het Congres te Londen van 1867; Het belang van Nederland en de bemoeijingen zijner diplomatie, 's-Hage 1869; De Nederl. vredebond, 's-Grav. 1869; Een politisch vredebeginsel, Utr. 1869; De oorlog van 1870, Frankrijk en Duitschland, onze verhouding tot beiden, Nijm. 1870; Verzoening en herziening. Een politisch programma, Leid. 1884-'85.

[Jordaan van den Bempde]

Bempde (*Jordaan van den*), omstreeks 1634 te Doornik geb. en te Brugge 11 Maart 1671 overl., was geestelijke van de orde der Dominikanen en schreef een zededicht:

Den bloedigen Goeden Vrijdagh verdeeldt in XII weendichten, Loven, 1670.

[Laureis van Beneden]

Beneden (*Laureis van*), in de tweede helft der 16e eeuw te Grimbergen geb, was pastoor te Laken en overl. in 1638.

Hij schreef: Historie van de Kercke van Christus gevijdt, beelt, draet ende machtighe wencken der soete moeder Godts tot Laken bij Brussel, Brussel, 1624.

[Roelof Gabriël Bennet]

Bennet (*Roelof Gabriël*), geb. te Groot-Zundert, den 20 Maart 1774, trad in 1785 als adelborst in dienst, had vele ontmoetingen en wederwaardigheden gedurende den tijd van de overheersching der Franschen, werd na de omwenteling van 1813 kapt. t.z. en onder-dir. aan het Nieuwediep, doch moest wegens ongesteldheid zijn eervol ontslag uit den dienst verzoeken. Hij vestigde zich toen metterwoon te Hattem en schreef met den kostschoolhouder J. v. Wijk, Rz. in verschillende maandwerken stukken ter verdediging van Neêrlands eer op het veld der ontdekkingen. In vereeniging met dezen aardrijkskundige behaalde hij in 1825 bij het Prov. Utr. Gen. v. Kunst. en Wetensch. eene gouden med. voor het schrijven van een:

Verhandeling over de Nederl. ontdekkingen in Amerika, Australië, de Indiën en de Poollanden en de namen welke weleer aan dezelve door Nederlanders zijn gegeven.

Voorts zond hij in 't licht: Nederl. Zeereizen in het laatst der zestiende, zeventiende en het begin der achttiende eeuw, naar de oorspronkelijke journalen of gelijktijdige berigten, opnieuw uitgegeven met aant. en ophelder., 5 dln., Amst., 1828-'32; De eer van den Nederl. reiziger J. Roggeveen gehandhaafd tegen het Examen Critique van C.P. Claret Fleurien, Amst., 1829. Zijne laatste levensmaanden bracht hij te Ede in Gelderland door, waar hij 11 Febr. 1829 overl.

(K. en Letterbode, 1829.)

[Karel Benninck]

Benninck (*Karel*), in 1804 te Brugge geb. en aldaar 12 April 1847 overleden, was voorzitter der Maatschappij 'IJver en Broedermin' in zijn geboortestad en schreef: Uitgalmingen, Brugge, 1828.

[Peter Benoit]

Benoit (*Peter*), te Harlebeke, bij Kortrijk geb. den 17 Aug. 1834. Hij bezocht eerst de lagere school zijner geboorteplaats, terwijl zijn grootvader, die een soort van volkswijsgeer was, hem na de schooluren onderhield over natuurwetenschap, kunst en vaderl. geschiedenis. Zijn vader gaf hem onderricht in de muziek en zijne moeder, die als tooneelliefhebster optrad in de Harlebeeksche Rederijkersk., leerde haren jongen de werken kennen van dramat. schrijvers. Tot knaap opgewassen, bespeelde hij reeds verschillende instrumenten, en zelfs waagde hij het, muziekstukken te schrijven voor de kerk en de fanfarenmaatsch. zijner gemeente. Toen hij op vijftienjarigen ouderdom de gouden medaille in het lag. onderw. had verworven, bracht zijn vader hem naar de normaalschool van Lier, ten einde hem aldaar tot koster-schoolm. te laten opleiden. Echter weigerde hij zijn toelatingsexamen af te leggen en verklaarde niets anders dan muzikant te willen worden. Het volgende jaar smaakte zijn vader het genoegen den hartstochtelijken muziekminnaar te laten stud. aan het Conservatorium van Brussel, waar de bestuurder Fetis zich zijner bijzonder aantrok. Daar behaalde hij onderscheiden voorname prijzen en in 1857 ook den zoogen. prijs van Rome, welke triomf hem de middelen verschafte om in Duitschland, gedurende drie jaren, zijne studiën te gaan voortzetten. Vervolgens bleef de jonge toondichter eenigen tijd te Parijs; doch weldra keerde hij in zijn vaderland terug, om er op te treden als voorstander der nationale toonkunst. Sedert 3 Juli 1867 is hij bestuurder der Vlaamsche Muzieksch.

van Antw. en door zijne aanhoudende verdediging van het nationalisme in de toonkunst en het schrijven van eigenaardige vaderl. muziekw., als: Lucifer, De Schelde, De Oorlog, enz., is meester Peter Benoit de erkende hoofdman geworden der Vlaamsche muzikale beweging. Ter verdediging der nationale kunstbegrippen hield hij in verschillende steden voordrachten en schreef hij brieven en artikels in De Eendracht, Le guide musical, L'art universel, De Vlaamsche Kunstbode, De Zweep, De Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle, enz.

Zijne afzonderlijk verschenen schriften in de Nederl. taal zijn: De Vlaamsche Muziekschool van Antw., hare inrichting en strekking, 1873; Een broederband tusschen de Kunstenaars van Noord en Zuid, 1875; Verhandeling over de nationale toonkunde, 1875 en 1877, 2 dln.; De oorsprong van het Cosmopolitisme in de Muziek, 1876; De musikale opvoeding en opleiding in België, 1876; Het Droombeeld eener muzikale wereldkunst, 1876; Het Cosmopolitisme in de muziek, 1876; Conservatoriums en Muziekscholen, 1877; De Patriarchen der muzikale beweging in België (1820-1870.) Onze hedendaagsche nationale muziekbeweging (1866-1878), 1878; Over Schijn en Blijk in onze muzikale Vlaamsche Beweging, 1878; Onze nationale muziekbeweging op dramatisch gebied, 1879; Een Konink. Vlaamsch Conservatorium te Antw., 1879; Onze Nieuwjaarwensch op muziekaal gebied, 1881; Onze Nederl. muzikale Eenheid, 1884; Brieven over Noord-Nederl., 1884, allen te Antwerpen verschenen.

[Jan Bent]

Bent (*Jan*). Als de onderst. werkjes van denzelfden schr. zijn, was hij een Hoorenaar, alzoo ‘de Hopnajaden (z)ijn bakermat omringen’, een katholiek burger aldaar, van wiens betrekking of stand weinig meer bekend is, dan dat hij in 1748 een finantiëel project schreef, ‘dat van de 700 andere plannen de goedkeuring van den Prins wegdroeg, waarop (hem), eene zesmaandige landsdienstbaarheid werd opgelegd, welke met 1749 een einde nam.’ Hij was vertrouwd met de Lat. schrijvers en verkeerde met zijne geleerde stadgenooten. Naar dezelfde gissing, moet hij een lang letterk. leven gehad hebben,

Schr.: Rijmgedachten over het leven van J.C., Hoorn, 1726; Het kerstfeest, in 3 boeken, Amst. en Hoorn, 1738; de Finant. projectie, [vermoedelijk alleen in hs.], 1748; Aldervroegste vaderl. oudheden ontzwagtelt, Hoorn, 1761, [waarover de twist met Adr. Kluit]; Verh. over het jagt-recht der West-vriezen, in hetzelfde jaar opgedr. aan den Gouv.-Gen. Jacob Mossel; de ‘Vang op den wintmolen van A. Kluit’ versch. in 1774 te Hoorn bij Tjallingius, die in 1775 uitgaf: Eenige gedichten, welke kunnen dienen in R.-C. armenkantoren.

(Vad. Letteroef. 1775, I.)

[Mr. Hendrik Adriaan Antoni van Berckel]

Berckel (*Mr. Hendrik Adriaan Antoni van*), geb. te Delft, 9 Aug. 1809, van een aanzienlijk kath. geslacht, verwant aan de Van der Kun's - waarvan de prot. tak Cunaeus heet, - werd op de departement. school en het gymnasium te Delft opgeleid voor de hoogeschool, en stud. te Leiden sinds 21 Juli 1827. Na loffelijke bevordering tot doct. jur., 26 Jan. 1831, liet hij zich inschrijven als adv. in Den Haag, deed met

zijn vriend Serrurier eene reis naar Italië, ging te Delft wonen, waar hij de door hem eigene wijze van ambtsbetrachting als rechtsgeleerde en in versch. openb. betrekkingen zich kon onderscheiden, totdat hij in 1856 lid werd der arr.-rechtbank te Rott. en in die waardigheid 11 Aug. 1866 overleed.

Zijne geschr., waarvan het eerste eene blijvende waarde heeft, zijn, in volgorde opgegeven: Een Holl. dorp in de XIV de eeuw, Dietsche warande. dl. 1 en 2; De Armenzorg, van ouds burgerlijk; (vooral met betrekking tot de Kamer van Charitaten te Delft), Delft, 1857; Het (sic) Vaan als rechtsteeken, Dietsche War. V.; Beoord. van Rietstap's Armorial en V.d. Bergh's Zegelen wapenkunde, in De Gids 1865; Begins. van het oud-Duitsch, of zgn. Middeleeuwsch regt, onuitgegeven; Levensschets van Meylinck, Letterk., 1866; Aankondiging van ‘Papier- en Leenadel’, Gids, 1845; Iets over den arr.-raad te Rott., 1811-'13, onuitgegeven; De St. Laurenskerk te Rott., in: Rott. geschetst in zijne voorname gebouwen, 1859 v.v.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1868.)

[Jan van Berckelaer]

Berckelaer (*Jan van*), een Antwerpenaar, die in het midden der XVIe eeuw klerk van de kranen zijner geboortestad was, gaf in het licht:

Abdias. Den Strijt ende dat Leven van der vromen Campioenen, naervolghers van den alder vroomste Capiteyn onzen Heere Jezus Christus gebenediit, der glorieuser mannen die twaelf apostelen.... door Jan van Berkelaer, Clerk van den Cranen binnen Hantwerpen, Antw. 1567.

[Herman Leonard Berckenhoff]

Berckenhoff (*Herman Leonard*), geb. te Purmerende, 28 April 1850. In 1881 op zijn verzoek eervol ontslagen als dir. van het post- en telegr. kantoor te Boxmeer, werd hij administrateur der Kon. Ver. ‘Het Nederl. Tooneel’, te Rotterdam; in 1884 benoemd tot red.-corr. van de N. Rott. C. te Amst., is hij daar nog als zoodanig werkzaam.

Hij vertaalde of bewerkte veel tooneelst.,

onder het psd. Leonard, schreef: Causerieën over kunst en lett., Nijm. 1878; een veertiendaagsch critisch overzicht over Ned. belletrie in Ned. Spect., 1871-'81, psd. Olim; opst. in Nederland, De Gids, en richtte met zijn' vriend Jan C. de Vos het veertiendaagsch tijdschr. De Lantaarn op. Vooral in de beide eerste jaarg. van dit blad vindt men men verscheidene bijdr. van zijn hand, onder verschillende psd., o.a. de Brieven uit Parijs, geteekend Champrosé.

H.L.B.

[Joris Frans Xaveer Berckmans]

Berckmans (*Joris Frans Xaveer*), geb. te Lier, waar hij in 1639 notaris en in 1669 schepen was, overleed ook aldaar 7 Juni 1694. Zijn titel was ‘heer van den Laethove van der Borcht te Lier; Raed, Rentmeester en Overdeken der Lakenhalle.’ Hij was prins der Rederijkerskamer de Ongeleerden. Van 1636 tot 1688 voerde deze kamer veertig stukken van Berckmans op, van welke de voornaamste zijn:

Dido en Hyarba, Jephta ende syne dochter, Alphonsus, Captas koninck van Lemba, Amon, Absalon, Suavitas, Stabilitas, Joseph Cara, Edissal, De coninghinne Esther, Constans, Pithias ende Philotis, Lisardus ende Iacintha.

[Jhr. Mr. Willem Ernst Johan Berg]

Berg (*Jhr. Mr. Willem Ernst Johan*), heer van Dussen-Muilkerk, geb. te Amst. 27 Juli 1813, stud. en prom. te Leiden, werd in zijne geboortestad adv., later weth., lid der Prov. Staten, dir. der Credietvereeniging tot 1880. Woont thans te Hilversum.

Hij schreef: De Réfugiés in de Nederlanden na de herroeping van het Edict van Nantes, eene proeve van onderzoek naar den invloed welke hunne overkomst gehad heeft op handel en nijverheid, letteren, beschaving en zeden, 1e deel, Handel en Nijverheid, Amst., 1845, onvoltooid gebleven, en in De Gids eenige artikelen naamloos, en onder eigen naam: Bijdrage tot de geschiedenis onzer kolonisatie in Noord-Amerika, 1848, 1849, doch niet voortgezet.

[Ahasuerus van den Berg]

Berg (*Ahasuerus van den*), geb. te Dordr. 20 Febr. 1733, was pred. te Bruchem, Barneveld en Arnhem, waar hij overl. 6 Jan 1807.

Hij schreef: Proeven van geestelijke Oden en Liederen, 3 dln., Utr., 1779; Levensbericht van J.F. Martinet, Amst., 1796; Gedachten over Geestelijke Oden en Liederen, Utr., 1802, met een verv., 1803. Met Martinet gaf hij uit: Geschenk voor de jeugd, 6 st., Amst., 1792. Hij werd in 1772 gecommitteerd voor de nieuwe psalmberijming, in 1803 voor die der Ev. gezangen.

[Jan Cornelis van den Berg]

Berg (*Jan Cornelis van den*), geb. te 't Woud bij Delft 27 Juli 1847, werd in 1871 leeraar aan de Hbs. te Gorinchem, twee jaar later aan die te Winterswijk, in 1875 aan die te 's-Gravenh., en sedert 1880 aan die te Heerenveen.

Hij schreef: Ada van Holland. Eene vertelling uit den tijd der kruistochten, Heerenveen, 1885, gaf eene bewerking van Fr. von Hellwald's Werelddeelen, 3 dln., Haarl., 1880 en leverde in de Mannen van Beteekenis, een biogr. van J.C. Blüntschli.

[Mr. Lodewijk Willem Christiaan van den Berg]

Berg (*Mr. Lodewijk Willem Christiaan van den*), werd geb. te Haarlem 29 Oct. 1845, stud. te Leiden en prom. er in 1868 met het Spec. jur. inaug. de contractu ‘do ut des’ jure mohamedane, L.B. 1868, vertaald en omgewerkt in de ‘Bijdragen,’ 1830, dl. 4, onder den titel van: Over het contract Al Bai' in het Mohamedaansch regt; ging het volgende jaar als ambtenaar naar Indië, waar hij in 1870 benoemd werd tot griffier bij den raad van Justitie te Samarang. Hij was achtereenvolgens eerste commies, hoofdcommies en referendaris van het Dep. van Binnenl. bestuur te Batavia, en in 1878 hoofdambtenaar voor de beoefening der Ind. talen en adviseur der Indische regeering, welke betrekkingen hij bekleedde tot in 1887, toen hij, ter vervanging van wijlen Prof. Juynboll, werd benoemd tot Hoogl. aan de Indische instelling te Delft.

Behalve tal van rapporten en adviezen aan de regeering schreef hij een groot aantal stukken in de Bijdragen voor Land- Taal en Volkenkunde van Ned. Indië, het Tijdschr. voor Ind. taal, Landen volkenk. v.h. Batav. Genootschap, het Ind. Weekbl. voor het Recht, de Handelingen der Ned. Ind. Juristenvereeniging, de Indische gids enz., meest alle handelende over Mohammedaansche rechtspleging of rechtsgebruiken, en land- en volkenkunde van den Indischen archipel. Afzonderlijk gaf hij o.a. uit: de beginselen van het Mohammedaansche recht volgens de Imâm's, Aboe Hanifah en Sjafi'i, Batavia 1874, 3e. dr. 1883, welk werk onderscheiden beoordeelingen, tegenschriften en wederantwoorden van den schrijver in verschillende tijdschriften uitlokte; De Mohammedaansche geestelijkheid en de geestelijke goederen op Java en Madura, Bat. 1881, 2e dr. 1882; Minhadji at-talibīn, Le Guide des Zélés croyants. Manuel de jurisprudence musulmane selon le rite de Chafii etc. Vol. I, Bat. 1882-'84; Le Hadhramout et les colonies Arabes dans l'Archipel Indien, Bat. 1887, enz.

[Mr. Norbert Pieter van den Berg]

Berg (*Mr. Norbert Pieter van den*), was Hoofdagent der Ned.-Indische Handelsb. te Batavia, sedert 1 April 1873 Pres. der Javasche Bank en als zoodanig steller harer belangrijke Jaarverslagen en van de jaar-

lijks aan de Koloniale Verslagen toegevoegde overzichten van de Geldmarkt van Java; werd op het derde eeuwfeest der Leidsche universiteit Dr. in de rechten h.c.

Schreef een zeer groot aantal, meest korte stukken in Ind. dagbladen en tijdschriften over financieele en economische onderwerpen en verschillende vraagstukken van den dag, veelal ook in overdruk verspreid. Tot zijne meer uitgebreide stukken behooren: De kwestie over den Geldsomloop in N.-I., Bat., 1863; Beschouwingen over den Geldsomloop in N.-I., Bat., 1862; Nog een woord over Geldsomloop en Consignatie-stelsel, Bat., 1865; Nota over de wisseltrekking van 't gouvernement van N.-I., Bat., 1867, ook in 1869; Bankwezen en Banken in Britsch-Indië, Bat., 1866; De Bataviasche Bank-Courant en Bank van leening, 1746-1794, Amst. 1870; Munthervorming in Ned. en hare gevolgen voor N.-I., Bat. 1873; De muntquaestie met betrekking tot Indië, Bat. 1874; De handelsbalans van Indië en de Zilvermarkt, Bat. 1876; De Zilverquaestie, Bat. 1878; Een smeekschrift van de Bataviasche Burgerij in 1648, Bat. 1875; Het Bataviaasch adres. Brief van een medeadressant aan den schrijver van de Kol. Kronijk in De Economist van Nov. '74, Bat. en Leid. 1875; Mist het Protest tegen de ‘Bijdrage’ een op recht en billijkheid steunenden grondslag? enz. Bat. 1878; Hist.-statistische aanteekeningen over de voortbrenging en 't verbruik van koffie, Bat. 1879; Het tooneel te Bat. in vroegeren tijd (niet in den handel) Bat. 1880; Handelscijfers. De handel van Java gedurende de laatste acht jaren, Bat. 1883; Cultuurpapier en Credietpapier, Bat. 1885; Over Grondcrediet en Hypotheekbanken in N.-I., Bat. 1884; De regeling van 't Landbouwcrediet in N.-I., Bat. 1885; The Money Market and Paper-Currency of Britisch-India, Bat. 1884; De begrooting van Britsch-Indië voor 1882-'83, Bat. 1882; De haven van Tandjong Priok Staatsexploitatie of particuliere exploitatie? Bat. 1882; Over haveninrichtingen en haven-exploitatie, Bat. 1882; Debet of credit? Bat. 1885 (drie drukken); Ons muntstelsel en onze landbouwnijverheid, Bat. 1885; De muntregeling van 1877 en de belangen der producenten in N.-I. Bat. 1886; De waardedaling van het zilver en haar gevolgen voor de landbouwondernemers in Britsch-Indië, Bat. 1886; The Financial and Economical Progress and Condition of Netherlands India during the last fifteen years and the effect of the present currency system, Bat. 1887, 4o, (niet in den handel); Onze muntregeling en hare bestrijders, Bat. 1887, enz.

Q.V.U.

[David van Bergen]

Bergen (*David van*) of **David Montanus**, was een Antwerpenaar, werd in 1653 pred. te Maartensdijk en in 1656 te Sluis, waar hij overl. 16 Juli 1687.

Behalve zijne stichtelijke prozawerken schr. hij: Bundelken Myrrhe van den lydende en strydende Christus, Rott. 1664; Bethlehems Stal-licht, voor, in en na Kersnacht verschenen. Ofte Geboorte onses Heylandts. Tot een Nieuw-Jaer-Gifte Aen de Christenheyt, Middelb. c. 1660, 2e druk, 1688.

[François van Bergen]

Bergen (*François van*) of **Montanus**, zijn zoon, gedoopt te Sluis 18 Maart 1668, werd te Utr. stud. in 1689, prom. er in de rechten 20 Juli 1691 en werd te Middelb. advoc. voor den Raad van Vlaanderen.

Als student en jong doctor, had hij zijn aandeel in het Gemengelde Parnas-loof, Amst. bij W. de Coup, 1693; de uitgave bij J. van Leeuwen, ald., 1716, is ‘vermeerdert’ met: Oorlog der Philosophen,... berijmt door Janus Montanus, gezegt Van Bergen, en naar het ware of valsche voorbericht is François altijd verward met een niet-onberispelijken naamgenoot. Na de verovering van Namen, sprak François in de Nieuwe kerk te Middelburg een zegezang uit, 28 Sept. 1695, die aldaar in dat jaar gedrukt is.

[Janus Montanus, gezegd van Bergen]

Bergen (*Janus Montanus, gezegd van*), van wien zooveel vóór den Oorlog der Philosophen verteld wordt, en de dichter daarvan en van den Lof der Tabak en het Studentenleven heet, is niet onder de Leidsche stud. te vinden, die destijds naar Utr. gingen. In geen geval kan Fr. met de vagebonden-historie van Janus bezwaard worden. Wel moet zijn verblijf aan beide acad. blijken uit zijn:

Negotianum Satyricum, of de quinta essentia van den Toeback, door Jean Pleyn de Courage, 1676.

[Edward van Bergen]

Bergen (*Edward van*), geb. 6 Sept. 1853 te Antw., waar hij het Atheneum bezocht en dan klerk werd op een handelskantoor. Van 1 April 1877 tot 1 April 1881 was hij overste van de politie der kaaien, en werd toen secretaris van het Weldadigheidsbureel te Antwerpen.

Van hem verschenen: De Vlaamsche Beweging, 1872; Breydel en de Coninck, 1873; De Onwetendheid, 1873; De Grondwet, 1873; De Geuzen, 1875; Eenige punten uit de Geschiedenis van Rome, 1875; De Spaansche Furie, 1876; zijnde zeven volksvoordrachten welke te Antwerpen werden gedrukt. Nog leverde hij: Filips van Marnix van Sint Aldegonde, eene levensschets, bekroond door de Antwerpsche Rederijkkamer ‘de Olijftak’, Antw. 1875; Catharina Beersmans, levensschets, Amst. 1876; De Spaansche Furie of Antwerpen

in 1576, historisch drama in vijf bedrijven en zes tafereelen, Antw. 1876; Victor Driessens, levensschets, Amst. 1877; Rubens' Jeugd, tooneelspel in één bedrijf, 's-Grav. 1877; Schijn bedriegt, tooneelspel in één bedrijf, Brussel, 1879; Anoniem, tooneelspel in één bedrijf, (met V.A. de la Montagne). Brussel, 1880; Pekdraad en geldzak, tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1882; Vreemde Bloemen, Antw. 1882; Twee vaderlandsche martelaars: Anneesens - Chapuis, Brussel, 1883; Historische schetsen voor het volk, Brussel, 1883; Eene Vlaamsche dichteres: Mevrouw van Ackere-Doolaeghe, Antw. 1883; Wat de vrouw wil, tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1884. Verder leverde hij bijdragen in De Vl. Kunstbode, De Beschaving en De Nederl. Dicht- en Kunsthalle. Hij was ongeveer een jaar opsteller van de weekbladen: Recht door zee en Het Antwerpsch tooneel.

[Jacobus Adrianus de Bergh]

Bergh (*Jacobus Adrianus de*), geb. 6 Juli 1844 te Boxmeer, was eerst ambtenaar bij de Staatsspoorwegen, werd vervolgens klerk en 6 Jan. 1879 adj.-commies bij het Dep. van Financiën, ging in dien rang over bij de kanselarij der Ned. ridderorden, werd in 1884 op verzoek eervol ontslagen en tengevolge van treurige gebeurtenissen dier dagen redacteur der Amsterd. Courant. In 1886 deed hij op bijzondere lastgeving in eene destijds veelbesproken zaak eene opsporingsreis naar Oost-Indië, keerde in '86 in Nederland terug en ontving toen zijn ontslag als hoofd-redacteur der Amst. Cour., woonde daarna weder in Den Haag en overleed er 27 Jan. 1888.

Hij schreef onder het psd. François Colline: Tante Saarkes testament, Noordbrab. Novelle, 1872; Het geheim van Anna; David Rizzio; Verhandel. over de neuzen; Nuts-vergadering ten platten lande; Over spreekwoorden; De laatste ure van een Jacobijn, 1873; Antw. en het XIIIe Ned. Taal- en Letterk. Congr., 's-Grav. 1873; De millioenen-Erfenis of het driemanschap, tooneelsp. Rott., 1876, twee uitg.; De Pauw's Luchtreize, verh. uit den luchtballon van 8 Juli en 6 Aug. 1876 door zijn medereiziger, 1876; Een nachtfeest of een rouwfeest voor de justitie in Den Haag, 1877; Het wapen des Konings en des Rijks, thans gevoerd, is in strijd met de wet, 's-Grav. 1880, twee uitg.; Nieuwjaarswensch van Thomasvaer en Pieternel, uitgespr. in den Haagschen Schouwburg 4 Jan. 1881. Van 1879-'87 verschenen zijn Haagsche Pennekrassen, in 87 nommers.; verder: Pennekrassen uit Den Haag, wekelijks voorkomende in het Indisch vaderland te Samarang. Van 1880-'83 verschenen in De Amsterdammer, Weekblad, wekelijks causerieën onder den titel Uit de Hofstad. Terugblik op 's-Grav. in 1880, 's-Grav. Nog was hij medewerker aan De 20e Eeuw (redactie, Mevr. Quarlès).

[Frans van den Bergh]

Bergh (*Frans van den*), 29 Maart 1852, geb. te Mechelen, waar hij leeraar is in Nederlandsche taal aan het Atheneum.

Afzonderlijk verscheen van hem: Mina de Vondelinge, Mechelen, 1886; Novellen, Mechelen, 1886.

[Pieter Annanius van den Bergh]

Bergh (*Pieter Annanius van den*), werd geb. 25 Aug. 1822 te Maassluis, waar zijn vader toen controleur der belastingen was, bij welke admin. ook hij werkzaam bleef tot zijne benoeming bij de Rekenkamer in 1856, waar hij thans sedert 1861 adj.-comm. is.

Behalve eenige dichtstukken in de jaarb. Dorcas en Holland en in dat voor Rederijkers, schreef hij Herderszangen en Minnedichtjes, naar het oud-Fransch, 's-Grav. 1851; een gedicht Johannes, in den Christ. Familiekring, Amst. 1875; De Vorsten en Bewindvoerders van al de oude en nieuwe staten der wereld, met geschied- en aardrijksk. mededeelingen, mitsgaders opgave van al de voormalige en nog bestaande geestel. en wereldl. Ridderorden, Haarl., 1871-'73; Land- en volkenk. woordenb. der Heilige Schrift, met inleiding van J.H. Gunning Jr., Amst., 1877.

[Mr. Laurent Philippe Charles van den Bergh]

Bergh (*Mr. Laurent Philippe Charles van den*), geb. te Dusseldorp, waarheen zijne Prinsgez. ouders uitgeweken waren, 20 Juni 1805, stud. sinds 1823 en prom. in 1830 te Utrecht. Na jarenlang vergeefs eene loopbaan gezocht te hebben als jurist en letterk., zelfs bij het hooger ond., werd hij in 1854 adj.-archiv. des rijks. en in 1865 de opvolger van Bakhuizen van den Brink. Eerst 24 Juni 1887 legde hij zijn met groote eere bekleed ambt neder en overl. in Den Haag 17 Sept. d.a.v.

Hij schreef: Heb Baskische meisje in den burgeroorlog van 1834-'35, Romance, Utr. 1835; Bloemlezing uit de dram. werken van Shakespeare in Nederd. dichtmaat overgebragt, Amst., 1834; De leer der enkele en dubbele vokaalspelling in het Nederd. onderzocht en opgehelderd, Rott. 1836; Nederl. volksoverleveringen en godenleer, verzameld en opgehelderd, Utr., 1836; Gedenkb. van het tweede eeuwfeest der Utr. Hoogeschool, Utr. 1839; De Nederl. volksromans. Eene bijdrage tot de gesch. onzer letterk., Amst., 1838; Verslag der hist. nasporingen, op gezag van het gouvern. in 1838 in Frankrijk gedaan, Arnh. 1840; Verhandeling over de oude wijze van strafvordering in Geld., Holl. en Zeel., voornamelijk in de 13e en 14e eeuwen, Leiden, 1842; Gedenkst. tot opheldering der Nederl.

gesch., opgez. uit de archieven te Rijssel, en op gezag van het Gouvern. uitgegeven, Leiden, 1842-'47, 3 dln., de beide laatste dln. onder den titel van Correspondance de Marguerite d'Autriche, enz.; Gedachten over armoede, over bevolking en kolonisatie, Leiden, 1846; Proeven van een kritisch woordenboek der Nederl. mythologie, Utr., 1846; Grondtrekken der Nederl. zegel- en wapenk., Leid. 1847, 3e dr. 1861; Roman van Heinric en Margriete van Limborch, uitgeg. in de werken van de Mij. der Nederl. Letterk, Leiden, 1846-'47, 2 dln.; 's Gravenhaagsche bijzonderh., 's-Grav., 1857-'59, 2 st.; Handboek der Middel-Nederl. geographie, naar de bronnen bewerkt, Leiden, 1852, 2edr. 's-Grav. 1872; Nog een woord over Leidens regt op het Haarlemmermeer, Leiden, 1851; Keuruit de werken van Jacob Cats, Leiden, 1852; Register van Hollandsche en Zeeuwsche oorkonden die in de Charterboeken van Van Mieris en Kluit ontbreken, 1e Afd., Amst., 1861. Met Bakhuizen van den Brink en De Jonge gaf hij uit: Het Nederl. Rijksarchief, verz. van onuitgeg. oorkonden en besch. voor de gesch. des Vaderl., 's-Grav., 1857; Oorkondenboek voor Holl. en Zeel. (Uitg. Kon. Acad. van Wetensch.), 1ste Afd. tot aan het einde van het Holl. huis, Amst. en 's-Grav., 1864-'73; Het proces van Oldenbarnevelt, getoetst aan de wet, 's-Grav., 1876; Nijmeegsche bijzonderheden, Nijm., 1881.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1888).

[Pieter Theodoor Helvetius van den Bergh]

Bergh (*Pieter Theodoor Helvetius van den*), behoort tot dezelfde familie als de voorg.; beiden hebben echter hun gemeenschappelijken stamvader in de zeventiende eeuw; Helvetius is de naam zijner grootmoeder; vermoedelijk werd hij op een buiten in den omtrek van Zwolle geb., naar opgave 13 Febr. 1799. Zijne ouders vertrokken naar Nijmegen, later naar Den Haag, waar hij, voortreffelijk opgevoed, een beoefenaar van de toonkunst en de fraaie letteren, een man van goede vormen en van smaak zou worden. Als ambtenaar bij 't gouvernement van Zuid-Holland, stond hem eene zwakke gezondheid, vereenigd met een gebrekkig gezichtsvermogen, in den weg om eene toekomst te erlangen, aan een man van verdiensten te voorspellen. Kort was zijne loopbaan, lang waren de jaren, waarin hij, binnen en buiten het land, pogingen aanwendde, om zijn gezicht te behouden. Toch werd hij volslagen blind, stokdoof en door rheumatisme, boven de menschelijke macht hulpbehoevend, veroordeeld als tooneelschrijver, en op zeer gevorderden leeftijd getrouwd. Acht jaar na deze gebeurtenis eindigde met zijn leven de openbare en inwendige critiek en brachten trouwe vrienden hem, ‘waar de vermoeiden rusten van kracht.’ Hij overl. in Den Haag, 10 Oct. 1873.

Schr.: De Neven, blijspel, 's-Grav. 1858, 3e dr. Schoonh. 1878; Hieronymus Jamaar, 's-Grav., 1839; De Nichten, blijspel, Haarl, 1841; Gesprek over De Nichten, Haarl. 1842; Proza en Poëzy, Haarl. 1853, 3e dr. 1863. 2e dr. in Kunst en Reisbl.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1874).

[Samuel Johannes van den Bergh]

Bergh (*Samuel Johannes van den*), werd te 's-Gravenhage geb. 10 Jan. 1814 en opgeleid tot drogist ten einde vroegtijdig zijn reeds overl. vader op te volgen. In 1840 ging de zaak aan hem over en van nu af leefde hij met ijver voor zijn vak en voor de

poëzie. Hij stierf 24 Dec. 1868. Hij is een der oprichters van ‘Oefening kweekt kennis’ en schreef:

Oden van Anacreon (met Ten Kate), Gron. 1837; Uitheemsche Bloemen, Utr. 1839; De gevangene op den Kaukasus naar Puschkin, 's-Hage 1840; Trudesinde een legende (niet in den handel), 's-Hage 1841; Godgewijde Zangen naar Th. Moore, Utr. 1842; Eric XIV op Grypsholm, 's-Hage 1841; Het Licht van den Harem, naar Th. Moore, 1843; De Zeeroover naar Lord Byron, Haarlem 1843; Edmunds Mandoline (Minnelied.), Haarl. 1844; Lara, naar Byron, 1845; Reisindrukken, herinneringen en ontmoetingen op een uitstapje naar België, 's-Hage 1846; Een dichtbundel voor mijn vaderl., Haarlem 1848; Balladen en gedichten, Schied. 1852; Mijn uitstapjen naar Engeland, Arnh. 1854; De Nachtegaal en het Lijstertjen, Gouda 1854; Evangeline naar Longfellow (bew. met B. Ph. de Kanter), Haarl. 1856; Nieuwe Gedichten, Schied. 1856; Fantasy en Leven, Schied. 1859; Merkw. mannen. Schetsen voor jongens, Rott. 1860; Longfellow's Gedichten, Haarl. 1861; Geest en Hart, liederen, (Duitsche dichters nagez.), Utr. 1861; Leven en Lieven, (idem), Utr. 1862; Heden en Verleden, Schied. 1864; De Geuzen, Epiesch gedicht (naar Seifart), Dev. 1864; Reintje de Vos (naar 't Hoogd. van Hartman), Utr. 1865; Uit mijn zomer, Schied. 1868; Henoch Arden, naar Tennyson, 's-Hage 1869. Met Hofdijk gaf hij uit: Gedenkboek der oprichting van het monument ter herinnering aan den volksgeest in 1830 en '31. Amst. 1856.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1869.)

[Willem Joannes Nikolaas van den Bergh]

Bergh (*Willem Joannes Nikolaas van den*), geb. 10 Sept. 1829 te 's-Grav., was aldaar van 1857 tot 1861 apotheker, reisde daarna ongevier vier jaren door Engeland en Frankrijk en werd toen leeraar in vreemde talen te Parijs. Behalve een aantal dicht- en prozastukken in period. geschr., als in De Muzenalmanak, Volks-alm. voor Ned. Kath., enz.,

schr. hij: Andreas Hofer, treursp., 's-Grav., 1855; Schetsen en poëzy, Rott., 1855; Vrouwendeugd en De Remplaçants, twee novellen, Rott., 1857; Dichtbundel, Hollandsche, Fransche, Engelsche en Duitsche oorspronkelijke gedichten, Antw., 1864.

[Adolf van den Berghe]

Berghe (*Adolf van den*), te Willebroek gevestigd, schreef onder een pseudoniem:

De Rupelschans te Klein-Willebroek, eene bladzijde uit den strijd onzer vaderen in de XVIe eeuw, door B. Ruggeling, Willebroek, 1883.

[Edward Maria Jozef van den Berghe]

Berghe (*Edward Maria Jozef van den*), te Brugge geb. in Dec. 1858, stud. voor het onderwijs en werd in 1880 benoemd tot regent bij de middelb. school van Laken. In de Toekomst, De Kunstbode van Ieperen en het Burgerwelzijn van Brugge, leverde hij bijdragen onder het pseudoniem Albrecht ten Daele.

Afzonderlijk gaf hij uit: Het Dichterlijke, Brussel, 1881.

[Jean Théodore Bergman]

Bergman (*Jean Théodore*), geb. te Vlissingen 24 April 1795, prom. in de theologie en in de letteren, was van 1827-'65 eerst Onder- en verv. Tweede Bibliothecaris aan de Leidsche Hoogeschool, en overl. te Leiden 24 Nov. 1876.

Behalve zijne acad. proefschriften en vert., schreef hij: Levensschets van F.A. Bosse met aant., Haarlem 1841; Inleiding en aanteekening op een herziene uitgave van den ouden Leydschen Patroon of derden Octobers Banket, Leiden, 1867. Voorts een paar stukjes over het Hoog. Onderw. en verschillende bijdr. en levensber. in de handel. en meded. van de Maatsch. der Nederl. Letterk. te Leiden, waaronder: Proeve eener geschied. dier Maatsch. 1866. Zijne hieronder aangeduide autobiographie is bijzonder lezenswaardig door het naschrift van Dr. W.N. du Rieu.

(Hand. Mij. Ned. Letterk. 1879.)

[Mr. Franciscus Johannes Emilius van Zinnicq Bergmann]

Bergmann (*Mr. Franciscus Johannes Emilius van Zinnicq*), geb. 10 Nov. 1807 te Lier (prov. Antw.), stud. te Gent en prom. te Leiden in 1832. Sinds 1836 rechter in de rechtbank van Eersten Aanleg te 's-Hertogenbosch, werd hij in 1838 raadsheer bij het Provinciaal Gerechtshof van Noord-Brabant, wat hij bleef tot de reorganisatie der Hoven 1875. Sedert 1866 was hij lid van de Tweede Kamer, en overl. in Den Bosch 24 Febr. 1879.

Schreef: Het voormalig Hertogdom Brabant, Geschied- en regtskundig onderzoek naar den staatkundigen toestand van dat land, bepaaldelijk ook met betrekking tot Noord-Brabant, de Meijerij en stad 's-Hertogenbosch, dl. I en II, 1, 's-Bosch 1856. Voorts: De oorsprong van het Tiendregt en het regt van collatie, 's-Bosch, 1861; de Salische wet, 's-Bosch, 1875-'76.

[Anton Bergmann]

Bergmann (*Anton*), geb. te Lier 29 Juni 1835, studeerde te Gent, voltooide zijne studiën in de rechten aan de Vrije Hoogeschool te Brussel, werd advocaat te Lier en overl. aldaar op 21 Jan. 1874.

In de Gentsche studenten almanakken en in de Gentsche jaarboekjes leverde hij vele bijdragen onder het psd. Tony, als: Fragment; De eerste liefde van Frans; Eene ware Geschiedenis; Eene schoone partij, enz. Voorts in Noord en Zuid, 1856: Op de kermis; en afzonderlijk: Philips van Marnix. Plundering der Hoofdkerk van Lier, 1857; Twee Rhijnlandsche Novellen, 1870; Geschiedenis der stad Lier, Antw. 1873; Ernest Staes, advocaat, Schetsen en Beelden door Tony, met sterkwaterplaten door Willem Geets, Gent, 1874 en 1875 (Bekroond met den vijfjaarlijkschen prijs); Verspreide schetsen en novellen door Tony, Gent, 1875.

[Arend Jan Berkhout]

Berkhout (*Arend Jan*), geb. te Schermerhorn 18 Oct. 1777, pred. te Woudrichem, later te Zaandijk waar hij overl. 24 April 1858, was ijverig voorstander van het Lager Onderw. Het meeste van wat hij schreef, heeft betrekking op kerk en school.

Zijne bijdragen, redevoeringen en gedichten werden anoniem of met zijne initialen geteekend, in De Recensent ook der Recensenten, in Van Kampens Mag. van Wetensch. Kunsten en Letteren, in De Vriend des Vaderlands, enz. geplaatst. Voorts: Gezangen bij Jezus' dood en begrafenis, Zaandijk, 1824; Gezangen op Jezus' hemelvaart, Zaandijk, 1844; Proeve eener beknopte geschiedenis van het L.O. in ons Vaderland, Amst. 1852.

[Anton Maurits Berkhout]

Berkhout (*Anton Maurits*), geb. te Velzen 17 Mei 1813, werd pred. te Heinenoord, sinds 1842 te Vlaardingen, doch moest reeds in 1844 wegens zwakke gezondheid zijn ambt neerleggen en stierf 6 Jan 1845.

Zijn verzen zagen het licht in den Muzenalmanak en dien voor 't Schoone en Goede.

(V. Vloten, Ned. Dicht en Ondicht, XIX. eeuw, 2e st.)

[Hendrik van Berkum]

Berkum (*Hendrik van*), geb. te Zwolle en aldaar in de kerk onder de Bogen gedoopt 18 Febr. 1700, was pastoor der Oud-Roomschen te Schoonhoven van 13 Nov. 1727 tot zijn sterfdag 2 Maart 1755.

Schr.: een Nauwkeurige Beschrijving van de Watervloeden en Dijkbreuken, veroorzaakt door den Rhijn, de Maas, Waal en

Lek, Gouda, 1757. Hij liet als hs na: Beschrijving van de stad Schoonhoven, die, overzien en verm. door J.A. Block (z.a.) uitgegeven werd. Eene Chronyk van Zwolle wordt als hs. op het archief aldaar bewaard; het voorbericht, waarin hij de hierboven opgegeven plaats en het jaar van geboorte schreef, is geteekend te Schoonh., 7 Febr. 1749.

[Hendrikus van Berkum]

Berkum (*Hendrikus van*), geb. te Wanswerd 3 Nov. 1814, was predikant te Wolsum, te Stiens en te Nieuwe Beerta, waar hij overl. 5 Nov. 1870.

Hij schreef: Lof der domheid, Gron. 1834; Gedichten, Sneek, 1837; De togt naar Ameland, een dichterlijk verhaal, Leeuw. 1850; De Labadie en de Labadisten, een bladzijde uit de gesch. der Ned. Herv. kerk, 2 dln., Sneek, 1851; Antoinette Bourignon, een beeld uit de kerkelijke gesch. der 17e eeuw, Sneek, 1853; Schortinghuis en de vijf nieten, een bladzijde uit de gesch. van het kerkelijke leven in het Oldambt, 1730-'50, Utr. 1859. Voorts vertaalde hij eenige werken over kerkgeschiedenis.

[Johannes van Berkum]

Berkum (*Johannes van*), geb. te Wanswerd 22 Aug. 1821, was eerst pred. te Warns-en-Scharl, daarna te Wolsum-en-Westhem, waar hij 22 April 1854 overleed.

Van hem verscheen: Zonde en geloof of ontmoetingen en verhalen uit mijne Evangeliebediening, Sneek, 1853.

[Jakob Berlant]

Berlant (*Jakob*), in 1796 te Brugge geb., legde zich op de schilderkunst toe en overl. in zijne geboortestad in 1845.

Hij schreef: De spelonk van Strozzi of de wraek door minnenijd. Treurig tooneelstuk in 3 bedr., t' zamengesteld uit de Italiaensche geschiedenissen, Brugge, 1842; Liederijk bygenaemd de Buck, eerste forestier van Vlaenderen, Tooneelsp. in 5 bedr., Brugge, 1845; Margareta van Male, gravin van Vlaenderen, Tooneelsp. in 5 bedr., Brugge.

[Jan Bernaerts]

Bernaerts (*Jan*), geb. in 1568 te Mechelen, waar hij advocaat in den grooten Raad was, nadat hij zijn studiën te Leuven onder Justus Lipsius geëindigd had. Hij overl. te Mechelen 16 Dec. 1601, en

schreef: Leven en Martelie van Maria Stuart, Antw. 1588.

[Pieter Bernagie]

Bernagie (*Pieter*), ged. 2 Juli 1656 te Breda, promov. 1676 te Harderwijk in de medicijnen en zette zich als dokter te Amst. neer. In 1682 gaf hij een paar medische werkjes uit, maar voornamelijk schreef hij voor het tooneel onder de zinspreuk Latet quoque utilitas.

Van hem zagen de volgende tooneelstukken, (alle te Amst.), het licht; De Huwelyken Staat, kl. 1684, 1724, 1715; De belachelyke Jonker, kl. 1684, 1724, 1733, 1781; Het studente-leven, kl. 1684, 1744; Constantinus de Groote, Eerste Christen' Keiser, Fr. 1684, 1738; Het betaald bedrog, kl. 1684, z.j.; De Ontrouwe Kantoorknecht, en Lichtvaardige Dienstmaagd, kl. 1685, 1737; Paris en Helene, Fr. 1685; De Romanzieke Juffer, kl. 1685; Het huwelijk sluijten, bls. 1685, 1739, 1826; De goê Vrouw, kl. 1686; De Debauchant, bls. 1686, 1747; Arminius, Beschermer der Duytsche Vryheid, trs. 1686, 1725, 1735, 1745, 1785; De ontrouwe voogd, kl. 1686, 1715, 1782. In weerwil van deze letterk. werkzaamheid, bleef Bernagie zijne wetenschap ijverig beoefenen; in 1689 kreeg hij vergunning tot het geven van colleges in de chirurgie en in 1692 werd hij tot professor aan het Athenaeum benoemd, aan welk ambt hij sedert 1698 nog dat van stadsgeneesheer verbond. Bovendien was hij van 1688 tot zijn dood één der beide regenten van den Schouwburg. In 1698 gaf hij nog het zinnespel De Mode, 2 uitgaven van dat jaar, herdrukt 1711 en 1751. Hij overl. 27 Nov. 1699. Bernagie is een onzer beste blijspeldichters uit het laatst der 17de eeuw.

J.A.W.

(Tijdschr. Mij. der Ned. Lett., III.)

[Petrus Johannes Beronicius]

Beronicius (*Petrus Johannes*), behoort als Lat. improvisator, niet in dit Wdbk. Hij verongelukte, naar de woorden van Buysero's grafschrift, en werd te Middelb. op het Oude kerkhof begr. 24 Febr. 1673. Zie over de Ned. uitgaven van zijn' Boeren en Overheidsstrijd, Middelb. naamwijzer voor 1863.

[Lodewijk Bertrand]

Bertrand (*Lodewijk*), geb. 15 Jan. 1856 te Sint Jans-Molenbeek, is steenhouwer te Brussel.

Behalve eene menigte Fransche vlugschriften en bijdragen in socialistische tijdschriften in België, Duitschland, Frankrijk, Italië en Engeland, schreef hij: De Vlaamsche lantaarn, (Almanak) Gent, 1878-'80; Vooruit! (Almanak) Gent, 1880-'81.

[Johannes in de Betouw]

Betouw (*Johannes in de*), geb. 7 Jan. 1732 te Nijmegen, stud. te Leiden en werd adv. in zijne geboortestad. Aan hem werd met nog zes anderen in 1798 door het Bat. Bewind de vervaardiging van een burgerlijk wetboek opgedragen. Hij was een ervaren geschied- en oudheidkundige en verzamelde bijna alle Rom. oudheden, die in zijn tijd in of om Nijm. gevonden werden. Hij overl. er 20 Nov. 1820, en schr. onder zijn naam of onder dien van zijn in 1805 overleden zoon G.C. en ook met medewerking van dezen:

Uitlegging der opschriften op altaren en gedenksteenen der Romeinen binnen en omtrent Nijmegen uitgegraven, Nijm. 1787; Beschr. en Chronijk van Nijmegen, aanvankelijk opgesteld door Joh. Smetius tot 1300, gebragt door diens zoon tot 1592, vervolgd met aanteekeningen en vermeerderingen tot 1785, Nijm. 1792; Lotgevallen en eindelijke ondergang van den van ouds alom vermaarden Burgt binnen Nijmegen, 2 st. Nijm. 1818; Kerken en godsd. gestichten te Nijmegen, Nijm. 1818; Nijmegen verdeeld in wijken en streken boven en beneden de stad, Nijm. 1818; Vervolg der Kronijken van Nijmegen tot 1818, Nijm. 1818; voorts Lat. werken, handvesten en charters.

[Petrus Vincentius Bets]

Bets (*Petrus Vincentius*), geb. te Tienen (in Brabant) 22 Jan. 1822, was vroeger onderpastoor te Rebecq-Regnon en in St. Jacobs te Leuven, daarna pastoor te Neerlinter en thans is hij past.-deken te Zout-Leeuw.

Hij schreef verscheidene godsdienstige werken in het Fransch en in het Nederl.: Geschiedenis der gemeente Neerlinter, naer wettige en meestal onuitgegeven stukken, Leuven, 1868; Geschiedenis der gemeente Oplinter, Bunsbeek en Hauthem, als ook der abdij van Oplinter, Tienen, 1870; Geschiedenis der gemeente en mirakuleuze kerk van Hakendover, Tienen, 1873; Leven van den heiligen Joseph en van den heiligen Antonius a Padua, Tienen, 1866; Geschiedenis der gemeenten Wommerson en Esemaal, Tienen, 1873; Bedevaart naar de vermaardste heiligdommen van Frankrijk, Parijs, Issoudun, Lourdes, de Heilige Spelonk, Salette, Ars, Paràу-le-Monial, enz., Tienen, 1874; Veldtogt der Franschen en der Hollanders in België, ten jare 1635, enz., Leuven, 1859: De Pacificatie of bevrediging van Gent, beschouwd in hare wording, wezen, voorstanders en verdrukkers, Tienen, 1876, (2e dr. 1877); Zout-Leeuw, Beschrijving, Geschiedenis, Instellingen, Tienen, 1877. Verder menigvuldige artikels in tijdschriften, waaronder in 't ‘Brabandsch Museum’ De scholen van Thienen in den voortijd; - Bijzonderheden over de bejaarden van Thienen; - Gebeurtenissen in Thienen ten jare 1675; - Keuren van Thienen in de XIVe en XVe eeuwen, - enz.

[Theodoor Roodenbosch Bets]

Bets (*Theodoor Roodenbosch*), geb. en overl. te Antw., waar hij in de eerste helft der 17e eeuw leefde. Voor de rederijkerskamer de Violiere, schreef hij een tooneelspel getiteld: Deuchts Violieren crans.

[Michiel Bettens]

Bettens (*Michiel*), leefde in de 17e eeuwte Brussel. Hij schreef een treurspel, getiteld: De Martelie der seven Maccabeën, dat den 13 Oct. 1697 te Brussel werd opgevoerd.

[Hendrik Johan Betz]

Betz (*Hendrik Johan*), geb. te Rott. 20 Dec. 1842, kwam daar in '55 op het Erasm. gymnasium, ging in '59 over op het Haagsche gymn., verliet dit in '61 voor de

hoogeschool te Leiden en prom. aldaar, 8 Dec. '66 in de geneeskunde op acad. proefschrift: De theorie der Ontsteking.

Hij werkte mede aan Van Vloten's Levensbode; zijne eerste bijdr., Natuurstudie en stofleer, verscheen anoniem in het zesde deel; ook het voorlaatste stuk in dat deel is van hem; in de vlg. deelen en in het eenige van De Humanist zijn zijne stukken onderteekend. Voorts behelst De Ned. Spect. opstellen van zijne hand, en vindt men er enkele in De Banier en in De Tijdspiegel. Afz. verschenen, alle te 's-Gravenhage: Levensschets van Baruch de Spinoza, 1876; Spinoza en de Vrijheid, 1877; Ervaringswijsbegeerte, 1881; Het spiritisme, 1882; Spinoza en Kant, 1883; Hun Program, 1883; Beginselen of woorden?, 1884; Een en ander, 1884; Artikel 194, 1885; Open brief aan Mr. I.A. Levy, (over hetzelfde onderwerp), 1887.

H.J.B.

[Jan Ignatius de Beucker]

Beucker (*Jan Ignatius de*), te Viersel, in de Antwerpsche Kempen, geb. 1 Febr. 1827, genoot zijn onderwijs in de dorpsschool en moest zijn vader als kind reeds behulpzaam zijn in het broodbakken en klompenmaken. Vroegtijdig ontstond in hem de lust om in de natuur te werken en hij werd hovenier. In 1842 trad hij in dienst op een rijkemanshof te Eekeren en twee jaren later in eene voorname bloemkweekerij te Antw. Daar werd zijne leerzucht zoo groot, dat hij door zelfonderricht bijzondere natuurkennis opdeed en een uitstekend man werd in zijn vak.

Een zijner werken Over de ziekten der Planten werd in 1856 bekroond, en het volgende jaar werd hij medewerker in het Landbouwblad. In 1858 stichtte hij het Antwerpsch Kruidkundig genootschap, in welks tijdschrift hij bijdragen leverde, terwijl hij kosteloos lessen gaf over de planten- en boomteelkunde. Tevens bewerkte hij toen de Antwerpsche analytische Flora, inhoudende de beschrijving van alle Planten, welke in de provincie Antwerpen in de vrye natuer groeijen of er algemeen gekweekt worden, door Henri van Heurck en J.I. de Beucker, Eerste deel, Antw., 1861. In 1867 werd de Beucker naar Watergraafsmeer, bij Amst., geroepen, om er, in de koninklijke tuinbouwschool, gedurende drie jaren, als leeraar lessen te geven. Sedert 1847 is hij als bloemist en koopman

in zaden te Antw. gevestigd. Van 1879 tot 1886 zetelde hij in den Raad der provincie Antwerpen.

[Christoffel Beudeker]

Beudeker (*Christoffel*), ged. in de Luthersche kerk te Amst. 1 Mei 1676, was er koopman, letterkundige en teekenaar en bekend verzamelaar van prenten, penningen, schelpen en mineralen. Van Loon vermeldt hem in de opdracht van het 4. dl. zijner Penningkunde; zijn beroemde Atlas werd het eerst in 1778, daarna in 1855 geveild en diens inhoud toen verspreid.

Ten behoeve der ‘Kerken, toegedaan de onveranderlijke Augsb. geloofsbelijdenis,’ schreef hij: De CL Psalmen Davids op nieuw in 't Nederd. berijmt; Benevens een getal van 198 Lofz. en Geestel. Liederen uit versch. Hoogd. Gezangb. vertaalt en berymt, Amst. 1739, 3e dr. 1769; De sprekende kunstkamer, vertoonende het regte gebruik der boeken, konsten en natuurk. wetensch. in zedige gedachten voorgestelt, gedr. voor den auteur, Amst. 1748. Toen Claas Bruin, z.a., de Lustplaats Soelen bezong, die aan de Haarl. trekvaart lag en het zomerverblijf van Beudeker was, bezorgde deze de oudheid- en geschiedkundige aanteekeningen daarop.

[Hermannus Josephus, ged. Joannes Beugels]

Beugels (*Hermannus Josephus*, ged. *Joannes*), geb. 12 Oct. 1771 te Oirsbeek, trad 12 Juni 1791 in de Norbertijnerabdij van Postel, waaruit hij 3 Jan. 1797 door de Franschen verdreven werd. Den 27 Sept. aanvaardde hij het rectoraat der Latijnsche school te Helmond, waar hij in 1812 past. en in 1840 deken werd. Omstreeks 1830 heropende hij de verlaten abdij van Postel. In 1848 werd hij ridder van den Nederl. Leeuw en overleed als pastoor-deken van Helmond, 19 Oct. 1851.

Hij schreef: Gemeenzame preken op alle zondagen van het jaar, 3 dln. 's-Bosch 1833, Brussel 1834; Meditatien op het het lijden Onzes Heeren J. C, voor den vasten, 's-Bosch en Brussel, 1835; Gemeenzame preken op al de feestdagen van het jaar, 's-Bosch, 1834; Verklaringen over den Catechismus, Venlo, 1846, Brussel 1847, 2 dln.; Preken en meditatiën, dienende tot vervolg op de voorgaande, 2 dln. in hs.

(Godsdienstvriend, 1860.)

[Jan Baptist de Beunie]

Beunie (*Jan Baptist de*), ten jare 1718 geb. te Roozendaal vestigde zich van zijne jeugd te Antw., waar hij als geneesheer werkzaam was en overl. 25 Febr. 1793. De Academie van België, van welke hij tot lid werd benoemd op 11 April 1773, bekroonde in 1771 zijne werken, getiteld:

Antwoord op de vrage: Welk zijn de profytelykste planten van dit land, ende welk is hun gebruyk, zoo in de medecynen als in andere konsten, door d'heer Joannes-Baptista de Beunie, licentiaet in de medicynen, Brussel, 1772; en: Antwoord op de vraege: Welk is de beste ende onkostbaerste maniere van vlasse-gaeren en de andere vegitabile stoffen swert te verwen, so dat de verw de stoffe doordringt, ende dat zij resisteert aen den sleet, sonder nogtans grootelykx de qualityt te verminderen, gelijk dit seer wel op de animale stoffen geschiet, Brussel, 1772.

[Coenraad van Beuningen]

Beuningen (*Coenraad van*), geb. te Amst. in 1622, stud. te Leid. van 18 Feb. 1639 tot zijne promotie in 1643, in welken tijd hij de Rijnsburger Collegianten placht te bezoeken, werd 1643 Secr. van Amst., nam in 1650 zijn ontslag om weer te gaan mijmeren, werd in 1651 pensionaris, en als zoodanig lid der Staten van Holland en gezant van den Staat bij vreemde hoven. Altijd door ontdekt men vreemdsoortige manieren en handelingen in zijn bijzonder leven, zelfs weleens scherpe tegenstellingen in zijn doen en laten als ambtenaar en staatsman, eerst duidelijk uit de tegenwoordig volkomen bekende bijzonderheden van zijn treurigen ouden dag. Hetzij door zijne overpeinzingen van het duizendjarig rijk en de Openbaring van Johannes, door geldelijke verliezen of door huislijke aangelegenheden, hetzij dat dit alles samenwerkte op zijn aanleg tot dweperij, Van B. werd krankzinnig, overl. in dien toestand en werd in de Oude kerk begraven, 31 Oct. 1693. Eerst in 1686 huwde hij Jacoba Bartolotti, eene verwante der vrouw van den jongen Constantin Huygens, die dus in staat was deze droevige bijzonderheden in zijn Journaal op te teekenen.

De talrijke kleine geschr. van Van B. zijn vereenigd in: Al de brieven en schriften tsedert eenigen tijd opgesteld bij den gewesen Burgemeester Coenraad van Beuningen, Ende na zijn Ed. oogmerk ingerigt om de Christenen ende alle menschen door het herstellen van het eeuwigh Evangelium sonder menschelyke uitlegginge, met malcander te vereenigen. Ende de wegh te banen tot het langh verwachte ryck Christi onzes Zaligmakers op aerde, in vorighe tyden by alle Christenen en tsedert by vele verwacht, Amst. 1689.

(C. Droste. Overbl. v. Geheugchenis, uitg. v. Dr. R. Fruin. 1879).

[Willem van Beuningen]

Beuningen (*Willem van*), geb. te Harlingen 2 Nov. 1811, stud. te Utrecht, was pred. te Rossem en sinds 1856 te Ameide-en-Tienhoven, Na in 1882 zijn emeritaat verkregen te hebben, vestigde hij zich te Utrecht.

Hij schreef: Brieven over geestelijke goe-

deren, Arnh. 1863; Het geestelijk kantoor van Delft, Arnh. 1870.

[Henry Eduard Beunke]

Beunke (*Henry Eduard*), geb. te Middelburg 14 Sept. 1851, stud. aan de Polytechnische sch., werd 1876 civiel-ingenieur der Staatsspoorwegen en is thans sectie-ing. bij den dienst te Breda.

Behalve bijdr. in den Delftschen studentenalm., in den Nutsalm. 1879, (Gevonden en verloren), De Gids 1879 en in Eigen Haard, (Dina), schr. hij onder het psd. Heins: Walchersche schetsen en vertellingen, Purmerend 1875 en Uit het Walchersche Boerenleven, een tweetal Schetsen, Amst. 1877.

[P.W. Bevel]

Bevel (*P.W.*), werd geb. te Leiden 22 Juli 1814, en is thans te Gent gevestigd.

Schreef: Vrijheid en Vaderland. Toepasselijke uitboezeming, Gent, 1860; 350jarig jubelfeest der Rederijkerskamer De Goudbloem van St. Nicolaas 1536-1886, Sint Nicolaas, 1887. Hij was medewerker in de Broedermin, De beurzen Courant, de Stad Gent, enz.

[Jan van Beverwijck]

Beverwijck (*Jan van*), geb. te Dordr. 17 Nov. 1594, werd 25 Mei 1611 stud. te Leiden, daarna te Caen, Parijs en Montpellier, prom. te Padua en werd in 1625 geneesheer in zijne geboortestad; hij was een groot voorstander der fraaie letteren, bekleedde verschillende aanzienlijke betrekkingen in zijne vaderstad en werd onderscheiden malen afgevaardigd ter verg. van de Staten van Holland. Hij overl. te Dordr. 19 Jan. 1647.

Als schrijver heeft hij zich een naam gemaakt, behalve door zijne medische werken, door: De Spaansche Xerxes, ofte vergelykinge en beschryvinge van den scheepstrydt, tusschen de groote koningen van Persiën en Spanjen, de verbonde Grieken ende Nederlanders, Dordr. 1639, 2e dr. 1640; Het begin van Hollandt in Dordrecht, mitsg. der eerster stede Beschr. Dordr. 1640; Den Hertog van Alva, Geessel van Nederlandt ende Portugal, Dordr. 1642; Van de uytnementheyt des Vrouwelyken Geslaghts, Dordr. 1643; Schat der Gesondheydt ende Ongesondheydt, met de versen van Cats, Amst. 1668; Strijdt tusschen de Muizen en Kikvorschen, toegepast op de Nederl. oorl., eene bew. naar Homerus, gelijk de Lof der Gichte naar Hier. Cardanus.

[Johan Coenraad Beyer]

Beyer (*Johan Coenraad*), geb. te Schiedam in 1786, was van 1814-'28 onderw. aan de artillerie- en genieschool te Delft en van 1828-'39 leeraar in de Nederl. taal en letterk. aan de Kon. Mil. Acad. te Breda, daarna vestigde hij zich te 's-Grav., waar hij 29 Dec. 1866 overleed.

Schr. behalve eenige schoolboeken: Handleiding tot den Nederl. stijl, Rott. 1820, 5e dr. 1854; Beknopte handl. tot den Nederl. stijl, Rott. 1823; Gedenkboek van Neerlands watersnood in 1825, 2 dln. 's-Gravenh. 1826; Krijgsk. aardrijksbeschrijving,

3 dln. Nijm. 1834-'37; Geschied- en Aardrijksk. beschr. van het Koningrijk der Nederlanden, Dev. 1841, 2e dr. Dev. 1843; Leerboek der algemeene aardrijksbeschrijving, 's-Grav. 1842, 2e dr. Amst. 1846. Hij vertaalde het Handboek voor schilders van Bouvier, Breda, 1832.

[Laurens Beyerlinck]

Beyerlinck (*Laurens*), geb. te Antwerpen 12 April 1578, waar hij kanunnik, aartspriester en boekkeurder was en 7 Juni 1627 overleed.

Behalve eenige Latijnsche werken en twee Nederlandsche over controversie: Catholycke antwoorden aen de gewone vragen van die van de zoogenoemde Religie, Antw. 1609 en 1617, schreef hij: Het leven ende mirakelen van de heylige Bisschoppen Eligius, Willebrordus, Norbertus, apostelen van dese Nederlanden, ende principalyck der stadt Antwerpen, met oock een kort verhael van het beginsel van de religie derselver stadt, beschreven naer vele geloofweerdigen schrijvers. Door Laurentius Beyerlinck, Antw. 1651.

[Jhr. Mr. Petrus Johannes van Beyma]

Beyma (*Jhr. Mr. Petrus Johannes van*), geboren te Leeuwarden 11 Mei 1839, werd na zijne promotie in 1863 griffier bij het kantongerecht te Beetsterzwaag, in 1867 subst. offic. van justitie te Sneek, in 1870 offic. van justitie aldaar, in 1876 ref. bij het dep. van justitie, en is thans sedert 1885 secret.-gen. bij dat dep.

Hij schreef: De Rijkspolitie in Nederl. Haar gesch. en tegenw. inrichting, Sneek, 1872; De voorschr. op den dienst van, en het toezicht op de rijksveldwachters, systematisch gerangschikt, Bijlage, behoorende bij het vorige werk, Sneek, 1872.

[Abraham Biben]

Biben (*Abraham*), geb. te Leid. 16 Febr. 1798, was pred. te Brandwijk, Nieuwe-Tonge en sinds 1828 te Edam, waar hij overl. 26 Nov. 1849.

Hij schreef, behalve eenige vertalingen, verscheiden werkjes, waarvan de vier volgende door de maatsch. tot N.v.'t A. met goud bekroond werden: Zondagsboek voor de Huisgezinnen der mingeoefende Christenen, Amst., 1835; Het dorp aan zee of het heilzame van Gods beschikking in het verbergen der toekomst, Amst., 1837; Wenken voor ouders uit den minvermogen-

den stand, Amst., 1837; Tafereelen uit het leven van dienstbaren, Leid. 1846. Voorts: De heer van Meerwijk en zijne zonen of het Verderfelijke der sterke dranken, Amst., 1839; Oud-Hollands deugd in hare waardij geschetst of Zet de tering naar de nering, Edam, 1839.

[Lambert Bidloo]

Bidloo (*Lambert*), geb. te Amst. 29 Aug. 1633, was met den vlg. de zoon van Govert, geb. te Amst. 1602, en van Maritje Lamberts Seeris van Hoorn, werd apotheker en was een geletterd man, die overl. 11 Juni 1724.

Behalve eenige kerkel. geschr. heeft men van zijne hand: Gedagten over het schoon Zaisoen des jaars, 1718 en daarachter Liefde der Ouderen tot hunne kinderen boven de menschelijke reden, Amst., 1719; Hymnus prosodiacus, Lofzang op het verheerlijkt Zaisoen der jaren 1722 en 1723; Panpoëticon Batavum of Kabinet, waarin de afbeeldingen van voorname Nederl. dichteren, verzamelt en konstig geschildert door Arnolt van Halen, onder uitbreiding en aanm. der Holl. Rijmkonst geopent, Amst. 1720; Verwoesting des Joodschen volks aanvang. met den afval der tien stammen onder Jeroboam en eind. met dezen tegenw. tijd, 3 dln., Amst. 1725. Zijn zoon Nicolaas werd lijfarts van Peter I.

[Govert Bidloo]

Bidloo (*Govert*), broeder van den voorg. geb. te Amst. 12 Maart 1649, was eerst chirurgijn, stud. daarna in de geneesk., prom. te Fran., 8 Mei 1612, als med. dr., en werd in 1688 lector in de Ontleedk. te 's-Grav., in 1690 hoofd van den geneesk. dienst in ons land, drie jaren later ook in Engeland. In 1694 werd hij hoogl. in de ontleedk. te Leiden tot 1701, toen Koning Willem III hem tot zijn lijfarts benoemde, naar Londen ontbood en in zijn armen den geest gaf. In 1702 aanvaardde hij opnieuw het hoogleeraarsambt te Leiden, waar hij 30 Maart 1713 stierf.

Behalve ontleedk. werken, schr. B. ook gedichten en tooneelst., die na zijn dood verzameld en in 3 dln. uitgegeven zijn. Zijn Tooneelpoëzy, Leiden 1719, bestaat uit de treurspelen: De brandt van Trojen; Semiramis; Karel, Erfprins van Spanje, Amst. 1679; Fabius Severus, 1680, en de Dood van Pompejus, naar 't fr. van Corneille, 1684 en uit de Zinne-, blij- en voorspelen: Comma, Punctum en Parentesis of de Muyterij en Nederlaag van Midas of Koning Onverstand, zinnesp.: de prachtige minnaar, blijsp.; Ariadne, zangsp.; Opera op de zinspreuk: Zonder Spijs en Wijn, Kan geen Liefde zijn; Vertooningsp. op den Vreede; Het zeegenpraalende Oostenrijk of Verovering van Ofen; Voorspel bij Vondels Faëton; Voor-, tusschen- en naspel bij Vondels Salmoneus. Nog schreef hij den tekst bij het plaatwerk: Komst van Zijn Majesteit Willem III in Holland, 's-Hage 1691 en Verhaal der laatste ziekte en overlijden van Willem III, Leiden 1702.

[Benedictus de Bie]

Bie (*Benedictus de*), geb. te Westmalle 3 Febr. 1830, studeerde aan de Hoogeschool van Leuven, en vestigde zich als geneesheer te Lichtaart, waar hij overleed 4 Januari 1885.

Hij gaf uit: Honderd Fabelen van De la Fontaine, nagerijmd door Dr. B. de Bie, Herenthals, 1884.

[Cornelis de Bie]

Bie (*Cornelis de*), geb. 10 Febr. 1627 te Lier, waar zijn vader kunstschilder was; hij genoot eene zeer goede opvoeding, en was achtereenvolgens notaris, procureur, griffier der militaire audientie, en deken der Lakenhal, door welken laatsten titel hij deel uitmaakte van den magistraat. Hij kwam dikwijls te Antwerpen en was daar zeer bevriend met de meeste kunstenaars dier dagen, wier leven hij beschreef in zijn dichtwerk: Het gulden cabinet van de edele vrije schilderconst. De schrijver schijnt ten jare 1711 te zijn gestorven. Het getal zijner werken is verbazend groot; zijne tooneelwerken alleen beloopen een getal van ruim vijfenveertig.

De Bie's voornaamste schriften zijn: Het gulden cabinet van de edel vryschilderconst, inhoudende den lof van de vermaerste schilders, architecten, beeldthouwers ende plaetsnijders van dese eeuw, Antwerpen bij Jan Meyssens, constvercooper, 1661; Faems weergalm der nederduytsche poësi van Cornelio de Bie, tot Lyer, uyt sijnen tijds overschot vrijmoedelijck voorgestelt op de domme waensucht des wereldts, ghenoemt Werelts-Sots-Cap, vol zedige moraliteyten en sinnebeelden, Mechelen, 1670. Van zijne talrijke tooneelgewrochten zijn het meest bekend de treurspelen: Alphonsus en Thebasile ofte herstelde onnooselheyt, Antw., 1673; Den grooten hertoghe van Moskovien oft gheweldighe heerschappye, Antw., 1672; Den heyligen Ridder Gommarus, patroon der stadt Lier, oft gewillighe verduldigheyt, Antw., 1670; Lijden zonder wraek, of de armoede van grave Florellus, bontgenoot van Vranckrijck; De comedie der Liersche Furie, of de kettersche verradery op den 14 October 1595; De comedie van Mas Aniello in de beroerte van Napels; en de kluchten: Hans Holleblok, geusen Predicant, Brussel, 1702: Het Vlaemsche masker van Colonel Spindeler; Kluchtwijse commedie van de ontmaskerde liefde, Antw., 1708; Cluchten van Jan Goethals, en Griet, zijn wijf, enz. Bijna al des schrijvers werken zijn geteekend met de kenspreuk: Waerheyt baert nijdt, of in het Latijn: Fert odia verum.

[Henricus Johannes Biegelaar]

Biegelaar (*Henricus Johannes*), geb. te Amersfoort 17 Juli 1832, werd in 1856 tot priester gewijd en was dienstdoend R.K. Geestelijke in verschillende gemeenten van Nederland; thans houdt hij zijn verblijf te Rome om zijne studiën voort te zetten.

Hij schreef: Eer uwen vader en uwe moeder, 's-Bosch, 1863; De aalmoes, 's-Bosch, 1864; De Hemel, 's-Bosch, 1864; Een zestal bedenkingen op ‘Rome en het Evangelie’, Amst. 1870; Overzicht van de geschiedenis der bouwkunst (Kunstkronijk, 1869); Ook een tuiltje viooltjes en anemonen, gedichten, Leiden, 1881; vele bijdr. in Caecilia, Alg. muzikaal tijdschr., achttien brieven in De Kunstbode, 1880-'81, ruim honderd br. in Het Vaderland en bijdr. in andere tijdschr.

[Cornelis Pietersz. Biens]

Biens (*Cornelis Pietersz.*), woonde te Enkhuizen, waar al zijne geschr. uitgeg. zijn, en rijmde:

Profytelyck Cabinet voor den Christelycken jongelingh, 1623, 2e dr. 1642; Tragedie van Pyramus en Thisbe, 1623, 2e dr., Amst. 1640; Handtboecxken der Christelijcke Gedichten, Sinnebeelden ende Liedekens tot troost en vermaeck der ghelooviger zielen, 1627, 2e dr. 1635; 't Stichtelyck Cabinet met den Aenwas van 't selve: begrypende den Landman, Steeman ofte Borger ende den Zeeman, 1640; Aendachtige en Vrolycke Rymen, 1644.

[Edward van Biesbrouck]

Biesbrouck (*Edward van*), geb. te Maldegem 1 April 1820, was kantonaal schoolopz. en overl. te Langemark 21 Jan. 1872.

Hij schreef: Elisa, gevolgd van eenige andere verhaeltjes, Thielt, 1846; De twee zusters (Vlaemsche Stem), 1846; De boschwachter van Lommerdale (Vlaemsche Stem), 1846; De gravin van Treurenburg (Nederd. Letterk. Jaerboekje), 1847; Het Meerlennest (Vlaemsche Stem), 1847; Roosje, Kerel en Freetje Bierman (Muzenalbum), 1848; Het lager onderwijs beschouwd als eene echte bron van volksgeluk, Ieperen, 1859.

[Amatus van der Biest]

Biest (*Amatus van der*), op 24 Maart 1850 te Buggenhout, (Oost-Vlaand.) geb. is gemeenteonderw. te Antw., waar hij mede werkte aan paedagogische tijdschriften en weekbladen en tusschen de jaren 1881-1884 uitgaf:

De Pijp, Félicier, Broer Tjeef en broer Cies en Potterken.

[Edward Bijl]

Bijl (*Edward*), geb. te Antw. en aldaar overl. 5 April 1669. Hij stud. voor den geestelijken stand en trad op 20-jarigen ouderdom als predikh. in een klooster zijner geboortestad, waar hij vele jaren bestuurder van het zangkoor was. Niet zonder bijval beoefende hij de dichtkunst en leverde de volgende werken:

Legende der levens ende gedenckweerdige daeden van de voornaemste heylighe, salige ende lofweerdighe maeghden ende weduwen, susters van de orden der penitentie van den H. Dominicus, Antw., 1661; Blyde boodschap van den engel Gabriel ghedaen aen Maria, poetischer wijse beschreven, Antw. 1662. Nog houdt men hem voorden schrijver van een Vlaamsch gedicht over de geboorte van Christus, Antw., 1668.

[Anna Bijns]

Bijns (*Anna*), de gevierde dichteres, was dochter van een kousenmaker en werd, volgens hare eigene verklaring, ten jare 1494 te Antwerpen geb. in het huis de kleine Wolvinne, thans nummer 46 op de Groote Markt. Van drie kinderen was Anna het jongste; haar broeder Marten, de eerstgeborene der drie, werd schoolmeester, welk ambt ook onze dichteres zou uitoefenen. Gedurende hare beste jaren had zij geleefd van de erfenis harer ouders; maar omstreeks het einde van 1536 was zij genoodzaakt onderwijs te gaan geven. Zij betaalde toen 2 schellingen 6 grooten om in de schoolmeestersgilde te worden aanvaard en begon hare lessen te geven in haar huisje het Roosterken, dat nu in de Keizerstraat het nummer 61 draagt. Onmogelijk kon hare school druk bezocht worden; want de begaafde meesteresse woonde en gaf hare lessen in een der kleinste huizen van de stad Antw. Alhoewel zij met het onderwijzen der jeugd zoo min als met hare dichterlijke pennevruchten fortuin maakte, werd zij op haar zeven en veertigste jaar toch eigenares van het door haar bewoonde huisje het Roosterken. Den 24n Mei 1541 kreeg zij het te erven van Mr. Jan van Severdonck, priester en kapelaan der Onze-Lieve-Vrouwenkerk van Antw. Dat Anna Bijns veel levensgeluk genoot, is te betwijfelen. Zij leefde tot op haren ouden dag alleen en hare kenspreuk luidde: Meer suers dan soets. Niettemin verwierf zij als dichteres veel roem. In haren tijd noemde men haar de Brabantsche Sappho. Stellig bekleedt zij den eersten rang onder de dichters die vóor en in hare eeuw het licht zagen. Hare beeldrijke taal is, voor dien tijd, bijzonder zuiver en zoo gespierd en ingrijpend, dat zij den hedendaagschen lezer nog in vervoering brengen kan. Tevens had zij eene levendige en echt dichterlijke verbeelding. Hare verzen waren geen rijmend proza, zooals bij vele der toenmalige rijmelaars van Rethorica, maar zij hadden eenen eigenaardigen en goed volgehouden kadans, waarbij het rijm steeds ongekunsteld en soms met kwistigen overvloed gebruikt wordt. Anna Bijns was eene overtuigde Roomsch-Katholieke. Tegen de in haren tijd opko-

mende hervormers en vooral tegen hun aanvoerder Maarten Luther, valt zij dan ook hevig uit in een referein, dat niet ten onrechte voor haar meesterstuk wordt gehouden. Hare kundige pen schijnt tusschen de jaren 1520-1540 het meest werkzaam te zijn geweest. Niettemin leefde zij nog lang nadien, want op 26 Nov. 1573 verklaart zij 'alnoch ongehulict, out omtrent LXXX jaeren' te zijn en maakt zij haar gansch vermogen aan zekere echtgenooten Adolf Stollaert en Anna Boots, op voorwaarde haar gansch te onderhouden, daar zij is 'een oude vrouwe ende nyet en soude connen gewesen, deur heure outheyt, sonder joncwyve.' Eerst op den hoogen leeftijd van tachtig jaren hield Anna Bijns op aan de jeugd hare lessen te geven. Zij ging toen in de Lange Nieuwstraat, bij de familie Stollaert, op lijfrente wonen. Echter mocht zij niet lang van hare rust genieten; want reeds den 10 April 1575 werd zij, met een 'schellijk' of allergeringsten burgerlijkdienst, in het Onze-Lieve-Vrouwenkerkhof begraven. Was de geniale dichteres, de onverschrokken wreekster van het oude Roomsch-Katholiek Geloof, in dien tijd van zegepraal der Hervorming, bijna als vergeten ten grave gedragen, hare meesterlijke refereinen zouden niettemin de onsterfelijkheid genieten.

De eerste bundel harer gedichten, welke zij in den vollen bloei harer jeugd schreef, verscheen onder den langen eigenaardigen titel: Dit is een schoon ende suverlijc boecxken inhoudende veel scoone constige refereinen vol scrifturen ende doctrinen van diveerscen materien na wtwisen der regelen als hier int register navolgen seer wel gemaect van der eersame ende ingeniose maecht Anna Bijns subtilic ende retorijckelic refuterende inder warachticheyt alle dese dolingen ende grote abusyen comende wt de vermaledide Luterice secte, de welcke niet alleene van allen doctoren ende universiteyten mer ooc vander Keyserlijcke maiesteyt rechtverdelyc gecondemneert is. Gheprint Tantwerpen op dye Camerpoortbrugghe. Inden schilt van Artoys. Bi my Jacob van Liesvelt, Int jaer ons heeren M.CCCCC. XXVIII den IX dach in Oostmaent. Deze dichtbundel werd herdrukt te Antwerpen In den gulden Eenhoren buyten die Camerpoorte by mi Willem Vorsterman. Int jaer ons heren M.CCCCC. ende XLI, den achtsen dach van September, cum gratio et Privilegio. In 1548 verscheen het onder den gewijzigden titel: Het yerste boeck inhoudende veel scoone constige refereinen, enz. Gheprint Thantwerpen in den gulden Eenhoren, buyten die Camerpoorte by Marten Nuyts. Meteenen verscheen toen: Het tweede Boeck vol schoone ende constige Refereynen vol scrifturen ende leeringhen van menigherhande saken na wtwijsen der regulen die hier int register navolghen seer subtijlijck ende Rethorijckelijck ghemaeckt van der eersame ende verstandighe maecht Anna Bijns seer treflijck straffende alle Ketterijen ende dolinghen van desen onsen tijde. Gheprint Thantwerpen in den gulden Eenhooren by Marten Nuyts gheswooren printer by Keyserlijcke gracie ende Privilegie. Terwijl deze gedichten in 1564 en 1565 herdrukken beleefden, verscheen het derde gedeelte der Refereinen onder den titel: Een seer scoon ende suyver boeck, verclarende die mogentheyt Gods, ende Christus ghenade, over die sondighe menschen. Daer boven die warachtighe oorsake van der plaghen groot die wy voor ooghen sien, met veel scoone vermaninghe, totter duecht, bewijsende dat een oprecht gheloove, met een nieu leven in Christo is, den rechten wech, om Gods toorn van ons te keeren, hier pays te vercrighen ende hiernamaels het eewich leven, ghemaect met grooter const, door die eerwerdige Godvruchtige Catholijcke, ende ser vermaerde maghet Anna Bijns, in den oprechten Gheest Christi, seer hooghe verlicht woonende binnen Antwerpen ende die Jonckheyt

instruerende in het oprechte Catholijck gheloove. Nu eerst int openbaer gebracht door B. Henrick Pippinck, Minister Provinciael, van deser Nederduytslanden, tot Christus eere, ende salicheyt der menschen, alle te samen. Gheprint Tantwerpen by Peeter van Keerberghe op onzer Vrauwen Kerchof in de gulden Sonne. Anno M.D.LXVII. Nog andere herdrukken der gedichten van Anna Bijns verschenen te Antw. in de jaren 1602, 1611, 1620, 1623, 1646 en 1668. Daarna werden zij eerst in onzen tijd heruitgegeven onder den titel: Refereinen van Anna Bijns, naar de nalatenschap van Mr. A. Bogaers, uitgegeven door Dr. W.L. van Helten, Rotterdam, J.H. Dunk, 1875, en nieuwe Refreinen van Anna Bijns, uitgegeven door Dr. W.J.A. Jonckbloet en Dr. W.L. van Helten. Eerste stuk, Gron., 1880 (niet verder verschenen). De laatste uitgave van gedichten der beroemde Antw. dichteres bezorgde de Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen met den titel: Nieuwe refereinen van Anna Bijns, benevens enkele andere Rederijkersgedichten uit de XVIe eeuw, uitgegeven door wijlen Dr. W.J.A. Jonckbloet en Dr. W.L. van Helten, Eerste stuk, Gent, 1886.

[Mr. Johan Christian Bijsterbos]

Bijsterbos (*Mr. Johan Christian*), geb. te Kampen, 16 Aug. 1814, stud. en promov. te Utr. en was achtereenvolgens, adv. en archivaris zijner geboortestad, lid van Ged. Staten van Overijsel en griff. dier Staten. Sedert 1876 leeft hij in werkzame rust te Zwolle. Van het vele dat B. in het Ned. schreef, noemen wij:

Een woord over gemeene of burgerweiden, Dev. 1866 naamloos; Levensbericht van Mr. J.N.J. Heerkens, Leid. 1868; Levensbericht van Mr. G.A. IJssel de Schepper, Leid., 1869; Het pesthuis te Kampen, thans stadsziekenhuis; Advies over de predik. traktementen te K. (Niet in den handel) 1870; Rede bij de opening van de vijftigste vergadering der Vereen. tot beoef. van Overijsselsch recht en gesch., (Zw. 1882), waarvan hij oprichter en sedert het begin bijna voortdurend voorzitter was en in welks werken vele zijner studiën opgenomen zijn, waaronder het vermelde Pesthuis; Een woord over de Overijss. archieven en hunne rangschikking; Mededeeling over de gesch. van het onderwijs te Kampen, een stukje over Huis-tinsen; een opstel getiteld: Eene vergeefsche poging in 1796 om eenvormigheid te brengen in het Staatsbestuur van Overijssel; een paar stukken uit de nagelaten papieren van Mr. J.N.J. Heerkens, zooals de Hof te Zwolle en de Stadsbrief van Zwolle van 31 Aug. 1230.

[Pieter Vreede Bik]

Bik (*Pieter Vreede*), geb. te Amsterdam 10 Juni 1806, vertr. in 1816 naar O.-I., diende er, met uitzondering van een kortstondig verlof in Nederland in 1833, in verschillende ambtelijke betrekkingen, het laatst als Gouverneur van Celebes en als Resident van Soerabaya en werd in 1858 wegens ziekte, op verzoek gepensioneerd. Hij woonde sedert te 's-Grav. en overl. er 27 April 1883.

Schr. Graaf Adolf van Nassau of de overwinning bij Heiligerlee, vaderl. tooneelsp., Amst., 1834; De Vrije arbeid te Soerabaya, getoetst aan de waarheid, 's-Grav., 1859, 2e dr. 's-Grav., 1860; Ontwerp van Wet, met de daarbij behoorende Memorie van toelichting nopens art. 56 van het Regeerings-regl. in Neerl.-Indië, 's-Grav., 1856.

[Bilderdijk]

Bilderdijk. De mededeelingen van den grooten Dichter aangaande zijne voorouders maken de kennisneming van betere berichten noodig. Eerst vindt men achter hunne gewone doopnamen gevoegd ‘van Belderbeecq’, later afgewisseld ‘van Belderdick’, eindelijk Bilderdijk. Zij waren droogscheerder, tabaksverkooper en tapper, te Leiden; Johannes werd tapper in de Halvemaansteeg te Amsterdam; zijn zoon Izaak, die eerst tot heelmeester opgeleid werd en daarna mocht gaan studeeren, volgt. De Duizenddaalders hebben een houtkooper uit de buurt van Olst tot Amsterdamschen stamvader, onder wiens nakomelingen schippers op Utrecht zijn; zij kwamen door een huwelijk met een ysercramer in beteren doen, en telden zelfs bekende rechtsgeleerden onder de hunnen. De oudste Pelgrom de Bie te Amst., die kortweg ‘Pellegrum’ schreef en zich ‘Meyer’ uit Den Bosch betitelde, had een koster, een stadsprovoost en elle-ijker in zijn geslacht, dat over en weer in de Duizenddaalders trouwde.

(Ned. Spect., 1881, bl. 288 en 1885, bl. 347 en 411, terwijl eene in bewerking zijnde uitvoerige studie van Dr. R.A. Kollewijn dit onderwerp wel genoegzaam zal ophelderen.)

[Izaak Bilderdijk]

Bilderdijk (*Izaak*), gedoopt in de Luth. kerk te Amst., 8 Sept. 1720, stud. drie jaar te Leiden, prom. daar 15 April 1745, kocht zich tien dagen later 't poorterrecht te Amst. en vestigde zich als med. dr. in deze stad; als zoodanig blijft hij vermeld tot aan zijn dood, 5 Maart 1798. Echter had zijn aandeel in de politieke bewegingen een anderen stand noodig gemaakt, en werd hij door gecomm. raden den 13 Mei 1757 benoemd ‘tot opziender over de respectieve hoofden ondergaarders en verdere bediendens van de collecte en leverantiën der schrijfbehoeftens, mitsgaders van de comptoiren van collecteurs onder het comptoir van Amsterdam’, op eene vaste belooning van *f* 2000. Hij bleef dit, tot 8 Jan. 1789, toen hij op zijn verzoek werd ontslagen met dankzegging en levenslang behoud van zijn tractement.

Behalve de hss. in de bibl. van de Mij. der Ned. Lett.: Zenuwziekte, naar het Lat., en eenige gelegenheidsged., heeft men van hem eene navolging van 't fr. tooneelst.: Arria en Paetus, en eenige fragmenten van vert. fr. treurspelen. Van hem werd uitgegeven: Pomyris of de dood van Cyrus, Amst. 1763, terwijl De gelasterde deugd, psd. Philaletes Batavus Secundus, aan hem wordt toegeschreven.

[Mr. Willem Bilderdijk]

Bilderdijk (*Mr. Willem*), zoon van den voorg. en Sibilla Duysentdaelders, werd geb. te Amst. 7 Sept. 1756. Zijne zonderlinge verhouding tot zijne moeder - alleen van zijne grootmoeder Isabella Pelgrom de Bie bewaarde hij aangename herinneringen, doch van zijne moeder getuigde hij, dat zij, ‘mij het geheele leven, vooral van mijn vijfde jaar af, tot een vloek maakte’, ‘en schreef nooit iets haar ter eere’, - een verwonding aan den voet, die hem van datzelfde levensjaar tot zijn achttiende veelal aan huis bond, de sombere leefwijze in die ouderlijke woning, zijn afgetrokken aard en peinzend gemoed, zijn overgevoelig en prikkelbaar gestel, - dit alles is misschien slechts een deel der oorzaken, welke tot zijn ramp en zijn roem leidden. In deze vreugdelooze jeugd leerde hij alles, wat men hem onderwees, of wat hij begeerde te weten en te kennen; las elk boek over ieder onderwerp en legde alzoo den grond zijner verbazende algemeene kennis, beoefende de dichtkunst, en was werkzaam op zijn vaders kantoor met evenveel tegenzin als nauwgezette plichtsbetrachting.

Den 19 Mei 1780 werd de 23-jarige reeds met goud bekroonde dichter te Leiden als stud. in de rechten ingeschreven en daar goed ontvangen; den 19 Oct. 1782 prom. hij en juist eene maand daarna deed hij zijn eed als advocaat in Den Haag. De woelige tijden gaven den prinsgezinden hartstochtelijken man veel moeite en vermaardheid; ambtshalve werd hij aan 't Hof bekend, totdat hij in 1787 de opdracht ontving om zich bij den Pruisischen inval aan te sluiten, om den Hertog van Brunswijk voor te lichten aangaande de previlegiën der steden en plaatsen en voorts om hem ‘van zijne terreinkennis te dienen’. De omwenteling van 1795 legde ook aan de practizijns bij de gerechtshoven een eed op, waarbij zij de nieuwe beginselen belijden en bezweren moesten; Bilderdijk weigerde, en een decreet van 24 Maart 1795 verplichtte hem om Den Haag te verlaten binnen 24 uren en de Republiek binnen acht dagen; den 6 Mei moest hij uit Groningen vertrekken, daarna begaf hij zich over Hamburg naar Engeland. Zijne vrouw **C.R. Woesthoven**, z.a., volgde hem niet. Daar de Prins weinig voor hem kon doen en de uitzichten bij den Hertog iets beter waren, ging hij naar Brunswijk. Juffrouw **C.W. Schweickhardt**, zie hieronder, volgde hem wèl, werd door B. den 20 Juli 1797 te Brunswijk verwelkomd, en - hoewel hiervan de tijdsbepaling ontbreekt - ‘onderstond de gade eens bannelings te zijn.’ Prins Willem V ontsloeg hem van zijn eed, en een paar maanden vóor 's Vorsten dood keerde B. op aandrang zijner vrienden J^{o}. de Vries e.a. naar Holland terug, vestigde zich te Leiden en liet zich daar twee dagen na zijne landing in Holland, den 28 Maart 1806, weder als student inschrijven. Zijne vrouw kwam eenige maanden later ook aldaar; van hunne kinderen was weldra alleen Julius Willem overgebleven. Reeds waren nieuwe letterkundige werkzaamheden onder gunstige voorteekenen begonnen, toen de kruitramp van 12 Jan. 1807 zijne woning beschadigde en een tijdelijk verblijf te Katwijk te weeg bracht, vanwaar hij te Leiden terugkeerde; hij vertrok naar Den Haag, waar de reeds aangevangen gunstbetooningen van Koning Lodewijk bestendigd werden door de toekenning eener jaarwedde van drie duizend gulden, de opdracht om het nieuwe Wetboek uit het Fransch te vertalen, en in 1809 door de verdubbeling van zijn jaargeld. Als secretaris der tweede klasse van het Kon. Instituut, woonde hij sinds Januari 1809 te Amst., maar de afstand van Koning Lodewijk beroofde den Dichter van alles, en de treurige toestand, daardoor ontstaan, wordt door da Costa zeer te recht ‘de diepte der ellende’ genoemd, waarin vrienden als J^{o}. de Vries en J. Valckenaer hem ook thans trouw ter zijde stonden. De komst van den Souvereinen Vorst bracht hem een geschenk in goud en eene levenslange jaarwedde van 1800 gulden aan; hij verwisselde in 1817 andermaal zijne geboortestad met Leiden. De Koning had B. een professoraat te Amst. toegedacht, zoo niet beloofd; doch twee - doorgaans bij voorkeur ongenoemd geblevene hoogl., Cras en Van Swinden, - voormalige staatkundig andersdenkenden trachtten te voorkomen, dat B. hun ambtgenoot werd en slaagden hierin, wel wetende, dat het gemakkelijker gaat, laster en verdachtmaking ingang te doen vinden, dan op de moeite van een eerlijk onderzoek aan te dringen; het ambt ontging den geleerden man, die nu te Leiden die bijzondere voordrachten, met name in onze historie, ging houden, welke o.a. door Groen van Prinsterer werden gevolgd en de kern der Gesch. des Vaderlands, na zijn dood gedrukt, uitmaken. Andermaal koos hij eene nieuwe woonplaats, thans Haarlem, de laatste, in 1827. Opmerkelijk is zijne onrustigheid, waar hij in dezelfde stad telkens van woning verwisselde. In zijn laatste verblijf aan de Markt te Haarlem - thans door een

weinig in 't oog vallend gedenkteeken aangeduid - verloor hij zijne dichterlijke en trouwe gade. Twintig maanden later overl. hij, den 18 Dec. 1831, door velen miskend, door weinigen gewaardeerd, door enkelen gesteund en geholpen, en gevolgd tot aan zijne rustplaats in Sint-Bavo, waar het dichterlijk, zwaar beproefd echtpaar nedergelegd werd. Beider blijvend gedenkteeken is de uitgave hunner Dichtwerken, te Haarlem bij A.C. Kruseman, 1856-'59, Voor hunne levensgesch. is daarvan het 16e deel merkwaardig: Mr. I. de Costa, De Mensch en de Dichter Willem Bilderdijk. Verder: Bilderdijk. Eene Bijdr. tot zijn Leven en Werken, door Dr. Wap.

Eene bekende verzameling zijner werken bestaat uit 186 boekdeelen, waarin een groot aantal kleinere stukken ter gewone dikte bijeengebrachtzijn; daarbij behooren nog veel verspreide en losgemaakte opstellen en verzen, ook deelen en jaargangen van vervolgwerken met niet herdrukte bijdragen van B., zoodat het beter is voor de kennis van zijn poëtischen arbeid de bovengemelde Haarlemsche uitgave ter hand te nemen. Eenige der voornaamste mogen hier genoemd worden: Elius, Amst. 1785; Napoleon, Ode, 's-Grav. 1806, herdr. 1824; De ziekte der Geleerden, 2 dln., 's-Grav. en Amst. 1807, herdr. 1828, 1848; Odilde, 1808; De ondergang der eerste wereld, I-V zang, Amst. 1820, nieuwe uitg. door da Costa, 1847; Op den moord van den hertog van Enghien, benevens tal van dichtbundels, bewerkingen van buitenl. dichtwerken, tooneelar-

beid, uitg. van Hooft, Huygens, Antonides e.a. Ned. dichters en gelegenheidsstukjes. Van zijne geschr. in proza vinden hier vermelding: Verh. over de geslachten der znw. in de Nederd. taal, Amst., 1805, 2e verm. dr., Amst., 1818; Van het Letterschrift, Rott., 1820; Taal- en dichtk. Verscheidenheden, 4 dln., Rott., 1820; Echte stukken, wegens de uitzetting in 1795, Leid. 1824; Verhandel., ziel-, zeden- en rechtsleer betreffende, Leid., 1821; Geslachtslijst der Nederd. naamw., op stellige taalgronden gevestigd, 2 dln., Amst., 1823; 2e dr. 3 dln., Amst., 1833; Nieuwe Taal- en dichtk. verscheidenh., 4 dln., Rott., 1824-'25; Nederd. Spraakl., 's-Grav., 1826; Korte aanm. op Huidecoper's Proeve, Amst., 1828; Woordenb. voor de Nederd. spelling, 's-Grav., 1829; Beginsels der Woordvorsching, Leeuw., 1831; Nagelaten opstellen, Amst., 1834; Brieven, 5 dln., Rott., 1836-'37; Gesch. des Vaderlands, 13 dln., Amst., 1833-'39; Briefwisseling tusschen W.B. met de Hoogl. H. en H.W. Tydeman, 2 dln., Sneek, 1866-'67; de briefwisseling vermeld in het art. Ten Brummeler Andriesse. Dr. A. de Jager gaf de Nagel. Voorlezingen over de Holl. taal, Arnh., 1875.

[Catharina Rebecca Bilderdijk-Woesthoven]

Bilderdijk-Woesthoven (*Catharina Rebecca*), geb. te Damwoude 25 April 1763, afstammelinge der Asselins en zuster der dichteres Elter-Woesthoven, trouwde met Bilderdijk te Amst. 21 Juni 1785. Bij haar overlijden 1 Mei 1828, is zij aldaar ingeschreven als ‘gedesolveerde vrouw van Johan Liebrecht van Westreenen en eerder gedesolveerd van Willem Bilderdijk.’

Nadat B. haar zijn lijkzang op de in 1782 overl. dichteres De Lannoy den 17 April 1784 had voorgelezen, schr. zij, als ‘Invallende Gedachten’, een volkomen mislukt twaalfregelig rijmpje aan den toenmaals als minnezanger beroemden dichter, en een jaar daarna: De opwekking van Lazarus, Amst., 1785; veel later herdrukt als: Lazarus Opwekking. Ode, door Vrouwe C.R.W., geheel ontdaan van gegr. titel, vignetten en toelichtingen, zelfs in de spelling van Siegenbeek. Haar auteurschap van het gedr. boekje, zooals wij dit kennen, is twijfelachtig.

Hare oudste dochter, den 18 Sept. 1785 gedoopt te 's-Grav. als **Louise Sibille,** dochter van Mr. Willem Bilderdijk en Catharina Rebekka Woesthoven, den 4 April 1808 te Valkenburg gehuwd met den med. dr. W.E. Burckhardt, kreeg na haar overlijden, te Haarlem, 7 Aug. 1832, den naam van ook eene dichteres te zijn, en een sonnet op haar vaders voorlaatsten jaardag werd, met een prozastukje over de cholera ‘voor de vrienden gedrukt’ en daarna in de Gedenkzuil voor W.B. opgenomen.

[Katharina Wilhelmina Bilderdijk-Schweickhardt]

Bilderdijk-Schweickhardt (*Katharina Wilhelmina*), werd geb. 3 Juli 1776 te 's-Grav., van waar zij tien jaar later met hare ouders naar Londen vertrok en in hunne woning op Kerstavond van 1795 Bilderdijk leerde kennen. Deze vestigde zich te Brunswijk; haar vader overl. 8 Juli 1797, weinig dagen vroeger was zij op reis naar B. om diens ‘ballingschap te gaan deelen met alle verder leed.’ Den 15 Juni 1798 werd haar oudste zoon Justus Willem te Berlijn gedoopt: ‘Vater ein Holländer, van Teisterbant’; zij heet voortaan Catharina Wilhelmina van Heusden, en woont te Hildesheim of in de buurt daarvan en wel totdat zij in 1804 te Brunswijk als de echtgenoote van Prof. Teisterbant, genannt B. verschijnt. Met de twee hun overgeblevene kinderen - ook

het jongste stierf spoedig - kwam zij te Leiden terug. Toen telde zij 43 jaren, om voortaan den letterroem van den genialen dichter naar verdienste te deelen, en met voorbeeldige onderworpenheid en grenzenlooze zelfverloochening en toewijding met hem vele levensbezwaren te bestrijden; zij overl. te Haarlem, 16 April 1830.

Werken: In de volgende bundels van haar ‘deelgenoot in Pindus' palmen’: Poëzy, 1803; Treurspelen, 1808 en 1809, waarin Elvire en de vertaling der Iphigenia van Racine; Hollands verlossing, Leid., 1814; Vaderl. uitboezemingen, Leid., 1815; Nieuwe Dichtschakeering, Rott., 1819; Ter naged. van Justus Willem B., Leid., 1819; Afzonderlijk: De Overstrooming, Leid. 1808; Treursp.: Dargo, Amst., 1820; Ramiro, Amst., 1818; Ged. voor kinderen, Haarl.; 1813; De moord te Woerden, Dordr., 1814, Cantate op de zege van Waterloo, Leid., 1817; Gedichten, Rott. 1820; Rodrigo de Goth, 2 dln., Delft, 1824; Jezus lijden, Leid., 1828; Nieuwe ged., Brussel, 1829; Nagel. ged., Leeuw., 1838; verder in verzamelingen, als: Keur van Ned. letteren, in jaarboekjes, enz.

Hare volledige werken zijn te gelijk met die van Bilderdijk te Haarlem uitgegeven, waarin ook hare levensgesch. door I. da Costa voorkomt.

[Justus Billet]

Billet (*Justus*), geb. te Gent in 1592 en aldaar overl. 2 Oct. 1682, bekleedde in zijne geboortestad eene aanzienlijke ambtenaarsbetrekking, en vervaardigde, op last van het gemeentebestuur, een werk getiteld:

Politieboek, dat eene kroniek van Gent en vele bijzonderheden over Vlaanderen, zoowel in proza als poësie, bevat.

[Lodewijk Billiet]

Billiet (*Lodewijk*), 31 Aug. 1826 geb. te Sint-Nicolaas, waar hij schoolopziener is.

Hij schreef: Jubelzang aan Mr. P. Parein ingehuldigd als Burgemeester van St. Ni-

colaes, Sint-Nicolaas, 1855; Drie zangstukken: De moeder des Konings, 's Konings soldaet, 's Konings trommelaer, Leopold de eerste, Koning der Belgen; België's vrijheid, bij de XXVe verjaring van 's Konings inhuldiging, St.-Nic., 1857; Vaderl. zangen, St.-Nic., 1857; Een uitmuntende Belg, St.-Nic., 1858; 29e verjaardag van 's Konings inhuldiging, vaderl. lied, 1860; Philip Verheijen, huldezang, St.-Nic., 1862; Het glas, romance, 1862; De tandentrekker, gedicht, 1862; Bedellied, St.-Nic., 1862; Frans van Borsel in 't Kasteel van Rupelmonde, St.-Nic., 1864; Treurzang, bij het afsterven van Z.K.H. den Hertog van Brabant, Belgies erfprins, Gent, 1869; Mercator, Huldezang, voorgedragen bij de plechtige inhuldiging van Mercator's standbeeld, te Rupelmande, den 14 Mei 1871, St.-Nic., 1871; Over de rhetoricakamer, De Goudbloem van Sint-Nikolaas, Het Geld, en andere Gedichten.

[Paul Jacques Emile Billiet]

Billiet (*Paul Jacques Emile*), geb. te Antw. 14 Febr. 1838, was van 1858 tot 1862 medeopsteller van het dagblad De Grondwet en is sedert 1863 opsteller van het dagblad De Koophandel van Antwerpen. Van 1881 tot 1883 maakte hij deel van den provincialen raad van Antw. Hij begon zijne letterk. loopbaan met vertalingen uit het Fransch en Duitsch en gaf vervolgens versch. romances en liederen uit, als:

Aan mijne Lieve; De Raad eener moeder; De arme dichter; Dauwdropjes en Tranen; Door het Spleetje van 't gordijn; De eerste kus der liefde; Geuzenlied; Wen! De Schipbreuk, koor; Nacht en Morgen, cantate; Egmont en Hoorne; cantate. Verder gaf hij uit: Help u zelven, blijspel in één bedr., Antw.. 1866 (2e dr. 1873); De vergissing. zangspel in één bedrijf, Antw., 1867; Belofte maakt schuld, kluchtspel in één bedrijf, Antw., 1872; Liederik, de rentmeester, zangspel in 3 bedr., Antw., 1875.

[Hijman Binger]

Binger (*Hijman*), geb. te Amst. 23 Maart 1824, studeerde eerst in de geneesk., doch werd door zijn vader, die boekhand. en uitgever was, in diens zaak opgenomen en is thans hoofd der firma Gebrs. Binger.

Hij schreef onder het psd. Grootvader Herman: het Kleinzoontje van Klein-Duimpje, een berijmd vertelsel, Amst. 1853. Verder onder eigen naam: Het lied van de Duinwaterleiding, ter gelegenheid van de onthulling der hoofdfontein op den Dam 27 Aug. 1856, Amst. 1856; 18 Oct. 1867. Vondels standbeeld onthuld. Feestzang, op muziek gezet door G.A. Heinze, Amst., 1867; Gedenkboek der feestviering van het 50-jarig bestaan der Vereeniging ter bevordering van de belangen des boekhandels, 12-14 Aug. 1867, Amst. 1868. Verder eene Dorpsvertelling, in verzen, in Kunst en poëzie, Utr. 1868; Apollo en de Muzen, wedstrijd van liedertafels bij gelegenheid van het 50-jarig feest der Vereen. ter bev. v.d. bel. des boekh., Amst. 1868; Het Meifeest, declamatorium voor de Gala-voorstelling in den Stads-Schouwburg te Amst. in Mei 1874. Bovendien vele gedichten, in verschillende tijdschriften en jaarboekjes verspreid. Binger maakte zich vooral verdienstelijk door de prachtuitgave van Vondels werken, waaraan hij met den bewerker, Mr. J. van Lennep, ijverig heeft gearbeid.

[Johannes Fredericus van Binsbergen]

Binsbergen (*Johannes Fredericus van*), geb. te Rott. 23 Mei 1808, stud. van 1826-'30 te Leiden, werd in 1833 pred. te Schore-en-Vlake, in 1854 op den Hoek bij Neuzen, en woont sedert Nov. 1886 als emeritus te Neuzen.

Hij schr.: Korte geschiedenis der kerkelijke gemeenten van Schore-en-Vlake op Zuid-Beveland, Zieriksee, 1845; Een drietal verhalen, uitgegeven ten voordeele van Nederlandsch Mettray bij Zutphen, Schoonhoven, 1851. Van hem en zijne echtgenoote, geb. **Mina Costerman**. (psd. Mina), verschenen veel vertalingen in tijdschriften.

(Nagtglas, Levensber. v. Zeeuwen.)

[Willem Bisschop]

Bisschop (*Willem*), geb. te 's-Grav. 12 Nov. 1827, werd van het Haagsche gymn. bevorderd tot de acad. lessen, stud. in de lett. te Leiden, prom. aldaar 27 Mei 1851, onderwees de klassieke talen aan het inst. Schoonoord bij Rijswijk, werd in 1853 leeraar aan het gymn. te Dordrecht, doceerde er tot 1861, Gesch. en Nederl. taal, ging toen naar 't gymn. te Leiden, werd van 1 Sept. 1867 tot 15 Oct. '71 leeraar aan de rijks hbs. te Leeuw. en is sedert dir. der hbs. te Delft.

Hij bewerkte een nieuwen druk van het Handwoordenboek voor de spelling der Holl. taal, door P. Weiland. Dord. 1857; schr.: Justus van Effen, geschetst in zijn leven en werken, Utr. 1859 (bekroond antwoord bij het Utr. Gen.); De woelingen der Leycestersche partij binnen Leiden, 1586-'87, Leiden 1867 (programma van het Leidsch gymn.); De slag bij Heiligerlee, eene voorlezing, Leeuw. 1868; Keur uit de gedichten van Tollens, Leeuw. 1868. Met Eelcoo Verwijs gaf hij uit: Gedichten van Willem van Hildegaersberch, 's-Grav. 1870. Voorts kleinere stukken in De Taalgids, Konst- en Letterbode, De Jager's Archief en Hand. Mij. Ned. Letterk.

[Alexander Blanckaert]

Blanckaert (*Alexander*), een Gentenaar, die in 1548 te Keulen eene Nederduitsche vertaling van den Bijbel uitgaf, overleed 31 Dec. 1555.

[Leendert Blankenbijl]

Blankenbijl (*Leendert*), werd 10 Mei 1798 te Rotterdam geb.; zijn vader, dien hij

spoedig verloor, was daar onderwijzer, wiens school in handen van een stiefvader kwam, die weder 1813 weduwnaar werd. De door een zeer gebrekkigen gang van veel uitzichten beroofde knaap werd daarna een paar jaar opgeleid door den bekenden ‘meester’ Mensing van de dep. school, en zonder eenige bevoegdheid te bezitten, aangesteld te Maria-Hoorebeeke, waar hij o.a. de strijdvaardige troepen, die de veldslagen van Juni 1815 gingen leveren, met kerkelijke toespraken stichtte; een paar jaar later onderrichtte hij de bezetting van Oudenaarde. Om in zijn vaderland examen te kunnen doen, moest hij eerst eenigen tijd als ondermeester zijn burgerrecht herwinnen, daar men hem als vreemdeling beschouwde. Na een jaar lang de school te Ooltgensplaat waargenomen te hebben, deed hij in 1819 en '20 de noodige examens, bestuurde te Zevenbergen het hollandsche gedeelte der ‘fransche’ school en werd, eerst voorloopig, daarna in 1820 definitief onderwijzer te Drimmelen. Hier ontstond een instituut, voornamelijk van mathematische richting, waarin verscheidene leerlingen tot mannen van aanzienlijken wetenschappelijken en maatschappelijken rang zijn gevormd. In 1853 werd hem het beheer van het stedelijke instituut te Geertruidenberg opgedragen, waarin hij tot 1858 werkzaam was, en vanwaar hij in 1859 met zijn schoonzoon en opvolger, den heer H. Stoel naar Kampen vertrok, waar hij overl. 18 Aug. 1877. Hij is zijn vak tot eere, en velen tot zegen geweest en blijft voor zijne dankbare vrienden eene zeldzame, invloedrijke persoonlijkheid.

In zorgvolle dagen, bij eene thans ondenkbare bezoldiging - feitelijk van *ƒ*121.30 's jaars - arbeidde hij voor de pers, corrigeerde drukproeven en bewerkte nieuwe uitgaven van schoolboeken voor Noman te Zalt-Bommel, die destijds daarvoor de bekende man was, schreef een vertaalboek naar eene nieuwe wijze voor 't fransch: Mélanges de litt. et de morale, 4 st., tusschen 1838 en '59 meermalen gedrukt; vertaalde, en dat met ongewone nauwgezetheid, Maria de Médicis, en Robert-le-Magnifique, van Lottin de Laval, Dordr. 1837. Opmerkelijk, als de meeningen van een kundigen en scherpzinnigen tijdgenoot, zijn de aant. van B. op zijne vertolking van de Souvenirs personnels par De-Potter, als ‘De Belgische Omwenteling, 1828-1839,’ verschenen te Dordr., 1839 en '40.

[Joan Leonardsz Blasius]

Blasius (*Joan Leonardsz*), werd 13 April 1639 geb., waarschijnlijk te Leiden, doch is daar niet als gedoopt vermeld en was jongere broeder van den Amst. hoogl. in de geneeskunde, Gerard Blasius. In 1655 werd hij te Leiden student in de medicijnen en rechten, in 1659 te Amst., en 28 Mei 1660 promoveerde hij te Leiden in de rechten op een proefschrift over de Lex Julia de adulteriis. Eerst zette hij zich te Leiden als advocaat neder, later te Amst., waar hij in Dec. 1662 huwde met Maria Wiebouts, de Celestine zijner zangen, eene erfdochter van Antwerpsche afkomst, die zeer gegoed was in De Beemster. Van 1670 tot 1672, het jaar, waarin hij moet overleden zijn, bekleedde hij het regentschap van den Amst. schouwburg, doch als zoodanig werd hij in een heftigen strijd gewikkeld met het Kunstgenootschap Nil Volentibus Arduum, dat zijne laatste drie tooneelstukken narijmde en critiseerde.

Hij schreef: Geslachtboom der Goden en Godinnen, waarachter bijgevoegde Mengeldichten, Leiden 1661; Fidamants Kusjes, Minnewijsen en Bijrijmen aan Celestijne, Amst. 1663; Heilige Gedachten over het avondmaal onses Heeren (naar 't Lat. van R. Kenchenius) met noch andere Bijbelstof, Amst. 1665, benevens zes

tooneelstukken: De edelmoedige vijanden, blijsp. naar Scarron, Amst. 1659, 3e dr. Amst. 1671; Lysander en Kaliste, blijeind tr. eerste deel, vertoond 1660, uitg. Amst. 1663; Lysander en Kaliste, tweede deel, Amst. 1663; Dubbel en Enkkel, blijsp. naar Plautus, Amst. 1670; Het huwelijk van Oroondate en Statira, blijeind tr. naar het Fransch, Amst. 1670; De malle wedding, blijsp. naar Boisrobert, Amst. 1671.

(J. te Winkel. Bladz. uit de Gesch. der Ned. Letterk. Haarlem, 1881.)

[Pieter Bleeker]

Bleeker (*Pieter*), geb. te Zaandam 10 Juli 1819, ging als off. van gezondheid naar Indië, doorliep alle rangen tot dien van kolonel, en trad te Batavia op als redacteur van het Tijdschrift voor Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, en als hoofdredacteur van het Tijdschrift der Natuurk. vereeniging, welke redacties hij tot 1858 waarnam, Hij repatriëerde in 1860. Na zijn ontslag gevraagd te hebben, ging hij eerst te Leiden, daarna te 's-Hage wonen, waar hij 24 Jan. 1878 overl. als Staatsraad in buitengewonen dienst.

Behalve vele (210) ichthyologische werken en bijdragen in Indische tijdschr., in De Gids, het Tijdschrift van Ned.-Indië, en in de Werken der Acad. van wetensch., beschreef hij eene met den Gouv. Gen. Duymaer van Twist gedane: Reize door de Minahassa en den Molukschen Archipel enz., 2 dln., Batavia 1857.

[Stanislas Peter Alexander Blereau]

Blereau (*Stanislas Peter Alexander*), geb. te Antw. 31 Maart 1814, was notaris te Capellen en toen hij van zijn ambt had afgezien, vestigde hij zich weder in zijne geboortestad, waar hij overl. 13 Mei 1877.

Hij gaf met de Laet en Conscience de Noordstar uit, in welk tijdschr. hij plaatste: Moed en geduld, 1840; De dood van Filips de Tweede, phantastisch tafereel, 1840; Eene zedenschets, 1841: Het geluk eener Koningin, een historisch verhael, 1841; De dooden spreken niet meer, verhael (1669), 1842. Verder schreef hij: De echte Sinjoor, in den Muzenalmanak van 1843, en De slag van Austruweel in de Vlaamsche Letterbode van 1844.

[François le Bleu]

Bleu (*François le*), 1 Jan. 1631 als Leidenaar 11 jaar oud en 15 Febr. 1655 weder als 35-jarig ingeborene dier stad, aldaar tot de Acad. studiën ingeschreven, droeg aan den dichter Jacob Cats, als curator der Leidsche Universiteit en aan den dichter Const. Huyghens, als secretaris des Prinsen van Oranje, een bundel gedichten op waarvan de algemeene titel is:

Minnevlam, brandende in 't herte van Thyrsis, om de schoone Amaril, en wordt vervolgd met Mengeldichten en veelderhande slach van gedichten, Leiden 1642, 2e dr. Amst. 1659.

[Mr. Dirck van Bleyswijck Evertszoon]

Bleyswijck Evertszoon (*Mr. Dirck van*), geb. te Delft 28 Dec. 1639, begon zijne studiën te Leiden, 24 April 1659 en deelt mede, dat hij die te Utr. heeft ‘voltrocken’; hij doorreisde ons land, doch werd door eene zware ziekte belet buitenslands te gaan om zich in 't gebruik der Fransche taal te oefenen, schreef in den tijd zijner herstelling het hieronder vermelde werk, was daarna drie jaren afwezig, en werd na zijne terugkomst lid der Delftsche regeering, was, daarin sedert 1671 benoemd, Raad, Schepen en Burgemeester, doch geen Secretaris, totdat hij in het voorjaar van 1681 gecommitteerd werd in de Admiraliteit van Zeeland, doch reeds 11 Sept. 1681 te Middelb. overl. en te Delft begraven werd.

Zijn verdienstelijke ‘eerste pennevrucht’ is: Beschryvinge der Stad Delft, Delft, 1667. De Delftsche uitgever Reinier Boitet kwam op het denkbeeld eener nieuwe uitgave, wist daartoe de belangstelling te winnen van ‘liefhebbers,’ vond onder deze ‘een ervaren kenner,’ en hieruit ontstond de foliant, in 1729 bij Boitet uitgegeven, die bij verkorting naar hem genoemd, weldra als zijn werk is beschouwd en later door minder geoefenden, als eene verbeterde en gezaghebbende stadsbeschrijving is aangemerkt.

[Francis Jozef Blieck]

Blieck (*Francis Jozef*), geb. 24 Dec. 1805 te Werwick (West-Vlaanderen), was van 17 Jan. 1842 tot 4 Aug. 1857 notaris te Iseghem en daarna te Beveren. Den 21 April 1858 nam hij aldaar zijn ontslag, om op zijne rust te gaan leven te Iseghem. Sedert 1862 woonde hij in zijne geboorteplaats, alwaar hij overleed 28 April 1880.

Hij schreef: De triomf der nationale onafhankelijkheid. Het lot des vaderlands, dichtstuk te Brussel bekroond in Sept. 1834, Kortrijk l834; De knagingen van een boos geweten, bekroond met den gouden eerpenning door de Koninklyke Maetschappy van vaderlandsche tael en dichtkunde te Oostende, Kortrijk, 1836; Mengelpoëzy, 1e

deel, Kortrijk 1839, 2e deel, Roeselare, 1850, en 3e deel, 1863; Proeve van vertaling in vrye dichtmaet van het Psalmboek, Antw., 1854; Geschiedenis der Werwicksche rederykkamer oudtyds genaemd ‘Drooghers’ Roeselare, 1856; Lentetuiltje, met biographische aenteekeningen, Werwick, 1873.

[Hendrik Blink]

Blink (*Hendrik*), geb. 12 Febr. 1852 te De Wijk bij Meppel. Na aanvankelijk voor landbouwer bestemd te zijn, besloot hij op 23-jarigen leeftijd, uit liefde voor de studie, zich aan het onderwijs te wijden en bezocht met dit doel de normaalschool te Meppel. Binnen eenige maanden legde hij examen af voor hulponderwijzer te Assen, 1 Oct. 1875 en was als zoodanig te Meppel werkzaam, vanwaar hij na ruim een jaar naar Arnhem vertrok, om er in gelijke betrekking werkzaam te zijn. Hier legde hij examen af voor hoofdonderwijzer, 1 April 1877 en vervolgens voor het Middelbaar onderwijs in de Aardrijkskunde, 9 Nov. 1878. Daarna was hij eenige jaren als leeraar bij het M.O. werkzaam, eerst te Harlingen en vervolgens te Rotterdam, en legde intusschen nog de middelbare examens af voor Staathuishoudkunde, voor Staatsinrichting en voor Geschiedenis. In Maart 1884 legde hij zijne betrekking neder en wijdde zich sedert geheel aan de studie. Eerst schreef hij in 1884: ‘Onze Aarde’, handboek der Natuurkundige aardrijkskunde, en in 1885 Onze Planeet, grondbeginselen der wis- en natuurkundige aardrijkskunde. Daarna vertrok hij naar het buitenland ten einde den stand der geographische studiën aldaar te leeren kennen. Met dit doel vertoefde hij eerst te Parijs en vervolgens te Straatsburg, waar hij onder prof. Gerland werkte en in 1885 promoveerde tot Doctor in de philosophie. Sedert legt hij zich bijna uitsluitend op de studie der geographie toe en tracht haar zoowel in wetenschappelijken zin vooruit te brengen als voor het volk populair te maken. De oprichting van eene sectie voor geologie en physische geographie bij het eerste Natuur- en Geneeskundig Congres, te Amst. in 1887 gehouden, was aan zijn bemoeiingen te danken.

Behalve genoemde werken schreef hij: Het weer en de weervoorspellingen voor het volk verklaard, Amst., 1886; De Aarde

en hare Bewoners. Handleiding bij het onderwijs in de aardrijkskunde, Gron. 1886; De geographie als wetenschap, (Vragen des tijds 1886); Bernhard Varenius, de grondlegger der wetenschappelijke geographie, (Tijdschr. Aardr. Gen. 1886); Van hemel en aarde, wis- en natuurkundige aardrijkskunde voor de volksschool, Amst. 1887; Wind- und Meeresströmungen im Gebiet der kleinen Sunda-inseln, (Beiträge zur Geophysik, Stuttg. 1887, vroeger als dissertatie verschenen); Der Rheinstrom in Holland, (Forschungen zur deutschen Landes- und Volkskunde, 1888, gaat ter perse; Nederland en zijne Bewoners, handboek der aardrijkskunde en volkenkunde van Nederland, 1888, (Twee afl. zijn verschenen, Amst.); Stanley en het Donkere Werelddeel, een volksboek, Amst. 1887. Het tijdschrift Vragen van den Dag werd in 1886 door hem opgericht en wordt nadat hij eerst met den heer A. Winkler Prins de redactie voerde, sedert 1887 alleen door hem geredigeerd. Verder verschenen artikelen in onderscheidene tijdschriften van zijne hand.

[Bruno Block]

Block (*Bruno*), geb. 20 Febr. 1828 te Gent, waar hij eerst onderwijzer aan de stadsschool en daarna leeraar aan de Middelbare school was, is thans kantonale schoolopziener van Ledeberg en leeraar van Nederlandsche voordracht bij het conservatorium van Gent.

Hij schreef: Jan Hyoens, historisch drama in 4 bedrijven, Gent, 1849; Oorspronkelijke samenspraken en tooneelstukjes voor prijsuitdeelingen, Gent, 1853; Springt niet verder dan uw stok lang is, blijspel met zang in één bedr., Brussel, 1853; De ouders, tooneelspel in 3 bedr., Antw. 1866; De zoon die zijn vader onthooft, historisch drama in 5 bedr., Gent, 1866; Dry honden aan een been, blijspel met zang in 1 bedr., Antw. 1867; Eene zuster, drama in 4 bedr.. Gent, 1867; De modeziekte, tooneelspel in 2 bedr., Gent, 1867; Een man van eer, drama in 1 bedr., Antw. 1868; Over eenige dwalingen en veroordeelen bij het volk (voordracht), Gent, 1868; Mijnheer Rijkzucht, blijsp. met zang in 1 bedr., Antw. 1868; De jonge lieden, tooneelspel in 4 bedr., Antw. 1868; Zielenadel, tooneelsp. in 1 bedr., (met Paul van Elen) Antw. 1869; Over den Tabak (voordracht), Gent, 1869; Lodewijk van Nevers, historisch drama in 3 bedr., Antw. 1870; De witte kaproenen, hist. drama in 5 bedr., Antw. 1870; Bijvoegsel aan het tooneelstuk: De witte kaproenen, Antw. 1870; Nijd en hoegmoed, tooneelsp. in 4 bedr. (met Paul van Elen), Antw. 1871; Het sparen tooneelsp. in 1 bedr. voor meisjes, Gent, 1872; De stiefdochter, tooneelspel in 4 bedr. (met Paul van Elen), Antw. 1872; Typen, tooneelspel in 3 bedr., Gent, 1874; Het Geld en de Mode, blijsp. in 1 bedr., Gent 1875; De Koopman van Antwerpen, drama in 4 bedrijven naar den roman van H. Conscience, Gent, 1878; De twee vondelingen, drama in 5 bedr., Gent, 1878; Liefde tot orde, (voordracht), Gent, 1879; De zonder Naam niet zonder Hart, gelegenheidstukje in 1 bedr., Gent, 1881.

[Johannes Adrianus Block]

Block (*Johannes Adrianus*), van Schoonhoven geboortig, werd 7 April 1751 stud. te Utr. en was med. dr. in zijne geboorteplaats en daar sedert 1756 in de regeering, gelijk zijn vader geweest was; hij bewerkte het hs. van H. van Berkum, door de

uitgevers De Vrij aangekocht en gaf dat uit, zooals op het art. van den samensteller is gezegd, als Beschr. v. Schoonh., Gouda, 1762.

[Jozef Willem de Block]

Block (*Jozef Willem de*), geb. te Hal, in Brabant, 6 Maart 1806, studeerde in de geneeskunde en werd hoogl. in dat vak aan de Gentsche Hoogeschool. Later werd hij burgemeester van Bouchoute; hij was lid van den Senaat, waar hij dikwijls in de bres sprong om de Vlaamsche belangen en de Nederl. taal te verdedigen. Behalve een geneeskundig werk over de cholera schreef hij veel artikelen in dagbladen en tijdschr. Hij overl. te Gent 8 Aug. 1862.

[Jozef Blockhuys]

Blockhuys (*Jozef*), op 3 Mei 1825 te Vorselaar geb., studeerde aan de Normaal-school van Lier en was te Schaarbeek onderwijzer tot 1864, toen hij opsteller werd van het Antwerpsche dagbl. De Koophandel, dat hij in 1866 verliet, om te Antwerpen handelaar te worden en sedert 19 April 1887 is hij klerk der stadsbibliotheek van Antwerpen. Blockhuys was ook opsteller van het tijdschr. De Toekomst en van het weekblad De Klauwaart.

Hij schreef of vertaalde eenige werken over opvoed- en onderwijskunde en leverde: Een bundel splinternieuwe tooneelstukken voor kinderen, en die grooten ook nuttige lezingen zullen verschaffen, Brussel, 1862; De mislukte patriot, Diest, 1865; Te laat! Diest, 1865; Vijf-en-twintig liederen, Dendermonde, 1866; De Lintworm met zeven koppen, Denderm., 1868; Over opvoeding en onderwijs, door J.H. Ris, met aanmerkingen, Antw., 1868; Een bundel liederen, Antw., 1870; De oorlog, gedicht, Antw., 1870; Geloof en liefde, Antw., 1880.

[Hendrik Bloemaart]

Bloemaart (*Hendrik*), zoon van den schilder Abraham Bloemaart, geb. c. 1601 te Utrecht, beoefende er de schilder- en dichtkunst en overl. er 30 Dec. 1672.

Van hem verschenen: Den getrouwen herder. Herdersch bly-eyndende truerspel, van Gio. Bapt. Guarini, op nieuws uit het Ital. vertaald en gerijmd, Utr., 1650, en Hanni-

bal, den manhaften veld overste triomfeerende, in de stadt Capua, uit het Ital. vert., Utr. 1670.

[Petrus Johannes Blok]

Blok (*Petrus Johannes*), geb. 10 Jan. 1855 te Helder, stud. en prom. in de letteren te Leiden, was van 1879-'84 leeraar aan het Gymnasium te Leiden, en is sedert Juni 1884 hoogl. te Groningen.

Hij schreef: Een Hollandsche stad in de Middeleeuwen, 's-Hage, 1883; Een Hollandsche stad onder de Bourgondisch-Oostenrijksche heerschappij, 's-Hage, 1884; Het doel van de beoefening der geschiedenis (redevoering) 's-Hage, 1884; Correspondentie van Lod. van Nassau (Hist. Gen.), Utrecht, 1888; Verslagen van buitenl. reizen, 's-Hage, 1888, en verder talrijke stukken in Bijdragen van Nijhoff, Ned. Spectator, enz.

[Abraham Hermanus Blom]

Blom (*Abraham Hermanus*), geb. te Rott. 16 Jan. 1815, stud. en prom. in de theol. te Leiden, werd in 1841 pred. te 't Woud en in 1845 te Dordrecht, waar hij in 1866 emeritus werd en bleef wonen.

Behalve een groot aantal preeken en godsd. werkjes, meestal van exegetischen aard, schr. hij in het Bijbelsch woordenboek voor het Christelijk gezin, Amst., 1812-'19 de helft der artikelen betreffende de Biografie van het Oude Testament, en van de letters. H tot Z de meeste artikels van geographischen inhoud. Verder werkte hij mede aan de Synodale vertaling van het N. Testam., 1868.

[Cornelis Blom]

Blom (*Cornelis*), geb. te Woubrugge 2 Febr. 1712, stond in 1740 als pred. te Zieriksee en werd van daar vier jaren later naar Leeuwarden beroepen, waar hij rustig had kunnen leven, zoo zijn ijver voor de rechtzinnigheid der kerk hem niet tot schrijven verleid had. Bij gelegenheid dat de beroemde hoogl. L.C. Valckenaar eene Lat. oratie hield over de voormalige en hedendaagsche verandering der Ned. zaken, gordde zich Ds. Blom ten strijde en schreef een berijmd paskwil: Veldbloemen met een prikneusje daaronder aan Momus gestroyd in en buyten de Academiekerk te Franequer, 1749. Valckenaar antwoordde niets op dat geschrijf, doch anderen deden dit wel, waarop hij een tweede stuk in proza liet volgen: Bericht wegens mijne onnozele Veldbloemen, waarop nog een Tweede Bericht. De twist liep met een vermaning van de klassikale vergadering ten einde. In 1763 wikkelde hij zich weer in moeilijkheden bij het beroepen van een predikant, waarin hij zich onbetamelijk uitliet tegen de Vroedschap en tot eene geldboete, met schorsing van dienst, werd verwezen. Hij overl. te Leeuw. 28 Sept. 1780.

(Van der Aa, B. 654 en Eekhoff, Biblioth. v. Leeuwarden, bl. 19, 167, 231.)

[Jan Gelinde van Blom]

Blom (*Jan Gelinde van*), geb. te Harlingen 2 Jan. 1796, was notaris te Dragten en overl. er 29 April 1871.

Hij schreef: De opkomst van het vlek Dragten in de prov. Friesland, vermeerderd met geschiedk. aanteekeningen en bijlagen, Leeuw., 1840; Proeve van het Harmonische in de Friesche dichtkunst, Leeuw., 1840; Blommekoerke oanbean van syn lanzljue, Dokk., 1869. In De Vrye Fries verschenen zijn gedichten: De Reedrijder, Woltet fen Snelle-Je, Ljaecht.

[Johan Blomhert]

Blomhert (*Johan*), geb. te Zalt-Bommel in 1694, stud. te Utrecht en prom. te Leid., werd in 1718 pred. te Haaften en in 1737 te Kuik, waar hij overl. 25 Dec. 1738.

Hij schreef: De geschiedenissen van het Vereenigdt Nederlandt zedert desselfs eerste opkomst tot op deese onse dagen, hoe 't selve verlost, verhoogt en bewaert is door wonderen van Gods voorzienigheit onder 't Bestuur der Princen van Oranje en Nassauw enz. Utrecht 1735, 6e dr. 1750. Adr. Rotterdam gaf er een vervolg op, Amst. 1753. terwijl een andere voorzetting in beteren vorm doch naamloos uitgegeven, Amst. 1752, aan Pieter Le Clercq, wordt toegekend.

[Jonkheer Philip Marie Blommaert]

Blommaert (*Jonkheer Philip Marie*), geb. te Gent 27 Aug. 1809, overl. aldaar 14 Aug. 1871, prom. ten jare 1829 in de rechten, en zette zich te Gent neder na eene reis door Duitschland en Italië gemaakt te hebben. Hij bekleedde in zijne vaderstad onderscheidene aanzienlijke betrekkingen, en was een der oprichters van het gezelschap de Vlaamsche Bibliophilen.

Hij schreef: Aenmerkingen over de verwaerlozing der Nederduitsche tael, Gent, 1832; Landtael van Belgie, Gent, 1834; Liederik de Buck, in drie zangen, Gent, 1834; Theophilus, gedicht der XIV eeuw, gevolgd door drie andere gedichten van hetzelfde tijdvak, Gent, 1836 en 2e uitgave 1858; Beknopte geschiedenis der kamers van Rhetorica te Gent, Gent, 1838; Oudvlaemsche gedichten der XII, XIII en XIV eeuwen, Deel I, 1838; II 1841, III 1851, allen te Gent; Vlaemsche kronyk of dagregister van al hetgene gedenkweerdig voorgevallen is binnen de stad Gent, sedert 15 July 1566 tot 15 Juny 1585, onderhouden in 't Latijn, door Ph. de Kempenare, overgezet door J.P. van Male pastoor van Bovekerke, thans voor de eerste mael uitgegeven door Ph. Blommaert, Gent, 1839; Kronyk van Vlaenderen van 't jaer 580 tot 1647, uitgegeven door Ph. Blommaert en C.P. Serrure; Het beleg van Gent ten jare 965. Het beclach van joncheer Jan van Hembyze, gedicht der XVI eeuw, 1839; deze drie werken werden door de Vlaamsche

Bibliophilen uitgegeven; Gedichten van Jacob van Zevecote, voor de eerste mael verzameld uitgegeven, Gent, 1840; Over de ambachtgilden of neringen te Gent, Gent, 1840; Het leven van Philippus den Stauten, hertoch van Borgonien, ende van Margarita van Male, Gravinne van Vlaenderen, byeenvergadert uyt verscheyden gheloofweerdighe autheurs ende aude geschreven memorien ende monumenten, door Broeder Bernaert De Jonghe, Priester predicheer van het convent van Ghent, Gent, 1841; Het leven van Joannes den Onbevreesden, hertoch van Borgonien, Graef van Vlaenderen, byeen vergadert uyt verscheyden geloofweerdighe autheurs ende aude geschreven memorien ende monumenten, door Broeder Bernaert De Jonghe, Priester predicheer van het convent van Ghent, Gent, 1841; Knopjes en bloemen, Liederen en andere kleine gedichten, in den hoogen nederduitschen tongval, ter vergelijking beider nevens elkander gesteld. Nevens eenige bemerkingen over verscheidenheiden derzelve door B. en Van Vogt, Gent, 1842; Iwein van Aelst, (1128) Gent, 1842; Leven van St. Amand, patroon der Nederlanden, dichtwerk der XIVe eeuw van Gillis de Wevel, Gent, 1842-3; Der Vrouwen-heimelijkheid, Gent; De Grimbergsche oorlog, ridderdicht uit de XIVe eeuw (met C.P. Serrure), Gent, 1852-4; Geschiedenis der rederijkkamer de Fonteine te Gent gesticht den 9 Dec. 1448, Gent, 1847; Aloude geschiedenis der Belgen of Nederduitschers, Gent, 1849; Einhard, Leven en wandel van keizer Karel de Groote. Voor de eerste mael in het Nederduitsch uitgegeven door Ph. B., Antw. 1849; Beschrijvinghe van hetghene dat vertoocht wierdt ter incomste van d'exellentie des princen van Oraengien binnen der stede van Ghendt, den XXIX Decembris 1577, Gent, 1852; Volu-Spa of voorzegging der Priesterin, Antw. 1851; Hilda, Antw. 1852; Gedichten, Gent, 1853; Levensschets van Lucas d'Heere, kunstschilder te Gent (XVI eeuw), Gent, 1853; Chronologische handleiding van de geschiedenis der Nedersaksische letterk. Borgerhout, 1855; Petrarcha's reis naer België, Gent, 1855; Nederl. begravingswijze en grafsteden, Gent, 1857; Dietsche Lucidarius, Leerdicht der XIVe eeuw, Gent, 1858; Graf- en gedenkstukken der provincie Oost-Vlaanderen, Gent, 1856-67. De Nederduitsche schrijvers van Gent, Gent, 1861; De Vlaemsche tael in zaken van bestuer, Gent (z.J.) Gewoonten, vrijheden en privilegiën der stad Sint Truyen, Gent (z.J.); Politieke balladen refereinen, liederen en spotgedichten der XVIe eeuw, Gent (z.J).

[Mr. Valentijn Jan Blondeel]

Blondeel (*Mr. Valentijn Jan*), stud. sedert 1741 te Utrecht en prom. er in 1745 op eene diss. De Legibus. Bij die promotie beleedigde hij de theologische faculteit, waarvan hooggaande onaangenaamheden, zelfs ontburgering het gevolg waren. In 1751 werd hij weder burger. Hij bezorgde de zeer gewaardeerde 7e uitgaaf van H. van der Vorm's verhandeling over het Versterfregt, Amst. 1774 en gaf:

Beschrijving der stad Utrecht, behelzende derzelver opkomst en voornaamste lotgevallen, Utr. 1757.

(Voorrede dier Beschrijving, XI-L.)

[Hendrik Blontrock]

Blontrock (*Hendrik*), geb. 25 Nov. 1836 te Leke, in West-Vlaand., vestigde zich als onderwijzer te Laken en gaf in het licht:

Beleg en verovering des kasteels van Antwerpen, Brussel, 1876. Hij is medewerker aan onderscheiden tijdschriften.

[Carl Ludwig Blume]

Blume (*Carl Ludwig*), geb. te Brunswijk 29 Juni 1789, was hoogl. en directeur van 's Rijks herbarium te Leid. en stierf aldaar 3 Febr. 1862.

Behalve vele Botanische werken (meestal in het duitsch), o.a. Flora Javae schreef hij met D.J. Veegens het tijdschrift: De Indische bij, ter bevordering van de kennis der Nederl. volksplantingen en derzelver belangen, Leiden 1842-'44, 4 stn.; Bijdragen tot de kennis van het landschap Bantam mitsgaders tot de kennis van de Bandonis, een Sundaschen volksstam.

[Abraham Blussé]

Blussé (*Abraham*), geb. te Dordrecht 16 Febr. 1726, waar hij de stichter was der bekende boekhandelaarsfirma van dien naam en 4 Febr. 1808 overl.

Behalve eenige gelegenheidsgedichten, die onder den titel van Herders- en Veldzangen en onder dien van Huwelijkszangen verschenen, plaatste hij zes gedichten in de Proeve van Zedepoëzy van 't Dordsche genootschap Concordia et labore; Veezorg, herdersklacht over de runderpest, 1755; De opstanding en het laatste oordeel, in de Werken van 't Haagsche gen.: Kunstliefde spaart geen vlijt, 1774; De beste opvoeding der jeugd en Bespiegelingen bij een onweder, 1776; Eerspoor aan de Nederlanders ter verdediging van hunne Vrijheid en Zeevaardije, 1781, ook te vinden in de Lauwerbladen van de zonen der vrijheid, waarin mede geplaatst zijn: Tafereel van Vaderlandsliefde en Menschenmin en Dordrechts Burgerij aan hare Regeerders. Voorts gaf hij uit: Iets dichtmatigs, 1784; Jubelzang van het Dordsche genootschap: Lust tot zingen, 1797; Drie godsd. verhandelingen en ged., 1800; Proeve van Gereform. kerkgezangen, 1804; Mozes. Zegelied, 1806.

[Leonard Lodewijk de Bo]

Bo (*Leonard Lodewijk de*), geb. te Beveren op de Leie, in West-Vl., 27 Sept. 1826, stud. aan het college te Thielt en genoot daarna in het groot seminarie van Brugge zijne opleiding voor den geestelijken stand. Ten jare 1851 werd hij tot priester gewijd. Gedurende een twintigtal jaren was hij prof. in de Rhetorika aan het Sint-Lodewijkscollege te Brugge. Vervolgens was hij pastoor te Everdinghe, te Ruisselede, en te Poperinge overl. hij als pastoor-deken 25 Aug. 1885.

Behalve een paar Fransche werken' schreef hij: Pie IX in 1862, Gent 1862; De Moedertaal, Gent, 1864; Kleine nederduitsche spraakkunst voor Vlamingen, Brugge, 1869 en 1874; Westvlaamsch Idioticon, Brugge, 1870-'73; Gedichten, Brugge, 1874; Beschrijving van een uitmuntend mirakel, geschied te Poperinghe den 14 Maart 1479, aangaande een misdragen kind, dat na drie dagen begraven geweest te zijn, den vierden dag het leven en het H. doopsel ontving, enz., Poperinge, 1879; herdruk van een oud boek door de Bo overzien en verbeterd. De Bo leverde bijdragen in De Katholijke Zondag, in Rond den Heerd, in De Toekomst en in de Handelingen der gilde van Sinte-Luitgaorde, waarin twee redevoeringen van hem voorkomen. 1o. Over de dialectische woorden en wendingen die burgerrecht in de schrijvende taal verdienen, en 2o. Waarom er geene eloquentie in het letterkundig Nederlandsch is, Brugge, 1874 en 1875. Na zijn dood verscheen: Deken de Bo's Kruidwoordenboek. Bewrocht en uitgeg. door Joseph Iamijn, Gent, 1888.

[Eugène Ignace Albert Bochart]

Bochart (*Eugène Ignace Albert*), geb. te Oostende 15 Aug. 1819, was schoenmaker te Brussel, waar hij lid van den gemeenteraad werd en 5 Mei 1877 overl.

Hij schreef een menigte werken in het Fransch, zoowel in proza als poëzie, en in het Nederlandsch: Vaderlandsche perels der Belgische jeugd, Brussel, 1859; Volksvoordracht gegeven te Antwerpen, 30 Mei 1870, Brussel, 1870.

[Mr. François van Bochoven]

Bochoven (*Mr. François van*), geb. te 's-Grav. in 1651, stud. te Leiden sinds 1694, werd advocaat te Dordrecht en overl. er 4 Juli 1733.

Schreef eenige verzen in een stichtelijk liederenboek getiteld: Een bundeltje uitgekipte Geestelijke Gezangen, 4e dr. Dev. 1721; plaatste in de Nederd. en Lat. keurdichten: Uitvaart van Johan Halling, in zijn leven burgemeester en raad van Dordr.; verder Lijkgedachtenis op Johan van Broekhuizen, achter diens gedichten. Zijne nagelaten stichtelijke gedichten met de daarachter gevoegde Epitheta of Eernamen van God, verschenen te Amst. 1734.

[Dominicus Bockx]

Bockx (*Dominicus*), geboortig van Antwerpen, stierf in 1674 als monnik in de abdij van St. Bernard.

Zijne werken kwamen uit onder den titel: Gedichten, in onderscheiden deelen, en bevatten onder anderen: Uitleggingen over de zedelycke Koppeldichten aen Cato toegeeygent.

[L. Bocquaert]

Bocquaert (*L.*), onderwijzer te Hansbeke, in Oost-Vlaanderen.

Schreef: Sint-Niklaasavond, gevolgd van Rozeken en Mietje, Gent, 1880.

[Mr. Pieter Boddaert]

Boddaert (*Mr. Pieter*), geb. te Middelburg 6 Juli 1694, president in het hof van Vlaanderen aldaar, waar hij 27 Jan. 1759 overl.

Hij schreef met J. Steengracht en P. de la Ruë: Dichtlievende Tijdkortingen, bestaande in gedichten van verscheide stoffe en rymtrant, 2 dln., Leiden 1717-'18; een vertaling van Crebillons Atreus en Thyestes, in 't zelfde jaar (met de la Ruë). Afzonderlijk van hem verschenen: Stichtelijke Gedichten, 1e deel, Middelb. 1726, 1730, 1735, 2e deel, Middelb. 1731, 3e deel Middelb. 1738, de 3 dln. in 1 bd. Middelb. 1741; in 1752 verscheen daarvan nog een vervolg: Nagelaten Mengeldichten en Levensbeschrijving, door zijn zoon uitgegeven, 1761. Door zijn zorg verschenen de Nagelaten Gedichten van Vrouwe Anna Rethaen, 1730 en die van Mr. Johan Moorman, 1745. Nog is van zijne hand de beschrijving van Zeeland en Staats-Vlaanderen in De Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden. Voorts een paar godgeleerde werken.

[Mr. Pieter Boddaert Junior]

Boddaert Junior (*Mr. Pieter*), kleinzoon van den voorgaande, geb. te Utrecht in Oct. 1766, stud. te Utr., woonde later te Amst., waar hij echter noch als poorter, noch als adv. voorkomt. In sterke afwijking van zijn vromen grootvader en zijn geleerden vader, daalde hij van zijn reeds niet zeer verheven standpunt tot dien staat van beruchtheid, welke spreekwoordelijk geworden is en den 9 Maart 1805 te Amst. zijn ontijdigen dood veroorzaakte.

Hij gaf uit: Verzameling van Gedichten 2 st., Utr. 1790, meest van ‘zeer’ erotischen aard; Eene navolging van Pope's Geroofde haarlok, Haarl., 1791; Gedichten uit de gevangenis (z.n.), Utr., 1792; Molstein en Kroondorp, tooneelsp., Amst., 1794. Al, wat waarheid en overdrijving op zijne rekening stelden, en hem verkozen toe te dichten, werd nu verzameld en uitgegeven onder den titel van: Nagelatene poëtische en prozaïsche portefeuille van Mr. P. Boddaert, Amst. 1805, herdr. Amst. 1827.

[Jonkvr. Marie Agathe Boddaert]

Boddaert (*Jonkvr. Marie Agathe*), geb. te Middelburg 6 Febr. 1844, is sinds 1877

douairière van den heer R.E.H. Muntz Gelderman, luit. der infanterie:

Schr. tal van dichtstukk. in de trijdschr. Nederland 1885-'86, Gids 1885-'86 en Spectator 1886-'88. Onder het psd. Luctor, dat later door een ander werd aangenomen en daarom niet meer werd gebruikt, schreef zij ook prozastukken in eerstgenoemd tijdschrift, Jaarg. 1884. Afzonderlijk: Aquarellen, 's-Grav. 1887.

[Matthijs Bode]

Bode (*Matthijs*), werd omstreeks 1675 geb. Hij gaf onder toezicht van prof. Petrus Francius vertalingen van Horatius in 't licht, 1696, die gevolgd werden door: Orestes en Pylades of Iphigenie in Tauris, treursp., het Fransch nagevolgd, Amst. 1702; Polyxena, id. Amst. 1703; Oorlogszang en Poëzyzang, Amst. 1706. Een 12-tal zijner gedichten is opgenomen in de Nieuwe Verzameling der Nederduitsche Mengeldichten, Amst. 1727.

[Johan Bodecheer Benningh]

Bodecheer Benningh (*Johan*), geb. te Loosdrecht, waar zijn vader Nicolaas Bodecheer pred., en zijn oom Stans Benningh baljuw was, werd 3 Juni 1620 stud. te Leiden, negen jaar later lector in de physica, in 1630 buitengewoon-, in 1631 gewoon hoogleeraar in dat vak. Hij vertrok naar Brazilië in 1638, onder de landvoogdij van Johan Maurits, voor wetenschappelijke nasporingen. Vermoedelijk kwam hij met gekrenkte geestvermogens terug, en overl. in 1642.

Schr. behalve Lat. gedichten: Leydsche Oorlof-daghen of Nederduytsche Gedichten, Amst. 1630; Dido of Heyllooze Minnetocht, treursp., Leiden 1634.

[Mr. Johannes Tiberius Bodel Nijenhuis]

Bodel Nijenhuis (*Mr. Johannes Tiberius*), geb. te Amst. 23 Nov. 1797, stud. en prom. te Leiden en was een werkzaam deelgenoot van de boekhandelaars-firma Luchtmans aldaar. Na de ontbinding dier zaak in 1850 was hij in letterk. en hist. studiën werkzaam en verzamelde eene uitgebreide kunst-, kaart- en boekenverzameling. Hij overl. er 8 Jan. 1872.

Van zijne hand verschenen: De algem. kaarten van de prov. Friesland, verzameld, beoordeeld en geschiedk. beschreven (met W. Eekhoff), Leid. en Leeuw. 1846; Topographische lijst der plaatsbeschrijvingen van het koninkrijk der Nederl. Amst. 1862, met een toevoegsel, t.w. Bibliographie der plaatsbeschrijvingen van het koningrijk der Nederl. 's-Hage 1868. Voorts maakte hij een Supplément en eene Table de matières op de Archives van Groen van Prinsterer, had een werkzaam aandeel in het samenstellen van het Repertorium der verhandelingen en bijdragen betreffende de geschied. des Vaderl. in mengelwerken en tijdschriften tot op 1860 verschenen, Leid. 1863, 1e supplement, Leid. 1872, en gaf ook bijdragen in Konst- en Letterbode, Navorscher, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1873.)

[Jan de Boeck]

Boeck (*Jan de*), was in de vorige eeuw monnik in het klooster der Minderbroeders te Brussel en gaf zijne gezamenlijke werken uit onder den titel:

Processie-dichten, etc., gerymt, geplackt ende bijeen verzamelt door, enz.

[Bartholomeus Boeckx]

Boeckx (*Bartholomeus*), leefde te Lier van 1570 tot 1611 en was aldaar Prins der Rederijkerskamer ‘de Ongeleerden’.

Op de Bourgondische bibliotheek te Brussel bestaat een bundel Liederen van zijne hand. 's Mans kenspreuk was: In lijden verduldich.

[David Boeckx]

Boeckx (*David*), een te Antw. op 25 Febr. 1860 geb. doofstomme, kwam op 1 Oct. 1871 in het Antwerpsch gesticht voor doofstommen en ontving daar zijn onderricht, terwijl hij ook het ambacht van schoenmaker leerde. Thans is hij als bediende aan de posterijen te Brussel gevestigd.

Afzonderlijk gaf hij uit: Huldezang aan de Menschlievende Maatschappij voor Doofstommen te Antwerpen, Antw. 1880; en: 1854-1879, 25-jarig Jubelfeest van het Onderwijs in het gesticht voor Doofstommen te Antwerpen, Antw., 1879.

[Pieter Boekel]

Boekel (*Pieter*), geb. te Zaandam 30 April 1832, is hoofdonderw. te Abbenes in De Haarlemmermeer.

Hij schreef, behalve een paar kleine stukjes: Geschiedenis van het Haarlemmermeer, in schetsen en tafereelen, Amst, 1868; Het Haarlemmermeer, wat het was en wat het is, Amst. 1870; Een avond bij Cruquius, Amst. 1878; Herinnering aan de voltooide droogmaking van het Haarlemmermeer op den 1sten Juli, haar 25-jarigen gedenkdag, Amst. 1877; Bijgeloof en Natuurkennis, Koog a/d Zaan, 1884.

[Kaspar Hendrik van Boekel]

Boekel (*Kaspar Hendrik van*), ten jare 1811 geb., was medeopsteller van de te Gent verschijnende Beurzencourant en van de dagbladen De Vaderlander, De Broedermin en Het Werkmanbond. Toen hij 13 Jan. 1687 te Gent overl. was hij hoofdopsteller van den Gentschen Mercurius en van Het Volksblad.

Hij schreef: De Jeugd van Goethe, tooneelsp. in één bedr.; Bertrand van Rains, naer het Fransch van baron Jules de Saint-Genois, Gent, 1842; Arnold van Rummen, of Loon en Luik in de XIVe eeuw, Gent, 1847; De heer van Frazegnies, hist.-rom.

episode uit den eersten kruistogt, Gent, 1847; Het Davidshof op den Amandsberg, veldtrilogie, Gent, 1855; Louisa Maria, Nieuwjaerswensch aen de Ryken, in naem der armen en der behoeftige werklieden, Gent, 1856. Sedert 1845 gaf hij te Gent de Vlaemsche Volksalmanak uit.

[Rinse Koopmans van Boekeren]

Boekeren (*Rinse Koopmans van*), geb. te Gron. 17 Jan. 1833, stud. te Gron. en was achtereenvolgens pred. te Giethoorn, Eelde, Harlingen en Leiden.

Hij schr. als student in 1853 en later onder het psd. Frans Tinarlo, eenige losse schetsen en novellen, die eerst in tijdschr. en jaarb. werden geplaatst en daarna in een bundel vereenigd en onder den titel Knutselwerk zijn uitgeg., Leeuw., 1866. Behalve eenige kleinere kinderboekjes en kinderpreeken sch. hij: De oude tolbaas, Gron., 1859, 8e dr., Zwolle, 1883; Handleiding voor den Liturg in de Ned. Herv. Kerk (naamloos) Gron. 1860; Schoenen op keur, Arnh., 1865; Mensch en ezel, Schied., 1865; In de kooi, Amst., 1866, 3e dr. Amst., 1883; Eene weduwe met negen kinderen, Leid., 1867; Strooi-avonden, Leid., 1867, 3e dr. Leid., 1883; De Scheper van Dorenkamp, Haarl., 1868 (psd. J.L.N. Wiegman Bzn.); Zangen des tijds. Aan Lidewyde bij mijne terugkomst, uit het vierde taal- en letterk. congres, Leid., 1868; Theorie der Liefde, eene hart-en handleiding voor minnenden, Rott., 1869 (psd. Dr. E.W. Geuring); Graaf Gerrit Groenenstein, Leid., 1869; Jan Koster, Leid., 1869; 3e dr. Leid. 1883; De Graaf de Monte-Christo, Schied., 1869; De Veldwachter van Laterveer, Leid., 1870; Voor en na de Pauze, Arnh., 1871; Robbert de Moor, Arnh., 1871; Kappipo, Leid., 1871 (in het Fr. vertaald); Jurriaantjes, Leid., 1871; Hoe het poesje te Amsterdam ging, Dev., 1873; Ik kan 't niet helpen, Rott., 1875; Freule Bella, Tiel, 1878, 2e dr. 1876; Cornelia, een geschenk voor moeders, Tiel, 1878; Uit hetzelfde huis, Tiel, 1878; Los kruit en scherpe patronen, Leid., 1877; De kleine Spring in 't veld, Leid., 1877; Muisjes met en zonder staartjes, Leid., 1877; Aan den Booze verkocht, roman in 2 dln., 's-Hage, 1877; Aan den rand des afgronds, Leid., 1878; Melanie, Arnh., 1880; Uit mijn vroege jeugd. Herinneringen van den ouden tolbaas, Zwolle, 1879; Een merkwaardig tijdperk, Zw., 1881 (met vervolg); Op eigen beenen, Zw., 1882 (weede vervolg), in 1883 als Herinneringen van den ouden tolbaas, te Zwolle in een bundel vereenigd; Snaaksche rijmoefeningen, Leid., 1882 (psd. Adam Thijssen); De reis der Snipsemaatjes (psd. Hajo Schuurstra), Kamp., 1882; Kikkerstudie, Beverw., 1884; Kathederkout, 's-Hage, 1884; Haafner's Reisavonturen voor jonge lieden bewerkt, Zwolle, 1886. In 1866 ontwierp hij Los en Vast en schreef o.a. de versjes in het eerste deel; hij was Hoofdred. van Kennis en Kunst, Haarl., 1872-'74; van de Nieuwe Kinderbibliotheek, Schoonh., 1872 en van het Zondagsbl. voor het jonge Nederl., 's-Hage, 1886.

R.K.V.B.

[Baltus Boekholt]

Boekholt (*Baltus*), van 1659-'89 als boekhandelaar te Amsterdam werkzaam, schreef, onder zijn initialen

B.B.: Minnedichten, Amst., 1667; De wonderlijke en rampzalige vryagien doch bly-eyndige trouwgevallen van dese tijdt tusschen Arantus en Rosemondt, Amst.,

1668; Kort vertoog van Hollands bloedige oorlogen met hare naburen sedert de grondvesting van haren staat tot op den tegenwoordigen tijd, uit geloofwaardige schriften enz. zamengesteld, Amst., 1689.

Zijn broeder J o h a n n e s , van 1680-'93, insgelijks boekhandelaar te Amst., wordt genoemd als de schrijver van:

Uytspanningen of Uytbreyding van 't Hoogliedt en eenige Psalmen Davids, Amst., 1668; 't Geopende herte naar Jezus in XV Zinnebeelden, door J.B.B.S., Amst., 1693.

[Pieter Andreas Martin Boele van Hensbroek]

Boele van Hensbroek (*Pieter Andreas Martin*), geb. te 's-Gravenhage 23 Jan. 1853, is sedert Maart 1879 aldaar vennoot van zijn schoonvader, den boekhandelaar en uitgever M. Nijhoff.

Hij schreef: De beoefening der Oostersche talen in Nederland en zijne Overzeesche Bezittingen 1800-'74, bekroond antw. op eene prijsvraag, Leiden, 1875; Ludovico Guicciardini, Descrittione di tutti i Paësi Bassi; de oudste beschrijving der Nederlanden in hare verschillende uitgaven en vertalingen beschouwd. Bibliogr. studie, overdr. uit de Bijdr. Hist. Gen., Utr. 1878; Amor en Psyche, gedicht in zes zangen, poëtisch vertolkt van R. Hamerling, Rott., 1884; Gedichten, Nijmegen, 1885, en bijdragen in De Gids, Ned. Spectator, Nederland, De Portefeuille, De Leeswijzer, De Ind. Letterbode, De Ind. Gids, het Centralblatt für Bibliothekswissenschaft, enz.

[Hendrik Theodorus Boelen]

Boelen (*Hendrik Theodorus*), werd 21 April 1825 geb. te Amsterdam, waar hij cargadoor is en aan het hoofd der firma De Vries en Cie staat.

Schreef: Humaniteit, open brief aan den heer F.C. de Brieder, 1877; Lachen, Lieven, Lijden, Gedichten, Haarl., 1883; veel artikelen en kritieken in De Gids, Dagbl. De Amsterdammer, Portefeuille, Leeswijzer; novellen in Nederland en het jaarboekje Holland, en de romans: Onder de menschen, 1854; Twee neven, 1854; Een Parelsnoer, 2 dln., 1859; Eind goed al goed, 2 dln., 1862, meest onder het psd. N. Donker, evenals

zijn tooneelarbeid, bestaande in: Van onder op of van boven neer, drama, 1857; Vader en zoon, dr. 1857; 't Is al geen goud wat er blinkt, dr. 1858, 2e dr. 1874; Max Piccolomini, dr. naar Schiller's Wallenstein, 1858; Gravin Olga en haar lijfeigene, dr. 1872; Maria van Utrecht, dr. 1873; Saffo, treursp. naar Grillparzer, 1875. Onder eigen naam: Mijn broer de Minister, blijsp 1876; Keizerin en Moeder, drama, dr. 1877; De Vestaalsche Maagd, dr. naar Parodis Rome vaincue, 1881; Charlotte Corday, dr. naar Ponsart, 1882; Gevaarlijk spel, dr. 1885; Ter elfder ure, blijsp. 1887. Ook redigeerde hij den Tooneelalmanak, 1877. Alle te Amst. gedrukt.

H.T.B.

[Jacobus Boelen Jhz.]

Boelen Jhz. (*Jacobus*), geb. 16 Mei 1791 te Amsterdam, ging reeds jong als kadet bij de Fransche Marine in dienst. Hij werd door de Engelschen gevangen genomen, en kwam na 1813 in zijn vaderland terug, trad weder bij de marine in dienst, doch maakte van een destijds zeer gereedelijk verleend verlof gebruik om een paar groote reizen ter koopvaardij te ondernemen, welke hij in het onderstaande werk beschreef. In 1869 werd hij op verzoek eervol ontslagen als lid van het Hoog Militair Gerechtshof, waarbij hij sedert 1855, eindelijk als vice-admiraal, zitting had. Hij overl, te Utr. 10 April 1876.

Hij schreef: Reize naar de Oost- en Westkust van Zuid-Amerika en van daar naar de Sandwichs- en Philippijnsche eilanden, China, enz. in de jaren 1826-'29 met het koopvaardijschip Wilhelmina en Maria, 3 dln., Amst., 1835.

[Boelardus Augustinus van Boelens]

Boelens (*Boelardus Augustinus van*), geb. te Leeuwarden in 1722.

Schreef onder het psd. B. Bornius Alvaarsma, een dichtstuk in 3 zangen, get. De Winter, Leeuw., 1749, door hem uitgegeven op aandrang van zijn vriend H. Vegelin van Claerbergen. In 1765 bezorgde de auteur er eene verbeterde uitgave van in De Honigbye, een belangrijke verzameling van uitgegeven en onuitgegeven gedichten, 6 dln., Leeuw. 1765-'71. Hij overl. te Hardegarijp 9 Nov. 1777.

[Ambrosius Ayzo van Boelens]

Boelens (*Ambrosius Ayzo van*), zoon van den voorgaande, geb. 19 Maart 1766, was van 1801-1812 raadsheer in het Hof van Friesland, vervolgens pres. van de rechtb. te Heerenveen, werd in 1831 grietman van Opsterland en overl. 30 Nov. 1834.

Hij schreef een gedicht: Aan mijn vaderland, Leeuw. 1814.

[Pieter Boeles]

Boeles (*Pieter*), geb. te Ferwerd in Friesl. 4 Maart 1795, stud. te Groningen in de theologie en was achtereenvolgens pred. te Pingjum en Zurig 1717, te Noordlaren 1825, te Noorddijk 1827. In 1850 werd hij theol. doctor honoris causa en twintig jaar later emeritus; hij vestigde zich toen metterwoon te Groningen, waar hij 26 April 1875 overleed.

Hij schreef: Wenken, raadgevingen en herinneringen over den omgang met het vrouwelijk geslacht, de keus eener echtgenoote, verloving, het huwelijk en den ongehuwden stand, Gron. 1823; Hebreeuwsche vertellingen, verzameld en vertaald uit de schriften der aloude Hebreeuwsche wijzen, benevens eene verhandeling over de ongewijde letterkunde der Hebreeërs door Hyman Hurwits, uit het Eng. met aanm. 2 dln. Gron., 1831; Over staatsregt, hervormd kerkbestuur en Separatismus. Naar aanleiding van het geschrift van Mr. G. Groen van Prinsterer: De Maatregelen tegen de Afgescheidenen aan het staatsregt getoetst, Gron. 1838; Het beleg en de bevrijding van Groningen in 1672; Leerrede met geschiedkundige aanteekeningen, Gron. 1838; Stemmen uit Rome over zonden in Rome. Eene bijdrage tot waardeering der getuigenissen van Maria Monk, Tiel z.j. Voorts leerredenen, vertalingen, brochures enz. B's lievelingsstudie was de vergelijkende taalkunde. Alle Romaansche, Germaansche en Noordsche talen had hij zich door onverdroten studie eigen gemaakt; na 1857, toen hij zijne beide oudste zonen in de kracht huns leven verloor, trok hij zich meer en meer uit de maatschappij in het studeervertrek terug. Onuitgegeven, maar geheel voor de pers gereed, is een uitgebreid glossarium Groninganum of vergelijkend woordenboek van den Groningschen tongval.

[Jetzo Boeles]

Boeles (*Jetzo*), zoon van den vorige, geb. te Pingjum 14 Aug. 1818, promov. in de theologie en in de letteren, en werd pred. te Hornhuizen en Kloosterburen in 1844 en in 1853 te Warfhuizen, waar hij 14 Sept. 1857 overl.

Behalve twee Latijnsche dissertaties en eenige leerredenen in de Evangelische preeken, schreef hij over Collatieregt en landstractement, Gron. 1856 en eenige oudheidk. bijdragen in den Groninger Volksalmanak.

[Petrus Boeles Jr.]

Boeles Jr. (*Petrus*), broeder van den vorige, geb. 16 Oct. 1820 te Pingjum, werd er in 1847 pred. en overl. er 30 Oct. 1857.

Hij schreef: Het 250-jarig bestaan der Hervormde Gemeente te Noorddijk. Leerrede met aanteekeningen, bijlagen en een plaat, Gron. 1846. Voorts nog enkele leerredenen afzonderlijk uitgegeven, of in de Evang. Stemmen tegen Rome geplaatst.

[Mr. Willem Boele Sophius Boeles]

Boeles (*Mr. Willem Boele Sophius*), broeder van den vorige, geb. te Noorddijk 2 Oct. 1832, en vestigde zich eerst als adv.

te Groningen; van 1863-'65 was hij rechter te Sneek; van 1865-'70 te Assen, van 1870-'76 raadsheer aldaar en is thans vice-pres. van het Gerechtshof te Leeuwarden.

Hij gaf uit: Beschrijving van de maskerade, welke door de studenten, leden der vereeniging Vindicat atque Polit den 12 21 Oct. 1854 te Groningen zal gehouden worden, Gron. 1854; De geestelijke goederen in de provincie Groningen van de vroegste tijden tot op heden. Een geschiedkundig onderzoek, Gron. 1860; Levensschetsen der Groninger hoogleeraren. (Als bijlage tot het gedenkboek der hoogeschool te Gron. door Dr. Jonckbloet), Gron. 1864; Het Stemregt van Eigenerfden. Gron. 1869; Frieslands hoogeschool en het rijks-Atheneum te Franeker, Leeuw. 1878-'81, waarvan het laatste stuk tegen het einde van 1888 zal verschijnen, 3 dln.; De patriot J.H. Swildens, publicist te Amst., daarna hoogleeraar te Franeker. Zijn arbeid ter volksverlichting geschetst, Leeuw. 1883. Voorts: Levensbericht van Dr. M.J. Noordewier in Hand. Mij. Ned. Lett.; verscheiden verhandelingen opgenomen in de Bijdr. tot de geschiedenis en oudheidkunde, inzonderheid van de prov. Gron. 1864-'73 en eenige brochures over kerkrechtelijke onderwerpen. Voorts bijdragen in het Gron. jaarboekje, Drentsche Volksalmanak, Archief van Prof. Moll, de Vrije Fries, enz.

[Jan van Boendale]

Boendale (*Jan van*), werd te Tervueren geb., vermoedelijk tusschen 1280 en 1290. Reeds in 1312 komt hij voor als ‘scepenclerc’ der stad Antwerpen: vandaer zijn bijnaam J. De Clerc. Als stadsambtenaar werd hij met verschillende zendingen belast, o.a. in 1324. Nog in 1358 wordt ‘Johannes, de clerc der stat Antwerpen’ vermeld, en in Sept. 1365 moet hij overl. zijn. In de middeleeuwsche letterkunde is hij de hoofdvertegenwoordiger der door Maerlant gestichte school en de wetgever der 14e eeuw op aesthetisch gebied.

Zijn eerste dichtwerk is de Brabantsche Yeesten, waarvan het eerste gedeelte omstreeks 1317 werd voltooid, terwijl het 2e in 1347 werd afgebroken (uitg. door J.F. Willems, Brussel 1839). In 1322 stelde hij een kort kroniekje van Brabant op (uitg. door Ph. Blommaert, Oudvlaemsche Gedichten I). Tegelijk met het tweede deel der Yeesten schreef hij het gedicht Van den derden Edewaert, waarvan een groot fragment over is (uitg. door J.F. Willems, Belg. Museum IV, Gent, 1840). Boendale's hoofdwerk is het leerdicht Der Leken spiegel (uitg. door Dr. M. de Vries, Leid. 1844-'48), begonnen in 1325, voltooid 6 Aug. 1330. Daarna, maar vóór 1333, dichtte hij nog Jans Teesteye (uitg. door F.A. Snellaert, Ned. Gedichten uit de 14e eeuw, Brussel 1869). Nog worden aan hem, doch op losse gronden, toegeschreven: Melibeus, een boec van troeste ende van rade, half April 1342 te Antwerpen uit het Latijn van Albertanus van Brescia vertaald, en het Boec van der Wraken, tusschen 1351 en 1356 geschreven (beide uitg. door A.F. Snellaert, in Ned. Ged. uit de 14e eeuw). Stellig te onrechte wordt soms aan hem toegedicht de in 1345 naar het Latijn bewerkte Dietsche Doctrinale (uitg. door Dr. Jonckbloet, 's-Grav. 1842), benevens het daar vermelde, maar nu verloren boek: Exemplaer.

J.T.W.

[Mr. Willem Richard Boer]

Boer (*Mr. Willem Richard*), geb. te Rotterdam 4 April 1818, stud. te Utrecht sinds 21 Dec. 1842, was er advocaat en wethouder en is er sedert 1878 Burgemeester.

Hij vertaalde: F. Bastiat, staathuishoudkundige drogredenen, Utr. 1846 en 1848; id. Dat verwenschte geld, Utr. 1849; id. Kapitaal en interest, Utr. 1849; Guizot, Over de volksheerschappij in Frankrijk, Utr. 1849, 2 drukken. Hij was van 1861-'83 mede-redacteur van de Bijdragen tot de kennis van het staats-, provinciaal- en gemeentebestuur in Nederland en van het Pantheon, Tijdschrift ter verspreiding van nuttige kennis, Zutfen 1856-'58. Verder schreef hij: Denkbeelden over pauperisme en armenverzorging, Amst. 1850; Over plaatselijke belastingen, eene staathuishoudk. proeve, Utr. 1850; De arbeid, Handboek voor volkshuishoudk. ten dienste van het Middelbaar onderwijs, Amst. 1865, volksuitgave, Amst., 1880; Huishoudkunde, Leiden, 1870; Leerplichtigheid en schooldwang, Utr. 1870.

[Francijntje de Boer]

Boer (*Francijntje de*), geb. te Harlingen 18 Oct. 1784, betoonde reeds vroeg veel leerlust, doch haar niet vermogende ouders die dertien kinderen hadden, konden dien niet bevredigen. Zij leerde lezen en schrijven, werd op haar 15e jaar dienstbode te Leeuw., later te Sneek en overl. als huishoudster bij den heer S. Tuijmelaar te Heerenveen, 7 Maart 1852.

Zij schreef: Dichtproeven, Haarl. 1815; Nieuwe Dichtproeven, Haarl. 1821; Gedichtjes voor kinderen, Amst. 1822, 7e druk, Schoonh. 1860; Gedichtjes voor behoeftige kinderen, Amst. 1823; Laat ons leven tot elkanders nut en genoegen, Ned. verhalen en eenige nieuwe dichtproeven, Leid. 1850.

(Friesche Volksalm. 1864).

[Lambertus Martinus de Boer]

Boer (*Lambertus Martinus de*), geb. 4 Nov. 1840 te Minnertsga, stud. te Groningen, werd in 1867 predikant te Uithuistermeden, in 1875 te Niehove en sedert 1884 te Britswerd-en-Wieuwerd.

Hij schreef: Stemmen der Natuur en des harten, dichtbundel, Gron., 1881; Prins Willem I en zijn tijd, Vaderlandsche historiezangen, Sneek, 1884; Frithyofssaga, metrische vertaling van E. Tegnèr, Sneek, 1886. Verder bijdragen in de Landbouwcourant, waarin een menigte schetsen uit het leven van planten en dieren verschenen; ook schreef hij in Bato, De Huisvriend, Het Brood des levens, en andere tijdschr. en in almanakken.

[Benjamin Boers]

Boers (*Benjamin*), geb. te Utrecht 11 Dec. 1803, stud. er sinds 1820, werd pred. te Renswoude en daarna te Middelharnis tot 1872. Van 1838-'57, was hij schoolopziener in het 6e district van Zuid-Holland en sinds 1858 in het 11de. Hij woonde sedert zijn emeritaat te Brielle, waar hij overleed 1 Nov. 1878.

Hij gaf eene: Gesch. en aardrijksk. Beschrijving van Goedereede en Overflakkee, Sommelsdijk, 1843, verkort uitgeg. in 1845, en in de Hand. van Letterkunde: het Levensbericht van Dr. Jacob Tichler, 1866.

[Suzanna Maria Boëseken]

Boëseken (*Suzanna Maria*), geb. te Lunteren 12 Maart 1821, huwde den kapitein ter koopvaardij Van Velthoven, met wien zij in 1861 naar Cheribon vertrok, waar zij 23 Jan. 1866 overleed.

Zij schreef: Twee gevangenen op het slot van Den Bergh, 's-Hage, 1848; Alcmenon, een geschiedk. verhaal, Schiedam, 1851; Hillegonde, Oorspronkelijk Nederlandsch verhaal uit den grafelijken tijd, Amst. 1852. Verscheiden tijdschriften hebben novellen van haar opgenomen; hare losse gedichten zijn voornamelijk geplaatst in Evangeliespiegel, Maria en Martha, Gelderland en Tijdstroom.

[Mijnoldina Adriana Antoinetta Boëseken]

Boëseken (*Mijnoldina Adriana Antoinetta*), zuster van de voorgaande, geb. te 's-Heerenberg, 12 Juni 1825, was eerst pleegzuster en daarna adjunct-directrice in de cellulaire gevangenis te Amst., waar zij overl. 23 Nov. 1871.

Zij schreef: De pleegzuster, 's-Hert. 1854; Judas de Maccabeër, 's-Hert. 1856; Geeske van den Elzenpas. Een verhaal op waarheid gegrond, Amst. 1862. Voorts vindt men van haar verscheiden losse stukken en gedichten in Maria en Martha, Evangeliespiegel en Tijdstroom.

[Mr. Cornelis Boey of Boy]

Boey of **Boy** (*Mr. Cornelis*), geb. te Zieriksee in 1608, stud. sedert 1628 te Leiden en daarna te Franeker, was advocaatfiskaal en proc.-gen. bij den hove van Holland, Zeeland en Westfriesland en overl. te 's-Hage 2 Febr. 1655. Nog bij het leven van S. van Beaumont bezorgde hij diens Horae succissivae en schr. vele zoo Lat. als Ned. verzen in de werken van J. van Beverwijck, Bruno, en C. Huygens, met wie hij bevriend was. In 1653 werd hij ridder van St.-Michiel.

Hij vertaalde: De navolginge Christi, 's-Hage, 1644, meermalen herdrukt, en dichtte: Psalmen Davids volgens de nieuwe overzetting, Rott. 1648, herdrukt als: Nieuwe werk der Psalmen van den Koning David, Leiden, 1659; Gerymde uitbreydinghe op yder beede van 't Vader onse in 't bysonder, 6e druk, 's-Hage, 1659.

(Schotel, in Jaarboekje Zeeland voor 1854).

[Mr. Timon Boey]

Boey (*Mr. Timon*), achterkleinzoon van den voorg., werd geb. te Rotterdam in 1711, stud. en promov. te Leiden, werd secret. van het Hof van Holland, Zeeland en Westfriesland, en in 1755 substituut-griffier; hij bleef zulks tot 1777 en is vermoedelijk in dat jaar overleden.

Hij schreef: Bedenkingen over de Oudheit, Aanzien en Gezag van den Hove van Holland onder de Grafelijke regering, 's-Hage, 1760, 2 dln.; Oudheid van den Hove van Holland, nader ontdekt uit de oppermacht der Staten met de Grave, 's-Hage, 1761; Woordentolk of verklaring der voornaamste Onduitsche woorden in de Hedendaagsche en Aloude Rechtspleging voorkomende, 's-Hage, 1773, 2 dln.; Korte schets van den oorspronk en het departement der Hoven van Justitie en andere voorname Staatscollegien.

[Andries de Boeye]

Boeye (*Andries de*), geb. te Veurne in 1571, overl. in 1650 als Jezuïet te Antwerpen.

Van hem werd in onzen tijd gedrukt: Het leven van onze eerste vaders Adam en Eva, alsook dat van hunnen zoon Abel, Gent; Kort verhael van het wonderlyk leven van Sinte-Aldegonde, patroones van Maubeuge en Mespelaere, Dendermonde; Kort verhael van het wonderlyk leven der Engelsche maegd Sinte Aldegonde, Aalst, 1866.

[Karel Bogaerd]

Bogaerd (*Karel*), geb. te Kalken in Oost-Vlaanderen 21 Oct. 1834, was vroeger Statieoverste aan den spoorweg Eekloo-Gent, later werktuigkundige in eene fabriek te Langerbrugge. Sedert 1875 was hij te Eekloo ambtenaar aan den spoorweg Eekloo-Brugge en sinds 1880 is hij ambtenaar bij het ministerie van openbare werken te Brussel.

Hij schreef: De drie zangers: Willems, Ledeganck, van Duyse, Vaderlandsche trilogie, met een voorzang, Gent, 1861; Bloemen in het wilde gegroeid, Gedichten, Gent, 1861; Adolf en Ludwina, Romantisch dichttafereel, Gent, 1862; Bede voor Zijne Majesteit Leopold I, Koning der Belgen, en

deszelfs vorstelijk stamhuis, Gent, 1863; Stemmen des gevoels, Gedichten, Gent, 1864; Voor de noodlijdenden, Romance, Gent, 1866; Verstrooide bladeren, Gedichten, Gent, 1867; Gedichten van K.A. Vervier, verzameld door K. Bogaerd, Dendemonde, 1873; Zomerkrans, gedichten, Gent, 1876; Vooruitgang, dichterlijke tafereelen, Gent, 1879, 2e druk 1880.

[Jhr. André Jean Louis Baron van den Bogaerde van ter Brugge]

Bogaerde van ter Brugge (*Jhr. André Jean Louis Baron van den*), geb. te Gent 7 Juli 1787, was burgemeester van Gent en daarna districts-commissaris van het Land van Waes. In 1820 benoemde de Koning hem tot Gouverneur van Noord-Brabant, welken post hij tot 1842 bekleedde. Hij sleet zijne overige dagen in werkzame rust op zijne goederen te Heeswijk en Dinther en stierf 12 Jan. 1855.

Zijne uitgegeven geschriften zijn: Het district van St. Nicolaas, voorheen Land van Waas, beschouwd met betrekking tot deszelfs Natuur-, Staat- en Geschiedkunde, gevolgd door eene bijzondere beschrijving van elke stad, dorp of gemeente in hetzelfde gelegen, 3 dln., St. Nicolaas, 1825; Proef op de aanmoediging en uitbreiding der linnenweverijen, in Oost-Vlaanderen, gevolgd van de tienjarige optelling van al de op de markten van Oost-Vlaanderen verkochte lijnwaden, Gent; Vlugtig overzigt der geschiedenis van België en die van Polen, toegepast op de tegenwoordige gebeurtenissen tot 1 Jan. 1831, 's Bosch, 1831; Proeve over de belangrijkheid van den handel, de scheepvaart en de nijverheid in de gewesten die van 1813-'30 uitmaakten het koningrijk der Nederlanden, 's Hage, 1845, oorspr. in 't Fransch uitgegeven. Voorts werden zijne redevoeringen, waarmede hij de zomervergaderingen der Staten opende, op hun verzoek in 't licht gegeven.

[Adrianus Bogaers]

Bogaers (*Adrianus*), geb. te 's-Grav. 6 Jan. 1795, was reeds in 1811 adv. te Hoorn, daarna te Rotterdam; van 1830-'51 was hij daar rechter in de Arrond.-Rechtb. en overl. 11 Aug. 1870 te Spa.

Eerst in Nov. 1832 liet hij een gedicht van negen strophen in druk uitgaan, op den toestand dier dagen geschreven en getiteld: Volharding; daarop volgde Jochébed, 1835, voor zijn vrienden gedr. doch sinds 1861 te Haarlem herdr. en in den handel; De Togt van Heemskerk naar Gibraltar, 1837, openlijk uitgegeven 1860; Adam's Eerstgeborene, 1843, (Werken Kon. Ned. Inst.); Balladen en Romancen, 1846, waarvan een vermeerderde openlijke uitgave verscheen, onder den titel van Balladen en andere dichtstukjes, Rott. 1862; Dichtbloemen uit den vreemde, 1852; Het Metalen Kruis, 27 Aug. 1856; Tollens (bij den dood van Tollens), Haarl. 1857; Gedichten Leeuw. 1859; 1813-1863, Jubelzang Haarl. 1863. Op lateren leeftijd schr. hij art. in De Taalgids. Zijn Lierzang op den dood der Belgische Koningin Louise Marie, Rott. 1851, werd in België met goud bekroond. Voorts bestaat er van zijne hand een Verhandeling over de Uiterl. Welsprekendheid, 1840, evenals zijn Heemskerk's togt naar Gibraltar door de Holl. Maatsch. voor Fraaie Kunsten bekroond. B's Gezamenlijke Dichtwerken, met eene Inleiding, zooveel mogelijk naar tijdsorde gerangschikt, zijn uitgeg. door Prof. N. Beets, 2 dln. Haarl. 1871; zijn Taalkundige

opstellen door Prof. Brill, Rott. 1872; zijn Wdb. op Bilderdijk, Haarl. 1878 werd door dezelfde bekwame vriendenhand bezorgd.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1872.)

[Abraham Bogaert]

Bogaert (*Abraham*), in 1653 geb. te Amst., waar hij in 1683, 30 jaar oud, als apotheker en bruidegom voorkomt, kwam in 1701 voor de derde maal als opper-chirurgijn te Batavia, werd later koopman aldaar, deed eene reis naar Bengalen, Ceylon, de kust van Malabar en de Molukken, keerde in 1706 naar 't vaderland terug en overl. te Amst. in 1727.

Van hem zijn ons bekend: Satyra VIII of Achtste Berispdicht, in Nederd. vaerzen vertaelt en met aanteekeningen voorzien, onder de zinspreuk Proficit et Recreat, Amst. 1693; Alexander de Groote, treursp., naar Racine, Amst. 1693; de Pleiters, blijsp., id. Amst. 1695; S. Schijnvoets Muntkabinet der Roomsche keizers en keizerinnen in vaarzen beschreven, Amst. 1695; Keurstoffen van Aloude Griekse en Romeinse Grootmoedigheden in Bijschriften en Puntdichten, Amst. 1697; C. Suetonius Tranquillus, Van de XII keizers, uit het Latijn verduitscht, Amst., 1699; Julius Cesars Aanteekeningen der Gallische Burgerlijke, enz. Oorlogen, id., 2 dln., Amst. 1709; De gewaande Droes, kluchtsp., Amst. 1711; Hist. Reizen door d'Oostersche deelen van Asia, 1711, (of die reizen door hem zelven gedaan zijn, valt te betwijfelen), 2 dln. Rott. 1730; Rhadamistus en Zenobia, treursp. Amst. 1713; Historie van de grondlegging der Nederl. vrijheid, Amst. 1719; Valerius Maximus, Gedenkwaardige voorbeelden, zoo der Romeinen als der Uitheemsche volken (uit het Latijn vertaald), Amst. 1721; Gedichten, Amst. 1723, 2e dr. Leiden 1729, waarin het dichtstuk Geuzenvelt; Phocion, treursp. Amst. 1733; Myrrha treursp. Amst. 1743. Sommigen schrijven nog aan B. toe: Het nieuwsgierig Aegje [van Enkhuizen] kluchtsp., Amst. 1679, 2e dr. 1701, en De Buitensporige Jaloerse, Amst. 1691, doch deze stukken zijn van **Anthonie van Bogaert**, van wien ons geen bijzonderheden bekend zijn.

[Prosper Bogaert]

Bogaert (*Prosper*), schreef: Verhandeling over de Nederl. stenographie, of wyze om de woorden met dezelfde snelheid, als die uitgesproken worden te schrijven, Gent, 1830; Toegepaste spreekwoorden, een boek voor het volk, Gent, 1852.

[Jan van den Bogaert]

Bogaert (*Jan van den*), een Sint Michielsheer, die te Antwerpen in 1612 werd geb. en aldaar overl. 14 Oct. 1678, vervaardigde het dichtwerk:

Den Spieghel der Deughden van Jesus, Maria, Joseph, voorghestelt in Rijm-versen. Door F. Joannes Gerlacus van den Bogaert, der orden van Praemonstreyt in Sinte Michiels tot Antwerpen, Antw., 1676, met platen.

[Amatus Adrianus Bogaerts]

Bogaerts (*Amatus Adrianus*), te Gent-Oostakker geb. 27 Jan. 1859, studeerde aan de normale school en is thans onderwijzer te Gent. Sinds 1882 is hij hoofdopsteller van het onderwijskundig tijdschrift De Lagere School, waarin van hem verscheidene Kindergedichten en Kindernovellen verschenen:

Tevens schreef hij: Lessen over natuurwetenschap, Gent, 1882; en: Het opstellen in de volkscholen, Gent, 1883, 5 dln. Voor het tooneel leverde hij: George Stephenson, in één bedrijf; De Zoon van den Metseldiener, in één bedrijf; De Dweepster, in twee bedr., en De zwarte Schilder, in één bedrijf, allen te Gent uitgeg. en bekroond door den Bond der Werkersgenootschappen. Het staatsbestuur bekroonde van hem Het Elfenwoud, cantate. Een ander koordicht: Het Lied van den Stroom werd bekroond door het Brusselsch kunstgenootschap De Distel.

[Felix Guillaume Marie Bogaerts]

Bogaerts (*Felix Guillaume Marie*), geb. te Brussel 2 Juli 1805, stud. aan de Gentsche Hoogeschool en werd in 1828 leeraar aan het college van Meenen. Tengevolge der omwenteling van 1830 verloor hij deze betrekking, doch in 1834 werd hij prof. in de geschied. en aardrijksk. aan het Atheneum van Antw., alwaar hij overl. 16 Maart 1851.

Meestal schreef hij in het Fransch, doch in het Nederl. hebben wij van hem: De goede oude tyd in België, Antw., 1844; Historische litaniën der heiligen van België, Antw. 1848; Geschiedenis van Op Signorken, in den: Almanak van San Vincentius a Paula, Antw., 1849; De Antwerpsche Sancho-Pança. Verzameling van 700 spreekwoorden, uitdrukkingen en vergelykingen, die dagelyks onder het volk voorkomen, Antw. 1850.

[Konstantijn Jozef Bogaerts]

Bogaerts (*Konstantijn Jozef*), 31 Dec. 1812 geb. te Pael, in Limburg, werd vicaris-generaal van het bisdom van Luik.

Hij leverde bijdragen in de Middelaer en de Nieuwe School- en Letterbode, terwijl hij afzonderlijk uitgaf: Over onze oude Nederduitsche Kanselredenaers, Leuven, 1841; Dicht- en prozastukken uit Noorden Zuid-Nederlandsche schryvers verzameld, Sint-Truiden, 1844; Algemeene vergadering der maetschappyen van Nederduitsche letteroefening op het stadhuis te Brussel, den 11 Feb. 1844, Sint Truiden, 1844; Geschiedenis van het oud en nieuw Testament, tot leering en stichting, voor onderwijzers, gevorderde leerlingen en huisgezinnen, Sint-Truiden, 1844-'47; De bloemenkrans van Maria, Oefeningen en gebeden voor de maend Mei, Hasselt, 1847; Meditatiën, oefeningen en gebeden, Hasselt, 1847; Schat der kinderen van Maria, Hasselt, 1848; Geschiedenis van het H. Sakrament van Mirakel, voorheen te Herckenrode, nu te Hasselt, Hasselt, 1848.

[Petrus Carolus Constantinus Bogaerts]

Bogaerts (*Petrus Carolus Constantinus*), te Lier geb. 22 Jan. 1819, stud. voor geestelijke en werd tot priester gewijd op 23 Sept. 1843. Hij was eerst prof. en daarna voorzitter van het groot Seminarie en werd 24 Nov. 1866 benoemd tot vicaris-generaal van het bisdom van Mechelen.

Hij schreef een paar Fransche werken en vervaardigde ook het Huldedicht opgedragen aan de Eerw. Moeder Antonia Dieben, den 4 Aug. 1875, ter gelegenheid van de vijftigste verjaring harer intrede in het klooster der Grauwzusters te Hasselt, Hasselt, 1836.

[Peter Geeraard Bogaerts]

Bogaerts (*Peter Geeraard*), 11 April 1803 geb. te Antw. en aldaar op 9 Dec. 1877 overl. als pastoor der Sint Augustinuskerk, gaf uit:

Levensschets van den grooten mirakeldoener den H. Nicolaus van Tolentinen, uit het order der Eremyten van den H. Augustinus, Antw. 1848.

[Johannes Bogerman]

Bogerman (*Johannes*), naamgenoot van zijn vader, geb. te Uplewert (Oost-Friesland) in 1576, werd in 1599 predikant te Sneek, in 1602 te Enkhuizen, in 1604 te Leeuwarden, in 1618 en '19 Voorzitter van de Dortsche Synode, en in 1633 Hoogl. in de godgeleerdheid te Franeker, waar hij 11 Sept. 1637 overl.

Met zijnen ambtgenoot G. Geldorpius te Sneek, gaf hij van een werkje van Theodorus Beza eene vertaling uit, getiteld: Een schoon Tractaet des Godtgheleerden Theodori Bezae van de straffe welcke de wereltlycke Overicheidt over de ketters behoort te oeffenen, enz. Franeker 1601.

Hij vertaalde uit het Fransch, een geschrift van den ‘Vermaarden Papist’ Estienne Pasquier, onder den Titel: Spieghel

der Jesuyten ofte Catechismus van der Jesuyten secte ende leere, enz., Leeuw. 1608.

In een nabericht van dit boek bestrijdt hij het Pausdom en wel bepaaldelijk de denkbeelden van den Jesuyt Bellarmijn.

Als heftig tegenstander der Remonstranten gaf hij, met zijne ambtgenooten te Leeuw., verschillende pamfletten uit tegen Conradus Vorstius, benoemd hoogl. te Leid.; alsmede eene bestrijding van het bekend werkje van Hugo de Groot: Ordinum Hollandiae et Westfrisiae Pietas.

Verder: Het Christelijck Overlijden van den Doorluchtichsten ende Hooghghebooren Prince, Mauritus van Nassau Prince van Orangien, Leid. 1625, herdr. 's-Gravenh. 1840, ook opgenomen in Aitzema's Saken van Staet en Oorloch I, 376. Een belangrijk gedeelte der Staten-vertaling van het Oude Testament is mede van zijn hand.

(H. Edema van der Tuuk, Johannes Bogerman, Gron. 1868).

[Reijnier Bogerman]

Bogerman (*Reijnier*), geb. te Dokkum, een bekwaam rechtsgel., werd doctor in de rechten, en in 1498 secret. en organist van Kampen, welke betrekking hij tot 1514 bekleedde. Daarna werd hij adv. bij den Hove van Holland, later secret. en syndicus der stad Gron., waar hij waarschijnlijk tot 1534 bleef. Toen zond Karel V hem als gezant naar Luneburg. In 1540 werd hij te Kampen wederom tot secret. aangesteld en bleef dit tot 1553. Daarna vertoefde hij te Amersf. en te Aken. Het jaar van zijn overl. is onbekend, doch dit was na 1556. Hij stelde voor de Kamper Vroedschap een Repertorium samen, waarin hij statuten, rechten, privilegiën verzamelde in twee afdeelingen met een uitvoerig register.

Verder schreef hij eene Kroniek 1503-1512 en 1542-1547, welke door de vereeniging tot beoef. van Ov. Recht en Geschied. werd uitgegeven, en een werk over den oorsprong der Vriezen, hunne voornamen en spreekwoorden, dat ongedrukt bleef.

[Jan Frans van Boghout]

Boghout (*Jan Frans van*), geb. 6 Maart 1830 te Antwerpen, waar hij bouwmeester is, en van 1873 tot 1875 in den Provincialen Raad zetelde.

Hij schreef: Zij was moeder, vervlaamscht drama in één bedrijf, 1851; Jonker van Roderycke, volksdrama in 4 bedr., 1856; Flipken, romance, 1857; Moederdroom, romance, 1847; Het weesje by het doodsbed zyns vaders, romance, 1857; Martha, dichtstuk, 1859; Jan Bertrand of de Tooneelspeler uit liefhebberij, tooneelspel in 3 bedr., 1859 (bekroond); De mand en de korf, 1860; Walter de toonkunstenaar, drama in 3 bedr., 1860, 2e druk 1869, 3e druk 1886; De Tweelingbroeders, blijsp. in één bedrijf, 1865; De Knorrepot, karakterschets in één bedr. 1869; Zonneschijn na regen, tooneelsp. in één bedr. 1869; Aan de Vlamingen, Brugge, 1872; Historiek der feestbetooging van 4 Febr. 1872, door het Huis van Antwerpen aan den Heer Victor Jacobs, volksvertegenwoordiger en oud Minister van Financiën, 1874. Op één na werden al deze werken te Antwerpen uitgegeven.

[Joan Bohl]

Bohl (*Joan*), Doctor in de Rechten en in de Wijsbegeerte en Letteren. Officier en Ridder van verschillende Orden, Eerelid en Lid der Koninklijke Vlaamsche en Fransche Academiën van België, Eere-voorzitter en Lid van andere geleerde genootschappen in Italië en Nederland, enz., werd geb. te Zieriksee, 8 Oct. 1836. Aanvankelijk voor den handel opgeleid, bewoonde hij, gedurende vele jaren, verscheidene hoofdsteden van Europa, maar bestudeerde daar meestentijds de wetten, het staatsrecht, de staathuishoudkunde, geschiedenis en talen. Vóór zijn vertrek uit Nederland, verschenen sedert Augustus 1861 zijne eerste novellen in het te Rotterdam verschijnende tijdschrift: De Encyclopédie. De meeste dezer kleine verhalen werden later verzameld in vier bundeltjes, onder den algemeenen titel: Geschiedkundige werken, novellen en gedichten van J. Bohl J. Gz., Rott. 1863, '64.

Verder schreef hij, behalve talrijke artikelen in het Fransch: Horsa en Iliandi of Heidenleer en Christenwet. Rott., 1855. Willibrordus. Rott., 1856; Bonifacius. Gron., 1857; Pius VII en zijn Tijd., Rott., 1861-'62, 2dln.; Hemeltelg en Wereldling, 's-Bosch, 1858; Blijf bij ons, 's-Bosch, 1859; Onder het psd. Quos Ego: Waarom? 2 dln., Tiel, 1863. Onder dat van Hendrik Smits: Het Handschrift, Rott., 1856; Oom Adriaan, Rott., 1867; Najaarsbladeren, Rott., 1867; onder dat van Constantijn Ager: Koningin Bartha, van Conrad van Bolanden. Onder verschillende namen, als: J. Bohl Jr., J. Bohl J. Gz., Diodorus B. of Joan Bohl verschenen van hem een aantal novellen en andere werken in de tijdschriften: Museum voor de Jeugd, Europa, De Tijdstroom, 's Levens Leerschool, Nederland, Vaderlandsche Letteroefeningen, De Gids, De Ned. Spectator, enz. Alsmede in de Vad. Letteroef. eene vertaling uit het Italiaansch van De Nachtwaken van Torquato Tasso; uit het Spaansch: Arme Dolores en Simon Verde van Fernan Caballero. Zoo ook de werken derzelfde schrijfster: Spaansche Novellen, La Gaviota, Lagrimas, Lucas Garcia, alle Rott.; Elia of Spanje dertig jaar geleden, Haarl., 1874; De Ster van Andalusie, Haarl., 1875. Hij vertaalde van Ida gravin Hahn-Hahn: Twee Zusters, Leid., 1864. - Den 2 Febr. 1865 werd hij aan de Hoogeschool te Leiden tot Meester in de Rechten be-

vorderd, met eene burgerrechtelijke verhandeling: Beschikkingen ten behoeve der armen, Rott., 1865; en eene strafrechtelijke: Misdrijven van post-beambten, Leid., 1865. Hij heeft zich toen als advocaat te Amsterdam gevestigd, waarna van hem het licht zag: De godsdienst uit staat- en regtskundig oogpunt, Amst., 1871; (vertaald als Die Religion vom politisch-juridischen Standpunkte, Deutsch bearbeitet von Ferd. Grimmelt, Paderborn, 1874); Dante Alighieri, De Goddelijke Komedie, in Nederlandsche verzen vertaald met verklaringen en geschiedkundige aanteekeningen. Eerste Lied: De Hel; Haarl., 1876: Tweede Lied: Het Vagevuur, 1878; Derde Lied: Het Paradijs, Amst., 1883; Hij stichtte Het Nederlandsch Dante-Orgaan: De Wachter, 5 dln., Amst., 1876-'83. Geheel in de terzinen van Dante gaf hij een lijvigen bundel gedichten uit, getiteld: Canzonen, Amst., 1886.

In verschillende kranten en tijdschriften schreef hij tal van staatkundige en kritische opstellen.

J.B.

[Dirk Boing]

Boing (*Dirk*), geb. in 1748, was zilverkashouder te Amst., later commissaris bij de honderdste- en tweehonderdste-penningkamer, daarna bestuurder van de Onderw.-Kweekschool, opgericht door het eerste Amsterd. Depart. van 't Nut van 't Algem. Hij overl. 17 Nov. 1811.

Onder de prijsverhand. dier Maatsch. vinden wij van zijne hand: Schets van den braven man in het gemeen burgerlijk leven, 1789; Pligten van handwerkslieden en dienstboden, 1791; Brief aan de schoolhouders in Nederland, 1791; Schets van den voor- en nadeeligen invloed van 't gedrag des werkmans op den bloei en de welvaart der fabrijken, 1804. Voorts eenige Volksliedjes en de Opwekking des jongelings te Naïn, zangstuk.

[Charles Boissevain]

Boissevain (*Charles*), geb. te Amst. 28 Oct. 1842, is redact. van 't Algemeen Handelsblad, waarin hij vele art. o.a. Brieven op reis uit Zwitserl. schreef en sedert 1872 mede-redacteur van De Gids waarin o.a. zijn: Iets over poëzie; Letterk. Stud.; Geuzenliederen; Slechte manieren in de Letterkunde, enz.

Afzonderlijk verschenen: Ierland en de oorzaken van het Fenianisme, Amst. 1868; De Arpanjak, Amst. 1877; Onder de kastanjeboomen, Haarlem 1880; Leven en streven van L.R. Koolemans Beijnen, Haarl. 1880; In 't behouden huis. Herinnering aan 't verleden, voor de bezoekers der tentoonstelling, Amst. 1881; Van 't Noorden naar 't Zuiden. Schetsen en indrukken van de Vereen. Staten van Noord-Amerika. 2 dln. Haarl. 1881-'82. Ook vertaalde hij: About, De familie Dumont, 2 dln. Amst. 1880.

[C. Bok]

Bok (*C.*), wiens voornaam en levensgesch. tot de verborgenheden onzer letterkunde schijnen gebracht te zijn,

Schreef de volgende eenmaal veel gelezen romans, die alle te Amst. verschenen: De hut aan de grenzen of de grijskop, eene belangrijke Nederl. familiegesch., 2 dln., 1827; De wachtmeester Aarhus of liefde zoekt list, 1828; De witte paal of Jenne, eene op waarheid gegronde Noord-Hollandsche geschied., 1828; Het Heidensche bosch of het gestolen kind, 1829; De roebel van Czaar Peter, 1830; Twee vrienden of de gevolgen van partijzucht, 1832; Frederik Linde, een tafereel van menschelijke lotgevallen, 1836.

[Lambertus van Bolhuis]

Bolhuis (*Lambertus van*), geb. te Groningen 20 Nov. 1741 studeerde in de godgel. en was sedert 1766 achtereenvolgens pred. te Marsum, Noorddijk, Oostwolde, Leeuwarden en Groningen, waar hij in 1823 emeritus werd en 26 Aug. 1826 overleed.

Behalve eenige leerredenen schr. hij: Beknopte aanleiding tot de kennis der spelling, spraakdeelen, en zinteekenen van de Nederduitsche taal ten dienste van mingevorderden naar den nieuweren smaak ter uitgave opgesteld door Klaas Stijl, na des schrijvers tusschenvallenden dood uitgegeven, Gron., 1776; Beknopte Nederduitsche spraakkunst, Gr., 1793. Naamloos kwam van hem uit: Grammatica of Nederd. Spraakkunst, uitg. door de Bat. Maatsch. tot Nut van 't Alg., Leid., 1814.

[Joan Hugo van Bolhuis]

Bolhuis (*Joan Hugo van*), geb. 20 Dec. 1805 te Baambrugge, werd doctor in de letteren te Utrecht, praeceptor aan de Lat. school aldaar en in 1839 hoogl. voor Nederl. taal- en letterkunde en geschiedenis aan de Kon. Mil. Acad. te Breda. Hij verloor zijn leven in een tweegevecht 14 Febr. 1844.

Zijn werken zijn: de Noormannen in Nederland, geschiedenis hunner invallen gedurende de 9e, 10e en 11e eeuw, met opgave van derzelver gevolgen, Utr., 1834, het volg. jaar met bijlagen en bijvoegsels vermeerderd; Proeve eener geschiedenis van het kasteel Vredenburg, eene bijlage tot de kennis der Spaansche overheersching, Utr., 1838. Voorts vindt men bijdragen van zijne hand in het Utrechtsche Tijdschrijft en in Nijhoff's Bijdragen voor Vad. Gesch. en Oudheidkunde. Al die bijdragen zijn na zijn dood door Dr. G.D.J. Schotel uitgegeven onder den titel van Verspr. letterarbeid, Utr., 1845.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1844.)

[Bernard Bolle]

Bolle (*Bernard*), op 22 Mei 1862 geb. te 's-Gravenhage, thans diamantslijper te Antwerpen, liet op zijnen naam verschijnen:

De zoon van den Dronkaard, tooneelspel in drie bedrijven en een voorspel, vrij ge-

volgd naar Cremer's Deine Meu, Amst. 1880; Nathan Mirzach, tooneelspel in één bedrijf, Amst. 1882; De Inkwartiering bij Jaap Beiersch, blijspel in één bedrijf, Arnhem 1886; De Sabbatsvrouw, tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1886; In 't Schoftuur, dichtbundel, Antw. 1887.

[Josephine Geertruida Bolmer]

Bolmer (*Josephine Geertruida*), geb. te Amst. 7 Oct. 1831, vertaalde metrisch Lessings Nathan de Wijze, Amst., 1875.

[Willem Bolognino]

Bolognino (*Willem*), 18 Maart 1590 geb. te Antwerpen, werd in 1608 uitgeroepen als derde der wijsbegeerte, waarna hij professor in dit vak werd aan het College De Valk te Leuven. Op 15 Oct. 1627 ontving hij zijne benoeming als pastoor der Sint-Joriskerk te Antwerpen en werd in diezelfde stad 5 Dec. 1642 kanunnik graduëel. Omstreeks 1655 had eene ziekte in zijn hoofd hem getroffen, doch hij herstelde nog om later geheel krankzinnig te worden en in dien staat 24 Oct. 1669 binnen zijne geboortestad te sterven.

Hij schreef: Claer wederlegh van den versierden ouderdom des Calvinisten Gelove, Antw., 1630: Den Gheestelyken leeuwerker vol godtvruchtighe liedekens ende Leyssenen, Door H. Guil, Bolognino, Canunic van de Cathedrale Kercke tot Antwerpen, Antw., 1645.

[Jan Bols]

Bols (*Jan*), geb. te Wechter (bij Leuven) 9 Febr. 1842, studeerde in de godgeleerdheid en was sedert 1 Oct. 1866 leeraar in het Sint-Romboutscollege te Mechelen, waar hij lessen in Dichtkunde en Nederlandsche letteren gaf. In 1876 werd hij bestuurder van het Sint-Josephcollege te Aarschot, en den 28 Dec. 1885 ging hij terug naar Mechelen als pastoor van de Sinte-Katelijnekerk.

Zijne werken zijn, behalve tal van bijdr. in tijdschriften: Over de welluidendheid der Nederlandsche taal, Leuv., 1873; Een Reisje in Zwitserland, Mech., 1874; Over volksspraak en Boekentaal, Brugge, 1876; Over het aanleeren van den Catechismus in de moedertaal, Leuv., 1879; Verschil in uitspraak tusschen de zuivere en gemengde **e** en **o,** Leuv., 1882; Regeltjes om den Vlaamschen studenten hunne moedertaal te leeren schrijven en uitspreken (door Jan Bols en Jan de Ruysscher, Mech., 1883; De taal van het godsdienstig onderwijs in Pruisisch Polen en in Vlaamsch België, Leuv., 1884; Nederd. Bloemlezing, (met Jacob Muyldermans,) Mechelen, 1886.

[Frans Eugeen Bolsaie]

Bolsaie (*Frans Eugeen*), 2 Juli 1822 geb. te Antw., was vele jaren te Leuven gevestigd en bewoont thans weer zijne geboortestad.

Hij gaf uit: Leuven het onderste boven, overzicht in acht tafereelen, Leuv., 1865; Ivo de Geus, geschiedkundig drama in vijf bedrijven, Leuv., 1874; Het Jaar 1789,

drama in vijf bedrijven en zes tafereelen, met de medewerking van Frederik Lints, Leuv., 1875.

[Jacob van Waning Bolt]

Bolt (*Jacob van Waning*), geb. te Amst. 7 Dec. 1817, stud. te Gron. en werd in 1848 pred. te Grootegast en Doezum, van 1852-'65 te Antw., in 't Nederl. en in 't Fransch. In 1865 ging hij te Leiden wonen en werd red. van het Geïll. Nieuws tot 1869, toen hem de gemeente van Lettelbert tot pred. beriep, vanwaar hij in 1875 als zoodanig naar Weerseloo ging. In '77 kwam hij te Krommeniedijk, '80 te Nes op Ameland, '81 te Zomeren, '84 te Ruinen en '86 te Emst, waar hij 12 Maart 1888 zijn 40-jarigen diensttijd mocht herdenken.

Schr.: Romant. Tafereelen, Amst., 1841; De Christen beschouwd in sommige van zijne betrekkingen tot de Kerk, de maatschappij en het huisgezin. Gron., 1847, 2e uitg. 1854; Hamaël, de rijke arme. Bijbelsch-Evang. novelette. (psd. Severinus) Amst., 1859; De idealen van Dominé van Beek, Pastorale Novelle, Tiel 1867 (psd. Baltwina Vignon); Ongelijk maar niet ongelukkig. Twee novellen, zelfde psd., Tiel, 1868; Daar heen niet! Een antwoord op de vraag van Dr. J. Cramer, Tiel, 1873; Predikantennood en ‘Patjes’ dominés, Rott. 1887. Voorts eene menigte leerredenen, vertalingen, recensiën, bijdragen en artikels in dagbladen, in den Groninger Studenten-Almanak, in de Prov. Gron. en Drentsche Volksalmanakken, De Huisvriend, De Evangeliespiegel, Europa Vaderl. Letteroefen. Evang. Stuivers-Magazijn, en andere tijdschriften o.a. De Klok, De Klokluider, De Doodsklok. Ook was hij hoofdredacteur van: De Brabantsche Olijftak, Tijdschrift voor hedendaagsche Godgeleerdheid, Antw., 1865, mederedacteur van het blad De Koophandel, enz.

J.V.W.B.

[Gerrit Dirk Bom HGz.]

Bom HGz. (*Gerrit Dirk*), geb. te Amst. 26 Mei 1854, werd door zijn vader in den boekhandel opgeleid, was sedert 1877 boekhand. te Utr., en is dit sinds 1882 te Amst.

Schr.: Het Hooger Onderwijs te Amst. van 1632 tot onze dagen. Bibliogr. Amst. 1882, 3 afl.; Bijdragen tot eene gesch. van het geslacht Van Keulen. Biblio-cartogr. studie, Amst. 1885; tal van bijdr. in tijdschr. en dagbladen.

[Derk Bomhoff Hz.]

Bomhoff Hz. (*Derk*), geb. te Vaassen 2 April 1792, was huisonderw. in talen en transl. te Zutfen en overl. aldaar 1 Jan. 1860.

Behalve veel schoolwerkjes en woordenboeken, schr. hij: Nieuw handwoordenboek voor de spelling der Nederd. taal, Zalt-Bomm., 1846, 2e dr. 1852; Nieuw groot

woordenboek der Ned. taal. Met een voorberigt van L.A. te Winkel, Voorburg, later 's-Hage, Leiden en Arnhem, 1852-'57. Voorts leverde hij veel bijdragen in het Mag. van Ned. Taalkunde enz.

[Arnold Bon]

Bon (*Arnold*), uitgever te Delft, schr. Delfs Cupidoos schigtje, behelz. veele geestige nieuwe liedjes, Tot Delf, by Arn. Bon, 1652. Tweede Delfs Cup. schigtje. Ald. 1656 en andere ged. Zijne ‘mopsjes’ zijn meestal van bedenkelijken aard.

[Frans Bon]

Bon (*Frans*), geb. 29 Oct. 1791 te Dendermonde, overl. te Brussel 28 Aug. 1852. Na te Parijs gestudeerd te hebben, vestigde hij zich te Antwerpen, waar hij eene kostschool oprichtte, en zich bijzonder op de beoefening der Vlaamsche taal en letterkunde toelegde. Aanhanger van het oude spellingstelsel van Des Roches streed hij met meer hardnekkigheid dan kennis tegen Willems.

Behalve vele vlugschriften en in tijdschr. verspreide artikels, schreef hij: Vlaemschen leesboek, volgens de spelling der Vlaemsche spraekkonst aengenomen voor het athenaeum en de stadsschoolen der hoofdstad, Brussel by den opsteller, 1841; Eersten Vlaemschen leesboek, volgens de spelling der Vlaemsche spraekkonst aengenomen voor het athenaeum en de stadsschoolen der hoofdstad, Brussel, 1841; Kortbondige Vlaemsche spraekkonst, volgens het taelstelsel van Des Roches, Ter Bruggen, M. Visschers, priester, enz., Bruss., 1841; Vlaemsche spraekkonst volgens het Belgisch taelstelstel, door eenige oefening van spraekkonstige ontleding gevolgd, Brussel, 1844; Verhalen, tafereelen, beschryvingen en vergelykingen, Bruss., 1844; Vlaemschen Pantheon ten gebruike der kollegiën en schoolen, gewyde geschiedenis, Bruss., 1844; Handleyding voor het onderwys in het lezen, bepaeldelyk ingerigt om aen kinderen in korten tyd het lezen te leeren, ten gebruike der kollegiën en schoolen, Bruss., 1844. Tevens gaf hij in het licht: Synoptieke tafereelen welke de overtreffelykheyd onzer Vlaemsche tael op de Hollandsche klaer aenduyden..., en: Bewyzen van de overtreffelykheyd der Vlaemsche tael op de Hollandsche.

[Mr. Pieter Bondam]

Bondam (*Mr. Pieter*), geb. te Kampen 26 Dec. 1727, prom. 1746 te Franeker, stud. aldaar onder Valckenaer, daarna te Leiden onder Hemsterhuis in de letteren, werd later rector en hoogl. in de rechten te Zutfen, ald. tevens archivaris, 1763 hoogl. in de rechten te Harderwijk, 1773 te Utrecht, waar hij overl. 6 Febr. 1800.

Van zijn hand hebben wij eenige adviezen en Lat. brieven en verscheiden redevoeringen, waaronder die over de Unie van Utr., bij haar 2de eeuwfeest uitgesproken, Utr., 1779, 4to en fol, door zijn zoon vert., en die over de bronnen van ons staatsrecht, Utr., 1773; voorts een philologisch werk, getiteld: Variae lectiones, Zutf., 2 dln.: Verzameling van onuitgegeven stukken tot opheldering der Vad. Hist. met noten, Utr. 1779-'81, 5 dln. In 1766 benoemd tot Historieschrijver van Gelderland, gaf hij het Charterboek der Hertogen van Gelderland en Graven van Zutfen uit., Utr., 1783 seqq., een werk, vooral om de belangrijke commentaren steeds zeer gezocht.

Over een gedeelt. gedrukte uitgaaf van het Oude Keizerrecht en het Vlaamsch Leenrecht vg. N. Bijdr. v. Rechtgel. en Wetg. van 1867. Zijn Apparatus voor een uitgaaf der oude Latijnsche grammatici werd in 1800 aangekocht voor de Leidsche bibliotheek.

[Mr. Rutger Bondam]

Bondam (*Mr. Rutger*), geb. te Zutfen 1 Juli 1757, prom. 1778 te Utr. op eene diss. De Provocationibus plerarumque urbium Gelricarum ad tribunal Zutphaniense, Utr., 1778, De redevoering van zijn vader over de Unie van Utr. werd door hem vertaald en uitgegeven, Utr., 1779. Sinds 1781 auditeur-militair bij den krijgsraad te Kampen, werd hij in 1795 kapitein der jagers, kommand. der Bourtange-Schans en van Koevorden en overl. te Kampen 12 Apr. 1819.

[Mr. Adriaan Cornelis Bondam]

Bondam (*Mr. Adriaan Cornelis*), geb. te Appingadam, 17 Juli 1859, stud. te Groningen en prom. aldaar, 25 Febr. 1886, op een toen in Den Bosch uitgegeven proefschrift: De Ortensche Verwikkelingen. Sedert 15 Mei 1885 commies-chartermeester bij het oud-archief in Noord-Brabant, werd hij met 1 Mei 1886 benoemd tot rijks-archivaris in dat gewest, en gaf eenige inventarissen en door zijn voorganger, den vroeg gestorven Mr. C.C.N. Krom (z.a.) nagelaten hss. uit. Verscheidene opstellen van zijne hand, verschenen in hist. en lett. tijdschriften.

A.C.B.

[Reynier de Bondt]

Bondt (*Reynier de*), veelal **Reynerus Bontius** genoemd en vroeger voor den gelijknamingen Leidschen professor gehouden, kan een van diens bloedverwanten, een broederszoon b.v., geweest zijn en wordt thans op grond van veel nasporingen aangeduid als auteur van het te vermelden overbekende tooneelstuk. Hij kan dezelfde zijn, die den 10 Sept. 1625 te Leiden gedoopt werd, toen de hoogl. reeds twee jaar vroeger was overleden. Van Reynerus Bontius' ‘Treur-, bly-, einde-spel: Belegering ende Ontset der stadt Leyden’ is nog één ex. voorhanden der tweede uitgave, ‘tot Leyden ghedruckt, anno 1646’ in 4o; er bestond eene eerste editie in 8o, die nu wel verloren is; de schr. was toen heel jong en bezorgde nog de uitgaf van 1652, terwijl de volgende, van 1659, kennelijk na zijn

overlijden gedrukt, die van Baron (z.a.) is Over de verschillende drukken schr. Dr. J.T. Bergman in Hand. Mij. Ned. Letterk., 1870, welker bibliotheek, 20 edities bezit, waarvan de oudste, de achtste, die van 1659 is.

[Paulus Bongaerts]

Bongaerts (*Paulus*), geb. 27 Maart 1831 te Ravenstein, trad 28 Sept. 1848 in de Sociëteit van Jezus, was gedurende eenige jaren werkzaam in 't seminarie Kuilenb. en sleet de laatste dagen zijns levens in Den Haag, waar hij 5 Maart 1867 overl. In weerwil eener uiterst zwakke gezondheid schreef hij:

Leven van den gelukzaligen Petrus Canisius, van de Sociëteit van Jezus, door pater E. Seguin S.J. in 't Hollandsch overgezet, vermeerderd en verbeterd, 2 dln. 's-Gravenh. 1865; De St. Teresia-kerk, weleer de koninklijke kapel van Spanje. Hare geschiedenis, in verband met de lotgevallen der katholieke godsdienst en der werkzaamheid der sociëteit van Jezus in en om 's-Gravenh., Den Haag 1866, benevens een aantal artikelen, meest van geschiedk. aard in de ‘Katholieke Nederl. stemmen.’

H.J.A.

[Bernardus Jacobus Bongardt]

Bongardt (*Bernardus Jacobus*), in 1701 geb. te Middelb., waar zijn vader van dat jaar tot 1705 pred. was, pred. te Twisk, van 1728-'34, daarna 6 jaar te Neuzen, in 1740 te Tholen en van 7 Oct. 1742 tot zijn dood, 11 Juli 1771, te Hoorn.

Hij schreef: Troostzang of Rijmkatechismus in LIV psalmen, voor Davids Huis, geschikt naar Ursinus leerwijze en Datheens Zingtrant bij de zoogenaamde Waare Geref. Batavieren om verbijsterde Kristenen teregt te brengen of te koesteren in de Moederschoot der Heilige Kath. Kristel. Kerk, Hoorn, 1762.

(Nagtglas, Levensb. v. Zeeuwen.)

[Cornelis Bontekoe]

Bontekoe (*Cornelis*), wiens naam **Dekker** door hem verruild werd met dien van het uithangteeken zijner vaderlijke woning te Alkmaar, werd daar in 1645 geb., stud. te Leid. sinds 1665, prom. er in de geneesk. en overl. te Berlijn 14 Jan. 1685.

Buiten zijne medische en Cartesiaanschphilos. werken, schreef hij: Tractaat van het excellentste kruyd thee, 2e dr, verm. met twee verhandelingen, I van de Coffi, II van de Chocolate, 's-Grav., 1679, 3e dr. ald. 1685.

[Willam IJsbrandsz. Bontekoe]

Bontekoe (*Willam IJsbrandsz.*), ongeveer 1587 te Hoorn geb., is de spreekwoordelijk rampspoedige zeereiziger, wiens tochten, als schipper namelijk, tusschen 1618 en 1625 gedaan werden. Den 21 Aug. 1631 maakte hij met zijne vrouw Aeltje Bruines een testament, dat in de Holl. Consultatiën, IV, 236, vermeld wordt; destijds was hij lid der Remonstr. broederschap in zijne geboorteplaats. In 1646 gaf hij toestemming tot de uitgave van zijn reisverhaal. Opmerkelijk is zijne mededeeling, dat hij in Dec. 1619 in straat Sunda met zijne medeschipbreukelingen in een sloep komende

aandrijven, de retourvloot ontmoette onder Frederik Houtman, die hen van zijn schip waarnam met een verrekijker; dit is wel de eerste vermelding der uitvinding van Lipperhey.

De titel van zijn werk is: Journael ofte Gedencwaerdighe beschr. van de O.-I. Reyse, Hoorn, 1646. Het werd tot in 't laatst der vorige eeuw minstens vijftigmaal herdrukt en in 't Fransch en Hoogduitsch vertaald.

[Hendrik Johannes Bool]

Bool (*Hendrik Johannes*), geb. te Schoondijke 27 Febr. 1828, was aanvankelijk werkzaam bij de Registratie, daarna stenograaf bij de Staten-Generaal en later commies bij het Ministerie van Binnenl. zaken, ging in 1863 naar Ned. O.-Indie, waar hij opklom tot Directeur van financiën en later van openbare werken, keerde in 1879 terug en vestigde zich te Leiden, waar hij sedert 1882 wethouder is en in 1888 tot Lid van de Tweede Kamer werd gekozen.

Hij schreef: Het wettelijk armwezen Z.-Bommel 1852 (zonder naam); Eenige bijzonderheden omtrent de Staatsinstellingen van Engeland door H.J.B., Middelb. 1854; De Luxemburgsche coup d'état, Devent. 1857 (zonder naam); Het Regeringsreglement van Ned. Indië, met aanteek. Z.-Bommel 1870, 2e dr. 1876; Statistiek van Leiden. Leid. 1884 met jaarlijksche vervolgen. Verder artikelen in tijdschriften als Economist, Tijdspiegel, Indische Gids enz. en in dagbladen, bijzonder twee fraaie letterk. stukjes in het jaarb. Cadsandria, 1855 en '57.

[Dignus Jacobus Boom]

Boom (*Dignus Jacobus*), geb. te Maastr. 11 Dec. 1847, werd voor de Marine opgeleid en is thans Luit. ter zee, 1e klasse.

Als officier, belast met het onderwijs in de kennis van schip en tuig, aan het Kon. Instituut te Willemsoord, bewerkte hij: Zeemans Woordenboek, ten gebruike van Zeeofficieren, Gezaghebbers en Stuurlieden der Koopvaardij, Ingenieurs van Scheepsbouw, Machinisten, Fabrikanten, Reeders en Assuradeuren, in het Ned., Fr. en Eng. vertaald. 's-Grav. 1879.

[Harm Boom]

Boom (*Harm*), geb. te Gramsbergen, 1 Dec. 1810, gaf eerst polit. overzichten in verschillende dagbl; werd 1846 red. der Zwolsche en Overijs. courant, en was van 1 Aug. '49 tot ult. Dec. '52 red. der Amst. Ct. Als red. van Het Zondagsbl. De 's-Grav. Nieuwsbode (toen, 1856, '57 Residentie-blad)

en van De (nieuwe) Nederlander, (nieuwe Utr. C.) woonde hij in Den Haag, en schr. daar sinds 2 Juli '53 polit. art. in de Oude Drentsche C., totdat hij zich in 1858 te Assen vestigde en daar tot '83 gen. blad bestuurde; sinds 15 Jan. '84 redig. hij de N. Dr. C., was lang schoolopz., en overl. te Assen, 12 Juni 1885.

Afzonderlijk en zonder naam gaf hij uit: Drie dagen op reis of Bentheim en Steinfurt door een Drentschen bril bekeken, Dev. 1843; Drenthe in vlugtige en losse omtrekken geschetst door drie podagristen, (met A.L. Lesturgeon en D.H. van der Scheer), Koev. 2 dln. 1842-'47; Een Drentsch gemeente-assessor met zijn twee neven op reis naar Amst. in het voorjaar van 1843, (met A.L. Lesturgeon), Gron. 1844-'53; Wandelingen in en om Zwolle door een neef van den Drentschen assessor, Zwolle 1846; Wat een Utrechtenaar zag en hoorde bij de beursinwijding te Amsterdam en verv. te Kampen, Zwolle, Deventer, Zutphen en Arnhem, Kamp. 1846; Mijn reisportefeuille of omzwervingen door Overijsel door een neef van den Drentschen assessor, Zwolle 1847; Prins Hendrik in Drente, Assen, 1868; Meditatiën van een Drentschen Schoolm., Assen, 1869. Hij redig. nog: Kukeluku! Uit het Noorden. Veertiend. tijdschr., Gron. 1861, en Drentsche Volks Alm. 1868.

[Jan Boomhuys]

Boomhuys (*Jan*), beoefende de dichtkunst te Amst. en overl. er 21 Dec. 1797.

Van hem bestaan, behalve dichterlijke vertalingen: Roem en Eigenbaat, naar 't fr. van Frederik II, te vinden in Uylenbroeks Kleine Dichterl. Handschr. en: Op het overlijden van den dichter Lucas Pater. Met zijn vriend Uylenbroek gaf hij Racine's Esther in Ned. verzen uit, Amst. 1771.

[Gijsbert Boomkamp]

Boomkamp (*Gijsbert*), geb. te Amst. in 1696, was koopman te Alkmaar en schreef eenige hist. en andere werken t.w.: Beschrijving van den dorpe Egmond, Haarl. en Amst. 1741, eenigszins gewijzigd, aldaar, ook 1743; Aanmerkingen over Alkmaars stederecht, Alkm. 1741; Alkmaar en deszelfs geschiedenissen, uit de nagelaten papieren van Simon Eikelenberg en veel andere echte stukken en bescheiden, Rott. 1747, waarvan het eerste dl. door Eikelenberg zelf geschreven is, het tweede door B. en het derde onvoltooid bleef door B.'s dood, 11 Juli 1755. Hij beoefende ook de dichtkunst en gaf uit: Stephanus den Diaken, 1743. Voorts plaatste hij een Bericht wegens zeker soort van Langhalsde Mosselen enz. in de Vermakelijkheden, 3e dr. 4e st.

(C.W. Bruinvis, Alkm. Geschiedschr. p. 35-44).

[Gerardus Petrus Booms]

Booms (*Gerardus Petrus*), geb. te Maastricht 29 Oct. 1822, werd in 1838 kadet aan de Kon. Mil. Acad., in 1842 tweede luit. bij de Inf., in 1856 kapt. bij keuze, in 1863 majoor, in 1867 luit.-kolonel en in hetzelfde jaar Regiments-komm., in 1869 kolonel, in 1870 chef van den Generalen Staf, in 1871 Minister van Oorlog; uit die betrekking hetzelfde jaar op verzoek eervol ontslagen, werd hij herbenoemd tot chef van den

generalen staf en bevorderd tot generaal-majoor; in 1873 op aanvrage om redenen van gezondheid gepensionneerd, bleef hij te 's-Gravenhage wonen.

Hij schreef, behalve een fransch werk over de Balische oorlogen van 1846-'49, Breda 1850; vertalingen in het Fransch van een paar krijgskundige geschriften van generaal Knoop; eene Wederlegging in het Fransch van het werk van den Belgischen generaal Eenens over 1831, Den Haag 1875; artikelen in den Spectateur militaire van 1851 en 1852, in den Nieuwen Spectator, de Gids, de Indische Gids, enz.: Veldtocht van het Fransch-Afrikaansche leger tegen Klein-Kabylië in de eerste helft van 1851, 's-Hertogenb. 1852 - een veldtocht, dien hij met de Fransche troepen meemaakte; Militaire statistiek en organisatie van Frankrijk, Nijm. 1852; Oostenr. en Zuid-Duitschland in den oorlog van 1866 tegen Pruissen, Krijgsk. schets, Schiedam 1867; Kissingen, eene episode uit den oorlog van 1866 in Duitschland, Schiedam, 1870; Een maarschalk van het tweede Keizerrijk en eene Fransche kolonie, Studiën over Algerië, 's-Gravenh. 1878; De eerste Atjehsche expeditie en hare enquête, historische critiek, Amst. 1881; Een slotwoord over de eerste Atjehsche expeditie, Amst. 1881; Het eerste boek van Neerlands krijgsgeschiedenis, de Batavieren, Caninefaten en Friezen onder en tegen Rome, 's-Gravenh. 1887.

G.P.B.

[Mr. Cornelis Boon]

Boon (*Mr. Cornelis*), geb. te Rott. in 1680, was eigenaar der kleine heerlijkheid Engelant in 't land van Putten, Baljuw van Heenvliet en Leenman van den lande van Voorne, en overl. in 1750.

Schr.: Beerezang, een gedicht op zijn buitengoed onder Oud-Beierland op eene plaat De Beer, in de Oude Maas gelegen; Heidensche grootmoedigheden, Rott. 1699, 2e dr. Rott. 1704; Gedichten, Delft 1724 en Tooneelpoëzy, Delft 1730, bevattende de treursp.: Mirra, (afzonderlijk, Rott. 1714), Dido, Tymon en Cosmos de Medicis, benevens het herdersspel Amintas (naar Tasso, Delft 1722. Zijn Gedichten werden met zijn Tooneelpoëzy vereenigd uitgeg. te Leiden 1732, de laatste vermeerderd met de reeds vroeger verschenen treursp.: Eewspel op het treurspel van Arminius toegepast, Leid. 1700, en Leyden verlost, Rott. 1711.

Nog bewerkte hij voor het tooneel: Dorinda, hardersspel uit het Ital. van Guarini, naar de berijmde Nederd. vertaling van D. de Potter Lzn., 's-Gravenh. 1735.

[Klaas Boon]

Boon (*Klaas*), geb. te Edam 26 Mei 1807, stud. in de godgeleerdheid en was pred. te Berkhout; in 1877 emeritus geworden, vestigde hij zich te Hoorn en woont sedert 1887 te Beverwijk.

Hij schreef: De dood van Prins Willem I, dramatische schets, voor rederijkers bewerkt, (dichtstuk), Amst. 1863; De gestoorde dichter, blijsp., Alkm. 1864; Doctor Focquenbrock, blijspel, Nieuwe Niedorp, 1865; 1815. Herinneringen aan Waterloo, dramatische schets, (dichtstuk), N. Niedorp, 1865; De familie Kolzinski, of liefde en wraak, dram. schets, N. Niedorp, 1866; Het loon der deugd of het gedrag van een eerlijk man. Een wenk voor het leven, tooneelstuk, Hoorn 1878; De geburen of de zonderlinge afspraak, blijsp., Hoorn, 1879; Lotwisselingen of een blik in het maatschappelijk leven, tooneelsp., Beverwijk, 1879; Schijn bedriegt, tooneelsp., Beverwijk, 1879.

[Felix Marie Alfons Boone]

Boone (*Felix Marie Alfons*), geb. 8 Maart 1821 te Gent en aldaar overl. 31 Dec. 1870; was eerst slotenmaker, dan drukker te Brussel en daarna te Gent, waar hij later hoofdopsteller werd van het dagblad De Broedermin.

Hij schreef: Mijn eerste blik in de wereld, Gent 1847; De Treurwilg, Antw. 1847; De schoone vrouw van het veldbal, Antw. 1848; Zannequin, hist. drama in vijf bedrijven, bekroond te Gent in 1848; Bergenkruize, Gent 1849; De arme jongen. Gent 1850; De landbouwkunst in de Nederlanden, Gent 1867; Mast en Danneels, en De tooverdrank, Gent 1869; Verspreide werken (verzameld en uitgegeven door Nap. Destanberg), Gent 1874.

[Jan Tjerk Auke Wytzes Boonemmer]

Boonemmer (*Jan Tjerk Auke Wytzes*), geb. 8 Juli 1823 te Grouw, was jaren lang huisschilder, doch leeft thans ambteloos te Hardegarijp. Van 1862-'64 sprak hij in vereeniging met den Frieschen schrijver Jentje Sytema op het Fryska Winter-joune-nocht, en van 1868-'74 reisde en werkte hij met den volksschrijver W. Dykstra op diens Winter-joune-nocht. In 1874 hield hij op die wijze 37 voordrachten met dezen.

Hij schreef: De joun-praters, Twa Nuts foarlêsingen, Franeker 1855, 2e druk 1886; De swarte spegel, Franeker 1856; Baes Flip, Leeuw. 1860; In wunderlike âlde hear, 1862; It oarde boask, (psd. Master Abe), Leeuw. 1865; It doarpke oan 't spoar, Franeker 1876; De schoolmeester in 't laatst der vorige en 't begin dezer eeuw, voor en na het verbeterd onderwijs van 1806, Leeuw. 1884 en verder een groot aantal stukjes in Friesche jaarboekjes en tijdschriften.

[Mr. Cornelis Boonzajer]

Boonzajer (*Mr. Cornelis*), geb. te Arnhem 21 Sept. 1754, stud. te Franeker, prom. daar in 1778, werd eerst adv., en in 1780 rector te Gorinchem. Hij bewerkte het Wdb. Theutonista of Duytschlender van Gerard van der Schueren, reeds in 1475 te Keulen gedrukt en hoogst zeldzaam geworden. Na zijn vroegtijdigen dood werd de uitg. eerst bezorgd door J.W. Bussching, daarna door J.A. Clignet in druk gebracht, Leid. 1804.

[Cornelis Gerhardus Boonzajer]

Boonzajer (*Cornelis Gerhardus*), zoon van den voorg., geb. te Gorinchem 15 Aug. 1788, was er not. en wethouder en overl. er 4 April 1863. Schreef met J.G.W. Merkus van Gendt: Geschiedk. Aanteekeningen betr. het slot Loevenstein, Gor., 1840. Hij liet vele gedichten in handschrift na.

[Elias van Booren]

Booren (*Elias van*), geb. te Leid. 28 Febr. 1728, was er schoolm. en overl. er 14 Jan. 1797.

Hij schreef: Het Tweehondertste Jubels Vreugt Verhaal, meede ter Gedagtenis beschreeve en op Reym gemaekt, inhoudende het Geen op den 3e en 4e van Oct. 1774 is geschiet, omtrent het feesthouden van het 200e Jubel van Leydens ontzet, Leid. 1774. Zijn werk werd als maatstaf genomen van alle rijmelarij; zie art. Joh. Beekman.

[Gerhard Boot]

Boot (*Gerhard*), geb. te Gorinchem 1604, stud. en prom. in de med. te Leiden, vestigde zich omstr. 1630 te Londen en werd lijfarts van koning Karel I. Na diens dood ging B. naar Dublin, waar hij in 1650 overl.

Van hem versch.: Vrolycke Uuren, 1630. Ook beoefende hij zoowel de Latijnsche als de Nederlandsche dichtkunst.

[Johannes Cornelis Boot]

Boot (*Johannes Cornelis*), geb te Leur 20 Juli 1761, was pred. te Nieuwenhoorn en daarna te Arnh., waar hij overl. 9 Juli 1834.

Zijn Opwekking van Lazarus werd in 1785 door 't Haagsche Dichtgen. bekr., evenals zijn Tot lof der Weldadigheid. Hij is de vervaardiger van Gez. 168, Op den Oogst, en van een ged. in den Lauwerkrans voor Washington, Harlingen, 1800. Men vindt eenige fragm. van zijn ged. in de Wandelingen in een gedeelte van Geld., van I.A. Nijhoff en in de Geldersche Arcadia.

[Gerardus Wilhelmus Boot]

Boot (*Gerardus Wilhelmus*), broeder van voorg., geb. 21 Mei 1763 te Leur, stierf als rector te Gorkum 6 Sept. 1832.

Hij plaatste van tijd tot tijd een ged. in tijdschr., waaronder: Bij mijn terugkomst van de begrafenis mijner dochter.

[Bastiaan Cornelis Moerkerk Boot]

Boot (*Bastiaan Cornelis Moerkerk*), geb. te Randwijk, 22 Juni 1834, stud. sinds 1853 te Utr., werd in 1860 pred. te Bahr-

en-Lathum, in 1867 te Joure en 1871 te Lent bij Nijmegen, waar hij nog staat.

Voor een liefdadig doel gaf hij in 1878 te Nijm. uit: Lentsche bloemen, en verder eenige nov. in de tijdschr. Europa en Los en Vast, als: Eene oude vrijster, Belialsman en de familie De Linge.

[A. Booth]

Booth (*A.*), van wien wegens enkele aanduiding met de voorl. van zijn naam, niet veel meer bekend is, dan dat hij in 1627 secr. was bij het gezantschap naar Zweden. Het kan Andries zijn of Abraham, een broeder van den volgenden.

Hij schr. toen een werk, alleen met de lett. A.B. geteekend, in ms. bewaard in de Utr. archieven en getit.; Journael van de legatie, gedaen in de jaren 1627 en 1628 bij Rochus van den Honaert, Andries Bicker ende Simon van Beaumont, Amst., 1632. Van A. Booth bezit de prov. bibl. van Friesland brieven in ms. over Tjerk Hiddes de Vries, gedurende den tweeden Eng. oorl. door hem als lid der admiraliteit van Fr, geschr., doch ook deze helderen den voorn. niet op.

[Cornelis Booth]

Booth (*Cornelis*), geb. te Utr., en aldaar overl. 13 Juli 1678, was er Med. doctor, sedert 1632 lid der stadsreg., Raadsheer in den hove van Utr., en in '56 lid der Staten van dat gew.; hij verzamelde een groot aantal oudheid- en geschiedk. bescheiden, in onzen tijd het eigendom der Utr. archieven geworden.

Hij ontwierp een groot register van de Magistraat der stad Utr., deels bijeengebr. onder den titel: Fasti consularis. Bovendien maakte hij eene korte beschr. van de stad Utr., bij de kaart dier stad door H. Saftleven, in 1648 uitgeg., hiervan bestaan ook afz. drukken ‘in bladgrootte,’ Utr., 1651 en 1715, in 4o, Amst., 1715, en in 8o, Amst., 1745. Nog werd zij afgedr. achter den 2en dr. der Chronike van Cortgeen, z.a., en vóor Van de Water's Utr. Placcaatboek, 3e deel, 1729.

[Mr. Everard Booth]

Booth (*Mr. Everard*), heer van Mijdrecht, lid van den hove van Utr., oudste zoon van Dr. Cornelis, werd te Utr. geb. in 1638 en overl. er in 1716. Ook hij verzamelde hss. en maakte hist. aanteekeningen.

Van de laatste is in de Berichten van het Hist. Gen. deel VI uitgeg.: Dagel. aant., gedurende het verblijf der Franschen te Utr., in 1672 en '73 gehouden.

[Pieter Christiaansz Bor]

Bor (*Pieter Christiaansz*), geb. te Utr. in 1559, was eerst not. te Haarlem, schoon hij niet voorkomt in het register dier beambten aldaar en evenmin in het eedboek van den Hove van Holland. Den 4 Maart 1599 werd hij rentmeester van N.-Holl. en bleef dit tot 25 Sept. 1615; gedurende dien tijd woonde hij in Den Haag, en had eenig zomerverblijf bij Rijswijk, vanwaar hij wel eens iets dagteekende. Den 15 Dec. 1613 huwde hij met Maria Boot, wed. van den proc. Sas, eene nicht van den dichter der Souter-liedeckens, Van Zuylen van Nyevelt. Reeds in 1595 gaf hij een gedeelte van

zijn geschiedwerk uit en werd van wege de landsreg. door toelagen aangemoedigd en door meded. der bronnen gesteund. Het laatst moet hij andermaal te Haarl. gewoond hebben, doch komt er niet onder de aldaar begravenen voor. Als zijn sterftijd wordt opgegeven 19 Maart 1635.

Zijn hoofdwerk is: De oorspronck, begin ende vervolgh der Nederl. Oorl., Beroerten en burgerl. oneenicheyden, dl. 1 tot 1567, Leiden, 1595, 5e dl, tot 1600, Haarl., 1634. Verder: Het zesde deel der Chron. Carionis van 1576-20 Maart 1619, Amst., 1632; als gelegenheidsstukken: Gelegentheyt van 's Hertogenbosch, inneminghe van Wesel ende meer andere gesch. des jaars 1629. Ten behoeve van minder geletterden berijmde hij: De oorspronck der Nederl. oorlogen, 's Grav. 1617, en als zuiver letterk. werk: Twee tragi-comediën in proza, d'eene van Apollonius, prince van Tyro, ende d'ander van den selven, ende van Tarsia syn dochter, 's Grav., 1617 en 1634. De waardeering zijner Oorlogen blijkt uit de herhaaldelijk vermeerderde en voor 't gebruik geschikter geworden uitgaven na zijn dood.

[L. van den Bor]

Bor (*L. van den*), schreef: Schets der Ned. geschied., op rijm gebragt en met de noodige zangwijzen voorzien, Arnh. 1857; Schets van de geschied. der Nederl. in den O.I. Archipel, Arnh. 1857; Berijmde schets der bijbelsche geschied., Arnh. 1860.

[Peter Joost de Borchgrave]

Borchgrave (*Peter Joost de*), 1 April 1751 geb. te Wacken (West-Vlaanderen), studeerde aan het College te Kortrijk en wijdde zich daarna aan de geschiedenis en de dichtkunst. Echter werd hij spoedig ontvanger der directe belastingen in het kanton Wacken, in welke bediening hij bleef tot zijn dood. Hij overleed 13 Oct. 1819. De Borchgrave maakte deel der Rhetorica-kamer van Wacken, welke in 1784 te Oudenaarde den eersten prijs behaalde met het treurspel Bellorophon, waarin hij de hoofdrol vervulde. Ook in andere tooneelstukken speelde hij met talent; doch hij verwierf zijn roem in de wedstrijden van poëzie, waarin hij schier altoos den palm behaalde.

Zijne voornaamste stukken zijn: Een berijmde brief aan de Nederlandsche dichteresse Petronella Moens, 1788; De barbaarsche Zeeroovers, 1789; De vriend der dichteren, 1789; Ode aen de vrijheid, 1790; De Belgen, 1810; De vrede, 1810; Abraham's

offer, 1811; De slag van Friedland, 1812; Ode op het huwelijk van Prins Frederik van Oranje, 1816 en Dood en Onsterflijkheid, 1819. Met veel bijval werd van dezen schrijver vertoond het blijspel De vrugtelooze bewaeking, 1782 en het treurspel Nelson of de beproefde liefde 1795. Schrijvers gezamenlijke pennevruchten verschenen onder den titel: Gedichten. Met portret en andere platen, en eene voorrede van Mr. J. de Borchgrave, Gent 1861.

[Willem van der Borcht]

Borcht (*Willem van der*), geb. te Brussel in 1622, schreef: Guilhelmi van der Borcht, Brusselschen Blom-hof van Cupido ghedeylt in dry deelen, waer van het eerste Deel zijn Minne-Klaghten. Het tweede vreughdighe Herders-gesanghen: Het derde Boertighe Lietjens. Te samen beduydende de aenkomste der Liefde, de Weder-minne, ende de bekomen gunste, met eyndelinghe voor het tweede boeck de Rancken van Cupido, Brussel, 1641, met koperplaten van der Borcht (Juan à Castro) broeder van den dichter; Guil. van der Borcht, Sedighe Sinnebeelden op den aerdt der ghepluymde vier-voetighe, waterighe, ghekorven oft bloedeloose dieren, Bruss. 1642; Spieghel der eyghenkennisse, bestaende in tesaemghebonde mal- ende treurdichten in-gheknoopt het conterfeytsel des wereldts, tot verbeternisse deses Eeuws feylen ende narrigheyds onderrichtinghe, versiert door Willem van der Borcht, Brussel, 1643; met portr. des schrijvers op 21 jarigen leeftijd; W. van der Borcht: Rosimunda, treurspel, ghespeelt tot eene afscheydt van de Lief-hebbers der Rijmers-konste binnen Brussel op het Stadthuys. Mitsgaders eene antwoorde op de vrage (wat oft beter is peys oft oorloghe?) uytghesonden van weghen den Hooftman van onse L. Vrouwe Kranskamer binnen Brussel in 't jaer 1650 door den selven Autheur, Brussel, 1651.

[Jan Philip de Bordes]

Bordes (*Jan Philip de*), geb. te Amst. 7 Juni 1817, vroeger kapitein bij de genie, later hoofdingenieur bij de spoorwegen op Java, daarna woonachtig te 's-Gravenhage.

Schreef, behalve vele artikelen in het Pantheon, waarvan hij mederedacteur was, het Album der Natuur, de Bouwkundige Bijdragen, de Economist, vooral over spoorwegen in Europa en Indië: De verdediging van Nederland in 1629, Utr. 1856; De doorgraving van de landengte van Suez, Zutfen 1857; De spoorweg Samarang-Vorstenlanden, 's-Gravenh. 1870 en met Jhr. J.W. van Sypesteyn: De verdediging van Nederland in 1672. Bijdragen tot de Staats- en krijgsgesch. van het Vaderland, 2 dln., 's-Gravenh. 1850.

[George Frederik Willem Borel]

Borel (*George Frederik Willem*), geb. 22 Aug. 1837 te Maastricht, werd in 1857 luit. bij de artill.; hij werd tweemaal naar O.-I. gedetacheerd en is thans luit.-kolonel.

Hij schreef: Onze vestiging in Atjeh, critisch beschouwd, 's-Hage, 1878; Drogredenen zijn geen waarheid, naar aanleiding van het werk van den lt. gen. Van Swieten, getit.: De waarheid over onze vestiging in Atjeh, 's-Hage, 1879.

[Elias Annes Borger]

Borger (*Elias Annes*), geb. 26 Febr. 1784, op de Joure, waar zijn vader winkelier en brander was. Zijne gegevene blijken van grooten aanleg en ongewone kennis verschaften hem eene plaats in het Staten-college te Leiden, den 14 Sept. 1801; hij prom. in de theologie, den 6 Juni 1807, werd lector in de gewijde uitlegkunde, den 5 Dec. 1807, hoogl. in de godgeleerdheid 1814 en hoogl. in de Grieksche letterkunde en alg. geschiedenis, 27 Sept. 1817. Na zijne tweede vrouw verloren te hebben, ‘in de lente van 1820’, kwijnde hij tot aan zijn' dood, 12 Oct. van hetzelfde jaar. Zijne eenvoudige afkomst, groote gaven - ook als prediker en nederl. dichter - zijne huislijke rampen, bij zooveel algemeene waardeering en vooral zijn vroege dood, hebben zijne herinnering ook buiten de wetenschappelijke kringen bewaard.

Behalve zijne lat. werken, waarvan er ook vertaald zijn, gaf hij een deel Leerredenen, Gron. 1814, - het tweede is door zijn lofredenaar Van der Palm bezorgd, Leiden 1821; verscheidene kleinere gedichten, die verzameld als ‘Dichterlijke Nalatenschap’, te Leiden en Utr. in 1836 uitkwamen en meermalen in verschillende vormen gedrukt werden, b.v.: Haarl. 1852, '58; Schiedam 1868. Vooral worden nog veel gelezen: ‘Iets voor mijn kind’, en ‘Aan den Rijn.’

[Pier Annes Borger]

Borger (*Pier Annes*), zijn broeder, geb. in 1786 op de Joure, was eerst wijnkooper, daarna wijnkoopersknecht. Naderhand was hij voorzanger en voorlezer in de herv. kerk te Joure, en eindelijk hofmeester op een stoomboot. Hij overl. te Joure 7 Febr. 1860. Schoon in maatschappelijk leven geheel ongelijk aan zijn ouderen broeder, toonde hij toch eenige overeenkomst in dichterlijken aanleg door zijn Dichtkransje, Heerenveen, 1826.

[Borght]

Borght. Door de destijds gebruikelijke vertaling der familienamen is het niet wel uit te maken, of de geslachten Van der Borght, Van der Burcht en à Castro elkander bestaan. Men zie derhalve op de verschillende namen.

[Jan Arnold van der Borght]

Borght (*Jan Arnold van der*), alias **Juan del Castro**, dichter, schilder en muzikant, waarom hij zich den drijdubbelen artist noemde. Van der Borght was een der zon-

derlingste personen van zijnen tijd. Hoewel hij slechts een rijmelaar was, waande hij zich een der grootste genieën, waarom men hem overal voor den gek hield. Zoo dikwijls hij maar de gelegenheid vond, declameerde hij zijne ronkelende verzen met krachtige stem en overdreven gebaren. Hij was in 1772 geboren te Weert (Limburg) en verdronk bij toeval in de stadsvest te Antwerpen 22 Oct. 1842.

De voornaamste van 's mans talrijke dichtwerken zijn: Den wanhoopenden en raezenden Napoleon. Parnasgalm by de wederkomst der oude kunsttafereelen van Belgenland, Antw. 1815; De Bestorming van het Kasteel van Antwerpen, Antw. 1832; De inneming van het kasteel van Antwerpen, Antw. 1832; Lofrede van Rubens, Antw. 1840 en De Maenwereld, Antw.

[Jan Frans van der Borght]

Borght (*Jan Frans van der*), omtrent het einde der XVII eeuw te Lier geboren, was stadsschoolmeester aldaar; en werd eerst Factor en later Deken der Kamer De Ongeleerden. 's Mans kenspreuk was: Sonder Masker.

Zijn eerste treurspel: Den Doodelyken stryd tusschen leven en dood, werd opgevoerd in 1735. Zijn treurspel Urbina (1738) verwierf buitengewonen bijval en werd tot in deze eeuw vertoond. Buiten de hierboven genoemde werken zijn van dezen schrijver bekend: Jan Baptist (1735); Sophyrus en Codrus (1738); Judith (1740); Martellus en Larunda (1742); Jeruzalem (1744); Romeo en Julietta; Mutius en Maranta; Dorides en Clorinia; Idonea (alle vier zonder jaartal) en Tarchon en Phillida (1763).

[Willem Borluut]

Borluut (*Willem*), te Gent geb. in 1535 en aldaar overl. in 1580, sproot uit een adellijk geslacht, studeerde in de rechten en werd advocaat bij den Raad van Vlaanderen te Gent. In 1557 werd hij genoodzaakt, om redenen van godsdienst-beroerten, zijn vaderland te verlaten. Hij vestigde zich in behoeftigen toestand te Lyon; later in het vaderland teruggekeerd werd hij Raad-Pensionaris der stad Damme.

De volgende dichtwerken zagen van dezen schrijver het licht: Ghesneden figuren vuyten ouden testamente naer 't latine met huerlier bedietsele. Duer Guilliame Borluyt, burgher der stede van Ghendt, Lyon, 1557; Ghesneden figuren vuyten nieuwen testamente naer 't levene met huerlier bedietsele, Duer Guilliame Borluyt, burgher der stede van Ghendt, Lyon 1557; Excellente figueren ghesneden vuyten uppersten poëte Ovidius vuyt vyfthien boucken der veranderinghen met huerlier bedietsele, Duer Guilliaume Borluit, burgher der stede van Ghendt, Lyon, 1557. Deze drie werken zijn opgeluisterd met 501 houtsneêplaten.

[Jan Hendrik Bormans]

Bormans (*Jan Hendrik*), geb. te St. Truiden, 17 Nov. 1801, werd in 1818 professor aan het kleine seminarium te Luik, in 1821 aan het koninklijk college aldaar, in 1825 professor in de Rhetorica te St. Truiden, in 1834 directeur van het college te Hasselt, het jaar daarna buitengewoon hoogleeraar te Gent, en in 1837 hoogleeraar aan de Hoogeschool te Luik, in welk ambt hij overleed 4 Juni 1878. Bormans onderscheidde

zich gedurende zijnen langen levensloop als een talentvol verheerlijker der Nederlandsche letterkunde.

Behalve verscheidene Fransche werken, eene menigte artikels in het Belgisch Museum, de Middelaer en de School- en Letterbode, verhandelingen, enz., schreef of gaf hij uit: Reinaert de Vos, episch fabeldicht van de twaelfde en dertiende eeuw, met aenmerkingen en ophelderingen, van J.F. Willems, Gent, 1836; Aenteekeningen op eenige der oude stukken, uitgegeven in het Belgisch Museum, Gent, 1837; Uittreksel uit het verslag over de Taelkundige prijsvraeg, Gent, 1839; Verslag over de verhandelingen, ingekomen by het staetsbestuer van België, ten gevolge der taelkundige prysvraeg, voorgesteld by koninglyk besluit van 6 Sept. 1836, Gent, 1841; Mijn verslag, Leuven, 1842; Ontdekking, lotgevallen, nadere beschryving en een paer uittreksels van 't Hs. bevattende de ouddietsche beryming der levens van de H. Lutgardis en de H. Christina, Leuven, 1843; De ware lezing van 't Leven van Jhezus, door G.J. Meyer uitgegeven, naer 't handschrift hersteld, tot nader kennis en juister schatting van dat Hs., Leuven, 1843; Onze Letterkunde, St. Truiden, 1844; Aen den Heer W. van West-Pluymers, boekdrukker te Sint Truiden, 1844; Wat is in ons nederduitsch en in 't fransch de y wanneer zij met eene vokael verbonden is? St. Truiden, 1845; Brief aen den uitgever van het Belgisch Museum over de Elnonensia en de Oud-Nederlandsche versmaet, Gent, 1846; Leven van Sinte Christina de Wonderbare, in ouddietsche rijmen, naer een perkamenten handschrift uit de XIVe of XVe eeuw, met inleiding, aenteekeningen en andere aenhangsels en facsimile, Gent, 1850; Der naturen Bloeme, van Jacob van Maerlant, met inleiding, varianten van handschriften, aenteekeningen en glossarium, op gezag van het Gouvernement voor de eerste mael uitgegeven, Brussel, 1852; Het leven van Sinte Lutgardis. Een dietsch gedicht, ten laetste van de tweede helft der XIV eeuw, naer het oorspronkelijk handschrift van broeder Geraert uitgegeven, Amst. 1857; Sinte Servatius, legende van Heynryck van Veldeken, naer een handschrift uit het midden der XVe eeuw voor de eerste mael uitgegeven,

Maastricht, 1858; De Brabantsche Yeesten of Rymkronyk van Braband. Zevende boek, derde deel, Brussel, 1869; Ouddietsche fragmenten van den Parthonopeus van Bloys, grootendeels bijeenverzameld door wijlen professor Ferdinandus Deycks, en verder in orde geschikt en kritisch uitgegeven door J.H. Bormans, Brussel, 1871; Spieghel der wijsheit of leeringhe der zalichede van Jan Praet, westvlaemsche dichter van 't einde der XIIIe eeuw, voor de eerste mael uitgegeven, Brussel, 1872; Karel ende Elegast, Brussel, 1873.

[Abraham Bormeester]

Bormeester (*Abraham*), leefde in het midden der 17e eeuw te Amst., en schr. vier kluchtspelen: Klucht van Doeden, Amst., 1643, herdr. als: Doeden, kluchtig blijspel, Amst., 1735; Infidelitas, ofte ontrouwe Dienstmaegt, Amst., 1644, 12e druk 1678; Sijtje Fobers, klucht gespeeld op de Amst. schouwburg, Amst. 1643, ondersch. malen gedrukt; 't Nieuwsgierig Aegje, Amst., 1604 en '69; later door Anthonie van Bogaert (z.a.) omgewerkt als 't N.A. (van Enkhuizen.)

(V. Vloten, Ned. Kluchtspel. II, 149-161.)

[Johan van Born]

Born (*Johan van*), geneesheer te Amst., schreef: Stichtelijke Rijmspreuken, 1639; Diemermeer, Weerelts Doolhof ende Echtsparadijs, Amst., 1642; Vreughde-koets of Heerlijk Jaarstooneel, Amst., 1642; Amsterdam en Goude Vrijeheit, Amst., 1645.

[Henricus van Born]

Born (*Henricus van*), een zoon van den voorgaande (?), geb. te Amst. 6 Mei 1630, aldaar overl. 21 Juni 1701, was Luth. pred. te Alkmaar, daarna te Amst., en beoefende de dichtkunst. Zijn verzen komen in de werken van anderen voor, zooals een Lijkklagt, in den Eerenkrans, gevlogten ter gedagtenis aan den heer J.E. Bloem. 1683; en ged. op de Papiere snijkonst van J. Koerten.

[Pieter Borre]

Borre (*Pieter*), den 28 Juni 1826, geb. te Veurne, van welke stad hij ontvanger en archivaris werd en waar hij overl. 1 Juni 1881.

Met Frans de Potter en Edmond Ronse schreef hij: Geschiedenis der stad en Kastelnij van Veurne, Gent, 1873-'75, 2 dln.; en: Geschiedenis van Sint-Sebastiaansgilde van Veurne, Gent, 1874. Alleen gaf hij in het licht: Beschrijving der feesten gevierd in de koninklijke maatschappij van Rhetorica: arm in de beurs en van zinnen jong, te Veurne, ter gelegenheid der inhulding der heeren A. de Ceunynck als hoofdman en Karel Claereboudt als Prins, Veurne, 1867; Jaarboeken der maatschappij van Rhetorica: arm in de beurs en van zinnen jong te Veurne, bevattende de naamlijst der Princen, Hoofdmannen, Dekens, Koningen, Koninginnen, Proosten, Facteurs, Klerken enz. sedert de vereeniging in 1830 tot 1869, Veurne. 1868; Beschrijving van Sint-Sebastiaansgilde van Adinkerke, Avelgem, 1873.

[Laevinus van den Borre]

Borre (*Laevinus van den*), misschien een kleinzoon van L. v.d. Borre, die als pred. te Schoonhoven in 1610 overl., schr. onder de zinspr. ‘Al verliesende win ick’: Consilium Musarum, dat is: Raedt der Musen. Over het kiezen van een ander Hoeder, overmits Apollo, ghetrout zijnde met Minerva, verzocht ontslaghen te zijn. Poëtischer wijse beschreven. Amst., 1636.

[H.J. Borrebagh]

Borrebagh (*H.J.*), geneesheer te Utrecht,

Schreef: Christelijke Gezangen en uytbreydinge van des menschen val.... (get. H.B.) 's-Grav. 1687; Uytspanningen, behelzende eenige opmerkelijke materiën op rijm te zamen gestelt, Utr. 1688.

[Nicolaas Borremans]

Borremans (*Nicolaas*), geb. te Amst., werd in 1649 Remonstr. pred. te Nieuwkoop en in 1650 te Maasland tot 1679, toen hij zijn ontslag moest vragen, wegens eene lichaamskwaal, en een klein pensioen genoot.

Van hem vindt men eenige gedichten in den Bloemkrans van versch. ged. door eenige liefhebbers der Poëzy bijeen verzamelt, Amst., 1659. Ook vertaalde hij de, om den fraaien Lat. stijl bekende Annales Holl. et Zeel. van Matthaeus Vossius, als: Hist. jaarboecken van Holl. en Zeel., Gor., 1677; en verschillende andere godgel. werken, onder de lett. N.B.A. Hij verzamelde en gaf uit: Gedichten van Gerard Brandt, de Jonge door N.B.A. Rott. 1640.

[Wouter Gerrit Borrias]

Borrias (*Wouter Gerrit*), geb. te Amst. 16 April 1833, werd voor het onderwijs opgeleid, was van 1859 tot '67 hoofd der openbare school te Wageningen, en sedert het laatstgen. jaar tot nog toe als zoodanig te Arnhem werkzaam.

Hij schreef: Werkmanslied, geparaphraseerd, Arnh., 1875; Rijmpjes ter geheugenoefening en ter aanleiding tot gesprekken met de kleintjes in bewaarschool, voorbereidingsklasse en huis, Arnh., 1878; Ged. voor kinderen, Arnh., 1878; Jongensspelen en meisjesleven. Gedichtjes voor kinderen Arnh., 1878; en verder bijdr. in Tijdspiegel Bato, Castalia, Flora, Kindercourant, enz

[Hendrik en Cornelis Borsboom]

Borsboom (*Hendrik* en *Cornelis*), twee broeders, wonende te Valkenburg (Z.-Holl.) maakten een gedicht getiteld: Schets van Valkenburg, (niet in den handel), Leiden, 1714. Van de exempl., aan hun vrienden uitgereikt, trachtten zij zich later weer meester te maken, omdat zij in de poëzie hunner jongelingsjaren te veel zondigs vonden. Het boekje is dus hoogst zeldzaam. Hendrik overl. in 1745.

[Jacobus Borsius]

Borsius (*Jacobus*), 5 Jan. 1802 te Amst. geb., werd daar in het gymnasium opgeleid voor de studiën, die hij aan het athenaeum begon en 30 April 1825 te Leiden voltooide met den doctorstitel in de godgel. Hij werd pred. aan de Meern, van 1830 tot '33 te Zieriksee en sedert 1 Oct. van dat jaar te Middelburg, waar hij overl. 20 Oct. 1857. Zijn ambtgenoot Ten Kate heeft zijn karakter en verdiensten in den onderst. bundel beschreven.

Zijn arbeid als letterkundige is van kerkhistorischen aard en wordt gevonden in het Archief voor kerkel. gesch., waar zijn opstellen over Jacob Roggeveen en Hermannus Faukelius uitmunten; voorts in de Evang. Kerkbode, De Hervorming, het jaarboekje Zeeland, gelijk in zijne levensschets is aangewezen. Afzonderlijk versch.: Leerredenen, Midd., 1853.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1859.)

[Gerard van Wieringhen Borski]

Borski (*Gerard van Wieringhen*), geb. te Vleuten 29 Jan. 1880; werd opgeleid in het gymn. te Utr., stud. aldaar van 1820 in de letteren, werd conrector te Franeker, vervulde daar tweemaal tijdelijk het rectoraat, waartoe hij na zijne promotie in 1825 vijf jaar rector te Zieriksee en sedert Nov. 1835 te Delft. Bij de oprichting der Delftsche acad. werd hij daaraan leeraar in Ned. stijl en Ned. letterkunde; dertig jaar was hij schoolopziener. Hij overl. 3 Febr. 1869.

B. heeft, behalve zijne Lat. geschr. en enkele schoolboekjes over gesch., zedenkunde en zelfs cijferkunst uitgeg.: Handl. tot de Mythologie - het onderwerp zijner diss. bij zijne bevord. naar de hoogeschool, - Zieriksee, 1832, vijfde druk, 1854; Handl. voor de pract. oef. in de zinsontl., Delft, 1856, 2e dr. 1860, met eenige kleinere leerb. en twistschr. over dit destijds belangrijk onderwerp; Met Oranje, Nederland, - door Oranje, de Ned. volksvrijheid, Schiedam, 1863; De progr. voor de acten van bekwaamheid tot het geven van L.O., Schied., 1866. In tijdschr. voor het onderw., inzonderheid de N. Bijdr., en in het Taalk. Magazijn schreef hij tal van artikelen.

[Philibert van Borsselen]

Borsselen (*Philibert van*), uit den tak B. van Spreeuwenstein, Burgemeester van Tolen, werd 29 Oct. 1625 Rentmeester van Zeeland beoosten Schelde en overl. te Zieriksee 17 Januari 1627.

Van hem is gedrukt: een lofdicht op Merula's boek over de Wildernissen; een ‘Galmdicht ofte Minnaersklachte’ in De Zeeusche Nachtegaal; afzonderlijk: Den Binckhorst, ofte het lof des gelucsalighen ende gerustmoedighen land-levens. Aen Joncheer Jacob Snouckaert, heere van den Binckhorst, Amst. 1593; herdrukt Amst. 1630; Strande oft ghedichte van de schelpen, kinckhornen, ende andere wonderlicke zeeschepselen, tot lof van den Schepper aller dinghen, Haarl. 1611, 2e dr. Amst. 1614. Onbekend met deze uitg., heeft de Antw. ‘Olijftak’ deze rijmelarij ‘voor de eerste maal’ laten drukken in 1838.

(Nagtglas, Levensber. v. Zeeuwen.)

[Leman Borstel]

Borstel (*Leman*), geb. te Amst., 21 Aug. 1827.

Schreef, behalve schoolboekjes, en opstellen van hist.-letterk. aard in tijdschriften en jaarboekjes: Schets van de algem. gesch. der Israëlieten en van de Nederl. Israël., 's-Gravenh., 1853; De Bijbel in schetsen en tafereelen, voor Israël. huisgezinnen, Leiden, 1876-'84; Gesch. der Samaritanen, 's-Gravenh., 1855; Bespiegelingen over de wereld, uit het Hebreeuwsch van den dichter-wijsgeer Jedaja Ha Penini, 's-Grav., 1856, gaf eene voortzetting van Waterman's beredeneerd Hebr. Chald.-Nederl. Wdbk. Rott., 1859-'82. Sedert 1880 is hij Redacteur van het weekblad ‘De Israëliet.’

[Melchior Balthazar van Bortel]

Bortel (*Melchior Balthazar van*), geb. te Lier 8 September 1681. Van 1715 tot 1744 was hij notaris in zijne geboortestad, waar hij ook prins werd van de tooneelgilde Den Groeienden Boom. Zijn kenspreuk was: Ars radicosa viret.

Vier treurspelen zijn van hem bekend, namelijk: Conrardus, Cosmophilus, Sylvia en het Leven van St. Gommar.

[Cornelis Borwinkel]

Borwinkel (*Cornelis*), dichter te Amst.

Schreef: Dichtkundige bespiegelingen over de zinnebeeldige sieraden in de Oosterkerk te Amsterdam, bij gelegenheid van het eerste eeuwgetij der inwijdinge van dat Godsgebouw op den vierden van Wijnmaand 1771, Amst., 1772, benevens eenige verspreide gedichten, zoo vóor de Werken zijner vrienden Ds. Rutger Schutte en Joh. Eus. Voet als in de Dichtk. cypressenbladen gestrooit bij het afsterven van Willem IV.

[Pieter Roelf Bos]

Bos (*Pieter Roelf*), geb. 19 Febr. 1847 te Gron., eerst onderwijzer bij het lager onderw., later leeraar aan de Rijks H.B.S. te Warfum, en sedert 1875 aan die te Groningen.

Hij schreef: Leerboek der Aardrijkskunde, 1875; Beknopt leerboek der Aardrijkskunde, 1876; Aardrijkskunde voor de volksschool, 1878; De plaats der aardrijkskunde in het systeem der wetenschappen, 1878; De Globe, Aardrijkskundig schetsboek voor school en huis, 1880; De landen en volken der aarde. Handboek voor land- en volkenkunde, 1885. Alle te Gron. gedrukt. Behalve deze werken, gaf hij nog onderscheiden atlassen, wandkaarten en aardrijkskundige schoolplaten uit.

[Lambert van den Bos]

Bos (*Lambert van den*), of **Lambertus Sylvius**, geb. te Dordrecht in 1610, was er conrector der Lat. Sch., doch werd wegens dronkenschap afgezet tijdens het curatorschap van Cornelis de Witt. Hij schreef veel, vertaalde beter en dichtte vrij slecht. Zijn psd. Sylvius wordt o.a. geopenbaard in Costerus' Hist. Verhaal, 108. Hij overleed in 1698.

Van hem zijn bekend: Poetische Betragtingen, zijnde de Thebaidos, Belgiados en Mauritades, Amst. 1646; Batavias of Batavische Aeneas spreekende van de Hollandsche beginselen, Amst., 1648; Lingua ofte strijd tusschen de tonge en de vyf sinnen, Amst., 1648; Poëten Lustpriëel of Dichtkonst, Amst., 1649; Napelsche beroerte, Amst., 1652; Het Vorstelijk treurtoneel, 2 dln., Amst., 1660; Homeri Batrichomyomachia, ofte Ned. oorlogen uytgebeeldt door den Seltsamen strijdt der kikvorschen en muysen, vert. door L.S., 2e dr. Dordr., 1660; Historie van Z.M. koning Karel II, Dordr. 1660; Britannias of Herstelde Majesteyt, heldend., Dordr. 1661; Seneca's Agamemnon, Dordr. 1661; Goddelijke Voorzienigheid en Rijm-Atlas of Sphaera mundi, Dordr., 1662; Wilhem of gequetste Vryheijt, treursp., Dordr. bij Gillis Neering, 1663; Dordrechtsche Arcadia, bevattende oude en nieuwe zoo binnen- als buytenlandsche geschiedenissen, verschiet van verhandelingen staet en wijskunde, minnery en poësy, vermaek en nut, Amst., 1663; Oude nieuws der ontdeckte weereldt door L.v.B. Amst., 1667; De Reysende Mercuur, Amst., 1674; De Spaansche Mercurius, 2 dln., Amst., 1674; Toneel des Oorlogs opgerecht in de Vereenigde Nederlanden, door de wapenen van de koningen van Vrankrijk en Engeland, Keulsche en Munstersche bisschoppen, enz. tegen de Staten der Vereenigde Nederlanden, enz., sedert 1669, 4 dln., Amst., 1675; Leven en Daden der doorluchtighste Zeehelden, en ontdekkers van landen dezer eeuwen, beginnende met Chr. Columbus en eyndigende met M.A. de Ruyter, Amst., 1676; Leven en daden der doorluchtigste zeehelden, beginnende met de tocht na Damiaten in 1217, en eindigende met M.A. de Ruyter, vertoonende alle de voornaamste zeehelden der Hollanders en Zeelanders, door L.V.D.B., Amst., 1683; Treurstof dezes tijds, Amst., 1676; Krachtige antwoordt op de flaemsche t'samenspraek tuss. de Duyvel en de eerste Paus van Roomen (Get. L.v.B.), Antw., 1683; Korte doch noodige regels der Engelsche taal, door V.D.B., Rott., z.j.; Historiën onzes tijds (een vervolg op Aitzema), 3 dln., Amst., 1685-'99; Praaltooneel der Doorluchtige Mannen, 3 dln., Amst., 1691; Treurtoneel der Doorl. Mannen, Amst., 1698; Toneel der ongevallen, Amst., 1692; Leven en bedrijf van Willem III, 2 dln., Amst., 1694; Leven van Maria Stuart koningin van Schotland en verscheiden vertalingen uit het Engelsch, Spaansch en Italiaansch.

[Anna Louisa Geertruida Bosboom-Toussaint]

Bosboom-Toussaint (*Anna Louisa Geertruida*), geb. te Alkmaar 16 Sept. 1812, legde den 16 April 1833 een ex. voor het lag. onderw. af, doch volgde hare hooge roeping in de Vad. lett., huwde in 1851 met den schilder J. Bosboom en vestigde zich te's-Gravenh., alwaar zij 13 April 1886 overleed. Haar leven, talenten en werken zijn in het hieronder vermelde geschrift harer waardig geschilderd; de ‘Vrouwen van Nederland’ wijdden haar een monument op haar graf; haar blijvend gedenkteeken bestaat in hare romans, den bijkans vijftigjarigen arbeid harer pen.

Eerst in 1837 gaf zij eene novelle, getiteld: Almagro, die gevolgd werd door De Graaf van Devonshire, Romant. Epis. uit de jeugd van Elisabeth Tudor, Amst. 1839; Engelschen te Rome, rom. epis. uit de regeering van Paus Sixtus V, 2 dln., Amst. 1839; Het huis Lauernesse, 2 dln., Amst. 1840, 10e dr. 1885, in het Fransch vertaald Parijs 1887; Een kroon voor Karel den Stoute, Amst. 1842, 6e dr. 1886; Verspreide Verhalen, Amst. 1843; Ximenes-Alba - Orsini. Drie Novellen uit Spanje, 2 dln., Amst. 1842; Negen Novellen, 1846; Leycester in Nederland, 3 dln., Amst. 1846; Diana, Amst. 1847; Mejonkvr. de Mauléon, 's Hage 1847; Fantasiën in Dec. 1848, Haarl. 1848; Gedenkschrift van de inhuldiging des Konings Willem III binnen de hoofdstad des rijks, 12 Mei 1849, Haarl. 1849; Het huis Honselaarsdijk in 1631, Hist. Nov., 2 dln., Amst. 1849; De vrouwen uit het Leycestersche tijdvak, 3 dln., Amst. 1849-'50; Moedervreugde en moederlijden. Fantasiën, Alkm. 1850; Eenige schetsen, Amst. 1850; Media-Noche. Een tafereel uit den Nijmeegschen vredehandel (1678), 2 dln., Haarl. 1852; Don Abbondio II, Utr. l853; De Alkmaarsche wees en eenige andere novellen, Amst. 1854; Gideon Florensz., hist. rom. epis. uit het laatste tijdperk van Leycester's bestuur in Nederland, 4 dln., Amst. 1854-'55; Historische Novellen, Haarl. 1856; Een Leydsch student in 1593, Amst. 1858; Graaf Pepoli. De roman van een rijk edelman, 3 dln., Arnh. 1860; De triomf van Pisani, Amst. 1861; De bloemschilderes Maria van Oosterwijk, Leid. 1862; De terugkeer van Golgotha, Amst. 1862; Het laatst bedrijf van een stormachtig leven, Amst. 1864; De verrassing van Hoey in 1595, 2 dln., Amst. 1866; Frits Millioen en zijne vrienden. Eene vertelling, 2 dln., Amst. 1868; De Delftsche wonderdokter, 3 dln., Amst. 1870-'71 3e dr. 1883; Majoor Frans,

Amst. 1877; Langs een omweg, Amst. 1879; Raymond de schrijnwerker, Amst. 1880. Eenige van hare novellen vonden eerst eene plaats in De Gids of in Nederland en andere tijdschriften en jaarboekjes. Voorts gaf mevr. B.-T. nog onderscheiden novellen en losse geschriften in het licht, in tijdschriften en jaarboekjes verspreid. Eene nieuwe gezamenlijke uitgave van al haar romantische werken versch. sedert 1884 te 's-Gravenhage.

(Dr. J. ten Brink, Mevr. A.L.G. Bosboom-Toussaint. Volksuitgave. Amst. 1886.)

[Bernardus Bosch]

Bosch (*Bernardus*), geb. 4 Sept. 1747 te Deventer, was achtereenvolgens pred. te Spanbroek, Oudkarspel, Vollenhove en sinds 1782 te Diemen. Als vrijheidsgezind dichter en kerkredenaar bekend geworden, sloot hij zich bij de Amst. patriotten aan, verliet bij den inval der Pruisen zijn gem., doch werd na hun aftocht niet meer te D. als pred. terug ontvangen. Toen begon een zevenjarig letterkundig en zwervend leven; uit Amst. verbannen, woonde hij te Durgerdam, Buiksloot, Bergen-op-Zoom en Zaandam, waar hij in '95 aan 't regeeren geraakte en te Amst. volksvertegenwoordiger werd. De staatsgreep van 1789 kostte hem zijne plaats als representant; voortaan leefde hij zonder inkomen of pensioen: zijne onbaatzuchtigheid deed hem, ondanks zijn letterarbeid, in armoede zijn leven eindigen in een optrekje aan den Scheven. weg, waar hem om niet woonverblijf was verleend; hij overl. 22 Nov. 1803, en werd door de broederlijke zorg van Haagsche vrijmetselaren in de Nieuwe Kerk ter aarde besteld.

Schreef: Lofzang op de nieuwberijmde Davidszangen, Hoorn, 1775; Datheniaansche eerzuil, opgericht door Dathenaria, Hoorn, 1775; de Eigenbaat, dichtst., Amst. 1785; Batavus bij den dood van Jacobus Bellamy, Zelandus, gest. 11 Maart 1786, Utr. 1786; Het vorstelijk 's-Gravenhage haar lot beklagende. Op de wijs: Adieu schoone Rosalinde, door Batavus, 1787; De vrijheid van drukpers door Batavus, gedrukt aan 't Y, 1787; de Vrijheid der drukpers, dichtst., Amst. 1787; Ernstige dichtluim aan mijne landgenooten, get. Batavus, Amst. Z. pl. (c. 1787); Aan den getrouwen en standvastigen vader des vaderlands, H. Hooft Danielsz., 13 van Grasmaand 1788, door Batavus; De weelde in Nederland, poëzy door Batavus, Dordr. 1790, met aant. herdr. in 1794; Aan Nederlands Erfstadhouder, door Batavus, Haarl. 1781; Eerzang aan den nooit volprezen burgervriend, den W.E. Groot A.H. Mr. Abraham d'Arrest, burgem. der stad Wesep door Batavus (z j. of pl.); De kinderagtige daaden van een Admiraal-Generaal, door Batavus, Z. pl. en jr. (1784); Onze verpligting om tot nut van 't algemeen te werken en de voordeelen, die daaruit voortvloeien, dichtst., Zaand. en Amst. 1791, psd. Vrijhart; Aan het volk van Nederland over de ware Constitutie in Holland 1793; Nederland op het einde der achttiende eeuw aan Prins Willem V., Rotterd. z.j.; Batavus aan zijne landgenoten ter gelegenheid, dat eene nieuwe Constitutie voor het volk van Nederland werd vervaardigt, Amst. 1796; Batavus aan zijne landgenooten, Amst. 1798; Napoleon Buonaparte, lierzang, 's Hage 1799; De Baatzucht, 's Hage 1801; Gedichten, 3 dln. Leiden 1803. Gedichten, 3 dln., Leiden 1803; voorts leerredenen; hij was medewerker aan tijdschriften als de Burger Politieke Blixem en Janus, 1801, Janus Januszoon. Met M. Nieuwenhuizen schreef hij: De Menschenvriend, 1787-'98, 10 stukken.

[Maria Bosch]

Bosch (*Maria*), geb. te Amst. 1741, overl. er 19 Nov. 1773. Haar vriendin Aagje Deken gaf na haar dood een bundel uit: Stichtelijke Gedichten van M. Bosch en A. Deken, Amst. 1775.

[Mattheus van Heyningen Bosch]

Bosch (*Mattheus van Heyningen*), geb. te Groningen 13 Nov. 1773, was sedert 1806 schrijver en uitgever van de Provinciale Groninger courant tot zijn dood, 27 Dec. 1821. Hij schreef veel schoolboekjes. waaronder De kleine Kindervriend, Gron. 1804, 45e druk, Gron. 1861; De gestolen kersen, tooneelsp. voor jonge lieden, Gron. 1804. Zijn Nagelaten Gedichten zijn uitgegeven door prof. Jan ten Brink, Gron. 1824.

[Leonard Eduard Bosch]

Bosch (*Leonard Eduard*), geb. te Utrecht 27 April 1792, was er sedert 1833 tot zijn dood stadscourantier en overl. te Zeist 3 Mei 1865. In de laatste jaren liet hij de hoofdredactie en de materieele belangen van het Utr. Dagblad aan zijn zonen over en bleef zijn vrijen tijd aan de beoefening van Utrecht's oude geschiedenis wijden.

Schreef: De Willemskazerne, voorheen de Wittevrouwen-abdij te Utrecht, Utr., 1829; De komp. vrijwillige jagers der Utr. hoogeschool, Utr. 1831; Iets over Paus Adriaan VI, Utr., 1835; Gedenkb. der Utr. schutterij, Utr., 1835. Ook was hij sedert 1834 uitgever en werd in 1841 red. van den Utr. Volksalmanak.

[Gerardus Balthazar Bosch]

Bosch (*Gerardus Balthazar*), broeder van den voorg., werd geb. te Utr. 4 Sept. 1794, en overl. op Leeuwenstein bij Arnh. 1 April 1837. Hij was pred. op Curaçao en deed van daaruit reizen in Z.- en N.-Amer. Behalve eenige preeken, schr. hij: Reizen in W.-Indië en door een gedeelte van N.- en Z.-Amer., 1e dl., Utr. 1829, 2e dl. 1836, 3e dl. 1843. Het laatste deel werd naar zijn handschr. door zijn broeder L.E.B. voor den druk bereid.

[Pieter Bosch]

Bosch (*Pieter*), 21 Dec. 1845 te Gent geb. en aldaar op 15 Jan. 1869 overl. werd onderwijzer aan de Gentsche lagere school, en was als letterk. werkzaam in versch. tijdschr., maar vooral in ‘de Toekomst’ van Frans de Cort. Al zijne pennevruchten werden verzameld en uitgegeven door Bouchery, onder den titel:

Nalatenschap van Pieter Bosch, Gent, 1872.

[Bernardus de Bosch]

Bosch (*Bernardus de*), geb. te Amst., woonde en overl. er 27 Oct. 1786. Hij was de vriend en beschermer van jeugdige dichters, zijn huis de verzamelplaats der beroemdste letterkundigen van zijn tijd.

Hij schr.: Dichtlievende Verlustigingen, 4 dln., Amst., 1741-'88, en Taal- en Dichtkundige Aanm. ter verbet. zijner Dichtl. Verlustigingen in de Werken van de Mij. der Ned. Lett. Voorts zijn van zijne hand veel vertalingen der psalmen voor 't kunstgenootschap Laus Deo Salus Populo, eenige kerkliederen bij de Doopsgez. in gebruik, en de beste fabelen van Gellert.

[Jeronimo de Bosch]

Bosch (*Jeronimo de*), werd geb. 23 Maart 1740 te Amst., waar zijn grootvader, uit Goch afkomstig, eene apotheek had, die de werkkring was van zijn vader en ook van hem, sinds zijn twintigste jaar. Hij is de broeder van Bernardus. en werd de oom, leidsman en voorganger in zijn later stedelijk ambt, van Jeronimo de Vries. Bij de hem in zijn bedrijf noodige oefeningen in het Latijn, werd zijn ongewone aanleg voor studie ontdekt, waarom hij later ook het Athenaeum bezocht en zijne zeldzame gaven voor de Lat. dichtk. ontwikkelde. In 1773 verwisselde hij de voorvaderlijke apotheek met het ambt van eersten klerk ter Secret. van Amst., vóor hem door Wagenaar bekleed, na hem door J^{o}. de Vries vervuld. Als Lat. dichter wordt hij zeer hoog gesteld. Algemeen geacht, overl. hij 1 Juni 1811.

Buiten zijne Lat. werken, schr. hij in 't Ned. in de werken van Teyler's Genootsch. Over den staat der zielen na den dood des ligchaams, 1784; Welke zijn de beste en duidelijkste kenmerken..., welken invloed heeft de Dichtkunst, voornamelijk in de vroegere eeuwen, op de beschaving van het menschelijk verstand gehad? 1788 en De inhoud van den Ilias van Homerus, 1804, in het Hoogd. vertaald. Afz.: Lofrede op H.G. Oosterdijk, Amst., 1795; Lofrede op J.R. Deiman, Amst., 1808. Zijn Lat. ged. ter eere van Bonaparte werden, in 't Ned., Fr. en Hoogd. vertaald uitg. Utr., 1891.

[Cornelis Bosch]

Bosch (*Cornelis*) of *van den Bosch*, ook wel *Sylvius* genaamd, werd in 1615 hoogl. in de rechten te Leiden, doch de Remonstr. gevoelens toegedaan zijnde, was hij in 1649 genoodzaakt zijn ontslag te nemen. Hij vestigde zich nu te 's-Grav. en oefende de rechtsgel. praktijk uit.

Hij gaat door voor den schrijver van: Historie van het Leven en Sterven van heer Johan van Oldenbarnevelt, Ridder, Heer van den Tempel, Berkel, Rodenrijs, Advocaat en Groot-Zegel-Bewaarder van Holland enz., 1648, zonder naam of plaats. Dit schijnt ongegrond; zie prof. R. Fruin in Nijhoff's Bijdr., N.R., IX, vooral op blz. 134.

[Gualtherus Jacob van den Bosch]

Bosch (*Gualtherus Jacob van den*), geb. te Sommelsdijk 12 Mei 1767, koopman te Rott., werd in 1813 door vermogende stadgenooten aangesteld als beheerder hunner in 1809 begonnen en onvoordeelig bestuurde indijkingen, eerst, naar den toenmaligen koning, Lodewijkspolder genoemd, en in 1815 door Willem I Wilhelminapolder geheeten; onder zijn oog ontstond daar een dorp, dat later eene afzonderlijke kerkgemeente werd en nu jarenlang eene groote landbouwk. inr. is, na hem door zijn zoon bestuurd. Van den Bosch overl. te Wiesbaden, 19 Mei 1880.

Van het vele, door hem als zeehandelaar en landhuishoudk. geschr., is het meeste ongedr. gebleven, of in volgschr. verspreid; afzonderlijk versch.: Tafereel van West-Afrika, gemeenzaamst bij ons bekend onder den naam van de Kust van Guinea, (tegen den slavenhandel gericht), Rott., 1815; Lofrede op Frans Naerebout, Goes, 1820.

[Hendrik van den Bosch]

Bosch (*Hendrik van den*), te Antw. geb. 24 Oct. 1848, ontving zijn onderricht aan het athenaeum zijner geboortestad, waar hij thans handelaar in granen is. De volksvoordrachten door hem in het Antw. Willemsfonds gehouden en uitgegeven zijn:

De geschiedenis van het Vlaamsche volk, 1872; Robert de Fries, 1874; Canossa, 1878. Onder het psd. Volksman gaf hij afzonderlijk uit: Marnix van Sint Aldegonde, door de Rederijkkamer De Olijftak met den tweeden prijs bekr., met voorrede door Dr. J. van Vloten, en portret op hout gesneden door een onzer beste kunstenaars Antw., 1875.

[Jan, Graaf van den Bosch]

Bosch (*Jan, Graaf van den*), geb. te Herwijnen, waar zijn vader geneesheer was, 2 Febr. 1780, vertrok in 1797 als 2e luit. der genie naar O.-I. en klom tot kolonel op, toen hij in 1808, wegens geschillen met Daendels zijn eervol ontslag nam en naar het vaderland terugkeerde. Na het herstel onzer onaf hankelijkheid kwam hij weer in dienst, en in 1828 benoemde de koning hem tot Comm.-gen. over W.-I. en het volgende jaar tot Comm.-gen. van Neerl. Indië, waar hij het bekende cultuurstelsel invoerde. Na zijne terugkomst in 1834 werd hij minister van koloniën, welke betrekking hij in 1839

neerlegde; hij werd toen in den adelstand opgenomen. Drie jaar later nam hij zitting in de Tweede Kamer. Hij overl. 28 Jan. 1844 op Boschlust bij Den Haag.

Van zijne geschr. noemen wij: Ned. bezittingen in Azië, Amerika en Afrika, in derzelver toestand en aangelegenheid voor dat rijk, wijsgeerig, staatk. en geografisch beschouwd, 's-Grav. en Amst., 1818; Verhandeling over de mogelijkheid, de beste wijze van invoering en de belangrijke voordeelen eener alg. armeninrigting in het rijk der Ned. door het vestigen eener landbouwende kolonie in deszelfs noordelijk ged., Amst., 1818. Aan dit werk heeft de Mij. van Weldadigheid haar oorsprong te danken. Voorts nog eenige brochures van staathuishoudk. aard, hetzij naamloos, als: Iets over de fin. aangelegenheden des Rijks; Onderzoek naar de beginselen waaraan de bezuinigingen en hoogere belast. behooren te worden getoetst en naar doelmatige middelen, die deze zouden kunnen vervangen, met twee vervolgen, alle in 1840 uitgeg., hetzij in medewerking van anderen, als: N. van Elten, Iets over den voorg. en tegenw. staat van N.-I., 1834. In 1864 versch. te Amst. een werk getiteld: J. van den Bosch, Mijne verrigtingen in Indië, zijnde een rapport van V.d.B. aan zijn opvolger in Indië, den Gouv.-gen. J.C. Baud, loopende over de jaren 1830-'33, en van het grootste belang om de grondslagen en eerste uitkomsten van het door V.d.B. ingevoerde cultuurstelsel te leeren kennen.

Q.V.U.

[Johannes van den Bosch]

Bosch (*Johannes van den*), directeur van den Lombard en koopman te Leeuwarden, schreef:

De Heeren Stadhouderen van Vriesland, zedert den jare 800 volgens Hoogstderzelver Successiën kortelijk beschr., met beschryvinge van de Vorstelyke grafkelder en Sepulture binnen Leeuwarden, Leeuw., 1770; Naauwkeurige beschr. der Doorl. Heeren Graven en Prinsen van Oranje-Nassau, beginnende met den jare 682 tot 1779, met Geslacht-linie der Graven en Prinsen van Nassau, Leeuw., 1780.

[Pieter van den Bosch]

Bosch (*Pieter van den*), geb. te Amst., ging in 1745 van de herv. kerk tot de Remonstr. broederschap over, volbracht zijne theol. studiën, werd in '57 pred. te Zegwaart en Soetermeer, 1760 te Oude Wetering, '65 te Zwammerdam en '69 te Leiden, werd in '83 wegens zwakke gezondheid emer., en ging te Soetermeer wonen, Als patriot werd hij daar in de reactie van '87 mishandeld en kwam zoo ellendig aan zijn einde.

Hij was medewerker van de Alg. Oefenschoole van kunsten en wetensch., vert. het antw. van Hier. de Bosch op de prijsvraag over de vereischten van eene Lofrede, en de Feestrede van Gaubius, uitgespr. te Leid., 8 Febr. 1774; beschr. de Plegtigheden bij het tweede eeuwfeest van de Leidsche Akad., Leid., 1785, en gaf twee proeven zijner middelmatige dichtgaven in de Werken van de Mij. der Ned. Lett., dl. 1 en 3.

[Boschman]

Boschman, een predikheer van Gent, die in de laatste helft der 15e eeuw leefde, schreef eene Historie van Vlaenderen, loopende tot 1468.

[Jacques François Bosdijk]

Bosdijk (*Jacques François*), geb. te Kapelle bij Goes 29 Nov. 1811. Zijn vader was de voorganger van G.J. v.d. Bosch (z.a.), hij zelf werd touwfabr. te Schoonh., huwde daar in 1842 de directrice van de jongejuffr.-school, legde den 11 Oct. 1843 als ‘ondermeester te Sch.’ een examen voor den vierden rang af, ging in 1846 naar Amst. wonen en hield zich daar uitsluitend bezig met het schr. voor de pers. Hij overl. aan de gevolgen van zijn overspannen werken, 26 Febr. 1850.

Schreef: Nederland gedurende den opstand der Belgen, Goes, 1833; Honderd en een Raadsels, Winterswijk, 1835; Dichterlijke Boogontspanning, Schoonhoven, 1837; Lierzang, den schr. van De Pleegzoon en De Roos van Dekama toegewijd, Schoonhoven, 1837; Tweede en derde honderdtal Raadsels, 2 stukjes, Schoonhoven, 1839; Agneta van Kruiningen, geschiedkundig rom. tafereel uit den tijd van graaf Floris V, Amsterdam, 1839; De Waardin. Een verhaal uit het midden der zeventiende eeuw, 4 dln., Amst., 1839-'40; De Koning heerscht niet meer! De Koning heerscht! Harptoonen voor Oranje en Nederland, na den overgang der kroon, Schoonhoven, 1849; Het jaar der dwaasheid. Een geschiedkunverhaal uit de 17e eeuw, Gorinchem, 1840; Het Paaschfeest. Bespiegeling, 1840; De spiegel der natuur of daguérotypen, 1840; De Zeeuwsche Balling. Een geschiedk. verhaal uit de grafelijke regeering, Gor. en Amst., 1841; De intriganten, psd. L.M. Ernst Koning, n.h. Duitsch, Dordr. 1841; De stem des bloeds of de natuurlijke zoon, 1841; Brieven over 't Noorden, 1841; De Kaleidoskoop. psd. Jonas, Dordr. 1841; Ignatius, Geschiedk. romantisch verh. uit het tweede tijdperk van het Christendom, 2 dln., Amst., 1841; Vierde honderdtal Raadsels, Zierikzee, 1842; Mijne reisontmoetingen op den Grooten Oceaan, Amst., 1843; Het beleg en de verdediging van Haarl. in 1572 en '73, 3 dln., Schoonh., 1843 en '44; Belangrijke stukken voor Geschied- en Oudheidkunde, zijnde bijl. en aant. betrekkelijk het beleg en de verded. van Haarl. in 1572-'73, Schoonh., 1844, psd. J. van de Capelle; Bloemen en Vruchten, Haarl., 1846; De Amst. plan-

taadje. Amst., 1846 en '48; De Bruid van den doode, een familietafereel uit den tijd van Lodewijk XV, Amst., 1846; Klaverblad van vieren, Zier., 1846, beide laatste onder het psd. C.F. van de Velde; De zeeslag van Reimerswaal (28 Jan. 1574), Amst., 1847; Het beleg en de moord van Oudewater in 1575, 2 dln., Amst., 1847. psd. J. v.d. Capelle; Hoe men het verst komt. Een blik op het leven en de maatschappij in onzen tijd. Utr., 1848; Schout Foppens en Aecht Jafies. Hist. rom. tafereel uit den tachtigjarigen oorlog, Amst., 1848, psd. J. v.d. Cappelle; Negen brochures uit één pen, Amst., 1848; De gouden eeuw, Amst., 1848; Het gewichtigst tijdperk uit het leven van een groot man, Amst., 1848; Gedenkschrift ter inhuldiging van Z.M. Koning Willem III in de Nieuwe Kerk te Amst., 12 Mei 1849, Haarlem en Amst. 1849; Achter de schermen. Een verhaal uit den laatsten tijd, Utr., 1849; Een laatste koning en een eerste wereldontdekker, 2 dln., Amst., 1840, psd. J. v.d. Capelle; Mijn oude vrienden. Bijeenverzamelde verhalen en schetsen uit verschillende standen in onzen tijd, Maarssen, 1850. Voorts vertaalde B. veel werken en leverde hij dichterlijke bijdragen in onderscheiden jaarboekjes.

[Willem Bosman]

Bosman (*Willem*), geb. te Utr. 12 Jan. 1672, trad zeer jong in dienst van de W.-I. Comp, eerst als opperkoopman van Axim d'Elmina. Gedurende zijn veertienjarig verblijf aan die kust, bezocht B. alle merkwaardige plaatsen en gaf daarvan na zijn terugkeer in 't vaderland eene beschrijving, getiteld:

Nauwkeurige Beschrijving van de Guinese Goud-, Tand- en Slavenkust, enz., Amst., 1704, 2e vermeerd. dr. 1709. Dit werk werd in verschillende talen overgezet en wordt nog altijd geraadpleegd. Men vindt er goede afbeeldingen in der forten aan de kust.

[Theodoor Lodewijk Bosmans]

Bosmans (*Theodoor Lodewijk*), 11 Nov. 1815 geb. te Rijmenam, stud. als geestelijke en werd leeraar van godsdienst aan het Athenaeum van Antw., alwaar hij overleed 15 Juli 1874.

Hij gaf uit: Praktische leerwijze om de kinderen te onderrigten in den kleinen en grooten Mechelschen catechismus, Brussel, 1863; Bybelsche lezingen ten gebruike van lagere scholen met oefeningen voor den onderwijzer. Oud-Testament. Handboek des meesters, Lier, 1872.

[Herman Bosscha]

Bosscha (*Herman*), geb. te Leeuwarden 18 Maart 1755, ontving eene geleerde opvoeding en was achtereenvolgens rector der Lat. scholen te Franeker en te Deventer. In 1787 om zijn politieke gevoelens ontslagen, werd hij in 1795 hoogl. aan de Harderwijksche hoogeschool in Geschiedenis, Grieksche taal en Welsprekendheid; in 1804 vertrok hij als hoogl. naar Groningen; twee jaar later verwisselde hij zijn ambt met dat van rector der lat. scholen te Amst., werd nog in datzelfde jaar hoogl. aan het Athenaeum aldaar en overl. er 12 Aug. 1819.

Hij schreef eene Geschiedenis der Nederl. Staatsomwenteling in 1813, 2 dln., Amst. 1814-'17 en vertaalde uit het Grieksch Plutarchus' Levens van doorluchtige Grieken en Romeinen, onderling vergeleken, 13 dln. met pl., Amst. 1789-1809 en uit het Engelsch Blair, Lessen over de redekunst en fraaije letteren, 3 dln., Amst. 1788. Met Mr. J.M. Kemper en prof. J. ten Brink gaf hij te Amst. 1804-'8: Bibliotheek van oude letterkunde, 1e deel, (naamloos). Aan het volgende deel werkte hij niet meer mede. Voorts schreef hij Latijnsche werken en gedichten.

[Mr. Petrus Bosscha]

Bosscha (*Mr. Petrus*), zoon van den voorgaande, geb. te Deventer 21 Oct. 1789, stud. aan het Athenaeum te Amst., en prom. in 1810 aan de Acad. te Harderwijk. Hij werd wel als advocaat bij het Keizerlijk gerechtshof te 's-Hage ingeschreven, doch geen praktijk hebbende, nam hij de opvoeding van twee zonen van aanzienlijken huize op zich. In 1815 werd hij beroepen als rector te Dordr., maar in 't zelfde jaar benoemd tot hoogl. in oude letteren en geschiedenis te Deventer; in 1854 werd hij honorair hoogl. en bleef van dien tijd af privaatles geven. Hij overl. in zijn geboortestad 6 Jan. 1871. B. beoefende vooral de klassieke talen, waarvan zijne talrijke redevoeringen, Lat. verzen, uitgaven van Lat. schrijvers en der nieuwere Lat. dichters de bewijzen dragen.

In het Nederl. schr. hij: Aan Nederlands dappere jongelingschap bij haren zegevierenden terugtogt uit het leger naar de onderscheiden hoogescholen, Dev. 1831; Lierzang bij de inlijving van 1810; Feestzang bij den intogt van Napoleon te Amsterdam; Vaderlandsche zegepraal, 1815; Het tweede Eeuwgetijde van het Athenaeum Illustre te Deventer, gedicht, voorkomende achter het door hem en prof. C. Fransen van Eck onder denzelfden titel uitgegeven boekje, Dev. 1833; Dichterlijke inwijding van de gehoorzaal in het nieuwe gebouw ten dienste van het Athenaeum Illustre te Deventer op 2 Oct. 1838; Vijftigjarig jubilé van het Dep. Deventer der M.t.N.v.'t A., 1847; Dank van Nederland aan Z.M. den Koning in Maart 1848, Dev. 1848. Al deze gedichten zijn nimmer tot een geheel verzameld. Behalve bijdragen in den Overijs. Almanak en in de geschriften der Vereeniging tot beoef. van

Overijs. regt en geschied., schr. hij: Gesch. van oostelijk en noordelijk Europa gedurende het merkwaardige tijdvak van 1687-1716, opgehelderd uit onuitgegevene brieven en andere oorkonden van Ned. staatsmannen, Zalt-Bommel. 1860.

[Johannes Bosscha]

Bosscha (*Johannes*), broeder van den voorg., geb. te Harderwijk 19 Maart 1797, stud. te Amst. en promov. te Utr. in de letteren. Na eerst praeceptor aan de Lat. scholen te Amsterd. en te 's-Hage geweest te zijn, werd hij in 1828 hoogl, aan de Kon. Mil. Acad., vanwaar hij in 1839 als hoogl. aan het Athenaeum te Amst. beroepen werd. Van 1853-'58 was hij lid van de 2e Kamer der St.-Gen. en van 1858-'61 minister van Herv. Eeredienst; na dien tijd leefde hij ambteloos te 's-Hage, waar hij 9 Dec. 1874 overleed.

Hij schr.: Neêrl. heldendaden te land, van de vroegste tijden tot in onze dagen, acht dln., Leeuw., 1836-'56, 2e dr. 1868-'75, 3 dln.; Het leven van Willem II, Koning der Nederl. en Groot-Hertog van Luxemburg, met plannen en kaarten, 8 dln., Amst., 1852, 3e dr. 1862; De Belgische Revolutie, uit des schr. werk getiteld: Neêrl. heldendaden, enz., Leeuw., 1856. Voorts schr. B. een: Schets der algem. gesch. en die des Vaderlands, 19e dr., Breda, 1874; en de politieke brochures: De Duitschers en de Nederl. vóór den Munsterschen vrede, 's-Grav. 1847; Kroon en ministers, Amst., 1863; Het grondwettig verbond, Amst., 1864; Pruissen en Nederland. Amst., 1866, en: Willem de Clerq herdacht, 's-Hage, 1834, (niet in den handel). Naamloos: Wolferd van Borssele, Trsp., Amst. 1865; A-Saga. (Met de E-legende en de O-sprook uitgeg. Amst. 1879).

[Maria Gesina Bosscha]

Bosscha (*Maria Gesina*), dochter van P. Bosscha, geb. te Dev. 17 Juni 1826, schreef onder het psd. Anna Marie: Een Kerstsprookje, Tiel, 1873.

[Henriette Frederika Bosscha]

Bosscha (*Henriette Frederika*), zuster der vorige, geb. te Dev. 20 Jan. 1831, waar zij met hare zuster woont, schr. onder het psd. Herfrida de volgende werkjes: Een teedere snaar. Open brief aan alle beschaafde vrouwen in Nederland, Dev., 1869; De zendeling en de kastanjeboom, Tiel, 1873; Margaretha en Evert met de bloemen, Tiel, 1873; Een ongeluk, wat toch een geluk was, Tiel, 1873; De liefde eener vrouw, Dev., 1878, en verder bijdragen en novellen in tijdschriften.

[Johannes Bosscha Jr.]

Bosscha Jr. (*Johannes*), zoon van den hoogl. Joh. Bosscha, geb. te Breda 18 Nov. 1831, stud. te Leiden in de philosophie en promov. in 1854; in dat jaar werd hij assistent aan het natuurk. kabinet der Leidsche hoogeschool, in 1860 hoogl. en direct. van het wisk. onderwijs aan de Mil. Acad. te Breda, in 1863 inspecteur van het Middelbaar Onderwijs, in 1873 hoogl., en in 1878 direct. aan de Polytechnische school te Delft. In 1872 werd hij benoemd tot secret. der intern. Metercomm. te

Parijs. In 1885, bij zijne benoeming tot secr. der Holl. Mij. van Wetensch. te Haarl., legde hij de betrekking te Delft neder.

Hij schr.: Blikken in het leven der natuur, Populair tijdschrift ter bevord. van natuurkennis, onder red. van J. Bosscha Jr., R.S. Tjaden Modderman en W.F.R. Suringar, Leeuw., 1855-'62, 8 jaarg.; Het arbeidsvermogen in den galvanischen stroom. Voorlezing, Leid., 1858; Voorrede voor het 'Boek der uitvindingen', Leid., 1857-'62, 3e dr., Leid., 1864-'69; een vrije bewerking van het Leerb. der natuurkunde en hare voornaamste toepassingen door A. Boutan en J. Chr. d'Almeide, Leiden, 1865-'74. Verder bijdragen in proza en poëzie in den Leidschen Studentenalmanak, en in onderscheiden tijdschriften.

[F.J. van den Bossche]

Bossche (*F.J. van den*), geb. 1793, gest. 24 Juni 1858, was advocaat te Aalst in Oost-Vl. en schreef eene Verhandeling over de Vlaemsche tael in vergelyking met de Hollandsche, Aalst, 1845.

[Gustaaf Theodoor van den Bossche]

Bossche (*Gustaaf Theodoor van den*), in 1823 geb. te Gijsegem in Oost-Vl., verbleef van 1855 tot 1871 te Antw. en leverde daar het dichtbundeltje: Volksverkwikkend Nieskruid, Antw., 1856.

[Abraham de Bosson]

Bosson (*Abraham de*), geboortig van Zevenbergen, stud. sinds 1772, als 18-jarig jongeling te Leiden, prom. er en vestigde zich als geneesheer te Dordrecht.

Hij, de dichterlijke voorganger van Dr. G.A.N. Allebé, schreef: Dichtkundige Akademische uitspanningen, 2 st., Leid. 1771 en 1780; De nationale opvoeding der jeugd, beschouwd in drie zangen, Amst. 1780.

[Paulus Josephus de Bosson]

Bosson (*Paulus Josephus de*), zoon van den voorg., geb. te Dordr. 24 Jan. 1793, was er apotheker en overl. er 1 Juli 1866.

Van hem verschenen: De Heldendood van Reinier Claaszoon, Dordr., 1831; De Kersnacht, De Mensch, Petrus' uitredding uit de gevangenis, en andere verspreide verzen. Voorts: Rede en Openbaring in twee zangen, Dordr., 1861: Een woord van hulde aan de nagedachtenis van Johannes Tant, 1861; Een bezoek aan de cell. gevangenis te Dordr., 1864; De laatste dag van een ter dood veroordeelde, 1865; Het 200-jarig bestaan van het gezelschap Pharmacia et Concordia te Dordrecht, 1866.

[George Henry James Elliot Boswel]

Boswel (*George Henry James Elliot*), geb.

te Amst. 17 Febr. 1830, werd in 1846 klerk en was sedert 1865 refendaris bij het Dep. van Koloniën en overl. 18 Juni 1874 te Voorburg.

Zijn eerste verspreide Gedichten zijn later door hem in één bandje uitgeg., 's-Hage, 1863, 2e dr. 1866. In 1876 versch. te Leiden nog een uitgave onder den titel: Gezamenlijke gedichten.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1875).

[Jacob Both Jan Jacobszn.]

Both Jan Jacobszn. (*Jacob*), geb. 21 Oct. 1819 te Vreeswijk, was vroeger commissionair, doch schr, of vert. in later tijd bloot voor het tooneel.

Hij schr.: Altijd hooger, 1869; Nooit tevreden, 1871; Oom Bankman of de nicht van den menschenhater, 1872; Een toornig oogenblik, 1873, tooneelspelen, alle te Amst. gedrukt. Verder gaf hij naar het Fransch één opera, één opera comique, 9 operettes, 8 kleinere dito, en meer dan 70 drama's, tooneel- en kluchtspelen. Hij overl. te Amst. 25 Oct. 1875.

[Petrus Martinus Bots]

Bots (*Petrus Martinus*), geb. 21 Nov. 1852 te Nieuwkoop, bij Alphen a/d Rijn, werd tot R.K. Pr. gewijd en was achtereenvolgens kapelaan te Voorburg, den Helder, Alphen a/d R. en Rotterdam, waar hij nog is. Sedert Nov. 1885 is hij medewerker aan het dagblad De Maasbode.

Hij schreef: De oude kloosters en abdijen van het tegenwoordige bisdom van Haarlem, in Alphab. volgorde met korte toelichtingen, Rijsenburg, 1883. In de Bijdragen voor de geschied. van het bisd. Haarl.: De parochie Voorburg, geschiedk. verhandeling, 1880, en De parochie Nieuwkoop, geschiedk. schets, 1884. In De Katholiek gaf hij: David en zijn tijd, 1881; Goethe's Faust in zijn ongeloof, 1883, en De zoon van Vondel, 1884. In het Zondagsblad der H. Familie schreef hij, in 1885 en volgende jaren, Godsdienstleer.

[Isabella Anna Maria Bottinga-Geveke]

Bottinga-Geveke (*Isabella Anna Maria*), geb. te Velzen 6 Febr. 1841, hoofdonderwijzeres aan een school voor voorbereidend onderw. en handwerken, eerst te Hallum, thans te Amsterdam.

Schreef: Vrije uren, Gedichten, Dokkum 1867, terwijl een nieuwe bundel gedichten is toegezegd onder den titel: Stille uren, door Maria.

[Cornelis Boubereel]

Boubereel (*Cornelis*), was priester te Antw. en schreef onder de letters C.B. b.l. het volgende werk:

De kristelijken vader brekende het geestelijk brood om de kinderen ofte uytleggingen van alle de Evangeliën, die door het geheel jaar in de kerke aan de geloovige voorgelezen worden. Getrokken uit H.H. Vaderen en Kerkelijke schrijvers en gesteld op vragen en antwoorden in vier deelen, Amst., 1744, 3 dln.

[Josephine Margaretha Bouberg Wilson-Giese]

Bouberg Wilson-Giese (*Josephine Margaretha*), geb. te 's-Hage 5 Sept. 1856.

Schreef: Licht en schaduw, 's-Hage 1878; Lentestormen, Amst. 1880; In het strijdperk, Sneek, 1882; De kring der Van Duyvensteins, Sneek, 1886; De dochters van den Componist, 's-Hage, 1886.

[Lieven Frans van Bouchaute]

Bouchaute (*Lieven Frans van*), geb. 6 April 1668 te Gent, en aldaar overl. 14 Nov. 1739. In 1734, toen hij zijn werk: Tafereel der Penitentie, historiewys opgehaelt, te Gent uitgaf, noemde hij zich op den titel: Canonink regulier der abdye van Drongen en Pastor in Baerle. Het bovengenoemde werk, dat zeer lijvig is, bevat onder anderen een Treurspel van Joseph. De geheele titel er van is: Tafereel der Penitentie, historiewys opgehaelt, in het welke getoont worden verscheydene sondaren, hun verschillig leven en eynde, naer den zin van het geschreven woord Gods, in gedichten en zedestoffen gebracht door L. Fr. Bouchautius Gandavensis, Gent 1734.

[Jan Bouchery]

Bouchery (*Jan*), geb. te Gent 16 Nov. 1846, was eerst gediplomeerd onderwijzer te Gent, in 1871 werd hij eerste onderwijzer te Halle bij Brussel en sedert 1883 is hij leeraar te Antw., waar hij ook boekhandelaar is.

Hij schr.: Vergeet-mij-niet, Dichtbloempje voor mijne vrienden Pieter Bosch en Theofiel van Hoecke, in leven onderwijzers te Gent, Gent, 1870; Nalatenschap van Pieter Bosch, vergezeld van een dichtstuk, Gent, 1872; Geld! waarheden uit onzen tijd, een verhaal, Gent en Halle, 1872; Philips van Artevelde, cantate, Gent, 1872; Geschiedenis der stad Halle (met medewerking van Leop. Everaert, hoofdonderw. te Halle), Gent en Halle, 1873; De Zee, cantate, 1873; De Roos uit de Duinen, novelle, in het Jaarboekje van den Zetternamskring, 1873; Geschiedenis der oude Vrijheid Lembeek, (in samenwerking met L. Everaerts) Antw., 1874; Geschiedenis der gemeente Dworp (id.) Antw., 1875; Geschied. van Klein-Waalsch Brabant (id.) Antw., 1876; Levensschets van Jan Frans Willems, Antw., 1876; Levensschets van F.A. Snellaert, Antw., 1877; Willem. - De Naamlooze Brief, twee novellen, Antw., 1880; De gebroken Kruik, vertelling, Antw., 1881; Een zonderling Huisgezin, humoristische schets, Antw., 1884; Broederliefde, cantate, Antw., 1886. Verder bijdragen in poëzie en proza voor letterkunde, enz. in de tijdschriften: Nederduitsch letterkundig Jaarboekje van F.

Rens, in Meiloover (gedicht onder het pseudoniem Slachthalle), in het Jaarboekje van het Kersouwken, in het Jaarboek, en den Volksalmanak van het Willemsfonds, in de Vlaamsche School, de Vlaamsche Kunstbode en de Toekomst. Vroeger was hij hoofdopsteller van het nu niet meer verschijnend weekblad Het Vlaamsche Volk. Thans is hij opsteller-uitgever van de Vlaamsche Kunstbode en van het dagblad: Allemansblad. Op onderwijskundig gebied leverde hij zes Leesboeken, welke van 1875 tot 1886 herhaalde malen te Lier en te Antw. werden uitgegeven, benevens Oefeningen op de Nederlandsche spraakleer en Zinbouw en stijlleer, te Mechelen en Antwerpen van 1883 tot 1886 uitgegeven.

[Bruno Jozef Boucquillon]

Boucquillon (*Bruno Jozef*), geb. te Kortrijk 2 April 1816, studeerde ter Academie van Antw., waar hij zich als schilder vestigde en overl. 27 April 1878.

Een groot aantal zijner gedichten zijn in tijdschriften en jaarboekjes opgenomen, zelfs eenige daarvan op muziek gezet, als Ik noem haar niet; De Ridder en het Meisje; De Vaandrig van Navaren; Belgie's heil: De Scheiding; Haar alleen! God bescherme den Koning, enz. Een boekdeel zijner werken verscheen onder den titel: Westvlaamsche Gedichten en Legenden, Antw., 1877.

[Michiel Boudewijns]

Boudewijns (*Michiel*), den 16 Oct. 1591 geb. te Antw. waar hij als geneesheer eene Europeesche vermaardheid verwierf en aan eene beroerte overleed den 22 Oct. 1681. In zijne vrije uren beoefende hij de Latijnsche en de Nederlandsche poëzie. Over zijn vak schreef hij verscheidene Latijnsche werken en in het Nederlandsch gaf hij uit:

Dienstigh en ghenuchelyck tydverdryf voor siecken om ghesont te worden en voor ghesonden om niet sieck te zyn; handelende van alle die menschen de welcke in een sieckhuys van noode zyn, namentlyck de sieckmaerten, of die hun dienen en bystaen. Tot troost en onderwys van den krancken beschreven in vloeijende redenen, en tot lichter onthouden, en vermaeck van de selve met veel fraeye kortbondighe spreuken, geschiedenissen en dichtiens doorvlochten, Antw. 1654.

[Catharina Boudewijns]

Boudewijns (*Catharina*), leefde te Brussel op het einde der XVIe en het begin der XVIIe eeuw. Zij was de gade van Nicolaas de Zoete, adv. en geheimschr. van den Raad van Brabant, doch werd al vroeg weduwe met onderscheiden kinderen, waardoor zij in nood schijnt gekomen te zijn. De gravin van Arenberg werd hare beschermster, waarom zij deze in 1587 haar werk opdroeg, getiteld:

Het Prieelken der gheestelycker Wellusten, inhoudende veel schoone en gheestelycke Liedekens, Leysenen, Refereynkens, ende andere gheestelycke spelen, Brussel, 1587. Dit boek werd herdrukt in 1603. In 1567 vertaalde zij ook een Spaansch werk onder den titel: Een schoon tractaet, sprekende van der excellenter Deucht der Discretien, zeer nootelyck en profytelyc voor alle menschen die begeren te comen oft te geraken totter Christelycker perfectien ofte volmaectheyt. Gemaeckt by den

Eerw. vader in Gode heer Seraphin de Fermo, in synder tyt een excellent gheleert Predicant, enz. Brussel, 1568.

[Hendrik Petrus Boudier]

Boudier (*Hendrik Petrus*), geb. te Waalwijk 3 Sept. 1850, is handelsreiziger en agent van binnen- en buitenl. handelshuizen te Amsterdam.

Hij schreef: Een gedwongen huwelijk, tooneelsp. Amst. 1883; Antonia, tooneelsp. (in de Arnhemsche Courant van 1883), en vertaalde tal van stukken uit het Fransch en Hoogduitsch, o.a. Daniel Rochat, Le monde où l'on s'ennuie, enz.

[Klaas Harms Bouman]

Bouman (*Klaas Harms*), geb. te Kropswolde, 2 Maart 1785, begon reeds in 1810 als boerenknecht te Noorddijk de poëzie te beoefenen, en gaf een gunstig ontvangen bundeltje uit. Aangemoedigd door Driessen, Spandaw, Sannes, Modderman en de Vad. Letteroefeningen, vormde hij zich tot dichter. Sedert 1821 was hij te Gron. kruidenier, later deurwaarder van de dir. belastingen, en leefde na 1854 ambteloos te Beerta, waar hij 7 Maart 1870 overleed.

Zijne bundels zijn: Proeve van Ged., Gron. 1810; Heidespruitjes, Gron. 1820; Verspr. ged. of vruchten van ledige avonduren, Gron. 1834; Herfstvruchten, Gron. 1855.

[Hermannus Bouman]

Bouman (*Hermannus*), zoon van den voorg., geb. te Gron. 19 April 1822. Aan de Dep.-school voor onderw. aldaar opgeleid, werd hij in 1845 hoofdonderw. te Sellingen (Westerwolde); in 1846 ging hij in dezelfde betrekking naar Beerta. Den 14 Oct. 1857 verwierf hij het laatste volgens de wet van 1806 uitgereikte vereerend getuigschrift van den hoogsten schoolonderwijzersrang. Sedert 1876 is hij directeur der Amsterd. onderw. kweekschool.

Hij schreef: De vormleer in de lagere school, 1858; De vormleer in geregeld opeenvolgende opgaven en oefeningen, 1864; De eerste trap van het leesonderwijs, met handleiding bij 't gebruik van 12 platen voor aanschouwelijke oefeningen en drie leesboekjes, 1866; Het schoolverbond en de arbeidersvraag, 1872; Opvoeding en onderwijs gegrond op des menschen lichamelijke en geestelijke ontwikkeling, 1873; Gulden Kinderboek, eerste leesboek voor huisgezin

en school, 1876; Handleiding tot de kennis van opvoeding en onderwijs, 1877; De eerste schooljaren, 1880; Aanvank. leesonderwijs naar aanleiding van aansch. oefen., met 13 platen. Leesboekje in zes stukjes, alle te Gron. uitgeg. Met Dr. M. Salverda was hij de oprichter van De Schoolbode.

[Hermannus Bouman]

Bouman (*Hermannus*), geb. te Idaard, 11 Febr. 1789, waar zijn vader pred. was. Deze, in 1789 naar Harderwijk beroepen, liet zijn zoon aldaar de lessen aan de Hoogeschool volgen; hij prom. en werd in 1812 pred. te Oostermeer-en-Eestrum. Van hier vertrok hij in 1814 naar Finsterwolde en werd in 1823 hoogleeraar in de godgeleerdheid te Utrecht, welk ambt hij tot 1859 waarnam. Hij overl. te Utrecht 14 Mei 1864.

Hij gaf de volgende geschr.: Vluchtige Bedenkingen over de handhaving en bevordering van het gebruik der Nederd. taal in de Zuidel. Provincien, 1818; Tweetal redevoeringen ter aanbeveling van het Bijbelgenootschap door H.B. en M. Corstius, Gron. 1819; Nu of nooit, Vaderl. Ontboezeming na het ontstaan van het oproer in een gedeelte van België, Utr. 1830; Thans meer dan ooit, Moed en kracht met vertrouwen op God alleen, Utr. 1830; Jodocus Heringa als voorstander van het Vaderland, enz. geschetst, Utr. 1840; Gesch. van de voormalige Geldersche Hoogesch. en hare hoogleeraren, 2 dln., Utr. 1844 en '49; De godgeleerdheid en hare beoefenaars in Nederland, gedurende het laatste gedeelte der vorige en den loop der tegenwoordige eeuw. (Gemengde hist. herinneringen), Utr. 1862. Voorts vele Latijnsche oratien en geschriften, boekbeoordeelingen in verschillende tijdschriften.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1864.)

[Jacobus Bouman]

Bouman (*Jacobus*), geb. in de Beemster, 20 Jan. 1799, was er landhuishoudkundige en overl. er 6 Jan. 1877.

Hij schreef: Bijdragen tot de Vaderl. Landhuishoudkunde, Purm. 1848; Bedijking, opkomst en bloei van de Beemster, voorafgegaan door een beschouwing van den vroegeren toestand van Noord-Holland, Purm. 1857; Grootvaders Memorieboek, Schetsen uit den tijd der Fransche overheersching in Noord-Holland, Purm. 1863; De Volkstaal in Noord-Holland, Purm. 1871. Voorts vele bijdragen in tijdschr. Zijne Dichterlijke Uitspanningen op het land zijn nog in handschrift.

[Antoon van Bourgoingne]

Bourgoingne (*Antoon van*), een Vlaamsch edelman, schijnt tot den geestelijken stand behoord te hebben en gaf in 1631 te Antwerpen een boekje met verzen en plaatjes in het licht, getiteld:

Ghebreken der tonghe ende de middelen om die te verbeteren, uytgebeeldt door Ant. van Bourgoingne, Antw., 1631.

[Jan Carel Bousquet]

Bousquet (*Jan Carel*), geb. te Amst. 12 Maart 1782, vestigde zich in 1806 als adv. te 's-Gravenh. en twee jaar later te Amst., waar hij 5 Aug. 1828 overl. Veel van zijn letterk. arbeid is niet in druk verschenen.

Van hem zien het licht, behalve eenige verspreide gedichten: Over de vraag in welke opzigten de Welsprekendheid en de Poëzy onderling verschillen, Amst. 1826; Amsterdam in 1672, oorspronkelijk vaderlandsch treurspel, Amst. 1822, herdr. Amst. 1848; De Ruiter te Syracuse, treursp., Amst. 1828, herdr. 1848.

[Jan Balthazar Bouvaert]

Bouvaert (*Jan Balthazar*), in godsdienst en als dichter bekend onder de namen Godefridus Bouvaert, werd 7 Oct. 1685 te Antw. geb. Zijne bemiddelde ouders lieten hem voor den geestelijken stand studeeren. In 1705 trok hij de monnikspij aan, in 1709 werd hij priester gewijd en na lange dienstjaren werd hij Prelaat der vermaarde abdij van Sint Bernaards bij Antw. Op 11 Mei 1755 vierde hij zijn vijftig-jarig jubelfeest als kloosterling en schijnt nadien nog ettelijke jaren te hebben geleefd. Bouvaert was een luimig en vruchtbaar dichter.

Zijne meeste pennevruchten zijn echter in handschrift bewaard gebleven onder den titel: Verschyde Gedigten. bestaende in historiën, beschryvingen, bruyloft-digten, liedekens, invallende gedagten, enz. door Mijnheer Godefridus Bouvaert, Religieus van Sint Bernard, 5 dln. Niettemin verscheen van hem in druk: Oprechte beschryving der vermaertsten toren t'Antwerpen, door G. Bouvaert der Abtdye van S. Bernards, Antw., 1723; Aenspraek van eenen Boer uyt Duytsland gedaen binnen Roomen voor ontrent 300 Raets-Heeren, in 't Jaer Christi 140, Overgezet uyt Antonii de Guevara 1614, Antw.; Juffrouwen van den Zwier, Antw.; Geloonde Diverey, In Nederduitsche Rymen overgeset door Godefridus Bouvaert, Priester der Abdye van S. Bernaerts by de Schelde; Diogenes van desen tyd; Den Horlogie-maker in de Kist; De wyze Antwoord van Daniël den Gek binnen Keulen; Tafel-Dichtjen op de Jubil-Feest van den klugtigen Signor Joannes Balthazar van Antwerpen in de abdye van Sinte Bernards, genoemt Godefridus Bouvaert in het 70. jaer van syne gehorte, het 50. van syn kloosterlyk leven, het 46. van syn Priesterdom, het 36. van syn uytteiringe, en het 33. van syn Boekzael-bewaerderschap, 11 Mey 1755. Gerymt voor 't grootste deel van over twintig jaeren door suster Theresia Bouvaert Beggyntje saliger, Antw., 1755; Historie, regels ende bemer-

kingen wegens de Nederduytsche Rymkonst. Door eenen Liefhebber der zelve Konst, Antw., 1773. Een zijner laatste gewrochten: Den Lof van den Ezel, werd opgenomen in den: Comptoir-Almanach voor 't schrickeljaer van ons Heere Jesu-Christi, Antw., 1776.

[Jacob Bowens]

Bowens (*Jacob*), werd den 5 Juni 1729 geb. te Oostende, in welke stad hij ongehuwd stierf in Dec. 1787. Hij bekleedde het ambt van schepen zijner stad en werd ook raadsheer van den prins van Thurn en Taxis. Grooten roem verwierf hij nochtans enkel door zijne geschiedk. opsporingen, waaruit hij zijn werk opstelde:

Nauwkeurige beschryving der oude en beroemde zeestad Ostende, gelegen in Oostenrijksch Vlaenderen, van haeren oorsprong, gelegentheyd, haven, kom, veranderingen, zeevaerd, voorregten, opregtingen, koophandel-genootschappen, assurantie-kamer, wissel-bank, vischvangst, belegeringen en andere merkweerdige gebeurtenissen van de vroegste tyden af tot het jaer 1787, op de wyze van jaerboeken, 2 dln.

[Marcus Zuërius van Boxhorn]

Boxhorn (*Marcus Zuërius van*), werd 28 Aug. 1612 te Bergen op Zoom uit den pred. Jacob van Zueren en Anna Boxhorn geb. en na zijn vaders dood opgevoed door zijn moederl. grootvader, wiens naam hij aannam. In 1626 werd hij te Leiden stud. en reeds in 1633 prof. Twintig jaar later overl. hij er door te groote inspanning, 3 Oct. 1653.

Boxhorn heeft veel geschreven; meer dan zestig zijner werken, kleine en groote, waarvan vele in 't Lat., zagen het licht, waaronder: Cronijck van Zeelandt, eertijds beschr. door d'Heer Johan Reygersbergen, nu verbetert ende vermeerdert door M.Z. van Boxhorn, 2 dln., Middelb., 1644; Ned. Historiën, 1ste boeck, behelzende de eerste veranderingen in den godsdienst ende leere, nevens de harde vervolgingen daerdoor ontstaan in de Nederl. voor ende tot de tyden van Keizer Karel V, Leiden, 1644, driemaal herdr. en vermeerderd, 't laatst in 1753; Spiegeltien vertoonende 't lanck hayr ende hayrlokken, by de oude Holl. en Zeel. gedragen. Midd., 1644; Spiegeltien vertoonende 't cort hayr bij de Holl. en Zeel. joncst gedragen en van de vremde ontleent, Midd., 1644, beide ineen herdr., Midd. 1742; Bediedinge van de tot nog toe onbekende afgodinne Nehalennia over ettelike honderd jaren onder 't sandt begraven ende onlanghs ontdeckt op het strandt van Walcheren, m. pl., Leid., 1647; Antwoordt op de vrage, voorgestelt over de bediedinge van de Afgodinne Nehalennia, in welke de gemeyne herkomst van de Griecken. Romeynen, ende Duytsche tale uyt de Schythen duydelick bewesen ende verscheyden outheden ontdeckt ende verklaert worden, Leid., 1648; Chroniick van Holl., Zeel. en W.-Friesl. door Veldenaer, voor omtrent 200 jaren geschr., uitgeg, ende met Aenmerkingen als ook verscheide Gravelijke Brieven, rakende de oudheden ende saken van de gedagte Landen, Leid., 1650.

[Mr. Abraham Boxman]

Boxman (*Mr. Abraham*), geb. te Gorinchem, 17 Oct. 1796, prom. te Leiden in 1816, bezocht daarna de hoogeschool te Göttingen, en werd achtereenvolgens wethouder, burgemeester van zijn geboortestad, lid der Prov. Staten, lid der 2e, later der 1e Kamer, Ridder der orde van den Ned. Leeuw, en stierf 26 Maart 1856.

Behalve gedichten in versch. alm., in het Alg. Letterl. maandschr. en in de Letteroef. geplaatst, soms onder het psd. Braccander, versch. er een bundel Gedichten van hem, Rott., 1823. Zijn Dichterl. Nalatenschap, 2 dln., is in 1862 te Middelburg door J.J.L. ten Kate uitgegeven.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1856.)

[Jozef van Boxtel]

Boxtel (*Jozef van*), Brusselsche dichter der 17e eeuw, schreef: Beklagh en troostghedicht van zekeren Persoon over syne beminde huysvrouwe, Brussel, 1675.

[Johannes Andreas, Baron Boymans]

Boymans (*Johannes Andreas, Baron*), zoon van den bekenden stichter van het Museum Boymans te Rotterdam, geb. te Utr. in 1788, stud. en prom. te Utr. 1806 en overl. bij Venlo 4 Mei 1832.

Hij schreef de twee volgende werkjes: Bijzonderheden op eene reize van Brussel naar Parijs van April-Juli 1823, Dordr., 1823; De Garde d'Honneur of de Episode der regering van Napoleon Bonaparte, Zutphen, 1824, in 1822 door hem in het Fransch te Brussel uitgegeven.

[Jan Hendrik Bozon]

Bozoun (*Jan Hendrik*), geb. te Maastricht 14 Maart 1812, was, na in België genaturaliseerd te zijn, onderwijzer te Canne in Limburg, alwaar hij 8 Dec. 1840 overl.

Behalve handleidingen voor schrijf- en leesmethode, schreef hij: Rijmboekje of vermakelijke aardrijkskunde van België voor kinderen, te huis en op school, Tongeren, 1870.

[Henricus Hermannus te Braake]

Braake (*Henricus Hermannus te*), geb. 21 Juni 1829 te Groenloo, stud. aan het Seminarium te Kuilenburg en werd in 1861 te Leuven tot Priester gewijd. Eerst was hij leeraar aan het seminarium te Kuilenb. en aan het college te Sittard, later hoogl. in de wijsbegeerte eerst aan genoemd sem., later in dezelfde betrekking aan eene bijzondere inrichtng voor hooger onderwijs te Velp bij Grave, daarna te Oudenbosch. Hij overl. 26 Sept. 1887 te Groenloo.

Hij schr. in de Studiën op godsdienstig, wetensch. en letterk. gebied de volgende schetsen: Natuurk. en godsd. begrippen, 1871; De levensbeginselen der planten, 1872; De zinnelijke kennissen als organische verrichtingen, 1873; Dierenverstand, 1874; De levensbeginselen der redelooze dieren, 1875; De wijsbegeerte der ervaring op de leerstoelen der wijsbegeerte te Utr. en te Gron., 1876; De eindoorzaken, 1877; De vrijheid van den menschelijken wil in haar wezen beschouwd, 1878; De zedelijkheid naar Dr. Cannegieter, 1879; Geestelijk of stoffelijk, 1883; De groote wereldraadsels, 1883; Een syllogisme van den H. Thomas, 1884; Onze zinnelijke neigingen, 1886; Cosmologia, 1887;

H.H.t.B.

[Pieter van Braam]

Braam (*Pieter van*), geb. te Vianen 22 Dec. 1740, was eerst voor de studie bestemd, doch moest door den dood van oom Willem van Braam, die zijn vaders boekwinkel waarnam, den boekh. leeren; hij werkte drie jaar in de groote bibl. van prof. Burman, leerde veel in diens omgang, en dreef de familiezaak te Dordr. tot aan zijn dood, 28 Sept. 1816.

Behalve zijne Lat. gedichten bestaan van hem: De opvoeding der jeugd ten nutte van dit gemeenebest, bekroond bij Kunstliefde spaart geen vlijt, 1755; eenige vertal. waaronder Voltaire's Mariamne, treursp., Dordr. 1774. Met Immerzeel gaf hij uit: Eeuwzangen bij den aanvang der 19e eeuw, Dordr. 1801. In de lofrede op hem door Ewald Kist, vindt men ook eenige van zijne gedichten. In 't laatst van zijn leven schreef hij nog: Sociëteitsfeest 18 Juni 1816, ter inwijding van het verbeterd lokaal, en Gedachtenis van den slag bij Waterloo. Een schoone vertaling van het Stabat Mater van zijne hand komt voor in de Mnemosyne van Mr. H.W. Tydeman, 3e stuk, 1817.

[Johannes van Braambeek]

Braambeek (*Johannes van*), geb. te Heukelom 3 Oct. 1816, was hoofdonderw. te Puttershoek, vervolgens kostschoolhouder te Geertruidenberg, later dir. der inrichting van den admiraal Van Kinsbergen te Elburg en eindelijk bestuurder eener eigene inrichting op den huize Putten bij Oldebroek. Daarna woonde hij bij afwisseling te Oldebroek en te Amst., waar hij 4 Oct. 1878 overleed.

Behalve eene nutsvoorlezing, gehouden te Elburg, 15 Oct. 1873, Amst. 1874, gaf hij uit: Werkelijkheidsdichten, Amst. 1869.

[Frans Emmanuel Brabants]

Brabants (*Frans Emmanuel*), te Berlaar, in de provincie Antw., geb. 3 Febr. 1828, stud. voor notaris en werd als zoodanig aangesteld te Berchem in 1869. Den 5 Maart 1877 werd hij tot notaris benoemd te Antw. alwaar hij 7 Jan. 1885 overl.

In de Antw. Rederijkerskamer de Olijftak las hij eenige romantische werken, waarvan alleen versch.: Emma, roman, Antw. 1857.

[Tieleman Jansz. van Bracht]

Bracht (*Tieleman Jansz. van*), geb. te Dordr. 10 Jan. 1625, stud. in de lett. en de godgel. werd in 1648 in zijn geboortestad tot Doopsgezind pred. beroepen en overl. 7 Oct. 1664 bij Moordrecht.

Hij schreef: Schole der zedelijcke deugd, geopent voor de Christen jeugd. Dordr. 1657, meer dan 25 malen herdrukt: Het bloedigh tooneel der Doopsgezinde en wereloose Christenen die om de getuygenisse Jesu haeres Salighmakers geleden hebben en gedoodt syn, van Christi tijd af, tot dese onse laatste tyden toe, 2dln., Dordr. 1660, 2e dr. Amst. 1685, in het Hoogd. vertaald 1748, 1780, 1814 en 1817, in het Engelsch 1850. Joost Bont gaf er een uittreksel van als: 't Merg van de historie der martelaren. Alles in het kort bijeengetrokken uyt de Groote Martelaars spieghel der Doopsgezinden van T.J. v. Braght, Haarl. 1671, 4 malen herdr. Van Bracht schreef ook nog een gedicht: Gewichts kruiwagen tot opvoering der stad Dordrecht. Na zijn dood werden nog 51 preken van hem uitgegeven, Amst. 1670.

[Tielman van Bracht]

Bracht (*Tielman van*), overleed te Dordr. in 1715.

Schr.: een kerstzang, getiteld: Christus in het vleesch, Delft 1712; Uytbreiding van Salomons Lied der Liederen en Psalm XLV berymt, Delft 1712, herdr. 1719. In 1715 schreef hij Tuingedachten op den Bloemhof van A. den Back, M.D., die door A. Blussé, in zes zangen verdeeld, aan zijn neef Mr. Herman van Bracht, heer van Opijnen enz. werden opgedragen en dus op diens kosten uitgegeven, Dordr. 1754.

[Hendrik van Bracht]

Bracht (*Hendrik van*), heeft zich als tooneeldichter bekend gemaakt. Hij schreef: Fedra en Hippolytus, treursp. (naar Racine), Amst. 1715; Valentiniaan, treursp., Amst. 1716; Herstelde Vrijheid, zinnesp., Amst. 1718.

[Peter Braeckman]

Braeckman (*Peter*), in het begin der XVIIIe eeuw geb. te Erembodegem bij Aalst, schreef: Zegen-prael van den H. Petrus, Prince der Apostelen ende zijne doodt onder Domitius Nero, in rym gebragt door P. Braeckman, Gent, 1761.

[Gustaaf Braens]

Braens (*Gustaaf*), geb. te Gent, 8 Juni 1839, was in eene handelszaak werkzaam, en overleed in zijne geboortestad 9 Mei 1872. Behalve een paar Fransche stukken schreef hij het blijspel De broek van mijnheer, Gent, 1860.

[P. Braet]

Braet (*P.*), bestuurder eener kostschool,

gaf in het licht: De wonderbare dag. Verhalen uit het maetschappelyk leven, Eecloo, 1860, en Na lyden komt verblyden. Een tafereel uit de belgische omwenteling van 1830, Brugge, 1862.

[Jan Jacob Brahé]

Brahé (*Jan Jacob*), geb. 13 Nov. 1726 te Delft, het garnizoen van zijn vader, een officier, wiens afkomst uit Zweden zijne verwantschap met Tycho Brahe deed onderstellen. Hij ontving zijne opleiding te Amst., stud. eerst daar aan het Athenaeum, sedert 1745 te Utr., werd 1750 pred. te Watergang, in 1751 te Vlissingen; hier stond hij tot aan zijn emeritaat, dat slechts weinig maanden duurde, daar hij 5 Juli 1774 overl.

Behalve kerkelijke stukken en twistschr., gaf hij in het historische uit: De kerklust van Vlissingen, vertroost door het herbouwen en inweiden van haar afgebrande Tempel, Midd., 1752; Lijkrede op Willem Schortingius, 1768; Kerkel. redev. van het nieuwe orgel in de St. Jacobskerk te Vliss., 1769; id. van het tweede eeuwgetijde der Vliss. vrijheid, Vliss., 1772; Vliss. eeuwvreugde, Vliss., 1773.

(Vrolikhert, Vliss. kerkhemel, 300-311.)

[Catharina Brakonier-de Wilde]

Brakonier-de Wilde (*Catharina*), geb. te Woudrichem 17 Sept. 1688, trad in 1708 in 't huwelijk met Abraham Jozua Brakonier, pred. te Utrecht.

Zij gaf uit: Eensame overdenkingen geschikt na tijds en lands omstandigheden, door C[atharina] P[ietersdr], haar gewoon psd., ‘eene lief hebberesse der dichtkunst’, Amst., 1747; Bespiegelingen over Gods kerken wereldbestier betrekkelijk op het beloofde vrouwenzaad in zeven zangen nevens zielverlustiging in het Beschouwen van Aarde, Lucht en Sterrenhemel, Amst. 1751, 2e dr. aldaar 1756; Opwekkelijke Nasporingen bij het genot van 't eenzaam Buitenleven; Lettervruchten van Stille dagen en andere stichtel. gedichten, Amst., 1754, 2e dr. 1760; Ernstige nagedachten over de algemeene waterschuddinge en aardbevingen alomme bespeurd in den jare 1755, Amst., 1756, 2e dr. 1760; Vervolg van stichtelijke gedichten op verscheiden onderwerpen, ald. 1757, 2e dr. 1773.

[Jan Brals]

Brals (*Jan*), geb. 27 Febr. 1838 te Wapserveen, werd voor het onderwijs opgeleid en in 1859 onderw. aan de normaallessen te Assen, in 1864 leeraar aan de Twentsche industrieschool, in 1869 aan de Handelssch. te Amst. en in 1877 aan de Rijks H.B. en 't Gymnasium te Assen, waar hij nog is.

Hij schreef: Handboek der Algem. geschiedenis, 's-Hage, 1882; Beknopte handleiding bij 't onderwijs in de alg. gesch., 's-Hage, 1886, en verder sedert 1877 tal van hoofdartikelen in Handelsblad en Nieuws v.d. Dag. Als leerling van Nassau, was hij mede-uitgever van diens werken.

[Joannes Bramer]

Bramer (*Joannes*), geb. 22 Dec. 1768 te Friezenveen, ontving zijn hoogere opleiding te Munster en te Roermond, werd in 1792 tot priester gewijd, stond van 7 Juni 1805 als pastoor te Borne en overl. daar 27 April 1833.

Hij liet na: Het Kerkbestuur door den heer J.J. Scholten voorgesteld, Deventer, 1817; De Kerk verdedigd tegen de beschuldigingen van J.J. Scholten, Dev., 1818; Martinus Luther ten onregte als hervormer voorgedragen, 2 dln., Amst.. 1819; Handhaving der waarheid van J.J. Scholten beoordeeld en wederlegd, 2 dln., Amst., 1820 en 1821; Over het Jansenisme ter beantwoording der brieven van Vindex, 2 dln., 's-Hage, 1823.

J.H.H.

[Franciscus Aloysius Bramink]

Bramink (*Franciscus Aloysius*), sedert 1826 pastoor te Warmenhuizen, van 1874 te Naaldwijk, en schr.: Het sieraad der Jeugd, Amst., 1826.

J.H.H.

[Mr. Jean Brand]

Brand (*Mr. Jean*), heer van Langerak en Cabauw, geb. te 's-Grav. 1785, stud. te Leiden van 9 Juli 1806 tot zijne promotie, werd adv. te Amst., ging tot de rechterlijke macht over, was daar rechter in de rechtbank tot 1842 en overl. te Geltschberg bij Aucha in Boheme 24 Juni 1847.

In Maart 1815 dichtte hij zijn ‘Wapenkreet’ en werd hopman bij den landstorm; in het volgend jaar schreef hij het op de prijsvraag van Van Kinsbergen tot volkslied bestemde: ‘Wij leven vrij.’ Zijne ‘Dichtstukjes’ verschenen te Amst. 1824. Naar het Fransch van Soumet vert. hij: Jeanne d'Arc, of de maagd van Orleans, trsp. Amst., 1828.

[Mr. Johan Arnold Brand]

Brand (*Mr. Johan Arnold*), broeder van voorg. geb. te 's-Grav. in 1786, werd daar in 1810 adv., daarna in 1828 officier bij de toenmalige rechtbank van eersten aanleg te Leiden, en in 1844 president van het Prov. Hof van Zuid-Holland, Hij overl. op zijn buitenverblijf Hoogwerf onder Loosduinen, 19 Aug. 1848.

Schr. de door het Nut bekroonde verhandeling: Over de voortreffelijkheid van den mensch, 1813, en: Eene Hulde aan M.A. de Ruiter, 's-Grav. en Amst., 1827.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1849.)

[F. van den Brande]

Brande (*F. van den*), pastoor te Vilvoorde, sch.: Korte beschrijving der kerk van Vilvorden, volgens de bestaende schriften, bezorgd door den eerw. heer F.v.d.B., Mechelen, 1856.

[Martinus van den Brandeler]

Brandeler (*Martinus van den*), geb. te Dordr. 13 Dec. 1790, overl. er 18 Oct. 1869.

Te Leiden in 1814 tot Medicinae Doctor bevorderd, practiseerde hij van 1824-'55 te Dordr., waar hij lid van den Raad van 1837 tot '51, Curator der Latijnsche Scholen van 1824 tot '39 en van het Gymn. van 1839 tot '55 was. Als lid van het Medisch-Physisch Genootsch. te Hoorn: Vis unita fortior, leverde hij in de Werken van dit genootschap eenige bijdragen. Ondanks zijne uitgebreide praktijk wist hij nog menig uur aan de studiën der klassieke Grieksche en Latijnsche schrijvers te wijden en was niet alleen vertrouwd ook met de moderne talen, maar had zich zelfs op rijperen leeftijd het Hebreeuwsch eigen gemaakt. In de Godgel. Bijdragen van 1846 tot 1850 treft men verscheiden exegetische opstellen van zijne hand aan, onder de psd. Alethophilus en Philalethes.

Van de door hem vervaardigde gedichten en gelegenheidsverzen zagen slechts twee het licht, als een: προς τον 'Ρηνον, in 1838, zijnde eene Grieksche vertaling van het bekende gedicht van E.A. Borger, en een Latijnsch op den dood van zijn vriend, Mr. H.M. Vockestaert, in 1840.

[Mr. Johan Jacob van den Brandeler]

Brandeler (*Mr. Johan Jacob van den*), broeder van den vorige, geb. te Dordr. 6 Dec. 1791, werd te Leiden 13 Juli 1814 tot Doctor in de beide rechten bevorderd op eene Dissert. inaug: de origine, fatis et officiis jurisconsultorum. Hij was advocaat en later rechter in de rechtbank van eersten aanleg aldaar, beoefende de Latijnsche en Nederl. poëzie, ofschoon van de laatste slechts het volgende in druk verscheen:

Uitboezeming bij het afsterven van Ewaldus Kist, in leven pred. te Dordr., 1822; en Tranen en Bloemen op het graf van mijnen vriend Mr. Hendrik Melchior Vockestaert, in leven officier bij de Arrond. Regtb. te Dordr. 1840. Sommige zijner gedichten verschenen onder naamletter in Daphné. Hij stierf aan eene beroerte 14 Sept. 1846.

[Mr. Pieter van den Brandeler]

Brandeler (*Mr. Pieter van den*), zoon van Dr. Martinus, bovengenoemd, werd geb. te Dordr. 27 Febr. 1816. Te Leiden in 1839 tot Doctor in de beide rechten bevorderd, vestigde hij zich te Dordr. als adv. en fungeerde als plaatsvervangend kantonrechter van 1844 tot '49. Hij was Secretaris van Dordr. van 1847 tot 1870 en lid van het collegie van Regenten over het Huis van Arrest aldaar van 1849 tot '70.

In de berichten van het Hist. Genootsch. te Utr. leverde hij o.a.: Eene geschiedk. bijdrage over het jaar 1490, en in de Kronijk van dat Gen. (jaarg. 1867) eene beschr. en critische beschouwing van den Oudsten Voorregtsbrief der stad Dordr. van Juli 1220. Het archief der stad Dordr. werd door hem geordend en geïnventariseerd, welke Inventaris, in drie gedeelten uitgeg., in de jaren 1862-'69 in het licht versch. en in 1878 door een Supplement Invent. gevolgd werd. In 1870 zich in de residentie gevestigd hebbende, was hij als lid een der medearbeiders aan de Mededeelingen van de Vereen. ter beoef. der Geschied. van 's-Gravenhage.

[Geeraard van den Branden]

Branden (*Geeraard van den*), dichter en tooneelschrijver, geb. te Antwerpen waar hij leefde in de eerste helft der XVIIe eeuw. Hij was een der beste Antw. poëten van zijnen tijd en nam een krachtig deel aan de werkzaamheden der Rederijkerskamer ‘de Olijftak’ zijner stad. Hij voerde voor kenspreuk: ‘Brandt in Liefde.’

In 1631 verscheen te Antw. van hem: Het leven van den deugtsamen ende seer godvruchtighen Joannes van den Bosch, in nederduitsche rymen gesteld en opgedragen aen des overledenen zoon, die Prins was der bovengenoemde Kamer. Dr. Heremans gaf in zijne Nederl. Dichterhalle van dezen schrijver een lied, getiteld: Moedige nimfe van vele verkoren! Verder schr. hij: Het leven van de H. Maghet Rosalia van Palermo, patronersse van de peste, in dicht ghestelt, Antw., 1629; Poemata ofte Ghedichten van G. van den Brande, vervattende sommighe Liedekens, Reffereynen ende Sonnetten, Antw., 1631; Rosalinde, Hertoginne van Savoyen, treurspel, vertoond door den Olijftak, Antw., 1641; Gielen Leepoog, klugtspel, Antw.; Dorothea Maget en Martelaresse, speelwys vertoont, enz., Antw., 1641; La Gitanilla, ghenaemt het Spaens Heidinneken, blyeyndigh treurspel, vertoont op de Reden-rijcke Camer de Goud-Blom, in rijmconste door v.d.B., Antw., 1649; Lofdicht aen Mr. Quinten Matsijs over syn hooghberoemde schilderconste, Antw., 1648.

[Serafijn van den Branden]

Branden (*Serafijn van den*), geboren te Brugge in 1658 en overl. te Brussel 11 Maart 1728, was een Kapucijner-monnik van het klooster van Tervuren en schr. in verzen:

Geschiedenis van de H. Maeget ende maertelaeresse Maria, genaemt de Ellendighe, patronesse van S. Lambrechts Woluwe, 1702.

[Frans Jozef Peter van den Branden]

Branden (*Frans Jozef Peter van den*), geb. te Antwerpen 14 Juni 1837, vestigde zich van 1851 tot 1855 te Brussel om er de werktuigkunde te leeren, welk vak hij in zijne geboortestad uitoefende tot 1863, toen hij beambte werd bij het stedelijk bestuur. Sedert 1865 is hij adjunct-archivaris der stad Antw. en leeraar van Nederlandsche voordracht bij de Muziekschool.

Hij schr.: De Bloedwet, een volksverhaal,

Antw., 1862; Kunst en Kladschilder, blijspel met zang in één bedrijf, Antw., 1863; Soort bij soort, tooneelspel in één bedrijf, Antw., 1863; Spiritisme, tooneelspel in één bedrijf, Antw., 1865; Het Erfdeel van Matant, tooneelspel in één bedrijf, Antw., 1866; De jonge Kunstenaar, dram. gedicht, (bekroond), Amst., 1866; Een nieuwbakken Rijke, comedie in drie bedr., Antw., 1867; Tusschen twee Vuren, tooneelspel in één bedrijf, (bekr.), Antw., 1867; Geschiedenis der Academie van Antwerpen, bekroond in den prijskamp door de Regeering der stad Antw. uitgeschreven, ter gelegenheid van het tweehonderdjarig bestaan der Academie van Beeldende Kunsten, Antw., 1867; Huiselijk Wel en Wee, drama in vier bedr. en vijf tafer., Antw., 1867; Huwelijksspeculatie, tooneelspel in één bedrijf, Antw. en Amst., 1868; Bedrogen! tooneelspel in één bedrijf, Antw., 1868; Baas Gansendonck, tooneelspel in drie bedr., naar Conscience's zedenschets, Antw., 1868; Frans Wouters, Kunstschilder, 1612-1659, Antw., 1872; De Val van Antwerpen, geschiedk. drama in zeven tafer., (bekr.), Gent, 1873; Eenige Bladen uit de geschiedenis van het Onderwijs te Antwerpen, Antw., 1874; Mijnen vrienden Jan van Beers en Hendrika Mertens op hunne zilveren bruiloft, gedicht, Antw., 1875; Willem van Nieuwelandt, Kunstschilder en Dichter, 1584-1635, Gent, 1875; Beknopt verslag over het gebruik der hoofdletters in de familienamen, gedurende de zes laatste eeuwen, Antw., 1875; Eugeen Zetternam, Volksschrijver, 1826-1855, Antw., 1876; Adriaan de Brouwer en Joos van Craesbeeck, Haarlem, 1881 en Antw., 1882; Geschiedenis der Antwerpsche Schilderschool, bekroond met den eersten prijs in den wedstrijd geopend door de Regeering der stad Antwerpen, Antw., 1883; Toespraak bij de onthulling van het marmen borstbeeld van Peter Benoit, Herstichter der Vlaamsche Muziekschool, Antw., 1886.

[Geraert Brandt]

Brandt (*Geraert*), werd geb. te Amst. 25 Juli 1626. Zijn overgrootvader Geraert was met zijn in 1570 geboren gelijknamigen grootvader uit Antwerpen te Middelburg, later te Amst. gekomen; de laatste is hier als niet-hervormd in Oct. 1592 getrouwd, en had uit dit huwelijk een zoon, Geraert, in 1594 geb. en in zijn tijd als werktuigk. vermaard. In diens kunstvak werd de hier bedoelde Geraert opgeleid, doch toonde ook lust en aanleg te bezitten voor teeken- en dichtkunst. Zijne betrekking tot Suzanna, de begaafde dochter van Caspar van Baerle, legde hem op, dat hij zijn beroep zou laten varen, en zoo koos hij het predikambt. Hij leerde Latijn, stud. drie jaar aan de Remonstrantsche kweekschool en werd pred. bij dit kerkgenootschap te Nieuwkoop. Acht jaar later kwam hij te Hoorn en in 1667 te Amst. Hij overl. 12 Oct. 1685 te Rott., waar hij zijne betrekkingen bezocht. Zijne drie zonen: Kaspar, Geraert en Joannes volgen.

Zijn treurspel: de veinzende Torquatus, is het werk van een zeventienjarig jongeling, doch werd tusschen 1643 en 1733 zevenmaal gedrukt; De Lofrede op P.C. Hooft, drie jaar later, 1647, met heel weinig oorspronkelijkheid geschreven, werd door sommigen bewonderd om den goeden vorm en de snelle bewerking, door anderen sterk veroordeeld als letterdieverij. In 1657 begon hij aan zijn Historie der Reformatie, waarvan hij eerst een Kort verhaal gaf, dat vijf drukken beleefde. Van zijn groote werk verscheen te Amst. het 1e dl. in 1671, het 2e in 1674 en het 3e en 4e te Rott. in 1704 door de zorg van zijn jongsten zoon; Stichtelijke Gedichten, waarachter De

vreedzame Christen, Amst., 1664; Historie der vermaarde zee- en koopstadt Enkhuizen, Enkh., 1666, Hoorn, 1747; Leven van P.C. Hooft, ook geplaatst voor eene nieuwe uitgave van diens Nederlandsche Historien, 1677; Leven van J. van den Vondel, geplaatst voor de nieuwe uitgave van diens Poëzy, 2 dln., 1682; Leven en bedrijf van den Heere Michiel de Ruyter, Hertog, Ridder etc., Amst., 1687 en 1701; Dagwijzer der Geschiedenissen, Amst., 1689; Historie van de rechtspleging gehouden in den jare 1618 en 1619 omtrent de dry gevangene Heeren Mr. Johan van Oldenbarneveld, Mr. Rombout Hoogerbeets en Mr. Hugo de Groot, Rott., 1708, 3e dr., Rott., 1723; Poëzy, Rott., 1649 (uitgeg. door Nicolaas Borremans), Amst., 1725. De 3e druk van Hugo de Groot's Bewijs van den waren godsdienst verscheen te 's-Hage z.j. met aant. van G. Brandt. Men houdt hem ook voor den dichter onder de spreuk ‘Prudenter.’

[Kasper Brandt]

Brandt (*Kasper*), oudste zoon van den voorgaande, geb. te Nieuwkoop 25 Juni 1653, was achtereenvolgens Remonstr. pred. te Schoonh., Hoorn, Warmond, Alkm., Rott. en Amst., waar hij 5 Oct. 1696 overl.

Behalve vele predikatiën, is na zijn dood uitgegeven: Poëzy, Rott. 1702 2e dr. Amst. 1708, later herdr. met die van zijn broeder Joannes, Amst. 1724, en het Leven van Huig de Groot, vervolgd door A. van Cattenburgh, 2 dln., Dordr. 1727, Amst. 1730. Voorts schr. hij nog in 't Latijn het Leven van Arminius, Amst. 1724.

[Geeraert Brandt]

Brandt (*Geeraert*), broeder van den voorgaande, geb. te Nieuwkoop 6 April 1657, was Remonstr. pred. te Schoonh. en te Rott., waar hij 21 Dec. 1683 overl. Behalve drie

bundels predikatiën bezitten wij van hem Tweejarige geschiedenissen, voorgevallen in de jaren 1674 en 1675. Amst. 1678.

[Joannes Brandt]

Brandt (*Joannes*), broeder van de voorgaanden, geb. te Nieuwkoop 6 Juli 1660, was achtereenvolgens Remonstr. pred. te Tiel, Warmond, Hoorn, 's-Grav. en Amst., waar hij overl. 13 Jan. 1708. Zijne dochter Suzanne werd de moeder der dichteres Van Merken.

Van hem zien het licht: Leven en dood van Maria Stuart, koninginne van Engeland, met de Lijkreden, Amst. 1695; Het leven van den Apostel Paulus, 's-Hage, 1695; Vredezang, 's-Grav. 1697; Mengeldichten, Amst. 1701, herdr. met die van zijn broeder Kasper, 2 dln.. Amst. 1724; Brieven en gedichten, gewisseld met A. Moonen. Voorts verscheiden predikatién.

[Jonker Herman Frans van den Brandt]

Brandt (*Jonker Herman Frans van den*), licentiaat in de beide rechten, geb. te Antw., in de 17e eeuw, noemde zich lid van het kunstgenootschap: ‘Acta viros probant’ en schreef, onder de kenspreuk, door Liefde komt Brand: Barrabas, de ryke joode van Malta; Bela, prins van Hongaryen, treurspel, 1678; Verweirde Sothuys van Antw., 1678; Blyeindige Belgica, enz., 1679; Hellevaert van den Grooten Visier, klsp., 1684; Eertyds maer en tegenwoordig, klsp., 1684; Godvruchtige zielsgedachten van het bitter lyden en sterven des Zaeligmaeckers, beneffens den Vaeder Onze, Antw., 1686; De Herstellinge van de Roomsche Religie binnen de stadt Antwerpen (in 1585) blijeindigend treurtriumphspel, Antw. en Amst., 1685; Korte beschryvinge van de triumpharken en alle andere vreugdeteekenen die te zien zijn binnen de stadt Antwerpen, opgericht en vertoont ten opzichte van de honderdjarige gedachtenis ter eere van de H. Maegt Maria, Antw., 1685.

[Jan Brans]

Brans (*Jan*), geb. te Amst. 27 Dec. 1796, was bestuurder van de middelb. school te Brugge en stierf aldaar 13 Nov. 1862.

Hij gaf uit: Nieuwe bijdr. voor onderw. en opvoeding, ten dienste der onderwijzers, uitgegeven onder de bescherming van het Gouvernement en het provinciaal best. van Oost-Vlaanderen, Brugge, 1852-'57; Nieuw tijdschrift voor opvoeding en onderw., ten dienste der lagere scholen met medewerking van verscheidenen persoonen zeer bevoegd in het vak van onderwijs en opvoeding der jeugd, Brugge, 1858 en 1859.

[Jan Matthijs Brans]

Brans (*Jan Matthijs*), te Asch, in Limburg geb. den 2 Oct. 1853, ontving zijne opleiding aan de Staatsnormaalschool van Lier. In 1874 ontving hij zijn diploma. Opvolgenlijk was hij onderwijzer te Bree en te Sint-Gillis en sedert 1880 is hij leeraar van Nederlandsche taal bij de stadsmiddelbare school te Brussel.

Behalve bijdragen in tijdschriften en bladen gaf hij in het licht: Limburgsche schetsen, Roeselare, 1883. Schimmen en Schetsen, Arnhem, 1880.

[Karel Gommar Brants]

Brants (*Karel Gommar*), geb. 15 Maart 1856 te Sint Jans-Molenbeek bij Brussel, was student in demed. aan de Hoogeschool van Leuven.

Hij gaf bijdragen in bladen en tijdschriften en leverde: Volksboek uitgegeven door de Volksmaatschappij De Nederduitsche Burgerkring met kenspreuk: Geen Moedertaal geen Vaderland! Leuven, 1875 en '76. Verder hield hij in verschill. steden voordrachten, waarvan eenige gedrukt zijn.

[Marijn de Brauwer]

Brauwer (*Marijn de*), gaf doopsgez. liederen uit, t.w.: De Schalmeye, inhoudende vele geestelijke Lied., Haarl. 1611; Liedboexke, genaamd het Otterken, Haarl. 1616 en 1628.

[Salomon de Bray]

Bray (*Salomon de*), werd geb. te Haarl. in 1597 en overl. er 11 Mei 1664. Als schilder is hij bekend door zijne veestukjes, en tevens door de opleiding zijner drie zonen in zijn vak; als bouwmeester, door zijn ontwerp voor de Nieuwe Kerk te Haarlem.

Schreef, behalve de meestal aan Danckerts toegekende Architectura moderna, Amst. 1631: Minnezuchtjes uytgedruckt in liedekens, klinckvaersen en andere Rymen, Amst. 1627 en Bedenckingen over het uytleggen en vergrooten der stadt Haerlem, Haarl. 1661.

[Jan Fredrik Georgij Bredenberg]

Bredenberg (*Jan Fredrik Georgij*), geb. 16 Jan. 1834 te Amst., was er van 1841 tot 1872 volontair en daarna boekhouder op een handelskantoor en is thans handelsagent te Loenen a/d Vecht.

Hij schreef Elize Pover, psd. E.R.B.F. Gubden in Het Leeskabinet van 1877, en in de Kunstkronijk van 1880: Slechts ééne uiterste wilsbeschikking. Afzonderlijk verschenen: De Medeplichtige, Leiden, 1880, en De familie Paardekooper, Tiel, 1884.

[Gerbrand Adriaensz. Bredero]

Bredero (*Gerbrand Adriaensz.*), geb. te Amst. 16 Maart 1585, was de zoon van welgestelde ouders, die hem eene middelmatige opvoeding gaven. Hij werd als jongeling op het atelier van den schilder Francisco Badens geplaatst; hoe ver hij zich in de schilderkunst bekwaamd heeft, is niet na te gaan, daar er tot heden geen werken van hem bekend zijn. Bredero toonde al spoedig veel aanleg voor de dichtkunst; hij werd lid van de Amsterdamsche rederijkerskamer ‘In Liefde Bloeijende’ en kreeg er weldra belangrijken invloed. Hij stond daardoor in nauw verkeer met de meeste ‘geesten’ van dien tijd, o.a. met

Hooft, S. Coster, Vondel, Roemer Visscher, wiens dochter Maria Tesselschade hij vergeefs ten huwelijk vroeg. Zijn hart ontvlamde bijzonder spoedig; zijne gedichten leveren overvloedige bewijzen, hoe hij telkens op verschillende schoonen verliefde, meestal met ongunstig gevolg. Verdriet over zijne hopelooze minnarijen en de gevolgen van eene niet altijd ingetogen levenswijze ondermijnden zijn gestel en sleepten hem op jeugdigen leeftijd ten grave. Hij overl. 16 Aug. 1618 te Amst. Dat hij bij zijne medeburgers in aanzien was, blijkt uit zijne benoeming tot vaandrig bij de schutters, een eerepost, door hem op hoogen prijs gesteld.

Hij schreef: Rodd'rich ende Alphonsus, (1611), 1616, 1620, 1637; Griane (1612), 1616, 1621, 1638, Klucht van de koe (1612), 1619, 1622, 1638, 1646; Klucht van Symen sonder soeticheyt, (1612 of 1613), 1619, 1622 (4^0, 8^0), 1629, 1637; Klucht van den molenaer, (1613), 1618, 1619, 1629, 1637; Lucelle, (1612 tot 1615), 1616, 1619, 1632, 1638, 1645; Moortje, (1615), 1617, 1633, 1638, 1646, 1662, 1663, 1859, 1885; Spaanschen Brabander, (1618), 1619, 1621, 1632, 1633, 1638, 1647, 1662, 1669, 1696, 1705, 1720, 1729, 1869; Stommen ridder, (1618), 1619, 1620, 1633, 1638, 1645; Angeniet (onafgewerkt gebleven en door Starter voltooid), 1623, 1629, 1638; Het daghet uyt den Oosten, (onvoltooid achtergelaten en door M. van de Velde afgewerkt), 1638. Zijn liedjes en gezangen kwamen tijdens zijn leven herhaaldelijk uit, eerst te Leiden bij G. Basson, daarna tweemalen te Amst.; in 1621 onder den titel: Geestigh Liedt-Boecxken, terwijl in het volgende jaar al zijne kleine gedichten door Van der Plasse bijeenverzameld uitkwamen met den titel: Boertigh, Amoreus en Aendachtigh Groot Liedboeck. Behalve deze bundel bestaat er nog eene tweede kleinere verzameling losse gedichten, brieven, enz., die eerst in 1620 verscheen onder den titel: Nederduytsche Rijmen, later onder dien van Nederduytsche Poëmata, 1632, 1638. Afzonderlijk zag het licht: Lofdicht van Rijckdom en Armoede (1620). Zijn volledige dramatische arbeid met de Ned. Poëmata verscheen in 1622, 1638, 1644, 1678, terwijl in 1885 bij gelegenheid van Bredero's driehonderdjarig geboortefeest verscheen eene volledige uitgave zijner werken, naar de beste oude drukken bezorgd en opgehelderd door Prof. Dr. J. ten Brink, Prof. Mr. H.E. Moltzer, Dr. G. Kalff, Dr. R.A. Kollewijn, J.H.W. Unger en Dr. J. te Winkel, Amst. 1885-1888 (3 dln.). Aan B. wordt nog toegeschreven de Klucht van den Hoogduytschen Quacksalver, 1619, 1622, 1629, 1637.

(G.A. Bredero, Historisch-aesthetische Studie door Dr. J. ten Brink 1858, 2e druk 188 3 dln.; het Bredero-album, Feestnummer van Oud-Holland, 1885 en G. Az. Bredero. Eene bibliographie door J.H.W. Unger.)

U.

[Abraham Bredius]

Bredius (*Abraham*), geb. te Amst. 18 April 1855, ontving die algemeene opleiding, welke hem onder gelukkige omstandigheden in staat stelde om op twintigjarigen leeftijd zich geheel te wijden aan de kunsthistorie, beide door opsporing en bestudeering der geschiedbronnen voor kunstenaars en kunst, als door allerwege hoofdzakelijk de werken der Hollandsche schilderschool van de 15e, 16e en 17e eeuw te gaan aanschouwen. Zijne reizen, die zich bijkans tot alle grootere en kleinere musea in ons werelddeel uitstrekten en thans in het Noorden gedaan worden en de

aard der ontdekkingen in de nog onwetenschappelijke bewerking onzer algemeene kunstgeschiedenis laten slechts korte mededeelingen - hoe talrijk ook - in het Ned. toe, terwijl uitgebreider arbeid in vreemde talen verscheen. Hij was van 1880-'88 Onderdirecteur van het Nederl. Museum voor Geschiedenis en Kunst en is sedert 1886 mede-redacteur van Oud-Holland.

Veel zijner mededeelingen en studiën zijn nedergelegd in De Ned. Kunstbode, Obreen's Archief, Oud-Holland, De Ned. Spectator, Navorscher, Kunstkroniek, De Gids, Weekblad De Amsterdammer, enz. of in Zeitschrift für bildende Kunst, Repertorium für Kunstwissenschaft, Meyer's Künstler-Lexicon, The Academy, L'Art, Journal des Beaux-Arts, enz. Hij was behulpzaam bij de vervaardiging der catalogi van de schilderijmusea te Berlijn, Cassel, Schwerin, Glasgow, Madrid, Weenen. Behalve deze, Rotterdam, Den Haagen, wat de biographieën betreft, van den Catalogus van Kunstliefde te Utrecht, Utr. 1886. Bovendien vervaardigde hij den catalogus der schilderstukken in het Rijksmuseum te Amst., in het Nederl., Amst. 1885, 2e dr. 1886, 3e dr. 1887, in het Fransch, Amst. 1885, 2e dr. 1888. De laatste drukken werden onder zijn toezicht geheel omgearbeid en daarin door den bewerker groote wijzigingen en uitbreiding vooral van historische en biographische gegevens aangebracht. Zijn hoofdwerk, Meisterwerke des Rijks-Museums zu Amsterdam, Munchen 1886-'88, fransche editie 1887 seq., mag wegens vorm en inhoud niet onvermeld blijven.

[Simon Bredzee]

Bredzee (*Simon*), geb. 16 April 1855 te Bolsward, werd voor het onderwijs opgeleid, was eerst onderw., doch houdt zich thans uitsluitend met letterkundigen arbeid bezig.

Hij schreef: Overwonnen, kluchtsp., Zieriksee, 1881; Een verhaal en een vers, 1883; Opgeloste vragen, 1883; Voordrachten en gedichten op wetenschappelijk godsdienstig

terrein, 1884, alle drie te St. Anna Parochie uitgegeven; Vijf en twintig zangen, Gron. 1886; Het Socialisme, een fata morgana, Amst. 1887; Luctor et Emergo, of de ontbonden menschheid, Amst. 1888. In De Dageraad van Maart 1888 schreef hij: 'n Nieuwe dag.

[Matthijs Ignatius van Brée]

Brée (*Matthijs Ignatius van*), werd 22 Febr. 1773 geb. te Antw., waar hij schilder werd en als Bestuurder der Academie van beeldende Kunsten overl. 15 Dec. 1839. Hij was een warm voorstander der Nederl. taal en bleef zich van deze bedienen voor het geven zijner vermaarde lessen van ontleedkunde, ondanks het Fransch dwangbeheer er zich tegen verzette. Was hij beroemd als spreker, ook als schrijver had hij verdiensten en leverde hij:

De Dood van Beiling, treursp. in 5 bedr.; Alphons van Breuseghem of de Antwerpsche Martelaer, drama in 5 bedr.; Het Geldhuwelijk, tooneelspel in 3 bedr.; Brouwer's gevangenis op het kasteel van Antwerpen, blijsp. in 2 bedr., Antw. 1849, uitgegeven door Emm. Rosseels.

[Bertus Hendrik van Breemen]

Breemen (*Bertus Hendrik van*), geb. 13 April 1852 te Amst., stud. in de theologie, doch volbracht zijn studie niet. Na een tweejarig verblijf in den Oranje-Vrijstaat en Natal keerde hij naar het vaderland terug, waar hij optrad als hoofdredacteur van Het Nieuwsblad voor Nederland; later werd hij redacteur van de Amsterdamsche Courant en De Avondpost, vervolgens uitgever-redacteur van de Rijm-Courant en is thans hoofdredacteur van het geïll. weekblad De Huiskamer.

Hij gaf bijdragen in Algem. Handelsbl., Nederl. Spectator, Nederland, Leeswijzer, enz., vertaalde romans en jongensboeken en schr. I-dicht, IJ-rijm en andere rijmen, Amst. 1880; Mooi Sannie, Schetsen en beelden uit Zuid-Afrika, Amst. 1882, 2e dr. 1887; De Groentjes, blijsp.. Amst. 1882; Het verdraaide hoofd, blijsp. Amst. 1883 en andere blijspelen.

[Joost van Breen]

Breen (*Joost van*), was waarschijnlijk onderw. in de stuurmanskunst te Amst. en gaf aldaar, behalve werken over dat vak, uit:

Galgenschrift voor Olivier Cromwell, 1650 en Triumpherend Rijk, 1666, benevens de tooneelstukken: Bedroge Jalouzy, Leiden, z.j.; Klucht van 't Kalf, z. pl. of j., ook Amst. 1656; Jean de la Roy of d'ingebeelde Ryke, Amst. 1665; De ziende Blindeman, Amst. 1748 en De swarte Minnaers, in denzelfden tijd uitgegeven.

[Simon Cornelisz Brekegeest]

Brekegeest (*Simon Cornelisz*), woonde o.a. in 1645 te Alkm. en heeft veel boeken uitgegeven, vermoedelijk ook eene editie van de: Chronycke van Geschiedenissen in Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt ende van de Bisschoppen van Utrecht door S.C.B.T. Saerdam, Alkm. 1648, een werkje toegeschreven aan Van Naaldwijk, later nog

dikwijls herdrukt o.a. bij C. Stichter te Amst. z.j. en bij de Wed. G. de Groot, Amst. 1703. Die uitgaaf kan aanleiding gegeven hebben om hem voor den schrijver er van te houden.

(Bruinvis, Geschiedschr. van Alkmaar.)

[Gerrit Brender à Brandis]

Brender à Brandis (*Gerrit*), geb. te Leiden 21 Maart 1752, was van Duitsche afkomst, gelijk ook de oorspr. naam Brenner en de achtervoeging aanduiden, werd onderw. in de wis- en sterrenkunde, voorts examinator van stads maten en gewichten en wijnroeier te Amst. Na 1795 werd hij secretaris der municipaliteit van Amst. en lid van het comité van justitie. Bovendien was hij algem. secret. van 't Nut en lector in Felix Meritis, en overl. te Amst. 23 Juni 1802.

Behalve zijne wiskundige werken zagen van hem het licht: De schilderkunst in III zangen, Amst. 1780; Lierzang aan de Britten, bij gelegenheid, dat zij op den Isten Jan. 1780 het Hollands convooij onder 't bewind van den Schout-bij-Nacht Grave van Bylandt aanrandden, Amst. 1780; Het vonnis naar wensch. Blijsp. naar het Fransch van Sedaine; Verhandeling over de dichtkundige vergelijking, Amst. 1781; De ware Heilgezant, den Professor G.J. Nahuijs toegezongen, Amst. 1781; Abraham op Moria, godsdienstig zangspel, naar 't hoogd. van A.H. Niemeijer, 1781, voorkomende in zijn Taal-, Dicht- en Letterkundig Kabinet of verzameling van Verhandelingen de Taal-, Dicht- en Letterkunde betreffende, benevens eenige Dichtstukken, ten nutte onzer dichtlievende landgenooten bijeenvergadert en uitgegeven. Amst. 1781-'84; 6 dln., Taal-, Dicht- en Letterk. Magazijn, 2 dln., Amst. 1785-'87; Jean Calas, treursp. naar 't hoogd. van C.F. Weise, Amst. 1782; Philotas, treursp., naar G.E. Lessing, Amst. 1783; Het Oorlog, Amst. 1783; Aan Burgemeester Huyghens, Amst. 1783; De rechtschapen Burgervader, Amst. 1783; De vernederde en verheerlijkte Heiland, Amst. 1783; Aan Amstels Burgerij, Amst. 1784; Vaderlandsch Kabinet van Koophandel en Zeevaart, 3 st., Amst. 1786; De Gouden Bruiloft van Kloris en Roosjen, blijsp. met zang, Amst, 1791; De Ouderliefde, zangsp. naar 't Fransch van C.A. Dumoustier, Amst. 1799, herdr. 1813; Het vernietigd Verdrag, zangsp., naar 't Fransch van Marsollier, Amst. 1799; Proeven van Geschied- en Letterkundige Oefeningen zoowel den Koophandel en de Scheepvaart als

de Dicht- en Letterk. betreffende, Haarl. 1801; Het ware doel der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen, 1788.

[Henricus Desiderius Brenninkmeyer]

Brenninkmeyer (*Henricus Desiderius*), geb. te Sneek, 19 Oct. 1830, priester gewijd 15 Aug. 1856, pastoor te Assen sedert 1868, was lid van het bestuur van het Drentsche museum van oudheden; hij overl. 8 Febr. 1883.

Schr. behalve bijdragen in den Volks-Alm. voor Ned. Kath.: Brieven uit Drenthe, Arnh. 1872.

[Adolf Bressers]

Bressers (*Adolf*), geb. te Tilburg 5 Jan. 1835, is kunstschilder en schreef: Les jeunes Tyroliennes, in het Vlaemsch en Fransch, blijsp., Gent 1863; Pierrot le Wallon, of daegs na vastenavond, blijsp. in 2 bedr., Gent 1863; Een vriend voor drie franken daegs, Gent 1863; De dronkaerd, treursp. in 3 bedr., Gent 1863; (met Aug. van Assche): De Kerken der Middeneeuwen en haar symbolismus, door A.B., kunstschilder, en A.V.A., bouwkundige, Brugge 1865.

[Jan Brester Albertsz]

Brester Albertsz. (*Jan*), geb. 7 Mei 1805 te Amst., was er koopman en overl. er 4 Nov. 1862. Zijn gedichten, in verschillende jaarboekjes verspreid, doch door den dichter in zijn laatste levensjaar bijeengebracht, werden na zijn dood door de zorg zijner vrienden uitgegeven onder den titel van Verspreide en nagelaten gedichten, Dev. 1863, waarin dus ook zijne bekende IJsstukjes opgenomen zijn.

[Caspar van Breugel]

Breugel (*Caspar van*), geb. te 's-Gravenh. 11 Maart 1752, werd in 1781 secret. van 's-Hertogenb. en daarna landsontvanger der gemeene middelen in de kwartieren Oisterwijk en Maasland, in 1791 ordinaris leenman te 's-Bosch. In 1794 bevond hij zich te Parijs ter bevordering van de vredes-onderhandelingen. In 1795 nam hij zijn ontslag als ontv., trad na 1804 in dienst van de Bat. Republiek in verschillende betrekkingen bij de belastingen en 't kadaster en overl. te Haarl. 30 Mei 1833.

Schreef: Memorie en beschreven staat der vier kwartieren van de Meijerij; Het regt en eigendom der Herv. gemeente te 's-Hertogenbosch op derzelver kerkgebouwen tegen het Roomsche genootschap verdedigd, uit oorspr. stukken, 's-Bosch 1800; voorts een werk in het Fransch over de vredesonderhandelingen met Frankrijk in 1794 en verscheiden rapporten en verslagen over verschillende zaken.

[Robbert van Breugel Douglas]

Breugel Douglas (*Robbert van*), zoon van den voorgaande, geb. te 's-Hertogenb. 26 Juli 1791, was lid van den Raad van State en overl. te 's-Hage 23 Nov. 1873.

Schreef: Herinneringen uit 1815. Door een Frieschen vrijwilligen jager, Leeuw. 1866; Over het adelsregt in de Nederl., 's-Hage, 1867.

[Jhr. Gaspard Philip Charles van Breugel]

Breugel (*Jhr. Gaspard Philip Charles van*), geb. te Culemborg 8 Jan. 1798, was eerst controleur van het kadaster en daarna Magazijnmeester van het gewoon- en Controleur van het buitengewoon zegel in N.-Holland, nam als 1e luit. deel aan den tiendaagschen veldtocht, was van 1837-'51 lid van den gemeenteraad en tot 1867 ontvanger der dir. belastingen te Haarlem, waar hij overl. 30 April 1888.

Hij gaf uit: Gedenkschrift van spreekwoorden, door Pieter Breughel Jr., 1623, 1876 en schreef: Gedenkschrift wegens de verschillende bronnen van het fonds ter aanmoediging en ondersteuning van den gewapenden dienst, 1858; Kraamkloppertjes te Haarlem, 1877. In het Fr.: Mémoire d'une toute petite tour en Suisse, 1863. Alle te Haarlem uitgegeven.

[Hendrik Roelof de Breuk]

Breuk (*Hendrik Roelof de*), geb. te Haarlem 25 Sept. 1814, prom. 25 Juni 1839 te Leiden in de letteren en vertrok in 1840 naar Zwolle om de oude talen aan het instituut van L.C. Cnopius te onderwijzen. Drie jaar later vestigde hij zich te Leiden als boekdrukker. Toen zijne zaken niet goed gingen, niet weinig door zijne inmenging in de staatk. omstandigheden van die jaren, en zijne overvloedige deelneming in de openbare aangelegenheden, verliet hij Leiden in 1856 en vestigde zich te IJselstein; hij gaf andermaal les aan een instituut en ordende de plaatselijke en kerkelijke archieven. In 1862 werd hij leeraar aan 't gymn. te Gouda, en overl. daar 24 Sept. van dat jaar.

De Breuk leverde bijdragen in de Hand. van de Mij. der Ned. Letterk., nl. den Inventaris van eerstgenoemd Archief; in de Kronijk van 't Hist. Genootschap te Utr., in het Kerkel. Archief van Kist en Moll, dl. I, in het Jaarboekje voor Christ. Weldadigheid, enz. Hij was oprichter en redact. van het tijdschrift De Rederijker, tokkelde soms de lier en heeft zich naam gemaakt als improvisator.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1862.)

[Frederik Christiaan de Brieder]

Brieder (*Frederik Christiaan de*), geb. te Almeloo 11 Oct. 1836, is sedert 1883 hoofdambt, ter Gem.-secretarie te Amst.

Schr.: Artikelen in De Nederl. Spectator, het Utr. Dagblad, de Vaderl. Letteroef. en De Gids, was van 1865-'76 redact. van de Holl. Illustratie en van 1876-'83 hoofdred. van de Amsterd. Courant.

[Joannes Baptista Brikkenaar]

Brikkenaar (*Joannes Baptista*), geb. te

Amst., werd in 1711 pastoor te Oudorp. Van zijne groote bekwaamheid als oogarts wordt gesproken in Tegenw. Staat van Holland, Amst. 1750, VIII, 399.

Men hield hem voor den schrijver van het gedicht: Ontzwagtelde val van Heli of wolf in de schaapskooi, waartegen te Mechelen een stuk verscheen, getiteld: De vermomde wolf in het schaapsvel. Brikkenaar schreef hiertegen eene Verdediging, die te Alkmaar gedrukt werd, en wederom twistgeschrijf uitlokte. 't Betrof alles de te Alkmaar verlangde, maar door de geestelijke overheid tegengewerkte benoeming van W. Kleef tot pastoor aldaar, 1740.

[Willem Gerard Brill]

Brill (*Willem Gerard*), geb. te Leiden 10 Oct. 1811, stud. en prom. aldaar in de letteren en was er korten tijd leeraar aan het gymnasium. Van 1840-'59 bekleedde hij diezelfde betrekking aan het gymn. te Zutfen. Van 1859-'81 was hij Hoogl. in de letteren te Utr., waar hij, na emeritus te zijn geworden, nog woont.

Van zijne hand verschenen: Hollandsche Spraakleer, Leid. 1846; Hollandsche Spraakleer ten gebruike bij inrichtingen van hooger onderwijs, Leid. 1849, 3e dr. 1860 met de vervolgen: Nederl. Spraakleer van den volzin, Leid. 1863 en Stijlleer, Leid. 1866; Israël en Egypte, Utr. 1856; Kritische Aanmerkingen over de Fransche Spraakkunst, aan onderwijzers en examinatoren opgedragen, Leid. 1856; Opmerkingen op het gebied der Engelsche Spraakkunst, Leid. 1858; Voorlezingen over de Geschiedenis der Nederlanden, 3 dln., Leid. 1861-'80; Bijbelstudiën, 2 dln., Leid. 1876; De geschiedenis der volken, in schetsen, 2 dln., 's-Hage 1881; Rijmkroniek van Melis Stoke, 2 dln., Utr. 1886. Sedert 1854 heeft prof. B. zich voor korten tijd belast met de voortzetting van Arend's Geschiedenis des Vaderlands. In 1851 bekroonde Teyler's genootschap zijne verhandeling over Rijm en Maat. Voorts verschenen van hem een reeks van toespraken bij de jaarl. opening der Acad. lessen; eene verklaring van Goethe's Faust, tweede gedeelte, benevens artikelen in De Gids en andere tijdschr. en brochures.

[Wilhelmina Louisa Brink]

Brink (*Wilhelmina Louisa*), geb. te Amst. 8 Juni 1861, woont zonder betrekking in haar geboorteplaats.

Zij schreef: Meta, roman, Arnh. 1885.

[Jan ten Brink]

Brink (*Jan ten*), geb. te Amst. 8 Sept. 1771, stud. in de letteren te Leiden en promov. in 1794. Als ijverig patriot, nam hij een werkzaam deel aan de bevordering van den intocht der Franschen. Nog vóór het einde echter van 't jaar 1796 vinden wij hem als praeceptor der Latijnsche scholen te Harderwijk, in 1799 als rector en in 1804 als hoogleeraar aldaar in historie, welsprekendheid en Grieksche letterkunde. Na de opheffing der Geldersche academie in 1812, werd hij rector der Lat. scholen te Haarl. en in 1815 hoogl. der oude letterk. te Groningen, alwaar hij 2 Oct. 1839 overleed.

Ten Brink is vooral bekend om zijne vertalingen uit het Grieksch en Latijn, onder andere de Medea van Euripides, den Krito van Plato, de Apologie van Socrates, de

Gedenkw. v. Socrates, door Xenophon, Leven van den ouderen en Veldtochten van den jongeren Cyrus, de Catilinaria van Cicero, enz. Ook in de Bibliotheek van Oude Letterk. vindt men vertalingen van zijne hand. In 1824 gaf hij te Amst. een bundel Gedichten uit: tevens bezorgde hij de uitgave van de Nagelaten Gedichten van Helmers, 2 dln., Haarl. 1814 en die van Van Heyningen Bosch, Gron. 1824. Naamloos gaf hij te Amst. in 1812 een gedicht uit: Aan Napoleon Keizer der Franschen, en onder de letters J.d.R.S. (Jan de Regt Secundus) een vers getiteld: Een Noord-Nederlander aan de oproerige Zuid-Nederlanders, z. pl. 1830. Wijders leverde hij bijdragen in het Vaderlandsch Magazijn van wetenschap, kunst en smaak, waarvan hij zelf langen tijd redacteur was, in De Recensent ook der Recensenten en in het Tijdschrift van Kunsten en Wetenschappen.

[Barend ten Brink]

Brink (*Barend ten*), zoon van den voorgaande, geb. te Harderwijk 1 Nov. 1803, was van 1828-'54 rector te Appingadam, vervolgens praeceptor aan het gymn. te Utr. tot 1868, toen hij zijn ontslag nam, en er als privaat-docent bleef wonen. In 1874 vestigde hij zich metterwoon te 's-Gravenh., waar hij 21 Jan. 1875 overleed.

Behalve vele philologische stukken, schr. hij een Levensbeschrijving van Rijklof Michael van Goens (Werk. van 't Prov. Utr. Gen.) 1869 en leverde hij vele bijdragen in den Gron. Stud. Alm., Gron. Volksalmanak, Mnemosyne, Letterbode, Kunstkronijk, Nederland, Utr. Dagblad, enz.

[Jan ten Brink]

Brink (*Jan ten*), zoon van den voorg., geb. te Apping. 15 Juni 1834, promov. in 1860 te Utr. in de godgeleerdheid, vertrok in datzelfde jaar naar Batavia om de opvoeding van eenige jonge lieden op zich te nemen, keerde met hen in 't begin van 1862 naar 't vaderland terug en werd kort daarop tot leeraar voor het Nederl., de Gesch. en Aardr. aan 't Haagsche gymn. benoemd, welke betrekking hij drie jaar later verwisselde met die van leeraar in Staatswetensch., Vad. Gesch. en Nederl. aan de H.B.S. aldaar. In 1884 werd hij

benoemd tot Hoogl, in de Ned. letterk. aan de Universiteit te Leid., welke betrekking hij thans nog bekleedt.

Hij schreef: Gerbrand Adriaensen Brederoo, Hist.-aesthetische studie van het Neder. blijspel der 17e eeuw, Utr. 1859, 2e dr., Leid. 1887-'88; Dirck Volckertsen Coornhert en zijn Wellevenskunst, Amst. 1860; Op de Grenzen der Preanger, Reisschetsen en Mijmeringen, Amst. 1861; Drie dagen in Egypte, herinneringen uit een mailreize in Juni-Aug. 1860 Rott. '62; Brandts leven van De Ruyter, Bloemlezing, Arnh. 1864; Oost-Ind. Dames en Heeren, vier bijdragen tot de kennis van de zeden en usantiën der Europeesche maatschappij in Neêrlands-Indië, Arnh. 1866; Schets eener geschiedenis der Nederl. Letterkunde, 3 afl., loopende tot het midden der 17e eeuw, Leeuw. 1867-'69; Vier bladzijden uit de Geschiedenis der Fransche Revolutie, Utr. 1868; Vondel bekroond door het dankbaar nageslacht, Eene herinnering aan de oprichting van het standbeeld en de Vondelsfeesten in de hoofdstad, Arnh. 1868; Het vuur dat niet wordt uitgebluscht, een Novelle uit het provincieleven, Arnh. 1868; De Man van Brumaire en de Man van December, Nijm. 1871; Haagsche Bespiegelingen, Echoos uit den Oorlogstijd, Arnh. 1871; De Schoonzoon van Mevrouw de Roggeveen, 2 dln. 1872-'73, (2e dr. 1875); Nederlandsche Dames en Heeren, Novellen, Leid., 1873; Bulwer Lytton. Biografie en kritiek Haarl. 1873; De eerste liefde van Gerbrand Adriaensen Brederoo, te zamen met verhalen en gedichten van anderen gedrukt, Utr. 1874; Letterkundige schetsen, 2 dln., Haarl. 1874-'75; Drie volksliederen, Leid. 1874; Voorrede voor W. Chambers' geschiedenis van Frankrijk door M.D. van Lessen, Amst. 1874; Dietsche gedachten, Nieuwe Haagsche bespiegelingen, 3 bundels, 1872-'76, Leid. 1875-'78; Slacht-offers en helden der Fransche revolutie, Leeid. 1875; (in vereeniging met anderen) Schetsen bij etsen van het Rijksmuseum te Amst. door J.A. Boland, Haarl. 1875; De opstand der Proletariërs, geschiedenis der omwenteling van 18 Maart 1871, Amst. 1876; Bloemlezing uit Ned. Dichters, 6 stn., Amst. 1876-'82, 2e dr. 1886; Jeannette en Juanito, Leid. 1877; (met anderen) Fantasia, nieuwe bundel proza en poëzie, Amst. 1878; De ongelukken van den Heer Montaland, novelle in den 3den bundel van Landjuweel, verzameld door A.J. Berman, Amst. 1878; Emile Zola, Letterk. Studie, Nijm. 1879; Het verloren kind, Leid. 1879; Van Den Haag naar Parijs, Reisgeheugenissen, 's-Hage 1879; De familie Muller-Belmonte, Leid. 1880; Een schitterende ‘Carrière’, Leid. 1881; Prins Frederik der Nederlanden, 's-Hage 1881; De eerste jaren der Nederlandsche Revolutie (1555-1568), Rott. 1882; Onze hedendaagsche letterkundigen in aflev., 's-Hage 1882; Kleine Geschiedenis der Ned. Letteren, Haarl. 1882; Litterarische Schetsen en Kritieken, 17 dln., Leid. 1882-'88; Nieuwe Romans, Alphonse Daudet, George Ebers, Emile Zola, H.J. Schimmel en Ferd. Fabre, Haarl. 1883; De geschiedenis Ned. Letterk. en hare leerwijze, (rede bij het aanvaarden van het hoogleeraarsambt, 11 Juni 1884), 's-Hage 1884; Causeriën over moderne romans, Leid. 1884; Dr. Nicolaas Heinsius Jr. Eene studie over den Hollandschen schelmenroman der 17e eeuw, Rott. 1885; Mevrouw A.L.G. Bosboom-Toussaint, volksuitgave, Amst. 1886. Van zijne Romantische werken verschijnt sedert 1885 eene eerste volledige uitgave in 30 afl., Leid. 1885 vlgg. Voorts komen er stukken voor van zijne hand in De Gids, Nederlandsche Spectator, Vaderlandsche Letteroefeningen, het weekblad De Amsterdammer en in het tijdschrift Nederland.

[Albert Jan ten Brink]

Brink (*Albert Jan ten*), broeder van den voorgaande, geb. te Apping. 30 Jan. 1836, was vóór 1868 eenige jaren gouverneur bij verschillende familiën, werd in dat jaar rector te Ootmarsum, en was sedert 1870 rector en direct. der Hoog. Burg. School te Enkhuizen, van waar hij naar de h.b. school te Samarang werd overgeplaatst.

Hij schreef: Sophocles' treurspel Antigone, in Nederl. verzen vertaald, Haarl. 1861; Twaalf gedichten, Utr. 1861; Een ziel na den dood, romantisch gedicht van Heiberg, in Nederl. verzen vertaald, Utr. 1865; De Noordsche Don Juan of heer Kregels liefdesavonturen (psd. de literator Epimetheus) Ironisch-episch gedicht in 6 zangen, Leid. 1868; Willem van Harpen's leerjaren, novelle, Enkhuizen 1871; H.W. Longfellow, eene bloemlezing en waardeering, Beverw. 1873; Eerzucht en Liefde, blijsp., Purmer. 1874 en verder vele stukken in onderscheiden tijdschriften.

[N.C. Brinkman]

Brinkman (*N.C.*), geb. 1778, overl. als weduwe van C. van Streek bij 's-Gravenhage 4 Juli 1828.

Schr.: enkele gelegenheidsged. als: Lijkzang op den acteur Roos, Amst. 1800; De Ramp van Leijden, Amst. 1807; Amstel's welkomstgroet aan Koning Lodewijk bij zijn terugkomst uit Gelderland na den watersnood, Amst. 1809; Lijkzang op A. Fokke, Amst. 1812; Aan den Souv. Vorst, Amst. 1813; Triomfzang bij den intocht in Parijs, Amst. 1814; Op den verjaardag van Koning Willem I, Amst. 1814. Verder: Brieven tusschen Eduard en Charles, Amst. 1791; Liefde en gevoel, Amst. 1793; Zedelijke verhalen, fabels en vertellingen

voor de jeugd, Z.-Bommel 1794; De triumph der vrijheid, tooneelsp., Amst. 1795; Grootheid en zwakheid van den mensch, Gron. 1795; Philippe en Georgette, zangsp. n.h. Fransch, Amst. 1796; Camille, zangsp. n.h. Fr., Amst. 1796; De echtscheiding, tooneelsp. n.h. Fr., Amst. 1791; Uitstapje naar Brussel bij Buonapartes komst en verblijf aldaar, Amst. 1803; Karakters en otgevallen van Adelson, Heloïse en Elius, dln., Amst. 1805; Julius en Amalia, 's-Gravenh. 1806; Biblioth. voor de schoone sekse, 's-Grav. 1807; Raoul Blaauwbaard, zangsp. n.h. Fr., Amst. 1807; Het juichend Nederland, Amst. 1814 en Het geluk, in drie zangen, 's-Grav. 1820. Nog vertaalde zij Delille's Veldeling of Fransche landgedigten, in Nederl. verzen gevolgd, Amst. 1802 en De Aeneas van Virgilius, Amst. 1809, 1812 en 1816. Behalve eene Fr. opdracht van Delille in De Veldeling, dichtte zij: Au grand Alexandre, Empereur de la Russie, 's-Grav. 1814. Eindelijk schreef zij: Offer der menschlievendheid bij den Watersnood in Febr. 1825, 's-Grav. 1825.

[Gesina Brit]

Brit (*Gesina*), geb. te Blokzijl, was een dichteres, die behalve eenige verspreide verzen, afzonderlijk heeft uitgegeven: Uiterste wil van een moeder aan haar toekomend kind, Amst. 1698; Christelijke Jonkheyd, jongelings samenspraak tusschen wellust en deugd, Amst. 1698; De Hoovaardige Julia, door haar vader bekeerd, Amst. 1698; Morgen- en avondzangen, Amst. 1699. Zij maakte ook de ‘Bijgedichten’, tienregelige bijschr., onder elk der stichtelijke zinnebeelden van A. Houbraken, Amst. 1723, 2e dr. Amst. 1753; schr. in den Schouburgh van dezen kunstenaar, III, 297-305: Koridon. Harderzang op de Papiere Snykonst van Johanna Koerten. Zij komt ook als Gezina van Gaveren voor.

[Jan Hendrik le Brocquy]

Brocquy (*Jan Hendrik le*), in 1790 geb. te Gent, waar hij gedurende vijftien jaar professor was aan het Atheneum. Nog vóór 1830 werd hij advocaat, later rechter, hetgeen hij bleef tot kort voor zijn dood. Hij overl. te Gent 2 Mei 1858.

In het Fransch vertaalde hij Siegenbeeks Geschiedenis der Nederduitsche Letterkunde. In 1820 stichtte hij het Letter- en Staatkundige Dagblad, dat evenwel slechts zes maanden bestond.

[Peter le Brocquy]

Brocquy (*Peter le*), broeder van den voorgaande, geb. te Gent 1 Febr. 1799 en overl. te Nijvel 4 Febr. 1864. In zijne jeugd legde hij zich toe op de rechtsgeleerdheid en werd later dagbladschrijver, om in 1830 de omwenteling hardnekkig te kunnen bestrijden. In 1839 werd hij Hoogleeraar in de Germaansche talen te Gent, en van 1852-'54 leeraar in de Latijnsche rhetorica bij het college van Nijvel.

Hij schreef een groot aantal Fransche werken, waaronder vooral uitmunt: Analogies linguistiques. Du flamand dans ses rapports avec les autres idiomes d'origine teutonique, Bruxelles 1845. In het Nederlandsch verscheen van hem: De dulle Griet, Vlaemsche liedekens op den tyd, door eenen waren volksvriend, Gent 1840.

[Judo van den Broeck]

Broeck (*Judo van den*), den 24 Jan. 1834 geb. te Antw., waar hij goudsmid is. Hij leverde vele volksliedjes in het tijdschrift Noord en Zuid, in de Vriendschap en in het weekblad De Werker, terwijl hij van 1869 tot 1870 het bladje Lucifer uitgaf.

Eenige zijner schriften verschenen onder den titel: Van alles wat, luimige dichtstukjes door Judo, Antw., 1870. Eveneens gaf hij uit: De Zondvloed, hekeldicht op onze tijden toegepast door Judo, Antw. 1870.

[Prosper van den Broeck]

Broeck (*Prosper van den*), zoon van den voorgaande, den 1 Maart 1869 geb. te Antw., waar hij evenals zijn vader goudsmid is.

Hij schreef: De Schat van den Uitwijkeling, geschiedkundig roman, door Prosper van Breuseghem, Antw. 1887.

[Karel Broeckaert]

Broeckaert (*Karel*), geb. te Gent in 1767 en overl. 11 Aug. 1826 te Aalst, waar hij griffier van het vredegerecht was.

Bij den eersten inval der Franschen gaf hij het dagbladje uit: Dagelyks Nieuws van Vader Roeland, Gent, 1792-'93. Van 1799-1800 gaf hij uit: De Syssepanne ofte den estaminet der ouderlingen, Gent. Met den aanvang der 19e eeuw werd zijn gedicht: Over den laster, te Brugge bekroond en in 1806 bezong hij 's Menschdoms Val en Verlossing. Bij den ondergang van het eerste Fransche keizerrijk gaf hij zijn harte lucht in vaderlandsche poëzie. Voorts schreef hij: Wederkomst van het ontstolen tafereel St. Rochus van P.P. Rubens, aan de stad Aalst teruggeschonken in 1816; Gedicht ter gelegenheyd der Jubelfeest van den heer C.J. de Buddere, Jubilerende koning der Catharinisten in Aelst ten jare 1821; Minst moeit best, gezelschapslied, 1828. In proza schreef hij in de Dobbele Schapers Almanakken van de jaren 1815-'17 kleine stukken, waaronder de vermaarde volksromans Jellen en Mietje, Gentsche vrijage en Het avondpartijtjen, of die niet verliezen wilt, mag niet meê spelen; en Meester Naeyer, of men moet het nazien, alle na zijn dood te Gent in 1841 uitgegeven.

[Jan Broeckaert]

Broeckaert (*Jan*), geb. te Wetteren (Oost-Vlaanderen) 13 Febr. 1837. Hij was eerst gemeentesecretaris en ontvanger van het

bureel van weldadigheid en der godshuizen in zijne geboorteplaats; tegenwoordig is hij aldaar griffier van het vredegerecht.

Hij schreef: De volkstaal, dichtstuk. (bekroond), Ieperen, 1858; Geschiedenis van Wetteren, gevolgd van eene historische schets der omliggende gemeenten, Gent 1862; Historische schets der gemeenten Overmeire en Uitbergen, Brussel 1862; Beknopte Geschiedenis der toonkundige Maatschappij van Wetteren, Wett. 1863; Over de namen der gemeenten van het arrondissement Dendermonde, Denderm. 1863; Eene bijdrage tot de geschiedenis van het onderwijs, Antw. 1870; Burggraef Hipp. Vilain XIV, Wett. 1872; Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, (met medewerking van Frans de Potter), Gent 1862-'86. Dit werk wordt nog voortgezet en bestaat reeds uit 32 deelen. Statistische verhandeling over de gemeente Nazareth (met denzelfden), bekroond door de Kon. Acad. van Brussel, Bruss. 1869; Antoon van Dijck, door Fr. de Potter en J. Broeckaert, bekr. door de Kon. Acad. te Bruss., Bruss. 1873; Geschiedenis van den Belgischen Boerenstand (met F. de Potter) bekr. door de Acad., Bruss. 1880; Over de letterkundige beweging in Vlaanderen tijdens de verledene eeuw, Gent 1880; Koninklijke Gilde van St.-Sebastiaan te Wetteren, Wett. 1881; Redevoering, uitgesproken ter gelegenheid der prijsuitreiking aan de bekroonde maatschappijen en tooneelisten in den wedstrijd, uitgeschreven door den tooneelkring: Voor Taal en Vaderland, te Wetteren den 26 Maart 1883, Wett. 1883; De Brug over de Schelde te Wetteren, Wett. 1886.

[Pieter van den Broecke]

Broecke (*Pieter van den*), geb. te Antw. 25 Febr. 1585, werd te Amst., waar zijn ouders zich in 1597 of 1598 vestigden, voor den handel opgeleid en deed zijn eerste reis als ondercommies op een schip van Elias Trip naar de westkust van Afrika in 1605. Daarop volgden drie reizen naar Angola. In 1613 trad hij met den rang van opperkoopman in dienst der O.-I.-Compagnie en vertrok naar Indië met het eskader, dat den Gouverneur-Generaal Reynst daarheen overbracht. Hij klom daar op tot Directeur van den handel aan de kust van Indië, te Surate. Zijne verschillende reizen tot aan zijne terugkomst in 't vaderland als kommandeur eener retourvloot heeft hij onderhoudend beschreven in zijn: Kort historiael ende journaelsche aenteyckeninghe van al 't gheen merck-waerdich voorgevallen is in de langhduerighe reysen ghedaen door P.v.d.B., Haerl., 1634, meermalen herdrukt. Later naar Indië teruggekeerd, was hij bij het beleg van Malaka tegenwoordig, doch stierf vóór die stad werd ingenomen, 1 Dec. 1640.

Te onrechte wordt aan hem toegeschreven: Curieuse beschrijving .... van verscheyden Oost-Indische gewassen .... door P.v.d.B., Rott. 1677. Dit werkje is van Pieter van den Burg, in 1653-'71 in dienst der Compagnie in Voor-Indië en Pegu werkzaam.

P.A.T.

[Johan Pieter Broeckhoff]

Broeckhoff (*Johan Pieter*), geb. te Keken, tusschen Zevenaar en Kleef, leerde den handel te Amst. en vestigde zich als koopman te Emmerik.

Hij schreef: Dicht- en Zedek. Zinnebeelden en Bespiegelingen, Amst. 1770, en behaalde bij Kunstliefde spaart geen vlijt, de zilveren medaille voor zijn gedicht: Lof der Dankbaarheid, 1773.

[Cornelis Broeckx]

Broeckx (*Cornelis*), geb. te Antw. 1 Juni 1807 en aldaar 3 Nov. 1869 overl. Hij studeerde te Leuven en vestigde zich als geneesheer in zijn geboorteplaats.

Behalve talrijke Latijnsche en Fransche werken, schreef hij ook in het Nederlandsch: Levensschets van doctor Lazarus Marcquis, geneesheer en vriend van P.P. Rubens, Antw. 1854; Levensschets van doctor Willem Marcquis, gezworen geneesheer der stad Antwerpen, geneesheer van St. Elisabeths-gasthuis. enz. Antw. 1856; Levensschets van Michiel Boudewyns, doctor in de wysbegeerte en geneeskunde, leeraar, enz., Antw. 1856; Levensschets van Willem Jan Stevens, doctor, enz., Antw. 1857; Geschiedenis van het collegium medicum van Antwerpen, Antw. 1858; Johan Ferreuli, boekbeminnend geneesheer in de XVIe eeuw, Antw. 1862. Het was op Broeckx' aandringen dat de Kon. Acad. van België het besluit nam om in de letterkundige wedstrijden naast het Fransch en Latijn ook het Nederlandsch toe te laten.

[Jacobus Salomon Broedelet]

Broedelet (*Jacobus Salomon*), geb. te Voorburg 15 Jan. 1844, werd, aan de Kon. Mil. Acad. opgeleid, in 1864 2e Luit. bij de genie in O.-Indië. In 1880 als kapitein gepensioneerd, vestigde hij zich als wijnhandelaar te 's-Hage, waar hij nog is, Hij vertaalde, tijdens hij in 1875 wegens ziekte met verlof in Nederland was: Körners Rosamunda, 's-Hage 1876.

[Johan Jacob le Sage ten Broek]

Broek (*Johan Jacob le Sage ten*), geb. te 's-Grav. in 1742, prom. in de Wijsbegeerte te Gron. in 1765, werd pred. eerst te Lippenhuizen, later te Werkendam-ende-Werken, en in 1769 hoogl. in de philosophie te Gron. In 1777 werd hij weder pred. te Rott., in 1787 als patriot door de landsregeering ontslagen, doch in '95 door het nieuwe bestuur hersteld. Zijne twisten met Hofstede veroorzaakten veel onrust in kerk en staat; zijne verbeteringen in de

kerkelijke welsprekendheid werden, eerst later gewaardeerd. Hij werd in 1822 emeritus en overl. te Rott. 20 Jan. 1823. Zijn oudste zoon, die ook pred. werd, doch door ziekelijkheid zijn ambt moest neerleggen, en in 1845 te Zierikzee overl., wordt soms verwisseld met diens jongeren broeder, die volgt.

Behalve zijn godgel. twistschriften en kerkelijke redevoeringen, schreef hij: Redevoering over de Verdraagzaamheid, Rott. 1797; Redev. over de Philosophie, Rott. 1798 en gaf eene vertaling met aanmerkingen van D. van de Wijnperse's: Onderw. in de redekunde 2 dln., Rott. 1780.

[Joachim George le Sage ten Broek]

Broek (*Joachim George le Sage ten*), tweede zoon van den voorgaande, geb. te Gron. in 1775, werd not. te Naaldwijk, ging in 1816 tot het Kath. geloof over, en schreef daarop een boekje: De voortreffelijkheid van de leer der Roomsch-Kath. kerk geschetst, Amst. 1816, dat eenige drukken beleefde en tot veel schrijven, o.a. met Bilderdijk, aanleiding gaf. Hij legde in 1829 zijn betrekking neer wegens steeds toenemende blindheid en stierf te Grave 11 Juli 1847. Zijne echtgenoote Wilhelmina van Lil, bleef even trouw aan haren gade, als aan beider oorspronkelijk kerkgenootschap.

Als dichter - in den hem passenden zin genomen - gaf hij: Dichtproeve, Rott. 1808; De Morgenstond, door ... oud Not., Bosch, 1833, met zijn silh. en een vierregelig versje van Wap - zooals deze dgl. zaken behandelde -, daaronder het ‘facsimilé der gewone handteekening van den Blinde’. Hij was redact. van het tijdschr. De Godsdienstvriend en van het weekbl. De Catholieke Stemmen.

[Lambertus van den Broek]

Broek (*Lambertus van den*), schr. onder het psd. Paludanus: Mindate, Amst. 1682 en Beleg en ontzet van Weenen, Amst. 1684, beide blijeind-trsp.; Bijbelstoffen en Zangen, 1709; Lombardyn, of de bedriegelijke Procureur, naar 't Fr., blijsp., 1714; De verraderse Medeminnaar, of 't gelukte huwelijk door bedrog, blijsp., 1715; De Vrijer Kamenier en de knecht Minnemoer of de gelukte liefdelist, kluchtsp., Amst. 1720; De triumpheerende Liefde, naar 't Fr. van de la Font, Amst. 1740; Milton's Paradijs verloren, naar 't Eng. Amst. 1740; De huwelijken bij geval of het vermogen der liefde, blijsp. Amst. 1742; De nieuwsgierige reyzigers naar het campement, kluchtsp. naar 't Fr. van Dancourt, Amst. 1742; De dood des Admiraals de Coligny, treursp. naar 't Fr. van Voltaire 1743. Hij is de uitgever der Nagelaten Poëzy van Laurens Bake.

[Lambrecht van den Broek]

Broek (*Lambrecht van den*), werd 31 Aug. te Rott. in bescheiden kring geb. en weinig en slecht onderwezen. Door zelfopoffering zich ontwikkeld hebbende, werd hij op voorspraak van zijn begunstiger, den pred. Cox, op een handelskantoor geplaatst. In 1824 schreef hij zijn eerste vers in den Muzen-almanak, welks uitgever, Immerzeel, sedert dien tijd de leidsman van onzen dichter werd op zijne letterkundige loopbaan. Hij overl. te Rotterdam 16 Dec. 1863.

Schr.: De reis naar Java, dichterl. taf. Rott. 1832; De Batavieren, in 4 zangen, Leeuw. 1833; Vaderl. Poëzy, Amst. 1834; Nieuwe Gedichten, Rott. 1834; Ernst en Luim, Poëtische Verscheidenheden, Rott. 1836; De ondergang van Jeruzalem, Dichtstuk, Rott. 1836; Nederlands Verlossing in 1813 herdacht, feestzang, Amst. 1838; Feestzang ter inwijding der nieuwe beurs van Amst., Amst. 1845; Het Coelibaat, Een schets naar het leven, Amst. 1846; Lied in de lente van 1846, Amst. 1846; De bededag, 2 Mei 1847, dichtst., Rott. 1847; Herinneringen aan Nederlands verlossing in 1813, dichtst., Rott. 1847; Proeve van gedichtjes voor kinderen van alle standen, Amst. 1857; De schipbreuk, dichterl. tafer., Rott. 1847; Bloemen, Leid., 1860; Olijfbladeren. Evang. dichtstukjes voor de jeugd, Rott. 1850; De jaargetijden, Luim en Ernst. Haarl. 1851; Schets. en Omtrekken, Luimige (Humoristische) dichtst., Rott. 1852; Oost West, 't huis best, poëzie en proza voor de jeugd, Warmond en Amst. 1853; Veertien Photographieën, Wijk bij Duurst.; Kleine gedichtjes voor jonge kind. 5 tientallen, Rott. 1854-'55; Een schipbreuk. de loods en de visscher, drie zeetaf., Tiel 1855; Dichterl. Mozaïk, Alkm. 1856; Geïll. Album voor de jeugd, Dichtstukjes en Gezangen, Rott. 1856; Gedichten, Amst. 1857; Vaderlandsche Muze, Nieuwe Gedichten, Rott. 1857; Kindergedichtjes, (3 stukjes, Leid. 1858; Kleine gedichtjes, Leid. 1858; Stoute jongens en meisjes, een prenteboek, Leid. 1859; Versjes en vertelsels voor jongens en meisjes, Arnh. 1859; Proza en poëzy voor jongens en meisjes, Arnh. 1859; Nacht en Dageraad of Nederl en Spanje, dram.-allegor. voorstelling, Amst. 1861; Bloemen en bladeren geplukt en geschikt, Amst. 1861; Souvenir, Poëzy voor Hollands Schoonen, Leid. 1862; Zomergroen, Gedichtjes voor de jeugd, Leid. 1862; Buitenlust, kleine landelijke vertellingen, Haarl., 1862. Voorts nog veel losse verzen en kinderboekjes. Zijn Nagelaten en Verspreide Gedichten zijn uitgegeven met een voorrede van A. Bogaers en een levensschets des dichters door H. Maronier, Rott. 1864. V.d. Broek was ook medewerker aan het Humoristisch Album onder het psd. Celibatarius. Anoniem gaf hij uit: Grootv. Peter Kras, Praatjes van een ouden Zeeman: Rott. 1859 en Prof. Celibatarius, zijne redevoeringen, kamergedachten, enz., Rott. 1862.

[Jacobus Broekhoff Bz.]

Broekhoff Bz. (*Jacobus*), geb. te Enkhuizen 25 Dec. 1839, was eerst kantoorbediende, later verificateur bij 's Rijks belastingen te Schiedam en te Amst. en werd ontvanger der directe belastingen te Cuyk.

Schr.: naamloos, of onder het psd. Jaco, een dertigtal tooneelwerken, meest ‘voor rederijkers vervaardigd’, sedert 1862 in dr. verschenen, De schuldbekentenis, trsp. (vrij naar het Fr.), Zaandijk 1868; De vloek van Galilei, trsp., Zaandijk 1869; Onteerd, oorspr. trsp., Zaand. 1870; Wie ben ik, blijsp. (naar 't Hoogd.), Zaand. 1870; Een stoute daad. hist. trsp. (1573), Gor. 1870; Naar Parijs, blijsp. Gor. 1871; 1672, Geschiedk. dram. episode, Gor., 1871. Onder eigen naam: trsp., Hoorn. 1871; Wie is de vader, blijsp., Hoorn 1871; Een les voor jonggehuwden, blijsp., Hoorn 1871; Zoo als het meer gaat, blijsp., Zaand. 1871; Schoenmaker, houd u bij uw leest, blijsp., Zaand. 1871; Een oude vrijer bedrogen, blijsp., Gor. 1872; De man met het doodshoofd, hist. dram. schets, Kampen, 1872; Geld, of het testament eens gierigaards, oorspr. trsp., Hoorn, 1872; Twee broeders, dram. schets (vrij naar het Eng.), Purm. 1872; Joost Uilenspiegel, blijsp., Zaandam, 1872; De giftmenger of het offer eens vaders, dram. schets, Zaand. 1872; Inkwartiering, blijsp. Purm. 1873; Twee broeders, dram. schets, Purm. 1873; De eer eens vaders, oorspronkelijk drama, schets in 4 bedr. Zaandijk, 1875; De drie werkstakers of de raven brengen geen brood, blijsp., Zaand. 1875; De onbekende schoone, blijspel, Zaand. 1875; Een huwelijksadvertentie of de geplaagde schoolmeester, blijspel, Hoorn. 1875; Speculeeren of misdadig uit kinderliefde, tooneelsp., Hoorn 1875; Twee zusters, tooneelsp. Zaand., 1878; Jochem Uilenspiegel, oorspr. blijsp., Zaand. 1883; De verstrooide Notaris, oorspr. blijsp., Zaandam 1885; Een nihilistische samenzwering, kluchttsp., Zaand. 1886; Een suikeroompje, blijsp., Zaand. 1887. Voorts nog: De instrumentmaker van Rotterdam, novelle; en De Schout Papegaai, vertelling, beide te Hoorn verschenen.

[Johan van Broekhuizen]

Broekhuizen (*Johan van*), geb. te Amst. 20 Nov. 1649, werd op de Lat. school onderwezen, was eerst leerling in de apotheek van Herman Angelkot, ging later in den krijgsdienst en werd luitenant. In den oorlog van 1672 tot '78 diende hij eerst binnen de Holl. linie, in 1674 op de vloot van De Ruyter, daarna aan den Rijn en de Moezel. Na den vrede lag hij te Utrecht, waar hij zijne vroeger ontstane vriendschap met Graevius voortzette. Door den invloed van burgem. Hudde, werd hij kapitein bij de Amsterd. stadssoldaten, en arbeidde aan de Lat. poëzie, door het uitgeven van oude dichters of het schrijven zijner eigene vermaarde verzen in die taal. De vrede van Rijswijk bracht zijn ontslag mede. In 1686 werd hij ondertrouwd met de wed. van Antonides, doch weigerde te trouwen en geraakte in een proces van zeven jaar. Zijne laatste tien levensjaren bracht hij in eenzame afzondering en dichterlijke oefeningen te Amstelveen door; hij overl. daar 13 Dec. 1707. In 1767 liet Abr. Calkoen, toen baljuw van Amstelland, in de dorpskerk een gedenkteeken oprichten met een grafschrift van P. Burman (secundus.)

Zijn Nederd. Gedichten zijn te Amst. in 1712 door D. van Hoogstraten met een uitvoerig levensbericht uitgegeven; de kleine bundel werd nog herhaaldelijk herdrukt:

heel net te Brussel 1822, nogmaals in 1834, het laatst, door Dr. R.A. Kollewijn toegelicht, Amersfoort, 1883.

[Gerrit Broens Jr.]

Broens Jr. (*Gerrit*), geb. te Amst., 22 Sept. 1813, was daar in eene handelszaak tot het einde van 1855, sinds 1856 ondernemer der doorloopende kunsttentoonstelling te Amst., redigeerde het Alg. Amst. Handels- en Effectenblad en schreef veel in dagbladen, het laatst de beursberichten in de Haarl. Ct. Hij overl. te Amst. 24 Dec. 1880.

Behalve eenige minder en meer uitgebreide werken, den handel aangaande, schreef hij: Wenken over schilderkunst en kunsthandel, Amst. 1856; Max Havelaar! Een beroep op de Nederl. Vrouwen, Amst. 1861; Tentoonstelling van schilder- en andere werken, te Amst. in 1865; Idem, in 1868; de drie laatste onder psd. Hagiosimander [het ijzer, waarmede de Grieken in den onafhankelijkheids-oorlog tegen de Turken alarm maakten]. Zijne letterk. opst. uit het Effectenblad zijn verzameld, in een bundeltje: Papillotten van Oom Geurt, Amst. 1863.

[Cornelis Broere]

Broere (*Cornelis*), geb. te Amst. 18 Nov. 1803, was eere-kamerheer van Z.H. Paus Pius IX, kanunnik van de Kathedrale kerk te Haarl. en hoogleeraar aan het Seminarium te Warmond, waar hij overl. 28 Dec. 1860.

Hij schreef: De terugkeer van Hugo de Groot tot het Katholiek geloof, 's-Grav. 1856; veel hoofdartikelen in De Katholiek van 1852 tot aan zijn dood. Van een onafgewerkt heldendicht, getiteld Constantijn, zijn drie zangen daarin opgenomen. Voorts kleinere geschriften, waarvan eenige niet in den handel.

[Hendrik Jan Broers]

Broers (*Hendrik Jan*), geb. te Utrecht 9 Oct. 1815, was geneesheer in zijn vaderstad van 1839-'72. Wegens toenemende

zwakheid van gezicht, welke met blindheid eindigde, legde hij zijn praktijk neer en ging te Putten wonen, dicteerde daar art. voor tijdschr. onder het hem geheel karakteriseerende psd. De blinde Putter, en overl. er 20 Jan 1876.

Behalve werken over zijn vak, schreef hij: Twee causerieën, Utr. 1857; Losse volksblaadjes over vaderlandsche geschiedenis, 2 serieën, Utr. 1855-'68. Bijdragen tot de geschied. van het Ned. zeewezen, 4 st. Utr. 1867-'69; Utrecht. Historische wandelingen, Utr. 1874, 2e druk, Utr. 1874; De vogels. Iets uit de natuurl. historie aan mijne kinderen verteld, Utr. 1875; en bijdragen in Nederland, de Bibliotheek van het Huisgezin, De schat der gezondheid, Almanak voor het schoone en goede en De Tijdstroom.

[Petrus Broes]

Broes (*Petrus*), geb. te Amsterd. 9 Juli 1726, was pred. te Velp, Nieuw-Loosdr., Vlissingen, Haarl. en Amst., en overl. aldaar 26 Oct. 1796. Schreef behalve lat. werken: De peinzende Christen of bundel van stichtelijke gedagten voor de eenzaamheid, 4 st., Amst. 1784, die in 1863 een achtsten druk beleefde.

[Brouërius Broes]

Broes (*Brouërius*), zoon van den voorgaande, geb. te Velp in 1757, was eerst predikant te Vuren-en-Dalem, daarna te Vlissingen en toen hoogl. in de theologie te Leid., waar hij overl. 24 Febr. 1799.

Schreef een gedicht: Over den heilzamen invloed der dichtkunst op den Godsdienst, door 't Haagsch Genootschap met zilver bekroond, alsmede een ander: Over de liefde tot de vijanden, in zijne Derde proeve over 't Evangelie van Mattheus; Eeuwzang op het 200-jarig feest der Leidsche Hoogeschool, gevierd den 8sten van Sprokkelmaand 1775.

[Wilhelm Broes]

Broes (*Wilhelm*), broeder van den voorgaande, geb. te Amst. 19 Oct. 1766, stond als pred. te Voorschoten, Zutf. Leid. en sedert 1804 te Amst. In laatstgenoemde stad was hij 33 jaar werkzaam; toen legde hij wegens lichaamsverzwakking zijn ambt neer, sleet nog 20 jaar in werkzame rust en overl. er 7 Jan. 1858.

Onder zijn werken noemen wij: Geschiedk. onderzoekingen over de vereeni-eeniging der Protestanten in de Nederlanden, door een leeraar bij de afd. der Hervormden, 's-Hage 1822; Kerk en Staat in wederzijdsche betrekking volgens de geschiedenis, 4 dln. Delft, 1825; De Engelsche Herv. kerk, benevens haar invloed op onze Nederlandsche, 2 dln. Amst. 1832; Philips van Marnix, Heer van St.-Aldegonde bijzonder aan de hand van Willem I, 3 dln., Amst. 1838-'40; Willem de Eerste in betrekking tot de scheuring der Ned. gewesten; De eerste kerkvergadering te Jeruzalem gehouden voor Christelijke vrijheid. Een voorbeeld voor elke latere kerkvergadering, (zonder naam) Zutfen, 1843; De Evangelische godsdienst, haar inhoud en hooge waarde opengelegd, 3 dln. Amst 1847, met Randschrift, Amst. 1850; Charlotte de Bourbon, aan het ziekbed van Willem I, Prins van Oranje, 1850.

Voorts verschenen van hem Leerredenen, de Bijbel uit God, de Tekstenrol en andere godsdienstige werken.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1858.)

[Herman Broese van Groenou]

Broese van Groenou (*Herman*), - de tweede naam is die zijner moeder - geb. te Kampen, 19 Febr. 1822, stud. sinds 1839 in de letteren te Utrecht, daarna aan de Doopsgez. kweekschool, werd pred. in zijn kerkgenootschap te Medemblik in 1846, zes jaar later te Aardenburg, tot zijn emeritaat in 1883.

Schr.: Uit het verleden der Doopsgez. gem. Aardenburg, (Doopsgez. Bijdr. 1876-'84); Nog iets over den Reinaert, (Hand. Lett., 1879); onder het psd. Herman, art. in Nederland, 1851, Album voor Schoone kunsten, Kunstkronijk, Drenthiana, Evangeliespiegel, Evang. Penningmagazijn, enz.

[Eduardus Theodorus Joannes Brom]

Brom (*Eduardus Theodorus Joannes*), geb. 20 Juli 1862 te Amst., is werkzaam op het assurantiekantoor van zijn vader.

Hij schreef: verscheidene gedichten en prozastukken in Katholieke tijdschr. en bladen, o.a. in De Tijd, het Centrum, den Pius-Almanak, den Volks-Alm. voor Ned. Kath. enz. Van hem verscheen afzonderlijk: Een bundel gedichten, Amst. 1886.

[Carl Edward Broms]

Broms (*Carl Edward*), werd geb. 171 Maart 1841 te Amst., waar hij hoofd is eener handelsfirma.

Hij vert. uit het Zweedsch het treursp.: Daniël Hjort, Amst., 1877, en het blijsp.: 't Kan niet, Amst., 1884; schr.: Een Liederkrans, Poëzie, Haarl., 1884 en plaatste veel bijdragen in Nederland, waarvan hij in 1885 mede-redacteur werd.

[Titia Brongersma]

Brongersma (*Titia*), geb. te Dokkum in de eerste helft der 17e eeuw, woonde waarschijnlijk te Groningen.

Zij schreef: De Bronswaan of Mengelgedichten, bestaande in lof-ged., geestelijke stoffen, gezangen, afbeeldingen, verjaar-ged., lijk-klachten, bruylofts-zangen, enz., Gron., 1686. In dezen bundel komt onder andere een gedicht voor, getiteld: Lof op 't hunnebed, of de ongemeene opgestapelde steenhoop te Borger in Drenthe, - dat zij in de Pinksterdagen van 1685 deed opgraven, - in het Fr. vertaald door Mr. J. Dirks

in den Dictionnaire Archéologique. Schr, ook: een gedicht voor Lud. Smids, Gallerye der Doorl. Vrouwen, Gron., 1685.

[Andries Willem Bronsveld]

Bronsveld (*Andries Willem*), geb. te Harderwijk 16 Jan. 1839, stud. en prom. te Utr. 1862, predikant te Ophemert 1862, te Charlois 1866, te Haarlem 1868, en thans te Utrecht.

Hij schr.: Oorzaken der verbreiding van het rationalisme in ons vaderland, Utr., 1862; Rijmpjes, 1864; De resultaten van Prof. Muurling getoetst, Rott., 1865; Bloemlezing uit de ged. van Jod. van Lodenstein, met inleiding en woordenlijst, Rott., 1867; Voor hart en huis, Verscheidenheden uit de werken van Dr. F.E. Mallet, Harderw., 1869; Het Volkslied in 1569, Harderw., 1869; Vluchtelingen en ballingen, Harderw., 1870; Gesprek met de Doopsgezinden te Frankendaal, Harderw., 1871; Ons middelbaar onderwijs. Wenken en wenschen, Amst., 1873; Schetsen uit het Godsd. en Kerkelijk leven in de vorige Eeuw, Amst., 1873; Enkhuizen's bevrijding, Wagen., 1873; Leiden in 1574, Utr., 1874; Jan Arentszoon, Utr.. 1874; Toespraak bij de opening der Chr. school te Haarlem voor den werkenden stand op 15 Sept. 1875, Amst., 1875; Brieven aan een vriend buiten Parijs, (Lettres Provinciales) van Blaise Pascal. Uit het Fransch, Utr., 1876. Gedichten, oude en nieuwe, Amst., 1876; Aandenken en Getuigenis. Leerredenen, Haarl., 1880; Geïllustreerde Bijbel met aanteekeningen, Amst., 1878-'80; Het lied der gemeente, Utr., 1885; Reisfantaziën, Utr., 1885; Bij de Levensbron, 365 overdenkingen, Haarlem, 1883: Voorts opstellen, ‘kroniek’ en recensies in het maandschrift Stemmen voor waarheid en vrede, Amst., te beginnen met het jaar 1864. In de ‘Mannen van Beteekenis’, levensschetsen van v. Raumer, Tischendorf, Van Oosterzee en Spurgeon. In ‘In memoriam’ Haarlem, 1874, een stuk: Het Beleg van Haarlem.

[Lodewijk Brooman]

Brooman (*Lodewijk*), Vlaamsch en Latijnsch dichter, geb. te Brussel, naar allen schijn in 1591, en aldaar overl. in 1667. Hij bekwam den graad van doctor in de rechten en was gunstig bekend als dichter en taalkundige.

Van hem verscheen: De Brieven van P. Ovidius Naso, Ghenaemt in 't Latijn epistolae heroïdum, Over-gheset in onse Nederduytsche Taele, door L.B., Brussel, 1659, Antw. 1662.

[Mr. Pieter Brooshooft]

Brooshooft (*Mr. Pieter*), geb. te Giessendam 18 Oct. 1845, prom. in 1874 te Leiden, was als student twee jaar medewerker aan het Leidsche Dagblad, van 1874 tot Dec. 1875 hoofdred. van Onze Tolk, sedert Juli 1876 hoofdred. van het weekblad: De Liberaal en een tijdlang hoofdred. van de Samarangsche Courant. Na eenigen tijd hier te lande te hebben doorgebracht, is hij thans weder als red. van De Locomotief in Indië werkzaam.

Hij schr.: Beschouwingen over Thorbecke, naar aanleiding van zes volksgesprekken op 5 Juni 1872, psd. Pébé, Leiden, 1872; Multatuli, de Natie en Thorbecke, overdruk

uit Vox Studiosorum; Acad. Dissolving-Views, Leid., 1874-'77; Herinneringen in proza en poëzie aan het 300-jarig gedenkfeest van de stichting der Leidsche Acad., Arnh., 1875; Geeft Indië wat Indië's is. De ‘bijdrage’ als sluitpost verdwijne van de Indische begrooting, het Indisch ‘batig slot’ uit de Nederl. schatkist. Koloniaalstaatk. beschouwingen, Samarang, 1878, overdr. uit de Sam. Ct.; De kinderen van baron van Batenberg, roman, 2 dln. Arnh., 1880; Zijn meisje komt uit, oorspr. Ind. blijsp., 's-Grav., 1883; Gedenkt te sterven, tafer. uit den Ind. Choleratijd, Utr., 1884; Plicht, roman, Amst., 1886; voorts losse gedichten en stukken als bijdragen in verschillende tijdschriften, dagbladen, enz.

[Johan van Brosterhuysen]

Brosterhuysen (*Johan van*), werd als veertienjarig Leidenaar, den 3 Juni 1610 Academieburger in zijne geboortestad. Hij legde zich inzonderheid op natuur- en kruidkunde toe, doch kon geen plaats bij het onderwijs in die vakken krijgen; nam in 1639 de betrekking van secretaris bij den kastelein van Heusden waar, gelijk zijn vriend Jacob van der Burch, z.a., iets dergelijks moest doen; woonde later te Amersfoort, legde zich toen weer, door den omgang met Jacob van Campen, op de bouwkunst toe, en hield zich bezig met muziek, schilderen, teekenen en etsen, totdat zijn oude academievriend Huygens hem aan de nieuwe illustre school te Breda een professoraat bezorgde in 1646. Na zijn ambt onder veel bitterheden van Rivet bekleed te hebben, overl. hij daar in Sept. 1650. Zijne vriendschap met Barlaeus, Hooft, Suzanna van Baerle - de Stella van Huygens' liederen - Bodecheer e.a. blijkt uit zijne verstrooid gebleven gedichten.

In proza bezit men zijne vertaling van Godwin's Man in de Maan, waarvan hij het eerste deel in onze taal overbracht.

(Van Vloten, Dichters der XVIIe eeuw, 284; Idem, Prozaschijvers, 363.)

[Jan van den Broucke]

Broucke (*Jan van den*), geb. te Oostende 24 Maart 1783, verloor vroegtijdig zijnen vader en moest een ambacht leeren; zoo werd hij kleermaker te Brugge, waar hij op 4 April 1855 overl. In 1842 werd hij bekroond voor eene verhandeling over Het voordeel hetwelk een geschikt redenaer uit de moedertael trekken kan.

Verder schreef hij: Het wonderbeeld of het geesteneiland, tooneelspel met zang in dry bedr., in 1845 bekr.; De doortocht naer Vlissinge, of de Sauve qui peut, in het jaar 1809 aen de Dampoort te Brugge, blyspel met zang in één bedr., 1845; De verwarde schaking, of de tweeling-zusters en de tweeling-broeders, blyspel met zang in twee bedrijven en drie tafereelen, Brugge, 1848.

[Karel van den Broucke]

Broucke (*Karel van den*), zoon van den voorgaande, geb. te Brugge 8 Mei 1824, was aldaar kleermaker evenals zijn vader. Hij won onderscheidene prijzen, en

schr. onder anderen: Bertha, of nood en heldendaed (1577) vaderlandsch zangspel in twee bedr., (met Jan Godefroy), Brugge, 1854; De wraek te middernacht, of 15 jaren later, tooneelspel. met zang in vier bedr., Brugge 1856.

[Jan Frans Brouwenaar]

Brouwenaar (*Jan Frans*), geb. te Vlissingen 15 Juli 1815, werkte als beeldhouwer op de toenmalige rijkswerf aldaar, legde zich - ten koste van ontzaglijke opofferingen - te Brussel, bij Geefs, op de beeldhouwkunst toe, en trok later naar Amsterdam, om naar den prijs der Acad. van Beeldende kunsten mede te dingen. Hij spande zich daarvoor zóó in, dat zijne geestvermogens eenigszins gekrenkt werden; hij stelde zich voor dat hij geen prijs winnen kon, en wilde zich meermalen het leven benemen. Toen hem de eerste prijs van 1849, voor zijnen Soranus toch toegewezen werd, stierf hij, 24 Sept. 1849, te Amst. en werd hij op het thans opgeruimde Sint-Anthonies-kerkhof begraven.

Van evenveel genialen aanleg als ontwikkelende volharding in het beoefenen van eigene en vreemde letteren getuigen zijne gedichten, waarvan de meest bekende zijn: Het klokkenlied, opgenomen in Het Vaderland, Antw. 4e afl., 1845; Lodewijk XIV in de Nederlanden en Michael Angelo, naar Chênedolle, beiden in De Vlaamsche stem 1847-'49; Manfred, naar Byron en en Het oprukken van het Vereenigde Kruisleger onder Godfrieds opperbevel naer Jerusalem. Slot des len zangs van Tassoos ‘Gerusalemme liberata,’ beide in het Taelverbond van 1848 en 1850. Zijne Dichterlijke Nalatenschap is door J.J.L. ten Kate uitgegeven en met een levensschets verrijkt, Middelburg, 1855.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Mr. Hendrik Brouwer]

Brouwer (*Mr. Hendrik*), hoofd-officier der stad Leiden, werd daar geb. en is er in 1652 als Jur. Dr. en 27 jaar oud ingeschreven.

Schreef: Het belegh van Leyden, trsp. en Het ontset van Leyden, blijeindend trsp., beide zonder opgaaf van plaats gedr. in 1683.

[Kornelis Brouwer Az.]

Brouwer Az. (*Kornelis*), geb. te Rott.(?), maakte door den druk gemeen: Dichtlievende Oeffeningen, Rotterd. 1783; Gods Wijsheid in de Werken der Natuur

en andere Zede- en Mengeldichten, Amst. 1791; Neerlands wekker en toestand dezes tegenw. tijds, door K.A.B., 17 Aug. 1793.

[Petrus Brouwer Pz.]

Brouwer Pz. (*Petrus*), geb. te Tjallebert in 1749, was predikant te Blija-en-Hoogebeintum en overl. te Ternaart 19 Mei 1830.

Schreef met W. Eekhoff: Nasporingen betrekkelijk de geschiedenis der voormalige Middelzee in Friesland, Leeuw. 1834; Proeve eener opheldering en verdediging van het Bijbelsche verhaal aangaande de schepping der Wereld, benevens eenige aanmerkingen omtrent den watervloed ten tijde van Noach, Leeuw. 1824; Onderzoek naar het doel en beloop van het schrijven van den Apostel Paulus in de eerste hoofdstukken van den brief aan de Romeinen, Leeuw. 1823.

(R. Posthumus, Leerrede ter naged. van P. Brouwer Pz., Leeuw. 1831).

[Paulus Wilhelmus Brouwer]

Brouwer (*Paulus Wilhelmus*), geb. te Arnhem in 1760, stud. te Leiden sinds 1786 en was achtereenvolgens predikant te Sleeuwijk, Dreischor en Maassluis, waar hij 28 Febr. 1834 overleed.

Van zijn pennevruchten noemen wij: Feestzangen op het Hervormingsfeest en gedrukt bij zijne Korte schets van de Geschiedenis der Hervorming, voorgedragen in eene godsdienstige redevoering den 2 Nov. 1807. Voorts nog eenige leerredenen en godsdienstige werken.

[Theodorus Brouwer]

Brouwer (*Theodorus*), geb. te Beekbergen 27 Juni 1811, priester gewijd 19 Sept. 1835, pastoor te Pannerden en van 1846 te Arnhem, was sedert 1853 deken van Arnhem en sedert 1859 kanunnik van Utrecht en overl. te Arnhem 12 Maart 1873.

Zijne pen leverde ons: Zijn de zgn. Broederschappen wel geschikt voor onze dagen? Arnhem 1841; Woorden van J.C. tot het hart des Jongelings, Dev. 1842; Leerrede bij de wijding der St. Werenfridenkerk te Westervoort, Arnh. 1842; Over het Bestaan en het instituut der Jesuïeten, Arnh. 1844; Beroep op het zedelijk gevoel mijner landgenooten, Arnh. 1852; Leerrede over het gezag der kerk, Michielsgestel, 1865; Nalezing op de Beschrijving van Arnhem door Staats Evers, Arnh. 1869.

J.H.H.

[Petrus van Limburg Brouwer]

Brouwer (*Petrus van Limburg*), werd geb. te Dordrecht 30 Sept. 1795. Door de staatsomwenteling veranderden zijne ouders van woonplaats, zoodat hij eerst te Amst. en vooral daarna in Den Haag onderwijs ontving, en - met eene bijzondere klassieke vorming toegerust, - in 1811 Leidsch

student werd. Hij besloot eindelijk in de geneeskunde te studeeren, prom. 24 Febr. 1816 te Leiden, vestigde zich als doctor in de medicijnen te Tiel, later te Rotterdam. Hij gevoelde alras, dat hij veel meer hart voor de oude letteren dan voor de praktijk van den dokter bezat; daarom vatte hij de studie andermaal op, doctoreerde 21 Juni 1820 in de letteren en werd, na vijf jaar conrector, eerst te Alkmaar en daarna te Rotterdam, te zijn geweest, in 1825 hoogleeraar in de Oude Letteren te Luik. Na de Belgische omwenteling werd hij benoemd naar Groningen, waar hij overl. 21 Juni 1847.

Zijn werken - buiten de Latijnsche dissert. en oraties, of verspreide opstellen en kleinere stukken - zijn: Proeve over de zedelijke schoonheid der poëzy van Homerus, en den invloed der denkbeelden aangaande God en Gods bestuur op dezelve, Leid. 1825; Proeve over de zedelijke schoonheid der poëzy van Pindarus, Amst. 1826; Proeve over de zedelijke schoonheid der poëzy van Eschylus, Amst. 1827; Gedachten over het verband tusschen de zedelijke en Godsdienstige beschaving der Egyptenaren, Amst. 1828, met een aanhangsel; Charicles en Euphorion, een verhaal van Clearchus den Cypriër, Gron. 1831; Proeve over de zedelijke schoonheid der poëzy van Sophocles, Gron. 1832; idem over Euripides, Gron. 1833; Verhandelingen en losse geschriften, Gron. 1836; Diophanes, 2 dln., Gron. 1838; Gesprekken der dooden. Gron. 1839; Handboek der Grieksche Mythologie, Gron. 1841; De Concordaten, een uitvloeisel van de genadige goedertierenheid des H. Vaders. Een kloostergesprek, aan gene zijde der bergen gehouden, Gron. 1841; Een Ezel en eenig speelgoed, Gron. 1842; Overzigt van de geschiedenis der allegorische uitlegging van de Grieksche mythologie, Amst. 1843; Cesar en zijne tijdgenooten, 4 dln., Gron. 1844-'46; Schoonheden uit de Grieksche treurspeldichters, Gron. 1845; Het leven van Mr. S.I. Wiselius, (zijn schoonvader), Gron. 1846; Brief over de nieuwe philosophie aan een orthodoxen Hagenaar door een regtgeloovigen Amsterdammer, Gron. 1846; Het Leesgezelschap te Diepenbeek, Gron. 1847, 2e dr. 1848, 15e dr. 1879. Voorts eenige redevoeringen en vertalingen, onder welke laatste De Verloofden, den beroemden roman van Manzoni, 3 dln., Gron. 1835 en Het leven van Benvenuto Cellini, Florentijnsch goudsmid en beeldhouwer, door hem zelven beschreven. Zijne Romantische Werken werden van 1871-'76 te Leiden uitgegeven. In het Fransch, zijn hoofdwerk: Hist. de la civilisation morale et religieuse des Grecs, Gron. 1833-'42, 8 deelen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1848).

[Mr. Petrus Abraham Samuel van Limburg Brouwer]

Brouwer (*Mr. Petrus Abraham Samuel van Limburg*), eenig kind van den voorg. en diens echtgenoot, de dochter van S.I. Wiselius, werd geb. te Luik 15 Nov. 1829 en kwam dus spoedig te Gron., waar hij op 15-jarigen leeftijd stud. in de rechten en en letteren, en den 18 Maart 1850 jur., doctor werd. Hij vestigde zich daarop met zijne, in '47 weduwe geworden, moeder als adv. te Amst. In 1854 werd hij mede-red. van De Gids, bedankte in het volgende jaar voor een professoraat te Gron., doch werd in Aug. 1856 wetensch. ambtenaar bij het Rijks-archief en woonde voortaan in de Hofplaats. Daar ordende en inventariseerde hij de bescheiden van den Levantschen handel, de Graaflijkheids-rekeningen, de registers der Rekenkamer van Holland en de civiele sententiën van het Hof van Holland tot 1660, eindelijk verzamelde, bestud.

en beschr. hij de Boergoensche Charters, want zijn' laatsten arbeid, het maken van uittreksels der brieven in 't archief der O.-I. C, verrichtte hij thuis, lijdende en met den aansluipenden dood voor oogen. Van 1863 tot de tweede kamer-ontbinding in '67, was hij volksvertegenwoordiger; daarna vond hij in het Kon. Inst. voor Ned. Indië een nieuw veld voor zijne veelzijdige werkkracht. Bij de oprichting van den Ned. Spectator in 1860 werd hij mederedact., en was, als overal, ijverig in het vervullen zijner plichten, ook als medewerker. Hij heeft zijn kort leven gewijd aan staatk. wijsbegeerte en letteren; als hulpwetensch. beoefende hij daarbij studievakken, die anderen uitsluitend tot hunne enkele levenstaak kiezen. Hij was een man van groote overredingskracht en van zeldzame onpartijdigheid; zijne veroordeeling trof nooit personen, zijn oordeel was gematigd. Toen hij 40 jaar was, openbaarde zich de tering, die hem gesloopt heeft; hij heeft daartegen geworsteld, om zwaren, bewonderenswaardigen letterarbeid te kunnen verrichten, met immer afnemende lichaamskracht. Dat duurde tot 13 Febr. 1873. In het hieronder vermelde levensbericht door Mr. C. Vosmaer, dat men moet lezen om L.B. te leeren kennen, zijn al zijne geschr. opgegeven. Omdat al zijne kleine art. belangrijk zijn voor de kennis van den schr. of zijn onderwerp, wordt naar die lijst verwezen, onder opgave zijner twee afzonderlijk uitgeg. Ned. werken. Het aantal verstrooide, en van 1852-'73 geschr. art. bedraagt niet minder dan 225, één daarvan onder het psd. Abraham van Luik.

Boergoensche Charters, 1428-'82, 's-Grav. 1869; Akbar. Een oostersche roman, 's-Grav. 1872, 4e druk, 1887.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1875).

[Jan Willem Brouwers]

Brouwers (*Jan Willem*), geb. te Mar-

graten bij Maastricht, 1 Jan. 1831, was van 1854-'63 prof. te Roerm., daarna tot 1870 rector van het St.-Bernardsgest. te Amst. en mede-hoofdred. van De Tijd en is thans R.K. pastoor van de Bovenkerk te Nieuwer-Amstel.

Schreef, behalve godsd. strijdschriften en talrijke in het fransch fraai gestelde artikelen, ook in afz. uitgave: Joost van den Vondel. Dichtwerk met levensbeschr., karakterschetsende en letterk. aanteekeningen, Roerm. 1861; Wetenschap en Schilderkunst, Leid. 1864; Het nationale monument, 1813-1863, Amst. 1864; Een groot Nederlander, Petrus Canisius, Amst. 1865; Neêrlands eerste Vondelsfeest, gevierd te Roerm. 5 Febr. 1862, Amst. 1867; Nederland en Pius IX, Amst. 1867; Zeventien hoogleeraren van Nederland in de kwestie van den dag, Amst. 1868; De Nederlanden en de gevierden te Heiligerlee, Amst. 1868; Antwoord aan den heer Groen van Prinsterer, I en II; Weder-antwoord aan den heer B. ter Haar Bzn. in 'Nieuw en Oud', Amst. 1868; Wat nu te doen? Een broederlijk woord aan mijne synodale en anti-synodale medeburgers met een apostolischen brief aan Z.H. Paus Pius IX aan alle protestanten en niet-katholieken; Fruin in De Gids, Jonckbloet in de Tweede Kamer en Groen in zijne derde brochure over Heiligerlee, Amst. 1869; Mengelingen op staat- en letterk. gebied, 1e deel; Nederland aan Pius IX op 11 April 1869, Amst. 1870; De oorlog (koning, veldheer, soldaat), redevoering, voor de Zouaven-Broederschap te Rotterd., Rott. 1870; Het Pius-Petrus-Jubilaeum in Nederland, Amst. 1871; Konstitutioneele Nederl. wedstrijd op 1 April 1872, Utr. 1872; Marnix van St.-Aldegonde te Breda, Verdediging mijner spreekbenrt tegen de Bred. Courant, Amst. 1877; Staatkundige harmonieën van Neêrlands grondwet, Amst. 1878; Redevoering over Pius IX en Leo XIII, Amst. 1878; Iets nieuws over Vondel, Amst. 1879; Te Delft. Een woord van hulde aan Prins Hendrik, Haarlem 1879; Openbare brieven aan 'Minerva' over de Rede voor 'Vrije Studie', Amst. 1879; Antwoord aan den Nederl. Spectator over 'La Neerlande à Victor Hugo', Amst. 1877. Zijne begaafde pen is in gestadige beweging geweest gedurende den 'zevenjarigen onafhankelijksoorlog' van Nieuwer-Amstel, in De Amstelbode gevoerd, en niet minder in De Wetenschappelijke Nederlander, die onder zijn bestuur wordt uitgegeven.

[Peter Jan Huibrecht Brouwers]

Brouwers (*Peter Jan Huibrecht*), geb. 6 Aug. 1831 te Stokheim, a/d Maas, in Belgisch Limburg, was vroeger onderwijzer aan de lagere school, daarna leeraar aan het stedelijk college te Tienen, en dan opziener van het lager onderwijs te Leuven. Thans is hij hoofdopziener van het lager onderwijs in West-Vlaanderen.

Hij schreef: Lentebloempjes, gedichten, Tienen 1852; Een winteravond te Stockheim, twee berijmde volkssagen, Tienen 1853; Arme Trienken, een ware geschiedenis, Tienen 1853; Schoone Geertrui, zedenverhaal, Tienen 1855; XXVe Verjaardag der inhuldiging van Z.M. Leopold, Koning der Belgen, dichtstuk, Tienen 1860; Jacob van Maerlant, lierdicht, Tienen 1860; Blik in de bewaarschool, dichterlijke bespiegeling, Tienen 1861; Meiloover, een bundel gedichten, Tienen 1862; Lijkkrans voor Mejufvrouw van Heteren, enz., Tienen 1868; Roza, eene berijmde vertelling, Leuven 1869; Zomerbloei, gedichten, Leuven 1869; Germania, broederzang, Leuven 1871; Schiller's lied van de klok, Leuv. 1873. Onder het psd. Dietscherdal gaf hij met D. Claes (psd. Diederik) uit: De Vlaamsche volkszanger,

nieuwjaarboekje voor 1863, en evenzoo voor 1864, beiden te Tienen gedrukt. Onder het psd. J. Hubertz, schreef hij met denzelfden: Nieuw leesboek voor volksscholen, voor verschillende klassen, in vier deeltjes, Tienen, Hasselt en Leuven 1866-'73. Verder eene beknopte Belgische geschiedenis, Tienen en Leuven 1866-'73; Trapswijze ontworpen stijloefening, Tienen 1866; Nederl. Taaloefeningen, Tienen 1872; Hartelust, gedichten, Leuven 1874; Verslag over de werkzaamheden de hoofdbestuurs van het Davids-Fonds, gedurende het jaar 1875, Leuven 1876.

[Heino Hermanus Brucherus]

Brucherus (*Heino Hermanus*), geb. te Tjamsweer, 9 Feb. 1724, waar zijn vader pred. was, stud. te Groningen, werd 1748 pred. te Lettelbert, 1751 te Appingadam; hij was daar ook rector en overl. er 30 Mei 1797.

Schr.: Gedenkboek van Stad en Lande, in zig behelzende een naamlijst van predikanten dezer prov., met aanteekeningen en kerk-bijzonderheden, enz., Gron. 1792; Geschiedenis van de kerkhervorming in de prov. Gron. tot aan het jaer 1594, gevolgd door de geschied. van de vestiging der kerkh. in dezelfde prov. tot aan de synode van Dordrecht, Gron. 1821.

[Jan Baptist van den Bruel]

Bruel (*Jan Baptist van den*), geb. 23 Jan. 1797 te Heist-ten-Berge en overl. 12 Aug. 1863 te Haecht, waar hij pastoor was.

Van hem verscheen: Beschryf der dorpen van het kanton Haecht, over hunne oudheden, kerken, kapellen, kasteelen, geestelyke en wereldlyke besturen, Leuv. 1861.

[Adrianus Bruggemans]

Bruggemans (*Adrianus*), geb. te Rijswijk bij Den Haag 13 Oct. 1763, sleet het grootste gedeelte van zijn leven op een kantoor

te Dordr. en besteedde zijn ledige uren aan de beoefening van taal- en letterkunde. Hij overl. er 6 Oct. 1841.

Schr.: Tafereelen uit het menschelijk leven, 4 dln., Dordr. 1805; Lektuur voor zwaarmoedigen, of keur van luimige en verlustigende verhalen; Dordr. 1816; Keur van belangrijke en onderhoudende verhalen. 2 dln., 1817; Afwisselende lektuur of gemengde verhalen, Dordr. 1820; Victor en Julien, of vriendschap en argwaan, een tafereel van de vervolgzucht uit de tijden der Fransche omwenteling, 2 dln., Dordr. 1821; Belangrijke verhalen, Dordr. 1829; Merkwaardige levensschetsen, Dordr. 1830, Levenstafereelen, Dordr. 1838. Voorts vertaalde hij veel romans, waarvan de Kluizenaar op het eiland Formentera het bekendst gebleven is, terwijl tot zijn' arbeid voor het tooneel behooren: Montoni, of het kasteel van Udolphi, n.h. Fr., Amst. 1799; Peter Alexowicz, czaar van Rusland, of de samenzweering in Moscow, n.h. Hoogd., Dordr. 1800; en een blijspel: De Beproeving, of de jonge echtgenooten, Amst., 1809.

[Jan Abraham ter Bruggen]

Bruggen (*Jan Abraham ter*), 2 Oct. 1755 geb. te Utrecht, werd op 13 Juni 1787 poorter van Antwerpen, waar hij zich voor goed vestigde als schoolmeester en overl. 12 Sept. 1819. Men beweert dat hij medearbeider was aan het Woordenboek van Jan Des Roches.

Hij gaf in het licht: Nederduytsche spraekkunst ten gebruycke der schoolen, 2 dln., Antw. 1815; en Nieuwe spel-boeksken tot nutte en vermaekelyke onderwyzing in de gebruykste woorden van vier en vyf letteren, Antw. Verder gaf hij verscheidene dicht- en proza-bijdragen in den Antwerpschen almanach van Nut en Vermaek voor het jaer, 1815, 1816, 1817, 1818 en 1819, uitgegeven door het Tael- en Dichtlievend Genootschap, onder zinspreuk Tot nut der Jeugd, waarvan hij lid was.

[Edward Geeraard Antoon ter Bruggen]

Bruggen (*Edward Geeraard Antoon ter*), kleinzoon van den voorgaande, geb. 29 Febr. 1820 te Antwerpen, waar hij op 15 Maart 1876 overl. als griffier van het vredegerecht.

Hij schreef: Herinnering aen den Gentschen Pryskamp, bevattende Alva's geheimschryver of de Burger van Gent, de Bekroonde Verwachtingen, gelegenheidsblyspel, en een Verslag van den tooneelkundigen Wedstryd, geopend te Gent in 1841, door de maetschappy van Rhetorica, gezegd de Fonteinisten, Atw. 1842.

[Gerrit ten Bruggencate Hermz.]

Bruggencate Hermz. (*Gerrit ten*), geb. te Almelo 23 Maart 1803, overl. aldaar 6 Maart 1853, was er handelaar in kruideniers- en koloniale waren.

Zijn poëzij, geschreven in uren aan de winkelnering ontwoekerd, verspreid in jaarboekjes en maandschriften, werd in één bundel verzameld onder den titel van Gedichten, 's-Grav. 1838.

(Van Vloten, Ned. Dicht, XIXe eeuw, I, 298.)

[Guillaume Anne van der Brugghen]

Brugghen (*Guillaume Anne van der*), geb. te Ubbergen 3 Febr. 1848, stud. in de godgeleerdheid te Groningen, waar hij in 1872 candidaat werd; hij was eerst predikant te Est en werd in 1879 beroepen naar Boxmeer-en-Sambeek, waar hij nog staat.

Hij schreef: Homiliën, uitgesproken te Est in de Tielerwaard, Amst. 1876.

[Jhr. Mr. Carel Theodorus van der Brugghen]

Brugghen (*Jhr. Mr. Carel Theodorus van der*), heer van Lauwenrecht, geb. 19 April 1812 te Utrecht, stud. daar sinds 12 Jan. 1829 en promov. er. Na 25 jaren kantonrechter geweest te zijn, woont hij te Amsterdam.

Schr. eene Geschiedenis der St. Pieters- (Wale kerk) te Utrecht, Utr. 1848 en behalve rechtsk. werken in het Fransch, soms met het psd. Scribax, bijdragen in tijdschr. o.a. in dat voor Gesch., Oudheidk. en Statistiek van Utrecht; bewerkte hoogd. en fr. tooneelstukken, als: Lief onder elkaâr, Amst. 1870; Fijne politiek, Amst. 1871; Een bastaard. Amst. 1873; Papa gaf permissie, Amst. 1874, 4e dr. Zutfen 1885; Twee bijziende heeren en éene dame, Amst. 1875.

[Johannes Brugman]

Brugman (*Johannes*), werd omstreeks 1400 geb. te Kempen bij Keulen, trad al vroeg in de orde der Franciscanen en begaf zich, na van het al wereldsch leven, dat hij als minderbroeder geleerd had, bekeerd te zijn, in het Observantenklooster te St. Omer, waar hij lector der godgeleerdheid werd. Omstreeks het midden der 15de eeuw werd hij door het klooster uitgezonden, om in Noord-Nederland de strenge observantie te prediken, zooals hij ook deed in Groningen (omstreeks 1452), in Friesland (in 1455, 1463), in Overijsel (in 1455), in Gelderland (in 1455, 1458, 1459, 1460, 1464), in Zuid-Holland (in 1458) en in Noord-Holland (in 1462). Hij kwam daardoor in aanraking met den Roermondschen Karthuizer Dionysius en met de broederen des gemeenen levens. In 1462, toen hij reeds was opgeklommen tot provinciaal der Keulsche provincie van de Franciscanerorde, vond hij te Amsterdam als prediker bij de regeering hevigen tegenstand, dien hij echter door zijne spreekwoordelijk geworden welsprekendheid glansrijk overwon. Wanneer hij niet predikte, hield hij zich op in het Observanten-klooster te Nijmegen. Dáár wendde hij zich, in een nog gedeeltelijk bewaard gebleven Latijnschen brief, in het belang der St.-Stevenskerk tot Katharina

van Bourbon, de echtgenoote van Hertog Adolf. Sinds 1470 verliet hij wegens lichaamszwakte het convent te Nijmegen niet meer en stierf er in 1473.

Van zijne Sermoenen bezitten wij, behalve vier fragmenten, nu slechts een Sermoen over de drie Tafelen (opgenomen in Dr. W. Moll, Johannes Brugman, Amst. 1854 I. bl. 221-241). Verder hebben wij van hem een Leven van Jezus, getiteld: 'Devote Oefening der Kijnsheit, des middels ende des eyndes ons Heren Christi,' (uitg. door Dr. W. Moll, t.a.p. II. bl. 283-407) en twee devote liederen, 1^0. met het refrein: 'och, ewich is so lanc,' 2^0. met den aanhef: 'ic heb ghejaecht mijn leven lanc' (bij Dr. W. Moll, t.a.p. II. bl. 207-214). In het Latijn schreef hij, behalve twee uitvoerige brieven aan de broederen des gemeenen levens van 6 Nov. 1470 en 14 Sept. (1471?) (bij Moll, t.a.p. I. 197-221), een Leven der H. Lidwina van Schiedam (in 1483 te Keulen gedrukt), later door hem omgewerkt en uitgebreid (uitg. in de Acta Sanctorum van April, II. 270-302), en eindelijk, in 1456, nog eens, en wel veel uitvoeriger, door hem opgesteld (in 1498 te Schiedam gedrukt).

J.t.W.

[Berend Brugsma]

Brugsma (*Berend*), geb. te Groningen 16 Sept. 1797, was eerst hoofdonderwijzer te Euvelgunne bij Gron. 1814, sedert 1816 hoofd eener Bijz. sch. 2e kl. en van de daaraan verbonden Dep. Kweeksch. tot opleiding van onderw., en sedert 1861 direct. van 's Rijks Kweeksch. voor onderw. te Gron. en overl. er 8 Sept. 1868.

Hij schr.: Kort overzigt der leer van de opvoeding en het onderwijs, Gron., 1835, 8e dr. 1867; Brieven over een reis naar Oldenburg, Bremen, Hannover en Osnabruck, 1836; Onderwijzersspiegel, Gron., 1845; Opmerk., bijzonder ten aanzien van het L. onderwijs, Gron., 1836; Opv. en onderwijsk. opmerk., gemaakt op een reisje in de Pr. Rijnprov., het hertogd. Nassau en de vrije stad Frankfort a/M., Leiden, 1839; Opmerk., wenken, lessen enz. van beroemde opvoeders, betrekkelijk onderwijs en tucht, 2 st., Gron., 1846; Ned. taalkunde, aanv. onderw. in het redekundig ontleden, Gron., 1840, 3e dr. Gron., 1863; Aardrijksk. beschr. van de prov. Gron., het Kon, der Nederl. en Europa; Handl. bij het Zangonderwijs, Gron., 1854; 40 platen voor aansch.-onderw., Gron., 1863. Voorts was hij medewerker aan Ned. Tijdschrift voor onderw. en opv., later Pestalozzi, en verschenen van zijne hand eenige schoolboeken en vertalingen, inzonderheid over Ned. taal, aardrijksk., Gesch., aansch.-onderw. en rekenen.

[Claas Bruin]

Bruin (*Claas*), zoon van een leeraar der oude Friesche doopsgezinden, werd geb. te Amst. 20 Febr. 1670, was er tot zijn overl. 28 Dec. 1732 boekhouder op een kantoor.

Schr., behalve tooneelsp. in zijn Bijbelsche Tooneelpoezy, 1724, 3e dr. 1740, en in zijn Leven van den Apostel Paulus in dichtmaat afgebeeld, 1734, 3e dr. 1743, de volgende treursp.: Spiegel van edelmoedige vriendschap, 1715, 2e dr. 1737; De grondlegging der Roomsche vrijheid, 1713, herdrukt als: Lucius Junius Brutus, Grondlegger der Roomsche vrijheid, 1716, 3e dr. 1754; De dood van Johan en Garcias of de onzydige Regtspleeging van Cosmos de Medicis, 1715, 2e dr. 1786; Aarnout

en Adolf van Egmond, Hertogen van Gelder, 1716, 2e dr. 1736; De deugdzame Hoveling, 1720, 2e dr. 1742; De verhinderde wraak van Cajus Martius Coriolanus, 1720, 3e dr. 1766; De dood van Willem I, prins van Oranje, 1721, herdr. 1726, 1746 en 1781; De grootmoedigheid van Epaminondas, 1723. Verder: Zedelijke mengeldichten, 1707; Aandachtige bespiegelingen, Rott., 1708, 3e dr. Utr., 1721; Kleefsche en Zuid-Holl. Arcadia of dagverhaal van twee reizen in en omtrent die gewesten gedaan, in dichtmaat uitgebreid, met aant. van Lud. Smids, 1716, 2e dr. 1730; N.-Holl. Arcadia, met aant. van G. Schoemaker, 1732; Digtmatige uitbreiding van het Onze Vader, 1718, 2e dr. 1765; Zeededichten, 2 dln., 1715, 3e dr. 's-Grav., 1741; De zegepralende Vecht of de berijming van honderd van deszelfs fraaiste gezigten, 1719; Ook afzonderlijk gedr. als Speelreis langs de Vechtstroom, op de uitgeg. gezichten van de zegepralende Vecht, 1719, fol. en 8o. Schets van het leven en sterven der Martelaren, 1723, 2e dr. 1730; Uitbreiding over honderd leerzame Zinnebeelden, 1722; De Lustplaats Soelen, 1723, 2e dr. 's-Grav., 1741 (de hist. aant. zijn van den eigenaar Chr. Beudeker, z.a.); Aanmerkingen op Otto van Veen's, Zinnebeelden der goddelijke liefde, 1726; Stigtelijke aanmerkingen over de Siektens, 1727; Minnespiegel der deugden, 1728; XL Saamen- en alleenspraken uit het N. Verbond, 1729, 2e dr. 1737; Bijbelsche tafereelen des O. en N. Testaments, 1740; Digtmatige gedachten over CLVI Bijbelsche Prentverbeeldingen, 1740; Verzameling der overgeblevene Bijbel-, Zeden- en Mengelpoëzy, 1741; Historie der vrome Martelaren, die om de Getuigenis der Evangelische Waarheid ter Dood gebragt zijn, vermeerd. onder ydere Printverbeelding met een korte uitlegging in Rym, Leiden, 1747. Met P. Langendijk: Tafereel der eerste Christenen, 1721, 2e dr. 1740. De boeken, waarbij geen drukplaats vermeld is, zijn alle te Amsterdam uitgegeven.

[Paulus Bernardus Bruin]

Bruin (*Paulus Bernardus*), geb. te Alkmaar 23 Juni 1850, doceerde eenige jaren de klassieke letteren aan het gymnasium

te Katwijk a.R., en is thans als priester werkzaam te Maastricht.

Schr.: De Walvischvaart der Hollanders bij Spitsbergen en Groenland; De Noordpool-quaestie; Het Katholieke Groenland der Middeleeuwen; De Kennis van de Afrikaansche Binnenlanden in de XVIde eeuw; de Ligging van het aardsche Paradijs; Doodstraf; Het Program der Socialisten; De Sociale Roeping der Christelijke Liefdadigheid; Oorsprong van den Bijzonderen Eigendom; en andere artikelen in verschillende tijdschriften meestal in de Studiën op Godsd. Wetensch. en Letterk. Gebied.

P.B.B.

[Pieter Bruin]

Bruin (*Pieter*), geb. te Amst. 24 Mei 1828, stud. aan het Doopsgezind Seminarium en later te Leiden, werd in 1854 pred. te Rottevalle-en-Witveen in Friesland, en in 1855 te Alkmaar. Zeven jaar later legde hij zijn ambt neer, vestigde zich eerst te Leiden, daarna te Velp, verbond zich in 1869 als redacteur aan de Prov. Overijselsche en Zwolsche Courant; later woonde hij te Amst. Sinds 1862 is hij medewerker aan De Tijdspiegel, Ned. Spectator, Gids en het modern-theologisch tijdschrift Oud en Nieuw.

Van 1866-'68 leverde hij geregeld maandelijks letterkundige artikelen over levende buitenlandsche schrijvers onder de rubriek Losse schetsen, in de Vad. Letteroefeningen. In 1869 verscheen te Zalt-Bommel van hem een bloemlezing uit deze en andere artikelen, waarvan in 1871 te Rott. een titeluitgave als: Letterkundige schetsen, Letterk. Silhouetten verscheen. Hij was eenige jaren mede-redacteur van het tijdschrift Nederland en schr. sinds jaren de Amsterdamsche kroniek en Onze leestafel in de Zwolsche Courant.

[Servaas de Bruin]

Bruin (*Servaas de*), geb. te Schoonh. 11 Febr. 1821, woont als letterk. te 's-Grav.

Schreef, behalve een Eng.-Holl. woordenboek en tal van Leercursussen tot eigen oefening om zonder meester Fransch, Engelsch, Duitsch, Zweedsch, Italiaansch, Spaansch enz. te leeren, een Hist. Geogr. woordenboek, Leid. 1862. Voorts pseudon., anon. of onder eigen naam ‘omstreeks anderhalf honderd boekdeelen van verschillenden inhoud, waaronder een dozijn oorspronkelijke en drie à vier dozijn vertaalde romans’, o.a.: Groote lotgevallen eener kleine familie, Amst. 1846; Een voogd en twee pupillen, Tiel 1847; Kraakamandelen voor lagchers en denkers of variatiën op het alphabet, Amst. 1864; List van vrouwen, oorspr. blijsp., Gor. 1865; Onze vriend uit Friesland, Harl. 1868; De Huwelijks-advertentie, blijspel, Harl., 1869, 2e dr., 1877; De Notarisklerk, Kampen, 1869, 3e dr., 1878; Wat is verkieslijk, conservatief of liberaal, en waarom? Zalt-Bommel, 1869; Geldwinnen zonder werken of de natuurlijke gevolgen eener gebrekkige beschaving, Amsterdam, 1871; Een lieve jongen, een boek om te lachen, zeer vrij naar het Hoogd., Amst. 1871; Geen schoondochter of zij moet van adel zijn, psd. Brendius, 's-Grav. 1871; Nieuwe Hum. Mercurius of maandboekje voor de hoofdstad, Redacteur Brendius, 2 dln., Amst. 1847-'48; 26 Satiren op de beteekenis van werkwoorden, Sliedr. 1876; 26 nieuwe

Satiren, vooral ook bestemd ter mondelinge voordracht, Lemmer 1876; onder het psd. Justus Argus het tijdschrift De Criticus, 2 dln., Amst. 1847-'48.

[Gerbrand Bruining]

Bruining (*Gerbrand*), geb. te Gorredijk 28 Juli 1764, werd in 1785 rector te Joure. Als patriot vluchtte hij twee jaar later naar St.-Omer; in 1789 keerde hij naar Amst. terug, schreef voor de pers en stud. aan het seminarium der Remonstranten. Een jaar later werd hij Remonstr. pred. te Bleiswijk, daarna te Berkel en eindelijk te Nieuwkoop-en-Zevenhuizen. In 1811 legde hij het predikambt neer en vestigde zich te Leiden, waar hij zich met werken voor de drukpers onledig hield en van Mei 1817 tot zijn dood in 1833 Bibliothecaris der boekerij van Thysius was.

Hij schreef o.a.: Een nieuw gevoelen aangaande de grondvestiging der Assyrische heerschappij, Rott. 1794; Dichterlijke uitweiding over den watervloed, Leid. 1798; De geschiedenis der oude godsdienstleer uit de ruïnen, waarin Volney haar misvormd heeft, herbouwd, Rott. 1802; Ontwerp van eene volledige geschiedenis der oude Oostersche wereld, Leid. 1807; Beschrijving en gesch. van het Prinsdom Oranje en de Oranje-vorsten, Leid. 1814; Hereeniging van het Belgische en reeds vereende Nederland onder het glorierijke Oranjehuis in Febr. 1814, Leid. 1814; Oud-Nederl. heugelijk herleven, Rott. 1814; Bonaparte's laatste ondernemingen en derzelver naaste gevolgen, 6 stn., Rott. 1815; België, het Luxemburgsche, Luik en andere bezittingen beschreven, Breda 1815; Geschiedenis der Ned. van de vroegste tijden nopens het Zuiderdeel des rijks even volledig als ten opzigte van deszelfs Noorderdeel, onpartijdig en veelal uit de bronnen, 2 dln., Amst. 1815; Het verheugde Nederland bij de aankomst van het jeugdige vorstenpaar in de Noord. en Zuid. prov., Leid. 1817; Bijbelgenootschappen en Jezuïtenorde, in beider nut en schadelijke strekking, Amst. 1817; De Nederduitsche synoniemen, 2 dln., Rotterd. 1820; Algemeen aardrijksk. woordenboek, naar de nieuwste berigten en landverdeelingen, 2 dln., en

supplement, 2 dln., Rott. 1821; De Wijsheid van Pruissen in het navolgen van den Kardinaal Richelieu, aan het einde van 1829, Delft 1829; eindelijk zijn eigen levensbeschr.: Herinneringen, met betrekking tot de omwenteling in staat en kerk, gedurende mijn levensloop, Dordr. 1830. Voorts heeft hij verscheidene schoolboeken en theologische werken geschreven; ook was hij medewerker aan Weiland's Nederd. Taalkundig woordenboek, 11 st., Dordr. 1811, dat van de letter O af bijna geheel alleen door hem bewerkt is.

[Herman Adriaan Bruining]

Bruining (*Herman Adriaan*), geb. te Rott., waar zijn vader pred. was, 15 Nov. 1738, stud. te Utr. en was daar mede-oprichter van Dulces ante omnia Musae, en aldus van de Mij. der Ned. Lett., was achtereenvolgens pred. te Kolhorn, Workum, Bolsward, en in 1772 te Veere, waar hij 7 Jan. 1811 overleed.

Behalve zijn theologische werken schr. hij: Proeve van Bijbel- en Mengelpoëzy, Veere 1792; voorts leverde hij bijdr. in de Taal- en Dichtkundige Bijdr., 1758-'62, in de Proeve van Oudheid-, Taal- en Dichtk., uitgeg. door Dulces en was medewerker aan de Vad. Bibliotheek van wetenschap, kunst en smaak. In den bundel der Evang. Gez., dien hij hielp samenstellen, vindt men zes zijner liederen. Ook heeft hij nog een tweetal leerr. uitgeg. benevens het laatste, als hs. nagelaten, deel der Zeeuwsch Oudh. van Jac. Ermerins.

[Frederik Bruins]

Bruins (*Frederik*), geb, 20 Sept. 1836 te Bellingwolde, werd voor het onderw. opgeleid en was van 1855 tot '61 hoofdonderw. te Drouwenermond gem. Borger, daarna hoofd van verschillende scholen voor gewoon en voortgezet lag. onderw. te Gron. en sinds 1876 leeraar aan de Rijks kweeksch. voor onderw. en sedert 1878 lid der Comm. v. Toezicht op het lager onderwijs aldaar.

Hij schr., behalve eenige kleine schoolboekjes: Driemaal den aardbol om, 1873; Het wereldrond, leerboek der aardrijksbeschrijving voor schoolgebr. en eigen studie, 3 dln., 1878-'80; Wij en de wereld, 1883; Onze moeder aarde, 2 dln., 2 dln., 1881, De practische taalmeester, 4 st., 1873, alle te Gron. gedr.; ook is hij mede-red. van Schoolbode en Gids voor den onderw., schr. stukken in Pestalozzi, eene vertaling van Miller's werk: Alcohol, zijne plaats en zijn vermogen, en gaf bovendien nog een schoolatlas uit.

[Cornelis Pieter Bruinvis]

Bruinvis (*Cornelis Pieter*), geb. 5 Juli 1799 te Alkmaar, waar hij apotheker was, overl. er 16 Mei 1873, en schr.:

Beschrijving der schilderijen, enz. in het Burgerweeshuis te Alkm., met toegevoegde geschiedk. bijzonderheden, Alkm. 1870.

[Cornelis Willem Bruinvis]

Bruinvis (*Cornelis Willem*), zoon van den vorige, geb. te Alkm. 26 Juni 1829, is evenzeer apotheker geweest in zijne geboortestad, waar hij van 1859 tot 1865 lector aan de Geneesk. school was; is sedert 1874 lid van den gemeenteraad en werd in 1887 wethouder. Zonder naam gaf hij in 1851 een' Catalogus van het Penningkabinet van G. van Orden en in 1853 Wegwijzer in Alkm. en Omstr.

Hij schr.: Inventaris van het Archief te Schagen, voor een groot deel afgedr. in de Kroniek van het Hist. Genootsch., 1857; Alkmaar in 1560. Volksvoorlezing, Alkm. 1861; Catalogus der tentoonstelling van oudh. en gedenkstukken betrekkelijk Holland, Zeel. enz, Alkm. 1861; Bijschr. op gezichten op Alkm., 1862; Eene vreedzame verovering (de droogmaking van De Schermer) na 250 jaren herdacht, 1883; Catalogus der Schilderijen en Oudheden in het Sted. Museum te A., 1885; Het Patriotisme te Alkmaar, 1886; Jacob Eduard de Witte van Haemstede, 1887; Over Alkmaarsche geschiedboeken en geschiedschrijvers, 1888. Verder gaf hij geschiedk. bijdr. in de jaarg. 1852 en '53 van Alkm. Jaarboekje, vele stukken in de eerste jaargangen van De Navorscher, enkele in de beide eerste jaarg. van De Oude Tijd, in De Kunstbode (van Ten Brink), in Eigen Haard, het West-Fr. Jaarb. voor 1887, de Doopsgez. Bijdr., Het Bouwkund. Weekbl, het Ned. Familie-archief, en eene over Het Orgel in de Groote Kerk te A., in de Feestgave bij het 100-jarig best. v.h. Natuur- en Letterk. Gen. aldaar, 1882. sedert 1854 tal van hoofdart. stukken in de Alkm. Ct., waarvan hij 1854-'83 red. was, en in 1872-'74 de meeste hoofdart. in de Heldersche en Nieuwedieper Ct.

[Anthony Brummelkamp]

Brummelkamp (*Anthony*), geb. te Amst. 14 Oct. 1811, was eerst pred. bij de Ned. Herv. Gem, te Hattem, daarna sedert hare oprichting 6 Dec. 1854, hoogl. aan de theol. school ter opleiding van pred. voor de Christ. Afgesch. gezindte te Kampen, waar hij overl. 2 Juni 1888.

Hij schreef, behalve eenige theologische geschr.: Holland in Amerika of de Holl. kolonisatie in den Staat van Michigan, Arnh. 1846; Landverhuizing of waarom bevorderen wij de volksverhuizing naar Noord-Amerika en niet naar Java, Amst. 1846, 4e dr. 1847; 1517 en 1867, de roeping der theol. school te Kampen, Kamp. 1867.

[Johannes Brummelkamp]

Brummelkamp (*Johannes*), zijn zoon geb. te Hattem 26 Oct. 1837, pred. bij de Ned. Herv. gem. te Veenendaal, thans te Amst.

Schreef: Morgenrood, gedichten, Kamp. 1860; verder nog enkele ged. in jaarboekjes, waarvan de voornaamste zijn: Polycarpus, De Bartholomeüsnacht, Charlotte Corday, enz. Verder Hagar en Water uit de Rots Bijschr. in Bijb. Taf., Dordr. 1882.

[Jan Frederik Gerrit Brumund]

Brumund (*Jan Frederik Gerrit*), geb. te Amst. 29 Aug. 1814, was pred. te Soerakarta, en overl. te Malang 12 Maart 1863.

Hij schreef: Berichten omtrent de evangelisatie van Java, Amst. 1854; Indiana, verzameling van stukken van onderscheiden aard over landen, volken, oudheden en geschiedenis van den Indischen Archipel, 2 st., Amst. 1852-'54; Fragmenten mijner reize door de Minahassa, Bat. 1856; Fragmenten mijner reize door de Molukko's, Makjan en Batjan, Bat. 1856; Het volksonderw. onder de Javanen, bekroond door de Mij. tot Nut van 't Alg. in Oost-Indië, Bat. 1857; Schetsen eener mailreize van Batavia naar Maastricht op reis en te huis, Amst. en Bat. 1862. Voorts vele bijdragen in het Tijdschr. voor Nederl. Indië.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1864.)

[Hendrik Magdalenus Bruna]

Bruna (*Hendrik Magdalenus*), geb. 8 Juli 1840 te Hasselt (O.), stud. in de godgeleerdheid te Gron. en is thans pred. te Purmerende.

Hij is sedert 1877 hoofdredacteur van het Evang. Zondagsblad en schrijft sinds 1876 de hoofdart. in 't Zaanlandsch Advertentieblad; verder redigeerde hij Eekhoff's Almanak voor Landb. en Veeh. en den Landbouw-Scheurkal., Gorinch.; behalve onderscheiden vertalingen en stukk. in tijdschr. en jaarboekjes schreef hij onder het psd. Paganus: Wolfskampen-Dine, Nijm. 1872.

[Johan de Brune]

Brune (*Johan de*), geb. te Middelb. in 1589, stud sinds Nov. 1606 te Leiden, bekleedde verschill. ambten in zijne vaderstad en in de prov. Zeeland en werd in 1640 raadpensionaris van dat gewest. Hij overl. te Middelburg 7 Nov. 1658.

Behalve zijne godgeleerde werken schr. hij deze letterkundige: Emblemata of Zinnewerck, voorghestelt in Beelden, ghedichten eu breeder uytleggingen, tot uytdruckinghe en verbeteringhe van verscheydene feylen onser eeuwe, Amst. 1624, 2e dr. 1661; Nieuwe wyn in oude leer-zacken, bewijzende in spreeckwoorden het vernuft der menschen ende 't geluck van onze Nederlantsche Taele, Midd. 1636; Zielgherechten, toegemaeckt met Hemelsche speceryen, Middelb. 1643; Banket-werck van goede gedachten, Midd. 1658, 2e dr. Midd. 1660; De CL Davids-Psalmen, uyt de Hebreeusche in de Nederlantsche tale woord tot woord overgeset (in gemeeten onrijm), Midd. 1644 ook 1662, herdr. als: Davids Psalmen, gedicht aen d'eene zyde door P. Dathenum, aen d'ander zyde door J. de Brune, enz., nu met de tweede druck, van veers tot veers, geheel verbetert en op een vloeyende mate naer de oude wijzen gestelt, Amst. 1650.

[Joan de Brune]

Brune (*Joan de*), *de Jonge*, geb. te Midd., niet aan den voorg. verwant; zusterszoon van Franciscus Junius, legde zich op de rechtsgel. toe, doch stierf op betrekkelijk jeugdigen leeftijd in 1640.

Hij schreef: Veirzjes, Amst. 1639; Wetsteen der vernuften oft Bequaam Middel om van alle voorvallende zaken aerdiglijk te leeren spreken, 2 dln., Amst. 1644, 2e dr. 1652. In het tweede deel van den laatsten druk is veel geplaatst, dat niet door De Brune is geschreven. Wijders Jok en Ernst, d.i. allerley Deftige Hofredenen, Quinkslagen, Boerteryen, Raadsels, Spreuken, Vragen, Antwoorden, Gelikenissen, en al wat dien gelykvormig met den naam van Apophthegmata verstaan wort, gevonden en gesproken van Prinssen, Mevrouwen, Geletterden en andere staatspersonen, die al 't samen dicht bij onse tijden geleefd hebben of nog tegenwoordig leven, Amst. 1644; De Honigbey-Kusjes, Amst. 1644. Zijne gezamenlijke werken zijn uitgegeven onder den titel van Alle volgeestige werken van Jan de Brune de Jonge, Harl. 1665, 4o; aldaar in 't zelfde jaar in kl. 8o; ald. 1672, 4o; Amst. 1681.

[Domien Bruneel]

Bruneel (*Domien*), geb. te Brugge, waar hij in de XVIIe eeuw geneesheer was.

Zijne uitgegevene werken zijn: Den Raed der Wysheid ofte de noodsaekelyke sinspreuken van Salomon, Brugge 1685; Den zeghepraelenden Diederick van Elsaten, XVI Graef van Vlaenderen, Brugge 1699.

[Peter Frederik Brunings]

Brunings (*Peter Frederik*), geb. te Antw. 7 April 1820, werd voor den krijgsdienst opgeleid en doorliep alle rangen, totdat hij in 1880 als Luit.-Kolonel gepens. werd.

Schreef: 's Krijgsmans lief en leed in vrede, Kamp. 1857; Nevel en Zonneschijn, Kamp. 1858; 's Krijgsmans lief en leed in oorlog, Kamp. 1859; Jonkvrouwe van Sterreburg, een verhaal, 2 dln., Kamp. 1861; De gravin, novelle, Leid. 1864; De Gouverneur, novelle, Arnhem 1864; De twee Broeders, Episode uit het jaar 1600, tooneelsp., Kamp. 1865; De verloren Zoon, hist. nov., Leid. 1865, als tooneelspel uitgegeven, Kamp. 1873; Een klaverblaadje. Kamp. 1865; Een Rendez-vous, Kamp. 1865; De Gouvernante, nov., Arnh. 1866; De vergelding, tooneelsp., Zwolle 1868; Distels en lauweren, militaire schetsen, 1869, 3e dr., Arnh. 1873; Wildrick, een roman, 2 dln., Amst. 1870; Twee novellen, 2 dln., Dordr. 1872; Een Spelevaart over den Oceaan, 2

dln., Kamp. 1873; Een vrouwenhater, 2 dln., Amst. 1874; Twee verhalen, 's-Hage 1875; De Jagerkoningin, 's-Hage 1877; Bella, een novelle, 's-Hage 1877; De drie vrienden, Kamp. 1878; De Valkenburgen, 2 dln., Amst. 1879; Over bergen en door dalen, vluchtige reisindrukken. Kamp. 1880; Alice, roman, Alkm. 1880; Susanne, blijsp., 2 bedr., 's-Hage 1881; Onze militaire bijeenkomsten, psd. Een plattelander, 's-Hage 1881; De twee oude vrijers en andere novellen, 's-Hage 1882; Mijn vriend Parelman, Haarl. 1884; Mijn vriendin Cor, 's-Hage 1884; Een Hollandsche jongen, Haarl. 1884; Mik in zijn element, Haarl. 1884; De schilder, roman, Haarl. 1885. Voorts leverde hij vele bijdragen in het militaire tijdschrift Het Vaandel, in De Tijdspiegel, Castalia, De Huisvriend. Brieven in De Amsterdammer, Weekblad voor Nederland, onder den naam van Pasquino; Brieven in De Avondpost, onder den naam van Jean de la Haye en Piet Simpel, enz.

[Hendrik Bruno]

Bruno (*Hendrik*), werd in 1617 geb. te Middelie - daarom noemt hij zich Edammer - trad 31 Jan. 1634 in het Staten-collegie te Leiden, nam korten tijd eene mislukte proef om de kinderen van Huygens te onderwijzen en werd later te Hoorn conrector. De vele levensbijzonderheden, die van hem in omloop zijn, dikwijls bevestigd of verklaard door zijne eigene mededeelingen in het ‘Mengel-moes’, geven geen gunstig denkbeeld van zijn' wandel; hij werd dan ook van het conrectoraat ontheven en woonde in het gesticht Het Pietershof tot aan zijn' dood, April 1664. De dichteres **Alida Bruno,** voor hare verspreide gedichten onder hare tijdgenooten zeer geprezen, was de zuster van Hendrik: ten aanzien der familiebetrekkingen tusschen de talrijke naamgenooten van beiden bestaat groote verwarring.

Van hem verscheen: Davids Psalmen, na de nieuwe oversettingen op even veel versen op deselfde wijsen als van Dathenus en geheel op noten gestelt, Amst. 1656; Publii Virgilii Maronis Eclogae ofte Harderskouten in Nederduytsche rijm vertaelt, Hoorn, 1658; Het boek Jobs, den Prediker, Spreuken en Hooghe Liedt Salomons, mitsgaders de Klaegliederen Jeremiae, Hoorn 1658; Ovidii Wapen-twist van Ajax en Ulysses in Nederduytsche rijm vertaelt, waarachter: Vert. van Horatii Epodôn, Samenspraeck tusschen Horatius en Lydia en Geboortevermaningh aan Z.H., Hoorn 1659; Thomas Morus ofte verwinnige van geloof en standvastigheydt, eerst in 't Fransch buiten rijm gemaeckt door Purget de Serres, naederhandt in 't Nederlandts overset door W.V.S. ende nu in rijm gebracht, Hoorn 1660; Varia poëmata of Mengel-moes van verscheyde Gedichten, Leiden 1666.

[Felix van Brussel]

Brussel (*Felix van*), overl. te Wetteren. 26 Jan. 1866, in den ouderdom van 55 jaren. Hij was decoratieschilder en beoefende in zijne vrije uren de dicht- en de tooneelspeelkunst.

Hij leverde vooral luimige werkjes als: Legende van St. Marcharius; - Jubilé; - Ik hou het met de Franken; - Mijn Baard; - Op het graf mijner ouders; - Beschouwing; - De Godslasteraar; en - De Broosheid van het aardsch geluk.

[Jan Philip Leopold Bruylants]

Bruylants (*Jan Philip Leopold*), geb. te Antw. 30 Sept. 1834, stud. aan de Normaalschool van Lier en werd 18 Nov. 1854 benoemd tot onderwijzer aan de gemeentescholen van Antwerpen, uit welk ambt hij in 1859 zijn ontslag nam. Sedert 1865 was hij opsteller van het Antwerpsche dagblad De Koophandel, in welke betrekking hij overl. 24 Nov. 1876.

Met Konstantijn Simillion schreef hij: Burgemeester van Stralen, vaderlandsch geschiedkundig drama in zes bedr., Antw. 1858; en afzonderlijk: De Nederlanden onder Filips den Tweeden, 1555-1598, Gent 1856; Het Erfdeel, of het geweten van eenen Advokaat, dramatisch volkstafereel in 5 tijdstippen, Gent 1860; Fredolien, volksdrama in vijf bedr., Antw. 1865; De Martelaar der kunst, drama in vijf bedr., Antw. 1865; Een man die de kas houdt, blijsp. in één bedr., Antw. 1865; De Nieuwjaarsdoos, blijsp. in één bedr., Antw. 1866; Mina de Zinnelooze, volksdrama in 8 Tafereelen; Beul en Martelaar, geschiedkundig drama in drij bedr.; Strooikentrek, tooneelspel in één bedr.; De kostgasten, blijsp. in één bedr.; De Vrijers van Betteken, blijsp. in één bedr.; De laatste stuiver, blijsp. in één bedr.; allen gedrukt te Antwerpen.

[Jacob van Oosterwijk Bruyn]

Bruyn (*Jacob van Oosterwijk*), geb. te Amst. 28 Febr. 1794, was makelaar aldaar en overl. er 23 Nov. 1874.

Hij gaf uit: Luimige dichtstukjes, 2 dln., Amst. 1824; Vaderlandsche zangtoonen bij den veldtogt in België in Aug. 1831, Amst. 1831; Boertige Zangster, Amst. 1837, 6e dr. Dev. 1877. Vele zijner dichtproeven zijn ongedrukt gebleven, waaronder eenige treuren blijspelen zonder vrouwenrollen, bijzonder geschikt voor liefhebberij-tooneelen en rederijkerskamers: Hannibal, De slotvoogd van Calais, het Misverstand, de Speculanten enz. Anoniem gaf hij uit: Jan Jacob of de Regietabak, Treurspel-parodie in 2 bedr., Amst. z.j.

[Willem van Oosterwijk Bruyn]

Bruyn (*Willem van Oosterwijk*), geb. te Amst. 16 Mei 1829, zoon van den voorg., thans zonder betrekking te Zeist,

schr.: Isaac da Costa, een goed krijgsknecht van Jezus Christus, voor het Nederlandsche volk geschetst, 2e dr., Sneek 1876; Dichtbloemen van hart en leven, Zeist 1876. Hij is redacteur van De Jongelingsbode, die sedert ruim 30 jaar uitgegeven wordt vanwege het Nederl. Jongelingsverbond.

[Cornelis de Bruyn]

Bruyn (*Cornelis de*), geb. te 's-Grav. in 1652, had, om aan zijn vroeg ontwaakten reislust te voldoen zich eene niet geringe mate van taal- en wetensch. kennis verschaft en legde zich op de teeken- en schilderkunst toe. Hij deelt in zijne werken weinig aangaande zijn leven mede, doch verdedigt zich in De Levant tegen het daar heerschende vermoeden, dat hij medeplichtig was aan den bekenden moordaanslag op Jan de Witt. Hij zegt een Hagenaar te zijn, en Nic. Witsen schrijft over zijn boekje: Persepolis, 26 Febr. 1715, zonder van 's mans dood te gewagen. De eerste reis van De Bruyn is van 1 Oct. 1674 tot 19 Maart 1693; de tweede van 23 Juli 1701 tot 24 Oct. 1708. Hij woonde na zijne terugkomst te Utrecht en moet er in 1716 overleden zijn.

Werken: Reizen door de vermaardste deelen van Klein-Asia, de eilanden Rhodus, Cyprus, Metilino, Stanchio, enz., Mitsgaders de voornaamste steden van Egypte, Syrië en Palestina, verrijkt met meer als 200 kopere kunstpl., enz., Delft 1698; Reizen over Moskovië door Persië en Indië, verrijkt met 300 kunstpl., Amst. 1711, 2e dr. 1714; Aanmerkingen over de printverbeeldingen van de overblijfselen van het oude Persepolis, uitgegeven door de Heeren Chardin en Kaempfer, Amst. 1740, alle in het Fransch, Hoogd. en Engelsch vertaald.

[Marinus Didericus de Bruyn]

Bruyn (*Marinus Didericus de*), geb. 8 Jan. 1809 te Delft, werd deels in de Lat. school, deels door bijzonder onderwijs voorbereid tot de theol. studiën, die hij in 1826 te Utr. begon, en in 1835 als candidaat eindigde, om zijn verder leven als privaatdocent voort te zetten; hij overl. te Utr. 26 Nov. 1881.

Zijne Nederl. en meest te Utr. uitgegevene werken zijn: De Faam, 4 nos., 1834; Feestwijzer, 1836; Nederd. Orthographie, Amst. 1840; Over cartographie van Palestina, Amst. 1845; De Chr. harp, 1848; Gedichten van Anna en Maria Tesselschade Visscher, 1851; Gids door N.-Holland, 1852; Kabinetbibliotheek der vaderl. literatuur, 6 dln., 1850-'55; bijdr. in den Utr. volksalmanak.

(Hand. Mij. Ned. Lett.. 1882.)

[Gerrit Willem van Oosten de Bruyn]

Bruyn (*Gerrit Willem van Oosten de*), geb. te Amersfoort 17 Oct. 1727, rechtsgeleerde te Haarlem,

schr. Lat. werken en gedichten; voorts: De stad van Haarlem en haare geschiedenissen, 1e dl., Haarlem, 1765. Het tweede deel, schoon reeds tot 1577 voortgezet, is nooit in 't licht verschenen, doch is in hs. aanwezig in het Haarl. archief, benevens veel verhandelingen en aanteekeningen, over verschillende onderwerpen. Hij overl. op zijn buiten Randenbroek bij Amersfoort, 16 Juli 1797.

[Caspar Adam Laurens van Troostenburg de Bruyn]

Bruyn (*Caspar Adam Laurens van Troostenburg de*), geb. 24 Febr 1849 te Wintersw., stud. in de godgel., en was achtereenvolgens in 1857 hulpprediker te Rembang, in 1861 te Solo, in 1868 te Cheribon, in 1868 te Poerworedjo in Bagelen, in 1873 te Samarang, in 1876 te Salatiga, in 1877 te Poerworedjo, in 1878 te Soerabaija, in 1881 te Batavia en in 1885 te Erichem, (Gelderl.) waar hij nog is.

Hij schr.: De Herv. kerk in O.-Indië onder de O.-Indische compagnie (1602-1795), Arnh., 1884; in hs. bestaan nog een biographisch woordenboek der O.-I. Predikanten, en: Een alphabetische naamlijst van O.-I. ziekentroosters of krankbezoekers.

[Jan Anthony de Bruyne]

Bruyne (*Jan Anthony de*), geb. 30 April 1856 te Zieriksee, was achtereenvolgens leeraar in Gesch. en Aardrijksk. aan de H.-Burgersch. te Gorinchem (1877), Schiedam (1878), en is sedert 1881 leeraar in Gesch. en Staatswetenschappen aan die te Zieriksee.

Hij schr.: Uit het leven der aarde. Geogr. studiën en fantasieën, Schied., 1881; Maria, Koningin van Schotland, treurspel, (psd. Bruno), Schied., 1882; Alg. Gesch. ten gebruike bij het Mid. en Gym. onderw., 4 dln., Schied.. 1882-'84; Overzicht der Alg. Gesch. voor H.B.S. met driejarigen cursus, 2 dln., Schied., 1885; Vaderl. Gesch. ten gebruike bij het Mid. en Gymn. onderwijs, 3 dln., Schied., 1887.

[Adelaïde Johanna Anna Büchner-Kannegiesser]

Büchner-Kannegiesser (*Adelaïde Johanna Anna*), geb. te Vliss. 6 Febr. 1799, huwde met den zee-officier George Büchner en woonde daarna te St.-Anna bij Nijmegen, waar zij 5 Juni 1883 overleed.

Zij schr.: Verhalen, Kampen, 1851.

[Frederik Willem Büchner]

Büchner (*Frederik Willem*), geb. te Amst. 22 Jan. 1845, buitenlandsch commissionair,

schreef de volgende tooneelstukjes: De Huishoudster van twee oude heeren, 1858; Een gewetenszaak, 1868; Eene verwarring, 1868; Een schoonvader, 1868; Neen! 1872; Een liefde-spionier, 1872; Het proces, 1875; De Grootmoeder, 1875; De brieven van

Eduard, 1876; Een minnaar zonder jas, 1880; alle te Amst. gedrukt.

[Adriaan de Buck]

Buck (*Adriaan de*), is de met lof vermelde dichter van Veurne (West-Vl.), waar hij in de XVIIe eeuw leefde en kanunnik Norbertijn was.

Hij. schr.: Consolatio Philosophiae ofte troost-medecyne-bouck der sedighe wysheyt, in 't latyne voormaels ghemaeckt door A. Torquatus Boëtius, en: Den Geestelicken Maeghdesanck der christelicke ziele.

[Victor de Buck]

Buck (*Victor de*), een jezuïet-bollandist, 24 April 1817 te Oudenaarde geb. en te Brussel op 28 Mei 1876 gestorven liet de volgende werken na:

Gedachtenis der maend van Maria en der krooning van het beeld van O.L.V., moeder der bermhertigheyd, plechtiglijk gevierd in de parochiale kerk van O.L.V. ter Kapellen, te Brussel, in het jaer O.H. 1843, Bruss. 1843; Historie van O.L.V. ten Kerselaer, binnen de parochie Edelaer, by Audenaerde, Bruss. 1844; Passieboeksken, of woorden, werken en lijden van O.H, Jesus-Christus, Bruss. 1851; O.L.V. ten troost te Vilvoorden, of korte geschiedenis van het klooster en van het beeld, onder dien naem bekend, Bruss. 1853, De christene onderrigt in zijnen godsdienst, Bruss. 1854; Werken en lijden van den wonderdadigen martelaer Andreas Bobola, priester der Societeit Jesu, zalig verklaerd door Z.H. den Paus Pius IX, Bruss. 1854; Het christelijk Hoolaert of Hoolaert toegewyd aen God, aen Maria en aen andere Gods lieve Heiligen, Bruss. 1855; Geschiedenis der zalige maegd en martelares Maria van Woluwe, gemeenelyk genoemd Lenneke-Mare, en der mirakuleuze kapel van Onze-Lieve-Vrouw, waerin zij rust, Bruss. 1855; Levens der heiligen Anna, Clemens, Cornelius, Eligius, Hubertus, Sebastianus, Adrianus, Antonius, Rochus, Barbara, Lucia, Philomena, Adeleidis van Schaerbeek, Maria van Woluwe en Joannes Ruysbroeck, Bruss. 1855; De eerweerde Heer Sterckendries, pastoor te Hoolaert, of eenvoudige lykrede uitgesproken gedurende zynen plegtigen zieldienst den 12 September 1864, Bruss. 1864; Leven van den H. Jacobus Jacops, geboortig van Oudenaerde, kanonuk der orde van Premonstreit en een der negentien martelaren van Gorcum, Bruss. 1868; Historie van de hertogelijke kerk van Alsemberg en van 't wonderbeeld van Onze-Lieve-Vrouw aldaar bewaard, Bruss. 1869.

[Derk Buddingh]

Buddingh (*Derk*), geb. te Driel 18 Dec. 1800, was eerst bijzonder onderwijzer te 's-Grav., later leeraar en bibliothecaris aan de Kon. Acad. te Delft. Sedert de opheffing dier inrichting woonde hij te Utrecht, waar hij 16 April 1874 overl. Hij is de grondlegger van het Ned. Onderw.-genootschap en deed eene reis in de Vereenigde Staten. Zijne werkzaamheid bracht honderd elf gedrukte werken voort, behalve tallooze kleinere stukken; zijne kennis was zeer uitgebreid; als zelfoefenaar wijkt hij in oudheidk. zaken wel eens van de meening der mannen van wetenschap af.

Tot zijne voornaamste geschr. behooren: Aanleiding tot de kennis der letterk. gesch. der Nederlanden, 's-Grav., 1825; Archief voor de Gesch. van opv. en onderw.,

's-Grav., 1833-'39; Alg. gesch. van opv. en ond., Amst., 1834; Verhandeling over den aard der Noordsche godenleer, Utr., 1836; Eddaleer of handboek voor de noordsche mythologie, Utr., 1837; Over oude en latere drinkplegtigheden, vooral der Scandinaviërs, Germanen en Nederlanders, 's-Grav., 1842; Verhand. over het Westland, ter opheld. der Loo-en, Woerden en Hoven, benevens de natuurdiensten der Friezen en Batavieren, Leiden, 1844; Mirakelgeloof en mirakelen in de Nederlanden. Hist. Letterk. Proeve naar aanleiding van het 5e eeuwfeest van het H. Sacrament van mirakel te Amst., 's-Grav., 1845; Geschied- en letterk. Archief, 's-Grav., 1852; De kerk, school en wetenschap in de Vereen. Staten van Noord-Amerika, 3 st., Utr., 1852-'53; Dietsche taal en poëzy met betrekking tot de algemeene, kerkelijke en staatk. gesteldheid gedurende de middeleeuwen, Gor., 1859; De Dietscher Jacob van Maerlant, Arnh., 1869; Wandelingen door de Betuwe, ter opsporing van Germaansche, Bataafsche en Romeinsche Oudheden (1854-'60), Tiel, 1861; Nieuwe Wandelingen, enz., Tiel, 1865; Voorts schr. of vert. hij veel werken ten behoeve van het onderwijs, de statistiek enz.. benevens een werk over het Boetregt bevattende een onderzoek naar den oorsprong en de naambeteekenis van het geslacht Buddingh, Delft, 1863, en plaatste, buiten den handel, talrijke bijdragen van allerlei aard in verschillende tijdschr. en jaarboekjes.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1876.)

[Steven Adriaan Buddingh]

Buddingh (*Steven Adriaan*), geb. aan de Kaag 26 Maart 1811, werd na eenige voorbereiding in het naburige Sassenheim reeds in 1825 stud. te Leiden, en vijf jaar later theol. cand., trok met de Leidsche jagers uit en doctoreerde vóór zijn vertrek naar Indië, als gouverneur in eene familie, in 1833; ongenoegzame uitzichten hadden hem tot die standverwisseling genoodzaakt en een vrij laat ontdekte tegenzin maakte evenzeer de bevrijding uit deze verbintenis noodig; reeds in 1836 werd hij pred. te Batavia. In 1852 deed hij een inspectie-reis

naar de gemeenten in de buitenbezittingen, welke reis vijf jaar duurde, keerde daarop naar Nederland terug en sleet zijne laatste levensjaren te Arnhem. Hij stierf te Katwijk 20 Juli 1869, waar hij was heengereisd tot herstel van gezondheid.

Hij schreef onder meer andere werken: Rijmelarij, Leid., 1833; Cantate en gezangen bij de inwijding der Willemskerk te Batavia, Bat., 1839; Allerlei, verzameling van onderscheiden in het Tijdschrift van Ned.-Indië geplaatste stukken, Bat., 1e dl., 1840, 2e dl. 1842, bevattende proza en poëzie; Indisch Archief, Tijdschrift voor de Indiën, 4 dln., Bat., 1849-'55; Nederlandsch Oost-Indië, Reizen over Java, Madura, Makassar, enz., 3 dln., Rott., 1859-'61; Zijne verzen zijn in verschill. jaarboekjes verspreid, of rusten nog in albums en portefeuille.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1870.)

[Jan Baptist Buelens]

Buelens (*Jan Baptist*) werd, te Antw. geb. 3 Nov. 1788 en overl. aldaar op 17 Jan. 1868. Hij werd priester en vestigde zich in zijne geboortestad, waar hij ook opsteller werd van het nieuwsblad De Antwerpenaer. Toen Willems getuigde dat de taalstudie in Zuid-Nederland verwaarloosd werd sedert de afscheuring van Noord-Nederland, trok Buelens tegen die bewering te velde en daardoor ontstond de bekende: Briefwisseling tusschen J.F. Willems, schrijver van het werk: Tael- en letterkundige Verhandeling, opzigtelyk de zuydelyke provintien der Nederlanden, en J.B. Buelens, Antw. 1821. Buelens was ook een dergenen, die geene eenheid van spelling voor het Hollandsch en het Vlaamsch dulden, meenende dat daardoor het Protestantisme de Katholieke gewesten zou binnendringen.

Hij schreef nog: Saemenspraeken over den Zegeprael van het kruys, Antw. 1821; Saemen-spraeken waerin de geloofsstukken der Catholyke kerk gepredikt door den Vic.-Gen. F.G. Verheylewegen en duyster en verward voorgesteld met klaerheyd worden uytgelegd doór J.B. Buelens, Antw. 1821 Antwoord op het Sermoon gepredikt in de Kerk van den H. Rumoldus door den Z.E. Hr. F.G. Verheylewegen, den 4den der Lentemaend 1821, Antw. 1821; Brief aen den Weledelen en hooggeboren Ridder XXX over den eigendom der kerkgebouwen door B.R.P. Antw. 1826; Brief aen den Weledelen en hoogeboren Ridder XXX waerin bewezen wordt dat het tooneelspeeldersberoep eerloos is, en dat hen, indien zij zonder den theater te hebben afgezworen, sterven, de kerkelyke begraevenis, de gewyde aerde, enz. enz. moeten ontzegd worden, Antw. 1826; Brief aen den Weledelen en hooggeboren Ridder XXX, waarin getoond wordt dat het zonde is de hedendaegsche tooneelstukken by te wonen, Antw. 1826; Over het eerloos Tooneelberoep en het zondige bywonen der hedendaegsche schouwspelen, Antw. 1827; Beknoopt onderrigt voór de Deelgenooten van het oud en lofweerdig Broederschap van den H. Nicolaus, door J.B.B. Antw. 1836. Vlaemsche tael- en letterminnende protestant, Antw. 1842; De Heilige Dymphna, eerste maegd en martelares der Brabandsche Kempen, Antw. 1837; Het leven van St. Nicolaes, Antwerpen.

[Frans Christiaan Bührmann]

Bührmann (*Frans Christiaan*), geb. te Amst. 17 Mei 1830, boekhandelaar aldaar, schreef: De Geschiedenis van ons vaderland, met een voorwoord van W.J. Hofdijk,

1867 enz.; De jonge Helden of Haarlem in 1304, 1868; De Fransch-Pruisische oorlog, 2 dln. met pl. 1872; Parijs onder de Commune, 1873; De Geschiedenis der Watergeuzen, 1873; Het leven van M.A. de Ruyter, Brandt naverteld, 1873; De Russisch-Turksche oorlog van 1877. Naar authenthieke bronnen beschreven, 1877, alle te Amst. uitgegeven.

[Mr. Johan Theodoor Buijs]

Buijs (*Mr. Johan Theodoor*), geb. te Amst. 26 Jan. 1828, stud. te Leiden sinds 15 Jan. 1846, werd in 1862 hoogl. in de staats- en staathuishoudk. wetenschappen aan het Athenaeum te Amst. en is sedert 1864 hoogl. in de rechten te Leiden. Hij is sedert 1865 mede-redacteur van De Gids en redigeerde de Wetenschappelijke Bladen van 1856-'68.

Behalve zijne bekende artikelen in die tijdschr. en andere verspreide stukken en kleine geschriften, verschenen afzonderlijk: De Nederl. Staatsschuld sedert 1814, Haarl. 1857, titeluitg. Haarl. 1863; Het wezen van den constitutioneelen regeeringsvorm (inauguratie-rede te Amst.), Haarl. 1862; Mr. J.R. Thorbecke herdacht, Tiel 1872, 2 drukken; De Grondwet. Toelichting en kritiek, 2 dln. Arnhem 1883-'87.

[Leonard Buijst]

Buijst (*Leonard*), 10 Mei 1847 geb. te Lokeren, ging in 1865 als mechaniekwever naar Rijsel, waar hij in 1870 eene betrekking bekwam bij de Fransche spoorwegmaatschappij van het Noorden. 1874 keerde hij terug naar het vaderland, waar Conscience hem eene bediening bezorgde in het Wiertz-Museum te Brussel. Sedert 1879 is hij beambte in het Bureel van Nederlandsche Taal en Letterkunde bij het Ministerie. Hij scheef: Lijdensbeelden, gedichten, Bruss. 1879; Willem Sanger, tafereelen uit het leven eens Dichters, Bruss. 1882: Mina Lievens, verhaal in twaalf tafereelen, Bruss. 1886. Verder leverde hij ge-

dichten en novellen in De Vl. Kunstbode, De Nederl. Dicht- en Kunsthalle, De Vl. School enz.

[Abraham Johannes de Bull]

Bull (*Abraham Johannes de*), geb. te Amst. 11 Dec. 1823, opgeleid voor den handel, wijdde later zijne krachten aan de dagbladpers, en was vele jaren redacteur en uitgever van de Amsterdamsche Courant, waarin een menigte artikelen over binnenen buitenl. staatkunde, kunst en letteren van hem voorkomen, totdat dit blad (1883) in andere handen overging.

Hij schreef: Een beeld der toekomst, romantisch gedicht, 's-Hage 1849; De val van Jeruzalem, treursp. (met Mr. J. van Lennep), Amst. 1850. Zijne gedichten, in jaarboekjes en tijdschriften verspreid, werden vele malen bijeenverzameld herdrukt, en zijn ten laatste compleet uitgegeven te Schiedam, prachtuitgave 1882, volksuitgave 1886. Zijne novellen, schetsen en eenige opstellen van aesthetischen aard, zijn, na verscheidene herdrukken, verzameld onder den titel: Velerlei., Schiedam 1876. Voorts is of was de B. medeoprichter van De Spektator, (1848), medewerker aan Tijdspiegel, Gids, Kunstkroniek, enz. Hij maakte zich ook vóór de uitgave zijner werken, reeds door de voordracht algemeen bekend.

(J.P. de Keyser, Neerl. Letterk. der 19e eeuw.)

A.J.d.B.

[August Victor Bultijnck]

Bultijnck (*August Victor*), geb. 9 Jan. 1844 te Knesselare (Oost-Vlaanderen). Tot in het jaar 1864 verbleef hij in zijn geboortedorp, waar hij het bakkersbedrijf uitoefende. Daarna ging hij te Gent studeeren, met het doel om later in den handel te gaan. Met hetzelfde doel verbleef hij negen maanden (1864-'65) te Antw., van waar hij door zijne ouders werd teruggeroepen. Sinds dien tijd was hij te Knesselare werkzaam als notarisklerk; maar in 1874 kwam hij weer naar Antw. om er mede-opsteller van het Handelsblad te worden. In 1878 verliet hij deze betrekking, om te Gent opsteller te worden van het Fondsenblad, welk ambt hij nog vervult.

Buiten de bijdragen in tijdschriften uitgegeven, verscheen van hem een bundel: Liederen en andere Gedichten, Gent 1869. Een tweede dichtbundel verscheen van hem onder den titel: Stemmen des Gevoels, Liederen en Gedichten, Antw. 1878; Verslag over de feestelijke betooging ter eere van Frans de Potter en H. Claeys, op 22 Nov. 1886, door A. Bultijnck, secretaris der Gentsche afdeeling van het Davidsfonds, Gent 1887.

[Johannes Buma]

Buma (*Johannes*), geb. te Leeuwarden in 1694, waar zijn vader apotheker was. Hij zou hetzelfde vak gekozen hebben, hadden hem daartoe bij den dood zijns vaders de middelen niet ontbroken; een familiegeschil veroorzaakte een kostbaar proces, zoodat de apotheek moest verkocht worden. Sedert legde B. zich op het schilderen en de letteren toe. Hij stierf 28 Juli 1756.

Van hem zijn in 't licht verschenen: Hofgedagten op de vier getyden des jaars, Leeuw. 1731; Nassausche Lauwerkrans, Leeuw. 1748; Israël's verdrukking in Egypten, Leeuw. 1751; De Leerredenen van Ds. Ph. Lud. Statius Muller (Lijkrede op Willem IV) in Digtk. Verzen gebragt, Leeuw. 1752; Reis door de Elizeesche velden, waarin zeer vele zeldzame gevallen van de Heeren van den Degen, Pen en Tabbaart worden gemeld, Leeuw. 1753; Boere-Bruiloft op het Huwelijk van Moddeworst en Griet Beerdberg, met geschiedk. aanm. (met zijn portret). Te Knollendam, ten dienste der Bruilofts-gasten, 1767.

[Albertus Buma]

Buma (*Albertus*), theol. student en later schooldirecteur te Lippenhuizen, gaf uit:

De Heidelbergsche Catechismus, of onderwijzinge in de Christ. Leere, in rijm gestelt door R. Meijer (pred. te Herbajum van 1639-'74) ende nuw naa netter spellinge geschikt, Leeuw. 1716.

[Anna Elisabeth Buma]

Buma (*Anna Elisabeth*), geb. te IJsbrechtum 16 Dec. 1750 en overl. te Leeuwarden 23 Aug. 1825.

In den Frieschen Volks-Almanak van 1862 vindt men van haar: Dichtproeven. Voorts vertaalde zij een Engelsch werk van John Gregory, Beschouwing van den staat en de vermoogens van den Mensch, vergel. met die van de dierlyke wereld, Leeuw. 1781.

[Mr. Wiardus Willem Buma]

Buma (*Mr. Wiardus Willem*), geb. te Leeuwarden 11 Oct. 1802 en aldaar overl. 10 Sept. 1873, prom. te Gron. en was achtereenvolgens advoc., lid der Gedep. Staten, raadsheer en eindelijk president van 't Prov. gerechtshof van Friesland. Behalve zijn brochures van kerkrechtelijken aard, was B. een ijverig medewerker in de Vrije Fries, waarin van zijne hand o.a. voorkomen: Hulptroepen uit Harlingen naar Zweden gezonden in 1609, Geene heerlijkheden in Friesland of Dr. Sikke Dekema en Mammema State te Jellum (beide zijn mededeelingen uit het journaal of uit de resolutien van Gedep. Staten, met inleidingen van zijn hand).

Voorts: De oude Friesche drinkhoorn van den Patroon van Roordahuizum beschreven en toegelicht; Des Bisschops eerste gerecht of Alef van Alewa en Anne van Deeckenta, met inleid. en opm.; Ephemerides Leovardienses of Leeuwarder aanteekeningen van den notaris Anthonius Joostz.,

1566-'68 (uit de letterk. nalatenschap van Gabbema); Wybe Saeckles, schepen van Leeuwarden, door het Hof veroordeeld tot den zwaarde, 1516 (uit het sententieboek van het Hof); Over den oorsprong van de Hervorming; Het moordjaar van het 63e levensjaar; Wandeling langs de Friesche kust, kort na den watervloed van 1825; Schiermonnikoog - de Louwers - de Scholbalg, enz.

[Arnold Werumeus Buning]

Buning (*Arnold Werumeus*), geb. te Uithuizen, 21 Jan. 1846, werd in 1861 adelborst, doch was wegens gezondheidsredenen reeds in 1876 verplicht zijn pensioen als Luit. 2e kl. aan te vragen. Nadat hij dit verkregen had, woonde hij eerst in zijne geboorteplaats en daarna te 's-Gravenhage, waar hij Directeur werd van de modelkamer van Marine en het Maritiem Museum 'Prins Hendrik'. In 1883 werd hij Directeur van het Museum van land- en volkenkunde te Rott., waar hij thans nog woont.

Hij schreef, behalve art. in Eigen Haard: De erfenis van den burgemeester. Eene vertelling, Leid. 1875; Met de Hollandsche mail naar Indië en terug, Gids voor de reizigers met stoomsch. van de Mij. Nederland, (met J.A. Kruyt), Amst. 1878, 3e dr. 1885; Marineschetsen, 's-Hage 1880; Een kritiek oogenblik, 's-Hage 1881; Onze voorouders op den Oceaan, 's-Hage, 1882; Onze ouwe Kokkert, zijn leven en lotgevallen gedurende zijn verblijf aan den vasten wal, 's-Hage 1882; Verschillende ouwe heeren, 's-Hage 1886; Uit en thuis met de Tromp, 's-Hage 1887.

[Leo Philips Marie de Burbure de Wesenbeek]

Burbure de Wesenbeek (Ridder *Leo Philips Marie de*), geb. te Dendermonde, 16 Aug. 1812, begon zijne Latijnsche studiën bij Pater de Vos, oud-religieus der abdij van Affligem, en eindigde zijne humaniteiten in het kon. college van Gent. Later voltrok hij zijne studiën aan de Gentsche Hoogeschool en werd ten jare 1832 doctor in de rechten. In 1845 kwam hij van Dendermonde naar Antwerpen, waar hij van 1855 tot 1861 administrateur was der kon. Academie. In dit kunstgesticht rangschikte hij de archieven der Sint Lucasgilde, welk gewichtig werk hij ook belangloos verrichtte voor de archieven der O.L.V. kerken van Dendermonde en Antwerpen.

Buiten Fransche geschiedkundige werken over kunst en kunstenaars, schreef hij in het Nederlandsch: Toestand der beeldende kunsten te Antwerpen omtrent 1454, Antw. 1854; Jan van Ockeghem, zijne geboorteplaats en verblijf in Antwerpen, Dendermonde 1858 en 1868; Beschryvinge ende beginsel van 't clooster Waelwijck, gekend te Antwerpen onder den naem van Spinsters. Naer een handschrift der XVIIIe eeuw, Antw. 1859; Chronologische lijst der Ammans van Antwerpen, Antw. 1871; Lijst der Schepenen van Antwerpen, voor de XVe eeuw, Antw. 1872; De Antwerpsche Ommegangen in de XIVe en XVe eeuw, naar gelijktijdige handschriften uitgegeven, Antw. 1878. Als toondichter verheerlijkte Ridder de Burbure onze taal door het vervaardigen van Vlaamsche cantaten, koren en liederen, als: Inhuldigingskoor voor het praalgraf van den dichter J.F. Willems, 1848; De slag bij Doggersbank, 1850; De Hoop van België, 1853; Hulde aan de kunst, 1854; Lena, 1855; Vlaamsch Schilderslied, 1855; Het Antwerpsch Meisje, 1855; enz.

[Jacob van der Burch]

Burch (*Jacob van der*), geb. te Amst. in 1601, stud. te Leiden en werd als secretaris van krijgsoversten, o.a. van Graaf Ernst Casimir, tegen zijn' zin met het oorlogsleven te velde bekend, was in 1633 in dien rang geplaatst bij de gezanten naar Keulen, gelijk later op het congres te Munster, was in 1634 raad van den veldmaarschalk graaf van Brederode, werd in 1642 agent der Staten te Luik en tijdens die betrekking met eene zending naar Weenen belast; zijn verblijf te Luik, waar hij zich ook niet gelukkig gevoelde, duurde tot na de regeeringsveranderingen in 1651; later woonde hij ambteloos te Amst., waar hij overleed Dec. 1659.

Zijne gedichten zijn, gelijk die van zijn vriend Brosterhuysen en meer beoefenaars onzer poëzij, niet gezamenlijk gedrukt, doch alleen hier en daar opgenomen, of in hs. gebleven. Hij heeft de uitgave bezorgd der Gedichten van Hooft, Amst., 1636.

[Peter Jacob de Burchgrave]

Burchgrave (*Peter Jacob de*), geb. in 1696 te Passchendale en te Wervinck overl. 1 Nov. 1764. Hij was school- en heelmeester, en tevens gelegenheids-dichter. In de jaren 1726 en 1736 gaf hij te Wervick, met zijne schoolkinderen, openbare vertooningen, waar 's mans eigene stukken werden opgevoerd.

Hij schr.: St. Cecilia, treurspel, Martial, Prins van Majorca, versiersel; Clodoveus en St. Clotisdis, eersten Coninck en Coninginne van Vranckryck; Albion of Alboin, fondateur van 't ryck van Lombardien, en Rosamondesyne huysvrouwe; St. Medardus, Wervycks patroon, schouwspel.

[Isaac Burchoorn]

Burchoorn (*Isaac*) of **Burghoorn**, boekdrukker te Leiden, later te 's-Hage, beoefende de poëzie.

Hij gaf: Bataviersche Meyspel, 's-Grav. 1632; Witten Engel, uytwysende het Hoofsche Mom-Aensicht, Leid. 1635; Swarten Duyvel, verthoonende wonderlycke grillen des werelts, 's-Grav. 1635; Batrachomyomachia, ofte den wonderlycken Veld-slagh

tusschen de Muysen ende de Kickvorschen, Leid. 1636; Vreugde-sangh over de treffelyke overwinninge van de stercke stad Breda, Leid. 1637; Nieuwe werelt vol gecken op-gepronckt met een selfs-bedriegelijck onverstandt, enz., 's-Grav. 1641; Den verkeerden hemel voor de Deur-waarders, Boereplagers, Bloet-suypers en andere quade Christenen, enz.,'s-Grav. 1641; Klugthoofdige snorrepijpen, quacken en quinck-slagen, enz., 's-Grav. 1644. Onder zijn initialen J.B. gaf hij uit: Een staeltjen van d'andere werelt, aenwysende de gevonde schuylplaets der vervoerde geesten, 's-Grav. 1640, en Vermaeckelick proces van drie edellieden, zijnde gebroeders, Amst., 1640.

[Christiaan Lammert van Buren]

Buren (*Christiaan Lammert van*) schreef: Het verval der Christelijke liefde. Biddagsrede van Jod. Heringa op rijm gebragt door Chr. L.v.B. (z. pl.) 1800. Niet i.d. handel.

[Anne Diederik van Buren Schele]

Buren Schele (*Anne Diederik van*), geb. te Amst. 19 Juli 1801, was tot 1832 tabaksfabrikant en landbouwer, daarna werkzaam en veelgelezen schrijver. Hij woonde in het laatst van zijn leven te Amerongen, waar hij 16 Oct. 1874 overleed.

Hij schreef de volgende romans: Magdalena Moons of het beleg van Leiden, Amst. 1835; Het slot te Vollenhove of vrijheidsmin en heldendeugd, Amst. 1836; De roovers in de rotsvesting of het meisje aan de Arno, Amst. 1837: De Angel-Saxische bruid of de veldslag aan de monden van den Rijn. Amst. 1838; De Rinaldo van het Noorden of de Rooverbruid, Amst. 1840; Episode uit het leven van M.A. de Ruyter, 2 dln., Amst. 1840-'41; Adolf van Gelder, 2 dln., Amst. 1842; De wilde jager, 2 dln., 1843; Keur van gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Nederlands Oost- en West-Indische bezittingen, Amst. 1844; De Bastaarddochter, Amst. 1845; De Keizersdochter of de hut in het Ligurische gebergte, Amst. 1847; Het verlovingsfeest of de gevolgen van den burgerkrijg in 1350, 2 dln., Amst. 1851-'52; Armando Dias of twaalf jaren van misdaad en wraak, 2 dln.; Amst. 1852; De gemsjager of de grot van Castelluzzo, Amst. 1854; Het Vaderland en Oranje. Oud en Nieuw, Hulde aan Z.M. Willem III, Utr. 1854; De Russische spion of de belegering van Sebastopol. 2 dln., Amst. 1856; De Leeuw van de Appenijnen, Amst. 1857; De Oude van het duin en de Zeeuwsche vrijbuiters of de grondvesting van Nederl. vrijheid, Wag. 1857; De Griek Samos of de val van Sebastopol 2 dln., Amst. 1858; Maria Stuart, 2 dln., Amst. 1865; De Rinaldo der 19e eeuw of de roovers in Napels en Sicilië, Tiel 1866; Onder het psd. Antonio schreef hij: De vrijwilliger in het Pruisische leger. Een verhaal uit den laatsten oorlog, Dev. 1866; De erfoom van zes millioen of het slachtoffer van Jezuïtenlist, Wageningen, 1870. Onder het psd. Veritas schreef hij: De waarheidsvrienden te Hoogenbeek. Een tegenhanger van het leesgezelschap te Diepenbeek, Utr. 1851, en De Twijfelaar of de weg des heils gevonden, Utr. 1856. Onder den naam van Een vriend der armen, gaf hij Lessen en verhalen uit den tegenwoordigen tijd. Een leesboek voor de volksscholen, Utr. 1863.

[Johanna Petronella van Burg-Schneither]

Burg-Schneither (*Johanna Petronella van*), geb. te Groningen 23 Aug. 1843, woont thans te Arnhem.

Zij schreef onder het psd. Sally: Drie predikantsdochters, Dordr. 1880; Twee novellen, Haarl. 1881; Schetsen uit het dagelijksch leven, Sneek 1883; Drie novellen, Schied. 1886, en verder bijdr. in De Indische Gids, Nederland, De Huisvriend, Eigen Haard, enz.

[Hermanus van den Burg]

Burg (*Hermanus van den*), geb. te Amst. 14 Dec. 1682, leefde van zijne pen vooral als gelegenheidsdichter en overl. er 10 Febr. 1752.

Zijne voornaamste werken zijn: De gehoornde schout, klsp., Amst. 1712; Herderszang op de vrede, Amst. 1713, Schriftuurlijke Klinkdichten, Leid. 1716; De Amst. Argus; Eerzuylen op Lodewijk XVI, Mengelpoezy, 4 dln., Amst. 1718; Minne, zangen, Amst. 1721; Mengeldichten, Delft 1721; Zedige Bijschriften op 100 Zinnebeelden van vermakelijke geschiedenissen, Amst. 1744; Verzamelingen van uitgekozene zinspreuken en zinnebeeldige prentvercieringen, niet 840 pl., Haarl. 1743; De XLIV Historise Boeken van Justinus (naar de vert. van J.N.G.) in Nederd. heldenvaarzen overgebragt, 2 dln., Amst. 1753.

(V. Vloten, Ned. Dichters der XVIIe eeuw, bl. 80.)

[Dionijs Burger]

Burger (*Dionijs*), geb. te Rott. 4 Febr. 1820, was eerst privaat-docent te Amst., daarna conrector te Doesb., en van 1857-'86 rector te Amersfoort, waar hij thans ambteloos woont.

Van zijne hand verschenen: Phaedo of de onsterfelijkheid der ziel, naar het Grieksch van Plato met opheld. en beoord. aanmerk. voorzien, Amst. 1846; Theaetetus of opleiding tot de wijsbegeerte, uit het Grieksch naar Plato, met opmerk. en beoordeel. aanmerk. voorzien, Amst. 1847; De Republiek van Plato, in het Nederd. overgebracht, Amst. 1849; Homerus, Plato, Spinoza, Zutf. 1860; Alcibiades, Franciscus van Assisi, Heinrich Zschokke, als typen van drie tijd-

perken voorgesteld, Amst. 1864; Redelijk geloof, Zalt-Bomm, 1870; De ziel des menschen, haar wezen en haar toekomst, Amersf. 1874; De mensch en zijne bestemming, volgens de uitkomsten der ervaringswetenschap. Amersf. 1875; Kant's wijsbegeerte, kortelijk verklaard, 's-Grav., 1881; Vertaling van Demosthenes' redevoering over De Krans, Amersf. 1886. Voorts vertalingen, schoolboeken, verhandelingen in tijdschriften, enz.

[Thomas François Burgers]

Burgers (*Thomas François*), geb. te Graaff Reinet in de Kaapkolonie, stud. van 1853-'57 te Utrecht, werd in 1859 pred. te Hanover in dezelfde volkplanting, doch werd ontslagen, wegens meer dan daar gewenschte vrijzinnigheid. In 1871 werd hij president der Zuidafrikaansche Republiek, kwam tot bevordering harer belangen in ons land, 1875 en werd met onderscheiding ontvangen, verwierf den doctorstitel eershalve; hij moest later als pres. aftreden, en overl. in zijne geboorteplaats, Dec. 1881. Onder den indruk van zijn dood, verscheen:

Tooneelen uit ons dorp. Met lithog. portret van den onlangs overl. schr. en een ‘voorwoord’ van Theod. M. Tromp, 's-Grav. 1882.

[Leendert Alexander Johannes Burgersdijk]

Burgersdijk (*Leendert Alexander Johannes*), geb. te Alphen a.d. Rijn, 11 Maart 1828, werd in 1844 student te Leiden en aldaar in 1852 Phil. Nat. Dr., in 't zelfde jaar Leeraar, later Hoogleeraar aan de Kon. Milit. Academ. te Breda, in 1864 Hoogleeraar aan de Hoog. B.S. te Deventer, in 1866 Directeur; in 1876 op zijn verzoek weder enkel belast met het onderw. in de Natuurl. Historie.

Hij schreef, behalve bijdragen in tijdschriften en leerboeken voor Nat. Hist. in populairen vorm: De Dieren, afgebeeld, beschreven en in hunne levenswijze geschetst, 3 dln., Leiden 1862-'72; alsook Blikken in den bouw, het leven en de ontwikkeling der lagere dieren, Haarlem 1877. Vooral heeft hij op letterkundig gebied grooten naam gemaakt door de uitstekende vertaling van Al de werken van William Shakespeare, met biographie van Shak. en aanteekeningen, in 12 dln., Leiden l884-'88. Ook gaf hij in 1880 in De Gids, eene vertaling, in de maat van het oorspronkelijke, van den Prometheus van Aeschylos, en ontwierp hierbij eene schets van den verloren geganen ontboeiden Prometheus, en in 1887, bij het programma van het Dev. Gymnasium eene vertaling van Aesch. Agamemnon, met bijvoeging van den gebezigden Griekschen tekst.

[Lucas Burgvliet]

Burgvliet (*Lucas*), trouwde 21 Maart 1703 in de Gereform. kerk te Rotterdam als jongman van Leyden en werd 25 Nov. 1745 te Rotterdam begraven.

Schr. Stichtelijke gedichten, Rott. 1747, opnieuw uitgegeven door Dirk Smits, Rotterdam 1753.

[Mr. Joost Hendrik Burlage]

Burlage (Mr. *Joost Hendrik*), geb. 19 Febr. 1806 te Amst., werd opgeleid aan het Elburgsche instituut en stud. te Utrecht sedert 4 April 1826. Den 27 Sept. 1830 werd hij vrijwilliger bij de lansiers, keerde als wachtmeester naar de hoogeschool terug en prom. er 13 Maart 1835 ‘over de Amsterd. makelaars’, tot welke betrekking hij benoemd werd in 1837 en ze bekleedde tot zijn dood, 10 Dec. 1873. Zijne gezindheid jegens Vaderland, Koning en het Wapen zijner keuze in '30 blijkt uit zijne latere letterk. werkzaamheden.

Hij schreef: Herinneringsoffer, met pl., Utr. 1836; Akademische tafereelen, ontworpen en geschetst tijdens het tweede eeuwfeest der Utrechtsche hoogeschool, Utr. 1839; De nieuwe beurs van Amsterdam in 1845, Amst. 1845; Onthoudt uw dag, een gelegenheids-tooneelstuk, Amst. 1856; Verleden en heden, een lied den Koning gewijd, Amst. 1863. In den Utr, stud. alm. voor 1834 verscheen van hem De Jeroeniade, eene vrije navolging van Kortum's Jobsiade, fragment gebleven. Voorts enkele losse gedichten, en een niet malsche brochure: Inspectie over de zes jaren te paard van den gewezen dragonder P. Dekker Jr., Amst. 1852.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1874.)

[Caspar Burman]

Burman (*Caspar*), geb. in 1696 te Utr., waar zijn vader, Petrus Burmannus de Oude, van 1696 tot 1715 hoogl. was, en dus broeder van den volgenden, was na volbrachte studiën lid der regeering van Utrecht, en burgemeester dier stad, waar hij overleed 8 Aug. 1755.

Behalve Lat. werken over historie, schr. hij in 't Ned.: Utrechtsche jaarboeken, vervattende het merkwaardige sedert 1402 en vervolgens voorgevallen, 3 dln., Utr., 1750-'54.

[Frans Burman]

Burman (*Frans*), zoon van den Leidschen hoogl. Petrus Burman, den Ouden, geb. te Leiden, ging, na volbrachte letterk. studiën in den krijgsdienst, en schr. als gepension. luit.-kolonel te Utrecht woonachtig:

Eenige aanmerkingen de Nederd. taal aangaande, en Eenige nieuwe aanmerkingen der Nederl. taal en verscheiden oudheden aangaande, door F.B.L.C., Utr. 1757-'61.

[Frederik Burvenich]

Burvenich (*Frederik*), te Deinze geb. 26 Juni 1837, thans hofbouwkundige te Gent-Brugge, en leeraar aan 's Lands Hofbouwschool te Gent.

Hij schr.: Practische aanwijzingen over den snoei der fruitboomen en den kweek

onder glas, Gent 1862, van welk werk in 1886 de zesde uitgaaf verscheen; De boomgaard of de fruitboomen in betrekking tot den landbouw, Gent 1868; Lijst der Nederd. bewoordingen, eigen aan de boomsnoeikunst, Gent 1866; Aspersiën overal en voor iedereen, Beredeneerd cultuurstelsel, voorgedragen in de land- en tuinbouwvergaderingen der lagere onderwijzers in de Staatshofbouwschool te Gent-Brugge, Gent 1870; De burgerlijke fruitkweek tot de uiterste eenvoudigheid gebracht, Gent 1870; Nieuwe belgische pomona, Gent 1873; Het kweeken van vruchtboomen aan de gevels en muren van onze gebouwen ten platte lande, Gent 1878; De groenselteelt voor iedereen, Gent 1878; Tuin des onderwijzers, Gent 1878; Wijngaardenteelt in volle lucht en vervroegen onder glas, Gent 1886.

[Katharina Hendrina Buschman]

Buschman (*Katharina Hendrina*), echtgenoote van J.B.E. Rebenscheidt, woonde te Smilde en stierf aldaar in 1818.

Van haar hand verscheen: Vr. K.H. B's Gezangen, 1807; Vr. K.H. B's Nagelaten Gedichten, 1818.

[Paul Buschmann]

Buschmann (*Paul*), 1 Jan. 1846 geb. te Antw., waar hij aan het atheneum zijne studiën deed en thans aan het hoofd staat der in 1842 door zijn vader gestichte drukkerij J.E. Buschmann, waarin de eerste prachtwerken onzer Vlaamsche schrijvers verschenen.

Hij teekende en drukte in kleuren eene reeks Historische Beelden, welke op aanschouwelijke wijze aan de schooljeugd de helden onzer geschiedenis leeren kennen. Thans levert hij ook: Vertellingen uit den ouden Tijd, met platen, en van deze is reeds verschenen: Jan Breidel en Pieter de Coninc, Antw. 1886; Jacob en Filips van Artevelde, Antw. 1887, en Jan de Overwinnaar, Antw. 1887; Filips de Goede, Antw. 1888.

[Jacob Theodoor Buser]

Buser (*Jacob Theodoor*), geb. te Lochem 27 Sept. 1789, werd opgeleid voor de studie, die hij in 1807 te Harderwijk aanving, doch wegens de ongunstige tijden moest verwisselen met het geven van privaatonderwijs. In 1813 werd hij in de Fransche armee ingelijfd, en wel terstond met den rang van sous-lieutenant; ging op het laatst van dat jaar in Nederl. dienst over en maakte den veldtocht van 1815 mede. In 1821 wegens hardnekkig rheumatisme eervol als 1e luitenant ontslagen, gaf hij weer privaatles, diende van 1830-'34 als kapitein bij de mobiele schutterij van Overijsel en kreeg toen eene aanstelling als griffier bij het Vredegerecht te Hasselt, en in 1843 als griffier bij het Kantongerecht te Zwolle. Toenemende hardhoorigheid noodzaakte hem die betrekking in 1853 neer te leggen. Buser werd door den Senaat der Gron. hoogeschool, honoris causa, tot doctor in de letteren benoemd. Hij overl. te Zwolle 30 Maart 1868.

Zijn dichterlijke werken verschenen onder de volgende titels: Dichterlijke Verrukkingen, Yperen, 1816; Krijgszangen, Nijm. 1828, 2e uitg. 1836; Liederen van

Anakreon en Saffo, Zwolle 1836; Dichterlijke kleinigheden, Zwolle 1839; Nieuwe Krijgsliederen, Kamp. 1859; Uit de Dierenwereld, humorist. legenden door een ex-schoolmeester, Dev. 1860; Burleske Rijmen en Pennekrabbels door Dr. C.O. Hilarides (psd.), Kamp. 1860; Voor Nederlands dapperen, soldatesque liederenpoëzie, Dev. 1862; Enschedé in puin, 1862; Vrede met zich zelven, met den evenmensch en met God, gemoedelijke en stichtelijke rijmen voor burger en landman (onder het psd. Arie Verhoeven), Assen, 1864; Klaroengalmen, Nationale Liederen, Dordr. 1867; Humoristische Rijmelarijen, (psd. Dr. M. Hilarides), Dordr. 1867. In proza schreef hij, behalve een paar handleidingen voor den krijgsdienst: Over gewaarwording en gevoel, bijdrage tot de kennis van ons zelf, Gron. 1845 en Vijftig jaar terug. Herinneringen uit mijn milit. leven voor, bij en na Nederl. herstelling in 1813, Dev. 1863.

[Peter Busschaert]

Busschaert (*Peter*), geb. 28 Juli 1840 te Damme bij Brugge, is professor aan het St. Lodewijkscollege te Brugge.

Hij gaf schooluitgaven van Vondels Lucifer en Joseph in Dothan, vervaardigde eenige Vluchtdichten en dichtte een dertigtal gezangen voor Congregatiën (1870), waarvan hij ook de muziek maakte. Afzonderlijk gaf hij uit: Joost van den Vondel, aanleidinge der Nederduitsche dichtkunst, Brugge 1871.

[Emiel van den Bussche]

Bussche (*Emiel van den*), 1 Nov. 1840 te Rousbrugge-Haringhe, bij Ieperen, geb., werd den 27 Oct. 1868 staatsarchivaris voor de provincie West-Vlaanderen en is sedert 23 Sept. 1884 sectie-overste aan het staatsarchief te Brussel. Hij was stichter en hoofdopsteller van het tijdschrift La Flandre en stichter en bestuurlid van het Museum opgericht te Brugge tot bewaren der Nederl. oudheden. In de Fransche taal leverde hij verscheidene werken en artikels in de Annales du Comité flamand de France.

Een Nederlandsch werk van hem verscheen onder den titel: De Rousbrugsche Zadelmaker, historisch verhael uit de XVIe eeuw, Rousbrugge-Haringhe 1862.

[Van den Bussche]

Bussche (*van den*), schreef: De folle entreprince van Graef Maurits ghemaeckt up Brugghe, Nieupoort, enz., met al de admonitie daertoe ghebruyckt in 't velt anno 1600, Bruss. 1601. Dit gedicht, in vorm

van Ballade, heeft voor kenspreuk: ‘Schuwet peryckel van den Bussche.’

[Bernardus Busschof]

Busschof (*Bernardus*), geb. te Weesp in 1593, studeerde sinds 3 Maart 1610 te Leid. in de godgel., werd in 1613 pred. te Oijen (Gelderl.), in 1617 te Zoelen en in 1619 te Utrecht. In 1629 en 1630 schijnt hij tijdelijk te 's-Hertogenb. werkzaam geweest te zijn. Hij overl. te Utr. in 1639.

Omstreeks 1615 gaf hij uit een Lofzang des Heeren of Gedicht over de Verkiezing, een werk, dat aanleiding gaf tot hevig twistgeschrijf. Later verschenen van zijne hand: Nieuwe lofzangen en Geestelijke liedekens, van welke in 1695 te Amst. een 6e druk uitkwam.

[Godfried Bussé]

Bussé (*Godfried*), religieus der Abdij van Affligem, schreef: Het gheestelyck Blomhofken van Bethleem, met muziek voor twee stemmen.

[Johannes Wilhelmus Bussingh]

Bussingh (*Johannes Wilhelmus*), geb. 31 Oct. 1761 te Delfshaven, waar zijn vader pred. was, stud. te Leiden, was pred. te Vinkeveen, Monster, Gorinchem en Gouda, waar hij in 1795 om zijn politieke gevoelens werd ontzet. In 1802 werd hij hersteld, beklom den kansel tot 1824 en overl. te Alphen a/d Rijn, 6 Juli 1828.

Hij schreef: (Gezangen voor de Gereformeerde kerk, 2 dln., Rott. 1796-'97; Gezangen ter viering van het Paaschfeest. De Weldadigheid, lierzang, Leiden 1807; Redevoeringen bij Ned. verlossing, Rott. 1815; Feestzangen voor het Koninklijke Huis, Haarl. 1817. Voorts godgeleerde werken, vertoogen, memoriën en redevoeringen. Onder de gelegenheids-geschr. is merkwaardig de Brief over zijne remotie te Gouda aan Van der Palm, die met zijne zuster Alida getrouwd was en wiens zaken juist door dezelfde omwenteling een gunstigen keer hadden genomen; het boekje werd te Amst. in 1795 driemaal gedrukt.

[Izaak Jan le Cosquino de Bussy]

Bussy (*Izaak Jan le Cosquino de*), geb. te Utr. 13 Sept. 1846, stud. aan het Doopsgez. Semin. te Amst., werd in 1870 Doopsgez. pred. te Edam, in 1872 te Wormerveer en in 1878 te Amst., waar hij in 1884 zijne betrekking als pred. nederlegde. Hij ging te Bloemendaal, en daarna te 's-Grav wonen.

Hij schreef: Ethisch idealisme, Amst. 1875. Over de waarde en den inhoud van godsdienstige voorstellingen. Beschouwingen naar aanleiding en ter beoordeeling van de jongste geschriften der ‘ethische’ richting, Amst. 1880; Tiental preeken, Amst. 1885.

[Adriaan Diederik van Buuren]

Buuren (*Adriaan Diederik van*), geb. te Medemblik, 12 Jan. 1827, koopman aan Den Helder, schreef:

Gedichten, Held. 1866, 2e dr. 1867; Solide menschen, blijsp., Purm. 1868. Voorts leverde hij bijdragen in twintig achtereenvolgende jaargangen van den Alman. voor Holl. blijgeestigen.

[Anna Maria Adriana Johanna van Buuren]

Buuren (*Anna Maria Adriana Johanna van*), geb. te Spijk bij Gorkum, 17 Juni 1848, werd voor het onderwijs opgeleid en was sedert 1879 achtereenvolgens onderwijzeres aan de openb. lagere scholen te Almkerk, Hooge Zwaluwe en Rossum, in welke plaats zij thans woont.

Zij schr.: Beproefd goud, roman, Arnh. 1876; Clara, roman, Arnh, 1883. Ook schr. zij kleine verhalen in de tijdschr.: Moeders schoot, Mentor, Eigen Haard, enz.

[Egbert Buys]

Buys (*Egbert*), werd omstreeks 1725 te Amst. geb. en overl. daar 13 Febr. 1769.

Hij schreef: Den Algemeenen Spectator, zijnde 30 Vertogen over verscheyde onderwerpen, Amst. 1749; Nauwkeurige en volledige beschrijving van den laatsten oorlog in Duitschland, Portugal, Oost-Indiën en Amerika, 2e dr., 's-Hage 1768; De weereld in het kleen of de spoedige reiziger, 2 dln., 2e dr., 's-Hage 1770; Historie van het Huis van Brunswijk, Amst.; Volkomen Konstwoordenboek, 2 dln., Utr. 1768; Nieuw en Volkomen Woordenboek voor Konsten en Wetenschappen, 10 dln., Amst. 1769-'78.

[Marius Buys]

Buys (*Marius*), geb. te Leiden 1838, stud. daar sedert Aug. 1855 in de Theologie en sedert Juni 1866 in de Letteren,

Bewerkte: Overzicht van de gesch. der fraaie letteren in Nederland, naar Hofdijks gesch. der Nederl. Letterkunde, Amst. 1876; Samuel Smiles, Ken u zelven! Amst. 1872, 2e dr. Amst. 1874; Beheersch u zelven, Amst. en Gent 1875 en '76, en vertaalde de laatste drie deelen van Weber's Handboek der Algem. Gesch. Zutfen 1874-76.

[Diderik Buysero]

Buysero (*Diderik*), heer van Heeraerts-heiningen, zoon van Laurens, den ambtgenoot van Huygens, uit het in Dec. 1641 gesloten tweede huwelijk met Elisabeth de Vlaming van Outshoorn, ged. in de Kloosterkerk te 's-Grav. 8 Mei 1644, werd in Aug. 1661 stud. te Leiden, deed na afloop zijner studiën in 't najaar van 1666 eene reis naar Frankrijk, werd aangesteld tot secretaris van Vlissingen en werd 13 Mei 1674 wegens Zeeland lid der admiraliteit te Rotterdam, waar hij vervangen werd 24 April 1706. Door de afkomst zijner moeder werd hij bekend met de Amst. dichters, zoodat Vondel hem in 1670 De Herscheppinge van Ovidius opdroeg en Antonides zijn beschermeling werd. Hij was echter meer een krachtig beschermer der dichters dan een gelukkig beoefenaar hunner kunst.

Naamloos: Korte beschr. van Parijs Ende de Manieren en Zeden van die haer daer onthouden, Vliss. 1666; ‘opgestelt 1666 in het saysoen der Vandange van sins een reyse te doen door Vranckryck’. daarachter: Afscheyd van Parys, een kort rijmwerk. Zijn tooneelarbeid, waartoe men ook Kloris en Roosje rekent, is gedeeltelijk meermalen afzonderlijk gedrukt en als verzameling voorkomende onder den titel: Tooneelpoëzy van D. Buisero, 3 dln., bevattende: Heauton timorumenos ofte Selfsqueller, naar Terentius, Amst. 1662; Astrate, koning van Tyrus, trsp., Amst. 1670, herdr. 1678, 1697, 1720 en 1744; Amphitruo, blsp., Amst. 1679; De aardige bedriegerijen van Scapyn, blsp., 2e dr. 1696; Triomferende Min, vredesp., 1680; Tafelspelletje ter Bruiloft van A. Tael en B. Brasser, 1691; Arete of stryt tusschen de Plicht en Min, trsp., Amst. 1692; De Ryswyksche Vredevreugd, op muzyk, 1697; De Bruiloft van Kloris en Roosje, klsp., Leid. 1707, herdr. 1743, 1781, 1804 en 1824; De geschaakte Gezusters, 's-Grav. z.j.; De Gezusters of de bewogen Huwelijks-haatsters, blsp., 's-Grav. 1716; De Schoonste of het Ontset van Scheveningen, blsp., 's-Grav. 1717; De Min en Wynstrydt, harderssp., 's-Grav. 1719; Arlekyn, versierde Erfgenaam, klsp., Leid. 1719; Arlekyn door Liefde, klsp., 's-Grav. z.j.; De verliefde poëet, vastenavondspel, Amst. 1721.

[Willem Buyssant de Jonge]

Buyssant de Jonge (*Willem*), geb. te Haarlem 1697 en aldaar 10 Oct. 1719 begraven, maakte verzen, die na zijn dood door zijn vrienden zijn verzameld en uitgegeven onder den titel van: Gedichten en Lijkzangen op zijn afsterven, Haarl. 1720.

[Anthony Bynaeus]

Bynaeus (*Anthony*), geb. te Utrecht 6 Aug. 1654, was achtereenvolgens predikant te Piershil, Naarden en te Deventer, waar hij in 1694 hoogl. werd en 8 Nov. 1698 overl.

Behalve zijne theologische en Latijnsche werken schr. hij: Naardens Burgermoort, vertoont op den gedenckdag in 1686, Amst. 1687.

[Mr. Cornelis van Bynckershoek]

Bynckershoek (*Mr. Cornelis van*), geb. 29 Mei 1673 te Middelburg, waar zijn vader eene groote zeilmakerij had, werd bestemd voor pred., begon ook in 1689 te Franeker in de theol. te studeeren, welke hij voor de rechten verwisselde en daarin aan dezelfde hoogeschool promov. 16 Mei 1694, om 29 Sept. daaraanvolgende den eed te doen als adv. in Den Haag. Hij werd 26 Mei 1704 gekozen tot raadsheer, den 23 Mei 1724 tot president in den Hoogen raad; hij overl. 16 April 1743.

Over den beroemden rechtsgeleerde, zijne werkzaamheid en ambtsvervulling, zijn karakter en levensbijzonderheden, wordt alles uitvoerig gevonden in het onderstaand belangrijk acad. proefschrift. Zijne werken, die ook een deel uitmaken van den vaderl. letterroem in de rechtswetenschap, zijn in 't Latijn geschreven, hoewel gedeeltelijk vertaald. Een enkele arbeid zijner jonge jaren is de Nieuwe Opregte Haegse Mercuur, compleet, Behelsende Satyrique, Politique en Acad. Reflexiën, 's-Grav. 1699. Nadat 30 nos. verschenen waren, verbood de Overheid de verdere uitgaaf, en men gaf den

samensteller na, dat hij op rijperen leeftijd zijne kwartijntjes inkocht en vernietigde, waarin hij vrij wel geslaagd is. Maar na zijn dood kwam alles in klein 8o. uit, met de voorletters van den auteur op het titelblad, in grooten getale verspreid, Utrecht, 1745.

(Mr. O.W. Star Numan, C. van Bynckershoek, Leiden, 1869.)

C

[Jhr. Mr. Jakob Jan de la Bassecour Caan]

Caan (*Jhr. Mr. Jakob Jan de la Bassecour*), geb. te 's-Grav., stud. en promov. te Leiden, werd rechter en schoolopziener in Den Haag, waar hij uitgaf:

Handl. tot de kennis van het administratief recht in Ned., 1856. 2e dr. 1865; Wet op 't lager onderwijs, 1859; Schets van den regeringsvorm van Ned., van 1515 tot heden, 1862, 2e dr. 1866.

[Mr. Jonas Cabeljau]

Cabeljau (*Mr. Jonas*), in 1623 te 's-Grav. geb., stud. te Leiden sinds 1650 en werd advocaat voor den Hove van Holland.

Schr.: Treurbrieven der blakende Vorstinnen en Minnebrieven der Vorsten en Vorstinnen, van P. Ovidius en Aulus Sabinus, op gelijk getal Nederd. vaerzen overgeset, Rott. 1657.

[Frans Lion Cachet]

Cachet (*Frans Lion*), geb. te Amst. 28 Jan. 1835, stud. in de theol. en werd candidaat in Utrecht 1874, den 24 Sept. van

dat jaar pred. te Nieuw-Loosdrecht, waar hij 11 April 1875 eervol ontslagen werd, en bediende achtereenvolgens de gemeenten te Ladismith (Natal), Utrecht (Transvaal), Nieuw-Dordrecht (Drente), Villiersdorp (Kaapkolonie), Valkenburg en staat sedert 1883 te Rotterdam.

Hij schreef: Afrikaansche Brieven Utr. 1874; Tien dagen te Brighton, Utr. 1875; Vijftien jaren in Zuid-Afrika, Leeuw. 1875; Twee jaren in Holland, Kaapstad; De worstelstrijd der Transvalers, Amst. 1882, 2e dr. 1888; Isaäc Levinsohn, Amst. 1882. C. was redacteur van het weekblad: De Hoop en van Het Zondagsblad: De Herdersbode en vast medewerker aan het Zuid-Afrikaansch Tijdschrift.

[Kamiel van Caeneghem]

Caeneghem (*Kamiel van*), op 31 Dec. 1860 te Huise, bij Oudenaarde, geb., was eerst onderwijzer aan de vrije school van Eine en is aldaar sedert 1885 hulponderwijzer aan de gemeenteschool.

Hij schreef: De Broek van den Burgemeester, blijspel voor jongens in één bedr., Gent 1884; Twee Nichten, of de gevolgen eener verkeerde opvoeding, blijspel voor meisjes in één bedrijf, Gent 1884.

[Carolina de Caesemaker]

Caesemaker (*Carolina de*), te Gent geb. 2 Juni 1858, gaf, onder den naam Carolus de Caesemaker, uit:

Het Fabriekmeisje, oorspr. tooneelspel in één bedr., Gent, 1884, en: Moederliefde, drama in één bedr., Bruss. 1886.

[Frans Eugeen de Caesemaker]

Caesemaker (*Frans Eugeen de*), ten jare 1799 geb. te Gent, waar hij zich als brilmaker vestigde en overl. in 1853.

Hij gaf uit: Aenmerkingen over de brillen en derzelver gebruik, Gent 1841; en: Aenteekeningen van verschillige merkwaerdigheden over de brillen en verdere zienglazen, en over de oogziekten in en omstreeks de stad Gent, Gent 1845; Tot meerder eer van God en van de Allerheiligste Maegd Maria, aen al mijne vrienden en kennissen, Gent 1852.

[Daniël Cajanus]

Cajanus (*Daniël*), ‘de grootste dichter van Nederland’, een Zweed, in 1702 geb., eerst vaandrig van koning Augustus van Polen, daarna vermaard door zijne lengte, die ‘net 100 Amst. duimen’ = 2,36 meter, bedroeg. Hij overl. in het Proveniershuis te Haarlem, Febr. 1749.

Twee jaar vroeger schr. hij in de Vreugdeklanken op de verkiezinge van Willem IV, Amst. 1747, een vers, getiteld: Heilzame en trouwhertige Vermaninge.

[Frederik Caland]

Caland (*Frederik*), geb. te Hoofdplaat 5 Jan. 1832, waar zijn vader hoofdambtenaar was bij den waterstaat - het vak, waaraan de naam zijner familie als verbonden is - was in zijne betrekking bij de spoorwegen in de gelegenheid om veel historische onderzoekingen te doen in de archieven van Bergen-op-Zoom, Hulst en Axel. Sedert 1880 woont hij te 's-Grav. en is daar sinds 1 Dec. 1886 ambtenaar bij het Rijks-archief.

Behalve de Oudste rekeningen van Hulst, in Archief Zeeuwsch Gen., die van Axel over 1492, in Kronijk Hist. Gen. te Utrecht, en een hist. schets van de Rederijkerskamer van Bergen op Zoom met haar blazoen 1441-1561, Dietsche Warande N.R., dl. V, bewerkte hij: De Beschrijving van Reimerswaal, Middelb. 1877, waartoe veel gegevens verzameld waren door A. Geluk J.Az.

[Willem F. van Calberg]

Calberg (*Willem F. van*), Deze dichter was pastoor op het dorp Becelare, bij Ieperen, toen hij in 1809 het werk uitgaf, getiteld:

De zeven Hoofd-zonden, De Gierigheyd ofte begeirlykheyd der menschen, De onkuysheyd der menschen, De Nydigheyd, De Gulzigheyd, enz., Bijzonderlijk vertoont in den hedendaegschen handel van alle staeten van menschen en in Rymdigt gestelt tot vermaeck en onderrigtinge van alle Christene menschen, Ieperen, 1809.

[Mevr. Elisa van Calcar-Schiotling]

Calcar-Schiotling (*Mevr. Elisa van*), geb. 19 Nov. 1822 te Amst., werd 24 Juli 1845 geadmitteerd als schoolhouderesse, huwde in 1853 den heer H.C. van Calcar, die 1859 burgemeester werd van Sommelsdijk, 1863 van Wassenaar, in welke gemeente zij een opvoedingshuis voor meisjes in den geest van Fröbel stichtte; ook is zij bekend door haar voordrachten over opvoeding, en de vestiging der leerwijze van Fröbel. Sinds 1874 woont zij te 's-Gravenhage.

Zij schreef: Blikken in het rond, naar binnen en naar buiten, Amst. 1850: Hermina, rom., 2 dln., Schoonh. 1850; Tilburgsche Mijmeringen, brochure, Den Bosch, 1850; Uit verre landen en van nabij, Amst. 1850; Gebeden voor kinderen in proza en poëzie, Amst. 1851; Feestklanken en lijdenstoonen, Schoonh. 1852; De omgang met dienstbaren, bekr. verhand., Amst. 1852; Beeldspraak der Natuur, bewerking van Chr. Scriver als dagboek, Schied. 1853; Eene star in den nacht, (Girolamo Savonarolo), Den Bosch, 1853; Evangeline, het vrouwelijk leven, 2 dln., Schoonh. 1854; De zoon van den klepperman, 2 dln., Kamp. 1854; Wat is de winter voor armen en rijken, Den Bosch, 1855; Fantasmagoriën, Schoonh. 1855; Dr. Martin Luther, de hervormer, Amst. 1856; Tabitha, over armoede en weldadigheid, 2 dln., Amst. 1856; De steen der wijzen, een boek voor allen, die gelukkig wenschen te worden en te blijven, Amst. 1857; Vertellingen van de oude tante

Christine, Amst. 1857; De dertiende, 12 predikantentypen, Schoonh. 1857; Wat Parijs mij te zien en te denken gaf, Haarl. 1859; Onze ontwikkeling of de macht der eerste indrukken, Amst. 1861; Hoop der toekomst, Maandbl. aan de opvoeding gewijd, Amst. 1863-'65; Johan Stephan van Calcar, hist. rom., Amst. 1862; De vrouwen in de gevangenis (n.h. Eng.), ZaltBommel, 1863; Rongmans huisgezin, schets uit het familieleven, Amst., 1864; Wat is noodig? eene vraag over vrouwel. opvoeding, Amst. 1864; Een blad voor den kersboom, Amst. 1864; Het feest te Wolfhezen, den Haag, 1864; Handl. voor de Bewaarschool (n.h. Fr. van Mad. Pape Carpentier), Haarl. 1865; De kleine papierwerkers, 5 st., Amst, 1867; Kinderen der eeuw. Tendenz-roman, 3 dln., Arnh. 1873; De dubbele roeping der vrouw, eene prijsvr. beantw., Arnh. 1873; Uit het leven, voor het leven, Haarl. 1876; Gevleugelde zaden. Ideeën van beroemde denkers, Nijm. 1876; Op de grenzen van twee werelden. Onderz. en ervaring op 't gebied van 't hoogere leven, Haarl. 1877; Sofia, Koningin der Nederlanden, als vorstin en moeder geschetst, Haarl. 1877; Eigen meester blijven, Novelle, Haarl. 1878; Fred. Fröbel, hoe hij opvoeder werd en wat de kinderwereld hem openbaarde, Den Haag, 1879; Emanuel Swedenborg, de ziener, Den Haag, 1882; Gelukkig - ofschoon getrouwd, Haarl. 1886; De Eedgenooten, 's-Grav. 1888, 2 dln.; Hoe ik door ervaringen tot overtuiging kwam, overgedr. uit haar maandwerk: Op de grenzen van twee werelden. Voorts kinderwerkjes en bijdragen in: Maria en Martha, 1844-'52, Chr. Album, Evang-. Spiegel, Nederl., Europa, Fantasie, enz.

[J.J. Calckman]

Calckman (*J.J.*), schr.: Tegengift van 't gebruyck of ongebruyk van 't orgel in de kerken der Vereenigde Nederlanden, 's-Hage, 1641, 8o.

[Calfstaf]

Calfstaf leverde, volgens Maerlant, in het midden van de 13e eeuw met Noydekijn eene verdienstelijke vertaling van Aesopische fabels. Daarom heeft men het recht aan hem eenen bundel van 67 fabels toe te schrijven, die ons onder den naam Esopet bewaard gebleven is, en die vertaald is naar den Lat. fabelbundel van Romulus. (Uitgeg. door Dr. J. te Winkel, Gron., 1881.)

J.t.W.

[Elias Marcus Calisch]

Calisch (*Elias Marcus*), geb. te Amst. 9 Febr. 1806, was vroeger onderwijzer te Rotterd., later chef der administratie van de fabriek der heeren Enthoven te 's-Hage. Hij overl. te Amst. 30 Jan. 1880.

Hij schr.: Het herboren Holland, 's-Hage 1833; Bij het graf van Mr. J.D. Meijer, Dichtreg., Amst. 1834; Gedichten, 's-Hage 1839; Beginselen der Nederd. spraakkunst, Amst. 1840; De poëzy onzer dagen, dichtst., Amst. 1847; Wat is Nationaliteit? Wat is zij voor den Israeliet? Redevoering, Amst. 1853. Voorts vele vertalingen uit het Engelsch en Fransch, enz.

[Isaac Marcus Calisch]

Calisch (*Isaac Marcus*), geb. 10 April 1808 te Amst., waar hij hoofdonderwijzer en beëedigd translateur was en overl. 31 Dec. 1884.

Hij schr.: Beginselen der Nederduitsche Spraakkunst, Amst., 1840; verder Fr., Eng. en Hoogd. woordenb., een menigte vert., o.a. van Victor Hugo, Corvin-Wirbitsky enz., verhand., bijdr. in tijdschr. en jaarboekjes. Zijne werkzaamheid als lexicograaf was veelomvattend en vruchtdragend, zoowel door de nieuwe uitgaven van het door zijn vader uitgeg. Fr.-Holl. en Holl.-Fr. woordenboek, als door woordenb. in de vier talen en afzonderlijk Duitsch en Engelsch; de laatste zeer breedvoerig en beredeneerd bewerkt. Het Holl. woordenboek van I.M. en N.S. Calisch was een der hoofdbronnen voor Van Dale's arbeid en wordt door dezen zeer geroemd.

[Nathan Salomon Calisch]

Calisch (*Nathan Salomon*), geb. te Amst. 23 Juni 1819, was eerst onderwijzer en wijdde zich later aan de journalistiek; sedert 1850 was hij mede-redacteur der Amsterdamsche Courant en van 1883-'88 medewerker aan het Handelsblad. Hij is secretaris van het Ned. Isr. Armbestuur, tevens secret. van het algemeen Beurscomité voor publieke fondsen.

Hij was medewerker aan eene menigte woordenboeken; ook schr. hij: Handl. tot de kennis der voornaamste rivieren van den aardbodem, Amst. 1840; De Amst. strafverordeningen, Amst. 1861; Liefdadigheid van Amst., Amst. 1852; verder bezorgde hij eene menigte vert. van Esquiros, Mühlbach, Scribe enz., schoolboekjes, bijdr. in tijdschr., enz. Alle woordenboeken door I.M. Calisch samengesteld, zijn onder zijne medewerking tot stand gekomen.

[Salomon Martinus Nathan Calisch]

Calisch (*Salomon Martinus Nathan*), geb. 28 Aug. 1847 te Amst. Hij maakte deel uit der redactie van Het Noorden, later van het Vaderland en is sedert 1872 aan het Handelsblad verbonden.

Hij schreef: Biographie van Napoleon III, Amst. 1870; Mannen van beteekenis in onze dagen, Haarl. 1870-'72, later door H. Tiedeman en N.C. Balsem voortgezet; De verwoesting van Parijs, Haarl. 1871; Transatlantische kijkjes, Dordr. 1872; Een zesdaagsch Internationaal Debat, Dordr. 1872; Broeder Jonathan, Amerik. toestanden, Dordr. 1874. Met M. Kalff: In 't Oumannenhuis. Kijkjes op de tentoonstelling, Amst. 1876. Verder vertalingen en verspreide stukken in dagbladen en tijd-

schriften, met en zonder naam, meestal zonder. Sedert 1877 schrijft hij de tooneelcritiek in het Handelsblad en de Amsterdamsche brieven in de Prov. Gron. Ct.

[Jacobus Calisch]

Calisch (*Jacobus*), geb. te Amst., 25 April 1863, is kantoorbediende aldaar, en schreef:

Elise, tooneelst. in één bedrijf in Alexandrijnen, Amst. 1887. Weldra verschijnt van hem een bundel Gedichten.

[Hendrik Calkoen]

Calkoen (*Hendrik*), in 1742 te Amst. geb., stud. te Leid., sinds 15 Mei 1761, werd advocaat en was dit tot 1795 te Amst.; hij overl. er 17 Juni 1818.

Schr. (naamloos): Oldenbarnevelds eer verdeedigd tegen den Advocaet der Vaderl. kerk [van Barueth], Amst. 1773; Het Politiek Systema van de Regeering van Amst., Middelb. 1780; Verslag en beoordeeling van de Missive van den Prins van Oranje, Amst. 1783; Amsterd. Brieven, Amst. 1784-'85. Opmerkelijk is, in het met zijn naam verschenen geschr.: Over het voorkomen en straffen der Misdaaden, Amst. 1780, dat deze verlichte man het beperkt en voorzichtig gebruik der pijnbank geoorloofd acht.

[Jacob Marange Assink Calkoen]

Calkoen (*Jacob Marange Assink*), geb. 25 Oct. 1833 te Sloterdijk, waar hij, sedert zijn promotie te Utrecht in 1860, pred. is.

Hij schreef: De openbare prediking der Hervormden in het jaar 1566, in den Kalender voor de Protestanten in Nederl. voor 1858, verder een paar uit het Fr. en Hoogd. vertaalde werken, en bijdragen in de Gesch. der Christelijke kerk in Nederl., onder red. van B. ter Haar, W. Moll en E.B. Swalue, in Het Leeskabinet, Het Volksblad, De Vriend van Armen en Rijken, Het Evang. Magazijn, De Godgel. bijdragen, Geloof en leven, De Vrijheid, Castalia en christel. volksalmanak en De Volksbibliotheek. In het Kaapsche maandblad De Onderzoeker schreef hij brieven over kerkel. en theolog. onderwerpen. Voorts gaf hij uit: Levensmiskenningen levenswaardeering (toespraak uitgegeven ten voordeele van het Roode Kruis), Amst. 1870.

[Jan Frederik van Beeck Calkoen]

Calkoen (*Jan Frederik van Beeck*), geb. te Gron. 5 Mei 1772, studeerde te Utrecht in de natuurk. en wijsbegeerte, en werd in 1800 hoogl. in de wiskunde te Leiden. In 1805 kwam hij in dezelfde betrekking naar Utrecht, en overl. daar 25 Maart 1811.

Hij schreef: Onderzoek naar den oorsprong van den Mosaïschen en Christelijken Godsdienst, Haarl, 1802, een door Teyler's genootschap bekr. verhand.; Euryalus, over het schoone, Haarl. 1802, en verder een menigte werken en verhandel. over wis-, natuur-, sterre-, zeevaart-, en aardrijkskunde.

[Emiel Callant]

Callant (*Emiel*), geb. 30 Dec. 1855 te Gent, waar hij boekdrukker is.

Hij gaf te Gent uit: Eenige woorden over de Gentsche Pacificatie, 1876; Mijne eerste Schetsen (novellen), 1879; Een kunstenaarsleven, 1882; Vlaanderen, een kransje gedichten, 1882; Bernard van Silly, tooneelspel in één bedrijf, 1882; Een zonderling Man, (novelle), 1882; De Roem van Gent, (cantate), 1882; Lentebloemken, gedichten, 1883; Levensschets van Hendrik van Waelput, 1886.

[Alexis Callant]

Callant (*Alexis*), te Gent, in 1858 geb. schreef:

Gedichten voor de Jeugd, Gent 1883.

[Vital Callebaut]

Callebaut (*Vital*), geb. 8 Febr. 1829 te Deinze werd in zijne geboorteplaats griffier en schreef een roman, getiteld:

Een ongelukkige werkman, Oudenaarde, 1866.

[Karel Bernard Callebert]

Callebert (*Karel Bernard*), geb. te Roeselare 21 Mei 1837, was eerst professor in het College te Kortrijk tot 1870, daarna onder-pastoor te Couckelare tot 1876 en is thans onder-pastoor te Thourout.

Hij schreef bijdragen in het letterkundig tijdschrift Rond den Heerd en gaf uit: Jan Onraadt, Brugge 1867 en Paul en Isabelle, Brugge 1873 en 1877; Godefried en Roeland, drama in vijf bedrijven, Roeselare 1883.

[Georges Callebert-Reynaert]

Callebert-Reynaert (*Georges*), te Dadizeele geb. 25 Juli 1858, was sedert Maart 1880 gemeente-hoofdonderwijzer, toen hij bij koninklijk besluit van 27 Dec. 1884, krachtens de wet van 20 Sept. 1884, in dienstbeschikbaarheid werd gesteld. Met Alf. Lagravière gaf hij uit:

Een Bloemenkrans, dicht en prosa der jongste schrijvers van Vlaamsch-België met bio- en bibliographische aanteekeningen naar tijdsorde gerangschikt, Brussel 1886. Dit boek bevat van hem eenige tafereeltjes getiteld Nieuwjaar!

[Bruno Frans Callens]

Callens (*Bruno Frans*), geb. te Petegem, bij Oudenaarde, op 27 Juni 1845, is thans onderwijzer te Malderen.

Hij gaf uit: Levensbeschrijvingen en daadzaken uit de geschiedenis van België, met zes kaartjes, Lier 1878.

[Philimond Caluwaert]

Caluwaert (*Philimond*), geb. 30 Aug. 1855 te Heist-op-den-Berg, gaf uit:

Het Spook, komisch opera, Brussel 1880; De Storm, zangspel in één bedrijf, Sint-Gillis-Bruss. 1880; De Zwarte Hoeve, geschiedkundig verhaal, Heist-op-den-Berg 1884.

[Jan Frans Cammaert]

Cammaert (*Jan Frans*), geb. te Brussel in 1710, en aldaar overl. in 1780, was een zeer vruchtbaar tooneelschrijver, van wien men zegt dat hij in 1765 reeds meer dan honderd tooneelstukken vervaardigd had. Er zijn er slechts ongeveer dertig bekend.

De voornaamste zijn: Adam ende Eva uyt het Lust-Paradys gejaegt in ballingschap, Aller Treurspelen-Treurspel, enz., 1746; Bloedige Martelkroon, ofte Maria Stuart, Koninginne van Schotland, gebylt door Kroonsucht van Elisabeth, Koninginne van Engeland, treursp., 1747; Joas, seven-jaerig Koning van Juda, van de moord bevryd door Josoba, opgevoed onder het bestuer van Joiada, en vruchteloos vervolgt door Athalia, bly-eind. trsp., 1748; Mahomet den tweeden Turcks-keyser, ofte Moord-baerende Liefde, uytgevrocht in Irena, Princesse van Griecken, treurspel, 1748; Esther, ofte opgang van Mardocheus ende ondergang van Aman, bly-eynd. trsp. 1749; Straf ende Dood van Bathasar, Koning der Chaldeen, benevens de Kroninge van Darius, Koning van Meden, bly-eind. treursp., 1749; Constantinus, Rooms-Keyser, de Onnooselheyt van synen sone Crispus, ende de boosheyt van syne vrouwe Fausta straffende, treursp., 1750; Gestrafte ontrouw, ofte rampsalige ontrouw van Maria van Arragon, Vrouwe van den Roomschen Keyser Otho den Derden, treursp., 1750; Dood-baerende standvastigheyt in den Graeve van Essex, onder Elisabeth, Koninginne van Engeland, treursp., 1750; David zegepraelende op Goliath, bly-eind. treursp., 1751; Bloedige nederlaeg ende Dood van Saul, koning van Israel, treurspel, 1751; Den Roomsmoedigen Horatius verwinnaer der Albaenen, bly-eind. treursp., 1751; Den deserteur, 1771; De twee Gierigaerds, 1772, en eenige andere stukken welke uit het Fransch en Ital. vertaald zijn. De schrijver heeft ze vereenigd onder den titel: De wercken, Bly- ende Treurspelen van Joannes Franciscus Cammaert, Brussel, 2 dln. De meeste dezer stukken werden vertoond op den Brusselschen schouwburg, waar de Aartshertogin Maria Elisabeth ze met haar Hof kwam toejuichen. Ook schreef hij: Lof-schaterende krygsbazuyn ofte rym-weergalmende echo op alle de edelmoedige daeden van Alexander den Grooten, beschreven door Quintus Curtius, in rym gestelt door .... Bruss. 1745; De dichtkonst van Nic. Boileau Despreaux, in Nederduytsche rymen overgestelt, Bruss. 1754.

[Mevr. Maria Geertruida de Cambon - Van de Werken]

Cambon - Van de Werken, (*Mevr. Maria Geertruida de*), gelegenheidsdichteres te Leid. en in Den Haag, waar zij tot de Prinsenpartij behoorde, vertaalde uit het fr., voornamelijk tooneelwerken, en schr. ook dram. stukken.

Zij begon met een ‘Heldendicht’ op Willem IV, Leid. 1756, gaf te gelegener tijd iets Ter inhuldiging van Willem V., bragt een Dichtoffer aan Willem den Geduldigen, in 1787, en eene Offerhande der Bataafsche veldelingen aan Apollo, bij de geb. van Willem VI, Graave van Buuren, en een blijspel Het Dorpsfeest ter gezegende geboorte van Mevr. de Princesse v. Oranje en Nassauw. Verder: een Heldendicht, de Vrijheid, op Paoli, Leid. 1769; Zededichten, 's-Grav. 1771; Heldenzang, op den Schout b.n. Bentinck, en dgl. Van hare tooneelwerken of vertalingen is een en ander op den Haagschen schouwburg vertoond.

[Christiaan Cammenga]

Cammenga (*Christiaan*), geb. te Leeuw. 29 Oct. 1826 was achtereenvolgens pred. te Akkerwoude-en-Murmerwoude, Ried-en-Boer, Gorredyk, Sappemeer en Middelbert.

Hij schreef, behalve bijdr. in jaarb. en almanakken: Dichtbloemen, Gron. 1860; Vier voordrachten, Gron. 1869; Herman van Grafhurst, dram. ged., Kamp. 1872.

[Jan Baptist van Camp]

Camp (*Jan Baptist van*), geb. 11 Febr. 1842 te Antw., alwaar hij als klerk overl. 25 Maart 1877. In zijne geboortestad liet hij drukken:

De Dierenriem, 1875; De Eclipsen, 1876; De Kometen of Staartsterren, 1876.

[Huibert Dirk Campagne]

Campagne (*Huibert Dirk*) geb. te Tiel in 1763, had een zeer bewogen leven, woonde later in zijn geboortestad en overl. 26 Maart 1828 in het krankz.-gesticht te Beverwijk.

Hij schr.: Java, zijnde een overzigt van deszelfs waardij en handel, met betrekking tot Nederland, 's-Hage en Amst. 1815, en behalve nog eenige werken over koloniën en handel, een dichtstukje: De zedelijke grootheid, 's-Hage en Amst. 1816.

[Marinus Frederik Andries Gerardus Campbell]

Campbell (*Marinus Frederik Andries Gerardus*), geb. te Kampen 15 Oct. 1819, kwam reeds in 1838 als volontair aan de Koninkl. Bibl., werd in 1847 onder-bibliothecaris, volgde 7 Nov. 1868 zijn schoonbroeder en leermeester J.W. Holtrop, z.a., op als bibliothecaris, en in die hoedanigheid als bestuurder van het Museum Meermanno-Westreenianum, zoodat hij nu eene halve eeuw die groote diensten aan de studie en de wetenschap heeft bewezen, welke eenstemmig erkend worden als de volkomen volbrenging zijner zichzelf opgelegde levenstaak: ‘om de Bibliotheek zoo nuttig te doen zijn als mogelijk is.’ In 1875 koos dan ook de Leidsche universiteit hem tot Doctor honoris causa en de Koninkl. Acad. der wetensch. tot lid.

Zijne bibliologische werken zijn door hunne bestemming in het Fransch geschreven, doch behooren uit hunnen aard tot onze letteren. Zijn aandeel in de Monuments typographiques van Holtrop is, zooal niet algemeen bekend, dan toch na te gaan uit de opdracht aan hem van dit beroemde werk. De Annales de la typogr. neerl. au quinzième siècle, verschenen te 's-Grav. 1874, 1e supplement 1878, 2e suppl. 1884. Twee fragm. in het mnl. plaatste hij in de verslagen der Vereeniging ter bevordering van Oudnederl. letterk.: een gedicht aan de Maagd Maria, en: Vanden vaghevier, dat Sente Patricius vertoghet was, Leid. 1847 en '48. Een onuitgeg. vervolg en slot op de vermeerderde Kronijk van Beka is geplaatst in Nijhoff's Bijdr., zesde deel. Als nieuwe uitgaven van zeldzaam geworden boeken, die op onze letteren en gesch. betrekking hebben, bezorgde hij: Reynardus Vulpes, waarvan het ex. der Deventersche bibl. omtrent 1473 door N. Ketelaar en G. de Leempt te Utrecht gedrukt was, 's-Grav. 1859; Joh. Colerus, Korte, dog waaragtige levensbeschrijving van Benedictus de Spinoza, - de druk van 1705 was tot op 3 ex. verdwenen, - 's-Grav, 1880. De levensberichten van Letterkunde bevatten van zijn hand dat van zijn schoonvader P.C.G. Guyot, 1861, en van zijn zwager Holtrop; het laatste is tevens de gesch. der Kon. Bibl. en van hare schoone bewaarplaats. Dr. Campbell is verder de schrijver van een groot aantal artikelen, met zijn naam of het bekende ‘ll.’ onderteekend, en in buiten- of binnenl. volgschriften geplaatst, het meest in den Kunst- en Letterbode. 's-Grav. 1854-'59 en sedert dat jaar in De Nederl. Spectator, waarvan hij altijd iets meer dan vast medewerker geweest is.

[Jan van Campen]

Campen (*Jan van*), Antwerpsche dichter, van wien bekend is:

Den wech des hemels leydende tot de christelycke waerheden om wel te leven en te sterven, Antw. 1706.

[Pieter van Campen]

Campen (*Pieter van*), geb. te Leiden 11 Oct. 1750, was een der oprichters van het aldaar bestaande genootschap Mathesis scientiarum genetrix; hij gaf onderwijs in wis- en zeevaartkunde, en overl. te Spaarndam 7 Febr. 1820.

Behalve een aantal werken over wis-, sterrenkunde en aanverwante wetensch., dichtte hij: Dichtmatige redevoering over de oudheid en den voortgang der wiskunde, Leid. 1777, en Beschouwing van de schepping der wereld, Leid. 1778.

[Willem Cornelis van Campen]

Campen (*Willem Cornelis van*), geb. te Leiden 11 April 1785, stud. er sinds 19 Sept. 1801 en werd in 1809 pred. te Harencarspel, Schoorl-Groet-en-Kamp, Winkel en Spaarndam, waar hij 2 Jan. 1842 overleed.

Eenige zijner gedichten zijn verzameld onder den titel van: Een twintigtal gelegenheids- en andere verzen van Van Campen, waaronder een: Aan het weldadige Oud-Nederland, ter gelegenheid van de stormen van 24-26 December 1836 en de door dezelve ontstane rampen en schaden op het Y bij Spaarndam en Spaarnwoude,

Amst. 1838. ‘Mijne verontwaardiging onder den Franschen dwang’, Alkm. 1814, veroorzaakte hem in 1812 veel onaangenaamheden.

[Abraham Willem van Campen]

Campen (*Abraham Willem van*), geb. te Winkel 18 Sept. 1816, stud. sinds 31 Jan. 1835 te Leiden, verliet de hoogeschool als candidaat in de letteren en werd in 1849 dr. in de theologie, was eerst hulpprediker, o.a. te Colijnsplaat, werd pred. te Opperdoes, was sedert 1865 leeraar, en werd in 1873 directeur der H. Burgerschool te Goes.

Schreef onder zijne talrijke werken en bijdr. van kerkelijken en stichtelijken aard voornamelijk: De Bijbel voor jeugdige Christenen, Tiel 1857; Lichtstralen op het gebied der Chr. geloofsleer, Tiel 1856. Voorts: Armoede en rijkdom, Medemblik 1864; Kijkjes in het leven van een dorpspredikant, Amst. 1865; Een paar ijveraars voor de leer, Maassluis 1866.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Cornelis van Campene]

Campene (*Cornelis van*), geb. te Gent 24 Juni 1516 en overl. 7 Nov. 1567. Hij maakte aldaar deel van het Magistraat zijner geboortestad en behoorde tot de Roomsch-Katholieke partij tijdens de godsdiensttroebelen. Met zijnen broeder Philips vervaardigde hij eene kroniek der gebeurtenissen van Gent, welke in druk werd uitgegeven door Frans de Potter en Jan Broeckaert, onder den titel:

Dagboek van Cornelis en Philippe van Campene, Gent 1870. Hij schreef ook: Bouck van den Geslachte van De Campene (1566), berustende ter bibliotheek der universiteit van Gent.

[Philips van Campene]

Campene (*Philips van*), broeder van den voorgaande en advocaat in den Raad van Vlaanderen. Toen Cornelis van C. overl. was, zette hij de bovengenoemde kroniek voort van 12 Sept. 1567 tot 5 April 1571.

[Edward Campens]

Campens (*Edward*), te Zomergem geb. 30 Aug. 1820, vestigde zich als veearts te Gent en overl. aldaar 21 April 1873. Van hem werd uitgegeven:

Een woord over het Durhamsch runderras en het stelsel Guenon, Gent 1850; Opbrenging en bestiering der nuttige huisdieren, volgens de wetten van de levensleer,

Gent 1850; Over de koopvernietigende gebreken en de waerborging in het verkoopen en verwisselen van huisdieren, Gent 1850; Opbrenging en bestiering der huisdieren in de verbetering der rassen, Gent 1851; Leerboek der scheikunde of chimie, ten behoeve van het landhuishoudelijk onderwijs, Gent 1852; Leerboek voor natuerkunde of physica, Gent 1852; De Gentsche diergaerde of schetsen uit het dierenrijk, Gent 1855 en 1869; De natuerkunde in de volksscholen, Gent 1857.

[Adriaan Gilles Camper]

Camper (*Adriaan Gilles*), zoon en levensbeschrijver van den beroemden natuurkenner Petrus Camper, werd geb. te Amst. 31 Jan. 1759, bestudeerde de genees- en natuurkunde en legde zich toe op taalstudie en schilderkunst. Na verschillende diensten aan het onderwijs bewezen te hebben, werd hij in 1814 commies-generaal der convooien en licenten in Friesl., gelijk hij vóor 1795 ontvanger-gener. geweest was, en in 1819 lid van de Tweede Kamer. Hij overl. in Den Haag, 5 Febr. 1820.

Behalve eenige werken van natuur-historischen aard gaf hij uit: Levensschets van Petrus Camper, Leeuw. 1791; Redevoering bij de plegtige inhuldiging van Friesl. Athenaeum te Franeker op 28 Dec. 1815, Harl. 1816.

[Petrus Camper]

Camper (*Petrus*), geb. bij Franeker in 1797, zoon van den voorgaande; hij stud. te Franeker, daarna te Utrecht, prom. in de letteren, Febr. 1817, over Vondel als treurspeldichter, en werd in Maart 1820 conrector te Zutfen, doch nam in 1838 zijn ontslag, waarna hij katholiek werd, te Dev. ging wonen en te Geertruidenberg in 1852 stierf.

Hij schreef: Bloemenknopjes van onbekenden inhoud, of eerste dichtkundige proeven, Zutfen 1818; De Fenicische vrouwen, treursp. naar Euripides, Zutf. 1823; 1833 Ode, Zutf. 1833; Antigone, treursp. naar het Grieksch van Sophocles, in Holl. dicht gevolgd door P. Camper, Leid. 1834; Feestrede ter viering van het 50-jarig bestaan der Maatsch. tot Nut van 't Alg., Zutf. 1835. Nog in 1856 verscheen te Amst. een ‘met kerkelijke goedkeuring’ uitgegeven uit het Latijn vertaald boekske: De strijd des Geestes, zedekundige verhandeling ter volmaking van den Christen.

[Edmond Campers]

Campers (*Edmond*), te Antwerpen geb. 17 Maart 1854, ging van zijn vierde jaar naar eene privaatschool en volgde daarna de lessen aan het Athenaeum van Antwerpen, in welke stad hij thans koopmansklerk is.

Zijn letterk. eersteling was eene novelle Frederika, die in 1875 verscheen, eerst in de Vl. Kunstbode en daarna in De kleine Gazet en in de Annalen der Mertensvereeniging, waarvan hij de schijver en een der hoofdopstellers was. Zijne novelle Geertje verscheen 1875 in het Nederl. Museum, zijne Florentia in De kleine Gazet en Meetingist en Geus, Antwerpsche zedenschets, in de Kleine Gazet en in het Nederlandsch Museum, 1886. Ook schreef hij Jetje, novelle; De Kwaadspreekster, tooneelspel in één bedrijf; Het Vlaamsche Volk, Jacob van Maerlant, Over de Vrouw, De Vrijheid, De Spaansche Furie, Licht en Bruin enz., voordrachten, welke werden

uitgegeven en kosteloos onder het volk verspreid door de zorgen van het Willemsfonds.

[Dirk Rafaëlsz. Camphuysen]

Camphuysen (*Dirk Rafaëlsz.*), geb. te Gorinchem in 1586, werd reeds zeer jong leerling bij den kunstschilder Dierix Govertze. Op zijn 18e jaar ging hij den 25 Juni 1608 te Leiden onder den hoogleeraar Arminius, (overl. 19 Oct. 1609), studeeren. Eerst werd C. gouverneur bij de kinderen van Gideon van Boetselaar, heer van Langerak, slotvoogd van Loevestein, gaf daarna lessen, en werd in 1616 pred. te Vleuten. In 1618 geraakte hij als remonstr. voor korten tijd in de gevangenis, week toen uit naar Oost-Friesland, vluchtte vandaar om de onveiligheid in den dertigjarigen oorlog naar Harlingen, en begaf zich, voor verraad vreezende, naar Ameland, vond eindelijk een minder gevaarlijk verblijf te Dokkum, waar hij een vlashandel dreef, en er overl. 9 Juli 1627.

Behalve eenige godsd. schriften en predikatiën gaf hij uit: Stichtelijke rijmen, Hoorn 1625, in 2 dln. later met nog 2 dln. verm.; van deze gedichten zijn meer dan dertig drukken verschenen. Van zijn Uitbreyding over de Psalmen, door hem te Dokkum vervaardigd, en eerst gedr. Amst. 1630, bestaan ook onderscheiden uitgaven.

(J.C. Kindermann, Het beeld van C. in de lijst van zijn tijd, 's-Hertogenb. 1852, 2 dln., 2e dr. 1853.)

[Willem Jacobus del Campo, gen. Camp]

Campo, gen. **Camp** (*Willem Jacobus del*), geb. 9 Dec. 1799 te Leer in Oost-Friesl., waar zijn vader na zijn verdediging van Sluis in Vlaanderen als uitgewekene was gevestigd, ging in dienst, woonde het laatst als gepens. majoor der veld-artillerie te Ginneken en overl. daar den 10 Juli 1888.

Behalve eenige bijdragen over militaire aangelegenheden in de beide Militaire Spectators, schreef hij: Leven en krijgsbedrijven van D.H. baron Chassé, in leven generaal der Infanterie, enz., Den Bosch 1849.

[Josef Bernard Cannaert]

Cannaert (*Josef Bernard*), geb. 15 Febr. 1768 te Gent en aldaar 17 Nov. 1848 overl. Hij was in 1800 secretaris van de Meierij van Gent, later substituut van den procureur

des konings bij de rechtbank van eersten aanleg te Gent, en eindelijk raadsheer in het opper-gerechtshof te Brussel.

Hij schreef reeds in 1791, met een paar medewerkers: Die excellente Print-cronike van Vlaenderen, een hekelschrift. Verder: De dobbele Schapersalmanak voor 't jaer O.H. 1816 Gent; Gentsche Almanak voor den jare 1823, kunnende ook dienen voor nieuwjaersgift, Gent 1823; Iets over de Hollandsche Tael, noch voor, noch tegen, latende elk dienaengaende vry en onverlet als naer goedvinden, in eenige familiere brieven, Gent 1823; Iets over het oude strafrecht in België, gevolgd door eenige notabele decisien van vroegere tijden, Brussel 1826; Bijdragen tot het oude strafrecht in Belgie, gevolgd door eenige merkwaardige vonnissen van vroegere tijden, van allerlei aard, Brussel 1829; Bydragen tot de kennis van het oude strafrecht in Vlaenderen, verrykt met vele tot dusverre onuitgegevene stukken, Gent 1835; Verslag van den procureur fiscael in den rade van Vlaenderen, gedaen in 1664, over eene vrouw wegens tovery verbrand, (Belgisch Museum, D. VIII, bl. 115) 1844; Allekinderendag en de Gentsche Vastenavond, in de Syssepanne van K. Broeckaert.

[Frans Matthijs van Cannart d'Hamale]

Cannart d'Hamale (*Frans Matthijs van*), 26 Sept. 1761, te Antwerpen geb., waar hij 20 Nov. 1843 overl. Hij studeerde in het Augustijner College zijner geboortestad, en werd priester en doctor in de godgeleerdheid aan de hoogeschool te Leuven. Daarna was hij voorzitter van de commissie van toezicht over de gemeentescholen in Antwerpen.

Hij schreef: De nederduitsche Melpomene, ofte treurende zanggodinnen, zig beklaegende over het droevig afsterven van haer deugdbezielde en doorluchtige souvereyne Maria Theresia, Antw. 1787; Gedichten, opgedragen aen alle vaderlands-lievenden, Antw. 1787.

[Theodoor Josef Canneel]

Canneel (*Theodoor Josef*), geb. 8 Nov. 1817 te Gent, waar hij kunstschilder en bestuurder der Academie van beeldende kunsten is. Hij schreef in het tijdschrift De Eendracht, in het Jaarboek van het Willemsfonds en gaf afzonderlijk uit:

Het teekenonderwijs, Gent; Verklaring der muurschilderingen uitgevoerd in de kerk te Burst, bij Aalst, Gent; Verklaring der onderwerpen voorgesteld in de muurschilderingen uitgevoerd in de parochiale kerk van Sint Anna te Gent, Gent.

[Mr. Hendrik Cannegieter]

Cannegieter (Mr. *Hendrik*), geb. te Steinfurt 24 Febr. 1691, stud. sinds 17 Sept. 1710 te Leiden, werd in 1714 conrector en in 1720 rector te Arnhem. Hij werd onderscheidene malen te Harderw., Fran., Gron. en Utrecht tot hoogl. beroepen, doch bedankte steeds. De Harderw. hoogeschool benoemde hem tot Dr. in de rechten, hon. c., en de Staten van Gelderl. tot hun geschiedschrijver. Hij overl. te Arnhem 21 Aug. 1770.

Behalve een groot aantal Lat. geschr. gaf hij in 't Ned. uit: Het derde deel van het Geldersch Placaetboek, Arnh. 1740; Eerste brief over bijzondere Nederl. oudheden:

over den grafkelder bij Anlo, de zoogenaamde donderbeitels en vrouw Jacoba's kannetjes, Arnh. 1757. Op de Bibl. der Kon. Acad. te Amst. wordt eene copie bewaard van zijn hs.: Domburgsche oudheden, dat bestemd was om uitgegeven te worden met de platen van H. v. Schuylenburgh, die de in 1647 gevondene en door den Domburgschen kerkbrand in 1848 bijna alle vernielde ‘oude rariteyten’ schetste.

[Abraham Capadose]

Capadose (*Abraham*), geb. 22 Aug. 1795 te Amst., stud. te Leiden sinds 3 Nov. 1814 en zette zich als geneesheer te 's-Grav. neder, waar hij later jarenlang zonder betrekking woonde en 16 Dec. 1874 overl.

Hij schr. sedert 1823 een menigte verhand., redev., vlugschr. enz., meestal van godgel. inhoud, en geheel in zijn richting en die van zijn vriend I. da Costa gesteld, welke richting hij vooral in zijn: Jehova-Jezus, 3 dln., Amst. 1834-'35, blootlegt. Onder zijne schriften noemen wij nog: Ontboezeming over het concordaat, 's-Grav. 1841; Het despotismus zich uit het liberalisme ontwikkelende, 's-Grav. 1846; De hervorming verdedigd, 's-Grav. 1856; Londen bezocht in 1851, Amst. 1855; Revolutie en contra-revolutie, beschouwd uit een schriftuurlijk oogpunt, Amst., 1860; Rome en Jerusalem, Utr. 1851; De kracht des geloofs, of bijzonderheden uit het leven en lijden van D. Matamoros, gevangen om zijns geloofswille in Spanje, Amst. 1863; Woorden van den souvereinen vorst der Nederl. in 1813, herinnerd aan vorst en volk in 1863, 's-Grav. 1863; Herinneringen uit Spanje, 's-Grav. 1864.

[Mr. Isaac Capadose]

Capadose (*Mr. Isaac*), zoon van den vorige, geb. te 's-Grav. 2 Aug. 1834, stud. van 1852-'56 te Leiden en promov. over: De algemeene rekenkamer en de rekenpligtigheid in Nederland, 's-Grav. 1856. Hij werd in 1856 adjunct-commies aan het ministerie van koloniën, en in 1867 op zijn verzoek eervol ontslagen, om zich geheel te wijden aan zijne tegenw. betrekking als Evangelist bij de apostolische gemeenten hier te lande.

Schr., behalve bijdr. in tijdschr. en eenige kleinere brochures: Edmond Burke. Over-

zigt van het leven en de schriften van een anti-revolutionair staatsman, Amst. 1857; Nederlandsche gedachten (op onregelmatige tijden verschijnende, aan anti-revol. politiek gewijd), 's-Grav. Decemb 1862-Sept. 1864. Het jubilaeum van Nederl. herstel, Leid. 1862 (naamloos); Java. Eene voorlezing, 's-Grav. 1864; De hoop der uitredding, of eenige opmerkingen over de tijden van den antichrist, Rott. 1865; Eene bladzijde uit de geschiedenis der kerk van Christus geschetst, Leid. 1869; Gedachtenis aan Fredr. Hendr. van Kempen, 's-Grav. 1873; Liederen ten gebruike der christel. gemeente, Haarl. 1874, en verder eenige brochures en bijdragen in enkele tijdschriften.

[Willem Cornelis Capel]

Capel (*Willem Cornelis*), geb. te 's-Grav. 4 Febr. 1853, doorliep de vijf klassen der hbs. aldaar, was een half jaar bij het onderwijs werkzaam, doch kreeg in 1872 eene betrekking bij het min. van financiën en is sedert 1 April 1882 adj.-comm. bij dat van den Waterstaat.

Onder het hoofd: Uit het dagboek van Florentijn, schr. hij sedert het najaar van 1881 gedichten, afgewisseld door aphorismen in proza, eerst geplaatst in Ned. Spect., afzonderlijk uitgegeven, Sneek, 1882. Op dezelfde wijze voortgezet, versch. een tweede druk van dien bundel, met weglating van een en ander uit de vroegere verzameling, doch met aanvulling, van nieuwe art., Sneek 1885; Bij de tooveres van Endor, dram. ged., deels proza, deels poëzy, en andere ged., 's-Grav. 1887.

[Johannes Pieter van Capelle]

Capelle (*Johannes Pieter van*), geb. te Vlissingen 9 April 1783, bezocht de Leid. Acad. en het athenaeum te Amst. en werd in 1801 lector aan de Acad. van teeken- en zeevaartkunde te Gron. In 1811 benoemde men hem tot praeceptor aan de Lat. school, en vier jaar later tot hoogl. in de Ned. taal en letterk. aan 't Athenaeum te Amst. - het door Bilderdijk begeerde ambt - en later ook in de gesch. des vaderlands; ondanks deze wijziging in zijne studiën vervulde hij dien leerstoel met lof, tot aan zijn ontijdigen dood, 26 Aug. 1831.

Hij schr.: Bijdragen tot de geschiedenis der Natuurk. bij de Ouden, Gron., 1815; Redev. (bij de aanvaarding van zijn hoogleersambt) over de verdiensten der Amsterdammers ten aanzien van den opbouw en de volmaking der Nederd. taal en letterk., Amst. 1816; Redevoering over het oogpunt, waaruit in den tegenwoordigen tijd de beoefening der Vaderl. gesch. moet beschouwd worden, 22 Nov. 1819, Amst. 1820; Bijdr. tot de gesch. der wetensch. en letteren in Nederland, Amst. 1821; Bijdr. tot de gesch. der Nederl., Haarl. 1827; Filips Willem, Prins van Oranje, Haarl. 1829; Nagelaten bijdr. tot natuurk. en gesch., uitgeg. door D.J. van Lennep, Haarl. 1831. Ook gaf hij met M. Siegenbeek en A. Simons: De Nederl. Historiën van P.C. Hooft uit, met aant. en opheld., 8 dln., Amst. 1824.

[Alexander van den Capellen]

Capellen (*Alexander van den*), heer van Aartsbergen, den Boedelhof, enz., omstreeks 1594 geb. te Arnhem, waar zijn vader, Gerlach, toen raad in den Hove van Gelderland was, werd 4 Mei 1612 stud. te Leiden en daar de begaafde leerling van Erpenius; na

zijne prom. verbleef hij geruimen tijd in het buitenland, begon in 1624 zijne aanzienlijke staatk. loopbaan, en overl. 8 Juli 1656 te Dordrecht, op eene reis naar Heeraartsberg bij Schoonhoven, de door zijn in 1626 gesloten huwelijk met Margaretha van Zuilen van Nyevelt aangeërfde heerlijkheid, en werd in de kapel daarvan, in de kerk te Bergambacht, begraven. Zijn achterkleinzoon liet meer dan eene eeuw na zijn dood drukken:

Gedenkschriften, beginnende 1621 en gaande tot 1632, 2 dln., Utrecht 1772.

[Jan Cappelle]

Cappelle (*Jan*), geb. 6 Oct. 1787 te Brugge, verloor vroeg zijne ouders en kreeg eene zeer middelmatige opvoeding bij de Augustijnen, waarna hij behangersknecht werd. De meeste zijner werken zijn ongedrukt, hoewel hij te Brugge in verschillige maatschappijen bekroond werd.

Een gedicht: Waterloo, en een tooneelstuk: Oranje's geboortedag of de zegepraal van deugd en onschuld werden Koning Willem I aangeboden. Zijne: Kleine Gedichten, welke hij ten voordeele van Zetternams weduwe wilde uitgeven, vonden geene koopers. Tot het weinige, dat van hem gedrukt is, behoort een: Lierzang op het ontydig afsterven van Z.E. den heer baron Anton Reinhard Falk, Gent 1844.

[Jacob Caproen]

Caproen (*Jacob*), geb. te Ieperen 20 Aug. 1594,

schr. een: Lofdicht op het werk: La France et la Flandre reformées van Jacques Ymmeloot.

[Quinten Jozef Cappron]

Cappron (*Quinten Jozef*), geb. 7 Maart 1825 te Antwerpen, waar hij eerst bestuurder van het gesticht voor doofstommen en daarna onderwijzer was aan de stadsscholen. Sedert 4 Sept. 1885 leefde hij van zijn pensioen in zijne geboortestad, alwaar hij overl. 6 Aug. 1887.

Van hem zag het licht: Algemeene opvoedingsleer voor doofstommen, Antw. 1856; De tael der natuer, of de oorspronkelyke gebaerdentael der doofstommen, Gent 1858: Een groot man in België, Hulde aen den Eerweerden abt Carton, Gent 1858; De

Blinden, Geschiedkundige wetenschappelijke en methodische verhandeling, Antw. 1860.

[Mr. Nicolaas Carbasius]

Carbasius (*Mr. Nicolaas*), geb. te Hoorn 24 Juni 1795, stud. van Oct. 1814 te Leid., waar hij in 1819 prom. Hij was lid van de rechtbank te 's-Grav. en overl. 22 Maart 1834.

In de Mnemosyne van 1826 schr. hij: Over de afkomst van Witte van Haamstede, en in de Werken van Letterk. III: Over Jan van Heelu en diens historisch dichtstuk, Den slag van Woeronc, in den jare 1288 geleverd.

[Eleonore Carboniers]

Carboniers (*Eleonore*), was dochter van den rentmeester der stad Veere en echtgenoot van den vermaarden Vlaamschen schilder en dichter Lucas de Heere, die in 16e eeuw te Gent leefde.

Zij vervaardigde een gedicht, dat opgenomen werd in het werk van haren man getiteld: Hof en Boomgaert der Poësyen, dat in 1565 te Gent gedrukt werd.

[Leodegarius Cardon]

Cardon (*Leodegarius*), geb. te Gent in 1587, studeerde ter hoogeschool van Douai, werd in 1610 licentiaat in de godgeleerdheid en was vervolgens pastoor te Winkel en Assenede en deken te Hulst, waar hij in Mei 1627 overl. Van hem zag het licht:

Aenteikeningen van de oude devotie in de kapelle van Onse Lieve Vrouwe ter Eecken, by Hulst enz. Uutghegeven ende byeengebracht by Heer ende Meester Legier Cardon, landtdeken ende pasteur van Hulst, Gent 1624.

[Eliazar Uriel Cardozo]

Cardozo (*Eliazar Uriel*), schreef: Het huwelijk loor Bedrog, kluchtsp., Amst. 1732.

[Carette]

Carette, een Iepersche dichter der 17e eeuw. Hij schreef een zinnespel Anthropus Plosius, zijnde een antwoord op de vraag, 6 Mei 1628, door de Brugsche kamer De drie Sanctinnen uitgeschreven: Welk dat de blydschap is op aerdryk liefst beseven, Die meest een ieder mensch hier wilde wel beleven?

[Frans Caris]

Caris (*Frans*), geb. te Antw. 26 Febr. 1840, en aldaar gestorven op 1 April 1887, was eerst klerk en vervolgens koopman in steenkolen. Hij leverde eenige liedjes in het spotblad Reinaard de Vos en toen dit ophield te verschijnen werd hij opsteller van het weekblad Lange Wapper. Tevens gaf hij uit onder zijn psd. de Vriend Frans:

Het loon der weldadigheid, roman, Antw. 1866; Het groot lot, novelle, Antw. 1867; De liederen van den Vriend Frans, Antw. 1873; Hoe eene moeder handelen moet, Antw. 1882.

[Frans Caron]

Caron (*Frans*), geb. in 1600 te Brussel, ging bij de O.-I.C. in dienst en voer als koksmaat in 1619 naar Japan, waar hij van het schip wegliep en in het land bleef. Door vlijt en talenten klom hij op tot Directeur-generaal van den koophandel te Batavia, totdat hij 25 Sept. 1652, ter verantwoording in Den Haag gekomen, op zijn verzoek ontslagen werd. Weinig gelukkig slaagde hij in Franschen dienst, om dat land een vasten handel in Indië te verschaffen. Ook van dien post ter verantwoording opgeroepen, leed hij schipbreuk op de Portugeesche kust en verdronk daarbij, 1673. Natuurlijk moet men hem onderscheiden van een naamgenoot, die van 1661 pred. in O.-Indië was, en te Leksmond in die betrekking overl. 1697, en stichtel. werkjes met Holl. titels in 't zgn. Laagmaleisch heeft uitgegeven.

Hij schreef: Beschryvinghe van het machtigh koningryk Japan, gesteld door Françoys Caron, Directeur des compagnies negotie aldaer, ende met eenighe aenteekeningen vermeerdert door Henrick Hagenaer, Amst. 1650, met pl.

(Prof. Fruin, Aant. op Droste, 320-'27.)

[Pieter de Caron]

Caron (*Pieter de*), schreef: Blyeindige Kyfagie van Mr. Houtebeen en Els zijn wijf, kluchtspel, Amst. 1657.

[Peter Carpentier]

Carpentier (*Peter*), in de eerste helft der 17e eeuw geb. in Brabant en overl. in 1652. Zijn werk, beurtelings in rijm en proza, is getiteld:

Den droevighen Miserere ende De Profondis van de lang-ghepynighde Ziele int vaeghevier, door P.P.C. Augustyn tot Diest, Loven 1652.

[Frans Carrein]

Carrein (*Frans*), geb. 1816 te Eernegem, bij Brugge; na een korten tijd school te hebben gegaan, kwam hij bij zijn vader in den winkel, welke zaak hij later zelf overnam. Echter overl. hij 23 Oct. 1877 te Oostende, waar hij opsteller was van het weekblad De Noordster.

Hij schreef: Pieter Lanchals, of de opstand der Vlamingen onder Maximiliaen van Oostenryk, historisch drama in 5 bedryven, Brugge 1849; Arm en Ryk, drama in dry bedryven en vyf tafereelen, Gent 1851; Andreas de Beeldhouwer, of de oorsprong der Schouw in het Vrije van Brugge, drama in 3 bedr., 1862; Lisa de kantwerkster, blyspel in 1 bedr., 1862; en verder eene menigte uit het Fransch overgezette stukken.

[Peter Jozef de Cart]

Cart (*Peter Jozef de*), geb. 2 Maart 1798 te Mol, genoot zijne opleiding voor den geestelijken stand en werd pastoor-deken te Tienen. Toen hij in 1865 uit oorzaak

van ouderdom, zijn ambt verliet, vestigde hij zich te Antwerpen, alwaar hij overl., 9 Jan. 1867.

Zijne werken zijn: Christelyke onderwyzingen, dienstig voor byzondere lezingen tydens de maend van Maria, Tienen 1846; Sermoonen op de geloovige zielen, Leuven 1852; Maend van Maria, Leuven 1855; Over de heiligverklaring der 26 martelaers van Japonië, Tienen 1862; De feesten van Roomen, ter gelegenheid van de heiligverklaring der martelaers van Japonië, Tienen 1862.

[Frans Cartuyvels]

Cartuyvels (*Frans*), pastoor te Haekendover in Brabant en aldaar op 23 Jan. 1738 overl., schreef:

Kort, klaer en waerachtig verhael van den oorsprong en voortgang der stichting van de mirakuleuze kerk van Haekendover, Leuven 1704.

[Jhr. François de Casembroot]

Casembroot (*Jhr. François de*), geb. te Luik, 26 Juli 1817, trad 16 Nov. 1832 als adelborst aan het Instituut te Medemblik in diensten werd juist veertig jaren later gepensioneerd als Schout-bij-nacht; hij was tot in 1865 adj. des konings in gew.- werd toen adj. in buitengew. dienst, en benoemd tot vice-admiraal.

Behalve een aantal brochures en bijdr. over marine-aangelegenheden, schreef hij: De Medusa in de wateren van Japan in 1863 en 1864, 's-Grav. 1865, 2 uitgaven. [Van dit heldenfeit in de straat van Semonoseki mocht de Admiraal in 1888 den gedenkdag vieren.]

[Reginaldus Castelein]

Castelein (*Reginaldus*), omstreeks 1702 geb. te Meenen, trad op achttienjarigen leeftijd in de orde der Dominikanen te Ieperen en overl. 17 Aug. 1758 binnen zijne geboorteplaats. Hij was een voornaam prediker en schreef:

Mystycke Roose met XV blaederen, Ieperen 1738; Boom van Daniel oft geestelycken Rooselaer, Ieperen 1743; Gedurigen Roosencrans, Ieperen 1754.

[Roeland van de Casteele]

Casteele (*Roeland van de*), 15 Febr. 1845 geb. te Nieupoort, deed zijne onderwijzers-studiën in de Waalsche normaalschool van Nijvel, was onderwijzer in het middelbaar onderwijs en in de scholen der gerechtshuizen en ging in 1880 over in het lager onderwijs, waar hij in 1882 tot hoofdonderwijzer werd bevorderd. Ten gevolge der wetsverandering in beschikbaarheid gesteld, verblijft hij thans in zijne geboorteplaats. Hij schreef in bladen en tijdschriften en gaf afzonderlijk uit het dichtwerk: Vriendenraad, Gent 1888, 2 dln.

[Jozef Casteleyn]

Casteleyn (*Jozef*), in Eecloo geb. ten jare 1826, gaf uit:

Het onrechtvaardig erfdeel, Eenvoudig dorpsverhaal, Gent 1873; Inlichtingen op de wet der geheime stemming en het kiesbedrog, Gent 1877.

[Matthijs de Casteleyn]

Casteleyn (*Matthijs de*), geb. te Pamele bij Oudenaarde in 1485 en overl. aldaar in 1550. In 1508 werd hij als geestelijke gewijd, en werd later apostolisch notaris, diaken van de parochiekerk te Pamele, en kapelaan van de hoofdkerk van Oudenaarde. Hij werd in zijne geboortestad factor van de Rederijkerskamers der Paxvobianen en der Kersauwieren en voerde tot kenspreuk: Wacht wel 't slot Casteleyn! Zijn voornaamste werk, dat in 1548 werd geschreven, verscheen onder den titel:

De Const van Rhetoriken, allen ancommers ende beminders der zelver, een zonderlyngh Exemplaer ende leerende Voorbeeld, niet alleen in allen soorten ende sneden van dichten, nemaer ooc, in alles dat der Edelder const van Poësien competeert ende ancleeft. Nu eerst-mael uutghesteld in dichte, by wilent Heer Matthijs de Castelein, Priester, ende excellent Poëte Moderne, Gent 1555. Dit vademecum onzer oude rederijkers werd herdrukt te Gent in 1571 en te Rotterdam in 1616. Verder leverde de befaamde factor: Diverse Liedekens, vóór 1548 uitgegeven en herdrukt onder den titel: Diversche Liedekens ghecomponeert bij wijlent Heer Mathijs de Casteleyn, Priester ende excellent Poet, Rott. 1616; Pijramus ende Thisbe. Schoon Retorike amoureus bequame, es dit barblijke voor sulcken eersame, Antw., zonder jaar en later herdrukt o.a. te Rott. in 1616 met den titel: Historie van Pyramus ende Thisbe, speelwijse ghestelt bij wijlent Heer Mathijs de Casteleyn, Priester ende excellent Poët; De conste der Minne, Antw. 1566, vertaling van De Arte Amandi van Ovidius.

[Arnold de Castro]

Castro (*Arnold de*), vroeger decoratieschilder en thans boekdrukker te Sint-Nicolaas, gaf onder zijnen vervlaamsten naam Jan Casteels uit:

Zeeuwsche novellen: de Parizekrol, het Manneken der verkooping, Gent 1859; Zeeuwsche schetsen en beelden, Gent 1862. Op zijnen echten naam verscheen: Een Rozemarijntje of de patriotten van 't jaar 30. Blijspel in twee bedrijven, St.-Nicolaas 1880. Arnold de Castro is ook opsteller, drukker en uitgever van het weekblad De Klok.

[David Henriquez de Castro Mz.]

Castro Mz. (*David Henriquez de*), geb. 22 Jan. 1826 te Amst., waar hij zich toewijdt aan de gesch. der Port. Isr. gemeente.

Behalve onderscheiden artikels over dit onderwerp, in het Nieuw-Israël. weekblad, schr. hij: De Synagoge der Portug.-Israël.

gemeente te Amst., 's-Grav. 1875. Na met veel opofferingen en met moeitevolle onderzoekingen de op zijne kosten langzamerhand volkomen herstelde monumenten op de Port. Isr. begraafplaats te Ouderkerk a.d. Amstel tot voorwerpen zijner studiën gemaakt te hebben, gaf hij de uitkomsten daarvan in een prachtwerk uit, als: Keur van Grafsteenen op de Ned.-Portug.-Israël. Begraafplaats te Ouderkerk a.d. Amstel, met beschr. en biogr. aant., Leiden 1883.

[Jan à Castro]

Castro (*Jan à*), een Antwerpsch minderbroeder, die in het midden der XVIIe eeuw de dichtkunst beoefende en in het licht gaf:

De onghemaskerde liefde des Hemels, door Joannes à Castro, minderbroeder tot Antwerpen, Antw. 1686; Den boeck van het stervende leven der menschen, bevattende toevallen en korte neepdichten ofte epigramata, Antw. 1689; Zedighe Sinnebeelden ghetrocken uyt den ongeschreven boeck van den aerdt der schepselen, Antw. 1694. Alle drie deze werken zijn met platen versierd.

[Steven Blaupot ten Cate]

Cate (*Steven Blaupot ten*), geb. te Noordbroek in 1805, in 1830 leeraar der doopsgezinde gem. te Akkrum, in 1839 te Zaandam O.Z., legde daarna den dienst neder, was later lid van de 2e kamer der Staten-Generaal, daarna inspect. van het lager onderw. in Gron. tot 1880, en overl. te Gron. 9 Sept. 1884.

Zijn letterarbeid, volledig opgegeven in onderstaand levensbericht, begon met, door 't Nut bekroonde, Levenssch. van mannen en vr. uit de zdl. prov., Amst. 1828, gevolgd door: Oud-Nederland gered, Gron. 1830; Geschiedenis der Doopsgez. in Friesland, Leeuw. 1839; Geschiedenis der Doopsgez. in Groningen, Overijssel en Oost-Friesland, Leeuw. en Gron. 1842, 2 dln.; Geschiedenis der Doopsgez. in Holl., Zeel., Utrecht en Gelderl., van derzelver ontstaan tot op dezen tijd, Amst. 1847, 2 dln.; Over den Waldensischen oorsprong der Doopsgezinden, Amst. 1844; Over de getalvermindering der Doopsgez., Amst. 1844; Neerlands Handel en Zeevaart, en Armwezen en Armverzorging, beide bekr. door de Maatsch. tot Nut van 't Alg.; De wet op het lag. onderwijs toegelicht, Gron. 1871, 2e dr. 1876. Met A. Moens gaf hij uit De wet op 't L.O. van 1878 met aant., Gron. 1879 en met G. van Milligen: Een handl. tot de kennis van die wet, Gron. 1880.

[Steven Hermansz. ten Cate]

Cate (*Steven Hermansz. ten*), geb. 24 Dec. 1831 te Pieterzijl (Gron.), vestigde zich als boekhandelaar te Zwolle; later hield hij zich alleen met letterarbeid bezig.

Tot de voortbrengselen daarvan behooren: Wereldgesch. der laatste twee jaren, 1869 en '70, [behelzende ook de afz. uitgeg. gesch. van het Vaticaansche concilie, door De Tijd wederlegd, door den schr. in eene brochure verdedigd], Zwolle 1872; Nederl. Glorie, 1648-1713, Zw. 1874-'76; Nederl. Ramp, 1702-'95, Zw. 1876-'77; Nederl. Oost-Indië, Zw. 1874-'75; Neerl. roem ter zee, Zw. 1874-'76. Verder een paar kleinere geschr., eene menigte art. in volgschr. van kerkelijken, staatk. en maçonnieken inhoud, ook in poëzie; bovendien de vertaling van een dertiental werken.

[Mr. Jacob Cats]

Cats (*Mr. Jacob*), geb. te Brouwershaven, 10 Nov. 1547, uit eene ons weinig bekende regeeringsfamilie aldaar, leerde eerst op de Lat. school te Zierikzee, bezocht de hoogeschool te Leiden, hoewel zijn naam in het studenten-album ontbreekt, promov. te Orleans, deed zijn eed als adv. in Den Haag, doch vestigde zich eerst in 1603 te Middelburg, waar hij eene werkzame praktijk had, meest in geschillen over de kaapvaart, en werd evenals Simon van Beaumont, z.a., in Dec. 1603 tot stads-adv. aangesteld. Den 29 Mei 1605 trouwde C. in de Nieuwe kerk te Amst. met de 26-jarige Antwerpsche juffer Elisabeth van Valckenburg, met hare moeder daar wonende en door deze aan de schatrijke familie Vogelaer verwant. Met het Bestand hield de kaapvaart op, en de stedelijke processen verminderden, zoodat hij bij het einde van 1612 al zijn tijd en groote middelen beschikbaar had om geïnundeerde landen in Zeeuwsch-Vlaanderen te bedijken en na veel tegenspoeden en rechtsgedingen eindigde met een groot grondbezitter te zijn. Van 30 Oct. 1621 tot 31 Maart 1623 was hij pensionaris van Middelburg, om dit ambt te verwisselen met dezelfde bediening te Dordrecht, en den 3 Juli 1636 benoemd te worden tot Raad-pensionaris van Holland, waarbij negen jaar later het ambt van grootzegelbewaarder kwam, dat naar gebruik bij het overlijden van Cats' voorgangers, als voorloopig, in de handen van een der Edelen ter Statenverg. kwam, tot diens dood. Aan het einde der Groote Vergadering, 27 Sept. 1651, legde hij zijne ambten neder. Zijn staatk. leven en sommige zijner handelingen in bijzondere zaken vallen buiten de grenzen van dit artikel. Zijn Munnikenhof bij Grijpskerke, de Catshoeve bij Groede en bovenal Zorgvliet getuigden eenmaal van zijn' zin voor economie en buitenleven. Cats is de volksdichter van ons land, al wordt de smaak des tijds soms bij tusschenpoozen door de macht van de leiding der publieke denkwijze van hem afgekeerd. Hij overl. op Zorgvliet 12 Sept. 1660.

In het Museum Catsianum, verzameld, beschreven en aan de biblioth. van de Mij. der Ned. Lett. in 1887 geschonken door Jhr. Mr. W.C.M. de Jonge van Ellemeet,

worden alle de werken van Cats in elke uitgave, vertaling, keurlezing of navolging opgeteld. Van de volledige gedichten zijn daar de ed. Amst. 1655, '58 tweemaal, Dordr. 1659, Utr. 1700, Amst. e.a. pl. 1712 en 1726, Gent 1786, enz. tot de drukken van 1880; de oudste uitg. van: Sinne- en Minnebeelden, Midd. 1618; Maechdenplicht, Midd. 1618; Self-stryt. Midd. 1620; Tooneel van de mannelicke achtbaerheyt, Midd. 1622; Houwelyck, Midd. 1625; Galathee, 's-Grav. 1629; Klagende Maechden, Dordr. 1633; Spieghel van den O. en N. Tijdt, 's-Grav. 1632; Trou-ringh, Dordr. 1637; Ouderdom, Buytenleven en Hofgedachten, Amst. 1656; Aspasia, Tachtigjarigh-leven en Bedenckingen, 1655-'56; Dootkiste voor de Levendighen, Huwelycks-fuyck, veelal bij latere uitgaven van Ouderdom, enz., voorkomende; Gedachten op slapeloose nachten, Brugghe 1689, en kleinere geschr., sommige in proza of in andere werken geplaatst.

[Johannes Hendriks Cats]

Cats (*Johannes Hendriks*), boekhandelaar te Amst., den 2 Juli 1731 in 't gild gekomen, werd om het uitgeven van, vermoedelijk thans geheel verloren en door hem slechts verzamelde, geestelijke gezangen vervolgd, moest de stad verlaten en vluchtte naar Hamburg; hij kwam in 1743 te Amst. terug en overl. aldaar. Tijdens zijn verblijf te Altona werd hem daar een zoon geb., 11 Juni 1741, **Jacob Cats**, als teekenaar en en graveur bekend, en te Amst. overl. 9 Nov. 1799.

De titel van het boekje is: Het nieuwe bundeltje van geestelijke gezangen, ter uitbreiding van verscheidene Psalmen en andere Texten uit den Bijbel, die met zielzuchtingen tot God gezongen worden, opgesteld door eenen liefhebber der waarheid.

[Adriaan van Cattenburgh]

Cattenburgh (*Adriaan van*), geb. te Rott. 2 Nov. 1664, stud. te Amst. bij de Remonstr. en werd in 1686 pred. te Rott. In 1712 werd hij als hoogleeraar aan het Remonstr. seminarium te Amst. beroepen, welke betrekking hij tot Mei 1737 bekleedde. Hij overl. te Utrecht 5 Maart 1743.

Behalve eenige theol. geschr. en preeken gaf hij: Vervolg op C. Brandt's Leven van H. de Groot, Dordr. 1727; Leven van Israels koning David, in dichtmaat gesteld, Amst., 1744, 2 dln.

[Joseph Théodore Cattie]

Cattie (*Joseph Théodore*), geb. in Den Bosch, 5 Aug. 1849, stud. te Leiden, promov. in de philosophie en is thans leeraar in de Wisk. en de Nat. Hist. te Arnhem.

Hij schr.: Nat. Historie der drie rijken, Arnh., 1874-'80; Gemeenzame Brieven van een vriend der Natuur, onder het psd. Max van Edijck. Voorts schoolb. en bijdr. in: Tijdspiegel, Isis, Alb. der Nat., Eigen Haard, en in dagbladen; ook is hij sedert 1884 hoofdredacteur van Het Tuinbouwblad. Nog is van hem: Is spiritisme geen bedrog, 1874.

[Willem Caudron]

Caudron (*Willem*), te Aalst geb. in 1607, en overl. in 1692. Men noemde hem: de bekroonde dichter, om zijne talrijke bekroningen in Vlaanderen en Holland. Hij vertaalde: Rosamunda, Lat. treurspel van Zevecote, en schr. in verzen:

Vreughd'-ende-deughd' klangh, ter langh-ghewenschte wederkomste uyt het vrywilligh Ballinghscapp' der Koninghl. Raden binnen Gend, 1679; Leven der groote Catharina van Alexandrien, gelaurierde maegd en martelaresse, gezongen door den hoogdravenden, rym-vloyende Guil. Caudron, Catharinist, Aalst 1771; bekroond gedicht, versierd met schrijvers portret.

[Hendrik van Causbrouck]

Causbrouck (*Hendrik van*), geb. 14 April 1830 te Gent, schreef:

Gedicht aan den heer Ch. Roels bij zijne priesterwijding, 1862; Het ontdekt geheim, vervlaamscht tooneelspel, 1871; De herstelde eer, tooneelspel; Een reistochtje, 1876, en verder vele losse stukjes in dicht en ondicht, in jaarboekjes en nieuwsbladen.

[Alfons Antoon van Cauter]

Cauter (*Alfons Antoon van*), op 7 Jan. 1823 te Dendermonde geb. en overl. 10 Nov. 1860. Zijne ouders bestemden hem voor de katoenweverij, doch zijne onderwijzers, die zijnen letterkundigen aanleg ontdekten, gaven hem de middelen om zijne studiën te voltooien zoodat hij onderwijzer werd.

Hij schreef: Gedichten en Vlugschriften, welke afzonderlijk gedrukt of in dagbladen zijn opgenomen.

[Peter Jozef Cautereels]

Cautereels (*Peter Jozef*), geb. 2 Jan. l833 te Borsbeek (prov. Antw.), deed zijne studiën voor den geestel. stand en werd den 21 Sept. 1863 onder-pastoor van Sinte-Elisabeths-gasthuis te Antwerpen. Op 21 Sept. 1877 werd hij benoemd tot pastoor te Hemishem, welke gemeente hij in Juni 1882 verliet om naar Noord-Amerika te trekken. Eerst was hij daar makelaar in fondsen, maar al spoedig werd hij er pastoor te Depere, in den staat Wisconsin en thans is hij professor aan het Seminarie van Green-Bay.

Hij schreef: De doode reiziger of de Sans-Culotten te Antwerpen 1866; Vroolijke Clara, of de slag van Turnhout in den Patriottentijd, 1866; De held van 't jaar 30, of Frederik de Merode te Berchem, 1866 Hendrik de Baanstrooper, eene gebeurtenis uit de XVIe eeuw, 1866; Het slot van Herstal, of Alpaïs en Plectrudis, eene bladzijde uit de vaderlandsche geschiedenis der VIIe en VIIIe eeuw, 1867; Yulinka, Geschiedkundig tafereel uit de XIIIe eeuw,

1867; Het trouwkleed, herinneringen van het jaar 1814, 1867; Het lotje van Baden, eene zedenschets van onzen tijd, 1867; Eemtje de Maleis, of weldaad en dankbaarheid, 1867. Al deze werken kwamen te Antw. uit, met nog talrijke andere stukjes, in het tijdschrift De Familiekring, 1866-71. In Amerika werd Cautereels opsteller van het weekblad Recht door Zee en thans levert hij nog artikels in het dagblad: Depere Standaard. Zijne talrijke brieven, welke hij sedert zijn vertrek uit het vaderland aan eenen Antwerpschen vriend schreef, werden in boek uitgegeven onder den titel: Onze taalbroeders in Noord-Amerika, Brieven over hun huiselijk, burgerlijk en maatschappelijk leven en verdere bijzonderheden, door C.P. van Antwerpen. Bijeengebracht door Edward Ipers, Antw. 1885.

[Frans Cauwe]

Cauwe (*Frans*), een minderbroeder-recollet, die te Gent in de 17e eeuw leefde, schreef:

Teghenverghift tegen een groote peste van het Christendom, te weten, de ydelheyt, oneerbaerheit ende overdaet der vrouwelycke kleederen ende cieraten, Gent, 1676; Leven van Sr. Francoyse Clara, religieuse van de penitenten op S. Peters, nevens Ghendt, Duink. 1677; Het leven ende goddelycke leeninghen van Sr. Francoyse Clara van St. Lieven, religieuse van de derde orden van S. Francoys, in het klooster van de penitenten op St. Pieters, neffens Ghent. Vermeerdert ende byeen vergadert uyt geloofwaerdighe schriften van de Eerwaerde moeder deszelfs klooster, ende andere treffelycke religieusen, die noch leven ende getuyghenisse geven van hetgeen zy ghesien ende uyt haren eygen mondt ghehoort hebben, Gent 1710.

[Peter Cauwe]

Cauwe (*Peter*), geb. te Ardoye, bij Roeselare, waar hij overl. in 1719 gaf omtrent het einde der 17e eeuw eene verzameling uit van geestelijke liederen, getiteld:

Het geestelyck opeeltjen van Hardoysche roosebladers, doormenghelt met diversche reuk- en smaeckgevende liedekens, door Pieter Cauwe, landtman van Hardoye in Vlaenderen, Duinkerke 1699. De eerste uitgaaf verscheen te Brugge.

[Jozef Cauwenbergh]

Cauwenbergh (*Jozef*), geb. 20 Nov. 1835 te Antw., waar hij zijne studiën volbracht op het Koninklijk Athenaeum en later koopmansklerk werd. Als handelaar verbleef hij van 1876 tot 1878 in Amerika en sedert 1879 is hij in zijne geboortestad bestuurder van de Antwerpsche Volksbank. Ten jare 1883 zetelde hij in den Raad der provincie Antwerpen en sedert 1 Jan. 1888 is hij gemeenteraadslid der stad Antwerpen.

Hij schreef: Tabakswolkjes, Schetsen, Antw. 1858.

[Isidoor van Cauwenberghs]

Cauwenberghs (*Isidoor van*), op 16 Juni 1825 geb. te Testelt (Brabant). Hij studeerde te Hoogstraten en te Mechelen en is thans koopman in tapijten te Antwerpen. Zijne dichterlijke voortbrengselen zijn:

Mijn eerste zang voor God en 't vaderland, 1846; Egmond in hechtenis, 1847; De Demervallei, 1851; De wintervermaken van de boeren, 1852; 't Geluk van den akkerman, 1853. Deze stukjes verschenen in verschillende tijdschriften.

[Jacobus Celosse]

Celosse (*Jacobus*), een rederijker te Leiden uit het begin der 17e eeuw, schreef:

Spel van sinne voor de inkomst der Vlaemsche Kamer van Leyden, de Orangie Lelie op het Reder.-Feest te Haerlem in 1601, in de Const-thoonende Juweel bij de loflijke stadt Haerlem, ten verzoeke van Trou moet blijcken in 't licht gebracht. Zwolle 1617; Ghebruyck en Misbruyck van Rhetorica; Vreugteindigspel; Tafelspel tusschen Lucht, Aerde en Mensche; Tafelspel tusschen 't Vier, 't Water en Redelyck Verstandt, alle voorkomende in De Nederl. Helicon, Alkm. 1610.

[Herm. Celosse]

Celosse (*Herm.*), geb. te Ridderkerk, waar hij van 1642-1676 pred. was. Om de psalmen van Datheen uit de kerk te weren gaf hij uit:

De CL Psalmen Davids op rijm gestelt, Dordr. 1665.

[Sebastiaan Centen]

Centen (*Sebastiaan*), geb. te Nijmegen omtrent 1691, was eerst hervormd godsdienstonderwijzer en werd in 1719 student aan het Remonstr. seminarium; tot prop. bevorderd, volgde hij zijn beroeping te Zevenhoven in 1723 en overl. te Hoorn, na 30-jarigen dienst aldaar, in 1756.

Hij gaf den vierden druk uit der Chronyk van Hoorn door Th. Velius, Hoorn, 1740; zij was met aant. vermeerderd, doch uit voorzichtigheid wegens de daarin verhaalde kerkgeschillen in den ouden vorm gelaten, Anders deed hij met de reeds in 1666 verschenen Hist. van Enkhuizen, door G. Brandt: hij drukte die eerst onveranderd af en voegde er zijn belangrijk werk achter: Vervolg der Hist. van de vermaarde Zee- en koopstad E., Hoorn 1747.

[Peter Jacob Ceulemans]

Ceulemans (*Peter Jacob*), geb. te Lier, 13 Sept. 1775 en in diezelfde stad overl. 24 Sept. 1851. Hij was linnenwever van beroep, doch tevens zangmeester en klokkenspeler van de Sint Gommarus-kerk, en beoefende in zijne ledige uren, niet zonder verdienste, de dichtkunst.

Hij gaf bijdragen in het Letterk. Jaarboekje van Gent en schreef talrijke gelegenheidsverzen, waar tusschen uitmunten zijn: Graf krans aen den heer G.L.F. Bergmann (1839), en zijn dichtstuk: Aen de schim van den dichter Cornelis de Bie (1845). Ook schreef hij tooneelspelen, welke werden opgevoerd door de Liersche Rederijkkamer 'De ongeleerden', waarvan hij lid was. In zijnen Zang des Grysaerds (1847), verklaart Ceulemans vroegtijdig met blindheid te zijn geslagen geweest; doch dat belette den ijverigen volksdichter niet zijne invallen voor te zeggen aan zijnen zoon, die ze opteekende.

[Adolf de Ceuleneer]

Ceuleneer (*Adolf de*), geb. te Dendermonde, 22 Febr. 1849 en professor aan de Gentsche Hoogeschool, is schrijver van eenige Fransche werken, en van:

Eenige woorden over het schoone in de kunst, Leuven 1874.

[Aloysius de Ceuninck]

Ceuninck (*Aloysius de*), te West-Roosbeke (West-Vl.) geb. 5 Aug. 1851, studeerde voor het onderwijs aan de Normaalschool van Thourout, waar hij zijn diploma ontving op 25 Aug. 1870. Daarna was hij van 1 Oct. 1870 tot 15 Aug. 1874 hulponderwijzer te Moorslede en werd daarna bijzondere onderwijzer te Roeselare, tot hij 2 Oct. 1876 te Antwerpen werd aangesteld als onderwijzer bij de stadsscholen. De werken door hem uitgegeven zijn:

Historische tafereelen uit de XVIe eeuw, Brugge 1876; Natuurlijke geschiedenis der gewervelde dieren (met A. Moria), Gent 1881.

[Karel Lodewijk de Ceuninck]

Ceuninck (*Karel Lodewijk de*), geb. te Staden, 16 Juni 1835, werd in 1860 tot priester gewijd en was achtereenvolgens onder-pastoor te Wijtschate, Jabbeke en Lichtervelde.

Hij schreef: Staden van eertijds en hedendaags, Brugge 1872, en verder bijdragen in Rond den Heerd.

[Jacques Alexandre de Chalmot]

Chalmot (*Jacques Alexandre de*), geb. in 1734 te Leeuwarden, waar zijn vader, gelijk zijn grootvader, kamerheer aan het stadhouderlijk hof was, diende tot 1755 als vaandrig, legde zich toen op de studie toe, werd in 1758 boekhandelaar te Leeuw. en vestigde zich in 1778 te Kampen, waar hij zeer omvangrijke werken uitgaf en zelf veel voor zijne pers arbeidde. Hij overl. te Kamperveen, 19 Sept. 1801.

Hij bewerkte, schreef en gaf uit: Noël Chomel, Algem. huishoudelijk-, natuur-, zedekundig- en kunstwoordenboek. 2 dln., 1743, 2e dr. geheel verbetert, en meer als de helft verm. door J.A. de Chalmot en versch. andere, Leid. en Leeuw. 1768-'78, 7 dln., Vervolg daarop, Kamp. 1786, 9 dln.; Biogr. Woordenb. der Nederl. enz., even zeer met een langen titel, Amst. 1797-1800' waarvan 8 dln. verschenen, gaande tot Dr. en verder eenige rechts- en staatk. werken; naamloos: Afkomst, godvruchtig

leven en zalige dood van H.D.H. Maria Louise Princesse Douair. van Oranje en Nassau, uit echte stukken zamengesteld, Leeuw. 1765.

(Eekhoff, Stedel. Bibl. v. Leeuw.)

[Antoine Nicolaas Ernest Changuion]

Changuion (*Antoine Nicolaas Ernest*), geb. te 's-Hage 15 Dec. 1803, was eerst huisonderwijzer, werd in 1828 student in de godgel. te Leiden en toen prof. in de oude talen aan het Zuid-Afrik. Athenaeum te Kaapstad. Later was hij er hoofd eener eigen inrichting voor onderwijs, en nam veel deel aan de beweging tegen het herscheppen van het Kaapland in een strafkolonie, en ten gunste van een constutioneelen regeeringsvorm. Sedert 1865 naar Europa teruggekeerd, hield hij meest zijn verblijf in Zwitserland of Zuid-Duitschland.

Hij schreef: Geslachtswijzer der Ned. taal, Rott. 1842; De Nederd. taal in Zuid-Afrika hersteld, zijnde eene handleiding tot de kennis dier taal, naar de plaatselijke behoefte van het land gewijzigd, Rott. 1844; Bezwaren tegen het oprigten eener theol. kweekschool in deze volksplanting, eene reeks van brieven, oorspronkelijk geplaatst in de ‘Zuid-Afrikaan’, Kaapstad 1854, een werk, dat veel tegenschriften deed verschijnen.

[Herman Théodore Chappuis]

Chappuis (*Herman Théodore*), geb. te Haarl. 19 Sept. 1844, trad in 1861 te Kampen als vrijwilliger in dienst, en werd in 1884 kapit. der infanterie.

Behalve vele vertalingen en verspreid. novellen in Europa en andere tijdschr., schreef hij: Op de Beukenhorst, novelle, Haarl. 1876; Renee, een verhaal, Amst. 1877; De oorlog in het Oosten, den volke verhaald, Dordr. 1877; Dora Woelaar, Arnh. 1877; Satanella, Sneek 1878; de Heer van den Sparrendaal, Sneek 1878; Zijn geheim, Arnh. 1879; Lotgevallen van Jan Romeijn, 1882; Broeder en zuster, Oudew. 1883; Schetsen uit N.-Brabant, Haag 1886; Boschwachters Rika, 2 dln., Schied. 1886; Nol Giele, ald. 1886; Villa Oceana, 2 dln. ald. 1886.

[Nicolaas Antonie van Charante]

Charante (*Nicolaas Antonie van*), geb. te Rott. 19 Dec. 1811, stud. te Utr. sinds 30 Nov. 1829, werd in 1837 pred. te Rockanje en in 1846 te Zaandam O.Z., waar hij 9 Sept. 1873 overleed.

Behalve gelegenheids- en kindergedichten, alsmede vele bijdr. in onderscheidene tijdschr., almanakken en jaarb. schreef hij: De bijbel voor jonge kinderen, 4 dl., Schied.

1855; De jonge vrouwen, Schoonh. 1854; Kinderleven, Krommenie 1855; Photographiën van kleine menschen, voor groote menschen nageschetst, Schoonh. 1857; Willem Baarland, Schoonh. 1858; De levensgesch. van Robinson Crusoë, Rott. 1862; Schetsen uit de kinderwereld, Schoonh. 1860; Kinderpoëzy, id. 1861, Sprookjes uit den ouden tijd, id. 1862; Novellen en vertellingen, id. 1863.

[Simon Lucas Charité]

Charité (*Simon Lucas*), een dichter, die in het midden der 18e eeuw leefde, en zoo men denkt te Aalst geb. is. Zijne meest bekende voortbrengselen zijn:

Leven en doodt van de H. Barbara, patronesse tegen de pest en onvoorziene doodt, in rym gestelt door Simon Lucas Charité, Dendermonde 1762; Verheffinge van het ards-broederschap des H. Roosenkrans, met den lovzang op de 15 misteriën, gevolgt van de victorie ter zee, door Don Juan van Oostenrijk op de Turken, 7 Oct. 1571, in digt gebragt door Simon Lucas Charité, Gent 1771; Lyktraenen over onze Souveryne Maria Theresia, verruylende het tydelyk met het eeuwig, den 29 Nov. 1780, uytgetreurt door Simon Lucas Charité, Denderm.; Theodoricus en Aurelia, onder Rudolphus, koning van Vrankryk, blyeyndend treurspel, Nieuwgezongen stuk door Simon Lucas Charité (Letter-Wissel), Laus homini Crescat, Denderm. 1789.

[Jonkvr. Marie Louise de Châtelain]

Châtelain (*Jonkvr. Maria Louise de*), schreef: Vlugtige overdenkingen uit het rijk van waarheid en zedekunde, Dev. 1848; Avondrood, beelden en herinneringen van eene oude van dagen, Amst. 1856; en behalve het bovenstaande nog een Fransch werkje over Italië.

[Peter Otto van der Chijs]

Chijs (*Peter Otto van der*), geb. 22 Aug. 1802 te Delft, werd 11 Aug. 1820 stud. in de lett. te Leiden, in 1824 leeraar aan het Instituut Noorthey. In 1827 werd hij redact. van De Star, welke voortaan als De Vriend des Vaderlands tot 1845 uitkwam. Later gaf hij bijdr. in het aanhangsel op Nieuwenhuis' Woordenb. van Kunsten en Wetensch., het Woordenb. der Zamenl., De Recensent, en Nijhoff's Bijdr. Toen V.d. Ch. in 1835 benoemd werd tot direct. van het Leidsche penningkabinet met den titel van buitengew. hoogleeraar, legde hij zich uitsluitend op de munt- en penningkunde toe. Hij beantwoordde van 1842-'45 een prijsvraag van Teyler's gen.: Beschrijving van al de munten onzer voormalige hertogen, graven, heeren en steden, 9 dln., Haarl. 1851-'67. Voorts gaf hij een Tijdschr. voor munt- en penningkunde uit, Leid. 1833-'43. Hij overl. te Leiden 4 Nov. 1867. Zijne omvangrijke en veelvuldige geschr. zijn alle opgenoemd in:

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1869.)

[Mr. Jacobus Anne van der Chijs]

Chijs (*Mr. Jacobus Anne van der*), geb. te Leiden 1 Juni 1831, zoon van den voorgaande, stud. daar 1849-'56 in de rechten en letteren, waarna hij te Delft zijn

examen deed als O.-I. ambtenaar. In Oct. 1857 naar Indië vertrokken, werd hij commies en referendaris ter Algem. secretarie en inspect. van het Inlandsch onderwijs.

Hij schreef: Geschiedenis der stichting der Vereenigde O.-I. Compagnie, enz., Leid. 1856, 2e dr. 1857; De Lat. scholen van 1642 en 1666, alsmede het Seminarium van 1745 te Batavia, Bat. 1860; Neêrlands streven tot openstelling van Japan voor den wereldhandel, Amst. 1867; De munten van Neêrl.-Indië, (met Netscher), Bat. 1863; Bijdragen tot de geschied. van het inlandsch onderw. in Ned.-Indië; Proeve eener Nederl.-Ind. bibliographie (1659-1870), Bat. 1879; Ned.-Ind. Placaatboek 1602-1811, 3 dln., Bat. en 's-Grav. 1885-'86; Daghregister gehouden in 't Casteel van Batavia, vant passerende sinds 1640, Bat. en 's-Grav, 1887, seq.

[Jan Bastijaan Christemeijer]

Christemeijer (*Jan Bastijaan*), was militair en woonde o.a. den slag van Waterloo bij. Later werd hij ambtenaar bij het prov. bestuur te Utrecht, en overl. aldaar, 77 jaar oud, 1 Jan. 1872.

Hij schr.: De wiskunde, dichtst., Utr., 1818; Tafereelen uit de gesch. der lijfstraffel. rechtspleging en bijzonderh. uit de levens van geheime misdadigers, Amst. 1821, onderscheiden malen herdr.; Oorkonden uit de gedenkschr. van het strafrecht en uit die der menschel. misstappen, Amst. 1821; Verscheidenheden, verhalen van gemengd. inh., Amst. 1821; Vrolijke tafereelen aan de vrienden van luim en gezelligheid toegewijd, Amst. 1822; Kleine vertellingen, anecdoten, en andere verstrooide opstellen, Amst. 1824; Nieuwe tafer. uit de gesch. der lijfstraffel. regtspleging, Amst. 1828, onderscheiden malen herdr.; Vaderl. uitboezemingen, Utr. 1830; Landelijk schoon, in het Sticht van Utrecht en omstreken, Utr. 1836; Het lustoord tusschen Amstel en Grebbe, en elders in het Sticht van Utrecht, Schoonh. 1837, 2 dln.; Hulstbloemen, een zestal dichterl. bijdr., Schoonh. 1838; Nieuwe bijdragen tot de gesch. van het strafregt. Schoonh. 1838; Proeve van een algem. bevatt. beantw. der vraag: Wat is de reden, dat wij, op het eerste aanschouwen van sommige menschen, een zeker gevoel òf van behagen, òf van mishagen, omtrent hen, bij ons waarnemen? Eene bijdr. tot mensch- en zielk. onderzoek, Schoonh. 1840; Mengeloogst, behelzende verspreide en andere verhalen, vertellingen

en kleinere opst. van gemengden inhoud, Utr., 1842-'43; Willem de Clercq en Thomas Ainsworth in 1832 te Hengelo. Eene bijdr. tot de gesch. van onze vad. nijverh., enz., Amst. 1845; Merkwaardigh. uit het gebied der menschel. lotgev., de gesch. van het strafregt en die des vaderl. Nieuwe en verspreide verhalen, Amst. 1857, 2 dln.; Vedelklanken, verzamelde rijmelarij van vrolijken inhoud, Utr. 1857; Schakeringen op letterk. en ander gebied, Amst. 1863; Verhalen uit ons volksleven, Amst. 1863; Bij een avond-bezoek op 18 Junij aan het slagveld van Waterloo. Dicht. herinnering. Met geschied- en letterk. aanteek., Utr. 1865; Geschiedverhaal der merkwaardige levensredding van een Ned. onderofficier der kavallerie in den laten avond van 18 Junij 1815, Utr. 1865; Herinneringen van een oud-strijdervan 1813-'15, aangaande Quatre-Bras en Waterloo, Utr. 1865.

[C. Christiaans]

Christiaans (*C.*), schr.: Een studentenstreek, blijsp. in twee bedr.. Hoorn, 1880; Vorsteneer, trsp. in vier bedr., Hoorn, 1881; De West-Friesche visschers. Levenstafereel in een bedr. met zang, Hoorn, 1881; Onze nieuwe meid, blijspel, Hoorn, 1885.

[Hendrik Jozef Christiaensen]

Christiaensen (*Hendrik Jozef*), den 20 Mei 1787 geb. te Antwerpen, alwaar hij op 24 Oct. 1828 als roeier der stedelijke belasting overl. In zijne jongelingsjaren was hij gedwongen de wapens op te vatten voor Napoleon I, wiens veldtochten hij bij woonde, o.a. den noodlottigen terugtocht van Rusland. Zijne rampen stelde hij te boek, en ze werden door zijnen zoon uitgegeven onder den titel:

De lotgevallen van een krygsman, onder de regering van Napoleon, inhoudende: De veldtogten van Portugael, Oostenryk, Spagnien, Rusland, Saxen en Frankrijk, Antw. 1841.

[Andreas Franciscus Christoffels]

Christoffels (*Andreas Franciscus*), geb. te Ankeveen 7 Sept. 1743, stud. te Utrecht 1862-'71, en prom. in de theologie; was later cargadoor te Zwolle en overl. te Amst. 28 Dec. 1882.

Hij schr.: Paus Adriaan VI, eene kerkhistorische studie, Amst., 1871.

[Jhr. Mr. Jacob de Witte van Citters]

Citters (*Jhr. Mr. Jacob de Witte van*), geb. te 's-Grav. 16 Mei 1817, in het Haagsche gymn. opgeleid tot de acad. lessen, die hij te Leiden aanving 13 Maart 1835, promov. daar in 1841. Sedert woonde hij in de hofplaats en bracht zijn leven in gestadige en veelzijdige studiën door, gelijk Themis, De Konst- en Letterbode en De Ned. Spect. aantoonen. Hij was vol belangstelling voor het schoolwezen, inzonderheid voor het bijzonder onderwijs, werd in 1855 schoolopziener, hield zich voornamelijk onledig met de vormleer en de leerwijze van Fröbel, doch nam zijn ontslag in 1865, toen in de opengevallen plaats van den eersten inspecteur L.O. in Zuid-Holland Dr. Lindo

benoemd werd. Nu ambteloos geworden, ijverde hij voortdurend voor het onderwijs en zette zijne eenzelvige letteroefeningen voort. Hij overl. te Montreux aan het meer van Genève, 3 Oct. 1876.

Behalve talrijke bijdr. in gen. tijdschr. en zijne te 's-Grav. in 1861 en '76 gedrukte werken over het rechtlijnig teekenen, gaf hij uit: Contracten van correspondentie en andere bijdr. tot de gesch. van het ambtsbejag in de republ. der Vereen. Nederl., 's-Grav. 1873, met een supplement.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1877.)

[Joost Claerbout]

Claerbout (*Joost*), geb. te Vlissingen omstreeks 1618. Zijn vader, van Oudenaerde afkomstig, later kapelaan te Gent, was in 1616 te Vliss. hervormd geworden en daar gehuwd. Joost zelf trouwde in Maart 1640, doch verdere gegevens, hem betreffende, ontbreken.

Hij schr.: Bly-eyndig vertoogh of vreede-vreugt, tusschen Engelant en de Nederl., zinspel, Vliss. 1654: Droefblyeyndig vertoog op 't beleyt en overgaen van Middelb., onder 't beleyt van Wilhelmus I, Midd. 1661; Klucht van 't Kalf, Vliss. 1662; Oresto of verdrukte onnozelheyt en de rampzalige Sibyna, trsp., Vliss. en Midd. 1662; Liedt op den sin: ‘Die Godt heeft tot syn hulp niemant hem hinder doet.’ Refereyn op den regel: ‘'t is werk van Godesgeest, te roepen Abba Vader’; verder gelegenheidsrijmen.

(Nagtglas, Levensber. v. Zeeuwen.)

[Desideer Claes]

Claes (*Desideer*), geb. 26 Dec. 1836 te Neerlinter (Z.-Brabant), was eerst onderwijzer aan de gemeentescholen te Antwerpen, daarna aan die van Tienen, toen professor in de Nederl. taal en letterk. aan het stadscollege in dezelfde stad, en is thans leeraar aan het koninkl. Athenaeum te Hasselt.

Hij schr.: Rijken geeft! gedicht voor de armen, Tienen 1860; Rozen en Doornen, gedichten, Tienen 1862; Het lied der Nederlanden, vaderlandsch lied ter gelegenheid van het VIIe taal- en letterkundig congres, gehouden te Brugge in 1862, Gent 1862; Eene verbeelding verbeeld, blijsp. in één bedrijf door Jan Klaes, Tienen 1862; Olie drijft boven, blijsp. in één bedrijf, Tienen 1862; De herschepping der Limburgsche Kempen, Tienen 1864; De ijzeren Spoorbaan in de Kempen, dichttafereelen, Tienen 1866; De Vlaamsche Volkszanger, nieuwjaarsboekje, (met P.J.H. Brouwers), Tienen 1863 en 1864; M. Aug. Prutten's Balderik de Dieren-

plager, beoordeeld door Diederik, Tienen 1869; Mijne Aalmoes, Hasselt 1870; Reinout en Mathilda, Episode uit de Italiaansche oorlogen der XVe en XVIe eeuw, Hasselt 1871; Joost van Craesbeeck, kunstschilder der XVIIe eeuw, bekr., Hasselt 1871; St. Jeroens legende, Hasselt 1871; Gedenkschriften der luisterrijke bedevaartprocessie ter eere van het allerheiligste Sakrament van Mirakel en van O.L.V. Virga Jesse binnen Hasselt, met twee platen, Hasselt 1873; Kransje opgedragen aan de eerw. Moeder Antonia Dieben, den 4 Aug. 1875, ter gelegenheid van de vijftigste verjaring harer intrede in het klooster der grauwzusters te Hasselt, Hasselt 1875; K.L. Ledeganck, biographisch-letterkundige studie, Antw. 1876; Verslag over den grooten internationalen wedstrijd van tooneelkunde, uitgeschreven door de K.M. Sinte Cecilia van Hasselt voor het tooneeljaar 1876-'77 door D.C., Hasselt 1877; Feestkrans opgedragen aan den Heer Lambert van Brabant en Vrouwe van Brabant, geboren Elisabeth Goorden, ter gelegenheid hunner gouden bruiloft, gevierd te Hasselt den 28 Mei 1878, Hasselt 1878; Gedichten, Tongeren 1885. Verder schr. hij bijdragen in jaarboekjes en tijdschriften en menig schoolboek over Nederl. taal of stijl, zoowel voor leerlingen als onderwijzers. Met P.J.H. Brouwers (z.d.), gaf hij ook een en ander uit onder het psd.: Diederik.

[Willem Jozef Claes]

Claes (*Willem Jozef*), geb. 15 Juni 1832 te Antwerpen, waar hij timmerman en aannemer van bouwwerken is. Behalve eenige plakkaten schr. hij een boekje getiteld:

Zedekunde, Antw., 1883.

[Peter Claessens]

Claessens (*Peter*), geb. te Antwerpen 17 Febr. 1817 begon zijne Lat. studiën op elfjarigen leeftijd in privaatlessen, bij den prefect van het Athenaeum te Antw. In Sept. 1831 ging hij als leerling der syntaxe naar het klein seminarie te Mechelen, in welk gesticht hij ook zijne philosophie voltrok. Na drie jaren studie in het groot seminarie te Mechelen ging hij ter Hoogeschool van Leuven de godgeleerdheid studeeren. Den 26 April 1840 werd hij priester gewijd, den 21 Maart 1842 ontving hij den titel van bachelier in de godgeleerdheid en den 24 April daaropvolgende werd hij in het klein seminarie te Mechelen leeraar van letterkunde, geschiedenis en wijsbegeerte. Na op 7 April 1860 diocesaan opziener van het lager onderwijs te zijn geworden, ontving hij de hoogste geestelijke eere-titels en hij overl. te Mechelen op 22 Juni 1886. Hij schreef verscheidene werken in het Fransch, enkele in het Latijn en in het Nederlandsch:

Opvoeding en onderwijs, gegrond op geloof en rede, in de lagere en middelbare leergestichten van België, Mechelen 1864; Kleine schriftuur of verhalen en zedelessen, getrokken uit de geschiedenis van het Oude en het Nieuwe Testament, Luik 1867; Geschiedenis der Martelaren van Gorkum, die in 1572 voor het roomsch-katholiek geloof gestorven zijn, Mechelen 1867; Cardinaal Sterckx, Aartsbisschop van Mechelen, zijne korte levensschets, Mechelen 1868; Een reisje naar Rome en andere voorname steden van Italië, in 1870, eenvoudig aan het volk verteld, Brussel 1871; De legende of het leven en de dood van den H. Rumoldus, Mechelen 1875; Leven

van Benedictus de Decker, kanunnik der bisschoppelijke kerk van Gent, Mechelen 1877; Lessen van methodeleer voor het lager onderwijs, Mechelen 1880 en 1881.

[Hector Claeys]

Claeys (*Hector*), geb. te Oedelem, in West-Vl., 30 Mei 1855, studeerde voor geestelijke en is thans onder-pastoor te Leffinge bij Oostende.

Hij schreef: De gelukzalige Karel de Goede, Graaf van Vlaanderen en Martelaar, Brugge 1884; Sint Gillis, Kortrijk 1885; Legenden en Verhalen, Brugge 1887; Sint Arnold, Bisschop van Soissons, Apostel van Vlaanderen en stichter der abdij van Oudenburg, Brugge 1887.

[Hendrik Claeys]

Claeys (*Hendrik*), 7 Dec. 1838, geb. te Zomergem. Na aan de Hoogeschool van Leuven zijne studiën te hebben voltooid, werd hij in 1864 leeraar in de poëzie aan het College van Oudenaarde; in 1869 ging hij in dezelfde hoedanigheid over naar het Seminarie te Sint-Nicolaas en thans is hij pastoor te Oostakker bij Gent.

Hij schreef: Gedicht op het Huwelijk van Z.K.H. den Hertog van Brabant, Gent 1853 en tal van andere gedichten, gelegenheidsverzen en cantaten, als: De Zondvloed, Zang der gevangenschap, Matthias, Sennacherib, enz. welke in tijdschriften verspreid zijn. De Lettervruchten van het genootschap: Met Tijd en Vlijt bevatten van hem eene verhandeling: Over de Tragische zijde des Levens, in de poëzie, Leuven 1874. Afzonderlijk gaf hij uit: Inwijding der Muurschildering uitgewerkt in de kerk van O.L.V. van Bijstand, te Sint-Nicolaas (Waas), door de heeren G. Guffens en J. Swerts, Feestrede, Sint-Nicolaas 1870; Dichter De Koninck, beoordeeld door Dr. Jan Nolet de Brauwere van Steenland, Baarle-Hertog 1875; Het menschdom verlost, door L. de Koninck X^{24} uitgecijfert en gewettigd. Een recapitulatie in zake De Koninck-Nolet, Baarle-Hertog 1875; Gemengde Gedichten, Sint Nicolaas 1877; Lijkrede van Hendrik Conscience, uitgesproken in de hoofdkerk van Antwerpen den 30 Sept. 1883, Antw. 1883.

[Laurens Claeysins]

Claeysins (*Laurens*), Vlaamsch dichter en geestelijke, die in het midden der 17e eeuw leefde. Een werk van hem is bekend onder den titel:

Aendachtighe Vermaninghen op de vier Wtersten te weten: de Doodt, het Oordeel, de helsche pyne, de hemelsche vreught: in dichte ghestelt door den H. Laurens Claeysins, priester, Brugge 1648.

[Joannes Clarisse]

Clarisse (*Joannes*), afstammeling eener naar Walcheren uitgewekene Fransche familie, geb. 19 Oct. 1770 te Schied., stud. te Leiden in de lett. en de godgel., en daarna te Utr., waar hij in 1791 eershalve theol. dr. werd; zijne studiën omvatten ook de Nederl. taal en de natuurwetenschappen. Hij was pred. te Doorn 1792-'97, te Enkh. 1797-1804, hoogl. te Harderw. 1804-'12; na het opheffen dezer acad. pred. te Rott. 1812-'14 en daarop hoogl. te Leiden tot zijn emeritaat in 1840; hij overl. bij Reden, 29 Nov. 1846.

Behalve eene menigte godgel. werken schr. hij: Gedichten, Utr. 1793; Een woord aan de gekwetste Ned. krijgslieden, Rott., 1815; Berigt aangaande twee fragmenten van hss.: Jacob van Maerlant's Spiegel Historiael, en Melis Stoke's Rijmkronijk, 1818; Redev. voor jongelingen, 2 dln., Amst. 1824, herdrukt als: Voor Jongelingen, 12 redev., met portr., Amst. 1846; Over Hier. van Alphen als dichter en kinderdichter, twee voorl., Rott. 1836; Sterre- en Natuurk. onderwijs, gemeenlijk genoemd Natuurkunde van het Geheel-al en gehouden voor het werk van zekeren broeder Gheraert. Een mnl. oorspr. leerd. uit het laatst der 13e of het begin der 14e eeuw; uitgeg. met een inl. en aant., die zijne groote bedrevenheid in het onderwerp en de taal aantoonen, Leid. 1847 en Verhandelingen en bijdragen in tijdschriften.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1847.)

[Ver Brechten zoon Clays]

Clays, (*Ver* (= *Vrouwe*) *Brechten zoon*), van Haarlem, wordt door Maerlant in 1284 vermeld als vertaler van een Franschen roman over Willem van Oringen. Daarom schrijft men aan hem twee fragmenten toe, (uitgeg. door Dr. G. Kalff: Mnl. Ep. fragm., Gron. 1886), die ons bewaard gebleven zijn van de vertaling eener jongere redactie van: Li Moniages Guillaume.

J.t.W.

[Laurens van Cleef]

Cleef (*Laurens van*), geb. te Borne (Ov.), 6 Mei 1823, stud. aan het Doopsgez. Sem. te Amst., was eerst hulpprediker te Norden, later pred. te Huizinga, Warns en Uithuizen, waar hij thans nog staat.

Hij schr. stukken in De Huisvriend, en in Waarheid in Liefde, bezorgde met Prof. C.P. Hofstede de Groot een vertaling der Apocryfe Evangeliën, Amst. 1867; bewerkte eene Ned. uitg. der Reisverhalen van Otto Funcke, Gron. 1873, herdr. 1880; en schr. Schetsen en Portretten, Gron. 1874.

[Mevr. Catharina van Cleeff-Kalff]

Cleeff-Kalff (*Mevr. Catharina van*), geb. te Zwolle 7 April 1816, is weduwe van Dr. J.N. van Cleeff te Zwolle.

Schr. onder het psd. Bertha: dichterlijke bijdragen in den Christel. Volksalmanak, 1875; Aurora, 1875-'77; Noord en Zuid, Dichtbundel, 1877; en gaf afzonderlijk uit: Bremeriana. Grashalmen en bloemen, uit de werken van Frederika Bremer, Rott. 1869.

[Christiaan Hendrik Clemens]

Clemens (*Christiaan Hendrik*), geb. te Utrecht 3 Oct. 1808, werd in 1822 kweekeling aan de koninkl. lagere school te Luik en kort daarop aan de rijkskweeksch. voor onderw. te Haarl., in 1826 ondermeester te 's-Hage en in 1828 prof. aan een instituut te Luik; later, na de Belgische omwenteling onderwijzer te Gemonde, bij Boxtel, en eindelijk aan de departements-school te Nijm., waar hij overl. 12 Oct. 1841.

Schr.: Krijgsverhalen, Nijm. 1832; Krijgstafereel van de belegering der Citadel van Antwerpen, Nijm. 1833; Lambert Broussard, historische roman uit de dagen der Belgische omwenteling, Gor. 1833; De 24ste Augustus 1835, dichtst., Nijm. 1835: Lentebloempjes, Nijm. 1836; Het Weesje, Nijm. 1836; Herinneringsoffer bij het overlijden van den Christenleeraar T.M. van Gulpen, Nijm. 1837; Algem. gesch. voor jongelieden, Nijm. 1837-'40, 5 dln.; De stad Nijmegen en derzelver omstreken, Nijm. 1837, door hem ook in het Fr. vert.; Nederl. volksverhalen en romancen, Nijm. 1838; Schetsen en verhalen uit de Rijn-Provinciën, Amst. 1840; Herinneringen en ontmoetingen, Nieuwe schetsen uit Noord-Braband, Limburg en België, Nijm. 1840; Een nieuw boek, Nijm. 1841.

[Claudius de Clerck]

Clerck (*Claudius de*), te Ieperen geb. 9 Jan. 1587, en op 15 Oct. 1645 aldaar overl. Hij was de zoon van geringe lieden en werd bierkruier van beroep. Niettemin onderscheidde hij zich door zijnen dichterlijken geest en op zijn dertigste jaar werd hij lid der Rederijkerskamer van Onze-Lieve-Vrouw van Alsemberge, waarvan hij weldra de voornaamste dichter was.

Hij schreef de treurspelen: Het vonnis van den koning Salomon; Theophilus; 't Geuse ghejanck; Chrisaorius; Belgica en Sedechias. Verder Lof-dicht ter eere van de Reden-rycke Gilde der Roosieren binnen Ypre, op haeren feestelicken dagh, 1621.

[Jacob de Clerck]

Clerck (*Jacob de*), omstreeks 1610 te Ieperen geb., oefende zich in de schilder-, muziek- en dichtkunst, en werd dichter der

Rhetorica van Hasebroek. In 1650 trok hij naar Rome en van zijne wederkomst is niets bekend. Men wil evenwel dat zijn lijkdienst door de bovengemelde Kamer gehouden werd op 27 Juli 1650.

Van hem bestaat: Jacobi de Clerck: Het eerlyck tydtverdryf, vertoont in Lucifersval; Bacchus-Beeldt; Megoeras heerschappye; Zoïluswinckel, ende eenige vermakelycke kluchten, Brussel 1652, met pl.

[Izaak de Clercq Hz.]

Clercq Hz. (*Izaak de*) overl. te Amst. 19 Aug. 1794.

Hij schreef: Meriones, koning van Krete, treursp. naar het Fr. van Voltaire, Amst. 1786; Eduard en Eleonore, treursp. naar het Eng. van J. Thomson, Amst. 1787; Saint-Valeri, treursp., Amst. 1791.

[Jacob Lodewijk de Clercq]

Clercq (*Jacob Lodewijk de*), vroeger opsteller van Het Vaderland van Gent.

Hij schreef: Levensschets van Mgr. Joannes Franciscus van de Velde, bisschop van Gent, Gent 1838; De kapel van den heyligen Naem in de Predikheerenkerk te Gent, geschiedkundig verhael, gevolgd door het geschiedkundig verhael der Communiebank in de Predikheerenkerk te Gent door J.L.D.C., Gent 1840; Baudewyn en Avezoeta, of vryheidsliefde en godsdienst; geschiedkundig verhael uyt de XIIIe eeuw, door Jacob Lodewijk de Clercq, Gent 1840.

[Willem de Clercq]

Clercq (*Willem de*), geb. 15 Jan. 1795 te Amst., was er makelaar, later secret. en direct. der Nederl. Handelmij. en overl. er 4 Febr. 1844. Hij is vooral als improvisator zeer bekend geworden; slechts weinig is er van hem gedrukt, b.v. een gedicht: Welkomstgroet aan Z.M. Koning Willem II in de vergadering van de 2e klasse van het Kon. Ned. Instit. op 14 April 1841, Amst. 1842; behalve dit, eenige gedichten in den Muzenalmanak. Door het Kon. Inst. werd bekroond: Verhandeling over de vraag: welken invloed heeft de vreemde letterkunde, inzonderheid de Ital., Spaansche, Fransche en Duitsche, gehad op de Nederl. taal- en letterk. sints het begin der vijftiende eeuw tot op onze dagen, Amst. 1824.

(Dr. A. Pierson, W.d. Cl., naar zijn dagboek, Haarl. 1871 en Mr. J. Bosscha, W.d. Cl. herdacht, 's-Grav. 1874.)

[Mr. Gerrit de Clercq]

Clercq (*Mr. Gerrit de*), zoon van den voorgaande, geb. 9 Nov. 1821 te Amst., prom. in 1843 te Leid. Vijf jaar later werd hij referendaris bij 't Min. van Finantiën, welke betrekking hij in 1852 verwisselde met die van secret. der Nederl. Handelmij. Hij overl. te Amst. 21 Oct. 1857.

Behalve door een Lat. dissertatie over de Ned. H.-Mij. is hij het meest bekend om de stukken, die hij in De Gids plaatste, waarvan hij mede-redact. was, vooral om zijn uitgewerkte Beschouwing over de Belgische Revolutie (Jaarg. 1847) en over Louis

Blanc. Nog schreef hij in de Vliss. Cour. en in de Indépendance Belge. Afzonderlijk kwam van hem uit: Hervorming der Eng. scheepvaartwetten, 1850.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1858.)

[Nicolaas de Clercq]

Clercq (*Nicolaas de*), die te Delft, zeker van 1599-1623, werken uitgaf, schreef:

Tooneel der Keyseren en Coningen van Christenryck, sedert den onderganck van het Grieks Keyserdom, Amst. en Arnhem, 1615; Tooneel der beroemde Hertogen, Princen, Graven en-Krygshelden van Chris tenryck binnen dese dry laeste eeuwen, Delft 1617; Princelyck kabinet, vertoonende 't leven, afcomste ende afb. der voornaem ste vorsten, princen, graven ende heeren van Europa, Delft 1625, na zijn dood ver schenen. Ook heeft hij de kronijk van Wouter van Gouthoeven tot 1620 bijgewerkt.

[Ezra de Clercq van Jever]

Clercq van Jever (*Ezra de*), leefde in de vorige eeuw.

Hij schreef: Ongelijk gevecht of de Gestrafte Laster, getrokken uit de nagelaten Tooneel-Poezy van Hans Prullekramer tot Beuselaarshorst, Koning aan 't Zandig Duin, Vorst van alle koninklijke Konstenaeren, Grootmeester der Lasteraeren, etc., etc., 1766, welk stuk schijnt te hebben moeten dienen om de poëzie belachelijk te maken van iemand die H.P.T.B. heette, evenals: Dichtluim of de klagende Hercules zonder knods uit een H.S. van den vorst Sudrareg. Van meer beteekenis zijn zijne: Selectae Observ. in Lucanum, 2 dln., Amst. 1772.

[Le Clercq]

Clercq (*le*), van wien ons niets bekend is, schr.: Tobias, in 4 zangen, Haarl., 1791.

[Pieter le Clercq]

Clercq (*Pieter le*), in 1692 te Naarden geb., werd aangesteld tot commissaris der uitheemsche depêches van de Staten-Gen. en de Prinses-Gouvernante. Hij overl. te 's-Grav. 20 Dec. 1759.

Hij schr.: De mensch dwaazer als het dier, hekeld., gevolgd naar Boileau Despréaux, Utr. 1712; Minnelierzang aan Zelinde, 1719; Huwelijks Min-tafereel, leerd., begrepen in drie Boeken, in Nederd. Vaersen, naar 't Lat. van Claude Quillet, Amst. 1722, 3e dr. Amst. 1773; De Eng. Spectator, uyt het Eng. van R. Steele, Amst., 1725, 9 dln., 2e dr. 1742; Schouwtooneel der Natuur, uyt het Fransch van den Abt Pluche, Amst. 1739, 14 dln.; Hemelgeschiedenissen overwogen na de denkbeelden der Poëten, de Philosophen en de schr. van Mozes, in het Fr. beschreven door den Abt Pluche, Delft; Gesch. der Vereen. Nederlanden zedert

den aanvang des Vreedejaars 1712 tot aan den dood des Princen van Oranje, vervolg op Blomhert (z.a.), Amst. 1752; De Trommelslager of het Huis-spook, blsp., zooals het gespeeld is op het koninkl. tooneel in Drurylane door de Acteurs zijner Majesteyt, 1752; Nieuwe-jaar-geschenk voor de Juffers of Raad-gevingen van een aansienlijke Man aan zijne Dochters, uyt het Eng., Amst. 1753.

[Jacobus Clerquius]

Clerquius (*Jacobus*), in het begin der 17e eeuw geb., werd in 1638 pred. te Schermerhorn, in 1643 te Alkm., in 1647 te Haarl., en in 1656 te Amst., waar hij 2 Nov. 1680 overleed.

Hij schr.: Evangelische olie, Amst., 1662; De Psalmen Davids enz., op rijm gesteld door J.C., op sangnooten en een sleutel gestelt door Mr. C. de Leeuw, Amst. 1664.

[Johanna Constantia Cleve]

Cleve (*Johanna Constantia*), geb. 4 Dec. 1802 te Dordrecht, maakte reeds zeer jong, zelfs op zevenjarigen leeftijd verzen; men verwachtte van haar eene schitterende toekomst, doch zij overl. reeds 14 Febr. 1822 te Leiden.

Zij gaf uit: Jeugdige Dichtproeven, 's-Grav., 1813; Lentebloemen, 's-Grav., 1817. Haar laatste gedichtje: Het klaverblad van vieren werd in 1825 in den Muzenalm. opgenomen. Zij schreef op dit laatste zelve de gitaar-begeleiding.

[Mr. Jacob Arnold Clignett]

Clignett (*Mr. Jacob Arnold*), geb. in Sept. 1756 te Leiden, stud, er sinds 1771 en werd daar in 1780 advocaat, in 1802 lid van den Zeeraad, in 1813 Raadsheer bij het Hooggerechtshof te 's-Grav., waar hij 30 Dec. 1827 overleed.

Hij schreef eene zeer uitvoerige voorrede voor de door C. Boonzajer te Gorinchem bewerkte en door Cl.'s zorgen uitgegeven: Teuthonista of Duytschlender van Gherard van der Schuere, Leid. 1804; Taalk. Mengelingen, uitgegeven onder de zinspreuk: ‘Linguam patriae excolendi amore’, Leid. 1781-'85, 6 st.; J. van Maerlant, Spiegel-Historiael of Rijmkronijk met aant., door Mr. J.A. Clignett en Mr. J. Steenwinkel, Leid. 1874-'85, 2 dln.; Bijdragen tot de oude Ned. Letterk., 's-Grav. 1819, bevattende: Esopet en Willem van Hildegaersberch; van Sinte Geertruden Min; Vertoog over het aantal hss. door Huidekoper gebruikt bij de uitgaaf der Rijmkronijk van Melis Stoke, 's-Grav. 1825.

[Jacob Clijburg]

Clijburg (*Jacob*), - zoon van den gelijknamigen scheepsbevelhebber der Amsterd. admiraliteit, die in Maart 1695 als 29-jarig Hagenaar huwde met Cornelia, de dochter van den uitgever Jan Jacob Schipper en voor Livorno in Augustus 1712 als kommandant der Zeelandia overleed - werd geb. te Amsterdam en huwde in 1724 met Engelina Judith Teeckman, geb. 25 Juli 1706. Vader en zoon behoeven dus niet langer verward te worden. De laatste woonde te Arnhem, toen hij daar in 1724 den tweeden druk zijner Poëzy aan Alb. en Pieter van Poot opdroeg.

De eerste druk, bevattende Gelegenheids-gedichten, Bijbelstoffen en de treurspelen: De dood van Kajus Julius Caezar, De dwaze liefde of rechtvaardige Ballingschap en Valerius Severus, was daar toen reeds bij W. Heggers verschenen. Een herdruk verscheen te 's-Grav. 1727. Verder: Crispijn Mogol of de gewaande Turk, klsp., Amst. 1718; Nederland in gekheit. Staat en zinnespel op de Wind-negotie, Amst. 1720; De gewrooke bloedschande, trsp., Haarl. 1720; Salomona, Joodsche martelaares, treursp., Haarl. 1720; Merodack en Silous, treursp., Amst. 1720; Kamma of Spiegel van opregte trouw, treursp., Haarl. 1721; De triompheerende Onnozelheit, trsp., Haarl. 1721; Krispijn bedrieger en bedrooge Actionist, klsp., Haarl. 1721; De Wind-negotie of Invendutie-papier onder oud goed te koop, klsp., Amst. 1726; De bedrieglijke Procureur, klsp., Nergenshuizen 1731.

[Leendert Clock]

Clock (*Leendert*), uit het aartsbisdom Keulen afkomstig, was in 1612 pred. bij de Hoogd. Doopsgezinden te Amsterdam.

Hij schr.: Vier-en-twintig schriftuerlicke liedekens en vijftien schriftuerlicke liedekens, 1589-'90; Veelderhande schriftuerlicke nieuwe Liedekens, enz., 1593 en 1598; Het groote liedtboek, Haarl. 1604, Leeuw. 1625.

[Johannes Cloeck]

Cloeck (*Johannes*), was in 1669 pred. te Puiflijk-en-Leeuwen, en in 1674 te Ede, waar hij in 1714 overleed.

Hij schreef: Edische verlustigingen, vermeerdert met een aanhangsel, Utr. 1694; de vierde druk had tot titel: Edische verlustigingen of geestelijke gezangen en lofzangen op verscheyden voorvallen en gelegenheden te zamengesteldt en ten dienste der zanglievenden in 't ligt gebragt, Utr. 1712, 6e dr. 1730; Bijbelstoffen, Arnh. 1706, Amst. 1757; Gezangen, Utr. 1717. In een bundel van Ph. van Sorgen, die gewoonlijk met de Edische verl. vereenigd voorkomt, staan ook enkele zijner liederen.

[Pieter de Clopper]

Clopper (*Pieter de*), van wien weinig anders bekend is dan dat hij zich noemt ‘een Beminder van Godes heylighe waerheyt ende Leedemaet der Ghereformeerde Kercke’ te Leiden,

schreef: Een ruyckertje van verscheijde Bloemen, voor alle sectaristen gecomponeert door een beminder van Godes

heylige waerheyt, Leid. 1636; Medicament-boecxken, verciert met verscheyden soorten van soetgeurige Bloemkens, Leid. 1636; Medicament tot ruyneeren secterie, ketterie, enz., Leid. 1636; Een medicament tot vermaen der Joden; Celex curable ende praeparatyf, Leid. 1636; Medicamenten voor de Pest beradich, Dordr. 1636; Ghesanck-Boecxken van de Blommisten ende vande Liefhebbers van Flora, midtsgaders een twee-snijdende Swaert, ende 't Visschersnet, den 2e druck verbetert ende vermeerdert by P. de Clopper, Leid. 1637; Lofsangh van het overkomen van Breda, 10 Oct. 1637; Aen de Jesuwijten tot ghe-schenck. Een beraet-liedt; Een draey-windt teghen Babel, op den derden val, Leid. 1637; Ketters-confusie, met 't slodt der lippen. Een open deure, met een loopbane, Leid. 1638. Hierin komt voor: Vocabulaer met andere spraken, tot gerief der Reysers (Duytsch, Hispanol, François, Italiano).

[Jacob Clouwens]

Clouwens (*Jacob*), Antwerpsch dichter, overl. in 1642. Eenige zijner gewrochten verschenen in het werk:

Eenen nieuwen Antwerpschen Liedekens-boeck ghenaemt den Lusthof der Joncheydt, met vele schoone figuren ende amoureuse Liedekens verciert... van veel const-barende Poeten van de Goudt-blom Camer tot Antwerpen ghedicht, Antw. 1654.

[Abraham Cluwen]

Cluwen (*Abraham*), in Maart 1769 geb. te Amsterdam, vestigde zich in het begin van 1820 te Antwerpen, als professor van wis- en zeevaartkunde bij de kweekschool voor zeelieden. Men vermiste hem sinds tien dagen, toen, op 18 Sept. 1825, zijn vergiftigd lijk gevonden werd, in het lokaal der zeevaartschool, ter Handelbeurs van Antwerpen. Hij was in diezelfde stad ook lid van het Genootschap van Tael- en Dichtkunde, in welks Mengelwerken of Almanach van Nut en Vermaek hij schreef:

Lof der Zeevaart, dichtstuk, 1821; Het Vaderland, dichtstuk, 1825.

[Edmond Albert Cnudde]

Cnudde (*Edmond Albert*), te Gent geb. op 30 Aug. 1846 en aldaar 13 Sept. 1873 overl. In zijne geboortestad was hij onderwijzer der lagere gemeentescholen. Op het letterkundig gebied was hij gekend door zijne bijdragen in bladen en tijdschriften.

In de Toekomst schreef hij, onder den naam Rudolfsz, talrijke boekbeoordeelingen en het artikel: Onderwijs der moedertaal in de lagere scholen, 1868. Onder zijn eigen naam: Levensschets van Pieter Bosch, 1869; Geschiedenis-onderwijs in de lagere scholen, 1870; en: Realismus en Idealismus in de opvoeding, 1871 enz. In de Eendracht van 1872 leverde hij een artikel getiteld: Ons Taalrecht.

[Wenzel Coberger]

Coberger (*Wenzel*), schilder, bouwmeester en plaatsnijder hunner Hoogheden Albert en Isabella, door welke hij in 1619 benoemd werd tot Opper-Intendent der Bergen

van Barmhartigheid in de Nederlanden. Hij werd te Antwerpen geb. omstreeks 1557 en overl. te Brussel in 1635.

Hij schr.: Opregting van de Berghen van Bermhertigheyt, Brussel 1620; en hij dichtte: Apologie ofte beschermredenen teghen de Hekelen van de onredelyke vyanden en tegenraeders van de berghen van bermhertichеyt; in vermaeckelycke dicht gestelt door Amator Pietatis, Mechelen 1621.

[Hendrik de Cock]

Cock (*Hendrik de*), geb. 12 April 1801 te Wildervank, stud. te Gron. en werd in 1823 pred. te Eppenhuizen, vier jaren later te Noordlaren en in 1829 te Ulrum; hier ontstonden geschillen over zijne leer, die op schorsing en ontslag uitliepen, waarop hij eene gemeente van afgescheidenen te Gron. stichtte, en daar zes jaar later overl. 14 Nov. 1842.

Hij schreef: Ernstige en hartelijke toespraak aan mijne landgenooten, Veendam 1834; De zoogenaamde Evang. Gezangen, strijdig met Gods woord, Gron. 1835. Verder: Berigt nopens mijne verantwoording voor de Synode, mijne conditioneele veroordeeling, en mijne verdere pogingen tot herstel van Gods waarachtige dienst, Veend. 1835, en tal van andere stukken over de afscheiding, door hem en zijn ambtgenoot H.P. Scholte teweeggebracht.

[Jan Claude de Cock]

Cock (*Jan Claude de*), Antwerpsch beeldhouwer en schilder, geb. ten jare 1668, en overl. in 1735. Een zijner gedichten, getiteld:

Eenighe voornaemste en noodighe regels van de beeldhouwerye om metter tydt een goet meester te worden, berustte in handschrift ter archieven der Maatschappij van Schoone Kunsten te Antw., doch het werd door F.H. Mertens uitgegeven in het Antw. tijdschrift: Noord en Zuid, 1864, blz. 641: De Beeldhouwkunst in Nederduitsch rijm beschreven door Joannes Claudius de Cock. Een ander werk van hem draagt voor titel: Klaegende dicht over het onverwacht en schrickelyck verbranden totten gronde, van den overschoonen en vermaerden tempel Godts van het Huys der Professiën van de Societeyt Jesu binnen Antwerpen den 18 Julii (1718) door 't snel blixemvier geschiet, Antw. 1718.

[Karel Alfons de Cock]

Cock (*Karel Alfons de*), 12 Jan. 1850 geb. te Herdersem, bij Aalst, bezocht de normaalschool te Lier van 1866 tot 1869, werd dan hulponderwijzer te Moorsel, in 1874 hoofdonderwijzer te Herdersem en is sedert 1879 hoofdonderwijzer te Denderleeuw. Hij leverde bijdragen in onderwij-

zersbladen en tijdschriften en gaf afzonderlijk uit:

Flora der Dendervallei, Gent 1883; Simon Stevin, Gent 1888; Arm geboren en beroemd gestorven, uit de jeugd van groote mannen, Gent 1888.

[Christophorus de Cock van Kerckwijk]

Cock van Kerckwijk (*Christophorus de*), overleed 27 Febr. 1678 in Den Bosch, waar hij elf jaren hoogl. in de geneeskunde aan de Illustre-school was.

Hij schreef een gedicht getiteld: Pest basiliscus en verduysterde liefde in des werelts avondstondt, met een bygevoegde ontmaskerde Pestmom of klare, waerachtige Beschrijvinge der Pestilentie enz., 's-Hertogenbosch 1668.

(Banga, Gesch. der Geneesk., blz. 367.)

[Frans Cockelet]

Cockelet (*Frans*), Antwerpsche schrijver der XVIIIe eeuw, gaf uit:

Nederduytsche overzettinge der XII Boecken van Publius Virgilius Maro, behelzende de wonderlycke gevallen van den grooten Aeneas. Door den E. Hr. Franciscus Cockelet, Antw. 1747.

[Gerardus Theodorus de Cocq]

Cocq (*Gerardus Theodorus de*), geb. te Nieuwolda 28 Oct. 1733, werd in 1757 pred. te Harich in Friesland. Eene zeer verdraagzame preek te Leeuw. door hem gehouden, verwekte eene beschuldiging van ergernis te hebben gegeven; Classis, Gedep. Staten en zelfs de Stadhouder bemoeiden zich er mede, doch de zaak liep zonder gevolgen af. De Cocq overl. te Beetgum 27 Oct. 1808.

Behalve eenige theol. geschr. en ged. in de Poëtische Mengelstoffen van Kunstliefde spaart geen vlijt, gaf hij in het licht: Lijkdicht op het overlijden van den Predikant Sicco Tjassens, Gron. 1753; Proeve van Bijbeldichten, Brieven en Mengelzangen, Leeuw. 1765.

[Huibrecht de Cocq Creten]

Cocq Creten (*Huibrecht de*), boekdrukker te Sint-Truiden, drukte op zijne persen zijne werken:

De Botti, of vervolging der priesters tijdens de Fransche Omwenteling van 1793, 1861; De Zot, 1863; Twee- en Vierspraek, 1863; Geld geeft geen geluk, 1863; De groote kleine of de kleine groote, 1863; De Schoenmaker, 1863.

[Pieter Adriaanse Codde]

Codde (*Pieter Adriaanse*). Indien deze dezelfde is met een tooneelschrijvenden med. dr. van gelijken naam, gelijk Mr. Ch. M. Dozy genoegzaam heeft aangetoond, dan is hij in 1605 of 1606 te Amst. geb. uit den katholiek gebleven tak der aanzienlijke familie, die ‘de Codde in den gevel’ had; hij promov. in dat geval te Rheims 1 Oct. 1631, en moet voor 23 Aug. 1667 overleden zijn.

Hij schr.: Alfreda, droefeindend tooneelsp., Amst., 1641, 1658, 1662; Herdoopers aenslagh op Amst. den 10den Mey 1535, Amst., 1641, 1658, 1662; De bedrooge Schaekers, kluchtspel, Amst., 1672.

(Oud-Holland, II, 34-44.)

[Hubertus Coekelberghs]

Coekelberghs (*Hubertus*), geb. 19 Jan. 1823, te Herent, bij Leuven, was vroeger Aalmoezenier aan het Hof des Konings en is thans Pastoor-Deken van Laken. Hij werkte mede aan de: Christelijke Zedeleer der Evangelische waerheden van pater Frans Hunolt, 24 dln., Leuven 1867, en schreef, behalve bijdragen in tijdschriften:

Geschiedenis van 't Pausdom, Leuven 1868; en: Kortbondig verhaal der devotie tot Onze Lieve-Vrouwe van Laeken, Brussel 1874. Ook vertaalde hij een Fransch werk van den Graaf de Rottermund, over de reis van den Hertog van Brabant en zijne echtgenoote naar het Heilige Land.

[Joos Coene]

Coene (*Joos*), leefde in de 17e eeuw te Gheel, waar hij kanunik was, terwijl hij in verzen schreef:

Het leven van de H. Maghet Odrada, patronesse tot Millingen, Antw. 1688.

[Jhr. Jan François Leonard Coenen]

Coenen (*Jhr. Jan François Leonard*), heer van 's-Gravensloot, geb. te Utr. 20 Dec. 1817, had een veeljarigen diensttijd bij het beheer der rijksbelastingen, was tot 1880 ontvanger te Leiden, en overl. in zijne geboortestad, 28 Dec. 1885. Hij was een wetensch. beoefenaar der genealogie en der wapenkunde en bezat eene verzameling van zeldzamen inhoud en omvang op het gebied dezer vakken.

Behalve een opstel over de Maatschappen, in den Amersf. alm., schr. hij in De Ned. Heraut voor 1855 over Het familiegraf van Oldenbarnevelt te Amersfoort, waarin hij de rustplaats van den Advocaat achtte ontdekt te hebben.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1886.)

[Jan Coens]

Coens (*Jan*), te Halle geb. in het midden der 16e eeuw, was licentiaat in de godgeleerdheid. In 1585 werd hij pastoor der St. Martenskerk van Kortrijk, alwaar hij op 1 Oct. 1604 overleed.

Tegen Philips van Marnix': Bijenkorf der H. Roomsche Kercke schreef hij een werkje getiteld: Confutatie ofte wederlegginghe van den Bienkorf enz., Leuven 1597, Behalve dit werkje, schreef hij nog: Een boexken van devotie, inhoudende 't Gebet des Heeren, d'Enghelsche groetenisse, de Seven Psalmen der Penitentiën, verlicht door eenen geestelycken sin, Antw. 1613, 2e druk.

[Willem Coertse Jr.]

Coertse Jr. (*Willem*), was een Amsterd. tooneelschrijver, die tot spreuk had: ‘l'Espérance me guide’, en in het laatst der vorige eeuw leefde.

Hij schreef: Opening van het Tooneelminnend Genootsch.: ‘de Deugd trotseert de Nijd’, voorsp., Amst., 1776; Krispijns mislukte onderneeming, en belachlijke schaaking van een levendige Dooden, kluchtsp., 1777, en vert. naar 't Eng.: De project smeedende kooplieden of de belegde Comparitie, tot opbouw van de in verval zijnde koophandel in America gestoord, en de bedrooge Gierigaart, blijsp., Amst., 1777; en naar 't Hoogd.: De Reizenden, tooneelsp., Amst., 1777; Sophonisba, trsp., Amst., 1778; De Jurist en de Boer, tooneelsp., Amst., 1778; Marie en Emilie, of de ongelukkige gevolgen van het kaartspel, trsp., 1779; De Held voor 't Vaderland, blsp., Amst., z.j.

[Carel Cornelis Lodewijk van Coeverden]

Coeverden (*Carel Cornelis Lodewijk van*), geb. te 's-Gravenh. 13 Juli 1819, werd in 1836 scheepsklerk bij de Kon. Ned. Marine, daarna O.-I. ambtenaar en was resident van Tapanoelie, daarna van de Padangsche Bovenlanden tot zijn eervol ontslag in 1871, waarna hij zich te Haarlem vestigde.

Hij schreef (anoniem): Wenken en raadgevingen voor jeugdige ambtenaren in Ned. Indië, Amst. 1857; Sumatra's Westkust. Schets van de middelen tot ontwikkeling, Leid. 1872; Uit de loopbaan van een Ned. Ind. ambtenaar, Leid. 1873; Indische belangen, Leid. 1876. In de Werken der Mij. van Nijverheid plaatste hij een bijdr. over Emigratie naar Ned.-Indië. Hij bracht veel bij tot de afschaffing van de slavernij op Sumatra's Westkust, o.a. door een adres aan de Tweede Kamer.

[Levy Ali Cohen]

Cohen (*Levy Ali*), geb. 6 Oct. 1817 te Meppel, stud. te Gron. in de geneesk. en promov. in 1840. Na 25-jarige praktijk werd hij in 1865 inspecteur voor het geneesk. staatstoezicht in Overijsel en Drente, en in 1869 in Gron. en Friesl., en woont sinds te Gron. Zijne werkzaamheid in den uitgebreiden kring zijner roeping was even groot in de samenstelling van geschriften, die daarop in den ruimsten zin betrekking hebben, en in het bestuur en de instandhouding van geneesk. tijdschr., gedurende veel jaren.

Hij schr., behalve de hier bedoelde omvangrijke werken: Berigt omtrent de natuurl. gesteldheid van het eiland Rottum, 1840; Bijdrage tot de geologie van ons vaderl.: de Hondsrug en deszelfs versteeningen, 1842; De dichter van het boek Job als dierkundige beschouwd, 1843; De ontwikkeling van georganiseerde wezens uit niet georganiseerde stoffen, eene bijdr. tot de leer der zoogen. generatio spontanea, 1846; Waarom en hoe moet de wetenschap der natuur door den mensch worden beoefend? 1847; met Dr. G.A. Stratingh: Het Verslag van het 3e landhuishoudk. congres gehouden te Gron. in 1848, 1848; met Mr. W. de Sitter en J. Post: Een bekroonde verhandeling over de konijnenteelt, 1854; met Mr. W. de Sitter: Verslag van 't eerste congres over 't armwezen, 1854, alle te Gron. uitgegeven.

[Victor Felix van Coillie]

Coillie (*Victor Felix van*), geb. te Beveren, bij Roeselare, 13 Oct. 1838, werd in 1865 tot priester gewijd en in 't zelfde jaar professor te Kortrijk, in 1867 te Brugge, en in 1875 onderpastoor te Roeselare. Thans is hij onderpastoor te Ingelmunster (West-Vlaanderen.)

Hij schreef: Drij verhalen: Geeraard de Broedermoorder, De Ring van Aartsbisschop Boonen en 't Verzonken kasteel, Brugge 1877; ook gaf hij onderscheiden bijdragen in Rond den Heerd, waaronder: Helfried de schelm (nov.) en de Kruisvaart der kinderen.

[Bernard Willem Colenbrander]

Colenbrander (*Bernard Willem*), geb. 6 Jan. 1836 te Herwen, bij Zevenaar, werd stud. te Utr. 19 Sept. 1855, sinds 1877 pred. in zijne geboorteplaats, schreef:

Geen fabelen, opmerkingen over de wonderen van den bijbel, 1e dl., Harl., 1868; Schetsen en schetsjes, Arnhem, 1884; en leverde bijdr. in: Geloof en Leven, Christ. Alb., Bijb. Dagschrift, Morgenlicht, enz.

[Rosiana Coleners]

Coleners (*Rosiana*), in de eerste helft der 16e eeuw geb. te Dendermonde en aldaar overl. in 1560. Hoewel ze wordt gehouden als niet hebbende kunnen lezen noch schrijven, dichtte zij toch verscheidene rijm werken, welke in de Rederijkkamer: de Rosiers van Dendermonde bewaard bleven tot den inval der Franschen, die het gezelschap vernietigden en zijne archieven verstrooiden.

Slechts een dichtstukje: Roseane an Lucas d'Heere, is tot ons gekomen, daar het gedrukt was in den Hof en Boomgaert der poësyen van Lucas de Heere. Het is een antwoord op de verzen van dezen dichter, getiteld: Aen d'excellente Rosiane, poëteresse, residerende te Dendermonde. Beide stukjes zijn herdrukt in het Belgisch Museum, D. 11, bl. 99-101.

[Jacob Janszoon Colevelt]

Colevelt (*Jacob Janszoon*), schreef de volgende tooneelstukken: Lusthoofien ofte Vermaecklykheyt der Maechden, Amst. 1619; Graaf Floris en Gerrit van Velsen, droef-eyndend-spel, Amst. 1628; Hartoginne van Savoyen, Treur-Bleyendend'spel, Amst. 1643. Ook: Cupidoos Dartelheydt, en andere gedichten in De Amsterd. Pegasus, Amst. 1627.

[Jan Siewertsen Colm]

Colm (*Jan Siewertsen*), vermoedelijk een Antwerpenaar, die in 1613 te Amsterdam deelmaakte der Brabantsche Rederijkkamer 't Wit Lavendel en voor kenspreuk voerde: Bemint de Waerheid.

In druk verscheen van dezen dichter: Battaefsche Mavors- en Vrienden-Spiegel, wt levender Jonste, Amst. 1615, treurspel; Nederlands treur-spel, inhoudende den oorspronck der Nederlantsche beroerten, enz., Amst. 1616; Malle Jan Tots boertige vryery, Amst. 1633, '38, '47, '62 en '66.

[Colpaert]

Colpaert, een Gentsch dichter der 14de eeuw.

Schreef het gedicht: Van eenen ridder die Gode sine sonden vergaf, uitgegeven door prof. C.P. Serrure in het Vaderlandsch Museum, Dl. I, bl. 50.

[Izaäk Commelin]

Commelin (*Izaäk*), zoon van Jan, en Cath. Valckenier, wordt gezegd te zijn geb. te Amst. 19 Oct. 1598, doch blijkt niet daar gedoopt te zijn. Hij was boekdrukker te Leiden en te Amst., waar hij overleed 13 Jan. 1676.

Hij bezorgde of schreef de volgende werken, die hij deels ook uitgaf: Hollandsch Placcaatboek, Amst. 1644, 2 dln.; Begin en voortgang van de Vereen. Nederl Oost-Ind. Maatsch., enz., Amst. 1646, 2 dln., overdrukken van toen reeds zeldzame korte reisverhalen; Frederik Hendrik van Nassau, Prinse van Oranje, syn leven en bedrijv., Amst. 1651, 2 dln., Utr. 1652. Wegwijzer en beschrijving van Frankrijk, van Spanje, van Italië, enz., naar het Fransch. Achter dit werk volgde bij de uitgave in 1665 een korte beschrijving van Amsterdam, getrokken uit een grooter, niet door hem uitgegeven werk.

[Caspar Commelin]

Zijn zoon **Caspar** geb. 28 Febr. 1636, overl. 15 Mei 1693 te Amst., gaf, evenzeer als regent in staat om oude bescheiden van gestichten te raadplegen, en gesteund door zijn vaders verzameling en geschr. uit: Beschryvinge van Amsterd., desselfs eerste oorspronk uyt den huyse der Heeren van Aemstel, Aemstelland, met een verhaal van haar leven en dappere krijgsdaden, enz., Amst. 1693, 2 dln.; herdr. Amst. 1726.

[Jacob Frans Commun]

Commun (*Jacob Frans*), te Brussel geb. 20 Oct. 1802 en aldaar overl. 26 Juli 1858, was priester en schreef:

Levensbeschryving van den kanonik Triest, gevolgd door eenen staet van al de gestichten die hy opgerigt heeft, Gent 1836; Historisch bewijs over het leven van den H. Bonifacius, enz. alsook over de zeden der 12e eeuw, Brussel 1837.

[Emmanuel Comparé]

Comparé (*Emmanuel*), Vlaamsch dichter, in 1750 geboren te Nevele (Oost-Vl.) alwaar hij gedurende 50 jaren linnenhandel dreef, en ook overleed. 1836. De dochter van dezen schrijver werd de moeder der dichteressen Rosalie en Virginie Loveling.

Hij schr.: Liederen en Gelegenheidsstukjes, waarvan eenige het licht zagen in verschillende bladen.

[Jan de Condé]

Condé (*Jan de*), leefde omtrent het midden der 17de eeuw te Brussel, waar hij het beroep van advocaat uitoefende. Hij dichtte eenige tooneelstukken, waaronder:

Den lydenden stervenden Christus, Brussel 1651.

[Gillis de Coninck]

Coninck (*Gillis de*), Vlaamsch dichter, geboren te Poperinge. Van hem verscheen:

Lofzangen der kerk, Gent 1573.

[Kasper de Coninck]

Coninck (*Kasper de*), leefde te Antwerpen in de 17de eeuw en schreef het zonderlinge hekeldicht, getiteld:

Diet boeck met alle syn figuren is ghenaemt, De tragaedie oft comedie, soo 't betaemt, Die Doctor Luther ghespelt heeft in syn leven, Met alle syn boosheeden die hy heeft bedreven, 1687.

[Jonker Frederik Cornelis de Coninck]

Coninck (*Jonker Frederik Cornelis de*), ten jare 1606 in Duitschland geb., kwam omstreeks 1609 te Antwerpen met zijnen vader, dien hij ook naar Spanje vergezelde, om zich vervolgens weer te Antwerpen te vestigen. Hij bracht een gedeelte zijner jongelingsjaren door te Frankfort en kwam van daar in 1634 terug naar Antwerpen, waar hij een aanmoediger en tooneeldichter der rederijkerskamer de Violiere werd. Na heer van Vorselaar en Schepene der stad Aalst te zijn geweest, overleed hij te Sevilië in het jaar 1649. Van hem zijn bekend:

Comedie op den Reghel: Bedwonghen liefde baert veel onrust, leet en pijn; Maer vrij verkoren trouw is heyl en medecijn, verthoont den 18 October 1635, op de Camer der Violieren. Door F.C. de C., Antw. 1635; Tragycomedie op den Reghel: De Liefde en 't geval speelt somwijl met den mensch; maer waere trouw en deucht brenght hem nog tot sijn wensch, vertoont op de Camer der Violieren, den 1 September, door F.C. de C., Antw. 1636; Herdersche Ongestadigheid, op den zin: Gheen liefde sonder strydt, vertoont te Antw. 1638; Liefdes Behendigheyt, bestaende in de listighe ghelyckwesendtheyt eens anders, speelwys verthoont op de Camer van de Gulde van Sinte Lucas... den 31 Mei 1638, Antw. 1638.

[Simon Michiel Coninckx]

Coninckx (*Simon Michiel*), 6 Aug. 1750 geb. te St. Truiden en aldaar 14 April 1839

overl., studeerde te Leuven, later te Rome, waarna hij tot priester werd gewijd. Hij werd kanunik der O.L. Vrouwekerk in zijne geboortestad en protonotarius van den pauselijken stoel.

Hij dichtte: Oden uyt Davids Psalmen, Leuv. 1781; Christelyke gedichten, Leuv. 1781; Fabelen uyt verscheyde auteurs door S.M. Coninckx, St. Truiden 1806; Fabelen uyt Lafontaine en uyt verscheyde auteurs, in 't Vlaemsch gerymt, St. Truiden 1808; Punt- en kleine Mengeldichten, St. Truiden 1837.

[Thomas de Coningh]

Coningh (*Thomas de*), schreef: Den Onderganck van de Monarchye der Persen, ende het rampsaligh eynde van Darius, haer-luyder Coningh, Tragedissche wyse in Nederd. Ghedicht uyt-gebeelt,'s-Grav. 1635.

[Cornelis Theodoor van Assendelft de Coningh]

Coningh (*Cornelis Theodoor van Assendelft de*), geb. te Arnhem 5 Maart 1821, koopvaardij-kapitein voor de groote vaart van 1844-1852, daarna koopman te Amst. en Yokohama, woont thans te Haarl. en schreef:

Mijn verblijf in Japan, Amst. 1856; Ontmoetingen ter zee en te land, 2 dln., Haarl. 1879. Voorts bijdragen in de Vad. Letteroef., in 't Jaarb. Holland, in Nederland en in Eigen Haard.

[Frederik Willem Conrad]

Conrad (*Frederik Willem*), geb. in 15 Febr. 1800 te Spaarndam, werd kadet en daarna in 1817 asp.-ing. en eindigde als hoofd-inspecteur van den Waterstaat. Hij was in 1849 mede-oprichter van het instituut voor ingenieurs, en behalve onderscheiden eervolle betrekkingen, bekleedde hij die van vertegenwoordiger van den onder-koning van Egypte bij de Suez-kanaalmaatschappij. Overl. op zijn terugreis uit Egypte te Munchen, 1 Febr. 1870. Conrad maakte dikwijls luimige verzen, die zonder of met naam in verschillende tijdschriften geplaatst zijn. De meeste staan in De Vad. Letteroef. van 1830 tot 1834, enkele andere in De Atlas van 1831 en 1832. Behalve een menigte geschriften over onderwerpen zijn vak betreffende, en waarvan de kleinere in 1849 door hem verzameld en onder den titel van Verspreide bijdr. te 's-Hage en te Amst. werden uitgegeven, schreef hij:

Reizen naar de landengte van Suez, Egypte, het Heilige Land, 's-Hage 1859; onder het psd. Hydraulicus, in De Vriend des Vaderlands in 1840 een scherpen brief aan Hildebrand over een uitdrukking in diens opstel: Begraven, voorkomende in De Gids, 1838, in: Proza en Poëzy, 1840, en de C. O, vierde uitgave. Die brief betrof een niet juist begrepen vermelding van den gedenksteen voor Chr. Brunings..

[Petrus Conradi]

Conradi (*Petrus*), geb. te Oudenhoorn, 14 Juni 1837, studeerde te Utrecht, was korten tijd hulpprediker, daarna leeraar aan de H.B.S. te Goes, later te Zieriksee, en woont thans te Dordrecht.

Hij schreef: Uit het jonge leven, 2 dln., Leid. 1875; Tempelier en Volksman, Leid., 1878.

[Hendrik Conscience]

Conscience (*Hendrik*), te Antwerpen geb. 3 Dec. 1812, was door zwakte en ziekelijkheid genoodzaakt zijne zeven eerste levensjaren door te brengen in een stoeltje bij het venster. Zijne moeder, die hem als een troostengel ter zijde stond, trachtte hem op te beuren door het toefluisteren van oude Antwerpsche verhalen. Dit ontwikkelde vroegtijdig zijn denkvermogen en toen hij de kracht bezat om op de straat te komen bij de speelmakkers, werd hij hun geliefkoosde verteller. Het A.B.C. leerde hij bij zijn vader, in wiens hof hij een vriend van bloemen en planten en later een hartstochtelijk bewonderaar der natuur werd. Het onderwijs, dat hij in eene privaatschool van Borgerhout genoot, was gering; maar door zelfonderricht wist de begaafde jongeling het zoover te brengen, dat hij in zijne school hulponderwijzer kon worden. Nadat hij zich met bijzondere lessen in het Engelsch had geoefend, ging hij zich in het Fransch volleeren te Antwerpen, waar hij vervolgens optrad als ondermeester in een der voornaamste leergestichten. Bij het ontstaan der omwenteling van 1830 liet de onbedachte jongeling zich door eenen strijdlustigen Brusselaar overhalen om de wapens op te vatten. Den 28 September 1830 teekende hij als vrijwilliger eene dienstverbintenis voor twee jaren, welke hij den 7 April 1831 in eene verbintenis voor vijf jaren moest veranderen. Na korporaal, fourier, sergeant-majoor en onderwijzer der regimentschool te zijn geweest, werd hij den 21 Mei 1836 van den krijgsdienst ontslagen. Reeds van het vorige jaar was Conscience in briefwisseling met de Vlaamsche lettervrienden zijner geboortestad. Bij zijne wederkomst te Antwerpen, werd hij daar lid van de rederijkkamer ‘de Olijftak’ en van dan af besteedde hij al zijne krachten om van Fransch rijmelaar, die hij was, nationaal volksschrijver te worden. Echter had hij in zijne literarische loopbaan met den meesten tegenspoed te worstelen. Daar hij geene middelen van bestaan had, bezorgde zijn vriend, de beroemde kunstschilder Gustaaf Wappers, hem eene plaats van vertaler bij het provinciaal bestuur; doch om reden zijner Vlaamschgezindheid, was hij spoedig verplicht van dit ambt af te zien. Uit nood werd hij toen hovenier; maar zijne lettergewrochten verwierven dan reeds zooveel bijval, dat het Wappers, die Bestuurder van Antwerpens Academie werd,

gelukte, hem op 6 November 1841 tot zijn griffier te doen benoemen. Ook in dit ambt ontmoette de vaderlandsche schrijver allerlei tegenkantingen. Nadat zijn beschermer Wappers van het bestuur der kunstschool had moeten afzien, gaf ook Conscience zijn ontslag op 3 Februari 1854. Om den vervolgden Vlaamschen schrijver te troosten en op te beuren, gaven zijne Antwerpsche vrienden en bewonderaars hem schitterende feesten, op welke de gevierde kunstenaar zijne buitengewone redenaarsgaven deed uitschijnen. Het was eene droeve tijding voor de Vlaamsche kunststad Antwerpen, toen het Staatsbestuur den uitstekenden schrijver op 6 Januari 1857 benoemde tot arrondissement-commissaris te Kortrijk. In die afgelegen en eenzame grensstad leefde Conscience, tot hij op 10 September 1868 werd aangesteld als bewaarder der koninklijke museums van schilder- en beeldhouwkunst te Brussel. Terwijl hij daar in het Wiertzmuseum was gevestigd, vierde heel Nederland de verschijning van zijn honderdste boekdeel. De openbare hulde, hem te dier gelegenheid op 25 September 1881 bewezen, was overheerlijk. De stad Antwerpen kwam er de verklaring afleggen, dat zij haren beroemden zoon een bronzen standbeeld oprichtte en dit kunstgewrocht werd op 13 Augustus 1883 ingehuldigd. De geliefde volksschrijver was toen reeds zoo lijdend, dat hij deze buitengewone plechtigheid niet kon bijwonen en hij stierf op 10 Sept. 1883. Zes dagen later werd zijn gebalsemd lijk te Antwerpen met vorstelijken luister begraven op het Kielkerkhof, waar den 19 September 1886, boven zijnen grafkelder, eene grootsche gedenkzuil werd ontbloot. - Het eerste werk van Hendrik Conscience was het eerste volksboek dat in Zuid-Nederland het licht zag. Hij, onze gemoedelijkste verteller, leerde het Vlaamsche volk lezen en stortte in het hart zijner landgenooten die liefde voor taal, kunst en vaderland, welke in zijn eigen hart immer blaakte. Zijne boeiende schriften, welke herhaalde malen werden herdrukt en in allerlei talen overgezet, verschenen als volgt:

In 't Wonderjaer (1566), Historische tafereelen uit de XVIe eeuw, Antw. 1837; Phantazy, Antw. 1837; De Leeuw van Vlaenderen of de Slag der Gulden Sporen, Antw. 1838; Aenspraek tot het Vlaemsche Volk, gedaen op den Vlaemschen Schouwburg, te Antwerpen, den 6den February 1839 (over de 24 artikels) Antw. 1839; De Pelgrim in de Woestyn, Antw. 1840; Gedichten en Redevoeringen, uitgesproken door verschillende persoonen, ter gelegenheid der verheffing van den Heere Ridder Gustaf Wappers, tot Bestierder der Koninklyke Akademie van Antwerpen, Verzameld en uitgegeven door Hendrik Conscience, Antw. 1840; Redevoering, uitgesproken bij het beeld van Rubens, op het oogenblik der plegtige inhuldiging, Antw. 1840; Hoe men Schilder wordt, eene ware geschiedenis van eenen schilder die nog leeft, Antw. 1843; Wat eene Moeder lyden kan, Antw. 1843; De Sleutel der gezuiverde Spelling, Antw. 1844; Siska van Roosemael, ware geschiedenis van eene juffer die nog leeft, Antw. 1844; Geschiedenis van België, Bruss. 1845; Geschiedenis van Graef Hugo van Craenhove en zijnen vriend Abulfaragus, Historische tafereelen uit de XIVe eeuw, Bruss. en Antw. 1845; Avondstonden. Verhalen, Zedenschetsen en Zinnebeelden, Antw. 1846; Eenige Bladzyden uit het Boek der Natuer, Antw. 1846; De brandende Schaepherder, Antw. 1847; Lambrecht Hensmans, Antw. 1847; Jacob van Artevelde, Antw. 1849; De Loteling, Antw. 1850; Baes Gansendonck, Antw. 1850; Houten Clara, Antw. 1850; Blinde Rosa, Antw. 1850; Aen myne medeburgers, Antw. 1851; Rikke-tikke-tak, Antw. 1851; De arme Edelman, Antw. 1851; De Gierigaerd, Antw. 1852; De Grootmoeder, twee vertelsels voor kinderen, Antw. 1853; De Boerenkryg (1798), historische tafereelen uit de

XVIIIe eeuw, Antw. 1853; De Plaeg der Dorpen, Antw. 1853; Hlodwig en Clotildis, Historische tafereelen uit de Ve eeuw, Antw. 1854; Het Geluk van Ryk te zijn, Antw. 1855; Moeder Job, Antw. 1856; Beschryving der nationale Jubelfeesten, te Brussel gevierd, ter gelegenheid van de 25e verjaring der inhuldiging van Z.M. Leopold I, Bruss. 1856; Zetternams Zwanenzang en de Zending der Vrouw, door J. van Beers en H. Concience, uitgegeven ten voordeele der weduwe en weezen, van Eug. Zetternam, Antw. 1856; De Geldduivel, tafereelen uit onzen tyd, Antw. 1856; Batavia, Historische tafereelen uit de XVIIe eeuw, Antw. 1858; De Omwenteling van 1830. Herinneringen uit myne eerste jeugd, Antw. 1858; Mengelingen, Antw. 1858; De lange Nagel (1571), Antw. 1858; Redevoeringen, Antw. 1858; Simon Turchi, of de Italianen te Antwerpen, Historische tafereelen uit de XVIe eeuw, Antw. 1859; De Kwael des Tyds, eene geschiedenis onzer dagen, Antw. 1859; De jonge Doctor, tafereelen uit onzen tyd, Antw. 1860; Het yzeren Graf, Antw. 1860; Bella Stock, tafereelen uit het leven der Vlaemsche visschers, Antw. 1861; De Burgers van Darlingen. Zedetafereelen in twee tydvakken, Antw. 1861; Het Goudland. Lotgevallen van dry Vlamingen, die naer Californië vaerden om goud te zoeken, Antw. 1862; Moederliefde. Tafereelen uit onzen tyd, Antw. 1862; De Koopman van Antwerpen, Eene geschiedenis onzer dagen, Antw. 1863; Eene Uitvinding des Duivels. Helsche geschiedenis, Antw. 1864; Men-

schenbloed. Zedetafereel onzes tijds, Antw. 1864; De Ziekte der Verbeelding. Eene geschiedenis onzer dagen, Antw. 1865; Bavo en Lieveken. Geschiedenis van twee werkmanskinderen, Antw. 1865; Valentijn. Eene geschiedenis onzer dagen, Antw. 1865; De Burgemeester van Luik. Historische tafereelen uit de XVIIe eeuw, Antw. 1866; Levenslust. Herinnering aan ons reisje in Zwitserland, Antw. 1868; De Kerels van Vlaanderen, redevoering, Bruss. 1870; De Kerels van Vlaanderen. Historische tafereelen uit de XIIe eeuw, Antw. 1870; Eene O te veel. Antwerpsche zedenschets, Antw. 1872; Koning Oriand. Vlaamsche heldensage, Antw. 1872; Een goed Hart. Zedenschets, Antw. 1872; Eene Stem uit het Graf, Verhaal, Antw. 1872; Een Zeemanshuisgezin, Verhaal, Antw. 1872; Een Slachtoffer der Moederliefde, zedenschets, Antw. 1872; De twee Vrienden, zedenschets, Antw. 1872; Redevoering, uitgesproken in naam der koninklijke Akademie van wetenschappen, letteren en schoone kunsten, bij het graf van den Heer Ferdinand Augustijn Snellaert, te Gent, den 6den Juli 1872, Bruss. 1872; De Dichter en zijn Droombeeld. Groot zangspel in vier bedrijven, Antw. 1872; De Baanwachter, zedenschets, Antw. 1873; De Minnezanger. Middeleeuwsche volkssage, Antw. 1873; Korte levenbeschrijving van Ferd. Aug. Snellaert, lid der Academie, Bruss. 1873; De Keus des Harten. Historisch verhaal, Antw. 1874; Everard T'Serclaes. Historische tafereelen uit de XIVe eeuw, Antw. 1874; Eene verwarde Zaak, Dorpsverhaal, Antw. 1874; Levensbeschrijving van Willem de Moll, Bruss. 1874; Schandevrees. Zedenschets, Antw. 1875; Gerechtigheid van Hertog Karel. Historisch verhaal, Antw. 1876; De Oom van Felix Roobeek. Schetsen uit het werkelijk leven, Antw. 1877; De Schat van Felix Roobeek, Antw. 1878; Het Wassenbeeld. Zedenschets uit de XVIIe eeuw, Antw. 1879; Eene welopgevoede Dochter. Schetsen uit mijn levensalbum, Antw. 1880; Eene Gekkenwereld. Schetsen uit mijn levensalbum, Antw. 1880; Geld en Adel. Zedenschets onzes tijds, Antw. 1881; Redevoering, uitgesproken door Hendrik Conscience, in de koninklijke Academie van België, den 11 Mei 1881. Voorafgegaan door eene inleiding over de Zaak Schoep. Kosteloos uitgegeven ten voordeele van het Schoepsfonds, Bruss. 1881; De Dichter en zijn Droombeeld, zangspel, muziek van Karel Miry, Antw. 1881; Geschiedenis mijner Jeugd, Bruss. 1888.

[Debora Elisabeth Cool]

Cool (*Debora Elisabeth*), geb. 3 Maart 1844 te Amst., waar zij zonder betrekking woont, schreef in Het Vaderland van 1873 eene novelle Reina als Feuilleton, en in 1875 eene novelle Rika, welke in den wedstrijd Tony Bergmann bekroond werd.

[Pieter Cool]

Cool (*Pieter*), geb. 31 Oct. 1807 te Amst., stud. aan het Doopsgez. seminarium in zijne geboortestad en daarna 19 Oct. 1831 te Leiden, werd in 1831 pred. te Purmerende en in 1836 te Harlingen, waar hij, sinds 1871 als emeritus woont.

Hij schreef behalve een werk over Arab. letterk. en eenige art. en bijdr. over godgeleerdheid: Waarheid in beelden, Harl. 1857, 2e dr. 1867; De stichting der nieuwe Doopsgez. kerk te Harlingen, Redenen en geschiedk. mededeelingen daartoe betrekkelijk, Harl. 1858; de afschaffing der afschaffingsgenootschappen, Harlingen 1860. Verder bijdr. in De Gids, in Licht, liefde, leven, benevens eenige brochures

en van 1861-'65 met Dr. D. Harting te Enkh. een jaarboekje getiteld: Doopsgez. Bijdr., te Amst. en Leeuw. Met P. Feenstra Jr. gaf hij uit: Gedenkschrift van het Menno Simonsz monument, Zwolle 1880.

[Gerrit Cool Pzn.]

Cool Pzn. (*Gerrit*), zijn zoon, geb. te Harlingen 31 Mei 1840, stud. sedert 28 Sept. 1859 in de lett. te Leiden en toen hij candidaat geworden was, te Amst. aan het Doopsgez. Seminarium in de godgel. en is sedert 1866 pred. te Wormerveer.

Hij schreef bijdr. in Bato, in den Almanak voor de Jeugd, dien van 't Nut, in Voor 't jonge Volkje, enz., bewerkte naar het Hoogd. van Dr. F. Stamm, Onder lucht en wolken, een boek voor het volk, Amst. 1870, 2e dr. Amst. 1876 en vertaalde een drietal werken uit het Fr. van H. Malot, Jules Sandeau, en Alfr. de Bréhat.

[Caspar Coolhaes]

Coolhaes (*Caspar*), geb. te Keulen, 24 Jan. 1536, ging in 1560 tot de Lutherschen over, predikte van 15 Sept. 1566 tot 6 Mei '67 te Deventer, vluchtte toen naar Duitschland en bleef daar tot laat in '73 om pred. te Gorinchem te worden, vanwaar hij in Mei '74 naar Leiden beroepen werd; hij wachtte den uitslag der insluiting te Delft af, en deed er zijne intrede op den grooten dag van het ontzet. Bij de inwijding der hoogeschool, waarin hij voorloopig de godgeleerdheid zou onderwijzen, sprak hij de redevoering uit. Van de kerkgeschillen, waarin hij gewikkeld werd, zij hier alleen gezegd, dat hij in 1582 van zijn ambt ontslagen en uit de kerk gezet werd, met behoud zijner jaarwedde, totdat hij voor zich en de zijnen kon zorgen. Dit deed hij ook meer dan dertig jaar lang, door het stoken van gebrande wateren, zooals de toenmalige scheikunde dat kon doen. In 1587 ging hij naar Amsterdam, waar wij hem later aantreffen met zijn gelijkn. zoon,

een koekenbakker in de Warmoesstraat; hij overleed daar 15 Jan. 1615.

In onderstaande monographie worden al zijne werken opgegeven, die van polemieken aard zijn, doch voor onze gesch. en letteren beteekenis hebben. Een der zeldzaam voorkomende is: Comptoir-Almanach, ofte Journael voor MDCVI, Amst. 1606. Het is eene proeve ter 'verbeteringhe' van den Gregor. Kalender.

(Dr. H.C. Rogge, C. Coolhaes.)

[J.A. Cools]

Cools (*J.A.*), geb. te Brussel, waar hij in 1629 overleed.

Van zijne pen verscheen: Geestelycke Herders-dichten, behelsende Brusselsche Bee-vaert, Bethléem, Scherpenheuvel, enz., Brussel 1629.

[Jacob Cools of Colius]

Cools of **Colius** (*Jacob*), verdienstelijk dichter van Antwerpen. Hij was een vriend van Em. van Meteren. die hem zijne Historie opdroeg.

[Johanna Coomans]

Coomans (*Johanna*), die als bruid in het Haagsche register den 24 April 1611 vermeld wordt als j. dr. van den Hage, trouwde den 29 Mei daaraanvolgende Johan van der Marse, Meersche of Meersch, rentmeester der Staten van Zeeland, ook rentmeester-generaal van Zeeland geheeten, en die inderdaad wàs rentm -genl. der graafl. rentieren, doch dat in geen geval te verwarren is met de waardigheid van den eersten ambtenaar der graaflijkheid, den Rentm.-genl. Bewester-Schelde en Hoogbaljuw van Zeeland.

Bij het bezoek van Anna Roemers aan Zeeland, ontstond een album, De Zeeuwsche Nachtegaal, waarin bijdr. van en over Johanna voorkomen, toen 12 jaar ouder en aan 't 'kinderwieghen.' Aan Abr. Mylius, Revius e.a. moet zij ook albumversjes vereerd hebben. Wegens de hoffelijke vereering harer tijdgenooten, is het billijk hare stukken in De Zeeuwsche Nachtegaal te vermelden:

Wapenschild alle eerlicke jongmans toegeeygent; Aen Jonckvrouw Anna Roemers; Aan den Hooghgel. Heer Jacob Cats; Apollofeest of goden kunstoffer, aan denzelfden; Aen den Hooghgel. Heer Dr. Abr. van der Mijle; Aenwijsinge van 't oude Jaer en 't nieuwe. In het album van Joh. Is. Pontanus, schreef zij een twaalftal regelen, uit Midd., 26 Juli 1624.

[Theophiel Coopman]

Coopman (*Theophiel*), te Gent geb. 24 Nov. 1852, vestigde zich ten jare 1873 te Brussel, waar hij beambte werd bij eenen aannemer van openbare werken. Vervolgens was hij daar boekhouder op een handelskantoor en thans is hij bureeloverste in het Ministerie van spoorwegen, posterijen en telegrafen. Hij plaatste dichterlijke bijdragen in tijdschriften tot hij in 1877, met Victor de la Montagne, De Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle stichtte. Met Victor de la Montagne gaf hij ook uit:

Onze Dichters. Eene halve eeuw Vlaamsche poëzie, 1830-1880. Naar tijdsorde gerangschikt, met biographische en bibliographische aanteekeningen, eene bloemlezing en eene inleiding. Met de portretten in koperets uitgevoerd door J.B. Michiels en Joz. Steynen, Antw. 1880 en 1882. Alleen gaf Coopman uit: De Nacht, cantate Dendermonde 1873; Lenteliederen, een dichtbundel, met twee schetsen van Dillens, Denderm. 1876; Gedichten en Gezangen, Antw. 1879; Hendrik Conscience, Haarl. 1883; De Taalstrijd hier en elders, Antw. 1884-87, drie dln.

[Dirk Volckertszoon Coornhert]

Coornhert (*Dirk Volckertszoon*), geb. te Amst. in 1552, ontving als de zoon van een bemiddeld koopman eene goede opleiding ook in graveer- en toonkunst, reisde volgens gebruik naar Portugal en Spanje, trouwde thuis gekomen de zuster der bijzit van Reinout van Brederode en verspeelde daarmede zijn ouderlijk erfdeel. Toen kwam hij in dienst van dezen Brederode, vestigde zich te Haarlem als graveur, werd er notaris en zelfs secr. en pens. der stad. Wegens de godsdienstvervolgingen uitgeweken en in afwezigheid, Sept. 1568, door den raad van beroerten veroordeeld, verkeerde hij in 't buitenland, totdat de zaken van 1572 hem korten tijd tot secr. der Staten van Holland verhieven, doch Lumey deed hem spoedig weder uitwijken. In 1576 vatte hij zijn Haarlemsch notariaat op; daarna vindt men hem in Den Haag om een dispuut met Saravia te houden, later te Delft en het laatst te Gouda, waar zijn rusteloos leven eindigde 29 Oct. 1590.

Zijne geschr. zijn talrijk, en belangrijk als proza van het nieuwe tijdvak onzer letteren. Zijne werken - met uitzondering der vertalingen van Cicero, Seneca, Boccacio en de Odyssea, - vormen drie deelen in folio, Amst. 1630 en Gouda, 1632. Tot de meer bekende afz. uitgegevene behooren: Veelerhande Geestelicke Liedekens, 1575; Lof van de ghevanghenisse; Vant loeye en leckere leven, Haarl., 1582; Opperste ghoedsnasporinghe, Gouda 1590; Leydt-Sterre, tot wel ghebieden ende wel gehoorzamen, Gouda 1590; Tweespraeck: of waerheijt vry maeckt? Ghevallen tusschen Mr. Gerardt van Moirtaigne ende D.V. Coornhert 1600, ook 1617; Lied-boeck, nu verbetert en verryckt, Amst. 1608; Recht ghebruyck ende misbruyck van Tydlycke Have, Leiden 1585 (3 uitgaven), Amst. 1611 en 1620; Ethica, zedekunst, dat is wellevenskunste,

Gouda 1586, Amst. 1596 en 1630; Abrahams uytgangh, Haarl., 1572; Comedie van de Blinde voor Jericho, Haarl. 1582 (2 uitg.), Amst. 1603; Tweelling, Amst. 1582; Comedie van de Rycke man, Haarl. 1582; Comedie van lief en leedt, 's-Hage 1582; Comedie van Israël, Gouda 1590; T'roerspel van de Kettersche Werelt die metter lippen den God des Hemels, maer metter herten 't geldt, des werelts God, dient ende eert, Gouda 1590; D'eerste twaelf boecken Odysseae. dat is de dolinghe van Ulijsse, Haarlem 1561, Delft 1593, 1598 en 1606. Amst. 1607; Odysseae, de tweede twaalf boecken, Amst. 1605 en 1609; Vijftigh lustighe Historien oft Nieuwigheden Joannis Boccatius, van nieuws overgheset in onze Nederduytsche spraecke, Haarlem 1564, Amst. 1597, 1607 en 1632; L.A. Seneca, Van den weldaden, nyeu wten Lat. in Ned. vertaelt, Haarl. 1562, Amst. 1644; Philo Judeus, van Edelheydt, een edel Boecxken, over 1580 jaren gemaekt ende nu in 't jaar 1583 vertaelt, Haarl. 1583 (?); Officia Ciceronis, leerende wat yegelykin alle staten behoort te doen, Haarlem 1561, Leiden 1589, Delft 1604 en 1614; Boëthius van de vertroestinghe der wyssheyt, Dev. 1557, Leid. 1585, Amst. 1616, Dordr. 1654, '55 '60 en '80.

[Huich Janszoon Coornhout]

Coornhout (*Huich Janszoon*), leefde te Rotterdam in het midden der 18e eeuw.

Hij schr.: Nasporing van Hollands heil en rampen, Rott. 1745, waarin: Grondig berigt van 's lands ongeval in den jare 1672, Rott., 1742.

[Jozef Antoon Coppens]

Coppens (*Jozef Antoon*), 13 Mei 1800 te 's-Hertogenbosch geboren, werd in 1823 te Mechelen priester gewijd, en oefende zijne bediening achtereenv. uit te Veldhoven, 's-Hert. en Schijndel, totdat hij in 1833 het rectoraat der kapel te Handel, gemeente Gemert, aanvaardde. Tot aan zijn dood, 15 Jan. 1850, besteedde hij al zijn beschikbaren tijd aan hist. navorschingen. De vruchten daarvan zijn verzameld in het zeer gezochte werk:

De nieuwe beschr. van het bisdom van 's-Hertogenbosch, 4 dln., 's-Hert. 1840-'44.

[Frederik Cordes]

Cordes (*Frederik*), geb. te Amst. in 1803, promoveerde te Gron. in 1826 in de letteren, werd reeds in 't volgende jaar krankzinnig, en bleef tot zijn dood, 1840, in het gesticht in Den Bosch.

Hij schreef: Gedichten, Amst. 1827. Als handschr. werden gedrukt: Aan mijne vrienden, en een fragment, getit.: Homerus of de oorsprong der Ilias en Odyssea, Amst. 1827.

[Geertruide Cordeys]

Cordeys (*Geertruide*), geb. te Diest op 10 Dec. 1661, werd door hare stiefmoeder in een klooster gezonden en was later begijn te Leuven. Om hare godvruchtigheid kreeg zij den naam van Theresia à Sacro Corde Jesu. Zij overl. 5 Oct. 1702.

Drie harer gedichten, getiteld: Jezus roept zijn bruydjen om te lijden; God roept den mensch tot hem, en: Offerdichten aen Jesu, verschenen in het werk: Het leven der H. Begga, benevens een kort begryp van de levens der zalige Beggyntjens, Antw. 1711. In proza bevat het gemelde Leven der H. Begga van Geertruide Cordeys: Godvruchtige maniere van misse te hooren; Uer-wyser op het lijden van Christi Jesu, en 's dichteresse: Belijdenisse.

[Gustaaf Corijn]

Corijn (*Gustaaf*), 26 Dec. 1830 geb. te Gent, waar hij thans bureeloverste is aan het provinciaal bestuur. Van hem verscheen:

De Fabriekwerkers, volksdrama in vier bedr., Gent 1858; Historiek der Zonder Naem niet zonder Hert, Gent 1861; Satan, drama in 7 tafer., Gent 1869; Willen is Kunnen, tooneelstuk in verzen, Gent 1870; De Wildstrooper, zangstuk in 2 bedr., Gent 1871.

[Gillis Norbrecht Cornelissen]

Cornelissen (*Gillis Norbrecht*), te Antwerpen geb. 12 Juli 1769, vestigde zich te Gent, waar hij secretaris-opziener werd der Hoogeschool en overl. op 31 Juli 1849. Van hem verschenen verscheidene werken in de Fransche taal. In het Nederlandsch gaf hij uit:

Redevoering over den luyster, welken de Koninklyke Akademie van teeken-, schilder-, beeldhouw- en bouwkunde, te Gent, door het voorstellen van eerepryzen, en het openen harer pronkzael, aen de Nederlandsche kunsten en kunstenaers, heeft bygebragt op den 11 Aug. 1823, Gent 1823.

[Andreas Cornelius]

Cornelius (*Andreas*), te Stavoren geb., was organist te Harlingen en overl. aldaar in 1589.

Hij bezorgde de eerste uitgave der door hem aangevulde: Croniicke ende waarachtige Beschrijvinge van Vrieslant, beginnende nae des werelts scheppinge tot 1565. Eerst door Ockam Scharlensem seer vlytelick bijeen gheteekent, ende andermael door Joannem Vlitarp weder vernieut ende verbetert, alsnu ook ten derde-maal door Andream Cornelium Stavriensem seer neerstelijk en getrouwelijk gheschiet is, Leeuw., 1597, herdr. 1742.

[Karel Jan Cornette]

Cornette (*Karel Jan*), geb. 15 Jan. 1804 te Sluis, was eerst timmerman, daarna student in de humanioria, toen kommies bij het oktrooi en eindelijk kantoorbediende, waarna hij overleed te Brugge 24 Maart 1858.

Hij schreef: Een zak schavelingen, of de

voorloopige voortbrengsels des ledigen tijds van eenen timmerman, behelzende de bijzondere lotgevallen van eenen houtspicht, Brugge.

[Aloïsius Cornette]

Cornette (*Aloïsius*), zoon van den voorgaande geb. te Brugge 27 Dec. 1829, was vroeger onderofficier-instructeur in de regimentsschool te Lier en is thans kantoorbediende te Roeselare.

Hij schreef: 't Is te laat, treur-roman, Lier 1859.

[Arthur Cornette]

Cornette (*Arthur*), geb. te Brugge 27 Maart 1852, ging, na in zijne geboortestad lager en middelbaar onderricht genoten te hebben, de lessen volgen aan de Hoogeschool van Gent. Gedurende korten tijd voorzag hij in zijn bestaan met het geven van lessen in de Mathesis. In Febr. 1875 kwam hij zich te Antwerpen vestigen, als opsteller van het dagblad De Koophandel. Vier maanden daarna trad hij af, en den 5 Juli 1875 werd hij benoemd tot beambte bij het stedelijk archief van Antwerpen. Hij verliet deze betrekking toen hij op 31 Dec. 1880 werd benoemd tot professor in de Nederl. taal- en letterk. aan de normaalschool van Antw. Ook was hij leeraar in de wiskunde aan de normaalschool van Hoboken van September 1881 tot aan de afschaffing dezer inrichting in Sept. 1886. Op 4 Feb. 1888 werd hij benoemd tot leeraar van Nederlandsche Letterkunde bij de muziekschool van Antwerpen. Den 27 Mei 1888 werd hij tot lid van den Raad der provincie Antwerpen gekozen. Sedert 1884 is hij medebestuurder van het tijdschrift De Toekomst.

Hij schreef tal van politieke en staathuishoudkundige artikels in het Volksbelang van Gent, in de Kleine Gazet van Antw. en in andere week- en dagbladen, terwijl hij bijdragen leverde in de Gentsche Studentenalmanakken, in de Jaarboeken en de reeksen volksvoordrachten van het Willemsfonds, en in de tijdschriften De Halletoren, het Nederl. Museum, De Vlaamsche Kunstbode, De Nederl. Dicht- en Kunsthalle, De Dageraad, Noord en Zuid, enz. Deze bijdragen en zijne afzonderlijk uitgegeven pennevruchten verschenen als volgt: Iets over de bevolking, Gent 1875; Bloei en Verval der Bevolking (voordracht) Antw. 1875; Uit de Geschiedenis van den Luxus, (voordracht) Antw. 1875; Uit de Geschiedenis van de vrije Gedachte (voordracht) Antw. 1876; Eene Hervorming in ons Onderwijsstelsel, Gent 1876; Wetenschap en leven (voordracht) Antw. 1877; Gewichtige Vraagstukken van den tijd. No. 1. Het Liberalisme, Antw. 1877; Brieven aan het opkomende geslacht over de vrije gedachte door Homo, Gent 1878; De Vrijmetselarij en hare beschavende Rol in de XIXe eeuw. Openbaringen voor oningewijden, tevens dienstig als handleiding voor ingewijden, door een Vrijmetselaar, Antw. 1878; Verslag over den prijskamp van tooneelletterkunde uitgeschreven door de stad Antwerpen, Antw. 1878; Eene Bladzijde uit de Geschiedenis der Wijsbegeerte in de Nederlanden, Gent 1879; De Zedeleer in de Staatsschool (voordracht) Antw. 1879; Vrij denken, openbare voordracht gehouden den 2 Maart 1880 in de vrijmetselaarszaal van de lange Meistraat door Arthur Cornette, voorzitter van den kring, Antwerpen 1880; Darwinisme en Kathedersocialisme, Gent 1880; Het Begrip der Wet in de maatschappelijke wetenschap, Gent 1880; Een enkel Woord over de laatste pauselijke Encyclica, Gent

1880; Geschiedkundige Schets van de Ontwikkeling der Nijverheid, Antw. 1880; Gestoffeerde Landschappen (voordracht), Antw. 1880; Op het beeld van Spinoza, Gent 1880; Marnix van St. Aldegonde, Gron. 1881; E. Littré, Antw. 1881; Geestesontwikkeling en zedelijke Vorming, Grondslagen van een Ontwerp tot hervorming van het middelbaar Onderwijs in België, Gent 1881; Rabelais, Gron. 1881; Over den tegenwoordigen Toestand der Nederlandsche Taalstudie in België, Gent 1882; Philosophische Inleiding voor de Proeve eener Turnvaktaal, Antw. 1883; Over berijmd Proza in het Midden-Nederlandsch, Antw. 1882; Een krans op Darwin's Graf, Antw. 1882; Over het Nut van de Studie der Nederlandsche letterkunde voor den Vlaamschen Onderwijzer (voordracht) Gent 1883; hetzelfde jaar te Antwerpen herdrukt en vermeerderd met bibliogr. aanteekeningen; De Godsdienst in verband met het hedendaagsche Volksleven, Gron. 1883; Theodoor van Rijswijck, (voordracht) Antw. 1884; Over Proza, Antw. 1885; Anna Bijns en de letterkundige Kritiek (voordracht) Gent 1886; Verbond der Vlaamsche liberale Vereenigingen. Verslag over de werkzaamheden van het voorloopig Hoofdbestuur, uitgebracht door den heer Arthur Cornette, secretaris, op de eerste jaarlijksche algemeene vergadering gehouden ten stadhuize van Antwerpen den 26 April 1886, Antw. 1886; Een en ander over dramatische Poëzie, eene lezing, Gent 1887.

[Samuël Mozes Senior Coronel]

Coronel (*Samuël Mozes Senior*), geb. te Amst. 28 April 1827, werd med. stud. te Leiden, 8 Juni 1846, prom. daar, was daarna med. doctor te Middelburg en te Amst., en is sedert Dec. 1881 secr. van den geneesk. raad te Leeuwarden.

Hij schreef: Middelburg voorheen en thans, Midd. 1859; De gezondheidsleer toegepast op de fabrieksnijverheid. Een handboek voor industrieelen, genees- en

staathuishoudkundigen, Haarl. 1861; De bewaarschool. Haar verleden, tegenwoordige toestand en haar toekomst, Amst. 1864; Het gildewezen in Friesland, voordracht, enz., Leeuw. 1886; Leven en gezond zijn, Haarl. 1869; De opvoeding van den mensch van zijne kindsheid tot aan den volwassen leeftijd, (met dr. D. Lubach), Haarl. 1869; Dagboek voor moeders tot het houden van aanteekeningen, betreffende de gezondheid der kinderen, 2 dln., Schiedam 1871; Baruch Spinoza, in de lijst van zijn tijd, Z.-Bommel 1871; De waarde van goed voedsel, Leid. 1872; Practische handleiding voor ziekenverpleging, Schied. 1874; De eerste moederplichten en de eerste kinderverpleging, Den Haag 1875; Levensregelen. Ernst en Luim uit de gezondheidsleer, Nijm. 1878; Herinneringen aan de hist. tentoonstelling van Friesland, Leeuw. 1878; De gezondheidsleer der school en van het schoolkind, Den Haag 1881; De gezondheid der vrouw, Rott. 1884; De goede raadgever in gezonde en zieke dagen, Rott. 1884. Verder verhal. en een groot aantal opstellen in tijdschr. over onderwerpen, als in de afzonderl. uitgaven behandeld zijn.

[Abraham van den Corput]

Corput (*Abraham van den*), geb. te Dordrecht, 7 Jan. 1599, studeerde sinds 20 Febr. 1621 te Leiden in de theol., werd in 1626 predik. te Giesen-Nieuwkerk, doch moest om gezondheidsredenen in 1639 zijn ambt neerleggen en overleed te Dordr. 30 Oct. 1670.

Hij schreef: Leven ende dood van den seer beroemden Philips Melanchton, behelsende met eene de gedenkweerdighste saken, soo in de kercke als polityck voorgevallen van het jaar 1520 tot den jare 1560, mitsgaders de tienjarige en seer wreede gevangenissen van D. Caspar Peucerus, Amst. 1662, 1728, het laatste gedeelte ook afzonderlijk in 1697; Goddelicke Vierschare, dat is ontdeckinge der Hemelsche oordeelen, voorgesteld in seer heerlicke oude gedenck-weerdige Exempelen 4 dln., Utr. 1659, '69, '81; Hist. der Turken en over het Turksche hof; Verh. of Petrus ooit te Rome geweest is. De beide laatste werken bleven in handschrift.

[Petrus Corstiens]

Corstiens (*Petrus*), geb. 20 Juli 1806 te Breda, werd, na zijne studiën volbracht te hebben, pastoor te Kuilenburg, in 1870 te Nijm., waar hij overl. 4 Nov. 1881.

Hij schreef: Bernard van Galen, vorstbisschop van Munster, Rotterd. 1872.

[Frans Jozef de Cort]

Cort (*Frans Jozef de*), te Antwerpen 21 Juni 1834 geb., genoot zijne opvoeding in zijne geboortestad, in het Atheneum. Hij was eerst op een handelskantoor en gaf sedert 1857 met Jan van Rijswijck het dagblad De Grondwet uit, totdat hij in Aug. van het volgende jaar als hoofdopsteller van het Antwerpsche dagblad De Schelde optrad. In 1860 liet hij dit varen en werd agent eener stoombootmaatschappij. Het volgende jaar werd hij secretaris van den auditeur-generaal bij het hooge militaire gerechtshof te Brussel, in welke betrekking hij te Elsene overleed op 18 Jan. 1878. Ter vereering van de nagedachtenis van den rondborstigen Vlaming en talentvollen liederendichter gaf de stad Antwerpen zijnen naam aan een harer straten. Sedert 1861

was hij hoofdopsteller van De Toekomst, tijdschrift voor opvoeding en onderwijs, taal- en letterkunde, enz.

Hij schreef: Liederen, eerste reeks, Antw. 1857; Liederen, tweede reeks, Antw. 1859; De schoonste Liederen van Robert Burns, Brussel 1862; Het gebruik der talen in België, door Frans Reynen, Brussel 1864; Zingzang, Bruss. 1866; Liederen, Gron. 1868.

[Jan Baptista de Corte]

Corte (*Jan Baptista de*), geb. te Sint Lievens-Hautem (Oost-Vlaand.) 29 Sept. 1811, werd, na zijne priesterwijding, in 1836, professor in het klein Seminarie van Roeselare, in 1843 bestuurder der Broeders van Liefde te Brugge, in 1845 principaal van het College St. Lodewijk te Brugge, in 1846 missionaris des Bisdoms, in 1848 pastoor te Dottenier, in 1851 wederom missionaris en sedert 1854 schoolopziener des bisdoms Brugge, waar hij op 19 Nov. 1873 overl.

Hij schreef: Verdichtsels, Brugge 1860, waarvan in 1868 de 3e druk verscheen, en: Het Dagboek der Heiligen, ook dikwijls te Brugge herdrukt.

[Jacobus Franszoon Cortgeen]

Cortgeen (*Jacobus Franszoon*), bijgenaamd **van der Goude**, naar zijn geboorteplaats, waar zijne voorouders in de regeering waren, vestigde zich te Utrecht, beschreef den intocht van Leycester aldaar in 't Latijn, en overleed er in 1605.

In 1605 verscheen te Utr. bij Salomon de Roy: Stichtsche Cleyne Chronicke waer in die Gheschiedenissen des Stadts, Steden ende Landen van Utrecht, in tydt van vrede en oorloghe van begin des Stadts, int jaer ons Heeren 80 tot den jaere 1578 in 't cort verhaelt werden, Utr., 1605. Dit boekske werd nog eens afgedrukt te Amst. in 1745; het voorwerk geeft de bovenst. inlichting aangaande den schrijver en wordt vervolgd met een dergelijk werkje van Corn. Booth, z.a.

[Marten Corver]

Corver (*Marten*), geb, in 1727 te Amst., was eerst leerling van den plaatsnijder Jan Punt, toen tooneelspeler aan een lief hebberijtooneel, in 1748 aan den Amsterd. schouwburg. In 1763 tot directeur van een reizend

tooneelgezelschap benoemd, bezocht hij vooral 's-Hage, Leiden en Rott. In 1776 werd hij directeur van den Rotterd. schouwburg. Hij overleed in 1793.

Hij schr.: Compliment uitgegeven na het vertonen van Hypermnestra van A. Adriaansz., Amst. 1762; Tartuffe of de Huichelaar, waarschijnlijk door Bruno Zweerts vertaald, doch door Corver omgewerkt, 1777; De jonge Indiaane, blijspel gevolgd naar het Fr. van de Chamfort, 's-Hage; Tooneelaanteek. vervat in een omstandigen Brief aan den schrijver van het Leven van Jan Punt. geplaatst in Het Leven van eenige beroemde Nederl. Mannen en Vrouwen, tot opheldering van verscheiden zaken daarin vervat, en mistastingen, Leid. 1786; Iets voor Oom en Neef, behelzende een antwoord op de 4 samenspraken tusschen Oom en Neef, door Simon Stijl tegen de Tooneel-Aanteekeningen geschreven, 's-Hage 1787,

Zijn zoon Gerrit was, hoewel eenigszins mismaakt, een verdienstelijk tooneelspeler en vertaalde u.h. Fr. het tooneelstuk: Raad als gij kunt, Rott. z.j.

[August Josef Cosijn]

Cosijn (*August Josef*), geb. 11 Nov. 1844 te Zomergem bij Gent, was achtereenvolgens onderwijzer in bijzondere scholen te Brussel en te Gent, dan aan het Sint Ignatiusgesticht der paters Jezuïeten te Antwerpen, waar hij daarna studiemeester werd aan het Hooger Handelsgesticht. Ten jare 1870 stichtte hij het tijdschrift De Vlaamsche Kunstbode, dat hij bestierde tot aan zijn afsterven, 6 Juli 1881.

Hij schr.: Drie Vriendinnen, Gent 1870, novelle uitgegeven met een verhaal van luitenant V. van de Weghe, onder den gemeenschappelijken titel: Twee novellen; Over Zetternam als volksschrijver, in het Jaarboek van het Willemsfonds, 1870; Over volksrecht en volksplicht, id. 1871; De Slag der Gulden Sporen, historisch gedicht, bekroond door de Leuvensche Rederijkerskamer Het Kersouwken, 1871; Frans Ackerman, lierzang, bekroond te Roeselare, verschenen in het Nederduitsch Letterkundig Jaarboekje te Gent 1871.

[Peter Jacob Cosijn]

Cosijn (*Peter Jacob*), geb. te Rijswijk bij Den Haag 29 Nov. 1840, stud. sinds Sept. 1857 te Utrecht in de rechten; andermaal ingeschreven, Juni 1865, in de lett., promov. hij er 26 Juni 1865 in de classieke letteren; was toen reeds sinds 1863 conrector te Winschoten werd twee jaren daarna leeraar in de Nederl. taal- en letterkunde aan de hbs. en het gymn. te Haarlem, in 1871 mede-redacteur van het Wdb. der Ned. taal en in Sept. 1877 hoogleeraar te Leiden.

Behalve een stel zeer gewaardeerde taalk. leerboekjes, te Haarlem gedrukt, en een groot aantal belangrijke artikelen in De Taal- en Letterbode, Taalk. Bijdr., Tijdschr. voor Ned. Taal- en letterk., sedert 1870 onder zijne mederedactie verschenen, gaf hij afzonderlijk uit: Eenige taal- en natuurk. ontdekkingen van dr. J. van Vloten beoordeeld, Haarl. 1871; De Oud-Nederl. psalmen, (overgedr.), Haarl. 1873; Kurzgef. altwestsächs. Gramm., Leiden 1881, Den Haag 1883 en 1886.

[Adriaan Cosijns]

Cosijns (*Adriaan*), geb. te Antwerpen, 10 Maart 1658, werd jezuïet, verbleef meest in Kortrijk en Leuven, met uitzondering van veertien jaren, welke hij in Friesland doorbracht, voornamelijk te Bolsward, en overl. te Kortrijk, 14 Maart 1711.

Hij liet een drietal dichterlijke hss. na: Verscheydene gedichten op verscheyde voorvallen ende verscheyde plaetsen, 1693-1709; Treurspel van Maria Stuart, koningin van Schotland, door het bevel van haere nichte Elisabeth gedoodt; Taballus rechtveerdelyck van syn Ryck ende gezicht berooft van Tribellius sijnen vader. De beste fragmenten uit zijne handschriftelijke gedichten zijn verzameld en uitgegeven door H.J. Allard in zijn: Pater Adrianus Cosijns s.j., Eene historisch-letterkundige schets, Amst. 1873. Het overige is nog ongedrukt.

[Mr. Herman Cosman]

Cosman (*Mr. Herman*), geb. te Amst. 27 Mei 1862, promov. in de rechten aldaar en is er thans advocaat en procureur.

Hij schreef: Wilde Halmen, Den Haag, 1884, en: Nosca, Amst. 1886.

[Isaak da Costa]

Costa (*Isaak da*), geb. te Amst. 14 Jan. 1788. In 1815 werd hij student te Amst. en kreeg onderricht van Bilderdijk in 't Rom. recht, ging, evenals zijn invloedrijke leidsman, in 1817 naar Leiden, promov. het volgende jaar in de rechten, en in 1821 in de letteren. In hetzelfde jaar nam hij het Hervormd geloof aan, waarvoor hij een ijverig apostel werd. Hij vestigde zich metterwoon te Amst., waar hij veel voordrachten over godsdienst, letterk. en poëzie hield, en zich voortdurend aan letterk. studiën wijdde; tweemalen, in 1841 en 1845, kwam da Costa in aanmerking voor een hoogleeraarsambt te Amst. Hij begon na dien tijd ook meer geregeld voordrachten te houden, niet alleen te Amst., maar ook in andere steden, totdat de dood op 28 April 1860 een einde aan zijn werkzaam leven maakte.

Hij schreef, behalve een menigte verhandelingen en losse stukken over godgel. en staatk. in onderscheiden tijdschr., in proza: Bezwaren tegen den geest der eeuw, Leid. 1823; Het karakter van prins Maurits en de rechtspleging van Oldenbarnevelt, Rott. en Amst. 1824 en '25, 2 stukken;

Aan Nederland, Amst. 1826; Ontwerp van voorlezingen over Vad. Gesch. en Taal, Amst. 1831; De verbondsverklaring van 1573 aan Nederland herinnerd, Amst. 1831; Slotrede eener reeks van voorlezingen, Amst. 1832; Inleiding tot de voorlezingen over de gesch. des Vaderl., Amst. 1833; Inleiding voor de brieven van Mr. W. Bilderdijk aan Mr. Is. da Costa, (4e deel der brieven), Rott. 1836; Rekenschap van gevoelens, Amst. 1843; Bilderdijks Epos. Met inleiding, varianten, aanteekeningen en verhandelingen door Mr. Is. da Costa, Leeuw. 1847; Israël en de volken, een overzigt der Gesch. der Joden tot op onzen tijd, 4 st. in één deel, Haarl. 1848-'49; Bilderdijk herdacht, Amst. 1856; De mensch en de dichter W. Bilderdijk, Haarl. 1859. Zijne komplete dichtwerken zijn door Hasebroek te Haarl. in 1861-'63 uitgegeven met een overzicht van het leven en de werken van den dichter; eene volksuitgave verscheen Arnhem 1870. De voornaamste afz. gedrukte dezer werken zijn: De verlossing van Nederland, Amst. 1814; De Perzen van Eschylus, Amst. 1816; De Prometheus van Eschylus, Amst. 1818; Alfonsus I, trsp., Amst. 1821; Poëzy, Leid. 1821, '22, 2 dln.; Vijfentwintig jaren, Amst. 1840; Zangen uit verscheiden leeftijd, Haarl. 1847; Wachter, wat is er van den Nacht? Haarl. 1848; De Chaos en het Licht, Een halve-eeuw-lied, Haarl. 1850; Dramatische Poëzy, Haarl. 1853; Politieke Poëzy, Haarl. 1854; Hesperiden, Haarl. 1855. Zijne Brieven, medegedeeld door Groen van Prinsterer, kwamen uit te Amst. 1872-'76; terwijl zijn geheele letterarbeid opgegeven is in den hieronder vermelden bundel.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1860.)

[Frans de Coster]

Coster (*Frans de*), te Mechelen geb. 13 Juni 1532, studeerde in de wijsbegeerte te Leuven en werd aldaar op 19 Maart 1551 benoemd tot meester in de vrije kunsten. Den 8 Nov. 1552 trad hij te Keulen in de orde der Jezuïeten, om in de lente van het volgende jaar naar Rome te trekken, waar hij zich inzonderheid toelegde op de godgeleerdheid. Toen hij den 21 Juli 1556 uit Italië wederkeerde te Keulen, werd hij daar leeraar aan de Hoogeschool en den 7 Jan. 1561 ontving hij er zijne benoeming van doctor in de godgeleerdheid. Na eenige jaren den leeraarsstoel te hebben bekleed, werd hij provinciaal zijner orde in de Rijn-provincie en vervolgens in de Nederlanden. In deze hoedanigheid beijverde hij zich de hervorming te bestrijden en toen hij op 16 Dec. 1619 te Brussel was gestorven, liet hij, behalve eene reeks Latijnsche schriften, de volgende Nederlandsche werken na:

Bewys der Ouder Catholicker Leeringhe met antwoorde op sommighe teghenstellinghen door F. Costerum, Antw. 1595; Corte antwoorde op hondert loghenen, van eenen onbekenden Ketter int derdendeel van een bladt papiers geschreven, Antw. 1595; Apologia Catholica, dat is catholycke antwoorde op eenen Ketters boeckxen Gasparis Grevinchovii. Gensch predicant tot Roterdam, Antw. 1598; Seyndtbrief aen de Edele en Wyse Heeren representerende de Staten ende Raedt van Hollandt, Zeelandt, etc. met een brief aen Gaspar Grevinchoven, Antw. 1598; Antwoordt op de Hollandsche sententie tegens Peeter Panne, Antw. 1598; De Tweede Apologie Francisci Costeri priester der Societeyt Jesu, op Ketter Gaspar Grevinchoven boeck, Antwerpen 1599; Twe Dialogen, daer Christus Costerum en Ketter Gaspar Grevinchoven examineert, Antw. 1599; Seyntbrief aen Gaspar Grevinchoven, Antw. 1600; Corte antwoorde op het versch Schrift van seven

apostaeten, Antw. 1601; Een cort tractaet van den aflaet ter oorsaecken des overghesonden Jubilaei anno 1603, Bruss. 1603; Toetsteen van de versierde Apostolische successie eens wederdoopers Jacob Pieterssen van der Molen, Antw. 1603; Cathechismus, dat is de Christelycke Leeringhe die alle Christene behooren te Weten, Bruss. 1603; Cathechismus, dat is, de Christelycke leeringhe in maniere van t'samen sprekinghe tusschen den Meester ende den discipel door Franciscum Costerum, Antw. 1604; Schat van gebeden, Antw. 1604; Wederlegginghe Francisci Costeri Priester der Societeyt Jesu van de beantwoordinghe op zijn vijf questien, gedicht deur eenen P.P. Kock van Enchuysen. Met een bericht veur Jacob Van der Meulen Ketter Wederdooper, Antw. 1604; Tweede Wederlegging Fr. Costeri van P.P. Cock Ketter Boeckxke, Calvinist, nu Leechganger te Enchussen, maer Seylmaeker van zyn Ambacht, Antw. 1606; Voorsprake tusschen Coton en H. Gigord, Antw. 1609; Disputatie over het fondament aller Ketteryen, Antw. 1610; Dialoghe of 't samensprekinghe over de solennelle processie des H. Sacrament van Mirakelen jaerlycx te Brussel gehouden, Bruss. 1611; Het Niew Testament onses Heeren Jesu Christi met uytlegghingen der Plaetsen die duyster luyden, Antw. 1614; Catholycke Sermoonen op d'Epistelen ende Evangelien der Sondaghen van het beginsel des Vastens tot de H. Dryvuldicheydt. Catholycke Sermoonen op de Epistelen van de Sondaghen na Sinxen tot den Advent. Catholycke Sermoonen op alle de heylichdagen des jaers, inhoudende het leven der Heyligen, ende d'uytlegginge der Epistelen ende Evangelien, Antw. 1616; Sermoonen

op d'Epistelen van de Sondaghen van het jaer met twee octaven van het H. Sacrament en van de H. Maegd Mariae, Antw. 1616; Vijftien Catholiicke Sermoonen op d'Epistelen ende Evangelien der Sondaghen van den Vasten tot de H. Dryvuldicheydt, Antw. 1617.

[Gilles de Coster]

Coster (*Gilles de*), Antwerpsch dichter en prozaschrijver, overl. in 1618. Zijne werken dragen de titels:

Den Bloempot der Geestelycker liedekens, Antw. 1614; Den Cruyswech Christi waer in verthoont worden twintich plaetsen daer de Heer Christus veel pijnen ende smerten gheleden heeft, enz., zoowel in proza als in dicht, Antw. 1618; Kalengier ende lust-hof der H. Kercke verciert met den salighen cruys-wech Christi vol devoten meditatien ende godtvruchtighe ghebeden soo op rijm als prose, Gent 1621.

[Hendrik de Coster]

Coster (*Hendrik de*), geb. te Brussel, omstreeks het midden der XVIe eeuw, studeerde voor den geestelijken staat en werd pastoor te Lokeren, in het land van Waas. Daar ontving hij van Rome den titel van Apostoliek notaris, doch hij bemoeide zich derwijze met de wereldlijke zaken, dat hij in oneenigheid kwam met zijne parochianen en in 1587 genoodzaakt was hen te verlaten. Hij bezocht Frankrijk en vertoefde in de abdij Saint Bertin te Sint Omaars. Echter keerde hij in zijn land terug, om in 1589 pastoor der Kathedrale kerk van Antwerpen te worden. Hij verliet deze stad op 30 Juni 1595 en werd kanunik en scholaster der Sinte Gudulakerk van Brussel. In deze stad leefde hij echter zoo ongebonden, dat Bisschop Hovius hem op 4 Juli 1607 deed gevangen zetten en bij den aanvang van het volgende jaar bevolen de Aartshertogen Albert en Isabella den schuldigen in den staatskerker van Vilvoorde op te sluiten. Daar sleet de ongelukkige den tijd met het schrijven zijner verdediging, welke hem niet verloste. Tot wanhoop gebracht, weigerde hij voedsel te nemen en hij bezweek aan den hongerdood op 11 Maart 1618. Buiten een vijftal Latijnsche werken werden van hem gedrukt:

Het leven van S. Joris, Patroon der Gulden Broederen van S. Joris Gulde die men noemt den Jongen Voetboge binnen Antwerpen, door H. Henricum Costerium, pastoor der Cathedrale kercke Onzer Lieve Vrouwen, Antw. 1590; Historie van d'outheyt ende der voortganck des Heylich Roomsche Gheloove, in deze Belgische Nederlanden... By Meester Jan Andries Heynshelmans van Rijthoven binnen synen leven verre begost, ende nu volmaeckt by neerstichede van Meester Henric Costerius, pastoor der Cathedrale Kercke Onzer Liever Vrouwen binnen Antwerpen, Antw. 1591; Het oudt Huysken van Bethleem met vele schoone Leysenen, Lofsangen, ende andere geestelycke Liedekens verciert... Nu verbetert, ende hermaeckt door Meester Henricum Costerium, Antw., 1605.

[Rombout de Coster]

Coster (*Rombout de*), geb. te Mechelen, waar hij de monnikspij der minderbroeders aantrok. Op gevorderden leeftijd werd hij gardiaan van een klooster zijner orde te

Antwerpen, in welke stad hij overl. 14 Oct. 1679. Van zijne talrijke werken verschenen:

Den inwendighen Christus oft verborghen afgrond des leydens, Antw. 1669; Het verborgene manna ofte Godt in het alderheyligste Sacrament des Outaers, Antw. 1673; De gheestelycke blaesbalck om de liefde te doen blaeken in de herten der geloovighen, Tornaco 1677; De suyvere ladder des hemels die welcke is de alderheylichste Moeder Godts Maria, Gent 1679.

[Mr. Bernard Costerus]

Costerus (*Mr. Bernard*), geb. 17 Juni 1645 te Woerden, studeerde sinds 17 Maart 1665 te Leiden, prom. aldaar in 1668, leerde de practijk in Den Haag, en werd in 1670 secretaris zijner geboorteplaats, waar hij de rampvolle dagen beleefde, die hij beschreef en voor zijne vrienden liet drukken. Later werd hij burgemeester, doch legde wegens hem aangedane moeilijkheden zijne betrekkingen neder, woonde beurtelings te Utrecht, en op Batestein, keerde op zijn ouden dag naar Woerden terug en overl. kort daarna 5 Oct. 1735.

Zijne reeds genoemde aant., gedrukt Utr. 1707 en Leid, 1717, kwamen in handen van Mr. Pieter Burman, die ze, belangrijk uitgebreid, in 't licht gaf als: Historisch Verhaal, ofte eene deductie van zaaken, raakende het formeeren van de Republique van Holland en West-Vriesland, de veranderinge in de Regeringe, met den gevolge van dien zedert den jare 1572. Ende het geene dezelve Republique naar het verlopen van een eeuwe, in den jare 1672 is overkomen; bijzonder van het voorgevallene in de jaaren 1672 en 1673, in ende omtrent de steden Woerden en Oudewater, waarbij de schrijvers van dien tijdt werden wederlegt, 3e dr. Leid. 1737.

Prof. Fruin heeft dit werk besproken in onderstaande plaats, en inzonderheid het gewicht van daarin voorkomende vorstelijke briefwisseling aangetoond, waarna dr. Schotel hierover ook veel wetenswaardigs heeft medegedeeld.

(Nijhoff's Bijdr., N.R. dl. 3 en 4.)

[Pieter Jacob Costerus]

Costerus (*Pieter Jacob*), geb. te Edam 3 Oct. 1806, werd eerst voor den handel

opgeleid, doch ging in 1823 naar het gymnasium te Hoorn en drie jaren daarna naar Utr., om er in de theologie te studeeren, welke studie hij voor die der letteren vaarwel zeide. Hij werd in 1833 conrector te Oldenzaal, prom. in 1835 te Utr. en ging toen als conr. naar Hoorn. In 1840 werd hij conrector te Arnhem en in 1843 rector te Sneek. Van 13 Febr. 1843 tot 20 Aug. 1850 was hij lid der Tweede Kamer, terwijl in dien tusschentijd het rectoraat door een ander werd waargenomen. Hij aanvaardde in 1850 echter zelf weder deze betrekking, en overleed te Sneek 16 Maart 1861.

Hij schreef: Iets over Vaderlandsliefde, Utr. 1838; Gedachten over Ironie, Comedie en Satyre, 1839; De oude wereld naar Herodotus, Hoorn, 1846-'48, 2 dln.; Twee brieven over weldadigheid, in verband met het armwezen, Sneek 1846; De Censor, een paar advertentiën, Sneek 1846; De Censor, kinderbals, diners-diplomatiques, ald. 1847, en behalve dat een groot aantal artik. in De Tijdspiegel van 1847-'62 vooral over onderwijs, opvoeding en staatk.

[Louis Marie Anne Couperus]

Couperus (*Louis Marie Anne*), geb. in Den Haag 10 Juni 1863, schr.: Een lent van vaerzen, Utrecht, 1884; Orchideeën. Amst., 1886.

[Pieter de la Court]

Court (*Pieter de la*), waarschijnlijk in 1618 te Leiden geb., promov. in zijne geboortestad in de rechten, doch hield zich met nijverheid en handel bezig. In 1672 week hij naar Antw. uit en ging 't volgende jaar naar Amst., waar hij 's winters woonde; 's zomers woonde hij op Meerburg bij Leid. en overl. te Amst. 23 April 1685. Hij schreef meestal onder den naam Van den Hove de volgende werken:

Interest van Holland ofte gronden van Hollandts welvaren, aengewesen door V.d.H., Amst. 1662, later omgewerkt en op nieuw uitgeg. onder den titel: Aanwijsing der heilsame politike Gronden en Maximen van de Republike van Holland en West-Vriesland, Leid. en Rott., 1669. Hierin waren twee hoofdstukken gevoegd van de hand van den Raadpensionaris De Witt, en uit dien hoofde werd het geheele werk ook wel aan dezen toegeschreven, gelijk het dan ook in het Fransch en in het Engelsch vertaald werd als Mém. de Jean de Witt. Meer andere geschriften, die als schrijver V.d.H. op den titel vermeld, en worden hem toegekend, doch van deze is het onzeker of zij van zijn hand, dan wel van die zijns jongeren broeders Jan zijn. (Zie Mr. B.W. Wttewaall: het welvaren der stad Leyden, Leid. 1846.) Waarschijnlijk was hij ook de schrijver van: Naauwkeurige Consideratie van Staet, weegens de heerschappye van een vrye en geheymen Staatsregeeringh, over de gansche aertbodem; aengewesen door V.d.H., Amst. 1662; Sinryke Fabulen, Amst., 1665, door J. van Hoogstraten in dichtm. overgebracht, onder den titel van: Staat- en zedek. zinnespreuken of leerzame fabelen; Historie der Gravelicke Regeering in Holland, beschreven door V.H., Amst., 1662.

[Joan de la Court]

Court (*Joan de la*), broeder van den voorg., geb. 27 Oct. 1622 te Leiden, waar hij insgelijks in de rechten promov., doch zich alléén met handel en nijverheid bezig hield, overleed in zijn geboortestad in Febr. 1660.

Hij schr.: Consideratiën en Exempelen van staat omtrent de fondamenten van allerley Regeringe, beschreven door V.H., Amst., 1660; Politike Discoursen, handelende in ses onderscheidene boeken van Steeden, Landen, Oorlogen, Kerken, Regeeringen en Zeeden, beschreven door D.C., Amst., 1662. Beide werken zijn onderscheiden malen herdrukt.

[Jan Baptist Courtmans]

Courtmans (*Jan Baptist*), geb. 11 April 1811 te Berlare, in Oost-Vl., waar zijn vader kleermaker was; hij wilde zijn vader niet opvolgen, maar onderwijzer worden. Door den districts-schoolopziener van Dendermonde opgemerkt, zond deze hem naar Baserode ter school. In 1833 werd hij onderwijzer in het Vlaamsch aan de stadsschool te Gent, en 1843 professor in de Nederduitsche taal- en letterkunde aan de normaalschool te Lier, waar hij overl. op 2 Juni 1856. Hij was gehuwd met de hiervolgende J.D. Berchmans.

Hij schr.: Kleine diergaerde voor kinderen (viervoetige dieren), Brussel 1837; Robert de Vries, historisch tafereel uit de XIe eeuw, Gent 1839; Kleine diergaerde voor kinderen (vogelen), uitgegeven door de Nationale Maetschappy ter verspreiding van goede boeken, Bruss. 1840; Vlaemsche encyclopedie of kunstschat, Gent 1841; Willequet en Courtmans: Oefeningen in het lezen, getrokken uit de beste schryvers, Gent 1841; Willequet en Courtmans: Huishoudkunde en nyverheid, Gent 1841; Nederduitsche spraekkunst, naer C.J. Beyeren N. Anslyn, ingerigt ten gebruike der Vlaemsche scholen, met de toegepaste oefeningen, Gent 1842; Woordafleiding, naer Lulofs, Gent 1842; Sint-Nicolaesgeschenk voor brave kinderen, Gent 1843; Fenelon, verhandeling over de opvoeding der dochter, naer het Fransch gevolgd door J.B. Courtmans, Gent 1843; Beschryving van het koningryk België, naer J.J.F. Wap, ten gebruike der hoogste klassen in de lagere scholen, Gent 1843; Het boek der moeders, of handleiding om de kinderen het opmerken en spreken te leeren, Gent 1844; Handleiding by het

onderwys in de redeneerkunde, Antw. 1847; Praktische spraekkunst, ten gebruike der onderwyzers en leerlingen, Mech. 1847; Volkslied voor twee of drie stemmen, ten dienste der scholen, Lier 1848; Verzameling van Redevoeringen en losse stukjes voor openbare prysdeelingen, Lier 1850; Redevoeringen en tooneelstukjes voor de prysuitdeelingen, Lier 1850; Leerwyze om, door middel der bybelsche aardrykskunde, de meergevorderden der lagere scholen de beoefening der gewyde en ongewyde geschiedenis gemakkelyk en aengenaem te maken, Bruss. 1855; Keus van zedelyke tooneelstukjes voor den huiselyken kring en byzonderlyk voor de scholen, Gent 1855; Kleine natuerlyke historie voor kinderen, Mech. 1848; Aenleiding tot de Nederduitsche spraekkunst voor eerstbeginnenden, ingerigt ten gebruike der Vlaemsche scholen; Beknopte handleiding tot den Nederduitschen styl, of aenwyzing tot vervaerdiging van schriftelyke opstellingen, met toegepaste oefeningen, beiden te Gent, en verder nog eenige boekjes over rekenkunde, aardrijkskunde, enz.

[Joanna Desideria Courtmans-Berchmans]

Courtmans-Berchmans (*Joanna Desideria*), eene burgemeestersdochter uit Oudegem in Oost-Vl., waar zij 6 Sept. 1811 geb. werd. Zij huwde in 1836 met den Gentschen onderwijzer Jan Baptist Courtmans; waardoor zij met Snellaert, van Duyse en anderen werd bevriend. In 1840 schreef zij haar eerste gedicht voor het Nederduitsch jaarboekje en zij werd meermalen bekroond. Na den dood van haar echtgenoot bleef zij nog eenigen tijd te Lier, later vestigde zij zich te Maldegem, waar zij eene kostschool oprichtte.

Zij schr.: Het blind Meisje, aen den weldadigen oogmeester van Beirvelde: M.J. Fierens, Gent 1841; Maria Theresia, lierzang, Gent 1842, bekroond te Veurne in 1841; Karel van Poucke, (bekr. te Dixmuide), 1842; Philippina van Vlaenderen, idem; Karel van Mander, historisch verhael, idem; Pieter de Coninck, bekr. te Eecloo, 1842; Margaretha van Braband (1354) in zes zangen, Gent 1843; Tuiltjes voor Godvreezenden, Mech. 1845; Belgie's eerste koningin, bekr. te Poperinge, Lier 1851; Marnix van St. Aldegonde, bekr. door de ‘Olijftak’ te Antw. 1855; Karel de Stoute, Jacob van Artevelde, Belgie's Koningin, dichtstukken; Eene handvol gedichtjes voor brave kinderen, Doornik 1855; Helena van Leliëndal, romantisch verhael, Gent 1855; Poets wederom poets, tooneelstukje, Lier 1855; Twee weken in de kostschool, tooneelstukje, Lier 1855; De Rentmeester, tooneelstuk in drie bedr., in 1856 te Antw. bekr. door Het Nederlandsch Kunstverbond; Vlaemsche Poëzy, een bundel gedichten, Lier 1856; Het Pausdom, gedicht, Roeselare 1858; De Vlaemsche Burgemeester van 1819, Gent 1861; Anna de Bloemenmaegd, Gent 1862; Edeldom, romantisch verhael, Gent 1862; De gemeente-onderwyzer, romantisch verhael, Gent 1862, 2e stuk 1863; Griselda, Gent 1863; Drie novellen: De Bloem van Cleit, De Zoon van den Molenaar, De Bondgenoot, Gent 1863; De Hut van Tante Clara, Gent 1864; De gekeerde Kazak, Kortrijk 1864; Livina, Gent 1864; De Zwarte Hoeve, Gent 1864; Het Geschenk van den Jager, bekr. met den vijfjaarlijkschen prijs van Nederl. letterk., (1860-'64), Gent 1864, 2e dr. 1866; Drie testamenten, Gent 1865; Genoveva van Brabant, Bruss. 1866; Het Plan van Heintje Barbier, Gent 1866; De Schuldbrief, Dordr. 1866; De Zaakwaarnemer, Antw. 1867; Tijdingen uit Amerika, Dordr. 1868; Moeder Daneel, eene geschiedenis onzer dagen, Antw. 1868; Nicolette, gesch. eener vondeling, Tielt 1868; Moeders spaarpot, Dordr. 1869; Eén is genoeg, Dordr. 1869; De Zoon van

den Mosselman, Dordr. 1870; Bertha Baldwies, geschiedkundige roman uit de XIVe eeuw, Antw. 1871; Christina van Oosterwei, 's-Grav. 1872; Tegen Wil en Dank, Dordr. 1872; De Wees van het Rozenhof, Antw. 1872; Het Rad der Fortuin, eene gesch. onzer dagen, Antw. 1873; De Koewachter, Dordr. 1873; De verscheurde Bladen, Dordr. 1874; De gezegende Akker, Dordr. 1876; Karel de Klepperman, Dordr. 1878; Rozeken Pot, Dordr. 1879; De Hoogmoedige, Gent 1882. De meeste dezer werken werden herdrukt onder den titel: Verhalen en Novellen, Roeselare 1883-'87.

[Richard Joseph Courtois]

Courtois (*Richard Joseph*), te Verviers geb. 17 Jan. 1806, vestigde zich als geneesheer te Luik en overl. aldaar 14 April 1835. Hij schreef meestal in de Fransche taal, doch gaf ook uit in het Nederlandsch:

Verslag van een plant- en landbouwkundig reisje, gedaan in Julij 1826, langs de oevers der Maas, van Luik naar Dinant, in de Ardennes en het Groot-Hertogdom Luxemburg, 1827; Verhandeling over de Ranunculaceae der Nederlandsche Flora, 1827.

[Jan Cornelis Couvent]

Couvent (*Jan Cornelis*), makelaar te Antw., waar hij geb. werd op 16 Mei 1770 en overl. op 13 Sept. 1859. Hij was eerelid van het Genootschap van Tael- en Dichtkunde zijner geboortestad. In den almanak van deze vereeniging schreef hij een dichtstuk: Het Verlangen, 1882.

[Jacobus Craandijk]

Craandijk (*Jacobus*), geb. 7 Sept. 1834 te Amst., studeerde aldaar en te Leiden in de godgeleerdheid en werd in 1859 Doopsgezind pred. te Borne, in 1862 te Rotterd. en in 1884 te Haarlem.

Behalve een aantal bijdragen in tijdschr. en jaarb., als: Doopsgez. Bijdragen, Geloof en vrijheid, Het brood des levens, en in den almanak Flora, Rotterd. Historiebladen, Eigen Haard, Gids, Tijdspiegel en Spectator, 1876, schreef hij: Het Nederl. zendelinggenootschap in zijn willen en werken geschetst, Rott. 1869, 2e druk 1874; Wandelingen door Nederland, met pen en potlood, met platen van P.A. Schipperus, Haarl. 1874, 17 dln. en een tweede uitgave 8 dln. in klein formaat. Dit werk wordt vervolgd onder den titel van: Nieuwe Wandelingen enz. Haarl. 1887; Het vergankelijke van al het aardsche en het onvergankelijke van het Evangelie. Rede, uitgesproken ter gedachtenis van het 100-jarig bestaan van het kerkgebouw der Doopsgezinde gemeente te Rott., 30 Mei 1875, met platen, Rott. 1875.

[Domien Cracco]

Cracco (*Domien*), geb. te Roeselare in 1791, was gedurende 30 jaar professor te Aalst, bij Roeselare en Kortrijk. Hij werd op later leeftijd krankzinnig en stierf 5 Maart 1860 in het krankzinnigengesticht te Gent.

Hij schreef: Leerdicht, toegezonden aen den godminnenden Heer Franciscus van der Biest, toen hy voor de eerste mael in zyne geboortestad, Brussel, het onbloedig slagtoffer aen God opgedragen had, den 4 van Zomermaend 1822, Roeselare 1822; Het Lied der Vryheid, 24 Nov. 1830, Roeselare 1830; Aen Mynheer den Baron de Lamberts, Gouverneur van Oost-Vlaenderen, den 7 Mey 1831, Roeselare 1831; Joseph herkend van zyne Broeders, naer het Italiaensch, Roeselare 1832; Danklied van de arme begunstigde meisjes der school van barmhartigheid in het klooster van den H. Vincentius à Paulo te Kortryk, by de uitryking van de pryzen, den 23 Nov. 1848, Kortrijk 1848; Miltons verloren Paradijs; De Dieren geslagen van de Pest, en de Wolf en het Lam, naer Lafontaine; Pope's Veldzang De Messias; Eene Bespiegeling op de Zelfmoord; De Feest van Daphnis, heldendicht; Gods Wraekengel aen Napels' Koning, na het in brand schieten van Messina. Ook vertaalde hij een gedeelte van Homerus in Nederduitsche verzen; fragmenten daarvan komen voor in het Nederduitsche Jaerboekje, in het Taelverbond, en in Astrea, terwijl hij op het eerste letterkundig congres te Gent er een gedeelte van voorlas. Hij voltooide het werk echter niet en de fragmenten werden niet te zamen gedrukt.

[Peter Domien Cracco]

Cracco (*Peter Domien*), broeder van den voorgaande, geb. 11 Mei 1798 te Roeselare en aldaar overl. 19 Febr. 1872, maakte eene menigte vertalingen naar het Fransch en schreef in het Nederl.:

De onverwachte Redding of de twee Gebroeders, Doornik 1855; De Plaetsvervanger, Doornik 1855; De Vondeling, Roeselare, 1855; Mynheer de Vrome, of vaderlandsliefde en vriendschap op de deugd gegrond, Roeselare 1856; Meineed en Leedwezen, Doornik 1856; Heilzame uitwerksels der zachtmoedige Liefde, Roeselare 1856; De gestrafte Lafhertigheid, Roeselare 1856; Verhael der euveldaden van Baeckelandt en zyne talryke bende, Roeselare 1856; Godsdienst en Vaderlandsliefde, Doornik 1857; De Heeren van Oswald, door P.D.C. Roeselare 1857; Heldhaftige worstelingen van de bewoners eener kleine landstreek, Roeselare 1858; De roover Terror of de Voetwarmers, Roeselare 1858; Celestina, of eene

gelukkige redding, Roeselare 1858; Prins Razetski of de Poolsche banneling in Siberië, Roeselare 1858; De blinde Man of de beloonde edelmoedigheid, Roeselare 1859.

[A.J. de Craene]

Craene (*A.J. de*), gaf in druk: De vereenigde Weduwen, huiselyk tafereel in twee bedryven, Gent 1851.

[Antony Cramer]

Cramer (*Antony*), geb. in 1785 te Amst., waar hij tot den gegoeden stand behoorde, den genoemden Pierre Agron tot gouverneur had, doch in zijn latere jaren boekhandelaar werd, overleed er 17 Juli 1833.

Hij schreef: Mijne herinneringen uit Duitschl. en Brab. gedurende den jare 1814, Amst. 1821; De bogchels mijner luimen of overleveringen uit het geheimzinnige kabinet, Amst. 1822, 2 dln.; Waarheid door gekheid omsluierd, of wat wordt van Parijs gezegd? Amst. 1824; De geschenken van Pandora, Amst. 1824; De kleine tooneelspeler of de vondeling aan den grooten weg naar Parijs, Amst. 1826; Moeder en dochter, een tafereel uit de hedend. groote wereld, Amst. 1827; Het reisje naar Dinant, Amst. 1828; De pelgrim der Nederl., schetsende de zeden en gebruiken der onderscheidene steden en dorpen, Amst. 1829, 6 dln; De grijsaard uit de rotskloven van St. Domingo, of de slachtoffers der slavenopstand, Amst. 1829; De gunsteling van Napoleon, of de kleine schoenpoetser van de straat le Pelletier te Parijs, Amst. 1830; Nationale nijverheid of een uitstapje naar Brussel, Amst. 1830; De bode bij het ministerie te Brussel, of de erfgenamen van het kasteel de Rotteval, Amst. 1830; Het sprakelooze meisje van Brussel of de Rebellenbruid, Amst. 1830; De brandstichter of de Vadervloek, Amst. 1831; Het Rijnspook, overleveringen uit de Riddertijden, benevens het dagboek eener reize langs den Rijn in 1831, Amst. 1832; Het kraambed aan de oevers van de Beresina of het legermeisje der groote armée van Napoleon, Amst. 1833; De geheimzinnige visscher of

de bewoners van de Duivelsgrot, enz., Amst. 1833; De valsche munter, of het monument in het Weener woud, en de Speler, Amst. 1833. Ook gaf hij met medewerking van ondersch. letterk. uit het tijdschr. De Arke Noachs, 1827-'34, waarin meestal Amst. toestanden, niet zonder satire, besproken worden, en veel bijdragen staan tot de kennis der toenmalige zeden in de hoofstad.

[Alle Meenderts Cramer]

Cramer (*Alle Meenderts*), geb. 25 Maart 1805 te Norden in Oost-Friesland, was in 1830 doopsgez. predik. te Huizinga en van 1832-'71 te Middelburg, waarna hij zich als emeritus te Lochem vestigde.

Hij schreef: Het leven en de verrigtingen van Menno Simons, Amst. 1837; Het leven van David Jorisz, 2 st. in het kerkhist. archief dl. 5 en 6. Verder eenige brochures, vertalingen, opstellen en recensiën in Vaderl. Letteroef., Kerkbode, Doopsgez. Jaarboekje, Godgeleerde Bijdr., Volksblad, Christ. Alb., Geloof en Vrijheid enz.

[Jacob Cramer]

Cramer (*Jacob*), geb. te Rott. 24 Dec. 1833, stud. in de godgel. en prom. te Utrecht was in 1858 en '59 dir. der Zendingsschool te Rott., daarop van 1862-'66 achtereenvolgens pred. te Oude Wetering, Charlois en Amst.; in 1876 werd hij benoemd tot hoogleeraar aan de Academie te Gron. en in 1884 aan die te Utrecht.

Behalve eenige opstellen in verschillende theol. tijdschriften, preekbundels en andere godsdienstige werken schreef hij eene dissertatie over het Arianisme. Verder gaf hij uit: Illusie der moderne richting, Amst. 1867; Het berouw en het ethisch determinisme, Amst. 1868; Christendom en humaniteit, Amst. 1871; Waarheen nu? Amst. 1872; Wij gaan vooruit, Amst. 1873; Kerk en theologie. Redevoering, Gron. 1876; Alexandre Vinet als christelijk moralist en apologeet geteekend en gewaardeerd. (Bekr. door het Haagsch Genootsch. tot verdediging van de christ. godsd.) Leiden 1883; De kanon der H.S. in de eerste vier eeuwen der christel. kerk. Geschiedk, onderzoek, Amst. 1883; De R. Cath. en de oud-Prot. schriftbeschouwing. Hist. onderzoek, Amst. 1883; De symbolische verklaring der Evang. geschiedenis. Redevoering, Utr. 1884; De Prot. orthodoxie en het Protestantisme. Toespraak, Utr. 1884; De jongste hypothese, Utr. 1885. Met Dr. G.H. Lamers geeft hij uit: Nieuwe Bijdr. op 't gebied van godsd. en wijsbegeerte.

[Johannes Wilhelmus Cramer]

Cramer (*Johannes Wilhelmus*), geb. te Amst. 29 Juli 1817, prom. te Leiden in de med. 1 Februari 1840. In 1848 richtte hij met J. Brester Az., Mr. G. de Clercq Mr. S. Vissering, Mr. M.J. de Lange, J.A. Alberdingk Thijm, Dr. J.P. Heije, en eenige anderen, de sedert beroemd geworden Vrijdagsche vereeniging op, aan welker ontwikkeling hij een werkzaam aandeel nam. Met zijn vrienden Alberdingk Thijm, S.J. van den Bergh, Joh. Hilman, e.a. maakte hij de Redactie uit van den Spektator, kritiesch en historiesch kunstblad. Toen het dagblad De Tijd in Juli van 1846 van 's-Hertogenbosch naar Amst. werd overgebracht, trad hij, als mede-red. naast Mgr.

J. Smits, op. Tot 1857 bleef hij aan dat blad verbonden. In 1865 legde hij zijne medische praktijk te Amst. neder, om zich met finantiëele zaken bezig te houden, totdat hij zich in 1871, wegens den slechten staat zijner gezondheid te Breukelen vestigde, waar hij overleed 20 Febr. 1884.

Hij gaf eene Nederlandsche vertaling uit van Ravignan's werk de l' Existence et de l' Institut des Jésuites. Verder schreef hij: Mémoire sur la situation des Catholiques dans les Pays-Bas, depuis leur émancipation en 1798 jusqu'à nos jours (1849), van welk werk eene duitsche, engelsche en italiaansche vertaling het licht zag; Mémoire sur les Sociétés Secrètes Protestantes dans les Pays-Bas (1852); Geschiedenis der Armen-Zusters, uit het Fransch (1852); De Herlevende Kerk in Syrië, Mgr. J.A. Samhiri, Patriarch van Antiochië (1855); De Utrechtsche Faktie (1857); Rede gehalten in der 17 General-Versammlung der katholischen Vereine Deutschlands in Trier (1865). In 1846 had hij met A.J. de Bull eenige aesthetische opstellen gewijd aan de treurspeelster Rachel, en gaf daarvan in 't Fransch: La tragédie et Mlle Rachel.

[Matthijs Cramer]

Cramer (*Matthijs*), vergezelde van 1662 tot 1668 den directeur-generaal Balthazar Bort op diens reizen naar China en Formosa, en woonde in 1670 te Zaandam.

Hij gaf uit eene berijmde Bort's Voyagie naer de kuste van China en Formosa, Amst. 1670.

[Johannes Willem de Crane]

Crane (*Johannes Willem de*), geb. 11 April 1758 te Hoorn, stud. in de theologie te Leiden, later te Gron. en was eerst huisonderwijzer, werd in 1779 praeceptor te Alkm., het volgende jaar rector te Dokkum, in 1788 rector te Enkh. en in 't zelfde jaar hoogleeraar te Franeker. In 1811 ambteloos geworden, prom. hij in de rechten en werd plaatsvervangend vrederechter te Franeker, in 1815 weder hoogl. aan het Athenaeum; in 1828 gepensionneerd, bleef hij aldaar tot zijn dood, 31 Maart 1842, wonen.

Behalve eenige Lat. verhandel. schreef hij: Herderszang, Gron. en Leeuw. 1777; Twee hist. verhandelingen over den zoogen.

Nieuwen Stijl en deszelfs invoering in ons Vaderland, bijz. in Friesland, en bij de Staten-Generaal, en over de moeijelijkheden uit de lange gehechtheid van sommige gewesten aan den ouden ontstaan, (buiten den handel), Workum 1826 en 1835; Bijzonderheden, de fam. Hemsterhuis betreffende, Leid. 1827; Letter- en geschiedk. verz. van eenige biogr. bijdr. en berigten, Leeuw. 1841, en verder in verschillende tijdschr. een menigte biographieën.

[Mr. Hendrik Constantijn Cras]

Cras (*Mr. Hendrik Constantijn*), werd geb. 4 Jan. 1739 te Leiden, waar hij 15 Maart 1754 stud. werd en in 1769 prom. Het volgende jaar werd hij hoogleeraar te Amst. en er in 1784 insgelijks bibliothecaris. In 1798 wegens de staatkundige gebeurtenissen afgezet, werd hij later weer aangesteld. Hij overl. te Amst. 5 April 1820.

Behalve een groot aantal werken in het Latijn, gaf hij vele bijdragen in de Nieuwe Ned. Jaarb., De Konst en Letterbode, De Schouwb. van In- en Uitl. Letterk., De Recensent ook der Recensenten, enz. Verder schreef hij: Redev. over de voortreffelijkheid der staatkunde en derzelver verband met de rede- en geschiedkunde, Amst. 1785; Drie verhandelingen over het Zedelijk gevoel, 1807; Oordeelk. beschouwing der stelsels van zedekunde van de beroemdste wijsgeeren, van Aristoteles tot Kant. Mr. J.M. Kemper gaf in 1822 te Amst. in 2 dln. uit: Nagel. verhand. en redevoeringen met een lijkrede op Mr. H.C. Cras.

[Jan van Craywinckel]

Craywinckel (*Jan van*), was zoon van den stadssecretaris van Lier, waar hij geb. werd 28 Aug. 1609. Hij begon zijne studiën te Geel en zette deze voort te Leuven in het College het Verken. Op 8 Sept. 1631 trad hij in de abdij van Tongerloo, waar hij den kloosternaam Ludolphus ontving. In 1641 werd hij onderpastoor te Duffel en nog in dit jaar medehelper van den proost van het klooster Leliëndael te Mechelen, tot hij in 1667 pastoor werd te Oelegem, waar hij stierf op 11 Dec. 1679.

Hij gaf in het licht: Een lelie onder de doornen, de edele doorluchtige en heylige Maghet Dympna, dogter van den koning van Yrlandt, Patroonesse van de Vryheyt van Gheel, enz., 1652; De triumpherende Suyverheyt, het leven, martelie en de mirakelen van de H. Maeght ende martelaresse Dympna, van de wyt-vermaerde vryheyt van Gheel, Mech. 1658; Lusthof der godvruchtige meditatiën, en: Levens der Heyligen uyt de Norbertijnsche orde.

[Christiaan Creemers]

Creemers (*Christiaan*), geb. te Stramproy in Ned. Limburg, 9 Mei 1834. Na kapelaan te Baexem en te Roermond geweest te zijn, is hij sedert 1881 pastoor te Heel.

Hij schreef: Aanteekeningen over het dorp Stramproy, eene bijdrage tot de geschiedenis van het rijksvorstendom Thorn; Kronijk van het klooster Maria-Wijngaard te Weert, 1442-1587; Het praalgraf van Geerard III, graaf van Gelder en andere grafsteden in de Munsterkerk te Roermond; alle verschenen in de werken der ‘Société hist. et archéolog. du Limbourg.’

[Jacobus Jan Cremer]

Cremer (*Jacobus Jan*), geb. te Arnhem l Sept. 1827, bracht een groot gedeelte van zijn jeugd, behalve op de kostschool ‘Het Hemeldal’ te Oosterbeek, in de Overbetuwe door, waar zijne ouders bij Driel het buitengoed ‘De Oldenhoff’ bewoonden. Onder leiding van den landschapschilder Hendriks, ‘den schilder van Wolfhezen’, legde hij zich aanvankelijk op de schilderkunst toe, doch beoefende tevens, niet zonder vrucht, de letterkunde. Ofschoon reeds in 1851 op de tentoonstelling te Rott. een kapitaal landschap van zijn hand zeer werd geprezen en verkocht, zoo verwisselde hij toch na zijn huwelijk in 1852 allengs het penseel met de pen, en schreef gedurende een vijfjarig verblijf te Loenen a.d. Vecht een aantal verhalen, die toen reeds met belangstelling werden ontvangen. De uitstekende wijze, waarop hij vooral zijne Betuwsche vertellingen voordroeg, maakte mede zijn naam steeds meer bekend, terwijl hij, sedert 1857 te 's-Gravenhage gevestigd, zich alleen op letterk. studiën toelegde. Hij overleed er 5 Juni 1880.

Zijne algemeen hooggeschatte werken worden aldus in chronologische volgorde opgegeven: De lelie van 's Gravenhage, roman, 1851; Een gedachte op oudejaarsavond, 1851; De droom eener moeder, 1852 (Juli); Wiege-Mie, Overbet. nov., 1852; Een Betuwsch landman met zjn zoon op reis naar de Amsterd. kermis, 1852, O. nov.; De rechte Jozef, 1853, O. nov.; Een winternacht, vert., 1853 (Dec.); De Fransche komiek en de douarière, 1854 (Apr.); De Victorine, 1854 (Juni); De oude Wessels en zijn gezin, O. vert., 1854; Twee familles, Ned. vert. v.d. jeugd, 1854; Antwoord van de Weduwe Samuel Zadok, geb. Sara Lot, op den brief van haren zoon Levi, vrijwilliger bij het fransche leger in de Krim, 1855 (Jan.); Kenteekenen van fatsoen, 1855; De Predikantsdochter, vert., 1856; Daniël Sils, rom., 2 dln., 1855 (Juli); Deine Meu, O. nov., 1855 (Sept.); Eene zoogmoeder, vert., 1855 (Nov.); De vriend van den huize, vert., 1856 (Jan.); Zes schetsen in ééne lijst, vert., 1856; Het einde, vert., 1856 (Mrt.); Ritters Hans, vert., 1856 (Apr.); Het Jawoord, Scheven. vert., 1856 (Juli); Het kriekende kriekske, Overb. vert., 1856 (Sept.); Brieven van Grietje Sluimer, in De Damescourant van Oct. 1856 en Jan.

1857; Alles wel, 't lot in den kerkbuil, Scheven. vert. 1857 (Mrt.); Wat ik hoorde en zag in den spoorwagen en in de wachtkamer, verh., 1857; Een oudejaarsavond, verh., 1857; Het Pauweveerke, O. nov., 1857 (Sept.); Mijn oude Jacob, vert., 1857 (Dec.); Toonen in den Nieuwjaarsmorgen, vert., 1858 (Jan,); Kees Springer in de kerk, vert., 1858 (Apr.); Driemaal gezien, herinneringen aan Fidelius, 1858 (Mei); Portretten, 1858 (Juli); Kees Springer buiten de kerk, vert., 1858 (Aug.); Van binnen en van buiten, O. vert., 1858 (Sept.); Op de Kniehorst, O. vert., 1859 (Jan.); Wat ik hoorde en zag in den spoorwagen en binnen de wachtkamer, II, verh., 1859 (Apr.); Naar omhoog, verh., 1859 (30 Apr.); Arme Samuel, verh. 1859; Achter de schermen, vert., 1859; Kaatje in 't duin, vert. v.d. jeugd, 1859; De Betuwsche neef, Ned.- en O. vert., 1859; Bruur Joapik, O. vert., 1859 (Apr.); Een dag in de residentie, 1860 (Juli); Het begin, vert., 1860; Wat vader Harmen vertelt, vert., 1860 (Aug.); Wouter Linge, vert., 1860 (Dec.); Op den zolder, vert., 1861 (Jan.); De Koffievrouw. Een beeld voor het volk, vert., 1861; Een dansles op Meydervoort, vert., 1861 (Juni); 't Blinkende Hoantje, O. vert., 1861 (Aug.); De reus van Antwerpen, herinneringen aan de kunstfeesten. Ned. verh., 1861 (Sept.): Oan 't kleine rivierke, O. vert., 1862 (Aug.); Fabriekskinderen, eene bede, doch niet om geld, verh., l863 (Febr.); Grietje op 't Hönigsarf, O. vert., 1863 (Juli); Te Wolfhezen, herinnering aan mijn vriend Oerder, 1863; Boer en edelman, tooneelsp. 1864 (Juli); Het oude en het nieuwe orgel, vert., 1865 (Febr.); Frederik Hendrik Hendriks, de schilder van Wolfhezen, 1865 (Mei); Emma Berthold, tooneelsp., 1865 (Aug.); Jan, Piet en Klaas, O. vert., 1866; Kruuzemuntje, O. vert., 1866; Anna Rooze, roman, 3 dl., (25 Febr. 1866-26 Aug. 1867); Dokter Helmond en zijn vrouw, roman, 2 dln., (13 Juni 1868-22 Nov. 1869); Fabriekskinderen, Brief aan mijn Landgenooten, 1870 (Febr.); Fabriekskinderen, Brief aan Z. Ex. den Minister van Bin. Zaken, 1870 (Mei); Bella Roel, O. vert., 1870 (Juli); Iets uit het jaar '70 meegedeeld, aan de Leydsche burgery by den aanvang van het jaar '71 door de Evang. Luth. weezen, 1870 (Oct.); De oorlog een noodzakelijk kwaad? 1870 (Dec.); Brief van Jan Stukadoor aan alle Nederl. werklieden, 1871 (Juni); Van dienen en danken gesproken, 1871 (Juni); Antwoord van Jan Stukadoor aan Piet Schaver, 1871 (Dec.); Hanna de freule, 2 dln., roman (Juli 1871-Oct. 1872). Titulair. Klucht of geen klucht, tooneelsp., 's-Grav. 1874. Verder nog eenige losse stukjes in De Tijdstroom, De Nederl. Spectator, Europa enz., aankondigingen van romantische en andere werken, enz. Poëtische vruchten zijner onvermoeide pen zijn: Engelenwacht, 1853; Joapik Peter van Hunnse op de zilveren brulleft van den dommenei van Randik, 1854; Een afgevaardigde van 't Nut ter algemeene Vergadering der Maatsch. tot N.v.'t Alg., 1855 (Aug.); Aan iederen vinger één, 1856; Het ijs, 1857; Een toast aan Jan van Beers, in 't Bet., 1858 (Nov.); De ziende, Overbet., 1859 (Febr.); De oude, Overb., 1860 (Juli); De rijke Mieke in 't heuj, Overb., 1860 (Aug.); Wat Willem van 't blommeke zeit, Overb., 1861; G'n oavend buur Herm, Overb., 1862; Achterdeurkes, Overb., 1863 (Juli); 't Zunneke en 't Moantje, Overb., 1864 (Apr.); Of het mooi was, Haagsche vertelling, 1864; 't Erste kiend. Overb., 1873 (April).

Uitgaven zijner werken zijn: De lelie van 's-Gravenhage, Amst. 1852; Een winternacht, (ten voordeele der armen), Arnhem 1854; Betuwsche novellen, Haarl. 1856, 2e druk 1871 (bevat No. 21, 8, 17, 18 en 20); Novellen van Cremer en Keller, Arnh. 1858, (bevat No. 14 en 7); Arme Samuel, Leiden 1860, 3e dr. 1861; Portretten, Leid. 1860, (bevat No. 33, 31 en 34); Sinte Klaas, oud en nieuw, Arnh. 1860, (bevat

No. 7, 29, 27 en 30); Op den zolder, (ten voordeele van den watersnood), Rott. 1861; Wouter Linge, Arnh. 1861; Uit het leven, beelden en schetsen, Leid. 1862, (bevat No. 32, 46, 38, 26, 37 en 19), Twee novelletten, Rott. 1862, (bevat No. 40 en 50), Een Betuwsch klaverblad, geïllustr., Schied. 1863, (bevat 79, 80 en 81); Fabriekskinderen, Arnh. 1863; Stad en dorp, Arnh. 1864, (bevat No. 45, 25, 42 en 44); Distels in 't weiland, Leid. 1864, geïllistr., (bevat No. 55, 23, 28, 43, 51, 36 en 53), 2e dr. onder den titel Overb. Vertell., 1869, 3e dr. 2 dln. 1873, 4e dr. in Algem. Bibliotheek 1872-'73; Frederik Hendrik Hendriks, (ten voordeele van diens weduwe), Arnh. 1865; Het oude en het nieuwe orgel, Amst. 1865, 2e dr., Leid. 1865; Anna Rooze, Arnh., Leid., 's-Hage 1868; Thijs de Smid, Arnh. 1869; Dokter Helmond, Arnh., Leid., 's-Hage 1870; Brief enz., No. 66, 's-Hage 1870; Kruuzemuntje en andere vertellingen, Leid. 1870, (bevat No. 62, 22, 35 en 48); De oorlog een noodzakelijk kwaad? Leid, 1871; De koffievrouw, Amst. 1871, (Bibl. v. volksvoordrachten, 2e reeks No. 5); Bella Roel, Amst. 1871; Brief van Jan Stukadoor, Leeuw. 1871; Novellen, Leid. 1871, (bevat No. 33, 31, 34, 32, 46, 38, 26, 37, 19 en 39); Antwoord van Jan Stukadoor, Leeuw. 1872; Hanna de freule, 2 dln., Amst. 1873, 2e dr. 1e deel 1873, (premie Nieuws v.d. Dag); Novellen en Vertellingen, klein form., Leid. 1873, (bevat No. 31, 34, 19 en 7), Overb. novellen, I, (bevat No. 43, 53 en 28), Overb. novellen, II, (bevat No. 55, 23, 36 en 51); Overb.

novellen en vertellingen, III, (bevat No. 62, 35, 29, 27 en 47); Novellen en Vertellingen, 1V, (bevat No. 31, 34, 19 en 7), alle vier Leid. 1872-'73; Jacob en Pleuntje. Eene schets uit de duinen en van zee, 's-Grav. 1877; 't Reuske van 't darp, Haarl. 1877; 't Hart op de Veluwe, 's-Grav. 1878. Wat onder deze uitgaven niet is vermeld, werd in jaarboekjes of tijdschriften geplaatst. De Romantische werken zijn gezamenlijk uitgeg. in 12 dln., Leiden 1877-'81.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1880.)

[Willem Huibrecht Crets]

Crets (*Willem Huibrecht*), te Maastricht geb. 26 Juli 1805, gaf als oudleeraar van het koninklijk Atheneum van Hasselt uit:

Athalia, vermaard meesterstuk des Franschen schouwburgs, treurspel door J. Racine, aan de H. Schrift ontleend, Dietsche vertolking door G.H. Crets, Brussel 1876.

[Gijsbert de Cretser]

Cretser (*Gijsbert de*), wiens bewezen notariaat in Den Haag, zeker van 1671-1717, niet bevestigd wordt door het eedboek dezer ambtenaren, in het Rijksarchief, gaf:

Beschryvinge van 's Gravenhage, Amst. 1711, 2e dr. 1729.

[Olivier de Crock]

Crock (*Olivier de*), anders: Oliverius à St. Anastasio, een karmeliet van Ieperen, geb. in 1612 en overl. te Brussel in 1674.

Van hem verscheen in druk: Den Geestelyken Lusthof der Carmelieten, Antwerpen 1659-61. 2 dln; De onderwysende tsaemenspraecken der beesten, eerst in het Griecx beschreven door den H. Cyrillus, met dichten en sluytredens versiert, Antwerpen 1666; Den triumph van de H. Maria Magdalena van Pazzi, Brugge 1669.

[Arent Cornelisz. Croese]

Croese, (*Arent Cornelisz.*), Arnoldus Cornelii Crusius - gemeenlijk Arent Cornelisz, doch verkeerdelijk met de bijvoeging Van der Linden - werd geb. te Delft omstreeks 1548, en 10 Juni 1568 als stud. te Genève ingeschreven. Na in de gemeente te Frankenthal gediend te hebben, werd hij predikant in zijne geboorteplaats in 1573. Door zijn huwelijk in het geslacht van Hoefijzer, had hij een lid der familie 's-Gravesande tot zwager, waarom hij ook wel met den naam Storm van 's-Gravesande is aangeduid. Hij was een zeer geacht en invloedrijk man in de kerkelijke zaken van dien tijd, welsprekend en gematigd; zijne gehechtheid aan den kerkelijken dienst deed hem bedanken voor het ambt van hoogl. in de opgerichte academie van Leiden, waardoor deze werd ingewijd zonder hoogl. in de theologie. Hij overl. 5 Juni 1605. Van zijne werkzaamheid getuigen de briefwisseling, in de werken der Marnix-Vereeniging uitgegeven, en eenige stichtelijke geschriften, waarvan zeer opmerkelijk zijn:

Twee corte Sermoenen: Het eene over den Doop des Soons van den seer Doorluchtigen Prince van Orangiën ende t'andere op de begraeffenisse desseluen Prince, Delft 1584.

(Bibl. Duncaniana, anno 1584.)

[Guillaume Egbert Catharinus Croiset]

Croiset (*Guillaume Egbert Catharinus*), geb. 29 Aug. 1817 te Amst. werd surnumerair bij de Registratie te Zwolle, daarna ontvanger der Registratie te Oldenzaal, Medemblik en Woerden en eindelijk hypotheekbewaarder te Amersfoort tot 1872 en overleed op Puntenburgh bij Amersf. 25 Oct. 1877.

Hij schreef onder het psd. W. van Rehburgh: De Graaf en zijn raad of de St. Jansavond. Geschiedk. tafereel uit de 13e eeuw, Amst. 1837; August, Amst. 1841; Imagina of keizer en monnik, Amst. 1842; Mijn reiszak, herinneringen, verhalen en gedachten, Amst. 1844; verder kleinere opst. in Kunstkronijk, 1844 en '45, Aurora, 1845 en '46, Recensent, Nederland, en Christ. Huisvriend. Onder zijn eigen naam: Lippspringe en omstreken, in het tijdschr. Nederland voor 1859; afzonderlijk: In en over de Alpen, Rott. 1865; Naar de Rhetische Alpen, Rott. 1866.

[Mevr. Johanna Maria Croissant-Stierling]

Croissant-Stierling (*Mevr. Johanna Maria*), geb. te Amst. in 1776, overl. te Nijm. 4 Jan. 1839. Zij was eerst gehuwd met Abr. van Hoey, gouverneur der Westkust van Afrika, later met Jan Christiaan Croissant, chirurgijn-majoor. Zij schreef: Dichterlijke uitboezemingen, Nijm. 1836.

[Pieter de la Croix]

Croix (*Pieter de la*), een Amsterd. tooneelschrijver uit het laatst der 17e eeuw, gaf:

De minnenijdige van haar selve, 1678; Krispijn Medicijn, 1685; Krispijn muzikant, 1685; De meid juffrouw, 1685; De vermakelijke rouw, 1685; De belachelijke hoofsche juffers, 1685; De gewaande advocaat, 1685; De ingebeelde zieke, (naar Molière) 1686; Lubbert Lubbertze of de geadelde boer (naar Molière), 1686; De schijnheilige (naar Molière), 1686; Het gedwongen huwelijk (naar Molière), 1686; alle te Amst. uitgegeven.

[Gustaaf Crombez]

Crombez (*Gustaaf*), te Gent geb. den 17 Jan. 1837, is thans te Sint-Nicolaas gevestigd als drukker-uitgever. Behalve eenige zijner vertalingen drukte hij ook zijne volgende pennenvruchten:

De Waterval der twee Verliefden. Een romantisch verhaal van Elie Berthet, in het Vlaamsch omgewerkt, Sint-Nicolaas 1877; De Slotmaker van Philadelphia, Ame-

rikaansche novelle, overgebracht in 't Nederlandsch, Sint-Nicolaas 1877; Gymnastie en wapenhanteering bij de Germanen, bijeenverzameld uit verschillige schrijvers van onzen en vroegeren tijd, door G.C., Sint-Nicolaas 1877; Een verhaal, eene novelle en eene volkslegende in 't Nederlandsch vertolkt, Sint-Nicolaas 1878; Reisverhaal naar de stad Namen en tochten in deszelfs provincie, bij gelegenheid eener reis der Leden van de Landbouwsectie St.-Nikolaas, Sint-Nicolaas 1884.

[Geertruide van Crombrugghe]

Crombrugghe (*Geertruide van*), geb. te Gent en in 1638 gestorven te Brugge, in het Annonciaten-klooster. Omtrent 1629 beoefende zij de poëzie met: [**Crombrugghe** (*Maria Anna van*)]

[Maria Anna van Crombrugghe]

Crombrugghe (*Maria Anna van*), zuster der voorgaande, welke gelijktijdig en in dezelfde steden leefde. Zij trad te Brugge in de Karthuizer orde op 28 Jan. 1629, doch stierf reeds op 5 Maart van het volgende jaar. Verzen van beide gezusters komen voor in een familie-album destijds toebehoorende aan den baron Julius de St. Genois.

[Peter Croon]

Croon (*Peter*), geb. te Mechelen op 25 Febr. 1634, voltrok zijne studiën in het college van de Jezuïeten zijner geboortestad en deed op 10 Febr. 1657 zijne kloostergelofte te Leuven. Na aldaar eenige jaren verzorger te zijn geweest, werd hij bestierder eener abdij te Brugge en den 24 Sept. 1674 werd hij gekozen tot Prior van het Sint Martensklooster te Leuven, in welke stad hij overl. 5 Maart 1682. Croon koos tot kenspreuk Corona constanti en dichtte in den trant van vader Cats.

Zijne werken verschenen als volgt: Cocus bonus, ofte Geestelycke Sinnebeelden ende Godtvruchtighe uyt-leggingen op alle de gereetschappen van den Kock, Brugge 1663, 2 dln., m. pl.; Almanach voor heden en morghen, ende daerop vermaeckelycke uyt-legginghen met geestelycke bemerckinghen voor een nieuw jaer, vereert aen een yder, Antw. 1663; Keers en Kandelaer, Snutter en Horen, Brugge 1664; Moy-al oft vermaeckelycke bedenkingen op verscheyde oeffeningen, Mech. 1666, 2e dr. Antw. 1766; Grabbelingh, ofte vermaeckelycke Raedsels, op keuken en disch, stichtelyck opgheraept, Brugge 1666; Historie van O.L.V. van Hanswyck binnen Mechelen, Mech. 1670; De verstandige Camenier uytleggende de Raetsels en Grafschriften van Moy-al, Antw. 1666.

[Albert Ebbo Crous]

Crous (*Albert Ebbo*), een Groninger van geboorte, die in de eerste helft der 18e eeuw leefde, verbeterde het tooneelstuk Joseph's Droef- en Bly-eind-spel, niet min stichtelick als droef- en vermaeckelick om te lesen, van J. Tonnis, Gron. 1693 en gaf het aldaar uit in 1721. Hij schreef: Gebruyk der Christelyke Deugden, Gron. 1725.

[Cornelis Crul]

Crul (*Cornelis*), Antwerpsch dichter der eerste helft van de 16e eeuw, want hij bezong als ooggetuige de brandramp, welke op 6 Oct. 1533 een gedeelte der O.L.V. kerk in asch legde. Hij voerde tot kenspreuk: Niet meer zoo Crul. Zijne gekende werken verschenen als volgt:

Eenen gheestelycken A,B, vut de heylighe scrift in dichte ghestelt, Antw. 1543; Den geestelycken AB. ghetoghen wt den Psalmen David. Eende is seer profitelijck ende oorboorlijc voor alle kersten menschen bysondere alle jonghers om alle duechden daer wt te leeren tot secours ende bate van haerder zielen, ende is nyeuwelinge ghevisiteert ende geapprobeert by M. Marten Cools Licentiaet in der Godheyt ende Pastoor van der collegie ende kercke van S. Goele binnen der stadt van Brussel ende is toeghelaten ende ghegheven wt den secreten rade tot Brussel Willem Arents te moghen vercoopen en toesegghen, over alle onse landen ende heerlijcheden, steden, ende vryheden. Ghegheven wt Bruessel den XXX, dach Aprilis, anno 1551. Onderteekent M. Jan de Langhe, gheprint tot Loven op dye Proosstrate naest den scilt van Henegouwe by my Hugo Cornwels ghesworen boecprinter in 't jaer ons Heeren M.D.LI.; - Ofte yemant mijn naem wilde weten Mont toe, Bors toe ben ick gheheeten. Een waerachtige beschrivinghe ende een goede leeringhe ghegeven aen alle christelijcke luyden, het zy edel ofte onedel van wat qualiteyt dat zy moghen zijn, rijck ofte arm, voor jonck ende oudt, dat elck doch quaet clappen schout ende volcht doch dit deuchdelijck vermaen, en wilt rechtmercken en verstaen, dit boecxken doet veel deucht oorbooren, het pryst sien swyghen en hooren, want een quade tonghe soo Jacobus seyt, brengt menich man in druck en leyt, in dit boecxken is veel deucht vertelt en al op goede dicht ghestelt, niemant beclaecht aen mijn zijn geldt. Ghedruckt int jaer ons Heeren M.D.CIX.; Sommighe schoone colloquien oft tsamen-sprekinghen, wt Erasmo Roterodamo: zeer ghenuechlijc om lesen, Tsamenghestelt ende overghezet door M. Cornelis Crul, excellent Rethoricien. Waer af ghy het inhout zult vinden in de naestvolghende pagina. Tot Delft, voor Adriaen Gerritsz. Boecverkooper woonende aen de Koorn-marct. Anno M.D.C.XI. Eenige der gedichten van Cornelis Crul werden herdrukt in het Vaderlandsch Museum van C.P. Serrure.

[Joos van der Cruysen]

Cruysen (*Joos van der*), geb. 22 Oct. 1642, werd in 1662 geestelijke in de abdij van Waarschoot van de Cistercienseorde, en in 1695 prior dier abdij. Hij stichtte de kerk van het klooster te Gent, en overleed in 1706.

Hij schreef: De spreekwoorden van Salomon, in dicht verlicht door J.v.d.C., Gent 1687, 2e druk 1705; Op de comeetsterre zich vertoonende, Gent 1681; Verhandelinge van de aerbevinghe, waerin bygebracht worden alle de voornaemste aerdbevingen, die er oyt in de weirelt gheschiet zijn, doch bysonderlick de gene van den 18 Septembris 1692. Ghetrocken uyt verscheyde autheuren, enz. Oudenaarde 1692, 2e druk 1711, 3e druk 1756; Pointinge van de bosschen, ofte instructie voor de landtprysers ofte bundenaers, om te weten, op wat maniere dat de bosschen moeten gepoint ende geset worden, volgens het Placcaert van den 16 Mey 1672.

[Aldemar Camillo van der Cruyssen]

Cruyssen (*Aldemar Camillo van der*), geb. te Nevele (Oost-Vl.) op 9 Febr. 1836, werd in 1853 hulponderwijzer in zijne geboorteplaats, in 1861 eerste hulponderwijzer bij de stadsschool te Kortrijk en in 1870 schoolopziener van het 2de gebied van West-Vlaanderen. Thans woont hij te Mechelen als bijzondere opziener voor het schoolressort van Mechelen.

Hij schreef: De Zoon des Dronkaerds, novelle, Gent 1856; Het huisgezin Drijvers, novelle, Gent 1860; Verhandeling over het nut van de beoefening der moedertael, (bekroond) Waregem 1861; Gheel, de kolonie der krankzinnigen, Beschryving en geschiedenis dier gemeente, Gent 1862; Jan Hyoens, drama in 3 bedrijven, Gent 1864. De Vondeling, tafereelen uit onzen tijd (bekroond), Gent 1864; Twee volksmannen, tweespraak (bekroond), Tielt 1866; De jonge kunstenaar, tafereel uit onzen tijd, Gent 1867; Moeder Geertrui, tafereel uit onzen tijd, Kortrijk 1869, Brussel 1877; De Jongen van Ruislede, tafereelen uit het leven van eenen kweekeling der Hervormingscholen, Kortrijk 1872 en Brussel 1877; Twee beproefde Harten, tafereelen uit onzen tijd, Gent 1875; Afrika naar de beste bronnen, met eene kaart, Kortrijk 1877; Merkwaardigheden uit ons vaderland, De Kolonie van Gheel, De Hervormingsscholen van Ruiselede en Beernen, Brussel 1877.

[Jan Frans van der Cruyssen]

Cruyssen (*Jan Frans van der*), broeder van den voorgaande, te Nevele geb. 10 Febr. 1840, studeerde als onderwijzer te Sint-Nicolaas en was achtereenvolgens hulponderwijzer te Sint-Paul, te Sleidinge en in zijn geboortedorp, waar hij in 1868 postmeester werd. Later werd hij benoemd tot kantonalen schoolopziener en stierf in dit ambt te Deinze op 5 Oct. 1881.

Hij schreef twee drama's: Loon naar werken en Dirk van den Elzas, welke beide bekroond werden. Tevens leverde hij bijdragen in het tijdschrift De Vlaamsche Kunstbode.

[Simon van der Cruyssen]

Cruyssen (*Simon van der*), van wiens leven ons niets bekend is, schreef en vertaalde eenige tooneelspelen: Het Gouvernement van Sanche Panche op het eyland Barataria, Amst. 1681, 1709; De waarschynelyke Toverij (naar P. Corneille), Amst. 1691; Otho, met De Dood van Galba, keiser van Romen, (naar P. Corneille), Amst. 1695; Ezopus, Amst. 1697. De Schakinge van Judith, dochter van keyzer Otto, naamloos gedr. te Amst. in 1642, wordt aan Cornelis v.d.C. toegeschreven.

[R. Culant]

Culant (*R.*), gaf in het licht: Kluchtig ende belachelyck verhael-dicht van allen hetgene men roept, singht ende schreeuwt op de merckten ende straten van Brussel, Brussel.

[Johann Christian Cuno]

Cuno (*Johann Christian*), geb. in 1708 te Berlijn, studeerde te Halle, kwam na volbrachten dienstplicht in 1739 te Amst. waar hij door huwelijk en koophandel middelen verkreeg, en zich tot zijn dood, ongeveer 1765 met letterk. studiën bezig hield. Behalve eenige Duitsche vertalingen van Nederl. gedichten, b.v. de Kruistriomf van Vollenhoven, en een Duitsch gedicht, De Messiade, vert. hij in Nederl. proza:

Isaak of de afschaduwing des Heilands, tooneelspel, uit het It. van P. Metastasio, Amst. 1765, door Lucas Pater berijmd uitgegeven, 1774.

[Nicolaas Jan Cupérus]

Cupérus (*Nicolaas Jan*), te Antwerpen geb. 20 Nov. 1842, ontving zijn onderricht eerst aan eene privaatschool en vervolgens van 1855 tot 1859 aan het Atheneum zijner geboortestad. Thans is hij handelaar te Antwerpen, en sedert 1 Jan. 1876 lid van den gemeenteraad.

Hij gaf uit: Volksheil, tijdschrift ter bevordering en uitbreiding der geregelde lichaamsoefeningen, orgaan der Noord- en Zuid-Nederlandsche Turners, Antw. 1873-88; Het voorwerkersboekje, gids voor de leiding en het bestuur van turnoefeningen in scholen en vereenigingen, Antw. 1874; Turnvakwoorden, Antw. 1874-'81; Dagboekvolgorde der toestellen en oefeningen en aanwezigheidslijsten voor voorwerkers ten gebruike van turnvereenigingen en scholen, Antw. 1874; Turnliederen, Antw. 1874; Gedenkboek der luisterrijke feesten binnen Antwerpen gevierd in den jare

MDCCCLXXV, bevattende de beschrijving en de afbeelding van den Historischen Optocht ingericht door de Rederijkkamer De Olijftak met de ondersteuning der stadsregeering, beschreven door N.J. Cupérus, geteekend door F. van Kuyck, Antw. 1875; Het gesproken Woord (voordracht) Antw. 1877. Overzicht-tabellen der turnvakkunde (tweetalig), Antw. 1880 en 1883; Alphabetische lijst der menschelijke beenderen- en spierennamen in vier talen, Antw. 1882; Proeve eener turnvaktaal, in beide talen. Verslag aan den Belgischen turnbond. Met eene philosophische inleiding door Arthur Cornette, Gent 1883; De Nederlandsche Turnvaktaal, Antw. 1886. Van 1872 tot 1877 verscheen ook onder het bestuur van N.J. Cupérus, het Turnersjaarboekje, Annuaire de la Gymnastique.

[Jan Frans van Cuyck]

Cuyck (*Jan Frans van*), den 4 Juni 1857, geb. te Antwerpen, studeerde aan de Staats-normaalschool van Lier en werd op 26 September 1876 benoemd tot gemeente-onderwijzer zijner geboortestad, waar hij sedert den 1 November 1882 aan de kweekschool voor onderwijzers leeraar van geschiedenis en aardrijkskunde is. Hij leverde literarische en opvoedkundige bijdragen in de tijdschriften De Toekomst, De Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle, Het Nederlandsch Museum, De Vlaamsche Kunstbode, enz. en gaf afzonderlijk uit:

Onder Vrienden, verhalen en novellen, Antw. 1881; Tot Aandenken, verhalen en novellen, Antw. 1882; Twee Huwelijken, roman, Antw. 1884; Signoren, novellen en verhalen, Antw. 1888.

[Hendrik Emmanuel van Cuyck]

Cuyck (*Hendrik Emmanuel van*), geb. 22 Sept. 1857 te Antwerpen, waar hij als grondeigenaar is gevestigd.

Hij schreef: Levensschets van Nikolaas Rockox, den jongere, Burgemeester van Antwerpen in de XVIIde eeuw, (bekroond), Antw. 1882; Aanteekening over Godgaf Verhulst, den oudere, drukker en boekverkooper te Antwerpen in de XVIIe eeuw, Antw. 1884.

[Pieter van de Jonge Cuyck]

Cuyck, de Jonge, (*Pieter van*), geb. te 's-Grav. 30 Sept. 1720, en daar overleden 28 Sept. 1787 was teekenaar en kunstschilder, en placht des zomers een vriend op Texel te bezoeken, vanwaar hij aanteekeningen en schetsen medebracht. Een deel daarvan gaf hij uit als:

Beschr. van eenige oudh., gevonden in een tumulus of begraafpl. op het eiland Texel, Amst. 1780, in hetzelfde jaar ook in 't Fransch gedrukt. Met behulp zijner nagelaten papieren en op verzoek der familie, bewerkte Mr. J.G. v. Oldenbarnevelt, gen. Tullingh: Brieven over Texel en de nabij gelegen eilanden, Delft 1789.

[Aemylius van Cuylenburgh]

Cuylenburgh (*Aemylius van*), geb. te Wageningen, stud. te Utrecht sinds 1667; hij was eerst predik. te Batenburg, in 1678 te Heusden, in 1692 bij de Nederl. gem. te Londen, waar hij in 1703 vervangen werd en overl. te Canvey-Island in 1704.

Hij schreef: Over den geboortedag van Willem de III. Oratie tot lof van 't Orangienhuis, en Heroica of Heldenverzen over de roemwaardige daden van Z.M. Willem III, van 1688 tot 1691 verrigt, Dordr. 1691.

(Werken Marnix-Vereeniging 3e Serie Dl. I.)

[Peter Cuypers]

Cuypers (*Peter*), te Mechelen geb. 15 Januari 1626 en aldaar overl. 26 Mei 1669, was advocaat en werd eenige dagen voor zijn dood benoemd tot raadsheer bij den Grooten Raad van Mechelen.

Het werk: Tractaet van Grondproceduren, liet hij onvoltooid, doch zijn broeder Willem werkte het af en gaf het in het licht te Mechelen 1681.

D

[Daniel van Daalberg]

Daalberg (*Daniel van*), geb. te Haarlem 7 Jan. 1848, onderwijzer te Hardingsveld, schreef onder 't psd. Ramiro: John Alman, oorspr. drama met een voorspel., Kamp. 1874, 2e druk 1878; Ouderliefde en Vorstenplicht, oorspr. hist. drama, Zaandijk 1880.

[Jan van Daalen]

Daalen (*Jan van*), schreef in het midden der 17e eeuw drie kluchtspelen: De jalourse Jonker, Amst. 1654, 3e dr. 's-Hage 1737; D'aardige Collicoquelle, Amst. 1654, ib. 1669 en De kale Edelman, Amst. 1657, 3e dr. 's-Hage 1737.

[August van Daalen]

Daalen (*August van*), misschien een bloedverwant van den voorgaande, geb. omstreeks 1670, beoefende de dichtkunst blijkens: De stervende vorst en van God gezalfde koning

van Engeland, enz. Willem III enz., in rijm gestelt, Amst. 1702; De ingewanden van den grooten ontruster en bederver van Europa en verbreeker van vele geswoorene verbonden, klaarlijk ten toon gestelt enz., Amst. 1703; Zions Nagt en Dag, d.i. de voorstelling van Gods kerk met hare woedende vijanden, Amst. 1703; De goede naam van Jacob Sluijs verdedigd, Amst. 1704.

[Johannes Daane]

Daane (*Johannes*), woonde te Amsterdam, waar hij eenigen tijd tooneelspeler aan den grooten schouwburg was. Hij stierf in 1836. Zijn vriend Van Hattink gaf ten behoeve van 's mans talrijk gezin een bundeltje Gedichten van J.D. uit, bevattende 21 stukjes en 6 puntdichten. Ook schreef D. kinderwerkjes, waaronder Heldendaden en edele karaktertrekken der Hollanders sints den afval van België in 1830, Amst. 1833.

[Frans Donatus van Daele]

Daele (*Frans Donatus van*), te Ieperen geb. 13 Oct. 1737, studeerde aan de Hoogeschool te Leuven, waar hij op 18 Mei 1765 zijn diploma als geneesheer verwierf. Hij vestigde zich in zijne geboortestad en overl. daar op 27 Nov. 1818. Gedurende zijnen langen levensloop maakte hij eene bijzondere studie op de spelling onzer taal, waarover hij uitgaf het wekelijks tijdschrift in dicht en proza: Tyd-verdryf, onderzoek op de nederduytsche spraekkonst, door Vaelande (van Daele) van Yper, Ieperen 1805-'06. 2 dln. Ten jare 1810 leverde hij ook het: Nieuw Leesboek. Meteenen verscheen door zijn toedoen eene nieuwe uitgave der vertaling van Boileau's Art poétique, door Jan Antoon Labare, met den titel: De Dichtkunde, op 't fransch originael naegesien, in vertael- en tael-wetten verbeterd en met nieuwe bewerkingen verrykt, Ieperen 1810.

[Joseph Daelemans]

Daelemans (*Joseph*), geb. 10 Maart 1816 te Malderen, was eerst onderpastoor te Ukkel, en daarna pastoor van Sint-Genesius-Rhode (Brabant) waar hij overl. 3 Aug. 1880.

Hij schr.: De Maand van Maria te Uccle gevierd, Bruss. 1850; Uccle, Maria's dorp, bewezen uit echte oorkonden, Bruss. 1858; De Pelgrim van Hal, of de Historie van O.L. Vrouwe, aldaer gevierd van 't jaer 1266-1866, ter gelegenheid van den jubilé, Mechel. 1866; (ook in 't Fransch door hem vertaald). Verder schreef hij eenige luimige hekelstukjes in het tijdschrift Hekel en Luim te Hasselt uitgegeven.

[Melchior van Daelhem]

Daelhem (*Melchior van*), te Hasselt geb. in 1580, werd in 1596 Augustijn in een klooster zijner geboortestad, alwaar hij overl. op 13 Febr. 1636.

Behalve eenige Latijnsche werken schreef hij, voor de Rederijkerskamer van Hasselt: Een spelende prologhe oft salutatie van willecom aen den doorluchtigen prince ende corenvorst Ferdinandus Bavarus, biscop tot Luyck, grave tot Loen...

Ghecomponeert tot Brussele metter haeste, anno 1614, in de weeke voor Paesschen, door F. Melchior van Daelhem, rector van S. Augustyns schole oft collegium tot Brussele, Hasselaer.

[Gillis Daelmans]

Daelmans (*Gillis*), een Antwerpsch geneesheer der XVIIIe eeuw, die de Indiën bezocht en daar jaren vertoefde.

Schr.: De nieuw hervormde Geneeskunst, benevens aanmerkingen van siektens op Ceylan, Batavia, Coromandel, welk werk te Amsterdam in 1703 voor de vierde maal herdrukt werd en de eer der Duitsche vertaling genoot.

[Servaas Domien Daems]

Daems (*Servaas Domien*), geb. 4 Juni 1838 te Noorderwijk (prov. Antwerpen) is leeraar in de godgeleerdheid en bibliothecaris der abdij van Tongerloo der orde van de Premonstratensers.

Hij schreef: Historische Mengelingen; Voor twee vaders, uit het leven der Pauselijke Zouaven, Bruss. 1868, vertaald in 't Fransch, Eng., Hoogd. en Boheemsch; De kruiwagens, beschouwd in hun verleden, hun tegenwoordig en toekomend lot. Brokken aan een onuitgegeven handschrift door Peeter Klein, Herenthals 1869 en Antw. 1882; Lierzangen, 1870; Het lijdend hart van Jesus, ons voorbeeld in het lijden. Meditatien voor de vasten, Bruss. 1871; Twee Mysteriën of gewijde Drama's: de Kerstnacht en Sinte Ursula, naar het Eng. van kard. Wiseman, Herenthals 1871; De Paus, oratorio, Herenthals 1871; Deugd en Vreugd, liederbundel voor brave zangers, Herenthals 1873 en 1878; Sinte Dimphna's marteldood, gewijd drama in 3 bedrijven, Baarle-Hertog 1874; Ter zalige gedachtenis van V.J. du Moulin, Herenthals 1875; Dit sijn suverlike liedekens, die hevet ghemaect Frater Servatius Daems, Cloosterlinc Onser Liever-Vrouwen van Tungherlo ende sijn gheprint tot Tungerlo, ende ghetrocken up hondert afdrucselen, om uutghedeelt te werdene den weldoenderen der boecprinterije. Tongerloo drukk. der abdij 1878; De Priester Christi, dramatisch gedicht, Antw. 1878; Gedichten, Brugge 1879; Arme Lijderes, Antw. 1881; O.L.V. op het Zand, onder Noorderwijk. Geschiedkundig bericht, Lier 1883; Luit en Fluit, Dichtbundel, Roeselare 1884; Het Misoffer, Gedicht, Antw. 1884; De Zalige Bronislava, Levensschets, Lier 1885; De Zielensmokkelaar, Roeselare 1886; Onze Lieve Vrouw van Scherpenheuvel, 's-Hertogenbosch; Maria-almanak voor het jaar onzes Heeren 1879; Baarle-Hertog, tien jaargangen, 1879/88. Met medewer-

king van verschillige dichters gaf hij gedurende veertien jaren uit: De Kempische Lier, verzameling van Nederlandsche zangstukken.

[Hector Em. Daems]

Daems (*Hector Em.*), te Deinze 22 Febr. 1851 geb., bekwam 1871 aan de Gentsche normale afdeeling der middelbare Staatsschool zijn diploma als onderwijzer en gaf zijne lessen te Astene en te Roeselare, waar hij thans gemeentelijke opziener van het lager onderwijs is. Van hem verschenen verscheidene schoolboeken als: Versjes voor Schoolkinderen, Gent 1881; Geschiedkundige aardrijkskunde van België, Roeselare 1883; Geschiedenis van België, Roeselare 1885; Lessen uit de Geschiedenis van België, Roeselare 1886.

[Herman Willem Daendels]

Daendels (*Herman Willem*), geb. te Hattem 21 Oct. 1762, promov. in de rechten te Harderwijk en vestigde zich als adv. in zijne geboortestad. Zijn aandeel in de patriottische bewegingen deed hem naar Frankrijk vluchten; vandaar kwam hij als brigadier-generaal onder Pichegru terug, en werd luit.-generaal der Bat. republiek. Door het Directoire gesteund, veranderde hij in 1798 hier gewelddadig de regeering, streed in 't volgend jaar dapper tegen het gelande Anglo-Russ. leger. In 1807 benoemde koning Lodewijk hem tot gouv.-generaal van Ned.-Indië, waar de herinnering aan de gestrengheid van den Toewan Maarschalk nog voortleeft; in 1811 kwam hij terug en maakte den Russ. krijgstocht mede; in 1813 werd zijn aanbod om voor de herstelling van ons land te strijden niet aangenomen. Zijne benoeming tot gouv. op de Kust van Guinea in 1815 verkortte zijne woelige loopbaan, die daar 2 Mei 1818 eindigde.

Behalve een in 't Fransch geschreven werk over zijne krijgsverrichtingen in 1799, gaf hij uit: Memorie over den Staat der Nederl. O.-I. bezittingen in de jaren 1808-1811, met bijlagen, 4 dln., 's Hage 1814.

[Johan Hendrik van Dale]

Dale (*Johan Hendrik van*), geb. 15 Febr. 1828 te Sluis, waar zijn vader bij het onderwijs werkzaam was. Zijne omgeving heeft zich altijd tot binnen weinige uren van zijne geboorteplaats beperkt, waar hij sedert 1851 huis-onderwijzer werd, drie jaar later aan 't hoofd der openb. school werd benoemd en van 2 Oct. 1855 het gemeente-archief bestuurde tot zijn overlijden, 18 Mei 1872.

Behalve vele schoolboeken over Ned. taal, verscheen van hem: 24 Mei 1862. Een parel aan de kroon der gedenkdagen van het west. deel van Zeeuwsch-Vlaanderen, Oostburg 1862; Een blik op de vorming der stad Sluis en op den aanleg harer vestingwerken van 1382-1587, Middelb. 1871; Nieuw Woordenboek der Ned. taal 1872-'74, 3e dr., door J. Manhave, Leid. 1884. Voorts leverde hij vele bijdragen in tijdschriften aan Ned. taal gewijd, in De Oude tijd, De Navorscher, en was hij met H.Q. Jansen verzamelaar van De Bijdragen tot de Oudheidkunde en Geschied. inzonderheid van Z.-Vl., 6 dln., Middelb. 1856-'62 en met H.M.C. van Oosterzee, verzamelaar van Cadsandria, Zeeuwsch Jaarboekje, Schoondijke (Oostburg) 1854-'59.

De lijst van zijne geschr. - talrijke bewijzen eener ongemeene en talentvolle werkkracht - staat als nabericht van J. Manhave achter het door dezen voltooide Woordenboek.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1873.)

[Jan van den Dale]

Dale (*Jan van den*), geboortig van Brussel, in welke stad hij leefde op het einde der XVe eeuw.

Van hem bestaan twee dichtwerken, namelijk: De Stove bij Jan van den Dale, Bruesele, Gheprint Thantwerpen bij my Willem Vorsterman, wonende in de Camerstrate, In den gulden eenhoren, Int jaer M.CCCCCX.XVIII. Herdrukt door den Antwerpschen uitgever Godgaf Verhulst, onder den titel: De Stove van Jan van den Dale, inhoudende een t'samen-spraecke tusschen twee vroukens, d'eene qualyck, d'ander wel ghehouwt; en: De ure van der Doot bij Jan van den Dale, gheprint tot Loven in die Leghe strate bi mi Reynier Velpen van Diest, anno M.D. ende XLIII. In December. Herdrukt onder den titel: De Ure van der Doot by Jan van den Dale, Ghecomponeert deur een visioen warachtich, Lustich in Rethorijcken, en principale tot eenen spieghele, op dat elc eendrachtich deser uren wyselyc soude sijn gedachtich. Gheprint Thantwerpen, in de Gulden Roose by Gheraert Smits anno 1574. Dit werk beleefde nieuwe uitgaven te Gent in 1576, te Antwerpen in 1601, te Delft in 1652 en te Amsterdam omstreeks 1590 en in 1710.

[Pieter Manteau van Dalem]

Dalem (*Pieter Manteau van*), uit een regeringsfamilie te Tolen, omstreeks 1607 aldaar geb., werd een zeer bekend landmeter en ingenieur; hij moet geruimen tijd, gelijk meer Nederl. ingenieurs, in dienst van Cromwell geweest zijn; in 1656 is hij secret. en in 1673 schepen 's lands van den Vrije van Sluis; hij overl. daar, en werd er begraven 24 April 1688.

Schr.: Tractaet in Materie van Zee-Wercken en de Dyckagie, Tot verbeteringhe van de Sasse-vaert Ende vermeerderinghe van de natuyrlycke Sterckte van de Stadt van 't Sas, Ende wederlegginghe teghen degenen, die met ondraeghlyke kosten, schaden ende interessen quaet werck

willen maecken, door, enz., tot Sluis, 13 April 1673, met een fraai kaartje; Psalmen des N. Testaments, 2 dln., met muziek, Midd. 1683; Biblia, dat is, de Heylighe Schr. des O. en N. Testaments, kortelyck uit yder boeck de voornaemste saecken op Psalmen gedicht en onder ieder Psalm een gebed, Utr. 1684.

(Nav. 1870; Zel. ill. II.)

[Albert Gerard van Laaren van Dalen]

Dalen (*Albert Gerard van Laaren van*), geb. 18 Sept. 1862, was eerst voor den handel bestemd, doch ging, na het gymn. te Doetinchem, de universiteit zijner geboortestad Utrecht bezoeken, waar hij echter zich aan de letterkunde wijdde en verslagen van tooneel en opera schreef in het Utr. Nieuwsblaadje, met de onderteekening Albert. In het begin van 1888 vestigde hij zich te Amst. met het doel om in de journalistiek zijn werkkring te vinden.

Schr.: Bij de onthulling van het standbeeld van Jan van Nassau, Utr. 1883; In Memoriam, Arnh., 1884; Liederen der Liefde, Doet. 1887; Feestcantate, gecomp. door Daniel de Lange, Amst. 1887; Serenade, een Emma's lied, gecomp. door C. Coenen, Doet. 1887; De Orthodoxen, roman van Friedr. Philips, Amst. 1888; Bundel schetsen en novellen, Amst. 1888; verder bijdr. in bladen en tijdschr. als Utr. Nieuws- en advert.-blaadje, De Huiskamer en De Portefeuille.

[Hendrikus Wibelinus van Dalfsen]

Dalfsen (*Hendrikus Wibelinus van*), geb. 12 Mei 1856 te Genemuiden, was eerst hulponderw. te Middelharnis, daarna te Boskoop. Onder het psd. Henri schr. hij: De dochter van den rentenier, Kampen 1877.

[Jacob van Dam]

Dam (*Jacob van*), werd geb. te Aarlanderveen 10 Maart 1785, uit eenvoudige landlieden, die hun talrijk kroost geen ander onderwijs konden doen geven dan in de dorpsschool. Onze dichter leerde dus weinig en de dood zijns vaders in 1803 noodzaakte hem zijn moeder behulpzaam te zijn in het boerenwerk. Zijn onverzadelijke leeslust bracht den jongeling echter in kennis met eenige ontwikkelde menschen, die hem in de keuze zijner boeken en in zijne studiën voorthielpen. Zoo vormde zich Van Dam tot dichter. Na den dood zijner moeder hield hij de boerderij aan, was tevens veearts en beoefende in zijne snipperuren de dichtkunst. Hij stierf te Aarlanderveen 26 Dec. 1865.

Van hem versch.: Gedichten, Haarl. 1821; Nieuwe en verspreide Gedichten, Gron. 1840; Gedachtenisbundel voor mijne kinderen en vrienden, gedrukt als handschrift, Leid. 1857.

[W. van Dam van Brakel]

Dam van Brakel (*W. van*), schr.: De oorsprong van Loevestein en Monnikenland, met geschiedk. aanteek., Gor. 1856; Lotgevallen van Heer Fulco en de abdij van Bern, met portr. en teeken., Den Bosch 1857.

[Edmond Willem van Dam van Isselt]

Dam van Isselt (*Edmond Willem van*). geb. te Breda 20 Febr. 1796, studeerde te Utrecht in de rechten, diende als 2e luit. der kaval. het land in den bevrijdingsoorlog van 1813 en vestigde zich daarna op den huize Ravestein bij Geldermalsen. In 1829 werd hij lid van de Tweede Kamer; in het volgende jaar stelde hij zich als majoor aan het hoofd van zijn bekend jagerkorps, dat den tiendaagschen veldtocht medemaakte. Sinds hernam hij zijn oude plaats in de Tweede Kamer tot 1849. Drie jaar later werd hij lid van de Eerste, en stierf te Geldermalsen 9 Febr. 1860.

Van hem verschenen de volgende gedichten: Eerstelingen, 1816; Gedichten, Breda 1823; Leonard en Lotje, dichtst., 1827; Hassan of de Negers, dichtst., Tiel 1829; Nederlands soldaten-lied, Breda 1833; Herman, dichtst., 1856. Voorts komen van hem verscheiden gedichten voor in jaarboekjes, waaronder zijn Hulde aan de helden van Huisduinen, Fanatisme, en Chattam.

(Hand. Mij. der Letterk. 1860.)

[Mr. Daniel van Damme]

Damme (*Mr. Daniel van*), schreef, behalve een paar vertalingen uit het Engelsch: Het ijsselijk vonnis van den laatsten dag enz., in digtmaat geschetst, Leiden 1753.

[Eugeen van Damme]

Damme (*Eugeen van*), Brugsche dichter, leefde in het begin der 19e eeuw en behaalde verscheidene prijzen in de toen uitgeschrevene kampstrijden voor de dichtkunst. Zij werden op losse bladen verspreid.

[Hendrik van Damme]

Damme (*Hendrik van*), maakte een blijspel, getiteld: De onverliefde Minnaar, 1728, dat zonder zijn naam, onder de zinspreuk Majora quaeramus (Dat wij trachten naar grooter) in het licht verscheen.

[Isaacus van Damme]

Damme (*Isaacus van*), een Hagenaar, die als 26-jarig jongeling den 4 Maart 1624 te Leiden ging studeeren, vertaalde in verzen de Amphitruo van Plautus, Leid. 1617, 2e druk Amst. 1635.

[Jacob van Damme]

Damme (*Jacob van*), geb. in het midden der XVIIe eeuw te Exaerde (Waas), deed zijne geestelijke belofte op 21 Aug. 1676 en was Dominikaner leeraar in de wijsbegeerte en de godgeleerdheid te Maastricht. Later werd hij biechtvader in een vrouwenklooster en op het groot Begijnhof te Gent, waar hij overleed in 1723.

Hij schreef: Onderwys der onwetende in het oprechte Roomsch-Catholyk Gheloove, Gent 1719; Onderwys der onwetende in de oprechte goddelycke hope, Gent 1720;

Onderwys der onwetende in de vreese Godts ende in het Ghebedt, Gent 1723;
Onderwys

der onwetende in de oprechte goddelycke liefde, Gent 1722; Onderwys der onwetende in de oprechte christelycke liefde des naestens, Gent 1723.

[Peter Leopold van Damme]

Damme (*Peter Leopold van*), in 1836 geb. te St.-Laureis (Oost-Vl.) en overl. 22 Dec. 1872 te Antwerpen, waar hij klerk was. Hij schreef: De oude Belgen en Julius Cesar, een werkje dat verscheiden uitgaven beleefde.

[Alexander Dandois]

Dandois (*Alexander*), op 1 Sept. 1844 geb. te Sint-Jans Molenbeek (Brussel) waar hij nog is gevestigd als werktuigmaker.

Hij schreef: Eene zwarte Wolk, tooneelspel in een bedrijf, Bruss. 1874; De gefopte Vrijer, tooneelspel in een bedrijf, Bruss. 1875; Antoon Mesmer, tooneelspel in vijf tafereelen, Bruss. 1878; Een Vlaamsche Talma, tooneelspel met zang, Bruss. 1879; Het Testament van Oom Jan, blijspel met zang, in een bedrijf, Bruss. 1879; Arme Bertha, drama in drie bedrijven, Bruss. 1882; Dramatische Studiën, Elsene 1883; De Erfgename, comedie in vier bedrijven, Antw. 1885; Hoop in de Toekomst, tooneelspel in een bedrijf, Bruss. 1886; De reizende Tooneelisten, blijspel in een bedrijf, Bruss. 1886; De Tooveraar op 't Dorp, oorspronkelijk blijspel met zang, in een bedrijf, Bruss. 1886.

[Sebastiaan Danckaerts]

Danckaerts (*Sebastiaan*), was pred. op Amboina van 1618-'22. Hij schr.: Hist. en grondich verhael van den standt des Christend. in 't quartier van Amboina, ook bij Valentyn vermeld. Een wdb. der Maleische en Duytsche taal, door zijn ambtgenoot Ds. Caspar Wiltens samengesteld en door hem vermeerderd, werd uitgeg. te 's-Grav. 1623.

[Cornelis Danckerts]

Danckerts (*Cornelis*), wegens de gelijknamigheid van zijn vader en een zijner zoons beurtelings door ‘de Jonge’ en ‘de Oude’ onderscheiden, terwijl hij zelf den familietoenaam De Ry niet gebruikt. Zijn vader, ‘voor desen metseler in dienst der stede’, had een zoon Hendrik, vroeger ook metselaar, daarna rooimeester te Amst., en den hier gen. Cornelis. Deze was in 1561 te Amst. geb., werd in 1595 ‘opperste metselaer’, een jaar na Hendrik de Keyser, onder of naast wien hij diende, en wiens onvoltooide werken hij afmaakte, of zijne ontwerpen na De Keyser's dood uitvoerde. Toen hij 69 jaar oud was, verzamelde hij de teekeningen dezer en van enkele andere bouwwerken; Salomon de Bray schreef er den tekst bij, Danckerts maakte daarin een 26-regelig vers en de ‘Architectura moderna ofte Bouwinge van onsen tyt’, verscheen te Amst. in 1631 bij **Cornelis Danckerts van Seevenhoven**, woonende in de Kalckton by de Reguliers tooren, later in de Kalverstraat. Deze gaf sommige voor hem bewerkte of op zijne kosten gecompileerde, en wel eens van zijne hand afkomstig vermelde boeken uit en is de stamvader der talrijke drukkers,

kunsthandelaars en schilders; door zijn tweede huwelijk was Hieronimus Zweerts aan deze familie verwant. **Cornelis Danckerts de Ry**, de bouwkundige, was o.a. de vader van den Amst. pred. Cornelis, te Amst. overl. 1693. Na het voltooien der Westerkerk werd hem ‘als loon voor sijne diensten’ in 1632 ‘een graff toegestaen’; hij werd daarin twee jaar later nedergelegd.

[Carel Eduard Daniëls]

Daniëls (*Carel Eduard*), geb. 4 Juni 1839 te Hillegom, bezocht van 1851 het gymn. te Zutfen, werd 1 April 1856 stud. te Leiden, waar hij 4 Juni 1862 in de med., en kort daarna in chir. en obst. promoveerde. Tot Juli 1863 was hij onder prof. P.H. Suringar in het binnengasthuis te Amst. werkzaam en is sedert als pract. geneesheer in de hoofdstad gevestigd.

Behalve uitsluitend tot zijne studievakken behoorende werken, schr. hij als monographieën over de gesch. der geneesk. in ons land: De kinderpokinenting, Amst. 1875; Het leven en de verdiensten van Petrus Camper, Utr. 1880; De verdienste der Holl. geleerden, ten opzichte van Harvey's leer van den bloedsomloop, Utr. 1883. Het eerste is bekroond door de Mij. van Geneesk., de andere door het Prov. Utr. gen.; het laatste is bewerkt met A.H. Israels, wiens biogr. hij schreef, door de Mij. van Geneeskunde uitgegeven, Amst. 1884. In Ned. Spect., Bulletin pour l'hist. des égl. Wallonnes en elders komen ook bijdr. van hem voor. Zijn belangrijkste arbeid bestaat echter in de honderden art. over onze landgenooten in: Biogr. Lexicon der hervorragenden Aertzte aller Zeiten und Völker, dat sedert 1884 te Weenen verschijnt, en als omvangrijke verzameling spoedig voltooid zal zijn.

[Jan Dankaert]

Dankaert (*Jan*), boekdrukker te Gent, in de tweede helft der 17e eeuw.

In het werk: Den Seraphynschen Nachtegael enz. dat door hem gedrukt werd in 1684, voegde hij eene opdracht van zijne hand, in verzen, aan de moeder van het klooster der Penitenten bij St.-Jacobskerk.

[Bernardus Dankelman]

Dankelman (*Bernardus*), geb. te Amst. 28 Aug. 1836, ontving zijne hoogere opleiding te Rijsenburg, en werd tot priester gewijd 15 Aug. 1862; was eerst kapelaan te Hillegom, toen te Leeuw., daarna te Leiden, en is thans, sedert 1876, pastoor te Rotterdam (Delftshaven).

Hij schr.: Het Leven van den H. Joannes Chrysostomos, Arnh. 1863; Over de onfeilbaarheid van den paus, Leid. 1873; Handboek der Katholieke godsdienstleer voor het mid-

delb. onderwijs (met I.H. Wijnen), 's Bosch 1875. Ook bewerkte hij De Harbe's Verklaring der Katholieke geloofs- en zedeleer, 4 dln., 5e duizendtal, Utr. 1887.

J.H.H.

[Daniel Danoot]

Danoot (*Daniel*), tooneeldichter, die omstreeks het einde der 17e eeuw te Brussel leefde.

Van hem zijn bekend: Aller wonderheden, wonderen schat, oft Mirakel der Mirakelen, historie desselfs geschiet in het jaer 1370, binnen de Princelycke stadt Brussel. Op reym gestelt door D. Danoot, in het jaer 1670, ende als nu door den selven in den tweeden druck verbetert, Bruss. 1720; De Heylighe Roomsche Kercke triompheert ende seghenpraelt door de waepenen van den onverwinnelycken Monarch Leopoldus I, Roomschen Keyser, altyt victorieus, onder 't belydt van de alderdoorluchtighste vorsten Maximiliaen Emanuel Hertogh van Opper- en Neder-Beyeren, Ceurvorst ende Groot Schencker van 't H. Roomsche Ryck, etc. ende Carel Hertogh van Lorynen etc., in 't licht ghegheven door Daniel Danoot, Borgher van Brussel, ende verthoont door de Borgherlycke Confrerie van de Mater-Blomme, onder den Tytel van de Onbevleckte Ontfanghenisse van de H. Maghet, voerende voor Deviese suyver in liefde, binnen Brussel, Brussel 1697.

[Mr. Johannes van Dans]

Dans (*Mr. Johannes van*), schreef minnedichten: Scoperos Satyra ofte Thyrsis Minnewit, waerinne de hedendaegsche vryery klaer en helder wordt afgebeeldt herhaaldelijk gedrukt o.a. 1654 en te Amst. 1668, 1708, '16, 20, '21, '25, 27, '30, '35 en '75. Aerdige en Soetvloeyende Minnerijmtjes ofte tweede deel van Thyrsis Minnewit. Uyt zijne nagelaten schriften bijeenvergadert, gelijk mede: Darodilace ofte Kushemel van Ledee, waarvan in 1637 te Arnhem een afzonderlijke uitgave verscheen.

[Olfert Dapper]

Dapper (*Olfert*), in 1657 en het volgend jaar als Amsterdammer in het Utr. studenten-album ingeschreven, vestigde zich te Amst., en is er ook in 1690 overl., doch schijnt daar niet gepractiseerd te hebben, daar hij niet in het register der med. doctoren voorkomt, en bovendien zijn tijd hoognoodig had tot het samenstellen der volgende alle te Amst. uitgeg. folianten, welker titels hem als doctor vermelden:

Hist. Beschrijving der stad Amsterdam, 1663; Herodoot van Halicarnassus, negen boeken der Hist. uit het Grieksch vertaald, 1665; Gedenkw. Gesantschap der O.I. Mij. aan de Kaisaren van Japan, 1669; Beschr. van het tweede en derde Gezantschap der Ned. O.I. Maatsch. naar China, 1670; Asia of nauwkeurige Beschrijving van Afrika, 1676; idem van Syrië en Palestina, 1677; Id. van Klein-Asië, 1680; Id. van de eilanden in de Archipel der Middell. Zee, 1688; Beschrijving van Arabië, Mesopotamië, Babylonië, Assyrië, Anatolië, 1688; Beschrijving van Morea en de Jonische eilanden, 1688.

[Michiel Dassen HJz.]

Dassen HJz. (*Michiel*), geb. te Zwolle 21 April 1809, was achtereenvolgens geneesheer te Groningen, Hoogeveen en Zwolle, waar hij overleed 10 October 1852.

Hij schreef behalve een paar medische werken: Herinneringen aan Noordelijk Duitschland en Scandinavië, 2 dln. Gron. 1837-'38; De Nederlanders in de Molukken, Utr. 1848; Over de doelmatigheid van het vestigen van volkplantingen in warme gewesten, Utr. 1849.

[Petrus Dathenus]

Dathenus (*Petrus*), geb. te Cassel of Casselberg bij Poperinge in 1531. Zijn eigenlijke naam was vermoedelijk Daets, Daten of Dathen, doch somwijlen wordt hij ook Pieter van den Berg of Petrus Montanus genaamd naar zijne geboorteplaats. Zeer jong trad hij als Karmelieter monnik in een klooster bij Ieperen. Nog geen twintig jaar oud legde hij de monnikspij reeds af, om de hervorming te gaan prediken te Kortrijk en te Poperinge. Door de geloofs-onderzoekers daarom vervolgd, vluchtte hij naar Londen, waar hij zich vestigde als boekdrukker. Hier groeide langzamerhand uit hem een ijverig en onverschrokken voorstander van het Hervormde geloof. Bij de troonsbeklimming van Maria Tudor was de hartstochtelijke hervormer ook genoodzaakt Engeland te verlaten en den 17 Sept. 1553 scheepte hij te Gravesend in voor Denemarken. Van dan af leidde hij door allerlei vervolgingen een dolend leven en predikte hij achtereenvolgens te Frankfort, te Frankenthal in de Paltz, te Kortrijk, te Ieperen, te Poperinge en in andere plaatsen an West-Vlaanderen. Bij Alva's komst week D. naar de Paltz; eerst in 1572 keerde hij naar de Nederlanden terug. Gedurende enkele jaren stond hij in betrekking met Prins Willem I, wien hij verschillende diensten bewees en in 1578 was hij voorzitter der Synode te Dordrecht. Ditzelfde jaar prediker te Gent zijnde, verzette zich de vuriger hervormer met kracht tegen de bepalingen van den afgekondigden geloofsvrede; zijn onberaden ijver werkte de heersch-zuchtige plannen van den volksmenner Jan van Hembyse in de hand en Gent werd andermaal het tooneel van beroeringen en beeldenstorm. De komst van Oranje maakte aan deze troebelen een einde en D. vluchtte naar Hertog Joan Casimir van de Paltz, die hem een jaargeld toelegde. In 1583 begaf hij zich met Hembyze nogmaals naar Gent en liet zich door dezen volksmenner medesleepen, doch moest bij de overgave der stad aan Spanje weer vluchten. Te

Utrecht gevat maar onder borgtocht ontslagen zijnde, verliet hij het vaderland en overleed, na veel zwervens, te Elbing in Pruisen, 19 Febr. 1590. Dathenus is als letterkundige bekend geworden door zijne Psalmberijming naar de Fransche van Beza en Marot, get.: De Psalmen Davids uit den Fransoyschen Dichte in 't Nederduytsch overgheset door Petrum Dathenum te Frankenthal 1566; tallooze malen herdrukt, het laatst in 1854 te Zierikzee. Ook vertaalde hij De Heidelbergsche Catechismus, Emden 1563. Voorts schreef hij eenige theol. werken, waaronder: Een christelycke 't samensprekinge uyt Godes woort. Tot troost aller becommerde herten die de wet en den Evangelio niet recht en connen onderscheiden enz. 's Hage 1624 (4e dr. 1648); Corte apologie ofte ontschuldinge der Nederlantsche Christenen teghen de valsche Beschuldingen haerder vyanden. Waer in den Godlicken handel der reformatie.... tsamen oock de grouwelycke tyrannije diemen over haer ghebruyct, bewesen wort. (Zonder naam van stad of jaar der uitgaaf); Aanteekeninge omtrent de gevoelen der leden van de Kerkvergadering te Francfort, 1577; Verantwoordinge op de Disputatie te Audenaerde tusschen Adriaen Haemstede en Jan Daelman door Petrus Datheus, Antwerpen 1582.

[Petrus Dathenus]

Dathenus (*Petrus*), geb. te Leiden, doch afkomstig van Middelburg, werd daar 1721 poorter en gildebroeder als boekverkooper, in 1724 drukker der Staten van Zeeland. Over zijne aanspraken op afstamming van den voorg. naamgenoot en zijne geschillen met A. Andriessen, zie men op dezen naam. Van 1734 was hij lid van den kerkeraad, tot aan zijn dood in 1746.

Schr.: Lof der Christelijke mededeelzaamheid, in Rym, Midd. 1741.

[Paul Adriaan Daum]

Daum (*Paul Adriaan*), geb. te 's-Grav. 3 Aug. 1849, was eerst ambtenaar bij de Mij. tot expl. van Staatssp., was lid van de redactie van het Vaderland en werd redacteur van het Batav. Handelsblad.

Hij schr. novellen in eenige tijdschr., als: Te oud of te jong, in Omnibus 1874; Door den nood er uit, in Het Familieblad 1874; Gebroken, in Het Leeskabinet 1876; Een dame die voorlezingen houdt, in Nederland, 1876; en gaf laatstelijk afzonderlijk uit: Oneffen paden, drie novellen, 's-Hage 1876. Met J.J. Estor schreef hij: De Hogerveldt's, oorspr. tooneelspel, Den Haag, 1886.

[Johan Michael Dautzenberg]

Dautzenberg (*Johan Michael*), geb. te Heerle, in Limburg, 6 Dec. 1808 en overl. 4 Febr. 1869 te Elsene, bij Brussel, werd in zijne jeugd tot geestelijke bestemd en ontving zijne eerste opleiding van den dorpspastoor, die hem zijne preeken liet afschrijven of compileeren uit andere stukken. Dautzenberg bracht het eindelijk zóóver, dat, als hij den tekst slechts kende, hij voor den pastoor de geheele preek maakte. Later werd hij secretaris bij den graaf van Belderbosch, en ging in 1826 met dezen naar Parijs. De dood zijner moeder bracht hem in zijn dorp terug, waar hij eerst als schrijver, later als ondermeester den kost verdiende. Toen kwam hij

achtereenvolgens als zoodanig te Maastricht, te Bergen, te Doornik en door toedoen van graaf Dumonceau als leeraar in het Fransch aan de school te Gent. De omwenteling deed hem de kinderen van dien generaal naar een buiten bij Vilvoorde geleiden, waar hij negen jaren lang hun gouverneur bleef. In 1839 werd hij bij de Société générale aangesteld, en in 1850 belast met het toezicht over de kolenmijnen en hoogovens dezer maatschappij. Bij zijne vele bezigheden vond hij nog tijd tot letterarbeid.

Hij schr.: Welkomsgruss dem Deutsch-Vlämischen Sangerbund. Welkomgroet den Duitsch-Vlaemschen Zangverbonde, te Gent, den 26 Juni 1847, Bruss. 1847; Gedichten, Bruss. 1850; Beknopte prosodie der Nederduitsche tael, Antw. 1851; De Giftdrank, door E. Augier in dietsche iamben vertaeld, Bruss. 1851; Volksleesboek, door hem met Prudens van Duyse te Brussel in 1854 uitgegeven; met denzelfden gaf hij ook uit: Verhalen uit de Geschiedenis van België, Gent 1856; Verslag over den Vlaemschen pryskamp, door 's lands bestuer uitgeschreven, by gelegenheid der vyf en twintigjarige Jubelfeesten, toegewyd aen Z.M. Leopold I, Bruss. 1856; De Vlaemsche Taelstryd door Friederich Oetker, vertaeld door D., Gent 1857; De Toekomst, tijdschrift voor onderwijzers, Gent 1857-'60; Brugsche Beijaertgroet, 8 Sept. 1862, Bruss. 1862; Strydige richtingen sedert drie, vier eeuwen der Hoog- en Nederduitsche taelleeraren, Bruss. 1862; Verspreide en nagelatene gedichten van J.M. Dautzenberg, Bruss. 1869, uitgegeven door 's mans schoonzoon, den dichter Frans de Cort.

[Jan David]

David (*Jan*), te Kortrijk geb. in 1546, trad in de orde der Jezuïeten en werd Rector der Collegiën van Brussel, Gent en Antwerpen, waar hij overl. 9 Aug, 1613. Als Latijnsch schrijver en ook als Vlaamsch dichter maakte hij zich bekend door de volgende werken, waarvan eenige onder de namen Jason Petronius en Divoda Jansen het licht zagen:

Kettersche Spinnecoppe, waer inne (deur de natuere der spinnecoppe) claerlick bewesen wort, hoe degelick en orborlick een

saecke een ketter is, en kettersche voere. Gemaeckt by M. Jason Petronius, Doctoor in de vermaerde vrye consten van Leyden, Bruss. 1595; Den Christelycken Waerseggher, Bruss. 1597; Christelycken Bie-corf der H. Roomscher Kercke, door Joannem David van Cortrijcke, Priester der Societeyt Jesu, Antw. 1600; Domphooren der hollandscher fackel, tot blussinghe des brandt-briefs ende missive die onlancks met de volle mane vut s'Gravenhaghe gheschoten wierden, 1602; Den Dool-hof der Ketteren door Divoda Jansen, Antw. 1603; Den Schildwachte tegens de valsche waersegghers, toovenaers, etc., Antw. 1603; Dompe-trompe op het nieuw Register van 'sHertogenbosch, van Ostende, ende van Vrieslandt gestelt ... 1606; Lot van wysheyd ende goedgeluck: op drye hondert ghemeyne sprek-woorden: in ryme gestelt deur Donaes Idinau (anagr. Joannes David), liefhebber der dichten die stichten, Antw. 1606; Toets-steen tot Beproevinghe ende Oeffeninge der gheender, die haer tot de volmaecktheyt des Christen levens begheiren te begheven, Door den Eerw, P. Joannes David, Priester der Societeyt Jesu, Antw. 1607; Den Christelycken Huys-houder; met eene spongie der quader seden, Antw. 1607; Beweeringhe van de eere ende mirakelen der hoogh-verheven Moeder Godts Maria, tot Scherpenheuvel, Deur I.D.S.I., Antw. 1607; Bloemhof der kerckelicker Ceremoniën, Item den christelicken Huyshouder met een spongie der quader seden, Antw. 1607; Vrygheleyde tot ontlastinghe van conscientie om de catholijcke kercken, beelden, ende godtsdienst te gaen bekiicken, door Divoda Jansen van Heylighen-stadt, Antw. 1609: Den ketterschen Vleeschpot der smoorender onkuyscheydt tot klaer bewijs, dat de kettersche Ministers, met allen hunnen aenhanck, van de kercke Christi niet en zijn, Antw. 1610; Lochtgat voor den driftinghen most, ende puffende wijsheyt, der nieuwe Schrift-ghesinde, Met knuppel-verskens wel ghetelt, Tot s' gheests verlusten, in rijme ghestelt, door Divoda Jansen, Antw. 1610; Postillon van den Roskam der vermomder eselinne van Willem Teelinck, door Divoda Jansen van Heylighen-stadt, Antw. 1611; Nieuwe Tijdinge van den Duyvel ende dry Notabele Persoonen. Hoe sy met malcaderen spraecke ghehouden hebben. Seer lustich ende tijdt-cortich om lesen, Antw. 1611; Historie van de kettersche Kercke ghenaemt de Vuyle Bruydt, beschreven tot schrick ende schroom der selver, Antw. 1611.

[Jan Baptist David]

David (*Jan Baptist*), geb. te Lier den 25 Jan. 1801, vestigde zich in zijne jongelingsjaren als apothekersgast te Antwerpen, waar Jan Frans Willems hem liefde voor de moedertaal wist in te spreken. Op zijn negentiende jaar begaf hij zich naar het Seminarie van Mechelen, om er zijne opleiding voor den geestelijken stand te genieten en 23 Aug. 1823 zong hij zijne eerste mis in de hoofdkerk zijner geboorteplaats. Van dan af had hij zijne professorale loopbaan begonnen aan het Atheneum van Antwerpen; doch spoedig werd hij leeraar aan het klein Seminarie van Mechelen. Van 1831 tot 1836 was hij bestuurder van het College van Pitsenburg te Mechelen, in welke stad hij ten jare 1833 eere-domheer der hoofdkerk werd benoemd. Reeds van het jaar 1834 bekleedde hij den leeraarstoel van vaderlandsche geschiedenis aan de Hoogeschool van Leuven, en het was in die stad, dat hij zijne beste krachten besteedde aan het bevorderen der nationale letterkunde en het verdedigen der Vlaamsche Beweging. Bij de voornaamste letterkundigen en taalgeleerden stond David in hooge achting. Ten jaren 1841 en 1850 werd hij verkozen

tot voorzitter der Taal- en Letterkundige Kongressen, waarvan hij een der steunpilaren bleef In 1856 werd hij benoemd tot lid van de Commissie der Taalgrieven en in 1864 van de Spelling-commissie, welke de eenheid van taal voor Zuid- en Noord-Nederland ambtelijk deed erkennen. Met Mr. de Vries en wijlen te Winkel werkte hij ijverig aan het groot Woordenboek der Nederlandsche taal tot hij te Leuven overleed, 24 Maart 1866.

Davids eerste werk bevatte: Eenige regelen over de Vlaemsche tael, Mechelen 1823. In den Lierschen Almanak voor het jaer 1825 leverde hij drie gedichten: De Nacht, klinkdicht en De Wolf op zijn doodsbed. Vervolgens gaf hij uit: Historiën en parabelen van pater Bonaventura, Mechelen 1828; Historie van het Oud en Nieuw Testament, met frontispice en landkaerten, Mechelen 1830; Nederduitsche spraekkunst, eerste deel, spelling en vormleer, Mechelen 1833; Nederduitsche spraekkunst, Woordvoeging en prosodie, Mechelen 1835; Voorlezingen van nederduitsche dichtstukken, Mechelen 1836; Voorlezing van nederduitsche prozastukken, Leuven 1839; Nederduitsche spraekkunst voor middelbare scholen, 2 dln., Mech. 1839, (2e dr. Leuv. 1858); De Middelaer of Bydragen ter bevordering van tael, onderwys en letterkunde, Leuv. 1840-'43; Eenige woorden aen eenen waren Belg, over de tegenwoordige staetsomstandigheden, Leuv. 1841; Wie zullen wij kiezen? Brief van den boer van d'Eyermerkt van Antwerpen, aen alle boeren van Brabant en Vlaenderen, Antw. 1841; Een woord van den boer van d'Eyermerkt over den volkstand en den adeldom, Antw. 1841; Redevoering uitgesproken by de opening van het Taelcongres in de promotiezael van de Gentsche Hoogeschool 23 Oct. 1841, Gent 1841; Verslag over den toestand des ge-

nootschaps Met Tyd en Vlyt, gedaen in zitting van 23 October 1842, Leuv. 1842; De Geestenwareld, gedicht van H. Bilderdijk, uitgegeven met inleidingen aenteekeningen, Leuv. 1842; De Geestenwareld en het waerachtig Goed, Gedicht van Mr. W. Bilderdijk, Uitgegeven met inleiding, analyse en aenteekeningen, Leuv. 1843; De Schoolen Letterbode, of bydragen ter bevordering van onderwys, letterkunde en geschiedenis, St. Truiden 1844; Geschiedenis van S. Albertus van Leuven, bisschop van Luik, Leuv. 1844, 2e dr. Antw. 1845; Vier boeken van de navolging Christi van Thomas à Kempis, Mech. 1843, (7e dr. Leuv. 1865. Eene van deze uitgaven die in 1855 te Brussel uitkwam, was voor het volk bestemd, en daarvan werden 40,000 ex. in den handel gebracht). Van Weenen naer Linz, Ischl en Salzburg, Amst. 1846; Vaderlandsche historie; de vijf eerste deelen 1842-'55; deel VI Geschiedenis van Henegouw, 1857; VII Geschiedenis van Namen, 1858; VIII Geschiedenis van België onder de Bourgondische heerschappij, 1860; IX België onder Oostenrijksche heerschappij 1861; X en XI België onder Spaansche heerschappij 1864-'6, uitgeg. te Leuv.; De Ziekte der Geleerden in zes zangen, Gedicht van Mr. W. Bilderdijk, uitgegeven met inleiding en aenteekeningen, Leuv. 1848; Stamtafel van hunne Kon. Hoogh. den Hertog van Brabant en den Graef van Vlaenderen, Leuv. 1852; Geschiedenis van de stad en heerlykheid Mechelen, Leuv. 1854; Het Roosje, gedicht, getoonzet door X. van Elewijck, Gent 1855; Tael- en letterkundige aenmerkingen, Leuv. 1856; Van de beelden der heiligen en hunne gewone kenmerken, 3e dr. Brugge 1857; Van Maerlants rymbybel, met voorrede, varianten van HS. aenteekeningen en glossarium op last van het gouvernement en in naem der Kon. Akad. van Wetenschappen, letteren en fraeye kunsten voor de eerste mael uitgegeven, 3 dln., Bruss. 1858-'59; Jan van Ruusbroec. Dat boec van de twaelf Dogheden. Die Spieghel der ewigher salicheit, Gent 1858; Id. Dat boec van VII trappen en den graet van gheestelyke mannen. Dat boec van zeven sloten. Dat boec van den rike der ghelieven. Dat boec van de vier becoringen, Gent 1861; Id. Dat boec van den twaelf beghinnen, Gent 1864; (De drie laatste werken zijn uitgegeven op last der Vlaemsche Bibliophilen.) Nederlandsche gedichten met taal- en letterkundige aanteekeningen, in naam en op last van het taal- en letterlievend studentengenootschap Met Tijd en Vlijt, uitgegeven door P. Willems, leeraar aan de Leuvensche Hoogeschool Met eene voorrede des uitgevers, Leuven 1869; De Vriend der Belgische jeugd, of bloemlezing uit de vaderlandsche historie, Leuven 1877. Behalve dit schreef David nog eene Latijnsche spraakkunst en vele bijdragen in tijdschriften en jaarboeken.

[Leonard Frans David]

David (*Leonard Frans*), geb. te Harelbeke (West-Vl.) 7 Dec. 1818, kreeg zijne opleiding aan het college te Kortrijk, was eerst leeraar aan onderscheiden kostscholen en werd in 1844 benoemd tot bestuurder der gemeente-jongensschool te Aaltre (Oost-Vlaanderen) waar hij als rustend onderwijzer overl. op 10 Aug. 1883. Hij was gehuwd met Mathilde van Peene (zie deze).

Hij schreef, behalve eenige bijdragen in tijdschriften: Lentebloemen, Gent 1844, 2e druk 1847; Fabelen en zedelyke gedichten, Gent 1857; Liederik I, forestier van Vlaanderen, historisch verhaal, Gent 1871; Verhalen uit de Vaderlandsche Geschiedenis, Gent 1874; Verhalen voor de Vlaamsche Jeugd, in versmaat en proza, Gent 1878.

[Michiel Hendrik Davidts]

Davidts (*Michiel Hendrik*), te Leuven geb. op 8 Juni 1808, studeerde als geestelijke en werd pastoor te Droogenbosch, alwaar hij, blind geworden zijnde, overl. op 9 April 1875.

De werken, door hem uitgegeven, dragen de titels: Manneken-Pis doctor, d'oudste burger van Brussel, Tienen 1845; Het gebed, door den H. Alphonsus de Liguorio, Sint-Truiden 1845; Lierzang, opgedragen aen den WelEerw. Heere J.B. Malou, hoogleeraer aen de Kath. Hoogeschool en voorzitter des genootschaps De Balsem, Sint-Truiden 1845; Pachter Jan vertelt aen de boeren wat hy in 't liberael congres gehoord heeft, door M. van Loven, 1848; Pachter Jan over het bouwen van dorps-scholen door M. van Loven, 1848; Pachter Jan, Belgische Almanak, Hasselt 1847: Een woord over het 2de Balsemboekje, Sint-Truiden 1848; Is de kerk een winkel, ja of neen? Samenspraek tusschen eenen ziende, eenen blinde en eenen byziende, Tienen 1849; Wat doet de priester in den biechtstoel? Tweede samenspraek tusschen eenen ziende, eenen blinde en eenen byziende, Tienen 1851; De nederduitsche Taelsleutel, Bruss. 1854; Oproep aen de Tael- en Vaderlandsminnende Belgen, Bruss. 1856; De Taelherstelling, samenspraek tusschen eenen ziende, eenen blinde en eenen byziende, Hasselt 1856; Hoedanig kerken bouwen? Bruss. 1857; Over de kerkverfraeyingen in het algemeen, Bruss. 1857; Hoe de kerken herstellen? Bruss. 1857; Moeten er kloosters zijn? Bruss. 1857; Wat is de katholyke Hoogeschool? Bruss. 1857; De Tienden, Brussel 1857; Zonder hulpgeld van den Staet kan men veel en gemakkelyk verrichten, Brussel 1858; Iets over het bouwen en het huisraed der pastoryen, St. Truiden 1859; Welke volkslezing is de beste? St. Truiden 1859; Een middel om

tot in onze gehuchten toe, eene boekverzameling kosteloos te bekomen, Bruss. 1859; Tydwyzer goed voor vyftien jaren, Mechelen 1859; Eene Wandeling naer Droogenbosch, Brussel 1862; De Eyerboer van Antwerpen, Brussel 1865; Weg met de kloosters! is de schreeuw der hel, Bruss. 1869; De Genootschappen, Brussel 1869; Wie blazen het vuur aan tegen de H. Kerk, priesters, kloosters, koningen en... eigendom? De Vrijmaçons, Brussel 1869; Onderrichting over den duivel, Leuven 1869; Eenige bladzijden uit het zakboekske van H. Davidts, Sint-Truiden 1869; Een toonbeeld voor den schoolmeesters, Curegem 1871; Wie zijn de oprechte kerkratten en kerkuilen? Curegem 1871; De kerkhoven verdedigd, Curegem 1871; Kerkhofschenderij, Elsene 1873; Sint-Anna's maand, Elsene 1874; Aan de leden van Met Tijd en Vlijt en aan de taalbroeders van Noord en Zuid. Oproep, Elsene 1875.

[Alfons de Decker]

Decker (*Alfons de*), te Wetteren geb. 14 Aug. 1858, vestigde zich van in Maart 1869 te Antwerpen, waar hij den boekhandel leerde en eenige jaren boekhandelaar was.

Op zijnen naam gaf hij uit: Eenige Antwerpsche drukkers in den Vreemde. Bio-bibliographische Schetsen, Antw. 1881; Geschiedenis der Malkontenten, bekroond met de gouden eeremedaille door de Klas der Letteren der Kon. Academie van België, Antw. 1882.

[Jeremias de Decker]

Decker (*Jeremias de*), bracht zijn leven door in een bescheiden kring en heeft daarom eene vrij onvolledige geschiedenis. Zijn vader, Abraham, behoorde tot de verdedigers van Oostende, ging later naar Dordrecht en in den handel, vestigde zich daarna als kruidenier (handelaar in specerijen) te Amst., kocht daar het poorterrecht in 1616, werd er 22 Jan. 1620 makelaar, beoefende eenigermate de letteren, was vader van zes kinderen en overleed, na een zorgvol 70-jarig leven, 16 Mei 1658. Jeremias werd te Dordrecht geb., vanwaar zijne ouders, die tot de Kath. kerk behoord hadden, weldra naar Amst. gingen; zijn geboortejaar wordt tusschen 1610 en 1612 gesteld. Het blijkt, dat hij de Lat. schrijvers heeft beoefend, en met zijne beschaafde tijdgenooten verkeer had; hij moet veel van zijn kennis aan zijn vader te danken gehad hebben, en heeft zich wederkeerig geheel aan de zorgen voor het ouderlijke gezin opgeofferd. Hij was een der toen zeldzame dichterlijke vereerders van Rembrandt; Westerbaen was hem bijzonder genegen. Zijne eenvoudigheid hield lang et uitgeven zijner werken tegen, totdat J. K[olom] daarmede begon.

In 1656 verscheen de spoedig uitverkochte en thans hoogst zeldzame bundel: Gedichten, [Boeckinhoud: J. de Dooper, Goede Vrijdag op 't Lyden O.H. Jesu Christi (misschien reeds vroeger gedrukt), verscheijde Werken en Punt-dichten]. Een tweede druk, als de andere te Amst. uitgekomen, is van 1659, werd in 1702 andermaal in 't licht gebracht, om in 1746 geheel vervangen te worden door eene fraaie editie, die deels door David van Hoogstraten en na diens dood door Brouërius van Nideck werd bezorgd in 2 dln.

(Jero. de Vries, J. de Decker, Amst. 1807.)

[Peter Gommar Lodewijk Deckers]

Deckers (*Peter Gommar Lodewijk*), geb. te Lier 15 Aug. 1834, studeerde in de godgeleerdheid en was eerst onderpastoor te Antwerpen, daarna te Leuven, waar hij thans nog is.

Hij schreef: De Kartels der Berlary, of leven van den H. Gommarus, patroon der stad Lier, Lier 1865; Willem van Immerseele, eene bladzijde uit de jaarboeken van Lier, 1866; De Martelaars van Gorcum, 1867; Floris en Spinola, of beknopte beschrijving der marteldood dier geloofszendelingen in Japan, 1867. (Deze drie stukken zijn geplaatst in den Familiekring, Antwerpen en 's-Bosch.) Rosweydus, Nederlandsche legende of geschiedenis der heiligen van België en Holland, naar Rosweydus en andere geachte schrijvers vergaderd en op volgorde gerangschikt dermate, dat op iederen dag van het jaar het leven van een Nederlandsche Heiligen voorkomt, Januari en Februari, Mechelen 1868-'69; De Ronkers. (Uit de gedenkschriften van Henningus Frommeling, rondzwerver van het begin der XVIIe eeuw, nopens zijn verblijf in de Nederlandsche gewesten.) Mechelen 1868; Leven en eerdienst van den Heiligen Ridder Gummarus, beschermheilige der stad Lier, Lier 1870.

[Mr. Jan Hudde Dedel]

Dedel (*Mr. Jan Hudde*), te Amst. in 1702 geb., stud. te Leiden sinds 1720 en prom. daar in 1723, was burgemeester van 's-Gravenhage en postmeester aldaar; hij overl. er 26 November 1777.

Hij heeft vijf hekeldichten en eenige Bijschriften van Boileau Despreaux vertaald, 's-Hage 1754. Voorts vindt men van hem een uitvoerig dichtstuk: Op Mr. Cornelis de Witt tot burgemeester van Dordrecht verheven, gedagteekend 1 April 1745 in Het Dichtkundig Praaltooneel van Neerlands Wonderen, IV, 191-197, waarin zijne staatsgezinde ontboezeming natuurlijk niet vriendelijk wordt beoordeeld. Nog in 1774 las hij in 't Haagsche dichtgenootschap, waarvan hij beschermheer was, een gedicht voor: Aen mijnen Tuinman, welke ‘gouden vaarzen, uit het breinrijk hoofd des grooten Mans’ voortgekomen, met een

lofdicht vereerd, en in 't 2e deel der Mengelstoffen geplaatst werden.

[Edward de Deene]

Deene (*Edward de*), te Brugge in het begin der 16e eeuw geboren en aldaar als schilder en Factor der Rederijkkamer De drie Santinnen overl. omstreeks 1579.

Hij schreef onder andere in verzen zijn merkwaardig werk, getiteld: Mijn Testament, Rhetoricael of Langen Adieu, Brugge 1561, en: Waerachtige Fabulen der Dieren, Brugge 1567, met pl. Ten jare 1562 verzamelde hij de nagelatene dichtstukken van Anthonis de Roovere en zond die in het licht onder den titel: Rhetoricale wercken van Anthonis de Roovere, Vlaemsch doctoor ende gheestich poete, Antwerpen 1562; In zijne geboortestad bewaart men van den dichter-schilder een handschrift van meer dan driehonderd verzen, getiteld: Mijnen Langen Adieu, nieuw gemaeckt in 't Jaer 1560.

[Willem Degenhardt]

Degenhardt (*Willem*), geb. te Amst. 15 Dec. 1817, was hoofd eener school aldaar, doch is thans sedert 188 emeritus.

Hij schreef: De vriendenkring van Vlasdorp. Gesprekken over de Ned. volksschool, uitgeg. door het Nut, 1869; Wandelingen door de bezielde schepping, 4 dln., Amst. 1872-'73. Excelsior. Wachtwoord bij het onderwijs. Eene toespraak. Amst. 1881. Elk der vier dln. is ook uitgeg. onder een afzonderlijken titel: Bosch en veld; Land en zee; Lucht en Water; Overal. Voorts nog school- en prenteboeken.

[Antonius van Deinse]

Deinse (*Antonius van*), geboren te Sluis 11 Mei 1764, studeerde te Utrecht, werd in 1787 pred. te Gapinge, van 1789 tot '92 te Oostkapelle, daarna te Zutfen, en in 1797 te Middelburg; daar was de werkzame man ook praeceptor der Lat. school en van 1802 schoolopziener tot aan zijn' dood, 19 November 1822.

Hij was lid van het dichtgenootschap Kunstliefde spaart geen vlijt en schreef: De vervolging der Waldenseren, opentlijk in de gehoorzaal van Middelburgs illustre school opgezongen, Midd. 1782; Redevoering ter opening van de synode der Herv. Kerk in 1820, Midd. 1820; Feestrede ter 250-jarige gedachtenis der verlossing van Middelburg, Midd. 1824.

[Aagje Deken]

Deken (*Aagje*), geb. 4 Dec. 1741, onder Amstelveen, en in de herv. dorpskerk den 10 dier maand gedoopt, verloor haar vader reeds in Dec. 1745, haar moeder overleed elders. Van die ouders, 1 Jan. 1730 te Amstelveen getrouwd, is weinig bekend, alleen dat zij achteruitgegaan waren; de vader was van Nieuwkoop, haar moeders familienaam Bebber komt te Amst. onder de doopsgezinden voor en wordt ook in de Engelsche kerkregisters aldaar vermeld; zij woonden in de buurt aan den Amstel, bij de stad. Aagje werd nu door de zorgen en eene geldelijke bijdrage der familie van moederszijde den 10 Febr. 1746 opgenomen in het Collegianten weeshuis te

Amsterdam, trad in dienst bij de dichteres **Maria Bosch** (z.a.) die in haar de liefde voor de poëzie aanwakkerde en weldra haar getrouwe vriendin werd. Na dezer dood, gaf Aagje beider ged. uit, en was verder in eene ondergeschikte betrekking werkzaam. Gedurende dien tijd gaf zij uit: Eeuwgetijde van het Weeshuis der Collegianten De Oranjeappel, 11 Aug. 1775. Aagje droeg een harer werkjes op aan haar neef, Hendrik Busserus - geb. 22 Jan. 1701, overl. 18 Aug. 1781 -, die haar zijn klein vermogen naliet en meer bekend is als de verzamelaar van een grooten atlas der Ver. Ned., welke de grondslag was der Middelburgsche Zelandia illustrata. Toen dns. Adr. Wolff den 29 April 1777 overleden was, schr. zijne wed. **Elisabeth Bekker** (z.a.) haar denzelfden nacht eene berijmde uitnoodiging, waaraan zij onverwijld voldeed; voortaan deelden zij, als Betje en Aagje, zoowel de wisselvalligheden des levens, als den letterroem, tot dat zij, den 14 Nov. 1804 in Den Haag overleden, zes dagen na hare vriendin op de begraafplaats Ter Navolging bij Scheveningen werd te ruste gelegd.

Behalve het reeds vermelde, en een voorafgaanden Lijkzang op Jan Wagenaar, Amst. 1773, gaf zij alleen uit: Brief over de schrijfster der Eng. en Schotsche Catechismussen, 's-Grav. 1781; Traanen gestort by het overlyden van Bellamy, 's-Grav. 1784; De voorrechten van het Christendom, 's-Grav. 1787; Mijne offerh. aan het Vaderland, 's-Grav. 1799, met een stukje daarover, Leid. 1800; Iets voor Ouderen en Kinderen, Leid. 1804; Liederen voor den boerenstand, Leid. 1804; id. Gron. 1808, benevens elders geplaatste stukjes. Haar aandeel in de geschr. van beide vriendinnen is moeilijk aan te toonen. De titels daarvan zijn te vinden in de op het art. **Elisabeth Bekker** aangehaalde bronnen.

[Mr. Petrus Deketh]

Deketh (*Mr. Petrus*), ambtenaar bij 's lands in- en uitgaande rechten, schreef: Tjerk Hiddes de Vries, Luit.-adm. v. Friesland, in vier Zangen, Harl. 1819. Hij is de vader van Mr. **Albartus Deketh**, geb. te Harlingen 4 Oct. 1796 en als adv.-gen. bij den Hoogen Raad overl. te 's-Grav. 3 Juni 1857, wiens vele ambtswerkzaamheden hem verhinderd hebben de uitkomsten zijner veelzijdige nasporingen in druk mede te deelen, welke hier eene welkome plaats zouden vinden.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1857.)

[Dirk Dekker]

Dekker (*Dirk*), geb. te Oude Schild op Texel, 28 Maart 1822, is hoofd eener school te Helder.

Hij schreef voor Rederijkers drie blijspelen, als: Kaf onder 't koren of de intrigant op het vergelijkend examen, 1857 en 1881; De gemeenteraad van Wielewaal, 1865 en 1875; 26 April. Scène op het Telegraafkantoor, 1865, alle drie te Helder gedrukt. Verder: Texelsche vertellingen, Utr. 1867; De verminkte coupon, id. 1869; 't Fingertje naast den Duum en Neeltjes Nol, Enkh. 1871; Cornelis Dito. Een held in storm en gevaar, Held. 1872; Blikken in 't leven, 2 dln. Harl. 1874; De Deuvekaters, Amst. 1875; Ontwikkelingsgeschiedenis en beschrijving der gemeente Helder, Held. 1875; Harmen Zeeman als oud-strijder, Held. 1880; Is het uw belang de Rijkspostspaarbank te kiezen boven een particuliere, Held. 1881. Bovendien een aantal Texelsche Vertellingen, in 1867 en verv. in Nederland, Leeskabinet, Vad. Letteroef., Westfriesland, De Amsterd. Dagbl. v. Nederland.

[Eduard Dekker]

Dekker (*Eduard*), - evenals zijn vader, voegde hij den grootvaderlijken naam tusschen de zijnen, en heet daarom veelal **Douwes Dekker**, - werd geb. te Amst. 2 Maart 1820, en op het gymn. onderwezen, doch ging op 18-jarigen leeftijd met zijn vader Engel Douwes Dekker, een scheepskapitein, naar Java, waar hij weldra in landsbetrekking geplaatst werd. In verschillende residentiën werkzaam, 't laatst te Lebak als adsistent-resident, kwam hij tot zoodanige overtuigingen, dat hij zijn ambt neerlegde en voortaan zijn rijkbegaafde pen opnam om als letterkundige de openbaarmakingen zijner beginselen en ervaringen te doen strekken, ook tot zijn levensonderhoud, onder het beteekenisvolle psd. Multatuli. Over den vorm zijner werken is eene eenparige stem van bewondering opgegaan; zij zijn thans door een geheel menschengeslacht met onverminderde belangstelling gelezen, soms met toegeeflijkheid voor zijne taalkundige eigenaardigheden. Na eenigen tijd in Nederland gewoond te hebben, vestigde hij zich te Wiesbaden, later te Nieder-Ingelheim, waar hij 19 Febr. 1887 overleed.

Behalve brochures, kleinere geschriften en overdr. schreef hij onder zijn psd.: Max Havelaar of de Koffijveilingen der Ned. Hand. Maatschappij, Amst. 1860, 5e dr. Rott. 1881, Eng. Londen, 1868, Fr. vert. Rott. 1876; Indrukken van den dag, Arnh. 1860; Minnebrieven, Amst. 1861, 7e dr. Amst. 1881; Over vrijen arbeid in Ned. Indië, Amst. 1862, 4e dr. ald. 1881; Nog eens over vrijen arbeid, Delft 1871, 2e dr. Purmerend 1882; De bruid daar boven, treursp. Amst. 1863, 4e dr. ald. 1872; Bloemlezing, Amst. 1865; Herdrukken, Amst. 1865 Een en ander naar aanl. van J. Bosscha's Pruissen en Nederland, Amst. 1867, 2 dr.; Duizend en eenige hoofdst. over specialiteiten, Delft 1871, 2e dr. ald. 1878; Millioenen-studiën, Delft 1873, 2e dr. ald. 1878; Ideën, 1e en 2e bundel, Amst. 1862-'65, 3e-7e bundel, Amst. 1870-'77, I-IV in 6 dr., V-VII in 2 drukken. Dekker zelf, gaf de volgende chronologische opgave: De Bruid daar boven, geschreven 1842; Havelaar, geschreven Sept.-Dec. 1859; Minnebrieven; Vrije arbeid (hierin aankondiging Minnebrieven); Ideën 1 en 2; Pruisen en Nederland; Ideën 3 en 4; Specialiteiten (geschr. te Delft); Ideën 5; Millioenenstudie (geschr. te Delft); Ideën 6 en 7.

[Jan Dekker]

Dekker (*Jan*), schreef een Verhaal van zijne acht-en-twintigjarige slavernij in Barbarijen, Hoorn 1744.

[Jan Dekker Cz.]

Dekker Cz. (*Jan*), geb. 24 Sept. 1807 te Wormerveer, was daar fabrikant en koopman, tevens jarenlang burgemeester zijner geboorteplaats, waar hij thans in ruste woont; hij is de moederlijke grootvader van Dr. A. Kluyver, z.a.

Bewerkte: Een uurtje in eene dorpsschool of het examen ten platten lande, blijsp., Amst. 1851, 3e dr. 1873; Een paar ton, blijsp. in 3 tijdvakken, Amst. 1869, beide vrij naar het Hoogduitsch.

[Pieter Dekker Jr.]

Dekker Jr. (*Pieter*), geb. te Koog aan de Zaan 5 Mei 1812, en overl. in 1861.

Schreef onder het psd. Philip Dromilius; Zes jaren te voet, schetsen, fragmenten en episoden uit het Holl. infanterieleven, Amst. 1852. Onder zijn eigen naam: Zes jaren te paard, nieuwe schetsen, fragm. en epis. uit het Holl. dragonderleven (eerst bij gedeelten uitgegeven in 't Leeskabinet), Amst. 1852. Over dit werk, dat zelfs onder de wapenbroeders tot de zware lectuur werd gerekend, hield mr. J.H. Burlage eene geduchte ‘Inspectie’, Amst. 1852. Later bij de redactie van De Tijd werkzaam, gaf de schrijver brochures uit, o.a.: Het gevoelen van Bossuet over de Onbevlekte Ontvangenis, Amst. 1855.

[Johan Deknatel]

Deknatel (*Johan*), geb. te Norden in Oost-Friesland in 1688, en overl. als pred. bij de Doopsgez. gemeente te Amsterdam in 1759, gaf, behalve godgel. werken, uit: Klagt- en troostdigten over den staat van Oost-Vrieslandt, Amst. 1722; Evang. Liederen (uit het Hoogd. vertaald), Amst. 1756.

[Frans Edward Delafaille]

Delafaille (*Frans Edward*), geb. 7 Oct. 1830 te Mechelen. Hij genoot zijne opleiding aan de middelbare school te Lier, was daarna regent van 's Rijks middelbaar on-

derwijs, beambte van het stedelijk bestuur te Mechelen, en thans bestuurder van de bank van leening aldaar.

Hij schreef: Peeter Croon en zyne werken, Mechelen 1860; Geschiedenis van Hanswyk, Mech. 1861; Levensschets van Bernard Jozef de Bruyne, Mech. 1861; De Spaansche Furie of Mechelen op 2 October 1572 door de Spanjaerds veroverd, Mech. 1862; De Engelsche Furie, of Mechelen op 9 April 1580, door de Staetschen veroverd, Mech. 1862; De Veldslag van Ransbeek, Mech, 1863; De Veldslag van Scheut, Mech. 1863; Geschiedkundige Wandeling op St. Rumoldustoren te Mechelen, Mech. 1863; Levensschets van Jozef Jaek de Munck, letterkundige, Mech. 1863; Mechelen en zijn Stadhuis, Mech. 1864; Ontploffing der Zandpoort ten jare 1546, Mech. 1864; Hongersnooden en Volksziekten, Episoden uit de geschiedenis van Mechelen, Mech. 1873.

[Julius Delbeke]

Delbeke (*Julius*), te Thourout geb. 1859, studeerde eerst aan het Seminarie van Roeselare en vervolgens aan de Hoogeschool van Leuven, waar hij het maandschrift De Tassche en vervolgens De Vlaamsche Wekker uitgaf. Thans is hij als geneesheer gevestigd te Roeselare.

Met E. Lauwers en C. Marichal schreef hij: Karel de Goede, Graaf en Martelaar, historisch drama in 5 bedrijven, Roeselare 1878. Alleen gaf hij uit: De Brugsche Metten, groot vaderlandsch drama in 5 bedrijven en 7 tafereelen door Dr. Julius Delbeke, Roes. 1887.

[Desideer Delcroix]

Delcroix (*Desideer*), geb. te Deinze 12 Sept. 1823, waar hij zijn onderricht ontving. Van 1840 tot 1849 was hij in dienst bij den ontvanger der accijnzen te Gent en werd daarna onderwijzer te Brussel. In 1859 keerde hij terug tot het openbaar bestuur, en wel tot het Ministerie van Binnenl. zaken, waar hij eerst bureeloverste en vervolgens afdeelingsoverste werd der Nederlandsche afdeeling, in welk ambt hij overl. te Schaarbeek op 4 Oct. 1887.

Hij schreef: Geld of Liefde, zedenroman, Bruss. 1858, 2e dr. Antw. 1867; Morgend, Middag en Avond, zedenroman, Bruss. 1858; De Familietwist, drama in 4 bedrijven en een voorspel, met medewerking van G.J. Dodd, Gent 1860; Het Nederduitsch Tooneel in België, Bruss. 1864; Drie dagen uit de geschiedenis van België, Bruss. 1866; Coup d'oeil sur la situation actuelle de la littérature flamande, Brux. 1866; Lena, drama in 5 bedr., Bruss. 1870, Leid. 1872; Philippine van Vlaanderen, hist. drama in acht tafereelen, bekroond in den driejaarlijkschen prijskamp van tooneelliteratuur, Leid. 1875; Elisa, drama in 4 bedrijven (bekroond als voren), Leid. 1877.

[Jeannette Delcroix]

Delcroix (*Jeannette*), zuster van Desideer, geb. te Deinze 7 Sept. 1826, vroeger onderwijzeres, thans gehuwd met den heer J. Joossens.

Zij schreef: Ferdinand en Frederica, of der vrouwen peerlen, novelle, Bruss. 1860; De erfenis van Tante Nelleken, novelle, Brussel 1863, Antwerpen 1870.

[Victor Hubert Joseph Delecourt]

Delecourt (*Victor Hubert Joseph*), in de Nederlandsche letterkunde bekend onder den naam Hubert van den Hove, geb. te Bergen in Henegouwen 4 Mei 1806, promoveerde te Leuven in de rechten en werd, na achtereenvolgens verschillende ambten in de magistratuur bekleed te hebben, voorzitter van de rechtbank van Eersten Aanleg te Brussel, in welks voorgeborcht Elsene hij overl. 15 Nov. 1853. Ofschoon Waal van geboorte, was Delecourt een talentvol beoefenaar onzer taal en een wakkere verdediger van de rechten der Vlamingen, die hem veel dankbaarheid betuigden en zijn vroegtijdig afsterven diep betreurden.

Hij schreef: Wandeling op de Maes, Bruss. 1841; La langue flamande, son passé et son avenir. Projet d'une orthographe commune aux peuples des Pays-Bas et de la Basse Allemagne avec une carte des divers territoires où l'on parle le Nederduitsch, par Hubert van den Hove, Brux. 1844; Over den nadruk van Fransche boeken in Belgiën, zynen schadeliken invloed, en de gemakkelikheid zyner afschaffing, door eenen liberael, Bruss. 1846; Brief aen Z.H. den Hertog van Brabant, over de onlangs in openbare zitting der Belgische Akademie gehouden rede van den H. baron de Stassart, door eenen Wael, Bruss. 1847; Staeltjen der volksprake in 't hertogdom Sleswig, door V.D.H., Antw. 1849; De Verbuigingen der oud-middel- en nieuw-nederduitsche sprake, brief aen professor Bormans, door V.H. van den Hove, Bruss. 1850; Proeve van een Brabandsch Idioticon (met K. Stallaert), Bruss. 1850; Het Uithangbord, blijspel met zang, uit het Deensch van Oehlenschleger, Bruss. 1851. In het Antwerpsch tijdschrift De Noordstar leverde Delecourt: Welluidendheid van het Oud-Vlaemsch; Korte geschiedenis van het werkwoord: Worden; Beknopte geschiedenis der Fresco-schildering; Recentie over den dichtbundel: Eichenblätter von Heinrich und Hubert Gloden; in den Almanak der Katholieken: Fragmenten uit den Heliand, het oudste neder-duitsch gedicht, Amst. 1853. Voorts schreef hij artikels in Het Taelverbond, De Eendracht, De Broederhand, De Katholiek, enz.

[Peter Jozef van Delen]

Delen (*Peter Jozef van*), 19 Oct. 1819 geb. te Antwerpen, waar hij horologemaker is.

Hij schreef eene menigte novellen, welke

voorkomen in de Noordstar, het Muzenalbum, het Taelverbond, enz. Later zijn zij tot een bundel verzameld. De voornaamste zijn: Thomas Morus; Eene verovering; Vergiffenis; De stervende; Verdelging; Umea, eene zedenschets aen gene zyde des poolkrings; De Vondeling; De Ridderbende uit St. Bruno; Ridder van Ruysbroeck.

[Geeraard van Delft]

Delft (*Geeraard van*), Antwerpsche dichter, geb. in 1652. Hij was rederijker en voerde tot kenspreuk: Reden sticht.

Van hem is bekend: Vergilius Maro. Oorsaeck, beghin en eynde van het belegh, ende destructie van Troyen, in onse Nederlandsche tale ende rijme overgheset; item, Passeerlycke moraliteyt, beyde door Gerardo van Delft van Antwerpen, Antw. 1652, met houtsneden.

[Lodewijk Hendrik Delgeur]

Delgeur (*Lodewijk Hendrik*), te Rotterdam geb. 31 Mei 1819, kwam in 1829 naar Zuid-Nederland, om zijne studiën te beginnen aan het College te St.-Truiden, onder professor Bormans. Van daar begaf hij zich naar de Hoogeschool van Leuven, waar hij in 1838 doctor in de letteren en wijsbegeerte werd. Eenigen tijd was hij prof. aan de school voor koophandel en nijverheid (St. Lodewijksgesticht) te Mechelen. In 1851 vestigde hij zich te Antw., waar hij woonde, tot hij op een buitengoed te Deurne overl. den 11 Sept. 1888. Zijne pennevruchten, opgenomen in tijdschriften, dragen voor titel: Eliza, romance (Jaarboekje); Iets over die ure van der Doot bij Jan van den Dale, (Lettervruchten van Tijd en Vlijt, 2e dl.); Schets eener geschiedenis der Oostersche taelstudie in Belgie, (id.); De Gothische Tael van Franquinet (Taalverbond); Dorisch en Ionisch, Hollandsch en Vlaemsch (de Middelaer). Afzonderlijk gaf hij in het licht: Rymwoordenboek der nederduitsche tael, voorafgegaen van eene beknopte prosodia, Mech. 1846; Nalezing op de Voorlezingen van prof. Carl Vogt, Rott. 1867; Over de geographische benamingen, Gent 1888.

[Frans Jacob Lodewijk Delin]

Delin (*Frans Jacob Lodewijk*), geb. te Rotterdam in Feb. 1784 en te Antwerpen overl. 1 Mei 1821. Hij was onderwijzer en voorzitter van het Genootschap van Tael- en Dichtkunde te Antwerpen.

Hij schreef Gedichten en Tooneelwerken, als: De Behoeftige Vader, of de kwade Zoon, drama, waarin de schrijver een der hoofdrollen vervulde, toen het in 1815 te Antwerpen werd opgevoerd.

[Jacob Jozef Delin]

Delin (*Jacob Jozef*), neef van den voorgaande, geb. te Brussel 14 Feb. 1796, was zoon van eenen kunstschilder, doch wijdde zich geheel aan de studie van het onderwijs en opende ten jare 1815 binnen Antwerpen een lagere school, welke destijds zeer gezocht was. Ook op het gebied der schoone kunsten was hij, als schrijver, werkzaam en droeg hij veel bij tot het inrichten der tentoonstellingen van schilderijen te

Antwerpen, terwijl hij tevens eenigen tijd secretaris was van het Genootschap van Tael- en Dichtkunde dierzelfde stad, waar hij overl. 23 Jan. 1835.

Als schrijver is hij bekend door de volgende werken: Spraekkundige ontleding, Antw. 1822; Tabellen van spraekkundige ontleding, Antw.; Tyd- en geschiedkundige lessen, Antw., 2 dln.; Eerste beginselen der neder-duitsche spraekkunst, Antw.; Lessen over de aerdbeschryving. Oefeningen over de geographische en historische byzonderheden der wereld, en kennis der sphere, 3 dln.; Eerste beginselen der aerdbeschryving, meerendeels betrekkelyk het koningryk België, Antw.; Trapswyze leeslesjes voor kinderen van eerste jaeren, 3 dln., Antw.; De kleyne kinderen, leesboek, Antw.; Het graenveld, leesboekje, Antw.; Den Boomgaerd, leesboek, Antw.; De wyze en stoute kinderen, leesboek, Antw.; Vertels voor Kinderen, leesboek, antw.; De vyf zinnen, leesboek, Antw.; Korte geschiedenis der Goden en der Helden der Dichters, Antw.; Geschiedenis van Belgenland, Antw. 1834 (2e dr. 1835, met platen van J.B. Madou naar G. Wappers); Beknopte Nederduitsche spraekkunst, ten gebruike der scholen (3e druk), Antw. 1832. Tevens liet hij verscheidene Fransche werken na.

[Jan Delmeere]

Delmeere (*Jan*), behoorde tot den geestelijken stand en leefde te Oudenaarde omtrent het midden der 16e eeuw. Hij verving den dichter Matthijs de Casteleyn als Factor van de Oudenaardsche Kamer van Rhetorica Pax vobis en vervaardigde in die hoedanigheid menig dichtwerk.

[Karel Delmotte]

Delmotte (*Karel*), 18 Juni 1830 geb. te Gent, waar hij thans nog gevestigd is als koopman in steenkolen.

Hij leverde bijdragen in de tijdschriften De Eendracht, De Vlaamsche School, het Letterkundig Jaarboekje 1860-'63, en in De Vereeniging, terwijl hij afzonderlijk uitgaf: Dichtproeven, Gent 1876.

[Amandus Delplace]

Delplace (*Amandus*), geb. te Thourout (West-Vl.) 26 Maart 1810; was eerst notaris-klerk, later boekdrukker-uitgever in zijne geboorteplaats; sedert 1858 is hij boekdrukker te Brugge.

Hij stichtte in 1843 Het Thouroutsch Blad, en in 1863 De Stad Brugge, een Vlaamsch weekblad. In beiden schreef hij vele artikelen. Een afzonderlijk werk van hem is de Geschiedenis der stad Brugge, Brugge 1866.

[Guillaume Henri Marie Delprat]

Delprat (*Guillaume Henri Marie*), geb. te 's-Grav. 2 Nov. 1791, was van 1813-'26 Waalsch pred. te Leeuwarden en verder tot zijn emeritaat in 1850 te Rotterdam en schoolopziener aldaar van 1838 tot '57. Hij overleed er 4 Jan. 1871.

Zijn uitgebreidste arbeid, onder de talrijke mededeelingen van kerkhist. nasporingen is de: Verhandeling over de broederschap van Geert Groote en over den invloed der Fraterhuizen op den wetensch. en godsd. toestand, voornamelijk van de Nederlanden na de 14e eeuw, Utr. 1830, eene prijsvraag van het Utr. Gen., die geheel omgewerkt andermaal verscheen, Arnh. 1856. Voorts vele bijdragen, meest van hist. aard in 't Archief voor Kerkgesch. door Kist en Royaards, in de Bijdragen van Nijhoff, in de Vad. Letteroef., in de Konst en Letterbode, vooral in De Nav., geteekend Quiescendo, enz. De hoogleeraren W. Moll en G. Mees Az. hebben aan zijne verdiensten recht gedaan in de onderst. levensberichten; laatstgen. is zeer volledig in de opgaven van D.'s omvangrijken letterarbeid.

(Jaarb. Kon. Acad. 1871, Hand. Letterk. 1872.)

[Gerardus Joannes Demes]

Demes (*Gerardus Joannes*), geb. te Dokkum in 1834, te Warmond opgeleid, werd 19 Sept. 1857 tot priester gewijd. Als kapelaan was hij werkzaam te Groningen, Uithuizen, Zwolle en Oude-Pekela; als pastoor stond hij sinds 1868 te Nieuw-Pekela en sinds 1874 te Dokkum, waar hij overleed 2 Febr. 1882.

Hij schreef: Godvruchtige oefeningen ter eere van den H. Bonifacius, en Pelgrimsboekje voor de Bedevaart naar Dokkum, Leid. 1878.

J.H.H.

[Andreas Demetrius]

Demetrius (*Andreas*), was reeds in 1568 prediker te Antwerpen, vanwaar hij in 1585 naar Frankfort ging. In 1594 beriep hem de Dordsche gemeente tot haar leeraar en hij bleef aldaar werkzaam tot 1609. Zijn sterfjaar is onbekend.

Hij schr.: Der Griecken opganck ende onderganck, Dordr. 1599; en vertaalde: Nederlandsche overzetting der oirlogen van Italiën, beschreven door François Guicciardin, Edelman van Florencen, met zeer schoone polityque oorlogse ende morale aenteeckeningen van Mons. de la Noue, Dordr. 1599.

[Segher Dengotgaf]

Dengotgaf (*Segher*) of **Diegotgaf, Dieregotgaf, Deodaat,** schreef in de eerste helft van de 13e eeuw een gedicht van 900 verzen, Het Priëel van Troyen, met een vervolg daarop, 't Paerlement van Troyen, dat gedeeltelijk vertaald is uit den Roman de Troie, van Benoit de St. More, en waarop hij nog de vertaling van een ander stuk uit Benoit's roman, namelijk De Sevenste Strijt, liet volgen. Deze stukken (samen 2312 verzen) werden later door Maerlant in zijne Historie van Troyen opgenomen (Uitg. onder de Episodes uit Maerlant's Historie van Troyen door Dr. J. Verdam, Gron. 1874).

J.T.W.

[Peter Pauwel de Denijs]

Denijs (*Peter Pauwel de*), te Staden, bij Roeselare, geb. 29 Juni 1849, studeerde aan de normaalschool van Thourout, waar hij in 1868 zijn diploma van onderwijzer en den titel van koster ontving, toen hij in dienst trad als hulponderwijzer te Oost-Nieuwkerke. Den 13 Juni 1870 bekwam hij eene plaats aan de Stedelijke school van Roeselare, vanwaar hij op 15 Nov. 1873 naar Komen trok om er hoofdonderwijzer te worden.

Hij leverde verscheidene dichterlijke bijdragen in de bladen: Het Vlaamsche Volk en De Vereeniging, van Gent, en De Landbouwer, van Roeselare. In het dagblad van Tielt gaf hij een mengelwerk: De Heer van Stadenslot. Afzonderlijk zond hij in het licht: De Inhulding der Dekenij Roeselare, Roeselare 1872; De Wegwijzer van Roeselare, Roeselare 1873; Hendrik Groenlandt, eene geschiedenis uit de jaren veertig, Roeselare 1873; De Strijd der Duisternissen, gedicht, Wervik 1878; Marieken van het Kruishof, zedenschets uit het West-Vlaamsche volksleven, Gent 1879; Hendrik Groenlandt, historische schets uit de ijzingwekkende jaren veertig, Roes. 1880; Het Misdrijf uit het Slot van Komen, historische roman uit de middeneeuwen, Roes. 1881; Een Handdruk aan Vrienden, leperen 1882; Door de Wereld, gedichten, door P.P. Denijs, met eene plaat door Mej. Louisa de Hem, Gent 1887.

[Edward Frans Derboven]

Derboven (*Edward Frans*), den 1 Aug. 1817 geb. te Dendermonde, waar hij stadsbibliothecaris is.

Hij schr.: Historisch verhael over de voorheen kollegiale kerk van Dendermonde en het mirakuleus beeld der Allerheiligste Moeder Gods, aldaer geëerd onder den titel van O.L.V. van Troost, Denderm. 1861; Derde leesboek voor de laagste afdeeling der lagere en middelbare scholen, door eenen oudleerling, Luik 1876; Derde samenspraak tusschen den pastoor van het land en Mieke, zijne meid, Antwerpen.

[Jacobus Marinus Everhardus Dercksen]

Dercksen (*Jacobus Marinus Everhardus*), geb. te Leiden 31 December 1825 en aldaar notaris sedert 1860, overl. er 29 Febr. 1884.

Hij schr.: Denis August Affre, Leid. 1850; Bloem en Blad, Leid. 1851; Een woord van dank na hulpbetoon, 's Hage 1855; Lijden en vreugde. Novellen uit onzen tijd, Leid. 1857; Leiden in 1574, drama, Amst. 1858; Pieter Bellaart, novelle (geplaatst in

Lectuur voor de Huiskamer), Leid. 1858; Negen leeslessen over de Natuurl. Historie (onder het psd.: Een Neefje van den Schoolmeester), Amst. 1858; Leidens omstreken, wandelend geschetst, Leid. 1859; De Legende van den Pilatusberg, Leid. 1859; Holland's vloot, een zang des tijds, Leid. 1859; Het land in gevaar, oorspr. blijsp., Leid. 1860; Gedichten, Amst. 1861; Het leven van een groot man. Tollens en zijn tijd, Leid. 1861; Elck wat wils, Leid. 1863; Slavernij en vrijheid, een zang des tijds, Leid. 1863; De St. Nicolaasavond (kinderwerkje), Leid. 1868, 3e dr. 1879; Signor Carabinelli of de tribulatiën van een beroemd man, blijsp., Amst. 1869; Eene Poortersdochter uit de 17e eeuw, roman, 2 dln., Leid. 1871, 2e dr. 't zelfde jaar, 3e dr. 1874; Aan Mac-Mahon, Leid. 1873; 1849-'74. Een lied voor den koning, Rott.; Korte beschrijving van Leiden, Leid. 1874; Gedenkboek der feestvieringen der Hoogeschool te Leiden, Leid. 1875; Gedenkboek van het derde eeuwfeest van Leidens ontzet, Leid. 1875; Uit drie eeuwen, hist. rom., schetsen, Leid. 1878; Zwervelingen. Nieuwe gedichten, Leid. 1879; Voorts bijdragen, zoowel in proza als in poëzie, in tijdschr., jaarboekjes en dichtbundels, o.a. in Aurora, Vergeet mij niet, Holland, Muzen-Almanak, Daphne, Nederl. Volks-Alm., Alm. voor Blijgeestigen, Magdalena, Nederland, Vesta, 't Zondagsblad, en anderen. Ook bewerkte hij Vondel's Gijsbrecht voor rederijkers, Leid. 1859, redigeerde van 1857-'62 het tijdschrift De Rederijker, (waarin vele stukken van zijne hand voorkomen, o.a.: Het land in gevaar, en Een proces in den dop, beide drama's voor rederijkers) en het Jaarboekje voor het notarisambt, Leid. 1867-'83.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1884.)

[Isaäc Johannes Dermout]

Dermout (*Isaäc Johannes*), geb. te Hoorn 31 Jan. 1777. Zijn vader, in 1789 te Amst. pred. geworden, liethem daar op de Lat. school onderwijzen, twee jaar later ging hij de lessen aan het Athen. bijwonen; in 1797 en '98 voltooide hij zijne studiën te Utrecht. Hij was achtereenvolgens pred. te Zeist, Amersfoort, Zutfen, Haarlem, en van 17 April 1805 tot 1 Juli 1848, juist eene halve eeuw na zijne intrede te Zeist, te 's-Grav. Van 1815-'45 was hij secr. der Algem. Synode en sedert 1817 hofprediker. Hij stierf 22 Oct. 1867. Hij was een der welsprekendste kerkredenaars van zijn tijd.

Met A. Ypeij gaf hij in 't licht: Gesch. der Ned. Herv. Kerk, 5 dln. met aant., Breda 1819-'27. Voorts leerredenen en verslagen, die vermeld zijn in het hieronder opgegeven levensbericht.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1878.)

[David Dervaes]

Dervaes (*David*), Gentsch dichter der 17e eeuw. Op 12 Juni 1691 vertoonde men van hem te Gent een tooneelwerk, dat nog in handschrift berust in het museum van vaderlandsche oudheden dier stad. Het is getiteld:

Historie of parobole van den verloren Sone, poëtischer wijse verthoont en op rijm ghestelt door David Dervaes, borger binnen Gendt, seer vermaeckelick om lezen, enz.

[Seraphinus Augustinus Deseure]

Deseure (*Seraphinus Augustinus*), te Elverdinge, in West-Vlaanderen, geboren den 27 December 1824, studeerde voor den geestelijken stand, werd pastoor te Sint-Denijs en vervolgens te Lichtervelde.

Hij schreef: Geschiedenis der gemeente Sint-Denijs of Saint-Genois, gevolgd van de Kroniek der aldaar voorgevallene gebeurtenissen, Brugge 1876; Mijn proces en mijn gevang of gedenkschriften van den eerw. heer S. Deseure, pastoor van Sint-Denijs of Saint-Genois, Brugge 1879.

[Nicolaas Despars]

Despars (*Nicolaas*), geb. te Brugge in 1522 en aldaar overleden in 1597. Hij was burgemeester zijner geboortestad en schreef het belangrijk werk: Chronicke van den Lande en Graefschepe van Vlaenderen, uitgegeven door J. de Jonghe (zie dezen).

[Napoleon Destanberg]

Destanberg (*Napoleon*), geb. 7 Febr. 1829 te Gent, studeerde voor advocaat, doch werd in 1853, bij de stichting van het Nationaal Tooneel te Antwerpen, tooneelist, welke betrekking hij vervulde tot 1858, toen hij zich nog alleen aan de letterkunde en journalistiek wijdde. Zoo werd hij hoofdopsteller van het dagblad De Stad Gent en medewerker van het Journal de Gand in zijne geboortestad, alwaar hij overl. 1 Sept. 1875.

Hij schreef: Trommelaer en trompetter, blijsp., Gent 1853; De Kwakzalvers, blijsp., Gent 1853; De Koopman in kinderspeelgoed, blijsp., Gent 1853; Anne-Mie of de gevolgen eener goede opvoeding, blijsp., Bruss. 1854, (alle vier naar het Fransch bewerkt); Dry kalotten voor één hoofd, oorspronkelijk kluchtspel met zang in één bedrijf, Antw. 1854; Laurens Coster, drama, Antw. 1856; De Liedjes van Theodoor van Rijswijck, Fantasische vertelling, gemengd met zang, in één bedrijf en drie tafereelen, Antw. 1856; Boudewijn Hapkin, Lyrisch drama, Gent 1856 (met K. Ondereet); Baes Kimpe's tjakke, kluchtspel in één bedrijf, door Jan Kadul, Gent 1858; Liedjes voor de Zonder Naam, Gent 1858; H. van Peene en zijne werken, verhandeling bekroond in den prijskamp, uitgeschreven ter gelegenheid der XXVe verjaring der stichting der maatschappij Broedermin en Taalijver, te Gent, Gent 1858; De Zinnelooze van Oostende, zangspel; De Keizer bij de Boeren, zangsp., Drieske Nijpers, klsp., De Boerenkrijg, drama; De dubbele Jacht, zangspel

in één bedrijf, Gent 1858; Mast en Danneels, drama in vijf bedrijven, Gent 1862; Jacob van Artevelde, cantate, Gent 1863; Almanak van Cies van Ghendt, onder redactie van N.D., 1863-'68, Gent, De Kiesrevolutie, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1864; Poets wederom Poets, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1865; Maria van Bourgondië, zangspel in vier bedrijven, Antw. 1865; Elena, drama in vier bedrijven, Antw. 1865; Liefdadigheid, cantate, Gent 1865; Prudens van Duyse en zijne werken, Gent 1863; Het boekske der teerlingen, door Hoeberleboe, Gent 1866; Al de liberale Liedjes van Napoleon Destanberg, 1844-'66, Gent 1866; Het Eerevaandel der Kulders, Gent 1867; Alma Mater, koepletten met refreinen en koor, Gent 1867; De Occasie maakt den Dief, zangspel; Frans Ackerman, zangspel; Fabelen en Kindergedichten, Gent 1870; Verspreide werken van F.A. Boone, Gent 1874; Jantje de Koewachter, boertige alleenspraak, Gent 1878; Tartuffe in verzen vertaald, Macbeth in verzen vertaald. Verder bijdragen in jaarboekjes en tijdschriften, dagbladartikels, tooneelstukjes en koren voor scholen, enz.

[Willem Deurhoff]

Deurhoff (*Willem*), werd gedoopt in de Oude Kerk te Amst. 13 Maart 1680; zijn moederl. grootvader was prof. Arnoldus Senguerdius, hij zelf had een burgerlijk bedrijf in de Warmoesstraat, doch door den omgang met zijn oom Wolfgang S., ook hoogl. in de philosophie, kwam hij tot het lezen van eenige werken van Descartes, kreeg smaak in de wijsbegeerte, en hield avondvoorlezingen over godgeleerde en wijsgeerige onderwerpen. Zijne Cartesiaansche stellingen brachten hem in veel moeilijkheden met de rechtzinnigen zijner dagen. Hij overl. 10 Oct. 1717, doch zijn aanhang bestond nog geruimen tijd na hem.

Behalve vele theol. werken, schr. hij ook: Stichtelijke Gezangen, Amst. 1722.

[Joseph van Deurme]

Deurme (*Joseph van*), te Antwerpen geb. 10 April 1859 en op 10 Maart 1884 overl. te Sint-Amandsberg bij Gent, leverde bijdragen in de Vl. School en gaf afzonderlijk uit: Schets eener geschiedenis der Abdijen van Sint-Baafs en Sint-Pieters te Gent, of oorsprong, ontwikkeling, voor- en rampspoeden en afschaffing dier gestichten, naar de beste oorkonden van een groot getal geschiedschrijvers, Gent 1883.

[Frans Deurweerders]

Deurweerders (*Frans*), geb. te Antwerpen omstreeks 1616, deed als dominikaan eene bedevaart naar Rome, en in de Nederlanden teruggekeerd werd hij pastoorzendeling te Rotterdam. Voor zaken naar Antwerpen geroepen, stierf hij aldaar aan de pest, 4 Juli 1666.

Van hem verscheen: De Dynsdaeghsche Devotie tot den H. Dominicus, om van Godt te verkryghen al 't gene wy begheêren, uytgheleyt door P.F. Deurweerders, Antw. 1657; De saelighe biechte van de daeghelycksche sonden. De H. Maeltyd waer wy Jesus Christus ontvanghen. De Gheestelycke communie, drie boekskens te zamen gedrukt te Antw. 1661.

[Jan Jansz. Deutel]

Deutel (*Jan Jansz.*), boekverkooper en rederijker te Hoorn, schreef: Huwelyckx-Weeghschael waerin werdt overghewogen of 't huwelyck goed of quaet is, enz., Hoorn 1662; Avontuerlycke ende gedenkwaerdige Gheschiedenissen enz. Hoorn, 1666.

[Julius Christiaan van Deventer]

Deventer (*Julius Christiaan van*), geb. te Amersfoort 10 Sept. 1824, stud. sinds 24 Sept. 1842 te Leiden en prom. in de letteren, was achtereenvolgens gouverneur bij graaf van Limburg Stirum te Kollum, 23 Juni 1851 te Utrecht waarn. praeceptor aan het Gymn., collaborator aan het Gymn. te Arnhem, conrector aan de Lat. scholen te Amersfoort, conrector aan het Gymn. te Dordrecht, werd 28 Nov. 1864 tot Directeur van de H. Burgerschool ald. benoemd en aanvaardde die betrekking in '65.

Hij vertaalde: Claudius' Wandsbeckerbode, Wielands Abderieten, Terentius komedie, Kingsley's Jason, Perseus en Theseus, Wagners Hellas, Gustav Freytag's Debet en Credit, G. Eliots Romala, Thackeray's Verscheidenheden en A. Trollope's Claverings en Wie heeft gelijk, Macaulay's Gesch. van Engeland en A. Taine's Vijf portretten. Voorts schreef hij bijdragen in De Tijdspiegel, Caecilia en aankondigingen in Ned. Spectator en Wetensch. Bladen, welk laatste tijdschrift hij sedert 1864 redigeert.

[Lodewijk Willem van Deventer]

Deventer (*Lodewijk Willem van*), geb. te 's-Grav. 13 Juni 1828, werd stud. in de lett. te Leiden, 10 Sept. 1845, en prom. daar in Juni 1851. Sedert 1880 is hij docent aan het gymnasium te Zetten.

Behalve hetgeen hij op 't gebied der oude letteren leverde, schreef hij: De Jasoniade, een eposje, Dordr. 1855, wel eens ten onrechte aan Graadt Jonckers toegeschreven; Maria van Baarland, een tafereel uit 1572, een door het Antw. Kunstverbond bekroond drama, 's-Grav. 1856; Rozen onder de distelen, hist. roman, 2 dln., Alkmaar 1877; verschillende bijdr. in De Vaderl. Letteroef., De Gids, De Banier, enz.

[Marinus Lodewijk van Deventer]

Deventer (*Marinus Lodewijk van*), geb. 10 Maart 1832 te 's-Hage, broeder van den vorige, was er sedert Dec. 1863 commies aan het Departement van Buitenl. zaken, en gedurende 1875-'79 Consul-Generaal der Nederlanden in Brazilie en de Plata-Staten.

Hij schreef: Het jaar 1566. Eene hist. proeve uit den Nederl. vrijheidsoorlog, 's-Hage 1856; Gedenkstukken van Johan van Oldenbarnevelt en zijnen tijd, 's-Hage 1861-1865, 3 dln.; Cinquante années de l'Hist. fédérale de l'Allemagne, La Haye et Bruxelles 1870; Het leven en sterven van Oldenbarnevelt, van John Lothrop Motley, vertaald en met Aanteek. voorzien, 's-Hage 1874; De kwijning van den Ned. Handel, eene critische beschouwing, 's-Hage 1879; Een woord over het Nederl. Consulaatwezen, 's-Hage 1881; La Hollande et la Baie-Delagoa (bijblad tijdschr. Aardr. Genootsch.), Utr. 1883. Ook zijn door hem bewerkt en uitgegeven de vervolgdeelen op wijlen Jhr. Mr. J.K.J. de Jonge's: Opkomst van het Ned. gezag over Java, dl. XI, XII en XIII (1884-'88), en eindelijk is hij de schrijver van de Geschiedenis der Nederlanders op Java, Haarlem 1886-'87, 2 dln. Onder zijn opstellen in tijdschr. merken wij op dat in het Gids-nummer van Dec. 1887, get.: Een gevaarlijke tocht naar de Zuid-Afrikaanders.

[Peter Jozef de Deyn]

Deyn (*Peter Jozef de*), geb. te Ninove, 4 Mei 1795 en ald. overl. 10 Juni 1872. Achtereenvolgend was hij notaris, schepen zijner stad en Provinciaal raadsheer van Oost-.Vlaanderen. Ook was hij een zeer verdienstelijk declamator en tooneelliefhebber. Als letterkundige is hij bekend door enkele bijdragen in het Nederduitsch Letterkundig Jaarboekje en de Eendracht.

Hij schreef in het eerstgenoemde werk, onder andere: Overdenking bij de puinen der geslechte abdij van Ninove; De Eerste dag des Jaers, en Ninove. Afzonderlijk gaf hij in het licht: Heldenmoed van Simon de Lalaing, Brussel 1824; Vertoog over de behandeling der zaken van wylen den Eerw. heer Luyckx, gewezen pastor, met hare gevolgen en omstandigheden, Aalst 1842; De Ondervinding, Aalst 1847; De overtuiging of onderzoek van den hedendaegschen toestand nopens de volksregten in het staetsbewind in België, Aalst; Bewerkingen over het vraegstuk: Wat moet de Nederlandsche schryver, by ons voornamelyk, bedoelen? Voorgelezen in zitting van het Nederlandsch Congres te Gent, den 29 Augustus 1849, Gent 1849; De landbouwkundige Schatter, of verhandeling over de aftredende pachters-regten, Gent 1850.

[Lodewijk de Deyn]

Deyn (*Lodewijk de*), te Ninove geb. op 20 Jan. 1797, vestigde zich als notaris te Steenhuyse (Oost-Vlaanderen), waar hij ook Burgemeester werd en overl. op 4 Feb. 1875.

De werken door hem nagelaten zijn: Vaderlandsche Geschiedenis, Geeraardsbergen 1842; Eenige bedenkingen over de naem-oorsprongen onzer gemeenten, Ninove 1845; Vaderlandsche Geschiedenis, Bagijnen. Eene Verhandeling, Ninove 1847.

[Cornelis Diehl]

Diehl (*Cornelis*), geb. te Lichtenvoorde, 13 Juli 1843, is pred. te Hillegersberg en schreef in de Godgel. Bijdragen, Christ. Huisvriend, enz. Voorts leerredenen en:

Waarom niet modern, Gork. 1868; Godsdienst van Jezus of geloof in Chr. naar Paulus, Tiel 1876.

[Zegerus Theodorus Diehl]

Diehl (*Zegerus Theodorus*), geb. te Lichtenvoorde 28 Sept. 1849, stud. sinds 1868 te Leiden, prom. er in de Wis- en Natuurk., was leeraar aan de H.B.S. te Enkhuizen, te Goes en te Zierikzee en is thans werkzaam aan het Instituut van de Kon. Ned. Marine te Willemsoord.

Hij schreef een roman get.: Verkeerd gespeeld, onder het psd. Johan van Beveland, Utr. 1882.

[Jan Adriaansz. Diepenbeek]

Diepenbeek (*Jan Adriaansz.*), aan wien men toeschrijft de ged.: Hardersstaf, Haarl. 1681; en Heylsame Raadt, Haarl. 1681.

[Hendrik Diependale]

Diependale (*Hendrik*), omtrent het begin der XVIe eeuw te Leuven geboren, beoefende de dichtkunst en leverde o.a.: De beschrijving der groote overstrooming van 1573.

[Abraham Johannes Dieperink]

Dieperink (*Abraham Johannes*), geb. te Utrecht 30 Juni 1825, was vroeger scheepsgeneesheer, doch woonde sinds 1864 zonder beroep te Beek bij Nijmegen.

Hij schr.: Geertruida of de strijd tusschen geloof en liefde, Amst. 1845; Herman Beekhorst of het slachtoffer van dweepzucht en verleiding, Amst. 1848 (beide anoniem); Anna van Milgenborch, Hist. rom., tafer., Amst. 1849; Een gemengd huwelijk. Een verhaal uit onze dagen, Amst. 1849; Tien maanden op zee. Schetsen uit het leven van een kajuitsjongen, 2 dln., Amst. 1852; De Fortuinzoeker. Een zeeroman, 2 dln., Amst. 1857; Het Zeegat uit! 2 dln., Amst. 1860; De scheepsjongen van De Doggersbank, 2 dln., Amst. 1870. Voorts een geneeskundig handboek voor zeevarenden en een vrije vertaling van een Fransch werk over schipbreuken, Utr. 1863.

[Frans Diericx]

Diericx (*Frans*), geb. 6 Juli 1630 te Antwerpen, waar hij op zijn twintigste jaar in de abdij van Sint-Salvator trad. Na in dit klooster verschillige titels te hebben verworven, werd hij in 1668 verkozen tot abt, welk ambt hij vervulde tot hij te Herenthals overl. op 5 Jan. 1688.

Hij leverde een drietal Latijnsche werken en schreef in het Nederlandsch: Cort begryp van 't Leven van den H. Marcelphus genaempt S. Marcoen, wiens Reliquien zyn rustende in de kercke van d'Abdije van S. Salvator tot Antwerpen, door den E.H.

Franciscus Diericx, Abt van de voorschreve Kercke, Antw. 1677, (met platen van Daniel Mettepenninghen naar teekeningen van Theodoor Boyermans.)

[Karel Lodewijk Diericx]

Diericx (*Karel Lodewijk*), geb. te Gent 1 Jan. 1756 en ald. overl. 1 April 1823. Deze geschiedschrijver was rechtsgeleerde en bekleedde het ambt van Raad-Pensionaris der Schepenen van den Keure toen de Fransche republikeinen zijne geboortestad binnenrukten. Diericx week naar Duitschland en keerde eerst in 1807 naar zijn vaderland terug. Van toen af ving hij zijne geschiedkundige nasporingen aan in de archieven, en verzamelde hij de stoffen voor zijne geschiedkundige werken.

Hij schreef: Het Gends charterboekje, of verzameling van oude charters, waervan het meeste getal betreft den akkerbouw en het bestier der dominiale landstreken van de abten-kloosters van S. Pieters en S. Baefs, beyde gezeyd nevens Gend, Door den ridder Karel Lodewijk Diericx, oud pensionaris der stad Gend, nu lid van het Koninklijk Instituut der Nederlanden, Gent 1821.

[Peter van Diest]

Diest (*Peter van*), Vlaamsch dichter van het begin der 16e eeuw en schrijver der Moraliteit:

Van Homulus, een schoene comedie daer in begrepen wort hoe inder tijt des doots der menschen alle geschapen dinghen verlaten dan alleene die duecht die blijft by hem vermeerdert ende ghebetert, ende is seer schoon ende ghenuechlijck om lesen, Nimmegen 1556. Dit tooneelwerk beleefde vele herdrukken. Het werd te Antwerpen gespeeld en naar allen schijn voor de eerste maal in de maand Sept. 1520, ter gelegenheid der intrede van Keizer Karel V.

[Edmond van Dijck]

Dijck (*Edmond van*), 16 Jan. 1837 geb. te Boom, vestigde zich van zijn tiende jaar te Antwerpen, waar hij leerde aan het atheneum. Na eerst te Brussel beambte te zijn geweest, werd hij te Antwerpen controleur en van 1872 tot 1883 ontvanger der accijnzen en sedert is hij er ontvanger der rechtstreeksche belastingen.

Hij gaf uit: Laatste zangen, gedichten, Antw. 1886, muziek van Alexander Fernau.

[Josephus Dijckmann]

Dijckmann (*Josephus*), geb. te Rotterd. 8 Sept. 1820, werd in Sept. 1841 lid van Jesus' Gezelschap, was van 1843-'47 leeraar der syntaxis aan het instituut van Katwijk, onderwees daarop vier jaren de welsprekendheid in het seminarie te Culemborg, werd 17 Sept. 1853 tot priester gewijd, gaf daarna weer de lessen der welsprekendheid eerst te Katwijk, vervolgens te Ravenstein en Mariendaal, werd eindelijk secretaris van den hoogeerw. pater Provinciaal en is sedert 1872 weer in het seminarie van Culemborg werkzaam.

Hij schreef: De Maand van Maria, Leiden 1844, 5e dr. 1875; Korte Regels van den Nederlandschen versbouw, Amst. 1854, 3e dr. 1884; Bilderdijk als Dichter

volgens zijne werken, 's Bosch 1871; Bijdragen in den Volksalmanak voor Nederl. Katholieken, in Bloemlezing uit Nederl. Prozaschrijvers en Dichters; Vertaling in dichtmaat van: Sequentia de B.V.M. auctore Em. Domino Joanne de Geissel, Arnhem 1855.

J.H.H.

[Jan Dijk]

Dijk (*Jan*), geb. te Medemblik 27 Oct. 1791, was pred. te Middelie, Oosterblokker, Zwaag en Berkhout, doch nam in 1832, wegens langdurige ongesteldheid, zijn ontslag. Na vijftien jaren rustens werd hij hulpprediker te Amsterdam, waar hij 1 Maart 1874 op 82-jarigen leeftijd overleed.

Zijne werken zijn: De slapende in den Haarlemmerhout. Een merkwaardigheid uit het bijzonder leven van Koning Willem I der Nederlanden, Amst. 1844; Sophia van Berkhout, erfdochter van Mechelen. Een verhaal ontleend aan de Geld. geschied. van de jaren 1319 en 1320, 3 dln., Amst. 1845; De burgvrouw van Collendoorn, naar Oud-Sallandsche kronieken en legenden, Zwolle 1847; De Kapelaan, een tafereel uit de tegenw. eeuw, Amst. 1847; De vreemdeling in N.-Holland of de overwinning van de liefde en het veroordeel, Amst. 1850; Jozef, of uitstekende punten uit de tafereelen van zijn leven, tot stichting behandeld, Amst. 1854.

[Mr. Henri Alexander van Dijk]

Dijk (*Mr. Henri Alexander van*), geb. te Amst. 9 Juni 1821, was hoofd-commies van het Min. van Buitenl. Zaken, doch is thans eervol ontslagen.

Schreef een Répertoire in hist.-chronol. volgorde van al de tractaten door Holland sedert 1789 gesloten en Considérations over de geschied. der Fransche omwenteling, wat de buitenl. aangelegenheden betreft. Voorts: Bijdrage tot de geschied. der Ned. diplomatie, Handelingen met Frankrijk en Spanje van 1668-'72, Utr. 1851.

[Jacob van Dijk]

Dijk (*Jacob van*), werd geb. te Vlaardingen 25 Jan. 1745. Op zijn 37ste jaar verwierf de als baggerman bekend geworden zanger eene gaardersplaats te Nieuwerkerk aan den IJsel; de omwenteling van '95 maakte hem volksvertegenwoordiger; van 1801-'10 was hij gaarder te Kralingen, van 1813-'17 ontvanger aldaar. Zijn ambteloosheid onder het keizerrijk en zijn leeftijd als gepensionneerde waren tijdvakken van groote levenszorgen, welke hij tot in zijn 83ste jaar te dragen had; hij overl. te Kralingen 10 Mei 1828.

Schr.: Zedige Bespiegelingen en vele andere Mengeldichten, Amst. 1773; De Verheerlijking op den berg, 1784 door 't Haagsche Genootsch.: Kunstliefde bekroond; De vrijheid der Drukpers, Dordr. 1787; Gedichten, Haarl. 1789; De Verlossing van Israël uit Egypte, Haarl. 1791. Zijne Nagelatene Schriften, 2 dln., Amst. 1832-'34 werden uitgegeven door W. v.d. Hoonaard, (z.a.)

[Johannes van Dijk]

Dijk (*Johannes van*), geb. te 's-Hage in 1718, pred. te Namen en te Maastricht en sedert 1771 emer. in Den Haag, bewerkte naar het Fr.: tooneeldichten, Maastr. 1769; De klaagliederen van Jeremia, naar de gezangen van de Heer d'Arnaud, Maastr. 1770; De rampzalige gelieven of de Graaf van Comminge, Maastr. 1773.

[Johannes Adrianus van Dijk]

Dijk (*Johannes Adrianus van*), geb. in Den Haag 12 Jan. 1830, is hoofdonderwijzer eener openb. lag. school te Leiden en directeur der normaalschool voor onderwijzers aldaar.

Hij schreef: Ned. spraakkunst voor Middelbaar en Lager onderw., Krommenie 1868, 3e dr., Leiden 1876; verschillende andere leerboekjes, en leverde vele bijdragen in De Taalgids, welk tijdschrift hij met Dr. L.A. te Winkel van 1862-'66 redigeerde.

[Wilhelm Casparus Dijks]

Dijks (*Wilhelm Casparus*), geb. te Dusseldorp, regulier kanunnik der Premonstr. in de abdij van Knechtstede, ontliep deze abdij in 1720, kwam tot afval, ging naar Holland en vestigde zich in Den Haag. Hier hield hij zich onledig met het vertalen van boeken en schriften en was negen jaren lang een druk medewerker aan de 's-Gravenhaagsche Courant van Anthony Pauw (zie: Mr. W.P. Sautijn Kluit in Hand. Letterk. 1875.) Omstreeks het begin van 1730 kwam Dijks tot inkeer; hij verliet Holland in April 1732, toonde berouw, verwierf zijn ordekleed terug en werd 11 Juli 1733 tot priester gewijd.

Schr.: Brief van een R.K. Priester aan een R.K. Rechtsgeleerde, waarin... wordt wederlegt de Waarachtige Historie van Johan Lind-Lauw, Dusseldorp 1736; 't Portrait eens waren Hervormers, Keulen 1743 en vertaalde Weislinger's Vreet Vogel ofte sterf, Antw. 1741.

J.H.H.

[Waling Gerritsz Dijkstra]

Dijkstra (*Waling Gerritsz*), geb. te Lieve Vrouwen Parochie (gem. 't Bildt), 14 Aug. 1821, was vroeger bakkersgezel, later boekverkoopersbediende te Franeker en is thans boekverkooper te Holwerd.

Hij schreef: Doaitse mei de Noardsche balke. Frijsce sankjes oarde formeardere printinge. Fran. 1850, 1853 en 1875; It Heamiel bij Gealeboer. Teltsjes în Rîm en Onrîm, Fran. 1850, 2e dr. Sneek 1854; De Frîske Hûsfrjûn (under meiwirkung fen oaren) 18 jaarg., Fran. 1851-'68; Winterjûnen bij Gealeboer, Teltsjes in Rîm en

Onrîm, Fran. 1853, 2e verm. dr. Leeuw. 1860; Gijsbert Japiks Frysce Rymlerye, yn de spelling fen Dr. J.H. Halbertsma oerbrocht tröch W.D., met aant., Fran. 1853; Twa teikeningen ût it Friske Folkslibben, Leeuw. 1855; Haytskemoa's klachten in den winter fen 1855. Oarde Printinge, Fran. 1856; In doas fol alde Snipsnoaren (uitgeg. met F.G. van der Meulen), Fran. 1856 en 1882; De silveren Rinkelbel. Wonderlike Skiednis, Fran. 1856, in 't Ned. vertaald 1858, 2e dr. Fran. 1866; De Boeresjonger. Ny Frîsk Lieteboek, Fran. 1857; De timmerknecht van Klaverterp. Een volksverhaal (niet in 't Fr.), Fran. 1858; Mink mei 't Orgel, Ny Frîsk Lieteboek, Fran. 1860; De Frîske Thîl Ulespiegel of de wonderlike libbensskiednis fen Hantsje Pik, 2 dln., Fran. 1860, 2e dr. 1880; In Utfenhusen by de Bakker, Bolsw. 1860, 2e dr. 1870; De Utdragerswinkel of de klap nimt de hier mei, klsp., Fran. 1860; It libben fen Aagtsje Ysbrants of de Frîske Boerinne (een product uit de vorige eeuw) utjown tröch W.D. mei in wirdsje foarôf fen T.R. Dijkstra, Leeuw. 1861; It fryen en trouen fen Jelbe Greidboer en Breidske Butterblôm in rîm beskrjuwn, Bolsw. 1861; In faem en in arbeidster by Kaepman Watse, klsp., Fran. 1861; Frîske Winterjûne Nocht. Rîm en Unrîm fen Waling Dykstra en F.G. van der Meulen, Bolsw. 1862; De giergens bidroecht de Wisheid, blsp., Bolsw. 1862; Lubbert Erchtink, blsp., Fran. 1863; Sechjes en Teltsjes ût it dageliks libben by 'n oar samle tröch D. Hansma en Waling Dijkstra, Dokk. 1863; De jenever wirdt for de Gies net broud, Fran. 1863; Frîske Winterjûne-Nocht in Rîm en Onrîm fen W. Dijkstra en F.G. van der Meulen. Oarde bôek, Leeuw. 1864; Twa Utfenhûsers by Nammen-Om. Forhalen en Teltsjes, Leeuw. 1864; Frîske Winterjûne-Nocht. Foardrachten in Rîm en Onrîm fen W. Dijkstra en G. Colmjon, Tredde Boek, Leeuw. 1866; De Wever fen Westerbûrren. In forhael (naar Eliot de Wever van Ravelve), Fran. 1867; Teltsjes en Rîmkes fen Harmen Sitstra mei in foarwird fen W.D., Leeuw. 1867; De Frymitseler fen Jinsenbûrren. Folksforhael naar 't Hoogd. van F.M. Felder, Fran. 1870; Oomke Wiberen en sin erfgenamen, tnst., Leeuw. 1870; Twa grappige stikken (naar Fritz Reuter), Heerenv. 1870; Forhaeltsjes, Rîmlery en Sangkjes, opmakke en by 'n oan samle, Leeuw. 1871; Ald en Ny Rîmen en Teltsjes, Fran. 1871; Reis nei 't Sindingsfeest in 't Oranjewald op 'e 9e Juli 1873, Leeuw. 1873, door den schrijve rook in 't Ned. vertaald.

Sedert 1850 is W.D. redacteur van het jaarboekje De Byekoer; voorts schreef hij nog in het plathollandsch dialect voor de Friesche gemeente het Bildt: Krelis Regt uut zijn Rais na Ljuwt by gelegenheid dat Z.M. Keuning Wullem de Darde der waer, Fran. 1852; Gesprek van twee Erbayers over 't jeneversupen, Fran. 1855; Brieven fen seakele-boer van sin wüf, Heerenv. 1875; For nut en nocht. Rimen en Teltsjes, Fran. 1875; Friske Sang, Ny Lieteboek, Fran. 1875; Oebele glüper, blsp. naar Molières Tartuffe, Fran. 1875, 2e dr. 1884; Frîske Winterjûnenocht, Fran. 1876; Fokke mar mear, klsp., Fran. 1876; In 't forgulden bûterfet, blsp., Heerenv. 1876; Haitskemoai op 'e tentoanstelling, Fran. 1878; For de praetstoel en de hirdshoeke, Holw. 1878; De skearbaes dokter, blsp. naar Molière, Holw. 1878; Ut en thus, Rym en Onrym, Holw. 1880; De Boekhâlder fen Keapman Gabbema, tnsp., Holw. 1881; Foardrachten, rimen en sangen for de Griene Brilloft, Holw. 1882. Met F.G. v.d. Meulen: Yens wird moat men hälde, blsp., Holw. 1883; De heele boel bidsjoend, blsp., Holw. 1883; Frisk Lêesboek, Heerenv. 1883; Fen earden en letten Rimen en Teltsjens, Fran. 1884; Wintergrien, Joure 1886.

[Freerk Melles Dikema]

Dikema (*Freerk Melles*), geb. te Hoogezand, 27 Jan, 1822, is handelsagent en schreef:

Feestdagen, 1850; Ontboezeming bij 't begraven van Prof. Th. van Swinderen, 1851; Edele daden in dichtmaat geschetst, 1852; Hulde aan den goeden geest des tijds, 1854; Een uit velen, 1856; Gedichten en schetsen, 1865; Ontboezeming, 1867; Gedichten. met een voorwoord van A. Winkler Prins, 1873; IJsliedjes, 1880; Aan St. Maartenstoren bij Gron. Academiefeest, 1884; Liederen voor de societeit van handwerkslieden, 1887, alle te Groningen gedrukt.

[Mello Dikema]

Dikema (*Mello*), zoon van den voorgaande, geb. 2 Mei 1848, is correspondent en schreef:

Een oudejaarsavond, drama, Gron. 1870; Ik neem een huishoudster, blijsp., Gron. 1874.

[Jan Dille]

Dille (*Jan*), Vlaamsch dichter der 14e eeuw. Uit zijne pen vloeide het gedicht: Venus boem met VII coninghinnen, een allegorisch rijmwerk van 230 verzen, waarvan het begin en het slot door Willems is opgenomen, in zijn Belgisch Museum, D. 1, blz. 350.

[Jan van Dinteren]

Dinteren (*Jan van*), is de schrijver van een kluchtspel: De gelukte vrouwenlist of de bedroge minnaar, Amst. 1722.

[Mr. Jacob Dirks]

Dirks (*Mr. Jacob*), geb. te Leeuwarden, 19 Juni 1811, werd voor de acad. studiën opgeleid aan het gymnasium aldaar, begon die te Franeker, 1830-'33 en voleindigde die te Leiden 25 Juni 1835, toen hij aldaar prom. op eene diss. De Judiciis Vemicis. Van 1848-'66 was hij lid der Tweede Kamer.

Zijne hoofdwerken zijn: Geschiedk. onderzoek van den koophandel der Friezen, van de vroegste tijden tot aan den dood van Karel den Gr., 1846; Geschiedk. onderzoek aangaande het verblijf der heidens of Egyptiers in de Noord-Nederl., 1858, beide bekroond door het Prov. Gen. te Utr.; De Noord-Nederl. gildepenningen, wetenschappelijk beschreven en afgebeeld, Haarlem, 1878, 2 dl. met atlas van 143 pl., bekroond en uitgegeven door Teyler's tweede gen., evenals: De Nederl. of op Ned. betrekking hebbende gedenkpenningen, van Nov. 1813 tot Nov. 1863; Nederl. historiepenningen van 1766-1806, met medewerking van Mr. J. v. Lennep, als vervolg op Van Loon, dl. VI-X, uitgeg. door de Kon. Acad. van Wetensch., Amst. 1861-'69. Hij plaatste veel stukken in de Revue Belge de Numismatique, van 1852-'82, waaronder: Les Anglo-Saxons et leurs petits deniers dit sceattas, Brux. 1870, vertaald in De Vrije Fries, in welk laatstgen. tijdschrift, II-XVII, o.a. Noord-Nederl. en de Kruistochten, 1840; in De Navorscher, doorloopend, een: Repertorium of penningk. meded., bijvoegsel op Van Loon; in de Vaderl. Letteroef. o.a.: De uitgewekenen naar Frankrijk in 1787, en Reis naar Italië in 1871; verder in Konst- en Letterb., De Oude Tijd, De Gids, Volksalmanakken, enz.

[Jacobus Johannes Backer Dirks]

Dirks (*Jacobus Johannes Backer*), geb. te Dordr. 26 Aug. 1825, sedert 1842 werkzaam in het lager onderwijs, was van 1854-'79 leeraar in de letterk. vakken aan het Kon. Inst. voor de Marine te Nieuwediep, en is thans bibliothecaris bij het Ministerie van Marine.

Hij schreef, behalve eenige losse stukken, boekbeoordeelingen, enz.: Het leven van Thomas Cochrane, graaf van Dundonald (vrij naar het Eng.), Haarl. 1861; De Ned. zeemacht in haar verschillende tijdperken geschetst, 1865-'76, 4 dln.; Levensbericht van J.H. Sonstral en van J.M. Obreen, beide in Hand. Mij. Ned. Letterkunde.

[Lodewijk Frans Dirks]

Dirks (*Lodewijk Frans*), te Maastricht geb. 4 April 1825, werd in 1840 hulponderwijzer te Thorn; doch trad op zijn 17de jaar in de orde der paters recollecten-minderbroeders. In 1843 te Tielt geprofest en in 1849 te Luik priester gewijd, werd hij achtereenvolgend leeraar van dichten letterkunde, kanselwelsprekendheid, kerkelijk recht en H. Schrift, eerst in het college te Tielt en daarna te Sint Truiden, alwaar hij overleed op 28 Aug. 1887.

Onder zijn kloosternaam Pater Servatius Dirks schreef hij Fransche werken en Nederlandsche bijdragen in de Gazette van Thielt, De Middelaer, Het Taelverbond, Het Belfort, enz. Hij gaf uit: Columbus, gedicht, Leuven 1844; Een Boekje van de Hoop, Troost voor lijdenden en kleinmoedigen, Sint Truiden 1852; Kaïn's Droom, Antw. 1853; Lijkrede van den zeer Eerw. Heer Arnold Petrus Fits, hoogleeraer der godgeleerdheid bij de Katholijke Hoogeschool te Leuven, uitgesproken den 18 Nov. 1852, Hasselt 1853; Leven van den H. Antonius van Padura, Gent 1853; De Heilige Antonius van Padura en zijne tijdgenooten, Gent 1867; De H. Truod van Serckingen. Eene bijdrage tot de kerkelijke geschiedenis van ons vaderland, in de VIIe eeuw, 2e druk, Sint Truiden 1883.

[Sibrand van Dissel]

Dissel (*Sibrand van*), geb. 30 Oct. 1806 te Leiden, waar hij 22 Sept. 1823 als theol. stud. werd ingeschreven, en 7 Mei 1832 in de lett. ging studeeren, was eerst pred. te Katwijk aan den Rijn. Hij werd in 1854 hulpprediker te Amsterdam. In 1855 vertrok hij als pred. naar Curaçao en in 1865 van daar naar Paramaribo, waar dr. P.J. Zaalberg hem in 1876 opvolgde.

Hij schreef: Flavius Josephus met het geschiedverhaal des bijbels vergeleken, benevens een uittreksel van 't geen die geschiedschrijver meer dan de gewijde boeken bevat, Schied. 1846; Verkorte beschrijving der stad Leiden, Leid. 1846; De bijbel ten gebruike van kinderen, met C.S. Adama van Scheltema, Leid. 1852-'53; Bijbelsche zonen en dochteren, Amst. 1855; Curaçao. Herinneringen en schetsen, Leid. 1857; Eenige bijzonderheden betreffende de chr. herv. gem. te Paramaribo, Den Haag 1877.

[Dirk Adriaanse van Disselburg]

Disselburg (*Dirk Adriaanse van*), gaf eene proeve om de psalmen in proza te zingen, gelijk dat reeds vroeger ondernomen was, doch voegde bij de zijne ook berijmde verzen, aldus een psalmboek, waarvan eenige psalmen, rijmen en andere niet. De titel daarvan is: De CL Text-Psalmen des Koninkl. Proph. Davids, met eenige andere Lofsangen, na de nieuwe oversettinghe des Bybels sanghswijse ghestelt, even langh als die van Dathenus, en dat men den text achter malkanderen lesen kan, Delft 1666.

[Gerard Antonie van Dobben]

Dobben (*Gerard Antonie van*), geb. te Haarlem 30 April 1816, van 1836-'46 boekhandelaar en uitgever aldaar, woonde later zonder beroep te Arnhem, waar hij 14 Juni 1884 overleed.

Behalve kleine stukjes, bij openbare gelegenheid in dichtmaat gebracht, en afzonderlijk, of in jaarb. en tijdschr. gedrukt, gaf hij: Romant. Tafereelen, Haarl. 1843; Proza en poëzy, een geschenk voor de Ned. jeugd, Haarl. 1847; Iets over de badplaats Bentheim en hare zwavelbron, Leid. 1858; Schetsen en beelden, (onder het psd. De oude Richard) Haarl. 1865.

[Geeraard Jan Dodd]

Dodd (*Geeraard Jan*), geb. 6 Sept. 1821 te Antwerpen, overl. te Sint-Joos ten-Oode op 8 Nov. 1888, ging ter school te Rijsel en legde zich daarna in zijne geboortestad op de schilderkunst toe. Het lezen van Conscience's 'Wonderjaer,' deed hem het Vlaamsch, dat hij geheel verwaarloosd had, weder opvatten, en zoo werd hij in 1844 medeopsteller van het te Brussel verschijnende blad: Vlaemsch-Belgie. Van 1848-'50 gaf hij met Eekma het tijdschrift De Moedertaal uit. In 1854 werd hij archivaris van de Brusselsche godshuizen, welk ambt hij nog vervult.

Hij schreef: Geld en Naem, een romantisch verhael uit den tegenwoordigen tyd, (in Het Vaderland) Bruss. 1844; Dichtstuk op Jakob van Artevelde, Bruss. 1848; Nieuw Vlaemsch-Fransch Woordenboek ten gebruike der kollegien en opvoedingsgestichten, Bruss. 1852, te zamen met van de Velde bewerkt; Bij den Haerd, Gent 1854, eene verzameling zijner novellen welke hij in De Vlaemsche Stem, Het Taelverbond, De Eendracht en andere tijdschriften plaatste; Liedjens en Deuntjens, Bruss. 1858; Liefde-Lief en Leed, Bruss. 1860; Geschiedenis der schilderkunst in Belgie, Bruss. 1861; De Familietwist, drama in 4 bedr. (met medewerking van D. Delcroix) Gent 1860; Ik ben Vader! blijsp. in 1 bedr., Antw. 1865; Twee vrienden, (bekroond), tooneelsp. in 2 bedr., Antw. 1865; De Zenuwen van Madam, lustspel in 1 bedr., Antw. 1868; Gedichten, Antw. 1871; Novellen, Antw. 1873.

[Rembert Dodoens]

Dodoens (*Rembert*), alias Dodonaeus. Deze geneesheer en beroemde kruidkundige werd uit Friesche ouders op 29 Feb. 1517 geb. te Mechelen, waar hij zijn eerste onderricht genoot. Den 9 Aug. 1531 werd hij aan de Hoogeschool van Leuven als leerling ingeschreven en op 10 Sept. 1535 verwierf hij daar den graad van licentiaat in de medecijnen. Na gewichtige reizen te hebben ondernomen vestigde hij zich omstreeks 1546 als geneesheer te Mechelen, waar hij in 1548 stadsdocter werd en zijne belangrijke werken schreef, tot hij in Sept. 1574 naar Weenen werd geroepen als heelmeester van Keizer Maximiliaan. In 1580 verbleef de befaamde geneesheer te Keulen; doch het volgende jaar kwam hij terug naar zijne geboortestad, waar hij slechts eenige dagen vertoefde, om zich vervolgens te Antwerpen te vestigen. Van daar toog hij in 1582 als leeraar naar de Hoogeschool

van Leiden, in welke stad hij overl. op 10 Maart 1585. Zijn meeste werken zijn in het Latijn; doch in het Nederlandsch verscheen van hem:

Almanack ende Progosticatie van den jare ons Heeren Jesu Christi MDXLIX, Antw. 1549; Cruijde Boeck. In den welcken die gheheele historie, dat es Tgheslacht, sfatsoen, naem, natuere, cracht ende werckinghe van den cruyden, niet alleen hier te lande wassende, maer oock van andere vremden in der Medecijnen oorboorlyck, met grooter neersticheyt begrepen ende verclaert es, met der selver Cruyden natuerlick naer dat leven conterfeytsel daer by ghestelt. Der hoochgheborene ende alder doorluchtichste Coninghinne ende Vrouwe, Vrouw Marien Coninghinne Douaigiere van Hungheren ende Bohemen &a. Regente ende Gouvernante van des K.M. Neerlanden, toeghescreven. Duer D. Rembert Dodoens, Medecijn van der stadt van Mechelen, Antw. 1554; Almanack ende Pronosticatie van den jare ons Heeren Jesu Christi MDLVIII. Gecalculert doer D. Rembert Dodoens Doctoor in der Medecine der stadt van Mechelen, Antw. 1558.

[Jen Jensen Dodt]

Dodt (*Jen Jensen*), geb. in 1800 te Flensburg in Sleeswijk, kwam als huisonderwijzer naar Holland en werd later leeraar aan 't gymn. en lector aan de Utr. Hoogeschool. In 1828 werd aan hem de vervaardiging van den catalogus der Acad. Bibl. opgedragen, waarin hij sedert dat jaar amanuensis was. Hij overleed te Utrecht 25 Aug. 1847.

Hij schreef, behalve een Hoogd. spraakk. en een Lat. Repertorium dissertationem Belgicarum: Berigt omtrent handschriften van werken over de Geschied. van Nederl., zamengesteld uit het Archiv für ältere Deutsche geschichte, Utr. 1834; Pogingen om een meer grondige beoef. der geschied. van Nederl. voor te bereiden, Utr. 1837; Archief voor kerkel en wereldl. geschied., Utr. 1838-'48. Deze zijn belangrijkste arbeid in 7 dln. werd vervolgd door A.M.C. van Asch van Wijk. Voorts talrijke bijdr. in Konst- en Letterbode, Recensent ook der Recensenten, Tijdschr. voor Geschied., Oudh. en Statistiek van Utr., Vriend des Vaderl., Letterl. Maandschr., Kronyk van 't Hist. Genootschap, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1848.)

[Jacobus Izaäk Doedes]

Doedes (*Jacobus Izaäk*), geb. te Langerak 20 Nov. 1817, prom. in 1841 te Utrecht in de theologie, werd in 1843 pred. te Hall bij Brummen, in 1847 te Rotterd. en in 1859 hoogl. te Utrecht; thans emeritus. Teylers genootschap bekroonde hem in 1843 wegens zijne Verhandeling over de Tekstkritiek der schriften des Nieuwen Verbonds, Haarl. 1844. Sedert 1845 was hij mederedacteur der Jaarboeken voor wetenschappelijke Theologie, en gedurende korten tijd van Ernst en Vrede, waarin vele opstellen van hem voorkomen, evenals in De Gids (1846-'51), onder welke vooral een stuk over Lourens Janszoon Coster, Johan Guttenberg en Peter Schöffer. Verder gaf hij uit vele brochures, verhandel., redev. en eenige zuiver theol. werken; onder zijne redevoeringen noemen wij: Parijs en Rome in den wereldhistorischen zomer van 1870, Utr. 1870. De resultaten van zijne historisch-bibliogr. nasporingen zijn te vinden in De Heidelb. Catechismus in zijne eerste levensjaren 1563-'67. Hist. en bibliogr. nalezing, met 26 facsimilé's, Utr. 1867; Geschied. van de eerste uitgaven

der Schriften des N.V. in de Nederl. taal 1522-1523, volgens onlangs gevonden exemplaren, thans voor het eerst beschreven, Utr. 1872; De Schriften des N.V. voor het eerst in de Nederl. taal gedrukt. Na 350 jaren herdacht, in de Stemmen van Waarheid en Vrede 1872, - en in ruim 20 mededeelingen in de Godgel. Bijdragen en Stemmen v.W. en Vr., onder den titel van: Merkwaardigheden uit den Ouden-Boekenschat, en in de Bibliogr. Adversaria.

Hij schreef ook: 1970. Een blik in het jaar Negentien honderd zeventig. Theol. kerkel. spoorwegmijmering. Voorlezing, Utr. 1868; Over Nederl. bijbeluitgaven in het midden der XVIe eeuw ten dienste der Hervormingsgezinden, Harderw. 1869; De allocutie van Paus Pius IX ter aankondiging van het herstel der bisschoppelijke hierarchie in de Nederlanden, met eene hist. toelichting, Utr. 1853; Losse bladen uit de Geschied. van de invoering der kerkhervorming in Nederland. Herinnering voor het Nederl. volk uit de jaren 1521-1581, Utr. 1853; Nederl. in 1867 uit een kerkelijk-godsdienstig oogpunt beschouwd, in het verslag der Evang. alliantie, 1867.

[Nicolaas Dirk Doedes]

Doedes (*Nicolaas Dirk*), geb. te Rotterdam in 1850, stud. te Utrecht in theologie en letteren, was van 1877-'78 redacteur van de Nijmeegsche Nieuwsbode, en sinds 1880 leeraar in de gesch. aan de R.H. Burgerschool te Leeuwarden.

Hij gaf uit: Gedichten van German, Utr. 1874; Schetsen en beschouwingen, Utr. 1875; Vlugschriften ter overweging, Utr. 1876; Een zeldzaam huwelijk, en de twee spoken, tooneeldichten, Utr. 1876; Na zonsondergang, Roman uit het Duitsch van W. Jensen, Nijmegen 1879; Voorjaar en zomer, dichtbundel, Utr. 1883; De club van Stekelbos, literarische charge (psd. B. van Buren), Leeuw. 1886; Volken en hoofdpersonen, schets der algemeene geschiedenis, Leeuw. 1887. Voorts artikelen in Vox stu-

diosorum, Utr. dagblad, Nederl. Spectator, Portefeuille, Schoolblad, Tijdschrift voor geschiedenis, enz.

[Hendrik Doeff]

Doeff (*Hendrik*), geb. te Amst. 2 Dec. 1777, werd in 1803 opperhoofd van Neerl. handel op Decima en wist zich daar te handhaven gedurende al de jaren van de Fransche overheersching. In 1819 keerde hij naar het Vaderland terug en overl. te Amsterdam 19 Oct. 1835.

Hij schreef: Herinneringen uit Japan, Haarlem 1833.

[Simon Doekes]

Doekes (*Simon*), geb. te Emden 18 Maart 1672, schreef op 76-jarigen leeftijd een dichtstuk ter herdenking van den Munsterschen vrede: Eeuwgetyde der Nederlandsche Vryheid, 1748.

[Mr. Jacob van der Does]

Does (*Mr. Jacob van der*), werd geb. te 's-Grav.; bij zijne inschrijving als Leidsch student, 4 Sept. 1634, geeft Jacob den leeftijd van zestien jaar op; 22 Sept. 1645 werd hij adv. bij den Hove van Holland.

Hij schreef: Mengeldichten, 1661; Geestelyck en wereldlyck Tyt-verdrijf, 's-Grav. 1663; Het Houwelyck tusschen Aeneas ende Lavinia, 's-Grav. 1663; Tragedie ofte ongeluckige liefde van de Koninginne Dido, Amst. 1662, 's-Grav. 1663, Leid. 1697. Het beschrijvend gedicht: 's-Gravenhage met de voornaemste plaetsen en vermaecklijkheden, verscheen aldaar tweemaal in 1668: bij Herman Gael, en, volgens het titelblad als ‘op nieuws oversien’ en met octrooi, doch met een' volkomen gelijken tekst, bij Jac. Tongerloo.

[Mevr. Maria Petronella Cornelia van der Does-Scheltema]

Does-Scheltema (*Mevr. Maria Petronella Cornelia van der*), geb. te Samarang 3 Mei 1834, woont te Gendringen, waar haar man Rijks-ontvanger is.

Zij schreef onder 't psd. Constantijn een novelle, getiteld: Hilda, Amst. 1872, 3e dr. 1877 ('t eerst verschenen in De Gids). Voorts leverde zij bijdr. in De Vrije Gedachte, De Gids, in de verzameling get.: Landjuweel, in Nederland, enz.

[Frans van Doeselaer]

Doeselaer (*Frans van*), te Antwerpen geb. 12 Nov. 1827, werd, na zijn lager onderwijs te hebben genoten, behanger; maar ten jare 1847 trad hij als tooneelliefhebber op in de maatschappij Rhetorika en zoo werd hij tooneelspeler van beroep. Ten jare 1853 werd hij als medestichter van het Nationaal Tooneel verbonden aan den Antwerpschen schouwburg, dien hij beheerde van 1860 tot 1862. Vervolgens was hij beurtelings speler of bestuurder aan de tooneelen van Brussel, Gent, Rotterdam en Antwerpen

en sedert 1882 is hij bestuurder van den Nederlandschen schouwburg zijner geboortestad.

Hij gaf uit: Vijf jaren gewacht! blijspel met zang in één bedrijf, Gent 1858; Orpheus, keur van tooneelliederen en humoristische scènes, Rotterdam 1864; De Komiek, verzameling van liederen, luimige voordrachten, enz., Antwerpen 1876.

[Pieter Dögen]

Dögen (*Pieter*), woonde te Dordrecht en dichtte: Het verheugde Stockholm; De bedorvene zeden onzer eeuw, (naar Horatius), Dordr. 1717; Verdediging tegen Saffo Batavo, Dordr. 1717; de Jaargetijden, Delft 1718.

[Catharina Maria Doll Egges]

Doll Egges (*Catharina Maria*), werd geb. te Amst. in 1776; hare ouders Jan Dol en Catharina Egges dreven den boekhandel gedurende geruimen tijd in de Kalverstraat; zij overl. er ongehuwd en als boekhandelaresse in de Noorderstr. 16 Maart 1835.

Zij redigeerde den Almanak voor vernuft en smaak en den Alm. voor vrouwen door vrouwen, die van 1794-1810 verschenen, en schr. afz.: Cornelia Burgerhart, de vlijtige huishoudster, Zaandijk 1830; Kleine godsd. gezangen, Amst. 1831; De jonge Hollander en andere tafereelen voor de jeugd, Amst. 1835; Kleine gedichten voor kinderen, Tiel 1835.

[G.T. Domis]

Domis (*G.T.*), schreef: Cephalus en Prokrus, trsp., Amst. 1710; Don Bertran de Cigarral, blsp. onder de zinspr.: Gloriam tribuit doctrina, Amst. 1712; Argelia, koninginne van Thessaliën, trsp., Amst. 1713; het dronkemanstestament of de uitvaart van Meester Andries, blijsp., Amst. 1720; Atys en Sangarida, trsp., Amst. 1723.

[Hendrik Jacob Domis]

Domis (*Hendrik Jacob*), geb. te Alkmaar in 1783, klom in Indië uit ondergeschikte betrekking op tot resident van Soerabaja en overleed te Brummen, 7 Mei 1842.

Behalve eenige bijdr. in de Meded. van het Batav. Gen. en in een paar Almanakken voor Pasoeroean en voor Soerabaja, gaf hij uit: Aanteekeningen over het eiland Java, Pasoeroean 1829; Aanteekeningen over het gebergte Tingar enz., Pas. 1830; De Residentie Pas. op het eiland Java, 's-Hage 1836. Ook legde hij het eerst in 1827 op zijn eigen drukkerij een door zijn zoon vervaardigd Holl.-Jav. Wdb. ter perse.

[Tobias van Domselaar]

Domselaar (*Tobias van*), geb. te Amst., begon met de uitgaaf van een boekje, welks gegrav. titel luidt: Verhael van 't leven en dappere krijgsdaden der oude en doorl. heeren van Aemstel en Aemstellandt, doch waarvan een groot gedeelte is ontleend aan A. Montanus en M. Vossius en de rest, met ‘Beschr. van Amsterdam’ boven elke bladzijde, daarvan niets bevat, Amst. 1664.

In 1665 verscheen een kwarto, onder den titel: Beschr. van Amsterdam, dat eerst Montanus teruggeeft, verder eene omwerking is van het boekje over de heeren van Amstel, daarna zijne eigene geschiedenis der stad geeft tot 1665, verder de beschrijving van alle de oude en nieuwe gebouwen, door Isaac Commelin samengesteld, en als Byvoegzel eene regeeringslijst behelst, zooals die in stedenbeschrijvingen sedert dien tijd voorkomen. De zware tijden, die hij na deze uitgave beleefde, gaven hem aanleiding tot het schrijven van: Het ontroerde Nederl., door de wapens des Kon. van Frankrijk, 2 dln., Amst. 1672-'74; de Tweejarige Gesch. van G. Brandt maken het vervolg van dit werk uit. Voor het tooneel gaf hij eene Beschr. der sieraden van 't tooneel, waarop de vertooningen van 't Beleg van Leyden, Amst. 1670, 1682, 1729.

[Adriaen van der Donck]

Donck (*Adriaen van der*) of **Donk**, was als Leidsch stud. 7 Mei 1653 ingeschr. toen 33 jaar oud en geb. te Breda, hij prom. en vertrok naar Nieuw-Nederland.

Van hem verscheen eene thans zeldzame: Beschrijvinge van Nieuw-Nederlandt, ghelyck het tegenwoordigh in staet is, begrypende de nature, aert, gelegentheyt en vruchtbaerheyt... alsmede de maniere en ongemeyne eygenschappen van de Wilden, Amst. 1655, 2e dr. ald. 1656.

[Christoffel van der Donck]

Donck (*Christoffel van der*), dominikaan, te Antwerpen geb. en aldaar overleden 19 Maart 1665.

Hij gaf een dichtstuk uit voor titel voerende: Den Rechter der herten, Antw. 1654.

[Dirck Doncker]

Doncker (*Dirck*), geboortig van Gouda, gaf uit: Publius Virgilius Maroos Twaalf boekken van AEneas, vertaald, in Nederlands Gedicht, met 't zelfde getal der regelen, Gouda 1663. Hij droeg dezen arbeid op aan den Goudschen burgem. Jacob Bonser, in genoemd jaar, en zijne stadgenooten Christ. Pierson en H. Bary teekenden en graveerden daarvoor een vignet bij elk der 12 boeken. Met dit dichtwerk vereenigd en daar soms vóór, soms achter geplaatst en aldus onder een verschillenden dubbelen titel, komt ook voor: Publius Virgilius Maroos Herders-kouten en Land-gedichten, met een portret van Virgilius door genoemde kunstenaars. Hiervan verscheen een darde druck, 's-Grav, 1703. Van denzelfden auteur - en dus niet van een' J. de Donker - heeft men nog: Klippelveerskens in den griel geworpen; Om by den Lezer, voor tijdkorting, 't bevalligst uyt te vinden, Gouda, 1680. Een van dit 2600-tal ‘te grabbel gegooide’ regels luidt, hier als proeve: Niet even groen, is elk sayzoen.

[Franciscus Cornelis Donders]

Donders (*Franciscus Cornelis*), geb. te Tilburg 27 Mei 1818, werd opgeleid aan de Lat. sch. te Boxmeer en ingeschreven als med. student te Utrecht, 11 Sept. 1835, te Leiden 11 Febr. 1840, prom. aldaar 13 Oct. 1840, was eerst officier van gezondheid,

in 1848 leeraar aan de Rijks kweekschool voor militaire geneeskundigen, werd 15 Oct. 1847 buitengewoon en 3 Febr. 1854 hoogleeraar. Na onmetelijke diensten aan de lijdende menschheid bewezen en den vaderlandschen roem in de wetenschap verhoogd te hebben, beide onder gelijke vereering en waardeering, bereikte hij in 1888 den wettelijken rusttijd.

Behalve een aantal streng wetenschappelijke werken over geneeskunde, physiologie, ophthalmologie, enz., schreef hij: Blik op de stofwisseling als bron der eigene warmte van planten en dieren, Utr. 1845 (in het Hoogd. vertaald door Moleschot); De harmonie van het dierlijk leven, openbaring van wetten, Utr. 1848; De voedingsbeginselen, Tiel 1852 (in het Hoogd. vertaald door Dr. Bergrath); De Physiologie der spraakklanken in het bijzonder van die der Nederl. taal, geschetst, Utr. 1870; Over stem en spraak, Utr. 1870; Levensschets van Gustaaf Eduard Voorhelm Schneevoogt (Jaarb. Kon. Acad. v. Wetensch.), 1872; Zien en blijven zien, Leid. 1873.

[Jan Hendrik van Dongen]

Dongen (*Jan Hendrik van*), werd 2 Sept. 1766 geb. te Dordrecht, in welke stad zijn vader thesaurier was. Eene ‘meer despotieke dan vaderlijke opvoeding’ - volgens Hamelsveld - en uiterst vrijzinnige wijsgeerige en staatkundige denkbeelden van den jongeling - blijkens diens geschriften - brachten dezen er toe om den 22 Juni 1787 wegens ‘groote krakeelen en eenzame opsluiting,’ de vaderlijke woning te verlaten. Na twee jaar keerde hij daarin terug, schreef de hieronder vermelde opstellen en gaf een deeltje daarvan uit, doch stierf reeds 12 Juni 1789. Zijn vriend Y. van Hamelsveld, destijds als ontslagen Utr. hoogl. te Leiden woonachtig, gaf het laatste deeltje uit, en schreef daarvóór eene korte levens- en karakterschets: Mijn Tijdwinst, 3 dln., Amst. 1789-'91; ook vertaalde hij uit het Hoogd. Wijsgeerige beschouwingen van de geheimen der natuur, Amst. 1789.

[Dirk Donker]

Donker (*Dirk*), geb. te Ouderkerk a.d. IJsel 6 Sept. 1791, werd voor predikant opgeleid, doch de tijdsomstandigheden verhinderden zijn ouders hun plan ten uitvoer te brengen, waarop D. zich aan het onderwijs wijdde. Hij zette zich eerst neer als onderw. te Purmerende, daarna te Zaandam, waar hij tevens een kostschool hield en 15 October 1840 overleed.

Hij plaatste zijne luimige stukken in het

tijdschrift De Oogst en het Zaand. weekblad De Mercurius; daartoe behooren de Reisavontuurtjes van Knoerd (letterwisseling van Donker) en de Bezoeken en gesprekken van neef Andries. Na zijn dood gaven zijn leerlingen B. van Geuns en J. Groot uit: Herinneringen van D. Donker Hz., Zaand. 1841.

[Boudewijn Donker Curtius]

Donker Curtius (*Boudewijn*), werd 10 April 1746 in de herv. kerk te Helmond gedoopt; zijn vader Hendrik Donker, was drossaard van Mierlo en Stiphout, zijne moeder, diens tweede echtgenoote, heette Boudewina Curtius. Ter onderscheiding van een halfbroeder, nam hij den moederlijken naam aan en werd aldus het hoofd der familie Donker Curtius. Den 2 Sept. 1762 werd hij te Leiden als jur. stud. ingeschreven.

Hij schreef: Legaat van Gillis Blasius Stern, naamloos en zonder plaats, uitgegeven in 1784.

[Nicolaas Bernhardrus Donkersloot]

Donkersloot (*Nicolaas Bernhardus*), geb. te Deventer, 21 Febr. 1813, werd te Joure opgeleid voor de acad. lessen, die hij te Utr. aanving, 23 Juni 1838; hij prom. daar 22 Juni 1843, was officier van gezondheid tot 1835, was 24 jaren te Amerongen gevestigd, werd in 1859 geneesheer aan het krankzinnigengesticht te Dordrecht en woont thans in Den Haag, waar hij eene uitgebreide consultatieve praktijk heeft.

Hij schreef: Schetsen uit het kantonnementsleven in Noord-Braband van 1830-'35, Dordr. 1848; Droomen der toekomst of een blik in de volgende eeuw, Dordr. 1846; Dr. Rovius, in en buiten de praktijk, tooneelen uit het leven van den geneesheer ten platten lande, naar een veeljarige ondervinding geschetst, Schoonh. 1848; Een blik op de vrouw en hare hoedanigheden, Tiel 1849; Gedachten over armoede, hare oorzaken en voorbehoedmiddelen, Tiel 1849; Ons ik, eene voorlezing, Schoonh. 1850; Over gevoel en wil als de factoren van het schoone en goede, Schoonh. 1852; Loterij en genever, twee rampen voor Nederland, Tiel 1854; Olla Podrida, Amst. 1858; De Engel van Heideloo, eene historische romantische schets uit de regering van koning Lodewijk, met portr., Tiel 1860; Polyanthea. Verzameling van losse stukken, Dordr. 1862; Psychologische beschouwing der doodstraf, Tiel 1864; De krankzinnige tegenover de wet en de maatschappij, Dordr. 1860. Voorts gaf hij in het Fransch een werkje uit over krankzinnigen-gestichten in België en verscheiden vertalingen van Duitsche werken over krankzinnigen en hunne verpleging. Hij was twee jaar redacteur van De Volksbode en schreef verder veel in jaarboekjes en tijdschriften, zooals de lot-gevallen van Pel Jeswiet, in Europa van 1845 en '46.

[Jan Baptist van der Doodt]

Doodt (*Jan Baptist van der*), ten jare 1830 te Anderlecht, bij Brussel, geb., deed van in 1847 zijne muzikale studiën aan het conservatorium der hoofdstad, alwaar hij in 1850 den eersten prijs van harmonie en het volgende jaar den eersten prijs van compositie verwierf.

Hij gaf uit: Harmonie-leer ten gebruike der organisten en die zich op de compositie toeleggen, zamengesteld door J.B. van der Doodt. Eerste prijs van compositie en harmonie der koninklijke muziekschool van Brussel, 1852.

[Willem Doorenbos]

Doorenbos (*Willem*), geb. te Deersum in Friesland, 28 Mei 1820, werd 16 Sept. 1840 te Leiden als in het vijfde jaar voor de theol. studiën ingeschreven en, na te Gron. 21 Dec. 1844 in de letteren geprom. te zijn, rector te Winschoten; ging vandaar naar Den Haag, waar hij bij het toenmaals vrijzinnig geredigeerde Dagblad voor Z.-Holl. en 's-Grav. en als litterator werkzaam was, tot zijne benoeming als leeraar der gesch. aan de H. Burgersch. te Amst.; thans leeft hij ambteloos te Elsene (Ixelles) bij Brussel.

Hij schreef: Petrarca, de profeet van het Humanisme. Eene voorlezing, Winschoten 1860; Handleiding tot de geschiedenis der letterkunde, 2 dln., Amst. 1869-'72, 2e dr. 1881; P.C. Hooft, feestrede, Amst. 1881. Onder den titel van Bibliophagie leverde hij sedert 1865 boekbeschouwingen in Ned. Spect. en hield Geschiedk. Voordrachten, die als: Voorlezingen over geschiedenis, met veel talent door mej. Elise Haighton (z.a.) teruggegeven, in vier dln. verschenen, Amst. 1872-'75; Meesterstukken uit Vondel, een herdruk van Moerkerken's verzameling, Amst. 1887.

[Bartholomeus Doorenweerd]

Doorenweerd (*Bartholomeus*), 28 Mei 1767 te Zwolle geb., volbracht zijne hoogere studiën te Douai, werd 26 Oct. 1790 tot priester gewijd en benoemd tot pastoor op Schokland in 1796; hij werd in 1808 pastoor te Kampen en overl. daar 25 Juli 1832.

Hij schr.: De plechtige inbezitneming der beide herstelde kerken, aan de allerh. moedermaagd Maria toegewijd, de eene te Kampen, de andere te Zwolle, Dev. 1812; De belofte van J.C. aan zijn Kerk, verheerlijkt in de wederkomst van Paus Pius te Rome, 1814; Verh. uit het O. en N.T., Rott. 1819; Korte kerkredenen, 3 dln., 's-Bosch 1833. Daarenboven leverde zijne pen tal van art. in De Minerva en hare opvolgster De Katholijke Minerva, en waarschijnlijk ook in beider voorgangster Men-

gelingen voor R.-Cath., drie kath. tijdschr., tusschen 1807 en 1824 verschenen.
J.H.H.

[Johanna Doorman-Van Rijssen]

Doorman-Van Rijssen (*Johanna*), schr. onder het psd. Johanna het volgend werk:
Suse Wellingrode of de invloed van misdaad en liefde. Oorspronkelijke roman, Utr. 1856. Verder vertaalde zij een paar werkjes uit het Engelsch.

[Herman Jan van Doorn, B. Az.]

Doorn, B.Az. (*Herman Jan van*), geb. te Amst. 5 Nov. 1848, sedert 7 Oct. 1881 notaris aldaar, schr. drie kindertooneelstukjes: Om Bestwil, voor meisjes en jongens; Oom Hein, voor jongens; Tante Jet, voor meisjes, alle drie te Amst. 1880.

[Armand J. Doornaert]

Doornaert (*Armand J.*), op 9 Jan. 1809 te Doornik uit Vlaamsche ouders geb. en overl. te Gent 11 Dec. 1849.
Hij schreef Liederen en Gedichten in de Letteroefeningen en het Jaarboekje van Gent. In dit laatste onder anderen: Kusje; Myn Buitenhuisje; Schipperslied en Aen myne Zuster. Afzonderlijk verscheen van hem: Vaderlandsche Liederen, Kortrijk 1831.

[Jan Gerard Doornik]

Doornik (*Jan Gerard*), van wien weinig anders bekend is, dan dat hij 28 Oct. 1807 te Amst. overl., maakte zich vooral verdienstelijk door vertalingen in poëzie van dichtstukken.
Van hem verschenen: Beverly of de gevolgen der speelzucht, burgertrsp., naar het Fransch, 1781; Het Verloren Lam, znsp., naar 't Fr., 1783; Gaston en Bayard, trsp., naar 't Fr., 1785; Pedro II, enz., 1788; De oude vrijer, blsp., naar 't Fr., 1790; De graaf van Sternfeld, trsp., 1791; De krijgskunst, naar 't Fr. van Frederik II, koning van Pruisen, 1793; De gelijkheid der menschen en de pligten daaruit voortvloeijende, naar 't Lat. van J. de Bosch, 1794; Timoleon, trsp., naar 't Fr., 1796. Voorts vertalingen in Uylenbroek's kleine dichterl. handschriften enz.; eenige stukken in Van Hemert's Magazijn der kritische begeerte; losse verzen uit het Deensch, Fransch en Italiaansch in dichtmaat. Al zijne werken zijn te Amst. uitgegeven.

[Mr. Jan van Doorninck]

Doorninck (*Mr. Jan van*), geb. te Dev. 10 Sept. 1809, werd daar in de Lat. sch. en het Athen. opgeleid voor de acad. studiën, die hij te Leiden ging voortzetten van Sept. '32, toen hij reeds jur. cand. was en den tiendaagschen veldtocht had bijgewoond; hij prom. 24 Juni 1836, met een proefschrift de historie van O. betreffende, waaraan hij zich voortaan zou wijden. Den 19 Juli 1838 werd hij benoemd tot archivaris van de provincie Overijsel en stierf te Zwolle 22 Maart 1869.

Hij schr. tusschen die jaren eene menigte van rapporten, memoriën en verslagen, meest alle betrekking hebbende op Overijsel's recht en geschiedenis; de hieronder vermelde biogr. geeft daarvan een belangrijk overzicht. In druk verscheen: bijdr. in den Overijsselschen Almanak, de werken van het Hist. Genootschap, vooral in die der Vereeniging tot beoefening van Overijssel's Recht en Geschiedenis. Vooral zijn in de laatste bekend: Geslachtkundige Aant. ten aanzien van den Gecomm. ten landdage van O. sedert 1610-1794, met eenige berichten omtrent de voormalige havezathen in dat gewest. In de levensberichten van Letterkunde, dat van Jhr. Mr. C. Backer, 1866. Ook van dit gedrukte gedeelte zijner werken staat eene opgave in hetzelfde hieronder vermelde opstel.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1870.)

[Mr. Jan Izaak van Doorninck]

Doorninck (*Mr. Jan Izaak van*), neef van den voorgaande, geb. te Dev. 27 Maart 1840, stud. van 26 Jan. 1859 te Utr., was eerst adv. en procureur in zijn geboortestad en woont sedert 1869 als archivaris van Overijsel te Zwolle.

Hij schreef: De staatkunde der Nederl. Republiek van 1697-1795, in betrekking tot het evenwigt van Europa (Acad. proefschrift), Utr. 1866; Bibliotheek van Ned. Anonymen en Pseudonymen, 's-Grav. en Utr. 1866-'70, omgewerkt tot Vermomde en naamlooze schrijvers, opgespoord op het gebied der Nederl. en Vlaamsche letteren, Leiden 1881-'85, 2 dln.; Levensberigt van Mr. J. v. Doorninck (Hand. Letterk. 1870); Tijdrekenk. Register op het oud Provinciaal archief, 1496-1538, Aanh. 1225-1496 en Bladwijzer, Zwolle 1872-'75; Cat. der Arch. v.h. Groote en Voorster Gasth. te Deventer, 1267-1815, Zw. 1830; Advies over den oorsprong der gast- en proveniers-huizen en dito van het Grootburger-weeshuis te Kampen. (Niet in den handel), Zw. 1884-'85; De Cameraars-rekeningen van Deventer, 1337-1392, Dev. 1885-'88 (Niet in den handel). Met Mr. J. Nanninga Uitterdijk gaf hij uit: Bijdragen tot de geschied. van Overijssel, 9 dln., Zw. 1874-'87; met anderen: Cat. v.d. Geschiedk. Overijsselsche tentoonstelling, Zw. 1882. Hij was oprichter en mede-red. van Vox Studiosorum, 1e en 2e jaarg. Voorts recensiën en bijdragen in De Utr. Stud. Alm., Nederl. Spect., Vad. Letteroef., Navorscher, Onze eeuw, Bibl. Adversaria, Overijs. Courant, de Werken der Ov. Vereen., de Nomina Geogr. Neerl., Eigen Haard, Gids enz.

[Isidoor Sebastiaan van Doosselaere]

Doosselaere (*Isidoor Sebastiaan van*), te Gent geb. 24 Juli 1816, ontving lager onderwijs tot zijn elfde jaar en volgde dan

de teekenlessen ter academie, terwijl hij ook het koperdrijven leerde. Bij den aanvang van 1832 werd hij letterzetter en in Aug. 1852 richtte hij voor eigen rekening eene drukkerij op te Gent, waar hij een uitstekend boekdrukker werd en een ijverig voorstander bleef der Vlaamsche beweging, tot hij overleed op 23 Juni 1883.

Hij schreef: Bruno de Spinner, blyspel in twee bedryven, Gent 1848; Richilde, drama in vier bedryven en vyf tafereelen, Gent 1848; Het Allijnshospitael te Gent; Gerechtigheid van Boudewyn Hapkin, Graef van Vlaenderen, Gent 1848; Aleide van Poelgeest, Een uertje vol angst, en Nummer Vyf, volksverhalen; Geen Geluk zonder Deugd, drama in dry bedryven, Gent 1851; Een Reisje naer de Tentoonstelling van Londen, Gent 1851; Het Dagboek van een Fabriekmeisje, tooneelspel in dry bedryven, Gent 1852; Verzint eer gy begint, spreekwoord in een bedryf, Brussel 1853; Het beeld, tooneelspel in één bedryf, Gent 1854; De Boekdrukkunst, Het wapen der Boekdrukkers en De katoennyverheid, voordrachten. De meeste zijner tooneelsukken zijn bewerkt naar het Fransch.

[Moesman Dop]

Dop (*Moesman*), geb. te Amst., werd 30 Oct. 1667 als een twintigjarig jongeling tot de lessen in de geneesk. toegelaten en onder de doctoren in zijne geboorteplaats opgenomen krachtens zijn doctoralen rang, te Leiden verworven den 24 Nov. van hetzelfde jaar 1667. Bij de toenmalige dichters te Amst. wordt hij vaak vermeld en toonde ook een ijverig lid van ‘Nil’ te zijn. In het tooneelvak vindt men Agrippa, of de gewaande Tiberinus, een stuk van Quinault, waarvan een der verschillende anonieme bewerkingen wel van hem kan zijn.

[Didericus Dorbeck]

Dorbeck (*Didericus*), geb. te Schagen in N.-Holland, 27 Aug 1815, studeerde aan de geneesk. scholen te Alkmaar en te Haarlem, werd in 1840 door de Staats-commissie tot genees-, heel- en verloskundige bevorderd, en daarna door de Hoogeschool te Jena met een proefschrift tot doctor in de geneesk. geprom. Hij vestigde zich als geneesh. te Beverw. en vertrok van daar naar Alkmaar, waar hij tot zijn dood, 5 Sept. '88 practiseerde.

Hij schreef: De 24 Augustus in Nederland, Alkm. 1840; Leijdens R.-K. Weezen aan Leijdens Burgers, Leid. 1848; Moschrozen, Zangen en Fantazyën, Utr. 1849; De watersnood. Lied om een aalmoes, Amst. 1850; De uiterste grenzen van het Moderne Materialisme, Amst. 1862. Verder kritieken, verzen, proza-opstellen en novellen, in jaarboekjes en tijdschriften.

[Jan Baptist Jozef van Doren]

Doren (*Jan Baptist Jozef van*), geb. te Gent 2 Maart 1791, nam in 1808 dienst, ging in 1822 naar Indië en werd in 1845 gepensionneerd als onder-intendant der 1e kl. met den rang van majoor en overl. te Bergen op Zoom, 14 Aug. 1873.

Hij schreef: De dienst van den hoofd-officier en den officier in 't algemeen van het Ned. leger aan dien in de overzeesche Nederl. bezittingen getoetst, 's-Hage 1851; De Javaan in het ware daglicht geschetst, benevens eenige inlichtingen over het

binnenl. bestuur op Java, 's-Hage 1851; Herinneringen der laatste oogenblikken van mijn verblijf in de Molukko's, m. pl., 's-Hage 1852; Bijdragen tot de kennis der zeden, gewoonten en geaardheid der Chinezen in het algemeen, doch van die op Java en onderhoorigheden in 't bijzonder, Utr. 1853; Twee episoden uit de geschied, van Palembangs hoofdstad of de wreedaardigheid van den sultan Machmoed Budar Oedin, 's-Hage 1853; Vrijmoedige Beschouwingen over het aanleggen van volkplantingen voor Ned. behoeftigen en bedeelden in Ned.-Indië, 's-Hage 1853; Fragm. uit de reizen in den Ind. Archipel, enz., 2 dln., met pl., Amst. 1854-'56; Herinneringen en schetsen van Ned. Oost-Indië. Vervolg op de fragm. uit de reizen in die gewesten, 2 dln., met pl., Amst. 1857-'59; Thomas Matulesia, het hoofd der opstandelingen op het eiland Hominoa, na de overname van het bestuur der Molukken door den landvoogd J.A. van Middelkoop in 1817, met pl. en krt., Amst. 1867; Boeroe en Manipa, aant. en geschiedk. feiten, met tab. en pl., Amst. 1859; Bij wien ligt de schuld van de gruwelijke gebeurtenissen te Bandjermasin en het zich verspreiden van duizende fanatieke Mekkagangers op Java? Amst. 1861; De openstelling van Japan voor vreemde natiën 1856, volgens zoowel de uitgeg. als niet-uitgeg. bronnen, met gelith. pl., Amst. 1861; Beknopte geogr. beschrijving van Oud- en Nieuw-Griekenl., met karakterschetsen zijner volken, met een gelith. kaart, Amst. 1864; Bijdragen tot de kennis van verschillende overzeesche landen, volken, enz. (overgedr. uit De Globe), 2 dln., met pl., Amst. 1864; Vijandelijke inval in 1864 door de vereenigde Austro-Pruissische troepen in de Holsteinsche en Sleeswijksche hertogdommen, Amst. 1864; De Terugkomst der Nederl. en de uitbreiding van hun gezag op het eiland Borneo, volgens officieele bronnen, Amst. 1865; Beknopte biographiën van de voornaamste bevelhebbers van het Anglo-Bataafsche en Pruissische leger, gedurende de veldslagen van Ligny en 18 Junij 1815, Amst. 1865; Strategisch verhaal van de veldslagen tusschen het Fransche leger en dat der geallieerden op 15, 16, 17 en 18 Junij 1815 op Mont Saint Jean, met een kaart van de slagorde der verschillende legerkorpsen voor den aan-

vang van den slag, Amst. 1865; Noodzakelijk handboek voor hen, die naar Nederl.-Indië vertrekken, bewerkt op ondervinding, Amst. 1866; De Moluksche landvoogden van het jaar 1615-1818, Amst. 1867. Voorts nog eenige brochures, anti-crit., vert. enz.

[Marten van Dorne]

Dorne (*Marten van*), op 22 Jan. 1736 geb. te Leuven en aldaar overl. den 2 Mei 1808. Hij was bloemschilder en werd op 5 Aug. 1779 tot schilder benoemd van Prins Karel van Lorreinen. Ook beoefende hij met bijval de Nederlandsche dichtkunst, doch zijne gedichten werden slechts op losse bladeren gedrukt.

[Mr. Gerardus Dornseiffen]

Dornseiffen (*Mr. Gerardus*), geboren te 's-Grav. 24 April 1774, legde zich aanvankelijk toe op de studie der geneeskunde, doch weldra op die der letteren. Om eenen academischen graad te behalen (wat vóór 1817 slechts in drie studievakken mogelijk was, nl. in de rechten, medicijnen en in de theologie), prom. hij 13 Dec. 1802 in de rechten. In 1793 werd hij conrector te IJselstein; van 1802 tot 1849 was hij werkzaam aan het gymnasium te Utrecht, niettegenstaande herhaalde beroepen naar elders, de laatste 17 jaren als rector. In 1817 was hij tot Litt. hum. Doct. honoris causa benoemd geworden, en in 1820 tot Lector aan de Utr. Hoogeschool. Hij overl. 17 Nov. 1858.

Behalve zijne in dien tijd baanbrekende grammatica's van de Latijnsche en van de Grieksche taal en zijne Handleiding en Handboeken tot de Alg. Geschied. in zes deelen, die herhaalde malen herdrukt werden en voor welke laatste het Ridderkruis van den Ned. Leeuw hem geschonken werd, zijn nog door hem uitgegeven: De oden van Horatius in dezelfde dichtmaat als het oorspronkelijke vertaald, 1807; Liederen van Anacreon, 1809; Idyllen van Bion en Moschus, 1809; Karakterschets der voornaamste helden van de Iliade, Haarl. 1812; Aardbeschrijving der oude volken met de nieuwere vergeleken, 1e deel, 1816; Schoonheden uit Grieksche dichters, in dichtmaat vertaald, Amst. 1821; Chron. tabellen der stamhuizen en vorsten van Europa van 1800-1836; Geslachtstafel der Koningen van Europa van 1500-1840, Breda 1840; Voortgang der beschaving zigtbaar in de geschiedenis der volken, Breda 1847; Metrische vertaling der XXIV zangen van de Ilias van Homerus, Utr. 1855. Hij vert. veel geschr. van den beroemden Heeren, en maakte daardoor dezen geschiedk. in ons land bekend.

(Hand. Mij. Ned. Letterk. 1859.)

[Isaäc Dornseiffen]

Dornseiffen (*Isaäc*), zoon van den vorigen, geb. te Utr. 12 Oct. 1818, werd aan het gymn. aldaar opgeleid tot de studie der lett., die hij, mede te Utr., aanving, 9 Mei 1836 en waar hij prom. 13 Juni 1846. Sedert 1848 aan het gymnasium te Amst. verbonden, wijdde hij zich aan de klassieke letteren.

Op het gebied der aardrijkskunde gaf hij uit, eene Hollandsche bewerking, te zamen met zijn vriend J. Kuyper, van de Leitfaden van v. Seydlitz, Amst. 1860,

waarvan in 1876 de achtste druk verscheen, doch die zij later aan andere handen overlieten. Voorts kaarten van Nederland en van de overzeesche bezittingen, Amst. 1860, die in herhaalde herdrukken op de hoogte van den tijd gehouden worden. Voor het teekenen van kaarten ten dienste van het onderwijs, gaf hij insgelijks te Amst. uit Kaartennetten voor alle landen. In het Tijdschrift van het Ned. Aardrijksk. Gen. is van zijne hand een opstel over de Taal der Aardrijkskunde, een antwoord op de vraag hoe de aardrijkskundige namen te schrijven en hoe uit te spreken; eene zorgvuldig bewerkte Kaart van St. Martin met bijgevoegde beschrijving en geschiedenis van dat eiland; de Oudste Kaart van Nederland, met korte Beschrijving; voorts Bijdragen in de Nomina Geographica Neerlandica, door dat Gen. sedert 1885 te Amst. en Utr. onderzijne mede-redactie uitgegeven.

[Frederik van Dorp]

Dorp (*Frederik van*), heer van Maasdam, werd, kort na den dood van zijn gelijkn. vader, in 1612 als gouverneur van Tolen overl., aldaar geb.; hij had de Staten van Zeeland tot peters. Als stud. te Leiden 10 Nov. 1631 ingeschreven, heet hij een Hagenaar te zijn; hij werd in 1642 bij voorraad benoemd tot raad van Holland, zeven jaar later tot gewoon raad. In 1656 vertrok hij als gezant naar Zweden ter bemiddeling van den vrede; in 1666 werd hij voorzitter van den Hove van Holland. In 1670 benoemden de Staten hem tot baljuw en dijkgraaf van Rijnland. Hij stierf 29 Aug. 1679.

Van zijne hand verscheen: Geestelijke overleggingen, 's-Grav. 1675; Stichtelijke Gedichten, 's-Grav. 1679.

[Bartholomeus Christiaan van Dorp]

Dorp (*Bartholomeus Christiaan van*), geb. te Delft 6 Jan. 1793, stud. in de rechten te Leiden en overleed er 3 Jan. 1815.

Zijn Nagelaten Gedichten zijn tot een aandenken voor vrienden, in 1815 te Leiden gedrukt, maar niet algemeen verkrijgbaar gesteld.

[Engelbert Marinus Dorper]

Dorper (*Engelbert Marinus*), geb. 19 Nov. 1781, was pred. te Nederhorst-den-Berg en overl. te Amsterdam 18 Febr. 1834.

Hij schreef: De voordeelen van den Belgischen opstand voor Holland en zijnen

Koning, Amst. 1833; Gods voorzienigheid Nederland ten goede gedachtig in den tiendaagschen veldtogt, Amst. 1834. Voorts bijdr. in de Letteroefeningen.

[Jacobus Adriaan Dorrenboom]

Dorrenboom (*Jacobus Adriaan*), geb. te Sprang 18 Juli 1844, kwam op negentien-jarigen leeftijd bij den dienst van de Rijkstelegraaf, en is sedert 1 Oct. 1869 directeur van het kantoor te Sluis, waarmede het postkantoor in 1879 vereenigd werd. In 1877 werd hij adjunct-arch., in 1880 archivaris aldaar en de historische belangrijkheid dier stad, voor onze personengeschiedenis vooral na 1604, blijkt meermalen uit zijne hulpvaardige bijzondere mededeelingen en uit zijne wetenswaardige bijdragen in De Navorscher, het Alg. Ned. Familieblad, De Nederl. Leeuw, De Nomina Geographica Neerlandica, enz.

Afzonderlijk is uitgegeven: Catalogus van de door hem opgerichte Oudheidskamer te Sluis, Middelb. 1887.

[Zeger van Dort]

Dort (*Zeger van*), Antwerpsch dichter der 16e eeuw.

Van hem is bekend: Den Metamorphosis ofte Herscheppinge van Ovidius, verdeelt in XV boecken, verciert met figueren, nu eerstmael in rijm gestelt door Seger van Dort, Antw. 1550.

[Mr. Hendrik Doudijns]

Doudijns (*Mr. Hendrik*), wiens familienaam in de regeering en de kunstwereld van Den Haag overbekend is en ook Dodijns of Doedijns wordt gespeld, mag dezelfde zijn, die 22 Sept. 1676 te Leiden of in 1680 te Utr. ging studeeren; hij is dan in beide gevallen uit Den Haag. De Leidsche stud. werd in 1646 geboren.

Hij gaf uit: Haegse Mercurius, behelsende vermakelijke, satyrique, galante, politique, academische, emblematique en andere reflexiën... door H.D., 's-Grav. 7 Aug.-9 Sept. 1699, in 4o., herdrukt in 3 dln. kl. 8o. ald. 1736.

[Peter Frans le Doulx]

Doulx (*Peter Frans le*), natuurkundige, schilder en kronijkschrijver, te Oostende geb. in 1698, studeerde bij de Paters Augustijnen te Brugge en ging zich te Douai in de wijsbegeerte oefenen. Van daar keerde hij terug naar Brugge en legde er zich bijzonder toe op de geschiedenis en de letterkunde. Hij werd raadsheer en schepen dezer laatste stad, waar hij in 1793 overl.

Hij gaf uit: Wonderlyke avonture ofte geschiedenisse van eene wilde dochter, oud omtrent 18 jaeren, die opgenomen is in de stad van Antwerpen, den 5 Mey 1700 en gevangen onder de heerlykheid van Cranenbourg, Brugge 1718; Het leven en dood van Pieter Bartholomeus De Blende, Brugge 1718; Cronicke van het jaer 1596 behelzende het voornaemste dat er is voorgevallen in de weerelt tot dien tyd (handschrift); Alle de wetten (magistraten) der stad Brugge, beginnende sedert het

jaer 1329 tot 1767, alsmede het gedenkweerdigste dat er op ieder jaer is voorgevallen, (handschrift), 2 dln.

[Jacob Doyer]

Doyer (*Jacob*), geb. te Zwolle 7 Juli 1774, was daar trijpfabrikant en 1796 volksrepresentant. Hij overleed te Zwolle 25 Dec. 1805.

Zijne werken zijn: Dichtmatige navolging van uitgezochte zedekundige spreuken van Salomo, Zwolle 1797; Geestelijke liederen, waarvan eenige zijn opgenomen in het Vervolg van Christ. Gez in gebruik bij de Doopsgezinde gemeente te Zwolle. Van hem is Gez. 77 uit den bundel der Ev. Gez.

[Assuerus Doyer]

Doyer (*Assuerus*), broeder van den voorgaande, werd 13 Dec. 1758 te Zwolle geb., was van 1788-'93 Doopsgez. predikant te Crefeld en van 1795-1836 te Zwolle, waar hij 21 Maart 1838 overleed.

Behalve vele godsd. en stichtelijke werken, schreef hij: Invallende gedachten, Zwolle 1825; Redevoering ter aanprijzing van het begraven der lijken buiten de steden, Zwol. 1826; Verhandeling over den zelfmoord, (Vad Letteroef. 1827).

[Antonie Doyer]

Doyer (*Antonie*), broeders kind van de beide voorgaanden, geb. te Amst. 6 Febr. 1787, ontving zijn opleiding te Zwolle, stud. aan het Doopsgez, Seminarium te Amst., werd in 1810 pred. te Nijm. en 1818 te Leiden, waar hij 9 Oct. 1853 overleed.

Wij bezitten van zijn hand: Proeve over den Willem Tell van Schiller; Proeve eener dichterl. vertaling in hexameters van het eerste boek der Temóra van Ossian (beide in Mnemosyne); Redevoering over de Iphigenia in Tauris van Euripides en die van Göthe (in N.W. der Holl. Maatsch.) Hij bezorgde voorts een vertal. van Schiller's Willem Tell, in de voetmaat van 't oorspronkelijk, en K.F. Becker's Algem. Gesch. verkort, Haarl. 1855, 5 dln.

[Hendrik Doyer]

Doyer (*Hendrik*) *Asz.*, geb. te Crefeld 15 Maart 1791 en overl. op het nu gesloopte Vechterdam onder Zwollerkerspel 27 Maart 1866, was boekhandelaar en uitgever te Zwolle.

Van hem verschenen, behalve in jaarb. verspr. gedichten: Loflied op Mr. R. Feith (geplaatst in de Hulde aan R. Feith), Zwolle 1826; Tafereel van Nederlands watersnood, Zwolle 1830.

[Jacob Jurriaan Doyer]

Doyer (*Jacob Jurriaan*), kleinzoon van Jacob Doyer, kassier te Zwolle en ald. geb. 18 Maart 1817. De laatste jaren van zijn leven bracht hij op Hoog Erve onder Zwol-

lerkerspel door, waar zijn ziekelijk leven eindigde 7 April 1887.

Hij vertaalde in poëzie de Gedichten en Vertellingen van J.P. Hebel, Dev. 1847, 2e dr. Schoonh. 1866, en schreef bijdr. in jaarboekjes, enz.

[Reinhard Pieter Anne Dozy]

Dozy (*Reinhard Pieter Anne*), geb. te Leiden 21 Febr. 1820, prom. in de Letteren, was er sedert 1850 Hoogl. in Middel- en Nieuwe Geschied. en overleed ald. 29 April 1883.

Behalve eenige opstellen in De Gids van geschied- en letterk. aard, schreef hij: Over den gunstigen invloed dien de omwentelingen in Frankrijk sedert 1789 hebben uitgeoefend op de studie der middeneeuwsche geschied., Leid. 1850; Het Islamisme, (behoorende tot: De voornaamste godsdiensten), Haarl. 1863, 2e dr. 1880; De Israelieten te Mekka van Davids tijd tot in de 5e eeuw onzer tijdrekening, Haarl. 1864; Oosterlingen. Verklarende lijst der Ned. woorden die uit het Arab., Hebr., Chald., Pers. en Turksch herkomstig zijn, 's Grav. 1867; in 't Fransch over De Cid, de Spaansche Geschied. in de Middeleeuwen, de Geschied. der Muzelmannen in Spanje en eene door het Ned. Inst. bekr. pijsverh. Over de kleedernamen der Arabieren, 1845. Zijn laatste en hoogst gewaardeerde arbeid is: Supplément aux Dictionnaires Arabes, Leid. 1877-1880.

(Jaarb. Kon. Acad. 1883.)

[Gualtherus Jacob Dozy]

Dozy (*Gualtherus Jacob*). geb. te Leiden 3 Mei 1841, stud. en prom. er in de letteren, met een dissertatie over De oudste stadsrechten van Zwolle, Zaltb. 1867. In 1863 werd hij waarnemend rector aan 't Gymn. te Zalt-Bommel, een jaar later leeraar aan de hbs. te Deventer, 1879 leeraar aan 't Gymn. te Arnhem, 1880 aan de hbs. te Leiden, en is sedert 1883 directeur van het Instituut Schreuders te Noordwijk-Binnen, waarover hij eene, historisch belangrijke, monographie schreef, Leiden 1886.

Behalve bovengenoemde, gaf hij met F. de Stoppelaar een Bloemlezing in proza en poëzie uit. Hij vertaalde een paar werken en schreef verschillende artikelen in Vad. Letteroef., Vragen des Tijds, e.a. tijdschr. Van 1868-'72 was hij redacteur van Onze Tijd en 1871 van Onze Tolk; van 1877-'81 bestuurde hij het Aardrijksk. Weekblad, en is nog bewerker van het in 't Fransch geschr. Bibliogr. overzicht in Internationales Archiv für Ethnographie. Voorts: de Carlisten. Spanje gedurende de laatste 60 jaren, Haarl. 1874; Het leven van Otto van Bismarck, bew. naar F. von Koppen, 3 dln. Nijm. 1876; Prof. Pijnappel's Geographie van Ned.-Indië, 3e dr. Den Haag 1881; Het boek der reizen en ontdekkingen, vrij bewerkt naar Jules Verne, 6 dln. Rott. 1880-'83.

[Mr. Charles Marius Dozy]

Dozy (*Mr. Charles Marius*), broeder van den voorg., geboren te Leiden 29 Sept. 1852, deed in 1871 eindexamen aan de H.B.S. te Zutfen, stud. sinds 1872 te Leiden, beantwoordde in 1875 eene prijsvraag over de ontwikkel. v. bestuur en rechtspraak onder de Bourgond. en Oostenr. vorsten en promov. er 11 Nov. 1876, kort na zijne

benoeming tot adj. comm. ter provinciale griffie van N.-Holland, afd. Statistiek. In Mei 1878 werd hij commies-redact. van finantiën ter Gemeente Secretarie van Amsterd. en stelde als zoodanig de eerste verslagen der inkomstenbelasting samen, werd 1883 adj. gem. archivaris van Amsterd. en 1886 archivaris zijner geboortestad.

Hij schreef Handl. v. Muntkunde, Leid. 1883; over bezit in de doode hand en Offic. statistiek, in jaarb. van Statistiek 1876-'77; Verdeel. v.d. grondeigendom, in Vragen des Tijds, 1884; P. Codde, Plantijn, G. Bredero, P. Iz. Sweelinck en P. Cz. Hooft in Oud-Holland; O. Dapper en W. Iz. Blaeu in Tijdschr. Aardr. Gen.; A. Tasman in Bijdr. Ned.-Indië; gaf een Supplem. op F. Muller's Catalogus v. Ned. historieprenten in het Archief voor Ned. Kunstgesch., en bijdragen in De Ned. Spectator en De Ned. Kunstbode.

[Johan Drabbe]

Drabbe (*Johan*), geb. te Bergen-op-Zoom 14 Oct. 1839, werd aan de Mil. Acad. te Breda opgeleid, in 1858 2e Luit. bij de genie, in 1882 majoor. Hij schreef: Over het leger in den staat en de Maatschappij, 's Hage 1873; Nederland in 1672, Utr. 1878; Neêrlands kracht, Culemb. 1879. Onder het psd. Guido gaf hij uit: Aan de kunst gewijd, drama, Utr. 1875.

[R. Dresselaar-Ooremans]

Dresselaar-Ooremans (*R.*), gaf met Petronella Moens in het licht: Stichtelijke Gedighten, Haarl. 1789.

[Johannes ab Utrecht Dresselhuis]

Dresselhuis (*Johannes ab Utrecht*), werd geb. te Kampen 30 Sept. 1789. Zijn vader werd eerst in 1805 pred. en woonde toen nog te Kampen; de predikanten-familie, waaruit zijne moeder afstamde, wordt soms verwant geacht met die der echtgenoot van Oldenbarnevelt. Hij werd 22 Sept. 1806 stud. te Utrecht, een jaar nadat zijn vader eene eerste standplaats te Aardenburg verworven had; deze bevestigde hem in Mei 1811 te Hoofdplaat, waar de jonge Dr. acht jaar bleef. Hij werd 10 Oct. 1819 pred. te Wolfaartsdijk, waar hij zich onderscheidde door groote ‘kerkelijke en maatschappelijke bedrijvigheid’; hij arbeidde vooral aan de gesch. van Zeeland en de verbetering van het onderwijs. In 1858 legde hij zijne be-

trekkingen neder, vestigde zich te Middelburg en overleed daar 23 Augustus 1861. De Gron. hoogeschool schonk hem in 1852 het doctoraat in de godgeleerdheid; zijne vrienden wijdden hem een gedenkteeken op het schoolplein te Wolfaartsdijk.

Hij schreef: Het district van Sluis in Vlaanderen, Midd. 1819; De provincie Zeeland (met zijn' schoonvader J. de Kanter Phil.z.), Midd. 1823; Wandelingen door Zuid- en Noord-Beveland, Goes 1832; De provincie Zeeland in haar aloude gesteldheid en geregelde wording beschouwd, Midd. 1836; Wandelingen door het eiland Walcheren, Midd. 1842; De godsdienstleer der aloude Zeelanders, Midd. 1845; De Hervormde gem. te Goes, Goes 1847; De Waalsche gemeenten in Zeeland, B.o.Z. 1848. Voorts leerredenen, voorlezingen, bijdragen, gelegenheidsliederen en beoordeelingen in Kunst- en Letterbode, Vriend des Vaderlands, Gids en vele godgel. tijdschr., bijdr. in van der Aa's Aardr. Woordenboek, enz.

(Archief Zeeuwsch Gen. V.)

[H.C. Dresselhuys]

Dresselhuys (*H.C.*) Van dezen veel gelezen en vruchtbaren schrijver - hij gaf tien boekdeelen in drie jaar tijd - is alleen gevonden, dat hij overl. in 1838.

De titels zijner geschr. zijn: Emma, hist. rom. tafereel uit de Venetiaansche omwenteling in de 17e eeuw, Amst. 1836; Belangrijke tafereelen uit het lijfstraffelijk regt, Tiel 1836; Nieuwe belangrijke bijdragen tot de geschiedenis der lijfstraffelijke rechtspleging, Amst. 1836; Laatste belangrijke verhalen uit de lijfstraffelijke rechtspleging, 2 dln., Gor. 1837; Album van hist. romant. verhalen uit de vaderl. en algem. geschied., Amst. 1837; Prins Robert van Artois of wraakzucht en heldendeugd, hist. rom. tafer. uit den kruistocht van Lodewijk den Vrome, Amst, 1837; Albrecht Beyling en zijne tijdgenooten. Oorspr. hist. rom. taf. uit de Hoeksche en Kabelj. twisten, 2 dln., Amst. 1838; Montellino of de geheimzinnige en gemaskerde roover. Hist. rom. tafer. uit de Venetiaansche omwenteling in de XVIIe eeuw, Amst. 1838.

[Petrus de Grient Dreux]

Dreux (*Petrus de Grient*), geb. 1746 te Rotterdam - waar zijn vader rector van het Erasm. gymn., en zijn moederl. grootvader, de teekenaar Corn. de Grient, eene school had - studeerde van 14 Sept. 1767 te Leiden en prom. daar in de rechten, doch had reeds van Aug. 1768 onder zijn vaders bestuur onderwijs gegeven. 30 Nov. 1771 werd hij conrector te Zutfen, 9 Nov. 1774 rector en was dit, tot hij, wegens hoogen leeftijd en na 44 dienstjaren, aldaar emeritus werd; hij overl. daar 13 Nov. 1813. Hij beoefende nu en dan de dichtkunst, blijkens daarvan door hem geleverde proeven in de Dichterlijke Schakeringen.

(Mr. J.B. Kan, in Rott. Historiebl. II, 696, Dr. W.J. Huberts, Lat. Sch. te Zutfen, 27.)

[Emmanuel van Driessche]

Driessche (*Emmanuel van*), geb. te Kele (Oost-Vl.) 24 Juni 1824, was leeraar in de Nederlandsche letterkunde aan het kon. Atheneum te Brussel tot 1885, wanneer hij

op zijne rust ging leven te Elsene, waar hij schepene werd en thans gemeenteraadsheer is.

Hij schreef: Natuerkundige lessen, 1847; De Vlaemsche boer, blyspel, 1851; Vlaendersche novellen, 1852; Soort by Soort, blyspel in 1 bedryf, 1853; Het verloren Schaep blyspel in 1 bedryf, 1854; De Kermisvogel, blyspel in 1 bedryf, 1855; Klaes de Veehoeder, 1855; Moeder Lysbeth, 1856; Wat een Meisje vermag, 1856; De Veroordeelde, 1857; De Zoon des Beuls, vaderlandsch drama in zes deelen, 1857; Vyf percent, 1858; Zedelessen uit natuerbeschouwingen, 1858; De oude Vryster, 1859; De Vlaemsche Wever, 1859; Belgie's onafhankelykheid, 1859; Beknopte geschiedenis der Nederlandsche letterkunde, 1860; Tael- en letterkundige Lessen, 1860; De Toovenaer, 1860; Zeven Plagen van Brussel, 1860; De Gek van Keizer Karel, 1861; De Flamingant, blyspel in 1 bedrijf, 1861; De Ruwaard van Vlaanderen, 1864; De Veroordeelde, drama in 3 bedrijven, 1865; Critisch overzicht der nieuwe spelling, 1866; Nederlandsche Prosodia, 1867; Willem van Oranje, drama in 5 bedrijver, 1867; Gielen en Grietje, blijspel in 1 bedrijf, 1868; De Kiesmakelaars, blijspel in 1 bedrijf, 1868; Recht is Recht, blijspel in 1 bedrijf, 1868; Een Koning in de Maan, 1868; Voor stille Lieden, blijspel in 1 bedrijf, 1869; Geen Werk, geen Brood, drama in 3 bedrijven, 1870; Het booze Meisje, 1873; De Omwenteling van 1830 (voordracht 1874; De Gemeentevrijheden in de Middeleeuwen (voordracht), Antw. 1877. De werken van romantischen inhoud werden te Brussel en de meeste tooneelwerken te Antwerpen uitgegeven en in 1885 en 1886 herdrukt.

[Antonius Driessen]

Driessen (*Antonius*), geb. te Groningen 17 April 1752, werd in 1775 pred. te Rottum en twee jaar later te Noorddijk, waar hij 7 Oct. 1808 overl. Hij gaf uit: Proeve van Stichtelijke Gedichten en Mengelingen, Gron. 1785.

[Victor Driessens]

Driessens (*Victor*), geb. te Rijsel 6 Mei 1820, kwam als kind te Antwerpen, waar hij van zijne jongelingsjaren als liefhebber het tooneel betrad en in 1853 een der medestichters werd van het Nationaal Tooneel. Reeds in 1856 verliet hij den Antwerpschen schouwburg, om zich als tooneelist in Noord-

Nederland te vestigen en er vervolgens schouwburgbestuurder te worden. In 1863 kwam hij terug naar Antwerpen, waar hij van 1873 tot 1882 bestuurder was en daarna weer als tooneelist verbonden bleef aan den Nederlandschen schouwburg, op wiens tooneel hij eene beroerte kreeg, welke hem vier dagen later, 4 April 1885, deed bezwijken.

Hij schreef: De vrolyke kruiskensdag, blyspel met zang in één bedryf, Antw. 1849; De Student zonder Geld, id. 1851; Vyf uren verlof, blyspel in één bedryf, Antw. 1853; Een Tooneelspel op den buiten, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1866; De Watergeuzen, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1868.

[Johanna Petronella Drijfhout]

Drijfhout (*Johanna Petronella*), leefde in het begin dezer eeuw en vervaardigde het 86e Evang. Gezang, bij de Herv. Gem. in gebruik.

[Jan Frans van Droogenbroeck]

Droogenbroeck (*Jan Frans van*), geb. 15 Juni 1826, te Sint Amands (Provincie Antwerpen), ontving van 1846 tot 1849 zijn onderricht aan de Staatsnormaalschool te Lier en werd toen onderwijzer te Vilvoorde, waar hij in 1865 als hoofdonderwijzer zijn ontslag nam, om zich aan de letterkunde te wijden.

Hij schreef tal van redevoeringen, omstandigheids-gedichten en liederen, en gaf in het licht: De blauwe Hoeve, zedenroman, Brussel 1864 en 1868; De rijke Bedelaar, zedenverhaal, Gent 1870; Ivo Brijs, zedenverhaal uit onzen tijd, Gent 1871; Baron Arthur van Berckelghem, Gent 1873; Het Mannetje met de Toovertesch, Bruss. 1874.

[Jan van Droogenbroeck]

Droogenbroeck (*Jan van*) (psd. *Jan Ferguut*), geb. te Sint Amands op de Schelde 18 Jan. 1835, werd opgeleid in de Normaal-school van Lier, waar hij de lessen genoot van den dichter Jan van Beers; later werd hij de vriend en volgeling van den dichter J.M. Dautzenberg. Na twee en twintig jaren werkzaamheid als onderwijzer en veertien jaar als professor aan de muziekschool van St. Joos-ten-Oode-Schaarbeek (Brussel) werd hij aangesteld in het Ministerie van Binnenlandsche Zaken. Thans is hij Bureeloverste in het Algemeen Bestuur van Letteren, Wetenschappen en Schoone Kunsten.

Hij schreef: Makamen en Ghazelen, proeven Oosterscher poëzie, door Jan Ferguut, Gent 1866 en Roeselare 1887; Ondine, opera van Lortzing, opgevoerd in 1867. Van 1868 tot '72 bewerkte hij het Nederl.-Fransch en Fransch-Nederl. Woordenboek (2 dln., 5e uitgave, 1882) en het Zakwoordenboek (2 dln., 6e uitgave 1883) voor het huis Gebr. Callewaert, Brussel. In 1873 gaf hij uit: Dit zijn Zonnestralen, gedichten voor onze Vlaamsche jeugd, Brussel 1873, waarvan in 1884 de zesde uitgave verscheen; ten jare 1873 bekroonde de Kon. Academie van België zijne cantate: Torquata Tasso's Dood; in 1879 viel hem dezelfde eer te beurt met de cantate: Camoëns; in 1882 werd zijne vertaling en omwerking van het Leesboek Genonceaux (3 dln.) bekroond met den Prijs-de Keyn; in 1884 verscheen zijn Algemeen Nederlandsch Rijmwoordenboek met eene Inleiding over Rhytmus en Rijm. Mechelen

1883; en zijn: Algemeen Overzicht der in 't Nederlandsch mogelijke versmaten, Antw. 1874; vervolgens leverde hij: Verhandeling over de toepassing van het Grieksch en Latijnsch Metrum op de Nederlandsche Poëzij. Bekroond door de Koninklijke Academie van België, Brussel 1886. Ook vervaardigde hij eenige schoolwerken als: Het lezenleeren den kinderen aangenaam en gemakkelijk gemaakt, Mechelen 1880, en vertaalde uit het Fransch de Vaderl. Geschiedenis van L. Genonceaux; de Aardrijkskunde van M. Germain en de Verhandeling over het Perspectief van den kunstschilder Mr. Bosmet, prof. aan de acad. van Brussel. Als dichter-toonkundige bewerkte hij nog de metrische vertaling van Le Tournoi (De Ridderkamp) groote Koor van Riga voor den internationalen prijskamp van 1880, en een aanzienlijk getal andere muziekteksten, waaronder zes koralen van J.S. Bach, uitgegeven door Jos. Mertens. Voorts was of is hij medewerker van De Toekomst, Noord en Zuid, Het Nederlandsch Tijdschrift, De Zweep, Het Nederl. Museum, De Dicht- en Kunsthalle, De Vlaamsche Kunstbode, De Vlaamsche School, enz.

[P. Edward van Droogenbroeck]

Droogenbroeck (*P. Edward van*), broeder van den voorgaande, geb. te Sint Amands 12 Maart 1836, studeerde als geestelijke en is thans pastoor te Rotselaar, bij Leuven.

Hij schreef of werkte een groot aantal verhalen om, welke in De Familiekring van Mechelen verschenen, als: Een Vaderlandsch Kronijkje; De Engel met het Hamertje; De Zwarte Bende; Peer min of meer; De laatste Stuiver; Een Soldatenleven; St. Michiel; Keurvorst en Boschwachter, enz.

[Jan Droomers]

Droomers (*Jan*), Brugsche dichter, leefde op het einde der 17e eeuw. Voor het tooneel zijner stad leverde hij: Idonea, dochter van Lotharius konink van Frankryk, en Liederik De Buk eersten Forestier van Vlaenderen, blyeyndende treurspel, door J. Droomers. Voor de eerste mael op de Brugsche Schauw-Burgh verthoont, door de Liefhebbers van de Nederduytsche Poësie, den 14 Februarij 1696, Brugge; De Langh gewenschte vernieuwynge der vrede vreught in het Heylich gedencke van 't Heyligh Bloed Jesus Christus, Vreughde-spel, vertoont en uytgesproken op de Brugsche

kermis door Reusen, Reusinnen, Balletwaeghen, Vier Aimins-kinderen, Koningh Carel, Fortuyne, Pellicaen, Parnassus-bergh, Hemel en Hellewaghens, enz., Brugge 1698. Een Gentsche anonymus vond de reuzen-spraak, in dit laatste stuk vervat, belachelijk en in een spotdicht noemde hij den schrijver er van een droomer of dul of zot, waarop volgde: Joannis Droomers eer-plichtighe verdedingh teghens den Gendtschen, lasterenden en lichtschuwenden averechtsen Lof-Dichter.

[Aarnout Drost]

Drost (*Aarnout*), geb. te Amst. in 1810, stud. van 27 Mei 1829 te Leiden, werd cand. in de godgeleerdheid, doch overleed reeds 5 Nov. 1834 in zijne geboortestad.

Hij schreef: Hermingard van de Eikenterpen, een oorspr. verhaal, Haarl. 1833, 2e dr. Amst. 1842; Wenken en meeningen, Haarl. 1834; Schetsen en verhalen, Amst. 1835, uitgeg. door zijne mede-oprichters van De Muzen, Bakhuizen van den Brink, Potgieter en Heije. Zij bevatten de volgende opstellen: Het Altaarstuk, De Augustusdagen, Neerhuyzen, De Kaninefaat en De Pestilentie te Katwijk (1625); voorts zijn gedicht Gelderland, in De Vriend des Vaderlands en eenige vertell. en bijdr. in tijdschr.

[Coenraet Droste]

Droste (*Coenraet*), geb. te Dordrecht Aug. 1642, stud. sinds 1662 te Leiden in de rechten, doch koos in 1665 den krijgsdienst; in 1667 diende hij bij de mariniers, werd kapitein; in dien rang woonde hij den tocht van Chattam, in 1672 den slag van Solebay bij en was in 1676 ook in dien van Senef. Na 1676 verliet hij den dienst en leefde ambteloos in Den Haag. Den 8 Mei 1734 werd zijn lijk vandaar naar het familiegraf te Dordrecht overgebracht.

Van zijne hand verschenen: De Haegsche schouwburg, waarbij zijn gevoegd eenige Gedichten van den zelfden auteur, 2 dln., 's Grav. 1710-'14, eene verzameling van 16 zijner ook afzonderlijk voorkomende tooneelstukken, waarvan lang bekend bleef: De Haegsche kermis; Het leven van den Profeet en Koning David, Rott. 1716; Harderskouten en andere Digten, Rott. 1717; De Odyssea van Homerus berijmd, 2 dln., Rott. 1719-22; De Ilias van Homerus berijmd, 2 dln., Rott. 1721; Verversing van Geheugenis, 's Grav. 1723; een tweede druk verscheen als: Overblijfsels van geheughenis der bijzonderste levensgevallen van C. Droste in veld- en zeeslagen, 's Hage 1728. Droste liet een door hem bijgewerkt ex. na, dat als een derde druk vanwege de Mij. der Ned. Letterk. is uitgegeven door Prof. R. Fruin, Leiden 1879. De volledige editie van het hs. en een boekdeel met aant. maken deze gedenkschr. tot een der belangrijkste bescheiden van Droste's langen leeftijd.

[Herman Druyts]

Druyts (*Herman*), te Antwerpen geb. 12 Nov. 1844, ontving van zijn 7e tot 11e jaar het lager onderwijs. Vervolgens was hij tot zijn 23e jaar lijstmaker-vergulder; doch na zijne verrichte dagtaak studeerde hij de natuurwetenschappen. In 1867 zond de commissie ter bescherming van uitstekende werklieden hem naar de wereldtentoonstelling van Parijs en tusschen 86 mededingers verwierf zijn verslag

de eerste melding. Dientengevolge werd hem de plaats van praeparator bij het Hooger handelsgesticht van Antwerpen aangeboden en in 1868 werd hij daar leeraar van natuur- en scheikunde. In 1873 verliet hij het professoraat, om zich aan de nijverheid te wijden, terwijl hij in zijne geboortestad ook expert aan de rechtbank werd. Sedert 1885 is hij ook leeraar in natuurwetenschappen aan de normaalschool van Mechelen. Hij leverde bijdragen in verschillige tijdschriften, dag- en weekbladen. Zijne gekende schriften zijn: De Samenstelling der Antwerpsche Waters, Antw. 1871; Bijdragen tot de Geschiedenis der Tentoonstellingen, Antw. 1873; Wereldtentoonstelling van Weenen, Antw. 1873; Geschiedenis der Glasschildering, Antw. 1874 en 1875; Landbouwgesprekken, Tielt 1880; De Spijsverteering, Turnhout 1883.

[Jacob Duartes]

Duartes (*Jacob*), Antwerpsch dichter der 17e eeuw, schreef: Weerdige Gunsteling, verthoont op de Antwerpsche Schouwburg, Antw.

[Pieter Dubbels]

Dubbels (*Pieter*), geb. te Amst. in 1625, jongere broeder van den schilder Hendrik, gaf de volgende werkjes: Helikon bestaande in zangen, kusjes en mengel-rijm, Amst. 1645; Beesige uuren in allerlei geestelijke gedigten en Kristus-Lyden, uit het Lat. vertaald, Amst. 1661. Voorts een viertal tooneelst.: De krooning van Darius, trsp., 1651, 4e dr. ald. 1666; d'Hoogmoedige Prins of gelukkige staat-zugt, blij-eind. trsp., Amst. 1655; De verraderijen van Arbiran, trsp., Amst. 1668; Tooneelspel zonder Tooneelspel, Amst. 1671.

[Agathon Courier dit Dubikart]

Dubikart (*Agathon Courier dit*), geb. te Kloetinge 6 Sept. 1839 en overl. te Soerabaya 24 Nov. 1885, schreef: Feiten van Brata Youta of Ned.-Ind. toestanden, Samarang 1872.

[Peter Dubois]

Dubois (*Peter*), geb. 21 Feb. 1827 te Herne (Brabant), studeerde als Priester en werd onderpastoor te Leuven waar hij overl. 6 Mei 1884. In de annalen van het Leuvensche studenten-genootschap Met Tijd en Vlijt en in het Antwerpsch tijdschrift

Noord en Zuid gaf hij bijdragen en afzonderlijk zag van hem het licht: Napoleon I en de Kerk, naer de geschiedschryvers Cantu, Rohrbacher, Artaud, Thiers, Mignet, Alzog, Chateaubriand enz., Brussel 1861; Dichter Joost van den Vondel, Brussel 1863.

[Jan Jacob Ducaju]

Ducaju (*Jan Jacob*), geb. te Antwerpen 14 Juni 1826, toonde reeds in zijne jeugd zekeren kunstenaarsaanleg. Zijn vader wilde hem geen schilder laten worden, doch liet hem het graveeren leeren. In 1843 kwam hij in een fabriek te Turnhout. Het lezen van Consciences werken bracht ook hem aan het schrijven. In 1856 stichtte hij het Volksblad; hij hield zich verder bezig met tooneelarbeid, werd steenteekenaar in zijne geboortestad en overl. aldaar als steen- en boekdrukker op 10 Juni 1883. Hij schreef: Blauwe Schenen, blyspel met zang in 1 bedryf, Antw. 1854; Hedendaegsche Jongheid, 3 verhalen, Antw. 1855; Gustaef en Louisa, tooneelspel in 2 bedryven, Gent 1857; Welkom hier! Wanner vertrekt ge? kluchtspel met zang in 1 bedryf, Gent 1857; Alles is maer een Gedacht, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1858; Sinte Greef of de Graef van Halfvasten, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1858; De Hand Gods, drama in 3 bedryven, Antw. 1860; Eene Vrouw die kan Zwygen, blyspel in één bedryf, Antw. 1860; De Familie De Vries, drama in vijf bedrijven, Antw. 1884. Zijne Verzamelde Tooneelwerken werden door hem gedrukt en uitgegeven in 1881.

[Anton Johannes Duchateau]

Duchateau (*Anton Johannes*), geb. te Tilburg 3 April 1850, commies bij de staatsspoorwegen schreef: Irma, een roman, 2 dln., Utr. 1881; De invasie der Duitschers. Fantasie, Utr. 1882; Zoo'n stormvogel, roman, Utr. 1885.

[Adolf Juliaan Duclos]

Duclos (*Adolf Juliaan*), geb. 31 Augustus 1841 te Brugge, werd na zijn priesterwijding professor aan de normaalschool te Thourout, in 1868 onder-secretaris en vervolgens secretaris van het bisdom Brugge, in welke laatste stad hij nog woont. Hij schreef: Veurnes Beschermheiligen, 1870; Tillo de Saks, 1871; Hans Memlinc, zijn leven en zijn schilderwerken, 1871; Sint Dominicus in Suriano, 1872; Eenige Pastoors van Vladsloo, 1872; De oude Kuste van Vlaanderen, 1873; Het heilige Jaar, 1875; Jan Breidel en Pieter de Coninc, 1877; Pius de Groote, eene schets van zijn leven, uitgegeven onder toezicht van de Gemeenzaamheid der jonge werklieden te Brugge, 1878; Het Leven van Z.H. Leo XIII, 1879; Onze Helden van 1302, Eene studie over hunne daden en hunnen geest, in verband gebracht met de Voortijden, 1880; Reivaart of de Wraak van den Tempelier, vaderlandsche tafereelen (1319-1322), 1882. Behalve een Fransch werkje over het bewaren van relieken, gaf hij nog vele bijdragen in Le Beffroi, Bulletin de la Gilde de S. Thomas et S. Luc, in de Katholieke Zondag, in Rond den Heerd van hetwelk hij sedert 1870 hoofdopsteller is, en in het Archievenboek voor geleerde Vlamingen, hetwelk hij in 1876 stichtte. Zijne werken werden allen te Brugge gedrukt.

[Marten Adolf van Dueren]

Dueren (*Marten Adolf van*), een Gentsche geneesheer der XVIIIe eeuw, schreef: Lofspraak van den alom beruchten Jan Palfijn, heelmcester en leeraar in de zelve konst binnen de stad Gend, uitgeproken door Martinus Adolphus van Dueren, geneesheer, ter gelegenheid der lijkplechtigheden en oprichting zijns praalgrafs door de burger-vaderen der genees-, heel- en art-zenij-kunde, binnen de herderlijke kerk van den H. Jacob, den 11 van sprokkelmaand M.D.CC.LXXXIII, Gent 1788.

[Hendrik Duijsentpont]

Duijsentpont (*Hendrik*), geb. te Zuiderwoud 25 Febr. 1667, was pred. te Oosteren Wester-Blokker, ging vandaar naar O.-I., doch overl. op de reis, 1718. Schr., behalve theol. werken: Blocker's Speeluuren, Enkh. 1702, 2e dr. ald. 1752.

Zijn broeder G o d e f r i e d u s geb. te, Zuiderwoud 15 Febr. 1669, was eerst scheepsheelmeester, daarna sedert November 1710 chirurgijn te Lutjebroek en overleed daar 1 Nov. 1736. Hij dichtte: Rijmwerken, bestaande in de zeltsaamste aanmerkingen, voorgevallen in zijn reizen, Benevens Liederen en Mengeldichten.

(Navorscher XXXVI, en Dietsche Warande, Nieuwe reeks V.)

[Frederik Duim of Duym]

Duim of **Duym** (*Frederik*), werd te Amst. in 1674 geb.; van hem zijn geen levensbij-zonderheden bekend, doch hij was waarschijnlijk tooneelspeler en de vader van den beroemden acteur Izaak Duim; hij bereikte een hoogen ouderdom, want in 1715 werd zijn portret vervaardigd, op zijn 77ste jaar.

Zijne werken zijn: De gemartelde deugd binnen Thorn, 1728; De vlugt van Huig de Groot, blijspel, 1742; De dry deelen van H. de Groot, behelzende 's mans levensgevallen na zijn vlugt, 1742; Menalippe, trsp., 1743; De Siciliaansche Vesper, 1743; Juba en Silene, trsp., 1744; De broeder-moort der De Witten, trsp., 1745; Het rechtsgeding van Oldenbarnevelt, Hogerbeets en Huig de Groot, trsp., 1745; De beraamde Moort op Maurits, trsp., 1745; Het leven verwekt in den doode, blijsp., 1745; De doodt van Achilles, trsp., 1745; De kwijnende vrijheit herstelt in het eiland Vryekeur, zinnesp., 1749; Alexander en Artemise, trsp, 1751; Zaire, bekeerde Tur-

kinne. Wijders schreef hij nog: Eeuwgetijde van J. van Oldenbarnevelt, 1719; Tijdkorting der jeugd, 1712; Honderdjarig jarig jubilée van den Amst. Schouwb., 1738: De Psalmen van David, 1747; Treuren Vreuchtzang over de doot van Friso (14 Juli 1711) en de geboorte van diens zoon (1 Sept. 1711); De ontwaakte Leeuw; Het 100-jarig jubilé (op den vrede van Munster); Jacob de Aartsvader, in dichtmaat uitgebreid, 1752; De Christelijke Zede spiegel. Alle te Amsterdam verschenen.

[Jacob Hendrik van Duinen]

Duinen (*Jacob Hendrik van*), geb. te Gron. 19 Mei 1840, teekenonderwijzer aan verschill. scholen te Amst. en te Haarl., later schilder, overleed te Muiderberg 7 Nov. 1885. Hij was medewerker aan De Kunstkronijk, later aan De Kunstbode en schreef: Jacobus Blond. Een portret met bijwerk, Baarn 1885.

[Tonnis van Duinen]

Duinen (*Tonnis van*), geb. te Gron. 21 Febr. 1817, werd in 1842 pred. te Surhuisterveen, later te Wijnjeterp, te Oudeschoot, te Vledder en eindelijk te Mantgum-en-Schillaard, waar hij 9 Mei 1857 overleed.

Behalve verscheiden gelegenheidspreeken en opstellen in godsd. tijdschr. gaf hij onder het psd. Thineus: Ons dorp, schetsen en teekeningen, Gron. 1840, 2e dr. 1848; Réunie en Akademiefeest, schetsen mededeelingen, Gron. 1851; De kiezer en nog drie andere verhalen, Gron. 1856. Na zijn dood verscheen nog: Teekeningen en schetsen uit de nalatenschap van Thineus, Gron. 1857.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1857.)

[Andries Duircant, Duirkant of Duyrkant]

Duircant, Duirkant of **Duyrkant** (*Andries*), schreef: Sistiliaen, blij-eind, trsp. vertoont op de Brab. Kamer, wt levender Jonst, Amst. 1628; Violense, droef-eind. trsp., 1632; Lichthartig Joosje. 1632; 's-Gravesandt vertrouwt aan zijn hoogheid, 's-Gravenhage 1639. Voorts gelegenheidsgedichten. Op de titels dezer tooneelstukken heet hij G. Andries Duirkant.

[Jan van Duisberg]

Duisberg (*Jan van*), boekverkooper te Amst. berijmde de LXXXV nieu gerijmde Psalmen Davids met musiek, Amst. 1680, ten dienste der Luth. gem. en meermalen herdrukt. Voorts vindt men nog van hem Liedjes in: Calliope of vermakelijke Zanggodin, door hem in 1655 uitgegeven, en bestaat er van hem een verzameling: Persiaanschen Roosengaerd van Schach Saadi, beplant met vermaaklyke historiën, Amst. 1654.

[Josua Hendrik Duisdeiker Lz.]

Duisdeiker Lz. (*Josua Hendrik*), geb. te Amst. 5 Nov. 1814, wijdde zich eerst aan 't lager, sedert 1838 aan 't Godsd. onderwijs. In 1881 eervol ontslagen als Godsd. onderw., vestigde hij zich te Bussum, waar hij 24 Mei 1881 overleed.

Zijne eerste gedichten werden naamloos opgenomen in De Boekzaal en De Vad. Letteroef. Afzonderlijk, een aantal werkjes, meest in overeenstemming met zijn later leervak en den kring zijner leerlingen, tusschen 1841 en '80 te Amst. en te Bussum uitgegeven, als: De Wees van Haarlem, De Vreeze des Heeren, Tafereelen uit de Vad. Geschied., De berijmde vertellingen van Moeder de Gans; 1572-1872. Feestliedjes; Alweer wat nieuws; Gij moogt het navertellen; Nooit zonder hulp; Leve de Koning! een achttal liederen; Onze Wenschen; Geen kwaad zonder goed; Vreugd na leed; Ongedacht, onverwacht; Donkere stonden, heldere dagen; De zoon van den verkwister; Thomas de Blinde; De weduwe van den ambtenaar; Hoop doet leven; Het huis met den Luifel; De vuurpot van den lepelgieter.

[Edward Dujardin]

Dujardin (*Edward*), 31 Nov. 1817 geb. te Antwerpen, waar hij kunstschilder en sedert 18 Oct. 1841 leeraar aan de Academie van beeldende kunsten is. Van 1872 tot 1876 en van 1884 tot 1886 maakte hij ook deel van den Provincialen Raad van Antwerpen. Hij versierde meest al de werken van Conscience met platen en gaf uit:

Album op den Leeuw van Vlaenderen, 64 platen samengesteld en gegraveerd door Edward Dujardin, Professor by de Koninklyke Akademie. (Met beschryving der historische feiten in vier talen: Vlaemsch, Fransch, Duitsch en Engelsch.) Antw. 1851; Verdeeling, beengestel en bewegingen van 's menschen lichaam, gelijk zij onderwezen worden in de Koninklijke Academie van Antwerpen. Met bijschrift Vlaamsch en Fransch, Antw. 1871; De Verhoudingsmaten of vergelijkensmaten der bijzonderste antieke standbeelden en Grieksche Vrouwenbeelden, vier platen, Antw. 1888.

[Felix Dujardin]

Dujardin (*Felix*), Op dezen naam verscheen: Walter van Wachtenbeke, heer van Tilleghem, historische tafereelen uit de XIIIe eeuw, Gent 1854.

[Gerrit van Dulken]

Dulken (*Gerrit van*), dichtte Don Diego, trsp., Amst. 1714; De Meid-Kapitein, Schutter en Tamboer, Amst. 1714; Het gereinigt Herte door 't geloof, Amst. 1715, herdr. aldaar 1739.

[Kornelis van Dulkenraad]

Dulkenraad (*Kornelis van*), dichtte: Joachim of de zegepralende ouderliefde, trsp., Rott. 1775; Het verdrukte en verloste Haarlem. Lierzang, Haarl. 1777.

[Heiman Dullaert]

Dullaert (*Heiman*), geb. te Rotterdam 6 Febr. 1636, beoefende als bemiddeld liefhebber de schilderkunst onder de leiding

van Rembrandt, evenzoo de toon- en dichtkunst. Hij overleed 6 Mei 1684.

Zijn gedichten zijn na zijn dood door D. van Hoogstraten uitgegeven in een bundel, die bevat: Geestelijke Gedichten, Lofdichten op uitgegeven boeken, Lijk- en Grafdichten en Mengeldichten, Amst. 1719.

[Joan Dullaert]

Dullaert (*Joan*), rijmde de volgende tooneelstukken: Karel Stuart of Rampsaalige majesteit, trsp., Amst. 1652, 4e dr. 1706; Jan van Leiden en Barent Knipperdolling, Amst. 1653, 3e dr. 1669; Alexander de Medicis of 't bedrooge betrouwen, Amst. 1661; De regeerkunst of wijse leermeester, staatssp., Amst. 1667; De standvastige Princes of bedrogen stiefmoeder, trsp., Amst. 1669; Oratijn en Maskariljas of den ontijdigen Loskop, blijsp. (naar 't Fr.), Amst. 1672, 2e dr. ald. 1767; Flavio en Juliette of de getemde dartelheit, trsp., (naar 't Fr.), Leeuw. 1679; Mitridates, koningk van Pontus, trsp. (naar 't Fr.), Leeuw. 1679; Ifigenie in Aulis, trsp. (naar 't Fr.), Amst. 1679. In proza: een vertaling van Tasso's verlost Jeruzalem, Rott. 1656, en een Historie van Hendrik den Groote, Haarl. 1678, benevens verscheidene stukken in den Bloemkrans van 1659.

[Mr. Gerhard Dumbar]

Dumbar (*Mr. Gerhard*), werd 14 Nov. 1680 geb. te Deventer, waar zijn grootvader, Archibald - omstreeks 1604 te Elgin in Schotland geb. - zich als ‘winckelier’ had gevestigd en getrouwd was met Johanna Janknegt, eene Edamsche schepensdochter. Gerhard stud. te Franeker en te Leiden, werd 18 Jan. 1708 secret. zijner geboortestad en is daar begraven 11 April 1744. Hij was een geleerd man, die in het Ned. schreef: Het Kerkelijk en Wereldlijk Deventer, Dev. 1732, eerste deel. Zijn hier op hem volgende kleinzoon gaf het tweede deel aldaar uit in 1788.

[Mr. Gerhard Dumbar]

Dumbar (*Mr. Gerhard*), kleinzoon van den voorg., geb. te Deventer 2 Sept. 1743, prom. 30 Juni 1764 te Utrecht en was secret. zijner geboortestad, totdat hij in 1787 ontslagen, doch in 1795 benoemd werd tot griffier van Overijsel, in '96 tot lid der Nationale Conventie. Hij bleef dit tot 1798, toen hij zijn ontslag nam, omdat hij zich niet kon vereenigen met de denkwijze van het toenmalig bestuur, zoodat hij een kleine week op Honsholredijk gevangen gezet werd. In 1801 tot lid der Wetg. Vergadering benoemd, bekleedde hij dien post tot aan zijn dood. Hij stierf in Den Haag 6 Aug. 1802.

Van zijn werken noemen wij: Tegenwoordige staat van Overijssel, 4 dln., Amst. 1781-1805; zijn dood belette de uitgave van 't laatste stuk. In 1859 voegde zijn kleinzoon Mr. G. Dumbar, later lid der Eerste Kamer, nog twee onuitgeg. hoofdstukken van zijn grootvader bij dit werk en plaatste die in de werken der Vereen. ter Beoef. van Overijss. Regt en Gesch. Voorts Hist. van het Jagtrecht in de Provintie Overijssel, Dev. 1783; Geographie in dichtmaat, Dev. 1800; De Oude en Nieuwe Constitutie der Vereenigde Staten van Amerika, uit de beste schriften ontvouwd, Amst. 1793-'96. Hij leverde bijdragen in de werken van de Mij. der Ned. Lett. en in

het Biogr. Woordenb. der Ned. van De Chalmot, vertaalde: Chappes d'Autroche's Reize door Siberië, 2 dln., Dev. 1771 en Wendeborns Staat van godsdienst enz. in Groot-Brittanje, 4 dln., Kampen 1790-'92.

[Amand Dumonceau]

Dumonceau (*Amand*), den 31 Mei 1835 geb. te Kortrijk, waar hij voorzitter is der eeuwen oude Rederijkerskamer De Kruisbroeders, voor welke hij schreef:

Een gefopte Schoonvader, tooneelspel met zang in één bedrijf, Kortrijk 1877.

[Christiaan Peter Dumont]

Dumont (*Christiaan Peter*), geb. te Antw. 28 Sept. 1824. In 1843 als candidaat-notaris toegelaten zijnde hield hij zich met letterkundigen arbeid bezig en werkte hij voor het tooneel en voor onderscheiden tijdschriften. Thans is hij notaris in zijne geboortestad.

Hij schreef: Laster en Onschuld, drama uit het hedendaegsch leven, in vyf bedryven, Antw. 1850; Anna, eene ware geschiedenis uit de volksklasse, Gent 1854; Vreemde Bloemen, verhalen, Gent 1854; Na Onweder Kalmte, tooneelspel in twee bedryven, Antw. 1854. Twee Vliegen in eenen Slag, blijspel m.z. in een bedr., Bruss. 1855; Verhandeling voor het Volk over de minderjarigheid, de voogdy en de zelfmaking, bekroond door het Nederduitsch Taelverbond. Antw. 1856. Een Blik in de geschiedenis van het Regt sinds de vroegste tyden tot op onze dagen, Antw. 1857. Lentebladen, gedichten, Antw. 1858; Loon naer Werken, tooneelspel in 2 bedryven, Antw. 1860. Verhandeling voor het Volk over de kontrakten van verhuring, Antw. 1861.

[Peter Jan Karel van Dun]

Dun (*Peter Jan Karel van*), geb. te Antwerpen 11 April 1745, werd Jezuïet in 1763 en gaf onderwijs te Antwerpen en te Mechelen. Na de opheffing zijner Orde in 1773 werd hij priester en legde zich geheel op het predikambt toe. Hij overl. te Antwerpen 30 April 1824. Na zijn dood gaf J.B. Buelens Van Dun's nagelaten geschriften uit: Leerredenen op de Zondagen van het jaer, Antw. 1826-'38, 8 dln.

[Andries Duncan]

Duncan (*Andries*), kunstschilder, geb. te Amsterdam in 1765, vestigde zich in 1794 te Gent en overl. aldaar 13 Aug. 1834.

Hij schreef: Dichtoffer aan de verlossers van Nederland (gedicht op de overwinning van Waterloo), 1815; Coupletten, gezongen in de Maatschappij van Rhetorica, ten voordeele der gekwetste militairen, op 3 Julij 1815; Artaxerxes, trsp. naar het Fransch van Delrieu 1824. (?)

[Jules Duparc Jr.]

Duparc Jr. (*Jules*), geb. te Leeuwarden, 14 Aug. 1834, werd in 1855 aangesteld als direct. bij de Rijkstelegraaf, doch moest, wegens daarvoor onvolkomen gezichtsvermogen, zijn ambt met eene uitsluitend letterkundige loopbaan verwisselen.

Hij schreef: De Graaf del Monte Mayor, een verhaal uit de 16e eeuw, 2 dln., Amst. 1858; Leonore, Een avondcirkel by Mevr. de Maintenon, het Kasteel van Blois, drie novellen in één dl., Amst. 1859; De wijsgeer van Sans Souci, tnsp. opgev. in den stadsschouwb. te Amst. 1865; De gevolgen eener preek, blsp., Gor. 1865, 2e dr. 1878; IJdelheid, nov., 's Hage 1871; De oude knecht, nov., Arnh. 1876; Uit mijn album, nov. en schetsen, Schoonh. 1883; Zijn Geheim, rom., Schied. 1887. Nog schreef hij voor rederijkers: Eene Mystificatie 1865 (psd. Jodocus van der Made). Voorts novellen in 't Leeskabinet, Nederland en De Huisvriend; was ook mede-redact. van het Jaarboekje der Telegrafie, Breda 1871 en v.v.

[Isaak Dusart]

Dusart (*Isaak*), schreef: Gezangen, Amst. 1731; Worstelende en Dankzeggende Zielzangen, Amst. 1731; De Uitnementheit der Kennisse Jezu Christi, Amst. 1735.

[Petrus Johannes Valentinus Dusseau]

Dusseau (*Petrus Johannes Valentinus*), geb. te Culemborg 13 April 1807, werd in 1836 Luth. pred. te Winschoten, in 1839 te Schiedam, waar hij 30 Sept. 1853 overleed.

Hij schreef: Gedichtjes voor de beschaafde jeugd, Winsch. 1835; Dichterlijke Mengelingen, Winsch 1838; Gelegenheidsgedichtjes voor kinderen, Amst. en Schied. 1838; De boekdrukkunst en derzelver uitvinder L.J. Koster, met pl. en portr., Amst. 1840; Spiegel der deugd, kleine gedicht. en verh. voor jonge lieden, Schied. 1846; Voorjaars-bloempjes, Schied. 1848; Najaarsbloempjes, Schied. 1848; Rozenknopjes, Amst. 1851. Voorts was hij medewerker aan den Alman. in miniatuur voor kinderen, en bewerkte hij het poëtische gedeelte van De Leidsman der jeugd. Schoon hij meer bekend is als kinderschrijver, bestaan van hem ook leerr., Winsch. 1837 en Amst. 1855.

[Jacob van der Dussen]

Dussen (*Jacob van der*), omstreeks 1765 geboren en in 1820 overleden, gaf anoniem uit: Het hoogste goed, leerdicht, Amst. 1791; Proeve over den Mensch, naar 't Eng. van Pope, 1797; Proeve van overzetting uit het Eng., 's-Hert. 1820. In De Mnemosyne van 1818 staat een dichtst. van hem, get.: Het Geluk.

[Johan Jacob Dusterhoop]

Dusterhoop (*Johan Jacob*), te Utrecht, schreef: Haarl. zangen, Haarl. 1761 en vertaalde: Amor en Psyche, zangsp. bij het huwelijk van Willem V, Utr. 1767, met een Na-spel van M.G. de Cambon; Belisarius, heldenblijsp. (naar 't Fr.), Utr. 1769 en te Amst. in hetzelfde jaar.

[Constantinus Fidelis Amandus Duvillers]

Duvillers (*Constantinus Fidelis Amandus*), te Avelgem, in West-Vl., 1 Aug. 1803, geb. Reeds in zijne jeugd gaf hij lessen in het schrijven, om in zijn onderhoud te voorzien, daar hij zijn vader, die geneesheer was geweest, vroeg had verloren. In 1830 werd hij, na tot priester gewijd te zijn, professor te St. Nicolaas; in 1836 pastoor te Middelburg in Vlaanderen, en in 1854 te Woubrechtegem, in het land van Aalst. Hij overl. 24 Maart 1885 en liet de volgende werken na:

Lofspraek der Polders, Gent 1839; Louis van Wyneghem, of den student te wege, zedelyk blyspel in 5 bedryven, Gent 1840; De Fransquillonnade, of dichtproef op de verbasterde Belgen, de Franquillons en Cie., Gent 1842; Twintig nieuwe Liedjes, ten gebruyke der meisjesschool van Middelburg in Vlaenderen, Gent 1844; Volksliedjes met een geestig supplement voor den buytenman en voor Gent, Gent 1845; Liedjes voor de Kantwerkscholen, gevolgd door de spreuken van Baeske van de Wiele, Brugge 1846; Uitboezeming op het graf van Louisa Maria van Orleans, koningin der Belgen, Gent 1850; Den baron Penninck, of samenspraken, waerin de Vlaemsche zeden getrouwelyk worden afgeschetst, volksboek, Gent 1851; Grootmoeders verjaerdag, klucht in een bedryf, Gent 1851; Meester Hageman of den oolyken suykernonkel, klucht in dry bedryven, Gent 1851; Liefdadigheid en vergelding, of den Armen aen de begoede menschen in verscheydene dichtstukjes aenbevolen, Gent versch. jaren; Jan van Wyneghem, of den bekeerden student, zedelyk blyspel in dry bedryven, Gent 1859.

[Anthony Duyck]

Duyck (*Anthony*), wiens vader bij den overgang van Hoorn, schout werd in 1578 en dit drie jaar bleef, moet wel de Hagenaar zijn, in de Leidsche acad. 27 Mei 1578 als jur. stud. ingeschreven. Als advocaat-fiskaal van den Raad van State, volgde hij sinds 1589 het leger te velde. Den 2 Juni 1602 werd hij griffier bij den Hove van Holland. Ofschoon hij ‘seer instantelijk aendrong’ om daarvan vrijgesteld te worden, werd hij mede gecommitteerd om de drie gevangenen van 1619 te verhooren en was fiskaal in hun rechtsgeding. Den 1 Jan. 1620 deed hij zijn' eed als raadsheer in den Hoogen Raad, en 22

Jan. 1621 als raadpensionaris van Holland, welke betrekking hij tot aan zijn dood, in September 1629, behield.

Hij hield een Journaal van Maurits' krijgsverrichtingen van 1591-1602, dat met aanteekeningen werd uitgegeven door Lod. Mulder, 3 dln. 's Grav. en Arnhem 1862-'66.

[Johannes Duykerius]

Duykerius (*Johannes*), waarschijnlijk dezelfde als **Dukerus** (*Johannes Wilhelmus*), moet, als omstreeks 1664 geb., den 13 April 1686 te Leiden tot de lessen in de theol. toegelaten in zijne eerste standplaats te Gilze-en-Ryen in 1689 bevestigd zijn, 2 jaar later te Leur overgeplaatst en in 1700 beroepen te Berkel, waar hij 27 Sept. 1733 overleed.

Hij schreef: Rechtzinnige Harpstoffen in gezangen en verzen over den Heid. Catechismus, enz., Amst. 1685; Korte Verhand. der Alg. Kerkgeschied. van Christus' Hemelvaart tot 1686, 2 dln., Amst. 1686; Schouwburg der Needer-Duytsche Letter-, Spel- en Leesconst, Amst. 1696; Voorbeeldsels van oude wijzen, Amst. 1700. In hoeverre hij dezelfde proponent was, tegen wien Deurhof's, z.a., Overtuigende kracht der waarheid, Amst. 1688, gericht werd, hangt van de identiteit af.

[Anton Gillis Cornelis van Duyl]

Duyl (*Anton Gillis Cornelis van*), geb. te Brielle, 8 Dec. 1829, stud. te Utrecht in de theol., legde proponentsexamen af, was van 1859-'61 lector in geschied. en staathuishoudkunde voor de maatschappij tot Nut v.'t Alg., werd in 1862 redacteur van de oude Rott. Cour., en 1863 adj. secretaris van gen. Maatsch. en redacteur van het tijdschrift Nederland en het Amst. Effectenblad. In 1865 werd hij hoofdredacteur van het Algemeen Handelsblad; deze betrekking bekleedde hij tot 19 Febr. 1885 en werd eervol ontslagen. Vooral door zijne bemoeiingen werd de Ned. Journalistenkring opgericht.

Hij schreef: Tien dagen in Portugal, 2 dln., den Haag 1882; Een Afrikaander, Amst. 1883; Mooi Mieke, Haarl. 1884 en met Ch. F. van Duyl: Nichten en neven, Gron. 1887. Voorts verschillende bijdr. in de Middelb. cour., Utr. Studenten alman. en tijdschr, o.a. in De Gids en in De Nutsalman. Als manuscript is van hem gedrukt, voor de Mij. tot N.v.'t Alg.: De opstand der Nederl. tegen Spanje: de Nederl. in Indië, Adam Smith en zijn stelsel; Nederand in 1672; Japan en de Japanners.

[Charles François van Duyl]

Duyl (*Charles François van*), geb. te Zierikzee 5 Juli 1847, sinds 1866 werkzaam bij 't Lager Onderwijs, werd in 1871 hoofd eener school te Kampen en in 1877 leeraar aan de Rijks kweekschool voor onderwijzers te Groningen.

Hij schreef: Sprookjes van Leander, Kamp. 1874; Van Scylla in Charybdis oorspr. comedie, Kamp. 1877; Dagvliegen, Kamp. 1881; Ned. Typen en Schetsen, 2 bundels, Kamp. 1883; Alg. Geschied der Oudheid, Gron. 1886. Voorts Schoolb. en bijdr. in De Gids voor den Onderwijzer.

[Jonkheer Jacob Duym]

Duym (Jonkheer *Jacob*), geb. te Leuven omstreeks 1547, was kapitein van een vendel voetknechten onder Willem I, werd in 1584 door de Spanjaarden krijgsgevangen gemaakt en tegen zwaar losgeld twee jaar later ontslagen. Zijne gevangenschap op het kasteel van Namen had hem voor den dienst ongeschikt gemaakt; hij vestigde zich te Leiden, waar hij in 1606 nog woonde op de Hooigracht en hield zich sedert dien tijd met letterkundige zaken bezig.

Van hem zag het licht: Een Spiegelboeck, inhoudende ses spiegels, waerin veel deuchden claer aen te mercken zyn, seer cortwylich ende stichtel. voor allemenschen om te lesen, Leid. 1600; Een Ghedenckboeck, het welck ons leert aen al het quaet en den grooten moetwil van de Spaingnaerden en haren aenhanck ons aenghedaen te ghedencken, ende de groote liefde ende trou van de Princen uit den Huyse van Nassau aen ons betoent, eeuwelich te onthouden, Speelwys in dicht ghestelt door Jacob Duym, Leid. 1606; (dit boek bevat zes tooneelstukken, t.w.: Ned. Maegd, Balthasar Gerards, Ontzet van Leiden, Beleg van Antwerpen, Inneming van Breda, Bewijs dat een goede oorlog beter is dan een geveinsde vrede); Oudt-Bataviën nu genoemt Holland. Hoe ende in wat manieren, ende van wien Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt eerst bewoont is geweest, auctore Saxo Grammaticus, Leid. 1606; Corte historische beschryvinghe der nederlandsche oorloghen van den beginne ende aenvangh af der beroerten tot het twaelfjarig bestand toe, Arnh. 1609, 1612 en 1614, Amst. 1646.

[Nicolaas Duyn]

Duyn (*Nicolaas*), schreef: Reyse rondom de vaste kusten des aardrijks, 2 dln., Haarl. 1710; Hist. Aanmerkingen van drie strenge winters, als die van 1709, 1740 en Dec. 1742, enz., Haarl. 1743, ald. 1746; Aanwijzer van alle steden, bergen, enz., die in de H.S. vermeld worden met de voorn. geschied., in en omtrent deselve voorgevallen, Haarl. 1748.

[Arnoldus van Duyn]

Duyn (*Arnoldus van*), schreef: Oudewaters Moord of waarachtig verhaal van d'oudheid, belegering, inneemen en verwoesten der gesegde stad, Amst. 1669, 1713, '43, '68 '79 en 1790.

[Peter Duys]

Duys (*Peter*), geb. te Dennenburg (N.-Brab.) 3 Oct. 1822, godsdienstonderwijzer bij de Herv. kerk, eerst te Eibergen, daarna te Kampen, schreef: Bijbelsche kinderen,

Kamp. 1854; Beeldengalerij van belangrijke christenen vóór de hervorming, Kamp. 1856; Radbouds dochter en andere novellen uit onze historie, Amst. 1858; Historische kinderen, Kamp. 1862; Deugd en ondeugd, Kamp. 1864; Vermaarde Nederlanders, geschetst voor de jeugd, Kamp. 1864. Voorts versch. kinderwerkjes op stichtelijk gebied.

[Gustaaf Adolf van Duyse]

Duyse (*Gustaaf Adolf van*), geb. 15 Juni 1853, te Lokeren (Land van Waas), alwaar hij thans notarisklerk is. Hij was declamator en als schrijver deed hij zich kennen door de werkjes: Het geld, bedenkingen, Lokeren 1867; De Fabriekwerkers, iets voor het volk, zedeschets, Lok. 1873; De Vlaamsche Grieven in bestuurzaken, voordracht door Gustaaf van Duyse, gevolgd van den tekst en de ontwikkeling van het wetsontwerp De Laet, Lok. 1876; De Buiter en Tassyns, oorspronkelijk vaderlandsch drama in vier bedrijven, Lok. 1875. Verder bijdragen over Vlaamsche taalbelangen in bladen en tijdschriften.

[Jozef van Duyse]

Duyse (*Jozef van*), te Kieldrecht (Oost-Vl.) geb. op 20 Juli 1770, werd geneesheer te Dendermonde, alwaar hij overl. 22 Oct. 1831. Hij was vader van den dichter Prudens van Duyse, en schreef ook zelf een gedicht, dat in het Nederduitsch letterkundig jaarboekje van 1837 verscheen, onder den titel: Aen het Vaderlandsch wapenoefenend genootschap der Moedige Jongheid te Kieldrecht in 1787.

[Prudens van Duyse]

Duyse (*Prudens van*), te Dendermonde geb. 17 Sept. 1804, ontving zijn eerste onderricht van zijnen vader, die ook zijne neiging voor het beoefenen der vaderlandsche dichtkunst opwekte. Vervolgens werd hij onderwezen aan het college zijner geboortestad en reeds van in 1822 schreef hij gelegenheidsverzen, welke spoedig den lauwer verwierven in verschillige wedstrijden. De jonge dichter verbleef eenige maanden als notarisklerk te Laken, om vervolgens leerling der Hoogeschool van Gent te worden. Zijne dichterlijke luimen, zijne liefde voor de muziek- en schilderkunst, waren oorzaak dat zijne studiën in de rechten traag vorderden. Na het uitbarsten der omwenteling van 1830 begaf hij zich met eenen bundel zijner dichterlijke pennevruchten naar Holland, waar zijne gedichten door de zorgen van J. Immerzeel werden gedrukt. Den 14 Aug. 1832 bekwam van Duyse te Gent zijn diploma van doctor in de rechten. Vier jaar later vestigde hij zich van Dendermonde in Gent, waar hij weinigen tijd aan het gemeente-atheneum de geschiedenis der Vlaamsche Letterkunde onderwees; maar spoedig werd hij er leeraar der Academie en ten jare 1838 ook archivaris der stad Gent, in welk ambt hij overl. op 13 Nov. 1859. Prudens van Duyse was een der eerste en warmste voorstanders van de Vlaamsche Beweging, onze vruchtbaarste dichter en een improvisator zonder weerga. Van in 1827 tot het jaar zijns overlijdens schreef hij in meest al de tijdschriften der beide Nederlanden.

Afzonderlijk gaf hij uit: De verderfelijke gevolgen van den hoogmoed, Kortrijk 1823; Tafereel van den heldenmoed der Vlamingen tegen de Franschen onder het bestuur van den graaf Guy van Dampière, Dendermonde 1825; Griekenland, lierzang, Waterloo, kantate, Bruss. 1826; Lofzang op de Nederlandsche Taal, Bruss. 1829; Pius VII, gedurende zijne banning in Frankrijk, Gent 1830; De wanorde en omwenteling op den Vlaamschen Zangberg, Gent 1830; Gedichten, 's Gravenh. 1831; Willem Tell, treurspel in vyf bedryven (door J.V. Wouters in verzen geschreven), Antw. 1836; De Stoomwagen, dichtbespiegeling by het openen des yzeren wegs van Dendermonde op Mechelen (2 Jan. 1837), Gent 1837; Verwelkomstgroet aen den kunstschilder J. van den Abeele, by zyne terugkomst uit Rome binnen zyne vaderstad, Gent 1837; Tobias' Morgenlied, bybelbespiegeling aen den heer Fierens, doctor in de medicynen, Gent 1837; De Invloed der yzeren Wegen op de nyverheid en volksbeschaving, Lierzang ter gelegenheid van de opening des yzeren wegs van Dendermonde op Gent, 28 Sept. 1837, Gent 1837; De Invloed des tooneels op de volksbeschaving, in vier zangen, Geeraardsbergen 1838; Tooneelbundeltjen, Gent 1838; Gerem Goethals, ballade uit den Riddertyd, Gent 1839; De Gentsche Vaderbeul, Gent 1839 (bekroond); Gent, dichtbespiegeling, Gent 1839; Vaderlandsche Poëzy, Gent 1839; Feestkrans voor den weledelen heer Em. Bruno Quaetfaslem, Gent 1839; Jubelkrans voor de eerwaerde zuster Scholastica Clays, Gent 1839; Jubelkrans voor de eerwaerde zuster Theresia van Nese, Gent 1839; Rubens' menschlievendheid, oorspronkelyk tooneelspel met zang in één bedryf en 6 tafereelen, Antw. 1840; De Lekkerbek zonder Geld, vervlaemscht blyspel met zang in 1 bedryf (naar Scribe), Antw. 1840; Antoon van Dijck, of de reis naer Italië, blyspel met zang in 3 bedryven, Antw. 1841; De zwarte Zuster, Gent 1841; Natalia, Elegiën, Gent 1842; Vader Adam Vlaminc, eene scone sproke, Gent 1842; De Spellingsoorlog, luimig heldendicht in 4 zangen, met aanteekeningen, Gent 1842; Godfried, of de Godsdienst op 't Veld, in 5 zangen, Gent 1842; Aen de nieuwe Zangmaetschappy Volherding, te Wetteren, 1842; Belegering van Dendermonde door Lodewyk XIV, historisch tafereel, Gent 1842; Paul en Virginie, naer Bernardin de St. Pierre, Antw. 1843; Groentje in 4 zangen, met andere luimige gedich-

ten naer Gresset, Antw. 1843; Aen de Gentsche burgertooneelisten, Gent 1844; Gedichtjes voor Kinderen, Gent 1844; Philips de Goede en de Dronkaerd, blyspel in 3 bedryven, Antw. 1845; Keizer Karel, gezien langs de keerzyde der medaile, Gent 1845; Herinneringen aen het Feest, gevierd te Merckem den 20 Aug. 1844, ter eere van Sidronius Hosschius, Gent 1845; Brugge, ter gelegenheid van de inhuldiging des standbeelds van Simon Stevin, bekroond zangstuk, Brugge 1845; Simon Stevin, naer Voorduins bekroond werk, met eenige dichtstukken, Bruss. 1846; De Zeilwagen van Stevin, naer de Latynsche gedichten van Hugo Grotius, Gent 1846; De erbarmelicke Weeclachte van Simon Stevin, van Brugge, Nieupoort 1846; Het Klaverblad, romancen, legenden, sagen, Brussel 1848; De Zang des germaenschen Slaefs, oud makker van Ambiorix, op eene festyn binnen Rome, Antw. 1849; Gedichtjes voor Kinderen, Gent 1849; Nieuwe Kinderdichtjes, Gent 1849; Dichtbespiegeling, naer Thomas à Kempis, gevolgd van Nathalia, in vier zangen, Dendermonde 1850; Bede voor de Koningin in October 1850, Gent 1850; Vrolykheid, poëzy, Leeuwarden 1853, Verhandeling over den Nederlandschen Versbouw, bekroond door het Kon. Nederl. Instituut, 's Gravenh. 1854; Jubelkrans voor Jos. Canneel, sints 50 jaren drukker; Christiana, legende. Tafereel in dicht, ten behoeve der te herstellen aloude doopvont van O.L.V. te Dendermonde, Denderm. 1854; Het Huisgezin des Meubelmakers, naer het Fr., Gent 1854; Gent, XXII April MDCCCLV, Gent 1855; Antwerpen by het vierde eeuwgetyde van Sint Lucas-gilde, in 2 zangen, Antw. 1855; Lykrede op Victor Gaillard, Gent 1856; Samenspraek tusschen Mertens van Aelst en Erasmus van Rotterdam, Gent 1856; Het groot Schietspel ende Rederykersspelen te Gent van Mei tot July 1498, Gent 1856; By de vyfentwintigste verjaring der Septemberfeesten, Gent 1857; Leopold I, vyf-en-twintig jaren Koning van België, werd bekroond door het staatsbestuur. Gent 1857; Overbrengst van Egmonds stoffelyke overblyfsels in eenen nieuwen grafkelder te Sottegem, Gent 1857; Over de Namen der Straten van Gent, Gent 1857; Olivier de duivel, Brussel; Merkwaerdige land- en zeereizen (met C.L. de Vrieze bewerkt), Gent 1857; Virgilius' Herderszangen, in dichtmaet vertaeld, Gent 1859; Jacob van Artevelde, episch verhael in acht zangen, Gent 1859; Teniers te Grimbergen, operette in 1 bedryf, Gent 1860; Tollens herdacht in België, Antw. 1860; Verhandeling over den drievoudigen invloed der Rederykkamers, Brussel 1860; Cats' invloed op de Vlaemsche Letterkunde, Brussel 1860; De Nazomer, nagelaten gedichten, Gent 1860, enz. enz. Eene menigte andere gedichten werden uitgegeven door des schrijvers zoon, onder den titel: Prudens van Duyse's Nagelaten Gedichten, in 't licht gegeven door Florimond van Duyse, onder toezicht van Jan van Beers en Emmanuel Hiel, Roeselare, Amsterdam 1882-1885.

[Hendrik Willem Duyvewaardt]

Duyvewaardt (*Hendrik Willem*), 24 Oct. 1829 geb. te Antwerpen, waar hij schilder is.

Hij schreef een roman: De Fondsenspeler, verhael uit de Antwerpsche zeden, Antw. 1857, en verder eene menigte verhalen en novellen in het Volksblad en andere schriften, als: Iets over handen, handschoenen en sjals; Een aengenomen broeder; Sir Walter Raleigh; Aen een meisje dat ik geern zie; Aendenken van een kermis; Manke Dries; Een bezoek in het atelier van den kunstschilder Ed. Dujardin; De

vastenavond te Antwerpen; Aendenken van Rousselaers kermis; Jan de Korden, stonden uit het leven van eenen garnaelvanger. Voor het tooneel leverde hij: De arme Kleermaker, drama in 5 bedryven, Gent 1862; De Huichelaer, drama, Antw. 1859.

[Samuel Arnoldus Dwars]

Dwars (*Samuel Arnoldus*), geboren te Deventer, studeerde sinds 3 September 1827 te Utrecht in de theologie, gaf velerlei brochures, o.a. Over mysticismus en rationalismus, Amst. 1863; Wat is wezenlijk genot, wat is waarachtig geluk? Amst. 1846, en kleine geschriften tegen drankmisbruik; vertaalde: Mendoza, de koning der bedelaars, Haarlem 1849, 2 dln. en Het fregat Gorgona, Amst. 1849, 2 dln.; en schreef de navolgende romans: De kiezersclub van Kijvenheim, Utr. 1849 (psd. Anselmus); Aan het strand, lectuur voor badgasten, Amst. 1850; De schoone Bagijn van Amersfoort, een geschiedk. roman, 3 dln., Amst. 1850; Herfsttinten en nevelbeelden, Dev. 1854; Minnetogt van een landjonker, Dev. 1854.

[Willem Arnoldus Dwars]

Dwars (*Willem Arnoldus*), geb. 11 Nov. en gedoopt 15 Nov. 1793 in de Westerkerk te Amst., werd 17 Sept. 1816 als theol. stud. in het vijfde jaar te Leiden ingeschreven en overleed te Amst. 25 Dec. 1855, 62 jaar oud en zonder beroep. Zijne gezondheid liet hem de uitoefening der kerkelijke bediening niet toe, zoodat hij zijn leven in stillen letterarbeid doorbracht. Bernard ter Haar rekende hem tot zijne lievelingsdichters uit zijn gymnasialen tijd; Potgieter nam van zijn naam het psd. W.D-s over, doch onze letterk. gesch. heeft weinig aangaande hem bewaard, daar zijne gedichten in jaarb. en tijdschr. verspreid bleven. De vervolgbundel der Evang. Gez. van de Ned. Herv. bevat vier zijner liederen: 200, 204, 208 en 260.

[Johannes Dyserinck]

Dyserinck (*Johannes*), geb. te Haarlem 12 Maart 1835, ontving daar zijne letterk. opleiding onder P. Epkema, en zijne kerkelijke aan het Doopsgez. sem. te Amst., werd 1 Mei 1855 stud. te Leiden en is daar in 1884 met den doctorstitel hon. causa vereerd; werd Doopsg. leeraar aan Den Helder in 1861, 18 jaar later te Vlissingen, in 1884 te Rotterdam.

Schr.: Verscheidenheden, Haarl. 1867; Godsd. overdenkingen, 2 dln., ald. 1868-'69; Gebeden bij de Godsd. overd., 1870; Levensbericht van Mr. Hugo Beijerman, (Hand. Mij, Ned. Lett., 1871); Vrede zij in uwe vesting, (toespraak bij het 2de eeuwfeest van Aardenburgs verdediging), Haarl. 1872; De Apocriefe Boeken des O.V., uit het Gr. opnieuw vertaald, Haarl. 1872-'74; De Psalmen, uit het Hebr. opnieuw vert., Haarl. 1877; Vondels sterfdag gevierd, Rott. 1879; Ter nagedachtenis van Jacobus Bellamy, Midd. 1881; Hildebrands Camera Obscura, verm. herdruk uit De Gids, Midd. 1882; Het Boek der Spreuken, uit het Hebr. opnieuw vert., Haarl. 1883; De vrijstelling van den eed voor de Doopsgez., verm. dr. uit De Gids, Haarl. 1883; Hulde aan Betje Wolff en Aagje Deken, Midd. 1884. Voorts bijdragen en stukken in de Godgel. Bijdr., het Theol. Tijdschr., De Gids, De Nederl. Spectator en De Nieuwe Rotterdamsche Courant.

E

[Willem Eben]

Eben (*Willem*), geb. te Dilsen 10 Jan. 1853, studeerde aan de Hoogeschool te Leuven, werd doctor in natuurkundige wetenschappen en is thans onderwijzer te Winxele (Brabant).

Hij schreef: Afrika. De Slavenhandel, Leuven 1878; De Slavenhandel en de Internationale maatschappij ter beschaving en verkenning van Afrika, Leuven 1883; De Mensch, de Dieren, de Planten, de Mineralen, en de eerste beginselen der scheikunde, Leuven 1883; De Weekdieren van België, met platen, Gent 1884.

[Cornelis Fransen van Eck]

Eck (*Cornelis Fransen van*), geb. te Amst. 2 April 1764, stud. te Leiden, werd in 1787 pred. te Hemmen en in 1788 te Deventer. In 1799 naar Franeker als hoogl. in de nat. godgeleerdheid en zedekunde beroepen, bedankte hij, waarop hem dezelfde waardigheid bij het Dev. Athenaeum werd opgedragen. Toen hij in 1816 werd aangezocht om het professoraat in de theologie aan het Amst. Athenaeum te vervullen, wees hij ook dit aanbod van de hand, waarop de Raad van Deventer hem bovendien het professoraat in Ned. taal en letterk. opdroeg. Hij overleed aldaar 11 Maart 1830.

Behalve twee preekbundels verscheen van hem: Redevoering bij de opening der Synode der Herv. Kerk in 1818; Redevoering over het aanbevelenswaardige van de beoefening der Ned. Letterk., 1817; Het tweede Eeuwfeest van het Athenaeum illustre te Deventer op den 16 Febr. 1830 gevierd (met P. Bosscha).

[Mr. Daniel van Eck]

Eck (*Mr. Daniel van*), geb. 28 Mei 1817 te Hontenisse, waar zijn vader predikant was, begon 24 Sept. 1835 zijne studiën te Leiden, prom. aldaar en vestigde zich in 1841 als adv. te Middelburg. In 1849 werd hij lid der Tweede Kamer en is vijf en dertig jaar lang met veel toewijding volksvertegenwoordiger geweest; tegelijk met zijne komst in Den Haag, bij zijne benoeming tot Kamerlid, werd hij als adv. bij den Hoogen Raad ingeschreven.

Schr.: Eene rechtbank in Staats-Vlaanderen, Midd. 1850; Venezuela, overdruk uit Het Vaderland, 's-Grav. 1875; Herinnering aan Mr. G.A. Fokker, Midd. 1879, benevens eenige afz. gedrukte art. als: Over het recht van vergadering. Pleitrede voor den Hoogen Raad, 1871; Nederl. titels en titulatuur; Over de uitvinding der boekdrukkunst, Haarl. 1870.

[Adriaan van Eck]

Eck (*Adriaan van*), geb. 24 Nov. 1820 te Hontenisse, was eerst op verschillende plaatsen ontvanger der registratie en is sedert 1852 hypotheekbewaarder te Leiden. Hij is lid van verschillende geleerde genootschappen, schreef een aantal artikelen in week- en dagbladen en tijdschriften over statistiek, staathuishoudkunde, en gaf afzonderlijk een groot aantal brochures uit ook op fiskaal, finantieel en notarieel gebied. Hij schreef onder het psd. Adriaan: Beschouwingen over de tegenwoordige aangelegenheden van het vaderland, Nijkerk 1848; Hebben wij vrede met het woord van het lid der gemeente, Middelburg 1862.

[Peter Ecrevisse]

Ecrevisse (*Peter*), geb. 3 Juni 1804, te Obbicht, bij Sittard. Tot zijn twaalfde jaar genoot hij het onderwijs eener dorpsschool, daarna kreeg hij beter onderricht op het instituut van Mr. van Cooth. Toen de omwenteling van 1830 losbarstte, was hij leeraar aan het Atheneum te Charleroi, en zette zijne hoogere studiën voort, gedurende de uren welke hem overbleven. In 1832 werd hij doctor in de rechten. Voorloopig vestigde hij zich te Sittard, met het vooruitzicht zich later te Maastricht neder te zetten. Bij den vrede van 1839 werd hij op 3 Juni benoemd tot vrederechter van het kanton Eekloo, waar men hem het jaar daarna koos tot lid der provinciale staten van Oost-Vlaanderen. In 1848 werd hij gekozen tot raadslid der stad Eekloo, welk ambt hij in 1860 neerlegde, met het besluit zich aan de politiek te onttrekken en zich alleen aan zijne ambtsbezigheden en de letterkunde toe te wijden. Ecrevisse was een der medestichters van de Taalcongressen, en reeds vroegtijdig drong hij herhaalde malen aan op eene nauwere toenadering, op het handelsverkeer tusschen Noord- en Zuid-Nederland. Hij overl. als oud-vrederechter te Eekloo, op 16 Dec. 1879. Hij was een drietal jaren medewerker aan het Brusselsch blad De Vlaamsche Stem, waarin hij o.a. schreef:

Twee Origineelen, 1846. Verder was hij medewerker aan het Taelverbond en leverde daarin: Een tafereel uit de geschiedenis van 1813 en 1814; in het Nederlandsch letterkundig Jaerboekje van 1846: Koning Zwentibold; in den Muzenalbum van 1846: De Zaekwaernemer, enz. In 1848 stichtte hij het blad de Eecloonaar, dat nog bestaat. Hij gaf uit: De Teuten, eene zedenschets uit de XVIIIe eeuw, Bruss. 1844; De Drossaerd Clercq, eene omwerking der Teuten in de Limburger Kempen, Bruss. 1845; De Bokkenryders in het land van Valkenburg, Bruss. 1845, 2e dr. 1854, 3e dr. 1864; De Verwoesting van Maestricht, 2 dln., Antw. 1845, 2e dr. 1860; Redevoering op Jakob van Artevelde, Gent 1846; Egmond's einde, historisch romantisch verhael (bekroond), Antw. 1850; Laetste vaerwel aen Ferdinand van Hoorenbeke, greffier by het Vredegeregt te Eecloo, Eekloo 1852; Het Meilief van Geleen, Limburgsche zedeschets onder Fransch beheer, Gent 1858; De Vadermoorder; Venetië in 1848; de Gemzenjager, Bruss. 1859; Patrick, de Walvischvaerder; Norbertina, een zeeverhael; De gebroeders de Witt, Bruss. 1859; Verslag en voorstel betrekkelyk het herdelven der Eecloosche schipvaert, enz., Eekloo 1859; De Kanker der Steden, Een zedentafereel uit den huidigen tyd, Bruss. 1860; De Stiefzoon, een dramatisch verhael uit den tegenwoordigen tyd, 3 dln., Gent 1861; De Nicht uit de Kempen, Bruss 1864. Zijne volledige werken verschenen in 1878-'80.

[Constantinus van der Eecke]

Eecke (*Constantinus van der*), deken der gilde van Rhetorica te Oudenaarde, overl. 1790, schreef: Bellerophon, treurspel in V bedryven, Gent 1784.

[Willem van den Eede]

Eede (*Willem van den*), Jezuïet, geb. te Brussel 27 Aug. 1621 en overl. te Gent 3 Jan. 1692, gaf een bundel gedichten in het licht onder den titel: Lyden en stryden door 't gheduerigh cruys Jesu Christi, van het beghinsel tot het eynde syns levens.

In rym-dicht ghestelt benevens de vyftien suchten van de alderheylighste Maghet ende Moeder Godts Maria ende eenighe godvruchtighe overlegghinghen voor eenen christen mensch door den Eerw. P. Gulielmus v.d. E., priester der societeyt Jesu, Gent 1691.

[Frederik Willem van Eeden]

Eeden (*Frederik Willem van*), werd geb. 26 Oct. 1829 te Haarlem, waar hij algemeen Secretaris-Penningmeester der Nederl. Mij. ter bev. van Nijverheid en Directeur van het Museum voor Kunstnijverheid en van het Koloniaal Museum is, schreef vele bijdr. in het Nederl. kruidkundig Archief, in het Album der Natuur, het Tijdschrift der Nederlandsche Maatschappij van Nijverheid, in den Volksalmanak van de Mij. tot Nut van 't Algemeen.

Afzonderlijk gaf hij uit: De Duinen en Bosschen van Kennemerland, Gron. 1866; Hortus Batavus, Amst. 1868; De Botanie van het dagelijksch leven, Purmerende 1870. In 1877 voltooide hij het laatste of 15e deel van de Flora Batava, in 1800 begonnen; De Koloniën op de internat. tentoonst. te Amst. in 1883, Haarl. 1884; Onkruid. Botanische Wandelingen, 2 dln., Haarl. 1886; Noorderlicht. Bezoek aan Scandinavië in 1887, Haarl. 1888.

[Frederik van Eeden]

Eeden (*Frederik van*), zoon van den voorg., geb. te Haarlem 3 April 1860, ontving twee jaar onderricht in de Haarl. hbs., doch door oogziekte genoodzaakt, verwisselde hij deze opleiding met bijzondere lessen om tot de acad. studiën voorbereid te worden. Van 1878 studeerde hij te Amsterdam, prom. aldaar in 1886 en woont thans als geneesheer te Bussum.

Hij schreef: Het rijk der wijzen, tooneelspel (in het tijdschrift Nederland verschenen), 1880; Het sonnet, blijspel in 3 bedr., 's-Hage 1883; Frans Hals, historisch, anachronistisch kluchtspel in 3 bedr., ald. 1884; Het poortje of de duivel in Kruimelberg, blijspel in 5 bedr. en een voorspel, 's Hage 1884; De kleine Johannes, eerst in De Nieuwe Gids, daarna afzonderlijk uit-

gegeven, 's-Grav. 1887; De student thuis, blijspel, Amst. 1886; Don Torribio, komoedie, in De Nieuwe Gids, 1887. Van dit tijdschrift, waarin zijne littéraire opstellen, verzen, enz. worden gevonden, is hij een der oprichters.

[Jakob van Eeghen]

Eeghen (*Jakob van*), geb. te Amsterdam 21 Maart 1818 en aldaar 28 Oct. 1834 overleden, liet een bundel na, getiteld:

Keuze uit Nagelaten gedichtjes, Amst. 1835, verdeeld in vijf afdeelingen: Kinderlijke dichtstukjes, op den ouderdom van 10, 11 en 12 jaren; Gedichtjes vervaardigd op den ouderdom van 13 jaren; Dichtproeven op den ouderdom van 14 jareu; Dichtoefeningen uit den bundel vervaardigd op den ouderdom van 15 jaren en Dichtstukjes uit den laatsten bundel, die begonnen was op den ouderdom van 16 jaren, waarvan de laatste twee bundels vele vert. uit het Fransch en Hoogd. bevatten.

[Christiaan Pieter van Eeghen]

Eeghen (*Christiaan Pieter van*), geb. te Amst. 19 Juni 1853, ontving zijne geletterde opleiding aan het gymn. te Wageningen, werd 24 Sept. 1875 stud. te Utrecht en werd aan het seminarium te Amst. gevormd tot het doopsgezind predikambt, dat hij sedert 1882 te Medemblik bekleedde en 1883 met zijne tegenwoordige standplaats Aardenburg verwisselde.

Tot eene feestgave liet hij als hs. drukken: Adriaan van Eeghem, doopsgezind leeraar te Middelburg, 1655-1709, Amst. 1886.

[Wopke Eekhoff]

Eekhoff (*Wopke*), geb. te Leeuwarden 2 Maart 1809, van 1838 tot zijn dood archivaris zijner geboortestad, waar hij zich in 1839 als boekhandelaar en uitgever vestigde en onder algemeene waardeering zijne krachten wijdde ook aan openbare aangelegenheden op veelzijdig gebied, overleed daar 12 Febr. 1880. Meer door natuurgaven dan door levensomstandigheden begunstigd, werd hij reeds vroeg een zelfoefenaar in de beste beteekenis van dit woord, en koos de geschiedenis zijner geboortestad en van zijn gewest tot voorwerpen zijner zeldzame werkzaamheid in vrije uren, terwijl hij den boekhandel met kennis, goeden uitslag en met niet minder eere heeft gedreven. Op twintigjarigen leeftijd behaalde ‘de jeugdige Wopke Eekhoff, bediende in een' boekwinkel te Leeuwarden’ - zoo werd hij bij de verrassende ontdekking zijner bekwaamheid aangeduid - een eereprijs voor den eersteling in de lange reeks zijner belangrijke geschriften. Dit opende hem eene wetenschappelijke loopbaan, die hij, met inachtneming zijner beroepsplichten, eene halve eeuw gevolgd heeft. De hand van een trouwen en kundigen vriend heeft hem geschetst, zijne verdiensten aangetoond in het hieronder aangeduide levensbericht en zijne geschriften opgeteld, waarvan hier vermeld worden:

Levensschetsen van beroemde Friesen, 1829; Verzameling van Friesche spreekwoorden, gezegden, anecdoten, enz., 2e stuk, Leeuw. 1831, (het 1e stuk was door P.C. Scheltema uitgegeven te Franeker 1826); Nasporingen betrekkelijk de geschiedenis der voormalige Middelzee in Friesland, door P. Brouwer Pz. en E.,

Leeuw. 1834; Geschiedenis van het Sint-Anthonij-Gasthuis te Leeuwarden, benevens die van het Sint-Jacobs-Gasthuis, met eene naamlijst der Archiven. Afschriften van 64 der meest belangrijke Documenten en naamlijsten van voogden en voogdessen, zonder toestemming des schrijvers in 1834 gedrukt; Willem Loré, zijn leven geschetst door Mr. J.W. de Crane, en zijne Dijk- en Waterwerken geschiedkundig beschreven door E., Franeker 1835; Het leven en de lotgevallen van Jacobus Martinus Baljée, enz., Leeuw. 1835; Proeve eener Geschiedenis van den Stads- of Prinsentuin te Leeuwarden, Leeuw. 1836; Beknopte aardrijksk. beschrijving van de provincie Friesland, Leeuw. 1840, hetzelfde werkje voor schoolgebruik, 2 stuk.; Friesland. Handboekje voor Reizenden door de steden en voornaamste oorden van deze provincie, met kaart, Leeuw. 1840; Beschrijving van Friesland, Amst. 1840; Bijzonderheden omtrent de jeugd en de eerste verstandelijke ontwikkeling van den beroemden Elias Annes Borger, Leeuw. 1842; De algemeene kaarten van de provincie Friesland verzameld, beoordeeld en geschiedkundig beschreven. Met vier bijlagen (te zamen met Mr. Bodel Nijenhuis bewerkt), Leeuw. 1846; Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden, enz., 2 dln., Leeuw. 1846; Merkwaardigheden omtrent de woningen, kleeding, zeden en gebruiken der Hindeloopers, Amst. 1848; De grietmannen in Friesland. Bijdrage tot de kennis en waardeering van het Plattelandsbestuur der Grietenijen in de Provincie, Leeuw. 1848; Beknopte geschiedenis van Friesland in hoofdtrekken, Leeuw. 1851; Het leven van Eise Eisinga en geschiedenis van het Planetarium door hem van 1774 tot 1780 vervaardigd, Schoonh. 1851; Merkwaardigheden van Hindeloopen, bevattende hist. bijzonderheden, enz. benevens taalproeven in rijm en onrijm, (met S.O. Roosjen en N.D. Kroese), Leeuw. 1855; Beknopte geschiedenis van het voormalige Sint-Annaleen in de kerk van Oldenhove te Leeuwarden, enz., Leeuw. 1860; Bloemlezing uit den Frieschen Lusthof en andere gedichten van Jan Jansz. Starter, enz., Leeuw. 1862, volksuitgave, voorafgegaan door eene levensschets van den Dichter, Leeuw. 1862; Levensbeschouwing van Dr.

Eeltje Halbertsma, met uitvoerige lijst zijner geschriften; De vrouw van Rembrand. Bijzonderheden omtrent het huwelijk van den schilder Rembrand van Rijn van Leiden met Saske Ulenburgh van Leeuwarden, Leeuw. 1862; Korte beschrijving van de provincie Friesland, Leeuw. 1864; Friesland in 1813. Historische bijzonderheden omtrent hetgeen vóór en tijdens de Verlossing en Herstelling van Nederland van 1810 tot 1815 in Friesland en inzonderheid te Leeuwarden is voorgevallen, Leeuw. 1863, 2e druk 1864; Friesland in 1815. Historische bijzonderheden omtrent de deelneming der Friezen bij de volkswapening en de krijgsbedrijven bij Quatre-bras en Waterloo, Leeuw. 1865; opst., verspreid in vooral Friesche tijdschr., jaarboekjes en dagbladen. Hij redigeerde de Leeuw. Crt. van 1825-'79, den Almanak v. landbouwers en veehouders van 1836-'76.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1881.)

[Govert van der Eembd]

Eembd (*Govert van der*), uit Haarlem geboortig, en rederijker aldaar, schreef: Den getrouwen Herder uyt Arcadien, overgestelt uyt de Italiaense in de Franse sprake, door Baptista Guarinus, Ridder, ende nu in Neder-duyts vertaeldt, Haarl. 1618; Haerlemse belegeringhe, treur-blij-eynde-spel, s-Grav. 1619; Sophonisba, treurspel, 's-Grav. 1621. Onder de zinspreuk ‘Oeff'ningh leer u’ schreef hij nog: Triumphgedicht tot roem der Haerlemse schutterij over het uyt-trekken naer Hasselt, Haarl. 1623.

[Hubertus Constantinus Eertwegh]

Eertwegh (*Hubertus Constantinus*), geb. te Nederweert 31 Aug. 1837, was eerst werkzaam bij het lager onderwijs te Tegelen en sedert 1868 leeraar aan de hbs. te Sneek, waar hij 21 Juli 1870 overleed.

Hij schreef: De bevestiging van Neêrlands onafhankelijkheid herdacht, Venlo 1865; De spoorweg in aanbouw (lied), ald. 1865; De laatste dagen van Venloo's beleg, 1511. Hist.-dram. schets in twee tafereelen, Venlo 1866.

[Justus van Effen]

Effen (*Justus van*), werd geb. 21 Febr. 1684 te Utrecht; zijn vader was daar een officier van bescheiden rang en beperkte middelen, zoodat de aangevangen letterk. opleiding onder Samuel Pitiscus niet aan de Utr. universiteit kon volbracht worden. Het ontbreken van zijn naam in het album maakt echter het beweren zijner gedeeltelijke geleerde vorming niet onaannemelijk, doch zij werd alsdan afgebroken, wellicht door den dood van zijn vader of diens afscheid uit den dienst. Justus heeft zijn bestaan reeds vroeg moeten vinden in de hoogere kringen, als gouverneur, reisgezel, zelfs met den rang van 2en of 1en gezantschapssecretaris, letterkundig huisgenoot, mentor van studeerende jongelui. Hierdoor bezocht hij Engeland en Zweden en sloot vriendschap met vermaardheden in de beschaafde gezelschappen van Den Haag, Rotterdam, Leiden en vooral te Londen, waar hij lid der Kon. Academie werd. Gedurende zijne betrekkingen en in de herhaalde tusschenpoozen, dat hij er geene had, schreef hij naar den toenmaligen smaak in spectatoriale geschr. of weekbl. en wel in de sinds zijne geboorte heerschende taal der refugiés, die hij

echter eerst laat had aangeleerd; ook vertaalde hij daarin Eng. werken van naam. Gedurende een verblijf als mentor te Leiden, prom. hij daar in de rechten, 18 April 1737. Acht jaar later bezorgde hem de aanbeveling van een dankbaar leerling van aanzien het baantje van commies van 's lands oorlogsmagazijn in Den Bosch, waarop hij trouwde, doch van zijn minder kommervol leven slechts het genot mocht hebben tot den 18 April 1735, nadat hij vijf maanden vroeger zijn vaardige pen had nedergelegd, waarmede hij, vol geest en smaak, jarenlang gewerkt had aan de veredeling en verbetering zijner tijdgenooten. De beroemde 's-Gravesande, overleden 1742, en Th. van Snakenburg, z.a., waren zijne trouwe vrienden.

Zijn hoofdwerk is: De Hollandsche Spectator. Dit weekblad verscheen van 20 Aug. 1731, totdat hij het wegens ziekelijkheid moest staken, 8 April 1735, in 360 vertoogen, en is veelmaal herdrukt. De tweede uitg. bevat zijn levensbericht door een jonger medewerker, P. Adrz. Verwer, z.a.

(W. Bisschop, J.v.E. geschetst, Utr. 1859.)

[Jacobus van Egmond Jzn.]

Egmond Jzn. (*Jacobus van*), schreef: De Timmerman door Liefde, blijspel, Amst. 1753; Troost in lijden, Hare Koninklijke Hoogheid Anna, kroonprincesse van Groot-Brittanje enz., toegeëigend op haar K.H. 24sten verjaardag; Nieuwjaarsgifte aan de lieve jeugt ofte zes en dertig Ambachten verbeeld in 36 figueren, met versjes onder ieder van dezelve, door J.v.E., Amst., en een dichtstuk op de omwenteling van 1788 in de Gedenkzuil, opgericht ter gedachtenis van Neêrlands Heil en Oranjes zegepraal.

[Peter Friedrich Ludwig Christiaan von Eichstorff]

Eichstorff (*Peter Friedrich Ludwig Christiaan von*), geb. 14 Juni 1799 te Oldenburg, ging 1814 als kadet in den krijgsdienst te Oldenburg, kwam 1816 als kadet van de artillerie in Nederlandschen dienst, werd 1817 2e luit., in 1824 1e luit. bij dat wapen, en werd 1827 aangesteld tot ontvanger der directe belastingen te Antheit en Verlaine (prov. Luik). Na de Belgische revolutie had hij verschillende standplaatsen in Noord-Nederland en was ten laatste visiteur der belastingen en beëedigd translateur aan Den Helder, waar hij 9 Sept. 1848 overl.

Hij vertaalde in Nederlandsche hexameters Het Pinksterfeest of het eerste avondmaal, eene idylle door E. Tegnér, Nieuwed. 1847, en gaf eene metrische vertaling van Frithiofs Saga van E. Tegnér, Nieuwed. 1851, 2e druk, herzien door J.J.L. ten Kate, Haarl. 1860, 3e druk, Amst. 1876. Vroeger had hij ook metrische vertalingen in het Hoogduitsch geleverd van Nederlandsche gedichten.

[Jakob Eigeman]

Eigeman (*Jakob*), geb. 8 Jan. 1834 te Leiden, studeerde aldaar sinds 24 Mei 1853 en was achtereenvolgens predikant te Oud-Loosdrecht, Zevenbergen, Delfshaven en Dordrecht, waar hij nog woont, en waar hij tevens president is van het Gereformeerd Centraalweeshuis, door hem gesticht.

Hij schreef, behalve eene menigte preeken, vraagboekjes, vertalingen, schoolboekjes, enz., Gedichten, Leid. 1856; Ex animo non arte. Gedichten, Leid. 1859; Gouden feest, Zevenbergen 1865; Twee stellingen verdedigd, Delfshaven 1867; Een ernstig woord aan predikanten en kerkeraadsleden, Delfsh. 1867; Een boekje voor en over Christelijke jongelingsvereenig., Delft 1867; Vijf fotografiën, Delft 1867; Nieuwe schets voor mijne leerlingen, Delftsh. 1867; Een tijdwoord, Delfsh. 1872; Na uwe belijdenis, Amst. 1874; Het leven een reis per spoortrein, Dordrecht 1878; De oudste en meest solide levensverzekeringmaatschappij, Dord. 1879; Op reis en te huis, Verstrooide parelen, Schiedam 1879; Margaretha, 1879; Onze Willem, 1879; Bloem en Blad, 1879; Een serie fotografiën met bijschriften voor kinderen, 1879; Scheurkalender ‘Mannakorrels’, 1880 en 1881; Neen, niet revolutionair, 1880, alle te Dordrecht gedrukt; Johan of Zoo God de gebeden van zijn kinderen hoort, Delfzijl 1880; Ons goed recht gehandhaafd, Dordr. 1880; De verwarring neemt toe, Dordr. 1880; Onze nadere verantwoording, Rotterd. 1880; 12 briefkaarten met verzen, Dordr. 1880; God met ons. Ons oudejaarsavondgebed, Dordr. 1880; Mijn appèl, Dordr. 1880; Jan Calvijn, Leid. 1881; Een presentje van Moeder. Versjes voor kinderen, id. 1881; Jozefs geschiedenis, id. 1881; Via dolorosa, Amst. 1882; Getemperde blijdschap, Dordrecht 1882; Uit het leven voor het leven, Amst. 1883; Het socialisme in het licht der geschiedenis beoordeeld, id. 1884; Hoe Marianne tot God bekeerd werd, Dordr. 1885. Verder gaf hij als hoofdredacteur drie jaargangen uit van het Westen, Christelijk weekblad, dat opgeheven is, en bestuurde als eenig overgebleven redacteur Bethel, Christ. blad ten voordeele van de weeshuisstichting van dien naam uitgegeven.

[Roeland van den Eijnden]

Eijnden (*Roeland van den*), in 1747 te Nijmegen geb., legde zich op de schilderkunst toe. Hij was bij 's lands konvooien en licenten te Tiel, later te Dordrecht in betrekking, en overl. in de laatstgen. plaats 28 Aug. 1819.

Hij schreef: Verhandeling over den nationalen smaak der Hollandsche school in de teeken- en schilderkunst, in het 5de stuk van Teyler's verh., Haarl. 1783; Nadere bijzonderheden betreffende de kunstschilders Hubert en Jan van Eijck, als ook over de uitvinding van de olieverw, in De Boekzaal der geleerde wereld, Nov. 1813; Gesch. der Vaderl. schilderkunst sedert de helft der 18e eeuw, met A. van der Willigen, Haarl. 1816-'40, 4 dln.

[Simon Eikelenberg]

Eikelenberg (*Simon*), geboren te Alkmaar 16 Maart 1663, en aldaar overleden 4 Nov. 1738, was aanvankelijk schuiermaker, daarna beoefenaar der schilderkunst, van 1704-1735 opzigter der stads werklieden van de wateren en plantsoenen, sedert 1715 ijker, maar legde zich tevens toe op letterkundige studiën.

Hij schreef: Gedaante en gesteldheid van West-Vriesland voor den jare MCCC en teffens den Ondergang van het Dorp Vroone, Alkm. 1714; Alkmaar en zyne geschiedenissen, Alkm. 1739, Rott. 1747; De Kronijk van Egmond of jaarboeken der Vorstelijke abten van Egmond door J.G. van Leiden, vertaald door Korn. van Herk en voortgezet door G. Kempher, is door Eikelenberg uitgegeven, Alkm. 1740; Alkmaer ontzet of blyde dageraat van den 8 van Wijnmaendt 1573, een dichtstuk, opgenomen in Boomkamp's vervolg op Eikelenberg, doch reeds vroeger afzonderlijk uitgegeven.

(C.W. Bruinvis, Alkm. Geschiedschr.)

[Cornelis Ekama]

Ekama (*Cornelis*), werd geb. te Leiden 5 April 1824, waar hij sedert 2 Sept. 1841 studeerde; na zijne promotie zette hij zich 28 Sept. 1848 te Haarlem als praktiseerend geneesheer neder, waar hij thans nog woont en tevens bibliothecaris van Teyler's stichting is.

Behalve eene menigte werken over geneeskunde en bijdr. in tijdschr., schreef hij: Chronologisch overzigt van de belangrijkste gebeurtenissen der stad Haarlem, Haarl. 1861, 2e dr. 1865; Het bestaan der ziel, beschouwd van het standpunt der natuurwetenschap, Amst. 1864; Het beleg van Haarlem door vrouwe Jacoba in 1426, geschiedk. bijdr., Haarl. 1866; Een schat van kennis. De hoofdbegrippen der natuurk. wetensch., eenvoudig verklaard en opgehelderd, enz., Amst. 1867; Het klokhuis en zijne klokken te Haarlem, Haarl. 1867; Het Haarlemmermeerboek beschreven, Amst. 1870; Romeyn de Hooghe en het standbeeld

van L. Jz. Koster, Haarl. 1870; Beleg en verdediging van Haarlem in 1572 en 1573, historisch beschreven, Haarl. 1872; Catalogus van boeken, pamfletten, enz. over de geschiedenis van Haarlem, van de omstreken, van eenige voorname inwoners en van het huis van Brederode, 3 stukken, Haarl. 1872-'76. Voorts is hij medearbeider aan de Geschiedenis van Haarlem, in het art. Allan vermeld.

[Arnoldus Ekker]

Ekker (*Arnoldus*), geb. te Vollenhove 6 Febr. 1799, studeerde te Utrecht eerst in de godgeleerdheid, Sept. 1817, daarna in de letteren en prom. daarin in 1822; hij werd in hetzelfde jaar praeceptor te Middelburg, het volgende tweede praeceptor te Utrecht, en klom daar van rang tot rang op, totdat hij in 1832 conrector, en in 1849 rector werd. In 1872 werd hem op de meest eervolle wijze op zijn verzoek ontslag uit die betrekking gegeven, waarna hij in Utr. bleef wonen en aldaar 1 Aug. 1879 overl.

Hij schreef, behalve een aantal verhandelingen en losse stukjes in het Nederl. en Latijn in onderscheiden tijdschriften: Over den invloed van Alexander den Groote's tochten op den maatschappelijken, staatkundigen en handelstoestand der volken; Over den invloed der dichtkunst op de beschaving der oude Grieken; Over de beste leerwijze der geschiedenis op de Gymnasiën, alle in 1837 verschenen; De Hiëronymusschool te Utrecht van 1474-1849, 2 dln. Utr. 1863-'63.

(V.d. Es in Weekblad, Gron. Wolters, 1879.)

[Albert Hendrik Arnoldus Ekker]

Ekker (*Albert Hendrik Arnoldus*), geb. te Vollenhove 18 Sept. 1823, studeerde van 29 Januari 1842 in de letteren te Utrecht, in welke plaats hij van 1849 tot 1853 praeceptor aan 't Gymnasium was. Van 1 Jan. 1854 tot het einde van 1888 was hij rector te Kampen.

Behalve eene menigte versjes in de Vaderl. letteroefeningen, de Boekzaal, den Studenten-Almanak, enz., en bijdr. in tijdschr., als Ned. Spectator, Gids, Tijdspiegel, enz., schr. hij: Brieven over Gymnasiën en Lat. scholen, Kampen 1854; Over de Nederl. Weerbaarheid, Kampen 1869; Voorbereidend Hooger Onderwijs, en het ontwerp Geertsema, Zwolle 1874. Onder de letter E. verscheen in 1872 van hem te Zwolle: Volkslied 1 April 1872, wijze: Die Wacht am Rhein. Zijne tijdschrift- en dagblad-artikels loopen over schoolwezen, defensieplannen, weerbaarheid, spaarbanken, leerplicht, premieleeningen, enz., hetwelk alles in populairen vorm geschreven is, omdat hij meent, dat ‘zóó voor de middelklasse te schrijven, zonder boekentermen of stadhuiswoorden, het beste is wat schoolmannen in hunne snipperuren doen kunnen.’

[Alexander Elberts]

Elberts (*Alexander*), geb. te Deventer 10 Oct. 1782, werd door den hoogl. Fransen van Eck opgeleid tot onderwijzer in den godsdienst en was er tot nagenoeg aan zijn overlijden, 14 Oct. 1852, catechiseermeester en krankenbezoeker.

In proza verscheen van zijne hand: Beknopt dagverhaal van het gebeurde te Deventer gedurende het beleg van 1813-'14; Zedekundig leesboek voor vrouwen,

Dev. 1837; en in poëzie: Hulde der vriendschap aan de nagedachtenis van C. Fransen van Eck. Dev. 1830; Fabelen voor kinderen, Dev. 1845. Voorts vindt men van zijne hand bijdragen (dicht en ondicht) in Vad. Letteroef., Overijs. Alm. voor oudh. en letteren, enz.

[Willem Antonij Elberts]

Elberts (*Willem Antonij*), zoon van den voorgaande, geb. te Dev. 5 Sept. 1820, werd in 1850 kostschoolhouder te Leiden, in 1857 hoofdonderwijzer aan het Sted. Inst. te Zwolle, en is daar sedert 1867 leeraar aan de rijks hbs.

Behalve schoolb. en vert. en bijdr. in tijdschr. en dagbl. schreef hij: Beknopte plaatsel. beschrijving der stad Deventer, Dev. 1847; Gesch. des Vaderlands, Dev. 1847, 7e dr. 1886; Tafereelen uit de geschied. des vaderlands, 2 dln., Leid. 1855, 3e dr. 1878; Leerboek der algemeene geschiedenis, Schiedam 1852, 5e dr. 1884; Willem de Zwijger en het verbond der Edelen, Leid. 1857; Jan de Witt en zijn tijd, Dev. 1864; Tafereelen uit Schiller's Willem Tell, voor Rederijkers, in vijfvoetige jamben overgezet, Zwolle 1865. Voorts gaf hij den tweeden en derden druk uit van 't Leven van Willem den Eerste, Leid. 1862 en 1872, waarvan de eerste druk, door een ongenoemde geschr., te 's-Grav. in 1847 verscheen. Met dr. W.J.A. Huberts legde hij den grond van dit wdb. voor het Noordnederlandsch gedeelte.

[Hubertus Elffers]

Elffers (*Hubertus*), geb. te Haarlem 6 Maart 1858, werd voor 't onderwijs opgeleid, ging in 1878 als zendeling naar De Kaap, werd in 't volgend jaar leeraar in het Ned. aan de Normaalschool te Kaapstad, in 1881 aan het Gymn. te Stellenbosch.

Hij schreef: Bloemen, in Kaapland geplukt, Kaapstad 1886.

[Mr. Willem den Elger]

Elger (*Mr. Willem den*), geb. te 's-Gravenhage, waarschijnlijk in 1677, studeerde sinds 6 Oct. 1698 te Leiden en stierf reeds 4 Febr. 1703 te Rotterdam.

Hij schreef: Wagt me voor dat Laantje kluchtspel, n.h. Fr. van Regnier, Rott. 1698, Rott. 1708, 3e dr. Rott. z.j., Amst. 1735; Pyrrhus, koning van Epieren, trsp. n.h. Fr. van Corneille, Rott. 1698, herdr. 1708 en 1735; Rotterdamsche Arcadia, Rott.

1699; Manlius, blij-eijndend treurspel, u.h. Fr. van Mad. Desjardins, Rott. 1699; Zinnebeelden der liefde, Leid. 1703, Amst. 1732; De dood van Cyrus, trsp. n.h. Fr. van Quinault, Rott. 1716, id. 1717; Gedichten en Rotterdamsche Arcadia, Amst. 1726.

In den Utr. volksalm. 1842 plaatste prof. H.W. Tydeman: Twee Minnebrieven, met iets vooraf over den schrijver.

[Franciscus Elgersma]

Elgersma (*Franciscus*), geb. in 1627, was in 1650 predikant te Oudkerk-en-Roodkerk, in 1652 te Leeuwarden, in 1667 te Oudeschoot en in 1669 te Grouw, waar hij in 1712 overleed.

Behalve vele theologische geschriften schreef hij: Swanengesang over de zeven laatste woorden, Amst. 1659; Sondekraam ter bekeerde Saligheyt van D. van Baerd bezongen.

(Eekhoff, Cat. Bibl. Leeuw.)

[Michel Elias]

Elias (*Michel*), te Amsterdam, schreef: Attila, koning der Hunnen, trsp., n.h. Fr. van Corneille, Amst. 1685, 1743; De ontvoogde vrouw, kluchtsp., Amst. 1688; De bekeerde Dronkaard, blijsp., Amst. 1691; Het verliefde huisgezin, kluchtsp., Amst. 1730; Jonker Windbuil of de driedubbele minnaer, Amst. 1730 en 1786; Waerschouwingen aen de E.E. Heeren Regenten van de respective Godshuyzen, het Weez- en Oudemannenhuys, wegens de tegenwoordige directie over den Schouwburg, gedaan door een regtsinnig Liefhebber, Rott.

[Jakob Elias]

Elias (*Jakob*), zoon van den voorg., gecommitteerde ter generaliteitsrekenkamer voor Utr. schreef: De spookende Boer, kluchtsp., Amst. 1715; De onverwagte wedervinding, Blijsp., Amst. 1716; De starrekijker bij geval, Blijsp., Amst. 1721; met Th. v. Snakenburg z.a., gaf hij uit Proeve van dichtoefening bebestaande in herderszangen, brieven, klucht- en mengeldichten, door A.L.F. en A.P.S., Leid. 1731.

[Bernard Elikink]

Elikink (*Bernard*), geb. te Amst. in 1701, werd in 1732 pred. te Benschop, later te Papendrecht waar hij 21 Juni 1767 overl.

Hij gaf vele dichtst. in de Proeve van Zedepoëzy, uitgegeven te Dordr. door het genootsch. Concordia et Labore 1755; Stichtelijke gezangen, Amst. 1769.

[Jan Elincx]

Elincx (*Jan*), geb. te Leuven, was onderpastoor te Tielt en vervolgens, in 1645, te Bellem, waar hij 24 Sept. 1651 pastoor werd en in dit ambt overl. 3 Dec. 1665.

Hij schreef: Catholycke antwoorde op eenen Brief van Isaac Snijers, Gent 1662.

[Jan Elincx]

Elincx (*Jan*), omstr. 1660 geb. te Mechelen, waar hij op 25 Maart 1691 werd gekozen tot faktor van de rederijkerskamer de Peöene, schreef: Eergalm over de Edele, achtbaere, wyse, voorsienige, ende seer Discrete Heeren, Schouteth, Communi-Meesters, Schepenen ende andere Overheydt der Stadt van Mechelen, gedicht door J.E. uytgegeven op den dagh haers Magistraets-volginghe den 23 Augusti 1687, Mechelen 1687; Tooneel der ongebreydelde Liefde, vertoonende met zegeprael van een blyd' eynde spel, Naer Druck geluck, in jaertellende vaersen gesteld door J.E. en verthoont door de tuchtige Constliefhebbers der rederycke Gulde van St. Jan, geseyt de Peöene op den 22 Feb. 1688, Mech. 1688.

[Wilhelmus Franciscus Elsen]

Elsen (*Wilhelmus Franciscus*), in 1840 te Utr. geb., volbracht zijn hoogere studiën te Rijzenburg, werd 10 Aug. 1864 tot priester gewijd, was sedert 1877 pastoor te Rumpt a/d Linge, sedert 1884 te Gron. In laatstgemeld jaar werd hij tevens deken van Groningen en Assen. Van zijne pen hebben wij; Volquerus Herkinge, vicaris van Overijssel, Utr. 1881. Verder nog bijdragen in het Archief v.d. Geschied. van 't Aartsbisdom Utrecht.

J.H.H.

[Gerlacus van den Elsen]

Elsen (*Gerlacus van den*), geb. te Gemert 13 April 1853, ontving zijne eerste opleiding in de door hem beschrevene Lat. school aldaar, stud. sinds Oct. 1869 in de abdij der Praemonstr. van Berne te Heeswijk, tot zijne priesterwijding in 1876 en werd twee jaar later kapelaan van Berlicum. Hiervan werd hij in April 1880 teruggeroepen, om zich uitsluitend bezig te houden, met het hem reeds in 1875 opgedragen onderwijs in de H. Schrift, waarbij in 1884 de lessen der kerkgeschiedenis, in '86 die der humanoria gevoegd zijn, terwijl het daaraanvolgende jaar hem de post van supprior der abdij werd toevertrouwd.

In de eerste vijf jaren van zijn priesterschap werkte hij mede aan het Zondagsblad van de H. Familie, gaf daarna opstellen in De Katholiek, Die Geschichtsblätter von Magdeburg, Kath. Volksmissionaris, Bijdr. voor gesch. bisdom Haarlem (over de Abdy van Middelb.), Tijdschr. Noordbrab. Gesch., te Helmond uitgeg., (Stichtingsoorkonde der Abdij van Berne), en in De Bode van Averbode. Het scherpe oog van prof. Van den Elsen ontdekte in de schutbladen van een Keulsch drukwerk van 1538 fragmenten van den Borchgrave van Couchi, door den hoogl. M. de Vries uitgeg. in het Tijdschr. voor Ned. Taal- en Letterk., VII, 97-250. Afzonderlijk verschenen: De H. Kunera, 's-Hertogenbosch, 1883; Gesch. van de Lat. school te Gemert, ald. 1887; O.L. Vrouwe van Handel, Tilburg 1887.

[Mr. Pieter Elsevier]

Elsevier (*Mr. Pieter*), geb. te Rott. in Mei 1643, stud. en prom. te Utr. Hij ves-

tigde zich in laatstgenoemde stad, waarschijnlijk als boekverkooper; in 1667 was hij raad en in 1678 schepen dier stad tot 1684, en overleed er in Sept. 1696.

Hij schreef vier kluchtspelen, nl. Scheele Griet of de gestrafte wellust, Amst. 1662; De gestoorde vreught, Amst. 1664; De springende doctor, Amst. 1666, Utr. 1722; De broekdragende vrouw, Amst. 1666. Men schrijft hem ook toe: Appolloos snaaren, mitsgaders veelderhande Lof- en verjaardichten, snakerijtjes enz., Amst. 1664.

[Abraham Elsevier]

Elsevier (*Abraham*), leefde in de vorige eeuw te Amst. en schreef: Krispyn. Schildwagt en Procureur kluchtspel door A.E. Amst. 1729; vermoedelijk was hij ook de schr. van: De arglistige Juffer bedroogen of de gevlugte tooneelspeelster agterhaalt, z.j. en pl.

[Kornelis Elsevier]

Elsevier (*Kornelis*), ongev. 1700 te Amst. geb. en aldaar als apotheker overl., schr.: Lier- en Toezangen, Gouda, 1737; Arkadia of vermakelyke Uitspanning Rott. 1739; De betrapte herder, of de Roos verheerlijkt, veldzang, Amst. 1744; Proeve van den Mensch, uit het Engelsch van Pope, Amst. 1744; Lofdicht op de verheffing van Prins Willem IV, Gouda 1747; Apothekers woordenboek 2 dln., Amst. 1756-'90; Drie Dichtproeven benevens een proef van een Neder-Duitsche Spraakkunst. Haarl. 1761; Amadis en Oriane, of de Proef van standvastige Liefde, trsp. n.h. Eng. v. Heidegger, Haarl. Stervende Zwaen, n. h Eng. van Jufvr. Harcourt, Amst.

[Jhr. Willem Iman Cornelis Rammelman Elsevier]

Elsevier (*Jhr. Willem Iman Cornelis Rammelman*), werd geb. 24 Nov. 1810 te Amersf.; van 1816 was hij op Curaçao, waar zijn vader tot gouverneur benoemd was, ging in 1822 naar Amst., om voor den handel opgeleid te worden, echter werd hij zes jaar later kadet aan de mil. acad. te Breda, werd in 1830 ingedeeld, woonde de belegering der Citadel bij en diende na zijne krijgsgevangenschap tot zijn eervol ontslag als eerste luitenant in 1846. Hij vestigde zich te Leiden en is daar met afwezigheid van een jaar blijven wonen; in 1855 werd hij stedelijk archivaris en werd daartoe telkens voor drie jaar benoemd; hij arbeidde veel, ter verzameling van belangrijke bijzonderheden, die hij in korte opstellen openbaar maakte. Hij overleed 28 Maart 1885.

Een levensschets in den jaarl. bundel van de Mij. der Nederl. Letterkunde ontbreekt, maar in de Handelingen voor 1845 heeft dr. W.N. du Rieu met eenige opgaven omtrent zijn levensloop de lijst van geschriften gegeven, door Elsevier geplaatst in de werken en jaarschr. dezer Mij., in die van het Hist. Genootschap, De Navorscher, Ned. Spect., e.a., vooral in de Leidsche Courant van 1858-'80. Behalve twee deelen Inventaris van zijn archief, Leid. 1863-'64, verscheen nog afzonderlijk: Uitkomsten van een onderzoek omtrent de Elseviers, buiten den handel gedrukt te Utr. 1845.

[Balthazar Gaspar Melchior van den Elsken]

Elsken (*Balthazar Gaspar Melchior van den*), behoorde tot den geestelijken staat. Hij werd te Brussel geb. 24 Nov. 1687 en stierf te Grimbergen 23 Sept. 1738. In zijnen tijd werd hij geroemd als een Latijnsch en Vlaamsch dichter zonder weêrga. Zijne meeste voortbrengselen in onze taal zijn gelegenheidstukjes, doch hij schreef ook in Vlaamsche verzen: Geschiedenis van het H. Sacrament van Mirakel te Brussel.

[J.J. van den Elsken]

Elsken (*J.J. van den*), schreef onder pseudoniemen: Verzamelinge der Brieven van den Heer Keuremenne aan de Heeren Theologanten van de Seminarien van Gend, Brugge, Ipren en ook het zoogenaamt Seminarie-generaal. Tot Bonn bij Lucas Huihoeber (St. Truijen, J. Michel) 1788-'89. Staat van het Seminarie-Generaal van Weenen en een beschrijf van den staat van Duitschland aangaande de religie door Ernestus de Keuremenne, St. Truyen, J. Michel 1788; Verzameling van verscheyde stukken waaronder den oogslag op de godschoonheden bedreven in de Nederlandsche Kerken sedert 1783 tot 1789, de genealogie der Vijgen enz. door Sincerus Recht-uyt 2 dln., Brussel 1790.

[Jan van Elsland]

Elsland (*Jan van*), leefde in het begin der vorige eeuw te Haarlem en schreef onder het psd. I. van Landsle: Het loteryleeven, Blijd-spel. Hier agter eenige Byrijmen, op meest alle de Loteryen van dezen tijd, 1710; onder de letters J.v.E., Dronke Brechtje, kluchtsp., 1710?; Dronke Jaap de boer op het Concert, z.j.; Morgenspraak tusschen Jaap en Kees over den val van Faëton, z.j.; Gezangen, of the vrolijk gezelschap der Negen Zanggodinnen, met muz. en pl., 1717 en 1730; Dankbare Naagedachten en Geboortezangen op de verschijning van J.C. met zangkunst verrijkt door C. Kauwenberg en W. Vermooten, 1718 en 1764. Alle te Haarlem gedrukt.

[Joannes van der Elst]

Elst (*Joannes van der*), geb. te Sint-Nicolaas in 1594, was pater Augustijn te Gent en overl. daar 6 Febr. 1670. Hij was ook een goed muziekmeester en schreef:

Den ouden ende nieuwen grondt van de musycke,...in dewelcke met korte ende klare regelen ende redenen uytgeleydt wordt het mergh van de musycke, soo kerckelycke, figurele als instrumentele, soo voor de Theorie als voor de Pratycke, door P.J.

V.E.A., Gent 1662. Dit werk was in 1657 en 1659 in het latijn uitgegeven onder den titel van Notae Augustinianae.

[Willem van der Elst]

Elst (*Willem van der*), pastoor te Bouchoute en Waterdijk, schreef: Gheestelycke Dichten verscheyden persoonen ende staeten van menschen toegheschreven door WILheM Van Der eLst, prIester paste Vr, Antw. 1621.

[Maria Petronella Elter-Woesthoven]

Elter-Woesthoven (*Maria Petronella*), gedoopt te Damwoude bij Dokkum, 2 Nov. 1760, was de oudste dochter van Jan Woesthoven, geb. 1722 en in den rang van cornet als plaatselijk majoor te Wageningen overl. 18 Juni 1794. In Maart 1785 trouwde zij den Amsterd. notaris Samuel Elter, die eenigszins dichter was. Ook na hare echtscheiding en die, welke het huwelijk van hare zuster (blz. 69) met Bilderdijk eindigde, onderhield zij vriendschap met haar beroemden zwager, gelijk zij lang met de letterkundigen van Amst. in het laatst der vorige eeuw had verkeerd en met wetenschappelijke mannen, die naar de beleefdheidsvormen van dien tijd, haar prezen, zelfs wegens hare kennis der sterrenbeelden. Zij was eene dichteres van beteekenis, wier godsdienstige zangen deels opgenomen werden in de bundels der Ned. Hervormden en Doopsgezinden; daarom was zij ook, tijdens haar huwelijk, bevriend met Mevr. Van de Velde-Helmcke, z.a.; na Elter's dood schreef zij haar naam, gelijk vroeger. Zij overleed te Amsterdam, 26 Jan. 1830. Haar zoon Frederik Joannes Bruinvis Elter, geb. 13 Mei 1797, woonde lang als een onnoozel man te Epe en overleed daar 7 Febr. 1871. Hij waande dichter te zijn en den Bijbel op rijm te gaan brengen, maar bleef in Genesis steken.

In 1859 begon J.M. Pfeil, met eene aanbeveling van J.J.L. ten Kate, hare Gedichten te Utrecht uit te geven, doch eindigde die uitgave met het eerste deel. Van de vóór die verzameling in druk verschenene, vindt men een aantal in Kleine Dichterl. Handschriften, Taal-, Dicht- en Letterk. Kabinet van Brender à Brandis. Hare prijsvragen bij de dichtgenootschappen te Amst., 's-Grav. en Leiden zijn: Lof der Vaderl. zeevaart, 1787; De Mensch geschikt voor de Eeuwigheid, 1788, en De Invloed van een vast geloof aan de Voorzienigheid, 1789. Afzonderlijk: Nederland en Frankrijk in Maart 1815, door M.P. Elter, geb. Woesthoven, Amst., tweemaal gedrukt; onder deze beide namen, nog in 1816: Bij het huwelijk van Prins Willem en Anna Paulowna.

[Henri Louis Tétar van Elven]

Elven (*Henri Louis Tétar van*), geb. te Rotterdam 11 Juli 1782, genoot zijn onderricht te Weert en te Amst. Hij bekleedde verschillende administratieve betrekkingen aan het ministerie van Binnenl. zaken, legde zich bijzonder toe op de stenographie en was de eenige in Nederland, die in dien tijd (1823) deze kunst verstond, waarom hij later aan de Ned. Staatcourant geplaatst, en tevens belast werd met de opleiding van stenografen. Hij werd echter later op wachtgeld gesteld, zonder dat men zijne

verdiensten in dit opzicht erkende of beloonde, en overleed te 's-Gravenhage 13 Mei 1855.

Hij schreef: De Godsdienst, in drie zangen, 's-Hage 1846; Een blik in het leven van koning Willem II, 's-Hage 1849; De geleerde vrouw, blijspel in drie bedrijven, verkort naar Les femmes savantes van Molière, Amst. 1850.

[Henrik van Elvervelt]

Elvervelt (*Henrik van*), geb. in het begin der 18e eeuw te Amst., waar hij heelmeester was, doch niet volgens de gewone opgaven onder de doctoren voorkomt, moet wel eene halve eeuw voor het tooneel vertaald, omgewerkt of geschreven hebben. Althans het blsp. De Amerikaan is uitgegeven in 1733; hij zelf overl. 7 Juli 1781. Van zijne, als middelmatig beschrevene, tooneelproducten zijn er op den Amst. Schouwburg gespeeld; hun getal bedraagt zeker meer dan een paar dozijn, en zelfs wordt van eene verzameling dezer ‘tooneelpoëzie’ in 17 dln. gesproken.

[Marcellus Emants]

Emants (*Marcellus*), geb. te Voorburg 12 Aug. 1848, doorliep den vijfjarigen cursus der Haagsche hbs., werd 29 Sept. 1868 als jur. stud. te Leiden ingeschreven en beoefent sedert de fraaie letteren in Den Haag, afgewisseld met buitenl. reizen. In 1872 was hij met F. Smit Kleine redacteur van Spar en Hulst, daarna met dezen en J. van Santen Kolff van De Banier, Haarl. 1875-'80.

Hij schreef, behalve bijdragen in Ned. Spectator, Nederland en ‘Reisschetsen,’ in Het Vaderland, afzonderlijk: Juliaan de Afvallige, drama, Haarl. 1874; Een gevangen vogel, tooneelspel; Jonge Harten, tooneelspel, 1872; Op reis door Zweden, Haarl. 1877; Monaco Drie typen geschetst, Haarl. 1878, 2e dr. 1886; Lilith, Gedicht in drie zangen, Sneek 1879, 2e dr. 1885; Een drietal novellen, Haarl. 1879; Jong Holland, oorspr. roman, 2 dln., 's-Grav. 1881; Godenschemering, Sneek 1883, 1885; Langs den Nijl. Aant. van een toerist, Haarl. 1884; Goudakker's illusiën, Haarl. 1885; Uit Spanje, schetsen, 's Gravenh. 1886; Adolf van Gelder, drama, 's-Grav. 1887.

[Samuel van Emdre]

Emdre (*Samuel van*), geb. te Utrecht in 1746, studeerde aldaar en was van 1777-'88 pred. te Hornaar en 28 jaar te Wage-

ningen, in welke laatste plaats hij 20 Juni 1816 overleed, na ééne maand emeritus te zijn geweest. Hij was een der werkzaamste en meest gelezene kerkelijke schrijvers van zijn tijd.

Behalve een groot aantal preeken en geschriften voor godsdienstig onderwijs gaf hij uit: Gesprekken over de waarheden van den Christelijken godsdienst, 4 st., Utr. 1770; Catechismus der Heilige godgeleerdheid, Utr. 1780; Bijbelverklaring van Palestina, Utr. 1782; Historisch berigt van de leerstellingen en plegtigheden van alle de godsdiensten, die behalve de gereformeerden in ons vaderland vrijheid van godsdienstoefening hebben, Utr. 1785, 2e dr., Utr. 1812; Twee Godgeleerde en Geschiedkundige verhandelingen, Utr. 1785; Bijbelsch huisboek ter bevordering van kennis en beter gebruik der H. Schrift, Amst. 1787; Kerkelijke en wereldlijke geschiedenissen ten tijden vóór den zondvloed, Leeuw. 1791; Het godsdienstig huisgezin, in gesprekken, tot bevordering van bijbelkennis en godsvrucht, 2 dln., Utr. 1796; De geographie der H, Schrift gemakkelijk gemaakt door eene verklaring der landkaarten, ontworpen door W.A. Bachiene, Utr. 1796; Praktikale godgeleerdheid, 1e deel, Utr. 1797; Reizen door Palestina, in brieven, 2 dln., Amst. 1798; Ophelderingen van eenige stukken in den Heidelbergschen Catechismus, Amst, 1803.

[Adriaan van den Ende]

Ende (*Adriaan van den*), geb. te Delft 11 Oct. 1768, werd 7 Sept. 1787 te Leiden stud., volgde daarop eenigen tijd de lessen te Utr., liet zich 13 Maart 1790 andermaal te Leiden inschrijven en werd in 1792 proponent; in 't zelfde jaar werd hij predikant te Rozendaal bij Arnhem, en was medeoprichter van het Natuur- en letterkundig genootschap Prodesse Conamur te Arnhem, 20 Nov. 1792. Na wegens staatkundige gebeurtenissen in 1794 en '95 met den heer van Rozendaal buitenslands vertoefd te hebben, werd hij in 1797 pred. te Voorschoten; in 1798 vroeg hij wegens ongesteldheid zijn ontslag, ging eerst naar Delft, en in 1800 naar Haarlem wonen, waar hij lector in de natuurk. was aan Teyler's stichting, en benoemd werd tot assistent van den Agent van Nationale opvoeding, prof. Van der Palm. In 1804 werd hij commissaris tot regeling van het lager onderwijs, onder het keizerrijk insp.-gen. van de keizerl. Universiteit, in 1814 commissaris voor de zaken van Mid. en Lag. onderwijs, en in 1817 hoofd-insp.; in 1832 kreeg hij zijn pensioen, en ging toen op het Geesink, een familie-buitentje bij Warnsveld, wonen waar hij 28 Juni 1846 overleed; op de begraafplaats aldaar is een gedenkteeken voor hem opgericht. In 1804 bedankte hij voor een professoraat te Gron., en werd te Harderwijk in 1806 phil. dr., hon. causa.

Hij schreef: Handboek voor de onderwijzers op de openbare lagere scholen binnen het Bataafsche Gemeenebest. Vervaardigd op last van den Agent van Nationale opvoeding, 1ste deel, Amst. 1803; Alex. Pope's Dichtstuk, Proeve over den Mensch, uit h. Eng. in Nederd. verzen. Amst. 1839; Geschiedkundige schets van Neêrlands schoolwetgeving, Met aant. en bijlagen, Dev. 1846, behalve nog eenige kleine stukken over natuurkunde en onderwijs.

(Levensbericht door Clarisse en Teissèdre l'Ange, Dev. 1847.)

[Caspar van den Ende]

Ende (*Caspar van den*), in 1614 te Amst. geb., ging in 1636 naar Rott., waar hij eene Fransche school oprichtte, nadat hij eerst nog in de rechten gepromoveerd was. Hij overleed tusschen 1681 en 1695.

Behalve een paar Fransche spraakk. werken, schreef hij: Schatkamer der Nederduytsche en Francoysche Tale, begrijpende de zuyvere en eygene woorden van yder dezer twee talen, in zoodanige schikking, dat de korte en lange sylben worden aangewezen, Rott. 1654.

(A. de Jager, Archief, I.)

[Lambertus Engbers]

Engbers (*Lambertus*), geb. te Oldenzaal 17 Maart 1770, deed zijn hoogere studiën te Leuven, werd 18 Sept. 1796 tot priester gewijd en stond van Nov. 1803 als pastoor te Vasse bij Ootmarsum. In Nov. 1829 werd hij tevens aartspriester van Twente en overleed 20 Aug. 1855.

Hij schreef: Kort onderwijs voor katholieke kinderen, dat in 1859 den 31en druk beleefde; Zondagschool voor Roomsch Catholijken, met 4 oplagen en: De Kerkplegtigheden verklaard, met 8 oplagen.

J.H.H.

[Egelbertus Matthias Engelberts]

Engelberts (*Egelbertus Matthias*), geb. te Noordlaren (Gron.), 3 Dec. 1731, werd 1 Febr, 1746 stud. te Leiden, in 1754 proponent, in 1755 predikant te Kolhorn, en in 1763 te Hoorn. De academie te Harderwijk en het Athenaeum te Amsterdam beriepen hem te vergeefs als hoogleeraar. Hij vroeg in 1797 zijn emeritaat en overl. te Hoorn 26 Maart 1807.

Hij schreef: Bespiegelingen over de vier Getijden des jaars, Amst. 1769, 3e druk 1775; Verdediging van de eer der Hollandsche Natie, Amst. 1763, 2e druk 1776; De aloude Staat en Geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden, Amst. 1774-'99, 4 dln. Hij vertaalde de Levens van doorl. mannen van Corn. Nepos, Amst. 1796, was medewerker aan de Bijvoegsels en aanmerkingen op de Vaderlandsche Historie van J. Wagenaar en bezorgde eene nieuwe uit-

gave van Brandt's Leven van Michiel Adriaansz. de Ruyter, Amst. 1794. 5 dln. Hij vervaardigde al de teekeningen, welke zijne werken versieren; ook beoefende hij met vrucht de etskunst.

[Gerrit Engelberts Gerrits]

Engelberts Gerrits (*Gerrit*), den 30 Aug. 1795 geb. te Hoorn, waar zijn vader, Engelbert Gerritsz., bakker was, legde zich op het onderwijs toe, aanvankelijk in zijne geboorteplaats, daarna had hij eene eigene inrichting te Amst. en 's-Graveland, vestigde zich in 1862 te Arnhem, en gaf daar nog eenigen tijd onderricht in de geschiedenis, maar was in zijn latere levensjaren zeer doof, zoodat hij deze eenzelvig doorbracht en overleed in de Geld. hoofdstad 25 Mei 1881.

Zijn uitgebreide letterarbeid, meest te Amst. uitgegeven, bepaalde zich tot: leer-, vertaal- en schoolb., kinderleesboekjes, als verhalen: Altijd gelukkig, '24; Kleine Hendrik en zijn oppasser, '25; Don Quichotte, Dec. '63; verkorte biographieën, als: Heemskerk, '25; Piet Hein; Koen, '25; De Ruyter, '24, 3 drukken; Napoleon, Prins Willem I, Maurits, Frederik Hendrik, Willem II, Willem IV, Willem V, koning Willem I, Willem II, '65; grootere hist. compilatiën: Keur van gedenkw. tafereelen, uit de Ned. gesch., 2 dln. 1825-'27; id. voor de Vad. jeugd en scholen, 4 st. '29, 2e dr. 5 st., met Vragen; id. uit de Rom. gesch., 2 dln. '30; Schoonh. uit de Ned. dichters, 2 dl. '28, laatste dr. '67; Leesmuseum, '41. Hij vert., behalve kleinere werkjes: Schoonheden uit Sturm's overdenkingen, '37; Walter Ferguson, '38; Schoonh. uit de gesch. van Schotland, door Walter Scott, 2 dl. '34; Tot zijne grootere werken behooren: Nederl. heldendaden ter zee, 2 dl. met atlas, 1832, 2e dr. '34; Gedenkboek der inhuldiging van Koning Willem II, '41; Biogr. handwdb., 2 dln. '50 en '51. In '33, tot steun van den daarin beschrevene: Leven van den vrijwilliger Goose Morre, 2e dr. en Fransche vertaling, '34. Met medewerking van anderen: Schoonh. en merkw. taf. uit de gesch. der Nederl., 8 dln. 1825-'29; Ons Vaderland, hist. en romant. taf., 22 dln. 1855-'66. Bijzonder hebben zijne Keur van gedenkw, tafereelen en Schoonheden uit de Ned. dichters veel lezers gehad en zijn niet zonder invloed gebleven op de beoefening onzer gesch. en letteren.

[Adrianus Carolus Engelbregt]

Engelbregt (*Adrianus Carolus*), geb. te Breda 10 Juni 1816, stud. in de letteren te Leiden. Na zijne promotie in 1842 werd hij conrector te Harderwijk, en was rector te Doesburg, rector te Deventer, hoogl. in de gesch. aan het Athen. te Amst., in 1865 directeur der rijks-hbs. te Middelburg en in 1876 te Utrecht. In deze laatste betrekking werd hij in 1885 gepensionneerd, en woonde daarna te Hilversum.

Hij schr.: Brieven uit Parijs, Harderw. 1848, onder het psd. Adriaan; Over de methode van Niebuhr in het bewerken der Romeinsche geschiedenis, en over den invloed, dien zijn voorbeeld op historisch gebied heeft uitgeoefend. Redevoering bij het aanvaarden van het hoogleeraarsambt te Amsterdam, 1 Oct, 1862, Dev. 1862. In 1863 en '64 was hij medered. van De Gids, waarin hij, evenals in andere tijdschr. ondersch. opstellen en recensies plaatste, van welke enkele ook afz. gedrukt werden. De voornaamste zijn: Iets over de Agrarische wetten bij de Romeinen; De kinderen

van Ferdinand den Katholieke; Iets over Mirabeau, voornamelijk betreffende zijne gevangenneming te Amsterdam; Sleeswijk-Holstein tegenover Denemarken.

[Mr. Adriaan Walraven Engelen]

Engelen (*Mr. Adriaan Walraven*), werd geb. 23 Aug. 1804 te Valburg (Geld.), waar zijn vader, die lid van 't Hof in Geld. was, zijne buitenplaats had. Toen deze in 1812 lid van 't Hooge Gerechtshof in Den Haag werd, ontving de zoon aldaar de opleiding tot de acad. lessen, die hij 20 Sept. 1820 te Groningen aanving en 18 April 1826 eindigde als dr. juris, om die in 1829 voort te zetten in de letteren; in 1830 trok hij met de flankeurs uit. Daarna wijdde hij zich eenigen tijd aan het gymn. onderwijs te Elburg, waar zijne welsprekende voordracht jarenlang in herinnering bleef en de invloed daarvan nog uit zijne leerlingen blijkt. Later was hij kantonrechter te Tiel en bleef dit tot 1875; in dien tijd was hij van 1848-'53 lid der Tweede Kamer.

Hij schr.: De Aeneis van Virgilius in Ned. verzen gevolgd, 1e dl. Gron. 1828; Poëzie. Gron. 1829; Eduard Dachout, een Ned. verhaal, 2 dln., Gron. 1830, psd. Herman van Apeltern; Kusjens, Gron. 1830; Roosjens, verz. van Minnedichtjens, Gron. 1832; Dichterlijke Brief aan H. Riedel, Gron. 1833; Parijs in 1834 of Reistochtjen naar en door een gedeelte van Frankrijk en verblijf in de hoofdstad, 2 dln., Gron. 1835; Algem. Geschied, der wereld, 4 dln., Gron. 1836-'45, 2e dr. 1855, 3e dr. 1867; Wandelingen door Brussel en een gedeelte v. België in 1836, reistafereelen, hist. herinn. en volksoverl., Gron. 1837; Waarschuwende vertellingjens in verzen voor kinderen van 4 tot 8 jaren, Amst. 1838; Reistochtjes door een gedeelte van Duitschland in 1838, reistaf., schetsen en verhalen, Gron. 1838; Kusjens, nevens het oorspr. van Janus Secundus, Gron. 1839; Qui fit Maecenas, dichterlijke Nanutsvoorlezing, Gron. 1839; De grot van Fosto, (ps. H. van Apeltern) een verhaal, 3 dln., Gron. 1840; Zedelijke Vertoogen, uit Horatius ontleend, Gron. 1841; Staats-

hervormers, dichterl. vertoog, Horatius nagebootst, Gron. 1845; Wandelingen door Gelderl, en aangrenzende N.-Brab., Limb. en Pruissische gewesten. Gron. 1846; Naar Parijs, Havre en Tours in den zomer van 1847, Gron. 1848; Neerlands Marseillaise. Een nieuw lied op een oude wijs, Gron. 1848; Het jaar 1848, Gron. 1849; Algem. Gesch. Een lees- en leerboek tot eigen oefening, Tiel 1851, 2e dr. 1862; Gedichten, Gron. 1863; Wandelingen door Champagne en aangr. gewesten in de lente van 1854, met geschiedk. en letterk. aant., Gron. 1855. Eindelijk leverde hij bijschriften op plaatjes, gezichten rondom en in Tiel voorstellende, Tiel 1865. Onder de voorletters van gemeld psd., dus als Mr. H. van A., versch.: Uit de Gedenkschriften van een voornaam Nederl. beambte, Tiel 1882, en Herinn. van vroeger en later leeftijd. ald. 1884. Over het auteurschap daarvan - behoudens de opgaven van den Schr. voor dit art. - zie men Nieuws v.d. Dag, 25 Jan. 1884.

[Cornelis van Engelen]

Engelen (*Cornelis van*), geb. omstreeks 1722 te Utrecht, promov. er 1745 in de wijsbegeerte en werd drie jaar later doopsgez. pred. te Harlingen. Zijn zwakke gezondheid noodzaakte hem in 1758 zijn ambt neer te leggen. Hij wijdde zich toen aan taal- en letterkunde en schreef in de Spectatoriale geschriften van dien tijd. In 1764 aanvaardde hij opnieuw het predikambt te Huizen, doch vijf jaar later legde hij dit neer, vestigde zich te Leiden en overl. daar in 1793.

Behalve de vertaling eener prijsvraag van J.D. Michaelis, Haarlem 1771, beantwoordde hij die van de Mij. der Ned. Letterkunde: Welke zijn de alg. oogmerken, die een dichter moet bedoelen, enz., Leid, 1779; Brieven over de weelde, 2 dln., Haarl. 1791; leverde hij bijdragen in De Philantrope, De Denker, - waarvan hem de red. wordt toegeschreven - De Philosooph en De Rhapsodist.

[Roeland van Engelen]

Engelen (*Roeland van*), Antwerpsch dichter, schreef twee tooneelstukken: Den Pastor fido verduytst; Den Coninck van Napels, ofte in Wanhoop hoop, beiden te Antw. uitgegeven, en vertoond door de rederijkerskamer van de Sint Lucasgilde genaamd de Violiere; benevens: P. Virgilius Maro (Eneïde) verduytst, Antw. 1662.

[Willem van Engelen]

Engelen (*Willem van*), ook gekend onder zijnen Latijnschen naam Guilielmus ab Angelis, geb. te 's Hertogenbosch, op 1 Sept. 1583, studeerde te Leuven en werd in 1607 priester. Ten jare 1614 werd hij kanunnik en, na in 1616 doktor in de godgeleerdheid te zijn geworden, onderscheidde hij zich als leeraar. Na verschillende geestelijke eereambten te hebben bekleed te Leuven, overl. hij aldaar 3 Febr. 1649.

Hij schreef Latijnsche werken en in het Nederlandsch: Den dekmantel des Catholycken naems afgeruckt van de leere die de Calvinsche predicanten poogen tot 's Hertogen-Bosch in te voeren, oft verweyringen voor het oudt Catholyck en Apostolyck geloove, tegen de nieuwigheden van vier kettersche woordendienaers tot 's Hertogenbosch, Leuven 1630.

[Hendrik Engelgrave]

Engelgrave (*Hendrik*), te Antw. geb. 29 Juli 1610, werd ten jare 1628 Jezuïet en was achtereenvolgens rector der colleges van Oudenaarde, Cassel en Brugge. Hij stierf te Antwerpen 8 Maart 1670.

Behalve zijne Latijnsche werken schreef hij: Meditatien ofte soete bemerckingen op het bitter lyden Christi, Antw. 1670.

[Martinus Gerardus Engelman]

Engelman (*Martinus Gerardus*), geb. te Amst. in 1772, was aldaar ambtenaar en overl. er 13 Febr. 1823. Hij was de vader van den bekenden tooneelspeler Reinier Engelman.

Schreef: Lentefeest of het overzicht der talenten, blijsp., Amst. 1813; De Strelitzen, tooneelsp., Amst. 1813. Hij vertaalde meer dan vijftig tooneel- en blijspelen uit het Fransch en Hoogduitsch, waaronder een groot aantal van Kotzebue en Ifland, die te Amst. werden uitgegeven.

[Willem Frederik Paulus Enklaar]

Enklaar (*Willem Frederik Paulus*), geb. 26 Oct. 1848 te Doesburg, stud. sinds 15 Oct. 1866 te Leiden in de letteren, doch was wegens ziekte verhinderd zijne studiën voort te zetten. In 1870 was hij gouverneur bij eene familie te Wolvega, doch in 1873 vestigde hij zich als privaat-docent, tevens als uitgever te Deventer, waar hij ook redacteur der Deventer Courant is.

Hij schreef: Een drietal Geuzenvlaggen gevonden door T. van Spanje, met bijschrift, Dev. 1873; Een historische novelle uit het jaar 1572, Dev. 1882 (niet in den handel); Bouwstukken, een zestal maçonnieke redevoeringen, Dev. 1882; William Ewart Gladstone (in Mannen van beteekenis), Haarl. 1882; Twee Feestredenen, 's Hage 1884 (n.i.d.h.); Léon Michel Gambetta, 's Hage 1885 (n.i.d.h.); Benjamin Franklin. Een levensbeeld, 's Hage 1881 (n.i.d.h.). Bovendien gaf hij nog een paar leerboeken over Lat. en Grieksche taal en een paar vertalingen uit het Hoogduitsch, o.a. Hamerlings Aspasia.

[Mr. Adriaan Justus Enschedé]

Enschedé (*Mr. Adriaan Justus*), geb. te Haarlem, 20 Juni 1829, stud. sinds 30 Aug. 1848 te Leiden en zette zich als advocaat in zijne geboortestad neder, waar hij thans archivaris en lid der bekende boekdrukkers-firma is.

Hij schr.: Verslag over de Geschiedenis

van het St.-Elisabeths-gasthuis, 1860; Geschiedenis van eenige godshuizen, 1864, met Nader rapport, 1867; Archief der stad Haarlem, 1865-'66, 2 dln.; Inventaris van het gemeente-archief, 1867; Bijdrage tot de gesch. van den Grafelijkheidstol te Sparendam, 1874; Index op de keur- en gebodregisters van H., van 1490 tot 1755, 1875; Gesch. der Waalsche kerk en der Fransche Dames-societeit te H., 1878; Geslachts-registers der familien Enschedé, Swaving, Koenen, Durselen; bijdragen in De Oude Tijd, De Navorscher, enz. Om hun kostbaarheid mogen niet onvermeld blijven: Des Villates en France et aux Pays-Bas, 1881 en Kuerboeck der stadt Haerlem, 1887. Alle te Haarlem gedrukt.

[Cornelius van Epen]

Epen (*Cornelius van*), geb. te Bredevoort in 1775, begon zijne studiën in het Staten-Coll. te Leiden, 6 Aug. 1792, werd in 1797 predikant in 't Woud, in 1799 te Nieuwerkerk op Duiveland, in 1804 te Vlissingen, in 1808 te Blokzijl, in 1809 te Wolvega, in 1816 te Delfzijl, in 1817 te Veendam en in 1822 te Maastricht. In 1841 werd hij emeritus, en overl. 4 Nov. van dat jaar te Amsterdam.

Behalve een paar theologische geschriften en een vertaling van de Wette's Bijbelsche Dogmatiek, gaf hij uit: Cantate bij het ontslapen van den W.E.Z.G. Heer Daniel Albert Reguleth, pred. te 's Hage, 1795; Bethlehem, in Dichtstukken en bekroonde keurstoffen in het 2e deel van het Haagsch genootschap: Kunstliefde spaart geen vlijt; De wetgeving op Sinaï, (met goud Bekroond), Amst.; De dapperheid onzer voorvaderen zichtbaar in de deugd, moed en trouw van Neerlands helden (met goud bekr.); Klaagzang bij den vreeselijken storm en watervloed, die de veelvuldige rampen van Vliss., in den nacht tusschen den 14den en 15den van Loumaand 1809, volmaakte, Vliss.; Triomf- en krijgslied, den helden der menschheid bij hunne glansrijke overwinning op Bonaparte in den bloedigen veldslag. La belle Alliance, op den 18den Junij 1815, en bij hunnen zegevierenden intogt in Parijs toegewijd, Amst. 1815; Kort begrip der godsdiensten volgens de belijdenis der protestanten, Maastr. 1830; De regtvaardigheid onzer zaak en het welberaden onzer verdediging, Maastr. 1832; Hulde aan de helden van het kasteel van Antwerpen, Maastr. 1833; Verzameling van vertaalde en oorspr. Evangelische Stichtelijke gedichten, Maastr. 1839 en '40, 2 stukk. Bloemen op het graf van J, H. van der Palm gestrooid, Maastr. 1840.

Hij was lang recensent in de Godgel. [Blaauwe] Bijdragen. Mogelijk was hij ook de dichter van Vreugdezangen op de zigt-bare goddelijke verlossing van Nederland in 1813 door C.v.E., Haarl. 1814.

[Ecco Epkema]

Epkema (*Ecco*), geb. 13 Oct. 1759 te Wirdum, was de zoon van den als een zeer kundig man bekenden hoofdonderwijzer aldaar. Hij genoot zijne verdere opleiding te Harlingen en na 1772 aan de hoogeschool te Franeker, waar hij vier jaren later in de letteren promov., werd toen praeceptor te Leeuwarden, en in 1788 rector te Dokkum. In 1789 werd hij rector te Enkhuizen, in 1803 te Hoorn en in 1813 te Middelburg. In 1830 werd hij emeritus en overl. 1 Febr. 1832 in die laatste plaats, waar zijn aandenken lang in eere gehouden werd.

Hij schr., behalve eenige Lat. gedichten en uitgaven van Lat. en Gr. schrijvers: Woordenboek op de Gedichten en verdere geschriften van Gysbert Japicx, Leeuw. 1824; Thet Friske Riim, met aanteekeningen, Leeuw. 1835.

[Petrus Epkema]

Epkema (*Petrus*), zoon van den voorg., geb. te Enkhuizen, 20 Febr. 1799, was, na in de letteren geprom. te zijn, praeceptor te Haarl. en daarna te Amst. Bij de reorganisatie van het gymn. in de hoofdstad verviel zijne betrekking, en had hij eene privaatinrichting tot voorbereiding voor hooger onderwijs, die langen tijd bloeide, totdat een vrij hooge leeftijd hem den rusttijd veroorloofde, dien hij te Amersf. doorbracht, waar hij overl. 15 Juni 1871.

Behalve eenige Lat. werken schreef hij: Middelen ter genezing der oude ingekankerde kwalen van J.F. Reitz, voorgeschreven door een oud practicus, Amst. 1856; De rede van Cicero tegen Catilina vertaald, verdedigd en opgehelderd, Amst. 1862. Naar aanleiding eener beoordeeling van laatstgenoemd werk onder het psd. Daleth in de Letteroefeningen van 1863, schreef hij: Wat zegt Daleth? En wat moet men van Daleth zeggen? 1863; Virgilius en zijne navolgers, benevens eene proeve van dichterlijke vertolking van Aeneis, II, vs. 1-107. (Vad. Letteroef. Febr. '68); Herziening der proeve van Dichterlijke vertolking van Virgilius, Amst. 1868; De Antigone van Mr. C.W. Opzoomer getoetst aan de Antigone van Sophokles en aan de regelen van taal en kunst, Amst. 1868.

[Ecco Epkema]

Epkema (*Ecco*), zoon van den voorg., geb. te Amst. 25 Maart 1835, stud. en prom. 1865, in de lett. Hij was eerst docent aan het instituut van zijn vader, daarop, 1865-'67, rector te Zalt-Bommel. en werd 7 Juli 1867 dir. der rijks hbs. aldaar.

Hij schr. onderscheiden artikelen van letterkundigen en politieken inhoud in de Vaderl. letteroefeningen, Onze Eeuw, Onze Tijd, Tijdschr. voor Gesch., in bladen, enz. Ook gaf hij Chronol. overzicht der Algem. gesch., in verband met de gesch. van be-

schaving, volkswelvaart, godsd. en letterk., Zalt-Bommel 1870.; Hist. Alman. voor het jaar 1877, Amst. 1876; Leerboek van de Gesch. der Oudheid, Gron. 1883; Leerb. der algem. gesch. 2 dln. Gron. 1884, vertaalde eenige belletrische werken uit het Italiaansch, en plaatste een paar opstellen, onze fraaie letteren en openbare boekverzamelingen betreffende, in de Revista minima van Salvator Farina.

[Janus Erasmius]

Erasmius (*Janus*), in 1604 te Utr. geb., is misschien de stud., die aldaar 26 Sept. 1624 is ingeschreven, was in 1634 rector te Tiel, in 1641 te Harderw., waar hij tevens hoogl. in de logica en de Grieksche taal werd; hij stierf 12 April 1658 te Alkmaar. waar hij sedert 1644 conrector was. Na zijn dood verschenen zijn nagelaten werken en ged. in het Latijn, waarnaast hij zelf de Nederduitsche vertaling geschreven had, Harderw. 1663-'65, 2de dr., Amst. 1679-'80. Nog vindt men eene uitg. vermeld, 2 dln. Amst. 1691.

[Johannes Christianus van Erkel]

Erkel (*Johannes Christianus van*), werd voor den geestel. stand opgel. en was deken van het kapittel der Oud-R.K. kerk te Utrecht, waar hij overl. 4 April 1734.

Hij schreef meest psd.: Ruyme zedeleer van verscheyde aanzienlijke Paters Jezuyten. Getrouwelijk voorgestelt tot bescherming van de Catholieke kerk en waerschouwing der eenvoudigen tegen het boek: Laetste Duyvels-Boek etc. ende diergelijke door N. Pr., Keulen 1688: Over de kostelijkste versiersels van de altaren door Jan Hendrikse, Delft 1689; Vijf samenspraken tusschen Pieter Rechthart en Jan Waermond, Delft 1722-'24, en Eerste (en tweede) zendbrief van Jan Hendrikse Regthart aan den zeer Eerwaerdigen Vader Norbertus Mol, zendeling van de soc. des naems Jezus., Delft zonder jaar.

[Rudolf Erkens]

Erkens (*Rudolf*), 18 Juli 1821 geb. te Trier, vestigde zich in 1840 te Antw. waar hij haartooier was en overl. 17 Juli 1876. Hij schreef meestal in Antwerpsche tijdschriften en o.a. in Het Taelverbond van 1851: De Schyndoode, een verhael uit de XVIe eeuw; in den Almanak Altyd wat Nieuws van 1854: De Sneeuw, enz. enz.: in De Vlaamsche School: Schetsen uit het Natuerleven; Het Gras, 1858; De Musch (Fringilla Domestica), 1860; Iets uit de taal der Bloemen, 1865.

[Jacobus Ermerins]

Ermerins (*Jacobus*), geb. te Lillo 25 Dec. 1725, was eerst commies van 's lands magazijnen te Lillo, later secretaris der stad Veere, waar hij 19 Juni 1795 overl.

Hij schreef: Eenige Zeeuwsche Oudheden opgehelderd en in het licht gebragt, Middelb. 1780-'99, 8 dln.; eenige verspreide opstellen van dergelijken aard, terwijl de Mij. der Ned. Lett. te Leid. nog een paar handschriften van hem bezit, waarbij Aanteekeningen, rakende het Gilde van Rhetorica te Veere.

(Nagtglas, Levensberichten; zie nog art. Bruining, blz. 29.)

[Jozef Karel Emmanuel baron van Ertborn]

Ertborn (*Jozef Karel Emmanuel baron van*), te Antwerpen geb. 22 Nov. 1778 en overl. te 's-Gravenhage 1 Sept. 1823, studeerde eerst te Juilly, vervolgens aan het Engelsch College te Luik en promoveerde aan de Hoogeschool van Munster. Teruggekeerd in zijne geboortestad, werd hij onder de Fransche Republiek benoemd tot secretaris-generaal van het Departement der Beide-Nethen. Toen in 1805 de Antwerpsche Academie van beeldende Kunsten weder ingericht werd, koos men van Ertborn tot haren eere-secretaris. In die hoedanigheid doorzocht hij de archieven der oude Antwerpsche Sint-Lucas-Gilde en schreef hij: Geschiedkundige aenteekeningen aengaende de Ste.-Lucas-Gilde en de Rederyk. kamers van den Olyftak, de Violieren en de Goudbloem, te Antwerpen, Antw. 1860 en 1822.

[Antonie Hendrik Gerrit Paul van den Es]

Es (*Antonie Hendrik Gerrit Paul van den*), geb. te Sassenh. 2 Juni 1831, stud. sinds 1848 en prom. in de lett. te Leid., werd in 1855 praeceptor aan het Gymnasium te Leeuw. in 1861 conrector te Gron. en in 1872 rector te Utr. Den 21 Dec. 1881 werd hij rector te Amst., den 3 Aug. 1883 buitengew. hoogl. aan de gemeentel. universiteit ald.

Behalve eenige art. in De Taalgids, De Kunst- en Letterbode en andere tijdschr. schreef hij: Lycurgus' rede tegen Socrates verklaard, Gron. 1862; De Heliaea te Athene, Gron. 1871; Over de beste middelen, om het doel van het Gymnasiaal onderw. te bereiken, Gron. 1873; Het vierde eeuwfeest van het stedelijk Gymn. te Utr. Feestrede en feestgave. Utr. 1874; De studie van de Gr. Oudheidk. gedurende de laatste jaren, Gron. 1883; Het nieuwe Gymn. te Amst. Overgedrukt uit Eigen Haard, 1885. Ook gaf hij werken over Grieksche antiquiteiten, een Grieksch-Hollandsch Woordenb. (met prof. C.M. Francken) en eene Gr. Spraakkunst uit.

[Mr. Hendrik baron Collot d'Escury]

Escury (*Mr. Hendrik baron Collot d'*), heer van Heinenoord, in 1773 te Rott. geb., stud, te Gron., waar hij in 1794 prom. Hij kreeg door den loop der staatsgebeurtenissen geene betrekking vóór 1815, toen hij curator der Leidsche Hoogeschool, en kort daarop lid der Tweede Kamer werd; hij overl. in zijne woonpl. 's-Grav., 14 Mei 1845.

Behalve eenige Latijnsche gedichten, gaf

hij uit: Hollands roem in kunsten en wetenschappen, 's-Gravenh. 1824-'44, 7 dln.

[Johannes Nicolaas Esgers]

Esgers (*Johannes Nicolaas*), leefde in het laatst der vorige eeuw waarschijnlijk in Den Haag.

Hij schreef: Dichtlievende Uitspanningen, bestaande in zeede-, geleegenheids-, klink- en mengeldichten, mitsgaders tooneelpoëzy, 's-Gravenhage 1781; hierin komt o.a. voor: De bedrooge mof, blijspel, afzonderlijk uitgegeven te 's-Hage 1781, en Zacharias of de ontaarde vader, blijspel, 's-Gravenhage 1781; Het loon der standvastige liefde, tooneelspel, 's-Hage 1779 herdrukt Amsterdam 1795; de beide laatste stukken werden geschreven onder de zinspreuk: Audaces fortuna juvat timidosque repellit. Verder eenige uit het Fransch vertaalde stukken, bv. De advocaat Patelijn, Amsterdam 1795; Gelukkiglijk, aldaar 1779; De ongehuwde, blijspel, aldaar 1779, Amsterdam 1795; Het school voor de burgers, blijspel, 's-Hage 1781 Amsterdam 1796; Tom Jones, tooneelspel, 's-Hage 1779 Amsterdam 1795, en Zeloïde, treurspel, 's-Gravenhage 1779, herdrukt 1786 en Amst. 1795.

[Margriet, baronesse van Essen-van Haeften tot Wadenoien]

Essen-van Haeften tot Wadenoien (*Margriet, baronesse van*), vrouwe van Helbergen en Schaffelaar, vrijvrouwe van Abbenbroek, woonde op de Schaffelaar bij Barneveld, waar zij 4 April 1793 overleed, en was lid van het Haagsche genootschap ‘Kunstliefde spaart geen vlijt.’

Zij schreef: Een handvol menschen-vreugde, Amst. 1781, evenmin in den handel als haar Gedichten, die in 1780 voor hare vrienden gedrukt werden, waarvan in 1796 een vermeerderde herdruk verscheen, onder den titel: Iets van M. - Haar in Sept. 1774 gesloten huwelijk met Lukas Willem van Essen, den ziekelijken Veluwschen landjonker, wiens titels hierboven gemeld zijn, werd door Lavater bezongen. Uit dit boekske blijkt, dat de predikanten A. v.d. Berg, die toen te Barneveld stond, Martinet, Adam Simons, Jorissen en J.C. Boot, met de dichters J.P. Kleijn en haar buurman W.H. Sels van hare vrienden waren.

[Christophorus van Essen]

Essen (*Christophorus van*), geb. omstreeks het begin der XVIIe eeuw, werd schermmeester te Antwerpen en onderscheidde zich daar tevens als dichter. Hij voerde tot kenspreuk Liefde vindt Liefde en schreef: Den Waerom, den Daerom. De Exempelen ende Waerheyt met een Voorstellinge ende Beclagh des Oorloghs mitsgaders Voorstellinghe ende Lof des Vredes tot de Hollandtsche Vrede-Haters. In Rijm conste voor-ghestelt door Christophorum van Essen, schermmeester t Antwerpen, t Antwerpen bij Hendrick Aertssens, in de Cammerstrate in de witte Lelie CI ↄ.IↄC.XXXIV, Antw. 1634; Waerom? Daerom: Ende Waerheydt tot de Hollandtsche Vrede-Haters, In den Waerom wordt verthoont wat schade hunne ongherechtighe oorloghe medebrenght, wat onheyl uyt hunne ketterye ende rebellie ghecomen is, ende hoe dat het af-vallen van catholijck Geloof de goede manieren verandert, ende hun tot alle quaet drijft. In den Daerom wort verthoont hunnen aert

ende greticheyt tot der Catholijcken Gheestelycke goederen, ende hun eyghen baet. In de Waerheydt sommighe exempelen hoe dierghelijcke ghevaeren zijn. Ghedruckt 't Hantwerpen bij Philips Michielsen, anno 1634; Den Vermakelycken Dagh van een Christen-Mensch. Hoe men den selven, tot loff ende eere van de Goddelijcke Majesteyt, ende tot sijns selfs verlusten can overbrenghen.... In Rijm-Conste voorghestelt door Christophorum van Essen, Scherm-Meester 't Antwerpen. t' Antwerpen By de weduwe Jacob Mesens, op de Lombaerde Veste in den Gulden Bybel, anno 1635; Roependе Faem over de Blyde, Langh-ghewenschde ende aenghenaemste Incomste van den Doorluchtighsten Prince ende Heere, Heere Ferdinandvs Infante van Hispanien Prince Cardinael ende Gouverneur der Nederlanden, Commende in de Vermaerde Stadt Antwerpen den 17 April, in den jaere neer Lan Den, zIJt VerbLIJt o Ver VVV en ferDInanDVs. Door Christophorum van Essen, Scherm-meester t Antwerpen, by de Weduwe Jacob Mesens op de Lombaerde veste, in den gulden Bybel, Antw. 1635; Triomphe ende victorie over vier verscheyden Overwinningen, die Godt verleent heeft aen het edelste Huys van Oostenrijck, Van den 18 Junij, tot den 14 Julij 1638. 1. Het ontsetten van Brisach. 2. Het wederom innemen, ende het verjagen van den vyandt van Calloo, Veerbroeck, ende Steenlandt. 3. De Nederlaghe des Hertochs van Longheville, door sijn Doorl. den Hertooch van Loreynen. 4. Het ontsetten van S. Omer ende Nederlaghe der Francoysen. t Antwerpen, By Jacob Mesens, op de Lombaerde veste, in den gulden Bybel. Anno 1638. Den Franschen Kraem-op van S. Omer. Herrebeckerye tusschen eenen Fransman ende eenen Hollander Referyntie Pertinentelijck verhaelende soo, hoe de Geusen uyt Calloo, als de Franschen van S. Omer verdreven sijn met allen t' gene datter gepasseert is.

[Hendricus Essenberg]

Essenberg (*Hendricus*), schreef: De gevallen van mijne eeuwige steek, 1800; Eelhart en Petronella, 1801; Levensgevallen van Joachim Penneschaft, 1801; Zonderlinge levensgevallen van Jan Weltevreden, 1801; Leerzaam en vermakelijk onderhoud

tusschen eenen vader en zijne kinderen, 1802. Alle te Amsterdam uitgegeven.

[Isaac Esser Jr.]

Esser Jr. (*Isaac*), geb. te Buitenzorg op Java, 13 Jan. 1845, ontving zijne opleiding aan het Haagsche Gymn., werd als jur. stud. te Utr. ingeschreven, eerst 27 Sept. 1864, daarna 27 Mei 1870, was eerst aan het gymn. te Assen in Maart 1878 leeraar, in het Eng, aan dezelfde instelling te Haarl., en is daar nu tevens mede-red. der Oprechte Haarl. Courant.

Behalve eenige opst. en gedichten in alm. en tijdschr. gaf hij: onder het psd. Soera Rana - een Jav. eigennaam -: Gedichten Utr. 1868; Nieuwe Ged., ald. 1871; Licht en Schaduw - een verm. en herz. uitgaaf dezer beide bundels - ald. 1874; Mosaiek, ald. 1876; Venetië gered, treurspel van T. Otway, ald. 1882; Met eene Meeuwenpluim, en andere ged., Amst. 1884; - onder het psd. W.R. van Groenendael: Een verhaal zonder titel, Utr. 1879 - reeds in 1866 geschreven; - onder het psd. C. Terburch: Hildegonda van Duyvenvoorde en andere novellen, Utr. 1879, 2e dr. 1883; Bertha, Amst. 1883; Twee sproken van Minne, Utr. 1881; Celestine's geschenk, Amst. 1883; Vanitas, Utr. 1886; Ontrouw, ald. 1884. Onder zijn eigen naam: Verstrooide Bladen, Haarl. 1888.

[Joannes Gerardus Henricus Carolus Essink]

Essink (*Joannes Gerardus Henricus Carolus*), 6 Oct. 1827 te Oldenzaal geb., deed zijn hoogere studiën te Warmond en werd in 1852 tot priester gewijd. Als pastoor stond hij van Sept. 1860 te Oosterbeek, van Sept. 1872 te Huissen, van Oct. 1877 te Maarsen. In laatstgemeld jaar werd hij tevens deken van Naarden en in 1884 kanunnik van Utrecht.

Zijne pen schonk ons: Het Protestantisme eene slavernij des geestes, Arnh. 1865, 2e druk; De goddelijke deugd der verdraagzaamheid, Utr. 1865; Rechtzinnigen en Modernen, Rijzenburg 1866; Een zevental Kruiswegoefeningen, Utr. 1866; Een versche Meikrans, Utr. 1867, 2e dr. 1887; Overwegingen over het bitter lijden onzes Heeren, Utr. 1871; Het Goddelijk Hart van Jesus, Utr. 1872, 2e uitg. 1879.

J.H.H.

[Johan Jacob Estor]

Estor (*Johan Jacob*), geb. te 's-Hage 10 Maart 1846, is ambtenaar aan het Departement van Koloniën.

Hij schreef: Drie volksschetsen, Amst. 1874; Uit het oog uit het hart, blijsp. in 1 bedr., Zaandijk 1880; Blaadjes en bloemen, oorspronkelijke gedichten, 's-Hage 1880; Gedichten, 's-Hage 1885) met medewerking van P.A. Duim); De Hogeveldts. Oorspronk. tooneelsp. in 3 bedr., 's-Hage 1886; Belofte maakt schuld, blijsp. in 1 bedr., 's-Hage 1887.

[Ferdinandus Joannes Petrus Etten]

Etten (*Ferdinandus Joannes Petrus*), geb. te Etten bij Breda 7 Jan. 1830, werd voor den geestelijken stand opgeleid, was kapelaan te Delft, te Amsterdam, pastoor te Wormer, en is thans pastoor aan de kerk van den H. Antonius te Rotterdam.

Hij schreef: Het Magnificat of de lofzang der menschwording, Amst. 1860; Het hoogste gezag in Jezus' kerk, Amst. 1864; Het leven van onzen Goddelijken Verlosser J.C., 7 dln., 's-Bosch 1872-'79, 2e dr. 1886-'87; De litanie van Loreto, 's-Bosch 1878; Het leven van den H. Willebrord, Utr. 1881; Beknopte levensschets van onzen Heer J.C., Amst. 1881; Palestina, het land der 12 stammen, 2 dln., Utr. 1882-'86; Beknopte levensschets van den H. Willebrord, Utr. 1886.

[Geeraard Edward van Even]

Even (*Geeraard Edward van*), geb. 6 Dec. 1821 te Leuven, was de zoon van een handelaar in oudheden. Zijne omgeving boezemde hem den lust voor studie en smaak in, waarom hij onderscheiden colleges aan de Hoogeschool aldaar volgde. Hij werd in 1846 onder-bibliothecaris der Universiteit, en in 1853 archivaris der stad.

Behalve eenige Fransche werken, schreef hij: Borstbeeld van den schilder P.J. Verhaeghen (levensschets), Diest 1845; Levensberigt van Dr. Johan Libens, Diestenaer, religieus van de orde van den heyligen Augustinus en professor by de faculteit der godgeleerdheid aen de hoogeschool van Leuven, Diest 1845; Levensberigt van den Schilder Quintin Metsys; Leuven 1846; Levensberigt van den Portretschilder Hendrik Anna Victoria van der Haert, Diest 1847; Geschiedenis der stad Diest, Diest 1847-'50; Over de Rederykkamer Het Lindenbloemken, te Molle, Leuven 1850; Twee Refereinen betrekkelijk tot de geschiedenis van Leuven door Jan Stroosnijder, Vlaemschen dichter uit de 16e eeuw, heruitgegeven met inleiding en aenteekeningen, Leuven 1852; Justus Lipsius, als vaderlander beschouwd, Leuven 1853; Jaerboeken der stad Leuven van 270 tot 1507 in 't Latyn opgesteld door Petrus Divaeus, in 't Nederduitsch overgebragt door W.A. van Dieve, thands voor de eerste mael gedrukt, met inlasschingen en aenteekeningen, van Edward van Even, Leuven 1856-'57, 2 dln.; Nederduitsche Kunstenaers vermeld in de onuitgegevene Geschiedenis van Leuven door J. Molanus (1585), Amst. 1858; Het Landjuweel van Antwerpen in 1561, eene verhandeling over dezen beroemden wedstryd tusschen de Rederykkamers van Braband, bewerkt naer eventydige oorkonden en versierd met 35 platen, naer teekeningen van Frans Floris en andere meesters uit de 16 eeuw, Leuven 1861; Quintin Metsijs of de zegeprael der liefde, too-

neelspel in 2 bedryven, Leuven 1861; De Gouden Sleuter of de Franschen te Leuven in 1710, historisch tooneelspel, Leuven 1863; Mengelingen voor de geschiedenis van Braband, Leuven 1871; Geschiedenis van Leuven, geschreven in de jaren 1593 en 1594 door Willem Boonen, thans voor de eerste maal uitgegeven, op last van het stedelijk bestuur, Leuven 1879-1880.

[Cornelis Everaert]

Everaert (*Cornelis*), omstreeks 1480 geb. te Brugge, waar hij zijn leven doorbracht en overl. 14 Nov. 1556, was volder en verver, doch tevens klerk der Archieven en Factor van de Rederijkerskamer ‘De drie Sanctinnen’, op wier tooneel zijne Esbattementen en Kluiten werden vertoond. 's Dichters kenspreuk was: So reine verclaert, het anagram van zijnen naam en soms ook: Ic come om leeren. Eenige zijner spelen werden in onze eeuw in druk gegeven, doch op de koninklijke Bibliotheek te Brussel berusten er nog 35 in handschrift met de volgende titels: Tspel van Maria hoedeken, ende es een exemple van eenen clerc die Maria diende, ghestelt ende ghemaect by my Cornelis Everaert, anno 1509; Tspel van een anders welvaren, ende was mijn eerste waghenspel, a^{0}. 1511; Esbatement van 't Wesen, a^{0}. 1512; Tspel van den Hooghen wint en den Zoeten Reyn, a^{0}. 1525; Esbatement van der Vigilie, a^{0}. 1526; Esbatement van den coopman die vijf pondt grooten vercuste, a^{0}. 1513; Tspel dat ghespelt was voor de Aragoenoysen, a^{0}. 1525; Esbatement van Scaemel Gemeente ende Trybulatie, a^{0}. 15: Tspelt van den willecome van den predicaren int capittele provinciael, a^{0}. 152.; Esbatement van Stout ende Onbescaemt, a^{0}. 1527; Tspel van Gewillich Labuer ende volc van Neiringhe; Esbatement van den Dryakel-prouver, a^{0}. 1528; Tspel van den Crygh; Esbatement van Boerlic Pleghen ende Ghenoughelic Voorstel, a^{0}. 1526; Tspel van donghelijcke munte, a^{0}. 1530; Tspel van Groot Labuer ende sober wasdom; Esbatement van arm in de buerse, a^{0}. 1529; Tspel van Maria gheleken by den throon van Salomon; Esbatement van den Visscher; Tspel van Maria ghecompareert by den scepe, a^{0}. 1530; Tspel van sinte Pieter ghecompareert by der duve, a^{0}. 1531; Tspel van Maria ghecompareirt by de stede van Jherusalem in glorien gheresen; Een tafelspeilken van der Beke, a^{0}. 1512; Tspel van Maria ghecompareert by de claerheyt, a^{0}. 1511; Een tafelspeilken up een hoedeken van Maria, a^{0}. 1530; Een spel van den nieuwen priester; Tspel van Ghemeene Neerynghe; Esbatement van de zeven bloetsturtinghen, a^{0}. 1530; Tspel van Tilleghem; Tspel van Joncheyt ende Redene; Tspel van den Berch; Tspel van den Wyngaert; Tspel van een Jubile; Tspel van der Nichte; Tspel van den Pays.

[Leopold Everaert]

Everaert (*Leopold*), geb. 26 April 1838 te Brugge, werd in 1857 onderwijzer te Blankenberge, in 1860 te Itegem. Van 1861 tot 1866 was hij drukker-uitgever te Brugge en sedert dit laatste jaar weer onderwijzer te Halle, waar hij in 1872 tot hoofdonderwijzer bevorderd werd.

Hij schreef: Geschiedenis der stad Halle, naar oorspronkelijke handvesten en oorkonden bewerkt, Dendermonde 1875 (met Jan Boucherij); Wij trekken naar Mexiko!; De Spotvogels; Kobe Lompert, blijspelen voor jongensscholen, en Kamer te huren, tooneelstuk in één bedrijf voor meisjesscholen; Geschiedenis der oude Vrijheid Lembeek (met Jan Boucherij) Antw. 1874; Geschiedenis der gemeente Dworp (id.) Antw. 1875; Asschepoester, tooneelspel met zang in één bedrijf, Lier 1877; Eene School op Fransche Leest, Fransch-Vlaamsch stukje in een bedrijf, Lier 1877; Van de Klaveren naar de Biezen loopen, Lier 1877; Geschiedenis der gemeente Berchem, bij Antwerpen, Antw. 1878; Geschiedenis van klein Waalsch Brabant, bevattende de gemeenten Pepinghen, Bellinghen, Beerth, Bogaarden, Leerbeek en de abdij van Cantimpret (met Jan Boucherij), Antw. 1878; De Logenaarster, blijspel in een bedrijf, Lier 1879; De Naaister, tooneelspel in één bedrijf, Lier 1879; De Blinde van Blankenberge, tooneelspel in één bedrijf, Lier 1879; De Vos en de Raef, fabel in handeling in één bedrijf, Lier 1879; Het Spaarboekje, tooneelspel in 2 bedrijven, Lier 1879; Verkoop de Huid niet vóor gij den Beer hebt gevangen, fabel in handeling in één bedrijf, Lier 1879.

[Mr. Willem Staats Evers]

Evers (*Mr. Willem Staats*), geb. te Arnh. 6 Nov. 1785 en overl. aldaar 9 Dec. 1864, stud. en prom. te Utr., en was later procureur-generaal bij het provinciaal gerechtshof van Gelderland, lid van den gemeenteraad van Arnhem, enz.

Hij schreef: Iets over Arnhem, naar aanleiding van zijne begrooting over 1848, Arnh. 1848; Eenige conclusiën en belangrijke zaken, meerendeels vicarien, tiendregten, erfpachten, grondregten, dijkregten, markenvereenigingen en visscherijen betreffende, voor het prov. geregtshof van Geld. genomen, Zutfen 1857, 2 dln.; Lessen van wijsheid uit de oude Latijnsche dichters, Arnh. 1857.

[Mr. Jan Willem Staats Evers]

Evers (*Mr. Jan Willem Staats*), zoon van den voorg., geb. te Arnh. 18 Juli 1828, stud. te Utr. en prom. aldaar in 1850, vestigde zich als adv. te Arnh., was van 1854 tot '66 rechter-plaatsvervanger in de Arrond.-rechtbank te Arnh., van 1862 tot '71 lid van den gemeenter., sedert 1880 lid der Prov. Staten.

Hij schreef behalve een aantal rechts-

kundige werken over jacht, visscherij, rechtspleging, enz.: Lijfstraffelijke rechtspleging in Gelderl. of Belangrijke strafzaken van 1811-1859 aldaar voorgekomen, Amst, 1859; De wet houdende eene nieuwe Regterlijke inrichting, Amst. 1866; Arnh. in Nov. 1813, drie dr., Arnh. 1864; Bijdr. tot de geschied. der regtspleging in Gelderl. bijzonder te Arnh., Arnh. 1865; Hoe werd in de vorige eeuw de veepest in ons vaderl. bestreden? Eene vraag uit officiëele onuitgegeven bronnen beantwoord, Arnh. 1867: Beschrijving van Arnh., Arnh. 1868; Kroniek van Arnh. van 1789 tot 1868, Arnh. 1868; Arnh. in en omstreeks 1572, Arnh. 1872; Honderd dagen in Italie en Midden-Europa. Reisherinneringen, Arnhem 1872; Het St. Caecilia-concert te Arnh. opgerigt in 1571, uit het archief beschreven, Arnh. 1874; Kroniek van Arnh. 1233-1789, meerendeels uit officiëele bescheiden bijeen verzameld, Arnh. 1876; Catalogus van het Arnh. Museum van Oudh., Arnh; Mr. W.H. Dullert en zijne stichting, Arnh. 1882; Joh. Fontanus, eerste pred. te Arnh. en zijn tijd, Arnh. 1882. Eene uitvoerige Stedenbeschrijving van Geld. is bijna afgewerkt. Behalve het genoemde, nog vele rechtsgeleerde bijdragen in Themis, Oude Tijd, Nieuwe Bijdragen voor rechtsgeleerdheid en wetgeving. In den Geld. volksalmanak: Geldersehe zeden en gewoonten uit de tweede helft der vorige eeuw, aan de toenmalige wetgeving ontleend; Het Arnhemsche tuchthuis; Iets over de belegering van Groenlo en Bredevoort. In De Oude Tijd van 1871: De Heidenen inzonderheid met betrekking tot hunne behandeling in ons vaderland gedurende vroegere eeuwen, enz.

[Hermanus Paulus Hubertus Eversen]

Eversen (*Hermanus Paulus Hubertus*), geb. te Maastr. 15 Juni 1835, werd Rijks-telegrafist te Maastricht en in 1873 tevens stadsarchivaris aldaar; hij was een der medeoprichters van het geschied- en oudheidkundig genootschap in Limburg, in welks werken hij uitgaf:

Eene of twee bruggen te Maastr., 1865; Statutenboek van Maastr. van het jaar 1380, 1866; De inneming van Meersenhoven, 1867; Bijdr. tot de geschiedenis der belegeringen van Maastr. in de jaren 1632, 1673, 1676 en 1748, 1869; De Heiligdomsvaart van Maastr., 1870; De Maastrichtsche rederijkerskamers, 1871; Aanteekeningen over eenige boekdrukkers van Maastricht, 1875.

[Henricus Joannes Mattheus Everts]

Everts (*Henricus Joannes Mattheus*), geb. te 's-Hertogenb. 22 Juni 1824, was leeraar aan het instituut voor doofstommen te St. Michielsgestel, daarna aan het kleine Seminarium van het bisdom 's Hertogenb. en sedert 1872 pastoor te Helvoirt.

Hij schreef: Gezangen der H. Familie, Tilb. 1862; Dichtkransje, het kindje Jezus ter eere. Liederen voor de jeugdige leden der H. kindschheid, 's Bosch 1866; Groote en kleine Novene voor de eerste H. Communie. De groote dag, 's Bosch 1870; Gids voor katholieken op den weg des huwelijks, 's Bosch 1870; Novene voor het huwelijk, 's Bosch 1875.

[Willem Everts]

Everts (*Willem*), geb. 8 Maart 1827 te Sevenum (Limburg), was van 1851 tot 1868 leeraar en is sedert het laatstgenoemde jaar dir. der scholen voor hooger en middelbaar onderwijs te Rolduc. Hij is tevens kanunnik van het kathedraal kapittel van Roermond en regent van de onderafdeeling van het Bissch. Semin. te Rolduc.

Hij schreef, behalve eenige opstellen in onderscheiden tijdschr.: Geschiedenis der Nederlandsche Letteren, Amst. 1868-'69, 3e dr. 1885.

[Mr. Ulbe Arend Everts]

Everts (*Mr. Ulbe Arend*), geb. te Joure, 6 Aug. 1799, werd in 1815 stud. te Franeker, ging later naar Leid., waar zijn dorpsgenoot Borger hem trok, prom. ald. 22 Juni 1822 en trad de rechterlijke loopbaan in, die hij als Lid van den Hoogen Raad eindigde; hij overl. te 's-Grav. 26 Maart 1860.

Behalve in het rechtsgel. vak, gaf hij geschiedk. opstellen in De Vrije Fries en den Fr. Volksalmanak, bezorgde met G.H.M. Delprat de Mémoires de Sicco van Goslinga, Leeuw. 1857 en met Dr. H. Amersfoordt, het verhaal van de verrigtingen der Jezuïeten in Friesland door Pater W. v.d. Heyden, Leeuw. 1843 en schreef een prijsantwoord bij het Stolpiaansch legaat over de pligten van Overheden en onderdanen, Leid. 1834.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1860.)

[Willem Everwijn]

Everwijn (*Willem*), geb. te Amst. in 1637, waar hij na 1722 overl., schreef: Neerlands vreugdegalm op de gelukkige verheffing van Willem Hendrik, Prins van Oranje, tot ryx regent van Engelant, Schotlant en Yrland, Amst. 1689; Kristelyke rykdom, Amst. 1698; Leerzame gedichten van twee regelen, Amst. 1722.

[Mr. Dionysius Everwijn]

Everwijn (*Mr. Dionysius*), geb. 11 Juni 1833 te Voorthuizen, stud. en prom. te Leid., werd in 1858 attaché aan het ministerie van Buitenlandsche zaken, een jaar later aan het gezantschap te Madrid, in 1860 secretaris van legatie aldaar, het volgende jaar secr. van legatie te Berlijn, in 1864 te Brussel, in 1866 te Londen, in 1867 Raad van legatie aldaar, in 1870 in dezelfde betrekking te Petersb. in 1871 te Parijs en in 1873 zaakgelastigde te Rome. Na het nederleggen zijner diplomatieke betrekking

woont hij op het landgoed Den Bosch nabij Brummen.

Hij schreef als academisch proefschrift: Abraham de Wicquefort en zijn proces, Leid. 1857.

[Hendrik Ewijk]

Ewijk (*Hendrik*), geb. 16 Jan. 1772 te Delft, vormde zich hoofdzakelijk zelven, en beoefende, behalve talen en natuurk. wetenschappen, vooral geschied. en wijsbegeerte. In 1795 kreeg hij eene betrekking bij het finantie-wezen; in 1808 werd hij chef van het bureau der algemeene directie over den waterstaat van het koninkrijk Holland; in 1826 was hij administrateur van den waterstaat door 't geheele rijk, en in 1837 voorzitter der staatscommissie belast met het onderzoek naar de mogelijkheid der droogmaking van het Haarlemmermeer. Hij bleef bij den waterstaat werkzaam tot hij in 1850 gepensionneerd werd, en overl. te 's Hage 5 Febr. 1859.

Behalve een aantal werken over wijsbegeerte en gesch., welke hij vertaalde of met aanteekeningen verrijkte, schreef hij: Geschiedkundig verslag der dijkbreuken langs de rivieren in het koningrijk Holland, 2 dln., Amst. 1809.

[Hendrik Desideer van Eyck]

Eyck (*Hendrik Desideer van*), geb. 23 Juni 1834 te St. Nicolaas, waar hij fabrikant is.

Hij schreef: Oorspronkelyke liederen, St. Nicolaas 1854; Oorspronkelyke Vlaemsche liederen, Gent 1855, 2de deel 1856; Het Dendermeisje, romance, Gent 1857; Liederen, verhalen en gedichten voor het volk, St. Nicolaas, 1ste d., 1860 2de d. 1861, 3de d. 1862 en 4de d. Gent 1864. Het gesticht van Doktoor Dankaart, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1874; Jan Kinkelmans, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1874; Het Huwelijk van Baas Kwiksteert, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1874; Mijnheer Rammenas, berijmd tooneelspel in vier bedrijven, Gent 1875; Leonidas of vermijdt het Berouw, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1875; Te Slootendries, komedie met zang in één bedrijf, Antw. 1876; Het Spook der Liefde, drama in vier bedrijven, Gent 1877; Hoe de Liefde komt, komedie in één bedrijf en in verzen, Gent 1877; Liederen en Gedichten, Gent 1877; Nieuw Licht, door Hendrik Désiré, Gent 1886.

[Mr. Franciscus Nicolaas Marcus Eyck]

Eyck (*Mr. Franciscus Nicolaas Marcus*), heer van Zuilichem, werd geb. te Utrecht 26 Aug. 1806, uit een regeeringsgeslacht, dat in den patriottentijd en onder de Fransche overheersching eene in 't oogvallende rol had gespeeld en daarna buiten openbare betrekking bij Maartensdijk woonde op een landgoed, door den grootvader aangelegd, door zijn zoon en zijn kleinzoon uitgebreid door aankoop en ontginning en steeds bestemd tot hun afgezonderd verblijf. Deze kleinzoon was een geboren bouwkundige, doch zijn vader ontzeide hem de wetenschappelijke studie der architectuur, zoodat het talent verloren ging, dat ons een nationalen bouwmeester had kunnen geven. Hij begon zijne acad. loopbaan in zijne geboortestad als litt. student, 5 April 1824, prom. in de rechten, nam deel aan de wapening van 1830, en wijdde zich als autodidact aan de studie onzer oude gebouwen; daartoe trok hij ons

land door om opmetingen te doen van kerken, bouwvallen, oude kasteelen, torens en wat tot onze vaderl. architectuur behoort. Hij was zeer bevriend met den architect A. Oltmans, die vóorlang eene commissie als die der latere rijksadviseurs begeerde. Eyck heeft de uitkomsten zijner nasporingen in het gebied der Nederl. bouwkunst, waartoe hij Noord-Brabant en Limburg eerst later rekende, genoegzaam algemeen gemaakt om zijne kennis en werkzaamheid te doen waardeeren. Twintig jaar lang, tot 1866, was hij burgemeester van Maartensdijk en overl. daar op zijn genoemd buiten op nieuwjaarsdag 1876.

Behalve een paar brochures van administratieven aard, gaf hij zijne groote of kleinere opstellen uit in bijna alle daartoe geschikte vervolgschriften, jaarboekjes en verzamelwerken: bij het Hist. Gen, te Utr. in De Vrije Fries, Tijdschr. van Van der Monde en Van der Meulen. Afzonderlijk verscheen: Kort overzigt over de versterkingen en kasteelen in ons land tot op de 16e eeuw, Montfoort 1850; benevens een drietal werken in het fransch over den ogiefstijl onzer kerken, de Romaansche kerken en aant. over kerken in 't zuiden van ons land. Een volledig overzicht van zijn geheelen arbeid zou voor dit onderdeel onzer historie zeer belangrijk zijn.

(Ned. Spect. 1876.)

[Jan van Eyk]

Eyk (*Jan van*), geb. te Amst. 7 Aug. 1757, werd aan het gymn. ald. voorbereid tot de studie, die hij aan het Athenaeum zijner geboortestad aanving en in 1781 te Utr. voltooide. In 1782 werd hij pred. te Voorthuizen, in 1788 te Loosduinen, waar hij 7 Febr. 1822 overleed.

Schr.: Kerkelijke redevoering bij de voltooide verbetering van het kerkgebouw en orgel te Loosduinen. 's-Gravenhage 1791; Liederen voor den land- en akkerman, Amst. 1793-'96, 3 st.; Liederen voor dorp- en stedelingen, 's-Grav. 1798-1801, 2e dr. 1826-'28, 3e dr. Amst. 1829, 3 st.; Gezangen voor godsd. gezelschappen, Rott. 1798, 2e dr. 1801; Liederen voor allerlei soort van Godsverëerders, 's-Grav. 1807; De vreugd van het verloste Nederland, 's-Grav. 1814; De Bijbel in het klein, voor kinderen, Amst. 1821. Na zijn dood werd nog uitgeg.: Bijbeloef. over de Hand. der Apostelen, Amst. 1822, waarvoor een uitvoerig levensbericht.

[Jacobus Petrus Sprenger van Eyk]

Eyk (*Jacobus Petrus Sprenger van*), geb. te Bergschenhoek 8 Nov. 1777, stud. te Utr. in de theologie en was achtereenvolgens pred. in 1799 te Zegveld, in 1803 te Kethel, in 1805 te Vlaardingen en in 1809 te Rott., waar hij tot 1847 het leeraarsambt vervulde. Na zijn emeritaat verkregen te hebben ging hij te Oosterbeek bij Arnhem wonen, waar hij 4 Aug. 1859 overleed.

Hij schreef: De geschiedenis van Samuel, naar den Bijbel, een Christelijk huisboek, 's Hage 1815; Jona, een belangrijke Bijbelsche geschiedenis opgehelderd, Amst. 1818; Redevoering ter nagedachtenis van wijlen den Weleerw. Z.G. Heer J. Scharp, uitgesproken 13 April 1828, Rott. 1828; De heerlijke boorden van de Moezel van Trier tot Coblentz beschreven op eene reis door Duitschland in 1827, Rott. 1828; Het Hartzgebergte, een der fraaiste en belangrijkste gedeelten van noordwestelijk Duitschland bezocht op een reis in 1828, m. pl., Rott. 1829; Handl. tot de kennis onzer vaderlandsche spreekwoorden en spreekwoordelijke zegswijzen, bijzonder aan de scheepvaart en het scheepsleven ontleend, Rott. 1835; Nalezingen en vervolg daarop, Rott. 1836; Een maand in zuidwestelijk Duitschland. Reisverhaal en reisboek, Rott. 1837; Handleiding tot de kennis, enz., uit het dierenrijk ontleend, Rott. 1838; Nalezing en vervolg, Rott. 1839; Proeve ter verklaring van spreekwoorden, naar wier oorsprong of zin gevraagd is, Rott. 1839; Handleiding tot de kennis, enz., aan het landleven ontleend, Rott. 1841. Al deze werken over spreekwoorden zijn te zamen in 5 dln. uitgegeven. Tafereelen uit het boek Esther. Belangrijke bijdragen tot de Oude Geschied., voor den beschaafden stand, Rott. 1838; De geschiedenis van Ruth zedekundig behandeld, Devent. 1841; Het spreekwoordelijk gebruik van bijbeltaal in de burgerlijke zamenleving beoordeeld, Rott. 1844; De Martelaars der Protestantsche kerken van Hongarije, in de 17e eeuw. Gedenkschr. hunner hevige vervolging door de Jezuiten, voorbeeldige standvastigheid en eindelijke verlossing, Dordr. 1845; Ganganelli (Paus Clemens XIV) in zijn leven en karakter geschetst, Amst. 1848; Herinneringen uit eene vijftigjarige evangelieprediking tot huiselijke stichting, Arnh. 1850; De kanselontluistering in de Nederl. herv. kerk tijdens de 17e en 18e eeuw aangewezen en gestaafd door Sincerus, Amst. 1853; Broeders waakt! Een roepstem aan onze landgenooten, bij de wederinvoering der Roomsch-Katholieke Hiërarchie in Nederl. door Sincerus, Amst. 1853; De kranke richtingen in den boezem der Ned. Herv. kerk, eene der oorzaken van haar diep verval, door Sincerus, Amst. 1854; Handl. tot tekstzuivering van den Bijbel, uitgegeven door J.H. van der Palm, 1825. Opmerkingen en wenken van J.P.S.v.E., Rott. 1854; Begoocheling en ervaring. Een nalatenschap. Verzameld en bewerkt door Sincerus, Haarl. 1814. Van 1825 tot 1839 gaf hij elk jaar te Rotterdam een deel uit van De Fakkel of Bijdragen tot de kennis van het ware, schoone en goede, waarin hij alles verzamelde, wat in letter- en kunstlievende Maatschappijen te Rotterdam werd gesproken. In deze 15 deelen komen van zijne hand 33 opstellen voor over den Bijbel, over Geschiedenis, Letterk. en natuurschoon.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1860.)

[Willem Bernard Johannes van Eyk]

Eyk (*Willem Bernard Johannes van*), geb. te Utrecht, 31 Jan. 1826, stud. ald. en prom. in 1852, was 1852-'55 pred. te Hindeloopen, en sedert 1856 te Deventer, waar hij tevens de betrekkingen vervulde sedert 1863 van bibliothecaris en sedert 1867 van hoogleeraar aan het Athenaeum. In 1877 werd hij inspecteur van het lager onderwijs in Noord-Holland, en in 1878 bij het in werking treden der nieuwe wet districts-schoolopziener. In 1886 werd hij benoemd tot inspecteur van het Middelb. onderwijs, en woont als zoodanig te 's-Gravenhage.

Als student gaf hij reeds gedichten in den Utrechtschen Volksalmanak, in den Studentenalmanak, in den Miniatuuralmanak en Erato, van welke beide laatstgenoemde hij mede-redacteur was. Ook was hij in 1858 en '59 redacteur van Uit 's Levens leerschool, te Deventer verschenen, en sedert 1864 van de Vaderl. Letteroef. welke hij tot 1875 uitgaf met Dr. **Joannes Wilhelmus Bok** (geb. te Burg op Texel 6 Nov. 1832, achtereenvolgens pred. bij de Remonstr. te Hazerswoude, Oude-Wetering, Utrecht en sedert 1868 te Amsterdam). Behalve bijdragen in bovengenoemde tijdschriften (soms onder het psd. W. Bivé), in Holland, Daphné, Gelderland, Vergeet-mij-niet, den Nederl. Spectator enz. eenige kleine stukjes en een paar preeken, schreef hij: Hendrik Voes. Een tafereel uit de geschiedenis der martelaren voor de Evangel. Godsdienst-vrijheid (1522-1523), Leeuw. 1854; Giordino, Romantisch gedicht, Dev. 1858; Vrouwenspiegel, Dev. 1858; Homiletische paragraaf, Utr. 1860; Een nieuwe lap op een oud kleed, Utr. 1862; De Hebreeuwsche leerstoel te Deventer, Dev. 1868; Een Stichtenaar op den Deventer leerstoel, Utr. 1868; Het openbare lager onderwijs voor Europeanen in Neêrl.-Indië, Dev. 1870; Op den drempel der Maatschappij, Utr. 1870; De Palaeotypographie, meer bijzonder de Prototypographie te Deventer tot 1500. In 1864 en 1872 gaf hij ook het 2de en 3de deel uit van den Catalogus der Deventer bibliotheek. In De Gids van 1887 schreef hij: Een liefdedrama uit de 14e eeuw, dat eene studie over Petrarca bevatte. Verder schreef hij in het Handelsblad over Prijsuitdeeling op de lagere school, en in De

Wekker van Mr. Hubrecht een overzicht over de regeling der Normaallessen in N.-Holland. In 1884 gaf hij te Haarlem uit: Hoofdonderwijzersnood, en in 1885 Terugblik uit en op Helder, (niet in den handel.)

[Hubertus Josephus Eymael]

Eymael (*Hubertus Josephus*), 19 Nov. 1848 geb. te Heerlen, in Limburg, werd te Rolduc opgeleid voor de letterk. studiën, die hij te Leiden begon, 23 Sept. 1867. Den 22 Sept. 1872 werd hij leeraar, in 1873 dir. der hbs. te Venlo, 7 Juli 1879 leeraar aan het gymn. te Maastricht en in 1887 aan de Openb. handelsschool te Amsterdam.

Schr., behalve eenige aanteeken. in het Tijdschr. voor Ned. Taal- en Letterk. dl. VI, bl. 81-92 en 92-94, in dl. VIII van Noord en Zuid bijdr. tot verklaring van Huyghens (sic), die, in vermeerderden overdruk, werden uitgegeven als Huygens-studiën, Culemb. 1886, en in dat tijdschr. worden voortgezet. Afz. verscheen: Constantijn Huygens' Hofwijck, Culemb. 1888, waarin wel alles, wat hierover werd geschreven, samengevoegd en door den schrijver aangevuld is.

[Frans Marten van den Eynde]

Eynde (*Frans Marten van den*), geb. 24 Dec. 1828 te Lier, was van 1850 tot 1859 hoofdonderwijzer te Dworp en thans, sedert laatstgenoemd jaar, in dezelfde betrekking werkzaam te Assche.

Hij schreef: De groote kleine of de kleine groote, Lier 1863; Eene twee- en eene vierspraek voor prijsdeelingen, Lier 1863; Vier tweespraken voor prijsuitdeelingen, Lier 1865; Vlaamsche en Fransche tooneelstukjes van zedelijken en aangenamen inhoud, opzettelijk voor gemeentescholen vervaardigd, 8 bundeltjes, welke allen te Lier tusschen 1863 en 1876 gedrukt werden, uitgezonderd het 6e en 7e, welke te Brussel in 1867 uitkwamen. Deze bundels bevatten onder anderen: Waarom bedelen? Hoe de spaarpot moet besteed worden; Een tooneel uit het boerenleven, of hoe een ongeleerde zijnen weg maakt; Waarom de arme leeren moet, of wat men met schoolgaan wint; Vlucht slechte gezellen; De liedjeszangers op onze markten, enz. Hij schreef ook nog: Eenige raadgevingen aan ouders en opvoeders tot de zedelijke opvoeding hunner kinderen, of gemakkelijke middelen om de kinderen deugdzaam op te brengen, Lier 1867, 3e uitgave 1877; Baas Peter of Hoogmoed breekt den Hals, boertig tooneel in één bedrijf, met zang, Lier 1877.

[Pieter van den Eynde]

Eynde (*Pieter van den*), ten jare 1561 geb. te Mechelen, studeerde als premonstreitzener en trad in de abdij van Grimbergen, waar hij als prior overl. op 7 Sept. 1630.

Hij schreef: De geschiedenis der abdij van Grimbergen van hare opkomst 1128 tot 1620.

[Rombout Nicolaas van den Eynde]

Eynde (*Rombout Nicolaas van den*), te Mechelen geb. 4 Jan. 1697, studeerde voor den geestelijken staat, werd onderpastoor te Schoorisse (Oost-Vl.) en vervolgens kanunik in zijne geboortestad, alwaar hij overl. 30 Jan. 1765.

Hij schreef eene Mechelsche Kronijk van 1700 tot het jaar van zijn afsterven, welke slechts in handschrift is bewaard gebleven; doch in druk verscheen van hem: Provincie, stad ende district van Mechelen, opgeheldert in haere kercken, kloosters, kapellen, godshuysen, gilden, publieke plaetsen als oock alle opschriften, grafschriften, enz. Brussel 1770, 2 dln.

F

[Pieter Jacobus Faassen]

Faassen (*Pieter Jacobus*), zich schrijvende **Rosier Faassen,** geb. 9 September 1833 te 's-Gravenhage, was van 1850-'54 verbonden aan de Vaudeville Français te Amsterdam, van 1854-'61 bij Van Lier, van 1861-'75 aan het tooneel te 's Hage en daarna te Rotterdam.

Behalve een vijftigtal vertalingen naar fr. en hoogd. tooneel- en blijsp. schreef hij: Het leven van Cesar, 1865; De werkstaking, 1872; De hond van den tuinman, 1873; De koopman in oudheden, 1873; De Militaire Willemsorde, dram. schets, 1873; De broederhand, 1875; De oude kassier, 1875; Blonde Mietje, 1875, alle te 's-Gravenhage uitgegeven; De oude dienstboden, 1876; Thuis blijven, 1878; De ledige wieg, 1878; Manus de snorder, 1878; Broer Jan, 1879; Zonder naam, 1882; Zwarte Griet, 1882; Hannes, 1883; Platijn en Co. 1885; De remplaçant, 1885, alle te Rotterdam. Bovendien: De zwarte kapitein, zangspel,

s Hage en Antwerpen 1877, in het Fr. opgevoerd te Antwerpen, Den Haag, Amst. en Rotterd. 1882; Anne Mie, Antw. 1878 en Rotterdam 1879, bekroond met den eersten prijs in den internat. wedstrijd en, door E. Scott vertaald, te Londen opgevoerd 1881.

[Arnoldus Nicolaas Jacobus Fabius]

Fabius (*Arnoldus Nicolaas Jacobus*), geb. te Goor (O.) 25 Febr. 1855, trad tijdens den oorlog van 1870 in dienst bij de art. instructie comp. te Schoonhoven, genoot zijne opleiding tot officier bij den art. cursus te Delft, werd 10 Juli 1876 2e luit., 14 Nov. 1879 eerste luit., in Maart 1881 eerste luit.-adjudant en is thans in dien rang bij het 2e reg. vesting-art. te Naarden, en tevens gemeente-archivaris aldaar.

Schreef: De Staatsschool, psd. Cetabo, 's Hert. 1879; De dochter van den overste, psd. F.A. Buis, Haarl. 1879; Ontwaakt, roman, psd. F.A. Buis, Amst. 1880; Gewichtige dagen, tnsp., psd. F.A. Buis, in samenwerking met Justus van Maurik Jr., Amst. 1881; Een Sint-Nicolaas surprise, blsp., psd. F.A. Buis, Amst. 1881; Uit het kleinsteedsche leven. Novellen, 2 bundels, Haarl. 1884; De heiden en weiden van Gooiland. Overgedr. uit het weekblad de Gooi- en Eemlander, Hilversum, 1886; De wallen van Naarden, psd. F.A. Buis, Breda 1887; Een doelloos leven! Roman, psd. F.A. Buis, Amst. 1888. Medewerker aan de Amsterdammer. Dagblad en Weekblad; Soerabaiasch Hdbl.; De Gooi- en Eemlander. Bijdragen en art. in Leeskabinet, Nederland, Tijdspiegel, enz.

[Mr. Dammes Paulus Dirk Fabius]

Fabius (*Mr. Dammes Paulus Dirk*), geb. te Garderen 1 Juli 1851, stud. sinds 11 Febr. 1868 en promoveerde 20 Dec. 1878 te Utrecht, was eerst Commies bij het prov. gouvernement in Drente, en is thans hoogleeraar in de rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Hij schreef: De leer der souvereiniteit (Acad. proefschrift), Leid. 1878; Het goddelijk karakter van het recht, Amst. 1880; De Fransche revolutie, Amst. 1881; Gewogen. De praktijk onzer grondwet van Mr. J. Heemskerk Azn. beoordeeld, Amst. 1883; Beschouwingen over het huwelijk, Amst. 1884; Voorheen en thans. Het heden in het licht bezien van Mr. Groen van Prinsterer's werken, Amst. 1886, benevens bijdragen in tijdschriften en dagbladen.

[Henricus Fabius]

Fabius (*Henricus*), geb. 7 Mei 1827 te Amst. werd daar aan het gymn. onderwezen en krachtens het bekende staats-examen reeds in '45 naar het Athenaeum bevorderd; 13 Sept. 1847 als medisch student te Utrecht ingeschreven, prom. hij aldaar 20 Jan. 1853. Zijn dissertatie, De spirometro ejusque usu, werd in het Ned. vertaald opgenomen in Donders' Ned. Lancet, 1853 en in 't Hoogd. in Zeitschrift für rationelle Medicin, Heidelb. 1853. Hij vestigde zich in zijne geboortestad en had het voorrecht daar eene uitgebreide practijk uit te oefenen, totdat gezondheidsredenen hem verplichtten die in den zomer van 1886 neder te leggen. In philantropischen geest arbeidt hij sedert lang, ook door zijn onvermoeiden strijd tegen den sterken drank,

zoo met geschriften als voordrachten in een zelden zoo juist getroffen volkstoon. Sedert 1858 is hij redacteur van De Goeden-Raadgever, waarin vele bijdragen in proza en dicht, meest onder de psd. H. Abusif of Dr. Boon Metius. Verder schreef hij bijdr. in het Ned. tijdschrift voor Geneesk. (o.a. over de croup), en in De Ned. Spectator, gaf de verslagen over de in 1858 en '59 te Amst. heerschende ziekten en was lid van de commissie, die het supplement op de Pharmacopoea Neerlandica en op De Nederl. Apotheek samenstelde.

Reeds als student - en onder die benaming, schoon door ieder als schrijver erkend - gaf hij: Kleine Gedichten voor de lieve jeugd aan de hoogere scholen, naar Mr, Hieronymus van Alphen, Amst. 1846, 7e druk, Amst. 1858. Als Dr. Boon Metius schreef hij: De kleine Bram of de de Akademie-reis [van Abr. des Amorie van der Hoeven Junior], Amst. 1847.

[Anton Reinhard Falck]

Falck (*Anton Reinhard*), geb. te Utrecht, 19 Maart 1777, promoveerde in de rechten te Leiden en werd, na eenigen tijd te Göttingen de colleges in de diplomatie te hebben bijgewoond, al spoedig gezantschaps-secretaris te Madrid. Bij de inlijving in 1810, onttrok hij zich aan het openbare leven en bracht zijne dagen door met reizen in het Noorden, doch nam in 1813 een krachtig aandeel aan de bevrijding zijns vaderlands. Nadat hij vele aanzienlijke betrekkingen had bekleed, benoemde Koning Willem I hem in 1824 tot ambassadeur te Londen. Tijdens de Belgische omwenteling werd hij teruggeroepen met den titel van minister van Staat, doch in 1840 op nieuw als gezant naar Brussel gezonden, waar hij 16 Maart 1843 overleed.

Hij schreef: Over den invloed der beschaving van de Ned. natie op de verlichting van de Noordsche volken, Amst. 1813. Door de zorg van jhr. mr. O.W. Hora Siccama verschenen zijne Brieven, 's-Grav. 1857, 2e verm. dr. 1861, door den bewerker dezer uitgave met een levensbericht verrijkt; Ambtsbrieven, 1802-1842, 's-Grav. 1878, door dezelfde hand voor de pers bewerkt. Behalve enkele Lat. en Ned. verzen, vindt men van hem bijdragen in v. Hemerts

Magazijn voor Crit. Wijsbeg. en in de Gedenkschr. der derde kl. van het Ned. Instit. 1 dl. In Millius Mag. Encyclopédique IV, 308, komt zijne fr. vertaling voor van het gedicht van Cras op E. Lusac.

(Levensberigt vóór de Brieven.)

[Karel Willem Antoon Laurillard Fallot]

Fallot (*Karel Willem Antoon Laurillard*), in Den Haag geboren op 10 Febr. 1787, werd majoor der genie en professor der krijgsschool en overl. te Brussel 18 Sept. 1842.

Zijn eerste werk was eene: Bekroonde verhandeling op de uitgeschreven prijsvraag, betrekkelijk een nieuw en beter systhema van bevestiging, 's-Gravenhage 1827. Zijne latere pennevruchten waren in het Fransch opgesteld.

[Willem Färber]

Färber (*Willem*), geb. te Nieuwer-Amstel 5 Aug. 1832, betrad eerst het tooneel, werd later commissionair, kwam in 1860 in stadsdienst te Amsterdam en is sedert 1871 aldaar ambtenaar bij den burgerlijken stand.

Hij schreef voor het tooneel: Het kind van den huize, blijsp. 1867; Geen rook zonder vuur, id., 1867; De behanger id., 1867; Clara, gravin Della Torra, oorspr. tooneelsp., 1867; Ik ben flegmatiek! blijsp. 1871; Scherts om scherts, blijsp., 1872; Henriette Dufort, oorspr. tooneelsp., 1872; Altijd te laat, blijsp., 1873; Het is de regte tijd, blijsp., 1873; De ideeën van papa, id., 1874; Olivier Goldsmith en Dokter Johnson, of Dichter en Kritikus, oorspr. blijsp., 1875; Een dag waarheid spreken, tooneelsp. 1876; De schipbreukeling of 20 jaren later, oorspr. tooneelsp.; de meeste vrij n.h. Fr. of Hoogd., alle te Amst. uitgegeven. Bovendien in een paar albums coupletten en liederen en bijdr. in verschillende jaarb. en tijdschriften.

[Alexander Benjamin Fardon]

Fardon (*Alexander Benjamin*), geb. te Amst. 22 Aug. 1749, werd voor den handel opgeleid, was een ijverig beoefenaar der wetenschappen en overleed er 9 Nov. 1794.

Door de zorg van Witsen Geysbeek kwamen zijn verstrooide stukjes in het licht onder den titel van: Nagelatene Redevoeringen, Verhandelingen en Vertoogen, 2 dln. Amst. 1824.

[J.F. la Fargue]

Fargue (*J.F. la*), schreef, behalve antwoorden en aanteekeningen op verschillende vlugschriften: Oorspronk ende Historiën van den Huyse van Oostenrijk, 's Hage 1741; Staats-spiegel voor den Nederlanderen, 's-Grav. 1746, 5 dln.; Tiental nieuw berijmde Psalmen tot staeltje eener betamelijke berijming der Nederlandsche overzetting, 's Hage 1764; Themistocles beminnaar zijns vaderlands, trsp. n.h. Engelsch, Leiden 1770.

[Hermanus Faukelius]

Faukelius (*Hermanus*), omstreeks 1560 te Brugge geb., werd in 1599 pred. te Middelburg, waar hij overleed 9 Mei 1625; hij was lid der Dordr. synode en van de commissie der bijbelvertaling; zelf vertaalde hij een groot deel van het O.T., waarvan het hs. en zijne geheele boekerij door hem aan de Middelburgsche gemeente is nagelaten.

Schr. het bekende: Kort begrip der Chr. religie, vermoedelijk het eerst in 1608 gedrukt; Het N.T. uyt den Griekschen overgeset, Midd. 1607, en andere godsdienstige werken.

(Nagtglas, Levensberichten, naar J. Borsius, z.a., hiervoor, bl. 95.)

[Hendrik Fayd'herbe]

Fayd'herbe (*Hendrik*), verlichter, vergulder en beeldsnijder, ten jare 1574, geb. te Mechelen, werd aldaar in 1617 Factor der Rederijkerskamer de Peöene en schreef, onder de kenspreuk: Groote lust, Selden rust, de tooneelwerken: Esbatement van vier personagien Dronken Claes, Felle Griet, Heyn de Duyvel, meester Steven, Ghecomponeert den 13 April 1621; - Welkomspel, zijnde eene samenspraak tusschen Mercurius en de Peöene, en verder het Meilied gezongen Tot eenen Wilcom van allen de Rederrijcke Blommen, tot de welcke de Peöene te vooren haer Caerten hadt uitgesonden en andere gelegenheids gedichten. Deze schrijver is vermaard als beeldhouwer en hij overleed in zijne geboorteplaats op 30 April 1629.

[Martina Geertruida Sara van der Feen]

Feen (*Martina Geertruida Sara van der*), geb. te Middelburg 16 Aug. 1850, ontving hare opleiding op Stadwijk bij Voorschoten, en is den 1 Juli 1886 gehuwd met den heer H.H.T. Hoyer, kassier te Dordrecht.

Mevr. Hoyer-van der Feen schr. vóór haar huwelijk onder het psd. M. van Walcheren: Penserosa, eene novelle, Amst. 1874, 5e dr. 1886; Van kind tot vrouw, Amst. 1876, 4e dr. 1886; Zijne zuster, Amst. 1880, 4e dr. 1888. Met Mevr. J. van Rees: Ik wou, dat ik rijk was! en andere verhalen, 's Grav. 1882; voorts novellen in Nederland, Eigen Haard, enz., bovendien de vertaling van Aurora Leigh, roman van Mrs. Barret Browning.

[Sybrand Feitama]

Feitama (*Sybrand*), behoorde tot den Amst. handelsstand der 17e eeuw, en tot de doopsgezinden. Hij schreef: Christ. en Sticht. Rijmoefeningen, Amst. 1684, en eenige andere werkjes van dezen aard.

[Sybrand Feitama]

Feitama (*Sybrand*), kleinzoon van den voorgaande, geb. te Amst. 10 Dec. 1694, werd eerst voor het leeraarsambt, daarna voor den handel bestemd, doch zijne zwakke gezondheid en ruime middelen noopten hem tot de beoefening van dicht- en teeken-

kunst. Hij stierf ongehuwd en naar lichaam en geest afgeleefd, 33 Juni 1758.

Van zijne hand verschenen: Telemachus, vertaald in Nederd. verzen Amst. 1733, 2e dr. 1763; Tooneel-poezij, 2 dln. Amst. 1735; Hendrik de Groote, naar Voltaire, Amst. 1743, 2e dr. 1753; Nagelaten dichtwerken, 3 dln. Amst. 1765.

[Rhijnvis Feith]

Feith (*Rhijnvis*), geb. te Zwolle, 7 Febr. 1753, prom. reeds in 1770 te Leiden, werd in 1780 burgemeester van zijn vaderstad. later ontvanger van Convooien en Licenten en leefde daarna ambteloos, des zomers op zijn buitengoed Boschwijk en 's winters in de stad. Hij overleed te Zwolle 8 Febr. 1823.

Schr.: Vergankelijkheid van het heelal en de voortreffelijkheid van het verstand, Leid. 1777; Aan mijn vaderland, bij de oprichting van den huishoudelijken tak der Haarl. Maatsch., Leid. 1778; Lierzang op het tweede Eeuwgetijde van de Utr. Unie, Leid. 1779; Zegezang ter verjaring der Overwinning op de Doggersbank, Leid. 1782; Verhandeling over het heldendicht, Leid. 1782, 2e dr. 1809; Fanny, een fragment Amst. 1783, 3e dr. ald. 1826; Julia, Leid. 1783, herdr. 1793; Brieven over verschillende onderwerpen, 6 dln. Amst. 1784, herdr. 's Hage 1793; Thirsa of de zege van den godsdienst, trsp. Amst. 1784, 4e dr. 1822; Dagboek mijner goede werken in rekening gebragt bij God tegen den dag der algemeene vergelding, Amst. 1785, 4e dr. Amst. 1833; De patriotten, trsp. Amst. 1784 (naamloos); Lofdicht op De Ruiter Leid. 1784; Ferdinand en Constantia. Amst. 1785; Lierzang op het verbond met Frankrijk, Amst. 1787; De vriend van Het Vaderland (weekblad), Amst. 1787; Romances, op muzijk gebragt door C.F. Ruppe, Haarl. 1787, herdr. Zutf. 1806; Poëtisch mengelwerk met pl. Amst. 1778; Zedel. verhalen. 2 dln. Amst. 1788; Lofrede op J. Cats, vóór de uitg. van diens werken, Amst. 1790; Lady Johanna Gray, trsp. 's Hage 1791; Het Graf, in vier zangen, Amst. 1792; Bijdragen ter bevordering der schoone kunsten en wetensch., met J. Kantelaar, 3 dln. Amst. 1793-'96; Aan Frankrijk, lierzang, Amst. 1793; Ines de Castro, trsp. Amst. 1793; C. Mucius Cordus of de verlossing van Rome, trsp. Amst. 1795; Oden en Gedichten, 5 dln. Amst. 1796-1814; Over den betamelijken invloed van het Burgerlijk bestuur op zaken van godsdienst, deszelfs aard en uitgestrektheid, Haarl. 1797; Verhandeling over de kracht van het bewijs voor de waarheid en goddelijkheid der Evangelieleer, ontleend uit de wonderwerken van Jezus Christus en de Apostelen, 's Hage en Amst. 1801; De Ouderdom in zes zangen, Amst., 1802, 2e dr. 's Hage 1819; Godsd. begrippen en praktyken noodig voor deugd en goede zeden vooral bij een vrijeren regeringsvorm, enz., Haarl. 1802; Proeve van eenige gezangen voor den openbaren godsdienst, 2 dln. Amst. 1804, hieruit zijn er 36 opgenomen in de Evang. Gez.; Ode aan R.J. Schimmelpennick (met Kantelaar) 's Hage 1805; Brieven van Sophie, over den geest van de Kantiaansche wijsbegeerte, Amst. 1836; Aan Lod. Napoleon. Lierzang, 's Hage 1807; Verhandeling over de verbreiding der Evangelieleer over den aardbodem, Amst. 1809; De opwekking van Lazarus, Haarl. 1811; Verlustiging van mijnen ouderdom, Haarl. 1818, 3e dr. 1826; Uitboezeming van mijn hart bij het afsterven van de hertogin van Brunswijk, 's Hage 1819; De Eenzaamheid en de Wereld, Haarl. 1821, 2e dr. 1824; Op den dood van de Prinses Douairière van Oranje-Nassau, 's Hage 1821. Feith's Dicht- en Prosaische werken zijn uitgegeven te Rott. in 11 dln., 1825.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1824.)

[Mr. Hendrikus Octavius Feith]

Feith (*Mr. Hendrikus Octavius*), zoon van den voorgaande, geb. te Zwolle 19 Nov. 1778, stud. te Groningen, was eerst advocaat, sedert 1832 archivaris der provincie en sedert 1838 raadsheer in het prov. gerechtshof te Groningen, waar hij 27 Maart 1849 overleed.

Hij schr.: Redevoering in 1817 bij het 25-jarig feest van het Dep. tot Nut v. 't A. met geschiedkundige aanteekeningen, Gron. 1817; Het Groninger beklemrecht of verzameling van staats-resolutiën en andere tot het beklemrecht betrekkelijke stukken. 2 dln, met aanteek. Gron. 1828 en 1837; Verslag der commissie ter verzorging van de ongelukkig geworden ingezetenen door den veenbrand van 11 en 12 Juni 1833, met geschiedk. aanteek. Gron. 1833; Memorie over het beklemrecht, Gron.; Oudheden van het Goorecht van Groningen, ontleend uit den giftbrief van 1040 (met prof. A. Tpey) Gron. 1836; Geschiedkundig betoog over den ongehuwden staat der priesters reeds voor de 15e eeuw, opgenomen in de werken van Pro excolendo jure patriae; verder onderscheidene redevoeringen en belangrijke verhandelingen in tijdschriften, almanakken, enz.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1849.)

[Mr. Pieter Rutger Feith]

Feith (*Mr. Pieter Rutger*), broeder van den voorgaande, geb. te Zwolle 8 Sept. 1773 en aldaar overl. 12 Maart 1853, stud. en prom. te Groningen, was raadsheer in 't Prov. Gerechtshof van Overijsel en gaf uit: Gedichten, 2 dln. Leeuw. 1839.

[Mr. Hendrik Octavius Feith]

Feith (*Mr. Hendrik Octavius*), geb. te Groningen 9 Dec. 1813, zoon van den

bovengenoemden Mr. H.O., stud. daar en vestigde er zich als advocaat. Sedert 1849 is hij archivaris der provincie en sedert 1882 rijksarchivaris in Groningen. Bovendien was hij gedurende vele jaren wethouder der gemeente Groningen en bekleedde en bekleedt nog heden veel gewichtige betrekkingen in Staat en Kerk.

Hij schreef: als diss.: De gildis Groninganis en verder: Het Oldermansboek of verzameling van stukken behoorende tot het gild-, water- en stapelregt der stad Groningen van 1434-1770 met aant., 1850; Het recht der stad Groningen op het klooster ter Apel, 1851; Werken van Johan Rengers van ten Post, 3 dln., 1852; Dagboek van Dr. Georgius Westendorp, met aanteek., Workum 1854; Het muntregt der Ommelanden, 1857; Register op het Archief van Groningen, 6 dln., 1853, vlgg., 1ste vervolg daarop 2 dln., 1865, 2e vervolg, 1877; Met Dr. G. Acker Stratingh en Mr. W.B.S. Boeles gaf hij uit: Bijdragen tot de Geschiedenis en Oudheidkunde, inzonderheid van de provincie Groningen, 10 dln. Het Historisch Genootschap te Utrecht gaf van hem uit: (met medewerking van Dr. G. Acker Stratingh) Kronijken van Emo en Menco, 1866 en de Kronijk van Eggerik Egges Phoebens, 1867. Het 7de deel der werken van Pro excolendo jure patriae is van zijne hand en bevat Warfs-constitutien en oordeelen, 1863, en Ordel-boek van den Etstoel van Drenthe, 1870. Regten der gemeente Groningen op en in de Stads-Veenkoloniën, Gr. 1882; Nobiliarium Groninganum van Wilhelm Coenders van Helpen, in 't Algem. Ned. Familieblad, 1886. In de bijdr. van Nijhoff schr. hij: De oude schutterij van Groningen, dl. V., Groningen veroordeeld door het veemgerigt te Wunnenberg in 1456, dl. IX en Bijdrage tot de geschiedenis der heksenprocessen in de provincie Groningen, nieuwe Serie dl. I. Verder gaf hij stukjes in den Groninger Volksalmanak, en in onderscheiden tijdschriften en dagbladen. Op dit oogenblik ligt ter perse de 2e dr. van Kerkelijk Wetboek, met aant. (met medew. van J. Douwes). Zoo het er niet bij vermeld is, zijn al de werken van F. te Groningen gedrukt.

[Mr. Johan Adriaan Feith]

Feith (*Mr. Johan Adriaan*), zoon van den voorg., geb. te Gron. 25 Sept. 1858, werd er voor de acad. lessen aan het gymn. opgeleid, stud. er sinds 1877, prom. aldaar den 23 Mei 1885 en vestigde er zich als adv., waar hij tevens sedert April 1887 comm.-chartermeester bij het Oud-Archief is.

Hij schr. als student met Menno O. Gratema: Gesch. Aanteek. bij den intocht van Grave Eduard I., 1 Mei 1406 binnen Groningen, Gron. 1879. Als diss. schr. hij: Het Gericht van Selwerd, Gr. 1885. Het Histor. Gen. te Utrecht gaf van hem uit: De kroniek van Sicke Beuninge (met voorrede van Dr. P.J. Blok,) 1887. Verder verschenen van zijne hand enkele kleine stukjes in tijdschriften enz.

[Maria Catharina Ferguson]

Ferguson (*Maria Catharina*), geb. te Vlissingen 25 Febr. 1844 en overl. te Bergen-op-Zoom 12 Febr. 1871, schr. onder het psd. Maria van Bergen: Twee Novellen, na haar dood uitgeg. te Enschedé 1871, als de eenige vrucht harer letterkundige gaven.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Frederik Feringa]

Feringa (*Frederik*), geb. te Groningen 16 April 1840, prom. ald. in de wis- en natuurkunde, was een jaarlang gymn. docent te Doesburg en woont thans zonder betrekking te Groningen.

Hij schr.: Democratie en Wetenschap, Gron. 1871 en '73; De Vrije gedachte, Tijdschr. op onbepaalde tijden, 6 dln., Sneek, 1872-'74.

[Abraham Ferwerda]

Ferwerda (*Abraham*), geb. te Leeuwarden, werd aldaar van 1740 tot zijn' dood, Juli 1783, een kundig en ondernemend boekhandelaar en uitgever, die van zijne hand de volgende werken ter perse legde:

Friesland en deszelfs gansche gelegenheid in een geogr. woordenboek, behelzende eene uitvoerige beschrijving der Friesche dorpen, buurten, straten, enz., Leeuw. 1736, herdr. ald. 1749; Afbeeldingen en Levensbeschr. van voorname hervormers, met 23 portr., Leeuw. 1755; Adelyk en Aanzienelyk Wapenboek van de zeven provinciën en Geneal. van voornaame Familiën, 2 dln., 1760-'81; Verheugd Leeuwarden, zijnde een verhaal van de blijde inkomst van Willem V te Leeuwarden, 1777, 2e dr. 1778. Nog verzamelde hij eene bloemlezing in poëzy en eene van prozastukken, onder den titel van De Honig-bije, 6 dln., Leeuw. 1765-'71, 2e dr. Leeuw. 1778-'81; en De Honig-bije in prosa, 3 dln., 1773. Eene bijzondere verdienste van dezen uitgever is de samenstelling der Alg. Naam-lijst van Boeken, of de Boek-negotie... gemakkelijk gemaakt, 24 stukken, zonder jaar.

[Johannes Feylingius]

Feylingius (*Johannes*), achtereenvolgens pred. te Budel-en-Gastel, te Deurne - Vlierden-en-Liessel en te Maarhees-en-Zurendonk tusschen 1653 en '96, schreef, behalve eenige stichtelijke werken: Het bloem-hofje der Gedighten, mitsgaders het Bloem-Hofje van allerleye Sinne-beelden, alsmede het bloem-Potje van eenige geestelicke Liedeckens, 's Grav. 1683.

[Hendrik Feytens]

Feytens (*Hendrik*), 18 Jan. 1822 geb te Puurs, (prov. Antwerpen), in welke ge-

meente hij onderwijzer was. Hij leefde eenige jaren op zijne rust te Antwerpen en overleed aldaar op 6 Nov. 1883.

Voor de scholen schreef hij de volgende werkjes: Verhalen uit de Vaderlandsche geschiedenis 1830-'56, 2e dr. 1867; De Belgen aan de Vier Armen en te Waterloo; Leopold I, Koning der Belgen, levens-beschrijving; - Tooneelstukjes en alleenspraken van zedelijken en aangenamen inhoud voor prijsuitdeelingen in de opvoedingsgestichten, 1856, bevattende: a. De brave zoon; b. 21 Juli of de verjaardag van de inhulding des konings; c. Daags voor de vacantie; d. Daags na de vacantie; e. De kleine herder; f. De kleine scheerslijper; g. Het ongeduld; h. Laster en onschuld; i. De christelijke liefde; De Reiziger; Daags na de vacantie, 2 stukjes voor prijsuitdeelingen, 1862; De beloonde vlijt, De christelijke liefde en De dankbare Wees, alleenspraken en tooneelstukjes voor meisjes in de opvoedingsgestichten, 1868; Leopold I, Koning der Belgen. Levensbeschrijving door Hendrik Feytens, oud-onderwijzer, 1879. Al deze werken zijn gedrukt te Lier.

[Frans Fickaert]

Fickaert (*Frans*), te Antwerpen geb. den 26 Febr. 1614 en aldaar overl. op 22 Juni 1654, schreef en drukte het werk:

Metamorphosis ofte Wonderbaere Veranderingh ende Leven van den vermaerden Mr. Quinten Matsijs, Constigh Grof-smit ende Schilder binnen Antwerpen, t' Antwerpen by Franchoys Fickaert, onder onze Lieve Vrouwen Thoren, in den gulden Enghel, teghenover den Bornput van denselven Quintijn ghemaeckt, anno 1648, met portret van Quinten Matsijs.

[Paschier de Fijne]

Fijne (*Paschier de*), geb. 31 Jan. 1588 te Leiden, was in zijne jeugd zijn vader, een Vlaamschen uitgewekene en lakenwever, in dat vak behulpzaam, doch op zijn verlangen werd hij bij een predik. tot het leeraarsamb voorbereid. Als pred. te Jaarsveld, waar hij in 1619 beroepen was, werd hij door ‘de Dordsche vervolging’ verdreven, ging voor korten tijd naar Antwerpen en kwam toen terug om in Holland en West-Friesland te schrijven en te preeken, het laatste onder dezelfde bezwaren als in den geuzentijd, het eerste in een beteren vorm dan die oudere ambtsbroeders. Na meer dan tienjarige vervolging bedaarde de tijdgeest; in 1633 werd hij pred. te Haarlem, werd in 1659 blind, overleed er en is begr. 17 Oct. 1667.

Zijne geschr. zijn uitgeg. onder den titel van: Eenige tractaatjes van Paschier de Fijne, Rotterd. 1694, 5e druk Amst. 1735; in 1736 verscheen het tweede deel onder den titel van: Verzameling der tractaten van P. de F. De titels zijner geschriften zijn: Een trouwhertige vermaninghe, 1620; Een broederlicke vermaninghe, 1624; Silveren naelden, om van de oogen der Hollanders af te doen de vliezen, die na eenige jaren op hare oogen gegroeyt zijn, 1624; Verguld silveren naelde. enz., 1625; Nieuwe-Jaer gheschenk, 1625; Voorrede voor Poppius' Cort en grondich bericht, 1625; Een klein monstertjen, 1625; Een korte brief aan de Remonstranten, 1627; Den ouden Leytschen patroon, 1633; Twaelf vragen, 1634; Sestien vragen, 1635; Sommige vragen, 1635; Aenspraeck aan de goede borghers en inwoonders der stadt Leyden, 1640; Vaderlijk onderwijs, 1640; XII plompe vragen, 1642; Krucke voor J. van Kralingen, 1643;

Tweede Krucke, 1642; Veenboere-Wegkortinge, 1642; Veenboere-Waerschouwinge; 1642; Veenboere-bescheyt, 1642; Winterturf, 1642; De zieke veenboer, 1643; Zeemans nieuwe-jaar, 1643; Tweede saemenspraek, 1643; Puthaak, 1643; Emmer, 1643; Diemermeers wandel-praetjen, 1643; Samenspraeck tusschen twee gereformeerden, 1643; Oogwater, 1643; Buerlycke aenspraek aan Lammert Lammerts, 1644; Het onderteekent gevoelen van twee predikanten, 1644; Camper-steurtje, 1648; Wittebrood om 't Camper steurtje bequamelijk te eten, 1648; Frisschen dronk op 't Camper-steurtje, 1649; Amsterd. Nieuwejaar, 1651; Kort waerachtig verhaal van het eerste begin en opkomen van de nieuwe secte der propheten ofte Rijnsburgers. Eenige zijner verzen staan in Apollo's harp.

(Van Vloten, Paschier de Fyne, 's-Hert. 1853.)

[Johannes Gerhard Frederik van Overmeer Fischer]

Fischer (*Johannes Gerhard Frederik van Overmeer*), geb. te Harderwijk 28 Juli 1800, ging jong naar Neerl. Indië, vertrok vandaar naar Japan, waar hij klerk werd. In 1825 werd hij pakhuismeester op Desima bij Nangasaki; in 1829 eervol ontslagen, keerde hij het volgende jaar naar 't vaderland terug. In 1836 was hij weer als postmeester te Batavia, werd in 1839 gepensionneerd en overleed te Antw. 23 Oct. 1848.

Tijdens zijn eerste verlof gaf hij een vrij kostbaar werk uit: Bijdrage tot de kennis van het Japansche rijk, Amst. 1833.

[Gustaaf Hendrik Flamen]

Flamen (*Gustaaf Hendrik*), geb. 24 Mei 1837 te Brussel, werd in 1862 professor in het College te Kortrijk, in 1867 in het klein seminarie te Roeselare en in 1873 onderpastoor te Ruislede, waar hij nog is.

Hij schreef bijdragen in Rond den Heerd, en andere tijdschriften, en redevoeringen in de Handelingen der gilde van St. Luitgaarde te Brugge, 1875 en 1876; afzonderlijk: Pius IX, Paus van Roome, dat is: het leven Zijner Heiligheid, tot gedachtenisse van den pauselijken Jubilé, met de nauwkeurige beschrijvinge

der feesten, die ter dier gelegentheid op 16, 17 en 18 Juni 1871 te Rousselare, in Vlaanderen, gevierd wierden, Roes. 1872; Westvlaamsche Liederen, Roes. 1873.

[Antoon Flas]

Flas (*Antoon*), te Brussel geb., leefde aldaar omtrent het einde der 17e eeuw en schreef vier treurspelen, getiteld:

1. Den broederlijcken haet teghen den onnooselen Joseph uyt-ghevrocht; - 2. Ghelukkighen op-gangh, voorspoedighen voort-gangh ende ramp-salighen onder-gangh van den vermeten, trotsen ende vraeckzuchtighen Holofernes; - 3. De verduldighe armoede gheloont in den eeuwighen ende gheluck-salighen schoot van den H. vader Abraham; - en 4. Nydighe ende bloedighe vervolginghe van den goddeloosen keyser Decius en den geylen Quintianus, Bruss. 1717.

[Gilbert de Flines]

Flines (*Gilbert de*), geb. te Amst. 19 Febr. 1690, overleed te Londen 14 Dec. 1739 en werd aldaar in Austin Friars begr. 29 Jan. 1740. Met de volgenden behoort hij tot een doopsgezind geslacht uit Doornik, in het laatst der zestiende eeuw als voorname zijdehandelaars in de Warmoesstraat en Nes, en van Antw. uitgeweken, te Amst. gevestigd, schr.: Bijgedichten op de zinnebeelden getrokken uit Q. Horatius Flaccus naar de geestrijke vinding van Otto Vaenius, Amst. 1711, herdr. 1767; De ontrouwe Voedster, blsp., Amst. 1719.

[Hendrik de Flines]

Flines (*Hendrik de*), geb. te Amst. 24 Oct. 1760 en aldaar overl. 29 April 1832, maakte zich als dichter en teekenaar bekend. Men vindt van hem een dichtstuk in Witsen Geysbeek's Apollineum, get.: De invloed der dichtkunst op de schilderkunst, in 1814 uitgespr. bij de prijsuitdeeling in de Teeken-acad. te Amst., en in de Kleine Dichterl. Handschr. van Uijlenbroek: De Jeugd en Het vernuft.

[Mr. Quirijn de Flines]

Flines (*Mr. Quirijn de*), werd geb. te Amst. 29 Jan., in de Nieuwe Kerk gedoopt 3 Febr. 1771, van de Lat. school in Dec. 1790 tot de acad. lessen bevorderd en 13 Mei 1793 te Leiden als stud. ingeschreven, prom. daar 23 Jan. 1796, en werd 8 Maart d.a.v. adv. in Den Haag. In 1800 en 1801 was hij lid van het Hoog Gerechtshof te Batavia, en keerde toen terug, zonder een openbaar ambt onder het nieuwe bewind te bekleeden, tenzij in betrekking tot de dagbladpers. Na de omwenteling van 1813 voegde hij zich bij de vrijwillig gewapenden en het herstelde vorstenhuis; in 1818 - naar zijne eigene woorden - ‘il rentra au giron de l' église’; in 1830 ondersteunde hij de zaak van Koning Willem met zijn geld en 1833 met zijn' arm. Hij overleed in Den Haag, 5 December 1847.

Hij schr.: Scheeps- en Zeemans Wdb., Ned. en Fr., Amst 1806, 2e dr. Rott. 1820, aangevuld door: Vocab. de Marine, etc., Rott. 1827; Proeve van Holl. of Nederd. Synonyma, Amst. 1810; Pleidooijen (in zake) de onrustige bewegingen van 11 April

1811, Amst. 1814; De vorstelijke voorouders van den Prins en de Prinses van Oranje, Amst. 1814; Afstamming van den Prins en de Prinses van Oranje, Amst. 1815; Brussel en deszelfs inwoners, Amst. 1817; benevens kleinere werkjes, ook in 't Fransch, en dichtstukjes in de Kleine Dichterl. Handschriften van Uylenbroek.

[Jacob Hendrik Floh]

Floh (*Jacob Hendrik*), geb. te Crefeld in 1758, was doopsgez. pred. te Enschedé en werd in 1796 volksvertegenwoordiger. Na verloop van een jaar begon hem zijne politieke loopbaan tegen te staan; hij keerde naar zijn gemeente te Enschedé terug en bleef er, niettegenstaande hij verscheiden beroepen naar elders ontving, tot aan zijn dood, 25 Maart 1830. Floh heeft zich voornamelijk op 't gebied van 't schoolwezen verdienstelijk gemaakt: hij was lange jaren schoolopziener in 't 3e district van Ov.

Hij schreef, behalve godsdienstige en oeconomische werken: Vertrouwelijke gesprekken over verlichting, vrijheid, gelijkheid, Amst. 1795; Onderrigtingen, raadgevingen en wenken voorschoolonderwijzers, Gron. 1808, 2e dr. ald. 1821; Iets over de ondoelmatigheid der voornaamste weeshuizen in 't voormalig koningrijk Holland, Amst. 1811; Volksgeluk is zonder volks-deugd onbestaanbaar. 1822. Voorts werd hij door 't Nut bekroond voor zijne verh. Over het verband tusschen de deugd en het waarachtig geluk, 1793 en over de beste theorie van straffen en beloonen in de school, 1794.

[Karel Frans Idesbald de Flou]

Flou (*Karel Frans Idesbald de*), geboren te Brugge 9 Juli 1853, is sedert 12 Dec. 1867 in zijne geboortestad beambte bij het provinciaal bestuur. Hij was medeopsteller van het maandblad: De Halletoren te Brugge, waarin hij schreef: De Straten van Brugge, 1875; Geschiedenis der Kerels van Vlaanderen, 1875-7 (ook afzonderlijk verschenen); Het Manneke met het Pijltje, schets, 1876; Het volmaakt Geluk, sproke, 1876; Platduitsch, 1876, en in de Vlaamsche Kunstbode een stuk getiteld: de Muizentoren, Rhijnlandsche legende, 1876; afzonderlijk gaf hij uit: Geschiedenis der Kerels van Vlaanderen, Brugge 1877; Rijmen uit Nevelheim, Brugge 1878.

[Mr. Daam Fockema]

Fockema (*Mr. Daam*), geb. te Dokkum, 6 Jun. 1771, stud. van Juli 1787 tot 19 Jan. 1793 te Groningen, zette zich als advocaat en in 1794 ook als notaris te Leeuwarden

neer. Sedert bekleedde hij verschillende betrekkingen, als griffier bij het Departementaal bestuur van de Eems, Raad in den Hove van Friesland, lid van de commissie belast met de organisatie der rechterlijke macht, te Utrecht werkzaam in 1807 en 1808, enz. Tijdens de inlijving (1810-'13) wees hij alle rechterlijke betrekkingen van de hand waartoe Keizer Napoleon hem riep, 't welk niet belette, dat de Keizer hem in zijn ambt als notaris bevestigde, dat hij van 1811-'22 waarnam. Van 1822-'34 was hij lid van de Tweede Kamer, bracht zijn laatste levensjaren in letterkundigen arbeid door, en overleed te Leeuwarden 31 Juli 1855.

Zijne werken zijn: Iets betrekk. de afscheiding van het Zuiden en Noorden van de Nederlanden, Leeuw. 1830; Herinneringen bij opkomende gedachten naar aanleiding van de tegenw. omstandigheden, Leeuw. 1832; Proeven betrekk. de staathuishouding in Ned., Leeuw. 1834; Proeven van taal- en geschiedkunde, met een bijdrage over de Friesche Kronyk van Ocko van Scharl e.a. Leeuw. 1836; Schetsen van de Friesche Geschied. in 't algem. en wegens het strafregt in het bijz., 3 dln., (niet volt.) Leeuw. 1840-47. Voorts vindt men van hem vele hist. bijdragen in De Vrije Fries, als over Corn. Tacitus; de vorming der Zuiderzee; de grenzen van Friesl. in onderscheiden tijdvakken; de Schieringers en Vetkoopers; watertogten der Romeinen door Friesl.; de afkomst van Ernst Willem Higt; het eerste boek van Krantzii Saxonia; den giftbrief van Lodewijk den Vromen, en over eene kronyk van Dockum door Gerrit Hesman.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1856.)

[Willem Godschalk van Focquenbroch]

Focquenbroch (*Willem Godschalk van*). De gesch. van dezen poëet is zeer weinig bekend. In Febr. 1629 trouwde te Amst. een boeckhouwer, Pouwels van Fockenbroeck de jonge, omtrent 1598 te Antw. geb. en met zijn vader te Amst gevestigd; meer komt de naam Fockenborch voor, doch het Utr. album en het Amst. register der med. doctoren sluiten elk denkbeeld eener grillige naamsverandering uit. Hij werd 29 Maart 1662 te Utr. als med. stud. ingeschreven en prom. aldaar den 10 Juni van hetzelfde jaar. Zijne lezers hebben zich wel nooit verwonderd over zijn vertrek naar de kust van Guinea, in 1666, waar hij fiskaal was en natuurlijk spoedig overleed, na nog een en ander van zijne ‘geurige’ dichten vervaardigd te hebben.

Zijne verzamelde geschriften hebben eerst dezen titel: Thalia of geurige zang-godin, Amst. 1682, bevattende Typhon of Reusen-strijdt; Thalia - zijne mengeldichten, twee sangen, daarna D' Afrikaensche Thalia met vervolg -; Klucht van de Weyery, gespeeld op de bruiloft van een zijner vrienden, evenals: Klucht van de Quaksalver; Tymon van Lucianus; Aeneas van Virgilius in zijn Zondagspak, 2 boeken; Verwarde Jalouzy, blijspel naar Molière's Cocu imaginaire, 1663, 1705, 1730 en z.j., door prof. Van Helten uitgeg. in Drie kluchtspelen, Rott. 1871; Harders-Sanghen van Virgilius, tegen elkander opgezongen door J. V[laeus of Jan den Uyl, poëet, etser en waardigen vriend van ‘Fock’, die zijn huwelijk bezong] en W.v.E, Amst. 1679; De min in 't Lazarus Huys, naar Lope de Vega's Locos de Valencia, Amst. 1663, '69, '73, '79, '82. Eene andere uitgave, veel vermeerderd, ook met prozastukken, en anders geschikt, is getiteld: Alle de werken van...., uitgeg. door Abr. Bogaert 2 dln. 1696, 1709, '23, '66 en '76. In zeer veel zijner werken heeft hij Scarron gevolgd en vertaald.

(Dr. J.A. Worp, in De Gids, 1881, IV, 499).

[Leo de Foere]

Foere (*Leo de*), 8 Febr. 1787 geb. te Tielt (West-Vl.) werd priester, daarna geestelijke leeraar te Roeselare, onderpastoor te Brugge en in 1823 Bestuurder van het klooster der Engelsche Nonnen te Brugge, in welke stad hij stierf op 7 Febr. 1851. Gedurende de jaren 1815 tot 1826 gaf hij het tijdschrift Le Spectateur Belge uit, waarin hij den nationalen geest met de liefde voor de moedertaal opwekte en de eenheid der spelling van het Nederlandsch voorstond, maar spoedig ook de staatkundige richting van Koning Willem I zoo hevig bestreed, dat hij er eene veroordeeling voor onderging in 1817. Na de omwenteling van 1830 werd hij door het distrikt Brugge gekozen tot lid van het Nationaal Congres en van 1831 tot 1848 zetelde hij als Volksvertegen woordiger. De Foere was toen een onverzoenlijk vijand van het Huis van Oranje en al wat Hollandsch was. De officiëele taalcommissie en alle Vlaamsche schrijvers, die de spelling van het Nederlandsch wilden verbeteren en vaststellen, schold hij in de Kamer voor intriganten en oproermakers, die de Hollandsche taal opnieuw in België wilden binnensmokkelen, om den landaard en de taal der Vlamingen te onderdrukken. Voor dezen onbesuisden uitval, scherp gehekeld, is de Foere bij de Zuid-Nederlanders vermaard geworden; want als schrijver in de moedertaal leverde hij slechts een Danklied door de kinderen der arme meysjesstad-school te Brugge, aen de Weledele heeren voogden, ter gelegenheyd der prysuytdeeling in de zelve schóol den 19 July 1820, dat gedrukt werd in den Antwerpschen almanak van Nut en Vermaek van het jaar 1821; Eenige Vlaemsche of Belgische

samenspraeken, gevolgd van de aenmerkingen van den vóormelden heer, uytgesproken in de Kamer, waerin men doet zien wat al kuyperyen er in myn vry geworsteld vaderland gesmeed worden om arm en ryk, wereldlyk en geestelyk, ministers en koning te verblinden, ten eynde er de Hollandsche tael onder den naem van commissie-Vlaemsch te doen aennemen. Door eenen waeren Belg, Waver 1844; verders artikels in dagbladen en enkele bijdragen in tijdschriften.

[Jan Fokke]

Fokke (*Jan*), zoon van den graveur Simon Fokke, Arendszoon, geb. te Amst. in 1745, werd aanvankelijk opgeleid in het vak van zijn vader, doch gelijk deze weer zijn vader niet op het tooneel gevolgd was, legde hij zich op de letteren toe en beoefende de ets- en graveerkunst als bijzaak. In de akte van zijn overlijden, dat voorviel 19 Juni 1812, heet hij auteur te zijn, volgens aangifte van zijn hieronder volgenden broeder en den trouwen vriend van onze letterkundigen in hunnen rampspoed, Mr. Jeronimo de Vries.

Zijne werken zijn: Margaretha van Henegouwen, gravin van Holl. en Zeel. trsp. Amst. 1775; Wolfaart van Borselen trsp. Amst. 1775; Ferdinand en Leonore of de gedwarsboomde en toch zegevierende liefde trsp. Amst. 1791; Geschiedenis der Vereen. Nederl. voor de Vaderl. jeugd, Amst. 1783-'95, 25 deeltjes, (waarnaar C.v.d. Aa zijn Beknopt Handboekje, Amst. 1800-1803, 6 deeltjes, bewerkte, z.a.); Geschied. van de 18e eeuw, 6 dln. Amst. 1807; Geschiedk. beschrijving van het stadhuis te Amst. Amst. 1808. Hij zette, van het 20e deel, het Vad. Woordenboek van J. Kok voort en schreef ook de 3 dln, Bijvoegsels. Amst. 1797-'99.

[Arend Fokke Simonsz]

Fokke Simonsz (*Arend*), broeder van den voorg., werd geb. te Amst. 2 Juli 1755. Door zijn vader in de graveerkunst onderwezen, werd ook hij een man van de letteren, leerling van den uitgever Steven van Esveldt, in wiens zaak hij eenige vooruitzichten had, doch door Willem Holtrop genoeg op zij gedrongen werd om zelf in zijn vak een bestaan te zoeken. Daartoe liet hij zich 22 Sept. 1774 in het poorterregister en vier dagen later in het gildeboek inschrijven, trouwde in 1782, en dus na het huwelijk van juffr. Esveldt met Holtrop, eene aanverwante achttienjarige wees, Catharina Brinkman, van tooneelspelers-familie, en begon in 1783 uit te geven. Verstandig genoeg, staakte hij zijne uitgaven omtrent 1799, en was daarna onderwijzer en schrijver; bij afwisseling hield hij een aantal voorlezingen, die gedeeltelijk bezoldigd werden. In 1795 werd hij aangesteld tot red. van het Dagblad der Municipaliteit, later Representant van het volk van Amsterdam, op een traktement van 2000 gld.; belast met het onderzoek der boeken, die ter vertaling aangekondigd werden, doch tegen veel minder jaargeld. Vandaar dat hij zijne woning in de stad moest verwisselen met een huisje aan het gewezen Noord-Zaagmolenpad, waar hij 's winters wekelijks wetensch. en letterk. voordrachten hield, lessen gaf, schreef, vertaalde, zelfs graveerde, om in zijn onderhoud te voorzien en, om zijne lezers en hoorders te believen, in de Fokke-manier arbeidde. In 1810 keerde hij, afgetobd en ziek, maar altijd werkzaam, naar de stad terug en woonde op de Prinsengracht, naast het tegenwoordige Gerechtshof. Tijdens het bezoek van Napoleon werd hij gevangen gezet, waardoor

Holtrop met hem afrekende, wegens de satiren van Fokke. Daarna kwijnde hij, en overleed 15 Nov. 1812. Zes dagen later droegen de Broeders van V.W. zijn lijk uit gemelde woning naar de Zuiderkerk. De notaris Blomman en de adv. Bakker Korff, die zijn dood lieten inschrijven, noemen hem commies ter mairie; het blijkt dus, dat de Fokke-Simonsstraat niet tot eene door hem bewoonde buurten kan gerekend worden, en dat hij ook in dienst der stad was.

Zijne werken zijn: Zede- en dichtlievende Mengelingen, 1783; De Zwarte Kater, een sprookje van den ouden en hedendaagschen tijd, 1787, 2e dr. ald. 1841; De verscheiden tijdperken des menschelijken levens in zes redevoeringen, 1787; Het toekomende jaar 3000: eene mijmering, 1787; Geheimz. toe-bereidselen tot een boertige reis door Europa 's Hage 1794; De graveur, met pl. Dordr. 1797; Het onscheidbaar drietal redewezens, verlichting, deugd en tijd geschetst 1800, herdr. 1828; Phosphorides in boertige vertoogen, 1801; Verhandeling over den oorsprong, de gedaante en den invloed der nul, Amst. 1801; Hist. Beschrijv. van de Maatsch. Felix Meritis, 1801; Twee verhand. over de oneindigheid der afgetrokkene denkbeelden en over de gedaanteverwisselingen der dingen, 1802, herdr. 1841; Verhand. over den oorspr. der zeevaart; De Amst. kermis en derzelver oorsprong, voortg. en tegenw. staat, 1802; Lettergeschenkje voor de leerliev. jeugd, 1802, herdr. 1819; De Moderne Helicon, 1802; Ernst en boert voor de XIX eeuw, 1803; De antieke Helicon behelz. de levensgeschied. der Grieksche dichters, Leid. 1803; Katechismus der wetensch., schoone kunsten en fraaije lett. 11 dln. 1804; Van herberg tot herberg, zgsp. Leid. 1805; Boertige Reis door Europa, 7 dln. 's Hage 1806, 2e dr. 4 dln. ald. 1826; Nieuw volledig zangboekje, 2 st. 1806, 2e dr. 1833; Schil-

der-, dicht-, zede- en oudheidkundige beschouwing van den Rijnstroom en de aan deszelfs oevers gelegen oorden, 2 st. 1807, herdr. 1841; Verzameling van eenige zinledige uitdrukkingen, welke dikwijls in gespr. voorkomen, Zaand. 1807; De oude en jonge Janus of gedachten op den oude- en nieuwejaarsdag 1808; Hist. van de Waag te Amst. 1808; Dorus of het Wonderkind, een nosokomische geestvrucht. 2 st. 1808; Iets over alles: een Menippesche satire en mengelingen 4 st. 1809; De Vad. hist. vermakelijk voorgesteld 1e dl. 1809; Amst. burgers-winteravond-uitspanning 1809; De wegen des levens of de vraag: welk beroep wilt gij kiezen, 1809; De drie gebroeders alverwoesters, 1810; Verzameling van eenige hier te lande gebruik. spreekw. op eene vrolijke en gemeenzame wijze verkl. en opgeh. 1810, 2e dr. 1831; De vrouw is de baas, 2 st. 1810, 2e dr. 1828; Prognosticatie van J. Lichtenberg met aanmerking 1810; Twee en twintig natuurlijke zedeprenten, 1811; Het psycho-chemische geheim om van den nood een deugd te maken, 1811; De Mode of verhaal der zeden, denkwijzen, kleederdragten en gewoonten van de oude, middentijdsche en hedendaagsche beschaafde volken, 2 st. Utr. 1811. Na zijn dood verschenen nog: Het leven is een droom, met een schets van het karakter en leven van den auteur, 1814; Verhandelingen over den onderscheiden aard van waken, droomen en slapen, den magnetischen slaap en het dierl. magnetismus, 1814; Het horoskoop der statistische, politieke en oeconomische wereld, 1814; Niet, niets en niet met al, een ironisch-Komische verhandeling, 1814; Nieuwjaarswenschen van Thomasvaer, 1819; 2e dr. 1821; Leven van Lucifer den Grooten, 2e dr. 1819; Socratisch-komisch onderzoek naar den zetel des karakters in den mensch, 2e dr. 1821; Proeve van een ironisch-komisch woordenb. Amst. 1797-'98, 3e dr. 1821; Geestverschijning en spokerijen, 1824; De genealogie van Thomasvaer, 3e dr. 1825; Verhandeling over de alg. gelaatkunde van den mensch, 3e dr. 1825; De Narrensteinsche couranten of verzameling van ernst en boert, verzameld in 1829; Nagel. verhand. en stukk. van onderscheiden aard, 2e dr. 1831; Een Amst. zomermorgenstond in de 18e eeuw dicht beschreven met nog eenige onuitgeg. dichtst. 1841. Al zijn werken, waar geen plaats van uitgave genoemd wordt, zijn te Amst. verschenen, de meeste met platen. Voorts vertaalde hij verscheiden tooneelstukken uit het Hoogd. en leverde bijdragen in verschillende tijdschriften. Eene nagenoeg volledige verzameling zijner werken is uitgegeven te Amst. in 12 dln. met pl., 1833-'35.

(H. Frijlink, A. Fokke Sz., Amst. 1884.)

[Melchior Fokkens]

Fokkens (*Melchior*), geb. te Groningen, schreef drie kluchtspelen: Klucht van dronkken Hansje, 1657, 1663; Klucht van de verliefde grijsert, 1659 en Klucht van den Italiaanschen Schoorsteenveger, 1662. Ook gaf hij uit Beschrijving der wijdt-vermaerden koopstadt Amstelredam van hare eerste beginselen, oude Voorrechten en versch. vergrootingen. Dit boekje, juist naar aanleiding dezer vergrootingen ontworpen en in wedstrijd om het eerst met de uitgaaf gereed te zijn opgesteld, verscheen in 1662; in hetzelfde jaar kwam ook een nadruk en bovendien eene derde editie uit met 15 pl. en 2 kaartjes. Verder bewerkte hij eene beschryvinge van Marokko, evenals zijne vroegere geschr. te Amsterdam gedrukt.

[Mr. Gerrit Adriaan Fokker]

Fokker (*Mr. Gerrit Adriaan*), werd geb. te Middelburg 17 December 1811. Na op het Middelb. gymn. tot de acad. bevorderd te zijn, trok hij eerst als vrijwilliger bij de Zeeuwsche schutterij uit, liet zich 1 Nov. 1831 te Leiden inschrijven, werd daar als oud-schutter van 't groenloopen vrijgesteld, kwam er in het tweede studiejaar, prom. 20 Juni 1836 en vestigde zich als adv. in zijne geboortestad. Van 1865-'70 was hij lid der Tweede Kamer, en nam daarin weder voor korten tijd zitting in 1875. Hij was een hoogst werkzaam man ter bevordering der openbare belangen, niet minder van wetenschap en kunst. Hij overleed 24 Augustus 1878.

Hij schreef: Het spaarbankwezen in Europa, in 't bijzonder met het oog op Nederland beschouwd, Midd. 1853; Geschiedenis der loterijen in de Nederlanden. Een bijdrage tot de kennis van de zeden en gewoonten der Nederlanders in de XVe, XVIe en XVIIe eeuwen. Met aanteek. bijlagen, loterijkaarten en plaat, Amst. 1862; De Lombard en de Bank van Leening te Middelb. Midd. 1872, ook opgen. in 't Archief van het Zeeuwsche Gen., III; 3, Leven van Mr. M.F. Lantsheer in de Hand. van Letterkunde, 1878; zeventien afzonderlijk uitgegeven geschriften over rechtsgeleerdheid, staathuishoudk. en dijkrecht, en een vijftigtal bijdragen in tijdschriften, dagbladen, enz. waaronder van letterkundigen aard.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1879.)

[F. de la Fontaine]

Fontaine (*F. de la*), geb. te Brussel en aldaar overl. in 1739. Zijne werken dragen de titels: Bly- en treurspelen, versiert met koperen platen, 1ste deel, Brussel 1739, bevattende: Het veranderlyk geval in Garibaldus en Dagobertus, treurspel; Theseus, treurspel; De Verliefde ende Laggende Democritus, blyspel; Den Speelder, blyspel; Anninius, treurspel. Verder schreef hij:

D' Amerikanen oft Alzire, treurspel, Brussel 1739; Vertellingen en Nieuwigheden, uit het Fr. Amst. 1708, en waarschijnlijk onder het pseudoniem Kees Ieroensz: De Bolletoeter of 't Leven der Dienstmeiden, Brussel 1708; Verhandeling over de redevoering dienstig voor predikanten, redenaers, tooneelspelers, etc. Brussel 1751.

[Bernard of Barend Fonteyn]

Fonteyn (*Bernard* of *Barend*), was een zoon van Johan Fonteyn, een bekend medicus en waardigheidsbekleeder in de oude kamer te Amst. B. werd daar in 1602 of 1603 geb., stud. te Leiden en te Padua, waar hij in 1625 in de medicijnen prom. en werd 1 Oct. 1631 geneesheer te Amst., waar hij als doopsgezinde in het jaar zijner promotie op het stadhuis trouwde. Hij was van 1642-'45 regent van den Schouwburg en is vóór 20 Aug. 1649 gestorven, doch blijkt niet te Amst. begraven te zijn.

Voor het tooneel schreef hij Mr. Sullemans Soete vriagi, 1633, 1643, 1649 naar het Engelsch; Tranquilli de Mont, Droef-Bly- Eyndent-Spel, en Fortunati Geluck en Ongeluck, 1633 naar het Italiaansch; Fortunatus Beurs en wensch-Hoedt 1643; Fortunatus Soonen, Op en Ondergangh 1643; en Romilius en Pelagia 1644. Na zijn dood zag zijn werkje Per Oratio Poëtica, in laudem Poësios, Of 't Lof der Rym-konst het licht: zijn broeder **Anthony,** die het 1649 ter pers bezorgde, gaf daarin eenige berichten aangaande de familie.

(Oud-Holland, II 141).

J.A.W.

[Nicolaas Fonteyn]

Fonteyn (*Nicolaas*), broeder van den voorg., prom. in 1731 te Reims in de medicijnen, liet zich 1 Oct. van dat jaar in het register der Amst. doct. inschrijven, was in 1640 en 1643 inspector van het collegium medicum te Amst., een tijd lang dokter van het weeshuis, en werd in 1644 lijfarts van de aartsbisschop van Keulen.

Behalve vele medische werken schreef hij voor het tooneel: Triumphs Trompet, speelsgewijs uytghebeeldt op 't veroveren van 's Hertogenbosch, 1629; Casta, Ofte Spieghel der Kuysheyd, 1637; Esther, Ofte 't Beeldt der Ghehoorsaamheid, 1638 en Aristobulus 1638.

J.A.W.

(Oud-Holland, II 142).

[Claude Fonteyne]

Fonteyne (*Claude*), een Parijzenaar, van 1629 tot aan zijn dood in 1654 drukker der Staten van Friesland te Leeuwarden, was bevriend met Gijsbert Jacobs en andere letterkundigen van zijn tijd, wier werken hij uitgaf, en tokkelde een enkele maal zelf de lier, zooals blijkt uit: Duynkerkens sterftijd (uit het Fr.), Leeuw. 1645; Politycke kuiper onzes tijds ofte zinryck tractaet van het ambacht der huidendaegsche kuipery, Leeuw. 1647, 2e dr. 1710.

(Eekhoff, Sted. Bibl. Leeuw.)

[Hendrikus Johannes Foppe]

Foppe (*Hendrikus Johannes*), geb. in 1796, was vruchtennatmaker te Amst., waar hij overleed 8 Maart 1836.

Bij het vijftigjarig bestaan van den stadsschouwburg vervaardigde hij een allegorische voorstelling getit. het Tempelfeest. Voorts schreef hij, behalve een aantal verspreide gedichtjes: Een blik in 't verledene bij 't slot van het jaar 1831, Amst. 1832; De Fortuinzoeker blsp. Amst. 1864; Ernst en boert, Amst. 1834, 2e dr. Zutfen 1846.

[Alexander van Fornenberg]

Fornenberg (*Alexander van*), op het einde der XVIe eeuw geboren te Antwerpen, waar hij kunstschilder was en deelmaakte van de Rederijkerskamer De Violier. Een man van jaren geworden zijnde onderscheidde hij zich ook als schilderijhertoetser tot hij overleed omstreeks 1675. Hij was een groot bewonderaar der werken en lotgevallen van Quinten Matsijs en schreef daarom: Den Antwerpschen Protheus ofte Cyclopschen Apelles, dat is: het leven ende konstrycke daden van Mr. Quinten Matsijs: van grofsmidt in fyn-schilder verandert, door A.v.F., schilder, Antwerpen 1658. Als dichter onderscheidde hij zich in het werk: Jubilaeum, sive duplicis saeculi Celebratio, ofte Gulde Lof Basuyn geblasen, over het 200-jaerighe Vreughde-Jaer 1658, t'er ghedachtenisse des eerster In-stellinge van de Al-moseniers binnen Antwerpen in 1458, Antw. 1658.

[Jan Baptist van Fornenburgh]

Fornenburgh (*Jan Baptist van*), was rondreizend tooneeldirecteur, totdat hij in 1678 zich in Den Haag vestigde; bij het trouwen van zijn te Vianen omstreeks 1623 geb. zoon Jan, die te Amst. in 1643 ter puye ging, heet hij eenvoudig Jean Baptista, gelijk prof. Fruin ook op Droste's Overblijfsels, bl. 285 aanteekent.

Hij schreef: Duifje en Snaphaan, kluchtsp. Amst. 1680, 1681, 1688, 1731. Het stuk draagt echter zijn naam niet en de toeschrijving aan hem van Isaac Vos' Iemant en Niemant kan ontstaan zijn, doordat de ed. 's-Grav. 1661 op den titel heeft: ‘Ghelyck vertoont is by de compagnie van Jan Baptiesta van Fornenburg.’ Zie over dit zinnespel, Dr. J.A. Worp in:

(Tijdschr. Ned. Taal- en Lett. III, 67-81.)

[Frans Forret]

Forret (*Frans*), op 27 April 1640 te Ieperen geboren. Een bekend werkje van dezen dichter draagt tot titel: Refereyn Boeck ofte Nieuwe Wandel-dreve voor de Jonckheyt, beplant met geestelycke refereynen ende liedekens door F. Foret, Gent, 1667.

[Joan Fortman]

Fortman (*Joan*), van Leiden geboortig en daar reeds op dertienjarigen leeftijd den 15 Maart 1743 in het studentenalbum vermeld, werd praeceptor aan de Lat. scholen

te Hoorn en schreef: Dichtlievende Mengelingen, vergezeld van taal- en dichtkundige aanmerk., 1772; de laatste werden door Siegenbeek geprezen.

[Simon Jansz Fortuyn]

Fortuyn (*Simon Jansz*), koopman te Amst. behoorde tot de acht, die in 1598 de Maatschappij van Verre oprichtten en schreef: Geestelyck Lietboek genaemt de Bazuyn, uitgegeven door P. Simonsz. Fortuyn Amst. 1626; Daarin komen veel naamverzen voor. Hij overleed 30 Nov. 1616.

[Mathijs Fourmenois]

Fourmenois (*Mathijs*), Zuid-Nederlander, was priester en dichter der 17e eeuw. Verdienstelijk, zoo voor taal als versbouw, is zijn werk: Den Gheestelyken Valhoet, Antwerpen 1670 en Breda 1672, 2 dl.

[Karel Lodewijk Fournier]

Fournier (*Karel Lodewijk*), 21 Feb. 1730 geb. te Ieperen, waar hij zich als kunstschilder en dichter onderscheidde en overl. op 28 Aug. 1803. Zeventien jaren na zijn overlijden werden zijne werken uitgegeven onder den titel: Naergelaetene Tooneelstukken en Rijm-werken, Ieperen 1820, 4 dln.

[Frans Fraet]

Fraet (*Frans*), te Antwerpen in 1505 geb., als zoon van den verver Jan Fraet, voelde geene neiging voor het beoefenen van het beroep zijns vaders en legde zich met voorliefde toe op de dichtkunst, zoodat hij Factor werd der Rethoricakamer De Violiere. Zijne liefde voor de letterkunde maakte hem ook boekverkooper en hij was de hervorming zoozeer toegedaan, dat hij het waagde, trots de bloedplakkaten, boeken te verspreiden op ingebeelde namen van schrijvers. Daarom herhaaldemalen gevangen, werd hij den 30 Dec. 1557 ter pijnbank gelegd, in de hoop, dat hij zijne medeplichtigen zou verraden. Den 3n Jan. 1558 werd hij ter dood veroordeeld en daags daarna met het zwaard onthoofd op de Groote Markt van Antwerpen.

Hij schreef het zinnespel: Een Present van Godt loondt, Grammerchys, Besolos Manos, lanck 279 reghelen, aan het einde geteekend met des dichters kenspreuk ‘Alst God belieft Fraet’ en ‘Reyer Ghevertz scripsit a^0. 1553; Tpalays der gheleerder ingienen, oft der constiger gheesten. Inhoudende hondert morale figueren, allen verstandighen ende liefhebbers der consten ghenuechlyck om lesen. Nu eerst in nederduytsche rethorijcke ghestelt. Gheprint Tantwerpen by die weduwe van Jacob van Liesveldt, 1556, met houtsneeplaten. Na des schrijvers halsrechting werd ditzelfde zinnebeeldig dichtwerk in 1564 nogmaals ‘Gheprint Thantwerpen op die Cammerpoort-brugge, in den Schilt van Artois, Bi mi Hans van Liesveldt.’

[Petrus Francius]

Francius (*Petrus*), geb. te Amst. 19 Aug. 1645, werd onder den naam van Petrus de Frans als Leidsch student ingeschreven 29 Aug. 1662, en te Angers tot doctor in de rechten bevorderd. In 1674 werd hij hoogl. in geschiedkunde en welsprekendheid aan het Amst. Athenaeum, in 1687 ook in het Grieksch. Hij bekleedde zijn ambt met eere ‘en paarde daarmeê de loffelijkste ingenomenheid met zijne moedertaal.’ Hij overleed 19 Aug. 1704.

Behalve veel werken en gedichten in de Lat. taal, schreef hij: Lof- of Lijkrede op Maria Stuart, gemalin van koning William, Amst. 1697; Gregorius Nazianzenus, van de Mededeelzaamheidt uit het Gr. in 't Neerl. overgebragt door P. Francius, Amst. 1699. Hij vertaalde ook zijn eigen Epicedium in Funere Ruteri als: Lykgezang ter uytvaard van den grooten zee-held M.A. de Ruyter, Amst. 1677. Als Nederl. dichter deed hij zich kennen door zijn: Lijkklagt op den dood van Antonides, in de uitgave voor diens gedichten te vinden, en met zijn: Tibulliaansch gedicht op juffer Ida, in de Nieuwe Verzameling van Ned. Mengeldichten.

(V. Vloten, Prozaschr. XVIII eeuw, bl. 607.)

[Johannes Franck]

Franck (*Johannes*), geb. te Bendorf bij Coblents, 27 April 1854, stud. van het najaar 1872 tot '74 te Munster, eerst geschiedenis, daarna Germaansche en Romaansche philologie, de laatste vakken voortzettende onder Böhmer, Scherer, Steinmeyer en Ten Brink te Straatsburg, waar hij prom. in den zomer van 1876. Prof. Scherer wees hem op de fragm. van Flandrijs, in de Straatsburger bibl., en deze brachten hem tot de studie van het Nederlandsch, die hij van 1877 tot Jan. 1879 te Leiden voortzette. In den herfst van laatstgenoemd jaar vestigde hij zich weder te Bonn, hield daar Voorl. over Nederd. en Nederl. letteren en werd daar in April 1886 buitengewoon hoogl. in de taal- en letterk. van het Nederl. en Nederduitsch.

De meeste zijner opstellen en boekaan-kondigingen betreffen het Nederlandsch en komen voor in: Zeitschr. für deutsches Alterthum u. Litt., Deutsche Litt.-zeitung, Taalk. Bijdr. en Tijdschr. voor Ned. Taalen Letterk. Afzonderlijk: Flandrijs. Fragmenten van een riddergedicht, Straatsb. 1876; Alexander's Geesten, van Jacob van Maerlant, Gron. 1882; Mittelniederl. Grammatik met Lesestücken und Glossar, Leipz. 1883; Etymol. wdb. der Nederl. taal, 's-Grav. 1884 en v.v.

[Lodewijk Franck]

Franck (*Lodewijk*), geb. te Antwerpen 28 Nov. 1868, volgde de lessen aan het Atheneum zijner geboortestad en studeert thans in de rechten aan de Hoogeschool van Brussel.

Hij schreef in Vlaamsche en Fransche tijdschriften en gaf in onze taal afzonderlijk uit: Jan van Beers, eene levensschets, Antw. 1885; Pol de Mont, levensschets, Antw. 1886; Eliza Mather, levensschets, Antw. 1886; Over onze Dichters, Antw. 1886.

[Ahasueros Francken]

Francken (*Ahasueros*), geb. te Nijmegen 31 Oct. 1790, stud. sinds 1808 te Utrecht, was sedert 1812 achtereenvolgens predikant te Slijk-Ewijk, Muiden, Deutichem, Delft en Utrecht, waar hij in 1856 emeritus werd; hij overleed te Doorn 21 Juli 1857.

Bij zijn leven zagen slechts enkele kleine practicale stukjes en leerredenen het licht, waaronder: Raad van eenen vader aan zijnen zoon bij diens vertrek naar de Hoogeschool, 2e dr., Schoonh. 1852. Na, zijn dood gaf zijn jongste zoon een bundel Gedichtjes van hem in het licht, Utr. 1858. In de Christelijke gezangen bij de Hersteld Evangelisch-Lutherschen, aan welker revisie in 1857, hij een werkzaam aandeel nam, zijn een drietal liederen van zijn hand, te weten: 't Is de Heer; Bij de bevestiging van een Evangeliedienaar en Oudejaarslied. De twee laatste zijn ook opgenomen in den Vervolgbundel op de Evang. gez. bij de Nederd. Herv. Kerk, 1869, onder 213 en 252.

[Cornelis Marinus Francken]

Francken (*Cornelis Marinus*), zoon van den voorg., geb. te Muiden 7 Dec. 1820, stud. en prom. te Utrecht in de letteren op eene dissertatie de Aeschyli scholiis, Utrecht 1845, werd in 1847 rector te Amersfoort, en 1881 te Leeuwarden, in 1856 hoogleeraar te Groningen en is sedert 10 Sept. 1877 hoogleeraar te Utrecht.

Schreef: Grieksche spraakleer vooral van het Attische taaleigen naar K.W. Krüger, Amst. 1857; Grieksche Rudimenta, 2e druk, Amst. 1880; met prof. Van den Es, Grieksch woordenboek, 4e druk, Gron. 1883; Commentationes Lysiacae, Utr. 1865; Coniectanea ad Lucilii Satiras, 2 st. in de werken der Koninkl. Akademie, 1869, 1871, Plauti Aulularia, met (Hollandsche) aanteekeningen, Gron. 1877; Studie van taal- en letterkunde als propaedeusis, Gron. 1873; Eenige opmerkingen omtrent het aanhangige wetsontwerp op het hooger onderwijs, Gron. 1874; De Grieksche en Romeinsche letterkunde in aard en grenzen. Toespraak, Gron. 1877, en behalve dit eene menigte in het Nederlandsch en Latijn geschreven opstellen in het Tijdschrift voor Nederl. Gymnasiën, waarvan hij tot 1856 mederedacteur was, in de Verslagen en Meded. der Kon. Akademie, 1865 volgg. (oud-latijn en oudheden) en de Mnemosyne, waarvan hij sedert 1873 vaste medewerker is.

[Walraven Francken]

Francken (*Walraven*), broeder van den voorg., geb. te Deutichem 4 Sept. 1822, stud. te Utrecht en werd in 1845 predikant te Vuursche, in 1848 te Waddinksveen en in 1850 te Rotterdam. Hij werd in 1887 te Utr. eershalve theol. doctor en erlangde zijn emeritaat in April 1888.

Schr: Het wezen der deugd, volgens het Evangelie. Zeven brieven over Mr. Opzoomers voorlezingen over het wezen der deugd, Utr. 1849; Viertal leerredenen, Rott. 1850; Christelijk Feestboekje met inleiding, Delft 1852; Johannes Ludovicus

Vives, de vriend van Erasmus in zijn leven en als merkwaardig Christelijk theoloog en philanthroop der 16e eeuw, Rott. 1853; Ary Scheffer's Christus Remunerator als type van de verheerlijking des Christendoms door de Kunst, Rott. 1855; De biecht voor God van een groot man of de Bekentenissen van Augustinus, bij verkorting uit het Latijn Amst. 1857; De eenheid des Bijbels. Eene toespraak, Rott. 1860; Bijwerk. (Inhoud: Kunstmiskenning, Kunstvergoding; Scheffer's Christus Remunerator; Brieven van Johannes Hus; John Williams, de Apostel der Zuidzee), Rott. 1861; De noodzakelijkste Kritiek, ook aanbevolen met het oog op onzen tijd Rott. 1864; Dillenburg, geboorte en tijdelijke verblijfplaats van Prins Willem den Eerste. Eene reisherinnering, Rott. 1872; Moezel-Eifel-Nahe. Eene reis herinnering en De Moezel, Ausonius' idyllium Mosellae nagezongen; De moeder van Pieter Paulus Rubens, Rott. 1877; Leven van J.J. van Oosterzee, Rott. 1884; Uit de verstrooiing saamgelezen, bij veertigjarige ambtsvervulling, Rott. 1885. Francken wekte zijn landgenooten op tot deelneming aan den bouw van den gedenktoren ter eere van Prins Willem I te Dillenburg opgericht, en hield bij de inwijding van dit Monument, 29 Juni 1875, een toespraak die geplaatst is in Die Feier der Grundsteinlegung zum Wilhelmsthurm auf dem Schlosse zu Dillenburg. Hij was van 1854-'59 mederedacteur van Licht, Liefde, Leven, en sinds 1867 van Geloof en Vrijheid, waarin verscheiden stukken van zijn hand. Bovendien leerredenen, benevens bijdragen in Vad. Letteroef., Waarheid in Liefde, Godgeleerde Bijdragen, de Tijdspiegel, Jaarboeken voor Wetensch. Theologie, enz.

[Jan Franco]

Franco (*Jan*), in het midden der XVIe eeuw te Eersel, in de Kempen, geb., studeerde aan de Hoogeschool van Leuven en vestigde zich als geneesheer te Brussel.

Van hem verscheen: Ephemeris Meteorologica. Groote Pronosticatie ende daghelycksche beschryvinghe van de wonderlycke revolutien der ganscher werelt, ende meest der goede Inclinatien onser Nederlanden van dit jaer ons Heeren MDXCIIII, door M. Jan Franco, Medecyn ende Doctoor

der Princelycke stadt van Brussel, woonende op de Spieghel-Brugghe, achter het Stadhuys, Antw. 1594.

[Johannes le Francq van Berkhey]

Francq van Berkhey (*Johannes le*), werd geb. 23 Jan. 1729 te Leiden, waar zijn vader wolhandelaar was. Opgevoed door zijn grootvader van moeders zijde, den kunsthandelaar **Berkhey**, werd de jeugdige Johannes voor den handel in schilderijen en rariteiten bestemd, doch al spoedig ontwaakte in hem een groote liefde voor de ontleedkunde. Hij begon 22 Sept. 1747 te Leiden in de geneeskunde te studeeren, prom. daar 12 Dec. 1760, vestigde zich eenigen tijd te Amst., daarna te Leiden, en werd daar in 1773 lector in de Natuurlijke Historie. Tusschen 1780 en '87 was hij een warm voorstander van den stadhouder en diens stamhuis. Zijn gehechtheid aan 't Oranjehuis wikkelde hem in een kostbaar proces, waarbij zijn klein vermogen te gronde ging. Na 1795 van zijn lectorschap ontslagen, woonde hij nu eens te Leiden, waar zijn woning in puin stortte bij de ramp van 1807, dan te 's-Hage, totdat de dood in zijn geboortestad aan zijn veelbewogen leven een einde maakte, 13 Maart 1812.

Van zijne bijna ontelbare geschriften volgen hier de titels van eenige zijner afzonderlijk uitgegeven werken: 't Bataafsche Athene, in drie Herderskouten, Leid. 1760, 2e verm. dr. 1766; Claudius Civilis, Hersteller der Bataafsche vrijheid, treursp., Amst. 1764; Het Rhijnlandsch Wedspel in verscheiden Landgezangen, ter gelegenheid van de Intreede van Z.D.H. Willem V binnen Leyden, ald. 1766; Het Huwelijk van Telemachus en Antiope in Ithaka - ter gelegenheid van de luisterrycke receptie van den Prins en de Prinses van Oranje en Nassau in Amsterdam, blijsp., Amst. 1768; Hekeldigt voor den Heere J. Nomsz, ter afgedwongen verdediging van L.F.v.B., 1769, benevens andere stukjes betreffende zijn twist met Nomsz. Voorts: Natuurlijke Historie van Holland, 4 dln., met pl., Amsterdam 1769-'79, fr. bewerking Bouillon 1782, 2 dln.; Leydens Burgertraanen op de grafzerken der E.G.A. Heeren vaderen Mr. Johan van der Marck, enz., Leid. 1771; De lof der dankbaarheid (bekroond), 1773; Het verheerlijkt Leyden bij het tweede eeuwgetijde van deszelfs heuchlijk ontzet, ald. 1774, met welke dichterlijke redevoering hij zijn naam als declamator en dichter vestigde; Het vernedert en verheerlijkt 's-Gravenhage, eeuwzang, Amst. en Leiden 1776; Gedichten, 2 dln., Amst. 1776-'79; De lof der christelijke Weldadigheid, Amst. en Leiden 1778; Zinspelende gedigtjes op de geestige prentjes, geëtst door P. de Mare, Leid. 1779, 2e dr. 1793; Gouden Jubelzang, Leid. 1779; Vaderlijk afscheid en getrouwen raad van een welmeenend eendragtsburger aan zijne zoonen, gereed om voor 't land, vrijheid en godsdienst op 's lands vloot van oorlog te dienen, Amst. 1781; Eerbare proefkusjes van Vaderlandsch naïf in de Arkadische vrijerijen van Dichtlief en Gloorroos, Amst. 1782 (in den trant van Heemskerks Arcadia); De Zeetriumph der Bataafsche Vrijheid op de Doggersbank, 2 dln., Amst. 1872; Cronyke der stad Leyden, 1783; Vaderlandsche Bijzonderheden, 3 dln., Amst. 1785-'87; Verzameling van Leydsche Keur- en Hekeldigten van een echten vrank en vrijen ouwerwetschen Patriot, met een bekorte sleutel van 1783-'88, Leid. 1785; Bataafsche Menschelijkheid, Leid. 1791; Het feestvierend Leyden, ald. 1793; Jock en Ernstige Akademische Vertellingen mijner jeugd, Leid. 1798; Ernstige en boertige (dichtmatige) Vertellingen mijner jeugd, ware origineelen, Leid. 1804; Natuurlijke Historie van het Rundvee in Holland, 6 dln., met pl., Leid. 1805-'11; Lijkgedachtenis

van Z.D.H. Prins Willem V, 1806, (door Bilderdijk beschaafd); Oud Hollands Vriendschap, gevolgd van Utrechts Eeuwschets, Leid. 1809; Nagelaten Gedichten, Haarl. 1813. Voorts een menigte losse verzen, naar aanleiding van de tijdgebeurtenissen, verspreid of opgenomen in de werken van dichtlievende genootschappen, waaronder de bekende Proeven van het vermogen der Nederduitsche Dichtkunst, om de Maatklanken op allerleye onderwerpen te schikken en naar byzondere geluiden te buigen, in de Werken van Kunst wordt door arbeid verkregen. Onder het psd. Frank de Vrij, schreef hij: de Politieke Koemarkt.

Eene bibliographische studie over zijn geheelen letterarbeid, waarvan een groot aantal in periodieke schriften en onder allerlei benamingen en letters schuilt, is thans ondernomen.

[Mevr. Marie Caroline Frank]

Frank (*Mevr. Marie Caroline*), te 's-Grav. 1 Febr. 1838 geb., werd voor het onderwijs opgeleid en was daarin van Mei 1855 tot 1873 werkzaam in Ned.-Indië. Zij wijdde zich verder uitsluitend aan de letteren, met talent en ongewone werkkracht, woonde eerst in hare geboorteplaats en vestigde zich in 1886 te Breda.

Schr.: Een Natuurlijk kind en andere Ind. verhalen, 1875; Oostind. menschen, '75; Oude liefde roest niet, '76; Hoe zij oude vrijster werd, '77; Leonore's huwelijk, '77; Celine's beproeving, '78; Souvenirs van Jacob Stilleven, '78; Eenige jonge Dames, '79; Bij storm en helder weêr, 1879, alle te Leiden; Bijna verloren, Haarl. 1880; Twee wegen, Arnhem '80; Zwervelingen, '82; Bruintje, 's-Gravenh. 1884; Onafhankelijk, 's-Grav. 1884. Het eerste dezer werken

draagt het psd. Kâtja Mata; Jacob Stilleven is een andere, in Goeverneur's Oude Huisvriend gebruikte, schuilnaam. Bijdr. en feuilletons - de laatste soms vertaald - in Eigen Haard, Leeskabinet, Stuiversmagazijn, Indische Gids, en De Locomotief zijn gedeeltelijk verzameld uitgegeven; b.v. Een lief Blondinetje, Dordr. 1887. Eindelijk de vertalingen van een zestal romans.

[Mr. Wilhelmus Désiré Franquinet]

Franquinet (*Mr. Wilhelmus Désiré*), geb. te Maastricht 1 Mei 1826, studeerde te Brussel en promoveerde aldaar 1846; werd in 1849 advocaat te Maastricht, in 1850 stedelijk en in 1866 provinciaal archivaris aldaar; verder is hij algemeen secretaris der door hem mede opgerichte Mij. van Landbouw in Limburg, sedert 1867 lid van den gemeenteraad te Maastricht, enz.

Hij schreef: Losse gedichten in verschillende tijdschriften, jaarboekjes en bladen verspreid; Skaldische liederen, 1845; Noordsche litteratuur, 1846, beide in de Lettervruchten van 't Leuvensch genootschap: Met tijd en vlijt, Antw. 1846; Proeven van woordafleidingen, in 't Belgisch Museum, Gent 1846; Grimnis-mâl of Grimners-lied, en Comala, dramatisch gedicht van Ossian, in versmaat vertaald, beide in Het Taelverbond 1846-'47; Verhandeling over de Gothische litteratuur, gevolgd van eene vormenleer, eene keus van stukken en een woordenboek, Leuven 1846; Proeve van woordafleidingen, Proeve over 't taaleigen der stad Maastricht, beide in het Archief van De Jager, 1850-'52; Maastrichtsche legenden, in den Almanak voor Ned. Katholieken, 1869; St. Servatiuslegenden in De Dietsche Warande, 1864; Jonk bij jonk en auwt bij auwt. Opera-komiek in twee akten, Maastricht 1861. In het Jaarboekje van Limburg, door hem als hoofdredacteur bewerkt, Maastricht 1867-'73: Plaatsnamen in Limburg, taal- en geschiedkundige studiën, Maastr. 1867-'73; Eene episode uit de geschiedenis van Maastricht 1393-'94, 1867; De nieuwe plaats te Wijk en de triumf van St.-Servaas, 1327,1871; De Geldersche successieoorlog 1538-'43 en de slag van Kollenberg bij Sittard 25 Maart 1543, jaargang 1872. Bovendien eene menigte geschiedk. brochures en verhandelingen in de Fransche taal, inventarissen van archieven, verhandelingen over het archiefwezen, enz. Ter gelegenheid aan het Lett. Congres, en met medewerking van Dr. L.J. Suringar: Maastricht. Gesch., merkwaardigheden en omstreken, Maastr. 1875. Ook schreef hij een tal van stukjes over landbouw in het Maandblad der Maatschappij van Landbouw in Limburg, waarvan hij sedert 1850 hoofdredacteur is.

[Leonardus de Fraye]

Fraye (*Leonardus de*), in 1560 geb. te Brussel, trad ten jare 1593 in de societeit Jezu en overleed te Antwerpen in 1625.

Zijne in druk verschenen werken zijn: Het leven van den Salighen Lodewyck Gonzaga. Uyt dry Italiaensche Boecken, door P. Virgilius Ceparius beschreven ende verduytscht door P. Leonardus de Fray, Antw. 1615; Disputatie van Antechrist ende syn voorlooperen, geschreven in 't latyn door Leonardus Lessius, verduytsch door een anderen priester der zelver societeyt, Antw. 1613.

[Caesar Alexander Fredericq]

Fredericq (*Caesar Alexander*), geb. 14 Mei 1817, te Nevele, bij Gent, was eerst tot 1836 timmerman en ging toen in de geneeskunde studeeren. Na zijn diploma te hebben verworven, werd hij doktor in de genees-, heel- en vroedkunde en geneesheer van het meisjes-weezengesticht van het Burgerlijk gasthuis te Gent, waar hij tevens lid van den gemeenteraad was en overleed op 3 Jan. 1887.

Hij is bekend als schrijver van 52 staatkundige en godsdienstige bijdragen, geteekend: Een geloovige, in De Broedermin van Gent, (sedert 1848). Verder leverde hij eene: Inleiding tot de Kruidkunde, met platen, Gent 1856, uitgegeven vanwege het Willemsfonds, in 1882 en 1885 omgewerkt en heruitgegeven onder den titel: De Wilde Bloemen. Inleiding tot de Kruidkunde, Gent 1885; Handboek van gezondheidsleer voor alle standen, (bekroond werk), Gent 1867, in het Fransch vertaald, heruitgegeven in 1868 en 1878 en bij den vierden druk in twee gedeelten gesplitst onder des titels: Grondregels der gezondheidsleer, Gent 1881 en Lichaamsongelukken, Gent 1881.

[Paul Fredericq]

Fredericq (*Paul*), zoon van den voorgaande, geb. te Gent 12 Aug. 1850, was opvolgend leeraar aan het stadscollege te Mechelen, aan het koninklijk Atheneum te Arlon en te Gent, daarna professor aan de Hoogeschool te Luik en thans is hij hoogleeraar in zijne geboortestad.

Hij schreef bijdragen in de Gentsche Studentenalmanakken, Het Nederduitsch Tijdschrift, Het Nederlandsch Museum, De Toekomst, het Jaarboek van het Willemsfonds, De Nederlandsche Spectator, het Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde, enz. Afzonderlijk gaf hij uit: Bertha, kamerspel in twee bedrijven, Gent 1874; Album van den historischen stoet der Pacificatie van Gent, 1876; Marnix en zijne Nederlandsche geschriften, Gent 1881; De Nederlanden onder Keizer Karel, Eerste deel: De dertig eerste jaren der 16e eeuw, Gent 1885; Verzameling van stukken betreffende de pauselijke en bisschoppelijke inquisitie in de Nederlanden, uitgegeven door Dr. Paul Fredericq, gewoon

hoogleeraar aan de faculteit van wijsbegeerte en letteren der Hoogeschool van Gent en zijne leerlingen, Gent 1889. Verder leverde hij ook geschiedkundige Fransche werken.

[Johannes Godefridus Frederiks]

Frederiks (*Johannes Godefridus*), geb. 24 April 1828 op Duinvliet onder Oostkapelle, werd in het naburige Domburg opgeleid tot het onderwijs, dat hij hielp geven in scholen te Middelburg en Colijnsplaat, aan het instituut van Blankenbijl, (z.a. bl. 70) te Drimmelen, en korten tijd te Geertruidenberg; daarna aan de inrichting Schoonoord bij Rijswijk; was privaatdocent in Den Haag en belast met het onderricht van Japansche officieren, ald. gedetacheerd; werd in Jan. 1872 leeraar in gesch., Ned. taal- en letterk. aan de h.b.s. te Zutphen, in 't begin van 1880 aan het gymnasium te Amst., en is in 1886 gepensionneerd.

Schr. - een weinig vroegtijdig -: Domburg, door J.G.F., Midd. 1848; daarna, en voortaan alles met zijn' naam, afzonderlijk: Soestdijk, hist. studie, op last van Prins Hendrik geschr. en als hs. gedrukt, Zutphen 1874; De Intocht van Karel den Stoute te Zutphen, Utr. 1876; De Moord van 1884, 's-Grav. 1884: Oefeningen in de Ned. taal, Gron. 1884. Behalve zijn aandeel in de uitgave van het Quoijer, in het vlg. art. vermeld, schr. hij in verschillende periodieke werken en bladen als: Rott. Historiebladen, (Matelieff, 1870), Vaderl. Letteroef. (J.H. Huguetan, 1871), Gids (Marg. van Mechelen, 1879), Ned. Spect., sedert 1871, Nijhoff's Bijdr. sedert hetzelfde jaar, Tijdschr. Ned. Taal- en Letterk., (Six v. Chandelier, 1883, P. Hondius, 1886), Tijdspiegel (Johan Lipperhey, uitv. der Verrekijkers, 1885), Noord en Zuid, (Cluyswerck, 1887). Voorts kortere bijdr. over gesch. taal en letteren in De Navorscher sinds 1870, Onze Tolk, Ned. Museum (uitg. Gent), Dietsche Warande, Kollewijn's Tijdschrift en andere volgschr., en in week- en dagbladen, die zulke onderwerpen opnemen.

Met de krachtige hulp en kundige voorlichting van zeer velen, leidt hij de uitgave van dit wdb., voor zooverre het Nederland betreft.

[Pieter Jacobus Frederiks]

Frederiks (*Pieter Jacobus*), geb. in Den Haag 18 Dec. 1860, werd leerling van de hbs. te Zutphen, kadet aan de K.M. Academie en, na op verzoek eervol uit den dienst ontslagen te zijn, ambtenaar aan de bibliotheek van 't Rijksmuseum te Amsterd.

Hij bezorgde de derde uitg. van den Catalogus der schilderijen in het Rijksmuseum en de geheele omwerking der tweede Fransche editie, beide oorspronkelijk van den heer A. Bredius, z.a., Amst. 1887 en 1888; schr. opstellen en bijdragen over bibliographie, letterkundige- en kunstgesch. in Ned. Spect., Navorscher, Oud-Holland (over Philips Angel), De Librye (over C. v.d. Aa), Dietsche Warande, Archief voor Nederl. kunstgesch. van Obreen, Nieuwsbl. v.d. Boekhandel, Eigen Haard en het Amsterd. Jaarboekje, 1888 en '89. Hij is mederedacteur van dit wdb. en medebewerker der uitgave van het Quoijer van den 200n penning te Amst. over 1631, vanwege het Kon. Oudh. Gen. gedrukt.

J.G.F.

[Barend Fremery]

Fremery (*Barend*), geb. te Zutphen, 25 Maart 1750, was koopman te Rotterdam en lid van het dichtgenootschap: Studium Scientiarum Genetrix aldaar; hij overleed op het buitengoed Steenvoorde onder Rijswijk, 2 Febr. 1811. Van hem is weinig bekend; door het huwelijk zijner zuster, komt zijn naam vereenigd voor in dien der familie Fremery Kalff.

Hij schreef: Het genootschap Stud. Scientiar. Genetr. aan deszelfs honorair lid Z. Exc. Mr. P.J. van Berkel, toen Z.E. als afgezant van dit gemeenebest bij de Vereen. Staten van N. Amerika derwaerds de reis aanvaerdde, Rott. 1773; Romeo en Julia, dichtmatige vert. naar Weisze, Dordr. 1785, 2e dr. 1786; Mijne offeranden aan Apollo en Hymen, 3 stukjes, Dordr. 1786-'90; Mijn letterhof. Eerste afperking, Amst. 1798. Voorts verzen in de Gemengde Dichtproeven van eenige letterlievende vrienden, Dordrecht 1788.

[Mr. Jacobus Petrus de Fremery]

Fremery (*Mr. Jacobus Petrus de*), werd geb. te Leiden, 25 Febr. 1800, uit een geslacht uit Lotharingen afkomstig en wegens geloofsvervolging hierheen gevlucht. Op den dag van de Ramp van Leiden werd hij zwaar gewond van onder de puinhoopen der dept. school gehaald. Den 14 Sept. 1816 werd hij stud. in de letteren, beantw. met gevolgde bekroning in 1819 de prijsvraag der Gron. hoogeschool: Over de achter- en voorvoegsels in onze Taal, behoorde tot de uitnemende jongelingen, die de voorlezingen van Bilderdijk over onze geschiedenis volgden, en prom. 26 Juni 1823 in de rechten; zijne gezondheid belette hem ook den doctorstitel in de lett. te behalen. Hij werd adv. in Den Haag, kwam 1824 aan 't hoofd der gem. 's-Gravenzande, werd daar twee jaar later notaris, werd meermalen en lang tot aanzienlijke openbare ambten geroepen, in staat en kerk, behartigde vooral de weldadigheid en het onderwijs in christelijken zin en beoefende ook in dien geest de wetenschappen. Den 12 Aug. 1874 overl. hij te 's-Gravenzande; aan zijn levensbericht als lid van Letterkunde voegde Groen van Prinsterer een paar blz. toe, getuigen eener oprechte vriendschap, gedurende 57 jaren. Daar De Fremery meer een man van de

daad, dan van de pen was, gaf hij in onze taal geene afzonderlijke geschr. uit.
(Hand. Mij. Ned. Lett. 1875.)

[James de Fremery]

Fremery (*James de*), oudste zoon van den voorg., geb. op Ouwendyck bij 's-Gravenzande, 17 Febr. 1826, vertrok 1847 naar New-York om in den handel werkzaam te zijn, en vandaar twee jaar later als koopman naar het destijds zeer sterk ontwikkelende Californië. Sedert schrijft hij zijn doopnaam **Jacobus** in 't Engelsch. In Jan. 1850 werd hij consul van Mecklenburg-Schwerin te San-Francisco en bleef dit tot aan de inlijving van dat groothertogdom. De toestand van het hypothécaire recht vorderde zijne brochure: Mortgages in California, San-Francisco, 1860, aldaar gunstig door de Balie ontvangen, en hier te lande in een advies der adv. mrs. Lipman, Wintgens en Tydeman gewaardeerd. In 1862 richtte hij te S.-Francisco de Spaar-Vereeniging op, die hij 20 jaar bestuurde en zag opklimmen, tot een der grootste banken aan de Westkust met een beheer van 30 millioen gulden. In hetzelfde jaar werd hij consul der Nederl., en was van 1863-'65 voorzitter der Kamer van Koophandel; die betrekkingen brachten de uitgave van een aantal brochures te weeg. Zijne diensten en kundigheden werden erkend door den Koning en door wetensch. vereenigingen. Bij zijne bezoeken aan ons land hield hij zich met nasporingen van verschillenden aard bezig. De belangrijkste en zeker meer belovende uitkomst hiervan is:

De Abten van Mariënweerd. De ‘Nomina Abbatum’ [met verscheidene vroeger onuitgegevene oorkonden], 's-Grav. 1888.

[Reinico of Rienk Fresinga]

Fresinga (*Reinico* of *Rienk*), geb. te Franeker, diende als adelborst bij de belegering van Steenwijk in 1580-'81. Later werd hij burgemeester van zijne geboortestad en is overleden tusschen 1590 en 1600.

Hij schreef: Memorien van den gedenckwerdigen dingen die er in den Ned. provincien van Friesland, Overijsel, Omlanden, Drenthe, Greuningen ende Lingen met heuren byliggende frontieren geschiet syn, Dev. 1584, herdrukt in de Analecta van G. Dumbar, III, 1.

[Hendrik Frijlink]

Frijlink (*Hendrik*), werd geb. 1 Sept. 1800 te Amst., waarheen Abr. Frielink, zijn grootvader, uit Almelo gekomen was; zijn vader, in April 1808 overl. te Alkmaar, liet hem jong en onverzorgd achter; de knaap keerde naar Amst. en trad met gering onderwijs en nog geringer middelen het leven in. Door zelfoefening werd de merkwaardige jongeling een wetenschappelijk man. In 1823 werd hij boekverkooper in 't klein, weldra uitgever, ook van eigen geschr. en is na eene verdienstelijke loopbaan van 46 jaar zeer bevorderlijk geweest aan de verspreiding van geneesk. boeken, kinder- en leerboeken en, door zijn Leeskabinet (1834) aan de period, fraaie letteren. Hij overleed 18 Dec. 1886.

Hij schreef en gaf uit: Woordenboek voor de uitspraak van vreemde eigennamen, met een uitvoerige uitspraakleer van de voornaamste Europeesche talen, 1852. (Het eerste is een navolging uit het Hoogd., het laatste oorspr.); Over de interpunctie, 1857; Nieuw handboek der Aardrijksk. met geschiedk. aant., 1858, 4e dr. 1866; E. Wolff geb. Bekker en A. Deken, zoo uit hare geschriften als uit andere bescheiden geschetst, met bijvoegsels en verbeteringen, 1862; Goethe's Faust nagevolgd, 1866; Uit drie bloemhoven. Liederen en Liedjes van Bürger, Schiller en Goethe, 3e dr. 1868; Dr. C.A. Kortum, De Jobsiade. Grotesk-komisch heldendicht, naar 't Hoogd. gevolgd door N.B. Lachman (psd.) 1872; Gevleugelde woorden, 1871, '72, '75, waarover de oorspr. verzamelaar, prof. Büchman, echter niet bijzonder tevreden was. Op zijn 84ste jaar gaf hij nog: Arend Fokke, Simonsz., Amst. 1884. In Het Leeskabinet is nagenoeg een derde van zijn hand; voorts een menigte van vertalingen, navolgingen en vlugschriften. Door zijne vertalingen werden Bulwer en Dickens hier te lande algemeen bekend.

(A.C. Kruseman, Bouwstoffen, II, 325.)

[Henriette Petronille Jeane Fritzen]

Fritzen (*Henriette Petronille Jeane*), geb. te Ambarawa (Java) 19 Jan. 1855, woonde te Brummen, waar haar vader, oud-Lt. Kolonel van het O.-I. leger, zich vestigde, en overleed aldaar, 11 Dec. 1886.

Zij schreef onder het psd. Henriette van Overzee den roman Frieda de Montigny, Amst. 1877.

[Thomas Fruin]

Fruin (*Thomas*), geb. te Wooton Wawen in Warwickshire, deed zijn poortereed te Rott. als koopman, 5 Febr. 1774. Zijn zoon Robert, aldaar als apothecar overl. 23 Jan. 1845, had uit zijn huwelijk met Elisabeth Maria Perk, overl. 23 Aug. 1870, drie zonen: T h o m a s A n t o n i e , geb. te Rott.; deze werd op 19-jarigen leeftijd, 11 April 1838, te Leid, litt. & theol. stud., in 1844 pred. te Pernis, vijf jaar later te Dordr., totdat hij wegens zijn gezondheid in 1871 verplicht was zijn ambt neder te leggen. Hij overl. te Leiden, 30 April 1878. Zijn beide broeders volgen.

[Robert Jacobus Fruin]

Fruin (*Robert Jacobus*), geb. te Rott., 14 Nov. 1823, begon 24 Sept. 1842 zijne litt. stud. te Leiden, prom. er 18 Dec. 1847 met eene diss. De Manethone Sebennytha, werd docent aan het Leidsche gymn., daarna praeceptor, met het begin van 1859 prorector en den 20 Febr. 1860 hoogleeraar in de Vaderlandsche Geschiedenis.

Afzonderlijk verschenen: Het anti-revolutionaire staatsregt van Mr. Groen van Prinsterer ontvouwd en beoordeeld, Amst. 1853; De anti-revolutionaire bezwaren van Mr. G. Groen van Prinsterer tegen onzen staaten onze maatschappij overwogen, Amst. 1854; De onpartijdigheid van den geschiedschrijver. Redevoering ter aanvaarding van het hoogl. ambt aan de Hoogeschool te Leid., Amst. 1860; Tien jaren uit den tachtigjarigen oorlog, 1588-'98 eerst uitgekomen in de progr. van het sted. gymn. te Leid. 1856 en '57, Leiden 1859, daarna afz. Amst. 1861, 's-Grav. 1882; voorts eenige brochures. Als red. van De Gids, 1865-'75, en van Nijhoff's Bijdr. sedert 1868, als lid der Koninkl. akad. sinds 1859, van de Mij. der Ned. Letterk., 1851, en als medewerker aan verschillende tijdschriften, heeft de Hoogl. een groot aantal vraagstukken der geschiedenis opgelost of tot de uiterste grenzen der waarheid benaderd. Van deze studiën is eene volledige lijst in bewerking, tot aanvulling en voortzetting van hetgeen reeds onder verschillende rubrieken geplaatst is in het Repertorium, Leid. 1863 en v.v., gewoonlijk, en niet onverdiend, naar hem genoemd. Vanwege de Mij. der Nederl. Lett. zijn uitgegeven en door aanteekeningen bruikbaar en hoogst leerrijk gemaakt: Informacie ... op de nieuwe schiltaele in 1514, Leid. 1866; Enqueste ende informatie in 1493, Leid. 1876, en Overblyfsels van Geheugchenis van Coenraet Droste, z.a., Leid. 1879. Naaraanleiding der gedenkdagen en met medewerking van letterk. vrienden, die bij soortgelijken arbeid met wederkeerige hulp vergolden werd: De oude verhalen van het Beleg en Ontzet van Leiden. 's-Grav. 1874. Eindelijk: The Tragedy of sir John van Olden-Barnavelt, naar de uitgave van Bullen, met eene inleiding, 's-Grav. 1884.

[Jacobus Antonie Fruin]

Fruin (*Jacobus Antonie*), geb. te Rotterdam 8 Juni 1829, broeder van den voorg., was er eerst advocaat, rechter-plaatsvervanger en lid van den Gemeenteraad, daarna (1858) Referendaris aan het Ministerie van Financiën, in 1859 Jur. prof. te Utrecht en sedert 1877 lid van den Raad aldaar en overleed er 1 November 1884.

Hij gaf vele grootere en kleinere opstellen van rechtsgeleerden inhoud, vooral in de Bijdragen tot de kennis van het Staats-Provinciaal en Gemeentebestuur (waarvan hij een der redacteurs was) en sedert 1873 in de Nieuwe bijdragen voor Rechtsgeleerdheid en Wetgeving. Voorts: Redevoering over het nut der geschiedk. beoefening van het Fransche recht voor de wetensch. verklaring onzer burgerlijke Wetgeving, Rott. 1860; Oratio de privati iuris nostri codicibus assidue corrigendis et supplendis, Utr. 1866; Redevoering over den strijd tusschen het Canonieke en het Romeinsche Recht in de Middeleeuwen, Utr. 1879. In den laatsten tijd van zijn leven hield hij zich vooral met de rechtsgeschiedenis van Nederland bezig en was een der oprichters der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude Vaderl. recht, in wier werken hij, in samenwerking met prof. M.S. Pols, Het Rechtsboek van den Briel door Jan Matthijssen in 1880 uitgaf, en alleen De oudste rechten der stad Dordrecht, 2 dln., in 1882. Tot hetzelfde vak van studie behoort zijn Verhandeling over de Anfang en de slichte Clage umme varende have, uitgeg. in de Werken der Kon. Akad. v. Wetensch. in 1871; Instructie voor de stad Haarlem, ontworpen door Ph. Wielant, Utr. 1874.

(Hand. Maatsch. Ned. Lett., 1886.)

[Jan Fruytiers]

Fruytiers (*Jan*), in den aanvang der XVIe eeuw geb., waarschijnlijk-in Brabant, was de hervorming toegedaan, werd requestmeester van Prins Willem I en overleed in Noord-Nederland. Zijne geschriften zijn: Ecclesiasticus oft de wijse Sproken Jesu des Soons Syrach, Nu eerstmael deurdeelt ende ghestelt in Liedekens, op bequame ende ghemeyne voisen. Antw. 1565; Den Gulden A.B.C. of Christelijke Onderwijsinghe uit het Fransch overgheset, Duisburg 1566 en Antw. 1579. Het leven der Roomsche en Constantinopelsche Keyseren int cort. Nu eerstmael aldus byeen vergadert, ende in dicht ghestelt deur Johan Fruytiers, Antw. 1566; Corte Beschryvinghe van den ellendighen ende seer beclaghelicken Watervloet die op den 1 Nov. anno 70 in alle landen, aen de Noortzee ghelegen, is gheschiet, op rym ghestelt, Emden 1571, herdrukt Leid. 1614; Schriftmatige Gebeden over 't boek Genesis en op alle de psalmen. Item gebeden, dankzeggingen en lofsangen voor en na 't Avondmael, Emden 1573, 2e dr. Amst. 1620; Schriftmetige gebeden op deerste Boeck Moysi Genesis, Insghelijcx op alle de Psalmen des Coninckclicken Propheet Davids, Embden 1573; Der Francoysen ende haerder Naghebueren Morghenwecker overgheset, Dord. 1573, 1574, 1588, 1598, 1608, sommigen schrijven dit werk aan T. Beza toe; Corte Beschrijvinghe vande strenghe Belegheringhe ende wonderbaerlicke Velossinghe der Stadt Leyden in Hollandt, die nu anno MDLXXIIII in Mayo van Baldeo, door des grooten Commandeurs Loys de Requesens bevel om der Religiën en haerder Vaderlandtschen vryheitswille beleghert werdt. En deur den doorluchtigen Prince van Orangien op den derden Octobris wonderbaerlicken ghespysignet ende verlosset, met de meeste omstandigheyden, zoo inne als buyten de stadt geschiedt, Delft 1574, 1577, Haarl. 1739, vermeerderd met aant. van Petrus Scriverius; Den Sentbrief Pauli tot den

Romeynen, op stichtsanghen gheset, Leiden 1582; Waerachtige legende van Jan de Witte, waerinne de gelegentheyt van der Papisten Broot-God overghezet wt de fransoysche ryme, Leiden 1596, 's-Hage 1609.

[Leonard de Fuyter]

Fuyter (*Leonard de*), dichtte de volgende tooneelstukken: Bedekten verrader, Amst. 1646; De standvastige Isabella, Amst. 1651; Don Jan de Tessandier, Amst. 1654, ook als Don Jan, of de gestrafte ontrouw, Den Haag 1716; Het verwarde hof, naar het Spaansch, Amst. 1656, 1665, 1671, 1699, 1740.

G

[Simon Abbes Gabbema]

Gabbema (*Simon Abbes*), geb. te Leeuwarden in Oct. 1628, stud. in de rechten en letteren, sinds 1647 te Utrecht, sinds 1649 te Groningen en sinds 1651 te Leiden, werd 13 April 1659 door de Staten van Friesland tot hun Historie-schrijver benoemd en overleed te Leeuwarden in 1688.

Behalve eenige Lat. werken en uitgaven van Classici en bijdragen in Klioos kraam, 1656, gaf hij: Het Hoogelied Salomons in rym gestelt, Leeuw. 1654; Friesche Lust-gaarde ofte Boom-, Heester-, Bloem- en Kruydwaarande, Leeuw. 1686, (dus 27 jaar na zijn benoeming tot hist. schr. en ‘zelfs nog geen Flora Frisica’). Na zijn dood bezorgde T. Gutberleth Jr. nog van hem: Verhaal van de stad Leeuwarden, van 1190 tot 1573, Franeker 1701, ook met den titel: Historie van Friesland van 1190 tot 1573, uitgeg. te Fran. en te Gouda, 1703; Nederlands watervloeden, Fran. 1703; Leevens Beschrijvingen van S. Willibrord, S. Bonifaas en S. Aalberijk, Eerste geloofsverkondigers in Nederland, Fran. 1703. Gabbema gaf den tweeden druk van Gysbert Japix Friesche Rymlerye uit, Leeuw. 1681, volgens Dr. Halbertsma, ‘met voorbeeldelooze slordigheid.’ Zijn boeken en handschriften, door zijne zuster aan het Gabbema-gasthuis vermaakt, zijn later in gebruik afgestaan aan het Friesch Genootschap en door W. Eekhoff beschreven in:

(Vrije Fries XI).

[Jan Frans van de Gaer]

Gaer (*Jan Frans van de*), in 1782 geb. te Vissenaken, bij Tienen, vestigde zich in het jaar 1800 te Antwerpen, waar hij hulponderwijzer werd bij den schoolmeester Klincko. Hij opende in Febr. 1808 eene school voor eigen rekening; doch later werd hij door de Antwerpsche regeering benoemd tot professor en bestuurder van stads Openbaar Onderling-Onderwijs, welk ambt hij vervulde tot 14 Dec. 1820, dag van zijn overlijden. Van de Gaer schreef werkjes voor het onderwijs als: Grond-beginselen der Cyffer-kunst, Antw. 1818. Hij was lid van het Antwerpsch tael- en dichtkundig Genootschap, in welks almanakken hij dicht- en proza bijdragen gaf en waarvan de voornaamste zijn: De slimme Overgaef (1816) en De Modejuffers (1817). Den 11

Dec. 1815 trad hij op als tooneellief hebber, in een tooneelspel: De Vrybuyters, of de Vrugten der opvoeding, dat door hem zelven vervaardigd was.

[Hendrik van de Gaete]

Gaete (*Hendrik van de*), geb. omstreeks 1682 te Deventer, werd in Mei 1710 poorter en daarna lid van 't boekverkoopersgilde te Amsterdam, waar hij in 1719 overl.

Hij schreef: Bruiloftsdichten, minnezangen en mengeldichten, Amst. 1707; De Brassende Dienstmeiden, kluchtsp. Amst. 1707, 2e dr. 1709; De ontmantelde Apotheker met de gefopte Hoorndrager, blijsp. Gouda; De Metselaar door Liefde, blijsp. Amst. 1716; De belachelijke lettervitters, blijsp., Amst. 1717.

[Jan Jacob Gailliard]

Gailliard (*Jan Jacob*), geb. 5 Juni 1801 te Brugge, werd boekbinder in zijne vaderstad en hield zich voornamelijk bezig met oudheid- en geschiedkundige studiën, waarvoor hij verzamelingen van penningen en zegels aanlegde. Hij overleed in zijne geboortestad op 15 Juli 1867.

Hij schreef veel in het Fransch; in het Nederlandsch verscheen van zijne hand: Geschiedkundige navorschingen omtrent de kapel van het H. Bloed te Brugge, Brugge 1847; De Ambachten en Neringen van Brugge, of beschryving hunner opkomst, bloei, werkzaemheden, gebruiken en voorregten, verrykt met 22 kunstplaten, Brugge 1854; Verzameling der grafschriften die zich bevinden in de kerken, kloosters, kapellen en Godshuizen der stede van Brugge; Verzameling der tomben en epitaphien der stede van Brugge en Gent; Beschryving der edele confreri van O.L.V. van den Droogenboom te Brugge; Beschryving der Rederykgilde van den H. Geest te Brugge;

Graf- en gedenkschriften der provincie West- Vlaanderen, Brugge 1861-'67. Hij gaf ook uit: Kronyk of tydrekenkundige beschryving der stad Brugge, naer het achtergelaten handschrift van B.J. Gailliard, verrykt met aenbelangende aenteekeningen van den uitgever, Brugge 1849.

[Edward Gailliard]

Gailliard (*Edward*), zoon van den voorgaande, den 4 Juli 1841 geb. te Brugge, waar hij hulparchivaris van den Staat is.

Hij drukte en gaf uit: Glossaire flamand de l'inventaire des archives de Bruges de M.L. Gilliodts van Severen, Bruges 1879-'82.

[Mr. Franciscus Jacobus Gallé]

Gallé (*Mr. Franciscus Jacobus*), geb. te 's-Gravenhage, stud. sinds 19 Juli 1809 te Leiden, was eerst subst.-officier te Alkmaar, later officier van justitie te Amersfoort, waar hij overleed 5 Mei 1857, op 66-jarigen leeftijd.

Schr.: Gedichten, uitgegeven ten voordeele van Schokland's armen, Amersf. 1853; ook gaf hij de redevoeringen van J.L. Nauta uit, z.a., en voegde daarbij een levensbericht en eene gedachtenisrede, Alkm. 1820.

[Francisca Jacoba Gallé]

Gallé (*Francisca Jacoba*), dochter van den voorg., geb. 23 Jan. 1840 te Amersfoort, werd daar voor het onderwijs opgeleid, doch wijdde zich later aan de letteren en vestigde zich in 1867 te Arnhem.

Zij schreef de volgende romans: Agnes, 1871; De ziel van Wilg en Beek, Arnhem 1872; Bertha, eene idylle, Arnh. 1870; Wanda. Het Zangerskind. Een verhaal uit de middeneeuwen, Amst. 1874; De wonderharp (mengelwerk in De Javabode, Jan. 1873); Een Zondagskind of de baard van den toovenaar (kindercourant). Een paradijsvogel (Nederland) 1875; De bloem in knop, naar het Engelsch, 1875; Morgendroom (Jaarboekje van Neêrlands vrouwen en dochters), 1876; Twee vreemdelingen, Haarl. 1879; Hereenigd, Dordr. 1882; Eldimar, Haarl. 1884; Eveline, Dordr. 1886; Rhenus en Mosella, Utr. 1889.

[Johan Hendrik Gallée]

Gallée (*Johan Hendrik*), geb. te Vorden 9 Sept. 1847, stud. en prom. te Leiden in de letteren, werd in 1872 leeraar in de Nederl. taal en letterk. aan het Gymn. en de hbs. te Haarlem, in 1879 lector aan de Universiteit te Utrecht, en leeraar aan het Gymn. aldaar en in Sept. 1882 hooglaldaar in de Oud-Germaansche en verge. lijkende taalkunde.

Hij schreef: Geschiedenis der dramatische vertooningen in de Nederlanden gedurende de Middeleeuwen, Haarlem 1873; Academie en kerkeraad 1617-1632, Utr. 1877, 2e dr. 1878; Gutiska. Lijst van Gotische woorden, wier geslacht of buiging naar analogie van andere Gotische woorden of van het Oud-Germaansch wordt opgegeven, Haarl. 1880 en Gutiska II, De Adfectiva en hunne suffixen, 1882; Nog

eenige ten opzichte van genus of flectie onzekere Gotische woorden, Utr. 1882; De invloed van de taalstudie op het gebied der letteren en op de mythologie. Redevoering, Utr. 1883; Onze volkstaal. Woordenlijst van het Dialect van De Graafschap; Register op Nederl. taalkundige tijdschriften, Haarlem 1881, Kuilenburg 1886. Verder gaf hij tal van taalkundige artikelen en bijdragen in De Taal- en Letterbode, De Nederl. Spectator, Taalk. Bijdragen, Gids, Tijdschrift der Maatsch. v. N. Lett., Eigen Haard, De Bode (waarvan hij redacteur was, doch die slechts één jaar (1877) bestond) en in enkele buitenlandsche tijdschriften, ook een paar taalk. werken in het Duitsch en Engelsch. In Bijdr. Hist. Gen. te Utrecht 1881, gaf hij nog: Berijmd verhaal van het beleg van IJselstein.

[Claas Ganglofs]

Ganglofs (*Claas*), was ouderling bij de Doopsgezinde gemeente te Groningen of te Emden.

Behalve eenige Godgeleerde geschriften schreef hij: Een niew Geestelick Liedtboexken ghetoghen wt den Ouden ende Nieuwen Testamente, met: Dat ghebet ons Heeren Jesu Christi, 1593, 4e dr., Gron. 1633.

[Karel Lodewijk Jozef van Gansen]

Gansen (*Karel Lodewijk Jozef van*), geb. 8 Jan. 1826 te Westerloo, was eerst professor bij het gemeentecollege van Beringen en van 10 Mei 1864 tot 3 Juli 1883 schoolopziener van het lager onderwijs te Hasselt, waarna hij op zijne rust ging leven.

Hij schreef: Verhandeling over Des. Erasmus, 1853; Historische verhandeling over Godfried Hermans, bekroond in 1857; Invloed der Lagere school om matigheidsgenootschappen in te richten, 1862; Het Nederlandsch Tooneel in Limburg, 1869; Moedertaal, dichtstuk, 1870; P. Titelmans, eene bladzijde uit de geschiedenis der Inquisitie, 1870; België, Gedicht, 1873; Karel Vrijman. Wederwaardigheden en wilskracht van een' dorponderwijzer. Schetsen uit het werkelijk leven, door K.L. Voorlichter en P.J. Waerseggers, Gent 1878, en verder nog eenige werkjes in de Fransche taal.

[Mattheus Gargon]

Gargon (*Mattheus*), wiens ouders om hun geloof van Doornik uitgeweken waren, werd geb. te Haarl. 23 Febr. 1661, stud. te Amsterdam en sedert 1 Nov. 1678 te Leiden, werd in 1688, na vergeefs getracht te hebben bij het Waalsche kerkgenootschap beroepen te worden, pred. te Geffen-en-Nieland. Door een patient van een oogheelkundigen ambtgenoot, in zijne buurt wonende, in Zeeland bekend geworden, werd hij in 1702

pred. te Serooskerke, en in 1707 te Vlissingen, waar hij in 1709 eveneens rector der Lat. school werd en 14 April 1728 overl.

Behalve een aantal godgeleerde geschriften, gaf hij: Nut- Tijdverdrijf, Davids Psalmen in rijm, op muzijk, en proeven op de zinspreuken van Salomon, Amst. 1686, 2e dr. 1696; Dichtmatige uytbreijding over het Hooglied Salomons, 1697, 2e dr. 1724; Walchersche Arcadia, Leid. 1715 2, dln. 2e dr. 1746: De CL Psalmen Davids in dichtmaat gebragt, Vliss. 1717, 2e dr. Amst. 1722; Eene vertaling van Boëthius vertroostinge der wijsbegeerte, Amst. en Gouda 1703, 2e dr. 1722.

(Vrolikhert, Vliss. Kerkhemel, 211-216.)

[Cornelis Gébel]

Gébel (*Cornelis*), 2 April 1794 te Scheveningen geb., waar hij smid, lid van de schoolcommissie en den gemeenteraad was, overleed er 17 Februari 1859.

Hij dichtte: De vischpink in den storm, 's Hage, 1826; Tafereel eener ontvlugting van drie Scheveningsche visschers met een bootje uit Engeland naar Holland in Jan. 1781, 's Hage 1831, 2e dr. 1832; Ada, 4e dr., 's Hage 1841; Hulde aan de kunstenaars; Den 30sten Nov. 1813; Lof-Cantate bij de inwijding van het orgel te Scheveningen, 14 Sept. 1837; Dichtregelen, uitgesproken na de aanspraak van den Burgem. Hooft, ter gelegenheid van de inwijding der nieuwe vergaderzaal van den Gemeenteraad van 's Grav. 3 Jan. 1854; De Orkaan, Overijss. Almanak 1846 benevens kleine stukken in den Muzen-Alm. en andere.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1859.)

[Johan Fredrik Gebhard Jr.]

Gebhard Jr. (*Johan Fredrik*), geb. 18 April 1849 te Amst., waar hij sedert Mei 1880 als mederedacteur van het Nieuws v.d. Dag woont.

Hij schreef: Het leven van Mr. Nicolaas Cornelisz. Witsen (1641-1717). Prijsverhandeling, Prov. Utr. Gen., Utr. 1881. Verder gaf hij in Bijdragen voor Vad. Gesch. Amsterdamsche aanteekeningen uit 1672; Een dagboek uit het rampjaar 1672 in de Ber. en Med. van het Hist. Genootsch. te Utr. 1885 en eenige kleine opstellen in andere tijdschriften.

[Jacobus Geel]

Geel (*Jacobus*), werd 12 Nov. 1789 geb. en den 20en in de N. Zijdskapel te Amst. gedoopt. Zijn vader was toen kantoorbediende en daarna lid der firma Geel en Sappius ‘in venster- en spiegelglazen.’ Jacobus - later vindt men Jacob - werd in zijne geboortestad voor de studie opgeleid, was gouverneur, het laatst in Den Haag, en kreeg in 1823 de betrekking van tweeden bibliothecaris te Leiden, om vijf jaar later die boekerij geheel te besturen, met den titel van prof. hon.; in 1859 werd hij door verzwakte lichaams- en zielskrachten gedrongen zijn ambt neder te leggen en overl. aan den Scheveningschen weg, 11 Nov. 1862. Zijne vrienden hebben met veel nauwgezetheid zijn wensch vervuld om geen levensbeschrijving van hem te geven. Zij zou een verhaal geweest zijn van eene eerlijke afkomst, een onbevlekten wandel,

een hoogst werkzaam leven, en bovenal een schitterend hoofdstuk in de gesch. van ons proza.

Hij vertaalde de autobiographie van Prof. A.H.L. Heeren, Den Haag, 1822 en schr. behalve Lat. verh. en een Fr. stukje, benevens boekbeoord. in De Gids; Gesprek op den Drachenfels, Leid. 1835; Meded. aan alle recenseerende geleerden in ons Vad., Amst. 1838; Onderzoek en Phantasie, Leid. 1838, 2e dr. 1841; Het Prosa, 2e verb. dr. Leid. 1841; gezamenlijk, met een voorrede van W.P. Wolters, uitgegeven, Leid. 1871, 5e dr. ald. 1886. Hij gaf de bekende vertaling van Sterne's Sentimenteele reis, Amst. 1837, 2e dr. Haarl. 1859, 3e dr. Amst. 1870. In 1873 verscheen: Wat Proza, Leid. 1873.

[Joost van Geel]

Geel (*Joost van*), geb. te Rott. 20 Oct. 1631 en daar overl. 31 Dec. 1698, was er koopman, doch is voornamelijk als kunstschilder bekend. Hij deed verscheidene kunstreizen naar Frankrijk en door geheel Duitschland en kreeg 27 Aug. 1657 van Cromwell een bijzonder verlof om ook in Engeland te reizen en te schetsen. Evenals hij hoofdzakelijk bijbelsche tafereelen schilderde, schreef hij voornamelijk stichtelijke gedichten. Zijn vriend, stadgenoot en kerkelijk geestverwant, de Remonstrantsche leeraar Cornelis van Arckel, gaf zijne verzamelde Gedichten uit, Rott. 1724, voorafgegaan door eene redevoering in proza van Van Geel. getiteld: De gekruiste Jezus.

[Diederik Geelhoed]

Geelhoed (*Diederik*), geb. te Schiedam 6 Aug. 1772, werd er in 1790 hulponderw. op de armenschool, en twee jaren later te Klundert. In 1793 werd hij hoofdonderw. in het Aalmoezeniershuis te Gouda, en richtte in 1796 eene school op. Als openbaar schoolonderw. aldaar behaalde hij, 16 Dec. 1807, den eersten rang als onderw., en behoort aldus tot de oudsten, die deze onderscheiding verwierven, waarvan Jean Louis Nauta, toen te Doesburg, z.a., de eerste was, en de heer H. Bouman, z.a., de laatste is, na de invoering der nieuwe wet. In 1829 werd hij aan het hoofd der Departementale school te Dordrecht geroepen, en in 1840 bij de opheffing dier school gepensionneerd. Hij woonde vervolgens te Berlicum, 's-Hertogenbosch en Haarlem, in welke plaats hij 6 Febr. 1859 overleed.

Behalve eenige werkjes over Aardrijksk schreef hij: Leesb. voor de hoogste klasse

strekkende om het geleerde op de school te behouden, Amst. 1807; Handboek dienende ter beantwoording der daarbij behoorende vragen, ter herinnering van het geleerde op de hoogste klasse van bijzondere, of zoogenaamde burgerscholen in Nederland, Dordr. 1838. Bovendien: Brieven over onderwijs in De Bijdragen voor het onderwijs; Verhandeling over letter ij in onze taal in de Vaderl. letteroefeningen van 1837.

[Mr. Jan Lodewijk Willem baron de Geer van Jutphaas]

Geer van Jutphaas (*Mr. Jan Lodewijk Willem baron de*), werd geb. 14 Nov. 1784 te Utr., waar hij in de rechten en letteren stud. en 1810 in het laatste vak prom. Bij de bevrijding van ons land in 1813 werd hij lid der voorloopige regeering van Utr.; achtereenvolgens was hij in 1814 secretaris van de commissie van hooger onderwijs, in 1815 commies van Staat bij den Raad van State en secretaris bij het Departement van onderwijs, kunsten en wetenschappen, in 1817 griffier bij de Tweede Kamer, in 1842 bij de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Hij vroeg in 1850 zijn ontslag en overleed te Utrecht 3 November 1857.

Hij schreef: Politices Platonicae principia, Utr. 1810; Antecedenten. Tweede kamer der St.-Gen. 1817-'34, 's Hage 1837; Toevoegsels 1840, 's Hage 1840; Nieuwe toevoegsels, 's Hage 1842; Lodewijk de Geer (1587-1652). Een bijdrage tot de handelsgeschiedenis van Amsterdam in de 17e eeuw, 's Hage 1834, 2e dr. 1841, 3e dr. Utr. 1852, en vertaalde: Axel, een legende uit het Noorden (n.h. Zweedsch van Tegnèr) 's Hage 1834, herdrukt 1842; Christus (n.h. Zw. van Killegrew) 's Hage 1842; Christenzangen, 's Hage 1842, 2e dr. Utr. 1858.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1858.)

[Mr. Barthold Jacob Lintelo baron de Geer van Jutphaas]

Geer van Jutphaas (*Mr. Barthold Jacob Lintelo baron de*), werd geb. 12 Dec. 1816 te Utr., waar hij in de letteren en rechten studeerde; na zijne promotie werd hij in 1843 kantonrechter te Maarssen en vier jaren later hoogleeraar te Utr., waar hij nog woont. Sinds 1884 is hij lid van de Tweede Kamer der St.-Generaal.

Schreef afzonderlijk: De strijd der Friezen en Franken. Eene voorlezing, Utr. 1850; De Dom van Utrecht. Eene voorl. met aant., Utr. 1861; De Saksers vóór en na Karel den Groote, Utr. 1861; Hoe werden te Rome de wetenschappen beoefend en onderwezen in de eerste en tweede eeuw onzer jaartelling? Eene voorlezing, Utr. 1868; De wet op het hooger onderwijs, met aant. 2 dln. 1879; Rechtsgel. adviezen in zake het kerkel. conflict te Amst., Amst. 1886. de Saksenspiegel in Nederland, 's Hage 1888. Als ‘B.d.G.v.J.’, De ridderschap van Utr. Haar begin en haar einde, Utr. 1880. Verder opst. in de door hem mede opgerichte en geredigeerde: Bijdr. tot de kennis en beoef. van het Ned. herv. kerkregt, - Nieuwe Bijdr. voor regtsgeleerdheid en Wetgeving, - Voorl. over handels- en zeeregt.

[Jhr. Jan Jacob de Geer van Oudegein]

Geer van Oudegein (*Jhr. Jan Jacob de*), geb. te Utr. 5 Maart 1820, stud. aldaar in de rechten en werd in 1878 secr. der Duitsche Orde, balie van Utrecht.

Schr.: Proeve eener gesch. van Oudegein, 1843; Proeve eener gesch. van het geslacht der heeren van Mathenesse, 1843; Id. van Nijenrode, 1850, met Nalezingen 1854; Archieven der Ridderlijke Duitsche Orde, Balie van Utrecht, 2 dln., Utr. 1871; Het oude Trecht, als de oorsprong der stad Utrecht beschreven, Utr. 1875.

[Gillis Geeraerdts]

Geeraerdts (*Gillis*), geb. te Antwerpen, in 1595, trad in de orde der Jezuïeten ten jare 1613 en overl. in zijne geboortestad op 17 Jan. 1655.

Hij schreef: Den Spieghel van Philothea, Antw. 1646; herdrukt onder den titel: Den Spieghel van Philothea ghemaeckt door den E.P. AE. G., priester der Societeyt Jesu. Waer by is ghevoeght den regel der volmaecktheydt voor alle soorten van menschen door E.P.N.R.S.J. Antw. 1675.

[Nicolaas Geeraerts]

Geeraerts (*Nicolaas*), geb. te Lier, 12 Febr. 1629, was lid der Liersche Kamer De Ongeleerden, voor welke hij een blijeindend treurspel: Philantus, schreef, dat in Augustus 1656 vertoond werd.

[Egbertus Albertus Geerdink]

Geerdink (*Egbertus Albertus*), geb. 2 Febr. 1797 te Vasse, volgde te 's Heerenberg de lessen der godgeleerdheid, werd den 26 Febr. 1820 tot priester gewijd en stond tot 1826 als kapelaan te Ootmarsum; 1 Juni '26 werd hij pastoor te Friesenveen, twee jaar later te Delden, waar hij overl. 22 Mei 1867.

Hij schr.: Handboek tot de Algem. Gesch. der wereld voor katholieke scholen en huisgezinnen, Almelo 1862; De armoede, het Christendom en de Staat, Amst. 1873, door zijn neef uitgegeven.

[Egbertus Geerdink]

Geerdink (*Egbertus*), broederszoon van den voorg., 6 Juli 1835 te Vasse in Twente geb., volbracht zijne hoogere studiën te Rijzenburg, werd 26 Juli 1858 tot priester gewijd en kwam in 1871 als pastoor te Lathum bij Doesburg, in 1875 te Vianen.

Zijne pen gaf ons: De Armoede, het Christendom en de Staat, uit de nagelaten schr. van E.A. Geerdink, Amst. 1873; Het Bouwen en versieren der Kerken, in het licht van het Kath. geloof beschouwd, Leid. 1878; verder leverde hij bijdr. in De Katholiek en

eene monographie in het Latijn over de St. Plechelmuskerk te Oldenzaal. Bij zijn zilveren priesterfeest wijdde Dr. H.J.A.M. Schaepman hem een gedicht: Een duizendjarig rijk, omdat G. de laatste was van een geslacht, dat eeuwen lang op hetzelfde erf te Vasse woonde, (Onze Wachter, 1883).

J.H.H.

[Johan Hendrik Geerke]

Geerke (*Johan Hendrik*), geb. 10 Aug. 1838 te Purmerende, kwam in 1862 bij den dienst der rijkstelegraaf en werd 25 Oct. 1868 directeur van het kantoor te Grave.

Hij schreef: Neêrlands roem 1649-1795, Amst. 1867 en vertaalde voor de Rotterd. schouwburgvereeniging onder het psd. Soranus eene menigte drama's en blijspelen b.v. Een stap van den weg, De emancipatie der vrouw, De laatste der maand, Gevolgen, Eerlijke arbeid, 't Rechterbeen van kapitein Tic, De erfenis van Mr. Plumet, De eer der familie, De marteling eener vrouw, De weg naar het hart, enz., en leverde bijdr. in den Noord- en Zuid-Nederl. Tooneelalmanak, Amst. 1876, en in het dagbl. Het Vaderland.

[Frans van Geert]

Geert (*Frans van*), werd te Gent geb. 3 Mei 1786. Onder het Fransche keizerrijk gedwongen de wapens op te vatten, maakte hij sinds dien tijd van den krijgsdienst zijn beroep, zoodat hij, toen hij te Gent 6 April 1873 overleed, gepensioneerd luiten.-kolonel was. Zoodra v.G. buiten dienst was, had hij zich in zijne geboortestad gevestigd en daar wijdde hij zich geheel aan de tooneelletterkunde. Eerst vertaalde hij: De kinderen van Eduard, Don Carlos, Kabale und Liebe en Egmond. Hij bewerkte naar Conscience's roman, een historisch tooneelspel getiteld: Jacob van Artevelde, 1864.

Als stukken van eigene vinding schreef hij: Montigny, tooneelspel in drie bedrijven, Bruss. 1855; De Buschkanters, of de vondeling, tooneelspel in drie bedrijven, Gent 1858; De Boschgeuzen, of de familie van Cuyk, te Maria Hoorebeke, drama in drie bedrijven, Gent 1861, en De Boekhouder van Lieven Bouwens, tooneelspel. Dit laatste werk is gebouwd op een der honderden luimige anecdoten, welke de schrijver in vriendenkringen, met een waar talent wist voor te dragen.

[Jacob Jan Geertsen]

Geertsen (*Jacob Jan*), op 4 Febr. 1857 geb. te Antwerpen, waar hij sinds Sept. 1876 letterzetter is aan Het Handelsblad.

Hij schreef onder den naam Jaak Geertsen: Het Geheim van den Veroordeelde, drama in twee bedrijven, Antw. 1882; De Veroordeelde, alleenspraak, Antw. 1882; De Wees, drama in één bedrijf, Antw. 1882; De Gemeenteraad van Rattendonck, of de Spooken op 't Dorp, kluchtspel in één bedrijf, Antw. 1884; De Waarzegger op 't Dorp, kluchtspel in één bedrijf, Antw. 1884; De Onschuld zegepraalt, drama in vier bedrijven, Antw. 1886; In den zwarten Beer, blijspel in drie bedrijven, Antw. 1888.

[Coenraad Albertus Jacobus Geesink]

Geesink (*Coenraad Albertus Jacobus*), geb. te Weesp 14 Juni 1828 en overleden te Hilversum 25 Oct. 1883, industrieel te Amsterdam, was redacteur van het Dagblad voor Nederland (later Industrieel Volksblad) en van het Tijdschrift voor Decoratieve Kunst en Volksvlijt.

Hij schreef: Galerij van Nederlandsche kunst-nijverheid op de wereldtentoonstelling te Weenen in 1873, Amst. 1873, en verder eenige technologische werken en bijdragen in verschillende tijdschriften.

[Gerhard Herman Johannes Wilhelm Jacobus Geesink]

Geesink (*Gerhard Herman Johannes Wilhelm Jacobus*), geb. te Amsterdam 27 Mei 1854, prom. in 1879 te Utrecht. In datzelfde jaar tot proponent bij het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland bevorderd, werd hij achtereenvolgens predikant te Schipluide, IJlst en Rotterdam, waar hij thans de doleerende Kerk dient.

Hij schreef: Gerard Zerbolt van Zutfen (dissertatie), Amst. 1879; Voetius' Beginselen van Gereformeerd Kerkrecht. Omgezet in ons Hollandsch, overgedrukt uit ‘de Heraut’ en uitgegeven te Middelburg 1883; Calvinisten in Holland (Fr. Junius, Petr. Plancius, Corn. Geselius. De doleerende Kerk in Rotterdam 1611-1618), Rott. 1887; Schets van de Gereformeerde Geloofsleer; Gideons Hervormingsdaad, 1887; Menschelijke wijsheid en Goddelijke dwaasheid, 1888. Voorts bijdragen in verschillende periodieke tijdschriften.

[Wilhelm Geest]

Geest (*Wilhelm*), boekverkooper te Leeuwarden en zeer middelmatig dichter, die gewoonlijk verward wordt met zijn als zoodanig weinig meer belangrijken kunst- en stadgenoot Wybrandt de Geest, die volgt,

Schreef: Aldegonda en Barsime of dubbelde ontschakingh. Droef bly-eyndent spel, Amst. 1663; Vorstelyke Herderinne of de twee gelijke Princessen, z. pl. e.j. en een Lofdicht voor Gell. Boëtius Prophetische Duive met een Olijf-taxken, Leeuw. 1664.

[Edmond de Geest]

Geest (*Edmond de*), op 14 Sept. 1847 geb. te Lokeren, waar hij thans van zijne renten leeft.

Van hem zag het licht: Loon naar Werken, drama in vier bedrijven, Brussel 1880; De Werkstaking, drama in vier bedrijven, Lokeren 1880; Dwars door 't Leven (roman), Lokeren 1887, 2 dln.

[Petrus Julianus Franciscus de Geest]

Geest (*Petrus Julianus Franciscus de*), te Diest geb. 28 Jan. 1819 en als priester

overl. te Leuven, schreef eenige Fransche werken en in het Nederlandsch: Wat is de Waerheid? Waer is de Waerheid? Twee vragen beantwoord en opgedragen aen Mgr. Malou, bisschop van Brugge, Gent 1855.

[Wybrandus de Geest]

Geest (*Wybrandus de*), een kleinzoon van zijn' naamgenoot, den bekenden zwager van Rembrandt, woonde te Amsterdam, waar hij schilder en ook ‘tooneelspeelder’ was en vóor 1715 overleed.

Uit de nagelaten papieren van zijn grootvader stelde hij samen: Pronkaltaar der schilderkonst, Leeuw. 1698 en Kabinet der Statuen ons van d'aaloudheid nagelaten, waarby gevoegt is een naauwkeurige Leidtsman in Romen, Amst. 1702. Naar K. van Mander bewerkte hij: Den Leermeester der schilderkonst, nu ontrijmd, Leeuw. 1702. Verder schreef hij: De triomfeerende Muzyk, kamersp., Amst. 1698; De manzieke vrijster, kluchtsp., Amst. 1700; Herderszang op het Eeuwgetijde, Amst. 1700; Rijmoefeningen, Leeuw. 1700; De wederspannige Zoon, kluchtsp., Leeuw. 1702; Valentinus, treursp. 1707, waarachter: Zielszuchten, in rymklanken uitgeboezemd; Juvenalis vijfde schimpdicht in Nederd. vaerzen, Leeuw. 1708; Hondert taferelen, opgehangen in den tempel der waarheid, Leeuw. 1709; Boëtius, treursp., Leeuw. 1711; Den Heilandt gebooren, Leeuw. 1712. In het voorbericht van het door hem nagelaten harders-spel Philander en Kaliste, Leid. 1716, wordt hij Tooneelspeelder genoemd.

[Willem Geets]

Geets (*Willem*), geb. te Mechelen, 20 Jan. 1838. Toen hij nog nauwelijks op de schoolbanken zat, bespeurde men reeds in hem eenen bijzonderen aanleg voor teekenen. Zijne ouders, die tot den burgerstand behoorden, getroostten zich de opoffering, hun eenig zoontje naar de teekenacademie te zenden, in de hoop hem kunstenaar te zien worden. Toen hij in 1858 den prijs van teekenen naar het leven had behaald, toog hij naar de Academie van Antwerpen, waar hij twee jaren later den prijs van uitmuntendheid in de hoogste schilderklasse verwierf. Na aldus zijne studiën te hebben volbracht, bleef hij nog ettelijke jaren te Antwerpen, terwijl hij zich als kunstschilder, derwijze onderscheidde, dat hij op 22 Mei 1869 werd benoemd tot Bestuurder der Academie zijner geboortestad. Willem Geets was ook tooneelliefhebber. Te Mechelen wist hij dit kunstvak op zulk eene hoogte te brengen, dat de Maatschappij De Taalzucht, waarvan hij de hoofdrol- en tooneelbestuurder was, in 1866, den eersten prijs behaalde in den wedstrijd voor de Maatschappijen van Zuid-Nederland, geopend door het Provinciaal Leescomiteit, te Antwerpen.

Als schrijver is hij bekend door: De Plaatsvervanger, zangspel in twee bedrijven, Antw. 1867, en Kwartier te huren, blijspel in een bedrijf. Verder bewerkte hij voor het tooneel: Willem de Gek, drama in vijf bedrijven, Gent 1877. In het Antwerpsch weekblad De Vlinder (1867) schreef hij kunstkritieken, onder het psd. Asmodeus.

[Pieter Geiregat]

Geiregat (*Pieter*), geb. te Gent 25 Febr. 1828, was zoon van eenen kaarsenmaker, en reeds jong verplicht zijn vader in diens handwerk bij te staan. Echter werd hij een vlijtige lezer en zoo ontstond in hem de lust tot schrijven. In 1855 werd hij medeopsteller van de 'Gazette van Gent' waarvan hij thans nog hoofdopsteller is.

Hij schreef: Het Volksmeisje, Gentsche vertelling, Gent: Vertellingen, Antw.; Ridder Geeraerd, roman uit de Middeleeuwen, en het Hellefeest, fantazy, Gent 1848; Het werkmansleven, een zedentafereel, Gent 1849; Verhalen voor kinderen, Gent 1853; Stad en Dorp, Antw. 1853; Trees-altyd-wys, Gent 1853; Nuttige almanak voor 1854, Gent 1854; Verhalen uit den ouden tyd, Gent 1854; Verhalen voor jongelieden, Gent 1854; De duivenmelkers, Zedenschets, Gent 1855; Volkslied ter gelegenheid van de XXVe verjaring der inhuldiging van Z.M. Leopold I, Gent 1856; De Lotelingen onder Napoleon, Gent 1856; Eene openbare aanbesteding, Gent 1857; Volksverhalen, Gent 1860; Frans Hals en van Dijck, blijspel in twee bedrijven, Roes. 1860; De Graven van Egmont en Hoorne, geschiedkundig drama in vier bedryven, Roes. 1860; De Eer der Vrouw, drama, Gent 1861; De Fliep, blyspel in één bedryf, Gent 1861; De Bolders, blyspel in één bedryf, Gent 1861; Ware Geschiedenissen. Een leesboek voor de jeugd, Sint-Nicolaas 1862; Leelyke Trees, volksverhael, Gent 1862; Vuer onder de Assche, blyspel in één bedryf, Gent 1863; Maximiliaen van Oostenryk en andere verhalen uit de Vaderlandsche Geschiedenis, Antw. 1863; Onze Voorouders, Verhalen uit de Vaderlandsche Geschiedenis, Antw. 1863; Ware Geschiedenissen, Gent; Twee Kruideniers. Eene Geschiedenis onzer dagen, Gent 1864; Geschiedenis van eenen timmermansbaas, Gent 1864; De gerechtigheid van Boudewijn Hapkin, Historisch tafereel, zonder vrouwenrol, Gent 1865; De Slaapmuts, blijspel in één bedrijf, Antw. 1865; De Geldziekte, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1864; Eene Studentenliefde, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1865; De Vriend van den Vader, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1865; De Vleier, blijspel in één bedrijf, Gent 1866; Leve de Koning! gelegenheidsstuk, Gent 1866; De Hovenier van Laken, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1866; De Speelbank van Spa, drama in één bedrijf, Gent 1867; Praal en

Pracht, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1867; Brutus en Cesar, zangspel in één bedrijf, Antw. 1868; Zonder liefde geen leven, blijspel in één bedrijf, Antw. 1868; Een Engel op Wacht, zangspel in één bedrijf, Antw. 1869; Het Strijkijzer, tooneelspel in vijf bedrijven, Antw. 1869; Sofia. Geschiedenis van een meisje uit de volksklas, Antw. 1872; Van Minnen en Trouwen, volksverhalen, Antw. 1873; Karel de Stoute en andere verhalen uit de vaderlandsche Geschiedenis, Gent 1876; De Slag van Woeringen en andere verhalen uit de vaderlandsche Geschiedenis, Gent 1876; De Dood van Agneessens en andere verhalen uit de Vaderlandsche Geschiedenis, Gent 1876; De twee Zusters, zangspel in één bedrijf, Bruss. 1876; Het Driekoningsfeest, zangspel in één bedrijf, Gent 1877; Onnoozele Kinderendag, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1877; Moeder Rosa, tooneelspel in één bedrijf en in verzen, Gent 1879; Gestolen Geld, tooneelspel in drie bedrijven, Antw. 1887. Zijne verhalen werden verscheidene malen herdrukt.

[Jan Jacob de Gelder]

Gelder (*Jan Jacob de*), zoon van den beroemden hoogl. Jacob, werd geb. te 's-Grav. 12 Oct. 1802 en prom. te Leiden, 21 Sept. 1827. Na eenigen tijd op Noorthey onderwezen te hebben, stond hij aan 't hoofd zijner inrichting te Leiden ter voorbereiding tot de academie. In 1856 werd hij rector van het gymnasium te Alkmaar en toen dit tien jaar later door de oprichting der hbs. tot een Lat. school en deze tot eene inrichting voor oude talen werd teruggebracht, bestuurde hij die tot aan hare opheffing in Nov. 1888, en brengt thans zijn rusttijd te Alkmaar werkzaam door.

Behalve eenige belangrijke Lat. werken schr. hij: Jacovaky Rizo, Gesch. der N. Grieksche literatuur n.h. Fr., 's Grav. 1829; Korte schets der Rom. en Gr. mythologie, 's-Grav. en Amst. 1831, 2e dr. 1834, 3e dr. 1850; De vormende kracht van het class. en wisk. onderwijs, Leid. 1841; Dorpsgesprek over Gr. taal, Leid. 1854; Rudimenta der Arabische taal, Leid. 1854; Wetensch. grondbeg. der paedagogie, Dev. 1854, 2e uitg. 1857; Wetg. op het lager onderwijs binnen Leiden, van 1324-1796, Leid. 1856; Methode en tucht, Alkm. 1859, 2e dr. Amst. 1864; Tafer. van de beschaving en zeden der oude volken, 2 dl., Alkm. 1860; Onderwijs in wetensch. en talen. De ontwikkeling eener halve eeuw geschetst, Alkm. 1864; Natuurkennis, Alkm. 1865, 2e dr. 1871; Brieven en bescheiden rakende het beleg van Alkmaar, Alkm. 1865; Catalogus der oude Bibl. te Alkmaar, 1868, gedr. achter Invent. van het gem. archief, Alkm. 1869; Leven van Dr. A. Hirschig, in Hand. Letterkunde, 1871; Oorspr., ontw. en gevolgen der Vereeniging tot viering van Alkm. ontzet, Alkm. 1881; Lotgevallen van 't genootschap: Solus nemo satis sapit, 1782-1882; De oude scholen. Geschiedk. feiten van 1560-1806, verz. uit het Alkm. archief, Alkm. 1886. Eindelijk bijdr. in tijdschr.

[Henricus Geldorp]

Geldorp (*Henricus*), geb. te Sneek, 1 Dec. 1600, werd in 1625 predikant te Oostzaan, in 't zelfde jaar te Leeuwarden, en in 1628 te Amsterdam, waar hij 6 Oct. 1652 overl.

Hij gaf uit: Psalmen, in rym en dicht gestelt om gezongen te worden op 40 der gewoonlikke wyze, Amst. 1644.

[Pieter van Geleijn]

Geleijn (*Pieter van*), van wien ons geene levensbijzonderheden bekend zijn, vertaalde: De Sipier van zich zelven, blijspel van T. Corneille, Amst. 1678, 2e dr. 1679, 3e dr. 1705, 4e dr. 1737.

[Gelre]

Gelre, heraut van Holland in het midden der 14e eeuw, schreef veertien kleine gedichtjes voor wapenschilden en dertien langere lijk- en lofdichten op aanzienlijke ridders zijns tijds. Vooral is van hem beroemd het wapendicht ‘van den Ever’, vervaardigd voor Hertog Jan III van Brabant (alles samen uitg. door Victor Gelre, Bruxelles 1881-'86.)

J.t.W.

[Pieter van Gelre]

Gelre (*Pieter van*), geb. te Tolen in 1622, stud. te Leiden, werd lid van den raad zijner geboortestad, was later advocaat te 's-Gravenhage, waar hij tot fiskaal van den hoogen krijgsraad benoemd werd en 23 Febr. 1668 overleed.

Hij schreef: Der Vrouwen-lof aen Mejuffrouw C. K(oerten), Leid. 1646. Meer bekendheid heeft hij door den strijd over de psalmberijming van Westerbaen.

(De la Ruë, Gel. Zeel., 447.)

[Antoine Geluk Jacobsz.]

Geluk Jacobsz. (*Antoine*), geb. te Oud-Vosmeer 10 April 1812, was landbouwer en dijkgraaf van den Deurloopolder, en overleed 24 Dec. 1875 op Cereshof bij Tolen.

Hij schreef: Eenige bijzonderheden omtrent het voormalige dorp Schakerloo, gelegen in den polder van dien naam bij Tholen, Tolen 1848; Verhandeling over den wisselbouw, Zevenb. 1865; Beschrijving der stad Reimerswaal in haren bloei en ondergang, na zijn overlijden bewerkt door F. Caland, Middelb. 1877; Nieuw landbouwerszakboekje voor dagelijksche aanteekeningen, Tolen 1879.

(Nagtglas, Levensberichten, 252.)

[Arnold van Geluwe]

Geluwe (*Arnold van*), werd in 1604 te Ardoye (West-Vl.) geb. uit geringe boerenlieden. Aanvankelijk was hij bestemd voor het weversbedrijf. Zijn vlugge geest en zijn zucht naar onderzoek spoorden hem nochtans aan, om zich in te laten met de staats-

en godsdienstgeschillen van dien tijd. Op 22-jarigen ouderdom toog hij naar Delft, om zich daar in volle vrijheid en met vrucht toe te leggen op het doorgronden van den Bijbel. Dank aan zijn verbazend geheugen. werd hij in de H. Schrift zoo kapittelvast, dat hij voor de vuist alle teksten aanhaalde en over deze met talent redetwistte. Eensklaps veranderde hij nochtans andermaal van geloofsbelijdenis. In 1643 verliet hij Holland en kwam hij zich te Gent vestigen, om daar naar hartelust zijne geloofstwist ten voordeele van den Roomschen godsdienst voort te zetten met woord en pen, tot hij te Oudenburg overl. in 1675.

Zijne talrijke werken zijn verzameld onder den titel: Geschriften van Arnout van Gheluwe, gheseydt den Vlaemschen Boer. Zij bevatten: Voorbode aen Jacobus Triglandius, Antw. 1634; Het derde deel van den Catholycken Echo, Antw. 1640; Het licht op den kandelaer ghestelt tot verlichtinghe der Nieuwigheden, Gent 1647; Den Gheestelycken Jaegher van Sampsons vossen, Gent 1648; Kort verhael van een 18jarige Reyse, Antw. 1650; Den Klyfhamer der Waerheyt, Antw. z.j.; Belydenisse van Rebecca Broekaers, Antw. 1650; Catholycke echo ofte waeren Gentschen wedergalm, teghen de valsch-opwerpende stemme van onse daeghelyksch overkomende ghepretenteerde ghereformeerde, enz., Antw. 1650, 3 dln.; Hollandsche Reyse; Een Commediants-tooneel 1652; Den afgetrocken Masscher 1652; Davids slingher teghen Goliath, Antw. 1653; Overwinlycke Cath. belydenisse, 1654; Ontledinghe van dry gereformeerde Martelaersboecken, 1656; Den blyden Vlaemschen Nachtegael, 1657; Cort verhael van het ghene dat ghepasseert is op den ouden man by IJsendijcke, 1659; Motiven die N. Cole beweegt hebben om de nieu ghereformeerde kercke te verlaeten, 1659; Den rampsalighen onderganck van de schriftureloose nieu ghereformeerde kercke, Antw. 1660; Letter-trompet uyt-gheblasen aen de Magistraet van Ghendt, 1660; Voorlooper tot waerschuwinge teghen P. Cabeljau, Antw. 1661; Den rampsaligen van Dragon; Wat nieus wt de prochie van Laren van dry ghemiste Geuse Martelaers, met portret. Zeebrandt om te verdryven alle de archlistighe zeemonsters die de onnoosele visschen uyt het net Petri soecken te rooven, om in het noorde-braek van de helsche kolcken te sleypen, t' Antwerpen by Michiel Cnobbaert voor den auteur tot Gent, 1664.

[Petrus van Genabeth]

Genabeth (*Petrus van*), in de Roomsch-Kath. kerk op het Begijnenhof te Amst. gedoopt den 10 Febr. 1793, werd 19 Oct. 1814 op 21-jarigen leeftijd onderw. van den derden, twee jaar later van den tweeden rang, was destijds openb. onderw. te Amst., waar hij een paar maanden vroeger gehuwd was met E.L.C.E. Schabracq, eene onderwijzeres van Isr. herkomst, met wie hij daar eene school had. Hij werd in 1817 leeraar in de Nederd. taal aan het Athenaeum te Doornik, en twee jaren daarna aan dat te Brugge. Door de Belgische revolutie tot de vlucht genoodzaakt, ging hij terug naar Amst., waar hij een jaargeld kreeg en zijne vrouw weder een school opzette, terwijl Pieneman hem in 1843 klerk en opzichter bij de tentoonstellingen van Arti et Amicitiae maakte. Hij overleed te Amsterdam 19 Sept. 1852.

Hij schreef: Redevoering over het noodzakelijke van de aankweeking der volkstaal en de genoegens daarmede verbonden, Brugge 1820; Redevoering over het ongegronde der vooroordeelen tegen de Nederl. taal, 's-Hage 1821; Beginselen der Nederd. taal, Brugge 1821; De Godspraak der 16e eeuw, tooneelvoorstelling, gelezen

in de kon. Maatsch. van Vaderl. taal- en letterk. te Brugge den 9den van Bloeimaand 1823, Brugge 1823; Zede- en letterk. lessen, of Bloemlezing uit prozaschrijvers en dichters, Brugge 1828, 2e dr. Amst. 1833, 3e omgew. dr. Gron. 1862, 4e dr. 1869; Veertien jaren in Belgie en vlugt uit Brugge, Amst. 1831; De vermoedelijke gevolgen van den tegenwoordigen toestand van het Kon. der Nederl., Amst. 1836; Iets over de beoefening der Nederd. taal- en letterk. in Belgie. Eenige woorden aan alle voorstanders onzer moedertaal, bijzonder aan de leden van het in Sept. 1850 te Amst. gehouden tweede Nederl. letterk. congres, met een snuifje uit de oude Belgische doos, Haarl. 1851.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1853.)

[Pieter Marius Nicolaas Jan Génard]

Génard (*Pieter Marius Nicolaas Jan*), op 27 April 1830 geb. te Antwerpen, waar hij zijn onderwijs genoot en op 11 Juni 1844 klerk werd bij den ontvanger van het Bureel van Weldadigheid. Den 19 Nov. 1849 werd hij hulp-bibliothecaris en den 25 Juli 1863 archivaris der stad Antwerpen. In 1868 werd hij archivaris-bibliothecaris en toen deze diensten op 30 Jan. 1873 werden gescheiden, bleef hij archivaris, welk ambt hij nog vervult. Van 1853 tot 1854 bestuurde hij met J.F.J. Heremans het tijdschrift Het Taelverbond, en in 1855 stichtte hij met E. Zetternam, Edw. Dujardin, J. de Geyter en J. van Rotterdam het kunstblad De Vlaemsche School.

Hij leverde bijdragen in verschillige tijdschriften, schreef verscheidene Fransche werken en gaf in het Nederlandsch uit: O.L. Vrouwe op 't Staeksken te Antwerpen, (1124-1481). Beschryving dezer collegiale en historische verhandeling over de

kleedy der geestelyken dezes tempels, Antw. 1853; Over eenige kunstwerken in de Kempen, Antw. 1853; Levensschets van den Antwerpschen beeldhouwer Bartholomeus van Raephorst, Antw. 1853; Jan van Boendale, gezegd de clerc van Antwerpen, Antw. 1853; Luister der St. Lucasgilde, Antw. 1853; Blazoenen der gilden en ambachten van Antwerpen, Antw. 1854; Blazoenen der gilden en ambachten van Herenthals, Antw. 1854; De Nassausche glasraam in de hoofdkerk van Antwerpen, Antw. 1855; De glasraam van Hendrik VII, koning van Engeland, in de hoofdkerk van Antwerpen, Antw. 1855; Quinten Massys, novelle, Antw. 1855; Verhandeling over de wapenkunde, Antw. 1855; Verhandeling over O.L.V.-kerk te Antwerpen, Antw. 1856; Levensschets van A.E. van Valckenisse, stadssecretaris van Antwerpen, Antw. 1857; De beeldhouwkunde in de Middeleeuwen, Antw. 1857; De oudste burggraven van Antwerpen, Antw. 1858; Levensschets van den kunstschilder P.J.B. de Grée, Antw. 1858; De versiering der woning van Baron Leys, Antw. 1859; Rede, gehouden op het Schillerfeest te Antwerpen, Antw. 1859; Ontwerp eener levensschets van den muziekdichter J.F.J. Janssens, Antw. 1859; Levensschets van P. Th. Moons, Antw. 1860; Levensschets van J.F. Verdussen, Antw. 1861; Aenteekening over eene schildery met luiken der XVe eeuw der St. Gummaruskerk te Lier, Lier 1861; Aenteekeningen over den bouw van het Stadhuis van Antwerpen, Antw. 1862; Bulletyn van het Antwerpsch provinciael comiteit van brief-wisselende leden der Koninklyke commissie van monumenten, Antw. 1862; Verhandeling over St. Michielsabdy, Antw. 1862; Verslag over de werkzaamheden van het provinciael Antwerpsch comiteit van brief-wisselende leden der koninklyke commissie van monumenten, Antw. 1863; Geschiedkundige verhandeling over de St. Walburgiskerk, Antw. 1864; Het Antwerpsch Archievenblad, 1864-1889; Levensschets van den Antwerpschen stadssecretaris Hendrik de Moy, Antw. 1864; Geschiedkundige verhandeling over de Peeter-Potsabdij. Antw. 1866; Geschiedkundige verhandeling over het klooster der Augustijnen, Antw. 1866; De boekdrukkunst in Antwerpen, Antw. 1866; Algemeene zittingen der provinciale Leescomiteiten. Verslag den Heere Minister aangeboden, Bruss. 1866; Geschiedkundige verhandeling over het klooster der Norbertinerssen, Antw. 1868; Geschiedkundige verhandeling over het klooster der Oostmallen, Antw. 1868; Geschiedkundige verhandeling over het klooster der Ursulinnen, Antw. 1868; Geschiedkundige verhandeling over het klooster der Victorinnen, Antw. 1868; Geschiedkundige verhandeling over het klooster der Spinsters, Antw. 1868; Geschiedkundige verhandeling over het klooster der Witzusters, Antw. 1868; Bescheeden rakende de schilderij de Nood Gods, door Quinten Massys, Antw. 1868; De Z.E. Heer J.B. Beeckmans als kunstbeschermer herdacht, Antw. 1868; De Nalatenschap van Adam van Noort, Antw. 1869; Nasporingen over de geboorteplaats van Quinten Massys, Antw. 1870; Verslag over den toestand der stedelijke bibliotheken en archieven van Antw. 1872; Verslag over den toestand der stedelijke bibliotheek van Antwerpen, Antw. 1873; Levensschets van Cornelis van Kiel (Kilianus), Antw. 1874; De Plantijnsche drukkerij te Leiden, 1874; De Plantijnsche drukkerij te Antwerpen, 1874; Een woord over de heraldische benamingen, Antw. 1875; De heraldieke versieringen der beurs van Antwerpen, Antw. 1875; Levensschets van den kunstschilder Barend van Orley, Amst. 1876; Aanteekeningen over P.P. Rubens, Antw. 1877; Het koninklijk glasraam in de hoofdkerk van Antwerpen, 1878; Bijdragen tot de geschiedenis der boekdrukkunst, Antw. 1879; De gebroeders Van der Voort of de opstand van 1477-'78, Antw. 1879;

Levensschets van den advokaat Th. van Lerius, Antw. 1880; Levensschets van den kunstschilder Joachim Patenir, Amst. 1881; Levensschets van den kunstschilder Michiel van Coxyen, Antw. 1881; Wapenboek der Antwerpsche gemeente-instellingen, Antw. 1883; De drukker Hendrik Aertssens de jongere en de veiling zijner boeken in 1662, Antw. 1883; Levensschets van P.J. Visschers, Antw. 1885; Levensschets van Burgemeester Graaf G.J. Legrelle, Antw. 1886; Aanteekening over Karel Jan Gummarus-Nelis, Antw. 1886; Levensschets van F.H. Mertens, Antw. 1886.

[Petrus Augustus de Genestet]

Genestet (*Petrus Augustus de*), geb. te Amsterdam 21 Nov. 1829, stud. daar sinds 1847 aan het seminarium der Remonstr. broederschap, werd in Maart 1852 predikant te Moordrecht en in December van dat jaar te Delft, waar hij tot 1859 bleef, om de ziekte zijner vrouw naar Amst. vertrok, na haar overlijden 20 Nov. 1859, zijn ontslag vroeg en er bleef wonen. Hij overleed te Rosendaal (Geld.) 2 Juli 1861.

Schr.: Eerste gedichten (1846-'51), Amst. 1852; Leekedichtjens, Haarl. 1860 en Laatste der eerste, Amst. (Juni) 1861; van ieder dezer drie bundels verscheen een 5e druk, Amst. 1867. Prof. C.P. Tiele verzamelde ze onder den titel: De dichtwerken van P.A. de Genestet, Amst. 1868, 2e dr. Amst. 1871. 3e dr. Amst. 1873, 7e dr. Rott. 1885; Geïllustr. uitgaaf, Amst. 1877-'79. Verder: Over kinderpoëzy. Eene voorlezing, Amst 1865, overdruk uit Nederland 1858. P.J.

Andriessen bezorgde nog: Een twaalfjarig dichter. Drie gedichten op 12-jarigen leeftijd, Amst. 1877.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1862.)

[Broeder Geraert]

Geraert (*broeder*), een Franciscaner monnik, vertaalde in de 14e of 15e eeuw in verzen, voor Femine van Hoye, Benedictijner non in het St.-Katrinen klooster te Mielen bij St. Truyen, het ‘Leven van Sinte Kerstinen’ uit het Latijn van Thomas van Cantimpré (uitg. door J.H. Bormans, Gent 1850); en vervolgens, ook uit het Latijn van Thomas van Cantimpré het ‘Het leven van St. Lutgardis’ (uitg. door J.H. Bormans, in de Dietsche Warande III en IV, 1857-'58.)

J.t.W.

[Een andere broeder **Gheraert**, van wien men niets weet, werd vroeger gehouden voor den maker van het gedicht, door Clarisse uitgegeven, naar het hs. van de Mij. der Ned. Lett., no. 212, als Natuurkunde van het heelal, Leid. 1847.]

[Balthazar Gerbier]

Gerbier (*Balthazar*), schilder, bouwmeester, diplomaat, letterkundige en kolonist, werd den 13 Febr. 1592 te Middelburg in de Fransche kerk gedoopt en toen naar Balth. de Moucheron geheeten. In 1613 ging hij naar Londen, werd daar schilder en gunsteling van den Hertog van Buckingham, na diens geweldigen dood in 1628, van den Koning. Als politiek agent kwam hij in betrekking tot P.P, Rubens en Maria de Medicis, en reisde in veel streken van het Vasteland. Na den dood van Karel I keerde hij over Frankrijk naar ons land terug, ondernam de stichting eener kolonie in Guiana, maar ondervond veel tegenspoed; persoonlijke wederwaardigheden konden zijn ondernemingsijver niet verzwakken, of zijn hartstocht voor het maken van plannen en het doen van ‘constrycke inventiën’ bedwingen. Hij schijnt in 1667 te Londen overleden te zijn.

Gerbier schr. talrijke werken in het Eng., enkele in het Fransch; in het Nederl. leverde hij: Eere ende clachtdicht ter eeren van Henricus Goltius, schilder en plaetsnyder, overl. tot Haerlem den 29 Dec. 1617, door Balth. Gerbier, 's-Grav. 1620; Memorandum nopens de oprichting van eene Publ. constleerplaatse in de stad Middelburgh, [van eene dgl. polytechnische school had hij reeds in 1648 ook in 't Eng. een fraai bewerkt prospectus geschreven]; Cryghsarchitecture, Delft 1652.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Eduard Gerdes]

Gerdes (*Eduard*), geb. te Kleef, 12 Aug. 1821, werd voor het onderwijs opgeleid, legde daarvoor 10 Oct. 1837 zijn eerste ex. af, gaf ten dienste der jeugd ook eenige leerboekjes in vreemde talen, welke zich onderscheiden door den strengeren geest, die zijne overige, algemeen gewaardeerde, geschr. kenmerkt. Daartoe behooren een groot aantal verhalen, gegrond op de gewijde, algem. en vaderl. gesch., waarvan de laatste met die van Andriessen (z.a.) wedijverden; niet minder verdichte verhalen, godsd. en zedelijke kinder-lectuur, kleine stichtel. werkjes in poëzij en proza. Hij

woont thans te Doetinchem. Door zijne werkzame toewijding aan dezen letterarbeid, zijn de vruchten daarvan, eenstemmig van geest inderdaad, zoo talrijk, dat hier slechts de titels van uitvoeriger werken volgen; zij dagteekenen van 1855 af, en getuigen van onvermoeide werkkracht:

Naar Jeruzalem en het H. Land. Een reisverhaal, 3 dln., Amst. 1863, 2e dr. 1873; Handb. voor de huiselijke godsdienst, Leid. 1866; Bijbel voor de jeugd, met een voorw. van J.J. v. Oosterzee, 3 dln., Haarl. 1872; Onze drie Koningen. Voor het Ned. volk geschetst, Amst. 1873; Christel. Philantropie in Nederland. Reisherinneringen, Nijm. 1879, terwijl reeds de 11e jaarg. te Schiedam verschenen is van zijn tijdschr. De Oude Vriend en De Vriend des Huizes, onder zijn medebestuur te Nijmegen uitgegeven.

[Lodewijk Elbert Gerdessen]

Gerdessen (*Lodewijk Elbert*), geb. 21 November 1837 te Vierlingsbeek, ging in den krijgsdienst, werd in 1858 2e luitenant der infanterie, in 1861 1e luit., in 1870 kapitein, is thans gepensionneerd en woont te Haarlem.

Hij beschreef zijne detacheering in O.-I. als: Vijf jaren gedetacheerd. Indische schetsen, Amst. 1873.

[Margareta de Gerines]

Gerines (*Margareta de*), Vlaamsche dichteres, werd omtrent 1400 te Brussel geb. In zeer jeugdigen leeftijd trad zij in het klooster van 's Hertoginnendale te Auwergem, bij Brussel, waar zij in 1470 overleed. Volgens tijdgenooten en latere geschiedschrijvers liet zij geestelijke gezangen na in de moedertaal gedicht.

[Abraham Jean Arnaud Gerlach]

Gerlach (*Abraham Jean Arnaud*), geb. te Groningen 18 Sept. 1871, werd aan de Kon. Mil. Acad. opgeleid tot luit. der artillerie, en is als kolonel-commandant der Mil. Acad. op verzoek in dien rang gepensionneerd.

Hij schreef: Fastes militaires des Indes Orientales Neerlandaises, Zaltbommel 1859, waarvan hij zelf een Nederl. uitgave bezorgde onder den titel: Neerlands heldenfeiten in Oost-Indië, 's-Hage 1874-'75; bovendien: Atjin en de Atjinezen. De eerste expeditie tegen Atjin, Arnhem 1873; eindelijk bijdragen in Militaire Spectator, Gids, Tijdspiegel, enz.

[Mr. Herman Gerlings Czn.]

Gerlings Czn. (*Mr. Herman*), geb. 22

Dec. 1816 te Haarlem, stud. en prom. te Utrecht, vestigde zich in 1840 als advocaat te Haarlem, en was er eenige jaren procureur bij de rechtbank, van 1850-'53 burgemeester van Schooten, secretaris van de weeskamer te Haarlem, sedert 1862 bibliothecaris der stadsbibliotheek aldaar en sedert 1874 lid van den gemeenteraad in zijne geboortestad, waar hij overl. 5 Mrt. 1888.

Hij schreef: Verscheidenheden van Haarlems bodem, 1862; Haarlemsche bijdragen, 1869; Beschrijving van het memoriaal van Cornelis Bartholomeussen betreffende het beleg van Haarlem in 1572 en 1573, 1871; De vrouwen te Haarlem in Dec. 1572 en Jan. 1573, dichtstuk, 1873; Beschrijving van de wapens in de Groote of St.-Bavokerk te Haarlem (met Dr. J.A. Alberdingk Thijm en Mr. J.A. Enschedé), 1873; Te Haarlem vóór vijftig jaren, 1884. Alle te Haarlem gedrukt en niet in den handel.

[Adam Carelsz van Germez]

Germez (*Adam Carelsz van*), **Djermes** of **Zjermez**, geb. te Amsterdam in 1612, was de leermeester van Prof. Francius en zeer gezien bij Johan de Witt; 28 Mei 1647 sprak hij de, in het art. G. Brandt vermelde, lijkrede op P.C. Hooft uit en is als tooneelspeler beroemd.

Schr.: Vervolgde Laura, Amst. 1654, 3e en 4e dr. Amst. 1679, 5e dr. Leiden 1716; Klaagende Kleazjenor en doolende Doristee, Amst. 1647, 1670; Eduard, anders stantvastige weduwe, Amst. 1660.

[Lodewijk Gerrits]

Gerrits (*Lodewijk*), te Antwerpen geb. 13 Aug. 1827 en aldaar overleden op 17 Aug. 1873. Alhoewel een kind uit den kleinen burgerstand, lieten zijne ouders hem aan het Atheneum zijner geboortestad studeeren. In 1842 verloor hij zijnen vader, waardoor hij weldra genoodzaakt was van verdere studiën af te zien, om in den handel als klerk onderstand te vinden voor zijne moeder en twee zusters. Niettemin ging hij voort met door zelfonderricht zijne kennis uit te breiden. In zijne vrije uren legde hij zich toe op de vaderlandsche letterkunde, terwijl hij ook deel nam aan de Vlaamsche beweging. Nauwelijks 18 jaren oud, begon hij bijdragen te geven in verscheidene dagbladen en tijdschriften. Terwijl Gerrits nog eene hoofdplaats bekleedde op het kantoor van een der voornaamste handelshuizen, richtte hij met zijnen schoonbroeder eene drukkerij op, die hij alleen bleef bestieren toen laatstgenoemde overleden was. Ofchoon Gerrits in het Antwerpsch weekblad: Het vrije Woord (1865-'67) de voornaamste artikels leverde, had hij der letterkunde toch eigenlijk reeds vaarwel gezegd vóor 1860, om zich geheel aan de politiek te wijden. Hij werd in Maart 1861 medestichter van den Nederduitschen Bond, welks leden hem tot tweemaal het voorzitterschap opdroegen. Den 28 Jan. 1863 werd hij gekozen tot Gemeenteraadslid zijner geboortestad en op 12 Juni 1866 benoemden hem de kiezers van het arrondissement Antwerpen tot Volksvertegenwoordiger, welk ambt hij vervulde tot aan zijne dood. Zoowel in den Raad der stad Antwerpen, als in de Belgische Kamer, verdedigde hij de taalbelangen met moed en talent.

Achtereenvolgens gaf hij in het licht: Bogdowad. Een Belg te Rome, Antw. 1846, (in het Taelverbond); De Zoon des Volks, geschiedkundige roman (1790), Antw.

1847 en 1856; Een oude kunstenaar (in Het Handelsblad van Antw. 16 Jan. 1848); De Liefde eens Rijken, Antw. 1849 (in de Vl. Rederyker); Menschenliefde en Tanchelm, twee drama's, elk in 4 bedryven, Antw. 1850; Aen het Vlaemsche volk, op last der Rederykkamer, ‘De Olyftak’, Antw. 1850 De Godverzaker, roman, Antw. 1852; Levensschets van M.J. van Brée, Antw. 1852; Twee kinderen, verhaal, in den Almanak: Altijd wat Nieuws, Antw. 1854; De oude Belgen, geschiedkundige tafereelen, Antw. 1854; Vertellingen, Antw. 1854; Een zalig Nieuwjaer, in den Almanak des Volks, uitgeg. door Het Vlaemsch Gezelschap, Antw. 1855; Elisa de Vries, tafereelen uit onzen tyd, Antw. 1857; Redevoering van den heer Gerrits, in den gemeenteraad van Antwerpen. ‘De Gemeenteraad besluit, dat niemand die geen Vlaamsch kan, voortaen tot beambte der stad Antwerpen zal kunnen benoemd worden’, Antw. 1864. Zijne volledige werken verschenen te Antwerpen in 1884

[Soetjen Gerrits]

Gerrits (*Soetjen*), geb. te Rotterdam en overl. te Hoorn 25 Dec. 1572, was van hare geboorte blind, en schreef: Nieuw Gheestelyk Liedt-boexken inhoudende veele stichtelycke Liedeckens, ghetogen uyt den Ouden ende Nieuwen Testamente, Haarl. 1592, Enkh. 1607, Alkmaar 1609, Hoorn 1618, '21 en '32.

[Lubbert Gerritsz]

Gerritsz. (*Lubbert*), in 1535 geb. te Amersfoort, werd doopsgezind prediker te Hoorn, doch wegens vrijzinnige gevoelens in 1589 in den ban gedaan. Hij werd nu het hoofd eener nieuwe partij, die zich in 1593 vereenigde met de zoogen. Waterlanders te Hoorn; in dat jaar werd hij pred. te Amsterdam en overleed daar in 1612.

Behalve eenige godgeleerde geschriften, gaf hij: Verzamelinge van sommige aandachtige, en leerachtige geestelijke Liedekens en Psalmen Davids, uit eenige Boeken, die te vooren gedrukt zijn, te zaamen gevoegd, met nog eenige Liedekens, die nooit in druk geweest zijn, dewelke tot Gods eere, zoowel in 't vergaderen der predikatiën als

in 't scheiden gezongen mogen worden, Amst. 1579.

[Johannes Abraham Gerth van Wijk]

Gerth van Wijk (*Johannes Abraham*), geb. te Wijk-bij-Duurstede 27 Aug. 1836, prom. in de theologie te Utrecht en was achtereenvolgens pred. te Eemnes-binnen, 1861, Kampen 1866, Groningen 1872 en 's-Gravenhage 1874.

Behalve zijne dissertatie, schreef hij preeken, vertalingen uit het Hoogduitsch van godgeleerde werken, afzonderlijke brochures over 't Christelijk schoolonderwijs en Het Anti-schoolwetverbond, bijdragen in Magdalena, Christelijke Huisvriend, Vaderl. Letteroef., Evang. Penningmagazijn, Het eeuwig Evangelie, Gewijde tafereelen, Weg ter zaligheid. Afzonderlijk verschenen van hem: Onze kinderen in Christus geheiligd. Bijdrage tot recht verstand van het doopformulier der Ned. Hervormde kerk, Utr. 1866; Het Apostolisch onderwijs in zijne éénheid geschetst (n.h. Fr.), 1867; Een rijke zegen (vrij n.h. Hoogd.), Utr. 1869; De Tabernakel, de woning Gods onder de menschen, Amst. 1876. Flavius Josephus, Joodsche oudheden, Leid. 1884-'87; Wylie's Gesch. v.h. Protestantisme verkort. Leid. 1884-'89.

[Jan van Gerwen]

Gerwen (*Jan van*), was boekhandelaar te Dordrecht en berijmde: J. van Vondel's Aenleydinge ter Nederduytsche Dichtkunde, Dordrecht 1749.

[Jonas van Gerwen]

Gerwen (*Jonas van*), geneesheer te Haarlem, was er lid van de Rederijkerskamer de Wijngaerd-Rancken en schreef: Welcomspel bij de intrede in 1614; Geluckwenschingen over den eeuwigen vrede, Leid. 1648.

[Adrianus van Gestel]

Gestel (*Adrianus van*), geb. te Geldrop 30 Jan. 1830, stud. tot 1852 aan het seminarium te Kuilenburg, was tot 1854 aan de Universitas Gregoriana te Rome, en eindigde daar zijne theol. studiën in 1859, nadat hij eerst eenigen tijd als repetitor philosophiae werkzaam was geweest aan het Collegium Germanicum te Rome. In 1860 werd hij prof. aan 't seminarium te Kuilenburg, en in 1863 hoogleeraar in de dogmatiek aan eene bijzondere inrichting te Maastricht.

Hij schreef: Het christendom en de staat in onzen tijd, Amst. 1864; Rationalisme en liberalisme, beschouwd in hunne beginselen en gevolgen, en hunne verhouding tot de Katholieke kerk, 's-Bosch 1865; De schat des geloofs, 's-Bosch 1866; het vervolg op dit laatste is: Wat mij houdt in de Katholieke kerk? 's-Bosch 1877; beide werken zijn in het Duitsch vertaald. Over de schoolkwestie schreef hij: De Nederl. schoolwet getoetst aan het christelijk beginsel: de opvoeding der jeugd in de vreeze des Heeren, 's-Bosch 1867; Pauperisme en christendom, of de noodzakelijkheid van christelijk onderwijs voor de kinderen der armen, 's-Bosch 1868; De christelijke school. Een woord tot de Katholieke ouders, 's-Bosch 1868; Pius IX, de man van smarten, Amst. 1870; De Esther van het Oude en het Nieuwe verbond, een woord

van opbeuring aan de katholieken in de dagen van verdrukking, 's-Bosch 1872; Naar de éénheid: eene beschouwing over den twist der partijen in Nederland, 1876; Het wetsontwerp Heemskerk op het L. Onderw., 's-Bosch 1877; Wat beteekenen in de schoolwet de woorden: Eerbied verschuldigd aan de godsd. begrippen van andersdenkenden? Utr. 1881. Hij is sedert 1864 medearbeider aan verschillende dagbladen en tijdschriften, vooral in de Studiën op godsd., wetensch. en letterkundig gebied.

[Marinus Geubels]

Geubels (*Marinus*), in godsdienst pater Michaël, op 23 Febr. 1735 geb. te Sinay, (Waas) en overl. te Dendermonde, in 1804. Hij behoorde tot de orde der ongeschoeide carmelieten van Dendermonde. Ten jare 1758 bezocht hij Rome en op 25 Juni 1770 vertrok hij uit Dendermonde naar het heilig land, op welke driejarige reis hij allerhande lotgevallen had, welke hij in geestige verzen en bondig proza beschreef in zijn werk: Jerusalemsche Reyse, Dendermonde 1780, 2 dln.

[Jan van Geuns]

Geuns (*Jan van*), geb. te Groningen in 1764, stud. te Harderwijk, waar hij in 1789 prom. tot Mr. in de vrije kunsten en Dr. in de wijsbegeerte; daarna ging hij naar het Doopsgez. Seminarium te Amst., werd in 1799 predikant te Leiden en in 1824 te Amst.; in 1830 emeritus geworden, ging hij naar Nijmegen en overl. daar 25 Jan. 1834.

Behalve een aantal leerredenen, vertalingen, enz. schreef hij een gedeelte van de Uitgezochte liederen voor den openbaren en huisselijken godsdienst, Leiden 1810. Zijne Verhandeling over de oorzaken van het verval van den openbaren eeredienst, Utrecht 1798, werd bekroond.

[Frans August Gevaert]

Gevaert (*Frans August*), den 31 Juli 1828 geb. te Huysse (Oost-Vl.), werd toondichter, verbleef geruimen tijd te Parijs, waar hij Fransche opera's vervaardigde. Naar zijn vaderland teruggekeerd, werd hij 27 April 1871 bestuurder van het Koninklijk Conservatorium te Brussel, welk ambt hij nog vervult.

Hij schreef verscheidene Fransche werken en in het Nederlandsch: Leerboek van den gregorischen zang, voornamelyk toegepast op de orgelbegeleiding, gevolgd van talrijke voorbeelden, Gent 1856; Leerboek der har-

mony en begeleiding behelzende al hetgeen noodig is om in korten tyd eene grondige kennis der harmony en cyferbas te verwerven, door Albert Kennig, Gent 1857.

[Jan Christoffel Gewin]

Gewin (*Jan Christoffel*), geb. te Rotterdam 29 Sept. 1808, begon 13 Dec. 1827 te Leiden in de geneesk. te studeeren, doch gaf dit op en wijdde zich verder aan kunst en letteren. Later vestigde hij zich te Delden, vanwaar zijne familie, tot den Amst. handelsstand behoorende, afkomstig was; hij overleed daar 10 Oct. 1887.

Hij schreef bijdragen in: Romans en verhalen van J. Krabbendam, J.C. Gewin en C.P.E. Robidé van der Aa, Amst. 1837; Zomermiddag. Roosjes in een kransje gevlochten, door verschillende schrijvers, Schoonh. 1861; Herfstavond. Blaadjes hier en daar opgeraapt, door id., Schoonh. 1862. Verder: De beweldadigde aan de beweldadigden, Amst. 1850; Museum voor de jeugd, onder redactie van J. Chr. G., 7 jaargangen, Dordr. 1851-'57; Storm op zee. Gedicht, 's-Hage 1851; Eugenie Merlin en andere novellen, Sneek 1855; Augusta van Valkenburg, een familie-roman, Utr. 1856; Miskende liefde en Haar morgen en haar avond. Twee novellen, Sneek 1857; Oom Fritz, Reizen en lotgevallen van een Hollandschen jongen, Schiedam 1860; Ellen Atton. Novelle, Kamp. 1861; Na den schooltijd. Vertellingen voor de jeugd, Schied. 1861; De dochter der Jodin, Amst. 1862; Vertellingen voor de jeugd. Proza en poëzy, Schied. 1862; Ines en Amanda of lotgevallen en reizen van oom Fritz als schilder. Een verhaal voor de jeugd, Amst. 1863; Mijn kleine Buren, verhaal voor de jeugd, Schied. 1865; Een onverwacht huwelijk, blijsp., Enschedé 1881; Bijdragen in Heb God lief! Zedelijke verhalen voor de jeugd, Schoonh. 1865, in letterk. tijdschr. en jaarboekjes, soms onder het psd. Jack, en eindelijk eenige vertalingen uit het Engelsch en Fransch, meestal anoniem. Van 1852-'76 was hij mede-redacteur van De Gids.

[Bernard Gewin]

Gewin (*Bernard*), geb. te Rott., 21 Mei 1812, broeder van den voorg., werd 16 Jan. 1830 stud. te Leiden, in 1841 pred. te Oosterland, in 1853 te Oud-Loosdrecht, in 1854 te Heemstede, in 1861 te IJsselstein en in 1869 te Utrecht, waar hij overl. 11 Maart 1873.

Hij schreef onder het psd. Vlerk: Reisontmoetingen van Joachim Polsbroekerwoud en zijne vrienden, met platen van Hork [J.W. Kaiser], Amst. 1841, een thans zeldzaam geworden proeve van die humoristische letterkunde, waarin Hildebrand, Jonathan en Klikspaan hun naam een halve eeuw handhaafden. Verder enkele bijdr. in jaarboekjes.

[Pieter Gerardus Witsen Geysbeek]

Geysbeek (*Pieter Gerardus Witsen*), zoon van den te Amst. als boekverkooper gevestigden Utrechtenaar P.G. Gijsbeek en van Maria Witzen, werd op een der laatste dagen van 1773 te Amst. geb. en 4 Jan. 1774 in de Zuiderkerk gedoopt. De toevoeging van den moederl. naam blijkt niet officieel voor hem erkend te zijn, doch behoort rechtmatig aan zijne nakomelingen. Zijne vorming en uitgebreide kennis van letteren

en historie is eene vrucht van zelfoefening in zijne vrije uren als kantoorbediende, later als boekhandelaar. Hij overl. in zeer bescheiden omstandigheden te Amst., 13 Nov. 1833. Zijne groote letterk. werkzaamheid blijkt hem niet tot dien staat van welvaart gebracht te hebben, die de bekendheid van zijn' naam doet verwachten.

Geschriften: Behalve een 25-tal, meest vertaalde tooneelwerkjes, enkele leerboekjes, gelegenheidsged., van 1795-1806, waaronder: De hedend. Olympus. Een droom, Amst. 1796; De Hoop, boertig paradoxe verh., Amst. 1801; Levensschets van Saint-Lambert, Amst. 1805; De Zeevaart, vert. van Esménard, Amst. 1805, - gaf hij de volg. werken: Puntdichten, Amst. 1809, 2e dr. 3 dln., Rott. 1834; Verh. over het Puntd. Amst. 1810; De staatkundige dood van Bonaparte. Ode, Amst. 1814; Bij 't graf van mijne moeder, Amst. 1814; Nieuwe puntdichten, Amst. 1818, 3 stukjes; Epigr. anthologie of keur van puntd. uit de beste Nederl. dichters, Amst. 1821; Volksliederen, Amst.; Biogr., Anthol. en Critisch Wdb. der Nederl. dichters, Amst. 1821-'27, 6 dln., (vervolgd door A.J. van der Aa, Amst. 1864, 3 dln.); Apophthegmen of gouden spreuken van P. Cz. Hooft, Amst. 1822; De kleine Zimmerman, of de Aarde en hare bewoners, Amst. 1825, 3 dln.; Gedichten, Amst. 1825; Hist. Archief, Amst. 1825, 1e stukje; Schoonheden en merkw. tafereelen uit de Nederl. Gesch., Amst. 1825-'29, 8 dln., (met Engelberts Gerrits); Apollineum. Bijdr., de Nederd. dichtkunst, welsprekendheid en fraaije letteren betreffende, Amst. 1824-'26, 3 dln.; Eenvoudige en gemakkelijke aanwijzing om de stenographie te leeren, Amst. 1827; Galerij van Nederl. dichters, Amst., 2 stukken; Nederd. Rijmwoordenboek, Amst. 1829, 2e dr. Zalt-B. 1849, 3e dr. Amst. 1865; Het leven en de verdiensten van J. Cats, Amst. 1829; Het geheim der vrijmetselarij opengelegd, Amst. 1831; Algemeen noodw. Wdb. der zamenleving, Amst. 1831, (tot het art. Groenland, door anderen voltooid); Reizen naar vreemde landen, in het hoekje van den haard, nieuwe uitg., Dev. 1848. Hij bezorgde ook een' tweeden druk van: A. van der Woordt, Gedichten, Amst. 1829.

[Jan de Geyter]

Geyter (*Jan de*), geb. 25 Mei 1830, te

Lede, bij Aalst, in welke stad hij zijn onderwijs genoot. Omstreeks 1847 maakte hij kennis met den volksschrijver Eug. Zetternam, die zijn eerste gedicht, Een Ode aan Vlaanderen, overbracht naar Antwerpen, waar men ook den jongen dichter reeds het volgende jaar heenlokte. In deze stad nam de Geyter ijverig deel aan de Vlaamsche kunstbeweging, en in 1855 stichtte hij met den plaatsnijder Brown, Dujardin, Génard, Heremans, van Rotterdam en Zetternam het tijdschrift: De Vlaamsche School, terwijl hij tevens bijdragen schonk aan het Jaarboekje van Gent, De Eendracht, Het Taalverbond, enz. In 1855 werd hem met eenparige stemmen den lauwer toegewezen in den wedstrijd van Vlaamsche dichtkunde, 'Over de Nationale Onafhankelijkheid des Vaderlands', uitgeschreven door het Belgisch Staatsbestuur. In Antwerpen was de Geyter aanvankelijk onderwijzer en later werd hij commies-griffier bij de arrondissementsrechtbank. Sedert 28 Aug. 1868 was hij avoué bij de Rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen, en den 20 Jan. 1874 koos de Antwerpsche Gemeenteraad hem tot Bestuurder van de bank van leening. Onder den naam Julius de Geyter gaf hij in het licht: Belgiës wedervaren sinds 1830, Weldaden der Onafhankelykheid, Antw. 1855; Bloemen op een graf, Gedichten, uitgegeven tot bekostiging eener grafzuil ter nagedachtenis van Eugeen Zetternam, Antw. 1857; De Waerheid over de Vlaemsche Beweging. Brieven van eenen ouden Staetsman aen eenen jongen Gentenaer. Gent 1858; Welkom! (Lied, vervaerdigd by gelegenheid van het groote kunstfeest, te Antwerpen, in Aug. 1861, gevierd); Dry menschen van in de wieg tot in het graf, Een epos uit onzen tyd, Eerste boek, Antw. 1861; Drie menschen van in de wieg tot in het graf, Een epos uit onzen tijd, Eerste en tweede boek, Antw. 1865; Zuid-Nederland. Eene halve eeuw na Waterloo. Een gedicht, Antw. 1865; Over drie maanden en binnen drie maanden, Gent 1867; Hendrik en Rosa, Een liefde verhaal, Amst. 1868; Geuzenlied, Antw. 1872; Alweter en Domper, Antw. 1872; Reinaart de Vos, in Nieuw Nederlandsch, met eene inleiding en een woord over epischen verbouw, Schiedam 1874 en 1885; Vlaanderens kunstroem, cantate op verzoek der stedelijke regeering gedicht door Julius de Geyter, getoonzet door Peter Benoit, Antw. 1877; De Wereld in, schoolcantate, Gent 1878; De Muze der Geschiedenis, cantate, Antw. 1880; Joncfrou Kateline, dramatisch tooneel, Antw. 1880; Hucbald, symphonie, Bruss. 1880; De Genius des Vaderlands, Bruss. 1880; Het Tooneel in Vlaamsch België, inrichting, den Tooneelraad van Antwerpen aangeboden, Antw. 1881; De Rijn, cantate, Antw. 1882; Keizer Karel en het Rijk der Nederlanden in Middeleeuwschen versbouw, Schied. 1888.

[Guido Gezelle]

Gezelle (*Guido*), geb. 1 Mei 1830 te Brugge, studeerde voor den geestelijken staat en ontving de priesterwijding in 1854. Hij werd in 1857 professor aan het Seminarie te Roeselare en opvolgend was hij bestierder van de Engelsche school te Brugge, onderpastoor te Brugge en te Kortrijk, waar hij thans nog is.

Hij schreef: Aen de eerweerdige heeren Petrus, Vitalis en Victor Carlier op des laetsten priesterzalving, 21 wintermaend 1850, Roes. 1850; Welkomwensch door het broederschap van het allerheiligst Sacrament, opgedragen aen den eerweerden heer Lodewyk Boone, vierende zynen plegtigen intrede als pastor te Gheluwe den 4 January 1855, Roes. 1855; Eergedicht ter blyde geheugenis van de vyfjarige jubelfeest gevierd te Brugge, den 26 Juny 1855 door den weledelen heer Philippus Verhulst,

Brugge 1855; Boodschap van de vogelen en andere opgezette dieren zich bevindende in 't museum in 't klein seminarie te Rousselare, binst het schooljaer 1854-5, Roes. 1855; Gedicht, opgedragen aen de weerde Mevrouw Aloisia (Lucia Mahieu) ter gelegenheid van hare inwydinge, door zyne Hoogweerdigheid den bisschop, als XXIV abdis van de abdy der heilige Godelieve, binnen de stad Brugge, den 22 Augustus 1855, Roes. 1855; Vlaemsche Dichtoefeningen, Roes. 1858 en Leuven 1878; Kerkhofblommen, geplukt en bewaerd ter nagedachtenis van zaliger mynheer Eduard van den Bossche, Dicht en ondicht, Roes. 1858, 2e druk 1860; XXXIII Kleen gedichten, Roes. 1860; Het kindeke van de Dood, Roes. 1860, 3e uitg. 1881; Gedichten, gezangen en gebeden, Brugge 1863 en Leuven 1879; Een Noordsch en Vlaemsch Messeboekske, met inleidinge, uitleg enz., Roes. 1860; Sint Franciscus en de capucijntjes te Brugge, Brugge 1867; Historie van de confrerie van St. Rochus, bestaande in de parochie van Ste.-Walburge te Brugge, Brugge 1867; Van den kleenen Hertog, vertaald uit het Engelsch, Tielt 1877; De Dolaards in Egypten, vertaald uit het Eng., Brugge 1871, 3e uitg. Roes. 1879; Het pelgrimsboekske van St. Louis bij Deerlijk, Kortrijk, 1874; Gedichten, Roes. 1878, 4 dln.; Uitstap in de Warande, Roes., 1878 2e druk; Volledige Gedichten, Leuven 1878-'80, 4 dln.; Liederen, eerdichten et reliqua, Leuven 1880; Zes Marialiederen, voor vierstemmig gemengd choor, zonder begeleiding, Brugge 1885; Duik- of Plukalmanak voor 1886, Brugge 1886; The Song of Hiawatha, overgedicht in 't Vlaamsch, Kortrijk 1886; Madoc, Gent 1887. Met L.L. de Bo en anderen gaf hij uit: West-Vlaamsch Idioticon, Brugge 1873. Teven was hij mede-

bestierder van de tijdschriften Rond den Heerd, Loquela en 't Daghet in den Oosten.

[Eduard Leopold August van den Gheijn Jr.]

Gheijn Jr. (*Eduard Leopold August van den*), geb. te Nijmegen 24 Jan. 1837, was van 1860-'63 praeceptor aan het Gymn. te Katwijk, tot 1872 Nederl. correspondent der Soerabaya-Courant en vertrok toen als red. dier courant naar Indië. In het tijdschr. Omnibus plaatste hij in 1868 en 1869 eene Reisbeschr. getiteld: Herinneringen aan Londen en Parijs.

Verder gaf hij, behalve eenige vertalingen: Kijkjes in de Jezuïetenscholen van Nederland; De opvoeding van Multafero in de school der Jezuïeten en Ultramontanen. Fragmenten uit de papieren van een oud-discipel, Dordr. 1870, 2e dr. 1872; Oostersche brieven van Rhapsodus 1873; Van Oost naar West, in lichtbeelden en silhouetten, Dordr. 1883.

[Karel de Gheldere]

Gheldere (*Karel de*), geb. te Thourout 18 Aug. 1839, studeerde aan de universiteit te Leuven, waar hij in 1866 promoveerde in de genees-, heel- en vroedkunde; hij is thans dokter te Coukelare.

Hij schreef Jongelingsgedichten, Leuven 1861; Landliederen, Brugge 1884; Gedichten voor de feesten van Karel den Goede, Brugge 1884, en verder verspreide stukjes en gedichten in De Vlaamsche School en Rond den Heerd.

[Albert Eugeen Maria Gheldolf]

Gheldolf (*Albert Eugeen Maria*), op 20 Oct. 1806 geb. te Gent, waar hij rechter werd, tot senator werd gekozen, en overl. op 10 Mei 1868.

Hij schreef Latijnsche en Fransche werken en leverde in het Nederlandsch: Voorloopige beschouwingen omtrent het ontwerp van een algemeen reglement voor de polders der provincie Zeeland gevoegd bij de missive van Gedeputeerde Staten van Zeeland, Gent 1859; Beschouwingen over het ontwerp van een algemeen reglement voor de polders der provincie Zeeland, medegedeeld bij missive der Gedeputeerde Staten dier provincie van 19 November 1858, Gent 1859; Vernieuwde keuren van Aardenburg van 17 October 1330 onder de archieven van Ruppelmonde, 1636, Middelburg 1861; Opene letteren van gifte van Breskenssant, van Maart 1486, ouden stijl, medegedeeld, Middelb. 1863; Over de onthouding van het behandelen van het wetsontwerp op het tijdelijke der eerediensten in de wetgevende Kamers van België, Gent 1867.

[Broeder Gheraert]

Gheraert (*broeder*), zie art. Geraert.

[Peter Gheschier]

Gheschier (*Peter*), was in de 17e eeuw pastoor op het Begijnhof te Brugge, en schreef: Antonius a Burgundia, des Wereldts proefsteen ofte de ydelheydt door de waerheyd beschuldight ... met nederlandsche dichten verlicht, door Petrus Gheschier, pastor in Brugghe, Antw. 1643.

[Xavier Antoon Gheysens]

Gheysens (*Xavier Antoon*), te Harlebeke, bij Kortrijk, geb. 19 Mei 1799, vestigde zich in 1830 als notaris te Antwerpen. Van 1848 tot 1866 maakte hij daar deel van den gemeenteraad en tot hij er overl. op 5 Maart 1883 onderscheidde hij zich als aanmoediger der Nederlandsche letteren.

Behalve een Fransch vlugschrift schreef hij: Over het vergrooten der stad Antwerpen, Antw. 1854.

[Philips Ghijs]

Ghijs (*Philips*), te Waasmunster (Oost-Vl.) geb. in 1671. Hij bestudeerde de wijsbegeerte en godgeleerdheid te Leuven en werd daarna onder-pastoor te St. Nicolaas, waar hij overl. op 12 Nov. 1751.

De dichterlijke werken door hem nagelaten zijn: Minnelycke en geleersaeme samenspraecke tusschen den Engelbewaerder en de ziele, handelende van de vier uytersten, ende voornaemste middëlen die leyden tot het Rycke Godts, Gent; De Engelbewaerder onderrichtende de ziele in het Geloove, Hoope en Liefde, met schoone Meditatiën op het lyde Jesu Christi, Gent 1723.

[Antoon Ghijselers]

Ghijselers (*Antoon*), geb. te Landen, schreef tusschen 1505-1518. In 1507 was hij in dienst bij de ruiterij onder het huis van Oostenrijk, toen hij krijgsgevangene gemaakt werd bij de overweldiging van Tienen door Karel, Hertog van Gelderland. In 1513 woonde hij te Keulen en achtervolgens in verschillende plaatsen van de Nederlanden, alsook te Antwerpen.

Hij schreef liederen en hekeldichten, waarvan gedrukt zijn in het Vaderlandsch Museum van C.P. Serrure: (D. IV blz. 187). Liedt van den Hertoch van Geldre, 1505; Een liedeken van Thyenen, 1507; Van den lever-eters, een gedicht, 1512. Dits den ‘Credo in Deum’ gedicht op ten Coninck van Vranckryck, in 't jaer ons Heeren M. Vc. ende XIII; Verder berijmde hij in de Nederlandsche taal het verhaal Griselde van Boccaccio. Dit gedicht, dat ook tot in 1861 slechts in handschrift bestond, draagt voor titel: Ditz van den Greve ende van Grisillen. Het werd insgelijks uitgegeven door C.P. Serrure, in zijn Vaderlandsch Museum, D. IV. blz. 231.

[Philips Ghijsemans]

Ghijsemans (*Philips*), was Factor der Mechelsche Kamer De Peöene, toen deze in 1561 naar het beroemde Landjuweel toog, dat uitgeschreven was door De Violiere te Antwerpen. De Rederijkers der Peöenbloeme kampten in dien wedstrijd met een

Presentatie, 't Spel van Sinne, Prologhe, Factie en een echt puik Liedeken over het sparen. Deze werken waren gedicht door Philips Ghijsemans en het Spel had tot onderwerp: Dbevroedsaem aenmercken van d'excellencie der consten. Zij verschenen in het werk: Spelen van Sinne, ten jare 1562 te Antwerpen gedrukt en uitgegeven door Willem Silvius.

[Adolf Ghinéau]

Ghinéau (*Adolf*), geb. te Tongeren, op 22 Oct. 1842, vestigde zich als geneesheer in zijne geboortestad en schreef, behalve een drietal Fransche werken: De twee Broeders, drama in drie bedrijven, Bruss. 1878; Het Zoontje, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1880; Voor Vrijheid en Vaderland, drama in vijf bedrijven, Bruss. 1881.

[Joos van Ghistele]

Ghistele (*Joos van*), heer van Aksel en Maalstede, te Gent in 1446 geb., werd bij 't beleg van Luik (1464-'67) door Karel den Stoute tot ridder geslagen, was omstreeks 1480 schepen der keure in zijne geboortestad, deed in 1481 eene reis naar het heilige land, Syrië, Egypte, Perzië enz. en kwam den 24 Juni 1485 te Antwerpen terug.

Na zich weer in zijn kasteel van Zuyddorp te hebben gevestigd, schreef hij, naar zijne aanteekeningen, het verhaal zijner reis. Hij overl. in 1525 en eerst twee en dertig jaren na zijne dood verscheen zijn werk onder den titel: 't Voyage van Mher Joos van Ghistele, oft anders 't exellent, groot, zeldsaem ende vremd voyage ghedaen by wylent edelen ende weerden Heere Mher Joos van Ghistele, in zynen levene Riddere, Heere van Axele, van Maelstede, ende van den Moere, enz. 't anderen tyden viermael voorschepene van Ghendt. Tracterende van veelderande wonderlicke ende vremde dijnghen, gheobserveert over d'Zee in den landen van Sclavonien, Griecken, Turckien, Candien, Rhodes ende Cypers. Voords ooc in den lande van Beloften, Assirien, Arabien, Egypten, Ethyopien, Barbarien, Indien, Perssen, Meden, Caldeen ende Tartarien, meter gheleghenthede der zelver landen ende meer ander plaetsen, insulen ende steden van Europen, Asien ende Affryken, zo in de prologhe breeder blijckt. Te Ghendt, by Henric van den Keere, ghezworen drucker van 's Conijnghs ons gheduchts Heeren munte, Gent en Antw. 1557, met pl.

[Cornelis van Ghistele]

Ghistele (*Cornelis van*), behoorde waarschijnlijk tot een adellijk geslacht in Antwerpen, waar hij Factor der rederijkerskamer de Goudbloem was.

Behalve een paar Latijnsche gedichten zijn van hem: Deerste viere boecken van Eneas ende Dido genaemt Aeneidos, bescreven in latijn door den alder geleersten ende vermaersten Poeet Vergilius Maro, nu eerste in onser duytscher talen door Cornelis van Ghistele Retorijckelyck overgeset plaisant ende weerdich om lesen. Gheprint Thantwerpen, int Landt van Artoys, by Hans van Liesvelt, Met gratie ende previlegie der K.M. anno 1554. Mensis Aprilis; Adria, de eerste comedie van de sesse de welcke, P. Terentius Afer die vermaerde ende gheleerde Poeet int Latine bescreven heeft, nu eerst in onser duytscher talen Rethorikelyck overghestelt, seer

playsant om lesen. Gheprent Thantwerpen op die Lombaerden veste, by mi Symon Cock. Met Privilegie van vier jaren, Antw. 1555; Deerste sesse boecken van Aeneas ghenaemt Aeneidos, beschreven in latijn door den alder gheleersten ende vermaersten Poeet Virgilius Maro, Nu eerste in onser duytscher talen door Cornelis van Ghistele Retorijckelijck overgheset plaisant ende weerdich om lesen. Gheprint Tantwerpen in den Schilt van Artoys, by die weduwe van Jacob van Liesveldt. Met Gratie ende Previlegie der K.M. Anno M.D.LVI; Die leste sesse boecken van Aeneas ghenaemt int Latijne Aeneidos, nu eerst in onser duytscher talen overghesedt. Gheprent Tantwerpen op die Camerpoort brugghe in den Schilt van Artoys by die weduwe van Jacob van Liesveldt. Met coninclijcke gratie ende Previlegie. Anno M.D.LVI; Terentius comediën, Nu eerst wt den Latine in onser duytscher talen, door Cornelis van Ghistele rethorikelyck overghesedt, vol goeder leeringhen ende plaisant om lesen, Antw. 1555 en 1596; Die twaelf boecken van Aeneas, ghenaemt int Latijn Aeneidos, beschreven door den aldergeleersten ende vermaersten Poeet Virgilius Maro, nu eerst in onser duytscher talen door Cornelis van Ghistele retoryckelijck overgeset, plaisant ende weerdich om lesen, Antw. 1583 en 1589, Rotterd. 1609; Der Griecxser Princerssen ende Jonckvrouwen clachtige sendtbrieven, Heroidum Epistolae ghenaemt, bescreven duer den geleerden ende vermaerden Poeet Ovidius Naso inden Latijnse, ende nu eerst in Duytsche duer Cornelis van Ghistele rhetorijckelijck overghesedt, seer playsant om lesen, Antw. 1553, 1554, 1555, 1559, 1564, 1570; Satyrae oft Sermones gescreven in latine duer den vermaersten ende gheleersten Poeet Q. Horatius Flaccus. Nu eerst duer Cornelis van Ghistele in onser duytscher talen rhetorijclyck overghesedt, Antw. 1569.

[Antoon Ghuyset]

Ghuyset (*Antoon*), te Brussel geb. in 1615, trad ten jare 1650 in de orde der Jezuïeten, die hij als kanselredenaar en leeraar behulpzaam was en overl. te Mechelen op 10 Juli 1687.

Hij schreef: Corte meditatien op de passie ons Heere Jesu-Christi, Ieperen 1683; Troost

in het leven ende in de doodt, Antw. 1683; Sevenvoudighe ende wonderbaere liefde van Jezus in 't heyligh Sacrament des Autaers, Antw. 1683 en Bruss. 1854; Meditatien voor 't geheele jaer in twee deelen, Antw. 1684, 1688, 1694, 1839 en Gent 1715; Historie van Julianus den Apostaet, Ieperen 1685; De kennisse syns selfs, Antw. 1684; Vertreck van acht daghen voor alle deughtminnende sielen, Antw. 1685; Vertreck van dry daghen voor alle gheestelycke persoonen, Antw.

[Hendrik Ghysen]

Ghysen (*Hendrik*), was goudsmid te Amsterdam. Van hem is weinig meer bekend, dan dat hij omstreeks 1670 in 't gilde der zilversmeden kwam en er voorzanger in de Amstelkerk was.

Hij gaf eene nieuwe psalm berijming onder den titel van: Den Hoonigraat der Psalm-dichten ofte Davids Psalmen met d'andere Lof-sangen op sang-maate gestelt. Zijnde een versaameling uit de 17 berymde Psalmboeken van P. Dathenus, Amst. 1686, twee drukken, van fouten gesuivert, Amst. 1708.

[David Flud van Giffen]

Giffen (*David Flud van*), geb. te Sneek in 1653, stud. te Franeker, werd in 1674 pred. te Wijkel in Gaasterland, 1678 te Nieuw-Brongera, 1680 te Sneek, eindelijk in 1688 te Dordrecht, waar hij overl. in 1701. In de gesch. der kerk is hij bekend door de twisten over zijne, voor onzen tijd uiterst smakelooze en destijds als onrechtzinnig veroordeelde preeken, in die onzer letteren, door zijne groote verzameling van autografen, hss. en boeken.

Zijne geschr. vormen de: Verzameling van alle de werken, nagelaten en uitgegeven door D.F. van Giffen, Gron. 1735, 2e dr. 1753, 3e dr. 1767.

(Bibliogr. Adversaria, I.)

[Peter Gijseleers-Thijs]

Gijseleers-Thijs (*Peter*), Mechelsch dichter van het einde der 17e en het begin der 18e eeuw. Op 22 Maart 1699 werd hij Factor der Rederijkerskamer De Peöene van Mechelen. Den 9 Mei 1700 toog hij met zijne Rederijkers naar Brugge, om deel te nemen aan den tooneelsprijskamp, geopend door de Brugsche Kamer De Drie Sanctinnen. Het tooneelstuk door de Peöene opgevoerd behaalde den prijs. Het was gedicht door Peter Gijseleers-Thijs en droeg tot opschrift: Lauwer-crans voltrocken ende verthoont door de redenrijcke Gilde van Sint Jan, genaemt De Peoene binnen Mechelen, tot Brugge den 9 Mey 1700, met Eer-gezang dier negen Musen gedicht enz. Brugge 1700.

[Bartholomeus Jozef Frans Cornelis Gijseleers-Thijs]

Gijseleers-Thijs (*Bartholomeus Jozef Frans Cornelis*), geb. te Mechelen 28 Juli 1761 en aldaar overl. 17 Maart 1843. Van 1791 was hij schepen en sedert 13 Jan. 1802 archivaris zijner geboortestad.

In de Nederlandsche taal gaf hij in het licht: Naspeuring der gevoelens van de schryvers der XVIe en XVIIe eeuw, nopens de oude geschrevene chronyken, legenden der heyligen en hedendaegsche historien- en fabelschryvers. Extracten genomen uyt de aenteekeningen ofte noten, Mechelen 1837; Naedere opzoeking der gevoelens van nog andere schryvers nopens de oude geschrevene chronyken, legenden der heyligen en hedendaegsche historien- en fabelschryvers, dienende tot staving onzer voorafgaende Naspeuring, enz., Mechelen 1838; Tyd-rekenkundige beschryving der heerlykheden van Mechelen, dienende tot vermeerdering en verbetering aen de zoogenaemde heerlykheid van Mechelen, Mechelen; Kort begryp van O.L. Vrouw van Hanswyck, met verbetering, 1838; De Puttery en het torentjen van graef Egmond te Mechelen; De Putterye, thans het werkhuys van Weldadigheyd binnen Mechelen.

[Jan van Gijsen]

Gijsen (*Jan van*), geb. te Haarlem 29 Mei 1668, wever van beroep, woonde te Amst., waar hij 29 Jan. 1722 overleed.

Hij schr.: Alle de gedichten, welke gediend hebben tot versieringe van de Antwerpsche courant, sedert 11 Juni tot 10 Aug. 1706; Alle de dichtwerken bestaande in deszelfs Ernstige en Boertige Heldendichten 1707-'11, 3 dln.; Bruilofts Tafelspel tusschen Apollo, Mercuur, Venus en Pallas, ter Bruiloft van Jac. van Oosterwijk en Anna Bruin, 13 May 1708; Goeden tijd, 1711; Het leven van de hedend. mannen, 1711; Het leeven van de hedend. vrouwen, 1711; Het leeven van de hedend. deftige jeugt, 1711, elk met Weederleggingen en vele malen herdrukt; Amsterd. Merkurius, 1711-'22, 10 dln.; De Leidsche student in den rouw, over het achterblijven van J.v.G.'s Amsterd. Merkurius; De Betoverde Geldkist, kluchtsp., 1712; De Varkemarkt, klugtspel, Amst., herdr. 1717, '20, '27; De Ossemarkt of 't vervolg van de Varkemarkt, kluchtspel, 1712; t'Zaamenspraak tusschen de Holl. Maagd en de Vreede, 1713; Het vrolyk geselschap der negen Zang-godinnen, 1713, 8 drukken; 't Zuur en zoet der Armoed, 1714; De Vreeden op haar Zegen-, en Mars in een Rolwagen, toegepast op de Vreede met Spanjen en Nederl., geteekent tot Uytregt den 21 Juni 1714; Het Houwelijk van Jorden en Baafjen, of de bedrogen Konstverkoper, kluchtsp. 1714; De vermaakelijke Haarlemmer Hout, beplant met allerhande snakerijen, 1715; Gestadige ongestadigheyd des Weerelds, 1715; Het vermaakelijk buitenleven, 1715; Afgeperste wederlegging der Poetenstrijd, onlangs (1717) tegens hem en Jan de Regt in 't ligt gekoomen. Alle te Amst. gedrukt.

[Johannes Gijsius of Gijs]

Gijsius of **Gijs** (*Johannes*), geboren te Oostende, werd te Leiden ingeschreven 7 Mei 1603, als Ostendanus en 17 jaar oud; in 1610 kwam hij als pred. te Streefkerk, waar hij overleed in 1652.

Schr.: Oorsprong en voortgang der Ned. Landtscher beroerten ende ellendicheden, 1616. Van dit zonder plaatsaanwijzing uitgegeven boek, is eene woordelijke Lat. vertaling verschenen te Leiden, 1619. De schrijver gaf nog eene vrij zelfstandige bewerking van Haemstede's (z.a.) martelaarsboek, onder den titel: Historiën Der Vromer Martelaren, Die om het getuygenisse der Evangelischer waerheydt haer bloedt gestort hebben van de tijden Christi onses Salighmaeckers af tot den jaere 1656 toe ... en elck op syn behoorlick jaer en tijdt met grooten vlijt ende neerstigheyt tuschen gevoeght ..., Dordr. 1657.

[Karel Lodewijk Gijzelinck]

Gijzelinck (*Karel Lodewijk*), te Oudenaarde geb. op 10 Mei 1793, was opziener van het lager onderwijs en leeraar van talen te Gent, alwaar hij overleed op 11 Febr. 1873.

Hij leverde eene Fransche beschrijving der stad Gent, maakte eenige vertalingen naar het Italiaansch en het Fransch en schreef in het Nederlandsch: Almanak Napoleon, Gent 1846; De Vriend der scholieren, of overzicht der kunsten en wetenschappen, Gent 1853, 3 dln.; De Schat der Kinderen, of raedgevingen aen den jeugdigen ouderdom wegens het bewaren der gezondheid, Gent 1860; Het Boek der pligten, of raedgevingen aen den jeugdigen leeftyd, ten gebruike der scholen en huisgezinnen, Gent 1860; Gemaekte rekeningen van den prys der daghuren voor werklieden, by de uer en by den dag; kunnende ook dienen tot het berekenen van pryzen van koopwaren, verkocht by gewicht of by de maet, Gent 1862.

[Felix Gillens]

Gillens (*Felix*), geb. 3 Mei 1835 te Stabroek, is hoofdonderwijzer te Putte-Cappelle bij Antwerpen.

Hij schreef: Hart en gevoel, Antw. 1863; Twaalf nieuwe schoolliederen voor de Belgische jeugd (muziek van J.H.J. Vercammen), Lier 1864; Kindervreugd, Koor voor prijsuitdeelingen, Lier 1865; Verslag van een onderwijzersfeest gevierd te Cappelle, Een bundel gelegenheidskoren, redevoeringen, toasten, enz., Antwerpen 1875. Verder een aantal losse dicht- en prozastukken, gelegenheidsgedichten, lijkkransen, enz., artikelen over opvoeding en onderwijs, verschenen in Het Onderwijs te Dendermonde, De Toekomst te Brussel, De Vereeniging te Gent, en De Beschaving te Antwerpen.

[Lieven Gilles]

Gilles (*Lieven*), geb. in 1580, overl. 4 Maart 1657, was geestelijke der orde van St. Bernard in de abdij van Baudeloo te Gent.

Hij schreef, behalve eenige godsdienstige werken, welke hij uit het Latijn vertaalde: De Cantycken ofte sanghen der sanghen van den wysen man Salomo, wtgheleydt in

't Latyn ende sermoonwys begrepen in 86 goddelycke vermaninghen door den honing-vloeyenden leeraer St. Bernaert, eersten abt van Clerevaulx; nu eerst in onse Nederlantsche taele verduytst door Broeder Lieven Gillis, Gent 1626.

[Josephus Gillis]

Gillis (*Josephus*), der predikheeren, licentiaat in de godgeleerdheid, schreef: Den verdoemelyken woeker, in 't kort aengewezen uyt de H. Schriftuere, Canonyke Rechten, 's Koninks Plakkaeten, etc. en ontbloot van zyne bedriegelyke dekmantels, Keulen 1715.

[Marinus Jacobus Gillissen]

Gillissen (*Marinus Jacobus*), geb. 7 Febr. 1834 te 's-Grav., waar hij onderchef werd in den boekhandel van de gebr. Giunta d'Albani, schreef: Wintervreugd en wintersmart. De watersnood 1861, 's-Hage 1861; Liederen voor het Nederlandsche volk, 's-Hage 1863; Humor en Satire, 1ste drietal liederen, 's-Hage 1865, 2e drietal 1867, 3e en 4e drietal 1869, 5e en 6e drietal 1871; Een terugblik, Souvenir aan het jaar 1866. (Niet in den handel.) Hij vervaardigde een twintigtal blijspelen, welke wel herhaaldelijk werden opgevoerd, doch niet alle in den handel zijn, en plaatste zijne verspreide gedichten in tijdschr. en almanakken.

[Antoon van Gils]

Gils (*Antoon van*), geb. 29 Juli 1758 te Tilburg, studeerde te Leuven, waar hij bij den algemeenen wedstrijd in Aug. 1799 de primus werd. In het volgend jaar verwierf hij een leerstoel en bleef daarna verschillende betrekkingen aan de universiteit bekleeden, totdat hij in 1795 rector magnificus werd. Toen in 1797 de alma mater onder het geweld der Franschen was bezweken, werd Van Gils in 't volg. jaar de eerste president van het nieuwe seminarie in Den Bosch, en bleef dit tot aan zijn' dood, 10 Juli 1834.

Behalve zijne Lat. werken, schr. hij: De twee Cosijns. Eenv. samenspraken over de religie-zaaken van onzen tijd, Leuven 1797; Gronden van het Cath. geloof tegenover de gronden der Philosophie, 's-Bosch 1800; Katholijk Meijerijsch Memorieboek, 's-Bosch 1819.

J.H.H.

[Jan van Gilse]

Gilse (*Jan van*), geb. te Zaandam 19 Oct. 1810, stud. aan het Doopsgez. seminarium te Amsterdam, werd in 1834 pred. te Koog en Zaandijk, prom. 1836 in de godgeleerd

heid te Leiden, werd in 't zelfde jaar pred. te Amst. en daar in 1849 hoogl. aan het Semin., in welke betrekking hij 25 Mei 1859 overleed.

Hij schreef eene menigte Godgeleerde schriften in het Latijn en Ned. en eene menigte bijdr. in De Gids en in de werken van 't Nut. Zijn vriend, de hoogl. Veth, heeft al die verh. en bijdr. vereenigd onder den titel: Verspreide opstellen van historischen inhoud, 2 dln., Amst. 1860.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1859.)

[August Gittée]

Gittée (*August*), te Gent geb. op 5 Jan. 1858 en thans leeraar aan het Atheneum te Charleroi, leverde bijdragen in het Nederlandsch Museum van Gent en gaf afzonderlijk uit: Vraagboek tot het verzamelen van Vlaamsche Folklore of Volkskunde, Gent 1888.

[Frans Gittens]

Gittens (*Frans*), te Antwerpen geb. 17 Dec. 1842, genoot zijne opvoeding in België, Zweden en Duitschland. Op zijn veertiende jaar trad hij in den handel en als achttienjarige klerk werd hij te Londen medewerker in het weekblad ‘The hobby horse’ en later in de ‘Examinor and London Review’. In Antwerpen weergekeerd, werd hij daar in 1868 cargadoor en sedert 1879 maakt hij er ook deel van den Gemeenteraad.

Behalve bijdragen in bladen en tijdschriften, schreef hij onder het pseudoniem Dick ò the Flannel een vijftal Fransche werken en onder eigen naam in het Nederlandsch de opgevoerde tooneelstukken: De Geuzen, vaderlandsche tafereelen uit de XVIe eeuw; Jane Shore, drama; Arnold en Adolf van Gelderland, dramatische kronijk; Karel van Gelderland, drama; Lange Magriet, drama; Parisina, treurspel, en Annie Brunel, tooneelspel. Twee dezer werken werden gedrukt onder de titels: Jane Shore, drama in vijf bedrijven, bekroond in den driejaarlijkschen staatsprijskamp, Antw. 1883; Parisina, treurspel in vier bedrijven, Gent 1887

[Barend Glasius]

Glasius (*Barend*), geb. te Amsterdam 18 April 1805, was de kleinzoon van prof. Van Nuys Klinkenberg, wiens beschikkingen hem zijne opleiding tot de zeevaart deden verwisselen voor die tot het predikambt. In 1818 bezocht hij de Amst. Latijnsche school, van 1822-'27 de Utr. Academie; hij werd in 't volg. jaar pred. te Slijk Ewijk-en-Oosterholt en in 1836 door koninklijke benoeming van den Collator, te Geertruidenberg. Daar bracht hij hoogst werkzame jaren door, om zijne gaven en persoonlijkheid geëerd; in 1861 werd hem te Utr. het theol. doctoraat geschonken. Na zijn emeritaat, April 1879, woonde hij te Breda, en overleed daar, 12 Juli 1886.

Hij schreef: Gesch. der Christ. kerk in Nederl. vóór de kerkhervorming, 3 dln. Leiden 1833-'36; Verhandeling over Erasmus als kerkhervormer (bekr. bij 't Haagsch genootschap met de dubbele gouden medaille); Gesch. der Chr. kerk in Nederl. na de kerkhervorming tot 1840, 3 dln., Amst. 1841-'44; Tafereelen uit het leven van Christen martelaars vóór en na de kerkhervorming in de Nederl., Dordr. 1841-'47;

Godgeleerd Biogr. woordenb. van Ned. godgeleerden, 3 dln., 's-Hert. 1851-'56; Schetsen en beelden uit de Nederl. Hervormingsgeschiedenis, 's-Hert. 1851; Machteld, (psd. G. van den Berg) 2 dln., 's-Hert. 1858; Gesch. der Nationale Synode van Dordrecht, 2 dln., Leid. 1860-'61. Voorts leerredenen, toespraken en verspreide opst., waarvan de uitvoerige lijst in het hieronder aangeduide levensbericht voorkomt.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1887.)

[Jan Hendrik Glazemaker]

Glazemaker (*Jan Hendrik*), een Amsterdammer, schreef: Thomas Morus of de zegepraal des Geloofs en der Stantvastigheid, treurspel; De heilige Katerina Martelares, treursp. (n.h. Fr.), Amst. 1668. Verder vertaalde hij eene menigte werken uit het Latijn, Fransch, Italiaansch, enz.; onder veel meer andere: De Deugdelijke vrou, Amst. 1643; Epiktetus Redenen, door Arrianus vergadert, met deszelfs Handboek, en onderwijzz., Cebes tafereel, en zedige gedachten van M. Aurelius Antonius, Amst. 1658; De Zedige werken van L.A. Seneka, bestaande in stichtelijcke Handelingen, 124 Brieven aan Lucilius, Naturelijke Zaken, spotreedenen over Klaudius doot, en heerlijke spreuken, Amst. 1658, 1661, 1671, 3 dln.; Tooneel der wereltsche veranderingen door deftige geschiedenissen afgebeelt, 2 dln., Dordr. 1669; Desiderius Erasmus van Rotterdam, Annotationes of Aanteekeningen op 't Nieuwe Testament, Amst. 1663; Alle de werken van de Heer M. de Montaigne, bestaende in zijn Proeven enz., Amst. 1674; Beschrijvingen van de oorlogen in Candia, Amst. 1671; Historie van Alexander den Grooten door Q. Curtius met de vervullingen van J. Freinshemius, Amst. 1728, '44, '64.

[Willem Gleuns Jr.]

Gleuns Jr. (*Willem*), geb. te Groningen 19 Jan. 1808, werd in 1834 leeraar aan de academie Minerva te Groningen en daarna tot zijn overl. aan de gemeentelijke Burger Dag- en Avondschool; van 1841 tot 1869 was hij Arrondissementsijker van Appingadam, ook was hij leeraar in wiskunde en de sterrenkundige Aardrijksk. aan de vroegere departementskweekschool en de thans bestaande Rijkskweekschool voor onderw., en was sedert 1842 schoolopziener. In 1837 prom. hij te Groningen in de wis- en natuurkunde, op eene diss. De maculis sola-

ribus, en verwierf nog tien jaar later, 13 Oct. '47, den eersten onderwijzersrang; hij was ook secr. van het Natuurk. Genootschap te Gron., waar hij overl. 1 Dec. 1881.

Hij schreef: Beschouwing van het heelal of volksleesboek over de sterrekunde 1834, 2e dr. 1848; Iets over de kometen, 1835; Schoolliederen, met muzijk van R.G. Rijkens. Twee twintigtallen, 1834 en 1839; Twee en driestemmige zangstukjes, met muziek van D. Muller, 1834; Het Hartzgebergte en de Rijnstroom. Reisverhalen (met A.L. Wichers), 2 dln. 1839; Dichtbundel verzameld uit de werken van oud Vaderlandsche dichters, 1845, 4e dr. 1860; De tafeldans en tafelspraak en daarmede in verband staande verschijnsels, 1850; Het mundomotorium. Beschrijving en gebruik van een toestel om de bewegingen der wereldlichamen aanschouwelijk voor te stellen, 1854; Het Heelal en zijn wonderen (vertaald van Diesterweg), 2 dln., 1857, 4e dr. 1882; de meeste te Gron. gedrukt. Verder eenige werken over wiskunde, van welke enkele verscheidene drukken beleefden. Hij was van 1833 mederedacteur van het Tijdschrift voor onderwijs en opvoeding, later De Schoolbode genaamd, van Gruno, medewerker aan 't Album der Natuur, het Practisch volksboek, de Practische volksalmanak, Bato, enz., schreef bovendien vele bijdragen in bladen en tijdschriften, welker medewerkers niet worden genoemd.

[Frans Hendrik Gobbers]

Gobbers (*Frans Hendrik*), geb. te Mechelen, 17 Sept. 1845, voltrok zijne normale studiën te Lier, werd gediplomeerd den 19 April 1865 en was vervolgens hulponderwijzer in de gemeenteschool te Leuven van 1865 tot 1866; leeraar in de middebare school te Lokeren van 1866 tot 1867; hoofdonderwijzer te Waasmunster van 1867 tot 1879; bestuurder van de St. Jansschool te Mechelen van 1879 tot 1884; bureeloverste in de redactie van Het Handelsblad van Antwerpen, van 1884 tot 1887, en sedert 1 Oct. 1888 hoofdopsteller van het dagblad Het Land, van Brussel.

Behalve artikels in de bladen De Klok van Sint Nicolaas en De Mechelsche Courant, schreef hij: Kobe Snulleman, kluchtige alleenspraak met zang, Gent 1877; De verloren Hoek, novelle, Gent 1877; De jonge Kantwerkster, luimige alleenspraak met zang, Gent 1878; Loon naar Werken, zedeverhaal, Gent 1878; Bertje Daelman, novelle, Gent 1878; Drie tafereeltjes voor de katholieke Jeugd, Gent 1880; Stichtende avondstonden of de kleine godvruchtige verteller, Mech. 1881; Maria's voorname Feestdagen, prijsboek voor de Jeugd, Mech. 1881; Het Huisgezin van den Bode, Mech. 1881; Op het Hof van Brozem-Oom, Mech. 1881; Lodewijk XVII, naar de beste Fransche bronnen, Mech. 1881; Bezoeken in den Dierentuin van Antwerpen, Mech. 1885; In 't Kasteeltje of het nut der Huisdieren, Mech. 1885; Herinneringen van een oud pauselijken zouaaf, Mech. 1885; Prins Boudewijn, Ninove 1886; Plichten van den Mensch ten opzichte der Dieren, bekroond met den 1^{n} prijs door de Antwerpsche Maatschappij tot bescherming der dieren, Antw. 1886.

[Theodoor Carel Gobée]

Gobée (*Theodoor Carel*), geb. in Den Bosch 10 Dec. 1836, werd voor den zeedienst opgeleid, in 1858 officier bij de marine en overleed als kapitein-ter-zee te Batavia 23 September 1885.

Onder het psd. Marino schreef hij: Bijna gestrand, Amst. 1884, 2e dr. Amst. 1885. Zijn Brieven over kustverdediging, Nieuwediep 1872, trokken zeer de aandacht.

[Emilie Cornelie Wilhelmine Gobée]

Gobée (*Emilie Cornelie Wilhelmine*), geb. te 's-Hertogenbosch, 28 Sept. 1839, zuster van den voorg., is gehuwd met den heer van Walree te Brummen.

Onder het psd. **Christine Muller** schreef zij: Lief en leed uit eene kleine wereld, Amst. 1869, 5e dr. 1885; Wilmerdonck, 2 dln., Amst. 1879, 2e druk 1880, en vertaalde uit het Noorsch den roman van Kristian Elster, Gevaarlijke menschen, Amst. 1884.

[Ludolph Gockinga]

Gockinga (*Ludolph*), tusschen 1660 en 1670 geb., schreef: Zegezang aan den Grootmachtigsten koning William III, De overwonnen wreedheyd of de sugtende Philocalus, geketend in de boejen van Dorimene, De misnoegde Natuur over de ongehoorsaamheid van Dorimene (tooneelspelen), Klinkdigten, Bruyloftsdigten, Treur-, Lofen verjaargedigten, Mengeldigten, Groningaas Adelaar of de Gedagten van L.G., Gron. 1699.

[Conradus Goddaeus]

Goddaeus (*Conradus*), was van 1634 tot 1655 pred. te Vaassen, waar hij in 1658 overl. Daar hij, evenals zijn vader en voorganger, geene andere standplaats dan Vaassen had, kan het gemis aan levensbijzonderheden van dezen dichter niet bevreemden. Met het oordeel van zijn broeder, die ook van zijn proponentschap tot zijn dood, 1648-'79, te Bennekom leeraarde, dat Coenraad de menschen door zijn rijmwerk ‘bedonderd en verstomd heeft,’ kan men moeilijk instemmen.

‘Geduirende een langduirige siekte en swackheed waardoor niet machtig de predikstoel te betreeden’, schreef hij den volgenden bundel, meest stichtelijke gedichten: Nieuwe Gedichten, sonder rijm, nae de Griexe en Latijnsche Dichtmaten, op allerhande soorten van versjes ingestelt. Nooit voor desen in Nederduits gebruikelik, Harderw. 1656, bevattende: Toneel der Oude

Werelt, Eenige Psalmen Davidts, Swanesangh en Hellebrant.
(V. Vloten, Dichters XVII eeuw, 354.)

[Quirinus Johannes Goddard]

Goddard (*Quirinus Johannes*), geb. te Schiedam 8 Febr. 1816, promov. te Leiden in 1842 in de geneeskunde, was achtereenvolgens prosector, lector in de ontleedkunde aan de Geneesk. school te Rotterdam, en is daar thans nog leeraar in de ontleedkunde aan de Academie van beeldende kunsten en technische wetenschappen.

Hij schreef: Zangen voor de studenten der geneesk. school, Rott. 1836; Luimen mijner Muze, Rott. 1840; Het doel en de vruchten der Gymnastiek, Rott. 1872. Verder versjes in Muzen- en andere almanakken, in medische en ontleedkundige bijdragen in tijdschriften.

[Jan Goddefoy]

Goddefoy (*Jan*), geb. 29 Jan. 1827 te Brugge en in betrekking op de drukkerij van het dagblad L'Impartial, in zijn geboortestad.

Hij schreef: De Burgermoed (bekroond) 1851; De Ysbaen, dichtstuk (bekroond) 1851; Anna en Lodewyk, romantische zedenschets, 1853; Bertha, of moed en heldendaed, vaderlandsch zangspel in twee bedr. (met Karel van den Broucke), muziek van Hubené, 1854; Lofrede op Jacob van Oost, (bekroond) 1853; Schipbreuk van de Antigone, (bekroond) 1853; Onze voorouders, dichtstuk, 1856; Wantje, blyspel met zang in één bedrijf, 1857; De heldentydvakken der geschiedenis van Vlaenderen, 1858. Al deze werken werden te Brugge gedrukt.

[Pieter van Godewyck]

Godewyck (*Pieter van*), geb. te Dordrecht 3 Febr. 1593, werd daar in 1619 praeceptor en opzichter der bibliotheek van het Marienborner klooster en overl. er 11 Aug. 1660.

Hij schreef: Remedie voor de pest, in rijm gestelt, 1636; Segen-krans op het innemen der stercke stadt van Breda, 1637; Zegenvlag op de overwinninge van M.H. Tromp, 1639; Lijk-klagt over de dood van Henrik Kasimir Graaf van Nassau, Stadhouder van Friesland, 1640; Lof op de Geboorte onzes Heeren Jezus Christi, 1641; Witte-Broods kinderen, of bedorven Jongelingen, Blijeindend spel, 1641, nieuwe uitg. van dr. Schotel, Utr. 1867; Verzen aan den Heer Jacob Pijll, 1643; Hollandtschen Mars, aen Frederick Henrick, op het veroveren van 't Sas van Gent, 1644; Lykdigt op de doot van Casper Parduyn, 1644; Oorlogsreden op de dood van Frederik Henrik, Prince van Orange, 1647; Olyftack op den Eeuwighe Vrede den 5 Junij 1648 afgekondight, 1648; Vreughde van Henriette de Bourbon, 1660; Welkomsgroet aan Cornelis de Witt, 1667, alle te Dordrecht gedrukt.

[Margaretha van Godewyck]

Godewyck (*Margaretha van*), oudste dochter van den vorigen, geb. te Dordrecht 31 Augustus 1627, was een der beschaafdste vrouwen van haar tijd; zij beoefende het Hebreeuwsch, Grieksch, Latijn, Fransch, Engelsch, Italiaansch en Hoogduitsch, was

bekwaam in het schilderen, schrijven op glas, borduren en de muziek, en vervaardigde Latijnsche, Fransche en Nederd. gedichten, welke meerendeels onuitgegeven zijn; enkele er van zijn opgenomen in Schotel's Letter- en oudheidk. Avondstonden, bv. het gedicht: Op de Naukeurige Beschrijvinge van Dordrecht, door den vermaarden Matthijs Balen, enz. De door hare tijdgenooten hooggeschatte ‘Dordsche parel’ overleed ongehuwd, 2 Nov. 1677.

[Frans Godin]

Godin (*Frans*), een Brusselsch dichter, die leefde in het midden der 17e eeuw. Met zijne stad- en kunstgenooten W. van der Borcht en De Grieck deed hij ernstige pogingen, om te Brussel een Nederlandsch tooneel tot stand te brengen, terwijl hij tevens der nationale letteren luister bijzette, door het vervaardigen van leerdichten. Hij was een der vaderlandlievende schrijvers die zich duchtig verzetten tegen het indringen van den uitheemschen geest en der Fransche zeden en begrippen. Het eerst van al bediende hij zich van het beroemd geworden smaadwoord ‘Fransquillon’, geworpen naar het hoofd der vreemde snoevers en bastaard-Belgen. Hij voerde tot kenspreuk: God dienen is regeeren.

Behalve een Latijnsch werk leverde hij: De Krooningh des Keysers uytghebeelt door een bancket toe-ghericht van den Godt Apollo, waer op ghenoodicht waren verscheyden soorten van Poëten, soo Fransche, Engelsche, Sweetsche, Beyersche, Spaensche en Ungersche. Elck in 't besonder hunne meyninghe daer van verklarende. Ghecomponeert door Franc. Godin, Brussel 1648; Nieuwe Treur-spel ende vertoogh, hoe dat Lucifers ghesanten door verscheyde middelen van practyck ende kracht de verkiesinghe des nieuwen Keysers hebben willen beletten, int faveur van hun creaturen, doch te vergheefs. Met een tusschenklachte van de tegenwoordige lydende Kercke, over den onchristelyken bloedighen oorloghe der Fransoysen, die de ongheloovighe verkeerde Engelen in t' gantsche christendom soecken te planten. Dienende tot een afkeeringhe des gheloofs van Joden, Turcken, Heydenen ende van alle de nieuwe byghelooven, Luik 1658; Tyts-overschot: tracterende van de naeckte, bloote ende ongekleede Werelt, met de maete om de Werelt af te meten, oock van het waerachtigh aenstaende eynde des Werelts, met noch eenighe schoone ende krachtighe ghebeden, ghetrocken uyt het eerste boeck Genesis. Mitsgaders korte

ende onvervalste belydenisse der salighe Maeghden ende Martelaressen, soo int Latijn als int Nederduyts, verdeelt in seven daeghen van de weke beghinnende op den Saterdagh met de Alderheylighste Maeghet ende Moeder Godts Maria. Waerby ghevoeght is een seer schoone Oeffeninghe om den dienst der heylighe Misse aendachtelyck te hooren. Met noch eenighe eerdichten ende lyck-klachten alles tot meerder eere Godts, ende tot stichtingen van den even Naesten. T' Antwerpen, by Marcelis Parys 1660; Ieverigen iever tot Godes-wet, aen de eerweerdige, edele, hoogh-achtbaere ende seer voorsienige Heeren, myn-Heeren de Wethouderen der stadt van Brussel, door Franciscus Godin, Borger ende ingeseten der selver stede. Waerby ghevoegt is een hooghe Litanie of verbreydinghe der Lauretaensche, met eene zedige Moraliteyt, Brussel 1661.

[Willem Goede]

Goede (*Willem*), geb. 1764, stud. te Jena in de godgeleerdheid, werd in 1787 Luth. pred. te Doetichem, twee jaren daarna te Kampen, waar hij in 1792 zich van zijn gemeente afscheidde om over te gaan tot de Remonstr. broederschap, waarbij hij in 1795 tot pred. te Rotterdam werd beroepen. In 1820 emeritus geworden, ging hij naar Kampen terug, waar hij 14 Febr. 1839 overleed.

Hij schreef, behalve eenige uitsluitend godsd. werken: De kinderen aan hunne zwakke zijde, of tafereelen van kinderlijke ondeugden en gebreken, Leiden 1805; Een voorspellende droom, Amst. 1808; Gallery van merkwaardige menschen en menschelijke lotgevallen, Dordr. 1813, 2e dr. Amst. 1835; Schoolonderwijs over de gezondheid van den mensch en derzelver bewaring, Zutphen 1813, 2e druk 1834; Nieuwe Katechismus der natuurlijke geschiedenis, Zutph. 1817, 4 dln.; Bloemen en vruchten, geplukt in den grooten tuin der geschiedenis, Amst.; Nuttig en aangenaam allerlei, Kampen 1839; Keur van Mengelingen ter bevordering van wijsheid, deugd en godsdienst, Gorinchem 1839.

[Albert Goedkoop]

Goedkoop (*Albert*), te Amsterdam geb. in 1779, vestigde zich als predikant te Gent en vervolgens te Antwerpen, in welke stad hij overleed op 5 Aug. 1852.

Hij schreef: Saemenspraek over de colportage der H. Schriftuer, Gent 1837; Korte grondstellingen betrekkelyk den aerd onzer ziel, met opzigt tot de zedekunde en eene goddelyke openbaring, Bruss. 1838; De H. Kerke, geschiedkundig beschouwd, Gent 1840; Bybelsche beschouwing van den staetkundigen voorspoed des menschdoms, gedurende de onderscheidene tydperken van deszelfs bestaen op aerde, Gent 1842.

[Reinoudina de Goeje]

Goeje (*Reinoudina de*), geb. te Lippenhuizen (Fr.) 9 April 1833, woont thans te Rott., red. sinds 1870 eenige jaren het weekbl. Ons Streven, en, sinds den 5n jaarg., Voor 't jonge Volkje. Onder het psd. Agatha gaf deze werkzame schrijfster een zeer groot aantal met talent bewerkte en met ongemeene graagte gelezen verhalen en vertellingen voor kinderen en volwassen meisjes, en vertaalde menig voortbrengsel der fraaie letteren in het buitenland.

Het eerste in de lange reeks dezer uitgaven is getiteld: Eind goed, al goed. Drie kleine vertellingen, Haarl. 1860. Verder behooren tot de meer uitgebreide geschr.: Eva Strooveld, Leid. 1865; Haar hist. roman en andere schetsen en vertellingen, Leid. 1877; Leonie en Elise, Amst. 1873; Onvergetelijke uren. Vertellingen, Amst. 1885; Vertellingen uit den Bijbel, Amst. 1886.

[Michiel Johannes de Goeje]

Goeje (*Michiel Johannes de*), broeder der voorg., geb. te Dronrijp, 13 Aug. 1836, stud. te Leiden in de letteren sedert 14 Sept. 1854, prom. er in 1861, werd interpres van het Warneriaansch legaat, in 1865 buitengewoon, den 5 Juli 1869 (gewoon) hoogl. in de Oostersche talen te Leiden en was geruimen tijd schoolopziener.

Schr., behalve bijdr. in tijdschr., met name in Ned. Spectator, in onze taal: De belangrijkheid van de beoef. der Arabische taal- en letterkunde, 's-Grav. 1866; Kosteloos onderwijs, Leid. 1866; Ontwerp van Wet tot regeling van 't H. Ond., met aanteekeningen, 's-Grav. 1874; Aant. op het wetsontwerp Kappeyne tot regeling van het L. Ond., Leid. 1878; Levensbericht van prof. R.P.A. Dozy, 1883.

[Rijklof Michael van Goens]

Goens (*Rijklof Michael van*), geb. te Utrecht 12 Mei 1748, stud. aldaar en te Leiden, en werd reeds in 1766 hoogl. te Utrecht in geschiedenis, welsprekendheid en Grieksch. Ten gevolge van eene door hem uitgegeven vertaling van Mozes Mendelssohn, nam hij in 1776 zijn ontslag, en werd lid van de vroedschap te Utrecht. Door de volkspartij gedrongen om zijn ontslag ook uit de regeering te nemen, ging hij eerst naar Den Haag, in 1786 naar Zwitserland. Tijdens zijn verblijf in 't buitenland, droeg hij den naam zijner moeder, Cuninghame; in 1795 verliet hij Basel, waar hij veel omgang met Lavater had en ging naar Erfurt, in 1797 naar Dresden en in 1802 naar Werningerode, waar hij 25 Juli 1810 stierf. Hij was een der medeoprichters van de Mij. der Nederl. letterkunde.

Hij vertaalde: Volkmann's reisboek door Italie, Utr. 1773, 6 dln.; Mozes Mendelssohn's verhand. over het verhevene en

naïve in de fraaije wetensch., Utr. 1769, 2e dr. Utr. 1774; schr.: Berigt van den prof. van Goens rakende de recensie van zijne vert. enz., Utr. 1775; Politiek vertoog over het waar sistema van Amst., benevens consideratien over den tegenw, oorlog 1778-'80, mitsgaders Deductie over de geheime onderhandelingen tusschen Van Berkel en de Engelsche Colonien in Amerika 1778, Amst. 1781. De Mij. der Ned. Lett. bezit zijn doorschoten Kiliaan met aant. en een glossarium, 16 pp. 4o., van termen, in schilder-, bouw- en beeldhouwk. gebruikelijk.

(B. ten Brink, Levensbeschr. van R.M. v. Goens, Utr. 1869.)

[Rijklof Cornelis van Goens]

Goens (*Rijklof Cornelis van*), werd in 1800 commissaris van den Stadsschouwburg te Amst., waarvoor hij balletten maakte, of tooneelstukken vertaalde, bewerkte of schreef. Hij overl. in Oct. 1803 en gaf:

De landman Rechter, 1795; De tweede Tartuffe, of de schuldige moeder, 1797; De ridder Bayard, 1791; Eutymus en Eucharis, alle n.h. Fr., 1798; De Triomf der Fransche wapenen, 1798; Arlequin of de gelukkige visscher, 1798; De afgelegen landhoeve, 1802; Frosine, 1802; Arlequin in het serail, 1803, alle te Amst. gedrukt.

[Willem Goeree]

Goeree (*Willem*), geb. te Middelburg 11 Dec. 1635, was door zijn afkomst en aanleg voor de studie bestemd, doch zijn vader koos voor hem dep boekhandel, dien hij te Middelb. begon. Hij trouwde in de familie Waesberghe en vestigde zich te Amst. waar hij 2 Nov. 1701 poorter werd, vijf dagen later in het gilde kwam en 3 Mei 1711 overleed.

Als vruchten zijner veeljarige beoefening van historie en kunst verschenen: Natuurlijk en schilderk. ontwerp der Menschkunde (anatomie), Middelb. 1662, 3e dr. Amst. 1753; Inleyding tot de algemeyne teykenkonst, Middelb. 1665, 5e dr. Leiden 1739; Inl. tot de algem. schilderkonst, Middelb. 1670, 4e dr. Amst. 1704; Verligterie-kunde, 2e dr. Middelb. 1670, 4e dr. Amst. 1705; Algemeene bouwkunde, volgens de antyke en hedend. manier, Amst. 1681, 2e dr. ald. 1705; Joodse Oudheden, 2 dln., Amst. 1690, 2e dr. Utr 1700; Mosaische historie der Hebr. kerke, 4 dln., Amst. 1700, 2e dr. Leiden 1730; Kerkelijke en wereldlijke Historiën uyt d'aaloude aardbeschr. en uytgezochte gedenkpenningen opgehelderd, Amst. 1705, 2e dr. Leiden 1729. Hij liet bovendien eenige dergelijke werken in hs. na.

[Jan Goeree]

Goeree (*Jan*), zoon van den voorg., geb. te Middelb. 20 Oct. 1670, vertrok met zijne ouders naar Amst., waar hij zich onder Lairesse op de schilderkunst toelegde. Hij ontwierp de teekening der zolderbeschildering in de groote burgerzaal van 't Amst. stadhuis en is ook als schilder en dichter bekend. Hij overleed te Amst. 4 Jan. 1731.

Hij schr.: Alcander, koning van Cyprus en Cilicië of gewaande zeeroover, treursp. naar Scarron, Amst. 1707, ook 1747; Hist. gedenkpenningen van Lodewijk den XIV, Amst. 1712; Mengelpoezy, Amst. 1734, 3e dr. 1768; De goudsbloemsteeg, kluchtsp.,

1734; De waereld vol kool, of Koolzang; Dagboek der Roomsche Heiligen, Amst. z.j., 1770 en z.j.

(V. Vloten, Ned. Dichters, 18e eeuw.)

[Franc van der Goes]

Goes (*Franc van der*), geb. te Amst. 13 Febr. 1859, sedert het verlaten der hbs. voor handelszaken opgeleid, werd in 1881 assuradeur, was medewerker aan het dagblad De Amsterdammer, in 1885 medeoprichter van De Nieuwe Gids en is van dat jaar bestuurslid, sinds het einde van 1887 opvolger van dr. H.C. Muller, als voorzitter van de staatk. vereeniging De Unie, ‘waarvan’ - naar des schrijvers opgave - ‘de radicale beginselen bekend zijn’.

Schr.: Majesteits-schennis. Het geding tegen den heer F. Domela Nieuwenhuis, Amst. 1887; Dr. Swart Abrahamsz over Multatuli, ald. 1888. Bijdr. in Het Tooneel, 3 mdl. tijdschr., 1877, '78; Tooneel-almanak, 1878, '79; Weekblad De Amsterdammer, sedert 1878, De Nieuwe Gids, sedert de oprichting in Oct. 1885, over literatuur, politiek en tooneel; Nederland, 1884, '85, De lotgevallen van Shakespeare's werken; De Amsterdammer, dagblad, 1885, feuilletons en art. over het tooneel.

[Frans Goethals]

Goethals (*Frans*), te Brugge geb., in 1539, werd te Leuven, in 1570, doctor in de rechten en vestigde zich als advocaat in zijne geboortestad, waar hij als rechtsgeleerde zooveel ophef maakte, dat hij aan de Hoogeschool van Leuven werd geroepen, om de pandekten te onderwijzen. In 1583 ging hij als eerste leeraar van het kanoniekrecht naar de Hoogeschool van Douai en daar werd hij een hartstochtelijk verdediger van het katholiek geloof. Alhoewel gehuwd en vader van elf kinderen kreeg hij van den Paus verlof, om priester te worden, terwijl zijne gade in een vrouwenklooster trad. Hij stierf te Douai in 1616, nalatende vele Latijnsche recht-, godgeleerde en dichterlijke werken, waaronder: Proverbia Gallico-Flandrica, dat ook verscheen onder den titel: Les proverbes anciens, flamengs et françois, correspondants de sentence, les uns aux autres, colligés et ordonnés par M. François Goedthals, a Anvers de l'imprimerie de Christofle Plantin, M.D.LXVIII, waarvan de belangrijkste Vlaamsche spreuken zijn heruitgegeven door professor G.J. Meijer in het werk: Oude

Nederlandsche spreuken en spreekwoorden, met taalkundige aanteekeningen uitgegeven, Groeningen 1836.

[Joos Goethals]

Goethals (*Joos*), te Gent geb., 7 Sept. 1662, ging te Leuven de wijsbegeerte studeeren en werd daar primus uitgeroepen in 1681. Na ook schitterende geestelijke studiën te hebben gedaan, werd hij leeraar in de wijsbegeerte aan de Hoogeschool, terwijl hij verscheidene geestelijke eeretitels ontving in het bisdom van Gent. In deze stad overleed hij op 15 Dec. 1742, nalatende eenige Latijnsche en de volgende Nederlandsche werken: De waere kerke Christi van in de eerste eeuwen by overleveringe klaerlyk bethoont door Augustinus; verschillig en tegenstrydig aen de dolingen van dese tyden, namentlyk van heer Jacobus Leydekker, predikant te Middelburg, met synen boeck: De Hervormde kerk verdedigt... Byeenvergadert door J.G. C(anonik G(radueel) D(er) C(athedrale) v(an) G(endt) tot vermeerderinge der christelycke liefde, vereeniginge en vrede, Gent 1716; De ware kerke Christi der dry eerste eeuwen, by overleveringe van den H. Cyprianus en de andere Vaders; als ook by de H. Schrifture; verschillig en tegenstrydig aen de ketteryen van dese tyden, namentlyk van heer Jacobus Leydekker, met syne boeken: De Hervormde kerk verdedigt en andermael verdedigt, byeen vergadert door den eerw. heer J. Goethals, Kanonik der cathedrale van Gent, Gent 1719.

[Jacob Goethals]

Goethals (*Jacob*), geb. te Kortrijk, 12 Aug. 1759, uit aanzienlijke burgers, van oudsher befaamd om hunne liefde voor kunsten en wetenschappen. Goethals begon zijne studiën bij de Jezuïeten te Kortrijk en voltooide deze te Leuven aan de Hoogeschool, waar hij zich toelegde op de godgeleerdheid. In zijne geboorteplaats teruggekeerd wijdde hij zich vooral aan de geschiedenis. Alhoewel gebukt onder het geweld des vreemden dwingelands Bonaparte, wilde hij het toch beproeven bij zijne land- en stadgenooten het vaderlandsch gevoel op te wekken. Met gevaar van vervolgd te worden gaf hij in den Kortrijkschen Almanak, 1805 1814, geschiedkundige verhalen uit, die op eigen bodem, ter eere van het Vlaamsche volk, waren voorgevallen. Inzonderheid beschreef hij den Sporenslag. De voornaamste dezer bijdragen gaf hij in een boekdeel van 256 blz. naamloos uit onder den titel: Chronologische aenteekeningen, raekende 't gonne tot Cortrijk ende omstreeks voorgevallen is, verzameld uyt menigvuldige auteurs ende eventydige handschriften, Kortrijk. Zoodra de zon der vrijheid voor Nederland weer opging, verzamelde Goethals zijn halfverscholen almanaknieuws in 2 boekdeelen, welke in de jaren 1814-1815 verschenen onder den titel: Jaerboek der Stad en oude Canselry van Kortryk, verzameld uyt menigvuldige Auteurs en Handschriften, Kortrijk. Dit werk was slechts het begin van den reuzenarbeid, welke hij onvoltooid liet bij zijn dood, die voorviel 6 Sept. 1838. Het handschrift: Kronijk van Kortrijk en West- en Fransch-Vlaanderen, dat hij naliet, besloeg niet minder dan 85 deelen in 8^0 en 18 deelen in 4^0. Goethals heeft ook in het Fransch en het Latijn geschreven. Nog tijdens zijn leven schonk hij

aan de stad Kortrijk zijne boekerij, bestaande uit 12,000 gedrukte boekdeelen en 300 handschriften.

[Joanna Catharina van Goethem]

Goethem (*Joanna Catharina van*), te Vracene (Land van Waas) geb., omstreeks 1720, en aldaar overl. op 16 Sept. 1776. Zij was dichteres en stelde veel gelegenheids-gedichten en liederen op, welke slechts in handschrift bestonden en daardoor meest allen zijn te zoek geraakt.

Hare gekende werken zijn: Den Tweehonderdjarigen Jubelgalm der XIX salige martelaeren van Gorcum, Mechelen 1772, 59 blz.; Kinderlyke toejuiching in de algemeyne Vreugt van het bisdom van Gent in den solemnelen jubilé van vyftig jaeren priester van onsen Doorl. ende Hoogw. Opperherder Mynheer Maximilianus Antonius van der Noot, XV bisschop van Gent, gevierd den IX October MDCCLIX, Antwerpen; Door arbyd is oprechte vruchtbaerheyd verleend. Aen den eerweerdigsten Heer Mynheer Norbertus Bruyndoncx, abt der vermaerde abdye van S. Bernardus op de Schelde, Geinstalleert den 1 Julius 1770, Antw.; Ons aLLergenaeDIge konIngIn VerkIest MYnheer Van beerseL tot bIsCop Van Gent; Aen G.B. gedicht.

[Emiel van Goethem]

Goethem (*Emiel van*), den 1 Aug. 1847 geb. te Gent, waar hij boekdrukker is.

Schreef de volgende werken: Meester Primus, zangspel in één bedrijf, Antw. 1868; Armoede en Weelde, tooneelspel in 4 bedrijven, 1870; Een arme Duivel, tooneelspel in vier bedrijven, Gent 1870; Castor en Pollux, blijspel in één bedrijf, Antw. 1870; De Doopgetuigen, blijspel in één bedrijf, Antw. 1871; Een Advokaat zonder zaken, blijspel in 2 bedrijven. Gent 1871; De Nieuwjaarsdag, gelegenheidsstuk in één bedrijf, Gent 1872; Salamander, fantastisch blijspel in 3 bedrijven, Gent 1872; Strijksters mestdag, zangspel, Gent 1872; Baas Jan en Baas Lieven, blijspel in 2 bedrijven, Gent 1872; Lucifer en Cie., fantastisch blijspel in drie bedrijven, Gent 1873; Victors Nichtje, blijspel in twee bedrijven, (met Jozef van Hoorde), bekroond met den 4n prijs in den wedstrijd voor blijspelen uitgeschreven door

de stad Antwerpen in 1873, Gent 1874; Buiten, stukje voor kinderen in één bedrijf, Gent 1875; Vriend Kobus, tooneelspel in twee bedrijven, (bekroond), Bruss. 1874; De Naäpers, tooneelspel in drie bedrijven, Bruss. 1875; Het Wiegje, tooneelspel in één bedrijf, Antw, 1875 en Gent 1884; De Pacificatie van Gent, historisch drama in vijf bedrijven en acht tafereelen, met muziek van Peter Benoit, Gent 1876; Julius Caesar, comedie in één bedrijf, Gent 1877; Tony en Belleken, comedie in één bedrijf, Gent 1879; Drie oude Kameraden, comedie in één bedrijf, Gent 1879; Een Wolkje voor de Bruiloft, comedie in één bedrijf, Gent 1880; Letterkundige en Wetenschappelijke lezingen, 5e reeks (Tooneel voor meisjes 1, Spinnekopken, blijspel in één bedrijf; 2. De Krekel en de Mier, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1885; Vader Pluimsteen, lustig zangspel in één bedrijf, Gent 1888. Verder leverde hij nog eenige volksliedjes en gelegenheidsverzen, waarvan enkelen zijn uitgegeven.

[Johannes Philippus van Goethem]

Goethem (*Johannes Philippus van*) geb. te Kampen 23 Mei 1804, was letterkundige en overleed te Maartensdijk 5 Juni 1853.

Hij schreef: De ton van Diogenes, roman, Nijmegen 1827; Mengeling van oorspr. en nagev. dichtstukken, Haarl. 1830; Urania, lyrisch gedicht, Amst. 1836; De togt van Heemskerk naar Gibraltar in 1607, oorspr. dichtstuk, Amst. 1837; Het verloren Paradijs van Milton, vrij in verzen gevolgd, Amst. 1843; verder bijdragen in Onze Tijd en het maç. tijdschr. Acacia; ook gaf hij vertalingen van Engelsche werken in het licht.

[Lambertus Goetman]

Goetman (*Lambertus*), leefde in de laatste helft der 15e eeuw en schreef: Een seer notabel ende profitelyck boecsken geheeten den Spyeghel der Jonghens, Antw. 1488. Dit werk is door prof. C.P. Serrure heruitgegeven te Gent in 1860.

[Johan Jacob Antonie Goeverneur]

Goeverneur (*Johan Jacob Antonie*), geb. te Hoevelaken (Geld.) 14 Febr. 1809, stud. in de letteren te Groningen, trok met zijne academische strijdgenooten uit, zette sinds 2 Juni 1835 de studiën nog eenigen tijd te Leiden voort, om daarna te Gron. geheel voor den alom en voortdurend gewaardeerden letterarbeid te leven. Zijn antwoord op de algemeene deelneming in zijn tachtigste geboortefeest getuigde van den nimmer ontbrekenden geest, meer dan een halve eeuw lang in ‘Jan de Rijmer’ bewonderd.

Hij schreef: Gedichten en rymen, Gron. 1836; Fabelen en gedichtjes voor kinderen, en vervolg daarop onder den titel: Hoe langer hoe liever, Gron. 1837; De Huisvriend, gemengde lectuur voor burgers in stad en land, Gron., later te Leid., 1845, volgg.; Hans Fortuinig, eene berymde vertelling, Amst. 1861; 't Huis. Bijdragen het huis en het huiselijke leven betreffende, Gron. 1851; Verstrooide rymen, oud en nieuw, vreemd en eigen, Haarl. 1850; Wijs en dwaas, uit de nalatenschap van wylen Jan de Rymer verzameld, Gron. 1849; De Keesiade. Een heldendicht, door versch. dichters, naar een oud hs. uitgegeven, Gron. 1878. En verder ‘eene groote menigte kinderboekjes in proza en poëzie, vertalingen van werken van Aimard, Bernstein,

Marryat, Schwarz, enz. enz. te zamen ettelijke dozijnen deelen,' bijdragen in tijdschriften, vlugschriften, enz. Zijne Gezamenlyke gedichten en rymen, zijn in 1873 en '74 te Gron. herdrukt en sedert voortdurend door nieuwe geschr. gevolgd.

[Peter Goeyvaerts]

Goeyvaerts (*Peter*), te Antwerpen geb., omstreeks 1491 en aldaar overleden op 14 Nov. 1558, trad op zijn zeventiende jaar in het Beggaarderklooster zijner geboorstad en klom tot hooge geestelijke waardigheid.

Hij schreef onder zijnen verlatijnsten naam Godefride: Die Woestyne des Heeren: leerende hoe een goet kersten mensche, Christum, dlicht der waerheyt sal na-volghen in dese duyster Woestyne des bedroefder werelts, in alle deuchden der volmaectheyt, door Pater Petro Godefridi, Generael Minister van den Broeders ende Susters des derde Regels Sinte Francisci van het capittel Zepperen ende overste vant convent van Antwerpen. Gheprent Tantwerpen bi mi Hans van Liesveldt op die Camerpoort brugghe, in den Schilt van Artoys, 1551; Sermoon van der Verryssenisse Christi, Antw. 1551; Thantboexken der Christenen menschen, leerende den cortsten wech alder deuchden om te komen tot der liefden Gods, ende alle volmaectheyt des levens, Leuven 1552; Panis Angelorum, leerende van de grooter liefden die ons die Heere bewesen heeft, hem selven ons gevende ende latende in den weerdighen heylighen Sacramente, Leuven 1552; 't Bruygoms Mantelken van den inwendighen navolghen des levens ende des cruyces ons liefs Heeren Jhesus Christi, den mensch leerende ende cortelyck brengende tot alder volcomenheyt, door Petrum Godefridi, Generael Minister van de Beggaerden t'Antwerpen, Antw. 1554 en 1646.

[Izaak Jan Alexander Gogel]

Gogel (*Izaak Jan Alexander*), geb. 10 Dec. 1765 te Vucht, bekleedde verscheidene ambten bij onderscheidene regeerings-collegien, en werd in 1798 agent van Finantiën, na verschillende lotverwisselingen in 1810 president der afdeeling Finantiën in den raad voor Hollandsche zaken, en voorzitter van het Syndicaat. Na de omwenteling,

overtuigd, dat zijn vroegere ambtseeden voor hem verbindend bleven, ging hij ‘onbemiddeld en in eenvoud’ onder Bloemendaal wonen, waar hij een fabriek van blauwsel en Friesch-groen had overgenomen. Hij stierf aldaar, 13 Juni 1821.

Als Ned. letterk. is hij alleen bekend door de dichterl. vert. van: De Apothecar en de Doctor, n.h. hgd. van Stephani. Amst. 1796, 2e dr. 1803. Er bestaan van hem nog eenige gedichten in hs.

(Hildebrand, Na vijftig jaar, 1e dr., bl. 32.)

[Laureis van Goidtsenhoven]

Goidtsenhoven (*Laureis van*), alias Haechtanus, te Mechelen geb. in 1527 en op 10 April 1603 te Antwerpen gestorven.

Hij schreef: Chronijcke van de Hertoghen van Brabant, vergadert uyt diversche historieschryvers, ende overgeset door Laurens van Haecht Goidtsenhoven, Antw. 1612, 2e druk.

[Cornelis van der Gon]

Gon (*Cornelis van der*), schreef te Amst. voor den stadsschouwburg: Faramont, eerste Koning der France, treurspel, Schied. 1700; Agelmond, eerste koning van Lombardije, treurspel, Amst. 1702; Tafereel der Batavische helden met een zegenwensch op haar oorlogstochten, Amst. 1703; Het scheepsleven, blsp., Rott. 1714; Gustavus de Eerste, hersteller van Zweeden, treursp., Amst. 1727.

[Cornelis Jacobus Gonnet]

Gonnet (*Cornelis Jacobus*), geb. te Haarlem, 4 Juli 1842, aanvankelijk ambtenaar ter stads-secretarie, werd tevens adj.-archivaris en bibliothecaris van Haarlem en vereenigt dit ambt sinds 26 Febr. 1886 met dat van rijks- en provinciaal archivaris in Noord-Holland.

Zijne afzonderlijke geschr., alle te Haarlem uitgegeven, zijn: Oude Adreskaarten, 1873 St. Panthaléon, patroon van de kapel te Zoeterwoude, 1873; Vreugdefeest te Haarlem, 1874; De Lazaristen te Haarlem, 1874; De Wallen en Poorten van Haarlem. Gesch. van de versterking eener oude stad, 1881; Cornelis Schoneus, 1881; Zedenspiegel, 1887; Bedevaart naar Jerusalem in 1515, 1884; Vier Parochiën in de middeleeuwen, 1881; In de Gesch. van Haarlem door F. Allan, z.a., gaf hij de hoofdst.: De Commanderij van Sint-Jan en Het Begijnhof; in vereeniging met mr. A.J. Enschedé, bewerkte hij de uit- en inwendig merkwaardige uitgave van Der Stede Kuerboek van Haarlem, 1887. Voorts opst. in De Oude Tijd, Bijdr. voor de gesch. van het Bisdom Haarlem, Obreen's Archief voor Kunstgesch., Eigen Haard, Bouwk. Weekbl., Haarl. Courant, enz.

[Antoon Gonsales]

Gonsales (*Antoon*), een Antwerpsche minderbroeder der XVIIe eeuw, schreef: Hierusalemsche Reyse van Pater Anthonius Gonsales, minder-broeder. Vervattende

de Reyse uyt Antwerpen tot Jerusalem, 't H. Landt, Syrien, Egypten, Antw. 1673, met kaarten en platen, 2 dln.

[Jan van Gool]

Gool (*Jan van*), werd in 1685 geb. te 's Hage, waar hij zich onder M. Terwesten op de schilderkunst toelegde, en in 1763 overleed.

Hij schreef: De nieuwe Schouwburg der Nederlandsche kunstschilders en schilderessen, waarin de levens- en kunstbedrijven der thans levende en reets overledene schilders, die van Houbraken noch eenig ander schryver, zijn aangeteekent, verhaalt worden, 's Hage 1750-'51, 2 dln. Daarin komen ook gedichten van hem voor. In het tweede deel geeft hij eenige opmerkingen over kunstkooperij, wat den bekenden Gerard Hoet aanleiding gaf om een verweerschrift saam te stellen, ook opgenomen in diens Catalogus II. Hiertegen schreef Van Gool wederom een: Antwoord, 's-Grav. 1751.

[Thomas Ernst van Goor]

Goor (*Thomas Ernst van*), uit Breda geboortig, werd 9 Oct. 1710 stud. te Leiden, naar opgave 21 jaar oud, werd adv. in zijne geboortestad, en overleed er als secretaris in 1750.

Hij schreef: Beschryving der stadt en lande van Breda. Behelzende de oudheid van het Graafschap Stryen, deszelfs Bewoonderen, en oude gestalte, met een hist. verhael van het leven der Graven van Stryen, en daarop gevolgde heeren van Breda, 's-Hage 1744.

[Jan Willem Jacobus Steenbergen van Goor]

Goor (*Jan Willem Jacobus Steenbergen van*), geb. te Amst. 30 Sept. 1778, stud. daar aan het Athenaeum in de letteren en rechten; in 1796 werd hij praeceptor te Gouda, waar hij in 1798 wegens oranjegezinde gevoelens werd ontslagen. Men beweert, dat hij in 1800 te Leiden in de rechten prom. en te Amst. adv. werd, doch hij ontbreekt in het Alb. stud. en op de lijst der te Amst. practiseerende rechtsgeleerden. Hij kwam, misschien als acteur, te Leeuwarden, waar hij de weduwe van een' in 1797 gesneuvelden zeeofficier De Boy huwde, welke een kleinen boekwinkel had. Deze zaak werd nu door hem gedreven. Hij vertaalde met veel oordeel en kennis een vijftigtal boekwerken uit vijf talen, toonde daarbij door belangrijke aant. en geestige voorberichten zijne bekwaamheden, doch zijn handel verminderde en hij werd, in 1844 door eene beroerte getroffen, in het oud-mannenhuis te Haarlem besteed, waar hij 1 Oct. 1856 overleed.

Onder zijne vertalingen munten uit: Atheensche brieven, enz. uit het Eng., Leeuwarden 1822-'24, 4 dln.; Küffner's Artemi-

dorus in het Romeinsche rijk, Leeuw. 1825-'28, 4 dln., Heeren's Gevolgen der kruistogten; Laurens de Medicis en zijn tijd, van W. Roscoe, Leeuw. 1830. Oorspronkelijk zijn: Clio, Een historisch allerlei, Leeuw. 1820-'21, 2 dln.; Goed en kwaad uit vroegere en latere dagen, Leeuw. 1827. Ook vertaalde hij vele tooneelstukken, daartoe gedreven door den lust, welken hij zelf voor het tooneel had; te Leeuwarden trad hij dikwijls bij een liefhebberij-gezelschap als acteur op.

(Cat. Stedel. Bibl. v. Leeuw., 451.)

[Jan Gooris]

Gooris (*Jan*), ook geheeten Joannis Gratianus Gregorii. Hij werd te Brussel geb. en bestemde zich voor den geestelijken staat. Achtereenvolgens werd hij pastoor der St. Jakobkerk te Antwerpen, in 1631 kanunnik te Brugge en daarna te Anderlecht, bij Brussel, alwaar hij stierf op 2 Nov. 1659.

In zijne moedertaal schreef hij: Het leven en de Martelie van Carolus Bonus, graef van Vlaenderen, door den Eerw. heer Jan Gooris, Brugge 1629; Het leven van den H. Guido, Patroon van Anderlecht, Brussel.

[Hans of Jan Goossens]

Goossens (*Hans* of *Jan*), Gentenaar van geboorte, was in de eerste helft der 17e eeuw lid der Rhetorica-kamer De Violiere te Antwerpen, waar hij schreef onder de zinspreuk: Leeft in rust. In den wedstrijd, ten jare 1620, uitgeschreven door de Peöene te Mechelen, won hij, voor zijne kamer De Violiere, den hoogsten prijs voor het best gedicht blazoen. Dit gewrocht werd uitgegeven in De schadtkiste der Philosophen ende Poëten, enz., Mechelen 1621. Verder zag van hem nog het licht: Triumphe van den H. Joseph, bruideghom van Maria, voesterheer van Jesus, Constrijckelick opgherecht door Jan Goossens, inboren der stede van Ghendt, Gent 1634.

[Peter Cornelis Goovaerts]

Goovaerts (*Peter Cornelis*), 25 Juni 1792 geb. te Antwerpen, alwaar hij ook 30 Juli 1835 stierf. Hij was zaakwaarnemer en had een fondsenkantoor. In zijne ledige uren hield hij zich bezig met het beoefenen der Nederlandsche taal, waarvan hij een warm voorstander was.

Hij vertaalde uit het Duitsch, het Engelsch en het Fransch gedichten en prozastukken, welke, met zijne gewrochten van eigen vinding, verschenen in de almanakken van het ‘Tael- en Dichtkundig Genootschap,’ onder zinspreuk: ‘Tot nut der Jeugd,’ waarvan hij tweede secretaris was. Zijne in druk verschenen gedichten zijn: Op de Terugkomst der door de Franschen ontroofde Antwerpsche Schilder-stukken, Antw. 1815; Eynde van den Mensch, 1816; Den troost in de Deugd, 1816. Zoodra de heerschappij van het Fransche Keizerrijk in ons land gevallen was, trachtte Goovaerts, met Willems en andere leden van hun Genootschap, het vaderlandsch tooneel op te beuren, niet alleen als speler, maar ook als schrijver; want hij leverde het tooneelspel: De Feest van Pagter Laureys Bauwmans, of den wedergekomen Zoon, dat in Dec. 1815 vertoond werd.

[Alfons Jan Maria Andries Goovaerts]

Goovaerts (*Alfons Jan Maria Andries*), kleinzoon van den voorgaande, te Antwerpen geb. 25 Mei 1847, werd in 1866 beambte en op 30 Dec. 1873 adjunct-bibliothecaris der stad Antwerpen. In Nov. 1884 nam hij zijn ontslag, om zich te Brussel te vestigen als onder-overste in het staats-archief, waar hij in 1888 tot afdeelings-overste werd bevorderd.

Behalve eenige Fransche werken en bijdragen van verschillenden aard en toonkunstkritieken, waarvan enkele onder den naam: Peter Phalesius en andere onder dien van Jan Beelaert, gaf hij in het licht: Levensschets van ridder Leo de Burbure, toonzetter en geschiedschrijver, Antw. 1871; Een nieuw werk van Peter Benoit, ontleed door Peter Phalesius, Antw. 1871; De Oorlog, Benoit's nieuw oratorio, (Vl. Kunstbode) 1873, 8 blz.; De kerkmuziek in Antwerpen, Antw. 1874; De kerkmuziek, bedenkingen over haren huidigen toestand en beknopte geschiedenis aller scholen Europa's, Antw. 1876.

[Geertruyd Gordon]

Gordon (*Geertruyd*), geb. te Bergen-op-Zoom 4 Juni 1650, was gehuwd met haar vollen neef Cornelis de Graeuw; de onderlinge huwelijken in deze familiën maken het onderzoek moeilijk, vooral ook door de hooge aanspraken der Gordons op koninklijke afkomst.

Van haar zag het licht: De poësy van de Geest- en Deugtryke juffrouw G. Gordon de Graeuw. In 't Ligt gebragt door een Liefhebber van 't Algemeyn Geloov, Amst. 1710. Deze bundel bevat, behalve Ernstige Poësy, Christelyke Geboorts- Vermaningen en Gedachtenis- of Lykdichten: Aandachtige opmerkingen, by wyze van uytbreidinge over de artikelen des geloofs, vroeger afzonderlijk verschenen, Rott. 1686.

[Gerrit van Gorkom]

Gorkom (*Gerrit van*), geb. 28 Aug. 1833 te Zutfen, prom. te Utrecht in de theologie en werd in 1857 pred. te Eemnes-binnen, in 1861 te Leiden en in 1868 te Amsterdam bij de Remonstrantsche gemeente, waar hij nog is.

Hij schreef vele artikelen in De Tijdspiegel, en in godgel. tijdschr.; vooral is hij bekend als redacteur van Los en Vast, een tijdschr. dat sedert 1866 voortdurend op vaste tijden uitkomt en waarin hij tal van zijne belangrijke opstellen plaatste. In Neer-

lands Kansel, Arnh. 1863, leverde hij ook een tiental leerredenen.

[Melchior Lambrecht van Gorkom]

Gorkom (*Melchior Lambrecht van*), geb. te Heist-op-den-Berg, 25 Oct. 1728. Hij volgde de leergangen van wijsbegeerte aan de Hoogeschool van Leuven en studeerde daarna in de rechtsgeleerdheid, de geschied- en oudheidkunde. In Aug. 1752 werd hij licentiaat in de rechten. Op 16 Juni 1793 stierf hij, nalatende de werken: Beknopt denkbeeld van oud Nederland, Bruss. 1789; en Beschryving der stad en vryheyd van Turnhout, Mechelen 1790.

[Simon Gorter]

Gorter (*Simon*), geb. te Warns, 11 Dec. 1838, stud. aan het Doopsgezind seminarium te Amst. en werd in Nov. 1861 pred. te Aalsmeer; in Mei 1863 naar Wormerveer beroepen, greep hem de tering aan, om welke kwaal te genezen hij van Dec. 1864 tot April 1866 te Arcachon doorbracht; hiervan gaf hij het treffend verhaal in De Gids, 1867. De ziekte evenwel was niet geweken, waarom hij in Dec. 1869 het predikambt nederlegde en optrad als hoofdred. van Het Nieuws van den Dag. Hij overl. aan De Grebbe, 5 Juni 1871. Door de medewerking van zijn vriend en opvolger, H. de Veer, is in 1888 een gedenkteeken, hem en zijn vrienden waardig, op zijn grafplaats opgericht.

Hij schreef: Letterk. studiën, Amst. 1871, bevattende zijne art. uit De Gids, onder welke de voornaamste zijn: Een groot man in een felbewogen tijd [de schoone studie over den profeet Jeremia]; Arcachon; Een tentoonstelling van oude kunst; Lodensteyn's Liederen; Bilderdijk; De verkiezingsroman, enz. Verder talrijke art. in het Bibliogr. Album, 1867-'71, in den Almanak van 't Nut, 1869-'70, Het Vaderland, 1869-'70. Als hoofdred. van Het Nieuws van den Dag eene menigte hoofdart., verzameld onder den titel: Een jaar levens voor de dagbladpers, 2 dln., Amst. 1872. Een bundel preeken werd in 1871 uitgeg. Reeds als student was hij als schrijver opgetreden in den Alm. van het Amst. studentencorps voor 1860, met twee stukjes: Post Coenam en Het Lijden van den jongen Nolle, beide geteekend J-t, Jut, zijn bijnaam als student.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1872.)

[Willem de Gortter]

Gortter (*Willem de*), op 15 Maart 1585 te Mechelen geb. Zijne kenspreuk was: Naer tsuer komt tsoet. Hij schreef tusschen de jaren 1603-1618. Na het Roomsch-katholiek geloof te zijn afgevallen werd hij protestant gezind en een zoo hartstochtelijk bewonderaar van Prins Maurits, dat hij het geraadzaam vond uit zijne geboortestad te vluchten naar Noord-Nederland, waar hij naar allen schijn moet zijn gestorven.

Zijne werken: Refereinen, klinkdichten, balladen, jaarschriften, retrograden, liederen, enz. vormen een bundel van 115 blz. in fol. met 55 gekleurde platen, welke berust op de Burgondische Bibliotheek te Brussel.

[Paulus Koenraad Görlitz]

Görlitz (*Paulus Koenraad*), geb. te 's-Hage 9 Januari 1785, opende in 1806 te Rotterdam eene bijzondere school; gedurende zijne onderwijzersloopbaan deed hij veel tot verbetering van het onderw., de examens, enz. In 1857 werd hij directeur der kweekschool voor onderw. te Rott., waar hij 16 Nov. 1861 overleed.

Al wat hij schreef had betrekking op het onderwijs; het voornaamste daarvan is: Gedachten over onderwerpen het onderwijs betreffende (met Van Driel), Amst. 1816; Verhandeling over den omvang en de inrigting van het onderwijs in de openb. armenscholen vergeleken met dat volgens de Bell-Lancaster leerwijze, Rott. 1820; Verhandeling over de naamvallen, 1835 en Opmerkingen, Bedenkingen en Vragen betreffende de Nederd. taal (beide in Taalk. Magazijn), 1837. Met L. Schlimmer JBz. gaf hij: De belangrijkheid van Onderwijzers- vereenigingen in Nederland, Rott. 1839; Het nationaal Volksonderwijs in Nederland, Rott. 1841; Bedenkingen over de zedelijk godsdienstige opleiding in de openbare scholen. Een woord aan den Tijdgenoot, Rott. 1844; Geschiedk. overzigt van het Lager Ond. in Nederland, door het Nut bekroond, Leid. 1849.

[Joan Christiaan Eleonor Gosler]

Gosler (*Joan Christiaan Eleonor*), geb. 12 Maart 1822 te Deventer, werd opgeleid voor het onderwijs, verwierf den 2en rang, was van 1851 tot 1859 achtereenvolgens kostschoolhouder te Bergen-op-Zoom en Tilburg, in eerstgen. plaats ook lector aan de latijnsche school, bekleedde daarna verschillende betrekkingen van gouverneur, o.a. te Amsterdam bij dr. C.J. Hacke van Mijnden, wien hij behulpzaam was bij de vertaling van Dante's Godd. Komedie, en overl. ambteloos te Haarl. 12 Nov. 1886.

Beoefende verscheidene talen, schreef, behalve een groot aantal schoolboekjes, o.a.: Dichtloovertjes, Bergen-op-Zoom 1852; De Uitdrager, roman, Amst. 1868; De Dochter des Hemels, uit het Spaansch van Marcon, Haarl. 1881, en leverde eenige oorspr. en vertaalde novellen (psd. Chr. van Sparen) in tijdschriften.

[Christiaan Julius Lodewijk Willem Eleonor Gosler]

Gosler (*Christiaan Julius Lodewijk Willem Eleonor*), zoon van den vorige, geb. 15 Juni 1858 te Tilburg, was, na aan het Instituut ‘Kinsbergen’ te Apeldoorn zijne opleiding voor 't onderwijs te hebben genoten, van 1879 tot 1881 gouverneur op den huize ‘Oud-Wassenaer,’ doch vestigde zich in 1883 te Haarlem als uitgever.

Hij schreef: Licht en Schaduw, Leid. 1879; Byron's Manfred, Heusden 1881, 2e dr. Haarl. 1884; Rob. Hamerling, Lord Lucifer, met eene voorrede (psd. Emile Hoïnck), Goes 1882. In 1881 stichtte hij, toen De Banier opgehouden had te bestaan, Astrea, dat slechts twee jaarg. beleefde, en in 1884 De Leeswijzer, thans verschijnende te Apeldoorn. Sinds 1881 is hij ook red. van Europa, als opvolger van P.J. Van der Noordaa (Ada Nore), wiens nagelaten gedichten hij bezorgde, terwijl hij van 1882 tot 1886 de red. waarnam van de Bladen voor Opvoeding en Onderwijs. Behalve aan de hier genoemde tijdschriften leverde hij bijdragen in poëzie of critiek, sommige onder het psd. Haga, aan: De Gids, Nederland, De Ned. Spectator, De Portefeuille, het weekblad De Amsterdammer, de N. Rotterdamsche Ct., het Handelsblad, het Vaderland, de Opr. Haarl. Crt. enz. Enkele bijdragen gaf hij in 't Fransch en Duitsch: zoo bewerkte hij in een boek van Prof. Dr. Otto Weddigen over den invloed van Byron op de literaturen van Europa, 1883, het Nederl. gedeelte, en beschreef in de Luxemb. Freie Presse het badleven te Mondorf onder den titel: Bad-Mondorf, Knittel-Rhapsodien. Verscheidene zijner uitgaven voorzag hij zelf van inleidingen. In voorbereiding zijn van zijne hand: Gebroken Stralen, nieuwe gedichten; Door de Riviera; Bad-Mondorf (afzonderlijke uitgaaf.)

[Izak Gosschalk]

Gosschalk (*Izak*), geb. te Amst. 18 April 1838, was daar sedert 1865 architect en werd er later lid van den gemeenteraad, tot zijn vertrek naar Hilversum in 1887.

Hij schreef: Het kasteel te Muiden, zooals het was in het jaar 1873, opgemeten en beschreven. Uitgeg. door het Kon. Oudheidk. Genootsch. te Amst., 1875. Verder artikelen in Ned. Spectator over verschillende kunsthistorische onderwerpen, en bijdragen in Nutsalmanakken.

[Peter Gossey]

Gossey (*Peter*), tooneeldichter der 17e eeuw, geb. te Zele, in het Land van Waas. Hij was stoeldraaier van beroep en toch vervaardigde hij, volgens het zeggen zijner tijdgenooten, niet minder dan 70 blij- en treurspelen. Twee dezer zijn gekend onder de titels: De Martel-dood van Catherina, Koninginne van Georgia, treurspel, Gent; Leven en Dood van den H. Wenceslaus, eersten Koning van Bohemen; benevens D'Onmenschelyke vreedheyd en rampzaliger uytgang van Drahomira de Luczko, Blyeyndig treurspel, Dendermonde 1777.

[Maria, geboren de Smet Goutier]

Goutier (*Maria, geboren* **de Smet**), geb. 8 Sept. 1810 te Deinze (Oost-Vl.), werd in 1832 onderwijzeres in hare geboorteplaats, in 1844 hoofdonderwijzeres der gemeenteschool No. 5 te Gent, en in 1864 bestuurder van het Weezengesticht voor meisjes, der gemeenteschool No. 15 en der bewaarschool. Na acht jaren op hare rust te hebben geleefd overl. zij te Gent op 3 Dec. 1886.

Zij schreef: Novellen en Gedichten in het Letterkundig Jaarboekje van Gent en den Almanak voor Nederlandsche katholieken te Amsterdam; Over de welvoeglykheid (uitgave van het Willemsfonds), Gent 1857; Liedjes en Gedichten (id.), bekroond,

1858-9 en 1860-1; Drie Verhalen, Gent 1864, 3e druk Brussel 1876; De kleine Kinderschouwburg of verzameling van tooneelstukjes, bijzonder geschikt voor meisjesscholen, Bruss. 1876; Twee Zusters, Bruss. 1876; Kleine Diergaarde voor kinderen, Bruss. 1877; Hendriks lichtzinnigheid, Bruss. 1877; Van alles wat, leesboek voor de jeugd, Bruss. 1877. Eenige bladzijden over Midden-Afrika en zijne bewoners, of beekjes worden stroomen, Bruss. 1877; De Honden, of samenspraken en bijzonderheden over den waterhond, den doghond, den schapershond, den Alpischen hond, den jachthond, den trekhond, den Siberischen hond, den Nieuwlander en den geleerden hond, Bruss. 1877; De Aap, of de kleine stedelingen in vacantie, Bruss. 1877; De Bij, Bruss. 1877; De Beer, Bruss. 1877; Het Varken, Bruss. 1877; De Hoenders, Bruss. 1877; Het Huisgezin Scoonejans of tafereelen van orde en wanorde, spaarzaamheid en verspilzucht, Bruss. 1877; De Verwarring, of jongen en meisje, blijspel in twee bedrijven, gevolgd van het Feest in de School, Bruss. 1879; Twee Huishoudens, Bruss.; Marietje, gevolgd door de gravin de Lalaing, Bruss.; Het naarstige Meisje, blijspel met zang in één bedrijf, gevolgd van de Tooverlantaarn; De kleine Bedelares; Blijft eenvoudig en oprecht; De blinde Grootmoeder; Meisjes kleed u niet boven uwen stand; Leve de Koning!; Het verheugde Meisje, Bruss.; Een uitstapje naar Spa, blijspel met zang in twee bedrijven, gevolgd van: De verdeelde Pachthoeve en Misstap en berouw, Bruss.; De Luim, Bruss. 1882.

[Johannes ter Gouw]

Gouw (*Johannes ter*), geb. te Amst. 16 Dec. 1814, werd voor het onderwijs opgeleid, en 1 Nov. 1843 benoemd tot hoofdonderw. aan eene Amst. stads-tusschenschool; in den zomer van 1866 werd hij eervol ontslagen, zette zijne geschiedk. nasporingen voort, die door de stedel. regeering der hoofdstad met een jaarlijksche toelage vereerd werden, en woont thans te Hilversum.

Schr.: Novellen en gedichten in den Almanak voor 't schoone en goede, 1841-'45; Holland, 1857-'61, en Aurora, 1862. Opstellen over wapen-, oudheidk. en ge-

schiedenis in Nijhoff's Bijdragen, Dietsche Warande, Nederl. Mag., Leeskabinet, enz.; in de beschr. der Tentoonst. voor onderwijs, de afd. Oudheden, Amst. 1860, en nog in dit vak, afzonderlijk, Beknopt hist. overzicht der nat. schoolwetgeving, Amst. 1862. Tot zijne geschr. over de alg. gesch. des Vaderlands behooren: De feestplaat, door het Ned. Ond. Gen. uitgegeven, toegelicht, Amst. 1863; De oorsprong der Ned. vlag, Amst. 1863; De eerste April, Amst. 1864; Studiën over zegel- en wapenkunde, Amst. 1865; De Gilden. Eene bijdr. tot de gesch. van ons volksleven, Amst. 1866. Met mr. J. van Lennep bewerkte hij De Uithangteekens, 2 dln., Amst. 1867, gevolgd door: Het boek der opschriften, Amst. 1868, en alleen gaf hij het oorspronkelijke werk De volksvermaken, Haarl. 1870. Hij redigeerde den 3n-6n jrg. van De Oude Tijd, Haarl. 1872-'74 en gaf nog: Aura, een geïll. boek voor jongelui, Haarl. 1873.

Over Amsterdam: Amsterdam. Oorsprong en afl. van de namen der grachten, enz. 1858, psd. Aurelius; Eene wandeling door Amst. in het midden der 17e eeuw, Amst. 1859; Gijsbrecht van Aemstel en de opkomst van Amst., Amst. 1861; Amsterd. kleinigheden, Amst. 1864; In de Kalverstraat, Amst. 1866; Nacht en morgenrood, Amst. 1877; Amstelodamiana - verzamelde en vermeerderde uitgave der opgegeven geschriften - 3e dr. 1873, waarop: Nalezing, Amst. 1886. Zijn hoofdwerk is: Geschiedenis van Amsterdam, Amst. 1879 en v.v.

[Jacobus Joannes Graaf]

Graaf (*Jacobus Joannes*) geb. te Delft 25 Jan. 1839, werd priester in 1862, was tot in 1881 secretaris van den Bisschop van Haarlem, en is sedert dat laatste jaar deken en pastoor te Ouderkerk a/d. Amstel.

Hij schreef: Vromer en beter door goeden kerkzang. Een woord tot koorzangers en kerkgangers, Leiden 1880, en verder verschillende opstellen over kerkelijke muziek, kunst en geschiedenis in De Katholiek, Het S. Gregorius-blad. Het Gildeboek (van het S. Bernulphus-gilde te Utrecht) en de Bijdragen voor de geschiedenis v.h. Bisdom van Haarlem, van welk laatste tijdschrift hij de redactie voert.

[Nicolaas de Graaf]

Graaf (*Nicolaas de*), geb. te Egmond aan Zee, legde zich op de heelkunde toe en werd heelmeester bij de O.-I. Compagnie. Hij deed als zoodanig vele reizen; toen hij tot rust kwam, ging hij in zijn geboorteplaats wonen, waar hij tot schout werd benoemd.

Hij schreef: Reysen na Asia, Africa, America en Europa, waarbij gevoegd is: Oost-Indische Spiegel, behelzende eene beschrijving van de stad Batavia en wijze van leeven der Hollandsche vrouwen, een net verhael der bijzondere handelaers, alsmede de gewoone wijse van de scheepsbevelhebberen, mitsgaders eene generale beschrijvinge van Oost-Indiën, Hoorn 1701, in 't Fransch vertaald in 1719 te Amst. uitgegeven.

[Martinus Hendrik de Graaff]

Graaff (*Martinus Hendrik de*), geb. 29 Dec. 1813 te Leeuwarden, waar hij medeoprichter der Prov. Friesche Courant was, ook bezorgde hij mede de eerste

Friesche tentoonstelling van kunst en nijverheid en woonde later te Antwerpen, waar hij 18 Febr. 1887 overleed.

Hij schreef: God in de toekomst, dicht stuk, Leeuw. 1834; Godsdienstige harptoonen. Een gedicht, Utr. 1837; Luimige en ernstige gedachten, Utr. 1838; Ode en gebed bij de inhuldiging van Z.M. Willem II, Dokk. 1840; Middeleeuwsche vertellingen, volksoverleveringen en Noordsche gedichten, Utr. 1842; Landbouw, fabriekwezen en koophandel in Nederland, of beschouwing van de meest gepaste middelen voor de welvaart van Neêrlands ingezetenen en vermindering der armoede, Leeuw. 1845; Hist.-rom. Verhalen uit de geschiedenis van Friesland, Vlaanderen en Spanje, Leeuw. 1845; Satirieke, boertige en ernstige schetsen en fantaisien, Leeuw. 1846; Hist.-rom. tafereelen en dichterlijke schetsen uit de gesch. van Belgie, 2e dr., Antw. 1862; De Engelschen en de Nederlanders in den Indischen Archipel, met terugzigt op eene besproken vestiging der Belgen op Borneo. Commercieele, industrieele en politieke beschouwingen, Amst. 1866; De hedend. geldbelegging in effecten, spoorwegaandeelen, bank-actiën en andere fondsen, Amst. 1866; De adel, de kapitalisten, de midden- of burgerstand en de arbeidende klasse, of welke van de machten zal in de toekomst toekomst triomfeeren? Amst. 1867; Dauwdropjes en tranen, romance, Antw. 1867; Het zwarte boek der staatsgeheimen geopend, of Europa's toekomst in verband met de belangen van Nederland, Amst. 1868; De rarekiek der Hollandsche huishouding, of Java en Nederland bekeken door een oud-bankier, Alkmaar 1869; De groote wereld en de badplaatsen, Amst. 1870; De vrouw, haar verleden, haar heden en haar toekomst, in verband met de emancipatiebeweging, Amst. 1870.

Onder het psd. Mr. A. Nienhoff schreef hij een roman: Gods hand, Amst. 1871, en onder dat van H(endrik) Martin: Erasmus en zijn tijd, Amst. 1870. Bovendien verscheidene grootere en kleinere werken over allerlei onderwerpen, welke minder op belletristisch gebied thuis behooren.

[Hendrik Graauwhart]

Graauwhart (*Hendrik*), geb. te Amst. 16 Mei 1661, waar hij diamantzetter was, overl. er 14 Mei 1732.

Hij schreef in poëzie: Leerzame zinnebeelden, bestaande in Christelijke bedenkingen door vergelijkingen eeniger schepselen, als Dieren, Vogels, Gewassen, enz., Amst. 1704, 1724 en 1749, Dordr. 1764; Christelijke bedenkingen en voorbeeldelijke zedelessen genomen uit 's Weerelds eerste toestand des Menschen leven, ampten, staten, konsten en neigingen des gemoeds, enz., Amst. 1709, 1724, 1749 en Dordr. 1764 en Godvruchtige Christenpligten, volgens de vermaningen van den H. Apostel Petrus, Amst. 1728.

[Hendrick de Graef]

Graef (*Hendrick de*), schreef: Aurora en Stella of Zusterlycke kroonzucht, blijspel, Amst. 1665; Joanna, koningin van Napels, of den Trotsen Dwinger, treurspel, Amst. 1669; Agrippa, koning van Atta of de valsche Tiberinus, treurspel, Amst. 1669; Den Dullen Ammirael of stryt om d'Eer, blyeyndspel, Amst. 1670; Alcinea, of standvastige kuysheydt, treur-, bly-eyndspel, Amst. 1671.

[Karel de Graef]

Graef (*Karel de*), op 4 Juli 1811 geb. te Beveren (Oost-Vl.) en overl. te Gent in 1871, gaf eenige vertalingen uit naar het Fransch en schreef in het Nederlandsch: De bedrogene Spooken, of dat hadden zij niet verwacht, blijspel in twee bedrijven, Gent 1863.

[Johan Gram]

Gram (*Johan*), geb. te 's-Grav. 25 April 1833, ontving zijne opleiding in het instituut te Katwijk, legde zich eerst op de schilderkunst toe, doch ging later bij de telegrafie en werd in 1866 stenograaf bij de kamers der Staten-Generaal.

Hij bewerkte eene Ned. uitg. van: Parijs en de Parijzenaars. Zeden, typen, kunstschatten, gedenkteekenen en merkwaardigheden der wereldstad, Leid. 1864; vertaalde De vervloekte, door den Abt [Michon], Utr. 1764; Lübke, Schets eener kunstgeschiedenis, Amst. 1871 en '88; schr.: Onder één dak, Utr. 1867, eene verzameling novellen, vroeger in De Gids, Nederl. magazijn (door hem 1868 en later bestuurd), Nederland, enz. geplaatst; Reus en dwergen, Tiel 1868; De familie Schaffels, Arnh. 1870; Schakels uit één keten, Arnh. 1870; Zeven spruiten, Amst. 1874; gaf bijschriften bij platen, getiteld: Onze gevederde vriendjes, 2 stn., Amst. 1872, en bij de Galerij van beroemde toonkunstenaren, Haarl. 1873-'74; Gedenkschrift van de feesten in Mei 1874, Arnh. 1874; Een nieuw kleed, 's-Hage 1876; Door Oost en West van A. tot Z. Een wereldreisje in 25 letters, Haarl. 1876; Een Haagsch fortuin, Leiden 1877; In Londen. Reisschetsen, Amst. 1877; Fransch en Duitsch, tooneelspel, Amst. 1879; De groote Schootmans, blijspel, 's-Hage 1879; Drie in één. Vertellingen van Cella, Tiel 1880; In Berlijn, Amst. 1880; Bijeengegaard, Tiel 1880; De patienten, blijspel, 's-Hage 1881; In Grauw-bunderland en Engadin, 's-Hage 1881; Onze schilders in Pulchri Studio, Rott. 1881; Haar tweede man, blijspel, 's-Hage 1882; De schildersconfrerie Pictura te 's-Grav., Rott. 1882; In den Harz, Haarl. 1883, 2e dr. 1886; Frans Belmont, 's-Hage 1883; Karlsbad, Arnh. 1884; Overtrekbladen, 's-Hage 1884; Het tooneel in huis, kamerstukjes en charades voor jongens en meisjes,

Schoonh. 1885; De schouwburg in 't klein, Schoonh. 1885; Maurits van Moreelen, Leid. 1886; Het kleine tooneel, Schoonh. 1886.

[Jan Simon Gerardus Gramberg]

Gramberg (*Jan Simon Gerardus*), in 1823 geb. te Maastricht, waar zijn vader officier was, werd als geneeskundige op de kust van Guinea geplaatst en, na eenigen verloftijd in Den Haag weder in Oost-Indië, bij het binnenl. bestuur benoemd, kwam daarop andermaal naar ons land, voer later als scheepsdokter op Amerika en overl. in dat werelddeel in het laatst van 1888.

Schr.: Schetsen van Afrika's westkust, Amst. 1861; De inlijving van het landschap Pasoemah, Bat. 1865; Madjapahit. Hist.-rom. tafereel uit de gesch. van Java, 's-Grav. 1868; De sleutel van Madjapahit. Het Mohammedanisme tegenover de westersche beschaving in Indië, ald. 1869; Palembang, Hist.-rom. taf. uit de gesch. van Sumatra. Bat. 1878; Ind. schetsen met zwart krijt. No. 1. Atjeh, 's-Grav. 1882.

[Matthijs Gramsbergen]

Gramsbergen (*Matthijs*), leefde te Amst. en schreef: Klucht van de levendighe doodt, of bedroogen Kassier, Amst. 1649; Kluchtighe Tragoedie, of den Hartog van Pierlepon, Amst. 1650, 2e dr. 1679; Piramus en Thisbe, of de bedrooge Hartog van Pierlepon, boertige tragedie, Amst. 1700.

[Dirk Graswinkel]

Graswinkel (*Dirk*), geb. te Delft in 1600, stud. te Leiden, deed zijn eed als adv. in Den Haag, 15 Dec. 1621, als adv. fiscaal in 1647. Tijdens zijn verblijf te Venetië in diplom. rang werd hij ridder van Sint-Marcus; in 1653 werd hij secr. der Chambre mi-partie te Mechelen, en overl. daar 12 Oct. 1666. Volgens zijn grafteeken in de Groote kerk te 's-Grav. was hij bij zijn dood 66 jaar en 12 dagen oud. Hij werd door bevoegde tijdgenooten geacht om zijne groote kennis van staats- en rechtszaken. De hem weleens toegeschreven psalmenberijming en het boekje van De Navolging zijn in 't Latijn geschreven. Belangrijk over hem is het hieronder aangeduide opstel van prof. Fruin.

Schr.: Wel-levens wetenschap ende wysheyt, 's-Grav. 1643. Zijne staatsgezinde Nasporingen van het Recht van de Opperste Macht, Rott. 1667, met het vervolg

onder den titel Speciale Beschr. van het gebruyck ofte daadelycke Bezitting der Opperste Macht der Staten van Holland, 's-Grav. 1674, zijn door zijne weduwe uitgegeven.

(De Gids, 1869, IV.)

[Mr. Lucas Oldenhuis Gratama]

Gratama (*Mr. Lucas Oldenhuis*), geb. te Assen 7 Juni 1815, stud. en prom. in 1835, waarna hij procureur bij de Arrond, rechtbank en bij het Prov. gerechtshof van Drente werd. Achtereenvolgens werd hij in 1854 rechter in de Arrond, rechtbank te Assen, in 1865 raadsheer in 't Prov. gerechtshof van Drente, en was sedert 1867 lid van de 2e Kamer der St.-Generaal; sinds 1838 medewerker aan het ‘Weekblad van 't Recht’ en van de Nederl. Kaart voor rechtsgel. en wetgeving. Hij overleed te Assen 5 Juli 1887.

Behalve eene menigte brochures en bijdragen in De Tijd, de Konst- en Letterbode, Volksbeschaving, Volksheil (1855-'57), Drentsche volksalmanak, (1838-'51), Nieuwe Dr. volksalm. (1883-'87), en de bijdr. tot Gesch. en Oudheidk. van Feith enz. (1864-'73), Hist. Gen. te Utrecht, enz., schreef hij: Bedenkingen over de richting van den spoorweg in Friesland, Groningen en Drenthe, 1855; Open brief aan de Gedep. Staten van Drenthe over de zorg voor en het onderhoud der Hunnebedden, 1868; Geschiedkundige herinneringen bij gelegenheid van de opening van den spoorweg door Drente in 1870; Bijdragen tot de kennis der oudste ordelen of gewijsden van Drost en XXIIII etten, later den etstoel van Drenthe, 1870; Costuimen, ordonanciën van procedueren ende rechten, soe in den lande van Drente worden geholden, Amst. 1872; Korte aanteekeningen over het VIIIste voorhistorisch oudheidk. Congres te Buda-Pesth 1876; Inleidende rede van Mr. L.O.G., voorzitter van het XXXIste Ned. Landhuishoudk. Congres, 1878; Assen. Ontstaan en opkomst. Naamoorsprong, 1882; De Hunnebedden in Drenthe en aanverwante onderwerpen, 1886. Op één na alle te Assen gedrukt.

(N. Drentsche Volksalm. 1888.)

[Jan Frans Gratiaen]

Gratiaen (*Jan Frans*), toonkunstenaar, in het begin der 18e eeuw geb. te Brugge, vestigde zich te Parijs, waar hij in 1731 leerling was van J.M. Leclair, muzikant van het Fransche Hof. Hij toog later naar Oost-Indië, want omstreeks 1750 gaf hij aldaar een zeer belangrijk werk uit, getiteld: Redeneeringen over nuttige muzikale onderwerpen, tot onderzoek van kenners, tot verlustiging van geoeffende, en tot onderricht van weetgierige Muziekliefhebbers, opgesteld door J.F. Gratiaen.

[Jan Everard Grave]

Grave (*Jan Everard*), medeoprichter van de Mij. Felix Meritis te Amst., waar hij overl. in 1780, beproefde het Luthersche kerkgezang te verbeteren en gaf daartoe de volgende bundels uit: C.F. Gellerts Geestelijke gezangen en Liederen, in het Nederd. vertaald, Amst. 1774; Het boek der Psalmen, nevens de Liederen en Gezangen bij de Luthersche gemeente in gebruik, op nieuw berijmd, Amst. 1776.

[Peter de Grave]

Grave (*Peter de*), in 1772 geb. te Boesinge, (West-Vl.) en overl. te Gent, 16 Juni 1852. Omtrent het einde der vorige eeuw vestigde hij zich in laatstgenoemde stad, waar hij notaris werd en sedert de oprichting der Maatschappij van Landbouw en Kruidkunde (1815) een der ijverigste leden was dier vereeniging, aan wier bestuur hij het werk opdroeg getiteld: Nieuwe ondervindingen aengaende de biën, en de konst van biën te houden, Gent 1816.

[Mr. Jan van 's Gravenweert]

's Gravenweert (*Mr. Jan van*), geb. 25 Aug. 1790 te Amst., waar zijn vader, van Venlo geboortig, handel op W.-Indië dreef, stud. aan het Athenaeum en prom. in 1810 te Utrecht. Hij werd een jaar daarna ontvanger van de Registratie te Amst., en in 1813 inspecteur der registratie van Noord-Holland, uit welke betrekking hij in 1821 eervol ontslag kreeg. In 1829 ging hij te 's-Hage wonen; hij reisde door Italië in 1830, toen hij op het bericht van den opstand in België terugkeerde, en werd benoemd tot referendaris bij het ministerie van Buitenlandsche zaken, in 1834 tot Staatsraad in buitengewonen dienst. Te midden van zijne werkzaamheden ondernam hij groote reizen als naar Frankrijk, Engeland, Italië, Sicilie, Malta, Rusland, Turkije, Klein-Azie, Syrie, Palestina, enz. In 1844 ging hij op zijn buitengoed Otium bij Oosterbeek wonen, was raad en wethouder dier gemeente en overleed daar 29 Maart 1870.

Hij schreef: Theseus, treurspel n.h. Fransch van Mazoiër, Amst. 1806; Ifigenia in Tauris, n.h. Fransch van de la Touche, Amst. 1807; Regulus, Amst. 1813; Verspreide Lettervruchten, een tienjarigen arbeid, bevattende: Regulus (het werk van den achttienjarigen dichter), Het verbond der Edelen, treursp., De Schim van Karel V, Eene hulde aan Bilderdijk, en Afscheid aan Mevrouw Ziezenis-Wattier; De Ilias van Homerus naar het Grieksch in Nederduitsche verzen gevolgd, Amst. 1818-'19, 4 dln.; De Odyssea van Homerus, Amst. 1823, 4 dln. De beide laatste werken zijn te Haarlem in 1853 herdrukt. De Echt, door Wijsheid, kracht en schoonheid, tooneelsp. (bij het huwelijk van Prins Frederik), Amst. 1824; Marco Bozaris, Amst. 1824; Tasso te Rome, Amst. 1824; Blik op de voornaamste wetensch. en letterk. instel-

lingen in het koningrijk der Nederlanden, Amst. 1829; Essai sur l'histoire de la Littérature Neerlandaise, Amst. 1830; Pompeji, gedicht, Amst. 1835; Het Nederlandsche Volksfeest bij het huwelijk van Koning Willem III, tooneelsp., Amst. 1839; Het Noorden en het Oosten, Amst. 1840-'41, 2 dln.; verder twee brochuren: Het oogenblik en de toekomst, Amst. 1848 en Het ontwerp van Grondwet van April 1848, met de Grondwet van 1840 vergeleken, Amst. 1848, en eene menigte gedichten en bijdragen proza in jaarboekjes en tijdschriften.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1870.)

[Alfried la Gravière]

Gravière (*Alfried la*), den 22 Sept. 1866 te Westkapelle geb., bezocht het Atheneum van Brugge en is thans te Meenen gevestigd.

Met G. Callebert-Reynaert verzamelde en gaf hij in het licht: Een Bloemenkrans, Dicht en Proza der jongste schrijvers van Vlaamsch-België, met bio- en bibliografische aanteekeningen, naar tijdsorde gerangschikt, Bruss. 1886.

[Ida of Idelette Gré]

Gré (*Ida* of *Idelette*), eene Luiksche juffer, die evenwel in het Vlaamsch schreef: Het Hofken der Siele. Dit werk werd in het Fransch vertaald door een Augustijn en het zag het licht te Antwerpen in 1618, met een: Tractaetken over de rust der Siele.

[Frederik Hendrik Greb]

Greb (*Frederik Hendrik*), geb. te Rott. 31 Dec. 1813, werd bestemd voor den tabakswinkel zijns vaders, doch legde zich toe op de letteren, waardoor hij in aanraking kwam met Van der Hoop, Bogaers en Lublink Weddik. In 1836 vertrok hij naar Rijswijk, in 1840 naar Den Haag, waar hij het tooneel betrad; in 1842 vertaalde hij voor Nayler; in 1850 werd hij administrateur bij Peters, in 1854 bureaulist bij het Fransche theater, in '55 boekhouder en vertaler bij den Amsterd. schouwburg, destijds onder 't beheer van J.E. de Vries, met wien hij in 1860 naar Rotterdam ging, waar hij in 1867 door ziekte werkloos werd en in kommervolle omstandigheden 29 Sept. 1868 overleed.

Schr.: Gedichten, 's-Grav. 1838; November 1813 herdacht, ald. 1838; Tooneelen uit het dagelijksch leven, Dordr. 1839; Gaston van Foix, 's-Grav. 1842; Nieuwe Gedichten, ald. 1843; Opwekking voor Neerlands toekomst, ald. 1849; Het feestvierend Rotterdam, bij de inwijding der nieuwe schouwburgzaal, ald. 1853; Verspreide Gedichten, Amst. 1855; Godsdienstig A B C, Leiden 1855. Bovendien bijdragen in Jaarb. voor Rederijkers 1856-'62.

[Frans Greenwood]

Greenwood (*Frans*), geb. in 1680 te Rott., had te Dordrecht eene betrekking bij de gemeene middelen en overl. er in 1760. Behalve de schilder- en graveerkunst beoefende hij ook de dichtkunst.

Schreef: Gedichten, Rott. 1719; Boeren Pinxstervreugd, Rott. 1733; Vervolg op de Gedichten van Fr. Greenwood, Dordr. 1760.

[Willem Greeven Hz.]

Greeven Hz. (*Willem*), geb. te Rotterd., werd 30 Sept. 1807 theol. stud. te Utrecht, doch overl. reeds vóórdat zijne studie volbracht was. Met zijn vriend Dirk Bax, z.a., gaf hij een bundeltje Dichtoefeningen, Rotterdam 1810.

[Edward Joris Jacob Gregoir]

Gregoir (*Edward Joris Jacob*), geb. 9 Nov. 1822 te Turnhout, waar hij zijn onderwijs genoot en zich vooral oefende in de toonkunst, in welk vak hij van 1844 tot 1856 leeraar was bij de Normaalschool van Lier. In 1857 vestigde hij zich te Antwerpen, waar hij thans nog woont en zich bezighoudt met de beoefening van de geschiedenis der toonkunst, enz. Hij vervaardigde muziek voor talrijke Vlaamsche liederen en koren, alsook voor de drama's Willem de Zwijger en Leicester, van F. Roelands, De Belgen in 1848, van Eug. Stroobant en S. Willems, en het zangspel Willem Beukels, derzelfde schrijvers.

Gregoir leverde bijdragen in de tijdschriften: De Vlaamsche School, Noord en Zuid, De Vl. Kunstbode, enz., terwijl hij ook afzonderlijk uitgaf: Toonstelkonst, of korte leerwyze der muzykale zamenstelling. Met vyftig overgangen tot alle toonen en eenige koralen voor het orgel, zamengesteld uit de grootste meesters der XIVe en XVe eeuwen, met byvoegsel eener korte verhandeling om den gregoriaenschen zang wel te spelen en te zingen, Antw. 1842; Korte verhandeling overden gregoriaenschen zang, Antw. 1845; Bydrage tot de algemeene verbetering van den Gregoriaenschen zang en het kerkmuziek in België, byzonderlyk opgedragen aen de Heeren onderwyzers en organisten, Lier 1849; Theoretische en praktische methode der muzyk- en zangkunst, geschikt voor lagere, middelbare en normale scholen, Gent 1850; Geschiedkundige beschrijving der klokkenspelen in België en Nederland, gevolgd door de levensschetsen van een aantal Nederlandsche toonkunstenaars, tot hiertoe weinig gekend, en eenige verhandelingen uit de muzikale reizen in België en Nederland, door Dr. Karel Burney gedaan, enz., Antw. 1866; Schetsen over de bijzonderste Belgische en Nederlandsche klokgieters en beiaardmakers, Antw. 1866; Levensbeschrijving van den beroemden componist Adriaen Willaert, Matth. Wanloo, Vlaamschen zanger der muziekkapel te Madrid in 1569, Jan Tinctor, C. Hollander, Ph. De Monte en Clemens non Papa, met menigvuldige opheldering voor de geschiedenis der muziek in de

Nederlanden. Lijst der personeele Hofkapel van Keizer Karel, Bruss. 1868; Schetsen van Nederlandsche toonkunstenaars, meest allen weinig of tot hiertoe niet gekend, Antw. 1869 en Bruss. 1884; Adriaan Willaert, levensschets, beroemd Vlaamsch componist uit de XVIe eeuw, Antw. 1869 en Bruss. 1884; Aanschouwelijk onderwijs der muziek, Antw. 1885; De zang in de lagere scholen, bijzonder in België en in Nederland, Antw. 1888.

[Mr. Joan Lodewijk Gerhard Gregory]

Gregory (*Mr. Joan Lodewijk Gerhard*), geb. 14 April 1808 te Laubegast (Saksen) uit Nederlandsche ouders, die in 1813 zich te Doesburg vestigden, stud. te Utrecht en was subst. off. te Hoorn, adv.-gen. bij het Prov. Gerechtshof in Drente, referendaris bij het Dep. van Justitie, adv.-gen. bij den Hoogen Raad, commissaris des Konings in Drente.

Hij schreef: Mr. J.C. Faber van Riemsdijk in de maand Nov. 1813, 's-Hage 1864; verder stukken in de Bijdragen van Nijhoff, als Iets over Wemberich van Berchem en Martinus Gregorij of Goris, laatste kanselier van Gelderland, verder over De Hunebedden in Drenthe, het leven van Mr. Jeremias Cornelis Faber van Riemsdijk.

[Jacob Thomas Grein]

Grein (*Jacob Thomas*), geb. te Amst. 11 Dec. 1862, schr. onder het psd. Jack een groot aantal art., meest tooneelverslagen, in Het Nieuwe Weekblad, De Portefeuille, Amst. Courant, Weekbl. de Amsterdammer en het Handelsblad, benevens in buitenl. bladen en tijdschriften. Sedert 1885 is hij te Londen in handelsbetrekkingen werkzaam.

Hij gaf afzonderlijk uit: Dramatische schetsen en causeriën, Beverwijk 1884; Silhouetten door Jack en Frans, (Slotboom's halve-guldens uitgave, No. 11), ald. 1884; In den nachttrein, blijspel, 's-Hage 1885; Advertentiën! blijspel, Amst. 1885.

[Fredericus Christianus de Greuve]

Greuve (*Fredericus Christianus de*), geb. 6 Dec. 1792 te Amst.; zijn vader Godewijn Christiaan was daar kostschoolhouder, die voor het Volkslees- of onderwijzershandboek over ambachten, bedrijven, enz. in 1806 bekroond werd. De zoon zou tot geestelijke worden opgeleid en werd daarom in 1811 naar de katholieke universiteit te Munster gezonden; in 1812 ging hij naar het seminarie te Warmond en in 1814 naar Rome, waar hij tot priester gewijd werd. In 1817 werd hij hulpgeestelijke te Amst., daarna te Groningen en te Utrecht. In 1825 werd hij pastoor te Nieuwendam en 't zelfde jaar hoogl. bij het nieuw opgericht collegium philosophicum te Leuven; in 1830 naar Noord-Nederland gevlucht, werd hij buitengewoon hoogl. in logica, metaphysica, geschiedenis der philosophie, enz. te Gron. en overleed daar 29 April 1863.

Hij schreef: Letterhof voor Roomsch katholijken, Amsterd. 1822; Dichtbundel, 's Bosch 1823-'24, 2 dln.; J.M. Sailers beknopte herinneringen aan jonge predikers, vrij vertaald, 's Bosch 1826; Wederlegging van Ph. W. van Heusde's eerste proeve van wijsgeerige navorschingen in de talen: Hoe komt de mensch tot waarheid? door een beoefenaar der wijsbegeerte, Gron. 1837; Brieven in antwoord op de brieven

van den Hoogleeraar Ph. W. van Heusde over het beoefenen der wijsbegeerte, inzonderheid in ons Vaderland en in onze tijden, met bijvoeging van aanmerkingen op deszelfs taalnavorschingen, Gron. 1838; Het leven van Jezus, critisch verdedigd tegen Dr. D. Fr. Strauss, Gron. 1840-'42, 3 st.; Aan den napluizer van Prof. Opzoomer's redevoering over de wijsbegeerte, den mensch met zich zelven verzoenende, Gron. 1847; Redeneerkunde: eene handleiding bij de beoefening dier wetenschap, Gron. 1862. Verder nog een menigte losse stukken over taalkunde en wijsbegeerte in verschillende tijdschriften.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1864.)

[Claude de Grieck]

Grieck (*Claude de*), leefde in de tweede helft der 17e eeuw te Brussel, waar hij boekdrukker was en beproefde een eigen tooneel te stichten.

Hij schreef de volgende stukken: Heraklius, treurspel, Bruss. 1650; Palene, bly-eyndend treurspel, 1650; Liefde zonder zien verwekt, blyspel, Bruss. 1653; Don Japhet van Armenien, blyspel (naar Scarron), 1657; Den grooten Belisarius, treurspel in Nederduytsche Vaersen gerymt, 1658; Zenobia met de Doodt van kaizer Aureliaen, treurspel, gespeeld op d'Amsterdamschen schouwburg 1667; Ulysses in 't eylandt van Circe, oft, Geen grooter Toovery als liefde, hofspel, 1668; Den Boom des levens, in het Jubel-jaer van het H. Sacrament van Mirakel, van het jaer 1670 gheviert binnen Brussel verthoont op desselfs schouwburg door de vrye liefhebbers, 1670; Den betooverden Mensch, 1670; Samson, oft den Edel-moedighen Nazareen, treurspel, vertoont op den Brusselschen Tooneel-schouwburg, Bruss. 1670. Enkele dezer stukken zijn geteekend G. de Grieck, doch het is dezelfde persoon als Claude de Grieck.

[Jan de Grieck]

Grieck (*Jan de*), drukker-uitgever, geb. en levende te Brussel in de tweede helft der 17e eeuw. Met zijn broeder Claude en anderen arbeidde hij ijverig aan de opbeuring van den vaderlandschen schouwburg.

De tooneelwerken door hem nagelaten zijn: De Ghedempte Hooghmoedt ofte hoevaerdige bedroghe Maeght, Droef-eyndende

blyspel, met een Voorspel over het bekomen van een langgewenschten Peys: ghesloten in den jaere 1697. Dienende tot Intrede, ofte Gordyn-openinghe, van ons eerste Opera, met naemen Ghedempte Hoogh-moedt; Klucht van de Ghedwonghe Griet, afghemaelt ende vertoont nae de spreucke: Alwaer de spin-rock dwinght het Sweerd, Daer staet het quaelyck met den Weerd. Den Uytghetapten Koopman ofte mis-luckten Dragonder, Kluchtwys vertoont op de Brusselsche tooneelburg; Klucht-spel van Meester Coenraedt Bierborst, Heer kannen en pinten; Den dolenden Pelgrim; Ons vertoonende door synen val ende opstaen: des Menschen leven niet anders te wesen als een ghedurighen strydt, Tooneelwys afghemaelt, tot spieghel van alle blinde ende wulpsche jonghelinghen; Den lachenden ende levenden waerseggher, Brussel 1679; Het belachelyck klucht-spel van Lemmen met syn neus; De heerlycke en vrolycke Daeden van Keyzer Karel de V, Bruss. 1675; De meeste dezer stukken werden verzameld in één werk onder den titel: Het Brussels klucht-tooneel bestaende in verscheyde eerlycke Blyspelen, vermaeckelycke Historie, Natuers verborgentheden, ende meer andere Dinghen weerdig om te lezen, Brussel 1700.

[Alfons van Griesheim]

Griesheim (*Alfons van*), schreef: De arme Rosa, novelle, Maaseik, 1866.

[Mevr. Maria Louiza Griethuizen-Carelius]

Griethuizen-Carelius (*Mevr. Maria Louiza*), geb. 25 Juli 1744 te Amst. en aldaar in 1771 getr. met den makelaar Hermanus Griethuizen, behoorde sinds 1781 tot den vriendenkring van Van Winter en Van Merken en hun zoon Pieter. Zij overl. mede te Amst. 26 Sept. 1813, en schreef eenige gelegenheidsgedichten.

Van deze zijn uitgegeven: Zegezang op Doggersbank en Lijkz. op Bentinck, Amst. 1781; Ter verheffing van P. v. Winter, N.S.zoon tot Bewindh. der O.-I. Comp., 1781; Op de Ned. kweekschool voor de zeevaart, 1785; Het kunstrijk orgelspel van Boursse, 1785; Op de 50-j. Jubelrede van dns. C.C.H. v.d. Aa, 1792; Huwelijkszang aan haar zoon **Paulus Griethuizen**, 1805, van wien bijdr. voorkomen in Ned. Hermes en De Vriend des Vaderlands.

[Sibylle van Griethuysen]

Griethuysen (*Sibylle van*), werd ongev. in 1620 geb. in het stadje Buren. Zij ontving eene geletterde opvoeding, huwde (vóór of in 1644) den apotheker Upke Harmen Wytzema en woonde te Kollum in Friesland, te Appingedam en sedert 1654 te Groningen. Vele dichters, o.a. Huygens, Jan Vos en Blasius hebben de geleerde vrouw bezongen.

Zij schreef lofdichten op eenige werkjes van Blasius en Johan van Nyenborch; in Klioos Kraam (1656 en 1657) worden verscheidene verzen van haar gevonden. Bovendien gaf zij uit: In rym gestelde Claeglieden Jeremiae, Embden 1645; Spreekende Schildery, Afbeeldende een corte Verclaringe over het vierde Vers des eersten Capittels, uyt het Hoge Liedt Salomons, 1646, en (met den predikant Sibrandus Francisci) Hemelsche Troost-Borne, teghen de banghste aen-vechtinghe...., Leeuw. 1651. Het jaar van haar dood is niet bekend.

(Oud-Holland, 1885.)
J.A.W.

[Willem Theodorus van Griethuysen]

Griethuysen (*Willem Theodorus van*), geb. te Hasselt (Overijsel) 24 Maart 1824, stud. te Utrecht, werd 12 Nov. 1848 pred. te Bunnik, in 1853 te Rotterdam, waar hij 26 Maart 1886 overleed.

Behalve redevoeringen, reisverhalen, bijdr. in proza en poëzie in tijdschr. en jaarb., schreef hij: Uit den vreemde, Rott. 1865; Veldbloemen, Rott., 3e dr. ald. 1871; In het gebergte, Rott. 1875; Dr. A. de Jager. In Memoriam, Rott. 1877 (met bijdr. van andere letterk., in 50 ex. gedrukt en niet in den handel); De zonnestraal in de bergen, muziek van G.B. van Krieken, Rott. 1877. Eene nagenoeg volledige opgaaf zijner meestal kleine geschr. en verspreide opst. staat vóor den verkoop-catalogus zijner bibliotheek.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1887.)

[Joos Griettens]

Griettens (*Joos*), advocaat en schout te Ieperen in de eerste helft der 17e eeuw.

Hij gaf in druk: Lusthof van doorluchtige ende deughtsame Vrouwen, teghen de laster-boucken onlancx t'haeren laste uyt-ghegaen, Ieperen 1632.

[Nicolaas Griettens]

Griettens (*Nicolaas*), dichter, was Raad-pensionaris der stad Ieperen, waar hij op 30 Oct. 1601 geb. werd, en 25 Sept. 1666 overleed.

Een Noodslied, van zijne pen, staat gedrukt voor den: Lusthof van doorluchtige Vrouwen enz., van zijnen naamgenoot Joos Griettens, hierboven vermeld.

[Mr. Huibert Griffioen]

Griffioen (*Mr. Huibert*), heer van Waerder (bij Woerden), geb. te Gouda 23 Mei 1754, stud. en prom. te Leiden, waarna hij zich als advocaat te 's-Hage neerzette. In 1783 keerde hij terug naar Gouda, waar hij in de stedelijke regeering was; na nog tot andere bedieningen geroepen te zijn, werd hij pensionaris-honorair van Tolen, en eindelijk raadsheer in den Hoogen Raad van Holland en West-Friesland. Voor dit ambt bedankte hij in 1795 en leefde verder in werkzame rust, waarna hij 17 Juni 1836 te Gouda overleed.

Hij schreef: Mijne Herinneringen van Gouda, 's-Hage 1823, waarop nog in 't zelfde jaar eene Nalezing. Dit geschr. diende tot wederlegging eener ongunstige meening van Gijsb. Karel v. Hogendorp over Gouda.

[Lieven Grijp]

Grijp (*Lieven*), den 14 Aug. 1814 gebte Lovendegem (Oost-Vl.), waar hij zijn onderwijs genoot. Als onderbrigadier van het Tolwezen woonde hij beurtelings te Leuven, Lillo, Mol en andere plaatsen. Ook te Antwerpen vestigde hij zich verscheidene malen, en gedurende de vele jaren dat hij aldaar in dienst was, had hij nauwe betrekkingen met de voornaamste kunstenaars en schrijvers, daar hij der Vlaamsche zaak innig was toegedaan en een werkelijk deel nam aan de vaderlandsche kunstbeweging. Op 27 Aug. 1862 verliet hij Antwerpen voor goed en den 21 Juli 1866 werd hij te Meir op pensioen gesteld. In Nov. van dit laatste jaar vestigde hij zich in zijne geboorteplaats, waar hij nog woont.

Hij gaf artikels in dagbladen en tijdschriften, terwijl hij afzonderlijk liet verschijnen: Vruchten myner uitspanning, Antw. 1852; Hulde aen Zyne Koninglyke Hoogheid den Hertog van Brabant, ter gelegenheid zyner meerderjarigheid, opgevolgd door de Vlaemsche Brabançonne, uitgegeven op last der letterkundige afdeeling in de St. Lukasgilde te Antwerpen, Antw. 1853; Mirtekroon, gevlochten ter eere van den Hertog van Brabant en Maria Hendrika Anna, Aertshertogin van Oostenryk. Uitgegeven op last der maetschappy van onderlingen bystand: Louise-Marie (te Antwerpen, ter ondersteuning van een schamel huisgezin, Antw. 1854.

[Edward de Grijse]

Grijse (*Edward de*), den 16 Maart 1848 geb. te Roeselare, studeerde aldaar van 1856 aan het klein Seminarie en ging in 1868 over naar het groot Seminarie van Brugge, om het volgende jaar te Rome in de godgeleerdheid te gaan studeeren. In 1871 werd hij leeraar van mathesis en natuurwetenschappen aan het Seminarie zijner geboorteplaats en sedert Nov. 1884 is hij leeraar der dogmatische godgeleerdheid aan het groot Seminarie te Brugge.

Hij schreef in het Nederlandsch: Recht en Revolutie, verhandeling over de sociale quaestiën van heden, Roeselare 1881; Katholieke Kerk en Christene Volksschool, Roesel.; Consciences lijkrede... in den plechtigen lijkdienst gedaan in St. Michielskerk te Roeselare, den 3 December 1883, op aanvraag der letterlievende genootschappen De Vriendschap en het Davidsfonds, Roesel. 1883; De geschiedenis der Godsdiensten en Graaf Goblet d'Aviella, Gent 1888.

[Pieter Grijspeer]

Grijspeer (*Pieter*), of **Grijspeert**, was van 1625-'55 pred. bij de Doopsgezinde gemeente te Haarlem.

Behalve een theologisch werk schreef hij: Sommige leerachtighe geestelycke Liedekens, gemaeckt uyt den Ouden ende Nieuwen Testamente, met oock eenighe Psalmen Davids. Vermeerdert met eenighe nieuwe Liedekens, door P.G., Haerl. 1628, Hoorn 1629; hierop als vervolg: 's Herten Vreucht, inhoudende eenige nieuwe

Liedekens uyt den Ouden ende Nieuwen Testamete by een vergadert tot vermaeckinghe des gheestes door P.G., Hoorn 1629.

[Victor Karel van Grimbergen]

Grimbergen (*Victor Karel van*), den 13 Mei 1810 te Antwerpen geboren en aldaar overleden op 7 Mei 1859.

Hij gaf uit: Historische levensbeschryving van P.P. Rubbens, ridder, enz., verrykt met vele gewichtige byzonderheden, welke by geene andere schryvers tot heden toe te vinden zyn geweest, nevens eene nauwkeurige opgave zyner schilderyen, enz., uitgegeven in den jare 1774. Nieuwe vermeerderde uitgaef, met aenteekeningen, verbeteringen, enz., Antw. 1840, met portret; Historische bydragen van vaderlandsch belang, Antw. 1848; Maeltyd in de kamer der Violieren, gehouden onder het Dekenschap van Fr. Frank, 1588-'89 (in het Taelverbond), 1854; Verzameling van oorkonden aengaende het concept van vergrooting der stad Antwerpen van het jaer 1580, Antw. 1858. Rekening van twee schilderyen van P.P. Rubens, Antw. 1855.

[Dirk Groebe]

Groebe (*Dirk*), geb. te Amst. 20 Dec. 1789, van burgerl., doch niet onwelvarende familie, uit Westfalen afkomstig, werd na gering schoolonderricht ontvangen te hebben op een kantoor gebracht. In 1805 verloor hij zijn vader, leed daarna veel in den druk der tijden en had zijn aandeel in de bevrijding des lands. Als knaap had hij van zijn vader eenige muntstukken gekregen, waardoor hij zijne neiging tot onderzoek en studie ontdekte en in 1808 zijn wensch openbaarde om aan het Kon. Instituut werkzaam te zijn; vijf jaar later werd hij klerk bij die instelling, waardoor hij veel boeken onder zijn bereik kreeg en met geleerden in aanraking kwam, van welke laatste enkele hem waardeerden en steunden, andere zijn arbeid als hun eigen werk lieten doorgaan, wat bij zijn karakter en levensbeschouwing een wederzijdschen wrok deed ontstaan, die door zijne bekroonde prijsverhandelingen bij de Brusselsche Academie en de tweede klasse van het Instituut zelf, zijn eergierigheid en weinige lijdzaamheid meer en meer toenam. Bij de opheffing van het Instituut, werd hij in 1851 eervol ontslagen, na 39-jarigen dienst. Een paar jaar later moest hij de betrekking neder-

leggen van custos der stads-bibliotheek, die hij mede zoolang had bekleed en waarin hij eene verbazende kennis van boeken en van veler inhoud had verkregen. Met den aanvang van 1865 vond hij een toevlucht in het Oudemannen- en Vr. huis der Hersteld-Luthersche gem. te Amst. en overl. daar 11 Mei 1867. Zijn hieronder vermelde biogr. door Jo. de Vries Jz. is een in menig opzicht leerrijk stuk.

Behalve een groot aantal bijdragen in tijdschr. en losse art. in bladen, schreef Groebe: De bekroonde Verh. over de munten en hetgeen daartoe betrekking heeft, in deel X der Werken van de Akademie te Brussel, 1830; Graaf Floris V en zijne regeering, uit echte bronnen voorgesteld, Amst. 1836; Handl. tot de kennis der Ned. munten, welke sedert drie eeuwen in Ned. zijn geslagen, enz., Amst. 1850, zonder zijn naam. Verdienstelijk is zijne uitgave der Gedichten van C. van Baerle, J. v.d. Burgh, J. v. Heemskerk, L. Reael, Anna en Maria Tesselschade Visscher en anderen, Amst. 1839.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1867.)

[Floris Groen]

Groen (*Floris*), een tooneelspeler die met den troep van Jacob van Ryndorp, beurtelings te Amst., Leiden en in Den Haag was, schreef:

De mislukte Ontrouw, trsp., 1682; De gestrafte Staatzugt, trsp., 1682, Blijspel van den Huwlijken staat, 1685; Standvastige Minnares, met de Dood van Tancredo, trsp., 1699; Toverijen van Armida, ofte het belegerde Jeruzalem, 1699; Visscher door Liefde, 1699; Bly-eindend Treurspel van den Verlooren Zoon, 1700; De Vrouw-bewaarder bedroogen, klsp., versiert met verscheiden Dansen, 1707; Monsieur La Grand, en Madam Petiet, klsp., 1713.

[Simon Frederik Groen]

Groen (*Simon Frederik*), geb. te Maastricht 20 Jan. 1817, stud. in de letteren gedurende de jaren 1835, '36 en '37 te Utr. en ging als candidaat met een aanzienlijke familie als gouverneur naar Parijs, werd later Maître d'étude op een pensionnaat te St. Germain, daarna weder gouverneur in eene Engelsche familie, en werkte veel voor Didot en Hachette. Met den aanvang van 1847 werd hij leeraar in het Fransch aan het toen gereorganiseerd Gymn, te Leiden, waar hij ook onderwijs gaf aan den Prins van Oranje, gedurende diens academie-tijd. In 1859 ging hij als gouverneur der familie Wiggers van Kerchem naar Indië; in 1863 deed hij eene reis door een groot deel van Europa, en keerde naar Batavia terug; doch tot herstel zijner gezondheid naar Nederland terugreizende, stierf hij aan boord in Mei 1869.

Van zijne hand zijn een aantal opstellen als: Drie weken aan het Nieuwe Diep, Driedaagsche storm in de Indische zee nabij het Kaapsche rif, Schetsen uit het dagboek van een reiziger en Onverwacht uitstapje van Batavia naar Bandong in de Preanger-regentschappen, in tijdschriften geplaatst, het laatste in het Nederlandsch Magazijn, waaraan Groen medewerker was. In De Tijdstroom (1862) plaatste hij een blijspel in 3 bedrijven, waarin hij den tafeldans en het dwepen met vreemde zaken gispte. Verder schreef hij: De steen der wijzen of verzoening tusschen twee strijdende partijen op kerkelijk grondgebied te Batavia, (Tijdspiegel 1864); Beleediging en satisfactie, of Veroordeeling van den gang van zaken op het Gymnasium Willem III

te Batavia, Bat. 1867; 15 Brieven onder den titel: Van Utrecht naar Batavia, in Utr. Courant van 1863, en eene menigte opstellen in het Maandblad voor opvoeding en onderwijs, uitgegeven door het Oost-Indisch onderwijzersgenootschap, dat hij redigeerde.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1807.)

[Mr. Guillaume Groen van Prinsterer]

Groen van Prinsterer (*Mr. Guillaume*), uit eene familie waarin het predikambt sedert de zestiende eeuw als erfelijk was en die aan den oorspronkelijken geslachtsnaam **Groen** in het begin der achttiende eeuw dien der familie **van Prinsterer** toevoegde, werd geb. 21 Aug. 1801 te Voorburg, stud. sinds 29 Mei 1817 te Leiden in de rechten en de letteren, prom. daar 17 Dec. 1823 en werd 29 Oct. 1831 benoemd tot Staatsraad, belast met het toezicht op het huisarchief des Konings, door welke betrekking hij in staat gesteld werd om zijn belangrijk geschiedwerk Archives de la Maison d'Orange-Nassau in twee serieën (14 deelen, 1835-'61) uit te geven, en waarvoor hij verscheidene reizen naar Frankrijk ondernam. In 1840 en nog eenige malen daarna, was Groen lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal; hij genoot daarna eene welverdiende rust te 's-Grav., waar hij overleed 19 Mei 1876.

Groen heeft bekwame tegenstanders, toegewijde vrienden en bevoegde vereerders nagelaten, maar geen hunner heeft zijn leven beschreven. In de plaats van den titel eener hem waardige monographie, trachten wij eene eenigszins volledige lijst te geven zijner afzonderlijk verschenen geschriften. Behalve zijne twee bekroonde prijsantwoorden en beide dissertaties in 't Latijn, schreef hij: Iets over den tegenwoordigen oorlog in Portugal, Den Haag 1826; Over Volksgeest en Burgerzin, Leid. 1829; Redevoering over de redenen om de geschiedenis der natie bekend te maken, Brussel 1829; Proeve over de zamenstelling eener algemeene Nederlandsche geschiedenis, naar aanleiding

van 's Konings besluit van 23 Dec. 1826, Haag 1838; Kort overzicht van de Gesch. des Vaderlands, Leid. 1841, 3e druk Haag 1864; Handboek der Gesch. van het Vaderland, 2 dln., Leid. 1841-'46, 4e druk Amst. 1875; Vaderlandsche zangen, verzameld, Leid. 1842; Nederlandsche gedachten, 3 dln., Haag 1830-'32, 6 dln., Amst. 1869-'75; Beschouwingen over staats- en volkerenregt, 3 dln., Leid. 1830 en 1834-'40, (ook onder de afzonderlijke titels: Proeve over de middelen, waardoor de waarheid wordt gekend en gestaafd; De maatregels tegen de Afgescheidenen aan het staatsregt getoetst; Bijdragen tot herziening der grondwet in Nederlandschen zin; Adviezen in de 2e Kamer der St.-Gen. in dubbelen getale); Aan de Herv. gemeente in Nederland, Leid. 1843; Adres aan de algem. Synode der Ned. Herv. Kerk over de formulieren, de acad. opleiding der predikanten, het onderwijs en het kerkbestuur, Leid. 1843; Het regt der Herv. gezindheid, Amst. 1848; Redevoering (in het Kon. Instituut) over Willem I, Amst. 1843; Antwoord aan M.C. van Hall over: Hendrik graaf van Brederode, Uitgave van brieven, Histor. kritiek, Leid. 1844; Ongeloof en revolutie. Eene reeks van hist. voorlezingen, Leid. 1847; Aan G. Graaf Schimmelpenninck over de vrijheid van onderwijs, 3 st., Haag 1848; Het Parijsche zendelinggenootschap, werkzaam in Zuid-Afrika, Haag 1848; Het Nederl. zendelinggenootschap, Haag 1848; Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap, 5 st., Haag 1848; Grondwetsherziening en eensgezindheid, 9 st., Amst. 1849; Verscheidenheden over staatrecht en politiek, 2 dln., Amst. 1849-'50; Adviezen in de 2e Kamer der St.-Gen. 1849-'50, 3 dln., Amst. 1850; Over het Ontwerp van wet op het Lager Onderwijs, Haag 1857; 1837 en 1853. Zelfstandigheid der kerk of alvermogen van den staat, Utr. 1853; Narede van 5-jarigen strijd, Utr. 1856; Verspreide geschriften. I. Staatsregt en politiek. II. Kerk-, schoolen volkshistorie, 2 dln., Amst. 1859-'60; Het voor Christ. nat. onderwijs niet ongunstig vooruitzigt. Redevoering, Haag 1861; 1813. Vaderl. beschouwing, Haag 1863; 1813 in het licht der volkshistorie herdacht, Haag 1863; Studiën en schetsen ter schoolwetsherziening, Haag 1865; Parlementaire studiën en schetsen, 40 nommers, Haag 1866; Aan de kiezers, 20 nommers, Haag 1864-'65, 15 nommers, Amst. 1869; Bij de stembus, 5 nommers, Amst. 1869; Heiligerlee en de Ultramontaansche kritiek, 3 st., Amst. 1868; Bijdrage voor kerkgemeentelijk overleg, 7 st., Haag 1868-'69; Maurice et Barnevelt, Utr. 1875; Hoe de onderwijswet van 1857 tot stand kwam, Amst. 1876; Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap. Toelichting van de spreuk der revolutie, (reeds in 1871 gedrukt), Haag 1880. Verder tal van kleinere brochuren ook in het fransch over staatkunde, onderwijs, godgeleerde vraagstukken enz., bijv. l'empire Prussien et l'Apocalypse, l'infl. de Calvin, nation. religieuse, La Prusse et les P. Bas, Le parti anti-révol. (2 drukken); polemische geschriften tegen De Brauw, J. de Bosch Kemper, M.C. van Hall en J.H. Gunning. Ook bezorgde Groen de Brieven van Thorbecke 1830-'32, Amst. 1873, 2 drukken, die van I. da Costa 1830-'60, Amst. 1872-'76 en die van J.A. Wormser, Amst. 1874-'76.

[Johannes Groenewegen]

Groenewegen (*Johannes*), geb. in 1610 te Kralingen, werd in 1738 pred. te Aarlanderveen en in 1739 te Werkendam, waar hij 12 Aug. 1764 overleed.

Behalve een paar godgeleerde werken gaf hij: De lofzangen Israëls, waaronder de Heere woond, 2e druk, Gorinchem 1758, nieuwe uitgave, 's-Hage 1841.

Zijn broeder J a c o b , eveneens pred., schreef eene menigte godgeleerde werken, en is bekend door de uitgave van een vervolgbundel van zijn broeders vermeld werk, onder den titel: De Lofzangen Israëls, zijnde een nieuw geestelijk gezangboek, 1755. Beide deelen zijn gezamenlijk vaak opnieuw gedrukt; de 9e uitg. is die van Rott. 1879.

[Abraham Groenewoud]

Groenewoud (*Abraham*), geb. te Zuiderwoud 30 Mei 1690, heelmeester te Broek en daar overl. 12 Jan. 1762, de laatst bekende bezitter van den bl. 218 vermelden rijmbundel van zijn oom Godefr. Duijsentpont, bewerkte naar een der gedichten in dien bundel: Kort en bondig verhaal van de geboorte, gevallen en levensloop van Dr. Martinus Lutherus, ter gedachtenisse van de reformatie. In dichtmaat gesteld, Haarl. 1717, en schreef: Geloofs-Hervorming, tooneelsp., Haarl. 1719; De verloore diamantring, of Verkwistende theedrinkster, kluchtsp., 1719; Violante en Valeran, trsp., Haarl. 1721.

[Olivier Groeneijk]

Groeneijk (*Olivier*), geb. te Woerden in 1771, vestigde zich te Zierikzee, waar hij ambtenaar ter secretarie werd, huwde daar Marie Madeleine Agron, gedoopt in de Waalsche kerk te Leeuwarden, 4 Maart 1770, de met lof bekende institutrice te Zierikzee, die daar overl. in 1825; zij was de zuster van A.N. en P. Agron (z.a.). Groeneijk overl. te Zierikzee, 16 April 1835.

Schr.: Kronijk van Zierikzee, ten vervolge op die van J. de Kanter Phil.z., z.a., en Nadere verbeteringen daarop, beide te Zierikzee, 1821, en Bekn. Geschiedk. Beschr. van Woerden, Zierikzee 1829.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Hendrik Groesser]

Groesser (*Hendrik*), te Antwerpen geb. 23 Dec. 1830, kleermaker van beroep, was

eenigen tijd werkzaam aan de dagbladen De Koophandel en L'Opinion en is thans weer meesterkleermaker in zijne geboortestad. Hij is een volksdichter en beoefent vooral den luimigen dichttrant. In 1865 werd hij in den liederen-prijskamp door de Maatschappij De Veldbloem van Brussel uitgeschreven, bekroond met het lied: Aan Vlaanderenland. Zijne gezamenlijke liedjes bedragen omtrent een 50tal. Zij verschenen in bladen en tijdschriften en velen zijn op muziek gezet.

Een bundeltje gaf hij uit onder den titel: Liederen voor het Volk, Antw. 1861, vermeerderd herdrukt onder den titel: Vrank en Vrij, Volksliederen, Antw. 1885. Verder gedichten in Moentje-Pek, Almanak voor 1861 en in weekbladen.

[Frans Jozef de Gronckel]

Gronckel (*Frans Jozef de*), geb. den 6 Maart 1816, te St. Quintens-Lennick (Oost-Vl.) en overl. te Brussel op 3 Maart 1871, ten gevolge eener beroerte, welke hem den 28 Febr. overviel op het oogenblik dat hij als advocaat voor de rechtbank van koophandel aan het pleiten was. Sinds 1843 was hij lid van den Provincialen Raad van Brabant, waar hij zijne geboorteplaats vertegenwoordigde en een der voornaamste sprekers was.

Hij schreef: Payottenland, gelijk het van oudtyds gestaen en gelegen is. Gedenkboeksken voor alle die deze contry vry en vrolyk beleven, door Franciscus Twyffeloos, Bruss. 1846; 't Payottenland zooals het van onheugelyke tyden gestaen en gelegen is, opgedragen aen alle vrye en vrolyke Payotten, door Franciscus Josephus Twyffeloos, Doctoor in de Philosophie, advocaet en Payot. Derde verminderde en verbeterde uitgaef, versierd met houtsneden en koperplaten, Bruss. 1852; Hal-Onderzoek. Werken door de stad ontworpen. Plans en ontwerpen, Bruss. 1868.

[Isaäc Groneman]

Groneman (*Isaäc*), 15 Aug. 1832 geb. te Zutfen, was genees-, heel- en verloskundige te Vorden, doch ging in 1858 naar Indië, waar hij zich eerst vestigde te Bandong, en daarna te Djokdjokarta, waar hij lijfarts van den Sultan is.

Hij schreef: Bladen uit het dagboek van een Indisch geneesheer, Gron. 1874; Indische schetsen, 2 dln., Zutf. 1875; Waar of onwaar? Nieuwe Indische schetsen, 2 dln., Dordr. 1879; Vorstenlandsche toestanden, Dordr. 1882; Eene Kètjoe-geschiedenis, Dordr. 1887. Verder gedichten in tijdschr. en bijdr. in Nederl. dag- en weekbl., het laatst in het Nieuws v.d. Dag. Nog schreef hij een ongedrukt gebleven treurspel: Het slot Nyenbeek.

[Abram Pieter van Groningen]

Groningen (*Abram Pieter van*), geb. 7 Maart 1798 te Haarlem, stud. te Leiden, werd in 1821 pred. te Bleskensgraaf-en-Hofwegen, in 1827 te 's-Gravendeel, in 1837 te Ridderkerk, waar hij 22 Dec. 1861 overl.

Hij schreef: Zangen voor onze dagen, Dordr. 1831; Geschiedenis der Watergeuzen, Leid. 1841; Kort verhaal van de invoering der bisdommen in Nederland in 1559, Haarl. 1853; Onuitgegeven en verspreide gedichten, Leid. 1855, 2e dr. 1869;

Onuitgegeven en verspreide Poëzy, Leid. 1855, 2e druk 1869. Verder bijdr. in tijdschriften.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1864.)

[Dirk de Groot]

Groot (*Dirk de*), geb. te Meppel 5 Juni 1825, werd in 1825 hoofdonderw. te Groningen, in 1861 aldaar leeraar aan de Rijkskweekschool voor onderwijzers en is sedert 9 Nov. 1880 districts-schoolopz. te Utrecht.

Hij schreef: Nederl. spraakleer, Arnh. 1868, 4e dr. Amst. 1882; Ned. spraakkunst, Gron. en Arnh. 1868, 8e dr. 1884; Leesboeken voor aardrijksk. en gesch. en onderscheidene opstellen over opvoeding en onderwijs in: Tijdschrift voor opvoeding en onderwijs, Pestalozzi en Schoolbode, die elkander opvolgden en waarvan hij mederedacteur was. Met L. Leopold en R. Rijkens schreef hij: Nederlandsche Letterkunde. De voornaamste schrijvers der vier laatste eeuwen, Gron. 1867, 6e dr. Gron. 1887.

[Johan Hugo de Groot]

Groot (*Johan Hugo de*), geb. op Kraayenburg bij Delft 8 Maart 1554, stud. en prom. in de rechten te Douay. Hij werd in 1589 schepen, en twee jaren later burgemeester van Delft; in 1594 curator der Leidsche Hoogeschool; hij overleed 3 Mei 1640.

Hij beoefende de Latijnsche en Nederd. dichtkunst, van welke laatste enkele proeven voorkomen in de Overgebleven rymstukken van Jan, Huyg, Willem en Pieter de Groot, Delft 1722.

[Hugo de Groot]

Groot (*Hugo de*), zoon van den vorigen, geb. te Delft 10 April 1583, ging in 1595 naar de Leidsche Hoogeschool, waar hij bij Franciscus Junius inwoonde, gelijk in Den Haag bij Wtenbogaert; in 1598 vergezelde hij Oldenbarnevelt naar Frankrijk en prom. dat jaar in de rechten te Orleans. In 1607 werd hij fiskaal van den Hove van Holland, in 1613 pensionarîs van Rotterdam, en vervulde in dien rang ook in dat jaar een gezantschap naar Engeland. Ten gevolge van de bekende staatk. gebeurtenissen werd hij 29 Aug. 1618 in hechtenis genomen en op Loevenstein voor zijn leven gevangen gezet. Na zijne ontsnapping, 22 Maart 1621, ging hij te Parijs wonen, waar hij door den koning op de pensioen-lijst werd gebracht, doch inderdaad door harden letterarbeid zijn huisgezin onderhouden en zich buiten de hoofdstad vestigen moest. Eerst in 1634 werd hij gezant

van Zweden aan het Fransche hof. Op eene terugreis van Zweden naar Parijs, overl. hij te Rostok 28 Aug. 1645. Hij is te Delft naast den vorstelijken grafkelder begraven, waar eerst in 1781 een gedenkteeken werd opgericht; zijn 300ste geboortedag werd door de Kon. Acad. van Wetenschappen plechtig herdacht; in 1886 werd zijn standbeeld op het Delftsche marktveld ingewijd.

De Bibliographie der werken van Hugo de Groot door Dr. H.C. Rogge, 's-Grav. 1883, telt 462 nommers; uit de Chron. lijst zijner 94 geschr. blijkt, dat de vlg. in het Nederl. afzonderlijk verschenen zijn: Tractaat van de Oudtheyt van de Batav. nu Holl. Republique, 's-Grav. 1610; Oratie ghedaen in de verg. der 36 Raden der stadt Amsterdam, 's-Grav. 1616; Justificatie van de Resol. der Staten van Holland ende West-Vriesl., 4 Aug. 1617, (z. plaats) 1618; Vraghe en Antwoordt (Tsamensprake) over den Doop, 1818; Wtlegginghe van het Gebedt ons Heeren, Delft 1619; Christel. betrachtinge des lijdens Christi, 1619; Christel. gesanghen, Delft 1621; Bewijs van den waren godsdienst, 1622; Verantw. van de Wettel. Regieringh van Holl. en W.-Vr., 1622; Brief aan de Staten van Zeelandt, 1622; Request aen Syne Con. Maj. van Franckrijck over syne proscriptie, 1623; Inl. tot de Holl. Rechts-geleertheyd, 's-Grav. 1631; Consultatiën, ann. 1600-'32, Rott. 1645-'85; Wtlegginghe des Alg. Sentbrief van den Apostel Joannes, Rotterd. 1644; Advys nopende 't recht de steden competerende in cas van judicature, Midd. c. 1710. Tot de Nederl. vert. zijner beroemdste werken behooren: Vrye zeevaert, Leid. 1614, Haerl. 1636, 1639, 1641; Drie boecken nopende het recht des oorloghs ende des vredes, Haerl. 1635, Amst. 1651, 1705; Nederl. Jaerb. en historiën, Amst. 1681; Aant. over het Ev. van Mattheus, Gouda 1685; Van de waerheyt der chr. godsdienst, Amst. 1653, 1667, Rott. 1686, 1693, 1706, Amst. 1728. Voor zijne Ned. verzen: Versch. Ned. ged., Amst. 1651 en 1659 (Dr. Penon, Bijdragen, I en II, Gron. 1881); Oovergebleeve Rym-stukken, Delft 1722, 1731 en de uitgaaf van Jer. de Vries, Amst. 1844.

(Hugo de Groot herdacht in de Kon. Akad. van Wetensch., Amst. 1883.)

[Mr. Pieter de Groot]

Groot (*Mr. Pieter de*), zoon van den voorg., geb. te Rott. 28 Maart 1615, deelde dus als kind de Loevesteinsche gevangenis. In 1629 werd hij uit Frankrijk ter studie gezonden naar Leiden; vijf jaar later hoorde hij Barlaeus en Vossius te Amst. en prom. te Orleans in 1637. Den 17 Mei 1638 deed hij zijn eed als Haagsch adv., en praktizeerde bij het Hof van Holland, later bij het Gerecht van Amst., 1640-'48, doch keerde toen naar Den Haag terug en begon zijne diplom. loopbaan als Raad van den Keurvorst van den Palts. Van 6 Febr. 1660 tot 15 Jan. 1667 was hij pensionaris van Amst. en werd in het eind van laatstgen. jaar gezant van den Staat in Zweden, in 1669 bij Lodewijk XIV, tot aan den vredebreuk van 1672. Zijne onderhandelingen met dezen Koning hebben geleid tot de bekende vervolging en het rechtsgeding, vermaard door de pleitrede van Middelgeest. Na zijne vrijspraak, 7 Dec. 1676, bewoonde hij zijne buitenplaats Boekenrode, bij Haarlem, tot zijn dood 2 Juni 1678. Zijne afkomst en lotgevallen onderscheiden hem meer dan zijn Nederl. letterarbeid.

Zijne: Uitbreiding der Psalmen - zonder inachtneming der zangwijze geschreven - werden voor 't eerst uitgegeven, Rott. 1724, daarna Amst. 1765. Zijne gedichten zijn niet afz. verzameld in druk gebracht; daartoe behooren: Een vers vóór

Westerbaen's Ockenburgh, Het Gebed van Mr. P. de Groot, Verjaarsgedicht op zijn broeder Willem en op zichzelf, en vooral het bekende: ‘Een gelukkig Mensch’.

(J.P. Cornets de Groot, Levensschets van Mr. Pieter de Groot, 's-Grav. 1847.)

[Willem de Groot]

Groot (*Willem de*), broeder van Hugo, geb. 10 Febr. 1597 te Delft, stud. en prom. in 1616 te Leiden in de rechten. Na eene reis in Frankrijk, vestigde hij zich als adv. te 's-Gravenhage, waar hij 15 Oct. 1618 beëedigd werd. Hij overl. 12 Maart 1662 en is te Delft begraven.

Sommige zijner weinige gedichten zijn reeds vermeld bij die zijns broeders; verder schreef hij: Een t' samenspraeck tusschen Vader ende Soon, over de deucht van weynich spreecken, 1619; Inleyding tot de practyck van den Hove van Holland, Amst. 1656, veelmaal herdrukt; Broeders gevangenisse. Dagboek van Willem de Groot, betreffende het verblijf van sijnen broeder Hugo op Loevestein; uit echte bescheiden aangevuld en opgehelderd door Mr. H. Vollenhoven, 's-Grav. 1842; Dagboekje van W. de Groot, door hem gehouden tijdens de regtspleging aan sijnen broeder Hugo de Groot, Johan van Oldenbarneveldt en Rombout Hoogerbeets - korte aant. in 't Lat. en Ned., van 19 Maart tot 12 Juni 1619, hs. van 20 blz. - medegedeeld in het Nieuw Archief voor kerk-geschied., I, 337-354.

[Jhr. Johan Pieter Cornets de Groot van Kraaijenburg]

Groot van Kraaijenburg (*Jhr. Johan Pieter Cornets de*), geb. te Groningen 6 April 1808, werd in 1836 algemeen secretaris der Indische regeering, in 1842 secretaris-generaal van het dep. van koloniën; van 1848 tot 1851 was hij lid van den Raad van Indië en werd, na van 9 Jan. tot 14 Maart 1861 min. van koloniën geweest te

zijn, in 1862 lid van den Raad van State; hij overl. in Den Haag, 23 Juli 1878.

Hij schreef: Reis van Z.K.H. Prins Hendrik der Ned. in Ned.-Indië gedurende het jaar 1837, Batavia 1838, herdrukt in de handelingen en berigten betrekkelijk het zeewezen en de zeevaartkunde, 7e d., 2e druk, Amst. 1847; Levensschets van Mr. Pieter de Groot, 's-Grav. 1847, niet in den handel; Notices hist. sur les Pirateries commises dans l'Archipel Indien-Oriental, La Haye, 1847; Verslagen van het schoolwezen in N.-I. 1834-'45 en 1846-'49, Bat. 1849 en '50; Aanm. op het wetsontwerp tot vaststelling van het Regl. op het beleid der regeering van Ned.-Indië, 's-Grav. 1853; Levensschetsen van Nederburgh, Wiselius, Dirk van Hogendorp, Daendels, Janssen, Falck, van Alphen, Radermaeker, Van den Bosch, Elout, Du Bus, de Kock, Van Polanen en anderen, in de Handelingen van het Indisch Genootschap, 's-Grav. 1854-'59, alsmede in het Biogr. Wdbk. van Van der Aa; Bijdr. betreffende de kolonisatiekwestie in O. en W.-Indië, het stelsel van deportatie in Ned.-Indië, en het ontstaan van het gemeen overleg tusschen regering en de Staten-Generaal ten aanzien der koloniën, en andere onderwerpen in de handelingen van het Ind. Gen., 1854-'59; Het eiland Boeroe, met bijdragen en toelichtingen in verband tot Europ. kolonisatie, (met T.J. Willer), Amst. 1858; Over het beheer onzer koloniën, 's-Grav. 1862; Het eiland Celebes volgens de togten en ontdekkingen van Vosmaer, in de Koloniale jaarb., 's-Hage 1862; Bijdr. tot de beoordeeling van Bosscha's ‘Kroon en Ministers’, 's-Hage 1863.

[Jacobus de Groot]

Groot (*Jacobus de*) schr.: Dronke Beely, anders het Bedorven Huishouden, klsp., Nijm. 1779; De Duivel in zijn Zondagspak, Lierzang, Nijm. 1779; Rolando, gewaande Don Pedro of den misleiden Jeronimo, kl. blijsp., Nijm. 1779. Een trsp. Eugenia, Amst. 1713, schijnt van een naamgenoot te zijn.

[Joannes Theodorus Petrus de Groot]

Groot (*Joannes Theodorus Petrus de*), geb. te Schiedam, 4 Juli 1848, stud. te Nijmegen op het collegie der Dominikanen, en trad in hun orde te Huisen.

Hij schreef: De Pauzen, eene Geschiedkundige studie, Amst. 1872; Het leven van den H. Thomas van Aquino, kerkleeraar en patroon der studiën, Utr. 1881. Ook schreef hij: Vondel in zijn bespiegelingen, in De Dietsche Warande en bijdr. in Onze Wachter en Kath. Volksalmanak.

[Gerrit de Groote]

Groote (*Gerrit de*), Gerrit Groot en gewoonlijk **Geert Groote**, werd in Oct. 1340 te Deventer uit een aanzienlijke familie geboren en legde zich vroeg op de beoefening der wetenschappen in veelzijdige richting toe, zoodat hij reeds op vijftienjarigen leeftijd te Parijs studeerde. Zijne groote deugd, ook in hare overdrijving, rijke gaven van geest, toewijding aan de zedelijke verbetering der menschen, volhardende werkzaamheid gedurende zijn korten levenstijd en de beteekenis, die hij had in de Vereeniging van de Zusteren en Broederen des gemeenen levens - dit alles is

uitmuntend voorgesteld in de hieronder opgegeven geschiedwerken. Hij overl. in zijne geboortestad, 20 Aug. 1384.

Voor het Nederlandsch van dien tijd is hoogst merkwaardig de nagelaten arbeid van prof. W. Moll, door zijn begaafden leerling prof. Acquoy in de werken der Kon. Akademie uitgegeven: Geert Groote's Dietsche Vertalingen, Amst. 1880.

(G.H.M. Delprat, Broederschap van G. Groote, tweede druk, Arnhem 1856; Dr. J.G.R. Acquoy, Het Klooster te Windesheim, Utr. 1875; voor de aanwijzing der verspreide stukken zie men: L.D. Petit, Bibliogr. der Mnl. Letterk., Leid. 1888.)

[Peter Bernard de Groote]

Groote (*Peter Bernard de*), te Gent geb., 22 Juli 1804 en aldaar overl. 5 Febr. 1850. Hij was opsteller der Gazette van Gent, en schrijver van den Wegwijzer van de stadGent, welke jaarlijks verscheen. Verder schreef hij artikels over de Vlaamsche Beweging en kritische beoordeelingen over kunst.

[Jan Berend Grooters]

Grooters (*Jan Berend*), geb. 16 Dec. 1816 te Winterswijk, werd in 1854 kostschoolhouder te Goor.

Behalve een aantal stukken in het Magazijn van Nederl. taalkunde, het Nieuw Nederl. taalmagazijn (1847-'57), en De Nederlandsche Taal (1856-'71), schreef hij eene Nederlandsche spraakkunst met practische oefeningen, 2 st., Zwolle 1872-'73, 4e dr. 1887; Onze Taal. Nederl. spraakk., Zw. 1882-'83, 4 st.

[Pieter Grootes]

Grootes (*Pieter*), geb. te Westzaan 16 Maart 1836, is thans correspondent te Amst., was achtereenvolgens werkzaam bij de Rotterdamsche Courant, de Nieuwe Rotterd. Ct., het Familieblad, de Enschedésche Ct., De Wekker en medewerker aan Tooneel-almanak, Tubantia, Vaderland, enz.

Hij schreef: Op den huize Vredesteijn, n.h. Fr., Arnh. 1875; De Vlasvinken. Novelle, Enschedé 1879.

[George Philip Frederik Groshans]

Groshans (*George Philip Frederik*), geb. te Rotterdam 26 April 1814, studeerde te Leiden in de medicijnen en prom. 3 Juni 1837; in 1840 werd hij lector aan de klinische school te Rotterdam en in 1865 werd hem bij Kon. besluit de persoonlijke titel van Hoogleeraar verleend. Hij overl. te Rotterdam 12 Mei 1874.

In den Leidschen studentenalmanak van 1836 en 1837 komen een paar metrische vertalingen uit Horatius van zijne hand voor; hij had eene groote voorliefde voor, en bezat eene daaraan geëvenredigde bedrevenheid in de classieke letteren, en schreef, behalve werken van geneesk. aard: Veertien dagen in Engeland, Dordr. 1851 (psd. Dr. E. Troosting); Historisch verslag over de geneesk. school te Rotterdam, Rott. 1853; In het tijdschrift der Mij. voor Geneesk. voor 1856, gaf hij: Het onderwijs in de geneeskunde te Leiden in 1663, en in den jaargang 1869: Historische aanteekeningen, I.; in De Kunstkronijk schreef hij Basilius Magnus, (ook in het Nederduitsch Tijdschr. van Em. Hiel te Brussel opgenomen); Dante en de Divina Comedia, Amst. 1867, redev. als voorzitter der Mij. van fraaie kunsten en wetenschappen. In de Hand. Mij. Ned. Lett., 1870, schr. hij een Levensbericht van Professor Jan van der Hoeven en in die van het 13e Nederl. taalcongres Coenraad Droste (z.a.). Eindelijk eene reeks van artikelen in den tweeden druk van Nieuwenhuis' Wdbk. van kunsten en wetenschappen, door Snellen van Vollenhoven uitgegeven tot aan het artikel Boerhaave, dat nog gedeeltelijk van zijne hand is.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1875.)

[Jan Baptist de Grove]

Grove (*Jan Baptist de*), te Mechelen geb. op 26 Aug. 1813 en als pastoor te Horp-maal overl. 1 Jan. 1868. Hij was een geleerd priester en een echt volksvriend en flamingant. Den 27 Nov. 1864 verscheen hij op den Landdag te Antwerpen en verwierf daar eenen algemeenen bijval door het grondig uiteenzetten van twee der voornaamste Vlaamsche grieven, namelijk de overheersching van het Fransch in de gerechtshoven en in het leger.

De Grove gaf de volgende oorspronkelijke werken uit: Romes Omwenteling, hulde aen het tael en letterlievend genootschap ‘Met Tyd en Vlyt’ der katholyke Hoogeschool van Leuven, Beeringen 1849; Jesus leven aen de kinderen ten voorbeeld gegeven, Hasselt 1856; Huldekrans ter eere van den H. Jozef (in dicht), Gent 1862; Maria van Brabant, tafereelen uit de vaderlandsche geschiedenis, Hass. 1862; De slagtoffers der bloedwet, De brave Josef, een loteling van 1848, St. Truiden 1863; Jan van den Smid, plaetsvervanger by het leger, St. Truiden 1863; Reinildis, of de eerste dagen des Christendoms in België, Antw. 1867.

[Sylvaan van der Gucht]

Gucht (*Sylvaan van der*), den 17 Febr. 1823 geb. te Aalst, waar hij kunstschilder is. Hij schreef: Jan Clerker of de laatste der Binders van Vlaanderen. Oost-Vlaamsche dramatische verhalen uit den Franschen tijd, Aalst 1883, benevens: Het Kasteel der verdoemenis; Gaston Blankaert; De zwarte Advokaat; Doktor Gons en Tacida Spinaal. De twee eerste dezer werken zijn ook overgenomen in het Amerikaansch blad Depere Standaard.

[Jean Guepin]

Guepin (*Jean*), geb. te Vlissingen 15 Jan. 1715, uit eene familie van Dieppe afkomstig, was schepen en raad, tevens koopman in zijne geboortestad, en beoefende

de letteren; hij was een der oprichters van het Leesgezelschap, waaruit het Zeeuwsch Genootschap in 1768 ontstond, doch hij overl. reeds 15 Juni 1766.

Hij schreef: Datheeniana, of ophelderingen en aanmerkingen over de vermaarde Psalmberijmingen van Petrus Dathenus, uit oude gedenkstukken, handschriften, enz. verzamelt. Met de nodige byvoegzels, en een Lofzang, alles ter verdediging van dien uitmuntenden dichter, uitgegeven door Juvenales Glaucomastix, z. pl. 1758. Dit geschrift werd hevig aangevallen, waarop Guepin antwoordde met een: Lofdicht voor den uitmuntenden Lier- en Harpdichter Petrus Dathenus of Datheniaansche bedenkingen over de Maandelijksche Bijdragen, opgedragen aan Juvenalis Glaucomastix. Andere ged. van zijne hand zijn verspreid of ongedrukt gebleven.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Gerrit van Gulik]

Gulik (*Gerrit van*), schreef: Der Poëzye en Phoebus Gunstgroet, Leid. 1754; Ericia of de Vestaelsche Maegd, treursp. (naar de Fontenelle), Leid. 1770; Almenorade, boertig treurspel n.h. Fr. vertaelt; verzameld als Tooneelpoëzy, Leid. 1770.

[Johannes Hermanus Gunning]

Gunning (*Johannes Hermanus*), geb. te Vlaardingen 20 Mei 1829, studeerde in de theologie, en was achtereenvolgens hulpprediker te Antwerpen en te Heusden predikant te Blauwkapel, Hilversum en 's-Gravenhage, en werd in 1882 kerkelijk hoogleeraar aan de Universiteit te Amst.

Behalve een aantal godgeleerde vlugschriften, bijdr. in tijdschr. en wetenschappelijk theol. werken, schreef hij: Beginsel en meeningen, of: Hoe gaat vastheid van beginsel met wisseling van meeningen samen? Utr. 1864; Blikken in de openbaring, 4 dln., Amst. 1866-'69; De profeten in Israël, Amst. 1869; Dante Alighieri, eene studie, Amst. 1870; Schiller's Taucher, eene studie, Amst. 1871; Goethe's Faust, eene studie, Amst. 1872; Het leven der menschheid en der menschen, eene divina commedia, Amst. 1875; Lijden en heerlijkheid, Amst. 1875, 2e dr. 1876; Spinoza en de idee der persoonlijkheid, eene studie, Utr. 1876; (met prof. P.D. Chantepie de la Saussaye Dz.) Het ethische beginsel der

theologie. Gron. 1877; Het leven van Jezus, 2 dln., 's-Hage 1878-'80; Een persoonlijk woord bij het gedenken aan 25jarige evangeliebediening, 's-Hage 1879; Overlevering en Wetenschap met betrekking tot de evangelische geschiedenis, inzonderheid van de eerste levensdagen des Heeren, 's-Hage 1879; Deze wereld of de toekomende? Utr. 1880; Een woord over onzen kerkelijken toestand, 's-Hage 1880; Het kruis des Verlossers, Amst. 1881; Het kruis, de waarheid voor wetenschap en kerk. Redevoering, Amst. 1882; Discipelen des woords, redevoering, Amst. 1883; Zelfstandigheid der gemeenten, Amst. 1884; Jezus Christus de middelaar Gods en der menschen, Amst. 1885; De vrije universiteit en de Ned. Herv. kerk, Utr. 1885.

[Johannes Hermanus Gunning J. Hzn.]

Gunning J. Hzn. (*Johannes Hermanus*), zoon van den vorigen, geb. te Hilversum, 23 Jan. 1856, prom. in de godgeleerdheid op eene dissertatie over De goddelijke vergelding, Utr. 1883, en werd in 1883 pred. te Wilhelminadorp, in 1885 te Bennebroek, en staat nu te Gouda.

Hij schreef: Het lied der liefde. Salomo's hooglied in dichtmaat overgebracht, Utr. 1880; De profeet Jeremia, een voorlezing gedeeltelijk in poëzie, Goes 1883; Leven en arbeid van H.J. Budding, Goes 1883; De kritische beschouwing van Israels geschiedenis, Haarl. 1884; De godspraak van Amos vertaald en verklaard, Leid. 1885. Verder tal van artikelen over ‘Geloof en kritiek’, in het Wag. Weekblad.

[Pieter van Gunst]

Gunst (*Pieter van*), ter onderscheiding van zijn gelijknamigen vader, den bekenden graveur, ‘junior’ schrijvende, woonde bij zijn ondertrouw, 3 Nov. 1730, te Nederhorst, en was toen 40 jaar oud. Hun zelfde naam, woonplaats en graveurs-kunstvak ontschuldigt hunne onderlinge verwarring en zelfs verwisseling in de kunstgeschiedenis.

Hij schreef: de CL Psalmen des profeeten Davids met de gewoone Lofzangen, enz., Utr. en Amst. 1736; De Heidelbergsche Catechismus, in dichtmaat, Amst. 1743.

[Frans Christiaan Günst]

Günst (*Frans Christiaan*), geb. te Amst. 19 Aug. 1823, werd aanvankelijk tot r.-k. geestelijke opgeleid, leerde het boekdrukken, ging buitenslands de philosophie bestudeeren en vestigde zich daarna als uitgever te Amst., waar hij ook secr. van den stadsschouwburg en van de vereen. tooneelisten was, en er overl. 28 Dec. 1885.

Hij was medew. aan onderscheidene bladen, inzonderheid De Dageraad, waarvan hij van 1855-'64 red. was. Schr. met psd. Verax in De Toekomst, als Francesco in Onze Tijd, Het Leeskabinet; gaf afzonderlijk eenige anti-kerkelijke en maçonnieke geschr. uit en schr. voor de vereenigde tooneelisten: Levend begraven. De Doorbrenger, en De Verrader.

[Paul Charles Guillaume Guyot]

Guyot (*Paul Charles Guillaume*), jongste zoon van den beroemden Henri Daniel, geb. te Gron. 30 Mei 1800, werd in 1814 cadet der art. te Delft, vier jaar later officier. In 1829 ging hij als adj. van den gouv.-gen. Van den Bosch naar Indië, woonde na zijne terugkomst eerst te Nijmegen en sedert 1851 in Den Haag, waar hij als wethouder overleed, 17 Febr. 1861. Hij was een ijverig lid der Vereeniging ter beoefening van de geschiedenis van 's-Gravenhage. Zijne veelzijdige wetensch. bekwaamheden, zijn door zijn schoonzoon Dr. Campbell in onderst. levensbericht uiteengezet, met opgave zijner opstellen in Nijhoff's Bijdragen en De Geld. Volksalmanak.

Afzonderlijk zijn gedrukt: Joden te Nijmegen, (als hs.) Nijm., April 1845; Bijdr. tot de gesch. der Doopsgezinden te Nijmegen, Nijm. 1845; De begravenispenningen van de twee Leidsche prof. Jac. Triglandus den Ouden en J.F. Gronovius, (als hs.), Nijm. 1847; Opgave der schilderijen, hangende op het Raadhuis te 's Gravenhage, 's Hage 1860.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1861.)

H

[Petrus Haack]

Haack (*Petrus*), geb. te Brielle 10 Oct. 1747 was predikant te Noordgouwe, Zwartewaal, Sommelsdijk, Breda en Amsterdam. In 1796 ontslagen, omdat hij den gevorderden ambtseed weigerde, werd hij in 1804 hersteld. Hij overleed te Amst. 27 Juli 1824.

Behalve door theol. geschr., is hij ook bekend als dichter en lid van het Haagsch gen. Kunstliefde, dat hem met zilver bekroonde voor: De Verheerlijking van Christus op den Berg; - de gouden medaille verwierf de jonge Van der Palm. Een op-

schrift aan de kerk te Noordgouwe en een eigenhandig grafschrift op de zerk in de Westerkerk te Amst., met andere proeven zijner kunst, zijn verspreid van hem overgebleven.

[Jacob Godfried Haafner]

Haafner (*Jacob Godfried*), eigenlijk **Haffner**, geb. in 1755 te Halle, (waar zijn vader, uit Colmar in den Elsas afkomstig, 30 Juli 1763 geprom. werd; deze vestigde zich te Amst. om met de zijnen in dienst der O.-I.C. naar Indië te gaan; hij overl. aan De Kaap); na twaalf jaren sukkelens werd Jacob bij de Compagnie op de Kust van Coromandel in dienst genomen en bevorderd. Na de verovering dezer bezittingen in 1781, geraakte hij in part. betrekkingen en vert. o.a. een Malabaarsch hs. voor den geleerden Wm. Jones in 't Engelsch. Zes jaar later kwam hij hier terug, woonde te Amst., schreef in een zeer fraaien stijl over zijne persoonlijke lotgevallen, de gebeurtenissen en toestanden in Indië. In 1808 trouwde hij te Buiksloot, waardoor wij de hier gebruikte juiste schrijfwijze van zijn naam kennen, uit het Amst. ondertrouwregister. Reeds 3 Sept. 1809 overleed hij te Amst.

Schr.: Lotgevallen op eene reis van Madras over Tranquebar naar het eiland Ceylon, Amst. 1806; Reize in een palanquin of lotgevallen op een reize langs de kusten Orixa en Coromandel, 2 dln., Amst. 1808; Reize te voet door het eiland Ceylon, Amst. 1810, 2e dr. Haarl. 1852; Lotgevallen en vroegere zeereizen, Amst. 1820; Reize naar Bengalen en terugreize naar Europa, Amst. 1822; Proeve van Indische dichtkunde volgens den Ramayan, naar het Sanskrit, Amst. 1823. Zijne nagelatene geschr. zijn bezorgd door zijn zoon **Christiaan Matthias Haffner**, geb. te Amst. 1791 en ald. overl. 4 Jan. 1849. Gezamenlijk werden zij herdrukt in 4 dln., Amst. 1826-'27. Voorts bekroonde Teylers Genootschap in 1805 met goud zijn: Onderzoek naar het nut der zendelingen en zendelinggenootschappen in de twee laatste eeuwen. Zijne reizen zijn in 't Hoogd. vertaald.

[Hermannus Haakman]

Haakman (*Hermannus*), geb. te Amst. 1776, was er geneesheer en overleed er 20 Juli 1840.

Hij schreef: Aan mijn landgenooten, Amst. 1805; Dichtstuk bij de 5e verjaring van het Amsterd. Genootschap ter bevordering der koepok-inenting, Amst. 1809; Verhand., 2 st., Amst. 1814; Redev. ter nagedachtenis van N.W. Rauwenhoff, Amst. 1818; Bij den heldendood van Van Speyck, Amst. 1831, en, behalve zijn aandeel in den bundel ‘De Nagedachtenis van Corn. Loots’, Amst. 1835, eenige medische werken.

[Andreas Franciskus Haakman]

Haakman (*Andreas Franciskus*), geb. te Enkhuizen 11 Maart 1810, was lange jaren leeraar te Katwijk a/R en te Kuilenburg, later te Maastricht.

Schr.: Levensschets van Henricus Dionysius, apostel van Maastricht, Maast. 1871; Geestelijke oefeningen van den H. Ignatius, bewerkt door A. Haakman S.J.,

Rijsenburg 1871; Het beleg en de zoogenaamde verwoesting van Maastricht in 1579, (met H.J. Allard), Roermond 1877.

[Gerrit Cornelis Haakman]

Haakman (*Gerrit Cornelis*), werd geb. 27 Nov. 1782, te Amsterdam, waar hij in drogerijen handelde, later zijne zaak aan kant deed en zich te Rhenen vestigde; hij overl. daar 27 Sept. 1866. Zonder deze vriendelijke mededeeling van den heer Burgemeester van Rhenen, was hij slechts bekend als de auteur van: Rhenen en omstreken, Amersfoort, Sept. 1847.

[Anneus Frederik Eilerts de Haan]

Haan (*Anneus Frederik Eilerts de*), geb. te Olst 21 Mei 1834, stud. te Utrecht, sinds 1852 en werd in 1860 pred. te Noordwolde, daarna te Ternaard, toen te Borger en staat thans te Benningbroek.

Hij schreef: Open brief aan Klaasje Zevenster, Amst. 1867; Mijn oom Pik, (psd. Henri), Leeuw. 1872; De Noord-Nederlandsche landbouwkoloniën. Eene studie over de Mij. van weldadigheid, Amst. 1872. Over hetzelfde onderwerp schreef hij in het Jaarboek dier Mij.: De geschiedenis der Zuid-Nederl. landbouwkoloniën (1872), en Gesch. en kritiek der Belgiesche Reform- (verbetering) scholen, 1874. In enkele tijdschriften gaf hij losse stukken.

[Romke Everts de Haan]

Haan (*Romke Everts de*), geb. te Wirdum, 24 Juli 1833, was kostschoolh. te Leeuwarden, hoofdonderw. te Amersfoort, leeraar aan de hbs. te Nijmegen en is thans directeur der rijkshbs. te Winterswijk.

Op het gebied van Nederl. letterkunde schreef hij: Gondibald of keizer Karel de Groote te Leusden. Een romantische schets uit den tijd van de invoering des Christendoms in Nederland, met geschiedk. aant. en mythol. opheld., Amersf. 1867; Twee vorstinnen des gezangs (les étoiles du chant), Nijm.; voorts: Open brief aan den heer van Zuylen van Nyevelt, naar aanleiding van diens rede in de Tweede Kamer, Amersf. 1863. Ook heeft hij verscheiden werken uit het Hoogd. vertaald, die op natuurkundige wetenschappen betrekking hebben.

[Jhr. Mr. Montanus de Haan Hettema]

Haan Hettema (*Jhr. Mr. Montanus de*), geb. te Bolsward 28 Jan. 1796, vestigde zich in 1817 als advocaat te Leeuwarden. Bij de nieuwe rechterlijke organisatie in 1838 werd hij benoemd tot rechter in de arrond.-recht-bank te Leeuw., welke betrekking hij tot zijn dood, 18 Dec. 1873, bekleedde, ofschoon

hij in de laatste jaren, wegens zijn sukkelenden toestand, geen deel meer nam aan de werkzaamheden van genoemd collegie.

Hij schreef: De eerste November. Een geschied- en tijdrekenk. onderzoek uit de Noordsche godenleer, Leeuw. 1835; Ouden Nieuw-Friesland of aardrijksk. beschrijving van die provincie, Leeuw. 1840; Frieske Hilgelänner en Noordfrieske rymkes, Dock. 1841; Leeuwarden vóór en na haar wording als stad en in hare betrekking tot de Leppa. Een bijdrage tot de Geschiedk. Beschrijving van Leeuwarden door W. Eekhoff, Leeuw. 1848; Het meer Flevum en het eiland Flevo of blikken in de oudere geschiedenis van Friesland met betrekking tot haren vroegeren en tegenwoordigen waterstaat, Leeuw. 1854. Met R. Posthumus schreef hij: Onze reis naar Sagelterland benevens deszelfs geschiedenis: eene beschrijving van den aard, de zeden, de gewoonten, enz. van deszelfs bewoners en een korte schets en woordenlijst van hun taal, Franeker 1836; en met A. van Halmael: Stamboek van den Frieschen vroegeren en lateren adel. Uit oude en echte bescheiden en aanteek. en met bijv. van de wapens der onderscheiden geslachten opgemaakt, 2 dln., Leeuw. 1847. Voorts brochures en bijdragen in binnen- en buitenl. tijdschr. (o.a. in De Vrije Fries, en in jaarboekjes), een Proeve van een Friesch en Nederlandsch woordenboek, een Friesche Spraakleer, uit het Deensch vertaald en een uitgave en vertaling van een groot aantal oude Friesche wetten. Na zijn dood verscheen: Idioticon Frisicum, Leeuw. 1874.

[Bernard ter Haar]

Haar (*Bernard ter*), geb. te Amsterdam 13 Juni 1806, stud. in de letteren en godgeleerdheid, sinds 1823 aan het Athenaeum zijner vaderstad, en vijf jaar later te Leiden, waar hij, door zijne plaatsing te Eemnes, 1830, niet prom., doch in 1839 met het doctoraat vereerd werd. In 1833 ging hij naar Vlaardingen, in '35 naar Arnhem, in '38 naar Leiden, in '43 naar Amsterdam, waar hij werkzaam bleef, totdat hij in 1854 tot Hoogleeraar in de godgeleerdheid te Utrecht benoemd werd, welk ambt hij in 1874 neerlegde. Zijn laatste levensjaren bracht hij te Velp door, waar hij den 19 Nov. 1880 overleed.

Ter Haar opende in 1827 zijne letterk. loopbaan met een gedicht: De zelfopoffering, en eene Lat. commentatie: Over de invallen der Heracliden in den Peloponnesus, het eene door het Letteroef. Genootschap: Tot nut en Beschaving met zilver, de andere door de Litt. Faculteit aan de Groninger Hoogeschool met goud bekroond. Op poëtisch gebied maakte hij, na eenige verzen in onderscheiden jaarboekjes geplaatst te hebben, zich bekend door zijn: Joannes en Theagenes. Eene Legende uit de Apostolische eeuw, Arnh. 1838, 4e druk ald. 1856. Hierop volgden: Dichtregelen bij den dood van den Hoogl. J.H. van der Palm, Leid. 1841; Huibert en Klaartje, een vertelling, eerst in de Aurora geplaatst, later meermalen afzonderlijk herdr., en in de verzameling zijner gedichten opgenomen; De St.-Paulus Rots, dichtstuk, gevolgd door een nauwkeurig verhaal der schipbreuk van het Ned. Barkschip Jan Hendrik, Amst. 1846, 5e druk Arnh. 1865; Verzameling van verspreide en onuitgegeven gedichten, Arnh. 1849, 3e dr., 1852; Zangen van vroegeren leeftijd en nieuwe gedichten, Arnh. 1851. Deze beide bundels zijn op nieuw uitgeg. onder den titel: Gedichten, 2 dln. met portr., Arnh. 1857, en in 1866, Gedichten, derde verzameling, met portr., ald. Zijn gezamenl. dichtw. verschenen in klein folio, geïllustreerd door Nederl. schilders, en opgedragen

aan Z.M. den Koning, Den Haag 1870-'76; Laatste Gedichten, Den Haag 1879. In proza leverde hij: eene nieuwe en herz. uitgave van Hoogvliet's Abraham de Aartsvader, met aanteek., een levensschets des dichters, en eene letterk. geschied. van dit werk, Nijm. 1841; Proeve over den invloed des Christendoms op de Poëzy. Eene prijsverhandeling, door de Holl. Mij. van schoone kunsten en wetenschappen bekroond, Leid. 1844; De geschiedenis der kerkhervorming in Tafereelen in 2 dln.; het eerst als prijsverhandeling opgenomen in de werken van 't Haagsche Genootschap; in 1846, '47, '48 en '54, in één deel, te Amst. herdrukt; Hollands bloei in schoone kunsten en wetenschappen bij het sluiten van den Munsterschen vrede, twee eeuwen later beschouwd, Leid. 1849; Offergave (voor den opbouw van de kerk der Herv. te Enschedé); Verzameling der verspreide en onuitgeg. opstellen aan het gebied van kunsten en wetensch. ontleend, Utr. 1862; Wie was Jezus? Tiental voorlezingen over Het leven van Jezus, door E. Renan, na de opening der Academische lessen gehouden, Utr. 1864; Utrecht in 1672. Een Hist. Voorlezing met aanteek., Utr. 1872, en De Historiographie der kerkgeschiedenis in vier groote tijd perken geschetst, 2 dln., Utr. 1870-'73; Afscheidsrede bij zijn aftreden als hoog-leeraar, Utr. 1875. In het Lat. schreef hij, behalve zijne Inaugureele oratie, zijne Rectorale oratie Over het Historisch karakter des Christendoms, geplaatst in de Acad. Annales verschenen te Utrecht 1860.

Als proeve van zijn kanselarbeid, gaf hij, behalve een aantal verspreide leerredenen, een tiental onder den titel: Woorden van troost en besturing in dagen van droefheid en rouw, Amst. 1852, 't welk, tot een twaalftal vermeerderd, in 1864 is herdrukt ald.; bovendien nam hij mede de zorg over de

uitgaven der nagelaten leerredenen van den Arnh. pred. J. Steenmeijer, van Dr. H.J. Spijker en van zijn vroeggestorven schoonzoon H.W. Terpstra op zich, en liet deze voorafgaan door een woord tot inleiding en eene karakter- en levensschets der auteurs. Kortere of meer uitgewerkte biographieën gaf hij van de Nederl. dichteres vrouwe Joh. El. van de Velde, geb. Helmcke, Mr. Jer. de Vries, den Hoogl. N.C. Kist, zijne voormalige ambtgenooten H. Bouman en H.E. Vinke, e.a., opgen. in het Christel. maandschrift v.d. beschaafden stand, in de Werken van Letterkunde te Leid., en den Utr. Stud. Almanak; eindelijk nog zijn behalve een aantal kleinere opstellen, in jaarboekjes en tijdschriften verspreid, onderscheiden anonieme recensiën, in de eerste jaarg. van De Gids en een groot aantal bijdragen tot de Geschied. der Christ. kerk in Tafereelen, 5 dln., Amst. 1851-'59, voornamelijk in de Gesch. der Chr. K. in Nederland, 2 dln., Amst., (onder zijn redactie en die van den Hoogleeraar Moll uitgegeven). Een volledige opgaaf zijner geschr. staat in de tweede, hieronder vermelde bron.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1881; Gesch. Ned. Lett. in de XIX eeuw, door Prof. J. ten Brink.)

[Barend ter Haar Bzn.]

Haar Bzn. (*Barend ter*), zoon van den voorg., geb. te Eemnes 28 Sept. 1831, was achtereenvolgens pred. te Arkel, Delden en Nijmegen.

Hij schreef: Roode Teun. Een verhaal, Nijm. 1861; Antonie van Boekhorst (1566), eene Nijmeegsche novelle, Arnh. 1862; Zonnestraaltjes in de ziekenkamer, Tiel 1864; Photogrammen, Nijm. 1870; Tweetal historische novellen, aan de geschiedenis van Nijmegen ontleend, Nijm. 1873. Hij is de bewerker der vert. van: Adolf Streckfuss, De Geschiedenis der wereld aan het volk verhaald, 10 dln., Leiden 1867-'74; Grafbloemen uit den vreemde en van eigen grond. Nijm. 1868; De geschiedenis der wereld van 't begin der Fr. omwenteling af tot op onze dagen, 4 dln., 1880 en verv., naar G. Weber; behalve kleinere afz. en verspr. geschriften over kerk en school, letterk. en levensberichten, niet het minst in poëzij, waarvan de gave bij hem erfelijk blijkt te zijn.

[Heinrich Gottfried Haasloop Werner]

Haasloop Werner (*Heinrich Gottfried*), geb. te Kleef, 16 April 1792, werd als réfractaire tot den krijgsdienst gedwongen, nam deel aan den tocht van 1812, viel in handen der kozakken, die hem naar Narva brachten, vanwaar hij in Maart 1813 zich bij het Russisch-Duitsch legioen voegde, als Hasselob Werner, en zich later dien tweeden naam ter herinnering toeëigende. Eerst in 1842 als kapitein gepensionneerd, vestigde hij zich te Elburg, waar zijn altijd werkzame geest en zijn zucht tot opmerken en waarnemen hem die gemeente en haar omtrek in immer uitgestrekter kring leerden kennen in verleden en heden. Toen hij 24 Sept. 1864 overleed, heeft zijn kundige vriend E. van der Maaten zijne lotgevallen en werkzaamheden beschreven.

Afz. is alleen verschenen: Mijn uitstapje van Kampen naar Arnhem in 1845. Vlugtige aanteekeningen, Kampen 1847. Maar bijdr. van blijvende waarde worden gevonden in Geld. Volksalmanak, van 1842-'64; Overijs. Alm.; Archief van Kist en

Rooijaards; Tijdschr. van Sloet tot Oldhuis, N. Ned. Mag., waarvan enkele stukken niet onderteekend. Met O.G. Heldring, Wandelingen over de Veluwe, Amst. 1845.
(Hand. Mij. Ned. Lett., 1865.)

[Isaak van Haastert]

Haastert (*Isaak van*), geb. te Delft in Nov. 1753, was schilder en teekenmeester aldaar, lid van 'Kunstliefde spaart geen Vlijt' en de Mij. der Ned. Letterkunde; hij overleed te Delft 1 Maart 1834.

Behalve in de werken van Kunstliefde vindt men zijne gedichten in: Proeve van Mengelpoëzy, Leid. 1875; De Godsdienst, dichtstuk, Leid. 1802; Mengelpoëzy, Delft 1826. 'Kunstliefde' bekroonde hem voor: Gods goedheid zigtbaar in al het geschapene, 1790. In proza schreef hij: A. van Leeuwenhoek vereerend herdacht in een korte Levensschets en Lofdicht, Delft 1823.

[Joannes Joseph Habets]

Habets (*Joannes Joseph*), geb. 27 Nov. 1829 te Oirsbeek bij Sittard, werd in 1856, na 't eindigen zijner te Roermond in 1852 aangevangen studiën, kapelaan te Hunsel bij Weert, in 1859 kapelaan te Bunde en in 1861 kapelaan te Bergh-en-Terblyt; in 1878 pastoor te Oudvroenhoven en in 1881 rijksarchivaris te Maastricht.

Hij schreef: Jan van Weert, generaal der Beijersche kavallerie en Jan van der Croon, gouverneur van Praag. Eene bijdr. tot de geschied. van den 30-jarigen oorlog, Roerm. 1862; De Lenarts, opkomst en voortgang der stad Maastricht, Maastr. 1864; Houthem-Sint-Gerlach en het adellijk vrouwenstift aldaar, eene bijdr. tot de geschied. van het voorm. land van Valkenburg, Maastr. 1869; Het vrijdorp Neeritter als eigendom der Domkerk van Luik, Maastr. 1867; Godfried Henschenius, medestichter der Acta Sanctorum, Maastr. 1869; Geschiedenis van de stad en de adellijke abdij van Susteren, Maastr. 1870; De genaderijke kapel van O.-L. Vrouw aan de Linden te Thorn, Roerm. 1870, 2e dr. 1875; Chronyk der landen van Overmaas en aangrenzende gewesten, 1275-1507, Roerm. 1870; Beschrijving der Loonsche leenen in het tegenw. hertogd. Limburg. De heerlijkheden Biecht, Borne, Horne, Limbricht, Meerssenharen

en Stein, Roerm. 1871; De voorm. heerlijkheid Borgharen, eene bijdr. tot de geschied. van het voorm. land van Valkenburg, Roerm. 1872; Geschied, van het tegenw. bisdom Roermond en van de bisdommen, die het in deze gewesten zijn voorafgegaan, 2 dln., Roerm. 1875-'57; Een viertal rechtsdocumenten uit het hert. Limburg, Roerm. 1876; De Echt verbintenis van Maria. Een Limb. Mysteriespel, Roerm, 1876; De Wederdoopers te Maastricht, Roerm. 1878; De studiebeurzen in Ned. Limburg, Venloo 1880; De Legende van den H. Servatius, naar een middeleeuwsch hs., Maastr. 1882; Geschiedenis van het leenhof en de leenen van Valkenburg, Roerm. 1885; Ambtelijke brieven en andere bescheiden over de Bokkenrijders, Roerm. 1887; Geschied. van de proostdij van Meerssen bij Maastricht, Maastr. 1888; De archieven van het hoogadellijk stift Thorn. Eerste deel, onder de pers op de landsdrukkerij te 's-Gravenhage. Benevens een groot aantal geschr. en opstellen in de Publications de la Société hist. et archéol. dans le duché du Limbourg, in de Handel. en Mededeel. der Koninkl. Akademie van Wetensch. en in andere Nederl. en Belgische tijdschriften.

[Johan Conrad Hacke van Mynden]

Hacke van Mynden (*Johan Conrad*), geb. 11 Nov. 1814 te Haarlem, werd 20 Maart 1832 te Utrecht als student in de theologie ingeschreven, ging later tot de letteren over; deed na zijn cand. examen eene reis in Italië, prom. in 1840 te Utrecht met eene dissertatie: ‘De Bessarione,’ waarvan het onderwerp door zijn verblijf te Venetië gekozen was, en zette te Haarlem zijne studiën in de nieuwe letteren, inzonderheid de Italiaansche, voort; hij gaf eene vertaling van Frederike Bremer's Dagboek, Haarl. 1844. Na zijn huwelijk in 1845 bewoonde hij Eikenrode bij Loosdrecht, wijdde zich aan de herschepping van dit landgoed, en bereidde zich voor tot den reuzenarbeid der vertaling van Dante, wisselde deze studiën met een herhaald verblijf in Italië af en arbeidde van 1863 tot aan zijn dood om de moeilijke terzinen in vloeiend Nederlandsch met de grootste nauwgezetheid over te brengen. In Juni 1872 voltooide hij zijn grootsch werk: de 8 Jan. 1873 was zijn sterfdag. Zijn schoonzoon, prof. Van Tienhoven, heeft onder den bescheiden titel van levensbericht een fraaie studie geschreven over het werken en denken van dezen dichterlijken geest.

De vertaling van de Divina Commedia is als hs. gedrukt met de illustraties van Doré; het eerste deel, De Hel, Haarl. 1867; Het Vagevuur, ald. 1870; Het Paradijs verscheen door de zorgen van mr. Van Tienhoven en dr. Kreenen, mede te Haarl. 1874.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1873.)

[zuster Hadewich]

Hadewich (*zuster*), leefde in de XIIIe eeuw in het klooster Die Rode Cluse, te Rodendale bij Brussel. Men meent dat zij abdisse werd van het Cistercienserklooster van Aywiers, in Brabant, en daar overleed ten jare 1248.

Prof. J.F.J. Heremans gaf in zijne Nederlandsche Dichterhalle een harer godsdienstige liederen met den titel: ‘Verlangen naer God.’ Door het toedoen van denzelfden taalkundige en van Dr. K. Ledeganck, werd de schat harer liederen door de Maatschappij de Vlaamsche Bibliophilen gedrukt onder den titel: Werken van zuster Hadewich. I. Gedichten. Diplomatisch uitgegeven naar twee handschriften ter

Koninklijke Bibliotheek te Brussel berustende, Gent 1875. In dit jaar werden ook de in proza geschreven Visioenen van zuster Hadewich aangekondigd, doch deze zijn nog niet verschenen.

[Willem van Haecht]

Haecht (*Willem van*), tooneeldichter der 16e eeuw, geb. te Antwerpen, waar hij in 1552 lid werd der kamer van Rhetorica De Violiere, van welke hij reeds in 1558 de gevierde factor was. In Mei van dit laatste jaar had hij een spel van Sinne getiteld: Het spel van Scipio, vervaardigd en het werd alsdan door zijne gezellen openlijk vertoond voor de Heeren van het Magistraat en de andere Kamers van Rhetorica. Verder leverde hij: Spel van Sinnen op 't derde, vierde ende vijfste capittel van dwerck der apostelen, na de opvoeringen van 9 April 1563 en 9 April 1564 in den ban geslagen; Die Bekeeringhe Pauli, Spel van Sinne; Dry lamentatien ofte beclaginghen, inhoudende dmisbruyck ende onverstandt die tegen Godswoordt nu van vele geuseert en gheleert worden, met goede onderwysinghe tegen sulcke verdoolde sinnen enz., 1567; De vyf claechliederen Jeremie over Jerusalem ende dlandt Juda, Antw. 1578; De CL Psalmen Davids in nederduytsch gedicht gestelt door Willem van Haecht, mitsgaders de Lofsangen, Hymnen ende geestelycke Liedekens, zo die in de christelycke gemeente binnen Antwerpen (de confessie van Augsburg toegedaen zynde) zyn gebruyckende, Antw. 1579, de eerste druk der Psalmen ten dienste der Lutheranen uitgegeven te Antw. en aldaar herdrukt in 1583. Den Wellecome, ghespeelt by die Violieren. Het Oordeel van Tmolus tusschen Apolle ende den veltgodt Pan en Den Oerloff oft adieu van de Violieren van Antwerpen op Dlantjuweel. dragende de zinspreuk: Goetwillich van herten, Per Haecht, en gedrukt en uitgegeven door Willem Silvius te Antwerpen in 1562, zijn insgelijks de pennevruchten van dezen dichter. Zijne eigenlijke kenspreuk was nochtans: Behaegt Gods wille. Uit oorzaak zijner godsdienstige overtuiging in zijne geboortestad

vervolgd, toog Willem van Haecht naar Noord-Nederland, waar hij nog heerlijke volkszangen schreef voor het Geusen-Liedtboeck, en stierf omstreeks het einde der XVIe eeuw.

[L. van Haecke]

Haecke (*L. van*), een geestelijke uit West-Vlaanderen, schreef: Sinte Godelieve van Glaistel, tweede verbeterde uitgave, Brugge 1878.

[Benedictus van Haeften]

Haeften (*Benedictus van*), geb. te Utrecht omstreeks 1588, studeerde in de theologie te Leuven, werd in 1616 tot proost der abdij van Afflighem aangesteld en overl. in Aug. 1648.

Behalve vele Latijnsche werken dichtte hij in het Nederlandsch: Den Lust-hof der Christelijcke leeringhe beplant met gheestelijcke liedekens enz., Antw. 1622 (met de zangwijzen bij al de gedichten). Van dit werk verscheen nog een uitgave te Amst. in 1619.

[Mr. Jacob van Haeften]

Haeften (*Mr. Jacob van*), geb. in 1751, promov. te Utrecht en stierf in 1827 te Heerenveen. Hij maakte zich als dichter bekend door zijne: Dichtluimen, Amst. 1826.

[Ferdinand van der Haeghen]

Haeghen (*Ferdinand van der*), den 16 Oct. 1830 geb. te Gent, alwaar hij bibliothecaris der Hoogeschool is.

Behalve vele Fransche schriften en zijne Bibliotheca Belgica, waarin vele levensbijzonderheden en de titels der werken onzer schrijvers voorkomen, gaf hij in het licht: Jaarboeken van het hoofdgilde van St. Antone, Gent 1867, 3 dln.; Van die beroerlieke tijden in de Nederlanden, door Marcus van Vaernewijck, Gent 1872-1881, 5 dln.; Nederlandsche spellijnghe, Gent 1882.

[Geeraard Haegens]

Haegens (*Geeraard*), te Antwerpen geb., 2 Febr. 1831, ontving zijne opleiding als onderwijzer aan de normaalschool te Lier, werd te Antwerpen hulponderwijzer den 10 Mei 1850, hoofdonderwijzer 15 Oct. 1860 en den 1 Jan. 1870 stedelijke opziener der gemeentescholen van Antwerpen, waar hij sedert 1 Oct. 1884 op zijne rust leeft.

Hij vervaardigde: Aanvankelijk onderwijs in de moedertaal, kunnende dienen als voorbereiding tot prof. Jan van Beers': Onderricht in de grondregels der Nederlandsche spraakleer. Handboek des onderwijzers, Bruss. 1865; Handboek der leerlingen, Bruss. 1866; Het Huiselijke Leven, voordracht, Antw. 1877; Het zangonderwijs, voordracht, Antw. 1878; Verslag over den toestand van het kosteloos lager onderwijs der stad Antwerpen, Antw. 1878.

[Peter Haek]

Haek (*Peter*) leefde ten jare 1730, toen men zijn tooneelstuk opvoerde getiteld: De kloeckmoedige Martelie van de H. Barbara, speelwys opgestelt door Br. Petrus Haek, Eremeydt van S. Anna boven Cortryck, Brugge.

[Adriaan Cornelisz. van Haemstede]

Haemstede (*Adriaan Cornelisz. van*), wordt geacht in Zeeland geb. te zijn omstreeks 1525, zonder dat zijn afkomst bekend is. Maar hij was een uitmuntend onderwezen man, ijverig in de bevordering der hervormde leer, verdraagzaam, vooral ten aanzien der doopsgezinden. Reeds in 1556 was hij werkzaam als voorganger, later als geordend geestelijke, steeds in gevaar en onder vervolging en in strijd met de onverzoenlijken onder de strengste Calvinisten. Hij arbeidde sinds 1553 te Norden, daarna te Antwerpen en sinds Febr. 1558 te Aken, in Engeland en Vlaanderen en te Frankfort, totdat hij zich eenigen tijd te Oldersum in Groningen afzonderde en na een nieuwen tocht naar Engeland zich in 1562 op eene ongenoemde plaats ‘in Vrieslandt’ vestigde, waar hij in Nov. van dat jaar overl. Zijne lotgevallen zijn zoo afwisselend, dat tot de kennis daarvan het onverkorte verhaal noodig is, hieronder als de eerste der bronnen opgegeven, gelijk het daarbij aangewezen werk al het wenschelijke geeft aangaande het boek, waardoor Haemstede beroemd is, en dat in zijne talrijke uitgaven en bewerkingen niet enkel uit bibliogr. opgaven te kennen is.

De titel luidt: De Geschiedenisse Ende Den doodt der vromer Martelaren, die om het ghetuyghenisse des Euangeliums haer bloedt gestort hebben, van den tijden Christi af totten jare 1559 toe, Antw. 1559. Dit is thans hoogst zeldzaam geworden; de auteur der hieronder vermelde bibliogr. studie bezit er één van. De overige drukken zijn van 1565, 1566, 1579, 1590, 1593, 1598, 1601, 1604, 1608, 1609, 1612, 1616, 1633, 1634, 1643, 1645, 1657, 1658, 1659, 1671, 1747, 1864, 1868, 1870, telkens gewijzigd, zoodat de latere editiën geen zuiver denkbeeld meer geven van den oorspronkelijken inhoud en den geest des schrijvers.

(Dr. J. ab Utrecht Dresselhuis, in Archief voor Kerkgesch., dl. VI, en Dr. Chr Sepp, Geschiedk. Nasporingen, II, 9-136.)

[Abraham de Haen]

Haen (*Abraham de*), geb. te Amst. 6 April 1707, werd aanvankelijk voor de rechtsgel. studiën opgeleid, doch leerde het teekenen onder Corn. Pronk, met wien hij studies maakte, ook buiten ons land; verder beoefende hij de poëzie en overleed te Amst. 8 September 1748.

Zijn gedichten zijn fraai uitgegeven door Sara Maria van der Wilp, onder den titel van Herderszangen en Mengeldichten, Amsterdam 1751.

[E.J. d'Haene]

Haene (*E.J. d'*) te Kortrijk geb. in 1808, bestemde zich voor den geestelijken staat, was eenige jaren prof. in zijne geboortestad en werd den 16 Maart 1859 pastoor te Breedene (West-Vl.), alwaar hij overl. ten jare 1882.

Hij leverde bijdragen in het Belgisch Museum, De Middelaer, De Vlaming van Gent, De Standaerd van Brugge, en gaf afzonderlijk uit: Keus van Dicht- en Prozastukken, of Tael- en Letterkundige verzameling van allen, Kortrijk 1839-'49, 2 dln.; Danklied aen de weldoeners der school van bermhertigheid in het klooster van den H. Vincentius a Paulo, Kortrijk 1850.

[Desiderius Petrus Antonius de Haerne]

Haerne (*Desiderius Petrus Antonius de*), te Ieperen geb., 4 Juli 1804, studeerde aan het college zijner geboortestad en trad vervolgens in het Seminarie van Gent, dat hij verliet in 1823, om in het Atheneum aldaar den godsdienst te onderwijzen. Een jaar later werd hij studieprefect aan het stadscollege van Kortrijk. Bij de sluiting van dit gesticht, in 1829, werd de Haerne onderpastoor te Moorslede; doch kort daarna ontving hij zijne benoeming als professor van rhetorica aan het college van Roeselare, en nauwelijks was hij daar aangesteld, of hij moest onderpastoor der Sint Jacobskerk te Brugge worden. Bij de omwenteling van 1830 werd de Haerne lid van het Nationaal Congres. In 1833 hernam hij zijn leeraarsambt te Kortrijk, van welk arrondissement hij volksvertegenwoordiger is sedert het jaar 1844.

Hij schreef vele Fransche werken en in het Nederlandsch: De Tongvallen van Groot-Bretanje in verband met de Vlaemsche of de Nederduitsche tael, Gent 1852; De Keltische Tongvallen in verband met de Nederduitsche taal, door Mgr. de Haerne, volksvertegenwoordiger, Gent 1880.

[Hippoliet Haerynck]

Haerynck (*Hippoliet*), geb. te Keiem, den 18 Oct. 1858, leeraar aan het Atheneum te Brussel, stichtte in 1883 het weekschrift ‘Flandria’, waarin hij vele bijdragen leverde en gaf afzonderlijk in het licht:

Oorlog en Vrede, geschiedenis der Europeesche scheidsgerechten, Diksmuide 1883; De Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde. Eenige wenken betrekkelijk hare reden van bestaan en haar doel, Bruss. 1886; Vade-Mecum bij het aanleeren van het Hoogduitsch, Bruss. 1887; Beoordeeling van Dr. Jan te Winkel's Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde, Gent 1887; Jan Boendale, ook geheeten Jan de Clerck, zijn leven, zijne werken en zijn tijd, Gent 1888.

[Frans de Haes]

Haes (*Frans de*), welgesteld koopman te Rotterdam, wiens moeder eene zuster van Joachim Oudaen was, en die zelf Cornelia Brandt Gerardsdr., kleindochter van Caspar van Baerle, huwde, schreef eenige stichtelijke gedichten, na zijn dood, door zijn zoon Joan uitgegeven als: Mengeldichten, Rott. 1711.

[Joan de Haes]

Haes (*Joan de*), zoon van den voorg., geb. te Rotterdam 3 Nov. 1685, was daar insgelijks koopman en overl. er 12 Febr. 1723.

Behalve eenige zijner gedichten, die hij in den bundel zijns vaders plaatste, verscheen van hem afzonderlijk: Judas de verrader, Rott. 1714; Eerkroon voor Rotterdam, Rott. 1716; Jonas de Boetgezant, Delft 1723, door Poot uitgegeven, Amst. 1724. In proza gaf De Haes een levensbeschrijving van zijn grootvader G. Brandt, in 1712 geschr. en uitgegeven te 's-Grav. 1740.

[Frans de Haes]

Haes (*Frans de*), zoon van den voorg., geb. te Rotterdam 18 April 1708 en ald. overl. 14 April 1761. Hij was mede-oprichter van het Rotterd. Dichtgenootschap: Natura et Arte (1726).

Van hem ziet het licht: Poëtische Uitbreiding en Bespiegeling over de Evangelie gelijkenis van den Verloren Zoon, Rott. 1744, 2e dr. ald. 1754; Stichtel. gedichten, Amst. 1746; Het Verheerlykt en vernederd Portugal, met een verzameling van verscheidene gedichten, Amst. 1758; Nagelaten gedichten en Nederd. spraakkunst, 2 dln., Amst. 1764, uitgegeven door zijne weduwe Anna Reeven, vroeger getr. met den pred. Corn. van den Berg, en tweede echtgenoot van De Haes; zij was zelve eenigszins dichteres. De Haes vertaalde eenige werken, waaronder de Gedenkschriften van Filip van Comines (met aanteek.), Amst. 1757; ook gaf hij uit: Poëzy van H. Snakenburg, Leiden 1753.

[Jan Jacob Jozef van Haesendonck]

Haesendonck (*Jan Jacob Jozef van*), te Aarschot geb., 28 Nov. 1769, studeerde als heelmeester te Antwerp. en te Leuven, waar hij aan de Hoogeschool den titel van licentiaat in de medecijnen verwierf. Hij oefende achtereenvolgens zijn ambt uit te Raemsel, Aarschot en Antwerpen, waar hij in 1796 leeraar van ontleedkunde en in 1804 van vroedkunde werd en overl. op 26 Jan. 1808.

's Mans gedrukte werken zijn getiteld als volgt: Vroedkundige waerneming nopens eene nageboorte besloten in eenen bijzonderen zak, Antw. 1798; Geneeskundige verhandeling over het miskraamen, benevens de middelen om dezelve te voorkomen, Antw. 1799; Ontleedkundige aanmerking waarin men aantoond hoe in een dood ligchaam is aangetroffen geweest, dat de eene nier gelegen was in hare behoorlijke plaatsing, daar men integendeel de andere vond als dwars op het derde lendewervelbeen geplaatst, Antw. 1800.

[J.J.E. Theophiel van Haesendonck]

Haesendonck (*J.J.E. Theophiel van*), geb. 4 Jan. 1849 te Aarschot (Brabant), werd in 1867 mede-opsteller van het Antwerpsch dagblad De Koophandel, waarin verscheidene geschiedkundige schetsen van

hem voorkomen, als: Jacob van Artevelde; Egmond en Hoorn; Agneessens; Eene bladzijde uit de omwenteling van 1830, enz. Ook leverde hij bijdragen in De Waarheid van Meerhout, De Arend van Aarschot, De Onpartijdige van Geeraardsbergen, Recht door Zee en De Scheldegalm van Antwerpen en in het tijdschrift De Vlaamsche Kunstbode enz. Sedert 1875 is hij werkzaam aan het Antwerpsch dagblad Le Précùrseur.

Zijne voornaamste pennevruchten zijn novellen en dragen de titels: De Zouaaf; Rosa de Tooneelspeelster; Jacob de Wildstrooper; De Weerwolf van Nieuwrhode; Zotte Anna; Op weg naar Parijs; De Gravin de Rollecourt; Hans en Bernhart, Arme Hendrik; Klappen zijn geen oorden, enz. Verder gaf hij ook eenige dichtstukjes in het licht als: De Ontrouwe; Ik heb slechts een hart; Oorlogslied; Aan haar; Aan mijne afgestorvene moeder; Verkocht; De Goudzucht; Denk aan mij; De dag der wraak; benevens Rond den Haard, zes Vlaamsche novellen, Antw. 1878; Willem Volkerich, Aarschot 1880; Kermisgasten, Antw. 1883; Lotgevallen van mijn Pistool, Bruss. 1883.

[Hendrik van Haestens]

Haestens (*Hendrik van*), boekdrukker te Leiden van 1596 tot 1629 of later en in vennootschap met Jan Jansz. Orlers, gaf:

De Nassausche Laurencrans, Leid, 1610; De bloedige ende strenge Belegheringe der Stadt Ostende in Vlaanderen, Leid. 1613, 2e verm. dr., ald. 1614, en eene Fransche bewerking daarvan: La nouvelle Troye, Leid. 1615.

[Constantinus Joseph Aloysius Hagaerts]

Hagaerts (*Constantinus Joseph Aloysius*), geb. 18 Dec. 1836, te Mechelen, was eerst onderpastoor in St. Jacobs te Leuven, daarna zendeling te Mongolië (China); thans is hij overste van het Gesticht der Belgische missionarissen te Scheut bij Brussel. Hij was ongeveer tien jaren lang medewerker en opsteller van het Mechelsch weekblad: De ware Volksvriend.

Hij schreef: Nieuwe negendaegsche oefening ter eere van den glorierijken St. Joseph, Mech. 1865; Wederlegging der beschuldigingen tegen het pauselijk gouvernement, Mech. 1865; Brieven over China en Mongolië, opgenomen in het jaarboekje der Leuvensche Rederijkkamer Het Kersouwken, 1873.

[Steven van der Haghen]

Haghen (*Steven van der*), geb. te Amersf. in 1563, werd daar korten tijd ‘opt Latijn’ en daarna in Vlaanderen ‘opte negotie gedaen’, doch ontliep zijne betrekkingen, voer naar Spanje, waar hij van Nov. 1575 drie jaar rondzwierf. Thuis gekomen, wandelde hij van Kampen over Rome naar Napels, kwam, in dienst van den onderkoning, die de zeereis langs de kust deed, te Barcelona, trok het schiereiland door en voer van San-Lucar naar Zeeland, zoodat hij in 1584 op 21-jarigen leeftijd in zijne geboortestad aankwam. Nog dertien jaar lang zette hij dit zwerven voort, doch als zeevarende, naar zijn besluit ‘om een ander maniere van leven bij de hand te nemen’. In 1598 werd hem door de O.-I.C. met den rang van admiraal een' tocht naar Indië opgedragen;

aldus werd hij een der grondleggers onzer macht, vooral in de Molukken. Hij moet na 1606 overl. zijn, en was te Utrecht gevestigd. Zijn kleinzoon en naamgenoot, aldaar geb., was adv. en secr. van Amst.; diens moeder was eene Wtenbogaert, zijne vrouwen behoorden tot de fam. Reael en Van Beuningen.

Eerst in onzen tijd is deze merkwaardige man als lezenswaardig en onderhoudend schr. bekend geworden. Dr. P.A. Tiele gaf in de Bijdr. van het Hist. Gen., dl. VI, het hs. uit, zijne Avonturen van 1575 tot 1597.

[Elise Adelaïde Haighton]

Haighton (*Elise Adelaïde*), werd 28 Mei 1841 geb. te Amst. en daar voor het onderwijs opgeleid; in 1870 bekwam zij eene akte voor het Nederl., M.O., waarbij zij echter geene betrekking bekleed heeft; zij volgde eenigen tijd eene letterkundige loopbaan en vertrok daarna als gouvernante naar Paramaribo.

Onder het psd. Brunehilde, later als Hroswitha, schr. zij sedert 1870 in Ned. Spect., De Banier, Freia, Tooneelalmanak (1875-'76). Afzonderlijk: Open Brief aan dr. D.J. Steyn Parvé, Amst. 1875; Tweede Brief, 1876; Clara Ziegler. Haar leven en haar kunst, Amst. 1877: Louise's liefde, Dev. 1878; Beelden, Utr. 1878. Zij gaf de in het artikel dr. W. Doorenbos vermelde Voorlezingen, naar hare verdienstelijke aant., uit, vertaalde nog, behalve romant. werken: Franz Stöpel, Sociale hervorming. Onthulling der middelen tot bevrijding der geldheerschappij en tot vrijmaking van den arbeid, Koog 1885.

[Justus Hiddes Halbertsma]

Halbertsma (*Justus Hiddes*), geb. te Grouw in Friesland, 23 Oct. 1789, werd te Leeuw. opgeleid, stud. sinds 1807 te Amst. en werd in 1813 leeraar bij de Doopsgez. gemeente te Bolsward. Daar legde hij den grondslag voor zijn uitgebreide kennis der Noordsche talen en tongvallen en bestudeerde Gijsbert Japiks, tot wiens vereering hij den 7 Juli 1823 ‘het Gijsbertsbeeld’ mocht inwijden. In 1822 vertrok hij als predik. naar Deventer; zijn laatste levensjaren, na emeritus te zijn geworden, bracht hij er in werkzame ruste door, tot aan zijn overlijden, 27 Febr. 1869.

Van de werken, die hij met zijn broeder

Eeltje uitgaf, wordt in het volgend art. gesproken; afzonderl. verschenen van hem: Hulde aan Gysbert Japiks, 1e st., 1824, 2e st. 1827, (het 3e st. is nooit verschenen); Het geslacht der Van Harens. Fragmenten, Dev. 1829; De Doopsgezinden en hunne herkomst. Een ruwe schets, benevens eene lijkrede op prof. P.O.C. Vorsselman de Heer en eenige kerkredenen van denzelfden schrijver, Dev. 1843; Letterk. naoogst, 2 stukk., Dev. 1840 en '45; Aanteek. op het vierde deel van den Spieghel Historiael van Jacob van Maerlant, Dev. 1851; Aanteek. op het tweede deel van den Spieghel Historiael van Jacob van Maerlant. Met inleiding enz., 's-Hage 1854. Verschillende hist. en taalk. bijdragen van zijne hand vindt men in onderscheiden tijdschriften, vooral in De Overijs. Alm. voor Oudheid en Letteren en in De Vrije Fries. Zijn laatste werk is zijn Woordenboek der Friesche Taal, dat bij zijn dood tot het woord Feer was afgedrukt en waarvan hij de voortzetting na zijn dood, al ware het slechts in den vorm van een Woordenlijst had opgedragen aan de Prov. Staten van Friesland, die daarin bewilligd hebben. Nog vermelden wij van hem een Vertaling van het Evangelie van Mattheus in het Landfriesch, vervaardigd op uitnoodiging van Prins L. Lucien Bonaparte, op wiens kosten het te Londen is gedrukt.

(W. Eekhoff, J.H., Zijn leven en geschr., Leeuw. 1869; ook in de Vrije Fries opgenomen.)

[Eeltje Halbertsma]

Halbertsma (*Eeltje*), broeder van den voorg., geb. te Grouw, 8 Oct. 1797, prom. te Leiden in de geneesk. en zette zich als geneesheer te Purmerende neder. Redenen van gezondheid noodzaakten hem naar Grouw terug te keeren, alwaar hij de praktijk opvatte en tot 1854 waarnam. De veelvuldige smartelijke verliezen van drie zijner kinderen deden hem naar rust verlangen: hij droeg de praktijk over aan zijn zoon en bracht zijn overige dagen te Leeuwarden of bij zijne familie te Emden, Deventer of Bolsward door. Hij overleed te Grouw 22 Maart 1858.

Zijne geschriften, meest uitgegeven door en in vereeniging met die van zijn, hier voorg. broeder, zijn de volgende: De Lape koer fen Gabe Skroor, Dimter 1822, 3e dr. ald. 1834; De Sceerwinkel fen Joute Baes, Dimt 1845 (hierin vindt men een bijdrage van Tjalling Halbertsma, broeder van Eeltje); De Treemter (it Reventer) fen it Sint Anthoni Gasthuus to Ljouwert of trye leugenaers troch ien greate ljeagen forbettere fen Dr. E.H. mei kantteikeningen fen J.H.H., Dimt. 1836; De Foärcher Ruen fen Gabe scroar. Ien Brief screaun yn de Moanne foun in opbrocht troch syn omke Doctor E.H. fen Grouwergea mei kântteikeningen fen J.H.H., Dimt. 1836; Oan Eölus oer it Needwaer fen de 26sten Novimber 1836, ien letter fen J.H.H., Dimt. 1837; Eölus, Grewa fen storm in onwaer, syn antwird oan Dr. J.H.H. mei oar Grjïmmank. Dimt. 1837; Twigen uwt ien âlde stamme, vwtjown troch Dr. E.H., mei oanteikeningen fen J.H.H., Dimt. 1849. (In 't Ned. vert. door J.J.A. Goeverneur onder den titel van: Twijgen uit een ouden stam opgeschoten, Dev. 1841); De Foarname Uut-fen-huwzers yn Frieslân, troch Dr. E.H., Liouw. 1841; Minne Jorrits Keis nei et Kollumer oproer bescheruwn troca Dr. E.H., Snits 1851; Leed in Wille fen E.H. in de Flotgaerzen fen J.H.H., Dimt. 1854; Ee quickborn. Plat deutske Rymkes yn it Friesk verbrogt trog Dr. E.H., Liouwerd 1857; De Jonkerboer of Krystyd in St. Steffen yn áld Frieslân. Leste schrift fen Dr. E.H. nei syn dead mei ien oersicht fen syn libben uutjuwn trog ien fen syn fruenen, Liouw. 1858, 2e dr. 1859. Voorts vindt

men bijdragen van E.H. in het Friesche jierboeckjen, de Friesche Volks-Almanak, de Overys. Alm. voor O. en L., in de Swanneblummen, in de Frieske Hûsfrjuen, enz. De Rimen ind Teltsjes fen de Broarren Halbertsma zijn uitgegeven te Deventer in 1871.

[François Halewijn]

Halewijn (*François*), omstreeks 1746 te Leiden geb., waar hij in de geneeskunde studeerde, schr.: Poëtische uitspanningen, Leid. 1771; Vaerzen op het 2de Eeuwgetijde van Leydens verlossing, Leid. 1774, en dergelijke gelegenheidsverzen.

[Mr. Maurits Cornelis van Hall]

Hall (*Mr. Maurits Cornelis van*), geb. te Vianen 4 Febr. 1768, prom. te Leiden en werd in 1787 adv. te Amst. Van 1795 tot 1801 was hij procureur der gem. Amst., behalve den tijd, dien hij in de toenmalige landsvergaderingen in Den Haag doorbracht. In 1802 vatte hij de practijk weder op, en werd na Nederl. herstelling in 1815 tot lid van de Eerste Kamer benoemd, waarvoor hij echter bedankte, even als in 1823; eerst in 1842 liet hij zich bewegen die aanzienlijke betrekking aan te nemen. Inmiddels benoemde Koning Willem I hem tot Staatsraad in buitengew. dienst en tot voorzitter der rechtbank van eersten aanleg te Amst., welke laatste betrekking hij tot 1856 waarnam; hij overl. 19 Jan. 1858.

Schr.: Verhandeling over het Hekeldicht; Lofrede op Timoleon en Lofrede op Hendrik van Brederode; Lijkrede op Martinus Nieuwenhuijzen, Amst. 1793; Gedichten, Amst. 1818; M. Valerius Messala Corvinus geschetst in eenige tafereelen uit de Romeinsche geschied. gedurende zijn leven, 2 dln., Amst. 1813; Mr. H. Noordkerk beschouwd als Nederd. redenaar en letterk.;

Redevoering over het wijsgeerige en karaktermatige van Tacitus; Redevoering over J. van den Vondel als schrijver in ondicht; Gedichten, 2de verzameling, Amst. 1829; Gedenkschr. van en door Frank Floriszoon van Arkel, Amst. 1832; Regtsgeleerde Verh. en Geschr., Amst. 1838; Gedichten, 3e verz. Amst. 1839; Het leven en karakter van den admiraal J.H. van Kinsbergen, Amst. 1841; vermeerderde herdruk ald., 1843; Hendrik graaf van Brederode, medegrondlegger der Nederlandsche vrijheid verdedigd, Amst. 1844; Wederwoord (daarover) aan Mr. Groen van Prinsterer, Amst. 1845; R.J. Schimmelpenninck als Bataafsch afgezant op het vredes congres te Amiens in 1802, Amst. 1847; Gemengde schriften betrekkelijk tot de gesch., letterk. en de geschied. der Vad. Regtsgeleerdheid, Amst. 1848: Aan Mr. D.J. van Lennep bij de viering van zijn 50-jarig Hoogleeraarsambt, gedicht, Amst. 1849; Mr. Johannes Kinker. Bijdr. tot zijn leven, karakter en schriften, Amst. 1850; Meerenberg en het aldaar op den avond van Zondag 9 Maart gevierd feest herdacht. Gedicht, Amst. 1851; Aan den Hoogleeraar Abr. des Amorie van der Hoeven, gedicht, Amst. 1852; De zelfstandigheid der ziel aan Prof. Schroeder van der Kolk, gedicht, Amst. 1852; Levensberigt van Jhr. Mr. P.S. Dedel, Hand. Mij. Ned. Letterk., 1852; Mr. Johannes van der Linden en Mr. J.D. Meyer als regtsgeleerden herinnerd, Amst. 1853; Dichterlijk geschenk aan mijne kinderen, enz., Amst. 1854; Navolgingen uit oude Lat. dichters, Amst. 1855, niet in den handel; Aan Mr. C.H.B. Boot, Burgemeester der stad, Amst. 22 Febr. 1855, dichtregelen; Brief van dankzegging aan de advocaten en procureurs wegens de mij geschonken medaille met mijn borstbeeld, Febr. 1856; Afscheidsgroet als voorzitter van de Arrond. regtbank te Amst., Dec. 1856. Voorts onderscheiden adviezen, redevoeringen ter opening van vergaderingen, bijdragen in tijdschriften, losse gedichten die later in zijn bundels zijn opgenomen, en vermeld worden in zijn levensbericht. Zijn door hem zelf beschr.: ‘Openbaar en letterk. leven’ over het tijdvak 1787 tot 1815 is als hs. gedrukt, Amst. 1867.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1859.)

[Mr. Floris Adriaan van Hall]

Hall (*Mr. Floris Adriaan van*), zoon van den voorg., werd geb. te Amst., 15 Mei 1791, prom. te Leiden, was advocaat in zijne geboortestad, waar hij practizeerde tot 1842, toen de Koning hem tot Minister van Justitie en anderhalf jaar later tot Min. van Financiën benoemde. Als zoodanig herstelde hij het evenwicht in 's lands geldmiddelen en regelde het muntwezen. Na zijn aftreding van 1847 werd hij lid der Dubbele Kamer, van 1849-'53 lid der Tweede Kamer, daarop Min. van Binnenl. Zaken, andermaal in 1858 kamerlid en van Maart 1861 tot 1 Febr. '62 weder Min. van Fin.; hierna bleef hij ambteloos en overl. in Den Haag, 29 Maart 1866.

Behalve eenige rechtsk brochures, schreef hij: Bedenkingen over de vraag: Heeft Cicero in zijne redekunstige voorschriften al dan niet gezondigd tegen de beginselen der zedekunde, in een brief aan Prof. J.F.L. Schröder te Utrecht, Amst. 1819; Lofrede op Johan de Witt, (door de Holl. Maatsch. van Fraaije Kunsten bekroond), Amst. 1819; Onpartijdige beschouwing van den toestand des koophandels binnen de Vereenigde Nederlanden, in brieven, (anoniem) Amst. 1819-'20; Redevoering ter gedachtenis van G.K. van Hogendorp, Amst. 1835, 2e dr. 's Hage 1864.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1868.)

[Mr. Jakob van Hall]

Hall (*Mr. Jakob van*), broeder van den voorg., geb. te Amst. 14 April 1799, kwam 3 Mei 1820 als cand. juris van het Amst. Athenaeum te Utr. en prom. aldaar, was 25 jaren hoogl. aan dat Athen., werd 15 Sept. 1848 prof. te Utrecht en overleed daar 19 Maart 1859.

Behalve veel rechtsgel. werken, waaronder zijn Ned. Jaarb. voor Rechtsgel. en Wetg., 5 dln., Amst. 1839-'43, schreef hij een Levensberigt van Mr. C.A. den Tex, voor de Mij. der Ned. Letterk., 1855; ook wordt v.H. gehouden voor den oprichter van het dagblad De Nederlander en voor medewerker aan het weekblad De Noordstar.

[Mr. Jacob Nikolaas van Hall]

Hall (*Mr. Jacob Nikolaas van*), zoon van den voorg., geb. te Amst. 15 Jan. 1840, werd te Elburg opgeleid voor de acad. studie, die hij te Utrecht begon 19 Aug. 1857, werd daarna ambtenaar ter secretarie te Utrecht, later te Amst., is secretaris van het door hem in 1869 opgerichte Tooneelverbond en sinds 1880 redacteur van De Gids, en bestuurt het tijdschrift Het Nederlandsch Tooneel.

Behalve brochures en bijdragen over muziek en tooneel in die tijdschriften, in Caecilia, (psd. Fantasio), Ned. Spectator, enz., schreef hij: XX liederen ter muzikale compositie, Utr. 1868 en gaf eene metrische overzetting van De Viool van Cremona, Utr. 1876.

[Franciscus Johannes Hallo]

Hallo (*Franciscus Johannes*), geb. te Amst. 23 Jan. 1808 werd later door zijne industrieele en andere ondernemingen van verschillenden aard bekend, en vertrok uit Arnhem naar het buitenland.

Hij schreef: Bijdragen tot de gesch. der Nederlanden, aanvang nemende 25 Augus-

tus 1830, 4 dln., Amst. 1831; Aant. en bijlagen voor de bijdragen, ib. 1831; Aanhangsel voor de bijdragen, ib. 1831; Staat- en geschiedk. overzicht van de Belgische omwenteling in 1830-'31, 's Hage 1831; Staatk. handelingen van de Londensche conferentie in de zaken van Holland en België, Amst. 1832, en enkele brochures.

[François Halma]

Halma (*François*), geb. 3 Jan. 1653 te Langerak-bezuiden-de-Lek, waar zijn vader als pred. overl. in 1660, wanneer hij met zijne moeder naar Utr. ging om tot pred. opgeleid te worden, leerde het boekdrukken, vestigde zich als zoodanig te Utr., verplaatste in April 1699 zijne zaak naar Amst. tot meerder uitbreiding; doch goede uitzichten hebbende te Leeuwarden, waar geen goede boekhandel of drukkerij was, trok hij in 1710 met zijn zoon Jacobus daarheen en was daar reeds vóór zijne komst landschapsdrukker geworden, gelijk hij te Utr. academiedrukker geweest was. Hij was een werkzaam man, van veelzijdige kennis, en een uitnemend drukker. Hij overleed 13 Jan. 1722.

Hij schreef: Holland aan de voeten des Konings, door La Volpelière, uit het Fr., met tegenzangen, Amst. 1707; Davids Harpzangen of de CL Psalmen op nieuw op de gewone zangwijzen in dichtmaat gebragt, Amst. 1707; Friesland in rouw over den dood van Johan Willem Friso, Leeuw. 1711; 't Gereformeert Gezangboek over de voornaamste gevallen en waarheden van 't Christendom in dichtmaat gebragt, Leeuw. 1712, ib. 1721; Het kasteel van Aigremont en d'omliggende landstreeken in de Heerlykheit van Nederkan, nevens de stad Maastricht, in heldendicht afgeschetst, Amst. 1708, 2e dr. Leeuw. 1714; Heilige feestzangen, 2e dr. Leeuw. 1718; Bijbelsche Mengelzangen, Leeuw. 1718; Tooneel der Vereenigde Nederlanden en onderhoorige landschappen, geopent in een algem. historisch, genealogisch, geogaphisch staatkundig woordenboek, 2 dln., Leeuw. 1725. Halma bewerkte dit boek tot letter W; Brouërius van Nidek voltooide het en gaf het uit. Voorts schreef H. nog een wdb. der Ned. en Fr. taal, een Geogr. wdb. van het land Kanaän, een wdb. der H. Schrift en bezorgde een fraai bewerkte nieuwe uitgave van Schotanus, Atlas van Friesland, 1718.

(Br. v. Nidek, Tooneel V. Ned., voorbericht.)

[Mr. Arent van Halmael]

Halmael (*Mr. Arent van*), geb. te Amst. 17 Oct. 1788, prom. 20 Juli 1810 te Leiden en zette zich als adv. te Amst. neer. In 1815 volgde hij Bilderdijk op als auditeurmilitair aldaar, een jaar later te Leeuw., waar hij 29 Sept. 1850 overleed.

Zijne werken zijn: De Echt [van den kroonprins] door de Goden gesloten en gevierd, Amst. 1816; Gerard van Velzen, trsp., Amst. 1817; De Hekelaar, blsp., Amst. 1817; Antigone, trsp., Leeuw. 1820; Reinier en Willem van Oldenbarneveldt, trsp., Leeuw. 1828; Ats Bonninga, trsp., Leeuw. 1830; Adel en Ida of de Bevrijding van Friesland, trsp., Leeuw. 1831; Nieuwjaarswensch van Thomas Vaêr, Leeuw. 1831; Ter Nagedachtenis van Van Speyk, Leeuw. 1831; Peter de Groote, trsp., Leeuw. 1834; Dichtregelen ter feestviering van het 50jarig bestaan van het Dep. Leeuwarden, Leeuw. 1834; Mathilde en Struensee, Leeuw. 1837; Radboud de Tweede, koning van Friesland, Leeuw. 1839; Bijdrage tot de gesch. van het Tooneel, de

Tooneelspeelkunst en de Tooneelspelen in Nederland, Leeuw. 1840; Frieslands hulde aan Neerl. koning en koningin, Leeuw. 1841; De Schieringers en de Vetkoopers. Rom. Dram. Tafereelen uit de geschiedenis van Friesland in de 15e eeuw, [proza en poëzie] Leeuw. 1841. Met De Haan Hettema gaf hij uit: Stamboek van den Frieschen Adel, Leeuw. 1842-'46, 2 dln., met 252 gekleurde wapens, en met H. van Wijn en B.A. Plemper van Balen: Wetenswaardigheden uit de Gesch. van N.-Holland, Hoorn 1843; De dwaling van den Dag, blsp., Leeuw. 1844; Henri Picard of de Nederl. zanger te Parijs, blsp., Leeuw. 1846. Bovendien leverde hij bijdragen in het Friesch Jierboeckjen, Jaarboekje voor de Katholijken in Friesland, De Vrije Fries, Friesche Volksalmanak, Bijdragen tot de Boeken- en Menschenkennis van Schull en Van der Hoop, Ned. Muzen-Alm., Alm. voor het Schoone en Goede, in Robidé van der Aa's Hulde aan H.J. Groen, Leeuw. 1825 en in diens Oud-Nederl. Burgten en Kasteelen, in het Mag. van Ned. romans en verhalen, in het Mengelwerk der Leeuw. Courant; voorts vertalingen. Vele zijner verzen en verhand. zijn niet gedrukt.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1851.)

[Hendrik van Halmael]

Halmael (*Hendrik van*), geb. in 1654 en gestorven te Amst. vóor 1720, gaf ald. een aantal tooneelspelen uit, als: Zedemeester en kantoorknecht, Bedriegers, blijsp., 1698, 3e dr. 1707; Wijsheid en Zotheid, Zinnespel. 1699; Waarheid en Loogen, 1700; De Panlikker, blijsp., 1704; Krispijn bedrieger of gewaande Baron, blijsp., 1704; Krispijn, boek- en kashouder, Bedrieger, blijsp., 1707; Krispijn en Krispiaan, Bedriegers, of de Gestrafte Beurs- en Kelderplaag, trsp., 1708; Krispijn, Weezenplaag en Bloedverzaaker, zedensp., 1708; Geveinsde Kwaaker, blsp., 1708; Schijnheilig, of de Vermomde Bedrieger, blsp., 1708; Vervolg van de geveinsde Kwaaker, tweede blsp., 1708; Ongelijke Broeders, blijsp., 1709; Verliefde Grijsaart betrapt, blsp., 1709; Fynman, Jonker, blsp., 1709; Verboden Vleeschver-

koper bedrogen, blsp., 1709; Hoop en Vrees of roemruchtige overtocht van Willem III, trsp., 1709; Vervolg van de Eerste en Tweede Kwaaker, derde blsp., 1711; Herstelde Zoon, blsp., 1711; Geswoore Bedrieger bedroogen, blsp., 1711; Bedrooge Cessionant, blsp., 1711; Edelmoedige Vrinden, blsp., 1711; Schijnheilig Weeuwtje, blsp., 1711; Koning van Luylekkerland, blsp., 1711; Verstand en deugd, zinnesp., 1711; Als men 't niet verwagt of de Gewaande Prins, blsp., 1711; Fijne bedriegerijen ontdekt, blsp., 1713; Listige Juffer betrapt, blsp., 1713; Onberaade Minnaar, gelukkig door 't geval, blsp., 1713; Gestrafte Pasquin, blsp., 1713; Prins van Platte Mary of de Schijnheilige Bedrieger, blsp., 1713; Bedrieger Erfgenaam bedroogen, blsp., 1714; Gierigheid en Overdaad, zinnespel, 1714.

[Jan Halsberg]

Halsberg (*Jan*), ten jare 1560 geb. te Kortrijk, studeerde te Geneve in de godgeleerdheid, werd protestantsch schrijver en overleed te Amst. in 1606.

Onder andere schreef hij: Bijbel der natuere, dat is, van de waerheyt der christelycke Religie teghen de Athenten, Epicuran, Heyden, Joden, Mahumedisten en andere ongeloovighe, door Philips Mornay, heere van Plessis, nu eerst verduytsch met verclaringhen van veler duyster woorden, redenen ende spreuken. Hierby zyn noch ghedaen drie registers. door J. Halsbergium, Amst. 1602; Godsalige Betrachtinge over eenige psalmen des coninclichen Propheten David.

[Hendrik Arent Hamaker]

Hamaker (*Hendrik Arent*), geb. te Amst. 25 Febr. 1789, studeerde aan het athen. zijner geboortestad, werd in 1815 hoogl. in de Oostersche talen te Franeker, twee jaar later te Leiden en overl. daar 7 Oct. 1835.

In het Nederl. schreef hij: Claudianus de dichter onzer eeuw (een vertaling van L.A. Decampo's Lat. vers Claudianus nostrorum temporum vates), Amst. 1841; Redevoering over den aard der zelfstandigheid, haar gewigt voor volken en personen en haar noodzakelijkheid voor Nederl., Leid. 1831; Akad. Voorlezingen over het nut en de belangrijkheid der gramm. vergelijking van het Grieksch, het Latijn en de Germaansche tongvallen, Leeuw. 1835; bijdragen in Kist en Royaard's Archief, in Van Kampen's Mag., in Siegenbeek's Museum en in de Mnemosyne, waar een dichtstuk van hem gevonden wordt: Aan prof. M. Tydeman bij de gelijktijdige promotie van drie zijner zonen, den 8sten Nov. 1822.

[Hendrik Gerard Hamaker]

Hamaker (*Hendrik Gerard*), zoon van den voorg., geb. te Leiden, 16 Juni 1819, stud. van 1835 tot '42 aldaar in de letteren en prom. in dat jaar met: Quaestiones de quibusdam orationibus Lysiae. Hij bekleedde nooit eene openbare betrekking, doch gaf privaat-onderwijs, eerst te Hilversum, laatst te Leiden en woont thans te Katwijkbinnen.

Zijne geschr. betreffen de oude letteren, bijzonder Aristophanes, o.a. voorkomende in de Mnemosyne van prof. Cobet. Sinds 1870 bepaalde hij zich meer tot de studie der bronnen onzer middeleeuwsche gesch., waaraan men deze verdienstelijke uitgaven

dankt: De Middeneeuwsche keurboeken der stad Leiden, Leid. 1873; De Rekeningen der Grafelijkheid van Holland, 3 dln., Utr. 1876-'78; Id. van Zeeland, 2 dln., ald. 1880-'81, door het Hist. gen. uitgegeven.

[Anton Gerard van Hamel]

Hamel (*Anton Gerard van*), geb. 17 Jan. 1842 te Haarlem; zijn vader was destijds Waalsch pred. aldaar, later te Groningen, waar deze zoon met zijn' tweelingbroeder **Gerard Anton**, thans hoogl. te Amst., de scholen en het gymn. doorliep, zijne theol. studiën aan de universiteit volbracht en zich als toekomstig Fransch kerkleeraar naar Genève begaf in 1863. Twee jaar later werd hij kandidaat, in Febr. 1868 te Leeuw., in Mei 1872 te Rott. pred. bij de Waalsche gem., doch legde in het najaar van 1879 zijn ambt neder en vertrok naar Parijs om de Romaansche philologie te beoefenen, bracht het acad.-jaar 1881/82 te Berlijn door, keerde naar Parijs terug en gaf er oud-fr. gedichten uit, deels op kosten der Fr. regeering. In Sept. 1879 prom. hij te Gron. in de theol., werd in 1886 te Utrecht vereerd met het doctoraat in de Ned. letteren en bekleedt sedert 29 Sept. 1884, als eerste titularis in ons land, den leerstoel voor Fransche taal- en lett. en de beginselen der Rom. philologie te Groningen.

Zijne diss. is getiteld: Proeve eener critiek van de leer der Goddelijke Voorzienigheid; - zijne prof. inwijdingsrede: La chaire de français dans une université hollandaise, Gron. 1884. Zijn eerste stuk in De Gids is van 1867, psd. Jean Maigret; in 1887 werd hij medelid der redactie; vroeger schr. hij veel in Los en Vast, waarvan hij van 1880-'84 hoofdred. was; van 1871-'76 in het Godsdienstig Album; in de Mannen van beteekenis: R. Hamerling, Alph. Daudet en C. Busken Huet; verder art. in Nederl. Spect. en sinds Mei 1887 feuilletons in de Opr. Haarl. Courant, psd. Antonio; als beoefenaar der tooneellitt. is hij in het bestuur van 't Ned. Tooneelverbond, vandaar de redev.: Molière en het Ned. tooneel, Amst. 1876. Zijne ervarenheid in de Fr. taal en lett. is, in den gunstigsten zin, van veel invloed geweest op zijn' Nederlandschen stijl.

[Johannes Hamelau]

Hamelau (*Johannes*), geb. te Amst., 23 Maart 1737, was Luthersch pred. te Amersfoort, Bodegraven, Leiden en Amsterdam.

Tijdens zijn verblijf in laatstgen. plaats nam hij een ijverig aandeel in de twisten, die destijds de Luthersche gemeente aldaar beroerden en met de scheuring in Evang. Luth. en Hersteld Luth. eindigden. Hij zelf werd leeraar bij de Herst gemeente en overleed 23 Sept. 1804.

Behalve veel leerredenen schreef hij ook gedichten, als: Gedichten in slapelooze nachten, Amst. 1796 en Nuttige uitspanningen in eenzame uren, nagelaten door wijlen Ds. J. Hamelau, Amst. 1805.

[IJsbrand van Hamelsveld]

Hamelsveld (*IJsbrand van*), geb. te Utr. 7 Febr. 1743, promov. er in de godgel. en werd pred. te Durgerdam; vandaar vertrok hij naar Grootebroek, toen naar Goes. Slechts twee jaar was hij in laatstgen. plaats werkzaam, toen eenige geschillen hem zijn predikambt deden neerleggen en hij naar Utrecht vertrok. In 1784 werd hij daar als hoogl. in de godgeleerdheid beroepen; drie jaar later bij de komst der Pruisen werd hij om zijne patriotsche gevoelens ontzet: hij verliet Utrecht en vestigde zich te Durgerdam, later te Leiden, waar hij, reeds theol. dr., zich 31 Maart 1789 weder als student liet inschrijven, om de voorrechten der Hoogeschool te verwerven en zich van de bescherming door hare previlegiën te verzekeren. Bij de omwenteling van 1795 bood men hem ald. het hoogleeraarsambt in de theologie aan, doch het blijkt niet, dat hij dit aanbod heeft aangenomen. Kort daarna werd hij lid der Nat. Vergadering; tot Aug. 1797 bekleedde hij het voorzitterschap; bij de tegenomwenteling werd hij met veel medeleden een poos gevangen gezet. Uit zijn gevangenis ontslagen, woonde hij te Amst. bij zijn zoon, te wiens huize hij overleed, 19 Mei 1812.

Zonder te spreken van zijne theol. werken en van zijne talrijke vertalingen, waarvan sommige door hem met aanteek. voorzien zijn, vermelden wij de volgende oorspronk. werken: De Bijbel verdedigd, 8 dln., Amst, 1783, 2e dr. ald. 1797; De voortreffelijkheid. nuttigheid en noodzakelijkheid van de geschiedenissen des O.T. betoogd in een redevoering over 1 Cor. X: 11, Utrecht 1783; Aardrijksk. des Bijbels, 6 dln., Amst. 1790-'96; Het Oude en Nieuwe Testament en de Apocryfe Boeken met aanm., 16 dln., Amst. 1791, 2e dr., ald. 10 dln., 1810; De welmeenende raadgever, 5 dln., Amst. 1791; De zedelijke toestand der Nederl. natie op het eind der XVIIIe eeuw, Amst 1791, 2e dr.; Brief behelzende eenige bijzonderheden wegens B. Meulman, Amst. 1791; De Vraagal, 6 dln., Leid. en Amst. 1791-'96; Nodig bericht aan het publiek nopens de handelingen van P. van Hemert omtrent hem, Amst. 1793; Bijbelgeschiedenis, 2 dln., Amst. 1797, 2e dr., 2 dln., ald. 1810; Algem. kerkelijke Geschied. der Christenen, vervolgd door A. Ypey, 26 dln., Haarl 1799-1817; De gesch. van Abraham voor kinderen, Amst. 1804; De gesch. van Jakob voor kinderen, Amst. 1805; De bijbel uit het Hebr. en het Gr., Amst. 1805; Rom. geschiedenissen, van M. Stuart verkort, 4 dln., met pl., Amst. 1806; Gesch. der Joden sedert de verwoesting van stad en tempel tot den tegenwoordigen tijd, Amst. 1807. Voorts vele leerredenen en theol. verhand., brochures, bijdragen in de Ned. Letterverlustiging, in de Akademie der Geleerden, Ned. Bibliotheek, Nieuwe Ned. Bibliotheek enz.

[Stephanus Hanewinkel]

Hanewinkel (*Stephanus*), geb. te Nunen 30 Sept. 1766, was pred. te Bakel, te Aarle, Beek-en-Lieshout, te Oostgrafdijk, te Vierlingsbeek-en-Sambeek, te Warns-en-Scharl, en te Ravenstein tot zijn emeritaat in 1841. Hij overleed aldaar 15 Dec. 1856.

Hij schreef: het door 't Nut uitgeg.: Zedek. handb. voor den milit. stand, 1815; een Handboek voor zeelieden; Geschieden Aardrijksk. Beschrijving der stad en Meijery van 's Hertogenbosch, Amst. 1802, Nijm. 1803. In 1818 werd hij door 't Haagsch Gen. bekroond voor eene verh. over de Echtheid der Brieven van Paulus; ook wordt hij aangeduid als schr. der niet zeer onpartijdige: Reize door de Majory...., Amst. 1799, (met eene) Tweede Reize, ald. 1800; Gedachten over de Meyery, door een Meyeryenaar, Amst. 1801.

[Albert Ignatius d'Hanins]

Hanins (*Albert Ignatius d'*), omstreeks 1630 in het land van Waas geb., was kapitein in dienst van Spanjes vorst, zooals hij zich betitelde op zijne werken, welke het opschrift dragen: ‘Door Albertus Ignatius d'Hanins, Capiteyn ghereformeert ten dienste van Syne Coninckclycke Majesteyt van Spaignen.’ Na de wapens te hebben nedergelegd, bleef hij te Gent gevestigd, en in die stad schijnt hij ook gestorven omstreeks het einde der XVIe eeuw. 's Dichters kenspreuk was: De deugt baert vreugt.

Hij schr.: Latijnsche, Fransche en Nederlandsche dichtwerken, als: Het bevel van Cupido, bestaende in dry deelen, Minnelietjens, herdersgedichten en kluchten, gherijmt door A.I. d'Hanins, Bruss. 1653; Het Leven, Martelie ende Doodt van den H. Martelaer Sint Liven, patroon van Gendt, Gent 1659; Gelukwensch aen Z.K.W. Karel van den Bosch, bisschop van Brugge, tot bisschop van Gent gewijd, na het overlyden van Z.H.W. in 1660. Het Leven van de glorieuse matrone S^{te}. Anna, Moeder van de alderheylighste ende onbevleckte Maget en de Moeder Godts Maria, welcke heylige Matrone met eene bysondere devotie ende grooten toeloop des volks besocht, gheviert ende aenroepen wordt, binnen de prochie

van Bottelaere, lande ende baronnye van Rode, twee mijltjes van Ghendt, alwaer eenighe van haere H. Reliquien zyn rustende, alles op rym gestelt door A.I.D., Gent 1661; Historie ofte kort Verhael van den Oorspronck des Aldervolsten Aflaet van Portiuncula op rym ghestelt door Albertus Ignatius d'Hanins, Gent; Gheluckwensch aen syne Majesteyt Carolus den Tweeden, Coninck van Spagniën, hertogh van Brabant, grave van Vlaenderen, enz., toen hy in 1666 als grave van Vlaenderen te Gent werd uitgeroepen: Vreughde-dicht ten opsichte van de lang-ghewenschte vrede, ofte twintigjarighe treves ghesloten tusschen de twee machtichste monarchen, Carolus den 11den, Coningh van Spaignen, Indiën, enz. ende Ludovicus XIVden, Coningh van Vranckryck ende van Navare, enz. Openbaerlyck vercondight binnen Ghendt op den 7 October 1684; Het leven van Sinte Nikolaes, patroon der hoofdstad van het land van Waes; Huwelijksdicht op het trouwverbond van koning Karel II en Maria Anna van Neuburg, den 28 Augustus 1689, te Neuburg aen den Donauw gevierd; Echtzang aengeboden den vorst Maximiliaen van Beyeren en Theresio Sobiesky van Polen, by hunne trouwfeest te Brussel den 11 January 1695; Vreugdedicht over de vrede te Ryswyk, by 's Gravenhage gesloten den 21 Sept. 1697 tusschen Karel II en Lodewyk XIV; Het leven, mirakelen ende dood van de H. maghet Berlindis, patronesse der prochie van Meerbeke, nevens Ninove; wiens heylighe reliquien in de kerke aldaer zijn berustende, overgeset uyt het Latijn, ende op dicht ghestelt in onse Vlaemsche tale, Bruss. 1714; De deugt afgebeeldt in den H. Trudo, apostel van Haspengouwe, stichter van de keyserlycke ende regtvermaerde abdye van S. Benedictus-orden en besonderen patroon van de rijckxstad en inwoonders van S. Truyden, Gent 1748.

[Michiel Karel Huibrecht d'Hanis]

Hanis (*Michiel Karel Huibrecht d'*), te Antwerpen geb., 23 Febr. 1816, deed zijne geestelijke studiën, was geruimen tijd secretaris van het bisdom van Mechelen en overl. als pastoor van Sint Bonifatiuskerk te Elsene op 30 Dec. 1885.

Hij gaf uit: Opkomst en bloei des christendoms in Mechelen, Mech. 1855, eerste dl.

[Constant Jacob Hansen]

Hansen (*Constant Jacob*), geb. 4 Oct. 1833 te Vlissingen, vestigde zich als kind te Antwerpen, waar hij zijn onderwijs ontving aan het Atheneum. Als koopmansklerk legde hij zich op den handel toe; doch spoedig zocht hij een bestaan als schrijver, boekhouder en taalleeraar. Den 1 Juni 1859 bekwam hij de plaats van adjunct-archivaris der stad Antwerpen, van welk ambt hij zijn ontslag nam 30 April 1861. Ten jare 1863 beëedigd vertaler geworden, kwam hij den 1 Juni van dit jaar als klerk terug op het Antwerpsch stadhuis, waar hij den 1 Febr. 1866 onder-bibliothecaris en den 8 Aug. 1873 stadsbibliothecaris werd.

Hij schreef: Het slot Helstein, gedicht, Antw. 1851; Lof der S. Lucasgilde, (bekroond dichtstuk), Antw. 1854; Lofspraak op A. van Dijck, (bekroond en gedrukt door het Willemsfonds), Gent 1856; Reisbrieven uit Dietschland en Denemark, Gent 1860; Noordsche letteren, Gent 1860; Over Reinaard den Vos in het Nederduitsch, Bruss. 1864; Het Luxemburgsch (taalstudie), Antw. 1867; De Roodgieter Meester

Lamp en zijne dochter, naar Kl. Groth, gedicht, Amst. 1868; Waartoe dient het Vlaamsch? voordracht, 1876; De Roem van Antwerpen, voordracht, 1876; Ons Dietsch, of het Nederduitsch van Duitschland, Gent 1876; Platduitsch en Nederlandsch, of het Nederduitsch en de Dietsche beweging, voordracht, Antw. 1877; Vondel, voordracht, Antw. 1879; Vlaanderen gered! Heldenvers, Antw. 1881; Klaus Groth, in zijn leven en streven als dichter, taalkamper, mensch, Antw. 1882; Transvaal, of Zuid-Afrika en de Dietsche stam, Antw. 1884; Dietsche beweging, Gent 1885. Verder losse gedichten als: Het leven der vrouw, O twintig jaar! Hoû en trouw, Kunst is liefde, enz.; Redevoeringen op de landdagen te Antwerpen (1864) en Brussel (1867), op het congres te Leuven (1869), op het instellingsfeest van het Antwerpsche Willemsfonds (1870), bijdragen in rijm en onrijm in dagbladen, tijdschriften en almanakken.

[Pieter van Haps]

Haps (*Pieter van*), schreef: Nijmeegs lof, Nijm. 1646; Hollants Vreetooneel. 1648.

[Pieter Willem van Haps]

Haps (*Pieter Willem van*), waarschijnlijk een zoon vau den voorg., schreef de volgende tooneelstukken: Het Huwelijk door list, Amst. 1694: Sophonisbe, trsp., Amst. 1698, 3e dr. ald. 1723; Het zevende schimpdicht van Juvenalis nagevolgt en op deze tijden toegepast, Amst. 1699; De Mansmoer, kluchtsp., Amst. 1691, herdr. ald. 1762; Verliefde Brechje, klsp., Amst. 1705; Brieven van Minnaars en Minnaressen, Amst. 1705.

[Hermanus Hardenberg]

Hardenberg (*Hermanus*), geb. in Den Haag 12 Aug. 1812, werd in 1828 tweede luit.-kwartiermeester, klom op tot hoogere rangen, werd secretaris-generaal bij het ministerie van oorlog, en is met den rang van generaal-majoor gepensionneerd.

Behalve vele krijgsk. en administratieve werken, schreef hij: Het Nationaal feest te Leiden, ter eere van de oudstrijders van de jaren 1813 en 1815 en ter viering van

het halve-eeuwfeest der Militaire Willemsorde 27 Junij 1865, 's-Gravenhage 1865.

[Isak van Harderwijk]

Harderwijk (*Isak van*), geb. te Huizum bij Leeuwarden 19 Jan. 1784, deed zich 16 Sept. 1799 te Utrecht, als Leeuwardenaar, voor de theol. inschrijven, werd in 1805 pred. te Vinkeveen, in 1812 te Warrega-Warstiens-en-Wartena en in 1817 te Katwijk aan Zee, waar hij 31 Dec. 1847 overl.

Heeft uitgegeven: Verslag van een handschrift, bevattende J. van Maerlants Nederd. Prozaïsche Bijbelvertaling met Aant. en Bijlagen, 's Hage 1831; Geschied- en Letterk. Bijdragen, Rott. 1837; Fragment van den Roman van Parthénopéus en Meliore, met eene Inleiding en Aanteekeningen, (Nieuwe Werk. van Letterk., dl. V); Bijdrage tot de geschiedenis der Heidens of Egyptiërs in de Noord. Nederlanden, (in de Aant. van de Sectie-Verg. Prov. Utr. Gen. 1847); Bijdrage tot de kennis der schriften van David Joris (Archief voor Kerkel. Gesch. van Kist en Royaards, dl. VIII).

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1848.)

[Jan van Harderwijk]

Harderwijk (*Jan van*), broeder van den voorg., geb. te Huizum 4 Oct. 1790, had tot 1838 een handelszaak in koffie en thee te Rott. waar hij overleed 27 Dec. 1858.

Zijn in druk gegeven werken zijn: Lofdicht op Jan van Eijk (in 1822 te Brugge bekr.); Lofdicht op de Noordelijke en Zuidelijke Volkplantingen van Frederiksoord, (ald. in 1823 bekr.); Korte schets van de beroemdste daden onzer voorvaderen en van de bijzonderste gebeurtenissen der Nederlanden, ten einde de vaderlandsliefde bij alle standen, en voornamelijk bij de jeugd op te wekken, (in 1823 ook ald. bekr.); Gedichten, Rott. 1839; De lof der Schilderkunst, cantate, Rott. 1838; Gedachtenis)offer aan J.C. Schotel, Zeeschilder, Rott. 1839; Leerrijke keur uit Benjamin Franklin's Zedek. schriften, (bekroond bij 't Nut), 1843; Frederik Gottlieb Klopstock beschouwd als Mensch, als Dichter en als Christen, Amst. 1843; Gedachten bij de slooping van het gebouw de Zuiderkerk der Nederd. Geref. Gemeente te Rotterdam. Dichtst., Rott. 1844; Redevoeringen, Dordr. en Rott. 1844; Gezangen bij gelegenheid van het Examen en de prijsuitdeeling der Rott. Dep. school, Rott. 1845; December 1848. Bij de inhuldiging van Z.M. Willem III 12 Mei 1849, Rott. 1849; Herinnering aan den Kunstschilder Willem Hendrik Schmidt, 's Hage 1849, Rott. 1849; Levensberigt van R.H. van Someren, (Hand. Mij. Ned. Lett.) 1853; Gysbrecht Karel van Hogendorp. Lofdicht, Rott. 1853; Luim en Ernst afgeluisterd in den vreemde, met pl., Rott. 1854; Oud en Nieuw, uit de portefeuille van Narrator bijeen verzameld, Rott. 1854; Het bezoek of de wijsheid van vader Philander, medegedeeld door Christianus, Rott. 1855. Voorts Proeve van een lofrede op H. van Alphen in de Mnemosyne en bijdragen in den Muzen-Alm., de Letteroef. en De Fakkel.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1859.)

[Karel Johan Reinier van Harderwijk]

Harderwijk (*Karel Johan Reinier van*), zoon van den voorg., geb. te Rotterd. 27 Oct. 1822, was geëx. als apotheker, doch werd boekhouder bij eene firma in med. kruiden te Noordwijk-Binnen en overleed te Leiden 13 November 1860.

Hij schreef: Naamlijst en Levensbijzonderheden der Hervormde en Waalsche predikanten te Rotterdam, Rott. 1850; vervolgde de uitgave van Van der Aa's Biogr. Woordenboek der Nederlanden, waarvan hij het eind der C, H en K bewerkte. Ook vindt men van hem vele bijdragen in de Vad. Letteroef., Zeeuwsche Volks-Alm., N. Brab. Volks-Alm., Kunst- en Letterb., Jaarboekje voor Schiedam, Nijhoff's Bijdr., Navorscher, (psd.: Legendo et Scribendo), Overijs. Alm. enz. In de Hand. van Letterk. gaf hij de levensberichten van A.J. van der Aa en van Q.M.R. Ver Huell.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1861.)

[Anthony van Hardevelt]

Hardevelt (*Anthony van*), was in 1721 pred. te Eethen-en-Drongelen en in 1723 te Wijk bij Heusden; beoefende de kerkel. gesch. der verschillende godsdiensten en streefde ook naar de verbroedering der Lutherschen en Gereformeerden; hij overleed 1777.

Behalve zijn theol. werken en vlugschr. gaf hij: Hist. Vertoog betreffende de verscheidene crisissen of gevaarlijke tijdsgewrichten in welke het protestantendom sedert keizer Karel V tot op dezen tijd zich bevonden heeft, Leid. 1759; Religie der Russen, Amst. 1763; Eene volledige historie der zoogen. Piëtisten, aangaande derselver opkomst, voortgang en uiteinde, Leid. 1770.

[Frans de Harduyn]

Harduyn (*Frans de*), te Gent omstreeks 1530 geb., was werkzaam op de drukkerij van Plantijn te Antwerpen, naderhand gerechtsbode van den raad van Vlaanderen te Gent, en overleed 21 Oct. 1609.

Hij schreef vele Latijnsche en Nederlandsche gedichten, o.a. eene overzetting der Gedichten van Anacreon.

[Joost de Harduyn]

Harduyn (*Joost de*), zoon van den voorgaande, 11 April 1582 geb., te Gent. In 1605 voltooide hij zijne studiën aan de Hoogeschool van Leuven en werd, in April 1607 tot priester gewijd zijnde, pastoor te Audegem, bij Dendermonde, alwaar hij overl. 9 Mei 1641. Hij was leerling van Justus Lipsius,

neef van Zevecote, boezemvriend van Lindanus van Dendermonde en Simon van den Kerkhove. Jacob van Lumele van der Mark, Andries Hoyen, F. Sweertius, Willem van Nieuwelandt en Jan David Heemsen, maakten lofdichten op zijne werken.

Onder zijne schriften munten uit: Den Val ende opstand van den Coninck ende Prophete David met byvoegh van de Seven Leed-tuygende Psalmen, Gent 1620. Eene verzameling van dicht en ondicht, getiteld: Goddelycke wenschen, verlicht met Sinnebeelden, Ghedichten en vierighe uyt-spraecken der Oud-Vaeders, naerghevolght de Latynsche van den Eerw. P. Hermanus Hugo, priester der S.J., Antw. 1629; Versuchten der Bruyd naer haren Goddelycken Bruydegom, eene navolging van het Hooglied. Nog gaf hij in het licht: Goddelicke Lof-Sanghen tot vermaekinghe van alle gheestighe Liefhebbers ende naementlick van de Deughdleerende Joncheyt des Bisdoms van Ghendt, uytgesteld door Justus de Harduyn P. Inboren der selver stede, Gent 1620, met muziek; De Weerlycke Liefde tot Roosemond, Eensdeels naerghevolght de Grieksche, Latijnsche ende Franchoysche Poëten, Antw. 1613; Goeden yver tot het vaderland, ter blyder inkomste van den Coninclyken Prince Ferdinand van Oostenryck, Cardinael Infant, Gouverneur der Nederlanden ende Bourgoignen, binnen de stad Ghend, uytghegheven door Justus de Harduyn priester, ende David van der Linden, beyde in-gheborene derselver stede, Antw. 1635. Dit laatste werk, in proza en poëzie, is in het Nederlandsch en 't Latijns opgesteld, en het aandeel van Harduyn is geschreven in de moedertaal. De hoogleeraar Schrant deed eene keus uit de werken van dezen schrijver, welke hij uitgaf onder den titel: Uitgelezene Dichtstukken van Justus de Harduyn, met aanteekeningen, Zaltbommel 1831.

[Adrianus Hardy]

Hardy (*Adrianus*), van 1747 tot '56 pred. te Waardenburg-en-Neerijnen, schr.: Poetische en stigtelyke Mengeldigten over verscheide stoffen, Gor. 1750, 3e dr., Leeuw. 1769; Schets der gepreze Nederduitsche dichtkunde, 's Grav. 1759.

[Willem van Haren]

Haren (*Willem van*), geb. te Leeuwarden 21 Febr. 1710, stud. te Franeker, later te Groningen. Na het overl. van zijn grootvader in 1728 volgde hij hem op als grietman van Het Bildt. In Dec. 1752 vernielde een brand in zijne woning bij St.-Anna-parochie zijne boekerij, en daarmede het Dagverhaal van Daam van Haren, den watergeus. Met zijne echtgenoote, die in 't gevolg van Prinses Anna in ons land gekomen was, bewoonde hij het huis te St.-Anna, tot zijne benoeming in de Staten-Generaal, 1740, waar hij weldra met zijne opwekking om deel te nemen aan den successie-oorlog, ook als dichter optrad; toen wij in den krijg gewikkeld waren, werd hij gedep. te velde, tot Febr. 1748. Als schout van Peelland woonde hij bij St.-Oedenrode, waar hij Henkenshage had gekocht en leed gedurende zijne afwezigheid onherstelbare verliezen in zijne Friesche goederen; gedeeltelijk wegens dezen achteruitgang, werd hij gevolmachtigde bij het hof te Brussel, geraakte door een tweede huwelijk uit de gunst der Gouvernante, prinses Anna, terwijl zijne omstandigheden steeds benarder werden; hij maakte 4 Juli 1768 op Henkenshage een einde aan zijn leven.

Zijn eerste ged. was: Ter gedachtenis van myne moeder, Leeuw. 1732; Gevallen van Friso, Amst. 1741, 1758; Leonidas, Leeuw. 1742.

(J.H. Halbertsma, Het geslacht der Van Haren's.)

[Onno Zwier van Haren]

Haren (*Onno Zwier van*), geb. 2 April 1713 te Leeuw., stud. te Franeker en te Utrecht, en werd in 1734 burgemeester van Sloten en historieschrijver der provincie, in 1742 grietman van Weststellingwerf, lid van de Staten van Friesland, van den Raad van State, en van de Staten-Gen. Later was hij Gedeput. te velde en afgevaardigde tot den vredehandel te Aken. Als trouw dienaar van den Stadhouder, met wien hij sinds zijne jeugd verkeerd had en in dezelfde gunsten bij de Prinses-Gouvernante deelende, had hij tallooze machtige tegenstanders; na den dood dezer vorstin in 1759 verloor hij zijn invloed en toen zijne vijanden ook in zijne eigene familie aanhang kregen, was hij, gelijk altijd het geval is, waar de vijand binnen de muren staat, onvermijdelijk een verloren man. Hij overl. bij Wolvega, 2 Sept. 1779. Van Vloten heeft het verhaal van die leedvolle twintig jaren betiteld: Een Edelman onder ploerten. Busken Huet schr., uit een ander gezichtspunt: De Van Harens, Batavia 1875.

Zijne werken zijn: Aanspraak gedaan als president van den Raad van Staate op den 29 Dec. 1746; Lijkreeden over wijlen sijne Hoogheid Willem de IVde, Leeuw. 1766, Amst. 1832; Zeedige aanmerkingen over de veengraveryen in Friesland, Leeuw. 1766; De koophandel. Lierzang, Zwol. 1769; Agon, sulthan van Bantam, treursp., Leeuw. 1769, 3e dr. ald, 1779; De Geuzen, 2e druk, (de eerste druk verscheen onder den titel van: Aan het Vaderland, Leeuw. 1769), Zwol. 1771, 5e dr.. bezorgd door Bilderdijk ald. 1785, 't laatst herdr. in 't Pantheon van Roelants; Proeve op de Levensbeschrijving der Ned. Doorl. Mannen behelzende het leven van Johannes Kamphuis, Leeuw. 1772;

Willem de Eerste, treursp., Zwol. 1773, ald. 1772; Van Japan, met betrekking tot de Hollandsche natie en de Christel. Godsd., Zwol. 1775; Proeve van overzetting uit het Engelsch. Pope's Essay on Man, Zwol. 1776; De komst van den Messias. Lofzang, Zwol. 1776; De Herschijning. Lierzang, 1776; Verhand. over de nationale of vaderl. gedichten (in de verhand. van het Zeeuwsche Genootsch.); De Landbouw. Lierzang, Zwol. 1777; De Inenting. Lierzang, Zwol. 1777; Nieuwjaarsbrief aan mijn jongsten zoon, 1778; De Vrijheid. Lierzang, 1778; Vaarwel van een ouden vader aan sijn soon, vaarende op 's Lands schip van oorlog de Argo. Lierzang, 1778; De Koopman, Zwol. 1778; De Staatsman, Zwol. 1778; De Schimmen. Lierzang, Zwol. 1778; Proeve van eene nationale zeedelijke Leer-reden, Zwol. 1779; Pietje en Agnietje of de Doos van Pandora, tooneelsp., 1779; De offerhande van Themistocles. Lierzang van Pindarus. Een onbekend gedicht van een bekenden dichter door J.H. Halbertsma, Dev. 1835. De dichterlijke werken van W. en O.Z. van Haren, zijn in 1824 te Amst. en door Van Vloten te Dev. 1871-'74 uitgegeven. Nog wordt aan hem toegekend een redevoering ongeveer 1746 in 't Holl. geschreven en in 't Eng. vertaald en later weer in 't Holl. overgezet, getiteld: De gevoelens van een Hollandsch patriot of Redevoering gedaan in eene doorluchte vergadering over den tegenwoordigen staat der zaken.

[Eilardus Folcardus Harkenroth]

Harkenroth (*Eilardus Folcardus*), geb. te Emden 15 Mei 1670, was er predikant en overleed er 28 Februari 1732.

Hij beoefende de Lat. dichtkunde en schreef in 't Nederl.: Eggerik Beninga, Volledige Chronyk van Oost-Friesl. enz. Met rand- en kantteek., oude Versegelingen en andere stukken verrijkt en vermeerdert, 1723; Geschiedenissen behoorende tot de Moederkerke in Emden en Oost-Friesl., eerste boek, Harl. 1726; voorts bijdr. in de Boekzaal der Gel. Wereldt en in de Bibl. Bremensis.

[Jacobus Isebrandus Harkenroth]

Harkenroth (*Jacobus Isebrandus*), broeder van den voorg., geb. te Emden 27 Juli 1676, stud. te Gron., was eerst predikant te Rijzum, toen te Larrelt en werd in 1722 rector en pred. te Appingadam. Hij overl. 8 Februari 1736.

Behalve zijn theol. werken schreef hij: Chronik van Oostvriesland, Emden 1700; Oostfriesche Oorspronkelykheden van alle Steden, Vlekken, Dorpen, Rivieren enz. in ende buiten Oostfriesland en Harrellingeland, Emd. 1712, 2e dr. 2 dln., Gron. 1731; Pred. over de [Paal] wormen in Ned., Gron. 1733; Oost-Friesl. Jubeljaar, Amst. 1733; Kerkgeschiedenissen van Oostfriesl., Harl.

[Mr. Willem Johan van Harn]

Harn (*Mr. Willem Johan van*), geb. te Arnhem 7 Aug. 1783, stud. te Harderwijk en was advocaat te Arnhem, later commiesgriffier bij 't Gerechtshof aldaar, en hoofdcommies bij de administratie der posterijen te 's Hage, waar hij overleed 1 Jan. 1858.

Hij schr.: Flora Campbell. Een geschenk voor Neerl. dochteren, 's Hage 1848; Een vlugtige blik op het oude en hedend. Vianen, Schoonh. 1851; Passie-bloemen geplukt

op vreemden bodem, Gorinchem 1852; Hans-Jovis! Eene episode uit mijn academieleven te Harderwijk, 's Hage 1852; Iets over Everardus Reidanus, Nassausche Raet, (geb. 1550, overl. 1602) in verband met vele aanzienl. geslachten in ons vaderl. die vóor en na dezen voortr. staatsman geleefd hebben, Gorinch. 1852; Allerlei. Een woord van opwekking tot onderl. verdraagzaamheid in het geloof, Vianen 1853; Het geslacht Stalpert van der Wiele, 1279-1853, Vianen 1854. Voorts vertaalde hij eenige werken uit het Fransch en Engelsch.

[Marten Harney]

Harney (*Marten*), te Amsterdam geb. 6 Mei 1634, kwam aan de Hoogeschool van Leuven de wijsbegeerte studeeren, doch trad in Nov. 1650 te Brussel in de orde der Predikheeren. Hij klom tot hooge geestelijke waardigheid en stierf te Leuven op 22 April 1704.

Zijn werk, dat door de Jansenisten hevig werd bestreden, is getiteld: Redelycke gehoorzaemheyt Nederlanden in het lezen der H. Schriftuer in ghemeyne taele ten gronde ondersocht, ende bewesen ... teghens de heftige onbedachtigheden van Monsieur A(ntoine) A(rnauld) in synen boeck: De la lecture de l'Écriture Sainte; met sommighe authentieke stucken hiertoe dienende, t' Antwerpen by Henricus van Dunwalt, 1686.

[Pieter Jakob Harrebomée]

Harrebomée (*Pieter Jakob*), geboren te Heemstede 26 Juni 1809, werd opgeleid aan de Haarl. kweekschool, als onderw. geplaatst te Alkmaar, benoemd tot hoofdonderw. te Utr. in 1835, te Gorinchem in 1850, waar hij na 25 dienstjaren, ook als leeraar der wisk., gepensionneerd werd, verhuisde naar Woerden, woonde later te Utrecht en overleed daar 22 Dec. 1880. Van zijne uitgebreide kennis en groote werkzaamheid gaf zijn mede-beoefenaar der spreekwoorden-literatuur, dr. W.H.D. Suringar, een volledig overzicht in het onderstaand levensbericht.

Hij schr.: Spreekwoordenboek der Nederl. taal of Verzameling van Nederl. spreekwoorden en spreekwoordelijke uitdrukkingen, 3 dln., Utr. 1858-'70; Bacchus in de spreekwoordentaal, Gor. 1874, (psd. A.E.B. Herroem); Bedenkingen op het prijsschrift van Dr. E. Laurillard: Bijbel en

Volkstaal, Gorinchem 1877. Voorts taalk. schoolb. en bijdr. in De Konst- en Letterb., Ned. tijdschr. voor Onderw. en Opvoed., De Jagers Arch. voor Ned. taalk., Mag. voor Ned. taalk., Tijdspiegel, Taalgids, Utr. Volksalmanak, Oude Tijd, Onze Roeping, Navorscher enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1881.)

[Floris Willemsz. van der Hart]

Hart (*Floris Willemsz. van der*), schreef: Den nieuwen Katwycker Christelycke Zeevaart, versien met nieuwe Christelycke gezangen, rijmen en gebeden, 2e dr., 's Hage 1732.

[Daniel Hartevelt]

Hartevelt (*Daniel*), geb. te Brielle 9 Mei 1824, was van 1843-'58 op Java in handelszaken, voorts uitgever en drukker van de eerste Holl. courant te Samarang en van de eerste Jav. Cour. op Java; de laatste, Bromartanie geheeten, werd te Soerakarta met Javaansche letters gedrukt; het eenige daarvan bekende ex. is op de Leidsche bibliotheek. In Ned. teruggekeerd, vestigde hij zich te Leiden.

Afzonderlijke geschr.: Herinneringen uit Algiers, Arnh. 1865; Onze kweekschool voor de zeevaart, Leid. 1869. Verspreide opstellen, in De Gids: Het Huisgezin van Si-Drono; Brief uit Mondorff; Iets over de Vlaamsche quaestie; Malaga in 1872 en '73; Industrie en Poëzie. In het Tijdschr. voor Ned.-I.: Carel Fred. Winter; Stemmen van Inlanders; Bloeml. uit de Samarangsche couranten. In de Economist: Ons dagel. Brood; de Ned. Bank en de Deutsche Reichsbank; Plaatsel. belasting naar het inkomen; De Grootheid van een klein land op de tentoonst. te Zürich in 1883. In Nederland: Oude en nieuwe herinneringen, en in Eigen Haard: De Kon. Ned. Fabriek te Voorschoten.

[Pieter Harting]

Harting (*Pieter*), geb. 27 Febr. 1812 te Rott., stud. sinds 12 April 1828 te Utr., prom. daar 28 Nov. 1835, en zette zich in dat jaar als geneesheer te Oudewater neder. In 1841 werd hij hoogleeraar in plant- en scheikunde te Franeker, in 1843 te Utr.; hij werd in 1875 emeritus, en overleed te Amersfoort 3 Dec. 1885. Zijne veeljarige werkzaamheid was gewijd aan de bevordering der wetenschap, inzonderheid de kennis der natuur, de eer des vaderlands en het heil der menschheid. In het hieronder vermelde levensbericht worden 205 zijner geschr. vermeld, waaronder alom beroemde werken voorkomen.

Behalve veel werken op plant- en dierkunde enz. betrekkelijk, schreef hij: De voorwereldlijke scheppingen vergeleken met de tegenwoordige, in tafereelen geschetst, Tiel 1856; De bouwkunde der dieren. Een boek voor allen die de natuur liefhebben, Gron. 1862, 2e dr., ald. 1871; Gedenkb. van 't gevierde 200-jarig herinneringsfeest der ontdekk. van de mikroskopische wezens door Ant. van Leeuwenhoek, Haag en Rott. 1876; Wetensch. en geloof. Een ernstig woord tot zijn leerlingen gesproken, Utr. 1876; De macht van het kleine, Amst. 1877; Ernstige woorden tot zijne landgenooten, Amersf. 1885; De strijd des levens. Rede uitgespr.

bij de opening zijner lessen (26 Sept. 1870). Onder het psd. Dioscorides schreef hij: Anno 2065 (latere druk 2070); Een blik in de toekomst, Utr. 1865, 3de dr. 1870.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1887.)

[Dirk Harting]

Harting (*Dirk*), geb. te Rott. 6 Oct. 1817, broeder van den voorg., werd 22 Dec. 1834 stud. te Utr., was doopsgezind pred. te Enkhuizen en is thans rustend leeraar aldaar.

Hij schreef behalve eenige theol. werken, waaronder een Gr-Nederl. Handwoordenboek op het N. Test. en kleinere bijdr. in tijdschr.: De Munstersche furie of het oproer der Wederdoopers te Munster in de jaren 1534 en 1535, Enkh. 1850; De macht van het kleine op geestelijk gebied door een voorbeeld opgehelderd, Utr. 1851; Een maand op reis in Noord-Italië, Savoye en Zwitserland door Dr. Harting en Dr. G. Vissering, Utrecht 1864; Een dag in den vreemde, Amst. 1869; Sedan en Parijs. Liederen en Gedichten uit den eersten Punischen oorlog der XIXe eeuw, Enkh. 1870; Enkhuizen ontwaakt. Cantate bij gelegenheid van het 3e eeuwfeest van den overgang der stad tot den Prins van Oranje, Enkh. 1872; Een duurzame vrede. Brief aan een vriend over de oplossing der schoolkwestie, Ensch. 1877.

[Hermanus Gerardus Hartman Jakobusz]

Hartman Jakobusz (*Hermanus Gerardus*), geb. te Breda 6 Mei 1831, was voor het onderwijs bestemd, doch werd opgeleid in de boekdrukkerij, terwijl zijn wensch om pred. te worden onuitvoerlijk bleek, zoodat hij zich op administratie toelegde te Lekkerkerk, in 1856 te Montfoort. Hij werd gemeente-secretaris te Fijnaart, later te Lochem, en is dit sinds 1869 te Goes.

Behalve zijne werken van theol. of admin. aard, schreef hij: de St. Joris of heelhaaksdoelen te Dordrecht, Apeld. 1862; Enschede's ontstaan, bloei en verwoesting, eene geschiedk. schets, Dordr. 1862; De Broederschap des gemeenen levens in biographieën geschetst, Zutf. 1865. In 1855 en '56 gaf hij te Dordrecht een tijdschrift voor het Nut uit, getiteld Nieuwenhuizen, redigeerde De Stem uit Montfoort, 1856, De Apeldoornsche courant en het jaarb. Erica. Voorts leverde hij bijdragen in de Lectuur voor de Huiskamer, Europa, Nederl. Maga-

zijn, Geld. Volksalmanak, enz., soms onder het psd. H. van de Veluwe.
(Nagtglas, Levensberichten.)

[Jan Hartog]

Hartog (*Jan*), geb. te Westzaan, 14 Aug. 1829, werd in 1853 doopsgez. pred. te Joure, in 1854 te Zaandam en is sedert 1861 te Utrecht, waar hij den doctorstitel eershalve verwierf.

Hij schreef: Geschied. van de Predikkunde en de Evangelieprediking in de Protest. kerk van Nederland, Amst. 1861, 2e dr. Utr. 1887; De Spectatoriale Geschriften van 1741-1800. Bijdrage tot de kennis van het huiselijk, maatschappelijk en kerkelijk leven onder ons volk in de tweede helft der 18e eeuw, uitgeg. door het Prov. Utr. Genootsch. van Kunsten en Wetensch., Utr. 1872; De Oranjepredikanten en hunne tegenstanders. Bijdr. tot de kennis van den tijd der Patriotten, Rott. 1875; De Patriotten en Oranje van 1747-1787, Amst. 1882; Voorts opstellen in Jaarboeken voor Wetenschappelijke Theologie, Godgeleerde Bijdr., Doopsgezinde Bijdr. en in Geloof en Vrijheid, De Gids, enz.

[Arnold Hendrik de Hartog]

Hartog (*Arnold Hendrik de*), geb. te Valburg 29 Oct. 1837, stud. in de theologie, prom. in de letteren en was achtereenvolgens pred. te Ressen, Lent en Rott. Thans is hij hoogleeraar-regent van het Hospitium aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Hij schreef: Ter loofhutten, Rott. 1869; Zestal toespraken, Rott. 1870; Jezus alleen. Toespr., Rott. 1877; Levenswoorden, Rott. 1879; Uit den schat der Kerk. Gedachten en Spreuken, Rott. 1882; Niet te scheiden van de liefde Gods, Rott. 1882; Het doel en de inrichting van Hospitiën, Rott. 1885; voorts verspreide stukken.

[Mr. Hermanus Hartogh Heys van Zouteveen]

Hartogh Heys van Zouteveen (*Mr. Hermanus*), geb. te Delft 13 Febr. 1841, prom. in de Rechten te Leiden (1864) op een dissertatie: Bijdragen tot de Statistiek van Drenthe, en twee jaar later in de Wisen Natuurkunde op een dissertatie: De Methoden tot synthesis der organische lichamen (antwoord op een prijsvraag, met gouden medaille bekroond). Hij was eerst leeraar aan de burgeravondschool van het genootschap Mathesis Scientiarum Genetrix, aan de ambachtssch. en aan de kweeksch. voor onderw. te Leiden, daarna korten tijd leeraar aan de hbs. te 's Hage. Later vestigde hij zich te Delft, waar hij eenige jaren raadslid was. In 1869 deed hij een reis naar Egypte, bij gelegenheid van de opening van het Suez-kanaal en voer den Nijl op tot het eiland Phylae: van deze reis gaf hij een beschrijving in Het Vaderland. In 1872 reisde hij naar St.-Francisco, welke reis in verband stond met een plan door hem en anderen ontworpen om een Nederl. kolonie in Californië te vestigen, welk plan in zoover gelukte dat zich werkelijk enkele Nederl. familiën voornamelijk in de Santa-Rosa-vallei neergezet hebben. In 1873 vestigde hij zich te Assen, waar hij landont-ginningen bezit. Te Assen tot raadslid benoemd, weigerde hij den eed wegens gemoedsbezwaren en werd daarom niet toegelaten,

Hij schreef: De voorhist. mensch in Europa, 's Hage 1869; Californië's hulpbronnen en toekomst, 's Hage 1871; C. Darwin. De afstamming van den mensch en de seksuele teeltkeus, uit het Eng. vertaald en van aanteek. voorzien, 2 dln., Delft 1871-'72; C. Darwin. Het uitdrukken der gemoedsaandoeningen door den mensch en de dieren, (uit het Eng. vert. en van aanteek. voorzien), 's Hage 1873; Carns Sterne. Worden en vergaan, vertaald en van aanteek. voorzien, 's Bosch 1877; Emile Ferrière. Het Darwinisme, vert., met een naschriftvan den vertaler, 's Hage 1873; Prof. Dr. L. Büchner, Feiten en theorieën, vertaald met uitgebreide noten van den vertaler, 's Bosch 1874, Amst. 1888; De aardschors en hare gedaanteveranderingen, Haarl. 1876; Over den oorsprong der godsd. denkbeelden van een evolutionistisch standpunt, Amst. 1883; Was van 1875-1881 redacteur van Isis, Maandschrift van Natuurwetenschap, is nog redacteur van De Nieuwe Drentsche Volksalmanak, waarin hij zich als dichter deed kennen, en van de Nieuwe Provinciale Drentsche en Asser Crt. Voorts schreef hij een menigte artikelen in het Album der Natuur 1870-'88, in de Algem. Statistiek van Nederl., in De Landverhuizer, in De Dageraad enz.; ook was hij medewerker aan het Amst. dagblad Het Noorden en schreef vele stukken in Het Vaderland en andere dagbladen. Ook schreef hij een handboek over Mineralogie, vertaalde een werkje van Prof. Quenstedt over Petrographie. Hij is lid van de Maatschappij der Ned. Letterkunde, der Ned. Dierkundige Vereeniging, Donateur der Entomologische Vereenigingen enz.

[Herman Harts]

Harts (*Herman*), geb. 2 Nov. 1625 te Aarschot (Brabant), werd voor den geestelijken stand bestemd, op 9 Mei 1659 kanonik van O.L. Vrouwekerk, en op 22 Oct. 1660 koordeken binnen zijne geboortestad. Dit laatste ambt vervulde hij tot den dag zijns overlijdens, 30 Maart 1685.

Deze luimige dichter liet na: Het Gheestelijk Bieken of Geestelijke Sanghdichter ghetrocken uyt de H.H. Schriften, Leuven 1674. Dit werkje bevat 57 liedekens, die niet altoos hun godsdienstig karakter behouden en bovendien op wereldsche wijzen

zijn gezet. Zijne andere werkjes zijn getiteld: Profytighe aenmerckinghen op alle Sondaghen des Jaers, Leuven 1678; Profytighe aenmerckinghen op alle de Heylighe daghen des Jaers, Leuv. 1681. Deze beide laatste werken werden heruitgegeven onder den titel: Sermoonen op de heylige dagen van het Jaer, en op de heylige Passie ons Heeren J.C.; waer in het catholyck geloof bevestight wordt, en de dolingen, die daer strydigh tegen zyn, wederlegt; seer dienstigh voor alle geloovigen, Brussel 1712.

[Anthony Hartsen]

Hartsen (*Anthony*), geb. te Amst. 17 Nov. 1719, koopman aldaar en curator van de Doopsgez. gemeente bij het Lam en den toren, was dichter en lid van het genoots. Oefening beschaaft de kunsten, en overleed 12 Mei 1782.

Hij schreef: De wedergevonden zoon, blsp., n.h. Fr., 1759, 3e dr. 1770; De moeder, vertrouwde van hare dochter, id. 1672; Mahomet, n. Voltaire, id. 1770; De Vrouw naar de waereld, id. 1777; De adellijke landman, id. 1779, gezamenlijk, als Tooneelpoezij uitgeg., Amst. 1779. Hij vert.: Brederode, uit het Latijn van P. Burman, Amst. 1767; De Heer Cassander of de uitwerkingen van de Liefde en het Koperrood; Zeer burgerlijk treurspel of allerakeligste drama uit het Fransch, Amst. 1778. Achter de lijkrede van Hulshoff op Klaas de Vries, een diphtstuk ter gedachtenis, 1766.

[Jan Jacob Hartsinck]

Hartsinck (*Jan Jacob*), geb. te Amst. 14 Oct. 1716, overl. er 28 Oct. 1779. Zijn voorouders hadden den handel op Japan en onze vestiging in Voor-Indië bevorderd, zoodat hij op zijn achtste jaar reeds klerk bij de admiraliteit te Amst. werd en daaraan evenredige betrekkingen bekleedde in Stad en Staat. Als regent van den Schouwburg werkte hij voor 't tooneel. en als handelaar op de West breidde hij de kennis daarvan uit. Zijn broeder en diens zoon zijn de bekende hoofdofficieren bij de zeemacht.

Hij schr.: De Minderjarige, blsp., 1758; De Hagenaar te Enkhuizen, 1758; De deugdzame Armoede, zeedig blsp., 1776, herdr. 1780, alle drie vrij naar het Fr. bewerkt en te Amst. uitgegeven; de Edelmoedige Rijkdom (oorspr. blsp.), Amst. 1780. Voorts Redevoering over de Nederd. Welsprekendheid en Dichtk. in de werken van Diligentiae omnia en een Beschrijving van Guyana in Zuid-Amerika, 2 dln., Amst. 1770.

[Cornelis Hasart]

Hasart (*Cornelis*), geloofsijveraar en geschiedschrijver, werd geb. te Oudenaarde, op 26 Nov. 1617. In 1635 trad hij in de orde der Jezuïeten en bleef daarna ruim twintig jaren te Antwerpen, waar hij stierf op 25 Dec. 1690, na zich als kanselredenaar te hebben beroemd gemaakt.

Talrijke Latijnsche en Vlaamsche werken zagen van hem het licht, en onder deze laatste telt men: Kerckelycke historie van de gheheele wereldt, namentlyck van de voorgaende ende teghenwoordige eeuwen, Antw. 1667-1671, 4 dln.; Triomph der waerachtige kercke enz., Antwerpen 1673; Triomph der Pausen van Roomen over alle hare benyders, met eene volkomen, ende overtuyghende wederlegginghe van alle de lasteringhen, en valschheden van de sectarissen, Antw. 1679 en 1681, 3 dln.;

Thriomph van de christelycke leere ofte grooten catechismus met eene breede verklaringhe van alle syne voernaemste stukken ende eene wederlegginghe van den catechismus der Calvinisten, Antw. 1683 en 1739.

[Peter Haschaert]

Haschaert (*Peter*), bij den aanvang der XVIe eeuw geb. te Armentiers, werd geneesheer en sterrekundige, deed van 1539 tot 1544 eene wetenschappelijke reis door het noorden van Europa en vestigde zich dan als schoolmeester te Rijsel. Vervolgens was hij geneesheer te Leuven, Brussel en te Luik, waar hij bij het einde der XVIe eeuw schijnt gestorven te zijn.

Hij schreef verscheidene Fransche werken en verspreidde in het Nederlandsch: Prognosticatie universael ende eeuwich door de welcke een yeghelijck mach lichtelijck kennen die veranderinghe des weders ende eertsche dinghen, Antw.; Almanach oft jornael voor 't jaer der werelt 1536 ende van onsen Heere M.D.LXXVI scrickeljaer, Antw. 1576.

[Johannes Petrus Hasebroek]

Hasebroek (*Johannes Petrus*), geb. te Leiden 6 Nov. 1812, begon zijne theol. stud. te Leiden, 21 Sept. 1829, nam deel aan den tiendaagschen veldtocht, werd in Oct. 1836 pred. te Heiloo, in 1843 te Breda, negen jaar later te Middelburg, en 12 Nov. 1851 te Amsterdam, waar hij in 1883 emeritus werd. Zijne geschr. zijn, ook in de verschillende uitgaven vermeld, opgegeven in het onderstaande werk.

Hij schreef: Poezij, Haarl. 1836; Waarheid en droomen, door Jonathan, Haarl. 1840, 7e dr. 1887; De navolging van Christus van Th. à Kempis, naar het Lat., Amst. 1844; Windekelken, gedichten, Amst. 1859; Studiën en schetsen, Amst. 1860; Op de bergen, 2 dln., Amst. 1861; Nieuwe windekelken, gedichten, Amst. 1864; De laatste ste kerkklokstoonen, bij het graf van Fr. Strauss, Amst. 1864; Uit den vreemde, Amst. 1868; Dicht en ondicht, 2 dln., Amst. 1874; Sneeuwklokjes, poëzy, Amst. 1878; Winterbloemen, poëzy, Amst. 1879; Leer bidden, Amst. 1881; Na vijftig jaren. Een dichterl. klaverblad ter herinnering aan 1830-'31, Amst. 1881; Thomas-kalender. Spreuken voor elken dag des jaars uit

Thomas à Kempis Imitatio Christi, Amst. 1881; Een nieuwe kerk in een nieuwe buurt, Amst. 1882; Gedachtenis. Laatste leerredenen, Amst. 1884; De Alpenhorens. Een wekstem uit Davos, Amst. 1885. Hij vertaalde op nieuw: Thomas à Kempis De navolging van Christus, Amst. 1885, en gaf nog: Vesper. Poëzie in den avond des levens, met portr., Amst. 1887, Hesperiden. Nieuwe poëzy aan den avond des levens, Amst. 1888; Novissima Verba. Twaalftal leerr. ten afscheid, Amst. 1889. In de Levensberichten van Lett. gaf hij dat van zijn vriend W.R. Veder. Hij gaf uit: De kompleete dichtwerken van Da Costa, Arnh. 1869-'72. Verder: leerredenen in bundels, theol. geschriften, vert., brochures en bijdragen in tijdschriften en jaarboekjes.

(Dr. J. ten Brink, Gesch. Ned. Lett., XIXe eeuw.)

[Elisabeth Johanna Hasebroek]

Hasebroek (*Elisabeth Johanna*), zuster van den voorg., geb. 4 April 1811 te Leiden, werd de Editha van Jonathan in de pastorie van Heiloo, woonde vroeger te Wijkbij-Duurstede, en eindigde hare dagen te Amersfoort 12 Sept. 1887.

Zij schreef: Te laat, Haarl. 1838; Elise, Haarl. 1839; Twee vrouwen, Haarl. 1840; De Bedevaartgangers, Haarl. 1841; Verhalen en schetsen, Haarl. 1851; Margaretha Blaarer en eenige andere bladen uit het schetsboek, Amst. 1855; De vrouwen der Hervorming, Amst. 1859. Verder onderscheiden vertalingen, bijdragen en opstellen in tijdschriften en jaarhoekjes.

[Hemmo Wilhelm Haselhoff]

Haselhoff (*Hemmo Wilhelm*), geb. te Groningen 10 Oct. 1794, was pred. te Rijperkerk, waar hij, na zijn emeritaat verkregen te hebben, 23 Febr. 1870 overleed.

Hij schreef: Jezus Christus, de Psalmen en de Evang. gezangen mitsgaders de formulieren van eenigheid, Gron. 1841; De synode van 1844, ontmoet op het grondgebied der Heilige Schrift, Leeuw. 1845; De vernietigde vloek. Een verhaal uit den tegenwoordigen tijd, Leeuw. 1845; Te elfder ure, Dockum 1869.

[Lodewijk Haspenslag]

Haspenslag (*Lodewijk*), geb. in 1769 te Brugge en overl. te Brussel 4 Juli 1825. Hij behoorde tot den geestelijken stand en was geschied- en levensbeschrijver.

Een zijner werken verscheen onder den titel: De Goddeloosheyd der achtiende eeuw of kort-begryp van de saemenzweeringen der philosophisten, vrymetzelaers, zoo gezeyde verlichte en Jacobins, tegen den Godsdienst en den troon, ontdekt door Haerzelven Getrokken uyt de Schriften van d'Heeren Barruel, Proyaert ende andere, (Brussel) 1801.

[Lambertus Fredericus Johannes Hassels]

Hassels (*Lambertus Fredericus Johannes*), geb. te Rijnsburg, 31 Dec. 1824, was boekhandelaar te Amsterdam en overleed daar 27 December 1884.

Hij schr: (onder het psd. Slessah) Mensch en Dier, gedichten, Amst. 1864; Het kinder A B C boek met een voorwoord van Dr. E. Laurillard, gedichten, Gouda 1874;

Versjes en Rijmpjes. Ernst en luim, Amst. 1874. Voorts gaf hij met W.J. Hofdijk twee bundels gedichten uit, voor declamatie geschikt, onder den titel van Keurgarve, Ernst en Luim, Amst. 1870.

[Andries Hendrik van Hasselt]

Hasselt (*Andries Hendrik van*), geb. te Maastricht 5 Jan. 1806, studeerde aan het Atheneum zijner vaderstad en vervolgens aan de Hoogeschool van Luik, welke hem den titel van doctor in de rechten schonk. Van 1827 tot 1832 vestigde hij zich als advocaat te Maastricht, maar in 1833 werd hij beambte der Burgondische Bibliotheek te Brussel. Den 11 Nov. 1842 verwierf hij den titel van provinciaal opziener van het lager onderwijs te Antwerpen en reeds twee jaren later dien van bijzonderen opziener der Normaalscholen. In die bediening overl. hij op 1 Dec. 1874 te Sint Joos-ten-Oode, bij Brussel.

Behalve eene menigte Fransche dicht- en prozawerken en vertalingen uit het Nederlandsch en het Duitsch, schreef hij in de moedertaal: Gedichten, in het Muzenalbum, terwij hij afzonderlijk uitgaf: De Zon, Dithyrambe, Rott. 1825; Het gouden Boeksken, Gedichten voor kinderen, Brussel 1845.

[Mr. Johan Jacob van Hasselt]

Hasselt (*Mr. Johan Jacob van*), noemt zich bij zijne inschrijving als bruidegom te Amst., 8 April 1745, geboortig van Melnen en 27 jaar oud, zoodat hij geb. moet zijn in 1717; hij was adv. van den Hove van Gelderland en auditeur-militair te Arnhem. Hij overleed daar 27 Maart 1783.

Behalve veel Lat. en Nederl. rechtsgel. werken is van hem de naamlooze: Beschrijving der stad Bommel, behelzende in het kort al hetgeen men omtrent die stad en haar inwoonders, met opzigt tot deszelfs Opkomst, Aanwas, Voorregten, Regeering, Daden en Handelingen heeft kunnen vinden, Arnh. 1765, 2e uitg. ald. 1774. De als een wdb. ingerichte Geogr. Beschr. van Gelderland, Amst. 1772, is door hem verbeterd; dat de oorspr. niet-alphabetische druk zijn werk was, is aannemelijk; de ongen. auteur was zeer goed te Zutphen thuis en Van Hasselt heeft daar veel verkeerd, terwijl destijds geen zoo bevoegden tot dergelijken arbeid aldaar woonden. De naamloosheid van stedenbeschrijvingen ontsloeg den samensteller van een groot deel der verantwoordelijkheid wegens de rechten der verschillende steden en hunne regeering.

[Mr. Gerard van Hasselt]

Hasselt (*Mr. Gerard van*), zoon van den voorg., geb. te Arnhem 27 Aug. 1751, stud. te Utr. van 1773, vestigde zich als adv. in zijne geboortestad, werd in 1779 adjuncten in 1783 ordinaris secretaris van de rekenkamer van Gelderland, in 1789 burgem. van Arnhem. De omwenteling van 1795 beroofde hem van al zijn posten: raad en historieschrijver, lid der Staten-Generaal, enz. Van 1803-'10 was hij auditeur van Gelderland en chartermeester; sedert dien tijd bracht hij zijn leven in werkzame rust door op Daalhuizen bij Velp en overleed daar 16 Dec. 1825.

Hij schreef: Over de Jacoba's kannetjes, Amst. 1780; Verhandeling over het huis van Maarten van Rossum te Arnhem, Arnh. 1780; Over de eerste Vaderl. Klugtspelen, Utr. 1780; Apologie van Prins Willem I van 1580 met geschiedk. aant., Arnh. 1789; (Anoniem) Kronyk van Arnhem, Arnh. 1790; Stukk. voor de Vad. Historie, 4 dln., Arnh. 1792-'93; Oorsprong van het Hof van Gelderl., Arnh. 1793; Arnh. Oudheden, 4 dln., Arnh. 1803-'4; Het oorspronkelijk schilderij van Karel van Egmond, Hertoge van Gelre en Grave van Zutphen uitgelegd, Haarl. 1804; Twee schetsen van Geldersche klaarbanken van 't Hooge Gerigt van Veluwe en Veluwenzoom aan Engelanderholt, Arnh. 1805; Bijdr. voor den burg van Nijmegen, Arnh. 1805; Bijdr. voor d'oude Geldersche maaltijden, Arnh. 1805; Stof voor een Geld. historie der heidenen, Arnh. 1805; Brieven gewisseld tusschen Nijmegen met hare Spaansche bezetting te Arnhem in 1857, Arnh. 1805; Geld. Oudheden, 1e dl., Arnh. 1806; Geld. Maandwerk, 2 dln., Arnh. 1807; Geld. bijzonderheden, 3 stn., Arnh. 1808-'9; Roosendaal als de prachtigste bezitting van de Geld. Graven en Hertogen en derzelver hofhouding aldaar, met echte bewijzen bekend gemaakt, Arnh. 1808; Het Hertog Rijk van den Hertog van Gelre en zijn Troon Schepter en Kroon nagespoord, Arnh. 1821. Merkwaardig is zijne overbekende uitgave van Kiliaans Etymologicon Teutonicae Linguae, 2 dln., Utr. 1777, en de verzameling zijner adversaria, in de stedel. Bibl. te Arnh. bewaard.

[Johannes Willem van Hasselt]

Hasselt (*Johannes Willem van*), geb. 1 Mei 1752 te Hillegom, waar zijn vader pred. was, werd tabakshandelaar te Amst., bekleedde onder de Bat. Rep. verschillende staatsbetrekkingen en werd door Napoleon benoemd tot regisseur van de tabak. Van 1814-'20 was hij ontv. der belastingen, en overl. 3 Mei 1834.

Hij beoefende de dichtkunst en gaf uit: Abraham en Isaäk, godsdienstig schouwspel, naar Lavater, Amst. 1788; De Lof der Vaderl. Zeevaart, een prijsvers, en: Aan mijne voelgeliefde Landgenooten en waarde Medeburgers, de in- en opgezetenen van het dorp Hillegom, voorstanders en beoeffenaars van den wapenhandel toegezongen, Amst. 1785.

[Mr. Willem Jan Cornelis van Hasselt]

Hasselt (*Mr. Willem Jan Cornelis van*), broederszoon van den voorg., geb. te Amst. 9 Jan. 1795, stud. aan het ath. en verder te Leiden, waar hij Bilderdijk's voorlezingen bijwoonde, prom. er in 1820, was eerst advocaat, daarna kantonrechter en eindelijk lid der rechtbank van eersten aanleg, in 1838 der arr. rechtb. te Amsterdam. In 1848

werd lid der dubbele Tweede Kamer tot herziening van de grondwet en bleef sedert lid van de Kamer tot 1852. Hij overleed te Amst. 2 Maart 1864.

Zijne werkzame nasporingen, waarvan de uitkomsten in zijn uitmuntend levensbericht volledig worden opgegeven, zijn voornamelijk: Het Haarlemmermeerboek van J.A. Leeghwater, 13e druk, met aanteek. van en voorafgegaan door eenige levensbijz. van den schrijver, en een hist. overzigt der plannen tot en der werken over het droogmaken van het Haarlemmermeer, met portretten, kaarten en facsimile's, Amst. 1838; Ontw. tot droogmaking van het Haarlemmermeer zonder voorafgaande bedijking, van Dr. Conradus Zumbag tot Coesfelt van den jare 1752. Met een kaart, Amst. 1838; Ontw. om de stad Amsterdam van zoet water te voorzien in de XVIIe eeuw, 3e dr. Omgew. en met een voorberigt vermeerderd, Amst. en 's Hage 1841; De familiën Bonaparte en Leuchtenberg, Amst. 1845; Levensberigt van Mr. Jacob Pieter van Walree, in de Hand. van Letterk., 1849. Voorts een aantal rechtsgel. werken en eene menigte van verslagen, bijdragen, recensiën enz., in Vad. Letteroef., Letterk. Mag. van Wetenschap, Kunst en Smaak, Bijdr. tot Boeken- en Menschenkennis, De Gids, waarvan hij mede-red. was, 1838-'45, Kronyk van het Hist. Gezelsch. te Utrecht, Geld. Volksalm., Ov. Alm. voor Oudheid en Letteren, Bijdr. voor Vaderl. gesch. en Oudheidk., De Vrije Fries, Kerkhist. Archief, Dietsche Warande, Navorscher, Nieuwe Recensent, verschillende couranten, enz.

(Hand. Maatsch. Ned. Lett., 1864. Ned. Spect. 1864, bl. 89.)

[K. Th. van Hasselt]

Hasselt (*K. Th. van*), destijds te Sint Martens-Lennik gevestigd, schreef: Dichterlijke Eerstelingen, Assche 1874.

[Mr. Burchard Johan van Hattum]

Hattum (*Mr. Burchard Johan van*), in 1741 te Zwolle geb., werd te Utrecht als student ingeschreven, 1761, deed den 28 Aug. van dat jaar zijn eed als adv., was ambtman der Abdis van Essen, en overl. ongehuwd in 1792.

Zijne Geschiedenissen der stad Zwolle, uit Stadsboeken, egte stukken en oude chronyken byeen vergadert en beschreven, Zwolle 1767 -'73, is in 4 dln. verschenen; het vijfde, de Beschr. van Zwolle, werd ald. gedr. in 1776, behalve het laatste blad, dat in proef bleef. Eene inteekening op de uitg. van vijf Overijs. hss. mislukte in 1768; dns. G.H. van Senden heeft over den inhoud vier verhandelingen voorgelezen, thans zijn die stukken meerendeels niet te vinden.

[Lodewijk Frederik Christiaan Haug]

Haug (*Lodewijk Frederik Christiaan*), geb. te Ludwigsburg in Wurtemb. 24 Dec. 1773, prom. in de rechten en kwam naar Nederland, waar hij in 1807 als leeraar geplaatst werd aan de kadettenschool op Honsholredijk, daarna te La Flêche en in 1816 te Delft aan de art. en genieschool, tot de oprichting der K.M.A. te Breda; hij bleef te Delft wonen, en overl. er 29 April 1834.

Behalve kleinere opst. en stukken in tijdschr., schreef hij: Brieven uit Amsterdam over het nat. tooneel en de Ned. Letterk., (uit het Hoogd.), Amst. 1805; Redev. over het nut en gewigt der geschiedenis, Delft 1816; Inleid. tot de algem. geschied. en betoog van het nut en gewigt derzelve, Delft 1820; Verhand. over de geest en de zeden der Middeneeuwen en voornamelijk over de heimelijke en openbare gerechten, tournooyen, kruistogten, enz., Amst. 1822; De dertigjarige oorlog. Eene bijdrage tot de krijgsk. geschied, met de levens- en karakterschetsen der beroemdste veldheeren, 2 dln., Delft 1826.

[Theodule van Hauwermeiren]

Hauwermeiren (*Theodule van*), op 17 Juni 1868 geb. te Gent, waar hij student is, leverde bijdragen in het Gentsche weekblad Het Volksbelang en gaf uit: De Gevolgen van het Spel, drama in twee bedrijven, Gent 1882; De Verkwister, deftige uitgalming, Gent 1882; De Wonderbloem van Indië, zangspel in één bedrijf, Antw. 1885; In Duel met den Korporaal, blijspel in één bedrijf, Antw. 1885; De Vriend van den Huize, comedie in één bedrijf, Antw. 1886; Alles door het Werk, tooneelspel met zang in één bedrijf, Antw. 1887; Ferencz Renyi, Episode uit den Hongaarschen Onafhankelijkheidsoorlog van 1848, declamatiestuk, Gent 1887.

[Daniel Havart]

Havart (*Daniel*), werd omstreeks 1656 te Amst. geb.; zijn naam komt onder de in 1691 te Utrecht ingeschrevene stud. voor; hij was geneesheer, deed een reis naar de kust van Coromandel en woonde later te Utrecht.

Hij vertaalde in dichtmaat: De Persiaansche Bogaard, Amst. 1688 (naar Sadi's Rosarium): De Persiaansche Secretaris, Amst. 1689; P. Ovidii Nasonis Tristium, Lib V, d.i. de vijf boeken der Treurgezangen, Utr. 1692, de 2e druk als: De treurende Ovidius; het troostdicht aan Livia, 4 boeken der Brieven van Pontus kust, neevens de klaagenden Nooteboom, uit het Latyn in Nederd. rymtrant overgeset, waarbij gevoegt 100 uitgezogte grafschriften door D. Havart, Ned. Dr., Utr. 1702, ald. 1718; Op- en ondergang van Coromandel alsmede de handel der Hollanders op Coromandel, 3 dln., Amst. 1693.

[Jan van der Have]

Have (*Jan van der*), geb. te Zieriksee, 26 Maart 1841, was hoofd eener christelijk bijzondere school te Haarlem en overleed aldaar 6 November 1885.

Hij schreef: Filips van Marnix van St. Aldegonde, Haarl. 1874, een door De Olijftak te Antw. bekroond prijsantwoord; In Alkmaar, Aug.-Oct. 1573 Utr. 1874: veel artik. in de Stemmen voor Waarheid en Vrede.

[Frans van Haverbeke]

Haverbeke (*Frans van*), den 27 Jan. 1796 geb. te Kortrijk, waar hij regent aan het stedelijk college was en overleed op 1 Juni 1836.

Hij gaf uit: Bloemlezing of keus van schoone en zedekundige Nederduitsche en Fransche dichtstukken, Kortrijk 1827; Nederlandsche Brieven, met onderrichtingen en aanmerkingen opgehelderd, Kortr. 1830.

[Syvert of Sigebertus Haverkamp]

Haverkamp (*Syvert* of *Sigebertus*), geb. te Leeuwarden in Dec. 1684, stud. sinds 15 Sept. 1703 te Leiden, werd predikant te Stad aan 't Haringvliet van 1710-'20, lector in 't Grieksch aan de hoogeschool en 2 Dec. 1721 hoogleeraar te Leiden, waar hij overleed 27 April 1742.

In het Nederl. schr. deze geleerde, door zijne kennis der letteren, gesch. en penningk. van de ouden bekend: Algem. Hist. der Zaken in Azie, Afrika en Europa en in derzelver koningrijken, Landschappen, Staten en Steden, sedert het ophouden der Fabel-Eeuwe tot op de heerschappij van Karel den Grooten, en tot den tijd doorgaans de Middel-Eeuwe genaamt, voorgevallen, met meer dan duizend historiepenningen verrijkt en opgeheldert, 3 dln., 's Hage 1736-'39.

[Johannes Haverkamp]

Haverkamp (*Johannes*) gaf de volgende vert. of oorspr. werken te Amst. uit: De Dood van Nero, trsp. 1709, 2e druk 1720; Geta of de Broedermoord van Antonius, trsp., gedeeltelijk door K. Lescaille, 1713, 2e dr. 1735; Sartorius, trsp. naar het Fr., 1712; Clotilde id.; Sabinus en Eponina id. 1738; Brutus id. 1736; Gedichten, 1713; Bybelpoezij, 1729; Staatsgeheimen van Europa of Hist. der voornaamste gevallen, 22 deeltjes, 1740; Echt verhaal van de groote

staatswisseling in 1747, uit het Fr. van J. Rousset; 's Landts verydelde hoope ter geheugenisse der ingesetene vertoont in een kort begrip der historie van het leven van [Willem IV], 1753.

[Willem Haverkorn Willemsz.]

Haverkorn Willemsz. (*Willem*), geb. te Amst., was tot aan zijn dood, 29 Sept. 1829, commissaris van den stadsschouwburg.

Hij schreef: Robbert de Vries, trsp., Amst. 1777, 2e dr. ald. 1778; Aleid van Poelgeest, trsp., Amst. 1778; Claudius Civilis, trsp., Amst. 1779; Elizabeth Woodeville, Weduwe van Eduard IV, Koning van Engeland, trsp., Amst. 1784; De aanslag op Antwerpen, trsp., Amst. z.j.; Hilverbeek. Hofdicht, Amst. 1783, eenige losse gedichten, die of afzonderlijk of in de Kleine Dicht. Handschr. zijn uitgegeven; zijn Poëzij verscheen te Amst. in 1784.

[Mr. Adriaan Havermans]

Havermans (*Mr. Adriaan*), omstreeks 1606 te Breda geb., werd stud. te Leiden in 1626, in 1637 griffier in zijne geboorteplaats, waar hij in 1653 overleed.

Zijn: Kort begriip en bericht van de hist. van Brabant, Leiden 1652, een boekje van 66 blz., was hoogst zeldzaam geworden, en werd daarom herdrukt te Brussel. 1788. De schr. had het opgedragen aan de curatoren der Ill. school te Breda: Polyander en Const. Huygens.

[François Haverschmidt]

Haverschmidt (*François*), geb. te Leeuwarden 14 Febr. 1835, stud. van 21 Sept. 1852 te Leiden en werd in 1859 predikant te Foudgum-en-Raard, in 1862 te Helder en in 1864 te Schiedam.

Zijne ged. uit den Studenten-alm. zijn verzameld uitgeg. als: Snikken en grimlachjes. Academische poëzie van Piet Paaltjens, Schied. 1867, 6e dr. 1888; andere veel gelezen en met groot talent geschr. bijdragen in den almanak De Liefde sticht, in Ons Streven, Jaarboekje voor Schiedam, den Volksalm. 't Land juweel, enz., waarvan de voornaamste zijn: De pastorie van mijn grootvader, Tante Mientje en tante Bet, Mijn broêrtje, Mijn ouders huis, later verzameld en uitgeg. onder den titel van Familie en Kennissen, Schied. 1876; voorts toespraken, preeken, enz.

[Jacobus Havius]

Havius (*Jacobus*), wiens vader Matthijs reeds te Dordrecht bij Cats in betrekking was en daar werken van hem uitgaf, hem naar Den Haag volgde, en huwde met Cornelia Baers, latere ‘gouvernante der huyshoudinge op Sorghvliet’, was naar den raadpensionaris gedoopt en met de zijnen door dezen bijzonder begunstigd. Hij stud. te Leiden en legde zijn' eed af als advocaat voor den Hove van Holland den 19 December 1659.

Onder dagteekening van 23 Sept. 1658 droeg hij op aan Elisabeth Cats, vrouwe van Carnisse: Zariades en Odatis, ofte geluckige droomliefde, vertonende de kracht der liefde en de vrije keur der selve, 's Grav.

[Johannes Hazeu Corn.zoon]

Hazeu Corn.zoon (*Johannes*), geb. te Schoonhoven 15 Febr. 1755, werd boekhandelaar, trouwde in 1791 te Amst. de dochter van den in 1738 aldaar uit Gron. in 't boekverk. gilde opgenomen A. Bakker, en oefende dat vak uit van zijne toelating in 't gilde, 16 Mei 1791, tot zijn vertrek naar Haarlem, waar hij in Nov. 1834 overleed.

Schr.: Lijkzang op J. Bellamy, Zaand. 1787; De Heidelb. Katechismus in 52 gezangen, Utr. 1790; Gezangen op de geboorte, het lijden, sterven en de verheerlijking van Jezus Christus, Amst. 1794; Hist. der omwentelingen, in vaderlandsche gesprekken, Amst. 1796; Het Psalmgezang, gemakkelijk gemaakt, in gezangen voor kinderen, Amst. 1797; Sticht. gez. ontleend uit Den peinzende Christen van Petrus Broes. 3 dln., Amst. 1801; Gebeden, overdenkingen en gezangen, Amst. 1809; Het zanglievend gezelschap te Steenwijk, Gron. 1811, 2e dr., 2 stukk., ald, 1819; Nieuwe sticht. liederen voor de huisgezinnen en gezelschappen der christenen, op nieuwe zangwijzen gesteld door D. van der Reyden, Nz., Gron., 2 dln., vier drukken en van de uitgave op 4 stemmen; Bijbelsche mengelzangen voor de huiselijke godsdienst, enz., 2 st., Gron. 1824; Kinderspelen in gedichtjes, Amst. 1827; Leerzame dichtstukjes voor kinderen, Amst. 1828; Fabelen uit het dierenrijk, in dichtmaat, Amst. 1830; Het hartelijk vaarwel aan alle leerlingen die de scholen verlaten, Amst. 1830; Liederen aan de huiselijke godsdienst gewijd, Amst. 1830; Mijn laatste werk op aarde, na 's mans dood door zijn zoon A. Hazeu, pred. te Vlaardingen, met eene korte levensschets en een lijst van geschriften uitgegeven, Haarl. 1836. Voorts nog verscheiden kinderwerkjes over geschiedenis, landbouw, zedekunde, enz.

[Servatius Hazevoet]

Hazevoet (*Servatius*), geb. te Middelburg 2 April 1657, was pred. te Krabbendijke, te Steenbergen en te Vlissingen en overleed daar 17 April 1725.

Behalve zijne godgel. werken, schreef hij een gedicht getiteld: Historie van het lijden onzes Heilands, Middelburg 1677.

(Nagtglas, en daar gen. bronnen.)

[Willem Hecker]

Hecker (*Willem*), geb. te Gron. 12 Mei 1817, prom. (1839) in de letteren, werd in 1846 lector, en in 1855 hoogleeraar te Gron. tot 1887.

Behalve eenige bijdragen in tijdschriften, gaf hij: Dichterlijk mengelwerk, Gron.

1836; Hippocreen-ontzwaveling, Amst. 1838, 2e dr. Gron. 1839; Hecuba, treurspel van Euripides, Gron. 1841; Reis bij nacht, volksverhaal van verre, naar 't Nieuw-Grieksch, Gron. 1842; P.C. Hooft's Nederl. Hist. met aant., 5 dln., Gron. 1843-'46; Quos ego. Hekelrijmen, Gron. 1846; Over de ontwikkeling van den geest tot, door en in de wetenschap. Inleidingsrede, Gron. 1846; Strafdicht aan J. van Lennep, Gron. 1854; Het Staatsleven der volken, als voortgaande ontwikkeling van den menschelijken geest, wijsgeerig en geschiedkundig beschouwd, Gron. 1855; Dichtregelen bij de onthulling van 't monument te Heiligerlee, Gron. 1873; De Israëlieten en het Monotheïsme, Gron. 1878; Toespraak ter opening der reunie van oud-studenten der Gron, hoogeschool, 22 Sept. 1879, Gron. 1879, (ook in het Duitsch vertaald); Agamemnon, trsp. van Aeschylus, Gron. 1888. Behalve deze werken gaf hij nog eenige boeken uit over Romeinsche oudheid- en staatkunde, schoolboeken over geschiedenis, een paar woordenboeken, enz.

[Jakob Petrus van Heel]

Heel (*Jakob Petrus van*), gaf Vaderlandsche gedichten, Rott. 1785; (met anderen) Gemengde Dichtproeven, Dordr. 1788; Iets over J.P. van Heel, 1790; Nagelaten Gedichten, Rott. 1796. Een paar zijner verzen werden door de Leidsche en Haagsche dichtgenootschappen met goud bekroond.

[Roeland Heelaut]

Heelaut (*Roeland*), was subprior der abdij van Baudeloo te Gent, waar hij den 2 Nov. 1652 overleed.

Hij liet vele gedichten in handschrift na, waaronder het voornaamste is: Geestelijke fakkel, of verhandeling over de versterving des Vleesch en het temmen der hartstochten.

[Jan van Heelu]

Heelu (*Jan van*), een Brabander en bewonderaar van Hertog Jan I, schreef, vermoedelijk in 1291, maar in elk geval tusschen 1288 en 1294 ‘die yeeste van den slag van Woeringen’, een uitvoerig gedicht, waarvan het eerste gedeelte de Brabantsche geschiedenis van 1261 tot 1288 behandelt, en het tweede gewijd is aan de beschrijving van den slag van Woeringen (1288), door den dichter zelf als ooggetuige bijgewoond. Het gedicht is uitgeg. door J.F. Willems onder den titel van: Rymkronyk van Jan van Heelu, betreffende den slag van Woeringen van het Jaer 1288, uitgegeven met ophelderingen en aenteekeningen, Brussel 1836. Er bestaat ook eene prozabewerking van en eene bekortende vertaling in Latijnsche hexameters, door H.K. van Donghelberge gemaakt, en in 1641 te Bruss. gedrukt.

(Deze schrijver wordt ook br. Jan van Leeuwen geheeten, omdat hij vermoedelijk bij Leeuwe, te Heelenbosch in Brabant, geb. werd. De misstellingen in de uitgaven van Willems, naar het hss. veranderd, en de proza-bewerking der rijmkroniek door G[ovaert] S[choevaerts] vindt men in H. van Wijn, Letter- en geschiedk. aant. op de Rijmkr. van Jan van Heelu, uitgeg. door W.J.A. Jonckbloet en A.W. Kroon, 's Grav. 1840.)

[Gillis Heeman]

Heeman (*Gillis*), te Waasmunster geb., omstreeks 1653, studeerde te Gent en vervolgens te Leuven, waarna hij in 1686 onderpastoor der Sint-Quintensparochie te Leuven werd. In dit ambt onderscheidde hij zich als kanselredenaar tot hij overleed op 18 Februari 1710.

De werkjes door hem uitgegeven zijn: Olie der Wijsheyt oft Liefde-Voedsel voor de christene Ziele, vloyende uyt de Lof-Sanghen der heylighe Kercke: Magnificat, Benedictus, Nunc dimittis enz., Leuven 1703; Troost der sieken oft maniere hoe de pastoors ende priesters sullen vlytelyck de sieke besoeken, weirdiglyck uytreyke de heylige Sacramenten, ende hun getrouwelyck bystaen in den doodstrydt, Leuven; Meditatie op het Canticum van Abacuc.

[Abraham Heems]

Heems (*Abraham*), was wever te Haarlem en schreef: Absalon, of de gestrafte Heerschzucht, trsp., Haarl. z.j.; Antipater of de dood van Alexander en Aristobulus, trsp., Amst. 1723; Bijbel-Poezij, Amst. 1729. Dit laatste werk is eene fraaie en kostbare uitgave, opgedragen aan den doopsgez. leeraar Joh. Breemer te Amst., doch geeft geen ander licht over den dichter.

[Jan David Heemsen]

Heemsen (*Jan David*), te Antwerpen geb. 2 Mei 1581 en in diezelfde stad overleden 13 Dec. 1644. Hij was zoon van een bemiddeld koopman en studeerde voor geestelijke, waarna hij zich als priester vestigde in zijne geboortestad.

In 1615 maakte hij deel van de Rederijkerskamer De Olijftak en aan zijne pen is men verschuldigd: Nederduytsche Poëmata, ghedeylt in twee deelen, gheestelijcke ende wereldlijcke door J.D.H., Antw. 1619; Den Nachtegael van den heyligen Bonaventura ... overgeset wt latynschen Rhyme in Nederlantschen door J.D.H., Leuven 1621; Poëtelycke beschryving der dood van den H. Joannes Baptista, Antw. 1640; Verhael van 't lyden en dood Jesu-Christi, Antw. 1643, en een Sonnet voor de Goddelicke Lofzangen van Joost de Harduyn.

[Mr. Jan Heemskerk Azn.]

Heemskerk Azn. (*Mr. Jan*), geb. te Amst. 30 Juli 1818, was achtereenvolgens advocaat in zijn geboortestad, lid van de Tweede Kamer, Minister van Binnenl. Zaken, wederom lid van de Kamer, Raadsheer in den Hoogen Raad. op nieuw Minister van Binnenl. Zaken, lid van den Hoogen

Raad, in 1883 voor de derde maal Minister tot 1888.

Hij schreef: Levensschets van Martinus Stuart, 1855; Levensberigt van Mr. G. de Clercq, 1858; Levensberigt van Mr. W.J.C. van Hasselt, 1863; Levensberigt van Mr. J.M. de Kempenaer, 1870, alle uitgegeven van wege de Mij. der Ned. Letterk. te Leiden. Voorts brochures en bijdragen in De Gids enz. Nog hebben wij van zijne hand: Voordragten over den eigendom van voortbrengselen van den geest, Haarl. 1856, 2e verm. uitgave, Amst. 1869 en De praktijk onzer grondwet, 2 dln., Utr. 1881; met J.C. Spakler, Handl. tot de studie der Oudheid, dl. I: Letterk. der Grieken en Romeinen, Amst. 1843.

[Mr. Jan Heemskerk Bzn.]

Heemskerk Bzn. (*Mr. Jan*), geb. te Amsterdam 16 Febr. 1811, werd tot de studie opgeleid te Utrecht, waar hij zijne acad. loopbaan begon in 1829, trok in het volgende jaar als vrijwillig jager naar de grenzen, werd in 1835 cand. in de rechten; zijn doctorsgraad werd hem door den Gron. Senaat in het nieuwe academie-gebouw geschonken, Sept. 1850. Na zijn verblijf te Utrecht ging hij naar Amst. terug, verkeerde daar in geletterde kringen, het ‘Vrijdags gezelschap,’ schr. als mede-red. van De Gids, 1850-'53, waarin hij reeds in 1840 gewerkt had, en met 1848 staatk. overzichten begon te geven, verscheidene opstellen, die door inhoud en vorm tot de beste studiën dier rijke verzameling behooren, zoo die over Macaulay, Jan de Witt, Pieter de la Court, blijkens de Registers op dit tijdschrift. In de Hand. van de Mij. der Ned. Lett voor 1858 gaf hij het levensbericht van Mr. G. de Clercq, en in 1862 dat van Mr. A.C. Holtius. Al zijne geschr. zijn dus verspreid. Van 1849-'72 is hij bijna onafgebroken lid der Tweede Kamer geweest; daarin heeft hij slechts eenmaal het woord gevoerd, doch welsprekend, gelijk hij zelfs in den gewonen omgang was, en deze toespraak bevatte eene hulde aan Minister van Reenen, na de regeling van het archiefwezen, Wat hij schreef was uitstekend gesteld, soms met overmatige kracht van uitdrukking. Als man van onafgebroken studie, had hij elke afgetrokkenheid vermeden en de goede levensvormen bewaard. In Oct. 1872 werd hij lid van den Raad van State en was dit tot aan zijn dood, 17 December 1880.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1882.)

[Johan van Heemskerk]

Heemskerk (*Johan van*), werd 30 Jan. 1617, als twintigjarig Amsterdammer, student te Leiden, ging daarop vier jaar buitenslands en prom. te Bourges in de rechten. Den 9 Maart 1626 deed hij zijn eed als advocaat te 's Hage; hij werd tot adv. der O.I. Compagnie aangesteld en met anderen naar Engeland gezonden, om de geschillen over de rechtszaak der Engelschen op Amboina te vereffenen zonder dat zulks gelukte, na zes jaar onderhandelens. Later zette hij zich te Amst. neder, waar hij in 1640 schepen werd; den 11 Juli 1645 werd hij beëedigd als lid van den Hoogen Raad en overl. in dien rang 27 Febr. 1656.

Hij schreef: Minne-kunst, Minne-baet, Minne-dichten, Mengeldichten, Amst. 1622, 4e dr., ald. 1660; Minnepligt, ten toon gesteld in de vrijagie van Diana en Flandre, Amst. 1625; Minnekunde ofte de Philosophie der Liefde. uit het Fr., Amst. 1628: De verduijtste Cid, bly eyndend treurspel, Hoorn 1641, Amst. 1641, '50, '62,

'70, 1725, 1736; Inleijdinghe tot het ontwerp van eene Batavische Arcadia, Amst. 1637, misschien door Van Baerle bewerkt, en heeft den titel: Batavische Arcadia, waer in, onder 't Loofwerck van Liefkooserytjes, gehandelt werdt van den oorspronck van 't oud Batavien, Vryheydt der Bataviers, Vrye zee, Zeevonden, Vinders van verburgen schatten, Verbeurtmaecken van goederen, Vytperssen der waerheydt door pyngen, Onheyl van der lanckwyligheydt der Rechtsplegingen en andere diergelycke ernstige zaken meer, Amst. 1647. Latere uitgaven zijn van 1657, '78, 1708, '29, 50, 1851 en 1869; de tiende is die van W.P. Wolters en H.C. Rogge, Amst. 1871; De ongestadige Hyles, de veranderlycke Stella, de lichtveerdige Pamphilus, 3e dr., Amst. 1670.

[Willem van Heemskerk]

Heemskerk (*Willem van*), geb. in 1613, was dichter en kunstschrijver op glas. Nog den 16 Jan. 1688 vervaardigde hij een der beide ged., hieronder als voorkomende in het Apollineum vermeld. Van ongeveer dien tijd zijn er ook graveerwerken op glas.

Hij schreef: Hebreeuwsche heldinne, trsp., Rott. 1647; Koning Konradijn en Hartoogh Frederyck, trsp., Leid. 1649; kleine stukken in den Bloemkrans van verscheidene Gedichten, Amst. 1659, en in het Apollineum van Witsen Geysbeek.

[Lucas de Heere]

Heere (*Lucas de*), werd in 1534 te Gent geb.; zijn vader, die beeldhouwer was, plaatste hem te Antwerpen in het befaamd werkhuis van den kunstschilder Frans Floris. Toen hij dezen meester verliet, ondernam hij zijne kunstreize door Frankrijk en Engeland. Na in 1554 te Londen Marie Tudor te hebben gekonterfeit, vestigde hij zich in zijne geboortestad en onderscheidde zich daar spoedig als schilder en dichter. Door zijn huwelijk met de hervormingsgezinde dichteres Eleonora Carboniers omhelsde hij insgelijks het nieuwe geloof en bij Alva's komst in de Nederlanden ontweek hij het vaderland, waarom zijne goederen

werden verbeurd verklaard. Hij koos verblijf te Londen en kwam van daar terug in zijne geboortestad bij de afkondiging der Gentsche Pacificatie. Van dan af trad hij openlijk vooruit als partijganger van Willem den Zwijger, wiens zegetochten hij als dichter en schilder verheerlijkte. Na Oranjes dood en toen Gent onvermijdelijk terug door Spanje moest worden heroverd, ontweek hij naar Parijs en stierf aldaar op 29 Aug. 1584.

Lucas de Heere voerde tot kenspreuken: T'oudste is tbeste, en: Paeys is goedt. Zijn anagram was: Schade leer u. Hij sprak en dichtte in het Latijn, het Fransch en in het Nederlandsch, waarin hij schreef: Den Hof ende Boomgaerd der Poësien, inhoudende menigerleij soorten van poëtijckelicke blommen: dat is divaersche materien, gheestelicke amoureuze, boerdeghe, enz. oock divaersche schoon sententien, inventien ende manieren van dichten, naer d'exemplen der Griecsche, Latijnsche ende Fransoisische poëten, ende in summa alzulcx dat een ijeghelick daer ijet in vinden zal dat hem diend oft behaegd. Autheur Lucas d'Heere, schilder van Ghendt. T'outste is tbeste. Paeijs is goedt, Gent 1565, 2e dr., Haarl. 1614; Psalmen Davids na d'Ebreusche waerheit, ende d'alderbeste exemplairen of translatien, liedekenswijse in dichte ghestelt: op de voijsen en maten van Clement Marots-psalmen, Autheur L.D.H. Paeys is goedt, Gent 1565; Beschrijvinghe van het ghene dat vertoocht wierdt ter incomste van Z. Excellentie des princen van Oraengien, binnen de stede van Ghendt, den 29 Decembris 1577, van nieus vermeerdert en verbetert, Gent 1578; Tractaet ofte handelinghe van de kercke; daer in gheleerdelick ende treffelick ghedisputeert wordt op alle de bijsonderste questien, die in onse tijden hebben opgheworpen geweest. Eerst in francoys ende latijn ghemaeckt bij Ph. van Mornay, heer van Plessis-Marly, enz. ende nu overghestelt in de nederlandsche sprake ende versiert met eene tafele om alle by-sondere poincten ende materien te vinden, door L. D'Heere, Antw. 1580; Het leven der vermaerde nederlandsche schilders, dat Lucas de Heere schreef, schijnt spoorloos verdwenen. Een ander belangrijk werk, met prachtige waterverfschilderingen, in het Fransch opgesteld en handelende over de kleederdracht van alle volken, wordt in handschrift bewaard in het archief der stad Gent.

[Joannes Gerardus Heeres]

Heeres (*Joannes Gerardus*), geb. in 1835 te Sappemeer, deed zijn hoogere studiën te Rijsenburg en werd 10 Aug. 1862 tot priester gewijd. Van 1871 had hij de redactie van De Nieuwe IJselbode en van Sept. 1872 tot October 1881 was hij mederedacteur van De Tijd; sedert staat hij als pastoor te Blaricum.

Hij schreef: Vijf weken op reis naar Rome, Arnh. 1869; Bijbelsche Geschiedenis, met platen van Doré, 's-Bosch 1875. Ook leverde hij artikelen in De Wachter en bijdragen in het Archief van het Aartsb. Utrecht.

J.H.H.

[Pieter Heering]

Heering (*Pieter*), geb. te Enkhuizen 7 Febr. 1838, stud. sinds 1856 te Leiden, werd 1861 kand. bij de Ned. Herv. kerk, 1862 pred. te Steenwijkerwold, 1869 te Cheribon, 1873 te Passoeroean, kwam in 1881 met verlof naar Nederland, werd in 1883

gepensionneerd, in hetzelfde jaar pred. bij de Remonstr. gem. te Meppel en staat sedert 1887 in Den Haag.

Schr.: Overijselsche vertellingen, Leid. 1883, 2e dr. 1885; De school met den Bijbel. Toespraak, Meppel 1884; Indische schetsen, Leid. 1885.

[Frans Heerman]

Heerman (*Frans*), omstreeks 1610 geb., misschien dezelfde, die 11 Juni 1618 te Franeker als Frisius student werd; is stud. te Wittenberg geweest, werd adv. te Amst., was met Tesselschade bevriend en leefde nog in 1670.

Schr.: Guldene annotatiën. Verthonende de treffelijkste daden, deuchden ende sententiën der voornaemste Coninghen, Princen, Philosoopen, Poëten, Orateuren ende andere Magnifyque ende heroique Personen. De eerste druk, aan het slot gedateerd: Amst. 1636, heeft op het titelblad: Amst. 1634; daarvan zijn meer dan dertig uitgaven bekend, waarvan eene die te Amst. in 1739 verscheen, en twee verschillende 16e dr., een te Leeuw. 1670 en te Amst. 1676.

(Cat. Bibl. Leeuwarden, blz. 51 en 312.)

[Johannes Bernardus Folkerus Heerspink]

Heerspink (*Johannes Bernardus Folkerus*), geb. te Sleen (Drente), 21 Dec. 1812 was achtereenvolgens pred. te Kolderveen en te Gasselte-en-Gieten.

Behalve enkele leerredenen schreef hij: Gedachtenisrede op Folkert Herman Heerspink, in leven pred. te Gieten, Gron. 1843; De Godgeleerdheid en hare beoefenaars aan de hoogeschool te Groningen gedurende het 250jarig bestaan der academie, 2 dln., Gron. 1864-'75. Voorts verhand. in: Waarheid in liefde.

[Alfons August van Hees]

Hees (*Alfons August van*), den 14 Juli 1861 geb. te Beverloo, waar hij hoofdonderwijzer is.

Hij schreef: Heideroosjes, in verzen, Leuven 1881; De Loting, hekeldicht, Leuven 1881; Jan Breidel's Wraak, drama in vijf bedrijven, Antw. 1885; Julia, zederoman. 1885; De twee Broeders, novelle, 1885; De

Vloek des Kinds, novelle, 1887; De Dryphora Decemlineata, novelle, 1887; De Verloofde van den Vrek, Kempische zedenschets, 1887.

[Mr. Joan Ignatius van Hees van Berkel]

Hees van Berkel (*Mr. Joan Ignatius van*), geb. te Rotterdam 20 Maart 1806, vestigde zich, na zijn promotie te Utrecht, als adv. in Den Haag, nam als vrijwilliger deel aan den tiendaagschen veldtocht. Daarna was hij subst.-off. te Amersfoort, sinds 1838 off. van justitie te Utrecht, en overl. te 's-Grav., als dijkgraaf van Rijnland, 11 Juli 1854.

Behalve vele rechtsgel. werken, schreef hij: Over het stelsel der gemeenten in het graafschap Vlaanderen, Bruss. 1845; Nederland voor en na de Fransche omwenteling van Febr. 1.1., in betrekking tot zijn buitenl. aangelegenheden bij oorlog, 1848; in De Gids van 1842: Over keizer Karel V en 's lands Staten.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1855.)

[Johannes Heeser]

Heeser (*Johannes*), van 1700 tot zijn dood in 1717 predik. te Doesburg, wordt bij Abcoude, ed. 1788 bl. 219 opgegeven als de schr. van: Hist. Verhaal van de geboorte, het leven en de dood van C. Jansenius.

[Jacob Heiblocq]

Heiblocq (*Jacob*), wiens vader Barend Jacobs, van, 1632 tot zijn dood in 1661, pedel van het Athenaeum te Amst. was, moet omstreeks 1623 aldaar geb. zijn, hoewel van het huwelijk zijner ouders of zijn doop ald. geene vermelding gevonden is. Op kosten van Amst. ging hij te Leiden studeeren, waar hij 5 Febr. 1641 voor de theol. werd ingeschr. als Jacobus Heibelotius, werd prop. en ging bij gebrek aan plaatsen in de Walsche kerk, tot het onderwijs over, van tijd tot tijd eene preekbeurt waarnemende. In 1650 werd hij meester in de Lat. school aan de Nieuwe zijde, in Juni 1670 rector en in 1678, bij de vereeniging der beide scholen tot ééne inrichting op het Singel, stond hij aan het hoofd daarvan. Na deze opeenhooping van leerlingen werd natuurlijk over de nadeelige gevolgen geklaagd, zoodat Heiblocq den 28 Mei 1685 eervol werd ontslagen. Den 28 Sept. 1690 werd hij in de Nieuwe kerk te Amsterdam begraven.

Schr.: Farrago Latino-Belgica of Mengelmoes van Latijnsche en Duitsche gedichten. Gepast op allerhande gelegentheden en voorvallen, Amst. 1662.

[Peter Heiderscheidt]

Heiderscheidt (*Peter*), geb. te Saeul, den 14 Juni 1803, was werkzaam in het middelbaar onderwijs en stierf als oudleeraar van het Atheneum.

Hij vervaardigde vele Fransche werkjes om het aanleeren van het Vlaamsch te vergemakkelijken en gaf in het Nederlandsch uit: Vlaemsche spraekkunst, redeneerkundige ontleding, Mech. 1842; Eerste beginselen der Vlaemsche spraekkunst, voorgesteld in vragen en antwoorden, Mech. 1844; Beknopte Nederduitsche spraekkunst voor de eerstbeginnenden, Mech. 1844; Denk- en

spraekoefeningen, of oefeningen ter bevoordering van de mondelyke en schriftelyke uitdrukkingen zyner gedachten, Hasselt 1846; Rekenboeksken voor scholen van het lager onderwys, Mech. 1847; Gronden eener beredeneerde rekenkunst en derzelver toepassing, Mech. 1847; Verhalen uit het Nieuwe Testament, ingerigt tot een leesboek voor kinderen, Mech. 1847; Verhalen uit het Oude Testament, ingerigt tot een leerboek van kinderen en christelyke huisgezinnen, Mech. 1847; Vorming van lettergrepen of woorden, of opleiding tot de denk- en spraekoefeningen, Luik.

[Jan Pieter Heije]

Heije (*Jan Pieter*), geb. te Amst. 1 Maart 1809, stud. in de medicijnen, eerst in zijn geboortestad, daarna te Leiden, trok in 1830 als Leidsch jager uit, prom. na zijn terugkomst in 1832, en vestigde zich als geneesheer te Amst. In 1857 legde hij de praktijk neer. Hij begon zijn dichterl. loopbaan met de uitgave van enkele losse verzen, was medewerker aan De Vriend des Vaderlands, daarna mede-oprichter van De Muzen en De Gids. Zijne talrijke geschriften, waarvan eene uitvoerige lijst in de Hand. van Letterkunde, 1877, voorkomt, getuigen van zijn vaderlandsliefde, zucht tot aankweeking van goede eigenschappen in ons volk en bestrijding van nationale ondeugden, van zijne onvermoeide belangstelling in het onderwijs, voornamelijk door zijne, deels door de Holl. Mij., deels door 't Nut bekroonde ged. en liederen; hij was een krachtig bevorderaar der toonkunst en hare geschiedenis in ons land. Hij overl. te Amst. 24 Febr. 1876; op zijn graf te Abbenes is een gedenkteeken geplaatst, bekostigd uit bijdr. van schoolkinderen uit veel plaatsen van ons land.

Hij schreef: Zangen der liefde. Vier Liederen, Amst. 1844; Kinderliederen, drie bundels, Amst. 1844-'44 (1e Bundel 5e dr. 1869, 2e Bundel 4e dr. 1871, 3e Bundel 2e dr. 1852, id. uitgave zonder zangwijzen 3e dr. 1870); Sprookjes uit de oude doos op rijm gebracht: Roodkapje, De gelaarsde Kat, Kleinduimpje, 3 stn., Amst. 1846-'47; Kindergedichten (uitgeg. door 't Nut), Leid. 1847; Een nieuw Nederl. verzen- en liederboek, Amst. 1847; Volkszangboek voor meerstemmig gezang. Zangwijzen van Nederl. toondichters, Amst. 1850-'53; Nieuwe Kinderliederen, Amst. 1852; 2e druk 1868, herdr. 1879; Een feestdag voor het volkszangonderwijs (30 April 1852), Amst. 1853; Kinderliederen en nieuwe kinderliederen,

Amst. 1854; Zes driest. kinderkoren, Amst. 1854; Zes driest. kinderliederen, Amst. 1856; Neerl. Taal, Liederen en Zangen voor gemengd koor; Woorden van J.P. Heije. Zangwijzen van Nederl. toondichters, 2 dln., Amst. 1860. Al de kinderliederen, met vertalingen van Clavareau, Arenz en Millard, 1861; Al de volksdichten, 2 dln., Amst. 1865; Asschepoester. Een sprookje uit de oude doos. Met Hoogd. vertaling door Mevrouw H. Heinze-Berg, Amst. 1865; Uit scheemring tot zonneschijn, zes geestel. liederen, N. Diep 1866; Volksdichten, 12 st., Amst. 1869-'70, 4e dr. Rott. 1883; Onsterfelijkheid. Een sinfonisch gedicht, Amst. 1870; Een stem der toekomst uit lang verleden dagen, Amst. 1870; Gedichten, 3e druk, Amst. 1872; Uw koninkrijk kome! Een bundel stichtel. liederen en zangen met aanwijzing der melodiën. Amst. 1873. Na zijn dood: Poëzie op den levensweg, Amst. 1876. Over deze en andere verspreide werken, raadplege men bovengen. lijst.

[George Philips Kits van Heijningen]

Heijningen (*George Philips Kits van*), geb. te Rijswijk bij Den Haag, 4 April 1817, was predikant te Akkrum, Rijsoord, Oudewater en te Deventer. Emeritus geworden, vestigde hij zich in 1885 in Den Haag.

Behalve een paar stichtelijke en ondersch. vert. werken van wetensch. en belletrischen inhoud, en stukken geplaatst in Nederland, Lectuur voor de Huiskamer enz., schreef hij: Beelden uit het verleden. Bijbelsche Novellen, Utr. 1853; Levensspiegel. Novellen, 's Hert. 1856; Jozef. Een bijbelsch tafereel voor de jeugd, Zwol. 1856; Uit Jezus' leven. Huisboek in tafereelen, Dev. 1856; De zoogenaamde geloofsvervolging te Deventer, Zwol. 1856; Het leven van Jezus in Tooneelen en Schetsen, Tiel 1868; De zegen des ouderdoms. Stille uren aan den avond des levens, Leeuw.; Claudia Procla. Een vrouwenbeeld, Dev. 1871; Uit het volle Menschenleven, schets, Dev. 1874. Wandelingen door Deventer. Zeven Nutslezingen, Dev. 1884; Christusprediking. Afscheidsrede te Dev., 26 Dec. 1884, Dev. 1884. Voorts redigeerde hij het niet officieel gedeelte der Kerk. Courant.

[Johanna Jacoba Heijse]

Heijse (*Johanna Jacoba*), meer bekend als schrijfster onder den naam **Johanna,** werd 22 Mei 1818 te Amst. geb., en overl. aldaar 29 November 1872.

Zij schreef: Bloemenkrans voor de jeugd gevlochten, Amst. 1851; Het leven van Jezus voor jonge lieden, Amst. 1853; Twee nichten, Amst. 1860; De pleegkinderen, 2 dln., Arnh. 1864; 't Huisgezin van den Philosoof, 's-Gravenh 1867, 2 dln.; Thorwaldsen. Eene Romantische levensbeschrijving, Amst. 1870.

[Jhr. Mr. Hendrik Jacob van der Heim]

Heim (*Jhr. Mr. Hendrik Jacob van der*), geb. te Middelb. 19 Jan. 1824, insp. L.O. in Z.-Holland, later lid van Gedep. Staten van Z.-Holland, van 1874-'77 minister van financiën.

Gaf uit: Het archief van den raadpensionaris Antonie Heinsius, 1e deel, 's Hage 1867, 2e dl., ib. 1874; Levensschets van Mr. J.A. Baron van der Heim van Duijvendijke, in Hand. Mij. Ned. Lett., 1872.

[D. Heinck Pz.]

Heinck Pz. (*D.*) schreef de volgende tooneelstukken: De gestrafte kroonzucht, trsp., Amst. 1650; Don Louis de Vergas of edelmoedige wraak, trsp., Amst. 1668, 3e dr. Dendermonde 1873; Veranderlyk geval of stantvastige liefde, blsp., Amst. 1663, 3e dr., ald. 1753.

[Pauwel Heinderycx]

Heinderycx (*Pauwel*), te Houtem op 28 Sept. 1633 geb., werd den 9 Juli 1657 schepene en ten jare 1684 raad-pensionaris van Veurne, in welke stad hij overl. op 7 Oct. 1687.

Een zijner in handschrift nagelatene werken werd door Edmond Ronse, archivaris der stad Veurne, uitgegeven, onder den titel: Jaerboeken van Veurne en Veurne Ambacht, door Pauwel Heinderycx, Veurne 1853-1856. 4 dln.

[Daniel Heins]

Heins (*Daniel*) of **Heinsius** werd geb. te Gent 30 Mei (9 Juni n. stijl) 1580, vluchtte met zijn ouders in 1583 naar Engeland, keerde met zijne weduwe geworden moeder te Gent terug, en week na de verovering dier stad andermaal uit naar Vlissingen, woonde ook in Den Haag, te Rijswijk en te Delft, werd in zijn veertiende jaar stud. te Franeker, den 30 Sept. 1598 te Leiden. In 1602 werd hij lector in de oude letteren, 1604 prof. te Leiden. Hij overl. in een staat van geestverzwakking, 25 Febr. 1655.

Zijne Ned. geschr. zijn: Af beeldinge van minne of Emblemata Amatoria, Rott. 1616, op nieu oversien, Leid. 1619; Nederduytsche Poëmata byeen vergadert en uytgegeven door P. Scriverius, Amst. 1616; Lofsanck van Jesus Christus. Amst. 1616, dikwijls herdrukt; Hymnus oft Lofsanck van Bacchus waer in 't gebruyck ende misbruyck van de wijn beschreven werd. Enkele andere losse verzen vindt men insgelijks opgenomen in zijn Poëmata, ook in den Bloemkrans van verscheidene gedichten, Amst. 1659.

[Nicolaas Heinsius]

Heinsius (*Nicolaas*), kleinzoon van den voorg. werd waarschijnlijk in Den Haag in 1656 geb. Zijn vader insgelijks Nicolaas genaamd, had bij Margaretha Wullen twee zoons, Daniel en Nicolaas, die, nadat de vader op rechterlijk bevel gehuwd was, den naam van Heinsius aannamen. De

jongste zoon leidde een zwervend en losbandig leven, werd in 1677 wegens manslag uit het land verbannen met verbeurdverklaring zijner goederen en vluchtte naar Parijs. Vandaar ging hij naar Italië en drong zich in de gunst van koningin Christina van Zweden. In 1687 was hij gewoon geneesheer van den keurvorst van Brandenburg; in 1695 trok hij naar Kuilenburg om nader bij zijn Hollandsche patienten te zijn. In 1707 leefde hij nog, zooals blijkt uit zijn rekwest aan de Staten-Generaal ter opheffing van het banvonnis, dat toen al dertig jaren op hem drukte.

Behalve zijne medische werken schreef hij romans, als: Don Clarazel de Contarnos, ofte den buiten-spoorigen Dolenden Ridder, 2 dln., Amst. 1697; De vermakelyke avonturier ofte de wispelturige en niet min wonderlyke levensloop van Mirandor, 2 dln., Amst. 1695, 8e dr. ald. 1756.

[J. Bernard Heirman]

Heirman (*J. Bernard*), priester, schreef De heilige Ludgerus, Apostel der Saksen, eerste bisschop van Munster, patroon der parochiale kerk van Zele, Gent 1861; Betrekkingen der abdij van Werden met de parochie van Zele, Dendermonde 1866.

[Ottho Gerhard Heldring]

Heldring (*Ottho Gerhard*), geb. te Zevenaar 17 Mei 1804, stud. sedert 1820 te Utr., werd in 1827 pred. te Hemmen, was daar directeur der door hem opgerichte philanthropische instellingen te Zetten, waaraan hij, meer nog dan aan letteren en wetenschap zijn leven wijdde. Hij overl. te Mariënbad in Boheme, 11 Juli 1876. Zijn letterk. werkzaamheid is in het hieronder vermelde opstel van prof. Beets beschreven.

Schr.: De Natuur en de Mensch of levensbeschouwingen van pachter Gerhard op zijne wandelingen met neef Jonas, Amst. 1834; Winteravond-lektuur van pachter Gerhard, Amst. 1835-'36; Wandelingen ter opsporing van Bataafsche en Romeinsche oudheden, legenden, enz., Amst. 1838-'48; De nimmer rustende Israeliet tot rust gekomen. Eene christelyke legende, Amst. 1839; De zoon der natuur en de man naar de wereld, 2 dln., 1839; Hoe Simon Bar Jona aan de hand van Jezus, Petrus geworden is, Leid. 1842; De bijbel en de mensch, Amst. 1842-'44; Binnen- en buitenlandsche kolonisatie, in betrekking tot de armoede, Amst. 1846; Opmerkingen op een reis langs den Rijn, Amst. 1847; Reis naar Hamburg en Berlijn of eenige dagen toegewijd aan het gebied der innere Mission, Amst. 1850. Hij was redacteur van De Geldersche Volksalmanak; Magdalena, Evang. Jaarb.; van Bethel, Christ. Stads- en Dorps-Alm., Rott. 1864-'74; De Vereeniging, Christ. stemmen, Amst. 1850 en het Zettensch Dorpskronykske, Zetten 1868. Met Lublink Weddik gaf hij uit: Waarheid en gevoel in 't leven, Amst. 1837 en met C.P. Robidé van der Aa: De Volksbode, Amst. 1839-'47. Voorts vertalingen, aanprijzende voorberichten, kleine geschriften, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1877.)

[Edmond Helias]

Helias (*Edmond*), trad den 23 Nov. 1710 te Gent in de abdij van Baudeloo, waar hij onderwijs gaf in de godgeleerdheid.

Zijn eenigste gekend werk is getiteld: Vijf waerheden voorgesteld om alle menschen kragtelijk op te wecken tot een levende en alleen saligmakende geloove van de Roomsche Kerke, Oudenaarde 1754.

[Fulgentius Hellynckx]

Hellynckx (*Fulgentius*), trad ten jare 1716 in het orde der Augustijnen. Na te Gent de wijsbegeerte en te Leuven de godgeleerdheid te hebben gestudeerd werd hij priester gewijd in 1723. Hij genoot befaamdheid als kanselredenaar, was prior te Ronse, Brugge en Mechelen, vierde den 7 Oct. 1766 zijn jubelfeest te Ieperen en overleed te Gent op 28 Mei 1767.

Zijne nagelatene werken zijn getiteld: Dry-voudige verhandelingen, aengaende De Teerlingh en Caert-Spelen, den Brandewyn-Dranck, en het gebruyck der Duivels-Besweerderye, Mitsgaders Een By-hangsel op de Apostasie ofte Afval van Roomsch Catholyk Geloof,... Door Fr. Fulgentius Hellynckx, Religieus van het Orden der Eremyten van den H. Vader Augustinus, Mechelen 1756; Christelycke onderwysinge voor de Landts en ambacht-lieden, de welcke door hunnen arbeydt den kost winnen, behelsende de voordeelen, plichten en oeffeningen van hunnen staet, Mechelen 1755; Sorge der saligheyt Haer noodsaekelykheyt, gewigte, mogelykheyt en middelen om die kragtelyk en aldersekerst te werken, Gent 1761; Voorbeeld der heldadige en buyten-gemeyne Heyligheyt aengewesen in het Leven, Deugden en Miraekelen van den Saligen Clemens, Gent 1762; De onlichamelykheyt ende onsterffelykheyt der redelyke ziele tegen de hedendaegsche Materialisten, Gent 1762; Het geluck van eenen christen in den tydt en in de eeuwigheyt Tot een nuttig Byvoegsel aen de sorge der saligheyt, Gent 1762; Oprechte en waere Devotie tot O.L. Vrouwe van Halle, Gent 1762.

[Jan Fredrik Helmers]

Helmers (*Jan Fredrik*), werd uit eene familie van Brandenburgsche herkomst geb. te Amst. 7 Maart 1767, ontving het toenmalig aan jongelieden van handel en bedrijf gegeven onderwijs, en vulde dit later door oefening en lezen aan. Den 15 Nov. 1787 deed hij zijn eed als makelaar, en was tevens metselaar. Hij was een man van verlichte denkwijze, gloeiend van liefde

voor ons destijds verdrukt vaderland, zoodat de dood hem behoed heeft voor Fransche gevangenschap, en onze vrijwording zijne Holl. natie bewaarde in het geheugen van twee menschengeslachten. Hij overleed te Amsterdam 26 Febr. 1813.

Hij begon met enkele stukjes in de Dichterl. Hss. van zijn leidsman Uylenbroek en schreef: Dinomache of de Verlossing van Athene, trsp., Amst. 1789; Socrates in drie zangen, Amst. 1790, herdr. in 1815; Gedichten, 2 dln., Amst. 1809-'10; De Hollandsche Natie in zes zangen, Amst. 1812, verscheiden malen herdr., 't laatst in 1884; Lofrede op Lucretia Wilhelmina van Merken, op Julianus den Afvallige en Michel Angelo, in proza. Nog is afzonderlijk van hem uitgegeven: Over de oneindige volmaaktbaarheid der menschelijke Natuur, Lierzang, en enkele andere losse verzen meer. Van zijn Lofzang op Jezus van Nazareth zijn 12 Ex. voor bijzondere vrienden getrokken, die 48 regels meer en varianten bevatten, doch die ‘om gewichtige redenen niet in de gewone uitgaven voorkomen,’ Eindelijk ontbreekt in de bundels van Helmers de Lijkzang op B. de Bosch en op de beroemde tooneelspeelster Johanna Cornelia Wattier. In 1815 kwamen zijn Nagel. Gedichten, 2 dln, te Haarlem uit. In 1823 verscheen een derde deel van zijn Gedichten en Nagelaten Gedichten.

[Willem Lodewijk van Helten]

Helten (*Willem Lodewijk van*), geb. te Hedel 30 Aug. 1849, stud. van 1865 tot '71 te Leiden in de letteren, prom. daar met Proeven van woordverklaring, werd leeraar aan de hbs. te Tiel, daarna leeraar aan het Erasm. gymnasium te Rott. en is sedert 3 Sept. 1882 hoogleeraar te Groningen.

Schr. behalve gen. dissertatie, Rott. 1871: Drie kluchtspelen uit de 17e eeuw, Rott. 1871; De Klinkers en Medekl. in de Ned. taal, Rott. 1875; Het Werkwoord in zijne vervoeging en afl., Rott. 1877; Vondels taal. Proeve van onderzoek naar de grammatica van 't Nederl. der 17e eeuw. Rott. 1881; Bijdrage tot een pragmatische geschied, der vaderl. taalstudie in Nederland. Redevoering bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, Gron. 1882; Over Middelnederl. versbouw, Gron. 1884; Middel-Ned. spraakk., Gron. 1886, benevens twee kleine geschr. in 't Duitsch en opstellen in taalk. tijdschriften. Uit de nalatenschap van Mr. A. Bogaers gaf hij: de Refereinen van Anna Bijns, met verkl. wdlijst, Rott. 1876; in de Bibl. der Mnl. Letterk.: Van den Vos Reynaerde, Gron. 1887.

[Johan Maurits van Hemert]

Hemert (*Johan Maurits van*), omstreeks 1692 te Heusden geb., begon zijne studiën te Leiden, 18 April 1716, werd raad en burgemeester van Gorinchem en gaf eene weinig beteekenende: Levensbeschrijving der Hollandsche Graven, Utr. 1749.

[Paulus van Hemert]

Hemert (*Paulus van*), geb. te Amst. in 1756, stud. te Leiden en te Utrecht in de theologie en werd pred. te Baarn, in hetzelfde jaar 1781 te Wijk-bij-Duurstede. Aangeklaagd wegens onrechtzinnigheid, legde hij zijn ambt vrijwillig neer; in 1787 vestigde hij zich te Rott., waar hij zich bij de Remonstr. voegde, en aan zijn leermeester Bonnet de verdediging richtte, hieronder bij zijn werken het eerst

genoemd. In 1790 werd hij hoogl. aan het Remonstr. Semin. te Amst. Zes jaar later vertrok hij naar zijn buitengoed Reckenburg bij Emmerik, keerde in 1798 naar Amst. terug en wijdde zich geheel en al aan de beoefening der critische wijsbegeerte, welker verspreiding en handhaving hij met mond en pen bevorderde. Zijn laatste levensjaren waren gewijd aan de belangen der Mij. van Weldadigheid, als secretaris der permanente commissie in Den Haag, waar hij overleed 10 Febr. 1825.

Hij schreef: De rede en haar gezag in den godsdienst in brieven aan G. Bonnet, 3 stukk., Dordr 1787; Proeve eener geschiedenis van het Arianismus, Rott. 1788; Proeve ter beantwoording der vrage, betreffende het bestaan van beginselen eener belanglooze goedwilligheid, in het menschelijk hart, Leeuw. 1798; Beginselen der Kantiaansche wijsbegeerte, 4 dln., Amst 1796-'98; Magazijn voor de kritische wijsbegeerte en de geschiedenis van dezelve, 6 dln., Amst. 1798-1803; Over 's menschen voortreffelijken aanleg, zigtbaar ook in zijne vatbaarheid voor het verhevene, Leeuw. 1804; Lektuur bij de ontbijt- en theetafel, 10 stukk., 1804-1808. Voorts theol. werken, vlugschriften en verscheiden Lat. werken.

[Frederik Leonardus Hemkes]

Hemkes (*Frederik Leonardus*), geb. te Noordwijk-Binnen, 3 Mei 1854, stud. in de letteren te Leiden, was later leeraar in het Engelsch aan de hbs. te Venlo, vertrok in 1883 naar den Oranje Vrijstaat en overleed te Jagersfontein 19 April 1887.

Hij schr.: XL gedichten, Leid. 1882 en verschillende in tijdschriften verspreide gedichten.

[Frans Henckel]

Henckel (*Frans*), dichter en prozaschrijver, geb. te Veurne, omstreeks 1754, stud. voor het priesterschap en werd ook leeraar aan het College van Gent, welke plaats hij lang bekleedde. Na eenige jaren krankzinnig te zijn geweest, overleed hij 11 Jan. 1835 te Brugge in het Gasthuis van St. Juliaan.

Hij leverde onder andere de volgende werken: EeUWIge LaUrIer-bLaeDeren, gepLUkt Vóor Den sCherpzInnIgen Van Der Noot, ter gelegendheyd van zyne blyde

en verrukkende inkomst binnen Gend, hoofdstad van Vlaenderen, den 24 van Wintermaend, Gent 1789; De doorluchtige mannen der stad Roomen, uyt het latyn van C.F. Lhomond, Fransch en Vlaemsch, Gent 1811; De Verwoesting van Troyen, Kortrijk 1810; Den val van Napoleon en zyne vlugt voor Moscou, Gent 1814; Nieuwe Vlaemsche spraekkonst, geschikt naer de spelling der HH. Siegenbeek en Weiland, Gent 1815; Den aenstaenden zegeprael der Hoofdkerk van den H. Bavo te Gent, met de namen der eerweerde H.H. die De la Brue afgevallen zyn, Gent; Eerkrans gevlogten om het hoofd van Maria door zyne heiligheid Pius den VII, onder den eernaem van bystand der christenen, welcken... feestdag... gevierd word den 24 van Bloeimaend 1816, Door J.L.N. Henckel, Roomsch Priester, Gent 1816; De zegeprael der heilige Roomsch katholyke kerk, in zyne heiligheid, Pius den VII, Paus, Gent 1816; Dank-lied, toegezongen aen de H. Maria... door zyne heyligheid Pius den VII, uit erkentenis dat hij, door haer vermogen in zyne Roomsche Kerk en Staeten hersteld is, Gent 1816; Het nieuw orgelspel van vyf nooten toegepast aen de nieuwe spelling van den zoon van P.A.H. en A.T. van Acker, Gent 1817.

[Casimir Henckens]

Henckens (*Casimir*), den 13 Maart 1829 geb. te Veerle, provincie Antwerpen, was eerst onderpastoor en vervolgens pastoor te Zellick en overl. als rustend pastoor te Merxem, bij Antwerpen, op 28 Juli 1885.

Hij schreef: De luister van den Godsdienst, Bruss. 1862; De Kerksymboliek, of geestelijke uitlegging van al de deelen eener christene kerk, door eenen Priester des Aartsbisdoms van Mechelen. Bruss. 1863; Korte onderwijzingen over de christelijke leering, of beknopte uitlegging van den Mechelschen Katechismus, Bruss. 1864; De gelukzalige Joannes Berchmans, spiegel der Jeugd, Mech. 1865; De Martelaars van Gorcum, door eenen priester, Mech. 1866; De maand onzer beste moeder, of huldekrans aan Maria, St. Truiden 1878; Korte overwegingen voor de derde ordelingen van den H. Franciscus van Assisië, door Br. Deodatus, Mech. 1879.

[Joseph Henckens]

Henckens (*Joseph*), broeder van den voorgaande, te Veerle geb. op 22 Febr. 1824, werd pater redemptorist en stierf als pastoor van Beckerzeel (Brabant) op 17 Juli 1874.

Hij schreef: Onze-Lieve-Vrouw van goeden Raed, door een dienaer van de Moeder van goeden Raed, Antw. 1858; Devotie tot de heilige Anna, door een dienaer dezer heilige Moeder, Antw. 1861; De heilige Christina de Wonderbare maagd van Sint-Truiden, St.-Truiden 1863. Onze-Lieve-Vrouw van Gedurigen Bijstand, door een Pater Redemptorist, St.-Truiden 1869; Heerlijkheden van den heiligen Joseph, volgens de H. Schriftuur, de heilige vaders, de godgeleerden, enz., Bruss. 1877.

[Petrus Joseph Norbert Hendrickx]

Hendrickx (*Petrus Joseph Norbert*), geb. 29 Juni 1822 te Antwerpen, studeerde aldaar op het Atheneum en op het klein Seminarium te Mechelen. Aanvankelijk was hij tot het priesterambt bestemd; doch hij verliet de studie en beoefende de dichtkunst.

Ofschoon hij eerst in het Fransch dichtte, legde hij zich, vooral op aanzetten van Jan van Beers, op de Vlaamsche letterkunde toe. Gedurende eenige jaren was hij werkzaam aan het Journal d'Anvers en van 7 Aug. 1865 was hij verbonden aan de stedelijke archieven van Antwerpen, waar hij adjunct-archivaris werd, in welke betrekking hij overl. te Borgerhout op 28 April 1879.

Hij schreef vier Fransche dichtbundels en in het Nederlandsch: De laetste dag der eerste wereld, heldenspel in vyf bedryven, Gent en Amst. 1847; Don Juan, dramatisch gedicht, Antw. 1855; Opwekking ter liefdadigheid, uitgegeven ten voordeele der weezen De Laet, wier vader en moeder op éénen dag overleden, Antw. 1859, en verder tal van gedichten en losse stukjes in tijdschriften en dagbladen.

[Francisca Petronella Hendrickx-Elsens]

Hendrickx-Elsens (*Francisca Petronella*), zag 29 Oct. 1813 te Rotterdam het levenslicht, en was gehuwd met den Vlaamschen letterkundige P.J.N. Hendrickx die voorgaat. Zij overl. te Borgerhout bij Antw. 16 December 1867.

Zij schreef eenige schetsen, welke door haren echtgenoot werden uitgegeven onder den titel: Snipperuurtjes, Antw. 1871.

[Jan Frans Hendrickx]

Hendrickx (*Jan Frans*), geb. te Turnhout, 8 Oct. 1830, werd te Mechelen priester gewijd op 22 Dec. 1855, was achtereenvolgens onderpastoor te Sint-Gillis bij Brussel, te Wilsele, te Tremeloo en Hulsen, waar hij thans pastoor is.

Hij schreef vele gedichten en gaf afzonderlijk uit: Kerk en Paus, of het Jubelfeest van Pius IX herdacht, lierzang, Leuv. 1874.

[August Hendrickx]

Hendricx (*August*), den 1 April 1846 te Gent geb., legde zich eerst toe op de beeldhouwkunst, doch moest zijne studiën staken, om als werkman een bestaan te vinden. Op zijn achttiende jaar toog hij naar Parijs. Twee jaar later trok hij naar Londen en van daar naar Noord-Amerika, waar hij vijf jaar verbleef. In 1874 kwam hij terug in het vaderland en sedert 1880 is hij vertaler aan het ministerie van spoor-

wegen, posterijen en telegrafen te Brussel.

Eerst schreef hij eenige volksliederen en vervolgens gaf hij uit: Kosterliefde, blijspel in één bedrijf, Gent 1879; Het verloren Minnebriefje, blijspel in één bedrijf, St.-Gillis 1880; Roosje van den Veldwachter, drama in drie bedrijven (met N. de Tière), Bruss. 1880; Cupido op krukken, blijspel in één bedrijf, Bruss. 1881; Per Expres, blijspel in één bedrijf, Bruss. 1882; Oom Felix, tooneelspel in drie bedrijven, bekroond, Bruss. 1883; T.K. en P.K., tooneelspel in één bedrijf, Gent 1885; Achter 't Slot, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1886; De verboden Vrucht, blijspel in drie bedrijven, Bruss. 1887; De Schoonmoeder, tooneelspel in drie bedrijven, Bruss. 1887; De Boezemvrienden, blijspel, Bruss. 1887.

[Edmond Hendricx]

Hendricx (*Edmond*), broeder van den voorgaande, te Gent geb. 8 Juni 1838, werd, na zijn onderwijs te hebben genoten, kleermaker in zijne geboortestad. Als tooneellief-hebber onderscheidde hij zich in de Gentsche maatschappij de Fonteinisten en in Sept. 1863 werd hij tooneelspeler van beroep aan het Nationaal Tooneel van Antwerpen. Sedert 1875 is hij bestuurder van den Nederlandschen schouwburg te Brussel.

Hij schreef: Koenraad, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1882; Misverstand, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1882.

[Jan Baptist Hendrix]

Hendrix (*Jan Baptist*), was dichter en onderwijzer te Zele, en schreef: De verdruckte Godvrugtigheyt afgebeeld in het houwelyck, lyden en doodt van de H. Maghet Godelieve, treurspel door J.B. Hendrix, Scholmeester tot Zele, Gent 1722.

[Maria van Hengel]

Hengel (*Maria van*), geb. in 1613 en gest. in 1697, maakte gedichten, die door den Amst. boekverkooper Jan Koman in 1737 zijn uitgegeven onder den titel van Nagel. Gedichten en Gezangen.

[Wessel Albertus van Hengel]

Hengel (*Wessel Albertus van*), geb. te Leiden, 12 Nov. 1779, stud. aldaar reeds in 1792, en werd in 1803 pred. te Kalslagen, twee jaar later te Driehuizen-en-Zuid-schermer, in 1810 te Grootebroek, waar hij met den pastoor van Bovenkarspel, J.M. Schrant, bevriend werd. In het laatst van 1815 aanvaardde hij zijn professoraat te Franeker, bekleedde dit ambt sinds 1818 te Amst. tot dat hij in 1827 te Leiden kwam. Na een zeer werkzaam leven als kerkleeraar en schrijver van stichtelijke lectuur en wetensch. boeken, legde hij zijne waardigheden en aanzienlijke betrekkingen in 1850 neder. Merkwaardig was zijne belangstelling in 's lands zaken tot in zijn hoogen leeftijd. Hij overleed 6 Febr. 1871.

Behalve vele leerredenen, theol. en stichtelijke geschr., zoowel in 't Latijn als in 't Nederl., bezitten wij van zijne hand: Geschiedenis der zedelijke en godsdienstige

beschaving van het hedendaagsche Europa, 4 dln., Zalt-Bomm. 1832-'44, 2e dr., Leid. 1862-'66; Keizer Hendrik de derde, een tafereel van 's mans leven, deugden en verdiensten, Leid. 1844.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1871.)

[Robert Hennebo]

Hennebo (*Robert*), wiens familie zich te Leiden had gevestigd en waarvan enkele hun handel en nering te Amsterdam overbrachten, werd geb. te Leiden, ontliep zijn voogden te Amst. en ging in dienst, zoodat hij in den slag bij Oudenaarde zich onderscheidde door onder de dooden en gekwetsten weg te kruipen, werd vrijgekocht, doch liep weer weg en werd kadet bij de garde in Den Haag, huwde daar, tegen den zin zijner voogden, 5 Juli 1711, Joh. Maria Carpentier, uit Rott.; hij kreeg zijn erfdeel als meerderjarige, verkwistte dit kapitaal van 40,000 gld., zette ‘een vaantje of kroeg’ in Den Haag op, werd acteur en vertaler van romans, opende daarop te Amst. ‘Het Gulden Vlies’, was ook hospes in ‘De Karseboom’, beunhaasde in actiën en won daarmede een fortuin. Hij kocht eene buitenplaats bij Gouda, die hij Actiehoven noemde en later weer van de hand deed. Den 21 Febr. 1728 werd hij te Amst. als makelaar be-eedigd, overl. 29 Juni 1737, en is den 5 Juli in de Nieuwe kerk, op zoodanig kostbare wijze begraven, dat de overlevering zijner aanzienlijke nalatenschap zeer aannemelijk wordt. Intusschen is zijn levensverhaal vrij ongelijkluidend vooral in de volgorde der gebeurtenissen. Hij wordt ook voor een Fries gehouden; als bruidegom heet hij echter een Leidenaar.

Zijne werken zijn: De wytvaerd van Meester Andries, blijsp. uit het Fr. overgezet, Amst. 1720; Rouwklachten van den Heere Jac. Veenhuizen over het afsterven van zijn goudvink, kanarij, hond en paerd benevens het 1ste en 2de dl. van De Lof der Jenever, met pl. en portret van den dichter, Amst. 1720, 2e dr. 1736 ald., andermaal verschenen als: Lof van den Jenever, nu verbeterd door een Liefhebber, 1805; Schim en pourtret, Amst. 1767. Ook vertaalde hij: Leven van Sally Sallisbury, uit het Eng., Amst. 1723, en Wonderlyke geschiedenisse van Ariovistus. Inhoudende de Minnaaryen van Julius Cesar, uit het Fr., Amst. 1724.

[Jacob de Hennin]

Hennin (*Jacob de*), werd geb. in Den Haag, waar zijn vader, een goudsmid uit Frankfort, in 1625 trouwde; hij zelf werd 12 Mei 1655 deurwaarder bij den Hove van Holland, in welke hoedanigheid hij Buat van de Voorpoort haalde om zijn vonnis aan te hooren; in Juni 1672 zat hij op

dezelfde Gevangenpoort en moet niet zonder eigen toedoen veel wederwaardigheden beleefd hebben. Minder om die naar waarheid te leeren kennen, dan om enkele bijzonderheden van de Hofplaats in zijn' tijd te vernemen, kan zijn gebrekkig geschrift dienen, dat met een titelprentje van Jan Luiken versierd en hoogst zeldzaam is.

De titel is: De zinrijke Gedachten Toegepast op de Vijf Sinnen van 's Menschen verstand. Verhaalende veele wonderbaare geschiedenissen, die ons verstand te vooren komen, historiaal en leerlijk beschreven, Amst. 1681.

(Navorscher 1873, blz. 548.)

[Petrus Laurentius Henning]

Henning (*Petrus Laurentius*), geb. te Leeuwarden, stud. te 's Heerenberg en werd 10 Aug. 1826 tot priester gewijd. Van 1828 stond hij als pastoor te Woudsend, van 1835 in de Kleine Mier onder Warrega en van 1846 te Wolvega; hier overleed hij den 12 Augustus 1859.

Behalve artikelen in de Kathol. Nederlandsche Stemmen, schr. hij: Openlijk antwoord op de uitnoodiging van den heer Johs. Pol, leeraar bij de doopsgez. gem. te Warrega, Grave 1845.

J.H.H.

[Andreas Ignatius Antonius Hens]

Hens (*Andreas Ignatius Antonius*), geb. 11 Maart 1839 te Zwolle, deed zijne hoogere studiën te Rijsenburg en werd op 10 Aug. 1863 tot priester gewijd. Van December 1875 staat hij als pastoor te Harderwijk.

Hij schreef: Gezangen ter eere van den H. Joseph, Zwolle 1880, thans 2e druk; Gezangen ter eere van het H. Hart van Jezus, Zwolle 1880, thans 2e druk; Gezangen ter eere der Allerheiligste Maagd en Moeder Gods, Maria, Zwolle 1881, thans 3e dr.; Maria-tuintje, met lente- en herfstbloemen, Zwolle 1887.

J.H.H.

[Frans Johan Hens]

Hens (*Frans Johan*), geb. 13 Nov. 1834 te Antwerpen en aldaar 25 Sept. 1855 als hulponderwijzer aan een uitterende ziekte overleden.

Hij schreef behalve eenige kleinere verhalen: De Verovering van Mexico, Antw.

[Frouwkje Herbig]

Herbig (*Frouwkje*), dochter van den luit.- kol. Johan George Herbig, die in 1799 bij Petten sneuvelde, werd geb. 29 Mei 1781 te Leeuwarden en woonde te Harlingen, waar zij onderricht gaf aan meisjes en 6 Juli 1857 overleed.

Zij schreef de volgende romans: De Graven van Horst, 2 dln., Leeuw. 1830; Hillegonda van Teylingen, 2 dln., Leeuw. 1832; De arme luitenant en zijn huisgezin, Leeuw. 1833; De verloren zoon of Breda verrast (tnsp. voor de jeugd), Gron. 1836; De gelofte of de zegepraal der deugd. Een familie-tafereel, Leeuw. 1837.

[Elias Herckmans]

Herckmans (*Elias*), zeeman van beroep, was later (1634) gouverneur van Paraïba.

Hij dichtte: Zeevaerts Lofs in VI boecken, Amst. 1634; Encomium calvitii, ofte Lof der kaalkoppen, Amst. 1635.

[Johannes Hooykaas Herderscheê]

Herderscheê (*Johannes Hooykaas*), geb. 20 Sept. 1822 te Dokkum, werd 23 Sept. 1840 stud. te Leiden, was pred. te Kamperveen 1847, te Edam 1850, te Nijmegen 1852, tot aan zijn emeritaat, 1883. Hij overleed te Sint-Anna, bij Nijmegen, 15 Maart 1886.

Schr.: Vriendschap, wetenschap, maatschappelijk leven. Toespraak bij gelegenheid der Studenten-reunie, Leid. 1850; De Propaganda, voornamelijk in Protest. landen (van O. Meijer) voor Nederl. bewerkt, Nijm. 1853, 2e dr. Arnh. 1862; De Christen bij zijne dooden, Nijm. 1853. Aan den Jurist, [Mr. J.J.L. van der Brugghen], ambtenaar van het openbaar ministerie in zake moderne theologie. Pleidooi buiten regten, door Tyrus, Nijm. 1862; Aan Cd. Busken Huet, Nijm. 1866; Bloemlezing uit de godsd. geschr. der Israëlieten, Nijm. 1876; Verhalen uit het Oude Testament bijeengebracht, Nijm. 1884. Voorts verscheiden bijdragen in het tijdschr. Nieuw en Oud, waarvan hij van 1860-'71 mederedacteur was, alsmede enkele artikelen in Golgel. Bijdr., Theol. Tijdschr., Biblioth. van moderne theol., Godsd. Album, het Morgenlicht, de Hervorming, en in de geschriften der Evang. Mij., leerredenen hetzij in verzam. van predikatiën door ondersch. kanselredenaars, hetzij afz. als: Een hoorn des overvloeds, herdenking van vijf en twintigj. Evangeliedienst, Nijm. 1872; Niet uitgeworpen. Toespraak, gehouden 9 April 1876, gevolgd door een vonnis tot schorsing in het predikambt, Nijm. 1876; eindelijk eene voorlezing: De godsdienst der ervaring en hare verhouding tot het bidden, in: Godsdienst volgens de beginselen der ethische richting onder de modernen, Den Bosch 1876.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1886.)

[Peter Jan Baptist de Herdt]

Herdt (*Peter Jan Baptist de*), den 25 Mei 1810 geb. te Viersel (prov. Antw.), ontving zijne opleiding voor den geestelijken stand, werd kanunnik van het aartsbisdom van Mechelen en stierf aldaar op 16 April 1883.

Hij schreef Latijnsche en Fransche werken en leverde in onze taal: Ceremonieboek ten gebruike der kosters, zangers, orgelisten en andere kerkbedienden, gevolgd van de wyze om eene lezende, eene plechtige en eene zingende mis te dienen, Mech. 1861.

[Jacob Frans Johan Heremans]

Heremans (*Jacob Frans Johan*), geb. 28 Jan. 1825 te Antwerpen, studeerde daar aan het Atheneum van 1837 tot 1843 en werd

25 April 1843 onderbibliothecaris zijner vaderstad. In Oct. 1844 werd hij leeraar aan het stadscollege te Mechelen en in Sept. 1845 leeraar aan het stedelijk Atheneum van Gent. Toen dit onderwijsgesticht in 1851 tot koninklijk Atheneum was verheven, werd hij den 15 Sept. tot Staats-leeraar benoemd. In 1854 werd hij ook belast met eenen leergang van Vlaamsche letterkunde aan de Gentsche Hoogeschool, van welke hij op 12 Juli 1864 buitengewoon hoogleeraar van Nederlandsche taal werd benoemd. Ook werd hij daar in 1871 belast met het onderricht in de geschiedenis der Nederlandsche letterkunde, in 1876 met den leergang van algemeene spraakkunst en in 1881 met dien van de vergelijkende geschiedenis van de Germaansche letterkunden. Ter bevordering der Vlaamsche Zaak trad Heremans in de politiek. Hij werd gekozen in Mei 1870 tot lid van den Provincialen Raad, in Oct. 1875 tot raadsheer der stad Gent, wier Schepene van onderwijs hij was van 1879 tot 1882, wanneer hij om gezondheidsredenen ontslag nam van al zijne ambten. Echter herstelde de rust zijne gezondheid niet en hij overl. den 13 Maart 1884. Van zijn negentiende jaar trad Heremans op in de Vlaamsche Beweging en aanstonds onderscheidde hij zich als de vlijtigste en kundigste beoordeelaar onzer vaderlandsche schrijvers. Als leeraar boezemde hij de jeugd liefde in voor eigen schoon en eigen taal. Niet alleen als leeraar en strijder voor de Vlaamsche Zaak, maar voornamelijk als taalkundige bewees hij uitstekende diensten.

Hij leverde bijdragen in de voornaamste Zuid- en Noord-Nederlandsche tijdschriften en Verslagen der Taalcongressen, waarvan hij een der geleerdste voorstanders was. Afzonderlijk gaf hij uit: Beknopte Nederduitsche spraekleer, Gent 1846, 14 uitgaven; Beknopte Nederduitsche versificatie, Antw. 1846; Iets over het rijm, Antw. 1847; Levensschets van Karel Lodewijk Ledeganck, Antw. 1847; Levensschets van Jan Theodoor van Rijswijck, Antw. 1850; Keus uit de verhalen van Zschokke, Gent 1851; H. Zschokke, novellen uit het Hgd., Gent 1853; J. Van Vondel, Vier treurspelen: Lucifer, Gijsbrecht van Amstel, Palamedes, Maria Stuart, met aenteekeningen uitgegeven, Gent 1853; Iets over geweest zijn en geweest hebben, Antw. 1853; Bloemlezing uit Nederduitsche dichters, Gent 1853; Beknopte Nederduitsche spraekleer, ten gebruike der scholen van middelbaer onderwys, Gent 1854; Het Taelverbond, Tydschrift voor geschiedenis, tael-, oudheid- en letterkunde, 1853-1854; Bloemlezing uit Nederduitsche prozaschryvers (van P. Cz. Hooft tot op onzen tyd) verzameld, Gent 1855; Het Leesmuseum, Tydschrift voor letteren, wetenschappen en kunsten, onder 't bestuer van J.F.J. Heremans, P. de Baets en Edw. Campens, 7 dln., Gent 1856-9; Over het wenschelijke van eene eenparige spelling onzer taal in Noord- en Zuid-Nederland, Gent 1861; Nederlandsche metriek, Gent 1862; Het geslacht van de zelfstandige naamwoorden oog en oor, Bruss. 1864; Spelling der Nederduitsche taal, koninklijke besluiten, enz., Gent 1864; Fransch-Nederlandsch, en Nederlandsch-Fransch woordenboek, 2 dln., Antw. 1865-8; Levensschets van Professor J.B. David, Leiden 1868; Nederlandsche Dichterhalle, Gent 1858-'64; Van den lande van Overzee en der kerken Claghe, twee strophische gedichten van J. van Maerlant, Gent 1871; Over den invloed van Noord-Nederland op de letterkunde in de Zuidelijke Provinciën, gedurende het tijdperk 1815-1830, Antw. 1874; Beknopte Nederlandsche Metriek, Gent 1874; Hoffman von Fallersleben en de Nederlandsche Letterkunde, Gent 1874; Nederlandsch Museum, tijdschrift voor letteren, wetenschappen en kunst, waarvan hij van 1874 tot 1884 bestuurder was.

[Jan van Herenbeeck]

Herenbeeck (*Jan van*), een Antwerpenaar, die als predikheer binnen zijne geboortestad leefde in de XVIIe eeuw en daar uitgaf: Het Leven van den salighen Henricus Suso, Antw. 1627.

[Edmond van Herendael]

Herendael (*Edmond van*), den 31 Oct. 1841 geb. te Antwerpen, waar hij aan de middelbare staatsschool zijn onderricht ontving tot 1858, wanneer hij klerk in een bankhuis en vervolgens makelaar in de fondsen werd. Al zijne vrije uren gaf hij ten beste aan het beoefenen der dichtkunst en het ijveren voor de Vlaamsche Zaak, tot hij bezweek op 25 Nov. 1880.

Hij gaf bijdragen in de Antwerpsche tijdschriften en bladen: De Vlaamsche School, Het Vrije Woord, De Vlinder, De Scaldis, De Vl. Kunstbode, het Tijdschrift voor Land- en Tuinbouwkunde en verdere natuurwetenschappen, en in het Jaarboek der letterkundige vereeniging Jan Frans Willems. Afzonderlijk verscheen van hem: Eenige woorden over de Vlaamsche Muziekschool van Antwerpen, op last van De Nederduitsche Bond, Antw. 1873; Celesta, een lyrisch gedicht, Antw. 1874; Mozes op den Nijl, oratorio, Antw. 1881; Gedichten van Edmond van Herendael, Antw. 1883, uitgegeven door zijne broeders P.V. en Jul. van Herendael.

[Jan Julius van Herendael]

Herendael (*Jan Julius van*), broeder van den voorgaande, te Antwerpen geb., op 18 April 1846, genoot zijn onderwijs insgelijks aan de staatsmiddelbare school zijner

geboortestad, in welke hij gevestigd is als assurantiemakelaar.

Onder den naam van Julius van Herendael leverde hij dicht- en prozabijdragen in Het Meiloover, De Vl. School, De Vl. Kunstbode, het Jaarboek der letterkundige vereeniging Jan Frans Willems, enz. Afzonderlijk verscheen van hem: Eene Perel uit de Geschiedenis van het Volk, Antw. 1877; Twintig jaren uit de geschiedenis van Nederland, Antw. 1878; Het Twaalfjarig Bestand, Antw. 1879; De Westfaalsche Vrede in betrekking tot de Nederlanden, Antw. 1881; Nieuwjaar, Antw. 1882; Michiel Verswyvel, Antwerpsch plaatsnijder, 1819-1868, Antw. 1886; De Unie van Utrecht, 23 Januari 1579, Antw. 1887.

[Johannus Hermanus Hering]

Hering (*Johannus Hermanus*), geb. te Rott., den 13 Dec. 1731 in de Groote kerk ald. gedoopt, woonde in 't laatst van zijn leven te Amsterdam, en overleed in 1790 of 1791.

Schreef: Bespiegeling over Neerlands watersnood tusschen den 14 en 15 Nov. 1775 en 22 Nov., 2 dln., Amst. 1776; Tegenw. Staat en Beschrijving van Curaçao, Amst. 1779; Aanhangsel tot de Vad. Hist. van J. Wagenaar, inhoudende de levensschetsen der Vad. staatsmannen, Land- en Zeehelden, eerste stuk, Amst. 1780; Tafereel van harde winters, Amst. 1784; Tooneel der staatsgeschied. des Vaderlands, beginnende met 1555, 4 dln., Amst. 1789; Het juichend Amst. of Verhaal der bijzonderheden bij gelegenheid van het bezoek der Erfstadh. familie in Oct. 1790, Amst. 1790.

[Jodocus Heringa Ezn.]

Heringa Ezn. (*Jodocus*), geb. te Gorredijk 14 Oct. 1765, stud. te Groningen, was eerst pred. te Nijkerk, toen te Vlissingen en werd in 1792, na tot dr. in de godgeleerdheid bevorderd te zijn, hoogl. te Utrecht. In die hoedanigheid wist hij met groote opoffering van hem en zijne ambtgenooten de universiteit te bewaren voor hare verlaging tot een athénée, zooals Napoleon gewild had. Hij overl. 18 Jan. 1840 en liet een merkw. bibliotheek na.

Hij schreef, behalve vele theol. en sticht. werken, onder welke uitmunt zijn menschkundig handboek: Kerkelijke Raadvrager en Raadgever, 4 dln., Utr. 1826-'43; Redevoering bij het overlijden van S.J. van Geuns, Utr. 1795; Ter gedachtenis van J.F. van Beeck Calkoen, Utr. 1813; Redevoering ter inwijding van de [herlevende] Acad. van Utrecht, Utr. 1815. Voorts bijdragen in het Archief voor kerk. gesch. van Kist en Rooyaards, o.a. het levensbericht van J.H. Pareau, in de werken der 3e kl. van het Kon. Ned. Instit., die van 't Nut, het Tijdschr. voor Munt- en Penningk. van Van der Chys, Nieuwe Ned. Bibliotheek, Godgel. Bijdr., Konst- en Letterbode, enz.

[Salomo Gille Heringa]

Heringa (*Salomo Gille*), kleinzoon van den voorg., geb. te Herwijnen, 16 Sept. 1816, was postdirecteur te Tilburg, Vlissingen, Schiedam en Utrecht en werd in 1872 eervol ontslagen.

Hij gaf van 1845-'47 verscheiden artikels in de Alg. Konst- en Letterbode, zoo als: Over het Mirakelengeloof, en zeer belangrijke opgaven over minbekende Ned. dichters en zeldzaam voorkomende dichtwerken. Nog schreef hij een Aardrijksk. Handwoordenboek van Nederland, Breda 1854, 3e dr. 1874, en redigeerde 't Ned. Jaarb. der posterijen, 1849-1872. Afzonderlijk verscheen: De waarheid ligt in 't midden. Gedachten over onderwijs, Amst. 1875.

[Hermans of broeder Bertin]

Hermans (*in godsdienst broeder Bertin*), geb. te Hasselt op 22 Jan. 1843, werd minderbroeder te Sint Truiden en schreef: De Engelen, naar de Katholieke overlevering, St. Truiden 1878; De Verrijzenis der dooden op het einde der eeuwen, St. Truiden 1879.

[Cornelis Rudolphus Hermans]

Hermans (*Cornelis Rudolphus*), geb. te Oss 22 Febr. 1855, prom. 24 Juni 1834 te Leiden in de letteren, werd rector in Den Bosch en was een hoogst verdienstelijk beoefenaar der gesch. en oudh. van Noord-Brabant. Hij overleed 14 Dec. 1869.

Behalve een aantal studiën en kleinere opstellen, inzonderheid zijn gewest betreffend en in het Tijdschrift van het Noordbr. Gen. en den Noordbr. Alm. opgenomen, de beschrijving dier provincie in De Aardbol III, Amst. 1841, en in De Katholiek, gaf hij afzonderlijk: Geschiedk. mengelwerk over N.-Br., 2 dln., 1840-'41; Overzicht der landbouwk. geschr. betr. Noord-Brab., 1845; Bijdr. tot de Gesch., Oudh., enz. van N.-Br., 2 dln., 1845; Verzameling van kronijken, charters en oorkonden betr. de stad en meijerij van Den Bosch, 1848; Verz. van zeldzame oorkonden betr. het beleg van Den Bosch in 1629, 4 dln.. 1850-'73; Lijst van enkele en dubbele stadhuispenningen der stad, 1851; Gesch. over den bouw der Sint Janskerk, Haag 1853; Analytische opgave der gedrukte charters betrekkelijk N.-Br., 704-1648, 1841; Noord-Brabants Oudheden, 1865; Gesch. der Rederijkers in N.-Br., 1867. Met A. van Hoogstraten en M. v.d. Boogaard: Charters en bescheiden betr. het land van Ravestein, 2 dln., 1850. Meest alle in Den Bosch gedrukt.

[Hendrik Hermans]

Hermans (*Hendrik*), op 22 Juni 1827 geb. te Antwerpen, deed zijne studiën in zijne geboortestad, waar hij makelaar in goederen is.

Hij schreef: De vaderlandsche Lier, een bundel gedichten, Antw. 1851, terwijl hij in Het Taelverbond van 1852 leverde: De slag van Waterloo, nachtgezigt.

[Wilhelmus Hermans]

Hermans (*Wilhelmus*), geb. te Blitterswijk, gemeente Meerlo, 8 Febr. 1845, was eerst hulponderwijzer te Sevenum, en werd koopman in zijne geboorteplaats.

Hij schreef: Het Ridderwoord. Verhalen uit het leven der vroegere heeren van Blitterswijk, (overdr. uit de Limb. legenden), Venloo 1875; De bekroonde onschuld. Verhaal uit de eerste helft der 17e eeuw, ald. 1876.

[Pieter Johannes Heron]

Heron (*Pieter Johannes*), geb. te Middelburg in 1778, werd op een praktizijns kantoor geplaatst toen hij de lagere school verliet, doch legde zich met kracht op de rechtsgeleerdheid toe en hij zou, met behulp van den pred. en praeceptor A. van Deinse, z.a., die hem de oude talen leerde, waarschijnlijk zijn doel bereikt hebben, zoo de dood dit niet verijdeld had, 18 Sept. 1803.

Zijne eerste proeven van poëzie verschenen in de Kleine Dichterl. Handschriften. Nog den 12 Aug. van zijn sterfjaar onderteekende hij het voorbericht van zijn dichtbundeltje, dat zijn leermeester uitgaf, als: Letterkransje, Middelburg 1803.

[Hendrik Herp]

Herp (*Hendrik*), in de eerste helft der XVe eeuw, waarschijnlijk te Erp, in Noord-Brabant, geb., trad zeer jong in het orde der minderbroeders in een klooster te Keulen, alwaar hij van 1470 tot 1473 vicaris was, om vervolgens gardiaan te worden binnen Mechelen, in welke stad hij overl. op 22 Febr. 1478.

Behalve Latijnsche werken schreef hij: Dits die grote ende nieuwe spiegel der volcomenheyt. Ende heeft gemaect een seer devoet minderbroeder gheheyten broeder Heynric Herp, gardiaen tot Mechelen. Ende is een seer devoet ende profitelike materie beide voer geestelyc ende weerlike personen, om te comen tot rechte kennisse Gods ende ons selfs. Tantwerpen, weduwe Roelants van den Dorpe, 1501, in den Mey; reeds het volgende jaar en nog verscheidene malen herdrukt in de XVIe eeuw, terwijl het ook werd overgezet in het Latijn en het Italiaansch.

[Peter de Herpener]

Herpener (*Peter de*), Antwerpsch dichter van het midden der 16e eeuw, en lid der Rederijkerskamer de Violiere, voor welke hij een spel met zinnebeeldige personages vervaardigde, getiteld: Factie oft spel, voer den Coninck Philippus, onsen ghenadichsten Lantsheere, met vele andere Heeren, openbaerlijck van den Violieren binnen Antwerpen gespeelt den 23 Febr. 1556 tot verheughinghe der ghemeynten, duer de blyde tydinghe des bestands. Geordineert ende in dichte ghestelt duer Peeter de Herpeneer, ende ter begheerten van vele Heeren, goede vrienden, ende liefhebbers der const ghedruckt. Bij Gillis van Diest, thantwerpen den 20 Meert 1556.

[Thomas Quirijn Herremans]

Herremans (*Thomas Quirijn*), werd geb. te Leuven op 25 Maart 1825. Als jongeling was hij kleermaker van beroep; doch van 1853 dreef hij handel in oude boeken. In 1842 werd hij lid der Rederijkerskamer: Het Kerssouwken, met wier leden hij ten jare 1848, in zijne stad het vaderlandsch tooneel inrichtte, waarop hij zich gedurende 18 jaren als tooneelspeler onderscheidde.

In dag- en weekbladen schreef hij over de Vlaamsche Beweging en in 1862 verscheen door zijne zorgen een Maandschrift van den Lovenschen kunstkring Vooruit, Vlamingen! en hij bewerkte eene nieuwe uitgave van: Het vermakelijk Orakelboek, of voorzeggingen, op nieuw bewerkt en overzien, Leuven 1862. Tevens gaf hij uit: Theodulf of de gevolgen eener hopelooze liefde, Leuven 1871, terwijl hij sedert 1867 den: Dubbele Lovensche almanak jaarlijks in het licht zendt.

[Jan Frans de Hert]

Hert (*Jan Frans de*), te Antwerpen geb., den 4 Aug. 1825, huwde de zuster van Theodoor en Jan van Rijswijck, met welke dichters hij deelnam aan de Vlaamsche Beweging. Zonder zich aan de vaderlandsche kunstbeweging te onttrekken, oefent hij in zijne geboortestad het beroep uit van sigarenfabrikant.

In de Antwerpsche tijdschriften: Het Nederduitsch Overzicht (1853-'56) en Noord en Zuid (1863-'70), waarvan hij medestichter was, leverde hij tal van artikelen en boekbeoordeelingen; evenals in De Vlaamsche School, het Belfort en andere. Meest al deze bijdragen zijn geteekend: Herman of D.G., enz. Onder zijnen eigen naam gaf hij in Het Taelverbond van 1851 eene geschied kundige beschouwing, getiteld: Keizer Karel in de Nederlanden.

[Frans de Hert]

Hert (*Frans de*), zoon van den voorgaande, te Antwerpen geb., den 20 Juli 1857, deed zijne Latijnsche leergangen in het college der paters Jezuïeten te Antwerpen. Bij het eindigen zijner humaniora trad hij in dit orde en vertrok naar het Noviciaat te Arlon den 23 Sept. 1875.

Behalve Fransche bijdragen over aardkunde, gaf hij, in het Belfort, onder den titel: Eene Reis onder de Zee, eene beschouwing over het plan van den onderzeeschen spoorweg tusschen Frankrijk en

Engeland. Afzonderlijk gaf hij uit: De Vuurbergen, met platen, Brussel 1887.

[Henricus Walterus Jacobus van Hertum]

Hertum (*Henricus Walterus Jacobus van*), geb. 17 Maart 1836 te Zieriksee, stud. te Hageveld en te Warmond, en werd na zijne priesterwijding in 1860 kapelaan, in 1866 rector van St. Jakob te Amsterdam, in 1873 pastoor te Monnikendam, vanwaar hij in 1882 geroepen werd tot het herdersambt in 't Veld, (N.-Holland.)

Hij schreef: Levens der Heiligen voor alle dagen des jaars, met illustr., 4 dln., 's-Bosch 1873-'74.

[Claudius Henricus van Herwerden Cl. Hz.]

Herwerden Cl. Hz. (*Claudius Henricus van*), geb. 1 Juli 1802 te Zutfen, prom. in de godgeleerdheid, werd in 1826 pred. te Hontenisse, in 1829 te Deventer, en in 1831 te Gron., waar hij tot 1 Juli 1881 pred. was. Den 31sten van die maand overleed hij te Bad Eilsen.

Behalve een aantal leerredenen, godgeleerde geschriften, en bijdragen in theol. en andere tijdschr., gaf hij: Het Nahedal, in brieven uit Kreuznach, Gron. 1848; Reisherinneringen, Arnhem 1853; Bladen uit het dagboek mijner reis naar de Waldenzen, Arnh. 1858.

[Gerrit Hesselink]

Hesselink (*Gerrit*), geb. te Gron. 26 Oct. 1755, stud. ald. en te Lingen, prom. in zijn geboortestad als Phil. dr en A.L. mag., 1778, bezocht daarop de Doopsgez. kweekschool, werd in 1781 pred. te Bolsward en aanvaardde het hoogleeraarsambt aan gen. seminarium 19 Oct. 1786, terwijl hij ook in de vervulling van andere leerstoelen voorzag. Hij overleed 7 Nov. 1811.

In het vak der Ned. lett. schreef hij: Hollandsche Dichtmaat en Prosodie toegepast op het rythmus en metrum der Ouden, Amst. 1808.

[Jan Hendrik Hessels]

Hessels (*Jan Hendrik*), werd geb. 1 Sept. 1836 te Haarlem, waar hij, vroeg wees geworden, zijne eerste opleiding verkreeg, en geruimen tijd boekhouder was bij de Erven Bohn. Door bemiddeling van zijn lateren patroon, Fred. Muller te Amst., kwam hij in bibliogr. werkkring te Dublin, later te Cambridge, onder de leerrijke leiding van Bradshaw; hij verwierf bij de universiteit aldaar den titel van Mag. artium en heeft er zich aan letterk. arbeid gewijd.

Hij vertaalde: Louise Mühlbach, Hendrik VIII en zijne zesde vrouw, Haarl. 1860; Fr. Gerstäcker, De onverwachte reis of de gevolgen van een pleiziertochtje, Amst. 1863, en Dr. A. v.d. Linde, The Haarlem Legends of the Invention of Printing, Lond. 1871. Gedurende deze vert., veranderde hij van inzichten aangaande dit vraagstuk, waardoor ook twee der volgende werken ontstonden, die, schoon in eene vreemde taal bewerkt, gedurende zijn twintigjarig verblijf in het buitenland, onze gesch. en letteren betreffen: Lex Salica: the ten texts with the glosses, and the Lex emendata

with notes on the Frankish words in the Lex Salica, by Prof. H. Kern, Lond. 1880; Gutenberg: Was he the inventor of printing? An historical investigation, Lond. 1882; Haarlem: The Birthplace of Printing, not Mentz, Lond. 1887. Dit laatste werk verscheen eerst in The Academy, 30 April-15 Aug. 1887 en is door den schr. vertaald als: Haarlem, de geboorteplaats der boekdrukkunst, niet Mainz, Haarl. 1888. Op kosten der Nederl. gemeente te Londen geschiedt de uitgave, onder zijne bewerking van het prachtig als hss. gedrukte boek: Ecclesiae Londini-Batavae Archivvm, Cantabr. 1887; deel I bevattende: Abr. Ortelii et Virorum erud. ad eundum et ad Jac. Colium Ortelianum Epistolum; dl. II bewaart een rijkdom van briefwisseling uit het vroegste tijdperk der Ned. herv. kerk.

[Willem Hessen]

Hessen (*Willem*), schreef: Orestes en Hermione, trsp., Haarl. 1725; Beleegering van Haarlem versiert met vertooningen, trsp., door 't Kunstgenootschap In Liefde boven al, ald. 1739; Zinspeelende Liefdensgezangen. Op muzijk gebragt, Haarl. 1741.

[Johan Adriaan Heuff Az.]

Heuff, Az. (*Johan Adriaan*), geb. 5 Maart 1843 te Avezaath, waar zijne familie sinds vier eeuwen onder de inwonenden en herhaaldelijk in de regeering voorkomt, genoot zijne opleiding, eerst in de kostschool zijner woonplaats, daarna te Delft, studeerde van 1861-'66 aan de Academie, later Polyt. school, doch legde zich meer op de fraaie letteren dan op de vakken van den ingenieur toe; in 1864 begon hij zijne letterk. loopbaan met bijdr. in den Delftschen Stud. alm., waarvan hij later red. was, en verliet Delft, zonder diploma, maar met het hs., waaruit zijn eerste roman ontstond. Opmerkelijk is de kracht van zijn psd. **J. Huf van Buren,** waaronder hij zelfs lid van de Mij. der Ned. Letterk. werd, en menigeen hem in dit wdb. zal zoeken; als Jan van Brabant is hij minder bekend; aan zijne identiteit met Cosinus, auteur van Kippeveer, is vaak gedacht. Na zijne studiejaren woont hij in zijne geboorteplaats.

Schr.: De Kroon van Gelderland, 's-Grav. 1877; De mannen van Sint-Maarten, ald. 1882; De laatste der Arkels, 2 dln., Haarl. 1885; Hertog Adolf, 's-Grav. 1886, onmiddellijk aansluitende bij De Kroon van Gelderland; Grootheid en val, 's-Grav. 1881; In 't Harnas, Amst. 1888 en verder eenige verhalen uit het dagelijksch leven en van minder omvang; In 't vuur van den verkiezingsstrijd, naar Freytag, Tiel 1871;

Gedenkschr. van een Burgemeester, (psd. Jan van Brabant), Amst. 1874; Langs Lahn en Dill, reisfantasieën, 2 dln., (guldensed.); Oom Frederik, (een kleine roman) Haarl. 1886; behalve verspreide art. over kunst, letteren en vooral tooneel: het hist. drama Buat, 1870, nog ongedrukt; de Speculanten, blsp., 's-Grav. 1882; Oom Frederik, blsp., Zutfen 1887. Onder gen. art. over tooneelkunst zijn de uitvoerigste die over de voorstellingen der ‘Meiningers.’

[Pontus de Heuiter]

Heuiter (*Pontus de*), of **Heuterus**, was de onechte zoon van den Delftschen schout, Jan de Huyter, uit adellijken bloede. Den 23n Aug. 1535 te Delft geb., legde hij zich eerst in die stad, later te Leiden en te Mechelen, op onderscheiden wetenschappen toe. Na in 1560 Frankrijk bezocht te hebben, keerde hij in 't vaderland weder, trad in den geestelijken stand en werd tot kanunnik benoemd der collegiale kerk van Gorcum, waar hij in 1572 bestierder was der kapittelgoederen. Door de watergeuzen van Marinus Brant, tevens met de andere martelaars van Gorcum, gevangen genomen, wist hij door de vlucht aan den dood te ontsnappen en begaf hij zich naar de Zuidelijke Nederlanden. Hij werd nu achtereenvolgens kanunnik der kathedrale kerk van Deventer, pastoor van 't Sint Jansgasthuis te Brussel, kanunnik te St. Truien en proost der Walburgis-collegiaal te Arnhem. Hij overl. te St. Truien 6 Aug. 1602.

Behalve een groot aantal Latijnsche werken, schreef hij in de moedertaal: Nederduitse Orthographie, d.i. Maniere houmen oprecht Nederduits spellen ende scriven zal, niet alleen nut ende nootelic die oprecht begeren te scriven, maer al die sulx de ioincheit zouken te leren, Antw. 1581. Hij vervaardigde daarenboven een metrisch verhaal der geschiedenis van de Gorcumsche martelaars, dat voor het eerst in 1866 door het tijdschrift De Katholiek werd uitgegeven. Het gedicht telt 541 versregels.

[Johannes Philippus Heukelom]

Heukelom (*Johannes Philippus*), geb. te Amst. 18 Maart 1811, godsdienstonderwijzer aldaar.

Hij schreef gedichten als: Feest der dwaasheid (onder de init. J.P.H.), Amst. 1845; Oranje komt, Amst. 1861; Aan de Ned. pauselijke Zouaven, Amst. 1868, enz. Voorts een aantal uitgebreider werken op theol. gebied en bijdragen in De Tijdspiegel, Chr. volksalmanak, enz.

[Gerardus Wilhelmus Heukelum]

Heukelum (*Gerardus Wilhelmus*), geb. 20 Dec. 1834 te Doornenburg, deed zijn hoogere studiën te Rijsenburg en werd 10 Aug. 1859 tot priester gewijd. Toen tot kapelaan benoemd in de Katrijnenkerk te Utrecht, werd hij daar de stichter van het Utrechtsche Sint Bernulfs-gilde en onder de leiding van Mgr. Schaepman de oprichter van het merkwaardig aartsbisschoppelijk museum te Utrecht. Sedert Maart 1873 staat hij als pastoor te Jutphaas.

Hij schr.: Maria-legenden, Utr. 1863; Van Sunte-Christoffels beelden. Eene ikonogr. studie, Utr. 1865, en veel art. in Het Gildeboek, waarvan hij de redacteur is.

J.H.H.

[Christiaan van Heule]

Heule (*Christiaan van*), een Leidsch wiskunstenaar, gaf uit De Nederd. Spelling, Haarlem 1612; Nederd. Grammatica ofte Spraec-konst, waarin de gemeyne deelen der Nederd. spraeke (nae de manier der Grieken ende Latynen) beschreven zijn, Leid. 1626, 2e druc verb., ald. 1633; De CL Psalmen des Proph. Davids, van P. Dathenus gedicht en nu verbetert, Mitsgaders de Chr. Catechismus, Leid. 1649.

[Matthijs van Heulen]

Heulen (*Matthijs van*), schreef: De onbedreeve Minnaar, klsp., Amst. 1699 en 1752; De gekroonde na haar dood, trsp., 1701, herdr. in 1740.

[Hendrik Ferdinand van Heurck]

Heurck (*Hendrik Ferdinand van*), den 28 Aug. 1838 geb. te Antwerpen, volgde aldaar de lessen van het Atheneum en studeerde de natuurwetenschappen aan de Hoogeschool van Leuven en Bonn. In 1876 werd hij leeraar van kruidkunde en sedert 1877 is hij bestuurder van den kruidtuin der stad Antwerpen.

Hij schreef over zijn vak Fransche en Latijnsche werken en gaf in het Nederlandsch uit: Antwerpsche analytische Flora, inhoudende de beschryving van alle Planten, welke in de provincie Antwerpen in de vrye natuer groeijen of er algemeen gekweekt worden door Henri van Heurck en J.I. de Beucker, Eerste deel, Antw. 1861.

[Mr. Johan Hendrik van Heurn]

Heurn (*Mr. Johan Hendrik van*), geb. te 's-Hertogenbosch, 13 Aug. 1716; was in de stadsregeering en griffier der leenen tolkamer in zijne geboortestad, waar hij overleed in 1779.

Schr.: Vertoog, hoe nuttig het voor het gemeene land en voor de meijerij van 's-H. zoude zijn, zooveel heide als mooglijk aldaar tot bouw- en weilanden te maaken, 's-Hert. 1776; Historie der stad en meijerij van 's-Hertogenb., 4 dln., Utr. 1776. Het beschrijvende gedeelte is, voor hetgeen de stad betreft afgewerkt, doch ongedrukt gebleven; het hs. wordt bewaard.

[Mr. Philippus Wilhelmus van Heusde]

Heusde (*Mr. Philippus Wilhelmus van*), geb. te Rott. 17 Juni 1778, werd 26 Jan. 1804 hoogleeraar te Utrecht, en was dit 36 jaar lang. Hij overl. te Genève, op eene reis door Zwitserland, 28 Juli 1839.

Zijne Ned. geschriften zijn: Brieven over den aard en de strekking van Hooger Onderwijs, Utr. 1829, waarvan 3 uitg. en twee Duitsche vert.; C.W. de Rhoer geschetst, Utr. 1821; Herinneringen aan W.H. de Beaufort, te zamen Utr. 1830; Aanspraken aan de vrijwillige jagers; de Socratische school of Wijsbegeerte voor de negentiende eeuw, 4 dln., Utr. 1834-'39, 3e dr. Gron. 1860; het derde deel ook onder den titel van: Wijsbegeerte. Proeven van wijsgeerige navorschingen in de talen, Utr. 1837; De School van Polybius of Geschiedkunde voor de negentiende eeuw, Amst. 1841.

[Albertus Ascanius van Heusden]

Heusden (*Albertus Ascanius van*), geb. 25 Febr. 1808 te 's-Gravenhage, stud. in de letteren, was later Hoogleeraar in de taal- en letterkunde aan de Kon. Mil. Acad. en overl. te Breda 16 April 1874.

Behalve bijdragen in tijdschr., en leerboeken over Aardrijkskunde voor de Academie, waarvan het eene 15, het andere 7 drukken beleefde, schreef hij: Handleiding tot de kennis der Nieuwe Geschiedenis, 1e en 2e deel, Breda 1847-'51, 3e druk 1862, 3e deel 1860, 2e druk 1863; Handboek der Aardrijkskunde, Staatsinrigting, Staathuishouding en Statistiek van het koningrijk der Nederlanden, 2 stukken, Haarl. 1866-'67.

(Militaire Spect., 1874.)

[Peter Antoon van Heusden]

Heusden (*Peter Antoon van*), Karthuizer onder den kloosternaam van Pater Bruno. Hij werd te Antw. geb. 3 Juni 1738, voltrok zijne humaniteiten aan het college te Mol en trad dan in de orde der Jezuïeten te Leuven, waar hij priester werd gewijd. Na de afschaffing zijner orde, in 1773, begaf hij zich in een Kartuizerklooster te Gent en ten jare 1776 werd hij onderpastoor van het Kartuizerklooster te Leuven, dat in 1783 ook werd vernietigd. Daarna vestigde hij zich bij eenen vriend te Leuven, alwaar hij aan eene beroerte overl. op 10 Nov. 1797.

Een bundeltje zijner gedichten werd eerst in onzen tijd uitgegeven onder den titel: Gedichten door Bruno van Heusden, Antw. 1856.

[Hugo Franciskus van Heussen]

Heussen (*Hugo Franciskus van*), geb. in Den Haag, 26 Jan. 1659, was pastoor der Oud-R.K. kerk en overleed 14 Febr. 1719.

Schreef Lat. werken, waaronder: Batavia Sacra, enz. Brussel 1714. Het werd in het Ned. vertaald als Batavia Sacra of Kerkelijke historie en oudheden van Batavia, 3 dln., Antw. 1715. Nadat Van Heussen, als tweede deel zijner Batavia, had uitgegeven: Hist. episcopatuum Foederati Belgii, 2 dln. 1719, werden zij in het Nederl. bewerkt door **Hugo van Rijn**. De oorspr. uitgave, door de gebeurtenissen gewijzigd, werd gedrukt in 1733; de editie van 1755 is misschien slechts een titeldruk. Indeeling en titel der Nederl. bewerking zie men op het art. H. van Rijn; beide auteurs hebben niet met die critiek gearbeid, welke men tegenwoordig eischen zou; vandaar dat hunne belangrijke boeken met behoedzaamheid moeten gebruikt worden.

[Michiel Bernard Frans Heuts]

Heuts (*Michiel Bernard Frans*), geb. te Antwerpen, 20 Aug. 1827, was gedurende een dertigtal jaren kantooroverste in een groot handelshuis zijner geboortestad, waar hij in 1884 en 1885 agent-commissionaris was en sedert weer kashouder is. Vele zijner gedichten schreef hij onder het pseudoniem Leo Safir.

Zijne werken zijn: De schoone Rosa (Taelverbond 1850); Op van Rijswijcks Graf (Album der St. Lukasgilde 1854); Clara (Almanak: Altijd wat Nieuws 1854); De Maend Meert, de Maend Mei, de Maend Juni, de Maend September (Almanak des Volks 1855); De Bladerkrans, ballade (Almanak des Volks 1856); Vier gedichten (Idem 1856).

[Adrianus van den Heuvel]

Heuvel (*Adrianus van den*), geb. te Ravenstein, ontving omstreeks 1834 de h. priesterwijding en werd in 1835 leeraar aan de Lat. school zijner geboorteplaats.

Hij schr.: Uitboezeming op den 28 Nov. 1840, aan Z.M. onzen Koning Willem II opgedragen, 's-Hage 1840; Het vernieuwde kerkhof te Megen en het aldaar gevonden graf van Karel van Brimeu, Arnh. 1851.

J.H.H.

[Florimond Heuvelmans]

Heuvelmans (*Florimond*), te Antwerpen geb., 12 Jan. 1858, studeerde de rechten aan de Hoogeschool van Leuven, waar hij den 7 Oct. 1882 zijn diploma ontving, en sedert is hij als advocaat in zijne geboortestad gevestigd.

Als student leverde hij bijdragen in: Het Pennoen, Tijdschrift voor kunst, letteren, critiek en Vlaamsche Beweging, verschijnende 3 maal 's jaars. Redactie: Pol de Mont, Gust. Eeman en Fl. Heuvelmans, Leuven 1878-'80. Alleen gaf hij uit: Jan Blokker. Schetsen uit het studentenleven, Leuven 1884.

[Peter Jan Heuvelmans]

Heuvelmans (*Peter Jan*), geb. te Eekeren, bij Antwerpen, 13 Juni 1808, was door verarming zijner familie reeds zeer jong verplicht voor deze den kost te verdienen; hij was achtereenvolgens schrijver op het belastingkantoor te Brasschaat, te Westerloo en in 1826 te Turnhout. In 1837 werd hij daar schrijver op het gemeentehuis en ordende er het archief, waarna hij in 1851 stadssecretaris werd. Sedert 1880 leeft hij als oud-secretaris op zijne rust.

Hij schreef: Lotgevallen van een Turnhoutschen jager in de XVIe eeuw, Turn-

hout 1841; De twee reizigers, of verhalen van historische en plaetselyke geschiedenissen uit de XVIe en XVIIe eeuw, Turnhout 1842; Kronyk der stad en vryheid Turnhout, Ve kapittel. Gebeurtenissen tydens de regeering van de Aertshertogen Albertus en Isabella, 1596-1621, Turnh.; De luisterryke intrede van de vorstin van Oranje, Amalia van Solms, als Vrouwe van Turnhout, Turnhout.

[Dirk Breunes van Heuven]

Heuven (*Dirk Breunes van*), geb. te Drempt, 29 Juni 1848, was vroeger hoofd-onderwijzer bij 's Rijks gevangenissen en werd hoofd van 't Huis van Bewaring, tevens strafgevangenis te Almeloo.

Hij schreef: Een nieuwe manier van poffen, Zaandijk 1878, 2e dr. 1885; Getrouwd en niet getrouwd, Kamp. 1879; Waarom het Ned. volk den 70sten verjaardag van Z.M. dankbaar en met blijdschap erkent, Almeloo 1887. Voorts bijdragen in de Nieuwe Kinderbibl., in 't jaarboekje Erica, enz.

[Cornelis van der Heyden]

Heyden (*Cornelis van der*) een priester der XVIe eeuw, schreef het hervormingsgezind tractaat: Corte instruccye, ende onderwijs, hoe een ieghelic mensche met God, ende zijnen even naesten schuldigh es, ende behoord te leven, Gent 1545.

[Gaspar van der Heyden]

Heyden (*Gaspar van der*), wordt opgegeven, als geb. te Mechelen in 1530; zijne geschiedenis is evenmin als die van zijn vriend Haemstede, z.a., in 't kort te verhalen, zoodat daarvoor eene bron als de hieronder aangewezene, moet geraadpleegd worden. Hij omhelsde de hervorming, offerde daarvoor de voorrechten zijner welvarende familie op, werd te Antwerpen schoenmaker, en weldra voorganger in de kruisgemeente, later haar leeraar. In 1559 vluchtte hij naar de Palts; daarmede beginnen zijne omzwervingen. Na den overgang van Middelburg, vestigde hij er de gemeente, ging in 1579 naar die van Antwerpen terug, vertrok later naar Frankenthal, en overl. te Bacharach, 7 Mei 1586. Hij was minder verdraagzaam dan zijne beroemde vrienden Marnix, Crusius en Haemstede.

Zijne geschr. worden hier vermeld, als behoorende tot onze toenmalige letterkunde. Daartoe behooren: Catechismus ofte onderwysinghe inde Christelycke Religie, welcke inden Ghereformeerden Euang. kercken ende scholen der Ned. gheleert ende gheoeffent wert, t'Hantwerpen 1580; Cort ende claer Bewys van den Heyligen Doop, wat hy eyghentlyck sy ende wien hy toecomt, ald. 1582. In onderst. monographie komen verscheidene zijner brieven voor.

(Dr. M.F. van Lennep, G. v.d. Heyden, Amst. 1884.)

[Jan Frans Heylen]

Heylen (*Jan Frans*), in godsdienst zich noemende Adriaan, werd den 6 Aug. 1745 geb. te Noorderwijk, in de provincie Antwerpen. Na te Gheel zijne humaniteiten te

hebben voltrokken, begaf hij zich in 1763 naar de Hoogeschool van Leuven, om er zijne wijsgeerige studiën te doen. Van daar ging hij naar de abdij van Tongerloo, waar hij den 9 Juli 1767 zijne kloosterbelofte aflegde en op 23 Dec. 1769 priester werd gewijd. Den 5 Maart 1776 werd hij onder-pastoor te Mechelen, in 1780 archivaris-bibliothecaris der abdij van Tongerloo en den 27 Dec. 1796 pastoor te Oolen. Daar hij den eed voor de Fransche Republiek niet wilde afleggen, moest hij het jaar na dien zijn land ontvluchten. Hij toog langs Duitschland naar Rome, alwaar hij overl. 4 Mei 1802.

Hij schreef Latijnsche werken en de Academie van België bekroonde een zijner Nederlandsche schriften, zijnde het: Antwoord op de vraegstuk: Aen te toonen de steden of andere plaetsen der Nederlanden, in de welke de respective souvereyne geld-specien hebben doen slagen gedurende de XIVe en XVe eeuwen, en vooral volgens de ordinantien geëmaneerd binnen deze twee eeuwen, of by gebrek van deze volgens andere geloofweerdige bewysstukken; aen te toonen den titel van het goud of van het zilver, het gewigt en de evaluatie van die geldspecien (binnen de Nederlanden gedurende de XIVe en de XVe eeuwen) in de nederlandsche of fransche munt onzer dagen, eyndelyk te doen kennen de plaetsen der historieschryvers en van de zelfstydsche bewysstukken, Bruss. 1787. Zijne andere werken dragen de titels: Verhandelingen over de voornaemste opkomst en voortgang der landbouw-kunst in de Kempen, bewyzende het nut en profyt daer doôr toe gebragt aen den Staet doôr de Abdyen en kloosters der gemelde landstreek, 's-Hertogenbosch 1789; Historische verhandelinge over de mildheyd, hulp, bystanden en menschlievendheyd tot de arme, vremdelingen en andere, beweezen door deabdyen en kloosters der Kempen, Lier 1790; Historische verhandelinge over de slaevernye, Lier 1790; Historische verhandelinge nopende de slaverny en de vryheydsboomen of standaerts, Lier 1790; Historische verhandelinge over den yver, waekzaemheyd en ziele-zorg der klooster-heeren in de Kempen, Lier 1790; Historische verhandelinge vertoonende de tydstippen, op dewelke de goddelyke regtveerdigheyd de Nederlanden en byzonderlyk de landstreek der Kempen, met de pest, loop, hongersnood en andere plaegen heeft bezogt, 's-Hert. 1791; Historische verhandelinge vertoonende verscheyde wyzen op de welke de kloosterlingen, naementlyk die der Kempen, zyn nut en voordeelig geweest

aen Kerk en Staet, 's-Hert. 1791; Historische verhandelinge nopende de ketterye der Bloemardine en verscheyde uytstekende religieuse kweekelingen der Kempen, 's-Hert. 1791; Deze werken werden herdrukt onder den titel: Historische verhandelinge over de Kempen, derzelver gesteltenis in vroegere eeuwen en ten tyde harer kloosters, et voordeel door deze gestichten aen den staet toegebragt enz., Turnhout 1837.

[Peter Jozef Heylen]

Heylen (*Peter Jozef*), werd geb. te Anderlecht, 11 Oct. 1753, trad onder den naam Norbertus in de abdij van Grimbergen en overl. als pastoor te S. Brixius-Rhode, onder Meysse, 12 Febr. 1825.

Hij vervaardigde eene kronijk getiteld: Kort begrijp van de besonderste saeken, die ik sedert het jaer 1781 heb gezien, gehoort of gelezen, alsook een dichtstuk: Discourse van my Norbertus Heylen, pastoor van Grimbergen en pachter Guilliam van Beneden, by wie ik ten tyde van onse vervolginge 2 jaeren, 4 maenden en 26 daegen heb gewoont (van 1 February 1799 tot 27 Juny 1801. Beide werken berusten in handschrift, in de bovengemelde abdij.

[Arthur Heyligers]

Heyligers (*Arthur*), den 3 Maart 1854 geb. te Geertruidenberg, studeerde als onderwijzer en is sedert 1878 te Antwerpen gevestigd.

Hij gaf uit: Volledige handleiding tot het aanleeren der wereldtaal Volapük, naar de laatste verbeteringen van Dr. A. Kerckhoffs, door Arthur Heyligers, taalleeraar te Antwerpen, Antw, 1886, tweede veel verbeterde en vermeerderde uitgaaf, Parijs en Borgerhout 1888.

[Johannes Heyman]

Heyman (*Johannes*), geb. te Wezel 1 Jan. 1667, was pred. bij de Nederl. Herv. gemeente te Smyrna en deed, door curatoren der Leidsche Hoogeschool geldelijk ondersteund, een reis naar het Oosten tot zijne verdere oefening in de Persische en de Arabische taal. In 1710 werd hij hoogl. voor Oostersche talen te Leiden; hij stierf in 1737. Zijn neef gaf het verhaal van die reis uit, gezamenlijk met de reisaant. van **J. Ae. Egmond van den Nijenburg,** overl. 11 Oct. 1747. Het werk verscheen te Leiden, 1757 en '58, 2 dln., de Eng. vert. te Londen, 1759.

[Johan Willem Heyman]

Heyman (*Johan Willem*), mede te Wezel geb. en op zestienjarigen leeftijd, 19 Dec. 1724 als stud. te Leiden ingeschreven, neef van den voorg., geneesheer te Leiden.

Schreef: De Verstandige Natuuronderzoeker, 3 dln., Leyd. 1753; Konst om lang, vrolyk en vergenoegd te leven, 2 dln., Leid.; Gedenkwaardige Deensche brieven, 7 dln., Leid. 1759, 3e dr. 1763; Leven en gedrag der hedendaagsche Christenen, Leid.; De Nederl. patriot, 4 stukk., Leid.

[Petrus Jacobus Heymans]

Heymans (*Petrus Jacobus*), den 26 Dec. 1813 geb. te Brussel, studeerde voor den geestelijken staat, werd pastoor van Sint-Pieters-Jette en overl. te Schaarbeek op 14 Nov. 1886.

Hij schreef: Voorbereiding voor den algemeenen Jubilé, Bruss. 1840; Sermoenen tot de voorbereyding der H. Sacramenten, Bruss. 1850; Zielenoctaef in acht sermoenen, Bruss. 1861.

[Dirk Heynck]

Heynck (*Dirk*), vert. uit het Spaansch in Nederl. verzen: De gestrafte Kroonzucht, treursp., Amst. 1650; Don Louis de Vargas of edelmoedige wraak, treursp., aldaar 1668, 3e druk 1783; Wonderlyk geval of standvastige liefde, blsp., aldaar 1663, 3e druk Amst. 1733.

[Jacob Heyndricx]

Heyndricx (*Jacob*), een Gentenaar van geboorte, die bachelier in de godgeleerdheid en pastoor te Merelbeke, bij Gent, werd en overleed in 1635.

Hij vertaalde: Het leven van de wonderbare maeght S. Amelberga, Sint Truiden 1625, en gaf nog uit: Philadelphia oft gheestelycken minnestrick in een drydobbel gouden seelken der broederlycke liefde, tusschen de liefde Godts en de liefde van onsen naesten besluytende de broederlycke eendrachtigheyt met de vergiffenisse van ons schuldenaren schulden, Gent 1627.

[Lodewijk Heyndricx]

Heyndricx (*Lodewijk*), Gentsche dichter van de tweede helft der XVIe eeuw, van wien er verscheidene hekelliederen, balladen en refereinen voorkomen in de: Politieke balladen, refereinen, liederen en spotgedichten der XVI eeuw uitgegeven door Ph. M. Blommaert te Gent in 1847.

[Peter Heyns]

Heyns (*Peter*), in 1537 geb. te Antwerpen, waar hij onderwijzer werd en om zijne aardrijkskundige kennis zoo zeer geacht was, dat hij den beroemden Abraham Ortelius tot boezemvriend had. In zijne jeugd dichtte hij voor het tooneel onder de zinspreuk: Wel hem die God betrout. Toen hij Factor was der Rederijkkamer Den Bloeyende Wyngaerd van Berchem, bij Antwerpen, vervaardigde hij voor deze een Spel van Sinne met Presentatie en Prologhe, en een Ebatement of Factie, insgelijks door eene Prologhe voorafgegaan. Deze stukken werden vertoond op het Antwerpsche Landjuweel van 1561, en gedrukt door Willem Silvius in zijne Spelen van Sinne, Antw. 1562. Op 2 Jan. 1562 kocht hij het huis, met hof en achterhuis, De Lauwerboom, in de Augustijnstraat, en het was aldaar dat hij een der voornaamste Antwerpsche scholen stichtte, waar, naast de weten-

schappelijke vakken en de Nederlandsche taal, ook het Fransch en het Latijn onderwezen werden. De Regeering van Antwerpen benoemde hem op 2 April 1579 tot Deken der schoolmeestersgilde, en gedurende de belegering zijner geboortestad door Parma, verdedigde hij haar in de hoedanigheid van Wijkmeester. Toen Antwerpen in Spanjes macht gevallen was en de geloofbelijdenis der hervormers aldaar niet meer geduld werd, toog hij met Anna Smits, zijne vrouw, en zijn kroost naar Noord-Nederland, om meerder vrijheid van geweten. In 1588 woonde hij te Haarlem; doch toen hij in April 1592 machtiging gaf om te Antwerpen zijn huis te verkoopen, hield hij zijn verblijf te Staden, eene stad gelegen onder het Bisdom van Bremen. Waarschijnlijk overleed hij in 1597.

Verscheidene geachte Fransche werken zijn door hem nagelaten. Hij schreef in het Nederlandsch: A B C oft Exemplen om de kinderen bequamelick te leeren schryven, inhoudende veel schoone sentencien tot onderwysinghe der ionckheyt. T'Antwerpen, Ghedruckt by Christoffel Plantyn M.D.LXVIII; Kort onderwijs van de acht deelen der françoiser talen, Antw. 1571. Als Nederlandsche dichter leverde hij: Spieghel der werelt, ghestelt in ryme, Door M. Peeter Heyns: waer inne letterlyck ende figuerlyck de gheleghentheyt, natuere, ende aert aller landen claerlyck afghebeeldt ende beschreven wordt: Niet min dienstelyck voor alle wandelaers, dan het heerlyck Theatrum Abrahami Ortelii den studenten t'huys nut ende noodich is. T'Antwerpen, ghedruckt by Chr. Plantyn, 1577, met gekleurde platen.

[Zacharias Heyns]

Heyns (*Zacharias*), zoon van den voorg., omstreeks 1560 geb. te Antwerpen, kwam na den terugkeer van het Spaansche gezag aldaar naar Nederland, ter uitoefening der graveerkunst en het boekdrukken. Hij gaf werken uit te Amsterdam in 1598, van 1606 te Zwolle, waar hij overleed in 1640. Zijn dochter tr. een zoon van zijn vriend Bartjens, z.a.; Vondel prees zijn dichtwerk.

Zijne werken zijn: Den Nederlandtschen Landt-spiegel in ryme ghestelt door Zacharias Heyns, waer in dat letterlyck ende figuerlyck de gheleghentheyt, aert ende nature van de Nederlanden, met de omligghende grensen: als Westphalen, Cleve, Gulick &a. claerlijck afghebeelt ende beschreven wordt, Amsterdam 1599; Vriendts-spieghel Waer in de Historie Joannis Bocatij de vriendtschap prijsende speelsche wijse klaerlijck 't aenschouwen voor ooghen ghestelt wordt, door Z. Heyns... ghespeelt by de camer uyt Levender ionsten, den 25 Februarij, anno 1602, t'Amsterdam by Zacharias Heyns, in de Hooft-Deuchden, 1602; Pest-spiegel, waerin speelsche wijse tot beteringhe des Levens claerlijck bewesen ende voor ooghen ghestelt wordt, dat de pest niet by geval, maer door Godes gehenghenisse, den menschen tot een straffe overcomt, Amst. 1602; Spel van Sinne, voor de inkomste der Brabantsche kamer van Amsterdam: De Witte Lavender, op het rederijkersfeest te Haarlem in 1607, opgenomen in het werk Const-Thoonende Juweel, by de loflijcke stadt Haerlem, ten versoecke van ‘trouw moet blycken’, in 't licht gebracht, tot Zwolle bij Zacharias Heyns, drukker des landschaps van Overijssel, 1607; Spel van Sinne, voor de inkomst der Vlaamsche kamer te Haarlem: De Witte Angieren, in het zelfde werk. Het Dracht-Tooneel van de gansche Wereld, Amst. 1610; Emblemata volsinnighe uytbeelsels by Gabrielem Rollenhagium uyt andere versamelt en vermeerdert met syn eygene sinrijcke vindingen, gestelt in Nederduytsche Rijme

door Zacharias Heyns, Arnh. 1615 en 1616; De Wercken van den Edelen gheestrijcken Willem van Saluste, Heere van Bartas, inhoudende de Scheppinghe des Werelts, vertaelt door Z. Heyns tot Swol by Zacharias Heyns, ald. 1621-'23; Spel van Sinne voor de inkomst der kamer van Schiedam: De Roo Roosen, op het rederijkersfeest te Vlaardingen, in 1617, gedrukt in het werk: Vlaardings Redenryck-bergh, met middelen beplant, die noodigh syn 't Gemeen, en voorderlyck het landt, Amst. 1617; Voorbeelsels der oude wijse, Zwol 1623, Amst. 1624; Emblemata of Sinnebeelden tot Christelyke bedenkinghen, Rotterd. 1625; Emblemata moralia of de sinnebeelden tot leere der zedicheyt, Rott. 1625; Devchden-Schole, ofte spieghel der jonghe dochteren enz., speelwijze gemaekt, Rott. 1625; Spel van Sinne van de dry Hoofddeughden, Rott. 1625; Weg-wyser ter Salicheyt, Zwol 1629.

[Johan August Heyse]

Heyse (*Johan August*), geb. te Amst. 25 Maart 1806 en overl. ald. 9 Febr. 1879.

Schreef onder het psd. A.J. Seijhe: De Secretaris of Licht en Schaduw van het menschelijk karakter, Amst. 1837. Voorts nog vertal. uit het Hoogd., novellen in tijdschriften enz.

[Johan Hermann Christian Heyse]

Heyse (*Johan Hermann Christian*), zoon van den voorg., geb. te Amst. 23 Maart 1839, stud. aan het Ev. Luthersch seminarium aldaar en de Leidsche hoogeschool, reisde in Duitschland en Russ. Oostzeeprov., was pred. te Culenborg, te Zieriksee en te Zaandam; hij legde zijn ambt neder, keerde naar Zierikzee terug en werd in 1879 lid der ged. staten van Zeeland.

Hij schreef, behalve theol. werken: Een

maatschappelijke kwaal, Utr. 1866; Het Geloof, eene physiol. studie; Een nederlaag die een overwinning kan wezen, Utr. 1867; Voorts was hij redacteur en mede-oprichter van 't Nieuwe Kerkelijk Weekblad en leverde bijdr. in De Bloemenkorf, De Tijdspiegel, Ind. Gids, De Gids, enz., zoowel onder den naam van Cantor als onder eigen naam.

[David van Heyst]

Heyst (*David van*), geb. te Amst. 6 Aug. 1802, werd in 1828 pred. te Muiderberg, in 1830 te Hazerswoude, in 1831 te Gouda en in 1836 te Leiden, waar hij 21 Aug. 1836 overleed.

In 1834 werd zijne Verhandeling over het berigt van Eusebius omtrent het Kanoniek Gezag van de Boeken des N. Testament door het Haagsch Genootschap bekroond. Eene verhandeling over den invloed der vrouwen, ter bewaring van het volkskarakter in het algemeen, en dat van onze natie in het bijzonder, plaatste hij in den Recensent ook der Recensenten. Hij dichtte: Aan den Rijn, 1827; Hellas aan Nederland, 1828; De Lurley, 1829; De ondergang van Rome, Judas Makkabeus, De grootheid des menschen, Het Bijgeloof, Het starrenlied, Het huiselijk leven, Toekomst, Middernacht, Een balling aan zijn vaderland, De waarde der taal, meest alle te vinden in Muzen-Album, 1849 en '50.

[David François van Heyst]

Heyst (*David François van*), zoon van den voorg., werd geb. te Gouda 28 Juli 1834. Zijne zwakke gezondheid belette hem zijn vaders voorbeeld te volgen en in de theologie te studeeren. Echter had hij reeds vroeg veel lust in letterk. studiën en voornamelijk trok hem het dramatisch genre aan.

Voor den Amsterd. stadsschouwburg vertaalde hij eenige tooneelst., waaronder Jolanda naar ‘König Renés Tochter’ en Op water en brood, blijspel (vrije navolging) en schreef ook een oorspr. drama: Eduard Norton of de kleine beschermengel, 1867. Van 1860 tot 1882 woonde hij te Leiden en was redacteur van Het Leeskabinet 1875-'81 en circa vier jaren penningmeester van de Mij. der Nederl. Letterk. Thans is hij te 's-Gravenhage gevestigd. In 1870 verwierf hij van het Nederlandsch Rederijkersverbond een zilvere eerepenning voor zijn blijspel Zwijgende kwaadsprekendheid, en in 1872 werd zijn historisch drama George de Lalaing, graaf van Rennenberg door Teylers Tweede Genootschap met goud bekroond. Verder gaf hij in het licht: Camoens, dram. gedicht (naar F. Halm), Amst. 1859; Uit Indië terug, oorspronk. blijspel, in den Bundel Verscheidenheid, Amst. 1867; De samenzwering te Venetië of een drama met hindernissen, Dram. caprice in het Jaarb. voor Rederijkers 1868, later herdr. Voorts vindt men van hem dram. bijdr. en gedichten in de Reder. Jaarboekjes van 1860-'85 (op een paar uitzonderingen na); verschillende fragmenten uit Gützkows Uriel Acosta in den Tooneelalmanak voor 1878; eene novelle Oog om oog en tand om tand in het Jaarb. Magdalena 1863 en '64 en dichtstukken in Holland, Castalia, Vergeet mij niet, Aurora, Christ. Volksalm., Vesta, Alm. voor Holl. Blijgeestigen, Erica, Onesimus, enz. Vele zijner verzen komen ook voor in Bloemlezingen van Dr. v. Vloten, S.J. van den Bergh, De Keyzer, F.H. van Leent,

Dr. Laurillard enz. Ook schreef hij kinderwerkjes als: Het IJzersterke Prentenboek en opstellen en boekbeoordeelingen in Ons Streven, Het Leeskabinet, enz.

[Wouter van Heyst]

Heyst (*Wouter van*), Antwerpenaar, schreef in den loop der 16e eeuw: Het Boek der tyden in 't korte, of chronyk van de geheele wereldt; voornamentlyk behelssende het geen er in de gesaamentlyke Nederlanden is voorgevallen van 't beginsel der wereldt, tot in den jaare Christi 1560, Beschreven door Wouter van Heyst, volgens desselfs origineele handschrift, voor d'eerstemaal uitgegeven door Isaac le Long, Amst. 1753, met titelplaat.

[Bernardus Gertrudes de Vries van Heyst]

Heyst (*Bernardus Gertrudes de Vries van*), geb. te 's-Gravenh. 28 Mei 1826, was eerst Remonstr. pred. te Boskoop en staat nu sedert 1858 te Alkmaar.

Hij schreef: Der Ballingen Trooster. Jesaiah XL-LXVI in Ned. dicht overgebracht, Haarl. 1884; Sjoelammit: 't Lied der Liederen, Liefdes Lof, 2 dln., Haarl. 1884-'86. Voorts artikelen in de Vaderl. Letteroef., Tijdspiegel, Los en Vast, enz.

[Joannes Cornelius Antonius Hezenmans]

Hezenmans (*Joannes Cornelius Antonius*), geb. te 's Hertogenbosch, 25 April 1885, werd aanvankelijk voor de teekenkunst opgeleid, doch moest wegens gezichtsverzwakking dit opgeven, vond een werkkring bij eene stadsadministratie en verkreeg aldus toegang tot het stedelijk archief, dat sedert 1 Jan. 1877 onder zijn beheer staat.

Schr.: Oorkonden betrekkelijk het Begijnhof te 's Hertogenbosch, Amst. 1861; Cornelia. Eenige groepen uit de vervolging van keizer Valeriaan, 2 dln., Amst. 1864; De St.-Janskerk te 's-Bosch en hare gesch., 's-Bosch 1866; Schetsen uit onze staats- en kerkgesch., 2 bundels, ald. 1869-'71; Reisverhaal van een kruisvaarder uit de 13e eeuw, Amst. 1870; Agnes van Heijlsbach, Amst. 1871; Rozen en leliën. De christenvrouw bij de bekeering der Ned., 's-Bosch 1870 en '71; Twee levensdagen van den H. Leonardus van Vechel, Amst.

1872; La Cathédrale St.-Jean à Bois-le-duc Tours 1873, (In Bulletin de la Société Française d'archéologie); Drie abdijen uit uit de 12e eeuw, Amst. 1874; De illustre L.-Vr.-Broederschap in Den Bosch, Utr. 1877; Het Gezantschap der Staten van Brabant bij Koning Philips II in 1572, 's-Bosch 1879; De vrijwording van Staats-Brabant in 1795, Utr. 1881; De stichting van 's-Hertogenbosch in 1185, 's-Bosch 1884; Anniversarium van het oude kapittel der St.-Janskerk te 's-Hert., 's-Grav. 1886; De Commanderij der Duitsche orde te Vucht, met een aanhangsel over die te Gemert, 's-Bosch 1887; Hieronymus van Aken, Gent 1888; De St.-Antonius-kapel te 's-Hertogenbosch, 's-Bosch 1888; De Oorschotsche non, Leiden 1888. Voorts art. verspreid in De Kath. Volksalm., (waarin zijn eerste letterarbeid, 1854), Dietsche Warande, De Wachter, Onze Wachter, het Bulletin de la Societé française d'archéologie, e.a.

[Emmanuel Hiel]

Hiel (*Emmanuel*), geb. 30 Mei 1834 te Sint Gillis, bij Dendermonde, waar hij zijne opleiding genoot; hij werd boekhandelaar, (uitsluitend voor de Vlaamsche taal) en legde zich tevens op het beoefenen der Nederlandsche letterkunde toe. Hij vervaardigde en vertaalde vele liederen, van welke onderscheidene op muziek werden gebracht. Zijn boekhandel ging later te niet en toen werd hij tolbeambte te Brussel en daarna beambte bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken. Sedert 25 Mei 1869 is hij bibliothecaris van het koninklijk Nijverheidsmuseum en sedert 18 Febr. 1867 ook prof. in Nederlandsche voordracht bij het Koninklijk Conservatorium te Brussel.

Hij schreef: Wie 't Zwaerd trekt zal door 't zwaerd vergaen. Vlaendersche novelle, Dendermonde 1855; Eenige galmen by de vyf en twintigste verjaring van 's konings krooning, door G. Hendrikssone, Dendermonde 1856; Looverkens by onze stambroeders de Hoogduitschers geplukt, Bruss. 1859; De Heldenstam, koor, muziek van Godfried Stauff, Gent 1859; Herinnering aen Prudens van Duyse, Bruss. 1860; Nieuwe liedekens, Gent 1861; Gedichten, Gent 1863; Een Nederlandsch Lied, Bruss. 1863; De Kwijtbrief, tooneelspel (naar het Fransch), Gent 1864; Ella, lustspel in één bedrijf, Antw. 1864; Hedwig, lustspel in één bedrijf, (naar het Hoogduitsch van Muller von Königswinter), Gent 1864; De Wind, bekroonde cantate, Bruss. 1864; Lucifer, oratio, Bruss. 1865; (Muziek van P. Benoit) Isa, drama in 3 bedrijven (Muziek van P. Benoit), Antw. 1865; Nederduitsche Bond van Dendermonde, Herinnering aan het letterkundig feest van 24 October 1866, Aan de Vlaamsche Jonkheid, Dend. 1866; De Schelde, historisch oratorio, (muziek van P. Benoit) Antw. 1866; Fornarina, monodrama, (naar het Hoogduitsch van Frans Kugler) Denderm. 1867; Gedichten, Arnh. 1868; Nederlandsch Tijdschrift onder redactie van E. Hiel, Bruss. 1862-'68; Promotheus, oratorio, Dend. 1868; Onderrichtings-bond. Plaatselijke kring van Dendermonde. Verjaarfeest van XVIII October MDCCCLVIII, Dend. 1868; VI Psalmen, vrij omgewerkt, Dend. 1868; Aboe-Hasjan, gedicht van Hiemer, voor het tooneel vrij omgewerkt, Antw. 1869; Psalmen, zangen en oratorio's, Antw. 1870; De liefde in het leven, een liederkrans, Antw. 1870; Dora, monodrama, (naar het Engelsch van Tennyson), Antw. 1873. Onder toezicht van de HH. E. Hiel en Dr. Heremans gaf Brockhaus te Leipzig eene Nederlandsche Bibliotheek uit, waarvan de eerste bundel gedichten verscheen onder den titel: Gedichten van Emanuel Hiel, 1874; Een laatste Zonnestraal, lyrisch oratorio, muziek van G. Huberti, Bruss. 1874;

Krankzinnig, Gent 1875; Bloemeken, een liederkrans, Gent 1875; Breidel en de Coninc, declamatorium, 1875; Historische koren en liederen. Jacoba van Beieren, Antw. 1876; De Stroom, Amst. 1878; Held Zannekin, Gent 1879; Liefde, Gent 1879; Liederen voor groote en kleine kinderen, Antw. 1879; Jacoba van Beieren, in 4 deelen, Antw. 1880; Vrijheidshymnus, 's-Gravenh. 1880; Hymnus aan de schoonheid, Bruss. 1882; Het Volk van Gent, Gent 1882; Historische zangen en vaderlandsche liederen, Roes. 1885; Volledige Dichtwerken, Roes. 1885; De Zot, Arnh. 1885; Werkmansliederen, soldatenliederen, zeemansliederen, Bruss. 1883-'87; Flandria. Liederen voor ons Volk, met muziek, Gent 1886; Twee Lofzangen, Gent 1887; Dendermonde, Symphonisch gedicht, Dend. 1888. Verder bijdragen in tijdschriften, dag- en weekbladen.

[Frans Hieman]

Hieman (*Frans*), te Gent in 1522 geb., overl. aldaar in 1585. Hij was Deken der rederijkerskamer van S. Barbara. Volgens Sanderus vervaardigde hij gedichten op bijna al de Vorsten van zijnen tijd, die eenige beteekenis hadden, en Lucas de Heere noemt hem een ‘eenvoudig poëet.’ Van zijne gedichten evenwel werd er nimmer een gedrukt.

[Frans van Hier]

Hier (*Frans van*), te Brugge geb., den 15 Jan. 1659, trad den 29 Sept. 1677 in de orde der Jezuïeten, was eenigen tijd in Holland als zendeling werkzaam, werd daarom te Amsterdam gebannen en stierf te Antwerpen den 19 Dec. 1732.

Hij leverde eene vertaling naar het Fransch, terwijl hij als van eigen vinding uitgaf: Bedenkingen over een brief geschreven uyt Nimegen den 11 Mei 1707 ende tot Gouda gevonden, 1707.

[Ernst Willem Higt]

Higt (*Ernst Willem*), werd geb. in April 1723 te Dokkum; zijn moeder was daar portierster der Lat. school, waardoor hij in de gelegenheid kwam om in de oude talen onderwezen te worden, stud. te Franeker, in 1748 te Leiden en werd in 1749 rector der Lat. school te Alkmaar. Hij stierf aldaar 22 Juni 1762.

Zijne verspreide Lat. en Nederd. poëzie is door A. Ypey bijeenverzameld en in 1803 te Harderwijk uitgegeven. Zijne Nederl. verzen zijn meest alle gelegenheidsged.; zijn Lof der tooneelpoëzij verscheen te Leeuwarden 1746.

[Estella Dorothea Salomea Hijmans-Hertzveld]

Hijmans-Hertzveld (*Estella Dorothea Salomea*), werd 14 Juli 1837 te 's-Gravenhage geboren. Groote bescheidenheid weerhield de talentvolle vrouw van eene volledige uitgave harer schoone zangen, totdat haar overlijden, te Arnhem 4 Nov. 1881 voorgevallen, dit bezwaar wegnam.

Hare eerste gedichten zijn geplaatst in het Israëlitisch Jaarboekje, als: Elias in de woestijn, 1852, De opneming van Elias, 1853, Togt der Israëlieten door de Roode zee, 1854; in het blz. 51 vermelde tijdschr. Tot Nut en oefening: Julius Cesar op den Snowdon, en Hannibal. Tot een weldadig doel werden te 's-Hage in 1861 uitgegeven: God redt, en: Januari 1861. Verder dichtte zij Sauls dood (Vaderl. Letteroef., 1853); De herder en zijn hond, Slapende kinderen, Na den storm, (Almanak voor 't schoone en goede, 1854-'58); Roem, gedicht bij Schillers eeuwfeest, 11 Nov. 1859; Het Gebed, 1860; Abram, 1860; Bergen en valleijen, 1860; Maria Theresia, 1861; De Aalmoes, 1862; Poëzy, 1862; De Priesterzegen, 1863; Het lied der Negerin, een dag vóór de vrijheid, 1863; De Menschenhater, 1864; Stemmen en zangen, 1865; De zwaluwen en de gevangene, 1866; Het triomflied der beschaving, 1866; Maximiliaan van Oostenrijk, 1868, meest alle verschenen in het Jaarboekje voor Rederijkers. In eene fraaie uitgave en van de beeltenis der in de volle kracht harer letterkundige ontwikkeling overleden dichteresse voorzien, verschenen hare verzamelde Gedichten te 's-Gravenhage, 1881.

(Zie: ‘Diffugit stella’ in Ned. Spect., 1881, blz. 400.)

[Johannes Hilarides]

Hilarides (*Johannes*), volgens de beste nasporingen geb. omstreeks 1648 en wel te Leeuwarden, werd 24 Mei stud. te Franeker, drie jaar later rector te Hindeloopen, 1681 conrector en in 1695 tevens boekverkooper te Dokkum, waar hij zich door zijn zonderling uithangbord in moeilijkheid bracht: aan de eene zijde een bijbel, aan den tegenkant vijf speelkaarten met het onderschrift: ‘Een schoone, 1695’. Gelukkig werd hij 1699 rector te Bolsward, waar hij overl. 18 Juli 1726. Zeer lezenswaardig over hem is het hieronder aangeduid opstel van W. Eekhoff.

Hij schreef: Uithangbord van Johannes Hilarides als Burger en Boekverkooper in de Hoochstraat te Dokkum, alwaar het caartspel en ergernissen beide ten toon staan, 1695; vert. Nepos, Van het leeven der doorl. Veld-oversten, Leeuw. 1686; Phaedrus. Esopische vertellingen in Nederd. Dichte vertaald, Leeuw. 1694, 2e dr. Dokk. 1695;

Naader Ontdekkingen van Niewe Taalgronden der Neederd. taal weegens het gebrujk der voorleedekens, en de Neederl. woordrekkinge, Fran. 1708.

(Nieuw Archief voor Ned. Taalk., Amst. 1855, bl. 397, 480.)

[Willem van Hildegaersberch]

Hildegaersberch (*Willem van*), werd omstreeks 1350 te Hildegaersberch bij Rotterdam geb., trad reeds vóór 1375 als sprook-spreker op en deed zich sinds 5 Febr. 1383 bijna ieder jaar, soms meer dan eens, hooren aan het Grafelijk hof van Holland. Den 3den Juni 1408 wordt hij daar voor het laatst vermeld, en kort daarop schijnt hij overleden te zijn, want den 12den April 1409 gaf Willem VI last een boek met gedichten van W. van Hildegaersberch aan te koopen: vermoedelijk zijne dichterlijke nalatenschap. Honderd twintig gedichten zijn ons van hem bewaard (uitg. door Dr. W. Bisschop en Dr. E. Verwijs, 's-Grav. 1870). 't Zijn gedeeltelijk godsd. en zedek. bespiegelingen, meest in allegorischen vorm, gedeeltelijk geschied- en staatkundige sproken, fabels, hekeldichten en boerden.

J.t.W.

[Gangericus Hilhorst]

Hilhorst (*Gangericus*), geb. te Soest, 21 April 1822, deed zijne hoogere studiën te Warmond en werd 17 Juni 1848 tot priester gewijd. Als pastoor stond hij van Dec. 1857 te Kortenhoef, van April 1862 te Blaricum, van Juli 1875 te Schalkwijk; in 1859 werd hij benoemd tot deken van Wijkbij-Duurstede; op 18 Juni 1884 viel zijn overlijden voor.

Hij schreef: Kerkelijk Gooiland, Utr. 1875; verder Bijdragen in het Archief voor de Gesch. van het Aartsbisdom Utrecht.

J.H.H.

[Cornelis Joos van Hille]

Hille (*Cornelis Joos van*), den 20 Febr. 1540 geb. te Ieperen, was hervormde predikant in Vlaanderen, Zeeland en van 1589 tot 1598 te Rotterdam, waar hij schijnt gestorven te zijn.

Zijn werk, dat bij zijne geloofsgenooten zeer gezocht was en verscheiden uitgaven beleefde, is getiteld: Den Siecken-Troost twelck is een onderwijsinge, van den rechte gheloove, in den wech der salicheyt, om ge-

willichlyck te sterven. Midtsgaders sommige christelicke gebeden: als ooc een christelick sermoen tot dien propooste dienende. Ghemaekt door Cornelis van Hille, dienaer des Goddelicken woorts. Tot Leyden, voor J. Adriaenz, 1599. Reeds van in 1579 of nog vroeger, was dit werk verschenen op de naam c.v.H. des schrijvers.

[Marten van Hille]

Hille (*Marten van*), te Antwerpen geb., 1633, studeerde de heelkunde in zijne geboortestad en vervolgens in Noord-Nederland, waar hij krijgschirurgijn werd. In Antwerpen weergekeerd, werd hij daar leeraar in de ontleedkunde. Na tot in 1678 zijne studiën aan de Hoogeschool van Leuven te hebben hernomen, werd hij ook geneesheer in zijne geboortestad, alwaar hij befaamd stierf in 1706.

Zijn hooggeschat werk is getiteld: Tooneel der chirurgie soo ende ghelyck sy in de schoone en wydtvermaerde koopstadt van Antwerpen door last van de edele en achtbare Magistraet aen de leerlinghen der chirurgie gheleert, ende aen de aenkomende meesters ondervraeght wordt; vertoont door Martinus van Hille, licentiaet in de medicyne, en voor desen leermeester der chirurgie ende anatomie derselver stadt, ghedeylt in twee deelen, het eerste handelt van de Theorie ofte inleydinge der chirurgie. Het tweede van de Practycke. Seer nut ende profytigh voor alle die professien maken van de medecyne en de chirurgie, Antw. 1706 en 1726.

[Judocus Hilligeer]

Hilligeer (*Judocus*), 14 Juli 1805 geb., te Beveren (Land van Waas), studeerde voor den geestelijken stand, ontving den 19 Dec. 1829 de priesterwijding en werd dan onderpastoor te Sint-Nicolaas. Den 5 Oct. 1835 trad hij in het noviciaat der Jezuïeten te Nijvel, en, na een proefjaar, geestelijk bestuurder van de leerlingen van het college te Aalst. Sedert 1839 was hij in het klooster te Gent, alwaar hij overl. op 17 Nov. 1883.

Hij schreef vele vertalingen naar het Fransch en het Latijn en gaf als oorspronkelijk uit: Godvruchtige gedenkenis van den Jubilé van 1854, Gent 1854; Iets voor iedereen, Zottegem 1854; De Deugd voor alle staten, Gent 1855; De Deugd der Ouders, Gent 1856; De Zielwekker, Gent 1857; De Kunst van wel te Sterven, Gent 1857; De Deugd der Dienstboden, Gent 1857; Het zalig Jaer, Gent 1857; De Wegwyzer van den Hemel, Gent 1858; Zielentroost, Gent 1858; De Tong, Gent 1858; De gelukkige Tyd, Zottegem 1858; Kostelyke gedenkenis, Zottegem 1859; Het heilig Hart van Jezus, spiegel van myn Hart, Gent 1859; De christelyke Liefdadigheid, Gent 1859; De Waerheid kort en goed, Gent 1859; De zeven HH. Sacramenten, Gent 1859; Wonderbare uitwerksels, Gent 1859; Waer gaet gy naer toe, Gent 1859; Christelyke zedelessen. Eene zedeles voor iedere week des jaers, door Schijnckele jezuïet, Zottegem 1860; De Oorlog tegen de ongeregelde Driften, Gent 1860; De Stem des Hemels, Gent 1860; De Sleutel des Hemels of verzameling van Aflaten, Gent 1860; De vruchtbare Woestyn, Gent 1861; De liefdadige Ziekendiender, Gent 1861; De Engelbewaerder, Gent 1861; Reisgeld voor de Eeuwigheid, of schat der Zieken, Gent 1861; Peist er wel op, Gent 1862; Gedenkenis mijner eerste communie, Gent 1862; Geestelyk geschenk, opgedragen aen de Vlaemsche concregatie der jonge dochters, ter gelegenheid van de 25 jarige jubelfeest, door haren geestelyken bestierder J.

Hillegeer, Gent 1862; Iets voor de Ouders, Gent 1862; Groote volks-theologie, met 32 houtsnêeplaten, Gent 1863; Oefeningen voor elken dag des jaers, Zottegem 1863; Stichtende leven van den eerw. heer pastoor J.B. de Clerck (pastoor van Willebroek, overleden in 1804), Gent 1863; Levens van Gods heiligen, Gent 1864-'80, 53 dln.; Strijd en zegepraal der Heiligen, Gent 1864-'67, 12 dln.; Geestelijk lusthofken beplant met godvruchtige overwegingen op het lijden van Jesus Christus voor al de dagen van den vasten, Gent 1864; Het leven van de eerbiedweerdige Anna Maria Taigi, spiegel der huisvrouwen, troost der armen, aenmoediging der beproefde zielen, Gent 1864; Leven, oefeningen en spreuken van den heiligen Ignatius, stichter van de Societeit Jesu, en wonderbare uitwerksels van het water onder de aanroeping van zijnen naam gewijd, Gent 1864; Congregatieboekje, Gent 1865; Leven van den gelukzaligen Joannes Berchmans, Gent 1865; Leven van den gelukzaligen Petrus Canisius, Gent 1865; Meditatieboekje, Gent 1866, De Perel, Zottegem 1866; De maand van Juni, toegewijd aan het H. Hart van Jesus, Gent 1866; Schoone maand van Maria, Gent 1866; Zedelessen, Gent 1867; Kapitein Takoptak, Gent 1867; De Zondag en Feestdag geheiligd door stichtende bemerkingen, Gent 1867; Geschiedenis der verheffing van het heilig kruis, Gent 1867; Leven van de allerheiligste maagd en moeder Gods Maria, Gent 1867; Leven van den eerbiedwaardigen Robert Bellarminus van de Societeit Jesu, cardinaal en aartsbisschop van Capua, Gent 1867; Leven van den heiligen Raimundus, Gent 1867; België en zijne heiligen, Gent 1868-'71, 4 dln.; Leven van den H. Stanislaus Kostka, Gent 1868; Bereiding tot het Huwelijk, Middel tegen de heerschende ziekte, Gent 1871; Een woordeken Troost voor iedereen, Gent 1871; De ware Kindervriend, Gent 1876; De Bloemhof ver-

deeld in twaalf bloemperken, Gent 1874; Felix Annus, Gent 1874; De groote Reis, Gent 1875; Peper en Zout. Ditjes en datjes voor iedereen, bijzonder voor werklieden, Gent 1876; Geestelijke Loterij. Eenvoudig en nuttig boekje uit het oud stof gehaald, Gent 1876; Iets voor de dienstboden, Gent 1876; Edelgesteente, Gent 1877; Verschijning van Onze Lieve Vrouw te Lourdes, Gent 1878; Mengelmoes voor alle smaken, Gent 1879; De School van het menschelijk Hart, Gent 1879; De ware Volksvriend, Gent 1880; Het Heilig Hart van Jesus, de wellust van mijn hart, Gent 1880; Het Kruim van het Kloosterleven, Gent 1880; Het Kruim der Deugden, Gent 1880.

[Johannes Hilman]

Hilman (*Johannes*), geb. te Amst. 29 Oct. 1802, was vroeger koopman, leefde daarna zonder beroep in zijn geboortestad, en overl. 18 Nov. 1881. Door zijne bemoeiingen is de herbouw van den Amst. Schouwburg in 1873 tot stand gebracht. Zijne pogingen om onze letteren nuttig te zijn, werden na zijn dood van verschillende zijde met veel juistheid geschat.

Hij schreef: Genoveva, trsp., Amst. 1835; Demetrius, Keizer van Rusl., trsp., Amst. 1838; De beurs van Amst. in 1845; Willem I, prins van Oranje, trsp., Amst. 1848; De vierhonderd jongelingen uit Pforzheim. Dichtstuk. Episode uit den 30 jarigen oorlog, Amst. 1850; 31 Oct. 1517, Amst. 1854; Oranje in de ure des gevaars, Amst. 1855; Zinrijke Bloempjes en Beeldjes, Amst. 1855; Gustaaf Adolf, Koning van Zweden, de redder van het Protestantisme, Amst. 1857; Karel de Stoute, Hertog van Bourgondie, hist. drama, Amst. 1861; Karel van Anjou, Koning van Napels, hist. drama, Amst. 1861; De karakterlooze, kluchtsp., Amst. 1865; De schijnheilige, blijsp., Amst. 1865, alle verzameld in Dramatische werken, 3 dln., Amst. 1867. Ook gaf Hilman uit: Bloemen. Keur van Nederl. Poezy. 1e Verzameling Amst. 1855, 3e druk 1859, 2e verzameling, ald. 1856. Voorts Zuid-Nederl. Poëzy, Amst. 1855 en Nieuwe Bloemenkeur van Nederl. poëzy, 2 bundels, Amst. 1857; Ons tooneel. Aanteek. en geschiedk. overzichten, Amst. 1879 met Beredeneerd Register, Amst. 1881. Van zijn rijke Tooneelbibliotheek gaf hij een Alphabetisch overzicht, Amst. 1878.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1883.)

[Jan Henricus Hingman]

Hingman (*Jan Henricus*), geb. te 's-Grav. 8 Aug. 1834, werd 1 Maart 1855 aangesteld tot klerk bij het Rijksarchief en had aldus zijn groot aandeel in de regeling en beschrijving der daarin bewaard wordende historische schatten onder de leiding van Bakhuizen van den Brink. In vroeger tijd was hij zeer bekend door het vervaardigen van fraaie calligraphische oorkonden en gedenkstukken. Sedert 5 Mei 1867 is hij commies-chartermeester aan het Rijksarchief, waarin de gedurige beschrijving der stukken en de opsporingen van bronnen ten behoeve der geschiedvorschers hem geringen tijd overlieten om veel mede te deelen uit den grooten voorraad, die onder zijn beheer is.

Zijne in druk verschenen bijdr. tot onze historie bepalen zich daarom tot: Twee Nederl. Staats-commissien, Nijhoff's Bijdr. 1874; De Maas en de Dijken van den Zuid-hollandschen waard in 1421, 's-Grav. 1885.

[Nikolaas Hinlopen]

Hinlopen (*Nikolaas*), geb. te Hoorn in 1724, was er conrector en later notaris; in 1787 vestigde hij zich te Alkmaar, overl. ald. 16 Dec. 1792 en werd te Hoorn begraven.

Hij schr.: Gesch. van de Nederd. overzetting des Bijbels, Utr. 1777; Aant. op Huydecoper's Proeve van taal- en Dichtkunde op Vondels Ovidius, door Frans van Lelyveld begonnen en door hem voltooid, 4 dln., Leid. 1782; Opstellen in de werken van Lett., de Taal- en dichtk. Bijdr., enz.

[Mr. Jan Hinlopen]

Hinlopen (*Mr. Jan*), geb. te Utr., 25 Oct. 1759, neef van den voorg., prom. er in 1780 en was er advocaat. Om hem vormde zich een kring van letterkundige vrienden, waartoe Bellamy, J.P. Kleijn, W.A. Ockerse en W. Carp behoorden, door wie De Poëtische Spectator, Amst. 1784, Proeven voor het verstand, den smaak en het hart, Utr. 1794, uitgegeven werden. Wat zijn aandeel daarin was is onbekend; alleen weet men, dat de levensschets van den schilder en dichter Hijman Dullaart, z.a., benevens rijmlooze vertalingen uit Anacreon van zijne hand zijn. In 1783 werd hij secretaris van het gerecht, doch na 1795 leefde hij ambteloos en wijdde zich aan de letteren en het verkeer met beoefenaars daarvan; bovendien behartigde hij ook de openbare belangen. Hij overleed 21 Dec. 1808.

Behalve het genoemde, schreef hij, evenzeer verspreid gebleven, ged. in Mnemosyne; de werken van het Zeeuwsch Gen.; Tweede proeve van Taal- en dichtk.; Scheltema's Mengelwerk. In het Fransch herdacht hij Rau, zijn vriend uit de dagen van Bellamy.

[Antonius Hirschig Czn.]

Hirschig Czn. (*Antonius*), werd geboren te Ginneken, 16 Maart 1802, prom. te Leiden in de letteren en werd in 1826 conrector te Franeker, in 1827 rector te Enkhuizen en in 1834 rector te Alkmaar. Tot 1856 nam hij dien post waar, toen men bij de verandering van de Lat. school in een Gymnasium hem zijn eervol ontslag gaf. Hij overleed te Amst. 13 Maart 1871.

Zijne werken in 't Nederl. zijn: Kleinig-

heden in rijm en onrijm, 1830; Dood en gedachtenis van Seneca. Histor. Roman, Enkh. 1832; Blikken in het menschlijk hart, naar de brieven van Seneca, Alkm. 1834; Redevoering ter gedachtenis van Dr. G.J.D. de Roock, Alkm. 1838; Godsdienst en zedespiegel door Skirtopodes, Alkm. 1842; Oude Liefde in nieuw gewaad, Tibullus nagevolgd, Hoorn 1849; De kiezers van Wolverasimmenfels, Alkm. 1848; Tweetal verhalen, in poëzy, Schied. 1848; Uitboezeming bij den dood van Willem II, met een paar andere gelegenheids-gedichten, 1849; Het huisgezin de Groot te Egmond aan Zee. Dicht-verhaal, Alkm. 1849; Een politieke satire of ‘'t Is niet alles goud, wat er blinkt’, benevens een drama: de Ultra's of de Intriganten, zoo conservatieven als liberalen, Alkm. 1850; Bloemen en Vruchten, Haarl. 1851; Fabelen en Satyren door Skirtopodes, Alkm. 1857; Reisbeelden. Droomen, Alkm. 1858; Objectieve en Subjectieve Poëzy, Amst. 1860; Indrukken en avonturen op een reis door Italië in 1861, Schoonh. 1862; Nieuwe fabelen en Satyren van Skirtopodes en zijn vriend, Amst. 1868. Voorts vele losse gedichten, voorlezingen, schetsen, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1871.)

[Frederic Adolph Hoefer]

Hoefer (*Frederic Adolph*), geb. te Sittard, 14 April 1850, werd aan de Kon. Mil. Acad. opgeleid, in 1871 2e luit. der artillerie en in 1880 als le luit. gepensionneerd, was van 1880-'82 werkzaam aan de bureau's der Holl. IJ. Spoorw. Mij., werd in Maart 1882 administrateur der Nederl. Bell-Telephoon Mij. te Rotterdam, sinds 1884 ook te Dordrecht en is tevens sedert 1885 directeur der Mij. voor Tijdaanwijzing.

Schreef: Onze Landsverdediging bij een onderstelden aanval, Arnh. 1880; Eenvoudige verklaring van waterstaatkundige benamingen, vooral met het oog op militaire inundatiën, Utr. 1880; Fransch-Nederl. Militair Technisch Wdb., Arnhem 1881; Hoogd.-Nederl. Militair Technisch Wdb., ald. 1883; De Telephonie in de steden, Rott. 1884; Geschiedenis der openbare tijdaanwijzing, Leid. 1887; Nederl. vrouwen in dienst van Mars, Rott. 1888. Verder bijdragen in: Tijdspiegel 1879 en '80, Theol. tijdschrift 1881, Eigen Haard 1886, Rotterd. jaarboekje 1888 en Kollewijn's Tijdschrift, 1889.

[Nicolaas Hoefnagel]

Hoefnagel (*Nicolaas*), van wien het even moeilijk is een levensbericht als eene lofrede te schrijven, moet te Rott. geb. en te Utrecht in treurige omstandigheden overleden zijn.

Tot zijne gelegenheidsstukjes behooren: De Huichelaars op het Leydsche eeuwfeest, kluchtsp., z.j.; De gestrafte Comptoirnar of het bedrogen juffertje, klsp., z.j.; Het juichend Noord-Holland of verhaal van de reis van Prins Willem V in Junij 1773, Amst.; Het verheugd Friesland of verhaal der reis van Prins Willem V van den 4 Julij tot den 3 Augustus 1773, Amst. Zijn arbeid voor de periodieke pers is door Mr. W.P. Sautijn Kluit behandeld in:

(Ned. Spect., 1881, bl. 172, 180.)

[Frans Antoon Hyacinthus Hoefnagels]

Hoefnagels (*Frans Antoon Hyacinthus*), te Antwerpen geb., den 11 Juli 1814, ontving te Mechelen zijne opleiding voor den geestelijken staat, vestigde zich als priester in zijne geboortestad en stierf aldaar als kapelaan der hoofdkerk op 21 Mei 1873.

Het werk door hem nagelaten verscheen onder den titel: Gilde van O.L.V. Lof of kort verhael der instelling en voortzetting van de kapel der H. Moeder Gods, in de kerk van Onze Lieve Vrouwe te Antwerpen, Antw. 1853.

[Johannes Hoek]

Hoek (*Johannes*), geb. te Engelen (N.-Brabant) 7 April 1813, was pred. te Giethoorn, daarna te Oude-Schoot c.a. en is sedert 1857 te Kampen hulppred., ten behoeve van het Instructie-Bataillon.

Hij schreef: Mina en Betsy, Haarl. 1848, 3e druk Arnh. 1867; De familie Ploegers, 2 dln., Haarl. 1854; Uit het dagelijksch leven, Schoonh. 1851; Twee Novellen, Utr. 1852; De godsdienst in het leven voorgesteld in Novellen, 2 dln., Schoonh. 1856; Bernard Robelius, 2 dln., ibid 1857; Jan Beitel, een kinderhuisjongen. Een verhaal voor het volk, Kamp. 1862; Drie Novellen, Arnh. 1863; Louise van der Heide en Herinneringen eener moeder. Twee Novellen, 2 dln., Arnh. 1864; Agathe, 3 dln., Arnh. 1868; Eene eerste liefde, drama voor Rederijkers, Kamp. 1870; Een oom uit Californie, blijspel voor Rederijkers, Kamp. 1870; Een oom uit Amerika, tnsp., Kamp. 1875; Körners Zriny, metrisch overgezet, Kamp. 1877; Schiller's W. Tell, metrisch overgezet, Kamp. 1878. Voorts novellen, opstellen, drama's en boekaankondigingen: Nederland, Stads- en Dorpsbibliotheek, Leeskabinet, Maria en Martha, Regenboog, Christelijke Album, Veritas, Tijdspiegel en Vaderlandsche Letteroefeningen.

[Sander van Hoek]

Hoek (*Sander van*), geb. te Rotterdam 19 Dec. 1757, voer eerst ten oorlog, studeerde daarop, werd in 1781 pred. te Gandersum, Wadenoijen, Aalburg-en-Heesbeen en in 1807 bij de Eng. gemeente te Middelburg, waar de even werkzame als kundige man den 4 Oct. 1816 overleed.

Hij schreef: Gedenkwaardigheden uit de geschied. der Israelieten met opheldering en praktikale aanmerkingen, Amst. 1805; hiervan verscheen slechts één deel; Natuur-

en geschiedk. beschrijving van den verschrikkelijken watervloed tusschen 14 en 15 van Louwm. 1808, Haarl. 1809; Geschiedk. verhaal van de landing en den inval der Engelschen in Zeeland, Haarl. 1810. Door de inlijving bij het Fransche keizerrijk verscheen van dit werk slechts één deel.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Albert ten Broecke Hoekstra]

Hoekstra (*Albert ten Broecke*), geb. te Dockum 1765, stud. in de rechten, werd in 1794 grietman van Westdongeradeel, doch werd in het volg. jaar ontslagen, woonde eenigen tijd in Oost-Friesland. Sedert dien tijd legde hij zich op de taalstudie en bijzonder op het Oud-Friesch, Mesogothisch, Angelsaksisch en Oud-Duitsch toe, werd na de omwenteling van 1813 in zijn ambt hersteld, doch legde het spoedig neder, ging bij Haarlem wonen en wilde een nieuwe uitgave van Gijsbert Japiks' dichtwerken bezorgen, maar de ongunstige tijdsomstandigheden verhinderden zijn plan. In 1827 werd hem te Leuven een leerstoel aangeboden; hij bleek weldra minder geschikt voor het doceeren dan voor de studie, en ging te Amst. wonen, werd daar lid van het Instituut, en kreeg de opdracht om mdnl. stukken op kosten van het rijk uit te geven, doch overl. reeds 27 Aug. 1828; volgens zijne doodakte was hij toen 63 jaar en van Dokkum geboortig.

Hij schreef, behalve een Latijnsch werk: Nuttigheid van de Taalkennis der Middeleeuwen, alsmede die der Oude Vriezen, Amst. 1800. In de hss. der Mij. Ned. Lett., No. 107, 142, 546 en 548 komen stukken van hem voor, en op blz. 58 van den Cat. brieven, waaronder aan Bilderdijk.

[Freerk Hoekstra]

Hoekstra (*Freerk*), geb. in 1765, was langen tijd leeraar bij de Doopsgez. gemeente te Harlingen en stierf in 1831.

Behalve meer stichtelijke werken, schreef hij: Geschiedenis van Jezus in gesprekken, Harl. 1815; Geschiedenis der Apostelen in gesprekken, Harl. 1818.

[Sytske Hoekstra Bzn.]

Hoekstra Bzn. (*Sytske*), geb. te Wieringerwaard in Noord-Holl., 20 Aug. 1822, werd in 1848 Doopsgez. predikant te Akkrum, in 1852 te Rott. en in 1857 professor aan het Doopsgez. seminarium te Amst.

Behalve theol. geschriften gaf hij de volgende werken van meer letterk. aard: Geloof en leven des Christens, Sneek 1851, 3e druk 1862; De gelijkenis van den verloren zoon, Sneek 1854, 2e druk 1856; De triomf der liefde. Het Hooglied verklaard en toegelicht, Utr. 1856; Het geloof des harten, Rott. 1857, 2e druk 1858; Godsdienst en kunst, Amst. 1859; De Ontwikkeling van de zedelijke idee in de geschiedenis, Amst. 1862. Voorts vele catechetische geschriften, leerredenen en verhandelingen in De Gids, Nederland, Jaarboeken voor Wetensch. theologie, Licht, liefde en leven, Godgel. Bijdragen, De Referent, Christ. Album, Doopsgez. lektuur, Christ. Huisvriend, De Bijbelvriend, Evangeliespiegel, Theol. tijdschrift enz.; vooral in de Doopsgez. Bijdr., die hij sedert 1876 redigeert.

[Joannes Albertus Sjoerds Hoekstra]

Hoekstra (*Joannes Albertus Sjoerds*), geb. 28 Juni 1763, was Doopsgez. pred. te Edam, Westzanen-Noord, Utrecht en Altona bij Hamburg.

Hij schr.: Dichtk. Mengelingen, 4 stukk., Amst. 1800. Voorts bijdragen tot de Mengel. van het Utr. Gen.: Vlijt de voedster der wetenschappen, benevens een leerrede.

[Pieter 't Hoen]

Hoen (*Pieter 't*), geb. te Utrecht in 1745 en overl. in 1828, was patriottische red. van het veel gelezen tijdschr.: De Post van den Nederrhijn. Over dit blad en zijn schrijver zie men de afdoende studie van Mr. W.P. Sautijn Kluit, hieronder aangeduid.

Hij schreef: Proeve van kleine gedichten voor kinderen, Utr. 1776; Nieuwe proeven van kleine gedichten, 6 st., Amst. 1779; Ter glorierijke nagedachtenis van Bentinck, 1781; Nieuwe spectatoriaale schouwburg, behelzende oorspr. tooneelstukken ter verbetering der Nederl. zeden, 2 dln., Amst. 1782-'89; Mars in boeijen of het herstel van den vrede, boertig godenspel, Arnh. 1802; Het verjaaringsfeest of de te Amiens geslooten vrede, blsp., ald. 1802; Fabelen en gedichten voor kleine kinderen, Amst. 1803.

Onder het psd. J.A. Schasz M.D. gaf hij nog een reeks meest politieke tooneelstukken, door Mr. Van Doorninck vermeld in diens Vermomde en naaml. schrijvers, waarbij nog gevoegd kan worden: De misreekening, zijnde een tweede vervolg op het Eng. en Am. kaartspel, Utr. 1778, alle herdrukt in: Toneelwerken van J.A. Schasz M.D., 2 dln., Utr. 1786.

(Nijhoff's Bijdr. N. Reeks, X.)

[Henricus Hoepermans]

Hoepermans (*Henricus*), geb. te Leeuwarden, 9 Sept. 1798, deed zijne hoogere studiën te 's-Heerenberg en werd 29 Jan. 1821 tot priester gewijd. Van 1825 stond hij als pastoor te Makkum, van 1843 te St.-Nicolaasga; hier overleed hij 7 Oct. 1849.

Van zijne pen hebben we: Antw. op het boekje van den heer J.J. le Roy, predicant te Oude-Tonge, getiteld: ‘Zestal Brieven’, 2 dln., Amst. 1838, '39; De kleine Bibliotheek, Leeuw. 1840; Nathanael of de Eenvoudigheid. Een overzigt der jongste religie-verschillen in de Herv. kerk van Nederland, voornamelijk in 1833 en '34, Leeuwarden 1841.

J.H.H.

[Cornelis ten Hoet Jz.]

Hoet Jz. (*Cornelis ten*), geb. te Nijmegen, 19 April 1796, was notaris te Beeken-Ubbergen en overl. in zijn geboortestad in 1832.

Hij was dichter en uitmuntend plaatsbeschrijver, en gaf: Toonen der verrukking en weemoed uit de jaren der jeugd, Nijm. 1824; Het Geldersch lustoord of beschrijving van de stad Nijmegen en deszelfs omstreken, Nijm. 1825, met een gedicht: Aan mijn geboorteplekje; Gronden der regtsgeleerdheid, Nijm. 1825, 2e dr. Breda 1836; Goethe's Herman en Dorothea, met voorr. en aanteek., Nijm. 1826; Gustaaf en Amanda of de dag der Verloving, een beschrijvend gedicht, Nijm. 1827; Citherklanken den vrede der ziele gewijd, Nijm. 1832; na zijn dood uitgegeven door K. Sybrandi.

[Mr. William Joannes ten Hoet]

Hoet (*Mr. William Joannes ten*), zoon van den voorg., geb. te Nijmegen 4 Aug. 1823, stud. te Utrecht en was van 1849-'73 advocaat te Amst., tot '77 te Arnhem en sinds weder te Amst., waar hij tevens eenigen tijd 1880 ambtenaar ten stadhuize was.

Schr.: Groote en kleine terzen. Fantazystukken, Amst. 1863; In de Zondagsnommers van het Handels- en Effectenblad: Het woud van de vier perken. Een Nijmeegsch fantazystuk, later uitgegeven in 2 dln., Tiel 1879; Licht en bruin. Litter. proeven, Amst. 1884; Mejonkvr. de Limeuil, Haarl. 1884; Burcht Acuna. De laatste Mooren in Spanje. Hist. roman, 2 dln., Amst. 1885; Sprokkeloogst. Romant. verhalen, Dev. 1885; Herfstviolen. Verhalen, Beverwijk 1885; De Protestanten, en andere novellen, ald. 1886; De Burgemeester. Een Zwitsersch verhaal, ald. 1887; Drie oorspr. schetsen, Apeldoorn 1889.

[Mr. Jacob Hendrik Hoeufft]

Hoeufft (*Mr. Jacob Hendrik*), geb. te Dordrecht, 29 Juli 1756, werd in 1777 te Leiden doctor in de beide rechten en was zeer bedreven in de Lat. poëzie en Nederl. taalkunde. In 1780 vestigde hij zich te 's-Hage, in 1793 te Breda, waar hij lid van den raad was en 14 Febr. 1843 overl. Bij uitersten wil stelde hij een legaat in, waaruit eerepenningen bekostigd worden voor hen die het beste Lat. dichtstuk ingezonden hebben, naar het oordeel van de daartoe aangewezen leden van het Kon. Ned. Inst., later der Akad. van Wetensch.

Zijne in onze taal geschr. werken zijn: Taalk. aanmerk. op eenige oud-friesche spreekw., 2e uitgave, Leeuw. 1815; Taalk. bijdragen tot de naamsuitgangen van eenige meest Nederl. plaatsen, Breda 1816; Proeve van Bredasch taaleigen, 4 stukken, 1836-'37, met Aanhangsel, 1838; Verzameling van Fransche woorden, uit de Noordsche talen afkomstig of door sommigen afgeleid, Breda 1836-'40.

[Adriaan Hendrik van der Hoeve]

Hoeve (*Adriaan Hendrik van der*), geb. te Amst. 26 Maart 1803, stud. sinds 12 Maart 1825, was eerst pred. te Gendringen, later te Keppel en bleef daar als emerwoonachtig.

Hij werd door de Gron. acad. bekroond voor een Lat. prijsantwoord en door 't Nut voor eene verh.: Over de viering van den dag des Heeren, Amst. 1842; schr. verder:

De wereld in 't klein, 2 dln., Amst. 1853, 2e druk, ald. 1857; Het leven van Jezus voor kinderen, 2 dln., Arnh. 1855, later in verkorte uitgave; Levensbeelden, Schetsen en Verhalen, Arnh. 1858; Menschenwaan en Christendom. Een roman en geen roman, 2 dln., Amst. 1861, 2e druk, ald. 1864; Piet Voorman, een banneling in zijn eigen land, Doesb. 1869; Levensschets van J.P. de Keyser, in Letterk. 1878; Fierheid adelt. Een verhaal, 2 dln., Amst. 1879; Trekken uit het werkelijke leven (in de Bibl. voor school en volk van W.P. Wolters) 1880; Frederiks grootvader, Den Haag 1883; en verspreide stukken in verschillende tijdschriften.

[Gerardus Johannes van der Hoeve]

Hoeve (*Gerardus Johannes van der*), zoon van den voorg., geb. op diens eerste standplaats Gendringen, 26 Aug. 1831, kwam na het afleggen van het staatsexamen in 1850 aan de universiteit te Utrecht, werd in 1857 pred. te Spanbroek en in 1885 te Elkerzee.

Schr.: Marie. Oorspr. roman, Amst. 1876; Bijna gelukt, novelle, Amst. 1877; een zonnetje in huis, Amst. 1878; Het vervloekte huis, Arnh. 1879; Stomme goden, Amst. 1882; De fout van Ferd. Reineck, Amst. 1884; Een maaltijd met hindernissen, klsp, ald. 1885; Valsche veeren, klsp., ald. 1885.

[Wolter Robert Baron van Hoëvell]

Hoëvell (*Wolter Robert Baron van*), geb. te Deventer 15 Juli 1812, stud. en prom. in de theologie te Gron., werd pred. en later belast met het beheer der kerkelijke belangen in O.-I., in 1848 lid der Tweede Kamer en overl. als lid van den Raad van State, 10 Febr. 1879. Hij was mede-oprichter en van 1841-'49 redacteur van het in 1841 aangevangen en toen te Batavia uitgegeven Tijdschrift voor Nederl.-Indië.

Hij schreef: Harpe en Psalter. Een verzameling Christ. liederen, n.h. Hoogd. van van C.J.P. Spitta, Gron. 1837; Batavia. Episode uit de Geschied. van Neerl.-Indië, Bat. 1840; Sjaïr Bidasari. Oorspr. Maleisch gedicht met een vert. en aant., Bat. 1844; Reis over Java, Madura en Bali in 't midden van 1847, 2 dln., Amst. 1849; De beschuldiging en veroordeeling in Indië en de rechtvaardiging in Ned., Z.-Bomm. 1850; Parlementaire redevoeringen over koloniale belangen, 3 dln., Zalt-Bommel 1850-'59; Uit het Indisch leven, Amst. 1865; Een

blik op het leven van G.H. Betz, Zalt-Bommel 1866.

[Emanuel van der Hoeven]

Hoeven (*Emanuel van der*), een der vele vertegenwoordigers van kleine Duitsche staten in ons land, gedurende de zeventiende en achttiende eeuw, is misschien een Amsterdammer en omstreeks 1660 geb., maar zeker is hij een middelmatig tooneelschrijver, en niet veel hooger staat hij als historicus.

In het tooneelvak schr. hij: Trapolijn, kluchtspel, naar het Fransch, Amst. 1688; De Waarzegster, blsp., ald. 1712, 1724; De Hovenier door liefde, blsp., ald. 1717, 1725, 1755; Arlequin Phaëton, blsp., ald. 1724; Het viervoudig huwelijk, kl. blsp., ald.; De drie Hamburgers, klsp., ald. 1727; gezamenlijk uitgeg. onder den titel van Tooneelspelen. Tot zijne hist. werken behooren: Het leven en dood van Cornelis en Johan de Witt, Amst. 1705; Hollands aloude vryheyd buyten het stadhouderschap, Amst. 1706; Chronol. tafelen van de schepping der waereldt tot 1700, Amst. 1716.

[Willem van der Hoeven]

Hoeven (*Willem van der*), schreef: De schrandere tooneelspeelder, blsp., 1693; 't Koffiehuis, klsp., 1712; Filippus belachelijke schaking, klsp., 1712; De doodelijke Minnenijd, trsp., 1714, 1743; De vermomde Minnaar, blsp., 1714; De vermomde Minnares, blsp., 1717; De dood van Sultan Selim, Turks keizer, trsp., 1717, 1731; De Rechter in zijn eigen zaak, blsp., 1718; De belachelijke Loterij, blsp., 1719; Isabella, Princesse van Iberië, hof- en landspel, 1720; Arlequin, Toovenaar en Barbier, kl., 1730, alle te Amst. uitgegeven.

[Adrianus van der Hoeven]

Hoeven (*Adrianus van der*), geb. 21 Juni 1812 te Bergen-op-Zoom, werd in 1836 instituteur te Vlaardingen en in 1844 te Hoorn.

Hij heeft een groot aantal, meest hooggewaardeerde schoolb. bewerkt, inzonderheid die over het Fransch, en schreef daarenboven: De Geschiedenis der stad Vlaardingen, Rott. 1839, en Wdb. van technische termen, Amst. 1873.

[Abraham des Amorie van der Hoeven]

Hoeven (*Abraham des Amorie van der*), werd geb. te Rotterdam 22 Febr. 1798 en opgeleid voor Remonstr. predikant. In 1819 kwam hij te Oude-Wetering en reeds in het volgende jaar te Rotterdam; in 1827 werd hij hoogl. bij de kweekschool zijner gezindte, en was jarenlang beroemd voor zijne welsprekendheid. Hij overl. op de terugreis uit Zwitserland, 29 Juli 1855 en is te Utrecht begraven.

De beste opgave zijner geschr. is wel die van zijn' uitgever G.T.N. Suringar, die ze verdeelt in: Leerredenen, 2 dln.; Redevoeringen; Verspreide geschriften, met de levensschets door M. Cohen Stuart; Gedenkschr. van het Sem. der Remonstranten; Joannes Chrysostomus en Bijbelsche landschappen. Afzonderlijk worden hier vermeld: Johannes Chrysostomus voornamelijk beschouwd als een voorbeeld van ware kanselwelsprekendheid, Delft 1825, 2e herz. en verm. uitgave, Leeuw. 1852;

Het tweede eeuwfeest van het seminarium der Remonstr. te Amsterdam op den 28 October 1834 plegtig gevierd, Leeuw. 1834, later met aanteek. verrijkt, weer uitgegeven als Gedenkschrift van het Seminarium der Remonstranten; Bijbelsche landschappen naar afbeeldingen op de plaats zelve vervaardigd met bijgevoegde tafereelen, Amst. 1836-'40; Redevoering bij de plegtige onthulling van het standbeeld van M.A. de Ruyter te Vlissingen op den 25 Aug. 1841, Leeuw. 1841; Rede bij de plegtige onthulling van het standbeeld van Prins Willem I op den 17 Nov. 1845, Leeuw. 1845; Redevoeringen, Leeuw. 1845; Eenheid in het noodige, vrijheid in het twijfelachtige, in alles de liefde. Eene voorlezing gehouden in de jaarl. vereeniging van de predikanten der Remonstrantsche broederschap, Leeuw. 1847, 2e druk 1848; Verspreide geschriften, Leeuw. 1856 en twee bundels leerredenen.

Zijn vier zoons volgen.

[Abraham des Amorie van der Hoeven Jr.]

Hoeven Jr. (*Abraham des Amorie van der*), geb. te Rott. 15 Febr. 1821, stud. in de theol. onder de leiding zijns vaders en prom. ook in de letteren. Na zijne reeds in 1843 volbrachte studiën, deed hij de bekende academiereis door Duitschland. In April 1844 werd hij pred. te Boskoop en een jaar later te Utrecht; doch de ongemeen begaafde man overleed reeds 20 Maart 1848.

Hij schreef: Colholms Roos, O-Sprook, Amst. 1841, herdr. in 1879; Herinneringen van mijne academiereis in 1843, Leeuw. 1845. Zijn vader gaf zijn Nagelaten leerredenen uit, Leeuwarden 1850, 1856, 1858 en onder den titel van Proza en poëzy, Leeuw. 1850, de beoordeelingen en bijdragen door zijn zoon in De Referent, De Gids en De Jenaïsche Literatur-Zeitung geplaatst; De godsdienst het wezen van den mensch, Leeuw. 1848. Eene nieuwe uitgave zijner werken verscheen in 3 dln. te Leeuw., 1857.

(Levens- en Karakterschets, door zijn vader vóór de Leerr. geplaatst).

[Martinus des Amorie van der Hoeven]

Hoeven (*Martinus des Amorie van der*), geb. 22 Febr. 1823 te Rott., studeerde te Leiden in de rechten en de letteren, en vestigde zich na zijn promotie in beide vakken, in 1845 als advocaat te Amst. Vier jaren later werd hij er hoogl. aan het Athenaeum, en overleed er 13 October 1868.

Behalve eene menigte opstellen van rechts-

geleerden en wijsgeerigen aard in verschillende tijdschriften, schr. hij: De Godsdienst in hare betrekking tot het staatsrecht, Amst. 1854.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1870.)

[Mr. Herman Agathocles des Amorie van der Hoeven]

Hoeven (*Mr. Herman Agathocles des Amorie van der*) geb. 22 Juli 1829 te Amst., was na zijne promotie in 1850 advocaat in Indië, van 1860 tot '61 en van '64 tot '65 redacteur van het Bataviaasch Handelsbl., daarna tot Juli '67 van het Nieuw Bat. Handelsblad. In Sept. '67 werd hij katholiek en keerde twee jaar later naar Ned. terug, werd in '75 te Breda tot lid der Tweede Kamer gekozen en in '85 benoemd tot Raad van State.

Schr.: Het streven der Indische radicalen, Amst. 1869; Mijn terugkeer tot de Kerk van Christus, Amst. 1870; in het Eng. vertaald, Londen 1877; Het eeuwige Pausdom. Rede gehouden voor de Zouavenbroederschap, Amst. 1872; De cirkelgang der menschheid, Amst. 1875, benevens bijdr. in De Wachter, later Onze Wachter.

[Cornelis des Amorie van der Hoeven]

Hoeven (*Cornelis des Amorie van der*), geb. 25 Maart 1831 te Amst., legde zich eerst op den handel toe, doch werd later geplaatst aan het Depart. van Buitenl. Zaken. Hij overl. te Cannes 24 Febr. 1860.

Zijne Poëtische nalatenschap werd in 1870 te Amst. door M. Cohen Stuart uitgegeven.

[Cornelis Pruys van der Hoeven]

Hoeven (*Cornelis Pruys van der*), broeder van des Amorie, den vader, en naar zijn stiefvader Pruys geheeten, geb. te Rott. 13 Aug. 1792, promoveerde in de medicijnen en was van 1824 tot kort voor zijn dood, 5 Dec. 1871, hoogleeraar in de geneesk. te Leiden.

Behalve vele Lat. geneesk. werken schr. hij: Antropologisch onderzoek, 4 dln., Leid. 1851-'53, het 4e deel De studie der Christ. Antropologie beleefde een 3en druk, 1856; Levensstudiën, Utr. en Amst. 1857; Akademieleven, Utr. en Amst. 1866.

[Jan van der Hoeven]

Hoeven (*Jan van der*), insgelijks broeder van des Amorie en Pruys, werd geb. te Rott. 9 Febr. 1802 en tot chirurgijn opgeleid, doch wilde liever de hoogeschool bezoeken en zijn stiefvader dr. Pruys liet hem na voldoende voorbereiding naar de academie gaan, zoodat hij in drie jaar tijds prom., 1819. Daarop deed hij een wetensch. reis naar Parijs en Straatsburg en vestigde zich toen als geneesheer te Rott.; in 1826 werd hij te Leiden hoogl. in zoölogie en mineralogie en was dit, 42 jaren lang, tot aan zijn dood, 10 Maart 1868.

Buiten zijne studievakken schr. hij: Herinneringen aan een reis naar Stokholm in Julij 1842, 2e verm. uitg., Amst. 1845, eerst geplaatst in de Vad. Letteroef.; Redev. en verh., Amst. 1846; Gaan wij een nieuwe barbaarschheid te gemoet? Een

voorspelling van Niebuhr, Leid. en Amst. 1849. Beroemd zijn: Beknopte Handl. tot de natuurlijke geschiedenis van het Dierenrijk, Haarl. 1836, 2e druk onder den titel: Leerb. der dierkunde, 2 dln., Amst. 1827-'33, 3e druk 1855. Onder de talrijke verspr. opstellen: Levensbericht van G. Vrolik. Jaarb. Kon. Acad. 1859, en van W. Vrolik, ald. 1863, en Hand. Lett. 1864. Voorts behalve Lat. werken, vertalingen, bijdragen in tijdschriften, in Ned. Tijdschrift voor geneesk., Vad. Letteroef., Album der Natuur.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1870.)

[Willebrord Hoevenaars]

Hoevenaars (*Willebrord*), geb. te Valkensweerd 5 Sept. 1840, is in de humanoria onderwezen door den eerw. deken dier plaats, in de abdij van Berne bij Heeswijk onderricht in de hoogere wetenschappen, priester gewijd in 1869, later prior, vervolgens wegens doofheid afgedaald tot supprior, eindelijk om volslagen doofheid geheel ontslagen. Hij is echter nog altijd archivaris der abdij, heeft de archieven netjes in orde gebracht en grootendeels in een cartularium overgeschreven.

Schr. over Noordbr. en Geldersche dorpsnamen in de Nomina Geogr. Neerl.; over de abdij van Mariënweerd en over de Orvalisten, in de Bijdr. voor de gesch. van het aartsbisdom Utrecht.

G.V.d.E.

[Willem Hofdijk]

Hofdijk (*Willem*), geb. te Alkmaar, 29 Febr. 1748, was eerst besteller van het Amst. veer en bakker in het aalmoezeniersweeshuis; als patriot nam hij deel aan de bewegingen van 1781 tot '87, werd in 1795 ontvanger van de waag, de boter en het bestiaal, was later ook makelaar en gaarder van het plaatsgeld op de markt, alles later beschreven als rijks-ontvangerschap. Hij overleed 24 October 1826.

Schreef eenige gedichten op de tijdsomstandigheden, werd in 1786 door het Haagsche Dichtgen. Kunstliefde met den tweeden prijs bekroond voor zijn stuk: ‘De beste Burger’. Na den aftocht der Anglo-Russen, gaf hij een tnsp.: Het beteugeld geweld, Alkmaar 1801; Ged. bij het aanst. vertrek van dns. Is. Prins naar Dordrecht, Alkm. 1822.

[Willem Hofdijk]

Hofdijk (*Willem*), kleinzoon van den voorg. en later zijn naam schrijvende Willem Jacobs of Jacobsz. H., te Alkmaar geb. 27 Juni 1816, werd eerst opgebracht tot zilversmid, daarna voor het onderwijs, waarin hij, voor den derden rang toegelaten, 28 Mei 1835, als ondermeester fungeerde in de dorpsscholen te Heer-Hugowaard en

te Beusichem, tot in Mei 1839. Tot jongsten klerk ter Alkm. gemeente-secretarie benoemd, en tevens de dicht- en teekenkunst beoefenende, gaf hij deze betrekking op en legde zich op het landschapschilderen toe, zonder het gewenschte gevolg. In 1851 werd hij leeraar aan 't Amst. gymnasium en bereikte den voorgeschreven tijd, waarop de wet het emeritaat stelt, in 1886. Hij vestigde zich tegen Mei 1888 te Arnhem en overl. daar den 29 Augustus van dat jaar.

Hij schr.: Een kunstenaars-idylle, Haarl. 1849; Kennemerl. Balladen, 2 dln., Haarl. 1849-'52, 2e dr. 1875; De jonker van Brederode, Amst. 1849; De laatste dagen van Heemskerks beleg (1359). Hist. dram. gedicht, Haarl. 1851; Aëddon, een epiesch gedicht, Delft 1852; Griffo de Salier. Dram. gedicht, Haarl. 1852; Geschied. der Nederl. letterkunde, Amst. 1853-'56, 7e dr. 1886; De bloem der waereld, Amst. 1854; Helena, Amst. 1854; Theda, Amst. 1854; Hist. Landschappen, Haarl. 1856, 2e druk 1873; Een fantazy uit de werkelijkheid, Amst. 1856; Het Nederl. volk geschetst in de verschillende tijdperken zijner ontwikkeling, Amst. 1856, 3e dr. 1882; Schets van de geschied. der Nederl. Opgeheld. met afbeeldingen, Amst. 1857, 2e dr. 1867; Antwerpens citadel. Een schetsboek uit de drie en twintig dagen, Amst. 1857; Kennemer legenden gedramatiseerd, Amst. 1858-'65; Ons voorgeslacht in zijn dagelijksch leven geschilderd, 6 dln., Haarl. 1858-'62, 2e dr. Leid. 1872-'74; Vondel gekroond, Lyr. Dram. gedicht, Amst. 1858; Een Vede van 300 jaren, Amst. 1859; Alkmaars beleg in 1873. Hist. dram. tafereel, Amst. 1860; Ten vierdag gerechtigd. Feestrede gehouden te Alkmaar 8 Oct. 1860; Verspreide gedichten, 2 dln., Amst. 1860; Oranje en zijn keurvendel in 1572, Utr. 1863-'67; De kloosterorden in Nederl. hist. onderzocht en geschetst. (Met D. van der Kellen Jr.), Haarl. 1864; Een echo uit 1573 (gedicht), Utr. 1865, Haarl. 1873; Kroniek der Kennemer vrijbuiters, Amst. 1865; Geschied. des Nederl. volks, Amst. 1865-'72; Voor 300 jaren. Hist. Herinneringen, Utr. 1865-'69; De vrouw van den vrijbuiter. Hist. drama 1573, Amst. 1867; Romantische poëzy, Amst. 1867; Een booze Eed. Hist. drama, Amst. 1868; Van Lennep herdacht. Een allegorie, Amst. 1868; Alckmaria victrix. Kronijk van Alkmaars beleg in 1573, Alkm. en Amst. 1873; Alkmaar. Een echo uit 1573, Haarl. 1874; Leydens wee en zegepraal, Leid. 1874; De Oranje-Meifeesten in 1874, Haarl. 1874; Lauwerbladen uit Neerl. gloriekrans, Den Haag 1875; Amsterdams opstanding, 26 Mei 1578. Een hist. tafereel, Amst. 1878; Aan Neerl. koningin, Utr. 1879; Willem Frederik Hendrik, prins der Nederl., Haarl. 1879; Dichterl. Album, Dev. 1879; Malven en asters. Ged., 2 dln., Amst. 1880; In 't harte van Java, Amst. 1881; In het gebergte Di-Eng, Beverwijk 1884; Een lauwerkrans op des Zwijgers graf, Amst. 1884; Dajang Soembi, Amst. 1887. Voorts vele bijdragen in de Aurora (waarvan H. redacteur was), Holland (Castalia), in 't Dicht-Album, enz. Met J. van Lennep gaf hij uit: Merkwaardige kasteelen in Nederland, met pl., 6 dln., Amst. 1852-'61, 2e dr. 1884 en van M.P. Rosmade (E. Masdorp): Ons volk in zijn historie romantisch geschilderd, 3 dln., Amst. 1858-'60, wijzigde hij een weinig den vorm. Met S.J. van den Bergh gaf hij het Gedenkboek der oprichting van het Monument op den Dam te Amst., Dordr. 1859; met P.J. Andriessen: Panorama van Neêrlands verleden, Dev. 1875-'81.

(Dr. J. ten Brink, Ned. lett. XIX eeuw, blz. 215; Amsterd. Jaarboekje, 1889; Hand. Mij. Ned. Letterk. 1889).

[Ferdinand Hugo Benjamin von Hoff]

Hoff (*Ferdinand Hugo Benjamin von*), geb. te Harderwijk 24 April 1820, stud. van 6 April 1837 te Leiden en prom. in de letteren, was daarop praeceptor aan 't Gymnasium te Amst., en van 1849 tot zijn emeritaat te Zutfen.

Hij schreef: Sleeswijk-Holstein. Het hangende vraagstuk hist. beschouwd en ontwikkeld, Zutf. 1864; onder het psd. Phantastikos: Nephelokokkygia. De wolkenhemel der vogelen, Aristophanes' komedie gespeeld op het hedendaagsch wereldtooneel. Een nevelbeeld, waargenomen door den grooten dwarskijker en afgeschetst met het puntig staal van Phantastikos. Met ophelderende kantteekeningen, Zutfen 1871.

[Adriaan Hoffer]

Hoffer (*Adriaan*) of **Hofferus**, heer van Bommenede, geb. te Zieriksee 24 Mei 1589, begon zijne studiën te Leiden, 9 Jan. 1610, was in de regeering zijner geboortestad en rentm.-generaal Beoosten-Schelde, van 1627 tot aan zijn dood, 21 Mei 1644. In 1618 was hij lid van de Dordsche Synode.

Behalve zijne Lat. werken en vertalingen gaf hij: Nederd. Poëmata, Amst. 1635. Men vindt ook gedichten van hem in De Zeeuwsche Nachtegaal. In 1620 gaf hij te Midd. uit: Een ghebed tot J.C. voor den vrede der kercke.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Otto Christiaan Frederik Hoffham]

Hoffham (*Otto Christiaan Frederik*), geb. te Cüstrin 2 Juni 1744, kwam op zijn tiende jaar te Amst. bij zijn broeder, die hem het noodige onderwijs liet geven, was eerst klerk bij een notaris, later op een koopmanskantoor. In 1773, bij een bezoek, dat hij zijne moeder bracht, bewoog deze hem in Duitschland te blijven. Hij overl. in zijn geboortestad, 21 Jan. 1799.

Zijne letterk. loopbaan begon met vertoogen in het weekblad De Denker en in De Kosmopoliet of Waereldburger, Amst. 1776 en '77. In 1781 verschenen zijne Hekelschriften en andere gedichten; in 1783 een blijspel: Al stond er de galg op! of de verydelde tooneelcomparitie. Verder: Proeve van slaapdichten; Proeve eener theorie der Nederd. poezy, 1788. Na zijn dood gaf zijn vriend Uylenbroek uit: Boeren Schouwburg, de kluchtige opera, gedichten, 1801 enz.

[August Heinrich Hoffmann von Fallersleben]

Hoffmann von Fallersleben (*August Heinrich*), geb. 2 April 1798, te Fallersleben, in het Mecklenburgsche, kwam in 1821 naar ons vaderland om kennis te maken met de overblijfselen onzer Middeleeuwsche letterk., waarvan hij een vurig beminnaar en beoefenaar was. Aan deze ‘litterarische Reise’ heeft men de uitgave te danken van zijn Horae Belgicae, 12 dln., Breslau en Leipzig 1830-'62, inhoudende: Uebersicht der Mittel-niederländischen Dichtung. Holländische Volkslieder, beide herdrukt 1857 en '58; Floris ende Blancefloer, Caerl ende Elegast, Lantsloot ende die scone Sandryn, Renout van Montalbaen, 1837, Abele Spelen, Glossarium Belgicum, 2e druk 1856; Loverkens. Altniederländische Lieder, 1852; Theophilus, 1853 en '54; Altniederländische Sprichwörter, 1854; In dulci Jubilo, 1854; Niederländische geistliche Lieder des XV jahrhunderts, 1854; Antwerperner Liederbuch von 1544, 1855; Bruchstücke mittelniederländischen Gedichte, nebst Loverkens, 1862. Ook vindt men bijdragen van hem in de Konst- en Letterbode van 1821 en 1822. Hoffmann von Fallersleben werd in 1830 buitengew. en in 1835 gewoon hoogleeraar te Breslau, doch werd in 1842 om zijne liberale beginselen van zijn post ontzet. In 1860 werd hij bibliothecaris in het Benedictijner klooster te Corvey aan de Wezer, waar hij 19 Jan. 1874 overleed.

[Joannes Henricus Hofman]

Hofman (*Joannes Henricus*), 21 Juni 1837 te Beltrum bij Groenlo geb., ontving zijne opleiding tot den priesterstand te Rijsenburg en de wijding den 11 Aug. 1861. Den 1 Mei 1864 werd hij kapelaan te Gendringen, den 18 Maart 1871 te Oosterbeek, den 2 Juli 1875 pastoor te Everdingen aan de Lek, legde wegens toenemend gebrekkig gehoor den 29 Oct. 1888 zijne bediening neder en woont sedert te Schalkwijk. Als rector van het St.-Gregoriushuis te Utrecht Aug. 1873-Juli '75 zette hij zijne wetenschappelijke nasporingen voort, die hij in de archieven te 's Heerenberg en te Arnhem had aangevangen, en blijft dezen letterarbeid onvermoeid volhouden, nog in zijnen rusttijd.

Afzonderlijk verscheen: Caecilia. Katholiek gezangboekje voor kerk en huisgezin, Utr. 1883. Zeer talrijk zijn zijne belangrijke bijdr. in De Katholiek, Onze Wachter, De Godsdienstvriend, Nijhoff's Bijdragen, die voor de Gesch. van het Bisdom Haarlem, Archief voor de Gesch. van het Aartsbisdom Utrecht, en verschillende bladen en volgschriften; enkele malen met het psd. Jan ten Have.

De gebruikers van dit wdb. zijn den bescheiden geleerde verplicht voor een groot aantal met nauwlettende zorg bewerkte artikelen, die, als erkenning van door deze bevoegde hand geschreven te zijn, met zijne naamletters onderteekend werden.

J.G.F.

[Jan Baptist Jozef Hofman]

Hofman (*Jan Baptist Jozef*), ten jare 1758 te Kortrijk uit den volksstand geb., genoot slechts lager onderwijs, doch muntte niettemin uit als dichter en tooneelliefhebber, in welke beide kunstvakken hij meer dan zestig eermetalen en lauweren verwierf. Van beroep was hij schoenmaker; doch aangezien hij daarmee te luttel won voor vrouw en acht kinderen, zoo aanvaardde hij het ambt van stadsomroeper, dat hem althans tijd verschafte om zich aan zijne kunstvakken te wijden. Den 24 Juli 1835 door eene beroerte getroffen, overleed hij den 2 Aug. daarna. Twee dagen later werd hij door zijne bewonderaars luisterrijk ten grave gebracht; zijn afsterven werd door dichters en dichteressen bezongen en zijne Rhetoricagezellen vereerden zijne nagedachtenis, door 's mans marmeren borstbeeld in hunne vergaderzaal te plaatsen.

Hij schreef een dertigtal treur-, tooneel-, zang- en blijspelen, benevens een vijf-entwintigtal dichtstukken, waarvan er nog verscheidene in handschrift berusten. Zijne tooneelwerken zijn getiteld: De ware Vaderlander, treurspel in dry bedryven, 1788; Justina, of de onderwerping van Namen aen de gehoorzaemheid van Zijne Majesteit den Keizer en Koning Leopold II, burgertreurspel in dry bedryven, 1791; Clarinde of de rampzalige door de Liefde, treurspel in vyf bedryven, in druk gegeven door de liefhebbers der tooneel- en dichtkunde binnen Kortryk, en op deszelfs schouwburg voor de eerste mael vertoond ten voordeele der armen deezer stad den 10 July 1796, Gent 1796; Cumma, treurspel in dry bedryven, 1796; De Boerenpatriotten, blyspel; De onbermhartige Schuldeischer, of de deugdzame in armoede, tooneelspel in dry bedryven, Kortryk 1796; De onverwachte Redding, treurspel in vyf bedryven, 1797; De bevredigde Vader, tooneelspel in vier bedryven; De beloonde Kinderliefde, tooneelspel in dry bedryven, 1800; Het zinken der Oostendsche Pontschuit, tooneelspel in dry bedryven; Den Vryer incroyabel, bly-

spel in één bedryf, Gent; Het Pruisisch Soldaten-kwartier, zangspel; De Menschlievendheid der dorpelingen na den veldslag van Charleroy, zangspel; De listige Bakkerin of de twee satans, blyspel in één bedryf; Willem van Amsterdam, treurspel in dry bedryven, 1819; De Remplaçant, blyspel; De Student-tooveraer, blyspel; Het levend standbeeld; Het aengenaem geschenk of het Jubelfeest, zangspel; De Meiplanting; De Snaphaenscheut, tooneelspel in dry bedryven; Zes tooneelstukjes en twee zangspelen voor schoolkinderen; Twee allegorische zangspelen. Zijne dichtstukken zijn: De Nederigheid der Heilige Maegd en Moeder Gods, beschouwd in hare verhevenheid, 1820; De Zegeprael der Onschuld, 1824; De Zegeprael van den waren Godsdienst, 1824; Het Medelyden, 1826; Lofgalm op de Schilderkunst, 1826; Rouwtoon over het afsterven van onzen geliefden medebroeder Mr. Joannes de Smet, secretaris van de Maetschappy van Schoone Kunsten binnen Kortryk; Intrede, Verblijf en Doortocht van Z.M. Willem I, Koning der Nederlanden, ter stede van Kortryk, ten jare 1829; Nederlandsche Dichtstukjes, Kortryk 1829; De Veldslag by de Haven van Nieupoort door Prins Maurits, zoon van Willem I, grondlegger der Nederlandsche Vryheid, den 2n van Hooimaend 1600, Kortryk 1829; De Nederlandsche zeemacht der zeventiende eeuw, Kortryk 1829; Lauwertakjen, geplant op het graf van de God- en deugdlievende jufvrouw Justina Goethals, stichteres eener stichting tot onderhoud der arme en ouderlooze jeugd van het vrouwelyk geslacht binnen Kortryk; De Gerechtigheidsliefde van Karel den Stoute, Gent 1834, enz.

[Clara Anna Hofman]

Hofman (*Clara Anna*), dochter van den voorgaanden Kortrijkschen dichter, werd in die stad geb. ten jare 1802 en stierf ook aldaar 8 Sept. 1827, tengevolge eener longtering. Men noemde haar eene buitengewoon goede tooneelspeelster en zij trad als dusdanig voor de laatste maal op den 24 Dec. 1825, ter gelegenheid van de inhuldiging van de hernieuwde schouwburgzaal van Kortrijk. Zij vervulde toen de rol van Elvira in het drama De dood van Rolla. Een van Clara Hofman's gedichten komt voor op bl. 24 van het werk: Barbaersheyd der Afrikaenen, of laetsten Dichtstryd van het kunst-verdrag, tusschen de Maetschappyen van Rhetorica der steden Brugge, Yeper, Kortryk en Oostende. Plaets gehad hebbende in de laetstgemelde Stad, den 7 Hooy-Maend 1816, Oostende.

[Johannes Hofstede]

Hofstede (*Johannes*), geb. te Beilen in Juni 1685, was pred. te Ruinerwolde, Havelte, Zuidlaren en in Juli 1720 te Groningen, waar hij 30 Mei 1736 overleed.

Behalve eenige leerredenen gaf hij uit: Op de ontbinding van Mej, A.M. Tjaden, huisvrouw van J.F. Bymolt, Gron. 1726; Op het overlyden van Sicco Tjaden, pred. te Bove Pekel-A, ald. 1726; Ter nagedachtenis van de Godzalige, nu zalige Mej. H.M. Wolbers, huisvrouw van A. Buning, Gron. 1733.

[Petrus Hofstede]

Hofstede (*Petrus*), zoon van den voorg., geb. te Zuidlaren 1716, stud. en prom. te Franeker, en was pred. te Anjum, Steenwijk, Oost-Zaandam en te Rotterdam, waar

hij theol. prof. hon. werd; dit laatste was toen een bloote titel, vereenigd met eene traktementsverhooging om de pred. aan de gemeente te verbinden. De twisten naar aanleiding van Marmontel's Belisarius maakten hem uiterst onverdraagzaam en wikkelden hem eerlang zoodanig in de staatk. geschillen, dat hij tot de eerste onder de Oranjepredikanten behoorde. Hij overl. te Rott. 27 Nov. 1803.

Zijne meer algemeen bekende geschr. zijn: Bloemen, gestrooit op het graf van Willem C.H. Friso, Rott. 1752; Oost-Indische kerkzaken, 2 dln., Rott. 1779; Leven van prof. G.J. Nahuijs, Rott. 1782; Apologie tegen de lasterende nieuwspapieren, Rott. 1785 en Tweede Apologie, ald. 1786.

[Petrus Hofstede de Groot]

Hofstede de Groot (*Petrus*), - Petrus Hofstede was de oom zijner moeder en zijn peetoom -, geboren 8 Oct. 1802 te Leer (Oostfr.), stud. sinds 1816 te Gron. en werd na zijne promotie in 1826 pred. te Ulrum; hij was van 1829 tot 6 Mei 1872 hoogl. in de theologie en van 1833-'61 schoolopz. te Gron., waar hij na zijn emeritaat bleef wonen en 5 Dec. 1886 overl., ruim een jaar na zijn eenigen zoon, in 't volgend artikel vermeld. Zijne kerkelijk-wetenschappelijke loopbaan, zijne groote verdiensten, vooral ter bevordering van het onderwijs, worden in de hieronder aangewezen levensschets beschreven, met een overzicht van zijn geheelen letterarbeid, tusschen 1824 en 1888 uitgegeven.

Van zijn werken vermelden wij: Groningens bevrijding in 1672, redevoering, met aant., Gron. 1838; Over de verhouding van de godsdienst en de wetenschap tot het onderwijs, Gron. 1841; Het Nederl. onderw. genootschap, redev., Gron. 1844; Zijn afzonderlijke scholen voor de verschillende kerkgenootsch. noodig of wenschelijk? Gron. 1844; Wenken over de eigene studie, voor jeugdige onderwijzers in de lagere scholen, Gron. 1845; Over afzonderlijke scholen en het Christelijk beginsel in het lager onderwijs, Gron. 1846; Behoort de staat het Christelijk beginsel in het lager onderwijs te verwijderen of te behouden? Gron. 1846;

Het belang der volksopvoeding in een voorbeeld uit de geschiedenis onzer eeuw opgehelderd, Gron. 1846; Voorlezingen over de geschiedenis der opvoeding des menschdoms door God tot op de komst van Jezus Christus, 2 dln., Gron. 1846-'47, 4e druk ald. 1861, van een derde deel verscheen de 2e druk in 1885; Wat hebben wij van het ontwerp van gewijzigde grondwet te verwachten met betrekking tot godsd. en onderw.? Gron. 1848; Is bezuiniging op het onderwijs, vooral door opheffing eener hoogeschool aan te raden? Gron. 1849; Over het eigenaardige der menschlievende vereenigingen van onze eeuw, redev., Gron. 1849; Over Gützlaff, bij de treurmare van zijnen dood, Gron. 1852; De invoering der pauselijke bisschoppen in Nederland, Gron. 1853; Het onderwijs, een voorwerp van de aanhoudende zorg der natie, Gron. 1853; Hoop en vrees voor het openbaar lager schoolwezen, Gron. 1862; Rome en het evangelie, Alkm. 1869; Johan Wessel Ganzevoort of het negende eeuwfeest zijner geboorte herdacht, Gron. 1871; Arie Scheffer, Gron. 1872; Geen erkenning in de Ned. Herv. Kerk. Een waarschuwend woord uit de kerkgeschied., Gron. 1874; Gij zult mijn getuigen zijn, redev., Kamp. 1875; De geschiedenis van het Protestantisme, van Dr. J.H. Wyllie, opnieuw verhaald, 2 dln., Amst. 1876; De oud-catholieke beweging van dezen tijd in het licht der kerkgeschied., Gron. 1877, benevens een groot aantal bijdr. in tijdschr., vooral in het door hem van 1837-'72 bestuurde: Waarheid in Liefde.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1887.)

[Cornelis Philippus Hofstede de Groot]

Hofstede de Groot (*Cornelis Philippus*), eenige zoon van den voorg., geb. 20 Oct. 1829, te Groningen, prom. er, werd in 1856 pred. te Rottum, daarna te Dwingelo, te Purmerende en te Kampen, en in 1878 kerkelijk hoogl. in zijne geboortestad, waar hij 11 Aug. 1884 overleed.

Hij schreef: William Ellesy Channing, een apostel der Evang. Kath. Kerk, Gron. 1858; Brieven over den bijbel, Gron. 1859-'62; Godsdienst en leven. Bloemlezing uit de nalatenschap van F.W. Robertson, Gron. 1865, 2e dr. 1873; De runderpest, Purmerend 1866; De apocryfe Evangelien (met L. van Cleef) naar de nieuwste uitg. van Tischendorff, Amst. 1867; De kwestie van de betaling der traktementen van predikanten bij de Herv. Gem. te Kampen, Kamp. 1869; Geschiedenis van het Protestantisme (u.h. Eng.), Amst. en Leiden 1876-'81; Het kerkelijk professoraat, redev., Gron. 1878; Ter gedachtenis, Kamp. 1878; Zondagsrust, Gron. 1882; Honderd jaren uit de geschied. der Hervorming, Leid. 1883; De vrijheid van den Christen, door M. Luther, Arnhem 1883. Verder gaf hij vele bijdragen in Waarheid in Liefde, Tijdspiegel, Geloof en vrijheid en andere tijdschriften. Zijne dochter, mevrouw J.M. Boon-Hofstede de Groot heeft de uitgave bezorgd van: Liefde en geloof. Bloemlezing uit de nalatenschap van C.P.H.d.G., Amst. 1885.

[Joannes Hogeman]

Hogeman (*Joannes*), in 1828 te Steenwijkerwolde geb., werd 11 Aug. 1861 tot priester gewijd, stond van 1871 als pastoor aan den Ham te Vroomshoop, en is sedert 1879 pastoor te Lutten en Slagharen. Hij won het lidmaatschap der Vereeniging voor Overijs. Recht en Geschied. alsook van het Friesch Genootschap.

Hij schreef: De Kerk te Runen, de eerste kerk in het Zuid-Westen van Drenthe, Assen 1888. Voorts leverde zijne pen tal van bijdragen in de Werken van beide gemelde genootschappen.

J.H.H.

[Arnoldus Adrianus Hogenboom]

Hogenboom (*Arnoldus Adrianus*), 16 Dec. 1846 te Gouda geb., deed zijne hoogere studiën te Rijzenburg, en werd 10 Aug. 1869 tot priester gewijd. Sedert 1885 staat hij als pastoor in Bredenbroek bij Dinxperlo.

Hij schr.: Door Maria tot het Hart van Jezus, Utr. 1875; Negendaagsche Oefening ter eere van het allerheiligste Hart van Jezus, Utr. 1875; Onderrichtingen en gebeden voor de vereerders van het H. Hart, Gron. 1875; Katholieke beginselen aangaande het onderwijs in de volksscholen, voor kath. ouders uiteengezet, Arnh. 1888.

J.H.H.

[Gerardus Hogendoorn Jr.]

Hogendoorn Jr. (*Gerardus*), geb. te Gouda 21 Dec. 1836, was stationschef en is thans boekhouder in zijn geboortestad.

Hij schreef: Dirk Nergens thuis of de gewaande baron, blijspel, Amst. 1871; De schipbreukelingen, tooneelspel voor Rederijkers bewerkt, Kampen 1871; Liefde en wraak, drama, Kamp. 1872; De zoon van den veroordeelde, Kamp. Ook bewerkte hij voor Rederijkers het tooneelspel van Ruisch: Het was maar een loods, onder den titel van Baboe Rita.

[Gijsbrecht van Hogendorp]

Hogendorp (*Gijsbrecht van*), was volgens zijne eigene opgave in de Toe-Eygening van het hieronder vermeld tooneelstuk, ‘aenghenomen onder de comp. der Guarde’ van Prins Maurits; hij ging later in Zweedschen dienst en werd na den dood van Gustaaf Adolf benoemd tot kommandant van Maintz. In 1635 werd deze stad door de Keizerlijken onder graaf von Dohna belegerd en met een eervolle capitulatie overgegeven. Hogendorp keerde daarop naar Holland terug en stierf in Den Haag.

Hij schreef: Trver-spel van de Moordt, begaen aen Wilhem, by der Gratie Gods, Prince van Oraengien, Amst. 1617, 1639; met dit stuk is in 1617 Coster's Academie ingewijd.

[Mr. Willem graaf van Hogendorp]

Hogendorp (*Mr. Willem graaf van*), geb. te Rott., vertrok in 1774 met den rang van koopman naar de Oost, zijn vrouw, een dochter van O.Z. van Haren, met de kinderen achterlatende. Hij werd resident van Rembang en administrateur van de etablissementen der Compagnie op het eiland Onrust. In 1784 aanvaardde hij met het schip de Harmonie de terugreis naar het Vaderland, doch van dit schip heeft men nooit meer iets gehoord, evenmin als van zijne geheele bemanning.

Hij schreef: Sophonisba of de gelukkige moeder door de inenting van hare dochters, ter lezing voorgesteld aan de moeders te Batavia, Bat. 1779 en Rott. 1789; Kraspoekol of de droevige gevolgen van eene te verregaande strengheid jegens de slaaven, Bat. 1779 en Rott. 1789; voorts bijdr. over de bezittingen der O.I.C., van Jacatra, Batavia en Timor in de Verh. van het Bataviaasche Gen. van Kunst en Wetensch.

[Dirk graaf van Hogendorp]

Hogendorp (*Dirk graaf van*), zoon van den voorg., geb. te Rotterdam 13 Oct. 1761, trad in Beierschen dienst en woonde den Beierschen successieoorlog in 1778 bij. In 1783 ging hij als kapitein naar Indië en onderscheidde zich bij den tocht naar Riouw. Te Batavia teruggekeerd, trad hij in burgerlijken dienst en vervulde verscheiden betrekkingen, totdat hij in 1798 als gezaghebber van Java's oosthoek werd geschorst, omdat hij zich openlijk en bij herhaling ongunstig had uitgelaten over de misbruiken, die in de Ind. administratie plaats hadden. Na op een ruwe wijze van Soera baja naar Batavia onder geleide van soldaten vervoerd te zijn, vertrok hij heimelijk met een Deensch schip naar Nederl., waar hij in 1799 behouden aankwam. De toenmalige regeering benoemde hem in Nov. 1802 tot lid der Staatscommissie, die bijeengeroepen werd om te dienen van advies over de wijze, waarop, onze O.-I. bezittingen voortaan moesten bestuurd worden, en in het laatst van dit jaar werd hij benoemd tot gewoon gezant aan het hof van Petersburg. In 1805 keerde hij naar het Vaderland terug; een jaar later benoemde koning Lodewijk hem tot staatsraad, in 1807 tot minister van oorlog en in Januari 1808 ging hij als buitengewoon gezant naar Weenen. Bij het uitbreken van den oorlog van 1809 keerde hij naar Nederl. terug, waarop de koning hem tot gezant te Berlijn benoemde en later te Madrid. Door keizer Napoleon na de inlijving teruggeroepen, werd hij tot divisie-generaal en aide-de-camp benoemd en tot graaf van het Keizerrijk verheven. Hij diende Napoleon tot aan diens val bij Waterloo, en vestigde zich toen in Brazilië, waar hij zich met landbouw en nijverheid bezig hield. Daar overl. hij 29 Oct. 1822.

Behalve verscheiden Berigten, Stukken, Ontwerpen en Antwoorden, rakende de O.-I. zaken, vervaardigde hij een tooneelstuk getiteld: Kraspoekol of de slavernij, een tafereel der zeden van Nederl.-Indië, Delft 1800. Reeds in 1796 schreef v.H. over dit onderwerp een stuk getiteld: Proeve over den slavenhandel en de slavernij in Nederl.-Indië, te vinden in zijn Stukken rakende den tegenw. toestand der Bataafsche bezittingen in O.-I. en den handel op dezelve. Door de zorgen van zijn'

kleinzoon D.C.A. graaf van Hogendorp verschenen de belangrijke: Mémoires du Général Dirk van Hogendorp, La Haye, 1887.

[Mr. Gijsbert Karel graaf van Hogendorp]

Hogendorp (*Mr. Gijsbert Karel graaf van*), broeder van den voorg., geb. te Rott. 27 Oct. 1762, ontving zijne opvoeding aan de kadettenschool te Berlijn, diende als vaandrig in den Beierschen successieoorlog en keerde in 1782 naar zijn vaderland terug. Het volgend jaar ging hij met het eskader, dat den gezant Van Berkel naar N.-Amerika bracht, een reis naar het land der vrijheid doen. Voorzien zijnde van een aanbevelingsbrief van Benjamin Franklin was hij een geruimen tijd de gast van den grooten Washington. Twee jaar later prom. hij in de rechten te Leiden en in 1787 werd hij benoemd tot raad en pensionaris van Rotterdam. De omwenteling van 1796 beroofde hem van zijn ambt: hij bleef aan het huis van Oranje getrouw en zonder ambt of post tot 1813, toen hij een krachtig aandeel nam aan de herstelling van Neerlands onafhankelijkheid en Oranjes terugkeer. Hij werd minister van Buitenl. Zaken, voorzitter in de beide commissiën tot vervaardiging van de grondwet, lid van de 2e Kamer der Staten-Gen. en voorzitter van hare eerste vergadering. Sedert 1826 trok hij zich in het burgerlijk leven terug, daar zijne gezondheid begon te verzwakken; toch bleef hij werkzaam tot aan zijn dood, 5 Aug. 1834.

Van zijne hand bezitten wij: Iets over de armen, Amst. 1799; Missive over het armenwezen, Amst. 1805, (geschreven in 1794); Verhandeling over den O.-I. handel, Amst. 1801; Brieven aan een participant in de O.-I. Compagnie, Amst. 1802; Gedachten over s lands finantiën voorgedr. in aanmerk. op het Rapport tot een stelsel van algem. belastingen, uitgebragt den 9 Julij 1800, Amst. 1802; Bijdr. tot de huishouding van staat van het koningrijk der Nederl. ten dienste der Staten-Gen., 10 dl.,

Delft 1818-'29, 2e druk met aanteek. van Mr. J.R. Thorbecke, 5 dln., Zalt-Bomm. 1859; Brieven over de openbare welvaart (in 't Fransch); Advys over de verhand. van J. van Ouwerkerk de Vries, over de oorzaken van het verval des Ned. handels. (uitgeg. door Prof. H.W. Tydeman), Haarl. 1828; De Prins van Oranje, October 1830. Het krediet (29 Oct. 1830); De Vrede (3 Nov. 1830); De koning, (8 Nov. 1830); De Natie, (15 Nov. 1830); De Verantwoordelijkheid (6 Dec. 1830); alle in Den Haag uitgeg. De Ontwikkeling, No. I-IX, 13 Dec. 1830-26 Jan. 1831, 5 stukk., 's Hage 1830; Over de scheiding van Holland en België, (oorspr. in 't Fransch geschreven); Advys ingeleverd 17 Apr. 1816 ingevolge van de vereeniging der Noord. en Zuid. provinciën, 's Hage 1831, (insgelijks in 't Fransch vertaald). Zijne Brieven en Gedenkschr. zijn uitgegeven door zijn jongsten zoon, Den Haag 1866-'87, en een zijner kleinzoons.

[Frederik baron van Hogendorp]

Hogendorp (*Frederik baron van*), kleinzoon van den voorg., geb. te 's-Gravenh. 13 Sept. 1843, werd 20 Sept. 1860 te Leiden stud. in de rechten, was daarna eenige jaren in het buitenland en is sedert 1887 dir.-hoofd-red. van het Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage.

Schr. onder het psd. Damas: Mijne bezwaren, 's-Grav. 1867; Haagsche omtrekken. Met eene penteekening van Victor de Stuers en eene ets van Ch. Storm van 's-Gravesande, Haarl. 1885; id. Nieuwe bundel, Maart 1885 tot 1887, vervolgd als: Haagsche Stemmen, 1888, 5 deeltjes, alleen verkrijgbaar voor de abonnés van het Dagblad.

[Jan van Hollant]

Hollant (*Jan van*), dichter der veertiende eeuw, van wien men eene sproke van 142 vs. bezit: Van den verwenden Keyser.

(L.D. Petit, Bibliogr. mnl. Lett., nr. 605 en 274.)

[Mr. Johannes Willem Holtrop]

Holtrop (*Mr. Johannes Willem*), 20 Juni 1806 te Amst. geb. in eene familie, waarin het omgaan met boeken en het leven voor kunst als erfelijk was, bezat zoodanige veelzijdige kennis en gaven, dat het noodig is hier zich te beperken tot zijne verdiensten als bibliograaf en bibliothecaris, onder verwijzing naar de hieronder aangeduide en op blz. 144 hiervoor in het art. over dr. Campbell vermelde levensschets. In Maart 1829, na afloop zijner studiën, werd hij aangesteld bij de Kon. Biblotheek, destijds onder den abbé Flament, die zes jaren later op hoogen leeftijd overl., en H., toen onderbibl., voorloopig als hoofdbestuurder optrad, waartoe hij later werd benoemd en dit ambt heeft bekleed tot in 1868, met al de uitnemendheid van iemand, die geleerdheid aan minzaamheid, werkkracht aan hulpvaardigheid paarde, en de verdienste had anderen, voor zijn vak geschikt, in alles zoo op te leiden, dat zij hem konden vervangen, zoo niet overtreffen. Hij overl. 13 Febr. 1870.

Als knaap van 13 jaar vertaalde hij een kinderwerkje uit het Fr.: Paul of de gevolgen van vlijt, (met een door hem geteekend plaatje), Amst. 1819. Behalve bibliologische

opst. gaf hij: De vorming van den Bibliothecaris, vertaald uit het Hoogd., 's-Grav. 1832; Cat. libr. qui in Bibl. Regia Hagana partim in duplo, partim in triplo inveniuntur, H.C. 1838; met G. en P. Simons en W.G. Schey: het Driemaandelijksch tijdschr., 's-Grav. 1836, dat in letterk. onafhankelijken waarheidszin zijn tijd wat ver vooruit was en gestaakt werd; Levensschets voor de Mij. Ned. Lett. van W.J.H. baron Westreenen van Tiellandt. overl. 1842, van wiens nagelaten verzameling hij ambtshalve directeur werd; voor dezelfde Mij. in 1853 die van den rijksarchivaris J.C. de Jonge; Cat. libr. saeculo XV° impressorum, quotquot in Bibl. Regia Hagana asservantur, Haag 1856. Vooral het gedenkstuk van zijne geleerdheid en werkzaamheid, gesteund door zijn zwager Campbell: Monuments typographiques des P.-Bas au 15me siècle. Collection de facsimile d'après les originaux conservés à la Bibl. Royale de La Haye et ailleurs, La Haye, 1857-'68.

In 1861 gaf hij uit: Confessionale ou Beichtspiegel nach den zehn Geboten, reproduit en facs. d'après l'unique ex. conservé au Musée Meerm. Westr.; eindelijk: Thierry Martens d'Alost. Etude bibliogr., La Haye 1867.

[Petrus Hondius]

Hondius (*Petrus*), omstreeks 1578 te Vlissingen geb., begon 16 Oct. 1596 zijne studiën te Leiden, werd 4 Juli 1604 tot den kerkdienst toegelaten en kort daarna als pred. te Neuzen bevestigd. Hij overl. daar in den zomer van 1621. Een buitentuin, vroeger eene sterkte, op last van Hohenlohe aangelegd en daarom de Moffenschans geheeten, was het voorwerp zijner werkzame uitspanning; hij beschreef zijn hof in een onzer beste werken over den ouden tuinbouw, en verrijkte het oorspr. kleine geschrift later met wetenswaardige tusschenvoegsels. Als Lat. dichter was hij, neef van Daniël Heinsius en vriend van een aantal vermaarde tijdgenooten, algemeen bekend.

Schr.: Petri Hondii Dapes inemptae oft De Mouffe Schans, dat is de soeticheyt des Buyten-levens, vergeselschapt met de Boeken; het werd voor de vrienden gedrukt in kl. 8o., en telt 64 blz. De 2e dr. heeft op den titel nog: Nieuwe editie. Nu eerst by den Autheur uyt laeten gaen.

T'samen met zijn Hof-wetten. Tot Leyden 1621. Zonder voorwerk en achtervoegsels heeft deze 8o. uitg. 534 pp. Het Album Amicorum van Hondius, 1586-1610 is in 1858 eigendom geworden der Kon. Bibl. te Brussel.

(Tijdsch. voor Ned. Taal- en Letterk. VI.)

[Lodewijk de Hondt]

Hondt (*Lodewijk de*), te Brugge geb., 23 April 1828, verwierf zijn diploma als advocaat en werd raadsheer bij het Hof van Beroep te Gent.

Hij gaf uit: Het Burgerlijk Wetboek, uit het Fransch vertaeld en beknoptelyk uitgelegd door C.L. Ledeganck, 4e uitgave, met bijvoeging en beknopte uitlegging van de Belgische wetten, welke aan het burgerlijk wetboek wijzigingen hebben toegebragt, Gent 1859, 5e uitgaaf in 1868; Code pénal avec la traduction flamande officielle, suivi d'une table alphabétique très détaillée en français et en flamand, Gand 1867; Code pénal militaire, avec la traduction flamande, Gand 1870; Woordenlijst van Ledegancks burgerlijk wetboek, Gent 1874.

[Klaas Honig Jansz.]

Honig Jansz. (*Klaas*), geb. te Zaandijk 6 Juli 1769, overl. te Purmerende 18 Maart 1832, waar hij sinds 1794 doopsgezind leeraar was.

Gaf, behalve preeken: Redenvoering over het nut van heuchlijke gebeurtenissen plechtiglijk te herdenken, (bij het feest van den terugtocht der Anglo-Russische armee), Purm. 1800; Redenvoering over het belangrijke, om het verstand van minkundigen te verlichten en het aandeel, dat de Mij. tot Nut v. 't Alg. daarin heeft, Leid. 1814.

[Jacob Honig Jz. jr.]

Honig Jz. jr. (*Jacob*), geb. te Zaandam, 5 Mei 1816, was eerst verbonden aan den papierhandel der firma J. Honig en Zoon, later burgemeester van Zaandijk, waar hij overleed 14 Nov. 1870.

Zijne werken zijn: Adriaan en Margaretha of de heldendood van Sebastiaan de Lange, Amst. 1838; Dr. Tulp of de Nederlandsche kunstschilders, in Nederl. Mag. voor Romans; Zaanl. Jaarboekje, Zaandijk 1841-'56, (de inhoud is grootendeels door hem geleverd); Romant. Tafer. uit de Geschied. der Zaanl. ontleend, Zaand. 1842; Nicolaes Ruichaver of Geloof, Liefde en Vaderl., 2 dln., Amst. 1846; Meyndert Minnes van der Thijnen of de verovering van Coevorden, Amst. 1846; De wraak eener Huishoudster, Amst. 1848; Geschiedenis der Zaanlanden, 2 dln., Zaand. 1849; De Hollanders in Brazilië of lotgevallen van kapitein Alderik, 2 dln., Amst. 1851; Truydeman en zijn Wyf, novelle, Amst. 1852; De Jonkvrouw van Sonnevelt, 2 dln., Amst. 1854; Beschrijving van het bezoek van Willem III te Zaandam, Zaandam 1859; De Vlag der Inquisitie of Hoorn in 1565-'73, 3 dln., Haarl. 1859; Hist. Oudheid- en Letterk. Studiën, 2 dln., Zaandijk 1866-'67. Voorts bijdragen in De Rozenknopjes, De Mimersbron, Nederlandsch Mag., Keur van Scherts en Luim, Ned. Mus., Alm. voor Holl. Blijgeestigen, N. Holl. Volksalm., Alm. voor het Schoone en Goede, Ned. Volksalmanak, Juventa, (Alm. voor jonge lieden), Album aan het schoone geslacht

toegewijd, Museum voor jonge lieden, De Honigbij, Europa, Nederland, Charitas, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1871.)

[Gerrit Jan Honig]

Honig (*Gerrit Jan*), jongste zoon van den voorg., geb. te Zaandijk, 24 Nov. 1864, houdt zich bezig met de geschiedenis zijner geboortestreek. In 1887 en een deel van '88 was hij in Den Haag werkzaam voor het Alg. Ned. Familieblad en mede-arbeider aan het Jaarb. van den Ned. Adel en het Maandbl. van ‘De Nederl. Leeuw.’

Hij beschr. daarin o.a. Het wapen van het geslacht, het dorp en de heerl. Assendelft en De wapens der Zaanl. gemeenten; was medewerker aan de Genealogie van het geslacht Ver Huell, ook in afzonderlijke uitgave verschenen, en gaf aankondigingen en kortere artikelen van geneal. en herald. inhoud.

[Cornelis Honigh]

Honigh (*Cornelis*), behoort tot een anderen tak der familie van de voorg., werd geb. te Koog a.d. Zaan, 29 Oct. 1845, was van 1864 tot '71 te Zaandam en tot '72 te Amst. bij het lager onderwijs, van 1872 tot '76 leeraar in 't Nederl. en Hoogd. aan de hbs. te Wageningen en sinds '76 in gelijke betrekking aan de Rijks-landbouwsch. aldaar. Sedert 1881 is hij mede-redacteur van De Gids.

Schr.: Mijn Lente, ged., Arnhem 1871, Amst. 1873; Geen Zomer. Nieuwe ged., Haarl. 1880; Four books of song, Haarl. 1880; Onverwelkte bloemen, Arnh. 1883; Door Noorwegen. Reisschetsen, 2 dln., Haarl. 1886-'87; De Avondklok, Amst. 1888. Voor kinderen schreef hij: Kijkjes in 't rond, 3 seriën, Schiedam 1881-'83; Uit den heldentijd, Schied. 1885; Uit het land der middernachtzon, Rott. 1886. Voor schoolgebruik, met G.J. Vos Az.: Van Eigen Bodem, 6 st., Gron. 1883, 4e dr. 1887, 2e reeks 8 st., Gron. 1878, 8e dr. 1887. Verder: Björnstjerne Björnson, in Mannen van beteekenis, 1887, en bijdragen in De Gids, Nederland, Tijdspiegel, Eigen Haard, Huisvriend, Kath. Illustratie, Navorscher, Bato, Alm. Nederl. Katholieken, Erica, enz.

[Nicolaas Willem op den Hooff]

Hooff (*Nicolaas Willem op den*), een Amst. heelmeester, gaf dichterl. vertalingen en overleed 8 Oct. 1765.

Men heeft van hem: De juffrouw naar

de mode, blijspel (naar Le Blanc) 1738; Aben-Zaïd, keizer der Mogollen, treursp., (id.), 1738; Mahommet de tweede, treursp., (naar La Noue), 1740; De dood van Semiramis, treurspel, (naar Crebillon), 1741; Fausta, treursp., (naar den Fr. Maximiaan van Nivelle de la Chaussée) 1744; Het Orakel, blijsp., (naar de Sainte Foy) 1747; Blijde aankomst van zyn Hooge Vorstelijke Doorluchtigheid W.K.H. Friso, Prins van Oranje en Nassau enz., als stadhouder enz. der vereenigde Nederl., 1747; De getrouwde Philosooph of de beschaamde echtgenoot, blsp., (naar N. Destouches), 1747; Timon de Menschenhater, blsp., (naar de l'Isle), 1749; De nieuwe Beproeving, blsp., (naar de Mariveaux), 1758; De Onbescheiden Minnaar, blsp., (naar Voltaire), 1759; De Nieuwe Wereld, blsp., (n.h. Fr.), 1759; Melaniade, blsp., (naar Nivelle de la Chaussée), 1759; Nanine of het Verwonnen Vooroordeel, blsp., (naar Voltaire), 1760); Het Valsch Vooroordeel of de Triompherende Vrouw, blsp., (naar N. de la Chaussée) 1762; De Groote Belisarius, treursp., 1763; Zelmire, trsp., (naar De Beloy), 1763; De Graaf van Warwick, trsp., (naar de la Harpe), 1764; De Vorstelijke Wees of het Veroverd China, trsp., (naar Voltaire), 1765; Sigismundus, Prins van Polen of het leven is een droom, trsp., 1767; Artaxerxes of de Bezoedelde Onschuld, trsp., 1767; Deucalion en Pirrha, blsp., (naar Voltaire), 1771; B. le Roy, Het feest der Zotten, divertissement berijmt door N.W. op den Hooff, 1749; Treurende Theemis hersteld; Tooneelpoezy, 7 dln. Alle te Amst. uitgegeven.

[Cornelis Hooffman]

Hooffman (*Cornelis*), geb. te Haarlem, en daarom misschien dezelfde die 1 September 1691 te Leiden als 20-jarig stud. is ingeschreven,

Schreef: Amintas. Bosch-tooneelspel van Torquato Tasso, Amst. 1711; Adelheide. Bosch-tooneelspel, Amst. 1711; Papinianus of Regtsgeleerde Heldenmoed, Koningsb. 1723.

[Jacob Hoofiën]

Hoofiën (*Jacob*), geb. te Steenwijk 25 Mei 1846, begon zijne voorbereidende studiën aan het Nederl. Israël. seminarium te Amst., 3 Oct. 1858, werd tot de lessen aan het Athenaeum bevorderd in 1866, was daarna leeraar in de Hebreeuwsche taal en letteren, geschiedenis en oudheden, en sedert Nov. 1875 rabbijn te Utrecht, tot aan zijn overlijden aldaar, 5 Maart 1886.

Hij schreef met zijn bloedverwant D.E. Sluijs, (z.a.): Handb. voor de geschiedenis der Joden, 1e dl., Bijb. geschied., 2e dl., Joodsche geschied. I. Het Aziatisch Jodendom, en 3e deel II, Het Europeesche Jodendom, Amst. 1870-'73; afz. artikelen over Halachische litteratuur in den Israël. Letterbode, was medewerker aan den Israël. Nieuwsb., Amst. 1875 en gaf een paar redevoeringen, een werkje over Hebreeuwsche spraakkunst en een paar brochures uit, o.a. Openbare brief aan het Algem. Handelsbl., Amst. 1874 en Onderzoek naar Geloofsbrieven, Amst. 1872. Van zijne hand zijn nog de fraaie Bijschriften in het prachtwerk: Tafereelen uit het Oud-Joodsche familie-leven, naar de oorspr. schilderijen van prof. W. Oppenheim, Frankf. en Amst. 1882 en later.

(S. Tal, in het tijdschr. Choreb, Rott. 1887.)

[Jozef Gillis Theo Adolf Hoofs]

Hoofs (*Jozef Gillis Theo Adolf*), den 12 Jan. 1814 geb. te Mechelen, werd na zijne geestelijke studiën volbracht te hebben, pastoor te Braine-l'Alleud en stierf aldaar op 24 Nov. 1886.

Hij leverde: Fabelen van La Fontaine, in Nederduitsche verzen gesteld, Eerste deel, Antw. 1845.

[Pieter Cornelisz. Hooft]

Hooft (*Pieter Cornelisz.*), geb. te Amst. 16 Maart 1581, kwam reeds vroeg in de Amst. rederijkerskamer: In Liefde bloeiende, waaraan hij den 8 Juni 1600 uit Florence den bekenden rijmbrief schreef, dien hij later in den meer gelezen vorm omwerkte. In het zuiden breidde hij zijne reeds verkregen kennis van de zoetvloeiende werken der Ital. dichters uit, welke zooveel invloed hadden op de welluidendheid zijner liederen. Na zijne terugkomst legde hij zich op de studie der rechten en geschiedenis toe, werd te Leiden in 1606 en 1607 als jur. stud. ingeschreven, zonder echter daar te promoveeren. De Staten van Holland benoemden hem in 1609 tot baljuw van Gooiland, drost van Muiden en hoofdofficier van Weesp en Weesperkarspel. Ten gevolge hiervan betrok hij des zomers zijne ambtswoning, het slot te Muiden; des winters was hij in de thans door een gedenksteentje aangewezen huizinge op de Keizersgracht ‘over de Groenlandsche pakhuizen’. Te Muiden ontving hij vaak bezoeken van de uitstekende ‘vernuften’, die den zgn. Muiderkring vormden: Van Baerle, Vossius, Reael, Huygens, Swelingh, Anna en Maria Tesselschade Visscher, Francisca Duarte en meer anderen. Tijdens de begrafenis van Frederik Hendrik, waarvoor hij ambtshalve in Den Haag kwam, overleed hij ten huize zijner stiefdochter mevr. Van der Meyde-Bartolotti, 28 Mei 1647, en werd in de Oude kerk te Amst. begraven.

Zijne werken zijn: Reis-Heuchenis, 1599-1601; Achylles en Polyxena (waarschijnlijk van 1598), Amst. 1614; Het spel van Theseus en Ariadne (waarschijnlijk van 1606), Amst. en Rott. 1614; Granida, trsp., behelzende de vrijaadje van Tisaphernis en Daifilo (waarschijnlijk van 1602), Amst. 1615;

Emblemata Amatoria, Amst. 1611; Geraerdt van Velzen, treursp. met de dood van graaf Floris van Holland, Amst. 1613; Baeto, of oorsprong der Hollanderen, trsp., (in 1616 voltooid), Amst, 1626, beide herhaalde malen herdrukt); Warenar, d.i.: Aululariа van Plautus, nae 's Landts gheleghenheydt verduytscht, Amst. 1617; beroemde uitg. met aant. van Dr. M. de Vries, Leid. 1845; Paris oordeel. Tafelspel A. 1611. Zijne Minnedichten, Sonnetten, Zangen, Bruiloftsdichten, Psalmen zijn met de treurspelen, onder den titel van Gedichten van den Heere Pieter C. Hooft, verzameld en uitgegeven door Jacob van der Burgh, Amst. 1636, '44 en '57,- door Bilderdijk, Leid. 1823. Zijne prozawerken zijn: Hendrik de Groote, zijn leven en bedrijf, Amst. 1626, 7e dr. 1671; Rampsaligheden der verheffinge van den Huize Medicis, Amst. 1638, 2e dr. 1649; Nederl. Historiën, sedert de overdraght der heerschappye van Keizer Karel den Vijfden op koning Philips zijn zoon tot de dood des Prinsen van Oranje, Amst. 1642, 2e dr. loopende tot het einde der landtvoogdye der Graaven van Leicester, ald. 1656, verscheiden malen herdrukt, 't laatste door dr. W. Hecker, 5 dln., Gron. 1843-'46; bloemlezingen daaruit bezorgden Eelco Verwijs, Leeuw. 1864 en G. Velderman, Doet. 1881; C. Cornelius Tacitus Jaarboeken en Historiën ook zijn Germania en 't leeven van Agricola, Amst. 1684, (uitgeg. door G. Brandt); C.C. Tacitus Boeksken van de geleegenheit, zeden en volken van Germanië, Leid. 1845; Mengelwerken, uitgeg. door D. van Hoogstraten, waarin zijne Brieven voorkomen, Amst. 1704. Van zijne Brieven gaf B. Huydecoper een folio uitgave in 1738, na hem nog eenige malen herdrukt, vollediger door Van Vloten, 4 dln., Leid. 1855-'58. Het Kon. Nederl. Inst. bezorgde een Uitlegkundig Woordenboek op de Werken van Hooft, 4 dln., 1825-'38, aangevuld door het Taalk. Wdbk. van A.C. Oudemans, Leid. 1868. P. Leenderts Wz. bezorgde een uitgave van Hooft's Gedichten. 2 dln., Amst. 1864-75.

[Willem Dirksz. Hooft]

Hooft (*Willem Dirksz.*) schreef de volgende tooneelstukken: Jan Saly, Amst. 1623; Doortrapte Melis, Amst. 1623; Klucht van Styve Piet, Amst. 1628; Andrea de Piere Paerdekooper, Amsterdam 1628; De Hedend. Verloren Zoon, Amst. 1640.

[Mr. Daniël Hooft]

Hooft (*Mr. Daniël*), geb. te Amsterdam, 2 Sept. 1763, was schepen en raad ald. tot 1787, later ontvanger van de gemeenelands-middelen; hij overl. 30 Nov. 1828.

Zijne werken, in de Verhandelingen van het Kon. Ned. Instituut geplaatst, zijn: Verhandeling over de gaaf van navolging bij Poot; Voorlezing over het lenigen der zielesmarten, naar aanleiding van het derde boek der Tusculanae quaestiones van Cicero; Voorl. over den stijl van P.C. Hooft; Troostzang, gerigt aan den heer staatsminister Mr. M.F. Roëll, wegens het overlijden van deszelfs echtgenoote; Voorl. over de Nederd. Synonymen; Voorl. over de geschiedenis van het Athenaeum te Amsterdam; Levensschets van Mr. Hieronymus van Beverningh; Over eenige trekken van overeenkomst en verschil tusschen de Dichten Schilderkunst. Aan het Uitlegk. Wdbk. op Hooft, door het Instituut uitgegeven, werkte hij mede; ook maakte hij een register op de drie deelen Nederd. Brieven van Const. Huygens. Nog gaf hij in 't licht: Bloemlezing der Ged. van H. Kz. Poot, met aanteek., 2 dln., Amst. 1823.

[Joannes Leonardus de Hoog]

Hoog (*Joannes Leonardus de*), geb. 15 Oct. 1797 te Werth (bij Bochholt in Westfalen), waarheen zijn vader, die luit. bij de artillerie onder het huis van Oranje was, uitweek. Na diens dood kwam de moeder naar Nederl. terug, doch was eenigen tijd in staatsgevangenis. De zoon ontving eene voor dien tijd wetensch. opvoeding en was Commies bij den Equipagemeester aan 's Rijks Marinewerf te Amst., waar hij 17 Oct. 1847 overleed.

Hij schreef: De zonen van Johan van Oldebarneveldt, trsp., Amst. 1827; Jean de la Valette Parisot of de belegering van Malta, geschiedk. trsp., 1838; Agis, trsp., vrij naar Alfieri, Amst. 1838; De mishandelde omnibus, luimig dichtst., Amst. 1839; De staatk. omnibus, dichtst., Amst. 1839; De strijd der Kappers, dichtst., Amst. 1839; Herman de Ruyter te Loevestein, trsp.; De Ambtenaar, blsp.; Wat doen niet liefde en geld? blsp., Amst. 1840; De goede oom, blsp., Amst. 1840; Het huwelijk door de Courant, blsp., 1841; De familie Pepernoot, blsp., 1842; Krelis en Martha, blsp., 1842; Tomasvâär Tooneelspeler, blsp., 1844; De witte en roode roos, hist. romant. drama, 1845; Hannibal, hist. drama; De zamenzwering der Pazzis, trsp., vrij naar Alfieri. Verder onuitgegeven Cantates en Dichtstukjes, als Aan Napoleons graf, Nêerlands vlag en Van Speyk, Bonaparte. Marco Bozzaris, 1823, De val van Missolonghi, 1826, enz.

[Adolf Jacob Hoogenbirk]

Hoogenbirk (*Adolf Jacob*), geb. te Amst. 7 Sept. 1848, legde zich, na zijn studiën voor onderwijzer volbracht te hebben, voornamelijk op die der vreemde talen en der letteren toe. Hij is thans chef van redactie aan De Standaard, waarin hij versch. stukken levert, mede-redacteur van De Heraut en van het tijdschrift Excelsior, terwijl bijdragen in dicht en ondicht van zijne hand voorkomen in de tijdschriften Christ.

Lectuur, Christ. Familiekring, Christophilus en in het Amsterdamsch jaarboekje 1889.

Afzonderlijk verschenen van hem tal van grootere en kleinere verhalen, voor een goed deel voor de jeugd bestemd, als: De timmerman van Nîmes, 1874; Verhalen voor de Zondagschool; De zegepraal der vrijheid, (Amsterdam in 1578); Te rechte tijd gegrepen en vertalingen van Funckes' werken uit de laatste jaren.

[Jan Hoogeveen]

Hoogeveen (*Jan*), schr.: Het Hooglied van Salomon, zinnebeeldig en dichtkundig uitgebreid, Leyd. 1726. In het exemplaar van Letterk., Catalogus, I, bl. 365, staat eene aant., als zouden eenige bladen uit dit werk, wegens spinozistische strekking bij schepenvonnis te Leiden verbrand zijn. In het Alb. stud. komt op 25 Juli 1721 voor Jan Hoogeveen, geb. te Amst., 22 jaar en als theologant ingeschreven.

[Cornelis van Hoogeveen Jr.]

Hoogeveen Jr. (*Cornelis van*), geb. te Leiden 22 Jan. 1740, was ald. boekhandelaar. Reeds in zijne jeugd richtte hij een letterk. kransje op, dat, toen het tot zes leden was aangegroeid, 5 Nov. 1766 den naam ‘Kunst wordt door arbeid verkregen’ aannam, waaruit het bekende Leidsche dichtgen. van dien naam gegroeid is. Hij was zelf meermalen mede-bestuurder en voorzitter en lid van verscheidene andere dichtl. gen., tot groot nadeel zijner bijzondere belangen. Hij overl. in Mei 1812.

Zijne ged. en tnsp. staan in de werken van ‘Kunst’ of in die van ‘Veniam pro laude’, 1758-'85. Afzonderlijk gaf hij uit: Dankoffer ter nagedachtenis aan het tweede Eeuwgetijde der Leydsche Hoogeschole, gevierd den 8-10 van Sprokkelm. 1775. Ook zijn broeder **Jan Arnoldus van Hoogeveen Langerak** was dichter en lid van het Leidsche dichtgenootschap.

[Lodewijk van Hoogeveen-Sterck]

Hoogeveen-Sterck (*Lodewijk van*), geb. te Rotterdam in 1815, woonde vele jaren te Antwerpen, waar hij van 1844-'48 opsteller van het tijdschrift de Rederijker was.

Hij schreef: De Trappist, een verhael, 1843; Christus, Christen kerktoonen, 1844; Aan den beeldhouwer Joseph Geefs, 1844; De Geschiedenis van het eerste Menschen-paar, 1844; Eene bladzijde uit de Geschiedenis van Frankrijk; De Schijndoode, Johan, De Slag bij Nieuwpoort, 1845; De Diamant van Venetien, 1845; Bertha, een berijmd verhaal, De beschouwing der Natuur, een bron van nut en genoegen; Ken u zelven, Fragment eener verhandeling; Het sterfbed; Christus, Christen paeschtoonen, 1845; Een Vriend mijner Jeugd, 1846; Frans I koning van Frankrijk, en Louize, gravin de Faverange; De St. Jacobs-kerk te Luik; 's Konings beeldhouwer Guillaume Geefs Al deze stukken werden te Antwerpen gedrukt, en verschenen gedeeltelijk in de Rederijker.

[Petronella van der Hooghe]

Hooghe (*Petronella van der*), Brugsche dichteres der 17e eeuw, schreef eene: Laurier Croone aen den dichter Jan Lambrecht, welk gedicht gedrukt werd voor het werk: Vlaemsche Vrede-vreucht, enz., door J. Lambrecht, 's Gravenhage 1659.

[Romeyn de Hooghe]

Hooghe (*Romeyn de*), geb. te Amst. 1645, was bij zijn ondertrouw in de herv. kerk 1 Mei 1673, naar zijne opgave 27 jaar oud, en overl. te Haarlem 6 Oct. 1708. Niet alleen het penseel en de etsnaald met de graveerstift heeft hij ter hand genomen, maar is ook, in afwisseling van velerlei wederwaardigheden in zijn niet altijd eerzamen levenswandel, als schrijver opgetreden.

De titels zijner belangrijkste geschr. zijn: Schouwburch der Nederlandse veranderingen, door den Fransen oorlog gebrouwen, Amst. 1674, met eenigszins gewijzigde uitgave, ald. in hetzelfde jaar; Esopus in Europa. Gedr. na de Romeinsche copy, Amst. 1701; Spiegel van staat des Ver. Nederlands, Amst. 1706 en 1707.

[Samuel van Hoogstraten]

Hoogstraten (*Samuel van*), geb. te Dordr., 2 Aug. 1626, leerde met Heiman Dullaert de schilderkunst bij Rembrandt en bezocht Duitschl., Italië en Engeland. Hij was provoost der munt te Dordrecht en overleed er 19 Oct. 1678.

Schr.: Dieryk en Dorothe of de Verlossing van Dordrecht, trsp., 1666; De Roomsche Paulina of bedrogen kuischheid, trsp., Schoonh. 1668; Inleydinge tot de Hooge Schoole der schilderkonst, Rotterd. 1678. Voorts schreef hij nog een paar Bruilofts-spelen, een Merwe Nimfe Zegezang in zijn: Herstelde Zeeg Triumph van Koning Karel de tweede, door verscheyde voornaemste poëten van Hollandt, Dordr. 1669. Nog vermelden wij zijne Gulden Schalmey, een bekend liedeboekje, Dordr. 1652.

[Frans of François van Hoogstraten]

Hoogstraten (*Frans* of *François van*), broeder van Samuel, den schilder, geb. in Den Haag in 1632, was boekhandelaar te Rott. en te Dordr.; hij overleed te Rott. 24 Jan. 1696.

Men heeft van hem: Zedezangen en Stichtelijke Liederen, 1708; Christ. Ridder, in Lat. vaerzen afgemaalt door Hieronymus van Sparta en nu in Nederd. rijm vertaelt, Rott. 1695; Voorhof der ziele, behangen met leerzame prenten en zinnebeelden, Rott. 1668, 1698; Kersliedt, Zegenzang op den tegenwoordigen toestand van Karel II, (in De Herst. Zeegtriumf) Dordr. 1660; Desiderius Peregrinus of Begeerders Pelgri-

maedje naer 't huis der liefde. Te voren in het Spaans en het Lat. beschreven, nu nieuwelijks in rym vertaelt, Rott. 1679. Voorts vertalingen in proza, als: uit het Lat., Boëthius, van de vertroosting der philosophie; Thomas Morus, het eiland Eutopia; Erasmus, lof der zotheid enz., meermalen herdrukt, het laatste werk nog te Kampen, tweemaal, in 1869 en 1870.

[Jacobus van Hoogstraten]

Hoogstraten (*Jacobus van*), geb. te Dordrecht, zoon van den voorg., en vroeger op het art. Roelof Arends als uitgever vermeld, was eerst boekhandelaar in zijne geboortestad en deed zijn poortereed te Amst. 14 Mei 1757, als boekverkooper van Dordrecht. Blijkens een lofvers in het volgend werk, hem door zijn vriend Arends vereerd, was hij de dichter van: Amelie-stein, in III boeken, Amst. 1760.

[David van Hoogstraten]

Hoogstraten (*David van*), oudste zoon van François, geb. te Rott. 14 Maart 1658, prom. in 1683 te Leiden in de geneesk., doch wegens geringe practijk werd hij praeceptor, later conrector te Amst., tot aan zijn emeritaat, hem 2 Oct. 1721 verleend. Hij overl. 21 Nov. 1724. Over zijne letterk. twisten schr. de heer Th. Nolen uitvoerig in het progr. van het Erasm. gymn., 1886.

Schr.: Rijmoeffeninggen met zijn vriend Petrus Rabus, Amst. 1678; Tafereel van Cebes, Dordr. 1683, Amst. 1687; Gedichten, Amst. 1697, waarin: Schets der geleerdheid en wetensch. en Navolging van Cebes tafereel; Esopische Fabelen van Fedrus, in Ned. dicht vertaald en met aanmerk. verrijkt, Amst. 1703; Faernus' fabelen, Amst. 1718, 1746; Nieuw-woordenboek der Nederl. en Lat. taal, Amst. Dordr. 1704; Beginselen of kort begrip der Rederijkkunst, Amst. 1721; Beschryving der Heidensche goden en godinnen, Amst. 1715, 3e dr. 's-Hage 1761, Aenmerk. over de geslachten der zelfstandige naamw. ten dienste der taallievenden tot eene proeve opgesteld, Rott. 1711. In den derden druk luidt de titel: Lijst der gebruikelijkste zelfstandige naamwoorden, beteekent door hunne geslachten, 1725. Van dit werk verscheen in 1759 een 5e druk, bezorgd en vermeerderd door A. Kluit, 6e dr. ald. 1783; Groot algem. hist. geogr. geneal. en oordeelk. wdb., onder zijn toezicht, weldra onder dat van den adv. J.L. Schuer, z.a., Leid. 1725-'33. Hij gaf ook de Nederl. gedichten van Broekhuizen, Antonides, Dullaert en Oudaen met levensberichten in het licht. Verder A. Pels, Horatius Flaccus' Dichtkunst op onze tijden en zeden gepast, 3e dr. 1705 en J. Oudaen, Aanmerk. op dat werk; Treurspelen van Vondel, 2 dln., Amst. 1719; Mengelwerken van Hooft, Amst. 1704.

[Jan van Hoogstraten]

Hoogstraten (*Jan van*), broeder van David, geb. te Rott. 26 Jan. 1662, was boekverkooper te Dordrecht. In 1700 trok hij naar Breda, later naar Gouda en overl. daar in 1756.

Zijne, zoo oorspr. als vertaalde, werken zijn: Rouklagt op het afsterven van Maria Stuart, Dordr. 1695; Spieghel der allerschoonste Courtisanen dezes tijds, verbeeldende deszelfs verandering van kleederen, vercierselen en andere ornamenten, 1701, 3e dr.

1710; De geleerde [geladderde] advocaat of de bespotte druivendief, getrokken uit den vermakelijken aventurier van N. Heinsius, Amst. 1707; Zegepraal der Goddelijke liefde, Gouda 1709; De voogd, gekozen tegen dank, blsp., n.h. Fr. van Dancourt, Gouda 1710; Eneas of Ondergang van Troje, trsp., Gouda 1710, Amst. 1758; Mengelzangen en liederen, 1710; Medor en Angeline of de schaking in opera, klsp. n.h. Fr. van Dancourt, Gouda 1711; Klinkdigten op verscheiden stoffen, Gouda 1712; De Kruishelt of het leven van den grooten Apostel Paulus, Amst. 1712, 2e dr. Gouda 1714; Puntdigten en bijschriften, Gouda 1712; Sedeles over ijdele ondernemingen der wraakzuchtige menschen, 1712; Mengelpoëzij of verscheide gedichten, 5 dln., Amst. 1714-'18 en Rott. 1720; Mengelpoëzij, Amst. 1715; Afsetsel van de Republiek of vrije Staat van Venetië in 3 boeken, Amst. 1715; De verliefde kok, kl. blsp., te Abdera voor Korn Tessers, in het kookboek; Tys onverstand of de bruiloft van Anne met 'er baard, klsp., ald. 1724(?); Parnas aan de Waal of Geldersche Zangnimph zoet op Mengelpoezij uit verscheyden gedichten, Amst. 1726; Minnezangen, Gouda 1728; Staat- en zedek. zinneprenten, leerzame Fabelen die van den heer la Court speelwijze gevolgt, Rott. 1717; Zinneprent in verscheijden versjes bestaande op de nietigheid des menschelijken levens (in plano); Zinrijke Fabelen, Rott. 1741, 3e dr. Amst. 1741; Daphne, veldzang, 1748; Amaril, blijspel.

[Jan van Hoogstraten]

Hoogstraten (*Jan van*), uit den Haagschen, in veel hooger aanzien gekomen tak der Dortsche familie, was in de hofstad geb. en veel jaren lang lid van het dichtgenootschap: Kunst wordt door arbeid verkregen.

Voor zijne vrienden liet hij in 1786 eenige gedichten drukken; zijne Gezangen ter nagedachtenis der omwenteling, 's-Grav. 1788, kenmerken zijne prinsgezindheid. De dichtgeest in zijn geslacht en de gelijkheid van naamletters, die over een heel lang tijdperk voorkomen, maken de juiste onderscheiding der personen moeilijk, zonder uiteenzetting der familiebetrekkingen.

[Mr. François Jacob Karel van Hoogstraten]

Hoogstraten (*Mr. François Jacob Karel*

van), geb. te Utrecht 7 Dec. 1837, stud. aldaar, was van 1861-'73 advocaat te Haarlem en sedert 1865 plaatsverv. kantonr., keerde naar Utr. terug, en overleed daar.

Zijn Acad. proefschrift is getiteld: de Chambre Mi-partie van het Munstersche Vredestractaat. Eene bijdrage tot de geschiedenis der Nederl. diplomatie, Utr. 1860.

[P.F. Thomas van Hoogstraten]

Hoogstraten (*P.F. Thomas van*), geb. te Escharen, bij Grave 7 Sept. 1845, studeerde op het Kollege der Paters Jezuïeten te Ravenstein, trad in 1864 in de Orde der Predikheeren, werd leeraar aan de Lat. scholen dier Orde te Nijmegen en kwam in 1868 als leeraar der wijsbegeerte te Huissen.

Hij gaf behalve kleinere geschriften: God en de Mensch, gedicht, Breda 1872; Is het heelal God? Utr. 1872; De Kunst der poezy. Een gedicht van Mr. W. Bilderdijk, opnieuw uitgegeven met aanm. en verkl., Utr. 1873; Een blik op de toekomst der Wetenschap, gedicht, Utr. 1874; De drie Zuster-kunsten. Een gedicht van Mr. W. Bilderdijk, met aant., Utr. 1874; Da Costa. Eene studie, Breda 1875; Dichterlijke verpoozingen, ald. 1876. In de Dietsche Warande vindt men van hem een gedicht, getiteld: De Poëzy.

[Arnold Hoogvliet]

Hoogvliet (*Arnold*), geb. te Vlaardingen 3 Juli 1687, werd op twaalfjarigen leeftijd als klerk bij een notaris geplaatst, doch vertrok al spoedig naar Dordr., waar hij boekhouder in de Bank van Leening werd. Hier maakte hij kennis met De Bak, Van Bracht, Targier en anderen, die bij hem de liefde voor de poëzie deden ontstaan. Hij leerde Latijn en vertrok in 1713 naar Amst., waar hij boekhouder in een voorname suikeraffinaderij werd. Na 1720 vestigde hij zich als goud- en zilverkashouder te Vlaardingen en volgde zijn broeder op als tafelhouder bij de Bank van Leening. Toen zijn vader, die van zijne vertalingen van Ovidius gehoord had, hem op het sterfbed vermaande om een bijbelsch onderwerp te beproeven, besloot hij zijn Abraham de Aartsvader te maken. Hij overl. in zijne geboorteplaats 20 Nov. 1735.

Hij schreef: P. Ovidius Naso, Feestdagen, in dicht vertaald, Delft, Rott. 1719, herdr. Rott. 1730; Abraham de Aartsvader, Rott. 1727, de 12e dr. is bezorgd door B. ter Haar, Nijm. 1841; Mengeldichten, Rott. 1738; Vervolg der Mengeldichten, Rott. 1753; Zijdebalen. Hofdicht, [beschrijvende de buitenplaats van den zijdehandelaar D. van Mollem, nabij Utrecht aan de Vecht], Delft 1740; Eerekroon voor de stede Vlaardingen, Delft 1743, 's-Hage 1771.

[Jan Marcus Hoogvliet]

Hoogvliet (*Jan Marcus*), geb. te Schied. 6 Mei 1799, begon 14 Sept. 1816 zijne studiën in de Lett. en Rechten te Leiden, was rector der Lat. scholen te Bommel en later te Delft. Hij overleed reeds den 25 Juli 1835.

Behalve zijne Lat. werken schreef hij: Verhandeling, behelzende eene Uitvoerige schets des vertoogs van Plutarchus over de Nieuwsgierigheid, voorafgegaan van eenige aanmerk. over den schrijver zelven (gepl. in De Fakkel); Redevoering ter inwijding van het gebouw des Departements tot N.v.'t A. te Z.-Bommel, Z.-Bommel

1827; Mengel. ten voordeele des Vaderlands uitgegeven, Delft 1841. Voorts schoolboeken, brochures, enz.

[Willem Hoogvliet]

Hoogvliet (*Willem*), zoon van den voorg., geb. te Zalt-Bommel 29 Aug. 1829, werd in 1863 notaris te Wageningen, in '75 te Haarlem.

Hij schreef, behalve werken en brochures op juridisch gebied: Verhand. over het Ontwerp eener openbare werkinrigting, Zaand. 1855; Beschouwingen over het plan tot oprigting van een Nederl. Gen. tot ondersteuning van behoeftige krankzinnigen en van herstelden, die uit een gesticht ontslagen doch onverzorgd zijn, Leid. 1860; Het patronaat over herstelde krankzinnigen in Nederland, Leid. 1861; Het oproer te Rotterdam, een wenk voor de toekomst, Wagen. 1868; De urgentie eener politiewet, Haarl. 1883; Open brief aan hen, die belang stellen in het verschaffen van werk aan vruchteloos werkzoekenden, Haarlem 1885; Opmerkingen naar aanleiding van het wetsontwerp tot regeling van het notarisambt, Haarl. 1887. Van dezen schrijver is ons een enkel gedicht bekend, getiteld: Feestgroet van de helden uit de Camera Obscura aan Hildebrand, ter gelegenheid van zijn 70-jarig jubilé, opgenomen, o.a. in de Haarl. Courant van 19 Sept. 1884.

[Hendrik Adolf Maria de Hoon]

Hoon (*Hendrik Adolf Maria de*), te Bassevelde, in Oost-Vlaanderen, op 10 Juni 1850 geb., studeerde de rechten en is thans substituut van den Procureur des Konings te Brussel.

Hij schreef: De Grondwet van het Duitsche Rijk, Gent 1878; Onze taal voor het Strafgerecht in Vlaanderen, Gent 1879; Een tolverbond tusschen België en Nederland, Gent 1880.

[Joos Frans de Hoon]

Hoon (*Joos Frans de*), geb. te Gent 13 Sept. 1787 en gestorven te Evergem, 22 April 1867. Onder het Fransche beheer studeerde hij aan de Ecole centrale van het Departement der Schelde en volgde van 1806 tot 1810 de lessen der geneeskundige school zijner geboortestad. Na het voltooien zijner studiën werd hij chirurgien aide-major in Franschen dienst; doch op 3 Maart 1811 deed hij reeds zijne examen

als officier van gezondheid. Hij vestigde zich toen te Bassevelde (Oost-Vl.) en het jaar daarna te Kaprijk, van welke gemeente hij in 1836 Burgemeester werd. Op 3 Juli 1819 verwierf hij den graad van doctor in de geneeskunde. Van 1837 tot 1866 bekleedde hij het ambt van vrederechter van het kanton Kaprijk en gedurende de jaren 1842-'60 was hij opziener voor het schoolgebied Eekloo. De Hoon bracht veel bij tot het verheffen der moedertaal; want hij gaf gewichtige bijdragen in het Belgisch Museum en in de eerste Nederduitsche jaarboekjes van Gent. Zijne verspreide en naamlooze pennevruchten werden door zijnen schoonzoon Dr. J.F.J. Heremans, verzameld en uitgegeven onder den titel: Novellen en gedichten van Dr. J.F. de Hoon, Gent 1869, met portret des schrijvers.

[Willem van den Hoonaard]

Hoonaard (*Willem van den*), geboren te Abbenbroek 30 Juni 1788, werd in 1807 provisioneel, in het volgend jaar bijzonder onderwijzer te Maassluis. Vandaar werd hij in 1809 beroepen tot eersten leermeester in eene der diakoniescholen te Amst. en, ten gevolge van een den 21 Oct. 1812 gehouden vergel. ex., schoolonderw. te Hillegersberg. Daar is hij met onderscheiding werkzaam geweest tot in 1860 en overl. er 1 Juni 1862. In 1860 verwierf hij het getuigschrift van den eersten rang; hij behoorde tot de kundigste onder de talrijke verdienstelijke onderwijzers van dat schitterend tijdvak in de geschiedenis van ons lager onderwijs.

Hij schreef, behalve een aantal meest herdrukte school-leerboekjes: Korte uittreksels uit merkw. land- en zeereizen, (uitg. van 't Nut), Amst. 1814; Beschrijving van Hillegersberg en Bergschenhoek, Rott. 1824; Overzigt der uitgestrektheid der Vereen. Nederl. 1790, en van de verdeelingen, die het gebied sedert heeft ondergaan, Amst. 1831.

[Adriaan van der Hoop Jr.]

Hoop Jr. (*Adriaan van der*), geb. te Rott. 2 Juni 1802, ontving een beschaafde opvoeding, was koopman aldaar en overl. er 4 Nov. 1841.

Zijne werken zijn: Poëzij, Amst. 1830; Aan de vorsten van Europa, Rott. 1830; Nicolaas, keizer aller Russen. Lierz., Rott. 1830; Nederl. met betrekking tot het verledene, het tegenwoordige en toekomstige, Rott. 1831; De Kanonneerboot. Romance, Rott. 1831; De koning en het Leger. Vaderl. Gezangen, 3 dr., Rott. en Amst. 1831; Hobein. Vaderl. Romance, (naar het Fr.), Rott. 1831; Het nationaal Congres, fragment, Rott. 1831; Aan Holland. Lierzang, Amst. 1831; De bekeerde liberaal of het mislukte verraad, blsp., Rott. 1831; God met ons. Danklied bij het ontwijken der Eng. vloot aan Hollands kust, Rott. 1831; Hugo en Elvire, romant. treurspel, Rott. 1831; De Tiendaagsche Veldtogt, Amst. 1831; Europa en Nederland (met L. van den Broek), Rott. 1832; Warschau. Dicht. Krijgstafereelen, Amst. 1832; De tocht naar Ter- Vueren. Heldenz., Rott. 1832; De Cholera. Graf- en Boetklanken, Rott. 1832; Aan het kasteel van Antwerpen, Rott. 1832; Het Metalen Kruis, Dordr. 1832; Aan den generaal Chassé, Rott. 1833; Willem Tell. Zwitsersche Tafereelen, Amst, 1833; Leyden ontzet in 1574. Dicht. verhaal, Amst. 1833; Het slot van IJsselmonde, een berijmd verhaal, Dordr. 1834; Vertellingen in rijm en proza (met P.J. Schull), Dordr. 1834; Johanna Shore, treursp., Dordr. 1834; Een uur te laat of

het verijdeld tweegevecht, Dordr. 1834; Najaarsloveren. Poezij, Dordr.; De Deensche Vesper. Eene Legende, Dordr.; Iwan en Pauleska. Poolsche romance, Rott. 1835; Het Pinksterfeest, dichtstuk, Amst. 1835; La Esmeralda, (Victor Hugo nageschetst), Dordr. 1836; Godsd. Harptokkelingen, (naar het Hoogd. van Agnes Fransz) Rott. 1837; Byron en Moore, vier gedichten, Amst. 1837; De Renegaat. Een berijmd verhaal, Amst. 1837; Het Klaverblad. Oorspronk. verhaal aan de Geschied. des Vaderl. ontleend, Rott. 1838; De Weldoende Engel. Romance, Rott. 1838; De Horoscoop, trsp., 's-Hage 1838; Han van IJsland. Dramat. tafereel, Dordr. 1837; Het Verjaarfeest. Zinnebeeldig tafereel bij 's Konings verjaring en 25-jarige regeering, Rott. 1838; Columbus. Een dichtstuk, Amst. 1840; Van Speyck. Eene Winterfantazy, Dordr. 1840. Na zijn dood verschenen nog: Lente en Herfst. Nagelaten en verspreide gedichten, Rott. 1842. Voorts schreef hij vele losse, meest gelegenheidsverzen, belastte zich in 1832 met zijn vriend Mr. P.J. Schull met de redactie van het tijdschrift: Bijdragen tot Boeken- en Menschenkennis. Al zijne gedichten zijn uitgegeven in 4 deelen, Leid. 1859-'61.

[Adriaan van der Hoop Juniorsz.]

Hoop Juniorsz. (*Adriaan van der*), zoon van den voorg., geb. te Rott. 9 Maart 1827, verloor zijn ouders op jeugdigen leeftijd, werd 13 Sept. 1846 stud. te Leiden, bracht daar eenigen tijd nutteloos door, trok naar Den Briel om in stiller oord zijne studiën in de rechten voort te zetten. Eene tweede poging te Leiden liep even ongunstig af en hij begaf zich naar De Kaap, waar hij onderwijs gaf. In het vaderl. teruggekeerd, bleek hij door ervaring niet wijzer of beter geworden te zijn, en overl. te Heusden 13 Febr. 1863.

Men heeft van hem: Roepstem aan beweldadigden, dichtregelen, Amst. 1850; Twaalf Daguerréotypen, Leid. 1851, 3e dr. Schied. 1853; Geloofsbelijdenis, Leid. 1851; Geen aalmoes. Dichtregelen ten voordeele

van de betrekkingen der verongelukten te Hellevoetsluis, 's-Hage 1852; Twee dichterlijke uitboezemingen aan Z.M. den Koning en R.L. Andringa de Kempenaer, 's-Hage 1853; Voorjaarsrente. Bloemlezing en poëzy uit den Leydschen Studenten Almanak van 1842-'53; Drie dichterlijke Uitboezemingen na de lezing der laatste brochure en nader bekomen inlichtingen ter zake der verhouding tusschen Jonkheer R.L. van Andringa de Kempenaer en Koning Willem II, Amst. 1853; Gekrenkt Eergevoel. Een kreet van verontwaardiging na het lezen van den Franschen Moniteur, Leid. 1853; In den Nieuwen Rotterdamschen Schouwburg. Uitboezeming en Opwekking, Rott. 1853; Nieuwe Daguerréotypen, Schied. 1853; De Blindgeborene, Leid. 1854; De Dierenvriend, in rijmpjes voor jonge kinderen, 3e dr., Leid. 1866; Een Lenteoffer, Rott. 1854; Leve Vader Bilderdijk! Een kreet van verontwaardiging (na het verhandelde op het Taal- en Letterk. Congres), Leid. 1854; Schetsen. Proza, Schied. 1854; Verspreide gedichten, Schied. 1854; Kinderpoëzij. Mijmeringen en Lessen uit het Kinderleven, Leid.; Weer de oude Winterdeun, Leid. 1855; De gelaarsde Kat, Leid. 1856; De Goudmaker, drama, Schied. 1856; Voor Holl. knapen en meisjes, Leid. 1856; De bewoners van ons vaderland geschetst in platen met bijschriften, Leiden 1859; Bundel Blijspelen (waarin van zijne hand Een Coup of De Huwelijks advertentie, schets voor Rederijkers), Amst. 1856; H. Heine. Poëzy en Prosa, Schied. 1856; Liederen, Leid. 1857; Bedorven Kinderen, Schetsen, Gedichten, Leid. 1859; Gedichten, 4 dln., Leid. 1859-'72; Waarheid en Kunst. Schetsen en Fantaziën, Amst. 1862; Poëzy, Amst. 1862. Voorts gaf hij verscheiden kleinere prentenb. en gedichtjes voor kinderen en schreef veel naamlooze stukken. Ook van het jaarboekje Daphne was hij eenigen tijd redacteur.

(Ned. Spect. 1863, blz. 66.)

[Jozef van Hoorde]

Hoorde (*Jozef van*), geb. te Gent, den 12 Oct. 1843, genoot eerst zijn onderwijs aan de stadsschool en vervolgens aan het Atheneum zijner geboortestad. In 1862 werd hij hulponderwijzer, doch nam in 1866 zijn ontslag, om in 1867 opsteller van den Gentschen Mercurius te worden, na eerst gedurende eenige maanden als corrector aan de Commerce de Gand en als opsteller aan het Volksbelang verbonden te zijn geweest. In 1870 ging hij over tot de redactie der Gazette van Gent, waaraan hij tegenwoordig nog als opsteller werkzaam is. In verschillende tijdschriften en bladen leverde hij bijdragen.

Onder het pseudoniem Paul van Elen schreef hij met B. Block: Zielenadel, comedie in één bedrijf, Antw. 1869; Nijd en Hoogmoed, tooneelspel in vier bedrijven, Antw. 1871, en De Stiefdochter, tooneelspel in vier bedrijven, Antw. 1872. Onder zijnen eigen naam verscheen: Huwt de vrouw van uw hart, comedie in één bedrijf; Twee Vrouwenbeelden, comedie in één bedrijf; De verstootene Dochter, comedie in één bedrijf, voor volwassen meisjes; Een woord over de strekking van het Nederlandsch Tooneel, Antw. 1872; Victors Nichtje, blijspel met zang in twee bedrijven (met Em. van Goethem, bekroond met den 4en prijs in den wedstrijd voor blijspelen uitgeschreven door de stad Antwerpen in 1873), Gent 1874; J.B.J. Hofman, van Kortrijk, zijn Leven en zijne Werken, door Jozef van Hoorde, met portret van den Dichter door Fl. van Loo, (bekroond) Gent 1876; Een strijd tusschen Twee, comedie in één bedrijf, (bekroond met den 2en prijs door de provinciale Tooneelcommissie

van Antwerpen in 1874), Gent 1876; Quinten Metsijs, tooneelspel in drie bedrijven, Gent 1877; Baekelandt, drama in vijf bedrijven, Bruss. 1877; Het Droomboek, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1879; De Tehuiskomst, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1881; Vrouwe Courtmans-Berchmans, Haar leven en werken, Betooging van 14 Mei 1883, Gent 1883; Mevrouw Katrien, tooneelspel in één bedrijf, Antw, 1884; Levensschets van Dr. Jozef Guislain, Gent 1887.

[Lodewijk Hoornaert]

Hoornaert (*Lodewijk*), geb. 8 Mei 1828, te Sint Nicolaas, waar hij sedert ettelijke jaren secretaris der teeken-academie was en overl. 5 Juli 1875.

Eerst dichtte hij verscheidene liederen, waarvan het licht zagen met muziek: Liefde, wat is dat? 1857; Nog een dag dan is hij hier! 1857; Wat ik op een jaermarkt zag, 1857; Evander, 1861; Lena, 1861; Grietje, 1861; en Kerslied, 1864. Ook gaf hij uit: België's Kunst, St. Nicolaas 1856; Willem Tell, treurspel, St. Nicolaas 1857; Hans Winkelzee, Gent 1857; Redevoering gehouden ter gelegenheid der prysuitreiking aen de leerlingen der teeken-akademie van Sint Nikolaes den 21 Juli 1859; Omreis van den hertog Karel van Lorreinen in het land van Waes, St. Nicolaas 1862; De Slag bij Rupelmonde (1452), St. Nicolaas 1864.

[Jan Hendrik Hooyer]

Hooyer (*Jan Hendrik*), geb. te Zalt-Bommel 27 Maart 1844, vroeger pred. te Schellinkhout, Dordr., Arnhem, thans letterkundige en mede-redacteur van De Gids, woont te Arnhem en schreef: Mijnheer Daniel en andere verhalen, Haarl. 1884. Voorts novellen en andere stukken in Eigen Haard, Nederland, De Gids, enz.

[Franciscus Josephus Hoppenbrouwers]

Hoppenbrouwers (*Franciscus Josephus*),

geb. te Breda in 1792, door A. Fokke Sz. in onze moedertaal onderwezen. werd 30 April 1810 student te Leiden, prom. daar tot dr. in de rechten en vestigde zich te Breda.

Van hem hebben wij: Vondels Altaargeheimenissen, op nieuw uitgeg. met ophelderende noten en toelichtende aant., 's-Bosch 1825; Paarlkrans. Samensnoering van glansrijke plaatsen uit vermaarde, zoo Prot. als Cath. geschr., Breda 1841. In 1828 had hij de redactie van De Christelijke Mentor, en schr. ook in De Godsdienstvriend.

J.H.H.

[Adelheid Catharina Horch]

Horch (*Adelheid Catharina*), geboren te Voorschoten 3 Mei 1845, woont in Den Haag en schreef: Erica's, Amst. 1884; Louis van Rhenen, Haag 1885; Goudlelie, roman in 2 dln., Leid. 1887. Voorts novellen in verschillende tijdschriften.

[Mr. Cornelis Pijnacker Hordijk]

Hordijk (*Mr. Cornelis Pijnacker*), geb. 13 April 1847 te Drumpt en 17 Oct. 1864 als uit het naburige Tiel in het Utr. stud.-album ingeschreven, prom. te Utrecht, werd 27 April 1874 hoogleeraar te Amst., 7 Oct. 1881 te Utrecht, was van 9 Febr. 1882 tot 22 April 1883 minister van binnenl. zaken, daarna van 19 Juni 1885 gouverneur van Drente en is sedert 1888 gouv.-generaal van Ned.-Indië.

Schr., behalve zijne diss., twee prof. inwijdingsredenen: Ned. behoefte aan meer dan ééne hoogeschool, [1874], Utr. 1877 en De taak van den beoefenaar der Nederl. rechtsgeschiedenis, Utr. 1881. Als werkzaam lid der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het vaderl. recht, bezorgde hij: De oudste willekeuren van Amst. (in N. Bijdr. voor R. en Wet, 1879) en Rechtsbronnen der stad Zutphen, 's-Grav. 1881.

[Maurits Horn]

Horn (*Maurits*), geb. 23 April 1856 te Sittard, bezocht de Rijks hbs. te Roermond en ging daarna in den handel. Nadat hij eenige jaren daarin werkzaam was geweest, nam hij de studie weer op en begaf zich naar Göttingen, alwaar hij zich voornamelijk op de nieuwere letteren toelegde. In Dec. 1879 werd hij benoemd tot leeraar aan de hbs. te Hoorn, welke betrekking hij in Februari 1883 verwisselde met die van leeraar aan het gymn. en de hbs. te Schiedam, waar hij thans nog werkzaam is.

Hij schreef artikelen over kunst en letteren in het weekblad De Amsterdammer, De [Nieuwe] Huisvriend en de tot 1 Jan. 1889 onder zijne redactie te Rotterdam verschenen Kunstkroniek. Verder verscheen van hem Catharine Beersmans, (eene biografie); Het Hertogl. Meininger Hoftheater en zijn Répertoire en Register op de Litterarische Fantasieën en Kritieken van Cd. Busken Huet. Zijn tooneelstuk: Mevrouw Richon, reeds te Rott. en Amst. opgevoerd, is nog ongedrukt.

[Anna van der Horst]

Horst (*Anna van der*), gehuwd met J. Roelfzema, werd geboren te Enkhuizen.

Zij schreef: De Gevallen van Ruth in IV zangen. Enkh. 1764; Proeve van Bijb. tafereelen, 3 dln., Gron. 1775, en een zevental geschr. van weinig omvang en waarde, waaronder zeer de aandacht trokken de: Bespiegelingen van Joseph bij de bevalling van zijn ondertrouwde bruid Maria, naar het Fr. van Maria Gournay en naar het Lat. van den heer Heinsius, Gron. 1766, en Het oud Enkhuizen, in zeven zangen, Gron. 1767.

[Gerrit van der Horst]

Horst (*Gerrit van der*), praeceptor der Lat. scholen te Zwolle, dichtte: Overyssels oog of Zwol verheerlijkt en schetswijze beschouwt in zijn alouden en tegenwoordigen stand, beschreven in Nederduitsch heldendicht, met aant., Zwolle 1720.

[Johannes Josephus van der Horst]

Horst (*Johannes Josephus van der*), geb. 8 Juli 1822 te Haarlem, stud. te Hageveld en te Warmond, werd in 1847 kapelaan te Hoorn, vervolgens te Amst. en te Delft, waarna hij als vicarius te Vere in het zeer belangrijk stedelijk archief met al de rechten van een benoemd en beëedigd ambtenaar werkzaam was, en gedurende drie jaar in dat van de Middelb. abdij, met goedvinden van den provincialen archivaris Van Visvliet, gelijke functiën vervulde. In 1861 werd hij pastoor te Wormerveer, in 1866 te Zaandam, en in 1880 te Noordwijk, waar hij 27 Jan. 1889 overleed.

Hij schreef: Vijf antwoorden van Deodatus, Amst. 1850-'52; Het Huwelijk van Willem van Oranje met Anna van Saxen, Amst. 1851; Nederlandsche verhalen, Amst. 1854; Vader Bruno, de Kluizenaar van Overveen, Amst. en Delft 1857; De Kruistocht van 1871, Bosch 1871; O.L.V. van Lourdes, Leid. 1873 en 1887; De Martelaren van het Coliseum, Leid. 1876; Oud en Nieuw. Nederlandsche Legenden, Leiden 1887. Hij heeft ook de Levensbeschrijving van Heiligen, Kerkvaders en Martelaren van wijlen Mgr. V.d. Haagen, op nieuw bewerkt, verkort en aangevuld, 12 dln., 's-Gravenh. 1862-'75. Verder tal van artikelen in De Katholiek, Onze Wachter, De Katholieke Illustratie, Roomsch-Katholiek Magazijn, Katholieke Nederl. Stemmen, Het Dompertje van den ouden Valentijn, (psd. Jozef van Haarlem), en den Alm. voor Ned. Katholieken. Sedert 1861 behoorde hij tot de redactie van De Katholiek, en sinds 1873 tot die van de Bijdragen voor de gesch. van het Bisdom Haarlem.

[Joannes Gerardus Horsthuis]

Horsthuis (*Joannes Gerardus*), geb. 30 Juli 1835, te Utrecht, kwam in 1859 bij den dienst van de rijkstelegraaf, is sedert 1870 telegrafist 1e kl. te Amst., schreef over onderwerpen van heraldieken aard in De Navorscher, was een tweetal jaren medewerker aan het Rederijkers-Weekbl., schreef over oude kunst in de Zaanl. Courant en in De Kunstbode. Voorts bewerkte hij met W.J.F. Nieuwenhuijsen het tooneelspel 'Moi' van Labiche en Martin onder den titel: Het eigen ik, voor het tooneel en voor rederijkers.

[L. d'Hossche]

Hossche (*L. d'*), is schrijver van het werk: Lieffelyke tyd-passeringe in het naergeheugen van Maria-Theresia, roomsch Keyzerinne ... in heldenverzen door L.D., Gent 1781.

[Julius Hoste]

Hoste (*Julius*), op 23 Jan. 1848 geb. te Tielt (West-Vl.), vestigde zich ten jare 1857 met zijne ouders te Brussel, en volgde daar de lessen der Middelbare school en van het Atheneum. Echter leerde hij er niets dan Fransch; maar het lezen der werken van Conscience leerde hem zijne moedertaal kennen, beminnen en beoefenen. Ten jare 1864 werd hij beambte in een groot handelshuis, in hetwelk hij thans eene hoofdplaats bekleedt, en sinds 1875 is hij ook algemeen beheerder van den Nederlandschen schouwburg van Brussel. Onder het pseudoniem Julius van Thielt is hij sedert 1868 hoofdopsteller van het Vlaamschgezinde weekblad De Zweep, terwijl hij in de hoofdstad ten jare 1888 ook het dagblad het Laatste Nieuws stichtte.

Hij gaf een zestal voordrachten: De Vlaamsche Beweging, Olden Barneveld, De Strijd der Geuzen en De XVIe eeuw, gedrukt te Brussel; Een Man van beteekenis: John Lothrop Motley, Antw. 1877; Ons Onderwijs en de Klerikale beweging, Antw. 1879. Voor het tooneel schreef hij werken welke herhaalde malen werden vertoond, als: De Zoulous, groot gelegenheidsstuk, 1879; Nu gaan we een gang en: 't Kan bijkans niet zijn, kluchtspelen in vijf bedrijven, benevens de gedrukte stukken: De Brusselsche Straatzanger, drama in zes bedrijven, Bruss. 1883; Breidel en de Coninc, vaderlandsch drama in zes bedrijven en acht tafereelen, Gent 1889; De kleine Patriot, vaderlandsch drama in vier bedrijven en zes tafereelen, Gent 1889; Waterloo! geschiedkundig drama in vijf bedrijven en acht tafereelen, Gent 1889; De plezante Reis! kluchtspel met zang in vier bedrijven en vijf tafereelen, Gent 1889.

[Philips van Hoswinckel]

Hoswinckel (*Philips van*), Premonstratenzer der abdij van Tongerloo, was geboortig van Antwerpen, werd in 1644 pastoor te Duffel en overl. in 1728.

Er bestaat van hem: Historie van den oorsprong van het miraculeus beeld van O.L.V. van Goede Wille van Duffel, Antw. 1644.

[Arnoldus Houbraken]

Houbraken (*Arnoldus*), geb. te Dordr. 28 Maart 1660, werd daar voor kunstschilder opgeleid en ging om beter in de behoeften van zijn talrijk huisgezin te kunnen voorzien naar Amst., waar hij 8 Oct. 1710 poorter werd. In 1713 was hij omtrent 9 maanden in Engeland werkzaam om een Geschiedenis der staatsbewegingen te illustreeren, doch zag zich bedrogen in hetgeen hem daar voorgespiegeld was. Te Amst. teruggekeerd, trachtte hij het geleden verlies te vergoeden door zijne vele aanteekeningen bijeen te brengen, waardoor zijn Groote Schouburgh ontstond. Hij overleed te Amst. 14 Oct. 1719.

Behalve gen. Groote schouburgh der Nederl. konstschilders en schilderessen, 3 dln., Amst. 1718-'21, 2e dr., 3 dln., 's-Grav. 1753, gaf hij de bijschr. in Stichtelijke Zinnebeelden op Deugden en Ondeugden, door hem zelf geïllustreerd, Amst. 1723, 2e dr. ald. 1729, 3e dr. ald. 1767. Voor dit laatste boekje schreef Gesina Brit (z.a.), huisvrouw van Jacob van Gaveren, tienregelige Bygedichten.

(Obreen's Archief Ned. Kunstgesch., VI.)

[Dionysius Johannes Godefridus de la Houssaye]

Houssaye (*Dionysius Johannes Godefridus de la*), was pred. te Cassel en later op Curaçao.

Hij gaf: Myne ledige uren of proeve van zedelijke gedichten, 's Bosch 1792; ook bijdragen in de Gedenkzuil op Neerlands heil en Oranjes zegepraal.

[Jan van Hout]

Hout (*Jan van*), werd in 1542 te Leiden geb., in 1565 aangesteld tot secretaris dier stad, vier jaar later genoodzaakt uit te wijken, 9 Aug. 1572 weder tot secretaris benoemd, en van de oprichting der hoogeschool tot 1596 tevens secr. der curatoren. Aan de universiteit bewees hij groote diensten; zijn gansche leven was aan de belangen zijner geboortestad gewijd, inzonderheid bij de insluiting en tijdens Leycester. Hij overleed den 12 Dec. 1609.

Zijn hoofdwerk is: Der stadt Leyden Dienst-bouc, innehoudende verklaringe van twezen ende ghelegentheyt van de zelve stadt, van de vermeerderinghen ende vergrootingen, enz. Gedruct opt Raedthuys der voirschr. stede, 1602. Ook schreef hij met anderen: Corte onderrichtinghe dienende tot het maecken van de reductie van de tacx-custingen tot gereede penningen, enz. Leyden, Gedruct op 't Raadhuys, 1599, en in 1879 door prof. Bierens de Haan herdr. in de feestgave van het wisk. Gen. te Amsterdam. In de Beschr. van Leiden

door Orlers, z.a., komen eenige dichtstukken van hem voor; hier en daar zijn hss. overgebleven als getuigen van zijne kennis en verbazende werkzaamheid; daartoe behooren zijne Aanteekeningen op het Beleg, waarvan in de Inleiding tot de Oude Verhalen, bl. 19, 's-Grav. 1874, medegedeeld wordt: 'zij zijn niet lang geleden teruggevonden; maar weer verloren geraakt, eer nog iemand ze gelezen had.'

[Zoë of Zoetken van den Houte]

Houte (*Zoë* of *Zoetken van den*), omstreeks 1500 geb., werd op 27 Nov. 1560, onder de beschuldiging van ketterij, te Gent verbrand. Zij maakte haar testament en schreef daarachter een geestelijk lied. Het een en ander werd uitgegeven onder den titel: Een testament ghemaeckt by Soetken van den Houte, hetwelck sy binnen Gent in Vlaenderen met den doodt bevesticht heeft, anno M.D.LX den XXVII Novembris: Ende haren kinderen David, Betken ende Tanneken, tot een memorie ende voor het alderbeste goet heeft nagelaten, als een yeghelyck lesen mach. Met een schoon Liedeken, dat int eynde deses Testaments ghestelt is, ghemaect door de selve vrouwe Soetken van den Houte, Maecht Martha. Nu op het nieu de aenwijsingen oversien, ghecorrigeert, verbetert ende vermeerdert, Amst. 1579 en Delft 1586. Nog herdrukt in J.B. Cannaert's Bydrage tot de Geschiedenis van het oude strafregt in Vlaenderen). Het geestelijk lied bestaat uit 14 strofen elk van 4 verzen. Bij het testament is ook gevoegd: Eenen Seint brief geschreven wt der Liefden.

[Frederik van Houten]

Houten (*Frederik van*), geb. te Zwammerdam in 1662, was med. dr. en avondprediker in de Franciskanerkerk te Emden, werd te Oudega-Nijega-Opeinde beroepen en als cand. tot den kerkdienst bevestigd in 1697, vertrok naar De Koog en is daar in 1701 'gedimitteerd', kwam 3 Dec. 1702 te Middelburg en overl. daar 2 April 1711.

Schr.: Geestelijke Ged. en Gez., in verscheyde gelegentheden des tyds en gemoeds-gestaltens zaamengestelt, Amst. 1715.

[Mr. Samuel van Houten]

Houten (*Mr. Samuel van*), geb. te Gron. 17 Febr. 1837, stud. en prom. daar in 1859 met eene Verhandeling over de Waarde, waarna hij er zich als advocaat nederzette. Hij werd in 1864 lid van den gemeenteraad en drie jaren daarna wethouder. In 1869 werd hij lid van de 2e kamer der St.-Gen.

Hij schreef: Over den hoofdelijken omslag te Groningen, 1866; De staathuishoudkunde als wetenschap en kunst, 1867; De toekomst onzer finantiën, 1869; Liberale politiek op historischen grondslag, 1871; De staatsleer van Mr. J.R. Thorbecke, 1872, alle te Gron.; Bijdrage tot de kennis onzer Oost- Ind. geldmiddelen, 's-Hage 1872; De munt-quaestie, Rott. 1873; Staatk. brieven, Haarl. 1883; Ontwerp van wet tot herziening der grondwet, Haarl. 1884; De Leer van Boedha, 's-Grav. 1889. Verder eenige bijdragen in tijdschriften, o.a. De methode der geestelijke wetenschappen in verband met die der natuurwetenschappen, Gids 1871, en in Vragen des tijds.

[Mijnders Houtkamp]

Houtkamp (*Mijnders*), geb. te Renswoude, werd 11 Sept. 1777, 19 jaren oud in 't Staten Collegie opgenomen en gaf als student uit: Kleine gedichtjes voor Kinderen, kunnende strekken tot een Aanhangsel, of om gevoegd te worden bij de kleine gedichtjes voor Kinderen van de heeren van Alphen en 't Hoen, Utr. 1780.

[Jan Baptist Houwaert]

Houwaert (*Jan Baptist*), geb. te Brussel, in 1533, was van voorname afkomst en bezat een hof te Sint Joos-ten-Oode. Alhoewel hij zich als katholiek aanstelde, bezocht hij de verboden predikatiën der hervormers en leefde weldra in verstandhouding met de hoofdleiders van den opstand tegen Spanje. De strenge Alva verdacht den rijkbegaafden dichter van ketterij en deed hem in den kerker sluiten. Een jaar lang zuchtte hij daar, doch ontsnapte aan den dood door het afleggen eener katholieke geloofsbelijdenis. Dit belette niet, dat hij zich, na het vertrek van den ijzeren Hertog, weer aansloot bij de partijgangers van den Zwijger, in wiens legerscharen hij ging kampen voor de vrijheid van geweten en de verlossing van het vaderland. Daardoor bekwam hij het hooge ambt van Raad en Meester der Rekeningen des Hertogdoms van Brabant en werd hij nauw bevriend met Oranje, wien hij een zijner werken opdroeg en wiens lofredenaar hij werd. Tevens maakte hij met buitengewonen bijval eene dichterlijke vereering der verdiensten van het schoone geslacht, waarvoor de Brusselsche maagden en vrouwen hem openlijk vierden, hem bewierookten en zijn hoofd met lauweren omkransten. Na de herovering van Brussel door Spanje, herdacht Houwaert zijne zinspreuk: ‘Houdt middel mate’, en hij bezong ook de blijde in komste van den Kardinaal-Aartsbisschop Ernest van Oostenrijk. Niettemin verloor de dichter zijn Rekenmeesterschap, en hij stierf in vergetelheid ten jare 1599.

De werken door hem nagelaten zijn: Milenus clachte, waerinne de groote Tirannye der Romeynen verhaelt, ende den handel van desen tegenwoordighen tyt claerlijck ontdeckt wordt. Met ghelijcke clachte van den ambassadeur der Hebreen vermellende hoe schadelijck de tirannighe gouverneurs syn; D'antycke tafereelen, daer in men claerlyck geschildert ende beschre-

ven siet de goddeloose regeringe der tirannen, midsgaders den rechten middel om dlant in goeden voorspoet te goeverneren, Ghecomponeert doer Jan Baptista Houwaert ende toegheschreven den doorluchtighen Prince van Orangien, Antw. 1578; Sommaire beschryvinghe van de triumphelijcke incomste van den doorluchtighen ende hooggheboren Aerts-hertoge Matthias, binnen die princelycke stadt van Brussele, int jaer ons Heeren M.D.LXXVIII, den XVIII dach Januarij. Mitsgaders die tonneelen, poincten, figuren ende spectaculen die in de voorseyde incompste (ter eeren van zyne doorluchticheyt) zyn verthoont gheweest, met meer ander saken, die dan ter tyt geschiet zijn ... gheinventeert ende ghecomponeert deur J.B. Houwaert, Antw. 1879; Declaratie van die triumphante incompst van den Doorluchtighen ende Hoocgheboren Prince van Oraingnien binnen die Princelijcke stadt van Bruessele Geschiet in 't jaer ons Heeren Duysent vijfhondert achtentseventich den achthiensten Septembris, Antw. 1579; Die remedie der liefden, int tlatyne beschreven door Ovidius Naso, in onse tale rhetoryckelyck overgesedt voor d'amoreuse, Bruss. 1581. Dit werk verscheen ook onder den titel: Die Remedie der Liefden. In tlatijne beschreven door den vermaerden Poeet Ovidius Naso, ende nu in onse Nederlandsche tale Rhetorijckelijck overgesedt orboorlijck ende nootsakelijck ghelesen voor D'amoureuse. Daer by ghevueght die clachte van onbehoirlijcker minnen, mitsgaeders den aert van die lichte vrouwen, en die clachte Vulcani over Venus sijn wijf. 2. Dialogen van donghestadicheyt der vrouwen, Met diversche lamentatien van de ghehoonde Minnaers, Bruss. 1583; Pegasides Pleyn, ende den Lust-hof der Maeghden: begrepen in sesthien amoureuse Poëtelycke stichtende Boecken, uyter maten playsant, ende nootsagelyck ghelesen voor maegden, jonghe dochters, ghehoude vrouwen, weduwen, ende manspersoonen ... Antw. 1582, 4 deelen, met koperplaten; Den handel der Amoureusheyt, inhoudende vier Poetische spelen, 1o. van Aeneas ende Dido. 2o. Narcissus ende Echo. 3o. Mars ende Venus. 4o. Leander ende Hero, Poetelijck geinventeert ende Rhetoryckelyck ghecomponeert door Heer ende Meester Johan Baptista Houwaert, Bruss. 1583; Den handel der amoureusheyt begrepen in dry boecken, inhoudende dry excellente, constighe, soetvloeyende poetische spelen van sinnen, van Jupiter en Yo, enz., Bruss. 1583; De vier wterste, Van de doot, Van het oordeel, Van d'eeuwich even, Van de pyne der hellen, schrifturelijck gheinventeert ende rhetoryckelyck ghecomponeert by J.B. Houwaert, Antw. 1583, met portret en blazoen; Die clachte ende troost van Belgica; Poetelijck gheinventeert by J.B. Houwaert, Bruss. 1583; Den Willecomme en congratulatie van den hooghgheboren, machtighen ende seer doorluchtighen Vorst Ernesto, Bruss. 1593; Houwaerts Moralisatie op de coemst van den hooghgheboren, machtighen ende seer doorluchtighen Vorst Ernesto Aertshertoghe van Oostenryck, Bruss. 1593; Den generalen loop der werelt begrepen in ses vermakelycke boecken, Amst. 1612; Politycke onderwysinghe, tot dienste van alle menschen om te gebruycken maticheyt in voorspoet, en stantvastigheyt in tegenspoet, Leeuw. 1614. Ook vertaalde Houwaert in Nederlandsche verzen de Oratio van Marnix van Sint Aldegonde: Pro Mathia Archiduce Austriae, Antw. 1578.

[Balthazar Houwaert]

Houwaert (*Balthazar*), broeder van den voorgaande, te Brussel geb., omstreeks 1530, deed godsdienstige studiën en trad in de orde der predikheeren, die hij echter

verliet, om de hervorming te gaan prediken. Hij was te Antwerpen werkzaam bij de komst van Alva, die hem voor eeuwig uit de Nederlanden bande, waarop hij naar Aken week. Daar was hij tot 1573 de geestelijke herder zijner gebannen landgenooten en schreef bij zijn laatste werk: Bewys dat heymelijcke vermaninghen in Godts Woordt gefondeert zijn.

Zijne vroegere pennevruchten waren: Confessie oft Bekentenissen der Dienaeren Jesu Christi in de kercke binnen Antwerpen die welcke der confessie van Ausborch toegedaen is. Anno 1567; Corte verantwoordinghe oft Beschermінghe der confessien oft bekentenisse des gheloofs der Christelycker ghemeinten van Antwerpen der Ausborchscher Confessien toeghedaen tegen het venynich Schimpboeck Wilhelmi Lindani van Dordrecht Bisschop (Titulatenus) van Ruremonde, 1567; Een Christelyc Ghebedt, in desen benauden, periculosen tijt, hooghnoodich om daegelijcx tot Godt te spreken ende te bidden, duer M. Balthazar Houwaert, anno 1572, Antw. 1579.

[Antonius Hovaeus]

Hovaeus (*Antonius*) of **van Hove** of **van den Hoef**, alzoo genoemd naar zijne geboorteplaats Egmond op den Hoef, waar hij kanunnik was, werd in 1560 abt van Epternach in Luxemburg, waar hij 6 Sept. 1568 overleed.

Behalve een paar Lat. werken, heeft men van hem: Hist. van de heeren ende graven van Egmond, uyt de oude boeken byeenverg., Als oock de lyste en korte Hist. van de ovde Holl. graven, Haarl. 1664.

[Nivardus van Hove]

Hove (*Nivardus van*), omstreeks het einde der XVIe eeuw geb. te Brugge, waar hij kloosterling en later prior werd der abdij van Duinen en overleed op het einde der XVIIe eeuw.

Hij schreef: Het leven, mirakelen ende wonderlycke vindinghe van het heyligh en ongeschonden lichaem van den H. Idesbaldus, derden Abt van de vermaerde abdy van Duynen, Brugge 1686.

[J. van Hoven]

Hoven (*J. van*), omstreeks 1720 te 's-Hage directeur van een reizenden troep tooneelspelers. Volgens het hs. 413 van de Mij. der Ned. Letterk. was hij in 1744 tabaks-verkooper in Het rookende Moortje op 't Hofspui in Den Haag; hij moet ook te Amst. gewoond hebben.

Schreef voor het tooneel: De Treurende Theems hersteld, door de krooning van George I koning van Groot-Britt., tnsp., Amst. 1714; De gelukte list op drie koningenavond, klsp., Amst. 1715; Schildery van de Haagsche kermis, nevens de rarekiek van de Amst. kermis, 's-Hage 1715; Voorspel op Agamemnon, koning van Mycene, 1718; Het Huwelyk door weddingschap, klsp., Amst. 1718; Leedige uuren, 's-Hage 1720; Don Quichots verlossinge uit Sierra Morene, blsp., Rott. 1721; De Hellevaart van dokter Joan Faustus, trsp., 's-Hage 1731; Krispijn, soldaat, koopman en advocaat, klsp.; Drie gelegenheidsgedichten, of Lof der tabak, 's-Hage 1733; Aan de leden van het nieuw opgerigt kunstgezelschap Ars superat Fortunam, in 's-Hage, 's-Hage 1733; Zes lierzangen van Q. Horatius Flakkus; Dichtschets van den huyse des heeren Fagels, ter gelegentheidt van den vrywilligen afstand, der eerste griffierplaats van H.H.M. Staaten Generaal na een loffelijke dienst van LVIII jaaren nedergelegt, 's-Hage 1744. Ook gaf hij eene omwerking van Kloris en Roosje, dat reeds in 1688 te Amst. verschenen was. De Mij. d. Ned. Letterk. bezit van hem in hs.: Fabelen van Esopus in dichtmaat.

[Aegidius van den Hoven]

Hoven (*Aegidius van den*), leefde in de vorige eeuw en schreef: Lof der Muzyk. Kamerspel door liefhebbers vertoond op de kolveniers-Doelen tot Amst. na het eindigen van het concert gehouden door Jos. Sanderus, 1699; De student stalknecht, kluchtspel, 1700; De gelukte vermomming, klsp., 1701; Sabinus, trsp., 1702; De verwarde Minnaars, blsp., 1704.

[Raymond Maria de Hovre]

Hovre (*Raymond Maria de*), geboren te Welden (Oost-Vl.), 3 Aug. 1842. In 1858 als hulponderwijzer benoemd te Syngem, bleef hij daar ruim twee jaren en ging toen in dezelfde hoedanigheid over naar de gemeenteschool zijner geboorteplaats, van waar hij in 1862 hoofdonderwijzer te Mater werd, en vervolgens onderwijzer en muziekleeraar aan een der stadsscholen te Gent, alwaar hij overl. op 20 April 1876.

Op 16jarigen ouderdom schreef hij twee novellen: Frans en Wantje en Een fiksche knaap, te Oudenaarde gedrukt, benevens eenige dichtstukjes verschenen in de Scheldegalm. Ook op het gebied der muziek werkzaam, gaf hij in 1869 een 20tal liederen, en in 1872-'73 onder het pseudoniem Ludwigssohn een 60tal liederen uit, onder den titel: De Nederlandsche Zanger, Gent.

[Petrus Hoydonck]

Hoydonck (*Petrus*), een Gentsche Augustijner monnik, die ten jare 1694 te Antwerpen prior was en zich onderscheidde als leeraar en kanselredenaar, tot hij overl. te Gent, op 23 Jan. 1725.

Hij schreef: Zedelyke leeringe of den Jubilé, Gent 1721.

[Jozef Peter Benoit Hoylarts]

Hoylarts (*Jozef Peter Benoit*), te Antw. geb. 19 Maart 1754, deed zijne studiën te Leuven en vestigde zich als geneesheer in zijne geboortestad, alwaar hij overleed 12 April 1831.

Hij schreef: Geneeskundige waarneminge over eene byzondere vertraginge der uitbotting van de kinderpokken, veroorzaakt door eene andere aenwezende ziekte, Antw. 1798; Genees- en verloskundige verhandelingen over de stuiptrekkingen welke zoo dikwerf ten tyde der zwangerheid worden waergenomen, Antw. 1798; Waerneming betrekkelijk eener vrugt in eenen bijzonderen zak der baermoeder gevonden, en naer eenen voorafgeboorne moederkoek ontdekt, benevens eene kleine schets der toevallen, die er zyn ontstaen na de verlossing veroorzaekt door eenen hevigen bloedvliet, Antw. 1799; Briefwisseling tusschen J.P. Hoylarts en den zeer ervaren geneesheer J. van Rotterdam, Antw. 1800; Onverwagte gevallen in de verloskunde aen den dag gelegt, Antw. 1800; Redevoering hebbende voor onderwerp: dat de geneeskunde voor den akkerbouw, koophandel en manufacturen heel onontbeerlyk is, en hieruit zijne meerdere voortreffelykheid en noodzakelykheid bewezen voor de maetschappy, Antw. 1800.

[Karel Damiaan Huart]

Huart (*Karel Damiaan*), te Neerlinter geb., den 4 Aug. 1750, vestigde zich als geneesheer te Tienen, waar hij overleed op 21 April 1826.

Hij gaf in het licht: Korte verhandeling over de heelkundige berigten, in twee deeltjens verdeeld, Mech. 1774; Supplement op de heelkundige berigten, Leuven 1777; Euchiridion artis obstetricandi, oock de kunstbewerking der keysersnee, mitsgaders eenige kortbondige spreuken van den heere Mauriceau, beantwoord door den heere Levret, Mech. 1770.

[Ulricus Huber]

Huber (*Ulricus*), geb. te Dokkum 13 Maart 1636, stud. te Franeker in de rechts-

geleerdheid, werd in Aug. 1654 te Utr. ingeschreven, als geb. te Leeuw., den 18 Sept. 1656 als Dokkumer te Heidelberg, waar hij prom. 14 Mei 1657, Hij werd 30 Nov. daaraanvolgende hoogl. in de geschied. en welsprekendheid te Franeker. Tweemalen beriep men hem vergeefs te Leiden; later werd hij raadsheer in het prov. gerechtshof te Leeuwarden, met behoud van zijn professoralen titel. Hij ging echter drie jaar later naar Franeker terug, waar hij 8 Nov. 1691 overl.

Hij was als rechtsgeleerde zeer beroemd en schreef een groot aantal werken in het Lat., en verder: Spiegel van Doleantie en Reformatie na den tegenwoordigen toestand des Vaderl., 1672; Weegschaal van redenen over het verplaatsen der Akademie van Franeker naar Leeuwarden. Deductie voor den wel Geb. Heeren F.D. van Camminga, vry- en Erfheer van Ameland, Fran. 1676; Dansmeester van Franequer geheekelt ende geholpen, Leeuw. 1683, dat aanleiding gaf tot veel twistgeschrijf; Beginselen der Rechtk. in Frieslandt gebruikelijk, Franeker 1684; Hedendaegse Rechts-geleertheyt, soo elders. als in Frieslandt gebruikelijk, 2 dln., Leeuw. 1686, in vijf uitgaven nog gewaardeerd.

(Mr. W.B.S. Boeles, Frieslands Hoogeschool, II, 217.)

[Marius Cato Ulrich Huber]

Huber (*Marius Cato Ulrich*), geb. te Groningen 16 April 1835, werd den 23 Dec. 1858 2de luit. bij de Infant., in 1862 1ste luit., in 1870 kapitein, den 23 April 1885 majoor, en 15 Mei 1888 luit.-kol., en is thans in dien rang bij het reg. te Bergen-op-Zoom.

Hij schreef: De reuzenstrijd van 1870. Beschrijving van den oorlog tusschen Frankrijk en Pruisen, Arnh. 1870. Voorts tusschen 1873 en '83 verschillende art. zonder zijn naam over militair- staatk. en milit.-hist. en letterk. onderwerpen in De Tijdspiegel en Het Ned. Magazijn.

[Wilhelmus Jacobus Arnoldus de Witt Huberts]

Huberts (*Wilhelmus Jacobus Arnoldus de Witt*), geb. 27 Maart 1829 te Harderwijk, stud. sedert 21 Sept. 1848 in de letteren te Leiden, waar hij 16 Nov. 1857 prom., werd in 1855 leeraar aan het Gymn. te Gouda, in 1858 aan dat te Zutfen, in 1865 leeraar aan de hbs. aldaar en is sinds 1867 directeur der Rijks hbs. te Zwolle.

Behalve een aantal meermalen herdrukte schoolboeken, vooral over aardrijksk., letterk. historie en geschiedenis, en vertalingen van werken van Prescott (Leven van Filips II met aanteek.), Gervinus, Kannegiesser, Jules Verne, Dr. Baumgarten, Jacolliot, Mandelkern, Wallstroth, Dr. Schott, enz., schreef hij: Chronologische handleiding tot de beoefening van de gesch. der Ned. letterk., Dordr. 1858; Tijdrekenkundig register van alle oorkonden in het Sted. Archief te Zutfen, 2e deel. (Het 1ste deel is van Mr. R. Tadama), Zutf. 1862; De geschiedenis der Oude Zutfensche Latijnsche school, Zutf. 1863; De vingerhoed, blijsp., Zutf. 1865 (anoniem); Ahasverus van Rob. Hamerling, metr. overgezet, Amst. 1876; verder tal van novellen in Europa, Nederland, Almanak voor het schoone en goede, bijdragen in De Gids, Tijdspiegel, Konst- en Letterbode, in verschillende dagbladen, enz.; ook gaf hij verscheiden atlassen en kaarten uit. Tot de laatste behoort de Hist. atlas, oorspronkelijk door den Haagschen boekh. en vertaler W.J. Mensing ontworpen en

door dr. H. in telkens vernieuwde uitgaven verbeterd. Met den heer Elberts is dr. Huberts de grondlegger van dit wdb., voor zooveel Nederland aangaat.

[Coenraad Busken Huet]

Huet (*Coenraad Busken*), geb. te 's-Gravenhage 28 Dec. 1826, begon zijne theol. studiën te Leiden, 19 Febr. 1844, werd in April 1851 Waalsch predik. te Haarlem, legde in Jan. 1862 dit ambt neder, werd mede-red. der Haarl. courant tot '68, was van 1863-'65 tevens in de red. van De Gids, waarin hij de art.: Kroniek en kritiek schreef. Van 1868 tot 1876 was hij in dienst der dagbladpers op Java, vestigde zich te Parijs, en overleed daar 1 Mei 1886.

Behalve brochures op theol. en litt. gebied, eenige theol. werken, waaronder zijne Brieven over den Bijbel, 2 dln., Haarl. 1857, 2e dr. 1863 en zijne Kanselredenen, Haarl. 1861, schreef hij: Jacques Saurin en Théodore Huet. Proeve van kerkgeschiedk. critiek, Haarl. 1855; Overdrukjes. Schetsen en Verhalen, Haarl. 1855; Uit Fanny Fern, Leeuw. 1858; Verspreide polemische fragmenten, Haarl. 1864; Ada van Holland. Hist.-litt. schets, Haarl. 1866; Lidewyde, roman, 2 dln., Arnh. 1868, 2e dr. Amst. 1872; Nieuwe Litt. Fantasieën, 2 dln., Batavia 1874; Van Napels naar Amsterdam. Italiaansche reisaanteekeningen, Amst. 1877; Oude romans, 2 dln., Amst. 1877; Potgieter. Persoonlijke herinneringen, Amst. 1877; George Sand, Amst. 1877; Het land van Rubens. Belgische reisherinneringen, Amst. 1879; Nationale vertoogen, 2 bundels, Haarl. 1882, Litt. Fantasieën, Haarl., 20 dln.; Het Land van Rembrand. Studiën over de N. Nederl. beschaving in de 17e eeuw, 2 dln., Haarl. 1884. Nog gaf hij uit: Personen en Onderwerpen. Keus uit de boekbeoordeelingen van E.J. Potgieter, met een voorrede en aant., Haarl. 1885. Bij zijn vertrek naar Indië gaf hij zijn Kroniek en Critiek uit De Gids, met eenige bijdragen vermeerderd, op nieuw in het licht onder den titel: Litterarische Fantasiën, 2 dln., Arnh. 1868, 3e druk Amst. 1874.

(Prof. Dr. A.G. van Hamel, in: Mannen van beteekenis in onze dagen, 1886.)

[Mevr. Anne Dorothée Busken Huet-van der Tholl]

Huet-van der Tholl (*Mevr. Anne Dorothée Busken*), geb. te Haarlem, Maart 1828, huwde 13 Oct. 1859 den voorg. en woont thans als zijne weduwe te Parijs.

Schreef novellen, eerst verspreid uitgegeven, later verzameld in de Guldens-editie, vertalingen van G. Eliot, Miss Thackeray, Florence Nightingale en anderen.

[Dammes Pierre Marie Huet]

Huet (*Dammes Pierre Marie*), geb. te Amsterdam 7 Dec. 1827, stud. eerst aan het Athen. aldaar, sinds 20 Oct. 1847 te Utr., werd in 1858 pred. te Ladysmith en te Pietermaritzburg in Natal, waar hij tot 1867 bleef; in 1870 tot den dienst toegelaten, pred. te Veenendaal, 1871 te Dirksland, 1875 te Nunspeet en 1878 te Goes.

Hij schreef: Paarlsche gedichtjens, Kaapstad 1856; Uit Natal. Sticht. gedichtjes (Oud en nieuw), Pietermaritzburg 1858; Afrik. gedichten, Amst. 1867, 4e dr. 1872; John Bunyan's geest. zinnebeelden, Amst. 1868; Sticht. versjes naar G. Tersteegen, Amst. 1869; Het lot der zwarten in Transvaal. Mededeelingen omtrent de slavernij en wreedheden in de Zuid-Afr. republiek, Utr. 1869; Prentbijbel voor kinderen, Amst. 1870; Twaalftal sticht. gedichten, Amst. 1870; Nieuw bundeltje sticht. gedichten. Gedeeltelijk naar het Hoogd., Amst. 1871; Verspreide Gedichten, Amst. 1878, en verder een zeer groot aantal brochures, o.a. over Spiritisme, preeken, kinderwerkjes, bijdragen in tijdschriften.

[Philip Reinhard Hugenholtz]

Hugenholtz (*Philip Reinhard*), geb. te Woudenberg, 8 Nov. 1821, stud. te Utr. sinds 29 Juni 1840 en prom. aldaar, werd pred. bij de herv. gem. te Amst.; in 1878 legde hij daar zijn ambt neder en overl. er 16 Mei 1889. 1n 1875 werd hij eershalve theol. dr. te Leiden.

Schr.: Studiën op godsd. en zedek. gebied, Amst. 1884; Geloofs- en Levensvragen, Amst. 1885; art. in het Theol. Tijdschr., De Hervorming, enz.

[Pieter Hermannus Hugenholtz Jr.]

Hugenholtz Jr. (*Pieter Hermannus*), geb. te Rott. 31 Juli 1834, begon zijne stud. te Utrecht 14 Sept. 1852, in 1856 te Leiden, was pred. der Ned. herv. gem. te Hoenderlo, Renswoude, Leeuwarden en van 1866 tot '77 te Amst., waar hij toen de Vrije gem. oprichtte en sedert daarvan voorganger is.

Behalve leerredenen en kleinere opstellen in Vaderl. Letteroef., Ons Onderwijs, Tijdspiegel, Chr. Album, De Hervorming, Alm. van 't Nut, enz., gaf hij afz. uit: Schetsen en tafereelen, (uitgeg. door 't Nut), 1872; Stemmen uit de Vrije Gemeente. Een tijdschrift, 1878-'89; Levenslicht. Bloemlezing, Amst. 1882, 2e dr. 1886; Karakterbeelden, Amst. 1886; Licht en Schaduw. Indrukken van het godsd. leven in Amerika, Amst. 1888; Levenslicht uit vroeger eeuwen, Amst. 1889.

[Frederik Willem Nicolaas Hugenholtz]

Hugenholtz (*Frederik Willem Nicolaas*), geb. te Rott. 1 Aug. 1839, stud. van 24 Sept. 1857 te Leiden, was Ned. herv. pred. te Delden, Zierikzee en Santpoort; in 1886 vestigde hij zich te Grand Rapids, Michigan, als voorganger der Vrije gem. aldaar en redig. er een tijdschrift: Stemmen uit de Vrije Hollandsche gemeente. Hij was lang red. van het orgaan van den Ned. Protestantenbond: De Hervorming.

[Mr. Jean Baptist Baron van Hugenpoth tot den Beerenclauw]

Hugenpoth tot den Beerenclauw (*Mr. Jean Baptist Baron van*), geb. te Boxmeer 10 Jan. 1816, begon zijne studiën te Leiden 2 Oct. 1833 en prom. er 31 Oct. 1836, werd reeds twee jaar later subst.-, in 1859 officier van Justitie te Eindhoven, den 5 Febr. 1854 adv.-gen. in Den Bosch; later wegens zijne katholieke belijdenis niet tot proc.-gen bevorderd, nam hij in 1863 zitting als raadsheer, werd in 1876 in dien rang bevestigd en overl. te 's-Hertogenbosch, 3 Nov. 1877.

Behalve een Lat. diss. schreef hij: De Kloosters in Nederland aan de grondwet getoetst (psd. Robert Pays), Utr. 1861; Onderwijs! Petitiën. Open brief aan den raad der gemeente 's Bosch, (Anoniem) 's Bosch 1863; Hoe en wat? Staatk. beschouwingen, Utr. 1864; Inleiding tot waarheid en staatsbeleid, Utr. 1865; De gemeente, hare vrijheid en hare finantiën, Utr. 1867; Onze vermaken, Utr. 1868; Over de opvoeding der vrouw, (geplaatst in De Tijdspiegel 1867 en '68); Een droom, 1867; De revolutie, Amst. 1871. In De Gids van 1876, ‘Anti’. Voorts een congres-rapport: La main morte, 1861.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1878.)

[Jan Frans Gislein Huleu]

Huleu (*Jan Frans Gislein*), te Geeraardsbergen geb., den 17 Dec. 1746, werd aan de Hoogeschool van Leuven in 1766 tweede in de wijsbegeerte uitgeroepen en ontving daar op 25 Mei 1773 ook den graad van licentiaat in de godgeleerdheid, waarna hij tot secretaris werd verheven van het bisdom van Mechelen. Daar verloor hij echter het geestelijk vertrouwen, omdat hij den eed aflegde van getrouwheid aan de Fransche republiek. Na het concordaat werd hij benoemd tot kanunnik en vicaris-generaal, in welk ambt hij overl. op 16 Juni 1815.

Behalve verscheidene Latijnsche en Fransche werken schreef hij: Het lyden van onzen Heer Jesus-Christus, verdeeld in XLIX meditatien, Mech. 1787; Uytlegging van den Mechelschen Catechismus, Mech. 1788-1795, 5 dln.; De Kerk op den H. Petrus gebouwd, Mech. 1792; Lofrede ter

eere van den H. Rumoldus, apostel van Mechelen, Mech. 1793; Het wonderbaer leven en de helddaedige deugden van den eerbiedweerden dienaer des Heeren Benedictus Josephus Labre, Mech. 1797; Waerschouwinge aen het volk ... over syn gevoelen ten opzigte van de Declaratie die door de Republiek van de geestelijke word geëyscht, Mech. 1797; Pligten van allen katholyken borger, Mech. 1798; Oeffeningen van negen daegen om de feestdaegen van de alderheyligste Maegd Maria godvrugtelyk te vieren of zig tot de zelve te bereyden, Mech. 1798; Historie van de Geduerige Aenbidding van het Alderheyligste Sacrament des auteurs, Mech. 1798; Den vermomden Wolf ontdekt door agt van zijne tanden ofte agt gevaerlyke leerstukken bevonden in de dry sermoonen aentoonende wat kragtig gebed is den Roozen-Krans, Mech. 1798; Godvrugtig gebedeboeksken voor dezen tyd, in 't welk Christus aen de ziele toont de regtveerdigheyd van zyne straffen, om haer tot de waere boetveerdigheyd te brengen, Mech. 1798; Theophila ofte de godminnende ziele, door Christus onderwezen in de wegen der volmaektheyd, Mech. 1804; De oeffeninge van de volmaektheyd, door Alphonsus de Rodriguez, vernieuwd, verkort en toegepast aen alle staeten en conditien, Mech. 1804.

[A. van Hulkenroy]

Hulkenroy (*A. van*), gaf: Het vermaaklyk buitenleven of de zingende en speelende Boerenvreugd met zangkunst verrykt en tot gemak der speelers op de G sleutel gesteld, verscheen in 1716 te Haarlem, gedrukt bij de wed. Herm. v. Hulkenrooy, met pl. naar Ostade. Eenige rijmregels: op de Tytelprent, geteekend A.v.H. en eindigende met de zinspreuk: ‘Elk zijn keur en deel’ heeft aanleiding gegeven om het boekske aan A. van Hulckenroy toe te schrijven. In den Cat. van Letterkunde, 1, 280, komt J. van Gijsen als de dichter en A. v. Hulkenroy als de componist voor; de laatste is evenwel in 1711 de dichter van een lijkvers op Lucas Schermer. Over deze drukkersfamilie, zie Allan, Gesch. en Beschr. van Haarlem, I, 367.

[Wilhelmus van den Hull]

Hull (*Wilhelmus van den*), geb. 16 Sept. 1778 te Haarlem, waar hij instituteur was en 4 Juli 1858 overleed.

Hij schreef behalve een aantal schoolboekjes: Over de belangrijkheid eens zestigjarigen ouderdoms, in den jare 1831, of schets der hoogstmerkwaardige verschijnselen, welke dien leeftijd bij uitstek kenmerken, Amst. 1831, 3e druk, Sneek 1849; Een woord aan de onderwijzers en opvoeders in Nederland, over de gevolgen van het bloot wetensch. onderwijs der jeugd in deze dagen, Gron. 1834; Proeve eener geschiedenis onzer stamhouders voor en na hunnen val, Haarl. 1834; Over den oorsprong en de geschied. der Holl. duinen, Haarl. 1838; verder een paar Fr. werkjes en bijdragen in De Konst- en Letterbode.

[Hulpiau]

Hulpiau, priester, schreef: Leven van de Heilige Coleta, hervormster van de orde der H. Clara, uit verscheidene schrijvers bijeenverzameld, 2e uitgave, Gent 1882.

[Mr. Samuel van Huls]

Huls (*Mr. Samuel van*), gedoopt te 's-Grav. 27 Aug. 1655, werd 7 Dec. 1678 te Leiden als jur. cand. ingeschreven, en prom. aldaar. Eerst was hij in dienst der generaliteit als ambtenaar, daarna een der secr. van Willem III, van 1699 tot 1703 in de regeering van Den Haag. Zijne uit het in laatstgenoemd jaar gesloten huwelijk geboren en nagelaten dochter, Sara Adel, werd in 1738 de gade van Onno Zwier van Haren. Hij overleed in 's-Grav., 11 Sept. 1734.

Schr.: Davids Psalmen of Harpzangen; meest met de eige woorden van de nieuwe overzettinge gerijmt, Amst. 1682.

[Hendrik van Huls]

Huls (*Hendrik van*) of **Hulst**, volgens Poot ‘uitmuntend schilder en poëet’, te Delft geb. in 1685, was daar werkzaam o.a. in 1722, en toen bevriend met den dichter van Abtswoude, die destijds juist op den dwaalweg was geraakt. Of dit de schuld van den schilder was, is onzeker, maar dat Poot de ‘Louren’ uit de volheid van zijn hart schreef, getuigt zelfs prof. Beets. Het is echter raadzaam de producten van zulk een ‘uitmuntend dichter’ niet te lezen.

De ged. waren vroeger deels uitgegeven, daarna in slechte afschriften in omloop; ook zijn niet alle stukken van den schilderdichter; het lofdicht van J. van Hoven, z.a., doet vermoeden, dat deze door verwantschap in smaak, de uitgave bezorgd heeft. De titel is: De Gedichten van Hendrik van Huls. Bestaande in Geestelyke en Vleeschelyke verklaaringen, vermaakelijke Oratiën, Geestige Gezangen. En eenige Mengeldichten, Leiden 1734, 2e dr. 1747.

[Allard Hulshoff]

Hulshoff (*Allard*), geb. te Gron. in Febr. 1734, stud. ald. sinds 1749 geneeskunde en wijsbegeerte, werd zes jaar later tot doct. phil. bevorderd, begon in 1756 zich in de kweekschool der Doopsgezinden op het predikambt toe te leggen, werd reeds na twee jaar te Makkum beroepen en bekleedde daarna zijn ambt te Amst. van 1760 tot zijn dood, 30 Juli 1795.

Van zijne geschr., deels in 't Latijn, deels over theol., of philos. onderwerpen handelende, moeten voor den uitmuntenden stijl en de fraaie natuurtafereelen genoemd worden: Kerkelijke redevoeringen, 4 dln., Amst. 1796.

[Willem van Oosterwijk Hulshoff]

Hulshoff (*Willem van Oosterwijk*), zoon van den voorg., die den moederlijken naam bij den zijnen gevoegd had, geb. te Amst. in 1771, werd mede tot kerkleeraar bestemd en verwierf de bevoegdheid daartoe in 1792. Zijne gezondheid was echter te zwak voor die bediening; hij overl. reeds 17 Mei 1793.

Onder zijne weinige geschr. is zeer merkwaardig, als een nog niet-geëvenaard model van den vroeger gewilden vorm van gesprekken: De Geschiedenis van Jozef, in 1796 door 't Nut uitgegeven.

Zijne zuster **Maria Aletta Hulshoff**, geb. 30 Juli 1781, schreef in 1806 eene ‘Oproeping aan het Bataafsche Volk’, slechts acht blz. tellende, maar zóó hevig tegen het plan om Lodewijk Napoleon hier als gouverneur-generaal te nemen en tegen andere regeeringsmaatregelen, dat het stuk werd opgehaald en de schrijfster in veiligheid over de grenzen gebracht. Zij kwam dadelijk terug, doch hare houding bij de ingestelde verhooren deed uitkomen, dat zij, op dit punt althans, wegens een overprikkeld zenuwgestel in een staat van ontoerekenbaarheid verkeerde. Het stukje is vertaald als: Peace Republican's Manual, or the French Constitution, New-York 1817.

[Joannes Hulshoff]

Hulshoff (*Joannes*), in 1822 te Lichtevoorde in de graafschap Zutphen geb, deed zijn hoogere studiën te Warmond en werd, 18 Aug. 1847 tot priester gewijd, in 1858 pastoor te Oldenbroek, in 1868 te Zeddam, waar hij overleed 7 Maart 1884.

Zijne pen schonk ons: De Heerlijkheid der Heiligmakende Genade, Zwolle 1865; De Heiligmakende Genade, 's-Hage 1867. Voorts vele artikelen in De Catholijke Nederl. Stemmen.

[Adriaan Hulsius]

Hulsius (*Adriaan*), geb. te Breda, had in de 17e eeuw een winkel ergens in Zeeland, later te Amsterdam.

Onder den invloed van persoonlijke rampen en huislijke teleurstellingen, schreef hij een rijmwerk: Godvruchtige liefde, stryd en heerlyke overwinninge van het zaligmakende geloof: de bindinge des Draaks en oude Slange, de duizendjarige regering Christi, en het nieuwe Jeruzalem op de aarde; mitsgaders Gogs en Magogs strijd en het oordeel Gods in het dal van Josafat, beschreven in gedichten, Amst. 1694.

[Bartholomeus Hulsius]

Hulsius (*Bartholomeus*), 1 Sept. 1621 te Leiden ingeschreven, als geb. te Frankfort en 20 jaar oud, werd in 1628 predikant te Zuid-Beierland, waar hij in 1635 wegens zwakke gezondheid zijn emeritaat kreeg.

Waarschijnlijk was hij de dichter van: Emblemata sacra of Geestelyke sinnebeelden, 1631, en schreef verder: Den onderganck des Roomschen Arents door den Noordschen Leeuw, Amst. 1641.

[Nicolaas van der Hulst]

Hulst (*Nicolaas van der*), geb. 4 Oct. 1759 te Rott., studeerde te Harderwijk in de artsenijmengkunde, en ging daarna weder in zijne geboorteplaats wonen. In 1811 prom. hij in de geneeskunde en overl. te Rott. in Augustus 1834.

Hij schreef: Gods grootheid uit de werken der Natuur, met aanteek. en mengelwerk, Rott. 1805; Vrolijke lentezang en mengelw., Rott. 1806; Bloemen en vruchten, zijn de eene verzameling van ernstige en boertige stukken, Rott. 1811; De gezangen van den winter, Rott. 1813; Luim en ernst, of verklaring en uitbreiding van eenige vaderl. spreekwoorden, welke van eyeren ontleend zijn, Rott. 1823; Zomer- en herfstvruchten, Rott. 1826; Lijkzang op Scharp, Rott. 1828. Verschillende zijner gedichten zijn in jaarboekjes en tijdschriften verspreid.

[Leo d'Hulster]

Hulster (*Leo d'*), geb. te Tielt in 1784, overl. te Gent, 15 Mei 1843, waar hij van 1815 tot 1835 leeraar was in de Latijnsche syntaxis en de Vlaamsche letterkunde. Vroeger was hij leeraar te Tielt, Melle en Dendermonde geweest.

Hij schreef: Verslag over de verhandeling van den heer Behaegel, ter oplossing van het vraegstuk in 1836 door het staetsbestuer voorgesteld over de geschilpunten ten aenzien der spelling en woordverbuiging der Nederduitsche tael, Gent 1838; Woordenlyst voor spelling en uitspraek, Gent 1839. Prudens van Duyse verzamelde al de schriften van d'Hulster en gaf ze uit onder den titel: Leo D' Hulster's Lettervruchten, Gent 1845.

[Mr. Carel Gerard Hultman]

Hultman (*Mr. Carel Gerard*), geb. 10 Juli 1752 te Zutfen, promov. in 1772 te Leiden, was eerst in betrekking bij het kwartier van Zutfen, en van 1779 tot '98 griffier van 't Hof van Gelderland; als lid van de Nat. Verg. behoorde hij tot de leden, die eenigen tijd op 't Huis ten Bosch gevangen gezet werden, werd weder benoemd tot secretaris van 't Uitvoerend Bewind, bleef onder de opeenvolgende besturen werkzaam en eindigde zijn leven als gouverneur van Noord-Brabant, 7 Maart 1820.

Als letterk. is hij bekend door zijne groote boekerij en door zijne bibliographische kennis, terwijl hij ook de gesch. van ons land en van Gelderland beoefende. Gedrukt zijn: Geschied- en Staatk. onderzoek over den tijd wanneer Philips II ophield Heer der Vereen. Nederl. te zijn, Arnh. 1781; Bibliographische Zeldzaamheden, 's Bosch 1818.

[Peter Hunninck]

Hunninck (*Peter*), geb. 10 April 1763, te Haaltert bij Aalst, en aldaar ook overl,

16 Dec. 1853. Hij was een jongen uit het volk en zijne weinige kennis had hij slechts aan zichzelven te danken. Nog kind zijnde was hij koewachter, welke bezigheid hij dikwijls vergat, om met boeken en schrijfgereedschap in bosschen of weiden de eenzaamheid te zoeken, waarom men hem den droomer noemde. Op zijn 25e jaar trad hij op als volks- en gelegenheidsdichter; doch hij rijmde meest voor de vuist op eene verbazend gemakkelijke en vlugge wijze, waarom men hem de Vliegende Poëet heette. De minst gebrekkige zijner stukjes zijn: Het mekaniek-garen en De à vapeurs.

[Balduinus Hunnius]

Hunnius (*Balduinus*), geb. te Stavenisse, 16 Febr. 1654, werd te Middelburg voorbereid tot de studiën, die hij in 1672 te Leiden begon, werd in 1676 pred. te Oostburg, en in het laatst van 1690 te St.-Laurens, waar hij wegens zijne Coccejaansche begrippen veel tegenstand ondervond; hij overleed er 1 Oct. 1719.

Hij gaf een aantal kerkelijke en dichterlijke geschr. uit, liet nog verscheidene hss. na - waaronder De geestelijke Verrekijker - en onvoltooide opstellen. Onder den indruk der Zeeuwsche uitvinding van Lipperhey, betitelde hij nog een ander werk van blijvende waarde voor de kennis der streken bezuiden de Schelde: Het statische Vlaanderen of de Zeeuwsche Buise, Middelburg 1718.

[Dr. Christiaan Snouck Hurgronje]

Hurgronje (*Dr. Christiaan Snouck*), geb. te Oosterhout (N.-B.) 8 Febr. 1857, bezocht de hbs. te Breda 1870-'74, tevens privaatonderwijs genietende in de classieke talen, werd in 1874 stud. in de theologie, en wijd de zich sedert 1878 uitsluitend aan de Semitische letteren, prom. 1880 met eene diss. over ‘Het Mekkaansche Feest’, stud. 1880-'81 te Straasburg, werd 1881 leeraar in de instellingen van den Islam aan de Ind. school te Leiden, reisde 1884-'85, met verlof uit bedoelde betrekking, naar Arabië (Djedda en Mekka), leefde in Mekka zelf een half jaar als een Mohammedaan onder de Mohammedanen. Vóór zijn verblijf in Arabië schr. hij verschillende Islamstudiën in de Bijdr. van het Kon. Inst. voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.- Indië, De Ind. Gids enz.; na dien tijd in dezelfde tijdschr. en in de Revue Col. Internationale en De Gids. De resultaten zijner Arabische reis publiceerde hij in de Münchener Allgem. Ztg. van 16 Nov. 1885, de Verh. der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin Bd. XIV, Mekkanische Sprichwörter und Redensarten ('s-Grav. 1886) en Mekka, 2 dln., ('s-Grav. 1888 en '89). In Maart 1887 werd hij lector aan de Universiteit te Leiden. Juist twee jaar later vertrok hij volgens opdracht der regeering naar Ned.-Indië om daar de instellingen van den Islam aan een gezet onderzoek te onderwerpen.

Aan deze belangrijke mededeelingen mag thans toegevoegd worden, dat dr. Snouck Hurgronje bij Kon. Besluit van 17 Aug. 1889 benoemd is tot hgl. te Leiden, in de Maleische taal, lett. en alg. taalk. van den Ind. archipel.

[Jacob Otten Husly]

Husly (*Jacob Otten*), bouwmeester te Amsterdam, was er bestuurder der teeken-academie, ontwierp het gebouw van Felix Meritis, evenals de stadhuizen te

Groningen, Leeuwarden en Weesp en overl. in 1795 op de nu gesloopte buitenpl. Oosterholt, onder IJselmuiden bij Kampen.

Schr.: Lotgevallen van de Acad. der Teekenkunst te Amsterdam, Amst. 1768; Redevoering over de Tempelen der Grieken en Romeinen, Amst. 1770.

[Antonius de Huybert]

Huybert (*Antonius de*), geb. omstreeks 1590 te Zierikzee, stud. te Leiden in de rechten, van 5 Sept. 1607, deed zijn eed als adv. 22 Sept. 1609, vestigde zich in zijne geboorteplaats, waar hij in de regeering kwam en ging in 1620 te Amst. wonen. Daar verkeerde hij met de aanzienlijkste personen van dien tijd, zoo in gezag, als in talent en wetenschap uitmuntende, totdat hij naar Leiden ging en er als wereldlijk afgevaardigde tot de bijbelvertaling verblijf hield en zelfs naar een professoraat in de rechten dong. Hij overl. daar na 1636.

Hij schreef: De Psalmen des Propheten Davids in 't Hebreeuz genaamd het Lof-bouck, bij den propheet verdeeld in vijf boucken. Nu naar den oorspronckelicken Text van woorde te woorde vertaald, ende in Nederd. ryme gesteld op de gewoonlicke wysen gelyk men die in de Gereform. kerken singt. Hier sijn bygevoegd de gewoonlicke lofzangen, mitsgaders de CLI Psalm, die gevonden wordt in de Grieksche bybels, Leid. 1624.

Zijne dochter **Charlotta** wordt, met de bekende onmatige lofspraken van haren tijd, als eene uitnemende dichteresse geprezen.

[Petrus Anthonius de Huybert]

Huybert (*Petrus Anthonius de*), geb. 25 Jan. 1693 te 's-Hage, was heer van Kruiningen en Rilland, drossaard van Muiden, enz.; hij overleed in 1763.

Hij schreef: Athenais, trsp., Amst. 1711; 't Boerebedrog, klsp., 's-Hage; De dubbele schaking, blsp., 's-Hage; De vermiste molenaar, klsp., Amst. 1713; De gewaande Astrologist, klsp., 's-Hage 1715; Zaïde, trsp., Amst. 1718; De dwaze strijkster, klsp., Amst. 1718. Vele zijner gedichten komen voor in de Dichtlievende uitspanningen van Mr. J.J. Mauricius, dien de tijdgenooten niet vreemd achtten aan den letterarbeid van dezen Muiderdrost, 2 dln., Amst. 1753; De

Prov. Bibl. van Friesl. bezit een honderdtal ms. brieven van hem aan zijn vriend Willem van Haren, van 1743-1759.

[Balthasar Huydecoper]

Huydecoper (*Balthasar*), geb. te Amst. 1695, werd na zijne promotie in de rechten schepen in zijne geboortestad en daarna baljuw van Tessel; hij overl. te Amst. 24 Sept. 1778.

Hij schreef eene menigte Lat. gedichten, en in 't Nederl.: Arsaces of 't edelmoedig verraad, trsp., Amst. 1715, 1743; De triumpherende standvastigheid of verydelde wraakzucht, trsp., Amst. 1717; Achilles, trsp., Amst. 1719, 1742, Leid. 1845; Edipus, trsp., Amst. 1720; Corneille verdedigd, behelzende een dichtk. onderzoek van het Byverdichtsel van Theseus en Circe in het treurspel van Edipus, Amst. 1720; Hekeldichten, Brieven en Dichtkunst van Q. Horatius Flaccus in Nederd. vaarzen overgebragt, Amst. 1737; Heldendichten, brieven van Q. Horatius Flaccus in Nederd. ondicht, Amst. 1737; Proeven van taal- en dichtk. op Vondels Herscheppingen van Ovidius, Amst. 1732, 2e dr. door F. van Lelyveld en N. Hinlopen, Leid. 1782-'88, 4 dln. Hij gaf de Rymkronyk van Melis Stoke uit, 3 dln., Leid. 1772, met aant. Verder: De brieven van P.C. Hooft, Amst Amst. 1738; Privilegien en handvesten van Texel, 1745; de laatste, zoo niet door hem, althans tijdens zijn baljuwschap uitgegeven.

[Theodoor Cornelis Reinier Huydecoper]

Huydecoper (*Theodoor Cornelis Reinier*), geb. 13 Febr. 1805 te Hoorn, stud. en prom. te Utrecht in de godgeleerdheid, waarna hij in 1831 pred. werd te Woudenberg, in 1834 te Zutfen en in 1838 te 's-Hage, waar hij, slechts vijf maanden na zijn emeritaat verkregen te hebben, 16 Jan. 1866 overleed.

Hij schreef een aantal brochures over de afschaffing van den sterken drank, onder anderen: Een woord van ernst en liefde aan mijne landgenooten, Amst. 1845; Wenken over armenbezoek en armentoezicht, 's-Hage 1846; De sterke drank zooals hij den mensch verhindert, zichzelven te beheerschen, Amst. 1847. Anoniem gaf hij uit: Het huisgezin van vader Reinhard, Gron. 1848, en verder leerredenen en bijdragen in tijdschriften. Onder den titel: ‘De Christenleeraar, en huisvriend, sprekende nadat hij gestorven is’, verscheen een bloemlezing uit zijne schriftelijke nalatenschap, Amst. 1867-'68.

[Augustijn d'Huygelaere]

Huygelaere (*Augustijn d'*), te Deinze geb. in 1774, en overl. als gepensioneerd Rijksontvanger, te Oudenaarde 9 Dec. 1849. Alhoewel in zijne jeugd schier van alle letterkundige opvoeding verstoken, wist hij het door eigen onderricht toch zooverre te brengen, dat hij reeds tijdens het Fransch beheer een der knapste en onvermoeidste mededingers was in de dichtwedstrijden, uitgeschreven door de toenmalige Vlaamsche Rederijkerskamers.

Hij leverde bijdragen in dagbladen en tijdschriften, en een zijner beste verhalen, Frans Hals geheeten, verscheen in het Nederduitsch letterkundig jaarboekje van 1838. In het Belgisch Museum van 1840 (D. IV bl. 125) gaf hij het dichtstuk: Arnoud,

vryheer van Pamele; terwijl hij de dapperheid bezong van een lid zijns voorgeslachts: Willem Wenemaer of de Gentsche held, offer zyner vaderlandsliefde historisch tafereel (1325), Gent 1841. Ook zond hij in het licht een Treurzang op het afsterven van den dichter Hofman van Kortrijk. Op lateren leeftijd verzamelde hij zijne meeste prijsverzen en verspreide gewrochten, die hij uitgaf onder den titel: Nationale poëzy, St. Nicolaas 1844.

[Maria d'Huygelaere]

Huygelaere (*Maria d'*), dochter van den voorgaanden dichter, insgelijks te Oudenaarde geb. 12 Sept. 1813. In 1857 trad zij in huwelijk met Arcadius Verwee, toon-kundige harer geboortestad, waar zij nog gevestigd is. Haar eenigste en geliefdste tijdverdrijf is thans het beoefenen der dichtkunst; want sinds een achttal jaren had zij het ongeluk met blindheid te worden geslagen. Ofschoon zij reeds over ettelijke jaren dichterlijke bijdragen leverde in de Letterkundige Jaarboekjes van Gent en andere tijdschriften, zoo is haar eenigste dichtbundel toch maar verschenen onder den titel: Oudenaardsche Meerschbloemen, Oudenaarde 1873.

[Honorius d'Huygelaere]

Huygelaere (*Honorius d'*), ten jare 1806 geb. te Deinze en als notaris te Aalst overl. op 21 Juni 1867.

Hij schreef: Bemerkingen en uitleggingen op het geschil ontstaen tusschen de besturende kommissie der burgerlijke hospitalen, Gods- en weezenhuizen te Aelst, enz., Aalst 1849; Kamer der notarissen van het arrondissement Dendermonde. Zitting van den 15 Mei 1850. Voordragt, Gent 1850; Handboek van den werkregter, bevattende: 1o. geschiedkundige oogslag op de instelling der raden van werkregters of prud'hommes; 2o. grondslagen en geest der nieuwe wet; 3o. de fransche en vlaemsche tekst der wet, opgehelderd en in verband gebragt met de andere daerop betrekking hebbende wettelijke verordeningen, en 4o. de wetgevende schikkingen en bevoegdheden der werkregtersraden op de fabriekmerken en teekeningen, en op de werkboekjes, Gent 1859.

[Adam Huygen]

Huygen (*Adam*), geb. in 1615 te Doesburg, begon zijne rechtsgel. studiën te

Leiden op 27-jarigen leeftijd, 22 Sept. 1642, was eerst secretaris, later burgemeester zijner geboortestad en had ook andere betrekkingen in De Graafschap. Hij overleed te Doesburg kort na 1681.

Zijne Beschryving van het Begin, Opkomst en Aanwas der stad Doesburg, als hs. voltooid in 1653, werd uitgegeven door C.W. Vonk, z.a., Nijm. 1754, 2e dr. 1761.

[Pieter en Jan Huygen]

Huygen (*Pieter* en *Jan*), gaven in 1689 te Amst. gemeenschappelijk uit: De beginselen van Gods koninkrijk in den Mensch; het werd reeds in 't volgend jaar herdrukt, en is het werk van Pieter, doch door Jan beschaafd, die alleen uitgaf: Stichtelijke rymen op verscheyden stoffen, Amst. 1733; beide dichtvruchten werden, vereenigd, herbaaldelijk uitgegeven, vermeerderd met: Alleensprake met God door den auteur van de Beginzelen; ook gevolgd door het prozastukje hunner geestverwante Gesina Brit, huisvr. van Jacob van Gaveren, (zie haar art. en dat van A. Houbraken): Brief van eene Moeder aan haar toekomend kind; haar werk is in den geest van Spinniker en van Jan Luyken, die het illustreerde.

[Constantijn Huygens]

Huygens (*Constantijn*), geb. te 's-Gravenhage 4 Sept. 1596, werd vroeg opgeleid tot de kennis van verschillende talen en vakken van wetenschap en kunst, gevormd in het hofleven en verkeer met personen van aanzien in ons land en daarbuiten. Na zijne studiën voltooid te hebben en onder vaderlijke leiding opgebracht tot het waarnemen der belangen van het huis van Oranje, was hij raad en rekenmeester van drie Stadhouders en een hunner secretarissen. Tot in hoogen leeftijd vervulde hij zijn ambt, geholpen en opgevolgd door zijn oudsten zoon, elk uur van zijn leven in werkzaamheid doorbrengende; zoo heeft hij, buiten zijne ambten, een langen leeftijd gewijd inzonderheid aan de Nederl. letteren. De oude Scheveningsche weg, naar zijn ontwerp aangelegd is door hem beschreven; zijn klein buitenverblijf Hofwijck, naar eigen smaak en vinding gebouwd en beplant, mede door hem bezongen; zijn sierlijke woning, in de meeste zijner geschr. vermeld, werd door hem vijftig jaar bewoond. Hij overleed 28 Maart 1687.

In het Nederl. schr. hij: Ses boecken van de ledighe uren, 's-Hage 1625, Haarl. 1641, Amst. 1644; Korenbloemen. Nederl. gedichten, 's-Hage 1658, Amst. 1672, door Bilderdijk in 6 dln., Leid. 1824, door Van Vloten, 8 dln., Schied. 1864; Herdersklachten, 1618; Verclaringh vande XII artyekelen des Christeliicken Geloofs, 's-Hage 1619; Christelyke bedenckingen over de Thien Geboden des Heeren, 's-Hage 1619; 't Costelick Mal., Midd. 1622, door Verwys (met Voorhout), Leeuw. 1865; Batava Tempe, d.i. Voorhovt van 's-Gravenhage, Middelb. 1622, Leeuw. 1824; Ledighe Uren, [H.C. 1625], Haerlem 1641, Amst. 1644; Eufrasia. Oogh-en-troost aen Parthenine, bejaerde maeghd: over de verduysteringh van haer een ooghe, Leid. 1647, Amst. 1651 en 1653; Heylige dagen. Nieuwe Jaersgift aen... Leonore Hellemans, enz, uitgegeven door C. Barlaeus, Amst. 1648; Vitaulium. Hofwijck, hofstede van den Heere van Zuylichem, 's-Hage 1653, door Eymael, Culemb. 1888; Tryntje Cornelis, klucht, 's-Hage 1657, twee uitgaven; Gebruik en Ongebruik van 't Orghel in de Kercken der Vereen. Nederl., Amst. 1659; De Zeestraet van 's-Gravenhage op

Scheveningen, 's-Hage 1667, Amst. 1711, uitgave van La Lau, Haag 1838; Bruiloftsdichten, 1683; Cluyswerk, uitgeg. door Jonckbloet, 's-Hage 1841 en enkele verspreide, gelijktijdig of in later tijd afgedrukte gedichten. Zijn Dagboek werd, als bijlage van Oud-Holland, uitgeg. door J.H.W. Unger, Amst. 1885. Volledige Dichtw. met aant. van P. Leendertsz. Wz., Amst. en Rott. 1882, 1e en 2e afl., niet voortgezet.

[Constantijn Huygens]

Huygens, de jonge (*Constantijn*), oudste zoon van den voorg., in Den Haag geb. 10 Maart 1628, werd evenals deze door zijn vader tot den hofdienst opgeleid, was evenzeer zijn jongere ambtgenoot, en vervulde het ambt van secretaris van Prins Willem III, ook na diens verheffing tot koning. Hij overl. 2 Nov. 1697. Zijn eenige zoon bleef ongehuwd; met een achternicht van dezen is het geslacht van Constanter den 21 Dec. 1785 uitgestorven.

Naar het voorbeeld van zijne familie, inzonderheid van zijn' vader, hield hij aanteekeningen van hetgeen hem in zijn openbaar en ambtelijk leven was voorgekomen. Deze zijn door het Hist. Gen. te Utrecht uitgegeven onder de titels: Journaal, gedurende de veldtochten van 1673 en '75-'78, Utr. 1881; Journaal, van 21 Oct. 1688-2 Sept. 1696, 2 dln., Utr. 1876 en '77.

(Jhr. mr. J.H. Hora Siccama, Gids 1878.)

[Cornélie Lydie Huygens]

Huygens (*Cornélie Lydie*), geb. te Haarlemmerliede 13 Juni 1848,

Schr.: Hélène van Bentinck, Dordr. 1877; Uit den strijd des levens, Dordr. 1878, 2e dr. 1887; Arabesken, Amst. 1884; Regina, ald. 1884, 2e dr. 1885; - vertaalde romantische werken en gaf art. in letterk. tijdschriften.

[Gommarus Huygens]

Huygens (*Gommarus*), geb. te Lier, den 26 Febr. 1631, deed zijne studiën aan de Hoogeschool van Leuven, waar hij zich op zijne beurt als leeraar in de wijsbegeerte gedurende zestien jaren onderscheidde en

den 6 Nov. 1668 tot Doctor in de godgeleerdheid werd uitgeroepen. Na een vierjarig verblijf te Rome keerde hij in 1672 terug aan de Hoogeschool van Leuven, wier rector hij was in 1678 en 1679 en als wier leeraar hij overleed op 27 Oct. 1702.

Hij leverde eene menigte Lat. werken en in het Nederlandsch: Aenleyding tot de waerachtige liefde Godts door de kennisse Godts ende door het uytleggen van dese naervolgende ende meer andere vragen: Wat dat is Godt beminnen, op wat maniere, hoe seer, om wat reden Godt moet bemind worden, welck zijn de Merckteekenen van dese liefde, en hoe men die liefde kan bekomen, Leuven 1673.

[Jan Baptist Jozef Huygens]

Huygens (*Jan Baptist Jozef*), omstreeks 1630 geb. te Brussel, waar hij advocaat was en overleed den 29 Jan. 1708.

Hij schreef rechtsgeleerde werken in het Latijn en in het Nederlandsch: Notarius Belgicus, oft ampt der notarissen, verdeelt in theorie en pratyque, met byvoeginge van d'authoritheyten van rechten, de placcaerten en edicten, Brussel 1633. Dit werk, verscheidene malen herdrukt, werd te Gent in 1672 nog uitgegeven: ‘Met een vocabulaer van alderhande verbaestaerde soo gelatiniseerde als fransche woorden en termynen.’

[Victor Huys]

Huys (*Victor*), den 18 Juni 1829 geb. te Gheluwe (West-Vl.), studeerde voor den geestelijken stand; was eerst professor aan het klein Seminarie te Roeselare en is thans pastoor te Zillebeke.

Zijne werken voeren de titels: De Legende van St. Franciscus van Assizië, Roeselare 1861, en: Bacheland, of de rooversbende van 't Vrijbosch, West-Vlaamsche legende, Gent 1867.

[Cornelis van Huysen]

Huysen (*Cornelis van*), geb. in 1678, was pred. bij de Doopsgez. gemeente te Emden, waar hij 25 Jan. 1721 overleed.

Behalve eenige Lat. en godsd. werken schreef hij: Hist. verhandeling van de opkomst en voortgang, mitsgaders de godgeleerdheid der Doopsgez. Christenen, afgedeeld in twee deelen, opgedragen aan de gemeente der Mennoniten te Hamburg en te Altona, Emden 1712, Hoorn 1734.

[Ariën Huysers]

Huysers (*Ariën*), was koopman in dienst der O.-I. compagnie en woonde te Kuilenburg, waar hij 17 Nov. 1806 overleed.

Hij schreef: Het leven van R. de Klerk, gouverneur-generaal van Neêrlands-Indië, Amst. 1787; Bekn. beschryving der O.-I. etablissementen, Utr. 1789, gezamenlijk herdrukt Amst. 1792.

[Jacob Hye]

Hye (*Jacob*), geb. te Gent, 14 Mei 1667, en aldaar overl. 29 Mei 1749. Hij was een van de herstellers der Rederijkerskamer De Fonteine in 1701; toen het volgende jaar door deze kamer de prijsvraag werd uitgeschreven: ‘hoe onzen Heer op Paeschdag is verrezen’, schreef Hye daarop, evenals op verscheiden andere prijsvragen, welke gedichten allen zijn opgenomen in een bundel getiteld: Rymdichten, Jubileën, Solemniteyten, Lofdichten van voorname personen, Triumphen, kluchtspeelkens, Liedekens byeen vergadert door J. Hye. In dezen dichtbundel, welke ter archieven der stad Gent berust, zijn vooral merkwaardig vier kluchtspelen getiteld: Het arm huishouden; De kleine komedie van Bacchus De mandragende maegd; 's Werelds ydelheid; het grootste gedicht heet: Het tooneel van de bedorven wereld, nu in deze tyden.

[Peter Hye]

Hye (*Peter*), Gentsche dichter der XVIIIe eeuw en waarschijnlijk zoon of althans bloedverwant van den voorgaande.

Schreef: Lofdicht ende Jubelcrans... Sr. Jacobus Hye ende syne huysvrauwe Jof. Maria Lefeber, op het vereffen van het vijftigste jaer huns huwelyck binnen Gendt. MDCCXLIX, Gent 1749.

I

[Jan Ernst Henric Hooft van Iddekinge]

Iddekinge (*Jan Ernst Henric Hooft van*), werd den 2n Juli 1842 geb. te Maastricht; zijn vader, uit het Gron. regeerings- en militair geslacht Iddekinghe, was daar majoor en vestigde zich drie jaar na de geb. van dezen zoon te Zuidbroek. Deze doorliep het Gron. gymn., doch volgde daarna zijn eigen weg bij zijne wetenschappelijke onderzoekingen. Munt- en penningkunde, geschiedenis en oudheden waren de voorwerpen zijner toewijding. In 1871 werd hij directeur van het munt- en penningkabinet te Leiden; twee jaar daarna lid en secretaris der commissie van Rijksadviseurs,

totdat deze in 1878 ontbonden werd. Hij overleed in Den Haag, 21 December 1881.

Schr. een groot aantal bijdr. in numismatische werken, artikelen over kunst en oudheden en hare toenmalige aangelegenheden in Ned. Spect., Arnh. Crt. en Het Vaderland; Levensberichten in Hand. Letterk.; zijne nasporingen over Johan van Nijenborch, z.a., in Bibliogr. Adversaria en gen. Handelingen, en een afzonderlijk verschenen werk: Friesland en de Friezen, Leid. 1881. In de lijst achter onderst. levensbericht moest nog vermeld worden zijn aandeel in de uitgave der Oude Verhalen van het Beleg en Ontzet van Leiden en in de samenstelling van het Repertorium der Vaderl. Geschiedenis.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1870.)

[Jan de Ingelsche]

Ingelsche (*Jan de*), Vlaamsche dichter der 14e eeuw en schrijver van het Satyriek gedicht: Van der Taverne, uitgegeven door C.P. Serrure, in het Vaderlandsch Museum deel I, blz. 86.

[Saco Harmen van Idsinga]

Idsinga (*Saco Harmen van*), geb. te Harlingen 10 Febr. 1714, stud. te Franeker in de rechten, zonder daar of elders te promoveeren. Voor zijne prinsgezindheid werd hij in 1749 beloond met een raadsheerszetel in 't Hof van Friesland, dien hij niet ongemoeid bezat; hij overleed in 1779.

Schreef, behalve Lat. en kleine verhandelingen: Het staatsregt der Vereenigde Nederlanden, 2 dln., Leeuw. 1758 en '65.

[P.L. Iedema]

Iedema (*P.L.*), werd geb. in 1742 te Leeuwarden, waar hij in oude boeken handelde. Het schijnt nog niemand gelukt te zijn, 's mans hier volgende rijmelarijen te verstaan: Toegewelike Toneelproewe. Ofte een uittrekkeliik algemeen sedesporend, en oordeelkundig A B C: sinnebeeldig op historische ordere beraamt, en met een Foorberigt tot aanleidinge der Nederduitsche Maatstiil, ofte klankredekunde pralende is, Leeuw. z.j.; Guldenspiegel der Friesche Regten: ofte eene algemene klene Corpus Juris. Openleggende fele publike criminele en cewile delicten (op rijm, met aant. in prosa) Leeuw. 1791, waarbij: Altiiddurend Leeuwarder Plak-Almanak, sluitende eenen welbekende Kryg fan sommige Geestlyken in sig; d'Oemyler, reeds in 1775 geschr., doch door hem uitgeg. te Leeuw. 1809.

[Peter van Iersele]

Iersele (*Peter van*), dichter der 14e eeuw, is misschien afkomstig uit het dorp Eersel bij Eindhoven, dat voorheen Iersel heette.

Schreef: Wisen raet van Vrouwen, - uitvoeriger dan in Belg. Mus. in Verwijs' Bloeml. mdn. dichters, III; Hoe een Keyser twee princhen dede versoenen, in 1866 uitgeg. door Kausler, naar het Coburger hs.

(L.D. Petit, Bibliogr. mnl. lett., nr. 337, 609.)

[Jan IJsermans]

IJsermans (*Jan*), te Antwerpen geb. omstreeks 1590 en aldaar overl. na 1631. Van beroep was hij slechts een arme kleermaker; doch hij oogstte roem in als dichter en factor der Antwerpsche Rederijkerskamer 'De Olijftak', die hem in 1618 eene gouden medaille met ketting schonk. Hij vervaardigde verscheidene tooneelstukken en andere gedichten, onder de kenspreuk: Liefde doet hopen.

Zijne werken zijn: Triumphus Cupidinis, in-houdende veel schoon stichtighe ende seer vermaeckelijcke Liedekens, ende andere ghedichten, verciert met veel loffelijcke sententien, als oock sommighe Epitalamien, Bruyloft-liedekens en andere Poëmata, door Joan Ysermans, Facteur van de Gulde van den Heylighen Gheest, die men noemt den Olyf-tack, Antw. 1628; Encomium Matrimonii, In-houdende een Bruyloftspel, Epithalamien ende sommighe Liedekens, door Joan Ysermans, Antw. 1628; Nederlantsche Poëmata, in-houdende sommighe Sonetten, Liedekens, Graf-dichten ende andere, door Joan Ysermans, Facteur van de Gulde van den Heylighen Gheest die men noemt den Olyf-tack, Antw. 1628. De meeste dier liederen zijn getrokken uit schrijvers onuitgegeven tooneelwerken, als het: Spel van Acartus, de pastorale Eurentus, het treurspel Hercules, en de spelen Grisella, Pan en Syringa, Atheneus, Achab en Brabantia. In het jaar 1617 vertoonden de personagiën zijner Kamer van hem een spel Cirus, in 1618, het spel Coppen-Hennen, benevens een Vastenavondspel en in 1619 eene Pastorale. Op Pinksteren van het jaar 1629 vertoonde de Antwerpsche Olijftak ook van hem het spel Den Lof van Poësis en vervolgens leverde hij: Reinaert de Vos, of der Dieren oordeel, speelwijs vertoont, Antw. 1631. Het werk: De Schadtkiste der Philosophen ende Poeten,... Mech. 1621, bevat van dezen dichter een: Refereyn van de Wysheyt en een: Nieuw Liedeken op de wyse: Patientie is goet cruyt.

[Alegunda Ilberi]

Ilberi (*Alegunda*), echtgenoot van Albertus Alberthoma, als pred. te Groningen overleden in 1758.

Schreef: Verademingen eener vermoeide ziel in de woestijnen dezer wereld, Leeuw 1736; De gouden keten der goddelyke waarheden, op rym gestelt in zes en dertig byzondere schakels naar het woord Gods, Gron. 1738.

[Willem Imme]

Imme (*Willem*), geb. in 1762, was pastoor te Loosduinen, waar hij met zijn dorpsgenoot, den pred. Jan van Eyk z.a. vriend-

schappelijk verkeerde, en 28 April 1823 overleed.

Hij schreef: Lucas en Lucinde, tnsp., Amst. 1782; Irene, trsp., naar het Fransch, Amst. 1784; Delia en Adelaïde, tnsp., Amst. 1788; De weldadige, tnsp., Amst. 1788; De Toets der gehoorzaamheid, Amst. 1788; De verstandige echtgenoote, tnsp., Amst. 1790; Martin of de herstelling der verdrukte onschuld, Zalt-Bommel 1790; De edelm. zoon, tnsp., Amst. 1791; De jonge Walburg, of de gevolgen van het sentimenteele, tnsp., Amst. 1792; De dankbare. Eene Fransche geschiedenis, Z.-Bommel 1792; Zaïde, trsp., Amst. 1794; Pauline of de schoone boetvaardige, 's-Hage 1794; Geschenk voor de jeugd op den dag van hare eerste communie, Amst. 1802.

[Robertus Immens]

Immens (*Robertus*), die in 1648 te Oirschot-en-Beest predikant was, en 9 Juni 1680 overleed, schr. eenige gedichten in de Dichtkundige Zielezangen van P. van Sorgen, z.a.

Zijn tweede zoon P i e t e r , 26 Oct. 1664 geb. te Oirschot, was eerst pred. aldaar, en eindelijk te Middelburg; hij overl. daar 1720 en liet veelgelezene stichtelijke geschriften na.

[Johannes Immerzeel Jr.]

Immerzeel Jr. (*Johannes*), geb. 2 Juli 1776 te Dordrecht, was nog in 1805 in betrekking bij Binnenl. Zaken, zette een boekhandel in Den Haag op, die zich later tot kunsthandel uitbreidde en te Rott. en Amst. zijne vertakkingen had. Hij overleed te Amst. 9 Juni 1841.

Hij schreef: De Goedertierenheid van Titus, tnsp., 's-Hage 1801; Godsdienst, steun der Burgermaatschappij, in de werken der Bat. Mij., 1802 (bekroond); Bonaparte en de algemeene vrede, twee dichtstukken (met B. Nieuwenhuysen), 's-Hage 1802; De Onsterfelijkheid der ziel, dithyrambe, naar het Fr. van J. Delille, en Togt over den St. Gothard, naar het Eng. van de Hertogin van Devonshire, 's-Hage 1803; Het Mededogen, naar het Fr. van J. Delille, 's-Hage 1804; Socrates in den tempel van Aglaura, naar het Fr. van Renouard, 's-Hage 1804; Hollands watersnood van den jare 1809, dichtstuk, 's-Hage 1809; De Blindeman, 's-Hage 1810, 2de druk 1816; Koenraad Rozendal of de gewaande geestverschijning, Rott. 1813; Balthazar Knoopius, een roman, Rott. 1813, 2e druk Amst. 1842; Voor opgeruimden van geest, 's-Hage 1813; Hugo van 't Woud, in vier zangen, 's-Hage 1813, 2e dr. Amst. 1833, 3e dr. ald. 1850; Lierzang op de overwinning door het leger der bondgenooten te Blamont op Napoleon Bonaparte behaald op den 18den van zomermaand 1815, 's-Hage 1815; De moederliefde, in vier zangen, 's-Hage 1819; Zevental leerredenen van J.A. Massillon, naar het Fr., Rott. 1823; Gedichten, 's-Hage 1824; Hollands Leeuw ontwaakt. Tafereelen en herinneringen uit de dagen van den Belgischen opstand in 1830, 's-Hage 1830; De Lof der Belgische vrijheid, aan haar toegezongen, Amst. 1831; Gesch. der belegering en kapitulatie van het kasteel van Antwerpen, 1832, Amst. 1832; Gedachten van Matthias Claudius, verzameld uit zijne werken, Amst, 1836; Gedichten, bijzonder voor de declamatie, verzameld uit hedend. dichters en ten deele vervaardigd door J. Immerzeel Jr., Amst. 1838; Stalen van geestigen schrijfstijl van Paul-Louis Courier, Amst. 1839; Lofrede op Rembrandt, Amst. 1841;

De Levens en werken der Hollandsche en Vlaamsche kunstschilders, beeldhouwers, graveurs en bouwmeesters van het begin der 15de tot op de helft der 19de eeuw, uitgegeven door zijne beide zonen, Amst. 1842-'43, 3 dln. Hij was redacteur, medewerker, ontwerper en uitgever van den Muzenalmanak, 1819 tot zijn dood, die een groote beteekenis heeft in de nieuwe gesch. onzer fraaie letteren.

Het belangrijke van zijn veeljarigen arbeid ten bate onzer letteren is het duidelijkst geschetst door den heer A.C. Kruseman, in de Bouwstoffen, I, 359-63, dat van den Muzen-alm., waarvan het hs. voor *f*31,423 verkocht werd, in dl. I, 54. In den jrg. 1842 van dezen Alm. vindt men een levensbericht van dezen veelzijdig ontwikkelden man.

[Simon Ingen]

Ingen (*Simon*), woonde te Vreeland en gaf een bundel gedichten uit onder den titel: De getrouwe herderin, Lantspel door S.I. met eenige gedichten van dezelve, Amst. 1658.

[Clemens Joseph Maria Inkrott]

Inkrott (*Clemens Joseph Maria*), geb. te Emsdetten (Munsterland) 23 Nov. 1792, genoot zijne opvoeding in eene kloosterschool te Rheine, daarna op het gymnasium te Munster; later studeerde hij aan de Academie in deze laatste stad en werd er candidaat in de letteren. Nadat hij na den slag bij Leipzig eenigen tijd in den krijgsdienst was geweest, vestigde hij in 1818 eene bijzondere school te Veendam, na daarvoor de noodige examens te Groningen te hebben afgelegd. In 1827 werd hij onderwijzer aan de Latijnsche school te Westerloo bij Antwerpen. Door de omwenteling van 1830 verplicht te vluchten, zwierf hij eenigen tijd rond te Antwerpen, waar hij voor het Journal d'Anvers stukken schreef, te Rijssel, waar hij een koopman in het Fransch onderwees, en in andere steden, en kwam in 1832 op nieuw te Veendam, waar hij als rector aan 't hoofd der Latijnsche school vijf en twintig jaren werkzaam bleef, tot-

dat hij om gezondheidsredenen in 1857 zijn eervol ontslag kreeg, en te Veendam 17 Januari 1862 overleed.

Behalve dagblad- en tijdschriftartikels gaf hij: Herinneringen uit het leven van eenen kandidaat in de letteren, Wildervank 1858.

[Jan Hendrik van Innis]

Innis (*Jan Hendrik van*), den 27 Mei 1850 geb. te Mechelen, deed daar zijne humaniora en philosophie, werd den 20 Oct. 1873 onder den naam van Aloisius geprofest in de abdij van Postel en den 22 December 1877 priester gewijd in zijne geboortestad.

Sedert 1886 is hij medewerker aan het tijdschrift: De Bode van het Aartsbroederschap van O.L.V. van het H. Hart te Averbode. Afzonderlijk gaf hij uit: Handboek van de kinderen van Maria, Leuven 1885, met houtgravuur.

[Josua van Iperen]

Iperen (*Josua van*), geb. 23 Febr. 1726 te Middelburg, waar zijn vader klerk ter weeskamer en diaken was, stud. te Gron. en te Leiden, en werd in 1748 tot '65 pred. te Lillo, in 1766 te Vere; in 1722 zat hij in de commissie voor de nieuwe Psalm-berijming; in Juli 1778 verplichtten hem teleurstellingen en persoonlijke aangelegenheden naar Indië te gaan; hij kwam eerst in Maart 1779 te Batavia aan, en overl. reeds den 11 Febr. 1780. Hij was lid van de meeste geleerde genootschappen in ons vaderland en werd in 1752 hon. causa doctor in de wijsbegeerte te Groningen.

Hij schreef, behalve losse dichtst., kerkelijke, natuurwetensch. en taalk. verhandelingen: Proeve van taalkunde als eene wetenschap behandeld, Amst. 1765, 2e dr. 1773, 3e dr. Leiden 1786; Inhuldiging van Willem V te Vere, 28 Mei 1766, Middelb. 1767; E. Young's Klaagzangen of Nagtgedagten in het Nederd. nagezongen, Middelb. 1767; Opvoeding der meisjes en Chalotais' onderwijs voor een prinses, Amst. 1771; Tweehonderdjarig Jubelfeest der Nederl. vrijheid, Middelb. 1772; Geboortezang op den jongen Erfprins, Middelb. 1772; Historische redevoering, bij het ontdekken der gedenknaald ter eere van Joannes van Miggrode, Amst. 1774; Obadja, dichtkundig opgehelderd, Middelb. 1776; Brieven over het Hooglied, 2 dln., 's-Hage 1776; Kerkelijke Historie van het Psalmgezang der Christenen en van onze verbeterde Nederd. Psalmberijminge, 2 dln., Amst. 1777; Vertaling van eene schets eener nieuwe verklaring van Salomons Hooglied door Th. Harmer, Utr. 1778. In de hss. van de Mij. der Ned. Lett. is eene kopie zijner Wdlijst van Nederl. en bastaardw. A-E.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Edward Peter Antoon Ipers]

Ipers (*Edward Peter Antoon*), op 15 Juni 1843 uit Hollandsche ouders geb. te Antwerpen, waar hij zijn onderwijs ontving en thans papierhandelaar is.

Hij schreef en gaf uit: Grond en Rijkdom onzer Moedertaal, Taalkundige bemerkingen, Antw. 1884; Eenige Schoonheden onzer Moedertaal, Antw. 1885; Onze Taalbroeders in Noord-Amerika, Brieven over hun huiselijk, burgerlijk en

maatschappelijk leven en verdere bijzonderheden, door C.P. van Antwerpen (P.J. Cautereels). Bijeengebracht door Edward Ipers, Antw, 1885; Rondom leelijk. Eene vertelling, Antw. 1885; Kunst tegen Liefde. Een verhaaltje uit onze dagen, Antw. 1887; De Lotgevallen van een verzamelaar, Antw. 1888.

[Arnold Leopold Hendrik Ising]

Ising (*Arnold Leopold Hendrik*), geb. 24 Sept. 1824 te Heusden in Oost-Vlaanderen, kon wegens onvoldoend gezichtsvermogen niet voor den militairen stand opgeleid worden, en werd bij de registratie geplaatst in 1844. Bij de oprichting der stenographie in de Kamers der Staten-Generaal behoorde hij tot de eersten, die daarbij werkzaam waren. Na veeljarigen dienst bereikte hij den eervollen ambtelijken rusttijd den 12 April 1886.

Aanvankelijk was hij een werkzaam en onderhoudend schrijver voor de jeugd, arbeidde veel in jaarboekjes en tijdschr. voor het aankomende geslacht, verder in verschillende volgschr., inzonderheid in De Ned. Spect., dien hij hielp oprichten, waarin hij een aantal stukken schreef, en een waakzaam oog op het zuiver schrijven onzer taal placht te houden. Tot de werken van rom. lectuur behooren: De Markiezin van Solange, Schoonh. 1854; Nederl. Novellen, Leid. 1868; Verhalen en schetsen, 2 dln., Arnh. 1870; Freule Marie, 's-Grav, 1875. De gebeurtenissen van den dag gaven aanleiding tot het bewerken van: Gedenkboek van gedenkw. gebeurtenissen, Rott. 1858-'59; De strijd om Italië, ald. '59; De onafhankelijks-oorlog in Zuid-Italië, ald. 1860, '61; De oorlog in Duitschland en Italië (met J.B. Rietstap), ald, 1866. De wetensch. studiën over de Haagsche Gesch. bracht hij in meer algemeen leesbaren vorm in: Haagsche schetsen, 3 dln., 's-Grav. 1877-'88, In zeer uitvoerige afmeting: Het Binnenhof te 's-Grav., in plaat en schrift, 's-Grav. 1879-'84. Voor de Mij. der Ned. Lett., de levensberichten van T. van West-rheene Wz., 1862; G.H.J. Elliot Boswel, 1875; W.J. van Zeggelen, 1879; J.J. Cremer, 1880. Bovendien vertalingen van romantische werken.

[Abraham Hartog Israels]

Israels (*Abraham Hartog*), werd 27 Maart 1822 te Gron. geb., ontving zijn aanvankelijk onderricht van Brugsma, zie blz.

126, werd in 1840 student en kwam toen onder de bijzondere leiding van Dr. Ali Cohen, zie blz. 163. Hij prom. 15 Maart 1845, werd in 1876 lector aan het Athenaeum te Amst., in het volgend jaar hoogl. in de gesch. der geneesk. en de hygiene aan de gem. universiteit ald.; hij overl. 26 Jan. 1883.

Schr.: Twee epidemiën in Ned., 1853; De Salernitaansche school, 1855; De danswoede in de Ned., 1856; Bijdr. tot de gesch. der Geneeskunde in Nederland, 1873, alles in het hieronder aangehaalde Tijdschrift. Zijne aanvullingen op Haeser's Lehrb. der Gesch. der Med., door hem ten aanzien van onze geneeskundigen uitgebreid, zijn door den schrijver alle in den tweeden druk overgenomen. Een volledige lijst zijner geschr. staat in het hier beneden opgeg. artikel door Dr. Daniels.

Zijn broeder **Jozef Israels**, mede geb. te Gron., 27 Jan. 1824, de beroemde schilder, gaf eenige welgeslaagde proeven van zijn dichtvermogen in Ned. Spectator.

(Ned. Tijdschr. voor Geneesk., 1884.)

[Hendrik Issendorp]

Issendorp (*Hendrik*), gedoopt te Amst. 4 Nov. 1691, werd in 1723 Luthersch pred. te Purmerende; wegens ziekelijkheid moest hij in 1737 zich doen bijstaan in zijn ambt, en dat zes jaar later nederleggen. Een gelijktijdig naamgenoot en geloofsverwant, kerkeraadslid en dichter, brouwer in De Haan en Sleutels, huisjesmelker en volgens de pamphletten niet te goeder naam staande, moge hier geene verwisseling van personen te weeg brengen.

Hij schreef: Geestelijke zielenlust van het Evangelische Zion, bestaande in een verzameling van 350 geestrijke en stigtelijke liederen, uit verscheiden Hoogd. Gezangboeken der Luthersche kerk in het Nederl. overgezet, Amst. 1742. Andere gedichten van hem komen voor in: Parnassus kunstkabinet, of Verzameling van weergadelooze dichtstoffen, Amst. 1735.

[Frederik Hendrik Gijsbertus Iterson]

Iterson (*Frederik Hendrik Gijsbertus*), geb. 9 Juli 1804 te Alphen a.d. Rijn, waar zijn vader een bekend instituut had, stud. sinds Sept. 1823 te Leiden, werd in 1830 pred. te Benthuizen, in 1835 te Uithoorn, 1837 te Weesp. Daar ontdekte hij het overschot der boekerij van ‘Sent Jan Evangelisten huse’, welke hss. hem werden afgestaan en weder door hem geschonken aan de Kon. Bibl., nadat hij van deze kloosterboeken eene grondige studie en zeer uitvoerige aanteekeningen had gemaakt. In 1838 ging hij naar Arnhem, verkeerde veel met zijn ouden leermeester Clarisse, wiens nagelaten arbeid hij uitgaf, verwerkte zijne Weesper studiën in opstellen of tot bijdr. voor de Gesch. der kloosters en abdijen in Holland en Zeel. van Römer, z.a.; in 1847 werd hij te Leiden beroepen, regelde het verwaarloosde en na de kerkelijke twisten der 17e eeuw verminkte archief der herv. gemeente, en maakte daarop een lijvig repertorium. Wegens asthma emeritus geworden, nam hij de studie van dit archief bij de hand, werkte mede aan het Repertorium van Letterk., Leid. 1863, aan het Leidsche Album Stud. en verzamelde oude woorden voor de Bijdr. van A.C. Oudemans, z.a. Hij overl. te Leiden, 25 Oct. 1884.

Behalve de vele hier aangeduide arbeid van dezen hoogst werkzamen man, en een aantal verspreide opst., verdient vooral vermelding: Stemmen uit den voortijd, verz.

uit een viertal hss. der 14e en 15e eeuw, Leid. 1857; het is eene bewerking van gedeelten, aan de Weesper mss. ontleend.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1885.

J

[Lodewijk Jacobi]

Jacobi (*Lodewijk*), geb. te Brussel in 1591, werd Jezuïet in 1613 en was een vermaard kanselredenaar. Hij overleed te Kortrijk in 1661.

In het Nederlandsch schreef hij: Daegelycksche oeffeningen van P. Nicolaus Caussinus, 1631; Het leven van P. Balthazar, religieus der sociëteit Jesu, enz., Antw. 1639; Den Spieghel der maeghden, die in de werelt de godtvruchtigheyt met de suyverheyt paren, enz., Antw. 1657; Leven, doorluchtige Deughden ende godtvruchtige oefeninghen van Alphonsus Rodriguez, Coadjuteur der Societeyt Jesu, enz., Antw. 1659; Ingang tot het eeuwig leven, of godvruchtige bereyding voor eene zalige dood, Antw. 1661.

[Johannes Christoffel Schultz Jacobi]

Jacobi (*Johannes Christoffel Schultz*), geb. te Amst. 4 Oct. 1806, verloor zijn vader vroeg en werd door zijn moederlijken oom,

den Luth. pred. Schultz in Den Haag opgevoed, daar aan het gymn. onder Kappeyne gevormd voor het theol. onderwijs, dat hij van 1824-'29 aan het Evang. Luth. Seminarium ontving. Hij was van 1830-'32 hulpprediker te Leeuwarden, werd predikant te Kuilenburg in 1834, drie jaar later te Zutfen, vertrok in 1846 naar Rott., werd er in 1862 emeritus, overleed aldaar 10 Sept. 1865 en is te Zutfen begraven.

Behalve eenige gedichten, kerkel. toespraken en verspreide opstellen, alle opgegeven in zijn levensbericht door prof. F.J. Domela Nieuwenhuis, gaf hij in de Bijdr. tot de gesch. der Ev. Luth. kerk, door hem en D.N. verzameld, zeer belangrijke stukken, en afz.: Gesch. der E.L. gem. te Rott., ald. 1852-'64; Naamlijst van de pred. der E.L. gem., 1859 en '61; Oud en Nieuw uit de Gesch. der E. Luth. kerk, 1862-'65.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1866.)

[Gijsbert Jacobsz]

Jacobsz (*Gijsbert*), ook **Japiks** genoemd, werd in 1603 te Bolsward geboren, daar in 1637 tot onderwijzer en voorzanger aangesteld en overleed er in Sept. 1666.

Hij was voor de Friezen de dichter bij uitnemendheid. Zijne gedichten zijn na zijn dood uitgegeven onder den titel van: Friesche Rymlerye, yn trye delen forschaet: d'eerste binne Ljeafd in Bortlycke Mingeldeuntjes: 't oorde sinte Gemiene aef Huwzame Petear, in ore Katerye, 't efsterste iz Himmelsch Harp-luwd, dat is to sizzen, ytlycke fen Davids Psalmen, Bolsward 1668. Gabbema bezorgde den 2en druk, Leeuw. 1681, titeluitg. Franeker 1684, de 3e druk werd door E. Epkema bezorgd, Leeuw. 1821. Verder bestaan nog: Eenige Gedichten van Gijsbert Japiks, met korte aant. van P. Leendertz Wzn., Sneek 1853; Frysce Rymlerye, yn de spelling fen Dr. J.H. Halbertsma, oerbrocht fen Waling Dijkstra, Franeker 1853.

(Halbertsma, Hulde aan Gijsbert Japiks.)

[Frans de Jaegher]

Jaegher (*Frans de*), geb. te Nieupoort in 1785 en overl. te Brugge 6 Mei 1852. Hij was koopman en aannemer van openbare werken, en sedert 1822 Hoofdman der Maatschappij van Rhetorica te Nieupoort. Hij verwierf bijval als tooneelliefhebber en in de dichtkunst werd hij menigmaal bekroond.

Voor het tooneel vervaardigde hij: De Graef Thesauro of het rechtsgeding, 1839; De Nieupoortsche Lepeldief; De Toovenaer by toeval; De Wraek; De Misstappen eens Jongelings; Het beleg van Nieupoort; Agneessens; Jacques en zyn zoon; Het bedrog; De Familie Weberstom; Jakje met zyn fluitje.

[Arie de Jager]

Jager (*Arie de*), geb. te Delfshaven 10 April 1806, was van 1817-'31 leerling en medehelper van Görlitz, z.a., een jaar lang onderw. te Vlaardingen, van 1832 hoofd eener gemeente-, later Fransche school te Rott., en van 1865 tot zijn rusttijd, 9 Juli 1873, leeraar aan de hbs. aldaar. Den 24 Mei 1850 ontving hij eershalve den doctorstitel van de Gron. hoogeschool, wegens zijne uitnemende werkzaamheid ter bevordering der kennis onzer taal en letteren, onder welke beoefenaars hij den overgang verpersoonlijkt tusschen de oudere en nieuwere richting. Hij overl. te Rott.,

26 April 1877, en had het voorrecht zijne wetenschappelijke loopbaan beschreven te hebben door een hoogstbevoegd vereerder, en een zoon na te laten, die zijn onuitgegeven arbeid kon openbaar maken.

Hij schr.: Proeve over de werkw. van herhaling en during in de Nederd. taal, Rott. 1832, 2e dr. Dev. 1844; Taalk. Magazijn, 4 dln., Rott. 1834; Taalk. handleiding tot de Statenoverzetting des Bijbels, Rott. 1837; Alphab. lijst van woorden en spreekwijzen, taalk. opgehelderd in de werken van Bilderdijk, Rott. 1839; Verscheidenheden uit het gebied der Nederd. Taalk., Dev. 1844, met Aanhangsel: Nalezing op het glossarium van prof. Lulofs Handboek van den vroegsten bloei der Nederl. letterk., Dev. 1846; Archief voor Nederl. taalk., 4 dln., Amst. 1847-'54; Nieuw Archief, Amst. 1855-'56; Proeve over den invloed van Bilderdijks dichtwerken op onze taal, Leid. 1837; Taalk. handboekje, 2e dr., Dev. 1867; Bijdr. tot de Gesch. van het schoolwezen, Rott. 1855; Tollens dichterrang gehandhaafd tegen Dr. N. Beets, Dev. 1859; Latere verscheidenheden uit de Nederd. taalk., Dev. 1859; De Taalgids, I-III, Utr. 1859-'61; Woordenboek der frequentatieven, 2 dln., Gouda 1875-'78, met Aanhangsel: Schijnbare frequentat., Gouda 1878; Nieuwe Taal- en Letteroef., Gron. 1876; Laatste taaloef., Brielle 1878. Hij bezorgde: Dichtwerken van J. Cats, 3 dln., Dev. 1843-'54; De taalk. werken van Lulofs, 3e dr., Gron. 1857-'60, 4e dr. Amst. 1875-'77; Voorlezingen over de Holl. taal, nagelaten door Mr. W. Bilderdijk, Arnh. 1875; Asselijns Werken, 1e deel, Gron. 1878 en gaf, behalve tal van kleinere, meest gelegenheidsgeschriften, 184 art. in tijdschr. en bladen en 70 boekbeoordeelingen, alle vermeld in:

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1880.)

[Hendrik de Jager]

Jager (*Hendrik de*), zoon van den voorg., geb. 5 Nov. 1834 te Rotterdam, stud. sinds 8 Juli 1853 te Utrecht, en werd eerst pred. te Eemnes-Buiten, in 1862 te Brielle, waar hij tevens stedelijk Archivaris is.

Behalve een groot aantal bijdr. in Navorscher, Spectator, Bulletin pour l'hist.

des égl. Wallonnes, enz., gaf hij afzonderlijk: Het Brielsche Archief. Geschied- en Letterkundige naoogst, 1ste stuk, Utr. 1876; Brielsche keuren der 15e eeuw, in Nieuwe Bijdragen voor Rechtsgel. en Wetgeving, 1877; De Brielsche archieven. Geschiedk. meded., I. Brielle 1883; id. II., ald. 1884; verder kleinere geschr. en uitgaven, in het vorige art. vermeld, en eene vertaling (psd. Venator) van R. Werner, De Bijbel en zijne beteekenis in de XIX eeuw, Utr. 1873.

[Jan de Jager Simonsz.]

Jager Simonsz. (*Jan de*), geb. 3 Oct. 1841 te Zaandijk, en koopman aldaar,

Schreef: Getrouwheid, of de St. Bartholomeusnacht van het jaar 1572. Dram. tafereel; Liefde en vriendschap. Oorspr. tooneelsp., beide in 1871 te Zaandijk uitgeg.

[Willem van der Jagt]

Jagt (*Willem van der*), 30 Jan. 1727 te Maassluis geb., was reeder en controleur der convooien en licenten, en lid van het Haagsche genootschap Kunstliefde spaart geen vlijt; hij overl. 19 April 1805.

Hij werd door dit gen. bekroond voor zijn dichtstuk: De ware vereischte in een dichter, en schreef verder: Rouwklacht en Reden Troost over het afsterven van... W.C.H. Friso, Maassluis 1752; Bijschriften op 's Heilands geboorte, lijden, dood, enz., Maassluis 1774; Vredebazuin of Aansporing tot eendrachtig psalmgezang aan de gemeente Maassluis, en enkele andere gelegenheidsgedichten.

[Gerrit van der Jagt]

Jagt (*Gerrit van der*), zoon van den voorg., geb. te Maassluis 30 April 1750, en overl. te Moordrecht 13 April 1834, waar hij notaris was; deze betrekking had hij vroeger te Zaandijk en te Maassluis bekleed.

Behalve eenige boeken over het notariaat schreef hij: Het Vaderland, Amst. 1790; Nederland in 't Miniatuur, Haarl. 1805.

[Anthony Jansen]

Jansen (*Anthony*), ook **Janssen van ter Goes** genoemd, in 1621 te Goes geb., vestigde zich in 1651 te Amsterdam en overl. te Bloemendaal 9 Juni 1696. Hij was de vader van den dichter Joannes Antonides, zie blz. 22. Over zijne volledige werken is de onderstaande bron zeer overvloedig, bijzonder ook over zijn uiteinde.

Schr.: Christelijck Vermaeck, bestaende in verscheyden stichtelijcke Rijmen en Gezangen, Haarl. 1645; Zederijmen bestaande in Zangen en gedichten, op nieuwe muziek door S. Lefèvre, Amst. 1656; Bijgedichten op de beschrijving van het Doolhof te Versailles, Amst. 1678, 1722; Zinnebeelden getrokken uit Horatius Flaccus. Met bygedichten, Amst. 1683; Gedichten op Otto Vaenius' Zinnebeelden, Amst. 1684; De menschelijke Bezigheden, bestaande in Regeering, Konsten en Ambagten, in 100 figuren uitgebeeld, met Versen daar op passende, Haarl. 1695; De weerloosheyt verdedigt in tegenstelling van oorlog en wraakgierigheid, Amst. 1700 en eene groote menigte gelegenheidsgedichten.

(De la Ruë, Gelett. Zeel., 406.)

[Gerrit Jansen]

Jansen (*Gerrit*), geb. te Amst. 17 Juni 1836, onderwijzer aan het Nieuwediep, red. van 't Vliegend Blaadje, kleine courant voor Den Helder en omstreken, en medewerker aan de Nieuwe Courant voor Alkmaar en omstreken.

Hij schreef: De zwarte kunst of een avond van verschrikkingen, blsp., 1872; Hoe de gemeente Helder feest vierde, 1872; Een Sint Nicolaascadeau, blsp., 1872; De schrijver van het Oera Linda Bôk is niet Cornelis over de Linden, 1877; De Hoornblazer van de 2e Compagnie en de geest van den Wethouder, blsp., 1877. Verder vertaalde hij onderscheidene werken van Gustave Aimard, Em. le Chevalier en Erckman-Chatrian. Zijne oorspr. geschr. kwamen in zijne woonplaats, de vertaalde te Amsterdam uit.

[Johannes Hubertus Janssen]

Janssen (*Johannes Hubertus*), geb. 12 Jan. 1827 te Utrecht, is ambtenaar op het kantoor van den havenmeester te Amst.

Hij schreef: De rijzweep of twintig jaren later, tnsp., Amst. 1869; De geneesheer of ‘dat heeft mijn Commensaal gedaan,’ blsp., Amst. 1869; De Sleutel van de secretaire, id. Amst. 1870; Onschuld en misdaad, drama, Amst. 1872; De schoonvader of de man van den blauwen brief, Amst. 1874; Liefde en pensioen, Amst. 1876; De roode duivel of het avontuur van Ferd. Wildzang, Amst. 1878; Balt de marskramer, Amst. 1879; De vreemde gast, Amst. 1884; De noodl. geschriften, Zutphen 1886; enkele herdrukt.

[Leonhardt Johannes Friedrich Janssen]

Janssen (*Leonhardt Johannes Friedrich*), geb. 23 Dec. 1806 te Herwen, waar zijn vader predikant was, doorliep de Lat. sch. van Zevenaar en werd 20 Sept. 1824 stud. te Utrecht, in Jan. 1831 pred. te Nederlangbroek. Hij achtte zich voor zijn ambt ongeschikt, nam reeds na weinige maanden zijn ontslag en legde zich nu vooral op de studie der oudheidkunde toe, ten gevolge waarvan hij onvermoeid jaren lang nasporingen deed, om overal in Nederland, en zelfs over de grenzen, te ontdekken waar overblijfselen van vroegere bewoners te vinden waren. In 1835 werd hij tweede conservator, in 1840 conservator aan het Museum van oudheden te Leiden, in welke betrekking hij tot het einde van 1868 werkzaam bleef. Wegens zijn hartkwaal nam hij zijn intrek in het stadsziekenhuis te Rott.

en overl. daar drie weken later, 22 Juli 1869. Janssen schreef ontzettend veel, vooral in tijdschriften, en dit niet alleen in Nederlandsche, maar ook in Hoogduitsche, Fransche, Italiaansche, enz.; hij gaf tal van redevoeringen, brochures, oudheidk. geschr. uit, zoodat eene lijst daarvan in de Astrea van 1851, door Wap opgemaakt, er niet minder dan 250 bevat. Van 1860-'62 was hij hoofdred. van De Konst- en Letterbode.

Zijne voornaamste werken zijn: Grafheuvelen der oude Germanen, Arnh. 1833; Gedenkteeken der Germanen en Romeinen aan den linkeroever van den Nederrijn ontdekt, Utr. 1836; Germaansche en Noordsche monumenten, Leid. 1840; Etrurische Inscriptien, Leid. 1842; Grieksche, Romeinsche en Etrurische monumenten, Leiden 1843-'48; Grieksche en Romeinsche beelden en beeldwerken uit het Museum van Oudheden, Leid. 1849; Beschrijving der Grieksche en Romeinsche Grafreliefs, Leid. 1854; Beschrijving der terra cotta's in het Museum, Leid. 1862.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1870.)

[Nicolaas Adrianus Janssen]

Janssen (*Nicolaas Adrianus*), geb. in den Bosch 10 Jan. 1808, priester gewijd in 1832, werd lid van de academie der H. Cecilia te Rome. Thans is hij te Gennep gevestigd.

Hij schreef: De ware Grondregels van den Gregoriaanschen zang, Mechelen 1845, Duitsche vertaling, Mainz 1846; Geschieden oordeelk. beschouwing over de wereldlijke en kerkelijke Muziek, 's Bosch 1850; De Gregoriaan. Leerboek van den Gregoriaanschen Zang, 's Bosch 1858, 3e druk 1872; Een woord over het Gregoriaansch, 's Bosch 1860. Verder gaf hij talrijke vert. van Hist. en Class. werken en nog vele muziekwerken en heeft zich ijverig bemoeid met de verbetering van den kerkelijken zang, vooral in het aartsbisdom Mechelen.

J.H.H.

[Alfons Jozef Maria Janssens]

Janssens (*Alfons Jozef Maria*), den 16 Oct. 1841 geb. te Sint-Nicolaas, waar hij als grondeigenaar is gevestigd.

Hij leverde bijdragen in De Vlaamsche Wacht, Rond den Heerd, Loquela, Het Belfort enz. Afzonderlijk gaf hij uit: Gedichten van A.J.M. Janssens, Gent 1887.

[Benedikt Lodewijk Janssens]

Janssens (*Benedikt Lodewijk*), den 10 Oct. 1832 geb. te Sint Nicolaas, waar hij vele jaren lid van den gemeenteraad was en overl. op 11 April 1884, als senator van het arrondissement Sint Nicolaas.

Eenige zijner gelegenheidsgedichten verschenen in druk als de: Jubelzang aen België ter gelegenheid van den 25n verjaerdag zyner onafhankelykheidverklaring, Sint Nicolaas 1856; Volkslied, gezongen ter gelegenheid des bezoeks van hunne koninklijke en keizerlijke Hoogheden Mgn. den Hertog en Mevr. de Hertogin van Brabant aan de werkhuizen van Sint Nicolaas, 18 Sept. 1865, Sint Nicolaas 1865.

[Gabriël Janssens]

Janssens (*Gabriël*), leefde omtrent het einde der 16de eeuw te Aalst, waar hij schoolmeester en tevens tooneeldichter was. Het magistraat dier stad schonk dezen schrijver eene geldelijke belooning voor het maken van: Eenen bouck van diversche comedien ende tragedien, die door de scholieren waren opgevoerd. Dit boek werd ook gedrukt en aan de stedelijke overheid van Aalst opgedragen.

[Jan Janssens]

Janssens (*Jan*), schreef: Grouweldaden der Fransche Staetwisseling, Nederduytsch gedicht, Antw. 1814.

[Karel Lodewijk Janssens]

Janssens (*Karel Lodewijk*), den 22 Jan. 1820 geb. te Willebroek, studeerde in het klein Seminarie te Mechelen, werd den 23 Dec. 1843 priester gewijd. Vervolgens werd hij professor in het Sint Lodewijksgesticht te Mechelen, kapelaan in Sinte Catharinakerk aldaar en pastoor te Waalhem, waar hij, na 40 jaren dienst in 1885 afstand deed zijner parochie en overl. te Mechelen op 11 Oct. 1886.

Hij gaf in het licht: Handboek van O.L. V van goeden Wil, Mechelen 1869; Het Klooster van Rozendal bij Waelhem en eene Levensschets van de gelukzalige Ida van Leuven, Mechelen 1886.

[Lodewijk Janssens]

Janssens (*Lodewijk*), te Antwerpen geb. 7 Oct. 1842. Door het verlies zijner ouders was hij op driejarigen leeftijd reeds genoodzaakt naar Tessenderloo, in Limburg, te trekken, waar hij zijn onderwijs genoot. In 1856 werd hij beeldhouwer, welk kunstvak hij beoefende tot hij in 1872 medeopsteller werd van het Handelsblad van Antwerpen. Tien jaren was hij aan dat blad werkzaam, waarna hij boekhandelaaruitgever en later ook boekdrukker werd.

Behalve verscheidene gedichten en proza-bijdragen in tijdschriften en dagbladen schreef hij: Het Valkennest, eene Maaslandsche geschiedenis uit de dagen der Bokkenrijders, Antw. 1876 en 1878; Wat een Vader lijden kan, geschiedenis uit de Limburgsche Kempen, Antw. 1876 en 1878; De Koning der Boschjagers of de Slag van Woeringen, historische tafereelen uit de XIII eeuw, Antw. 1876; Arm Grietje, geschiedenis van een Boerenkind, Antw. 1877; Reginald van Valkenburg, Limburgsche tafereelen uit de dagen der Tempeliers, Antw. 1877; Smis-Hamer, eene vertelling uit Limburg, Antw. 1877; De Ark van Noë, romantische zedenschets, Antw. 1878; Hilperic en Fredegonde, eene geschiedenis uit

den Frankischen tijd, VIe eeuw, Antw. 1878; Heideroosken, uit het leven van een Bewaarengel, Antw. 1879; De Vagebond, historische tafereelen uit de XIIe eeuw, Antw. 1879; In den Schutpenninck. Eene Heidegeschiedenis, Antw. 1881; Lauweren en Doornen. Een verhaal uit den hedendaagschen tijd, Antw. 1881; Het gouden Hart. Een verhaal uit de Kempen, Antw. 1882. Verder verschenen van hem nog in het Zondagsblad van Antwerpen: Herbert van Belfelt, 1888; Vedelklanken, 1889; Dat verdoemde Geld, enz.

[Nicolaas Janssens]

Janssens (*Nicolaas*), liederdichter, leefde omstreeks het einde der 16e eeuw te Roosendaal (Brabant) en schreef: Een nieu Devoot Geestelijck Liedt-Boeck, ghemaeckt door Nicolaes Janssens van Roosendael, inhoudende Leysliedekens, Nieuwe Jaren, enz., Antw. 1618, 1627, en Duink. 1699.

[Roelof Bennink Janssonius]

Janssonius (*Roelof Bennink*), geb. te Groningen 19 April 1817, stud. van 4 Juli 1833 aldaar en prom. er 13 Oct. 1841 over een onderwerp uit de kerkhistorie, waarin hij ongemeen bedreven was: Gesch. en beginselen van het zgn. Jansenisme. Dit kerkgenootschap boezemde hem eene blijvende belangstelling in. Hij was achtereenvolgens pred. te Roderwolde, te Arnhem 1846, en te 's-Gravenhage, 1850, lid van de commissie belast met het maken van een vervolgbundel op de Evang. Gez., waarin 23 zijner liederen voorkomen. Hij overleed te 's-Gravenhage 2 Dec. 1872.

Zijne talrijke werken, door zijn levensbeschr. alle vermeld, zijn voornamelijk: Oudejaarsdag, aan mijne vrienden aangeboden, Gron. 1834; Grunoos zegefeest (28 Aug. 1838), Gron. 1838; Jonge dooden, zuchten en zangen, aan weenende moeders opgedragen, Gron. 1843, 2e druk 's-Hage 1860; Lentebladen. Poëzie, Gron. 1844; De dorpspredikant, novelle van Julius Kell (uit het Hoogd.), Gron. 1843; Levenschetsen van J.H. en van Hillebr. Janssonius (in Glasius' Godgeleerd Nederland), 1852; Legenden van J.G. von Herder, Gron. 1852; Beknopte geschiedk. inleiding tot den Heidelb. Katechismus, ten dienste van hen, die de prediking over den Katechismus bijwonen, Gron. 1853, (naamloos); Vrouwenleven, zangen des geloofs en der liefde, Gron. 1853, (naaml.), 2e druk met naam, 's-Hage 1857; Het Bisdom Groningen, Gron. 1853, (naaml.); Gedichten, Gron. 1855; Levensbericht van T. van Duinen, (voor Letterkunde) 1857; Gezangen der Katholieke Kerk, naar het Latijn, I. Arnh. 1857; De Psalmen naar de behoeften der Christenen voor kerkelijk en huiselijk gebruik ingerigt, 1858, (naaml.), 2e dr. met naam, Utr. 1861; Gezangen der Katholieke Kerk, naar het Latijn, II. Arnh. 1859; Geloofsliederen eener verborgene, Haarlem 1860, (naaml.); Gesch. van het kerkgezang bij de Hervormden in Nederland, 2 dln., Arnh. 1861; Beelden en stemmen, 's-Hage 1864: Opschriften op de graven der geliefden, (naaml.), 's-Hage 1856; Gezangen der Evangelische kerk (naar het Hoogd.), Amst. 1865; Gezangen der Grieksche Kerk, (naar het Grieksch), Amst. 1860; Gezangen der Engelsche Kerk, (naar het Engelsch), Amst. 1866; Gezangen der Fransche Protestantsche Kerk, (n.h. Fransch), Amst. 1866; De eerste openbare prediking der Hervormden bij en in 's-Gravenhage, in Aug. 1566, herdacht 12 Aug.

1866, met geschiedk. aant., 's-Hage 1866; De driehonderd-vijftigste gedenkdag der Kerkhervorming, gevierd in de Kloosterkerk te 's-Gravenhage, den 31 Oct. 1867, feestrede en liederen, 's-Hage 1867; Korte geschiedk. mededeelingen aangaande de beroemde mannen, naar wien de nieuwste straten te 's-Gravenhage zijn genoemd, (naamloos), 's-Hage 1868; Gesch. der Oud-Roomsch-Katholieke kerk in Nederland, 's-Hage 1870; Levensberigt van K.N. Meppen, (Handelingen Letterk.) 1871; De dichtwerken van Dr. R. Bennink Janssonius, 2 dln., Amst. 1871-'72; Laatste leerrede en gedicht, (uitgeg. door H.L. Oort), 's-Hage 1872. Nog verschenen van hem leerredenen, toespraken, voorreden en bijdragen in 't Kerk-historisch Archief van Kist en Moll, 't Christelijk Album, de Nieuwe Boekzaal, den Evangelische Volksalm., 't Evangelisch Penning-magazijn, in Aurora, De Kunstkronijk, den Almanak voor 't schoone en goede, Muzen-Almanak, De Gids, enz. enz., en vele losse gedichten, in verschillende bloemlezingen en bundels geplaatst.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1873.)

[Adriaan Jansz.]

Jansz. (*Adriaan*), een hoedenmaker als predikant der hervorming, in den aanvang van het jaar 1572, te Rijsel gevangen en levend verbrand, schreef eenige brieven, welke achter een grooter werk werden gedrukt met den titel: Hier zijn nog byghevoecht eenighe Brieven van eenen vromen Dienaer Christi, Adriaen Jansz. die anno '72 tot Rijsel gevanghen sat, om t'woort Gods ende t'getuyghenisse der waerheyt, twelck hij met zijn doot aldaer besegelt heeft, voor desen noyt in druck wtghegaen, Haerlem 1588.

[P.F. de Jardin]

Jardin (*P.F. de*), schijnt in Noord-Nederland geb. in 1650; doch hij vestigde zich reeds omtrent 1659 met zijne ouders te Gent. Volgens de bewering van een Pater-Jezuïet van dien tijd, zou hij de jongeling zijn, die op 12jarigen ouderdom geschreven had: Dry nederlandsche dichten. 1o. Op de ontydighe Doot van Alexander den Grooten. 2o. Op den moort aenghedaen

aen den keyser Mauritius, van den tyran Phocas. 3o. Op de Bekeeringhe van den H. Ignatius de Loyola, stichter der societeyt Jesu, van een Chreyschs- en weerels, tot een gheestelyck Leven. Ghemaeckt door P.F.D.R. oudt omtrent 13 jaeren. Te Gendt ghedruckt by Boudoyn Manilius, woonende in de Witte Duyve. Anno 1662.

[Karel Jaspin]

Jaspin (*Karel*), den 11 Aug. 1811 geb. te Kortrijk, gekend als schrijver van jaarschriften.

Gaf uit: Stadsherinneringen, Kortrijk 1856-1860 en: De Vriend der Jeugd, lezingen voor kinderen.

[Johannes Rienksz. Jelgerhuis]

Jelgerhuis (*Johannes Rienksz.*), geb. 24 Sept. 1770 te Leeuwarden, werd tot schilder opgeleid, zette zich in 1806 te Amst. neder, was daar tooneelspeler en schilder, werd er Bingley's opvolger en overleed er 6 Oct. 1836.

Hij schreef: Theoretische lessen over de Gesticulatie en Mimiek, gegeven aan de kweekelingen van het fonds ter opleiding en onderrigting van Tooneel-kunstenaars aan den Stadsschouwburg te Amst., met pl., geteekend door den Auteur, Amst. 1827.

[Anne Jeltema]

Jeltema (*Anne*), geb. te Leeuwarden in 1727, werd er in 1739 boekdrukkersleerling bij J.A. de Chalmot en had er van 1767 tot zijn dood in 1804 eene boekdrukkerij. Zijne beperkte dichtergaven werden door zijne tijd- en gewestgenooten blijkbaar overschat.

Behalve gelegenheidsgedichten, vooral op het bezoek van Willem V in 1773, gaf hij: Mengeldichten, 1e stukje, Leeuw. 1779, 2e dr. Leeuw. 1809, 2e stukje Leeuw. 1789; De lotgevallen van den Aartsvader Joseph, vervat in 17 dichtm. verklaaringen van zo veele schilderstukken vervaardigt door [zijn vriend] Rienk Jelgerhuis, Leeuw. 1781, 1789; Gedichten. 3e druk, Leeuw. 1825. Opmerkelijk is zijn proeve van den plat Leeuw. tongval: Het Vermaak der Slagterij, Leeuw. 1768, 4e dr. ald. 1823.

[Dirk Jemans]

Jemans (*Dirk*), kwam 21 Dec. 1733 in het boekverkoopersgilde zijner geboortestad Amsterdam.

Schr.: Het leven der Hedendaagsche Aansprekers of de Caesars op hun troon, klugtspel, Amst. 1735 en 1738; Achillis of de Spreek-An op zijn Praatstoel, pleitrede van zijn Hoog- Illustre bediening. Gedrukt in 't Vergaarhuis der spreek- Annen; De verliefde Maagd en bedrooge Grijsaard, blijspel, Amst. 1735.

[Jan Baptist Jeoffroy]

Jeoffroy (*Jan Baptist*), te Mechelen geb. 27 Juni 1669, en overl. 10 Maart 1740. Nog zeer jong legde hij zich toe op het weven, waarin hij vermaardheid verwierf, zoodat

hij Deken werd van zijn ambacht en later schepen der stad. Op zijn 40e jaar wijdde hij zich aan de studie der schilderkunst, der taal en der geschiedenis, want hij liet twee handschriften na over taalkunde en een gedrukt werk getiteld: Verhandeling ofte historie der provincie Mechelen, gedeylt in vier deelen: het eerste is eene beschryving van 't landschap in 't geheel, het tweede van de stadt Mechelen in 't geheel, het derde van de besondere zaken der stadt en de dorpen; ten vierden, eene kronyk van 't begin der wereld tot onzen tyden, namentlyk van Mechelen, Mech. 1721. Het eene zijner nagelatene handschriften is getiteld: Korte aenwyzing tot eene prompte letter- of spelkonst med (sic) de welcke men alle talen besceedelyck zal konnen schryven ofte spéllen, het gene voor deezen onmógelyck is geweest, 14 blz. in fo. Het andere handschrift is een Vlaemsch Woordenboek.

[Frans Jerotka]

Jerotka (*Frans*), geb. te Antwerpen den 9 Oct. 1855, was student in de wijsbegeerte der Hoogeschool van Leuven toen hij in zijne geboortestad overl. op 26 April 1879.

Hij liet na: Peper en Zout, luimige gedichten, door Frans Jerotka, bestuurlid van het Davidsfonds, Antw. 1877.

[Mr. Jacob Carel Willem le Jeune]

Jeune (*Mr. Jacob Carel Willem le*), werd uit eene regeeringsfamilie geb. in Den Haag, 30 Aug. 1775 en aldaar als eenig kind eenzelvig voorbereid tot de studie, die hij te Utr. begon in 1793. Door de gebeurtenissen van de volgende jaren, verliet hij ons land, was eenigen tijd in Denemarken en Noorwegen, en keerde terug om in 1802 te promoveeren. Eerst praktizeerde hij in Den Haag, geraakte in 1805 aan een ambt en volgde de ambtenaarsloopbaan in het finantiewezen tot in 1822. Na zijn pensioen bekomen te hebben, verkocht hij zijne uitmuntend geregelde boekerij, vestigde zich te Wageningen, bracht daar nog vele jaren in letterk. oefeningen door, en overleed er 2 Aug. 1864.

Behalve verspreide stukken, opgegeven in onderst. autobiographie, is van hem afz. verschenen: Proeven van bijdr. tot de kennis der Noordsche letter- en oudheidk., Amst. 1810; Geschiedk. nasporingen omtrent armen en bedelarij, 's-Grav. 1816; id. over de afkomst en verspreiding der talen, Delft 1826; Verh. over de Odinische godenleer en het gebruik derzelve in de Ned. dichtk., Mnemosyne XVII, 1828; Letterk. overzigt der Ned. volkszangen sedert de XVe eeuw, 's-Grav. 1828; Bouwstoffen voor de Ned. Letterk., 3 st., ald. 1829-'33; Over het verrijken onzer moedertaal, Leid. 1839; Het brievenpostwezen in de Ver. Ned., Utr. 1851; Dichtvuur-

vonken van vroeger en lateren leeftijd, Wageningen 1856.
(Hand. Mij. Ned. Lett., 1865.)

[John Anthony Jochems]

Jochems (*John Anthony*), geb. te Amst. 1 Sept. 1836, trad vrijwillig in den krijgsdienst, werd in 1858 tweede, in 1861 eerste luit., in 1871 kapitein der infanterie, in Dec. 1882 op verzoek eervol ontslagen en gepensionneerd; is sedert 3 Febr. 1883 kapt.-adj. bij het regt. dd. schutterij te Amst. Met Mr. J.E. van Someren Brand, 1e luit. bij dezelfde schutterij, ontwierp hij de oprichting van de Hist. Verzameling der schutterij te Amst., thans op het stadhuis geplaatst, en door de oprichters beschreven.

Behalve art. over militaire onderw., in bladen en tijdschr. schreef hij: Causerie over tactische onderwerpen, 1886; Verslag over de Hist. verzameling, 1887, en v.v.; Catalogus van de boekwerken, pamfl. enz. van de Hist. verzameling, 1888, alle ter Stadsdrukkerij; Amsterd. Oude Burgervendels. (Schutterij), 1580-1795. Amst. 1888. Dit voor de stedelijke gesch. en de kennis der Amst. geslachten belangrijk geschr. wordt voortgezet in: Gewapende Burgermacht (Schutterig) 1796-1889, gevolgd door: Het beleg van Naarden in 1813 en 1814, Amst. 1890 (niet i.d. handel).

[Salomon de Jode]

Jode (*Salomon de*), was in de 16e eeuw geneesheer te Gent, en schreef: Een wonderlijcke prophesie ofte pronosticatie, beginnende van den jare ons Heeren 1531, te love ende ter eeren den alder doorlochtichsten Keyzer Carolus, die vijfste van dien naem, gheboren in die triumphelijcke stadt van Ghendt, in 't gulden jaer 1500, op ten 24 dach van februario, welcke dach niet ghenoemd oft ghetelt en wort, want het was anno bisextili, gecalculeert door meester Salomon de Jode, medecijn, ter eeren Gods ende der stadt van Ghendt. Thantwerpen op de Lombaerdveste in Berkensganck by de wêuwe Christoffele. In het jaer ons Heeren 1563.

[Mevr. Jacoba Catharina Jolles-Singels]

Jolles-Singels (*Mevr. Jacoba Catharina*), werd geb. te Dordrecht 31 Jan. 1847, en woont te Amsterdam.

Schr. onder 't psd. Catharina: De schoonzusters en Katy's verloving. Twee novellen, Amst. 1876. In Nederland verschenen: Waarlijk geëmancipeerd, Juf, Eene oude geschiedenis opnieuw verteld en Warren Junior. Een scheurkalender voor 1883 verscheen met den naam der schrijfster, die, ondanks de gunstige meening van Busken Huet over haren letterarbeid, dezen als verricht heeft beschouwd.

[Philips Jonart]

Jonart (*Philips*), pastoor der St. Nicolaaskerk te Gent, waar hij in 1717 overl.

Schreef: Den gheestelycken Nachtergael tot den minnelycken Jesus, in dry deelen. Behelsende diversche geestelycke Liedekens profytich voor alle Godminnende zielen. In het eerste deel om te Mediteren; in het tweede voor die Contempleren; ende in

het derde om die geheel in God zijn. Men vint se te coopen tot Ghendt, by Livinus de Clerck, ghezworen boeckdrucker in de Veldstraet in de Bibliotheek, 1704.

[Godfried Daniël Augustinus Jonckbloet]

Jonckbloet (*Godfried Daniël Augustinus*), geb. 28 Aug. 1848 te Eindhoven, onderwees gedurende vele jaren de oude talen en fraaie letteren in 't college te Sittard. In 1868 aanvaardde hij den priesterlijken staat en is thans te Maastricht gevestigd.

Hij gaf twee bundels gedichten in het licht: Vlindertjes. Verspreide en nieuwe gedichten, Utr. 1881; Uit eigen en vreemde gaarde, Amst. 1884. In 1885 verscheen te Gulpen: Mr. Eugène van Oppen. In memoriam; Jesaia in Nederl. verzen, 1888; Een winter in Davos, 1888. Hij schreef in de Studiën op godsd., wetensch. en letterk. gebied over P.A. de Génestet en P.W. Weber's Dreizehnlinden en leverde bijdragen in De Katholiek en den Volks-alm. voor Ned. Katholieken.

[Willem Jozef Andries Jonckbloet]

Jonckbloet (*Willem Jozef Andries*), werd 6 juli 1817 geb. te 's-Gravenh., waar zijn vader hoffourier was. De gebeurtenissen van 1830 beletten zijne opleiding aan de Kon. Mil. Akademie, hij bezocht daarom het Haagsche gymn. en werd 12 Mei 1835 med. stud. te Leiden. Hoe Klikspaan over de werkzaamheid en Braga over het vacantie-leven van ‘Flanor’ dachten is bekend. Hi wijdde niettemin zijne groote gaven aan de Ned. letteren, verdedigde, onder den titel van jur. stud., 22 Sept. 1840 zijn Specimen exhibens Ludovici de Velthem Chronici, en verwierf daarvoor, honoris causa, den doctorstitel in de letteren. Zijn volgende werken getuigen van een ongewoon arbeidsvermogen en nieuwe ontdekkingen op het gebied, vooral onzer mdnl. letteren binnen- en buitenslands. Den 10 Febr. 1848 sprak hij zijne inwijdingsrede uit als hoogl. aan het Dev. athenaeum, 1854 aan de universiteit te Gron.; in 1864 werd hij lid der Tweede Kamer, verwiswisselde zijn mandaat in 1877 met het hoogleeraarsambt te Leiden, dat hij in 1883 wegens zijne gezondheid moest nederleggen; daarna woonde hij te Wiesbaden, waar hij overl. 19 Oct. 1885. Zijn vriend dr. Campbell en zijn leerling prof. Moltzer hebben hem in de hieronder vermelde plaatsen in leven en verdiensten geschetst.

Behalve gen. Specimen, kleinere stukken, redev. en verspreide opst., zijn zijne voor-

name werken en uitgaven de volgende: Lett. en geschiedk. aant. op de Rymkronyk van Jan van Heelu, betr. den slag van Woeringen, door Van Wijn (met A.W. Kroon z.a.), 1840; Cluys-werk, 1841; Beatrijs, met aanhangsel, 1841 en 1859; Die Dietsche Doctrinale, 1842; Physiologie van Den Haag, (naamloos), 1843; Karel de Groote en zijne XII pairs, (rom. v Lorreinen), 1844; Die Dietsce catoen, 1845; Walewein, 2 dln., 1846-'48; Lancelot, 2 dln., 1846-'49; Over mndl. epischen versbouw, 1849; Spiegel historiael van Maerlant, IV, 1849; Le roman de la charrette, 1850; Theocratie en grondwet, 1851; Gesch. der mdnl. dichtkunst, 3 dln., 1851-'55; Van den Vos Reinaerde, 1856; Beatrys en Carel en Elegast, 1859; Etude sur le roman de Renart, 1863; Gedenkboek der hoogeschool te Gron., 1864; Guillaume d'Orange, 1867; Gesch. der Ned. letterk., 2 dln., 1868-'72, 2e omgew. uitg., 2 dln., 1873, '74, 3e dr. 5 dln., (dl. 6 door dr. G. Penon), 1881-'85, 1e dr. hgd. vert. door Mevr. Lina Schneider, 2 Th., 1870, '71; Bekn. gesch. der Ned. lett., 1872. 2e omgew. dr. 1880; Nieuwe Refereinen van Anna Bijns (met prof. Van Helten, één stuk. 1880; Levensschets van Eelco Verwijs, 1881; Corresp. et oeuvre musicales de Const. Huygens, (met prof. Land); Nieuwe Ref. van Anna Bijns, met andere Rederijkers ged. uit de XVIe eeuw, (met prof. Van Helten), 1e stuk, 1886.

(Ned. Spect. 1885; Jaarb. Kon. Akad. 1886.)

[Roelof Hendrik Graadt Jonckers]

Jonckers (*Roelof Hendrik Graadt*), geb. te Heteren 17 Sept. 1805, werd 9 Juni 1823 te Utrecht theol. student en als pred. te Huissen beroepen, waar hij 10 Dec. 1866 overleed.

Hij bracht in dichtmaat over: T. Tasso, Verlost Jeruzalem, Nijm. 1834; De betooverde roos, dichterl. verhaal van E. Schulze, door R.H., Nijm. 1835; Relands Galatéa. Eene dichterlijke speling, uit het Latijn, met aant., Utr. 1837 en schreef: Gedachten bij het einde van het jaar, Nijm. 1837; Stefanus, eerste Christen-Martelaar. Dichterlijk verhaal, Nijm. 1841; (met O.G. Heldring) De Veluwe. Eene wandeling, Arnh. 1841; Bato en zijne stad. Eene bijdrage ter herinnering aan de komst der Batavieren te Nijmegen, Nijm. 1845; Feestrede op de bevrijding der stad Nijmegen door Prins Maurits, Nijm. 1846; Verblijf van Prins Willem V op den burgt te Nijmegen, van 7 Nov. 1786 tot 28 Oct. 1787, bij den burggraaf Willem, baron van Lijnden. Met onuitgegeven brieven van Z. Hoogh., Nijm. 1847; Frederik Hendrik voor twee eeuwen, als bevestiger van Neêrlands staat, Nijm. 1848; De brief van Jacobus in dichtmaat gebragt, Dordr. 1854; Huissen, eene stad des vredes, benevens de nieuwste en oudste kunstweg in Neêrland, Dordr. 1856.

[Johannes Hendrik Jonckers]

Jonckers (*Johannes Hendrik*), broeder van den voorg., geb. Febr. 1818 te Heteren, stud. van 1834 tot '40 te Utr., was sedert 7 Febr. 1841 tot zijn emeritaat, 1 Aug. 1886 pred. in zijne geboorteplaats.

Hij schreef onder het psd. J.J. in de Betuw verhalen in het 5de deel van Het Nederl. Magazijn, Amst. 1837; verder onder eigen naam: Schaduwbeelden van den voortijd, viertal hist. novellen, Arnh. 1860; Alkmaar ontzet en twee andere hist. nov., Arnh. 1861; Tafereel der Noord-Nederl. Geschiedenis, 2 dln., Sneek 1864. In tal van

tijdschriften en jaarboekjes schreef hij novellen, gedichten, hist. en godsd. opstellen, enz, In den Gelderschen volksalmanak werd jaarlijks de Geschiedenis der Over-Betuwe vervolgd.

[Elie de Joncourt]

Joncourt (*Elie de*), gedoopt te Middelburg 10 Sept. 1697, stud. in de letteren en de godgeleerdheid, en werd in 1722 pred. in Den Bosch, waar hij acht jaren later hoogl. in de wiskunde aan de illustre school werd. Hij behield deze betrekking tot 1748, toen hij emeritus werd verklaard, en in zijne geboortestad ging wonen, waar hij in 1770 overleed.

Behalve eenige werken in het Fransch, of uit het Engelsch vertaald, o.a. Het alg. gebed en De stervende Christen tot zijne ziele, 's-Grav. 1760, gaf hij uit: Keurdichten, vermeerderd met de stad Godes, in drie zangen, 's-Hage 1762.

[Daniel Jonctijs]

Jonctijs (*Daniel*), geb. in 1610 te Dordrecht, bezocht er de Lat. school, stud. te Leiden sinds 6 Mei 1630 en vestigde zich als geneesheer te Dordrecht, ging in 1643 naar Rotterdam, waar hij evenzeer de geneeskunde uitoefende, werd daar in 1645 tot schepen verkozen en overl. er in 1654.

Hij schreef: Verhandeling der toover-ziekten, Dordr. 1639, 2e dr. Amst. 1646; Rooseliins Oochies ontleed. Dordr. [tusschen 1620 en '23], 2e dr. ald. 1639, 3e dr. Amst. 1712, 4e dr 1723, nieuwe uitgave, door H.M. Labberté, Sneek 1877; Hedensdaegse Venus en Minerva, of Twistgesprek tusschen die zelfde, Dordr. 1641. Hierdoor haalde hij zich een banvonnis van de zijde der Dordsche predikanten op den hals, waardoor hij naar Rott. moest wijken, en dat aanleiding gaf tot: Apologie of gedrongen Onschuld, roerende zijn misduyde Hedensdaegse Venus en Minerva, [Dord.] 1642; Der Mannen Opperwaerdigheyd, beweert tegen de vrouwelycke Lofredenen van Doctor Johan van Beverwijk, Rott. 1646; De pijnbank wedersproken, bemachtigd en bematigd, Rott. 1651, Amst. 1736, 1740, 1742; Minnedichten, gepast op de beval-

ligheden van de schoone Roselijn, Dordr. 1660; Tooneel der Jalouzyen, 2 dln., Rott. 1666, Amst. 1699, benevens talrijke lof-, huwelijks- en minnedichten in ‘mopsjes’, onder de letters J.D. of den letterkeer Sijt Jonck.

[Aaltje de Jong]

Jong (*Aaltje de*), schreef: Stigtelijke en opwekkende Gezangen en Gedichten, op byzondere tyden en gelegentheden opgestelt, Rott. omtrent 1750.

[Adriaan de Jong]

Jong (*Adriaan de*), bakker te Breukelen, overleden in 1825, schreef: De Aartsvader Jakob en het regentschap van Jozef in Egypte, Utr. 1823; Nagelatene dichtlievende uitspanningen, Utr. 1826.

[Arnoldus de Jong]

Jong (*Arnoldus de*), geb. te Leeuwarden 14 April 1802, stud. aan het Doopsgezind seminarium, was eerst pred. te Surhuisterveen en later te Dantumawoude, waar hij 22 Mei 1854 overleed.

Hij schreef in dichtmaat: Almede en Engelman van Horstell. Oostfriesche legende, 2 dln., Franeker 1832; God met ons. Dichtstuk, Franeker 1833.

[Christiaan de Jong]

Jong (*Christiaan de*), geb. 10 Febr. 1832 te Nijmegen, waar zijn vader instituteur was; werd in 1851 en andermaal in 1855 te Utr. voor de geneeskunde ingeschreven, doch volbracht zijne studiën niet en verkoos van zijne pen te gaan leven. Na veel letterarbeid voortgebracht te hebben, overl. hij aldaar 14 Dec. 1868.

Schr.: Handwoordenboek der Natuurk. wetensch., Leiden 1859-'61; Onze tijdgenooten. Levensschetsen van voorname mannen en vrouwen uit alle landen der Aarde, (gedeeltelijk met J.L. Terwen) Utr. 1859-'61; De martelaars onder de natuuronder-zoekers, Utr. 1860; bewerkte: Armand, Rolph Norwood, 3 dln., Utr. 1860; Wittwer, de Aarde en hare wonderen, 3 dln., Sneek 1859-'60; Mineralogie, (Weytingh's volks-bibl.) Amst. 1859; L. Büchner, De vrouw en hare bestemming, Utr. 1857; Bidart. Gezondheidsleer voor bedroefden, Utr. 1857; Anderssen, verzamelde sproken en vertellingen, Utr. 1857, 2e dr. Utr. 1859; Hirzel, Katechismus der Scheikunde, Utr. 1858; Desage. Korte gesch. van het rijk der natuur, Goes 1858, '59 en '60, 4e dr. Z.-Bommel '61; De Franklinsexpeditie, door Mac Clinntock, enz., Leid. 1861; verder nog eenige vertaalde werken over natuur- sterre-of taalkunde, oorspr. en vertaalde bijdr. in Het Praktisch volksboek, Lectuur voor de huiskamer, De Natuur, Economist, Wetenschappelijke blaadjes, Onze tijd, Cecilia, Praktische volksalm. en dergelijke.

[Henricus Joannes de Jong]

Jong (*Henricus Joannes de*), in 1828 te Amersfoort geb., en 15 Aug. 1852 priester gewijd, werd in 1863 pastoor te Vriezen-veen, in 1869 te Delden.

Hij schreef: Nieuw Communieboek voor Godminnende zielen, 's-Bosch 1861, 2e dr. 1862; Maria, onze Moeder. Handboekje voor de Meimaand, Almelo 1865, 2e dr. 1872; De ware Godsvrucht, of Middelen ter Christelijke volmaaktheid, Almelo 1865.

J.H.H.

[Joachim de Jong]

Jong (*Joachim de*), een Leuvenaar, is dichter van: Een heerlijck Lof-toneel van de vermaerde oude Stadt ende Universiteyt van Loven, Leuven 1625.

[Willem de Jong]

Jong (*Willem de*), geb. te Loenen a.d. Vecht, 11 Maart 1812, uit zeer nederigen stand, was tot 1844 broodbakkersknecht, en leefde sedert 1848 als boerenarbeider te Vorden. Eigen oefening en eenige omgang met J. Chr. Gewin ontwikkelden zijn aanleg. Door het houden van lezingen en met de geringe opbrengsten zijner geschr., bijgestaan door den steun van een kleinen kring, voorzag hij in zijne hoogst bescheiden behoeften. Eerst bij zijn dood, 24 Jan. 1875, openbaarde zich de uiterste bekrompenheid van zijnen toestand; men eerde hem in een' grafsteen en door de oprichting eener vereeniging, die zijn naam draagt en in zijne vooruitstrevende denkwijze werkzaam is.

Hij gaf uit: 17 Nov. 1813 en 18 Junij 1815, na vijftig jaren herdacht, Dev. 1865; Eerstelingen, Zutfen 1867; Veldbloemen, Zutfen 1869; Gedichten, Leid. 1872; Lessen en wenken aan Nederl. spreekwoorden ontleend, Tiel 1873.

[Wopke de Jong Jacobsz.]

Jong Jacobsz. (*Wopke de*), geb. te Groningen in 1799, was hoofdonderwijzer, eerst te Zuider-Drachten en daarna te St. Jacobi-parochie, waar hij in 1852 overleed.

Hij schreef: Gedichten, Leeuwarden 1833; Bijbelsche tafereelen des Ouden Testaments, in proza en poëzy, voor aankomende jongelingen en jonge dochters, Sneek 1839; De oude kerk van St. Jacobi-Parochie. Dichtstuk, Leeuw. 1841; Geestelijke liederen van den zanger Amos, opgedragen aan alle ware burgeren van Sion, Leeuw. 1848.

[Jhr. Mr. Johan Jan Franciscus de Jong van Beek en Donk]

Jong van Beek en Donk (*Jhr. Mr. Johan Jan Franciscus de*), geb. te Stratum (N.-Brabant) 6 Juli 1834, stud. te Utrecht en prom. in 1857, was eerst subst.-griffier in Den Bosch, daarna subst.-officier te Alkmaar, werd in '66 officier van justitie te Brielle, en in 1869 advocaat-generaal te Zwolle.

Hij schreef, behalve eenige opstellen in juridische en andere tijdschr., (o.a. een over het bewijs in strafzaken in het Romeinsche Regt): Bijdrage tot de gesch. van den raad en leenhove van Brabant en lande

van Overmaze (1591-1795), Utr. 1857; Zijn wij practische philantropen? (program van sociale hervormingen); Een woord over de cultuurhist. beteekenis der Brielsche feestviering; De val der Julij-monarchie, sociaal-politische schets, Utr. 1874. Hij was, sedert de oprichting in 1869/70, voorzitter van het ‘Comité tot bespreking der Sociale questie.’

[Cornelius de Jong van Rodenburgh]

Jong van Rodenburgh (*Cornelius de*), geb. 7 Juni 1762 te Oudewater, trad in 1777 in zeedienst en werd in 1780 tot luitenant bevorderd. Een jaar later krijgsgevangen gemaakt in het bloedig gevecht bij St. Eustatius, waarbij de Schout-bij-Nacht Crul sneuvelde, werd hij kort daarna uitgewisseld en repatrieerde op 19jarigen leeftijd als bevelhebber van het huiswaarts keerend schip. In 1783 werd hij 1e luit., in 1786 kapitein en deed vele zeetogten. In 1799 maakte zijn schip (Cerberus) deel uit van het eskader van den Schout-bijnacht Story vóor Tessel, dat door dien vlootvoogd aan de Engelschen moest worden overgegeven. Na den vrede van Amiens woonde hij te Kleef, daarna te Vught bij Den Bosch. Door Koning Willem I tot Schout-bij-Nacht benoemd, woonde hij sinds 1817 in 's-Gravenhage en overleed daar 11 Februari 1838.

Hij schreef: Reizen naar de Kaap de Goede Hoop, Ierland en Noorwegen, in 1791-'97, 3 dln., Haarl. 1802; Reize naar de Middellandsche zee in 1777-'79, Haarl. 1806; Verantwoording en verdediging als kapitein-ter-zee, 3 stuk., Haarl. 1806; Reize naar de Caraïbische eilanden in 1780 en 1781, Haarl. 1807; Reize in en door het kanaal in 1785 en 1786, Haarl. 1808; Tweede reize naar de Middellandsche zee in 1783-'85, Haarl. 1808; Derde reize naar de Middellandsche zee in 1786-'88, 2 dln., Haarl. 1812.

[Cornelius Marius de Jong van Rodenburgh]

Jong van Rodenburgh (*Cornelius Marius de*), zoon van den voorg., geb. te Vught 15 April 1816, werd in 1836 officier, in 1850 1e luitenant, in 1857 kapitein, in 1865 majoor en in 1869 luit.-kolonel. Twee jaren daarna werd hij gepensionneerd met den rang van kolonel. Hij nam in 1853 deel aan den veldtogt in Groot Kabylië (Algerie) toegevoegd aan den staf van den generaal Patay, en vergezelde den bekenden jager Jules Gérard op zijne zwerftogten door het Aoërès gebergte. Later was hij bij Garibaldi gedurende het beleg van Gaëta in 1866. Hij had vroeger het noorden van Europa bereisd en schreef: in het Album der Natuur van 1854-1855 over de Beerenjagt in Zweden en de Leeuwenjagt in Noord-Afrika. Voorts in De Mil. Spectator van 1846: over de Zweedsche en de Duitsche legers, en in dien van 1854 over de Spaansche armée in Algerie. In De Gids van dat jaar over de Krowän en de Godsdienstige Genootschappen in Noord-Afrika. Afzonderlijk: Schetsen en tooneelen uit Tyrol en Italie, Arnh. 1859; Schetsen en tooneelen uit den Atlas en den Aoërès, Arnh. 1869.

[Mr. Marinus Jan de Jonge]

Jonge (*Mr. Marinus Jan de*), 10 Aug. 1757 te Zierikzee geb., prom. te Utrecht 1778. Hij was pensionaris hon. zijner geboortestad, vertegenwoordigde deze in de

rekenkamer van Zeeland tot 1795, en emigreerde toen tot 1813, werd lid der Gedep. Staten van Zeeland en overl. te Zierikzee 6 Febr. 1837.

Hij schreef: Jezus Messias, of de Evangeliën en Apostel-Gesch. in Gezangen van J.C. Lavater, zoo na doenlijk in 't Nederd. gevolgd, 4 dln., Amst. 1807-'8; Een eerste zang en eenige kleine gedichten, Middelb. 1819, later uitgeg. als: Mijn uitreis naar het land der verwachting en eenige kleine gedichten, Middelb. 1835. Dit laatste werk is niet zonderlinger. dan de dichter zelf of zijne andere geschr., maar de familie heeft het zooveel mogelijk opgekocht.

[Jhr. Mr. Marinus Willem de Jonge van Campensnieuwland]

Jonge van Campensnieuwland (*Jhr. Mr. Marinus Willem de*), geb. te Zierikzee 29 Maart 1786, stud. te Leiden en prom. er 26 Sept. 1807, waarna hij als adv. bij het Hoog gerechtshof in Den Haag beëedigd en welhaast om zijn welsprekendheid beroemd werd. Achtereenvolgens was hij Raadsheer in den Hoogen Raad, 1833, Vice-president van het Prov. hof in Zuid-Holland 1838, lid van de commissie van redactie tot herziening der nat. wetgeving, 1831-'43, voorzitter der staatscomm. ter herziening der militaire wetg. 1841, lid van de Tweede Kamer 1829-'41, voorzitter dier Kamer 1838-'39, Lid van den Raad van State 1839 en Minister van Justitie 1844. Hij overl. op zijne buitenpl. onder Veur, 11 Sept. 1858.

Beroemd om den vorm en wegens de overwinning die hij daarmede op Jonas Daniel Meijer behaalde, zijn zijne: Pleit-redenen tegen Lodewijk Bonaparte betrekkelijk het Paviljoen te Haarlem, Delft 1820.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1859.)

[Jhr. Mr. Johannes Cornelis de Jonge]

Jonge (*Jhr. Mr. Johannes Cornelis de*), broeder van den voorg., geb. 9 Mei 1793 te Zierikzee, stud. te Leiden en werd in 1814 substituut-archivaris des Rijks. In 1815 trok hij met de Leidsche studenten ten krijg en prom. het volgende jaar. In 1831 werd hij Rijks-archivaris; verder was hij lid van den Haagschen gemeenteraad, wethouder, lid der Prov. Staten van Zuid-Holland, enz. Hij overl. 12 Juni 1853 op zijn buitengoed Zuidhoorn bij Rijswijk.

Behalve vele werken in 't Latijn er Fransch over Nederl. geschied- en oudheidkunde, schreef hij: Verh. over den oorsprong der Hoeksche en Kabelj. twisten, Leid. 1817; Levensschets van Floris den voogd van Holland, (in de Verh. van Lett., 1819); Verh. over den oorsprong, den voortgang en de hoedanigheid van den invloed des derden Staats in de Statenvergaderingen gedurende het Hertogelijk en Grafelijk bewind in Braband, Vlaanderen, Holland en Zeeland, (bekroond) 1824; De Unie van Brussel des jaars 1577, s'-Hage 1825; Verhandelingen en onuitgegeven stukken, betreffende de gesch. der Nederlanden, 2 dln., Delft 1825, 's-Hage 1827; Onderzoek over den oorsprong der Nederl. vlag, 's-Hage en Amst. 1831; Hendrik van Wijn als geleerde en staatsman geschetst, ald. 1832; Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen, 6 dln., 's-Hage 1833-'48, 2e druk Haarl. 1858-'62, bewerkt door zijn hierna volgenden zoon; titel-uitgaaf: Neerlands roem ter zee, Zwolle 1868; (Nederland en Venetië, 's-Hage 1852; verder talrijke geschiedk. bijdragen in Almanakken, Hand. van geleerde genootschappen, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1853.)

[Jhr. Mr. Johan Karel Jakob de Jonge]

Jonge (*Jhr. Mr. Johan Karel Jakob de*), zoon van den voorg., geb. in Don Haag 17 Juni 1828, werd 11 Sept. 1847 student te Leiden, bij welke toelating hij het genoegen had op het ‘staatsexamen’ te vernemen, dat hij zijne geschiedenis ‘slecht’ kende, vestigde zich als adv. in Den Haag, werd in het door Bakhuizen van den Brink georganiseerde Rijksarchief als tijdelijk ambtenaar aangesteld, na den dood van dezen geleerde in 1865, onder-archiv., en was daar werkzaam tot zijne benoeming als commies-griffier der Eerste Kamer in Sept. 1877. In 1875 was hij directeur geworden van het Kon. kab. van schilderijen in het Mauritshuis, waaraan hij eene geheel nieuwe, voorbeeldige inrichting gaf. Hij overl. in Den Haag 15 Maart 1880.

Zijn akad. proefschr. was: Gesch. van de diplomatie gedurende den Oostenr. successie-oorlog, Leid. 1852. Zijn monumentale arbeid is getiteld: De opkomst van het Ned. gezag in Oost-Indië, dl. I-X, 's-Grav. en Amst. 1862-'78. Zijne overige geschr. zijn: Examen d'une notice et de souvenirs biograph. publ. par Sirtema de Grovestins, La Haye, 1852; Levensber. in Mij. Ned. Lett. van W.M.C. en W.C.K. Evertsen-de Jonge, 1859 en '65; De oorsprong van de Ned. bezitting op de kust van Guinea, 's-Grav. 1871; Nova-Zembla. De voorwerpen aldaar teruggevonden, 's-Grav., 2 drukken 1872, 2e gedeelte, 1877; Louise de Colligny, 's-Grav. 1880. Van zijne verspr. opstellen zijn het meest bekend die in Het Rijksarchief, s-Grav. 1857, en in Nijhoff's Bijdr. alsook zijne voordracht over Allaert Beilinc, gehouden in de Kon. Acad., waarvan hij sinds 7 Mei 1866 lid was.

(Ned. Spect., 1880; Jaarb. Kon. Akad. 1880.)

[Jhr. Mr. Willem Cornelis Mary de Jonge van Ellemeet]

Jonge van Ellemeet (*Jhr. Mr. Willem Cornelis Mary de*), geb. te 's-Grav. 5 Mei 1811, verloor zijne ouders op zijn 12-jarigen leeftijd, ontving zijne opvoeding, volgens geboorte en rang, op Noorthey, werd in Juni 1829 stud. te Utrecht, nam deel aan den tiendaagschen veldtocht en prom. 28 September 1839. Vroeger had hij met Dr. De Raadt het buitenland bezocht; in 1829 reisde hij met zijne vrienden F.H.C. Drieling

en J.G. Blankenbijl in Zwitserland en Lombardije, door den eersten beschreven, Utr. 1833. In 1839 liet hij het vorstelijk landgoed Overduin bij Oostkapelle bouwen en aanleggen, sedert aanzienlijk vergroot en algemeen bekend door de verzameling van Agaven, het Museum Catsianum, de rijke collectie van aquarellen en het lordlike onthaal der leden van het twaalfde taal- en letterk. congres in 1872. Hij heeft jarenlang plaatselijke, provinciale en landsbetrekkingen bekleed en steeds den hoogsten vorm vertegenwoordigd van den landedelman; hij overl. op Overduin, 1 Juli 1888.

Schr., niet in den handel gebracht, doch met milde hand verspreid: Het leven van den Pruisischen generaal en Agavenkweeker Von Jacoby, Middelb. 1874; Museum Catsianum, Utr. 1870, voor de Congres-leden van 1872 in uittreksel als herinnering aan hun bezoek. Na de milde schenking dezer eenige verzameling in 1887 aan de Mij. der Ned. Lett. werd de tweede vermeerderde uitgave andermaal als hs. gedrukt, 's-Grav. 1887. Over de beteekenis van deze collectie, die in vijftig jaar bij-eengebracht werd, zie men L.D. Petit in Leidsch Dagbl. van S Nov. '87, en een art. in Oud-Holland VII blz. 169; over den heer van Ellemeet, F. Nagtglas in Middelb. Courant 3 Juli 1888.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1889.)

[Jacob Jongeneel]

Jongeneel (*Jacob*), geb. te Rott. 21 Febr. 1831, student te Utrecht 13 Sept. 1852, te Leiden 29 Oct. 1856, was van 1860-'68 pred. te Hurwenen, werd toen hoogl. te Deventer tot aan de opheffing van het Athenaeum, en was sedert 29 Juli 1877 pred. te Heerlen-en-Kerkraede. Hij overl. te Utrecht 20 Maart 1887.

Hij gaf gedichten en opstellen in den Utr. studentenalm. 1854-'56, in Nederland, den Gelderschen Volksalm. enz. en schreef: De bestaande tweespalt en hare oorzaken toegelicht op last van het Utr. studenten-corps, Utr. 1855; De vogel. Natuurstudiën

van Michelet, Rott. 1859; Mary Seacole, uit het Engelsch, Rott. 1860; De opbouw der geschiedk. naar den eisch onzer dagen, Dev. 1868; Proeven van oorspronkelijken strophenbouw in de verhalende boeken des bijbels, Dev. 1870; Cornelis Vermuyden. Eene cultuur-hist. schets, Dev. 1871; Acht liedjes voor Neêrlands volk, Nijm. 1871; Driehonderdjarig jubelfeest, met aant. en liedjes, Dev. 1872; De grondwet van 1848 Feestrede, Dev. 1873; Een Zuid-Limburgsch taaleigen. Proeven van vormleer en wdb. der dorpsspraak van Heerle, Heerle 1884.

[Anne Cornelis Constantinus de Jongh]

Jongh (*Anne Cornelis Constantinus de*), geb. 2 Mei 1804 te Sneek, stud. sinds 1821 te Utrecht in de godgeleerdheid en werd na zijne promotie in 1828 pred. te Elkum, in 1831 te Waardenburg c.a.

Behalve zijne dissertatie schreef hij: De twee vrienden. Homelitische novelle, Z.-Bommel 1854, en bijdragen in het Christelijk Album, Gelderland en andere tijdschriften.

[Izak de Jongh]

Jongh (*Izak de*), kwam in 1779 in 't gilde als boekverkooper te Amsterdam en schreef de volgende tooneelspelen: Felix en Antje, of gelyk by gelyk maakt het beste huwelyk, blijsp. naar het Hoogd., Amst. 1792; Natuur en liefde in stryd, tnsp., Amst.; Esther en Mordechai of het Purim der Israëliten, trsp., Amst. 1817.

[Jacob de Jongh]

Jongh (*Jacob de*), overl. te Amst, tusschen 1756 en 1764, schreef: Postcomptoir van Cupido en Mercurius, uytleverende veelerley voorschriften van Brieven uyt beroemde schryveren, in verscheyde Taalen getrokken, Amst. 1750, 5e dr. Amst. 1775; vertaalde: Beredeneerde beschouwing der schilderkunde, door den heer Roger de Piles, en Zamenspraak over de schilderkunde door Lodovico Dolce, Amst. 1756 en Leeven van Stanislaus Leszczinski.... uit het Fransch van Aubert, 2 dln., Utr. 1770. Ook bezorgde hij: Het leven der Nederl. en eenige Hoogd. schilders, voormaals beschreven door Karel van Mander, 2 dln., Amst. 1764.

[Johannes de Jongh]

Jongh (*Johannes de*), geb. 16 Oct. 1742 te Londen, waar zijn vader van 1736 tot 1791 pred. der Nederl. gem. was, doch hij zelf niet in het door den heer Moens uitgegeven doopboek, blz. 39, voorkomt, was pred. te Burgharen-en-Herwen, Streefkerk, Zalt-Bommel, Kampen, en van Maart 1785 tot zijn emeritaat 29 Maart 1818 te Leeuwarden; hij overl. aldaar 29 Nov. 1830.

Hij schr.: Gedichten over godsd. onderwerpen, Leeuw. 1800; Dagelijksche herinneringen, om gelukkig te leven, Amst. 1806.

(Romein, Pred. in Friesland, blz. 38.)

[Frater P. Cornelis de Jongh]

Jongh (*Frater P. Cornelis de*), Antwerpsch dichter van de 17e eeuw, leverde: Een devoot Spel van de negen Chooren der Engelen, omhelsende te samen den val van Lucifer, enz., vertoont tot Antwerpen, 1680.

[Boudewijn de Jonghe]

Jonghe (*Boudewijn de*), of *Balduinis* **Junius**. Deze adellijke Dortenaar was een zoon van den heer van Baardwijk en neef van Jan Drenckwaird, stadhouder der Heerlijkheid Dormaal. Hij stud. te Leuven onder Justus Lipsius, in wiens huis hij ongeveer drie jaren vertoefde. In October 1601 trad hij te Leuven in 't klooster der Minderbroeders, bekleedde aanzienlijke waardigheden in zijne orde, en was onder andere ten jare 1613 gardiaan van 't klooster te 's-Hertogenbosch. Hij overl. 12 April 1634 te Brussel, na een groot aantal werken, meestal echter in 't Latijn, geschreven te hebben.

In de moedertaal gaf hij uit: 't Huys der wysheyt, waerin gesproken wordt van de kennis Gods, de H. Schriftuer, de nature Gods, de predestinatie en de H. Dryvuldigheid, Antw. 1613; 't Paradijs der H. wellusten, sprekende van Godt den Schepper ende zijn creaturen, Antw. 1613 en 1617.

J.H.H.

[Jan Antoon de Jonghe]

Jonghe (*Jan Antoon de*), geb. 6 Oct. 1797 te Lokeren. Om de militie te ontgaan hielp hij, tot 1820, zijn vader in het banket-bakken, omdat hij als eenige zoon op die wijze zijn vader onontbeerlijk was. Daarna liet hij zich te Leuven als student inschrijven, doch werd tevens leeraar in de poëzie en rhetorika te Diest. In 1828 wilde hij professor in de poëzie aan het Atheneum te Brugge worden, doch hij moest zich met het leeraarsambt in de 6de klasse vergenoegen. Hij zoude in 's-Gravenhage benoemd worden, toen de omwenteling uitbrak. Daarna werd hij achtereenvolgens professor in het Latijn en Grieksch aan de geneeskundige school te Brugge, in 1851 aan de normaalschool te Luik, in 1853 Bestuurder van de middelbare school te Lier, en in 1858 nam hij zijn ontslag, waarna hij zich te Brugge nederzette en daar overleed 2 September 1861.

Hij schreef: De Toonkunst, lierzang, Gent 1821; Waterloo, in drie zangen, Gent 1821; De vaderlyke Toorn, tooneelspel, Leuven 1828; Een woord over het Vlaemsch, vergeleken met het Duitsch, Zweedsch, Deensch en Engelsch, Brugge 1831; Iets over Volksbeschaving en een woord over de Vlaemsche Tael, Brugge 1835; De Leeuw van Waterloo, Brugge 1840; Cronycke van den lande ende Graefscepe van Vlaenderen door Jonker Nicolaes Despars, met aenteekeningen van J. de Jonghe, 3 dln., Brugge, Rott. 1840-'42; De leerstoel voor talen en weten-

schappen, Brugge 1840; De Vlaemsche Biekorf, Brugge 1842; De Leerstoel voor talen en wetenschappen of handleiding tot de geleerdheid, Brugge 1842; Onze letterkunde, (Belgisch Museum) Gent 1842; Handboek van nederduitsche tael- en letterkunde, Brugge 1847; Latynsche leerwyze, Brugge 1847; Algemeene regel in de cyferkunst, Brugge 1847; Een traen Aen Pius IX (werken van Davidts) 1848; Een Vlaemsche kreet, koorzang, Brugge 1849; Een traen op het graf van onze koningin, Brugge 1850; Zalma, het afscheid, romancen en Waterloo, in 3 zangen, Gent 1851; Belgie's onafhankelykheid, Brugge 1853; Over de noodzakelykheid dat de verstandelyke opvoeding op het zedelyke zy gegrondvest, Lier 1853; Waerheid en Licht. Maendschrift voor godsdienst, zedeleer, talen, letterkunde en wetenschappen, Lier 1857-'60; De meerderjarigheid van den hertog van Braband, Lier 1855; Weeklacht op onze koningin, Lier 1858; De twee schilders of de Bedriegers bedrogen, tooneelspel in 5 bedryven, Gent 1860; Een traen aen Pius IX, Roeselare 1860.

[Jan Frans de Jonghe]

Jonghe (*Jan Frans de*) met zijn kloosternaam pater **Bernaert** genaamd, werd geb. te Gent, 14 Febr. 1674. Hij ging reeds in zijne jeugd in het Predikheerenklooster, in welke orde hij het tot prior van het klooster te Lier bracht en overleed te Gent op 24 October 1749.

Behalve een aantal Latijnsche werken, schreef hij: Gendtsche geschiedenissen, by forme van maendt-register in denwelcken van maendt tot maendt beschreven wordt: wat er aenmerkenswaerdig geschiet is ten tyde van de geusery en de beeldstormery binnen en omtrent de stad Ghendt. Tsamengevoegt uyt verscheyde schriften van eventydige gentsche aenteekenaers, archiven van cloosters, etc. hier te voren noyt gedruckt, Gent 1746. De tweede druk verscheen onder den veranderden titel: Gendsche geschiedenissen ofte kronyke van de beroerten en ketterye binnen en omtrent de stad van Gend, sedert het jaer 1566 tot het jaer 1585. Te samen gevoegt uyt verscheyde schriften van eventydige aenteekenaers, enz., Gent 1752, 2 dln. Deze druk werd uitgeg. door Johannes Roothase, pastoor te Belcele. De 3e druk werd door pater Leonard de Sancta-Maria (Franciscus de Mulie) te Gent in 1781 uitgegeven. Verder schreef de Jonghe: Het leven van Philippus den Stouten, hertoch van Bourgonien, ende van Margarita van Male, gravinne van Vlaenderen, byeenvergadert uyt verscheyden gheloofsweirdighe auteurs ende vele geschreven memorien ende monumenten, Gent 1851; Het leven van Joannes den Onbevreesden, hertoch van Borgonien, graef van Vlaenderen, byeenvergadert uyt verscheyden geloofweirdige autheurs ende oude geschreven memorien en monumenten, Gent 1752; Waerschuwinghe aen de inschryvers van de Chronyck van Vlaenderen, beschreven door N.D. en F.R., gedrukt tot Brugge, by Andreas Wijdts, 1736, aengaende hetgene staet in het derde Deel van deselve Chronyck, Gent 1736; Samenspraek tusschen J.N. en L.N. in welke oogblykelyk worden aengewezen meer als 40 Contradictien, valscheden ende ander misslagen van de Chronyck van Vlaenderen, onlangs in het licht gegeven tot Brugge door N.D. en F.R. in hetgene zy verhaelt in de beschryvinge van Gent alleen, Sept. 1728. Een paar handschriften van J. de Jonghe berusten in de bibliotheek van het Groot Begijnhof en van de stad Gent.

[Philips Jongherijcx]

Jongherijcx (*Philips*), dichter der 17e eeuw, was gedurende 29 jaar pastoor te Vladsloo en vervolgens te Coolkerke (West-Vl.), waar hij ten jare 1701 bij ongeluk verdronk.

Onder zijne nagelaten gedichten bevonden zich: Middelen tot den vrede met Godt, sy selven, ende syn evenaesten, in dicht voorghestelt door Heer Philippus Jongherycx, Pastor van Coolkercke, Brugge 1697; Den kint-baerenden man, in dicht beschreven door Heer Philippus Jongherycx, Pastoor in Coolkercke, Brugge 1698; Klachte tegen den Lollepot.

[Jakob Jonker]

Jonker (*Jakob*), leefde te Amsterdam in het laatst der 17e eeuw en schreef: Amsterdamsche Prognosticatien van Cupidoos Ambagt, Amst. 1690; De vrolyke Bruidlofs Gast in Bruidlofs Lovertjes en Minnedigten, Amst. 1796.

[Amaat Honoraat Joos]

Joos (*Amaat Honoraat*), te Hamme, bij Dendermonde geb., den 3 Mei 1855, deed zijne humaniteiten in het Klein Seminarie van Sint Nicolaas, zijne theologische studies in het Groot Seminarie van Gent en werd priester gewijd den 12 Juni 1881. In Oct. 1880 werd hij professor van Vlaamsche en Fransche taal in de bisschoppelijke Normaalschool van. Sint Nicolaas, welk ambt hij nu nog waarneemt. Hij is medewerker in de tijdschriften: Het Belfort, Het Katholiek Onderwijs, Rond den Heerd enzv.

Afzonderlijk gaf hij uit: De zingende Knaap, 65 schoolliederen, Gent 1879; Vlaamsche Spraakkunst ten gebruike van het middelbaar en normaal onderwijs, Gent 1884; Kleine spraakkunst met oefeningen, volgens het schoolprogramma van 1884, 3 dln., Gent 1885; Schatten uit de Volkstaal, Gent 1885; Spraakkunst en volkstaal,

Gent 1885; Over *zich* en de wederkeerige werkwoorden, Gent 1886; Onze ongelijk-vloeiende en onregelmatige werkwoorden, Gent 1886; Eenige wenken voor het onderwijs van de Vlaamsche en de Fransche taal, in de gestichten van middelbaren graad, Gent 1886; Onderwijzer en volkstaal, Gent 1887; Wat ons Vlaamsch schrijven meer eigen maakt, Gent 1887; Korte spraakkunst van Van Maerlant, volgens 'Spieghel Historiael', Gent 1887; Korte spraakkunst van Anna Bijns, volgens 'Refereinen', Gent 1888; Schatten uit de volkstaal, eenige duizenden volksspreuken, Gent 1887; Raadsels van het Vlaamsche Volk, Gent 1888; Vertelsels van het Vlaamsche Volk, Gent 1889; Taal- en Letterkundige Mengelingen, Gent 1889.

[Jacobus Jordaen]

Jordaen (*Jacobus*), bekend komiek uit den troep van Corver, wiens vrouw in 1732 Adriana Maas aan het Amsterd. tooneel bracht, schreef: Fillis en Damon, hardersspel, Amst. 1743.

Vermoedelijk een naamgenoot schreef: De lijdende en verheerlijkte Heiland, in zes boeken, Amst. 1762.

[Thomas Theodorus Hendrikus Jorissen]

Jorissen (*Thomas Theodarus Hendrikus*), geb. 22 Febr. 1833 te Utr., waar zijn vader, uit eene predikanten-familie afstammende, zelf pred. was, kwam van de Utr. Hieronymusschool aan de universiteit om theol. te studeeren, 1 Sept. 1851, werd in 1858 kand. bij het prov. kerkbestuur in Zeeland, in 1861 leeraar aan het gymn. te Gouda, deed zich 13 Dec. 1861 andermaal als stud. inschrijven, verkreeg daar den graad van cand. in de letteren, werd in 1864 leeraar aan de hbs. te Haarlem, 1865 hoogleeraar aan het Amst. Athenaeum in de Ned. taal, lett. en gesch. des. Vad., 1870 in de Alg. gesch., en, na bij het Leidsche eeuwfeest in 1875 eershalve tot dr. in de lett. te zijn benoemd, gelijk hij 4 Mei 1874 lid der Kon. Akad. geworden was, hoogl. aan de stedel. univ. te Amst., 12 Sept. 1877. Hij overleed aldaar 1 April 1889.

Behalve redev., toespraken, losse en kleinere stukken in Nav., Ned. Spect., Nijhoff's Bijdr., Rott. Historiebl., De Gids, Nederland, Amst. Hdblad, enz. schr. hij de vlg. letterk. en hist. studiën: Abelard en Heloïse. Eene karakterstudie, 's-Grav. 1862; Charl. de Corday, Gron. 1864; Constantin Huygens, 1e dl., Arnh. 1871, (onvoltooid); Aan het Vaderland, (over O.Z. v. Haren), Haarl. 1872; Palamedes en Gysbr. v. Aemstel, Amst. 1879; Over Wolff en Deken, (Nederland, 1878). Over de Vad. Gesch., inzonderheid die van den val der Oude Rep. tot 1813: De eerste Coalitie, (werken der Kon. Acad.) Amst. 1877; De Patriotten te Amst. in 1794, Amst. 1874; De overgave van Amst. in 1795, Amst. 1874; Napoléon et le roi de Hollande, La Haye et Paris, 1868; De ondergang van het kon. Holland, Arnh. 1871, 2e dr. Rott. 1873; Een steenworp in 1810, (Rott. Historiebl.); De commissie van 22 Juli 1810 te Parijs, (Nijh. Bijdr.); De omwenteling van 1813, (Nuts-alm.); Bijdr. tot de gesch. der omw. van 1813, 2 st., Gron. 1864 en '65; A.R. Falck, rede, Amst. 1877; G.K. v. Hogendorp... in Nov. 1813. Wederlegging van prof. R. Fruin, Gron. 1869; Het einde van den strijd. Een laatste woord tegen prof. R. Fruin, Amst. 1869. Afz. zijn door hem uitgegeven: Mémoires de Const. Huygens, La Haye 1873; Memorien van Mr. D. v. Bleyswijck, 1734-'55, Utr. 1887; Historische bladen, Haarl. 1889.

(Ned. Spect. 1889.)

[Hendrik Josephe]

Josephe (*Hendrik*), gaf te Batavia in 1777 uit: Dichtlievende Eerstelingen van Mengelpoëzy, een der niet zeer talrijke lettervruchten in onze koloniën, waar de dichtlust der achttiende eeuw overgebracht werd, zonder dat ons veel van de auteurs bekend is.

[Maurits Josson]

Josson (*Maurits*), den 10 Febr. 1855 te Antwerpen geb., studeerde de rechten aan de Vrije Hoogeschool te Brussel, waar hij thans als advocaat is gevestigd.

Hij leverde bijdragen in bladen en tijdschriften en gaf afzonderlijk uit: Open Brief van Mr. Maurits Josson aan Mr. Samuel Wiener, Schaarbeek 1888; Eerbied voor de Wet, Bruss. 1889.

[Lucien Leopold Joseph Jottrand]

Jottrand (*Lucien Leopold Joseph*), geb. 30 Jan. 1804 te Genappe, studeerde en promoveerde in de rechten aan de Hoogeschool te Luik, en werd in 1825 advocaat aan het gerechtshof te Brussel. In 1830 werd hij lid van het Nationaal Congres voor Brussel en in 1856 was hij voorzitter van de Vlaamsche Commissie, welke in dat jaar bij Koninklijk Besluit was ingesteld. Van 1855 tot 1861 was hij lid van den gemeenteraad van St. Joos-ten-Oode, waar hij als advocaat overleed op 17 December 1877.

Behalve eene groote menigte werken over geschiedenis, taalkunde, staatkunde, rechtsgeleerdheid, aardrijkskunde, enz. enz. in de Fransche taal, schreef hij: Beschryving van de Betoging en het Banket van den 25 April 1859 ter eere der Vlaemsche taelcommissie, Bruss. 1859; Nederduitsche gewrochten van den Nederlandschen Waal L. Jottrand, Bruss. 1872. Van zijne Fransche werken meenen wij hier, als overeenkomstig het doel van dit woordenboek, te moeten noemen: La question Flamande, Bruss. 1865. Verder schreef hij tal van artikelen met zijn naam, of slechts met L.J. onderteekend in eene menigte tijd-

schriften als: l'Hermite en Belgique, la Sentinelle, le Radical, la Belgique judiciaire, la Revue démocratique, le Controleur, le Débat social, la Paix, la Revue trimestrielle, le Conservateur, en dagbladen als: de Broederhand, de Vlaamsche Stem, de Klauwaart, Noord en Zuid, en sedert 1826 in le Courrier des Pays-Bas, waarvan hij toen medewerker was. In 1832 werd hij eigenaar en hoofdopsteller van het toen onder den titel van Courrier Belge verschijnend dagblad, totdat dit in 1837 in andere handen overging. De menigvuldige voordrachten van denzelfden schrijver, zoowel op eenige Nederlandsche taal- en letterkundige Congressen, als in verscheidene letterkundige genootschappen te Antwerpen, Gent en Leuven, werden in zijne hierboven vermelde gewrochten bijeengebracht.

[Johannes Ernestus Jungius]

Jungius (*Johannes Ernestus*), geb. te Rodheim in het voorm. graafschap Hanau, kwam den 11 Sept. 1734 als 20-jarig stud. te Leiden, werd in 1735 proponent, in 1740 pred. te Dalfsen, het vlg. jaar te Oudewater en in 1745 te Zutfen. Nadat hij de geboorte van Willem V in 't Lat. had bezongen, gaf hij in het volg. jaar 1749 in zijne woonpl. het 1e deel uit van: De verborgentheit der laatste tijden, die aanstaande zijn, geopent in eene volgens den betoogtrant des wiskundigen ingerichte verklaringe en eene daarbij gevoegde oplossinge van de drie grootste raadselen der H.S., eerst van het Gezigt van Avond en Morgen, de tweede van de Reekeninge der Tijden, de derde van het getal des Beestes. Dit niet zeer heldere betoog, als herdrukt te Zutfen in 1740 in den handel bekend, werd opgevolgd door een tweede boek: Verkl. van den Roomschen Paus voor 't Beest en den Antichrist, door de openinge van de verborgenheit des Beests en deszelfs getal 666, een foliant met platen. Hiervan werd het hs., ter goedkeuring aan de theol. faculteit overgelegd, door den Harderwijkschen senaat verzegeld en verbeurdverklaard. In het archief te Zutfen bevinden zich een exemplaar en de koperen platen met afdr. der illustratie van dit opgehaalde boek, dat, in verkorten inhoud meermalen herdrukt, heel wat geschrijf voor en tegen het duizendjarige rijk voortbracht, maar veroorzaakte, dat de auteur in 1753 werd ‘gesuspendeert’; hij werd op grond van krankzinnigheid ontslagen, door tusschenkomst van zijn broeder den Amersfoortschen rector, met een jaargeld begunstigd, en overl. 20 Nov. 1775 te Schellingwoude.

(Dr. C. Sepp, Joh Stinstra, 2, 170-179.)

[Johan Huibert Jungius]

Jungius (*Johan Huibert*), geb. 22 Oct. 1692 te Middelbert, stud. te Leiden, werd in 1716 pred. te Voorschoten, en het volgende jaar te Vianen; nog in 't zelfde jaar ging hij naar Simonshaven, in 1720 naar Hulst en in 1728 naar Vlissingen, waar hij in 't zelfde jaar rector der Latijnsche school werd. Hij overl. 19 Sept. 1743 te Amst., waarheen hij gegaan was voor eene operatie, die ongunstig afliep.

Behalve eenige godgeleerde werken vervaardigde hij ook gedichten als: Zeeuwsche vreugdegalm op 't Jubilee van Franciscus Fabricius, gevierd 24 November 1737, een gedicht voor het 2de deel van Gargon's Walchersche Arcadia, en een Vers op zijn vijftigsten verjaardag, 1742.

[Mevr. IJzerman, geb. Francisca Johanna Jacoba Alberta Junius]

Junius (*Mevr. IJzerman, geb. Francisca Johanna Jacoba Alberta*), geb. 26 Maart 1847 te Tiel, huwde in 1873 den heer W.J. IJzerman, ingenieur te Padang.

Schr., steeds onder het psd. Annie Foore: Het familiegeheim, Arnh. 1871; Florence's droom, Arnh. 1872; Vrijheidszin en dwingelandij, Amst. 1871-'74; De koloniaal en zijn overste. Een roman, 2 dln., 's-Hage 1877; De Van Sons. Een verhaal uit Indië, 2 dln., 's-Grav. 1881; Uit ons Indisch familieleven, Haarl. 1887; Indische huwelijken, Amst. 1887. Hare verspreide opst. zijn, met een tooneelstuk: Alexandrine Ennit, in een bundel uitgegeven onder den titel: Eén maar deelbaar, Amst. 1875, 2e dr. Amst. 1883. Een tooneelstuk Nicolaas Nickleby, naar Dickens, schoon meermalen opgevoerd, bleef ongedrukt.

[Mevr. van Wermeskerken, geb. Sophia Margaretha Cornelia Junius]

Junius (*Mevr. van Wermeskerken, geb. Sophia Margaretha Cornelia*), zuster der voorg., geb. te Tiel, 23 Nov. 1853 en gehuwd met den notaris J. v. Wermeskerken te Rotterdam.

Schr. tot 1879 onder het psd. Bella, later als Johanna van Woude: Eene week uit logeeren, Nederl. 1874; Door de branding, Europa '74; Engelsche vrienden, Ned. '75, 2e dr. '89; Hare roeping getrouw, 2 dln., 's-Grav. '79; Preventief, Europa '81; Zijn Examen, Eigen Haard '81; Het Bosch van Groot-Vredenstein, Ned. '82, herdrukt met Eng. Vrienden, Preventief en Zijn examen, Amst. '86; Zijn Ideaal, 2 dln., Amst. '85; Verwante zielen, Amst. '86; Een Hollandsch binnenhuisje, Amst. 1888. Onder haar bestuur verschijnt De Holl. Lelie, tijdschrift voor jonge dames, 3 jrgn., Den Haag 1887-'89.

[Yede Jurjens]

Jurjens (*Yede*), schreef: Den Trotsen Eedelman, of verstoorden Minnaar, treurspel. Toneelswijse te Arum vertoont, Harl. 1709, 3e dr. 1740; Klugt van 't Verken, ald. 1740. De tooneelproducten van dezen overigens weinig bekenden schr. moeten zeldzaam voorkomen.

[Philippus Justinius]

Justinius (*Philippus*), een Vlaamsche tooneeldichter uit de vorige eeuw.

Hij schreef: De trotse, ongheruste ende bloedtgierighe Dobbelheydt van Aretaphila, door de Goddelycke Rechtveerdigheydt gestraft, Brugge 1727; Den Christelycken ende onverwinnelycken Yver van den seer treffelycken Bisschop Audas, ende van de Vroomdadige Campvechters Christi, Hormisdas ende Suenes, eerste Princen van Persien, zegen-praelt (door het vergieten van hun eygen bloedt) over de goddelooze vervolginghe van den bloedtgierighen Varanes, Coningh van Persien, Hooft-tooneel, Brugge 1727; Bly-eyndigh treurspel van Carolus den V, Roomsch Keyser en Coninck van Spagnien, etc. zeghen-praelende over Joannes Fredericus Ceurvorst van Saxen ende Philippus Lantgrave van Hessen, als oock andere Duytsche Vorsten, en Steden van het Protestantsch Verbond, Brugge; Den H. Lambertus Bisschop van Luyck, ghedoodt van Dodo, door het toedoen van syne vraeck-gierighe suster Alpais, Hooft-tooneel, Bruss.; De onverwinnelycke Kloek-moedigheyt van den Doorluchtighsten H. Lambertus, Bisschop van Luyck, om de lofweerdige, en noyt-genoech volpresen Bedieninghe van zyn Bisschoppelyck Ampt, verrykt met de onverflenselycke en zegenpraelende Croon van de goddelycke Rechtveerdigheyt vergolden, Gent; De versmaetheyt der Weirelt ende den Waerachtigen Roep Christi, afgebeeldt in den H. Trudo Apostel van Haspengouwe, Stichter van de Abdye van S. Benedictus orden, ende besonderen Patroon van de Ryckx-stadt en Inwoonders van S. Truyden, Gent 1748.

K

[Mr. Willem van der Kaay]

Kaay (*Mr. Willem van der*), geb. 5 Mei 1831 te Alkmaar, werd aldaar voor het hooger onderwijs opgeleid, dat hij aanving 20 Sept. 1852 te Leiden, waar hij prom. 1857. Daarop vestigde hij zich als adv. te Alkmaar, werd 16 Nov. 1862 lid der arrond. rechtbank ald. en in 1875 van de Tweede Kamer, is thans nog lid der volksvertegenwoordiging en woont te Leiden, waar hij sedert Mei 1877 kantonrechter is.

Schr., behalve een groot aantal art. in de Alkm. courant, sedert April 1861, eerst politieke overzichten, daarna ook over binnenl. staatk. en oeconomische onderwerpen; gaf afzonderlijk uit: Hoe de heer J.A. Alberdingk Thijm, naar aanleiding van het feestelijk herdenken van Alkmaar's ontzet in 1573, constitutie en historie in bescherming neemt, Alkm. 1861; Een dood volk? Toespraak gehouden op den gedenkdag van Alkmaar's ontzet in 1573, (8 Oct. 1862), ald. 1862; Dies zijn wij verblijd. Toespraak op 17 Nov. 1863, Alkm. 1863; Vóór of na 1565? Toespraak gehouden op den gedenkdag van Alkmaar's ontzet in 1573, ald. 1868; Na de onthulling der Victoria te Alkmaar. Toespraak, gehouden 9 Oct. 1876, ald. 1876; Zijt ge ook al een Kappeyniaan? Brief aan een vriend, ald. 1883.

[Friedrich Kaiser]

Kaiser (*Friedrich*), geb. 10 Juni 1808 te Amst., waar zijn vader, als Hgd. taalmeester uit Nassau-Dietz geboortig, eenige jaren werkzaam was, werd in 1826 observator aan de sterrenwacht te Leiden, 15 Febr. 1831 aldaar als phil. stud. ingeschreven, in

1837 lector, in 1840 buitengewoon, in 1845 gewoon hoogleeraar in de sterrenkunde aan de hoogeschool aldaar. Met gebrekkige middelen heeft hij den Nederl. roem in de sterrenkunde bevestigd en uitgebreid; als leeraar onderscheidde hij zich, zelfs voor niet mathematisch voorbereide hoorders en lezers, door ongemeene duidelijkheid; hij heeft de tegenwoordige sterrenwacht onder zijn toezicht zien optrekken, en blijft, meer nog dan door zijne kennis en zijn ijver, in herinnering wegens zijne minzaamheid en eenvoudigheid. Hij overl. te Leiden 28 Juli 1872.

Behalve veel streng wetenschappelijke astron. werken, schreef hij de volgende, die wegens hun uitmuntenden stijl hier behooren vermeld te worden: De sterrenhemel verklaard, Amst. 1844, '47 en Dev. '60; id. beschreven en afgebeeld, Amst. 1845 en '53; Gesch. der ontd. van de planeten, Amst. 1851, '59; De inrichting der sterrewachten, Leid. 1854; Beschr. van den Sterrenhemel, (in de nieuwe uitg. van Uilkens), Leeuw. 1857; John Bake als beschermer der sterrekunde, Amst. 1864. Voorts redev., het Sterrekundig jaarb., verslagen, rapporten en bijdragen in de Konst- en Letterbode, in De Gids, enz.

[Adam Leonard Kaldenbach]

Kaldenbach (*Adam Leonard*), omstreeks 1767 geb., was eerst conrector te Hoorn, daarna rector te Breda, waar hij 25 Nov. 1830 overleed.

Hij beoefende de Lat. en Nederl. dichtkunst en schreef: Het hoogste goed, Amst. 1791; De vruchten mijner eenzaamheid, Hoorn 1798; Godsd. gezangen, romance, Amst. 1800; Alexis en Alixe, romance, Amst. 1800; De peinzende Christen van P. Broes in een verzameling van godsd. bespiegelingen gevolgd, 2 dln., met pl., Amst. 1801; Lierzang den vorst en het vaderland toegewijd, Breda 1814. Voorts bijdr. in de Kleine Dichterlijke handschriften van P.J. Uylenbroek en in diens Dichtvruchten van ‘Kunst, door vriendschap volmaakter.’

[Gerrit Kalff]

Kalff (*Gerrit*), geb. te Zwolle 30 Jan. 1856, stud. te Leiden en verwierf aldaar, 27 Nov. 1883, het eerste in ons land toegekende doctoraat in de Ned. letteren, was eerst leeraar aan de hbs. te Haarlem, daarna aan de openb. handelsschool te Arnst., en is sedert 1887 leeraar aan het stedelijk gymnasium aldaar.

Schr.: Het Lied in de Middeleeuwen, Leid. 1884, akad. proefschr., ‘eene bijdrage tot de mdnl. lett. van blijvende waarde’; verscheidene opst. in Oud-Holland, in het Bredero-album, 1885, Br.'s Liedtboek; Tijdschrift Ned. Lett., dl. 4, 5 en 6; Ned. Spect., 1884-'87; De Gids, inzonderheid het wegens vorm en strekking verdienstelijke opstel in den jrg. 1889: Over Dienstplicht. In de Bibl. van Mdnl. Lett. van prof. Moltzer, Middelned. epische fragmenten, Gron. 1886; in de nieuwe uitg. der Werken van Bredero, Amst. 1885 en vv. zijn van zijne bewerking: Griane, Stommen Ridder en het Groot Liedt-boeck; Trou moet blycken. Tooneelstukken der zestiende eeuw, Gron. 1889; Gesch. der Ned. Lett. in de 16e eeuw, 3 dln., Leid. 1889.

[Martin Kalff]

Kalff (*Mart in*), geb. onder Nieuweramstel, 28 Febr. 1848, bracht eerst een vijftal jaren in 't Klein-seminarium Hageveld te Voorhout door, was daarna een jaar op den weg om tooneelspeler te worden, was verder Joh. Hilman, z.a. in de beschrijving zijner verzamelingen betrekkelijk het tooneel behulpzaam, en kwam door diens bemiddeling in betrekking bij het Handelsbl., waarvan hij thans een der red. is.

Behalve in het Hdbl. gaf hij art. over tooneel, aesthetica, kunst, letteren en oudheden in Aurora, Castalia, Nederland, Ned. Mag., Tooneelverbond, Leeskabinet, (waarin novellen, psd. Jan de Ruyter), Ned. Kunstbode, Euphonia, Eigen Haard e.a. tijdschr.; verder verschenen afz. of in overdruk: twee oorspr. tnsp.: Huwelijksbeletselen, blsp. in verzen, Amst. 1869, Machteld van Velzen, ondicht, Amst. 1873 en een paar dgl. vertaalde stukken; Het Amsterd. stadhuis, thans koninkl. paleis, Amst. 1874; Amsterdam in praatjes en plaatjes, 2 dln., Amst. 1875, '76, 2e dr. 1878; De schoonheidsleer des tooneelspelers, Haarl. 1876; De Oome's, Amst. 1878; Beelden uit het volksleven, Amst. 1879; In 't hartje der stad. Oud- en nieuw Amsterdam, Amst. 1880; Tekst bij 16 stadsgez. te Amst., Haarl. 1883. Met S.M.N. Calisch, In 't Oûmanhuis. Kijkjes op de tentoonstelling, Amst. 1876; met P.H. Witkamp, Prins Hendrik der Nederl., Amst. 1879; De Jobsiade, Amst. 1881, '88; in de Guldens-editie: No. 133, Onbekende vrienden.

[Hendrik Nicolaas van Kalken]

Kalken (*Hendrik Nicolaas van*), den 31 Oct. 1849 geb. te Delft, ontving zijne opleiding voor het onderwijs, legde op 23-jarigen ouderdom zijn examen af als hoofdonderwijzer en bezat twee jaar later zijne akten voor wiskunde en Fransche taal. In 1877 werd hem aan de modelschool van Brussel de leiding der Vlaamsche klasse opgedragen en in 1880 ontving hij zijne benoeming van leeraar in de Nederlandsche taal- en letterkunde aan de Normaalschool te Brussel. Weinigen tijd daarna werd hem ditzelfde leervak opgedragen aan de Middelbare Normaalschool voor regentessen te Brussel en aan de Tuinbouwschool van Vilvoorde.

Hij leverde bijdragen in de Dicht- en Kunsthalle, De Volksschool, l'Avenir, de Revue pédagogique, het Volksblad (Holland) enz. Afzonderlijk gaf hij uit: Het eerste leesonderwijs in de volksschool, 1e 2e en 3e stuk, Roes. 1882; Een woord van toelichting bij het gebruik van Het eerste leesonderwijs in de volksschool, Roes. 1883; Nederlandsch leesboek voor Lagere en Middelbare scholen, A B C, met houtsneden, Bruss. 1884, '85, '86; De Groote Markt van Brussel, met houtsneden, Bruss. 1884; L'étude, de la langue néerlandaise à l'usage des élèves wallons, en andere Fransche schoolboeken.

[Izak van Kalker]

Kalker (*Izak van*), doopsgez. pred. te Sappemeer en later te Oost-Zaandam.

Schreef: Belijdenis- en Lofgezangen, 2 dln., Zaandam 1737-'39.

[Wabe Kamp]

Kamp (*Wabe*), werd geb. te Amst. in 1758. Zijn vader deed hem in de leer bij een goudsmid; later legde hij zich op het drijfwerk van zilver toe en had daarmede een goed middel van bestaan. Intusschen trouwde Kamp een weduwe, die hem een boekwinkel en veel schulden van haar eersten man ten huwelijk medebracht. Zijne zaken liepen achteruit en hij moest ten laatste zelfs zijn fraaie bibliotheek verkoopen om zijn schuldeischers te bevredigen. De boekverkooper Joh. van der Hey, gaf hem letterk. arbeid, die in den Recensent

ook der Recensenten geplaatst werd. Ook leverde hij dichterlijke bijdragen in de Poëtische Mengelstoffen van: Kunstliefde spaart geen vlijt. Van 1800 tot 1818 was hij gouverneur bij een paar familiën te Bolsward; in 1818 kreeg hij door den invloed van Ds. Voet van Campen een dergelijke betrekking te Zalt-Bommel, en toen deze kerkleeraar naar Leiden vertrok, volgde hij hem derwaarts, werd in 1824 lid van Letterkunde en overl. ten huize van genoemden predikant, 1 April 1828.

Hij schreef de volgende werken: Uitspanningen in de eenzaamheid, Amst. 1792; (zonder naam) Patriotsche Catechismus der Zedenleere voor de burgeren van het Bataafsche Gemeenebest, Amst. 1795; Prometheus. Verzameling van mengelstukken over godsdienst, philosophie en zedekunde, enz., Amst. 1796; voorts leverde hij nog een bijdrage in Mnemosyne.

[H.F. ter Kamp]

Kamp (*H.F. ter*), een der zeldzame, doch biogr. weinig of niet bekende poëten der 18e eeuw in onze koloniën.

Schreef: Uitgezochte fabelen of verdigtzelen der dieren van Aesopus en Phaedrus in verzen met aanteekeningen, 1ste deel, Batav. 1773; Bara's klagt over het afzijn van haren minnaar Assedin. Oostersch minnedicht in poëtisch proza, enz., Batavia 1774; Proeve van minnedichten in rijmlooze vaarsen in navolging der Latijnsche en Grieksche versmaten, Batavia 1778.

[Nicolaas Godfried van Kampen]

Kampen (*Nicolaas Godfried van*), geb. bij Haarlem, 15 Mei 1776, was de zoon van een bloemist; ouderloos geworden, ging hij in 1785 naar Crefeld bij een oom, daarna op een kostschool te Mühlheim aan den Rijn. In 1792 keerde hij naar Haarlem terug en legde zich op de bloemisterij toe, doch toen in 1794 door sterfgeval van den bestuurder dier zaak deze verkocht werd, ging hij Dec. 1795 te Leiden, waar hij zich 28 Oct. 1799 als litt. stud. liet inschrijven, in den boekhandel, maar ook hier was de fortuin hem niet gunstig; van nu af legde hij zich meer op historie en letterkunde toe, doorworstelde moedig en onderworpen de jaren der Fransche overheersching, en in 1815, bij de nieuwe regeling van het hooger onderwijs zag hij zich tot lector in de Hoogd. taal aan de Leidsche hoogeschool benoemd. Later gaf hij ook op Noorthey onderwijs in gesch. en letterkunde. Dit duurde tot 1829, toen hij de benoeming ontving als hoogl. in Vad. Geschied. en Nederl. letterk. aan het Athenaeum te Amsterdam. Hij was in die betrekking werkzaam tot zijn overl., 15 Maart 1838.

Zijne arbeidzaamheid is verbazend groot geweest. In 't begin en in de kwade tijden zijner letterk. loopbaan werkte hij aan de Leidsche courant, vervaardigde lang vergeten boeken en gaf vertalingen uit. Zeer verkort is de vlg. lijst zijner geschr.: Zedek. schoonh. der Ouden, 4 dln., Leid. 1807-'10; Medea, trsp., naar Euripides, Haarl. 1811; Galerij van vermaarde vrouwen, Dordr. 1813; Beknopt Geschiedk. overzigt der groote gebeurtenissen in Europa van den vrede van Amiens tot op de verovering van Parijs, 2 st. (als zijn beste werk bekend), Leid. 1814; Geschied. der Fr. heerschappij in Europa, 8 dln., Delft 1815-'23; Mnemosyne, (met H.W. Tydeman), 10 dln., Dordr. 1815-'21; Staat- en Aardrijksk. Beschr. van het Kon. der Ned., Haarl. 1816, 2e dr. ib. 1827; Verk. Gesch. der Ned., 2 dln., Haarl. 1819-'20, 3e dr. 1838,

'39; Bekn. Gesch. der letteren en wetenschappen in de Ned., 3 dln., 's-Hage 1821-'26; Verdediging van het goede der negentiende eeuw tegen de bezwaren van Mr. Is. da Costa, Haarl. 1823; De aarde beschouwd in haren natuurl. toestand, 2 dln., Haarl. 1816, 3e dr. ald. 1841, [hetz. voor de jeugd verkort], Haarl. 1825, 2e dr. 1841; Handb. der Hoogd. Letterk., 4 st., Haarl. 1825-'29; Proeve eener gesch. der kruistogten, 4 dln., Haarl. 1826; Vaderl. karakterkunde, 3 st., Haarl. 1826-'28; Aan de Nederlanders bij den kampstrijd der Grieken, 's-Hage 1827; Gesch. van Griekenland, 7 dln., Delft 1827-'35; Afrika en deszelfs bewoners, 3 dln., Haarl. 1829; Handb. der dichtk. en welsprekendheid, van J.J. Eschenburg, 2 dln., Rott. 1829; Handb. van de gesch. der oude letterk. en die der Middeleeuwen, 2 dln., Haarl. 1830; Handb. der Hoogd. prozaschr., 2 st., Haarl. 1830; Redev. over den geest der Nederl. letterk., vergeleken met die van andere volken, Haarl. 1830; Bloeml. uit de Fransche letterk., Zutf. 1831-'36; Gesch. der Nederlanders buiten Europa, 4 st., Haarl. 1831-'33; Mag. voor wetensch., kunsten en letteren, 10 dln., Amst. 1831 en verv.; (met J. de Vries) Holl. Mag. van letteren, wetensch. en kunsten, 3 st., Amst. 1833; Gesch. van den vijftienjarigen vrede in Europa van 1815-'30, Haarl. 1832; De invloed van Ned. op het overige Europa, Haarl. 1833; Gedenkboek van Neerl. moed en trouw, Haarl. 1834; Bloeml. uit Ned. prozaschr. van de 16e tot de 19e eeuw, 3 st, Amst. 1835; Handb. van de gesch. der letterk. bij de voorn. Eur. volken in nieuwe tijden, 4 dln., Haarl. 1835-'37; De Levant of Moham. Azië, 3 dln., Haarl. 1836; Zwitserland en de Alpen van Savoye, in tafereelen, Amst. 1836-'38; Verh. over den invloed der Engelsche letterk. op de Nederl., Amst. 1836; Gezigten in Holland en België, Amst. 1838; Griekenland en Europisch Turkye volgens de nieuwste ontdekkingen, Haarl. 1838; Europisch Rusland en deszelfs bewoners,

Haarl. 1838; Lessen van Levenswijsheid of Bloeml. uit van Effen's Spectator, Haarl. 1838; De valleijen der Waldenzen, (vervolgd door K. Sybrandi), Amst. 1838-'41; Levens van beroemde Nederl., sedert het midden der 16e eeuw, 2 dln., Haarl. 1838-'40; Gesch. der Chr. kerk in de vroegste eeuwen tot op den tijd der kruistogten, Haarl. 1839; (Met D. Veegens) Drietal levensbeschr. van beroemde mannen, Haarl. 1840; Uitgelezen verh. en redev., Leid. 1841. Voorts nog in andere verzamelingen: Geschiedk. onderzoek omtrent de lotgevallen der dichtkunst onder de meest bekende zoo oude als hedend. beschaafde volkeren, (Teylers tweede gen.), Haarl. 1807; Verh. over de uitbreiding der Evangelieleer onder het menschdom, (Teylers Gen,), Haarl. 1811; Over de nuttigheid der vertalingen van de geschr. der oude Grieken en Romeinen in het Nederd. (Holl. Mij. van Wetensch.), Haarl. 1815; Verh. over de vijf beroemdste heldendichten (idem), 's-Hage 1817; Verh. over het verschil tusschen de klassieke poëzy der Ouden en de romant. poëzy der Nieuweren, (id.), Leid. 1823; Verh. over de hoofdvereischten van den hist. stijl, (id.), Leid. 1830; Proeve van Nederd. vert. van het 5e en 6e boek van Herodotus, (Prov. Utr. Gen.), Utr. 1823; Kort begrip der Alg. gesch., van 1795-1830, (bekr. door het Nut), 1821; Verh. over het onderscheid der welsprekendheid van den Kansel, van de Pleitzaal, van de Raadsvergadering en van de Gehoorzaal (Mij. Ned. Lett.), 1831. Voorts vert. uit het Fr., Eng. en Hoogd.; ook bewerkte hij de letter W van het Uitlegk. Wdb. op Hooft en was medewerker aan de Vaderl. Letteroefeningen, Vriend des Vad., Boekzaal, enz.

(S. Muller, N.G.v.K., Haarl. 1840.)

[Mr. dr. Johannes Benedictus Kan]

Kan (*Mr. dr. Johannes Benedictus*), geb. te Gron. 31 Aug. 1831, achtereenvolgens rector te Doesburg, Nijmegen en sinds 1873 aan het Erasm. gymn. te Rotterdam.

Behalve zijne litt. en jurid. diss. en werken voor het onderwijs, schr. hij: Ons hooger onderwijs, Nijm. 1866; Gesch. der apostolische school te Nijmegen en Studie over Horatius, I, 28, (beide in het Tijdschr. voor de Gymn.); Oud maar niet verouderd. Rede, gehouden 31 Maart 1869 bij gelegenheid van het 325jarig bestaan der Apost. school, thans het gymn. te Nijmegen, met een dichtstuk van S.J.E. Rau, Utr. 1869; Gesch. van het Erasm. Gymn., Rott. 1876, (eerst versch. in Rott. Historiebl.. I., in afz. druk bijgewerkt.) In het Rotterd. Jaarboekje 1888: De illustre school te Rotterdam (eene uitvoerige studie); in hetzelfde Jrb.: Licht en Dicht, (eenige epigr. en kleine gedichten.)

[Cornelius Marius Kan]

Kan (*Cornelius Marius*), broeder van den voorg., geb. te Gron. 18 Maart 1837, was eerst conrector aan het Gymn. te Winschoten, daarna te Middelburg, later leeraar aan de rijks hbs. te Utrecht voor aardrijksk. en gesch. en is sedert 1877 hoogl. in de aardr. aan de stedelijke universiteit te Amsterdam.

Hij schreef: Nederland en de kust van Guinea, Utr. 1871; Ontdekkingsreizen van den nieuwen tijd (Afrika), met een kaart, Utr. 1871. Als medeoprichter en bestuurder van het Ned. aardr. gen. gaf hij belangrijke studiën over het vak, dat hij vertegenwoordigt, leverde veel op cartografisch gebied, ook voor het onderwijs,

soms in samenwerking, en plaatste verscheidene opst. in De Gids, Onze Tijd, Maandschr. Aardr. Gen., Tijdspiegel, enz.; eene geogr. bibliogr. van Ned. O.-I. is als hs. gedr., Utr. 1881, terwijl een Alg. Aardr. wdb., Haarl. 1875, spoedig gestaakt is.

[Hendrik van Kannenburch]

Kannenburch (*Hendrik van*), een rederijker te Middelburg, doch door De la Ruë niet vermeld onder de ald. geb. dichters.

Schreef: Protest ofte scherp dreyghement 't welck den Coninck van Spagnen is doende d'Heeren Staten Generael, den Prince van Oragnen enz. Ter occasie van 't veroveren van de silvervlote. Met de antwoorde op het selve protest, Alsook een Liedt, daarop passende, Midd. 1629; Lof-dicht ofte Danck-segginghe over de twee heerlijcke victorijen, onlancx corts naer malcander van Godt de Heere verleent, namentlijck de Stadt Wesel ende 's Hertogenbosch, Midd. 1629. Ook vindt men van hem een stuk in de Lofdichten ter eeren den Doorl. Vorst Frederic Henric, enz., Amst. 1629.

[Jacobus Kantelaar]

Kantelaar (*Jacobus*), geb. te Amst. 22 Aug. 1759, stud. te Leiden, werd in 1782 pred. te Westwoud en een jaar later te Almelo. Als patriot moest hij in 1787 deze standplaats verlaten; hij woonde eerst te Kampen, later te Amst., totdat hij in '95 in de Nat. verg. kwam. Na bij den staatsgreep van 1798 een poos gevangen gezeten te hebben, had hij een geldkantoor in Den Haag, gedurende twaalf jaren en moest wegens zijne gezondheid rust nemen, die hij deels te Amst., deels in de buurt van Feith, op Landwijk bij Zwolle vond, waar hij overleed 7 Juli 1821.

Schr.: De invloed der ware verlichting op het lot der vrouwen en het huwelijksgeluk (uitgeg. door 't Nut), Amst. 1793; (Met R. Feith) Bijdr. tot bevordering der Schoone kunsten en wetensch., 3 dln., Amst. 1793-'96; Lofreden op H.A. Schultens, Amst. 1794; (met R. Feith) Ode aan Schimmelpenninck, Amst. 1805; (met M. Siegenbeek) Euterpe, een tijdschr. ter bevordering van fraaije kunsten en wetensch., 2 st.,

Amst. 1810; Verh. over het Herdersdicht, 's-Hage 1813. Voorts art. in de Ned. Bibl. van Petrus Hofstede, in 1789 door hem geredigeerd onder den titel van Vaderl. Bibliotheek. In zijn ambteloozen tijd vert. hij de veelgelezen Bijdr. tot de levensgesch. van V.d. Trenck, 4 dln., Amst. 1794.

[Johan de Kanter Philz.]

Kanter Philz. (*Johan de*), geb. 21 Juli 1762 te Wissekerke, waar zijn vader pred. was, werd door zijn oom, notaris te Zierikzee, na zijn vaders dood opgeleid tot het notarisambt en volgde dezen in 1784 als zoodanig op. Door zijne bedrevenheid in wis- en natuurk. werd hij in 1799 lector van het natuurk. gen. in het museum te Middelburg, in 1802 scheepsmeter, later onderwijzer bij het instituut voor dijken en waterweringen in Zeeland. Tijdens de inlijving bij Frankrijk was hij commiesgriffier bij het Trib. de première instance te Middelburg, en na 1813 commies ter prov. griffie in Zeeland. Hij bleef dit tot 1835 en overleed 23 September 1841.

Behalve geschriften, tot zijne betrekkingen behoorende, verschenen van hem: Chronyk van Zierikzee, Zier. 1794, 2e verm. dr. 1795, vervolgd door O. Groeneyk; De Franschen in Walcheren, Middelb. 1814; Redev. bij de ontblooting van het praalgraf der Luit. Adm. J. en C. Evertsen, (deels in niet gelukkig uitgevallen rijm), Middelb. 1818; Lofrede op J.H. Schorer, Middelb. 1822; (met zijn schoonzoon Dresselhuis, z.a.) De Provincie Zeeland, Midd. 1824; (als bijvoegsel) Oorspronkelijke stukken betreffende de uitvinding der verrekijkers te Middelburg, Midd. 1835. In De Vriend des Vaderlands: Levensschets van Job Baster.

[Bartholomeus Philippus de Kanter]

Kanter (*Bartholomeus Philippus de*), broederszoon van den voorg., werd geb. te Aardenburg 10 Febr. 1805, waar zijn vader, de kapitein-ter-zee Elisa de Kanter, zich na zijn ontslag in 1795 had neergezet. In dit vreugdelooze ouderlijk gezin bracht hij eene jonkheid door, die zijne latere bedeesdheid verklaart, was op zijn twaalfde jaar kantoorklerk, kwam vijf jaar later bij de registratie te Oostburg en werd vandaar, om zijn keurig werk naar Den Haag geroepen, waar hij om dezelfde redenen 29 jaar klerk bleef. Nog zeven jaar bracht hij in trouwe ambtswerkzaamheid en ijverige letteroefeningen door. Hij overl. aan de kinderziekte 4 April 1865.

Schr.: Gedichten, 's-Hage 1838; (met S.J. van den Bergh), H.W. Longfellow, Evangeline. Een verhaal van Acadië, Haarl. 1856; Liefde en Leed. Hölty's liefste liederen nagezongen, 's-Hage 1864. Voorts bijdr. in proza en poëzie in Europa, Nederl. Volks-Almanak, Almanak voor het schoone en goede, Vergeet mij niet, Muzenalmanak, Aurora, enz.; ook vertaalde hij een paar romans uit het Engelsch en Hoogduitsch.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1866.)

[Kappeyne van de Coppello]

Kappeyne van de Coppello, van welke familienamen de laatste afkomstig is van een uit Ned.-Indië teruggekeerd in Genua geboren koopman, die zich in de eerste helft der zeventiende eeuw te Middelburg gevestigd had en de andere, een Vlaamsche

grootmoederlijke familienaam het eerst werd bijgevoegd door **Johannes**, geboren in 1790, sinds 1819 tot aan zijn dood, 27 April 1833, beroemd rector in Den Haag, toen dit ambt nog een afdoenden invloed uitoefende op de opvoedkundige vorming en geletterde opleiding, zoodat vroeger in elk levensbericht van een geleerde aangeduid werd, van wien hij een discipel was geweest. Nog is dit de eervolle taak geweest van zijn zoon **Nicolaas Bernardus Johannes**, in dezen zin als de laatste rector van Amsterdam aldaar overleden 27 Jan. 1882. Van Nederl. geschr. was bij zulke heeren evenmin sprake, als van den zin om zich aan school-administratie en statistiek over te geven, met enkele uren onderwijs in eene der oude talen aan eene afdeeling der voormalige rectorsclasse. Beiden echter worden in onze wetenschappelijke historie vermeld als de leidslieden van twee menschengeslachten. Een andere zoon van den Haagschen rector is:

[Mr. Johannes Kappeyne van de Coppello]

Mr. Johannes Kappeyne van de Coppello, geb. te 's-Grav. den 2 Oct. 1822; deze stud. en prom. te Leiden, vestigde zich sedert in de hofstad als adv., was een en andermaal lid der Tweede Kamer, later Minister van Binnenl. zaken, en is thans lid der Eerste Kamer.

Behalve een paar Academische verhandelingen en opstellen van niet rechtstreeks letterk. aard, meestal in Themis, rechtskundig tijdschrift, gaf hij onder den titel: Hecmundensia, breede inlichtingen omtrent zijne over dit onderwerp met Dr. R.C. Bakhuizen van den Brink gevoerde vriendschappelijke polemiek in Nijhoff's Bijdragen voor Vad. Gesch. en Oudheidkunde.

[Jacob Frans Karsman]

Karsman (*Jacob Frans*), geb. 22 Jan. 1818 te Antwerpen, waar hij koopman in diamanten was. Hij overl. te Berchem bij Antwerpen op 20 Juli 1886.

Als schrijver leverde hij: De heilige Katrina van Zweden, Antw. 1843; Dichtruiker, Antw. 1844; Sebastiaen van Portugael, een berymd verhael, Antw. 1844; Zangloover, Antw. 1854; Rymtuil, Antw. 1854; Lierblaedjes, Antw. 1855; Luitgalmen, Antw. 1856; Harpklanken, Antw. 1857; Aen het Volk, Antw. 1858; IJ-, Schelde- en Amsteltoonen, Antw. 1863;

Nieuwe uitgave der volledige werken van Jakob Karsman, 5 dln., Antw. 1875-'76; Jan van Rijswijck of de onschuldig veroordeelde, treurspel in één bedrijf, door Jakob Kars- man, Antw. Gedichten van Jacob Karsman, stichtend lid van het gewezen vergrootingsbestuur van Antwerpen, Antw. 1884.

[Mr. Pieter Leonard van de Kasteele]

Kasteele (*Mr. Pieter Leonard van de*), geb. 13 Aug. 1748 te 's-Hage, prom. te Leiden in 1771 en vestigde zich als advocaat in Den Haag. In 1773 werd hij amanuensis der commissie voor de nieuwe psalmberijming. Negen jaar later werd hij pensionaris, doch geraakte als patriot sinds 1785 buiten ambten. Na de omwenteling tot 22 Jan. was hij lid, en na den dood van Pieter Paulus voorz. der Nat. verg., verder in den raad van financiën. Onder koning Lodewijk werd hij staatsraad in gewonen dienst. Hij overl. in zijne geboorteplaats 7 April 1810.

Zijne werken zijn: (met H. van Alphen) Proeve van Stigtelijke Mengelpoëzie, Utr. 1772 (5 uitgaven); Gezangen, Utr. 1790; Vertaling van Ossian, Amst. 1793; Oden van Klopstock en Wieland, Haarl. 1798. In Tydemans Mnemosyne: Hulde aan de Zon. Zijn ontworpen heldendicht, Henoch, bleef onvoltooid en ongedrukt. Al zijne gedichten werden verzameld door zijn kleinzoon, Mr. J.C. van de Kasteele, 2 dln., 's-Hage 1844 en '45.

[Mr. Jacob Carel van de Kasteele]

Kasteele (*Mr. Jacob Carel van de*), zoon van den voorg., geb. in Den Haag, 26 Maart 1780, prom. te Leiden in 1801 en werd advocaat-fiskaal, bij het Hoog-Gerechtshof in Holland; tijdens de Fransche overheersching was hij adv.-gen. bij het Hoog-Gerechtshof van het Holl. dep. en na de herstelling van ons land, rijks-adv. Hij overl. 1 Juli 1835 in Den Haag.

Hij schr.: Het 's Gravenhaagshe Bosch, dichtstuk, 's-Hage 1821. Zijne Nagelaten gedichten zijn uitgeg. te 's-Hage 1836.

[Reinier Pieter van de Kasteele]

Kasteele (*Reinier Pieter van de*), geb. te Meliskerke 12 Juli 1767, begon zijne stud. te Leiden in 1785, werd in 1789 predikant te Rozendaal bij Arnhem, in 1792 te Lent, in 1793 te Maastricht, in 1796 te Breda en 1801 te 's-Hage. Daar preekte hij soms deels, soms geheel in versmaat en was er 32 jaar werkzaam, terwijl hij nog meer betrekkingen bekleedde, o.a. was hij directeur van het Kon. Kabinet in het Mauritshuis. Hij overleed er 25 Nov. 1845.

Hij gaf in 't licht: Liederen en Woorden tot opwekking bij het godsdienstig Pinksterfeest, 's-Hage 1802; Ode aan God en het Vaderland, 's-Hage 1814. In proza schreef hij: Verhandeling over de beste middelen om onze jongelingschap smaak te doen krijgen in de Christelijke godsdienst, 's-Hage 1812.

[Petrus Johannes Kasteleyn]

Kasteleyn (*Petrus Johannes*), geb. te Breukelen 2 April 1746, werd te Utrecht opgeleid voor apotheker, vertrok in 1765 naar Suriname en kreeg een plaats op de plantage La Vicontre. Hij had het ongeluk op 23 Jan. 1766 aldaar een zijner vrienden dood te schieten, en, ofschoon onschuldig verklaard, gevoelde hij zich niet in staat daar te blijven en vestigde zich in 1772 te Amst. als apotheker. Hier verloor hij door ziekte een oog en zijne zaak verliep; hij overleed 18 April 1794.

Schr. in zijne laatste 24 levensjaren 37 werken, waarvan de volgende hier genoemd worden: Digtl. Verlustingen, Amst. 1779; Proeve over de kunst om altijd vrolijk te zijn (naar het Hoogd.), Amst. 1780; De Vaderlandsche Zanger, Amst. 1781, (losse blaadjes, die tijdens den oorlog met Engeland op ongeregelde tijden in het licht verschenen); Oorspr. digtw., 2 dln., Amst. 1873; Bemoediging, den Heer Nic. Bastert, enz. toegezongen, Amst. 1784; Nieuwe poëzy, Amst. 1792. In den zgn. grooten bundel der Christelijke Gezangen bij de Doopsgez. sedert 1796 in gebruik, zijn er vele van hem opgenomen; ook behaalde hij bij het Leidsche dichtgen.: Kunst, enz. eereprijzen voor: De invloed van een vast geloof aan de Voorzienigheid; De onschuld; De inenting der kinderziekte; Lierzang op Franklin; ook voor zijne verhandeling: Over de vereischten en kenmerken van den stijl der poëzy. Zijne tooneelarbeid is meest vertaald; oorspr. zijn: De schouwburg of loon naar werk, Amst. 1780; De tooneelsluiting, met choorz. en dansen, Amst. 1788; Lierz. aan J.C. Wattier, Amst. 1788. Een goed levensbericht wordt gevonden in de op blz. 112 vermelde:

(Proeven, enz. van Brender à Brandis).

[Pieter Kat Pz.]

Kat Pz. (*Pieter*), geb. te Assen, 25 Juli 1847, werd voor het onderwijs opgeleid aan de door Dr. Nassau aldaar opgerichte normaalschool en deelt alzoo met velen in het voorrecht onder de leiding en den invloed van dien uitnemenden man gevormd te zijn. Hij was van 1871 korten tijd aan het hoofd eener bijz. school te Enumatil, daarna bestuurde hij eene bijz. inrichting voor m.u. lager ond. te Tiel en is sedert 30 Sept. 1878 leeraar in de Ned. taal en letterk. en de Aardr. aan de hbs. te Zutphen.

Schr.: Kleine Nederl. Spraakk., Zutphen 1883, 2e dr. 1884, 3e dr. 1889; Nederl. Spraakk., ald. 1885; Bilderdijks Elius, Urzijn en Valentijn, met aant., Tiel 1887. In School en Studie, 1886: De Kongo; in De Standaard, 1888: De Afr. Slavenhandel.

[Lambert ten Kate Hz.]

Kate Hz. (*Lambert ten*), werd uit eene Overijselsche doopsgez. familie te Amst. geb. 23 Jan. 1764; hij was in zijne geboortestad huisonderwijzer in schrijven, rekenen, boekhouden, meetkunde en algebra; een man van veelzijdige bekwaamheid, ook in zaken van kunst. Zijne groote verdiensten als taalvorscher, thans ook in Nederland ten volle gewaardeerd, zijn eerst in het buitenland met onbetwistbaar gezag aangetoond. Hij schreef, in den geest zijner toenmalige omgeving, eenige stichtelijke werkjes en liet ongedrukte hs. na, die in de bibl. der stedel. universiteit te Amst. en in die van de Mij. der Ned. Lett. te Leiden aanwezig zijn.

In druk verschenen: Gemeenschap tusschen de Gottische spraeke en de Nederduytsche, Amst. 1710; Aanleiding tot de kennisse van het verhevene deel der Nederd. sprake: waerin hare zekerste grondslag, edelste kragt, nuttelijkste onderscheiding en geregeldste Afleiding overwogen en naegespoort, en tegen het allervoornaamste der verouderde en nog levende Taelverwanten, als 't oude Moeso-Gotthisch, Frank-Duitsch, en Angel-Saxisch, beneffens het hedend. Hoogduitsch en IJslandsch vergeleken wordt, 2 dln., Amst. 1723; Aanmerkingen op de Nederd. spraakkunst van Arnold Moonen (te vinden in M. Schagen's Vermaaklijkheden) P.C. Hooft's waarnemingen op de Hollandsche taal, uitgegeven met eenige aanmerkingen door L.t.K., Amst.

[Jan Jakob Lodewijk ten Kate]

Kate (*Jan Jakob Lodewijk ten*), geb. 23 Dec. 1819 te 's-Grav., openbaarde reeds vroeg zijne dichtergave en aanleg tot redenaar, zoodat hij, na van 1833 op een solliciteurskantoor gewerkt te hebben, vier jaar later naar Hemmen ging om in de pastorie van Heldring, z.a., meest door zelfoefening zich te bekwamen tot de admissie aan de hoogeschool. In Jan. 1838 werd hij theol. stud. te Utrecht, Mei '44 proponent, Jan. '45 pred. te Marken, en huwde den 7n Mei van dat jaar Johanna Sophia Waldorp, dochter van den beroemden zeeschilder. Van 1847-'50 stond hij te Almkerk, daarna te Middelburg en werd, in April 1860 bevestigd te Amsterdam. Zijne heerschappij over de taal als schrijver en spreker, zijne ongemeene talenten als dichter en poëtisch vertolker, en zijne zoo zeldzame gave der improvisatie zijn overbekend. Een overzicht van de meeste zijner geschriften leert ons zijne vruchtbare werkzaamheid kennen.

D i c h t w e r k e n : Gedichten, '-Gravenh. 1836; Bladeren en Bloemen, Rott. 1839; Rozen, Utr. 1839; Nieuwe rozen, Utr. 1839; Ahasverus op den Grimsel, Dordr. 1840, 2e dr. Leid. 1864; Poëzy voor Hollands schoonen, Haarl. 1841; Zangen des Tijds, Utr. 1841; Habakuks prophecy, in dichtmaat, Utr. 1842; Thomas Chatterton, Utr. 1842; Legenden en Mengelpoëzy, Monnikendam 1846; De Durgerdamsche visschers, Haarl. 1849; Nieuwe dichtbloemen, Amst. 1849; In den Bloemhof, Haarl. 1851; Christus remunerator, Haarl. 1852, '58; Lier en harp, Midd. 1853; Dood en leven. Leerdicht, Kampen 1856; Stichtelijk Huisboek. Dichterlijke bladen, Dev. 1859, 2e dr. Leid. '66, 3e dr. ald. 1876; Bragiaantjes en ander kleingoed, Schiedam 1859; Dichtwerken, Compl. uitg. tot 1866, Leid. 1861-'66; Het boek Job, in Ned. dichtvorm, 1865, 2e dr. als: De Jobeïde, ald. 1869; De Schepping. Een gedicht, Utr. 1866, 2e dr. 67, 3e dr. '69; Schemeravonden, Arnh. 1866; De Planeten. Een gedicht, 's-Grav. 1869; De Jaargetijden, Gron. 1871, 2e dr. 's-Grav. '76; De Psalmen, Amst. 1872-'74,

2e dr. '79, 3e dr. '86; Christendom en poëzie, Amst. 1873; De historie van Asschepoetster, Rott. 1873; Eunoë. Verspr. en nieuwe ged., Leid. 1874; De prophetie van Nahum, Amsterd. 1875; Een handvol dichtbloemen, verspr. en nieuwe, Amst. 1876; Godsd. poëzy. Volledige uitgave, Leid. 1879, '80; Mozaïek. Sneldichtjes, Amst. 1881, 2e dr. ald. '83; De vrouw in 't Neêrl. lied. Keur van zangen, Haarl. 1882; Huwelijks-album, 's-Grav. 1883; Palmbladen en dichtbloemen, Amst. 1884; De Nieuwe kerk te Amsterdam, Amst. 1885, 2e dr. 1889; Elck wat wils. Sprokkelingen, Amst. 1887.

Vertaalde dichtwerken. Parisina naar Lord Byron, (voor vrienden gedr.), 1836; Oden van Anacreon (met S.J. v.d. Bergh), Gron. 1837; Vertaalde poëzie, 's-Grav. 1839; De Gjouwer, van Lord Byron, Dordr. 1840, nieuwe vertaling, Haarl. 1859; Lange's Christen-harptoonen, Amst. 1847, 2e dr. '56, 3e dr. '68; Luther's harp, Arnh. 1853; Lange's Nieuwe Chr.-harptoonen, Arnh. 1854, Sneek '76; Tasso's Jeruzalem verlost, Haarl. 1856; M'Cheyne, Liederen Sions, Arnh. 1857; Bloemen uit den vreemde, drie verz., Amst. 1857-'59; Panpoëticon, Haarl. 1860; Tegnèrs Frithiofs saga, Haarl. 1861, Amst. '76, Rott. '82; Panpoëticon, nieuwe bundel, Leid. 1862; Chamisso, Vrouwenliefde en Vrouwenleven, Amst. 1862; Tegnèr. Eerste avondmaalsviering, Leid. 1864: Schiller's Maria Stuart, Zutfen 1866; El. Sewen's Moeders laatste woorden, Amst. 1866, ald. '67, Utr. '87; Andersen's sprookjes en verhalen, Leid. 1868; La Fontaine's fabelen, Amst. 1868-'71; Karel XV, kleine gedichten, Leid. 1868; Oehlenschläger's Corregio, Leeuw. 1868; Alfred de Vigny, De zondvloed, Amst. 1869; César Mallan, De harpe Sions, Amst. 1870; Natuur en godsdienst. Uit Edg. Quinet's La Création, Amst. 1872; Uit den vreemde. Bloeml. uit

de vert. poëzie der kompl. dichtw., 2 dln., Leid. 1875; Sankey's gewijde zangen en solo's, Amst. 1875; De Hel van Dante, Leid. 1876; Goethe's Faust, eerste deel, Leid. 1878, 2e dr. '81, miniatuurdruk, ald. '81; Schillers Lied van de klok, Leid. 1879; Lange's Van den Olijfberg, Arnh. 1880; Milton's Paradijs verloren, Leid. 1870; Victor Hugo's Lyrische poëzie, Amst. 1881; Longfellow. Litt. biogr. studie met eenige zijner ged., Culemb. 1883.

Bijdragen in: De Boekzaal, 1834; Ter Naged. van Koningin Wilhelmina, 1837; Mengelingen van Oefening kweekt kennis, 1836-'51; Braga, 1e dl., Utr. 1842, Dev. '82; Daphné, Utr. 1850-'52; Apostelen en Profeten, Amst. 1851, '52; Bloemenkrans voor de jeugd, Amst. 1852; Korenbloemen, Amst. 1853; Zomerbloempjens, Amst. 1854; Herfstuiltjes, 1854; Steenen voor het huis-altaar, Amst. 1854; Uit de kinderwereld, Sneek 1856; Tien blz. uit de gesch. van Neerl. roem en grootheid, Haarl. 1858-'62; Hertha, Rott. 1859; Bijb. vrouwen, 2 dln., Haarl. 1859; Kunst en Harmonie, Utr. 1860; Heliotropen, Leid. 1864; Kunst en poëzy, Utr. 1868; Neerl. nieuwe kunst, Amst. 1871; Voor visschers gevangen, Amst. 1873; Bloemengefluister, Amst. 1887.

Geschriften in Proza. Christel. overdenkingen, 4 jrgg., Amst. 1849-'52; Christoterpe. Stichtelijk huisboek, 3e jrg., Schied. 1859-'52; Leerredenen, Rott. 1851; De Christel. Zondagsbode, Midd. 1853, '54; Italië. Reisherinn., Arnhem 1857; Italië. Nieuwe reisherinn., Arnh. 1860-'62; Onze kinderen in den hemel. Troostwoorden, Leeuw. 1860, 2e dr '75: De Middelaar Gods en der menschen, Amst. 1861, '62; Langs den Rhijn. Een reisboeksken, Leid. 1861; Vliegende bladen, Verstr. proza-st., Amst. 1861; Wij zullen elkander wederzien, Amst. 1861, herdr. '64, '67, '73 '87; Stemmen des vredes. Nieuwe leerr., Amst. 1863, 2e dr. '68; Op 's levens tweesprong, Amst. 1865, 2e dr. '71, 3e dr. '84; Eigen Haard. Gulden woorden voor het huisgezin, Amst. 1867, 2e dr. '72; De mensch in den strijd des levens, Amst. 1870; Godsd. album, Dev. 1874, 2e dr. '78, 3e dr. '82; Dicht bij het Vaderhuis, Amst. 1880; Na arbeid en strijd. Lektuur op den eersten dag der week, Amst. 1882.

Vertalingen in proza. Stichtel. huisboek van Cleynman; Lavater's Brieven; Malan. De ware vriend der jeugd; Young's nachtgedachten, 2e dr. naar Schenk; Sinai en Golgotha van F.A. Strauss; Petri's Shakespere ingeleid in den chr. kring.

Voorberichten en aanbevelingen vóór Brouwenaar's Dichterl. nalatenschap; Ged. van Antje Ball; Ged. van Elter-Woesthoven; Anna's Veldviooltjes. Gedichten, en Uit de dichterl. nalatenschap, benevens in eenige meestal stichtelijke werken; Uitgave der Dichterl. nalatenschap van A. Boxman. Voorts kleine afz. geschriften in dicht en ondicht.

[Jan Jacob Lodewijk ten Kate Jr.]

Kate Jr. (*Jan Jacob Lodewijk ten*), oudste zoon van den voorg., geb. te Middelburg 12 Juni 1850, werd eerst door den kunstschilder Greive, van 1869-'71, en de volgende vier jaren door zijn oom Herman F.C. ten Kate, in hun kunstvak met zoodanig gevolg onderwezen, dat hij zich met eene, door den Koning, toegewezen aanmoediging na een verblijf te München, ge gedurende 1876, kon onderscheiden als vermaard en gewaardeerd erfgenaam der talenten van zijn grootvader Ant. Waldorp en van zijne beide vaderlijke ooms. Bovendien bezit hij al de overleveringen van zijn geslacht:

de liefde tot de letteren en den lust tot de dichtkunst, die hij in vrije uren ijverig beoefent.

Als vruchten daarvan verschenen: Marker schetsen, Amst. 1874; Uit het schildersleven, Amst. 1879; In en om ons, Amst. 1889, en eene brochure: Het behoud van het Paleis voor Volksvlijt. Nieuwe plannen toegelicht, Amst. 1887.

Zijne zuster Mevr. de wed. **Louise Eickhoff - ten Kate**, geb. te Middelburg 6 Oct. 1851, schreef ook verzen in 't hgd., die door haren vader vertaald zijn, als: Primula veris. Kleine gedichten, Amst. 1884.

[Herman Frederik Carel ten Kate]

Kate (*Herman Frederik Carel ten*), geb. te Hannover 21 Juli 1858, zoon van den kunstschilder van dien naam, den broeder van dns. Ten Kate, was aanvankelijk voor de artistieke loopbaan bestemd, maar gaf die weldra op om zijn wetensch. neigingen te volgen, studeerde van 1877-'82 natuurwetenschappen en geneeskunde te Leiden, Parijs, Berlijn, Göttingen en Heidelberg, en prom. aan laatstgen. universiteit tot doctor philos. en magister artium. In het najaar van 1882 ondernam hij, ondersteund door verschillende genootschappen, een wetenschappelijke reis naar het Z.-W. der Vereen. Staten van Noord-Amerika en Mexico. Aan het einde van '83 teruggekeerd, vergezelde hij in den zomer van 1884 prins Roland Bonaparte op een wetensch. reis naar Lapland en Skandinavië. In 1885 en '86 bezocht hij Suriname en Venezuela, met eene wetensch. opdracht van prins Roland Bonaparte en den beroemden reiziger Dr. Emil Riebeck, en keerde over de V.S. en Canada terug. Den winter 1886-'87 ziet men hem in Algerië rondzwerven, en in het najaar 1887 voor de derde maal scheep gaan naar Amerika, waar hij in Arizona, Nieuw-Mexico en Mexico een jaar doorbracht, als lid der archaeologische Hemenway-expeditie.

Behalve een afz. boekwerk ‘Reizen en onderzoekingen in N.-Amerika’, (Leiden 1885), publiceerde hij talrijke verhandelingen in binnen- en buitenl. wetensch. tijdschriften. De voorn, zijn: Sur quelques crânes de criminels et de suicidés (te zamen met J. Pavlovsky), Matériaux pour servir à l'anthropologie de la presqu'île Californienne; Observations anthropologiques recueillies dans la Guyane et le Vénézuela; On an anatomical characteristic of the hyoid-bone of pre-columbian Pueblo-Indians of Arizona (te zamen met Dr. J.L. Wortman); en bovendien in De Gids: ‘Een en ander over Suriname.’

[Dirk Hendrik ten Kate van Loo]

Kate van Loo (*Dirk Hendrik ten*), die den naam zijner moeder achter dien zijner familie voegde, werd geb. te Amst. 17 Nov. en aldaar in de Zuiderkerk gedoopt 2 Dec. 1792. Hij was de oom van dns. Ten Kate, werd ambtenaar in Oost-Indië en overleed te Batavia als adj.-griffier bij den Raad van Justitie, 30 Mei 1828.

Bij aanschrijving van den ‘Duc de Plaisance’ van 29 Juni 1813, ontving hij, als ambtenaarszoon, de onafwijsbare ‘uitnoodiging’ om vrijwilliger te worden bij de 155 gardes d'honneur in het dep. der Zuiderzee. Daaraan is wel zijn gedicht toe te schrijven: De Gardes d'Honneur, in 4 zangen, 's-Hage 1815. Verder gaf hij: Uitboezeming bij de oprigting der Mij. van Weldadigheid, 's-Hage 1818; Gedichten, Amst. 1818; De dood van Jan van Schaffelaar, vaderl. trsp., Amst. 1820.

[Jacob Kats]

Kats (*Jacob*), geb. te Antw. 5 Mei 1804, toog reeds in 1808 met zijne ouders naar Lier, waar hij, slechts 6 jaren oud zijnde, uit nood gedwongen was in eene weversfabriek te gaan arbeiden. In 1819 vertrok de familie Kats naar Brussel, en eerst in 1823 mocht de jonge Jacob aldaar eenig kosteloos onderwijs genieten. Het gelukte hem nochtans reeds in 1827 zelf als onderwijzer op te treden, doch na de Belgische omwenteling had zijne Vlaamsche school zoo weinig bijval, dat hij andermaal verplicht was tot het weversambacht zijne toevlucht te nemen. Van dit tijdstip trad hij als democraat en schrijver in het publiek op en zijn eerste werkje was: Nieuwjaerswensch aen mynen evenaesten, Bruss. 1836. Met de leden eener staatkundige Maatschappij richtte hij een tooneel De Volksbeschaving op, waarvan hij de bestuurder werd. Hij overl. te Brussel den 14 Jan. 1886.

Voor zijn tooneelgezelschap vervaardigde hij: Klaes Lyden, tooneelspel in een bedryf, ter bevordering van de verlichting, Bruss. 1835; Den verlichten Boer, blyspel in één bedryf, Bruss. 1835; Het aerdsch Paradys, of de zegeprael der broederliefde, tooneelspel in 2 bedryven, Antw. 1836; De voorbereiding der kiezing aen de herberg, of de vergelyking van den bermhertigen Samaritaen. Historisch bly- en tooneelspel in twee bedryven, Antw. 1836; De vyanden van het licht of de tegenwerkingen van de maetschappy der verbroedering, historisch blyen tooneelspel in twee bedryven, Bruss. 1836; Peer-la-la, kluchtspel in een bedryf, Bruss., en De Belgische Natie, dramatisch feesttafereel in 2 bedryven. Verder is hij schrijver van de werkjes: Volksgedichten, Gent 1851; Belgische Volksalmanakken van 1838 tot 1843 en van de jaren 1874 en 1875; Antwoord op een naemloos lasterschrift tegen de meetings of volksvergaderingen in België, Bruss. 1840; Volkshandboekje, Bruss. 1842 en

1843; en Werk en kapitaal, Bruss. 1872. Van 1835 tot 1843 was Kats aan de redactie der weekbladen: Uilenspiegel, De Volksvriend, Peerlala, De Wekker. De Weergalm der Belgische Meetings, en De Waerzegger. Ook schreef hij: Het Boek des Volks. Maendelykjschen weêrgalm der Vlaemsche meetings en der democratische grondstellingen, Brussel, J. Kats, April-Mei 1840.

[Jan Hendrik Kats]

Kats (*Jan Hendrik*), zoon van den voorg., geb. te Brussel 8 Aug. 1834, volgde de democratische strekking zijns vaders en was insgelijks tooneelspeler bij het Brusselsche gezelschap De Volksbeschaving, waarvoor hij schreef: Lodewyk of de gevolgen van het spel, drama in 3 bedryven, Bruss. 1853; De Bastaerd, drama in 4 bedryven en Het Geld, drama in 5 bedryven. Verder leverde hij nog: Een woord over de associatiën der werklieden, door een waerheidsminnaer, Antw. 1860; Frankrijk tegenover Europa, of de kwestie der natuerlyke grenzen, Brugge 1860; en: Belgen, vooruit naer het uiterst Oosten, St. Joos-ten-Oode 1860. Bij het losbarsten van den Amerikaanschen oorlog toog hij daarheen om te strijden voor de afschaffing der slavernij, en hij klom op tot den rang van kapitein. Vervolgens ging hij de Mexikanen in hunnen kamp voor onafhankelijkheid ondersteunen en werd als kolonel de verdediger der belegerde stad Oacaco. Hij bezweek aan de gele koorts op het Nassau-eiland in 1867.

[Mr. Samuel Katz Jz.]

Katz Jz. (*Mr. Samuel*), geb. 23 Jan. 1844, te Zalt-Bommel, stad. aan het Amst. Athenaeum, daarna te Utrecht, waar hij 24 Sept. 1875 prom. over Partiële herziening onzer Wetboeken. Vóór zijne promotie en zijne latere uitgebreide rechtspraktijk, was hij werkzaam bij de dagbladpers, redigeerde het Alg. Dagblad van Nederland, daarna De Telegraaf en schreef de Amsterd. Brieven in de Zutphensche Courant.

Tot zijne letterk. geschr. behooren: Remus

di Salvadi, de rooverhoofdman in de Ardennen. Een Hist. roman, Amst. 1862; Misdaad ontmaskerd, oorspr. hist. roman, 2 dln., Amst. 1864; Het Nederl. Volksmuseum, Leid. en Amst. 1865-'69; bijdr. in De Schat der gezondheid van 't Ned. Magazijn.

[Sophie Henriette Kautzmann-van Oosterzee]

Kautzmann-van Oosterzee (*Sophie Henriette*), geb. 6 Dec. 1852 te Rotterdam, dochter van prof J.J. v. Oosterzee.

Zij schreef: Een wees, Neerbosch 1874, 2e dr. Arnh. 1875; Gescheiden (uitgegeven door Het Evang. Verbond in 1876); Gravin en vrouw, Amersf. 1878 (in 't Hgd. vertaald, 1880); Zonder masker, Amersf. 1880; Zonder moeder, Rott. 1880; Levensbeelden, Amst. 1880; Verborgen leed (in de ½-guldenseditie) Beverwijk 1883; Balduines, 's-Hage 1885; Adelheid, 2 dln., 's-Hage 1887, met een Vervolg, 1889.

[Peter Karel Keelhoff]

Keelhoff (*Peter Karel*), geb. te Neerharen (Belgisch Limburg) 8 November 1825, werd priester gewijd en trad ten jare 1851, onder den naam van Pater Ambrosius, in de orde der Augustijnen te Gent. Den 27 Juli 1875 bekwam hij van den Paus zijn ontslag als Augustijn, en vestigde zich dan in zijne geboorteplaats als priester.

Hij schreef: Geschiedenis van het klooster der Eerwaerde paters Eremyten Augustynen te Gent van 1295 tot heden, Gent 1863; Geestelyk handboek of regel, tot gebruik der derde orden van de Eremyten Augustynen, Gent 1873; Geschiedenis van het voor dezen klooster der Eremyten Augustynen te Mechelen 1236-1796, Gent 1873. Behalve dat nog een paar Latijnsche werken en een Fransch werk betreffende dezelfde orde en hare instellingen.

[Hendrik van den Keere]

Keere (*Hendrik van den*), was in de 16e eeuw boekdrukker te Gent; behalve een Vlaamsch-Fransch woordenboek, dat hij onder den naam van H. du Tour uitgaf, vervaardigde hij gedichten voor 't Voyage van Mher Joos van Ghistele, 1557, en de Nederlandsche spellynghe van Joos Lambrecht, 1550.

[Johanna Wilhelmina Albertine Kehrer]

Kehrer (*Johanna Wilhelmina Albertine*), geb. te Gorinchem, 19 Oct. 1826 en aldaar overl. 19 Dec. 1852.

Hare letterk. nalatenschap, door haar broeder bijeengebracht, verscheen als: Gedichten van Albertine Kehrer, met een voorbericht van Beets, een ged. van Ten Kate, een ander uit den goeden tijd van Adr. v.d. Hoop Jrs.zoon, en een levensbericht van A.J. v.d. Aa, Amst. 1853, 3e dr. 1854.

[David van der Kellen Jr.]

Kellen Jr. (*David van der*), geb. te Utr. 2 Jan. 1827, werd tot kunstschilder opgeleid, beoefende daarbij en later uitsluitend Nederl. oudheden en gesch., is mede-oprichter van het Kon. Oudheidk. Gen. te Amsterdam en sedert 1876 directeur van het Nederl. museum voor Gesch. en Kunst.

Hij schreef: Nederlands Oudheden, met Fr. en Holl. tekst, Amst. 1858-'62; Neerlands Oudheden. Le moyen âge et la renaissance dans les Pays-Bas, met Fr. en Holl. tekst, Den Haag 1865-78; Muurschilderingen in de Groote kerk te Haarlem, Den Haag 1861; Het voormalig Stadhuis van Amsterdam, Haarl. 1876; Gids voor de bezoekers van het Nederl. Museum, Amst. 1887, 3e dr. 1889; met W.J. Hofdijk: De klooster-orden in Nederland, Haarl. 1862-'64, 1867-'74. Hij redigeerde de beide eerste jaargangen van De Oude Tijd, Haarl. 1869 en '70 en geeft sedert 1883 de kunstcritieken in Het Nieuws van den Dag; bovendien bijdragen in De Nederl. Spectator, Nederl. Kunstbode 1879-'81, waarvan hij een jaargang redigeerde, enz.

[Gerard Keller]

Keller (*Gerard*), geb. te Gouda, 13 Febr. 1829, werd, na pogingen aangewend te hebben om heelmeester, predikant, ingenieur, architect, handelsman of beambte bij eene gasfabriek te worden, in 1850 stenograaf bij de Kamers der Staten-Generaal, en is sedert 1884 redacteur van de Arnh. Courant.

Hij schreef: Vier novellen, in samenwerking met J.J. Cremer), Arnh. 1858; (met medewerking van T. van Westhreene en A. Ising) Zomervruchten, Leid. 1858; Het huisgezin van den praeceptor, Arnh. 1858; Binnen en buiten, 's-Grav. 1860; Een zomer in het Noorden, 2 dln., Arnh. 1860; De wandelende pop, Jan Goudvink, Leida's kasteel, 3 prentenboeken, Arnh. 1866; Een zomer in het Zuiden, 2 dln., Arnh. 1862; Novellen (in den Spectator) 1860-'64; De hypotheek op Wasenstein, Leid. 1865; Van huis, 3 dln, Arnh. 1867; De Geschiedenis van Robinson Crusoe, Arnh. 1869; Spoorweg A.B.C., Arnh. 1869; De goot-aap, Krommenie 1870; Overkompleet en andere novellen, Arnh. 1871; Oude kennissen, verspreide novellen; Het belegerde Parijs, Arnh. 1871; Het vermoorde Parijs, id. id.; Weenen, Bezoek aan Wilhelmshöhe, Dresden, Praag, Weenen, Ofen, Pesth, Salzkammergut en Salzburg, Arnh. 1872; De geschiedenis van een dubbeltje, en andere novellen, Amst. 1872; Gederailleerd, Arnh. 1873; Penneschetsen, Leid. 1874; Het ganzenbord of het blaauwe lint, blijspel, Arnh. 1874; Teruggekeerd, blijspel, 1875; Kunstjuweeltjes, Leid. 1875; Diamanten (beide met etsen van Unger), Leid. 1875; Europa in al zijn heerlijkheid geschetst, 5 dln., Rott. 1877-'80; Het servetje, herinnering aan 'Oefening kweekt kennis', door Conviva, Leid. 1878; De dochter van den barbier, blijspel (bekroond), Amst. 1878, 2e dr. 1882; Waldeck in vogelvlucht, Haarl. 1879; Twee novellen, 's Hage

1880; Italië van de Alpen tot de Etna, Leid. 1880; Levensbericht van Gualtherus Kolff in de levensberichten van de Mij. der Ned. Lett., 1881; Novellen, volksuitgave, 5 dln., 's Hage 1881; Op het postkantoor, rom. schets, Amst. 1881; Twee weduwnaars, 's Hage 1881; Waarom heeft hij ze ook in de kast gesloten? 's Hage 1881; Het testament van Mevr. de Tonnette, Arnh. 1882; Zwitserland, Leid. 1882; Het gevaarlijke nichtje, blsp. in 3 bedr., Haarl. 1884; Flikkerende vlammen, novelle, Rott. 1884; Nemesis Novelle, 2 dln., Rott. 1885; Amerika, in al zijn heerlijkheid geschetst, Rott. 1886. Hij was verder redacteur van De Tijdstroom, 1851-'60, en van 1860 tot '64 mede-red. van De Nederl. Spectator, van 1865-1868 van De Geldersche Volksalmanak, in 1877 van De Geïllustreerde bibliotheek voor jonge lieden, van 1877 tot '88 van de Kunstkroniek, van 1875 tot nog toe van Voor 't jonge volkje, en van 1881 tot '82 van Het Zondagsblad voor 't Jonge Nederland. Bovendien vertaalde hij uit het Fransch en Hoogduitsch eene menigte letterkundige werken.

(Prof. Ten Brink, Gesch. der N.-Ned. Lett. in de XIXe eeuw.)

[Abraham Kemp]

Kemp (*Abraham*), geb. te Gorinchem, waar zijn familienaam van 1592-1675 in de regeeringslijsten voorkomt, liet behalve eenigen rederijkersarbeid het volgende hs. na, dat door zijn zoon **Hendrik** na des schrijvers dood werd uitgegeven, zonder eenige mededeeling over den auteur:

Leven der Doorl. heren van Arkel ende jaarb. der stad Gorinchem, heerl. ende lande van Arkel onder desselvs heren,... Gor. 1656.

[Willebrord Kemp]

Kemp (*Willebrord*), deken in het kapittel van Utrecht der Oud-R.K. kerk, overl. 2 Mei 1747.

Behalve vele vertalingen van mis-, getijde- en vesperboeken, met aant. en stichtelijke opmerkingen, schr. hij: Kort historisch verhaal van 't geen de kerk van Utrecht wedervaren is, 9 dln., Amst. 1719; Geestelijk manna voor de hongerige zielen of de Christelijke waarheden getrokken door een nauwkeurige opmerkinge uit de werken der Apostelen en aan de geloovigen voorgesteld, 2 dln., Amst. 1721.

[Frederik Adriaan van der Kemp]

Kemp (*Frederik Adriaan van der*), geb. te Kampen in 1752, was doopsgezind leeraar en geneesheer te Leiden en werd daar 14 Oct. 1777 als 25-jarig stud. ingeschreven onder den titel V.D.M. inter Baptistas. Na zich ongemeen als patriot te hebben doen gelden, zelfs als kapitein bij de groene jagers te Wijk-bij-Duurstede, geraakte hij in 1787 in de handen der Pruisen, en werd op een losgeld van 49,000 gld. gezet. Nadat een vriend in zijn onvermogen te gemoet was gekomen, vestigde hij zich te Olden-Barneveld in Noord-Amerika, waar hij 8 Sept. 1829 overleed.

Schr., tusschen drie preekwerken, (bv. het gedrag van Israel en Rehabeam tot een spiegel van vorst en volk, Leid. 1783): Lierzang aan [zeven] protesteerende leden in den Raad van Friesland tegen de resol. van 1 Sept. 1779, door E.H.J., Leid. 1780; door hem als zijn werk erkend, gelijk een vroeger pamflet: Jhr. J.D. v.d. Capellen

v.d. Pol, beschr. in de ridderschap van Overyssel, door J(unius) B(rutus) C(elta,) Leid. 1779, laatste vervolg 1785; Aenm. op de verklaering der Unie van Utrecht door Mr. P. Paulus, 3 st., Leid. 1781; Magazyn van stukken tot de Militaire Jurisdictie betrekkelyk van 1781-'83, 8 dln., Utr. 1783; Redevoering ter gedachtenis van de verlossing der Nederl. van de Fransche dwingelandy, Amst. 1816, [uitgesproken in de Presbyt. kerk te Utica, en daarna vertaald]; Lofrede op George Washington, te Olden-Barneveld, [uitgespr. te Oldenb., N.Y., 23 Febr. 1816 en door Lublink den Jongen vertaald], Amst. 1816. Over Van der Kemp's aandeel in het schrijven van: Aan het Volk van Nederland, 1781, zie men de oordeelkundige studie: Een krachtig Libel, Haarl. 1886, als hs. uitgeg. door dns. A. Loosjes, (z.a.)

[Mr. Carel Maria van der Kemp]

Kemp (*Mr. Carel Maria van der*), geb. te 's-Gravenhage 18 Juni 1799, stud. te Leiden, prom. er en vestigde zich als advocaat in zijn geboortestad. In 1838 werd hij plaatsverv., in 1852 kantonrechter en in 1858 raadsheer in het Hof van Zuid-Holland; hij overl. 17 September 1861.

Zijne voornaamste geschr. zijn, behalve eene Lat. diss., vertaald als: Eene nieuwe beschouwing van de wet der XII tafelen, Leid. 1822: Het gedrag van Prins Maurits omtrent de Remonstranten verdedigd tegen de Aanm. van Adr. Stolker, 's-Hage 1828; De eer der Nederl. Herv. Kerk gehandhaafd tegen Ypey en Dermout, Rott. 1830-'33; Iets over het toenemen van den zelfmoord in onze dagen, ter verdediging van de Ned. Herv. Kerkleer en beantwoording van hetgeen daaromtrent voorkomt in de Vad. Letteroef. van Oct. 1832, Amst. 1832; Maurits van Nassau, in zijn leven, waardigheden en verdiensten voorgesteld, 4 dln., Rott. 1843-'44; Ontwikkeling van het recht betrekkelijk de kantongerechten, Rotterd. 1847; De onbestaanbaarheid der grondwet van 1848 en de noodzakelijkheid harer verandering, Rott. 1850; Schets ten betooge van de hooge eerwaardigheid der Dordsche Synode van 1618 en '19, ook nog in den tegenwoordigen tijd, Amst. 1850,

benevens kleine geschr. over toenmalige kerkelijke bestuursgeschillen.

[Jean Chrétien Jacques Kempees]

Kempees (*Jean Chrétien Jacques*), geb. te Namen den 13 Nov. 1817, trad op 15-jarigen leeftijd in dienst bij de 12e afd. infanterie, werd 2e luit. 7 Dec. 1837 en 5 Oct. 1840 geplaatst aan de Kon. Mil. Acad., waaraan hij - eenige weken daartusschen liggende afgerekend - 27 jaar met veel vrucht als docent, de laatste vijf jaar als Hoofd van het wis- en natuurk. onderwijs, werkzaam was. Reeds 20 Maart 1868 werd hij commandant van het Instr.-batt. te Kampen, verwierf 24 Juni 1871 den rang van kolonel, voor en na, welverdiende persoonlijke hooge onderscheidingen; twee jaar daarna openbaarden zich ziekteverschijnselen, die hem noodzaakten non-activiteit aan te vragen. Vóórdat hij daarvan kon genieten, overl. hij te Kampen, 8 April 1874.

In Juli 1852 verscheen het eerste der talrijke en vaak herdrukte leerb. over wiskunde, waaronder voornamelijk zijne meetkunstige werkjes zich onderscheidden door een, hier volstrekt niet overtollig, aangenaam uiterlijk; zij zijn jarenlang alom gebruikt en de naam van den auteur is daarbij millioenen malen en met verschillende gewaarwording genoemd. Dat hij als letterkundige zijne verdiensten had, bewijzen zijne opst. in De Milit. Spect., Het Vaandel en het Jaarboekje der K.M.A., dat hij van 1851-'58 redigeerde, maar ook zijn: Pen en Zwaard. Handl. voor onderoff. in het vervaardigen van rapp. en brieven over milit. onderw., 2 dr., Breda 1849, en vooral de, ook buiten den milit. kring wegens letterk. verdiensten gewaardeerde, Holloway-pillen voor een jong officier, of wenken aan mijnen broeder bij het verlaten der K.M.A., 's-Grav. 1848.

(Milit. Spectator, 1874.)

[Mr. Jacob Matthaeus de Kempenaer]

Kempenaer (*Mr. Jacob Matthaeus de*), geb. te Amst. 6 Juli 1793, werd 18 Oct. 1814 als stud. van het 4e jaar te Leiden ingeschreven, nam deel aan den veldtocht van 1815 en prom. 13 Mei 1816; hij werd toen adv., in 1831 rijks-adv. te Arnhem en trad in 1842 de staatk. loopbaan in, die hij in aanzienlijken rang en hooge betrekkingen, onder hoogst gewichtige staatsgebeurtenissen tot 1860 met eere gevolgd heeft. De geschiedenis daarvan is talentvol beschreven in de hieronder aangeduide studie. Hij overl. 11 Febr. 1870. Zijn schoonste karaktertrek is de vriendentrouw en zelfopoffering, die het leven redde aan zijn jongen krijgsmakker Jhr. Mr. P.N. Quarles van Ufford, z.a., die hem nog lang te Zutphen overleefd heeft.

Schr.: Over de beoefening der letteren en wetenschappen, de edelste bemoeijing voor den beschaafden mensch, Arnh. 1842; Tweetal redevoeringen ter gelegenheid der viering van het 50-jarig bestaan der Mij. tot Nut van 't Algemeen en van het 25-jarig bestaan der afd. Arnhem op 17 en 29 Nov. 1834; Aanspraak den 30 Mei uitgesproken bij het inwijden van het gedenkteeken ter eere van Mr. Joan Melchior Kemper.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1870.)

[Augustus Kempeneers]

Kempeneers (*Augustus*), te Montenaken geb. 13 Nov. 1812, studeerde van 1825 tot 1830 aan het College van St. Truiden, vervolgens tot 1835 aan het Seminarium te Luik en tot 1841 aan de Hoogeschool van Leuven, waarna hij benoemd werd tot doctor in het canonieke recht. Toen werd hij leeraar in de geestelijke rechten en de kerkelijke geschiedenis aan het Seminarium van Luik, in welke stad hij tevens lid was van den bisschoppelijken raad. In 1854 keerde hij terug naar zijne geboorteplaats, waar hij zich bijzonder bezig hield met oudheidkundige opsporingen en overl. op 10 Juli 1889.

Behalve verscheidene Latijnsche en Fransche werken leverde hij ook nog in het Nederlandsch: De tydelyke magt der Pauzen in de Middeleeuwen (Middelaer, Leuven 1840-'41); De hoofdoorzaken van de beroerten der Nederlanden in de XVIe eeuw (Volksalmanak voor Nederl. Catholieken, Amst. 1852), en: Montenaken, de oude vryheid, of historisch en werkelijk afbeeldsel eener vrye gemeente in Haspengouw, vooral sedert de XVIe eeuw tot het einde der XVIIIe, zoo in 't geestelyke als in 't wereldlyke opzigt, met platen en oorkonden, 2 dln., Leuven 1863.

[Jan Andries Kempens]

Kempens (*Jan Andries*), geb. te Lier 19 Juli 1706 en in diezelfde stad overleden 29 Nov. 1742. Hij was Prins der Rederijkerskamer De Groeiende Boom, en schreef voor deze vereeniging drie treurspelen, te weten: Joas (1755); Achab (1762) en Den Patriarch Tobias, treurspel in 4 dln., 1789.

[Mr. Joan Melchior Kemper]

Kemper (*Mr. Joan Melchior*), geb. te Amst. 26 April 1776, prom. in 1796 te Leiden, vestigde zich als adv. in zijn geboortestad en werd in 1799 hoogl. in de rechten te Harderwijk, in 1806 aan het Athenaeum te Amst., in 1809 te Leiden. Door zijn beleidvol aandeel in de bevrijding van 1813, werd hij in den adelstand verheven en tot staatsraad in b.g.d., in 1817 tot lid der 2e Kamer benoemd. Hij overl geheel onverwacht te Leiden, 20 Juli 1824.

In onze taal schr. hij, buiten zijne rechtsgel. werken: Brieven over de geruchten omtrent eene nadere vereeniging der Bat. rep. met Fr., (naamloos), Amst. 1806; Redev. over den invloed van een onafhankelijk volksbestaan op de lett. en schoone kun-

sten, Amst. 1814; Over de Lotgevallen van onzen leeftijd, (vert. der Lat., rectorale redev. van 1816), Amst. 1819; Gesch. der deliberatiën over het ontwerp Burg. Wetb., 3 st., 's-Grav. 1820 en '21; Lijkrede op H.C. Cras. (vóór de door Kemper uitgeg. Nag. Verh. en Redev. van Cras), Amst. 1822. Ook zijn enkele gelegenheidsged. van hem gedrukt; belangrijker zijn de verh. bij Teyler en opst. in 't Vaderl. Mag. en De Vaderl. Bibliotheek. Zijn hier vlg. zoon bezorgde de uitgave zijner Verhand., redev., en staatk. geschriften, 3 dln., Amst. 1835.

[Jhr. Mr. Jeronimo de Bosch Kemper]

Kemper (*Jhr. Mr. Jeronimo de Bosch*), geb. te Amst. 23 Maart 1808, zoon van den voorg. en, door zijne moeder, kleinzoon van Jer. de Bosch, z.a., prom. te Leiden 21 Juni 1830, werd subst.-off. van justitie, in 1841 adv.-gen. bij 't Hof van N.-Holland en in 1857 hoogl. te Amsterdam; hij was in 1848 lid der Dubbele, in 1868 der Tweede Kamer, en overl. te Amst. 20 Oct. 1876.

Hij begon zijn letterk. loopbaan met de uitgave van de Verh., Redev. en Losse Geschr. van zijn vader; voorts verschenen van hem: Staatk. partijen in Nederland, 1837; Gedachten over de beoefening der aanstaande Nederl. wetgeving, Amst. 1838; Korte opmerkingen over de gebeurtenissen van den dag, Amst. 1848; Handl. tot de kennis van het Nederl. staatsrecht en staatsbestuur, Amst. 1850-'53; Geschiedk. onderzoek naar de armoede in ons vaderland (bekroond door de Holl. Mij.), 1851; Wetenschap der Zamenleving in 3 dln., dl. I: Inleiding tot de Wetenschap der Zamenleving en Leiddraad bij het Geschiedk. onderzoek naar de ontwikkelingsperiode der zamenleving, dl. II: Geschiedenis van het staatsleven en staatsregt in Nederland (een verm. uitgave van de Staatk. partijen in Noord-Nederland), dl. III, een verm. uitgave van het Nederl. staatsregt en staatsbestuur, Amst. 1860-'65. In 1868 verscheen de Staatk. gesch. van Nederland tot 1830, en in 1873-'75 de Staatk. Gesch. na 1830, 4 dln. te Amst., bijgewerkt en uitgeg. door zijn zoon, (overl. 1882). Voorts vele vlugschriften en volksblaadjes, de levensberichten van H.H. Klijn en C.J. van Assen voor de Mij. der Ned. Lett., en boeken op rechtsgeleerd gebied. Nog was hij red. van De Tijdgenoot van 1841-'45 en hoofdr. van Het Volksblad van 1856-'70; medeoprichter van De Vriend van armen en rijken en van het Cents-volksblad.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1877.)

[Gerardus Kempher]

Kempher (*Gerardus*), werd in 1700 praeceptor, in 1718 conrector der Latijnsche school te Alkmaar en overl. er 19 Oct. 1737.

Schr.: Aur. Prud. Klemens Lofzangen, Leid. 1712; Jul. Firmikus Maternus. Van de dwaelinge der heidensche afgoderyen aan de keizeren Konstantinus en Konstans, met aant., 2 dln., Alkm. 1718; Gestrafte Cupido, naar het Latijn van Dec. Magnus Ausonius, Amst. 1724; Eeuw-triomf ter vierde inwijdingsfeest van Leidens Hooge Schole, Leid. 1725; Anakreons gezangen, uit het Grieksch, op aangenaame zangwyzen overgebracht, Alkm. 1726; Herderszangen naar Titus Calpurnius en Marcus Aurelius Olympius Nemesianus, Leid. 1732; Beschrijving van Japan, Amst. 1733; Kronijk van Egmond of Jaerb. der vorstelijke Abten van Egmondt, in 't Latijn beschr. door Jan van Leyden, vertaelt door Cornelis van Herk en vervolgt door Gerard Kempher,

Alkmaar 1732; Helena in Egypten, of de gewaande ontrouwe, getrouw bevonden, naar Euripides, tooneelsp., Alkm. 1737.

[George Lodewijk Kepper]

Kepper (*George Lodewijk*), geb. te Amst. 28 Nov. 1842, werd in 1865 officier bij de genie, was achtereenvolgens in verschillende garnizoenen werkzaam en woont thans te Utrecht.

Tot de voortbrengselen van zijn werkzaam letterk. leven behooren: Een ongeluksvogel, 2 dln., Utr. 1866-'68; In- en uitvallen, Schoonh. 1867; Waarom hij de eenzaamheid zocht, Sneek 1868, (psd. George); De oorlog tusschen Frankrijk en Duitschland, 2 dln., Rott. 1871; Het Oproer te Parijs. Geschiedk. verhaal van den opstand te Parijs in 1871, Rott. 1871; Gustaaf van Buuren, 2 dln., Schied. 1871; Sensatieromans. Litterarische parodiën naar Bret Harte, Rott. 1872; Gerard Terlaer, 2 dln., 's-Grav. 1881; Licht en schaduw, 's-Grav. 1882; De worstelstrijd in de Vorstenlanden, 's-Grav. 1883 Een uitgebreid en fraai uitgevoerd werk is: De regeering van Koning Willem den Derden, Gron. 1885-'88. Voorts vertalingen en omwerkingen; ook red. hij eenige tijdschr., waaronder Bekn. en voll. Encyclopedie, Rott. 1875-'79, Het Familieblad, Ons Heden en De Salon.

[Mevr. Henderika Catharina Henriette Kepper-Bresler]

Kepper-Bresler(*Mevr. Henderika Catharina Henriette*), geb. 29 Oct. 1841 te Ter-Aar, echtgenoote van den voorg., is oprichtster en redactrice der eerste vier jaargangen van De Huisvrouw, Weekblad voor dames, Rott. 1872-'75.

[Jozef Romein Lodewijk Kerckhove gezegd de Kirckhoff]

Kerckhove gezegd de **Kirckhoff** (*Jozef Romein Lodewijk*), te Nuth, in Limburg, op 3 Sept. 1789 geb., werd oppergeneesheer der Krijgshospitalen, vestigde zich als geneesheer te Antwerpen en overl. te Mechelen op 10 October 1867.

Hij schreef vele geneeskundige werken in het Fransch en leverde in het Nederl.: Verhandeling over den militairen geneeskundigen dienst, Utr. 1822; Beknopte ge-

schiedenis der Koninglyke Akademie van schoone kunsten te Antwerpen, Antw. 1824; Over de Rekruteering; Over de Poolsche Vlegt.

[Peter Frans van Kerckhoven]

Kerckhoven (*Peter Frans van*), geb. te Antwerpen 10 Nov. 1818, ontving zijn eerste onderricht op het Atheneum zijner geboortestad, en ging in 1836 naar Bologne om er in de geneeskunde te studeeren; hij verliet deze stad in 1840, en legde zich van toen af op de Vlaamsche letterkunde toe. Hij volgde nog twee jaren de geneeskundige lessen aan het hospitaal te Antwerpen, doch voleindigde deze studie niet, en ging bij zijn vader op het handelskantoor. In 1849 werd hij klerk op het gemeentehuis zijner geboortestad, maakte in die betrekking bevordering tot onder-bureeloverste en stierf 1 Aug. 1857 te Antw. Hij was een van de vruchtbaarste Vlaamsche schrijvers, en werd vele malen bekroond.

In 1840-'42 schreef hij: De Noordstar, van 1845 tot '46; Het kunst- en letterblad, en van 1847 tot 1857 de Vlaemsche Rederyker. Hij schreef: Hildame de Gitana, 1840; Marrietta en Leonardo, eene Venetiaensche geschiedenis, 1840; Gozewyn graef van Stryen, een dichtkundig verhael uit de middeleeuwen, 1841; De drie kinderen, 1841; Fabricius en Lange Margriet, 1841; Santafiora, 1841; Te Venetien, 1841; De graef van Steenburg, 1842; Professor Severius, 1842; Het wonderbare boek, 1842; al deze novellen zagen het licht in De Noordstar. Verder gaf hij uit: Oud Belgie, twee dichtkundige tafereelen uit de oude geschiedenis des Vaderland, 1842; Jaek of een arm huisgezin, 1842; De koopmansklerk, eene Antwerpsche zedenschets, 1843; Vlaemsch taelverbond, volledige beschryving der algemeene letterkundige vergadering en van het daerop volgende feest, gehouden te Brussel, den elfden February 1844, met eene inleiding, 1844; Daniël, roman, 1845; Fernand de zeeroover, marineschets, 1845; Over den toestand der schilder- en letterkunde in de XVIe eeuw, gevolgd door eene lofrede op Otto van Veen, (bekroond) 1845; Karel de Stoute, gedicht, 1845; Jakob van Artevelde, gedicht, 1845; Gedichten en balladen, 1846; Lof en levensschets van Simon Stevin (bekroond), Brugge 1846; De Vlaemsche Beweging, een woord aen het publiek en aen de Vlaemsche schryvers, 1857; (met Em. Rosseels): Richilde, drama in 5 bedryven, Brugge 1847. In de Vlaemsche Rederyker schreef hij: Een noodlottig geheim, 1847; Kristiaen, een verhael, 1847-'48; Laet God de wraek, een verhael uit den lagen volksstand, 1848; Ons vaderland, gedicht, 1849; Bernhart, een verhael, 1850; Iets over de Venetiaensche republiek, 1850; Eene opligting, 1850; Gaëtano en zyne bende, 1850; Willem Middernacht, 1850; Hoe men zynen weg maakt; Valentyn, een verhael, 1851; Mevrouw de la Roche, 1851; Jan Reim, 1851; Fioretta, 1851; Uit mijn Dagboek, Teresia, 1851; Twee Naeisters, 1851-'52; Uit myn dagboek, Sabina, 1852; id. Beatrice, 1852; Verhandeling over het dierlyk magnetisme, 1852; Iets over de maatschappelyke hervorming, 1853; Uit myn dagboek, De Occhiata, 1853; id. Marianna, 1853; Reisherinneringen uit Italië, Uit myn dagboek, Valeria, 1853; id. De Molinara, 1854; Giannina, 1854; Muerschildering, 1854; De geschiedenis van een huis, 1855; Levensschets van Lodewyk Rysheuvels, 1855; Een reisverhael uit Siberië, 1855; Iets uit het leven van Aalbrecht Durer; Kristina, 1855; Maria van Velten, 1855. Behalve het genoemde gaf hij nog uit: Ziel en Lichaem, roman, 1848; Aen wie de schuld? een verhael, 1848; Hoe men mensch wordt, een verhael, 1849; Voor 't volk.

Volksverhalen, 1849; Avondlezingen, Brussel 1849; Pieter de Zwyger, 1841; Een herinnering uit Italië, 1850; De gestrafte wraek, drama in 2 bedrijven, 1850; Liefde, een roman in brieven, 1851; Licht en Bruin, en Wit en Zwart, verhalen, 1851; Jaloerschheid, volk-drama in twee bedryven, 1851; Boer en Edel, tooneelspel in 3 bedrijven, 1853; Twee redevoeringen voorgedragen in den kunst- en letterkring te Antwerpen in den loop der winterzittingen van het jaer 1853-'54; De Dronkaerd, drama in 3 bedrijven, 1854; Twee katten voor eene doode musch, blyspel in één bedrijf, 1855; Fanny, tooneelspel in 3 bedrijven, Gent 1855; Twee goddeloozen, verhaal, door Jan de Vry, Brussel 1857; De verdenking, drama in één bedrijf, 1860, en De Du-Dijners, kluchtspel in één bedrijf, 1866. Al deze werken werden, voor zoover het er niet anders bij vermeld staat, te Antwerpen gedrukt en velen er van verschenen nog gezamenlijk onder den titel: Volledige werken van P.F. van Kerckhoven, 13 deelen, Antw. 1869-'73.

[Gregorius Augustinus van de Kerckhove]

Kerckhove (*Gregorius Augustinus van de*), geb. te Hazelbeke 2 Dec. 1805, was in 1852 pastoor te Koolkerke en in 1861 te Oostvleteren, waar hij 20 Maart 1875 overl.

Hij schreef: Geschiedenis van het koninglyke broederschap der zeven weedommen van Maria, door Philippus I, koning van Spanjen, ingesteld ten jare 1492 in St. Salvatorskerk te Brugge, Brugge 1860.

[August van de Kerckhoven]

Kerckhoven (*August van de*), schreef: de Vrouwenhater (bekroond), tooneelspel in twee bedrijven, Gent 1866, en Een eerlijk man, tooneelspel in drie bedrijven, Antw. 1870.

[Theodorus Johannes Kerkhoven]

Kerkhoven (*Theodorus Johannes*), werd

geb. te Amst. 2 Febr. 1789 en is daar als commissionnair overleden 18 Juni 1857.

Schr.: Gedichten, 2 dln., Amst. 1825, met het bekende stukje tot lof van het Holl, ‘de schoonste taal op aarde’; Een Amst. wintermorgen. Familie-tafereel, Amst. 1832, en eenige vertaalde of nagevolgde tooneelwerkjes.

[Johan Hendrik Caspar Kern]

Kern (*Johan Hendrik Caspar*), geb. 6 April 1833 te Poerworedjo (Java), waar zijn vader officier was, ging met zijne ouders naar Nederland en woonde met hen te Groenlo, 1844. Eerst aldaar, later te Doesburg, eindelijk te Zutfen, was hij leerling van de gymnasia, en werd 30 Sept. 1851 litt. stud. te Leiden. Door de woonplaats zijner ouders, tevens die van den kantonrechter, later aldaar alleen grondbezitter, Mr. H.J. Swaving, z.a., ontstond eene nauwe vriendschap met dezen uitnemenden taalkenner, wiens groote invloed op de ontwikkeling van den jongen Kern altijd eene dankbare herinnering is bij den beroemden leerling. Deze werd spoedig na zijn promotie leeraar der Grieksche taal aan 't Athen. te Maastricht (1858-'62), in 1863 prof. in 't Sanskrit aan 't Sanskrit-College te Benares, tot dat hij 2 Juni 1865 te Leiden tot hoogl. in 't Sanskrit en de vergelijkende taalstudie benoemd werd.

Schr. - behalve Handl. bij het onderwijs der Ned. taal, Zutphen 1858, meermalen herdr., en Korte Ned. Spraakk., Haarl. 1872 - Over de schrijfwijze van eenige zamenst. in het Nederl., Utr. 1858: Çacuntala of het herkenningsteeken, Ind. tnsp. van Kâlidâsa, Haarl. 1862; (Inwijdingsredev.) Over het aandeel van Indië en de gesch. van de Beschaving, en den invloed der studie van het Sankrit op de taalwetenschap, Leid. 1865; Die Glossen in der Lex Salica und die Sprache der Salischen Franken, 's-Grav. 1869; Over de jaartelling der Zdl. Buddhisten, uitg. Kon. Ak., 1874; Eene Ind. sage in Javaansch gewaad, uitgeg. door de Kon. Akad., 1876; Over de oudjav. vertaling van Mahâbhârata, id., 1877; Gesch. van het Buddhisme in Indië, 2 dln., Haarl. 1881-'83; Over den invloed der Ind., Arab. en Europ. beschaving op de volken van den Ind. Archipel, Leid. 1883; Verkl. van eenige woorden in Pali-geschr. voorkomende, Werken der Kon. Akad., 1886; De Fidji-taal vergeleken met hare verwanten in Indonesië en Polynesië, 1886. Verder: uitgave van Sanskr. teksten en vertalingen daarvan in 't Eng. en Duitsch, een zeer groot aantal bijdr. en opstellen in Nederl. taalk. tijdschr., (vgl. het Register van prof. Gallée), in Volkstaal, Nomina Geogr., Archief Zeeuwsch Gen., Spectator, enz. In de Levensberichten van Letterk., die van A.B. Cohen Stuart, 1877; H.J. Swaving, 1881 en Van Musschenbroek, 1884.

[Willem Ignatius Kerricx]

Kerricx (*Willem Ignatius*), zoon van Willem K., den vermaarden Antwerpschen beeldhouwer, en van de dichteresse Barbara Ogier, werd te Antwerpen geb. op 22 April 1682. Evenals zijn vader, was hij een uitstekend beeldhouwer en bovendien ook schilder en bouwmeester. In de jaren 1718 en 1723 stond hij als Deken aan het hoofd van de Antwerpsche Sint Lucas-Gilde en den 18 April 1700 werd hij verkozen tot factor der Rederijkkamer De Olijftak. Hij overl. in zijne geboortestad, waar hij begraven werd op 4 Jan. 1745.

Onder de kenspreuk: Konst wint Jonst, schreef hij de werken: Het ongestadig wankelrad of den onderdrukten weer herstelden Cambysus koning van Persien,

treurspel, 1700; Don Quicot de la Manche, klucht, 1700; De Beschaemden Minnaer of verliefden Droguist, klucht, 1702; De klucht van den heerschenden Vastenavond, 1703; De volbrachte straf in Jerusalems ondergangh, treurspel, 1703; Ontwekten kryghslust uyt den slag van Eeckeren, klucht, 1703; Berouwden krygslust uyt den slag van Eeckeren, klucht, 1704; Suffenden min en stinkenden Cupido, klucht, 1705.

[Gaspar Kersavont]

Kersavont (*Gaspar*), leefde in het midden der 16e eeuw te Mechelen, waar hij kapelaan en tevens schoolmeester was.

Zijne werken zijn: Dat Fondament der Jonghers, anderwerf gecorrigeert ende vermeerdert by M. Gaspar Kers-avont, seer profytiglyck, geleert, ende ghelesen voor alle leicke ongeleerde menschen, te coop by Jan Kers-avont, die Jonge, te Mechelen, en by Martin Raeymaker tot Loven, Leuven 1550; Een schoon tractaet van dye heylighe kerck, Loven by Hugo Coruwels, gesworen boeckprinter, 1550.

[Willem Kersseboom]

Kersseboom (*Willem*), als extraord. commies der financiën van de Unie en secr. van 's lands posterijen overl. in Den Haag, 1 Sept. 1771, schr. over onderwerpen, die eerst in onzen tijd door de beoefening der staathuishoudk. en statistiek en het toezicht op de voorwaarden van levensverzekering meer bekendheid hebben verkregen.

Behalve eene massa hs. ontwerpen en berekeningen, in het Rijksarchief bewaard, schreef hij o.a.: Verh. tot eene proeve om te weeten de probable menigte des volks in Holl. en W.-Vrieslandt, 's-Grav. 1738-'43; Politieke rekenk., 's-Grav. 1742, 2e dr. 1748.

[Franciscus Lievens Kersteman]

Kersteman (*Franciscus Lievens*), wiens grootvader hoofdconsul op de kust van Barbarye was, praktizeerde in de vorige eeuw te Heusden en onderwees daar de

rechtsgel. met den titel van prof. hon. et lector juris. Wegens het ‘vervaardigen’ van een valschen wissel, kreeg hij 30 jaar tuchthuisstraf, waarvan hij er twaalf te Rott. doorbracht, waar hij in 1786 in de kerk van het werkhuis zijne Redev. van afscheid uitsprak.

Schr. verscheidene en voorheen veel gebruikte rechtsgel. handboeken, o.a. het meer populaire: De proceszieke burger, vragende aan een practisyn, hoedanig hy zich in regtsgedingen behoort te gedragen, Amst. 1792; Handl. tot het edele schaakspel, 's-Grav. 1787 en, wat thans wel het wetenswaardigste is, Leven van F.L. Kersteman, bekend onder den naam van Mr. Franciscus, 2 dln., Amst. 1792; het is een tegenhanger van zijn vroeger werk: Levensbeschr. van den waereldberoemden J.C. Ludeman, vermaard philosoof, Med. dr. en astrologist te Amsterdam, Nijm. 1784.

[Gerard van Kervel]

Kervel (*Gerard van*), schreef: Lofkrans der stad Rotterdam, Rott 1700; Opkomst, macht en heerlijkheid van het Oost-Indische Huys der stadt Rotterdam, Rott. 1701; Endimion en Diana. Minnebrieven, 's-Hage 1704.

[Johan Kesler]

Kesler (*Johan*), den 20 April 1854 geb. te Delft, is thans onderwijzer te Sint-Gillis bij Brussel.

Hij leverde bijdragen in de tijdschriften Flandria en Het Vlaamsch in het Onderwijs. Met A. Sluys gaf hij uit: De Twee Landstalen, praktische leerwijze om de Vlamingen Fransch en de Walen Nederlandsch te onderwijzen (spreekoefeningen), Gent 1884; De tweede Landstaal, eerste lees- en speloefeningen, Gent 1887; De tweede Landstaal, taal- en steloefening.

[Theodoor van Kessel]

Kessel (*Theodoor van*), Antwerpsch dichter, leefde in het midden der 17e eeuw en voerde tot kenspreuk: Nil nobis proprium quam velle intelligere. In Het Gulden Cabinet van de edel vry schilderconste ... door Corn. de Bie, verschenen gedichten van hem op blz. 574 en 575, namelijk: Op 't Gulden Cabinet van Mr. Cornelis de Bie, aucteur; en: Tot Lof van den selven aucteur.

[Huibert Martin Kesteloo]

Kesteloo (*Huibert Martin*), geb. te Domburg 22 Aug. 1842, is secr. en ontv. van Domburg en Aagtekerke en beoefent met veel vrucht de gesch. van Zeeland. Over de verdiensten van zijn grootvader en naamgenoot en van zijn vader Gillis Adriaan, raadplege men onderstaand werk.

Hij schreef behalve over zaken van administratieven aard: Wandelingen door de voormalige smalstad Domburg, Midd. 1871; Geschiedenis en plaatsbeschrijving van Arnemuiden, Middelb. 1876; [Uittreksels uit] de Stadsrekeningen van Middelburg, 1365-1499. Uitgeg. door het Zeeuwsch Gen., Middelb. 1881-'89.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Jacob Lodewijk Kesteloot]

Kesteloot (*Jacob Lodewijk*), geb te Nieupoort, in Vlaanderen, 9 Oct. 1778, werd opgeleid voor de geneeskunde, week uit zijn vaderland om de conscriptie te ontgaan en studeerde te Leiden, waar hij in de medicijnen promoveerde (1800). Hij vestigde zich als geneesheer, eerst te Vlaardingen, later te 's-Gravenhage, waar koning Lodewijk hem aan zijn kabinet verbond. In 1817 werd K. benoemd tot hoogleeraar in de geneeskunde aan de toen opgerichte Hoogeschool van Gent, welken post hij waarnam tot 1831, toen hij zijn emeritaat vroeg en verkreeg. Zijne laatste levensjaren bracht hij te Gent in taal- en letterkundige oefeningen door en stierf aldaar 5 Juli 1852.

De opsomming zijner Fransche en geneeskundige werken vallen buiten het bestek van dit woordenboek; zijne taal en letterkundige zijn de volgende: Lofrede op Hermanus Boerhaave (bekroond door de Holl. Maatsch. voor Fraaie Kunsten en Wetenschappen), Leid. 1819 (2e dr., Gent 1825), Hulde aan Gerardus van Swieten, Gent 1826; Redevoering uitgesproken bij de plegtige inwijding van het academisch paleis der hoogeschool te Gend, aldaar 1826; Levensberigt van Prof. P.S. Kok, Gent 1840; Briefwisseling van Mr. W. Bilderdijk met Prof. Kesteloot, Rott. en Gouda 1842; Hulde aan de nagedachtenis van Mr. A.R. Falck, vrij gevolgd naar het Fransch van den heer A. Quetelet, met naschrift en bijlagen voorzien, 's-Hage 1844; Oldenbarnevelds heerlijkheid Rodenrijs, onuitgegeven opschriften van Vondel, Gent 1852. Voorts verhandelingen, boekbeoordeelingen, mededeelingen, enz in den Schouwburg van in- en uitlandsche letter- en huishoudkunde, 's-Hage 1805, en de werken der Koninklijke Academie der Kunsten en Letteren te Brussel en in eenige Fransche tijdschriften.

[Peter Jacob Kesteloot]

Kesteloot (*Peter Jacob*), op 17 Sept. 1871 overl. te Nieupoort in den ouderdom van 56 jaren. Hij was griffier van het vredegerecht, gemeenteraadslid en deken der oude Rederijkerskamer Van Vroescepedinne zijner geboortestad.

Hij schreef: Feestviering ter eere van prof. J.L. Kesteloot, gehouden te Gent den 13 April 1846, Nieupoort 1846; Herinneringen, Nieup. 1854; Herinnering aan het inhuldigingsfeest van den heere doctor Pieter Lefevre, als Burgemeester der stad en have van Nieupoort, Nieup. 1854. Het nieuwsblad, Bode van Nieupoort, dat sedert 1858 niet meer verscheen, hervatte hij in 1861 onder den titel: De Stad Nieupoort

en daarin schreef hij vele belangrijke artikels, terwijl hij bovendien een bundel gedichten naliet. Van 1863 tot 1868 gaf hij uit: Nieupoortsch Jaarboekje, een almanak.

[Cornelis Ketel]

Ketel (*Cornelis*), volgens de overeenstemmende opgaven der overlevering, geb. te Gouda den 25 Maart 1548 en den 8 Aug. 1616 begr. in de Oude kerk te Amst., waar hij overl., was niet alleen een vermaard schilder, maar beschreef ook sommige zijner stukken in dichtmaat.

(Obreen, Archief, VI, 106)

[Julius Ketele]

Ketele (*Julius*), geb. te Oudenaarde, en op 10 Juni 1856 overl. te Brussel, in welke laatste stad hij zich slechts sinds een jaar metterwoon gevestigd had. Hij was bestuurder der academie van teeken- en bouwkunde, eere-archivaris zijner geboortestad, en medewerker der Audenaerdsche Mengelingen, Oudenaarde 1840.

Door zijne zorgen zagen ook het licht: Klagt-schrift van Joan. Desid. Waelckens, pastor van Edelaere of Audenaerde, door de Geuzen ingenomen anno MDLXXII, Ouden. 1836; Het spel van de vyf vroede ende van de vyf dwaeze maegden, Gent; Audenaerdsche Bibliographie, Oud. 1840.

[Lambertus Anthonius Johannes Kettmann]

Kettmann (*Lambertus Anthonius Johannes*), psd. *Floris van Westervoort*, geb. te Westervoort, 11 Juli 1830, was achtereen-volgens smidsjongen, soldaat, cargadoors-bediende en tooneelspeler, later hoofd-regisseur der vereenigde Tooneelisten, alsook bij het Nederlandsch tooneel te Amsterdam en bekleedde sedert 1882, dezelfde betrekking bij het Nederlandsch tooneel te Antwerpen, waar hij overl. 10 Dec. 1889. Door eigen oefening verkreeg hij de noodige kennis der oude en verscheidene nieuwe talen. Zijne jongelingspoëzie: De vier Jaargetijden, verscheen met het epos De Stier in 1866 en van dat jaar tot 1873 plaatste hij in verschillende tijdschriften bijdragen in proza en poëzie.

Afzonderlijk gaf hij uit: Dientje, roman, Leiden 1874; Herman, roman, Amst. 1876. Voor het tooneel leverde hij in proza of in dichtmaat: Ongel en Wrongel, Amst. 1869; De Schijnvriend, Amst. 1869; Den Kikkert en den Dikkert, Amst. 1869; Een grap, Amst. 1869; Een traan van vergiffenis, Amst. 1869; Een verjaarsgeschenk, Amst. 1869; Nou! minnespel, Amst. 1869; Verliefd gehassebas, minnespel, Amst. 1870; De Brandwacht en zijn Liefje, minnespel, Amst. 1870; Krelis en Antje, minnespel, Amst. 1874; In de Peeceestraat, minnespel, Amst. 1874; Bruinhilda, treurspel, Amst. 1875; Camilla, minnedrama, Antw. 1882; Door 't spleetje van de brievenbus, minnespel, Antw. 1882; Onze Moeders, minnezangspel, Antw. 1883; Als de Rechte maar komt, minnezangspel, Antw. 1884; Klytaimnestra, treurspel, Antw. 1886; Margaretha, gravin van Vlaanderen en Henegouwen (zwarte Margriet), treurspel in 5 bedrijven, Antw. 1886; Hannes en Klaartje, minnespel in één bedrijf, Antw. 1887; Wouter en Dooreken, minnespel in één bedrijf, Antw. 1888; Graaf Koenraad von Zolre, drama in drie bedrijven, Antw. 1888; Harald en Hilda,

minnedrama in één bedrijf, Antw. 1888; Dat kan, minnespel in één bedrijf, Antw. 1889; De Tweelingszusters, ernstige alleenspraak voor meisjes, Antw. 1889; Kobe en Rosekens, minnespel in één bedrijf, Gent 1889.

[Willem Frederik Keuchenius]

Keuchenius (*Willem Frederik*), uit een predikantenfamilie geb. te 's-Grav. 7 Nov. 1796, werd 22 Febr. 1816 te Leiden ingeschreven als stud. in de rechten en in het derde jaar voor theologie, prom. in de rechten en was langen tijd officier van justitie te Sneek, waar hij 27 Juli 1851 overl.

Hij schreef: Willem Frederik, prins van Oranje-Nassau, later koning der Nederlanden, Sneek 1844; Fragment uit de Friesche gesch., opgenomen in Regtsgel. geschiedk. schetsen, Sneek 1844.

[Lambert Joseph Eduard Keuller]

Keuller (*Lambert Joseph Eduard*), 14 Oct. 1813 geb. te Venlo. waar hij notaris was en overleed 2 Mei 1864.

Hij schreef: Geschiedenis en beschrijving van Venloo, Venlo 1843, gedeeltelijk in hs. gebleven.

[Edward Keurvels]

Keurvels (*Edward*), den 8 Maart 1853 geb. te Antwerpen, in welke stad hij is gevestigd als toondichter en orkestmeester van den Nederlandschen Schouwburg.

Hij schreef in het tijdschrift De Eendracht en gaf afzonderlijk uit: De Oorlog van Peter Benoit, Antw. 1880; Vaderlandsch oratorie ‘De Muse der geschiedenis’, van Peter Benoit, ontleed, Antw. 1880.

[Hendrik Eugeen Florentius Amandus Keurvels]

Keurvels (*Hendrik Eugeen Florentius Amandus*), geb. 2 Febr. 1852 te Gent, waar hij eerst notarisklerk en dan mede-opsteller was van het dagblad La Flandre libérale. Ook was hij sedert 1871 medewerker in het jaarboekje van het Kersouwken te Leuven, in het weekblad Het Vlaemsche Volk van Gent en bestuurder van De Eendracht van Gent. Verder schreef hij in De Zweep van Brussel, het Volksbelang van Gent, De Vlaamsche Kunstbode van Antwerpen en het Jaarboekje van Zetternamskring van Gent.

Afzonderlijk verscheen van hem: Recht voor de vuist! (negen verhalen) Gent 1874; Amerikaansche burgers. Voorbeelden van zelfhelp en vaderlandsliefde tot stichting van het Vlaamsche volk, Gent 1877; De Negers in Afrika.... en in België, (voor-

dracht) Antw. 1877; Servaas van Steenlandt, drama in vier bedrijven. Met talrijke geschiedkundige aanteekeningen, Gent 1880; De Staatsomwentelingen in België op het einde der 18e eeuw, voordracht, gehouden 23 Dec. 1883, te Brugge, Brugge 1884; Vrouwe van Ackere, geboren Maria Doolaeghe, Brugge 1884; Onze Politieke Strijd, voordracht, Gent 1885; Een bloedig Raadsel, Gent 1887.

[Colijn Keyaert]

Keyaert (*Colijn*), meer bekend onder den naam Colijn van Ryssele of Amorosen Colijn, welken tweeden naam hij waarschijnlijk ontleende aan zijne geboortestad Rijssel, welke voorheen tot Vlaanderen behoorde.

Hij leefde aldaar in de 16e eeuw en schreef het Spel van Narcissus ende Echo, ghemaect by den amorosen Colyn. Aan het slot van dit gewrocht staat er: Colin Keyart, en is lanck in ghedichte 2193 regulen, 1552. Verder verscheen van hem in druk: Den spiegel der minnen begrypende in zes Batementspelen de amoreuse Historie van Dieric de Hollander ende Catherina Scheermertens, rhetoryckelyc in spelen gestelt door Colyn van Ryssele, Haarl. 1561 en Rott. 1617.

[Jan Pieter de Keyser]

Keyser (*Jan Pieter de*), geb. te Rott. 12 Juli 1818, was pred. te Varseveld 1845, Noordeloos 1849, Oudewater 1851 en daarna omtrent 25 jaar te Arnhem, waar hij overl. 1 Jan. 1878. Als ijverig tegenstander van het bijzonder onderwijs, bevorderde hij sterk de oprichting en den bloei der Arnh. kweekschool voor onderwijzeressen.

Behalve talrijke vertaalde en oorspr. stichtelijke geschriften van vrijzinnigen inhoud, schr. hij: Omnibus. Nederl. Prentenboek met Claudius, Kindermann [en Tollens], 's-Hage 1850; Blikken in en op den mensch, drie voorl.. Arnh. 1855; Uit het leven, drie voorl., Arnh. 1861; De Wartburg, 2 dln., Arnh. 1862; Levensvormen, verzamelde schetsen, Arnh. 1865; Sprokkeling, Arnh. 1871. Hij was hoofd- of mederedacteur en vruchtbaar medewerker van: Repert. buitenl. theologie, Utr. 1848-'52; Nederland. Proza en poëzie van Ned. auteurs, 13 dln., Utr. 1849-'53; De Morgenster, 9 dln., Arnh. 1352-'54; Nieuwe Boekzaal, Arnh. 1853-'56; Het Brood des Levens, 4 dln., Doesb. 1856-'59; De Tijdspiegel, 1857-'78; Chr. Album, Arnh. 1865-'70; nogmaals Het Morgenlicht, Arnh. 1858-'70. Voor het onderwijs verzamelde hij Een Bloemkrans, leesboek voor meisjessch. en huisgezin, Arnh. 1871, meermalen herdr., en voor de studie onzer letteren het belangrijke werk: Neêrl. Lett. in de negentiende eeuw, 2 dln., 's-Grav. 1873. Voor de Mij. der Ned. Lett.: Het leven van J.C. Kindermann, 1877.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1878.)

[Mr. Salomon Keyzer]

Keyzer (*Mr. Salomon*), geb. te Kampen 18 Jan. 1823, prom. te Leiden 11 Juni 1847, was gedurende 18 jaar belast met het onderwijs der O.-I. ambtenaren aan de Kon. Acad. te Delft, werd later hoogl. en directeur der Stedelijke Instelling aldaar en overl. er 25 Febr. 1868.

Schr.: Reizen van Benj. Tudela door Europa, 1160-'73, Leid. 1873; gaf eene verkorte bewerking uit van Valentijn's Ouden Nieuw O.-I.; eene vert. van den Koran, schreef handboeken voor de kennis van het Mahom. recht en een aantal werken en bijdragen in deels door hem geredigeerde tijdschr. over de kennis onzer Bezittingen, de instellingen aldaar en de Oostersche letteren.

(Wap, vóór den Cat. der bibl. van Keyzer.)

[Lodewijk van den Kieboom]

Kieboom (*Lodewijk van den*), geb. 28 Mei 1843 te Antwerpen, was aldaar eerst kantoorbediende en vervolgens tooneelspeler, welk beroep hij nu sinds 1870 te Gent uitoefent.

Hij gaf in druk: Albert en Valentina, tooneelspel in 2 bedrijven, Dendermonde 1876; Maria's dag, zangspel in één bedrijf, Gent 1876; Belofte maakt schuld, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1876; Twee Neven, blijspel met zang in één bedrijf, Gent 1878; Nieuwjaar, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1878; De twee Weduwen, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1878; Jantje zonder zorgen, blijspel in één bedrijf, bekroond door den Bond der Belgische werkersgenootschappen, Gent 1883; Het vel van den Beer, blijspel met zang in één bedrijf, Wetteren 1883.

[Dr. Mr. Ernst Julius Kiehl]

Kiehl (*Dr. Mr. Ernst Julius*), geb. te 's-Grav. 28 Juli 1827, begon zijn stud. te Leiden 29 Aug. 1844, prom. er in de letteren in 1850, en werd er in hetzelfde jaar praeceptor aan het gymnasium, in 1854 hoogl. te Dev.; tijdens zijn tienjarig verblijf aldaar werd hij in 1863 te Leiden dr. juris; in 1864 leeraar aan de rijks hbs. te Gron., vanwaar hij overgeplaatst werd naar die te Middelburg; de dood maakte 26 Nov. 1873 een weldadig einde aan zijne leeraarsloopbaan; hij liet den welverdienden roem na van werkzaamheid en geleerdheid.

Schr.: Caesars veldtogten in Gallië, volgens zijne eigene beschrijving der zeven eerste jaren van zijn bestuur, zakelijk toegelicht, 1e st. De vijf eerste jaren, met een kaart van Gallië (Gymn. progr. van) Leid. 1855; Le gouvernement représentatif en Neêrlande, Rott. 1858-'61; Ons verdrag met Amerika. Tractaat van vriendschap en Commercie tusschen de St. Gen. der Ver. Nederl. en de Ver. Staten van Amerika van 8 Oct. 1782, (proefschrift), 's-Hage 1863. Voorts art. in De Gids, Spectator, Tijdspiegel en Latijnsche opstellen in Mne-

mosyne, tijdschrift voor klass. litt., benevens enkele leerboeken.

[Jan Frans Kiekens]

Kiekens (*Jan Frans*), den 11 Mei 1841 geb. te Aalst, waar hij studeerde aan het Sint Joseph's college, trad den 25 Sept. 1860 in het gezelschap Jezu.

Hij leverde bijdragen in De Vlaamsche School en De Dietsche Warande en gaf afzonderlijk uit: Het Miraculeus Beeld van O.L.V. van Blijdschap op het Kiel (Antwerpen) Borgerhout 1874; Levensschets van het godvruchtig begijntje Joanna Dedamaeker, gestorven te Aalst in 1631, Aalst 1875; Een Gentsche Martelaar, Ignatius Toebast, van het gezelschap Jezus. Zijn leven, zijne brieven en zijne marteldood, 1648-1684, Leuven 1888.

[Cornelis Kiel]

Kiel (*Cornelis*) of Cornelis Abts alias van Kiel, schreef ook onder den naam Kilianus. Hij werd geb. 1528 te Duffel, bij Antwerpen, studeerde te Leuven en werd een der voornaamste taalgeleerden van zijnen tijd. In 1557 vestigde hij zich te Antwerpen, als corrector der Plantijnsche drukkerij, in welke betrekking hij overl. op 15 April 1607. Zijn Dictionarium Teutonico-Latinum, waarvan de eerste uitgaaf verscheen te Antwerpen in 1574, heeft hem beroemd gemaakt.

Bovendien leverde hij: Historie van Coninck Lodewick van Vranck-rijck, den elfsten dies naems, ende van hertogh Carle van Borgondien, beschreven in de françoissche taele, door myn-heer Philips van Commines, overgheset inder neder-duytsche spraecke door Cornelis Kiel, Antw. 1578. Van nieuws vermeerdert met het VII en VIII boek, inhoudende het leven van Coninc Carel VII, Antw. 1580; Homilien oft verclaringhen van de onrechtichheyt die den Christenen menschen betaemt ende daerin sy hen behooren te oefenen; Beschreven door den H. Vader Macarius den Egyptenaer, overgheset in de Neder-duytsche Spraeck door Cornelis Kiel, Antw. 1580; Beschryvinghe van alle de Nederlanden, anderssins ghenoemt Neder-Duytsland, door M. Lowijs Guicciardijn, Edelman van Florencen: enz. Overgheset in de Nederduytsche spraecke door C. Kilianum, Amst. 1612; Synonymia Latino-Teutonica, uitgegeven door Emile Spanoghe, Antw. 1889.

[Mr. Floris der Kinderen Fzn.]

Kinderen Fzn. (*Mr. Floris der*), geb. te Amst. 25 Juli 1844, prom. te Leiden, werd ambtenaar ter prov. griffie van Zuid-Holland, en is daar sedert 1875 als commies werkzaam.

Hij schreef: De Nederl. republiek en Munster gedurende de jaren 1650-'60, Leid. 1871. Als voortgezette studie, toegelicht door niet in zijne diss. medegedeelde oorspr. bescheiden, verscheen daarop: De Nederl. republiek en Munster gedurende de jaren 1666-'79, Leid. 1874. Voorts recensiën en aankondigingen in De Gids, enz.

[Jan Christiaan Kindermann]

Kindermann (*Jan Christiaan*), geb. te Amst. 15 Dec. 1804, werd van zijn dertiende jaar in het Luth. weeshuis in overmatige strengheid opgebracht, mocht niet ter zee gaan varen, maar studeerde op last zijner verzorgers in de theologie, werd in zijne anti-clericale begrippen in 1827 proponent, in '28 hulpprediker te Breda, in '29 pred. te Wildervank en Veendam, tevens tijdelijk rector, in '36 te Edam, in 1847 te Doetichem, legde daar in 1869 zijn ambt neder, vestigde zich in '71 te Utrecht en overl. er 19 Dec. 1876. Zijne letterk. boekverzameling werd daar verkocht. Zijn vriend J.P. de Keyser, z.a., schreef - in het dal Engadin en lijdende - zijn levensbericht, eene openbaring van veel tegenheden, eene teekening van een edel gemoed, beide aan weinigen bekend.

Hij schreef: Wat er van Diepenbeek werd, Utr, 1850, 3e dr. Amst. 1858; Godsd. handboek voor den zeeman, Utr. 1851; Het beeld van Dirk Rafelsz. Kamphuizen in de lijst van zijn tijd, 2 dln., 's-Hert. 1852, 2e dr. 1853; De val van het laatste bolwerk der Protestanten, La Rochelle in 1627, 2 dln., 's-Hert. 1853, 2e dr. Arnh. 1864; Een flaauwe in dagen van kracht. Graaf Willem IV van den Berg, 2 dln., 's-Hert. 1855; Rome contra Utrecht ten tijde van Petrus Codde. Een roman, die geen roman is, 2 dln., Utr. 1873; Lodewijk van Nassau (de volmaakte ridder) beschouwd naar zijn leven en karakter, Utr. 1874; Eene geharnaste bijbellezing, Utr. 1874. Voorts eene menigte theol.-litt. stukken in tijdschr., reeds bij het art. van zijn vriend en biograaf vermeld, en in andere mengelw., bv. Pandora; soms onder 't psd. Telénander, meest als Chonia. Onder zijne vertalingen noemen wij de dichterl. bewerking van Lessing's Nathan, Amst. 1861, 2e dr. 1872.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1877.)

[Mr. Johannes Kinker]

Kinker (*Mr. Johannes*), geb. op Meilust onder Nieuwer-Amstel, 1 Jan. 1764, werd in het gymn. te Weesp voorbereid tot de acad. lessen, die hij in 1781 te Utrecht begon; hij was daar lid van Dulcis en de bijzondere vriend van Rau en Bellamy; voor de geneesk. bestemd, eindigde hij met te prom. in de rechten, 18 Juni 1787; als adv. woonde hij van 1788-'93 in Den Haag, later te Amst., zonder veel tijd aan de practijk te besteden, daar hij van bescheiden geldmiddelen bijna geheel voor de letteren kon leven. In 1817 werd hij hgl. te Luik, waar hij zich gezien wist te maken,

zelfs in de dagen van 1830. Naar Amst. teruggekeerd, zette de merkwaardige man zijn studiën voort, inzonderheid die der wijsbegeerte, en overleed er 16 Sept. 1845.

Zijne werken zijn: Academie-Zangen, Utr. 1781; De eigenbaat. Parodie, Utr. 1785; Janus (35 nrs.), 1787; Orosman de kleine of de dood van Zaïre, moorddadig treurspel, Utr. 1787; De Post van den Helicon, Utr. 1788; Eerstelingen, Utr. 1788; Van Rots. Episodisch drama, Amst. 1789; Celia, trsp., Utr. 1792; Gabrielle van Fayel. Parodie, Amst. 1798; Ericia. Parodie, Utr. 1799; Treurzang bij het vieren der naged. van Washington in Felix Meritis, Amst. 1800; Het eeuwfeest bij den aanvang der Negentiende Eeuw, Utr. 1801; De menschheid in het Lazarushuis bij den aanvang der negentiende eeuw. Parodie, Utr. 1801; Tafereel der jongste lotgevallen van Europa, Utr. 1802; De Schepping van J. Haydn, de woorden naar het oorspr. Eng. en Hgd. gevolgd, Amst. 1803; Almanzor en Zaïre, trsp., Utr. 1804; De Tempelheeren, trsp., naar Renouard, Utr. 1805; De vereeniging van het Verhevene met het Schoone, Utr. 1805; Edipus te Kolonne, zangsp., Utr. 1807; De Maagd van Orleans, trsp., naar Schiller, Amst. 1807; Brieven van Sophie aan Mr. R. Feith, Amst. 1807; Proeve eener Holl. Prosodia, Amst, 1810; De naged. van Haydn, Amst. 1810; De Herkaauwer, 3 dln., Amst. 1815-'17; Inleiding eener wijsgeerige alg. Theorie der talen, Amst. 1817; Gedichten, 3 dln., Amst. 1819-'21; Over de hoorbare voordragt van den redenaar, Amst. 1820; Brieven over het Natuurregt aan P. van Hemert, naar aanleiding van Mr. Bilderdijks Ontwikkeling der Gronden van het Natuurrecht en daarbij gevoegde Zielk. Verh., Amst. 1823; Iets over het Schoone, Amst. 1826; Beoordeeling van Bilderdijks Nederl. Spraakl., Amst. 1829; De heldendood van Van Speyk, Amst. 1831; Helmina en Eliza, zang van twee vaderlandsche meisjes, Amst. 1832; Oud Nederland in Oogstmaand. Toonk. tafereel, Amst. 1832. In De Rec. ook der Rec.: Iets over de meest kenschetsende teekenen des tijds. Iets over het Romantische. In hoever is de geschiedenis een leerschool voor vorsten en volken. Toespraak aan het letteroefenend genootschap; Tot Nut en Beschaving te Amst. Proeve eener beantwoording van de vraag: Wat nut kan de empirische algemeene taalkennis aan de hoogere wijsbegeerte toebrengen? en: Frankrijk tegenover Europa. Voorts Le Dualisme de la raison humaine, na zijn dood uitgegeven, en stukken in Janus verrezen, 1795, De Arke Noachs, 1799, in Sem, Cham en Japhet, 1800, in Van Hemerts Mag. voor critische Wijsbegeerte en eenige liederen in het Gezangboek der Vrijmetselaren. Van Vloten bezorgde nog: Verspreid en onuitgeg. Dicht en Ondicht van Kinker, Haarl. 1877.

(M.C. v. Hall, Joh. Kinker, Amst. 1850.)

[Jan Hendrik van Kinsbergen]

Kinsbergen (*Jan Hendrik van*), geb. 1 Mei 1735 te Doesburg, waar zijn vader, Johann Hendrik Kinsbergen, als onder-officier in garnizoen was en dit kort daarna met Elburg verwisselde, koos vroegtijdig de loopbaan van zijn vader, ging echter na genoegzaam daarvoor geleerd te hebben, in 1750 tot den zeedienst over, en verwierf daarin de hoogste rangen, ook in dienst van Rusland en Denemarken. Na de herstelling van onze onafhankelijkheid kon hij, op 75-jarigen leeftijd gekomen, alleen met raad en geld behulpzaam zijn. Voortaan onderscheidde hij zich door groote weldadigheid, krachtigen steun aan vaderl. instellingen en hetgeen vaderlandsliefde kan bevorderen,

inzonderheid door zijne inrichtingen voor onderwijs te Elburg, die als voorgangsters van het M.O. kunnen gelden. Hij overl. op Welgelegen bij Apeldoorn, 24 Mei 1819.

Meer nog als bevorderaar van kunst en wetenschap, dan als schrijver, moet hij hier vermeld worden, te meer daar zijne geschr. over zijn vak loopen; daarvan volgen hier slechts: Consid. van importantie op de propositie van 31 Juli 1782, Amst. 1782; Zeemans handboek, 2 dln., Amst. 1782, 3e dr. 1809; Beschr. van den Archipel, Amst. 1794; Mijne Droomen, (zonder naam en drukplaats) 1800.

(Mr. M.C. van Hall, Leven, enz., Amst. 1844.)

[Mr. Gaspar Rudolph van Kinschot]

Kinschot (*Mr. Gaspar Rudolph van*), geb. te Delft, 26 Oct. 1704, stud. en prom. te Leiden, was secr. te Delft en werd baljuw van Oudewater; hij overl. te Delft 7 Mei 1748.

Zijn eenige lettervrucht is eene middelmatige: Beschrijving der stad Oudewater, waarin aangetoond word derzelver herkomst uit het Utrechtsche bisdom, overgang tot de grafelijkheid van Holland en haare gemaakte onafscheidbaarheid van deselve, enz., Delft 1747.

[Peter Kints]

Kints (*Peter*), te Deinze geb. den 28 Febr. 1850, verbleef geruimen tijd te Brussel, waar hij ook opgever aan den Nederlandschen schouwburg was. Thans is hij weer in zijne geboortestad gevestigd.

Hij gaf uit: Klara, drama met zang in vier bedrijven, Schaarbeek 1885; Schrik van Soldaten, blijspel in één bedrijf, Schaarbeek 1885; Bertha Zegelmans, drama in 4 bedrijven, Bruss. 1886; De Duiveldans, zangspel in één bedrijf, Bruss. 1886; Madeleine, drama met zang in twee bedrijven, Bruss. 1886; Meirozeken, blijspel in één

bedrijf, Bruss. 1886; Past op de Meid, blijspel met zang in één bedrijf, Gent 1887; Eene stem uit het graf, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1888; Een Huwelijk in de Bloemenstraat, blijspel met zang in één bedrijf, Bruss. 1888; Faustus droom, zangspel in één bedrijf, Bruss. 1889.

[Peter Kirstein]

Kirstein (*Peter*), te Antwerpen geb. 11 Maart 1821, was loods en van 1869 tot 1873 werd hem door de Antwerpsche regeering het ambt opgedragen van Controleur der kaairechten. Hij overl. in zijne geboortestad op 18 Febr. 1883.

[Johannes Kisselius]

Kisselius (*Johannes*), gedoopt te Dordrecht 3 Aug. 1778 en aldaar overl. 30 Dec. 1850, was koopman en heeft zich na den dood zijner vrouw als dichter bekend gemaakt door Treurzangen, Haarl. 1806.

Schr. andere gelegenheidsged., vertaalde De Dood van Socrates, naar Lamartine, Leeuw. 1829; De blanke en de zwarte, trsp., n.h. Fr., Amst. 1798; Eleonora van Rosalba, id., Amst. 1799; Selicour, trsp., Amst. 1799; Candor of de grafkelder in het bosch, Dordr. 1801.

[Mr. Willem Kist]

Kist (*Mr. Willem*), geb. te Woerden, 1 Sept. 1758, kwam 5 Nov. 1776 in het Staten-collegie te Leiden, en werd in 1779 conrector der Lat. scholen te Breda, vijf jaar later rector te Middelburg, in 1789 hgl. aan de Ill. school aldaar. Tien jaar daarna geraakte hij in het bestuur van den O.-I. handel, tot 1807; later was hij dir. der Gazette nationale te Brussel, in 1816 van de Ned. Staatscourant. Hij bracht zijn rusttijd, sinds 1828, te Arnhem door, waar hij overleed 5 Jan. 1841.

Behalve drie Latijnsche redevoeringen, (waarvan eene, door Van der Palm vertaald, is uitgeg., Midd. 1790) en een verhandeling over Luc. II: 2, schr. hij de volgende veel gelezen werken: Het leven, gevoelens en zonderlinge reis van den landjonker Govert Hendrik Godefroi van Blankenheim tot den Stronk, 2 dln., 2e dr., Amst. 1824; De ring van Gyges wedergevonden of verzameling van meest Nederl. karakters, 4 dln., Haarl. 1805, 2e dr. Amst. 1823; Eduard van Eikenhorst, zijne huisgenooten en vrienden, 4 dln., Amst. 1811; De Wonderbril, 2 dln., Amst. 1812; Louise van Walburg, 2 dln., Amst. 1813; Zonderlinge lotgevallen van Barend van Poederen, weleer geheimschrijver van den landjonker van Blankenheim tot den Stronk op eene reis door Holland, Zeeland, Brabant en Vlaanderen, 2 dln., Amst. 1814; Constantia van Falkemade of de vaderlijke woning, Amst. 1814; Albertina van Wilgenhorst of de rampen der vooroordeelen, Leid. 1815; Leonore van Atrecht of de belooning der standvastigheid en liefde, Amst. 1815; Ferdinand van Waldonk of het gemis van wereldkennis, een bron van teleurstellingen en rampen, Amst. 1816; Karakterschetsen, zeden en gewoonten van Nederl. mannen en vrouwen op een reis door het Kon. der Nederl., Amst. 1816; De Egyptische tooverstaf of karakterschetsen en tafereelen des menschelijken levens, Rott. 1823; Herman van Giessen en zijn lotgenooten of de gevolgen des oorlogs en der staatsomwentelingen, 2 dln., Delft 1825; De ongehuwde

en gehuwde Nederl. vrouwen of karakterschetsen en voorbeelden tot voorbereiding en bevordering van het ware huwelijksgeluk, 2 dln., Delft 1826; De Nederl. jongelingen, Rott. 1829; Lodewijk van Landen of de twee bronnen, 2 dln., Rott. 1832; De Belgen vóór, gedurende en na den opstand, Rott. 1834; De speer van Ithuriël of tafereelen en schetsen op een reis door Noord-Nederland en naburige gewesten bijeenverzameld, 2 dln., Arnh. 1835.

[Ewaldus Kist]

Kist (*Ewaldus*), broeder van den voorg., geb. te Woerden 9 Maart 1762, werd 4 April 1778 te Leiden stud. in de godgel. en was achtereenvolgens pred. te Gellekumen-Renooi 1784, Tamen aan den Uithoorn 1786, Arnhem 1790 en Dordrecht 1797; hij overl. ald. 20 Maart 1822.

Behalve verscheiden bundels leerredenen en andere theol. geschr., gaf de begaafde schrijver en welsprekende kerkleeraar: Redev. over het belang, dat wij bij de beschaving van ons verstand hebben, Arnh. 1792; Brieven aan Aristus over de Eeuw der Rede, Dordr. 1798; Beoefeningsleer of de kennis der middelen om getroost en heilig te leven, 2 dln., Dordr. 1809; Lofrede op P. van Braam, Dordr. 1818; Redev. over de invoering van het Christendom in ons vaderland, Dordr. 1819; stukken in de Verhandelingen van het Haagsche Genootschap en bijdr. in Mnemosyne.

[Nicolaas Christiaan Kist]

Kist (*Nicolaas Christiaan*), broeders zoon van de beide voorg, geb. te Zalt-Bommel 11 April 1793, prom. te Utrecht in de theologie en werd in 1818 pred. te Zoelen, vijf jaar later hoogl. voor kerk. gesch. en historie der Christ. leerstellingen te Leiden. Hij bekleedde dit ambt tot zijn dood, 21 December 1859.

Behalve zijne godgeleerde werken gaf hij uit (met prof. H.J. Royaards): Archief voor Kerkelijke Gesch., inzonderheid van Nederland, 11 dln., Leid. 1829-'40; Nederlandsch Archief voor Kerk. Gesch., 9 dln., Leid. 1841-'49 en Nieuw Archief voor Kerk. Gesch., inzonderheid van Nederland, 2 dln., Leid. 1852, 1854; (met prof. W. Moll) Kerkhist. Archief, 2 dln., Amst. 1857 en 1859. Voorts in de werken van

Teylers genootschap een met goud bekroonde Verhand. over de Christelijke kerk op aarde, volgens het onderwijs van Jezus en de Apostelen en de geschiedenis, Haarl. 1830, 2e dr., 2 dln., Leid. 1832; Iets over de verwisseling van zedelijke en zinnelijke hoedanigheden, en Sommige Betuwsche idiotismen, (Nieuwe Werken van Letterkunde) Dordr. 1834; Iets over Janus Secundus als stempelsnijder en over zijne penningplaat, zijne beminde Julia voorstellende, in het Tijdschrift van V.d. Chys, Leid. 1834; Ewaldus Kist (Levensschets in de Werken van 't Haagsch Genootschap), 's-Hage 1836; De kerkel. architectuur en de doodendansen; als proeve van het humoristisch karakter der Chr. kunst in het tijdvak, hetwelk de Herv. heeft voorbereid, Leiden 1844; Het terugkeeren der Waldenzen in hunne valleijen in 1689 en in 1690, Leid. 1846; Het Nederlandsch Bijbelgenootschap in 1846. Toespraak gehouden 29 Oct. 1846, Leid. 1846; Het placet en de regering, (naamloos), Leid. 1847; Neerlands Bededagen en Biddagsbrieven. Eene bijdr. tot opbouwing der gesch. van Staat en Kerk in Nederland, 2 dln., Leid. 1848; Levensberigt van Ds. Van der Willigen, voorafgaande diens nagelaten Leerredenen, Dev. 1849; Bijdr. tot de vroegste gesch. en den toekomstigen bloei der hoogeschool te Leiden. Eene feestgave bij de viering van haar 275- jarig bestaan, Leid. 1850; Letterk. en beoordeelend overzigt der gesch. van het beleg en ontzet der stad Leiden (Werken van Letterkunde), Leid. 1850; De allereerste Series Lectionum der Leidsche Hoogeschool medegedeeld door Dr. G.H.M. Delprat, met bijvoegselen, benevens eene volledige lijst der Rectores Magnifici en van het getal der jaarlijks ingeschreven studenten door Prof. N.C. Kist (id.), Leid. 1852; Levensberigt van J.E. Voet van Campen, 's-Hert. 1852; Over de gesch. van het Presbyteriaal-stelsel (in Godgeleerde Bijdragen), 1855. Voorts Latijnsche oraties, leerredenen, bijdragen in Tafereelen uit de gesch. der Christ. godsdienst, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1861.)

[Florentius Cornelis Kist]

Kist (*Florentius Cornelis*), zoon van Ewaldus, geb. 28 Jan. 1796 te Arnhem, prom. in de geneesk. te Leiden, practizeerde eenigen tijd in Den Haag, en legde zich voortaan toe op de muziek, hare algemeene verbreiding, verbetering en geschiedenis. Hij overl. daar 23 Maart 1863.

Onder veel geschr. over zijn onderwerp is van algemeener strekking en bekendheid: De toestand van het Protestantsch kerkgezang in de Ned. benevens de middelen tot deszelfs verbetering, Utr, 1841.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1863.)

[Pieter Hermanus Klaarenbeek]

Klaarenbeek (*Pieter Hermanus*), geb. te Haarlem omstreeks 1760, werd na 1795, tegen zijn zin in het stadsbestuur verkozen. Later tot het ambteloos leven teruggekeerd, vestigde hij zich eerst te Emmerik, daarna te Utrecht, waar hij in 1830 overleed.

Soms gaf hij een gelegenheidsvers met voorletters of vollen naam uit, en schreef o.a. het berijmde verhaal van Jan de Lapper, geplaatst in de N. Herinn. van. A.J. v.d. Aa, z.a., bl. 2. Op zijn verzoek hebben zijne vrienden Van Walré, Abr. de Vries, Van der Palm en Ph. W. van Heusde uit zijne papieren een bundeltje verzameld: Nagelaten gedichten, Amst. 1831.

[Wilhelmus Klarenbeek]

Klarenbeek (*Wilhelmus*), in 1772 te Utr. geb., werd omstreeks het einde van 1795 tot priester gewijd, stond in 1805 als pastoor te Veenendaal en Renswoude en ging in Juli 1807 van daar naar Muiden; hij overleed 17 Aug. 1833.

Van zijne pen hebben wij: Ware IJver voor Godsdienst en kerk, naar het voorbeeld van Christus, Utr. 1806.

J.H.H.

[Abraham Willem de Klerck]

Klerck (*Abraham Willem de*), geb. te Utrecht 19 Juli 1831, prom. ald. 1855 in de letteren, was praeceptor aan het gymn. te Amst. en leeft na 1864 ambteloos. In 1873 deed hij een reis in Noord-Amerika, en schr. ten gevolge daarvan: De Missouri-Kansas-Texas-spoorweg-maatschappijen, Amst. 1874; Kansas, Amst. 1874; De V. St. van Noord-Amerika uit het oogpunt van geldbelegging, Amst. 1874. Vroeger vert. hij een gedeelte van Het handboek der algem. geschiedenis van Georg Weber, 4 dln., Amst. 1858-'64 en Lassen's Gesch. van den O.-I. archipel, Utr. 1862; ook schr. hij eene Lat. spraakleer en schoolb. over gesch. en mythologie.

[Cornelis Kleyn of Cleyn]

Kleyn of **Cleyn** (*Cornelis*), 14 Jan. 1723 te Leerdam geb., stud. sedert 16 Sept. 1739 te Leiden, werd in 1744 prop. en in 't vlg. jaar pred. te Meerkerk, 1748 te Lekkerkerk en van 1757 tot zijn emeritaat in 1785 te Brielle; hij overl. 2 Jan. 1798. Zijne kerkel. en hist. geschr. kenmerken den ijverigen Oranje-predikant;

Schr.: Bijbels grafschr. op een Godvree-Oostersch Prins, toegepast op de begrafenis van Prins Willem IV, 1752; Dankoffer voor de eerstelingen van Neerl. Vryheid, Br. 1772; Verzameling van aant. op het 1e [en 2e] deel der Vaderl. hist. van Jan Wagenaar, 3 st., Rott. 1790 en '91, niet verder voortgezet. Voorts eene verh. over de voortreffelijkheid van den Chr. godsd. boven de Heid. wijsbegeerte, 's-Grav. 1783 en De verscheining van den verresen Heiland en liet een hs. na over de gebeurtenissen, in zijn tijd te Brielle voorgevallen; het wordt in het archief aldaar bewaard.

[Frederik Jacobus Kleyn]

Kleyn (*Frederik Jacobus*), geb. te Rott. 19 Oct. 1819, was vroeger fabrikant en daarna boekhouder te Delfshaven.

Hij schreef: Het leven van Piet Hein in dichtmaat gebragt en van aant. en geschiedk. bijzonderheden voorzien, Delfsh. 1867; Standbeeld van Piet Hein. Verslag van al hetgeen daarop betrekking heeft, Rott. 1873; Beschr. en gesch. van Delfshaven benevens die van Schoonderloo en het slot Spanje. Kronijk van al de merkwaardige voorvallen, belangrijke oirkonden, privilegiën, resolutiën, publicatiën, correspondentiën en verdere stukken op Delfshaven betrekking hebbende, bijeenverzameld en naar tijdsorde gerangschikt, Delfsh. 1873. Het laatste is eene uitmuntende verz. van betrouwbare bescheiden, die eene blijvende waarde hebben voor den lateren beschrijver dezer van 1812-Dec. 1885 zelfstandige gemeente.

[Mr. Joannes Petrus Kleyn]

Kleyn (*Mr. Joannes Petrus*), geb. te Hooge Zwaluwe, 4 Juni 1760, werd in 1781 stud. te Utrecht, eerst in de theol., later in de rechten, prom. in de laatstgen. faculteit, woonde een tijd lang ambteloos op de Zwaluwe, waar zijn vader rentmeester van den Prins was, doch moest zijne geboorteen woonplaats ontruimen, woonde eenigen tijd te Wageningen, vanwaar hij 1796 naar Arnhem ging als raadsheer in 't Hof; hij overl. daar 20 Febr. 1805. Hij was een groot minnaar van muziek en poëzie en behoorde tot den kring van Bellamy, Hinlopen, Ockerse (met wiens zuster hij in 1784 gehuwd was), A. v.d. Berg e.a.

Zijne werken zijn: Oden en gedichten, 3 st., Utr. 1782; Feestzang voor het derde jubelfeest van Utrechts hoogeschool, Utr. 1786; (met zijn echtgenoote) Krijgsliederen, 1786; Koserijen, Wag. 1794; Gedichten, Utr. 1792; Ode ter nagedachtenis van [zijn vriend] H. van Alphen, Arnh. 1803; Nagelaten gedichten, oden en elegiën, Utr. 1809; Kleine prozaïsche en poëtische Bijdragen, Arnh. 1818. Voorts bijdragen in Mnemosyne, en in de Nieuwe dichtk. Meng. zijner echtgenoote.

[Mevr. Antoinette Kleyn-Ockerse]

Kleyn-Ockerse (*Mevr. Antoinette*), echtgenoot van den voorg., geb. te Vianen in 1763, overl. te Leiden 25 Dec. 1828.

Schr.: Gedichten (met haar man), Utr. 1792; Oden en Elegiën, 1800; (in 1809 met de Nagelaten Gedichten van J.P. Kleyn en op nieuw gedr., Arnh. 1818); Nieuwe dichtk. Mengelingen, Amst. 1817; Mengelingen in Proza en Poezy, 2 dln., Leid. 1817; Gedichtjes en Vertellingen voor kinderen, Leid. 1817; Nieuwe ged. en Vert. voor kinderen. In proza: Gedachten by Het graf van R. Blair, Z.-Bommel 1797, 2e dr. 1819; De Bijbel, een bron van goddelijk onderwys voor den mensch in zijne dagel. levensbetrekkingen, 2 dln., Delft 1825. Met haar broeder W.A. Ockerse, z.a., Gedenkzuil op het graf van Bellamy, Haarl. 1822.

Hun kleinzoon Dns. J.P. Hasebroek bezit het Album zijner grootmoeder; het is eene belangrijke vriendenrol, ook uit het oogpunt der letterk. historie eene nauwgezette studie overwaard.

[Adelaïde Geertruid Kleyn]

Kleyn (Adelaïde Geertruid), eene dochter der beide voorg., op De Zwaluw geb. en als wed. van den pred. Schippers te Middelharnis overl. in 1858, beoefende ook de dichtkunst; van haar is eene kleine bundel: Gedichten, Leid. 1814 en een dichtst. in Muzen-almanak.

(V. Vloten, Dichters der 18e eeuw.)

[Mr. Albert Gerard Kleyn]

Kleyn (*Mr. Albert Gerard*), geb. te Breda 20 Maart 1831, in het Leidsche Alb. stud. 14 Sept. 1847 ingeschreven met dezelfde doopnamen, die hij echter later in omgewisselde volgorde gebruikte, prom. te Leiden en praktizeerde reeds 28 Juni 1851 in zijn geboortestad, waar hij overl. 15 Sept 1867.

Behalve eenige rechtsgel. werken schr. hij: Gesch. van het Land en de Heeren van Breda, tot het tijdstip der afscheiding van Bergen-op-Zoom, uit bekende en onbekende brieven, Breda 1861; Geschiedk. bijzonderheden, betrekking hebbende op de bemagtiging van Breda door Prins Maurits in 1590, Breda 1867.

(Hand. Mij. Ned. Lett-, 1868.)

[Hendrik Herman Klijn]

Klijn (*Hendrik Herman*), geb. te Amst. 5 Maart 1773, genoot weinig onderwijs, doch zijne jonkheid viel in het tijdvak, dat tal van Amst. vereenigingen een leerrijk en ontwikkelend karakter bezaten, terwijl hij zelf de staatk. bewegingen in stad en land en de scheuring in zijn (Luth.) kerkgenootschap doorleefde, zonder dwaasheden te begaan. Met zijn broeder en kunstgenoot Barend, erfde hij de suikerfabriek van zijn vader, en hield die aan tot den dood van zijn broeder in 1829. Hij overl. 24 Febr. 1856.

Gedurende bijna eene halve eeuw gaf hij een aantal werken uit, behalve de kleinere en gelegenheidsgeschriften en vertalingen: De mensch een volmaakbaar wezen, Amst. 1805; Zielenleer naar de beginselen der Christ. Wijsbegeerte, Amst. 1805; Johan van Oldenbarneveld. Lierzang, Amst. 1806; Op Cornelis Loots. Dichtstuk, Amst. 1806; De Mensch. Dichtstuk, Amst. 1808; De Starrekunde. Dichtstuk, Amst. 1809; De verlichting, bekroond door de Mij. van Taal- en Dichtk., 1810; De Driften, Amst. 1812; Jan Frederik Helmers geschetst, Amst. 1814; Lof der Kunsten. Cantate,

1815; Gedichten, 2 dln., Haarl. 1815, 1819, (in 1827 verscheen een 2de dr., buiten medeweten van den dichter); W.F.G.L. Prins van Oranje. Zegezang, Haarl. 1816; Montigny, treursp., Amst. 1820, 3e dr. 1822; Nieuwe gedichten, 2 dln., Amst. 1822, '25; De Heldendood yan De Ruiter, Amst. 1822, 2e dr. ald. 1824; (Met D.J. van Lennep) Hulde aan de naged. van J.H. van Swinden, Amst. 1824; (Met J.H. van der Palm en B. Klijn) De naged. van J.M. Kemper gevierd, Amst. 1824; (Met B. Klijn Bz.) Gezelschapsliederen, Amst. 1825; Filips van Egmond, trsp., Amst. 1826; Zwitserland, Amst. 1828; Gedichten aan het vaderland gewijd, Amst. 1830; De heldendood van J.C.J. van Speyk, Amst. 1831; De Vaderlandsliefde. Dichtstuk, Amst. 1832 (herdr. onder de Herfstbloemen); Schets van den invloed der volksberoerten op de kunsten, 1832; Agathocles, trsp., Amst. 1832; (Met anderen) Naged. van Cornelis Loots, Amst. 1835; Dichterlijke herfstbloemen, Amst. 1835; Schets van den echten kunstenaar, Amst. 1842; Nagelaten en verspreide gedichten en redevoeringen, Amst. 1856.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1856.)

[Barend Klijn]

Klijn (*Barend*), broeder van den voorg., geb. te Amst. 21 Dec. 1774, was diens handels- en kunstgenoot en had ongeveer gelijken levensloop, die echter reeds eindigde 13 Jan. 1829.

Hij schreef: Eerstelingen der vrijheid, Utr. 1814; Krijgsliederen, Amst. 1815; Aanmoediging, Amst. 1815; Gedichten, 3 dln., Amst. 1821; (met D.J. van Lennep en H.H. Klijn) Hulde aan J.H. van Swinden, Amst. 1824; Zangen gewijd aan de naged. van J.M. Kemper, Amst. 1825; De godsdienst, Amst. 1832, en, behalve nog enkele gelegenheidsged., het door 't Nut bekroonde dichtstuk: Het maatschappelijk leven, 1823.

[Sent Foppes Klijnsma]

Klijnsma (*Sent Foppes*), geb. te Wolvega 9 Nov. 1790, studeerde eerst aan het athenaeum te Franeker, doch ging in 1813 in den krijgsdienst en werd 2 Febr. 1814 2e luit. bij de pontonniers, 19 Dec. daaraan-volgende 1e luit., woonde daarop den veldtocht in België bij; in 1819 werd hem het onderwijs in de wiskunde aan de kadets opgedragen, werd in 1823 tot kapt. bevorderd en kwam in 1827 bij de directie der genie te 's-Hage. Hij woonde den veldtocht van 1831 bij, werd in 1853 met den rang van kolonel gepensionneerd en vestigde zich op Lycklama-Stins bij zijne geboorteplaats, waar hij overl. 4 Maart 1874.

Behalve zijne werken, betrekking hebbende op de genie, schr. hij: Geschiedk. herinneringen aangaande de voormalige vestingen Steenwijk, Kuinre en Blokzijl, Mepp. 1853; Geschiedk. herinneringen uit de voormalige grietenyen Oost- en West-Stellingwerf, hoofdzakelijk aangaande het geslacht der Van Harens, 1861; Het Biogr. Wdb. Levensberichten van wis-, natuur- en sterrek. van alle tijden en volkeren, Amst. 1870, 1e afl.; een paar stukjes in de Volks-bibl. en bijdragen in tijdschriften.

(Ned. Spect., 1874.)

[Arnold Antoon Klincko]

Klincko (*Arnold Antoon*), op 7 April 1751 geb. te Antwerpen, in welke stad hij bij de Paters Augustijnen Latijn leerde, daarna eene bijzondere school oprichtte en overleed 31 Juli 1823.

Hij was een der drie stichters van het Taal- en Dichtkundig genootschap Tot Nut der Jeugd, in welks almanakken hij bijdragen gaf, onder anderen de fabel: De Pauw en de Hin, 1815; verder verscheen van hem: Alles vergaet, 1825; Zedelijke spreuken, 1825.

[Bastiaan Klinkert]

Klinkert (*Bastiaan*), geb. te Amst. 13 Dec. 1794, werd in 1808 naar Engeland gezonden om de gevolgen der Napoleontische heerschappij te ontgaan, en bleef er tot na de bevrijding van ons land; hij was intusschen goed bekend geworden met de Eng. letterkunde, inzonderheid met Shakespeare, voor wien destijds de belangstelling aan 't herleven geraakt was. Als achterneef van Nieuwland, begon hij alles te verzamelen, wat op dezen merkwaardigen man als letterk. betrekking had, breidde deze liefhebberij uit tot Tollens, en trachtte daarna alles bijeen te brengen, wat van Bilderdijk door geld en volharding te bekomen was. Hij behoorde tot de weinige en zeldzaam wordende verzamelaars, die bewust of onbewust groote diensten betoonen aan het grondige onderzoek van het voorwerp hunner belangstelling. Hij overl. te Amst. 12 Nov. 1854.

Schr.: Lijst der Werken van Mr. W. Bilderdijk en Vr. K.W.B., geb. Schweickhardt. - als bijvoegsel van De Navorscher gedrukt, Amst. 1853.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1855.)

[Govert Klinkhamer]

Klinkhamer (*Govert*), geb. te Amst. 31 Aug. 1702, was daar zijdehandelaar en overl. er 11 Aug. 1774.

Hij was niet ongeacht wegens zijn stichtelijk rijmelwerk: De Kruisgezant, Amst. 1725; XXV leerz. zinnebeelden, Amst. 1740, XL stichtel. zinneb., Amst. 1739, '42 en '56, beide om de pl. als prijsjes bekend; Gedenkzuil van 1740, Amst. 1741; Keeten van Bijb. gesch., Amst. 1741; Dagwijzer der gesch. op elken dag van 't jaar voorgevallen, (op de manier van Brandt), 2 dln., Amst. 1755. Hij vertaalde van Voltaire: Zaïre, 1734, en Hendrik IV in het-

zelfde jaar, doch liet dit werk wegens de verwachte vertolking van Feitema ongedrukt, zoodat het eerst verscheen, Amst. 1744.

[Mr. Sibout Cornelis Klinkhamer]

Klinkhamer (*Mr. Sibout Cornelis*), geb. te Amst. 13 Juli 1804, stud. eerst aan het Amst. Ath., daarna van 15 Mei 1823 te Utr., waar hij drie jaar later prom. en rechter-plaatsvervanger in zijn geboorteplaats werd. Hij overl. 17 April 1834.

Hij vert. Körner's Lier en Zwaard, Amst. 1833, gaf eenige kleine afz. gedichten en schr. verzen in De Noordstar, 1831 en De Menschenvriend. Zijne verdiensten, ook in andere opzichten, worden herinnerd in een klein geschr. over hem van prof. F.C. Domela Nieuwenhuis, Amst. 1834.

[Bernardus Henricus Klönne]

Klönne (*Bernardus Henricus*), geb. te Amst. 20 Febr. 1834, rector, eerst van het Sint-Bernardusgesticht, thans van het Beggijnhof aldaar, was van 1870 tot '82 hoofd-redacteur van De Tijd.

Schr.: Reis naar Rome, Leid. 1864; Onze voorouders, volgens de theorie van Darwin, en het Darwinisme van Winkler, 's-Bosch 1869; Marius en Vondel. Bekeerder en Bekeerling, Leid. 1885; Marius gehandhaafd, Leid. 1885.

[Willem Johannes Theodorus Kloos]

Kloos (*Willem Johannes Theodorus*), geb. te Amst. 6 Mei 1859, legde zich op de beoefening der letteren toe, is een der oprichters en medewerkende bestuurders van De Nieuwe Gids, gaf enkele bijdr. in Ned. Spect., Nederland, 1880; Astrea, 1881; Weekblad De Amsterdammer, 1883, en schr. met zijn mederedacteur Alb. Verwey: Julia, een gedicht door Guido, 1885; De onbevoegdheid der Holl. literaire kritiek, Amst. 1886. Met Mr. C. Vosmaer bezorgde hij de uitgave der Gedichten van Jacques Perk, Sneek 1882, en schreef daarvan de Inleiding.

[J.N. de Klugman]

Klugman (*J.N. de*), een Vlaamsche schrijver der XVII1e eeuw, schreef: De Fakkel van het oud en alleen waer geloof in de duysternissen der ongeloovigheyd van deze eeuwe, op den Vlaemschen Parnass ontsteken, Gent 1774.

[Ludovicus Kluit]

Kluit (*Ludovicus*), geb. te Dordrecht 8 Aug. 1723, kwam als prop. op zijne eenige bekende standplaats Den Hitzert of Zuid-Beierland, en overl. 8 Juli 1782. Met zijne beide volgende broeders is hij de stamvader der talrijke familieleden, van wie verscheidene vermaard zijn geworden als bekleeders van aanzienlijke staatsbedieningen en als vertegenwoordigers of beoefenaars der wetenschap.

Ludovicus zelf schr. enkele gedichten, waarvan een hem doet kennen als een sterk verdediger van Haarlem, als de geboorteplaats der boekdrukkunst; vgl. A. v.d. Linde, Costerlegende, 's-Grav. 1870, bl. 152.

[Mr. Adriaan Kluit]

Kluit (*Mr. Adriaan*), broeder van den voorg., geb. te Dordrecht 9 Febr. 1735. werd in Maart 1760, nog voor zijne promotie, praeceptor aan de Erasmiaansche sch. te Rott., reeds in 1761 te 's-Gravenhage, 1764 rector te Alkmaar, in 1768 rector te Middelburg, 1769 lector en 1776 prof. aan de Ill. school aldaar, 1779 hoogl. te Leiden, totdat hij in 1795, wegens getrouwheid aan ‘het voormalige stelsel’ werd afgezet. In 1802 werd hij hersteld, doch verloor het leven op den noodlottigen 12 Jan. 1807. Hij was een geschiedkundige van ongemeene wetenschap en zeldzame oordeelkunde.

Van zijne werken zijn onvertaald gebleven: Conspectus hist. crit. com. Holl. et Zelandiae, Traj. 1773; Hist. critica com. Holl. et Zelandiae. Accedit Codex diplom. et probationes, 4 vol., Mediob. 1774-'84, een onzer beste geschiedwerken; benevens de onmisbare Primae lineae collegii dipl.-hist.-politici, L.B. 1780, eindelijk: Hist. foed. Belgii Foederati primae lineae, 3 vol. L.B. 1790, '91 en Index Chron. sive Prodromus, L.B. 1790.

In onze taal: Lijst der Zelfst. Naamw., door D. van Hoogstraten, Amst. 1759; Wederlegging der ontzwagtelde aldervroegste Vaderl. Oudh. van J. Bent, (zie bl. 54), benevens eene korte bijlage over het Westfriesche jagtregt van denselven, 's-Hage 1761; Inwijdings-redev. tot lof van den keizer Juliaan den afvallige, Midd. 1772, (vertaling van zijn Lat.); De zeventig weeken van Daniel, Middelb. 1775; Inwijdings-reden over het begraven in kerken en steden, Middelb. 1777 (naar zijn Lat.); Vertoog over de tegenwoordige spelling der Nederd. Taal, vergeleken met de spelling der Ouden (werken van de Mij. der Ned. Lett.); Inwijdingsrede over 't recht 't welk de Nederlanders gehad hebben om hunnen wettigen vorst en heer Filips, koning van Spanje, af te zweren (uit het Latijn), Leid. 1779; Brieven van A. Kluit over deszelfs Inwijdings-reden, Leid. 1779; De Souvereiniteit der Staten van Holland verdedigd tegen de hedend. leer der volksregering, voornamelijk tegen het geschrift: Grondwettige herstelling van Nederl. staatswezen, Leid. 1785, 2e verm. dr. ald. 1788; Redev. over het misbruik van het algem. staatsrecht, Leid. 1787; De rechten van den mensch in Frankrijk, geene gewaande rechten in Nederland, Amst. 1793; Iets over den laatsten Eng. oorlog met de Rep. en over Neerl. koophandel, Amst. 1794; Proeve van het woord Boom (in De Konst- en Letterbode); Historie der Holl. Staatsregeling tot aan het jaar 1795, met bijlagen,

5 dln., Amst. 1802-'5; Antwoord op: Iets ter wederlegging van de voorgewende ongezondheid der stad Amsterdam (in De Konst- en Letterbode van 1804); Brief aan Van Swinden ten antwoord op zijne aanmerkingen over de bevolking, sterfte en ongezondheid van Amst. (ald.) De Mij. der Ned. Lett. bezit 26 hss. van hem, die in haren cat. omschreven zijn.

[Mr. Pieter Willem Provó Kluit]

Kluit (*Mr. Pieter Willem Provó*), zoon van den voorg. en diens vrouw Elisabeth Provó, geb. te Lillo 16 Oct. 1773', prom. te Utrecht, en werd in 1796 griffier bij het Hof aldaar. Hij eindigde zijne rechterlijke loopbaan als president van het prov. hof van Noord-Holland en overl. bij Naarden, 23 Juli 1850.

Slechts zeer weinige zijner gedichten zijn uitgegeven: De Ruiter naar Chattam, dichtstuk, Utr. 1792; Iets ter nagedachtenis van St. J. van Geuns, hoogl. te Utrecht (met Dr. A.J. Troulja); Lierzang op den vrede, Utr. 1802; De Naged. van W. Scheidius verlevendigd, Utr. 1804; Dichterlijke uitboezeming op de ramp der stad Leyden, Leid. 1807; Lierzang uitgesproken ter eerste zamenkomste der Leden van het Utrechtsche Departement der Mij. tot Nut van 't Alg. 30 Nov. 1808, Utr. 1809; Bij het graf van mijne vrienden, medegedeeld door Mr. J.C.W. le Jeune (in De Konst- en Letterbode van 1852). Voorts bijdragen in den Muzenalmanak.

[Mr. Hendrik Kluit]

Kluit (*Mr. Hendrik*), broeder van den voorg., door aankoop uit de goederen der fam. van Wassenaar heer van Rijnsaterswoude, geb. te Dordrecht 12 Sept. 1740, stud. te Leiden, werd ontvanger te Lillo en kwam aldaar in kennis met den pred. Jozua van Iperen, z.a., die hem in zijne oefeningen in geschiedenis en talen behulpzaam was. In 1793 vestigde hij zich te Utrecht, en was er procureur bij het hof tot 1800. Hij reisde daarop buitenslands en woonde later te Leiden, waar hij 30 Aug. 1812 overleed.

Hij schreef: De Souvereiniteit, Leid. 1788; Het onwedersprekelijke regt der Ambachtsheerenen Vrouwen op hunne schoutsen secretaris-ambten betoogd, Leid. 1802; Korte verh. over de regeringswijze op het platte land van Holland, Leid. 1808; Bijdr. tot de gesch. van het huishoudelijke der geref. kerken in Zuid-Holland, begrepen in authentique stukken, rakende het gebruik van consulenten by de beroepingen van pred. te Rhijnsaterswoude, Leid. 1818; Opmerking over een vereischte in schrijvers, dichters en schilders (in de Konst- en Letterbode van 1812).

[Mr. Willem Pieter Sautijn Kluit]

Kluit (*Mr. Willem Pieter Sautijn*), geb. te Amst. 29 Oct. 1838, prom. te Leiden, 6 Juni 1863 en woont ambteloos in zijne geboortestad.

Hij schr.: Gesch. en invloed van het continentaal-stelsel op den staatk. en maatsch. toestand van Europa, Amst. 1863 (Acad. proefschrift); Noordwijkerbroek (niet in den handel) Amst. 1865; De Amsterd. beurs in 1763 en 1773. Een bijdr. tot de gesch. van den handel, Amst. 1865, De Tulpen- en Hyacintenhandel, 1634-'37, 1733 en '34. (Hand. Letterk. 1866). Van zijne hand verschenen 58 studiën over de gesch. der Nederl. dagbladen, zoowel in de bovengenoemde Handelingen (H), als in Nijhoff's

Bijdragen (B), De Nederl. Spectator (S), De Navorscher (N), Onze Eeuw (E), Nijhoff's Bibliogr. Adversaria (A) en Bijdr. van het Hist. Gen. (H.G.), welke hieronder opgegeven worden, met de aangeduide verkortingen van de volgschriften, waarin ze verspreid werden uitgegeven.

Bijdrage omtrent de Fransche, Amsterd. en Leidsche couranten. B. nieuwe reeks IV; Opmerkingen en Med. omtrent Fr. dagbl. en tijdschr. in Ned. uitgegeven, B. IV; Med. omtrent de Ned. dagbl. in den Franschen tijd, N. 1866; Leidsche couranten, S. 1867; La Gazette de Hollande, S. 1867; Janus, de Politieke Blixem en beider gevolg, S. 1867; De Amsterd. Courant, B. V; De Rott. Zee- en Post-tijdingen van Joh. Naeranus, S. 1868; De Gazette van Antwerpen, S. 1869; Van 's Gravenzande en Brielsche Couranten, S. 1869; De Fransche Leidsche Courant, H. 1870; De Brielsche Courant, S. 1869; De Noordholl., Diemer- of Watergraafs-Meerscheen beide Nederl. Couranten, B. VI; De Holl. Leidsche Courant, H. 1871; De Spaansche en Italiaansche Amsterd. Couranten, Onze Eeuw, 1871; De Narrentein, sche, Utopiaansche en Liliputsche couranten, S. 1872; Jacob Campo Weijerman als Journalist, B. VII; Nation. en Bat. Couranten, S. 1871; Delfsche Couranten, H. 1872; L'Etendard, S. 1872; De Amst. Prijs-courantiers in de 17e en 18e eeuw, B. VIII; De Geld. Hist. Courant, S. 1873; De Haarl. Courant, H. 1873; De Politieke Praatvaar en Praatmoer, Snapper en Snapster, S. 1873; De Zuid-Holl. Courant, B. VIII; De Na-courant en de Vaderl. Bijzonderheden, S. 1873; De eersteling onder de Indische nieuwsbl., S. 1874; De 's Gravenh. Courant, H. 1875; Jacob Campo Weijerman als Journalist, A. II; De Post naar den Nederrhyn, enz., S. 1876; De Ouderwetse Nederl. Patriot, B. IX; De Rott. Courant, H. 1878; De Tolk der Vrijheid, enz., S. 1877; De Reizende Nieuwsbode, S. 1877; Holl. en Fr. Utr. Couranten, H.G. I; Krelis en Louw, S. 1878; Asmodée en De Burger, S. 1878 en '79; Het Journal

de la Haye, H. 1879; De Waereld-Beschouwer, N. 1879; De Post van den Neder-Rhyn, B. X; De Eerste Courantier in Europa, S. 1880; De Politieke Kruyer, B. 3de reeks, I; De Staats-Courant vóór 1814, H. 1881; Nicolaas Hoefnagel als Journalist, S. 1881; Le Politique Hollandais, H. 1882; Utr. Kerk en Academie Boekzaal van Europa, N. 1882; Courant van Verlem, N. 1882; De Vaderl. Courant, S. 1882; De Miniatuur-Couranten of Lilliputters, H. 1883; De Staatk. Tooverlantaarn of Utopisch-Polit. Snelwagen, S. 1883; Arlequin, S. 1884; De Ster, S. 1885; De Nieuwsbl. voor den Boekhandel, Bijdr. Gesch. Ned. Boekh., dl. 2; De Hydra en Asmodée, S. 1886; De Leidsche Courant, N. 1886; Relations véritables, N. 1886; De Duinkerksche Hist. Courant, B. 3de reeks, IV; Nederland. Algemeen Dag- en Handelsblad, N. 1888, terwijl eene uitvoerige studie over Arnhemsche Couranten voor den druk gereed is.

[Karel Lodewijk Kluppel]

Kluppel (*Karel Lodewijk*), geb. te Delft 24 Dec. 1792, was eerst notaris aan Den Helder, later te Amst., en overl. te Eibergen 18 Juni 1852.

Hij schr.: De Loods, fragment in dichtmaat, Helder 1835; Fabelen en vertelsels in dichtmaat, benevens uitgelezene gedachten van vermaarde mannen en vrouwen, Amst. 1835; Ernst en luim. Dichtstukjes, Amst. 1841; Mengelpoëzy, Dev. 1850; Gedachten en beelden, benevens logogryphen en charaden. Proza en poëzy, Dev. 1852.

[Albert Kluyver]

Kluyver (*Albert*), geb. 4 Dec. 1858 te Koog aan de Zaan, stud. te Leiden en prom. in de Nederl. letteren 20 Sept. 1884; hij is daar sedert 1883 een der bewerkers van het Woordenboek der Nederl. taal.

Schr.: Proeve eener Critiek op het Wdb. van Kiliaan. Acad. Proefschr., 's-Grav. 1884; art. in Tijdschr. voor Ned. Taal- en Letterkunde en die in letter G van gen. Wdb.

[Johannes Kneppelhout]

Kneppelhout (*Johannes*), geb. te Leiden 8 Jan. 1814, verloor zijn vader reeds in 1819 en had zijne eerste leiding te danken aan zijne moeder en zijn' oom, beiden kinderen van den patriot Corn. de Gijselaar, zijne wetenschappelijke vorming aan de inrichting Noorthey, waar hij van 1825 tot 1832 was. Als jur. stud. kwam hij in dien kring te Leiden, waaruit zooveel talenten van blijvenden naam zich ontwikkeld hebben; hij beschikte over zoodanige middelen, welker aanwending zelden tot groote uitkomsten leiden; in 1838 blijkt hij niet meer tot de studentenwereld te behooren; hij was letterkundige geworden, beproefde vergeefs met het Fransch, maar keerde, door goeden raad daartoe gebracht, tot zijne moedertaal terug. In 1847 kocht hij Den Hemelschen Berg, reisde en keerde de naar zijn goedvinden, schreef zijnereisverhalen, toonde zijne belangstelling in de kunst en steunde gaarne het behoeftig talent met milde hand. In zijne laatste jaren bleef hij op zijn landgoed wonen, en overl. daar, na een langdurig lijden en door velen erkentelijk herdacht, 8 Nov. 1885.

Zijne geschrifen, van Dec. 1839 in druk verschenen, zijn bijna alle vereenigd in eene uitgave van 12 dln., Leiden 1860-1875. Daarvan zijn het meest, maar dan ook veel gelezen: Studententypen door Klikspaan, Leid. 1841, 2e dr. 1868, 3e dr. 1872, '73; Studentenleven, Leid. 1844; De stud. en hun bijloop, Leid. 1844; In den Vreemde, Leid. 1840, met het bijv.: De Kastelein, Amst. 1840; 24 Feb. 1848 en de Cours fam. de litt. van Lamartine, (Leid.) 1837; Mijne Zondagen in het Vereenigd Koningrijk, Amst. 1859; Verhalen, 1846. Met verdere wijziging naar de lijst achter de hieronder aangeduide fraaie studie, worden nog genoemd: Levensbericht van Dr. H.J. de Blaauw, in Hand. Lett., 1858, en Een beroemde knaap, ter herinnering aan Jan de Graan, 's-Grav. 1875.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1886.)

[Mr. Karel Jan Frederik Cornelius Kneppelhout van Sterkenburg]

Kneppelhout van Sterkenburg (*Mr. Karel Jan Frederik Cornelius*), broeder van den vorigen, geb. te Leiden 13 Sept. 1818, prom. aldaar 15 Jan. 1844, en woonde er ambteloos onder beoefening en bescherming der kunst, doch verliet in 1870 zijne geboortestad, om zijn winterverblijf te Utrecht te vestigen. Hij overleed ald. 17 Aug. 1885.

Onder medewerking van kundige vrienden, gaf hij op navolgenswaardige wijze uit: De gedenkteekenen in de Pieterskerk te Leyden verzameld en beschreven, Leid. 1864-'68.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1888.)

[Jan Knibbe]

Knibbe (*Jan*), geb. te Brussel, waar hij leefde in de laatste helft der XIVe eeuw.

Hij dichtte twee klagen: Die Claghe van den Grave van Vlaenderen, (160 verzen) op het afsterven van Lodewijk van Male, en Die Claghe van Wenceslaus, (128 verzen) op de dood van dien Hertog van Brabant.

[Willem Knibbeleer]

Knibbeleer (*Willem*), te Maastricht geb. 6 Juni 1824, genoot aldaar het eerste onderricht en ging daarna aan de Hoogeschool van Leuven de lessen bijwonen in wijsbegeerte en letteren. Toen hij er twee jaren later zijn examen had afgelegd, ging hij te Luik de lessen van wetenschappen volgen aan de Hoogeschool en in 1851 werd hij benoemd tot leeraar der Hoogduitsche

taal aan het Atheneum van Namen, waar hij thans leeraar is der Nederlandsche taal.

Zijne gedrukte werken zijn: Een Pasteibakker die meester is, blijspel in drie bedrijven, Gent 1866; Het stekelvarken, blijspel in één bedrijf, Antw. 1876; De Eerzuchtige kapper, blijspel in één bedrijf, Antw. 1876; Een advocatenhater, blijspel in één bedrijf, Antw. 1876; Een oud Jonkman, blijspel in één bedrijf, Antw. 1876; De Kommandeur van de zon, blijspel in één bedrijf, Antw. 1876. Het eerste dezer werken verscheen onder het pseudoniem *Wummel*.

[Johann Hermann Knoop]

Knoop (*Johann Hermann*), omstreeks 1700 geb. te Hessen-Cassel, waar zijn vader hofhortulanus was, kwam bij prinses Maria Louise in dezelfde betrekking, doch moest, naar men meent, wegens wangedrag, na achttienjarigen dienst zijn lustgaardenierschap verwisselen met het onderwijs en het schrijven van boeken, waaruit zijne uitgebreide kennis en groote werkzaamheid blijken.

Van zijne leerboeken is opmerkelijk zijne Jongmans Onderwijzer, 2 dln., 2e dr. 1769, eene kleine encyclopedie; evenzoo schr. hij goede wisk. boeken. Verder: Sleutel der Lat. Kunstw., Amst. 1758; Kort onderwijs, hoedanig men de couranten het best lezen en gebruiken kan, Leeuw. 1758; Tegenw. staat van Friesland, Leeuw. 1763; Beschr. der geh. wereld, 5 dln., Amst., terwijl zijne Pomologie of Beschr. en afb. van appelen, peren, enz., 3 dln., Amst. 1758, nog als een fraai werk erkend wordt; de pl. zijn door de dochters van den bekenden uitg. Ferwerda gekleurd.

[Willem Jan Knoop]

Knoop (*Willem Jan*), geb. 2 Mei 1811 te Deventer, kwam in 1825 als vrijwilliger in dienst bij de 6e afd. infanterie, werd in 1829 officier en is in 1872 gepensionneerd als luit.-generaal. In zijne kindsheid en jongelingsjaren te Brugge woonachtig, vond hij daar gelegenheid de bibliotheek der Mij. van Ned. taal- en letterk. door te lezen; hij breidde deze lectuur in denzelfden omvang tot het Fransch uit; De Eng. en Duitsche schrijvers kwamen later aan de beurt. Zijn tienjarig leeraarsambt te Breda moest de zelfoefening van een zoo ongewonen aanleg wel tot die mate van kennis brengen, welke hem een even hoogen rang in de wetenschap als in den krijgsdienst deed verwerven, toen hij lid der Kon. Acad. van Wetenschappen werd in 1857. Als staatsburger niet minder gewaardeerd, werd hij tot lid der Tweede Kamer gekozen, 1869. Hij woont thans in Den Haag.

Van 1862-'68 verschenen te Schiedam zijne Krijgs- en geschiedk. geschriften, 8 dln., meest uit tijdschriften verzameld en sedert door nieuwe opst. vermeerderd, en gedeeltelijk als overdr. verspreid en verkrijgbaar gesteld. In de guldens-ed. verscheen: Herinn. aan de Belg. omw. 1830, 's-Hage 1886.

[Jacob Knoppers W. Kz.]

Knoppers W. Kz. (*Jacob*), geb. te Soestdijk, 28 Mei 1848, werd voor het onderwijs opgeleid en was daarbij werkzaam, terwijl hij sinds 1874 letterk. bijdr. inzond voor Bato, Aurora, Flora, Cornelia, Euphonia, Geloof en Leven, enz.; in ‘Van de Schelde tot de Weichsel’ gaf hij een schetsje der volkstaal van ‘Boref en Damme’ (Bodegr.

en Zwammerdam). Afzonderlijk: De vaas van Titus, oorspr. blsp., Fran. 1878; Herinn. en hoop, Tiel 1880; Mengelmoes. Een negental nov., Rott. 1886.

[Wilhelm Christiaan Knottenbelt]

Knottenbelt (*Wilhelm Christiaan*), geb. te Mijnsheerenland-van-Moerkerken, waar hij van moederswege ambachtsheer was en ook zijn vader in zijne eigene collatie opvolgde. Hij was op Noorthey voor de acad. opgeleid, stud. te Leiden sinds 24 Juni 1831, prom. er 16 Maart 1839 en was van 4 Oct. 1840 pred. in zijne geboorteplaats, totdat doofheid hem in 1872 noopte zijn ambt neder te leggen. Hij woonde daarna te Katendrechten overl. aldaar, 12 Oct. 1875.

Hij was een gelukkig beoefenaar onzer herv. kerkgesch. in de 17e eeuw; uit datzelfde tijdvak is zijne bekroonde prijsverh.: De Staatkunde van Johan de Witt, Amst. 1862; De Kerkvisitatie, geschiedk. toegelicht, Leid. 1869. Een art. in De Gids van 1857 over de slavernij in Suriname is getiteld: Emancipatie en Evangelie.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1876.)

[Tobias Knuivers]

Knuivers (*Tobias*), geb. in 1807, werd te Winterswijk voor onderwijzer opgeleid, legde, daar wonende, in 1823 zijn eerste examen af, was een paar jaar later waarnemend, later werkelijk hoofdonderw. der school te Ratum, eene kleine buurt onder de gem. Winterswijk. In 1838 werd hij benoemd tot hoofdonderwijzer aan de kostelooze school te Enkhuizen; hij leidde daar den tegenwoordigen bibliothecaris prof. A. v.d. Linde tot het onderwijzersvak op. Knuivers was een man van veel verdienste en groote werkzaamheid; hij bekleedde zijn post tot 1878 en overl. te Enkhuizen 20 Jan. 1886.

Zijne geschr. hebben veel diensten bewezen aan zelfoefenaars en schoolleerlingen, eene halve eeuw lang; behalve uit eigenl. leerboekjes en schoolwerkjes bestaan zij voornamelijk in: Gesch. des Vaderl. voor meergevorderde leerl., Amst. 1843, 13e dr. 1863; Beschr. v.h. Kon. der Ned. voor de jeugd, Amst. 1847; Verkorte gesch. des Vad., tot zelfoefening, 2 dln., Gron. 1848 en '49, in 3 dln. 1851; Alg. Gesch., 3 dln.,

Gron. 1853-'59, 2e uitg. 's-Grav. 1874 en '75; Hoofdgeb. uit de alg, gesch. van 1815-'69, 's-Grav. 1869; Oud-Enkhuizen of het merkw. jaar 1572 herdacht, Beverwijk 1872.

[Willem Pieter Cornelis Knuttel]

Knuttel (*Willem Pieter Cornelis*), geb. te Maassluis 29 Jan. 1854, bezocht achtereenvolgens de inrichting van Dr. P. Epkema en het gymnasium te Amsterdam, werd in 1871 student in de theologie te Leiden. Den 9 Maart 1877 tot tijdelijk ambtenaar aan de Kon. Bibl. benoemd, in welke betrekking hij nog werkzaam is, werd hij den 25 Sept. 1877 bevorderd tot doctor in de godgeleerdheid, na verdediging van een academisch proefschrift: Geschiedenis en Kritiek der hedend. Oud-Katholieke beweging in Duitschland.

Hij schreef bijdragen in: Nederl. Spectator, Gids, Archief voor Kerkgeschiedenis (van prof. Acquoy), Theol. Tijdschrift, Bibliogr. Adversaria, Weekblad De Amsterdammer, enz. Afzonderlijk: Catalogus van de pamflettenverzameling in de Kon. Bibl., met aant. en reg. Dl. I, 2 stukken (van 1486-1648), 's-Grav, 1889.

[Mevr. Johanna Christina Frederika Elisabeth Knuttel-Fabius]

Knuttel-Fabius (*Mevr. Johanna Christina Frederika Elisabeth*), geb. te Batavia 7 Maart 1857, huwde den 19 Maart 1883 haren vollen neef Dr. W.P.C. Knuttel.

Zij gaf in het licht: Bonte Schelpen. Gedichten, Den Haag 1887 en plaatste bijdragen (eerst als Elize Fabius, later als Elize Knuttel-Fabius) in: Weekblad De Amsterdammer, Astrea, Ned. Spectator, Gids, Nederland, Gouverneur's oude Huisvriend, enz.

[G. Knutzen]

Knutzen (*G.*), thans te Cassel wonende, schr. onder een psd., naar den klank harer initialen gevormd, Geka, een dichtbundel, met een voorbericht van dr. N. Beets: Gezangen, Utr. 1871, 2e dr. ald. 1872.

(v. Vloten, Dichters der 19e eeuw, 599.)

[Jan Christiaan Kobus]

Kobus (*Jan Christiaan*), geb. te Borculo 17 Maart 1793, stud. sinds 4 Nov. 1815 te Leiden en werd in 1821 predikant te Ressen, dat in 1826 weder met Bemmel vereenigd werd, woonde sedert te Bemmel, totdat doofheid hem in 1861 noodzaakte zijn emeritaat te vragen; hij keerde daarop naar Borculo terug, doch woonde later te Eibergen, waar hij overl. 11 Dec. 1881.

Hij gaf met jhr. W.G.H. de Rivecourt, z.a., een Beknopt Biogr. Handwdb. van Nederland, 3 dln., Zutphen 1852-'61, (volks- uitgave, 1869). Sedert 1852 was hij als J.C.K. een onvermoeid medewerker aan De Navorscher en leverde verscheiden stukjes in Den Geld. Volksalmanak, enz.

[Johan Rudolf Eilers Koch]

Koch (*Johan Rudolf Eilers*), geb. 25 Juni 1809 te Veendam, waar hij zijn eerste opleiding genoot, stud. te Gron. later aan het Luth. Seminarium te Amst., en werd in 1835 pred. te Wildervank-en-Veendam, in 1847 te N.-en O.-Pekela en in 1856 te Rotterdam.

Behalve Duitsche en Engelsche dichtstukjes als bijdr. in den Gron. en in den Amst. Studentenalm. en in den Drentschen Volksalm., schreef hij: Bloemlezing uit Nederl. Dichtwerken (met J.R. Eilers), Amst. 1847, 3e dr. 1867; Kleine stukjes voor 't volk, Amst. 1848; Zedeleer in Spreuken, Amst. 1849; Eigen brood bovenal, Amst. 1853, dit viertal door 't Nut uitgegeven; De Wartburg, Luther's verblijfplaats van 1521-'22, bezocht en geschetst, Gron. 1854; Humor uit Jean Paul's nagelaten werken, Gron, 1855; Gellert, het beeld des oprechten vromen Christens, Wilderv. 1855; Uit Luthers leven en tijd. Tafereelen, schetsen en verhalen, Gron. 1856; Ponticus en Blandina, Rott. 1861; Gelooft in God en gelooft ook in mij, Rott. 1870; De Hervormer, Rott. 1871; Gezangen voor de Ned. Luth. in- en uitw. zending, Rott. 1874; bijdr. in De Honigbij. Ned. Museum, Vergeet mij niet, Aurora, Nuts-alm., Goeverneur's Huisvriend, Chr. Album, Chr. Huisvriend, enz.

[G. Kockaert]

Kockaert (*G.*), Vlaamsch dichter, is enkel bekend door de werken: De Toecomste van den H. Geest over de apostelen, samen met hunne eerste wercken ende mirakelen, in rijm ghestelt door G.K., Brussel 1706; De Verryssenisse ons Heeren Jesu-Christi, met alle syne openbaringhen ende hemelvaert, in rym gestelt, ook om op 't Tonneel af-gebeelt te worden, door G.K., Brussel 1706.

[Jacobus Koelman]

Koelman (*Jacobus*), geb. te Utrecht in 1632, prom. aldaar in de wijsbegeerte en werd in 1650 pred. bij den resident der Staten te Brussel en in 1662 te Sluis in Vlaanderen. In 1674 werd hij door de Staten-Gen. uit zijn bediening ontzet, en door die van Zeeland uit hun gebied verbannen omdat hij zich oneerbiedig had uitgelaten over de overheid en niet minder tegen de ‘Kerckenordinge’. Sinds zwierf en predikte hij op verschillende plaatsen en stierf te Utrecht in 1695.

Behalve een groot aantal theol. werken, bijzonder tegen Cartesius en Balt. Bekker, de Formulieren en de kerkel. feestdagen, schr. hij: Geestlyke gezangen en een Hist. Catechismus te Amst. en te Utr. uitgegeven; hij moet ook veel Eng. boeken vertaald hebben.

[Johan Philip Koelman]

Koelman (*Johan Philip*), geb. in Den Haag, 11 Maart 1818, kunstschilder, werd

leerling van C. Kruseman, vergezelde dezen naar Rome, was daar van 1844-'57 en werd later directeur der Acad. voor beeldende kunsten in 's-Gravenhage.

Gedurende zijne studiejaren te Rome nam hij daar een werkzaam aandeel in de gebeurtenissen van dien tijd. Zijne levendige en onderhoudende verhalen, in letterk. vorm gebracht, verschenen eerst in De Ned. Spectator 1863 en vv., aanvankelijk naamloos, doch toen de verhaler zich in een der geestdriftvolle tweespraken geopenbaard had, met zijn naam, gelijk ze ook afgedrukt zijn in nrs. 77 en 78 der Guldens-editie, onder den bescheiden titel: In Rome, 1846-'51, 2 dln., Arnh. 1869. Verder schr. hij in Hand. van Lett.: Het leven van H.P. Vogel, 1886 en brochures over de Monumenten in Den Haag en te Brielle, en andere stukken over zijn kunstvak.

[Mr. Hendrik Jakob Koenen]

Koenen (Mr. *Hendrik Jakob*), geb. te Amst. 11 Jan. 1809, kwam 3 Mei 1827 aan de Leidsche Acad. en prom. er in 1831. Door verzwagering beroofd van uitzichten op bevordering in de Amsterd. magistratuur, legde hij zich op de beoefening van historie en letteren toe, en was lid der prov. staten, van het gemeentebestuur en het curatorium van het ath. en het gymn. der hoofdstad; uit zijn leven en zijne geschr. blijken zijne godsd. sympathieën. Na lang lijden eindigde zijn werkzaam leven op zijn landgoed Buitenrust bij Haarlem, 13 Oct. 1874.

Behalve een paar rechtsk. werkjes schr. hij: Adriaan Pauw. Eene bijdr. tot de kerk- en handelsgesch. der 16e eeuw, Amst. 1842; Gesch. der Joden in Nederland, Utr. 1843; Hieronymus van Alphen als Christen, als letterk. en staatsman, Amst. 1844; Gesch. van de vestiging en den invloed der Fransche vlugtelingen in Nederland, Leid. 1846; Lijkrede op D.J. van Lennep, Amst. 1853; Voorl. over den Eng. dichter Robert Montgomery, Amst. 1853; De Nederl. boerenstand hist. beschreven, Haarl. 1858; Gedachtenisrede op G.H. van Schubert, Amst. 1861; Ter naged. van J.J. le Roy, pred. te Oude Tonge, Amst. 1863; Ter naged. van C.M. van der Kemp, Amst. 1862, herdr, 1868; Over de beide Staatspartijen in de voormalige republiek der vereenigde Nederlanden, Amst. 1868; Voorlezingen over de gesch. des Nederl. handels, Amst. 1853, over de gesch. van Scheepsbouw en Zeevaart, Amst. 1854, over de gesch. der finantiën van Amst., Amst. 1855, over de gesch. der nijverheid in Nederl., Haarl. 1856, over de vroegere en latere nederl. handelspolitiek, Haarl. 1857; deze werden van 1852-'58 te Amst. gehouden. Nog: De Christenzending, dichtstuk met een aanhangsel van Christelijke liederen, Haarl. 1854; van deze liederen werden eenige, in 't hgd. vertaald, in kerkbundels opgenomen, omgekeerd vert. hij hgd. in het Ned., sommige zijner gezangen worden in ons land gebruikt. Groot is het aantal zijner rechtsgel., staatk., hist., taal- en letterk., godsd. en biogr. opstellen, waarvan zijne levensbeschrijvers een goed overzicht hebben gegeven, met aanwijzing der niet afz. uitgaven. Voor de Kon. Akad. schr. hij de levens van: Jacob van Hall, J. v. Gilse, C J. v. Assen, N.C. Kist, Macaulay, alle in 1859; Von Bunsen, 1860; A.C. Holtius, J. Ackersdijk, Th. H.W. Juynbol, V. Savigny, alle in Jrb. 1861; J.G. Hulleman, 1862; en voor de Mij. der Ned. Lett.: P.W. Provó Kluit, 1852; B. Klinkert, 1854; M.C. v. Hall, D.J. v. Ewijck, 1859, Is. da Costa, 1860. Na zijn dood werden ter herinnering aan zijne vrienden uitgegeven onder toezicht van zijn vriend J.P. Hasebroek: Christelijke Liederen, Amst. 1879.

(Jaarb. Kon. Akad. v. Wetensch. 1874 en Hand. Mij. Ned. Lett. 1875.)

[Johannes Andreas Koenerding]

Koenerding (*Johannes Andreas*) werd alumnus van het Staten-Collegie te Leiden, en daaruit verwijderd in 1619. Daarop werd hij door de Remonstr. onder hunne prop. aangenomen en door den graaf van Oost-Friesland te Gronau als pred. benoemd, later was hij werkzaam te Zwammerdam, waar hij overl. 14 Juni 1657, en werd wegens zijne uitsluiting buiten de heerschende kerk, naar zijn verlangen op het kerkhof begraven; voorheen las men op de zerk een zesregelig grafschrift, dat wegens den hem toegekenden lof ergernis gaf en weggenomen is. In de dichterlijke bloemlezingen der zeventiende eeuw komen bijdr. van hem voor, met zijne voorletters aangeduid. Naamgenooten van hem schreven tooneelstukken.

[Petrus Johannes Koets]

Koets (*Petrus Johannes*), geb. te Gron. 2 Juni 1818, begon daar zijne rechtsgel. studiën, hoorde er prof. Lulofs over Vondel, wijdde zich daarna aan de theologie in het Seminarium te 's-Heerenberg en werd 12 Mei 1842 op den huize Duinzicht onder Oegstgeest tot priester gewijd. Hij was eerst kapelaan te Zwolle, daarna te Deventer, vertrok in 't najaar van 1844 naar België; als lid der Soc. J. was hij een jaar te Leuven; toen acht jaar leeraar te Katwijk, daarna te Maastricht, verder te Kuilenburg en weder te Katwijk, waar hij 11 Febr. 1868 overleed.

Hij schreef: Leven en marteldood van den gelukzaligen Joannes de Britto, Amst. 1854; De Moederbede. Dram. ged., 's-Hage 1861; Poëtische galmen van Vondel's lier, Amst. 1866; Peter en Pauwels. Het trsp. van Vondel, benevens de lierzang De Kruis-

bergh, voorzien van een inleiding, behelzende een studie op des dichters terugtred tot de Moederkerk, Amst. 1869; Zijn verspreide en onuitgegeven gedichten werden verzameld door H.J. Allard, Amst. 1870.

[Cornelis Elisa van Koetsveld]

Koetsveld (*Cornelis Elisa van*), geb. te Rott. 24 Mei 1807, werd stud. te Leiden 18 Febr. 1825, was achtereenvolgens predikant te Westmaas, Berkel-en-Rodenrijs, Schoonhoven en sedert 1849 te 's-Hage, waar hij in 1878 een der hofpredikers werd. De Gron. hoogeschool vereerde hem den doctorstitel.

Behalve vele stichtelijke werken, waaronder De Christelijke Huisbijbel, leerredenen, kinderpreeken, vertalingen en schoolboekjes, schreef hij: De Oudejaarsavond. Ernstige lectuur voor de laatste dagen des jaars, Schoonh. 1840, 6e dr. 1874; Fatsoen en armoede. Een fragment uit het maatsch. leven, id. 1841; Schetsen uit de pastorij te Mastland. Ernst en luim uit het leven van den Ned. dorpsleeraar, id. 1843; (De waardeering van dit boek getuigen de achtste druk in 1884, en de vertalingen in het Eng., Londen 1860 en Hgd., Elberfeld 1865); Godsd. en zedelijke Novellen, 3 dln., id. 1849-'53, 3e dr. 1855; Snippers van de schrijftafel, id. 1852, 3e dr. 1875; Het menschelijk leven in drie woorden, id. 1854, 2e dr. 1875; Verspreide kinderverhalen, id. 1855; De portefeuille met platen van grootvader Sprankhof, 1856; Sprookjes in den trant van Andersen, id. 1858; Fantasie en waarheid. Nieuwe schetsen en novellen, 2 dln., id. 1863, 2e dr. 1875; Ideaal en werkelijkheid. Nieuwe Schetsen en Novellen, id. 1868, 2e dr. 1875; Op de wandeling en bij den haard, id. 1870; Nalezing van een' Tachtigjarige, ald. 1887; De huid van den Moorman, Amst. 1889. Eene volksuitgave zijner werken in 10 dln. verscheen te Schoonh. 1874-'76.

(Ten Brink, Gesch. der Noordnederl. letteren.)

[Cornelis van Koetsveld C. Ez.]

Koetsveld C. Ez. (*Cornelis van*), zoon van den voorg., geb. te Westmaas, 30 Sept. 1835, was eerst in den boekhandel, stud. sinds 4 Oct. 1860 te Leiden, werd pred. te Usselo, Beusichem, Zevenhuizen, Oostkapelle, Zwartsluis en 16 Mei 1886 te Oosterhout.

Schr.: Kinderliederen, Leid. 1858; 's Levens lente, id. 1864; Sterven ver van huis, Utr. 1864; eenige dergel, kleine en gelegenheidsgeschr., bijzonder voor de jeugd, benevens verspreide art. in volgschriften.

[Adam Lodewijk Kok]

Kok (*Adam Lodewijk*), moet vóór de zeldzame uitgave van L. Meyer's Woordenschat, Amst. 1654, reeds overleden zijn; hij wordt daarin geprezen voor zijn bijeenzoeken en zelfs vertalen der konstwoorden, die hij achter door hem in onze taal overgebrachte werken gegeven had. Hij werd dus erkend als een der vaders van onze oudste en primitieve woordenboeken.

Hij schr. een Ontwerp der Nederd. letterkonst, uit de natuur der Nederd. taal, Amst. 1649, en wordt ook aangeduid als auteur van het Radt van avondtuuren. Bly-endendt truerspel, Amst. 1653. Tot zijne vert. behooren: Logica practica, offt oeffening der

Redenkonst,... der Red. van F. Burgersdyck toe-ghepast. Hier-after.. een orde om een Predicatie te stellen, in 't Lat. beschr. door A. Waleus, Amst. 1649, twee verschillende dr. in één jaar. Ook gaf hij een vert. der Rhetorica van Vossius uit, Amst. 1648, herdr. 1678, als een der vele bibliogr. bewijzen, dat er destijds talrijke belanghebbenden waren, aan wier latiniteit nog iets ontbrak.

(A. de Jager, Taal- en Letteroef., Leid. 1875 en Konst- en Letterbode, 1858.)

[Abraham Seyne Kok]

Kok (*Abraham Seyne*), geb. te Amst. 10 Juni 1831, werd daar met zeer goed gevolg opgeleid voor het onderwijs en kreeg zoodanige voorliefde voor het Engelsch, dat hij die taal en hare letterk. in het land zelf zich verder ging eigen maken, en bij de instelling van het M.O. aan de nieuwe inrichtingen benoemd werd, ook in andere leervakken, waarover zijne kennis en bevoegdheid zich uitstrekten. Eerst onderwees hij Ned. en Eng. aan de rijks hbs. te Roermond, later aan de Kon. Mil. Acad., en sedert 1883 aan de rijks hbs. te Tilburg, terwijl hij te Breda bleef wonen.

Hij vertaalde: Hamlet, prins van Denemarken, van Shakespeare, Haarlem 1860; Koning Richard III, Amst. 1861; Orlando en Rosaline (As you like it), Haarl. 1861. In 1863 gaf hij een metrische vertaling van Dante's Divina Commedia, voorzien van ophelderingen en afbeeldingen, 3 dln., Haarl. 1864; Het Leven, een droom, van Calderon de la Barca, met een studie over het Spaansche drama, Amst. 1872. Een volledige vertaling van al de dramatische werken van Shakespeare verscheen in 7 dln. te Amst., 1872-'80. Voor het Middelbaar Onderwijs gaf hij uit twee bloemlezingen onder den titel van: Goede kennissen, Amst. 1870, en Shakespeare's Julius Caesar en King Richard III, Haarl. 1871. Voorts vindt men van hem onderscheiden artikelen, meest over Italiaansche, Spaansche en Engelsche letterk. in De Gids, De Nederl. Specator, De Kunstkronijk, Vaderl. Letteroef., De Levensbode, Onze Tijd, Bato, De Portefeuille, het Tijdschr. Ned. Taal- en Letterk., In het eerstgenoemde tijdschr. verscheen ook het fragment van een onuitgegeven drama: Dante en de samenzwering te Florence, terwijl in de jaargangen 1861-'65

van De Aurora gedichten voorkomen. Reünie. Dram. gelegenheidsstuk bij het 50-jarig bestaan der Kon. Mil. Acad., Breda 1878.

[Jacobus Kok]

Kok (*Jacobus*), geb. te Amst., kreeg zijn ingeboren poorterceel ald. 3 April - en verwierf daarmede zijn boekverkoopersgilde, 26 April 1758, woonde bij zijn huwelijk in Mei daaraanvolgende te Utrecht, liet zich andermaal in 't Amst. gild opnemen 14 Maart 1785 en zette zijn letterk. werkzaamheden en uitgaven aldaar voort, tot zijn overlijden 26 Mei 1788.

Werken: Vaderl. Woordenboek, 35 dln., Amst. 1780-'95, waarvan 19 dln. van Kok, de overige met 3 dln. Bijvoegsels van Jan Fokke, die alle als 2e dr. met nieuwe titels verkocht werden, Amst. 1785-'99; Amsterdams eer en opkomst door middel der Hervorming in 1578, Amst. 1778; Amsterd. jaarboeken, 3 dln., Amst. 1781; Oorsprong, aanwas, geschiedenis, voorrechten en tegenwoordigen staat der Nederl. schutterijen en exercitie-gen., Amst. 1784.

[Jacob van Santen Kolff]

Kolff (*Jacob van Santen*), geb. 19 April 1848 te Rott., kreeg zijne eerste opleiding aan de inrichting Schoonoord te Rijswijk en moest wegens zwakke gezondheid destijds het plan tot acad. studiën opgeven, beoefende in Den Haag letteren en kunst, inzonderheid de muziek, en woont sinds 1883 te Berlijn, als ‘het middelpunt van het Duitsche muziekleven.’

Schr. sedert Sept. 1871 in Het Vaderland, kort daarna en geruimen tijd in Caecilia; vier jaren later ondernam hij, door art. in De Banier, de destijds nog algemeen bestreden richting in de schilderkunst te bevorderen, zette die poging voort met zijne opstellen in Nederl. Spectator en De Kunstbode, gaf in de N. Rott. Courant verslagen van de voorstellingen der tetralogie te Bayreuth in 1876 en breidde in den vreemde zijne studiën van en verdediging der nieuwere richting in muziek en letteren zoozeer uit, dat de uitkomsten daarvan reeds lang liggen buiten het gebied onzer taal- en letterkunde, onzer kunst en haren ontwikkelingsgang. Eene reeks van bijdr. in De Portefeuille: Zolaïana, authentieke Documenten, toont dit aan. In onze taal aldus wordt slechts een klein gedeelte zijner kostbare en ijverige werkzaamheid in gen. tijdschriften gevonden; in afz. uitgave bestaan daarvan alleen: Muzikale en novellistische schetsen, 's-Grav. 1875. In het Amst. maandblad voor muziek, het orgaan der Wagnervereeniging, schr. hij in 1889: Hans von Bülow als dirigent, en De Genesis van Wagner's Parsival.

[Anthonie Marius Kollewijn]

Kollewijn (*Anthonie Marius*), geb. te Gouda 7 Nov. 1827, was eerst bij het lager onderwijs werkzaam te Schoonhoven, vestigde zich als instituteur te Amersfoort, en is sedert de oprichting der hbs. aldaar leeraar in gesch. en aardr., in 1883 voor dezelfde vakken benoemd aan het stedelijk gymnasium.

Hij schreef: Aanleiding tot de beoefening der nieuwere letterkunde, Schoonh. 1853, (een werkje, dat in ons land zeer veel heeft bijgedragen tot de bekendheid met

het vroeger weinig beoefende onderwerp), Schoonh. 1868; Kleine Schetsen en Verhalen uit de Alg. Gesch., 4 dln., Amersf. 1880-'87; Leerboek der alg. gesch. voor eenigszins gevorderden, ald. 1871, 3 dln., meermalen herdrukt, gelijk zijne kleinere schoolb. over zijne leervakken. Onder zijn bestuur verschenen reeds vier jrg. van het Tijdschr. voor Geschiedenis, Amersf. 1886 en vv.

[Roeland Anthonie Kollewijn]

Kollewijn (*Roeland Anthonie*), zoon van den voorg., geb. te Amersfoort, 30 Maart 1857, stud. te Gron. en te Leipzig, prom. in de laatstgen. stad, werd in hetzelfde jaar 1880 benoemd tot leeraar aan de hbs. te Deventer en drie jaar later tot zijne tegenwoordige betrekking aan de hbs. te Amsterdam.

Schr.: Ueber den Einfluss des holländ. Dramas auf Andreas Gryphius, (diss.), Amersfoort u. Heilbronn a.N., 1880; uitgaven en toelichtingen der werken van: Samuel Coster, Haarl. 1883; Ned. Ged. van J. van Broekhuizen, Amersf. 1883; Granida van Hooft, ald. 1884; medew. der nieuwe uitg. van Bredero. Voorts als bijdr. in tijdtijdschr.: Ueber die Quelle des Peter Squenz (Schnorr's Arch. IX); De Klucht van Oene, (N. Spect. 1882); Coster's Polyxena (Noord en Zuid 1886); Het Staartje van den Otter in 't Bolwerk (Ned. Spect. 1887) en eenige kleinere art. en boekaankondigingen. Aangaande de studie over Bilderdijk, vgl. het art. op blz. 67 van dit wdb.

[Michiel Komans]

Komans (*Michiel*), onder welken naam voorkomt een schoolmeester, teekenaar, graveur en schrijver, is misschien door de Biogr. aant. in Oud-Holland, III, 80, te identifiëeren, met den ‘schrijf- en schoolmeester te Noordwijk’, op wien in 1746 een grafschrift gedrukt is; van dezen bestaan gegraveerde schoonschriften.

Gaf uit: D. Erasmus van Rotterdam, van de burgerlyke Wellevendheid der kinderlyke zeden. in vaersen gebracht, Amst. 1693. Van hem komen ook gegraveerde schrijfvoorbeelden voor; deze calligr. arbeid is uitgeg. z.j. of pl.

(Dr. Dozy, Lat. sch. te Noordwijk, Leid. 1886.)

[Jacobus Konijnenberg]

Konijnenberg (*Jacobus*), boekhandelaar te Amst., waar hij geb. was en 9 Febr. 1664 in het gild werd opgenomen, gaat

door als de schr. van: Franse, Engelse, Keulse, Munsterse en Nederlandse Oorloge, vervattende de gesch. in de jaren 1671 en 1672 en eyndigende met Aug. 1673. enz., Amst. 1673, 2e dr. ald. 1673; Vervolg tot het einde van 1673, 2 dln., Amst. 1674. Dit zeer geprezen werkje moet onderscheiden worden van de... Krakeelen, door W. Swinnas, z.a.

[Jan Konijnenburg]

Konijnenburg (*Jan*), geb. te Leiden 8 Dec. 1767, werd in 1780 Remonstr. pred. te Hazerswoude, in 1782 te Leiden, in 1786 te Utrecht en van 1790 tot 1827 hoogl. aan de kweekschool te Amsterdam en overl. 8 Jan. 1831.

Behalve zijne theologische werken, schr. hij: Lofrede op E. Wolff geb. Bekker en Agatha Deken, Amst. 1805; De kunstverdiensten van Angelika Kauffman en Raphaël, geschetst in twee redev, 's-Hage 1810; Nationaal Gedenkboek der hernieuwde Nederl. Unie van 1813, 's-Hage 1816, met Nadere bijv. en verbeteringen, 's-Hage 1817; Letter-, Natuur- en Zedek. Mengelingen, Amst. 1818; Konstantijn de Groote, trsp., Amst. 1818; Tafereelen van de staatsomwenteling in Frankrijk, 26 dln., Amst. 1794-1807, 2e dr., 28 dln., Zalt-Bommel 1824-'27; bekr. prijsverh. als: bij Teyler, Over de Messiaansche Voorspellingen, 1794; bij de Holl. Mij.: Over de nuttigheid der vertalingen van de geschr. der Grieken en Romeinen, 1814, en Over de voorteekenen van aanst. gesteldheid van saizoenen of van verandering van het weder, te vinden in de vlugt der vogelen, geschreeuw of geluid der dieren, enz., 1816. In 1788 en volg, jaren red. hij een maandschr.: Bijdr. tot het menschelijk geluk, waarvan 6 dln. het licht zagen.

[Lodewijk de Koninck]

Koninck (*Lodewijk de*), te Hoogstraten geb. 30 Oct. 1838, studeerde aan de Normaalschool te Lier. Den 31 Maart 1865 vestigde hij zich te Antwerpen, waar hij als onderwijzer bleef tot 4 April 1874, om te Meir, nabij zijne geboorteplaats, het ambt van hulponderwijzer te gaan waarnemen. Vervolgens werd hij kantonaal opziener der Staatsscholen en in 1879 provinciaal opziener van het vrije onderwijs.

De dichterlijke werken door hem uitgegeven zijn: Heidebloemen, Lier 1869; Krijgslied der Vlamingen, Antw. 1873; Het Menschdom verlost, tafereelen door Lodewijk de Koninck, Antw. 1872, 1873, 1875, 1878, 1883; Eene Ode aan Vondel, Turnhout 1878; Galerij van vaderlandsche tafereelen, opgehangen rond de wieg van P.P. Rubens, Turnhout 1878; Kerk en Paus. Jubelzang op het gouden priesterschap van zijne Heiligheid Leo XIII, Turnh. 1887; Diest en de H. Joannes Berchmans, gedicht, Mechelen 1888.

[Martinus Koning]

Koning (*Martinus*), geb. te Alblas, 26 Oct. 1662, was achtereenvolgens pred. te Rumpt-en-Gellikum en te Nieuwpoort en overleed in April 1733.

Behalve theol. werken, gaf hij: Zions Lusthof of geestelyke gezangen, Rott. 1732.

[Jacobus Koning]

Koning (*Jacobus*), geb. te Amst. 18 April 1770, werd als leerling in een boekwinkel geplaatst, en vond alzoo de gelegenheid velerhande kennis op te doen. Na een zestal leerjaren door het gilde als boekverkooper toegelaten, werd hij in 1795 klerk op het schoutskantoor, toenmaals nog een lijfstr. rechtbank; in 1811 werd hij commies-griff. bij de rechtb. van eersten aanleg en kreeg in 1817 het voordeeliger griffierschap bij een der Amst. vredegerechten. Hij overleed 2 April 1832.

Schr.: Naamlijst van eenige zeldz. Boeken en Mss. No. 1-9, zonder naam, Amst. 1796-1819; Verh. over den oorsprong, de uitvinding, verbetering en volmaking der Boekdrukkunst, Haarl. 1816; Bijdr. tot de gesch. der Boekdrukkunst, 2 st., Haarl. 1818-'20; Verslag omtrent de ijzeren Kapel in de Oude Kerk te Amst. (met anderen), Amst. 1821; Vier brieven, gewisseld tusschen Mr. J. Scheltema en J. Koning over de laatste tegenspraak van het regt van Haarlem op de uitvinding der Boekdrukkunst, Haarl. 1823; De Nederlaag van Frans van Brederode, (Werken van Letterk.), Dordr. 1825; Uitlegkundig wdb. op de werken van Hooft, (daarvan de lett. I en Y), 4 dln., Amst. 1825-'38; Gesch. van het slot te Muiden en Hoofts leven op hetzelve, Amst. 1827; Geschiedk. aant. betrekkelijk de lijfstr. regtsoef. te Amst., voornamelijk in de XVIe eeuw, Amst. 1828; Hist. berigt wegens J. Jz. Beeldsnijder en de door hem vervaardigde stukken, Amst. 1831; Leven van Van Speyk, 's-Hage en Amst. 1832. Voorts bijdr. in tijdschriften. Bekend zijn de catalogi zijner verzamelingen, waarvan een gedeelte nog bij zijn leven verkocht werd en door hem beschreven was, Amst. 1828; zijne Letterk. nalatenschap, 2 dln., Amst. 1838.

[Gerrit van Enst Koning]

Koning (*Gerrit van Enst*), zoon van den voorg. en diens vrouw H.C. v. Enst, geb. te Amst. 13 Sept. 1794, was geplaatst bij het ministerie van justitie te 's-Hage en volgde zijn in 1832 overl. vader als griffier op. Hij overleed 1 Oct. 1853.

Hij beoefende het door zijn vader als ernstige studie opgenomen vak tot uitspanning en voegde er zelfs gelegenheids- en tooneelpoëzie bij. Tot zijne geschr. van beteekenis behooren: Het Huis te Ilpendam en deszelfs voornaamste bezitters. Uit echte bescheiden, Amst. 1836; Narigten wegens de inneming van Den Briel door de Water-

geuzen, (iu De Konst- en Letterbode); De vergoding van Gutenberg in onze dagen, naar het Hgd., met een voorrede en aant., Gron. 1842. Zijn dichtwerk is verspreid of bleef ongedrukt; dit laatste geldt ook van opstellen over hist. onderwerpen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1854 en Aemstel's Oudheid, dl. VI.)

[Alida Maria Catharina Koning]

Koning (*Alida Maria Catharina*), geb. te Thamen 9 Juni 1819, werd voor het onderwijs opgeleid, was van 1856-'66 directrice van het jongedames-instituut van den Admiraal Van Kinsbergen te Elburg en verder tot 1876 van het door haar aan den Velper straatweg bij Arnhem opgerichte huis van opvoeding, Kernheim genoemd naar het vermaarde instituut van juffr Moens bij Ede.

Schr.: Anna Maria Moens, 1772-1832, eerst in het jaarboekje Cornelia, 1871, daarna afz. als hs. gedrukt; verder leerb. of aanbevelingen daarvóór geplaatst.

[Willem Koning]

Koning (*Willem*), geb. te 's-Grav. 5 Oct. 1832, was eerst bij het onderwijs, daarna sinds 1860 bij de rijkstelegraaf. Bij de regeling van dezen dienst werd hij directeur te Monster, was dit te Steenwijk en te Delfshaven, en is thans werkzaam te Amsterdam.

Hij schr.: De opkomst en ontwikkeling van de electrische telegraaf, naar het Eng. bewerkt, Arnh. 1870; Waarom de inneming van den Briel door de Watergeuzen zoo belangrijk was, eenvoudig verteld, Steenw. 1872; Waarom het feest van 12 Mei 1874 zoo gedenkwaardig is voor het Nederl. volk, Arnh. 1874; Harmen Coops Fledderus. Populaire schetsen uit de onlusten te Steenwijk, onder de stadhouderl. regeering van Prins Willem IV, Steenw. 1874; Steenwijk verdedigd door Johan v.d. Kornput, 1580 en 1581. Naar oorspr. bronnen bewerkt, Steenw. 1881; voltooide de nieuwe uitgave van Thiers, Gesch. van het consulaat en het keizerrijk, Schied., vert. werken van Erckmann-Chatrian e.a., en gaf enkele schoolb. en tal van bijdr. in de Jaarb. voor de Telegr. en voor de Nederl. weerbaarheid, Nederl. Huisvriend, Omnibus, Eigen Haard, dagbl. en couranten, waarvan hij die te Steenwijk en Delfshaven redigeerde.

[Alexander de Koning]

Koning (*Alexander de*), geb. te Amst., stud. te Utrecht, werd pred. te Langerak, Sliedrecht en te Meppel, waar hij 16 April 1827 overleed.

Behalve vele stichtelijke werken en nog meer art. in de Vaderl. Letteroef. schreef hij: Berigt aangaande de belegering en het ontzet van Gorinchem en het daarbij gebeurde in den omtrek, Dordr. 1814.

[Pieter de Koning]

Koning (*Pieter de*) schreef: Sions Lusthof of 1ste en 2de deel der Christelyke gezangen, Rott. 1727 en 2e stuk Rott. 1746.

[Cornelis de Koning Lzn.]

Koning Lzn. (*Cornelis de*), geb. te Bloemendaal 8 Oct. 1758, woonde meest te Haarlem, waar hij de Nederl. gesch. en letteren beoefende en er overl. 18 Nov. 1840.

Schr.: Tafereel der stad Haarlem en derzelver gesch., 4 dln., Haarl. 1807-'18; De voorvaderl. levenswijze en gewoonten hier te lande tot aan het einde der XVIe eeuw, Haarl. 1810; Nederl. Gesch. (tot 1810), 1e dl., Leid. 1810; Geschied- en Letterk. Mengelingen, Haarl. 1814; Beschr. der stad Haarlem voor jonge lieden, Haarl. 1809; eenige gelegenheidsverzen en bijdr. in De Recensent ook der Recensenten.

[Abraham de Koningh]

Koningh (*Abraham de*), Vlaamsch dichter der XVIe eeuw, naar allen schijn geb. te Belle. Nog jong zijnde, moest hij met zoovele andere landgenooten den geboortegrond ontvluchten, om aan Alva's wreedheid te ontkomen. Hij vestigde zich te Amsterdam en werd er een der voornaamste schrijvers der Brabantsche kamer 't Wit Lavendel.

Zijne bekende pennevruchten voeren de titels: Jephthah ende zyne eenighe dochter, treurspel, Amst. 1615; 't Spel van Sinne, vertoont op de tweede lotery van d'arme oude mannen ende vrouwen Gasthuys. Tot lof ende eere der wytberoemde coopstadt Amsterdam, Amst. 1616; Spel ter inkomste van de Brabandsche kamer te Amsterdam: 't Witte Lavendel, op het Rederykersfeest te Vlaerdingen, 1617; Achabs, treurspel, Amst. 1618; Simson, treurspel, Amst. 1618.

[Leopold Konkelberge]

Konkelberge (*Leopold*), geb. te Brugge 17 April 1840, is lid van den gemeenteraad te Blankenberg, waar hij in 1862 eene Vlaamsche volksbibliotheek stichtte. Hij stichtte ook het weekblad de Voorbode, waarvan hij 1868-1874 uitgever en opsteller was.

Behalve een Fransch werkje over de verbinding van Blankenberg met de zee, schreef hij: Levensschets van Frans Marnet, Blankenb. 1877.

[Elisabeth Koolaart-Hoofman]

Koolaart-Hoofman (*Elisabeth*), geb. te Haarlem 23 Febr. 1664, wier vroeg ontwikkelde aanleg en ouderlijke middelen haar een meer dan gewoon onderricht deden ten deel vallen, zelfs in Lat. en Grieksch, huwde in 1693 den - in het art. Amman, blz. 16, genoemden - koopman Pieter Koolaart, die een groot vermogen en een groote liefde voor kunsten en wetenschappen bezat, doch beider goed verkwistte, zoodat zij Amst. moesten verlaten en zich onder Lisse afzonderen, totdat Koolaart commercie-dir. te Kassel werd in 1721. In 1730 overleed de landgraaf, kort daarna haar man, zij zelve in behoefte, 4 Juli 1736.

Hare dichtst. werden afzonderlijk gedrukt voor de gelegenheid, die ze had ingegeven. Een bundel Ned. en Lat. komt onder de hss. van de Mij. der Ned. Lett. voor, onder no. 1042. Willem Kops, z.a., gaf van haar uit: Naagelatene gedichten, Haarl. 1744; in onzen tijd werden van haar ook verzen gedr. in de Bloemlezing van E. Hoofman e.a., door W.P. Wolters en H.C. Rogge, Amst. 1871.

(W. Kops, vóór hare Nag. Ged.)

[Rinse Klaasses Koopmans]

Koopmans (*Rinse Klaasses*), geboren te Grouw 6 Maart 1770, werd eerst doopsgezind pred. te Blokzijl, toen te Dokkum, en in 1796 te Amst., in 1814 hoogl. aan het seminarium aldaar. Hij overleed 5 Sept. 1826 op zijn buitenverblijf Bovenburen bij Koudum.

Zijn uitgegeven geschr. zijn: Kamphuizen als mensch en als dichter geschetst in twee redev., Amst. 1805; Hulde aan G. Hesselink, Amst. 1812; Redev. en verhand., 2 dln., Amst. 1819-'20; opst. in de Nieuwe Bijdragen tot het menschelijk geluk, Utr. en Amst. 1793, in de Vaderl. Letteroefeningen.

[Mr. Daniel Koorders]

Koorders (*Mr. Daniel*), geb. te Maarssen 12 Aug. 1830, stud. te Utr., prom. in de rechten, letteren en theologie, was eerst O.-I. ambtenaar, later lid van de Tweede Kamer en overl. te Bennebroek 26 Jan. 1869.

Hij schreef: De herstelling der Roomsche bisdommen in Nederland en de houding van het ministerie Thorbecke, Arnh. 1853; De anti-revol. staatsleer van Groen van Prinsterer uit de bronnen ontwikkeld, 1e st., Utr. 1860. Voorts brochures, stukken in dagbladen en tijdschr., alsmede eenige vertalingen.

[Mevr. Marie Henriette Koorders-Boeke]

Koorders-Boeke (*Mevr. Marie Henriette*), echtgenoot van den voorg., geb. te Amst. 29 Mei 1837 en overl. te Salatiga, 7 Nov. 1887.

Zij schr., behalve eenige vertalingen: Ons eigen boek, Amst. 1874.

[Willem Kops]

Kops (*Willem*), geb. te Haarlem in 1724 en aldaar overl. in 1776, was een groot voorstander en beoefenaar der Nederl. letteren.

Hij schreef: De Hemelsche vrede, lierdicht, 1745; Veldzang (op den vrede van 1748); Schets eener geschiedenis der Rederijkers (werken van de Mij. der Nederl. Letterkunde); bezorgde een uitgave der nagel. gedichten van Elisabeth Koolaart en het 4e deel der ged. van P. Langendijk met voorberichten en levensbeschrijvingen. Vele zijner losse gedichten zijn afzonderlijk gedrukt of in bundels verspreid.

[Jan Kops]

Kops (*Jan*), geb. te Amst. 6 Maart 1765, was doopsgezind pred. te Leiden, tot aan de omwenteling van 1795, die hem een' korten tijd in het stadsbestuur bracht, waarna hij tot den landbouw overging, zoodat de nieuwe regeering hem benoemde tot directeur van den landbouw in 1799; hij was dit tot 1812, richtte het kabinet van landbouw in; werd hgl. in de landhuishoudkunde te Utrecht, welken post hij tot 1835 bekleedde en overl. 9 Jan. 1849.

Hij schr.: Over het onredelijke der onverschilligheid omtrent godsd. waarheden en het verstandig ijveren voor de waarheid, (bekr. bij Teyler); Inwijdingsredev. over het aanbelang van het acad. onderw. in de Ned. landhuishoudkunde, Utr. 1816; Proeven van uiterl. welsprekendheid in navolging van P. Francius, benevens een Redev. over J. Cats, Haarl. 1818; Uitgezochte stichtelijke ged. van D. Rz. Camphuizen naar de hedend. taal en spelling en met korte aant. Vooraf een Levensberigt van den dichter met eenige nieuwe bijdragen, Utr. 1839; Hulde aan de letterk. verdiensten van Mr. Jac. Scheltema, Utr. 1836. Voorts verscheiden geschr. over landbouw en landhuishoudkunde, waarvan de Flora Batava, het beroemde plaatwerk van den kundigen uitgever Jan Chr. Sepp, z.a., wel het meest bekende zijner werken is; het verscheen te Amst. in 1824 en vv. in 4 dln. en 80 pl. van dl. V.

[Mr. Jacob Leonard de Bruyn Kops]

Kops (*Mr. Jacob Leonard de Bruyn*), geb te Haarlem 22 Dec. 1822, stud. van 21 April 1840) te Leiden, prom. er en werd in 1850 Lid der Prov. Staten, in 1851 commies bij het dep. van financiën, daarna hoofdcommies, in 1860 lid van den Raad van toezicht op de spoorwegdiensten, in 1864 hoogleeraar te Delft en vier jaar later lid van de Tweede Kamer; hij overl. te 's-Gravenhage, 1 Oct 1887.

Schr.: Aan Mr. I. da Costa na het lezen van zijn dichtstuk 1648 en 1848, Haarl. 848; Beginselen der staathuishoudkunde, (waardoor wel de grond gelegd is tot de meer algemeene beoefening van dit onderwerp in ons land), Amst. 1850, 5e dr. 1873; Stukken der grafelijke tijden uit het archief der stad Haarlem, Haarl. 1850; Eenvoudige gezondheidsleer. Een boekje voor allen, Amst. 1856. Voorts vele geschriften over armwezen, gemeentebelasting, statistiek, enz. Hij was oprichter en redacteur van De Economist, tijdschrift voor alle stantot bevordering van volkswelvaart, Amst. 1852 en vlgg. jaren.

(Jhr. Mr. Quarles van Ufford in De Economist, en De Ned. Spect. 1887.)

[Mr. Johannes Bakker Korff]

Korff (*Mr. Johannes Bakker*), geb. 4 Jan. 1789 te Amst., was de eenige zoon van den uit Lingen afkomstigen notaris

Ferdinand Samuel Korff en van Aletta Bakker. De vereenigde namen werden ook gedragen door hun kleinzoon Alexander Hugo, den beroemden kunstschilder, geb. te 's-Grav. 31 Aug. 1824, overl. te Leiden 28 Jan. 1882, en zijn reeds bl. 33 vermeld volgens het spraakgebruik op het art. Mevr. G.J. Bakker Korff-Hoogeboom. Mr. J. Bakker Korff prom. te Leiden 22 Juli 1808 en werd op dien jeugdigen leeftijd door Koning Lodewijk tot ambtenaar bij het algem. landsbestuur benoemd en volgde die loopbaan tot zijn eervol ontslag als referendaris in 1849, welke landsdienst alleen afgebroken werd door de volkswapening van 1813 en zijnen dienst bij de schutterij in 1831, te gelijk met zijn oudsten zoon. Hij overl. te Leiden 6 Febr. 1869, als een hooggeacht staatsburger, wiens verdiensten door onze en menige buitenl. regeering gewaardeerd werden.

Schr., behalve opst. en aankondigingen in Tijdschr. voor Wijsbegeerte. Athenaeum, tijdschr. voor wetenschap en kunst en andere volgschr., waaronder De Schildwacht, 's-Grav. 1849, en het Goudsch Kronijkske, door hem geredigeerd: Brieven aan een vriend over de Brieven van Lipman aan Groen v. Pr., 's-Grav. 1849; Nederl. en zijne koloniën. Twee tabellen, 's-Grav. 1849; vertalingen en kleinere geschr. van godsd., wijsg. en politieke strekking.

(Dagbl. van Z.-Holl. en 's-Grav., 10 Maart 1869.)

[Jacob Kortebrant]

Kortebrant (*Jacob*), dichter, geschiedschrijver en teekenaar, overl. in Aug. 1777 als een 80-jarig man in zijne geboorteplaats Rotterdam.

Schr.: Mengelpoëzy, 2 dln., Rott. 1740 enkele gelegenheidsverzen. Na zijn dood verscheen zijne Beschr. van Rott., Rott. 1782, een werk van bescheiden omvang en inhoud, later (1789) herdrukt, misschien naar herinneringen uit zijne mondelinge mededeelingen; op zijn rijmwerk: Tweede eeuwgetijde der Rott. vryheit, Rott. 1772, getuigen de aant. van eenige bekendheid met zijn onderwerp.

[Johannes Kortjanse]

Kortjanse (*Johannes*), geb. te Haarlem 10 Aug. 1796, was sedert 1824 pastoor te Oud-Beierland, te Wormerveer in 1836; hij overl. daar aan typhus 12 Maart 1847.

Hij schreef: De Schepping, dichtstuk in twaalf zangen, waarvan de slotregels Braga, (ed. 1882, p. 428), buitengemeen ergerden, Amst. 1841; Dichterlijke Bibliotheek voor de Katholieke jeugd, 2 deeltjes (zonder jaar of plaats); Kleine gedichten van Jaskeronti, 6 deeltjes, 1843 (zonder jaar of plaats).

[Adrianus Kortland]

Kortland (*Adrianus*), 8 April 1790 te IJsselstein geb., werd 8 Maart 1813 tot priester gewijd, en stond van 1819 als pastoor te Rijzenburg, waar hij in de dagen van het Collegium Philosophicum onderscheiden jongelieden voor de studiën heeft opgeleid. Hij stierf er den 21 April 1869, en liet na: Uitboezeming wegens het concordaat voor het koninkrijk der Neder., Utr. 1828.

J.H.H.

[Dr. Samuel Adriaensz Koster of Coster]

Koster of **Coster** (*Dr. Samuel Adriaensz*), werd 16 Sept. 1579 te Amst. geb. Zijn vader was de uit Montfoort afkomstige timmerman Adriaen Lenaertsz (later koster in de Oude Kerk te Amst.), zijne moeder Aeltgen Jansdr., weduwe van ‘de duytsce moeriaen van Amsterdam.’ Samuel studeerde van 1609-1610 te Leiden, prom. er 30 April 1610 tot doctor in de medicijnen, vestigde zich als geneesheer te Amst. en werd daar weldra dokter aan 't Gasthuis. Deze betrekking heeft hij vijftig jaren lang vervuld, tot 1662. In 1609 was hij gehuwd met Josina Albrechtsd. van Beuningen; in 1626 hertrouwde hij met Rebecca van Twenhuysen, die in 1658 overleed. In 1617 richtte Koster de eerste Duitsche Academie op, die hij in 1622 verkocht.

Behalve eenige kleine dichtjes en de beschrijving van een tweetal vertooningen (bij gelegenheid der inkomst van Prins Maurits in 1618 en ter viering van den Munsterschen vrede in 1648) schreef Koster slechts tooneelstukken: Boere-klucht van Teeuwis de Boer en men juffer van Grevelinkhuyzen (geschr. in 1612, eerste uitg. v. 1627); Spel van Tiisken van der Schilden, 1613; I thys, 1615; Spel van de Rijcke-man, 1615; Iphigenia, 1617; Isabella, 1619; Polyxena, 1619; Duytsche Academie, 1619; Niemant ghenoemt, niemant gheblameert, 1620; (misschien ook: Ghezelschap des Goden op de Bruyloft van Apollo met de Academie, 1618). Koster's werken werden uitgegeven door Dr. R.A. Kollewijn, Haarl. 1883.

[Willem Kraan]

Kraan (*Willem*), geb. te Zuidwaddinksveen, 15 Febr. 1789, was turfschipper en overl. in zijne geboorteplaats 19 Nov. 1863.

Hij schreef: Gedichten, Brielle 1841. ook een gedicht in het jaarboekje Christophilus.

[Jan Krabbendam]

Krabbendam (*Jan*), geb. 19 Febr. 1803 op het landgoed Nijenburg te Heiloo, waar zijn Vader tuinman was, was sedert 1827 zadelmaker te Alkmaar en overl. daar 16 Dec. 1884. Het weinige, dat hij op school leerde, trachtte hij door veel lezen en eigen studie aan te vullen en zoo bereikte hij zijn wensch om voor de pers te kunnen schrijven; hij heeft langen tijd een groot aantal lezers gehad.

Van zijne twee en zeventig geschr. volhier: Vier dagen op reis of de zevende October, Amst. 1832; Lectuur voor blijmoe-

digen, Amst. 1834; Willem Berkveld of de kleine bedelaar, 2 dln., Amst. 1835; Eleonora van Lichtenvelde of de blinde uit den bouwval, Amst. 1836; Tegen stroom is het kwaad roeijen of drie maanden uit het leven van Jonas Waterbeers, Amst. 1836; Catharina Rembrands of het beleg van Alkmaar in 1573, Amst. 1836; De non of de ondergang van de abdij van Rijnsburg, Amst. 1837; De vrijbuiter, 2 dln., Amst. 1837; De vrijwilliger of de belegering van Gron. in 1672, Amst. 1837; Jonker Frans van Brederode, Amst. 1839; Schaduwstukken, Alkm. 1839; Olivier van Noort, Amst. 1842; Claes Compaen, 2 dln., N. Diep 1844; Het huis te Laegh of de Witte Wijven, Alkm. 1849; De Musketier, Alkm. 1856; Peter van Vlooswijk. Maanlichten en Nachtschaduwen, 2 dln., Amst. 1854; Frans de Wapensmid, 2 dln., Alkm. 1859; Sebalt de Jonghe, Dev. 1865; De Rosbaard, Dev. 1866. Voorts versch. novellen in den Alm. voor Blijgeestigen, Europa. 't Ned. Magazijn enz.

(Alkm. Ct., 19 Dec. 1884.)

[Mr. Everhard Kraeyvanger]

Kraeyvanger (*Mr. Everhard*), geb. te Batavia, begon zijne rechtsgel. studiën te Leiden, 10 Juni 1713 op 21-jarigen leeftijd en keerde na die volbracht te hebben naar zijne geboorteplaats terug.

Hij gaf uit: Dichtlievende Lente, Amst. 1717; Stichtelijke gezangen, 1744; Dichtlievende Lente en Zomer, Leid. 1762.

[Jan Lodewijk Krafft]

Krafft (*Jan Lodewijk*), in 1710 geb. te Brussel en aldaar ook overleden op het einde der 18e eeuw.

Hij was plaatsnijder en dichtte: Den schat der Fabelen, gekosen uyt de voornaemste Verdichtschryvers, Brussel 1739, 3 dln., met platen.

[Andries Kraft]

Kraft (*Andries*), ‘huisbestierder van den heer Hope, koopman te Amsterdam’, beoefende de dichtkunst en overl. 15 April 1810.

Hij schreef: Alonzo of de Zegepraal der Liefde, trsp., Amst. 1798; Czaar Peter de Derde, trsp., 1801; James Cook, trsp.; Oden en Gedichten, Amst. 1802.

[Adriaan de Kramer]

Kramer (*Adriaan de*), geb. te Leiden, 30 April 1696, was smid te Amst. en overl. daar 26 Maart 1735.

Op kosten van een Maecenas dier dagen, bloedverwant der Van Winters, werden zijn ged. heel fraai uitgegeven als: Poëtische werken, 2 dln., Amst. 1736, en aldaar herdrukt 1774.

[Jacob Kramers Jzn.]

Kramers Jzn. (*Jacob*), geb. te Dordrecht 28 Sept. 1802, was onderwijzer te Vreeswijk, daarna instituteur te Schoonhoven, totdat hij later uitsluitend geschikt werd om voor de pers te gaan arbeiden; 21 jaar lang deed hij dat te Gouda, waar hij overl. 17 Mei 1869.

Hij begon met eenige kleine geschr. en gelegen heidsdichtjes, doch bezorgde later aan den uitgever G.B. van Goor te Gouda: Alg. Kunstwoordentolk, 1847, '55, '63, '75; Woordentolk verkort, 1848, '49, 9e dr. 1874; Geogr. statist. hist. handboek, 2 dln., 1849: Geogr. wdb. der geh. aarde, 1852-'55, 2e dr. 1876-'83; Nouveau dict. fr.-holl. et holl.-fr., 4 vol., 1858-'62, 2e dr. 1878-'83; Technol. wdb. in vier talen, 1866-1874; Vreemde woordentolk, 1863, '64, Schoolwoordenb. en leerb., soms onder psd. Jaeger.

[Hendrik Krayesteyn]

Krayesteyn (*Hendrik*), zoon van een scheepsschrijver, thans officier der adm. bij de marine, werd te Amst. geb. en volgde zijn vader op in diens liefhebberij voor letteren en tooneel. Hij was lid van V.W., reizend tooneel-directeur, schreef daarvoor stukken en ged., was in 1815 schouwb.-dir. te Utr., doch vond een beter bestaan als hotelhouder te Middelb., in welke stad hij overl. 14 Juli 1831. Flanor, die bij zijn kleinzoon te Geld. Rozendaal een deel van zijn laatsten zomer doorbracht, verhaalt van den overigens niet onbekenden man in Ned. Spect. 1887, blz. 324, '25.

Behalve veel gelegenheidsged., gedrukt en in hss., meest voor V.W. bestemd (waarvan hij eene afd. te Midd. hielp vestigen), schr. hij: Roosjen, blsp., Amst. 1806; het tooneel van den Sab. maagdenroof, blsp., Amst. 1806; Klein Duimpje en de reus Fayel, tooverzangsp., Zwolle 1814; De verheugde Haringvisscher, blijspel, Amst. 1814; De Watergeuzen, of het beleg en ontzet van Midd., hist. trsp., Midd. 1815; De Joden, tnsp., Midd. 1817.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Cornelis Rudolphus Theodorus baron Krayenhoff]

Krayenhoff (*Cornelis Rudolphus Theodorus baron*), geb. 2 Juni 1758, ontving zijne opleiding in zijne geboortestad als huisgenoot van den rector Jacobi aldaar; was bestemd voor de rechtsgeleerdheid, doch prom, in de geneesk. en wijsbegeerte, en vestigde zich als med. dr. te Amst. In '95 ging hij zijne geestverwanten, de patriotten, in het Fransche leger te gemoet; sloeg na de omwenteling de staatk. en militaire loopbaan in, ondernam de triangulatie van ons land, woonde den veldtocht van 1799 bij en bleef daarna ambteloos tot 1805. Onder koning Lodewijk was hij min. van oorlog, Napoleon benoem de hem tot brigadegen. en insp.-gen. der genie. In 1813 werkte hij ijverig mede aan de herstelling, werd tot baron verheven en had in zijne laatste dienstjaren onaangenaamheden over gepleegde oneerlijkheden in het beheer der

vestingbouwingen, die met zijne vrijspraak afliepen.

Behalve zijne natuurkundige en geodetische werken, schr. hij: Geschiedk. beschouwing van den oorlog op het grondgebied der Bat. Republiek in 1799, Nijm. 1825; Bijdr. tot de Vaderl. gesch. van 1808 en 1809, Nijm. 1838; De Lt.-gen. Bn. Kraijenhoff voor het Hoog Mil. Geregtshof beschreven en vrijgesproken, Nijm. 1830.

[Hendrik Jan Krebbers]

Krebbers (*Hendrik Jan*), geb. 30 Maart 1852 te Gelselaar onder Borculo, is sinds 1872 bij het lager onderwijs werkzaam, thans te Vorden.

Hij schr. bijdr. in De Tijdspiegel, Europa, Geloof en Leven, Voor 't jonge volkje, Kinderbibl., Norma, School en Studie, Onesimus, Geld. Volksalm. en Zutph. alm., en gaf afz. uit: Oude kennissen, schetsen en portr. uit de Vad. Gesch., Zutph. 1885; Lelietjes der dalen, ged. en voordr., ald. 1886; Baas Prikker, klsp., ald. 1887; De Dorpsburgemeester, klsp., ald. 1887; Baas Pikdraad, Kampen 1887, benevens woorden voor school-, huis- en feestliederen; Toon Revers, roman, Haarl. 1889.

[Jacob Heinrich Krelage]

Krelage (*Jacob Heinrich*), 1 Nov. 1824 uit te Haarlem gevestigde ouders geb. te Frankfort a.d. Main, is hoofd der beroemde firma E.H. Krelage en Zoon te Haarlem.

Hij schreef: De wereldtentoonstelling te Parijs in 1867, in 't bijzonder met het oog op land- en tuinbouw, Zwolle 1867; De Tuinbouw. Tijdschrift voor tuinbouw en plantkunde, Haarl. 1872-'74. Voorts is of was hij vast medewerker aan verschillende period. werken over plantkunde, landbouw, enz. en schr. ook bijdragen in De Navorscher, Landbouw-courant enz.

[Arnoldus Johannes Cornelius Kremer]

Kremer (*Arnoldus Johannes Cornelius*), geb. te Heeze bij Eindhoven 28 Sept. 1821, stud. sinds 1849 te Utrecht in de geneesk., doch liet die studie varen, werd in 1867 boekhouder op een wolfabriek te Geldrop en 1 Juni 1868 redacteur, 1 Jan, '69 hoofdred. der Nieuwe Arnhemsche Courant, tot hare opheffing 1 Jan. 1878.

Hij schreef: Acht zangen bij de Maskerade der Utr. studenten, Utr. 1851; Bloemen als Bloomers, of de wijze vrouwen van Palmira, komedie in 3 bedr., Utr. 1852; Hartsgeheimen, Utr. 1853 (psd. Cornelius); Een steen des aanstoots of het godsdienstig leven in Nederland, Schied. 1862; Mr. Arend Wafelyzers familiepapieren, Schied. 1863; Beginselen der conservatieve staatkunde, 3 stukjes, 's Bosch 1870; De graven van Hameland en de oorsprong der graven van Nassau. Gelre, Cleve en Zutphen, Arnh. 1873; Banjaard, Arnh. 1879; Een net mensch, Dev. 1880; I-dicht, Arnh. 1880; Nationale en cosmopolitische hnishoudk., Arnh. 1883; Hattuarie. 's-Hage 1887. Voorts novellen, verhalen, politieke, geschied- en natuurk. opstellen, gedichten, enz. in tijdschriften.

[Jan Paul Kretschmar]

Kretschmar (*Jan Paul*), geb. te Zutfen 27 Sept. 1790, werd daar en later te Amersfoort op de toenmalige cadettenschool geplaatst, doch was te zwak voor militair, zoodat hij in 1812 bij den velddienst van het kadaster kwam, waarvoor zijne gezondheid evenmin toereikend was. Later gaf hij in zijne geboorteplaats onderwijs, was daar ijker en overl. er 31 Jan. 1827.

Zijn letterk. arbeid is uitgeg. als: Schoonheden uit de zede-, natuur- en aardrijkskunde, Breda 1829.

[Hendrik Kretzer]

Kretzer (*Hendrik*), geb. te Utr. 2 April 1818, werd te Vianen en aan het gymn. te Utr. opgeleid voor de Mil. Academie; hij werd 7 Aug. 1838 tweede luit. der genie; den 8 Febr. 1850 in rang bevorderd, overl. hij reeds 19 Oct. 1856. Zijn ijverige arbeid in den tweeden jaargang van Braga heeft aanmerkelijke wijzigingen ondergaan, eer zij ter perse ging, door een medewerker, vaster in maat en rijm dan de genie-officier met zijne overigens groote talenten, die naast dit geestig dichtwerk zich op de wijsbegeerte toelegde en inzonderheid een sterk aanhanger was der toen hoogvereerde philosophie positive van Aug. Comte.

Schr., behalve in Braga, nog in tijdschr. over zijne studievakken, letterk. en wijsg. onderwerpen: Alg. grondslagen der stellige wijsbegeerte, 1846 en De nieuwe wijsgeerige school, 1847.

[Hendrikus Cornelis Jozephus Krijthe]

Krijthe (*Hendrikus Cornelis Jozephus*), geb. te Arnhem, 19 Sept. 1825, was landman en vestigde zich later als particulier te Koevorden.

Hij schreef: Een stem uit Duitschland aan Z.M. Willem III na zijne beëediging, Zierikz. 1849; Om der waarheid wille. Open brief aan Mr. C.W. Opzoomer over de gewichtigste belangen der waarheid, Koev. 1874; Een fragment. Het Nederl. Protestantenbond ten geschenke aangeboden, Zwolle 1875; Iets over de staatsschool. Eene volksstem uit Noord-Nederland, Assen 1876; Open brief aan Z.M. Willem III (over de staatsschool), Assen 1876. Idealisme zonder Ideaal. Open brief II, Haarl. 1880; bijdragen in De Levensbode.

[Willem Jozef Kroes]

Kroes (*Willem Jozef*), geb. 4 Juli 1847 te Antwerpen, studeerde aan de Normaalschool te Lier, was eerst onderwijzer aan de stadsscholen zijner geboorteplaats, waar hij sedert 1879 hoofdonderwijzer eener bijzondere school is.

Hij schreef: De koe, leesboek voor kin-

deren, bekroond met den tweeden prijs in den wedstrijd van 1872, uitgeschreven door de Kon. Maatschappij tot bescherming der Dieren, te Brussel. - Drie Kinderfeesten, verhalen voor kinderen, Antw. 1873; Kinderspelen. Verhalen voor de jeugd, Brussel 1878; Het Metriek stelsel. Met vele oefeningen en vraagstukken. Handboek voor de leerlingen der volksscholen, Antw. 1879.

[Hermanus Johannes Krom]

Krom (*Hermanus Johannes*), geboren te 's-Grav. 12 Dec. 1738, werd in 1761 pred. te Linschoten, later te Sliedrecht, Tiel en Middelburg, waar hij in 1775 ook hoogl. aan de doorl. school werd en 24 Dec. 1804 overl.

Hij was een der oprichters van het Ned. Zendeling-gen. te Rott., en een geleerd man, die behalve over zijn ambtsstudiën schr.: Ontwerp eener beschr. van het planetarium in het Mus. Mediob., Midd. 1791; De waarde der horoskoopkunst, Midd. 1795.

[Johannes Hermanus Krom]

Krom (*Johannes Hermanus*), zoon van den voorg., geb. te Tiel 8 Maart 1768, stud. te Utr., was predikant te Ochten, Noordeloos, Poortvliet, Loenen a.d. Vecht en Gouda, waar hij 23 Dec. 1827 overleed.

Behalve zijne theol. werken schr. hij: Ernst en luim of brieven van een vriendin over de theorie der geestenkunde van J.H. Jung, gen. Stilling, Amst. 1816; Henriette Stolp, eene geschiedenis ter bevordering van godsdienstige kennis, Amst. 1827.

[Mr. Cornelius Catharinus Nicolaas Krom]

Krom (*Mr. Cornelius Catharinus Nicolaas*), achterkleinzoon van gen. hoogleeraar, geb. 9 Juli 1855 te Biervliet, waar zijn vader pred. was, werd in '68 naar het Middelb. gymn. gezonden, voltooide zijne voorbereidende studie onder beter opvoedkundige leiding te Nijmegen en werd in 1873 stud. te Leiden. Hij prom. er 30 Oct. 1878, was er een paar jaar leeraar der staathuishoudk. aan de hbs. en zette inmiddels zijne hist. studiën onder prof. Fruin voort, tot zijne benoeming als rijks-archivaris in Noord-Brabant, 1 Maart 1880. Met al de geschiktheid van een krachtvol, kundig, ijverig en behulpzaam archivaris heeft hij in die betrekking veel gedaan, totdat de hoffelijke en veelbelovende jonge geleerde den 28 Nov. 1885 overleed na eene korte ziekte, hoogst vermoedelijk het gevolg van te grooten ambtsijver.

Zijne organiseerende arbeid en het daaruit ontstane schrijfwerk van een archivaris zijn in onderst. levensbericht met talent opgesomd. Zijne nog weinig in druk gebrachte geschr. zijn hoofdzakelijk: Het Oudnederlandsch Erfhuisrecht, (diss.), Nijm. 1878; Mierlo, heerl. en laatbank in de vorige eeuw, (N. bijdr. voor rechtsgel. en wetg.); Een geheime resol. der St.-Generaal, (Nijhoff's bijdr. 1882); Een rechterl. organisatie in het dep. Brabant, 1802 en '3, (Rechtsgel. Mag. 1883); Oork. van Helmond (met Aug. Sassen, het reg. door Krom); Over de patriotten in de Meierij, 1787 en '88; de Oudste burgem. rekening van Heusden, van 1458 (Hand. Noordbr. Gen.); en kleinere stukken.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1886.)

[Mr. Hendrik Gerhard Kronenberg]

Kronenberg (*Mr. Hendrik Gerhard*), geb. te Dalfsen in 1781, stud. sinds 2 Nov. 1800, prom. te Leiden en vestigde zich in 1802 te Deventer als advocaat, waarmede hij later de betrekking van notaris vereenigde. Hij overleed in 1819 en gaf uit: Mijne uitspanning, Amst. 1808. Andere proeven zijner dichtgave vindt men in den Overijs. alm. en in v. Vloten, Bloeml. Ned. dichters uit de 19e eeuw.

[Andreas Jacob Kronenberg]

Kronenberg (*Andreas Jacob*), geb. te Vollenhove 28 Maart 1847, werd 25 Sept. 1868 in het 3e studiejaar te Leiden voor de Lett. ingeschreven, prom. er, en werd in 1878 leeraar aan het gymn. te Deventer.

Hij schreef: Het kunstgenootschap Nil Volentibus arduum (diss.), Dev. 1875; Hoe men Nederl. schrijft. Officiëele en niet-officiëele cacographieën, 2 st., Dev. 1875, '76; Eenige opmerkingen aangaande twee politieke zinnespelen uit de 17e en 18e eeuw, Dev. 1876; Politieke tooneel-libellen uit het laatste gedeelte der 18e eeuw, 1878; Een en ander over Gerrit Paape en zijn tijd, Dev. 1886, bijlage tot het progr. van het Dev. gymn., een uitmuntende monographie.

[Enoch Krook]

Krook (*Enoch*), leverde met Daniel Kroon de tooneelstukken voor den Amst. schouwburg. Onder de firma: Door IJver bloeit de Kunst schreven zij: De buitensporige tabakssnuiver of het huwelijk door snuiftabak, blijsp. 1697; De spiegel der zotten, blijsp. 1699; Jan Crediet, zinne-kluchtsp. 1706; Staatkunde, vredespel 1713; Baleus en Merodach, blsp. 1718. Nog heeft men van hem: Bloempjes geplukt uit mijn Zang-Nimphs tuin, Amst. 1729. Van Kroon bestaat een blijspel: De toets der minnaars in het kunstpaleis voor Flip, 1716.

[Anthonie Willem Kroon]

Kroon (*Anthonie Willem*), geb. 21 Oct. 1811 te Numansdorp, waar zijn vader onderwijzer was, werd voor de acad. lessen opgeleid aan de inrichting van Hisely en Verdam in Den Haag, en als jur. stud. te Leiden ingeschr, 7 Sept. 1833. Gelijk velen zijner tijdgenooten verkoos hij den letterarbeid boven het studievak, legde zich met vrucht toe op de vernieuwde beoefening onzer letteren en eindigde met een veeljarige betrekking aan het Amst. Handelsblad, totdat hem in het begin van 1888 de welverdiende rusttijd bereid werd, en hij zich wederom met zelfgekozen onderzoekingen onledig houdt.

Hij maakte met Jonckbloet voor de pers gereed de Letter- en geschiedk. aant. van Mr. H. van Wijn op de Rijmkronijk van Jan van Heelu, betreffende den slag van Woeringen in 1288, 's-Grav. 1840 en schr.: Ons Vaderland, geschetst voor jonge lieden, 's-Grav. 1850, '51, 2e dr. 1864; Beschr. van 's-Gravenhage, 6 afl., 's-Grav. 1882-'55; Gesch. van het huis van Oranje-Nassau, 11 afl., Utr. 1853-'58; Het Willemshospitaal te 's-Gravenhage, 's-Grav. 1854; Tegenw. staat van het Kon. der Nederl., Amst. 1863; Levensschets van Franz Wilhelm Junghuhn, Amst. 1864; Het Amst. Stadhuis, thans paleis, 1625-1700, naar off. bronnen, Amst. 1867; Jan de Witt contra Oranje, geschiedk. bijdr. met bijlagen bevattende de verhooren van Corn. de Witt, Amst. 1868; Amsterdam in 1672. Hist. schets naar off. bronnen, Amst. 1888, benevens bijdragen in tijdschr., enz.

[Hendrik Kroon Dzn.]

Kroon Dzn. (*Hendrik*), geb. te Hoorn 25 Jan. 1841, en aldaar fabrikant, schr.: De boodschapper of Loevestein in 1570. Hist. drama, Hoorn 1869; De Graaf de Monte-Christo, tnsp., Hoorn 1870; De zoon van den Visscher of Hoorn in de jaren 1570-'73. Geschiedk. drama. Hoorn 1872; De brouwer van Gent of jalouzie en wraak. Hist. drama, Hoorn 1873; Graaf Adam van Schwarzenberg. Drama, Kamp. 1847; Maria, de bruid van den Watergeus, 1875.

[Willem Kroon]

Kroon (*Willem*), gaf in het licht: Verzameling van de bruikbaarste Nederl. rymklanken, ten dienste der liefhebberen van taal- en dichtkunde, Utr. 1754. ald. herdr. 1774 en door Frijlink in 1831 nogmaals geraadpleegd voor zijne uitg. van het Rymwdboek; schoon het hem toegeschreven rouwdicht in de Cypressenbladen van **Hendrik Kroon** is, wordt hem nagegeven, dat hij geestelijke gez. en bruiloftsrijmen heeft gemaakt.

[Joannes Baptista Krüger]

Krüger (*Joannes Baptista*), geb. te Rosendaal (N.-Br.) 20 Juni 1799, stud. in de godgel. en werd in 1823 tot R.K. priester gewijd. Het jaar daarna werd hij in dienst gezonden naar de Fijnaart, in 1830 werd hij kapelaan te Wouw, in 1842 coadjutor in het 4e district van Zeeland te Sluis en in 1843 pastoor te Hoogerheide.

Schr. aanvankelijk stukken in Keur van verhalen en wetensch. lectuur, een maandschrift dat te Bergen-op-Zoom uitkwam. Later gaf hij uit: Potamo-chorographie over de Schelde, het verdronken land Zuid-Beveland en alle plaatsen der Zeeuwsche eilanden, B.-o.-Z. 1854, [buiten hetgeen daarin uit Ermerins getrouw is overgenomen in tekst en kaart, zonder beteekenis]; Kerkelijke gesch. van het bisdom van Breda, 5 dln., Rosendaal 1872-'77.

[Jan de Kruijff]

Kruijff (*Jan de*), geb. te Leiden 15 Sept. 1706, werd 18 Sept. 1720 aldaar als stud. ingeschreven, was koopman en fabrikant en legde zich op de dichtkunst toe; hij overleed er 11 Jan. 1776.

Hij schreef: Echt bijschrift op het afbeeldsel van, en Grafschrift op J. Wagenaar, Leid. 1774; beide komen ook voor in de, door zijne zonen (R., J. en P.), uitgegevene Gedichten, Amst. 1776.

[Jan de Kruijff]

Kruijff (*Jan de*), zoon van den voorg., geb. te Leiden 11 Oct. 1753, liet zich 23 Oct. 1787 aldaar als stud. inschrijven, doch bleef de fabriek van zijn vader tot 1806 besturen en beoefende de letteren als uitspanning; was eerst wethouder, daarna vrederechter te Leiden, en overl. in Den Haag 24 Dec. 1821. Hij was lid van: Kunst wordt door arbeid verkregen; in den bundel levensbeschr., Leid. 1782, gaf hij die van Sybrand Feitama en Arnold Hoogvliet.

Schr. in de werken van dit gen. eenige gedichten. Afzonderlijk: Redev. ter gedachtenis van Jan Nieuwenhuizen, 1806; De Hoop des wederziens, in twee zangen, Leid. 1817, 3e druk, 's-Hage 1851; vertalingen van Lat. redev. en verh. van J. Luzac, H. Paradijs, S.F.J. Rau en E.A. Borger; ook bekroonde hem de Holl. Mij. voor zijn Lofrede op P.C. Hooft.

[Jan de Kruijff]

Kruijff (*Jan de*), zoon van den voorg., is geb. te Leiden, en in Gelderland overleden; hij vervaardigde een: Zegezang ter eere der Nederlandsche helden op Palembang, 1821.

[Willem Abraham Tielenius Kruijthoff]

Kruijthoff (*Willem Abraham Tielenius*), de zoon van Theod. Kruijthoff, die als pred. te Hees bij Nijm. werd ontzet en door keizer Leopold als poëta laureatus caesarius gediplomeerd was, en van Agn. Tielenius, was pred. te Overlangbroek en te Edam, waar hij 13 Maart 1756 overleed.

Hij gaf uit, behalve een leerrede over de verheffing van Willem IV, Historisch Geschiedk. Verhaal van de Opkomst, Oudheid, Welgelegenheid, Bloeistaat en Voorrechten der stad Edam, Hoorn 1756; 2e druk, onder den titel: Verhaal van de Vuur- en Watersnood der stad Edam, ald. 1672, en eene 3e, even zeldz. uitg. ‘nevens eene korte beschr. van deselve stad met aant. van Mr. Jan Leoninus’, Edam 1782.

[Jan Hermansz. Krul]

Krul (*Jan Hermansz.*), geb. te Amst., volgens een zijner portretten, in 1602, wordt door Wagenaar gehouden voor een smid; in 1640 althans was zijne Christelijcke Offerhande te koop by den Autheur op de Roose-graft in 't Draet-vat, en zinspelingen bij Tengnagel duiden op dit beroep. Als oud-burgerzoon kwam hij 9 Sept. 1645

in 't boeckvercopersgild; reeds 18 Maart 1637 werd hij ingeschreven in het makelaarsboek en staat daarin opgegeven als 11 April 1646 overleden. De kennis aangaande hem is gering; hij was een werkzaam lid van de Kamer In liefde bloeyende, ijverde zeer voor de oprichting van een schouwburg en schr. eene Inleydinge op de musyck kamer [het concertgebouw]: Ic blyft in Eelen Doen, in Majo 1634.

Zijne omgeving doet denken aan zijne kerkelijke gemeenschap buiten de protest., waarschijnlijk behoorde hij tot de doopsgezinden; zijne werken zijn meest door Nolpe geïllustreerd; het daarin aanwezig zijn van eene of meer etsen van Rembrandt wordt thans tegengesproken. Als dichter in de groote dagen van Vondel heeft zijne vermaardheid geleden onder den roem zijner tijdgenooten, maar hij verdient eene opzettelijke studie, gelijk wij die van menigeen zijner kunstbroeders bezitten.

De verzamelingen zijner dichtwerken zijn: Eerlijcke Tytkorting, bevattende: Zinnebeelden; Minnelycke Sangh-rijmpies; Eenighe bruylofts-ged.; Diana; Cloris en Philida, Rosemondt en Raniclis; Helena; Juliana en Claudiaen; Inl. op de Amst. musyck-kamer; Kracht der deuchden; Noots. wereldhaten, met portret, Amst. 1634; Pampiere Wereld of wereldlicke oeffeninge, Amst. bij J.H. Krul, 1644; id. ald. wed. J.J. Schipper, 1681. Afz. verschenen: Wereldt-hatende noodsaeckelyck, Amst. 1627, met portr. aet. 25; Amstels linde of 't Hof der Nimphen, ald. 1627; Den Christelicken Hovelingh mis-pryzend het Hoofsche leven, 1642; Minne-spiegel en wegwyser ter deugden, 2 dln., ald. 1640, ald. 1662, Utr. 1672; Diana, hermaeckt en verbetert, 1643; opnieuw verbetert, 1659 en latere volksuitgaven; de Hellevaert van Rodemont, tnsp., Amst. 1645. Van zijn' tooneelarbeid zijn verscheidene stukken, ook na zijn dood, afz. uitgegeven.

[Arie Cornelis Kruseman]

Kruseman (*Arie Cornelis*), geb. te Haarlem 11 Oct. 1818, vestigde zich als uitgever te Haarlem in 1840, en onttrok zich in 1878 aan zaken, om verder inzonderheid de gesch. van zijn vak te beoefenen.

Schr.: Tollens. - Da Costa. Eene lezing in Dec. 1860; De Muiderkring. Eene lezing, in Maart 1868; Het leven van Fred. Mulder, (in Hand. van Letterk.), als hs. overgedrukt, Haarl. 1882; Dr. Martinus Nieuwenhuyzen, in Volksalm. van 't Nut, 1885.

Zijn hoofdwerk is: Bouwstoffen voor een gesch. van den Nederl. boekhandel, gedurende de laatste halve eeuw. (1830-1880), 2 dln., Amst. 1886, '87; De Fransche wetten op de Holl. drukpers van 1806-'14, Amst. 1889. Voorts brochures en artikelen over Teekenonderwijs, kunstnijverheids-opleiding, enz.

[Wilhelmina Jacoba Paulina Rudolphine Kruseman]

Kruseman (*Wilhelmina Jacoba Paulina Rudolphine*), nicht van den voorg., geb. te Velp bij Arnhem 25 Sept. 1839, deed na volbrachte letterk. opleiding een kunstreis door Noord-Amerika en hield letterkundige voordr. in verschillende steden van Nederland.

Zij schr.: Een huwelijk in Indië, 's-Grav. 1873 (psd. Stella Oristorio di Frama); De moderne Judith. Allerhande-bundeltje, Dordr. 1873, 2e dr. 1874; Meester-Kritiek. Geen roman of novelle maar een Satire, Amst. 1874; Mijn leven, 3 dln., Dordr. 1877;

Willen en handelen. - Fellah Damstone, Dordr. 1879; Helène Richard of in weelde geboren, drama, Soerabaya 1881.

[Abraham Kuenen]

Kuenen (*Abraham*), geb. te Haarlem 16 Sept. 1828, begon zijne stud. te Leiden 4 Sept. 1848, was reeds in 1851 werkzaam in het Warn. Legaat, werd twee jaar later extra-ord., 1855 ord. prof. te Leiden, en vertegenwoordigde zijne faculteit, ook in het buitenland.

Behalve zijne Lat. geschr. gaf hij in 't licht: Hist. Critisch Onderzoek naar het ontstaan en de verzameling van de boeken des Ouden Verbonds, 3 dln., Leid. 1861-'65, 2e dr. 1889; De godsdienst van Israel tot den ondergang van den Joodschen staat, 2 dln., Haarl. 1869-'70; Volksgodsdiensten wereldgodsdienst, Leid. 1882; Het Haagsch gen. tot verdediging van de christ. godsdienst. Gedenkschr. van zijn 100-j. bestaan, Leid. 1885. Voorts kleinere stukken, zoowel afz. als in het Bijb. Wdb. voor het Chr. gezin, de Godgel. Bijdr., 1855-'66, Theol. Tijdschr. 1867-'74, Verslagen en Meded. der Kon. Acad., enz. In de Levensber. van Lett., die van W. Muurling, 1883, J.H. Scholten, 1886.

[Gerard Kuipers]

Kuipers (*Gerard*), wiens gelijkn. vader te Dordrecht geb. en in de zeevaart opgebracht, als uitmuntend wis- en natuurk. bekend werd en in 1784 overl., werd in 1748 geb., en kwam na een vijfjarig verblijf aan de Utr. hoogeschool met den doct. rang en veel kundigheden op zijne eerste standplaats als pred. te Zuilen in 1774, was vervolgens te Nieuwerkerk a.d. IJsel, stond van 1782 tot '86 te Vlissingen, en tot zijn dood, 11 Juli 1815 te Dordrecht.

Hij is de uitgever der Twee nagel. leerreden van Bellamy, waarvan het hss. bij de plundering der drukkerij bijna verloren geraakt was, en voorzag die van eene levensbeschr. des dichters, Vliss. 1790; ook wordt hem de bezorging toegekend der verbeterde uitgave van de Proeven voor het Verstand, den smaak en het hart, Dordr. 1790. Zijne

eigene gedrukte werken betreffen zijn ambt; zijn overige ongedrukte letterarbeid is op zijn last na zijn dood vernietigd.

[Berend Kuitert Cz.]

Kuitert Cz. (*Berend*), geb. te Groningen 31 Oct. 1817, en graveur, goud- en zilversmid aldaar.

Schreef: Ernst en Boert. Gedichten en rijmen, Gron. 1850; Photografiën en fantasiën, Gron. 1865; De Volkslier. Grepen en groepen uit het werkelijk leven, Gron. 1868. Als puntdichter in Goeverneur's Huisvriend is hij welbekend.

[Mr. Jan Willem Kumpel]

Kumpel (*Mr. Jan Willem*), den 24 Aug. 1757 te Amst. door den Luth. pred. Hageman in huis gedoopt, was de zoon van een kleermaker uit Hamburg, die een ouderloos meisje met eenige middelen getrouwd en door leverantiën naar de Oost geld verdiend had; nu zoon zou gaan studeeren, moest hij eerst te Kampen genoeg Latijn leeren, om 23 Sept. 1777 te Leiden jur. stud. te worden. De jonkman ondersteunde de Oranjepartij op zoo voorname wijze, dat de Prins hem wederkeerig moest steunen om de kosten zijner prom. te bestrijden, die 4 Sept. 1784 plaats had, Hij kwam tot geen ambt en ondervond daarentegen groote moeilijkheden; te onpas schreef hij aan den Prins in zeer dringende bewoordingen, waarmede hij voor altijd de gunsten van 't hof had verbeurd. Noch zijn inhalen der Pruisen in 1787, noch zijn heulen met de Engelschen bij hunne landing in Noord-Holland, konden hem baten: hij had geen ambt of practijk, geen middelen of vrienden. De eerste vrouw van Bilderdijk wist hem van 1808-'21 in de gijzeling te houden; daarna leefde hij ellendig en naar men zegt op den Dam bedelende, totdat hij half Juli 1826 eene schuilplaats in het werkhuis had gezocht en daar overleed 5 Nov. 1826. In het doodenregister heet hij nog ‘advokaat’; pijnlijk is het zijne hardnekkigheid waar te nemen in de vasthouding aan zijne beginselen, terwijl zijne academievrienden Van der Palm en zelfs Bilderdijk inschikkelijk geweest zijn. In zijne Engelsche aangelegenheden heeft hij zijn Hamburgschen naam zoowat vertaald; eerst heet hij **Kumpel**, gend. Campbell, later **Campbell** gend. Kumpel, en deze laatste lezing heeft tot heden geloof gevonden.

Als schrijver beteekent de verdwaasde man niet veel; het meeste van zijne geschr. betreft hem zelf en heeft geen vorm genoeg dan om gelezen te worden tot samenstelling zijner niet onnuttige levensgeschiedenis. Noode zou men daartoe kunnen brengen - en dan nog wel wegens de lotgevallen van den auteur -: Mengelstoffen, Leid. 1779; Vaderl. Mengelst., ald. 1783; De Lof der Batavieren in het tegenw. tijdsgewricht, Leid. 1783; Ter naged. van den Vader des Vaderlands, Amst. 1785; Aan den Adm. Verhuell, in dienst van Bonaparte, Amst. 1814.

(Amst. Jaarboekje voor 1890.)

[H. van Overvest Kup]

Kup (*H. van Overvest*), dichter en tooneelschr., gaf uit: De blijde aankomst van den eersten Haring, 1816 en andere gelegenheidsdichten; voorts omwerkingen of vrije vert.; Mevrouw Angot te Parijs of de Vischvrouw van Fortuin, blsp. met zang, (n.h.

Fr. van Maillot), Amst. 1804; Het dubbel huwelijk, blsp., een vervolg op den onechten zoon, tnsp., (naar Kotzebue), ald. 1804; De Heer Willemse of de onbekende Reiziger, blsp. met zang, ald. 1804; De twee Grenadiers of het misverstand, blsp., ald. 1805; Celestine van Florian of de Minnares rechter over haar Minnaar, trsp., ald. 1805; De twee bedienden bij geval of het dubbel ontbijt, blsp., ald. 1807; Odon de St. Amand of de Tempelieren der twaalfde eeuw, geschiedk. trsp., ald. 1807.

[Hendrik Jozef Frans van Kuyk]

Kuyk (*Hendrik Jozef Frans van*), den 21 Jan. 1846 te Rotterdam geb., studeerde als onderwijzer, welk ambt hij van 1866 tot 1869 waarnam in de gevangenissen voor jeugdige veroordeelden te Rotterdam en Deutichem, van 1869 tot 1888 was hij verbonden aan den Nederlandschen schouwburg van Antwerpen. Sinds dien is hij tooneelspeler te Amsterdam.

Hij leverde bijdragen in het Rederijkers-weekblad van Utrecht 1865-'69, en verder bewerkte hij: De Landverrader: Gerard van Velzen, 1865; Max Havelaar, tooneelspel. Deze werken zijn nooit gedrukt. De Tooneelspeler en de Maatschappij (voordracht) Antw. 1877.

[Peter Domien Kuyl]

Kuyl (*Peter Domien*), op 19 April 1821 geb. te Geel, waar hij zijne studiën begon, die hij voortzette aan het kleine en het groote Seminarium te Mechelen, met het doel zich te wijden aan den geestelijken staat. Tot priester gewijd zijnde op 21 Dec. 1844, werd hij onderpastoor te Borgerhout en vervolgens te Mechelen en Antwerpen, in welke laatste stad hij stierf op 3 Nov. 1873, als pastoor der St. Andrieskerk. Hij was een ernstig muziekbeoefenaar en deed vele en belangrijke opsporingen in de archieven van verschillende gemeenten.

Buiten eenige Fransche werken en bijdragen in de bladen: Rond den Heerd, De Katholieke Zondag, Het Kempenland en het tijdschrift De Vlaamsche School, gaf hij afz. uit: Eenige aenmerkingen over de oude en huidige gothische autaren door P.D.K. Onderpastoor, Antw. 1858; Eene remonstrantie volgens de echt Christene kunst, Brugge 1858; Over het bouwen en versieren

der kerken in 't Gotisch, Brugge 1858; Legende der martelaren van Gheel S.S. Dimphna en Gerebernus, opgevolgd van eene reeks wonderbare genezingen door de voorspraek der heilige Dimphna bekomen enz., Antw. 1860; Toestand der christene kunst in twee bisdommen der Rijn-Provinciën, Brugge; De kerksymboliek of christelijke uitlegging van al de deelen eener christene kerk, door een priester des aertsbisdoms van Mechelen, Brussel 1863; Gheel vermaerd door den eerdienst der heilige Dimphna. Geschied- en oudheidskundige beschrijving der kerken, gestichten en kapellen dier oude vrijheid, door P.D. Kuyl, priester, Antw. 1863; Hoboken en zijn wonderdadig kruisbeeld, alsmede eene beschrijving van het voormalig klooster der P.P. Brigittijnen, door P.D. Kuyl, priester, Antw. 1866; Geschiedenis van het H. Kruis van Hoboken, gevolgd van de legende der H. Dimphna, Antw. 1867.

[Abraham Kuyper]

Kuyper (*Abraham*), geb. te Maassluis 29 Oct. 1837, ving zijne studiën te Leiden aan, 16 Juli 1855, prom. daar in de theolowerd 9 Aug. 1863 pred. te Beesd, in 1867 te Utrecht, 3 Aug. 1870 te Amsterdam. In Maart 1874 verkreeg hij zijn verzocht emeritaat en werd lid van de Tweede Kamer, was volksvertegenwoordiger en aanvaardde 20 Oct. 1880 het hoogleeraarsambt aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Hij schreef behalve veel leerredenen, brochures, opst. in tijdschriften, beoordeelingen en hoofdartikelen in De Standaard, als redacteur: Het modernisme, een fata morgana op christ. gebied. Een lezing, Amst. 1871; Kerkeraads-protocollen van de Holl. gemeente te Londen in 1569-'71. Naar de oorspr. bescheiden, door de Marnix-vereeniging uitgeg., Utr. 1870; De Bartholomeusnacht, Amst. 1872; Ons Program, Amst. 1879, 2e dr. 1880; Souvereiniteit in eigen kring, 2 uitgaven, Amst. 1880; Planciusrede, Amst. 1884; Het Calvinisme en de Kunst, Amst. 1888. Belangrijke uitgaven: J. à Lasco, opera, tam edita quam inedita, Hag. Com. 1866; Fr. Junius, Opuscula theologica selecta, Amst. 1882; Tractaat van de reformatie der kerke, Amst. 1883, volksuitg. ald. 1884; J. Calvinus, Institutie of onderw. in de Chr. religie, Doesb. 1887; Het Calvinisme en de Kunst, Amst. 1888.

[Hendrik Kuyper Gzn.]

Kuyper Gzn. (*Hendrik*), geb. te Amst. 17 Dec. 1790 en overl. te 's-Gravenhage, 9 Maart 1873, als oud-prov. dir. van 's Rijks belastingen in Zeeland, was dichter en tooneelschrijver en gaf behalve tal van vertalingen van tooneelarbeid uit het Hgd. en Fr. in proza, nog de volgende werken in het licht: Lodewijk IX, trsp. naar het Fr. van Ancelot (poëzie), 's-Hage 1822; Koenradijn en Frederik, trsp. naar het Fr. van Liadières (poëzie), Amst. 1829; Verspreide en andere gedichten, Rott. 1830; Lofdicht op P. Pz. Hein, Rott. 1832; De Tachtigjarige strijd, in vier zangen, Rott. 1832, 4e dr. Amst. 1864; Vaderl. en andere gedichten, Rott. 1834; Het Hospitaal van Invaliden, Rott. 1836; Pythagoriana (Zedespreuken naar 't Fransch), Hoorn 1838; Rosamonda Clifford, trsp. naar E. de Bonnechose, Hoorn 1838; Gedenkzuil van het 25-jarig bestaan van Nederl. verlossing, Amst. 1838; Spelde- en naaldegeld, oorspr. tnsp., Amst. 1852; De Napoleoniden. Zang des tijds, 1864. Voorts tal van bijdr. in alm. en maandschriften.

[Gerrit Kuyper Hzn.]

Kuyper Hzn. (*Gerrit*), zoon van den voorg., geb. te Amst, 3 Juli 1815, werd in 1837 tweede luit. bij de genie, was van 1841-'53 leeraar aan de Kon. Mil. Acad., werd 16 Juni 1875 kolonel, 25 Febr. 1878 gep. met den rang van gen.-majoor en is in Den Haag overl. 28 Dec. 1879.

Hij schr.: De karakterschetsen van Theophrastus, naar het Grieksch, Rott. 1833; Brieven tot veredeling van verstand en hart van Hester Chapone, Rotterd. 1835; Asteroïs of Messene's ondergang, oorspr. trsp., Amst. 1839; Zeemansgids naar, in en uit Oost-Indië, naar het Eng. van J. Horsburgh, Amst. 1841, 2e dr. met D. Boes Lutgens, ald. 1853; Handboek der algem. gesch. van L.A. Schmidt, voor Nederl. bewerkt, 3 dln., Amst. 1842; Handl. tot de beoefening der Nederl. taal- en letterkunde, (cursus voor de Mil. Acad.), Breda 1844, 6e dr ald. 1863; Gesch. van 't Spaansche Schiereiland van 1807-'14, naar 't Eng. van Alison, 2 dln., Breda 1846-'47; Studiën over den Barricade oorlog, naar het Hgd., Breda 1850; De verdediging van Schweidwitz in 1762, een toonbeeld uit weinigen, voor velen geschetst, Breda 1853; De schoone bouwkunst en hare wording en ontwikkeling, Amst. 1854; Assyrië. De Assyrisch-Iranische Mogendheid (1250-500 jaar vóór J.C.) naar de denkbeelden van J. Krüger, Amst. 1856; Graaf Radetzky K.K. Oostenrijksch veldmaarschalk. Eene levensschets, naar 't Hgd., 's Bosch 1858; Vingerwijzingen binnen het gebied der Nederl. spelling, Utr. 1863; Onze tijd, Maandschrift, (met J. Kuyper Hz.), 4 dln., Amst. 1866-'67. De hierboven genoemde vertalingen, evenals die over technologie, stoomwerktuigen, krijgskunde, zeevaartkunde enz., zijn meestal om- en bewerkingen. Zijn Nederl. spraakleer, in 't Fr. als Eléments de gramm. Neerl., zijn herdrukt.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1880.)

[Jacob Kuyper]

Kuyper (*Jacob*), broeder van den voorg., geb. te Rott. 17 Sept. 1821, was sedert 1846 controleur, hoofdcontroleur en ontvan-

ger der belastingen in verschillende plaatsen, grootendeels te Amsterdam, en woont thans te 's-Hage.

Behalve een groot aantal atlassen en kaarten van zijne hand heeft hij uitgegeven: Onze Oost, populair beschr., Breda 1860, 4e dr. 1874; Veertien wandelingen op het gebied der algem. aardrijks-beschrijving, Amst. 1865; Nederland, zijne provinciën en koloniën, land en volk beschreven, Leeuw. 1866; Handb. der natuurk. aardrijksbeschr.; was met zijn broeder red. van Onze Tijd en schr. in Pantheon, Perthes' Mittheilungen, enz.

[Frederik Hendrik Willem Kuypers]

Kuypers (*Frederik Hendrik Willem*), geb. te Maastricht 9 Mei 1817, werd in 1836 officier bij de artillerie, was van 1852-'55 in Indië en kwam terug als gep. majoor. In 1871 werd hij schoolopz. in het 10e distr. van Gelderland, en bij de tegenw. regeling districts-schoolopz. over het distr. Tiel, sedert 1 Nov. 1880.

Hij schreef: Gesch. der Nederl. Artillerie van de vroegste tijden tot op heden, 4 dln., Nijm. 1869-'74. In De Militaire Spectator: Proeve van een geschiedk. onderzoek naar den voormaligen en tegenw. toestand der buskruidfabricatie in Ned -Indië; Aanteekeningen betreffende oud en merkwaardig geschut in Nederl.-Indië; Belegeringswerktuigen tijdens de middeleeuwen in den lande gebezigd; Het oudste vuurgeschut in Nederland; Willem Meester, een bladzijde uit de geschiedenis van de Nederl. pontonniers; in De Utr. Volksalmanak over het kasteel Vredenburch.

L

[Pieter Jan Rudolph Laan]

Laan (*Pieter Jan Rudolph*), geb. te Ottoland 27 Juli 1836, werd in 1860 kand. in Overijsel, 6 April 1862 pred. te Hoenderloo, 1865 te Muiden, in April 1868 te Maassluis, vanwaar hij in Maart 1876 naar Antwerpen verhuisde; hij overleed daar 21 Sept. 1888.

Een groot aantal geschriftjes over godsd. onderwerpen, in overdreven ascetischen stijl, trok nog zoozeer de opmerkzaamheid niet als zijne: Poëzy, 's-Grav. 1873. Bij de beoordeeling dezer rijmelarij heeft men blijkbaar de ontoerekenbaarheid van den vervaardiger niet vermoed.

(Onze Tolk, 1873.)

[Johan Willem Claus van Laar]

Laar (*Johan Willem Claus van*), een onzer letterkundige deugnieten in de eerste helft der achttiende eeuw, is door zijn avontuurlijk leven, de geheimhouding zijner autobiographie, de veelzijdigheid zijner vindingrijkheid om zich als auteur en in het dagelijksch leven te vermommen in de verrassendste gedaanteveranderingen, waaronder hij optreedt, nog ver van een historisch persoon. Hij wordt vermeld als ouderling der Eng. kerk, molbrouwer te Middelburg, actiehandelaar te Hoorn, komt in 1743 voor als door zijne familie besteld aan een schipper naar Curaçao, aan welke

reis hij wist te ontsnappen; niet minder sterk is zijn voorgangerschap bij de Hernhutters; zijn zedelijk gedrag was niet van het verhevenste soort, tot zijne goede vrienden behoorden Hennebo en zijn kornuiten.

Op zijne rekening worden gesteld: Den bedrieger bedroogen, of den gevangen smous; Den gestraften bedrieger of den smous in 't rasphuis; Den bedrieger gestorven of den dooden smous, uitgeg. als een werk in 3 dln., Amst. 1736, afz. en met verscheidene drukken, psd. C. Lonius. Den bedroogen woekeraar, of den smous in 't hoerhuys, zelfde psd., is uit het tweede werk genomen en bevat daarvan bl. 79-178. Ook worden hem minder bedenkelijke werken toegeschr., bv. een Hist. verhaal der harde winters, Amst. 1740. Wat van hem in onderst. blad gezegd wordt, hoe belangrijk ook, is slechts een begin van kennismaking.

(De Librye, 1889.)

[Arnoldus van de Laar]

Laar (*Arnoldus van de*), geb. te Helmond 11 April 1826, priester gewijd 25 Mei 1850, werd kapelaan in Den Bosch, in 1872 pastoor en in 1884 deken te Oss.

Schr.: De liberale partij in Nederland, Bosch 1872; De H. Leonardus van Veghel, Bosch 1872.

[Jan Antoon Labare]

Labare (*Jan Antoon*), Brugsche dichter der 18e eeuw. Eenige zijner tooneelstukken werden in zijne geboortestad vertoond ten jare 1719 en 1723. Onder deze bevinden zich: Kruistocht door Diederyk van Elsatien, Grave van Vlaenderen en Lodovicus den Goeden, koninck van Vranckryck, bly-eyndigh treurspel, 1741; De trauwe van Maria de

Valois, princesse van Bourgongne en vrauwe van de seventhien Nederlandsche Provintien, bly-eindend treurspel, Brugge 1727; Christelycke bemerkinghe op de doodt. Tydwyzer gesteld in het jaer MDCCXXXIII, Brugge 1732. Ook schreef hij eene Konst der Poëzye in Nederduytsche Veirzen, Brugge 1721, heruitgegeven door F.D. van Daele onder den titel: De Dichtkunde, op 't fransch originael naegesien, in vertael- en tael-wetten verbeterd en met nieuwe bewerkingen verrijkt, Ieperen 1810.

[Hendrik Martinus Labberté]

Labberté (*Hendrik Martinus*), geb. te Deventer den 10 April 1834, werd te Tilburg opgeleid voor het onderwijs, was daarin werkzaam te Tilburg, Rotterdam, Alfen en Oudshoorn, en is sedert 1859 hoofd der openbare school te Aarlanderveen.

Schr.: Vragen over Taalkunde, Alfen 1873, en Nieuw Taalboekje voor voortgezet onderwijs, 2 stukjes. Zwolle 1876, met een aanbeveling van Dr. A. de Jager, en gaf uit: Daniel Jonctijs' Roseliins Oochies, met een woord vooraf van Dr. G.D.J. Schotel, Sneek 1877.

[Dirk van Hinloopen Labberton]

Labberton (*Dirk van Hinloopen*), geb. te Zegwaard, waar zijn vader Remonstr. leeraar was, 31 Oct. 1800, werd in 1826 pred. bij hetzelfde gen. te Nieuwkoop, 26 Oct. 1828 te Gouda, waar hij tevens schoolopziener was en 22 Juli 1873 overleed.

Onder het psd. Nathanael Pyrrho schr. hij: Over Heidendom en Heidensche scholen in Nederland, Gouda 1841; onder eigen naam: Handl. tot de kennis van de bestaande bepalingen op het lager schoolwezen, Gouda 1848; Schoolverord. voor Z.-Holland, Gouda 1848. Naar het Hoogd. bewerkte hij: Calinich's Zielkunde voor onderwijzers, Gouda 1848, en vertaalde met J.L. Terwen de Algem. Gesch. van Schlosser en Kriegk. Rott. 1855-'60; Gervinus, Gesch. der 19e eeuw, 2e uitg., Zwolle 1874.

[Willem Jacob Laclé]

Laclé (*Willem Jacob*), overleed 1 Nov. 1805 te Suriname.

In de Dichtvruchten van ‘Kunst door vriendschap volmaakter’, (Amst. 1803-'9, 8 dln.), gaf hij een dichtstuk Wintergedachten en eenige fabelen.

[Jan de Laet]

Laet (*Jan de*), geb. te Antwerpen 1582, legde zich toe op de aardrijkskunde, was bewindhebber der W.I.C. en had zitting in de Dordr. Synode; hij overleed te Leiden in 1649.

Hij schr., behalve eene menigte werken in het Latijn: Beschryving van West-Indien, of nieuwe Wereld en West-Indische Maatschappij, Leiden 1625, '30, '44; Jaarlykx Verhaal van de verrigtingen der geoctr. West-Indische Companie, sedert haar begin tot het einde van het jaar 1636, begrepen in XIII boecken, met kopere platen vercierd, Leid. 1644.

[Jan Jacob de Laet]

Laet (*Jan Jacob de*), geb. te Antwerpen 13 Dec. 1815, studeerde in de geneeskunde, doch oefende in dit vak slechts korten tijd de praktijk uit te Ranst en vervolgens te Antwerpen. Te Brussel stichtte hij in 1844 het eerste Vlaamsch dagblad: Vlaemsch Belgie, hetwelk later Vlaemsche Belgen genoemd werd. In 1845 werd hij titelvoerend hoogleeraar bij de Hoogeschool te Gent. Toen in 1849 zijn dagblad ophield te verschijnen werd hij door den raad van beheer der koninklijke academie van beeldende kunsten gelast met het opstellen van den Catalogue du musée d'Anvers. Vervolgens was hij als vertaler en als correspondent van Duitsche bladen werkzaam. Later nam hij de redactie van het Journal d'Anvers, en daarna die van l'Emancipation te Brussel op zich, totdat hij aan het hoofd kwam eener groote broodbakkerij, die hij eerst te Brussel en in 1854 te Antwerpen opende. Sedert 9 Juni 1863 is hij lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, waarin hij nog zetelt. Hij schreef meestal onder den naam van Johan Alfried de Laet.

De voornaamste zijner werken zijn: De Kruisvaerder, in de Noordstar, 1840; De Vloek, novelle, id. 1841, Taelcongres te Gent. 1841; Het Huis van Wesenbeke, Antw. 1842; Herman de Schaliedekker, eene Antwerpsche Legende, in Vlaemsch Belgie, 1844; De Vlaemsche Beweging. Een antwoord aan de Revue nationale, Antw. 1845; Doctor van Droomenveldt, novelle, in het Taelverbond, 1845; Het Lot, eene schets van Vlaemsche dorpszeden, in het Taelverbond, 1846; Eene bruiloft in de XIVe eeuw, Antwerpsche legende, in het Taelverbond, 1847: Gedichten, Antw. 1848; Rede, gehouden op het Schillersfeest te Antwerpen, den 10 Nov. 1859, Antw. 1859; Palamedes, een klinkdicht van Vondel, Antw. 1861; Vlaemsche Zaak. Verslag namens de commissien van vertoogen der Kamer van Volksvertegenwoordigers, aangeboden in zitting van 5 Mei 1866, Antw. 1866; Leven is Liefde, een gedicht in spraakzang, Antw. 1874: Gedichten, 2e uitgaaf, Antw. 1883; Aanspraak bij de Inhuldiging van van Conscience's praalgraf, Antwerpen 19 September 1886, Antw. 1886. Onder het pseudoniem Jozef Colveniers vertaalde hij eenige verhalen uit het Fransch en Hoogduitsch, terwijl hij ook eenige Fransche werken leverde.

[Kasper de Laet]

Laet (*Kasper de*), een Antwerpsche schrijver der XVIe eeuw, gaf in druk: Defensie

Responsijf Astrologick by Gaspar Laet de Jonghe, op die sotte ende dwalende Apologie tseghen hem doer Jan Thilault printer ende lettersteker, int jaer van XXX wtghegheven. Gheprint Tantwerpen in die Rape by my Michiel van Hoochstraten.

[Jacobus Lagendaal]

Lagendaal (*Jacobus*), geb. te Rott. 15 Mei 1679 en aldaar overl. als leeraar der Remonstr. gemeente, 23 Jan. 1748.

Schr. in 1743: Nederland op den Throon; Nederland op den oorlogsthroon; De Vryheid in den Hemel; De zegepr. Christus, 1744; Hiob of de Geestelijke Palmboom, in 12 boeken, 2e dr., Amst. 1769.

[George Hendrik Lagers]

Lagers (*George Hendrik*), geb. te Hamburg 22 Febr. 1760, was pred. bij de Ev. Luth. gem. te Amst., waar hij 25 Maart 1833 overleed.

Behalve eenige redevoeringen gaf hij zeven gezangen voor den bundel gezangen zijner gemeente.

[Geerard de Lairesse]

Lairesse (*Geerard de*), historieschilder en plaatsnijder, geb. te Luik in 1641, toog naar Holland, werkte in Den Bosch, Utrecht, Den Haag en Amsterdam. Toen hij in 1690, door geestesoverspanning, plotseling blind werd, bleef hij nog werkzaam door het geven van verhandelingen over kunst en wetenschap. Hij overl. te Amsterdam en werd daar op 21 Juli 1711 begraven.

Uit zijne verhandelingen werd het boek opgemaakt getiteld: Groot Schilderboek, 2 dln., Amst. 1707, 1712, Haarl. 1740, Amst. 1836; Hgd. vert. Nürnb. 1728; Eng., Lond. 1738, '78 en '84; Fransche, Parijs 1787; Grondlegginge der Teekenkonst, Amst. 1701, 1727, 1766, Fr. vert. Amst. 1719, Hgd., Nürnb. 1727 en 1780, Leipzig 1745.

[Aegidius de Lalaing]

Lalaing (*Aegidius de*), een Dominikaner monnik uit het begin der 17e eeuw, die te Segovia studeerde, was leeraar in de godgeleerdheid te Gent en Osnabruck, later missionaris te Leeuwarden en Groningen van 1625 tot 1643, daarna prior te Osnabruck, en overleed te Gent in Mei 1674.

Hij schreef: Historie van 't beginsel, voortganck, uitnementheden, gratiën, aflaten ende mirakelen van het doorluchtig wyt-vermaerde aertsbroederschap der H. Rozenkrans, Antw. 1630; Troost der schrupuleuzen, Brussel 1647; Bundel geschiedenissen ter eeren van den H. Name Jezus. Antw. 1663; Gheestelyke oeffeninghen van thien dagen. Met veel uytnemende regels seer bequaem tot een gheestelyck leven, enz., Gent 1660.

[Jan Jacob Lambin]

Lambin (*Jan Jacob*), te Ieperen geb. 15 Juli 1765, werd, na zijne opvoeding aan de lagere school en de teekenacademie ontvangen te hebben, op een handelskantoor geplaatst. Ten jare 1797 kwam hij op een registratiekantoor en in 1800 werd hij ontvanger te Kortrijk, in 1808 ontvanger van het hospitaal en archivaris te Ieperen, en in 1816 secretaris van de burgerlijke godshuizen aldaar, en overleed 17 Jan. 1841. Voor zijne gedichten werd hij 39 malen bekroond.

Hij schreef: Aenmerkingen op het handschrift voor titel voerende: Bewerp van Vlaemsche spelling, gevolgd van eenen oogslag op de Nederduitsche dichtkunst van M. Philips Jaques de Neckere, Ieperen 1815; Geschiedkundige onderzoekingen op de aloude aenstelling van den voogd en de schepenen en raden der stad Ypre, en de opvolgende veranderingen op de jaerlyksche vernieuwing ingevoerd, Ieperen 1815; Beleg van Ypre, door de Gentenaers en Engelschen, ten jare 1383, Ieperen 1826; Tydrekenkundige lyst van onuitgegevene handvesten, opene brieven en andere bescheeden, rustende onder de archieven van de stad Ypre, Ieperen 1829; Verhael van den moord van eenige schepenen, raeden en andere inwooners der stad Ypre, gebeurd den 29 en 30 Nov. 1303, bewezen door echte bescheeden voormaels nooit in het licht gegeven, Ieperen 1831; Eeuwigdurende verbond tusschen Jan den III, hertog van Brabant en Lodewyk den I, grave van Vlaenderen, Ieperen 1832; Nalezingen of vervolg van de tydrekenkundige lyst van uitgegevene handvesten, Ieperen 1832; Nalezingen of vervolg van de (uitverkochte) lyst, behelzende de opgave van meer dan 160 originale charters en bescheeden wegens de historie van Ypre; Beleg van Ypre, door de Engelschen en Gendtenaers, ten jaere 1383, en oorsprong van de feest gezegd der Tuindag. Met een verhael van de gebeurtenissen welke in Vlaenderen, omtrent dien tyd plaets hebben. Eerst in het licht gegeven onder den titel van Oorsprong van den Tuindag, door Adriaen van Schrick, heer van Rodorne; nu in den hedendaegschen styl overgebragt, en met geschiedkundige aenteekeningen verrykt, Ieperen 1833; Olivier van Dixmude, Merkwaerdige gebeurtenissen, vooral in Vlaenderen en Brabant, en ook in de aengrenzende landstreken van 1377 tot 1443; letterlyk gevolgd naer het oorspronkelyk onuitgegeven en titelloos handschrift, van Olivier van Dixmude, verrykt met eene voorrede, met geschiedkundige aenteekeningen, eene lyst van de veranderde woorden en eene alphabetische tafel, Ieperen 1835; Jan van Dixmude, Dits de cronieke ende genealogie van den prinsen ende graven van den foreeste van Buc, dat heet Vlaenderlant van 863 tot 1436, gevolgd naer het oorspronkelyke handschrift, Ieperen 1839. In

de Nederduitsche letteroefeningen schr. hij: Verkoren, verloren of verzworen maendag.

[Jan Lambrecht]

Lambrecht (*Jan*), den 1 April 1626 geb. te Pollinkhove (West-Vl.), bleef in zijne jeugd gedurende eenige jaren in Engeland en vestigde zich daarna als rechtsgeleerde te Brugge, waar hij in 1653 in het huwelijk trad. Hij was een man van aanzien en vermogen, want in 1656 gaf hij verblijf aan Engelands gebannen koning Karel II, diens zuster, de Prinses van Oranje en den Hertog van Glocester. In 1666 werd hij Groot-Baljuw van het Graafschap van Middelburg, alwaar hij omstreeks 1690 stierf.

Onder zijne nagelaten Dichterlijke Werken telt men: Vlaemsche vrede-vreucht naer een pijnlijcke droefheyt door den grouwelijcken oorlogh, nu verandert in een aengenaeme peys, bestaende in Vlaemsche maeght, Meydroom, Goddelycke vredelof, Vorstelycke minnelusten, trouwe ende bruyloftsliedt, door J. Lambrecht, 's-Gravenhage 1659; Onstervelicke Lof van de Redenrijcke Dicht-conste. In dicht beschreven door J. Lambrecht, Brugge 1661; Schoonheydts ramp-lot; Verthoont door het droevigh verhael van het jammerlick ongheval, geschiet aen een wonderlicke schoone Jongvrouwe; ghenaemt De schoone Joanna van Parijs, Brugge 1661; Deuchdenlof, tot wellecomwenschinge aen den doorluchtighen Heer, Carolus van den Bosch, commende uyt sijn bisdom van Brugge tot den bisschoplicken stoel van Ghendt, in 1660, In Dicht beschreven door J. Lambrecht, Brugge 1662; Rachel of het thoonneel van oprechte liefde, ghespeelt binnen Brugghe op den derden Mey 1659 voor sijn hoohgweerdigheyt Carolus van den Bosch, als dan Bisschop van Brugge ende nu van Gent. Ten bywezen van veel ander eerweerdighe hooghe ende treffelicke persoonen, Brugge 1662; Lof der bouwlust, verthoont op den blijden dag der H. Wijdinge ende Myteren van den Eerw. Heere myn Heere Carolus Geleyns, XLIen Abt van Sinte Pieters tot Oudenburgh, Brugge 1665; Vruchteloosen aerbeydt, in den dienst des weerelts, uytghebeelt door de wonderlicke groote Deughdeloon van den dienst des Hemels, Brugge 1668; Gheluckige reyse van Joncvrouwe Constantia Veltganck, ghedaen synde door de onghevallighe Velden des weirelts in den gheestelycken Hof des Cloosters van Dooresele onder de H. Order van de Cystercen binnen de stadt van Ghendt. In dicht beschreven door J. Lambrecht, Gent 1670; Lof der Blommen, toe-ghe-eyghent aen de goede menschen... verthoont ter eeren van den edelen const-minnenden heere Jr. Adriaen Blomme, op syn Edelheydts huldinghe, tot proost van de achtbaere, reden-rijcke ghilde der H. Drie Santinnen in Brugghe, op den 25 november 1670, Brugge 1670; Goe-weke vertoonende de komste, het Heyligh wonderbaerlyck Leven, grauwelijck Lyden, ende gheduerighe vervolghinghe, de bittere Passie ende pynelycke Doodt van den eenighen ghebooren Sone Godts, ons Heeren ende Salighmaeckers, Jesu Christi. In dicht beschreven door J. Lambrecht, Brugge 1678; Wonderen der Heilighe Stadt Halle uytghekosen plaetse van de groot-machtighe Koninghinne des Hemels, om haer hulp en by-standt, aen de menschen te betoonen op der aerden, Brugge 1682; Bethlehem vertoonende den H. Kersnacht, met alles wat bedenkelyck is daer in te zijn gheschiedt, Spele-wijs beschreven door J. Lambrecht, Brugge 1685.

[Joos Lambrecht]

Lambrecht (*Joos*), omstreeks 1491 te Gent geb., vestigde zich ten jare 1536 in zijne geboortestad als boekdrukker, terwijl hij ook als lettersteker en gieter werkzaam was. In het jaar 1553 liet hij zijn werkhuis en zijnen handel over aan eenen ambtgenoot, om kort nadien te sterven.

Behalve een Fransch werk schreef en drukte hij: Eene devote dagelicsche oufenynghe op 't lyden Ons Heeren Jesu Christi, bedeelt naer de zeven ghetyden van den daghe, met eender zoeter oracye of bedynghe op elck artycle. Gheprent te Ghend, tegenover 't stadhuus, by Joos Lambrecht, lettersnyder, 1543; De cleyne colloquie in 't Vlaemsche ende franchois, by Joos Lambrecht, Gandavi (1550); Néderlandsche spellijnghe, uutghesteld bij vraghe ende andwoorde, duer Joas Lambrecht, lettersteker. Tot onderwijs der jonghens voor haar earste beghin. Gheprentt te Ghend in tjaar. MDL. Dit is een van de eerste werken, welke in onze moedertaal over hare spelling werden geschreven. Het werd ten jare 1882 heruitgegeven door de Maatschappij der Vlaamsche Bibliophielen van Gent. Verder leverde hij nog: De testamenten der twaelf patriarcken, Jakobs kinderen, ghedruckt te Ghend, bij Joos Lambrecht, lettersteker, anno M.D.LI.

[Johannes Jacobus Lambrechts]

Lambrechts (*Johannes Jacobus*), geb. te Amersfoort 4 Jan. 1817, hield zich meestal met letterk. arbeid bezig en overl. 13 Maart 1859 in het buitengasthuis te Amsterdam.

Hij schr.: Jacoba van Beijeren, hist. romant. tafereel, Amst. 1856; De familie la Laine, hist. rom. verhaal, tijdens de vervolging der Protestanten in Holland, 2 dln., Amst. 1856; Ada van Holland, hist. rom. verhaal, Amst. 1857; Holland in 1650, of de aanslag op Amst., hist. rom. verhaal, 2 dln., Amst. 1857.

[Mr. Nicolaas Cornelis Lambrechtsen]

Lambrechtsen (*Mr. Nicolaas Cornelis*), geb. te Vlissingen, 29 Febr. 1752, prom.

1773 te Utrecht en werd pensionaris van zijne geboortestad, tot 1787. Later vestigde hij zich te Middelburg, waar hij zich op de gesch. toelegde en medewerkte aan de Bijvoegsels op Wagenaar, Amst. 1790 en later. Met 1795 kwam hij weder in regeeringszaken, en was staatsraad in buitengew. dienst onder koning Lodewijk. In 1815 erfde hij de ambachtsheerl. Ritthem, vroeger door koop in zijne familie gebracht. Als lid en veeljarig voorzitter van het Zeeuwsch Gen. was hij een beoefenaar der historie van zijn gewest; zijne hss. en aant. worden in de verzamelingen van dit Gen. bewaard. Hij overl. te Middelburg 21 Mei 1823.

Zijne uitgeg. geschr. komen, behalve in gen. Bijvoegsels op Wag. voor in de werken van het Z. Gen. en de Mij. der Ned. Lett., als: Onderzoek of Graaf Philips III zich ooit door den Roomschen Paus hebbe doen ontslaan van den eed bij het aanvaarden zijner regering gedaan, Z. Gen. 1782; Korte beschr. van de ontdekking van Nieuw-Holland, weleer eene volkplanting van het gemeenebest der Ver. Ned. in Amerika, ald. 1818; Hulde aan de nagedachtenis van P. de la Rue, ald. 1818; Beknopte gesch. van de Middelb. Rederijkkamer het bloemken Jesse, (Nieuwe werken Lett., dl. III, 1819); Hulde aan de naged. van Jan. Guepin, (Mnemosyne 1819) en kleinere opstellen, verslagen, brochures en bijdragen. Zijne verh. over N.-Ned. werd in het Eng. vertaald en behoort tot de meest geachte geschr. over de gesch. van den Staat en de stad New-York.

[Josef Lamorlet]

Lamorlet (*Jozef*), te Antwerpen geb. 19 Maart 1626, legde zich op de schilderkunst toe in de werkplaats zijns vaders, tot hij in 1651 vrijmeester werd van de Antwerpsche Sint Lucas-Gilde, waarvan hij in 1671 Deken was. Tezelfder tijd was hij werkend lid der tooneelafdeeling van bovengemelde gilde, wier rederijkers van hem vertoonden: Ontwaekte Poesie, uyt-gebeeldt in den triumpherenden Olyftack: als voor-reden speel-wys verthoont tot Antwerpen, op de Redenrycke Camer van S. Lucas-Gulde, vervoeght met denzelven Olyf-tack, Eerstmael op den 18 Octobris 1677, 's-Gravenhage 1677. Op dezelfde Rederijkers-Kamer speelde men in 1678 een blijspel van Den vervolgden Osmin en Darasia, bygeval van den oorlog van den grooten Fernandus tegen de Mooren, tooneelgedicht in vijf bedrijven door den Deken Joseph Lamorlet, en opgedragen aan het Antwerpsch Magistraat. Des schrijvers kenspreuk was: Elk heeft zijn deel. Hij overleed in zijne geboortestad omstreeks 1681.

[Isaac Arnold Lamping]

Lamping (*Isaac Arnold*), geb. te Sprang, werd 22 Juli 1850 theol. stud. te Utrecht, prom. daar in 1858, werd cand. in 1860, pred. te Noordwijkerhout 6 Jan. 1861, in 1864 aan Den Helder en, na het nederleggen van zijn ambt, hoofdred. der Nieuwe Rott. courant, 1 April 1869.

Als afz. geschr. verscheen: De Staat en het volksonderwijs in Nederland. Studiën, Leid. 1869. Vroeger bewerkte hij eene Bloemlezing uit de geschr. van Van der Palm: Godsd. overdenkingen (uit de leerredenen), en Salomo's spreukenschat, beide te Leeuw. 1865.

[Jan Pieter Nicolaas Land]

Land (*Jan Pieter Nicolaas*), geb. 23 April 1834 te Delft, stud. te Leiden in de letteren; na zijne promotie werd hij in 1857 belast met nasporingen in het Britsch Museum ten behoeve van de Leidsche bibliotheek; in 1859 werd hij alg. secr. van het Ned. Bijbelgenootschap, in 1864 hoogl. aan het athen. te Amst. en in 1872 hoogl. in de wijsbegeerte te Leiden.

Behalve eenige geschriften in 't Latijn en Hgd. schreef hij: Redevoering over den zamenhang tusschen gelooven en weten, Amst. 1864, Ons hooger onderwijs, Amst. 1868; Over uitspraak en spelling, voornamelijk in de Nederl. taal, Amst. 1870; Het keerpunt in de wijsg. ontwikkeling, Amst. 1871; De hoofdstad zetel van Hooger Onderwijs, Amst. 1872; De eenheid van den geest, Leiden 1873; Beginselen der analytische logica, Leiden 1873: Ter ged. van Spinoza, Leid. 1877. Verder vele bijdragen in tijdschriften en jaarboeken, en vooral belangrijke uitgaven der Fr. en Lat. geschr. van Huygens, Spinoza, enz.

[Heinrich Mattias Friedrich Landolt]

Landolt (*Heinrich Mattias Friedrich*), geb. 29 Nov. 1828, te Breda, werd in 1844 kadet, vier jaren daarna tweede, in 1854 eerste luit. der inf. en in 1861 kapitein; hij overl. 22 Juni 1871 te Wildungen.

Schreef: Geschiedk. herdenking van het 25jarig bestaan der bataillons grenadiers en jagers, Leiden 1854; Militair Woordenboek van Rüstow voor Nederlanders bewerkt, Leid. 1861. Hij vertaalde verder een paar krijgsk. werken, schreef in het Fransch een polyglottisch militair woordenboek, 5 dln., Leid. 1865 en vv., en gaf eenige bijdr. in verschillende tijdschr., benevens een drietal nommers in de Volksbibliotheek, Amst. 1855.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1872.)

[George Nicolas Landré]

Landré (*George Nicolas*), uit geëmigreerde Fransche ouders geb. te Cassel 15 Jan. 1762, werd voor den milit. stand opgeleid, diende als off. bij de Oostenr. en Russ. ruiterij, kwam te Amst., werd daar gouverneur, later met zijne echtgenoote J.J. Drognat in 1799 onderwijzer eener school van 't Nut; hij overl. 18 Nov. 1824.

Onder zijne vele geschr. en vert. zijn de meest bekende: Dict. port. Fr.-Holl., waarvan P. Agron een deel bewerkte, Amst. 1810, 2e dr. ald. 1828, en Wdb. der Nederd. Synoniemen, met Weiland, Rott. 1825.

[Antoine Louis Jacques Landré]

Landré (*Antoine Louis Jacques*), kleinzoon van den voorg., geb. 11 Mei 1846 te Amsterdam, aldaar werkzaam in de journalistiek, bewerkte eenige tooneelst. naar 't Fr. en Hgd., vertaalde een paar romans uit die talen, en schr.: De bewering van den heer Hofdijk bij het licht bekeken (psd. Iconoclastus), Amst. 1867; Vervroegd Beursuur, Amst. 1873; Olla Podrida, dichtbundel, Amst. 1874; verder van 1878-'82 feuilletons in de Amsterd. Courant: Kout van een Amsterdammer; in het weekblad De Amsterdammer: Warme kadetjes, psd. Aquarius, (afz. gedr. Zutphen, 1885).

[Willem Jan Nicolaas Landré]

Landré (*Willem Jan Nicolaas*), geb. 28 April 1840 te Zeist, aanvankelijk bestemd voor het vaderlijk predikambt, werd 1870 cand. notaris, en wijdde zich, in afwachting eener benoeming, aan het dagbladwezen; van 1870-'78 was hij in de redactie der Midd. courant, daarna red. en hoofdred. van het Rotterdamsch Nieuwsblad. Sedert 19 Mei 1881 is hij notaris te Vlijmen.

Schreef uit den aard zijner vroegere betrekking in dagbladen en plaatste opstellen in verschillende tijdschr., opstellen, waarvan die over Zeeland zijn: Historisch overzicht der polderwetgeving in Zeeland (Economist 1873); Het nieuwe Zeeuwsche polderreglement (Economist 1873); De kerk te Veere (Leeskabinet 1875); Het kasteel Rammekens (Leeskabinet 1875). Zijn portret met een korte levensschets komt voor in het Jaarboekje voor het Notarisambt voor 1889.

(Nagtglas, Levensber. v. Zeeuwen).

[Emmanuel Jozef Landrien]

Landrien (*Emmanuel Jozef*), geb. in 1816 te Ronse (Oost-Vl.) en aldaar gestorven Sept. 1863. In zijne jeugd was hij gemeente onderwijzer te Huysse, later vestigde hij zich te St. Nicolaas en vervolgens in zijne geboortestad, als boekdrukker.

Hij was schrijver en uitgever der Gazette van het land van Waes, die te St. Nicolaas verscheen, en beoefende insgelijks de dichtkunst, terwijl hij schoolboekjes uitgaf, als: Leerboek der Geschiedenis van België, van de vroegste tyden tot onze dagen, 1846; Kort begryp der algemeene aerdrykskunde met drie kaerten, 1846; Kortbondige geschiedenis van het Oud en Nieuw Testament, of Bybel der Kindsheid, vertaeld, 1847; Vlaemsche en Fransche opstellen, met de noodige taelregels en verklaringen, ten gebruike der Vlaemsche f r a n s c h leerende jeugd, 1848; Gron dregels der Nederduitsche spraekkunst, 1848; Kort begryp der fransche spraekkunst. Alle deze werkjes werden te St. Nicolaas door den schrijver gedrukt en uitgegeven.

[Hendrik Merkens Lange]

Lange (*Hendrik Merkens*), geb. 2 Maart 1809 te Amst., ging in den krijgsdienst en werd als luit.-kolonel van het Ind. leger gepensionneerd; daarna werd hij rentmeester van het kroondomein te Hulst, waar hij 3 Oct. 1861 overleed.

Behalve de vertaling van: de Stuers, Gedenkschr. van den oorlog op Java van 1825-'30, Amst. 1848, en enkele bijdr. in tijdschr., gaf hij: Het Ned. O.-I. Leger ter Westkust van Sumatra, 2 dln., 's-Bosch 1819-'45, 2 dln., 's-Bosch 1852, '53, 2e dr. 's-Grav. 1854; Het eiland Banka, 's-Bosch 1850.

[Mr. Daniel de Lange]

Lange (*Mr. Daniel de*), geb. in 1665 te Gouda, stud. te Leiden sinds 12 Juni 1685, was adv. in Den Haag, totdat hij naar Gouda terugkeerde, daar burgemeester werd en er 30 Nov. 1734 overleed.

Van zijne geschiedk. studiën is het meeste in hss. gebleven; alleen is afz. uitgegeven: Verhandeling en verklaaring van de Gemeenebeste bestiering en levenswijs der oude Batavieren, van het ambt en de bediening der Graaven, 's-Hsge 1730.

[Mr. Cornelis Johan de Lange]

Lange (*Mr. Cornelis Johan de*), ged. te Gouda 27 Sept. 1752, stud. sedert 10 April 1771 te Leiden, prom. aldaar, was in zijne geboortestad schepen en raad en kocht zich de heerl. Wijngaarden-en-Ruybroek in den Alblasserwaard, werd in 1787 bekend door het gebeurde bij de Goejan-Verwellensluis, doch was na de herstelling in 1813 met het huis van Oranje op beteren voet, en overl. onder Wassenaar, Sept. 1820. Belangrijk is zijn arbeid als geschiedkundige.

Hij schr.: Geschiedenis der Heeren en Beschrijving der stad van der Goude, meest uit oorspronkelijke stukken bijeenverzameld, Amst. 1e deel 1813, 2e 1817, een derde deel verscheen door de zorgen van den toenmaligen stads-archivaris Dns. J.N. Scheltema, Gouda 1878; De Goudsche glazen, alsmede de Goudsche schilders en glasschilders-kunst, 's-Hage 1819.

[Petrus de Lange]

Lange (*Petrus de*), te Amsterdam, schr.: Sweetse wapenen, d.i. oorlogen gevoert onder Carolus Gustavus den tweeden Koninck in Polen, Pruysen en Denemarken, Amst. 1660; De Batavise Romein, ofte alle de voornaamste Heldendaden, Ridderlyke verrigtingen en listige oorlogsvonden, in Veld- en Seeslagen by de Hollanders en Seeuwe uitgevoerd, sedert 1492 tot 1661, Amst. 1661, vele malen herdrukt; Tweede Deel der Nederlandsche historie, ofte een

vervolgen op d'Heer Johan van den Sande, van 1648 tot 1663, Amst. 1661-'63; Historie van den Turkse en Ungerise oorlogh, Amst. 1664; Kort Kronykje, behelzende de voornaamste Geschiedenissen die er van 1550 tot 1670 in de Nederlanden als elders zijn voorgevallen, Amst. 1770; Wonderen des Werelds, vervattende de uytstekenste Vreemdigheden en verwonderingswaardige Saken, in allerley gewest des Werelds ontdekt, Amst. 1671.

[Petrus Langedult]

Langedult (*Petrus*), geb. ongeveer 1648, stud. in de medicijnen en was geneesheer te Haarlem; hij behoorde tot de Vlaamsche gemeente der Doopsgezinden, en was een ijverig spreker in de colleges der Rijnsburgers. Hij overl. te Haarlem in 1687.

Behalve een paar godgel. schr. gaf hij: De apostolice oudheydt van de vryheyt van spreken in de verg. der christenen, 1672; Christelyke zedekonst of christelyke verbeeldinge der deugden en ondeugden, Leiden 1684; Christus lydende en verheerlykt, trsp., Amst. 1684. Zijn uitvoerigste werk is: Aanteekeningen of verklaringen over 't geheele N. Testament, Haarl. 1687. Op de Stadsbibliotheek is van hem een handschrift, getiteld: Verhaal van de burgerlijke oproeren te Haarlem in 1672, beschreven als tijd- en meestal ooggetuige.

[Henriette Maria Langelaan]

Langelaan (*Henriette Maria*), geb. te Leiden 14 Jan. 1821, woonde lang in de nabijheid harer geboortestad, en wijdde zich later aan de gestichten te Zetten, waar zij nog woont.

Zij schreef, steeds onder de naamsverkorting Henriette Maria L..., de volgende werken: Coquetterie, 's-Hage 1846, 3e dr. Arnhem 1860; De Schoonzusters, Schiedam 1850; Het albumblad, 2 dln., Schied. 1853; Carrière maken, en andere novellen, Amst. 1857; Hemmiana. Herinneringen, gedachten en opmerkingen, Amst. 1865; Viertal novellen, uitgegeven geheel ten voordeele van het gesticht Bethel, 's-Hage 1870; Maar een nummertje fout, met andere zwervelingen uit vroeger eu later tijd. Met een inleidend woord van L.R. Beijnen, Amst. 1889.

[Pieter Langendijk]

Langendijk (*Pieter*), zoon van Arend Kort, die uit de Noordholl. ‘landstreek’ Langendijk geboortig was, zag het levenslicht op 25 Juli 1683 te Haarlem, waar zijn vader metselaar was en zijne moeder als weduwe een linnenwinkel had. De zoon kreeg zijn eerste onderricht te Amst. en verdiende daarna den kost met teekenen, etsen en verven, zoowel te Amst. als in Den Haag. Wederom te Amst. als kantoorbediende gevestigd, begon hij ook de dichtkunst te beoefenen. Zijn eerste werk was een Lofdicht vóór de werken van Jan van Gysen, Amst. 1707. Toen hij zich later weder naar Haarlem begaf vond hij daar zijn bestaan met het teekenen van patronen en het vervaardigen van damast; de onzedelijke levenswijze zijner moeder en het verkwistende gedrag zijner vrouw (die in 1727 en 1739 stierven) zouden hem tot den bedelstaf gebracht hebben, indien de regeering van Haarlem hem niet tot

haren historieschrijver benoemd, en een plaats in het Proveniershuis geschonken had, waar hij 18 Juni 1756 overleed.

Zijne werken zijn: Don Quichot of de bruiloft van Kamacho, blsp., Amst. 1711; De zwetser, klsp., Amst. 1712; Het wederzijdsch huwelijksbedrog, blsp., Amst. 1714; Cato of de ondergang der Roomsche vrijheid, trsp., zie art. Angelkot, Amst. 1715; Krelis Louwen of Alexander de Groote op het Poëetenmaal, klsp., Amst. 1715; De wiskunstenaars of 't Gevluchte Juffertje, klsp., Amst. 1715; De Eneas van Virgilius in zijn zondagspak, 4e boek, Amst. 1715; Julius Cezar en Kato, trsp., Amst. 1720; Arlequyn Actionist, kluchtig blsp., Amst. 1720; Quincampoix, of de Windhandelaars, blsp., Amst. 1720; De bedriegerij van Cartouche, of de Fransche Roovers, blsp., Amst. 1732; Xantippe of het booze wijf des Filozoofs Sokrates beteugeld, blsp., Amst. 1756; Spiegel der vaderlandsche kooplieden, blsp., opnieuw uitgeg., Dev. 1875; Papirius of het oproer der Vrouwen binnen Romen, blsp.; Boertige beschrijving van den Amsterd. Schouwburg, en het vertoonen van Aran en Titus. Al deze werken zijn in 3 dln. uitgegeven. De ed. in 2 dln., Amst. 1721, bevat vele herders-, wachters- en veldzangen, voorts bruilofts- en hekeldichten, van welke laatste hij er eenige uitgaf onder den titel van kool- en spreeuwdichten. In 1719 dichtte hij: Emmanuel of jaarzang op de geboorte onzes Zaligmakers, in 1720 een Lofkrans voor zijne geboortestad, in 1721 Rampen des voorleden jaars, Lof der dichtkunst, Lofdicht op het eerebeeld van Laurens Koster, in 1724 Leeven der Hollandsche Graaven in jaardicht, 2 dln., Amst. 1745; Leeven van Willem I in jaarzangen tot 1574, Amst. 1746, Haarl. 1762; Beschr. van Kleef en deszelfs aangename Lundsdouwen, Haarl. 1747; Levensloop der Aartsvaderen, van Adam, Noach en Abraham en de geenen, die in hunnen tijd geleefd hebben, in saamen- en alleenspraacken, Haarl. 1760, Amst. 1763; Tafereelen der eerste Christenen, met Cl. Bruin Als geschiedschrijver van Haarlem maakte hij vele aant. op Ampzing's Beschr. der stad Haarlem, door Van Oosten de Bruin, zie blz. 131, uitgeg. in zijne Stad Haarlem en haar Gesch., Haarl. 1765.

[Jan Jozef Modestus van Langendonck]

Langendonck (*Jan Jozef Modestus van*),

te Lier geb. 27 Mei 1828, was van 1850 en 1852 leeraar aan het gemeentecollege van St. Jans Molenbeek bij Brussel, en tevens medeopsteller van het dagblad De Vrede. In 1852 werd hij benoemd tot regent bij de Middelbare School van Antwerpen, en in 1865 tot professor in de Nederlandsche taal- en letterkunde bij het koninklijk Atheneum van Hasselt. In 1870 betrok hij, voor gezondheidsredenen, een buitengoed te Brasschaat, bij Antwerpen, en vestigde zich vervolgens te Schaarbeek bij Brussel, waar hij nog woont.

Zijne werken voeren de titels: Nederlandsche Spraakkunst met oefeningen, voorafgegaan van eenige bedenkingen over Eigenbelang, Godsdienst en Nationaliteit, ten aanzien der taal, en gevolgd van eene beknopte woordafleidkunde, Antw. 1862; Grondbeginselen der Nederlandsche spraakkunst, met taal- en stijloefeningen, Antw. 1868; Nederlandsche bloemlezing, ten gebruike der scholen, Antw. 1862; Regels der nieuwe spelling; Cours pratique de la langue flamande; Méthode facile pour apprendre le flamand.

[Michaël Florentius van Langren]

Langren (*Michaël Florentius van*), in de tweede helft der XVIe eeuw te Antwerpen geb., vestigde zich te Brussel, om daar wereldbeschrijver en wiskundige der Aartshertogen en vervolgens van Koning Philips IV te worden.

Hij schreef wis- en aardrijkskundige werken in verscheidene talen en leverde in het Nederlandsch: Profytelijcken Middel om met indyckinghe van Landt, de Zee-Haven van Oostende te verbeteren... als een sake, daer die van Vlaenderen veel aen gheleghen is. Met een klare demonstratie, dienende om te bewysen, datter water in de Zee is, dat sich niet en beweeght door Ebbe ofte Vloedt. Bedacht ende by een ghestelt door Michael Florentius van Langren, Cosmographe ende Mathematicus van Zyne Majesteyt. Tot Brussel, By Jan Mommaert, achter het stadthuys in de Druckerye, 1650; Bewys van de alder-bequaemste ende profytelyckste inventie, om de overtreffelycke ende vermaerde Koop-Stadt van Antwerpen te verlossen van de Pestighe ende onghesonde Locht, komende uyt de vuyle verrotte ende Stinckende Ruyen, Bedacht ende By-eenghestelt door Michael Florencio van Langren, Cosmographus ende Mathematicus van Syne Koninglyke Majesteyt, Brussel 1661. (Met grondplan der stad Antwerpen.) Van dit laatste werk verscheen een herdruk met: By-voegsel ofte Verklaeringe, enz., M.DC.LXIII.

[Juliana Cornelia barones de Lannoy]

Lannoy (*Juliana Cornelia barones de*), geb. te Breda in 1738, oefende zich in vreemde talen, leerde wat Latijn en had persoonlijk of schriftelijk verkeer met de meeste dichters van haar tijd: zij overl. te Geertruidenberg, 18 Febr. 1782. Hare Dichtkundige werken verschenen te Leiden, 1780, en hare Nagelaten Dichtwerken - door de zorg van Bilderdijk, die haar met zijne gewone overdrevenheid vereerde - in 1783, beide te Leiden.

Onder hare ged. munten uit het hekeldicht Aan mijn Geest, reeds afz. te Breda in 1766 uitgegeven, verder de prijsverzen Lof des verdedigers van Leiden Van der Does, Van der Werff en Van Hout, 1774, De ware liefde voor het vaderland, 1777, De ware vereischten van een dichter, Aanspraak van Keizer Karel V aan zijn zoon

Philips II, Het gastmaal, een hekeldicht, gelijk dat over de titels in brieven. Hare tooneelpoëzie bevat Leo de Groote, trsp., Amst. 1767; De belegering van Haerlem, trsp., Amst. 1770; Cleopatra, koningin van Syriën, trsp., Amst. 1776, en enkele kleinere stukken.

[Johannes Romboldus van der Lans]

Lans (*Johannes Romboldus van der*), 1 Juli 1855 te 's-Gravenhage geb., was aanvankelijk onderwijzer te 's-Heerenhoek en Rotterdam, doch legde zich reeds vroeg op letterarbeid toe; gaf sedert 1875 verschillende lees- en gezangboekjes voor de school in het licht en leverde bijdragen voor dergelijke bundeltjes, door anderen uitgegeven. Vervolgens trad hij als medewerker op van Het Katholiek Stuiversmagazijn, De Nieuwe Kinderbibliotheek, De Huisvriend, De Familiebode en inzonderheid van De Katholieke Illustratie. Sedert 1879 verbonden aan de redactie der Katholieke Illustratie, leverde hij in dat tijdschrift, behalve vele kleinere opstellen en gedichten, een vijftiental novellen en verhalen, deels historische, deels uit het gewone leven.

Afzonderlijk uitgegeven zijn: De Nachtelijke Zangers, een oorspronkelijk verhaal uit de XVIe eeuw, 's-Hertogenbosch 1880; Kruis en Adelaar, tafereelen uit den strijd tusschen christenleer en heidendom, 's-Hert. 1881; Tenochtitlan, romant. geschiedverhaal, 2 dln., 's-Hert. 1881; De gouden Dubloen, roman, met hist. achtergrond, uit het laatst der XVIe eeuw, Zalt-Bommel 1883; Maagdepalmen. Bladen uit de geschiedenis der Evangelieprediking in de Nederlanden, Amst. 1886; Liederen en liedekens, verzamelde gedichten, Schiedam 1886.

[M.J.A. Lans]

Lans (*M.J.A.*), Roomsch-Katholiek priester en leeraar aan het seminarie Hageveld, te Voorhout.

Schreef: Het leven van pater Bernard, priester van de congregatie des Allerh. Verlossers, opgedragen aan Z. Em. den

Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, met portret, Baarle-Hertog 1877.

[Jakob van Lansberghe]

Lansberghe (*Jakob van*), in Den Haag geb., en omstreeks 1690 burgemeester van Hulst, waar hij overleed.

Gaf: Beschrijving van Hulst, behelzende haer oude opkomst, aenwas, tegenwoordige toestandt en veelvuldige gedenkwaerdige zaeken, van tijdt tot tijdt daerin voorgevallen, 's-Hage 1687; een omgewerkte druk verscheen, Rotterdam 1692.

[Mevr. Maria Christina Lansdorp-Dumas]

Lansdorp-Dumas (*Mevr. Maria Christina*), geb. te Soengijliat, eil. Banka, 17 Oct. 1855, woont te Amst., waar haar echtgenoot 1e luit.-adjudant bij het 7e reg. inf. is.

Schr. onder het psd. Creola: Zijne gelofte getrouw, dl. 1 van De Salon, Beverw. 1885; Anna Steinfort, Amst. 1886; Losse schetsen, Beverw. 1887.

[Peter Lansens]

Lansens (*Peter*), te Lichtervelde geb. op 11 Mei 1801, was kostschoolhouder te Coukelare, alwaar hij overl. op 22 Nov. 1879.

Hij schreef: Geschiedenis van Vlaenderen, gevolgd van eene afzonderlyke verhandeling zoo over den oorsprong als de benaming onzer steden, parochien en gemeenten, Thourout 1837; Alouden staet van Vlaenderen, voor en gedurende het leenroerig bestier, gevolgd door een beknopte etymologische en geschiedkundige beschryving der steden, en van een groot deel der parochien, gelegen in het oud graefschap van dien naam, Brugge 1841; Fransche spraekkunst, met oefeningen ten gebruike der Vlamingen, 1e stukje, Brugge 1842, 2e stukje, Brugge 1843; Kleine Vlaemsche spraekkunst, Gent 1843; Iets over de nadeelen der onkunde of ongeleerdheid en de voordeelen der geleerdheid, Brugge 1844; Geschiedenis van Thourout en Wynendale, Brugge 1845; De leidsman tot het ware geluk, Brugge 1847; Kort taelkundig onderzoek naer de bevolking van West- en Oost-Vlaenderen, Dixmuiden 1850; Onderzoek naer het vaststellen der parochiegrenzen over het algemeen en degene van West-Vlaenderen in het byzondere, Dixm. 1852; Bydrage tot de kennis van den oorsprong en de bediedenis der geslacht- of familienamen, Brugge 1852; Belgiës geschiedenis, zeden, gewoonten, letterkunde en nyverheid van de oudste tyden tot op heden, Brugge 1862. Voorts nog schoolboekjes.

[Prudencia Lansens]

Lansens (*Prudencia*), dochter van den voorgaande, schreef bijdragen in dagbladen.

Afzonderlijk verscheen van hare hand: Lotgevallen van twee kunstenaers, Brugge 1858.

[Theophiel Lansens]

Lansens (*Theophiel*), broeder van de vorige, werd 6 Sept. 1832 geb. te Coukelare (West-Vl.). Zijn onderricht genoot hij bij zijnen vader, die eene kostschool hield, in welke hij ook later het ambt van onderwijzer vervulde. Vervolgens werd hij leeraar aan het stadscollege te Ieperen, daarna aan de Rijks-middelbare School te Aarschot en ten laatste aan die van Aalst. Hij overl. in zijne geboorteplaats 27 Sept. 1865.

Aanvankelijk vertaalde hij slechts novellen uit het Hoogduitsch, doch tijdens den oorlog in de Krim schreef hij: Eene reis naer den Krim, of een paer woorden over de bevolking, zeden en gewoonten van zuidelyk Rusland, Ieperen 1856. Verder schreef hij nog: Maria Firmin, historisch tafereel uit de XVIe eeuw, Ieperen 1858; Geschieden taelkundige aenteekeningen, Ieperen 1861; Aloude bijgeloovigheden, Gent 1864; doch men beweert dat van dit laatste werk slechts het prospectus verscheen.

[Mr. Meinard Frederik Lantsheer]

Lantsheer (*Mr. Meinard Frederik*), werd 20 Juli 1819 te Middelburg geb. en daar onder den rector Schneiter gevormd voor de acad. stud., die hij in 1834 te Utrecht begon, en daar 20 Dec. 1843 voltooide met een proefschr. van groote hist. waarde: De rebus a L.P. van de Spiegel in Zel. gestis et scriptis. Achtereenvolgens adv., rechter en raadsheer in zijne geboortestad, nam hij 5 Dec. 1874 zitting als lid van den Hoogen Raad, en overl. in dien rang reeds 4 Sept. 1877.

Een zeer belangrijk werk, met kundige hulp samengesteld, niet geheel voor de pers gereed gemaakt, doch door zijn medewerker den heer F. Nagtglas voltooid en vermeerderd, is: Zelandia Illustrata. Verz. van kaarten, portr., pl., enz., betreffende de oudheid en gesch. van Zeeland, toebehoorende aan het Z. Gen. der Wetenschappen, 2 dln., Midd. 1866-1880, vervolgd door F. Nagtglas, ald. 1885.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Abraham Johannes Lastdrager]

Lastdrager (*Abraham Johannes*), werd geb. 7 Juni 1788 te Houten, waar zijn vader pred. was; vroeg wees geworden, werd hij opgevoed door zijn moederl. grootvader dns. Joh. Brill, te Rijswijk bij Den Haag, en trad op deze wijze de ambtenaarsloopbaan in, werd in 1807 klerk ter Staatssecretarie, in 1811 part. secret. van den Insp. bij den Waterstaat Goudriaan, later notarisklerk, in 1814 controleur der indirecte belastingen te Amerongen, in 1817 te Utrecht, en in 1818 te Amsterdam. Ook om meer gelegenheid tot studie te hebben, richtte hij met zijne echtgenoote een instituut op, eerst te Amst., waartoe hij 11 Oct. 1820 de akte van den tweeden rang verwierf, later in Den Haag, omdat hij daar in 1843

door erflating een geschikt huis gekregen had. In 1825 nam hij ontslag als controleur in Den Haag, liet de inrichting geheel aan zijne oudste dochter over, en was daar werkzaam, vooral in geschiedenis, tot aan zijn overlijden, 20 Jan. 1855.

Schr. twee prijsantw. bij 't Nut: die vanwege Kinsbergen uitgeloofd, Gedenkstuk van Ned. verlossing, 1817-'18 en Middelen ter vorming en bevestiging van het Ned. karakter, 1820; verder: Nederl. zeeloods Frans Naerebout, Amst. 1820; Tafereel der Omw. in Europa, sedert de vernietiging van het Westersch-Rom. rijk tot aan onzen leeftijd, Amst. 1823; Proeve eener gesch. van het Kon. der Nederl. 1815-1830, 2 dln., Amst. 1832-'35; Tafereel der Omw. in Europa, in eene volgreeks van 10 gekleurde kaarten, Amst. 1834; Gesch. des Vaderl., Haarl. 1838; Nieuwste geschiedenissen van Ned. en Jaarl. overzigten, Amst. 1839-'48; Belegering en verdediging des kasteels van Antwerpen, Amst. 1846; Bijdr. tot de Gesch. van het onderwijs in Nederl. sedert 1825, Leid. 1849; Tafereelen in karakterschetsen uit Vaderl. Geschiedschrijvers, sedert het begin der zestiende eeuw, voor Protest. jongelingen, 's-Hage 1851, benevens verh. en bijdragen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1855.)

[Loy, d.i. Eligius Latewaert]

Latewaert (*Loy*, d.i. *Eligius*), schreef in de 14de eeuw een fantastischen, aan Oostersche verhalen ontleenden ridderroman, getiteld: ‘Seghelijn van Jherusalem’, naar het Berlijnsche hs. en den oudsten druk, Antw. 1511, opnieuw uitgeg. door Dr J. Verdam, Leiden 1878.

J.t.W.

[Lieven Herman de Lathauwer]

Lathauwer (*Lieven Herman de*), te Moortzeele, in Oost-Vl. geb. op 4 Dec. 1782, onderscheidde zich als kruidkundige en overl. te Waarschot op 21 April 1859.

Van hem werd gedrukt: De Belgische moerbeziënboomplanter en zijdeworm-opvoeder, ten voordeele van den armen uitgegeven, Gent 1840; Het Belgische kruidboek, of de Gentsche hovenier, 4 dln., Gent 1848-1850; Verhandeling over de aerdappelziekte, gegrond op proefondervindelyke waernemingen van 1845 tot 1849, Gent 1850.

[Gustaaf de Lattin]

Lattin (*Gustaaf de*), den 1 Jan. 1858 geb. te Antwerpen, waar hij schoenmaker en -verkooper is.

Hij schreef: De Ondankbaren, drama in drie bedrijven, Bruss. 1879; Vergeten, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1881; Maria, tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1884; Per Telefoon, kluchtspel in één bedrijf, Antw. 1885; Vergiffenis, tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1885; De Verzoening, drama in drie bedrijven, Antw. 1885; Het Vel van den Beer, huiselijk tafereeltje in één bedrijf, Antw. 1885; A.B. C, lustspel in vier bedrijven, Antw. 1886; Broederhaat, drama in één bedrijf, Antw. 1886; Een Ellendeling, drama in vijf bedrijven, Antw. 1887; Hilda van Doorn, tooneelspel in drie bedrijven, Antw. 1887; Vier Plagen op den Hals, blijspel in twee bedrijven,

Antw. 1887; Waanzin, deftige alleenspraak, Antw. 1887; De Bruid van den Visscher of de Vischmarkt van Antwerpen, Antw. 1889; De Liefde op 30 sporten, blijspel in één bedrijf, Antw. 1889.

[Mr. Johannes Gerardus la Lau]

Lau (*Mr. Johannes Gerardus la*), werd geb. 10 Jan. 1799 te Leiden, waar hij bij het springen van het kruitschip bijna om het leven kwam. Hij prom. in 1822, vestigde zich in zijne geboortestad als advocaat, en zette daarbij in 1830 eene drukkerij op; in 1844 werd hij eigenaar, uitgever en medewerker van de Leidsche Courant. Hij overleed te Leiden 10 Aug. 1857.

Behalve een groot aantal gelegenheidsged., bijdr. in tijdschr. en vooral in de Leidsche Courant, hebben wij van zijne hand: Verhaal van een bezoek op Sorgvliet in den trant van deszelfs ouden bewoner, Leid. 1821; Heilwensch aan de Leydsche Academie bij de feestviering van hare stichting na verloop van 250 jaren, Leid. 1825; 24 Augustus 1831. Coupletten op 's Konings verjaardag; De zeestraat van 's Hage naar Scheveningen door Constantyn Huygens, op nieuw uitgegeven, met aant., 's-Hage 1838; Geschiedk. overzigt omtrent de gebeurtenissen in betrekking staande tot den intocht van Jan van Beijeren binnen Leyden in 1420, Leiden 1839; De Leijdsche Weezen aan de burgery, bij den aanvang des jaars, 1843; Lof der boekdrukkunst, 1843; Een woord tegen taalverbastering en bastaardwoorden, 1850; P.A. van der Werff. Levensbericht, Leiden 1850.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1858.)

[Jacobus Laurentius]

Laurentius (*Jacobus*), geb. in 1854 te Amst., stud. te Genève in 1608, werd pred. in 1612, van 1621 te Amst. tot zijn overlijden, 19 Maart 1644. Op verzoek van den 70-jarigen stadsbouwmeester Hendr. Jacobsz. Staets, ‘uyt (s)ijn kranckbedde’ gedaan, gaf hij een berijmd overzicht van al de openbare werken, van 1594-1627, door dezen ontworpen of verricht; Staets wordt voor den stiefvader van den pred. gehouden. Deze ‘Kroniek van Staets’, in plano gedrukt, 1628, en hoogst zeldzaam geworden, is met veel toelichting uitgegeven vanwege het Kon. Oudheidk. Gen., door Mr. N. de Roever, Amst. 1886.

[Louis Anton Laurey]

Laurey (*Louis Anton*), geb. te Regensburg 13 Juni 1842, werd boekhandelaar te Nieuwe Diep.

Hij schreef: Joris Krijnen, novelle, 's-Hage 1863; De kleine Etienne. Eene muzikale schets uit den vreemde (levensbeschrijving van Etienne Méhul), Rott. 1865. Verder eenige schetsen over muzikale onderwerpen in Caecilia en Euterpe, en gedichten en opstellen in de Losse bladen voor de Nederlandsche jeugd.

[Eliza Laurillard]

Laurillard (*Eliza*), geb. te Rotterdam 25 Maart 1830, stud. te Leiden sinds 1848, prom. er in 1853 en was predikant te Sandpoort tot 1857, te Leiden tot 1862 en staat sedert te Amsterdam.

Behalve een groot aantal preeken en onderscheidene tractaatjes (Ned. Godsd. Tractaatgenootschap) kwam van hem in 't licht: Primulae Veris, Leid. 1853; Voor 't Reddinghuis, Leid. 1858; Nieuwjaarsgroet der Leidsche Weezen, 1859 en 1862; Arme kinderen, Leid. 1859; Winter, Leid. 1861; Zijn, 's-Gravenh. 1860; Vuur, Leid. 1862; De Doodstraf, Amst. 1864; Uit de Papierentasch, Leid. 1865, 2de dr. 1867; Peper en Zout. 100 Rijmpjes, Amst. 1867, 2de dr. 1869; Hanne Nüte, Leid. 1868; De Roos en de Lelie, Leid. 1869; Rust een weinig. Oudejaarsavondgedachten, Amst. 1869, 2e dr. 1872; De scherpste doornen om het edelste hoofd, Arnh. 1870, 3e dr. 1878; Geen dag zonder God, Amst. 1869, 3e dr. 1876; De afschaffing van de Doodstraf, verdedigd tegen L.J. van Rhijn, Leid. 1870; Alchemie. (Bibl. v. volksvoordrachten) Amst. 1871; Een tocht naar Sedan (Alg. Bibl.), Leid. 1871; Kunstjuweeltjes voor de Salontafel, Haarl. 1871; Voorzomer, Najaar en bij den Schoenlapper, in Neerl. Nieuwe Kunst, Amst. 1871; Vaderlandsch ABboek, Amst. Leid. 1871; De Watergeuzen. 10 Liedjes, Amst. 1872; De zeven Hoofdzonden, Amst. 1873, 3e dr. 1881; Levensschets van W.H. Suringar (Mij. der Ned. Letterk.), 1873; Ernstig en Los. Dichtbundel, Amst. 1875, 2e dr. 1879; Opgave en toelichting van spreuken of gezegden in de volkstaal, aan den bijbel ontleend (bekroond), Amst. 1875; Versjes en Prentjes, Amst. 1875; Uit de Cel, Amst. 1876; Bloemen en Knopjes. Dichtbundel, Amst. 1878; Handwijzers op den levensweg, Amst. 1879; Vlechtwerk uit verscheiden kleuren, Amst. 1880, 2e dr. 1884; Met Jezus in de natuur, Amst. 1882; Uit 's levens ernst en kluchten. Dichtbundel, Amst. 1883; Kruiden en Bloemen, Schoonh. 1885; Balthasar Gerards, Amst. 1884; Stekelkruid. Een bundel rijmen, Amst. 1886; Sprokkelhout. Geschied- en letterk. bijzonderheden, Amst. 1886-'87; Schotsche ruiten. Schetsen en dichten, Amst. 1887, en voorts een groot aantal bijdragen in onderscheidene bundels, jaarboekjes, tijdschriften, enz.

[Ulrich Gerhard Lauts]

Lauts (*Ulrich Gerhard*), werd geb. 19 Mei 1787 te Amst.; zijn vader had daar eene handelszaak, overl. in 1811 en dit verlies, met den ondergang dezer zaak in dien tijd, noodzaakte den jongeling in den vreemde te verkeeren, waardoor een tiental jaren zijner gesch. aan zijn biograaf onbekend bleef. Hij was sinds 1821 hoogl. aan het Athen. te Brussel, 1830 aan het Kon. Inst. voor de Marine te Medemblik; in 1840 werd hij gepens., woonde daarna te Kampen, te Leiden en sinds 1848 weer te Kampen, keerde na een paar jaren verblijf te Utrecht terug, en overl. daar 25 Juli 1865.

Hij schreef: Wdb. van Nederl. gelijkluidende en klankverwante woorden (homonymen) met de bet. in het Fr., Bruss. 1826; Woordenb. voor de spelling der

Nederd. taal, Bruss. 1827; (met A. Beeloo) Zelfopoffering van J.C.J. van Speyk, plegtig gevierd door het Kon. inst. voor de marine, Leeuw. 1831; Japan in zijne staatk. en burgerl. inrichtingen en het verkeer met Europesche natiën, Amst. 1847; De Kaapsche landverhuizers, of Neerlands afstammelingen in Zuid-Afrika, Leid. 1847; Het eiland Balie en de Balienezen, Amst. 1848; Invloed van de Fransche staatsomw. van 1789 op de lotgevallen van Nederl., Amst. 1848; Levensschets van Koning Willem III tot aan de inhuldiging, Amst. 1849; De adressen en het album in onderling verband beschouwd, Utr. 1854; Gesch. van De Kaap de Goede Hoop, Nederl. volksplanting 1652-1806, Amst. 1854; Gesch. van de vestiging, uitbreiding, bloei en verval van de magt der Nederl. in Indië, 2 dln., Gron. 1852-'60; Het April-ministerie en de wet op het lager onderwijs beschouwd, Amst. 1856; Eenige oogenblikken uit het leven van Koning Willem III, Kampen 1863; Gesch. van de veroveringen der Nederl. in Indië tot den tegenw. tijd. 2 dln., Kampen 1864; het 3e deel waarmede het werk compleet zou zijn is niet meer verschenen. Verder eenige brochures, een groot aantal bijdr. in tijdschr. en een paar schoolboekjes.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1867.)

[Jan Lautte]

Lautte (*Jan*), was diaken der Hervormde gemeente te Gent in de tweede helft der 16e eeuw. Bij Alva's komst werd er aanstonds naar hem gezocht. Daar hij, hoewel ernstig gewaarschuwd, niet wilde vluchten, werd hij 9 Sept. 1567 gevat en 9 Januari 1569 geworgd en verbrand.

Hij schreef: Den boomgaert der wapenen, inhoudende de wapenen van vele edele huysen van dese Nederlanden ende andere omliggende: wesende dit wercxken also nieu als profytelijck allen beminders van de edele exercitie van wapenen (heraldiek). Gheprint tot Gendt by Gheraert Salenson, 1567.

[Edmond Felix Desideer Lauwers]

Lauwers (*Edmond Felix Desideer*), geb. te Brussel 31 Aug. 1833, vestigde zich, als jongeling, te Antwerpen, waar hij op 1 Jan. 1854 beambte werd bij het stedelijk bestuur. Den 15 Oct. 1865 nam hij zijn ontslag als onder-bibliothecaris der stad Antwerpen en werd van dan tot in 1886 hoofdbeambte van een nijverheidsgesticht te Bergen.

In dagbladen leverde hij bijdragen en afzonderlijk gaf hij te Antwerpen uit de romans: Pachter van Hofstade, 1854; De Boerenknecht, 1855; Mina van der Vlijt, 1855; Eene dwaze Moeder, zooals er tegenwoordig nog bestaen, 1856; Eene Perel uit den Burgerstand, 1856; Fanny Bastiaens, zedekundige bespiegeling uit onzen tijd, 1859.

[Frans Edmond Lauwers]

Lauwers (*Frans Edmond*), geb. te Gent 19 Febr. 1819, was eerst behanger en voornaam zanger in zijne geboortestad. Toen hij zich vervolgens te Brussel had gevestigd werd hij daar stichter en voorzitter van de Verbroedering en tooneelmeester van den Wijngaard en van het Nationaal Tooneel te Mechelen. Vervolgens was hij lid van de Jonge tooneelliefhebbers te Brussel, waar hij ook het beroep van behanger uitoefende, en thans op zijne rust leeft.

Hij schreef: De verkwisting of de huishoudende zoon, blyspel, Gent 1842; Van Modderbroek, of de kiezing van een deken, blyspel, Brussel 1856; De verjaerdag eens ouden krygsman, Brussel 1856; Suzanna of liefde en ongeluk, drama, Antw. 1862; Het tooneel en de wereld, tooneelspel, Bruss. 1863; Een slachtoffer der verleiding, drama, Antw. 1863; Gent in 1477 of Maria van Bourgondie (bekroond), Gent 1866; Een aardig huis, tooneelspel, 1873; Klaar trouwt van uw leven niet, tooneelspel, 1873; 't Is ongepermitteerd, tooneelspel, 1873; Willem en Laura, drama, Antw. 1873; Een edel Hart, tooneelspel in vier bedrijven, Schaarbeek 1879; De twee Lotelingen, volksdrama in twee bedrijven, Schaarb. 1879; Mijn Gedenkboek. Berichten, voorvallen en gebeurtenissen uit mijn leven, door Edmond Lauwers, naar aanleiding van mijn vijftigjarig jubelfeest als tooneelkundige en schrijver, 1836-1886, Dendermonde 1888.

[Jacob Hendrik Lauwers]

Lauwers (*Jacob Hendrik*), den 29 Juli 1828 geb. te Turnhout, deed zijne geestelijke studiën en vestigde zich ten jare 1864 te Antwerpen, als onderpastoor van Sint Pauluskerk. Sedert 1880 is hij pastoor der Sint-Barthelemeuskerk te Merxem bij Antwerpen.

Hij gaf uit: De nieuwe Adam en de nieuwe Eva, of de XV geheimen van den H. Rozenkrans, episch gedicht, Lier 1878; Mijn tweede antwoord aan Mijnheer Dr. Nolet de Brauwere van Steelandt, Antw. 1880.

[Robert Lauwet]

Lauwet (*Robert*), leefde te Roeselare in de laatste helft der XVIe eeuw. Hij maakte deel van de Rederijkerskamer De Zeegbare Herten en dichtte voor deze: Twee schoone spelen van zinnen van de vroome vrauwe Judich ende van Holefernes.

[Jan Baptist Lavaut]

Lavaut (*Jan Baptist*), geb. 17 Aug. 1834 te Gent, was na zijne priesterwijding achtereenvolgens in 1857 bijzonder geestelijk leermeester te Gent, in 1863 onderpastoor te Loochristi, in 1865 leeraar in de taalkunde aan het kleine Seminarie te St. Truiden, in 1865 onderpastoor te Aspelare en te Meerbeke, in 1867 subregent-leeraar in het Justus-Lipsius-college te Leuven, in 1870 Geestelijk bestuurder te Zele en in 1875 pastoor van Michelbeke, waar hij nog is.

In den Vlaamschen Leeuw van Gent schreef hij van 1864 tot 1873 al de geschieden oudheidkundige artikelen onder de rubriek ‘Nut en Vermaak’. Verder schreef hij: De luister van Meerbeek, of leven en wonderdaden der H. Maagd Berlindis, Gent 1867; De Saint-Barthélémy, Gent 1871; Handboekje der Godsvrucht tot O.L.V. der zeven Weeën in de stad Gent, Gent 1872, 2e uitgave, vermeerderd in 't zelfde jaar; Handboekje der Godsvrucht tot O.L.V. der zeven Weeën in de aloude Kleikapel te Waarmunster, Gent 1873; Handboekje der Godsvrucht tot O.L.V. der zeven Weeën in de aloude en vermaarde Kouterkapel te Zele, Gent 1875; In de Godsdienstige Week van Vlaanderen leverde hij meest al de geschied- en oudheidkundige bijdragen, als: De Maagd van Gent, De Moeder der Wetenschappen, De Inquisitie, Kenmerken van Vlaanderens beschermheiligen, Baron de Gerlache, Wat eene kerk bediedt, O.L. Vr. van zeven Weeën, De Zondagscholen, enz. In de Lettervruchten van Met Tijd en Vlijt te Leuven 1871, gaf hij Brabants Middeleeuwsche Bouwschool, en schreef, behalve dit, nog enkele Fransche bijdragen in den Messager des sciences historiques.

[Adrianus Marinus Ledeboer]

Ledeboer (*Adrianus Marinus*), geb. 31 Maart 1797 te Rotterdam, stud. en prom. te Leiden in 1822 in de genees- en, na eene buitenlandsche reis in 1823 ook in de verloskunde. Hij vestigde zich te Rotterdam, waar hij in 1830 lector in de ontleeden natuurkunde van den mensch werd. Onder zijn toezicht werd de nieuwe zaal van het theatrum anatomicum gebouwd. In 1838 werd hij lid der Prov. Geneesk. commissie van Z.-Holland. Na den dood zijner vrouw legde hij in 1850 zijne uitgebreide praktijk neder, ging vier jaren op het land wonen en vestigde zich in 1854 te Deventer, waar hij zich vooral toelegde op biblio-

graphie en op het verzamelen van een kostbare boekerij; met mr. Cost Jordens had hij deel in het inrichten der nieuwe stadsbibliotheek op het raadhuis te Deventer. Hij overl. daar 19 Jan. 1886.

Behalve brochures, en bijdr. in tijdschr. en dagbladen, schreef hij: Mijn verblijf aan het bad bij Bentheim in 1850, Rott. 1850; Het geslacht van Waesberghe. Eene bijdrage tot de gesch. der boekdrukkunst en van den boekhandel in Nederland, Rott. 1859, 2e dr. 's-Hage en Utrecht 1869; Bernardus Ledeboer. Eene levensschets, enz., Dev. 1865 (niet in den handel); Notices Bibliographiques des Livres imprimés avant 1525, conservés dans la Bibliothèque publique de Deventer, Dev. 1867; De boekdrukkers, boekverkoopers en uitgevers in Noord-Nederland sedert de uitvinding van de boekdrukkunst tot den aanvang der 19e eeuw, Dev. 1872 (niet i.d. handel); Alfabetische lijst der boekdrukkers, enz., Utr. 1876 (niet in den handel.)

[Lambertus Vincentius Ledeboer Azn.]

Ledeboer Azn. (*Lambertus Vincentius*), geb. te Groningen 5 Nov. 1803, stud. aldaar, werd eerst predikant te Kolhorn, in 1840 te Nieuwediep. Na zijn emeritaat vestigde hij zich in 1871 te Zutfen, waar hij 19 Jan. 1874 overleed.

Hij schreef: Een ernstig woord tot mijn geloofsgenooten. Twee leerredenen, Amst. 1836; Gedichten, Zaandijk 1838.

[Lambertus Gerardus Cornelis Ledeboer]

Ledeboer (*Lambertus Gerardus Cornelis*), geb. te Rotterdam 30 Sept. 1808, stud. te Leiden en was eenige jaren pred. te Benthuizen, welke betrekking hij wegens zijne mystische richting moest verlaten; hij overl. aldaar 21 Oct. 1863.

Hij schreef: Een spiegel dezer tijd ter beproeving der kinderen Gods, voorgesteld in eenige opmerkingen betrekkelijk de tijdsomstandigheden, 's-Hage 1841; 's Heeren wegen gehouden met een alles verbeurd hebbenden zondaar, Leiden 1843; Geestelijke lofzangen voor kinderen van de Geref. belijdenis, 's-Hage 1844; Sions lofzangen in benaauwde tijden, 's-Hage 1844; Een a, b, c, door een abéling, 's-Hage 1845; Jezus onder de Heidensche soldaten. Overdenkingen over Joh. XIX, 1-5, naar aanleiding der tijdsomstandigheden en voornamelijk van den toestand van Gods volk, 's-Hage 1849. In zijne jeugd schreef hij anoniem een zeer geprezen Latijnsche verhandeling getiteld: Philetaeri ad juvenes academicos pro patriae salute arma capientes, paraeneticus, Leid. 1831.

[Karel Lodewijk Ledeganck]

Ledeganck (*Karel Lodewijk*), geb. te Eekloo 9 Nov. 1805, werd reeds zeer jong schrijver op het raadhuis in zijne geboorteplaats; in 1835 promoveerde hij in de rechten, werd daarop vrederechter te Zomergem, en later lid van de prov. Staten van Oost-Vlaanderen en vestigde zich te Gent, waar hij 19 Maart 1847 overleed.

Hij vertaalde het eerst de Fransche wetboeken in het Nederlandsch en was een der eerste en der uitstekendste voorstanders onzer Vlaamsche Beweging. Voor zijne gedichten werd hij meermalen bekroond. De voornaamste zijn: Zegepraal van 's lands onafhankelijkheid, of lotsbestemming des vaderlands. Eecloo 1834; Bloemen mijner

lente, Gent 1839; Het Burgslot van Zomergem, Gent 1840; De Zinnelooze, Gent 1842; De drie Zustersteden, vaderlandsche trilogie, Gent 1846; Ledeganck's laetste lied: Gent, Choor voor vier stemmen, Gent 1849, 2e dr. 1855; Verspreide en nagelaten gedichten, Antw. 1852; Gedichten, met eene levensschets door J.F.J. Heremans, met portret en platen, Gent en Amst. 1856; Al de Dichtwerken van K. Ledeganck, Antw. 1873.

[Kazimir Ledeganck]

Ledeganck (*Kazimir*), zoon van den dichter K.L. Ledeganck, geb. te Gent 20 April 1843, studeerde in de geneeskunde aan de Hoogeschool van Gent en prom. in Aug. 1867. Gedurende zijne studiejaren was hij een der voornaamste medewerkers aan den Studenten-Almanak, uitgegeven door den kring ‘'t Zal wel gaan’. Sedert 1868 vestigde hij zich als geneesheer te Brussel en werd daar medewerker aan het tijdschrift De Toekomst, in hetwelk hij verscheidene critische en wetenschappelijke bijdragen gaf. In 1871 werd hij ook secretaris der Société royale des sciences médicales et naturelles de Bruxelles en medewerker aan de uitgaven dier vereeniging.

Met Dr. Heremans bezorgde hij de uitgaaf van de: Werken van zuster Hadewich. I. Gedichten. Diplomatisch uitgegeven naar twee handschriften ter Koninklijke Bibliotheek te Brussel berustende, Gent 1875.

[Hippoliet Seraphijn Ledeganck]

Ledeganck (*Hippoliet Seraphijn*), geb. te Eekloo (Oost-Vl.) den 23 Maart 1846, neef van den dichter K.L. Ledeganck. Reeds op dertienjarigen leeftijd verliet hij de school, om zich op de schilderkunst toe te leggen. Op zijn 16e jaar vestigde hij zich te Brugge als boekhouder; doch in zijne vrije uren bleef hij zich oefenen in de schilder- en dichtkunst. Toen hij 19 jaren oud was, keerde hij terug naar zijne geboortestad, waar hij zich vestigde als schilder en benoemd werd tot leeraar aan de academie van teeken- en bouwkunde. Van 1869 tot 1873 was hij commies op het postkantoor te Eekloo en werd daarna boekhandelaar, welk beroep hij, evenals zijn ambt ter academie, thans nog waarneemt. Als schrijver was hij werkzaam in de Vl. Kunst-

bode, De Zweep, De Kerels, Het Handelsblad, enz.

Er verscheen van hem: Wildzangen, mengelpoëzy, Gent 1867; Betsy de Wees, drama, Gent 1868; Het mislukte Erfdeel, blijspel, Gent 1869; De verstrooide Negociant, blijspel, Gent 1869; Wat goeds de spoken doen, blijspel, Gent 1869; De Onschuld verrechtvaardigd, drama, Gent 1870; De Schaterlach, dichtverhaal, Gent 1871; Goud en Schoonheid, roman, Gent 1872; Iets voor het publiek, zangspel, Gent 1872; De Geest van Vlaanderen, Gent 1873; Philips van Artevelde, Gent 1873; Elegien en grafschriften, Gent 1873; Aan de Walen, gedicht, Gent 1873; Wel en Wee, gedichten, Bruss. 1881; Nante de Pakjesdrager, luimige tweespraak en: Wederzien, deftige alleenspraak, Schaarbeek 1887.

[Abraham van Lee]

Lee (*Abraham van*), geb. 31 Dec. 1805 te Amst., was daar eerst red. van het dagblad Nederland, later van het Amst. Handels- en Effectenblad, laatst secretaris van den Stads-Schouwburg en overl. er 7 Dec. 1869.

Hij schr.: Hartelijk woord aan alle mijne mede-Israëlieten, Haarl. 1841; De stemmen der oudste geloofswaardigste rabbijnen, door Aniam Ben Schemida, Haarl. 1842; Daguerréotypen of groepen en beelden naar het leven, Amst. 1843; Iets over volksverbetering en vermeerdering van volkswelvaart, 's-Hage 1843; Haarlems Regt op de uitvinding der boekdrukkunst gehandhaafd, Amst. 1843 en '48; Biogr., hist. en wijsg. wdb. voor vrijmetselaren, 3 dln., Amst. 1844; Beredeneerde gesch. der Nederl. schilder-, houtsnij- en graveerkunst naar het Hoogd. van Rathgeber, met vele aanteekeningen, 1e deel, Haarl. 1843; Over de uitsluiting der Israëlie ten door de loges, arbeidende onder de drie groote loges te Berlijn, 1845; Zonneglans en Nevel uit het leven van een student. Een verhaal uit het werkelijke leven (psd. E. Lenau), Amst. 1856 en kleinere geschr. en bijdr. in bladen en tijdschriften.

[Maurits Hendrik van Lee]

Lee (*Maurits Hendrik van*) Abr. zn., te Amst. geb. 20 Nov. 1832, was tot 1859 opsteller van het Handels- en Effectenblad (Amsterdam); van 1861 tot 1870 opsteller aan het Brusselsche dagblad L'Indépendance en is sedert 1869 opsteller van den Moniteur des Intérêts Matériels, te Brussel. Bij de oprichting van het Ministerie van Openbaar Onderwijs in 1878, werd hij bij dit departement bureeloverste benoemd en in 1884 tot referendaris bevorderd, in welken rang hij, in Juni van hetzelfde jaar, bij de versmelting van Openbaar Onderwijs en Binnenlandsche Zaken, naar dit aldus gevormd departement werd overgeplaatst.

Hij schreef: Het Zegelrecht der Dagbladen, 1867; De Nieuwsbladen en het Zegelrecht, 1869; Le Droit du Timbre sur les journaux en Hollande, 1869; Brief van Vox, 1868; vier werkjes die den stoot aan de afschaffing van het nieuwsblad- en annonce-zegel gaven, waarom den schrijver in 1870 eene gouden medaille bij openbare inschrijving werd aangeboden. Verder gaf hij nog Fransche vlugschriften in het licht en bijdragen in: De Tijdspiegel (onder pseudoniem M. Levané); De Nieuwe Rotterdamsche Courant; Het Vaderland; Zondagsblad van het Nieuws van den Dag; Deutsche Zeitung (Weenen); National-Zeitung (Berlijn); Allgemeine Zeitung (Augsburg), enz.

[Leo Leefson]

Leefson (*Leo*), te 's-Gravenhage geb. den 10 Maart 1847, vestigde zich ten jare 1871 te Brussel, waar hij nog woont.

Hij gaf uit: Voor onze kleinen. Een bundeltje fabeltjes, Roeselare 1884; Tweede bundeltje Fabels, Bruss. 1888; Fabels voor de jeugd, Bruss. 1888.

[Jan Adriaansz. Leeghwater]

Leeghwater (*Jan Adriaansz.*), werd op het dorp De Rijp geb. in 1575; zijn vader was daar timmerman en molenmaker, de familie behoorde tot de Doopsgezinden en hij nam later den bijnaam naar het werk, dat hij verrichtte als familienaam aan. In zijn tijd hadden veel droogmakerijen en indijkingen plaats, binnen en buitenslands, zoodat zijn werkzaamheid zich niet bepaalde tot de uitmaling van De Beemster, Purmer, Bijlmer, Waard, Schermer, het leiden van het water bij de insluiting van Den Bosch in 1629 en andere werken hier te lande, maar hij werd ook elders geraadpleegd tot in Engeland en het zuiden van Frankrijk, gelijk hij opgeeft in zijn Cronijke, of aantoont in het Reisboek. Bovendien was hij ook werktuigkundige, die uur- en speelweken voor torens vervaardigde, en een der veelzijdige beoefenaars van zgn. verborgen kunsten uit dien tijd van ontdekkingen en uitvindingen. Toen hij 6 Sept. 1643 te Amst. voor de tweede maal trouwde, was hij ‘Uyrwerckmaker’ en woonde bij de Noorderkerk; uit zijn kroniekje blijkt, dat hij na Aug. 1649 overl. is; echter is hij niet te Amst. begraven, zoodat de opgave wel juist is, dat hij naar De Rijp terugkeerde en daar begraven werd; hij beleefde echter den brand van Januari 1654 niet, die alle kerkregisters ald. vernielde en alle nasporingen doet ophouden aangaande den merkwaardigen man, van wien men nu ontdekt heeft, dat hij langer geleefd heeft, dan vermoed werd, en dat hij zelf de Man van de Rijp is, van wien hij op blz. 32 der Chronijke spreekt, wien op 72-jarigen leeftijd uit zijn tweeden echt een kind geboren werd, ‘doe was dat kint

72 jaren jonger dan de vader en de Man sijn outste dochter was vijftichste half jaar ouder als het kint.'

In 1641 en het volgende jaar deed hij plaatselijk onderzoek naar het grondverlies door het Haarlemmermeer sinds menschengeheugenis veroorzaakt, om de noodzakelijkheid der droogmaking aan te toonen; aan deze uiteenzetting voegde hij een volkomen plan toe van het heele werk, voltooide zijn ontwerp in 1643 en gaf het uit als: Haarlemmermeer-boeck, of beschr. hoe men de Haarl. en Leytse Meer bedijcken en droog maken sal, enz.; de 14e uitg., die van Mr. J.W.C. v. Hasselt, zie blz. 236, verscheen te Amst. 1838. In het laatst van zijn leven bracht Leeghwater bijeen, wat na zijn dood uit kwam, met inlassching van het verhaal van den brand in 1654, en door hem was afgesloten in 1649, getiteld: Een kleyne Chronijke van Graft en De Rijp, en van meer notabele oude stukken en gebeurtenissen, Amst. 1654, Zaand. 1688, Amst. 1736 en '64, het laatst, eenigszins gewijzigd, uitgegeven door den heer J.H. van Lennep in 'Jan Davids Boekenkraam'. Over dit boek en het daarna behandelde onderwerp zijn een aantal stukken geschr. in De Ned. Mercurius, waarvan het laatste voorkomt in het nr. van Aug. 1791. Het werkje, dat veelal met het Haarl. meerboek vereenigd voorkomt, bevat zijne autobiographie en is misschien ook de bron, zoo niet de tekst, van het 'Kleyn Cronijkjen ofte eenige notabele verhalingen', gedrukt achter Van Oudenhoven's Haarlems wieg, in de ed. van 1688 en later, terwijl Leeghwater's mededeelingen den grond kunnen gelegd hebben tot de oorspr. uitgave van het 'Reisboek door de Vereen. Nederl. Provinciën, 2e dr. Amst. 1689, 3e dr. ald. 1700.

[Conradus Leemans]

Leemans (*Conradus*), geb. 28 April 1809 te Zalt-Bommel, stud. en prom. in 1835 in de letteren te Leiden; in dat jaar werd hij eerste conservator bij en 1 Juli 1839 directeur van het Rijks museum van Oudheden aldaar.

Behalve eenige in 't Latijn en Fransch geschreven werken over Oudheidkunde, vooral van Egypte, en tal van opstellen over datzelfde vak, in Ned., Fr., Eng. en Hoogd. tijdschr., gaf hij: Aegyptische monumenten in het Nederl. Museum van Oudh. te Leiden, Leiden 1839; Beredeneerde beschrijving der Asiatische en Amerikaansche monumenten van hetzelfde museum, Leid. 1842; Romeinsche oudheden te Maastricht, Leid. 1843, met atlas; De kunst in Nederland, Nijmegen 1855, naar aanleiding van De kunst en de Archaeologie in Holland door J.A. Alberdingk Thijm (in Didron's Annales); Oude Muurschilderingen van de kerk te Bathmen, Amst. 1872; Bôrô-Boedoer op het eiland Java, Leid. 1873; Grieksche opschriften uit Klein-Azië voor het Rijks-Museum, nl. te Leiden, aangewonnen, Amst. 1886.

[Johan Leemans]

Leemans (*Johan*), te Borgerhout geb. den 21 Jan. 1854, studeerde te Antwerpen in het O.L.V. College en het Handelsgesticht Sint Ignatius en vestigde zich in zijne geboorteplaats als drukker-uitgever.

Hij is stichter en opsteller van het weekblad Het Heelal, dat sedert 3 Maart 1878 verschijnt en waarin vele zijner schriften verschenen. Ook leverde hij van 1875 tot

1879 bijdragen in Rond den Heerd en afzonderlijk gaf hij uit: Onze Taal in de vorige Eeuwen, Gent 1881.

[Pieter Leendertz Wz.]

Leendertz Wz. (*Pieter*), geb. 7 Nov. 1817 te Amst., waar hij aan het Doopsgez. sem. studeerde, werd in 1840 predikant te Woudsend, in 1855 aan De Ilp en in 1864 te Medemblik. Hij overl. tijdens een buitenlandsch verblijf tot herstel zijner gezondheid, te Dortmund, 10 Sept. 1880.

Hij schr. sedert jaren een groot aantal artikels in De Navorscher, waarvan hij de uitgave op eene voortreffelijke wijze bestuurde en vooral door zijne groote taalkennis tot de belangrijke periode 1868-'80 opvoerde, gaf verder verschillende opstellen in De Gids, Letteroefeningen en den Volksalmanak van 't Nut. Zijn aandeel in Braga is thans duidelijk aangetoond, schoon hij na diens dood zich een grooter en blijvenden naam maakte door de bewerking en uitgave van: Willem van Hildegaersberch, Van den Sacramente van Amsterdam, Sneek 1845; Dirc Potter, Der Minnen Loep, 2 dln., Leid. 1845-'46, en Gedichten van P.C. Hooft, 2 dln., Amst. 1871-74. Zijne bewerking van Huygens, door zijn ontijdigen dood, naar zijne eigene meening nog niet in den staat van voltooiing gebracht, heeft door twee verschenen afl., Amst. 1881-'82, aangetoond, dat hij bij langer leven en herstelde gezondheid had gegeven, wat overeenkwam met zijne zeldzame geschiktheid voor dergelijken arbeid.

(Navorscher, 1880.)

[Willem Izaak Leendertz]

Leendertz (*Willem Izaak*), geb. te Kleef 26 Nov. 1850, oudste zoon van den uit Nederland afkomstigen Doopsgezinden predikant aldaar, genoot zijne eerste opleiding op het gymnasium zijner geboorteplaats. Op 19-jarigen leeftijd werd hij student aan het Ath. ill. te Amst., waar vooral de hoogleeraren S. Hoekstra, J.G. de Hoop Scheffer en W. Moll zijne leermeesters waren. Beide laatstgenoemden wekten in hem liefde voor kerkhistorische studie. In 1875 werd hij pred. bij de Doopsgez. gem.

te Wormer-en-Jisp, in 1878 te Ouddorp, 1881 te Veenwouden en in 1888 te Rijp. In 1882 verwierf hij een zilveren medaille bij Teyler's Godgeleerd Genootschap te Haarlem voor een ingezonden prijsverhandeling, die in 1883 het licht zag onder den titel: Melchior Hofmann. De schrijver behandelt daarin de lotgevallen en geschriften van den Zwabischen bontwerker Hofmann uit het begin der 16e eeuw, die grooten invloed uitoefende op de latere Doopsgezinden in Nederland en Duitschland. Op 1 Jan. 1889 trad hij in de plaats van wijlen den hoogleeraar Lasonder op als mede-redacteur van het in 1866 opgerichte tijdschrift: Geloof en Wijsheid, waarin hij onderscheiden kerkhistorische studiën plaatste en van tijd tot tijd onder den titel: ‘Verschijnselen des Tijds’ een overzicht gaf van verschijnselen op godsdienstig en letterkundig gebied.

[Jan de Leenheer]

Leenheer (*Jan de*), te Brussel geb. in 1642 en aldaar overl. 4 Febr. 1691, was Augustijner monnik, en dichtte in het Latijn en het Nederlandsch.

In deze laatste taal schreef hij: Tooneel der sotten, afbeeldende door kluchtighe maer gestichtighe sinnenspreuken, de sotheydt van de Weireldt, Brussel 1669.

[Frederik van Leenhof]

Leenhof (*Frederik van*), geb. te Middelburg, in Aug. en ald. gedoopt 1 Sept. 1647, werd pred. bij de ambassade te Abbeville in 1670, daarna te Nieuwvliet en te Velzen en sedert 4 Maart 1681 te Zwolle.

Nadat hij verscheidene godgel. werken geschreven had, gaf hij, en wel onder kerkelijke goedkeuring, uit: De Hemel op aarde, Zwolle 1703, waarop eene zee van tegen- en verweerschriften verscheen; hij legde zijn ambt vrijwillig neder met eene: Afscheidspredikatie, uitgespr. den 1 Jan. 1711. Hij overleed in het volgend jaar.

(Dr. A. v.d. Linde, Spinoza, Seine Lehre und deren erste Nachwirkungen in Holland.)

[Fredericus Hendricus van Leent]

Leent (*Fredericus Hendricus van*), geb. te Gouda 24 Oct. 1830, was vroeger banketbakker, daarna werkzaam in den boekhandel en woont thans te Schoonhoven.

Hij schreef: Vergeet-mij-niet. Eerste gedichten, Arnh. 1869; De vriendinnen. Eene geschiedenis voor dames, maar voor kleine, Leid. 1871; Bloemen op het pad des levens, 2e dr. van Vergeet-mij-niet, Utr. 1877; Maseppa. Do leeuw der steppen, 2e dr., Tiel 1877; De zoon v.d. Kaper, Arnhem 1880; De vluchteling in 't gebergte, Alkm. 1883; Een varensgezel, of Gouda in 1572, Amst. 1885. Verder gaf hij tal van kinderwerkjes, vertalingen, gedichten in tijdschr. en jaarb., o.a. de vertaling van het bekende: Wacht am Rhein, en was redacteur van Cornelia, Damesalmanak, Utr. 1866-1881; Flora. Jaarb. voor Neerl. vrouwen en dochters, Amst. 1876, 1877; Neerlands Dichterschat, 1e en 2e dr., Arnh. 1877, 1878, 3e vermeerd. dr. Amst. 1886; Lieven en Herdenken, Deventer 1884; Herdenken, Dev. 1887; Een verloving met hindernissen, tooneelspel voor dames, vrij naar het Fransch, Zutphen 1889.

[Mr. Joannes Franciscus Aloysius Leesberg]

Leesberg (*Mr. Joannes Franciscus Aloysius*), geb. aan den Leidschendam, 11 Febr. 1805, werd in 1830 advocaat en was tot 1883 ook notaris in Den Haag, waar hij overl. 4 Oct. 1889.

Behalve een paar vertaalde werken en tal van bijdragen in De Katholiek, schreef hij: Tentoonstelling der tentoonstelling, 's-Hage 1841; Herdersdichten, 's-Hage 1843, 's-Bosch 1867; Thee-praatje over het Placet, Amst. 1847; Een dorpspraatje over de Bisschoppen, Amst. 1843; Brieven van T. aan zijn studievriend, 3 brieven in De Katholiek; Letterloover. Ged., Amst. 1876. Met prof. Smit gaf hij uit: Broere's Gedichten, 's-Grav. 1880.

[Adriaan Leeuw]

Leeuw (*Adriaan*), was een tooneeldichter, van wien de volgende stukken bekend zijn: Kosroes, treurspel, Amst. 1656; Leo Armenius, trsp., Amst. 1659; Broershert, kluchtsp., Amst. 1668; Klucht van Pyramus en Thisbe, boertig trsp., Amst. 1669; Het Huwelik van Niet, klsp., Amst. 1671; De Toveres Circe, trsp., Amst. 1690, en behalve deze nog eene vert. naar Molière: De Liefdendocter, 2e dr., Amst. 1680, 1696.

[Amy Geertruida de Leeuw]

Leeuw (*Amy Geertruida de*), geb. te Haarlem 10 April 1843, woonde van 1855-'80 in den Anna-Paulownapolder, waarvan haar vader ingenieur was en was na diens dood te Amsterdam, ook als pleegzuster, een paar jaar werkzaam.

Onder het psd. Geertruida Carelsen verschenen: In 't vrije veld. Brieven van een landmeisje aan jonge dames, Amst. 1866-'75; Natuurfantazieën, Haarl. 1881; Een bonte bundel, ald. 1883; Vertellingen en schetsen, ald. 1886; gaf bijdr. o.a. in Eigen Haard en red. het volksblad De Zwaluw, 2 jaargangen, Rott. 1881, '82.

[Nicolaas Simonsz. van Leeuwaarden]

Leeuwaarden (*Nicolaas Simonsz. van*), waarschijnlijk geb. te Amsterdam, vanwaar zijne ouders zich te Haarlem vestigden, omstreeks 1648 en wiens naam gegeven werd aan zijn achterneef N.S. van Winter.

Schr. stichtelijke en veelgelezen boeken, waarvan De godvreezende zeeman nog in 1882 uitgeg. werd, en andere zijner geschr. omtrent dien tijd. In dichtmaat: Des Godsdienstigen Christens Zielsverlustiging, ofte verscheyde geestelyke gezangen. Slaande

op de Oeffening van de geestelyke godsdienst der Christenen, Amst, 1719-'21; Gezangen, Amst. 1718; Zielsverlustiging, Amst. 1719.

[Mr. Jakob van Leeuwen]

Leeuwen (*Mr. Jakob van*), geb. 29 April 1787 te Nieuwkoop, waar zijn vader burgemeester was, stud. eerst aan het seminarium der Remonstr., doch toen hij door de tijdsomstandigheden zijne studiën niet kon voortzetten, werd hij in 1811 gouverneur bij de kinderen van den heer Boelens, president der rechtbank te Heerenveen. Achtereenvolgens werd hij (1813) commiesgriffier, (1828) griffier van de rechtbank te Leeuwarden (1828), griffier van het Prov. Gerechtshof van Friesland, in 1840 bovendien archivaris, en in 1850 bibliothecaris, welke betrekkingen hij tot zijn dood 12 Juli 1857 waarnam.

Behalve catalogi en registers van boekerijen en archieven, bijdr. in tijdschr., enz. gaf hij: Op de verlossing van Nederland en de terugkomst van eenige Vriesche jongelingen geroepen tot de eerewacht des Franschen keizers, gedicht, Leeuw. 1813; Geschiedk. tafereel van den Watervloed en de Overstroomingen in Vriesland iu 1825, Leeuw. 1826; Koning Willem II in Friesland in 1841, Leeuw. 1842; De giftmoord van P.S. Weynsma aan sijne vrouw gepleegd, 1837; H. van Martena's bedevaert nae dat H. Land, 1843; Sicco van Goslinga als krijgs- en staatsman, Workum 1844; Hulde aan Eise Eisinga, 1847; De Ambassadeur Ulbe Aylva van Burmania, 1848; Het geslacht Sirtema van Grovestins, 1848; De generaal Hans Willem baron van Aylva en zijn geslacht, 1850; Het geslacht Arnoldi, 1851 (meestal overdrukken uit De Vrije Fries); Vaarwel aan den geëerbiedigden Koning en H.D. verheven Gemalinne, Leeuw. 1841; Oude Friesche Spreekwoorden, Leeuw. 1843; De veroodeelde Dichter of het Poëtenmaal in de maan, Leeuw. 1842; De gildetoren van het Groot Veerschippers-Gild te Harlingen, benevens de Drinkhoren van het St. Antonie-Gild, Work. 1859; Iets over P.A. de Huybert, boezemvriend van Willem van Haren. Verder gaf hij tal van levensberichten in onderscheiden jaarboeken en tijdschriften als van: Ecco Epkema, Menno van Coehoorn, Onno Zwier van Haren, Johan van Nassau den Ouden, Graaf Johan Maurits van Nassau, Prinses Albertina Agnes, Johan de Witt, Caspar Fagel, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1858.)

[Johannes van Leeuwen]

Leeuwen (*Johannes van*), geb. te Leiden 23 Maart 1806, was eerst bij het lager onderwijs werkzaam, werd 20 Sept. 1824 stud. in zijne geboortestad, den 28 Maart 1830 pred. te Vrouwepolder, zestien jaar later te Colijnsplaat. Om onder geneesk. behandeling van zijn' zoon te kunnen zijn, ging hij tijdelijk naar De Rijp, doch overl. daar 20 Dec. 1883.

Behalve een Tweetal Leerr., Midd. 1846, en opstellen van theol. inhoud, liepen zijne geschr. over het pauperisme, destijds een veel besproken en nog niet wettelijk geregeld onderwerp, waarin hij een der leidsmannen was: De Diaconie, beschouwd in hare betrekking tot het Armenwezen, Midd. 1842; Bedenkingen op het ontwerp van wet tot ondersteuning der behoeftigen, Midd. 1846; De Armwet, geschiedk.

toegelicht, Leid. 1847; Het ontwerp van wet tot onderst. der behoeftigen, getoetst aan recht en heil, Midd. 1847.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1884.)

[Mr. Simon van Leeuwen]

Leeuwen (*Mr. Simon van*), geb. 17 Oct. 1625 te Leiden, waar hij stud., deed zijn eed als adv. 4 Nov. 1649, den 29 Maart 1681 als subst.-griffier van den Hoogen Raad en overl. reeds 14 Jan. 1682.

Hij schreef een groot aantal rechtsgel. werken in 't Ned. en in 't Latijn, en behalve dat: Woordenboeck, waar inne allerhande Konst- ende Bastaartwoorden, tot de Practyque des Notarisschaps, ende andre Regts-oeffeninge behoorende ..., geplaatst achter: De Ned. pract. ende Oeffening der Not., Leid. 1656, veelmaal herdrukt; Korte beschrijving van het Lugdunum Batavorum, nu Leyden, Leid. 1672. Na zijn dood verscheen nog: Batavia illustrata, 's-Hage 1685.

[Anthony van Leeuwenhoek]

Leeuwenhoek (*Anthony van*), geb. te Delft 24 Oct. 1632, was voor handel en bedrijf opgeleid, doch oefende zich in verschillende vakken van kunst en wetenschap, werd een beroemd natuurkenner, in 't buitenland gewaardeerd, zelfs met het lidmaatschap der Royal Society. Hij was sinds 26 Maart 1660 kamerbewaarder der schepenen te Delft en overl. 26 Aug. 1723.

Schr. in 't Ned.: Ondervindingen en beschouwingen der onzigtbare geschapene Waarheden, Leid. 1684; Natuurverborgenheden ontdekt, Leid. 1686, Delft 1718; Ontledingen van onsigtbare verborgentheden, Leid. 1691. In volledige uitgaaf verschenen zijne vroeger en latere werken, onder den titel: Alle Natuurk. werken, 4 dln., Leid. 1696.

(Eigen Haard, 1875.)

[Frans van Lelyveld Wz.]

Lelyveld Wz. (*Frans van*), geb. te Leiden in 1740, was koopman en tevens beoefenaar der Nederl. taal- en letterkunde, medeoprichter en secr. der Leidsche Mij., benevens lid van den Oecon. Tak, de latere Mij. van Nijverheid. Hij overl. 8 Mei 1785.

Hij gaf den 2den druk van: B. Huydecoper, Proeve van Taal- en Dichtkunde in

vrijmoedige aanm. op Vondels Herscheppingen van Ovidius, (met eene menigte bijvoegsels en aant. van zijne hand), Leid. 1782-'91; schr. taalk. verh. in Tael- en Dichtk. bijdragen, 1759-'62, in de Bijdr. tot opbouw der Vaderl. Letterk., en de Proeve van Oudheid-, Tael- en Dichtkunde, van Dulces ante omnia Musae. De Mij. der Ned. Letterk. bezit van hem nog taalk. werken in hs.

[Matthijs Johannes Lelyvelt]

Lelyvelt (*Matthijs Johannes*), geb. te Rott. 9 Juli 1797, waar hij eenigen tijd boekhandelaar was, werd later deelgenoot in de Ned. Huurwaarborgmij. te Amst.

Hij schr. veelgelezen werken, alle psd.: Tooneelen uit het strafregt, 3 dln., Amst. 1841, (psd. A.J. van Loon); Nieuwe tooneelen uit het strafregt, 3 dln., Amst. 1841 en '42, (psd. A.J. van Loon); Schetsen uit de regtszaal en den kerker, Schoonh. 1841, (psd. W. Vriesaard); Nieuwe schetsen uit de regtszaal en den kerker, Schoonh. 1841, (psd. W. Vriesaard); Broederhaat en Wraakzucht of de belegering van Rotterdam (1488, '89), 3 dln., Amst. 1841, (psd. A. van Linde); Rochus Meeuweszoon (1572), een verhaal, 2 dln., Amst. 1842, (psd. A. van Linde); De verloofde van den Watergeus of miskenning en verraad, Amst. 1842; Enkhuizen in 1572. Een verhaal, 2 dln., Amst. 1842; Romantische verhalen uit de Vaderl. Gesch., Haarl. 1842, (psd. Bergeyk van Hulst); Schetsen uit het menschelijk leven. Drietal verhalen, Amst. 1843, (psd. A.J. van Loon); De pleegdochter of de aanslag op Antwerpen. Rom. hist. tafereel uit den 80-jarigen oorlog, Rott. 1843, (psd. A.J. van de Linde); Nieuwe schetsen uit het menschelijk leven. Tweetal verhalen, Amst. 1844, (psd. A.J. van Loon); De brandstichter. Nederl. hist. romant. tafereel, Gorinchem 1845, (psd. A. van Linde); Huichelarij en verraad of de aanslag op Bergen-op-Zoom, Anno 1581. Hist. rom. tafereel uit de Ned. Gesch., 2 dln., Amst. 1852, (psd. G.D.L. van Linschoten).

[Victor Lemaire]

Lemaire (*Victor*), geb. te Gent 5 Febr. 1826, werd eerst goudsmid en trachtte van zijn 17e tot 20e jaar een bestaan te vinden als tooneelschrijver. Ziende dat hij daarin niet slaagde, werd hij graveerder op metaal en edelgesteenten, welk beroep hij heden nog in zijne geboortestad uitoefent.

Hij liet in druk verschijnen: De Hertogin de la Vanbalière, drama in 5 bedr., naar het Fransch, Gent 1844; Latude, drama in 5 bedrijven en een voorspel, naar het Fransch, Gent 1844; Keizer Karel bij Kwaêbette, oorspronkelijk blijspel met zang in één bedr., Gent 1847.

[Mozes Lemans]

Lemans (*Mozes*), geb. te Naarden 5 Nov. 1785, wijdde zich aan het onderwijs en verwierf daarbij 24 April 1819 den eersten rang, destijds een getuigschrift van veelzijdige en grondige kennis, ook blijkbaar uit zijne geschriften. Hij werd in 1828 leeraar in de wisk. te Amst., waar hij overl. 17 Oct. 1832.

Hij schreef: Levensbeschr. van Maimonides, 1815; Geschiedenis der Starrenkunst, 1819; Rudimenta der Hebr. taal, 1820, verkort in: Allereerste gronden over de voor- en nadeelen van het gelijktijdig of achtereenvolgend onderwijs, 1821; Prijsverh. over

de adjectiva en adverbia, 1821; Lofrede op J.H. van Swinden, 1821; Critisch-Exegetische Verh. over het Hooglied, 1825; Redev. over de Godsdienst, 1825; De geest der Talmudische leer of toelichting van den Roman Levi en Sara, 1826, alle uitgeg. te Amst. Behalve de genoemde, werken over Hebreeuwsche letterk., wiskunde, teekenen, enz.

[Jozef Lemmens]

Lemmens (*Jozef*), te Dendermonde geb. 1 April 1822, werd reeds op zijn vierde jaar met volkomen blindheid geslagen. Zijne jeugd was derhalve zeer ongelukkig; doch van 1835 tot 1839 genoot hij tamelijk goed onderwijs in het gesticht voor de opvoeding der blinden te Brussel. Verder vermeerderde hij zijne kennis door zelfonderricht en het aanhooren van lezingen, verhalen, enz. Thans is hij eigenaar-bestuurder eener groote fabriek van katoenen dekens in zijne geboortestad.

Eerst vervaardigde hij eenige kluchtspelen, welke nochtans niet in druk verschenen, maar weldra zond hij in het licht: De opleiding der blinden, gevolgd van de levensschetsen der voornaamste niet ziende personen, Dendermonde 1866.

[Marten Lemmens]

Lemmens (*Marten*), was in het begin 17e eeuw factor der Rederijkerskamer Het Terwenbloeisel van Aarschot en voerde de kenspreuk: Door Jonst en Minne. Op het blazoenfeest door De Peoene, op 3 Mei 1620, te Mechelen gehouden, dong hij mede naar de prijzen met een Refereyn en een Nieuw Liedeken, welke gedichten werden gedrukt in: De Schadt-Kiste der Philosophen ende Poëten, Mechelen 1621.

[Hendrik Lenaerts]

Lenaerts (*Hendrik*), geb. 20 Nov. 1842 te Antwerpen, studeerde aan het Atheneum aldaar en werd 18 Dec. 1860 onderwijzer aan de Antwerpsche Middelbare School, uit welk ambt hij 2 Nov. 1869 zijn ontslag nam. Van 1861 tot 1863 volgde hij Jan van Beers' lessen van welsprekendheid, en kort daarna trad hij op als een der beste redenaars, die destijds te Antwerpen het woord voerden. Zijn al te veel spreken ondermijnde nochtans al spoedig zijn zwak lichaamsgestel, en hij overl. aan de gevolgen eener longtering op 14 Nov. 1870.

Als schrijver leverde hij dicht- en prozabijdragen in de Vlaamsche School en andere tijdschriften, terwijl hij tevens staatkundige artikels schreef in verschillende dag- en weekbladen. Verder gaf hij in het licht: Vaderlandsche historie, volksvoordrachten, Antw. 1864; Familieportretten, voordracht, Antw. 1865; Edelmoedige Wraak, novelle, en een roman, getiteld: Vrouwenlist, eerst in 1865 opgenomen in het Antwerpsche dagblad: De Grondwet en in 1869 afzonderlijk gedrukt te 's-Gravenhage.

[Cynthia Lenige]

Lenige (*Cynthia*), geb. 6 Nov. 1755 te Makkum, waar zij reeds 3 Oct. 1780 overl.

Zij schreef: Mengeldichten, in 1782 te Amst. uitgegeven door J. de Jongh, J. Jordens en J.A. Backer. Van haar vader **Dirk Lenige**, die te Makkum koopman was, komen achter hare Mengeldichten ook een paar stukken voor, als: Lijkzang op het vroegtijdig afsterven zijner dochter en Herinnering aan zijn acht en twintigsten trouwdag.

[Mr. Gerrit van Lennep]

Lennep (*Mr. Gerrit van*), geb. te Almeloo, 13 April 1774, stud. te Leiden, waar hij prom. in 1797, zette zich te Amst. als advocaat neder en werd in 1806 bibliothecaris van koning Lodewijk in Den Haag. In 1810 werd hij rechter van instructie te Almeloo. daarna insp. over de drukkerij en den boekhandel te Groningen, na de omwenteling red. van de Gazette générale des Pays-Bas, [de toenm. Staats-courant in de Zdl. prov.] was in 1829 belast met de taalk. herziening van de nieuwe Nederl. wetboeken, en overl. 19 April 1834 te 's-Hage.

Hij schreef: Jeugdige Gedichten, Leid. 1794; in het Fransch eene Hollandsche spraakkunst, welke in 1808 verscheen, en eene Verzameling der toenmalige wetten op Boekhandel en Boekdrukkerij. Zijne nasporingen aang. de uitvinding der typographie deden hem aan de Haarlemsche aanspraken twijfelen; vgl. zijne Aanmerkingen, 's-Grav. 1824.

[Mr. Cornelis van Lennep]

Lennep (*Mr. Cornelis van*), geb. 22 Febr. 1751 te Haarlem, stud. te Leiden, woonde, bij afwisseling op het door zijn geslacht vermaarde landgoed Manpad, en te Amst., waar hij overl. 1 Febr. 1813. Meer door zijn aandeel in de gebeurtenissen zijner dagen en bovenal door de beschrijving daarvan in onderstaand werk, dan door zijne letterk. werkzaamheid is hij bekend.

Zijne verspreide genootschaps- en gelegenheidsverzen en zijne verhandelingen zijn verstrooid of onuitgegeven. Eene bloemlezing vormen de: Gedichten, uitgeg. met aant. van Mr. J. van Lennep, Amst. 1861.

(Mr. J. van Lennep. Het leven van Mr. C. van Lennep, Amst. 1861.)

[Mr. David Jacob van Lennep]

Lennep (*Mr. David Jacob van*), zoon van den voorg., geb. 15 Juli 1774 te Amst., studeerde aldaar en te Leiden, waar hij prom., en zette zich in 1796 als adv. te Amst.

neder. Drie jaar later werd hij daar hoogl., en onderrichtte met Siegenbeek en Bilderdijk koning Lodewijk in onze taal. Bij de omwenteling van 1813 was hij in staatk. betrekking werkzaam, doch bleef niettemin met den grootsten ijver zich op letterk. studiën toeleggen. Hij bedankte in 1821 voor het professoraat te Leiden, en wilde liever in dezelfde betrekking te Amst. blijven, werd later lid der Gedep. Staten van N.-Holland, doch meende in 1841 de betrekking van burgemeester van Amst. te moeten weigeren. Hij was een der belangrijkste persoonlijkheden in de hoofdstad gedurende zijn tijd, en leeft nog in de Amst. overleveringen voort. Hij overl. in zijne geboortestad, 11 Febr. 1853.

Schreef reeds jong vele stukken in de Vaderl. Letteroef., en gaf met eenige letterk. vrienden een weekblad uit, De Arke Noachs, dat evenwel onder dien naam niet lang bestond en spoedig ook in andere handen overging. In de Bibliotheek der oude letterkunde gaf hij: Verdediging van het karakter van Hannibal, Verhandeling over de echtscheiding bij de Romeinen, beschouwd als hoofdbron van het bederf hunner zeden, en De Herder op het slagveld van Cannae, een lierzang. In Euterpe gaf hij: Beschrijving der onderscheidene tijdperken door welke de letteren bij een volk haren gewonen en natuurlijken loop volbrengen en nasporing van de algemeene en hoofd-oorzaken van derzelver bloei en verval, 1811; in het Museum van Siegenbeek een dichtstuk Danaë, en Beschouwing en verdediging van het karakter van Cicero, voornamelijk naar aanleiding zijner brieven; in het Instituut las hij in 1815 Neerlands Rijk hersteld en gehandhaafd, een lierzang, en in 1826 Hollands Duinzang. Verder gaf hij eene menigte verh. in de werken van het Instituut, in het Magazijn van Van Kampen, en andere jaarboeken, daaronder: Over het belangrijke van Hollands grond en oudheden voor gevoel en verbeelding; Bedenkingen over hetgeen men thans gewoonlijk geestdrift noemt; Over de Slaven, Wilten en Warnen, vroegere bewoners dezer landen; Over de oude gesteldheid en taal dezer landen, toegelicht uit de Charters; Over het voorheen bestaan hebbende West-Friesche woud, enz. en bovendien eene menigte Latijnsche werken, verhandelingen en uitgaven van klassieke schrijvers. Hij vertaalde ook in verzen: De werken en dagen van Hesiodus, Amst. 1833.

[Mr. Jakob van Lennep]

Lennep (*Mr. Jakob van*), zoon van den voorg., werd 24 Maart 1802 te Amsterdam

geb., onder de gunstigste omstandigheden, die een kind van zooveel aanleg tot een uitstekend man maken. Hij heeft ook volkomen beantwoord aan de verwachtingen, die men in zijne omgeving van zulke uiten inwendige gaven mocht koesteren; hij was als kind reeds leergierig, bevattelijk en ijverig in alles, waarin hij zich vroegtijdig en voortdurend heeft onderscheiden. Hij prom. te Leiden in 1824, waarna hij zich te Amst. als adv. vestigde, terwijl hij later rijksadv. werd. Zijne verbazende werkzaamheid in zijne betrekking, als inwoner der hoofdstad, staatsburger en letterk., stelde hem in staat de openbare belangen te leiden en te besturen: hij was dir. der duinwaterleiding, volksvertegenwoordiger en bewerker der prachtuitgave van Vondel, die voldoet aan het hoogste, dat men in de jaren harer verschijning, 1850-'69, kon eischen. Hij overl. te Oosterbeek 25 Aug. 1868. Het vorige jaar wijdde hij het gedenkteeken van Vondel in en liet zijne editie van den grooten dichter afgewerkt na. Een volledige lijst van Van Lenneps werken achter zijn hieronder aangeduid levensbericht beslaat daar vijftig fijn gedrukte bladzijden.

De voornaamste zijn: Marino Faliero, trsp., 1822; Fiesko of de samenzwering te Genua, trsp., 1825; Academische Idyllen, 1826; De Abydeensche verloofde, 1826; De genade, 1827; Gedichten, 1827; De staatsman bij toeval, blsp., 1828; Nederlandsche legenden, 4 dln., 1828-'29; Het recht van bruiloftsavondkout, 1830; Het dorp aan de grenzen, blsp., 1830; Het kalme Nederland, 1831; Hulde aan de nagedachtenis van Van Speijk, 1831; Het beleg van Corinthe, 1831; Het dorp over de grenzen, blijspel, 1831; De roem van twintig eeuwen, 1831; Een Amsterd. winteravond in 1632, 1832; Gedenkboek van het 200jarig bestaan van de doorl. school te Amst., 1832; Proeven uit de werken van R. Burns, 1833; Tassoos weeklacht, 1833, 1841; De Pleegzoon, 1833; Haarlems verlossing, zangspel, 1833; Vertalingen en navolgingen in Poëzy, 1834; Saffo, zangspel, 1834; Harald de onversaagde, zangspel, 1835; De roos van Dekama, 2 dln., 1836; Soliman de Tweede of de drie sultanes, zangspel, 1838; Onze voorouders, in verschillende tafereelen geschetst, 5 dln., 1838; Jacobaas weeklacht op het Huis te Teylingen, 1839; De lotgevallen van Ferdinand Huyck, 2 dln., 1840; Nootenkraker en Muizekoning, 1840; De Bergwerkers, zangspel, 1841; De bouwkunst, 1842, 1844; Proeve eener verduitsching der Grondwet der Nederlanden, 1844; De voorn. gesch. van Noord-Nederland aan zijne kinderen verhaald, 4 dln., 1845; Ruwaardes Geertruida. Hist. voorstelling, 1846; Aanm. op het ontwerp van gewijzigde Grondwet, 1848; Rembrandt van Rijn. Hist. schets, 1848; De twee admiralen, Utr. 1849; Wie was de verdrukte? blsp., 1849; Een droom van Californie, kluchtspel, 1849; Verontschuldiging uitgesproken in verschil. Genootsch. en Maatsch., 1850; De val van Jeruzalem, trsp., (met A. J d. Bull), 1850; Een schaking in de 17e eeuw, Utr. 1850; Elizabeth Musch, 3 dln., 1850; De werken van Vondel in verband gebracht met zijn leven en voorzien van verklaringen en aanteekeningen, 12 dln., 1850-'69; De betooverde viool en het Bloemenoproer, 1851; Gedichten zoo oude als nieuwe, 1851; Zeemansliedtjens, 1852; Dram. werken, 3 dln., 1852-'54; Romeo en Julia, trsp., 1852; Herinneringen uit den worstelstrijd met Spanje, 's-Hage 1853; Tafereelen uit de gesch. des vad., vermakelijk voorgesteld, 3 afl., 1854; Othello, de Moor van Venetie, trsp., 1854; Filoktetes op het eiland Lemnos, 1855; De gesch. des vad. in schetsen en afbeeldingen, 1856; Zeemans woordenboek, 1856; De moeder en de magistraat, 1856; Vertellingen en tafereelen van vroeger en later tijd, 1856; De stichting van Batavia, tnsp., 1858; Neêrlands Roem, Utr. 1858-'61; Het verheugd Amst., 1858; Gedichten van den Schoolmeester, uitgegeven door Mr. J.v.L., met iets

over den Schrijver (G. van de Linde, zie bl. 470, 1859; De vrouwe van Waardenburg, tnsp., 1859; Een Amsterd. jongen of het Buskruit-verraad in 1622, tnsp., 1859, De zeekapitein of het geboorterecht, trsp., 1859; Wachter! wat is er van den nacht? Eene vraag aan de natie, 1860; Het leven van Mr. C. en Mr. D.J. van Lennep, 3 dln., 1861, '62; Onderwijs voor kinderen door Perponcher, opnieuw uitgegeven, 3 dln., 1862-'63; De veertig voorschriften van het Whistspel, in tweeregelige versjes, 1863, 3e dr. 1889; Lastige lieden, blsp., 1864; De bruiloft van Kloris en Roosje, met eenige nieuwe gasten gestoffeerd, 1864; Gesch. van Noord-Nederland herzien, 4 dln., 1865; De vermakelijke spraakkunst, 1865; De lotgevallen van Klaasje Zevenster, 5 dln., 1865; De gesch. des vaderlands voor lagere scholen, Leid. 1865; Ons rijk in vroegere tijdperken, 1866; De vermakelijke Latijnsche spraakkunst, 1866; Een dichter aan de bank van Leening, blsp., 1867; De Podraga en het manifest van Burgerpligt, 1868; Vermakelijke anecdoten en hist. herinneringen, 1870; Alledaagsche bokken in het gesprek, 1871; Iets over citaten, 1871. Met J. ter Gouw gaf hij uit: De uithangteekens in verband met Gesch. en volksleven beschouwd, 1867, en Het boek der opschriften, 1868-'69. Met W.J. Hofdijk: Merkw. kasteelen in Nederl., 1852-'59. Verder was hij van 1849 tot '65 red. van den Alm. Holland, medewerker van alle Nederl. tijdschr., alm. of jaarb, welke zich

slechts eenigermate op bellettristisch terrein bewogen, schr. hij, behalve afz. gelegenheidsstukken, ook in dag- en weekbladen, enz. Voor zooverre het er niet bij vermeld is, werden al zijn werken te Amst. uitgegeven, en de meeste verscheiden malen herdrukt. Al zijne Romantische werken zijn te Rotterd. 1856-'65 in 19 dln., en zijne Poëtische werken 1859-'67 in 12 dln. uitgegeven; zijn Rom. werken opnieuw in 4 dln., 's-Hage, Leid., Arnh. 1868-'69 en zijn Poët. werk in 2 dln., idem; geïllustr. uitg., Leid. 1888 v.v.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1869.)

[Jan Hendrik van Lennep]

Lennep (*Jan Hendrik van*), zoon van Mr. Dav. Jac. en halve broeder van Mr. Jac.v.L., werd 12 Oct. 1825 te Amst. geb. en genoot er zijne opleiding op 't gymnasium en 't athenaeum. De ligging van 't vaderlijk landgoed, 't Huis te Manpad, in de nabijheid der Haarlemmermeer, stelde hem in de gelegenheid tijdens de droogmaking dier plas op zijne wandeltochten daarheen veel oudheden te verzamelen, welke door hem later aan het Rijk geschonken werden, en de Konst- en Letterbode van die dagen bevatte toen (Aug. 1852) een der eerstelingen van zijne hand onder 't opschrift: De Haarlemmermeer als Museum van Oudheden.

Voorts zond hij tal van artikelen aan 't weekblad Notes and Queries, den Engelschen Navorscher, richtte met eenige vrienden 't laatstgenoemde vaderlandsche tijdschrift op, waarvan hij van 1851-'53 het hoofdbestuur op zich nam, en was een der medewerkers aan Chambers' Cyclopaedia. Verder was hij de samensteller van Jan Davidsz Boekekraam (1860-'62) en gaf zijne Gedachten en Gedichten in 't licht in 1875. Sedert 1857 woont hij te Zeist, alwaar hij verscheidene jaren lid van den gemeenteraad en wethouder was en nog steeds denkt en dicht.

J.H.V.L.

[Mr. Lambertus Eduard Lenting]

Lenting (*Mr. Lambertus Eduard*), werd 13 Juni 1822 te Batavia geb.; zijn vader was daar pred., vestigde zich in 1835 voorloopig te Zutfen en overl. te Voorst, zoodat de zoon te Zutfen voor de studie te Utr. werd opgeleid, die van 1840-'48 duurde, toen hij over Caspar Fagel promoveerde. Hij werd adv. te Arnhem, woonde sinds 1851 te Zutfen, werd daar plaatsverv. kantonrechter, rechter-plaatsvervanger en eerst in 1867 lid der arr. rechtbank, was van het begin van 1868 lid der Tweede Kamer, ging na de invoering van de rechterl. organisatie voorgoed in Den Haag wonen, en overleed daar 20 Nov. 1881.

Zijne geschr. zijn met veel juistheid vermeld in zijn levensbericht, zoodat hier alleen genoemd worden: Handboek van de Vaderl. Gesch., dl. I en 2 afl. van dl. II, Zutfen 1866-'68; Levensschets van P. Nijhoff, in de Hand. van Lett., 1868.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1885.)

[Willem Lepaige]

Lepaige (*Willem*), te Humbeek, bij Vilvoorden, geb. den 10 Juli 1688, studeerde te Leuven aan de Hoogeschool de wijsbegeerte en de godgeleerdheid en deed zijne

licentiaatproef op 3 Oct. 1724. Na priester te zijn gewijd, werd hij den 5 Nov. 1730 leeraar van wiskunde benoemd. In 1734 werd hij bestuurder van het Standoncks-college en ten jare 1742 rector der Hoogeschool. Hij stierf plotseling den 17 Juni 1765.

Behalve een Fransch wetenschappelijk werk schreef hij: Cijferkonste, item de grondtregels der Geometria met de Landtmeterye; alsoock de Wynroeyers-konste ende maniere om Sonnewysers te maecken, Leuven 1760.

[Theodoor Frans van Lerius]

Lerius (*Theodoor Frans van*), geb. te Antwerpen, 31 Maart 1819, waar hij zich in 1845 als advocaat vestigde, en overl. op 21 April 1880.

Behalve verscheiden werken in de Fransche taal over kunst en kunstgeschiedenis, schreef hij: Onze lieve vrouwe Kerk van Antwerpen, vóór den tweeden inval der Franschen, in 1794, Antw. 1853; Abraham Janssens, Marten Pepijn, en de schrijvers der levens van de Nederlandsche kunstschilders, Antw. 1855. Kronyk van de Sodaliteit der getrouwden te Antwerpen (1585-1773), Antw. 1862; De liggeren en andere historische archieven der Antwerpsche St. Lucas-gilde (met Ph. Rombouts), Antw. 1864-'75. en verder levens van een aantal Zuid-Nederlandsche schilders in het ‘Algemeines Künstler-Lexikon’ te Leipzig.

[Jacob Lescaille]

Lescaille (*Jacob*), uit hierheen gevluchte Geneefsche ouders, volgens zijne opgave als bruidegom te Dordrecht geb. 22 Aug. 1611, kwam als boekdrukker te Amst., waar hij, na 28 Mei 1644 in 't gilde toegelaten te zijn, in 1645 de wed. van een boekverkooper trouwde, uitgever werd en overl. in 1677.

De meeste zijner gedichten zijn door den brand bij Blaeu verloren gegaan; enkele worden in bloemlezingen aangetroffen als: Op het veroveren van 't huis te Gennep; Heete tranen gestort over 't droeve lijk van Gerardus Vossius; Klagt over 't vertrek van Joan Rutilius; Aan mijnen grooten vriend Hero Galama, enz.

[Katharijne Lescaille]

Lescaille (*Katharijne*), dochter van den voorg., werd 26 Sept. 1649 in de Nieuwezijdskapel te Amst. gedoopt, bleef ongehuwd en overl. daar 8 Juni 1711. Na haar vaders dood werd diens zaak door de erfgenamen voortgezet; zij zelve echter wordt niet in 't gildeboek gevonden.

Als elfjarig kind werd zij met den hoogbejaarden Vondel bekend, die hare dichtproeven met zijne gewone welwillendheid prees; zij maakte bijzonder veel gelegenheidsdichten, waarvan de beste na haar dood werden uitgegeven als hare Mengelen tooneelpoëzij, 3 dln., Amst. 1731. Het laatste deel bevat de volgende uit het Fr. berijmde tooneelstukken, die in het achter den titel geplaatste jaar bewerkt, en spoedig afzonderlijk uitgegeven werden: Kassandra, 1684; Genserik, 1685; Herodes en Mariamne, 1685; Wenceslaus, koning van Poolen, 1686; Hercules en Dianira, 1688; Nicomedes, 1692; Ariadne, 1693. Geta of de Broedermoord van Antoninus verscheen in 1713.

[Adolf Frederik Henri de Lespinasse]

Lespinasse (*Adolf Frederik Henri de*), geb. 14 Mei 1819 te Delft, stud. in de geneeskunde, en vestigde zich na zijne promotie eerst te Deventer, toen te Zwartsluis. Daarop werd hij gemeente-geneesheer te Voorst, later te Vaassen en eindelijk te Hasselt, vanwaar hij in 1870 naar Noord-Amerika verhuisde om in Iowa eene boerderij te besturen en tevens de geneeskunde uit te oefenen. Hij overl. 26 Maart 1881.

Schr.: Vorstin en vrouw, Utr. 1840; Mijn neef Zacharias, Utr. 1842; De woorden des zieners tot zijne broederen, Utr. 1845; Waarachtige physiologie van den student, of het kieken in den dop, Dev. 1849; Eene kamer in het huis van Jan Salie. Komische schets van Nederl. zeden in de laatste jaren, in verzen, Dev. 1849; het eerste en derde werk onder eigen naam, de overige onder het psd. Joris Bromminck; onder deze laatste nog: Acad. legaat van een oud-stud., Utr. 1842. Verder een paar werken over zijn vak, vertalingen, bijdr. in tijdschr., enz.

[Alexander Lodewijk Lesturgeon]

Lesturgeon (*Alexander Lodewijk*), geb. te Venlo 16 Oct. 1815, kreeg zijn eerste onderwijs te Koevorden, waarheen zijn vader als genie-officier verplaatst werd, werd leerling van Van Wijk Roelandsz. te Kampen, student te Deventer, later te Gron. tot 1840. In 1844 werd hij pred. te Oosterhesselen, tien jaar later te Vledder en in 1864 te Zweeloo, waar hij overl. 18 Juni 1878.

Hij schreef, meest anoniem: Aan den koning, 24 Aug. 1838, Koev. 1838; Melancholy. Een gedicht, Gron. 1838; Feestgroet ter huldiging van Neêrlands tweeden koning, Zwartsluis 1840; Drenthe in vluchtige omtrekken geschetst, 2 dln., Koev. 1842; Een Drentsch gemeente-assessor met zijn twee neven op reis naar Amsterdam, 2 dln., Gron. 1843; Jezus geboorte. Een kerstgedicht, Zwartsl. 1843; Verstrooilingen, Poëzy, Dev. 1844; De naam van Jezus Christus in beeldwerk, met verkl. tekst in poëzy, Koev. 1848; Gedichten, Gron. 1854; Koevordens verlossing in 1814, Koev. 1864; Bloemlezing uit de gedichten van Johannes Vollenhove, met eene levensschets van den dichter, Schied. 1866; 1567-1867. Menso Alting, de eerste hervormingsprediker in Drenthe, na 300 jaren herdacht, Koev. 1867; Meindert van der Thijnen. Dram. schets, Koev. 1872; Feestrede te Koevorden uitgesproken bij 't 2de eeuwfeest van 't ontzet dier stad in 1672. Met hist. aant., Assen 1872; Levensbericht van Dr. R. Bennink Janssonius, Leid. 1873. Verder bijdr. in tijdschr. en jaarb., eenige godgel. werken en vertal. en met zijne academievrienden: Dichterlijk Mengelwerk, Gron. 1836; Wel en wee. Zangen der liefde, Koev. 1838;

Rietscheutgalmen, dichtbundeltje, Winsch. 1838; Lief en leed. Zangen der liefde, Gron. 1853.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1879.)

[Pieter Arend Leupe]

Leupe (*Pieter Arend*), geb. 22 Dec. 1808 te Haarlem, werd reeds jong in het graafschapsche Laren ter school besteld, ging als pijper in Z.M. zeedienst, werd op voegzamen leeftijd marinier, bij zijn korps in 1836 tweede, in '43 eerste luit., in 1851 kapt. en 4 jaar later kapt. der eerste klasse en is met 1 Juni 1862 gepens. als majoor. Van 1846-'50 onderwees hij het Maleisch aan 't Kon. Inst. te Medemblik; werd na zijn diensttijd als buitengewoon beambte aangesteld bij het Rijksarchief, en overl. in Den Haag, 15 Febr. 1881. In elk opzicht had hij zichzelf gevormd; hij was een man van groote kennis in de gesch. van ons zeewezen, onze ontdekkingen, de vestiging onzer koloniën, de uitbreiding onzer macht buiten Europa, de uitvindingen, ook buiten het vak zijner studie. Tot het gebruik van zijn psd. Laboranter was hij volkomen gerechtigd, gelijk De Navorscher, de uitgaven van het Kon. Inst. van Land- en Volkenkunde van N.-Indië, de werken van 't Hist. Gen., Ned. Spect., het Tijdschr. Zeewezen, De Gids, Milit. Spect., Tijdschr. Ned.-Indië, Nijhoff's Bijdr., de Werken der Kon. Akad., het Jaarb. Zeeland en tal van dgl. verzamelwerken getuigen.

Met F.A. van Braam Houckgeest gaf hij: Gesch. van het korps Mariniers, van 1665 tot op heden, N.-Diep 1867. Zijne belangrijkste stukken zijn: De reis van Marten Gerritsz. de Vries naar het N.O. van Tartarije enz. in 1643, in 1858, en de Reizen der Nederlanders naar Nieuw-Guinea en de Papoesche Eilanden in de 17e en 18e eeuwen, (met Van Braam Houckgeest), 1875; De reizen der Nederlanders naar Nieuw-Holland in de 17e en 18e eeuwen, Amst. 1868.

[Petrus Leupenius]

Leupenius (*Petrus*), geb. in 1607 te Colchester, stud. sinds 16 Nov. 1628 te Leiden, werd in 1633 predikant te 's-Hertogenrade,

vandaar in 1634 door de Spanjaarden verjaagd, in 1637 pred. te Hattem, in 1642 te Amst., en overl. daar 15 Jan. 1670.

Schr.: Aanmerkingen op de Nederd. Taale, Amst. 1653.

[Pieter Leuter]

Leuter (*Pieter*), een Rotterd., schreef: De Kruiskerk of spiegel van gewetensdwang, mitsgaders eenige Mengeldichten, Dordr. 1776; Brief van Abelard aan Eloïza, gevolgd naar Dorat, Rott. 1776; gedichten in genootschapswerken.

[Roeland van Leuve]

Leuve (*Roeland van*), geb, te Amst. 7 Juli 1691, was daar zijdefabrikant, werd er na zijne mislukkingen in den actiehandel 24 Febr. 1721 makelaar en overleed er 15 Aug. 1757.

Hij schreef: Mengelwerken, bevattende: Tooneelpoezy, 't Waerelds koopslot of de Amsterdamsche Beurs, 3 boeken; Zededichten en zinnebeelden; Sweepslagen der Deurhovianen en Ongodisten; eenige der eerste Martelaren; Levensloop; Bruylofs-, jaar-, geboorte-, lijk- en grafdichten, Ernstige en boertige Mengelingen, Minnedichten, Liedjes, klucht- en Puntdigten, Amst. 1723, ald. 1730, deels afz. gedrukt; tegens de onheusse berisping van de zogenaamde Republicq der geleerden. Tot zijne tooneelwerken behooren: Mengelwerken verdeedigt, Cezars dood, ald. 1724, 1775; Eudochia, Keyzerinne te Konstantinopelen; Gestrafte Boosheid, enz., Amst. 1724.

[Bartholomeus Leuvenig]

Leuvenig (*Bartholomeus*), geb. te Burtscheid, bij Aken, 15 April 1691, was doopsgez. predikant te Amst., en overl. aldaar 18 Dec. 1759.

Schreef, behalve eenige preeken: Stichtelijke Gezangen, Amst. 1744.

[Mr. Isaac Abraham Levy]

Levy (*Mr. Isaac Abraham*), geb. te Doetichem 18 Febr. 1836, werd 1 Sept. 1855 student in de letteren en rechten te Leiden, prom. daar 25 April 1860 en is sedert dat jaar adv. te Amsterdam.

Behalve een paar geheel zuiver reechtgel. werken, schr. hij: Staatkundige Betoogen, Amst. 1871; Het ideëele in Recht en staat, Bijdrage ter waardeering der historische school, Amst. 1874.

[Mr. Henri David Levyssohn Norman]

Levyssohn Norman (*Mr. Henri David*), zoon van den beroemden rechtsgel. Mr. David Hendrik Levyssohn Norman, werd geb. te 's-Hage 21 Juni 1836, stud. te Leiden en ging na zijne promotie naar Indië, waar hij directeur van 't Binnenlandsch bestuur, algemeen secretaris en lid van den raad van Ned.-Indië was; hij is thans volksvertegenwoordiger en in Den Haag woonachtig.

Hij schreef: De Britsche heerschappij over Java en onderhoorigheden, (1811-1816), 's-Hage 1857.

Zijn oom **J.H. Levyssohn**, in 1800 geb. te Rott., waar zijn vader koopman was, werd voor den Ind. handel bestemd en tot opleiding daarvoor naar Engeland gezonden. Na zijne aankomst in onze koloniën ging hij weldra in 's lands dienst over en werd ads.-resident, later ontvanger der in- en uitg. rechten te Batavia, eindelijk opperhoofd van den Ned. handel in Japan; hij keerde vandaar terug in 1851 en overl. te Arnhem, 6 Maart 1883.

Schr.: Bladen over Japan, 's-Grav. 1852.

[Melchior Leydekker]

Leydekker (*Melchior*), geb. te Middelb. 21 Maart 1642, stud. eerst te Utr. en volgde daarna prof. Van Hoornbeek naar Leiden, werd in 1662 pred. te Renesse-en-Noordwelle, en in 1678 hoogl. te Utrecht, waar hij 6 Jan. 1721 overleed.

Hij schr., behalve een groot aantal godgel, werken in 't Latijn en in 't Nederl., dikwijls handelende over de geschilpunten dier dagen: De vryheid van Europa verdeedigt door de Protestanten, Rott. 1711; Lijklofreden 25 en 26 April gedaan op het overlyden van Willem III, Koning van Groot-Brittanje, 1702.

[Cornelia Leydekker]

Leydekker (*Cornelia*), zuster van Melchior en Jacobus, geb. in Maart 1654 te Middelb., was zeer ervaren in de Hebreeuwsche taal en beoefende met veel vrucht de godgeleerdheid.

Schreef: Middelburgsch Weeklage over het schielijk overlijden van D. Petrus Laccher, Midd. 1694; Brieven ter vertroosting over het afsterven van Godzalige vrienden, Leid. 1695; Zions klachten, over het zalig afsterven van koninginne Maria Stuart, Utr. 1695; Het zweerd des Heeren en der Helden van Nederland en Engeland, Utr. 1707 en stichtelijke werken; zij leefde nog in 1722.

[Jacobus Leydekker]

Leydekker (*Jacobus*), broeder der beide voorg., geb. 9 Mei 1655 te Middelburg, stud. te Leiden, en werd pred. in 1678 te Ritthem, in 1682 te Willemstad, in 1692 te Heusden en in 1698 te Middelb., waar hij in Mei 1729 overleed.

Behalve veel godgel. werken schr. hij: Kerkelijke historie, Dordr. 1691, onder den titel: Adam, Mozes en Christus ofte aartsvaderlyke, Joodsche en Christelyke Oudheid, sedert de Wereldschepping, Midd. 1701, Gron. 1731; Philosophisen Duyvel, 1692 (tegen de Betooverde Wereld van Balth. Bekker); Verh. tegen die van Adr. van Eeghem, van de wet der Natuure, Midd. 1701; Eere van de Nationale Synode van Dordrecht in den jare 1618 en 1619, voorgestaan en bevestigd tegen de Beschuldiging van G. Brandt, 2 dln., Amst.

1705-'7; De Hervormde kerk, in 't gemeen verdedigt tegen het Pausdom, in 't bijzonder tegen den hoon, den Hervormers en hunne Leere aangedaan door den R. Priester Thomas du Jardin, in zijn boek genaamd Geloofsgeschillen, Middelb. 1711. Tegen dit werk schreef genoemde priester een folio boekdeel, waarop Leydekker in een kwarto werk antwoordde, en de twistschriften ook over andere punten van zijnen ijver blijven getuigen.

[J.A.H. Leynen]

Leynen (*J.A.H.*), geb. te Heel (Nederlandsch Limburg) 8 Maart 1840, studeerde voor geestelijke, doch werd industrieel te Peer (Limburg). Thans is hij te Brussel gevestigd als fabrikant in kerksieraden en goudborduurder.

Zijne uitgegeven werken zijn: Gezangen aen Maria, voor de maend Mei, Doornik 1860; Simon Eyckelvelt, gevolgd van Laura, een verhaal uit de Kempen, St. Truiden 1863; Willem Tell, een verhaal voor de kinderen, 1863; Leo en Seraphina, romantische geschiedenis uit Nederlandsch Limburg, 1864; Uitleggingen van de Belgische Grondwet, 1864; Loon naar werken, tooneelspel in drie bedrijven, Antw. 1867.

[Alexander Benedictus Leyser]

Leyser (*Alexander Benedictus*), in 1833 te Huissen geb., werd 10 Aug. 1864 tot priester gewijd, stond als pastoor van 1877 te Veenhuizen, en van 1884 te Zeddam.

Hij schr.: Bijbel, Overlevering en Gezag, Utr. 1876; Catech. onderrichting voor kerk, school en huisgezin, 's-Bosch 1877; De geloofsbelijdenis. Catech. handb. ten dienste der Kath. jeugd, 's-Bosch 1880; De groote Catechism. verklaard en toegelicht, 's-Bosch 1886-'88, en kleinere schriften.

J.H.H.

[Amatus Liebaert]

Liebaert (*Amatus*), geb. te Oostende en aldaar overl. op 19 April 1854. Hij was stadsontvanger en bestuurder der Godshuizen. Sedert 1804 was hij lid van de kamer van Rhetorica te Oostende, waarvan hij later voorzitter werd. Van zijne jeugd af dong hij als dichter mede in wedstrijden, en dikwijls behaalde hij den palm, zooals in 1811 voor zijn dichtstuk: Op den koning van Rome, en in 1815 op: De Neerlaag der Algieren en de afschaffing der slaverny. Voor het tooneel, waarvan hij een warm voorstander was, vervaardigde hij: Lodewyk van Male of misbruik van grootheid en magt, treur- en tooneelspel in vyf bedryven en tien tafereelen, Oostende 1841; Lara of de onpligtige banneling, drama in 5 bedryven, Oostende 1842.

[Jan de Liefde]

Liefde (*Jan de*), geb. 25 Dec. 1814 te Amst., stud. aan het Doopsgez. seminarium werd in 1837 pred. te Woudsend en van 1839 tot 1846 te Zutfen, waarna hij zijn ontslag vroeg om voor school en volk als auteur werkaam te zijn, gelijk hij dat ook van 1864-'68 te Londen was. Daarna keerde hij naar Amst. terug en overl. er 6 Dec. 1869.

Hij schreef: Galerij van bijbelsche vrouwen uit het aartsvaderlijk tijdperk, Gron. 1842; Algem. geschiedenis voor het volk, van het standpunt des Christ. geloofs beschouwd, Amst. 1849; Schets der alg. geschiedenis voor de scholen, Amst. 1849, 2 st.; Almanak voor hart en huis voor 1850, Amst.; Tien voorlezingen voor het volk over eenige onderwerpen uit de alg. geschiedenis, Utr. 1852; Nederl. concordantie des Bijbels, verb. en vereenvoudigde uitgave, Amst. 1854-'56. Verder gaf hij een groot aantal liederen, godsdienstige werken, vlugschriften en tal van leerredenen, een menigte schoolboekjes, vertaalde werken, vooral uit het Engelsch, en schr. vele bijdr. in tijdschr. en jaarboekjes. Van zijn arbeid in 't buitenland is hier wel het meest bekend: A Dutchman's difficulties in English; dit geestige geschr. is tot een leerb. omgewerkt door Serv. de Bruin, Zutph. 1870.

[Johannes van Liefland]

Liefland (*Johannes van*), kunstschilder te Utr. en ald. overl. 1861.

Schr.: Kronijk van Utrechts beeldende kunst en nijverheid, 2 st., Utr. 1852; Utrechts Oudheid in afbeelding en beschrijving, Utr. 1857-'62.

[Jacob Liefs]

Liefs (*Jacob*), een Amsterdammer, wiens gedichten voorkomen in de Schadkiste der Philosophen en Poëten, (een rederijkersalbum van ‘henlieder Feeste den 3 Mey 1629’, Mechelen 1631.)

Afzonderlijk verscheen: Sommige memoriale ende loffelycke beschryvinghe van de wydtvermaerde keyserlycke vrye Provintie van Vrieslandt mitsgaders de daden, het leven en de handelingen der vroomdaedighvrije Friesen. Anno 1536 (lees 1636). Amst. z. jaar. Dit boekje gaat voor zeldzaam door; vroeger gaf hij uit: Cort tractaet der Spieghel van het ghemeen Landts voorspoedigh Welvaren, bestaende in de wijt beroemde Coophandel deser Ned. provintiën, tot een wonder van veler landen ende steden, Amst. 1631.

[Theodorich van Liefveld]

Liefveld (*Theodorich van*), van Osdorp (N. Holland) geboortig, vertaalde in verzen: Eerste weke der scheppinge der wereldt, eerstgevonden en in het Francoisch ghestelt door W. de Saluste, Heere van Bartas, Brussel 1609.

[Cornelis Liens]

Liens (*Cornelis*), in 1580 geb. te Zieriksee, waar zijne familie tot de aanzienlijken behoorde, was daar eerst stadsgeneesheer, werd drossaard van St.-Maartensdijk en baljuw van Scherpenisse; hij overl. te St.-

Maartensdijk 1636 en liet zich daar een grafteeken maken.

Behalve een paar geneeskundige werken in het Latijn liet hij een hs. na en legde aan zijne erfgenamen de verplichting op om die duistere dingen uit te geven. Hieraan werd schoorvoetend voldaan, om de nalatenschap te kunnen regelen; men wachtte eerst 19 jaar en gaf toen als eerste gedeelte en zonder dat het voortgezet werd: Eerste en tweede deel van de kleyne wereldt, vervattende: de verborgen oorzaak der minne en: Onderhandelinge van de ziele en waare proef derselviger onsterflyckheit, in rym te samen gestelt, Amst. 1655.

[Isidore Charles van Lier]

Lier (*Isidore Charles van*), geb. 20 Sept. 1833 in Den Haag, was stenograaf bij de kamers der Staten-Generaal en in de journalistiek werkzaam o.a. als mede- en als hoofdredacteur van De Indiër, ook medewerker aan Van Hoëvell's Tijdschrift voor Nederlandsch-Indië; vertrok in 1870 naar Indië, waar hij als hoofd-red. van het Bat. Hdblad overl. den 29 Mei 1877.

Schr.: Reistogt van den Prins van Oranje met De Groningen naar Spanje, Portugal en Napels, Amst. 1858; Een paar politieke geschr. in overdruk; Bewerking van het constitutioneel archief van Lipman, z.a., terwijl op blz. 51 op art. Geo. Belinfante reeds gesproken is van zijn aandeel in de Parlementaire portretten van Sagittarius.

[Frans Lijftocht]

Lijftocht (*Frans*), omstreeks 1640 te Diest geb., werd in 1657 Augustijner monnik en daarna onderprior te Brussel, alwaar hij in 1683 overleed.

Als dichter is hij bekend door het werk: Voorwinckel van patientie in den droeven tegenspoedt; Versien met poëtsche leeringe, ende sententien van Augustinus; Voor klaegachtighe zielen op-gerecht door F. Franciscus Lijftocht, Augustijn binnen Diest, toege-eygent aen heer Franciscus David, canoninck Norbertyn loffelycken pastoor van Veerle, tot vergenoeginghe aller eer- en lofweerdighe abdyeheeren van Averbode, 2 dln., met pl., Emmerich 1679 en Keulen 1681.

[Thomas van Limburg]

Limburg (*Thomas van*), in Den Haag geb. en daar in 1815 overl., onderscheidde zich veel jaren lang door de toepassing der leus van het Dichtgenootschap: Kunstliefde spaart geen vlijt, welks laatste jaarbundels vooral van zijne vruchtbare werkzaamheid getuigen.

Zijne bekroonde dichtwerken uit vroeger jaren werden verzameld en uitgegeven als: Vaderl. Dichtoefeningen en Mengelpoëzy, 4 dln., Leid. 1781.

[Gerrit van de Linde Jz.]

Linde Jz. (*Gerrit van de*), geb. te Rott. 12 Maart 1808, stud. sinds 17 Sept. 1825 te Leiden in de godgeleerdheid, nam deel aan den tiendaagschen veldtocht, werd kandidaat, doch moest in 't begin van 1834 door de omstandigheden een anderen

werkkring kiezen in het buitenland en vond dien in Engeland als schoolmeester. Hij overl. te Londen, 27 Jan. 1858.

Hij schreef: De vrijwillige Jagers der Leidsche hoogeschool in 1830 en 1831, eerst in den Leidschen studenten-almanak van 1832, afzonderlijk in de Algemeene Bibliotheek, Leid. 1872. Onder het psd. De Schoolmeester schreef hij Gedichten, welke in 1860 te Amst. door Mr. J. van Lennep met een voorbericht en levensbeschrijving werden uitgegeven, meermalen, ook met illustraties, herdrukt. Andere verspreide poëzie uit zijne jonge jaren getuigt van gelukkigen aanleg.

[Antonius van der Linde]

Linde (*Antonius van der*), geb. 14 Nov. 1833 te Haarlem, ontving vanwege de doopsgez. gem. aldaar zijne opleiding van T. Knuivers (zie blz. 430) onder toezicht en verdere onderrichting van dns. D. Harting (blz. 322) te Enkhuizen en legde 5 April 1853 een examen af voor den derden onderwijzersrang. Den 13 Febr. 1855 begon hij zijne theol. studiën te Leiden, was sinds Juni 1859 gedurende twee jaar pred. eener geref. gem. te Amst., legde toen zijne betrekking neder en woonde op het landgoed Winkelsteeg nabij Nijmegen, vanwaar hij zich naar Göttingen begaf en er tot dr. phil. bevorderd werd, 1862. Gedurende zijn verblijf in Den Haag volbracht hij zijne nasporingen aangaande de uitvinding der drukkunst, doch vestigde zich weldra te Berlijn om het Sanskrit te beoefenen, ten einde de bronnen te kunnen gebruiken voor zijne reusachtige studie over de gesch. van het Schaakspel. Na de voltooiing van dezen grootschen arbeid, kwam hij te Arnhem, vanwaar hij in 1876 beroepen werd als bibliothecaris te Wiesbaden. Sedert schr. hij in de taal van zijn tweede vaderland, en ontving daar de onderscheiding van den professoralen titel voor zijne nog omvangrijkere Gesch. der Buchdruckkunst.

De voornaamste zijner geschriften gedurende zijn Nederlandschap, de vruchten van zijne veelzijdige wetenschap en ontzettende werkkracht, zijn: Twaalftal leerredenen, Amst. 1861; Aant. op het ‘Ontwerp der spelling van het aanstaande Ned. Wdb., (psd. Dr. B. Huydecoper), Nijm. 1863; Isaac Massa van Haarlem. Eene hist. studie, Amst. 1864; David Joris. Biblografie, 's-Grav. 1867; Bibliografie van Haarlem, Haarl. 1867; Balthazar Bekker. Bibliographie, 's-Grav. 1869; Het oudste gezangboek voor de openbare godsdienstoefeningen in de Ned. ger. kerk, 's-Grav.

1869; Studiën. Theologie, Bibliographie, Schaakspel, Utr. 1869; De Haarl. Costerlegende, wetenschappelijk onderzocht, 2e omgew. uitgave, 's-Grav. 1870; Benedictus Spinoza. Bibliographie, 's-Grav. 1871; Het schaakspel in Nederl., Utr. 1875; Schaak-bibliotheek (c. 850-1875), Utr. 1875; De kerkvaders der schaakgemeente, Wijk-bij-D. 1875; Leerboek van het schaakspel, Utr. 1876; Beginselen van het schaakspel, Utr. 1877; benevens een aantal kleinere geschr. over kerkelijke aangelegenheden en wijsg. onderwerpen en art. in Vaderl. Letteroef., Ned. Spect., Androcles, verschillende dagbladen, enz.

[Joannes Lindeborn]

Lindeborn (*Joannes*), te Deventer geb., hoorde te Keulen de lessen der godgeleerdheid en stond, na ontvangen priesterwijding, op het punt om den graad van licentiaat te behalen, toen hij naar het vaderland werd teruggeroepen. Van 1656 was hij als kapellaan werkzaam te Utrecht in de kerk van St. Nicolaas achter den wal, en werd in 1671 pastoor van dezelfde kerk. Hij overleed daar den 5 Aug. 1696.

Behalve zijne bekende Historia sive Notitia episcopatus Daventriensis en andere werken in het Latijn, schreef hij: De Leeder Jacobs, der Maegden, die Godt van eeuwige reinigheit in de weereld dienen, toegepast, Antw. 1670.

J.H.H.

[Cornelis van der Linden]

Linden (*Cornelis van der*), in 1646 te Leiden geb., kwam als med. dr. in het predikambt aan den Leidschendam in 1679 en overleed er in 1712.

Schreef: Leven van Sobiesky, Koning van Polen, Amst. 1685. Verder godgel. werken, bekend om hunne zonderlinge spelling, door Petrus Rabus aangemerkt als ‘een allermisselijkste Neêrduitsche spelling, en deerniswaardige brabbeltaal. Hottentotscher wijze uitgevonden’. In deze ‘wanduitsche worgtaal’ verscheen een antwoord: Rabbelary of de Rabbelende Rabus, Leid. 1698, door Rabus wederlegd met De Schaamtelooze Leidschendamsche Dominé Broer Krelis, Rott. 1698, en andere toonbeelden van een toenmalig odium grammaticum.

[Jan van der Linden]

Linden (*Jan van der*), was 19 jaren pater bij de Cellebroeders te Antwerpen, van welke orde hij ook 12 jaren het ambt van Provinciaal van Brabant bekleedde. Hij overl. te Antw. 26 Febr. 1638, en liet na: Heerlycke ende gheluckige reyze naer het Heyligh Landt en de Stadt van Jerusalem, beschreven ende bereyst door broeder Jan van der Linden, Pater van de Cellebroeders tot Antwerpen, in 't jaer ons Heeren 1633. Tot stichtinghe ende recreatie van de jonckheydt, die gheerne wat nieuws lesen, Gent 1634. Dit werk beleefde talrijke uitgaven en werd tot in het begin dezer eeuw in de lagere scholen tot leesboek gebruikt. Van denzelfden schrijver verscheen ook: Tractaet van de Peste, Antw. 1663.

[Mark Prager Lindo]

Lindo (*Mark Prager*), geb. te Londen 19 Sept. 1819, kwam op 19-jarigen leeftijd als Eng. onderwijzer bij den rijksontvanger Van Woelderen te Velp, die tevens jongelieden ter opleiding in huis had, vestigde zich te Arnhem, waar zijne ongewone gaven hem reeds 5 Juli 1842 in staat stelden het, voor een vreemdeling althans, zelfs bij de meeste welwillendheid, moeilijke examen voor den tweeden rang af te leggen. In dat jaar werd hij leeraar aan het gymn. te Arnhem, bleef immer voortarbeiden als schrijver en in eigen letteroefeningen, totdat hij 25 Juni 1853 in staat was te Utr. een specimen te verdedigen, waarop hem bij senaatsbesluit van 20 Febr. 1854 de doctorstitel h.c. werd verleend, dien hij 6 Maart 1854 ontvangen heeft. Reeds in Juli 1853 was hij leeraar geworden aan de Kon. Milit. Academie; in 1856 werd hij inspecteur L.O. in Zuid-Holland en overl. in Den Haag 9 Maart 1877. Hij was een geestig schrijver, een begaafd man in veel zaken, met verhevene hoedanigheden van hart en karakter.

In 1844 begon hij zijne letterk. loopbaan, en schr. aanvankelijk stukjes in verzamelwerken; in 1851 verscheen hij als de Oude heer Smits in de Arnh. Courant, onder welk psd. hij in 1856 te Breda den te Arnh. uitgegeven Nederl. Spectator stichtte, door hem met zijn vriend Lodewijk Mulder (z.a.) geredigeerd tot 1860, toen dit tijdschrift, met De Konst- en Letterbode en De Tijdstroom vereenigd, sedert in Den Haag werd uitgegeven. Zijn beste schetsen, later afz. verschenen, zijn meest alle eerst in de Arnh. Crt. of in den Spectator opgenomen. Daartoe behooren: Brieven en Uitboezemingen, Arnh. 1853, met drie Vervolgen 1859, '62 en '65, vaak herdrukt; Schetsen in en om Parijs, Arnh. 1853; Afdrukken van Indrukken, met tal van hout- en andere sneden, Arnh. 1854; Nieuwjaarswensch aan zijne vrienden, Arnh. 1854; Familie van ons, Arnh. 1855; Bekentenissen eener jonge dame, 1857. herdr. als Brieven van Clementine, Arnh. 1858; Eventjes over de grenzen, Arnh. 1863; Uittreksels uit het dagboek van wijlen den heer Janus Snor, Arnh. 1865; Typen, Leid. 1871; Kompleete werken, 5 dln., Haag 1877-'79, 5e dr. 5 dln., Schiedam 1889. Onder eigen naam gaf hij, behalve Eng. leer- en leesb., een schoolboek voor Aardr. - een zijner gelukkig beoefende studievakken, - De opkomst en ontwikkeling van het Eng. volk, 2 dln., Amst. 1868-'74; tusschen 1850 en '74 voortreffelijke vert. van Eng. romans

en drama's, waaronder Sir Walter Scott en Thackeray compl., Tristram Shandy en Tom Jones; zijne eigene uitg. van Macbeth, Arnh. 1853, 2e dr. 1867; opmerkelijk zijn zijne vert. van Ned. gedichten in Fraser's Magazine; een aantal bijdr., intijdschr. en jaarb. verspreid.

(Lod. Mulder, vóór de Werken van den Ouden heer Smits.)

[Daniël Lingelbach]

Lingelbach (*Daniël*), wiens gelijkn. vader het Amst. Doolhof stichtte, geb. te Amst. 1641, overl. in Dec. 1688, was chirurgijn, medepachter van den Stadsschouwburg en tooneeldichter in: Nil volentibus arduum.

Schr.: Apollonius, Koningh van Tyrus, trsp., Amst. 1662; De liefde van Diana en Endimion, trsp., Amst. 1669; Cleomenes, trsp., 1687 en 1729; De liefde van Amintas en Amarillis, muzykstuk vertaald op de Nederd. opera tot Buiksloot, Amst. 1686; De ontdekte schijndeugd, blsp., Amst. 1687; Sardanapalus, trsp., 1699 en 1737; De spookende Minnaar, treur-bly-eindendspel, Amst. 1729; Het boeren Huwelyk sluiten, muzykspel, voor de liefhebbers, Amst. 1774.

(Oud-Holland, I.)

[Jan Huygen van Linschoten]

Linschoten (*Jan Huygen van*), geb. te Haarlem omstreeks 1563, ging reeds zeer jong naar Spanje, waar een paar zijner broeders zich gevestigd hadden, kwam in dienst van den bisschop van Goa, met wien hij zich naar Indië begaf; in 1592 woonde hij te Enkhuizen, na nog andere reizen gedaan te hebben. Zijne ondervinding op dit punt maakte, dat hij zijn vaderland voor den overzeeschen handel veel diensten bewees; onder anderen ging hij als koopman in 1594 mede op een der schepen, die door de Noordelijke IJszee den weg naar Indië moesten zoeken. Het jaar daarna deed hij nogmaals zulk een tocht mede, beide keeren evenwel vruchteloos; aan dien van Heemskerk en Barends in 1596 nam hij geen deel. Hij overl. te Enkhuizen. waar hij den laatsten tijd zijns levens thesaurier was, 8 Febr. 1611.

Hij schr.: Itinerario, voyage ofte schipvaert, naer Oost- of Portugaels Indiën, enz. Reysgheschrift van de navigatiën der Portugaloysen in Orienten, Amst. 1595, 1605, '12, '14, '23, '44 en '96, ook vertaald in 't Latijn, Fr., Eng. en Hoogd.; Extract ende Sommier van alle renten enz. des Coninks van Spaengiën, over alle sijne Coninckrijken, uit het Spaensch, Amst. 1596; Beschryvingh van de gansche Custe van Guinea, Amst. 1596.

[Johannes Hendrikus van Linschoten]

Linschoten (*Johannes Hendrikus van*), geb. 3 April 1838 te Utrecht, was eerst onderw. aan een instituut te Joure, daarna hoofdonderw. aan de Christelijke school te Zutfen, en sedert 1871 hoofd der Christ. burgerschool te Middelburg, waar hij thans een bloeiend instituut gevestigd heeft in het voormalige gebouw van het verplaatste Museum.

Behalve bijdr. in tijdschr. en jaarb. en eenige brochuren en vertal. schreef hij: Kleine verhalen uit de gesch. des Vaderlands, Zutf. 1864; Bundel verhalen, Zutf.

1865; De Markies van Rovalet, Arnh. 1866; Michiel Adr. de Ruyter, Arnh. 1866; Timotheus. Tijdschrift voor de jeugd, 3 jrg., Zutf. 1866; Bundel kindergedichtjes, Amst. 1866; Keur van karakterschetsen, Utr. 1867; Pitcairn, of de muiters uit de Zuidzee, Utr. 1868; De Zwaardveger van Leiden, Zutf. 1868; De beeldstormers van Antwerpen, Leeuw. 1868; Geschiedenis des Vaderlands uit een Christelijk oogpunt beschouwd, Zutf. 1869; Wonderen der natuur, Kamp. 1869; De boer van Saint-Renne, Amst. 1870; De kinderen van den Hugenoot, Amst. 1871; Een verhaal uit Leidens bange dagen, Dordr. 1873; Oranje boven, Leeuw. 1874 en een aantal kleine hist. of verdichte verhalen en gelegenheidsgeschriftjes.

[P. Linthorst]

Linthorst (*P.*), schreef: De Patriotten van 1799, tnsp., 's-Hage 1801; Deugd en ondeugd, of de gevaarlijke gevolgen van de dweepzucht, tnsp., Westzaandam en Amst. 1801; De majoor Breekijzer op het vredefeest te Nederoord, blsp., 's-Hage 1802; De Hereeniging, Amst. 1806; benevens een paar polit. brochures, beide in Den Haag uitgeg., 1799 en 1801.

[Frederik Lints]

Lints (*Frederik*), den 24 Mei 1833 geb. te Leuven, waar hij Voorzitter is der letter- en tooneelkundige maatschappij ‘Vlamingen vooruit!’

Hij schreef: De Gelukkigen der wereld, drama in vijf bedrijven, Leuven 1874; Drie oude hanen en eene jonge hen, of het wonderbare ei, blijspel met zang in één bedrijf, Leuven 1874.

[Izaak Jacob Lion]

Lion (*Izaak Jacob*), geb. 17 Dec. 1821 te Amersfoort, slaagde, na groote verscheidenheid in maatsch. betrekking en onder onafgebroken eigen oefening, in het verkrijgen eener plaatsing bij het dagbladwezen, en was daarin werkzaam van 1846 tot zijn overl. als hoofdred. van het Dagbl. van Z.-Holl. en 's-Grav., 27 Aug. 1873. Zijne journalistische loopbaan is beschreven in zijn, hieronder het laatst vermeld, overzicht.

Zijne afz. geschr. zijn: De vrouw, tnsp., Leeuw. 1840; Hulde aan Willem II, (Dichtstuk), Leeuw. 1840; Welkom aan Willem II en Anna Paulowna. Dichtstuk, Leeuw. 1841; Feestzang ter gelegenheid van het hooge huwelijk van den erfgrooth. van

Saksen- Weimar-Eisenach, Monnikendam 1842; Inwijdings-Cantate bij de opening van den Salon des Variétés, Amst. 1844; Het tooneel, geschiedk. geschetst, Amst. 1844; Bloemlezing uit Saphir, Amst. 1844; Proeven van een Hum.-Sat. wdb. der zamenleving, Amst. 1845; Korte inhoud van de Flesch, drama, Amst. 1848; Monte-Christo, drama, 1848; De vrolijke vrouwtjes van Windsor, 1848; Wat moet het volk van Nederl. doen in deze tijden van beroerten, (anoniem) Amst. 1848; Onze Tijd, tijdschr. onder Lions red., Amst. 1849-1857; Boudewijn en De Tijd. Nieten ook zonder loterij, Amst. 1849; Stenographie en tachygraphie, 's-Grav. 1849; De eerste regtstreeksche verkiezingen in Nederl., (anoniem) Amst. 1849; Proeve eener Nederl. stenographie, Amst. 1850; De staatsregelingen in Europa sedert 1848, 2 st., 's-Grav. 1852; De nederlegging der red. van het dagblad De Grondwet toegelicht, 's-Hage 1855; Mr. F.A. van Hall en de constitutionneel, Amst 1856; De politieke haan, 3 st., Tiel 1858; Wespen op het gebied van staatkunde, wetenschap en kunst, Tiel 1858; De dagbladen in Nederland, twee drukken, 's-Hage 1858; Koloniale debatten over de jaren 1813-1865, 's-Hage 1858 en vlg.; Jean Chrétien Baud, 's-Hage 1859; Oostenrijk en Napoleon III, 's-Hage 1859; Indiës grieven en Nederlands onregt, 's-Hage 1859; De parlementaire regeringsvorm. 's-Hage 1859; De N. Rott. courant contra Philalethes, 's-Hage 1859; De regten des Konings en de motie Wintgens, 's-Hage 1860; Politiek Comediespel, 's-Hage 1860. De laatste zeven werken onder het psd. Philalethes. Het Budget van de Toekomst, 's-Hage 1862; Politieke moraliteit, een antwoord aan Dr. R. Fruin, 's-Hage 1864; Mijn staatkundig leven. Bijdrage tot de kennis der dagbladpers in Nederland, 's-Hage 1865. Verder gaf hij tal van wetten uit, schr. vert. uit het Fr., Eng. en Hoogd., gaf bijdr. in tijdschr. en de meeste hoofdart. in de door hem gered. dag- en weekbladen.

[Mr. Samuel Philippus Lipman]

Lipman (*Mr. Samuel Philippus*), geb. te Londen 27 April 1802, stud. sinds Sept. 1819 te Leiden, prom. daar in 1822 en was tot Mei 1862, pract. adv. te Amst. en in Den Haag, terwijl hij zich van 1857 tot het einde zijns levens met godgel. studiën bezig hield; in Mei 1852 was hij tot de R.-K. kerk overgegaan, vertrok in 1869 uit de hofstad naar Hilversum en overl. daar 7 Juli 1871.

Behalve eene menigte vlugschriften over rechtsgel. en godgel. en bijdr. in tijdschr. gaf hij: De scheiding van Belgie in derzelver gevolgen getoetst, 3 st., Amst. 1830; Wederlegging van het stelsel van G.K. van Hogendorp omtrent Belgie, Amst. 1830; De vrede, Amst. 1830; Gedenkstuk van den heldendood van J.C.J. van Speyk, Amst. 1831; Hollands marine, Amst. 1831; Gesch. van de staatk. der voornaamste Mogendheden van Europa, sedert den val van Napoleon, 1e deel Amst. 1832, 2e d. (1820-'30), Zutf. 1834; Het Nieuwe Testament vertaald, met opheldernde aant., 2 dln., 's-Bosch 1859-'69; Constitutioneel archief van alle Koninklijke aanspraken en parlementaire adressen, 4 st., 1847-'63, 's-Hage 1864.

[Johan Pieter Theodoor van der Lith]

Lith (*Johan Pieter Theodoor van der*), geb. te Buren 19 Sept. 1814, stud. en prom. in de geneeskunde te Utr. en is daar geneesheer-directeur van het krankzinnigengesticht.

Hij schr., behalve zijne dissertatie: Gesch. van het krankzinnigengesticht gedurende deszelfs 400jarig bestaan, Utr. 1861.

[Mr. Pieter Antonie van der Lith]

Lith (*Mr. Pieter Antonie van der*), zoon van den voorg., geb. 31 Mei 1844 te Utrecht, prom. er in 1867, deed het volgende jaar examen voor O.-I. ambtenaar en werd in datzelfde jaar hoogl., in 1886 tevens directeur der rijksinstelling voor onderwijs in Indische taal- en volkenkunde te Leiden.

Hij schr. met prof. J. Spanjaard: De staatsinstellingen van Nederl.-Indië, 's-Hage 1871, en alleen: Nederl. Oost-Indie beschreven en afgebeeld voor het Nederl. volk, Doesburg 1874.

[Jacob Gabriel Litzau]

Litzau (*Jacob Gabriel*), geb. te Rott. 15 Febr. 1795, was daar onderwijzer en overl. er 25 Sept. 1855.

Hij schr.: Beschr. der stad Rotterdam, Rott. 1839; De luidende St. Laurens-klok. Een berijmd verhaal van de voornaamste gebeurtenissen dezer stad, Rott. 1841, 2e dr. 1850; Jacob Bajawitz en de Jood, Rott. 1841, en de volgende rederijkers-tafereelen: Segovia, Willebroek en het Broodhuis, Rott. 1847; De belegering en het ontzet der stad Leiden, Rott. 1847; Het omgestorte zoutvat, Rott. 1847; De verraderlijke intogt der Spanjaarden in Rott. den 9 April 1572, Rott. 1848; De laatste dagen van het Moorsche koningrijk Grenada, Rott. 1848; De dood van Albrecht Beyling, 2 drukken, Rott. 1852; Eenige dram. taf. uit de tijden der herdoopers, Rott. 1851.

[Johan de Lixbona]

Lixbona (*Johan de*), was Prior der Predikheeren te Antwerpen, in welke stad hij overleed den 30 Dec. 1670.

Buiten een godsdienstig werk, gaf hij nog een bundel liederen uit onder den titel: Het Hemels Nachtegaelken, Antw. 1671. Het boek: Kersnacht ende de naervolgende dagen tot O.L.V. Lichtmis, Inhoudende veel schoone Kersliedekens en meer ander,

Gent, bevat, van blz. 57 tot 80, ook verscheidene liederen van denzelfden dichter, wiens naam soms ook Lisbona wordt geschreven.

[Jodocus van Lodensteyn]

Lodensteyn (*Jodocus van*), geb. 6 Febr. 1620 te Delft, stud. te Utrecht en te Franeker, en werd in 1644 pred. te Soetermeeren-Zegwaard, in 1650 te Sluis en in den zomer van 1653 te Utrecht. In Nov. 1673 werd hij door de Franschen als gijzelaar naar Rees gevoerd, wanneer hij het troostlied schreef, dat de oorspr. vorm is van het hieronder bedoelde Ev. gezang 21. Hij was een man van grooten invloed, met mystieke denkbeelden, gelijk uit ongeveer 30 zijner geschriften blijkt. Labadie en A.M. Schurman waren van zijne vrienden; hij overl. 6 Aug. 1677 en werd in zijne geboortestad begraven.

In het hieronder aangeduide zeer lezenswaardig proefschr. wordt de bibliogr. van al zijne werken gevonden, zoodat hier slechts die volgt zijner: Uyt-spanningen en andere Gedigten, Utr. 1676, 1683, 5e dr. 1693-'95, 1694, 1703, 1713, 1721, 1727, 1733, 10e dr. z.j., 1739, 1743, 1752, 1760, 1769, 1780; hieruit verschenen nog in onzen tijd, bloemlezingen en worden verscheidene zijner andere geschr. opnieuw uitgegeven. Vier der Evang. gezangen, 14, 21, 43 en 68, zijn aan de Uitspanningen ontleend.

(Dr. P. Jzn. Proost, Jod. v. Lodenstein.)

[Gerrit Michiel Cornelis Loeff]

Loeff (*Gerrit Michiel Cornelis*), geb. te Zwolle 6 Jan. 1838, prom. in de godgeleerdheid, werd in 1865 kandidaat, twee jaar later hulpprediker te Gennep, 24 Mei 1868 predikant aldaar en overleed in deze zijne eenige kerkgemeente, 30 Sept. 1884.

Gaf als acad. proefschrift: De Nederlandsche kerkgeschiedschrijver Geeraardt Brandt, Utrecht 1864.

[Gaudentius van Loemel]

Loemel (*Gaudentius van*), leefde in de 17e eeuw, en was regulier kanunnik in een klooster bij Eindhoven en director van het nonnenklooster van O.L. Vrouwe te Weert.

Hij gaf de volgende dichtwerken uit: Den geestelijcken Orpheus, Leuven 1660; Den Wechwyzer tot de Seven weeën der Moeder Godts, met eenige Godvruchtige Liedekens tot beweginge des Lydens Christi, Roerm. 1662; Den Toetsteen der Tongen, Roerm. 1662.

[J. Loenderdon]

Loenderdon (*J.*), schreef: De emigrant te Hoboken. Eerste vertoog, behelzende Kees en Klaartje of de vrouw is de baas; Klugtspel zonder bedoeling, Antw. 1788; Derde vertoog behelzende: Arlekijn, Burgemeester te Ubenhausen, klugtig blijspel, Antw. 1789.

[Anton Cornelis Loffelt]

Loffelt (*Anton Cornelis*), geb. te Utrecht 5 April 1845, werd een zestal jaren onderwezen aan de inrichting van Landolt te Vianen en bekwaamde zich verder in de kennis der letteren en kunst. Als voorbereiding tot zijn examen voor leeraar in het Eng. bij het M.O., woonde hij eenige maanden te Londen, en verzamelde toen in het Britsch Museum de gegevens voor zijne latere mededeelingen aangaande de oude Eng., inzonderheid dramat., letteren en haar invloed op ons tooneel, werd 2 Febr. 1869 leeraar in gen. taal en hare letterkunde aan de hbs. en het gymn. te Dordrecht, legde 25 Aug. 1873 zijne betrekking neder en wijdt zich sedert in Den Haag aan nasporingen, studie en beoordeelingen van letteren, kunst en tooneel.

Zijne afzonderlijke geschr. zijn: Ons tooneel en het Nederl. tooneelverbond, Utr. 1873; Jupiter van Vloten en zijne kritiek, 's-Grav. 1876. Verder als uitgaven bewerkt of bezorgd: Shakespeare's Hamlet, Prince of Denmark. Uitgegeven en verklaard, Utr. 1867; Tennyson's complete works. Edited, Rott. 1870. Zijne veeljarige en ijverige werkzaamheid in tijdschriften blijkt uit een groot aantal art., die menig vraagstuk hebben opgelost en invloed hadden op toestanden en meeningen, zijne onderwerpen betreffende. Zij komen eerst voor in De Navorscher, sedert 1865, (psd. L.-F.-T.), De Ned. Spect., De Gids, De Tijdspiegel, Het Vaderland, (psd. E.G.O.), Orgaan van het Nederl. Tooneelverbond, (dl. I, psd. Robin Hoedt), tijdschr. Het Tooneel (1878), Dordr. Courant (1875, '76), Shakespeare-Jahrbuch, en The Athenaeum, waarin jaarlijks een overzicht van de Nederl. letterkunde.

[Mr. Hendrik van Loghem Jr.]

Loghem Jr. (*Mr. Hendrik van*), geb. in 1775 te Deventer, werd daar na zijne promotie secretaris en lid van de Staten van Overijsel en overl. er 7 April 1845.

Hij gaf uit: Gedichten, Amst. 1808; Mengeldichten, Haarl. 1809; Nieuwe Mengeldichten, Dev. 1819; De Harmonie in het Heelal en andere gedichten, 's-Hage 1821; Proeve van liederen, 2 st., Dev. 1825; Poëzy, 2e dr., 2 dln., Dev. 1826; Nieuwe gedichten, Dev. 1828; Twaalf liederen, Dev. 1831; Het begraven van lijken binnen steden en dorpen, dichtstukje, Dev. 1835; Proeve over de Goddelijke leiding van de gebeurtenissen der Wereldgeschiedenis, Leid. 1838.

[Mr. Hendrik van Logchem]

Logchem (*Mr. Hendrik van*), oudste zoon van den voorg., geb. te Deventer 7 Mei 1808, voltooide zijne aan het ath. zijner geboortestad begonnen studiën te Leiden, 29 Mei 1830, werd in dat jaar vrijwilliger totdat hij in het laatst van 1833 zijn vader in het secretariaat verving, om van 1846-'53 burgemeester te worden. Zijne zwakke gezondheid noodzaakte hem voor verschei-

dene betrekkingen te bedanken of voor korter of langer tijd bekleede neder te leggen. Hij overl. 8 Dec. 1881.

Schr.: Verspr. geschriften van geschiedk., godsd. en wijsg. inhoud, Deventer 1879, - een bundel van tijdschrift-art., hoedanige hij vele gegeven heeft, meest in De Tijdspiegel. In Bijdr. tot de kennis van het Staats-, Prov. en Gemeentebestuur: Eenige blz. uit de gesch. der Staten van Overijs., 1830-'48. en het Levensber. van Mr. H.W. Cost Jordens, in Letterkunde, 1876, met verdere opstellen van rechtsgel. en administrat. aard.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1883.)

[Mr. Martinus Gesinus Lambert van Logchem]

Logchem (*Mr. Martinus Gesinus Lambert van*), geb. 3 April 1849 te Leiden en aan de voorg. Deventersche familie verwant, doorliep het Leidsche gymn., werd daar in 1866 stud. in de letteren, verwierf in 1871 de akte voor Fr. taal- en letterk., M.O., ging toen tot de rechtsgel. studie over en werd jur. cand. in 1872. Van Maart 1873 tot April 1877 was hij leeraar aan de hbs. te Goes, vestigde zich te Amst. en prom. er 11 Mei 1880 op eene diss.: Spel en Weddingschap; was tot Jan. 1883 adv. bij het Hof, en van Sept. 1881 tot denzelfden tijd leeraar aan het Gymn. aldaar. Als lid der red. van het Dagbl. De Amsterdammer en red. van het tijdschr. Nederland, wisselde hij zijne woonplaats in de hoofdstad af met een verblijf te Bussum en is nu weer gevestigd te Nieuweramstel, in de nabijheid van Amsterdam.

Met een anagram als psd., begon hij in den stud.-alm. van Leiden, 1868-'72 met ged. van Ghulome, en zond bijdr. aan Gentschen stud.-alm., Vox stud., Goesche Volksbl., Aurora, Iris en Nederland, in Het Vaderland 1873, een hist. roman, get. Josepha. Sedert hij met T.H. de Beer in 1878 het Weekbl. De Amsterdammer oprichtte, is hij daaraan werkzaam gebleven, en was nog in 1881 en '82 verslaggever van Het Paleis van Justitie. Afz. versch.: Eene Liefde in het Zuiden, Sneek 1881; het psd. Fiore della Neve is slechts voor den Dichter uit het Noorden gebezigd als tegenstelling met Rosaura, de zuidelijke schoone en heldin van den bundel; 't zijn verzen van 1867-'81. Verder: Liana, Sneek 1883; Van eene Sultane, Sneek 1884; eene vert. van Carmen Sylva, Mijne Rust, Sneek 1886; Emmy, Amst. 1888, en kleine ged. in De Gids, Ned. Spect., Portefeuille, De Salon, De Huisvriend, Goeverneur's Oude Huisvriend, Nutsalmanak, Weekbl. De Amsterdammer, Vlaamsche Dicht- en Kunsthalle, enz. Proza-werken: Twee Novellen, Haarl. 1885; Sara Bernhardt en Victor Hugo, beide in Mannen van Beteekenis, 1884 '85; Victor, roman, premie van Het N. v.d. Dag, 1887; Blond en Blauw, bundel nov., Amst. 1888. Voorts novellen, schetsen en letterk. opst. in Nederland, Weekbl. De Amsterdammer (psd. Scaramouche), Portefeuille (De Fr. leestafel), Huisvriend, Voor 't jonge Volkje, Eigen Haard enz. Ten dienste der muziek: König Arpad, Brinio, eenige cantaten en liederen. Door het Ned. tooneel, De Kaper, vert. naar Le Flibustier van Richepin.

[Jhr. mr. Alexander Frederik de Savornin Lohman]

Lohman (*Jhr. mr. Alexander Frederik de Savornin*), geb. 29 Mei 1837 te Gron., stud. en prom. in de rechten, werd raadsheer te 's-Hertogenbosch, 6 Juni 1884 hoogl. aan de vrije univ. te Amst. en Febr. 1890 minister van Binnenl. zaken.

Hij schreef, behalve bijdragen in rechtskundige tijdschriften: Verantwoordelijkheid der regering ten aanzien van de jongste kamerontbinding, Bosch 1868; Gezag en vrijheid, Utr. 1874; De Staatsschool en de Roomsche kerk, ald. 1875; Aan Neerl. Clericalen, ald. 1875; De school, waaraan de natie gehecht is, Amst. 1876; De vrije school, Utr. 1877; Aan.. Mr. J. Kappeyne van de Coppello, over de grondwettigheid eener neutrale school, ald. 1878; Waarheid en rechtsverkrachting ter instandhouding van de openb. school onmisbaar, Amst. 1881; Wat wil de antirev. partij? Utr. 1883; Nog eens: Wat wil... (Gewijzigde uitgave), ald. 1884; Over het hoogste gezag. Redev. big de aanvaarding van het prof. te Amst., ald. 1884; Ontoerekenbaar. Het protest... beoordeeld, Amst. 1886; Waar is het misdrijf der geschorsten, Utr. 1886; Wat wil de rechterzijde? ald. 1886; (met prof. F.L. Rutgers) De rechtsbevoegdheid onzer plaatselijke kerken, Utr. 1886; Aan dr. Ph. J. Hoedemaker, Eene ernstige wedervraag, Amst. 1887; De hoogste vrijheid, (rectorale redev.), ald. 1887; De kerkgebouwen van de Herv. kerk in Nederl., ald. 1888.

[Jacob Lois]

Lois (*Jacob*), wiens naam ook Jacobus Loys wordt geschreven, doch in den eerst-vermelden vorm voorkomt op zijn zegel als schepen van Rotterdam, waar hij in 1620 geb. is, trouwde daar 31 Aug. 1649, was van 1652 tot '63 kapitein der burgerij, in 1664/65 schepen, overl. 31 Aug. 1676 en werd vijf dagen later in de St.-Laurenskerk begraven. Uit den hieronder aangeduiden inventaris blijkt, dat hij eene ‘verwerij met calander’ naliet, en eene kostbare verzameling schilderijen en boeken.

Hij liet twee hss. na, waarvan het eene werd uitgegeven, als: Cronycke ofte korte waere beschryvinge der stad Rotterdam, 's-Grav. en Delft 1746, terwijl het andere nog ongedrukt berust in het archief van Rott. en getiteld is: Ware beschrijvinge

van Schielant met alle de figueren van de heerlijke slooten en stamhuysen.
(Alg. Ned. Familieblad, door J.H. Scheffer, 1883.)

[Christiaan van Lom]

Lom (*Christiaan van*), schreef: Beschryving der stad Lier in Brabant, behelzende eene naukeurige verhandeling van deszelfs oorsprong, benaming, bevolking, aenwas, voorrechten en rampen. Alsook de stichting der kerken, kloosters, godshuysen en andere godvrugtige plaetsen. Mitsgaders alles wat aldaer zedert het jaer 760 tot op heden aenmerkenswaerdig is voorgevallen. Getrokken uyt het leven van den H. Gommar, der archieven der kanonikale kerk, de rekeningen der kerkmeesters, de stadsschriften, de rekeningen der stads-rentmeesters en de geloofwaerdigste schryvers. Te zamen gevoegt en in order gebragt door Chr. van Lom, 's-Grav. 1740.

[Abraham Dirk Loman]

Loman (*Abraham Dirk*), geb. 16 Sept. 1823 te 's-Hage, was eerst Evang.-Luthersch pred. te Maastricht, daarna te Deventer, en is sedert 1856 hoogl. te Amsterdam.

Behalve een paar werken op Godgeleerd gebied en bijdragen in De Gids, Ned. Spect., Navorscher, Caecilia, Theologisch tijdschrift, enz., gaf hij: Over Oud-Nederlandsche liederen bij Valerius (1625), Amst. 1871; Geuzeliederen, Amst. 1872.

[Sara Lomanus]

Lomanus (*Sara*), leefde in de tweede helft der vorige eeuw.

Zij dichtte: Bespiegelingen van Mozes op Nebo, Joannes in Patmos en Christus Jezus verheerlijkt op Thabor, Gouda 1762.

[Antonius van Lommel]

Lommel (*Antonius van*), geb. te Terheiden bij Breda, 3 Oct. 1827, volbracht zijne humanoria te Oudenbosch, werd 26 Sept. 1849 in de orde der Jezuïeten opgenomen en wijdde zich aan het onderwijs te Sittard, Culemborg en Katwijk aan den Rijn. Tot priester geordend in 1860, stond hij zijn pater Provinciaal ter zijde te Rotterdam en in Den Haag, totdat zijne verzwakte gezondheid hem verplichtte rust te zoeken in de abdij Mariëndaal te Velp bij Grave.

De vruchten zijner onvermoeide nasporingen in archieven en bibliotheken, ook in het buitenland, voornamelijk te Brussel en te Rome, bestaan slechts in enkele afzonderlijk gedrukte of overgedrukte werken: Bijdr. tot de kerkelijke gesch. van Nederland, 's-Grav. 1868; Drie kweekscholen van de universiteit te Leuven, uitsluitend bestemd ter opleiding voor de Hollandsche seculiere geestelijkheid, vrij bewerkt naar het Fransch, Rott. 1875; Missio foederati Belgii, Hag. Com. 1879; Tilmannus Gulielmus Bachusius, 1687-1779. Eene levensschets, Delft 1879. Doch ontzaglijk veel bijdragen, opstellen, archiefstukken, enz. bevatten De Godsdienstvriend, Analectes pour servir à l'histoire ecclésiastique de la Belgique, De Maasbode, De Dietsche Warande, De Katholiek, het Archief voor de gesch. van 't aartsbisdom

Utrecht. Bijdr. voor de gesch. van het bisdom Haarlem, De Wachter, de studiën op godsd. en zedelijk gebied, enz.

[Jan Frans Lommen]

Lommen (*Jan Frans*), geb. te Roermond 10 Maart 1828, was van 1855 tot 1861 zaakwaarnemer te Antwerpen, toen hij naar zijne geboortestad terug keerde, waar hij kandidaat-notaris werd.

In Zuid-Nederland gaf hij in het licht: Bloemtuiltje van gedachten en zedelessen, Antw. 1855, en Grafbloemen, Antw. 1856. Heteronomisch Geding als proeve van Belgische Vrijheid en Justitie op een' Nederlander, door J.F.H. Lommen, kand.-notaris, lid van verscheidene letterkundige genootschappen (tweede uitgaaf) Tilburg 1862.

[Isaak le Long]

Long (*Isaak le*), geb. 19 April 1683, woonde geruimen tijd te Amsterdam, doch ging in 1744 naar Hanau, later naar Frankfort a.d. Main. Zijne afkomst als geloofs-vervolgde was van invloed op zijne beweeglijke leefwijze, zijne historische beoordeeling, vooral in kerkelijke zaken, ook op onze bekendheid met zijne persoonlijke lotgevallen. Hij was een werkzaam geleerde, als schrijver en vertaler, en in zijn tijd een goed bibliograaf.

Hij schr.: Reg. der boeken, uitgetrokken in de Boekzaalen, 1692-1701, Amst. 1716; Reformatie van Amsterdam, Amst. 1729; Boekzaal des Nederd. Bijbels, Amst. 1732; Oorsprong der Ned. Kercke onder 't kruys, Amst. 1751; Naleesingen op (voorg.), Amst. 1760, en op den door hem uitgeg. Spiegel historiael van Lod. van Velthem, Amst. 1717. Hij vert. het in verscheidene drukken verschenen werk: De Koophandel van Amst. 1719, beschr. Het leven van Karel XII, 6 dln., Amst. 1721 en Het Leven en Bedrijf van Stanislaus Leszinsky, 2 dln., Amst. 1738; Over de Salzburgers en de Hernhutters, eenige anti-kathol. boeken en vert. godsd. geschriften.

[Adriaan van Loo]

Loo (*Adriaan van*), een dichter van stichtelijke en geestelijke liederen uit het begin der vorige eeuw, dien Blommaert voor den volg. kath. priester aanzag.

Schreef: Geestelijke gezangen, Dev. 1706, Amst. 1719, Delft 1741; Gezangen, Leid. 1723, Amst. 1757; Den jongeling onderwezen tot doop en avondmaal, Hoorn 1725.

[Adriaan van Loo]

Loo (*Adriaan van*), geb. in 1659, was priester te Gent, waar hij 14 Oct. 1727 overleed.

Hij schreef: De levens der heyligen van

Nederlant, met een kort begrijp hoe het Evangelie eerst in Nederland begost heeft, voortgegaen en tot dese tijden gebleven is, getrocken en byeen vergadert uyt de geloofweerdigste schryvers, Gent 1705; verder vertaalde hij een aantal werken van godsdienstigen aard uit het Fransch en Latijn.

[Thomas van Loo]

Loo (*Thomas van*), geb. 1778 te Oostende, werd leeraar in de schei- en kruidkunde te Brugge, alwaar hij overl. op 15 Febr. 1851. In het begin dezer eeuw behaalde hij talrijke prijzen in de poëzie, zooals onder anderen in den wedstrijd geopend door de Rederijkerskamer van Oudenaarde, met de gedichten op Napoleon I en Paus Pius VII, en te Geraardsbergen met een dichtstuk op het onderwerp: Wat de schouwburg vermag op de beschaving der volkeren.

Afzonderlijk verscheen van dezen schrijver: Dichterlijke voorlezingen behelzende twee uittreksels eener Nederlandsche dichtkunst en den veldslag by Nieuwpoort, Brugge 1821; Voorleezingen gedaen in de zael der Koninglyke Maetschappy van vaderlandsche Tael- en letterkunde te Brugge, Brugge 1822; Rouwklacht van Th. van Loo op zijne Moeder, Brugge 1836; Vlaemsche dichtkunst, in vier zangen in heldenverzen beschreven en verrykt met geschied- en letterkundige aenteekeningen, gevolgd door de Vlaemsche Prosodia, door Th. van Loo, lid der Provinciale geneeskundige commissie van West-Vlaenderen, enz., Brugge 1842; In het Belgisch Museum, D. I, blz. 304, leverde hij ook een gedicht: Lof der Nederduitsche tael.

[Dirk van der Loo]

Loo (*Dirk van der*), geb. te Groot-Waspik 10 Sept. 1775, stud. in de godgeleerdheid en werd als predikant beroepen te Avezaath in 1797, in 1806 te Montfoort, in 1819 te Maastricht, in 1841 emeritus en overl. in laatstgenoemde stad 24 Febr. 1853.

Hij schreef: Proeve van gedichten en liederen, Utr. 1806; Op den dood van J. Hinlopen, Utr. 1809; Vaderl. gezangen, Amst. 1814.

[Theodorus Matthijs Looman]

Looman (*Theodorus Matthijs*), geb. 12 Mei 1816 te Amst., was er werkzaam in het schoolonderwijs, daarna als gouverneur, sinds 1842 godsdienstonderwijzer bij de Waalsche- en in 1870 Bijbellezer en waarn. hulpprediker bij de Nederd. Herv. gemeente.

Behalve grootere en kleinere, afzonderlijk of in volgschr. gedr. geschr. tot zijn' werkkring rechtstreeks behoorende, gaf hij: Proeve eener verklaring van de in de zamenleving meest gebruikelijke en vreemde woorden en verkortingen, Hoorn 1839 (met R.M. Kasten), Eerste 100-tal foutieve opst. (over synoniemen) ald. 1840; Gids voor de jeugd, 5 jrg., Amst. 1841-'46; Gesch. der Isr. van de Babylonische ballingschap tot op de komst van J.-Chr., Amst. 1847; De Christelijke verzamelaar, Amst. 1851-'67; Het zendingsblad voor de jeugd, Amst. 1859-'69; Handboek der bijbelverklaring, 6 dln., Amst. 1854-'47; De zendelingweduwe. Gesch. en overzicht van het werk der Evangeliezending, Amst. 1856, 3e dr. 1860; Nacht en morgen. Verhalen uit de gesch. der Evang. zending onder de Heidenen, Zwolle 1860; Het

leven van Joh. Goszner, Amst. 1858; Het leven van M. Adr. de Ruyter, met platen, Amst. 1860; Hoe wij aan den bijbel zijn gekomen, Amst. 1866, 2e druk 1869; Geïll. zendingsblad. Orgaan van het Java-Comité, Amst. 1866-'67.

[Mr. Gerard van Loon]

Loon (*Mr. Gerard van*), geb. te Delft 17 Jan. 1683, stud. te Leuven en later te Leiden, prom. in de eerste plaats in de philosophie, in de tweede stad in de rechten, deed reizen naar Frankrijk en België voor zijne geneal. en numism. onderzoekingen, en vestigde zich te Leiden, waar hij 29 Aug. 1758 overleed.

Hij schreef: Plautianus, trsp., Rott. 1711; Inleiding tot de hedend. Penningkunde, Amst. 1717, 2e dr. 1734; Hedendaagsche penningk., Haag 1732 en 1734; Beschrijving der Nederl. Historiepenningen, 4 dln., Haag 1723-'31, door het Kon Ned. Instituut vervolgd in 10 stukken, Amst. 1821-'48 en 1861-'69; Aloude Hollandsche Historie, 2 dln., 's-Hage 1734; Beknopte verhand, van de week- en jaarmarkten midsgaders van de Kermissen in Holland, Leid. 1743; Beschrijving der Aloude Regeeringswijze van Holland, 5 dln., Leid. 1744. Hij gaf in 1745 op zeer kostbare wijze te 's-Hage de zgn. Rymchronyck van Klaas Kolyn uit. Verder schreef hij: Historisch bewijs dat het graafschap van Holland altijd een leen des Duytschen Rijks geweest is, 3 dln., Leid. 1748. Eenige zijner onuitgeg. hs. berusten op de bibliotheek der Gron. hgs., waar ze vermoedelijk door prof. Abr. Gronovius gekomen zijn.

(Dietsche Warande. IX.)

[Adriaan Loosjes]

Loosjes (*Adriaan*), geb. te Westzaandam, 15 April 1689, deed in 1703 eene reis naar Groenland en wilde zeeman worden, doch ging in de leer bij een houtzager; later legde hij zich bijzonder toe op de godgeleerdheid, werd in 1710 gedoopt en vervulde na dien tijd meermalen predikbeurten in de Doopsgezinde gemeente zijner geboorteplaats; zelfs werd hij in 1745 tot het waarnemen van den halven predikdienst aangesteld, hij nam daaruit in 1762 zijn ontslag en overleed 20 Maart 1767.

Hij schreef: Beschrijving van de Zaanl.

dorpen Oostzaan, Oostzaandam, Westzaan, Westzaandam, Koog, Zaandijk Wormerveer, Westknollendam en Nauwerna, door zijn zoon (die volgt) met aant. en platen in 1794 te Haarlem in 't licht gegeven. Hij nam verder deel aan de vertaling van Flavius Josephus en schreef een paar stukken over de aardrijksk. van Palestina in de Vad. letteroefeningen.

[Cornelis Loosjes]

Loosjes (*Cornelis*), geb. 7 Nov. 1723 te Zaandam, zoon van den voorg., achtereenvolgens leeraar bij de Doopsgez. gemeenten van Gouda, Oostzaandam en Haarlem, overl. daar 5 Jan. 1792. Hij was de oprichter der Vaderl. Letteroef. en gaf daarin vooral de boekbeschouwingen, terwijl zijn broeder Petrus voor het Mengelwerk zorgde. Hij was zeer bevriend met Elisabeth Wolff, geb. Bekker, die meermalen verklaarde, dat hij op hare ontwikkeling en inzichten grooten invloed had.

[Petrus Loosjes Adrsz.]

Loosjes Adrsz. (*Petrus*), geb. 20 Nov. 1735 te Westzaandam, halfbroeder van den voorg., werd in 1759 doopsgezind predikant aan den Hoorn (Tessel), vervolgens te Monnikendam en eindelijk te Haarlem, waar hij bijna 50 jaren bleef, en 12 Jan. 1813 overleed.

Hij vertaalde eene menigte werken, sommige van grooten omvang, over natuurlijke historie, kerkgesch., godgel., en uit het Fr., Eng. en Hgd., gaf tal van bijdragen over genoemde wetenschappen in Het Mengelwerk der Vaderl. Letteroef., enz. Oorspronkelijke werken zijn: Leerzame zamenspraken over eenige dieren, vogels en visschen, Haarl. 1769; Redevoeringen voor Neêrlands jongelingschap, 2 dln., Haarl. 1770. Hij gaf in 1786 het eerste deel van het Vervolg op Wagenaar's Vad. Hist., hetwelk hij tot 1811 voortzette, toen hij 47 deelen gereed had.

[Adriaan Loosjes Pietersz.]

Loosjes Pietersz. (*Adriaan*), geb. 13 Mei 1761 aan den Hoorn (Tessel), zoon van den voorg., werd in 1782 boekhandelaar te Haarlem, waar hij 28 Febr. 1818 overleed.

Hij schreef: Menalkas, 1780; De vaderlandsche zeeheld, 1781; St. Eustatius genomen en hernomen, 1782; en later meer gelegenheidsstukken voor het tooneel: Gedenknaald ter vrijverklaring van Amerika, Amst. 1782; Minnezangen en jeugdige gedichten, 1783; Proeve van gewijde poëzy, 1784; M.A. de Ruiter in X boeken, 1785; Joseph. in zes zangen, 1786; Tooneeloefeningen, 1790-'93, 4 dln.; Charlotte van Bourbon, 1792, later gevolgd door Hugo de Groot, Louise de Coligny, Johan de Witt, enz., nog lang na zijn dood vereenigd uitgegeven onder den titel: Dramatische Werken, Amst. 1844; Lazarus in 4 bespiegelingen met platen, 1795; Zedelijke verhalen, 1805, tweemaal herdrukt; Katwijks zomertogtje, 1805; Hollands Arkadia of wandelingen in de omstreken van Haarlem, 1807; Historie van Mej. Susanna Bronkhorst, 6 dln., 1807, later herdrukt; De man in de vier tijdperken zijns levens, 1809; De vrouw in de vier tijdperken haars levens, 1890, later samen herdrukt; Lotgevallen van den heere Reinoud Jan van Golstein tot Scherpenzeel. Eene Ned. geschiedenis, uit het laatst van de 18e eeuw, 4 dln., 1810; De laatste zeetogt van den

Admiraal de Ruiter, een gedicht, in 12 boeken met geschiedk. aanteek., 1812; Het leven van Maurits Lijnslager. Eene Hollandsche familiegesch. van de zeventiende eeuw, 1814, herhaaldelijk herdrukt; De drie rijken der natuur, dichtstuk van J. Delille vrij nagevolgd, 1814; Het leven van Hillegonda Buisman. Eene Hollandsche familie-gesch. van de 17de eeuw, 4 dln., 1814, later herdrukt; Het leven van Robbert Hellemans. Eene Hollandsche familiegeschiedenis, uit het laatste gedeelte der 17e eeuw, 4 dln., 1815; Mengeldichten, 2 dln., 1815; Het leven van Johannes Wouter Blommesteyn. Eene Hollandsche familie-gesch. uit het begin der 18de eeuw, 4 dln.; Semida en Cidli of de hope der opstanding, 1816; De bijbel, dichtst., 1816; Hulde aan Luther, bij het derde eeuwfeest der hervorming, 1817; Lauwerkroon voor de Nederl. zeehelden in den zeeslag van Algiers van 1816, dichtst., 1817; De vier levensstanden van den mensch, 1816; Nagelaten gedichten, 2 dln., 1820; Het leven van Constantijn Huigens door hem zelven beschreven, uit het Latijn in dichtmaat overgebragt, 1821; meest alles te Haarlem gedrukt.

[Vincent Loosjes]

Loosjes (*Vincent*), zoon van den voorg., geb. 20 Oct. 1786 te Haarlem, waar hij evenals zijn vader boekhandelaar was, overl. daar 4 April 1841.

Behalvekleine gedichten, waarondervooral niet te vergeten het algemeen gezongen Oranje-snuifje aan Napoleon: o groote koopman in tabak! en redevoeringen, gaf hij een dichtbundel: Veldslag bij Waterloo en dichtproeven, 1817; Zedek. uitspanningen, 1822; Nieuwe zedek. uitsp., 1824; Gedenkschriften wegens het vierde Eeuwgetijde der Boekdrukkunst, 1826; De dood van Socrates, naar Lamartine, 1828. Hij bezorgde eene vermeerderde uitgave van de Geslachtslijst van Pieterson, en was eenige jaren redacteur van De Algem. Konst- en Letterbode.

[Adriaan Loosjes]

Loosjes (*Adriaan*), geb. te Haarlem 4 Aug. 1828, zoon van den voorg., leeraar in de Doopsgez. gemeente, achtereenvolgens te Rottevalle en Witveen (Friesland), 1852, Akkrum 1853 en sedert 1854 te Amsterdam,

was van 1857-'59 redacteur van de Vaderl. Letteroefeningen, gaf: Een krachtig libel, Haarl. 1886 (niet i.d. handel), en De gedachten van Pascal, vertaald en toegelicht, Haarl. 1889.

[Vincent Loosjes]

Loosjes (*Vincent*), geb. te Amst. 24 Nov. 1855, zoon van den voorg., leeraar in de Doopsgez. gemeente, achtereenvolgens op Wieringen, 1879, te Blokzijl 1881 en in De Beemster sedert 1886.

Schreef onder den psd. R. Hellemans Jr.: Edel metaal, drie novellen, Haarl. 1883; onder eigen naam: Fräulein Louise, Haarl. 1885; Menschenleven. Schetsen en novellen, Haarl. 1886; Louis Bonaparte. De koning van Holland, Amst. 1888.

[Cornelis Loots]

Loots (*Cornelis*), geb. 6 Juni 1765 te Amst., werd voor den handel opgeleid, doch naar de algemeene wijze zijner dagen en de toenmalige inrichtingen en gelegenheden, legde hij zich bijzonder toe op letterk. studiën en was bevriend met de voornaamste dichters en prozaschrijvers van zijn tijd. In 1796 deed hij zijn eed als makelaar. Zijne vaderl. gedichten wekten dikwijls den argwaan der politie op, en bracht hem zelfs in gevaar, - eene eer, die hij met zijn zwager Helmers deelde. Hij overl. te Amsterdam 10 Oct. 1834.

Hij vertaalde uit het Fr. en Hgd. eene menigte stukken voor het Amst. tooneel. Zijne oorspr. werken zijn: Melpomene, voorgesteld door J.C. Wattier aan de kunstl. burgerij in den Nat. Schouwb. der Bat. Rep, te Amst., 1799; De vrede op 't vaste land, 1801; Eeuwzang, 1801; Beschaving het geluk der volkeren, 1802; De algemeene vrede, 1802; Beschouwing van Amst., 1803; Leonidas in de engte van Thermopyle, 1804; De voortreffelijkheid van den mensch in de beoefening der schoone kunsten, lierzang, 1806; Rouwzang ter gedachtenisv. van Jaques Kuyper, 1808; De lof der M. tot Nut van 't Algemeen, 1810; Nederlands verlossing in 1813, 1814; Dichtstuk ter gelegenheid van het tweede eeuwgetijde der beurs van Amst., 1813; Aan Z.K.H. Willem Frederik, souvereinen vorst der Ver. Ned., het Instituut bezoekende, 1814; Nederl. verlossing gevierd, 1814; Ter eerste verjaring van den veldslag bij Waterloo, 18 Juni 1816; Vreugdezang over den oogst, 1817; Gedichten, 4 dln., 1816-'17; De mensch, 1819; Zangen ter Alg. verg. der Mij. tot Nut, 1819 en 1821; Hulde aan de naged. van J. van den Vondel, 1820; Nieuwe Gedichten, 1821; Feestzang bij het vierde eeuwfeest van de boekdrukk. te Haarlem, 1825; De menschlievendheid. 1825; Bij den vrijwilligen heldendood van J.C.J. van Speijk, 1831; Opwekking der mogendheden ter heirvaart naar Parijs, 1831; Chassé op het puin der citadel van Antwerpen, 1832 Gedagten bij het overlijden des HoogEerw. heeren G.H. Lagers, 1833; Nagelaten gedichten, 2 dln., 1856, door Tollens en M.C. van Hall bezorgd. Onder zijne losse gedichten in jaarboekjes, enz. opgenomen, munten uit: Overwinning der Nederlanders op Chattam (1798), De dwingelandij (1800), De volkswoede aan de nagedachtenis van de gebroeders de Witt (1802), De Batavieren ten tijde van Cajus Julius Cesar (1805), welk laatste stuk vooral de verontwaardiging van het Fransche bestuur opwekte, zoodat zelfs de gevangenneming van den dichter geëischt, doch door Koning Lodewijk geweigerd werd; verder nog De Holl. taal (1814),

Lofdicht op Brederode, Huig de Groot, De dood van Egmond en Hoorne, Oogstlied aan St. Jacob, enz. Al zijne werken werden te Amsterdam gedrukt.

[Cornelis Looyen]

Looyen (*Cornelis*), geb. te Asperen 14 Sept. 1795, was godsdienstonderwijzer in Den Haag tot aan zijn overlijden, 15 Sept. 1858. Hij was het grootste gedeelte zijns levens blind.

Schr.: Gedichten, 's-Hage 1829, 2e dr. 1839; De familie van Waardenstein, een godsd. werk in gesprekken, 1831-'40, bleef onvoltooid.

[Abraham Arnoldus Looyen]

Looyen (*Abraham Arnoldus*), geb. te Nijmegen 25 Juni 1828, werd, na afgelegd staatsexamen, theol. stud. te Utr. 9 Sept. 1850. In Dec. 1855 aanvaardde hij het leeraarsambt te Grijpskerke bij Middelburg, was van Juni 1859 tot '67 pred. te Wissenkerke op Noord-Beveland, werd daarop director en secr. der Utr. zendingsvereeniging en heeft deze verschillende geestelijke bedieningen verwisseld met het directeurschap van het Kon. Penningkabinet in het gebouw der Kon. Bibl. te 's-Grav., in Juli 1889.

Schr.: Noord-Bevelands verlossing van het Fransche juk in 1813, dankbaar herdacht, Nijm. 1864, en enkele bijdr. in godsd. tijdschr.; was sedert 1873 hoofdred. der Utr. zendingsberichten.

[Boudewijn van der Lore]

Lore (*Boudewijn van der*), leefde te Gent in de 14de eeuw, en schreef onderscheidene gedichten, welke door Mr. Ph. Blommaert in de Oudvlaemsche gedichten (Gent 1841) zijn uitgegeven. De voornaamste daaronder zijn De Maghet van Ghent, en Vier heeren wenschen. Hij bezingt daarin voornamelijk de gebeurtenissen van zijnen tijd.

[Frans Bernard Loret]

Loret (*Frans Bernard*), te Dendermonde geb. den 6 April 1808, studeerde als ingenieur en werktuigkundige en werd een befaamd orgelmaker. Na zijne geboortestad te hebben verlaten, vestigde hij zich te Sint Nicolaas en vervolgens te Mechelen,

waar hij ruim twintig jaren verbleef en overleed op 17 Nov. 1877.

Over zijn vak schreef hij Fransche werken en in het Nederlandsch: De samenstelling van het kerkorgel, inlichtingen voor organisten en deskundigen, belast met de keuring van orgels door F. Loret, orgelmaker, werktuigkundig ingenieur, lid van de nationale academie te Parijs en van de keizerlijk koninklijke maatschappij te Londen, enz., Amst. 1869.

[Evert Jan Diest Lorgion]

Lorgion (*Evert Jan Diest*), geb. 30 Aug. 1812 te Lemmer, werd, na zijne studiën volbracht te hebben, in 1837 pred. te Hallum, in 1842 te Stiens, het volgende jaar te Groningen en daar in 1860 hoogleeraar in de godgeleerdheid, overl. er 11 Mei 1876.

Hij schreef: Geschied. van de invoering des Christendoms in Nederl., Leeuw. 1842; Id. in Friesland, Leeuw. 1843; De Nederl. Herv. Kerk in Friesl. tot het jaar 1795, Gron. 1848; Balth. Bekker in Franeker, Gron. 1848; Id. in Amsterdam, 2 dln., Gron. 1851; (met Reitsma en Meiboom): Gesch. van het Godsrijk van den Bijbel, 3 dln., Gron. 1851; Hubertus Duifhuis, Gron. 1854; Bonifacius, Gron. 1855; Levensschetsen van invloedrijke Christenen in Nederl. tot aan de Herv., Gron. 1855; Geschiedk. beschrijving der stad Groningen, 2 dln., Gron. 1852-'7; Het Katholicisme van Hugo de Groot, Gron. 1857; Beknopte Geschied. der Christ. Kerk, Amst. 1858; De predikant van Vliethuizen, Dev. 1859; Een beeld van Melanchton, Haarl. 1860; Natuurwetenschap en wonderen, Haarl. 1860; Beknopte Gesch. der Kerkhervorming, Haarl. 1867; De predikant van Vrijburg, vroeger pred. van Vliethuizen, Dev. 1872; Kerkgeschied. der Nederl., Gron. 1873. Verder Acad. opstellen in Waarheid in Liefde en andere tijdschriften, vertalingen, enz.

[Henricus van Lottum]

Lottum (*Henricus van*), was sedert de lente van 1821 pastoor te Obdam, van 1831 te Spierdijk, in 1839 pastoor der kerk De Papegaai te Amst. In 1848 ging hij rusten en bracht de laatste jaren zijns levens te Arnhem door, waar hij 3 Dec. 1869 overl.

Hij schreef: Het Jubilee, leerstellig en geschiedk. voorgesteld, Alkm. 1826; Heeft het Concordaat van 1801 met de daarbij gevoegde Organieke Artikelen kracht van wet voor de Catholijken in de Noord. Provincien van het koninkrijk der Nederlanden? Amst. 1827; Het Mirakel van Amsterdam in den jare 1345, bij gelegenheid van het vijfde eeuwfeest verhaald en toegelicht, Amst. 1845; Wat hebben wij Katholieken van Nederland in deze dagen te hopen, wat te vreezen? Amst. 1858; God is met ons. Woorden van onderricht en bemoediging bij de rampen, welke in onze dagen de Katholieke Kerk treffen, Amst. 1849. Voorts schreef hij art. in de Cath. Ned. stemmen.

J.H.H.

[Pieter Louwerse]

Louwerse (*Pieter*), geb. 23 Jan. 1840 te Oost-Souburg, werd aldaar voor het onderwijs opgeleid en was daarin van 1858 werkzaam te Dirksland, Hazerswoude en Den Haag, totdat hij wegens doofheid daar zijn betrekking nederlegde.

Als onderhoudend schrijver en talentvol dichter, bijzonder voor de jeugd, gaf zijne vruchtbare werkzaamheid: Lachen en leeren, Schoonh. 1869; Het goed te midden van veel kwaads, Leid. 1870; Vlissingen in 1572, Alfen 1871; De oude Veenschipper, Schoonh. 1872; Bont gras en Wilde roosjes, versjes voor kinderen, Schoonh. 1872; De schippersjongen, Alfen 1872; Overwintering op Nova-Zembla, Leid. 1873; Uit rein gemoed, en wij doen ook meê, hoor! Meiliedjes, Alfen 1874. Verder bijdragen in proza en poëzie, in maandschriften en jaarboekjes.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Rosalie Loveling]

Loveling (*Rosalie*), op 19 Maart 1834 geb. te Nevele (Oost-Vl.), waar zij 4 Mei 1875 overleed.

Sinds jaren leverde zij dichterlijke bijdragen in de jaarboekjes van Gent en andere tijdschriften. Zij vertaalde: Trina, eene vertelling naar het Platduitsch van Klaus Groth, Antw. 1864, en in het Nederlandsch Museum van 1874 leverde zij eene oorspronkelijke novelle getiteld: Meester Huyghe. Een bundeltje harer poëzie zag het licht onder den titel: Gedichten van Rosalie en Virginie Loveling, Gron. 1870. Prozastukjes van haar verschenen met voorwoord van Dr. J.F.J. Heremans, onder den titel: Novellen van Rosalie en Virginie Loveling, Gent 1874. Deze bundel bevat twaalf verhalen. De vijf van Rosalie zijn getiteld: Jan-Oom en Belle Trezeken; De baan der kunst; Serafine; Broeder en zuster, en Meester Huyghe. Op naam der beide zusters verscheen nog: Nieuwe Novellen van Rosalie en Virginie Loveling, Gent 1876. (Deze bundel bevat van Rosalie de novellen: Mijnheer Daman en zijne erfgenamen; Juffrouw Leocadie Stevens, en Po en Paoletto); Polydoor en Theodoor, en andere novellen en schetsen, Gent 1882; Novellen, 2e druk, Gent 1886.

[Virginie Loveling]

Loveling (*Virginie*), op 17 Mei 1836 insgelijks te Nevele geb., is zuster der voorg. dichteres, met welke zij woonde en schreef.

Ook zij gaf hare eerste werken in de Gentsche jaarboekjes, en afzonderlijk verschenen hare pennevruchten met die harer

zuster onder den titel: Gedichten van Rosalie en Virginie Loveling, Gron. 1870. Eene novelle: De Verdwaalden gaf zij uit in het Nederlandsch Museum van 1874. De bundel: Novellen van Rosalie en Virginie Loveling, Gent 1874, bevat van haar zeven stukjes, namelijk: Drie kleine Schetsen; Het Geschenk van den Arme; Het Geschenk van den Rijke; Het Geschenk des Harten; Sidon; In de Hope van vrede; De Verdwaalden, en Emiliaantje. Op naam van Rosalie en Virginie Loveling verscheen ook: Nieuwe Novellen van Rosalie en Virginie Loveling, Gent 1876. (Deze schrijfster leverde daarin de drie novellen: Octavie en Estelle; De kwellende Gedachte, en De vijftig Franken.) Polydoor en Theodoor, en andere novellen en schetsen, Gent 1882. Onder het pseudoniem Walter gaf Virginie Loveling uit: In onze Vlaamsche gewesten. Politieke Schetsen, Gent 1877 en 1882. Op eigennaam leverde zij verder: Fideel en Fidelineken, Gent 1883; Het Hoofd van 't Huis, en allerlei schetsen, Gent 1883; Josijntje, verhaal voor kinderen, Gent 1884; De Muisjes, verhaal voor kinderen, Gent 1884; De Sledevaart, verhaal voor kinderen, Gent 1884; De Spinnekop; Braaf maar niet onbedachtzaam zijn, en Gevangen zitten. Drie verhalen voor kinderen, Gent 1884; Sophie, Gent 1885; Verhalen voor kinderen, Gent 1886; Een Winter in het Zuiderland, Gent 1889.

[Reinier de Lover]

Lover (*Reinier de*), geb. te Sneek 27 Oct. 1647, stud. en prom. te Utrecht 8 Juli 1687, en zette zich als geneesheer te Naarden neder, van waar hij in 1702 naar Amst. verhuisde, en daar in 1713 overleed.

Hij schreef een bundel gedichten: Ledige uren besteedt in rijmen van verschillende soorten en stoffen, van welke eenige gedrukt staan in De Vrije Fries en in De Weespsche en Gooische Volksalmanak voor 1860.

[Samuel Loyaerts]

Loyaerts (*Samuel*), den 31 Aug. 1546 geb. te Attenhoven, bij Landen, studeerde te Leuven, werd priester gewijd en onderwees de humaniora. Ten jare 1578 werd hij pastoor der Sint-Michielskerk en hernam dan de studie. Na in 1586 doctor in de godgeleerdheid te zijn geworden, trad hij ten jare 1588 op als hoogleeraar en in 1596 als medebestuurder van de Hoogeschool. Hij overl. als pastoor van gemelde kerk op 13 Sept. 1614.

Hij schreef een Latijnsch werk in 6 dln. en gaf in het Nederlandsch uit: De Wech der deugden, bedeylt in acht boeckens, ghemaeckt op Canticum Canticorum..., Antw. 1599.

[Petrus Loyckx]

Loyckx (*Petrus*), te Turnhout geb., deed zijne geestelijke studiën, ontving de priesterwijding, werd apostelijke protonotaris en pastoor der Sint-Willebrorduskerk, bij Antwerpen, in welke bediening hij overleed ten jare 1646.

Er werden Latijnsche werken van hem gedrukt en in onze taal schreef hij: Het Miraculeus Beelt van Maria van St. Willebrorts parochie, gheëert in de Keyserstraet tot Antwerpen, het beginsel, voortganck, miraculen.... mitsgaders eenige christelyke

leeringhen ende gebeden, Antw. 1646; Oorsprong en voortgang der Kercke van den H. Willebrordus buyten Antwerpen, door den E.H. Petrus Loyckx, pastoor derzelve Parochie, Antw. 1769.

[Douwe Lubach]

Lubach (*Douwe*), geb. te Dockum, 25 Dec. 1815, stud. te Gron. en prom. er in de med., 1842. Te Haarlem gevestigd, was hij daar van 1850-'65 ook lector der klinische school, daarna adj.-inspecteur van het geneesk. staatstoezicht in Noord-Holland en woont sedert 1869 als inspecteur in Overijsel en Drente te Kampen.

Behalve wetensch. handb., vooral over hygiène en anthropologie, geneesk. leerb., brochures en opstellen over aanverwante vakken, inzonderheid eene Handl. tot de Dierkunde, Amst. 1864, '65, Rott. 1884, '85; Eerste grondbeg. der Natuurk. van den Mensch, Haarl. 1863, 3e dr. Rott. 1882, schr. hij: De bewoners van Nederland, Haarl. 1863; Natuurk. plaatsbeschr. van Overijssel, 1875.

(Hirsch, Biogr. Lexicon hervorrag. Aerzte.)

[Joannes Lublink de Jonge]

Lublink de Jonge (*Joannes*), geb. 9 Febr. 1736 te Amst., was de zoon van een welgesteld koopman, werd mede voor den handel opgeleid, maakte een ijverig gebruik van de destijds gewone studiemiddelen - genootsch. en vereenigingen - om zich te bekwamen in de muziek-, schilder- en teekenkunst, en vooral letterkunde. In 1795 werd hij lid der Nat. Verg., doch na dien tijd weder tot het ambteloos leven teruggekeerd, overl. hij, die altijd zwak van gezicht geweest en geheel blind geworden was, 24 Nov. 1816. Hij was een uitmuntend vertaler, heeft verscheidene werken van naam in onze taal overgebracht, terwijl veel vertolkingen op zijn aanraden en onder zijne medewerking gedrukt zijn. Met de beste letterkundigen zijner omgeving dichtte hij psalmen en kerkliederen; zijne bewerkingen van Gellert, Thomson en Young zijn bekend.

Van zijne oorspr. werken zijn de volgende te vermelden: Drie zeventallen verhandelingen, 1783, '88, '94, uitgeg. als Verhandelingen, 2 dln., 's-Grav. 1823; Brieven en briefw., Amst. 1803; Veertig gezangen, 1797, 2e dr. als: Vijftig gez., 1813. Veel belangrijke opst. zijn in tijdschr. verspreid, inzonderheid verhand., van welke hij o.a. in

één genootschap er 30 uitsprak; verder in jaarb. enz.

[Bartholomeus Theodorus Lublink Weddik]

Lublink Weddik (*Bartholomeus Theodorus*), dochterszoon van den vorigen, geb. 18 Sept. 1791 te Amst., werd eerst voor den handel opgeleid, en verkeerde drie jaar in Noorwegen, vanwaar zijn geslacht afkomstig was; hij verloor spoedig zijne ouders, verlangde voor den predikdienst opgeleid te worden, werd in 1820; als stud. aan het Ev. Luth. sem. ingeschreven, volgde ook de lessen aan het Athen. en verwierf zijne bevoegdheid tot het leeraarsambt in 1826. Kort daarop werd hij hulpprediker te Utr., in 1829 pred. te Purmerend, drie jaar later te Rott. en was van 1836 tot '62 te Amst., toen hij wegens ziekelijkheid zijn ambt moest neerleggen. Hij vertrok naar Utr. en overl. daar 7 Nov. 1862.

Behalve bijdr. in tijdschr. en jaarb., vertalingen, godgel. werken en leerr. gaf hij: Gedichten en verhalen, Amst. 1831, herhaalde malen herdrukt, in 1852 onder den titel van: Oudoom Jakob's Gedichten- en Beeldenboek. Van 1833-'40 verscheen Pandora, Lektuur voor den beschaafden stand, 9 st., welke veel gelezen zijn, evenals: Gedachten en beelden, Amst. 1834; Gesprekken in Sokratischen vorm, Amst. 1835; Het leven en bedrijf van Dr. M. Luther, 2 dln., Amst. 1838-'39; Bloemlezing uit de geschriften van Dr. M. Luther, 2 dln., 1840-'41. Met O.G. Heldring: Waarheid en gevoel in het leven, briefwisseling tusschen Orach, oom Jacob en pachter Gerhard, Amst. 1837; Proeve over den invloed des Christendoms op de poëzy. (Werken der Holl. Mij.), 1843; Het Brood. Volksboekje, door een vriend der armen, Amst. 1847; De Binnenkamer van een kruidenier, Amst. 1852, dikwijls herdrukt; Tafereelen, Gedichten en Beelden. Impressions de voyage, verzameld langs den Rijn en in Zwitserland, Amst. 1854; Open brief aan den Paus te Rome, Amst. 1854; Berijmde Nieuwejaars-kransjes, Amst. 1854; Nieuwjaarscourantje, voor rijk en arm, oud en jong, Amst. 1855; Brief van Oudoom Jacob aan zijne stad- en landgenooten over den watersnood in 1855, Amst. 1855; Oudoom Jacobs blaauw zakboekje, Amst. 1856; Gedachten-mozaiek. Menschen en levensbeschouwingen, Amst. 1858; Asters (gedichten), Amst. 1861; Herfstloover (gedichten), Amst. 1862, de letterk. nalatenschap aan zijne vrienden, en daartoe door hem in zijne laatste levensdagen voor de uitgave gereed gemaakt.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1863.)

[Johan Christoffel Ludeman]

Ludeman (*Johan Christoffel*), geb. te Haarburg 24 Aug. 1683, vestigde zich te Amst., waar hij zijn poorterschap kocht 6 Mei 1726, als med. dr.; volgens de Naamlijst der doctoren aldaar op het gemeente-archief, prom. hij te Harderwijk, eerst 3 Maart 1728, ‘over de zeven Planeten’. Hij overl. te Amst. 22 Maart 1757.

Schoon zijne brieven in de mss. der Mij. van Geneeskunde toonen, dat hij onze taal machtig was, is het zeker, dat de meeste zijner boeken in het Duitsch geschreven waren en slechts de vertalingen daarvan gedrukt en veel gelezen zijn, zoodat het even bezwaarlijk is hem hier op te nemen, als wegens de eigenaardigheid zijner uitdrukkingen, hem niet onder onze schrijvers te rekenen.

[Mr. Barthold Hendrik Lulofs]

Lulofs (*Mr. Barthold Hendrik*), geb. 22 Maart 1787 te Zutfen, waar zijne familie toen reeds meer dan eene eeuw in aanzien was en de sterrenk. hgl. Jan Lulofs tot de haren behoorde, stud. sinds 1804 te Gron. Na zijne prom. in 1811, was hij eerst adv., daarna subst.-officier in zijne geboortestad, beoefende ijverig de Ned. taal en letteren met die der taalk. verwante volken, vooral na de bevrijding van ons land, werd in Nov. 1815 hoogleeraar in die vakken te Gron. en bleef in dat ambt werkzaam tot zijn overl., 20 Juli 1849. Hij was een kundig en werkzaam man, bezat de gave der poëzie en vooral die der declamatie, doch zijn prikkelbaar gemoed veroorzaakte hem geen gering lijden, waarvan de sporen in onze letterk. gesch. nog merkbaar zijn.

Zijne geschr., met noodzakelijke verkorting der titels, zijn voornamelijk: Brieven op eene wandeling door een gedeelte van Duitschl. en Holland, 2 dln., 1810; Schets van een overzigt der Duitsche taal of der Germaansche taaltakken, 1819; Nederl. Redekunst of Grondbeginselen van stijl en welsprekendheid, 1820; Over Nederl. spraakkunst, stijl en letterkennis, 1823; Watersnood. Een gedicht, 1820; Avondmijmering, hist. wijsgeerig leerdicht, 1822; Eenige Puntdichten in hexameters en pentameters, 1826; Reistogtje in 1826 met de stoomboot naar Hamburg, 2 dln., 1827-'28; Toelichting en bedenking op J. Bowring's aanmerking over onze Ned. dichters, redenaars, enz., 1829; Drie proeven ter opheldering over Vondel, 1830; Gronden der Nederl. woordafleidkunde, 1833; Vondel, in eenige zijner kleinere gedichten opgehelderd, 1833; Reis in 1833 naar Baden-Baden, 1834: Kort overzigt van de Geschied. der Nederl., 2 dln., 1837; Kakographie, 1841, 5e dr. 1868; Staring van den Wildenborch geschetst, Amst. 1843; Over het zgn. Zutphensche hs. van den Rijmbijbel en van eenige andere kleinere ged. aan Maerlant toegeschreven, Amst. 1843; Handboek van den vroegsten bloei der Nederl. Letterk., 1845; De declamatie, 1848, bijna alles te Gron. gedrukt. Verder gelegenheidsgeschr. en ged., verhand., redev. bijdr. in proza en poëzie in tijdschr., jaar-

boekjes, enz. Dr. A. de Jager bezorgde eene nieuwe uitg. der reeds vroeger herdr. Taalk. werken in 6 dln., Amst. 1875-'78.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1850.)

[Hendrik Jan van Lummel]

Lummel (*Hendrik Jan van*), geb. 19 Nov. 1815 te Amersfoort, legde zich op het onderwijs toe, was van 1840 tot 1848 hoofd-onderw. te Houten, daarna aan eene Utr. diaconieschool, die in 1857 tot eene tusschenschool der Ned. herv. gem. werd uitgebreid en daarna bij de Marnix-stichting ingelijfd. Hij overl. 18 Sept. 1877.

Behalve een aantal geschr., voor zijnen werkkring bestemd en in de streng-kerkelijke richting, die hij volgde, schr. hij de meer uitvoerige werken: Jaarb. van het Godsbestuur (met J.H. Sonstral), Alg. gesch., van de schepping tot op onzen tijd, 4 dln., Amst. 1873-'75; Nieuw Geuzenliedboek, waarin begrepen is den ganschen handel der Nederl., beginnende anno 1564. Uit verschillende uitg. op nieuw bijeenverzameld, Utr. 1872-'74; bijdr. in: Vóór 300 jaren, De Goeden Raadgever en andere tijdschriften.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1878.)

[Hendrik Matthijsz Lussing]

Lussing (*Hendrik Matthijsz*), overleed als Ned. herv. pred. te Amst. 13 Mei 1784.

Behalve eenige godgel. werken, schreef hij tot verbetering van het gezang in huisgezin en kerk; het laatste vond destijds zelfs bij verlichte menschen nog hevigen tegenstand: Gezangen, Amst. 1774; Evang. gezangen, voor godzoekende christenen, 3 st., 1779-'83; De voortreffelijkheid van den Christ. godsdienst, en Gods wijsheid in zijne werken, twee ged., in 1778 en '80 door het Leidsche gen. bekroond.

[Steven Teunisz. van der Lust]

Lust (*Steven Teunisz. van der*), lid van de Haarl. rederijkerskamer De Wijngaardranken.

Schreef een paar zinnespelen getiteld: Kindermoort van Herodes begaan aan de Bethlehemsche suyghelinghen. Speelswijs vertoond op Allerkinderendag ende naar-volgg-dagen bij de Redekamer van Liefd boven Al, binnen Haarlem, Haarl. 1644, 2e dr. ald. 1645, 4e dr. ald. 1662; Ongheblanckette Maria Stuart, coninghin van Schotlandt en ghewaende coninghin van Enghelandt ghedoemt en gestraft, vertoont bij Liefd' bovenal, 1652; De Herstelde Hongersdwangh of Haarlems langhe en strenghe Beleegeringe, ende het overgaan derselve stadt, door het scherpe sweerd der ellende, trsp., ald. 1652; Gesp. tot Haarlem den 29 Junij 1660, Haarl. 1660, 2e dr. 1706.

[Jacob Lutkeman]

Lutkeman (*Jacob*), overl. te Amst. 12 Febr. 1782, vertaalde uit het Fr. De Heracliden, trsp., 1756 en uit het Hgd.: Zama, tnsp., 1777; Het verkeerd Vertrouwen, tnsp., 1780; Codrus of de grondlegging van het Atheensch gemeenebest, trsp., 1785 en Canut,

trsp., 1785; de laatste twee in 8o en in 4o gedrukt, zijn ook opgenomen in zijn Nagelaten Poëzy, in 1785 door zijn vriend Roullaud uitgegeven. Alle te Amst. gedrukt.

[Carl Ludwig Lütkebühl Jr.]

Lütkebühl Jr. (*Carl Ludwig*), werd geb. 8 Febr. 1846 te Amsterdam, waar hij vroeger kantoorbediende was en sedert 1865 rijkstelegrafist is.

Onder het psd. Telephon schr. hij: Zijn ideaal en mijn ideaal, 1870, onder dat van Karel Kleinberg: Een mooi-wêer studie, en onder eigen naam: Rêverie maar niet voor Piano, Een huwelijk (en niet) in Indie, meest alle in tijdschr. of alm. geplaatst, en verder kleine verspreide ged. en bijdr. in Onze Tolk, De Kunstbode, Ned. Spect. en Europa. Afz. verschenen, met naam: Leven en Lied, Sneek 1881; Bloesems, Nijm. 1883.

[Jan Baptist Luyckx]

Luyckx (*Jan Baptist*), in 1760 geb. te Turnhout, studeerde voor den geestelijken stand en werd priester gewijd. Vervolgd onder de regeering van Keizer Jozef II en gebannen onder het Fransche Schrikbewind, verschool hij zich in Holland, waar hij, door het lezen der Nederlandsche dichters, genegenheid kreeg voor het beoefenen der vaderlandsche poëzie. Op zijn geboortegrond teruggekeerd, werd hij weldra pastoor te Ninove, waar hij het tooneel aanmoedigde en daarom tot proost werd gekozen der aloude Maatschappij van Rhetorica: Al vloeyende groeyende, welken titel hij tot zijne dood behield. Hij overl. als pastoor van Ninove op 25 Maart 1842.

Een zijner gedichten werd in 1808 bekroond te Moorsel en in 1816 behaalde hij te Kortrijk den derden prijs voor het bezingen der Gevangneming, het verblijf te Fontainebleau, de slaking en plechtige intrede in Rome van Z.H. Pius den VII. Te Aalst las hij in 1809 zijn gedicht het Laetste oordeel.

[Cornelia Carolina Maria Luyken]

Luyken (*Cornelia Carolina Maria*), geb. te Amst. 28 Jan. 1806, woonde eenigen tijd te Apeldoorn, en overl. te Vianen 6 Sept. 1872.

Zij schreef onder het psd. Erica: Dichtregelen ontleend aan den bijbel, Steenwijk 1852; Herinneringen en beelden uit het Lippische land, Zutfen 1853; Harptoonen. Dichterlijke mengelingen, Zutf. 1854; 1568-1868. Herinnering en bede, Utr. 1868; Heden en verleden. Dichtbundel, Utr. 1869; andere kleine geschr., bijdr. in dichtbundels, tijdschriften en jaarboekjes.

[Johannes Luyken]

Luyken (*Johannes* - na 1697 noemt hij zich *Jan* -), geb. te Amst. 16 April 1649,

beoefende sedert 1672 de schilderkunst, na 1677 het etsen en graveeren; hij overleed aldaar 5 April 1712 De studie zijner kunstwerken eischt den arbeid van een menschenleven; de kennis zijner lotgevallen en van zijn inwendig zijn vereischt eene nog niet aangetroffen ervarenheid in het theologisch leven van dien tijd, waarin het overspannen geestelijk bestaan zich tot over ver van ons land verwijderde oorden uitstrekte, - de gemeenschap der mystieken, bij wie hij zich gevoegd had, - de niet overvloedige bescheiden de hist. gegevens in beeldspraak oplossen en de verwachtingen van het Duizendjarig rijk al het tegenwoordige zoover miskenden, dat er hoogst zelden gewag van gemaakt wordt.

Zijne meest bekende werken zijn: Duytse Lier, Amst 1671, 1708, 1729, Haag 1783, Schiedam 1860; Jezus en de ziel, Amst. 1678; Spiegel van het menschelijk bedrijf te Amsterdam, Amst.; Voncken der Liefde Jesu van het God begeerende zielenvuur, Amst. 1687; Beschouwing der wereld, Amst. 1708; De onwaardige wereld, Amst. 1710; Het Leerzaam huisraad, Amst. 1711; De Bijkorf des Gemoeds, Amst. 1711; Des menschen begin, midden en einde, Amst. 1712; Lof en oordeel van de Werken der Barmhertigheydt, Amst.; Zedelijke en stichtelijke Gezangen, Amst. 1709; De schriftuurlijke geschiedenissen en gelijkenissen van het O. en N. verbond, 2 dln., Amst. 1712. Hetzelfde van het N. Verbond met Bijbelsche verklaaringen en stichtelijke verzen, Amst. 1712; Geestelijke brieven aan verscheidene goede vrienden, Amst. 1714; Goddelijke Liefdevlam, Amst. 1738; Verzameling van eenige geestelijke Brieven, Hoorn 1741; behalve in geschr. van anderen, door hem verbeterd, van verzen en illustratiën voorzien en in druk bezorgd. Van eene nieuwe uitgave zijner voor de meeste lezers te dure werken, verschenen reeds eenige onkostbare en nette deeltjes, te Leiden, bij A.W. Sijthoff, 1888.

(P. v. Eeghen, Jan Luyken en zijne bloedverwanten, Amst. 1889, als hs. gedrukt.)

[Th. H.L. Luyssen]

Luyssen (*Th. H.L.*), den 25 Dec. 1842 geb. te Veurne, deed zijne geestelijke studiën en is thans eere-kanonik en algemeene diocesane schoolopziener van het bisdom van Brugge.

Hij schreef: De Kulturkamp, of de tegenwoordige Kerkvervolging in Pruisen, Brugge 1887; Jubelfeest te Veurne, 200e verjaring, Brugge 1887.

[Mr. Elie Luzac]

Luzac (*Mr. Elie*), werd geb. 19 Oct. 1723 te Noordwijk; zijn vader had daar een instituut, en was afstammeling van Fr. uitgewekenen; een overzicht zijner familie, zoo vermaard onder onze geleerden, geeft Mr. W.P. Sautijn Kluit in Hand. van Lett. 1870. Elie Luzac stud. te Leiden, werd daar boekdrukker en bleef in dit vak werkzaam tot zijn overl. 1796.

In het Ned. schr. hij: De zucht van den Rp. De Witt tot zijn vaderland en deszelfs vrijheid, uit zijne daden nagespoord, (met een vervolg), Leid. 1757; Briefwisseling van Philagathos en Philalethes over de leer van het zedelijk gevoel, Utr. 1771; Hollands rijkdom, 4 dln., Leid. 1780, naar zijn eigen Fransch, 1778; Reynier Vryaards Openhartige brieven, 4 dln., Dev. en Zwolle 1784; Vaderl. Staatsbeschouwer, 1784-'90; Brief over het gevaar in de verandering van de staatsregeling, 1792.

[Karel Lybaert]

Lybaert (*Karel*), te Gent geb. den 17 Febr. 1818, is aldaar, sinds 1845, meesterkleermaker.

Hij gaf uit: Meetkundig stelsel voor kleersnyders, Gent 1848; Ursula, een Gentsch historisch verhael uit het Bourgondisch tydvak, Gent 1854; Staes de Nachtwaker of zulke meesters zulke gasten, Gentsch zedenverhael, Gent 1861.

[Jacobus Lydius]

Lydius (*Jacobus*), wiens grootvader, uit de Palts afkomstig, (oorspronkelijk van eene verdrevene Deventersche luthersche familie), de stamvader was van veel geleerden en pred., werd te Dordrecht geb., 5 Oct. 1630 als stud. te Leiden ingeschreven, 20 jaren oud, in 1633 pred. te Bleskensgraaf, en vier jaren daarna te Dordrecht; was in 1643 aan het buitengewoon gezantschap naar Engeland toegevoegd, bediende de Dortsche gemeente tot aan zijn dood in 1679. Hij was zeer bevriend met Cats en bij buitenl. geleerden niet minder geacht dan bij zijne land- en stadgenooten.

Van zijne Nederl. geschr., die in aantal en gehalte verre overtroffen worden door de toenmaals en noodzakelijk in 't Latijn geschrevene, zijn de meeste in zijn tijd evenzeer gebruikelijke twistschriften, vooral tegen pater Corn. Hasart, z.a., waarvan bekend zijn: Roomschen Uylenspiegel, getrocken uyt verscheyden oude Roomsch-Catholyke Legende-boeken ende andere schrijvers. Vermakelyck ende stichtelyck om te lesen, voor alle Catholycke Hertekens, Amst. 1617, verscheiden malen herdrukt en gevolgd door een aantal tegen- en verweerschriften. Van gemoedelijker aard zijn: Het verheerlykte ofte verhoogde Nederland, Amst. 1688; Vrolicke Ueren des doodts ofte der wysen vermaek, Dordr. 1640; Weeklage over den inbreuk van den Alblasserwaard, Dordr. 1659; Het meesterstuck van S. de Koninck ontdekt, Dordr. 1650.

[Nicolaas Lydius]

Lydius (*Nicolaas*), kwam als kand. in

den predikdienst te Zoeterwoude in 1667, werd in 1680 te Franeker beroepen en bleef daar tot zijn overl., in Juli 1686.

Van zijne hand heeft men: Het hooglied van Salomo, kortelyk verklaert, in rym nagevolgd en nader opgeheldert met eenige aant., met een aanhangsel bevattende eene betooging en uytbreiding van het lied van Mozes Deut. XXXII en eenige Ps. door Joh, d'Outrein, (zijn opvolger en uitgever van dit nagelaten dichtwerk), Amst. 1690.

[Rudolph Lydius]

Lydius (*Rudolph*), wiens verwantschap met de voorgaanden niet gebleken is, woonde te Enkhuizen en schreef: Vermakelyke Tydkorting, bestaande in Juvenaals derde Schimpdicht, in vaerzen vertaald. Eenige Mengeldichten waar in de Jufferschap ten hoogsten trap van eere werd verheven, en 't Blyspel van de Princelyke staat, Enkh. 1624, '81 en '84.

[Mr. Frans Godard baron van Lynden van Hemmen]

Lynden van Hemmen (*Mr. Frans Godard baron van*), geb. te 's-Grav. 1761, stud. te Utr., en was tot 1795 aan het hof van Willem V. In Dec. 1813 werd hij hoofd-administrateur der domeinen en later president van den hoogen raad van adel; hij was ook lid der 1ste kamer van de Staten-Generaal, en overl te 's-Hage 18 April 1845.

Hij schreef: Twee brieven over de ridderorde van St.-Jacobs broederschap, ingesteld door Floris V, graaf van Holland, waarbij gevoegd is eene verdediging van de eer van Christophorus Butkens en zijn werk Annales de la Maison de Lynden, 's-Hage en Amst. 1827, als hs. uitgeg. en gevolgd door een letterk. twist met baron d'Yvoy van Mydrecht; Verhand. over de droogmaking van de Haarlemmermeer, ald. 1821, waarop prof. De Gelder de destijds zeer opgemerkte Memorie aan het Hoogheemraadschap van Rijnland overgaf, die gedrukt werd te Leiden, 1821.

[Mr. Jan Hendrik baron van Lynden van Lunenburg]

Lynden van Lunenburg (*Mr. Jan Hendrik baron van*), geb. 20 Jan. 1765 te Utr., en overl. ald. den 10 Jan. 1854, stud. en prom. te Utrecht, werd reeds in April 1788 hoogheemraad van den Lekdijk-Bovendams en weinig dagen later hoofdschout te Wijkbij-Duurstede, in de nabijheid waarvan de ridderhofst. Lunenburg ligt. De omwenteling van 1795 ontzette hem van deze ambten; in 1801 behoorde hij tot ‘de Staten van den Kneuterdijk’, kwam daarna in het departementaal bestuur van Utrecht, werd onder koning Lodewijk landdrost van dit gewest, was onder den Keizer lid van het wetg. lichaam te Parijs, doch werd na de bevrijding benoemd tot dijkgraaf van den Lekdijk Bovendams, - deze functiën waren in '95 evenals alle andere graven afgeschaft - 10 Sept. 1817 curator der Utr. hoogeschool, lid van den Raad van State, in 1831 van de Eerste Kamer. Den 28 April 1848 vierde hij de herinnering van zijn zestigjarig ambtelijk leven. De toespraak bij die gelegenheid door hem gehouden en voor de vrienden en feestgenooten gedrukt, merkwaardig ook in den vorm en zeldzaam in hare soort, als de uiting der denkbeelden van zooveel ervaring van een aanzienlijk

man in hooge betrekkingen gedurende dien merkwaardigen tijd, wordt hierom, ook buiten hare letterk. waarde, vermeld.

M

[Jan Maan]

Maan (*Jan*), geb. te Rotterdam, was een tijdgenoot van Smits en De Haes.

Hij schreef: De gestrafte hoogmoed of de maaltijd van den koning Belsazar, in dichtmaat, Amst. 1749; De godvrucht op den throon of de Triomph van Daniël in den leeuwenkuil, Rott. 1753; voorts gedichten op de verheffing van Prins Willem IV, diens dood en dergelijke gelegenheden.

[Adrianus van Maanen]

Maanen (*Adrianus van*), geb. te Utrecht 6 Juli 1800, was predikant te Nieuwland, classis Gouda, te Polsbroek en te Spijkenisse, waar hij 26 Jan. 1863 overleed.

Hij schreef onder het psd. G. Zwaagberg: Losse bladen uit het dagboek van een dorpspredikant, Schiedam 1849. Onder eigen naam: De Kansel. Verzameling van belangrijke onderwerpen met eenige voorkeur voor de gemeente te behandelen, 2 dln., Schied. 1852-'53. Naamloos: De laatste en eerste dagen van het jaar of godsd. handboekje tot leiding der gedachten bij het einde van het jaar; Een bloemlezing uit de werken van Jacob Cats, Rott. 1857.

[Mr. Hendrik Maarschalk]

Maarschalk (*Mr. Hendrik*), geb. te 's-Gravenhage 19 Jan. 1832, stud. te Leiden sinds 13 Aug. 1847 en werd in 1854 advocaat te Breda.

Hij schreef: Gesch. van de orde der vrijmetselaren in Nederland en onderhoorige Koloniën en landen, uitgeg. met toestemming van het collegie van grootofficieren, Breda 1872.

[Gerrit van Maarseveen]

Maarseveen (*Gerrit van*), geb. te Dordr. 18 Juli 1776, was romanschrijver en dichter en overl. 24 Mei 1832.

Hij schr.: Zegezang op de overwinning van den achttienden van zomermaand 1815 en den gevolgden val van Buonaparte, Dordr. 1815; Eduard en Lenore of de hand der Voorzienigheid, Dordr. 1825; Eleonore of de zegepraal der onschuld, Dordr. 1827; Albert en Mina of jalousy en onschuld, Dordr. 1827; Jeremias Aldorp of de gehechtheid aan het oude, Dordr. 1827; De bloedverwanten of de uitwerking van grondbeginselen en opvoeding, Dordr. 1828; De speelbal van bedrog en belangzucht of de lotgevallen van Samuel tot den Struik, Dordr. 1829; Florus Stam en zijn dochter of de gevolgen van de zucht tot het overdrevene, Rott. 1829; Hendrik en Karel of wat men zaait, oogst men, Rott. 1830. Voorts gedichten en kleinere stukken in Het Letterl. maandschr., de Letteroef., de Nederl. Volks-Alman. en andere tijdschr. en jaarboekjes.

[Abraham Maas]

Maas (*Abraham*), was remonstr. predikant te Vlaardingen, 1756, te Waddingsveen, 1759, te Zegwaard-en-Zoetermeer, 1760, te Delft, 1770 en nogmaals te Zegwaard-en-Zoetermeer, 1777. Tien jaar later legde hij ten gevolge van staatk. veranderingen zijn ambt neer en overl. te Alkmaar in 1804.

Van zijn hand hebben wij: De opening van Apolloos tempel, zinnebeeldig voorspel met zang en dans, Amst. 1773; Brief van een Rotterdamsch heer over het openen van het tooneel aldaar, 26 May 1773, wanneer de Amsterd. acteurs en actrices, onder J. Punt begonnen zijn met te vertoonen De opening van Apolloos tempel, Rott. 27 May 1773 (get. N N); Het juichend Nederland, zinnebeeldig voorspel, met zang en dans, ter gelegenheid der gelukkige bevalling van de Princesse van Oranje Nassau, op den 15den van Sprokkelmaand, 1774, Rott. 1774; De Maskerade, blsp., naar het Hgd. van Holberg, Rott. 1777; De graaf van Olsbach of de belooning der deugd, trsp., naar het Hgd. van Brandes, Rott. 1778; Tot middernacht of list tegen list, blsp., naar het Fr., Rott. 1791; De man naar de klok, blsp., naar het Hgd., Rott. 1792; De wantrouwige, blsp., naar het Hgd., Amst. 1794; Saint-Far en Sophia of de onverwachte wedervinding, trsp., gedeeltelijk gevolgd naar een Fr. vert., Amst. 1799; Gedichten, Alkmaar 1800.

[Gerardt Brandt Maas]

Maas (*Gerardt Brandt*), geb. te Utrecht 1787, werd als kand. in 1811 pred. der Remonstr. gemeente te Zwammerdam-en-Woerden en 1829 te Gouda; overl. 30 Mei 1847 aldaar.

Schr.: Gedichten, 2 dln., Amst. 1830-'37; zijne Levensschetsen van merkwaardige meest Vriesche mannen en vrouwen, 2 st., Leeuw. 1828 zijn door het Leeuw. dep. van 't Nut bekroond.

[Jan Jacobse Maas]

Maas (*Jan Jacobse*), geb. te Vlissingen 11 Sept. 1791, die later het vaderlijk bedrijf van timmerman uitoefende te Brigdamme, gem. Sint-Laurens; hij overl. op laatstgenoemde plaats, 11 Febr. 1874.

Zijn: Dichtstuk op den Mensch op grond van den Bijbel, Midd. 1843, heeft zekere twijfelachtige vermaardheid te danken aan Braga; zie ed. 1882, blz. 333, en over den rijmelaar, onderstaand Wdb.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Johannes Maas]

Maas (*Johannes*), vermoedelijk geb. te Amst., was koster te Haarlem. Volgens een zeldzaam portret, dat zonder naam van den graveur verscheen, was hij ook van de rederijkers: ‘Liefd-boven al’, en schr. in die hoedanigheid: Lijkdicht op Maria Stuart. Toen hij hierover aangevallen werd, volgde daarop: De rechtveerdige Nagalm van Maria hervormde Dootsklock, de Werelt en Momus, of de domme onwetentheit en opgeblazen spotternije bespot, Amst. 1695.

[Johannes Jakobus van Maas]

Maas (*Johannes Jakobus van*), geb. te Haarlem 26 Jan. 1824, was daar sedert 1834 een aantal jaren koek- en banketbakker.

Hij schr.: Klaagzang op stillen Zaterdag en lied op den verrijzenismorgen, Haarl. 1849; De Evangelische muze. Eerste twaalftal dichtproeven, Utr. 1856; Leekedicht voor de Haarl. Herv. gemeente, Haarl. 1862; Kerstnachtbespiegelingen; Aan een twijfelaar; Herinneringslied 1813, Utr. 1863; Lierzangen (op muziek door J. Bastiaans) in het koraalboek voor de nieuwe Evang. gez., 1871; Dood van Ripperda, dram. gedicht, 1872; Uitvaart van mijn vriend J. Bastiaans, 1875 en nog een paar andere gelegenheidsgedichten.

[Evert Maaskamp]

Maaskamp (*Evert*), geb. te Vollenhove in 1769, was portret-schilder en etser, had een kunsthandel te Amst., waar hij overl. 31 Jan. 1834.

Hij schreef: De veldslag van het Schoon Verbond op den 18 Junij uit officieele berigten en aant. van ooggetuigen, Amst. 1815; Beschrijving van de stad Amsterdam met deszelfs haven, Y-stroom en omstreken, Amst. 1818; Geschiedk. beschrijving van de overstrooming der rivieren in den aanvang van het jaar 1820, Amst. 1820;

Silhouetten of karakteristieke biographiën uit den Belgischen opstand in 1830,2 st., Amst. 1831. Voorts een Handleiding voor het teekenen naar de natuur.

[Egbert van der Maaten]

Maaten (*Egbert van der*), geb. te Elburg 24 Aug. 1808, kreeg daar zijne opleiding aan het instituut van Kinsbergen en werd bierbrouwer in zijn geboorteplaats, waar hij overl. 22 April 1867.

Hij begon zijn letterk. loopbaan met bijdragen in het Leeskabinet en gaf uit: Het misdadig Engeland. Geschiedk. gedenkstukken der wanbedrijven van het Britsche staatsleven, 3 dln., Amst. 1843-'44, de beide eerste dln. vrij naar het Fr., het 3e oorpr.; Gesch. der Nederlanden van den vroegsten tot op den tegenwoordigen tijd, 2 dln., Amst. 1853, en een veel gebruikt schoolboek over aardrijksk., naar Cannabich bewerkt.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1867.)

[Dr. Julius Mac Leod]

Mac Leod (*Dr. Julius*), te Oostende geb. den 19 Febr. 1857, vestigde zich te Ledeberg, bij Gent, in welke stad hij hoogleeraar en bestuurder van den Plantentuin is.

Hij schreef vele Fransche werken en in onze taal: Het nut der wetenschappen en hunne plaats in het onderwijs, Gent 1883; Leiddraad bij het onderwijzen en aanleeren der dierkunde. (Algemeene dierkunde.) Met eene titelplaat en 61 door den schrijver gegraveerde figuren, Gent 1883; Leiddraad bij het onderwijzen en aanleeren der plantenkunde. (Algemeene plantenkunde.) Met 9 platen en 88 figuren, Gent 1884; Leiddraad bij het onderwijzen en aanleeren der plantenkunde. (Beschrijvende plantenkunde.) Met talrijke afbeeldingen, Gent 1884; Leiddraad bij het onderwijzen en aanleeren der dierkunde. (De werveldieren.) Met 2 platen en 134 tekstfiguren, Gent 1884; De onderzoekingen van professor Herman Müller omtrent de bevruchting der bloemen, Gent 1885; De verspreding der planten, met tekstfiguren, Gent 1887; De bevruchting der bloemen door de insecten, statistische beschouwingen, Amst. 1888.

[Cornelis Anthony Rethaan Macaré]

Macaré (*Cornelis Anthony Rethaan*), geb. te Middelburg 27 Aug. 1792, werd reeds in 1810 ambtenaar bij de registratie en was daarin van 1810-'47 in zijne geboortestad werkzaam. Door de tijdsomstandigheden zonder acad. opleiding gebleven, had hij zich naar het voorbeeld van zijn vader op gesch. en oudheidk. inzonderheid op de kennis van penningen en munten toegelegd. Hij regelde en beschreef de stedelijke verzameling in de oudheidkamer te Middelburg. Sinds 1848 was hij ontvanger te Utrecht, waar hij overl. 17 Maart 1861.

Hij schreef: Verhandeling over de bij Domburg gevonden Romeinsche, Frankische, Brittannische, Noordsche en andere munten, (uitgeg. door het Zeeuwsch Genootschap) Midd. 1838 en vervolgde in het Archief van hetzelfde Gen., 1856; Oude kronyk van Brabant naar een onuitgeg. hs., Utr. 1855. Voorts vele bijdr. in de Kronijk van het Historisch genootschap, (in jrg. 1855, de merkwaardige lijst van wapenborden,

voorheen in de kerken van Zeeland aanwezig), in de Revue de la Numismatique Belge, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1861.)

[Lodewijk Jozef Maccage]

Maccage (*Lodewijk Jozef*), werd geb. te Veurne, den 19 April 1751. Na zijne studiën te hebben voltrokken trad hij in het Minderbroederklooster te Ieperen. In 1778 werd hij leeraar der wijsbegeerte te Kortrijk, in 1784 voorlezer der godgeleerdheid te Dixmude, in 1786 te Zonnebeke en in 1788 te Ieperen, waar hij overste was van het klooster, toen de politie der Fransche Republiek hem in 1799 gevangen nam en wegvoerde naar het eiland Oleron. Na den val van het Fransche Schrikbewind, werd hij weer onder-pastoor te Ieperen, welk ambt hij bekleedde tot hij stierf op 3 Mei 1828. Hij was een verdienstelijk dichter en liet talrijke werken in handschrift na.

Hij leverde eene dichterlijke vertaling van Tristia van Ovidius, onder den titel: De Treur-digten van Publius Ovidius Naso, Ieperen 1814, en schreef leen oudheidskundig werk getiteld: 't Gewezen Romen, Ieperen 1818.

[Mevr. C., geb. Johanna Sara Koning Mackenstein]

Mackenstein (*Mevr. C.*, geb. *Johanna Sara Koning*), te Amsterdam geb. 30 Juni 1809, overl. aldaar 4 Sept. 1867.

Schreef: Beelden en Omtrekken naar het leven geteekend, Amst. 1853; Hedwig, Amst. 1856; kinderwerkjes onder het psd. Tante Jans, en losse stukjes in de Maria en Martha onder den naam van Johanna.

[Jan Daniel Macquet]

Macquet (*Jan Daniel*), geb. te Brouwershaven 15 Nov. 1731, was geneesheer, raad en burgemeester te Zierikzee en overl. daar Dec. 1798.

Hij schreef, behalve een paar geneesk. werken: Dichtlievende uitspanning in de Nieuwe bijdragen tot opbouw der Vaderl. letterkunde, I, 33-68; Verhand. over de voortreffelijkheid der oude en hedend. Poëten, II, 77-150; Over het schoone in de poëzye, Werken van Letterkunde; Lof der lente, lof des zomers, lof der herfst, lof des winters, in vier jaarzangen, Leid. 1761; Dichtl. uitsp., 3 dln., Zieriksee 1772-'79, waarvan het tweede deel aan den Heiland is opgedragen; Proeven van dichtk. letteroef., 3 dln., Utr. 1780-'83.

[Jacob van Maerlant]

Maerlant (*Jacob van*), werd omstreeks

1235 geb. in ‘Bruxambacht’ of ‘het Vrije van Brugge’, en vertrok vandaar naar Maerlant op Oostvoorne, een dorp grenzende aan Brielle en daarmee later tot een stad samengesmolten. Hij was er koster en hield er zich aanvankelijk, nam. tusschen 1257 en 1265 met het vertalen van ridderromans bezig.

Achtereenvolgens vertaalde hij: Alexanders Geesten, uit het Latijn van Gauthier de Chastillon en opgedragen aan zekere edelvrouw Gheile; daarna Die Historie van den Grale en Merlijns boeck, uit het Fr. van Robert de Borron en opgedragen aan Albrecht, heer van Voorne; vervolgens den roman van Torec, uit het Fr., en eindelijk Die Historie van Troyen, uit het Fr. van Benoit de St. More. In dienzelfden tijd vervaardigde hij ook nog twee, nu verloren, werkjes: Sompniarijs en Corte Lapidarijs, het laatste waarschijnlijk vertaald uit het Latijn van Marbódeus. Toen kwam er een omkeer in zijn leven. Hij begon berouw te gevoelen over het vertalen van onzedelijke leugenverhalen, zooals hij de ridderromans noemde, en legde zich bij zijn dichten nu verder toe op wetenschappelijke onderwerpen, ten einde degelijke kennis, waarheid en verlichting te verspreiden. Een der eerste werken in dien geest, Heimelicheit der Heimelicheden, een tractaat over de regeerkunst, waarvan het oorspronkelijke aan Aristoteles werd toegeschreven, is omstreeks 1266 vermoedelijk voor Floris V vertaald. Eene samenspraak in strophenvorm, Wapene Martijn, opent eene rij van grootendeels oorspronkelijke strophische gedichten, die echter niet meer te Maerlant geschreven zijn, maar te Damme in het Brugsche Vrije, waar de dichter omstreeks 1266 schepenklerk moet geworden zijn. Daar vertaalde hij ook: Der Naturen Bloeme, uit het Latijn van Thomas van Cantempré. Hij droeg het op aan Heer Nicolaas van Cats. Vervolgens vertaalde hij er de, later onder den naam van Rijmbijbel bekend geworden, Scolastica van Petrus Comestor, waarbij hij in 1271 een vervolg voltooide, Die Wrake van Jherusalem. De Rijmbijbel haalde hem de vijandschap der geestelijkheid op den hals. Hij schijnt zich voor de kerkelijke overheid (denkelijk den bisschop van Utrecht) te hebben moeten verantwoorden. Misschien staat daarmee in verband, dat hij voor broeder Alaert, den gardiaan van het Franciscanerklooster te Utrecht het Leven van St. Franciscus uit het Latijn van Bonaventura vertaalde, nadat hij ook reeds, een nu verloren, Leven van Ste. Clara had gedicht. In 1283 begon hij op verzoek van Floris V zijn hoofdwerk, den Spiegel Historiael te bewerken naar het Latijn van Vincentius van Beauvais; maar hij voltooide er slechts de eerste en derde partie en het begin der vierde partie van, zonder dat men de reden weet, waarom hij het werk afbrak. Zijn sterfjaar is onzeker. In of na 1291 klaagde hij in zijn lied Van den Lande van Oversee over den val van Aker, maar hoelang hij daarna nog geleefd heeft, weet men niet. Een gebrekkig overgeleverd grafschrift, minstens honderd jaar na zijnen dood geplaatst op zijn grafsteen te Damme, waar hij overleed, geeft 1300 als zijn sterfjaar op, maar er is reden om te vermoeden, dat daar slechts een rond getal is genoemd, en dat hij reeds in of vóór 1299 gestorven zal zijn. In 1860 is er voor hem te Damme een standbeeld opgericht.

Zijne nog bewaard gebleven werken zijn: Alexanders Geesten, uitgeg. door F.A. Snellaert, Brussel 1860-'61 en door Dr. J. Franck, Gron. 1882; Historie van den Grale en Merlijn, uitgeg. door Dr. J. van Vloten, Leid. 1880-'82; Roman van Torec, uitgeg. door Dr. Jan te Winkel, Leid. 1875; Historie van Troyen, episodes, zijn uitgeg. door Dr. J. Verdam, Gron. 1874, het geheel wordt sinds 1889 uitgeg. door Jhr. Nap. de Pauw en E. Gailliard; Heimelicheit der Heimelicheden, uitgeg. door Dr. J. Clarisse, Dordrecht 1838 en door E. Kausler, Denkmäler II, 1844; Der Naturen Bloeme, uitgeg.

door Dr. E. Verwijs, Gron. 1878; Scolastica of Rijmbijbel met Die Wrake van Jherusalem, uitgeg. door J. David, Brussel 1858-'69; Leven van St. Franciscus, uitgeg. door J. Tideman, Leid. 1848; Spiegel Historiael, uitgeg. door Dr. M. de Vries en Dr. E. Verwijs, Leid. 1857-'63; Strophische Gedichten, 't laatst alle met elkaar uitgeg. door Dr. E. Verwijs, Gron. 1880; Die strophische gedichten zijn: De eerste Martijn; Dander Martijn; Die derde Martijn of van der Drievoudichede (De drie Martijns werden in 1496 te Antwerpen gedrukt, en omstreeks denzelfden tijd werd er ook eene Fransche vertaling van uitgegeven. Eene door Jan Bukelare gedichte Latijnsche vertaling der drie Martijns is uitgeg. door C.P. Serrure, Vaderl. Museum, I, 116-199); Van ons Heren Wonden; Van den vijf vrouden: Die clausule van der Bible; Disputacie van onser Vrouwen ende van den heilegen Cruse; Der Kerken claghe; Van den Lande van Oversee.

J.t.W.

(Dr. J. te Winkel, Maerlant's werken als spiegel van de dertiende eeuw, Leiden 1877.)

[Cornelis Maertsz]

Maertsz (*Cornelis*), ook wel **Maertzen** genoemd, geb. te Wervershoef, ging 1 Febr. 1656 naar Hoogkarspel wonen, keerde later naar zijn geboorteplaats terug en leefde nog in 1671.

Hij was dichter en schreef: Stichtelyke gezangen, behelzende Bijbelsche Invallen,

Geestlycke Bedenckingen, Eerlycke Vermaeckingen op bekende wijsen gerijmt, Hoorn 1661; Het zingende Nachtegaaltje, quelende soetelyck, tot stichtelyck vermaeck voor de christelycke jeught, Amst. 1671. Dr. J. van Vloten bezorgde eene nieuwe uitgave der Gedichten van Cornelis Maertsz., Amst. 1851.

(V. Vloten, vóór de uitg. van 1851.)

[Arnold Maes]

Maes (*Arnold*), een Vlaming, die in Afrika overleed.

Schreef: Reis naar Midden-Afrika, Leuven 1879.

[Camiel Polydoor Maes]

Maes (*Camiel Polydoor*), den 13 Maart 1846 geb. te Kortrijk, waar hij zijne geestelijke studiën begon, welke hij te Brugge en te Leuven aan de Hoogeschool voortzette. Na priester te zijn gewijd trok hij in 1869 als missionaris naar Amerika, waar hij bisschop werd van Covington en bij Consciences dood in een dagblad eene bijzondere studie schreef over onzen beroemden romanschrijver.

Verder gaf hij uit: Naar Amerika; Amerikaansche legenden; Belgische zendelingen in Amerika; Michigan in Amerika.

[Hendrik Maes]

Maes (*Hendrik*), leefde op het einde der 15e eeuw, was priester en tevens beneficiaris van de stichting van Zellaar in St. Rumolduskerk te Mechelen.

Hij dichtte het Spel der VII Weeën van de Maged Maria, met de beelden van het oud testament, welk tooneelgewrocht ten jare 1492 op de Groote Markt te Mechelen werd vertoond, in tegenwoordigheid van Philips den Schoone en zijn gansche Hof.

[Marten Jacob van der Maesen]

Maesen (*Marten Jacob van der*), geb. 9 Aug. 1789 te Antwerpen, waar hij overl. 4 Juni 1820. Hij was secretaris der Antwerpsche kamer van koophandel en maakte van 1810 tot 1820 deel van het taal- en dichtlievend genootschap: Tot Nut der jeugd, waarvan hij bij zijn overlijden bibliothecaris was.

In de almanakken dezer vereeniging verschenen talrijke zijner Fransche en Vlaamsche dichtstukjes, als: Op de jaer-getyden, 1815; Het nut der werkzaemheid, 1818; Klachten van een Meisje, 1818; het puike anacreontisch stukje: De Eerste Ontmoeting; De kinderspelen, 1825; Hoe lang zal het duren, 1825; Het Nut der Werkzaamheid, 1825; Klagten van een Meisje, 1825. Afzonderlijk gaf hij in het licht: Dichtstuk op de gelukkige hersteltenis van Z.H. Pius VII op den pausselyken troon in de maend April 1814, en Dichtstuk op de gelukkige zegepraelen, behaeld door de hoogvorstelyke bondgenooten, op de fransche legers, den 18 Juny 1815. Voor het tooneel vervaardigde hij: Rodulphus en Zelina of het vermogen der kinderlyke liefde, vertoond in Dec. 1814. De Nederlandsche Dichterhalle, uitgegeven door J.F.J. Heremans, bevat van hem het lied getiteld: Hoe lang zal 't duren.

[Jean Samuel Magnin]

Magnin (*Jean Samuel*), geb. te Amst. 7 Oct. 1796, was sedert 1814 klerk te Meppel, van 1826 ambtenaar ter prov. griffie en van Juli 1844 archivaris van Drente. Sedert zijn eervol verleend ontslag in 1857 woonde hij op verschillende plaatsen bij familieleden, het laatst te Buiksloot, in volle werkzaamheid tot zijn overlijden aldaar, 22 Sept. 1888.

Hij schreef: De voormalige kloosters in Drenthe, Gron. 1835, 2e verm. dr., Heerenveen 1846; Geschiedk. overzigt van de Besturen, die voor de herstelling van Nederland in 1814, elkander in Drenthe zijn opgevolgd, Gron. 1838-'50; Onderzoek naar den adel van het geslacht De Vos van Steenwijk in de drie laatste jaren der 14e eeuw, Gron. 1845; Overzigt der kerkelijke gesch. van Drenthe, Gron. 1855; Losse bladen uit Drenthes gesch., Assen 1856. Hij was bovenal een onvermoeid medewerker aan De Navorscher en gaf verschillende stukken in alman., tijdschr. en nieuwsbladen, benevens het Mengelwerk in de jaargangen van een Geschied-Oudheidk. en Nijverheids-Almanak voor Drenthe, te Groningen uitgegeven.

[Abraham Magyrus]

Magyrus (*Abraham*), geb. te Medemblik in 1634, studeerde van 1652 te Utr., werd in 1658 predikant aan De Koog op Texel en overl. Aug. 1702 te Westzaan.

Hij gaf in het licht: Almanaks Heylighen met het Toegift, Amst. 1692, in verscheiden drukken, de laatste in 1805. Nog: De Fransche Kraye, vliegende met bonte vlercken, Amst. 1693.

[Johannes Maiden]

Maiden (*Johannes*), geb. te Amst. omstreeks 1703, begon zijne studiën te Leiden in 1721, vestigde zich te Alkmaar als med. dr. in 1734 en dichtte: De wonderen des Allerhoogsten in het vermaarde beleg en ontzet van Alkmaar, in 1573, Leid. 1742.

[Lodewijk Makeblijde]

Makeblijde (*Lodewijk*), 27 Jan. 1564 geb. te Poperinge, trad in de orde der Jezuïeten, en bleef geruimen tijd te Mechelen en Antwerpen. In 1611 in missie naar Holland afgevaardigd, stierf hij, 17 Aug. 1630, te Delft, in welke stad hij sedert acht jaren overste der geloofszending was.

Zijne werken, van stichtelijken aard, zijn getiteld: Nieuwe ende waerachtige historie van ses glorieuse Martelaers, die in Japonien voor 't catolyck gheloove ghedoot zyn in 't jaer 1604, Antw. 1609; Den schat der

christelicker leeringhe tot verklaringhe van de catechismus, uitghegheven voor de catholycke joncheyt van de Provincie des aertsbisdoms van Mechelen, Antw. 1610; Catechismus, dat is de christeliicke leeringhe, ghedeylt in neghen en veertich Lessen voor de Catholijcke jonckheyt van de Provincie des aartschbisdoms Mechelen, achtervolghende d'ordinantie van het Concilie Provinciael ghehouden aldaer anno 1607, Antw. 1611; Konste om sekerlick de volmaecktheyt der Deughden te verkryghen, ghedeylt in twee deelen, Antw. 1611; Den Lusthof der gheestelicke oeffeninghen, Antw. 1613; Den Berch der gheestelicker vreughden, vol hemelsche loven ende melodieuse lofsangen, Antw. 1617; Paradys van geestelycke oefeninghen, Antw. 1617; Korte pratycke om de stervenden by te staen, Antw. 1618; Troost der siecken ende overleden, Antw. 1621; Den hemelschen handel der devote sielen, Antw. 1625; Leven van den H. Joseph, met het officie van den selven heylighen, Antw. 1625.

[Joannes Malderus]

Malderus (*Joannes*), te Sint Pieters-Leeuw geb. op 12 Aug. 1563, studeerde de wijsbegeerte te Douai en de godgeleerdheid te Leuven, werd in 1586 leeraar in de pedagogie te Leuven en promoveerde in 1594 als doctor in de godgeleerdheid, waarin hij lessen gaf aan de Hoogeschool van Leuven. Na in die stad verschillige voorname geestelijke ambten te hebben bediend, werd hij op 7 Aug. 1611 bisschop van Antwerpen, waar hij overleed op 21 Oct. 1633.

Hij schreef: Catholycke Onderwys tot versterckinge van den krancke int Gheloove, Antw. 1613.

[Jan Peter van Male]

Male (*Jan Peter van*), op 1 Aug. 1679 geb. te Brugge, studeerde aan de Hoogeschool van Leuven, werd in 1707 priester en vestigde zich eerst te Zuienkerke, dan te Brugge als onderpastoor der St. Jacobskerk, daarna als pastoor te Bovekerke en vervolgens te Vladsloo, in welke laatste plaats hij overleed op 5 Dec. 1735.

Hij was een der bekwaamste dichters van zijnen tijd en liet ons na: Gheestigheden der Vlaemsche rijmconst, behelsende menigvuldige zinspreuken, zedelessen, opschriften, hekelverzen, enz., door J.P. van Male, Brugge; Naukeurighe beschryvinge van de oude ende hedendaegsche ghestaethede van de edele ende vermaerde stadt Brugge in Vlaenderen, door heer ende meester J.P. van Male; Levensbeschrijvinghen der geleerde en door kunst vermaerde Bruggelingen; Beschryving der constcamers der stadt Brugge; Daghregister van al het gene gedenkweerdigh voorgevallen is binnen de stadt Gent, sedert den 15 July 1566 tot den 15 Juny 1585. Overgeset uit het Latyn door Joannes Petrus van Male, pastor van Bovekerke; Ontleding ende verdeding van de edele konst der Poëzye, waerby haeren ouderdom onder de Nederlanders, gebruyck ende misbruyck word aengewezen, met de aenmerckelijkste bezonderheden der Redenrijcke Hooftgilde van den H. Geezt binnen Brugge, Brugge 1724.

[Jetske Reinou van der Malen]

Malen (*Jetske Reinou van der*), werd in 1687 geb. te Leeuwarden, waar haar vader schepen was; prof. Joh. Hemsterhuis werd haar stiefvader.

Zij gaf een paar gelegenheidsged. van 1709 en 1713 en later hare middelmatige: Zede-, Mengel- en Lijkgedichten, Leeuw. 1728.

[Philip Malfait]

Malfait (*Philip*) de Jonge, schreef: Krispijn, kapitein, blijsp., Amst. 1706; Juffer, kapitein, blijsp., ald. 1707. Voorts gaf hij een vertaling in verzen van Lafosse's treursp. Manlius Capitolinus, Amst. 1714, en van Crébillon's Electra, Amst. 1732 en '57. Nog gaf hij, in dichtmaat: Vrymondts droom of Hemelvaard der waarheid, Amst. 1708.

[Peter Mallants]

Mallants (*Peter*), geb. te Antwerpen, leefde als Karthuizer in de tweede helft der 17e eeuw en schreef in bijzonder zuivere taal en vloeiende verzen: Het Leven, deuchden, Mirakelen ende gratien van den Heyligen Patriarch Bruno, Antw. 1673; en Heyrbaene des Cruys, Antw. 1693.

[Willem Mallinckrodt]

Mallinckrodt (*Willem*), geb. te Driel 28 Oct. 1844, werd opgeleid aan het gymn. te Zevenaar, stud. sedert 14 Juli 1863 te Utr., werd Aug. 1869 pred. te Westmaas, 1871 in O.-Indie.

Behalve eenige kleine gedichten, o.a. Zeemansliedjes in De Tijdspiegel, schreef hij: Mary Jones, drama, Heerenveen 1876.

[Cornelis de Man]

Man (*Cornelis de*), ook Manilius geheeten, was geboortig van Brugge en woonde omstreeks het midden der 16e eeuw te Gent, waar hij boekdrukker was en stierf in 1558.

Als dichter is hij bekend door een zinnespel: De Dood, en door een werk in verzen, getiteld: Declaratie van der triumphe, bewezen den Hooghe Gheboren Prince van Spaengien, Philips, des keizer Chaerles van Oostenrijc zone, binnen de stad van Gend, in Vlaender, den XIII Julii anno 1549, Gent.

[Karel van Mander]

Mander (*Karel van*), in Mei 1548, uit eene adellijke familie geb. te Meulebeke in West-Vlaanderen. Nog zeer jong zonden zijne ouders hem naar Thielt, om Latijn te leeren, doch de knaap had meer lust tot teekenen en het maken van puntdichtjes.

Later te Gent bij een Franschen onderwijzer besteed, verliet hij dezen al spoedig om leerling te worden van den schilder-dichter Lucas de Heere, die 's jongelings ijver voor penseel en lier niet weinig wist aan te vuren. Toen hij twintig jaren oud was, verliet hij Vlaanderens hoofdstad, om te Kortrijk bij Peter Vlerick zijne studiën in de beeldende kunst te voltrekken. In 1569 keerde hij als meester in de schilderkunst onder het vaderlijke dak terug en van toen af begon hij zich te onderscheiden in de rethorikale wedstrijden en was hij voor het tooneel zijner geboorteplaats werkzaam, zoowel met het penseel als met de pen. Op zeven-en-twintigjarigen leeftijd kreeg hij, zooals de meeste der kunstmakkers van zijnen tijd, eene onweerstaanbare neiging om Italië en vooral Rome te zien. Hij vertrok daarheen in 1574 en keerde na drie jaren door Duitschland terug in zijn vaderland, waar hij zich spoedig wist beroemd te maken. Ondertusschen ontstonden de godsdienst-beroerten, de kunst begon te kwijnen, en bovendien werd hij door het Waalsche oorlogsgrauw zoo deerlijk mishandeld en uitgeplunderd, dat hij in 1583 besloot met zijne vrouw en zijn kroost de vlucht te nemen naar Haarlem. In deze stad bleef hij twintig jaren, gedurende welke hij veel schreef en schilderde en eene kweekschool voor jonge kunstenaars oprichtte. Van 1603 tot 1604 verbleef hij in zijn huis Zevenbergen, tusschen Haarlem en Alkmaar. In laatstgemeld jaar koos hij Amsterdam tot zijne verblijfplaats en stierf aldaar op 11 September 1606.

Zijne werken, die meest allen zijn voorzien van 's dichters bijbelsche zinspreuk: Eén is noodigh, en soms gesloten worden door zijn anagramma: Elk man rader, zijn de volgende: voor de Vlaamsche kamers van Rhetorica vervaardigde hij vóor en onder het schrikbewind van Alva deze acht schriftuurlijke zinnespelen: Noach; Dina; David; Salomons eerste rechtspraeck; Hiram; De Koningin van Saba; De afgod Bel en Babel; en Nabucodonosor. Verder: Dat hooge liedt Salomo, met nog andere gheestelycke liedekens, Haarl. 1595; De gulde Harpe, oft des harten snarenspel, innehoudende alle geestelycke liedekens die by C. van Mander ghemaect sijn, Haarl. 1595; Bucolica en Georgica, dat is Ossenstal en landtwerck van Virgilii Maronis, Haarl. 1597; Het Schilderboeck, behelsende het leven der antijcke schilders, mitsgaders dat der moderne Italiaensche, Nederlandsche en Hoogduitsche, Haarl. 1604; Den grondt der edel vrye Schilderconst, waer haer ghestalt, aerdt en wesen, de leerlustige jeught in verschyden deelen in rymdicht wort voorgedraghen, Haarl. 1604; Uutlegghingh op den metamorphosis Pub. Ovidii Nasonis, seer dienstich den schilders, dichters en constminners, Haarl. 1604; Uutbeeldinge der figuren, waerin te sien is hoe d'heydenen hun goden uytghebeeldt, en onderscheyden hebben, hoe d'Egyptsche yet beteyckenden met dieren oft anders, en eenighe meeninghen te kennen gaven, met noch meer omstandigheden, Alkmaar 1604; Olyfbergh, ofte poëma van den laetsten dagh, Haarl. 1609; De eerste 12 boecken van de Ilyadas, beschreven in 't Griecks door Homerum, vader ende prince alder poeten,... ende nu uyt francoyschen in Nederduytschen dicht vertaeld, Haarl. 1611; Bethlehem, dat is: 't Broothuys, inhoudende den kersnacht; te weten gheestelijcke liedekens, ghedichten oft leyssen die de herderen by Bethlehem snachts, hun vee waekende, singhen, Haarl. 1627. Verspreide pennevruchten van hem zijn: Strydt tegen Onverstandt; Boerenklacht; De Kerck der deught; Verhael van het leven des menschen, afsterven ende ghevolgh; Rechtvoorstanders troost; en Bruiloftliedt aen Th. Schrevelius. Nog schrijft men aan K. van Mander toe de losse stukken: De Herkomste, de Vernieling

en de wederopkomste der stadt Amsterdam; Twee beelden van Haerlem; De Nieuwe Wereld, ofte beschrijving van West-Indiën.

[Adrianus Mandt]

Mandt (*Adrianus*), geb. te Haarlem 27 Dec. 1739, kwam 12 Mei 1759 in het Staten-collegie te Leiden, was pred. te Kampen, Zutphen, 1781-'91 en te Gorinchem en een der oprichters van de Mij. der Ned. Lett., overl. 29 Juli 1807.

Hij schreef: Boetzangen ter gelegenheid en gedachtenis van den geduchten watervloed des jaars 1799, Gorinch. 1800; Vaderl. Catechismus of onderwijs in de Vaderl. Gesch., 2 dln., 2e dr. Amst. z.j. Letterk. bezit van hem in hs.: Excerpten uit Bake's Bijbelsche Gezangen, blz. 49-100, met deszelfs brief aan de Mij. van 18 Junij 1784.

[Jacob van Manen Az.]

Manen Az. (*Jacob van*) was in 1796 lid der Wat. Conventie, later vrederechter te Rhenen en steeds beoefenaar der letteren; hij overl. in 1822.

Schr.: Wijsgeerig en geschiedk. onderzoek naar de wettige oppermagt in de Ver. Ned. sedert de afzwering van Philips II, 's-Hage 1793; Voorstellen, bedenkingen en ontwerpen tot het daarstellen eener constitutie, 's-Hage 1797; Verh. over den voortgang, den invloed der kunsten en wetensch. op de burger-maatschappijen der XIII eeuw, Arnh.; De oorzaken waardoor ons vaderland in het begin der XVII eeuw in het voortbrengen van voortreffelijke schrijvers, dichters, geleerden en schilders boven andere landen zoo zeer heeft uitgemunt, 1818; Twee verh. over de ontginning der onbebouwde

gronden in de noordel. prov. door kolonisatie en over het staatk. stelsel der Phoeniciers, Grieken en Romeinen in het uitzenden van volkplantingen, Utr. 1821. Voorts werd hij door het Nut bekroond voor zijn verh.: Over de zedelijke verbeteringen uit het gebod der liefde tot den naasten ontleend, waarvoor ambachten, kunsten en neringen en vooral de koophandel vatbaar zijn, 1798. In 1808 bekroonde hem het Utr. Gen. voor zijn verh.: Over de oorzaken van den bloei onzer letteren, dichtkunst en schilderkunst in het begin der XVII eeuw, en Teylers Gen. voor een verh.: Over de reden van 't geringe getal beoefenaars van 't hist. vak der schilderkunst in ons vaderland, 1808; andermaal te Utr. voor zijn verh.: Over de weelde van Nederlands inwoners, en in 1814 ten tweede male bij Teyler: Over de levenswijze, gewoonten en zeden onzer voorouderen van de vroegste tijden af tot op het einde der XVIe eeuw.

(Konst- en Letterbode, 1822.)

[Johannes Manhave]

Manhave (*Johannes*), geb. te Sluis 21 Juli 1850, was eerst kweekeling aan de openb. school van J.H. van Dale, (zie blz. 186), hielp dezen bij de samenstelling van zijn Nieuw Woordenboek der Nederl. taal. Het voorbericht der eerste afl. is geteekend 20 Sept. 1871 en reeds een half jaar later legde Van Dale de pen voorgoed neder. Op zeer verdienstelijke wijze heeft zijn medewerker de verdere uitgave bestuurd en het ontbrekende bijgewerkt, het Wdb. verrijkt met eene biographie van den schrijver en de lijst zijner werken. Het boek was aldus gereed in October 1873. In 't begin van Juni 1874 vertrok Manhave naar Den Haag, waar hij sedert corrector van Het Vaderland is.

Tot zijn lexicogr. arbeid behoort ook de nieuwe bewerking van gen. Wdb., waarvan de 3e dr. uitkwam in 1884, en van den 5en dr. van het Taalk. handboekje, oorspronkelijk van den uitg. A. ter Gunne, daarna door De Jager en door Van Dale herzien; deze 5e uitgave verscheen te Schoonhoven, 1881.

[Gerrit Manheer]

Manheer (*Gerrit*), was boekverkooper te Rott., en dichtgenootschapper aldaar in de jonge jaren van Tollens.

Afzonderlijk gaf hij in het licht: Kronyk der stad Rotterdam 1240-1670, Rott. 1779, 2e dr. 1783; (eene beter gespelde ed. van Lois met aant. uit Kortebrand); Het zangeresje van de Maas, Dordr. 1793; Naamlijst der getrouwde en overleden personen binnen Rotterdam enz., waar achter gevoegd is een verzameling van vertoogen over verschillende onderwerpen in vaerzen en proza. Ook vindt men van hem ged. in de Mengeldichten, bij bijzondere gelegenheden door de Rott. afd. der Holl. Maatschappij, 1807.

[Johannes Hermanus Manné]

Manné (*Johannes Hermanus*), geb. te Billinghausen in 1679, werd in 1700 Luthersch pred. te Arnhem, in 1703 te Haarlem, wegens twisten door een gedeelte zijner gem. ontslagen, bij de overigen werkzaam, en in 1730 te Monnikendam; overl. in 1733.

Behalve tal van predikatiën, gaf hij uit: Luytersche Gezangen, Haarl. 1716; Korte beschr. van Luthers levensloop, 1717; Uitgekipte, stichtelyke en zielroerende huisen kerkgezangen, Amst. 1718, 1738, naar het Hgd.; Historie van het bitter lijden en sterven onzes Heilands Jesu Christi, Amst. 1728, 2e dr. 1762.

[Willem Jacob Manssen]

Manssen (*Willem Jacob*), geb. te Kampen 9 Juli 1842, stud. aan het Luth. seminarium te Amst., werd in 1866 pred. bij de Evang. Luth. gemeente te Helder, in 1867 te Beverwijk, in 1870 te Amersfoort en is sedert 1875 als zoodanig te Zaandam werkzaam.

Hij schr. bijdr. in de Vaderl. Letteroef.: Emanuel Geibel, 1868, en Josef Balsamo [graaf Cagliostro] 1871; in de Bibliotheek der moderne theologie: De verhouding van den vorm tot het godsdienstig leven, Formalisme en eeredienst; in De Bijbelvriend: Het Profetisme en Israel en de Idealen der profeten, 1874; Het Christendom en de vrouw, Leid. 1876, bekroond door het Haagsch genootschap. Hij vertaalde onderscheiden werken, o.a. Scheffels Ekkehard, en gaf bijdragen in Europa.

[Jaques Manteau]

Manteau (*Jaques*), geb. in 1550, was in zijne jonge jaren tijdens het beleg van Zierikzee (1575) binnen die stad; toen hij in 1630 Adr. Hofferus, z.a., op eene bruiloft ontmoette, verzocht deze hem zijne herinneringen van die merkwaardige dagen op te teekenen, om later te dienen voor eene gesch., die Hofferus voornemens was samen te stellen. De oude landmeter gaf hem eene: Memorie of histories verhaal van hetgeen staande de belegering der stad Zierikzee is voorgevallen. Het opstel en een ander dagverhaal werden afgestaan aan den pred. J. van de Velde, z.a., die het liet afdrukken achter zijne leerrede op het: Tweehonderdjarig jubelfeest, Zierikzee 1777. Tot zijn geslacht behoort P. Manteau v. van Dalem, zie blz. 186.

[Daniel Pieter Manvis]

Manvis (*Daniel Pieter*), geb. te Amst. in 1814, was veearts te Voorst en later te Ambt-Almeloo, waar hij overl. 29 Juni 1853.

Hij schreef: De kapel van Maria of de ridders met het zilveren pantser, Amst.

1836; De stem des wondermans uit de grot van het woud Brozeliand, Zutf. 1836, en een paar kleine geschriften, waaronder: Ieder pater prijst zijn convent aan, of eene korte beschouwing van de wetensch. overeenkomst van den menschenarts en den veearts, Zutf. 1838.

[Johannes Christianus Hubertus Marc]

Marc (*Johannes Christianus Hubertus*), geb. te Maastricht 11 Juni 1828, was van 1853-'67 prof. in de wijsbegeerte aan het semin. Hageveld, van 1867-'75 pastoor te Berkenrode en daarna pastoor der St Petrus kerk te Leiden.

Hij schreef, behalve een paar strijdschr. op theol. gebied, Bijbelsche gesch. des O. en N. Test., Leid. 1861-'64; Handboek der Bijb. gesch., Leid. 1866; Bijschriften bij den bijbel in platen naar Julius Schorr von Carolsfeldt, Rott. 1869-'74; Vertaling der lessen in Evangelien, Leid. 1869.

[Frederik Adolph van der Marck]

Marck (*Frederik Adolph van der*), uit het graafschap van dien naam in 1719 geboortig, kwam, na voltooiing zijner studiën in de wijsbegeerte en rechten te Duisburg in 1748, zich als adv. te Arnhem vestigen, werd hoogl. te Gron. in 1758, kreeg door zijne vrijzinnigheid en onvoorzichtigheid geschil met zijne ambtgenooten, dat op zijn ontslag uitliep, 1773; daarna werd hij prof. te Lingen en in 1783 te Deventer, waar hij in 1787 ontzet, doch met de omwenteling van 1795 te Groningen hersteld werd, waar hij 1 Nov. 1800 overleed.

Schr.: Nadere verklaring over de vrijheid van den burgerstaat van Groningerland, gegrondvest op deszelfs eige vaderl. wetten, Gron. 1762; Afscheidsbrief aan den Kerkeraad te Gron., (Lingen), 1774; Missive over den aart en oorspr. der Drosten- en andere diensten in Overijssel, Leid. 1782; Schetsen over de rechten van den mensch, Gron. 1798. Met François Adrianus van der Kemp, die door gelijkheid van initialen en denkwijze wel met hem verward wordt, gaf hij nog: Rechtsgel. instructoir advys in de zaak van J.D. van der Capellen, Leid. 1779.

[Jacob Marcus]

Marcus (*Jacob*) behoorde tot een aanzienlijk geslacht te Amst., dat vooral in de laatste jaren der Spaansche heerschappij vermeld wordt en geen deel nam aan de veranderingen in 1578. Hij deed zijn poortereed 15 Jan. 1727, bezat eene uitgebreide verzameling van belangrijke boeken en hss., die in Sept. 1750 te Amst. verkocht werden, waar hij, gelijk zijne familie tot den handelsstand behoorde.

Van zijne hss. werden gedrukt: Sententiën en indagingen van den hertog van Alba, uitgesproken en geslagen in zijnen bloedraedt. Nu eerst in 't licht gegeven na het oorspr. Handschrift, Amst. 1735.

[Johannes Margadant]

Margadant (*Johannes*), geb. 25 Sept. 1829 te 's-Hage, waar hij ambtenaar werd en in 1877 hoofdcommies bij het dep. van waterstaat, handel en nijverheid.

Hij schreef in De Gids artikelen over Charles Kingsley en in andere tijdschr. anonieme stukjes; gaf eveneens zonder naam eene bewerking van F. von Löher's Jacobäa von Baiern, 3 dln., 's-Grav. 1863-'71, en redig. De Aarde en hare volken.

[Margaretha van Oostenrijk]

Margaretha van Oostenrijk, dochter van keizer Maximiliaan en Maria van Burgondië, werd geb. te Brussel 10 Jan. 1480. Nog kind zijnde werd ze verloofd aan den Dauphin van Frankrijk, doch dit huwelijk kwam niet tot stand en in April 1497 trad ze te Burgos in den echt met don Juan, den zoon des konings van Spanje, waarvan ze in Oct. van ditzelfde jaar reeds als weduwe naar de Nederlanden terugkeerde. In Maart 1507 huldigden haar de Staten van Brabant en Holland als Landvoogdes en zij regeerde tot 1515, wanneer haar neef Karel V zelf het bewind op zich nam. Toen hij evenwel tot Duitsch keizer was verkoren, herstelde hij haar in Sept. 1520 opnieuw in hare waardigheid en zij bleef die bekleeden tot ze te Mechelen overl. 1 Dec. 1530. Zij was eene zeer geleerde vrouw en dichtte in verscheidene talen. De Nederlandsche Dichterhalle, uitgegeven door Dr. Heremans, bevat van haar twee wereldsche liederen, namelijk: Mijn hertken heeft altijd verlangen, en: Gekwetst ben ik van binnen.

[Adolf Frederik Marichal]

Marichal (*Adolf Frederik*), den 5 Juni 1849 geb. te Beernem, bij Brugge, deed zijne geestelijke studiën te St. Nicolaas en in het seminarie van Gent, werd priester gewijd op 22 Sept. 1874, was professor in verscheidene college's, en is sedert Jan. 1885 missionaris in het bisdom van Parana, Argentijnsche Republiek.

Hij schreef met zijnen broeder, die volgt: Argentina, zijnde eene beschrijving der Argentijnsche Republiek, hare voortbrengsels, volksplantingen, handel en nijverheid, alsmede allerhande inlichtingen ten dienste der Belgische landverhuizers door C.H. en A.F. Marichal, de eerste letterkundige, de tweede Missionaris in het bisdom van Parana, Argentijnsche Republiek, Brugge 1889.

[Camiel Hector Marichal]

Marichal (*Camiel Hector*), op 4 Mei 1860 geb. te Beernem, stud. te Roeselare in het klein seminarie en daarna twee jaren aan de Hoogeschool te Londen, waar hij sedert 1880 is gevestigd en wetenschappelijke artikels voor dagbladen schrijft.

In druk verscheen van hem: Karel de Goede, drama in vijf bedrijven en in verzen, Brugge 1878; Guide van Dampierre, drama in drie bedrijven, Brugge 1879; De Student, blijspel in één bedrijf, Brugge 1879; Vader O'Donnell of de profeet der vervallen abdij. Een Ierlandsch verhaal uit de jaren '90, Gent 1884; Godevaert of de ridders van Bloemendale, drama in vijf bedrijven, Brugge 1885; Wouter Leeuwaert, of de beeldstormers te Brugge, drama in vijf bedrijven, zijnde tafereelen uit den geuzentijd der jaren 1578-1585, Brugge 1885; Simon Turchie, drama in vijf bedrijven, Brugge 1886; 1302 of Breidel en de Coninc, drama in vijf bedrijven, Brugge 1887. Met zijnen broeder schreef hij: Argentina, zijnde eene beschrijving der Argentijnsche Republiek, hare voortbrengsels, volksplantingen, handel en nijverheid, alsmede allerhande inlichtingen ten dienste der Belgische landverhuizers door C.H. en A.F. Marichal, de eerste letterkundige, de tweede Missionaris in het bisdom van Parana, Argentijnsche Republiek, Brugge 1889.

[Leonardus Marius]

Marius (*Leonardus*), te Goes geb., 1588, theol. dr., was hoogl. aan het Holl. collegie te Keulen, werd 1629 pastoor van het Begijnhof en tevens van de Oude zijde te Amst., was aartsdiaken, proost en vicaris-generaal van het kapittel te Haarlem. Zijne overtuigende welsprekendheid wordt geacht den overgang tot zijne kerk te weeg gebracht te hebben van den Herv. proponent Ouzeel, den Doopsgez. Vondel en den Lutherschen pred. Neuhusius. Hij overl. 18 Oct. 1652 te Amst., waar hij om zijn karakter en geleerdheid algemeen geacht was.

Van zijne Nederl. geschr., die minder omvang hebben dan zijne Lat. werken, is het meest bekend: Amstelredams eer ende opcomen door de denckwaerdighe miraculen aldaer geschied aen ende door het h. sacrament des Altaers, anno 1345. Het is onder verdichte namen van opsteller en drukker uitgegeven in 1639.

[Mr. Cornelius van Marle]

Marle (*Mr. Cornelius van*), werd geb. te Leiden 11 Febr. 1783, stud. daar van 1800-1808. In het laatst van Jan. 1809 verloor hij zijn gansche vermogen en moest van een karig bezoldigd ambt en van de opbrengst zijner pen als vertaler een kommervol bestaan leiden. In 1810 werd hij door Gogel bij de belastingen te Amst. aangesteld en in 1812 overgeplaatst naar Den Haag als ambtenaar bij den waarborg. In 1814 droeg de Souvereine Vorst hem op om in geheel België de kantoren van waarborg der gouden en zilveren werken te vestigen en in te richten en voorloopig de betrekking van inspecteur dier kantoren te aanvaarden. Twee jaar later benoemde de Koning hem tot red. der Algem. Nederl. Courant, die ook onder den titel van Gazette générale des Pays-Bas verscheen. Toen hij ten gevolge van de Belgische omwenteling Brussel moest verlaten, duurde het een geruimen tijd eer hem een andere betrekking gegeven werd, waarschijnlijk wegens zijn omgang met enkele leiders van de omwenteling. Eerst in 1834 werd hem een dergelijke betrekking in Nederland opgedragen en woonde hij te Utrecht, waar hij zijn vrijen tijd aan de beoefening der letteren wijdde en overl. 15 Nov. 1859.

Schr.: Rijmelarij, Leid. 1814, 2e dr. in hetzelfde jaar. Behalve een paar geschr. bij den afval der Belgen, enkele letterk. en dichterlijke opstellen in de Mengelingen van

het Gen. Concordia, waarvan hij voorzitter was, ook een enkel stuk in den Belg. Muzen-Almanak en in den Schouwburg van in- en uitlandsche Letter- en Oudheidkunde.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1861.)

[Philips van Marnix]

Marnix (*Philips van*), werd geb. te Brussel in 1538, was door erfenis van zijne moederlijke grootouders heer van St. Aldegonde in Henegouwen, door huwelijk ook van West-Souburg en Touwink, dat in zijn tijd tot de overstroomde deelen van Borssele behoorde; zijne eerste vrouw was verwant aan de eerste gemalin van Prins Willem. In 1559 werd hij stud. te Geneve, was in het volgend jaar in de Nederl. terug en voegde zich bij de tegenstanders der Spaansche regeeringswijze, stelde in 1565 het compromis op, werd daarom verbannen, schreef het Wilhelmuslied, en hield zich te Emden en in Heidelberg op tot 1572. Als gemachtigde van den Prins verscheen hij in de Statenverg. te Dordrecht en te Haarlem, vatte daarna de wapenen op, werd in 1573 bij Maassluis krijgsgevangen, bevorderde ondertusschen den vredehandel, dien hij na zijne uitwisseling te Breda voortzette in 1575. In het volgend jaar was hij in gezantschap te Londen en te Parijs; te Gent hielp hij de bevrediging tot stand brengen en volbracht verder verschillende lastgevingen van den Prins binnenslands. In 1577 werd hij lid van den Raad van State, arbeidde ook aan het sluiten der Utr. Unie; in 1578 sprak hij de beroemde redev. op den rijksdag te Worms uit, was in 1580 gezant in Frankrijk, een jaar later in Engeland. Als burgemeester en bevelhebber van Antwerpen, 1583-'85, werd hij door de baatzucht der gilden zeer bemoeilijkt, zoodat de stad verloren ging. Hij betrok, miskend en verlaten, niet meer gehandhaafd door Oranje, het huis te Souburg, werd van 1587-'96 andermaal tot diplomatieke werkzaamheden geroepen, was

in 1594 door de Staten-Gen. aangesteld tot het vertalen van den Bijbel; daartoe had hij zijn verblijf te Leiden en onder Voorschoten en overl. in de gen. stad 15 Dec. 1598. Op de plaats, waar tot in 1832 de kerk van West-Souburg stond, hebben eenige vereerders nit Antwerpen in Sept. 1872 een gedenkteeken toegewijd ‘aan hunnen Burgemeester’.

Evenals zijne daden, zijn de geschr. van Marnix hoog vereerd en zwaar veroordeeld; zijne werken staan in hunne onbetwistbare verdienste ter beoordeeling van iedereen, vooral door den veeljarigen arbeid, de onvermoeide nasporingen, de grondige studiën en de voortreffelijke uitgaven van prof. J.J. van Toorenenbergen. Het meest bekend is De Byencorf der H. Roomsche kercke, het eerst verschenen in 1569, vertaald, herdrukt, nog in onzen tijd door Alf. Willems, 2 dln., Brussel 1858, en door dr. Alb. van Toorenenbergen, 2 dln., Gron. 1862. Van het overige is eene volledige verzameling in de: Godsdienstige en Kerkelijke geschriften, voor het eerst of in herdruk uitgegeven met hist. inleiding en taalk. opheldering door J.J. van Toorenenbergen, 2 dln. en een deel: Verscheidenheden uit- en over de nalatenschap, 's-Grav. 1871-'78. Zij bevatten: Dl. I. Van de Beelden afgheworpen in de Ned. in Augusto 1566; Vraye Narration et Apologie des choses passées aux Pays-Bas en l'An 1566; Advys aengaende den twist in de Nederd. kercke tot London Ao 1568; De CL Psalmen Davids overgeset in dichte uit den Hebreisschen; Het Boeck der heylighe schriftuerlicke Lof-Sangen uit den O. en N. Testamente; Trouwe Vermaninge aen de Christelicke ghemeynten van Brabant, Vlanderen, Henegou ende andere omliggende landen, 1589. Dl. II. Ondersoeckinge ende grondelijcke wederlegging der Geestdrijvische leere, 1595; Traicté du Sacrement de la Sainte Cêne du Seigneur, 1599 en Fragmenten van Bijbelvertaling, 1591-'96. Behalve eene Inleiding bestaat de Verscheidenheden uit: Brieven en fragmenten, 1590-'97; Verspreide gedichten; den Catalogus der Bibl. van Marnix; eene hgd. vert. en tegenhanger van het Wilhelmus-lied; Bibliogr. van den Biënkorf en van het Tableau des différens de la Religion, en een tiental kleinere artikelen van den uitgever als aanhangsel.

[Hendrik Maronier]

Maronier (*Hendrik*), werd geb. te Rott. 26 Febr. 1792 en is daar overl. 3 April 1872.

Hij schreef: W.C. de Vletter herdacht, Rott. 1833; De Gids of de verrassing van Bergen- op-Zoom in Maart 1814, Rott. 1837; Gedichten, Rott. 1838; Bij de onthulling van het standbeeld van H. Tollens Czn., Rott. 1860; Ter gelegenheid van het vijftigjarig jubelfeest der herstelling van Nederlands volksbestaan, Utr. 1863; De oorlog. Een vraagpunt des tijds, Amst. 1866. Met L. van den Broek gaf hij uit: Mosaïk. Dichterlijke Bijdr., Rott. 1850 en schreef een levensbericht van dezen dichter in diens Nagelaten en verspr. gedichten.

[Jan Hendrik Maronier]

Maronier (*Jan Hendrik*), geb. te Rott. 16 Juni 1827, werd in 1851 pred. der Remonstr. broederschap te Zevenhuizenen-Bleiswijk, in 1853 te Leiden, in 1869 te Utrecht en is sedert 1881 te Rotterdam.

Hij schreef, behalve theologische werken: De kerk, een woord voor onzen tijd, Arnh. 1860; Parker. Bloemlezing uit zijne onuitgegeven toespraken, 2e dr. Leid.

1874; Theodoor Parker (naar Trotinghams Biographie), Haarl. 1875. Voorts het maandschrift De Evangeliespiegel van 1867-1870; de Bibliotheek van Moderne Theologie, 's-Hert. 1872 en vv.; vele handleidingen bij het godsd. onderwijs en Godsd. Lectuur voor kinderen, 4 deeltjes (naar F. Schmidt). Ook bekroonde Teylers genootschap zijne verhandeling: De inrichting der christelijke gemeenten vóór het ontstaan der Kath. kerk, Haarl. 1874. Eindelijk nog vertalingen en artikels in De Gids, Vaderl. Letteroef., Tijdspiegel, Nieuw en Oud, Theol. tijdschrift, enz.

[Jan de Marre]

Marre (*Jan de*), geb. te Amst. 23 Aug. 1696, voer van 1708-'31 ter koopvaardij en begon zijn dichterlijke loopbaan gedurende zijn laatste reis als scheepskapitein naar Oost-Indië in 1728. Na zijn terugkomst in het vaderland, 1732, werd hij adsistent van het bestuur over den schouwburg en overl. 19 Jan. 1763 in zijn geboortestad.

Hij schreef: Marcus Curtius of Liefde voor 't Vaderland, Amst. 1734, 4e dr. 1759; Jacoba van Beijeren, oorspronkelijk trsp., Amst. 1736, 3e dr. 1761; Het eeuwgetijde van den Amsterd. schouwburg, 7 January 1738; Batavia, begrepen in zes boeken, Amst. 1740; Het feest der liefde, 1741; Bespiegelingen over Gods wijsheid in het bestier der schepselen, waarachter zijn Eerezang voor de Kaap de Goede Hoop, in drie zangen, Amst. 1746; Hof- en Mengeldichten, Amst. 1746.

[Willem Philips Ferdinand de Marteau]

Marteau (*Willem Philips Ferdinand de*), geb. 24 April 1829 te Antwerpen, alwaar hij zijn onderwijs ontving aan het Atheneum. Den 14 April 1847 kwam hij op het Raadshuis als beambte van het stedelijk bestuur, dat hij eerst op 1 Febr. 1873 verliet, om te Brussel eene andere betrekking te gaan waarnemen. Eene ziekte, die hem sinds lang ondermijnde, noodzaakte hem nochtans terug te keeren naar zijne geboortestad, waar hij overl. op 19 Sept. 1874.

Hij was gelegenheidsdichter en schreef meestal in de Fransche taal. In het Nederlandsch vervaardigde hij ook verscheidene stukjes, die in bladen en tijdschriften verspreid zijn; doch hij liet ons ook een werk na getiteld: Weemoed, gedichten, door Willem de Marteau, Antw. 1853.

[Jan Basiel Martens]

Martens (*Jan Basiel*), geb. te Zulte den 16 Mei 1824, deed zijne geestelijke studiën, werd kanunnik en is sedert 1849 leeraar in hst klein-seminarie te Sint-Nicolaas.

Hij schreef: Wetenschappelijke Volksvoordrachten, St. Nicolaas 1877 en 1878; Reizen naar de Noordpoel, St. Nicolaas 1879; Leven in de Zee, Gent 1880; De opkomst der Stoomtuigen, St. Nicolaas 1882 en 1885; Op Vacantie in Engeland, St. Nicolaas 1884; Op Vacantie te Londen, St. Nicolaas 1885; In Schotland, St. Nicolaas 1885; Steenkolen en petrolie, St. Nicolaas 1886.

[J.C. Martens]

Martens (*J.C.*), onderwijzer te Ronsele (Oost-Vl.) en secretaris der gemeente Oostwinkel, overl. op 23 Dec. 1870. Hij was een luimig declamator en tevens dichter.

Voor de scholen vervaardigde hij verscheidene tooneelstukjes, waarvan gedrukt zijn: Het verwarde schooluer, blyspel in één bedrijf, Gent 1842; De berouwhebbende zoon, zedelyk tooneelspel in twee bedryven, Gent 1842; en Het Verjaringsfeest, zedelyk blyspel in twee bedryven, Gent 1842.

[Johan Gerard Diederik Martens]

Martens (*Johan Gerard Diederik*), geb. te Amst. 29 Oct. 1833, was Evang.-Luthersch pred. aan Den Helder en te Vlissingen, werd in 1877 hoogl. te Amst., waar hij overl. 25 Aug. 1885.

Hij schreef: Rede over het geloof aan Gods openbaring als het levensbeginsel der godgeleerdheid, Amst. 1870; Geloof en werken naar den brief van Jacobus, Amst. 1871; Prediken wij met de schrijvers van het Nieuwe Testament een niet geestelijk Evangelie? Amst. 1873.

[Johannes Florentius Martinet]

Martinet (*Johannes Florentius*), geb. te Deurne 12 Juli 1729, stud. te Leiden sinds 21 Sept. 1748, werd prop. in 1752, in het volgend jaar phil. dr. en in 1756 pred. te Gellekum-en-Renooi, in 1759 te Edam en in 1775 te Zutfen. In 1767 bekroonde hem de Holl. Maatsch. van Kunsten en Wetensch. voor het beantwoorden der vraag: Wat of tot dien tijd over de natuurl. hist. van ons vaderland geschreven was, wat er nog aan ontbrak, en welke de beste wijze was, waarop de gesch. dienen geschreven te worden. Martinet was een geleerd en invloedrijk man, zoodat zijne persoonlijkheid meer dan twee geslachten na zijn dood voortleefde; hij overl. als emeritus te Amsterdam, waar hij herstel zijner gezondheid trachtte te vinden, 4 Aug. 1795 en werd in de Nieuwe Kerk begraven.

Hij schreef: Kerkelijke Historie der Waldensen tot op dezen tijd, Amst. 1765, verm. dr. 1778; Gesch. der Waldenzen in de valleijen van Piemont, Amst. 1765, 2e dr. 1775, 3e, vermeerderd tot dezen tijd door H. Rietveld, Amst. 1826; Katechismus der Natuur, 1777-'79, Amst. 1778, 2e dr., 4 dln.; het werk is zelfs in 't Japansch vertaald, 6e dr. Zalt-Bommel 1829, met vervolg door P.N. Muijt, z.a., en Natuurk. ophelderende aanmerkingen door J. de Vries, 4 dln.; Kleine Katechismus der Natuur voor kinderen, Amst. 1779; Verh. over het goud van den Rhyn en het wier der Zuiderzee, Haarl. 1778; Zeemans Handboek, 2 dr., Amst. 1781; Historie der Waereld, 9 dln., Amst. 1780-'83; Het vereenigd Nederland, Amst. 1788, 2e dr. Amst. 1790; Het Vaderland, Amst. 1791; Het Vaderland en het Vereenigde Nederland, 3e dr., 6 dln., Zalt-Bommel 1830-'33, door P.N. Muijt verdienstelijk bewerkt; Huisboek voor vaderl. huisgezinnen, Z.-B. 1783; Verh. en waarnemingen over de Natuurlijke Historie, Z.-B. 1796; Verzameling van Vaderl. spreekwoorden, Leid. 1796; Logogryphen of verzameling van Vaderl. Spreekwoorden opgehelderd in beeldtenis, muziek enz. voorgesteld, Gron. 1814, Leid. 1831; met A. van den Berg, z.a., Geschenk voor de jeugd, 12 st., Amst. en Nieuw geschenk enz., 6 st., Amst. 1802.

(A. v.d. Berg, Levensber. van J.F. Martinet, Amst. 1796.)

[Mr. Antonie Martini]

Martini (*Mr. Antonie*), 18 Jan. 1728 geb. in 's-Hertogenbosch, waar zijn vader schepen was, stud. van 24 Aug. 1746 te Leiden en prom. ald.; hij werd pensionaris zijner geboortestad, en overl. er in 1800.

Hij was medewerker aan de Bijvoegselen en Nalezingen op de Vaderl. Historie van Wagenaar, en schr.: Stukken over de Brabandsche Landwetten, Bosch 1787; Het recht der Hervormden te 's-Hertogenbosch op hunne kerkgebouwen, ald. 1801.

[Antonie Martini H. Bz.]

Martini H.Bz., (*Antonie*), heer van Geffen, geb. in Den Bosch, 25 Sept. 1791, was lid der Staten van Noord-Brabant, en woonde te Esch, bij Grave.

Schr.: Handl. tot de gelaatkunde, volgens Lavater, Bosch 1827; Karakterkunde volgens de gelaatsleer, in verband met de schedelleer en de menschelijke temperamenten, ald. 1829; Bijdrage over eenige opgedolven oudheden bij St.-Michielsgestel (overdruk); Jagers zakboekje, Bosch 1837 Handl. ter bevordering der zijdeteelt in Ned., ald. 1833; Bijdr. ter bevordering van den zijdebouw, ald. 1836.

[Mr. Henricus Bernardus Martini]

Martini (*Mr. Henricus Bernardus*), zoon van den voorg., heer van Geffen, geb. in Den Bosch, 19 Jan. 1814, werd 6 Maart 1833 stud. te Utrecht, prom. daar in 1839 over het Tiendrecht in Noord-Brabant, en werd in 1844 kantonrechter te Boxtel.

Schr.: De inhuldiging der Nederl. vorsten, bijzonder der hertogen van Brabant in verband beschouwd met die van den Koning der Nederlanden, ald. 1840; Het graafschap Bokhoven, ald. 1842; Aant. over eenige kasteelen in de Meijerij, (N.-Br. Volksalmanak, 1844.)

[Franciscus Martinius]

Martinius (*Franciscus*), geb. te Kampen 11 Juli 1611, was eerst conrector aan de Lat. school aldaar en werd in 1638 pred. te Epe (Geld.), waar hij overl. 24 Jan. 1653.

Van zijn gedichten, die in geen groot getal voorkomen, noemen wij: Treurgedichten ter verklaring over het lijden en sterven van onzen Heere Jezus Christus, Amst. 1649; Op de inhuldiging der Geldersche academie te Harderwijk, (ook afzonderlijk) Dagelijks offer, of drie geestelijke gezangen, Morgenliedt, Middaghsliedt en Avondtliedt. Zijne verzen zijn in verschillende dichtbundels opgenomen en verzameld in zijne: Gedichten, 's-Hage 1729, te Rott. z.j. voor de derde maal herdrukt. Dr. Campbell, zijn stadgenoot, bezorgde een uitgave van: Camper Lof, tot Campen ghedr. in 't jaer 1641, in de Bijdr. voor de Gesch. van Overijssel, deel IV, Zwolle 1877, naar het unicum op de Kon. Bibliotheek.

[Philippus Franciscus Hubertus Mascheck]

Mascheck (*Philippus Franciscus Hubertus*), geb. te Schiedam 10 Nov. 1801, werd in 1822 luit.-ingenieur, 1864 kolonel en in 1867 gep. met den rang van gen.-majoor, woonde later te Weert en schreef: Geschiedenis van het korps Mineurs en Sappeurs, Zalt-Bommel 1853.

[Evert Masdorp]

Masdorp (*Evert*), geb. te Alkmaar 19 Jan. 1818, verloor zijn vader op achttien-jarigen leeftijd en zette diens broodbakkerij voort om in het onderhoud van zijn moeder, broeders en zusters te voorzien. Toen deze allen verzorgd waren, liet hij in 1866 de bakkerij varen en verschafte zich als reiziger voor een handelszaak de gelegenheid om verschillende streken van het vaderland te zien, en zijne kennis van menschen en maatschappelijke toestanden uit te breiden, doch overl. reeds 23 Oct. 1871.

Hij schreef onder het psd. M.P. Rosmade, Kuilen graven voor anderen, klein drama, Alkm. 1856; Broederliefde of zegepraal des Christendoms, Haarl.; Een vad. verhaal uit den tijd van koning Radboud, Haarl. 1860; Uit het beleg der stede Alkmaar in 1573, Alkm. 1862; Vader en Zoon, Het Volk der Westfriezen van 1256-'96, romant. geschilderd, Enkh. 1871, 2e dr. 1874; Een klein jokkentje, Alkm.; Piet Durf. Hoe wonderlijk 't hem ging bij 't oplaten van zijn vlieger, Amst. 1872. Onder het toezicht van den vriend zijner kindsheid, Hofdijk, die zijn biograaf werd, gaf hij uit: Ons volk in zijne historie romant. geschilderd, 3 dln., Amst. 1858-'60. Voorts kinderwerkjes

en bijdragen in De Tijdspiegel, Kunstkronyk, Aurora, Onze roeping, Album der schoone kunsten, Jaarb. voor Rederijkers, enz. Ongedrukt bleef: Onder vreemde overheersching, drama. 1863.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1874.)

[Henricus Uden Masman Jr.]

Masman Jr. (*Henricus Uden*), geb. te Kamperveen 21 April 1837, was eerst pred. bij de Herv. gemeente van Wier (Friesland) en staat thans te Vierhuizen-en-Zoutkamp.

Hij schreef: Ons zijn en ons moeten. Iets over het wezen en de waarde der verbeeldingskracht in zake het onderwijs, opvoeding, godsdienst en evangelieverkondinging, afl. I-VIII, St. Anna Parochie 1866; Een en ander tot een liefdadig doel, Gron. 1871; Een dag in Oud-Athene, Gron. 1872; Het modernisme van Dr. A. Kuyper beoordeeld.

[Fenna Mastenbroek]

Mastenbroek (*Fenna*), werd geb. 16 Maart 1788 te Sneek, overleed daar, na eene meestal ziekelijke jonkheid, 3 Oct. 1826.

Afzonderlijk kwamen uit: Lectuur voor vrouwen, 2 dln., Gron. 1815-'16; Wilhelmina Noordkerk. Eene geschiedenis ter aanprijzing van Oud-Vaderl. zeden, Haarl. 1818; Zedelijke verhalen uit den Bijbel, voor vrouwen en meisjes, 2 dln., Sneek 1822 en '24; Onderhoud voor huiselijke en gezellige kringen, 2 dln., Sneek 1823 en '25; De kunst om gelukkig te worden. Een geschenk voor jeugdigen, 's-Hage 1826, en een aantal bijdr. in jaarb. en tijdschr.

[Maria Christina Mastenbroek]

Mastenbroek (*Maria Christina*), geb. te Amst. 18 Juli 1840, leefde zonder betrekking en overleed 1 Oct. 1869.

Zij schreef (anoniem): Tegenstroom, Haarl. 1866; Een vrouwenhart, Haarl. 1869.

[Govert van Mater]

Mater (*Govert van*), woonde te Haarlem en schreef: Kruisgezangen op het lijden van Jezus Christus, Haarl. 1718; Don Jan of de gestrafte vrijgeest, zinnespel, naar Molière, Haarl. 1719; Filida, herderspel, 1720; Het dolhuis der Actionisten, klucht, 1720; Arria en Petus, treurspel naar het Fr. van mej. Barbier, Haarl. en Amst. 1719.

[Elisa Mather]

Mather (*Elisa*), te St. Pierre-lez-Calais (Kales), op 9 April 1833 geb. uit eene Engelsche moeder en van Schotschen vader, vestigde zich als kind in België, huwde er in 1867 met den officier Basse en overleed te Antwerpen op 9 Mei 1885.

Zij leverde verscheidene gedichten en liederen in de Gazette van Dendermonde, in het Nederlandsch Tijdschrift en in de Vlaamsche Kunstbode en schreef eene reeks verdienstelijke elegiën getiteld: Immortellenkrans; een minnegedicht; Altijd aan u, eene Ode aan den Dichter; De Molen; Wind van den Winternacht; Bij het stervend Kind, enz. Eenige harer liederen, als onder andere De Man, werden door Peter Benoit getoonzet.

[Lodewijk Mathot]

Mathot (*Lodewijk*), geb. 26 Aug. 1830 te Antwerpen, waar zijne ouders eene stroohoedenfabriek hadden. Hij deed zijne studiën in zijne geboortestad, waar hij zich ook als stroohoedenfabrikant vestigde en als voorstander van de Vlaamsche Beweging in den Gemeenteraad zetelde, van 31 Maart 1863 tot 29 Aug. 1872.

Onder het pseudoniem L. van Ruckelingen schreef hij: Een koning in de Kempen, Antw. 1854, 1864; Verhalen, Herinneringen aen myne Kempische reistogtjes, Antw. 1855, Gent 1856; Het geloofs-onderzoek in de Nederlanden, Antw. 1856; Voorlezingen uit Salustius, Rede van Cesar in den Senaet, Antw. 1856; Vlaemsche Beweging, bediedenis, doel, invloed, toekomst, Gent 1856; Over de Vlaemsche belangen, Brief aen eenen zoogenoemden liberalen Vlaming, Antw. 1858; Antwoord van eenen jongen Antwerpenaer aen eenen ouden Staetsman, Antw. 1858; België onder Maria Theresia (1740-1780), Antw. 1858, 1866; De eerste Mei te Rutten, Antw. 1859; Lofrede van Daniel Papebroek, uitgesproken by de plaetsing van 's mans borstbeeld in den Burgerkring te Antwerpen, Brussel 1860; De patriottentyd, Joseph II en de Brabantsche omwenteling (1780-1790), Antw. 1860; De Jacobynen in België, Leopold II, Frans II. Inval der Franschen (1790-1795), Antw. 1862; Het ééne Nederland. Bruss. 1862; De vrijheid der Schelde en de afkoop van den Scheldetol, Bruss. 1863; België onder Karel VI (1700-1740), Antw. 1864; Geschiedenis der Oostenrijksche Nederlanden, Belgie onder Karel VI (1700-1740), Antw. 1864; Geschiedenis der Oostenrijksche Nederlanden, 4 dln., Antw. 1878-'80: Karel VI, 1700-1740; Maria Theresia, 1740-1780; Joseph II, 1780-1789; Brabantsche omwenteling, 1789-1790; Leopold II, Frans II. Fransche overweldiging, 1790-1794; In de Kievit en Een Koning in de Kempen, twee oorspronkelijke verhalen, Antw. 1880; Jan Antoon Pauwels, 1747-1823, Gent 1887; De troebele tijd. België onder de Fransche Republiek, 1792-1799, Antw. 1889. Bovendien gaf hij vele bijdragen in de tijdschriften Het Nederduitsch Overzigt, 1853-'56 en Noord en Zuid, 1863-'70.

[Joos Mattelaer]

Mattelaer (*Joos*), geb. te Kortrijk, waar hij ook overl. 28 Aug. 1687. Alhoewel smid van beroep, onderscheidde hij zich zoodanig, dat hij in 1646 Prins werd der Rederijkerskamer ‘De Kruisbroeders’ zijner geboortestad.

Zijn anagramma is: Al-met-Raet, en zijne nagelatene refereinen en balladen dragen de opschriften: Refereyn op de Clappers; Ballade op den bloedigen ommeganck des lydens ons Heeren Jesu-Christy, gejont aen alle Cruysbroeders ende zusters onder den tytel van minnelyck van herten; Refereyn op de vraghe waerin dat meest de cracht van rechte liefde blyckt; Betoonende waerin den oprechten-edeldom gheleghen is; Betoonende hoe dat de redenrijck hemels ende uyt Godt begonst is; Op de vraghe

welck dat de dry schoonste blommen des werelts zijn, te weten den deuchdelyckste, de eerlyckste, de geestelyckste; Tot lof van den teghenspoet en ider smenschen cruys; Betoonende dat de ruste van ons verstande vreeze Gods is; Van d'hooverdie; Geestelyck amoureus; Op die twoort Gods hooren en niet volghen; Hoe dat wy elckander moeten beminnen; Tot lof van den Redenrycke; Balladen hoe dat de redenryck begonst is; Refereyn op tverwinnen syn selfs; Van de wercken Gods.

[Norbertus Mattens]

Mattens (*Norbertus*), een kanunnik der abdij van Tongerloo, gaf in het licht: Onse L. Vrouwe van Duffel ofte van goeden wil, door Norbertus Mattens, canonick van Tongerloo, Antw. 1717 en 1770.

[Jan Carel Matthes]

Matthes (*Jan Carel*), geb. 29 Juli 1836 te Noordeloos, begon zijne theol. studiën te Leiden, 12 Dec. 1853 en prom. daar in 1860, werd pred. te Houtrijk-en-Polanen en drie jaren daarna te Bergambacht, waar hij in 1866 zijne betrekking neerlegde. Na sedert 11 Oct. 1867 te Utrecht in de letteren gestudeerd te hebben, werd hij in 1868 leeraar aan de rijks hbs. te Groningen en in 1875 door den senaat der Hopgeschool aldaar tot Dr. honoris causa in de letteren benoemd. Sedert de oprichting der gem. universiteit te Amst. is hij daar hoogleeraar in de letteren.

Hij schreef: Het boek Job vertaald en verklaard, Utr. 1865; De ouderdom van het Johannis-evangelie, Leid. 1866; De nieuwe richting. Een leesboek voor de gemeenten van dezen tijd, Gron. 1866 en '67, 3e dr. '69; Taal- en spelregels, Gron. 1870 en '71; De vier Heemskinderen, met inleiding en aant., Gron. 1872; Uit onze beste schrijvers. Een leesboek, Gron. 1872; Geeraerdt Brandt, het leeven van P.C. Hooft en de lijkreeden, met inl. en aant., Gron. 1874. Verder opstellen in: Godgel. Bijdragen, Tijdspiegel, Waarheid in Liefde, Vaderl

Letteroef., Evangeliespiegel, Nieuw en Oud, Schoolbode en Taal- en Letterbode.

[Frans Jan Matthijssens]

Matthijssens (*Frans Jan*), geb. te Antwerpen op 22 Dec. 1811, aldaar overl. op 19 Mei 1870. Nog jong begon hij zijne studiën aan het Atheneum zijner geboortestad en vervolgde die te Turnhout. Op 2 Oct. 1831 werd hij candidaat in de wetenschappen en ging toen in de geneeskunde studeeren aan de Hoogeschool van Parijs. Het jaar nadien kwam hij naar Gent, waar hij zijn diploma verwierf als geneesheer. Toen vestigde hij zich voor goed in zijne geboortestad. Hij bracht veel bij tot het oprichten van het Hooger Handelsgesticht van Antwerpen, waaraan hij in 1853 tot leeraar in de geschiedenis der handelsproducten werd benoemd. Van 1848 tot 1857 en van 1864 tot zijn dood was hij lid van den Antwerpschen Gemeenteraad, in welke betrekking hij immer de belangen voorstond der moedertaal en van het Nederlandsch tooneel, waarom hij reeds in 1860 benoemd werd tot lid der Provinciale tooneelcommissie.

Zijne werken in Nederlandsche taal zijn: Natuerkundige lessen, Antw. 1847; Grondbeginsels van werkdadige meetkunst, landmeting, waterpasmeting, opmaking en teekenen van plannen, Antw. 1850; Levensleer en ontleedkunde van het menschenlichaem, Antw. 1852; Natuerkundige lessen en Beschryving van den Barnkrachtigen Telegraef, Antw. 1855.

[Prosper Matton]

Matton (*Prosper*), den 30 April 1851 geb. te Gent, waar hij onderwijzer is.

Hij schreef: Misstap en Berouw, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1879; Menschenliefde, tooneelspel in één bedrijf, Bruss.; Een Speler, drama in drie bedrijven, Bruss. 1887.

[Mr. Jan Jacob Mauricius]

Mauricius (*Mr. Jan Jacob*), geb. te Amst., 3 Mei 1692, was zoo vroegtijdig ontwikkeld, dat hij reeds den 11 Jan. 1699 in de gasthuiskerk te Amst. een preek hield. Hij werd den 31 Maart 1705 stud. te Leiden, prom. er op den leeftijd van zestien jaren en zette zich als advocaat te 's-Gravenhage neer en werd commies bij den lateren raadpensionaris Isaak van Hoornbeke. Vier jaren later kocht hij een boerderij bij Nijmegen en liet daar een veefokkerij op groote schaal aanleggen. In 1714 vestigde hij zich op een landhoeve in De Beemster. Door den invloed van vermogende vrienden werd hij in 1719 schepen en pensionaris van Purmerende en nog datzelfde jaar gedep. ter verg. van de Staten van Holland en West-Friesland; in 1725 resident bij den Neder-Saksischen Kreitz te Hamburg, acht jaar daarna gouverneur van Suriname. Zijn negenjarig bestuur kenmerkte zich door velerlei onaangenaamheden, zoo zelfs dat men beschuldigingen bij de Staten-Generaal tegen hem inbracht. In 1751 teruggekeerd, werd hij geheel vrijgesproken en eervol ontslagen. Reeds in 1755 zonden de Staten hem andermaal als resident naar Hamburg, waar hij 25 Maart 1768 na een smartelijk en langdurig lijden overleed.

Behalve zijn Lat. dissertatie, schr. hij: Lauwerkrans voor de helden bij den slag van Hochstedt, 1704; De Amsterdamsche Helikon, keerdicht; Kort bericht wegens de Historie van zekeren Izaak Saxel en de beschuldiging der Joden te Nijmegen over het slachten van een christenkint, Amst. 1716; De Remonstrantie aan den Raad der stad Nijmegen door de Joden, Amst. 1716; De zangberg gezuivert. Muizenzang, 's-Hage 1716; Sesostris, koning van Egypte, treurspel, den Franschen Amasis nagevolgd, Amst. 1712, 3e dr. 1735; Europa verkwikt op 't gezicht der vrede, tnsp. ter inwijding van den Nederd. schouwburg te Utrecht, Utr. 1712, 2e dr. 1735; De kruishistorie van den Lijdenden Heiland met een zegezang tot zijne verheerlijking, Amst. 1714; 3e dr. 1752; Het Leidsche Studenten-leven, kluchtig blsp., Leid. 1717, 2e dr. 1735; Voorspel tot opening van den Holl. schouwburg te Hamburg, Hamb. 1740; Het Campement, tnsp., Amst. 1742; De promotie van den ingebeelde zieke, naar Molière, ald. 1742; Pampinon, kluchtig zingspel, ald. 1745. Al deze stukken zijn onder den titel Tooneelpoëzij en de zinspreuk Per haec ad altiora in twee dln. uitgegeven; Gezangen op zee; Dichtl. uitspanningen, Amst. 1753; Vervolg der dichtl. uitsp., Amst. 1754; Nieuwejaars Harangue van de Haagsche Nederl. Tooneelsp., gecadenceerd Monorime, in modern Hollandsch met een zeer sçavante praefatie, (get. Chalcophonus Mathanasius Chrysostomi fil.), ald. 1735, 2e dr. 1755; Besluit der dichtl. uitsp. met verscheiden bijvoegselen, Amst. 1762; Onledige ouderdom, behelzende taal-lievende en hist. uitsp., over 't gebruik en overneming van vreemde woorden; bij welke gelegenheid de krijgsroem onzer voorvaderen verdedigd wordt, 2 dln., Amst. 1765-'66. Voorts andere gelegenheidsstukken, redevoeringen, aanspraken; regtsgeleerde maandelijkse uitspanningen over 't geoorloofde in tegenstelling van 't lichaamelijke en oirbaare en een Recueil van Noordsche zaken (een verzameling van memoriën.)

[Justus van Maurik Jr.]

Maurik Jr. (*Justus van*), geb. te Amst. 16 Aug. 1846, is sigarenfabrikant aldaar.

Schreef: Tooneelstudiën, blijspel, 1872, 3e dr. 1880; Een bittere pil, blsp., bekroond te Brussel in 1873, 1874; Hun zoon, drama bekr. te Antw. 1874; De buren. dram. klucht, 1875; Eens gekoch tblijft gekocht,

blijsp., 1877, 2e dr. 1800; Paketten voor dames, dram. grap, 1877, 2e dr. 1880; Janus Tulp, blsp., 1879, 2e dr. 1880; Uit het volk. Amst. schetsen, 1879, 4e dr. 1886; S of Z, tooneelsp., 1881; Van allerlei slag, 1881, 3e dr. 1883; Fijne beschuiten, blsp., 1883; Met z'n achten. Novellen, 1883, 3e dr. 1886; Burgerluidjes. Novellen, 1884, 2e dr. 1885; Krates, 1885; Men zegt....., blsp., 1885; Uit één pen.Novellen, 1886, 2e dr. 1887; Françoises opstel, tnsp., 1888. Alle te Amst. gedrukt.

[Jacob Coenraadsz. Mayvogel]

Mayvogel (*Jacob Coenraadsz.*), een Hoornsch dichter, schreef: Schatkist der liefde en rouwklacht, Hoorn 1634; Gulden spieghel ofte opweckinghe tot Christelijke denkbeelden afgebeelt in twee deelen, waerin vertoont wert de schadelyckheyt der zonden. Mitsgaders de goetheyt ende weldaden Gods over den boetvaerdigen, tot leeringhe ende stichtinghe alle Christenen toegepast, Hoorn 1646, 9e dr. Dordr. 1759; Thamars-ontschakingh of de verdoolde liefde van Ammon, Hoorn 1642, 5e dr., Amst. 1699. Beide verschenen gezamenlijk te Hoorn in 1646 en met de Vermaeckelycke Bruyloftskroon, door gevlochten met verscheidene leersame gedichten in 1699, 4e dr. 1775.

[Jacobus Engelsma Mebius]

Mebius (*Jacobus Engelsma*), geb. te Nyehaske 25 Jan. 1749, stud. te Franeker en was pred. te Ureterp-en-Siegerswoude, Aengwirden, Oldeboorn-en-Nes, Jorwerd-en-Rijperkerk en te Hardegarijp. Ofschoon sedert 1815 volkomen blind, bleef hij zijn dienstwerk volhouden tot 1 Jan. 1830 en overl. 30 Jan. 1838.

Drie malen behaalde hij de gouden medaille bij het Haagsch genootschap: ook benoemde hem de Harderw. hoogeschool, honoris causa, tot doctor in de theologie. Behalve deze prijsvragen en andere theol. schr. hij: Gedenkwaardigheden uit de scheppings- en aartsvaderlijke geschiedenis, 3 dln., Utr. 1799-1800.

[Lucas van Mechelen]

Mechelen (*Lucas van*), een minderbroeder-kapucijn te Gent, liet na: Den Boeck der gheestelycke sanghen, in twee deelen: Den Bliiden Requiem ende gheluckighe uytvaert van een salighe siele... Antw. 1631; Cloosterken der gheestelycke verryssenisse, Antw. 1639; Den Seraphynschen Nachtegael, Gent 1684.

[Daniel Johannes Medevoort]

Medevoort (*Daniel Johannes*), geb. te Amst. 16 Sept. 1829, makelaar in tabak aldaar en schr. gedichten en novellen in: Nederland, 't Jaarboekje voor Rederijkers, de Katholieke Volksalmanak, Vergeet mij niet, Aurora, enz.

[Johan van Meeckeren]

Meeckeren (*Johan van*), of **Meeck'ren** kan een zoon zijn van **Job van Meek'ren**, chirurg. te Amst. en vriend van den rector Heiblocq, z.a., zoodat men hem in de Farrago ontmoet.

Hij schreef: De toverij zonder toverij, blsp., Amst. 1696; De bedroge mening, blsp., ald. 1700, 1713; De doorlugtige dienstboden, blsp., ald. 1714.

[E.C.P. Meenen]

Meenen (*E.C.P.*), gaf in 1713 in 't licht: Ontwerp van een Nederduytsche spraekkunst, voornamelijk van het landschap van Vlaenderen.

[Willem van der Meer]

Meer (*Willem van der*), geb. in 1723, was pred. te Giesendam 1748, te Goes 1752, te Schoonhoven 1766, waar hij in 1788 om politieke redenen ontslagen, doch na 1795 hersteld werd. Hij stierf ald. 21 April 1800.

Behalve zijn godgeleerde werken, schreef hij: Stichtelycke Gezangen of vermaaklykheden der eenzaamheid, Schoonh. 1769.

[Nicolaas van der Meer]

Meer (*Nicolaas van der*), was in 1679 pred. te Otterloo, in 1682 te Nieuwkerk, in 1687 te Doesburg, in 1689 te Wezel, in 1694 te Zutfen en overl. daar in 1698.

Hij schreef het eerste boek der Psalmen Davids in dichtmaat uytgebreyd, te vinden achter de Digt-, Sang- en Speelkonst van Salomon van Til, Dordr. 1695; Zegenwensch aan den heer Walraven baron van Heeckeren, heer van Nettelhorst, bij zijn benoeming tot hoog-schout der meijerij van Den Bosch, Zutphen 1694.

[Dirk Harts van der Meer]

Meer (*Dirk Harts van der*), geb. te Oostermeer 20 Sept. 1772, was geneesheer te Drachten en overleed daar 13 Nov. 1845.

Hij schreef: Geschied- en oudheidk. beschouwingen van Bakkeveen, Leeuw. 1839; Gesch. van een inval der Munsterschen in Friesland in Julij 1672, met aant., Leeuw. 1841; Geschiedk. onderzoek naar den tijd in welken de steenen doodkisten in Friesland gebruikt zijn, Leeuw. 1842. Voorts bijdragen, meestal losse verzen, in den Frieschen Volksalmanak.

[Frederik Cornelis van der Meer van Kuffeler]

Meer van Kuffeler (*Frederik Cornelis van der*), geb. te Gouda, 25 Aug. 1816, stud. te Leiden sedert 20 Juli 1832, was pred. te Soerakarta, te Padang, te Samarang en eindelijk te Soerabaya, waar hij overl. 21 Oct. 1868.

Schr.: Het leven van Franciskus Xaverius, mede-oprichter der Jesuiten-orde, bijgenaamd Apostel van Indië, (bestemd voor acad. proefschr.), Leid. 1842; Oorsprong en verdere lotgevallen der Christelijke kerk in Hindostan enz. tot aan de helft der 16e eeuw, oordeelkundig onderzocht door Matthias Haquinus Hohlenberg, uit het Latijn vertaald en met aant. en bijlagen vermeerderd, Leid. 1842; De teekenen der tijden,

zestal leerredenen, Rott. 1849; Levensherinneringen in proza en poezy, Samarang 1857, en enkele brochures en preeken.

[Philips Jacob van Meerbeeck]

Meerbeeck (*Philips Jacob van*), te Mechelen geb. 9 Dec. 1813, stud. aan de Hoogeschool te Leuven en vestigde zich 1843 als doctor in de geneeskunde te Antwerpen. Van 1863 tot 1872 maakte hij deel van den Antwerpschen Gemeenteraad en overl. aldaar 21 Dec. 1872.

Reeds toen hij nog student was maakte hij deel van het flaminganten-genootschap Met Tijd en Vlijt, in welks eerste bundels hij gedichten leverde. Later schreef hij in verschillende tijdschriften, en onder anderen in het Taal verbond van 1846, de levensschets van Peeter Jozef van Bavegem, Antw. 1846.

[Adriaan van Meerbeek]

Meerbeek (*Adriaan van*), geb. te Antwerpen in 1563, was eenigen tijd scholaster te Bornhem en later te Aalst en overleed in 1627.

Zijne werken zijn: Lusthof der ghebeden, Antw. 1602; Chronycke van de gantsche werelt ende sonderlinghe van de Seventhien Nederlanden; begrypende de tweedrachten, oorlogen, veltslagen, belegeringen ende in-neminghen van landen ende Steden ende alle andere gedenckweerdigste saken die geschiedt zijn van den tyt des keyzers Caroli V af, MD., tot het Jaer Onses Heeren MDCXX, seer ghetrouwelyck uyt verscheyden acten ende gheloofweerdige schryvers, Antw. 1620; Tooneel der Uytvaerden van koning Ferdinandus, keyser Carel den Vijfden, Philippus den Tweeden, Rudolphus den Tweeden, Philippus den Derden, alsmede het leven, overlyden ende begraevinge van Albertus den Godvruchtigen, Aertshertog van Oostenryck, enz., Antw. 1622; Nederlantschen Mercurius oft waerachtig verhael van de geschiedenissen van Nederlandt, ende ook van Duytschlandt, Spaengien, Italien, Vranckryck ende Turckeyen, sedert den jare 1620 tot 1625, in dry deelen ghedeylt, Brussel 1625.

[Jacob Bartus Meerkerk]

Meerkerk (*Jacob Bartus*), geb. te Bijngaar 10 Sept. 1856, was voor het onderwijs opgeleid, en was van 1877 tot 1883 onderwijzer in Indië. Sedert 1885 is hij leeraar aan de hbs. en het gymn. te Kampen.

Hij schreef: Een krans op het graf van den Zwijger, Amst. 1884; Moderne adel (psd. Aristides de Jonge), 's-Hage 1885, en verder novellen in Eigen Haard, als: Max Saridga, Margaretha Rinaldini, Nora Zwalus, enz.

[Mr. Gerard Meerman]

Meerman (*Mr. Gerard*), heer van Vuren en Dalem, te Delft geb. 6 Dec. 1722, prom. te Leiden in 1741 en was eerst advocaat te 's-Hage, in 1753 pensionaris van Rott. en ging zes jaar later met Jan van de Pol in gezantschap naar Engeland. Sedert 1767 leefde hij ambteloos tot zijn overlijden, Dec. 1771 te Aken.

Zijn meer fraai en kostbaar uitgevoerd, dan logisch gedacht boekwerk: Origines Typographicae, 's-Hage 1765, wordt hier vermeld om het onderwerp en de daarvan verschenen vertaling: Uitvinding der boekdrukkunst, getrokken uit het Lat. werk van Ger. Meerman, met ene voorrede en aantekeningen. Hier achter ene lyst der boeken, in de Nederl. gedr. voor 1500, Amst. 1767.

[Mr. Johan Meerman]

Meerman (*Mr. Johan*), heer van Vuren en Dalem, zoon van den voorg., werd geb. te 's-Hage 1 Nov. 1753, schreef als tienjarige knaap eene vert. van Molière's Mariage forcé, Rott. (1765), reisde met geleerde leidslieden in Duitschland, prom. in 1774 te Leiden, huwde in 1783 en deed met zijne, hierna vermelde, echtgenoot belangrijke reizen, mengde zich in zaken van regeering en politiek, totdat hij door de tijdsomstandigheden zich daar verder buiten hield en alleen voor de wetenschap, zijne nasporingen en verzamelingen leefde en de uitgave zijner werken bezorgde. Onder de vreemde overheersching werd hem voegzame onderscheiding betoond. Hij overl. in Den Haag 19 Aug. 1815; zijne wed. richtte hem te Leiden in de St. Pieterskerk een gedenkteeken op, Cras gaf zijn Elogium Meermanni, Amst. 1817.

Behalve zijn Lat. diss., het derde boek van de Vergelijking der Gemeeneb. van naar het hs. en met zijne vertaling van Hugo de Groot, enkele Lat. en Fr. werken en het vermelde, schr. hij: Gesch. van Willem van Holland, Roomsch koning, 5 dln., 's-Hage 1783-'97; Berigten omtrent Groot-Brittanniën en Ierland, 's-Hage 1787; Berigten omtrent de Pruissische, Oostenrijksche en Siciliaansche Monarchiën, 4 dln., 's-Hage 1793-'94; De Burgerlijke en Volksvrijheid in haare gevolgen voorgesteld, Leid. 1793; Vrije gevoelens over de beste staetsgronden voor het bestuur der Nederlandsche gewesten (naamloos), 's-Hage 1802; Athene onder Cleo of verhandeling over het tooneeldicht van Aristophanes, de Ridders, Haarl. 1804; Berigten omtrent het Noorden en Noordoosten van Europa, 6 dln., 's-Hage 1804-1806; Gustaaf Wasa, een Lyrisch treurspel, ontworpen door koning Gustaaf III en uit de Zweedsche verzen van J.H. Killgren in Nederl. verzen overgebragt, Amst. 1806; Aan den Hoogl. Siegenbeek over de vokaalverdubbeling in het Nederd., 1806; Over de blijken van Goddelijke Wijsheid welke de geschiedenis oplevert, 's-Hage 1806; Josia, Antoninus

Pius en Hendrik IV met elkander vergeleken: eene voorlezing, 's-Hage 1807; Mont-martre (de prozavertaling van zijn oorspr. Fr. ged.), Parijs 1812; Klopstocks Messias, in hex., 's-Hage 1803-'15. Als directeur der kunsten en wetensch. had hij een werkzaam aandeel in de samenstelling van een gedeelte der Jaarb. van wetensch. en kunsten in het koningrijk van Holland over de jaren 1806 en 1807. Voorts bijdr. in de Konst- en Letterbode. In hs. bleven: Verh. over Christiaan II, koning van Denemarken; Verh. over Jeanne d'Arc; Aant. uit publieke en staatspapieren wegens de gebeurtenissen van 1810 en '11 en Aant. wegens het voorgevallene in Frankrijk bij de omwenteling van 1814.

[Mevr. Anna Cornelia Meerman-Mollerus]

Meerman-Mollerus (*Mevr. Anna Cornelia*), Vrouwe van Vuren en Dalem, geb. te Amst. in 1749, huwde, als wed. van Mr. Abr. Perrenot, den voorg. en overl. in den Haag 10 Aug. 1821.

Zij schreef: Gedichten, 4 bundels, 's-Hage 1810-'16; Catharin en Othara, in 4 zangen, 's-Hage 1819, en een Biogr. notitie omtrent haar overl. echtgenoot, welk stukje vertaald werd in de landtaal der door hem bereisde streken; ‘de reis in Finland is daarin niet opgegeven’, z. pl. of jaar.

[Willem Meerman]

Meerman (*Willem*), wiens vader Geeraerd Fransz. burgemeester zijner geboortestad Delft was, had lang ter zee gevaren, toen hij bij 't opkomen der twisten in kerk en staat in 1612 een geestig hekelschrift uitgaf, dat hij comoedia vetus, 't oude spel noemde, omdat hij beweerde onder de beide toenmalige partijen de vroegere toestanden terug te vinden. In hetzelfde jaar ondernam hij een nieuwen tocht om den noordwestelijken zeeweg naar Indië te ontdekken, doch keerde niet terug.

De titel luidt: Comoedia vetvs, of, anders ghenoemt Het Bootsmans praetgen, zonder plaats (1612). Na verschillende uitgaven werd er een onvoltooid gelaten geschr. achtergevoegd: Malle-Waegen zijnde een Vervolg en Verantwoording van de Comoedia Vetvs. Eene afzonderl. lijst der gebruikte scheepstermen volgt op de nieuwe drukken; de latere uitg. is door G. van Zonhoven bezorgd, Amst. 1732, en na diens dood, ald. 1740.

[August van der Meersch]

Meersch (*August van der*), geb. te Brugge 15 Dec, 1845, studeerde aan de Hoogeschool te Leuven en is thans advocaat in zijne geboortestad. Hij stichtte met eenige andere letterkundigen het maandblad De Halletoren, waarin hij tal van bijdragen leverde.

Behalve een Fransch werk over de rechterlijke instellingen in Engeland, schreef hij: 't Staatsbestuur, Brugge 1873.

[Desideer Jozef van der Meersch]

Meersch (*Desideer Jozef van der*), geb. te Oudenaarde 15 Sept. 1789 en aldaar overl. 17 Oct. 1863, bestudeerde het Latijn te Lokeren en vestigde zich als doctor in de geneeskunde binnen zijne geboortestad, waar hij ook secretaris der academie van teeken- en bouwkunde werd. Moedig en onverpoosd streed hij voor de Vlaamsche belangen, terwijl hij de moedertaal met bijval beoefende. In 1820 werd hij bekroond voor een treurdicht op den dood van den dichter P.J. de Borchgrave.

Belangrijke bijdragen leverde hij in de tijdschriften: Het Belgisch Museum, De Eendracht, De Vlaamsche School en in de Vlaamsche Bibliophilen. Zijne afzonderlijk verschenen werken voeren de titels: Geschiedkundige aenteekeningen omtrent eenige oudheden, ontdekt op het grondgebied der stad Ronsse, ten jare 1836, Oudenaarde 1837; 's Graven raedkamer van Vlaenderen uit een geschiedkundig oogpunt beschouwd, by haer eerste tydperk (1385-1409), Gent 1838; Verslag wegens een rymboek van Martijn van Thorout, uit de XIIIe eeuw, Gent 1839; Kronyk der Rederykkamer van Audenaerde, van de vroegste tyden af tot den jare 1839, Gent 1843; De slag van Crécy (1342) fragment van een grooter rijmwerk, voorafgegaen door een onderzoek of de Engelschen in dien slag kanonnen hebben gebruikt, Gent 1844; Verhael der reformatie van de abdy van Maegdendale, voorheen een vrouwenklooster binnen de stad Audenaerde, naer een eventydig handschrift, Gent; De boec van Catone, een dietsch leerdicht uit het latyn, naer een handschrift van het einde der XIIIe eeuw, Gent; Gedenkfeest van het eeuwfeest der instelling van het broederschap van den H. Macharius, in de parochiale kerk van O.L.V. te Paemele, binnen de stad Audenaerde, gevierd op 7 van Oogstmaend 1853, Oudenaarde 1853; Ontdekking van twee oude monumenten in de parochiekerk van Audenaerde, Oudenaarde 1856; Levensschets van Jan Scheltinck, Antw. 1859; Verhael van den opstand der gemeente Audenaerde tegen hare wettige overheid, ten jare 1539, gedurende de Gentsche onlusten van hetzelfde jaer, Gent 1860. Bij zijn afsterven liet de schrijver nog in handschrift na de werken: Audenaerdsche drukpers en Historische Gedenkschriften over de opkomst, den bloei en ondergang der tapytwevery binnen de stad Oudenaerde. Na zijn dood verscheen van hem: De Krokodil van Kerselaer, eene Audenaerdsche sage of volksvertelling uit de XVIe eeuw, in plaetselyk dialekt door wylen Doctor D.J. van der Meersch, Oudenaarde 1868.

[Desiderius Gratianus Meersseman]

Meersseman (*Desiderius Gratianus*), te

Gheluwelt, bij Ieperen geb. 27 Febr. 1824, werd in 1853 prof. te Brugge, in 1875 pastoor te Woumen bij Dixmude en in 1886 pastoor te Moersele.

Hij schreef: Over eenige voordeelen onzer moedertale in de eerste ontwikkeling en hoogere beschaving des geestes, Brugge 1861, welk stuk hij op het taalcongres te 's Bosch in 1860 uitsprak, doch dat hij ook afzonderlijk uitgaf. Twee andere redevoeringen, welke hij in de Gilde van St. Luitgaarde te Brugge in 1874 en 1876 hield, werden in de handelingen van deze gilde gedrukt en zijn getiteld: Over de rechten van het West Vlaamsch in de algemeene Nederduitsche taal, en Over de eenheid van uitspraak in de Vlaamsche taal. Hij schreef ook een aantal bijdragen over natuur-, geschied- en taalkunde in het tijdschrift Rond den Heerd.

[Anna Barbara van Meerten-Schilperoort]

Meerten-Schilperoort (*Anna Barbara van*), werd geb. 3 Jan. 1778, aan de Geestbrug onder Voorburg. Zij huwde den Goudschen pred. Hendrik van Meerten. In Juni 1812, reeds gehuwd en 33 jaar oud, legde zij een examen als schoolonderwijzeres af, wijdde zich aan de opvoeding van meisjes, ook nadat zij in 1830 weduwe werd. Buiten dezen kring heeft zij naar de behoeften van haren tijd veel nut gedaan door hare geschr., waarvan de belangrijkste hier volgen. Zij overl. te Gouda, 14 Febr. 1853.

Van hare hand verschenen: Spel over de natuurlijke historie, 2 st., Rott. 1818; Gids voor jonge lieden tot regeling van hun gedrag op hunne eerste intrede in de wereld, Amst. 1821; Raadgevingen aan jonge lieden bij het verlaten van de scholen of weeshuizen en hunne intrede in de wereld, Leeuw.; De lijdensgeschiedenis en de christelijke feesten, Amst. 1824; De kermiswandeling of onderrigt omtrent den oorsprong van dit feest en het nut en gebruik der koopwaren, Amst. 1825; Fabelkunde voor jonge lieden, 2 dln., Breda 1825; Reis door het Koningrijk der Nederlanden en het grooth. Luxemburg voor jonge lieden, 4 dln., Amst. 1826; 2e dr. 2 dln., 1827; Christelijke zedekunde of godsdienstig handboekje voor kinderen, 1826; Lectuur voor vrouwen en meisjes, of iets uit de portefeuille van Pénélopé, 4 dln., Amst. 1830; Proeve van natuurkunde voor meisjes, Leid. 1831; De zelfopoffering van Van Speijk, Amst. 1832; Almanak voor de jeugd voor 1827-1833, Amst., Karakterschetsen van eenige belangrijke personen uit de vroegste bijbelgesch., voor jonge lieden, 2 dln., Breda 1838; De twee wegen des levens. Leerboek over de zedekunde, voor jongelingen en jonge dochters die gereed zijn de wereld in te treden, Amst. 1833; Tafereelen uit den bruidsstaat en het huwelijksleven voor jonge bruiden, vrouwen en moeders, Amst. 1834; Pénélopé. Maandwerk aan het vrouwelijk geslacht toegewijd, 8 dln., Amst. 1833-'35; Proeve van een handboek voor jonge lieden, tot godsd. bestuur van iederen dag van het jaar, Zalt-Bomm. 1836; Toespraak aan jonge jeugdige vrouwlijke lidmaten, bij het afleggen harer belijdenis, en hare eerste toenadering tot het Avondmaal, Schoonh. 1841, herdrukt als: De beslissende weg, Schoonh. 1849; Het gebruik van het miskroskoop voor jonge lieden naar eigen oefening met dezelve, beschreven en gemakkelijk gemaakt, 's-Hage 1841; Het noorden van ons vaderland, of vlugtige schetsen en aangename herinneringen van een reistogtje over Utrecht door Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel, Assen 1841; Woorden van moederlijke liefde aan mijne dochter Mathilda, Amst. 1844, 2e dr. ald. 1854; Kinderbijbel of bijbelsche verhalen voor jonge kinderen bij het zien van bijbelprenten aan moeders schoot, 4 st., Amst. 1846, 2e dr. ald. 1849; Het gedachtenismaal des

Heeren. Avond-maalslectuur in verschillende omstandigheden des levens, Gouda 1847; De Christelijke feestdagen en de lijdensgeschiedenis van onzen Heer, Amst. 1848, 2e dr. ald. 1852; Gelukkig door deugd. Proza en Poezij, Amst. 1849; Opvoedingsleer voor beschaafde Christelijke moeders, Rott.; Encyclopedie of handboek van vrouwelijke bedrijven en raadgever in alle vakken van den vrouwelijken werkkring; Het leven van Dr. Martin Luther, Amst. 1851; Jacob Cats, de gids en troost inzonderheid der ouden van dagen. Eene bloemlezing uit zijne belangrijkste werken, Gouda 1851; Tafereelen en verhalen uit het leven der Apostelen voor jonge kinderen bewerkt, Amst. 1852, ook onder den titel van Kinder-Bijbel, 5e stuk; De geschiedenis der Apostelen voor meergevorderde jonge lieden bewerkt, Amst. 1853; Een vriendelijk woord van raad, troost en opbeuring voor mijne arme medemenschen. Uitgegeven ten voordeele van het Protest. landbouwk. gesticht te Montfoort.

(J.H. de Ridder, De wed. A.B.v.M.-Sch.; herdrukt, Schoonh. 1853.)

[Benedictus Jan Mees]

Mees (*Benedictus Jan*), geb. 10 Mei 1822 te Antwerpen, waar hij eerst letterzetter was en sedert 1865 voor eigene rekening eene drukkerij heeft opgericht.

Hij schreef: Vijf novellen, Antw. 1856, 2e druk 1862. Zij bevatten: Wouter de kunstenaer; Het gemaskerde bal; De laetste troost; Maria, en Een Huwelyk by de oude Belgen. Wanna, Verhael uit het leven onzer voorouders, Antw. 1858; Velleda (vervolg op Wanna), uit de oude geschiedenis, Antw. 1865. Ook gaf hij een volksalmanak uit onder den titel: De laetste Troost,

1855, en bewerkte met Edw. van Rijswijck en van Ostayen, Het klaverblad, Veertiendaegsch tydschrift, Antw. 1859-'60. Later verscheen van hem: Rechten en Plichten der Familien, voordracht, Antw. 1864; De Goedemannenraden, voordracht, 1866.

[Mr. Gregorius Mees Az.]

Mees Az. (*Mr. Gregorius*), geb. te Rott. 2 Febr. 1802, werd daar in 1826 advocaat, in 1831 rechter-plaatsvervanger, in 1839 hoogl. te Deventer in 't Nederlandsch en de Vaderl. Gesch., en in 1847 rechter in de Arr. Rechtbank te Rott., waarvan hij sedert 1865 tot zijn overl. 1883 vice-president was.

Schr.: De opstand der Gentenaren tegen Karel V; Herinnering aan Olivier de la Marche; Levensbericht van Paul Louis Courier; Caspar van Baerle geschetst. Deze vier stukken zijn geplaatst in De Fakkel, 1832-'36; Redevoering over het belang van de bronnen onzer geschiedenis voor de studerende jongelingschap, Dev. 1840; Van Hall en Groen van Prinsterer over Hendrik graaf van Brederode, in Nijhoffs Bijdr., 1847; Schokland, (Overijsselsche Almanak), 1847; Over Bilderdijks denk- en handelwijze in betrekking tot de politieke gebeurtenissen van zijn leeftijd, (Werken van de Mij. der Nederl. Lett.), 1850; Gregorius Mees pred. te Rott. in de 17e eeuw en zijn gezin geschetst, Rott. 1850, niet i.d. handel; Vergelijking van den tegen-woordigen met den vroegeren prozastijl. Toespraak als alg. voorzitter der Mij. van Fraaije Kunsten en Wetenschappen; Een Novelle en Liewe van Aitzema (twee bijdr. in Nederland), 1862; Hist. Atlas van Nederland van de 16e eeuw tot op heden met 14 kaarten en beschrijving daarvan, Genealogische tafelen enz., Rott. 1865; De politieke verdraagzaamheid van eenige onzer dichters in de 17e eeuw. Een pennestrijd in de 17e eeuw, (Hand. congres te Rotterterdam en te Gent, 1865'67; Feestrede bij de onthulling van het standbeeld van G.K. van Hogendorp, Rott. 1867 (niet i.d. handel); De Fransche heerschappij in ons vaderland en de verlossing daarvan in 1813. Toespraak, Rott. 1863; Het Rotterdamsche oproer van 1690, Verh. der Kon. Akad., Amst. 1869; hetzelfde als voorlezing, Rott. 1869; Levensberigten van Mr. A.S. van Reesema, 1849, J.P. Sprenger van Eyk, 1860, G. van Reyn, 1866, G.H.M. Delprat, 1872, en P. Bosscha, 1873, in de Hand. Mij. Ned. Lett. Voorts eenige bijdr. in De Konst- en Letterbode.

(Jaarb. Kon. Akad., 1883.)

[Mr. Gerrit Abraham de Meester]

Meester (*Mr. Gerrit Abraham de*), geb. te Harderwijk 2 Oct. 1817, prom. in 1841 te Leiden, werd daarop ambtenaar O.M., later secr. en in 1855 burgemeester van zijne geboortestad en in 1862 lid van de Tweede Kamer. Hij overl. te Harderwijk 2 Maart 1864.

Schr.: De Staten van Gelderland onder het licht der geschiedenis (in de Nederl. Jaarboeken voor Regtsg. en Wetg.); Over de verdiensten van Karel V als Nederl. wetgever (in Nijhoffs Bijdragen); Bedenkingen tegen het voornemen om de heidevelden door eene overbevolking te ontginnen, Arnh. 1847; Het St. Jansdal of 's Heeren Loo (in Nijhoffs Bijdr.); Aanteekeningen omtrent een paar Veluwsche bosschen (idem); Chronol. opgave der perkamenten der 13e en 14e eeuw berustende

in het archief van Harderwijk (in de Kronijk van het Hist. Gen.); Charters uit het Archief van Harderwijk van 1315-1498; Register van losse brieven van 1500-1543, 1543-'53, 1556-'60, 1560-'77 (Nijhoffs Bijdr.); De staten van Gelderland, onder het licht der geschiedenis, (vervolg der Ned. Jaarboeken); Hoe lang en hoeverre heeft het beginsel van volkskeuze zich in Gelderland doen gelden (Nieuwe Bijdr. van Regtsgel. en Wetg.); Karel V en zijne plakaten (idem); De grondlegger onzer vrijheid Prins Willem I, voorstander van het centralisatiestelsel, (idem); Onderzoek naar den staatsregterlijken toestand en de betrekking der onafhankelijke heerlijkheden onder de vrije Republiek (idem); Begrooting voor de provincie Gelderland, eene bijdrage tot de kennis onzer koloniale legers (Staatk. en Staathuishoudk. Jaarboekje); Over de gemeentebesturen en statistiek (idem); Iets uit eene belangrijke finantieele commissie in de voorgaande eeuw, (idem); Bezoldiging der gezanten onder de Republiek en de Generaliteitsloterij, (idem); Het vermogen der gewesten om in evenredigheid de gemeene lasten te dragen gedurende de republiek, (idem); Opgave van eenige prijzen van levensbehoeften, (idem); Een blik in de begrooting der Maatschappij van Weldadigheid, (idem). Na zijn dood zag het licht: Geschiedenis van de Staten van Gelderland, van den oorsprong tot op heden, 2 dln., overdruk van bovengemeld werk, Utr. 1864.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1864.)

[Pieter Meesters]

Meesters (*Pieter*), geb. te Rott. 21 Oct. 1778, verloor zijn vader vroeg en werd door zijn stiefvader opgebracht tot tabaksfabrikant; op een zijner handelsreizen in ongelegenheid geraakt, ging hij buitenslands, leidde een vrij avontuurlijk leven in Franschen land- en zeedienst, als stafmuzikant en kapelmeester, zwierf aldus door heel Frankrijk en Noordwest-Duitschland, en was in 1805 huisonderwijzer te Nijmegen, waar hij in die hoedanigheid in 1815 den 2n rang kreeg. In 1816 werd hij onderwijzer

te Axel, verwierf in 1818 den eersten rang, en werd in 't zelfde jaar te Sluis benoemd aan de stadsschool, die later eene uitbreiding kreeg; hij bleef echter meer geschikt voor studie en onderzoek, dan voor aanvankelijk onderwijs, schreef zeer goede leerboeken en de volgende, destijds in hun kring gaarne gelezen boeken. Hij overl. te Sluis 24 Febr. 1837.

Schr.: Merkwaardigheden uit den onderwijsk. levensloop van Thomas Hoogvlugt van Diependaal, Amst. 1829, 2e dr. ald. 1833; Het revolutionismus, voorgesteld in den koddig noodlottigen levensloop van zekeren staatsomwentelingsgezinden belangzoeker, Midd. 1832; De Westfaalsche vondeling, een held in het verkrijgen van fortuin en aanzien, Amst. 1832; Oom Piet, voorstellende het karakter van eenen Hollander die uit de geringste klasse optreedt, Amst. 1832; Mislukte aanval op Staats-Vlaanderen door den vicomte de Ponte-coulant en doctor Grégoire in de laatste dagen van October 1830; Een kluchtig heldenbedrijf, in onderscheiden genootschappen gelezen, Amst. 1833; Mislukte aanval op Sluis, in Vlaanderen, den 2 Junij 1606. Een kluchtig heldenbedrijf, gelezen in de kunst en wetenschap bevorderende Maatschappij te Amsterdam, Amst. 1833; Revolutionaire Catechismus. Een nieuwjaarsgeschenk voor alle tegenwoordige en toekomende revolutiemakers, gedeeltelijk gevolgd naar een Fransch werk van denzelfden aard, Amst. 1834; Twaalf ambachten en dertien ongelukken. Een oorspronkelijke Nederl. roman, Amst. 1834. Eene geschiedenis van Sluis berust in hs. op het archief aldaar.

(N. Bijdr. Onderwijs, 1838.)

[Eillert Meeter]

Meeter (*Eillert*), werd, volgens de officiëele opgaven, geb. 1 Maart 1818 te Oude Pekela, waar zijn vader barbier was, aldus vrij wat verschillende met zijne eigene inlichtingen. Hij begaf zich vroeg in dienst met het doel om officier te worden, doch gaf dit plan op en na zich op historische onderwerpen te hebben toegelegd, voegde hij zich bij de destijds opkomende oppositie en behoort sedert tot de geschiedenis der dagbladpers van het slechtste allooi en harer vervolgingen, gelijk ten aanzien van hem in de hieronder vermelde studie duidelijk is uiteengezet. Hij trok in Nov. 1846 naar Engeland, waar zijne Memoriën verschenen onder den titel: Holland. Its institutions, its press, kings, and prisons, Lond. 1857, vestigde zich als shipbroker en translateur te Britonferry en overleed daar 7 April 1862.

Schr., behalve bijdragen in Het Leeskabinet, eenige art. in de Gron. courant over het beleg van 1672, afz. gedr. als: De belegering van Gron. in 1672, Gron. 1839, en ter herinnering aan het ontzet een drama: Rabenhaupt. Naamloos gaf hij: De genezing der oogziekten door den Weleerw. J.L.A. Kremer Az., predikant te Heeze, 's-Hage 1842.

(Mr. W.P. Sautijn Kluit. De Tolk der Vrijheid, enz. Nederl. Spectator, 1877.)

[Andries Pietersz. Meeter]

Meeter (*Andries Pietersz.*), neef van den voorg., geb. te Huizum 28 Nov. 1817, was van 1841-'57 hoofdonderw. te Arum (Friesl.), van 1857-'74 directeur van het huis van verbetering en opvoeding voor jongens te Alkmaar, en sedert 1874 directeur van de landbouw-kolonie Nederlandsch Mettray, in 1885 van de inrichting voor

zenuwlijders en zwakken op Oldenhoff, mede onder Gorsel bij Zutfen, waar hij overl. 31 Maart 1889.

Hij schreef veel school- en kinderboekjes (sommige onder 't psd. Alof); voorts: Het genootschap tot afschaffing van sterkendrank getoetst aan het allervolmaaktste gebed, Fran. 1854; De invloed van den sterkendrank op de volksopvoeding, Fran. 1856; Wekstem tot feestelijke gedachtenisviering van Alkmaars ontzet, Alkm. 1862; Kinderliedjes voor school en huis, Kamp. 1862; 1813-1863, De stichting van een nationale ambachtsschool beoordeeld en aangeprezen, Schied. 1863; Het huis van verbetering en opvoeding voor jongens te Alkmaar, Alkm. 1860; Wat nu te doen? En woord van ernst en liefde tot waarschuwing voor struikeling en rampspoed, Leid. 1865; Neêrlands herstelling in 1813, Kamp. 1864. Voorts een groot aantal stukken in het tijdschrift Het Lands Welvaren, een scheepjen bevracht met allemans gading, 10 jaarg., Harl. en Alkm. 1857-'71.

[E.M. Megank]

Megank (*E.M.*), te Nederbrakel (Oost-Vl.) geb. 16 Dec. 1837. Op zestienjarigen ouderdom ging hij naar de Normaalschool te Lier, en in 1858 trad hij op als onderwijzer, welk ambt hij hetzelfde jaar ging uitoefenen te Assenede. In Sept. 1860 werd hij toegevoegd onderwijzer aan de centrale gevangenis te Leuven, in welke stad hij in Mei daaropvolgende verdubbelende onderwijzer werd aan de middelbare school. In 1862 bekwam hij het diploma van aspirant geagregeerd professor van het middelbaar onderwijs, dat hij in Maart 1863 verliet, om bestuurder te worden der gemeenteschool te Oetingen (Brabant) en vervolgens te Assenede, waar hij thans nog zijne betrekking waarneemt.

Als schrijver leverde hij bijdragen in dicht en ondicht in de Jaarboekjes van de Rederijkerskamer Het Kersouwken, waarvan hij lid was, in den Almanak der Diederiks, in het Nederlandsch Tijdschrift, De

toekomst, De Vereeniging, de Gazette van Eekloo, de Vlaemsche Tyding, De Kerels, Het Brusselsch Zondagblad, De Vl. Kunstbode en De Vlaamsche School. Behalve eenige tooneelstukjes onder het pseudoniem Denijs, en een Eerste leesboekje voor volksscholen, gaf hij de volgende romantische werken uit: Eene vondelinge, verhaal uit onzen tijd, Antw. 1869; Mijn buurman de kuiper, novelle, Antw. 1872; Olaf, verhaal uit den voortijd, Gent 1872; Herman Coutereels (bekroond), Gent 1873; Het Huisgezin van den Bakker of het gelukkig Huwelijk, bekroond verhaal, Gent 1873; Vertellingen van Grootmoeder, Gent 1874; Adolf en Irma, novelle, Antw. 1874; De jonge grootvader, verhaal uit onzen tijd, Gent 1874; De Heilige Geschiedenis, in korte opgaven, Gent 1878; De Vaderlandsche Geschiedenis, in korte opgaven, Gent 1878; Vertellingen van Grootmoeder, Gent 1878: Volledig handboek en wegwijzer in het examen voor den kandidaat kiezer, Gent 1883; Oefeningen in lezen en schrijven voor lagere scholen, 2 dln., Gent 1885; Leer- en leesboek over geschiedenis voor de middenklas, Gent 1887.

[Daniel Hendrik Meijer]

Meijer (*Daniel Hendrik*), geb. te Soeter-woude, 2 Maart 1825, verloor reeds vroeg zijn ouders en werd opgevoed in het Evang. Luth. weeshuis te Leiden. Opgeleid tot onderwijzer, werd hij in 1856 geplaatst aan het hoofd van de school te Hekendorp, waar hij nog werkzaam is en zich in zijn vrije uren met letterk. arbeid bezighoudt.

Hij schreef: De Rederijkerskamers in onze dagen, Gouda 1855; Luther aan de slotkapel te Wittenberg, Utr. 1856; Merkwaardigheden uit de gesch. der kerkhervorming (anoniem), Utr. 1857; Johan Brentius, de hervormer van Wurtemberg. Oorspronkelijk tafereel aan de gesch. der kerkhervorming van Duitschland ontleend (aangekocht en verspreid door de Evang. Mij.), Dordr. 1859; Schetsen uit de dorpsschool, Amst. 1859; Schetsen uit het Weeshuis, Tiel 1862 De verlossing van Nederland in 1813, Dev. 1863; Ons Weeshuis. Schetsen en Verhalen, Amst. 1863; De Pastorie van Bodegraven. Oorspr. tafereelen aan de gesch. der Fransche overheersching in het jaar 1672 ontleend, Utr. 1864; Oranjegezinden en Patriotten. Ernst en luim door den Dorpsschoolmeester, (anoniem), Utr. 1864; De Weesjongen van Leiden naar Moskau en voor Waterloo, 1810-'15, Utr. 1865; De jonge leeuwen of de verstoorders van ons maatschappelijk geluk, Rott. 1868; J.W. Brouwers, om zijne: 'De Nederlanden en de gevierden te Heiligerlee,' voor de vierschaar der historische waarheid gedaagd door Mr. D.E. Hey (letterkeer), Rott. 1868; De Poolsche Bannelingen. Een familietafereel, Tiel 1869; Pastorie en dorpsschool Nieuwe schetsen uit de portefeuille van een dorpsschoolmeester, 2 dln., Kamp. 1870; De verdraagzaamheid van Prins Willem van Oranje. Een woord ter herinnering bij den strijd der partijen in onzen tijd, Kamp. 1871; De grenzen nader, Gron. 1872; De schildknaap van den geuzenridder, Doesb. 1873; Vrijbuiters van Leiden. Tafereelen ontleend aan de gesch. van Leidens beleg en ontzet in 1574, Utr. 1874. Benevens kleinere werkjes, schoolb., art. over schoolw. in tijdschr., enz.

[Dirk Christiaan Meijer Jr.]

Meijer Jr. (*Dirk Christiaan*), geb. 17 Aug. 1839 te Amsterdam, waar hij sedert 1869 lid is der wijnkoopersfirma Wolff & Meijer. Zijne verzamelingen van Amstelodamiana

evenaren die van den oudheid- en kunstlievenden gegoeden handelsman in vroeger eeuwen; ook bracht hij veel wetenswaardigs bijeen aangaande zijn kerkgenootschap, dat der Hersteld-Lutherschen.

Schr.: Wandelingen door de Historische Tentoonstelling te Amsterdam, Amst. 1876; van den catalogus dezer tentoonstelling en van de Vondeltentoonstelling bewerkte hij zijne afdeelingen, in dien van de zilvertentoonstelling in Arti beschreef hij de penningen. Behalve kleine of ongeteekende art. schr. hij: in De Gids: De Hervorming van Amsterdam, De Jeugd en Jongelingsjaren van P.C. Hooft, Luthersch volgelingen te Amst.; in Oud-Holland: Het Doolhof, De Amsterd. schuttersstukken; verder bijdr. in Eigen Haard, Ned. Spect. en het Amsterd. Jaarboekje.

[Gerrit Johan Meijer]

Meijer (*Gerrit Johan*), geb. te Kleef 15 Aug. 1781, was ten gevolge van de bekrompen omstandigheden, waarin zijn ouders door het verlies van hun vermogen verkeerden, gedwongen een plaats als huis-onderwijzer te zoeken; zoodoende kwam hij in 1804 in betrekking te Amst. bij de familie Van der Oudermeulen, en vond gelegenheid met de voornaamste letterk. aldaar in aanraking te komen en zijn kennis te vermeerderen. Op aanbeveling van Cras, Bilderdijk en Kinker werd hem in 1818 de leerstoel der Nederl. taal- en letterkunde aan het athen. te Brussel opgedragen; in 1822 volgde hij prof. A. ten Broeke Hoekstra, z.a., te Leuven op. De hgs. van Luik benoemde hem tot doctor, honoris causa. Na de gebeurtenissen van 1830 werd hij hgl. te Gron. en overl. daar 22 Nov. 1848.

Schr.: Verh. over William Shakespeare (in Van Hemerts Lektuur); Redev. over Friedrich von Schiller, 1808; Verh. over de Camoens en deszelfs heldendicht: Os Lusiadas, 1810; Redevoering over de vorderingen der aardr. met een slotvers van J.F. Helmers, 1812; Redev. over Petrarca

als Ital. dichter, 1813; Lofrede op J.F. Helmers, 1814; Romeinsche Nachten bij het graf der Scipio's. Uit het Ital. met aant., 2 dln., Amst. 1815; Redevoering over den Spaanschen geschiedschr. Munoz, 1816; Verh. over Cervantes, 1816; Redev. over den invloed der zeevaart op de Nederl. taal, 1818; Redev. over de beoefening der Nederl. taal, het beste middel tot bevordering der ware vaderlandsliefde, 1822 (in de annalen der hgs. van Leuven); Het leven van Jezus. Een Nederlandsch hs. uit de XIII eeuw, met taalk. aant. voor het eerst uitgegeven, Gron. 1835; Nalezing op het leven van Jezus. Verslag van den roman van Walewein, en Fragmenten, Gron. 1838; Oude Nederl. spreuken en spreekwoorden, met taalk. aant., Gron. 1836; Collatie van twee fragmenten van twee verloren hss. van J. van Maerlant, het eene van der Nature Bloeme, het andere van den Rijmbijbel, 1837 (in de nieuwe werken van de Mij. Ned. Lett,); De zeven Boetpsalmen en andere stukken, berijmd in de eerste helft der XIVe eeuw, met aant., (idem). Voorts vert. uit het Deensch: de novellen van L.L. Blicher en het treurspel Duveke van A.F. Samsoës, bijdr. in tijdschr. en een paar leesboeken, te Brussel verschenen.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1849.)

[Hendrik Meijer Jr.]

Meijer Jr. (*Hendrik*), geb. te Amst. 2 Maart 1776, tijdgenoot van Loots en Helmers, die hem tot raadslieden strekten, en overigens eenigszins vakgenooten waren, want hij was steenhouwer en metselaar te Haarlem, tot 1831, toen hij naar Kampen ging wonen en daar 11 Sept. 1856 overl.

Hij schreef: Poëtische eerstelingen, bestaande in godsd. gedichten, leerzangen, minnezangen en mengeldichten, Amst. 1802; Lauwertak in de eikenkrans van Willem, prins van Oranje, Amst. 1815; Vaderl. gevoel bij de beschouwing der tentoonstelling van schildergen van nog in leven zijnde meesters, Haarl. 1815; Hulde aan de nagedachtenis van A. Loosjes Pzn. toegebragt, Haarl. 1818; Nederlandsche Geschiedenissen, 3 dln., 3e dr., Gron. 1835.

[Hendrik Arnold Meijer]

Meijer (*Hendrik Arnold*), geb. te Amst. 4 April 1810, trad in 1828 in den zeedienst en overl. te Soerabaya 2 April 1854 als commandant van de Padang.

Zijn eerste gedicht Aan den Oceaan staat in den Almanak voor het Schoone en Goede. Deze proeve werd door andere gevolgd in verschillende jaarboekjes, totdat in 1840 verscheen: De Boekanier, Amst. 1840, 3e dr. met zijn levensbericht en verspreide gedichten, ald. 1848; Heemskerk. Gedicht, Amst. 1847, 2e dr. ald. 1860. In 1861 verschenen te Amst. zijne Gedichten, 2 dln.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1854.)

[Mr. Jonas Daniel Meijer]

Meijer (*Mr. Jonas Daniel*), geb. te Arnhem 15 Sept. 1780, werd reeds 12 Dec. 1795 stud. te Leiden en was sinds 1797 advocaat te Amsterdam. In 1811 werd hij rechter van instructie; na 1813 is hij niet meer tot eenige rechterlijke of politieke betrekking benoemd geworden. Hij overl. 6 Dec. 1834.

Behalve zijne rechtsgel. werken en zijne geschr. in 't Fransch, in welke taal hij eene zeldzame bedrevenheid bezat, noemen wij: Pleidooi in de zaak van Lodewyk Buonaparte, wegens het paviljoen te Haarlem, Amst. 1820; Verhand. in geleerde genootschappen enz., 2 dln., Amst. 1844-'46; Verhand. over de benamingen der maanden in het Nederd. (in de Verh. van het Instituut); Verhand. over de vraag: of de graven van Holland aan de staten verantwoording deden of lieten doen wegens het gebruik der Beden of onderstandsgelden door die staten toegestaan (ald. dl. VI); Aanmerkingen op den regel, volgens welken ieder mensch onschuldig of deugdzaam wordt verklaard totdat daarvoor een tegenstrijdig bewijs voorhanden zij (in de Mnemosyne).

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1835.)

[Johan Hendrik Meijer]

Meijer (*Johan Hendrik*), geb. te Amst. 5 Juni 1831, werd voor het onderwijs opgeleid aan de inrichting van F. Beudeker te Goor, was eerst werkzaam aan de toen evenzeer vermaarde instituten te Barneveld en te Noordwijk-binnen; van 1855-'60 aan het koninkl. athen. te Maastricht, van 1860-'75 beurtelings vereenigd of afgescheiden aan het athenaeum, het gymn. en de hbs. te Deventer, als lector en leeraar in de nieuwe talen of in de Eng. taal- en letterkunde alleen. Sedert 5 Aug. 1875 wijdt hij zich op de alom gewaardeerde wijze aan het onderwijs van blinden en bepaalt zijne letterk. werkzaamheid zich tot dit onderwerp van roeping en toewijding, zoodat zijne latere geschr. uit den internationalen aard in vreemde talen geschreven zijn. In de congresverslagen vindt men aldus: Arbeitsfähigkeit gebildeter Blinden, Berlijn 1879; The Sphere of Music in the education of the blind, York 1883; Die Nothwendigkeit der Blinden- Vorschulen, (Fröbel-kindergarten), Keulen 1888.

Behalve leerboeken der Fr. en Eng. taal- en letterk., schreef hij kleinere bijdr. in tijdschr. als: Een bezoek aan Edinburgh, tijdens het eeuwfeest van Sir Walter Scott, (Gids) 1871; Iets over Blinden-onderwijs te Amsterdam, (in Eigen Haard en daaruit overgedrukt), Haarl. 1879; Verslagen der Vereeniging tot verb. van het lot der blinden; id. der Prins-Alexander-stichting, enz.

[Pieter Meijer]

Meijer (*Pieter*), geb. te Amsterdam in

1718, werd in 1750 boekverkooper aldaar en zijn huis was de vergaderplaats van alle voorstanders en beoefenaars der Nederl. letterk.; dezen begunstigden hem als uitgever; hij zelf stond als raadsman aan het hoofd van een littérairen kring, waarin hij de jongeren aanmoedigde en de werkzaamheid der meer vermaarden leidde.

Als dichter heeft hij zijne voortbrengselen in verzamelingen geplaatst, als in Gellert's fabelen, en de psalmenberijmingen van: Laus Deo, salus populo. Na zijn dood gaf zijn vriend Lublink de Jonge zijne navolging uit van Young's Poëtische uitbreiding van Job 38-41 vs. 6, gedr. achter diens vertaling van De Roemzucht, Amst. 1793.

[Willem de Meijier]

Meijier (*Willem de*), geb. te Arnhem 20 Juli 1836, werd 19 Mei 1854 stud. te Leiden, was pred. te Arkel, daarna te Wormerveer, en is sedert 1877 lid der Tweede Kamer.

Schr., psd. Agricola, bijdr. in Nieuw en Oud, Nijm. 1866-'71; met naam: Godsd. geloof zonder wondergeloof, ald. 1863; Het godsd. geloof, ald. 1865; Gods wondermacht en onze godsdienst, Krommenie 1867; Schoolwetsherziening niet wenschelijk, ald. 1869, en opst. in godsd. tijdschriften.

[Adrianus Joannes Meijs]

Meijs (*Adrianus Joannes*), geb. te Scheveningen 27 Nov. 1849, was van 1875-'77 kapelaan te Voorburg, Berkenrode en Amsterdam, daarna leeraar aan het seminarie Hageveld.

Schr., behalve bijdr. in Vincentius Almanak en Kathol. Illustratie: Handleiding der Gr. en Rom. mythologie.

[Pieter van der Meiren]

Meiren (*Pieter van der*), op 16 Jan. 1833 te Wevelgem geb., overl. als deurwaarder te Roeselare op 16 Sept. 1888.

Hij schreef: Grafruiker aan de nagedachtenis van den achtingwaarden hoogleeraar en kanunnik J.B. David, Brussel 1877; Paulke de Geest, romantisch volksverhaal uit het leven eens kunstenaars, Bruss. 1879.

[Eelke Meinderts]

Meinderts (*Eelke*), was eerst schoolonderw. te Westergeest en later landbouwer te Kollum. Hij werd om zijn kennis van het land- en oud-Friesch hooggeacht door Willem van Haren en diens echtgenoote Cecilia Johanna van Heemstra, op wier buiten, de Vogelenzang te Veenklooster, hij dikwerf logeerde.

Van zijne hand verschenen: Blydschips betjoeginge von syn Troglofte Heegheid Willem de Vijfte, prins fen Oranje, inz. by gelegentheid dat syn Heegheid to Liouwirt ynhelle wirden is, dy 24 fen Julius 1773, met bijvoeging van den 2e druk van een ander gedicht: Folle geluk in Welkomst-winsk von heer Trogloftige Heegheden Willem de Vijfte, syn Wijf in Bern; op herre oorkomst yn dyzelne Hoof- in Heegsted op den 28 fen Rispsmoanne 1777; It libben fen Aagtjen IJsbrandts of dy Frieske

Boerinne, 1779, 4e dr. in 1861 door Waling Dijkstra. In Nederl. dichtmaat schreef hij: De vernederde en verhoogde Jozef, 2 dld., Dokk. 1773.

[Guillielmus Judocus Joannes van Melckebeke]

Melckebeke (*Guillielmus Judocus Joannes van*), geb. 12 Oct. 1811 te Mechelen, waar hij zich, na in 1836 zijne examens te hebben afgelegd, als apotheker neerzette en overleed op 30 Jan. 1886.

Hij schreef vele werken in 't Fransch over artsenijmengkunde, die meestal in het Spaansch vertaald zijn. Door Zetternam voor de Vlaamsche Zaak gewonnen, schreef hij: Verhandeling over het S. Heilwichs Godshuis, genoemd de Puttery, binnen Mechelen, Antw. 1855; Levensschets van den beeldhouwer Jan Frans van Geel, leeraer aen de Akademie van Antwerpen, Antw. 1858; Geschiedkundige aenteekeningen rakende de Sint-Jansgilde bygenaemd de Peoene, Mech. 1861; Levensschets van August van den Eynde, kunstteekenaar, Mech. 1864; Oproer binnen Mechelen, in het jaar 1718, Mech. 1864; Geschiedkundige aanteekeningen rakende de Kruis- of Voetbooggilde te Mechelen, Mech. 1869; De Sint Lambrechts- of Schermersgilde te Mechelen, Mech. 1873; De Sint-Christoffel of Kolveniersgilde, Mech. 1873; De St. Sebastiaan of Handbooggilde te Mechelen, Mech. 1879.

[Johannes Aletta Marinus Mensinga]

Mensinga (*Johannes Aletta Marinus*), geb. te Utrecht 15 Aug. 1809, stud. aldaar sedert 19 Dec. 1826, was predikant bij de Herv. gem. te Sijbecarspel van 1835-'50 en tot het einde zijner volbrachte dienstjaren als pred. bij de Remonstrantsche te Frederikstad a.d. Eider.

Hij schreef: De vereering van Maria, de moeder onzes Heeren, geschiedk. nagespoord en beoordeeld, 3 dln., Haarl. 1843. Voorts leerredenen en - vaak onderteekend: Mens ingenua Deo grata - bijdr. in verschillende tijdschr. en over verschillende vakken. Na zijn vertrek uit het vaderland. schr. hij o.a. nog in onze taal: De Holl. familiën te Frederikstad aan de Eider; Bijdr. tot de kennis onzer middeleeuwsche koloniën, bijzonder die in Holland; De godsdienstvrijheid in Frederikstad; Frederikstad gedurende de oorl. in Sleesw.-Holstein, in de 17e eeuw; alle in Nijhoff's Bijdr., 1877-'85.

[Theodorus Mensingh]

Mensingh (*Theodorus*), te Deventer geb., voltrok zijn hoogere studiën in De Hooge Heuvel te Keulen en won daar het meesterschap in de Vrije Kunsten. Na zijne

priesterwijding was hij werkzaam aan de Glaan bij Oldenzaal van de lente des jaars 1660, in de Broekhuizen bij Zwolle van Januari 1662, en te Jutphaas bij Utrecht van Juli 1694.

Behalve hetgeen zijne pen in het Latijn leverde, schreef hij: Den Catholijken Montstopper en De twaalf profteerende tongen.

J.H.H.

[Karel Nicolaas Meppen]

Meppen (*Karel Nicolaas*), geb. te Giesen-Nieuwkerk, 13 April 1805, ontving zijne opleiding te Amst., werd in 1826 kand., in 1829 Evang. Luthersch pred. te Winschoterzijl, te Schiedam in 1832 en te 's-Gravenhage in 1839; hij overl. daar 19 Oct. 1869.

Van zijne hand vindt men veel bijdr. in proza en poëzie in de bundels van: Oefening kweekt kennis. Met Lublink Weddik en Kinderman was hij eenige jaren red. van De Tijdspiegel en gaf, behalve eenige leerredenen: Feest- en Kerkliederen, 's-Hage 1865; Beknopte gesch. van het Christelijk Gezangboek bij de Evang.-Lutherschen in gebruik, 's-Hage 1865; Bladen en vruchten uit Luthers leven. Feestgave op den 350sten gedenkdag der kerkhervorming, Utr. 1867.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1871.)

[Jan Lodewijk Mercelis]

Mercelis (*Jan Lodewijk*), den 4 Jan. 1857 te Wechelderzande geb., deed zijne humaniora in het kl. Seminarie van Hoogstraten, waar hij in 1880 leeraar werd. In 1881 werd hij priester gewijd en van 1885-'87 was hij geestelijke bestuurder van een nonnenklooster te Antwerpen. Sedert is hij als onderpastoor der Finisterrekerk te Brussel gevestigd.

Hij schreef: Johan en Leopold; De Wraak eens Priesters; Herberg en Spel; Kunst en Adel; Natuur en Hert, dichtbundel van Lodewijk Mercelis, Roes. 1886; De Kempische Harp, Roes. 1889.

[J. Merckaert]

Merckaert (*J.*), leefde op het einde der 18e eeuw te Oudenaarde, in welke stad hij bestuurder was van het Genootschap van Sint Andries.

Hij is de dichter van het in verzen geschreven drama: De Verrijssenisse van onsen Saligmaeker Jesus Christus, getrocken uit de vier Evangelisten, Oudenaarde.

[Lucretia Wilhelmina van Merken]

Merken (*Lucretia Wilhelmina van*), geb. te Amst. 21 Aug. 1721, behoorde van moederszijde tot de familie van Gerardt Brandt, ontving eene opvoeding overeenkomstig haren stand als koopmansdochter van dien tijd en niet minder wegens haar aanleg en leerzaamheid; zij werd spoedig bekend met de talrijke beoefenaars der dichtkunst, vooral te Amst., zoodat zij op achttienjarigen leeftijd liet drukken: Feestzang op het eerste eeuwgetijde der Nederl. vrijheid, Amst. 1740. Vijf jaar later

verscheen haar trsp. Artemise te Amst. Zonder van hare gelegenheidsverzen te spreken, vermelden wij hare brieven in dichtmaat: Charlotte van Bourbon aan Willem I, Maria de Medicis aan haar zoon Lodewijk XIII, Louise de Coligny aan haar zoon Frederik Hendrik, Johanna Gray aan Maria van Richmond, Leife aan haar vader Erik, eerste bevolker van Groenland, Claudius Civilis aan Julius Brigantinus, Elisabeth van Engeland aan Hendrik den grooten, die, te gelijk met haar Nut der tegenspoeden, te Amst. in 1762 het licht zagen, (herdr. in 1768). Op 47-jarigen leeftijd huwde zij den dichterl. weduwnaar N.S. van Winter. Alleen schr. zij nog: David in twaalf boeken, Amst. 1767, 2e dr. ald. 1768; daarna gaven zij beider werken gezamenlijk uit: Tooneelpoezy, Amst. 1774, waarin Het beleg van Leyden, Jacob Simonsz. de Rijk, Maria van Bourgondie, de Camisards van hare hand zijn; Germanicus in zestien boeken, Amst. 1779; Tooneelpoezij, 2e dl., Amst. 1786, waarin Louise d'Arlac, Sibille van Anjou gemalinne van Guy van Lusignan, koninginne van Jeruzalem en Gelonide, door haar vervaardigd zijn. Zij overl. den 19 Oct. 1789 te Leiden. Van Winter bezorgde hare Brieven en Nagelaten Gedichten, Amst. 1792. Zij had een ruim aandeel in de bewerking der psalmen en gez. voor de Luthersche gem. en den arbeid van Laus Deo salus populo. Beiden liggen in de Nieuwe kerk te Amst. begraven.

[Johannes Gerrit Willem Merkes, heer van Gendt]

Merkes, heer van Gendt (*Johannes Gerrit Willem*), geb. te Gent in de Over-Betuwe 21 Febr. 1798, werd in 1816 luit. ingenieur, in 1832 kapitein en in 1838 adjudant van den lateren koning Willem II, bij wiens dood hij aanwezig was. Hij overl. als kolonel der genie 10 Oct. 1859 te Dordrecht.

Behalve werken over zijn vak, schr. hij: Het beleg van Maastricht in 1579, Arnh. 1827, 2e verm. dr. in De Militaire Spectator 1843; Beleg van Grave in 1674, Mil. Spect. 1846; Levensschets van den luit.-generaal der genie M.J. de Man, Breda 1838; Verhaal van de bestorming van Bergen op Zoom in 1747, Mil. Spect.; Beknopt relaas van de belegering en bestorming van Constantine in Oct. 1837, naar het hgd.; Geschiedk. aant. betrekkelijk het slot Loevestein, met Boonzajer, Gor. 1840.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1860.)

[Pieter Merkman de Jonge]

Merkman de Jonge (*Pieter*), geb. te Haarlem 22 Jan. 1699, werd voor den handel en het fabriekwezen opgeleid en was regent van het aalmoezeniers- en werkhuis aldaar. Hij overl. er in Juli 1760.

Van zijne stukken zijn verscheidene geplaatst in Van Effens Spectator en in de Verzameling van ernstige en boertige mengelstoffen in Dicht en Ondicht, 6 deeltjes, Amst. 1726-'34. Hij vertaalde in dichtmaat den Lat. Lentezang van Frans Oudendorp, Haarl. 1754 en de Lat. redevoering van prof. Alberti: Over de nuttigheid van de dichtkunst voor de godgeleerden, Leid. 1751; voorts gelegenheidsverzen en een treurspel: Brutus en zijne zonen. Amst. 1725.

[Jacob van der Mersch of Meersch]

Mersch of **Meersch** (*Jacob van der*), meester in de rechten en vriend van Petrus Hoogerbeets, schreef: Tgroote Raedselboek, inhoudende dry hondert nieuwe Raedtsels met d'uytlegginghe van dien, Crommenie 1652. (Van dit werk bestaan zes uitgaven). Onder de nagelaten hss. van Jan Schouten komt voor: Geschiedt- Dicht- en Letterkundig mengelwerk, zoo geschreven als gedrukt, afkomstig van de familie van der Mersch, waar achter is gevoegd het groot Raedselboek van Mr. Jacob van der Mersch tot Hoorn, aldaar gedrukt 1677.

[Augustinus Mertens]

Mertens (*Augustinus*), te Leuven geb. in 1823, studeerde als geestelijke, werd priester gewijd en is thans pastoor te Tervuren.

Hij schreef: Iets over de spotnamen onzer belgische steden in 't algemeen, en over den naem Maenblusschers, den Mechelaren gegeven in 't byzonder, Antw. 1847; De 4e Meert 1855 in Assche gevierd, uiteen gesteken voor de brave menschen van Assche, Leuven 1855; Het Heilig Kruis te Assche, Leuven.

[Edmond Jan Willem Mertens]

Mertens (*Edmond Jan Willem*), geb. te Antwerpen 5 Dec. 1854, studeerde aan het atheneum zijner geboortestad en verliet de hoogere studiën om zich uitsluitend met letterkunde bezig te houden. Na een paar jaren boekhandelaar te zijn geweest te Antwerpen, vestigde hij zich te Brussel, waar hij beambte werd aan de Koninkl. Bibliotheek en overl. op 17 Nov. 1884.

Hij schreef een zestal vlugschriften in het Fransch, onder het psd. Rodrigue, en in de moedertaal verschenen van hem te Antwerpen de werkjes: Iets over vaderlandsliefde, 1873; Het volkslied, 1876 en 1877; Wetenschap en waarheid, eene bladzijde uit de geschiedenis van het vrije onderzoek, 1876. Ook werd door hem uitgegeven: Vlaanderens volkslied, 1874, en: Het Lied der Mertens-Vereeniging, 1875: terwijl hij ook bijdragen leverde in De Vl. Kunstbode, De Dicht- en Kunsthalle, en het Antwerpsch weekblad Recht door Zee! Afzonderlijk gaf hij uit: Hendrik Conscience. Levensbeschrijving. Met eene plaat voorstellende Conscience's beeld, naar eene teekening van Fr. Joris. Met eene geslachtlijst, Antw. 1883.

[Florentius Mertens]

Mertens (*Florentius*), geb. te Aarschot 12 Oct. 1830, vestigde zich in 1847 met zijne ouders te Antwerpen, waar hij overl. 8 Jan. 1857. Hij was azijnbrouwer van beroep

en tevens lid van de redactie van het Antwerpsch tijdschrift: De Vlaamsche School, waarin een paar zijner bijdragen in dicht en proza verschenen en ook eene novelle getiteld: In den Postwagen, Antw. 1856.

[Frans Hendrik Mertens]

Mertens (*Frans Hendrik*), de schoonvader van Jan Beers, werd geb. te Antw. 6 Aug. 1796. Aanvankelijk was hij bestemd voor de schilderkunst, onder de leiding van Herreyns, bestuurder der Antwerpsche Academie. Deze maakte hem bevriend met J.F. Willems, die hem aanspoorde om mede te schrijven voor de opbeuring van het Nederlandsche volk. Mertens hervatte zijne studiën en door onverpoosd zelfonderricht bracht hij het zoo verre, dat hij eene menigte levende en doode talen machtig werd. In 1834 werd hij, aan het Atheneum van Antwerpen, de eerste leeraar in handelswetenschappen in België, en hij vervulde dit ambt tot 1854, terwijl hij tevens van eerstgenoemd jaar tot 1864 het toezicht had over de gemeentescholen. Insgelijks werd hij in 1834 bibliothecaris zijner geboortestad, en van toen af bewees hij onschatbare diensten aan de geschiedenis en de wetenschappen; maar vooral aan de vaderlandsche letteren, daar hij Th. van Rijswijck en H. Conscience met raad en daad bijstond in het uitgeven hunner eerste werken. Toen het Belgische Staatsbestuur in 1856 den Vlamingen wilde doen gelooven, dat het hunne taalgrieven herstellen zou, werd Mertens tot lid der grieven-commissie benoemd, en hij kweet zich zoo verdienstelijk van die taak, dat zijne stamgenooten hem alom hulde brachten en hem, om zijne goedhartigheid jegens ieder, vereerden met den naam van vader Mertens. Hij overl. in zijne betrekking als stadsbibliothecaris van Antwerpen 19 Juni 1867, en liet ons de volgende werken na: Een cluyte van Playerwater, tafelspel, uitgegeven volgens een hs. van de XVe eeuw uit de archieven der Academie van Antwerpen, voortkomende van St. Lucasgilde, Antw. 1838; Een geregtsdag te Antwerpen in 1564, 1841; De Romeinsche baden te Trier, 1841; Herinneringskunst, 1842, Geschiedenis van Antwerpen sedert de stichting der stad tot onze tyden, 8 dln. met platen (met K.L. Torfs), 1845-'55; Staathuishoudkunde der ouden, 1844; Edward III te Antwerpen, 1844; Fragmenten van een oud gedicht der XIV eeuw, 1845; Eenige byzonderheden

uit de gebruiken der middeleeuwen, 1846; De lange Wapper te Antwerpen, 1846; Merkwaerdigheden uit de XIVe eeuw, 1851; Beknopt overzigt van den koophandel en nyverheid der stad Antwerpen sedert 1831, 1855; Het Landjuweel van 1561, 1855; Nieuw onderzoek op het sterfjaar van Jan van Boendale, 1856; Kleine bydragen tot de Middeleeuwsche Staethuishoud- en muntkunde, 1856; Oudste rekening der stad Antwerpen, 1857; Rekening der stad Lier over de zes eerste maanden des jaars 1377, idem over de drie laatste maanden van 1394, met aanteekeningen van den uitgever, 1860; De kroft van Sinte Walburgis, 1864; Verhandeling over het klooster der Alexianen te Antwerpen, 1864; Verhandeling over het prioraat gezegd Facons te Antwerpen, 1864; De schilderkunst ende beeldhouwkunst twee oude gedichten, 1865; Rapport van Marnix van St. Aldegonde, 1865; Historisch album der stad Antwerpen, met platen, 1866, en verder talrijke bijdragen in tijdschriften en bladen. Meest al zijne werken werden te Antwerpen gedrukt.

[Paulus Merula]

Merula (*Paulus*), achterneef van den Brielschen martelaar Engel Willemsz. de Merle, geb. te Dordrecht 19 Aug. 1558, studeerde sedert 28 Aug. 1578 in de rechten te Leiden, deed een buitenl, reis ter voltooiing zijner studiën en bezocht ook Orléans en Genève, pract. in zijne geboortestad, werd reeds in 1593 geroepen om Justus Lipsius als hoogl. en in '98 Dousa als bibliothecaris te Leiden te vervangen; en benoemd tot 's Lands historieschrijver. Hij overl. te Rostok, 19 of 20 Juli 1607, waar hij zijn schoonzoon Clingius, rector ald., bezocht.

Van zijne Nederl. en niet streng rechtsgel. werken zijn het meest bekend: Placaten ende ordonnantiën van de Wildernissen ende jachtbedrijf, 's-Grav. 1605, Gron. 1672; Tydt Thresoor, ofte kort ende bondich verhael van den standt der kercken ende wereltlicke regieringen, vervattende beneffens de successie der Pausen, Patriarchen, Aertsbisschoppen, Bisschoppen en Keysers, Koningen, Vorsten, Princen, etc. Geestelycke ordens, vermaerde schrijvers, Ketters, etc. de gedenckwaerdichste geschiedenissen over den ganschen aertbodem, van Christi geboorte af tot den tegenwoordigen jare 1614, (door zijn zoon voortgezet en uitgeg.), Leid. 1614; It. met een voortvervolg tot 1627, bevattende de kerkel. twisten in de Nederl. tijdens het bestand en een uitvoerig register, Leid. 1627, 1639; Oratie over den aert en eigenschap der Batavischen Republiek, Enkh. 1642; ook in het Politicq en mil. Zakboekje, waarvan verscheidene uitgaven een toenmalige handl. tot de kennis onzer bestuurs- en staatsinstellingen vertegenwoordigen.

[Matthijs van der Merwede]

Merwede (*Matthijs van der*), heer van Klootwijk in 't land van Heusden en volgens zijne bewering afstammende uit het voorname gelijkn. geslacht, dat echter sinds de vijftiende eeuw in de mannel. lijn uitgestorven was, werd te Dordrecht omstreeks 1625 geb., was stud. te Leiden en trok in 1646 over Engeland en door Frankrijk naar Italië. Aangaande zijn levensgedrag te Rome hebben wij enkele aanwijzingen van zijne daar vertoevende landgenooten, geen geringe sporen in zijne latere levensberichten en ergelijke getuigenissen van zijne eigene hand. Hij huwde in 't laatst van 1650 en dus spoedig na zijne thuiskomst; verder kent men nog een brief,

door hem in 1675 geschreven, en een negatief bewijs uit Balen, dat hij in 1677 nog niet gestorven was.

Na een paar proeven van jeugdiger tijd in De Dordsche Kraam, en de vert. van Het vierde boeck van d'Eneïs van Virgilius, in den jaere 1643, gaf hij het berijmd gedenkschrift van zijn doen en laten te Rome onder den titel van: Uyt-heemsen oorlog ofte Roomse Min-triomfen voorgevallen en beschr. in 't jaar 1647-'50, Haag 1651, Amst. 1654, Haag 1657 en 1676. Het boekske had de eer door beulshanden verbrand te worden, de schrijver was genoodzaakt Dordrecht te verlaten; deze haalde wat oude deftiger poëzij bijeen, voegde er wat van beter gehalte aan toe, en er verschenen, tot teeken zijner levensverandering: Geestelicke minne vlammen, poëtischer wijze voorgestelt; Heylige dagen; Boetveerdige Maddalena; Pauli Bekeeringe. Met eenige andere Rijmen van denselven autheur, 's-Grav. 1653.

[Gomarius Emmanuel Mes]

Mes (*Gomarius Emmanuel*), geb. te 's-Heerenhoek, 25 Dec. 1849, was aanvankelijk bestemd voor minder wetenschappelijke betrekkingen, doch legde zich later op het onderwijs toe, waarin hij sedert 1874 met bevoegdheid werkzaam was te Zwolle. In 1877 werd hij hoofd der openbare school te Wychen bij Nijmegen.

Schr.: Heidenen en Christenen. Schetsen uit de eerste eeuwen van het Christendom, 1878; De soldaat van Generaal Ambert, 1881 en een achttal Leesboeken voor de volksschool, gezamenlijk uitgeg. door de Thomas-à-Kempis-Vereeniging te Zwolle, 1882, '83; De Katholieke Pers van Nederland, 1853-1887, Maastricht 1887, '88. Dit laatste werk is eene eerste proeve van bibliographie der Kath. schrijvers uit onzen tijd, en verdient om die reden meer bekendheid en billijke waardeering. Studiën en schetsen in De Katholiek, De Katholieke Illustratie, Volksalmanak van prof. Alb. Thijm en Geldersche Volksalmanak.

[Nicolaas Messchaert]

Messchaert (*Nicolaas*), geb. te Hoorn 19 Juli 1774, was leeraar der Doopsgez. te Oudesluis in de Noordzijpe, Grouw, Blokzijl en Rotterdam, waar hij in 1805 tevens schoolopz. werd en beide ambten bekleedde tot zijn overl. te Utr. (op reis zijnde), 13 Juli 1833.

Behalve leerr., gaf hij uit: Redev. over den geest des tijds, als gunstig voor de bedoeling der Mij. tot N.v.'t A., geh. 23 Sept. 1813; Over het heilspellende der Bijbel-genootschappen, Rott. 1815; Redev. ten betooge dat de vlijtige en getrouwe lezing van den Bijbel het krachtigste middel is tot een goede volksverlichting, Rott. 1821; in de Vaderl. Letteroefeningen van 1825: Raadgevingen aan jongelingen van eene beschaafde opvoeding, afz. 's Hage 1833, en bijdr. in De Fakkel van J.P. Sprenger van Eyk.

[Willem Messchert]

Messchert (*Willem*), geb. te Rotterdam in 1790, ontving eene goede opvoeding en wijdde zich in 't laatste van zijn leven aan den boekhandel. Hij overl. in zijn geboortestad 14 Febr. 1844.

Van zijne hand verschenen: Bij de geboorte van den jongen Prins, Rott. 1817; De veldslag van Waterloo (bekroond door de Holl. Mij.), Leid. 1819; De Mij. van Weldadigheid, Amst. z.j.; De Watersnood, dichtstuk, Amst. 1820; De Gouden Bruiloft, Leid. 1825 (met een voorwoord van H. Tollens Cz., Haarl. 1848, met vignetten van C. Rochussen, - 3e druk met een voorbericht van Tollens, Haarl.); Bij de viering van het 25 jarig bestaan der inrigting tot spijsuitdeeling te Rott. 21 Febr. 1826; Nagelaten gedichten, verzameld en uitgegeven door H. Tollens Cz., Haarl. 1849.

[Simon Theodorus Messing]

Messing (*Simon Theodorus*), geb. 17 Febr. te Doetinchem, deed zijne hoogere studiën te 's Heerenberg, en werd priester gewijd in Juli 1816. Als pastoor was hij werkzaam te Wijnbergen bij Doetinchem en te Bemmel in de Betuwe, 1829. Hij overl. 5 Jan. 1846.

Hij schr.: Het boek Jonas, een vasten-exempel, 's-Bosch 1836; De boetgezant van de Jordaan, 's-Bosch 1837; De dood van Jezus, en de zonde, 's-Bosch 1837; Het Moedergodsbeeld, Een Nieuwjaarsgeschenk, 's-Bosch 1839; Willebrordus, heer van Elst geworden, zond een priester naar zijn domein, waarom? Of wie voedt het volk op? Arnh. 1839; De H. Willebrordus, apostel van Nederland; eeuwrede op diens elfde eeuwfeest, Arnh. 1839.

J.H.H.

[Frank A. Metael]

Metael (*Frank A.*), dichtte in de zeventiende eeuw de beide volgende zeer gezochte liederboekjes: Maes-sluysse Meeuweklaght, behelzende verscheide geestelycke gezangen en gedichten. Met noch een korte aanmerkinge over de tegenwoordigen liefdeloosen tyd, Delft 1661, 2e dr. 1701, 2e dr. 's-Grav. 1704, 4e dr. 1734;

Maes-sluysche Compas. Versien met veele aengename liedekens, alsmede eenige andere schoone gedichten, 6e dr. Amst. 1693; de veertiende uitg. is te Dordr. z.j. gedrukt; het boekje komt ook voor als het Sluys Compasje. Nog: een t'samenspraeck tusschen jonkman ende een burgemeesters dochter van Amst., Delft 1672.

[Mr. Rutger Metelerkamp]

Metelerkamp (*Mr. Rutger*), geb. te Gouda 4 Maart 1772, stud. sinds 1787 te Harderwijk, prom. er 17 Juni 1791, was achtereenvolgens advocaat te Gouda, commissaris van het fabriekwezen en verdere takken van nijverheid, secretaris der commissie tot samenstelling der constitutioneele wetten, lid van de Tweede Kamer en van den Raad van State. Hij overleed te 's-Gravenh. 9 Jan. 1836.

Men heeft van hem: De toestand van Nederland in vergelijking met dien van andere landen van Europa, 3 dln., Rott. 1805; Regeringsvorm der Vereen. Nederlanden, na de verheffing van Prins Willem Frederik van Oranje-Nassau tot souvereinen vorst, 1e deel. Amst. 1815; Verhand. over de vrijheid van den handel beschouwd als algem. beginsel van Staatshuish., uitgeg. door het Prov. Utr. Gen. 1835.

[Emmanuel van Meteren]

Meteren (*Emmanuel van*), ook wel genoemd **de Maître, de Meter, Demeter, Demetrius**, geb. te Antwerpen, 9 Juli 1535. Zijn vader, bekend als de uitgever en drukker uit Antwerpen, die met Miles Coverdale den Eng. bijbel het licht deed zien en met dezen geleerde bij eene schipbreuk omkwam, zond hem op zijn vijftiende jaar naar Londen, waar hij genaturaliseerd werd, als hoofd der Nederl. kooplieden voorkomt en tot de Holl. herv. gem. behoorde. Hij overl. daar 18 April 1612.

Zijn lust tot onderzoek en verzamelen had hem eene menigte bescheiden doen verwerven betrekkelijk de gebeurtenissen van zijn leeftijd; het ontwerp eener uitvoerige gesch. had hij naar Duitschland gezonden om daarvoor de illustraties te bezorgen; het onvoltooide en nog niet voor uitgaaf geschikte hs. werd in 1596 te Neurenberg in 't Duitsch gedrukt, te Keulen evenzeer in 't Duitsch en Latijn. Eene Nederl. vert. zou door Vennecool te Delft uitgegeven worden, waarvoor in 1597 octrooi verkregen was, doch de schrijver, uit Engeland overgekomen, verkoos eene oorspronkelijke editie te bewerken en volbracht die tot aan den vrede van Vervins en den dood van Filips II. De titel is: Belgische ofte Nederlantsche historie van oude tijden,

Delft 1599. Na veel bezwaren der regeering en van de predikanten, werd het boek in den handel gebracht, doch eene nieuwe oplaag zonder verlof der Staten-Gen. werd in 1603 verboden. In 1609 kwam ze toch, zonder octrooi en als gedr. ‘op Schotlandt buyten Danswijck bij Hermes van Loven’; dat zal wel Amst. moeten zijn, terwijl ook eene Dortsche ed. vermeld wordt, 1610. De ed. van 1614 is geredigeerd volgens de inzichten der regeering, en is niet meer dat, wat de reeds twee jaar overledene auteur gezegd had. Aldus zijn de eerste uitgaven niet alleen onderscheiden door omvang van het verhaal en lengte van het tijdperk, maar ook door den geest van het geschrevene. De hierop volgende ed. zijn vrij onafhankelijk van het oorspr. bewerkt; de laatste is van 10 dln. octavo, Gorinchem 1748-'63.

[Lambertus Josephus de Mets]

Mets (*Lambertus Josephus de*), geb. te Gouda 25 Juni 1832, stud. te Leuven, en werd candidaat in de wijsbegeerte en letteren. Van 27 Nov. 1867 tot 13 Sept. 1870 was hij hulpprofessor aan het Hooger Handelsgesticht van Antwerpen en ging alsdan in dezelfde hoedanigheid over naar het Atheneum, waarvan hij zich terugtrok den 7 Sept. 1871, om klerk te worden aan het bureel van weldadigheid. Sedert eenige jaren is hij privaat leeraar te Antwerpen.

Hij schreef onder het pseudoniem Ferdinand van Tergow: Galery van Nederlandsche dichters en proza-schryvers (in De Vlaamsche School 1856); De Tooneelkunde in Holland sedert de XVIe eeuw (in het Nederduitsch Overzigt), 1856; Lofrede op P.F. van Kerckhoven, Antw. 1857.

[Willem de Metser]

Metser (*Willem de*), geb. te Oirschot, een dorp aan de Aa gelegen, werd op 9 Mei 1641 benoemd tot pastoor van Leefdaal, bij Leuven, in welke gemeente hij op 13 April 1683 op zeer gevorderden ouderdom stierf.

De van hem bekende schriften zijn: Geestelijke liederen, Leuven 1669; Den vermaerden Om-ganck der stadt Loven, met eene corte uytlegginge van den selven, gedaen door den eerw. pastoir van Leefdael, met permissie der Heeren van de Magistraet, Leuven 1681; Verheffingh ende uytstorting des Herte tot Godt op verscheyde psalmen van David, door G. de Metser, pastoir van Leefdael, in syn sieck-bed. Leuven 1682; Lofzangen ter eere van 't alderheyligste Sacrament ende van Onze Lieve Vrouwe, Leuven 1682; Regels van de Broederschap van 't Hooghwerdigh H. Sacrament met approbatie ende authoriteyt van d'Oversten in gestelt in de buyten-parochiën van Leefdael, Mol, Dessel, Op-Weulen, Saventhem, etc., door G. de Metser, 1682.

[Johan Jacob Metzlar]

Metzlar (*Johan Jacob*), geb. te Harlingen, 5 Sept. 1803, werd in 1827 predikant te Eelde, 1842 te Norg en sedert 1845 te Deventer, aldaar in 1857 tevens prof. in de Oostersche talen; hij overl. er 22 Jan. 1867.

Behalve eenige opstellen in Waarheid in Liefde en afzonderlijk uitgeg. leerredenen, verscheen na zijn dood een vijftal Voorlezingen, Dev. 1868.

[Andries van der Meulen]

Meulen (*Andries van der*), in de laatste helft der 15e eeuw de voornaamste rederijker der stad Oudenaarde. In 1476 en volgende jaren bekleedde hij het ambt van griffier en openbaar afkondiger der stadsplakkaten, en in 1482 werd hij benoemd tot bijgevoegd commissaris van den Procureur-generaal der Hertogin-weduwe van Burgondië, een ambt dat alleen aan bijzonder bekwame personen werd opgedragen.

Als dichter leverde hij: Een zuverlick Boucxkin van der ketijvigheit der menschelicker naturen; eerst ghemaeckt in Latyne bij Paus Innocentius de III ende es daerna overghestelt uten latine in Vlaemsche dichte, deur Andries van der Meulen, Gent 1543, naar allen schijn slechts een nadruk. Ook kent men hem toe: Dystorie van Saladine, tusschen 1480 en 1482 te Oudenaarde gedrukt.

[Catharina van der Meulen]

Meulen (*Catharina van der*), te Antw. geb. in 1634 en aldaar overl. in 1719. Deze dichteres behoorde tot den geestelijken staat en schreef: Den aengenamen Rooselaer geplant in den hof van den H. vader Dominicus, door een Religieus, Antw. 1687; Het eensaem tortelduyfken rustende op den aenghenaemen Rooselaer gheplant in 't Hemels Lust-Hofken, Antw. 1694; Het Hemels Lusthofken, Antw. 1702.

[Jan Baptist van der Meulen]

Meulen (*Jan Baptist van der*), was in het begin dezer eeuw pastoor te Bueken (prov. Brabant).

Hij schreef: Napoleon of de opkomst en veldtochten, strooperyen en goddeloosheden, schelmstukken en ondergang van den Corsicaen, door J.B. van der Meulen, priester, eertyds pastoor van Bueken, 3 dln., Brussel 1815; Willem den Koppigen, ingedrongen koning der Nederlanden, aenleyding gevende tot den opstand der Belgen in 1830, met een omstandig verhael van de vier roemweerdige dagen, groote voorvallen en gevolgen, door J.B. van der Meulen, 2 dln., Bruss. 1833-1839.

[Marinus Ernestus van der Meulen]

Meulen (*Marinus Ernestus van der*), geb te Tienhoven 18 Nov. 1826, werd te Alkmaar en Maastricht opgeleid voor de acad. studie, die hij te Utr. aanving in Sept. 1845, werd cand. tot den H.D. in 1851, pred. te Kruisland 18 April 1852, vier jaar

daarna te Terheiden in N.-Brab., in 1859 te Neede, is sedert 1862 te Bolsward en aldaar sinds 1 Jan. 1889 tevens stedelijk archivaris en redacteur der Bolsw. Courant.

Schr.: Mijne reis door Zwitserland naar de Waldenzen in Piemonts valleijen, Utr. 1852. (Een herhaald bezoek aan deze hist. merkwaardige bevolking heeft hem opgewekt om hier te lande algemeene belangstelling te weeg te brengen voor de oude Dalluyden); Aan mijne vrienden. Gedachtenis, bevattende vier preken en een voorwoord, Bolsw. 1863; Opwekkend woord tot Neerland's volk gericht, Bolsw. 1867; Levensvragen. Brieven aan eene vriendin, Amst. 1872; Lidewijde van Cd. Busken Huet, Bolsw. 1868; De belijdenis eene levenszaak. Aandenken aan eene heilige ure, Amst. 1877 (naamloos); Bolsward's kunst en kunstgeschiedenis, Sneek 1888, benevens bijdr. in verzamelwerken, tijdschr., als Pantheon, Tijdschr. ter bevordering van nuttige kennis; Het Brood des levens, Christelijke overdenkingen; Godgel. Bijdr.; Bijbelsch Dagschrift; Onze Godsdienstprediking. Voorr. in boeken, als De opvoeding en verzorging van het kind enz., van Julia Pfannenschmidt - Burow.

[Rimmer van der Meulen]

Meulen (*Rimmer van der*), geb. te Bolsward 28 Dec. 1850, medestichter van en deelgenoot in de boekhandelaars- en uitgeversfirma Brinkman en Van der Meulen te Amst., is sedert Juni 1880 bibliothecaris van het Rotterd. leeskabinet.

Afzonderlijk uitgeg. werden: Bibliogr. der technische kunsten en wetensch., Amst. 1876; Naamlijst van boeken in Ned. verschenen 1863-'75, Amst. 1878; Wetensch. register op Brinkman's Naamlijst van boeken 1850-'75, Amst. 1878; Brinkman's Catalogus der boeken, enz. in 1850-'82 in Ned. uitgegeven, Amst. 1885; Repertorium op Br.'s catalogussen 1850-'82, Amst. 1886; Br.'s jaarlijksche lijst van boeken enz. in Ned. verschenen, de jaargangen 1873 tot 1888; Br.'s maandelijksche lijst van boeken enz. in Ned. verschenen (o.d. titel Nederl. bibliogr.) sedert 1875; Boekhandel en Bibliographie, Leid. 1882; De Courant. I. Oorsprong en Geschiedenis, 2 dln., Amst. 1885 v.v., psd. Willem Haversmit; Algem. aardrijksk. bibliogr. van Nederland, I. Algem. en plaatselijke beschrijving, Leiden 1888. Bijdr. in Nieuwsblad v.d. boekh., 1879 en in Eigen Haard 1884.

[Peter Meulewels]

Meulewels (*Peter*), geb. te Antwerpen, waar hij begraven werd 19 Jan. 1664. Hij was priester, kunstschilder en dichter, in welke hoedanigheden hij deel maakte van de Gilde van St. Lucas. Voor de Rederijkers dezer vereeniging dichtte hij het treurspel: Timon Misanthropos, vertaeld, vermeerderd en in Rijm ghestelt door Peeter Meulewels, Antw. 1636. Dit tooneelstuk, opgedragen aan den dichter Frederik Cornelis de Coninck, werd vertoond op St. Lucasdag van het jaar zijner uitgaaf. Ook schreef hij: Atalante ende Meliager, gespeeld 1643; De Reuze Drugon ende Brabon ofte Oudtheyt van Antwerpen, gespeeld in 1645.

[Isaac Meulman]

Meulman (*Isaac*), geb. te Amst. 1807, was suikerraffinadeur aldaar en overl. er 9 Juli 1868. Twintig jaar vroeger was hij door langdurige ziekelijkheid gebracht tot

het verzamelen van boeken, waarin zijne letterk. verdienste bestaat. Zijne Lutherana behooren thans aan de Luthersche gem. te Amsterdam; zijne pamfletten echter zijn naar den vreemde gegaan, daar ze door de Gentsche bibliotheek aangekocht werden, na beschreven te zijn, in aanvulling op de Bibliotheek van pamfl. behoorende aan Fr. Muller, bewerkt door P.A. Tiele. De hier bedoelde collectie werd gecatalogiseerd door dr. J.K. van der Wulp in 3 kwarto-dln., welke als geschenken verspreid zijn.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1871.)

[Mr. Jan Meulman]

Meulman (*Mr. Jan*), geb. te Dalfsen, 14 Maart 1767, waar zijn vader ontvanger was, stud. te Utrecht en prom. op twintigjarigen leeftijd, werd in 1787 benoemd tot secretaris der hooge crimineele vierschaar van de stad en het land van Woerden, in 1803 tot baljuw, in welke betrekking hij de slooping van Woerdens oud kasteel verhinderde, dat tot een militaire strafgevangenis werd ingericht. Gedurende de Fransche overheersching was hij vrederechter en later kantonrechter. Hij overleed op zijn buiten Batenstein onder Harmelen, 22 Aug. 1847.

Behalve bijragen in het mengelwerk van enkele tijdschriften, schreef hij: Woerden in Slagtmaand 1813, Amst. 1814.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1848.)

[Gabriel Meurier]

Meurier (*Gabriel*), geb. te Avesnes, eene kleine stad in Henegouwen, was in het midden der 16e eeuw onderwijzer te Antwerpen. Hij schreef in vele talen; doch meestal schoolboeken.

De volgende werken door hem in het licht gezonden, hebben betrekking op onze taal: Vocabulaire françois flameng très utile pour tous ceux qui veulent avoir la cognoissance du langage françois et flameng, Antw. 1557; Gramaire françois flameng, Antw. 1557; Colloques ou nouvelle invention de propos familiers non moins utiles que très nécessaires pour facilement apprendre françois et flameng, Antw. 1558; Tsamencoutinghen oft nieuwe inventie van ghemeyne redenen, enz., Antw. 1558; Conjugaisons, règles, et instructions, mout pro-

pres et nécessairement requises, pour ceux qui desirent apprendre François, Italien, Espagnol et Flameng: dont la plus part est mise par manière d'Interrogations et responses, Antw. 1558; Corte instructie, inhoudende de maniere om wel te prononceren ende te lesen Franchois, Italiaensch, Spaensch ende Nederduytsch, Antw. 1558; Dictionnaire Flameng-François, Antw. 1562.

[Bernardus van Meurs]

Meurs (*Bernardus van*), geb. te Nijmegen, 29 April 1835, is sedert 1867 leeraar aan het Seminarie te Kuilenburg en mederedacteur van het aldaar opgerichte tijdschrift Studiën op godsd., wetensch. en letterk. gebied.

Hij schreef: Rijm en zang, Utr. 1868, 5e dr. 1876; in 1883 geheel uitverkocht en niet meer herdrukt; De Roman I, 's-Bosch 1869, 2e dr. ald. 1869; George Sand (haar leven en letterk. arbeid) en de Evangelische Maatschappij, 's-Bosch 1870; De Roman II, zijn invloed op geest en hart, 's-Bosch 1870, 2e dr. 18; De luchtballon, een voorlezing, 's-Bosch 1871, 2e dr. Utr. 1872; De Roman, eenige tegenwerpingen beantwoord, 's-Bosch 1871; De arbeid, wet des levens en der opvoeding (naar het Fr. van P. Felix) met aant., 's-Bosch 1872; De neus beschouwd op het gebied der physiologie, aesthetica en physionomie. Lezing, 's-Bosch 1873, 3e dr. Utr. 1875; Germania's dichtbloemen verzameld en overgeplant, 's-Bosch 1874, 2e dr. Kuilenburg 1883; De vroolijkheid en het lachen. Lezing, Utr. 1875, 2e dr. 1875, ook in 't Engelsch vertaald; Ludwig Uhland, letterk. studie, 's-Bosch 1875; Pepermuntjes, honderd dichtjes, Utr. 1875; De bliksem bij de Grieken en Romeinen, 's-Bosch 1876; De slaap. Lezing, id. 1878; Het leven van Ludwig Uhland en vertalingen uit zijn dichtbundel, Nijmegen 1877; De droom. Lezing, 's-Bosch 1878; Het natuurlijk sonambulisme, 's-Bosch 1878; Slaap en droom, nieuwe uitgave, Utr. 1878; Kriekende kriekske. Betuwsche gedichten, Utr. 1879, 2e dr. 1883; Het hart, met tien afbeeldingen, Utr. 1880.

[Peter van Meurs]

Meurs (*Peter van*), geb. te Haarlem 5 Maart 1818 en med. dr. aldaar, schreef, behalve een Latijnsche dissertatie: De Keulsche kroniek en de Costerlegende van Dr. A. van der Linde te zamen getoetst, Haarl. 1871.

[Mr. Peter Antoni Nicolaus Stephanus van Meurs]

Meurs (*Mr. Peter Antoni Nicolaus Stephanus van*), geb. te Arnhem 7 April 1860, bezocht daar de hbs., doorliep den cursus van het gymnasium, werd 24 Sept. 1879 stud. in de rechtswetenschap te Utrecht, en prom aldaar 9 Juli 1885. Na sedert het begin van het volgend jaar werkzaam geweest te zijn aan het Rijksarchief werd hij in 1888 aan deze inrichting tot ambtenaar benoemd in den rang van adjunct-commies.

Schr.: Gesch. en rechtsontwikkeling van Elburg. Acad. proefschr., Arnh. 1885. In Nijhoff's Bijdr., Derde reeks, IV, Het klooster te Doornspijk en De Stichtingsbrief van Elburg; in Geld. Volks-alm. 1889, Levensschets van Generaal B.J.C. baron Dibbits; in De Navorscher, sedert 1885 vooral de Overluidingen te Utrecht, 1614-'51, en geneal. bijdr. in het Alg. Nederl. Familieblad.

[Willem Antonie van Meurs]

Meurs (*Willem Antonie van*), geb. te Utrecht 24 April 1805, was eerst predikant te Genemuiden en sedert 1843 te Kampen, waar hij 2 Maart 1874 overleed.

Hij gaf uit: Dichtstukjes, Kamp. 1851; Het Evangelie van Mattheus met uitvoerige aanteek., Kamp. 1863. Voorts leerredenen en een leerboekje over de bijbelsche geschiedenis.

[Gustaaf de Mey]

Mey (*Gustaaf de*), geb. 25 Aug. 1847 te Gent, is aldaar eere-conducteur van bruggen en wegen, en gehecht aan de Staatsspoorwegen (technieke dienst).

Hij schreef gedichten in de Gentsche Studenten-almanakken van 1868 en '69, en in het Meiloover, jaarboeken van 1868 en '69, te Gent. Verder gaf hij: Pruilen, blijspel in 1 bedrijf, Gent 1871. In verschillende week- en dagbladen schreef hij artikels.

[Joannes de Mey]

Mey (*Joannes de*), geb. te Middelburg 2 Sept. 1617, stud. te Leiden van 3 Nov. 1634 tot 1639, toen hij als theol. cand werd bevorderd. In 1641 werd hij pred en nam in het volgend jaar aan voor vijf jaar pred. in O.-Indië te zijn. Reeds was hij op reis, doch vernam, door storm te Plymouth binnengeloopen, dat hem de naam van onrechtzinnigen was nagegeven; hij gaf de reis op en ging naar Londen, voornemens om de beschuldiging te wederleggen. Daartoe nam hij echter den weg over Frankrijk, prom. in de medicijnen te Valence, zag een klein deel van Italië en reisde door Zwitserland en langs den Rijn huiswaarts, waar hij zich in Januari 1643 voldoende verdedigde, ofschoon hij, als bekend beoefenaar der natuurwetenschap gedurig onder verdenking was. Na een aandeel gekocht te hebben in eene plantage op St. Eustatius, preekte hij daar, ook in 't Fr. en Eng., werd in 1645 pred. te Zoutelande, drie jaar later te Sint-Laurens en deed, na voorafgegane tegenwerking, zijne intrede in zijne geboortestad, 6 Febr. 1650; in 1676 werd hij hgl. aan de Ill. school en overl. aldaar 8 April 1678, na een hoogst werkzaam leven. In 1652 was hij pred. bij de Chambremipartie, en bediende als legerprediker het volk, dat in 1673 de noordkust van

Walcheren bezette. Naar hetgeen uit zijn eigenh. aant. bekend is geworden, blijkt hij een zeer verlicht man geweest te zijn.

Zijne verschillende geschr. in onze taal zijn verzameld uitgeg. als: Alle de Nederd. Werken, beschr. door ... Joannes de Mey, Midd. 1681, herdr. Delft, 1704.

(De la Ruë, Gelett. Zeeland.)

[Hendrik Wolfgang van der Mey]

Mey (*Hendrik Wolfgang van der*), geb. 10 Aug. 1842 te Gronau in Westfalen, ging in 1859 in dienst bij het Instructie-bataillon werd in 1865 officier bij de infanterie. Hij bereisde, meestal te voet, een groot deel van Europa en aangetrokken door het veelbewogen Russische leven, bestud. hij de Russische taal. In 1880 werd hij wegens ziekte gepensionneerd en woont thans te Hees bij Nijmegen.

Hij schreef: Wandelingen in Noorwegen, Haarl. 1878; Rusland en het Nihilisme, Haarl. 1879; uit het Russisch vertaalde hij Karazin's roman, In den Kruitdamp, Nijm. 1880, en gaf in 1881 ook te Nijmegen een wijsgeerig werk uit: Het aardsche heldendom. Verder schreef hij nog: Karakozof, een bladzijde uit de gesch. van Rusland, 's-Hage 1882; Troon en kerker, eene bladzijde uit de Russische rechtspleging, Haarl. 1884. In het tijdschrift Nederland beschreef hij het Servische Epos, en vertaalde daarin uit het Servisch, het meisje van Kossowa. Hij schreef voorts artikelen in De Banier, De Portefeuille, waarin hij kritieken geeft van Russische werken, onder het psd. Pranda-Motka (ongezouten waarheid) en in De Nederl. Spectator, sedert 1883 de Letterk. Kronijk, onder het psd. Wolfgang.

[Louis Susan Pedro Meyboom]

Meyboom (*Louis Susan Pedro*), geb. te Emden 2 April 1817, prom. te Groningen in de theologie en was achtereenvolgens pred. te Hornhuizen, Stiens, Nijmegen, Groningen en sedert 1854 te Amsterdam; hij overl. aldaar 13 Nov. 1874.

Behalve leerredenen en andere theologische werken en verweerschriften, gaf hij: Wijsgeerige beschouwing van den mensch in de meest belangrijke rigtingen en verschijnselen zijns levens, 1e dl., Nijm. 1849; Wenken en lessen voor vaders en moeders over de opvoeding hunner kinderen, Gron. 1854; Het leven van Jezus, den Zoon Gods en den Zaligmaker der wereld, 3 dln Gron., 2e dr. ald. 1864; Het geloof aan Jezus' opstanding uit de dooden, in zijnen oorsprong, zijne beteekenis, geschiedk. en leerstellige waarde beschouwd, Amst. 1865; Raadselachtige verhalen uit het Oude en Nieuwe verbond, Gron. 1869; Hoofdbeginselen der nieuwe-christelijke rigting, Haarl. 1872, 2e dr. ald. 1874. Ook schreef hij in De voornaamste Godsdiensten: De godsdienst der oude Noormannen, Haarl. 1867 en was hij red. van De Evangeliespiegel. Maandschrift ter bevordering van Christelijk leven, 's-Bosch 1850-'56, tot '67 met medew. van anderen; stukken in Waarheid in Liefde en andere tijdschr. Een lijst zijner geschr. volgt op onderst. levensbericht.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1875.)

[Cornelis Meyer]

Meyer (*Cornelis*), was een Gentsch boekdrukker en tooneeldichter, die aldaar omstreeks 1734 overleed.

Hij was een der werkzaamste leden van de rederijkerskamer de Fonteine in zijne vaderstad en schreef: Zegenprael van Carel den VI, Keyzer van 't Christenrijk, ofte nederlaeg van Achmet den III, turckschen sultan, door den onverwinnelyken held, prins Eugenius van Savoyen, opperveldoversten der christenen. Tooneelwijs opgesteld door die voor zinspreuk voert: ‘Altijd besigh’. Tot Ghendt, by Cornelis Meyer, op d'Hoogpoorte, in 't gecroond sweerd, 1717; Tooneelwys opgestelt door C. Meyer. Den vierden druck oversien en verbetert. Tot Gendt bij Jan Meyer, op d'Hoogpoorte in 't gecroont sweerdt; - Het zegepralende geloof afgebeeld in Thomas Morus, kanselier van Engeland, onder de dwingelandy van Henricus VIII en Anna Bolena, naer het Fransch van den heer Belloy, Gent; - Edelmoedige liefde van Don Pedro, infant van Portugael, ende Agneta van Castro, Heldadig treurspel in het fransch uytgegeven door den geleerden heer Houdart de la Motte. Ende nu in 't nederduyts overghestelt door C. Meyer, op den zin: ‘De dwang in trouw, Baert na-berouw’.

[Lodewijk Meyer]

Meyer (*Lodewijk* - hij teekent *Luydewyck*), geb. te Amst. omstreeks 1638, begon zijne studiën te Leiden, 25 Sept. 1658, prom. er 20 Maart 1660 in de med. en praktizeerde in zijne geboortestad, waar hij kerkelijk trouwde in Oct. 1661, zoodat hij geen geloofsgenoot, doch wel een geestverwant van Spinoza was en dezen in zijn sterfurr bijstond; hij was ook lid van den letterk. en wijsg. kring, die in Malta bijeenkwam, daarin zaken van het Spinozisme en het tooneel behandelde, en waaruit Nil vol. arduum ontstond.

Schr., behalve eenige ged., deels slechts in afschriften bekend: De looghenaar, blsp. naar Lopes de Vega en P. Corneille, 1658; Ghulde Vlies, trsp. met konst- en vlieghwerk, 1667; Verloofde koningsbruid, trsp., 1668; Het spoockend weeuwtje, 2e dr. 1677, alle te Amst. en bij herhaling gedrukt; verder stukjes, op het tooneel betrekkelijk. Zijn belangrijkste uitgave is de bewerking van een zgn. Kunstwoordenboek, waarvan de oorspr. ed. van Johan Hofman, Haarl. 1650 bijna onbekend is, doch aan de Mij. der Ned. Lett. behoort. De 2e uitg., mede

zeldzaam, in de bibl. van Letterk. aanwezig, is door hem verbeterd en vermeerderd onder den titel: Nederlandtsche Woordenschat, Amst. 1654. Het boek is gedurig, aanvankelijk door hem uitgebreid en eerst in onze eeuw door Weiland, gelijk deze door Kramers vervangen. Over gemelde uitgaven en die van 1658, '63, '69, '88, '98, 1720, '31, '45, '77 en 1805 zie men een zaakrijke studie in onderst. werk.

(A. de Jager, Taal- en Letteroefeningen, Leid. 1875.)

[Frans Gregoor Karel de Meyer]

Meyer (*Frans Gregoor Karel de*), geb. te Antwerpen 29 April 1793, ging in 1808 te Turnhout op de Latijnsche school en legde zich in 1814 toe op de wijsbegeerte en godgeleerdheid aan het Seminarie te Mechelen. Op 30 Mei 1817 werd hij te Brussel tot priester gewijd; 24 Juni des zelfden jaars werd hij benoemd tot onderpastoor en 30 Juni 1824 tot pastoor van Berendrecht, in welke gemeente hij stierf 9 Juli 1851.

Van hem verscheen: Beschryving van het dorp Berendrecht, door wylen den zeer eerw. Heer F.G.C. de Meyer, pastoor dier parochie; in 't licht gegeven door zynen opvolger Max Moreels, priester, Antw. 1856. Ook liet hij nog in handschrift: Aanmerkingen op de benaming der plaatsen in Nederland en hunnen oorsprong; - Bijzondere aanmerking over de talen, voor zooveel die betrekkelijk zijn tot onze Nederduitsche taal; Aanmerkingen over eenige woorden, hunnen oorsprong en beteekenissen; - Dichtstuk over de Vier Uitersten van den mensch; - Nederlandsche en Fransche raadsels, enz.

[Izaäk Jozef de Meyer]

Meyer (*Izaäk Jozef de*), te Meerendre (Oost-Vl.), geb. 24 Aug. 1786, studeerde te Leuven voor doctor in de geneeskunde en volgde het leger van het eerste Fransche keizerrijk gedurende vele jaren als chirurgijn en geneesheer. Later vestigde hij zich te Brugge, waar hij in zijn vak uitmuntte en overl. op 29 Mei 1861.

Hij vervaardigde talrijke werken, over geneeskunde en geschiedenis, in het Fransch, en in de moedertaal bracht hij voort: Levensschets van Frans Rapaert en zyne afstammelingen, gepensionneerde doctors der stad Brugge, Brugge 1844; Grondbeginselen der vroedkunde ten gebruike myner leerlingen, Brugge 1841, 1853; Jaerboek der koninklyke Gilde van Saint-Sebastiaen te Brugge, Brugge 1859.

[Lieven de Meyer]

Meyer (*Lieven de*), Latijnsch dichter, te Gent geb. 25 Febr. 1655, werd te Mechelen Jezuïet den 26 Sept. 1673 en klom op tot den rang van leeraar in de humaniteiten, de wijsbegeerte, de godgeleerdheid, enz. Later was hij prefect der hoogere klassen en vervolgens rector van het College te Leuven. Hij overl. op 19 Maart 1730, talrijke Latijnsche werken nalatende en één Nederlandsch, getiteld: De gramschap, in dry boeken verdeelt, over ettelycke jaeren in latijnsche dichten in 't licht uytgegeven door P. Livinus de Meyere, priester der S.J. nu door hem selve in Nederduitsche rymen overgeset, Leuven 1725.

[Victor de Meyer-Roelandts]

Meyer-Roelandts (*Victor de*), te Wetteren in Oost-Vl., geb. op 25 Dec. 1808 en overl. te Gent den 19 April 1873. Hij hield een schoenmagazijn in laatstgenoemde stad, en in zijne vrije oogenblikken wijdde hij zijne krachten en kennis aan de Vlaamsche beweging en den bloei van het Nederlandsch tooneel.

Aan zijne pen is men verschuldigd: De klopgeest, blijspel in één bedrijf, Dendermonde 1865; Het Badmeisje, blijspel in één bedrijf, Denderm. 1866; Vernuft en Geld, tooneelspel in vijf bedrijven, Antw. 1867; Hancken de Schapendief, tooneelspel in drie bedrijven, Antw. 1867; Daniël of het Slot van Uitkerken, drama in drie bedrijven, Gent 1870; De Geuzendans, tooneelspel in drie bedrijven, Antw. 1870; Einde goed, alles goed, tooneelspel in twee bedrijven, Antw. 1870; De Kwaal des Tijds, tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1870.

[Germain Felix Meylan]

Meylan (*Germain Felix*), geb. in 1785, werd in 1806 civiel ambtenaar te Batavia, in 1826 Hoofd van den Nederl. handel in Japan en overl. te Batavia 12 Juni 1831.

Schr.: Japan, voorgesteld in schetsen over de zeden en gebruiken in dat Rijk, Amst. 1831; Geschiedk. overzicht van den Ned. handel in Japan, Bat. 1833.

[Mr. Antonius Alexius Josephus Meylink]

Meylink (*Mr. Antonius Alexius Josephus*), geb. te Amst. 4 Oct. 1797, kreeg zijn eerste onderwijs van den pastoor te Zoetermeer, bezocht van 1814-'16 eene inrichting van Fransche geestelijken te Borck bij Munster, daarna het Sem. te Luik en prom. in de letteren aan de Universiteit te Parijs 1827, te Leiden in de rechten 1832, en vestigde zich als adv. te Voorburg, later in Den Haag, waar hij lid der Prov. Staten en van de Tweede Kamer was, en er overl. 11 Dec. 1863.

Hij gaf in 't licht: Over den invloed der geschiedk. op de taalkunde in het algemeen en de noodzakelijkheid van de kennis van de vaderl. gesch. ter beoefening van de vaderl. taal (eene bekroonde prijsvr. te Brugge), 1829; Pleitmemoriën over het tiendregt, met hist. aant. en bedenkingen tegen de verhandeling van Mr. P. van der Schelling, 's-Hage 1850; Verhaal eener onteigening ten algemeenen nutte, welke

28 Febr. 1851 is voltrokken, vooral bij gelegenheid der vaststelling eener nieuwe wet, 's-Hage 1851; Officiëele geschiedenis der wet van 1806 over het schoolwezen en het lager onderwijs, enz., 's-Hage 1857; Over een Charter van graaf Floris V van 14 Mei 1273, mededeeling van G.H.M. Delprat nader toegelicht, en over Charters van graaf Floris V van den jare 1281, met facsimile's van zegels en watermerk, 's-Hage 1861. Zijn belangrijk werk, de uitkomst eener uitgebreide nasporing ten behoeve zijner rechtsgel. praktijk: Gesch. van het Hoogheemraadschap en der latere waterbesturen van Delfland, 's-Grav. 1847, is na verschijning van 4 afl., tot blz. 204, gestaakt.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1866.)

[Adriaan Cornelis Meynne]

Meynne (*Adriaan Cornelis*), werd te Nieupoort geb. 22 Dec. 1785. Van jongsaf legde hij zich op de taalstudie toe en nog in zijne jongelingsjaren behaalde hij verscheidene prijzen in de dichtkunst. Op 17 Maart 1810 werd hij tweede secretaris zijner geboortestad, later secretaris bij het armbestuur en 10 Oct. 1815 opziener bij het bestuur van bruggen en wegen. Den 31 Dec. 1842 benoemde de koning hem tot burgemeester van Mannekensvere. Later keerde hij naar Nieupoort terug en overl. aldaar op 21 Sept. 1867.

Van hem verschenen: Een bundel Poëzy, Brugge 1852; Volksliederen, Nieupoort 1858, en: Sleutel om op het eerste zicht de echte etymologiën te vinden der namen van steden, dorpen enz., Brugge 1860 en 1862.

[Petrus Cornelis Jacobus Meys]

Meys (*Petrus Cornelis Jacobus*), geb. in Den Haag 21 Juni 1830, was van 1846-'57 bij het onderwijs, ging toen over bij de rijkstelegraaf en is thans directeur te 's-Hertogenbosch.

Hij schreef: De wraak, dram. schets, Mepp. 1862; Misdaad en wroeging, id. Mepp. 1863, beide in 1868 herdr.; Heidebloemen. Eerste Gedicht, id. 1863; Waterloo. Lyrisch-Dram. Ged., id. 1865; Miskend, dram. schets, id. 1868. Voorts blijspelen voor Rederijkers, meest omwerkingen, als: Oom en Neef, Amst. 1870; Twee Tooneelspelers; Purm. 1871; De schilderseereprijs, id. 1872; De hoed van Frans II, id 1873. Wijders bijdr. in den Almanak voor Holl. Blijgeestigen, Moeders schoot, Jaarboekje voor Rederijkers, in dat voor de Mij. van Weldadigheid, in de Keurgarve enz.

[Everard Meyster]

Meyster (*Everard*) was, volgens zijne eigene opgave bij zijn huwelijk, geb. te Utrecht omstreeks 1617; na het buitenland bezocht te hebben, trouwde hij in 1649 Agatha, kleindochter van dien Jacob Schaep, welke in 1588 uit vrees voor de Spaansche vloot weder katholiek geworden was. Meyster was in zonderlingheid en dwaasheden het evenbeeld van zijn moederlijken oom Johan de Bruyn van Buitenwech, heer van Nieuwkoop, wiens hofje in Den Haag bekend is. Zijn buitenplaats Nimmerdor bij Amersfoort, de keitrekkerij aldaar en zijn huis de Krakeling te Utrecht, getuigen van

zijn zucht naar opspraak; zijne geschriften niet minder van de onverdiende toejuiching door zijne tafelvrienden, die hun Maecenas zelfs tot een edelman gemaakt hebben. Hoe de dwaling ontstaan is, dat hij door de Franschen in de stadsregeering te Utrecht zou gebracht zijn, wordt opgehelderd in prof. Fruin's ed. van Droste, Leid. 1879, blz. 372. Tot zijne invallen behoort ook een plan om van Utrecht eene zeehaven te maken.

Zijne werken zijn: De kruisleer ter zaligheid, 1651; Hemelsch landspel of Godenkout der Amersfoortsche Landdouwen, bevattende den buytensten opstal van 't Nieuwe stadhuis (te Amst.) 1e dl., Amst. 1655, 2e dr. 2 dln. Amst. z.j.; Drooge Buckens in de schuur van Amore fortis gedroogd, Utr. 1676; Het eerste deel der Goden Landtspel van Amersfoort. Van 't Nieuwe stadthuys binnen Amsterdam, gespeeld en vertoont aldaar 1655, 2e dr. Amst. z.j.; Nimmerdor, Utr. 1661-'67; Keyklucht van Jock en Ernst, Utr. 1661; Des weerelds Dool-om-Bergh ontdoold op Dool in Bergh, Utr. 1669; Kortbondige gebeeden bestaande in onverdeelde hartstoghten voor den verdoolden zondaars uitgestort om uyt den wegh van doolingen te raecken, Utr. 1669; Gekroonde Meysterlyke wercken, bestaende in Aerdsche en Hemelsche gedachten beschreven en berymt, 1 dl.; De gekroonde berymde policy, Utr. 1668; Daarachter is gedrukt Cruysleer of d'herboorene Thomas à Kempis, leerende d'eenvoudige herten den waeren weg ter zaligheyt, Utr. 1661; Stichtelycke Meyster, dat is, korte politycke schilderij met uitgeleezen leerelyke lessen; Gerijmde Bedenckingh of ontwerp om Uitrecht op zijn schoonst en sterrikst te vergrooten, Utr. 1670; Klucht van spitshoedige menschen, met hooge verdiepingen en lage verstanden, Utr. z.j.; Deductie ofte bedencking over d'Eemsche zeevaerd, Utr. 1670.

[Hendrik Carel Michaelis]

Michaelis (*Hendrik Carel*), geb. te Amst. 10 Maart 1818, stud. eerst te Deventer, van 14 Sept. 1836 te Utr., waar hij in de letteren prom. in 1848, was in 1846-'52 rector der Lat. school te Enkhuizen, daarna leeraar in oude talen en wiskunde en van 1878 tot zijn eervol ontslag, in 1887 conrector aan het gymnasium te Zutfen.

Hij schreef: Over het innig verband

tusschen volksbeschaving en nationale dichtkunst bij de Grieken, Dev. 1850. Levensbericht van Dr. H.J. Kroon, Hand. Mij. Ned. Lett., 1882. Voorts vertalingen, o.a. van Bojesen's handboeken der Rom. en Gr. antiquiteiten, Haarl. 1843 en '45, 2e dr., Haarl. 1846 en '49, en bijdragen in de Letteroef., Konst- en Letterbode, Ned. Spectator, enz.

[Jan Jozef Matthijs Micheels]

Micheels (*Jan Jozef Matthijs*), geb. 25 Jan. 1831 te Maastricht, was achtereenvolgens leeraar aan de middelbare school te Dendermonde, aan het stedelijk college te Mechelen, aan het koninklijk Atheneum te Bergen en sedert Oct. 1876 aan het koninklijk Atheneum van Gent, waar hij nog leeraar in de Nederlandsche taal- en letterkunde is.

Hij gaf uit: Othello van Shakespeare, vertaald in de Gazet van Dendermonde; De redevoering van Demosthenes: ‘Wegens de Kroon’, met inleiding en aanteekeningen (in het Nederduitsch Tijdschrift), Brussel 1862; Levensbeschrijving van Marnix van van St. Aldegonde, (bekroond), Brussel 1865; Het derde hekeldicht van Persius met eene studie over den dichter en zijn werk en verklarende aanteekeningen (in de Toekomst), 1870; Benjamin Franklin, een levensbeeld, Gent 1878; De Herleving, of de stichting der eenheid van Italië, Antw. 1878; Eene Levensbeschrijving van professor G.W. Vreede, naar diens eigen werken, Gent 1884; De Leeraars der Nederlandsche taal op een Vlaamsch Atheneum, Gent 1887; De Letterkunde in onze beschaafde samenleving, Gent 1889. Verder tal van taal- en letterkundige bijdragen in de Toekomst en andere tijdschriften, Fransche opstellen in de Revue Trimestrielle, in de Revue de l'Instruction publique, en vertalingen.

[J. Edward M. Michels]

Michels (*J. Edward M.*), geb. 6 Jan. 1823 te Beveren, in het land van Waas, was ontvanger der registratie te Dixmude, en sedert Juli 1865 in dezelfde betrekking werkzaam te Aalst. Hij overleed te Wetteren op 28 Juli 1881.

Hij schreef tal van novellen in de Noordstar en het Taelverbond, waarvan de voornaamste zijn: De wraek van Alfried, Johan Overdael, Zwalpeïers, Arme Leonora, Redevertelling, enz Afzonderlijk gaf hij uit: Hageroozen, verhalen, Gent 1847; Filomele, zes Nederduitsche Koorgezangen, St. Nicolaas; Zesstemmige liederen, muziek van A. Gevaert; Rede over de doodstraf, Aalst 1869. Hij was gedurende twee jaren ook werkzaam in het weekblad Het Verbond van Aalst.

[Jan Herman Michiels]

Michiels (*Jan Herman*), geb. 10 April 1832 te Temsche, was beambte bij den staatsspoorweg te Brussel, en overl. te Sint-Jans-Molenbeek op 28 Dec. 1885.

Hij was opsteller van een weekblad het Nachtlichtje en schreef: de Paus in nood, luimig gedicht, Bruss. 1860; Baas Simpels of vogels voor de kat, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1868; Haat en liefde, drama in vijf bedrijven, Antw. 1871; De Schoonmoeder (met Victor Lefèvre) tooneelspel in 2 bedrijven, Antw. 1873; De barbier van 't dorp, blijspel, Bruss. 1874; Bundel tooneelliederen, alleenspraken, hekelcoupletten,

vaderlandsche liederen, Romancen, enz., Bruss. 1874; De Paus in nood of eene reis naar de hel en den hemel, Luimig gedicht ter gelegenheid van den Pieterspenning, St. Gillis 1880; Een halfmiljoen, tooneelspel in drie bedrijven, Bruss. 1885.

[Wibrant Michiels]

Michiels (*Wibrant*), woonde tijdens het twaalfjarig bestand te Beetgum in Friesland.

Hij schreef Schriftuirlicke rymen, leerende hoe een christen mensche hem teegen des bedrieghlyken weerelts vervoeren in waren gelove, hope, ende liefde met becommernisse zijner zalicheyt zall wapenen en dragen, Beetgum 1616; Stichtelycke Rymen hoe haer de jonghe maegden met aangename zedicheyt zullen houden; Mengelmoes ofte Alderhande Rymkens. Zijne werken zijn ongedrukt gebleven en vormen No. 437 der hss. van de Mij. der Ned. Letterkunde.

[Jozef Hendrik Michielsen]

Michielsen (*Jozef Hendrik*), den 27 Juli 1859 geb. te Brecht, bij Antwerpen, waar hij van 1865-'72 de dorpschool bezocht, waarna hij te Hoogstraten muziek leerde, om in de kerk van Brecht koorknaap en in Maart 1876 koster te worden.

Hij schreef: Geschiedenis der verwoesting van Brecht in 1584, met aanteekeningen over een aantal andere dorpen van het Markgraafschap Antwerpen in dit tijdvak, Brecht 1887; Geschiedkundige aanteekeningen over de Sint Jorisgilde van Brecht, Brecht 1887; Onze Lieve Vrouw van het Heiken te Brecht, Brecht 1888. Verder bijdragen als mengelwerk in het Nieuwsblad der Kempen.

[Michiel Michielszoon of Michielsen]

Michielszoon of **Michielsen** (*Michiel*), geb. te Vlissingen 1630, stud. te Franeker en Utrecht, prom. in de godgeleerdheid in 1661. Hierna legde hij zich op de rechtsgeleerdheid toe, ging in 1675 met het gezantschap naar Engeland en was van 1676-'84 pensionaris van Vlissingen. Als zoodanig had hij zitting in de Statenvergadering van Zeeland; hij hield er gedurende zijne dienstjaren aanteekening in rijm van 't geen daarin voorviel. Deze

aant. zijn bekend onder den naam van Burlesque Notulen en ofschoon ongedrukt, bestaan er vele afschriften van, zelfs met een na zijn dood geschreven zgn. sleutel waardoor de namen van personen en plaatsen bekend worden. Hij heeft daarin aangetoond, dat de heeren Staten van Zeeland niet altijd voor waarheid en recht in de bres durfden springen. Hij werd 7 April 1664 te Vlissingen begraven.

(Nagtglas. Levensberichten).

[J. Michils]

Michils (*J.*), geb. te Geeraardsbergen, leefde in de 18e eeuw en leverde het werk getiteld: Verscheyde Gedichten op het afsterven van Maria Theresia, behelzende den lof van die groote Vorstin, door J. Michils, inwoonder van Geeraerdsberge, Gent.

[Mr. Simon van Middelgeest]

Middelgeest (*Mr. Simon van*), geb. in Den Haag, werd 29 Febr. 1644, twintig jaar oud, te Leiden als stud. ingeschreven en legde zijn eed als adv. bij den Hove van Holland af, 21 Oct. 1648.

Hij schreef een paar gedichten in den Bloemkrans, Amst. 1659, maar is bovenal bekend door zijne welsprekende verdediging van Mr. P. de Groot, z.a., in 1676, eerst door Scheltema in zijn Mengelwerk, dl. III gedrukt, en door Van Vloten opgenomen in zijne prozaschrijvers der zeventiende eeuw, Arnh. 1870.

[Dionysius Middelkoop]

Middelkoop (*Dionysius*), geb. te 's Grevelduin-Capelle 10 Nov. 1812, werd in 1837 predikant te Oude- en Nieuwe Wetering, in 1840 te Monster, in 1844 te Almeloo en overl. 8 Sept. 1845 te Zevenbergen.

Hij dichtte: Simson, in vier tafereelen, Utr. 1836, en gaf bijdr. in De Boekzaal en andere tijdschriften.

[Frans van Mieris]

Mieris (*Frans van*), kleinzoon van den gelijkn. schilder, werd geb. te Leiden 24 Dec. 1689, en door zijn vader Willem van Mieris voor de kunst opgeleid; beoefende tevens de vaderl. geschiedenis en penningkunde en overl. 19 Mei 1763.

Zijne werken zijn: Beschr. der Bisschoppelijke munten en zegelen van Utrecht, Leid. 1726, met Kerkelijke historie en Outheden der zeven Vereen. Provinciën, naar het Latijn van Van Heussen en Van Rijn, 3 dln., Leid. 1726; Historie der Nederl. Vorsten, uit de Huizen van Beijeren, Bourgonje en Oostenrijk, 3 dln., 's-Hage 1732-'35; Chronyk van Holland van den Klerk uit de laage landen bij der zee, met aant., Leid. 1740; Antwerpsch Chronykje, Leid. 1748; Groot Charterboek der Graven van Holland, van Zeeland en Heeren van Friesland, eindigende met Jacoba van Beijeren, 4 dln., Leid. 1753. Hierbij behoort: Chronol. Register op het [nog altijd onuitgegeven ms.] Vervolg van het groote Charterboek van Van Mieris, aanwezig op het rijksarchief te 's-Hage, (bewerkt door A. Elink Sterk Jr. en uitgeg. door het Prov. Utrechtsch gen.), Utr. 1859; Handvesten en privilegiën van Leyden, 1754;

Verhand. over het samenstellen en beoefenen der Historien, inzonderheid der gesch. van Holland, (psd. Zographos) Leid. 1757, Amst. 1790, Amst. 1826; Verhand. over de leenroerigheid van het graafschap van Holland, mitsgaders eenige aanmerkingen op 't werk van Mr. G. van Loon, Leid. 1768. Hij hielp met Mr. D. v. Alphen z.a., het eerste deel bewerken der Beschrijving van Leyden, 3 dln., Leid. 1762-'84.

[Eugeen van Migem]

Migem (*Eugeen van*), in 1807 te Beveren, in het Land van Waas, geb., was leerling van het Collegium Philosophicum en werd candidaat in de wijsbegeerte en letteren. Hij vergenoegde zich evenwel met het nederig ambt van onderwijzer, dat hij 20 jaren uitoefende in zijne geboorteplaats, waar hij den geest gaf, 24 Juli 1849. In het Belgisch Museum van 1838 plaatste hij een geschiedkundig verhaal: De hongersnood van het jaer 1044; in de Gentsche jaarboekjes van 1839 tot 1848 leverde hij verscheidene dicht- en prozabijdragen en afzonderlijk gaf hij in het licht: Beknopte geschiedenis van België, Gent 1844, en Fraeye en gemakkelyke Schoolgezangen, Gent 1847.

[Jan van Mije]

Mije (*Jan van*), een Brabantsch dichter, leefde in het midden der 17e eeuw te Antwerpen en zond aldaar in het licht: De verholenste verborgentheden van 't catholyck-roomsch gheloof, dicht-wys verclaert door J.v.M., Antw. 1644; Orpheus Christianus in den welcken de verborghenste verholentheden van het catholijck gheloof dicht-wys verclaert worden door J.v.M., Antw. 1644; Eclogae ofte Herders-Sanghen, Antw. 1647.

[Mr. Pieter Mijer]

Mijer (*Mr. Pieter*), geb. te Batavia 3 Juni 1812, kwam reeds in 1820 naar Nederland ter verkrijging van het voorloopig onderwijs, dat zelfs in zijn geboorteplaats destijds niet te krijgen was en hem te Vollenhoven bekwaamde voor de studiën, die hij in 1828 te Leiden begon. Den 11 Oct. 1832 prom. hij, legde zes dagen later in Den Haag zijn' eed als adv. af en was 15 Aug. 1833 te Batavia terug. Na eenigen tijd aldaar gepraktizeerd te hebben, trad hij in Febr. 1835 in 's lands dienst, bekleedde de hoogste ambten en keerde in den zomer van 1855 met verlof, was van 1 Jan. 1856 tot 18 Maart '58 minister van koloniën, van Juni 1860 tot Mei '66 lid der Tweede Kamer, daarop enkele maanden andermaal min. van koloniën en werd toen gouv.-gen. van Ned.-Indië, woonde na zijne

terugkomst eerst te Utrecht, daarna te 's-Grav., waar hij overl. 6 Febr. 1881.

Als schrijver onderscheidde hij zich door de vlg. werken: Gesch. der Ned. O.-I. bezittingen onder de Fransche heerschappij, Batavia 1839; Kronyk van Nederl.-Indië (1816 -'26), 2 dln., ald. 1841, '42; Gedenkboek der feestelijke vereeniging van Oudstud., aan de Vad. hoogescholen, gehouden tot Batavia, ald. 1844; Jean Chrétien Baud geschetst, Utr. 1878; in de Hand. van Lett. het Levensbericht van J.C. Baud, 1860.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1884.)

[Frans Mijleman]

Mijleman (*Frans*), 15 Maart 1617 geb. te Brugge, trad op 24 Juli 1636 te Mechelen in de orde der Jezuïeten en verbleef ruim 27 jaren, als geloofszendeling, en met het bijzonder doel om de herdoopers te bestrijden, te Groningen, in welke stad hij overleed op 17 Jan. 1667.

Zijne nagelatene werken in de moedertaal zijn: Bewys dat Christus waerlyk uyt de Maegd Maria geboren is, Antw. 1661; Den getrouwen Leydsman, door Franciscus van Brugghe, Amst. 1664; Vlaemschen Echo of geestelijke liederen, Antw. 1664.

[Abraham van Mildert]

Mildert (*Abraham van*), schreef: Virginia, trsp., Amst. 1618: Harcilia, trsp., Amst. 1632; Boertighe Clucht van Jr. Groen-Geel, ald. 1643.

[Nicolaas van Milst]

Milst (*Nicolaas van*), pastoor van het Bagijnhof te Breda en daar omtrent 1705 overl., was volksdichter en schreef de drie volgende werkjes in proza, maar met ingelaschte versjes: Jezus gekruyst en ghestorven voor het Welvaren van den Mensch, ofte het vermaeck der Ziele, bestaende in vijf Meditatiën op de vijff glorieuse wonderen van den gekruysten Jesus, 1693; Christelycke Beweeg-Redenen tot een salige vreese om af te weizen alle sorgeloosheidt der Siele, Breda 1703; Het houte sleutelken tot openinge van het Menschen Hart gepast op eenige woorden van d'Evangeliën die Zondaghs na 's Heyligh dags door het geheele jaar en op eenige byzondere feesten, ook al de dagen van den vasten in de kerkcen worden voorgelesen. Daer komen noch by eenige leskens voor den Advent, Antw. 1706.

[Jan Minkman]

Minkman (*Jan*), geb. te Brummen 2 Juli 1852, vestigde zich in Jan. 1876 als uitgever te Arnhem, waar hij thans nog woont.

Hij schreef: Nederlandsche uitgaven, 1875, Arnh. 1876; Kleurenmengeling of kleurentegenstelling? 1883; De harmonie in de Boekdrukkunst, practisch aangetoond, theoretisch beschreven en beoordeeld, 1884. Van dit werk gaf hij in 1886 eene herziene en vermeerderde fransche vertaling in het licht onder den titel: l'Harmonie dans l'Imprimerie, démontrée par la pratique, décrite et jugée en théorie. Deze laatste drie werken en de daarin voorgestane methode van drukken (blauwe letters op groen

papier) verschaften den schrijver eene algemeene bekendheid. Van Maart tot Oct. 1886 leverde hij wekelijks artikelen over Staat- en Letterk. onderwerpen in Flandria. Hij werd redacteur-uitgever van De Gids van Leesgezelschappen. Onder het psd. W. Hartsink schreef hij: Schele Teun en Een vrouw uit de krant. Twee schetsen uit het volksleven, 1876; Wassenheim. Een dorpsroman, 1876 (beide op 18-jarigen leeftijd geschreven); Zacharias Duitskop, humor. schets, 1885; Meneer Bobbelman's Kerstgave. Eene Kerstvertelling (In De Salon 1886.) Onder het psd. Adriaan de Vrije gaf hij uit: Eerste gedichten en gedachten van een Leek; Zangen der Jeugd, beide bundels vereenigd onder den titel: Geest en Hart, 1876. Alsemdroppels. Ged., 1882; Gedichten, 1885. In laatstgenoemden bundel zijn al de vorige opgenomen en eenige nieuwe voor 't eerst gedrukt. Verder leverde hij verschillende kleinere artikelen in couranten en tijdschriften.

M.

[Gillis Desideer Minnaert]

Minnaert (*Gillis Desideer*), te Gent geb. 4 Maart 1836, ontving zijne opleiding als onderwijzer in 's Rijks Normaalschool te Lier van 1855-57. In 1857 werd hij als hulponderwijzer benoemd aan eene stadsschool zijner geboortestad; in 1859 onderwijzer aan de voorbereidende Normaalschool te Gent; in 1863, bij de stichting der Gentsche Normaalschool, werd hij aldaar tot leeraar benoemd in de Nederlandsche Taal en Letterkunde; in 1865 tot onderbestuurder der Normaalschool, en in ditzelfde jaar tot bestuurder der eerste stadsbetaalschool te Gent. Thans is hij bestuurder van de stadsscholen zijner geboorteplaats.

In 1862 gaf hij een stel Nederlandsche leesboeken uit, die talrijke uitgaven beleefden. In 1872 gaf hij twee Bloemlezingen uit, eene te Gent voor uitgebreid lager onderwijs, en eene te Leiden voor middelbaar onderwijs; deze laatste is voorzien van eene Beknopte geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde. Hij leverde bijdragen in tijdschriften, en als bestuurlid van het Willemsfonds hield hij in verschillende steden voordrachten, waarvan er enkele in het Jaarboek van het Willemsfonds en andere afzonderlijk te Antwerpen verschenen. Tevens schreef hij: Vijf edele Strijders voor volksbeschaving en opvoeding: Socrates, Plato, Pestalozi, Fröbel, Franklin, Gent 1880; Het Werk veredelt, Schetsen uit het leven van beroemde mannen, Gent 1881; Overzicht der Nederlandsche letterkunde, Gent 1884; Antwoord

aan den heer Malissart, gemeenteraadslid, ter gelegenheid zijner redevoering van den 31sten December j.l., Gent 1886.

[Jonker Lieven van der Minnen]

Minnen (*Jonker Lieven van der*), leefde in het midden der 17e eeuw en dichtte: Den eerlycken Pluck-Vogel gepluckt in diversche pluymkens van Minne-Liedekens uyt-gebroeyt door Jonker Livinus van der Minnen, Antw. 16- en Brussel 1669.

[Amandus Missiaen]

Missiaen (*Amandus*), is de Vlaamsche dichter van: De eerlyke Belgen, in vier zangen, door Amandus Missiaen, in Gidts, Brugge 1809.

[Joachim Mobach]

Mobach (*Joachim*), geb. te Groningen 19 Juli 1699, werd pred. te Diever (Drente) in 1725, te Nijkerk (Friesl.) in 1737, te 's-Hertogenbosch in 1741, waar hij als emeritus 7 Dec. 1790 overleed.

Hij schreef behalve preeken, lijkredenen en godsd. werken: Kort verhaal van eenige zeldzame en wetenswaardige bijzonderheden voorgevallen bij de inneming van 's-Hertogenbosch, 's-Bosch 1779; Beschrijving der St.- Janskerk te 's-Bosch, 's-Bosch 1789; enkele Nederd. gedichten.

[Mr. Anthony Ewoud Jan Modderman]

Modderman (*Mr. Anthony Ewoud Jan*), geb. te Winschoten 27 Sept 1838, werd door de benoeming van zijn vader tot lid van den Hoogen Raad in Den Haag onder het rectoraat van Bax opgeleid, stud. van 15 Sept. 1856 tot 13 Juni 1863 te Leiden, toen hij prom. met een proefschr. over de Hervorming onzer strafwetgeving; hij werd kort daarop adv. in Den Haag, en den 21 Juli van het volgend jaar hoogl. in de rechtsgeleerdheid aan het Ath. te Amst. In 1871 werd hij prof. te Leiden, lid der commissie voor het nieuwe strafwetboek tot hare ontbinding in '76; den 6 Sept. 1879 minister van justitie geworden, bracht hij meer tot stand dan in een wdb. van letterk. kan vermeld worden, zeker meer dan zijne krachten mochten verdragen. Na zijn aftreden als minister in 1883, zocht hij herstelling in 't buitenland, en werd in 1885 lid van den Hoogen Raad, zonder daarin zitting te kunnen nemen, daar hij reeds 7 Aug. van hetzelfde jaar overleed.

Zijne geschr. zijn achter onderst. biographie opgegeven, met zijne voorn. ministeriëele redevoeringen. Van zijne toespraken hebben eene blijvende waarde: Straf geen kwaad, Amst. 1864; De methode der wetenschap van het strafrecht, Leid. 1871; De eenheid der wetenschap en het recht van het ideaal, Leid. 1879.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1887.)

[Mr. Tonco Modderman]

Modderman (*Mr. Tonco*), geb. 11 Jan. 1745 te Groningen, waar hij stud. en prom., overleed 21 April 1802.

Zijne gedichten werden zelden geschreven, doch door hem in zijn geheugen bewaard, zoodat het zijn zoon, en zijn vriend Spandaw slechts met moeite gelukte eenige er van te verzamelen, welke in 1817 te Groningen als Nagelaten gedichten werden uitgegeven.

[Justin Modera]

Modera (*Justin*), geb. 11 Juli 1803 te Middelburg, ging reeds op 14-jarigen leeftijd bij de marine, diende veel jaren in onderscheiden rangen en betrekkingen, beoefende daarbij de wetenschappen van zijn vak, met al de nieuwe instellingen daarin destijds opgenomen, en bleef, na zijn werkelijken dienst als kapitein-luitenant, nog zes jaar werkzaam als hoofdambtenaar aan het ministerie, tot 1858. Hij overl. in Den Haag 27 Maart 1866.

Behalve een aantal verhand. over zaken het zeewezen betreffende, schreef hij: Verhaal van een reize naar en langs de zuidwestkust van Nieuw-Guinea, gedaan in 1828 door Z.M. Corvet Triton en Colonialen Schoener Iris, Haarl. 1830.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1867.)

[Marinus Modewijck]

Modewijck (*Marinus*), was in het begin der 18e eeuw schoolmeester, en schreef gedichten, die werden opgenomen in den Nieuwen Nederlandschen Voorschriftboek uitgegeven door A. Steven.

[Hieronimus de Moelder]

Moelder (*Hieronimus de*), geb. te Antwerpen, werd in die stad religieus der orde van de Minimen en dichtte het werk: Den lydenden Christus ofte de Passie ons Heere Jesu Christi, met de klachte van de Maghet Maria, in dicht ghestelt, Antw. 1666.

[Anna Maria Moens]

Moens (*Anna Maria*), geb. te Hoorn 31 Aug. 1777, opende in 1801 eene inrichting voor opvoeding van jonge dames op Wijhezigt bij Wijhe, verwierf eershalve eene buitengewone akte van toelating als schoolonderwijzeres bij regeeringsbesluit van 29 Maart 1817, en in Mei van 't volgend jaar bracht zij hare inrichting over naar den huize Kernheim bij Ede. In 't begin dezer eeuw had zij omgang met Feith; later onderhield zij briefwisseling met hare naamgenoot Petronella, die verkeerdelijk hare bloedverwant geacht wordt, schoon de vriendinnen elkander als nichten betitelden. Zij overl. op Kernheim 10 Maart 1832.

Schr.: Dichterl. bespiegelingen over Gods voorzienigheid, den dood, het graf, de opstanding en andere zedelijke onderwerpen, Amst. 1795; Beschr. van het godsd. en zedel. karakter van J.C. (door 't Nut bekroond), 1797; Zedek. schoolboek, (id.), 1799; Dichterl. proeve over de vriendschap en het wederzien, Amst. 1802; Iets ter

ged. van Lavater, Gron. 1804; Tafer. van eene christel. opvoeding, Amst. 1822. Zij is ook de dichteres van Ev. gezang, 183.

(Jaarb. Cornelia, 1871.)

[Petronella Moens]

Moens (*Petronella*), wier overgrootouders om geloofsvervolging uit Fransch-Vlaanderen in Zeeland gekomen waren, werd geb. te Cubaard bij Franeker 16 Nov. 1762; haar vader was daar destijds pred. en ging in 1764 naar Aardenburg, waar hij overl. in 1803. Tengevolge eener ziekte in 1766 werd Petronella blind, doch aanleg en omstandigheden brachten haar tot de beoefening der letteren, waaraan zij meer dan eene halve eeuw heeft gearbeid en in nog langer tijdvak algemeen gewaardeerd werd. In hare laatste levensjaren woonde zij te Utr. en overl. daar 4 Jan. 1843.

Met weglating harer vele kinderwerkjes en vertalingen, volgen hier: De ware Christen, Amst. 1785 (bekroond); Esther, in vier boeken, Haarl. 1786 (bekroond); Eerekrans voor Aardenburg en Bergen-op-Zoom, Amst. 1788; Ruth, 's-Hage Amst. 1790; Dichtk. en Prozaïsche Mengelwerken, Haarl. 1790; De gebroeders de Witten, Utr. 1791; Johan van Oldenbarneveld, Zaltbommel 1792; H. de Groot, Zutphen 1790; (met B. Bosch) De nieuwe Constitutie van Frankrijk, twee dichtstukken, Amst. 1792; Liederen voor het Vaderland, Dordr. 1792; De geschiedenis der menschheid, Amst. 1793; Belanglooze liefde en ware vriendschap geschetst, in Brieven, Amst. 1793; Mengelingen, Amst. 1794; Nuttige uitspanningen, Haarl. 1795; Onderwijs in de godsdienst voor de jeugd, Amst. 1795; Vruchten der eenzaamheid, Amst. 1798; Mijne vrije denkwijze over belangrijke onderwerpen, 's-Hage 1798; Bespiegelingen over Europa in de XVIIIe eeuw, Haarl. 1802; Historie van den Heer Willem Erfstee, 3 dln, Z.-Bommel 1809: De twaalf maanden des jaars in bespiegelingen, 4 st., Haarl. 1810; Carolina van Eldenburg, of de beproefde huwelijks-trouw, 3 dln, Amst. 1812; Karel van Rozenburg of de zegepraal der deugdzame liefde, 2 dln, Dordr. 1814; Mengelwerk, Dordr. 1815; Mengelpoëzy, Amst. 1819; Winterloveren, Amst. 1820; Frederik Bernstein 2 dln, Amst. 1822; Tafereelen uit de Nederl. gesch., dichterlijk geschetst, Haarl. 1823; Dichtkundige proeve, Amst. (met W.H. Warnsinck); 's Menschen begin, midden en einde, Amst. 1824; Nieuw Nederlandsch A.B.C. boek, Amst. 1825; Herman en Susanna of Tafereel van een gelukkig burger huisgezin, Amst. 1826; (met W.H. Warsinck) Waarheid en verdichting, Amst. 1828; De dankbare Vriezen, aan geheel Nederland, dichtstuk, Haarl. 1828; Legaat voor mijne vrouwelijke landgenooten, Amst. 1830; Dagboek voor mijne mannelijke Landgenooten, Amst. 1831; Mevrouw Liliënthal en hare kinderen, of geschenk aan mijne jeugdige vriendinnen, Amst. 1831; Vijf verhalen, Haarl. 1831; Eene week in de Lente op het land, Haarl. 1833; Gelegenheidsgedichtjes, Leiden 1833; Zestal brieven over, vooral in dezen tijd, belangrijke godsd. onderwerpen, Amst. 1834; Uitboezeming van mijn geliefd Vaderland en de Noord-Nederlanders, Haarl. 1835; Vreugdezang bij het tweede eeuwfeest van Utrechts Hoogeschool, Utr. 1837; Een zestal godsdienstige overdenkingen ter bemoediging mijner lijdende natuurgenooten, Koevord. 1839; tweede zestal, id.; Antwerpen verheerlijkt door de groote mannen die het heeft voortgebracht, Utr. 1840, (haar laatste bekroond gedicht), en uit hetzelfde jaar een ged. op den dood van prof. Heringa.

(Warnsinck en Decker Zimmerman, Petr. Moens, Amst. 1843.)

[Cornelis Gerard Moeringh]

Moeringh (*Cornelis Gerard*), geb. te Gouda, waar hij in 1730 raad in de vroedschap werd; was er later baljuw, schout en burgemeester, en overl. er 7 April 1758.

Hij schreef in dichtmaat: Alexander en Artemisia, Treurblijeindspel, Utr. 1734; Artaxerxes, Trsp., Utr. 1737; Gehoornde Filosooph, door slagen bevredigt, Utr. 1738; Bedrooge geldgierige koppelaars, Blijsp., Utr. 1738; Belachelijke Redeneerder, klucht, Utr. 1740; Dood van Seneka, trsp., Amst. 1743; Geschaakte Bruid, blsp.; Derde Meydag, of verhuistijd, klucht, de meeste verzameld in: Tooneelstukken door een kunstbeminnaar, onder de zinspreuk: Non semper arcum tendit Apollo, Utr. 1738.

[Pieter Hendrik van Moerkerken]

Moerkerken (*Pieter Hendrik van*), geb. te Deventer, 17 Febr. 1839, genoot zijne opleiding aan het Gymn. en het Athenaeum aldaar 1853-1859, kreeg na het overlijden zijns vaders plaatsing bij het onderwijs, werd in 1861 leeraar in de moderne talen aan het Gymn. te Leeuwarden, in 1865 leeraar aan de Rijks hbs. te Gouda, in 1867 te Leeuwarden, in 1872 te Middelburg, voor Engelsch en Nederlandsch en is sedert 1882 leeraar in het Ned. aan de Rijks hbs. te Utrecht.

Hij gaf uit o.a.: Meesterstukken uit Vondels werken met een levensschets van den dichter en aant., Leeuw. 1870; Inleiding tot de Nederl. Dichtkunst, Midd. 1877; Keur uit Vondels Lyr. en Dram. Poëzie, Sneek 1885; Hooft en Huygens. Keur uit beider werken. Met levensschets en aant., Sneek 1887; Over de verbinding der zinnen in het Gotisch, Gent 1888 (bekroond).

[Jan Moerman]

Moerman (*Jan*), ook **Mr. Jan Moerman van den Kiele** geheeten, waarschijnlijk naar de heerlijkheid het Kiel, eene voor-

stad van Antwerpen, waar hij zou geboren zijn. Ten jare 1583 was hij een der voornaamste wederoprichters van de Antwerpsche Rederijkerskamer De Olijftak, die uit oorzaak der hervorming van hooger hand ontbonden was. Men wil dat deze Jan Moerman de schoolmeester was der O.L. Vrouwekerk van Antwerpen, die op 20 Oct. 1621, in den ouderdom van 65 jaren, begraven werd.

Deze dichter was Factor der bovengemelde kamer en schreef: Boomgaert der Belgischer Poëterijen: hier syn noch achterby gevoeght ses Rhetorijckelijcke waghenspelen, besluytende de ses eerste Capittelen van S. Jans Openbaringhe, Antw. 1581; en De Cleyn werelt, Rethorijckelijck wtghestelt deur M. Jan Moerman, ende met overschoone Constplaten seer heerlijck versiert, Antw. 1584.

[Ernst Wilhelm Moes]

Moes (*Ernst Wilhelm*), geb. te Amst. 5 Sept. 1864, ontving daar van 1876-'81 zijne opleiding aan het Gymnasium, studeerde van 1884-'86 aan de gemeentelijke Universiteit, waar hij uitsluitend de lessen van prof. Jorissen volgde, legde zich ook op bibliographie en bibliotheekwezen toe bij de firma Frederik Muller, en is sedert 1886 adjunct-archivaris te Rotterdam.

Schr. afzonderlijk: Inconographia Batavia. Lijst van geschilderde en gebeeldhouwde portretten van Noord-Nederlanders in vroeger eeuwen, Amst. 1890. Behalve dit een lezenswaardig familie-verhaal over Kriegs-fatalitäten (1795), als hs. gedrukt, gaf hij een uitvoerig opstel over Gerard ter Borch en zijne familie in Oud-Holland, 1886, en andere bijdragen in dat tijdschrift; verder studiën en art. in Ned. Spectator, Amsterdamsch Jaarboekje, Zeitschr. des Bergischen Geschichtsvereins, de Nieuwe Rotterd. Crt., enz.

[Johannes Christiaan Mohr]

Mohr (*Johannes Christiaan*), Een Amsterd. dichter, die meermalen bekroond werd, overl. er in 1787.

Hij schreef: De voordeelen van den Christelijken Godsdienst voor de burgerlijke Maatschappij. Bij den brand van den Schouwburg (11 Mei 1772) gaf hij: Ontzaggelijke doch nuttige beschouwing van het akelig treurtooneel. Door de Godlijke gerechtigheid vertoont in den brandenden Amsteld. Schouwburg, 6 drukken; Dichtgedagten bij het graf van den Prins der Godgewijde Nederl. dichteren, Joannes Eusebius Voet, Amst. 1778; Overdenkingen bij gelegenheit van het sterven van den Hoogleeraar G.J. Nahuys en deszelfs egtgenoot, Amst. 1782.

[H.C. Moke]

Moke (*H.C.*), schreef: Philippine van Vlaanderen of de gevangenen der Louvre, 2 dln, Rott. 1830; De Belgische Ridder ten tijde der beeldstormers, Amst. 1831; Herman of natuur en beschaving, 2 dln, Amst. 1833. Ook vertaalde hij uit het Fransch.

[Jacob de Mol]

Mol (*Jacob de*), een rederijker van Antwerpen uit de 16e eeuw.

Van hem worden de volgende dichtkundige voortbrengselen vermeld: Aeneas en Dido; Venus en Jupiter; Ionstich herte en Famen van eere. Het eerste komt in hs. nog voor onder den titel: Moraliteit van Eneas ende Dido, twee amoreuse spelen ghemaeht ende ghespeelt te Antwerpen, (in de Kamer van de Violieren), geteekend met schrijvers kenspreuk: Laet wrueten den Mol, composuit a.d. 1552 ende is t'Antwerpen ghespeelt in Mayo int selfde jaer.

[Jan Frans van Mol]

Mol (*Jan Frans van*), te Antwerpen geb. op 26 Dec. 1825, was bijna een halve eeuw boekhandelaar in zijne geboortestad en sneed ook vele platen voor de werken, welke hij als uitgever verspreidde.

Behalve eenige Fransche werken en Fransche en Vlaamsche artikels in dagen weekbladen, leverde hij: De Spaansche Furie in Antwerpen 1569-1577, Historische tafereelen, Antw. 1879.

[Dirk Molenaar]

Molenaar (*Dirk*), geb. te Amersfoort 28 Jan. 1786, stud. van 1804-1809 te Utr., werd in hetzelfde jaar pred. aan De Vuursche, 1814 te Nieuw-Loosdrecht, 1817 te Doetinchem, 1821 te Middelburg, en in 1822 in Den Haag; hij herdacht daar zijn' 50-jarigen dienst, legde in 1860 zijn ambt neder en overl. er 9 Oct. 1865.

Van zijne talrijke geschr. heeft de Practicale Bijbelbeschouwing, een 13-jarigen arbeid, den meesten omvang, 13 dln., Amst. 1833-'46; belangrijk voor de gesch. van het tijdvak, waarin hij leefde en voor de kennis van hemzelven zijn: Adres aan alle mijne Herv. geloofsgenooten. 's-Grav. 1827; Gedachtenis tot een dankbaar aandenken aan de gem. [zijne zes standplaatsen], ald. 1847; Aandenken. De allereerste en allerlaatste leerrede, benevens een afscheidswoord aan de gem. van 's-Grav., ald. 1866.

[Gillis van Molhem]

Molhem (*Gillis van*), dichter uit het begin der 13e eeuw, geb. te Molhem (Brabant), aan welk dorp hij zijnen naam ontleent, vertaalde in Nederlandsche verzen De Miserere, naar het werk van den Franschen dichter Le Reclus de Moliens, die het in de eerste helft der 12e eeuw vervaardigd had. Na 96 strophen (van 12 regels) geschreven te hebben, brak Gillis van Molhem het werk af. Vrij wat later is de vertaling door een ons verder onbe-

kenden Heinrec vervolgd, en of deze haar tot een eind gebracht heeft, weten wij niet, want midden in strophe 121 eindigt het handschrift. Het is onder den titel: ‘Rinclus, door Gielijs van Molhem en Hendrik,’ uitgegeven door C.P. Serrure, Vaderlandsch Museum, III 225-286.

[Philip Christiaan Molhuyzen]

Molhuyzen (*Philip Christiaan*), geb. 2 Nov. 1793 te Maastricht, stud. te Utrecht, werd in 1814 predikant te Vucht, en in 1819 te Deventer. In 1855 werd hij op zijn verzoek emeritus, een jaar later archivaris te Kampen, waar hij overl. 5 April 1865.

Behalve eenige godsd. werken, een paar schoolboeken, catalogi en vertalingen, gaf hij uit: Charters en bescheiden in het Oude Archief te Kampen, 1861-'63, Kampen, 3 dln. en schreef een groot aantal artikels in Nijhoff's Bijdragen, waarvan de voornaamste zijn: Uittreksels uit recessen der Hansesteden, ten aanzien der betrekking van de Geld. steden tot het Hanseverbond; De Anglen in Nederland of Aanmerkingen over de lex Angliorum et Werinorum; Het sterfhuis van prins Willem I; Maria van Gelre, koningin van Schotland; De victualiebroeders of Likedeelers; De vuurproef en gerechtelijke tweekamp in de veertiende eeuw; Bijdrage tot de gesch. der Heksenprocessen in Gelderland; De visscherij in de Zuiderzee, enz. Ook in andere tijdschriften, vooral in den Overijs. Alm. voor O. en L., dien hij redigeerde, gaf hij veel bijdragen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1868.)

[Gerrit Moll]

Moll (*Gerrit*), geb. te Amst. 18 Jan. 1785, werd voor den handel opgeleid, openbaarde echter veel aanleg voor wisk., kreeg daarin onderricht en werd met het oog op conscriptie stud. aan het athenaeum; in 1809 legde hij te Leiden het candidaats-examen af, hoorde de lessen van Delambre te Parijs van 1810-'12 en werd in dat jaar hoogl. in de Sterrenkunde te Utrecht. Na de herstelling dezer akademie gaf hij ook de lessen in de natuurkunde en was zeer vermaard door zijne altijd gelukkende proefnemingen, terwijl hij steeds werkzaam was in 't belang en de uitbreiding der kennis van zeewezen en waterstaat. Den 17 Jan. 1838 overl. hij te Amst., waar hij in de kerstvacantie bij zijn vriend Mr. F.A. van Hall logeerde.

Tot zijn geschr. van meer letterk. inhoud behooren: Redev. over J.H. van Swinden, Amst. 1824; Verh. over eenige vroegere zeetogten der Nederlanders, ald. 1825; Geschiedk. onderzoek naar de uitv. der verrekijkers, Amst. 1831.

[Jan Moll Jacobszoon]

Moll Jacobszoon (*Jan*), geb. te Enkhuizen 9 Febr. 1798, was achtereenvolgens predikant te Oosthuizen, te Hazerswoude, te Deventer en te 's-Gravenhage, waar hij nog werkzaam is, ‘als oudste der dienstdoende pred. in Nederland.’

Hij schreef: Merkwaardigheden uit de gesch. van den profeet Jeremias, 2 dln., 's-Hage 1841, 3e druk. 1851; Toespraak bij de inwijding der Armenschool van de Ned. Herv. gem. te 's-Hage 1844; Feestrede bij het 50-jarig bestaan van het Ned. Zendeling Gen., 11 Dec. 1847, 's-Hage; Feestrede bij het leggen van den gedenksteen

van het Oude-Mannen- en Vrouwenhuis der Herv. gem. te 's-Hage 1851; Feestwoord bij de wijding van het Nieuwe Weeshuis te 's-Hage 1867, enz. Voorts leerredenen, gelegenheidspreeken, werken van stichtelijken aard, enz.

[Willem Moll]

Moll (*Willem*), geb. te Dordrecht 18 Febr. 1812, liet zich te Leiden als stud. inschrijven, doch diende, alvorens de akad. lessen bij te wonen, in Nov. 1830 als vrijwilliger bij de Zuidholl. schutterij tot Sept. '31, werd in 1833 bekroond voor zijn prijsantwoord over de verbetering der kerkmuziek onder de Protestanten, naar het voorbeeld der oude christenen, en eindigde zijn loopbaan aan de hoogeschool in 1836. Als beoefenaar der toonkunst en als dichter had hij zich onderscheiden; hij schreef eene dissertatie, die hij niet voltooid of verdedigd heeft, daar het doctoraat in de theologie hem, indertijd verhinderd het op de gewone wijze te verwerven, eershalve verleend werd in 1847. Zijne eerste standplaats als pred. was De Vuursche, in 1837, zijne tweede, Arnhem in 1847. Den 11 Juni 1846 sprak hij te Amst. zijne inwijdingsredev, uit als hoogl. aan het Athenaeum, dat, niet het minst door zijn toedoen, veranderd werd in eene universiteit, die hij 15 Oct. 1877 mocht inwijden. Hij overl. 16 Aug. 1879.

Zijn leven en arbeid is met veel kennis en toewijding beschreven in de hieronder aangeduide monographie, waarachter al zijne geschr. opgegeven zijn, zoodat alleen de voornaamste hier volgen: Gesch. van het kerkelijk leven der christenen gedurende de zes eerste eeuwen, 2 dln., Amst. 1844-'46, 2 verb. druk, 2 dln., Leid. 1855-'57; Angelus Merula, de hervormer en martelaar des geloofs, 1530-1557, Amst. 1851, 2e dr., ald. 1855; Johannes Brugman en het godsd. leven onzer vaderen in de 15e eeuw, 2 dln., Amst. 1855; Kalender voor de Protestanten in Nederland, (uitgeg. door de Vereeniging tot beoefening van de gesch. der Christelijke Kerk, onder zijne leiding) 8 jaarg., Amst. 1856-'63; Kerkhist. jaarboekje, id., ald., 1864 en '65; De boekerij van het St. Barbaraklooster te Delft in de 2e helft der 15e eeuw, (uitgeg. door de Kon. Akad.) Amst.

1867; Kerkgesch. van Nederland vóór de hervorming, 3 dln. met reg., Arnh. 1864-'71. Onder zijne dichtwerken, afz.: Het lied van den laatsten meistreel, Dordr. 1840, Amersf, 1845; Met N.C. Kist gaf hij het Kerkhist. Archief, (met 30 bijdr. van M.) dl. I-IV, Amst. 1855-'62. Ook was hij medewerker aan de Gesch. der Christ. Kerk, in tafereelen, 5 dln., Amst. 1850-'59; met B. ter Haar e.a. Gesch. der Christ. kerk in Nederland, 2 dln., Amst. 1860-'61; met P.J. Veth, F.J. Domela Nieuwenhuis e.a. Bijbelsch Woordenboek voor het Christelijk gezin, 3 dln., Amst. 1850-'59; met J. van Lennep en J. ter Gouw Nederlands gesch. en volksleven in schetsen, 3 dln., Leid. 1861-'70, en met J. G, de Hoop Scheffer: Studiën en bijdr. op 't gebied der hist. theologie in 4 dln., Amst. 1868-'70, 25 bijdr.; voorts leerredenen, toespraken, vertalingen, bijdr. over kunstgesch., oudheden, enz., in tijdschr., enz. Zijn nagelaten werk: Geert Groote's Dietsche vertalingen, beschr. en toegelicht, is vanwege de Kon. Akad. uitgegeven door prof. Acquoy, Amst. 1880.

(Jaarb. Kon. Acad., 1879.)

[Johannes Abraham Dederiks Molster]

Molster (*Johannes Abraham Dederiks*), geb. te Amst 19 Jan. 1806, was achtereenvolgens predikant aan De Vuursche, te Rijswijk, Leeuwarden en Utrecht, en overl. daar 24 Febr. 1850.

Hij schreef: Liederen en gebeden, Amst. 1840, 5e dr. 1864. Voorts een bundel leerredenen, na zijn dood uitgegeven.

[Mr. Johannes Adriaan Molster]

Molster (*Mr. Johannes Adriaan*), geb. te Amst. 15 Maart 1827 en advocaat in zijn geboorteplaats, schreef behalve een dissertatie in 't Latijn: De gesch. der Staathuishoudkunde van de vroegste tijden tot heden, Amst. 1851; Voorlezingen over de neutraliteit, vooral in verband met de scheepvaart der onzijdige volken, Haarl. 1856; Iets over spel en weddingschap, Amst. 1859. Voorts gaf hij een Zeemanshandboek en een Schets van Neerlands Handelsrecht, benevens een paar brochures en verschillende bijdragen in de Amsterd. Regtspraak, in het Tijdschrift voor het Zeewezen van Jb. Swart en in het Magazijn van Handelsregt, dat hij sedert 1859 met Mr. A. de Vries redigeerde. Hij overl. 27 Sept. 1889.

[Mr. Henri Ernest Moltzer]

Moltzer (*Mr. Henri Ernest*), geb. te Wassenaar 20 Mei 1836, stud. en prom. in de rechten en in de letteren, werd in 1862 commies ter secretarie van de Nederl. Bank, in 1864 leeraar aan de hbs. te Haarlem, in 1865 hoogleeraar te Groningen en 1882 te Utrecht.

Zijne letterk. werken zijn: Gesch. van het wereldlijk tooneel in Ned. gedurende de middeleeuwen, (acad. proefschr.), Leid. 1862; De nieuwe richting in de taalkunde, Gron- 1865 (Inaugureele oratie); Studeeren en Studeeren is twee, Redev., Gron. 1866; Heiligerlee en de Ultramontaansche geschiedbeschouwing, Gron. 1868; Bilderdijk en het Nederl. volk. Aan wien de schuld der verwijdering? Toespraak, Gron. 1873; Anna Roemers Visscher. Letterk. studie, Gron. 1874; Shakespeare's

invloed op het Ned. Tooneel, Gron. 1874; De hist. beoefening der Ned. taal. Toespraak, Gron. 1877; Studiën en schetsen van Nederl. letter kunde, Haarl. 1880; De volksverbeelding in het rijk der taal, Redev., Gron. 1881; De hist. beoefening der Ned. letteren. Toespraak, Gron. 1882. Onder zijne red. en die van dr. J. te Winkel verschijnt de Bibl. van Middelnederl. letterkunde, Gron. 1868 en v.v., waarin van zijn hand: De Mndl. Dram. poëzie, 1875, Floris ende Blancefloer, 1879. Hij bezorgde de uitgaven van Hareniana. Brieven van W. en O.Z. van Haren, Gron. 1876, is medebewerker der uitgave van Bredero, Amst. 1886, en schr. een aantal bijdr. en art. in tijdschriften.

[Jan Mommaert]

Mommaert (*Jan*), geb. te Brussel, waar hij in het midden der 17e eeuw boekdrukker was, dichtte onder de zinspreuk: Naer't duyster hoop ick licht.

Zijne werken, waarvan het laatste van zijne eigene pers komt, zijn de volgende: Brabandsch Nachtegaeltje, Brussel 1654; Stichtelyck ende vermakelyck Proces tusschen dry Edel-lieden, zynde gebroeders, met verscheyden dichten door J.M., Bruss. 1658; Den Christelycken Dagh, vervattende in weinige Regelen een heylige maniere om tot Godt te spreken, in dicht ghestelt door Joan Mommaert, Bruss. 1658.

[Nicolaas van der Monde]

Monde (*Nicolaas van der*), werd geb. 27 Jan. 1799 te Utrecht, waar hij boekhandelaar was, en 3 Dec. 1847 overleed.

Hij schreef: Utrecht en derzelver fraaije omstreken. Beknopt overzigt dier stad en provincie, Utr. 1841, ook in het fr. vertaald; Geschied- en Oudheidk. beschr. van de pleinen, straten, stegen, waterleidingen, wedden, putten en pompen der stad Utrecht, met plans, 3 dln., Utr. 1844-'46; Hij was redacteur van het Tijdschrift voor Gesch., oudheden en statistiek van Utrecht, 9 dln., Utr. 1835-'43, vervolgd onder den titel: Utrecht voorheen en thans, 3 dln., Utr. 1844-'46.

[Karel Maria Polydoor de Mont]

Mont (*Karel Maria Polydoor de*), den 15 April 1857 geb. te Wambeke (Brabant), genoot zijn eerste onderwijs in de gemeenteschool van zijn dorp en in de Privaat-

Middelbare school van Ninove, begon den 15 Oct. 1871 zijne studiën in het klein Seminarie te Mechelen en werd in Oct. 1877 student in de wijsbegeerte en letteren aan de Hoogeschool van Leuven. Den 23 Sept. 1880 werd hij leeraar van Nederlandsche taal aan het Atheneum van Doornik, welk ambt hij sedert 27 Sept. 1882 vervult aan het Atheneum van Antwerpen. Tevens is hij daar sedert 27 Sept. 1886 leeraar van letterkunde in de Vlaamsche taal aan de Academie van Beeldende Kunsten.

Hij stichtte met Albrecht Rodenbach: Het Pennoen, tijdschrift voor het Vlaamsche studentenvolk, verschijnende binst de schoolverloven, Antw. 1877-'78; met Gust. Eeman en H. Heuvelmans: Het Pennoen, tijdschrift voor kunst, letteren, critiek en Vlaamsche Beweging, verschijnende 3maal 's jaars, Herenthals en Leuven 1878-'80; alleen: Jong Vlaanderen, maandelijksche uitgave, Roeselare 1881; met A. Gittée: het maandelijksch tijdschrift Volkskunde. Ook was hij in 1883 medebestuurder van de Nederl. Dicht- en Kunsthalle en sedert 1884 is hij medebestuurder van het tijdschrift De Toekomst. Verder leverde hij bijdragen in binnen- en buitenlandsche bladen en tijdschriften, terwijl hij afzonderlijk uitgaf: Klimoprankskens gedichten van K.M. Pol. de Mont, student in het Klein Seminarie te Mechelen, lid der gilde van Sinte Luitgaarde te Brugge, van den letterlievenden kring ‘De Jonge Taalvrienden’, enz., Mechelen 1877; Waarheid en Leven, gedichten, Brugge 1877; Finneken, schetsen uit het kinderleven, Leuv. 1878; Jongelingsleven, Leuv. 1878; Rijzende sterren, gedichten, Roesel. 1879; De Eerste Mensch, gedichten, Leuv. 1879; Gedichten, Leuv. 1880; Melchior I en Melchior II, Kerstvertelling, Gent 1880; Lentesotternijen, poëzie, met een gedicht van Klaus Groth, en portret naar de teekening van E. Claus, en het facsimile van den schrijver, Gent 1881; Loreley, verstrooide bladzijden uit het boek der lijdenschappen, poëzie, Utr. 1882; Idyllen, Sneek 1882. Bloemlezing uit Nederlandsche dichters, van Hooft tot op onze dagen. Bijeengebracht en van biographische en taalkundige aanteekeningen voorzien, door Pol. de Mont, ten gebruike van Normaalscholen en gestichten van Middelbaar onderwijs, Gent 1883; Hendrik Conscience, zijn leven en zijne werken, met 2 autographen van Conscience, zijn portret (1857) in lichtdruk, en eene ets, voorstellende het hoofd des dooden, door P. Verhaert, Haarl. 1883; Gedichten, bekroond met den 5-jaarl. prijs van Nederl. letterkunde, tijdvak 1875-1879, Gent 1884; Idyllen en andere gedichten, Sneek 1884; Fladderende Vlinders, gedichten, met 3 koperetsen van Léon Abry, Edgard Farasijn en Piet Verhaert, Rott. 1885; Op mijn Dorpken, korte vertellingen, met eene ets van Leo Brunin, Roes. 1886; Loreley, liederen en gedichten, Rott. 1886; Het Nederlandsch in het Middelbaar onderwijs, Antw. 1886; In Noord en Zuid, Idyllen en andere gedichten, Rott. 1887; Zanna, tooneelspel in een bedrijf en in verzen, Leid. 1887; (met H. Roumen): Eerste vertaalboek, verzameling van Fransche stukken ten behoeve van het Nederlandsch taalonderricht, met aanteekeningen, ten gebruike der scholen van Normaal-, Middelbaar- en Meergevorderd Lager Onderwijs, Hasselt 1886; Tweede vertaalboek, verzameling van Fransche, Duitsche en Engelsche stukken, ten behoeve van het Nederlandsch taalonderricht, met aanteekeningen, Hasselt 1886; Practisch theoretische spraakleer der Hoogduitsche Taal, naar de methode van Robertson bewerkt en met talrijke oefeningen voorzien, door Pol. de Mont en Carl. Hebbel, Eerste deel, Lier 1887; Proza en Poëzie, bloemlezing, Gent 1888; Mijn Leesboek, bloemlezing, Gent 1889; Jan van Beers, Haarl. 1889; Losse schetsen uit de letterkundige geschiedenis

van onzen tijd, eerste, tweede en derde bundel, Hasselt 1889 en 1890; Alleman Soldaat, Gent 1889.

[Victor Alexander de la Montagne]

Montagne (*Victor Alexander de la*), den 8 October 1854 geb. te Antwerpen, waar hij de lessen volgde aan het Atheneum en vervolgens werkzaam was in de boekdrukkerij zijns vader, tot hij in 1880 beambte werd in het Ministerie van Justitie te Brussel.

Aan De Eendracht, De Vlaamsche Kunstbode, Rens' jaarboekje, De Zweep, Het Nederlandsch Museum, De Halletoren, enz., verleende hij sinds 1872 zijne medewerking, en sedert 1878 bestuurt hij met Th. Coopman het tijdschrift Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle. Afzonderlijk gaf hij in druk: Onze strijd, vaderlandsche poëzie, Antw. 1875; Iets vergeten, zangspel in een bedrijf, muziek van Jan Blockx, Antw. 1876 en Bruss. 1879; Anoniem, tooneelspel in een bedrijf, Bruss. 1880; Met Th. Coopman: Onze Dichters. Eene halve eeuw Vlaamsche poëzie, 1830-1880. Naar tijdsorde gerangschikt, met biographische en bibliographische aanteekingen, eene bloemlezing en eene inleiding. Met de portretten in koperets uitgevoerd, door J.B. Michiels en Joz. Steynen, Antw. 1880 en 1882; Gedichten, Roeselare 1882 en 1883; Vlaamsche pseudoniemen, bibliographische opzoekingen, Roeselare 1884; Bij de Onthulling van Conscience's praalgraf, 19 September 1886, Antw. 1886.

[Adrianus Montanus]

Montanus (*Adrianus*), werd omstreeks 1625 te Amsterdam geb., stud. in het

Staten-college te Leiden sedert 1644 en kwam in 1653 als prop. te Schellinkwoude. Vermoedelijk had hij op de vloot gediend, althans was hij met het zeewezen vertrouwd, waartoe ook zijne afkomst en standplaats kunnen bijgedragen hebben; hij was ook persoonlijk bekend met den admiraal De Ruyter, die hem gegevens blijkt verstrekt te hebben voor zijne werken over onze geschiedenis ter zee. In Nov. 1657 ging hij naar Schoonhoven, was daar ook rector der Lat. scholen en overl. er in 1683.

Behalve over oude letteren en enkele kerkelijke twistschriften gaf hij: 't Leven en bedrijf van Frederik Hendrik, Amst. 1652, '59; De wonderen van 't Oosten, Rott. 1650, '54; Leven en bedrijf van Johan van Galen, Amst. 1654, 2 uitgaven; De beroerde Oceaan, 1652 en '53, Amst. 1655, '56, Schoonh. 1662; 't Leven en bedr. van Willem I, Maurits, Fred. Hendrik, Willem II, Willem III, Amst. 1664; Beschr. der eerste inwoonders van Amstellandt, (zie blz. 207 hiervoor op Domselaar) Amst. 1664; Gedenkw. gezantschappen der O.-I.C. aan den keizer van Japan, Amst. 1669, ook eene Fransche vert.; De nieuwe en onbekende wereld of beschr. van America en 't Zuidland, Amst. 1671; Leven en bedr. van Willem Henrik, Pr. v. Oraingen, Amst. 1677. Een zijner belangrijkste bestrijders was Corn. Hasart, S.J., zie hiervoor blz. 324.

[Petrus Montanus]

Montanus (*Petrus*), was predikant te Nieuwen Hoorn, waar hij in 1621 kwam en er overl. in 1638.

Hij schr.: B.E.R.i.C.H.t van een niewe konst, genoemt de spreeckonst, waerin den rechten en tot nuu toe verborgen aert van alle uitspraec: als met naemen vande oude ende veel niewe letteren, Delft 1635.

[Christiaan Gerrit Montijn]

Montijn (*Christiaan Gerrit*), geb. te Bleskensgraaf, 29 Aug. 1803, was achtereenvolgens pred. te Middelharnis, IJselmonde, Hoorn en Utrecht. Hij overl. te 's-Hage 13 Nov. 1864.

Hij schreef: Geschiedenis der Hervorming in de Nederlanden, 2 dln. Arnh. 1858-'59, en 2e dr. Arnh. 1866-'68; Een brochure getiteld: Stemmen voor het concordaat, 1853, leerredenen, bijdr. in jaarboekjes, enz.

[Pieter Marie Montijn]

Montijn (*Pieter Marie*), geb. te Oudewater 16 Sept. 1822, was van 1846-'61 burgemeester en secretaris van Hekendorp, Lange- en Ruige Weid van Papekop; in 1861 werd hij notaris te Gouda.

Hij schreef: De dood van Prins Willem I, en Gethsemané of de dood van Julia. Tweetal dichtproeven, Oudew. 1848.

[Arnold Moonen]

Moonen (*Arnold*), geb. te Zwolle 12 Aug. 1644, werd in 1674 predikant te Hardenberg, en in 1679 te Deventer, waar hij 17 Dec. 1711 stierf.

Behalve een aantal godgel. werken, predikatiën en Latijnsche boeken, schreef hij: Poëzy, Leid. 1700, met een Vervolg, Leid. 1720; Davids Trapzangen of de liederen Hamaaloth, Delft 1700; Nederduytsche Spraekkunst ten dienste van in- en uitheemschen, Amst. 1706, herhaalde malen herdrukt; Naemketen van predikanten van het Overijss. Synode, Dev. 1709, (vervolgd door B.G. Noordbeek tot 1803, en door J. Hoogewal tot 1807); Korte Chronycke der stad Deventer tot den jare 1648, Dev. 1714.

[Jacob Moons]

Moons (*Jacob*), den 6 Juni 1639 geb. te Antwerpen, studeerde voor geestelijke en werd 7 Juni 1664 tot priester gewijd. Achtereenvolgens was hij onder-pastoor te Merxplas, Vosselaar, Beerse en na dien tijd pastoor te Borsbeek bij Antwerpen. Ook werd hij in zijne geboortestad kanunnik der abdij van St. Michiel, alwaar hij 9 April 1721 overleed.

Zijne geestelijke en dichterlijke werken, die gretig en langen tijd werden gelezen, dragen de titels: Sedelyck vermaeck-tooneel, verthonende door sinne-beelden den leersamen handel van de onredelycke Dieren aen de beestachtige wereldt, Antw. 1675; Sedelycke Lust-warande... Antw. 1678; Sedelycken Vreugden-Bergh... Antw. 1682; Sedelyck Vreugde-Perck... Antw. 1685; Sedelycken Vermaeck-Spiegel... Antw. 1689; Sedelyck Vermaeck-Veld... Antw. 1701; Sedelycken Vermaeck-Troost... Antw. 1702.

[Mr. Johan Moorman]

Moorman (*Mr. Johan*), geb. te Hulst, en aldaar gedoopt 23 Dec. 1696, stud. en prom. te Leiden, was in 1719 schepen en in 1726 burgemeester van Hulst, waar hij in Sept. 1743 overl. Zijne Gedichten werden uitgegeven door P. Boddaert, Middelb. 1745.

[Franciscus Dionysius Johannes Moorrees]

Moorrees (*Franciscus Dionysius Johannes*), geb. te Ter Aa, waar zijn vader pred. was, 1 Nov. 1832, was van 1845-'50 leerling van het Zutfensche gymn., stud. daarna te Leiden, werd in 1856 pred. te Langerak bez. de Lek, vier jaar later aan Den Helder en 1862 op zijne tegenw. standplaats Vianen a.d. Lek.

Schr.: Gesch. der Kerkhervorming in N.-Nederland, (bekroond door de Evang. Mij.), Arnh. 1880, 2e dr. 1883; Het ambt van Herv. pred. nog altijd begeerlijk, (leerrede), Schoonh. 1881; Aan de Oevers van Lek en Linge. Hist. schetsen, (meest overgedr. uit Het Leeskabinet), ald. 1883; Dirck Tolckertsz. Coornhert, notaris te Haarlem, bestrijder der Geref. pred. ten tijde van Prins Willem I, ald. 1887; be-

halve de overgedr. art., in Geloof en Vrijheid: De Fransche kerk te Vianen, 1872; Leeskabinet: J.F. Martinet, 1877; Eigen Haard: Beschr. van de graftombe te Vianen, 1885; Tijdspiegel: Coornhert bestudeerd in Duitschland, 1888.

[Ferdinand Frans Morael]

Morael (*Ferdinand Frans*), den 26 Nov. 1816 te Nieupoort geb. en op 3 Maart 1874 overl. te Elsene, bij Brussel.

In zijne vrije uren vervaardigde hij liederen, welke verschenen in het weekblad De Stad Nieuport en het Nieuportsch Jaarboekje. Afzonderlijk gaf hij in druk: De Vlaemsche Fransquiljons, lied, Bruss. 1856; Nieuports vooruitgang, lied, Nieupoort 1864; Samenspraak tusschen Pierlala en eenen Nieuportenaar, liedje, Nieup. 1864.

[Julius Morel]

Morel (*Julius*), 6 Juni 1841 geb. te Gent, waar hij thans doctor is in genees-, heelen verloskunde, leeraar in de scheikunde aan de nijverheidschool en in ontleedkunde aan de academie.

Hij schreef talrijke werken in het Fransch, eenige in het Engelsch, en in het Nederlandsch: De verstikking, Gent 1866; De hoofdvereischten eener gezonde woning, Gent 1869; Handboek der anorganische scheikunde, Gent 1872; Handboek der organische scheikunde, Gent 1873; Handboek der ontleedkunde ten behoeve van kunstenaars, Gent 1875; Ongebruikte stoffen en bijproducten der Nijverheid, Gent 1874; Handboek der organische scheikunde, tweede geheel omgewerkte uitgave met pl., Gent 1880.

[Frans Alfons Moria]

Moria (*Frans Alfons*), te Brusthem, in Limburg, geb. op 21 Oct. 1843, ontving zijn diploma als onderwijzer te Sint Truiden op 28 Juli 1863 en werd den 1 Oct. daarna onderwijzer te Rillaar. Daar bediende hij zijn ambt tot 1 Juli 1877, waarna hij onderwijzer werd eener gemeenteschool der stad Antwerpen.

Hij gaf afzonderlijk uit: Natuurlijke geschiedenis der gewervelde dieren (met A. de Ceuninck), Gent 1881; Onmisbare handleiding voor onderwijzers en onderwijzeressen en alwie zich met land-, tuinbouwkunde en boomteelt onledig houdt, bewerkt naar het programma der lagere en normale scholen (met D. Vercammen), Lier 1887.

[Anna Morian]

Morian (*Anna*), omstreeks 1650 te Zwolle geb., maakte gedichten, welke uitgegeven zijn onder den titel: De Dichtkunst van Joffrou Anna Morian, op het verzoek van goede vrienden bijeen gezameld en ten gerieve der eerste uitgegeven, Amst. 1698.

[Karel Mortier]

Mortier (*Karel*), te Kortrijk geb. 2 Aug. 1812, verbleef in 1885 te Tourcoing, in Frankrijk.

Van hem is gekend: List der Liefde, blyspel met zang in twee bedryven, Kortr. 1846; De Roemzieke Schilder, blyspel met zang in twee bedryven, Kortr. 1849; Het gouden Kruisbeeld, blyspel met zang in twee bedrijven, bekroond te Ieperen; Wat de Schouwburg vermag op de beschaving der volkeren; Van der Grappen, boertige alleenspraak te Zomergen.

[Mevr. Hubertina Mos-Prins]

Mos-Prins (*Mevr. Hubertina*), werd geb. te Chaam 26 Nov. 1824, huwde den heer C.J.L. Mos, burgemeester van Hattem.

Zij schreef: De kinderdoop door een moeder, Zwolle 1866; Geuzen-Paaschlied op 1 April 1872, Zwolle 1872; Lentelied 21 Maart, 1849-'74. Hulde aan Z.M. Willem III bij gelegenheid zijner 25-jarige regeering, Zwolle 1874.

[Jan Willem Nicolaas Mosselmans]

Mosselmans (*Jan Willem Nicolaas*), geb. op Bergendaal onder Loosduinen, 9 Juli 1836, stud. te Leiden in de rechten, waar hij als candidaat den 3 Oct. 1863 overleed.

Hij werd in 1858 bekroond voor eene acad. prijverhandeling over den toestand van Frankrijk in 1678, in den trant van die in Macaulay's geschiedenis van Engeland, en vertaalde Gulliver's reizen van Swift, met een levensbericht van den schrijver, in de Klassieken van het Buitenland, door A.C. Kruseman uitgegeven, Haarl. 1862.

[Daniel Mostaert]

Mostaert (*Daniel*), wiens familie zich uit Antwerpen naar Amsterdam begeven had, werd in laatstgen. stad omstreeks 1591 geb., daar hij bij zijne eerste inschrijving als stud. te Leiden, 23 Mei 1608, achttien, en bij zijn kerkelijken ondertrouw, 10 Juni 1616, 25 jaar oud was. Hij was toen een der secretarissen van Amst., waar hij tot de letterk. kringen behoorde, was Vondel behulpzaam in de vertaling van De Groot's Sofompaneas of Jozef in 't hof, 1635. Brandt hield hem voor den schrijver van De Haagloopers in Vondel's Hekeldichten. Hij werd in de Nieuwe kerk begraven, 22 Febr. 1646.

Schr.: Nederd. Secretaris ofte zendbriefschrijver, (waarop Vondel een lofdicht maakte), Amst. 1635, 2e dr., verm. met een Tytelboexken, ald. 1649, 1656; Mariamne, trsp., ald. 1640.

[Jan van der Moten]

Moten (*Jan van der*), was geboortig uit Gent en onderwijzer te Antwerpen.

Hij schreef: Cort onderwijs van de letterconst, in 't licht gegeven bij Joan van der Moten, Gandensis, schoolmeester van Antwerpen; te Antwerpen by Geeraerdt van Wolschaten, naest de abdye van S. Michiels, in den A.B.C., 1638, welk werk

verscheidene gedichten bevat over wijsgeerige gezegden, wier aanvangletters alphabetisch geplaatst zijn.

[Cornelis van der Bilt la Motthe]

Motthe (*Cornelis van der Bilt la*) - hij veranderde zijn geslachtsnaam in **Van Erlach van der Bilt la Motthe** - werd 18 Aug. 1829 geb. in Den Bosch, waar zijn vader, uit Kloetinge afkomstig, eenigen tijd als adv. gepraktizeerd heeft. Na zijne schooljaren, met de zijnen in Goes gevestigd, was hij afwisselend boekhouder en reiziger eener zoutziederij, administrateur bij eene indijking, boekhandelaarsbediende in Den Haag, werkzaam aan de Nieuwe Rott. Courant, daarop aan het Haagsche Dagblad, letterkundige te Besoyen, Oisterwijk en Oirschot, reiziger voor een Maastrichtsch wijnhandelaar, eindelijk red. der Roozendaalsche Courant. Hij had zich de zorg voor zijne verarmde ouders opgelegd, en wilde die taak volbrengen door letterarbeid, doch overleed door overmatige inspanning reeds 8 Aug. 1868. Voor de nadere kennis van zijn levensloop, aan den steller van het levensbericht alleen uit mededeelingen bekend, raadplege men ook het in de tweede plaats aangehaalde werk.

Schr. afz.: Het oude huis, 's-Bosch 1855; Een kerkgang te Tilburg, 's-Grav. 1855; De roman van Blijdenhoeve, benevens andere verh. en ged., Tiel 1857, reeds in 1853 in het tijdschr. Gelderland verschenen; Java. Schetsen en omtrekken, (psd. C.L.M. van der Goes), Dordr. 1858; Een wandeling op de Delftsche Tentoonstelling, 's-Grav. 1863; vertalingen uit het Eng. en Duitsch, en bijdr. in: Vaderl. Letteroef., Gelderland, Nederland, Europa, Vergeet mij niet, Muzenalmanak, Alm. voor het schoone en goede, Holland, Cadsandria, Geïll. alm., Lectuur in de huiskamer, en Ev. Penningmag., - soms met psd. Sylvanus of L-e.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1869 en Nagtglas, Levensberichten.)

[Karel Moulaert]

Moulaert (*Karel*), geb. te Brugge 1852, studeerde als geestelijke, werd priester gewijd, was opvolgentlijk professor in het Sint Lodewijkscollege te Brugge en onderpastoor te Meenen, alwaar hij overleed op 1 Dec. 1889.

Schreef: Joannes Baptista of de groote martelaar, drama, Roeselare; De vieze apotheker, of vergif en tegenvergif, kluchtspel in één bedrijf, Roes. 1886; O dat... Geld! kluchtspel in één bedrijf, Roes. 1886; Barnabal of de verwoesting van Jerusalem, historisch drama in 3 bedrijven, Roes. 1887; Pignara de giftmenger, drama, Roes. 1887; De Zangen van Rome en Italië, Roes. 1889.

[Evert Moulin]

Moulin (*Evert*), geb. te Kampen en aldaar gedoopt 8 April 1768, was er lakenhandelaar en overl. er 27 Nov. 1842.

Hij schreef de Historische Kamper Kronijk, eerst achter den Kamper Almanak, daarna afzonderlijk gedrukt, 2 dln., Kamp. 1839 en 1849.

[Jurriaan Moulin]

Moulin (*Jurriaan*), zoon van den vorigen, geb. te Kampen 4 Nov. 1798, wist zich door eigen studie in de letterkunde eene eervolle plaats te verwerven, was gedurende twintig jaren redacteur der Kamper Courant en overl. te Kampen 24 Juni 1856.

Hij schreef: (J.M.) Spiritus Lenis. Rotsgalmende Rekelzang of Minneklagt, uitgeboezemd door een Ridder van den Domper, Kamp. 1827, 2e dr. ald. 1863; Mijn leeftijd, eene opgerakelde navonkeling, Kamp. 1829, (beide tegen Bilderdijk gericht); Op de uitgetrokken schutterij, Kamp. 1831; Macbeth, treurspel van W. Shakespeare, in de versmaat van het oorspronkelijke vertaald en opgehelderd, Kamp. 1835, 3e dr., Haarl. 1858; Othello, de Moor van Venetiën, Kampen, 2e dr. 1848, 3e dr. Haarl. 1857; Proeve van eene metrische vertaling van W. Shakespeare's tooneelspel: De Storm, Kamp. 1856; De Storm, Romeo en Julia, naar het Eng., van W. Shakespeare, 2e dr., Haarl. 1858; Remonstranten te Kampen. Eene geschiedk. schets, Kamp. 1853, kleinere opstellen en bijdr. in tijdschriften.

(Konst- en Letterb., 1856.)

[Andreas du Moulin]

Moulin (*Andreas du*), een notaris, schreef: De lichtmis of mal moertje mal kindje, kluchtspel, Amst. 1687 en 1751. De Mij. der Nederl. Letterk. te Leiden bezit het hs. van zijn trsp. Polyxena.

[Vincent Jozef du Moulin]

Moulin (*Vincent Jozef du*), te Meerhout (prov. Antwerpen) geb. 19 Juli 1822, bleef in zijne jeugd schier van alle onderwijs verstoken, doch later vermeerderde hij zijne kennis door zelfonderricht derwijze, dat hij in zijn dorp een leesgezelschap tot stand bracht en zelf dichter werd. Eerst stichtte hij een weekblad: De Meerhoutenaer; doch al spoedig vestigde hij zich in de stad Herenthals, om er het weekblad Het Kempenland op te stellen en uit te geven, tot hij overl. in Febr. 1875. In jaarboekjes en tijdschriften leverde hij dichterlijke bijdragen, en in de door hem bezorgde muziekuitgave De Kempische Lier zagen ook liederen van hem het licht.

[Bernardus Mourik]

Mourik (*Bernardus*), werd 12 Sept. 1734, als boekverkooper te Amsterdam, in het gilde opgenomen, en mocht daarvan den 50-jarigen gedenkdag vieren.

Hij schreef: De slagt-tijd of de verkeerde huyshousters, ook onder den titel: De

Amst. hartdraverye of het leven der vleeschhouwers, vertoont in een blsp., Amst. 1759; De wintersche vermakelijkheden en de kunstige schaatserijders, blijsp., Amst. z.j.; Het IJsvermaak op het ijs in de arresleeden, klucht., ald. z.j.; Het Buiten-Amstels vermaak op het ijs, kluchtsp., ald. z.j. Belangrijker zijn de beide door hem bewerkte en zonder jaartal uitgeg. werken: Naamrol der rechtsgel. en hist. schrijvers, welke over alle rechtszaaken en voorvallen in de rechten in Holland, in 't Nederd. geschr. hebben, Amst. (c. 1740) en Naamrol der godgel. schrijvers, welke over het N.T., in het Nederd. geschr. hebben, zoo geref., luth., als remonstr. en menn., Amst. 5e dr., c. 1775; Naamrol der Med. en Chir., Chemische en Natuurk. schrijvers, opgesteld door B.M., Amst. 1752. Vermoedelijk redigeerde hij De Ned. Mercurius, die jarenlang bij hem uitkwam.

[Emiel Moyson]

Moyson (*Emiel*), geb. te Gent 9 Jan. 1838. Hij was een der onvermoeidste voorvechters der Vlaamsche beweging en der werkmansbelangen. Niet alleen in hekeldichten, maar ook in redevoeringen randde hij het verfranschte Belgische staatsbestuur aan. Zijne fortuin, zijnen tijd, zijne gezondheid, alles offerde hij op voor het belang der moedertaal en des volks. Zijn rusteloos zwoegen ondermijnde zijn anders krachtig gebouwd lichaam, en hij overl. op 1 Dec. 1868 in nog jeugdigen ouderdom ter huize zijns broeders, te Hautpré, bij Luik. Na zijne dood verschenen zijne verspreide liederen enz. in een bundeltje, met des schrijvers portret in fas-similé, onder den titel: Liederen en andere verzen, Antw. 1870.

[Jan Carel van der Muelen]

Muelen (*Jan Carel van der*), geb. 3 Dec. 1843 te Batavia, waar zijn vader, kort vóór zijne geboorte, als notaris overl., stud. aanvankelijk te Delft, doch gaf dit op om zich in het vaderlijk ambt te bekwamen; hij werd in 1867 cand. notaris en wijdt zich thans aan de beoefening van genealogie en heraldiek in Den Haag, waar hij voorzitter is van het gen. De Nederl. Leeuw.

Schr.: art. in De Navorscher, Het Maandblad der genoemde vereeniging De Ned. Leeuw en het Algem. Ned. Familieblad, waarvan enkele afzonderlijk werden afgedrukt, als: De registers der graven in de Kloosterkerk, 's-Grav. 1887, terwijl hij medewerker was aan jaarb. van dergelijken inhoud.

[Pieter Nicolaas Muijt]

Muijt (*Pieter Nicolaas*), omstreeks 1785 geb. te Gouda, was eerst bij het onderwijs werkzaam te Schiedam, werd openbaar onderwijzer te Delfshaven, doch ald. ontslagen, daar hij, schoon een bekwaam man, niet bestand bleek tegen den overmachtigen invloed van den genius zijner woonplaatsen. Hij werkte daarna voor den uitgever Noman te Zalt-Bommel, en leverde hem een macht van geschriften voor de scholen en leesboekjes voor de jeugd., en de volgende verdienstelijke bewerkingen: Vervolg op den Katechismus der Natuur van J.F. Martinet, 2 dln., 1821; Het Vaderland en Het Vereenigd Nederland, van denzelfden, 6 dln., 1830-'33.

[Gerardus Johannes Mulder]

Mulder (*Gerardus Johannes*), geb. te Utr. 27 Dec. 1803, werd stud. in 1819, prom. 1824, was eerst med. dr. en leeraar aan de geneesk. school te Rotterdam, daarna sinds 15 Juni 1840 prof. te Utrecht, tot zijn emeritaat wegens ziekelijkheid in 1868; overl. te Bennekom, 18 April 1880.

Behalve scheikundige werken, kleinere en verspreide art. en opstellen, schreef hij: Het streven der stof naar Harmonie. Een voorlezing, Rott. 1844, 2e dr., ald. 1845; De Elementen. Eene voorlezing, Rott. 1844; Redevoering over de stoffelijke wereld, een middel tot hoogere ontwikkeling, Rott. 1845; De opvoeding in Nederland, in verband tot den volksgeest, Rott. 1847; Berzelius herdacht, Utr. 1848; Verval van Nederland, bezuiniging, onderwijs, Rott. 1848; Wetenschap en volksgeluk, een woord voor Nederland geschreven, Rott. 1849; De weg der wetenschap, zijnen leerlingen op nieuw aanbevolen, Rott. 1849; Studium Generale. Rede bij de opening zijner lessen aan de hoogeschool te Utrecht, Rott. 1865. Een opmerkelijk boek, ook voor algemeene leering, is zijne: Levensschets, door hem zelven geschreven, en door drie zijner vrienden uitgegeven. 2 dln., Rott. 1881.

[Gerrit Christiaan Mulder]

Mulder (*Gerrit Christiaan*), geboren te Utrecht en aldaar gedoopt 28 Oct. 1810, was hoofdonderwijzer te Nijmegen, en overl. daar 28 Nov. 1859.

Hij schreef: Beknopte gesch. der Nederl. Letterk. voor schoolgebruik, Arnh. 1855, 2e dr., Zutph. 1862; Beknopte Nederl. Spraakkunst voor schoolgebruik, Nijm. 1851, 7 drukken; Leerboek over de gesch. der Nederl. Letterk. Amst. 1856, en een groot aantal kleinere eu grootere schoolboekjes.

[Johannes Mulder]

Mulder (*Johannes*), leefde in het begin der vorige eeuw en schreef: Geestelijke verkwikkende uren, Enkhuizen 1700; Geestelijke gezangen van Christus, Amst. 1707.

[Lodewijk Mulder]

Mulder (*Lodewijk*), geb. in Den Haag 9 April 1822, werd in 1838 cadet der inf., in 1842 tweede luit., was van 1851-'59 leeraar aan de K. Mil. Acad., de laatste zes jaren als ambtgenoot van Lindo, waardoor ‘De oude heer Smits en zijn vriend Mulder’ samengevoegd waren, en de meer-

malen verschenen Afdrukken van indrukken gaven, 1854. De laatste werd in 1859 aan het dept. van oorlog geplaatst en benoemd tot de uitgave van Duyck's Journael, op initiatief van den lateren generaal Knoop; hij nam ook - zij het een matig - deel aan De Nederl. Spectator. Na 25-jarigen mil. dienst verzocht hij zijn ontslag, dat hij met den majoorsrang verkreeg in 1867. Van 1868-'72 was hij insp. van het lager onderwijs in Utrecht, en woont sedert ambteloos te 's-Gravenhage.

Schr.: Jan Faessen, hist. roman, 2 dln., Arnh. 1856, 3e dr., 1859; De veldtocht van 1848 in Sleeswijk-Holstein, Breda 1856; Handl. tot de kennis der Vaderl. Gesch., Arnh. 1857, 12e dr., 's-Hage 1881; Handl. tot de kennis der Algem. Gesch., Arnh. 1862, 8e dr., 's-Hage 1880; Eerste onderricht in de Vaderl. Gesch., Arnh. 1868, 3e dr. 1879; Proeve van eene statistiek van het schoolverzuim in de prov. Utrecht, Utr. 1871; De kiesvereeniging van Stellendijk, blijsp., 's-Hage 1880; Een lief vers, blijsp., 's-Hage 1881; Losse schetsen uit mijn Reisdagboek, 's-Hage 1883; De stokvischorders, Haarl. 1884. Verder bijdr. in: Milit. Spectator, dien hij 1854-'58 redigeerde, Nederl. Spect., Nederl. Magazijn, In Memoriam (verrassing van Bergen in 1572), Gids, enz. Vertaalde Napoleon III, Leven van Julius Caesar, 2 dln., Utr. 1865-'67, en bezorgde de kompleete werken van den Ouden Heer Smits, 's-Hage 1877-'79.

[Lucas Bernard Mulder]

Mulder (*Lucas Bernard*), 11 Nov. 1819 onder Dalfsen geb., werd 21 Dec. 1844 tot priester gewijd. Van April 1852 stond hij als pastoor te Vollenhove, en van Oct. 1859 te Wolvega; in 1873 werd hij deken van Heerenveen.

Zijne pen leverde artikelen in De Godsdienstvriend; later werd hij de redacteur van Ecclesiastes. Oratorisch Maandschrift, Utr. 1872. Ook gaf hij bijdragen in het Archief v.d. Geschied. v.h. Aartsb. Utrecht.

J.H.H.

[Samuel Israel Mulder]

Mulder (*Samuel Israel*), geb. 2 Juni 1792 te Amst., legde zich eerst op het diamantslijpen toe en wijdde zich later aan de studie; hij was leeraar in het Hebr. aan de Lat. school, secretaris der Ned. Isr. Hoofdsynagoge en regent-secretaris van het Ned. Isr. Sem. te Amst., waar hij 30 Nov. 1862 overleed.

Behalve Hebreeuwsche werken en bijdragen in tijdschr. en jaarb. gaf hij: Bekroonde prijsvraag over de kunst van vertalen, Amst. 1825; Over de verdiensten van R. Salomon Ben Izak, als verklaarder der H. Schr. en Talmud. Werken, Amst. 1828; Chron. handb. voor de gesch. der Israëlieten, 2 st., Amst. 1837; Bijbel voor de Israël. jeugd, Leid. 1843; Verspreide lettervruchten, Leid. 1844, Kort overzigt van de gesch. der Ned. Letterk., Haarl. 1847; Iets over de Misna, de Gamara en de Mythologie des Talmuds, Amst. 1855; Iets over de vertalingen der H.S. en bijzonder over den Pentateuch, door Israëliten van den vroegsten tijd tot op dezen dag.

[Frans Marten de Mulié]

Mulié (*Frans Marten de*), den 25 Oct. 1716 geb. te Kortrijk, trad in 1734 te Leuven in de orde van de ongeschoeide Karmelieten en ontving den Kloosternaam Leonardus

a Ste Martino. Gedurende meer dan twintig jaar onderwees hij de heilige schrift en vervolgens werd hij prior van een studiehuis voor monniken, waarna hij overl. te Gent op 8 Maart 1796.

Zijne voornaamste werken zijn in het Latijn opgesteld; in het Nederlandsch schreef hij: Gentsche geschiedenis van Jan Lieven Roothaese, met vermeerderingen en aenteekeningen verrykt, Gent 1781, 2 dln.; De eeuwige Zaligheid van den Mensch is gelegen in het onderhouden van het gebod der Liefde tot Godt en tot zynen evennaesten, Gent 1788; Zonder geloof is het onmogelyk God te behaegen: want 't geloof is 't wezen van onze Hope, Gent 1790.

[Dirk Mulder Bosgoed]

Mulder Bosgoed (*Dirk*), geb. te Voorburg 17 Sept. 1837, ontving zijne opleiding als boekhandelaar in Den Haag, en werd in 1860 bibliothecaris van het Leesmuseum te Rotterdam, dat hij met groote kennis en werkkracht regelde en bestuurde tot zijn overlijden, 18 Maart 1880.

Hij was medewerker aan Onze Tolk, schr. bijdragen in het Nieuwsblad voor den Boekhandel, De Navorscher en Bibliogr. Adversaria, en gaf afzonderlijk uit: Proeve van eene ichtyologische bibliographie, Haarl. 1871; Bibl. ichtyologica et piscatoria. Catalogus van boeken en geschr. over de natuurl. gesch. van de visschen, enz., Haarl. 1874.

(Nieuwsbl. v.d. Boekh. 1880.)

[Dirk Gerhardus Muller]

Muller (*Dirk Gerhardus*), geb. te Hengelo 28 Febr. 1796, was secretaris-generaal bij het ministerie van marine, en overl. te 's-Grav. 19 April 1866.

Naar aanleiding van de destijds aanstaande feesten voor de 50-jarige onafhankelijkheid en de geschillen over de kleuren onzer vlag, ondanks de vaststelling daarvan door het besluit van den Souvereinen Vorst in 1814, schr. hij: De oorsprong der Nederl. vlag op nieuw geschiedk. onderzocht en nagespoord, Arnh. 1862; Nog een woord over den oorsprong der Nederl. vlag, naar aanleiding van een ge-

schrift daarover van den heer Ter Gouw, Amst. 1864; Naschrift op: ‘Nog een woord’, enz., Amst. 1864.

[Hendrik Clemens Muller]

Muller (*Hendrik Clemens*), geb. 31 Oct. 1855 te Amst., doorliep er het gymn. en stud. van 1878 aldaar, prom. in de klassieke letteren te Leiden, 15 Mei 1880, werd in het begin van dat jaar leeraar aan het stedelijk gymn. te Amst., was er voorzitter der op blz. 285 vermelde staatk. vereeniging De Unie, later secr. van de Philhelleensche vereeniging te Amst.

Schr.: Gedichten, Amst. 1878; Een woord over Multatuli, ald. 1883; De wedstrijd der kunsten, ald. (1884); art. in De Nieuwe Gids, Ned. Spect., Weekblad de Amsterd. en bladen, waarin maatschappelijke vraagstukken behandeld worden; opstellen over de onderwerpen, die in laatstgen. vereeniging beoefend worden.

[Jan David Leonard Muller]

Muller (*Jan David Leonard*), 30 Jan. te Eenrum geb., werd 14 Febr. 1843 tot priester gewijd. In Sept. 1848 kwam hij als pastoor te Delfzijl, in Aug. 1852 te Lutten-en-Slagharen, in Oct. 1859 te Dalfsen en overl. daar 3 Febr. 1885.

Hij schreef: Vrede zij U. Volledig overzicht over de algemeene Biecht, Rijzenburg 1865.

J.H.H.

[Joannes Wernerus Anton Muller]

Muller (*Joannes Wernerus Anton*), geb. 27 April 1767 te Zwolle, werd 1794 tot priester gewijd, kwam in Mei 1799 als pastoor te Olst, in Nov. 1802 te Steenwijkerwolde, in Juli 1808 te Deventer; hier overleed hij 4 Jan. 1829.

Hij was een der ijverigste medearbeiders aan de Mengelingen voor Roomsch Catholijken, 1807-'14, leende straks ook zijnen dienst aan de Minerva, 1818-'21, en waarschijnlijk ook aan hare opvolgster De Katholijke, 1822-'24. Afzonderlijk gaf hij uit: Antwoord aan den heer Jan Vinckemeyer, lid van den raad der stad Deventer, Dev. 1821. Nog schreef hij de gewaardeerde schoolboekjes, acht in getal, onder den naam van stukjes bekend, later tot departementale schoolb. verklaard.

J.H.H.

[Johan Willem Statius Muller]

Muller (*Johan Willem Statius*), geb. te Maastricht in 1767, was Evang. Luthersch pred. te Gouda in 1793, te Alkmaar in 1794, te Haarlem in 1795, te Amst, in 1800, waar hij werkzaam hleef tot 1835; hij vestigde zich toen te Wageningen en overl. daar 12 Dec. 1836.

Hij gaf behalve leerredenen, bijdr. in tijdschr. en leerboekjes voor den godsdienst, en bovendien: Drie verhandelingen over den zelfmoord, 1804; Handboek voor alle leeftijden. Een nieuwjaarsgeschenk voor alle vrienden van waarheid en deugd, Amst. 1818; Brieven van een menschenvriend aan lijdenden en ongelukkigen (anoniem),

Amst. 1832; Het leven en het karakter van den Engelschen godgeleerde D.G.P. Doddridge (na M's dood uitgegeven door J. Nieuwenhuis), Nijm. 1837; Stemmen uit het graf van een Christen, 2 dln., Dordr. 1839, en Stemmen van gene zijde des grafs, Dordr. 1843; (beide door zijn zoon in 't licht gegeven). Voorts bekroonde het Nut zijn antwoord op de vraag: Of en hoedanig men de kinderen behoort te leeren bidden en danken, 1799; en Teylers Genootschap, zijn verhandeling: Over de verbreiding der Evangelieleer, 1809.

[Samuel Muller]

Muller (*Samuel*), geb. te Crefeld 18 Jan. 1785, ontving zijne opleiding aan de Doopsgezinde kweekschool en het Athenaeum te Amst., en onderscheidde zich door grondige en uitgebreide kennis, vooral van de geschiedenis der Doopsgezinden en der homilitiek, de vrucht van ongewone werkzaamheid; hij werd in 1806 Doopsgezind pred. te Zutphen, in 1808 te Oost-Zaandam, in 1814 te Amsterdam en volgde daar in 1827 R. Koopmans op als hoogl. aan het Seminarie der Doopsgez. Societeit. Dit ambt nam hij waar tot 1856; hij overl. 25 Febr. 1875, negentig jaren oud.

Schreef: Leerredenen, Amst. 1836; Leven van N.G. van Kampen, Haarl. 1840; De gesch. van het theologisch onderwijs bij de Doopsgez, gemeenten in Nederland, Amst. 1850. Voorts tal van kleine geschriften, leerredenen, recensiën en redevoeringen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1876.)

[Pieter Lodewijk Muller]

Muller (*Pieter Lodewijk*), oudste kleinzoon van den voorg., geb. 9 Nov. 1842 te Koog a/d. Zaan, stud. te Leiden in de letteren, was daar in 1869 en '70 leeraar in gesch. en aardr., vervolgens ambtenaar aan het Rijksarchief, werd in 1878 hoogl. te Gron. en is 5 Oct. 1883 benoemd te Leiden.

Hij schreef: Gesch. der regeering in de nader geuniëerde provinciën tot de komst van Leicester (1573-'85), Leid. 1867; Nederlands eerste betrekkingen met Oostenrijk toegelicht uit de correspondentie der keizerlijke gezanten te 's-Gravenhage, 1658-'78, uitgeg. door de Kon. Acad., Amst. 1870; Foppe van Aitzema te Regensburg. Leid. 1870; De Unie van Utrecht, Utr. 1879; De staat der Vereen. Nederlanden in de jaren zijner wording 1572-'74, Haarl. 1872, 2e dr. 1878; Wilhelm von Oranien und George Friedr. von Waldeck, 2 Bde, Haag 1873; Het rechtmatig gebied des geschiedschrijvers, Haarl. 1878; Regesta Hannonensia. Lijst van Oork. betreffende Holl. en Zeeland, 1299-1345, 's-Grav. 1881; Wereldverkeer en wereldgesch., Haarl. 1883;

met A. Digeriek: Documents sur les relations du duc d'Anjou avec les Pays-Bas. Dl. I, vlg. (Werken Hist. Gen.) en bijdragen in De Gids, Tijdspiegel en Nijhoff's Bijdragen.

[Frederik Muller]

Muller (*Frederik*), tweede zoon van prof. S. Muller, geb. te Amst. 22 Juli 1817, ontving zijne wetenschappelijke vorming aan het gymn. en het Athenaeum, zijne maatschappelijke opleiding in het vermaarde Bibliopolium van zijn' oom Johannes Müller, Door aanleg en studie tot bibliograaf gevormd, begon hij zijn eigen handel in ‘oude’ boeken, in 1843; hij bestuurde zijne zaak alleen tot 1876, hield gedurende die jaren een honderdtal boekverkoopingen, gaf, behalve eigene boeken over zijn vak, een aantal werken uit, o.a. dertien deelen van De Navorscher. Door zijne verbazende kennis van hetgeen hem in den boek- en kunsthandel voorkwam, ontstonden tallooze aanteekeningen van al het belangrijke, door hem ontdekt of wederkeerig door zijne ontdekkingen belangrijk gemaakt. Met afwisselende hulp van jongere werkkrachten, door hem ontwikkeld en geleid, beschreef hij zijne tijdelijke verzamelingen van boeken, pamphletten, kaarten, portretten en historieplaten, die alle eene blijvende waarde hebben als hoogst vertrouwbare handboeken voor de studie van menig onderwerp, dat eerst door zijne nasporingen in al zijne uitgebreidheid bekend werd. Hij overl. in zijne geboortestad, 4 Jan. 1881.

Onder zijn bibliogr. arbeid moeten in de eerste plaats vermeld worden de magazijn-catalogi, die baanbrekend kunnen geacht worden, vooral voor de gesch. van Noord-Amerika; Catalogus van 7000 portretten van Nederlanders, 1853 met supplt. van J.F. v. Someren z.a.; Beschr. van Nederl. historieplaten, 4 dln., 1863-'82. Onder zijne leiding ontstond de Bibl. van Nederl. pamphletten, beschreven door P.A. Tiele, z.a. Eene blijvende herinnering aan zijn werkzaam streven is het Frederik-Muller-fonds.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1881.)

[Mr. Samuel Muller Fzn.]

Muller Fzn. (*Mr. Samuel*), oudste zoon van den voorg., geb. te Amst. 22 Jan. 1848, prom. 1872, op een proefschr.: Mare clausum. Bijdrage tot de gesch. der rivaliteit van Engeland en Nederland in de zeventiende eeuw; is archivaris der gemeente Utrecht, sedert 1874, en van 1879 rijksarchivaris in Utrecht. De hem toevertrouwde verzamelingen archieven, bibliotheek, historische en typographische atlassen en voor zooverre oudheden, beschreef hij in verschillende catalogi.

Verder gaf hij: Gesch. der Noordsche Compagnie (uitg. Prov. Utr. Gen.) 1874; De Schilderijen van Jan van Scorel in ‘Kunstliefde’ toegelicht, Utr. 1880; Schilders-Vereenigingen te Utr., Utr. 1882; Lijst van Noord-Nederl. kronijken, met opgave van bestaande hss. en litteratuur (Werken Hist. Gen.) Utr. 1880; De Middeleeuwsche rechtsbronnen der stad Utr. (Werken Vereen. uitgave bronnen oud Vaderl. recht), 4 dln., 1883-'86. De inleiding afzond. uitgeg. als: Recht en rechtspraak te Utr. in de Middeleeuwen, 's-Hage 1885. De registers en rekeningen van het bisdom Utrecht, 1325-1336, (Uitg. Hist. Gen.) 2 dln.; Over claustraliteit (Werken der Kon. Acad. der

Wetensch.) en verschillende stukken in Nijhoff's Bijdr., Werken Hist. Gen., De Gids enz.

[Jacob Wijbrand Muller]

Muller (*Jacob Wijbrand*), broeder van den voorg., geb. te Amst. 14 Juni 1858, stud. te Leiden en prom. aldaar, werd 31 Mei 1882 leeraar aan het gymn. te Haarlem en is sedert het najaar van 1888 medewerker aan het Woordenboek der Nederl. taal, te Leiden.

Schr.: De oude en de jonge bewerking van den Reinaert, Amst. 1884, (dissertatie.)

[Pieter Nicolaas Muller]

Muller (*Pieter Nicolaas*), jongste zoon van prof. Samuel Muller, geb. 21 Sept. 1821 te Amsterdam, waar hij voor den handel werd opgeleid en daarin steeds werkzaam is, onder de ijverige beoefening van letteren en studievakken, die met het koopmansbedrijf in verband staan.

In 1864 kwam hij in de Red. van De Gids en schr. in bijna alle jaargangen; verder in Statist. jaarb.; Amst. Jaarboekje voor 1890, enz. Afzonderlijk: Het zeemanshuis te Amst. en te Rott., Amst. 1857.

[Dr. Johan Peter Müller]

Müller (*Dr. Johan Peter*), zoon van Johannes Müller, den jongeren broeder van prof. Samuel Muller, geb. te Amst., 24 Sept. 1829, werd in 1854 Doopsgezind pred. te Mensingawier, iu 1857 te Rotterdam; was van 1861-'67 rustend: toen aanvaardde hij het predikambt te Zwartsluis en in 1872 te Emden.

Hij schreef: Gesch. der ontwikkeling van het christologisch dogma in de Grieksche kerk, 325-680; Eene bijdrage ter waardeering der hist. krit. beschouwing van het dogma, Amst. 1865; Bonifacius. Een kerkhist. studie, 2 dln., Amst. 1869-'71.

[IJsbrand Dirk Muller Massis]

Muller Massis (*IJsbrand Dirk*), geb. te Leiden 2 Jan. 1846, werd 10 Sept. 1863 stud. te Utrecht, waar hij aan het gymn. opgeleid was, werd kand. in 1871, pred. te Wichmond in hetzelfde jaar en is sedert 1877 te Groningen.

Schreef: Vivia Perpetua of de martelaren van Carthago. Dichtstuk, Utr. 1866;

Gedichten, Gron. 1880; Lentezang, Zutfen 1876; Tien Juli 1584. Lied gewijd aan den Vader des Vaderlands, Utr. 1884, en verder eenige gelegenheidsverzen en kerkredenen.

[Jozef Jacob de Munck]

Munck (*Jozef Jacob de*), geb. 15 Maart 1740 te Mechelen, waar hij het ambt uitoefende van apostolisch notaris en ook overleed 9 Mei 1792.

Als geschiedschrijver is hij bekend door de werken: Het leven van de saelige Maeget ende martelaeresse Maria bygenaemd de Ellendige, met een Beschryf van het dorp ende heerlykheyd van S. Lambrechts-Woluwe, alwaer de geseyde maget word geëert, Mechelen 1769; Verhael van de Heylige Hostien, geseyt het alderheyligste Sacrament van Mirakel, tot Brussel door J.J.D.M., Bruss. 1770; Verhael van de H. Hostien, geseyt het H. Sacrament van Mirakel tot Brussel. Met de beschryving van de capelle, van de schilderyen ende van de Persoonen die de selve hebben doen stellen. Door J.J.D.M., Bruss. 1770; Gedenckschriften dienende tot ophelderinge van het leven, lyden, wonderheden ende duisend jaerige eerbewyzingen van den H. Bisschop en martelaer Rumoldus, patroon van Mechelen, Mechelen 1777; De stad Lier door de rebellen verrast ende door de Borgers van Mechelen ende Antwerpen ontset.... Mechelen 1781.

[Mr. Alexander de Muncq]

Muncq (*Mr. Alexander de*), geb. te Middelburg 9 Mei 1655, stud. sinds 27 Oct. 1672 te Leiden en prom. er. In 1697 liep hij weg met Henriette Thibaut, dochter van den staats- en regeeringsman Hendrik, en echtgenoot van François Velters, die door zijn huwelijk heer van Aagtekerke was; de vluchtelingen hadden Velters' bewaarplaats zijner effecten opengebroken, die van Mevrouw medegenomen; beiden werden in Den Haag aangehouden en hij op de Gevangenpoort gezet. In hetzelfde jaar kocht hij de heerlijkheid West-Souburg; als prinsgezinde kreeg hij van den Stadhouder brieven van abolitie, werd nu meermalen burgemeester, schepen en raad van Middelburg, bewindhebber der O.I. Compagnie en hoogbaljuw en rentmeester-generaal bewesten Schelde. In 1702 ontkende men het recht van den Prins om zulke abolitie te geven, en de nieuwe partij haalde de zonde zijner jeugd op, te meer omdat hij na den dood van Velters de wed. had getrouwd. Als ontslagen regent was hij het hoofd der onderliggende staatspartij, weigerde na de politieke verzoening in 1716 eenige bediening, zonderde zich af op zijn buiten Niet altijd zomer, aan den Veerschen straatweg gelegen, en overl. daar, 24 Mei 1719.

Hoever hij het ondanks eene vrij stormachtige jeugd gebracht had in de devotie, toonen ons zijne werken: Wintervrugt, gewasschen op het Hof niet altijd zomer, bestaande in schriftmatige uitbreidingen van verscheidene uitgelezene versen van van den Sendbrief Pauli aan de Philippensen, bedagt en in rijm uitgewrogt, Middelb. 1712; Het boek Ecclesiastes ofte Prediker, in 't Hebreeuws genaamt Koheleth, in Duytse vaersen overgeset. Amst. 1716; Eenzame bezigheden, waerin des waerelds ydelheid door Maatgeschriften zinbeeldig word vertoond, Amst. 1716.

[Dirk van Munster]

Munster (*Dirk van*), zooals het is op te maken uit zijnen naam, te Munster, in Westfalen, geboren, woonde geruimen tijd te Brussel, in welke stad hij ook minderbroeder was en overl. in 1515.

Zijne pen leverde het prozawerk getiteld: Hier beghint een schoon spieghel der goeder kerstenen menschen welken si altoos by hem draghen sullen voor een handboexken... te samen gheset by eenen eerwerdighen ende seer devoten broeder ende predicant geheeten Dieric van Munster, Leuven. Achter dit werk staan nog twee anderen vermoedelijk van denzelfden schrijver. Hunne titels zijn: Hier beghint een boexken ende heet troest der consciencie; Van die geestelike kintsheyt Jhesu ghemoraliseert. Ende van der Jacht der minnen tusschen die devote innighe ziele ende dat dierken Jhesus. Deze beide werkjes zijn ook afzonderlijk gedrukt te Antwerpen in 1488. In 1508 kwam er insgelijks van eene Antwerpsche pers een liederboek, waarin van D. van Munster werd opgenomen: Een suyverlijc liedeken vol devocien, dwelck alle devote herten moghen singhen. Dit gedicht is door J.F. Willems herdrukt in zijn Belgisch Museum, D.V. blz. 443.

[Herman Muntinghe]

Muntinghe (*Herman*), geb. te Termunten, 27 Aug. 1752, werd in 1775 pred. te Buitenpost, in 1777 te Zeerijp, in 1780 hoogl. in de godgeleerdheid en kerkelijke historie te Harderwijk en in 1798 te Groningen. Hij overl. te Leeuwarden 24 April 1824.

Behalve veel theologische werken, zoowel in 't Latijn als in 't Nederlandsch, en leerredenen, schreef hij: Geschiedenis der menschheid naar den bijbel, 11 dln., Delft 1819, 2e dr., Amst. 1832.

[Joannes Christianus Hubertus Muré]

Muré (*Joannes Christianus Hubertus*), geb. te Maastricht, 11 Juni 1828, werd in 1853 tot priester gewijd, kapelaan te Hazerswoude, was van 1854-'67 professor aan het seminarium Hageveld, daarna tot 1875 pastoor te Berkenrode en vervolgens van Sint-Pieter te Leiden.

Schr.: Dr. J.C. Zaalberg's feestrede wederlegd, 's-Grav. 1856; Bijb. Gesch. des O. en N. Testament, 3 dln., Leid. 1863-'66, 2e dr. 4 dln., Leid. 1878; Handb. der Bijb. gesch., 2 dln., 1866, 2e dr. Leid. 1882; Lessen en Evangeliën op alle de dagen des jaars, Leid. 1869, 2e dr., Leid. 1885; Beschr. bij de bijbelplaten van Jul. Schnorr, Rott. 1868-'75; Paschen-berekening met guldentallen, epacten en zondagsletters, Leid. 1885.

J.H.H.

[Willem Ernst Nikolaas Muskeyn]

Muskeyn (*Willem Ernst Nikolaas*), geb. 11 Oct. 1815, werd in 1874 ontvanger der directe belastingen te IJzendijke.

Hij gaf vele verspreide gedichten in de tijdschriften uit: Daphné, Vergeet mij niet, Castalia, Jaarboekje voor Rederijkers, Nederduitsch letterkundig Jaarboekje, Meiloover, het jaarboekje van het Kersauwken te Leuven, en schreef: Blikken op Frankrijk, een dichtbundel, Amst. 1871.

[Napoleon Jozef Victor Constantijn Mussely-Boudewijn]

Mussely-Boudewijn (*Napoleon Jozef Victor Constantijn*), op 17 Oct. 1805 geb. te Kortrijk, wijdde zich aan het onderwijs en was professor aan het College te Kortrijk waar hij op 8 Febr. 1858 overleed.

Hij schreef: Beginselen der Vlaemsche spraekkunst heringerigt naer het spellingstelsel van het Tael-Congres, Kort. 1840; Beknopte Nederduitsche Spraekkunst naer de spelling der koninklyke commissie opgesteld, Kortr. 1840; Verkorte Nederduitsche spraekkunst, Kortr. 1841; Nederduitsche spraekkunst, 2 dln., Kortr. 1846; Doematig Abc-boek of eerste spel- en lees-lessen, Kortr. 1846; De Kindervriend of zedelyke en aengename verhalen voor kinderen, Kortr. 1846; Walter van Heule, raedsheer der kasteleny van Kortrijk in de XVIIe eeuw, historische zedenroman, Kortr. 1853 en 1855; Stichtelyke en aengenaeme tydverkortingen voor jonge lieden, Kortr. 1837; Levensschets van Mgr. Boussen, bisschop van Brugge.

[Hendrik Mussely]

Mussely (*Hendrik*), broeder van den voorgaande, te Kortrijk geb. op 1 April 1825, werd secretaris der gemeenten Ledegem, Dadizeele en Rollegem-Capelle en overl. op 29 Jan. 1875.

Hij schreef: Geschiedenis van Dadizeele, Kortrijk 1868.

[Jan van Mussem]

Mussem (*Jan van*), Vlaamsch redekundige der 16e eeuw, gaf in het licht: Rhetorica, die edele Const van welsegghen ghenomen uyt de oude vermaerdtste Rhetorisienen ende Orateuren als Cicero, Quintilianus ende meer andere... overghestelt wt den Latijne in gemeender Vlaemscher spraken. Bij M. Jan van Mussem, residerende te Wormhout in West-Vlaenderen, Antwerpen 1553 en Gouda 1607.

[Dionysius Mutsaerts]

Mutsaerts (*Dionysius*), geb. te Tilburg in 1578, trad in de orde der Premonstratensers in de abdij van Tongerloo. Van 1616 tot 1625 was hij pastoor te Calmpthout; daarna deed hij eene reis naar Italië, en werd in 1626 proost van het nonnenklooster St. Catharinendaal te Breda. In den nacht van 19 Nov. 1635 overl. hij ten huize van zijnen drukker-uitgever Jeroom Verdussen te Antwerpen.

Hij schreef: Generale Kerckelyke Historie van het begin der werelt tot het jaer onzes Heeren J.C. MDCXXIV, vervattende beneffen ende naer de geschiedenissen des O.T. den ouden staet der H.R. Kercke, de onafgebroken successie der Pausen verrykt ende vermeerdert met de Kerckelycke Historie van Nederlandt, Antw. 1624, 2 dln.; Het leven ende de vervoeringhe van den H. Norbertus, sticht-vader van de witte orde van Premonstreyt, artsbisschop te Meydenburgh, apostel van Antwerpen, enz., Antw. 1630.

[Willem Muurling]

Muurling (*Willem*), geb. te Bolsward 27 April 1805, werd in 1823 theol. stud. te Utrecht, prom. ald. 14 April 1831, was predikant te Stiens van 1832-'37 en daarna hoogl. in de godgel. te Franeker tot 1840, en toen te Groningen. Sedert 1872 emeritus, woonde hij te 's-Gravenhage; hij overl. daar 9 Dec. 1882, juist eene halve eeuw na zijne komst te Stiens.

Zijn voornaamste uitgegeven geschriften zijn: Practische Godgeleerdheid of beschouwing van de Evangeliebediening voornamelijk in de Nederl. Herv. Kerk. Een handboek bij de Acad. lessen, Gron. 1851-'57, 2de druk, ald. 1860; Resultaten van onderzoek en ervaring op godsd. gebied, 2 st., Gron. 1865-'67, 2e druk, Gron. 1870. Voorts verschillende afzonderlijke leerredenen en twee bundels leerredenen; verhandelingen en kleinere geschriften, door zijn' schoonzoon prof. Kuenen opgenoemd in onderstaand levensbericht.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1883.)

[Jacob Muyldermans]

Muyldermans (*Jacob*), den 8 Sept. 1855 geb. te Kappellen-op-den Bosch (Brabant), studeerde de humaniora in het St. Romboutscollege te Mechelen, trad in het aartsbisschoppelijk seminarie en werd priester gewijd in Sept. 1879. Na te Leuven de taal- en opvoedkunde te hebben gestudeerd, werd hij leeraar in het college te Aarschot, van welk gesticht hij in Jan. 1884 bestuurder werd. Sedert 1887 is hij te Mechelen gevestigd als opziener van het godsdienstig onderwijs voor de lagere scholen van Brabant.

Hij schreef: Over Volkstaal, voordracht gegeven voor de leden van St. Albrechtsgilde, Oogstmaand 1880, Leuven 1881. Con-

science en zijn werk. Lijkrede in het oratorienhof uitgesproken na de plechtige Mis, die tot zielelafenis van Hendrik Conscience, in St. Pieterskerk, op Zondag 11 Nov. 1883, opgedragen werd vanwege de vereenigde katholieke Vlaamsche maatschappijen van Leuven, Leuven 1884; Onze Strijd, eene voorlezing, Leuven 1884; Geloof en Vaderlandsliefde, voordracht gegeven te Gent in Januari 1887, Gent 1887; Hulde aan de Bo, redevoering uitgesproken te Poperinge bij de onthulling van zijn praalgraf op 28 September 1887, Gent 1887; Opgaande taal- en letterkundige lessen op stukken van Nederlandsche bloemlezing door Bols en Muyldermans, Gent 1887, 3e uitgaaf; Hendrik Tollens, eene studie, Gent 1889; Pater Poirters herdacht, eene voorlezing, Leuven 1889; Handboek voor het onderwijs der Nederduitsche taal, opsteloefeningen ten gebruike der leeraars van het middelbaar onderwijs, Mechelen 1889. Verder maakt hij vele vertalingen naar het Duitsch, terwijl hij ook werkzaam was in de tijdschriften De Nieuwe School- en Letterbode en in Het Belfort.

[Willem de Muyn]

Muyn (*Willem de*), te Iperen geb., leefde in het midden der 18e eeuw en schreef: Bly-eyndig treurspel van het alderheyligste Bloed van onsen Saligmaeker ... naer eene droeve tragoedie aengerecht in 't land van Paelestyne, Iperen.

[Gerard Muyser]

Muyser (*Gerard*), geb. 11 Maart 1726 te Amsterdam, woonde te Utrecht waar hij zich met letterk. arbeid bezig hield en 5 Nov. 1757 overl.

Hij schreef: De Blyscap, voorspel ter gelegenheit van de verjaaring van H.K.H. Mevr. de Princesse Gouvernante, 's-Hage 1754; Dankzegging van den Schouwburg aan de Ed. Achtb. Heeren Regeerders der stad Utrecht, enz. Divertissement Nil sine arte; Nederland verlost, uit de handen der verkrachters der vrijheid, Utr. 1749; Nagelaten gedichten, door Ph. Zweerts uitgegeven, Utr. 1760. Ook gaf hij naar het Fransch gevolgd een paar treurspelen uit, getiteld: Het gered Venetie en Eduard de Derde.

N

[Jan van Naaldwijk]

Naaldwijk (*Jan van*) was vermoedelijk van of uit de buurt van Naaldwijk geboortig of daar woonachtig; hij had te Parijs gestudeerd en kende Erasmus met zijne omgeving. Hij maakte van uittreksels en letterlijk overgenomen fragmenten eene kroniek van Holland, die als hs. in het Brit. Museum is; een stuk loopt tot 1414; het vervolg tot 1461. Men heeft den schr. voor heer Jan van Naaldwijk gehouden, en zijn werk voor hetzelfde, dat in 1478 het eerst te Gouda werd gedrukt en daarom het ‘Oude Goudsche Kronycxken’ heet.

(Mr. S. Muller, Fz., Lijst van Noordnederl. Kronijken, Utr. 1880, vooral in Nijhoff's Bijdr., derde reeks, vierde deel, en L.D. Petit, Bibliogr. Mdn. Letterk.)

[Samuel Adrianus Naber]

Naber (*Samuel Adrianus*), geb. 16 Juli 1828 te 's-Gravenhage, studeerde sinds 23 Aug. te Leiden in de letteren en werd na zijn promotie achtereenvolgens rector van het Gymnasium te Haarlem, directeur van het Gymnasium Willem III te Batavia, rector der Latijnsche school te Zwolle, in 1871 hoogleeraar aan het Athenaeum Illustre en 19 Sept. 1877 aan de gemeentelijke Universiteit te Amsterdam.

Behalve de uitgave van een paar Grieksche klassieken, en bijdragen in tijdschriften over oude talen, schreef hij opstellen over letterkundige en paedagogische onderwerpen in De Gids en de Mnemosyne, - het laatste jarenlang onder zijne mederedactie - waarvan enkele afzonderlijk verschenen, als: Middelbaar onderwijs en paedagogiek, Zwolle 1865.

[Mr. Jean Charles Naber]

Naber (*Mr. Jean Charles*), geb. te Haarlem, 11 Maart 1858, zoon van den voorg., werd onder de leiding van zijn geleerden vader voorbereid tot de acad. studiën, die hij te Amst. begon in de letteren en rechten, 1875, en voltooide met zijne promotie aldaar, 29 Nov. 1882. Na zich eenigen tijd op het gymnasiaal onderwijs toegelegd te hebben, aanvaardde hij het hoogleeraarsambt in het Rom. recht en zijne gesch. te Utrecht, 24 Sept. 1885.

Schr.: De staatkunde van Johan de Witt. Acad. proefschr., Utr. 1882; Calvinist of Libertijnsch? (1572-1631), Utr. 1885; De vormende kracht van het Rom. recht, Utr. 1885.

[Benjamin Nachenius Jz.]

Nachenius Jz. (*Benjamin*), geb. te

Amst. 29 Oct. 1840, ingenieur en vroeger directeur der Hilversumsche katoenspinnerij en weverij, reisde in het Oosten en in de landstreken aan den Nijl.

In het najaar van 1877 verscheen: Herinneringen uit Abyssinië en Nubië, Amst. 1878.

[Abraham Kz. Nachtegaal]

Nachtegaal, (*Abraham Kz.*) of **Nagtegaal**, tooneeldichter te Rotterdam, in den tijd, dat van hem gedrukt werden: Het toevalligh Bedrogh mislukt, kluchtsp. Rott. z.j. en 1719; De verwaende Luiaert, of de Getrouwe tegens dank, blijsp., Rott. 1722; Steven van der Klok, Schoolmeester, Koster, Doodtgraever en Klokkeluider, enz. te Slagvoort, op het klinkend Eilant; mitsgaders de Uitvaert van zijn Grootje; kluchtig blijsp., Rott. 1722; Mengeldichten, Rott. 1726; De uitvaert van Steven van der Klok, in zijn leven Schoolmeester, enz. boertige tragedie, Amst. 1728; Lijksermoen over het ontijdig en droevig omkomen van Steven van der Klok, enz. op den 2 Februari 1718 zeer eloquentelijk uitgesproken door den Eerw. Vader Barthol. Ortels, Pastoor der Gemeente aldaar, op rijm gestelt door Jan de Wasser. Te Zegvelt, bij Ouderwetse Floris van Nieukoop-Erfgenamen, overl. 1719, dikwijls herdrukt, o.a. in de Jaarb. van Dordrecht, 1841; De arglistige Juffer bedroogen, of gevlugte Tooneelspeelster agterhaalt, kluchtsp., zonder jaar of plaats.

[Johannes Naeranus]

Naeranus (*Johannes*), in de boekenwereld gebruikelijke naam van **Jan van der Neer**, Rotterdamsch boekdrukker (werkzaam van 1640-'70), die veel uitgaf en zelf van tijd tot tijd de pen voerde.

Behalve van andere vlugschriften over kerkelijke zaken, welke aan hem worden toegeschreven, heet hij de schrijver van: Schuytpraatjes tusschen vier Personen varende van Delf op Leyden over den godtloozen en onwettigen handel van een predikant van Delf, die eens Burgemeesters-dochter wil trouwen, tegen wil en dank van haar Vader, Delft 1658; Den vrolyken Democryt, lachende met 's Werelds Ydelheden, Met tegensprake van den weenenden Heraclytus, Rott. 1654; Noodige verantwoordinge voor den vrolycken Democryt, enz. Gouda 1655; Den Hollandsche vraagal aan de vliegende Faam met hare antwoorden, behelzende vele Nieuwe Tijdingen uit verscheide plaatsen, Rott. 1666; Den oprechten Hollandschen Bootsgezel, Vertoont in een t' zamenspraak tusschen drie Personen, Een van Delf, Een van Amsterdam, En eenen Bootsgezel, Geweest zijnde in de laatste zeeslag, Rott. 1666; Het rechte tweede deel van den Oprechten Hollandsen Bootsgezel, enz. Rott. 1667.

(Nyhoff's Bijdr., N.R., IX, 119, en Oud-Holland, VII, 60.)

[Gerhardus Heinrich Nagel]

Nagel (*Gerhardus Heinrich*), geb. te Deventer 14 Juni 1795, ging als ambtenaar 2de klasse naar Java, waar hij eene reis in de binnenlanden deed; daarna was hij als ambtenaar 1e klasse in dienst, doch keerde weldra met pensioen terug. Hij overl. te Utrecht 29 Dec. 1861.

Behalve een aantal uit het Engelsch vertaalde romans, schreef hij: Bandong, Amst. 1823; Schetsen uit mijne Javaansche portefeuille, Amst. 1828; Avondstonden aan boord of Verhalen uit Indië, Leid. 1828; Javaansche Tafereelen, Amst. 1829; Mijn reiszak, ontmoetingen, tooneelen en gevallen op togtjes door Holland en Belgie, Amst. 1831; Wandelaarsoogst, luimige schetsen en tafereelen, Amst. 1831.

[Louise Victorine Nagel]

Nagel (*Louise Victorine*), geb. 12 Oct. 1845 te Zaandam, woonde later te 's-Gravenhage.

Zij schreef: Miniaturen, met een woord vooraf door Dr. Jan ten Brink, Amst. 1876; Nieuw miniaturen, Haarl. 1879; Gure lente en Heideroosje. Twee schetsen, opgedragen aan Mevrouw Bosboom-Toussaint, Amst. 1882; Ontwaakt als een vlinder, en twee andere fantasieën, 's-Hage 1885. Verder sedert 1873 bijdragen in verschillende tijdschriften. Zij schrijft steeds onder het psd. Antoinette.

[Frederik Nagtglas]

Nagtglas (*Frederik*), geb. te Utrecht 7 Nov. 1821, was van 1838-1843 in vrijwilligen militairen dienst, studeerde daarna aan de Delftsche academie, was van 1845 tot 1852 ijker te Zierikzee, verder tot aan zijnen ambtelijken rusttijd in 1875 te Middelburg. Door deze 30-jarige betrekking kende hij alle plaatsen in Zeeland en personen van alle standen, zoodat hij ongemerkt tot historische en topogr. nasporingen aangaande dit gewest gebracht werd en zijne kennis daarvan bleef uitbreiden en door zijne geschriften mededeelen. Als ijverig deelnemer in de openbare aangelegenheden, lid van den kerkeraad en het stadsbestuur te Middelburg, van 't Zeeuwsch Gen., waarvan hij van 1862-1884 bibliothecaris was, van het Nut en andere instellingen of commissiën voor gedenkdagen aan belangrijke gebeurtenissen of personen, heeft hij steeds allen ijver betoond, waarvan inzonderheid de letterkundige en kunstverzamelingen van 't Zeeuwsch Gen. getuigen. Sedert 1884 in zijne geboorteplaats gevestigd, woont hij des zomers te Domburg, en verzamelt ook daar voor zijne Zelandia erudita.

Hij schreef: De algemeene kerkeraad der Nederd. Herv. gemeente te Middelburg van 1574-1860, Middelb. 1860; De laatste maanden der Fransche heerschappij in Walcheren (Nov. 1813-Mei 1814), Middelb.

1864; Iets over volksvermaken. Bekroond door 't Nut, Amst. 1866; Gesch. van het Dep. Middelburg der Mij. tot Nut, van 1793-1866, Middelb. 1867; J.J. de Kanter geschetst, 1870; Een praatje over titels, voornamelijk in brieven. (Uitgeg. door 't Nut), Amst. 1870; Een blik in de toekomst, psd. Willebrord, 1871; Middelburg en omstreken geschetst, Middelb. 1872, 3e dr., 1885; Job Baster, M.D., een geleerde Zeeuw, 100 j. na zijn sterven herdacht, Middelb. 1876; Domburg, Middelb. 1832; Onze voorouders, Middelb. 1883; Uit het Zeeuwsche volksleven, Middelb. 1884; Vóór honderd jaren, Utr. 1886; Met Mr. M.F. Lantsheer, zie blz. 455, bewerkte hij gedeeltelijk en voltooide na diens overlijden: Zelandia Illustrata, Midd. 1866-'85. In bewerking en deels verschenen is: Levensberichten van Zeeuwen, Middelb. 1887. Verder gaf hij tal van geschied- en letterkundige opstellen in de Vaderlandsche Letteroefeningen, het Leeskabinet, Europa, Zeeuwsch Jaarboekje, Middelb. naamwijzer, De Gids, Bijdragen voor gesch. en oudheidk. van Zeeland. Sloet's tijdschrift voor Staathuishoudkunde enz., De Navorscher (onderteekend) φ^2-φ) Eigen Haard, Middelb. Crt., Nieuws van den Dag, Kunstbode, enz.

[Gerard Johan Nahuys]

Nahuys (*Gerard Johan*), geb. 1 Febr. 1738 te Utrecht, stud. daar sinds 1760 voor het predikambt, prom. er in de theologie, was er lid van Dulcis en werd in 1762 prop.; in 1762 aanvaardde hij het predikambt te Ede op de Veluwe, 1764 te Oud-Beierland, 1765 te Middelburg, 1770 te Rott., vanwaar hij in 1778 naar Amst. beroepen werd. In 1781 werd hij prof. te Leiden, doch overleed vijf maanden later, 30 April 1781.

Behalve uitvoerige theol. werken en een aantal leerr., schr. hij: Over de onstoffelijkheid der ziel en de onsterfelijkheid der ziel, en Over de verbetering der schoolen, beide in de Verh. van het Zeeuwsch Gen., dl. 1 en 8; De bedroefden wegens het verlies hunner kinderen door de kinderziekte tot onderwerping aangespoord, (eene aanbeveling der inenting) in twee leerr., Rott. 1778; Inwijdingsrede-Rede over de nadeelen van een verfijnd heidendom onder de christenen van onzen tijd inkruipende, Leid. 1781.

[Maurin Théodore Corneille Florent Napoléon Nahuys]

Nahuys (*Maurin Théodore Corneille Florent Napoléon*), geb. te Utrecht 4 Nov. 1832, was ald. commies ter Prov. griffie, later bureau-chef van den burgerlijken stand en vestigde zich in 't buitenland.

Hij beoefende de numismatiek, vooral het tijdvak van Lodewijk Bonaparte, koning van Holland, en schr. als voorstander der éénheid van muntstelsel, een drietal brochures in 't Fransch. Vóór zijne naturalisatie als Pruisisch Staatsaanhoorige, gaf hij in 't Nederlandsch: Kort historisch overzigt van de Spaansche Staatsomwenteling van September 1868, Utr. 1868.

[Mr. Huibert Gerard baron Nahuys van Burgst]

Nahuys van Burgst (*Mr. Huibert Gerard baron*), geb. 28 Maart 1782, te Amst., prom. in de rechten, en ging kort daarop naar Indië, waar hij na veel omzwervens

behouden aankwam. In 1809 ging hij er over Amerika nogmaals heen, was daar twee jaren in den krijgdienst tijdens den oorlog tegen de Engelschen; krijgsgevangen gemaakt, werd hij eerst naar Bengalen, later naar Engeland gebracht. In 1814 ging hij als commissaris van den Souvereinen Vorst naar Java, woonde in 1815 den veldtocht in België bij, ging in datzelfde jaar weder naar Indië, waar hij verschillende betrekkingen bekleedde, en eene belangrijke rol speelde in den krijg tegen Diepo Negoro, en in de onderhandelingen met de keizers van de vorstenlanden om van hun rijk afstand te doen. In 1830 werd hij op zijn verzoek gepensionneerd, en keerde naar Nederland terug; in 1836 ging hij voor de vijfde maal naar Indië als raad van Indië en Generaal-Majoor titulair, doch keerde in 1839 voorgoed naar 't vaderland terug. De laatste jaren bracht hij in rust op zijn kasteel Burgst onder Prinsenhage bij Breda door, waar hij 12 Januari 1858 overleed.

Hij schreef: Schets van Benkoelen op de Westkust van het eiland Sumatra, Amst. 1826; Beschouwingen over Nederlandsch Indië, 's-Grav. 1847, 2de druk, 1848. Ook gaf hij uit eene Verzameling van officieele rapporten betreffende den oorlog op Java in den jare 1825-'30, voorafgegaan door eenige aanmerkingen en mededeelingen, 4 dln., Dev. 1835-'36, en beschreef zijn eigen leven, dat na zijn dood gedrukt werd.

(Dr. Wap, Herinneringen, enz., 's-Bosch 1858.)

[Amelia Maria Nahuys]

Nahuys (*Amelia Maria*), geb. te Scherpenzeel, schr. onder het psd. Maleia: Hanna, Arnh. 1871, en bewerkte den Salon-scheurkalender voor 1881. Letterk. aphorismen, bijeengegaard door Maleia, Gouda; Scheurkalender van Maleia, Arnh. 1884; Korenaren. Dagboekje in Spreuken, Amst. 1885; Roelants' Scheurkalender voor 1887 en '88.

[Mr. Charles Auguste Nairac]

Nairac (*Mr. Charles Auguste*), uit eene wegens geloofsovertuiging verdreven familie van Nîmes geb. te Deventer 6 Dec. 1815, werd 6 Sept. 1833 stud. te Utrecht, en was daarna burgemeester van Barneveld. Onder zijn langjarig bestuur is veel goeds en nuttigs tot stand gekomen, o.a. een gemeentelijk museum van oudheden

en plaatselijke merkwaardigheden. Karakteristiek waren zijne uitleggingen der Drankwet, ten dienste zijner gemeentenaren, bij hare invoering tot ieders leering en waarschuwing verspreid. Hij overl., wegens zijne kennis en zijn karakter alom geacht, te Barneveld, 5 Maart 1883.

Hij gaf de volgende geschr., meest Barneveld betreffende, aldaar uit: B. onder de regering der amptsjonkers, 1648-1795, door een plattelands-burgemeester, 1871; Gesch. van de kerk te B., 1871; Een oud hoekje der Veluwe, (zelfde psd.) 1878; Nog een oud hoekje der Veluwe, 1882; art. in Geld. Volks-alm. 1876, '78, '80 en '84.

(Ned. Spect. 1878; Necr. in het blad De Neder-Veluwe, 8 Maart 1883; Nav. 1888.)

[Joannes Nanning]

Nanning (*Joannes*), 10 Aug. 1689 te 's-Graveland geb., deed zijne hoogere studiën te Keulen won er het licentiaat der h. godgeleerdheid en werd omstreeks den aanvang van 1713 tot priester gewijd. Van Sept. 1713 stond hij als pastoor te Leiden, waar hij 26 Aug. (1713) als stud. was ingeschreven, van April 1716 te Weesp, vanwaar hij om geloofstwisten verdreven werd, van Maart 1720 te Bergen, en van den aanvang des jaars 1737 te Buitenveldert onder Amstelveen; hier stierf hij 29 Sept. 1761.

Van zijne onvermoeide pen hebben we, behalve een paar Lat. schriften, een viertal vertalingen, waaronder: Prudentius' Lofzangen op de hh. Martelaren, ‘in Dietsche vaarzen’, Amst. 1740. Verder gaf hij: Predicatiën op zon- en feestdagen, in 1761 te Leuven in tweede uitg. verschenen, 8 dln., in 1785 te Maastr. in 3e uitgaaf; 10 dln. Voorts: Betoog der rechtzinnige leeringe van J.N., aangerand door M. F(raats), Amst. 1755; Godvruchtige zangen op de voornaamste Feestdagen, Amst, 1761.

(Kath. Volksalm., 1858.)

J.H.H.

[Frederik Petrus Gisius Nanning]

Nanning (*Frederik Petrus Gisius*), geb. in Suriname 18 Nov. 1798, werd in 1819 officier bij de genie, in 1827 onderwijzer aan de militaire school te Delft, een jaar daarna te Breda, en overl. 4 Sept. 1832 te Medemblik, waar hij leeraar aan 't instituut voor de Marine was.

Behalve eenige werken over wis- en vestingbouwkunde gaf hij uit: Mengeldichtjes, Delft 1825; Proeve van krijgsgezangen, 's-Hage en Amst. 1828, en verder een aantal bijdragen in proza en poëzie in De Vriend des Vaderlands.

(Van Vloten, Dichters der 19e eeuw, II, 222.)

[Eelco Napjus]

Napjus (*Eelco*), geb. te Sneek 2 Nov. 1728, was executeur (deurwaarder), enz. in zijn geboortestad en overl. er 2 Sept. 1803.

Hij schreef: Historisch Chronijk of Beschryvinge van Oud en Nieuw Sneek, enz., Sneek 1772; nieuwe uitgave onder den titel van: Geschiedk. kronijk en beschr. van de stad Sneek, Sneek 1826.

[Hendrik Jan Nassau]

Nassau (*Hendrik Jan*), wordt opgegeven als geb. te Middelburg 30 Nov. 1791, schoon hij niet in de registers van dien tijd aldaar te vinden, en zijn familienaam daar onbekend is. Eene levensgesch. van hem is moeilijk te schrijven, vermoedelijk alleen door toedoen van den man zelf, die eerst van zich begint melding te maken, als het minder aanzienlijke en voorspoedige tijdvak zijner jonkheid voorbij is. Aanvankelijk moet hij boekverkoopersjongen bij S. van Benthem te Midd. geweest zijn; volgens de vroegere verhalen, aldaar van hem gegeven, verloor hij hier door zijne eigenzinnige onvoorzichtigheid een zijner oogen en verwaarloosde zijn plicht bij het rondbrengen van boeken door zijn onverzadelijken leeslust. In April 1812, toen hij den 3en rang verwierf, was hij ondermeester in Den Haag, een groot jaar later secondant aan de toen vermaarde inrichting van P.J. Rünckel, op 't Hoogezand. Den 15 Oct. 1816 legde hij, aldaar wonende, het ex. voor den eersten rang af; bleef er tot zijne benoeming als ‘Fransch en Hoogduitsch Taalmeester’ te Assen, waar hij 1 Mei 1820 kwam. Zijne talenten brachten daar een' aanzienlijk instituut tot stand, waar ook de oude talen onderwezen werden; hij prom. ‘magna cum laude’ als dr. in de letteren te Gron. 10 Jan. 1829, en trouwde te Emden, 22 Juli 1838; zijne inrichting werd een lat. school, of gymn., waaraan het instituut verbonden bleef; hij werd daarvan rector en is in dien rang opgevolgd door zijn leerling Dr. Noordewier, z.a., den 31 Mei 1857. In Juni 1845 werd hij schoolopziener, en bij de invoering der schoolwet van 1857, in dat jaar, inspecteur over Drente. Hij overl. te Assen, 8 Nov. 1873.

Nassau was een oorspronkelijk en practisch geleerde, een zeldzaam verdienstelijk man ten aanzien van het schoolwezen, eene ongewone persoonlijkheid, die met groot talent geteekend werd door zijn' leerling A.W. Stellwagen in De Schoolbode, Gron. 1879. Zijne geschriften, tusschen 1817 en zijn laatsten levenstijd bewerkt, zijn grooter in aantal dan in omvang. Het eerste is een veelmaal gedrukt boekje voor leesonderricht, daarna kwam een Bijbelsche gesch.; Algemeen bekend werd zijne Oude Aardrijkskunde of schets van den staat van de volken der oude gesch., Gron. 1819, 2e dr., 1824, 3e dr., 1852; titeluitgave 1857; Adnotatio in librum Ciceronis: de Senectute, Gron.

1829. Eene lijst ‘der bekende gedrukte geschr., naar tijdsorde gerangschikt’, vindt men achter het laatste deel der Geschriften, verzameld door zijne leerlingen Schmidt, Nassau Noordewier, Brals en Stellwagen, 3 dln., Gron. 1876-'80 waarin zijne afzonderlijke of verspreide groote en kleinere opstellen met nog ongedrukte zijn opgenomen, en slechts een paar boekjes van minder blijvende beteekenis aan de volledigheid ontbreken.

[Lodewijk Theodorus graaf van Nassau la Lecq]

Nassau la Lecq (*Lodewijk Theodorus graaf van*), afstammeling van Margaretha van Mechelen, geb. in 1697, was heer van Beverwaard en Odijk, voorzitter der Edelen en Ridderschap van Utrecht, en luitenant-opperhoutvester in die provincie; hij overl. 26 Jan. 1781 te Utrecht.

Hij schreef: Brieven over de Noord-Amerikaansche onlusten, Utr. 1779, 3 st.; Politique brieven over verscheiden gewigtige onderwerpen, zoo tot het staatkundige als huishoudelijke bestuur der Republyk betrekkelijk, Utr. 1780; Het Engelsch Nieuwejaar compliment, of Samenspraak tusschen een Zeeofficier, geweeze koopman, Noord-hollandsche boer en een Duitscher over de rencontre voorgevallen op den laatsten December en eersten Januari tusschen het Engelsche Esquader onder de Commodore Fielding en het Hollandsche Esquader onder den Schout-bij-nacht Graaf van Byland, enz. Amst. 1780; De Noord-Amerikaan in Holland of de bedrogen Hoogmoed, Utr. 1781.

[Bavius Antonius Nauta]

Nauta (*Bavius Antonius*), geb. 24 April 1800 te Leeuwarden, genoot zijne opvoeding bij zijn' oom, Dns. Manger te Haarlem, en studeerde van 9 Sept. 1817 te Leiden in de letteren, waar hij in 1825 met de kap promoveerde; sedert gaf hij aldaar privaatlessen in de klassieke talen en het Hebreeuwsch, hield zich bezig met het uitgeven van klassieke schrijvers, en overl. aldaar 2 Juli 1835.

Behalve eenige Latijnsche werken en uitgaven van klassieken heeft men van hem: Schets van de geschiedenis der Latijnsche Dichtkunst in Nederland, 1826; Beschouwing der boeken van Plato over de Staatsregeling, geplaatst in De Recencent ook der Recensenten, dl. XV; Voorlezing over 't leven van Livia Drusilla Augusta, in hetzelfde tijdschrift, 1826. Verder schreef hij beoordeelingen, bijdragen in tijdschriften, enz.

[Eeuwe Nauta]

Nauta (*Eeuwe*), 8 Oct. 1757 geb. te Itens, waar zijn vader pred. was, bekleedde aldaar het leeraarsambt sedert 1777, kwam zes jaar later in zijne tweede standplaats te Etens-en-Spannum, en overl. aldaar, 23 Sept. 1826.

Hij schreef een berijmde preek bij de inwijding van het orgel in de kerk te Spannum, 24 Mei 1819, op den tekst naar Psalm (berijmd) XXXIII, 1 en 2, gedrukt te Leeuwarden, 1819.

[Sicco Godefridus Nauta]

Nauta (*Sicco Godefridus*), geb. den 30 Jan. 1786 te Middelum bij Harlingen, waar zijn vader pred. was, vertrok op zesjarigen leeftijd door veranderde standplaats van zijn vader naar Zonnemaire bij Brouwershaven. Na tehuis zooveel mogelijk onderwezen te zijn, werd hij te Zierikzee opgeleid tot apotheker, om later zijne vorming in Den Haag te voltooien. Na een verblijf van twee jaar in de hofstad, bezweek hij daar aan een hevige ziekte, 10 Dec. 1804.

Zijn aanleg voor poëzie werd gewaardeerd door Petronella Moens en door de juffrouwen Wolff en Deken, die hem aanmoedigden in zijne dichtoefeningen, waarvan, met zijne beeltenis, kleine proeven te vinden zijn in het hieronder aangehaalde jaarboekje.

(Zeeuwsche Volks-almanak, 1837.)

[Jean Louis Nauta]

Nauta (*Jean Louis*), geb. te Leeuwarden 21 Maart 1780, genoot de aanvankelijke opleiding voor het predikambt, moest echter de acad. studie opgeven, werd onderwijzer en was als zoodanig werkzaam te Doetinchem, IJselstein en Alkmaar, waar de verdienstelijke man overleed, 16 Febr. 1820. Kort na de invoering der schoolwet van de Bat. republiek, verwierf hij het daarbij ingestelde getuigschrift voor den eersten rang, den 15 Oct. 1806; hij was de eerste die deze onderscheiding bezat.

Na zijn dood verscheen: Vijftal Redevoeringen, met een levensbericht en eene gedachtenis-rede, door Mr. F.J. Gallé, (zie art. blz. 264), Alkmaar 1820.

[Abraham Nauta]

Nauta (*Abraham*), geb. te Alkmaar 13 Jan. 1820, zoon van den voorg., was hoofdonderwijzer te Amsterdam, doch is elders overleden.

Hij schreef: De laatste der Spaansche ridders, Don Juan van Oostenrijk. Een hist. rom. verhaal, 1853; De bloem der Uscochen. Een hist. rom. verhaal, 1854; Emilia van Nassau, Prinses van Portugal. Een hist. rom. verhaal, 1854; Elisabeth Edmond of de redding der Iersche Protestanten, eene episode uit de regeering van Maria Tudor, 2 dln., 1855; Hoe Willem III stadhouder werd. Eene episode uit de geschiedenis van Dordrecht, 1855; Het kasteel te Harreveld. Geschiedk. roman uit het jaar 1795, 1858. Al deze romans werden te Amsterdam gedrukt.

[Jan Lodewijk Nauwens]

Nauwens (*Jan Lodewijk*), den 23 Juni 1856 geb. te Antwerpen, waar hij de lagere

school volgde, sieraadschilder werd en overl. op 27 Dec. 1878.

In zijne vrije ure beoefende hij de declamatiekunst en schreef: Antwerpsch volksleven in liederen, novellen en tafereeltjes geschetst, Antw. 1878.

[Philips J. de Neckere]

Neckere (*Philips J. de*), leefde in het begin dezer eeuw in West-Vlaanderen en schreef: Bewerp van Vlaemsche spelling, gevolgd van eenen oogslag op de nederlandsche dichtkunst, door Ph. J. de Neckere, oud greffier van Bixschote en Dickebusch, Ieperen, 1815.

[Mr. Sebastiaan Cornelis Nederburgh]

Nederburgh (*Mr. Sebastiaan Cornelis*), geb. in Den Haag, 7 Maart 1762, studeerde te Leiden, praktizeerde in de Hofplaats, werd daar eerste advocaat der O.I.C. In 1794 werd hij als eerste der vier commissarissen naar de koloniën afgevaardigd ‘tot het opsporen van verregaande malversatiën en frauden en het daarstellen van de noodige redressen en reformen’. Terwijl hij die taak, welke veel kieschheid en niet minder rechtvaardigheid eischte, volbracht, veranderde de omwenteling van 1795 het vaderland en de koloniën, zoodat de verwarringen alhier teweeg brachten, dat op zijn verzoek om te repatriëeren geen antwoord kwam. In 1800 keerde hij terug; in het laatst van 1803 werd hem honorable décharge verleend. Later werd hij lid van den Aziatischen Raad, was onder Lodewijk staatsraad, laatst directeur der publieke schatkist. Hij overl. op zijne goederen nabij 's-Gravenzande, 3 Aug. 1811.

N. was meer een man, uitmuntende door karakter en beginselen, dan een werkzaam letterkundige of schrijver. Naar de gewoonte van zijn tijd maakte hij Fransche verzen, die het destijds in ons land geleverde verre overtreffen. Van zijne hss. heeft zijn kleinzoon de heer James de Fremery (blz. 261), een inventaris opgemaakt, die door Bodel Nyenhuis is opgenomen in de Hand. en Meded. van Lett. 1864; de beschrijver heeft de meeste dier stukken aan het Rijks archief geschonken. Tot zijne gedrukte werken, die zich onderscheiden door helderheid en onomwondenheid der voorstelling, behooren de volgende grootendeels in antwoord op aantijgingen derzulken, die de gevolgen hadden ondervonden der rechtvaardigheid van zijn onderzoek en hem nu wederkeerig beschuldigden: Advertentie aan zijne landgenooten, betrekkelijk onderscheiden gedrukte stukken in de jaren 1799, 1780 en 1801 uitgegeven op naam van D. van Hogendorp, 's-Grav. 1802; Echte stukken betreffende het volbragt onderzoek der verrichtingen van de generale commissie in 1791 benoemd geweest over de O.-I. bezittingen van den Staat en de Kaap de goede Hoop, 's-Grav. 1803; Verh. over de vragen: of het nuttig zijn zoude de O.-I. bez. van den Staat te brengen op den voet der W.-I. volkpl.? en of en in hoe verre het voordeeliger voor dit gemeenebest zijn zoude den Handel op voormelde Bez. door eene uitsluitende comp. te drijven, dan wel die voor allen 's lands ingezetenen open te stellen, enz., ald. 1803.

[Jan Neeffs]

Neeffs (*Jan*), in 1576 geb. te Mechelen, waar hij studeerde bij de paters Augustijnen, in wier orde hij trad in Juli 1594. Na verschillende ambten te hebben bekleed, werd

hij 26 April 1613 tot professor in de letterkunde te Mechelen benoemd, en later tot visitor en provinciaal zijner orde. Hij overl. in zijne geboortestad 28 Juni 1656.

Behalve eenige Latijnsche werken schreef hij in onze taal: Verclaeringhe van de H.H. sacramenten der biechte ende des autaers, met byvoegsels over de broederschappen en aflaeten, Leuven 1625; 't Leven van S. Monica, Antw. 1627; De pratycke der goede meyninghe, Mechelen 1629; Den lusthof der woestynen, dat is 't leven van sommighe heylighen uyt d'Eremyten orden van S. Augustyn, Leuven 1630; Het Testament van onsen Zaeligmaeker, Antw. 1631; Aflaeten der broederschap van den Riem van S. Augustinus; Triomph der H.H. der derde orden; Het leven van S. Gerlacus, heremyt; Den oorspronck van de jaerlyksche feesten van Tuyndag tot Ypre; Sekere geschiedenis in Noort-Hollant.

[Huibrecht Neefs]

Neefs (*Huibrecht*), geb. te Antwerpen, is bekend als de dichter van een aantal Nederlandsche verzen, welke voorkomen in de Triumphael incompst van Cardinael Ferdinandus, Infant van Hispanien binnen Antwerpen, Antw. 1635.

[Edward Lodewijk Neelemans]

Neelemans (*Edward Lodewijk*), geb. 19 Nov. 1820 te Eekloo, was lid van den gemeenteraad in zijne geboorteplaats, en lid van de Maatschappij der Vlaamsche bibliophilen te Gent.

Hij schreef: Geschiedenis der stad Eekloo, Verzameling van charters, kronyken en andere geschiedkundige stukken, 2 dln., Gent 1859-65; Tijdrekenkunde naamlijst der baljuws, greffiers, tresoriers, burgemeesters en schepenen der steden, keure en vrijheden van Eecloo en parochie van Lembeke, van den jare 1249 tot 1796, met platen, Brugge 1866; Geschiedenis der gemeente Lembeke en der vrije heerlijkheid van Aveschoot, 1872. Hij vertaalde naar het Italiaansch van Silvio Pellico, diens Plichten der Menschen, Gent 1850.

[Mr. Jan Ignatius Daniel Nepveu]

Nepveu (*Mr. Jan Ignatius Daniel*), geb. 3 Febr. 1810 te Utrecht, waar hij sedert 24 Juli 1826 studeerde en er promoveerde; na verschillende mindere rechterlijke betrekkingen doorloopen te hebben, werd hij griffier bij het Gerechtshof te Utrecht, en overl. aldaar 16 Maart 1887.

Hij schreef: Bertha Coppier, 's-Hage 1840; Studie en uitspanning. Verzamelde verhalen, 2 dln., Utr. 1852. Hij vertaalde eenige verhalen en romans uit het Engelsch, Hoogduitsch en Deensch, was van 1840 tot 1854 redacteur van het jaarboekje Aurora en van 1845 tot '57 van het Algemeen Letterlievend Maandschrift, later De Recensent genaamd. Ook verzamelde hij de Volledige dichtwerken van Hieronymus van Alphen, Utr. 1838, 3 dln., 2e druk 1857, 2 dln., 3 druk 1872, in een deel.

(Ned. Spect. en Maandbl. Ned. Leeuw, 1887.)

[Frans Nerrincq]

Nerrincq (*Frans*), geb. te Kortrijk 2 Aug. 1638, trad op 29 Sept. 1655 in de orde der Jezuïeten te Mechelen, alwaar hij gestorven is 4 Febr. 1712.

Hij dichtte: Voorbeelt der Waere deught, naementlyck van de Maegdelycke Reynigheydt, voorgestelt in den H. Casimirus, Coninckлycken Prince van Polen, enz., in het Jahr. 1651, vercoren tot Patroon van de Sodaliteyt der Meeder-Jaerige Jonghmans, opgerecht in het Collegie der Societeyt Jesu binnen Mechelen. In het licht gegeven door P. Franciscus Nerrincq, Priester der selver Societeyt, op de Verheffinghe van syne H. geapprobeerde Reliquien, versiert met Poësie, ende Sinne-beelden, Mechelen 1692; De Goddelycke voorsienigheydt uytgebeeldt in Joseph Onder-Koninck van Egypten, verciert met sinnebeelden ende sedeleeringen door P. Fr. Nerrincq, Antw. 1710.

[Karel Jozef van den Nest]

Nest (*Karel Jozef van den*), te Antwerpen geb. 10 Febr. 1808, begon zijne studiën te Turnhout, bezocht het college te Leuven, en de seminariën te Atrecht en te Mechelen, waarna hij in 1832 tot priester gewijd werd. Hij was achtereenvolgens vicaris van St. Antonius te Antwerpen, toen van St. Geertruida te Leuven, en daarna kapelaan in de O.L. Vr. kerk te Antwerpen. In 1845 deed hij eene reis naar Italië; in 1860 werd hij opperaalmoezenier in de cellulaire gevangenis te Leuven, en in 1865 pastoor te Elewijt bij Mechelen, in welk dorp hij 13 Oct. 1871 overleed.

Hij schreef: Godsdienstige gedichten, Antw. 1843; Gedichten, Antw. 1844; Italia, Antw. 1851; Het Antwerpsch maegdenhuis, zijn oorsprong en voortgang, Antw. 1852; Hulde aen den E.H. Petrus Visschers, pastor van St. Andrieskerk te Antwerpen, Antw. 1852; 300jarig jubelfeest der instelling van het Antwerpsch maegdenhuis, Antw. 1852; Beschryving van het plegtig feest der afkondiging van het geloofspunt der Onbevlekte ontvangenis gevierd te Antwerpen den 4den Meert 1855, Antw. 1855; Over den invloed uitgeoefend door de Pauzen in Italië op de ontwikkeling der kunsten en wetenschappen sedert dezer heropkomst tot op onze dagen, Antw. 1857; Merkweerdigheden van Italië, Antw. 1857; Merkweerdigheden van Italië en Pisa, Antw. 1859; Merkweerdigheden van Florentië, Antw. 1861.

[Peter van der Neste]

Neste (*Peter van der*), in de XVIIIe eeuw schoolmeester te Merendre, schreef twee treurspelen: De martelie van den nooyt volprezen ridder Sebastiaen, en De standvastige liefde van Abila en Aristides.

[Adriaan David van der Gon Netscher]

Netscher (*Adriaan David van der Gon*), geb. 23 Febr. 1811 te Rotterdam, was eerst officier bij de Ned. Marine; hij verliet in 1848 den dienst en was daarna koffieplanter en lid van het Hof van Politie (Wetgevend lichaam) van Britsch Guyana te Demerary tot 1857, toen hij zich ambteloos in Delft en later in Den Haag vestigde.

Hij schreef: Een bezoek op het eil. St. Helena, met kantteekeningen, (Holl. en Fr.), 's-Hage 1838; Bijdrage ter aanwijzing van de grondslagen, waarop de afschaffing der slavernij in Suriname dient gevestigd te worden, 's-Hage 1858; Beschouwing van het op 25 Oct. 1858 aan de 2e Kamer der Staten-Generaal voorgesteld ontwerp van Wet, ter afschaffing der slavernij in Suriname 's-Hage 1858; De quaestie van vrijen arbeid en immigratie in de West-Indiën toegelicht, 's-Hage 1859; De opheffing van de slavernij en de toekomst van Nederlandsch West-Indië, 's-Hage 1862. Werking van de Wet tot opheffing der slavernij in de Ned. W.-I. koloniën, 's-Hage 1866. Verder gaf hij tal van bijdragen, meestal over hetzelfde onderwerp, in de koloniale Jaarboeken, Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde van Nederl. Indië, in het Dagblad van Z.-Holland, The Royal Gazette of British Guyana, enz.

[Pieter Marinus Netscher]

Netscher (*Pieter Marinus*), broeder van den voorg. geb. 4 Juni 1824 te Rotterdam ging in 1838 als kadet naar de Militaire Academie, en werd vier jaren daarna 2e luitenant bij de Infanterie; later was hij drie jaren in W.-Indië als adjudant van den Gouverneur, en drie jaren in O.-Indië als adjudant van den kommandant van het leger. Hij werd in 1868 majoor, in 1875 kolonel bij het Dep. van Oorlog, in 1878 generaal-maj. Inspecteur van het Militair onderwijs en werd in 1885 op zijn verzoek

gepensionneerd. Netscher was van 1854 tot 1857 mederedacteur van den Algemeenen Konst- en Letterbode, waarin hij tal van geteekende en ongeteekende stukken schreef over cartographie en andere wetenschappelijke onderwerpen. In 1855 en 1856 was hij belast met het samenstellen van het Répertoire des Cartes door het Koninklijk Instituut van Ingenieurs uitgegeven; hij bewerkte daarvan Oostenrijk en Frankrijk. In 1859 en 1860 gaf hij met Jhr. C.A. van Sypesteyn uit: den Almanak voor de Nederl. West-Indische bezittingen en de kust van Guinea, welke almanak later niet verder uitkwam. In het Fransch schreef hij een werk getiteld: Les Hollandais au Brésil, 's Hage 1853, zijnde een beknopte geschiedenis van den strijd der Nederlanders in Brazilië in de 17e eeuw. Verder schreef hij Beschouwingen over ons Militiestelsel naar aanleiding van het nieuwe ontwerp van wet op de Nationale Militie, 's Hage 1861, en gaf tal van artikels, meestal over militaire onderwerpen, en boekbeoordeelingen in verschillende jaargangen (1860-'74) van De Militaire Spectator, het Vaandel, De Gids en Onze Tolk. Nadat Netscher in 1885 den militairen dienst verlaten had, schreef hij een antwoord op eene door het Prov. Utr. gen. v.K. en W. uitgeschreven prijsvraag over de Geschiedenis der voormalige Nederlandsche koloniën Essequebo, Demerary en Berbice. Dit werk werd in 1887 door het genootschap met goud bekroond en in 1888 bij Martinus Nijhoff uitgegeven. Kort hierop voegde de schrijver daaraan een nader Bijvoegsel toe, betreffende de eindelijke liquidatie der Societeit van Berbice en in Febr. 1889 verscheen nog van zijne hand bij Martinus Nijhoff eene biographie der schilders Caspar, Theodorus en Constantijn Netscher, met uitvoerig Geslachtsregister dier familie. Uit dat register blijkt o.a., dat al de schrijvers van dien naam, in dit Biogr. Woordenboek voorkomende, rechtstreeksche afstammelingen zijn van den bekenden schilder Caspar en diens zoon Constantijn Netscher.

[Eliza Netscher]

Netscher (*Eliza*), neef van de beide vorigen, geb. te Rotterdam 7 Dec. 1825, werd in 1848 klerk ter Algemeene secretarie te Batavia, en klom aldaar op tot referendaris en adjunct-gouvernementssecretaris, waarna hij in 1861 Resident van Riouw werd. In 1870 werd hij tot Gouverneur van Sumatra's Westkust en in 1878 tot lid in den Raad van Nederlandsch Indië benoemd en overleed te Batavia den 1en April 1880. Hij was een groot kenner der Indische talen vooral van het Maleisch en een zeer ijverig lid van het Bataviaasch Genootschap van kunsten en wetenschappen. Hij schreef, voornamelijk in de werken van dat genootschap, sedert 1855 tot kort voor zijn dood, eene menigte van zaakrijke en soms zeer uitvoerige stukken over Indische taal-, land- en volkenkunde, archeologie en numismatiek. De volledige lijst daarvan is opgenomen aan het slot zijner necrologie, voorkomende in het Julinummer van De Indische Gids, jaargang 1880.

[Frans Netscher]

Netscher (*Frans*), broederszoon van den voorg., geb. 30 April 1864 in Den Haag, waar zijn vader als oud-resident in O.-I. gevestigd was. Hij volgde de lessen der Haagsche hbs., bij voorkeur de letterkundige van dr. J. ten Brink en doorliep den

cursus voor de stenographie bij de Tweede Kamer; is thans stenograaf bij den Leidschen gemeenteraad en woont te Rotterdam.

Onder het psd. H. van den Berg schr. hij in Nederland van 1885: De val van een Minister; daarna afz.: Studies naar het naakt model, 's-Grav. April 1886, 2e dr. Aug. 1886; werd daarop medewerker van het Weekblad van De Amsterdammer, Nederland, De Gids, De Lantaarn, De Portefeuille; schr. in Het Handelsblad, Het Vaderland, Nieuwe Rotterd. Courant, enz. en was een der eerste medew. aan De Nieuwe Gids. Verder: Menschen om ons, een bundel novellen, 's-Hage 1888, gevolgd door: In en om de Tweede Kamer, Parlementaire schetsen en portretten, Amst. 1889, twee drukken; Egoïsme, een roman, waarvan eene Eng. vertaling verschijnt en Dina, mede een roman, de eerste uit de Haagsche regeeringskringen, de tweede uit de burgerlijke omgevingen. Door ziekte is de schr. genoodzaakt geweest den tekst van het plaatwerk Israël, L'homme et l'artiste, Amst. 1887, na de 4e afl. aan den heer Ph. Zilcken over te dragen; Uit ons Parlement, Amst. 1890.

[Cornelis Anthonie Geisweit van der Netten]

Netten (*Cornelis Anthonie Geisweit van der*), geb. 19 Juli 1772, trad in 1787 in dienst, werd spoedig daarop door de Pruisen krijgsgevangen gemaakt, ging toen in Oostenrijkschen dienst, was in de oorlogen tegen Turkije en in Belgie (1789-'92) en nam toen dienst bij de Nederlandsche cavallerie. Hij woonde de meeste veldtochten van Napoleon bij, en werd in Rusland krijgsgevangen. In 1815 werd hij chef van het cavallerie-onderwijs te Delft, verwierf den rang van generaal-majoor en overl. te Delft 27 Mei 1847.

Behalve een groot aantal werken over krijgskunde, paardenteelt, enz. schreef hij: Karel XII en Napoleon of tafereelen en vergelijkingen uit hunne krijgstochten, 's-Hage 1827 met platen; De Veteraan of

krijgsbedrijven der Nederlanders in Belgie en der Russen in Turkije en Perzië, 2 dln. Delft 1837. Verder een groot aantal artikelen in De Vriend des Vaderlands, De Militaire Spectator, De Recensent, Het Athenaeum, Het Handelsblad, enz. bijdragen in jaarboekjes, recensiën, memoriën, enz. De verzamelaar en bezitter der rijke collectie van pamfletten, portretten en platen, betrekkelijk ons zeewezen, in Mei 1885 te 's-Grav. verkocht door W.P. van Stockum, de gepensionneerde kolonel der cavallerie Geiswet van der Netten, was de zoon van den voorg.

[Christina Leonora de Neufville]

Neufville (*Christina Leonora de*), geb. te Amst. 4 Jan. 1713, en aldaar in de Nieuwe kerk begraven, 6 April 1781.

Zij schreef: Bespiegelingen voorgestelt in Dichtkundige Brieven, Amst. 1741, verm. druk 1762. De drie eerste brieven zijn naar Voltaire vertaald; ook vert. zij het trsp. van De Morand, getiteld Childerik, waarvan de Mij. der Ned. Lett. twee drukken bezit, Amst. 1738 en ald. 1783. In de gesch. onzer letteren is zij wel eens verwisseld met juffr. Brakonier de Wilde, zie bl. 107.

[Margareta Jacoba de Neufville]

Neufville (*Margareta Jacoba de*), geb. te Amst. 6 Febr. 1775, leefde ongehuwd en in letterkundige werkzaamheid in hare geboortestad of op haar buitenverblijf, Spaar en hout, bij Haarlem, waar zij 15 Juli 1856 overleed.

Zij schreef (naamloos): Gallerij van beroemde mannen en vrouwen in Nederland, 3 st. Amst. 1821 en '22, herdr. '26; De kleine plichten: eene oorspronkelijke, zedelijke voorstelling in brieven uit het begin der 19de eeuw, 4 dln., Amst. 1824, 2e dr. en vervolg, 1824-'27, 3e dr. 1835, '36 De Schildknaap, Amst. 1829, 2e dr. 1833; Twaalf maanden uit de Nederlandsche Geschiedenis, Amst. 1831; Elisabeth Barmooth, of een Engelsche plant op Hollandschen bodem. 2 dln. Amst. 1836, Zes nieuwe oorspr. Nederd. verhalen voor kinderen, Amst. 1834, 3e dr. 1843; Acht oorspr. Nederd. verhalen voor de jeugd, Amst. 1840; zij vertaalde drie romans.

(Dr. P.A.A. Boeser, M.J. de Neuville, acad. proefschr. Leiden 1889.)

[Johannes Christiaan Neuman]

Neuman (*Johannes Christiaan*), geb. te Amsterdam 14 Nov. 1805, werd in 1827 hoofdonderwijzer der school van de Luth. gemeente, te 's-Gravenhage, waar hij zijn rusttijd aan letterkundige werkzaamheden besteedde.

Hij schreef historische leerboeken, waaronder eene verdienstelijke Beschr. van 's-Gravenhage voor schoolgebruik, en met het psd. A. van Amstel de volgende hist. romans: De Page van Karel den Stoute, 2 dln., 's Hage 1865; Maarten van Rossem, 2 dln., ib. 1866; Floris V, Graaf van Holland, 2 dln., ib. 1868; de Vlaamsche visschers, Arnh. 1870; de Hertog van Alva in de Nederl., hist. rom., tafereel uit de 16e eeuw, Tiel 1878; Broeder en Zuster, tnsp., Amst. 1878; het Huis Enghien, hist. rom. taf., 2 dln., Amst. 1879; het verborgen Brandmerk, 2 dln., Gouda 1883; Joan Willem van Ripperda, Diplomaat en Krijgsheld, 2 dln., Haarlem 1883; een kijkje uit den tijd der Spanj. in Nederland, Haarl. 1885; Valsche Grootheid, 2 dln., Schied, 1887.

[Jan Neuyes]

Neuyes (*Jan*) leefde omstreeks de helft der 17e eeuw; hij gaf in rijm uit: Beschrijvingh van Batavien, haer gedeelte aen dies zijde des Rhijns, genaemt Zuyd- en Noord-Holland, Amst. 1666, 2e druk 1739; Eneas of Vader des Vaderlands, bly-eindend trsp., Amst. 1664; De gewroken Lucretia of Rome in vryheit, ryxtreurspel, Amst. 1669.

[A.F. de Neve]

Neve (*A.F. de*), was majoor en hield in de vorige eeuw zijn verblijf te Lier, waar hij voor Rederijkers schreef: Jodelet, meester en knecht, klucht, vertoond op 28 Jan. 1770; Mustapha Barbarossa, comedie in dry acten, vertoond op 19 Jan. 1772.

[Mr. Pieter de Neyn]

Neyn (*Mr. Pieter de*), werd volgens het Leidsche studenten-album, omstreeks 1643 in Den Haag geb.; zijn vader was sinds 1670 pens. van Alkmaar en daarna raadsheer in den Hove van Holland. Pieter werd opgeleid door Arnoldus Montanus, zie blz. 527, stud. te Gron., Leiden, Duisburg, andermaal te Gron. en prom, op de gebruikelijke wijze te Harderwijk. In 1666 en '67. diende hij als vrijwilliger onder de militie; in 1671 ging hij als fiscaal naar de Kaap, in 1674 naar Batavia, kwam een paar jaar later met een verwoeste gezondheid terug, alles in de manier van Overbeke, z.a., wiens dichttrant hij volkomen meester was, schoon zijne poëzie later iets minder onstichtelijk is.

Onder den indruk zijner Indische ervaringen en hare bittere gevolgen schr. hij: Lusthof der huwelijken, behelsende verscheyden seltsame Ceremoniën en plechtigheden, die voor desen by verscheyde Natiën en Volckeren soo in Asia, Europa, Africa, als America in gebruik zijn geweest, als wel die voor meerendeel noch hedendaegs ghebruykt ende onderhouden werden. Mitsgaders deszelfs vrolycke Ueren. Uyt verscheyden soorten van Mengeldichten bestaande, Amst. 1681, 1697; de Vrolijke Uren, bestaande uit Mengeldichten, Amst. 1681, ook aldaar 1730; ook afzonderlijk verschenen.

[Jacob Tossijn Domien Neyts]

Neyts (*Jacob Tossijn Domien*), wiens echte naam **Cary** is, werd te Brugge geb. 14 Juni 1727. Aanvankelijk bestemde hij zich voor de rechtbank, want tot 1753 oefende hij in zijne geboortestad het ambt uit van Procureur. Onderwijl hield hij zich reeds sedert jaren dusdanig met de tooneelkunst en de tooneelletterkunde bezig, dat zijne ambtsbetrekking er gansch door te gronde ging. Van dit oogenblik besloot hij zich heel en al aan zijne lievelingskunst toe te wijden. Hij werd bestuurder van een aanzienlijk tooneelgezelschap, waarvoor hij zelve de stukken schreef of vertaalde, terwijl zijn broeder er de muziek voor vervaardigde. Zoodra zijne faam zich buiten Brugge verbreidde, ondernam hij ook met zijn operatroep eene kunstreis door Vlaanderen en Holland, waar hij overal evenveel bijval en aanmoediging vond. Op 11 Mei 1772, speelde zijn gezelschap op den Schouwburg van Amsterdam het stuk De Deserteur, toen dit gebouw tot den grond toe afbrandde en de vlammen ook al zijne costumen en benoodigdheden verslonden. Door deze ramp in armoede gedompeld, keerde hij naar zijn vaderland terug en vestigde zich te Mechelen, waar hij mede-opsteller werd van het blad: ‘Den Scheldebode’, en op 18 Juli 1783 gekozen werd tot Factor der Rederijkkamer De Peoene. Bij het uitbreken der Brabantsche omwenteling had hij zich als Oostenrijks- of Keizersgezinde te sterk geuit en in 1789 moest hij voor de Patriotten de vlucht nemen. Hij week mar Frankrijk en zette zich neer te Boulognesur-Mer, waar hij 8 Juli 1794 den geest gaf. Zijne tooneelwerken meestal in verzen, bedragen een getal van ruim 55. Zij werden gedrukt tusschen de jaren 1760-1770. De titels van eenige zijn als volgt: Mimi in 't hof; de Volksplanting; De Klompjes; De Dwaling van eenen oogenblik; De Greffier in den trog; Den bedrogen Bailliu; Den Slootmaker; Het Verloren Lam; De kwaelyk bewaerde Dochter; Den Soldaet door dwang; Antoontje en Antonia; De schoone Arsena; De gestrafte Hoogmoed; Het Nagtgevegt of de leevende doode; Lucile; De Deserteur; De Cuyper; Het dorpsche Weezmeisje; De Koopman van Smyrna; De adelyke Tuinierster; De Molenaerster van Gentilly; De pragtige Minnaer; De toets der vriendschap; Annette en Lubin; Zemire en Azor; Reken niet zonder den weerd; Mazet; De Paerdesmit; Silvain, Opera in een deel, enz.

[Mr. Dirk Willem Nibbelink]

Nibbelink (*Mr. Dirk Willem*), geb. den 6 Aug. 1834, te Zwijndrecht, waar zijn vader notaris en secr.-penningm. van de Zwijndrechtsche waard was, begon zijne acad. studiën te Leiden, 7 Mei 1853 en prom. aldaar 8 Dec. 1860. Daarop vestigde hij zich als adv. te Amst., was kantonrechter te Doetichem tot de opheffing van dit kanton en werd plaatsverv. kantonrechter te Arnhem.

Schr.: Handvesten en oorkonden betrekkelijk de regtsgesch. van den Zwijndrechtschen waard. Acad. proefschrift, Leid. 1860.

[Mr. Mattheus Brouërius van Nidek]

Nidek (*Mr. Mattheus Brouërius van*), geb. 7 Dec. 1677 te Amst., waar zijn vader, uit Meppel afkomstig, koopman was. Hij verkeerde in zijne jeugd eenigen tijd bij aanzienlijke verwanten in Gron., begon zijne studiën te Leiden, 22 Maart 1700, en

prom. daar. Zijne diss. De jure ac ritu Nuptiarum is aldaar uitgegeven in 1702; die De Veterum ac recentiorum Adorationibus, te Amst. 1713, is nog opgenomen in den Thesaurus van Polenus, dl. 2, Venetie, 1737. Hij was een vermogend en letterlievend man, die te Amst. wonende zich bezig hield met het bijeenbrengen van een kostbaren atlas, in 1743 en nog eens in 1861 verkocht, met het uitgeven van dichtwerken, als van Th. Arents, P. Verhoek en Jeremias de Decker, het maken van korter of langer tekst bij plaatwerken, het volbrengen en uitgeven van onvoltooid nagelaten werken, en het schrijven in proza en poëzij, zooveel zijne gebrekkige gezondheid dit toeliet. Zijn klein buitenverbijf aan het eind van den Haarlemmerhout heette Uit den Bosch, en is nog als zijne ‘aenlokkende uitspanning’ aan te wijzen. Hij overl. niet te Amst. of onder Haarlem; vermoedelijk vóór den vermelden verkoop zijner verzameling.

Schr. enkele blz. ter opheldering der plaatwerken; Het zegepr. Kennemerlant, 1719; Het verheerlijkt Watergraafs- en Diemermeer, 1725; Gelderlands en Utr. luister afgebeelt en beschr. in de heerl. Middachten, Zeist, Zuilestein en Heemstede; - verkeerdelijk wordt hierbij ook De zegepr. Vecht gerekend. Zijne zederijke zinnebeelden der Tonge, ‘door Schijnvoets etsnaaldt konstigh voorgedraaghen’ verschenen te Amst. in 1716, en zijn aldaar in 1764 en opnieuw in 1786 vermeerderd herdrukt. In navolging van Matthaeus en Dumbar gaf hij een viertal oude kronieken uit als Analecta medii aevi, Amst. en Midd. 1725. Hij hielp David van Hoogstraten aan dl. 1 en 2 van zijn Groot Hist. Wdb., en schr. daarin zijne genealogie, dl. 2, blz. 403, gaf het Tooneel van Halma uit na bewerking der onafgedane letters W tot Z, en maakte goede beschrijvingen voor het Kabinet van Ned. en Kleefsche Oudheden door A. Rademaker, dl. 1 en dl. 2 tot blz. 135, toen hij verplicht was door ziekelijkheid, die taak over te laten aan Is. le Long. In het voorwerk van dit eerste deel vindt men de opgave van zijn', ook onge-

drukt gebleven, letterarbeid tot 1727, die een oordeelkundig onderzoek volkomen verdient.

[Antonie Niermeijer]

Niermeijer (*Antonie*), geb. 2 Sept. 1814 te Vlaardingen, ontving zijne opleiding te Schiedam, studeerde te Leiden in de godgeleerdheid, waarin hij het doctoraat eershalve verwierf in 1850 en werd in 1840 predikant te 's Heer Arendskerke-en-Baarsdorp, in 1852 te Wemeldingen, en aanvaardde 28 Mei 1853 het ambt van hoogleeraar te Leiden, doch overl. aldaar reeds 10 April 1855.

Behalve een groot aantal godgeleerde studiën, verhandelingen en gedichten, schreef hij: Proeve eener navolging van Salomo's Hooglied, 's-Hage 1837; Het booze wezen in het bijgeloof onzer natie, Rott. 1840; Het hedendaagsche standpunt van de kritiek des N.T. Amst. 1849; Magazijn voor kritiek en exegetiek 1850-'52, 2 dln.; De voornaamste zijner gedichten in jaarboekjes en tijdschr. geplaatst, zijn: Polyxena's dood uit de Hecuba van Euripides; Electra's echtgenoot, (vrije navolging van Euripides' Electra, vs. 1-76); Pruilerslied (eene nagedachtenis van zijne reis naar Heeze de woonplaats van zijn oogheelkundigen ambtgenoot, dns. Kremer aldaar; hij vond daar genezing en in eene medelijderes zijne bruid); Toen mijn zoontje gestorven was, 17 Sept. 1850; Beschouwing en dichterlijke navolging van het Lied der liederen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1855.)

[Adriaan van Nierop]

Nierop (*Adriaan van*) schreef het werk: Christelycke gedichten ghemaekt tot lof van 't bestandt ende vrede, mitsgaders een Echo ofte wedergalm, en een wellecomdicht, gedruckt anno 1609.

[Dirk Rembrantsz van Nierop]

Nierop (*Dirk Rembrantsz van*), geb. in 1610 te Nieuwe Niedorp, - vandaar zijn naam - oefende het beroep van schoenmaker uit; hij was tevens een groot wiskunstenaar en sterrenkundige en overl. 4 Nov. 1682.

Hij schreef eene menigte zuiver wiskundige en astronomische werken, enkel over stuurmanskunst, almanakken, enz. en bovendien: Tydtbeschryvinge der waereld, waar in gehandeld wordt: 1 van der waereldts ouderdom en 2 van de feestepraels enz. 3. van de voornaamste geschiedenissen des wereldts, op tydkaerten in 't korte gestelt enz. 4. van onze burgerlycke tydt enz. Amst. 1648, 1659, 1662; Nu met dese derden en vierden druck overgesien, verbetert ende wel een derde-part vermeerdert by Abel van der Storck, hoekverkooper op 't Water by de nieuwe brugh in de Delftsche Bijbel, 1675; Des Aertrycks Beweginge Sonne Stilstant, Amst. 1661; Journaal van de reizen van Abel Tasman; Nederduitsche astronomia, dat is: onderwijs van den loop des hemels, leerende het vinden der plaetsen en bewegingen der vaste sterren, zon en maen; als oock hare eclipsen of verduysteringhe; item, den loop der planeten, welcke door rekeningh en oock tuygh-werkelyck met een planeetwyzer aangewezen wordt; Korte verklaringhe van de tydtplaet in rijm, geteekend: H.L. verso: klinckdicht

op den nederduytschen astronomica met aanhangsels over landmeetkunde, eclipsen, enz. Amst. 1658, Keulen 1693.

[Johannes Leonardus Nierstrasz Jr.]

Nierstrasz Jr. (*Johannes Leonardus*), geb. te Rotterdam 4 Maart 1796. Hij wijdde zich aan den handel, doch beoefende daarbij de dichtkunst, waartoe hij door Immerzeel werd opgeleid; later in betrekking gekomen met Feith en Tollens, vormde hij zich naar deze. Hij overl. te Alphen 2 Aug. 1828. Het beruchte Nieskruid, een naamloos boekske, aan Wap toegeschreven, Amst. 1828, heeft zijne dagen verbitterd, zoo niet verkort. Tollens schreef op hem het bekende grafschrift.

Hij schreef: Opwekking aan mijne landgenooten in November 1813, 's-Hage 1813; Wapenkreet, 's-Hage 1815; Zegezang op den slag van Blaumont, 's-Hage 1815; De overwinning bij Algiers, 's-Hage 1816; De verlosser en andere gedichten, 's-Hage 1820; De Nederlandsche nijverheid (bekroond), Gent 1820; Dithyrambe op Petrus Paulus Rubens (bekroond) Leeuw. 1822; Aan Mr. Izaak da Costa, Rott. 1825; Frans Naerebout, Leeuw. 1826; Gedichten, Leeuw. 1827. Verder tal van verspreide gedichten in jaarboekjes, almanakken en tijdschriften.

[Johan Nieuhof]

Nieuhof (*Johan*) of **Nijhof**, geb. 22 Juli 1618 te Uelzen in Bentheim, waar zijn vader burgemeester was, kwam omstreeks 1638 in dienst van de W.I. Compagnie en ging als koopman naar Brazilië. Teruggekeerd, ging hij over in den dienst der O.I.C., reisde naar Batavia; en werd vandaar in 't gevolg van de daarheen gaande gezanten door Maetsuycker in 1655 naar China gezonden. In 1657 kwam hij in Nederland terug, ging het jaar daarna nogmaals naar O.-Indië, waar hij een groot deel van den Archipel bereisde, en er tot 1670 bleef, waarop hij weder naar Amst. kwam. In 1671 reisde hij nog eens naar Indië; op Madagascar geland om met de inboorlingen handelsbetrekkingen aan te knoopen, werd hij 8 October 1672 door hen vermoord.

Hij schreef: Braziliaensche Zee- en Landreize, Amst. 1682, met kaart; Oost- en West-Indische Zee- en Landreize, Amst.

1682, met kaart; Beschryving van 't Gezantschap der Oost-Indische Compagnie aan den grooten Tartarischen Chan, nu Keyzer van China, Amst. 1670. Hij vervaardigde ook enkele gedichten waarvan er een in zijn Oost- en West-Indische reis is opgenomen. De kaarten voor zijne en eenige andere werden door hem geteekend. Zijn broeder bezorgde de uitgave zijner reisverhalen, zoowel tijdens het leven, als na den dood van den auteur.

(Van Vloten, Ned. Prozaschr., 17e eeuw,)

[Bernardus Nieuhoff]

Nieuhoff (*Bernardus*), geb. te Lingen 18 Maart 1747, studeerde te Leiden in de godgeleerdheid, en prom. in 1773 in de Wijsbegeerte; in 1774 werd hij hoogleeraar te Deventer, en in 't zelfde jaar te Harderwijk. In 1795 werd hij lid van de Nationale vergadering, doch keerde in 1797 naar Harderwijk terug, waar hij 2 Dec. 1831 overleed.

Hij schreef: Over Spinozisme, Harderw. 1789, en gaf eene menigte geschriften over wijsbegeerte uit, welke hij gedeeltelijk uit het Hoogduitsch vertaalde, of in tijdschriften plaatste. Onder zijne verhandelingen zijn de merkwaardigste die: Over de overeenstemming tusschen Nederland en Medea, die wel het betere zag en het ergere najaagde en die waarin hij sprak over: de Wetenschappen en kunsten als hulpmiddelen tot het menschelijk welzijn.

(Bouman, Gesch. der Geld. hoogeschool.)

[Willem van Nieuwelandt]

Nieuwelandt (*Willem van*), zoon van den schilder Adriaan van N., werd in 1584 te Antwerpen geb. Ten jare 1589 trok hij met zijne ouders naar Amsterdam waar hij leerling werd van den Kortrijkschen schilder Jacob Savery. Na den dood van dezen in 1602 toog hij naar Rome, waar hij zich op schilder- en graveerkunst toelegde onder leiding van zijnen stadgenoot Pauwel Bril. In 1606 kwam hij te Antwerpen terug, en werd als vrijmeester in de St. Lucasgilde opgenomen; hij werd er in 1615 tevens Ouderman van de rederijkerskamer de Olijftak voor welke hij zijne tooneelwerken schreef onder het anagramma Dient uwen al. Na 1628 verliet hij Antwerpen andermaal om zich weer te Amsterdam te vestigen, in welke stad hij overl. omstreeks het einde van 1635.

Hij schreef: Saul, tragoedie, Antw. 1617; Livia, tragoedie, Antw. 1617; Claudius Domitius Nero, tragoedie, Antw. 1618; Elegia op de Doodt des Alderdoorluchtichsten ende Hooghgheboren Vorst Alberti, Ertzhertoghe van Oostenriick, Hertoghe van Borgondien, van Lothringhen, overleden den XIII Julii Anno M.DC.XXI, Antw. 1621; Poëma van den mensch, inhoudende d'IJdelheydt des Werelts, d'ellende des levens, ende ruste des doodts, leerdicht, Antw. 1621; Aegyptica ofte Aegyptische Tragoedie van M. Anthonius en Cleopatra, op den regel: Wanhoop, nijdt en dwaes beminnen, Reden, deught en eer verwinnen, Antw. 1624; Salomon, Tragoedie, op den Reghel; Godt smijt den hooghmoet neer, en cort den dwaes sijn leven, Den mensch die nedrich is, wordt door den Heer verheven; verthoont op de Redenryckercamer van de Violiere, Antw. 1628; Treurspel van Sophonisba Aphricana, op den Regel: Wie dat hem self verwint, bethoont veel grooter kracht, Dan die van

steden groot, de mueren breekt met macht, Amst. 1635 '39; Jerusalems verwoestingh door Nabuchodonozor, treurspel op den Regel: Des droeven onderganck van Zedechias thoont, Hoe Godt d'ondanckbaerheyt en ongetrouwheyt loont, Amst. 1635.

[Willem van Nieuwenhoff]

Nieuwenhoff (*Willem van*), geboren te 's-Hage 25 Juni 1843, was vroeger leeraar aan 't Gymnasium te Katwijk, doch is thans te Kuilenburg woonachtig.

Hij schreef: Leven van den H. Joan Franciscus Regis, Amst. 1868; Gaspar Berse of de Nederlandsche Franciscus Xaverius, Rotterd. 1870; Leven van Jos. Mar. Pignatelli, Leid. 1870; De bruid des konings te Paray-le-Monial, Amst. 1876; Vijf levensschetsen, Amst. 1886; Edmond Campion, eene bladzijde uit de gesch. van koningin Elisabeth, Amst. 1887, '88.

[Gerrit Nieuwenhuis]

Nieuwenhuis (*Gerrit*) schreef met behulp van eenige medewerkers, als J.O. Arntzenius, J.M. Kemper, E.A. Borger, J.A. Uilkens, enz. een Algemeen woordenboek van kunsten en wetenschappen, 8 dln., Zutfen 1820-'29, waarop van 1833 tot '35 een aanhangsel werd uitgegeven, bijeenverzameld en in orde gerangschikt door een Vaderlandsch geleerde. Hiervan verscheen eene geheel nieuwe uitgave in 10 kwarto dln., 's-Grav. en Leid. 1851-'68.

[Jacobus Nieuwenhuis]

Nieuwenhuis (*Jacobus*), wiens familienaam oorspr. Nyegaard was, werd geb. 26 Oct. 1777 te Alkmaar, studeerde in de godgeleerdheid te Tübingen en werd in 1800 predikant bij de Luthersche gemeente te Zutfen, van 1803 tot 1816 te Utrecht, en ging in laatstgenoemd jaar als hoogleeraar in de wis- en natuurkunde naar Deventer; reeds te Zutfen had hij in wiskunde les gegeven aan de kadetten der Militaire school aldaar, en te Utrecht aan de Fundatie van Renswoude, waarom hij in 1811 in de philosophie gepromoveerd was. In 1822 werd hij hoogleeraar te Leiden, en bleef daar tot 1843, toen hij zijn emeritaat kreeg; hij overl. 11 April 1857 op zijn buitengoed den Engh bij Vleuten.

Hij schreef: Korte verklaring der Schellingiaansche wijsbegeerte; Gedachten van den wijsgeer Fichte over het Christendom; Geschiedkundige onderzoekingen over den uitslag der gemaakte toepassingen van Bovennatuurkundige grondbeginselen op de Natuurkunde, in de werken van Teylers genootschap 1809. De geschiedenis der Bespiegelende wijsbegeerte beschouwd als de geschiedenis der ontwikkeling van den menschelijken geest. Verder tal van leerredenen, werken over wiskunde, verhandelingen, kritieken, enz., en enkele gedichten, als één op het Eeuwgetijde der Luthersche gemeente te Alkmaar in 1792, en één Het Noodlot getiteld, hetwelk men in De Schouwburg van 1807 aantreft.

[Ferdinand Jacob Domela Nieuwenhuis]

Nieuwenhuis (*Ferdinand Jacob Domela*), zoon van den voorg., geb. te Utrecht 3 Mei 1808, prom. in 1833 ald. in de theologie en was achtereenvolgens Evangelisch-Luthersch predikant te Monnikendam, te Utrecht en hoogleeraar sedert 1842 aan het Luthersch seminarium te Amst. Hij overl. bijna plotseling op Nieuw-Rande onder Diepenveen, als gast van den oudgouv. Gen. Duymaer van Twist, 28 April 1869.

Behalve vele werken van godsdienstigen inhoud, schreef hij: De hooge feesten der Christ. kerk en derzelver oorsprong en bestemming, Leeuw. 1834; Geschiedk. overzigt der vroegere zorg van de Ned. Luth. kerk voor de opleiding tot het Herder- en Leeraarsambt, Amst. 1852; Geschied. der Evang. Luth. gemeente te 's-Grav., Amst. 1856; Abraham des Amorie van der Hoeven, een voorbeeld van kanselwelsprekendheid, Amst. 1856; Leven en karakter van Abr. des Am. van der Hoeven, Amst. 1859; De waarde der fraaie kunsten voor het Christendom, 1859; De vooruitgang in de Luthersche kerk, 1865 (beide niet in den handel). Voorts schreef hij in de Bijdragen tot de geschied. der Evang. Luth. kerk in de Nederl., in de Godgel. Bijdragen, Konst- en Letterb., Geschied. der Christ. Kerk in Nederl., Evang. Penningmagazijn, enz. Eene volledige lijst daarvan staat achter zijn levensbericht door dns. J.H. de Ridder.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1870.)

[Mr. Jacob Domela Nieuwenhuis]

Nieuwenhuis (*Mr. Jacob Domela*), zoon van den voorg., geb. te Monnikendam 19 Febr. 1836, studeerde aan de Utrechtsche Hoogeschool in de rechten en prom. in 1859 op een historisch-juridisch proefschrift getiteld: De straf der afzonderlijke opsluiting historisch en kritisch beschouwd vooral in hare betrekking tot ons vaderland, Amst. 1859. Sinds dien tijd was hij advocaat te Amst., sedert 1869 leeraar in de staatswetenschappen aldaar, en schoolopziener; in 1884 werd hij hoogl. in de wijsbegeerte van het recht, strafr. en strafv. aan de rijks-universiteit te Groningen.

Hij schreef in de Nieuwe Bijdragen voor Rechtsgeleerdheid en Wetgeving een stuk getiteld: De beschouwingen van den hoogleeraar Scholten over straf aan eene beschouwing onderworpen, 1860; Eene levensvraag voor de natie, eenvoudig besproken: I. Is de gemengde school goed of niet goed? II. Moet de staat zich met het onderwijs bemoeien of niet? III. Wat te kiezen, wat te doen? Amst. 1869; Praeadvies over de vraag: Welk gevangenisstelsel is voor ons land het meest

aanbevelenswaardig, gedrukt in de Handelingen der Nederl. Juristen-vereeniging, 's-Hag 1872. Zijne prof. inwijdingsrede, is getiteld: De gevangenisstraf, overeenkomstig de eischen van het recht en het maatsch. belang ingericht, de beste der straffen, Gron. 1884. Ook schreef hij bijdragen in het Duitsche tijdschrift Gerichtsaal.

[Ferdinand Domela Nieuwenhuis]

Nieuwenhuis (*Ferdinand Domela*), broeder van den voorg., geb. 31 Dec. 1846, te Amst., stud. aan het Athenaeum en het Evang. Luth. seminarium aldaar, en aan de hoogeschool te Utrecht, werd pred. in gen. kerkgenootschap te Beverwijk en legde in 1879 zijne kerkelijke betrekking neder. Sedert 2 Mei 1888 is hij lid van de Tweede Kamer der Staten-generaal.

Tot zijne afzonderlijk uitgegeven geschr. behooren: Een nieuw leven van Jezus. Eene hist.-kritische studie, Leid. 1876; Mijn afscheid van de kerk. Twee toespraken, Haarl. 1879; De Fransche burgeroorlog van het jaar 1871. Eene hist.-krit. studie, Haarl. 1880; Het Kommunisme en de officieele wetenschap, 's-Hage, 1883; De Nikodemustype of de vreesachtige. Eene voordracht, 's-Hage 1888; De Petrustype of de zwakke, ald. 1888; De Pilatustype of de twijfelaar, ald. 1888.

[Henricus Hermanus Nieuwenhuis]

Nieuwenhuis (*Henricus Hermanus*), geb. 14 April 1822 te Varseveld onder Ulft, op 21 Dec. 1844 tot priester gewijd, stond van Sept. 1854 als pastoor te Netterden in het graafschap Berg, en van Juli 1861 te Kampen. Hier werd hij lid van de Vereeniging voor Overijsselsch recht en geschiedenis. Zijn overl. valt op 6 April 1878.

Hij schreef: Een woord naar aanleiding der kwestie van de betaling der traktementen aan de Predikanten der Herv. gem. te Kampen, Kampen 1869.

J.H.H.

[Barend Nieuwenhuizen]

Nieuwenhuizen (*Barend*), geb. in 1771 te Nootdorp, was referendaris bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, in

welke betrekking hij te 's-Hage 1840 overl.

Met A.J. Schenk gaf hij: Keur van Dichtbloemen, 1778; De Alpen (metrische vertaling naar Haller), 1799; Buonaparte, 1802; De verdiensten der Vrouwen, 1804 (vertaling in poëzie van Legouvé's Le mérite des femmes), en verder tal van gedichten in de Kleine dichterlijke handschriften.

[Christianus Johannes Nieuwenhuys]

Nieuwenhuys (*Christianus Johannes*), geb. in 1775, studeerde in Duitschland in de geneeskunde en vestigde zich als geneesheer te Amst., waar hij als zoodanig 8 Sept. 1837 overleed.

Behalve tal van verhandelingen en geneeskundige bijdragen in onderscheiden tijdschriften, schreef hij: Nadeelige veroordeelen en misbruiken in de geneeskunde bestreden, Amst. 1810; Proeve eener geneeskundige plaatsbeschrijving der stad Amsterdam, Amst. 1820-'26, met pl. en kaart.

[Jacobus Johannes Nieuwenhuyzen]

Nieuwenhuyzen (*Jacobus Johannes*), geb. te 's-Hage 19 Aug. 1816, was eerst te Amst. klerk bij een notaris, doch toen hem dit niet beviel, werd hij knecht bij een korenverschieters- of zolderbaas, dien hij later in zijne werkzaamheden als korenfactor opvolgde.

Hij had eene keurige boekerij, vooral van Oudhollandsche romans en liederboekjes. Zijn overl. had plaats 25 Aug. 1869; Hofdijk schr. het hieronder aangeduid levensbericht. Hij gaf tal van fragmenten uit van Oudnederlandsche letterkundige geschriften, zooals: Melianus, den ridder met het kruyce, 1839; Frederik van Jenuen, 1847; Het leven van Jezus; Koning Arthur; over den Homulus; Schoone historie ofte parabel van den verloren sone, enz. welke stukken hij meestal in De Konst- en Letterbode en in De Dietsche Warande plaatste.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1862.)

[Jan Nieuwenhuyzen]

Nieuwenhuyzen (*Jan*), geb. te Haarlem 1 Sept. 1724, ontving eerst zijne opleiding voor boekverkooper, doch studeerde daarna aan het Doopsgezind seminarium te Amst. In 1758 werd hij predikant te Middelharnis, '59-'71 te Aardenburg en toen te Monnikendam, waar hij in 1784 de Maatschappij: Tot nut van 't Algemeen oprichtte, aan welke ons schoolwezen oneindige verplichtingen heeft en die door hare uitgaven den burgerstand aan het lezen van degelijke lectuur geholpen heeft. De hoofdzetel van 't Nut, eerst te Edam gevestigd, is naar Amst. overgebracht. Hij overl. aldaar 24 Febr. 1806.

Hij schreef een aantal leerredenen en redevoeringen, waaronder die over de voortreffelijkheid der wijsheid het meest bekend is.

(Leven, door de Mij. uitgegeven.)

[Martinus Nieuwenhuyzen]

Nieuwenhuyzen (*Martinus*), zoon van den voorgaande, werd geb. 9 Dec. 1759 te Middelharnis. Hij studeerde in de geneeskunde te Harderwijk en te Franeker, en zette zich in 1784 te Edam als geneesheer neder; drie jaren daarna ging hij te Amsterdam wonen; de tijdsomstandigheden, voor hem verergerd door het vooroordeel tegen de nieuwe Mij., hebben hem inderdaad uit Edam verdreven, doch als alg. secretaris moest hij zich vestigen, waar de nieuwe zetel van 't bestuur gekozen was. Hij overl. te Haarlem, waar hij zich tijdelijk bevond, 6 Maart 1793.

Hij schreef: Opheldering van het IJgodinnentimmer in den IJstroom van Antonides, in de werken van het Amsterd. dicht- en letteroefenend genootschap; Geest der Nederl. dichters, Amst. 1788, één stukje; De mensch, een gezang, Amst. 1789; Desdemona, trsp. naar Shakespeare, Amst. 1789. Verder gaf hij eenige liederen in den grooten bundel der Christelijke gezangen en tal van bijdragen in genees- en letterkundige tijdschriften, en schreef tot verbetering van het volksonderwijs schoolboekjes, waarvan zijne verh. over het kunstmatig lezen zeer bekend is; de Levensschetsen van Nederl. mannen en vrouwen, met zijn zwager Adr. Loosjes, zijn samengesteld en bij duizendtallen gelezen.

(Lijkr. van Brender à Brandis en M.C. v. Hall.)

[Willem Gerrit Nieuwenkamp]

Nieuwenkamp (*Willem Gerrit*), geb. 26 Dec. 1846 te Amst., waar hij koopman is.

Hij leverde eene metrische vertaling uit het Deensch van Adam Oehlenschlägers drama: Axel en Walborg, Amst. 1871.

[Henricus Antonius van den Nieuwentap]

Nieuwentap (*Henricus Antonius van den*), den 8 Sept. 1792 onder Wijhe geb., studeerde te 's-Heerenberg en werd 2 Aug. 1816 tot priester gewijd. In 1830 kwam hij als pastoor te Hasselt, in Aug. 1835 te Kampen. Hier stierf hij 4 Dec. 1866.

Hij schr.: Leerrede bij de inwijding der R.C. kerk te Raalte, Zwolle, 1837.

J.H.H.

[Bernard Nieuwentijdt]

Nieuwentijdt (*Bernard*), geb. te Westgraftdijk, waar zijn vader pred. was, den 10 Aug. 1654, stud. sinds 28 Febr. 1675 te Leiden in de geneeskunde, en zette zich als praktizeerend geneesheer neder te Purmerende, waar hij ook lid der vroedschap en burgemeester werd, en er 28 Mei 1708 overleed.

Behalve eenige medische werken, meest in het Latijn geschreven, gaf hij uit: Het regt gebruik der Wereldbeschouwingen,

tot overtuiginge van ongelovigen aangetoont, Amst. 1716, onderscheiden malen uitgegeven en in het Engelsch en Fransch vertaald; Gronden der zekerheid, op de regte betoogwyze der Wiskundigen so in het denkbeeldige, als in het zakelyke, ter wederlegging van Spinosaas Denkbeeldig Samenstel en ter aanleiding van een sekere, sakelijke wijsbegeerte aangetoont, Amst. 1741, 3e druk 1754.

[Dirk Nieuwhof]

Nieuwhof (*Dirk*), geb. te Schiedam 19 Sept. 1805, stud. van 30 Sept. 1823 te Leiden, was eerst predikant te Zundert-en-Rijsbergen, en sedert 4 Nov. 1832 te Haamstede, waar hij werkzaam was tot 16 Oct. 1869. Hij vestigde zich toen te Middelb., waar hij 26 Maart 1883 overleed.

Hij schreef: Burgerlijk en kerkelijk Gedenkboek van Haamstede, deels ook van Burgh, Tholen 1857; Toevoegsel enz. Midd. 1875. Ook gaf hij in 1837 te Rott. uit een leerrede over de verzoeking van Jezus in de Woestijn. In 1848 schreef hij enkele politieke brochures (zonder naam), die destijds niet onopgemerkt zijn voorbijgegaan.

[Martinus Johannes van Nieuwkuyk]

Nieuwkuyk (*Martinus Johannes van*), geb. 22 Nov. 1824 te Amst., werd aan de Kon. Mil. Acad. te Breda opgeleid voor officier der Art. en doceerde in dien rang aan deze instelling negen jaar. Hij overl. te Zwolle 4 Jan. 1880.

Behalve dat hij een tijdlang medewerker was van Onze Tijd, en aan het Nederl. Woordenboek van De Vries en Te Winkel bijdragen leverde, bewerkte hij naar het Hgd.: De insektenwereld, Leiden 1865 en vert.: Natuurkundige aardrijkskunde van Maury, 's-Hage 1866, 3e dr. Breda 1876. Van zijne hand is de brochure: Wat eischt de vaderlandsliefde in zake de voorgestelde uitbreiding van ons militair-defensiewezen? 's-Hage 1871.

[Petrus Nieuwland]

Nieuwland (*Petrus*), geb. 16 Sept. 1722 te Rotterdam, studeerde te Utrecht in de godgeleerdheid, werd in 1748 pred. te Nieuwenhoorn en in 1750 te Vlissingen. Twee jaren later ging hij naar Haarlem, in 1757 naar 's-Hage, waar hij 30 Sept. 1795 overleed.

Hij schreef: Letter- en oudheidkundige verlustingen of opheldernde aanmerkingen over verscheidene bijbelsche, kerkelijke, waereldlijke en wijsgeerige keurstoffen, 4 dln., 's-Hage 1765-'67; Noodige aanmerkingen tegen Probus over het bestaan van Spoken, 's-Hage 1766; Vermaaklijkheden uit de kerkelijke geschiedenis, 's-Hage 1770; Lectiones en Otia exegetica of uitlegkundige vermaaklijkheden bevat in verscheidene Brieven over vele bijbelplaatsen en eenige stukken over de kerkgeschiedenis, 2 dln., 's-Hage 1773-'75. Zijne geschr., waartoe ook Lat. behooren, toonen eene groote belezenheid, inzonderheid de Verlustigingen en Vermaaklijkheden, die thans te weinig bekende adversaria zijn. Hij vert. ook de Logica van Is. Watts, herdrukt te 's-Hage 1763.

[Pieter Nieuwland]

Nieuwland (*Pieter*), geb. te Diemermeer 5 Nov. 1764, was de zoon van een doopsgez. timmerman, hij dankte de vroegtijdige ontwikkeling zijner zeldzame geestvermogens aan zijne eenvoudige, maar schrandere moeder en ontving van zijn vader het eerste onderricht. Reeds op zevenjarigen leeftijd maakte hij gedichten, van welke eenige in 1775 gedrukt werden. Zijne leerzaamheid trok de aandacht van Amsterdamsche heeren, die in de Diemermeer den zomer doorbrachten of op buitenplaatsen verkeerden, inzonderheid bij de familie De Bosch, die hem opvoedden en onderrichtten en lieten studeeren; nog aan het Amsterdamsche Athenaeum zijnde, kwam hij reeds in aanmerking voor het hoogleer-aarsambt te Franeker; sinds 21 Febr. 1761 studeerde hij in de wis- en natuurkunde te Leiden. In 1787 werd hij lid van de commissie tot verbetering van de zeekaarten. In 1789 werd hij lector in de zeevaartkunde te Amst., en in 1793 hoogleeraar in de natuurkunde, hoogere wiskunde, burgerlijke en krijgsbouwkunde, waterweeg- en sterrenkunde te Leiden doch overl. reeds den 14 Nov. 1794 en is in zijne geboorteplaats begraven.

Hij schreef enkele gelegenheidsverzen, die in zijne verzamelbundels zijn opgenomen, als: Gedichten, Amst. 1788; Nagelaten gedichten, uitgegeven door A. de Vries, Haarl. 1797, 1816 en 1827; Gedichten en redevoeringen met portr. Amst. 1824. Verder zijne beroemde zeevaartkunde, Amst. 1793; de Almanakken voor zeelieden 1788-'96; met zijnen leermeester en vriend Van Swinden veel stukken over dit en aanverwante vakken, deels in Lat. en in 't Fransch; hij gaf ook bijdr. in buitenl. tijdschr.

(Van Swinden, Lijkr. op Petrus Nieuwland.)

[Johannes Henricus Nieuwold]

Nieuwold (*Johannes Henricus*), geb. te Gerkesklooster (Friesland) 17 Nov. 1737, studeerde te Groningen en te Utrecht in de godgeleerdheid. In 1764 werd hij predikant te Heumen-en-Malden, in 1766 te Oldeboorn, en in 1772 te Warga-Warfriens-en-Wartena. Hij is een der grondleggers van een verbeterd schoolonderwijs in ons land en een voorbeeld van toewijding aan de bevordering van volksgeluk. In den toestand te Warga vond hij daartoe aanleiding; zijne werkzaamheid sedert 1775 was echter in de gansche Republiek bekend, zoodat hij zelfs als Agent van na-

tionale opvoeding begeerd werd; hij diende de Comm. voor de Evang. Gez. met zijne voorlichting en werd een der eerste school-opzieners. Na een zeer werkzaam leven overleed hij 30 Juni 1812. In 1820 werd hem een monument toegewijd in de groote kerk te Leeuwarden.

Hij schreef een groot aantal kinderboekjes voor school- en huiselijk gebruik. Verder nog: Het leven van Jezus voor meer gevorderden, Zutf. 1822, 2 dln. Iets voor een jong schoolmeester, 4 stukjes; Nagelatene verhandelingen, 3 dln. Amst. 1821.

(H.W.C.A. Visser, Herin. aan J.H. Nieuwold.)

[Carel van Nievelt]

Nievelt (*Carel van*), geb. 20 Juni 1843 te Delfshaven, was vroeger ambtenaar in O. Indië, sedert 1869 verbonden aan de redactie der Nieuwe Rotterdamsche Courant en medewerker aan Los en Vast.

Hij schreef onder het psdn. Gabriel, in de Guldenseditie; Ontboezemingen, Arnh. 1869; verder: Phantasiën, Leid. 1874 3e dr. 1879; Fragmenten.
Winter-en-Zomerbeelden, Leiden 1875; In bonte rij. Vertellingen en beelden, Leid. 1879; Chiaroscura, vertellingen tusschen licht en donker, Leid. 1882; Ahasverus. Nieuwe phantasiën, Leid. 1883; Een Alpenboek. Wandelingen in de Zwitsersche en Tiroler bergen, Leid. 1886; Bergstudiën. Een omgang in het land der dolomieten, Leid. 1888; Herman Wolsink. Een levensverhaal, Leid. 1889.

[Johan van Nijenborgh]

Nijenborgh (*Johan van*), in April 1620 of '21 te Gron. geb., uit eene Oostfr. handelsfamilie. Zijn vader had nabij de stad Gron. een hofstede aangelegd en den Nijenborgh genoemd, die Johan als ‘praediatus en gewezen negotiant’ bewoonde en er geestverwanten ontving, o.a. Sybille van Griethuysen (zie blz. 297); hij had reeds jong zijne opleiding in De Beverwijk ontvangen, kende de klassieke en een paar der levende talen en was een zedendichter, niet ongelijk aan Cats en in zijne woonstreek even gaarne gelezen. Men kent zijn sterftijd niet, die in of kort na 1670 moet gesteld worden.

In een zijner werken komt een Dénombre der oude en nieuwe werken dezes Auteurs voor, die de volgende en hier verkorte titels, niet juist tijdrekenkundig vermeldt: De weeck-wercken Der Ghedenkwaerdighe Historien, Leer-gedichten en Spreucken, Gron. 1657; Hof-stede, met deszelfs andere Bedenckingen, gedichten en Historien, Gron. 1659; Tooneel der ambachten, Gron. 1659, 2 dln., 3e druk 1670; Groninger Historien, enz. Van de eerste gheheugenisse af tot dezen tegenwoordigen Jare toe, zijnde 1660, Gron. 1660; Het Gulden A.B.C. ofte Jeugts deughden Spiegel, Gron. 1661; Schoolen der Wysheit ofte het lof der Schoolen met derzelver nuttigheyt, voor deze bedenckelyckheden en toeëygeningen, Gron. 1662; Het wondertoneel ofte Lusthof der historypaerlen.

(Bibliogr. Adversaria, 4, 218; beter in Hand. en Med. Mij. Ned. Lett. 1883 en '84.)

[Isaak Anne Nijhoff]

Nijhoff (*Isaak Anne*), geb. te Arnhem 26 Juli 1795, ontving zijne wetenschappelijke opleiding van dns. N. Lobry, pred. te Gorinchem, later te Leeuwarden, en leerde daarna het vaderlijk bedrijf van boekhandelaar, dat hij in zijne geboortestad onder algemeene achting heeft uitgeoefend en daarbij als geleerde en vooral als beoefenaar onzer geschiedenis groote verdiensten had. Door het regelen en beschrijven van archieven heeft hij op voorbeeldige wijze den weg in dezen toen bijna nieuwen tak van studie aangewezen, maar zelf daaruit aanleiding genomen om te toonen, hoe de bronnen kunnen gebruikt worden, en anderen te leeren hem te volgen. Van zijn openbare betrekkingen zijn die van oprichter der Arnhemsche boekerij en van Archivaris van Gelderland de voornaamste. De Gron. hoogeschool schonk hem in 1850 het doctoraat in de rechten. Hij overl. te Arnh. 20 Juni 1863.

In het hieronder aangeduid levensbericht wordt zijn geheele letterarbeid opgegeven, waarvan hier genoemd worden: Wandelingen in een gedeelte van Gelderland, 1820, vijfmaal herdrukt; Kort overzigt der Algemeene geschiedenis van Pölitz, 1823; Statistieke beschrijving van Gelderland, uitgegeven door de Commissie van Landbouw in dat gewest, 1826; Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland door onuitgegeven oorkonden opgehelderd en bevestigd, 6 dln., 1851-'62; De vrede in 1648 te Munster gesloten, herdacht in Nederland 1848; Het klooster Bethlehem of Bielheim bij Doetinchem, 1853; Arnhem en zijne omstreken, 1854. Sedert 1837 gaf hij uit: Bijdragen voor Vaderlandsche geschiedenis en Oudheidkunde, waarvan bijna 13 dln. onder zijne red. en krachtige medewerking verschenen. Even werkzaam was hij als bestuurder van De Geld. Volks-almanak, van 1849 tot zijn dood. Zijne biogr. noemt ook de tijdschr., die opstellen van hem bevatten.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1864.)

[Paulus Nijhoff]

Nijhoff (*Paulus*), zoon van den voorg., geb. te Arnhem 9 Aug. 1821; na het verlaten der Lat. school in 1839 werd hij de leerling van zijn vader om later zijn medehelper, steun en opvolger te zijn, beide in boekhandel en wetenschappelijke betrek-

kingen. Daartoe was hij eenigen tijd werkzaam bij Joh. Müller te Amst. In 1853 werd hij deelgenoot in de zaken van zijn vader; in 1849 was hij reeds diens adjunct geworden; na diens dood werd hij archivaris der provincie, in 1846 van Arnhem. Hij regelde ook de archieven van Nijmegen, Hattem, Doesburg en Deutichem, die van de heerlijkheid Almeloo, van het huis Keppel, van den Gelderschen Toren, enz. en regelde de stads-bibliotheek, door toedoen van zijn vader en hem ontstaan en die in 1853 onder zijn beheer kwam. Hij overl. te Arnhem, 29 Nov. 1867.

Hij schreef: Een Geldersch reisje, 1848; Bericht aangaande het oud archief der stad Nijmegen, 1849; De Heeren en de heerlijkheid Keppel, 1853; Bijdrage tot de geschiedenis van het voormalig hof van Gelderland, 1855; Registers op het archief afkomstig van het voormalig Hof des Vorstendoms Gelre en des Graafschaps Zutphen, 1856; Het voornaamste uit de geschiedenis van Gelderland, 2 dln. 1857; Catalogus van de openbare bibliotheek te Arnhem, 1858; Tijdrekenkundig register van oorkonden in het Archief van Hattem, 1860; Schets der lotgevallen van het Burger-kinderen-Weeshuis te Nijmegen, 1860; Inventaris van het oud archief der gemeente Arnhem, 1864; Inventaris van het oud archief der gemeente Doesburg, 1865; Kort overzicht van het oud provinciaal Archief van Gelderland, 1865; Inventaris van het oud archief der gemeente Doetinchem, 1867. Verder schreef hij een aantal stukken in de Bijdragen voor vaderlandsche geschiedenis en oudheden, en in den Gelderschen volksalmanak, van welke beide hij na zijn vaders dood de redactie en uitgave op zich nam. Hij voltooide ook de Gedenkwaardigheden; dit gedeelte is na zijn dood uitgegeven door zijn vriend Lenting, die in onderstaand levensbericht eene lijst gaf van al zijne geschriften, welke alle te Arnhem gedrukt zijn.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1868.)

[Martinus Nijhoff]

Nijhoff (*Martinus*), broeder van den voorg., geb. te Arnhem, 26 Dec. 1827, was eerst leerling van zijn vader, daarna van Frederik Muller en volbracht in het buitenland zijne studiën als wetenschappelijke voorbereiding tot den boekhandel in den uitgebreidsten zin. In 1853 vestigde hij zich in Den Haag; zijne werkzaamheid als bibliograaf, antiquaar, uitgever en bevorderaar der belangen van zijn handelsvak zijn in het hieronder vermelde werk zakelijk en met oordeel vermeld. Zijne catalogi van zijne magazijnen en verkoopingen, verscheidene lijvige boekdeelen vormende en jarenlang door hem alleen bewerkt en zijne gewoonte om alles te lezen, wat bij hem uitgegeven wordt, hebben hem zeer beperkt, nog meer diensten aan onze letteren te bewijzen door het schrijven van werken.

In de Hand. van de Mij. der Ned. Letterkunde gaf hij het Levensbericht van G.T.N. Suringar, Leiden 1886, en dat van P.A. Tiele, ald. 1889; bijdr. in de door hem geredigeerde Bibliogr. Adversaria.

(A.C. Kruseman, Bouwstoffen, enz., II, 674-'82.)

[Dirk Christiaan Nijhoff]

Nijhoff (*Dirk Christiaan*), neef van den voorg., geb. te Gouda 31 Aug. 1838, begon zijne theologische studiën te Leiden, 11 Aug. 1856. Hij was predikant te Drimmelen, vanwaar hij in 1870 vertrok naar Culemborg, waar hij in 1875 zijn ambt nederlegde.

In 1884 werd hij leeraar aan de Mil. Academie te Breda en sedert 1885 is hij leeraar in het Ned. en de Vaderl. gesch. aan de hbs. met vijfj. cursus te 's-Hage, en prom. als dr. in de Nederl. letteren te Utrecht 19 Maart 1886.

Schr.: Verschillende artikelen in den Tijdspiegel o.a. over het oecumenisch concilie te Rome van 1870. Afscheidsrede gehouden te Drimmelen, Culemborg, 1870; Met dr. J. Knappert, Handl. bij het godsd. onderwijs op zondagsscholen, Leiden 1872; Beroemde schrijvers, Utr. 1875-'77; Geloof en levenservaring. Viertal godsd. toespraken, gehouden in het geneesk. gesticht voor krankzinnigen, 1e en 2e druk, Utr. 1875; Bij den dood onzer vorstin. Een woord aan het Ned. volk, Utr. 1877; Het zedelijk ideaal en het politieke leven in Nederland, (in Stemmen voor godsd. en maatsch. vraagst., Culemborg 1877; vert. van Gladstone, De stroomingen van het godsd. denken, Culemb. 1876; De kunst, om in de wereld vooruit te komen. Naar het Eng. van Davenport Adams 1879; Dr. Schaepman in de Tweede Kamer der St.-Gen. 1880. Vondels Hecuba, Gebroeders en Maria Stuart, aesthetisch-critisch beschouwd. Acad. proefschrift, Utr. 1886; Lodewijk Ernst van Brunswijk. Eene bijdrage tot de Vad. Gesch. der 18e eeuw, 's-Hage 1889; Staatk. geschiedenis van Nederland, Zutphen 1890 v.v.

[Albertus Hendrikus Nijland]

Nijland (*Albertus Hendrikus*), geb. te Varsseveld (Gelderland) 19 Febr. 1832, was van 1860 tot 1868 hoofdonderwijzer aan eene bijzondere school te Neede, en sedert laatstgenoemd jaar leeraar aan de Hoogere Burgerschool te Hoorn. Daarna was hij leeraar aan het gymn. Willem III te Batavia, en heeft zich na zijn terugkeer in Nederland te Leiderdorp gevestigd.

Hij schreef: Een Penninkske des medelijdens, enz., gelegenheidsgedichten met een weldadig doel uitgegeven te Winschoten,

1859, Woorden van Admiraal Dirkszoon, 1573-1873; Feestgroeten, en andere verspreide gedichtjes, prozastukjes in dagbladen en tijdschriften. Verder nog: De slag op de Zuiderzee in 1573, Hoorn 1873.

[Aegidius Carlomannus Nijs]

Nijs (*Aegidius Carlomannus*), een Antwerpsche advocaat der 17e eeuw, was een goed dichter waarvan evenwel weinig meer bekend is.

Hij schreef onder anderen een dichtstukje getiteld: Goede en salige ghedachten op den Roocktaback, opgenomen in De Vlaamsche School 1856, blz. 198.

[Karel Alexander Hendrik Nijs]

Nijs (*Karel Alexander Hendrik*), geb. 14 Jan. 1825 te Antwerpen, kreeg zijne opleiding aan het Atheneum zijner vaderstad, ging dan vier jaren op een handelskantoor, en daarna van 1845 tot 1848 op het bureel van een ingenieur. Sedert 1845 was hij ook werkzaam aan het Journal du Commerce. Na 1848, toen hij voor korten tijd te Parijs was, schreef hij in de bladen la Nation, le Débat Social en le Drapeau. In 1852 werd hij medewerker aan het Antwerpsche dagblad De Schelde, in 1855 aan l'Avenir en in 1858 opsteller van de Lloyd Anversois, journal maritime, in welke betrekking hij overl. op 17 Mei 1881.

Hij schreef in de Vlaamsche Letterbode: De Antwerpsche Smid, 1845; in het Taelverbond: Levensschets van Abraham Ortelius 1846 en het Verhael van den aenslag gedaen door Johan Jauregui op Prins Willem van Oranje (afzonderlijk uitgegeven 1854); in den Almanak Van Alles Wat: Gillebert van Schoonbeke, 1847. Verder leverde hij het smaadschrift: Eene episode der geschiedenis van Hendrik Draijer, alias kruisduit, doorgevallen kandidaet van den gemeenteraed, disponibelen kandidaet voor de kamer, sprekend lid van Tael en Kunst, ridder van de pruisischen uil, van beijerschen Roetanne enz., enz., hoofd der Vlaemsche verkwezeling, door N.K. - prijs 50 centimen - gedrukt door Clinckers, Schuitstraat no. 649, verkrygbaer by Geests, hoek van de lange achterstraet no. 601 (Antw. 1851). Later gaf hij uit: Geschiedenis van den vrede van Munster (30 Jan. 1648) samen met J. Altmeyer, Antw. 1852; Vergrooting van Antwerpen, De Commissie der vyfde wyk van Antwerpen aen hare medeburgers der stad en der voorgeborgten, Antw. 1858.

[Adriaan van Nispen]

Nispen (*Adriaan van*), wiens vader Abel een Jaerdigt op Cats en een vers op zijn eigen huwelijk schreef, studeerde in de rechten en was later advocaat te Dordrecht.

Behalve eene menigte rechtsgeleerde werken, vertaalde hij uit het Grieksch: Grieksche Venus, of de Vryagien van Klitophon en Leucippe, Ismenias en Ismene, en Leander en Hero, Dordr. 1662, en Ismene uit het Grieksch van Eustatius; standvastige Rodanto uit het Grieksch van Theodorus Prodomus. Dit zijn kleine romantische verhalen, gelijk de door hem overgebrachte Spaansche Diana; verder: Reyse van Nicolaes Clenard Leeraer in d'Academie van Leuven, 1615; Verscheyde Voyagien, ofte Reysen, Dordr. 1662; Reys na Constantinopelen gedaen by Jr. Joris van der Does; Reys na Hieruzalem gedaen bij Heer Adriaen de Vlaming, Raedt in

Dordrecht; Reys door verscheyde landen gedaen bij den Factoor van den doorluchtigsten koning van Poortugaal Emanuel de XIV; Beschrijving van Turkijen; Voyagien ende Beschryvinge van 't koninckrycke van Siam, Moscovien ofte Ruslandt, IJslandt ende Groenlandt; eindelijk eenige gedichten voor werken zijner tijdgenooten.

[Mr. Pieter van Noemer]

Noemer (*Mr. Pieter van*), geb. Zierikzee in Sept. 1700, was Schepen en Raad aldaar en overl. 21 Nov. 1767.

Hij schreef: Stichtelijke gedichten, Middelburg 1766.

[Thomas Nolen]

Nolen (*Thomas*), geb. te Rotterdam, 6 Sept. 1850, en aldaar aan het Erasm. Gymn. opgeleid, begon zijne studiën in de oude letteren te Leiden, 5 Sept. 1867 en werd daar Litt. hum. cand. Hij was leeraar aan de hbs. te Enkhuizen, Zutfen en Haarlem, daarna aan het Haagsche gymn. en is dit thans sedert 1883 te Rotterdam.

Schr.: Iets over David van Hoogstraten en de letterk. twisten van zijn tijd; in het gymn. programma van 1886, ook afz., Rott. 1886.

[Dr. Joannes Carolus Hubertus Nolet de Brauwere van Steeland]

Nolet de Brauwere van Steeland (*Dr. Joannes Carolus Hubertus*), geb. 23 Febr. 1815 te Rotterdam, kwam reeds in 1825 in België, waar hij zijne studiën laatstelijk ter Leuvensche Hoogeschool voltrok, zich daarna te Brussel en vervolgens te Vilvoorde vestigde; doch steeds met behoud zijner Nederlandsche nationaliteit. Hij overl. in laatstgemelde stad op 21 Juni 1888.

Hij schreef: Noami, dichtstuk in twee zangen, Leuven 1840; Ambiorix, dichtstuk in zes zangen, Leuven 1841; Ambiorix, met Fransche dichterlijke overzetting van P. Lebrocquy, Bruss. 1846; Dichtluimen, Leuven 1742; Het graf der twee gelieven, legende, Leuven 1842; Een Reisje in het Noorden, Leuven 1843; Redevoering over den invloed van het gevoel voor het schoone, Antw. 1844; Z. of S. twee brieven aan Dr. J.W. Wolf, Bruss. 1846; Godsdien-

stige oefeningen, aan de beste Nederduitsche schrijvers ontleend, Antw. 1846; Aan de Germanen in 1847, ode, Bruss. 1847; Ernst en Boert, Bruss. 1847; Half en half, open brief aan Dr. Snellaert, Bruss. 1851; Zwart op Wit, dichtverscheidenheden, Bruss. 1853; Vrede, ode, Rott. 1854; Het groote dietsche Vaderland, met Hoogduitsche dichterlijke omzetting van J.M. Dautzenberg, Bruss. 1857; Vooruitgang, Bruss. 1858; Rapport sur les poëmes flamands reçus au concours de poësie, Bruss. 1859; Het Pausdom, ode, Bruss. 1860; De 19 October 1861, ode, Bruss. 1862; De Begenadigde, hekeldicht, Bruss. 1866; Het standbeeld van Ambiorix, ode, Bruss. 1866; Du pan-germanisme et de ses influences sur la littérature flamande, Bruss. 1868; Le pan-germanisme et la revue flamande ‘De Toekomst’, Bruss. 1868; De beide Nederlanden, dichtstuk, Bruss. 1869; 1832-1871, een gedicht, Amst. 1871; Het Communismus in zijne vroegere en latere vormen, 's-Hage 1871; Ter Priesterwijding, Bruss. 1873. Al het hier opgegevene, poëzie en proza, benevens meerdere tot dusver onuitgegevene stukken, is bijeengezameld verschenen als volgt: Gedichten, 1843-1859, 2 dln. Amst. 1859; Gedichten 1860-1870, Amst. 1870; Proza, 1843-1873, 2 dln., Amst. 1873. Voorts gaf hij uit: Poëzij en Proza, 1874-1877, Amst. 1877; Poëzij en Lettercritiek, 1878-1884, Roeselare 1884; Het Menschdom verlost, van L. De Koninck, critisch aan-, door- en omgehaald, Roes. 1884; Verslag over eene studie over de toepassing van de regelen der Grieksche en Latijnsche metriek op de Nederlandsche poëzie, Bruss. 1885. Onderteekende ‘Vele tegenbemerkingen’ op naamlooze ‘Eenige bemerkingen’ over De Koninck's pseudo-epos, Roes. 1886; De Koninklijke Vlaamsche Academie voor taalen letterkunde verkromd door Prof. Dr. Jan ten Brink en anti-critisch weer kaarsregt hersteld, door Dr. J. Nolet de Brauwere van Steeland, Gent 1887. Voorts werkte hij nog mede aan de volgende periodieke schriften: Nederduitsche Letteroefening, Gent 1834; Nederduitsch letterkundig Jaarboekje, Gent 1835-'73; Bijdragen der Gazette van Gent, 1836-'39; Belgisch Museum, 2e, 3e en 6e dl.; Kunst- en Letterblad; De Middelaer, Leuven 1840-'43; De School- en letterbode, 2e en 3e dl.; Het Vaderland en de Vlaamsche Letterbode, 1844-'45; Lettervruchten van het genootschap ‘Met Tijd en Vlijt’ te Leuven, 1845; De Vlaemsche Stem, 1846-'48; De Moedertaal, 1849; Het Taelverbond, 1852; Handelingen van de Maatschappij der Nederlandsche letterkunde te Leiden, 1853; Handelingen van het 1e, 3e, 4e, 5e, 7e, 8e en 9e Nederlandsch letterkundig Congres; Album der Schoone Kunsten, 1850-'53; Volksalmanak voor Nederlandsche Katholieken, Amst. 1853-'55; Jaarboekje voor Rederijkers, Amst. 1859-74; Nederduitsch Tijdschrift, Bruss. en Gent 1867-86; De Toekomst, Antw. 1867; Dagblad van Zuid-Holland en 's-Hage, 1871; De Wachter, Nederlandsch Dante-orgaan, Amst. 1877-'82; Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle, Antw. 1883-86; De Vlaamsche School, Antw. 1884; De Leeswijzer, Haarlem 1885.

[Joannes Nomsz]

Nomsz (*Joannes*), geb. 25 Juli 1738 te Amst. was eerst in den zeedienst, tot aan zijn huwelijk met de weduwe van den suikerraffinadeur Koupe in 1771. De weelde, die zijn huwelijk aanbracht, was hem echter te machtig, zoodat hij door zijne te ruime leefwijze verplicht werd van zijne ongemeen vruchtbare pen te leven, en zijne dagen eindigde in het Sint-Pietersgasthuis - eene instelling van liefdadigheid en geen proveniershuis - 28 Aug. 1803.

Hij schreef: Amosis, treursp. 1767; Poëzie, 1767; Iemant en Niemant, zinspel, 1768; Zoroaster, treursp., 1768; Tooneel-poëzy, 1796; Antonius Hambroek, of de belegering van Formosa, trsp., 1775; Mengelwerken, 1776, 1782; Marie van Lalain of de Verovering van Doornik, trsp., 1778; Ripperda of de Inneming van Haarlem, trsp. 1779; Michel Adriaansz. de Ruiter, trsp. 1780; Mohammed of de Hervorming der Arabieren, 1780, 2 dln.; Willem de I of de Grondlegger der Nederlandsche Vrijheid in XXIV zangen, met platen, 1780; De man van vertrouwen, klsp. 1781; De Doggersbankers, trsp., 1782; De Driftige, blsp. 1782; Cora of de Peruanen, trsp. 1784; De hertogin van Coralli, trsp., 1784; Aanteekeningen op alle zijne tooneelstukken, 1784; Vertelsels, 1785; Vaderlandsche Brieven en Versen, 1785; Bartholomeus Las Casas, trsp., 1785; Oldenbarneveld, trsp., 1787; Leven van Karel V, 1787; Leven van Philips II, 1787; Maurits van Nassau in 6 zangen, 1790; Lodewijk de Zestiende, koning van Vrankrijk, trsp., 1793; Maria Antoinette van Oostenrijk, koningin van Vrankrijk, trsp. 1794; Nederlandsche Dichtkundige schouwburg, 3 dln., 1786, '89 en '91; Nagelaten tooneel-poëzy, 1818, 2 dln. Al deze werken zijn te Amst. gedrukt. Bovendien schreef hij een groot aantal losse en gelegenheids-gedichten, brieven, kleine stukjes, opdrachten, verhandelingen, aanspraken enz. en meer dan twintig treurspelen, welke hij ten behoeve van het Amsterdamsche tooneel uit het Fransch van Voltaire, La Harpe, en anderen overbracht. Zijn aangekondigd voornemen in het voorbericht van Voltaire's Amelia, 1771, om niets meer voor het tooneel te schrijven heeft hij door

de omstandigheden niet volbracht. Vooral zijn tooneelarbeid deed een aantal strijden verweerschriften ontstaan, waarvan de vorm en inhoud vrij onverkwikkelijk zijn, maar die voor de kennis onzer toenmalige letteren hun belang hebben.

[Mr. Willem Walraven Noodt]

Noodt (*Mr. Willem Walraven*), geb. te Leiden 19 Januari 1787, studeerde in de rechten, en was substituut-officier der Rechtbank te Leeuwarden, later vrederechter te Franeker en overl. te Denekamp 19 Mei 1844.

Behalve een paar rechtskundige werken, gaf hij: Gedichten, Leeuw. 1838, waarin zijn opgenomen zijn vroeger uitgegeven gedichten als: Aan Nederland in Nov. 1813, Dichtkransje op het altaar van het vaderland, Franeker 1813; Feestzang op den verjaardag der kroonprinses, Leeuw. 1838. Ook vervaardigde hij onderscheiden gedichten in: Gezangen voor de Loge de Vriesche trouw, gevestigd in het O... van Leeuwarden, Leeuw. 1820.

[Pieter Jasper van der Noordaa]

Noordaa (*Pieter Jasper van der*), geb. 27 Januari 1831 te Norg in Drente, was van 1846-'51 op een handelskantoor; toen werd hij vrijwilliger bij de artillerie, en instructeur in Ned. taal en wiskunde op de Regimentsschool. Van 1855-'69 was hij ambtenaar bij de assurantiemaatschappij Archimedes te Delft; toen deze liquideerde, werd hij bureauchef van de Brandverzekeringmaatschappij te Haarlem, waar hij overl. 14 Maart 1881.

Hij schreef: Het gestolen kind, Meppel 1849; Helpt elkander voort in 't goede, Meppel 1850; Eerstelingen, verspreide dichtstukjes, Maassluis 1855; Hoe men dieper valt, Utrecht 1859; Hart en wereld, Arnh. 1869; Wendela, psd. Ada Nora, Amst. 1871. Van 1846-'51 gaf hij vertalingen en oorspronkelijke stukken in proza en poëzie in het Nederl. Museum, De Huisvriend, De Criticus, enz.; van 1851-'55 dichtstukjes in Het Vaandel; onder de psdn. Ada Nora en V.D.N. van Delft, verzen in Aurora, Vergeet-mij-niet, Holland, Castalia en De Kunstkronijk, en novellen in Europa, Bato, Nederland, Vaderl., Letteroefeningen, De Tijdstroom enz. Onder het psdn. Nora Hage, schr. hij Onze roeping van 1870 eenige stukken, getiteld: Kijkjes in het Binnenland.

[Simon Hendrik van der Noordaa]

Noordaa (*Simon Hendrik van der*), geb. 16 April 1793 te Hekelingen op het eil. Putten, waar zijn vader pred. was, overl. te Dordrecht als commissaris van politie, 3 Jan. 1851. Hij was een kenner en verzamelaar van munten en gedenkpenningen.

Behalve boekbeoord. in De Vriend des Vaderlands, en art. in Schull's Bijdr. tot Boeken- en menschenkennis en Oudheidk. Meded. van Janssen, gaf hij numism. bijdr. in het Tijdschr. voor alg. munt- en penningkunde van Van der Chijs, en het levensbericht van den graveur J.C. Bendorp, in Konst- en Letterb., 1850; in den bundel levensberichten van de Mij. der Nederl. Letterkunde voor 1850 dat van Mr. P.F. Timmers Verhoeven.

[Michiel Jan Noordewier]

Noordewier (*Michiel Jan*), geb. 13 September 1806 te Baflo, werd voor het onderwijs opgeleid door dr. Nassau, was werkzaam aan diens inrichting te Assen, legde 13 April 1831 zijn ex. voor den tweeden rang af, werd in Nov. van het volgend jaar aan het hoofd van een nieuw opgericht instituut te Winschoten benoemd, dat later als eene Lat. school erkend werd, prom. in 1835 als dr. in de letteren, en verving in 1851 Nassau als rector te Assen. Na een zeer werkzaam leven overl. hij 9 Nov. 1865.

Behalve talrijke voorlezingen, losse stukjes, bijdragen over het onderwijs in verschillende tijdschriften, gaf hij uit: Overzigt der Noordsche Godenleer, Gron. 1842; Crito, een dialoog van Plato, vertaald en opgehelderd, Gron. 1846; Nederduitsche Regtsoudheden, Utrecht 1853; Een bijna vergeten hoofdstuk uit het leven onzer vaderen, Gron. 1854. Zijne Rechtsoudheden zijn zeer vermaard; zijne stukken in de vroegere taalk. tijdschr. dragen het kenmerk van zijn' leermeester.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1866.)

[Mr. Hermanus Noordkerk]

Noordkerk (*Mr. Hermanus*), geb. 28 Jan. 1702 te Amst., waar zijn vader suppoost aan de bank van leening was, baande zich door vlijt en inspanning den weg tot de Leidsche hoogeschool, waar hij zijne studiën begon 20 Mei 1724 en er in 1728 promoveerde. Als adv. in zijne geboorteplaats verwierf hij grooten roem door zijne welsprekendheid en was algemeen hooggeacht wegens zijn karakter. Zijn vriend Jan Wagenaar bespreekt hem in zijne Polit. Tractaaten; M.C.v. Hall deelt mede, dat zijne erfgenamen uit onkunde zijne pleidooien vernietigd hebben. Hij overl. 6 Nov. 1771.

Behalve eenige stukjes over de tijdsomstandigheden te Amst. om de rust onder de burgerij te bevorderen, gaf hij in de Ned. Jaarb. van 1769 belangrijke aant. over het Strandrecht, en voltooide de nieuwe uitg. der Handvesten en Privilegiën van Amst., met een merkw. voorbericht van zijne hand. Wegens den inhoud en den vorm zijn beroemd de Pleitreeden voor Deurhof's Job, Haarl. 1746.

[Jan Jacobus Frederik Noordziek]

Noordziek (*Jan Jacobus Frederik*), geb. 7 October 1811 te Amst., was eerst gou-

verneur en werd in 1836 door toedoen van zijn oom Jacobus Geel amanuensis en, later onderbibliothecaris bij de Koninklijke Bibliotheek te 's-Hage, werd in 1847 geplaatst bij de Tweede Kamer als referendaris en bibliothecaris, en directeur van het Bijblad tot de Ned. Staatscourant. Hij overl. in Den Haag 14 Juli 1886.

Hij schreef: Over het uitgeven van onbekende oorkonden der geschiedenis van Nederland, 's-Hage 1847; Het geschilstuk betrekkelijk de uitvinding der Boekdrukkunst, geschiedkundig uiteengezet, Haarl. 1848; Archiefwezen 1826-'52, met een korte opgave van den inhoud van eenige boekerijen, 's-Hage 1853; Uitvinding der boekdrukkunst, Haarl. 1854; Gedenkboek der Costersfeesten van 15-17 Julij 1856, Haarl. 1858; Verslag der handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal gedurende de zitting van 1816-'17 gehouden te Brussel van 21 Oct. 1816 tot 30 Jan. 1857, 's-Hage 1863, een werk van grooten arbeid, door hem voor een aanzienlijk gedeelte volbracht, en na zijn dood voortgezet, gelijk de volgende verzamelingen; Geschiedenis der beraadslagingen gevoerd in de 2e Kamer der Staten-Generaal over het ontwerp van Burgerlijk Wetboek, 's-Hage 1868; Geschiedenis der beraadslagingen gevoerd in de Kamer der Staten-Generaal over het wetboek van koophandel, 's-Hage 1872. Verder een paar Fransche werkjes over de uitvinding der Boekdrukkunst, en bijdr. in de werken van Oefening kweekt kennis, Kunstkroniek, Tijdspiegel. Hij was een onvermoeid strijder voor Coster, wiens niet minder dappere bestrijding zijne laatste jaren minder aangenaam deed zijn. Zijne vroegere pogingen tot verbetering in het archiefwezen hebben eene blijvende waarde.

(Ned. Spect. 1886.)

[Jonker Jan van der Noot]

Noot (*Jonker Jan van der*), omstreeks 1538 geb. te Brecht, bij Antwerpen, op het Hof van Pul, was van adellijke afkomst en genoot eene zeer geleerde opvoeding. Nog jong zijnde, vestigde hij zich in de stad Antwerpen, waar hij in de jaren 1562 en 1565 schepene was. In Maart 1567 was hij een der Calvinistische belhamels bij een oproer tegen de wettelijke overheid en toen deze poging, om het bewind in handen te krijgen, mislukt was, trok hij kort daarna af bij de nadering van den gevreesden Hertog van Alva. Een geruimen tijd verbleef hij te Londen en had er den dichter Spencer tot vriend; vervolgens doorreisde hij Europa gedurende elf jaren en in Frankrijk knoopte hij nauwe betrekkingen aan met den vorst der Fransche dichters Ronsard en andere voorname personen. Omtrent 1579 keerde hij terug naar Antwerpen, doch in zulk een bekrompen toestand, dat hij op 27 Juli 1581 genoodzaakt was aan het Antwerpsche Magistraat 100 gulden te leen te vragen, voor den tijd eener maand, ‘tot het volbrengen van seker Poëtick werck’ dat hij onder handen had en waarin hij de Fransche poëten zou volgen. De stad leende den armen dichter slechts de helft van wat hij verlangde en dan nog als aalmoes; want zij ontving het geleende niet terug en schonk hem bovendien reeds het volgende jaar nog 100 gulden voor de uitgaaf van zijn werk Olimpias, terwijl zij hem ook verscheiden daaropvolgende jaren nog dergelijke sommen gaf ‘tot onderstandt van zijne behoefelijcheyt’. Niettemin achtte hij zich zoodanig miskend, dat hij dreigde zijn vaderland te verlaten, om, naar het voorbeeld van de Comines, in milder oorden den lof te gaan zingen van vreemde grooten. In 1581 noemde de Antwerpsche Geuzen-regeering hem ‘een van den goeden der stadt’, en in Dec. 1585 ontving hij van de koningsgezinden een onderstandgeld

voor het uitgeven van een werk ‘tenderende ter eeren van Syne Majesteyt, Syne Hoochheyt ende der stadt’ en hij noemde Filips II den grootsten en besten aller koningen. Jonker Jan van der Noot overleed na 1595. 's Mans tijdgenooten vereerden hem met den titel van vorst der Nederlandsche dichters en hijzelve noemde zich Patricius der stad Antwerpen.

Hij sprak en schreef verscheiden talen en leverde Fransche en Nederlandsche verzen. Volgens zijn eigen verklaring was hij het, die in onze dichtkunst den Franschen voet of alexandrijn invoerde. Zijne kenspreuk was: Tempera te tempori, en zijne werken verschenen onder de titels: De Poëticsche wercken van myn heere van der Noot, Antw. 1565, waarvan in weinige jaren nog acht andere uitgaven verschenen; Het Theatre ofte tooneel des Werelts, Antw. 1568, in 1569 overgebracht in het Engelsch door den dichter Spencer en in 1572 in het Hoogduitsch vertaald door Balthazar Froe; Cort begryp der XII Boeken Olympiados, beschreven deur Jr. Jan van der Noot, Patricius van Antwerpen, Antw. 1574 en 1579; Lofzang van Brabant, beschreven deur Jr. Jan van der Noot, Antw. 1580.

[Anthony Engbertus van Noothoorn]

Noothoorn (*Anthony Engbertus van*), geb. te Arnhem in Maart 1811, was eerst onderwijzer in zijne geboorteplaats, in 1836 te Oude Tonge, later gouverneur bij eene aanzienlijke familie in Overijsel, welke hij in 1840 verliet om zich als huisonderwijzer te Nijmegen te vestigen. Hij overleed in kommervolle omstandigheden te Hees bij Nijmegen 25 October 1851.

Schreef, Walfoort, Geldersch romantisch tafereel uit de 14e eeuw, Zalt-Bommel 1838; Aliboron, of Satire, scherts en ernst, Z.-Bommel 1839; Luimige verhalen, Zwolle 1839; De tooverkol, of Nederland in 1572; Historisch romantisch tafereel, Z.-Bommel 1839; Waarom is de Jenever erger dan de Cholera? en kan hij afgeschaft worden in Nederland? Doesb. 1839; Hermine, of het schoone meisje van Rozendaal, geschiedkundig romantisch tafereel uit den strijd tusschen de Heeckerens en Bronkhorsten, en de bastaard van de Heide, Twee Geldersche verhalen, Tiel 1840; Nederland en de Nederlanders in vlugtige trekken geschetst, Doesb. 1840; Silena Quinquivulnera. Vrouwenspiegel of Lektuur voor dames, Doesb. 1840; Verhalen voor vrienden van vrolijkheid, Doesb. 1840; Fransche charaden en logogryphen, ten dienste van kostscholen, van het privaat onderwijs en tot geschenk voor de jeugd, Utr. 1841; Reizen en lotgevallen van Gustaaf Westerman in de Nederlandsche West-Indische bezittingen, Amst. 1844; De dappere krijgsman, Verhalen van heldendaden te land en ter zee, Een lettergeschenk voor jonge lieden, Arnh. 1845; Geldersch klaverblad, Drie verhalen, Utr. 1845; Reizen en lotgevallen van Frederik Langerdam in Rusland, Een lettergeschenk voor knapen en meisjes, geschikt om hen met de aardrijkskunde van dat land bekend te maken, Amst. 1845; Reizen en lotgevallen van Henry Warton in de Vereenigde Staten van Noord Amerika, Amst. 1846; Reizen en Lotgevallen van Karel de Man in Nederland, Amersf. 1847, met platen; Togten op mijn stoel, door een neefje van Klikspaan, Dordr. 1847; Paul's reis te voet van Amsterdam naar Weenen in het merkwaardige jaar 1848, Utr. en Meppel 1849; Het leven van St. Nicolaas voor kinderen, Amst. 1856.

[Pieter Nootmans]

Nootmans (*Pieter*), een biographisch onbekend tooneeldichter, schreef: Spel van den bloedigen slagh van Pavyen, geslagen tusschen den Victorieusten Roomschen keyser Carel de Vijfde ende den stoutmoedighen coninck Franciscus Prince van Vrankryck, 1525 d. 24 Febr., Amst. 1627; Ulysses, trsp., 's-Gravenh. 1629; Victorie van 's-Hertogenbosch, beleydt door Frederick Henrick, Delft 1629, 1630; Borias ofte wulpsche Mins-tocht, trsp., 's-Gravenh. 1635; Nebucadnezar, trsp.; Minnespiegel, m. pl., 1634.

[J. Noozeman]

Noozeman (*J.*), was een Amsterdamsch schrijver der volgende blspn.: Hans van Tongen, razende-liefdens eynd. Het spreeckwoort segt: Die soeckt te snoepen in de Echt, wert dickmael qualyck afgerecht, 's-Grav., 1644; De Hollebollige Rombout, of de getemde Snorker, Amst. 1649, 's-Hage 1732; Hans van Tongen, of kluchtige Tooverliefde, 's-Gravenh. 1660; Lichte Klaertje, op het spreekwoort: Sieje 't visje tast het aan Of anders zal 't u wel ontgaen, gespeelt op d'Amsterdamschen schouwburg, op nieuw oversien en verbetert, Amst. 1669; Klucht van Krijn Onverstant, of Vrouwen Parlement, op den Regel: Daer is geen vrouw quaet zoo 't de man niet toelaet; gespeelt op d'Amsterdamschen Schouwburg, 's-Gravenhage 1671; Beroyde student, gespeelt te Amsterdam, 3e dr., Amst. 1679; Bedrooge Dronkkaart of Dronkke-Mans hel, gesp. op d'Amsterd. Schouwb., Amst. 1679.

[Jan Norel]

Norel (*Jan*), geb. te Amst. 7 Juli 1635, was eene van Overijselsche familie, wier naam die is eener kleine plaats tusschen Epe en Heerde gelegen; hij had veel gereisd, beoefende de wisk. wetenschappen en de letteren; overl. te Amsterdam den 17 Jan. 1700. Hij was ongetrouwd gebleven, zoodat Roelof Norel niet zijn zoon kan zijn. Men verbetere aldus:

Norel, Robert, neef van Jan, dichtte: De listige Minnaars of de jonker boer, en de boer jonker, Amst. 1705.

Jan schreef: Ter Lijkstaatie van M. de Ruyter, Amst. 1677; Zee- en Landtriomf op de vrede tusschen Louys de XIV en de Algemeene Staaten, Amst. 1678; Rymregelen zo voor als naar de Herstelling van 't koningryk van Groot-Brittanje door Willem de III, Amst. 1691; IJselstroom, de roem der Overysselsteeden, Amst. 1693, en andere meest gelegenheidsstukken, in onderst. opstel ten getale van 38 vermeld.

(Bijdr. tot de Gesch. van Overijssel, V.)

[Diederik Theodorus Notten]

Notten (*Diederik Theodorus*), geb. te Groningen 25 December 1804, trad reeds in 1816 in den krijgsdienst; hij bleef dienen tot 1835 toen hij als 1ste Luit. zijn eervol ontslag kreeg, en daarna achtereenvolgens rijksontvanger was te Birdaard, Akkerwoude, Oosterzee, Blokzijl en Tiel; van 1865 tot het einde van 1877 was hij burgemeester van Ruinen.

Hij schreef: De Grieken en Vaderlandsliefde, twee liederen in den Milit. Almanak, Koevorden 1826; Aan Z.M. Willem den 2den bij H.D.Z. intocht te Leeuwarden, lierzang, Leeuw. 1841; Aan H.M. Anna Paulowna, Dokkum 1843; Parijs, dichterlijke Nutsbijdrage in Maart 1848, Dokkum 1848; Klaagzang, toonen der smart en van weemoedige vertroosting, opgedragen aan Z.M. koning Willem den 3den en H.M. de koningin-moeder, Leeuw. 1849; Dat was. Dichterlijke ontboezeming bij gelegenheid van den watersnood in 1855, Zwolle 1855; Doodsgevaar en ongedachte redding

(van Willem Groen te Blokzijl) 20 Januarij 1856, Zwolle 1856; Houw en Trouw, 25 jaren. Lierzang, der Vereeniging van het Metalen Kruis gewijd, Amst. 1856; Aan Neerlands koningin. Een lied ter gelegenheid van 's Konings geboortefeest 19 Febr. 1859, Tiel 1859; Welkomstgroet aan de Jagers van Van Dam, bij hunne reunie op 12 Sept. 1860, Tiel 1860; Watersnood, Dichterlijke ontboezeming, Tiel 1861; De genoegdoening. Dichterlijke schets van eene episode uit het leven van Vincent da Paula, Tiel 1860; 1863. Vijftig jaren, Zwolle 1863; 17 November 1863. Oranje, blanje, bleu; feestlied, Tiel; Jubellied op 30 Nov. 1863, Oranje en Vaderland gewijd, Amsterd.; 's Werelds Heiland, mijn Zaligmaker, Koev. 1864; In het Centrum, een lied bij den aanvang van 1865, Koevord. 1865; 18 Juni 1865, lierzang, Koevord, 1865; Rouw en Hulde 17 Maart 1849 en 17 Maart 1865, Koev. 1865; 1 April 1872, Een drietal feestliedekens met slotgalm, Leeuw. 1872; Oranje en Vaderland, 12 Mei 1874. Liederen en gedichten, Assen 1874.

[Jan Willem Andries Notten]

Notten (*Jan Willem Andries*), geb. 30 Maart 1843 te Dantumawoude (Friesland), werd, na zijne studiën in de godgeleerdheid geëindigd te hebben, in 1864 predikant der Christelijke Gereformeerde gemeente te Hazerswoude, in 1868 te Middelharnis, in 1871 te Leeuwarden, 1875 te Harlingen, twee jaar later te 's-Hertogenbosch en bekleedt sedert 6 Nov. 1881 dit ambt te Rotterdam.

Behalve een aantal leerredenen, en werken van zuiver theologischen inhoud, schreef hij: Het leven van J.T. van der Kemp in korte trekken geschetst, Kamp. 1863. In 1863 gaf hij te Kampen drie traktaakjes uit, nam.: Het horologie, Groote kleinigheden en De kermis; Het Huis van Oranje, redevoering geplaatst in het Jaarboekje der Chr. Afg. kerk in Nederland, Kamp. 1864.

[Willem Gerard Nouhuys]

Nouhuys (*Willem Gerard*), geb. 22 Juni 1854 te Zalt-Bommel, waaruit wel zijn psd. Waalner verklaard is. Hij is als handelaar in zijne geboortestad gevestigd.

Schr., behalve bijdr. in Nederland, De Banier, Eigen Haard, Ned. Spectator, Tijdspiegel; Poëzie, Haarl. 1879; Gedichten en Gedachten, 's-Hertogenbosch, 1882; vertaalde: Een Aturiër op de bovenwereld, van Fritz Mauthner, Amst. 1886.

[Herman Jacob Constant van Nouhuys]

Nouhuys (*Herman Jacob Constant van*), te St. Jans-Molenbeek (Brussel) 5 Maart 1821 geb. uit eene Hollandsche familie, en overleden 22 Nov. 1853, te Amsterdam, studeerde in de rechten, doch liet de studie varen toen hij den graad van candidaat had verkregen. Hij beoefende de dichtkunst en het romantische vak, en beide niet zonder verdiensten.

Van hem verschenen: Heesterplanten, dichtbundel, Antw. 1844; Gedichten, Antw. 1844; Gedichten, Amst. 1845; Kuno en de Pelgrim, gevolgd door Friedhilde, Amst. 1851. Met J.A. Alberdingk Thijm gaf hij uit: De Volks-almanak voor Nederl. Katholieken en verder schreef hij: Hulde aan den Hoogw. en Doorl. heer Jac. Groofs. Amst. 1848; Lijkgedachtenis van Willem II, koning der Nederl., Amst. 1849;

Feest-zang bij gelegenheid der inhuldiging van Z.M. Willem III, Amst. 1849; De H. Rozenkrans, geschiedkundig verklaard en op verschillende wijzen ter beoefening voorgesteld. Met een brief aan den auteur van P.J. Hesseveld, Amst. 1850; Hymnen en gebeden ter eere der allerheiligste maagd, Amst. 1851; Treurzang bij 't overlijden van H.M. de koningin der Belgen, Amst. 1852; De wapensmid en zijn zoon, 2 dln., Bruss., Amst. 1852, 2e druk, 1869; De levens van Gods lieve heiligen voor elken dag van 't jaar, benevens oefeningen, gebeden en enkele hymnen, voortgezet door P.J. Hesseveld, Amst., 1853-'54, 4 dln.; De historie van den heer Ranulf van Crequy, voorafgegaan van een levensschets van den autheur door J.A. Alberdingk Thijm, Amst. 1854.

[Frans Philip Servaas Nouwen]

Nouwen (*Frans Philip Servaas*), geb. in het stadje Bree (Limburg) den 4 Febr. 1833, studeerde voor den geestelijken stand en is thans priester van het bisdom Luik. Eerst was hij werkzaam in de parochie en bij de scholen te Burgloon. Zijne lessen aldaar aan de leeraressen der kostschool voor juffers gegeven, werden gedrukt onder den titel: Manuel pratique pour l'éducation des jeunes filles en dit werk werd bekroond door het Congres der Katholieken te Mechelen. In dit geschrift wraakt de schrijver den beklagenswaardigen toestand der Vlaamsche taal in de onderwijsgestichten van allen rang in de Zuid-Nederlandsche gewesten. Thans te Luik werkzaam, in de parochie van St. Jan Evang., staat hij de duizende Vlaamsche arbeiders ten dienste, die aldaar door de bedrijvigheid der nijverheid zijn heengelokt, terwijl hij er tevens zijne Methodeleer voor Volksscholen vervaardigde. Vroeger gaf hij bijdragen in tijdschriften en bladen, en zijne gedichtjes, verhalen en legenden, eerst als mengelwerken uitgegeven, werden herdrukt in het maandschrift De Familiekring onder de titels: Domitilla, of het huis van Annullius. Geschiedenis van België en Neder-Germanje in de IIIe en IVe eeuw, Antw. 1866; Jan van Weert van schoenmaker Koning ge-

worden, en zijne tijdgenooten, Antw. 1866; De twee Marias van Brabant. Verhalen, Antw. 1867; Limburgsche verhalen en legenden. Sint-Geerling, Adelhart, 's Hertogenrode, Antw. 1867.

[Noydekijn]

Noydekijn vervaardigde, volgens Maerlant, in het midden van de 13de eeuw met Calfstaf eene verdienstelijke vertaling van Aesopische fabels. Daarom heeft men het recht, aan hem eenen bundel van 67 fabels toe te schrijven, die ons onder den naam ‘Esopet’ bewaard is gebleven en die vertaald is naar den Latijnschen fabelbundel van Romulus (uitg. door Dr. J. te Winkel, Gron. 1881). Zes gedichtjes van zekeren Noydekin of Noyden zijn er bovendien over, doch zij dagteekenen uit de 14de eeuw en moeten dus van een anderen, overigens onbekenden, Noydekijn zijn.

J.T.W.

[Cornelis Nozeman]

Nozeman (*Cornelis*), geb. 15 Augustus 1721 te Amsterdam, studeerde aldaar in de godgeleerdheid, later werd hij als Remonstr. pred. te Leiden ingeschreven en werd in 1744 predikant bij de Remonstr. gem. te Alkmaar; van 1749 tot 1760 was hij predikant te Haarlem, waarna hij naar Rotterdam ging; daar hielp hij 't Bataafsch genootschap oprichten, van hetwelk hij voorzitter was. Naar den bijna algemeenen smaak van zijn' tijd beoefende hij de natuurwetenschappen, en had een zekeren naam als ornitholoog. Hij overl. te Moordrecht, waar hij wegens gezondheidsredenen woonde, 22 Juli 1786.

Behalve een aantal werken over godgeleerdheid en natuurlijke historie schreef hij: Beschouwingen over de beste Weereld of Philosophische bedenkingen over Gods goedheit en wysheit, Amst. 1752; Socrates' eer gehandhaafd, Leiden, 2 stukken; Nederlandsch vogelwerk met derzelver beschrijving, na deszelfs dood vervolgd door Houttuyn en Sepp, Amst. 1770, met pln., 4 dln.; Bedenkingen over den zoogenaamden Cimbrischen vloed. De Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden bezit in hs. van hem Aanteekeningen van Woorden en woordbuigingen uit zeker boek: Van dat Leven ons lief Heren Ihu Xri, ghedruct buten Scoenhoven In den Hem. In 't jaer ons Heren 1499.

[Philips Numan]

Numan (*Philips*), geschiedschrijver en dichter, leefde omstreeks het einde der 16e en het begin der 17e eeuw te Brussel, waar hij geboren werd en griffier en ook later stads-secretaris was, in welke betrekking hij in 1617 overleed.

Zijne nagelatene werken in de moedertaal dragen de titels: Den Spiegel Der Menschen, innehoudende den generalen staet ende roep van t' menschelijck gheslachte. Nu onlangcx gemaect door Hispophilus Neander van Bruessele, Antw. 1583; Den strijt des gemoets in den wech der deuchden: Door Philips Numan van Bruessele, Bruss. 1590; Historie van de Mirakelen van Onze-Lieve-Vrouwe van Scherpenheuvel, Bruss. 1604; Toevoechsele van de Mirakelen, geschiedt op Scherpenheuvel door het aenroepen van O.L. Vrouwe, Bruss. 1606; Andere Mirakelen van Onser Lieve Vrouwe

op den Scherpenheuvel, gheschiet voor een deel zedert den lesten druck van den jare 1613, Vergadert door Philips Numan, Secretaris der stadt van Bruessele, Brussel 1617.

[Cornelis Star Numan]

Numan (*Cornelis Star*), geb. te Sappemeer 2 Februari 1807, studeerde te Utrecht in de letteren en rechten, en promoveerde, nadat hij den tiendaagschen veldtocht had bijgewoond, in beide vakken. Hij werd in 1833 hoogleeraar te Groningen, waar hij 9 Mei 1857 overleed.

Reeds als student schreef hij vele stukken in het door hem geredigeerde blad De gekortwiekte Faam, waaronder bijzonder merkwaardig is Beschrijving van een jaardagh der Hoogeschool tot Utrecht ten jare 1826, in den stijl van Hooft, en zijne opstellen over de besluiten betreffende het Hooger Onderwijs. Behalve een aantal bijdragen in tijdschriften, redevoeringen, voorredenen, enz., schreef hij: Verslag over de bronnen van Oud-Vaderlandsch regt, met betrekking tot de stad en provincie Groningen, in de Werken van het Utr. Genootschap, 1853-'54. Verder de levensbeschrijvingen van Joan Melchior Kemper, Jhr. Mr. Wicher van Swinderen, Alexander Numan, Tammo Sypkens, Ph. W. van Heusde, in verschillende tijdschriften, doch de beide laatste afzonderlijk verschenen, onder de titels: Ter nagedachtenis van Ph. W. van Heusde, Gron. 1839, en Tammo Sypkens, tot aandenken voor zijne vrienden geschetst door Mr. H.A. Spandaw en Mr. C. Star Numan, Gron. 1843.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1858.)

[Mr. Ocko Wicher Star Numan]

Numan (*Mr. Ocko Wicher Star*), zoon van den voorg., geb. te Gron. 1840, begon zijne rechtsgel. studiën te Leiden 21 Sept. 1858 en prom. ald. 1869, werd 10 Sept. 1877 commies-griffier, en 19 April 1880 griffier van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Als acad. proefschrift gaf hij eene uitvoerige studie: Mr. Cornelis van Bynckershoek, Leiden, 1869.

[Mevr. Star, geb. Jeanne Agatha van Swinderen Numan]

Numan (*Mevr. Star*, geb. *Jeanne Agatha van Swinderen*), dochter van Jhr. Mr. O.Q.J.I. van Swinderen, echtgenoot van den voorg.

Schr.: Een kind der Voorzienigheid, Almelo 1873; De liefde hoopt alle dingen, feuilleton in het Dagblad v. Zuid-H. en 's-Gravenhage van 29 Jan. 1875. Vertaalde: Verkeerd begrepen, uit het Engelsch, van Florence Montgomery, Amst. 1871; Wilde Rob en zijn slachtoffer, door Florence Montgomery, Amst. 1876; Des levens storm, door Herba Stretton, Amst. 1877; Josephine Butler, eene levensschets, door W.P. Stead, vrij vertaald uit het Engelsch, 's-Grav. 1888.

[Leonardus Nuttin]

Nuttin (*Leonardus*), geb. 22 Mei 1822 te Wevelgem, was van 1852 tot 1863 professor aan het bisschoppelijk college te Ieperen, vervolgens onderpastoor van St. Jacobs te Brugge en daarna pastoor te Zarren.

Hij schreef: Nieuwe Vlaamsche Fabelen, Ieperen 1856, 2e zeer veel vermeerderde uitgave in 1860.

[Willem Johannes Franciscus Nuyens]

Nuyens (*Willem Johannes Franciscus*), geb. 18 Aug. 1823 te Avenhorn bij Hoorn. Hij studeerde in de medicijnen, zes jaar later in obst., te Utrecht, waar hij in 1848 prom., is thans geneesheer te Westwoud.

Hij beoefende daarbij de gesch. des vaderlands en beschreef die in katholieken geest. Zijne talrijke en deels uitgebreid bearbeide werken zijn voornamelijk: Het Katholicisme in betrekking tot de beschaving van Europa, 2 dln., 1856; Geschiedenis van de regeering van Pius IX, 2 dln., 1862; Geschiedenis der Nederlandsche beroerten, 4 dln., 1865; Algemeene geschiedes Nederlandschen volks, 20 dln., 1871-'82; Geschiedenis van het beleg en ontzet van Leiden in 1574, 1874; Gesch. van het Nederl. volk, van 1815 tot op onze dagen, 4 dln., 1883-'86, 2e dr. 1887, '88; De gesch. van de politieke en kerkelijke twisten in de Republiek tijdens het 12-j. bestand, 1886, '87, 2e dr. 1887, '88. Met uitz. van Het beleg van Leiden, aldaar verschenen, is alles te Amst. uitgegeven. Met Dr. Schaepman richtte hij in 1871 het maandschr. De Wachter op, dat in 1874 Onze Wachter werd, en thans ineengesmolten is met De Katholiek.

[Andreas Alexander Maximiliaan Nuyens]

Nuyens (*Andreas Alexander Maximiliaan*), broeder van den voorg., werd geb. te Grootebroek, 13 Sept. 1843. Aanvankelijk voor de geneeskunde opgeleid aan de klinische school te Haarlem, vertrok hij in 1867 om dienst te nemen bij de pauselijke zouaven en keerde na de inneming van Rome in 1870 naar het vaderland terug. Hij vestigde zich te Alkmaar als boekhandelaar, ging in 1875 naar Haarlem als red. van Het kleine Dagblad, en legde zich na het staken van dit blad op letterk. arbeid toe; vertrok naar Zwolle als red. van het maandschr. Kath. bibliotheek ‘Keus en Keur’ op 't gebied van godsd. enz., Zwolle 1875-'84; is thans dir.-gérant van den Courier de la Meuse, te Maastricht.

Schr.: dagblad-art., vert. van Eng., Fr. en Hoogd. werken, en gaf: Het Spaansche vraagstuk, Haarl. 1875; Dizionario Italiano-Olandese et Ol.-It., Gouda 1877; het

belangrijke werk: De Vogelwereld. Handb. voor liefhebbers van kamer- en parkvogels, Gron. 1882-'86; De ziekte der vogels, Amst. 1884.

[Franciscus Ludovicus Nuyens]

Nuyens (*Franciscus Ludovicus*), broederszoon der voorgaanden, geb. te Oosterblokker, 30 Oct. 1826, studeerde in de medicijnen en was gouvernementsgeneesheer op het eiland St.-Eustatius. Na zijn terugkeer in het vaderland overl. hij te Hoorn 6 Dec. 1869.

Hij schreef: Een botteliersmaat uit de 17e eeuw, onuitgegeven blijspel in 2 bedr., dat herhaaldelijk is opgevoerd. In het thans opgeheven Handels- en Effectenblad schreef hij: De retourvloot van 1665 te Bergen in Noorwegen, en andere feuilletons onder het psd. Autodidactus.

[Pieter Nuyens Pzn.]

Nuyens Pzn. (*Pieter*), broeder van den voorg., geb. te Oosterblokker 26 November 1838, studeerde in de medicijnen en is thans genees-, heel- en verloskundige te Harmelen.

Hij schreef: De ijzeren zeerob, 2 dln., 's-Bosch; en in het Stuiversmagazijn de volgende stukken: In de wereld of lotgevallen van Jonas Bontekraai en Vijf jaren uit de geschiedenis der stad Hoorn; Historische tafereelen uit XV eeuw.

[Isaac van Nuyssenburg]

Nuyssenburg (*Isaac van*), geb. te Rotterdam 11 Januarij 1738, studeerde in de godgeleerdheid te Leiden, en werd in 1763 predikant te IJzendoorn; in 1765 te Buren en in 1771 te Geertruidenberg, waar hij 6 Aug. 1773 overleed.

Hij schreef, behalve eenige leerredenen: Nederlands Eeuwgetijde, in klinkdichten, Dordr. 1772; Op het Tweede Eeuwgetijde der Leydsche Hoogeschool, een gedicht, waarvoor hij in 1773 bekroond werd; Korte beschrijving van Geertruidenberg, voorafgegaan door plegtige Jubelreden ter Tweede vereeuwiging van de uitgebreide verlossing der stad uit de magt der Spanjaarden op den laatsten van Oogstmaand 1573, en gevolgd van eenige historische Bijlagen, Dordr. 1774; Nagelaten Gedichten, Utr. 1778.

[Pieter Nuyts]

Nuyts (*Pieter*), geb. te Breda, was schout van Etten, Leur en Sprundel, en overl. in zijn ambtswoning den Houte, het thans

gesloopte Steenhuis over de kerk, te Etten, Maart 1708.

Hij schreef: Admetus en Alcestis, treursp., Amst. 1694, 1720 en 1752; Mengeldichten, achter den eersten druk van genoemd trsp.; Puntdichten, Amst. 1696; De Bredaasche Klio uitdeelende verscheiden Gedichten betreffende de Stad, het Land en de Aangehoorigheid van Breda, Amst. 1697; Vredezang, 1697; Neerlandsch welkomst aan zijne Brittannische Majesteit 1698, Amst. 1698; Hofgezang, beschr. den Valckenberg te Breda, 1700; Op de verovering van de Spaansche schepen der zilvervloot, 1702; hij behoort ook tot de vertalers der hekeldichten van Juvenalis, van wien hij overbracht: Het zesde schimpdicht, zinvolgelyk vertaalt, Amst. 1702; Achtste, 1704; Elfde, 1698 en Dertiende, 1695. In hs. bestaat nog van hem eene Beschrijving van Etten, Leur en Sprundel.

[Jacobus Nyloë]

Nyloë (*Jacobus*), gedoopt 1670 te Deventer, waar zijn vader Clemens med. dr. was, werd 20 Aug. 1696 als prop. beroepen tot pred. te Assen. Zijne zwakke gezondheid, gedeeltelijk een gevolg zijner werkzaamheid, noodzaakte hem in 1702 den dienst te laten waarnemen en in 1709 zijn emeritaat te vragen, dat hem met een pensioen van 250 gld. verleend werd. Hij vestigde zich te Gron., waar zijne moeder woonde, overl. er 21 Aug. 1714 en is naast haar in de Noorderkerk begraven.

Voor een paar zijner zes stichtelijke geschriften plaatste hij dichtstukjes van zijne hand; zijne grootere letterk. en steeds gewaardeerde verdienste bestaat in zijne Aanleiding tot de Nederduitsche taal. De eerste druk is zonder naam uitgegeven; de volgende hebben op den titel: Nu vermeerdert met een vervolg; 2e dr., Leeuw. 1711; 3e, Amst. 1723; 4e, ald. 1746; 5e, met een voorbericht van David van Hoogstraten, ald. 1751.

O

[Jacobus Obreen]

Obreen (*Jacobus*) werd 3 Oct. 1697 te Rotterdam geboren. Zij vader was aldaar kapitein van het groot buitenjacht der heeren van den Raad van State; beiden en hunne hiervolgende naamgenooten stammen af van een krijgsman uit Ierland, met de hulptroepen van koningin Elisabeth in Nederland gekomen en gevestigd gebleven. Jacobus stud. sinds 1718 te Utrecht, werd prop. in 1719, twee jaar later pred. te Philippine, 1725 te Aardenburg en in 1728 te Hulst. Volgens de bepalingen der Generaliteit, dat in haar gedeelte van Vlaanderen latijnsche scholen zouden opgericht worden, en dat een der pred. tegen eenige vergoeding daarvan het rectoraat zou waarnemen, was hij ook rector te Hulst, waar hij overl. 5 Dec. 1757.

[Johan Marinus Obreen]

Obreen (*Johan Marinus*), geb. 6 April 1810 te Amsterdam; zijn vader was ambtenaar bij het beheer der zeezaken van de oude republiek, diende als zoodanig de opvolgende besturen onzer marine, en woonde in verschillende zeesteden, waarvan Vlissingen

en Rotterdam de plaatsen waren, waar zijn zoon onderwijs ontving. Als leerling van den mathematicus Arbon, werd hij weldra zijn medehelper, zoodat hij ook aan de Clinische school les gaf en er van den lateren prof. Mulder scheikunde leerde. Met dit onvolkomen onderricht begon hij zijne zelfoefeningen, leerde de hem noodige vreemde talen, waaronder Deensch en Italiaansch, en maakte zich bijzonder sterk in aardrijkskunde en de geschiedenis van ons zeewezen. De gebeurtenissen van 1830 bracht eene storing in zijne studiën te weeg, daar hij in vrijwilligen dienst trad, die twee volle jaren duurde. Na bij prof. Van Heynsbergen examen afgelegd te hebben, werd hij in Mei 1834 benoemd bij het onderwijs aan het instituut voor de marine; hij was daarbij werkzaam tot 1856, toen hij directeur der verzameling van zeekaarten, plannen, modellen en de boekerij van het ministerie van marine werd; in Mei 1863 volgde hij zijn' ouden examinator van vóór bijna 30 jaar op als president der examen-commissie voor de zee-officieren. De kundige, werkzame en hoogst bescheidene man overl. in Den Haag, 25 April 1877.

Behalve hetgeen tot de zeevaartkundige zaken behoort en vooral hetgeen hij in zijne strenge eischen aan zijn arbeid voor nog niet geheel afgewerkt hield, gaf hij: Catalogus der bibl. van het ministerie van marine, 1857, vervolgd tot 1868; Catalogus der verz. van modellen ald., met aant.,

1858; (de kaarten zijn bijna geheel beschreven door P.A. Leupe, z.a.); Leven van J. Modera, in Hand. van Letterkunde voor 1867.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1878.)

[Mr. Herman Obreen]

Obreen (*Mr. Herman*), geb. te Rotterdam 7 Februari 1810, overl. te Leiden 9 October 1880. Tijdens de Belgische onlusten als vrijwillig jager bij het Leidsch studenten-jagerkops uitgetrokken, was notaris te Leiden.

Schreef: eene dissertatie ‘de insinuatione instrumentorum authenticorum et privatorum in acta publica’, Leiden 1832. - ‘Het geloof de eenige weg tot de waarheid’, Leiden (?) 1846.

(Hand. Mij. Ned. Letterk. 1880/81.)

[Jacques Arnould Obreen]

Obreen (*Jacques Arnould*), zoon van den voorg., werd geb. te Leiden 30 November 1838, ontving zijne opleiding eerst aan het Leidsch gymnasium, daarna meer bepaald voor de militaire studiën te 's-Heerenberg, ontving zijne plaatsing als cadet aan de K.M. Academie in 1855 en zijne benoeming als tweede luitenant bij de infanterie in 1859, eerste in 1861, was van 1865-'70 leeraar bij de Militaire Academie te Breda en nam in 1871 een eervol ontslag uit den dienst, verkreeg daarbij den rang van kapitein, in 1871, na eene verlofreis in Noord-Amerika. In Januari 1873 vestigde hij zich in Californië, doch ondervond daar zooveel teleurstellingen, dat hij afgewerkt en ziekelijk naar Nederland terugkeerde en minder dan eene maand na zijne aankomst te Leiden overl., 29 Jan. 1877.

Hij schreef: De Noord-Amerikaansche Oorlog van 1861-'65, Leid. 1868-'71; De milit. organisatie van Noord-Amerika, een voorbeeld voor Europa? Antw. op het betoog van A. Pompe, Delft 1878; Amerika, Land en Volk, voor hen die tot landverhuizen genegen zijn, Amst. 1872. Zijne opstellen over den Noord-Amer. oorlog van 1861 zijn geplaatst in De Milit. Spect.; een leerboek: Beknopt overzicht van de oorlogen van 1789 tot op onzen tijd, verscheen te Leiden 1869.

(Hand. Mij. der Ned. Lett., 1878.)

[Gerrit Obreen]

Obreen (*Gerrit*), geb. te Rotterdam 21 September 1808, overl. te Arnhem 25 Februari 1883. Was scheepsreeder en assuradeur, lid van den gemeenteraad en van de kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam en vervolgens directeur der Nederlandsche handelmaatschappij te Amsterdam, uit welke laatstgenoemde betrekking hij in 1880 eervol ontslag bekwam en zich toen te Arnhem vestigde. Hij was een groot voorstander van beeldende kunst en letterkunde en beoefende óok door het bijeenbrengen eener plaatverzameling betreffende Rotterdam, de geschiedenis zijner geboortestad, schreef: De Beurs (in ‘Rotterdam geschetst in zijne voornaamste gebouwen, kerken en gestichten’) Rott. 1863. De Delftsche poort (in hetzelfde werk).

[Frederik Daniel Otto Obreen]

Obreen (*Frederik Daniel Otto*), zoon van den voorg., geb. te Rotterdam 28 Mei 1840, was aanvankelijk bestemd om bij het notariaat opgeleid te worden, doch werd in 1858 benoemd tot ambtenaar ter secretarie in zijne geboorteplaats. Uit liefhebberij hanteerde hij als jonkman de teekenstift en was een ijverig bezoeker van de vooral destijds zoo bloeiende Rotterdamsche Teeken academie, waar hij onder leiding stond van J. v.d. Laar, J. Spoel en R. van Eijsden. Op het atelier van laatstgenoemden genoot hij tevens onderricht in de schilderkunst. Op zijn verzoek in 1864 aangewezen om ter assistentie van den archivaris J.H. Scheffer uitsluitend bij het archief van Rotterdam werkzaam te zijn, waarvan de ordening een paar jaren te voren aangevangen was, werd hem in 1873 de titel verleend van Adjunct-Bibliothecaris-Archivaris. In 1879 benoemde de Gemeenteraad hem tevens tot Directeur van het Museum Boymans, waarvan hij eene nieuwe ordening ontwierp en tot stand bracht. Ten gevolge zijner benoeming tot Hoofddirecteur van 's Rijks Museum, tevens Directeur van 's Rijks Museum van Schilderijen in 1883, vestigde hij zich te Amsterdam.

Schreef: Het eerste stoomschip te Rotterdam en in Nederland (Met J.H. Scheffer), Rott. 1866; Rotterdamsche Historiebladen (met J.H. Scheffer), Rott. 1867; Roterodamum Illustratum (met J.H. Scheffer), Rott. 1868; Archief voor Nederlandsche Kunstgesehiedenis (met veler medewerking), Rott. 1877 en v.v.; Beschrijving der schilderijen enz. in het Museum te Rotterdam, gesticht door M.F.J.O. Boymans, Rott. 1883; Notice descriptive des tableaux etc. exposés dans les salles du Musée de Rotterdam fondé par M.F.J.O. Boymans, Rott. 1883; Wegwijzer door 's Rijks Museum te Amsterdam, met teekeningen door W. Steelink en platte gronden, Schiedam 1887, 2e dr., 1890; Guide to the National Museum at Amsterdam with illustrations bij W. Steelink and groundplans, Schiedam 1887; Le Musée de l'Etat à Amsterdam, Dornach et Paris 1887. Voorts bijdragen in De Navorscher, De Kunstbode enz.

[Adrien Louis Herman Obreen]

Obreen (*Adrien Louis Herman*), geb. te Rotterdam 23 Augustus 1845, genoot zijne opleiding aan de Polytechnische school te

Delft en verliet die inrichting met diploma als werktuigkundig ingenieur. Tot 1875 was hij in betrekking bij de Maatschappij tot exploitatie der Staatsspoorwegen, laatstals Inspecteur der lijn Limburg-Luik. In 1876 ging hij als verslaggever der Nieuwe Rotterdamsche Court. naar de wereldtentoonstelling te Philadelphia. Na ontslag verzocht te hebben bij de exploitatie-maatschappij, werd hij in 1877 benoemd tot vasten correspondent van gemeld blad te Parijs, welke betrekking hij sedert bleef bekleeden. In 1878 maakte hij deel uit van de internat. Jury der wereldtentoonstelling aldaar, welke onderscheiding hem in 1889 aldaar wederom te beurt viel. Tusschentijds, in 1881 en 1884, deed hij reizen Algiers en Spanje, waarvan hij zijne indrukken in de N.R.C. op onderhoudende wijze mededeelde.

Verder schreef hij: Algerie, voordracht gehouden te Amsterdam den 12 Juli 1883, Leiden 1883; In Spanje. Reisindrukken, Leiden 1884; La Section Hollandaise à l'exposition universelle de Paris 1889, Harlem z.j. Voorts onderscheidene bijdragen in Fransche tijdschriften.

[Julius Obrie]

Obrie (*Julius*), te Gent geb. den 16 Maart 1849, was eerst vrederechter te Waarschoot, daarna rechter te Dendermonde en sedert Aug. 1889 is hij rechter bij de rechtbank van eersten aanleg zijner geboortestad.

Hij schreef: De Wet op de verzekeringen, van 11 Juni 1874, Gent 1879; De Wet op de bevoegdheid, van 26 Maart 1876, Gent 1879; De Nederlandsche Rechtstaal. Voordracht gehouden in de Vlaamsche conferentie der Balie van Gent, den 29 Januari 1880, Gent 1880; Het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht, Antw. 1886; Het ontwerp tot herziening van het Nederlandsche burgerlijk wetboek, voordracht gehouden in de Vlaamsche conferentie der Balie te Gent, den 26 Mei 1887, Gent 1887; De Nederlandsche Rechtstaal in Noord- en Zuid-Nederland, Gent 1889. Verder leverde hij bijdragen in De Amsterdammer, De Vl. Kunstbode, De Leeswijzer, De Nederl. Dicht- en Kunsthalle, De Portefeuille, Noord en Zuid, Het Paleis van Justitie en De Salon.

[Willem Antony Ockerse]

Ockerse (*Willem Antony*) werd geb. te Vianen, waar zijn vader notaris was, 16 April 1760, ontving zijne opleiding te Renen, stud. sinds 1777 te Utrecht in de theologie en had daar leerrijken omgang met Van Alphen, Rooyaards e.a., meer bijzonder letterkundig verkeer met Van Gogh, J.P. Kleyn, D. Uyttenhoven, Hinlopen, Rau, later Bellamy. In 1782 werd hij beroepen als pred. te Baarn en twee jaar later naar Wijk-bij-Duurstede, beide keeren als opvolger van P. v. Hemert. Zijne zwakke gezondheid noodzaakte hem in 1795 ontslag te vragen; hij vertrok naar Amst., hield zich daar met letterkundigen arbeid bezig, mengde zich tevens in de bedrijven der staatkundigen aldaar en werd in 1797 lid der Nat. conventie, tot dat de tegenomwenteling in het volgend jaar hem ontzette. Daarop ging hij 't kassiersvak, dat hem zijn geldelijk vermogen kostte en hem in 1810 tot den kerkdienst terug bracht, te Limmen. In 1818 legde hij den herdersstaf andermaal neder, doch zijne zwakke gezondheid vond eene uitkomst in de Mij. van weldadigheid, waarvan hij

2e secr. was en haar tijdschr. De Star redigeerde, tot zijn dood, 19 Jan. 1826. Van zijne zuster Antoinette, de grootmoeder van ‘Jonathan’, is op blz. 425 gesproken.

In zijne jonkheid werkte hij mede in De Poëtische Spectator, de Proeven (van Bellamy), de Reisfragmenten en anekdoten (van V. Gogh), en de Bardietjes (van Kleyn, met die van Swildens). Zijne langen tijd gewaardeerde werken zijn: Ontwerp tot een algemeene Karakterkunde, 3 st., Utr. 1788 en 1790 en Amst. 1797; De constitutie der Franschen verdedigd tegen de lasterlijke grondbeginsels van de leden der Societeit in de Kroon en het Anker te Londen vergaderende. In Holland, 1793; Bataven, eischt eene Nationale Constitutie (1793); Bescheiden antwoord van een Bataaf op het Iets van P.H. Vernède over het succinct Rapport of Berigt der Commissie tot onderzoek van het gedrag van het vorig bestuur 1796; Redevoering en tweede Redevoering der bekende Nederlandsche staatsregeling 1796, 1797; Leerrede naar aanleiding van Ps. 34: 21a, waarin het begraven der dooden buiten de Kerk en stadspoorten wordt aangeprezen, Utr. 1792; Napoleontische Redevoeringen, Eerste tweetal, Amst. 1814; idem, tweede tweetal, Amst. 1815; Nederlanders geen geloof aan Napoleon; Geen vrede met de Franschen! Te wapen! Moed! Amst. 1815; De De veldslag en overwinning van Waterloo, een leesboek voor alle ouders en kinderen, die godsdienst en vaderland liefhebben; Lijkrede aan het graf van Napoleon Buonaparte, Amst. 1821; Gedenkschrift van de groote Kerkhervorming in de zestiende eeuw, Amst. 1817; Gedenkzuil op het graf graf van Bellamy, Haarl. 1822, in vereeniging met zijn zuster, over wie, blz. 425 als Mevr. Kleyn-Ockerse; Tentoonstelling der Nederlandsche nijverheid in drie zangen, Amst.; Vruchten en resultaten van een zestigjarig leven, uitgegeven door H.W. Tydeman en J. Clarisse, 3 dln., Amst. 1823-'26, 2e dr., 3 dln. 1825 en '26; Nagelaten redev., Amst. 1826.

Voorts verh. en opst. in de Vaderlandsche Letteroefeningen, later in De Recensent, dien hij aanvankelijk redigeerde, en vele vertalingen uit het Hoogduitsch, o.a. de bekende boekjes van Saltzmann.

(Levensbericht door J. Clarisse, achter dl. 3 der Vruchten en Resultaten.)

[Daniël van Oesbroek]

Oesbroek (*Daniël van*), geb. te Merchtem (Brabant) in welke gemeente hij omstreeks het midden der 16e eeuw Burgemeester was. In Juni 1565 voltooide hij een groot dichtwerk getiteld: Antiquiteyten der vryheydt ende prochie van Merchtem, beschreven in dichte.

[Mattheus Edward van Oevelen]

Oevelen (*Mattheus Edward van*), den 12 Sept. 1834 geb. te Antwerpen, waar hij zijn lager onderwijs genoot. Op zijn zestiende jaar werd hij koopmansklerk in zijne geboortestad. In zijne vrije uren beoefende hij de letterkunde en ten jare 1856 stichtte hij met eenige vrienden Het Volksblad. Zoo werd hij ook medewerker aan het dagblad De Schelde, dat hij spoedig verliet om te Ougrée, bij Luik, klerk-bestuurder in eenen grooten steenkolenhandel te worden. Hij overl. in die betrekking op 25 Nov. 1858. Hij schreef in genoemde bladen en afzonderlijk verscheen van hem: Het Ongelukskind door Frederik Varas, Antw. 1854; Zaterdagavond, volksschets, door Frederik Varas, Antw. 1854.

[Henricus Hieronymus ten Oever]

Oever (*Henricus Hieronymus ten*) werd in 1746 geb. te Amst., begon zijne studiën te Gron., 12 Sept. 1764, en was achtereenvolgens pred. te Scharwoude 1769, vier jaar later te Giessen-Oudkerk, 1777 te Oud-Beierland, 1784 te Woerden, en in 1787 in Den Bosch. Toen hij voor een beroep naar Haarlem bedankte, kreeg hij als meer en meer in gebruik komende belooning een professoraat en daardoor een titel voor hemzelven en zijne echtgenoote, met eene kleine jaarwedde. Na negenjarigen rusttijd overl. hij, 2 Mei 1825.

Hij was, als een der verlichtste mannen van zijn tijd, een der eersten onder de schrijvers van prijsverhandelingen bij 't Nut. Die Over de zedelijke opvoeding der kinderen, 1789, is de vierde in den oudsten bundel der Mij.; in 1801 verscheen zijne Verh. Over de beste wijze, op welke men de minkundigen den Schepper kan leeren kennen uit zijne werken. Zijn bekroond antwoord over De Verzoening, door het Haagsch genootschap in 1791 uitgegeven is in de gesch. der Theologie in ons land bekend.

[Cornelius van Oeveren]

Oeveren (*Cornelius van*), werd geb. te Krimpen-op-de-Lek 18 November 1694; zijn grootvader was pred. op de vloot, zijn vader schipper; hij zelf vroeg wees en voor wagenmaker opgebracht; hij zette zich in 1718 als meester in dat vak op de Wijnhaven neer en heet later: ‘de wagenmaker van Z.D.H. op 't Haagse veer’. Als leider der

prinsgezinde kleine burgerij te Rott. had hij een groot aandeel in de gebeurtenissen van 1747; was overigens een rustig burger, die zelfs door de regeering gebruikt werd om de gemeente te bedaren in tijden van oproerigheid. Tot loon voor zijne bemoeiingen werd hij helle-bardier der admiraliteit van de Maze met behoud van zijn' titel van prinselijk wagenmaker. Hij overl. 14 Mei 1787, dus nog vóór de herstelling van Prins Willem V, en is te Krimpen begraven.

Schr.: Levensbeschr. van Corn. van Oeveren, (zeer uitvoerig bewerkt); Dagverhaal van de Rott. hist., wegens de verkiezing van .. Willem (IV), 19 April 1747, Alom, 1747, 2e dr., 1751, en gelegenheidsrijmen in denzelfden geest. Wederkeerig ontbreken de paskwillen op hem niet.

[Jan Hendrik van Offel]

Offel (*Jan Hendrik van*), den 13 Sept. 1844 geb. te Antwerpen, waar hij zijn onderwijs genoot, eenige jaren toezichter bij de mestpacht was en thans als letterzetter is gevestigd.

Behalve verscheidene verspreide liederen en gedichten in bladen en tijdschriften, gaf hij in het licht: Mevrouw Roland en de Girondijnen, historisch drama in zeven tafereelen en een voorspel, Rott. 1876; De stiefzoon, tooneelspel in één bedrijf, Rott. 1877; Christus in 't Vatikaan, dichtstuk naar het Fransch, Amst. 1883; Brieventrits aan Sire, nopens de gevloekte Schoolwet, en het Lied der Progressisten, Antw. 1884; Volledige volkspoëzie, Antw. 1886; Eerste bundel nieuwe en verbeterde volksdichten, Antw. 1887; Breidel en de Coninc, dramatisch zangtooneel, Antw. 1890.

[Hendrik Ogelwight Junior]

Ogelwight Junior (*Hendrik*), geb. te Amsterdam in 1764, was makelaar, en overl. er 17 Jan. 1841.

Hij schreef eenige, meest uit het Fransch nagevolgde, en te Amst. uitgegevene, tooneelstukken, waarvan enkele op zijn naam, als: Nina of de zinnelooze door liefde, Tnsp. met zang, 1789 en 1790; De vriendenraad of het welgelukt ontwerp, trsp., 1790; Louise Volsan. trsp., 1791; De schulden, zangspel, 1791; De korte dwaling, tnsp. met zang, 1791; Azemia of de Wilden, tnsp. met zang, 1791; Het rozenfeest van Salencia, zangspel, 1792; Men doet wat men kan en niet wat men wil, blsp., 1792; De verbeterde dwaas; Waldheim, tnsp.; De Visitandines, zangspel, 1796, 1799; De pruik en de das, blsp., 1797; Het geschenk of de gelukkige misvatting, blsp., 1797; De wanhoop van Jocrisse,

blsp., 1798; Toberne of de Zweedsche visschers, zangspel, 1798; Mathilde, tnsp., 1801; De medeminnaars, zangspel, 1801; De twee Figaroos, blsp., 1802; Don Juan of de steenen gast, zangspel, naar 't Hgd., 1804; De menschenhater, tnsp. (naar Molière's Misanthrope), 1805; ook vindt men van hem nog een paar tooneelstukjes in de Tooneel- en Mengelpoëzie van: Kunstliefde spaart geen vlijt, Amst. 1776-'91, en lofrijmen op Wattier, 1791, en Sardet, 1792.

[Willem Ogier]

Ogier (*Willem*), de voornaamste Zuid-Nederlandsche blijspeldichter der 17e eeuw, werd gedoopt te Antwerpen, 17 Juli 1618 en stierf aldaar 22 Febr. 1689. Uit den geringen burgerstand geboren, zocht hij een bestaan als schoolmeester. Ten jare 1644 werd hij ingeschreven in de onderwijzers-gilde, en in 1659 bekleedde hij het ambt van Deken. Nauwelijks zeventien jaren oud, had hij nochtans reeds de pen opgevat tot het vervaardigen van een tooneelstuk, dat evenwel eerst in 1639 werd opgevoerd door de Antwerpsche Rederijkerskamer De Olijftak. Van dit gezelschap was W. Ogier later ook Factor, en hij bleef dit ambt vervullen toen de Olijftak in 1661 werd versmolten met de Kamer De Violiere, tooneelafdeeling van de vermaarde Antwerpsche Sint Lucas-Gilde. Hij had voor zinspreuk: Liefde doet Sorgen, en zijne werken zijn: De Gulsigheyt speel-ghewys verthoont op de Kamer van den Olyf-tack, den 18 October anno 1639, binnen Antwerpen; De Hooveerdigheyt, kluchts-gewys vertoont op de Kamer van de Violiere, den 18 October anno 1644, binnen Antwerpen; De Gramschap, speel-ghewys verthoont op de Kamer van de Violier, den 18 October Anno 1645, binnen Antwerpen; De Onkuysheydt, speel-ghewys verthoont op de Kamer van de Violiere, den 18 October Anno 1646, binnen Antwerpen; Den Haet en Nydt, speel-ghewys verthoont op de Kamer van de Violiere, den 18 October Anno 1647, binnen Antwerpen; De Traegheydt, speel-ghewys verthoont op de Kamer van den Olyf-tack, den 18 October, Anno 1677, binnen Antwerpen; De Gierigheydt, speel-ghewys verthoont op de Kamer van den Olyf-tack, den 18 February 1678, binnen Antwerpen. Deze zeven werken verschenen gezamenlijk onder den titel: De seven Hooft-sonden, speels-ghewijs, vermakelyck ende leersaem voor-gestelt, door G. Ogier, van Antwerpen, T'Amsterdam voor Michiel de Groot, Boeck vercooper op den Nieuwen dijck, A' 1682. Verder schreef hij nog: De Turcksche Historie van Mahomet ende Erene, blijspel, door G. Ogier, te Antwerpen opgevoerd in 1661, en: Belachelyck Misverstant ofte Boere Geck, speel-gewys uyt-gebeelt door G. Ogier, verthoont den 18 October 1680 op de Kamer van den Olyf-tack, binnen Antwerpen. De seven Hooft-sonden en Belachelyck Misverstant ofte Boere Geck, werden te Antwerpen heruitgegeven in 1715. Van de seven Hooft-sonden verscheen er nog een letterlijke nadruk te. Antwerpen in 1890, in welk jaar ook Belachelyck Misverstant ofte Boere Geck werd nagedrukt.

[Barbara Ogier]

Ogier (*Barbara*), dochter van den tooneeldichter Willem Ogier, te Antwerpen geb. 17 Febr. 1648, trad op 10 December 1680 in het huwelijk met den Antwerpschen beeldhouwer Willem Kerricx, die in 1692 ook Prins werd der Rederijkerskamer De Olijftak, welke met de Antwerpsche Sint Lucasgilde was vereenigd. Bij iedere

gelegenheid, welke zich aanbood, onderscheidde zij zich om de Antwerpsche kunstfeesten met haar talent luister bij te zetten. Zij schreef onder de zinspreuk: Deught voeght yder, en overl. in hare geboortestad 18 Maart 1720.

Voor het tooneel vervaardigde zij: De Getrouwe Panthera, treurspel, vertoond den 18 October 1677; De dood van Achilles in het belegerd Troyen, treurspel, vertoond den 18 October 1680; Verwellecominghe op de Saele van Pictura aen Syne Doorluchtigheydt Maximiliaen Emanuel van Beyeren ... gheschiet den 21 Februarius l693, Antw.; Inhout der Vereenigde Consten met de vertrooste Antverpia, verthoont aen Syne keurvorstelycke Doorluchtigheydt op de Camer van Pictura, den 21 Februarius 1693; Baucis en Philemon, welkomspel, vertoond op 18 October 1693; Het verwert Paradys, klucht, vertoond op 18 October 1693; De Dolende Poësis, vertoond 26 Aug. 1694; Zeghenpraelende academie in de openinghe van haeren nieuwen Bouw, opghedragen aen den Raedt van Antwerpen, op de Camer van S. Lucas, den 21 November 1694, Antw.; Overwonnen Mars door den langh ghewenschten Vrede, opgedraghen in de Verwellecomminghe van den Edelen Heer Jonkheer Joannes Carolus van Hove, Oudt-Borgermeester, Dienende Schepen deser Stadt Antwerpen, Hooftman van St. Lucas-Gulde, op de Camer der Vereenighde Consten, den 25 Meert 1699; De Dood van Clytus, treurspel, vertoond den 19 December 1709; Den betwisten doodslag in het schuldig gemoet van den Grooten Alexander, treurspel, vertoond den 19 December 1700; Don Ferdinand oft Spaenschen Sterrekyker, blijspel, verthoond op de Saele der Vereende Consten, geseyt S. Lucas-Gulde. Ende uytgewerckt door de Lief-hebbers van den Olyf-tack binnen Antwerpen den 21 October 1714, Antw.

[Mr. Joan van Oldenbarnevelt]

Oldenbarnevelt (*Mr. Joan van*) werd geb. 14 Sept. 1547 en verloor het leven in Den Haag, 13 Mei 1619. De grootsche gebeurtenissen uit zijn staatsmansleven en de treurige afloop daarvan hebben de aandacht meer doen vestigen op zijne historische persoonlijkheid en zijn tragisch uiteinde, dan op zijne bekwaamheden als schrijver. Eerst in later tijd is een genoegzame hoeveelheid zijner geschr. aan het licht gebracht om de letterkundige verdiensten daarvan te beoordeelen, en met scherp-zinnigheid aangetoond, wat wij voor zijn werk moeten aanzien van hetgeen meer dan twee eeuwen lang voor den arbeid van een ongenoemden en lateren schrijver doorging.

De Gedenkstukken van Johan van Oldenbarnevelt en zijnen tijd, 3 dln., 's-Hage 1851-'63, uitgegeven door den heer M.L. van Deventer, (zie hiervoor blz. 200), mogen genoegzaam aanwijzen, hoe de Advocaat de pen voerde. Prof. Fruin heeft in het 9de deel der nieuwe reeks van Nijhoff's Bijdragen beschreven, welke deelen uit de Historie van het Leven en Sterven, 1648, aan de autobiographie van Oldenbarnevelt ontleend zijn.

[Willem van Oldenbarnevelt]

Oldenbarnevelt (*Willem van*), heer van den Stoutenburg bij Amersfoort, gedoopt in de Hofkapel te 's-Grav., Nov. 1590, werd weinig dagen na zijne verheffing tot ridder door Jacob I, den 30 Mei 1611 ritmeester. Toen de samenzwering van Febr. 1623, waarin hij zich met zijn' broeder gewikkeld had, ontdekt was, ontvluchtte hij en vestigde zich te Brussel. Hij was in 1616 gehuwd met Walburch van Marnix, vrouwe van St.-Aldegonde, enz., dochter van Jacob en derhalve kleindochter van Philips van Marnix. Daar zij in 1638 hertrouwde met Willem van Dorth, moet hij toen reeds overleden geweest zijn.

In den 29n jrg., 1873, blz. 442 der Kron. van het Hist. Gen. deelde Dr. H.C. Rogge 53 brieven mede, door Stoutenburg aan Hugo de Groot geschreven; zij loopen van 23 Jan. 1626 tot 9 Dec. 1633; waar de plaats van afzending niet genoemd is, kan men bijna opmaken, dat zij van Brussel komen, evenals de meeste, waarbij dit aangeduid werd. Voor de historie dienen zij om ongezochte verklaringen aan te hooren, dat hij naar Holland hoopte terug te keeren, dat hij protestantsch was gebleven, niet in vijandelijken dienst was gegaan en dus niet in 1629 op De Veluwe was geweest, en dat zijne vrouw naar haar vermogen den aan zuinigheid weinig gewonen man een jaargeld zond. Als letterkundige nalatenschap hebben zij de beteekenis, dat de schrijver een alles behalve verwaarloosde opvoeding had ontvangen en als een verloopen heer eindigde: hij schrijft eene goede taal, drukt zich eenvoudig en juist uit en is geheel op de hoogte van hetgeen zoowel op het oorlogstooneel als in de kringen der diplomatie, ook in ons land, plaats heeft.

(Ned. Spect. 1875.)

[Pieter van Oldenborgh]

Oldenborgh (*Pieter van*), secretaris en thesaurier der stad en landen van de Willemstad, geb. in 1750 en aldaar overl. 14 Juni 1812.

Schreef: De belegering en verdediging van de Willemstad in Maart 1793, beschreven met afbeeldingen, Dordr. en Amst. 1713; Bijlage tot (voorg. werk), behelzende berichten en afb. van de oorlogs-vaartuigen en canonneerbooten in het Holl. Diep, onder Van Kinsbergen, Maart 1793, Amst. 1793.

[Lucas Oling]

Oling (*Lucas*), geb. in 1750 te Weender in Oost-Friesland, was te Leeuw. zilversmid en van 1785-'95 zeer geacht burgervaandrig, later hopman; tevens gelukkig beoefenaar der wiskunde. Hij overl. te Leeuwarden, 20 April 1806.

Hij schr. o.a. een werk van bijzonderen aard, naar de getuigenis van prof. Van Swinden door geen ander geëvenaard, schoon het denkbeeld aan een Duitsch schrijver ontleend was, getiteld: Rekenk. Voorstellen, ontleend aan de natuur-, sterre- en zeevaartkunde, aardrijks-, land-, plaats- en volksbeschrijving, bijzonder die van ons vaderland, met toepassing op de gesch., kunsten en wetensch., ter meerdere uitbreiding van algemeen nuttige kundigheden, 4 st., Amst. en Leeuw., 1801-'5, Prof. v. Swinden voegde een brief achter het werk en ‘Iets over het algemeen stelsel van maten en gewigten; nieuwe uitg. door M. Lemans, (zie blz. 463), 1824. Het rekenboek getuigt zoozeer van de belezenheid des schrijvers, dat het eene leerrijke lectuur. uitmaakt, en niet weinig leerlingen door den inhoud van het vraagstuk zelf afgetrokken werden.

(Navorscher, 1867.)

[Philips Olinger]

Olinger (*Philips*), geb. 25 Nov. 1794 te Bettborn (Groothertogdom Luxemburg), werd bachelier in de letteren, en ging daarna in den geestelijken stand; hij was priester te Brussel waar hij stierf 4 Juni 1873.

Hij gaf uit: Nederduitsch magazyn, of maendblad van Vaderlandsche en uitheemsche legenden, verbreiding van algemeene kundigheden, uitgegeven door een letterkundig en wetenschappelyk genootschap onder het opzicht van den abt Olinger, Bruss 1835-'7, 3 jaargangen. De Vlaemsche Kindervriend, leesboek, Hass. 1841, later onder den titel: De Nederduitsche Kindervriend, Bruss. 1864. Verder een

Fransch-Vlaemsch en Vlaemsch-Fransch woordenboek, Gent 1843, hetzelfde ook verkort; een Latynsch-Vlaemsch en Vlaemsch-Latynsch Woordenboek. Mech. 1832, beide herhaaldelijk herdrukt; Nieuw leesboek in dicht en ondicht, Bruss; Den kleynen Telemachus, Bruss. 1839; Cornelis Nepos, verrijkt met eene latijnsche en nederduitsche woordenlijst, en Fransche werken, waaronder: Les Racines de la langue hollandaise; en: La Langue hollandaise à la portée de tout le monde.

[Johannes Olivier Jzn.]

Olivier Jzn. (*Johannes*), omstreeks 1790 te Utrecht geb., was eerst werkzaam bij het onderwijs, ging in het 1817 naar Indië, werd vier jaar later bij de Algemeene Secretarie aangesteld en spoedig bevorderd; in hetzelfde jaar 1822 vergezelde hij met andere ambtenaren den commissaris Van Levenhove naar Palembang, keerde in 1823 naar Batavia terug, werd daar als schrijver bij de Marine teruggeplaatst wegens berispelijk gedrag, doch moest in '26 de terugreis naar Nederland aannemen, waar hij als auteur verscheen, het tijdschr. De Oosterling redigeerde en toen te Kampen woonde. Andermaal, in 1840 te Batavia gekomen, was hij eerst aldaar translateur en in Dec. van dat jaar hoofdonderwijzer bij de gouvernements lagere school te Weltevreden; eindelijk werd hij 26 Maart 1849 directeur der landsdrukkerij te Batavia, en overl. ald. in die betrekking, 26 Sept. 1858.

Schr., behalve eenige schoolb., Aanteekeningen op een reize in Oost-Indië en gedurende een veeljarig verblijf in onderscheidene Nederl. Etablissementen, Amst. 1837; Land- en Zeetogten in Neerlands Indië en eenige Britsche etablissementen in 1817-'26, 2 dln., Amst. 1828; Merkwaardigheden uit den tiendaagschen veldtogt der Nederlanders in België, Amst. 1834; Levensschetsen van de beroemdste mannen der oudheid in het gebied der kunsten en wetenschappen, naar de meest geloofwaardige bronnen opgesteld en ter vertaling in het Fransch met een woordenboekje voorzien, Kamp. 1837; Reizen in den Molukschen archipel naar Macassar enz. in het gevolg van den Gouverneur-Generaal van Neerlands Indië in 1824 gedaan, en volgens de dagboeken en aanteekeningen van onderscheidene reigenooten beschreven, 2 dln., Amst. 1834 en 1837; Tafereelen en merkwaardigheden uit Oost-Indië, Amst. 1841, C. de Jong, Reizen naar de Kaap de Goede Hoop, Ierland en Noorwegen, voor jonge lieden bewerkt door J. Olivier, Amst. 1839. Voorts het tijdschrift: De Oosterling, bij uitsluiting toegewijd aan de verbreiding van kennis van Oost-Indië, verzameld en in het licht gegeven doo J. Olivier, Kamp. 1835-'37, vele verta lingen en enkele bijdragen in De Recensent ook der Recensenten, in het Tijdschrif van Neerl.-Indië enz.

[Tielman Olivier Schilperoort]

Olivier Schilperoort (*Tielman*), geb. te Utrecht 1781, onderscheidde zich door zijne geoefendheid in de levende talen; Bilderdijk prees zijn taaltakt; hij was, als de meeste zijner verwanten, onderwijzer. In het staatkundige was hij een hevig bestrijder der omwentelingen, niet het minst der Belgische; als taalkundige schreef hij tegen Siegenbeek en Weiland en vóór Bilderdijk; deze gaf hem vermoedelijk de scherpe critiek over het trsp. Montigny van H.H. Klijn in de pen. Hij moet een zeer bewegelijk leven gehad hebben. In 1806 was hij leeraar aan de mil. school te Honselaarsdijk, in 1812 part. secr. van den maire te Antwerpen, een paar jaar later woonde hij ‘zonder

beroep' 'aan 't Blauwhoofd' te Amst., was een tijdlang regent van het Luxemburgsche athenaeum, woonde ook in Den Haag, daarna te Rott., werkte voor bladen en tijdschr., zoo van staatk. als letterk. strekking, vertaalde veel werken en gaf brochures over openbare aangelegenheden; eindelijk begaf hij zich naar Brussel, waar een zijner dochters woonde, leefde er in bekrompen omstandigheden en overl. er in Sept. 1851.

Tot zijne veelvuldige geschr. behooren: Tafereel der gebeurtenissen van Europa, op het einde der achttiende en het begin der negentiende eeuw, 2 dln., Utr. 1803; Proeve van nieuwere taalkunde op de Nederl. spraakkunst toegepast, Gron. 1806; Aurora, wijsgeerig staatkundig jaarboek over 1815, Z.-Bomm. 1816; Levens en karakterschets van Willem Frederik, Prins van Oranje-Nassau (naar het Hoogduitsch), Zutf. 1818; Proeve over de uitgangen der (fransche) naamwoorden, 's-Hage 1818; Proeve van beoordeelende Tooneel-Dichtkunde, op het treurspel Montigny toegepast, Amst. 1822; dit werk is later door de vrienden van Klijn opgekocht en werd dus zeldzaam. Om zijn auteurschap te handhaven schreef hij, in Aug, 1822, eene wederlegging der meening, dat hij slechts zijn naam daarvoor had laten gebruiken, in een brief aan den secr. van 't Instituut, die ongedrukt bleef. Verder: Byron als mensch en dichter beschouwd, Delft 1826; Kort begrip van het zamenstel onzer taal, na inzage van Mr. W. Bilderdijk's Spraakleer, Amst. 1827; Proeve van beoordeelende taalkunde, Amst. 1830; Herinneringen uit Engeland, als bijdrage tot de kennis van den tegenwoordigen staat des Rijks, 2 dln., Kamp. 1839. Voorts leer- en schoolb., tooneelschr. en bijdragen in dagbladen en

maandschriften, o.a. in De Recensent ook der Recensenten.

[Lieve van Ollefen]

Ollefen (*Lieve van*) werd geb. te Amsterdam 13 October 1740, beoefende poëzie en geschiedenis en leefde van de opbrengst zijner pen. Hij overleed in het werkhuis aldaar, ‘van beroep schrijver’, 26 Juni 1816.

Hij schreef: Clarissa of de Mislukte Boosheid, tnlsp., Amst. 1781; Het ligten van den derden man of Henry Quatre ‘geperst’, tnsp., met een vervolg; De werving voor het Vaderland ten dienste van Neerl. Oorlogsvloot of de wonderlijke en klugtige koophandel der Matrozen, soldaten etc. 1780; Leven van Joost van Vondel, Amst. 1783; De wereld is geen tranendal, in 4 zangen, [Synodaal ‘als hoogst schandelijk gedoemd’] Amst. 1784; Het riete kluisje van Mej. E. Wolf geb. Bekker op Zomerlust in de Beverwijk, Amst. 1784; Gelegenheids-gedichtjes; Aan Francina Bane, de minnaresse van J. Bellamy, Amst. 1786; Proeven van Vaderlandsche gedichtjes voor Kinderen, ald. 1786; Het spel, tnsp., (in zijn Bibliotheek der Kinderen), 2 dln., Amst. 1782 en 1789; Het revolutionaire huishouden, naspel, door L.v.O. in zijne gevangenis, en daarheen (volgens de aankondiging), strekkende ‘om de schoone Kunne verder uit de Banden der Manlijke Slaverij te verlossen’, doch van weinig beteekenis), Amst. Mei 1798; De revolutie in Amsterdam, tnsp., ald. 1795; Het beminnelijke kind, tooneelspel; De redelijke en geveinsde droefheid, tnlsp.; Orgon of de gestrafte valschheid, tnspel. Zijn belangrijkste arbeid is: De Nederlandsche Stad- en Dorpbeschrijver, 8 dln., Amst. 1709-1801; hiervan dl. 1-4, dl. 5 door hem en R. Bakker, welke laatste het werk in hoogst revolutionairen geest voorzette.

[Willem van Ollefen Casperz.]

Ollefen Casperz. (*Willem van*), broeder van den voorg., was een ijverig lid van Kunstliefde spaart geen vlijt, en Oefening kweekt kunst, en berijmer of vertaler van eenige tooneelstukken, als: Mevrouw Bentinck enz., tnlsp., Amst. 1782; Clarissa of de mislukte boosheid, gevolgd naar de proza van L. van Ollefen, Amst. 1784; Het trommelend huisspook of de Echtgenoot waarzegger, blsp. gevolgd naar het proza van Lijnslager, ald. 1784; in Tooneel- en Mengelpoezy van ‘Kunstliefde’: Joachim of de Zegepraal der Ouderliefde, tnlsp., ald. 1785; De Minnaar Standbeeld, Zangspel (naar het Fransch), ald. 1794; De Jaloersche tegen dank, tnlsp. (id.), ald. 1798; De ontstuimige avond, tooneelspel met zang (id.), ald. 1799; Willem de Vijfde, prins van Oranje, enz., tooneelspel geschikt voor de opvoeding der jeugd, Amst.; De gewaande koetsier, klsp. n.h. Fr., Amst. 1811. Voorts vindt men van hem een gedicht in de Kleine Dichterlijke Handschriften en enkele losse gedichten, zooals Vrije gedachten over de grijsheid en het graf, in dichtkunst voorgesteld, Amst. 1784. Ook wordt hij aangeduid als schr. van: Aanhangzel op de Hist. van den heer Willem Leevend, 's-Grav. 1786, welk boek verboden werd.

[Jan Frederik Oltmans]

Oltmans (*Jan Frederik*), geb. te 's-Gravenhage den 1 Sept. 1806. Door zijne zwakke gezondheid legde hij zich meest in afzondering op de letterkunde toe, was 1841-'45

mede-red. van De Gids, waarin hij stukken schr., die eerst in den jrg. 1840-'42 geplaatst zijn en als een nagelaten bundel in zijn sterfjaar werden uitgegeven; hij woonde toen te Amsterdam, doch uit zijn tweeden roman blijkt, dat hij op De Veluwe veel gewandeld had om het terrein van zijn verhaal te leeren kennen. Het laatst, tot aan zijn overlijden, 29 Jan. 1854, woonde hij te Steenderen.

Onder het psdn. van J. van den Hage schreef hij de volgende romans: Het slot Loevestein in 1570, 2 dln., Amst 1833; De schaapherder, een verhaal uit den Utrechtschen oorlog van 1480-'83, 4 dln., Amst. 1838; Het huis van het zeewijf, benevens verspreide verhalen, 2 dln., Amst. 1854; deze zijn de genoemde stukken in De Gids, en werden, evenals zijne beide romans, herhaaldelijk gedrukt.

[Alexander Oltmans]

Oltmans (*Alexander*), broeder van den voorg., geb. 25 Febr. 1814, te Amsterdam, waar zijn gelijkn. vader na de geboorte van Jan Frederik ontvanger geworden was, en bij wien hij op het kantoor werkzaam was, tot dat diens dood in 1839 hem, ook wegens zijne zwakke gezondheid, hem de gelegenheid gaf, zich aan muziek en letteren te wijden. Hij was tweede secr. van Arti, en overl te Amst. 10 April 1853.

Schr. in De Kunstkronyk: Over het Praalgraf van Karel van Gelder te Arnhem; in de Bouwk. Bijdragen: Over den toren van de Oude kerk te Delft; over de kapellen op het Valkhof te Nijmegen. Het laatste opstel is door hem in 't Fr. vertaald en uitgeg. te Amsterdam.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1853.)

[Nicolaas Omazur]

Omazur (*Nicolaas*), was koopman in zijde te Antwerpen, waar hij geb. werd den 23 Sept. 1603, en ook huwde op 1 April 1629. Onder de kenspreuk: Omnia in Deo, schreef hij in Het Gulden Cabinet van Corn. de Bie, op blz. 10, 16 en 445, drie gedichten, getiteld: Op de Spreuk des Aucteurs: Waerheydt baert Nydt; Tot den Lof-weerdighen Aucteur, op syn Afbeldsel; en: Vier-tallich Jaerteecken. Afzonderlijk gaf

hij in het licht: De glorieuse gedachtenisse van den H. Joseph, in sijne capelle tot O.L. Vrouwen-Dael genaemt Facons binnen Antwerpen. Door N. Omazurinum, Antwerpen 1662, met platen; Labyrinthus Cupidonis, dat is den doolhof der liefde, waervan eertyds Daphne van Apollo vervolgd, verkeerde in een laeuwerboom, versiert met Roosetuynen van rymen op de nieuwste danswyzen ende stemmen, bestaende in Minne-liedekens, Herderszangen, Velddeuntjes, enz., te Antw. 1663, met titelplaat en muziek.

[Richeus van Ommeren]

Ommeren (*Richeus van*) werd te Amsterdam geb. 12 December 1757, studeerde te Franeker in de Oostersche letterkunde en legde zich bijzonder op de Latijnsche poëzie toe. In 1780 eerst te Dokkum, drie maanden daarna te Amersfoort tot rector benoemd, werd hij door den invloed van Hier. de Bosch in 1785 rector te Amsterdam. Sinds dien tijd was hij met vrucht daar werkzaam en vormde vele leerlingen voor een letterkundige of diplomatische loopbaan. Kemper, D.J. van Lennep, Jeronimo en Abr. de Vries en Siegenbeek waren zijne leerlingen, in de toenmalige beteekenis van dit woord. Hij overleed 6 Januari 1796.

Zijne meeste werken schreef hij in het Latijn; in 't Nederlandsch bezitten wij nog van hem: Quintus Horatius Flaccus als mensch en als burger van Rome beschouwd, (twee redevoeringen), Amst. 1789; Redevoering bij de bevordering der Latijnsche schooljeugd op den 3den van Grasmaand 1795. Voorts bijdragen in Mnemosyne en in de Bibliotheek van Oude Letterkunde.

[Willem Jurriaan Ondaatje]

Ondaatje (*Willem Jurriaan*) werd geb. te Colombo op Ceilon, waar zijn vader geneesheer was; zijn grootvader, lijfarts van den koning van Tanjore, had zich daar gevestigd na de verovering van Arcot door Clive. Willem Jurriaan, door den overgang van zijn vader tot het christendom, protestantsch opgevoed, werd eerst aan het seminarium te Colombo op kosten der O.I.C. opgeleid tot het predikambt, voltooide zijne studiën te Utrecht en werd 9 Sept. 1756 te Amst. prop., dat door De Ned. Mercurius van dat jaar, dl. 1, blz. 82, wordt vermeld en hij daar beschreven als ‘van d'Oosterse zwarte Natie’. In Maart 1757 huwde hij te Utrecht Hermina Quint, uit de Nieuwstraat te Amst., vertrok een jaar later met haar naar Ceilon, en was daar pred., eerst te Colombo, later Jaffnapatnam, waar hij in 1790 overleed.

Hij preekte in het Ned., Portugeesch en in het Tamoelsch, (Tamul, Tamil, een der volkstalen van Voor-Indië en Ceilon), begon daarin het O.T. te vertalen, werd rector van gen. seminarium en gaf den Heidelb. Catechimus uit, door zijn voorganger S.A. Bronsveld in het Tamoelsch overgebracht. Zijne editie is: ‘nu met den derden druk verbetert en van veele fouten gezuyvert’, Colombo, 1775.

[Pieter Philips Jurriaan Ondaatje]

Ondaatje (*Pieter Philips Jurriaan*), zoon van den voorg., den 18 Juni 1758 te Colombo geb., kwam in 1778 te Amst., waar hij bij zijn grootvader Pieter Quint, een' koopman, in de Binnen-Bantammerstraat woonde, tegelijk met een landgenoot

en bloedverwant, zoon van Philip de Melho, den eersten Ceilonees, die pred. werd en die nog als theoloog en bijbelvertaler in zijn' kring bekend is. Na op de Lat. school van Amst. onderwezen te zijn, stud. hij te Utrecht in theologie, philosophie, medicijnen en rechten, en werd er 15 Nov. 1782, doctor in de wijsbegeerte; de tijdsomstandigheden brachten voor hem mede, dat hij te Leiden in de rechten promoveerde, doch eerst 12 Januari 1787. Zijn door familie-overleveringen opgewekte en door den tijdgeest versterkte haat tegen Engeland bracht hem onder de patriotten; Bellamy woonde in hetzelfde huis, en terwijl deze weinig noodig had om onder den invloed van Ondaatje te komen, kwam de laatste tot de poëzie en schr. stukjes in de Proeven voor het verstand, den smaak en het hart. Zijn arbeid om de burgerij van Utr. hare constitutioneele rechten te hergeven, kwam hem op ballingschap te staan; in 1795 werd hij door de nieuwe regeering uitgenoodigd om terug te keeren en gedurende 19 jaren vervulde hij allerlei betrekkingen en posten, was zelfs practizeerend advocaat, naar gelang der omstandigheden in die onzekere tijden. Eindelijk bracht de bevrijding van ons land hem een ambt; in 1815 werd hij benoemd als ambtenaar der eerste klasse in O.-Indië, vertrok in 't volgend jaar en kwam in Sept. te Batavia aan; den 7 Juli 1817 werd hij raadsheer, doch als een afgeleefd man. Den 3 April 1818 overl. hij. Sedert den dood van zijn grootvader, had hij volgens diens verlangen den naam zijner moeder aangenomen, en heet daarom later Mr. **P. Ph. J. Quint Ondaatje**.

Behalve de stukjes in Bellamy's Proeven, liet hij drukken: Bijdragen tot de gesch. der omwenteling in 1787, Duinkerken 1791 en '92; Hist. verhaal der onwettige behandeling, de prov. en stad Utrecht aangedaan in 1672-'74, Utr. 1784. Tot aanwijzing der toenmalige staatk. verdeeling der Bat. republ., ontwierp hij een kaart van de departementen, districten en ringen Amst. 1799.

(Werken Hist. Gen. te Utr., No. 13, (1870); Vaderl. Letteroef. 1869, dl. I, blz. 85-90.)

[Mr. Jacob Hendrik Onder de Wijngaert Cansius]

Onder de Wijngaert Cansius (*Mr. Jacob Hendrik*), werd geb. te Delft 13 Jan. 1771, prom. in 1790 te Leiden, was Raad in de Vroedschap en oud-Schepen in zijne geboorteplaats tot aan zijne ontzetting in '95. Daar de instrumenten, voor wis- en natuurkunde noodig, destijds uit Engeland kwamen, meende hij in eene behoefte te voorzien door eene fabriek daarvoor te Delft op te richten, die echter niet opnam en in 1811 te gronde ging. Hij vestigde zich te Emmerik, als leeraar in wis- en natuurk., werd er burgemeester, en kreeg in 1816 een ambt bij het dept. van onderwijs in Den Haag. In die betrekking regelde hij de tentoonstelling te Gent in 1820, en die te Haarlem in 1825. Het volgende jaar werd hij directeur van een op te richten museum voor kunstvlijt te Brussel, weigerde bij het gouvernement van '30 in dienst te blijven, en keerde in 1837 naar het Vaderland terug. Hij overl. 10 Jan. 1838.

In 1797 was hij mede-oprichter van het godsd. gen.: Christo Sacrum, en werd daarbij een der voorgangers, waardoor hij als ouderling der Waalsche gem. te Delft ontzet werd; vooral hierover handelt de hieronder vermelde studie. In de Poëtische Mengelstoffen van het Haagsche gen. Kunstliefde vindt men eenige van zijne verzen. Voorts gaf hij op litterarisch gebied in het licht: Het genootschap Christo Sacrum binnen Delft, Delft 1801; Eeredienst bij gelegenheid van de 25ste vergadering der oprigting van het genootschap Christo Sacrum, 's-Hage 1822; Redevoering bij de plegtige uitreiking der eerepenningen van de bekroonde tentoonstellers van voortbrengselen der nationale nijverheid, Haarl. 1825.

(Dr. H.C. Rogge, in Kal. voor de Prot., 1862.)

[Karel Ondereet]

Ondereet (*Karel*), geb. 5 Juli 1804 te Gent, legde zich op het boekbinden toe. Van jongs af oefende hij zich nochtans ook in de voordracht en werd als declamator bekroond in verschillende wedstrijden. In de Gentsche maatschappij de Fonteinisten trad hij het eerst als tooneelspeler op, en in 1840 stichtte hij eene nieuwe tooneelmaatschappij: Broedermin en Taalijver. In dezen kring gaf hij zulke blijken van talent, dat hij algemeen erkend werd als de beste Gentsche tooneel-liefhebber, en als dusdanig werd hij in 1860 benoemd tot professor van declamatie aan het Conservatorium van Gent, welk ambt hij bekleedde tot zijn overlijden, 16 Augustus 1868.

De bijval, welken hij genoot als tooneelspeler, deed hem besluiten zich ook op de tooneelletterkunde toe te leggen en hij schreef: De Gallomanie of de verfranschte Belg, blyspel in 1 bedryf, Gent 1841; De kapitein van Waterloo, drama in 3 bedryven, Gent 1841, 2e druk 1860; Lodewyk van Nevers, drama in 3 bedryven, Gent 1844; De Gentsche kermis van het jaer 1844, historisch volkstafereel in 1 bedryf, Gent 1844; De Dood van Hugonet en Himbercourt, treurspel in 3 bedryven (bekroond), Gent 1849; De Vlaemsche Lionne, blyspel in 3 bedryven (bekroond), Gent 1849; De familie Dykmans, drama in 3 bedryven, Gent 1850; Alexius onder den trap, blyspel met zang in 1 bedryf, Bruss. 1853; De gevolgen der vooroordeelen, drama in 2 bedryven, Gent 1853; Nog een speler, drama in 3 bedryven, Gent 1854. Boudewyn Hapkin, lyrisch drama in 4 bedryven, (met N. Destanberg) Gent 1855; Lieven Bauwens, of de oorsprong der katoenspinnerij in België, tooneelspel met

zang in 3 bedryven, Gent 1857; De Vierde Maert 1848, gevolgd door alleenspraken, Gent 1858; De bultenaer, tooneelspel in 3 bedryven, Gent 1860; De boerenkermis, blyspel, Gent 1860; De Krankzinnige van Leiden, drama in 3 bedryven, Gent 1862; Julia van Schoonhoven, drama in 3 bedrijven, Antw. 1864; Jaloerschheid, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1865; Juffer Wantje, blijspel met zang in 1 bedrijf, Gent 1865; Susette of het dubbel Huwelijk, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1866; Naaisters Mestdag, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1866; De Schat van den Vrek, tooneelspel in 2 bedrijven, Antw. 1867; Een tweegevecht onder Boudewijn Hapkin, drama in 4 bedrijven, Antw. 1867; De Dood eens Spelers, drama in 1 bedrijf, Antw. 1867. Vele van deze tooneelwerken zijn later in 2 deelen uitgegeven onder den titel: Keus uit de tooneelwerken van Karel Ondereet. Hij vervaardigde ook vele liederen, die meestal op muziek zijn gebracht.

[Dirk Onderwater]

Onderwater (*Dirk*) behoorde tot den gezeten landbouwersstand; doch gaf zoozeer toe aan zijne neiging tot de beoefening der letteren, inzonderheid der dichtkunst, dat hij later moest leven van hetgeen voor hem als uitspanning bestemd was. Men vergeleek den Rijnlander gaarne met zijn Delflandschen stand- en kunstgenoot; dit moet dan meer op de gelijkheid van hunne levensomstandigheden, dan op hunne dichtsoort zien. Hij overl. te Leiden 12 April 1818; zijne doodakte vermeldt hem als ontvanger, te Leiden geb. en 46 jaar oud, zoodat de vroegere opgaven, dat hij van 1760 was, hierdoor niet bevestigd worden.

Zijn eerste werk, waardoor de aandacht op hem gevestigd werd, is getiteld: De jongste dag. Een oorspr. dichtstuk, Amst. (Mei 1801), en werd gevolgd door: Democritische letterarbeid, Leid. 1802; Mengelingen in dichtmaat en proza, Leid. 1803; eenige kinderwerkjes en vertalingen van enkele Hgd. tooneelstukken.

[Jan Baptist Onraet]

Onraet (*Jan Baptist*), in 1678 te Kortrijk geb., trad in de orde der Jezuïeten, onderwees de humaniteiten in zijne geboortestad en werd vervolgens hoofd der zendelingen in Holland. Na in 1729 geestelijke bestuurder te Amsterdam te zijn geworden, kwam hij naar Zuid-Nederland terug. Hij overl. op 19 Febr. 1743 en werd te Antwerpen begraven.

Hij schreef: De werking der genuchten van Jezus met de kinderen der menschen, 1711; 't Leven van Francisca Taffin, instelster van de Capucinerssen, Gent 1721.

[Antoon Maria Oomen]

Oomen (*Antoon Maria*), te Amsterdam geb. den 11 Sept. 1814, vestigde zich in 1856 te Antwerpen en overleed aldaar op 14 Nov. 1888.

Omstreeks 1870 legde hij zich op de letterkunde toe, Zijne eerste lettervruchten waren eenige Zon- en Maan-Vertellingen en Novellen, verschenen in de Volksalmanak van J.A. Alberdingh Thijm te Amsterdam, De Vlaamsche Kunstbode en De Belgische Illustratie te Antwerpen. Afzonderlijk gaf hij uit: Naar Jerusalem en Rome, Schetsen en indrukken van Palestina, Egypte en Italië, Gent 1884; Het Plantenrijk, zijne legenden, Poëzie en Symboliek in de Algemeene Mythologie en in het Christendom, Antw. 1885; Schetsen uit het Noorden, Antw. 1885; Herinnering van de Wereldtentoonstelling van 1885 te Antwerpen, Antw. 1885.

[Simon Oomius of Ooms]

Oomius of **Ooms** (*Simon*), in 1628 geb. te Heenvliet, de eenige standplaats van zijn' vader Cornelis Simonsz. Oom, Oomius (1620-'46), stud. sedert 1649 te Utrecht, en prom. in de theologie. Zijne eerste standplaats was Purmerland, waar hij in Febr. 1654 kwam. Gedurende het jaar 1674 diende hij als legerpredikant, keerde toen naar zijne gem. terug, vanwaar hij naar Kampen ging, Jan. 1678; hij overl. daar in 't najaar van 1706.

Hij is een der vruchtbaarste en meest gelezen schrijvers van stichtelijke boekskens, die herhaaldelijk gedrukt werden, en zeldzaam zijn: Opmerking en bestiering tot waare vergenoeging, Amst. 1658; Prophylaeticum vitae, Ofte Beschermínge des Levens tegens Selfs-moorderije, Amst. 1660; De Bestieringe der Gedachten, Amst., 1660; Weenen der Tortelduyven of Geloovigen, Amst. 1661; Eirenicum of Vrede-Schrift in dese verwerde ende twistige tijden, Amst. 1662; Des Heeren verderflicke Pyl van de Pest, Amst. 1665 en 1683; een paar geschriften tegen het Turckdom en de paepsche Religie; Troost-Fonteyn, met een ged. van Hier. Sweerts, 1660, veelmaal gedr.; Schriftverlicke prognosticatie, 1666; Brandt-clock; ook gaf hij een Huysboeck voor de 52 Zondagen uit, en schr. onder den invloed van den tijd: Oorloghs-bazuine, I, .. om onder de Baniere van onzen seer gewenschten stadhouder Willem III kloeckmoediglick te vechten, 1672; dl. II, opgedragen aan Tromp, 1673; Troost-bazuyne, geblaesen ter aenmoedinge; 1673; Triumpbazuyne, 1674 en Vrede-bazuyne, Amst. 1674, alle in prinsgezinden geest.

[Joan Frederik van Oordt]

Oordt (*Joan Frederik van*), geb. te Rotterdam 20 Nov. 1794, studeerde en promoveerde te Utrecht in de theologie, trok in 1815 met de vrijwilliger-jagers uit tot in Frankrijk, en werd in 1819 pred. te Nederlangbroek, in 1824 te Alkmaar en in 1825 te Utrecht. Vier jaar later werd hij gewoon hoogleeraar aan de Groninger hoogeschool. Bij het uitbreken van de Belgische omwenteling trok hij als luitenant met de Groninger studenten uit. Na den veldtocht van 1830 vertoefde hij nog acht jaren te Groningen, toen hem een leerstoel aan de Leidsche hoogeschool werd opgedragen. Hij overl. aldaar 11 Dec. 1852.

Behalve zijne theologische werken schreef hij: Vaderl. Wapenkreet, in Maart 1815, De Zegepraal der Verlichting bij de herstelling der Utr. hgschool, beide Utr. 1815; Gedenkboek of verzameling van stukken betrekkelijk den veldtogt der studenten van Groningen en Franeker, Gron. 1832. De lijst zijner geschr. staat achter onderstaande uitvoerige biographie.

(H.M.C. v. Oosterzee, Het beeld van J.F. v. Oordt, 's-Hertogenbosch, 1853.)

[Jan Willem Gerbrand van Oordt]

Oordt (*Jan Willem Gerbrand van*) zoon van den voorgaande, geb. te Utrecht 15 Jan. 1826, promoveerde in de letteren, vestigde zich aan De Kaap en was van 1862 tot 1875 leeraar aan het Haagsche gymnasium, waarna hij naar Zuid-Afrika terugkeerde.

Hij schreef: Over de uitwendige politiek van Griekenland, gedurende het tijdvak van Xenophons Hellenica, 1e stuk, Leid. 1852; De godsdienst der Grieken met hunne volksdenkbeelden, Haarl. 1863-'64; Overzigt der algemeene geschiedenis, 3 st., Haarl. 1863-'65; Constantijn en zijne voorgangers, eene studie over den Romeinschen keizertijd, 1e deel tot Antoninus Pius, Haarl. 1868; Grieksche Mythologie, eene schets, 's Hage 1874, en eenige bijdragen in tijdschriften.

[Mr. Adriaan Marie van Oordt]

Oordt (*Mr. Adriaan Marie van*) geb. te Rotterdam, 15 Mei 1824, promoveerde te Utrecht, was burgemeester van Westervoort van 1852-'56, en vestigde zich daarna in 't buitenland.

Hij schreef: Proeve eener geschiedenis der Muziek, 2 dln., Doesb. 1860; Proeve eener geschiedenis van het Protestantsche

Kerkgezang, 2 dln., Doesb. 1863; Schetsen uit de geschiedenis der muziek, Dev. 1865; Een kort woord over Bach, Leid. 1873; Schetsen uit de muzikale wereld, Leid. 1874.

[Henricus Oort]

Oort (*Henricus*), geb. te Eemnes buitendijks, 27 Dec. 1836, promoveerde te Leiden in de theologie en werd in 1860 predikant te Santpoort, in 1867 te Harlingen, in 1873 hoogleeraar in de letteren aan het Athenaeum illustre te Amsterdam en in 1878 hgl. in 't Hebr. en de Isr. oudheden te Leiden.

Hij schreef: De dienst der Baälim in Israël, Leid. 1864; Het menschenoffer in Israël, Haarl. 1865; Jeremia in de lijst van zijn tijd, Leid. 1866; Twaalf wonderspreuken van Jezus, 's-Bosch 1868; De bijbel voor jonge lieden, 6 dln., Harl. 1871-'74, met dr. J. Hooykaas Herderschee, z.a.; De tegenwoordige toestand der Israëlietische oudheidkunde, Redevoering, Leid. 1873; Antwoord aan T. Tal, Amst. 1880; Evangelie en Talmud, uit het oogpunt der zedelijkheid vergeleken, Leid. 1881; Der Ursprung der Blutbeschuldigung gegen die Juden, Leid. und Leipzig 1884. Voorts vele bijdragen in De Gids, De Tijdspiegel, de Vaderlandsche Letteroefeningen, Godgeleerde Bijdragen, Jaarboeken van wetenschappelijke Theologie, Nieuw en oud, Christelijk en godsdienstig Album, Evangeliespiegel, Theologisch Tijdschrift, Eigen Haard, enz.

[Jacob van Oort]

Oort (*Jacob van*), woonde te Bommel, schreef: Stuart's ongeluckige Heerschappye ofte kort verhael van alle d'ongelucken en rampzaligheden het Doorluchtig huys van Stuart overkomen sints Robbert d'eerste uyt desen Huyse, koningh van Schotlandt, de Schotse heerschappye is opgedraghen, tot de doot van Karel d'eerste, koning van Engelandt, Schotlandt en Yerlandt, etc., uit verscheyden tydtbeschrijvers bijeen vergadert en met koperen platen verciert, Dordr. 1649; Ontlokene Roose, Bloeijende distelbloem en Hersnaerde Harp, door den Alder-doorluchtighsten Vorst en Prins, Karel Stuart II, koningk van Groot-Britanje Vrankrijk en Ierlandt, voorgevallen sints het jaar 1640 tot desen dagh, Dordr. 1661; Grieksen Adelaer, gefnuijkt door 't ghewelt der Bloedtdorstige Ottomannen ofte Een kort verhael van alle de gedenkweerdigste geschiedenissen der griekse Kaisers, sints dat het Roomsche rijk door Karel de Groote, koningh van Vrankrijk afgescheyden is van het Grieks kaiserdom tot d'inneminghe der stad Constantinopolen onder 't beleg van Mahomet de tweede, Dordr. 1655. Hij beoefende ook de dichtkunst. Behalve vele gedichten voor de werken zijner tijdgenooten geplaatst, dichtte hij: Geestelijke Hermes; Spoedige weg naar den Hemel; Herstelde Majesteit.

[Petrus van Oort]

Oort (*Petrus van*), geb. te Helmond 20 October 1834, was eerst stuurman op de groote vaart, en bezocht als zoodanig Azië en Amerika; daarna was hij civiel ingenieur bij de waterstaatswerken in Zeeland, en vestigde zich later ambteloos te Barneveld.

Schr.: Schipper Verduin. Uit het leven op en langs de Zeeuwsche stroomen, 2 dln., 's-Bosch 1880; Wouter Leuvenaar, en twee andere vertellingen, 's-Grav. 1882; Aan wal en aan boord, 2 dln., ald. 1883; Uit het Koopvaardijleven, 's-Bosch 1883.

(Zondagsblad N. v.d. Dag, 19 Sept. 1880.)

[Martinus Oortman]

Oortman (*Martinus*), geb. te Rotterdam, 18 Sept. 1812 is sedert 1838 hoofdonderwijzer aan de openbare lagere school te Berchem (Noord-Brabant).

Hij schreef: Gezangen voor kinderen, ten dienste der scholen, 's Bosch 1843; Opwekking, Lierzang, 's Bosch 1851; Nederland in 1853. Dithyrambe, 's Bosch 1853; De arme weduwe, Dichtstuk, 's Bosch 1855 en verschillende elders geplaatste dichtstukken.

[Hendrik van Oosten]

Oosten (*Hendrik van*), bloemist en ‘entenier’ te Leiden, schr. over zijn vak verschillende werken, welke met die van verscheidene zijner vakgenooten eene belangrijke literatuur vormen voor het nog onbeschreven ‘buitenleven onzer vaderen in de zeventiende en achttiende eeuw’ en bijdragen tot de kennis van onze technische taal.

De Nederlandschen hof, Beplant met Bloemen, Ooft en Orangerijen,... Verh. hoe men alle soorten van Bomen zal zajen, met Den Nederl. Hesperides, Den zesden druk, Rott. 1784; 7e dr. ald. 1793; daarvan zijn vert. bekend in 't Fr., Eng. en Hgd., in uitgaven van 1703, wanneer ook het oorspr. te Leiden moet verschenen zijn; Register der voornaamste vrugten, Leid. 1703.

[Hermannus Gerardus Oosterdijk]

Oosterdijk (*Hermannus Gerardus*) geb. te Katwijk-aan-den-Rijn 19 Nov. 1731, promoveerde te Utr. in de medicijnen 26 Sept. 1754 en zette zich te Amst. als dokter neer. In 't begin vond hij tijd genoeg om zijn geliefkoosde studiën, de Latijnsche en de Nederl. taal, te blijven beoefenen; hij was lid van het genootschap Concordia et Libertate waarin hij meer dan tachtig redevoeringen uitsprak over dicht-, geschied- en letterkundige onderwerpen. Later nam zijn praktijk als geneesheer zoozeer toe, dat men hem onder de voornaamste dokters van Amst. kan rangschikken. Hij overl. 19 April 1795.

Hij vertaalde Homerus en Horatius in Nederduitsche dichtmaat, waarvan de laatste door de zorg van Prof. Peerlkamp met een voorrede van diens hand in 1819 het licht zag. De meeste zijner gedichten, waaronder het Evang. gezang 107, zijn afzonderlijk en als hs. gedrukt.

[Henricus Oosterhaern]

Oosterhaern (*Henricus*), kwam als proponent de in 1612 ontstane vacature vervullen te Hillegom; doch werd in 1619 afgezet; hij werd in 1630 te Arnhem bij de Remonstr. gem. beroepen en overl. daar.

Schr.: H. Oosterhaerens nieuwe-jaren, aen alle christenen, Gedr. voor den auteur, 1626. Op het titelblad van dit zestal liederen staat alleen tot kenmerk van drukplaats het wapen van Amsterdam. Gelijktijdig werden met hem ontslagen Nicolaas en Arnold Nicolai Oosterhoorn, of Oosterhaarn, vermoedelijk bloedverwachten, wier naam ontleend is aan dien eener plaats van afkomst; ook Claes Arentsz. of Nicolaas Arnoldi, die als prop. te Assendelft kwam, er later Westzaan bij bediende en en daar in 1586 overl., heette zoo. In het Leidsche stud. album vindt men op den 18 Oct. 1605 de inschrijving van Nicolaas Arnoldi Oosterhaeren, Castricomensis, Theol., 17 jaar; deze moet dan een zoon van Dns. Arnoldus geweest zijn, omstreeks 1588 geb. en als remonstr. leeraar te Arnhem overleden. Aan dezen laatstgen., en niet aan Henricus, moeten dan de beide werkjes toegeschreven worden, waarvan men alleen de titels kent: Terentius met het Duitsch, en De geestelijke medicynwinkel, Amst. 1647.

[Gerard Joan Oosterik]

Oosterik (*Gerard Joan*), den 15 Juli 1809 te Saasveld in Twente geb., voltooide zijn hoogere studiën te 's Heerenberg en werd op 23 April 1832 tot priester gewijd. Van Juli 1842 stond hij als pastoor te Hulhuizen en Gent in de Overbetuwe, van Octob. 1862 te Oud-Zevenaar. Zijn overlijden viel te Oldenzaal voor op 30 Sept. 1879.

Hij schreef tal van artikelen in de Cathol. Nederl. stemmen. Afzonderlijk gaf hij uit: Een woord over den modernen strijd, 's Bosch. De Katholieke Wegwijzer ten dienste van vrienden der waarheid, Rijzenburg 1863-'65 2 dln. De Rots der Kerk, Arnhem 1874. Een hartelijk woord. Utr. 1877.

J.H.H.

[Abraham van Oosterland]

Oosterland (*Abraham van*), geb. te Goes, pred. te Barsingerhorn en ald. als cand. gekomen, ging in 1729 naar Delfshaven, waar hij overl. 24 Jan. 1754.

Schr., behalve leerstellige preeken, de volgende kerkredenen: Delfshaven van den Heere der Heyrschaaren wonderlijk gedekt en bewaard voor het gewelt van een brandende vuurgloed, Rott. 1746; Nederl. Josua, Redev. ter verheffing van ... Willem (IV), Rott. 1747; Nederl. wijnstok en vorstelijke stam van Oranje-Nassau, Rott. 1748; Willem IV, Nederl. Erfstadhouder in zijn leven, doodt en begrafenis vertoont, Rott. 1752.

[Johannes Theodorus Oosterman]

Oosterman (*Johannes Theodorus*), geb. te Delft 6 April 1834, is sedert Jan. 1862 hoofdonderwijzer te Zierikzee.

Hij schreef: De Sociale kwestie. Opmerkingen bij de studie van het gewichtige vraagstuk onzes tijds door Werther, Amst. 1871; De Zierikzeesche vrijheidsdag, historische schets der gebeurtenissen te Zierikzee en in Schouwen en Duiveland (1572-'76), Zierikz. 1872; Het leven en de daden van Mr. Lieven Jansz. Kaarsemaker, ald. 1872; Een beetje Kritiek van de ‘Nadere voorspelling van den ouden schaapherder Thomas’ door een ongeloovigen Thomas, ald. 1872; 3 Nov. 1848-'73, Redevoering uitgesproken in de concertzaal te Zierikzee bij gelegenheid der feestelijke herdenking aan de afkondiging der grondwet van 1848, ald. 1873; Emancipatoria. Een fantasie van Werther, 2 dln. Amst. 1874.

[Volkerus van Oosterwijck]

Oosterwijck (*Volkerus van*), geb. te Delft in 1603, werd in 1634, tijdens zijn verblijf te Venetië, als predikant bij de ambassade aldaar, te Rotterdam beroepen. In 1640 ging hij naar Delft, welke gemeente hij diende tot 1670 en er overleed 31 Dec. 1675.

Zijn werken zijn: Gezangen op het Hooglied, 1655; Rymen en Zangen over 't Hooglied, Delft 1655; Keur van Heylige stoffen, Delft 1655; Den Christelycken Seneca ofte Josephs Halls 300 goede spreucken uyt de Engelsche tale op rym gestelt, Delft 1657; De Hofbloemen ofte 300 stichtelijke en leersame Bedenckingen, enz. op rym, Amst. 1659; Het Mom-aenzight van de Doodt afgetrokken ofte Bewijsredenen dat een christen voor de Doodt niet heeft te vreezen. In maniere van een samenspreecking tusschen Titum ende Timotheum, Rott. 1660; Geloofsredenen, dat is: de Heydelbergsche en Nederlantsche Catechismus op zangrymen gestelt, Delft 1660, 1666; Gedichten op W. Teelinks alleenspraken nagevolgt.

[Wouter Leonardus van Oosterzee]

Oosterzee (*Wouter Leonardus van*), geb. te Rotterdam, 6 Januari 1781, stud. te Utrecht, waar hij in 1805 tot phil. dr. bevorderd werd, was predikant te Brakel 1805, St-Philipsland 1809, Zonnemaire 1815, Goes 1821, waar hij 29 Januari 1860 overl.

In 1830 gaf hij te Zierikzee eene leerrede uit ter bevestiging van zijn zoon, in

het volgend art. vermeld; in 1846 eene andere ter herinnering van zijn 25-jarigen dienst te Goes, aldaar met nog andere uitgegeven door J. ab. Utrecht Dresselhuis, in: De Hervormde gemeente te Goes en hare Leeraren; in 1855 te 's-Bosch eene Leerrede ter gedachtenis zijner 50-jarige Evangeliedienst. Voorts nog stukjes in kerkelijke tijdschriften.

[Henrik Marinus Christiaan van Oosterzee]

Oosterzee (*Henrik Marinus Christiaan van*) zoon van den voorg. geb. te Brakel 29 Aug. 1806, stud. te Utrecht met weinig voorliefde in de theologie, werd in 1830 predikant te Elkerzee en in 1844 te Oirschot. In Juli 1872 legde hij het ambt neder, dat hem nooit sterk aantrok en bovendien de rechtzinnigheid in zijne gemeente en woonstreek hem gebracht had zich uitsluitend aan den letterarbeid te geven, die hem reeds zooveel afleiding geschonken had. Hij overl. te Haarlem 8 Nov. 1877; hij had gemeend daar zich te belasten met de leiding van inwonende leerlingen der hbs.

Met weglating zijner leerr., stichtelijke en kerkrechtelijke geschr., blijven nog ter vermelding over: Voorlezing over de vaderlandsliefde, Zierikz. 1833; Beknopte uitspraakleer der Ned, taal, 's-Bosch 1848, 2e dr. ald. 1868; Het beeld van J.F. van Oordt JWzn., 's-Bosch 1853; Handwoordenboekje van ontdekkingen en uitvindingen, 's-Bosch 1850; 2e dr. Schoonh. 1861; benevens uitgaven, naamloos of psd. verschenen, evenals vertalingen van allerlei; bewerken en voltooien, herzien van nieuwe drukken. In de toenmalige almanaklitteratuur red. hij: Alm. voor Vaderl. gesch. en letteren, Amst. 1845, (mislukt); Zeeuwsche Volks-alm., Nehalennia en Zeeland, 1836-'56 en stukken met kalenderwerk in Cadsandria tot 1859. Zeven en twintig tijdschr. hadden zijn steun, zelfs De Gracieuse; wetenswaardig is zijn oordeel over de vertaalde en oorspr. romans, die hij een dertigtal jarenlang alle aankondigde, voornamelijk in de Letteroefeningen, en op de bekende korte manier. Volgens de lijst in zijne autobiographie, in onderstaand levensbericht geraadpleegd, was hij ook medewerker aan couranten.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1878.)

[Johannes Jacobus van Oosterzee]

Oosterzee (*Johannes Jacobus van*), neef van den voorg., den 1 April 1817 te Rotterdam geb., werd wegens zijn uitnemenden aanleg in staat gesteld om zich tot het predikambt voor te bereiden. Hij stud. te Utrecht 1834-'40, deed zijne intrede als pred. te Eemnes-binnen en het volgend jaar, stond van Mei '43 tot Nov. '44 te Alkmaar, ging toen naar zijne geboortestad, vanwaar hij achttien jaar later tot hoogleeraar te Utrecht beroepen werd. Hij overl. te Wiesbaden, 29 Juli 1882 en werd te Utrecht begraven.

Als godgeleerde en kerkredenaar schr. hij een groot aantal werken, waarvan de stijl zijne beroemde welsprekendheid evenaart, en die dus met volkomen recht tot onze letterk. schriften kunnen gebracht worden. Zijne prozawerken overtreffen zijne poëzie zóózeer, dat zijne dichterlijke gaven aan vele zijner bewonderaars onbekend bleven. Het hieronder aangeduid levensbericht wordt gevolgd door de opgave van alles, wat over een tijdvak van ruim veertig jaar van hem werd uitgegeven. Onder verwijzing naar deze lijst wordt hier alleen melding gemaakt van de bundels, waarin

zijne kleinere geschr. verzameld zijn: Verspreide geschriften, dl. I, Christelijk-Litt. Opstellen, Amst. 1877; dl. II, Chr.-Hist. Opst., 1878; dl. III, Chr.-kerkel. opstellen, 1880; Op reis. Bladen uit de Portefeuille; Nieuwe bladen; hiervan de uitgave van Leiden 1873. Een laatste arbeid, van 1871-'81, is getiteld: Uit mijn Levensboek. Voor mijne Vrienden, Utr. 1882, met lijst der geschr.; 2e goedk. uitg. 1883.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1883.)

[Jan Antonie Oostkamp]

Oostkamp (*Jan Antonie*), geb. te Zwolle 12 Juli 1778, was onderwijzer in den godsdienst aldaar en overl. er 18 Maart 1845.

Hij schr. een dertigtal voorheen veel gelezen werkjes, waaronder: De maan een bewoonbare en door levende en redelijke schepselen bewoonde wereldbol, Amst. 1819; Aardrijksk. schoolboek van de prov. Overijssel, Zwolle 1818; id. van Drenthe, Koevorden 1822; Het leven en de daden van M. Hz. Tromp en J. Wassenaar van Obdam, met pl. en portr., Dev. 1825; De merkwaardigste Nederlandsche Zeereizen, sedert het jaar 1594, voor de jeugd, 2 dln. met pl., Amst. en Leeuw. 1825; Bijbelsche land- en zeereizen, met pl, Amst. 1826; Het leven, de daden en lotgevallen van den kommandeur Jan van Galen, met pl., Dev. 1830; Het leven, de daden en lotgevallen van Witte Kornelisz. de With voor de jeugd, met pl., Dev. 1831; Korte levensbeschrijving van eenige der voornaamste Nederlandsche landhelden en heldinnen, met pl., Amst. 1834; Het leven, de voornaamste daden en lotgevallen van Gerrit Verdooren van Asperen (vice-admiraal enz.), Dev. 1836.

[Pieter van Opmeer]

Opmeer (*Pieter van*), den 13 Septemb. 1526 te Amsterdam uit vermogende ouders geboren, studeerde de letteren te Leuven en de wiskunde te Doornik. In 1545 trouwde hij met Sophie Sasboud Pietersdr., doch bleef zich aan de studiën wijden, eerst op geneeskunde en rechtsgeleerdheid, vervol-

gens op godgeleerdheid zich bijzonder toeleggende. Voor den druk der vervolging week hij later van Amst. naar Delft, waar hij den 9 November 1595 stierf.

Hij schreef: Dat schip van patientie en penitentie, Antw. 1593. Nog gaf zijne pen ons een paar vertalingen benevens een viertal schriften in het Latijn; onder welke bijzondere melding verdient zijne Historia Martyrum Batavicorum, sive defectionis a fide majorum Hollandiae initia. Keulen 1625. In den aanvang der 18e eeuw verscheen eene bewerking en uitbreiding er van in het Dietsch onder den titel: Martelaersboek ofte Historie der Hollantsche Martelaren, 3 dln., Antw. 1702.

J.H.H.

[Johannes Opsomer]

Opsomer (*Johannes*), boekverkooper te Middelburg schreef en gaf uit: Heilige warande tot verlustiging, zijnde een korte schets van den inhoud des Bibels en Heidelb. Catechismus in 1241 korte verzen voorgesteld, Middelb. 1739, en kleinere rijmen.

[Stephanus Opterbeek Jan CaspZn.]

Opterbeek Jan CaspZn. (*Stephanus*), vertaalde op rijm: Herodes' Kindermoordt, naar de in 1715 verschenen Hoogd. vertolking door B.H. Brocker (geb. 1680, overl. 1747) van den Italiaanschen dichter en ridder Marino.

[Mr. Cornelis Willem Opzoomer]

Opzoomer (*Mr. Cornelis Willem*), geb. 20 Sept. 1821 te Rotterdam, begon zijne studiën te Leiden 19 Febr. 1839. In 1845 tot doctor in de rechten, en vervolgens honoris causa in de letteren bevorderd, is hij sinds 1846 buitengew. en werd in 1854 gewoon hoogleeraar in de wijsbegeerte aan de Utrechtsche hoogeschool. In 1889 eindigde hij zijne professorale loopbaan en hield ook op algemeene voorzitter te zijn der Kon. Acad. van Wetenschappen. Sedert 16 Sept. 1890 is hij rustend hoogleeraar.

Reeds als jong student vertaalde hij in 1839 uit ‘zijn eigen Latijn’ een lijkdicht op zijn leermeester, den rector Terpstra te Rotterdam en nam door zijn Brief aan da Costa deel aan de twisten over over 't geloof. Sinds schreef hij, behalve eene Latijnsche dissertatie en eenige juridische werken: De gevoelsleer van J.J. van Oosterzee beoordeeld, Amst. 1846; De leer van God bij Schelling, Hegel en Krause. Eene wijsgeerige proeve, 1e st. Leid. Amst. 1846; De leer des Vaders, des Zoons en des H. Geestes, Leid. Amst. 1846; De beschuldigingen van J.H. Scholten, uit de bronnen wederlegd, Utr. 1846; De wijsbegeerte den mensch met zich zelven verzoenende. Redevoering bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt aan de Utrechtsche hoogeschool, Leid. Amst. 1846; (2e verm. dr. ald. 1847); Eenheid in het noodige, vrijheid in het twijfelachtige, in alles de liefde, Leid., Amst. 1847; Het wezen der deugd. Voorlezingen, in den winter van 1847-'48 uitgesproken, Leid., Amst. 1849, (2e druk onder den titel van De vrucht der godsdienst, Amst. 1854, 3e druk ald. 1868); De twijfel des tijds, de wegwijzer der toekomst; Eene voorlezing ter opening der acad. lessen, Leid., Amst. 1850; De weg der wetenschap. Een handboek der logica, Leid., Amst. 1851; De staatkunde van Edmund Burke geschetst,

Amst., 1852; Het karakter der wetenschap. Een voorlezing ter opening der acad. lessen, Amst. 1853; De Restauratie. Een voorlezing ter opening der acad. lessen, Amst. 1854; Aanteekeningen op Shakespeare's treurspel Macbeth, Amst. 1854; Wetenschap en wijsbegeerte, Amst. 1857; Lessing de vriend der waarheid, Redev. ter opening der acad. lessen, Amst. 1858; Natuurkennis en natuurpoëzij, Amst. 1858; Het teeken des tijds, Amst. 1859; Geschiedenis en wijsbegeerte. Redev. ter opening der Acad, lessen, Amst. 1860; Cartesius. Eene redevoering te Utrecht uitgesproken, Amst. 1861; De geest der nieuwe rigting. Redev. ter opening. der acad. lessen, Amst. 1862; De wijsbegeerte der ervaring en de moderne theologie. Open brief aan Anastasio, Amst. 1862; De Orthodoxie aan het staatsroer, Redev., Amst. 1863; De godsdienst, Amst. 1864-'67; De waarborgen van onzen vooruitgang. Redev. ter opening der acad. lessen, Amst. 1864; Oud of Nieuw, id., 1865; Nog eens oud of nieuw. Antwoord aan J.I. Doedes, Amst. 1866; De wetenschap, haar vrucht, haar gezag, en haar recht. Eene voorlezing uitgesproken te Enschede, Amst. 1867; Het wezen der kennis. Een leerboek der logica, Amst. 1863, 2e verm. druk, Amst. 1867; De vrije volksschool. Redevoering naar aanleiding van het mandement der Bisschoppen, Amst. 1868; Göthes godsdienst. Redev. ter opening der acad. lessen, Amst. 1868; De vrije wetenschap, redev. ter opening der acad. lessen, Amst. 1869; Frankrijks onrecht in den oorlog van 1870, Amst. 1870; 1846-'71. Redev. op den dag zijner 25jarige ambtsbediening uitgesproken, Amst. 1871; De Bonapartes en het recht van Duitschland, ook na Sedan. Redev. ter opening der acad. lessen, Amst. 1871; Een nieuwe critiek der wijsbegeerte beschouwd, Amst. 1871; Thorbecke. Een woord van hulde in de Kon. Acad. van Wetenschappen (Letterk. afdeel.) gesproken door haar algemeenen voorzitter, Amst. 1872; Vrijheid en onfeilbaarheid. Redev. ter opening der acad. lessen, Amst. 1872; De grenzen der staatsmacht, Amst. 1873; Onze achterlijkheid

in de kunst der wetgeving aangetoond, vooral in die artikelen der grondwet, die aan het onderwijs gewijd zijn, Amst. 1873; Het wezen en de grenzen der kunst, Leid. 1875; Onze godsdienst. Vijf redev. 1874; Scheiding van Kerk en Staat, Amst. 1875; Johan van Oldenbarnevelt. Eng. treurspel uit 1619, vertaald, 's-Grav. 1885; Sophocles' Antigone. Grieksche tekst met vertaling, ald. 1885; verder zijne vermaarde jur. werken, politische geschriften, brochures, artikelen en bijdragen in tijdschriften.

[Adèle Sophia Cornelia Opzoomer]

Opzoomer (*Adèle Sophia Cornelia*), dochter van den voorg., geb. te Utrecht 21 Juli 1856, legde zich vroeg en met uitnemend gevolg op de letteren toe, verwierf in 1880 de zeldzame onderscheiding van het eerelidmaatschap van de Mij. der Nederl. Letterk. - onder onze Dames alleen aan Mevr. Bosboom-Toussaint en Mevr. Lina Schneider, geb. Weller bewezen -, schr. eerst. in het Duitsch, en vestigde zich na haar huwelijk met prof. Von Antal te Papa in Hongarije.

Hare werken, onder het psd. A.S.C. Wallis uitgegeven, zijn: Der Sturz des. Hauses Alba, Trsp., Utr. 1875; Johann de Witt, Trsp., ald. 1875; Prins Willem III en de moord der Gebr. De Witt, ald. 1875; In dagen van strijd, 3 dln., Amst., 1877, 2e dr. 1879. In de Vaderl. Letteroef. van 1876: De Unie van Calmar en haar gevolgen, tot Christiaan II; Christiaan II en Zwedens bevrijding.

[Gerrit van Orden]

Orden (*Gerrit van*), geb. te Oostzaandam, 18 Dec. 1774, was tot 1813 werkzaam in den tabakshandel, daarna plaatsvervangend vrederechter in zijne geboorteplaats. Van 1828 tot 1844 wijdde hij zich geheel aan de belangen zijner woonplaats; de laatste zes jaren als burgemeester en overl. daar 13 Jan. 1854. Hij was een uitmuntend beoefenaar der penningkunde en heeft verscheiden beschrijvingen van gedenkpenningen, enz. gegeven.

Afzonderlijk gaf hij uit: Handleiding voor verzamelaars van Nederlandsche historiepenningen 2 stukken, Leid. en Zaand. 1825, 1830. Zijne numism. bijdr. zijn meest alle geplaatst in het Tijdschrift van Van der Chijs als: Bijdragen tot de gesch. des Vaderlands en ophelderingen rakende de noodmunten van Oudenaarden 1582; Verder: Over de liedboekjes onzer vaderen, vooral onder onze Noord-Holl. landgenooten, mopsjes genaamd; over het Medenblicker scharrezoodtje, de Enchuyzer Ybockens en 't Hoorns trekschuitje; Over het dusgenaamde malle schip; Verh. over Pieter Florisz, vice-admiraal van Holland en West-Friesland in het Noorder-kwartier (in Van Kampens Magazijn.)

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1854.)

[Thomas Orinus]

Orinus (*Thomas*), leverde het werk: Artentycke, ofte flerecyn van Lucianus, in Vlaemsche rymen over-ghestelt, door Thomas Orinus, Brugge 1667.

[Joannes Orizant]

Orizant (*Joannes*), omstreeks 1633 in Den Haag geb., stud. te Leiden, schr.: Democritus, belagchende de weereldt, over de gebreecken der hoveerdige, ende opgeblasen menschen deses tyds, 2e dr. 's-Grav. 1643; Heraclitus, beschreyende de weereldt, over de ghebreeken der gierigaerts, ende woeckenaers deses tydts, 's-Grav. 1643; Oude Wijn in Nieuwe Leder-zacken of Lauwerierkrans hervloghten om het hooft van ... Wilhelmus de III op zijne heerl. intrede in den Raet van State op 31 Mei 1670; Zegepraal over het stellen van Wilhelmus de III tot stadhouder over Holland, Zeelandt ende West-Vrieslandt op 3 Julij 1672, 's-Hage; Lauwerkrans voor de vijf prinsen van Oranje.

[Jan Orlers]

Orlers (*Jan*), geb. te Leiden omstreeks 1580, wordt geacht een zusterszoon te zijn van den beroemden secr. Jan van Hout, en diens papieren bezeten te hebben bij het samenstellen zijner werken. Hij komt voor als drukker en boekverkooper, later als schepen en burgemeester zijner geboortestad, waar hij overl. 10 Aug. 1646.

Men heeft van hem: Der Nassauschen Laurencrans, ofte Beschrijvinge en afbeeldinghe van alle de overwinninghen, soo te water als te lande, die God Almachtighe de Edelen Hoochmoghenden H.H. Staeten der Vereenighde Nederlanden verleend heeft, door het wys en kloeck beleijd des Hooghgeboren vorste Maurits van Nassau uitgegeven tot eeuwighe ghedachtenis, Leid. 1610, 2e dr. 1619, als Waerachtige Beschryvinge, enz. Deze Nassausche Lauwerkrans, waaraan ook een van elders onbekende **Nic**. **Haestens** moet medegewerkt hebben, is in 't Fransch vertaald en in 1650 te Amst. herdrukt (3e uitg.) onder den titel van: Wilhelm en Maurits van Nassau, princen van Orangien, haar leven en bedrijf of 't begin en vooruitgang der Neederlandsche beroerte en oorlogen, gedurende haer beyder leven aldaer voorgevallen. Verder schreef hij: Geslachtboom der Graven van Nassau; inhoudende den oorsprong, afkomste, voortgang, daden en geschiedenissen der Hooghgeboren graven deszelven geslachts, versiert met XVI afbeeldinghen, der voornaemste Nassausche Helden, die door haere onvergelycke stoutmoedicheyt, den staet dezer landen hebben helpen vercrijgen ende bewaeren, Leid. 1616, insgelijks in 't Fransch en in 't Latijn vertaald; Beschryvinge der stad Leyden, inhoudende het begin, den voortgang en wasdom der zelver enz., mitsgaders verhael van alle de belegeringen en

aanslagen die dezelve stadt sedert den jare 1203 geleden heeft tot de laatste belegering en verlossing, gevallen in den jare 1574. [begonnen door Jan van Hout, na diens overlijden voltooid], Leid. 1614, 2e dr. 1641, vermeerderd met een derde deel, inhoudende: den staat der regeringe der stad Leyden; 3e dr. Leid. omtrent 1759-'62, 4e dr. 2 dln. 1781. Tot de hss. van de Mij. der Ned. Lett. behooren ook zijne aanteekeningen en plattegronden, gevoegd bij Van Hout's Dienst-bouc.

[Wilhelmus d'Orville]

Orville (*Wilhelmus d'*), geb. in 1651, werd in 1678 predikant te Vlaardingen en in 1700 te Haarlem. In 1707, wegens lichaamszwakte, emeritus geworden, stierf hij te Amsterdam 31 Maart 1719.

Hij gaf uit een bundel Gezangen, Amst. 1698; Geestelyke klaagzangen en gezangen over verscheide Bybel en andere zedestoffen in tien deelen, alle op wijze van de Psalmen Davids gedicht, Haarl. 1714.

[Jan van Os]

Os (*Jan van*), geb. te Middelharnis, en ald. gedoopt 23 Febr. 1744, vestigde zich te 's-Hage als schilder en beoefende ook de poëzie. Hij was medebestuurder van het Haagsche dichtgenootschap: Kunstliefde spaart geen vlijt en behaalde bij 't genootschap Studium scientiarum genetrix een gouden en een zilveren medaille voor ingezonden dichtstukken op prijsvragen. Hij overleed 7 Februari 1808.

Van hem is bekend: De Patriotten, tnsp., Amst. 1785; Gedichten, 's-Hage 1787; Bespiegelingen, (proza en poëzie), Rott. 1793; Gedachte aan Leyden in lijden, 's-Hage 1807; Nagelaten gedichten, 's-Hage 1809.

[Catharina van Os]

Os (*Catharina van*), dichtte: Hasselts Maegden Rym, bestaende in geestelyke Meditatiën enz. op zangswyze, Hasselt 1677; Stigtelyke Gedichten en Lusthof 1720.

[Hendrik van Osch]

Osch (*Hendrik van*), boekverkooper te Middelburg en dichter in 't midden der vorige eeuw.

Schr.: Gedenkzuil ter gezegende handhaving der oude en welgevestigde regeringsvorm der 7 vereenigde Provintien, door het in Holland herstellen van Willem V, enz. enz. in 27 coupletten.

[Antoon van Ostaeijen]

Ostaeijen (*Antoon van*), geb. 12 Juli 1807 te Wuestwezel (Antwerpen), deed in zijne jongelingsjaren eene reis door Frankrijk, kwam in 1830, na de omwenteling, in zijn vaderland terug en werd onderwijzer eener kostschool in de nabijheid van Antwerpen. Na aldaar zes jaren werkzaam te zijn geweest, richtte hij voor eigene rekening eene

lagere school op binnen Antwerpen, in welke stad hij ijverig deel nam aan de Vlaamsche Beweging, tot hij er overleed op 15 Mei 1864.

Als schrijver liet hij na: Luim en Ernst, mengeldichten, Antw. 1852; en eenige liedjes die, op muziek gebracht, veel bijval genoten bij het volk. Ook gaf hij, met B.J. Mees en Edw. van Rijswijck, uit: Het Klaverblad, veertiendaagsch Tijdschrift, Antw. 1859-60.

[Jan Gerhardus Ottema]

Ottema (*Jan Gerhardus*), geb. te Doetinchem, 1 Dec. 1804, was litt. hum. cand. te Gron., toen hij zich voor de lett. liet inschrijven te Leiden, 10 Sept. 1824, was eerst in zijne geboorteplaats werkzaam (zie art. J.L. Nauta), van 1830-'34 conrector te Harlingen en van 1834-'72 praeceptor en conrector te Leeuwarden. In het laatstgenoemde jaar eervol ontslagen, woonde hij te Leeuwarden tot zijn overl., 19 Maart 1879.

Behalve zijne werken, recensiën en bijdragen in 't Algem. Litt. Maandschrift voor Lat. taal en oudheden en enkele bijdr. in de verhand. van het Wiskundig Gen. te Amst., schr. hij: Verhand. over den loop der rivieren door het land der Friezen en Batavieren; Redevoering over het ontstaan der Zuiderzee (beide in De Vrije Vries) 1845; De overeenstemming der Evangeliën van Mattheus en Markus hersteld. Kritische bijdrage in de Jaarb. voor Wetensch. Theologie, 1848; De zamenstelling van het Evangelie van Lukas, als voren, 1849; De Evangeliën van Mattheus en Markus in hunne oorspronkelijke overeenstemming hersteld, Leeuw. 1865; Kores. Hist. Chron. onderzoek naar den tijd der Babylonische Ballingschap, Leeuw. 1850; De jubelperiode aangewend bij de tijdrekening van de gesch. der Israelieten, Leeuw. 1853; Gesch. der Joden gedurende het tijdvak der Babylonische Ballingschap onder de overheersching der Persen, Leeuw. 1855; Opschrift der grafzuil van Psamtiek. Bijdr. tot de chron. der Babylonische Ballingschap, Leeuw. 1859; Chronologische beschouwingen. De aanvang van Salomo's regeering, in de Bijdr. tot de kennis en den bloei der Ned. gymnasiën 1860; Het meer Flevo en de Middelzee, Leeuw. 1854 (niet in den handel); Gelegenheidsrede bij de oprichting van het Monument voor Dr. Simon Stijl te Harlingen, 1860. Voorts gaf hij uit voor het Friesch Genootschap: Die olde Freesche Cronike met Aanteekening van E. Epkema benevens de Gesta Frisiorum en Mag. Alvini Tractatus, Leeuw. 1853; Worperi Tyaerda ex Rinsumageest Chronicon Frisiae, Lib I-III, Leeuw. 1847; Worp Tyaerda van Rinsumageest, Vierde boek der Kronijken van Friesland, Leeuw. 1871; Proeliarius of Strijdboek der oorlo-

gen in Friesland van 1494-1517, Leeuw. 1855; Eenige aanteekeningen van 't gepasseerde in de vergadering van de Staten-Generaal anno 1616-1620 deur Jhr. Frederik van Vervou (door dr. Bisschop, z.a. en hem bezorgd), Leeuw. 1874. Hij was de uitgever van That Oera Linda Bok, naar een handschrift uit de dertiende eeuw bewerkt, vertaald en uitgegeven, Leeuw. 1872; Geschiedk. aant. en ophelderingen bij That Oera Linda Bok, Leeuw. 1873; De koninklijke Akademie en That Oera Linda Bok, Leeuw. 1874; De Deventer Courant en het O.L. boek, Leeuw. 1876.

[Ferdinand Ottevaere]

Ottevaere (*Ferdinand*), geb. te Gent in 1766 en aldaar 24 Nov. 1863 overleden.

Hij schreef: Kortbondig verhael der laetste Nederlandsche beroerte, met eene inleyding vercierd, Gent 1791.

[Willem Otto]

Otto (*Willem*), geb. te Amst. 30 April 1849, kwam op zeventienjarigen leeftijd bij de Rijkstelegraaf en is sedert 1879 als ambtenaar der 1ste klasse bij dien dienst in zijne geboortestad werkzaam.

Zijne afzonderlijke geschr. zijn: Bij den haard. Sprookjes en vertellingen, Haarl. 1878; Hand aan hand. Novellen, Haarl. 1879; Uit het leven. Novellen, Haarl. 1880; Etsen en schetsen op letterk. gebied, 2 dln., Sneek, 1882; Gelukskinderen, 2 dln., Schoonh. 1884; Van Sebastopol naar Karthoum. Het leven en de krijgsbedrijven van Generaal Gordon. Voor Hollandsche jongens naar de beste bronnen bewerkt, Amst. 1885; Uit drie standen. Novellen, Schoonh. 1886; De firma Van Balen & Co., Schoonh. 1888; Portretten en herinneringen, Schoonh. 1888. Verspreid, en gedeeltelijk later verzameld, verschenen opstellen van zijne geoefende hand in: Nederland, Europa, Nederl. Museum, voor 't jonge volkje, enz.

[Joachim Oudaan]

Oudaan (*Joachim*), geb. te Rijnsburg, 7 October 1628, waar zijn vader een bakkerij had. Dagelijks ging hij naar het naburige Leiden om onderwijs te ontvangen, gelijk meer geschiedt bij dorpskinderen en inzonderheid onder kerkelijke bewegingen als destijds bestonden, terwijl hij in zijn vrije uren zijn vader behulpzaam was. Zijne vorderingen in het Grieksch en Latijn trokken de aandacht van vele geleerden, onder anderen van Scriverius, die hem in zijne blindheid bij zich als voorlezer en schrijver nam; zoo dicteerde de oude geleerde hem den voor dien tijd bijzonder critischen: Toetssteen op het oude Goudse Hollantsche Kronykske. In 1656 huwde hij te Rott., nam den steenhandel van zijn schoonvader over en bleef tegelbakker tot aan zijn dood, 26 April 1692 Hij was een ijverig voorstander van de staatsgezinde partij en behoorde tot de Collegianten of Rijnsburgers, van welker opkomst en bedrijf hij in 1672 een Historie schreef.

Van zijne hand verscheen: Anne Gray of Gemartelde onnoozelheid, trsp., Leid. 1648; Koning Konradijn en Hertog Frederik, trsp., Leid. 1649; Servetus, trsp., het vijfde bedrijf, 1655; Het verworpen Huis van Eli, Hoogepriester en Rechter Israëls, trsp., 1671; Haagsche Broeder-Moord of dolle blijdschap, trsp., Frederikstad z.j.

(1672). Hierachter: Aanmerkingen op de Beschuldigingen der Heeren de Witten, door denzelfden dichter, Frederikstad z.j. Voorts Hollands Dankbaarheyd op den Dank-dagh, den 13 van Herfstmaand 1651; Wilh. van Rynenburgh, 1651; Scheuring voor Arnoldus Montanus op zijn boek genaamd: Beroerden Oceaan, Amst. 1656; Zweedschen Hoogmoed gebroken op het zeetreffen der Zweedsche en Hollandsche vloten in de Zont, Rott. 1658; Aandachtige treurigheid en hooggereezen vreugde getrokken uit het lijden enz. van onzen Heere, Rott. 1660; Vryheit in Staat en godsdienst op zegenrijke stand der vrije Nederlanden, Rott. 1666; Afschaduwing des zegenpralenden rijks van Jezus Christus, 1666; Woestyn-stryd der Verzoekinge tusschen onzen Heiland en de Staten, 1666; Lijkdicht op Rabo Herman Scheele, 1666; De vryheit op den troon gevestigt, 1667; God in het Goddelijke gekent en doorzien in de schepselen, Rott. 1670; Uitbreiding op het boek van Job, Rott. 1671, Amst. 1714; Op het overlijden van Vrank van Diik (overl. 3 Juni 1680), Rott. 1680; Uitbreiding over het boek der Psalmen in verscheijde dichtmaat door J.O. (het eerste deel), op muzijk gebracht door R. Schrijver, Rott. 1680; Davids Psalmen nieuwelykx op rym-maat gestelt, het meest door J.O., uitgeg. door de opsienders en dienaren der Vereen. Doopsgezinde Gemeente binnen Amst. (op muzijk), Amst. 1684 met titelpl. van Jan Luyken (6e dr., 2 dln., Amst. 1766; Schriftuurlijke Poëzy, Amst. 1714; Toepassing over eenige stukken der openbaringe van Johannes, Rott. 1687; Aan mijn geboorteplaats Rijnsburg; Boet- en treurtranen over de ellenden onzes vaderlands uitgestort bij de arme weezen der stad Rotterdam over den ingang des jaars 1676; Rakende de klugt van Tryntje Cornelis; Weeklage over Brittanjes bloedigen toeleg op overheerschend zeegebied, Rott. 1673; Blijdschap en Zegewensch aan Pieter de Groot over deszelfs betuigde onschuldt en Gerechtige vrijkenning door den Ed. Hove van Holland, Rott. 1676; Rouwklage over de dood van de Ruyter, Rott. 1677; Lijk-rouw der Maasstroom op de ontfanghenis van het lijk des zeevoogds

M. de Ruyter, Rott. 1677; Den grooten Rotterdammer in zijn geboortestad herstelt, Rott. 1677; Uytvaert van den Kato dezer eeuw, W. van der Aa, vroedschap der stad Rotterdam, Rott. 1678; Lijkgedachtenis van Joost van Vondel, Rott. 1679; Lijkgedachtenis van Jacobus Borstius, leeraar der gereformeerde gemeente te Rotterdam, Rott. 1680; Rouklage over de dood van G. Brandt de Jonge, Rott. 1683; Engelandt, Romens gewetensdwang ontheven door een vrij parlement, Amst. 1688; Op de Rechtsvordering van Mr. Abraham Bakker, Rott. 1690; Op het niewelinckse Parnas Pasquil der majesteijtschenders, Rott. 1691. D. van Hoogstraten gaf te Amst. in 1712 Oudaans Poëzy en Leven uit, waarvan in 1728 een nieuwe druk verscheen. H.K. Poot gaf uit: J.O. Gedichten, nooit voor dezen in 't licht gegeven, Delft 1724. Ook als prozaschrijver heeft zich O. bekend gemaakt door zijn: Roomsche Moogentheid en gezag en staatsbekleeding der oude keyzeren: Bemachtigen van Riiken en Landschappen enz., onder de schetse en schaduwe der Roomse Medaliën, Amst. 1664, 2e dr. 1671, 4e dr., Leid. in 1723. Kleinere dichtstukken zijn opgenomen in: Bloemkrans van verscheiden gedichten, Amst. 1659, in Klioos kraam en vooral in: Ned. en Lat. keurdichten. Voorts godsd., staatk. werkjes en vertalingen uit het Latijn en Fransch.

[Joachim Oudaan]

Oudaan (*Joachim*), kleinzoon van den voorg., van oneindig minder beteekenis, doch ijverig gelegenheidspoëet der tegenpartij van zijn' grootvader, en wegens zijne gelijknamigheid alleen noodig te vermelden.

Men heeft van hem: Het bootje der liefde (dichterlijke vertaling van de Cymba amoris van Adrianus Marius, broeder van Janus Secundus), Rott. 1743; Oranje Meiboom ter verkiezing van Willem IV tot Stadhouder, 's-Hage 1747; Oranje Praalboog, ter inhuldiging van denzelfden, enz., 's-Hage 1747; Oranje feeststoffen, ter verjaardag van denz. 's-Hage 1747; Verjaring-begroetenis Prinses Anna, 's-Hage 1747; Zedige proef op den teugel des Predikstoels, 's-Hage; Spiegel der tweedragt in het vaderland, Rott. 1757 (2e dr.); Boezemklagt ter uitvaart van Prinses Anna, Rott. 1759. Zijn heldendicht Frederik Hendrik heeft hij niet voltooid.

[Christiaan Anthonie Oudemans]

Oudemans (*Christiaan Anthonie*), geb. te Dordrecht den 2 Juli 1794, werd opgeleid voor den krijgsdienst en klom op tot den rang van generaal-majoor.

Als letterkundige werd hij bekend door twee bekroningen bij de Mij. van Taalen Letterkunde te Brugge; met zijn in het vlg. art. vermelden broeder, gaf hij deze stukken uit in een bundel van hun beider Gedichten, Amst. 1827, en alleen een klein opstel: Aanmoediging tot volharding, Amst. 1833.

[Anthonie Cornelis Oudemans]

Oudemans (*Anthonie Cornelis*), broeder van den voorg., geb. te Dordrecht, 11 Mei 1798, werd opgeleid tot onderwijzer, was eerst gouverneur, daarna instituteur bij 't Nut; na den eersten rang verworven te hebben, werd hij benoemd aan het hoofd van de 1ste Gouvernements lagere school te Batavia; doch moest na een zesjarig verblijf,

in 1840, voor zijne gezondheid terugkeeren. Hij vestigde zich te Leiden, wijdde zich aan de opvoeding zijner kinderen, van welke vier zonen hunne studiën aan de Leidsche universiteit met onderscheiding volbrachten, was er schoolopziener en beoefende inzonderheid de Ned. taal en hare letterkunde. Hij overleed te Nijmegen 1 October 1874.

Behalve eenige kinderwerkjes: Het Leven van Hugo de Groot, van Oldenbarneveld, van Prins Maurits en van Prins Frederik Hendrik en een bundel Gedichten, in het voorg. artikel vermeld, verschenen van zijne hand: Chronologisch handboek van de geschiedenis der voornaamste staten, Haarl. 1824; Gemengde taalkundige bijdragen en bedenkingen, Leid. 1845; Woordenboek op de gedichten van G. Az. Brederoô, 1857 en Taalkundig Woordenboek op de werken van P.C. Hooft, ter aanvulling en verbetering van het uitlegkundig woordenboek uitgegeven door het Kon. Nederl. Instituut, 1868 (beide uitgegeven vanwege de Mij. der Ned. Letterkunde); Bijdrage tot een Middel- en Oud-Nederlandsch Woordenboek, Arnh. 1869-'74. Letter A-R zijn nog door den werkzamen man ter perse bezorgd; het overige is onder toezicht van Dr. A. de Jager uitgegeven; Opstellen in De Jager's Archief, Magazijn en Nieuw Magazijn van Te Winkel, Taalgids, en eene bijdr. in De Gids van 1859.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1875.)

[Jacobus van Oudenhoven]

Oudenhoven (*Jacobus van*), geb. te 's-Hertogenbosch, werd in 1626 pred. te Aalburg-en-Heesbeen bij Heusden en in 1631 te Nieuwlekkerland. Na in 1665 emeritus te zijn geworden, overl. hij in 1683.

Zijne belangrijkste oudheidkundige werken zijn: Beschryvinghe der stadt en meyerye van 's-Hertogenbosch, enz., Amst. 1649, verm. dr., 's-Bosch 1670; Beschryvinghe der stadt Heusden, enz., Amst. 1650-'51; Beschryvinghe van Oud- en Nieuw Dordrecht, Haarl. 1666, 1670; (meermalen herdrukt en opgedragen aan de gebroeders J. en C. de Witt); Beschryvinghe van oud Hollandt nu Zuid Hollandt enz., Dordr. 1654; Oude Holl. lan-

den, heeren, luyden, rechten en rechtsplegingen; Haarlems wieg of historische bedenkingen over eenige oudheden van de selve stadt: en herdruk van een korte beschryvingh van Haarlem alsmede een kleine beschryvingh van de steden van Holland en West-Vriesland, mitsgaders een klein Chronijkjen ofte eenige notabele verhalingen gedaan door J.A. Leeghwater, 1668, 1671, 1706; Generale Beschryvinghe van den tegenwoordig ingebroken Alblasserwaert, Dordr. 1645, '59 '70, '78; Leid. 1741; waarachter een Strafpredikatie, gehouden bij de inbraak van die waard in 1658; Vertaling en uitbreiding van S. Pelgrom's Oorspr. van 's-Hertogenbosch, 3 versch. drukken te Amst. 1629.

[Scipio Oudkerk]

Oudkerk (*Scipio*), geb. te Leeuwarden, 1 Nov. 1703, stud. te Franeker, werd hulpprediker te Maassluis, en was van 1733 pred. te Haamstede, waar hij overl., 20 Maart 1760. Zijn naam ging door peterschap over in dien de familie Oudkerk Pool, z.a. op den naam Pool. Zijne vrouw **Rijkje Bubbezon**, geb. te Maassluis, met wie hij 8 Nov. 1733 huwde, en die als dichteres genoemd werd, overl. als zijne wed. in hare geboorteplaats. Beider tweede dochter **Anna Maria Oudkerk**, geb. te Haamstede, 14 Jan. 1738, dichtte iets in de Lijkcypressen voor Willem IV, toen zij dertien jaar was. Zij werd de moeder van J. de Kanter, Phzn., zie blz. 407, en overl. in 1775.

(Nagtglas, Levensberichten en daar verder aangeh. geschr.)

[Gerardus Outhof]

Outhof (*Gerardus*), geb. den 27 Januari 1673 te Amsterdam, was predikant en rector te Emden en vervolgens in 1725 bekleedde hij diezelfde betrekkingen te Kampen, alwaar hij overl. 20 Januari 1733.

Zijne vele godgeleerde en zedekundige werken laten wij onvermeld; zijne Poëzie verscheen te Emden in 2 dln., 1808. Voorts schreef hij: Keizerlijke Rijks-Sinspreuken, Goud. 1711; Levens-tafereel van Cebes den Thebaner, uit het Grieks ondigt in Neerlands Digtmaat overgeset met breedvoerige zinverklaringen en taal- en oudheidk. uitleggingen, enz., Amst. 1727; Stichtelijke Gedichten, Leiden 1739. Zijn bijvoegsels op Hoogstratens Zelfstandige naamwoorden in 1733 uitgegeven, zijn in den zesden druk van dit werk op hun plaats ingevoegd.

[Gerrit Outhuijs]

Outhuijs (*Gerrit*), geb. te 's-Gravenhage 20 Augustus 1773, kwam 15 Juli 1791 in het Staten-Collegie te Leiden, werd 1797 predikant te Ooster- en Westerblokker, in 1800 te Heiloo, in 1802 te Bommel op Overflakkee, in 1812 te Minnersga, waar hij tot aan zijn dood werkzaam bleef, 30 Januari 1835.

Hij beoefende de poëzie blijkens zijn Jeugdige gedichten, Franeker 1820; Kleine dichtstukjes bij en na de goddelijke verlossing van ons dierbaar vaderland in 1813, Fran. 1821; dichtstukjes in de Kleine Dichterlijke Handschriften van Uijlenbroek. Als stud. vergezelde hij Bilderdijk een eindweegs, toen deze in Maart 1795 het land

moest verlaten; later onderhielden zij die vriendschapsbetrekkingen, zooals uit de Brieven van den dichter blijkt.

[Johannes d'Outrein]

Outrein (*Johannes d'*), geb. te Middelburg 17 Augustus 1662, stud. te Franeker en verwierf daar den doctoralen graad in 1682, werd in 1685 predikant te Oost-Zanen, in 1687 te Franeker, in 1691 te Arnhem, in 1703 te Dordrecht en in 1708 te Amsterdam, waar hij 24 Februari 1722 overl.

Deze man heeft een verbazende menigte godgeleerde geschriften in 't licht gegeven (Paquot telt er 61): hij beoefende ook de poëzie, blijkens: Korte uitbreiding van 't Hooglied van Salomo in rijm, nevens eenige andere gesangen, Leeuw. 1682; Roosendaalsche vermaaklykheden of Wegwyser door de Heerlykheit Roosendaal [zie art. Joh. van Arnhem, blz. 24], Amst. 1700, verm. dr. ald. 1712, fraaiste uitgave, ald. 1718; Gesangen of nuttige bestedingen der afgebroken uren, Amst. 1717. Een zijner kerkelijke gelegenheidsgeschriften is: De geestelijke tempelbouw, ter gelegentheid van de Inwijdinge van de Herboude Kerk te Ransdorp, Amst. 1720, ook onder den titel van Ransdorps Kerkgevaarte.

(De la Ruë, Geletterd Zeeland, 122-131.)

[Mr. Aernout van Overbeke]

Overbeke (*Mr. Aernout van*), geb. in Den Haag, 15 Dec. 1632, deed zijn eed als adv. voor den Hove van Holland, 23 Jan. 1659. Op de wijze van Focquenbroch, zie blz. 252, en dgl. ging hij als adv.-fiscaal naar Batavia in 1658, en keerde in 1672 terug. Op deze reis was hij als hoogst aanwezend ambtenaar bevelhebber der retourvloot, welker opmerkelijke redding uit de handen der vijanden hij toen bijwoonde. Hij overl. te Amst.. 19 Juli 1674.

Hij was ook dichter en schreef: Geestige en vermaecklycke Reijsbeschrijving naar Oost-Indiën in 1668, ook gedrukt achter zijn Geestige Wercken, Amst. 1678; (2e dr. mede, 1678, onder den titel van Rymwercken, bestaende in Liederen en Gedichten, nevens syn vermaeckelycke Reys naar Oost-Indiën. Met groote moeyte by een vergadert ende in 't licht gebracht. [Na zijn dood verzameld, waardoor er ook ‘geestige rijmen’ van anderen in voorkomen; de eerste zeldzame editie is met muzieknoten]; tiende druk, Amst. 1719; De Psalmen Davids in Nederduitsche rijmen gesteld, Amst. 1663; eene mislukte

poging om de Luthersche psalmberijming door eene betere te vervangen, waartoe echter de zijne niet gekozen werd.

(Dr. J.A. Worp in Oud-Holland I; Navorscher, 1878, blz. 305; Nijhoff's Rijdr., N.R.,X, 133.)

[Pieter Adriaan van Overeem]

Overeem (*Pieter Adriaan van*), geb. 17 Junij 1820 te Amsterdam, is deurwaarder aldaar.

Schr.: Mijne booze gedachten, dichtstuk, Amst. 1849; De kantooropstand, blsp., Amst. 1852; De Dichter, blsp., Amst. 1853; Het gelukkig toeval, blsp., Amst. 1855; De kiezers of het hemd is nader dan de rok, blsp., Amst. 1858. Op verzoek der politie bezorgde hij belangeloos de nieuwjaarswenschen der Nachtwacht, maakte die van Thomasvaer voor 1873-'82, schr. een Proeve eener berijming van het Burgerlijk Wetboek, de acten van den burgerlijken stand, Amst. 1865 en een aantal gelegenheidsverzen; voorts dichtst. in het Jaarb. voor Rederijkers, Daphné, Dubbeltjes-almanak, benevens eenige liederen en gezangen.

[Willem Frederik Overhoff Jr.]

Overhoff Jr. (*Willem Frederik*), geb. te Bunschoten, 24 Mei 1819, sedert 1853 notaris te Amsterdam en aldaar overl. in 1876, schreef eenige novellen in het Nederlandsch Magazijn 1836-'40, en vertoogen in het tijdschrift Regt en Wet van 1846-'53.

[Mr. François Jacob van Overschie]

Overschie (*Mr. François Jacob van*), omstreeks 1680 te Delft geb., studeerde te Leiden in de rechten en was in 1735 raad en schepen te Delft; het Kunstgenootschap Natura et Arte gaf van hem uit: Oiwd Niiws of volbragte belofte, by Tyd-uytkoop, bestaande in een geheel leeves bestuur, voor den Uytgeever en de zyne bezonder by een gestelt, ook ten dienste van andre op vriindelyk en sterk aansouk, of 't nut deed, medegedeelt: onder andre is hiir in 't Godlik kindschap beknopt te siin, Delft 1737. Zonder pl. en jaar gaf hij Twee brieven den Heemel en Hel aangaande. Zijn vreemde spelling, door zijne beoordeelaars Hottentotsch geheeten, gaf aanleiding tot verschillende schimpdichten, die in het achtste vervolg der Nederl. Keurdichten voorkomen en ook afz. verschenen.

[Cornelis van Overstege]

Overstege (*Cornelis van*), geboren te Dordrecht tusschen de jaren 1620-'25, overleed aldaar 19 Oct. 1662.

Hij schreef: Poëzy, Wereldlijke en geestelijke, Dordrecht 1661. Daarin vindt men ook dichtwerk van zijn vrouw **Elisabeth le Petit** geb. te Utrecht, waar haar vader Jacob adv. en bewindhebber der O.-I. Comp. was.

[A. van Overstraate]

Overstraate (*A. van*) beoefende de poëzie en schreef: Verheerlijkte Middelaar, Dordr. 1728; Gekroonde heilzucht, Rott. 1730; Geestelijke gezangen en gedichten, Rott. 1730; Ootmoedigheijd en traenen, Rott. 1733.

[Adriana van Overstraten]

Overstraten (*Adriana van*), geb. te Bergen op Zoom in 1756, was daar gehuwd en overl. er 10 Jan. 1828.

Zij gaf met Petronella Moens uit: Vaderlandsche Dichtproeve, Haarl. 1781; Esther in vier boeken, 's-Hage 1781; Ruth in vier boeken, 's-Hage 1790; Johanna Gray en Dolsey en Amelia, 2 treurspelen, 1793. Van haar afzonderlijk verschenen: Eerekrans op mijn geboortestad Bergen op Zoom, Amst. 1788, en het treurspel Jacoba van Beijeren, Amst. 1790.

[Feliciaan van Oye]

Oye (*Feliciaan van*), geb. 1644, trok het kleed der Karmelieten aan te Oudenaarde en werd later bestuurder van het Karmelietenklooster te Vilvoorde, waar hij bekend was onder den naam Felicianus à Walburgi. In 1713 overleed hij te Gent, het werk nalatende: Historie en Mirakelen van O.L.V. ten Troost, geëert te Vilvoorden by de religieusen van den Berg Carmeli, Brugge 1683.

[Eugeen van Oye]

Oye (*Eugeen van*), geb. 3 Juni 1840 te Thorhout (West-Vl.). Hij begon zijne studiën door eigen oefening en voltooide die op het college te Roeselare. Daarna volgde hij, als vrij leerling, de lessen der landbouwschool van Thorhout, waar zijn vader professor was. Hij deed zijn kandidaats-examen in de wetenschappen en geneeskunde te Leuven, waar hij onderwijl een der ijverigste leden was van het Flamingantengenootschap der studenten: Met Tijd en Vlijt. Vervolgens begaf hij zich naar Gent, om aldaar zijn doctoraal examen te doen. Juist toen hij zijne universiteits-studiën had voltooid, brak de oorlog los tusschen Frankrijk en Duitschland, bij welke gelegenheid hij naar Frankrijk toog, om als geneesheer het leger te volgen. Na den veldtocht, en wel in Juli 1871, vestigde hij zich te Oostende, in welke stad hij thans nog dokter is.

Hij schreef: Redevoering (over de Vlaamsche beweging) in de jaarlijksche plechtige zitting van Tyd en Vlyt, te Leuven uitgesproken den 20 December 1863, Brussel 1863; Mijnheer Marguery en het Vlaamsch door eenen Vlaming, 31 Meert 1864, Leuven 1864; Morgenschemer, gedichten van Dr. Eugeen van Oye, Brussel 1874; De Nixe, lyrisch drama in drie bedrijven, Antw. 1881; Daphne, cantate, bekroond in den staats-prijskamp van 1883, Brussel 1883; De eerste hulp bij plotselijke ongevallen, vijf voordrachten van Dr. v. Esmarch, Roes. 1883; Hakon Jarl, treurspel in vijf handelingen, van Ad. Gott.

Oehlenschläger, Antw. 1886; De Jonge Matrozen, lyrische tafereelen, Oostende 1887; 1302 - Hymne aan Breidel en de Coninc, twee gedichten, Brugge 1887; Vonken en stralen, poëzie, (1870-'76), Gent 1889. Verscheidene der liederen en gedichten van Dr. Eug. van Oye werden door voorname toondichters op muziek gebracht en in prachtformaat uitgegeven.

[Georg August Vorsterman van Oyen]

Oyen (*Georg August Vorsterman van*), geb. te Gilze-en-Rijen, 11 Juli 1836, ontving zijn eerste onderricht aan een vijftal scholen zijner geboortestreek en werd daarna kweekeling aan de Christelijke normaalschool te Nijmegen, waar hij drie jaar bleef en de voor zijn leeftijd verkrijgbare admissiën als onderwijzer verwierf. Na in enkele plaatsen werkzaam te zijn geweest, het laatst in Den Haag, bracht hij het jaar 1850 te Moergestel door en legde in dat jaar de hem ontbrekende examens af, zoodat hij naar de wet van 1857 voor alle leervakken bevoegd werd. Eene benoeming tot leeraar aan het gymn. te Winschoten sloeg hij af, om hoofd der openbare lagere school te Aardenburg te worden, waar hij sedert 2 Jan. 1860 werkzaam is, verschillende betrekkingen bekleedt, ook die de algemeene aangelegenheden betreffen.

Behalve leerboeken, bijdr. in wetensch. tijdschriften, art. in dagbladen, waarvan hij dat voor Zeeuwsch-Vlaanderen's Westelijk deel redigeert, gaf hij uit: CXLIV vraagst. van Rekenmeesters der 17e eeuw, Schoonh. 1867; De behandeling onzer fruitboomen, Amst. 1876; Handb. voor den landman en den hovenier, Zwolle 1880; De school met den bijbel in strijd met de maatschappij, Oostb. 1878; Drie redev.: I. De clericale partijen zijn nadeelig voor den staat. II. De kerk de vijandin van 't christendom. III. De openb. school predikt de leer van Jezus, Zwolle, 1880; Zuidhollandsche wijze van zuivelbereiding, 1883. Bij het tweede eeuwfeest der Berenning van Aardenburg in 1672, hield hij de Feestrede, Schoonh. 1872. De auteur teekende daarvoor den gedenkpenning, die te Brussel geslagen is, gelijk hij ook de bouwplannen ontwierp van twee naburige dorpsscholen en een paar woonhuizen. Over zijne voorlezingen: Redelijke godsdienst, heeft het kamerlid Saaijmans Vader eene interpellatie gehouden. In 1882 heeft hij de vraag ontkennend beantwoord: Heeft de christelijke school reden van bestaan? Verslag van het debat door Dr. H. Pierson en den schrijver, die reeds vroeger Dr. Gerth van Wijk ‘het goed recht der openb. school deed erkennen’.

[Anthonie Abraham Vorsterman van Oyen]

Oyen (*Anthonie Abraham Vorsterman van*), broeder van den voorg., werd te Moergestel geb. 6 Aug. 1845, trad 21 Jan. 1862 als vrijwilliger in dienst bij het wapen der infanterie, en werd 11 Nov. 1871 op verzoek eervol gepasporteerd. Reeds vóór zijne terugtreding in het burgerleven had hij zich ijverig toegelegd op het bijeenbrengen van gegevens, hulpmiddelen en bronnen voor zijne studie in genealogie en heraldiek, bleef bij beschikbaren tijd daarin nog eenige jaren te Maastricht werkzaam en had eindelijk gelegenheid zich daaraan uitsluitend te wijden. Zijne verzameling kreeg eenen zeldzamen omvang, onder den naam van Genealogisch-Heraldisch archief, en werd eene inrichting ten dienste van belanghebbenden en onderzoekers in de daar behandelde onderwerpen.

Behalve een aantal grootere en kleinere genealogieën en ‘geneal. fragmenten’, eerst in de tijdschr. onder zijn bestuur geplaatst, daarna voor alle belangstellenden veil, met of zonder hulp van anderen samengevoegd, verschenen, naar den aard der onderwerpen ook in 't Fransch: (als eerst afz. werk): Notice sur la fam. de Dopff, Maestr. 1867; Annuaire de la nobl. et des fam. patric. des P.B., Rott. 1871; (met Mr. G.D. Franquinet), Annuaire généal. des P.B., Maestr. 1874; Het Vorstenhuis van Waldeck en Pyrmont, Utr. 1849; Catalogus der tentoonst. van voorwerpen betrekking hebbende op het Vorstelijk stamhuis Oranje-Nassau, 's-Grav. 1880; De Hooge Raad van Adel beschouwd in verband met zijne boekerij en archief, Leid. 1880; De Geslacht-, Wapen- en zegelkunde, 's-Hert. 1881; Het Vorstenhuis Oranje-Nassau van de vroegste tijden tot heden, Leid. 1883; Stam- en Wapenboek van aanzienlijke geslachten, Gron. 1883 en verv., [eene omvangrijke en kostbare samenstelling hunner geneal. en wapens]; Dictionnaire nobiliaire, La Haye, 1884, [eene naamlijst der familiën waarover inlichtingen te bekomen zijn]. Van de geneal. zijn hist. bruikbaar: Hugo de Groot en zijn geslacht, Amst. 1883 en (met Alb. Thijm), Het geslacht Hooft, uit ongedr. bescheiden opgemaakt, en met vele levensbizonderheden gestoffeerd, Amst. 1881. Eindelijk, art. in De Navorscher en dgl. tijdschr. en in het door hem gered. Familieblad, de voortzetting van dat van Scheffer, sedert dl. II, 1885. Zonder naam: Levensbericht van G.A. Vorsterman van Oyen door een Oud-Leerling. Niet in den handel, 1885.

P

[Mr. Willem Paap]

Paap (*Mr. Willem*), geb. te Winschoten, 21 Oct. 1856, was eerst werkzaam bij het onderwijs, werd stud. aan de gemeentelijke universiteit te Amst., prom. er 8 Juli 1887, en is daar als adv. gevestigd.

Schr.: Bombono's. Eene Satire, Amst. 1884, 2 drukken, was een der oprichters en redact. van De Nieuwe Gids, Amst. 1886 en vv.; schreef daarin bijdr., alsmede in Ned. Spectator en andere volgschriften.

[Gerrit Paape]

Paape (*Gerrit*), den 4 Febr. 1752 te Delft in den werkmansstand geb. en daarvoor opgebracht, begon als kind met ongewone vlijt te lezen en toonde als 22-jarig schildersknecht in eene plateelbakkerij zijn onoverwinnelijken schrijflust, die hem in kennis bracht met zijne in vlg. art. vermelde vrouw. Eerst was hij een stille en dweperige dichter, doch bij het opkomen der staatk. partijen, werd hij een held onder de partriotten, vluchtte in 1787 uit Amsterdam, bleef tot aan de omwenteling in Frankrijk, en werd met Vrijdag en Speeleveld (z.a.) ‘gerequireerd’ om de bevrijders der Bataven, onder wie Daendels, van dienst te zijn; zoo kwam hij berooid in Den Bosch aan, red. daar de Vaderl. Courant en begaf zich allengs verder op op het staatk. tooneel, werd zelfs in 1796 lid van den Hove van justitie in Friesland, totdat hij in Oct. van het vlg. jaar met nog vier evenzeer ongestudeerde Raaden van Justitie gedemitteerd werd. Zijn laatste ons bekend geschrift verscheen in Aug. 1798; hij moet niet lang daarna overl. zijn, zonder dat tijd en plaats van zijn afsterven bekend zijn. De hieronder vermelde studie is wel het volledigste, dat over Paape gezegd is; de reeds uitvoerige lijst zijner boeken werd nog aangevuld in De Navorscher 1886, blz. 256.

Tot zijne nog gelezene of geraadpleegde werken behooren: Gesch. der gewapende Burgercorpsen in Ned., Delft 1787; Reize door de Oostenr. Ned. door een voornaam Holl. vlugtelìng in 1787, uitgeg. in 1789; De Holl. wijsgeer in Braband. Iets meer dan een roman, Dordr. 1790; Mijn tegenw. Vaderland of wysgeerige gesch. van Vrankrijk, 3 dln., Dordr. 1792; Mijne vrolijke wijsbegeerte in mijne ballingschap, Dordr. 1792; De Holl. wysgeer in Vrankrijk. Veel meer dan een roman, Dordr. zonder jaar; Vrolijke karakterschetsen en satirique Leevensbeschr. van de belangrijkste personaadjes, die hun rol op het tegenw. staatstooneel speelen of gespeeld hebben, 's-Hage 1798; De onverbloemde Gesch. van het Bataafsche patriotismus, Delft 1798. In: Ambachten en Bedrijven, Amst. bij Fokke, gaf hij De Plateelbakkker.

(Dr. A.J. Kronenberg, Een en ander over G. Paape.)

[Maria Paape geb. van Schie]

Paape, geb. **van Schie** (*Maria*), echtgenoote van den voorg., geb. in Den Haag, was de dochter van den hoogbejaarden beminnaar der dichtkunst Roeland van Schie, die de Vruchten der Eenzaamheid van Gerrit Paape leerde kennen en in Nov. 1776 diens

schoonvader werd. Daar Maria in de neigingen van haar vader en den kunstlievenden plateel- en waaierschilder deelde, zond het dichterlijk echtpaar een kinderboekje in de wereld, getiteld: Kinderpligten, gebeden en zamenspraken, 2 st., Delft 1779. Met eenige ervaring van openbare aangelegenheden schr. zij alleen: Republikeins Gebed van eene Vaderl. vrouw. Dichtstuk, 's-Bosch, 1795.

[Andreas Paauw]

Paauw (*Andreas*), koopman te Amsterdam, schreef: Omstandige levensbeschrijving van den grooten Kerkenleeraar Martinus Luther, Amst. 1731 en 1756, 2e druk, Amst. 1772; Europa's Lutherdom, Amst. 1743. Vermoedelijk is zijn zoon **Andreas Paauw**, wiens leerrede als predikant bij de inwijding van den preekstoel in de Luthersche kerk te Zwolle uitgegeven werd, in deze laatste stad predikant geweest van 1750 tot 1765.

[Quintijn Pabus]

Pabus (*Quintijn*), schreef: Poëtische uitbreiding van den eersten Psalm, beneffens Rijmoeffeningen van den recht van God sprekende Job, tot eigen stichting geschreven, Leid. 1735; Bruiloftsgedicht op de echtvereeniging van Mr. Pieter Muntinghe en G.G. Kiers, Gron. 1744.

[Felix de Pachtere]

Pachtere (*Felix de*), op 6 Dec. 1783 geb. te Brugge, waar hij boekdrukker was en overl. 12 Juni 1849.

Hij gaf uit: Naemlyst der heeren seminaristen en tot het seminarie aengenomene studenten van het bisdom van Gend, die

door besluyt van de prefecten der Schelde en der Leye, in daeten 27 en 30 julius 1813, tot den krygsdienst veroordeeld zyn, voor zich niet onderworpen t' hebben aen de capitulaire-verkiezing van den 22 julius 1813. Uytgegeven met d'erstelling van het voorzeyd seminarie, den 7 maerti 1814, door F.D.P. Brugge; Korte beschryving van het dierbaer bloed van onzen Zaligmaeker Jesus-Christus, aengebragt te Brugge, den 7 april 1150, en daer op nieuw verheven den 3 mey 1819, Brugge 1819; Onderrigtingen in de christelyke leerling, of suffragien van Antwerpen; in styl en spelling verbeterd, Brugge 1824; Leven van Carolus den Goeden, veertiensten Graef van Vlaenderen, Brugge 1827; Leven van den heyligen Job, profheet en koning, voorbeeld van aller grootste verduldigheyd, Brugge 1832; Leven van den H. Arnulphus, bisschop van Soissons, daer nae stigter der abdy van de H.H. Petrus en Paulus t' Oudenburg, Brugge 1838.

[Jan Cornelis Paeds]

Paeds (*Jan Cornelis*) een der dichters van Verscheyden Bruiloftsdichten en Liedekens, ghedicht ende ghecomponeerd by verscheyden Gheesten opghestelt ende by een anderen gheboeckt, tot lust ende vermaeck aller liefhebbers. Tot Leyden by Jan Paedts Jacobszoon, drukker der universiteyt, Amst. 1650.

[Cesar de Paepe]

Paepe (*Cesar de*), 12 Juli 1842 geb. te Oostende en thans als geneesheer te Brussel gevestigd.

Schreef vele Fransche en eenige Duitsche werken en in het Nederlandsch gaf hij uit: Sociale gezondheidsleer. Over de ziektens den schoenmaker eigen en de oorzaken zijner vroegtijdige dood, Antw. 1874; Strekkingen des huidigen gemeenen stands, Antw. 1875.

[Jan Baptist Paeps]

Paeps (*Jan Baptist*), geb. te Neeryssche 29 Maart 1801, kreeg eene opleiding als geestelijke en was overste van het Ursulinen-klooster te Saventhem, waar hij op 30 April 1874 overleed.

Hij schreef eene menigte godsdienstige werken, waarvan hij er eenige uit het Fransch of Italiaansch vertaalde; daaronder komen voor: De boetveerdige zondaer, Leuv. 1840, hetwelk onderscheiden drukken beleefde; Eeuwige waerheden, St. Truiden 1856; Paradys der geloovigen, Leuv. 1857; De pligten der verschillende levensstaten; Het geestelyk Zondagbrood; De weg der deugd; Levensschets van den heiligen Franciscus Xaverius voor het genootschap van de Xaverianen, Mech. 1866; Keur van godsdienstige zangen voor de Maand Mei en andere gelegenheden, Bruss. 1867, enz.

[Jan Paeschen]

Paeschen (*Jan*), of **Paschasius** of **Pascha**, genaamd, geb. te Mechelen in het midden der 15e eeuw, ging in de orde der Karmelieten te Mechelen; hij predikte aldaar en

te Antwerpen, en werd in 1504 te Leuven doctor in de godgeleerdheid. In 1520 werd hij door keizer Karel tot inquisiteur benoemd. Hij stierf waarschijnlijk in of kort na 1532.

Behalve een aantal Latijnsche werken gaf hij uit: Eene devote maniere om gheestelyck pelgrimagie te trecken tot den heylighen lande, als te Jherusalem, Bethlehem, ter Jordanen, etc., met die rechte gheleghenheyt der heyligher plaetsen, so bescheelyck beschreven, als ofte men se voor ooghen saghe. Ghemaect by wylen heer Jan Pascha, doctor in der Gotheyt en Religieus der Carmelieten Order in den Convente van Mechelen, toen hy leefde, Leuven 1563 en 1576, Gent 1612.

[Joan van Paffenrode]

Paffenrode (*Joan van*), vrijheer van Ghussigny, werd in 1618 geb. te Gorkum, waar zijn vader drossaard was; hij behoorde tot een militair geslacht, zijne moeder was eene jonkvrouw van Arkel en hij had aanzienlijke verwanten van adel. Hij ging vroeg in dienst, had den rang van luit.-kolonel, en verving zijn vader in 1652 in het drostambt en bevelhebberschap; hij sneuvelde 24 Juni 1673 bij het beleg van Maastricht.

Over zijn letterarbeid wordt alles meegedeeld in de hieronder vermelde studie, voornamelijk ten aanzien van de verschillende en talrijke uitgaven. Hij schr.: Gedichten, versamelt en uytgegeven door P. V(ink). Nae de copy tot Gorinchem, 1669; 12e druk, Gor. 1711; Den ondergang van Jonkheer Willem van Arkel, trsp., Gor. 1662; De bedrogen Gierigheid ofte boertige Comoedie van Hopman Ulrich, onder de zinspreuk: Turpe Senex Miles, Gor. 1661; 3e druk, 1615; De klucht van Sr. Filibert, genoemd Oud-Mal, op het spreeckwoord: Als Oud-Mal begint te scheuren, zoo is er geen stoppen aen, eerst gespeelt by de Kamer Vernieuwt uyt lyefde binnen Gorinchem op den 12 Maart 1657, Gor. 1657, 2e dr., 1663,; Wapentwist tusschen Ajax en Ulysses, in Lat. versen beschreven door P. Ovidius Naso, in het 3de boek van zijn Hervorming, ende in Nederduytse naergevolgt door J.v.P., Gor. 1664; Der Griken en Romeynen krygs-Handel, Leid. 1675 en 1686. Dit werk lag ter perse, toen de schrijver sneuvelde, zoodat de uitgave door zijn zoon Jacob bezorgd werd.

(Dr. J.A. Worp, in Tijdschr. Nederl. Taalen Letterk., I.)

[Jan Palfijn]

Palfijn (*Jan*), een volksjongen van Kort-

rijk, geb. 28 Nov. 1650, bracht het door zelfonderricht en aanhoudende studie zoo verre, dat hij een wereldberoemd heelmeester-ontleedkundige en de uitvinder der verlostang werd. Toen hij in 1683 voor het wegnemen en ontleden van menschenlijken in zijne geboortestad werd vervolgd, vestigde hij zich te Ieperen, van waar hij in 1694 naar Parijs toog, om daar in het Hôtel-Dieu zijne studiën voort te zetten. In 1697 keerde hij in het vaderland terug. Hij koos dan verblijf te Gent, waar hij stads-heelmeester en leeraar van ontleedkunde werd en overleed op 21 April 1730.

Zijne werken, welke herhaalde malen werden herdrukt en in verscheidene talen overgezet, verschenen als volgt: Nieuwe Osteologie, Ofte Waere, en zeer Nauwkeurige Beschryving Der Beenderen van 't Menschen Lichaem, Met desselfs nette Af-beelding en Vertooning van de holligheden, waer in de Mucus Narium, of het Snot wort af-gescheyden, en de Wegen ofte Gaten door welcke het komt in beyde de holligheden van de Neus, tot nog toe noyt van iemant (soo veel my bekent is) in eenige Figuur vertoont. Verdeelt In Vier Verhandelingen: I. Van De Beenderen in 't Gemeen. II. Van het Hooft. III. Van den Tronck. IV. Van d'Extrimiteiten. In 't Licht gegeven door Jan Palfyn, Anatomicus, ende Meester Chirurgijn der stede van Ghendt, Gent (1701;) Anatomycke of Ontleedkundige Beschryving rakende de wonderbare gesteltenis van eenige uyt, en innerlijcke deelen van twee Kinderen, de welcke monstreuselyck aen malkander vereenigt zijn onder met den Tronck van 't lichaem, geboren binnen de Stadt van Ghendt, op den 28 April 1703. Waer by gevoegt is de Ontleedkundige Beschryving, aengaende de vremde gesteltenis eeniger deelen van een ander Kindt, zijnde een Tweeling, niet min wonderbaer als in de boven geseyde Kinderen, geboren binnen de selve Stadt op den 27 Mey 1703. Als mede een seer curieuse Verhandeling van de bysondere wegen, die gevonden worden in de ongeboren Kinderen, en waer door het bloedt circuleert in de selve, anders, als in de bejaerde Persoonen. Noyt voor desen in 't nederduyts aen 't licht gebragt, Gent 1703; Ontleed-kundige Beschryving van de Vrouwelyke deelen, die ter Voort-teeling dienen. Door Jan Palfyn, voornaem ontleeder en Heelmeester der stad Gendt, Gent 1725; Nauwkeurige Verhandeling van de voornaemste Handwerken der Heelkonst zoo in de harde, als sagte deelen van 's menschen lichaem. In het ligt gegeven door Jan Palfyn, Gesworen Heelmeester, Anatomicus en Lector van de Heelkonst tot Gent. Zynde een werk seer dienstig voor alle Genees-heeren en Heelmeesters; met figuren, Leiden 1710; Heelkonstige Ontleeding van 's Menschen Lichaam; waar in klaar en onderscheydentlijk worden beschreven de zelfstandigheyt, plaats, groote, gedaante, getal, maaksel. t' samenhang, en gebruyk der Deelen, benevens hun Ziekten: met noodige Aanmerkingen ontrent derzelver Genezing. Opgeheldert met konstryke Figuuren. Door Johan Palfyn, Gezworen Heelmeester, Ontleeder en Lector in de Heelkonst te Gent, Leiden 1718.

[Hendrik Palier]

Palier (*Hendrik*), uit eene familie van refugiés geb. in Den Bosch, 10 Juli 1785, werd in het voorouderlijk drukkersvak opgebracht en had sedert 1812 zijne eigene zaak, waaraan hij uitbreiding en beteekenis wist te geven.

Zijne letteroefeningen hadden meest de prov. Noord-Brabant tot voorwerp van onderzoek, en verscheidene zijner uitgaven hebben dezelfde strekking, als de: Almanak voor de prov. Noord-Br., 1815-1860; 's-Hertogenbossche Courant, 1818-'22;

Werken, de prov. N.-Br. betreffende, 1832; Lijst van enkele en dubb. stadhuispenningen; Naamlijst der pred. in N.-Br., 1840; Lijst van diss. en theses van Noordbrab., 1850; Atlas van de Vaderl. Gesch., (Catalogus), 1851; Noord-Brabant, een tijdschr. dat door zijn overl. slechts uit 2 afl. bestaat, 1853. Zijne hss. en als zoodanig gedr. stukjes zijn thans in de verzamelingen van het Nbr. Gen., dat hij opgericht, zoo niet ontworpen heeft. Tot zijne plannen behoorde ook de uitgave zijner breedvoerige aant., mede in 't Gen. bewaard, voor een Alg. Geschiedk. Wdb. van N.-Br., en een Kerkelijk Noord-Brabant. Hij overl. 14 Juni 1853.

[Cornelis van der Palm]

Palm *Cornelis van der*), geb. 28 Nov. 1733 en den volgenden dag in de St.-Janskerk te 's-Hertogenbosch gedoopt; zijn vader had daar noch openbare betrekking, noch burgerrecht; de familie vindt men in de 17e eeuw te Middelburg, later te Delft. De vader werd 18 Mei 1745 in gen. kerk begraven en liet een talrijk huisgezin na, waarvan de oudste zoon nog studeerde en van 1748-1776 pred. was. Cornelis werd 2 Maart 1749 voor de O.I.C. te Middelb. aangemonsterd als kooplooper, dat is in den laagsten scheepsrang, kreeg zijn bescheiden uitrusting in voorschot, zeilde naar Batavia en monsterde 4 Maart 1752 af, ter plaatse zijner afvaart. Daarop woonde hij in bij zijnen gen. broeder, dns. **Arnoldus**, destijds en tot 1754 pred. op Den Bommel, eiland Flakkee. Vóór diens vertrek evenwel, was hij te Rotterdam bij het schoolonderwijs werkzaam ge-

worden, huwde daar 2 Nov. 1755 Machteld van Tonsbergen, wier naam aan eene afkomst uit de vroeger meer bezochte zeeplaats in de golf van Christiania doet denken, en aan wie het familie-verhaal een Malthezer ridder, die zijne gelofte verbroken had, tot stamvader gaf. Haar echtgenoot bestuurde daar eene school, die een goeden naam had, werd op zijne beurt vader van een talrijk gezin, waarom hij zijn tijd zoo winstgevend mogelijk moest aanwenden, en zijne plannen om pred. te worden opgaf. Hij was een man van veel ijver en grooten aanleg, beoefende de hem noodige leervakken met toen nog ongewone uitgebreidheid en grondigheid, muntte naar den toenmaligen stijl van zijn vak uit als schoonschrijver, was dichter en lid van dichtgenootschappen en legde zich bijzonder op de kennis onzer taal toe, zoodat hij, gelijk menigeen in zijn tijd, zijn doopnaam in Kornelis veranderde. In Nov. 1777 benoemde de regeering van Delft hem in het toen onder haar gezag staande Delfshaven, als dag- en kostschoolhouder, tevens belast met het onderwijs der arme kinderen en daarbij tot voorlezer en voorzanger der herv. gemeente. Ondanks de opstellen van Dr. A. de Jager in De Unie, Rott. 1861, IV, 120-167, en Tijdspiegel 1871, is over hem en zijne familie nog geen voldoende monographie geschreven, daar de aandacht bijna uitsluitend gevestigd werd op zijn beroemden, hierachter volgenden zoon. Kornelis van der Palm, werd te Delfshaven begraven, 10 Jan. 1789; zijne weduwe overl. ten huize van haren beminden oudsten zoon te Leiden.

Schr. in proza: bekroond antw. bij de Holl. Mij. der Wetensch. op de vraag: Hoe moet men het verstandt en het hart van een kindt bestieren, om het, te eeniger tijdt, een gelukkig een nuttig mensch te doen worden? Haarl. 1765; bij den Oecon. Tak, Verh. over de beste middelen om Inboorlingen van den Staat tot de Zeevaart aan te moedigen, ald. 1781; bij het Zeeuwsch Gen.: Over de verbeteringen der openb., vooral de Nederd. schoolen, Midd. 1782. Voor de scholen: Nederd. Spraekkunst voor de Jeugdt, 4 st., Rott. 1769, 4 drukken; Eenv. onderwijs in de Geografie of Aerdrijksk., ald. 1788, 1e st., onvoltooid gebleven. In dichtmaat: De beste opvoeding der jeugd ten nutte van dit Gemeenebest, Rott. 1776; Tafereel der vaderlijke zorgen van Nederl. overheden ter bevordering van wetenschap en kunsten, bij het Haagsche dichtgenootschap, en De Vrije zee, door het Leidsche bekroond; voorts een aantal gelegenheidsdichten en patriotsche verzen en ontboezemingen.

[Johannes Henricus van der Palm]

Palm (*Johannes Henricus van der*), zoon van den voorg., geb. te Rotterdam den 17n' en ald. gedoopt 21 Juli 1763, bezocht het Erasmiaansch gymn., werd reeds 16 Sept. 1778 als alumnus zijner geboortestad in het Staten-collegie te Leiden opgenomen en prom. er 31 Jan. 1784. Den 28 Maart 1785 werd hij als pred. aan den Maartensdijk bevestigd en toonde meer en meer zijne patriotsche gezindheden, zoodat hij twee jaar later tot de onderliggende partij behoorde en 16 Sept. 1787 zijne gemeente verliet. Met het begin van 1788 kwam hij te Middelburg in betrekking bij den vroegeren representant van den Prins als eersten Edele in Zeeland, J.A. van de Perre, z.a., (overl. 8 April 1790), dien hij als huisprediker en wetenschappelijke vriend ten dienste stond en daartoe in gen. stad en des zomers op het aan Westhove palende Duinvliet woonde met de zuster van zijn vriend J.W. Bussingh, zie blz. 139, met wie hij 14 Nov. 1786 te Delfshaven gehuwd was. Door het overlijden van de douarière Van de Perre eindigde zijne betrekking, 8 Aug. 1794; den 7 Febr. 1795 was hij in de politiek, als

lid van het voorloopig bestuur van Zeeland; den 11 Juni 1796 aanvaardde hij het professoraat in de Oostersche letteren te Leiden, dat door de afzetting van Rau opengevallen was; doch reeds in April 1799 werd hij geroepen tot het Agentschap van Nationale opvoeding, een ministerie van onderwijs en wetenschappen, waarin hij hoogst verdienstelijk zijn ambt bekleedde, tot zijn terugkeer aan de Leidsche hoogeschool, waar hij als professor, akademieprediker en redenaar met overbekenden roem werkzaam was, - in het openbaar ambt van 1806 tot '33, later tot bijna aan zijn uiteinde: hij overl. 8 Sept. 1842.

Onmisbaar voor de kennis van zijn leven en werken is het hieronder vermelde boek van zijn' niet minder vermaarden aanbehuwden kleinzoon; daarom wordt zijn letterarbeid hier bij bekorting opgegeven, gelijk hij t.a.p., blz. 175-183 uitvoerig voorkomt. De kinderplicht, dichtstuk, 2 Nov. 1780; Welkomstgroet aan G.J. Loncq, id.; De oorlog, bekroond ged.; Lijkvers op J.W. Bussingh, Leid. 1782; De Leydsche weezen aan de Leydsche burgerij, Leid. 1783; De weldadigheid, dichtstuk; Verheerlyking van Christus op den Berg, bekroond dichtstuk, 1783; Ter nagedachtenis van S. Hoek, 1786; Ode aan de deugd, 1787; Lofrede op J.A. van de Perre, (gehouden 26 Nov. 1790), Middelb. 1792; Proclamatie van het vrije volk van Middelburg aan hunne medeburgers, 10 Febr. 1795; Aanspraak, gehouden in Febr. 1795 als voorzitter der kiezers van de Volksvertegenwoordigers te Middelburg, 1795; De Vriend des volks, enkele nrs. van dit Weekbl., ald. 1795-96; Aanspraak en

dankzegging, gehouden in de Oostkerk te Midd., op het feest der alliantie tusschen de Fransche en Nederl. Republ., ald. 1796; Redevoering over de volksgunst, uitgesproken in de Vaderl. Societeyt te Midd., ald. 1796; Redevoering bij gelegenheid van het Nationale feest op den 10 Dec. 1799, 's-Hage 1800; Aanspraak van den Agent der Nationale opvoeding, ter opening der bijeenkomst van schoolopzieners, 16 Julij 1801, ald. 1801; Aanspraak als voorzitter ter opening van de verg. van afgevaardigden uit de departementale schoolbesturen, 22 Sept. 1803, ald. 1803; Levensbijzonderheden van Dr. J. van Heekeren, 1803; Jesaias, vertaald en opgehelderd, 3 dln., ald. 1805, 2e druk, Rott. 1841; De Magistraat der stad Leyden aan de Ingezetenen van het Koningrijk Holland, nopens de ramp van 12 Jan. 1807; Redev. bij het feest der Orde van de Unie, 29 April 1808; Id. 4 Sept. 1809; Salomo, Amst. 1808-'16, 6 dln.; 3de druk, in 7 dln., Leeuw. 1834-'35; Eenige liederen van David, met al de liederen van Azaf, Middelb., Dordr. 1791, Leid. 1815; Verhandelingen, Redevoeringen en Losse Geschriften, 1e dl. bevattende de reeds vermelde, Amst. 1818, '24, '29, 4 dln.; Dl. II: Over het oordeel der nakomelingschap, herdr. ald. 1837; Vaderlandsche ontboezeming, 1813; Nederlands blijde vooruitzigten, 1813; De vrede van Europa, 1814; Christelijke opwekking tot heldenmoed, 1815; Dl. III bevat: Redev. ter naged. van E.A. Borger, 1821; Redev. over het versmaden en veronachtzamen der kunst, 1820; Redev, over het middelmatige, 1823; Mijne herinneringen aan J. Bellamy, 1822; Redev. op het 4e Eeuwfeest van de uitvinding der Boekdrukkunst te Haarlem, 1823; Dl. IV: Over de zelfkennis, 1829; Lijkrede op J.M. Kemper, 1825; Bij de viering der 250ste verjaring van Leydens ontzet, 1824; Ter godsdienstige voorbereiding der viering van het Akad. Jubelfeest, 1825; Ter feestvierende herinnering aan den Akad. leeftijd, 1828. Dl. V, Leeuw. 1847, bevat de latere Verh. enz., nieuwe uitg., 5 dln., ald. 1853-'56; Bijbel voor de Jeugd, 24 dln., Leid. 1811-'24, 2e dr., Leid. 1835-'36, 3 dln., Gouda 1845-'57; volks-uitg. 24 st., ald. 1857, '58; Geschied- en Redekunstig Gedenkschrift van Nederlands Herstelling, Amst. 1816, herhaaldelijk herdrukt en ook in het Fransch vertaald; Bijbel, alle de boeken des O. en N. Verbonds, benevens de Apocryfe Boeken des Ouden Verbonds, 8 st., Leid. 1818-'30, 4o; De Bijbel, Leid. 1827-'30, 8o; Aanteekeningen op den Bijbel, Leid. 1831-'35; Apocryfe Boeken des Ouden Verbonds met de Aanteekeningen, Leid. 1838; Brief aan M. Siegenbeek, Haarl. 1827; Verhandeling over eenheid en verscheidenheid, 1831; Verhaal van de Inwijding van het gedenkteeken ter nagedachtenis van L.J.W. Beeckman, Leid. 1832; Vervolg op Salomo, behelzende de IX eerste hoofdstukken van het boek der Spreuken, Leeuw. 1838; Tweede vervolg op Salomo, Leeuw. 1841, gezamenlijk als 3e dr., 9 dln., ald. 1855, '56. Eene verz. van Leerredenen, omstr. 200 in getal, afzonderlijk of in bundels verschenen en vaak herdrukt; benevens voorreden voor werken van anderen, Lat. redev., bijdr. in tijdschriften, enz.

(N. Beets, Leven en Karakter ... geschetst, Leiden 1842.)

[Willem Palmers]

Palmers (*Willem*), geb. in 1810 te Heinsberg, waar zijn vader een fabriek had; door de oorlogen onder Napoleon I ging deze te niet, en de oude Palmers vestigde zich als onderwijzer te Heerlen. De zoon werd ook tot onderwijzer opgeleid, en volgde zijn vader op; doch hij verliet weldra zijne betrekking en ging naar Brussel, om

boekhouder bij een mijnmaatschappij te worden. In 1861 was hij commies bij de Société des Verreries nationales.

Hij vertaalde onderscheiden werken en tooneelspelen uit het Zweedsch en Hoogduitsch, en schreef behalve dat: De vyf en twinstigste verjaerdag der inhuldiging van Zyne Majesteit Leopold I, Koning der Belgen, Bruss. 1856.

[Mr. Ruthgerus Paludanus]

Paludanus (*Mr. Ruthgerus*), geb. te Zuidzijpe 11 Sept. 1736, werd 16 April 1754 stud. te Leiden en was achtereenvolgens schepen, thesaurier, hoofdofficier en burgemeester van Alkmaar, waar hij 23 Oct. 1788 overleed.

Hij schreef: Lentezang, gevolgd naar het Latijn van E.W. Higt, Leid. 1761; Oudheid- en Natuurkundige verhandelingen, meestal betrekkelijk tot West-Vriesland of het Noorderkwartier, Eerste (en eenig) stuk, Leiden 1776.

[Mr. Jan Pan]

Pan (*Mr. Jan*), geb. 21 Mei 1785 te Enkhuizen, waar zijn vader o.a. hoofd-officier was en andere regeeringsposten bekleedde, ontving eerst het onderwijs van Ecco Epkema, studeerde te Franeker en later te Leiden in de rechten, in welk vak hij in 1809 promoveerde. Hij vestigde zich eerst te Enkhuizen als advocaat en in 1811 te Hoorn, waar hij veel praktijk had. In 1838 werd hij raadsheer in het prov. hof van Drente, welke betrekking hij wegens volslagen doofheid in 1858 nederlegde; nu ging hij naar Hoorn terug, waar hij 25 September 1871 overleed.

Hij schreef: Aanwijzing der Oude en Nieuwere Dichters door Mr. W. Bilderdijk en Vrouwe K.W. Bilderdijk overgebragt

of nagevolgd, met Aanteekeningen en eene Voorlezing over de voortreffelijkheid van Bilderdijk in het navolgen en overbrengen der oude Dichters, bijzonder van Horatius, Amst. 1839. Deze Voorlezing is ook gedrukt in Da Costa's uitgave der Dichtwerken van Bilderdijk; Aanmerkingen op de taal en stijl der ontwerpen van Wet tot herziening der Grondwet, Amst. 1848. Hij schreef een groot aantal stukken over Geschiedenis en Oudheidkunde in den Drentschen Volksalmanak, den Kunst- en Letterbode en in andere tijdschriften en bladen, welke opstellen door hem verzameld en uitgegeven werden onder den titel van: Kleine opstellen over de Geschiedenis, Oudheden en het Bijgeloof in Drenthe, Haarl. 1862. De lijst zijner geschr. volgt op zijn levensbericht in:

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1872.)

[George Willem Hendrik Panchaud]

Panchaud (*George Willem Hendrik*), geb. 23 April 1824 te 's-Gravenhage, diende aanvankelijk bij 's Rijks Marine als onder-officier, vervolgens was hij in administratieve betrekkingen werkzaam.

Hij schreef: De graaf van Leidenforth. Een geschiedk. roman uit de laatste helft der 17e eeuw, 3 dln., Amst. 1850; Het roode masker Hist. rom. tafereel uit de eerste helft der 17e eeuw, Amst. 1851; Nederl. avonturiers of fortuinzoekers te land en ter zee. Hist. roman, 2 dln., Amst. 1867-'68; Nederl. avonturiers op geneeskundig gebied. Rom. schetsen, Amst. 1867; Ontmoetingen op een bezoek aan de wereldtentoonstelling te Parijs in 1867. Rom. humor. schets, Amst. 1867; Amsterdam bij dag en bij nacht, 3 dln., Amst. 1868-'69, 2e dr., 1883; De pleegdochter van den galeiboef. Rom. tafereel uit het begin der 19e eeuw, 2 dln., Amst. 1868; De wrekers. Histor.-Rom. tafereel uit het laatst der 18e en het begin der 19e eeuw, 2 dln., Amst. 1868; Amsterdam, geschetst in hist. rom. tafereelen, 4 dln., Amst. 1869-'70; De smokkelaar. Geschiedk. roman, 2 dln., Amst. 1869; Amst. 1869; Het kasteel van Hermosa. Hist. rom. tafereel uit de jongste Spaansche onlusten, 2 dln., Amst. 1871; De wraak eens Indiaans. Hist. rom. tafereelen, 2 dln., Amst. 1875; De baron de Vaudrey of de twee weezen, roman, Amst. 1875; Ernest van Degenstein, of de onnatuurlijke broeder. Eene bladzijde uit de geheimen van Amsterdam, 2 dln., Amst. 1875; De pleegzoon van den strandbewoner. Hist. rom. taf. uit de laatste helft der 17e eeuw, 2 dln., Amst. 1882; Horace de Belleville of de strijd tegen het noodlot, 2 dln., Amst. 1884.

[Bernardus Pandelaert]

Pandelaert (*Bernardus*), werd geb. omstreeks 1600 studeerde in de geneeskunde en zette zich als dokter te Dordrecht neder.

Behalve eenige Latijnsche gedichten vervaardigde hij: Hymni of Lofzangen op de Christelijke feestdagen, Utr. 1640.

[Johannes van Panders]

Panders (*Johannes van*), woonde in het laatst der vorige en het begin van deze eeuw te Alkmaar.

Hij schreef: Bousard of de menschlievende lootsman, kluchtsp., 1779; Frederik de Rechtvaardige, trsp., 1781; De gewapende Uittogt, trsp., 1787; Het Weeuwtje en haar minnaar, gedicht; De snoodaard naar beginsels, trsp., 1805.

[Willem de Pannemaker]

Pannemaker (*Willem de*), dichter uit de eerste helft der XVe eeuw. Op last van het Magistraat der stad Aalst vervaardigde deze schrijver, in 1430, een mysteriespel van den Helighen Cruce, dat op de Groote Markt aldaar werd opgevoerd.

[Carolus Pantekoek]

Pantekoek (*Carolus*), geb. in 1758, was eerst predikant te Muiderberg, daarna te Klundert en in 1790 te Breda, uit welke betrekking hij wegens Oranjegezindheid in 1795 ontslagen werd. In 1800 was hij weder predikant te Emden en werd in 1815 te Breda, in deze koninkl. collatie hersteld, waar hij overleed.

Hij schreef: Godgeleerde Verlustigingen (gedichten), 's-Hage 1783; Verhandeling over de uiterlijke vereischten in eenen redenaar, Breda 1792, en verder nog een paar godgeleerde werken.

[Carolus Wilhelmus Pape]

Pape (*Carolus Wilhelmus*), geb. te Breda in 1788, werd stud. te Leiden, 26 Juni 1806, en was pred. te Heusden van 1815 tot 1852, toen hij zijn ambt neerlegde, tevens lid in de lagere en hooge kerkbesturen, voorzitter der algemeene synode. Hij overl. in Den Haag, 1 Juli 1873, 84 jaar oud.

Schr.: De stad en het land van Heusden, een leesboek voor de jeugd, 2 st., 's-Hert. 1828, '25; Iets ter herinn. aan Jan Esdré,.., Redev., ald. 1824; Hand. van het klassikaal bestuur van Heusden, omtrent den gewezen pred. H.P. Scholte, en zijn aanhangers, (zie p. 161 en art. Scholte), 2 st., 's-Grav. 1835.

[Jan de Pape]

Pape (*Jan de*), 26 Januari 1577 geb. te Ieperen, is als schrijver bekend door een klinkdicht op den Lusthof van de doorluchtige en deugdzame vrouwen van Joos Griettens.

[Jan Baptist de Pape]

Pape (*Jan Baptist de*), Kortrijksche dichter, leefde omstreeks het begin der 18e eeuw als priester en schreef voor het tooneel: Des menschen verlossinge door de geboorte onses Saligmaekers Jesu Christi, zedelyck vertoont door de Reden-

rycke Gilde van Rhetorica van Ste Barbara binnen Cortryck, op rym gestelt door J.B. de Pape, Gent 1715; en: Thooneelspel van den Oorlogh tusschen Carolus VI, keyser van Oostenryck ende Soliman III, keyser der Turcken, enz. zal verthoont worden aen den Edel Heer enz. door de Jonckheit van aldaer, op den 1, 2, 3 4, 6 en 9en Mey 1717, Brugge 1717.

[Jan Papens]

Papens (*Jan*), als statie-overste te Sint-Pieters-Jette overl. op 8 Dec. 1887, in den ouderdom van 27 jaar.

Schreef: Verlaten! roman uit het werkelijk leven, Gent 1886.

[Lodewijk Gerlach Pareau]

Pareau (*Lodewijk Gerlach*), zoon van den Utrechtschen hoogleeraar J.H. Pareau, werd geb. 10 Augustus 1800 te Deventer. Hij studeerde te Utrecht in de godgeleerdheid en promoveerde in 1820 in deze faculteit; op denzelfden dag werd hij ook eershalve doctor in de letteren. Hij was achtereenvolgens predikant in 1821 te Nederlangbroek, in 1830 te Voorburg, en in 1831 hoogleeraar te Groningen, waar hij 27 Oct. 1866 overleed.

Behalve Lat. redevoeringen schreef hij een groot aantal artikelen in het tijdschrift Waarheid in Liefde, waarvan hij lang mede-red. was.

[Antonie Hendrik Pareau]

Pareau (*Antonie Hendrik*), broeder van den voorg., geb. te Harderwijk 20 Juli 1805, studeerde, eveneens te Utrecht, in de godgeleerdheid en was achtereenvolgens in 1835 predikant te Zuilen, in 1839 te Monnikendam en in 1845 te Assen, waar hij 5 Nov. 1859 overleed.

Reeds als student werd hij 1826 voor een antwoord op de prijsvraag der Gron. theologische faculteit over Davids elegie op Saul en Jonathan bekroond. Verder: De oude kerk te Assen, eene voormalige kloosterkerk, eene gedachtenisrede met aanteek., Assen 1849, en eenige theol. werken.

[Diederik Paringet]

Paringet (*Diederik*), rentmeester en auditeur-militair te Grave. Hij was er ook notaris en verzamelde al hetgeen kon bijdragen tot de kennis der uitgebreide voorrechten en talrijke instellingen van Grave; hieraan arbeidde hij zeker van 1702 tot 1727.

Na zijn dood werd uitgegeven zijn: Memoriaal of Beschryvinge van de stad Grave en den lande van Cuyk, derselver tydelyke Heeren, hunne regeringen, wedervaaren, privilegien, costumen en resolutien. Met aanteekeningen vermeerdert door Mr. Paul van Alen, 2 dln., Utr. 1752.

[Ferdinand Jacob Parmentier]

Parmentier (*Ferdinand Jacob*), geb. te Kortrijk op 7 Sept. 1825, deed zijne geestelijke studiën en werd priester. Verscheidene jaren was hij professor in zijne geboortestad, waarna hij pastoor werd te Vlassloo en thans is hij pastoor-deken te Molembaix (Henegouwen).

Hij onderscheidde zich als kanselredenaar en gaf in het licht: Aenspraek op het honderdjarig jubilé van het gesticht der broeders van Dale, Kortrijk 1861; Lykrede uitgesproken by de plegtige begrafenis van den Z.E. Heer P.H. Vanderougstraete, Kortrijk 1864; Aenspraek op het vijftigjarig Jubilé van de Eerw. Moeder Anna Planckaert, overste van de zusters Paulinen, Kortrijk 1864; Lofrede van Pater Isidoor, Consultor-Provinciael en Overste der Passionisten te Kortryk, Kortrijk 1878.

[Adriaan Pars]

Pars (*Adriaan*), geb. 16 October 1641 te 's-Hage, studeerde sedert 12 Oct. 1658 te Leiden en werd in 1671 predikant te Katwijk, waar hij 30 Maart 1719 overleed.

Behalve godgeleerde en Latijnsche werken schreef hij een aantal gelegenheidsgedichten van weinig meer dan biographische waarde, gelijk zijne historische werken geringe aanvullingen van compilatiën behelzen. Van zijne geschr., waarvan de beteekenis niet geheel voorbijgaande is, worden hier vermeld: Keten van Heerlijkheden ter eere van den verheerlijkten Messias aan de regterhand van Jehovah. Met de Gevallen van zijn Kerk, en deszelvs vijanden, geschreven en uytgebreyd, Leid. 1688; Psalm CX in rijm, 1688; Otia Cattavicena of Katwijkze speeluren, Katwijkse Oudheden, Leid. 1688; Rijnsburgse oudheden en voor-treffelijkheden der Abdye, 1693; Messias Vaticinans of de Profeterende Heiland in zijn Vreeselijke en getrouwe Godspraken omtrent Jerusalem en werelds ondergang, 1693; Teekenen der Tijden over het XXIV hoofdstuk van het Evangelium, na de beschrijving van Mattheus in rijm: Vervolg der Otia Cattavicena, Leid. 1693; Treurlied van den gekruisten Kristus, of korte inhoud van het geheele lyden van den Messias, na de jaerlykse Leydsche Preekorder, volgens maatzang van de X geboden, Leid. 1685 en 1698; Catti aborigines Batavorum, d.i. de Voorouders der Batavieren, ofte de twee Katwyken, Leid. 1697, met aanteekeningen vermeerderd door Van der Schelling, Leid. 1747; Index Batavicus of Naemrol van de Batavise en Hollandse schryvers van Julius Caesar af tot dese tyden toe, Leid. 1701.

[Petro Parson]

Parson (*Petro*), geb. 11 Maart. 1803 te Amsterdam, studeerde in de letteren aan het Athenaeum ald., en sedert Nov. 1822 te Leiden in de godgeleerdheid en werd in 1829 pred. te Kuinre; in 1831 te Steen-

wijk, waar hij in 1875 emeritus werd en er overleed 13 Maart 1878.

Hij schreef: Voor arm en rijk, versjes, Amst. 1847; voor schoolgebruik zonder naam uitgegeven onder den titel: Versjes voor kinderen van den geringen stand, Amst. 1849; Zomer- en winterbloempjes, Schied. 1849; Snipperuurtje, m. pl., Schied. 1848; Deugd geeft vreugd, Amst. 1850; Het biddende kind, versjes uit het Hoogduitsch, Rott.; Het ga u wel, verhalen en versjes, Amst. 1852; Liederkrans, Verzameling van 2 en meerstemmige liederen voor scholen en huisgezinnen (Muziek van Hutschenruyter), Schied. 1852; Deugd en ondeugd in 40 bijbelsche voorbeelden voor school en huisgezin (proza), Amst. 1861; Mijn Album, versjes uit het Hoogduitsch, Leid. In het Nieuwe gezangboek der Hersteld Luthersche gemeente werden twee door hem vervaardigde gezangen opgenomen, als n°. 242 en 375, en in den nieuwen vervolgbundel bij de Hervormden in gebruik, zijn gezang 199 en 208 van zijne hand.

[Mr. Jan Frederik Parvé]

Parvé (*Mr. Jan Frederik*) werd 17 Juli 1739 als Amsterdammer en 20 jaar oud te Leiden voor de rechten ingeschreven, was daarna rentmeester van Rijnland, raad in de vroedschap van Haarlem en overleed aldaar in Maart 1787.

Hij schreef: Lykdicht ter gedachtenisse van Mr. Pieter Steyn, raadpensionaris en grootzegelbewaarder van Holland en West-friesland, overl. 5 van Slagtmaand 1772; Zegezang der Israëlitische maagden na het verslaan van de Philistynen en hunne kampvechter Goliath, in de Poëtische Mengelstoffen van het Haarl. dichtgenootschap. Ook plaatste hij gedichten in de Lauwerbladen voor de zonen der vrijheid, een dichtbundel, uitgegeven door A. Blussé, Dordr. 1782 en '83, ook onder den titel: Eerkroon op de hoofden der doorl. staetsmannen, burgervaderen, enz.

[Mr. Daniel Couperus Steyn Parvé]

Parvé (*Mr. Daniel Couperus Steyn*), geb. 27 April 1812 te Batavia, stud. sinds 26 Aug. 1829 te Leiden, werd O.I. ambtenaar, en vestigde 1850 zonder betrekking te Londen.

Hij schreef: De Bijbel, de Koran en de Veda's. Tafereel van Britsch-Indië en van den opstand der inlandsche legers aldaar, met een voorrede van prof. P.J. Veth, 2 dln. Haarl. 1858; De handelingen van Sir James Brooke op Borneo, getoetst aan de officieele Engelsche bescheiden en bestaande traktaten, Haarl. 1859; De godsdienstige opwekking in Engeland beschreven en vergeleken met vroegere soortgelijke verschijnselen in Amerika en Europa, Amst. 1860; Gesch. van Italië van 1789 tot de laatste tijden, 2 dln., Amst. 1861; Overzigt van het handelsverkeer tusschen Nederland en Engeland, ontleend aan Engelsche bronnen en in verband gebragt met de belangen van den vaderlandschen handel, landbouw en veestapel, Amst. 1867. Behalve deze werken nog: Het koloniaal monopoliestelsel getoetst aan geschiedenis en staathuishoudkunde, 's-Hage 1850, hetzelfde werk nader toegelicht, Zalt-Bommel 1851; Geschiedenis van het munten bankwezen van Nederlandsch-Indië, sedert de herstelling van het Nederl. gezag in 1816, Zalt-Bom. 1852; De toekomstige wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederl.-Indië, ingevolge art.

60 der grondwet, beschouwd in verband tot hetgeen daaromtrent thans is verordend in onze en in eenige vreemde koloniën, Zalt-Bom. 1852.

[Daniël Jan Steyn Parvé]

Parvé (*Daniël Jan Steyn*), neef van den voorg., geb. te Gorinchem, waar zijn vader toen ontv. der registratie was, 3 Sept. 1825, ontving zijne opleiding te Deventer, de latere woonplaats zijner ouders, studeerde en prom. in 1847 te Groningen in de philosophie. Het volgende jaar werd hij prof. in de wiskunde aan het Kon. Athenaeum te Maastricht, en in 1858 rector der 2e afdeeling. Voor het samenstellen der Wet op het M. Onderwijs werd hij in 1858 geplaatst aan het Ministerie van Binnenl. Zaken en bij de invoering daarvan inspecteur. Hij overl. in Den Haag, 12 April 1883.

Hij schreef: Het wiskundig onderwijs in Nederland, Rott. 1850; De omwenteling der aarde om hare as, in verband met de slingerproeven van Foucault, Gron. 1851; De methode van teekenonderwijs van de gebr. F.A. Dupuis, Leid. 1852; Leerboek der natuurkunde, 2 dln., Tiel 1860, 2de druk, 4 dln., 1873: De wet tot regeling van het middelb. onderwijs, opgehelderd door aant., Arnh. 1863; Overzicht van de regeling van het middelbaar onderwijs voor den handwerksstand in de Nederlanden, gevolgd door een kort verslag van het teekenonderwijs in die scholen, 's-Hage 1869, (ook in het Fransch vertaald uitgegeven); De inrichting van het middelbaar onderwijs in Nederland, Leid. 1871. Verder schreef hij op last van den Min. van Binnenl. Zaken een in 't Duitsch overgebr. verslag over ons L. en M.O. voor de tentoonst. te Weenen, vertaalde uit die taal een paar natuurk. schoolb., en schreef opst. in de Nieuwe bijdragen voor onderwijs en opvoeding, De Gids, het Album der Natuur, Nederl. Spectator, De School, tijdschr. voor onderwijs, Vragen van den dag, Statistisch en staathuishoudk. jaarboekje, De Konst- en letterbode, enz. In De Economist: Overzicht van het M.O. bij het einde van 1867; Overzicht van de hbs.

en burgerscholen bij het einde van 1868; Overzicht van het M.O. bij het einde van 1860, M.O. voor meisjes, 1870, en de Burger dag- en avondscholen, 1872.

[Mr. Zacharias Paspoort]

Paspoort (*Mr. Zacharias*), geb. 3 Maart 1759 te Middelburg, studeerde van 14 Sept. 1778 te Leiden in de rechten, en werd reeds in 1779 schepen en raad zijner geboortestad, dat hij tot 1795 bleef; daarna bekleedde hij onderscheiden betrekkingen in het bestuur zijner provincie, en was in 1810 maire van Ritthem. In 1813 werd hij lid der staten van Zeeland en der rechtbank van eersten aanleg te Middelburg, waar hij 29 Juni 1824 overleed.

Hij gaf eene: Beschrijving van Zeeland, ten vervolge op het negende en tiende deel van den Tegenwoordigen staat der Nederlanden, Middelb. 1820; bevattende aanteekeningen op het destijds bijna 70 jaar vroeger geschrevene werk.

[Mr. Marinus Cornelis Paspoort]

Paspoort (*Mr. Marinus Cornelis*), sedert 1822 door aankoop heer van Grijpskerkeen-Poppendamme, zoon van den voorg., geb. 1 Januari 1797 te Middelburg, studeerde sedert 7 Nov. 1815 te Leiden, hij was reeds sedert 1819 lid van den gemeenteraad zijner geboortestad, werd daar van 1838 tot 1850 burgemeester en in den adelsstand opgenomen; woonde daarop eenigen tijd buitenlands, en had ook zitting in de Staten der provincie, de dubbele en de eerste kamer der Staten-Generaal. Hij overleed te 's-Hage 7 Februari 1874.

Schreef: Mijne uitspanning in ledige uren, Midd. 1822, versbundeltjes, niet in den handel; De gemeente Oost- en West-Souburg, eene statistische bijdrage tot de plaatsbeschrijving van Zeeland, uit echte bronnen zamengesteld, met afbeelding van het gemeentewapen, Midd. 1860; Humors bruiloft, Midd. 1864. Verder bijdragen in het Archief van het Zeeuwsch genootschap, Zeeuwsch jaarboekje of Middelb. Naamwijzer en het zgn. Maandboekje, over het ontstaan en de trapsgewijze uitbreiding der stad Middelburg in vroegere eeuwen; de straten, kaaijen en pleinen, zooals dezelve het eerst verschenen in de oude rekeningen dezer stad (Middelburg), het Stadhuis te Middelburg; de Oude of St. Pieterskerk, enz., waarin vaak de hulpvaardige hand van bescheiden deskundigen wordt teruggevonden.

[Karel Passé]

Passé (*Karel*), geb. te Amsterdam in 1740, werd in zijne jeugd voor den boekhandel bestemd en betrad later het tooneel, omdat zijn neiging hem daartoe dreef. Hij speelde eerst te Leiden met het tooneelgezelschap van Corver, en kwam daarna aan het Amsterdamsch tooneel, waar hij speelde bij de opening van den nieuwen schouwburg na den grooten brand van 1772. P. was een der beste tooneelspelers van zijn tijd en overleed waarschijnlijk te Amsterdam in 1785.

Hij schreef in verzen: Schouwburg-uitnoodiging tegen 1 Maart 1774, ter vertooning van Zoroaster van Nomsz; Afscheidsgroet op den Amsterdamschen schouwburg op den 23sten van Gras-, en den 3den van Bloeimaand, 1781; Aanspraak aan het Amsterdamsche Publiek, uit naam van acteurs en actrices van den Amsteldamschen

schouwburg na het derde Tooneelstuk, dat hen was toegestaan ten hunnen voordeele te vertoonen (1782); Dankbetuiging aan het Amsteldamsche Publiek uit naam der Acteurs en Actrices, by de gewone jaarlijksche sluiting der Amsteldamsche schouwburg (1783).

[Johannes Passeraat]

Passeraat (*Johannes*), schreef: Het ware hof des Uyls, aan alle haare omschrevene uylagtige Heeren en Liefhebbers door Koertje Juyle; Het ware lof des Esels, Amst. 1664.

[Jacobus de Passius]

Passius (*Jacobus de*), leefde in de vorige eeuw te Schiedam, waar hij in 1772 uitgaf: Verzameling van geestelyke Gezangen met Muzyk. In de gedichten van het genootschap Vlijt volmaakt te Schiedam, in 1781 te Leiden uitgegeven dichtte hij Psalm 51: Tegen u alleen heb ik gezondigd, en Gebed van eenen stervenden.

[Jan David Pasteur]

Pasteur (*Jan David*), geb. te Leiden 23 Mei 1753, begon zijne acad. studiën reeds in 1766, werd in 1776 commies der konvooien en secretaris te 's-Gravendeel; in 1795 volbracht hij eene zending naar Engeland en werd het volgende jaar lid van het bestuur der Marine van de Republiek en lid van de eerste Nationale Vergadering; na eene zending naar Parijs volbracht te hebben opende hij in 1797 de eerste zitting der tweede Nationale Vergadering met eene aanspraak. In 1798 werd hij bij de omwenteling gevangen gezet, doch spoedig weder ontslagen. In 1801 werd hij secretaris van het Wetgevend Lichaam, en overleed te 's-Hage 8 Januari 1804.

Hij liet meer dan 80 door hem geschreven of vertaalde boekdeelen en 300 losse stukken en verhandelingen na; een tooneelstuk: De Russen in N.-Holland of Vrijhart en Saartje, verscheen in Den Haag, 1800. Een oorspronkelijk werk is: Beknopte natuurlijke historie der zoogende dieren, 3 dln., Dordr. 1801. De meeste andere werken zijn vertalingen van reizen, waaronder die van Le Vaillant en Cook en werken over natuurlijke historie als Faujas de St.-Fond, over den St.-Pietersberg, Amst. 1803.

[Lucas Pater]

Pater (*Lucas*), geb. te Amsterdam in 1707; hij behoorde tot den kleinen koopmansstand in zijne geboortestad, waar hij 10 Juli 1781 overleed.

Hij schreef: Leeuwendaal hersteld door de Vrede, zinnespel, vertoond op 28 Juli 1742 bij de opening van den Amsterdamschen Schouwburg; De dood van Cajus Gracchus, trspl., 1738, 2e dr., 1752; Gustavus, trspl. (naar het Fransch), 1761; De juichende schouwburg, zinnebeeldig divertissement, 1761; Isaäk, of de afschaduwing des Heilands, naar het Ital. van Metastasio, Utrecht 1783; Het onbewoond eiland, tnsp. naar Murphy, Utr. 1783; Mengelingen van gedichten, Utr.; Tooneelpoëzy, Amst., 5 dln.; Poëzy, Amst. 1774; Nagelaten Poëzy, Amst. 1784. Zijn 'Nieuwejaarsdag' en het gezelschapslied: 'Hoe zoet is 't daar de vriendschap woont!' hebben eene algemeene bekendheid verworven en behouden.

[Louis Patoir]

Patoir (*Louis*), was in 1804 geb. te Amst., begon zijne studiën in 1824, werd in 1827 predikant bij de Waalsche gemeente te Leeuwarden, en in 1830 te 's-Hage; hij legde 6 Febr. 1836 zijne betrekking neder en overl. in Den Haag 2 Juli 1850.

Hij gaf in poëzie in het licht: C. Marcius Coriolanus, treurspel, Amst. 1824; Proeve eener vrije navolging van den 1sten en 4den der Herderszangen van Virgilius, Amst. 1825.

[Pauwels Pauli]

Pauli (*Pauwels*), is de schrijver van den bundel geestelijke liederen, getiteld: Bruyloft-lied van Jesus en Maria, speelwys gedicht op Salomons sangen, Leuven 1630.

[Mr. Pieter Paulus]

Paulus (*Mr. Pieter*), uit een geslacht van uitgewekene Hugenoten geb. te Axel, waar zijn vader burgemeester was, 9 April 1755. Na eenig voorloopig onderwijs in Den Bosch genot en te hebben, ontving hij zijne opleiding van den Vlissingschen rector Van Cruysselenbergen en werd in 1770 stud. te Utrecht. Gelijk velen vóór 1795, heeft hij zich niet in het album laten inschrijven, met het plan om dit eerst te doen tegen het afleggen van een examen, en door den toen niet ongewonen overgang naar eene andere universiteit is hij op de rol onvermeld gebleven. In 1774 werd hij stud. te Leiden en prom. daar 12 Dec. 1775; hij vestigde zich in Den Haag, doch kon wegens zijne staatk. gevoelens, in zijne geschr. opengelegd, niet tot een ambt geraken; door een rijk huwelijk kon hij ook de bekende buitenplaats Pasgeld nabij Delft bewonen; in 1784 voegde hij zich bij de patriotten, werd daardoor als advocaat voor fiscale zaken door de Staten van Holland in dienst genomen onder den titel van lands-avocaat; in April 1785 werd hij adv.-fiscaal bij de admiraliteit van de Maas, natuurlijk twee jaar later afgezet. In 1795 was hij een der voornaamste mannen van de omwenteling en in het volgende jaar werd hij benoemd tot voorzitter der nationale vergadering. Hij overleed reeds 17 Maart 1796, niet zonder zijn eigen toedoen, daar

hij bij de plechtigheid van den optocht der leden naar hunne vergaderplaats, deze blootshoofds verkoos voor te gaan, waardoor hij zich eene ‘zinkingkoorts’ op den hals haalde. Men deed destijds de weinig kiesche vraag: Moet (zijn) dood als een zegen of als een slag, als een geluk of als een ramp, als voordeelig of nadeelig voor dezen Staat beschouwd worden? Eene lijkrede over Pred. VII: 3, gedr. in 1796. Bij de kennisneming zijner uitgegeven geschr. moet opgemerkt worden, hoe jong de auteur was, bij hunne samenstelling. Onderstaande fraaie monographie loopt slechts tot 1784, omdat de latere papieren ven den Staatsman niet opgespoord konden worden.

Schr.: Nut der Stadhouderl. Regeering, aangetoond bij gelegenheid der geboorte van Willem Frederik, Pr. v. Oranje, Utr. 1773, (naamloos, en niet weinig geschikt om het Nut bedenkelijk te maken), 2e dr., 1775; Diss. de origine, progressu, et solutione nexus feudalis Flandriam et Zelandiam, Leiden 1775; Verklaring der Unie van Utrecht, 3 dln., 1775-'78. Vermoedelijk gaf hij: De voorrechten van 's lands hoofdkerk ... ondersogt, Amst. 1772. Naar aanleiding van het tweede Leidsche eeuwfeest schr. hij: Betoog van Zeelands regt tot het stichten eener Hoogeschole briefsgewijze voorgedragen, Leid. 1775. Verder: Verh. over de vrage: In welken zin kunnen de menschen gezegd worden gelijk te zijn, en welke zijn de regten en pligten daaruit voortvloeiende? Opgedr. aan Teylers Gen., Haarlem 1793, 4e uitg. met afzonderl. uitgegevene voorrede, 1795; Aanspraak bij de opening der Nation. Verg., 1 Maart 1796. Een vlugschrift: Mr. P. Paulus met zichzelven vergeleeken, vooral uit zijne geschr., verscheen eene maand na zijn dood en werd te Amst. verboden.

(Dr. P.H. Suringar, Biogr. Aant. over Mr. P. Paulus, Leid. 1879.)

[Anna Maria Pauw]

Pauw (*Anna Maria*), uit Gouda afkomstig, en mogelijk de echtgenoote van Christophel Pierson, z.a.; de laatste heette Amaranthe Maria, en overl. in Oct. 1710.

Zij gaf in poëzie uit: Vree-bazuin, uytgegalmt wegens de gelukkige herstelling Europaas eendracht, voltrokken op deszelfs algemeene vrede tot Rijswijk 21

Oct. 1687, Rott. 1697; Stamlof, of uitbreiding over het oud-adelyk geslacht van de Heeren Casembroot, Gouda 1700.

[F.J. de Pauw]

Pauw (*F.J. de*), Gentsche tooneelschrijver uit de vorige eeuw, schreef: Arlequin Savoyard, kluchtspel in 2 bedrijven; Jannot, of de geslagene betaelt de boete, blijspel.

[Ferdinand Frans de Pauw]

Pauw (*Ferdinand Frans de*), Zuid-Nederlandsch dichter, schreef: De Trotse Amelia, ofte den getrouwen knegt, blyspel in dry deelen door Ferdinand Frans de Pauw, van Brussel; en De Boere-Kermis, of de zegenpraelende liefde, blyspel, door Ferd. Fr. de Pauw, van Gent, Gent.

[Frans Karel Benoit de Pauw]

Pauw (*Frans Karel Benoit de*), 12 Juni 1808 geb. te Rozendaal, werd hoofdonderwijzer te Baele-Hertog (prov. Antwerpen) en stierf aldaar op 29 April 1883.

Behalve eenige vertalingen en vele Fransche werken, gaf hij in het licht: Voorstellen over de hoofdregels der cijferkunst, Breda 1830; Praktisch rekenboek voor de scholen, Breda 1835; Antwoorden op de voorstellen, voorkomende in de rekenkunst, of het eerste stukje van eenen wiskundigen cursus, voor de officieren en onderofficieren der Nederlandsche landmagt, door C. en J. Doorman, 1e luitenants der artillerie; met eenige nieuwe voorstellen ter herhaling, toepassing en verdere uitbreiding van het geleerde, uitgewerkt en bijeenverzameld door F.K.B. de Pauw, 's-Gravenh. 1837; Keur van Engelsche dichtstukken, ten gebruike der scholen en van het bijzonder onderwijs; met eene vertaling der moeijelijkste speekwijzen en woorden, Dordrecht 1838; Twee-honderdtal voorstellen over de hoofdregels der cijferkunst, in geheele benoemde getallen, benevens een veertigtal redenkundige aardigheden, ten dienste van zulke kinderen, die reeds een weinig gevorderd zijn, Breda 1840; Nieuw onderricht in den briefstijl in twaelf lessen, ten gebruike der opvoedingsgestichten, lagere en middelbare scholen en tot zelfonderricht. Met talryke voorbeelden van brieven en andere opstellen in het dagelyksche leven voorkomende, Doornik 1859; Uittreksels uit de voornaamste Engelsche prozaschrijvers en dichters, Lees- en vertaalboek voor de Nederlandsche Jeugd, 's-Hertogenbosch 1860; De voornaamste grondregels der Nederlandsche spraakleer, ten gebruike bij het middelbaar onderwijs, meerendeels getrokken uit Dr. W.G. Brill's Nederlandsche spraakleer, Turnhout 1868; De Nieuwe School- en Letterbode. Tijdschrift aan opvoeding en onderwijs gewijd, Baerle-Hertog 1872-1888. Dus ook na zijn overlijden voortgezet.

[Jhr. Napoleon de Pauw]

Pauw (*Jhr. Napoleon de*), te Gent geb. den 26 Sept. 1835 en thans advocaat-generaal bij het Hof van Beroep zijner geboortestad.

Leverde bijdragen in Fransche en Nelandsche tijdschriften en bladen, en gaf uit: De Opstand van 1540 (Keizer Karel te Gent) een verhaal, Gent 1856; Geslachtboom der familie Schellekens, van Dendermonde, met zestig wapenschilden; getrokken uit het Guldenboek van Dendermonde, (Met medewerking van Alphons de Vlaminck, stads-archivaris), Dendermonde 1872; De Rekeningen der stad Gent, Tijdvak van Jacob van Artevelde, uitgegeven op last der Maatschappij van Nederlandsche letterkunde en geschiedenis De Taal is. gansch het Volk (Met Julius Vuylsteke) Drie deelen (1336-'50), Gent 1872, 1880, 1885; Bijdragen tot de Geschiedenis der Middelnederlandsche letterkunde in Vlaanderen, Gent 1879; Over den oorsprong van Breed'aa. Voordracht gehouden op het XVIIIe Nederlandsche Congres te Breda in 1881, Breda 1881; De Voorgeboden der stad Gent in de XIVe eeuw. Met inleiding, tafels van personen en zaken, en woordenlijst, Gent 1885; Over den Madoc van Willem ‘die den Reinaart maecte’, Gent 1887; Madelghijs' kintsheit, al de gekende fragmenten, bezorgd door Jhr. Mr. Nap. de Pauw, Gent 1889; Dit is die Istory van Troyen van Jacob van Maerlant, naar het vijftiendeeuwsche handschrift van Wessel van de Loe met al de middelnederlandsche fragmenten, diplomatisch uitgegeven door Jhr. Mr. Napoleon de Pauw en Edward Gailliard, Gent 1889-1890, 1e, 2e en 4e deel; Dit es tbesouch van dien dat Pieter Boe ende Leuz sijn broeder ontcracht waren den here vor sinte Verrilden kerke te Ghent (Gerechtelijk onderzoek van eenen opstand en een mirakel) (1306) uitgegeven en toegelicht door Mr. Jhr. Napoléon de Pauw, Gent 1890.

[Adolf Edward Pauwels]

Pauwels (*Adolf Edward*), op 12 Sept. 1864 geb. te Berchem, bij Antwerpen, was student in de rechten ter Hoogeschool van Leuven en is nu sedert 1888 als advocaat te Antwerpen gevestigd.

Behalve vele strijdartikels en gedichten ter verdediging van het Vlaamsche volksrecht in bladen en tijdschriften, schreef hij: Iets over Zuid-Afrika en de Transvalers, door Adolf Pauwels, student in de rechten, Leuven 1884; Het gebruik onzer taal in strafrechtelijke zaken, Coremans' wet van 17 Oogst 1873, Coremans' nieuw wetsontwerp, De Vigne's wetsontwerp door Adolf Pauwels, student in de rechten bij de Hoogeschool van Leuven, Leuven 1887.

[Jan Antoon Frans Pauwels]

Pauwels (*Jan Antoon Frans*), te Ant-

werpen geb. 10 Oct. 1747. Hij was de vruchtbaarste schrijver van zijnen tijd en het volk noemde hem de Poëet Pauwels. Ook was hij algemeen gekend om zijne eigenaardige kleeding, die hij nog immer droeg zooals tijdens de Oostenrijksche regeering. In 1819 vierde hij het vijftigjarig jubelfeest zijner werkzaamheden als dichter. Hij was rentenier en overl. ongehuwd in den nacht tusschen 7 en 8 Maart 1823.

Behalve 's mans kleinere gelegenheidsstukjes en Latijnsche verzen, voeren zijne dichterlijke werken de titels: Jubelgalm op het H. Sacrament van Mirakel, 1770; Berigt van constig gemaekte Sneeuwe Beelden tot Antwerpen gezien, 1772; Nauwkeurige tyd-rekeninge, ofte onderzoek van Jupiter de twaelf maenden ondervragende, hoe de menschen den Tyd in elck van deze hedendaegs besteden: getrokken op eenen profytigen zin, te weten, opdat alle menschen, die zig in eenige zonden het gepasseert jaer bevonden hebben, het nu tegenwoordig jaer zig zouden begeven tot eenen christelycken handel en wandel. Voorgestelt op de Nederduytsche rymmaet, en met verscheyde aengename gedagten tot iders vermaek en zielsprofyt verciert, 1772; Lof-bazuyn ... op het honderdjarig jubilé der instelling van het Broederschap der Veertiendaegsche Berechting in de Cathedrale kerk van O.L.V. te Antwerpen den 20 Mei 1773; Lof-redens aen de H. Maegd Maria toegeëygent, met thien platen, 1775; Het lyden, de dood en verryssenisse ons Heeren Jesu Christi, 1775; Chronica der inscriptien te Antwerpen by de intrede van Bisschop Wellens, 1776; De Fackel van het waer geloof, of leven van den H. Norbertus, 1776; Den zegenprael van Antwerpen veel gelucks biedende aen ... bisschop Wellens, 1776; Zeldzaeme doch openhertige samenspraek tusschen den Somer en den Winter, betreffende ter eendere zeyde de bezonderste Hoedanigheden van Diën; als zyn de aengenaeme Locht, Vrugtbaerheyd der aerde, welrikendheyd der Hoven, bloeyen der Boomen etc. Ende ten andere daer tegen gesteld de Vermakelykheden Dezen: Byeenkomsten, Sledde-vaert, loopen op Schrikschoenen, etc. benevens den ieverigen Ysgang der water-rycke Schelde. Met een zonderlinge aenteekeninge der voornaemste winters van verscheyde eeuwen en landen; en andere bemerkingen, tot gedagtenisse van zoo-zeldzamen voorval. Besluytende dat het zeer wyselyk gedaen is, in den Somer voor den Winter te zorgen. Beschreven in Nederduytsche veerssen, 1776; Zedige kortheyd ofte korte zedelessen betreffende den mensch, sijn leven, bezigheyd, handel, pligt, misbruyken; voor oogen gesteld in vyftig verscheyde hoofdstukken, om syn zelven te leeren kennen, zig in tyds wel te beraeden, ende het jaer met vrugt te beginnen en voordeelig te eyndigen. In Nederduytsche rymen beschreven, 1776; De gelukzalige fondateurs der regilieuze ordens, in afbeeldsels, met nederduytsche veersen uytgebreyd, 1777; Rechtveerdig klagt-digt, ofte generaele redevoeringe van verschyde staeten, conditien en persoonen, gedaen aen den Uytvinder van den Drank en Bevelhebber over denzelven Bacchus, rakende het misbruyk en ongevallen hierdoor veroorzaekt: Getrokken op eenen zedelyken zin, en aen den Lezer voorgesteld tot stigtinge en vermaek, door J.A.F. Pauwels, gebortig van Antwerpen, 1778; Veertig Verscheyde Nieuwjaersgiften, 1780; Eergalmende Trompet over de segenryke inhaelinge van hunne Koninglyke Hoogheden Maria Christina en Albertus Casimirus binnen de princelyke stad Brussel, 1781; Het lot van alle stervelingen, 1782; De Mensch, ofte het redelyk schepsel, 1783; Den waeren spiegel van oodmoedigheid, of het eenvoudig leven van den godvrugtigen pelgrim Benedictus Josephus Labre, overleeden tot Roomen in den geur van heyligheid op den 16en van April 1783, in

heldendicht beschreven en in 't licht gegeeven; De eerste der zeven Hoofdzonden, de Hooveerdigheyd, met haere schaedelyke uytwerkzels en de daer tegengestelde bekwaeme hulpmiddels, dichtkundiglyk voorgestelt; met het Nieuwjaer ons Heere, 1784, (en vervolgens:) Gierigheyd, 1785; Onkuysheyd, 1786; Nyd, 1787; Gulzigheyd, 1787; Gramschap en Traegheyd, 1788; Vertoog der watergoden en godinnen, met den ysgang van onse wydberugte Riviere, zig aldaer vertoonende ... 1788; Plegtige lykstatie van Major Mens, 1790; Solemnele Misse van dankbaerheyd, zullende gedaen worden in de kerke van den H. Carolus Borromaeus, op den 17 November 1790, van wegens de eendragtige vaderlanders, welke bygewoont hebben de veroverige der Hoofdstad van Vlaenderen Gend, op 17 November 1789, Gevolgd van een plegtig jaergetyde, daegs daer-naer te houden, tot laefnisse der Zielen van de Edelmoedige Voorstaender van de Vryheyd en Gerechtigheyd, de-welke aldaer gesneuveld zyn geworden, Met alle de Zinnebeelden, Versen, Spreuken, Jaer-schriften, etc., 1790; Het Herbloeyende Nederland ofte het herlevende Gemyne-Best; Jubilé van den H. Severus, 1791; De dry vreeselykste Geessels van het Menschdom: oorlog, pest, dueren tyd; Saemenspraek tusschen Waermond en Openhart, over de weerde en de bestandigheid van de Deugd en Geleerdheyd, gedicht; Het leven van den H. Joannes; Jubilé van Lepante; Den getrouwen leydsman of den engelbewaerder

1801; Dank en eeregalm der onbevlekte Maegd en Moeder Gods, 1802; De vier Jaergetyden; Den Mensch ofte het redelyk schepsel; De Dood; Gedenk-teeken van dankbaerheyd aen de moeder van bermhertigheyd, naerdat sy aen het bedrukt Nederland in de hoogste noodwendigheyd haeren veerdigsten bystand wonderlyk had besorgt, uyt den naem van alle godvruchtige Nederlanders; Den wonderbaeren doch waerachtigen Al-manach, aenwyzende, zonder bedrog, d'elenden en kwellingen van het menschelijk leven; mitsgaders de ziekten, en andere onheylen, aen welke den mensch onderworpen is: voor oogen gesteld in eene nauwkeurige bespiegelinge van de zeven trappen des ouderdoms, bevattende onzen gantschen levensloop: verrykt met geschiedenissen en leerzaeme gedagten, zoo in dicht als onrym: Gegeven voor eene nieuwjaergifte, 1802; Het nuttig en genoegelyk Tyd-verdryf of geestelyke puntdichten, bestaende uyt: I. Kortbondige lofredens der Heyligen; II. Hertroerige zedenlessen ter deugd; III. Boertige Zingreepen tot vermaek.... In verscheyde dichtmaet voor oogen gebragt en in 't licht gegeeven, 1802-1807; Het Licht op den Kandelaer, 1803; Onderzoek van Jupiter; Punt-dichten, 3 dln.; De stad en provincie van Mechelen, 1813; Eer- en Jubelgalm op de lang gewenschte zegenfeest van duysend jaeren, dat de inwoonders van Lier binnen hunne mueren bezeeten hebben de eerw. overblyfsels van hunnen patroon en beschermer den grooten Godsvriend Gummarus, 1815; De Belgen, van ouds door hunne dappere oorlogsdaeden vermaerd, en op-nieuw verheerlykt door hunne onlangs gebleeken hebbende Vroomheyd, den 16n, 17n en voornaementlyk den 18 der Maend Junius, van het jaer onz' Heere 1815, gemeynlyk genoemd la Bataille de Mont St. Jean, of la belle Alliance, of de Waterloo: voor eene Nieuwjaersgifte gegeeven aen de zelven, en alle, welpeyzende Ingezetenen door J.A.F. Pauwels. Met geschiedkundige Aenteekeningen door denzelven verrykt, 1815; Lofbazuyn, segenryk Jubel van O.L.V. van Halle, 1816; Kortbondige gedichtjens geschikt tot lof van den zeer-eerwaerden Pater C. Josephus Tourbe, 1817; De schoole van zedenleer of het stigtbaer leven van den beminden discipel des Heere den Heyligen Evangelist Joannes, verdeeld in dry Boeken, en uytgebreyd in zoetvloeyend Heldendicht, tot bevoordering van den eerdienst, die men schuldig is aen zoo grooten Heyligen, en byzonderen Godsvriend: in 't licht gegeeven door J.A.F. Pauwels, vyftigjarigen dichter en zedekundigen schryver, 1820; Het teeken des heylig kruys of het sterksten verdedigwapen van eenen getrouwen Christen Catholyken, 1821. - De prozawerken van hem zijn: De verkeerde wereld tot het goed aengewackert, ofte den dagelykschen handel geloont naer werken. Voorgestelt in Rymdichten de Sottigheyd der Menschen te kennen gevende, ende uytgelyt in 't breed tot klaerder bewyzinge van de zaeke, 1769; Kort berigt van een noyt in-druk-gegeven werk, 1773; Vrugten der aelmoesse; Troostelyk gebed tot Maria; De hedendaegsche lang-tonge af-gebeeld in twaelf zinnebeelden, de bezonderste eygendommen van eene ongerelde tonge betreffende: met aengenaeme poësie het Zinne-beeld ontvouwende en klaerlyk voor oogen stellende, verciert en opgeheldert: in 't lang en breed... bondiglyk uytgeleyd, 1774; De noodzakelyke wel-geregeldheyd der tonge, aengetoont in twaelf-zinne-beelden, de bezonderste eygendommen van eene goede tonge bevattende, 1774; Den Wonderbaren Al-man-ach; Bulle van Pius, 1776; Het Vergif der zeden, of de kwaede boeken, 1777; De loterye van de onstantige wereld, 1779; Beschryving der stad Antwerpen, 1780; Beschryvinge van de vermaerde riviere de Schelde, haere oudheyd, loop, havens, bezonder voor Antwerpen: benevens de voornaemste hoedanigheden, zeldzaemste voorvallen en merkweerdigste

vreugdefeesten, in en ontrent dezelve stad op verscheyde jaeren geschied: zeer vermaekelyk en voordeelig met deeze tydsomstandigheden: waer in men ook vind het 200 jaerig jubel van de herstelde catholyke religie door Alexander Farnesius a°. 1585, 1785; Kortbondige beschryvinge van het Casteel van Antwerpen, aenhaelende deszelfs aenleg, opbouwinge, versterkinge, en meer andere daertoe-noodige Merkweerdigheden; Bevoegd met de Jaeren en Tyd-stippen, zoo-veel mogelyk is geweest die te agterhaelen in de beste schryvers, en door ondervindige: Voorgegaen van een korte verhandelinge over de Nederlandsche Beroerten in de Spaensche Tyden, en besloten met een kort gewag van de Tegenwoordige. Door eenen Waerheyd-minnenden Vaderlander, 1790; Beschryving van het honderd-vyftigjaerig jubilé der lofweerdige instellinge van het godvrugtig Broederschap ter eere van de H. Moeder Gods Maria, onder den troostelyken tytel van O.L.V. van Goed Succes in de Parochiale kerke van de H. Walburgis binnen Antwerpen, 1797; De bedorve zeden, oorzaek van de plaegen en rampen der achtiende en volgende eeuw, dewelke ons bedrukt Nederland en de aengrenzende kusten nu al eenige jaeren getugtigd hebben, in twintig bewyzen voor oogen gesteld en door ondervindinge en andere proeven goedgemaekt: daerby met geschiedenissen en

fraeye bemerkingen verrykt door eenen minnaer der waerheyd; Redelyke aenmerkingen op den oorlog; Den waeren troost der opregte christene catholyken, en voornaementlyk van alle bedrukte zielen, ofte de litanie van O.L. Vrouwen van Loretten... Beweezen zoo door het H. Schrift, als uyt de H.H. Vaders, en met letterryke en geschiedkundige aenteekeningen bevoegd en opgehelderd, 1809; Honderdnegen-en-twintigsten Psalm van den koninglyken Propheet David of den Psalm De Profundis, 1819. Al deze werken werden te Antwerpen gedrukt.

[Lodewijk Jan Pecqueux]

Pecqueux (*Lodewijk Jan*), geb. te Ninove 28 Dec. 1828 en overl. 13 Oct. 1854 in de stad Brugge, waar hij postbeambte was. Hij was ook een warm voorstander der volkstaal en schreef vele artikels en verhalen in weekbladen onder andere: Lodewyk Fritzgerald, romantisch verhaal, en eene schets Over de bygeloovigheden.

[Joannes Wilhelmus Dyonysius Peelen]

Peelen (*Joannes Wilhelmus Dyonysius*), geb. 27 Febr. 1835 op de Schans te Westervoort, volbracht zijne studiën te Rijsenburg en werd op 10 Aug. 1860 tot priester gewijd. In 1872 werd hij pastoor te Soesterberg en is van 1887 te Breukelen werkzaam.

Schr.: Lijdens-overwegingen in zeven zestallen, Utr. 1882.

J.H.H.

[Jan Bernard van Peene]

Peene (*Jan Bernard van*), was notaris en Burgemeester zijner geboorteplaats, Assenede (Oost-Vl.), waar hij 27 April 1857 overl., in den ouderdom van 72 jaren. In zijne gemeente was hij voorzitter eener letterkundige vereeniging, met wier leden hij ijverig werkte voor taal en volk.

Hij gaf in onderscheidene tijdschriften dicht- en prozabijdragen, waarom hij tot lid werd benoemd der Gentsche Maatschappij: De Taal is gansch het Volk. Een zijner dichtstukken is getiteld: Aen den Nachtegael en een ander De Eenzaemheid.

[Hippoliet Jan van Peene]

Peene (*Hippoliet Jan van*), geb. te Capryke (Oost-Vl.) 1 Jan. 1811, werd voor de studie in de geneeskunde bestemd en studeerde te Leuven aan de Hoogeschool, waar hij den 12 Aug. 1834 als doctor in de geneeskunde werd aangenomen. Toen vestigde hij zich als geneesheer in zijne geboortestad. Van jongsaf had hij eene bijzondere voorliefde voor den schouwburg en derhalve richtte hij te Gent een tooneelgezelschap op, De Goede Vrienden, met welks leden hij Fransche tooneelstukjes vertaalde en opvoerde. In 1840 stichtte hij, met anderen, het gezelschap Broedermin en Taalijver en zorgde voortdurend voor de stukken welke gespeeld werden. In Jan. 1841 schreef hij zijn eerste Vlaamsche tooneelstukje, dat ten voordeele der armen op het tooneel werd gebracht. Zij, die er de eerste rol in vervulde, was Virginie Miry, van Peene's echtgenoote. Na dien tijd schreef v.P. een groot aantal stukken, welke nog

herhaaldelijk op de Nederlandsche schouwburgen vertoond worden. Hij overleed te Gent op 19 Febr. 1864.

Zijne vervlaamschte en oorspronkelijke werken zijn: Keizer Karel en de Berchemsche boer, blyspel met zang in 2 bedryven, Gent 1841; Everaerd en Suzanna, drama in 3 bedryven, Gent 1841; Jacob van Artevelde, drama in 5 bedryven, Gent 1841, 2e druk 1863; Roosje zonder doornen, drama in 6 tafereelen, Gent 1842; Van der Snick of de kapitein der Burgerwacht, kluchtspel in 1 bedryf, Gent 1842; Thyl Uilenspiegel, kluchtspel in 1 bedryf, Gent 1842; Klaes Kapoen, blyspel met zang in 2 bedryven, Gent 1843; Clotilde, drama in 5 bedryven, Gent 1843; Siska van Roosemael, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1844; De twee echtscheidingen, blyspel in 1 bedryf, Gent 1845; Het likteeken, drama in 3 bedryven en een voorspel, Antw. 1845; Een man te trouwen, blyspel met zang in 1 bedryf, Antw. 1845; Wit en zwart, blyspel met zang in 1 bedryf, Antw. 1845; De Vlaemsche Leeuw, nationael gezang, met muziek van Karel Miry, Gent 1845; De gek van 's-Gravenhage, drama in 5 bedryven, Gent 1846; Brigitta, zangspel in 3 bedryven, Gent 1847; Jan de Vierde, historisch drama in 5 bedryven, Gent 1848; Een domme vent, blyspel in 1 bedryf, Gent 1848; Adam en Eva, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1850; De Belgische Vryschutter, of de verbroedering, blyspel in 1 bedryf, Gent 1850; Willem van Dampierre, drama in 5 bedryven, Gent 1850; De profeet, groot kluchtig zangspel in 5 bedryven en 8 tafereelen, Woorden van geen Scribe, zonder muzyk van Meyerbeer, Gent 1851; Fortunatus' beurze, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1851; Katarina, drama in 5 bedryven, Gent 1851; De Slotmaker van Wynegem, drama met zang in 3 bedryven, Bruss. 1852; De Violier, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1853; De Weerwolf, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1853; De Dragonder van Latour, gelegenheidstafereel, Gent 1853; 99 beesten en éénen Boer, vervlaamscht kluchtspel met zang in 1 bedryf, Gent 1854; Twee Hanen en eene Henne, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1854; Tamboer Janssens, blyspel met zang in 2 bedryven, Gent 1854; De zoon van den gehangene, tooneelspel in 1 bedryf, Gent 1854; De wandelaer der Joden, groote parodie in 5 bedryven en 10 tafereelen, Gent 1854; Het portret, blyspel in 1 bedryf en in verzen, Antw. 1855; Vader Cats, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1855;

Het Belfort, of de koop van Vlaenderen, romantisch tooneelspel in dry bedryven en 4 tafereelen, Gent 1855; Baes Kimpe, drama in 5 bedryven, Gent 1855; A zoo' ne klont, blyspel in 1 bedryf, Gent 1855; 's Avonds in de mane, blyspel met zang 1 bedryf, Gent 1857; Jellen en Mietje, Gentsch volksblyspel, Gent 1858; Mathias, de beeldstormer, hist. drama in 5 bedryven (bekroond), Gent 1858; De treffelyke lieden, blyspel in 3 bedryven, Gent 1860; De wereld binnen duizend jaer, Fantastisch blyspel met zang in 3 bedryven met een voorspel in 2 tafereelen en een naspel, Gent 1860; De viool van den duivel, blyspel in 1 bedryf, Gent 1860; De postieljon van Maria Theresia, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1860; De paraplu van P. Krammers, Nieuwstraet No. 45, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1860; Hotse-botse, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1861; Vondel, tooneelspel in 5 bedryven, Gent 1861; De duivel op 't dorp, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1861; Het Zomerlief, operette, muziek van Frans van Herzeele, Gent 1861; Ogarita, of de wilde vrouw, blyspel met zang in 1 bedryf, Gent 1862; De Wolf in het Hageland, tooneelspel in 3 bedryven; Karline, blyspel in 1 bedryf; De Boerenkermis of het Zomerlief, operette in één bedrijf, Gent 1877; De Wachter verliest, blijspel in één bedrijf, Gent 1877; De Boerenkermis, blijspel in één bedrijf, Gent 1877; De vrouw die haren man doet herbakken, blijspel in één bedrijf, Gent 1877. Verder schreef v.P. nog Fransche opera's, een groot aantal liederen en dichterlijke bijdragen in jaarboekjes en tijdschriften.

[Mathilda van Peene]

Peene (*Mathilda van*), gehuwd met Leon. Frans David (z.d.), geb. te Koewacht in Zeeland, op 16 Jan. 1829, waar haar vader geneesheer was. Vermits de moeder bij de geboorte van Mathilda overleed, namen hare moederlijke grootouders, de echtgenooten Vermandel, te Zaamslag, haar tot zich. ‘Daar,’ schrijft zij, ‘in het eenvoudig Zeeuwsche dorpje, door liefde en zorgen omgeven, sleet ik de blijde kinderjaren, genoot het onderricht der gemeenteschool, bracht twee jaren bij den onderwijzer te Zuiddorp door en voltooide mijne opvoeding in eene kostschool te Gent.’ Zij huwde in 1852 en vestigde zich met haren echtgenoot te Aaltre, waar zij overl. op 29 Aug. 1885.

Zij schreef: Hulde aan Zijne Majesteit Leopold I, koning der Belgen, bij de 25e verjaring zijner troonbeklimming, Bruss. 1856; De Zaterdag in Zeeland, Gent 1860; Den heer en mevrouw Schuit, op de 25ste Verjaerdag van hun huwelyk, Gent 1861; Gebroken harten, Gent 1863; Mirtebladen, gedichten, Antw. 1870; De Zeeuwsche koopdag, eene dichterlijke zedeschets, Dendermonde 1871. Na hare dood verscheen van de dichteres: Nevelbloemen. Nagelaten Gedichten van Mevr. David, geboren Mathilda van Peene, verzameld en in 't licht gegeven door Karel Bogaerd, versierd met het portret der dichteres, geteekend door Florimond van Loo, en met eene levenbeschrijving voorzien, Roeselare 1886.

[Petrus Hofman Peerlkamp]

Peerlkamp (*Petrus Hofman*), geb. te Groningen 2 Februari 1786, studeerde in zijne geboortestad en promoveerde in de letteren. Achtereenvolgens was hij in 1803 praeceptor te Haarlem, in 1804 rector te Dokkum, in 1816 rector te Haarlem, en in

1822 gewoon hoogleeraar in de letterkunde en geschiedenis te Leiden, welke betrekking hij in 1849 neerlegde, om te Hilversum te gaan wonen, waar hij 29 Maart 1865 overleed.

Behalve een groot aantal Latijnsche geschriften in proza en poëzie, en kritische uitgaven van klassieke schrijvers schreef hij: Opmerkingen betreffende de Staten-Overzetting van de Evangeliën en Handelingen der Apostelen (anoniem); Hulde aan de nagedachtenis van A. Loosjes Pz., toegebragt door het Departement van Letterkunde van het genootschap: Oefening in Wetenschappen te Haarlem 14 Maart 1818, Haarlem 1818; Voorrede voor H.G. Oosterdijks Lierzangen van Horatius in Ned. verzen, Haarl. 1819; Levensbericht van J. Venhuizen Peerlkamp, zijn broeder, in de Hand. Mij. Ned. Lett., 1865. Voor het Hist. Gen. te Utrecht gaf hij met A. Perk, z.a., uit: Lamb. Hortensius, Over de opkomst en den ondergang van Oud-Naarden, Utr. 1866. Ook voor de Nederlandsche letterk. gesch. is hoogst belangrijk zijn: Liber de Vita doctrina et facultate Nederlandorum qui carmina Latina composuerunt, vooral de 2e uitg., Haarl. 1838; niet minder zijne uitgave van Huygens' De Vita propria sermonum, ald. 1817, vooral vóór de vertaling van Loosjes, 1821 of de eerste uitgave van het Cluys-werck, 's-Grav. 1841.

(Ned. Spect. 1865.)

[Hendrik Barthel Peeters]

Peeters (*Hendrik Barthel*), geb. te Antwerpen 26 Februari 1825. Wegens ziekte van zijn vader, werd hij al vroeg genoodzaakt het ouderlijk huis te verlaten, en ging naar Mechelen, waar hij zijn eerste onderricht ontving; later was hij aldaar op het klein Seminarium met Heremans, van Beers en anderen, en werd in 1844 bij het college Pitzenburg te Mechelen professor in het Latijn en Grieksch, in de 4e kl. der humaniteiten en in de Nederlandsche letterkunde voor hoogere klassen.

Toen dat college in 1849 in geestelijke handen overging, werd hij drukker en boekhandelaar te Antwerpen. Het jaar daarna trad P. in den boekhandel van Spittaels te Borgerhout, bij Antwerpen, waar hij als corrector en ook als handelsreiziger werkzaam was. Vervolgens ging hij in dezelfde betrekking bij den uitgever Casterman te Doornik en later vestigde hij zich weêr als drukker en boekhandelaar te Borgerhout. Sedert 1880 is hij beambte aan het Ministerie van openbare werken te Brussel.

Hij schreef: Gedichten, verhalen, levensschetsen enz. in tijdschriften, jaarboekjes en bladen en gaf afzonderlijk uit: Maria van Braband, tooneelspel in vyf bedryven, in rymlooze verzen, (Taelverbond 1846); Ludwig Uhland, (Taelverbond 1846); De Pleegdochter des Kanoniks, (Taelverbond 1846); Meibloesem, dichtbundel, Antw. 1847; De bevelhebber van Vlissingen, geschiedkundig verhael, (Taelverbond 1847); Koenraed van Opperbeek, geschiedkundig drama, Antw. 1847; Theresia, (Letterk. Jaerboekje van Gent 1848); Willem de Gek, geschiedkundig verhael, Antw. 1848; Historische dramata: I. De Wees van Mechelen, drama in 4 bedryven; II. De Bevelhebber van Vlissingen, drama in 4 bedryven, Antw. 1849; Inhuldiging van het standbeeld van Margaretha van Oostenryk te Mechelen, Mech. 1861; De Alchimist, tafereelen uit de geschiedenis van Antwerpen ten jare 1477, drama in vijf afdeelingen en een voorspel, Bruss. 1881; Eene Oneerlijkheid, drama in drie bedrijven, Bruss. 1883; Het Geheim, drama in drie bedrijven, Bruss. 1883; Wie zal haar redden? drama in drie bedrijven, Bruss. 1884; Kleine Ella, drama in drie bedrijven, Schaarbeek 1886; Karel Stolk, tafereelen uit den Boerenkrijg, drama in vijf bedrijven, bekroond in den driejaarlijkschen prijskamp voor Nederlandsche tooneelletterkunde uitgeschreven door het Belgische Staatsbestuur voor het tiende tijdvak (1883-1885), Gent 1886; De Nar van Margaretha van Oostenrijk, tooneelspel in vier bedrijven, Hasselt 1887; De Vrouw moet niet Baas zijn, tooneelspel in één bedrijf, Hasselt 1887; De Dochter van den Roover, drama in vijf bedrijven, Bruss. 1887.

[Jan Alexander Peeters]

Peeters (*Jan Alexander*), te Gheel geb. den 23 Aug. 1842, studeerde in de geneeskunde, vestigde zich ten jare 1867 als heelmeester in zijne geboortestad en is daar thans geneesheer-bestuurder van de krankzinnigen-kolonie.

Behalve eenige Tooneelstukjes schreef hij: Gedichten; Gheel, toevluchtsoord voor krankzinnigen, en: Betty, schetsen uit het leven der zinneloozen te Gheel, Gheel 1882.

[Klaas Rutger Pekelharing]

Pekelharing (*Klaas Rutger*), geb. 10 Maart 1824 te 's-Graveland, studeerde aan het Doopsgezind seminarium te Amsterdam, werd in 1849 pred. bij de Doopsgez. gem. te Middelburg en is thans emeritus.

Hij schreef in het Archief van het Zeeuwsch genootschap: Levensschets van Mr. S. de Wind, 1860, en Bijdragen voor de geschiedenis der Hervorming in Zeeland 1524-'72, 1866; in het tijdschrift Nederland (1874-'75) zes opstellen, getiteld: Shakspeare en zijne historiën.

[Mr. Baltus Hendrik Pekelharing]

Pekelharing (*Mr. Baltus Hendrik*), broederszoon van den voorg., geb. te Krommenie, 20 Juni 1841, stud. van Sept. 1858 te Leiden en prom. aldaar op stellingen, 23 Oct. 1862, werd ambtenaar bij het prov. gouvernement van Noord-Holland, 27 April 1866 leeraar aan de hbs. te Zutfen, en is sedert 26 Oct. 1873 hoogleeraar aan de polytechnische school te Delft.

Schr. verscheidene opstellen over staathuishoudk., statist. en sociale onderwerpen in De Economist, Vragen van den Dag; verder in dagbladen, van welke hij De Zutphensche Courant redigeerde, en in de Hand. van Letterkunde, 1885 het levensbericht van Mr. L.E. Lenting.

[Michiel Frans Pelckmans]

Pelckmans (*Michiel Frans*), werd geb. te Leuven op 14 Aug. 1732. In de lagere scholen genoot hij zijn onderricht, doch legde zich al spoedig met hartstocht toe op de geschiedenis van zijn land en in het bijzonder zijner geboortestad, waarvan hij de kronijkschrijver werd. Eerst volgde hij zijn vader op als hotelhouder, maar in 1786 werd hij kruidenier, en ook Schepen van Leuven, alwaar hij overl. 12 Febr. 1808.

De voornaamste zijner nagelatene schriften zijn getiteld: Verhael van den inval in Braband en van het beleg van Leuven, door Merten van Rossum, in 't jaer 1542; De belegeringe, brandstigtinge en verwoestinge der stad Thienen, door de legers der Franschen en Hollanders, op den 9 Juny 1635 en volgende dagen; Dagregister der belegering der stad Loven door de legers der Franschen en Hollanders van den 20 Juny tot 5 July 1635; Lovensche Chronyke, behelsende de bysonderste gebeurtenissen zoo binnen Loven als elders, beginnende in 't jaer 1746 en eyndigende met het jaer 1808, 15 deelen.

[Karel Hendrik Pelgrom van Enghuizen]

Pelgrom van Enghuizen (*Karel Hendrik*), in Sept. 1815 te Zevenaar geb., deed zijne hoogere studiën te 's-Heerenberg en werd op 10 Maart 1838 tot priester gewijd. Van 1848 tot '56 stond hij als pastoor in Den Briel en overl. in zijne geboorteplaats, 2 Oct. 1871.

Hij schr.: Waarheid in Liefde. Viertal verhandelingen over de ware godsdienst,

Amst. 1843; Gekruide zielespijs, in portiën toegediend, 9 dln., Arnhem, Almelo, 1854-'71.

J.H.H.

[Mr. Johannes ter Pelkwijk]

Pelkwijk (*Mr. Johannes ter*), geb. 26 Augustus 1769 te Heinoo, studeerde in de rechten te Harderwijk, en prom. in 1790. Hij was van 1798 tot 1800 secretaris van het intermediair bestuur van Overijsel, later lid der Prov. Rekenkamer en van den prov. Raad van Finantiën. In 1807 werd hij assessor van den landdrost en buitengewoon lid van den Staatsraad, in 1811 lid van den Raad der Prefectuur en in 1813 prefect ad interim. Na de omwenteling werd hij voor Zwolle lid der Prov. en daarna van Ged. Staten. Hij heeft zich in zijne woonplaats Zwolle, waar hij 18 November 1835 overleed, bijzonder verdienstelijk voor het onderwijs gemaakt.

Behalve eenige schoolboeken schreef hij: Verhandelingen over de verlossing der Iraëliten uit Egypte, met eene kaart, Zwolle 1816; Verhandeling over de geschiedenis der Israëliten en andere Aziatische volken, vergeleken met die der Grieken en Romeinen, met eene tijdrekenkundige tafel, Zwolle 1818; Beschrijving van Overijssels watersnood in Februarij 1825, met eene kaart, Zwolle 1826.

(Levensbericht door de Comm. tot oprigting van zijn gedenkteeken, Zw. 1835.)

[Abraham Nicolaas van Pellecom]

Pellecom (*Abraham Nicolaas van*), geb. te Arnhem 6 December 1780, studeerde in de godgeleerdheid te Harderwijk, en was achtereenvolgens predikant te Kortenhoef, Den Hitsert of Zuid-Beierland, Prinsenhage, en Geertruidenberg, werd in 1838 emeritus, kocht de heerlijkheid Kortenhoef, zijne eerste standplaats, woonde in zijn rusttijd te Schiedam en Oirschot, en overleed te Boxtel 29 September 1849.

Hij schreef: Lierzang op den Prins van Oranje, na de overwinning bij Belle-Alliance, Schiedam (1815); Het magnetismus, Breda 1816; De slag van Algiers, Breda 1818; De laster, Breda 1818; Gedichten, 2 dln., Breda 1824; Bij de opening der Kon. Mil. Akademie te Breda, 24 Nov. 1828, Breda 1828; Lofzang aan den gelauwerden Poëet, verwaanden schrijver en verwonderlijken omnis homo, Fremebundus Aquatilius Ventosus Coelimonticula (C.P. Robidé van der Aa), 1837; Volkslied, 1841. Misschien is deze bestrijder van het Concordaat ook de schrijver van: De Jezuïten, De troon der Nederlanden en het Concordaat, Amst. 1841. Verder gaf hij leerredenen uit, waaronder op zijn 40-j. predikdienst, geteekend als heer van Kortenhoef, 's-Bosch 1846, leverde bijdragen in poëzie in onderscheiden jaarboekjes, en vertaalde Wetstein's Carmen, bij de uitgave van Hoeufft, Breda 1825.

[Mr. Andries Pels]

Pels (*Mr. Andries*), geb. te Amsterdam, en adv. aldaar, behoorde tot den aanzienlijken koopmansstand en beoefende de dichtkunst, vooral die van het tooneel en wel in meer dan trouwe navolging in vorm en stof van het Fransch. Als medeoprichter van Nil volentibus arduum in 1660 en ijverig voorstander van de beginselen dier vereeniging, kwam hij in botsing met Antonides en de zijnen. Hij overl. 3 Juli 1681.

Behalve bijdr. in het Eerste deel van Amsterd. Mengel-moes, 1658, (gelijk al zijne overige werken te Amst. verschenen), schr. hij: Didoos doot, trsp., 1668, 1701, 1728; Julfus, blsp., 1668, 1685, 1721; Horatius Dichtkunst op onze tijden en zeden toegepast, 1677, 1681, 1694, 1718; Gebruik en Misbruik des Tooneels, 1681; 2e dr. Vervolg op Horatius Dichtkunst, 1706; 3e dr. 1718; De Schilder door liefde, blsp., 1682, dus na zijn' dood verschenen; De verwaande Holl. Franschman, (voltooid door Nil), 1684; Minne-liederen en Mengelzangen, 1684; Mengelzangen, 2e dr., 1717; benevens kleine geschr. tegen de vijanden van Nil. Merkwaardig is zijn politiek tooneelstuk: Tieranny van Eigenbaat in het eiland van Willekeur, 1679, 1680, 1705, 1706 en 1728; vooral na de daarover uitgegevene studiën van Dr. A.J. Kronenberg, zie blz. 441 hiervoor.

[Frans Pelsaert]

Pelsaert (*Frans*), een onverschrokken zeeman, werd geb. te Antwerpen omstreeks het einde der 16e eeuw, en begaf zich vroegtijdig in dienst der Oost-Indische Compagnie. Na reeds ettelijke reizen te hebben gedaan, vertrok hij 28 Oct. 1628 andermaal uit Tessel als bevelhebber over het schip Batavia, dat naar Oost-Indië bestemd was, doch strandde op de droogte Abbrolho. Hij bracht zijne bemanning op een eiland en ging met eene boot op redding uit. Toen hij deze aanbracht, was zijn schip geplunderd en het meerendeel van zijn volk vermoord, en hij was genoodzaakt duchtig te strijden voordat het hem gelukte de geroofde schatten te heroveren en de misdadigers gevangen te nemen. Omstandig verhaalt hij dit feit in het werk: Ongeluckige voyage van 't Schip Batavia, naer Oost-Indiën uytgevaren onder E. Francois Pelsaert, gebleven op de Abbrolhos, enz., Amst. 1648.

[Penninc]

Penninc vertaalde in verzen, in het begin der 13e eeuw, den beroemden Roman van den ridder Walewein, dien hij evenwel onvoltooid liet en die door Peter Vostaert werd voleindigd.

[Willem Levinus Penning]

Penning (*Willem Levinus*), geb. te Schiedam, 10 Nov. 1840, bezocht daar de school voor meer uitgebreid lager onderwijs, was er eerst in het notariaat en de regi-

stratie werkzaam, daarna bij de administratie eener fabriek, doch moest ook dit opgeven wegens toenemende verzwakking van zijn gezicht, vertrok in 1882 naar Delfshaven, twee jaar later naar Kampen en woont sedert 1886 te Rotterdam.

Schr. gedichten in verscheiden letterkundige bladen en volgschriften, die bijeengebracht werden als: Tienden van den Oogst, Amst. 1882; Schakeering. Poëzie en Proza, Haarl. 1886, beide onder psd. M. Coens, doch in het tweede met den naam van den auteur.

[Jan Jacob Pennink]

Pennink (*Jan Jacob*), geb. 17 Oct. 1795 te Enschedé, studeerde sinds 3 Oct. 1814 te Utrecht in de geneeskunde en vestigde zich na zijne promotie in 1819 als praktizeerend geneesheer te Twelloo; hij bedankte voor eene benoeming te Assen en bleef op zijne eerste standplaats; wegens zwakke gezondheid moest hij evenwel in 1840 zijne praktijk neerleggen en overleed aldaar 13 Maart 1877.

Hij schreef: Gezondheidsleer voor het volk, bekroond door 't Nut, 1828; Historische beschouwingen der theoretische en practische geneeskunde op haar tegenwoordig standpunt, 3 stukken, Dev. 1836-'37; Gedachten en wenken over de kolonisatie en ter bevordering van de cultuur in de Nederl. West-Indiën, Arnh. 1845; Natuur- en zedekundige gezondheidsleer voor den beschaafden stand, vooral voor zwakken en ziekelijken, Dev. 1845, 2e druk, Amst. 1856; Gedachten over de pligten van den staat ter bevordering van zedelijk en stoffelijk volksgeluk, Amst. 1846; Diëeten zedekundig mengelwerk voor den beschaafden stand, 2 dln., Dev. 1848; Gedachten over de zedelijke rigting van onderwijs en opvoeding op de volksscholen van staatswege te geven, Dev. 1849; De stad Kleef als zomerverblijf en badplaats, voor den Nederlander aanbevolen, Nijm. 1849.

[Johannes Penon]

Penon (*Johannes*), geb. 17 November 1811 te Wagenborgen (Groningen), stud. te Groningen in de Theologie en werd in 1836 predikant te Drogeham. In 1840 werd hij superintendent en predikant te Weener (Oostfriesland).

Hij schreef: Dichtstukjes, Gron. 1834; Leonore, romance van Bürger (in dichtmaat), Gron. 1839.

[Georg Penon]

Penon (*Georg*), geb. 12 Mei 1850 te Meeden, studeerde te Groningen en Leiden in de letteren en promoveerde in 1873. Hij werd in 1875 leeraar aan de hbs. te Tiel, in Jan. 1876 aan de Rijks hbs. te Warffum, in 1877 te Groningen en was sedert Sept. 1889 aan het stedelijk gymnasium te Amsterdam, waar hij overl. 1 Mei 1890. Hij is te Meeden begraven.

Hij schreef: Historische en bibliografische beschouwing van Vondels Hekeldichten, Gron. 1874, vertaalde: Max Müllers Uitkomsten van de wetenschap der taalkunde, Gron. 1872; Nederl. dicht- en prozawerken. Bloemlezing uit de Nederl. letteren, Gron. 1885, en gaf bijdragen in De Taal- en Letterbode, Nederl. Spect., het Weekblad voor Onderwijs, Schoolblad, De Banier, enz. Onder den titel: Bijdragen tot de Gesch.

der Nederl. Letterkunde, 3 dln., Gron. 1881-'84, zijn eenige zijner belangrijke opstellen uit dat tijdvak op navolgens-waardige wijze bijeengebracht en afzonderlijk uitgegeven. De nieuwe uitg. der Gesch. van de Ned. Lett. door Jonckbloet is gedeeltelijk door hem bezorgd.

[Joannes Peperkamp]

Peperkamp (*Joannes*), geb. 14 Augustus 1830 te Deest (gemeente Druten), werd te Haaren tot geestelijke opgeleid, en den 17 Mei 1856 tot priester gewijd; was eerst sinds Maart 1869 pastoor te Venendaalen-Renswoude, en was van Dec. 1874 tot 1886 te Lobith in dezelfde betrekking, waar hij zijn emeritaat verwierf.

Hij schreef: De loop des menschelijken levens, klaagzangen naar het Latijnsche gedicht van Sidronius Hosschius, Amst. 1871; De Mensch, Elegiën, Amst. 1874.

J.H.H.

[Michael Theophile Hubert Perelaer]

Perelaer (*Michael Theophile Hubert*) geb. 4 Augustus 1831 te Maastricht, trad reeds jong in den krijgsdienst en ging in officiersrang naar Oost-Indië.

Hij schreef: Ethnographische beschrijving der Dajaks, Zalt-Bommel 1870; De Bonische expeditie. Krijgsgebeurtennissen op Celebes in 1859 en 1860. Volgens officieele bronnen bewerkt, 2 dln., met portret en kaarten, Leid. 1872. Ook schreef hij eene voorrede voor Ritters Tooneelen uit het leven, karakterschetsen en kleederdrachten van Java's bewoners, Leid. 1872; Een kwarteeuw tusschen de keerkringen, Rott. 1883; De Spoliatie gepleegd door de Ned.-Ind. reg. ten opzichte van het part. landbezit op Java, Rott. 1884; Baboe Dalima. Opium-roman, 2 dln., Rott. 1886; Het kamerlid van Berkenstein in Ned.-Indië, Leid. 1888. Met W.A. van Rees, z.a., Neêrlands Indië. Teekeningen door J.C. Rappard, Leid. 1880-'82.

[Odilon Périer]

Périer (*Odilon*), den 25 Maart 1845 te Dendermonde geb., is kleinzoon van Mr. Baudewijn Périer, secretaris der stad Gent en zoon van den secretaris der stad Dendermonde, Mr. Frederik Périer, die beiden Fransche geschiedkundige werken schreven. Odilon studeerde aan het Atheneum van

Gent en later aan de Hoogeschool dier zelfde stad, waar hij in de rechten promoveerde. In 1868 vestigde hij zich als advocaat te Dendermonde en was aldaar de eerste die er in het Nederlandsch voor de rechtbank het woord voerde. Périer werd in 1871 plaatsvervangend rechter bij de rechtbank zijner geboortestad, waar hij zich nog steeds op de praktijk toelegt. In 1878 werd hem het bestuur toevertrouwd van de Nederlandsche uitgave der Beknopte Handelingen der Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers. Hij huwde in 1871 met de Haagsche Jonkvrouwe Wilhelmina Boot, die dat zelfde jaar, in den wedstrijd door het Willemsfonds uitgeschreven, den 2en prijs behaalde met hare novelle: Max Reeves, 's-Gravenhage 1871.

Als schrijver is Périer bekend door de werken: De Dendermondsche Heldin, dichttafereelen uit de XVIIIe eeuw, Denderm. 1862; Gildolph en Helwidis of Maximiliaan van Oostenrijk te Dendermonde, tafereelen uit de XVe eeuw, Gent 1863 en Denderm. 1866; Dirk Donker Curtius, Staatsminister der Nederlanden, met portret, 's-Gravenhage en Brussel 1876; Lieven Bauwens en de Opkomst der Katoennijverheid in Vlaanderen, met platen, Gent 1885; Open Brief aan den heer Visart, Burgemeester der stad Brugge, Gent 1886.

[Cornelis Perk]

Perk (*Cornelis*), geb. te Hilversum 21 Juni 1770, legde zich toe op het onderwijs, en werd aangesteld tot hoofdonderwijzer aan de school van het 2e departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te Amsterdam, waar hij 1 April 1813 overl.

Hij was als dichter bij velen bekend, hoewel hij weinig liet drukken; eenige zijner gedichtjes vindt men in Witsen Geysbeeks Woordenboek, V. bl. 67, in de Dichterl. handschr., enz.

[Albertus Perk]

Perk (*Albertus*), in 1795 evenals de voorg. geb. te Hilversum, waar zijn vader notaris was en hij dezen opvolgde in 1820. In 1871 legde hij dit ambt neder, werd evenzeer door zijn zoon vervangen, bracht zijn' rusttijd in zijne geboorteplaats door, en eindigde er zijn nuttig en werkzaam leven, 7 Dec. 1880. Zijn bijna onafgebroken verbijf in Gooiland had hem eene zeldzaam grondige en uitgebreide kennis doen verkrijgen van die streek in Gooiland, bovendien beoefende hij tot uitspanning de letterk., inzonderheid de dichtkunst.

Schr.: Oorsprong en aard der gebruikrechten op de heiden en weiden in het Gooiland, Arnhem, 1842; Nalezingen en Bijv. in de Gesch. van Oud-Naarden, van Lamb. Hortensius, bewerkt door Prof. P. Hofman Peerlkamp, Utr. 1866; een paar kleine opst. over plaatselijke oudheden; een gedicht onder den titel De Eendracht, dat buiten zijn weten op een anders naam in den Antwerpschen Almanak voor 1820 werd uitgegeven, doch door hem geplaatst in de Vaderl. Letteroef. voor 1821. Ook vertaalde hij in dichtmaat de bekende vertelling Vert-Vert van Gresset.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1881.)

[Christina Elisabeth Perk]

Perk (*Christina Elisabeth*), in onze letteren bekend als Mej. Betsy Perk, geb. 26 Maart 1833 te Delft, is de stichtster der Algemeene Nederl. vrouwenvereeniging (1870), eere-presidente van de vereeniging ‘Arbeid adelt’ (1872), lid van de Italiaansche Maatschappij ‘Cosmico Umanitaria di Ravenna’ (1873), en ontwerpster en redactrice van het weekblad voor vrouwen Ons streven, later Onze roeping (1870).

Zij schreef, behalve een groot aantal novellen en bijdragen in tijdschriften en jaarboekjes, de volgende werken: Een kruis met rozen, Rotterd. 1863; Wenken voor jonge dames, Arnh.; Sixtus IV en Lorenzo de Medicis, histor. roman, Dord. 1869; Onder de Banditti, 's-Hage; Elisabeth van Frankrijk, Delft 1871; Te elfder ure, Amst. 1872; Tesselschade in den huiselijken kring, 's-Hertogenb. 1873; Mijn ezeltje en ik; een boek voor vriend en vijand, Dord. 1874; De starren liegen niet, Drama, 1875; Neef Joseph, Roman, 2 dln., Utr. 1875; Anna van Bretagne. Dram. schets, Arnh. 1878; Elisabeth, de jonkvrouw in 't kasteel te Valkenburg, Drama, Venloo, 1878; Mejonkvr. de Laval, Arnh. 1883; De laatste der Bourgondiërs in Gent en Brugge, Haarl. 1885; Oud en Jong Brussel, Dordr. 1885; Yline, prinses Daschkoff-Worenzoff, 's-Grav. 1885; Gustave Droz, Heden en Verleden. Vrije bewerking, Aarlanderveen, 1886; Een recruut op Corsica, Amst. 1887; De wees van Averilo. Hist.-rom. verhaal, Arnh. 1888; Kijkjes in België, 's-Grav. 1888; Voor oud en jong. Uit het roode boek van den laatsten der ridders, Amst. 1888.

[Marie Adrien Perk]

Perk (*Marie Adrien*), broeder der voorg., geb. 23 April 1834 te Delft, begon zijne studiën te Utrecht in Sept. 1850, werd 9 Dec. 1855 pred. bij de Waalsche gemeente te Dordrecht, in Sept. 1868 te Breda en is sedert 9 Juni 1872 te Amsterdam. Door de Commissie tot de zaken der Waalsche kerken, het kerkbestuur der Waalsche gemeenten, die te zamen een provinciaal ressort der Nederl. Herv. kerk uitmaken, afgevaardigde der Algemeene Synode, bekleedt sinds drie jaren het voorzitterschap dier hooge kerkvergadering. In 1880 was hij Algem. voorzitter der Maatsch. tot Nut van 't Algemeen, en

nam in het daaropvolgende jaar eenige maanden, tijdens de ongesteldheid van M. van Hees en na diens ontslag, het algemeen secretariaat waar. In 1868 trad hij op als algemeen voorzitter der Holl. Maatschappij van fraaie kunsten en wetenschappen en herhaaldelijk bekleedde hij bij de Maatschappij de betrekking der algem. secretaris. Ook was hij eenige jaren algemeen secretaris van het Nederl. Tooneelverbond.

Hij schreef: Beknopte geschiedenis van het Protestantisme, Dordr. 1861; Uit Opper-Italie; schetsen, indrukken en ontmoetingen, Schied. 1864; Ons hedendaagsche tooneel, Amst. 1868; Een bezoek te Metz in Nov. 1870, Ontmoetingen en indrukken, 's-Hage 1871. Eene reunie en uitvaart, Breda 1871; Strijders. Toespraak in het kamp van Milligen, 1e, 2e en 3e druk, Amst. 1874; Zes jaren te Tripoli in Barbarije. Gedenkschr. eener Nederl. Vrouw [Mevr. Clifford Kocq van Breugel, schoonmoeder van den Bewerker], Amst. 1875; De kerk en het tooneel, Amst. 1876; Het citadel-monument te Ginneken, Breda 1876; Schetsen uit Luxemburg, Haarl. 1880, 2e dr., 1884. Hiervan verscheen in 1888 te Luxemburg de Fransche vertaling onder den titel: Le Luxembourg Pittoresque, guide du Touriste; In de Belgische Ardennen, Haarl. 1882, 2e dr., 1884 3e druk, 1890; Het laatste bedrijf. De citadelfeesten in Nov.-Dec. '82, met de feestrede, door den auteur uitgesproken, Amst. 1883; De herroeping van het edict van Nantes, Arnh. 1885; Wandelingen door de prov. Antwerpen, Utr. 1885; Eene visite in Mondorf-les-Bains, Luxembourg 1885; De tooneelarbeid eener non uit de tiende eeuw, Amst. 1886; De Troubadours, Amst. 1886; In Luxemburgs en België's Ardennen, Haarl. 1887; Uit vroeger eeuwen, In Oost en West, Aarlanderveen 1888; De roemrijke Terugkeer der Waldenzen in hunne valleien na twee eeuwen herdacht, Arnhem 1889; Het Protestantisme in het Groothertogdom Luxemburg, Leiden 1889, waarvan te Weimar de Duitsche vertaling verscheen, die in 1890 een tweeden druk beleefde. Verder vertaalde hij een paar werken, en schreef opstellen in een aantal tijdschriften als: Christelijk album, Evang. Penningmagazijn, Bijbelsch Dagschrift, Oud en Nieuw, Europa, Tijdstroom, De Gids, Vaderl. Letteroefeningen, Tijdspiegel, Nederland, Volksbibliotheek, Leid. 1871; Christelijke Huisvriend, Evang. Volksalmanak, Tafereelen en berichten der G.-A.-Vereeniging; Het Morgenlicht, Onze Roeping, Nederl. Spectator, Eigen Haard, Leeskabinet, Portefeuille, Aardrijksk. Genootsch., Nederlandsch Tooneel, Almanak van het Nut, enz.

[Jacques Fabrice Herman Perk]

Perk (*Jacques Fabrice Herman*), zoon van den voorg., werd geb. te Dordrecht, 10 Juni 1859, werd aanvankelijk bestemd voor den militairen stand en daartoe voorbereid op de hbs. te Amst. van 1872-'77. Daar zijne neiging zich meer tot de letterkundige leervakken dezer inrichting openbaarde, verwisselde hij van bestemming, legde zich op de oude talen toe en werd in 1880 stud. in de rechten aan de gemeentelijke universiteit te Amst., waar hij met voorliefde de hoogleeraren Spruyt en A. Pierson hoorde. Intusschen zette hij zijne omstreeks 1875 begonnen letteroefeningen met even grooten ijver als goeden uitslag voort. Reeds waren zijne bijdr. in Nederland en Ned. Spectator met welverdiende waardeering ontvangen en hadden zijne persoonlijkheid en gaven hem eene zeldzame toekomst beloofd, gelijk het bevoegde oordeel van Vosmaer aantoonde, toen hij na eene korte ziekte den 1 Nov. 1881 te

Amst. overl., den indruk nalatende, dat de Nederl. letteren een hoogbegaafd talent in hem te betreuren hadden.

Zijn voornaamste letterarbeid der beide laatste levensjaren is getiteld: Mathilde. Sonnettenkrans; de volle maat van zijn gerijpt talent heeft hij in de Iris, zijn zwanenzang gegeven, welke in De Tijdspiegel voor Oct. 1881 opgenomen is. Na zijn dood hebben vriendenhanden de uitgave bezorgd van zijne: Gedichten, Sneek 1882.

[Willem Emmery baron de Perponcher Sedlnitzky]

Perponcher Sedlnitzky (*Willem Emmery baron de*), heer van Wolfaartsdijk, geb. te 's-Hage 14 April 1740, studeerde in de letteren te Utrecht en promoveerde in 1765 met eene diss.: De origine dynastiarum Hollandiae. Hij werd lid van de stedelijke regeering te Utrecht, en lid van de Staten dier provincie. In 1813 werd hij als gijzelaar mede naar Frankrijk gevoerd, doch vier maanden later door tusschenkomst van den ex-koning Lodewijk ontslagen. Schoon hij geen godgeleerde was, hebben vele zijner werken den indruk gegeven, dat hij pred., zelfs theol. prof. was. Over zijn geslacht raadplege men onderst. werk. Hij overleed te Utrecht 25 Juni 1819.

Behalve eenige Fransche en Latijnsche, of vertaalde, en godsdienstige werken en kinderwerkjes schreef hij: Zedekundige brieven over 't Geluk, Utr., 2 dln., 1769-'72; Grondbeginselen van de algemeene wetenschap der schoonheid, samenstelling en bevalligheid, Utr. 1770; Mengelwerk, Utr. 1775, 1786, 1804; Rapsodie of 't Leeven van Altamont, 2 dln., Utr. 1775; Brieven aan den Heer van Alphen, bij gelegenheid zijner Theorie der schoone Kunsten en Wetenschappen, Utr. 1778-'80; Brief van

een Eendragtsminnaar aan zijnen vriend, Utr. 1779; Nieuw Nederlandsch Speldeboek, 4e dr., 1809; Dichtkundige bespiegelingen, Utr. 1783-1804; De oude Cato, en de droom van Scipio, naar 't Latijn van Cicero, Utr. 1784-'88 en 1804; Gedagten over 't Sentimenteele, Utr. 1784-1804; De Hedendaagsche Stoïcijn, 2 dln., Utr. 1786-'87; Algemeene Catechismus voor de Burger jeugd, Utr. 1788; Overdenkingen, Utr. 1793; De wijsgeer der Natuur en der Openbaring, 2 dln., Utr. 1797; De Zuid-Bevelandsche Dorpsleeraar, Utr. 1799; Aan de leeden der Beschaafde Wereld, 2e dr., Utr. 1804; De Lente, een gedicht, naar het Hoogduitsch van Kleist, 2e dr., 1804; Gedichten, (waarin De Zeeuwsche Graanbouw, afz. Utr. 1802) 2e uitg. 1 dl., Utr. 1808; Spreuken, Opgaven. Overweegingen, Bepalingen, Gronden, Utr. 1809-'14, 5 dln.; Joseph of de Broederhaat, Zededicht in Proza met eenige mengelingen in 4 stukjes, Utr. 1815-1816; Aanspraak aan den Academischen Senaat en de studeerende jeugd op de Utrechtsche Hoogeschool, 1815. Benevens Aan de op 's Rijks Hoogescholen studeerende Jeugd, Utr. 1816; Wijsgeerige gronden, Utr. 1817; Overweegend verslag van den oorsprong en voortgang zoo der verwildering als der beschaving onder de menschen en volken, naar den loop der geschiedenis ingerigt, 1ste deel, Utr. 1819. Door eene nieuwe bewerking van Mr. J. van Lennep, (Amst. 1863), is wel zijn meest bekend geschr.: Onderwijs voor kinderen, 3 dln., Utr. 1782, 3e dr., 1815.

(J. v.d. Baan, Wolfaartsdijk geschetst, Goes 1866, blz. 557-582.)

[Mr. Johan Adriaan Perre]

Perre (*Mr. Johan Adriaan*), uit een in de geschiedenis van den handel en zaken van staat en regeering bekend geslacht te Middelburg geb. 25 Dec. 1738, begon zijne studiën te Leiden 8 Sept. 1755 en prom. reeds 26 Mei 1757. Na een groot jaar in Zwitserland en Frankrijk gereisd te hebben, waar de instellingen voor wetenschap en kunst, die hij door een lang verblijf te Parijs leerde kennen, zijne bijzondere aandacht trokken, keerde hij naar Midd. terug, huwde en kwam in 1762 in de stadsregeering. Van 31 Oct. 1768 tot 26 Jan 1779 vertegenwoordigde hij Prins Willem V als Eerste Edele van Zeeland, bekleedde daarna geen ambten meer, behalve dat hij buitengewoon afgevaardigde ter Staten-Generaal bleef, en nam daarna een ruim aandeel in de beoefening van letteren en wetenschappen, die destijds te Midd. een bloeitijd beleefden. Door zijn aanzienlijk vermogen kon hij daaraan bescherming en steun verleenen en deed dat op eene vorstelijke wijze. Door zijn huwelijk met Jacoba van den Brande, wier moeder eene Reigersberg was, werd hij heer van het bekende landgoed Westhoven; de gebeurtenissen van 1787 brachten hem in aanraking met Van der Palm, die sedert het begin van 1788 zijne studiën en de godsdienstoefeningen in zijn huis leidde. Van de Perre overleed reeds 8 April 1790; zijn welsprekende beschermeling hield de vermaarde lofrede op hem, 26 Nov. 1790, eene bijdrage tot de kennis van een meer dan gewoon man en van het ijverig streven naar kennis en ontwikking, in zijn tijd vrij algemeen, doch thans langzamerhand eene vernieuwde nasporing en studie vorderende.

Meer door de gave van het nuttig gebruik zijner ruime middelen, door zijn kinderloos gebleven huwelijk vergroot, heeft hij zich loffelijk onderscheiden, dan door het schrijven. Behalve zijne Dissertatie Over den Zelfmoord, is van hem alleen in druk: Toespraak bij de oprichting van het Natuurk. Gezelschap voor Dames te Middelburg, anno 1785.

[Catharina Perremans]

Perremans (*Catharina*), werd omstreeks 1631 geb. te Hingene, bij Mechelen en overleed op het Begijnhof dier stad 9 Juli 1707.

Zij schreef een Cransken van de H. Engelen, gevolgd van een Rym Gebedt tot den Engelbewaerder, opgenomen in Het leven der H. Begga, enz., Antw. 1711.

[Steven Perret]

Perret (*Steven*), kwam uit Antwerpen te Rotterdam wonen; hij was een aanhanger van Leycester, werd in 1586 wegens oproerige taal in Den Haag gevangen gezet, doch na eene openlijke verklaring van berouw daarover te gevoelen, ontslagen.

Hij schreef: Woudt van wonderlicke Sinne-fabulen der dieren, kunstich met levendighe ende aerdighe groote schoone beelden uyt-gedruckt. Eene tweede uitgave is ‘Wederom met Sinne-rycke Ghedichten op 't nieu byghevoecht, verbetert en vermeerdert door A. v.d. Vinne, Rott. 1632.

[Dirk Pietersz. Pers]

Pers (*Dirk Pietersz.*), was te Embden geb., trad in het boekverkoopersgilde te Amst., waar hij zijn vak uitoefende op 't Water ‘In die Witte Parsse’, en aan deze zijn familienaam ontleende. In het gildeboek (1613-1806) is hij op de letter D het eerst opgegeven, zonder aanduiding van inkomst of overlijden, onder den naam Dirck Pieters Wittepers. Zijn anagram: ‘Ick strii op sno eerde’ staat op zijn drukkersmerk. Vondel, die hem van inhaligheid doet verdenken, noemt hem Persius van Embden; Brandt maakte ook een bijschrift onder zijn portret. Hij overleed omstreeks 1650.

Hij schreef: Jona, den straf-Prediker, 1624, 1625, 1635; Lucretia, of het beeld

der Eerbaarheydt, 1624; Traenen Jesu Christi gestort over Jeruzalem, 1625; Bellerophon of lust tot wijsheid, door sinnebeelden vertoont; Amsterdamsche Pegasus waer in (vyt lust) bij een vergadert zijn veel minnelycke Liedekens, 1627; Bacchus wonderwerken; waer in het recht ghebruyck en misbruyck des wijns door verscheyden vermaecklycke, eerlycke en leerrycke Historien wordt afgebeeld; en de lasteringen der dronkenschap met levende vinnen afgemaalt 1628; Epictetus handboekjen, Cebes tafereel, Isocrates vermanighe aan Demonicum, en Plutarchus van de opvoedinghe der kinderen, 1637; De ontstelde Leeuw of springader der Nederlandsche beroerten van den jare 1560 tot het eynde van 't jaar 1581, 1641; Uitbeelding des Verstands, 1644; De verwarde Adelaer en ontstelde Leeuw, of springader der Nederlandsche beroerten onder Keyzer Karel V en zijn zoon Philippus en onder de Vereenigde Staten tot den doot des Princen Willem van Oragnien, 1647; De Romeynsche Adelaer, ofte kort verhael van Adam af, tot de Romeynsche Monarchie, 1684, 3e druk door Lambert van den Bos, Utr. 1689; De laetste vernieuwde Urania of Hemelsangh, synde het 1ste deel van Bellerophon of Lust tot wysheydt, waerin veele historische en Christelijcke Gezangen, stichtelycke Liedekens en Gedigten uyt de Schriften des Ouden en en Nieuwen Verbonds, tot Opweckinge des Godsaligen levens, leerryck werden voorgestelt. De muzijk door Cornelis de Leeuw gecorrigeerd, 1681; in het derde deel komen voor Gezangen der Zeeden. Dat werk is opgedragen aan Jacob Cats. Gulde kleinoot der kinderen Godts; De Boetveerdige Zondaer, met platen. Al deze werken werden te Amsterdam gedrukt, evenals een paar door hem gemaakte vertalingen; daarvan bestaan veel zeldzame uitgaven, althans met verschillende titelbladen, waardoor de toespeling van Vondel eenigszins opgehelderd wordt.

(Mr. J. v. Lennep, in de hss. Mij. der Ned. Lett., n°. 165.)

[Bartholomeus Pesser]

Pesser (*Bartholomeus*), was pastoor te Aalsmeer, en schreef: Lieue telim d.i. Lovingen Godes of Lofzangen van David, Amst. bij G. van Blommen gedrukt, [een Gerrit van Blommen werd in Febr. 1719 burger en gildebroeder]; bij dezen drukker kwam brand op den zolder, waardoor een groot aantal exemplaren verbrandde, zoodat dit boekje zeer zeldzaam geworden is. Eene mondelinge mededeeling van Is. le Long aan A. Andriessen is de bron der bijzonderheid aangaande den brand bij v. Blommen.

[Jan Peters]

Peters (*Jan*), een Bosschenaar, die lid was van de Rederijkerskamer: De jonge laurieren in zijne geboorteplaats. Hij was 3 Mei 1620 op het blazoenfeest der kamer de Peoen te Mechelen, waar hij een Nieuw Liedeken over Rhetorica voordroeg.

[Herman Hendrik Peters]

Peters (*Herman Hendrik*), te Antwerpen geb. 31 Jan. 1839, ontving zijn onderwijs aan de middelbare school en het atheneum zijner geboortestad en wijdde zich aan de dagblad-literatuur; hij was achtereenvolgens aan L'Union Commerciale, het Journal d'Anvers, L'Escaut en L'Opinion van Antwerpen, en richtte in 1869 een bureel van

algemeen nut in, waarvan hij de volksschrijver is. Sedert 1 April 1871 is hij ook Griffier der Handelskamer van Antwerpen.

Behalve eenige vertalingen, schreef hij, onder den naam Harry Peters: Indië, een blik in de geschiedenis van die landstreek, Antw. 1858; Een drama op zee, (De schipbreuk van den Constant.) Volksuitgave, Antw. 1859; De Verstrooiden, vervlaemscht kluchtspel in 1 bedryf, Antw. 1860; De Bloedwet, drama in 1 bedryf, Antw. 1861; Julia of Kunst en Liefde, vervlaemscht tooneelspel met zang in 3 bedryven, Antw. 1861; De Brandramp van Antwerpen, 1861; Het Kunstfeest te Antwerpen 17-20 Oogstmaend 1861, Antw. 1862; De Martelaers van 't stapelhuis Sint-Felix, Een blik in het doodenhuis, Antw. 1862; De Nachtspoken, Antw. 1862; Een Huwelyk voor 't Geld, Tooneelspel in 1 bedryf, Antw. 1862; Antwerpen overhoop, Politiek kluchtspel in 2 bedryven, Antw. 1862; De Dochter van den Hofnar, tweespraek naer Victor Hugo, Antw. 1862; De Nachtraaf, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1863; Rozen voor de Verkens, Antw. 1863; De zwarte Doctor, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1863; Kortbondige schets van de geschiedenis van Polen, Antw. 1863; Pleidooi tegen de Doodstraf, Antw. 1863; Een Man die gedronken heeft, Antw. 1863; De Schipbreuk der Jonge Josephina, Antw. 1864; Het Grauwvuur, Antw. 1865; Zaak Coucke en Goethals (bewijzen hunner onschuld), Antw. 1865; Colas, een gerechtelijk woord, Antw. 1866; Rechtbank der openbare meening (over de zaak Coucke en Goethals), Antw. 1866; Vier bladzijden uit het Rampenboek, Antw. 1867; De Bank der Betichten, Antw. 1886; De godsdienstige Legende, Arnhem 1887; Eerherstelling van Jan Coucke en Pieter Goethals, martelaars van het Gerecht den 16 November 1860 te Charleroi, Antw. 1889.

[Louis David Petit]

Petit (*Louis David*), geb. te Amsterdam 21 Maart 1847, ontving zijn opleiding bij den boekh. uitg. J.H. Gebhard en Co. en vestigde zich in 1872 als boekhandelaar te Amsterdam, werd in 1877 Bibliothecaris van de Vereeniging ter bevordering van

de belangen des boekhandels en in 1879 benoemd tot Conservator der gedrukte werken bij de Bibliotheek der Rijks-Universiteit te Leiden.

Behalve een groot aantal opstellen in het Nieuwsblad voor den Boekhandel, Onze Tijd e.a. tijdschriften, schreef hij eene Bibliographie der Nederlandsche Dialecten, Culemborg 1882; Bibliotheek van Nederlandsche Pamfletten. Verzamelingen van de Bibliotheek van Joannes Thysius en de Bibliotheek der Rijks-Universiteit te Leiden, 's-Gravenh. 1882-34, 2 dln.; bewerkte het Beredeneerd Register op de werken over ‘Ons Tooneel’ door Joh. Hilman, Leiden 1881; den Catalogus der Bibliotheek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, Leiden 1886-'89, 3 dln.; Bibliographie der Middelnederlandsche Taal- en Letterkunde, Leiden 1888, met de gouden medaille bekroond door de Kon. Vlaamsche Academie over Taal- en Letterkunde te Gent, en bezorgde met de H.H. Kruseman, Boele v. Hensbroek en De Vries de uitgave der Bijdragen tot de geschiedenis van den Nederlandschen Boekhandel, Amst. 1884-'88.

[Jean François le Petit]

Petit (*Jean François le*), vermoedelijk geb. in 1545, (volgens een zijner portretten in 1541), was in 1577 griffier van Béthune (Artois); tusschen 1595-'98 was hij notaris te Middelburg, waar hij zich op het historieschrijven begon toe te leggen.

Behalve eene kronijk, welke tot 1600 loopt, vóór het begin der onlusten slechts compilatie of vertaling is en driemalen herdrukt werd, schreef hij: Nederlandts Ghemeenebeste, bestaende in Staeten, soo alghemeene als byzondere van 't Hertoghdom Gelre, enz. in 't breede beschreven met alle haere steden, sterckten, vestingen ende aenmerckelykste plaetsen, vergeleken met die van de Switsersche cantons, inhoudende de oirsaecken en de redenen, die beide beweeght hebben, het jock van 't Huys van Oostenryck te verwerpen, ende van haeren hals af te schudden. Het werd door zijn zoon omstreeks 1615 te Arnhem uitgegeven, nadat hij overl. was.

(Zelandia illustrata, I, 621.)

[Aegidius Petraeus]

Petraeus (*Aegidius*), geb. te Dordrecht in 1712, studeerde sedert 5 Maart 1735 te Leiden in de Godgeleerdheid en werd in 1739 predikant te Kapelle (Zuid-Beveand), alwaar hij 3 Februari 1778 overleed.

Hij schreef: Stichtelijke Gedichten, 2 dln., Goes 1768; Drievoudige Samenspraak over den Sabbath; Beredeneerd onderzoek over den aard en natuur der Engelen, strekkende om te betoogen, dat zij zoo ligchamelijk als geestelijk zijn, 2 dln., 1777; Vrijmoedig gesprek over den waren aart van 't vierde gebod, in 16 Samenspraken tusschen de geoeffende godgeleerde studenten, onder de namen van Waarmond, Yveraar en Vredelust opgesteld door Ter Goes, Goes en Amst. 1785.

[Johannes Petraeus]

Petraeus (*Johannes*), was van 8 Januari 1741 tot 1751 predikant te Eemnes-Buitendijks; zijne Nagelaten gedichten verschenen in 1768.

[George Hendrik Petri]

Petri (*George Hendrik*), geb. in 1644 te Giessen in Hessen, was Luthersch predikant te Zaandam en overl. aldaar in 1703.

Hij schreef: Onderaardsche stormklok, in een aardbeving op Zaandam en nog andere provinciën geluid, 1692.

[Rudolphus Petri]

Petri (*Rudolphus*), buiten zijne kerkelijke betrekking **Roelof Pietersz. van Niedek** geheeten, volgens de opgaven van zijn leeftijd, bij zijn huwelijk en zijn sterfjaar, geb. in 1584, doch niet in het doopboek van Amsterdam te herkennen, kwam als prop. te Zaandam, Sept. 1608, werd in Maart 1612 in zijne vermelde geboorteplaats bevestigd en overl. Juni 1649, ‘oud 64 jaar’.

Onder zijne veel gelezen stichtelijke geschr. telt men vooral 't Lof onses Heeren J.C., Amst. 1623, 1641, 1649; 't Lof des Woordts Gods ofte der H. Schriftuere, 1640, 1662; 't Lof der H. Geestes, ald. 1641; de schrijver wordt genoemd in de Poëzie van J. Six van Chandelier.

[Lenart Peutemans]

Peutemans (*Lenart*), was tijdens het bezoek van Anna Roemers te Middelburg, geneesheer aldaar, doch moet van elders geb. zijn, daar hij geen art. in Geletterd Zeeland kon bekomen, waarin De la Ruë uitsluitend Zeeuwen opneemt. In het aldaar, ter herinnering aan dit bezoek en het onthaal van het begaafde ‘Visscherskint’ uitgegeven album schr. hij een en ander, dat, hoe gering ook, hem onder de poëten gebracht en gehouden heeft. Deze zgn. Zeeuwsche Nachtegaal bevat van hem: Aan de beroemde konstrycke Jonck-vrouwe Anna Roemer op haar onverwacht vertrek uyt Middelburg, 16 Juli 1622; Gedicht ter eeren van den Hooggheleerden D. Jacob Cats op zijne constrycke sinnebeelden.

[Wilhelmus Nicolaas Peypers]

Peypers (*Wilhelmus Nicolaas*), te Rotterdam geb. 4 Maart 1829, alwaar hij in den boekhandel geplaatst werd.

Hij schreef: Zestien portretten naar het leven, Amst. 1851, 2de druk, 1868; Pieter en Elsje; Wat een trouwziek heer al lijden kan. Twee luimige gedichten, Amst. 1852; Orthen's ramp, 23 April 1852, Dichtregelen, Amst. 1852; Levensschets van Rembrandt en dichtregelen bij de onthulling van zijn

standbeeld, Amst. 1852; Lentebloemen. Ernst en luim, Amst. 1853; De strijd der volken om het graf van Christus. Een zang der tijds, Amst. 1854; Nicolaas I keizer aller Russen. Een zang des tijds, Amst. 1855; Met G. Engelberts Gerrits, zie blz. 235, schreef hij onder het psd. W. van den Heuvel, Historisch-Romantische huisbibliotheek, Schetsen uit het leven van beroemde, beruchte en geheimzinnige personen, 6 dln., 1856-'58, Hilversum, 2e serie, 1 dl., 1860, Amst. Ook werkte hij met Engelberts Gerrits samen aan de 16 eerste deelen van Ons Vaderland. Verder schreef hij: De strijd der deugd en de magt der verleiding. Een verhaal uit het dorpsleven, Alkmaar 1855, (psd. Sophia van Loon); Tot den Bedelstaf. Vrouwenleed, 2 dln., Amst. 1856; Onze zeehelden, Hist.-rom. geschetst, 1ste afl. Damiate, Amst. 1862; De declamator, Romancen, balladen en genrestukken. 2 bundels, Gor. 1868; Rotterdam in historische tafereelen, 2 dln., Rott. 1870; 1572, 1672, 1872, de Spanjaarden in Holland, tooneelen uit de laatste levensdagen der Gebroeders De Witt, gevolgd door eene beknopte beschrijving van het onafhankelijkheidsfeest in 1872, Amst. 1872; Haat en liefde, tnlsp., Amst. 1874; Amstels schouwtooneel, Historische schets ter opening en inwijding van den nieuw herbouwden Amsterdamschen Stadsschouwburg, Amst. 1874; Odeon, Verz. van voordrachten, 2e dr. Rott. 1888. Niet in den handel zijn de volgende tooneelstukken: De vliegende Hollander, Marie Antoinette, Vrees en strijd, Amsterdam in 1672, de Robijn, Flick en Flock, Iduna, In duizend vreezen, Rotterdam in 1572, Vaderland en Oranje, Aladyn, Egmond van Hoorn, Moeder, slavin en koningsbruid, Asschepoester, De schoone slaapster, De zeeroover, De boetvaardige Magdalena, De reis in '80 dagen om de aarde, enz. 1860-'75 en enkele dgl. tooneelwerken. Naar aanleiding van deze stukken gaf hij met F.H. Greb, z.a., vijf bundels uit, genaamd de Coupletzanger, Rott. 1865-'71.

[Adriaan Peys]

Peys (*Adriaan*), Zuid-Nederlandsch dichter, geb. 1630 of 1635, vertaalde het Italiaansche dichtstuk, de Pastore fido van Guarini, en bracht er verder veel toe bij om ons vaderlandsch tooneel door overzettingen te verfranschen.

Hij leverde: Hatelyke liefde van den Gotschen Noran ende Julia, treurspel door vertooningen, Antw. 1661; Amphitrion, bly-eindend spel, 1661; De nachtspookende Juffer, blyspel, Amst. 1670; De getrouwen Harder, Harders- en Harderinnenspel, Amst. 1671; Scapyn, blyspel, Amst. 1680; Tartuffe, 's-Hage 1733; d'Avocaat zonder studie, Amst. 1680; Klucht van den gemaekten Rouw, Amst. 1680; Kluchtspel van het gedwongen Houwelijck, Amst. 1680; Wenseslaus; De tooverijen van Armida of het belegerde Jerusalem, treurspel, Amst. 1695; De liefde van Jupiter en Semele, treurspel, Amst. 1699; De Maeltijd van don Pedros Geest, of de Gestrafte Vrijgeest, treurspel, Amst. 1699; Burgerlijken Edelman, kluchtspel, 's-Hage; De vrouw rechter en partij van haar man, blijspel, Amst. 1746; Minnelijke haat; Standvastige minnares met de dood van Tancredo, treurspel, Amst. 1690; Stilicon; Artemisia; Palamedes en Lismene; Jupiter en Amphitrion of de twee gelijke Sosiaas, blijspel, Amst. 1730.

[Johannes Matthias Pfeil]

Pfeil (*Johannes Matthias*), geb. te Amsterdam 2 Febr. 1786, werd in 1810 schout van Nieuwendam, en was daarna notaris en procureur te Monnikendam tot 1838, toen hij ambteloos te Wijk-bij-Duurstede ging wonen, waar hij in 1873 overleed.

Hij schreef: Paarlen en glasscherven, gedichten toegewijd aan zijne kinderen, Monnikend. 1826; Mijne portefeuille, gedichten, id. 1828, beide niet in den handel. Zijn in 1810 te Amst. gesloten huwelijk met Magd. Corn. Joh. Imbyze van Batenburg, naar zijne voorstelling behoorende tot het bekende adellijke geslacht, bracht hem tot het schrijven van De vier Batenburgen en Batenburg, Utr. 1855. Ook had de bekende opvatting van Bilderdijk, dat de familie zijner eerste vrouw mede tot de Batenburgen behoorde, hem in aanraking gebracht met de schoonzuster van den Dichter, Mevr. Elter-Woesthoven, zie blz. 232, en had hij de aldaar vermelde uitgave harer gedichten beproefd.

(Ned. Spect. 1888, nr. 38.)

[Ludovicus Petrus Philippona]

Philippona (*Ludovicus Petrus*), geb. 11 Juni 1827 te Rott., schreef in couranten, 't laatst in 't Handelsblad; meestal gebruikte hij het psd. Multapatior; hij woonde te Uden en overl. 13 April 1879. Van 1864 tot '67 was hij hoofdred. en eigenaar van het liberale dagblad De Nieuwe Noordbrabander, en van 1872-'73 hoofdred. van het weekblad Nederland.

Verder schreef hij: De XIXe eeuw en eenige van hare maatschappelijke vraagstukken, Amst. 1872; De huishoudkunde als leervak in de opleiding der vrouw en als middel tot hervorming van het Nederl. gezin en het huiselijk leven in Nederland, Amsterd. 1875.

[Teunis Hermanus Philips]

Philips (*Teunis Hermanus*), geboren te Utrecht 5 Maart 1827, vertrok als kajuitsjongen in 1841 naar Oost-Indië; vandaar ging hij naar China, maakte later met de Franschen een expeditie mede, doorreisde

den Philippijnschen archipel en kwam na eene afwezigheid van ruim 13 jaren te Rotterdam terug, waar hij zich als taalmeester nederzette; werd 9 Dec. 1871 leeraar in de Spaansche en Italiaansche talen aan de openbare handelsschool te Amsterdam, waar hij overl. 3 Dec. 1889.

Hij schreef: Hoe ik taalmeester werd, reisherinneringen. Een souvenir, zijn vrienden hier en elders aangeboden, met platen, muziek en portret, Rott. 1871.

[Mr. J.H. Philipse]

Philipse (*Mr. J.H.*), geb. te Middelb., hoogl. te Gron. 3 Maart 1828-'67.

Voor de Mij. der Nederl. Lett. schreef hij de levensberichten van C. Star Numan, H. Nienhuis en J.W. Ermerins, opgenomen in de Handelingen van 1858, 1863 en 1870.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Johan Picardt]

Picardt (*Johan*), geb. 5 Februari 1600 te Bentheim, studeerde sinds 10 Oct. 1622 in de godgeleerdheid en werd in het volgend jaar pred. te Egmond-aan-Zee. Tijdens zijn verblijf aldaar, werd hij te Leiden tot doctor in de geneeskunde bevorderd. Den 19 Nov. 1644 kwam hij te Rolde; omdat hij over bijbelteksten preekte, die zijne hoorders wat vreemd achtten, en daarentegen de gewone evang. plaatsen nooit tot zijne onderwerpen koos, kreeg hij onaangenaamheden; daarop schreef hij: Tractaat over de waardigheid des predikambts; de Synode kende hem het betwiste recht der keuze van zijne teksten toe, zoodat dit opstel wel ongedrukt bleef. Den 16 April 1648 aanvaardde hij zijn' dienst te Koevorden, en overl. aldaar 21 Mei 1670.

Hij schreef: Korte beschrijving van eenige vergetene en verborgene antiquiteiten der provintiën en landen, gelegen tusschen de Noordzee, de IJssel, de Emse en Lippe, waarbij gevolght zijn Annales Drenthiae, mitsgaders korte beschrijving van Coevorden, met kaart, pl. en portr., Amsterd. 1680, Amst. 1731, Gron. 1745. Door dit boekske vestigde hij de aandacht op de Drentsche steengraven, zoodat van deze nog een en ander bewaard bleef.

(Drentsche Volks-alm., 1842.)

[Rixtinus Arnoldus Soetbrood Piccardt]

Piccardt (*Rixtinus Arnoldus Soetbrood*), geb. den 27sten September 1814 te Leiden, ontving zijne opleiding aan het Erasm. gymn. te Rott., begon zijne theol. studiën te Utrecht 13 Sept. 1832, werd kand. 1838, prom. ald. 1839; hij werd in 1842 predikant te Langerak, in 1846 te Pijnakker en in 1850 te Goes; hij was daar tevens een kundig en hulpvaardig archivaris, legde in 1888 zijne kerkelijke en stedelijke ambten neder, en overl. in Den Haag, 15 Nov. van hetzelfde jaar 1888.

Behalve zuiver theologische werken, schreef hij: Geschiedenis der Protestanten in Frankrijk, Schiedam 1852; Uit het leven, novellen, Goes 1859; Bijzonderheden uit de geschiedenis der stad Goes, Goes 1864; Feestrede, gehouden bij de gedachtenisviering van Middelburgs verlossing van de Fransche overheersching, Midd. 1864; De geschiedenis van het cultuurstelsel in Ned.-Indië (uitgeg. door 't

Nut), Amst. 1874; Filips van Marnix, heer van St. Aldegonde, Schoonh. 1875; Allemansgading. Woorden uit het groote levensboek, voor het volk verzameld, ald. 1888; Afscheidswoord aan de Ned. Herv. Gem. te Goes, Goes 1888. Voor de Mij. der Ned. Lett. vervaardigde hij het levensbericht van H.Q. Janssen, 1881. Bovendien bijdr. in tijdschriften, jaarboekjes, dag- en weekbladen.

[Jans Frans Piémont]

Piémont (*Jans Frans*), den 12 Nov. 1818 geb. te Dendermonde, deed studiën aan de Hoogeschool van Leuven; doch nam dienst en werd onderofficier bij het regiment der jagers. Na het leger te hebben verlaten, opende hij in zijne geboortestad eene privaatschool, welke niet veel bijval genoot. In 1857 richtte hij eene drukkerij op en gaf een blad uit ‘'t Ros Bayard’, dat zich door den heftigen toon zijner polemiek onderscheidde, maar daardoor ook welhaast moest ophouden te verschijnen. Van dan af maakte hij slechte zaken en zonk zoo diep in de ellende, dat hij op 30 April 1883 te Dendermonde overl. als rondleurder met papier en pennen.

De romans door hem nagelaten zijn: Ernest Stevenaert of de ontaerde zoon, Brussel 1863; Johan Tack of de misleide Vlaming, Mechelen 1863; Het Vlaamsch soldatenleven, Mechelen 1865; De beeldsnijder, avondverhaal uit het begin der XVe eeuw, Dendermonde 1866; De cholera-ziekte, Brussel 1867.

[Felix Marten Piens]

Piens (*Felix Marten*), een Brusselsch dichter, die aldaar, in de tweede helft der 18e eeuw, lid was van de Rederijkerskamer: Tot Groeyen en Bloeyen. Evenals in Noord-Nederland verdubbelde deze schrijver de letter a, daar waar meest al zijne landgenooten de ae gebruikten.

Zijne werken dragen de titels: Ophaaling der pligt, elk in syn amptsbediening, Brussel 1774; Lofdicht ter eeren van den H. Marcoen, wiens Reliquien rusten tot Brussel in de kerke van de Savel, Brussel 1774; Het treurig aanwys van menig ongelyk Houwelyk, in dese droeve eeuw, Brussel 1775; Invallende gedagten op den handel ende wandel, die den sterveling konnen overvallen, Brussel 1776; en D'aanstouwing van myn pen, die heeft my aangeport aan menig misverstand, of

onberede bryn, te toonen den sterveling syn ongelyk? Die een onwettig kind, derft bastaart laaken, Brussel.

[Mevr. Mr. A.J. Clant van der Myll, geb. Adriana Jacoba Francisca Piepers]

Piepers (*Mevr. Mr. A.J. Clant van der Myll, geb. Adriana Jacoba Francisca*), in de letteren bekend onder het psd. **Holda**, werd geb. in Den Haag, 19 Sept. 1842.

Sedert 1871 komen onder gen. psd. opstellen van hare hand in Ned. Spectator; bovendien verspreide stukken en gedichten in verschillende volgwerken; vert. van Björnstjerne Björnson, e.a.; afzonderlijk verschenen: Das Hohelied und andere Gedichte, Deutsche u. Holländische, Leiden 1876; Uit de papieren eener grootmoeder, Amst. 1886.

[Rudolf Joseph Pierik]

Pierik (*Rudolf Joseph*) S.J., geb. 20 Juni 1827 te Zeddam, werd in 1854 professor der H. Schrift en Oostersche talen te Maastricht.

Hij schreef in 1858 in den Godsdienstvriend over de Kruisnagelen en zijdewond des Heeren; verder Krans van geestelijke bloemen, 's-Bosch 1866; Het hart Gods, id.; De H. Ignatius en het gewijd water, 's-Bosch 1869; Catechismus der devotie tot het H. Hart, 's-Bosch 1870; ‘Ken u zelven’, uit het boek der spreuken, 's-Bosch 1867; Bloemen van Maria voor het gansche jaar, 's-Bosch 1869; Cantica Sion, Sions gezangen, 2 dln., 's-Bosch 1869; Jezus' hart of het Hart Gods en der menschen volgens de H. Schrift, 's-Bosch 1870; Maand Juni, 's-Bosch 1871; De vrouw voor den spiegel, 's-Bosch 1871; Novene tot den H. Ignatius, II, 's-Bosch 1871; De lijdende Jezus, 2 dln., 's-Bosch 1871-'73; Kruiswegoefening, 's-Bosch 1873; Nieuwe spiegels (Nieuw testament), 's-Bosch 1873; Ignatius-novene, III, 's-Bosch 1873; Briefjes voor 't Genootschap der XXXIII, 's-Bosch 1875; Novene tot het H. Hart, 's-Bosch 1875; Verzameling van teksten voor bidprentjes, Amst. 1875; Nieuwe Junimaand, 's-Bosch 1875; Catechismus van 't Apostolaat des gebeds, 's-Bosch 1875; Nieuwe briefjes voor 't Genootschap der XXXIII, 's-Bosch 1876; De schat der harten. Gebedenboek ter eere van Jezus' Hart, 's-Bosch 1876; Maandrozen (Maandschrift), te Amsterdam uitgegeven sedert 1871; De lijdende Jesus, 2 dln., 's-Bosch 1873; God in de gewijde gezangen, Maastr. 1879, en verdere kleine stichtelijke geschriften.

[Christoffel Pierson]

Pierson (*Christoffel*), geb. in Den Haag, 19 Febr. 1631, werd voor de schilderkunst opgeleid en oefende zich in de letteren, schoon hij voor den handel bestemd was, en vestigde zich te Gouda, waar hij in Dec. 1662 burger werd. Van 1689-'92 woonde hij te Schiedam, doch keerde naar Gouda terug, waar hij hoogbejaard overl. en 15 Aug. 1714 begraven werd.

Hij schreef: Antwoorden der Griecksche vorsten op twaelf van Ovidius Nazoos treurbrieven der blakende vorstinnen, Gouda (1658); Het tweede en derde, achtste en twaalfde boek uit P. Virgilius Maroos Eneis, in Nederduytsche vaersen, Gouda

1669; Rijm-gedichten op den lof van de wijd gevreesde nood, 1671; Mithridates, koning van Pontus, trspl, Gouda 1678; De vermaarde konings-harp of de CL psalmen Davids, na den text of naasten zin verkort en op de gewone zangwijzen gerijmd, Gouda 1679; Ter jaargedagtenis op het afsterven der allerdoorluchtigsten majesteit Maria Stuart, Gouda 1695; D.J. Juvenalis, eerste hekeldigt uyt het Latijn in Nederlandsche vaersen gebracht, Rott. 1698, 2e druk 1714; Eerste en vierde schimpdicht van Juvenalis, Rott. 1704; De edelmoedige Laodice, koningin van Armeniën, staatspel, Gouda 1712; Dagobert, koning in Frankrijk, hofspel, Gouda 1714; De redenstrijd van Ajax en Ulysses, om de wapens van Achilles, Rott. (omtr. 1660).

(Obreen, Archief Ned. Kunstgesch. dl. VI, en art. A.M. Pauw, hiervoor blz. 593.)

[Allard Pierson]

Pierson (*Allard*), afstammeling van den voorg., geb. 1 November 1770 te Gouda, studeerde in de theologie, en was predikant te Alkmaar, waar hij 31 Maart 1836 overl.

Hij schreef: Gezangen op het Christen-Pinksterfeest door de Hervormde Gemeente, nevens het zanggezelschap te Alkmaar, onder de zinspreuk: Jezus roem en eer te geven, in ons doel, waarnaar wij streven, uitgevoerd 29 Mey 1803 in de Groote Kerk, Alkmaar 1813.

[Mevr. J.L. Gregory-, geb. Ida Oyens Pierson]

Pierson (*Mevr. J.L. Gregory-, geb. Ida Oyens*), geb. 8 Januari 1808 te Amsterdam, overl. aldaar 26 December 1860.

Zij schreef: Bijbelsch Dagboekje voor kinderen, 1853; De Bijbel en het leven, een volksboekje, 1876; Guido en Thérèse, de Savoyaardsche kinderen, 1856; Maria, eene schets uit den tegenwoordigen tijd, 1856; Oom Karel, een verhaal, 1857. Al haar geschriften zijn te Amsterdam uitgegeven, alléén het voorlaatste onder haar eigen naam, de andere zonder naam. Haar zoons volgen.

[Allard Pierson]

Pierson (*Allard*), oudste zoon der voorg., geb. 8 April 1831 te Amsterdam, stud. sinds Sept. 1849 te Utrecht, was eerst predikant bij de Evangelische gemeente te Leuven, in 1857 bij de Waalsche gemeente te Rotterdam, waar hij in 1865 zijn ontslag nam en toen hoogleeraar te Heidelberg werd; woonde daarna zonder be-

trekking te Utrecht, en werd bij de oprichting der gemeentelijke universiteit te Amsterdam hoogl. in de levende talen en hare letteren, aesthetica en kunstgeschiedenis.

Schr.: Bespiegeling, gezag en ervaring. Eene wijsg., geschiedk. proeve, Utr. 1855; Een pastory in den vreemde. Schetsen en herinneringen, Utr. 1857; Inductie en empirie, Rott. 1858; Niet verouderd. Eene toespraak, Rott. 1860; Een misverstand, Amst. 1860, (uit De Gids); De Gustaaf-Adolfvereeniging. Utr. 1860; Intimis. Mededeelingen, Utr. 1861, 5e dr. 1881; De beteekenis der kunst voor het zedelijk leven, Haarl. 1862; De oorsprong der moderne rigting, Haarl. 1862, twee drukken; Rigting en leven, 2 dln., Haarl. 1863, 2e dr., Dev. 1883; Onverdraagzaamheid, Haarl. 1864; Isaac da Costa. Eene gedenkrede, Haarl. 1865; Aan zijne laatste gemeente, Arnh. 1865; Adriaan de Mérival, 3 dln., Arnh. 1866; De moderne richting en de kristelijke kerk, Amst. 1866; Gods wondermacht op ons godsd. leven, Arnh. 1867; Schoonheidszin en levenswijsheid, Arnh. 1868, 2e zeer verm. druk, Dev. 1890; De liberale partij op staatk. gebied, 3 nrs., Arnh. 1868, '69; Herinneringen uit Pruisens gesch., Arnhem 1871 en 1875; Een tiental leerr., Rott. 1873; Duitsche indrukken, Leid. 1875; Een levensbeschouwing, 2 dln., Haarl. 1875, '78; Ter Uitvaart, Amst. 1876, (uit De Gids); Eene studie over de geschr. van Israël's profeten, Amst 1877; De bergrede en andere synoptische fragmenten, Amst. 1878; Studiën over Joh. Kalvijn, Amst. 1880; Gedichten, 's-Grav. 1882; Wijsg. onderzoek, Dev. 1882; Nieuwe studiën over Jan Kalvijn, Amst. 1883; Verisimilia (met prof. S.A. Naber), Amst. 1889; Geestelijke voorouders, dl. I, Israël, Haarl. 1887; Oudere Tijdgenooten, Amst. 1888. II, Hellas, 1e afd., Het epos, ald. 1890; Willem de Clerq naar zijn dagboek, 2 dln., Haarl. 1888; Eene schrede voorwaarts, Redev., Haarl. 1889. Verder een groot aantal vertaalde of bewerkte buitenl. geschr., kleinere stukken, zoo afz. als in de voorn. Nederl. tijdschr. verspreid.

[Hendrik Pierson]

Pierson (*Hendrik*), broeder van den voorg., geb. te Amsterdam 10 Juni 1834, studeerde sedert Sept. 1851 te Utrecht in de godgeleerdheid en werd in 1857 predikant te Heinenoord, in 1869 te 's-Hertogenbosch, en in 1877 directeur der philanthropische gestichten te Zetten.

Hij schreef: De Heilige steenen in Israël, Rotterd. 1864; Baetyliëndienst, Amst. 1866; De Bossche schoolkwestie, Amst. 1874; Catechismus van de schoolkwestie, Amst. 1876; Aan de moderne predikanten in de Ned. Hervormde kerk, 's-Hertogenb. 1876. Verder gaf hij preeken uit, en schreef bijdr. in het Theologisch Tijdschrift, Nieuw en Oud, Bato, De Gids, Stemmen voor waarheid en vrede, Bethel, Magdalena, Leliën en rozen, enz.

[Mr. Nikolaas Gerard Pierson]

Pierson (*Mr. Nikolaas Gerard*), broeder van den voorg., geb. 7 Februari 1839 te Amsterdam, waar hij eerst koopman was, later (tot 1868) hoofddirecteur der Surinaamsche Bank; van de oprichting der stedelijke universiteit aldaar, 3 Oct. 1877 hoogl. in de staathuishoudkunde, tot 1885, toen hij president der Nederl. Bank werd, van welke instelling hij in 1868 tot een der directeuren benoemd werd. Sedert 1883

is hij lid der Kon. Acad. van wetenschappen. De Leidsche universiteit verleende hem den doctoralen graad in de rechten, in 1875.

Schreef: De Toekomst der Nederlandsche Bank 1863; Het kultuurstelsel, 1863 - in tweeden druk verschenen onder den titel: Koloniale politiek -; Twee adviezen over Muntwezen, 1874. Grondbeginselen der Staathuishoudkunde, 2e druk 1886; Leerboek der Staathuishoudkunde, in 2 deelen, 1884-1890. Verder vele opstellen in De Gids, De Economist en het Tijdschrift voor Ned. Indie, waarvan de voornaamste zijn: Bijdrage tot de geschiedenis der Economische litteratuur in Italie van de 16e tot de 18e eeuw, De Grondslagen van Ricardo's stelsel, Een Economische blik op Oud-Athene, Het Physiocratisme, enz.

[Jeremias Piessene]

Piessene (*Jeremias*), was in 1626 doctor in de rechten en Raad-Pensionaris van Ieperen. Hij maakte een Lofdicht op het werk: Kort Ghedingh tusschen Bellona ende Astrea, van Jacob Ymmeloot.

[Robrecht Pieters]

Pieters (*Robrecht*), den 4 Dec. 1851 te Dixmude geb., ontving zijn onderricht aan de gemeenteschool zijner geboorteplaats en van Oct. 1868 aan de Normaal-school van Brugge; werd onderwijzer op 1 Oct. 1871 te Heyst-aan-Zee, op 1 Mei 1875 te Bossuyt en op 17 Dec. 1878 te Antwerpen, waar hij nog zijn ambt vervult.

Hij leverde bijdragen in de Vl. Kunstbode en de schoolbladen De Vereeniging, De Vooruitgang, De Volksschool, en gaf afzonderlijk uit: Geschiedenis van Dixmude, naar de beste oorkonden, Dixmude 1886; Een Oogst uit Vlaanderens Tuin, Gedichten, Antwerpen 1887.

[J.B. Pietersz]

Pietersz (*J.B.*), geb. 24 September 1798 te Zuidschalkwijk (Holland), werd na meer dan 25 jaren aan het onderwijs te zijn geweest, benoemd tot Eere-Bestuurder der lagere middelbare scholen van Brussel, waar hij overleed.

Behalve een groot aantal leer- en leesboeken voor schoolgebruik schreef hij: Het leven van de allerheiligste Maegd en Moeder Gods Maria, Mechelen; Raedgevingen en onderrigtingen voor lagere schoolonderwijzers, Mechelen 1838; Nederduitsche spraekkunst ten gebruike van collegiën en Middelbare scholen in België, Bruss. 1840; Nederduitsche spraekkunst voor meer gevorderden, ten gebruike van collegiën en middelbare scholen, Bruss. 1840; Eerste beginselen der Nederduitsche spraekkunst ten gebruike van lagere en middelbare scholen, Bruss. 1840, 10e druk, 1850; Welmoed of de verdienstelijke onderwijzer, een beknopt handboek voor schoolleeraren, Hasselt 1843; Natuur- en kunstboek voor jonge lieden en huisgezinnen, Mechelen 1843.

[Henricus Gerardus Pijl]

Pijl (*Henricus Gerardus*), geb. te Amsterdam 4 Juni 1788, was apotheker en later tevens burgemeester der gemeente Winkel. Hij overleed te Medemblik 19 Mei 1849.

Hij schreef: Het vrouwelijk gevoel, in twee zangen, Medemblik 1824.

[Mr. Jan Pijnappel Gzn.]

Pijnappel Gzn. (*Mr. Jan*), geb. te Amst. 17 November 1821, werd 12 Dec. 1839 stud. in de letteren te Leiden, prom. in de rechten, was eerst leeraar, daarna hoogleeraar in de taal-, land- en volkenkunde van Ned.-Indië te Delft, en was sedert Sept. 1877 hoogl. aan de rijks universiteit te Leiden, waar hij in Sept. 1889 emeritus werd.

Behalve kaarten en boeken over Ned.-Indië, aardrijkskunde, en eenige taalkundige werken over het Maleisch, verschenen van hem: Spreektaal en schrijftaal, 's-Hage 1855; De Koninklijke Akademie te Delft als inrigting tot opleiding van Indische ambtenaren beschouwd, Amst. 1859; Drie stellingen over de opleiding der Indische ambtenaren, 's-Hage 1863; Geographie van Nederlandsch Indië, 's-Hage 1863, 2de druk, 1868; Gedachten naar aanleiding van de utiliteitsleer op zedelijk gebied, door prof. Hoekstra voorgesteld en verdedigd in De Gids van Februari tot April van dit jaar 1866, Leid. 1866; Ons onderwijs, Leid. 1867; De rijks instelling van onderwijs in Indische taal-, land- en volkenkunde te Leiden en de Hoogeschool, 's-Hage 1868; Een woord over de gezindte-scholen. Brief aan dr. J.W.A. Renssen, Leid. 1868.

[Fredrik Pijper]

Pijper (*Fredrik*), geb. te Hoogewoud (Hoogwoude in N.-Holland) in 1859, werd in 1876 stud. te Leiden, prom. er in de godgeleerdheid 1 Maart 1883, was sedert 4 Juni 1882 pred. te Eenigenburg, vertrok in 1884 naar Kimswerd in 1886 naar Veendam en is thans te Berkhout.

Schr.: Jan Utenhove, zijn leven, zijne werken. Acad. proefschrift, Leiden 1883.

[Pieter Pijpers]

Pijpers (*Pieter*), geb. te Amersfoort 14 December 1749, werd voor den priesterstand bestemd, mocht niet aan eene universiteit opgeleid worden en moest zich een bedrijf kiezen, zoodat de ouderlijke wil hem te Amsterdam in den tabakshandel bracht. In

1795 werd hij als ijverig patriot van 1780-'87 lid van de municipaliteit te Amersfoort en nam zitting in het voorloopig gewestelijk bestuur van Utrecht, was eenigen tijd controleur-gen. der convooien en licenten, daarbij lid der municipaliteit te Amst., doch verkoos het ambteloos leven, woonde beurtelings te Amst. en op zijne buitenplaats Puntenburgh nabij Amersfoort, en hield zich met de letteren onledig. Zijn fraai uitgevoerd werk: Eemlands Tempe of Clio op Puntenburgh, 2 dln., Amst. 1803, werd door de regeering van Amersfoort, aan wie het opgedragen was, met een geschenk in zilver vereerd, doch door een scherp beoordeelaar zoo hard behandeld, dat de dichter in zwaarmoedigheid en ziekte viel, en op Puntenburgh overleed, 20 Juni 1805.

Zijn tooneelarbeid bestaat in: Het mislukt verraad op Amersfoort, trspl., Amst. 1776 (met uitlegging door J. Fokke); Lausus en Lydia, trsp., Amst. 1777; Béverlei, burgerlijk trsp., Amst. 1781; Zemire en Azor, zangspel, Amst. 1783; De karavaan van groot Kaïro, zangspel, met balladen, Amst. 1788; De graaf van Comminge, of de ongelukkige gelieven, trsp., Amst. 1788; Merinval, of de gevolgen der wraakzucht, trsp., Amst., 1788; De Malabaarse weduwe, trsp., Amst. 1789; Pepijn, koning der Franschen, trsp., Amst. 1790; Felix, of de vondeling, trsp., Amst. 1790; Stephanus, de eerste Christen Bloedgetuige, trsp., Amst. 1790; Euphemia, of de zegepralende godsdienst, trsp., Amst. 1793; Adelaïde van Hongarije, trsp., Amst. 1793; Neptha, koningin van Egypte, trsp., Amst. 1794; De Academievrienden, trsp., Amst. 1801; Semiramis, trsp. (naar Voltaire), Amst. 1801; Lierzang bij de tooneelsluiting van de Amsteldamsche stadsschouwburg op 5 Mei 1804; Spartacus, trsp., Amst. 1805. Voorts: Vaderlandsche Gedichten, Amst. 1784-'87; verscheidene gelegenheidsstukken, waarvan enkele naamloos of met psd. Petrus Patriot verschenen.

(Volk-Alm. voor Ned.-Kath., 1862.)

[F.B. Hollingerus Pijpers]

Pijpers (*F.B. Hollingerus*), geb. uit het in 1775 gesloten huwelijk van den voorg. met A.M. Hollingerus, was conrector der Latijnsche school te Breda en vervaardigde een gedicht: Bij de verlossing van mijn vaderland, Breda 1814.

[Dr. Ewaldus Daniël Pijzel]

Pijzel (*Dr. Ewaldus Daniël*), geb. den 9 Sept. 1846 te Dordrecht, waar zijn vader predikant was, studeerde van 1863-'66 aan de polytechnische scholen te Zurich en te Delft, later (1866-'71) te Leiden en te Groningen in de wis- en natuurkunde, en promoveerde te Groningen op 5 Dec. 1871 met eene dissertatie over ‘Het problema der trillende snaren.’ Van Sept. 1871 tot Dec. 1883 gaf hij eerst te Amersfoort, later te Deventer, aan de H.B.S. onderwijs in wiskunde, natuurl. hist. en kosmographie; sedert 1883 is hij redacteur van De Amsterdammer, Dagblad voor Nederland.

Schr.: Naegeli's theorie over den oorsprong der Epidemische ziekten, Amst. 1878; Giacomo Leopardi, de dichter-pessimist. Eene studie, Deventer 1882. Redigeert sints 1884 de serie ‘Mannen van Beteekenis’, in welke hij zelf bij voorkeur politieke figuren behandelt. Voorts artikelen in tijdschriften, vooral in De Gids, waarvoor hij gedurende eenige jaren de maandelijksche politieke overzichten schreef, en in het Weekbl. De Amsterdammer, waarvan hij geregeld medewerker is. Als componist gaf hij o.a. uit twee bundels liederen met klavierbegeleiding: ‘Van Vrijen en Trouwen’, ‘Naar Ouden trant, op nieuwe wijs’, beide op teksten van Heye; voorts bijdragen voor de Ned. Koorvereeniging, het Willemsfonds, Eigen Haard, enz.

[Mozes Henriquez Pimentel]

Pimentel (*Mozes Henriquez*), geb. in Den Haag 2 Maart 1828, was eerst ambtenaar bij het min. van finantiën, later rijksontvanger te Loenen en te Charlois en woont thans ambteloos in zijne geboorteplaats.

Schr.: Overzicht van Buckle's gesch. der beschaving, 2 dln., 's-Grav. 1869; Geschiedk. aant. betreffende de Port. Israëlieten in Den Haag en hunne Synagogen aldaar, 's-Grav. 1876; Het Joodsche volksleven, schetsen en beelden, 's-Grav. 1888 (overdrukken); verder bewerkingen uit het Eng., als: Buckle's voorlezing Over den invloed der vrouwen op de ontwikkeling van kennis, 's-Grav. 1872; vert. uit het Hgd.; veel kleinere geschr. en opstellen over onderwerpen betreffende natuur-, wis-, werktuigk., enz., levensverzekeringen, bouwkunde en dgl.

[Constant Fideel Amand Piron]

Piron (*Constant Fideel Amand*), geb. te Dendermonde 25 Oct. 1803, ontving zijne opvoeding te St. Nicolaas, waar zijn vader kolonel der burgerwacht en postbestuurder was. Hij overl. als gepensioneerd politiecommissaris te Vilvoorde op 10 April 1866.

Hij besteedde een groot deel van zijn leven aan een werk getiteld: Algemeene levensbeschryving der mannen en vrouwen van Belgie, welke zich door hunne dapperheid, vernuft, geest, wetenschappen, kunst, deugden, dwalingen of misdaden eenen naem verworven hebben, sedert de eerste tyden tot den dag van heden, Mechelen 1860; Byvoegsel aen de algemeene levensbeschryving, Id. 1862. Ook schreef hij nog: De gevaren der wereld in de jonge jaren (naar de Lamenais), St. Nicolaas 1844; Handboek voor veld- en boschwachters, bevattende de wetten op de jacht- en buurtwegen, met derzelver uitleggingen en aanmerkingen. Ook gaf hij talrijke bijdragen in tijdschriften en nieuwsbladen.

[Mr. Willem Arnold Pieter Verkerk Pistorius]

Pistorius (*Mr. Willem Arnold Pieter Verkerk*), geb. 9 December 1838 te Velp bij Arnhem, stud. en prom. te Leiden, en werd O.-I. ambtenaar der 1e klasse op Sumatra en Java.

Hij schreef: Studien over de inlandsche huishouding in de Padangsche bovenlanden, Zalt-Bommel 1871; Ceylon, Indische volksbelangen, 's-Hage 1874; Een bezoek aan Singapora en Djohor. Eene voordracht. 's-Hage 1875. Verder eenige Palembangsche schetsen, verspreid in De Gids het Tijdschrift voor Nederl.-Indië, waarin tevens voorkomen eenige verspreide stukken over den Indischen landbouw, geschreven op eene reis, welke de schrijver op last der regeering tot verbetering der rijstcultuur ondernam.

[Cornelis Plaat]

Plaat (*Cornelis*), schreef: Het beleg en ontzet van Alkmaar, voorgevallen in den jare 1573, treur-, bly-eyndentspel, Alkm. 1733. Hij vertaalde ook een Dagverhaal van dit beleg, dat ongedrukt bleef; zijn werk is middelmatig en van hem is weinig bekend.

[Dirk Plaatsman]

Plaatsman (*Dirk*), geb. te Oosterend (Tessel) 11 Augustus 1849, wijdde zich aan het onderwijs, was eerst hulponderwijzer te Kolhorn en is thans hoofd der openb. school van Waarland gem. Harenkarspel.

Hij schreef: Mijne eerstelingen, Enkh. 1872; De Nederl. Maagd door de Inquisitie gekerkerd, door de vrijheid verlost, dram. allegorische voorstelling, Enkh. 1872 (niet in den handel); Liefde en Hartstocht, drama, Enkh. 1872; De rechte Jozef, blsp., Beverw. 1873; Nog iets vergeten, of die men 't liefst heeft, plaagt men 't hardst, blsp., Amst. 1875. Onze Provincie. Aardrijksk. van N.-Holland, Nieuwe Niedorp 1887.

[Petrus Plancius]

Plancius (*Petrus*), in het midden der zestiende eeuw te Dranoutre, nabij Belle in Vlaanderen geb., werd voor het predikambt opgeleid en deelde in groote mate

al de lotgevallen, die de kerkelijke en maatschappelijke ommekeer gedurende zijne jeugd en jonge jaren medebracht. In 1585 werd hij pred. te Amst., betoonde zich daar rechtzinnig tot onverdraagzaamheid toe, en overl. er den 25 Mei 1622. De overlevering, dat hij naar zijne beschikking op het kerkhof der Zuiderkerk begraven werd, is niet te bewijzen door het grafboek, dat hiervan geen melding maakt; evenmin wederlegd, omdat voor de pred. geene rechten moesten betaald worden, en deze posten, waarvoor niets te verrekenen viel, veel worden weggelaten.

Hoewel Plancius geen schr. was, van wien men uitgegeven werken kan aantoonen, is hij een der meest wetenschappelijke mannen van zijn grooten tijd, en met recht aan te merken als de vader onzer scheepvaart naar de Indiën, daar hij de stuurlieden onderwees, hunne boeken en kaarten opgaf, en de instrumenten en dgl. behoeften der wetenschappelijk geworden zeevarenden volgens zijne aanwijzingen in de uitrustingen werden opgenomen. Over zijne verdiensten in dit vak zie men: Berigten van zeevaartk. 1845, De Jonge, Ned. Gezag in O.-I., dl. I, en voor zijn levensber. het onderst. werk.

(Baudartius, Memoriën.)

[Petrus Plancius]

Plancius (*Petrus*), kleinzoon van den voorg., zoon van Jacobus, was achtereenvolgens predikant te Spanbroek en Opmeer in 1654, te Purmerende in 1658, te Zutfen in 1662, en te Rotterdam in 1673, waar hij 31 November 1690 overleed.

Behalve eene ‘Catechisatie’, Rott. 1680, schreef hij: Een naecte vertooninge van de gelegentheyt der Tooneelspelen, zynde een samenspraecke over deselve tusschen Theophilus en Philedonus, samengesteldt door een, die van pryselyck ende van stichtelyck vermaeck een liefhebber is, Rott. 1681.

[Cornelis Plancius]

Plancius (*Cornelis*), wiens verwantschap met de voorgaanden niet blijkt, gaf eene: Beschrijvinge der loflijcke ende wijtvermaerde Coopstede Aemstelredamme, gedaen in 't jaer 1597. Deze is gedrukt in Dr. P. Scheltema, Aemstel's Oudheid, dl. II, blz. 3-12.

[Jozef van der Plancke]

Plancke (*Jozef van der*), Zuid-Nederlandsch dichter der 17e eeuw, schreef: Nieuwe Jubilé van de Stadt Brugge, speelwyze gecomponeert, enz., Brugge 1686.

[Hector Plancquaert]

Plancquaert (*Hector*), te Wortegem, bij Oudenaarde, geb. den 21 Dec. 1863, volgde eenigen tijd de lessen der Hoogeschool van Leuven, doch werd nijveraar te Zomergem.

Hij gaf uit: Lambrecht van Loo, geschiedkundige ridderroman, 1887; De Dood van Karel den Goede, Graaf van Vlaanderen, drama in vijf bedrijven, bekroond in den XIen driejaarlijkschen prijskamp van Tooneelletterkunde ingesteld door het Staatsbestuur, Gent 1889; Vlaamsch op kiesterrein (twee redevoeringen), 1890.

[Julius Plancquaert]

Plancquaert (*Julius*), den 25 Mei 1853 geb. te Wortegem (Oost-Vl.), studeerde in de rechten, vestigde zich als advocaat te Oudenaarde en werd daar op 15 Maart 1880 pleitbezorger bij de rechtbank van eersten aanleg. Den 1 Maart 1887 werd hij benoemd tot vrederechter te Flobecq, waar hij tot gemeenteraad werd gekozen en overleed op 21 Maart 1888.

De werken door hem uitgegeven, zijn: De Zonde gestraft, een verhaal, Leuven 1878; Legenden en Zinnebeelden uit het Dierendom, Gent 1880; De Franschen in Vlaanderen. Een historisch tafereel uit het jaar 1798, 2 dln., Gent 1883; De Zegepraal der Vlaamsche Gemeenten onder het beleid van Jacob van Artevelde. Deel I, Oudenaarde 1884.

[Josine des Planques]

Planques (*Josine des*), geb. in 1478, trad in 1506 te Gent in het Sinte Agnietenklooster, van welk gesticht zij op Kerstavond 1518 priores werd, en waar zij ook overleed op 30 Oct. 1535.

Zij is de schrijfster van het dichtstuk getiteld: Hier naer volcht een scoen gheestelic refreyn, dat onse voorscrevene Priorinne maecte, waer uute elc meercken mach van wat gheeste ende ghevoelene dat sy was. Onderaan werd dit werk geteekend: Anno 1533, by my suster Josine Des Planques. Het werd in druk gegeven door J.F. Willems, in zijn Belgisch Museum, D. VI, blz. 171.

[Victor Alexander Christiaan le Plat]

Plat (*Victor Alexander Christiaan le*), te Leuven geb. in 1770, werd leeraar aan de Hoogeschool zijner geboortestad, waar hij in 1807 overleed.

Hij was Fransch dichter, doch gaf ook in zijne moedertaal uit: Virgilius in de Nederlanden, of Aeneas Heldendicht, nederduytsche verkleedingen door Victor Alexander Chistianus Le Plat, strekkende tot eene schitze van onze tyd-geschiedenissen, Brussel 1802, 3 dln.

[Abraham Aartzen Plater]

Plater (*Abraham Aartzen*), dichtte: Dordrechts lystertje, onder de zinspreuk: Reyne liefde betoont, Dordr. 1604.

[Frans Pleeck]

Pleeck (*Frans*), in de tweede helft der XVIIe eeuw als geestelijke opgeleid en als pastoor van Laken gestorven.

Schreef: Oorsprongh van de Kercke van Laken.... Brussel 1694.

[Henricus Antonius Fredericus Plekenpoel]

Plekenpoel (*Henricus Antonius Fredericus*), in 1796 geb. en in 1823 tot priester gewijd, stond van 1832 als pastoor te Aduwert bij Gron., van 1837 te Nibbixwoude, van 1846 te Spierdijk en kwam ter laatstgemelde plaats te sterven op 17 Nov. 1869.

Hij schr.: Samenspraken tusschen eenen Catholiek en eenen Protestant, Gron. 1836.

J.H.H.

[Cornelis Gijsbertsz. Plemp]

Plemp (*Cornelis Gijsbertsz.*), geb. 25 Aug. 1594 te Amsterdam, werd te Haarlem, daarna te Leiden in bijz. lessen opgebracht tot de studiën aan eene universiteit, die hij, als katholiek, volgde, studeerde te Haarlem in de dichtkunst en welsprekendheid, te Leiden in het Grieksch, te Leuven in de geneeskunde en te Douai in de rechtsgeleerdheid; te Orleans in het laatste vak, gepromoveerd zijnde, vestigde hij zich in Den Haag en daarna te Amsterdam, waar hij in Juli 1610 huwde, veel omgang had met de geletterden van dien tijd, bijzonder met de beide Vondels (Willem en Joost), en Hooft; hij is 17 Dec. 1638 in de Nieuwe kerk begraven.

Behalve een groot aantal Latijnsche dichtwerken gaf hij in Nederduitsche poëzie: Der Herdooperen Anslach op Amsterdam (uit het Latijn van Jan van Nieuwveen), Amst. 1660; ook vervaardigde hij Nederduitsche gedichten in de voetmaat der ouden. Bijzonderheden van zijn leven en den inhoud van zijn hist. en beschrijvend gedicht: Amst. monogrammon vindt men in onderst. werk.

(Dr. P. Scheltema, Aemstel's Oudheid, VI, 3-15.)

[P. Plemper]

Plemper (*P.*) woonde eerst te Leiden, daarna te Alphen, en schreef: Beschryving van de heerlykheid en het dorp Alphen aan den Rhijn, Leid. 1714, 2e dr., 1728. Eene van elders onbekende bijzonderheid aangaande het vroeger in de nabijheid aanwezige huis Poelgeest gaf aanleiding tot het dichterlijk verhaal: Guy de Vlaming.

[Leopold Plettinck]

Plettinck (*Leopold*), den 16 Juni 1864 geb. te Meulebeke (West-Vl.), vestigde zich ten jare 1884 te Antwerpen als dagbladschrijver. Eerst was hij aan het Handelsblad werkzaam en thans is hij medeopsteller van het dagblad L'Escaut.

Hij leverde bijdragen in nieuwsbladen en in de tijdschriften: De Belgische Illustratie, Het Belfort, de Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle en gaf afzonderlijk uit: Karel van Mander, dichter, kunstgeschiedschrijver, schilder, 1548-1606. Zijn leven, zijne werken, Antwerpen 1886. Eene tweede vermeerderde uitgave van dit werk verscheen onder den titel: Studiën over het leven en de werken van Karel van Mandez, dichter, kunstgeschiedschrijver en schilder, 1548-1606, Gent 1887.

[Johannes Plevier]

Plevier (*Johannes*) werd geb. te Zierikzee, 26 Oct. 1685, was pred. te Serooskerkeop-Schouwen, en werd vandaar beroepen te Middelburg, waar hij werkzaam was van 23 April 1713 tot aan zijn emeritaat, 31 Jan. 1754 en overl. er 18 Juli 1762.

Behalve uitvoerige en voorheen gewaardeerde uitlegkundige werken, schr. hij in den Tegenw. Staat van Zeeland, dl. I, Amst., 1751, het voortreffelijke 5e hoofdst.: Godsdienst en byzonder Kerkbestier van Zeeland.

[Willem Pleyte]

Pleyte (*Willem*), geb. 26 Juni 1836, te Hillegom, waar zijn vader pred. was, die te Loenen aan de Vecht overl., 5 Oct. 1857, kreeg zijne opleiding aan het gymn. te Zalt-Bommel, werd 14 Sept. 1855 theol. stud. te Utrecht, in 1860 proponent bij de Ned. Herv. kerk, legde zich toe op de archeologie, zoo van de Oostersche volken, inzonderheid van de Hebr. en Egyptische, als op die van ons land, werd in het begin van 1869 benoemd tot conservator aan het Rijksmuseum te Leiden, ontving in 1875 het welverdiende eeredoctoraat der universiteit aldaar, en is daar onder dien bescheiden titel, ook in andere wetenschappelijke instellingen voortdurend werkzaam.

Schreef, en uit den aard der onderwerpen ook buiten het gebied onzer taal: La religion des Pré-israélites. Recherches sur le dieu Seth, Utr. 1862; Lettre... sur le dieu Seth, 1863; Set dans la barque du soleil, Leide 1865; Etudes Egyptologiques, Leide 1866 v.v.; Cat. des types Egyptiens de la fonderie de Tetterode à Amst., dessinés par W. Pleyte, Leide 1865; Le papyrus Rollin de la bibl. royale à Paris, Leyde 1868; Leiden vóór 300 jaren en thans, ald. 1875; La construction de l'égl. paroissiale de St.-Jacques à Utrecht, Leid. 1877; Nederl. Oudh. van de vroegste tijden tot op Karel den Groote, ald. 1877 en v.v.; Over drie hss. op papyrus, Amst. 1884. Met Jhr. mr. Th. H.F. van Riemsdijk, z.a.: Peintures murales découvertes dans l'église paroissiale de St. Jacques à Utrecht, Leide 1874; met A. v.d. Boogaart en H. Bouwheer, Meerveld en Meervelderbosch, Barneveld, 1886. Voorts bijdr. in: werken der Kon. Akad.; Ned. Spect.; Nederland; Hand. en meded. Letterkunde; verschillende dag- en weekbladen, o.a. in het Maandblad voor het Onderwijs: Over het leeren lezen; en in verschillende buitenl. jaarschriften.

[Petrus van der Ploeg]

Ploeg (*Petrus van der*), geb. te Wassenaar 23 Maart 1815, werd in 1840 na zijne

priesterwijding tot kapelaan te Amsterdam benoemd; in 1842 werd hij leeraar aan het seminarium Hageveld, en was sedert 1854 hoogleeraar aan het seminarium te Warmond.

Hij schreef: Gedichten bij het 5e eeuwgetij van het Mirakel van Amsterdam, Amst. 1845; Gedichtjes voor de jeugd, Grave 1849; Pelgrimsliederen, 's-Hage 1853; Godvruchtige overwegingen en gebeden naar Thomas a Kempis, 's-Hage 1858; Aan 's Heeren H. Wonder, Amst. 1859; Het kerkelijk jaar, 's-Hage 1859; Lijkrede op den Hoog Eerw. Heer H. Hoek, kanunnik, Amst. 1859; Godvruchtige oefeningen ter eere van de H.H. XXVI Gekruisten van Japan en den H. Michael de Sanctis, Leid. 1862; De Moeder Godsmaand, overwegingen, gebeden en gezangen, Leid. 1864; Lijdenszang, Leid. 1866; Godvruchtige oefeningen ter eere der H.H. XIX Martelaren van Gorkum. Geschiedenis, novellen, gebeden en gezangen, Leid. 1868; Handboekje voor de Leden van de Aartsbroederschap der H. Familie, regels, gebeden en gezangen, Leid. 1869; Getijden van het Allerheiligst Sacrament des Altaars, 's-Hage 1869; Getijden van de onbevlekte ontvangenis der H. Maagd Maria en Getijden der overledenen, 's-Hage 1871; Korte Lijdensoverwegingen naar de uren der kerkelijke Getijden, Leid. 1872; Kerkliederen, Leid. 1872; Historische zamenvoeging van de Boeken der Koningen en Paralipomenon, alsook van I en II Esdras en Esther, en I en II Machabeën, Leid. 1873.

[Jacob Ploos van Amstel]

Ploos van Amstel (*Jacob*), geb. te Amst., werd als 20 jaar oud, med. stud. te Leiden, 15 Sept. 1755, prom. er 21 Maart 1758, vestigde zich te Amst., waar hij overl.

Hij vertaalde dl. I van de: Aanleiding tot de uiterlijke welsprekendheid op den Kansel, voor de Balie, in 't bijzonder leven, doch voornamelijk op het Tooneel, naar het werk van St. Albine, Le Comédien getiteld, en in 't Ned. onvoltooid gebleven; Het uitmuntend karakter en zonderlinge lotgevallen van Hugo de Groot, Amst. 1774. (De schr. had een papieren tempel, door Jacob Voerman naar de teekening van Husly gemaakt, waardoor de levensbijzonderheden van De Groot voorgesteld werden; hij zelf had hierover deze uitleggende voordracht gehouden.)

[A.J. Pluim]

Pluim (*A.J.*), prof. te Warmond. Schr.: Het H. Sacrament van Mirakel in de H. stede te Amsterdam. Hist.-kritische proeve ter gelegenheid van het vijfde eeuwfeest. Amst. 1845.

[Teunis Pluim]

Pluim (*Teunis*), geb. 8 Jan. 1864 te Renswoude, prov. Utrecht. Werd opgeleid voor het onderwijs, waarin hij thans te Baarn werkzaam is.

Hij schreef: eerst onder psd. Placidus, eenige historische en andere novellen in tijdschr.; daarna onder eigen naam gedichten, novellen en letterk. studies in: Nederland, Leeskabinet, Goeverneur's Oude Huisvriend, Leeswijzer, Lantaarn, Eigen Haard, School en Studie, Ned. Kunst- en Dichthalle e.a. benevens opstellen over Ned. auteurs in ‘Das Magazin für die Weltlitteratur.’ Hij was een der oprichters van

Holland-Vlaanderen, Tweemaandel. tijdschr. voor Lett. en Kunst, Amsterd. 1888, thans Barneveld; was sedert 1888 mede-redacteur van De Leeswijzer, en na diens samensmelting met De Salon, ook van dit tijdschr. Afzonderlijk geeft hij met H. van Gortel uit: ‘De Geschiedenis der Neder-Veluwe,’ naar provinciale en plaatselijke archieven bewerkt, waarvan in 1888, '89 en '90 telkens een deel te Barneveld het licht zag. Verder verscheen van hem: Drie Novellen, Amersf. 1890; Vrije Friezen, hist. novellen, Beverwijk 1890; Gedichten van J. Winkler Prins, met Inleiding, voor de Reeks: Onze natinale Letterk., Nivove 1890, en Merkwaardige Personen uit ons Verleden, Gron. 1890.

T.P.

[Joan Pluimer]

Pluimer (*Joan*) leefde te Amsterdam in de 17e eeuw in groote vriendschap met de meest bekende dichters van die dagen. Hij was met Dr. Lod. Meyer, zie blz. 516, en een ander in 1681 pachter van den stadsschouwburg, had van de aanhangers van Nil veel te lijden door schimpdichten en spotprenten en overleed in 1720.

De Gedichten van J. v. Broekhuizen en J. Pluimer kwamen eerst vereenigd uit in 1677, die van den laatsten alleen, 2 dln., 1692, 2e dr., 1724; alles van hem te Amst. verschenen; in de dichtbundels vindt men ook tooneelwerken, die niet afzonderlijk gedrukt zijn. Behalve voorspelen, verklaringen van decoratief en dgl. gaf hij voor het tooneel: De bedrooge vrijjers, klsp., 1679; De Vrek, naar Molière, 1685; De verlooren Schildwacht, 1686, 1730, 1782; De buitensp. jaloersche, klsp., 1681; De school voor jaloerschen, naar Molière, 1691, 1722; Reinout in het betoverde hof, zijnde het gevolg van Armida, 1747; Krispijn Starrekijker, blsp., 1709, 1728; Pyramus en Thisbé (in Ged. dl. II.), 1723. Als gewoonlijk werden stukken van anderen ook aan hem toegeschreven, b.v. De gekroonde na haar' dood, (Ines de Castro), bewerkt door M. v. Heulen, zie blz. 343. Een naamgenoot, **Joost Pluimer**, gaf: De verliefde Lubbert, klsp., 1678.

[Augustijn Eugeen van de Poel]

Poel (*Augustijn Eugeen van de*), werd

op 1 April 1758 geb. te Wacken (West-Vl.), studeerde aan de Hoogeschool van Leuven en vestigde zich als dokter, chirurgijn en vroedmeester in zijn geboortedorp, waar hij overleed op 28 Jan 1835.

Toen in het begin onzer eeuw de Nederlandsche letterkunde in de Vlaanderen nog geheel sluimerde, was Van de Poel een der weinigen, die de lier weder aangrepen, om de kunst- en vaderlandsliefde bij zijne landgenooten op te wekken. Onder zijne zinspreuk: Suum cuique pulchrum dong hij mede in wedstrijden voor de dichtkunst en het gelukte hem den lauwer te behalen. De gedichten door hem nagelaten, zijn: 's Menschdoms val en verlossing, ten jare 1806 ingezonden voor den wedstrijd, uitgeschreven door de Rederijkerskamer St. Catharina te Wacken; Den jongsten dag des oordeels, bekroond met den 2den prijs te Aalst in 1809; De Belgen, in 1810 in dezelfde stad bekroond met den 3den prijs, en zijn gedicht op Abrahams offer, ingezonden voor den kamp van Deinze in 1811. Verder maakte hij nog tal van gelegenheidsverzen van welke er nochtans slechts weinige het licht mochten aanschouwen.

[Johannes Poelhekke]

Poelhekke (*Johannes*), geb. te Raalte 31 Juli 1819, kwam reeds zeer jong in betrekkingen van administratieven aard, later bij de gemeente-secretarie te Deventer.

Hij schreef: Gedichtjes, Arnh. 1850; Valerianus, hist. drama in 5 bedrijven, Almeloo 1862; bijdr. in poëzy, opgenomen in Alm. voor Ned. Kathol. en andere jaarboekjes, niet in den handel voorkomende gelegensheidsstukjes, en daaronder een drama, getiteld: Joseph; benevens geschiedk. bijzonderheden, in de Deventer courant, geteekend P.

(Van Vloten, Dichters XIX eeuw, dl. 2.)

[F.J. Poelhekke]

Poelhekke (*F.J.*), zoon van den voorg., geb. te Deventer 1846, stud. te Warmond, werd kapelaan te Leiden, daarna te Haarlem, en is thans pastoor te Kudelstaart.

Schr.: bijdr. in tijdschr. als De Katholiek, De Wachter, enz., vertaalde: het geschr. van Neofitus, ex-rabbijn, Laster of misdaad? Hist. bijdr. tot de kennis van het Judaisme. Het christenbloed bij de Joodsche ritueele gebruiken der moderne synagogen, onthullingen, 2 dln. 1883; Het leven van Z.H. paus Leo O'Reilly, 's-Hert. 1887; verzamelde Dichtjuweelen van Vondel, Leiden 1875, en gaf een bundeltje uit: Kerstgave. Dichtjes, Culemb. 1885.

[Adriaan Louis Poelman]

Poelman (*Adriaan Louis*), geb. te Appingadam 20 September 1827, studeerde en promoveerde in de theologie, werd in 1850 predikant te Holwerd, in 1857 te Nijmegen en is sedert 24 Oct. 1858 te Noordbroek.

Hij schreef: behalve een paar Latijnsche en eenige godgeleerde werken, De Bijbelvriend, Nieuw en oud (onder mede-redactie van Joh. Hooykaas Herderschée) Nijmegen 1859-'63, en van 1863 tot 1871 voortgezet onder den enkelen titel van

Nieuw en oud. Verder het Heimwee, Gron. 1864; De eeuwige vrede, Noordbroek 1871, enz.

[Pieter Poeraet]

Poeraet (*Pieter*), omstreeks 1683 te Amst. geb., stud. sedert Juli 1702 te Leiden en werd 24 Jan. 1712 bevestigd als pred. te Nederhorst-den-Berg; hij blijkt reeds na drie jaar nalatig in zijn dienst geworden te zijn, zoodat hij van 1715-'30 de kerkregisters niet meer bijhield, en in het laatstgenoemde jaar ‘gedeporteert’ is. Hij was bevriend met Johannes van Keulen, den cartograaf, die te Nigtevecht woonde, en aan diens zoon Gerard verwant; in zijn verzet tegen de Classis en de Synode werd hij gesteund ook door P. van Gunst junior, die te Nederhorst gevestigd was, zie blz. 305; als medewerker aan De Boekzaal, kreeg hij het te kwaad, met J. Campo Weyerman, z.a., die destijds in de Vechtstreek omzwierf, hem, onder den naam van Poehaan, deerlijk gehavend had, en naar aanleiding van diens woordensmederij, hij het hieronder kennelijk vermelde stukje schreef; eindelijk had hij vriendschappelijken omgang met aanzienlijken en ambtgenooten in de buurt en letterk. verkeer met bekende personen uit zijn tijd. Schoon hij zeer anti-catholisch was, spaarde hij zijn geloofsverwant Steversloot, z.a., evenmin als Campo, wegens zijne woordkoppelingen; tot verdediging zijner scherpe Boekzaal-art., brengt hij bij, nooit anders dan met zijn naam onderteekende stukken in 't licht gegeven te hebben.

Hij schreef: Gedichten en vervolg, Utr. 1722; Printen op Deurhoff, Utr. 1733; De heerlijkheid van 't laatste huys boven het eerste, over Haggai II, Amsterd. 1737; Lof der rechtsgeleertheit, opgezongen ten meesterschappe van Kornelis Fannius, heere van Kortenbosch; Jakocampoprativirigalliciniophonia; Sjaekenkampweierveltspoehaenenkraeisrymelaery; ofte P. Poeraets hooftschilderstuk, opgehaelt, genet, verbetert naer het konststuk van J. van Vlunderen, Keulenaer, konstenaer, eenen liefhebber van samenzettelingen. Huic monstro Vulcanus erat Pater, Utr. voor den Auteur; Eeuwgedicht uit Peter Boët wegens eeuwe en leeve: toegeëigent op het tegenw. eeuwgetijde [der Utr. hoogeschool in 1736?], den heere Peter van Gunst,

toegewijd, zonder plaats of jaar; voorts lofverzen, o.a. op de kaarten van prof. A. Reland.

[Adriaan Poirters]

Poirters (*Adriaan*), geb. te Oosterwijk (Noord-Brabant) 2 Nov. 1605. Bijna vijf jaren lang studeerde hij Latijn te 's-Hertogenbosch en daarna legde hij zich gedurende twee jaren op de wijsbegeerte toe in het college van Marchiennes, te Douay. In deze stad trad hij 25 Juli 1625 in de orde der Jezuïeten. Hij kwam 30 Sept. daarna in het professiehuis te Mechelen, waar hij in 1637 tot priester werd gewijd en 23 Dec. 1641 zijne geloften deed. Eenigen tijd onderwees hij de humaniteiten te Mechelen en Maastricht, en gedurende dertig jaren hield hij te Antwerpen, Leuven, Lier en Mechelen predikatiën, die niet zelden werden opgeluisterd door dichterlijke improvisatiën. In 1657 lag hij te Antwerpen ziek aan de pest, doch overleed eerst 4 Juli 1674.

Tot voor weinige jaren was hij de beste en meestgeliefkoosde dichter van het Zuid-Nederlandsche volk, dat sommige zijner werken nog met gretigheid leest. Buiten eenige Latijnsche werken, zijn wij aan zijne vruchtbare pen verschuldigd: Ydelheit des werelts, verciert met sinnebeelden, rymdichten en sedeleeringen, Antw. 1645; Het masker van de wereldt afgetrocken, door Adr. Poirters, S.J. met plaeten door E. Bouttats, Antw. 1646, (dit werk beleefde 34 uitgaven); Den alderheylichsten Naem voor een nieu-jaergift geschonken aen de jonckheyt, gehoude, weduwe, geestelyke, door P.A. Poirters soc. Jesu, Antw. 1647; Den pelgrim van Halle, ofte historie van Onse Lieve Vrouwe van Halle. Dat is den oorspronck van het H. Beeldt, beneffens de mirakelen oft besondere jonsten: als oock de eere ende giften aen de H. Maghet bewesen. Gemaeckt door eenen priester der societeyt Jesu, Brussel 1657; Het pelgrimken van Kevelaer, inhoudende de litanien, hymni liedekens, herdersdichtjens, en Reysgebeden voor de Processie van Kevelaer. Door den erw. pater A.P. priester der societyt Jesu, Kevelaer 1657; Het duyfken in de steen-rotse, dat is eene medelydende siele op die bittere passie Jesu Christi mediterende, Antw, 1657; Het leven van de H. Maeghd Rosalia patronerse teghen de peste. Beschreven door eenen priester der societeyt Jesu, verlicht met beelden, en met poesie, Antw. 1658; Het heyligh herte ver-eert aen alle godvruchtighe herten vor een nieu-jaer, verciert met beelden en poesie. Door eenen priester der societeyt Jesu, Antw. 1659; Suffragien der Heyligen vertaeld, Antw. 1660; Nieuwe afbeeldinghe van de vier uytersten beschreven in het Latijn door den eerweerdighen pater Guilielmns Stanihursius priester der societeyt Jesus, vertaelt ende verciert met printen poësie. Door eenen priester der selve societeyt, Antw. 1662; Ghebede boecxken oft korte ghetyden ter eeren van den H. Franciscus Xaverius, Antw. 1666; Het leven van den H. Franciscus de Borgia, derden general van de societeyt Jesu. Verciert met sedelycke opmerckinghen, printjens en dichtjens, Antw. 1671; Het daeghelycks nieuwe jaer spieghelken van Philagie. Verciert met printen, dichten, seden-leeringhen. Door P. Adrianus Poirters priester der societeyt Jesu, Antw. 1673; Christi bloedighe passie verbeeldt in het onbloedigh sacrificie der H. Misse, verciert met printen, dichten, ende sedeleeringhen, Antw. 1675; Heyligh hof van den Keyser Theodosius, verciert met sinnebeelden, rymdichten, en sedeleeringen door P. Adrianus Poirters wylen, priester der societeit Jesu. Naer syne doot gevonden en uytgegeven, Ieperen 1696.

In het door hem vertaald werk: Afbeeldinghe van d'eerste eeuwe der Societeyt Jesu voor ooghen ghestelt door de Duyts-Nederlantsche provincie der selver societeyt, Antw. 1640, bevinden zich vele dichtstukjes van Adriaan Poirters, terwijl sommigen aan hem ook toekennen: Godtvruchtighen Psalm-sangh, bestaende in twee-en-veertigh psalmen, door eenen priester der societeyt Jesu, Antw. 1666; en: Eere der reliquien van den H. Franciscus Xaverius door mirakelen doorluchtigh, geviert in de kerke der soc. Jesu tot Mechelen, Ieperen 1683.

[Herman Pol]

Pol (*Herman*), geb. te Hengeloo in 1811, studeerde aan het athenaeum te Deventer en aan de academie te Groningen, waar hij in 1834 in de letteren promoveerde; hij vestigde zich als privaat-onderwijzer te Amst., omdat hij wegens spraakgebrek voor de school ongeschikt was, en overl. aldaar, 33 jaar oud, den 8 Mei 1845.

Behalve eenige artikels in De Gids en een Grieksch wdb. op Homerus' gedichten, schreef hij: Grieksche tafereelen, 2 dln., Amst. 1837; Algemeene geschiedenis ten dienste van scholen en huiselijk onderwijs, 3 dln., Amst. 1841-'42.

[Mozes Polak]

Polak (*Mozes*), geb. te Amst. 19 Oct. 1801, promoveerde in de letteren, was eerst hoofdred. van het Handels- en Effectenblad en later van het Alg. Ned. Nieuws- en Advertentieblad. Hij overl. te Amst. 17 Aug. 1874.

Schr.: Horatius' Brieven met noten en wijsgeerige aanmerkingen, Amst. 1827; Indibilis of de gelofte. Wijsgeerig hist. roman. Een bijdrage tot de kennis der zeden, gewoonten en des burgerlijken levens der oude Romeinen, 3 dln., Amst.

1831-'35; Algemeene geschiedenis der wereld, 16 dln., Amst., 1837-'57; Practische en theoretische handleiding tot beoefening der fraaije letteren, 1e deel, Amst. 1845; Polymnia (Historie- en volkenkunde), 4 dln., Amst. 1843-'45; Nederd. grammatica, Amst. 1849; Europa en Nederland. Staatk. tijdschrift, Amst. 1849-'52; Algemeene mythologie of goden- en fabelleer van alle volken, 2 dln., Amst. 1850-'55; Wat is vrijmetselarij en hoe wordt zij in Nederland gehandhaafd? Amst. 1854; Logica, Handb. ten gebruike van academiën, enz., 2 st., Amst. 1854; De nieuwe grondleer der wijsbegeerte, 1 deel, Amst. Voorts brochures, werken in en vertalingen uit het Hoogd., Hebreeuwsch en Chaldeeuwsch en onvoltooide werken, zooals de Geschiedenis aller godsdiensten, enz.

[Jan Gerard van de Poll]

Poll (*Jan Gerard van de*), studeerde te Franeker en was de oomzegger van prof. Lucas van de Poll te Utrecht, overl. 1713; hij maakte een lijkzang op diens echtgenoote Geertruy ter Borch, overl. in 1712, waaruit wij hunne verwantschap kennen.

Hij gaf uit: Gedigten, Franeker 1715, een kleinen bundel, gevolgd door: Gedigten en Gezangen.

[Mr. Willem van de Poll]

Poll (*Mr. Willem van de*), geb. 6 September 1816 te Haarlem, bezocht het Zutfensche gymn., studeerde sinds Juli 1835 in de rechten te Utrecht, en promoveerde in 1840, waarna hij zich als advocaat te Nijmegen vestigde. In 1843 werd hij kantonrechter te Geldermalsem en in 1855 rechter in de Arrondissements-rechtbank te Tiel, en woont thans ambteloos te Nijmegen. Van 1856 tot 1863 was hij school-opziener in het 2e district van Gelderland.

Hij was jarenlang medewerker van het Algemeen letterlievend maandschrift en van den Recensent, beide thans gestaakt; van 1852 tot '88 red. van het maandschrift Gelderland, waarin van hem voorkomt: De inval der Noormannen te Tiel, De gestoorde bruiloft, Het kasteel Waardenburg, Een avond op Antoeng, Hoe Hans Ruydenger scherpregter werd, Schetsen uit mijn reisboek (Ahrdal); onder psd. Herman, Een bezoek aan Arnhem en zijne tentoonstelling, Kijkjes uit mijn venster, Sonnetten, Mijmeringen bij den haard; van 1855 tot '62 red. van den Gelderschen Almanak; medewerker aan Lectuur voor de Huiskamer, Het Leeskabinet, Aurora, Nederland, Vergeet mij niet, en andere jaarboekjes en tijdschriften. Hij gaf afzonderlijk uit: Het kasteel Waardenburg, Arnh. 1853; Schets van den watervloed in Nederland in 1855, Arnh. 1855; Nederlandsche volksfeesten, 1871. Voor de Hand. van Letterk., het levensbericht van den Tielschen rector Dr. P.H. Tydeman, 1871.

[Hendrik Polman Az.]

Polman Az. (*Hendrik*), geb. te Blokzijl in 1780, was catechiseermeester en krankenbezoeker te Haarlem, waar hij ook voor de leerlingen van Prinsen een uitstekend voorbeeld was van het verhalen der Bijbelsche geschiedenissen, en er in 1840 overleed.

Behalve eenige godsdienstige werkjes, schreef hij: Vier voorlezingen over den mensch, Haarlem 1824; Schoolgezangen voor drie stemmen, 6e druk, Amst. 1828. Vruchten van den boom der kennis, des goeds en des kwaads. Een verhaal, 's-Grav. 1840.

(Aan de naged. van H. Polman, Az., door een zijner leerlingen, Haarl. 1840.)

[Mr. Meinardus Siderius Pols]

Pols (*Mr. Meinardus Siderius*), geb. 12 Sept. 1831 in Den Haag, stud. sinds 12 Sept. 1849 te Leiden, was achtereenvolgens adv. bij den Hoogen Raad, auditeur-militair in Den Haag, adv.-fiscaal bij het Hoog Mil. Gerechtshof te Utrecht, werd aldaar hoogl. aan de Rijksuniversiteit, 27 Juli 1879 en is sedert 1885 belast met het onderwijs in het strafrecht en de strafvordering.

Schr., behalve zuiver rechtsgel. werken: De openbaarheid des eigendoms en der zakelijke rechten, Leiden 1854; Het bestaan, de ontwikkeling en de tegenw. toestand van het Ned. strafrecht, Utr. 1879; Het rechtsboek van Den Briel, beschr. in vijf tractaten door Jan Matthijssen, opnieuw uitgegeven [met prof. J.A. Fruin], 's-Grav. 1880; Westfriesche stadrechten, 2e dl., ald. 1885; id., 1e dl., ald. 1888, benevens opst. in Nijhoff's Bijdragen; in het jaarverslag van het Prov. Utr. Gen. voor 1889, een Verh. over de strafrechtsplegingen vóór 1798.

[Abraham Pompe]

Pompe (*Abraham*), geb. 16 Maart 1831 te Gorinchem, kreeg zijne opleiding aan de mil. acad. te Breda; werd in 1852 2e luit. bij de infanterie, in 1854 1ste luit., en was in die betrekking adjudant bij het instructie-bataillon, in 1863 kapitein bij de mil. acad., belast met het onderwijs in de krijgskunst, en later bij de grenadiers, waarna hij in 1874 majoor-kommandant werd van het instructie-bataillon te Kampen. In Oct. 1878 werd hij in den rang van luit.-kolonel eerste officier bij den staf der K.M.A., in 1885 kolonel en chef van het zesde reg. infanterie, en is in 1889 gepensionneerd.

Hij schreef: De dienstverbintenis en de militaire opvoeding bij het instructie-bataillon, Kampen 1860; Naar Kampen. Raad en inlichting voor belangstellenden in het

instructie-bataillon, Kampen 1862; Geschiedenis der Ned. overzeesche bezittingen, geschetst ten dienste van het onderwijs en van hen, welke zich naar die gewesten begeven, Kampen 1863; De Indische taktiek; aanhangsel tot den krijgskundigen curcus der K.M.A., Breda 1865. Verder eene brochure over onze kavalerie, en bijdragen in De Nieuwe militaire Spectator, Het Vaandel en De Tijdspiegel.

[Jhr. Johan Lydius Catherinus Pompe van Meerdervoort]

Pompe van Meerdervoort (*Jhr. Johan Lydius Catherinus*), afstammende uit het Dordrechtsche regeeringsgeslacht, geb. te Brugge in België, 5 Mei 1829, werd kweekeling aan het militaire hospitaal te Utrecht, en in 1849 benoemd tot officier van gezondheid 3e klasse bij de marine; zeven jaren daarna 2e klasse. Hij behoorde tot het tweede zgn. maritieme detachement, dat op Decima en later op de daaraan grenzende plaatsen verblijf hield, legde daar den grond tot het geneesk. onderwijs in het toen nog ontoegankelijke Japan en keerde in 1863 naar Nederland terug. Op zijn verzoek eervol ontslagen, hielp hij de studie leiden van twee hierheen gekomen Jap. leerlingen, die wederkeerig tot een dergelijk detachement behoorden, woonde en praktizeerde in Den Haag en vestigde zich te Bergen op Zoom. In 1874 vergezelde hij een der vroegere leerlingen, den admiraal Ennomotto, als adviseur in diens ambassade naar Petersburg. Door schipbreuk der Calypso, waarmede de leerlingen en zijne verzamelingen in 1863 hierheen moesten komen, ontbraken hem veel gegevens voor het verhaal van zijn verblijf in Japan, doch omdat alles op ervaring en waarneming gegrond was, vermocht hij zijne herinneringen uitvoerig te beschrijven, gelijk zijn commandant Ridder Huyssen van Kattendijke beknopt, maar zeer zaakrijk had gedaan.

Zoo verscheen het belangrijke werk: Vijf jaren in Japan (1857-1863). Bijdragen tot de kennis van het Japansche keizerrijk en zijne bevolking, 2 deelen met platen en kaarten, Leiden 1867. Naar aanleiding van dit werk werd hem een open brief geschreven door A.C.J. Vreedenberg, Amst. 1867. Ten gevolge van dien brief schreef hij in 't volgende jaar: Een toelichtend woord aan de lezers van mijne ‘Vijf jaren in Japan’, in verband tot den aan mij gerigten open brief van A.C.J. Vreedenberg, 's-Hage 1868. Een andere aanvechting kwam van den kant van den heer Hoffman, hier als Japansch tolk en professor te Leiden bekend, die meende, dat hij eene soort van zijdewormen had ‘ingevoerd’, voor welke ‘invoering’ in Frankrijk Dr. Pompe het ridderkruis van 't legioen van eer had ontvangen. Behalve een paar, niet in malschen, Japanschen stijl geschr. art. van anderen in Ned. Spect. voor 1878, kwam als tegenspraak op deze, niet ongewone aanmatiging: Notice sur le Yama-mai, La Haye, 1863, door Jhr. Pompe, bij M.J. Visser uitgegeven.

[Jan Pook]

Pook (*Jan*), een volksdichter uit de eerste helft der vorige eeuw, die in den geest van Jan van Gijsen (blz. 279) de gebeurtenissen van den dag berijmde en een zeer werkzaam aandeel nam in de tooneeltwisten van zijn tijd, schreef: Rommel-zoodjen, bestaande in verscheiden en boertige heldenzangen, nevens deszelvs drie Harlequins met de Rarekiek, vertonende de gevallen des oorlogs in 1708, Amst. 1709; De dood van Eigenbaat, uytgegeven door het kunstgenootschap: Nil volentibus arduum, enz.,

zinnespel, zynde een vervolg op het zinnespel van Tieranny van Eigenbaat, Amst. z.j., zie art. Pels, blz. 600; Harlequin, reisende met zijn Rarekiek van Wijnendaal en Rijssel naar de Amsterdamsche kermis, en van daar terug naar de grenzen van Vrankrijk, latende op een geestige wijs in drie vertooningen zien, het voorgevallene van den 28 Sept. tot het eynde van 't jaar 1708. Agter aan zijn gevoegt eenige vreugdeliederen en zegezangen, over de gelukkige veldtocht van 't zelfde jaar, door verscheyden liefhebbers saamgesteld, met figuren, Amst. 1709; De Hollebollige lagchende Dokter, of de bereysde Hans Zing-Zang, verhalende al de gevallen van zijne reize door de Wereld, kamerspel, 2e stuk met den verrezen Pasquyn, Amst. 1710; Tymon, of de schijnmenschen-hater, zinnespel, Amst. 1710; Hans Koekop of de gemaakte waterzucht, kluchtspel, Amst. 1712; Eerste Hekel-Dicht aan Reinhart, toegepast op de vergenoegsaamheit, Amst. 1712; De gelukte list op Driekoningenavond, kluchtspel, Amst. 1715; De Harlequin, enz. [over de gebeurtenissen van] 1727-'29, Amst. 1729; id. in Aug. en Zept. 1749, Amst. 1749.

[Jan Carel Pool]

Pool (*Jan Carel*), geb. te Amst., 12 Sept. 1840, werd daar opgeleid voor het acad. onderwijs, dat hij in Amst. aanving en te Leiden voortzette den 4 April 1862, en er voltooide door zijne promotie in de godgeleerdheid, 18 Juni 1866, met hieronder vermeld proefschrift. Hij werd in 1867 pred. te Kolhorn, Mei 1867 te Ransdorp, in Oct. van dat jaar te Oostzaan, 1872 aan Den Helder, 1879 te Ilpendam, 1881 te Oudorp, 1883 te Berkhout, en is in Dec. 1884 benoemd tot pred. in Ned. Oost-Indië, waar hij de gem. van Cheribon, Tagal en Pekalongan bediende.

Schr.: Frederik van Heilo en zijne schriften, Amst. 1866.

[Scipio Pieter Oudkerk Pool]

Pool (*Scipio Pieter Oudkerk*), geb. 5 Januari 1808 te Enkhnizen, overleed te Amsterdam, 5 Mei 1882. (Vgl. art. Scipio Oudkerk, blz. 581).

Hij schreef: Vaderlandsche zangen, Amst. 1831; De mensch gelukkig door het geloof, Enkh. 1833; Adeka, treurspel, Amst. 1834; Nederland in 1572, Enkh. 1835; Eleonore van Castilië, Enkh. 1841; Het spookgeraamte en de stormvogels (twee legenden), Amst. 1855.

[Wilhelm Rudolf Poolman]

Poolman (*Wilhelm Rudolf*), geb. 28 November 1836 te Amsterdam, begon zijne studiën te Utrecht in 1856, zette die voort te Leiden 22 Sept. 1857, werd predikant bij de Evang. Luthersche gem. te Leeuwarden in 1862 en in 1866 in dat ambt werkzaam te Haarlem.

Hij schreef onderscheidene bijdragen in godgeleerde en andere tijdschriften, o.a. Leven van Guido de Bres, De brief aan Diognetus, Octavius, Een zomeravond aan het strand te Ostia, Joannes Drusius, een man der wetenschap en der godsdienst in veelbewogen dagen, Levensschets van Dr. F.J. Domela Nieuwenhuis; verder gaf hij uit: Beweging onder Dissenters, 's-Hage 1873; Onze pater Fred. Steph. Kraayvanger, voormalig R.K. priester, naar zijne eigene aanteekeningen en volgens officieele bescheiden in zijn leven geschetst, Haarl. 1874.

[Hendrik de Poorter]

Poorter (*Hendrik de*), was stadsschoolmeester en over-deken der Rederrijkerskamer Den Groeyenden Boom van Lier, in welke stad hij op 20 Nov. 1671 overleed.

Hij is schrijver van een treurspel Maria Stuart, opgevoerd door de bovengemelde kamer, en van het gedicht op den kunstschilder Adriaan de Bie, dat verscheen in Het Gulden Cabinet van C. de Bie.

[Hubert Kornelisz. Poot]

Poot (*Hubert Kornelisz.*), geb. 29 Januari 1689 te Abtswoude, waar zijne ouders eene boerderij bezaten en hij als eenige zoon bestemd was tot hun opvolger in hun bedrijf. Door het veel bezoeken van rederijkersbijeenkomsten en kermissen, verder door het lezen van goede dichters en den omgang met meer ontwikkelden, werd zijne neiging tot de letteren sterker dan zijn lust voor landbouw en veestapel. Meenende van zijne pen te kunnen leven, ging hij zich te Delft vestigen en geraakte er in voor hem nadeelig gezelschap, dat hij na een jaar verliet en huiswaarts keerde, vol berouw en blijkbaar ongeschikt geworden voor zijn oorspronkelijk bedrijf. Na in 1732 getrouwd te zijn, zette hij een tabakswinkel te Delft op, werd ziekelijk en overl. daar op oudejaarsdag van 1733.

Schr.: Mengel-dichten, Rott. 1716; Gedichten, Delft 1721; Gedichten, 2e dr., 3 dln., Delft 1726-'28; Ged., vervolg op derde en leste deel, met het Leven des Dichters, 2e dr., Delft 1747; Ged., 2 dln., Amst. 1795; Ged., 3 dln., Amst. 1780. Het Groot natuur- en zedekundigh Wereldtooneel, 3 folianten, te Delft van 1743-'50, en dus

lang na zijn dood uitgegeven is geen oorspronkelijk werk van Poot, doch eene vertaalde compilatie van een ander, waarvan hij een gedeelte voor de pers bearbeidde; tot dezelfde soort van dienst aan uitgevers bewezen behoort de uitgave der Poëzy van A. Moonen, Delft 1720; Gedichten van J. Zeeus, ald. 1721 en die van J. Oudaan, ald. 1723.

[Abraham van Poot]

Poot (*Abraham van*), behoort tot eene Amst. familie, die weleens met die van Abtswoude verward is. Zijn vader Harmen Huybert van Poot, was een verver (van stoffen) op den Zwanenburgwal; zijn oudste broeder Petrus werd pred. te Pijnacker; de daaropvolgende Herman en de jongste Huybert van Poot, wiens naam aan den dichter deed denken, waren beide zijdeververs. Abraham werd omstreeks 1617 te Amst. geb., was eerst apotheker op denzelfden burgwal en dus in de buurt der ververs, liet in 1666 te Utr. als med. student inschrijven, en prom. er den 11 Mei van dat jaar. De woelige dagen van 1672 gaven hem als secretaris der doelisten zekere vermaardheid. Na zijne politieke optreding trok hij aan 't schrijven.

Hij schreef: Naauwkeurig verhaal van de vervolginge, aangerecht tegens de evangelische leeraren in Hungariën, Amst. 1684; Algemeene bladwijzer van de historie van Pieter Bor Christiaansz., en de daarbij gevoegde stukken opgesteld, om tot de oude en nieuwe druk gebruikt te worden, Amst. 1684; Het eigenlijk gevoelen van J. Coccejus, vervat in zijn breed uitgedrukte stellingen, zoo als die in zijn werken gedrukt zijn, door de gansche godgeleerdheid, Rott. 1688; Malabaarsche Kruidhof, vervattende het raerste slag van allerlei soorten van planten enz., uit het Latijn, 2 dln., Amst. 1689; Engelandsch godsdienst en vrijheid hersteld door den prins van Oranje, 2 dln., Amst. 1689-'90; Reformatie van Hungariën en Sevenbergen, Amst. 1711. Zijn verdienstelijkste letterarbeid is wel de fraaie en vermeerderde uitgave van Bor's Nederl. oorloghen, 4 dln., Amst. 1679-'84.

[Olivier Porjeere]

Porjeere (*Olivier*), geb. in 1736, studeerde in de theologie en werd achtereenvolgens predikant te Abcoude in 1760, in 1780 te Delfshaven, in hetzelfde jaar te Alkmaar, daarna te Winkel en eindelijk

nog eens te Alkmaar, waar hij 18 Juli 1818 overleed.

Hij gaf uit: Zanglievende uitspanningen, Amst. 1778; Dichtmengelingen, Amst. 1792. Hij werd onderscheiden malen met zilver of goud bekroond door de Haagsche en Leidsche dichtgenootschappen, o.a. voor zijne gedichten: De heilzame invloed der dichtkunst op den godsdienst; De nederlaag van Sanherib; De voortreffelijkheid van den christelijken godsdienst en Gods wijsheid in zijne werken.

[Lodewijk Porquin]

Porquin (*Lodewijk*), Antwerpsch dichter der 16e eeuw, schreef, tijdens het bewind van den Hertog van Alva, het werk getiteld: Wtersten wille, tot onderwijs ende stigtinge van zijne kinderen, bestaande uit ongeveer vierhonderd coupletten, elk van acht verzen. Het werd te Antwerpen gedrukt in 1588 en 1603.

[Arnoldo a Porta]

Porta (*Arnoldo a*), in de XVIIe eeuw pastoor in de kerk van het kasteel der stad Antwerpen, gaf uit: Den Nieuwen Dictionaris oft schadt der Duytse en Spaensche Talen. Daer by gevoecht eenen Spaenschen Grammatica. Door Arn. De la Porte, Antwerpen Hier. en J.B. Verdussen 1659, 2 dln. Dit werk werd aan het Magistraat der stad Antwerpen opgedragen en de schrijver ontving daarvoor 50 gulden.

[Elisabeth Maria Post]

Post (*Elisabeth Maria*), geb. 22 Nov. 1755 te Dordrecht; toen haar vader zijn vermogen verloren had, vestigde de familie zich in Gelderland en twee zoons gingen naar West-Indië; na den dood van den vader woonden moeder en dochters te Arnhem, waar de oudste zoon, Evert Johan, van 1783 tot 1823 pred. was. Eliza had haren verloofde door den dood verloren en de uiteenloopende omstandigheden in haar leven hangen met hare letterk. werkzaamheid samen.

Haar eerste werk: Het Land, in brieven, Amst. 1788, verscheen naamloos, doch met een' brief van dns. A. v.d. Berg (blz. 55 hiervoor) aan Mevr. van Essen (blz. 239), 2e dr. 1789. Bij den dood van haar' vader, schr. zij: Voor Eenzaamen, Amst. 1789, en droeg het geschrift op aan hare moeder, een bundeltje proza en verzen, te Arnhem voltooid; Reinhart, of Natuur en Godsdienst, 3 dln., met haar portret, Amst. 1791, '92, '93, betrekking hebbende op haar gen. broeder in De West; Mijne kinderlijke Traanen, Amst. 1792, is aan de nagedachtenis harer toen overl. moeder gewijd, na wier verscheiden zij bij hare zuster ging, de echtgenoote van dns. J.A. Streso, z.a., te Noordwijk-aan-Zee, 1790-1800, en zoo bekend werd met diens ambtgenoot te Noordwijk-binnen, Justus Lod. Overdorp, in 1762 te Doetinchem geb., en als pred. van Sassenheim gekomen in 1790; haar huwelijk werd 1794 voltrokken, en in den daaraan voorafgaanden tijd, dichtte zij hare: Gezangen der liefde, Amst. 1794, opgedragen aan de baronesse van Spaen van Biljoen. Uit dit bundeltje blijkt, dat zij destijds met de Dames van Biljoen, Beekhuizen, Rosendaal en den Boedelhof verkeerde. Onder den invloed van haren nieuwen levenskring te Noordwijk gaf zij nog: Gezelschap en eenzaamheid, Gron. 1795; Het waar genot des levens, in br., Amst. 1796 en Ontwaakte Zanglust, 's-Grav. 1807. De dood van haar broeder H.H.

Post gaf haar een werkje in de pen: Ter gedachtenis van..., in 1809 te Demerari overleden. Hare meeste schriften zijn herdrukt en onderscheiden zich door gevoel, zonder de sentimentaliteit harer dagen. Verder bewerkte of vertaalde zij uit het Hgd.: Don Carlos, van Schiller, Amst. 1789; Taf. van het huiselijk leven, van Starcke, 2 dln., Amst. 1803 en '4; Frederica Weisz en hare dochters, Amst. 1806.

Door de verplaatsing van haren man naar Epe, woonde zij ald. sedert 1807 en overl. er 1812; in het naburige gehucht Tongeren, waar een particuliere grafkelder is, werd zij begraven. Haar echtgenoot hertrouwde en overleed als em. pred. van Epe, te Zutfen, 15 Juni 1844, 82 jaar oud.

[Cornelis van der Post]

Post (*Cornelis van der*), geboortig uit Zierikzee, leefde in 't laatst der 17e eeuw; hij schreef: De lof der zotheid, eerst spelens-gewyse beschreven door Desiderius Erasmus van Rotterdam, nu digtkundig met eenige veranderingen van mengelstoffen gesteld, Leid. 1706.

[Rinse Posthumus]

Posthumus (*Rinse*), geb. 30 October 1790 te Ternaard (Friesland), zoon van een landbouwer, doch voor zijn vaders bedrijf had hij niet de minste neiging, waarom hij zich door bijzonder onderricht tot de acad. lessen bekwaamde en te Gron in de medicijnen ging studeeren, welke hij spoedig met de godgeleerdheid verwisselde. Na vier jaar de lessen in deze faculteit gevolgd te hebben, werd hij 1813 hulpprediker te Waaxens, en den 19 Nov. 1815 predikant en overleed 29 Nov. 1859.

Hij schreef: Prieuwcke fen Friesche Rymelerye, Grint 1824; De keapman fen Venetiën en Julius Cesar, twee tooneel-stukken fen W. Shakespeare, uut it Ingels foar frieske, Grint 1829; In Jouwerkoerke fol frysk griemank, ree makke in de Friesen oonbean, Grint 1831; Jhr. Mr. M. Hettema en R. Posthumus, onze reis naar Sagelterland, benevens deszelfs geschie-

denis, eene beschrijving van den aard, de zeden, de gewoonten, enz. van deszelfs bewoners, en eene korte schets en woordenlijst van hunne taal, met eene kaart en gekleurde platen, Fran. 1836; Eenige aanmerkingen over de dubbele en enkele klinkerspelling in de Nederlandsche taal, in een brief aan Jhr. de Haan Hettema, Dokk. 1839; As jieumse it lye meie, in Blijspul, uut it Ingels fen W. Shakespeare, for fryske in mei orkleerjende noten forsjoen, Dokk. 1842, benevens kleine kerkelijke geschriften. In De Vrije Fries plaatste Posthumus Friesche woordenlijsten, en taalk. bijdragen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1861.)

[Nicolaas Wilhelmus Posthumus]

Posthumus (*Nicolaas Wilhelmus*), geb. te Heusden 24 Jan. 1838, had het voorrecht zijn eerste onderwijs te ontvangen van M.J. v. Tusschenbroek te Woudrichem, keerde met zijne ouders naar Heusden terug, waar hij voor 't onderwijs opgeleid werd, en ontving in 1861 zijne benoeming als hoofd der openbare lagere school te Hardinxveld. Na van 1867 een instituut te Bemmel bestuurd en zich daarbij voor het M.O. benoembaar gemaakt te hebben, werd hij in 1869 leeraar aan de hbs. te Amst. en bij de oprichting eener dgl. met driejarigen cursus directeur van deze. Zijne zwakke gezondheid, door ingespannen studiën en strenge plichtsbetrachting, ook buiten zijn schoolbestuur, verwoest, vervroegde zijn overlijden, in Juni 1885.

Behalve art. in Onze Tijd, waarvan hij in 1873 de redactie op zich nam, in het Tijdschr. van het Aardr. Genootschap en den Almanak van 't Nut, gaf hij afzonderlijk uit: De tachtigjarige oorlog, Amst. 1872; Het Centraal-Aziatische vraagstuk, Amst. 1874, en werken over Aardr., deels oorspr., deels vertaald of met anderen bewerkt, gelijk een zestal kaarten of atlassen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1886.)

[Willem van der Pot]

Pot (*Willem van der*), geb. 6 Januari 1704 te Rotterdam, waar hij tot den handelsstand behoorde, zijn verblijf afwisselde met zijne door hem bezongen buitenplaats, hieronder vermeld en naast Honselaarsdijk gelegen. Hij overleed in zijne geboortestad, 28 Maart 1783.

Hij schreef: Endeldijk, Hofdicht, en andere gedichten, Leiden 1768; Vervolg op het Hofdicht Endeldijk, met het portret van Maria van Utrecht, egtgenoote van Johan van Oldenbarneveld, Rott. 1772. Dit dichtwerk is, zelfs als zoodanig, middelmatig, doch wordt belangrijk door de ophelderingen en Bylagen op blz. 61-118, en de verbeteringen achter het werk. Toen de schr. later in 't bezit gekomen was van nieuwe bescheiden aangaande Endeldijk en inzonderheid van het portret der echtgenoote van Oldenbarnevelt, gaf hij van deze, de beeltenis naar Mierevelt gegraveerd, en voorzag die van een bijschrift met het jaartal 1770, zoodat hierdoor zijn boek eenige waarde verkreeg. Als lid van de Mij. der Ned. Lett. wijdde hij een gedicht: Aan Z.D.H. Nederlands Erfstadhouder Willem den Vden, Beschermer van de Mij. van Nederl. Letterkunde te Leiden.

[Cornelis van der Pot]

Pot (*Cornelis van der*), broeder van den voorg. en evenzeer koopman in zijne geboorteplaats, was lid van Kunstliefde en schr.: Ada, gravin van Holland aan de voeten harer moeder Adelheide; Klagte van Jacoba van Beijeren; Endeldijk in zijne vernedering en herstelling. Dit laatste, verschenen te Amst. 1799, bevat het portr. van Joh. van Oldenbarnevelt, voormalig bezitter van dit landgoed, en door de bezitters als Remonstranten vereerd.

[Dirk van der Pot]

Pot (*Dirk van der*), leefde in de vorige eeuw te Rotterdam, misschien een broeder van de vorigen, schreef: Het ontwerp van den Christelijken onderwijzer in 52 stichtelijke gezangen waaronder van den Heidelbergschen Catechismus, waarachter bijgevoegt is een gedicht op het overlijden van Ds. Wilh. Eversdyck, beneffens nog andere stichtelyke gedichten en gezangen, Rott. 1730.

[Combertus Willem van der Pot]

Pot (*Combertus Willem van der*), geb. 28 September 1813 te Rotterdam, studeerde aan het Remonstrantsche Seminarium te Amsterdam, werd in 1836 predikant te Haarlem, in 1838 te Leiden, en was sedert 1853 als zoodanig te Rotterdam werkzaam tot aan zijn emeritaat.

Hij schreef artikels in: Waarheid in liefde, Licht, liefde, leven, het Christelijk Album, Geloof en vrijheid, leverde bijdragen in de Geschiedenis der Christelijke kerk en tafereelen en De Apostelen en Profeten, waarin hij het gedicht Lucas schreef, en gaf afzonderlijk: uit Julianus de Afvallige, Haarlem 1852.

[Everhardus Johannes Potgieter]

Potgieter (*Everhardus Johannes*), geb. te Zwolle 27 Juni 1808, was tot aan de revolutie op een handelskantoor te Antwerpen werkzaam, waar hij veel omgang had met den letterkundige Willems en die grondige kennis der zgn. noordelijke en zdl. levende talen verkreeg, waarvoor hij eene zeldzame geschiktheid had en die zich in zijne latere geschr. telkens openbaart. In 1831 reisde hij in Zweden om voor de familie Trip na te gaan, in welken toestand zich de goederen aldaar bevonden, door de Zweedsche regeering aan hare voorouders geschonken, en vestigde zich in 1833 te Amsterdam, vanwaar zijn gelijkn.

grootvader afkomstig was en hij van 1834 handelsagent was, - makelaar is hij nooit geweest. Met Bakhuizen van den Brink, Drost en Heije gaf hij De Muzen, Nederl. ndsch tijdschr. voor de beschaafde en letterk. wereld uit, Amst. 1833-'36. Daarop volgde De Gids, waarin hij een der ijverigste medewerkers was en tot welks redactie hij van 1836-'66 behoorde, hij schr. daarin en onder verscheidene psd., veel als W. D-s. (Zie art. W.A. Dwars). Van 1838-'40 gaf hij het jaarboekje Tesselschade uit. Hij overleed te Amsterdam 3 Februari 1875.

Behalve het bovengenoemde schreef hij: Het Noorden in omtrekken en tafereelen, 2 dln., Amst. 1836-'40, 2e dr. met inl. van J.P. Hasebroek, Amst. 1875, 3e dr.; Liedekens van Bontekoe, Amst. 1840; Proza 1837-1845, 2 dln., Haarl. 1864, behelzende zijne novellen, welke van tijd tot tijd in De Gids geplaatst waren, en waarvan in 1872 eene tweede uitgave verscheen; Poëzy 1832-1868, Haarlem 1868-'69, 2 dln., bevattende zijne verspreide gedichten uit jaarboekjes en tijdschriften bijeenverzameld. Hierin komt onder anderen zijn Florence voor, hetwelk hij schreef na zijne reis naar Italië tot bijwoning der Dante-feesten. Voor de Studiën en schetsen van R.C. Bakhuizen van den Brink, welke hij uitgaf, schreef hij een voorbericht en eene levensschets van de auteur., die echter onvoltooid bleef. Potgieter vertaalde ook eenige novellen en humoristische werken uit het Engelsch. De waardeering zijner naar vorm en inhoud hoogst verdienstelijke opstellen, die voortdurend door een nieuw geslacht algemeen gelezen en bestudeerd worden, heeft de verzamelde en hernieuwde uitgave noodig en mogelijk gemaakt; zij verscheen in een aantal bundels te Haarlem bij A.C. Kruseman, thans bij H.D. Tjeenk Willink.

[Dirc Potter]

Potter (*Dirc*) bekleedt eene voorname plaats in de gesch. onzer Mnl. letterkunde, vooral sedert de uitgave van zijn Dichtwerk: Der Minnen Loep, naar het Haagsche hs., met Inleiding, aant. en Wdl. uitgegeven door P. Leendertz Wz., in de werken der Vereeniging tot bevordering der oude Ned. Letterkunde, 2 dln., Leid. 1845-'47. Over den schr. is zoo velerlei verhaald. dat het volgende hier eene plaats moge vinden.

Dirc Potter is nooit edelman geworden; in geen der charters en rekeningen komt hij voor als cnape of heer; hij was hofbeambte van Willem VI en van Jacoba, onder den titel van Clerc. In die hoedanigheid werd hij soms met zendingen buitenslands belast en volgde Hertog Willem, gelijk de rentmeesters dat altijd deden. Uit het repertorium der leenen blijkt, dat hij in 1428 vervangen werd in de beleening van het [nu Kleine] Loo, achter 't huis Ten Bosch; een goed van de eigenaars van 't huis De Werve bij Voorburg afkomstig. Zijne familie heeft dit lang bezeten. Zijn broeder Pieter nam voor hem het baljuwschap van Den Haag waar in 1409 en was het zelf in 1412; sedert Aelbrecht golden die aanstellingen slechts voor één jaar. De commissieboeken sluiten niet aaneen, zoodat 21 Nov. 1404 gevolgd wordt door 26 Juni 1408; de graaflijkheidsrek. vullen echter aan, wie de ambten bekleedden, bv. wanneer Dirc baljuw van het Dorp Den Haghe was. Te Rome was hij om de bekrachtiging van een paar brieven te bekomen door den Paus. Zoo iets komt vaak voor onder de reiskosten; de heeren gaan ‘nae den Pauewes tot Roemen tot Avignoen’, ook wel ‘van Roemen tot Roemen’, ook naar Spanje. Jacob, de zoon van Dirc, is een der oudste raden in het hof van Holland geweest. Gerrit, drager van grootvaders naam

en daarom wel de oudste, was ook in hofdienst met de pen en gelijk deze heeren veel reizende en trekkende; hij is de vertaler van Froissart.

[Haeble Potter]

Potter (*Haeble*), den 22 April 1770 te Dokkum geb., studeerde in de godgeleerdheid te Franeker en werd 20 Oct. 1794 pred. te Peins-en-Zweins. In 1803 aan de Kaap de Goede Hoop beroepen zijnde, kon hij wegens den oorlog, eerst in 1805 de reis derwaarts aanvaarden, en nog wel zonder zijn gezin. Zijn schip werd bij St. Helena door een Engelsch vaartuig genomen, en na nog in een zeegevecht met een Fransch schip slaags geweest te zijn kwam hij in Oct. 1805 te Plymouth aan. Nu ging hij naar Londen, waar hij eenige beurten den predikdienst bij de Hollandsche gemeente waarnam. In 1806 keerde hij naar Nederland terug en ging te Dokkum wonen, doch werd in September van dat jaar hulpprediker te Amsterdam. In 1810 werd hij predikant bij de Holl. gem. te Hanau en in 1817 te Soerabaya, waar hij 10 April 1827 overleed.

Behalve eenige leerredenen en godsdienstige geschriften gaf hij uit: Zestal leerr., uitgesproken in de Nederd. kerk te Londen, Haarlem 1806; Lotgevallen en ontmoetingen op eene mislukte reize naar de Kaap de Goede Hoop in 1804 tot 1806, in brieven aan een vriend, 4 dln., Haarl. 1806; Wandelingen en kleine Reizen door sommige gedeelten van het Vaderland als: in Friesland, naar het eiland Schiermonnikoog, in Groningen, in de Friesche Zevenwouden en het landschap Drenthe, door Amsterdam, en van daar naar Muider-

berg en het Gooiland, 2 dln., Haarl. 1808; Reize door de oude en nieuwe oostelijke Departementen van het koningrijk Holland, en het Hertogdom Oldenburg, gedaan in den jare 1808, 2 dln., Haarl. 1808; Reize door een groot gedeelte van Zuid-Holland, gedaan in de jaren 1807 en 1808, Amst. 1809; Reize van Amsterdam naar Hanau, door een groot gedeelte van Duitschland, gedaan in den jare 1810, Amst. 1810; Een winter in Londen, 3 dln., met platen, Amst. 1810; Wandelingen en kleine Reizen in den omtrek van Hanau, Frankfort en andere voorname gedeelten van Duitschland, Amst. 1811; Lotgevallen op eene reis van Friesland door Westfalen en het Waldeksche naar Hanau in Sept. 1813, Amst. 1816; Vruchten der eenzaamheid, Gron. 1819, 4 stukken, waarin: Reizen door de Wetterau en langs den Lahnstroom. Verhaal van het voorgevallene in en bij Hanau, in de maanden October en November 1813, Amst. 1814.

(Romein, Pred. in Friesland.)

[Jan Cornelis de Potter]

Potter (*Jan Cornelis de*), geb. te Zierikzee 2 Juli 1790, was als contrôleur van den liniedienst werkzaam te Hulst, en sedert 1844 contr. over de ontvangkantoren in 't land van Hulst, is in 1849 gepensionneerd en overl. te Hulst, 8 Dec. 1856. Hetzij als naamgenoot of bloedverwant van Lodewijk de Potter, hetzij als schrijver over zijn vak met eene destijds ongeoorloofde rechtstreeksche of zijdelingsche critiek, was het hij toenmalige gouvernement niet aangenaam, en bleef dus in dezelfde contrôle werkzaam, waardoor hij eene uitgebreide kennis zijner woonstreek verkreeg.

Met aanwijzing en hulp van zijn stadgenoot en Zaamslagschen nabuur J. van der Baan, zie blz. 28, schr. hij een aantal artikelen over het toenmalige 5e district in het Aardr. Wdb. van Van der Aa. Hiervan verscheen afz.: Beschr. van de stad en het ambt Hulst, Gorinchem 1835. Verder versch. werken over zijn vak, als: uitgaven van wetten, handb. enz.

[David de Potter Lodewijksz.]

Potter Lodewijksz. (*David de*), een dichter uit de 17e eeuw, vertaalde uit het Italiaansch (Pastor Fido van Guarini): Den getrouwen Herder, Blyeindend treursp., Amst. 1678, 1695; Dorinda, harderspel, 's-Gravenhage 1735; Samenspraak tusschen Pasquin en Belzeboe op het vervolg van de Nieuwe tijding uit de Elizeesche velden, onder de zin: Bok, bok, sta vast, of gij krijgt wat tot u last, Rott. 1738.

[Lodewijk de Potter]

Potter (*Lodewijk de*), op 22 Sept. 1792 te Rumbeke (West-Vl.) geb., legde zich al vroeg toe op de studie der Nederlandsche taal en doorgrondde ook diep de oude talen. Van 1 Nov. 1812 tot 7 Nov. 1818 bekleedde hij den leeraarsstoel voor poëzie in het College te Ieperen. Sedert dit tijdstip tot 18 Oct. 1845 nam hij de betrekking waar van professor aan het Atheneum van Gent, waar hij ook van 7 April 1836 tot 24 Aug. 1850 principaal van het college was. Zijne eerste proeven op letterkundig gebied waren overzettingen van Latijnsche dichters, welke werden opgenomen in de

Nederduitsche Letterkundige Jaarboekjes, waarin van hem bijdragen verschenen, tot op het einde zijns levens, dat plaats had op 17 Februari 1869.

In het werk: Gedichten en Verhandelingen van het Koninklyk Genootschap van Tael- en Dichtkunde, Antw. 1825, verscheen op blz. 20 van hem een gedicht: ‘Het onweder, nachtgezigt op het veld.’

[Frans de Potter]

Potter (*Frans de*), geb. te Gent 4 Jan. 1834, is sedert 1856 bij de dagbladpers werkzaam en werd hoofdopsteller van het Gentsche dagblad Het Fondsenblad. Tevens was hij adjunct-archivaris van den Staat in zijne geboortestad, waar hij sedert 8 Juli 1886 bij koninklijk besluit benoemd is tot Bestendige Secretaris der koninklijke Vlaamsche Academie.

Hij leverde vele bijdragen in Zuid- en Noord-Nederlandsche tijdschriften, en gaf afzonderlijk uit: Beknopte geschiedenis der Nederlandsche letterkunde, gevolgd door eenige uittrekselen uit de werken der beste Nederlandsche dichters en prozaschrijvers (bekroond), Antw. 1854; Walter de Gek, Historische roman, Gent 1854; Louise, gevolgd door De laatste Vriend, Gent 1855; De arme Dichter (bekroond), Gent 1856; Eene Boerenliefde, Gent 1856; Gelegenheidsgedichten van onderscheiden aard (1856-'75), Gent, op afzonderlijke bladen. Voor het Willemsfonds gaf hij uit: Vlaemsche Bibliographie of lyst der Nederduitsche boeken, van 1830 tot 1855 in België uitgegeven, Gent 1867-'68, twee deelen, voortzetting van het eerste deel bezorgd door Snellaert. Voorts leverde hij: Het laetste Rozeblad, eene studenten-historie, Gent 1858; Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde in België, sedert het begin dezer eeuw (bekroond), Roesel. 1860; Vaderlandsche biographie, of levensschets van beroemde Belgen, Gent 1860; Chronologische lyst der werken van Prudens van Duyse, Gent 1860; Prudens van Duyse herdacht, Gent 1860; Het Boek der vermaerde uithangborden, Gent 1861 en Antw. 1874; (met J.B. Delbecq:) Gent, de stad van Flora. Historisch overzicht van haren bloemkweek en bloemhandel, Gent 1860; Volksliederen, deels op oude wyzen, deels op melodieën van beroemde componisten, Gent 1861; Gedenkteeken aen Pr. van Duyse toegewyd, Gent 1862; De

Flamingant, Volksalmanak, Ouden. 1862-'4, 3 jaargangen; Robert van Valois te Gent, Historische roman uit de XIVe eeuw, Gent 1862; Jacob van Artevelde (bekroonde cantate), Gent 1863; Een twintigtal (afzonderlijk gedrukte) romancen, volksliederen, koren enz., met muziek, Gent, verschillende jaren; Historische schets der gemeente Moen, bij Kortrijk, Gent 1863; Levensschets van Jacob van Artevelde, met een volkslied, Gent 1863; De gevolgen van het straatloopen, driespraak in rijm voor volksscholen, Gent 1863; Jacob van Artevelde (bekroond), Bruss. 1863; De Sleutel der gewijzigde spelling, Gent 1864-1865; Artevelde, volksalmanak, Gent 1864; Het bisdom en de bisschoppen van Gent, Gent 1865; Het boekje van St. Macarius, verhaal van zijn leven, dood en vereering, met eene korte beschrijving van 't groote jubelfeest, gevierd te Gent in 1767, Gent 1867; Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen (met Jan Broeckaert), 32 deelen, Gent 1864-'84; Bijdragen tot de geschiedenis van Gent, bevattende: Het gravenkasteel te Gent, Hebberechts-godshuis, gewoonlijk Schreiboom geheeten, De Rederijkerskamer: ‘Maria ter eere’, Het beleg van Gent in 1678, het Spiegelhof te Gent enz.; Geschiedkundige schets der stad Blankenberge, Gent 1866; Jaarboekje der St. Jorisgilde van Gent, Gent 1866; Oud en Nieuw, historische letterkundige en wetenschappelijke uitgaaf, Gent 1867; Aardigheden uit den ouden tijd, Dend. 1868; Statistische verhandeling over den voormaligen en hedendaagschen zedelijken en stoffelijken toestand der gemeente Nazareth (met Jan Broeckaert), bekroond, Bruss. 1869; Schets eener geschiedenis van de gemeentefeesten in Vlaanderen (bekroond), Gent 1870; Geschiedenis der Rederijkerskamer van Veurne, onder kenspreuk: ‘Arm in de beurs, van zinnen jong’ (met P. Borre), Gent 1870; Dagboek van Cornelis en Philip van Campene, verhaal der gebeurtenissen, voorgevallen te Gent sedert het begin der godsdienstberoerten tot het jaar 1571, naar het oorspronkelijke handschrift voor de eerste maal uitgegeven naar het Hs. van den Markies de Rode, Gent 1870; De Rederijkerskamer ‘Maria ter eere’, Bruss. 1872; Geschiedenis van Sint Sebastiaansgilde van Veurne (met P. Borre), Gent 1873; Geschiedenis der stad en kastelnij van Veurne, 2 deelen, (met Edmond Ronse en Pieter Borre), Gent 1873-'75; Antoon van Dijck en zijne werken (bekroond, met J. Broeckaert), Bruss. 1873; Schets eener geschiedenis der stad Roeselare (bekr.), Roes. 1873; Geschiedkundig mengelwerk over de provincie West-Vlaanderen, Brugge 1869-'75; Geschiedenis der stad Kortrijk, 4 deelen, Gent 1873-'75; Programma van den historischen Stoet der Pacificatie van Gent, Gent 1876; Geschiedkundig Mengelwerk over Zeeuwsch-Vlaanderen, Middelburg 1879; De Advertentie in de nieuwsbladen, Gent 1878; De Vlaamsche Wacht, veertiendaagsch tijdschrift voor Nederlandsche letteren, kunst, wetenschap en bibliographie, Gent 1878-1886; Huiselijke godsdienst onzer voorvaderen, Gent 1879 en 1886; Vlaanderen onder het Fransch bewind, voornamelijk in den ‘Beloken tijd’, Gent 1880; Geschiedenis van Jacoba van Beieren (1401-1436) bekroond, Bruss. 1880; Geschiedenis van den Belgischen Boerenstand (bekroond), Bruss. 1880; Kerk van St. Michiel te Gent. Echte tijdstippen van den bouw der verschillige deelen. Historiek van den bouw des onafgewerkten torens. Naar oorkonden uit het archief der Kerk, Gent 1881; Een bezoek aan de Trappisten te Westmalle, Gent 1881; Geschiedenis van het Schependom in de Belgische gewesten (bekroond). Bruss. 1881; Parochieboek van Akkergem (verschenen onder het pseudoniem Marten Cools), Gent 1882; Gent van den vroegsten tijd tot heden, Gent 1882-1890. Chronijke van Gent, door Jan van

den Vivere, voor de eerste maal uitgegeven naar het Hs. van Burchtgraaf Vilain-XIIII, Gent 1885.

[Potterkin]

Potterkin, waarschijnlijk bij verkleining van **Potter**. Deze Vlaamsche dichter leefde omstreeks het einde der 15e eeuw en is de schrijver van het Referijn, dat door Profess. C.P. Serrure werd uitgegeven in het Vaderlandsch Museum, D. IV, blz. 130.

[Jan Praet]

Praet (*Jan*), West-Vlaamsche dichter der 13e eeuw, is de schrijver van den Spieghel der Wysheit of leeringhe der zalichede, uitgegeven door J.H. Bormans, Bruss. 1872.

[Jozef van Praet]

Praet (*Jozef van*), een Brugsche schrijver der XVIIIe eeuw, gaf uit: Jaer-boek der Hoofd-gilde van Sint-Joris in den Oudenhove binnen de stad Brugge t'zedert 1321, Brugge 1786.

[Alfons Marie Napoleon Prayon-van Zuylen van Nyevelt]

Prayon-van Zuylen van Nyevelt (*Alfons Marie Napoleon*), den 19 Nov. 1848 geb. te Gent, waar hij aan de Hoogeschool in de rechten studeerde en sedert 1873 advocaat is bij het Hof van Beroep. In 1873 was hij medestichter van het Nederlandsch Museum, van welk tijdschrift hij nog lid der redactie en medewerker is. Tevens leverde hij bijdragen van allen aard in de Gentsche Studenten-Almanakken, de Vox Studiosorum, het Studenten-weekblad, de Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle, de Leeswijzer, het Volksbe-

lang, De Zweep, De Flamingant en andere Nederlandsche en ook Fransche bladen.

Afzonderlijk verscheen van hem (de novellen onder het pseudoniem Alfred Terlaenen:) De Bloedwraak, novelle, Gent 1868; Wilhelmina, novelle, Gent 1870; Verloren, novelle, Leiden en Utrecht 1871; De Dag van een' Gentschen student, eene photographie naar het leven, Gent 1871; Zwarte Oogjes, Hartediefjes, novelle, bekroond met den tweeden prijs in den prijskamp, door de Lovensche rederijkskamer het Kersouwken uitgeschreven, Gent en Leiden 1872; Door het Venster, eene Gentsche novelle, Gent 1872; De Omwenteling van 1830 te Gent, Leiden 1873; De Strijd tusschen Staat en Kerk in Duitschland, Gent 1874; Het Nederlandsch voor onze rechtbanken, Gent 1875; De Strijd in het Oosten, Gent 1876; De Jury, haar oorsprong, haar nut en hare gebreken, Gent 1877; Het recht van Engeland op Zuid-Afrika, Gent 1877; Onze Taal en de herziening der Wet van 1842, Gent 1879; De Taalstrijd in Oostenrijk, Gent 1880; De toekomstige Wereldtaal, Gent 1884; De Statistiek der Talen in België, Gent 1885; België's Strijdmacht, Gent 1886; Onze Taal voor het Assisenhof van Oost-Vlaanderen, Gent 1887; Ecce iterum Batavus, Antw. 1887; De Taalstrijd in het land van Wallis, Gent 1888; Het Nederlandsch als rechtstaal, Antw. 1888; Wat is eene Vlaamsche Gemeente? Gent 1889; Qu'est-ce qu'une commune flamande? Bruss. 1889; De Oorsprong der Belgische Vrijheden, Gent 1889; De Belgische Taalwetten toegelicht, bekroond met de goudene eermedalie door de koninklijke Vlaamsche Academie, Gent 1890; Practische Aanteekeningen op de wet van 3 Mei 1889 over het gebruik der Nederlandsche taal in strafzaken, Gent 1890.

[Jozef Lodewijk de Preter]

Preter (*Jozef Lodewijk de*), den 27 Juni 1868 geb. te Antwerpen, verbleef eenigen tijd te Zoningen (Henegouwen) en vestigde zich dan te Mechelen, waar hij zijn onderwijs genoot. Sedert 1887 studeert hij in de rechten aan de Hoogeschool van Brussel.

Hij gaf uit: Het Plezierreisje van Pachter Nelis, komisch verhaal, Antw. 1887; Het uitstapje van mijnheer Jaak Appelmans, Antw. 1887; Peer-Jan, Piot bij 't 20e in den jare 1887, gelegenheidsschrift tot bevordering onzer Vlaamsche belangen, door J. Lodewijk de Preter, student, Antw. 1887; Jan-Tist voor de rechtbank in den den jare 1887, Bruss. 1888; Student en Oud-student, Antw. 1888.

[Willem de Pretere]

Pretere (*Willem de*), in 1578 geb. te Brussel, trad op 6 Juli 1599 te Doornik in de orde der Jezuïeten, doch bracht het grootste gedeelte van zijn leven door te Antwerpen, waar hij 10 Nov. 1626 aan eene besmettelijke ziekte bezweek.

De door hem nagelaten werken zijn: Handtboexken der Societeyt oft Broederschap van de H. Maeghet Maria, ingestelt in de Societeyt Jesu, Antw. 1611; Examen van eene generaele Biechte, Antw.; Het Gheestelyck Paradys der godtvruchtighe Liedekens, Antw. 1619; Den Bloemhof der kerckelicker ceremonien, Antw. 1622; Gheestelyck Remedie in de besmettelycke sieckten, Antw. 1624.

[Arij Prins]

Prins (*Arij*), geb. te Schiedam 19 Maart 1860, is koopman te Hamburg, lid der firma Ebeling & Prins aldaar.

Schr. art. in De Nieuwe Gids; afzonderlijk gedrukt: Uit het leven, psd. A. Cooplandt, 's-Grav. 1885.

[Hendrick Jansz. Prins]

Prins (*Hendrick Jansz.*), in de helft der 17de eeuw organist en voorzanger te Medemblik, schreef: Medemblicker Scharrezoodtje, ghevangen en ontweijdt van verscheyden visschers, over-goten met een Sanghers-sausjen, tot Medemblick voor Mr. Hendrick Jansz. Prins, 1650.

[Johannes Prins]

Prins (*Johannes*), koopman te Leiden en aldaar in 1800 overl., meer dan 83 jaar oud, schreef: Leven van Ph. van Marnix, Leiden 1782, voorkomende in de bekroonde werken van het Leidsche Dichtgenootschap. Ook gaf hij zonder naam of jaar, doch met nieuwe aant., den 5den druk uit van A. Severinus, oorspronckelyke beschryving van de vermaerde belegering en 't ontset der stad Leiden, Leyden [1777.]

(Hand. Mij. Lett., 1879, blz. 174.)

[Isaac Prins]

Prins (*Isaac*), uit hetzelfde geslacht als de voorg., geb. 15 Februari 1781 te Leiden, waar zijn vader jur. dr., fabrikant en burgemeester was, werd reeds in 1796 ald. tot de acad. lessen bevorderd, stud. aanvankelijk in de letteren, daarna voor zijne bestemming in de theologie, werd in 1802 pred. te Ede, en was dit achtereenvolgens in 1807 te Lange- en Kortezwaag, in 1815 te Oud-Beierland, in 1817 te Alkmaar, 1822 te Dordrecht en in 1825 te Amsterdam, tot aan zijn emeritaat in 1873 na den hoogst zeldzamen zeventigjarigen diensttijd volbracht te hebben. Hij onttrok zich echter nog niet geheel aan hetgeen hem belang inboezemde, nam zelfs eenigszins deel aan den 300n gedenkdag der hoogeschool, waarin hij opgeleid was en overleed te Amst. 5 Febr. 1879.

Behalve van eene menigte stukken in den Navorscher, de Godgeleerde Bijdragen en een aantal leerredenen, godsdienstige werkjes en vertalingen, is hij de schrijver van

verschillende boekjes voor bijbelsch onderwijs, die een voor ons land merkwaardig groot aantal drukken beleefden, b.v.: Onderwijs in de bijbelsche geschicdenis voor eenigzins gevorderden, Amst. 1822, 36ste druk, 1871; Idem voor meer gevorderden, Amst. 1824, 18de druk, 1871; Idem voor eerstbeginnenden, Amst. 1824, 34ste druk, 1869. Hij schreef ook een Leesboek over de bijbelsche geschiedenis, 3 stukken, Amst. 1827-'29, 2de druk, Gorinchem 1838-'40, en gaf een paar jaargangen (1840 en 1841) van het Christelijk Jaarboekje uit. In de Hand van Lett. gaf hij de levensberichten van E.B. Swalue, 1865, en van J.J. van Voorst, 1869; gelijk hij elders zijn bloedverwant van moederszijde, dns. H. Rietveld, in herinnering gebracht had.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1879.)

[Johannes Jacobus Prins]

Prins (*Johannes Jacobus*), zoon van den voorg., geb. te Langezwaag 9 October 1814, studeerde en prom. in de godgeleerdheid te Leiden en werd in 1838 pred. te Eemnes-Binnendijk, in 1840 te Alkmaar en in 1843 te Rotterdam. Den 10 Sept. 1855 werd hij hoogleeraar in de godgeleerdheid aan de Leidsche hoogeschool, waar hij thans den door de wet voorgeschreven rusttijd geniet.

Behalve enkele in 't Latijn geschreven stukken, werken over godgeleerdheid, leerredenen, enz., schreef hij: Over de studie der godgeleerdheid en de keuze van het predikambt in de Hervormde kerk, Amst. 1868; Het kerkrecht der Nederlandsche Herv. kerk, historisch-critisch beschreven, Leid. 1870; Een geneesmiddel erger dan de kwaal. Bedenkingen tegen Dr. J. Cramer, Leid. 1872; Godsdienstige rede ter voorbereiding van het Academiefeest, 7 October 1875, Leid. 1875; Over Bijbelvertaling (Volksbibliotheek, 2e Jaargang), Amst. 1875. Verder gaf hij opstellen in de Godgeleerde Bijdragen, den Evangeliespiegel, Licht, liefde, leven, Christelijk Album, Geloof en vrijheid, Jaarboeken voor wetenschappelijke theologie, het Theologisch Tijdschrift, enz.; ook schreef hij artikels in het Bijbelsch Woordenboek, Levensberichten in de Hand. der Mij. van Lett., als: R. Adriani, 1863; W. v. Hengel, 1871; Is, Prins, 1879, en was medewerker en revisor der Synodale Bijbelvertaling.

[Anthonij Winkler Prins]

Prins (*Anthonij Winkler*), geb. 31 Januari 1817 te Voorst, werd te Utrecht candidaat in de wis- en natuurkunde en in de letteren, stud. daarna aan het Doopsgez. Semin. en werd in 1841 pred. te Tjallebert, in 1850 te Veendam; na zijn eervol emeritaat in 1882 vestigde hij zich te Amst., waar hij zijn letterarbeid onvermoeid voortzette, gelijk hij sinds Mei 1889 te Lisse doet.

Hij schreef: De droom, een gedicht, Utrecht 1837; Durwic of de laatste Bard, een gedicht, Amst. 1839; Hansje of het Bruidsgeschenk, idylle naar Eberhardt, Amst. 1840; Braga (1e jrg. onder medered. van Ten Kate), Utrecht 1843, nieuwe uitg. met aant., Dev. 1882; De Vlinder, 3 st., Heerenveen 1844-'48; Bemoediging in tegenspoed, een gedicht, Heerenveen 1847; Aan Alphonse de Lamartine, een gedicht, Heerenveen 1848; Leerredenen, Heerenveen 1851; Brand op zee, een gedicht, Wildervank 1852; De gesluijerde Profeet van Chorassan, een gedicht naar Moore, 's-Hage 1853; De bisschoppelijke hierarchie, de protest. beweging en het ministerie, Wildervank 1853; Ziet om u! ons huis en zijne bewoners, Wildervank 1863; Beknopte schets der

dampkringskunde, Amst. en Sneek; Natuurtafereelen uit den Harz, noordelijk Italië en Zwitserland, Sneek 1858; Zwitserland, dichtstukken, Wildervank 1860; Drie extra-beschouwingen uit de Veenkoloniën over de hergraving der Diepen te Veendam, Wildervank 1863; De veldslag bij Waterloo, Wildervank 1865; Het ministerie Thorbecke, Wildervank 1865; Aan den heer Mr. Thorbecke bij het vragen van zijn ontslag, Wildervank 1866; Handb. der aardrijkskunde, door 't Nut uitgeg., 3 dln., Amst. 1859-'68; Gesch. en beschr. van Schiermonnikoog, Amst. 1868; Beschouwingen uit de Veenkolonie, een bundel art. uit de Gron. Courant, Gron. 1866; Geïllustreerde Encyclopaedie, Amst. 1869-'82, 15 dln. en 1 deel platen, een reuzen-arbeid, reeds sedert 1883 in tweede uitgave verschenen; Geïllustreerde Aardrijksbeschrijving ald. 1889. Verder vertaalde hij een groot aantal werken over natuurlijke historie en andere takken van wetenschap, leverde dichterlijke bijdragen in den Muzenalmanak, Aurora, Christophilus, den Miniatuur-almanak en onderscheiden studenten- en volksalmanakken, prozastukken in De Gids, de Vaderl. Letteroefeningen, De Economist, De Vrije Fries, Europa, Nederland en vooral in het Practisch Volksboek, dat hij eene reeks van jaren redigeerde; dagbl., inzonderheid Prov. Friesche, Twentsche Gron. en Veendammer Courant.

(Geïllustr. Encycl., P. blz. 479.)

[Jacob Winkler Prins]

Prins (*Jacob Winkler*), zoon van den voorg., geb. 5 Februari 1849 te Tjallebert, volgde de lessen aan het toenmalig gymn. te Veendam, werd in 1868 en andermaal als litt. stud. te Utrecht ingeschr., legde zich weldra op de beoefening der nieuwere letteren toe, doceerde eenigen tijd in Engeland en woont thans te Apeldoorn, waar Mevr. Winkler Prins-Frackers eene bijz. school voor meisje bestuurt.

Onder het psd. Kaspar Brandt schr. hij: De Ondermeester van Aewerd, 2 dln., Arnh.

1871; De Armband uit Japan, Sneek 1876; met zijn' naam: Sonnetten, Amst. 1885; Zonder sonnetten. Nieuwe gedichten, Amst. 1886; Liefdeserinnering. Nieuwe ged. en gez., Amst. 1887; Verder bijdr. in Nederland, Letteroefeningen, Onze Tolk, De Banier, De Nav., Pract. Volksboek, enz.

[Johanna Elisabeth Winkler Prins]

Prins (*Johanna Elisabeth Winkler*), geb. te Veendam, 4 Jan. 1856.

Schr. oorspr. schetsen in De Huisvriend, Eigen Haard, Vragen van den Dag, en vert. de romans: Ophelia, 's-Grav. 1883; Arne, 's-Grav. 1884; De kinderen van den nihilist, 2 dln., 's-Grav. 1884.

[Alfons de Prins]

Prins (*Alfons de*), op 26 Aug. 1839 geb. te Leuven, in welke stad hij aan de Hoogeschool studeerde en doctor in de rechten en in de staatkundige en administratieve wetenschappen werd en nu advocaat is.

Hij schreef in dagbladen en tijdschriften en eenige Fransche werken, terwijl hij in onze taal uitgaf: De Tael van 't Dietsche vaderland. Gedicht voorgedragen op het zevende tael- en letterkundig congres, gehouden te Brugge, Leuven 1862; en Herinnering, novelle, Leuven 1862.

[Pieter Johannes Prinsen]

Prinsen (*Pieter Johannes*), geb. te Stolkwijk 6 Juni 1777, was eerst timmerman, doch legde zich op het onderwijs toe, om aan zijn leerlust te voldoen, werd ondermeester op de stadsschool te Schiedam, destijds onder den bekwamen Verboon, die, gelijk de pred. W. Goede te Rott. hem in zijne studiën voorthielp; in 1798 opende hij zelf aldaar eene school, in 1801 werd hij hoofdonderwijzer aan die van 't Nut te Haarlem, waar hij eene leesmethode toepaste, welke bijna overal in den lande gevolgd werd en nog wel gevolgd wordt. Hij ontving in 1810 eershalve den eersten onderwijzersrang; in 1817 werd hij directeur der rijkskweekschool van onderwijzers, en overleed te Haarlem 6 Januari 1854.

Hij schr. leer- en schoolboeken en werken over opvoeding en methode. De voornaamste zijn: Leerwijze om kinderen te leeren lezen, Amst. 1818, 3e dr., 1824; Beginnend onderwijs in de Nederlandsche taal, Haarlem 1837; Beginselen van de voorstellenleer der Nederlandsche taal, Haarl. 1844. Met Van Dapperen samen: Handleiding voor onderwijzers, om kinderen te leeren denken, opmerken en spreken, toegepast op de meetkunde, Amst.; Schoolgezangen voor drie stemmen, Amst.; Beginselen der zielkunde, Haarl. 1833. Ook bewerkte hij eene verkorte uitgave der opvoedk. werken van A.H. Niemeyer, vertaalde de Grondbeg. van Opvoeding en Werkdadig Schoolonderwijs door B.G. Denzel en had toezicht op de Ned. uitgave der geschr. van H. Pestalozzi, 5 dln., Zutphen 1828.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1854; Hildebrand, Na Vijftig jaar, Haarl. 1887, blz. 38-41.)

[Leendert Proes]

Proes (*Leendert*), geb. te Amst. 27 Sept. 1805, volgende eerst de lessen aan de Lat. school, verder van 1821-'24 aan het Athenaeum, daarna tot 1829 te Utrecht, waar hij als litt. cand. aangekomen was, en prom. er in de godgeleerdheid 27 Mei 1833; werd in hetzelfde jaar pred. te Doorn, in 1837 te Leeuwarden, waar hij zijn 50-jarigen dienst in die gem. herdacht, 13 Nov. 1887, den 1 Dec. van het volgend jaar zijn ambt nederlegde en in Mei 1889 zestig jaar gehuwd was met Agatha Maria Nagtglas.

Schr.: De Bergrede des Heeren, in hare toepassing op het Christelijk leven verklaard, Leeuw. 1856, een werk, dat zeer geroemd werd wegens zijne taalk. verdiensten; Tiental leerredenen, Arnh. 1862. Onderscheidene opst. in: Licht, Liefde, Leven; Chr. Album; Evang. Penningmagazijn; meer dan 1200 overdenkingen in Bijb. Dagschrift en Het Brood des levens. De Navorscher getuigt afdoende van zijne uitgestrekte nasporingen.

F.N.

[Pieter Jansz. Proost]

Proost (*Pieter Jansz.*), geb. 16 Maart 1852 te Amst., stud. van 24 Jan. 1874 te Leiden en prom. aldaar in 1880, werd in dat jaar prop., den 24 April 1881 te Geervliet, in 1883 te O.- en W.-Blokker, en is thans sedert 26 Juni 1887 te Koog aan de Zaan.

Schr.: het acad. proefschr. Jodocus van Lodenstein, Amst. 1880, in goedkoope 2e uitg. herdrukt, ald. 1882.

[Jan Edward de Proost]

Proost (*Jan Edward de*), te Borgerhout geb. 29 Dec. 1851, deed zijne studiën in het O.L.V. college te Antwerpen en in het seminarie te Mechelen, en is thans onderpastoor te Steyn Ockerzeel.

Onder het pseudoniem Wardus schreef hij: De Wraak van den Bedelaar, Borgerhout 1883; De Zoon van den Baanstrooper, Borgerhout 1883; Wannes de Dronkaard, Borgerhout 1887; Een gouden Hart, Gent 1888; De Jood Abraham, Gent 1888.

[Mr. Jan Coenraad Pruimers]

Pruimers (*Mr. Jan Coenraad*), geb. te Zwolle in 1799, studeerde te Utrecht in de rechten, in welk vak hij promoveerde, doch overleed reeds 31 Januari 1822 in zijne geboortestad. Hij gaf uit: Rijmen, Amst. 1821.

[Erycius van den Puteanus of Putten]

Puteanus, of **Putten** (*Erycius van den*), ook **Honorius van den Born** geheeten, onder welken naam hij twee werkjes uitgaf. Hij werd geb. te Venloo 4 Nov. 1574. Zijne eerste opleiding genoot hij te Dordrecht

en voltooide zijne studie in het Driekronen-College te Keulen. Aan de Hoogeschool van Leuven studeerde hij in de rechten en werd er 5 Juli 1595 bachelier. Daar hij liefhebber en beoefenaar van muziek en schilderkunst was, bezocht hij, op aanraden van zijnen leeraar Justus Lipsius, Italië, en vestigde hij zich voor eenigen tijd te Milaan. Omtrent 1601 bekwam hij een leerstoel van welsprekendheid en het eerambt van geschiedschrijver van den Spaanschen koning Filips III. In het jaar 1606, bij het sterven van Justus Lipsius, werd diens leerstoel aan hem opgedragen, en hij bekleedde dien tot zijn dood, die 17 Sept. 1646 voorviel. Schier met al de voornaamste schrijvers van zijn tijd stond hij in vriendschappelijke betrekking en dit was vooral het geval met de dichters en dichteressen van Noord-Nederland.

Hij schreef een ontzaglijk groot aantal werken in het Latijn, doch de hier volgende zijn oorspronkelijk in onze moedertaal. (Eerste uitgaaf:) Sedigh leven, met kort-dicht-stichtighe Spreukbeelden, tot borgherlick ghebruyck voorghestelt, door Honorius van den Born, tot Loven by Everaerdt de Witte, opte Prooststraet, teghen over de Halle, anno 1638; (tweede uitgaaf:) Sedigh leven, daghelycks broodt, met korte jaerlanghe dichtstichtighe spreuckbeelden, tot deughden voedsel uitghedeylt door Honorius van den Born, tot Leuven, anno 1639; Toemaete op 't sedigh leven, daghelycks Broodt, tot een nieuwjaar ghifte, M.D.XLI.

[Jacobus Josephus Putman]

Putman (*Jacobus Josephus*), den 4 Jan. 1819 te Oudewater geb., deed zijne hoogere studiën te 's-Heerenberg en werd op 10 Augustus 1836 tot priester gewijd. Straks toog hij naar de West en stond van 1839 tot '53 als pastoor te Santa Rosa op Curaçao. Naar het vaderland wedergekeerd werd hij in 1853 pastoor te Cabau, om in 1857 te worden verplaatst naar de kerk buiten de Wittevrouwenpoort te Utrecht. In 1858 werd hij tevens lid van het aartsbiss. kapittel en in 1868 deken der stad Utrecht. Zijn overlijden valt op 8 Mei 1883.

Behalve een gebedenboek in de Negertaal van Curaçao, 'twelk daar thans nog in druk gebruik is, schreef hij: Gebedenboek ten dienste der Katholieke jeugd, dat in 1849 voor de eerste maal verscheen en in 1864 een vierden druk beleefde; Wolfhesen en Kevelaar, Utrecht 1865; Cervantes Reis naar den Parnassus, Utrecht 1872; Studiën over Calderon en zijne geschriften, Utrecht 1881; Mijne Studiën over Calderon en zijne geschriften verdedigd, Utrecht 1882.

J.J.H.

[Karel Lodewijk van de Putte]

Putte (*Karel Lodewijk van de*), op 3 Febr. 1850 geb. te Pitthem (West-Vl.), studeerde in de rechten en vestigde zich ten jare 1886 als advocaat te Antwerpen. Bij koninklijk besluit van 31 Aug. 1888 werd hij benoemd tot griffier bij het vredegerecht te Aarschot.

Hij gaf in het licht: Edmond Minne, een ouderlijk kruisken, en Ravenschoot, ofte drie naamveranderingen, Gent 1877; Een Kranseken aan Denterghem, Gent 1877; Jonkheidsschets, 1880; Vorst, Schilder en Vriend, Leuven 1880; Gedachten, Antw. 1888.

[Willem Jozef Maria van de Putte]

Putte (*Willem Jozef Maria van de*), den 3 Oct. 1842 te Aalst geb., werd na zijne geestelijke studiën te hebben gedaan en geestelijk te zijn gewijd, achtereenvolgens coadjutor, onderpastoor en pastoor, welk laatste ambt hij thans te Denderhauthem bedient.

Hij schreef een Fransch werk, leverde bijdragen in bladen en tijdschriften en gaf afzonderlijk uit: Kortbondig en eenvoudig verhaal van het leven en de marteldood der heilige Godelieve van Ghistel, Aalst 1883 en 1887; De Heilige Rochus en zijn eeredienst, Aalst 1886; Het Leven der Heilige Margareta, maagd en martelares, Aalst 1884 en 1888.

Q

[Johan Christiaan Willem Quack]

Quack (*Johan Christiaan Willem*), 12 Juli 1826 geb. te Herveld, waar zijn vader, zoon van dns. Quack te Zetten, eerst landhuishoudkundige aldaar en later wijnkooper te Elst was, ontving zijne opleiding aan het gymn. te Wageningen, begon zijne theol. stud. 5 Maart 1845, en voltooide die bij zijne prom. ald. in Juli 1850; zijne eerste standplaats Brakel bekleedde hij van 9 Febr. 1851 en beleefde daar de watervloeden van 1855 en 1861, vertrok in 1862 naar Bemmel en is sinds 18 Juni 1876 te Ravenstein, waar in 't vlgd. jaar de bediening der gem. Dieden bijgevoegd is.

Schr., behalve opstellen in den Geld. Volksalmanak, dien hij sedert 1861 alleen redigeerde, bijdr. in het tijdschr. Gelderland, in 's Levens Leerschool, De Fakkel, De Waarheidsvriend en Het Leeskabinet. Afz. verscheen: Gesch. van den watersnood in Ned. en O.-Indië, Dordr. 1861; Het licht der Kerkhervorming. Kerkelijke rede.

[Marinus Lambertus Quack]

Quack (*Marinus Lambertus*), broeder van den voorg., geb. te Herveld 2 Sept. 1827, werd de opvolger van zijn gen. vader in den wijnhandel te Elst en beoefende tevens de letteren, schreef: Eerste Gedichten. Ernst en luim, Tiel 1869; Eleonore van Gelre, hist. drama, met een aanbevelend voorwoord van J.J. Cremer, Gor. 1872; De graaf van Rotsveld en zijn neven, klsp., Amst. 1875; Bloemen onder 't koren. Gedichten, Arnh. 1885; De wraak van Snuf, klsp., Zutphen 1887. Voorts gedichten, novellen enz., verspreid in jaarboekjes als Aurora, Geld. Volksalmanak; laatstgen. jrb. red. hij met zijn gen. broeder en gaf met dezen een bundeltje verspreide novellen uit: Zoo zeden, zoo tijden, Arnh. 1877.

[Mr. Hendrik Peter Godfried Quack]

Quack (*Mr. Hendrik Peter Godfried*) werd 2 Juli 1834 geb. te Zetten, waar zijn vader, tot een anderen familietak dan dien der voorg. behoorende, eene bierbrouwerij had op het sedert als asyl bekende Steenbeek; hij begon zijne studiën te Utrecht 30 Sept. 1853, beoefende de rechten aan het Amst. athen. en prom. te Utrecht in Juli 1860. In het vlg. jaar was hij korten tijd aan het prov. gouvernement van N.-Holland werkzaam, werd in Sept. 1868 secr. van den raad der spoorw., den 23 Oct. (1868) hgl. te Utrecht, en onderwees bij de invoering der wet H.O. in April 1876 de staathuishoudkunde. Door zijne benoeming tot secr. der Ned. Bank vestigde hij zich te Amst., Dec. 1877 en werd een der directeuren dezer instelling, 1 Juli 1885. Den 21 Juli van hetzelfde jaar werd hij buitengew. hgl. in de gesch. der staathuish. aan de gemeentelijke universiteit te Amst.; sedert 1863 is hij lid, en later ook secr. der redactie van De Gids.

Afzonderlijke geschriften: Martinus des Amorie van der Hoeven, Amst. 1864; Traditie en Ideaal in het volksleven, Utr. 1872; De Socialisten. Personen en stelsels, 3 dln., Amst. 1875-'88; Studiën en schetsen, Amst. 1886; benevens kleinere stukken of overdrukken. Verspreid bleven nog een groot aantal studiën, vooral in De Gids en de Nieuwe Rott. Ct., als periodieke bijdr. of opst. over van elkander onafhankelijke onderwerpen.

[Jan de Quack]

Quack (*Jan de*) geb., te Rott. 16 Aug. 1769, was in 1792 magazijnmeester bij het Fransche leger in N.-Holland, tijdens de landing der Eng. en Russen, bekleedde daarna eene betrekking bij het Ministerie van marine en koloniën voor de W.-I. en werd in 1811 commissaris van politie te Zaandam, in 1812 te Hoorn en in 1813 weer te Zaandam; hem werd door den Maire Gobel aldaar de verdediging opgedragen der beschuldigden wegens het oproer van 1813, doch de generaal Molitor weigerde hem hunne verdediging voor te dragen en de beschuldigden werden veroordeeld en terstond

gefusilleerd. In 1814 werd hij commies bij het Dep. van koophandel en koloniën, een jaar later bij dat van binnenl. zaken en in 1823 als zoodanig eervol ontslagen en gepensionneerd. Het jaar daaraanvolgende benoemde de koning hem tot plaatsverv. vrederechter te Beverwijk, in 1828 tot burgemeester aldaar, in 1837 ook te Castricum, tot aan zijn' rusttijd. Hij overleed te Beverwijk 4 Juli 1852.

Hij schreef: De lotgevallen van de familie Walstruik, of Nederland gedurende eene halve eeuw, oorspr. roman, 2 dln., Amst. 1838; Maria de l'Orineau, of de huwelijks-aanvrage, oorspr. roman, Amst. 1846; Staatk. geloofsbelijdenissen in Nov. 1848, Alkm. 1849; Een kroegpraatje van eenige politieke tinnegieters, luimig dichtstuk, Alkm. 1858 (een nieuwe uitgave van het vorig werk).

[Jan de Quack Jz.]

Quack Jz. (*Jan de*), vertaalde en bewerkte een groot aantal tooneelstukken, en schr. ook een enkel trspel: Het gewaande consult, blsp., 's-Hage en Amst. 1799; De edelmoedige schoenlapper, trspl., niet vertaald, ald. 1800; De kluchtige opera, 's-Hage 1802; De doctor der dwaazen, blsp., 's-Hage 1802; De knegt van twee meesters, zgsp., ald. 1801; Het bankroet van den schoenlapper, blsp., ald. 1804; Oordeel niet voor dat het tijd is, blsp., ald. 1804; De menschlievende Tooneelspeler, 's-Hage 1805; De duivelsbrug, trsp., in het Zedelijk Schouwtooneel der Menschelijke Hartstogten, 1807; Florian, blsp., Amst. 1807; Valsain en Sophia, Amst. 1810; Zuma, of de ontdekking van den Kina-bast, Amst. 1819; Jan Calas, tnsp., Amst. 1820; Het schandvlek of de twee galeiboeven, Amst. 1823; Het Kamerarrest, of de twee geheimen, Amst. 1834; De Fandangomanie, of de dans in 't proces, Amst. 1839. Met B.A. Fallee gaf hij: De drie Fanchons, of dat zal nooit eindigen, blsp., 's-Hage 1804; De Prins op het bal of de Chineesche lantaarns, blsp., ald. 1804; Adelle, of de Hut, met zang, ald. 1804; De blinde Cassander, of het concert van Arlequin, blsp., ald. 1804; De Vrouwen-Soldaten, blsp., Amst. 1809; De wedloop om een vrouw, blsp., Amst. 1809; De zangzieke kleermaker, zgsp., Amst. 1812.

[Hendrik C.M. Quakkelaar]

Quakkelaar (*Hendrik C.M.*), geb. 3 Nov. 1829 te Roosendaal, deed zijne studiën te Turnhout en leverde bijdragen in De Kempenaar van Turnhout onder den titel: Spot met Niemand, 1882; De Maria Almanak, 1884, en De bode van het H. Hart, 1887. Afzonderlijk verscheen van hem: De Pastoor en de Bandiet, Turnhout 1884.

[Thomas Adolf Quanjer]

Quanjer (*Thomas Adolf*), geb. te Moordrecht 4 Februari 1843, werd opgeleid voor den militairen geneeskundigen dienst, in 1866 aangesteld tot officier van gezondheid 3e klasse, in 1873 tot officier van gezondheid 2e kl. en in 1878 tot 1e kl. In 1881 verliet hij den militairen dienst na in 1877 te Utrecht tot arts bevorderd te zijn, en praktizeert thans te Utrecht.

Hij schreef: Een pleegzoon, roman in 2 dln., Arnhem 1875, en enkele veel gelezen kleinere werken over gezondheidsleer.

[Quarles]

Quarles. De stamvader dezer oorspr. Schotsche, later Eng. familie, door aanhuwelijking reeds vroeg met den bijgevoegden naam **Ufford** vermeld, in 't gevolg der prinses Elisabeth, later koningin van Boheme, in ons land gekomen, vestigde zich hier en liet twee zonen na, die even zooveel takken vertegenwoordigen, waarvan een meer tot den militairen stand behoorde, de anderen in de regeering waren en in wetenschap en letteren de overleveringen bewaren van hun voorzaat Francis Quarles, geb. 1592, overl. 1644, dichter van The Divine Emblems, 1645. De kinderen van Mr. Willem, den laatsten griffier van de Staten-Generaal der republiek en die van zijn broeder Mr. Pieter Nicolaas, pres. der rechtb. te Haarlem, zijn in 1815 in den Ned. adel opgenomen als de jonkheeren Quarles van Ufford. Van deze worden hier genoemd:

[Jhr. Mr. Joan Quarles van Ufford]

Quarles van Ufford (*Jhr. Mr. Joan*), geb. in Den Haag 22 Sept. 1821, prom. 9 Dec. 1844 met eene bekende diss. De Concilio Status, was van 1845-'55 ambtenaar, eerst bij het prov. gouv. van Zuid-Holland, van 1850 bij de afd. Waterstaat, toen Min. van Binnenl. Zaken, en referendaris dezer afd., doch moest wegens gebrekkige gezondheid vijf jaar later zijn ambt nederleggen. Hij overl. 17 Maart 1856.

Naamloos schr. hij: Beschouwingen over de wijze van zamenst. en de bevoegdheid van den Raad van State, 's-Grav. 1848. Met zijn' naam: Handl. voor de vaststelling der nieuwe waterschaps-reglem., ald. 1851; benevens opst. in het regtsk. tijdschr. Themis.

(Kunst- en Letterb. en Themis, 1856.)

[Jhr. Mr. Jakob Karel Willem Quarles van Ufford]

Quarles van Ufford (*Jhr. Mr. Jakob Karel Willem*), geb. te Rijswijk bij 's-Grav., 22 Mei 1818, prom. 9 Dec. 1844 te Leiden in de rechten op eene diss. De vi rationum in domest. patriae nostrae condit. inde a controversia M. Britanniae cum colonis suis in Am. Sept. usque ad foedus nostrum cum Francia, 10 Nov. 1785; was van 1850-'71 ambtenaar bij 't Min. van Binnenl. Zaken, later ref., hoofd van Personeele zaken bij het dept. van koloniën, tot aan zijn eervol ontslag op verzoek in laatstgen. jaar; waarna hij bijzonder de belangen der Mij. van Weldadigheid behartigt, wier voorzitter-commissaris hij sedert jaren geweest is, en zich verder met letterarbeid bezig houdt, gelijk dit wdb. menig blijk draagt van zijne uitgebreide kennis der koloniale personengeschiedenis.

Schr.: De Koloniën der Mij. van Weldadigheid in 1846 (met Dr. W.C.H. Staring), Arnh. 1847 en tal van stukken over deze instellingen; Indrukken van Java medegebragt, 's-Grav. 1861, en Wat is voor Neêrl.-Indië noodig? ald. 1863, (twee broch. naar aanleiding eener reis naar Java); Herinneringen uit Scandinavië, ald. 1876. Voorts een groot aantal art. in De Gids, Letterl. Maandschr., De Recensent, Themis, Tijdschr. van Neêrl.-Indië, Tijdschr. voor het Armwezen, Konst- en Letterbode, Ned. Spect., Gelderland en vooral in De Economist, waaraan hij bijna sedert de oprichting medewerkte en boven verscheidene bijdr., jarenlang de koloniale Kroniek schreef.

[Jhr. Hendrik Quarles van Ufford]

Quarles van Ufford (*Jhr. Hendrik*), broeder van den voorg., geb. te Loosduinen 4 Juli 1822, kwam in 1842 als adelborst bij de Kon. Ned. Marine en werd zestien jaar later op zijn verzoek eervol uit 's lands zeedienst ontslagen. Hij vestigde zich als landhuurder in de vorstenlanden en overl. te Ketandan op Java, 15 Jan. 1860.

Als adjudant van den Gouverneur-Generaal A.J. Duymaer van Twist vergezelde hij dezen op zijn reis door de Molukken en gaf naar aanleiding hiervan naamloos uit: Aanteekeningen betrekkelijk eene reis door de Molukken van den Gouverneur-Generaal A.J. Duymaer van Twist, 's-Hage 1856.

[Jhr. Mr. Pieter Nicolaas Quarles]

Quarles (*Jhr. Mr. Pieter Nicolaas*), geb. te Haarlem, 12 Juli 1797, ontving zijne opleiding te Weesp, stud. en prom. te Leiden en nam deel aan den veldtocht van 1815; toen hij te Denain aan eene besmettelijke ziekte leed, had hij zijn leven te danken aan den later beroemden Mr. J.M. de Kempenaer, evenals hij vrijwilliger der Leidsche hoogeschool. Hij vestigde zich te Zutphen en was daar veel jaren lid der arr. rechtbank en van verschillende

regeeringscolleges; hij overl. er, hooggeëerd, maar bijna blind, 26 Febr. 1887.

Als Haarlemmer stond hij onwrikbaar pal voor de aanspraken zijner geboortestad op de uitvinding van Coster; vandaar, dat hij eenige stukken schreef om te betoogen, dat deze de boekdrukkunst had uitgevonden, o.a.: Eenige regelen ter wederlegging van De Coster-legende van Dr. A. van der Linde, Haarl. 1872; Beknopt verhaal der uitvinding van de boekdrukkunst door Lourens Jansz., ald. 1876.

[Karel Victor Hippoliet de Quéker]

Quéker (*Karel Victor Hippoliet de*), te Beveren op den IJzer (West-Vl.) geb. 6 Oct. 1857, ontving zijn onderricht in zijn dorp, in de Staatsmiddelbare school van Veurne en aan de Normaalschool van Gent. Opvolgenlijk was hij beambte bij den Staatsspoorweg, onderwijzer te Poperinge en te Ieperen en werd in 1884 bureeloverste bij het gemeentebestuur der stad Brussel en bijzondere secretaris van den Burgemeester dier stad.

In de Nederlandsche Dicht- en Kunst-halle, Jong Vlaanderen, De Volksschool, enz. leverde hij bijdragen in dicht en proza, terwijl hij afzonderlijk uitgaf: De Natuurwetenschappen in de lagere school, Ieperen 1883; Iepersche Bloemen, schetsen en beelden uit ons verleden, Hilda, 1361, Ieperen 1886; Rozier, gedicht, Bruss. 1886; Een Drama onder de gevloekte Wet-1884, Bruss. 1886; Piétrina, drama in drie bedrijven, Antw. 1887; Herboren Liefde, tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1887; Finis Coronat Opus, blijspel met zang in één bedrijf. Bruss. 1887; Maria van Brabant, groot vaderlandsch drama in vijf bedrijven, Bruss. 1887; In de Val! blijspel in één bedrijf, Bruss. 1887; De Kroep, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1887; Eigen Keuze, tooneelspel in één bedrijf, muziek van Gentil Antheunis, Bruss. 1887; De Schapekop, blijspel met zang in één bedrijf, Antw. 1887; Te Romanesk, blijspel in één bedrijf, Antw. 1887; De zwarte Beer, blijspel met zang in één bedrijf, Antw. 1887; Het gevonden Kind, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1888; Kaf en Koorn, verzameld uit CXXVIII dichtaren, Bruss. 1888; Rarekiek, bundel novellen, Ieperen 1889.

[Erasm Quellin]

Quellin (*Erasm*), te Antwerpen geb. 19 Nov. 1607, was leerling van P.P. Rubens en werd een der voornaamste portret- en historieschilders der Antwerpsche School. In 1643 werd hij in zijne geboortestad ook lid der Rederijkerskamer De Violiere, in wier schoot hij niet enkel als tooneelliefhebber, maar ook als dichter moet werkzaam zijn geweest. Zulks is te veronderstellen, daar hij in het werk: Het Gulden Cabinet van de edel vry schilderconst, door Corn. de Bie, een zeer vloeiend en geestig gedicht schreef, getiteld: Tot lof van Mr. Cornelis de Bie. Quellin overl. te Antwerpen 7 Nov. 1678.

[Mr. Jean Philippe Théodore du Quesne van Bruchem]

Quesne van Bruchem (*Mr. Jean Philippe Théodore du*), geb. te Arnhem 24 Aug. 1840, begon zijne acad. studiën te Utrecht, 27 Sept. 1859, prom. ald. en vestigde zich als advocaat te Soesterberg, gemeente Soest. Hij schreef: Gedichten, Utr. 1869.

[Salomon Davidsz. Questiers]

Questiers (*Salomon Davidsz.*), werd den 7 Nov. 1613 te Amst. op het stadhuis in ondertrouw opgenomen, als Leidenaar, 23 jaar oud en pompenmaker ‘neven der heyligen stede’. Hij zal dus de vader - niet, gelijk vroeger gegist werd, de broeder - der beide volgenden geweest zijn.

Men heeft van hem: Griecxen Amadis, Amst. 1633 en bijdragen in eerste deel van de Amsterdamse Mengelmoez, Amst. 1658.

[Catharina Questiers]

Questiers (*Catharina*), geb. te Amsterdam 21 Nov. 1637, is vermoedelijk de dochter van den voorg., schoon haar doop, als niet bij de hervormden toegediend wel niet meer te Amst. kan teruggevonden worden, daar de registers der Katholieke kerken niet zoo oud zijn. In Mei 1664 trouwde zij op 't stadhuis; haar echtgenoot, Jan van Hoest geheeten, van Leiden geboortig, was koopman te Amst. Toen zij 1669 deftig in de Oude kerk begraven werd, woonde zij in de Warmoesstraat. Naar de lofspraken harer vrienden - waaronder ook Vondel en Huygens - te oordeelen, moet zij ook bedreven geweest zijn in 't etsen en teekenen.

In 1665 verscheen te Amsterdam een boekje van haar, getiteld: Lauwer-stryd tusschen Catharina Questiers en Cornelia van der Veer, met eenige bijdichten aan en van haar geschreven. Haar poëzie is ook te vinden voor Blasius: Fidamants kusjes, Amst. 1663, en andere werken: in Klioos Kraam en in Bloemkrans van verscheyde gedichten. Zij schreef ook drie tooneelstukjes: Den geheimen minnaar, blijspel, uit het Spaansch van Lope de Vega, Amst. 1655; Casimier, of gedempte Hoog-moet, blijspel, uit het Spaansch van Lope de Vega Carpio, ald. 1656; De ondankbare Sylvius of getrouwe Octavia, blijspel, ald. 1665.

[David Questiers]

Questiers (*David*), schreef en ander in het tweede deel van Klioos Kraam en was een vriend van Hieron. Sweerts en Willem Schellinx; de drie heeren verjaarden op denzelfden dag. Verder blijkt uit een gedicht van Catharina, Bloemenkrans, 554, dat David haar broeder is, terwijl zij

zelve een Klaagdicht ontvangt van Pieter Verhoek, Op den Doodt van David Questiers, Aan Katharina zijne Zuster, geschr. uit Leiden, 17 April 1663.

[Jan Quicke]

Quicke (*Jan*), volksdichter, geb. te Brugge 28 Sept. 1744 en aldaar gestorven 2 Juni 1805. Hij was schoenmaker van stiel, doch bekleedde tevens het ambt van griffier der Brugsche Rederijkerskamer De Kruisvaarders, onder zinspreuk: Deugd baart vreugd. Alhoewel schier van alle letterkundige opvoeding verstoken, had de natuur hem tot dichter bestemd en was hij de door het volk geliefde schrijver van talrijke liederen en gelegenheidsstukjes. Een afzonderlijk werk verscheen van hem onder den titel: Het leven en lofbaere daeden van den weergaeloosen onvermoeyelyken digter Joos van Vondel, verdeeld in dry gesangen, benevens eene redevoering over de natuer-kunde en de werking der negen zang-godessen, Brugge 1789.

[Gilles Jacobsz. Quintijn]

Quintijn (*Gilles Jacobsz.*), geb. te Haarlem in 't laatst der 16e eeuw, schreef een dichtstuk, getiteld: Oraeniens Grolsgewin: S.V. Doorl. ter Eeren,... poeetischer wyse in 't licht gebragt, Haarl. 1627. Dit gedicht bezorgde hem de tusschenkomst van Prins Frederik Hendrik in zekere rechtszaak betreffende eene som van ruim 4939 gulden, waarvoor zijne tante, ‘Moersoet’, Cornelia Kooymans, wed. Abr. de Visscher, den dichter te Haarlem had doen gijzelen, en hij, na de betaling op bevel van den Hoogen Raad, nog drie jaar gevangen was gehouden. Na zijn ontslag vestigde hij zich in Den Haag en gaf daar in 1629 uit: Oraniëns overwinning van 's Hertogenbos, en de Hollandsche Liis met de Brabantsche Bely, Poeetischer wijse voorgestelt en gedicht.

R

[Adam Hendrik Raabe]

Raabe (*Adam Hendrik*), werd 4 Dec. 1834 geb. te Nijmegen en daar voor het lager onderwijs opgeleid, verkreeg daarvoor van 1851-'57 de noodige verschillende admissiën, doch liet zich reeds 30 Mei 1855 te Utrecht als stud. in de letteren inschrijven. Hij prom. ald. en in deze faculteit, 17 Maart 1866, opende 1 Aug. 1861 zijne inrichting van onderwijs op Raadwijk bij gen. stad en sloot die 31 Juli 1874 bij de naderende wetgeving op het H.O., was daarna veertien jaar privaat-docent, met uitzondering van zijn leeraarsambt in de gesch. aan het stedelijk gymn. te Amst. gedurende den cursus 1882-'83, en heropende 1 Sept. 1888 het sedert Juli 1882 gesloten, en in beide volgende art. te vermelden instituut Noorthey, als inrichting van voorbereidend Hooger Onderwijs, op den huize Stadwijk bij Voorschoten.

Schr.: Geschichte u. Bild von Nero. Nach den Quellen bearbeitet, Utr. 1872; Humaniteit of Zelfverheffing? Moet de moderne kritiek op 't gebied der Gesch. ook bewijzen leveren of behoeft zij slechts bewijzen te eischen? Vragen aan Dr. H.T. Karsten, ald. 1873; Eenige opm. naar aanleiding van de eerstdaags te behandelen Wet op het H.O., ald. 1876; id. van de ingediende Wet H.O., ald. 1877; De Compagnie

van Loyola, meer eene politieke vereeniging dan eene godsd. orde. Hist. schets, ald. 1879; Het onderwijs in de gesch. en aardrijksk. aan de gymnasiën in Ned., 2 st., ald. 1881; Mr. J.J.L. v.d. Brugghen herdacht; bij de inwijding der herb. school op den Klokkenberg te Nijmegen, Nijm. 1887. In de Geref. Bibl.: vertaling van Max. Muller, De oorsprong en ontw. der godsdiensten, Utr. 1880, en tal van opst., deels geteekend Substanz, in de Stemmen van Waarheid en Vrede. Met prof. Beets: Bloemlezing uit de werken van Mr. J.J.L. van der Brugghen, 2 dln., ald. 1889.

[Philippus de Raadt]

Raadt (*Philippus de*), 19 Febr. 1763 geb. te Rhoon, waar zijne ouders tot den kleinen landbouwersstand behoorden; hij onderscheidde zich door leerzucht, en werd schoolmeester te Grave. Toen deze stad in 1794 door de Franschen ingesloten werd, vluchtte hij naar Antwerpen en vestigde zich in het volgende jaar te Rotterdam, was daar eerst werkzaam aan de diaconie-school der Waalsche gemeente en richtte daarna eene bijzondere school op voor leerlingen van den aanzienlijken stand. Hij was een kundig man, een der niet talrijke bezitters der akte van den eersten rang, welke hij den 16 Dec. 1807 door examen verwierf. Zijne geschiedenis hangt

samen met die van zijn hieronder vermelden zoon; hij volgde dezen om hem met zijne ervaring bij te staan, en overl. in de nabijheid van Voorschoten 4 Juni 1830.

Misschien is van hem niets meer in druk verschenen dan eene voorlezing, 9en Wynmaand 1811 in het Rotterd. Dept. van 't Nut gehouden, Over de redenen, waarom nog vele schoolonderwijzers zoo onbekwaam zijn voor hun beroep en over het aangename van hetzelve, Rott. 1814.

[Petrus de Raadt]

Raadt (*Petrus de*), zoon van den voorg., geb. den 4 Maart 1796 te Antwerpen, waarheen zijne ouders uit de bedreigde stad Grave gevlucht waren, ontving zijn eerste onderwijs van zijn' vader in diens bijzondere school te Rott. en werd tot de acad. lessen voorbereid door den toenmaals als prof. ontslagen en als pred. te Rott. werkzamen hoogl. J. Clarisse; daarna werd hij nog een half jaar door den rector Zillesen te Zalt-Bommel onderwezen en voor het predikambt bestemd. Na de Fransche overheersching gaf hij de tegen de conscriptie beschermende theologie op, om zich op het schoolonderwijs toe te leggen, en aan zijn lust tot reizen te voldoen. Zijn hoofddoel was zich in de talen onzer naburen te bekwamen en hun schoolwezen te leeren kennen. Van Aug. 1815 tot Juni '16 onderwees hij 't Fransch in de nabijheid van Londen; in Aug. 1816 kwam hij te Halle, onder de leiding van Niemeyer en prom. er als Phil. dr., 7 Maart 1819, over de opvoedk. beginselen der Romeinen, vergeleken met die der latere schrijvers over dit onderwerp. Ongeneigd, en misschien ook door deze wijze van voorbereiding ook ongeschikt voor het volksonderwijs of zelfs voor het onderricht der burgerklasse in eenige groote inrichting, gelijk Niemeyer van hem verwacht had, wenschte hij zich te wijden aan de opvoeding van een klein getal leerlingen uit de hoogste standen. Na zijne promotie reisde hij door Zwitserland en Frankrijk naar ons land terug, en begon reeds in 't volgend jaar zijn plan te verwezenlijken. Eene ministeriëele resolutie van 12 Aug, 1820 verleende hem honoris causa den eersten rang, en daarmede de bevoegdheid om eene school op te richten; een Kon. Besluit van Oct. 1825 stelde zijne te Halle verworven bul gelijk aan die onzer Litt. hum. doctores. Voor zijne inrichting koos hij eene kleine buitenplaats, aan den straatweg van Voorschoten naar Voorburg gelegen en naar eene vroegere familie van eigenaars Noorthey geheeten. Daar was hij werkzaam, eerst alleen, 1820-'49, daarna met medebestuur, eindelijk woonde hij op Klein-Stadwijk te Voorschoten, en overl. aldaar 18 April 1862. Onderstaande fraai geschrevene karakterstudie wordt door het andere geschrift aangevuld. Noorthey overleefde hem twintig jaar. Van zijn vernieuwden vorm is in het art. Dr. Raabe gesproken.

Hij schreef, behalve bijdragen en recensiën in de Vaderl. Letteroefeningen, het Algemeen Letterlievend Maandschrift en De Gids, brochures en toespraken aan zijne leerlingen: Lager onderwijs in Engeland en in ons vaderland, 's-Hage 1840; Noorthey, huis van opvoeding en onderwijs, Amst. 1849.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1863; J.H. Kramers, Herinnering, Rott. 1863.)

[Petrus Rabus]

Rabus (*Petrus*), een afstammeling van Vlaamsche uitgewekenen, geb. te Rotterdam 12 Dec. 1660, werd daar in 1679 notaris en zette zijne, wegens de rampen van 1672

gestoorde letteroefeningen voort onder Oudaan; bij besluit der Burgemeesteren van 16 Mei 1681, werd hij praeceptor aan de Erasm. school en was dit tot aan zijn' dood. Hij werd 19 Jan. 1702 in de Groote Kerk begraven. Over het door hem beleefde tijdvak van opgewekt wetenschappelijk leven te Rott., zie Dr. J.B. Kan, in Rotterd. Jaarboekje voor 1889, blz. 1, vv.

Met zijn vriend D. v. Hoogstraten gaf hij: Rijmoefeningen, bestaande in verscheidene stijl en stoffe van vaerzen, gepast op allerhande gelegentheden en voorvallen, Amst. 1678. Hierop volgden: De kruisheld, of het leven van den Apostel Paulus, waarbij gevoegt is deszelfs Brieven aan de Galathers, nevens verscheyden Gedichten, Enkh. 1681, en Zegen- en Vloekdichten, Rott. 1694. Na zijn dood kwamen al zijn Gedichten in 't licht, Rott. 1741, waarin staat ook zijn heldendicht Verlost Brittanje, waarvoor Willem III hem een gouden gedenkpenning vereerde; vertalingen van Herodianus, de Samenspraken van D. Erasmus, de Kerkelijke Historie van Sulpicius Severus, enz. In 1686 voltooide hij zijn commentariën op de Metamorphosen van Ovidius, en in 1688 gaf hij uit: Griekse, Latijnse en Neerduitse vermakelijkheden der Taalkunde, bestaande in verscheide aanmerkingen over gewijde en ongewijde stoffe, Rott. 1688, herdr., Haarl. 1692; verder: De vrije staatsregeering van Denemarken, Rott. 1694; Historie der vermaarde mannen en vrouwen, ald. 1698. Zijn hoofdwerk was de Boekzaal van Europa, in 1692 begonnen, van 1701-'15, Tweemaandelijksche Uittreksels getiteld, en later tot in onze dagen in gewijzigden geest bekend gebleven als Boekzaal der geleerde wereld. Zijn tijdschr. gaf den overwerkzamen man veel arbeid en onaangenaamheden; zijne art. getuigen van veel oordeel en belezen-

heid, zijne studiën daarvoor brachten hem tot het samenstellen van een soort van biogr. wdb., in kleine afl. verschenen sinds 1688 en in 2n (titel)druk bekend als: Het groote Naamboek, [Aagaardus - Adolf], Gouda 1703; Leven van Dirk Raphaelsz. Kamphuyzen, waarvoor gevoegt is het vaars van P. Rabus op Kamphuyzens Geestelijke Dichtkunde Rott. 1693. In de uitgave van de Gedichten van P.J. Beronicius (zie blz. 60), ten deele voor de Nederd. vertaalt, vindt men eenige bijvoegselen van 's mans leven, door P. Rabus, Rott. 1691, 2e dr., Hoorn 1692. Zijn geloof aan de wichelarij, zoo vreemd bij zulk een verlicht man, blijkt uit zijne Volledige Verantw. van Petrus Rabus en zijne Vrouw, tegen de Amsterd. en Haarl., niet gelovende de werking der wichelroeden.

(Hoogstraten, Groot Wdb.)

[Mr. Jan Willem Racer]

Racer (*Mr. Jan Willem*), werd geb. 1 Juli 1736 te Delden, waar zijn vader tot aan zijne benoeming in West-Indië predikant en aan verschillende predikanten-familiën verwant was. Hij zelf ontving zijne opleiding te Oldenzaal en te Lingen, prom. 3 Mei 1758 te Groningen en werd adv. te Koeverden, later te Ootmarsum en in 1768 te Oldenzaal; hij oefende de rechtspraktijk uit gedurende een tijdvak van 57 jaar en overl. te Oldenzaal, 2 Oct. 1816. Zijn kleinzoon gaf zeventig jaar na Racer's dood diens levensbericht, dat echter niet in den handel is.

Zijne geschr. zijn, behalve hetgeen hij in 't Latijn uitgaf, bronnen voor de gesch. van Overijssel, ontstaan door het nasporen ten behoeve zijner rechtsgedingen betreffende de wijziging of afschaffing van oude instellingen, die naar zijne opvatting en in den geest van zijn vriend Van der Capellen tot den Pol niet meer mochten voortduren, doch niet konden ontnomen worden, als zijnde privaat-bezittingen, zijn: Overijsselsche gedenkstukken, 7 st., Kampen 1781, '82, '84, '86, '87, '93 en '97; Aanm. omtrent de grondbeginselen van de landrechten van O., geschreven in 1807, doch eerst uitgeg. Deventer 1866; Verh. over het recht der Kotters, Kampen 1816.

(Mr. A.A.W. van Wulfften Palthe, Levensschets van Mr. J.W. Racer, Zw. 1886.)

[Mr. Jacob Cornelis Matthieu Radermacher]

Radermacher (*Mr. Jacob Cornelis Matthieu*) behoort tot een familie te Aken, die om geloofsvervolging zich in 't laatst der zestiende eeuw te Middelburg vestigde; verscheidene harer leden waren beoefenaars of begunstigers van wetenschap, letteren en kunst. Hij geb. te 's-Gravenhage in 1741, en in 1776 aangesteld tot raad-extra-ordinair van Nederl.-Indië. Op zijn terugreis ontstond een oproer onder aan boord zijnde Chineezen, die hem, zijne vrouw en andere opvarenden vermoordden, 24 Dec. 1783.

Aan hem heeft het Bataviaasch Genootschap zijn ontstaan te danken; in de werken daarvan schreef hij: Korte schets van de bezittingen der Ned. Oost.-Indische Maatschappij, benevens eene beschrijving van het koningrijk Jacatra en de stad Batavia (met W. v. Hogendorp); Verschil der tijdrekeningen bij de Aziatische volkeren en derselver vergelijking voor de jaren 1779 en 1780; Beschrijving van het eiland Borneo, voor zooverre hetzelve tot nu toe bekend is; Proeve over de verschillende gedaante en kleur der menschen; Waarneming over de verbetering onzer Hollandsche

zeevaarten; Berigt wegens de zware aardbeving van 22 Januari 1780; Beschrijving van het eiland Sumatra; Bijdragen tot de beschrijving van Japan, met kaart; Korte beschrijving van het eiland Celebes en de eilanden Flores, Sumbauwa, Lombok en Baly; Korte schets van den tegenwoordigen Staat van het Hindostansche rijk en het half eiland bewesten Ganges, alsmede van dat beoosten den Ganges.

[Albertus Radijs]

Radijs (*Albertus*), geb. te Meppel 3 Dec. 1789, was pred. te Altforst-en-Appeltern, te Blauwkapel en te Doesburg. In 1856 emeritus geworden, overl. hij 13 Sept. 1871.

Schreef behalve vele stichtelijke en godsdienstige werkjes: De familie van Andouse. Een geschiedk. verhaal uit de tijden der dragonnades, onder de regering van Lodewijk XIV in Frankrijk, 2 dln., Doesb. 1839; Bijbel voor de jeugd, Arnh. 1843; Het tegenstrijdig oordeel van Clemens XIV en van Pius VII over de orde der Jesuiten, tevens als een bijdrage tot de pausselijke onfeilbaarheid, Dev. 1850.

[Levinus Radijs Ellens]

Radijs Ellens (*Levinus*), in 1808 te Steenwijk geb., schreef: Een vertelling, een sprookje en een droom, benevens eenige andere losse dichtstukjes, Sneek 1842; De klap. Eene Friesche legende. De Ploeger. Eene Noordsche legende, Heerev. 1844; De visschers van Durgerdam, Kamp. 1849; Droom van een christen, dichtstuk, Mepp. 1863; Romancen en andere gedichten, Kamp. 1866.

[Jan Jozef Raepsaet]

Raepsaet (*Jan Jozef*), te Oudenaarde geb. den 29 Dec. 1750, werd griffier der kanselarij, lid van het corps législatif te Parijs, staatsraad, medesecretaris gelast met het opstellen der grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden en stierf in zijne geboortestad op 5 Febr. 1832.

Hij schreef verscheidene Fransche werken en leverde in het Nederlandsch: Schets tot d'historie van den oorspronk

en voortgank van de vaderlandsche rechten der Nederlanders, 6 dln.

[Hendrik Raes]

Raes (*Hendrik*), den 3 Febr. 1854 geb. te Hooglede (West-Vl.), verwierf in 1878 aan de Normaalschool van Thourout zijn onderwijzersdiploma en werd onderwijzer aan de gemeenteschool van Walle bij Kortrijk.

Hij schreef: Bedelaar en Piester, Harelbeke 1883; Het arm Huisgezin, verhaal uit den schoolstrijd van 1879.

[Clara Feyoena van Sytzema, baronnesse van Raesfelt]

Raesfelt (*Clara Feyoena van Sytzema, baronnesse van*), geb. te Leeuw. 5 April 1729, schr. op 16-jarigen leeftijd verzen, die haar vader, eigenaar van het herbouwde landgoed De Burg van Tamminga onder Bellingeweer, liet drukken als: Bellingeweerder Uitspanningen, Gron. 1746. Zij woonde sedert haar in 1750 gesloten huwelijk met den kapitein J.S. van Raesfelt, heer van de Heemse, enz. op deze door haar bezongen buitenplaats bij Hardenberg, beoefende daar de poëzy, en schr.: Heemse; hof-, bosch- en veldzang, in vier zangen, Utr. 1783; Gedichten, inhoudende stichtelijke en mengeldichten en verspreide gelegenheidsverzen, Amst. 1794. Zij is de dichteres der Evang. Gez. 44 en 154. Op gevorderden leeftijd schr. zij ‘tot eigen gebruik’: Kort begrip der Gesch. van Oud-Griekenland, waar agter eene korte gesch. van Sicilië, Coevorden, Mei 1803.

[Frederik Ragstad van Weylle]

Ragstad van Weylle (*Frederik*), die eerst rabbijn te Metz was, liet zich te Kleef in 1671 met den naam van den Grooten Keurvorst, hertog van Kleef, doopen en beoefende de wetenschap van zijn nieuwen godsdienst. Den 31 Dec. 1672 werd hij als theol. stud. te Leiden ingeschreven met de bijvoeging: Metensis, gente Judaeus et quondam Rabbinus, 26, T., Ref. Cand., Hon. gr. Zijne eerste standplaats als pred. was Ossenisse, waar hij 16 Jan. 1678 bevestigd werd; kwam vandaar in 1680 te Spijk bij Gorinchem, werd daar in 1708 emeritus en overleed in 1729.

Zijn Theatrum lucidum, Amst. 1672, in 't Ned. vert. als De Heerlijkheid Jesu Christi, ald. 1683, 2e dr., ald. 1684, overtuigde een Portugeeschen stamverwant, dien hij op zijn beurt in 1686 doopte; Wangestalte van het hedend. Jodendom, Dordr. 1698; Klaar Vertoog dat Jesus is de Chr., 's-Grav. 1731, en dgl. geschr., uit zijn persoonlijkheid voortgevloeid.

[Anton Gerard Willem Ramaer]

Ramaer (*Anton Gerard Willem*), geb. 12 Aug. 1812 te Jever, werd van de kadet-tenschool te Delft 3 Sept. 1831, tweede luit. der Infanterie, en als zoodanig in 1838 op zijn verzoek eervol ontslagen. Van zijne elders opgegevene deelneming aan den veldtocht in België, of zijne benoeming in de beide Nederl. ridderorden, is officiëel niets bekend. In 1838 werd hij rijksontvanger te Losser, Vollenhove,

Oldenzaal en Babberich tot 1865, toen hij gepensionneerd werd; hij overl. 16 Febr. 1867.

Behalve feuilletons in Het Zondagsblad en De Dageraad, schreef hij een: Geslachttafel van het doorluchtig huis van Nassau van den vroegsten tijd tot op heden, Amst. 1853; Genealogische tabel van de huizen Julia en Claudia van af Julius Caesar tot Nero; Claudius Civilis en zijne worsteling met de Romeinen in de jaren 69 en 70 na Christus. Vrij naar Tacitus, Utr. 1860; Germanicus aan den Rhijn, de Eems en de Wezer in de jaren 14, 15 en 16, Utr. 1860, in de werken van het Hist. Gen.; Penseel en beitel, voornamelijk der Grieken en Romeinen, benevens een beredeneerd overzigt van de beroemdste schilders en beeldhouwers der oudheid. Uit oude bronnen geput en bijeen verzameld, Utr. 1861; Bedankje van een Dageraadsman voor de prise, uit de doos van Schopenhauer aangeboden door Dr. A. van der Linde, Amst. 1862; Waterloo en wat voorafging, Amst. 1865; Duizend Gulden of het scheppingssysteem van H. Weiss wederlegd, (psd. Râmâynâ) Amst 1865; eindelijk een boekje over de Cactusteelt en over het vervaardigen van zonnewijzers.

[Peter Marten Ramaut]

Ramaut (*Peter Marten*), dichter der 18e eeuw, was te Ieperen schoolmeester en factor der Rederijkerskamer De Roosieren met melodie. Zijne kenspreuk was: De liefde bedeckt, 't gouden hart verweckt, en hij liet een handschrift na getiteld: Agrippaisten ofte nieuwe tooverschole.... door meester Ramaut, wylent dichtmeester der Reden-rycke Gilde van St. Anna te Ieper.

[Johannes Rammazeyn]

Rammazeyn (*Johannes*), wiens vader boekdrukker te Gouda was, oefende hetzelfde vak in Den Haag uit; hij kwam daar in 1656 in 't gilde, drukte er verscheidene bekende werken, b.v. Ockenburgh; ook de Gazette de la Haye.

Vóór sommige zijner drukwerken schr. hij een lofrijm, en gaf afzonderlijk uit: Jockende Ernst of het Loon der Goede en straf der Quade, op de spreuk: Twee zullen te samen malen, de een zal aangenomen, de ander sal verlaten worden, uytgebeeldt in een Zinnenspel, 's-Gravenh. 1671, 2e dr., ald. 1709.

[Gillis de Rammeleere]

Rammeleere (*Gillis de*), een Gentsche dichter uit de 16e eeuwe, die in 1516 en '17 Deken was der Rederijkkamer de Fonteine. In hs. zijn er eenige gedichten van hem overgebleven, en onder anderen een

berijmd testament, dat hij op 72-jarigen leeftijd schreef. Prof. C.P. Serrure drukte dit testament in zijn Vaderlandsche Museum, D. IV blz. 117, onder den titel: Dit es testament, dat Gillis de Rammeleere ghemaect heeft.

[Karel Johannis Hendrik Willem Ramondt]

Ramondt (*Karel Johannis Hendrik Willem*), geb. te Heteren 27 April 1837, is koopman aldaar en beoefent daarbij de de dichtkunst en fraaie letteren, en gaf uit: Veldbloemen. Poëzie, Dev. 1865. Voorts leverde hij verschillende dichterlijke bijdragen in de voornaamste jaarb. en tijdschr., o.a. in Holland, Castalia, Geldersche Volksalmanak, Almanak voor Blijgeestigen, Hollandsche Illustratie, Omnibus, Goeverneur's Oude Huisvriend, Leeswijzer, Eigen Haard, De Portefeuille, enz.

[Johannes Egbertus Slingervoet Ramondt]

Ramondt (*Johannes Egbertus Slingervoet*), broeder van den voorg., geb. te Heteren 22 Juli 1842, stud. te Delft, was burgemeester van Blokzijl, woonde later als redacteur van de Prov. Overijsselsche en Zwolsche Courant te Deventer en overl. zonder betrekking te Amst. 30 April 1884.

Behalve verschillende bijdragen in proza en poëzie, in jaarboekjes, tijdschriften, enz. gaf hij nog: Letterknechterij. Een woord aan de Nederlandsche Studenten, Delft 1864; Louise von Wied, vorstin en dichteres, 1872 (niet i.d. handel); Dientje van 't Veer, een verhaal uit de Betuwe, Zwolle 1872.

[Willem van Ranou of Ranoud of Ranouw]

Ranou, wiens naam **Ranoud** en **Ranouw** gespeld wordt, (*Willem van*), geb. te Brielle, was eerst heelmeester te Winsum bij Franeker; in 1697 ging hij studeeren in de medicijnen; van 1704-1709 was hij Inspector Bursae en in 1707 burgemeester van Franeker, en prom. 6 Juni 1715 te Utrecht. Hij overleed in 1724; Roeland van Leuve berijmde zijn dood omstandig op blz. 22 zijner Lykdigten. Alb. Lyklama à Nijeholt J.U.D. te Franeker gaf na zijn dood uit: Alle nagelatene Gedichten van den beroemden Heere Willem van Ranouw, Fran. 1731. Hij beoefende ook de natuurlijke historie, blijkens zijn Kabinet der nat. historien, enz., Amst. 1719-'24, 3e druk, 9 dln., 1758. Ook gaf hij uit: De Examinator, 4 dln., Amst. 1719.

[Izaak Jan Rant]

Rant (*Izaak Jan*), geb. te Heusden in 1787, begon zijne studiën te Leiden, 18 Sept. 1804 en werd geneesheer te Zaandam, waar hij 28 Jan. 1837 overleed. Hij schreef een lierdicht, getiteld: De vaccine verdedigd tegen den heer A. Capadose. Dichtstuk, Zaand. 1824.

[Jhr. Frans Alexander ridder van Rappard]

Rappard (*Jhr. Frans Alexander ridder van*), geb. te Utrecht 24 April 1793, begon reeds in 1808 zijne loopbaan bij het landdrostambt van Utrecht en kwam in 1840 bij

het dept. van Oorlog, waarvan hij van 1842-'60 het ambt van secr.-genl. waarnam en daarna raad-adviseur was. Na zijne betrekking nedergelegd te hebben, verliet hij in 1864 Den Haag en vestigde zich in zijne geboortestad Utrecht, waar hij overl. 19 Febr. 1867.

Schr. in de Mededeelingen van de Vereeniging ter beoef. van de Gesch. van 's-Gravenhage en was lang voorzitter van dezen kring; in het Tijdschr., uitgeg. door N. van der Monde: Eene herinnering aan Mr. J.W. van Dielen, en Eene beschr. der Zielbroeders te Utrecht; in de Nieuwe werken van de Mij. der Ned. Lett., dl. VII, 1e st., Over een Verzameling van Alba amicorum uit de XVIe en XVIIe eeuwen. Het laatste stuk bevat merkw. mededeelingen uit de collectie vriendenrollen, in het bezit van dezen voortreffelijken man.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1868.)

[Mr. Frans Alexander Lodewijk ridder van Rappard]

Rappard (*Mr. Frans Alexander Lodewijk ridder van*), werd geb. te 's-Gravenhage; stud. van 16 Sept. 1848 te Utrecht en prom. aldaar. Hij was commies-chartermeester bij het Oud-archief te Utrecht, van 4 Mei 1879 tot zijn overlijden, 29 Sept. 1888.

Schr.: De rekeningen van kerkmeesters der Buurkerk te Utr. in de 15de eeuw. Bijdr. en Mededeelingen van het Hist. Gen. te Utrecht, 3e dl.. Over dit werk, Gids 1889, II, 502.

[Sebaldus Fulco Johannes Rau]

Rau (*Sebaldus Fulco Johannes*), tot een geleerd, uit Herborn afkomstig geslacht behoorende, werd geb. te Utrecht 16 Oct. 1765 en ald. in 1784 als student ingeschreven, doch beoefende toen reeds met zeldzame resultaten de levende, klassieke en inzonderheid de oostersche talen, benevens de godgeleerdheid. In 1786 werd hij Waalsch pred. te Harderwijk en nog dat zelfde jaar te Leiden; in Nov. 1787 hoogleeraar in de theologie, in 1794 tevens belast met het onderwijs in de oostersche talen en antiquiteiten. Kort na de omwenteling van 1795 ontsloeg men hem wegens zijne gehechtheid aan het stadhouderlijk huis, doch vier jaar later droegen de curatoren hem opnieuw het professoraat in de oostersche talen op. De hoogeschool had niet lang genot van zijne veelzijdige kennis, daar hij den 1 December 1807 aan eene korte maar hevige ziekte bezweek.

Te Utrecht studeerende behoorde hij tot den bekenden dichterkring van Bellamy, Kleyn, Carp en Hinlopen en arbeidde met hen aan den Poëtischen Spectator,

uitgegeven door eenige vaderlandsche vrienden, Amst. 1784, en aan de Proeven voor het Verstand, den Smaak en het Hart, Dordr. 1790, waarin men zijne romance Ewald en Elise en een Ode aan Cidli vindt; hij bezong ook het bekende onderwerp dezer vrienden: Het Onweder, naar het aantal der bewerkers gezamenlijk onder den naam van De zeven Donderslagen bekend. Ook maakte hij een treurzang op den dood van Bellamy, met andere zijner dichtst. opgenomen in de lofrede van Teissèdre l'Ange; Montezuma koning van Mexico, toen hij door de Spanjaarden stond omgebragt te worden; Ode aan den dood; Aan Sarbieuwsky, enz. Voorts Latijnsche gedichten, Fransche leerredenen en gedichten, en philologische werken.

[Mr. Sebald Jean Everard Rau]

Rau (*Mr. Sebald Jean Everard*), zoon van den voorg., werd geb. te Leiden 19 Nov. 1801; daar zijn vaders huis vlak vóór de ligplaats van het noodlottige kruitschip stond, bracht hij er nauwelijks het leven af en verloor zijn vader in hetzelfde jaar, zoodat hij onder de leiding zijner energieke moeder, eene gravin van Randwijk kwam. Den 30 Oct. 1818 werd hij door Van der Palm als stud. ingeschreven, volgde de voorlezingen van Bilderdijk en werd dr. juris bij de bekende promotie more majorum in 1825. Langen tijd bracht hij op zijn buitengoed te Lent door onder gestadige letteroefeningen. Eerst den 16 Sept. 1838 werd hij subst.-off. te Nijmegen en was van 1850 tot '59 rechter aldaar. Hij overleed 29 Nov. 1887 te Lent bij Nijmegen.

Schr. in het Ned.: De dood van Orpheus, lyrisch treurspel, Leid. 1836; Philoktetes van Sophocles, metrisch overgezet, Amst. 1855; P. Virgilius Maro's Enéis, metrisch overgezet, Haarl. 1862; Proeven van dramatische dichtkunst, a. Alcestis naar Euripides, b. Cedwalla, Utr. 1864; Dicht- en letterkundige studiën, Utr. 1865; Osmund, een gedicht, Utr. 1866; Proeve van aanteekeningen op de treurspelen van Vondel, Leid. 1867; Bij het feestelijk herdenken van het 325-jarig bestaan van het gymnasium te Nijmegen, Utr. 1869; Smart en troost, Utr. 1870; Oorlogszang, Utr 1871; Aan een verwonnen volk, Amst. 1872; Orfeus, lyrisch treurspel, 2de omgewerkte uitgave, Leid. 1873. Na zijn dood verscheen zijne bewerking van Bilderdijk's Ondergang der eerste Wareld, Haarl. 1890.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1888.)

[Lodewijk Willem Ernst Rauwenhoff]

Rauwenhoff (*Lodewijk Willem Ernst*), geb. te Amst. 27 Juli 1828, begon zijne acad. studiën te Leiden, 18 Jan. 1847, prom. ald. in de theologie, werd in 1852 predikant te Mijdrecht, in 1856 te Dordrecht, in 1859 te Leiden en in 1860 hoogleeraar aldaar. Hij overl. te Méran, 26 Juni 1889, en werd begraven in het familiegraf te Tongeren, gem. Epe.

Schreef: Geschiedenis van het Protestantisme, 3 dln, Haarl. 1865-'71; Oraties: Christendom en menschheid, 1860; Heroën in de geschiedenis, 1862; De faculteit der godgeleerdheid aan de Nederlandsche hoogescholen, 1865; Katholicisme en Ultramontanisme, 1869; De actualiteitspolitiek van de synode der Nederl. Herv. kerk, 1870; De verhouding van de hoogeschool tot de maatschappij, 1872, alle uitgegeven te Leiden. Het oude en het nieuwe geloof. D.F. Strauss beantwoord, Leid. 1873.

Voorts een Latijnsche dissertatie; verhandelingen, recensies enz. in het Theologisch Tijdschrift enz. leerredenen en verspreide stukken.

[Carel Alexander van Ray]

Ray (*Carel Alexander van*), werd geb. te Amst. in 1780. Zijne levensberichten, in het hieronder aangeduid opstel bijeengebracht, zijn geschreven onder de levendigste herinnering aan zijne betrekking bij de Fransche censuur op de drukpers, die hem de benamingen bezorgde van ‘boekebeul’ en ‘compère en iniquité’ van Duterrage, den censeur in het dept. der Zuiderzee. Bij zijn huwelijk, dat te Amst. afgekondigd en te Sloten den 1 Mei 1808 voltrokken werd, had hij het schriftelijk consent zijner moeder, die destijds, evenals hij, in Den Haag woonde, doch schreef reeds zijn naam, gelijk hierboven staat. In zijne doodakte heet hij dan ook de zoon van Karel Lod. van Ray en van zijne moeder; hij was toen weduwnaar, wordt ambtenaar genoemd, wonende in de Leidschestraat te Amst. en overl. in het binnengasthuis, 2 Oct. 1842, zooals van hem ook elders gezegd wordt, doch dat te verklaren is, dat hij als bejaard man alleen levende, daar verpleging gezocht heeft. In hem ontdekken wij een der laagste handlangers der Fransche dwingelandij, die billijkerwijze zeer slecht aangeschreven bleven in de openbare meening, en meerendeels een onbenijdenswaardig uiteinde hadden.

Van 1800 tot het jaar vóór zijn' dood gaf hij een veertigtal vert., bewerkingen of navolgingen van Fransche tooneelst.; voor het Duitsche tooneel deed hij niets anders dan in 1812 eene parodie op Kotzebue's Menschenhaat en Berouw schrijven, zoodat zijn oorspr. werk bestaat uit: Desiderius Erasmus te Bazel, blsp., 1809; Adr. Brouwer en Joost Graasbeek, of de vrolijke Nederl. kunstschilders, blsp., 2e dr., 1813; De Kalkoen van Breda, of menig voordeel komt onverwacht, blsp., 1816; Het vrouwe horologie, of een huis-

selijk voorval, blsp., 1833; De schilderkamer van Frans Hals te Haarlem, of het portret van Anth. van Dijck, 1840. De titel der parodie is: Een wisjewasje uit het huwelijksleven, 1812.

(Amsterd. Jaarboekje voor 1889, blz. 60-78.)

[Hendrik de Raymaeker]

Raymaeker (*Hendrik de*), geb. te Leuven 15 Juni 1826, studeerde aan het college zijner geboortestad, alwaar hij koopmans-reiziger werd en overleed 18 Juli 1860.

Ernstig bestudeerde hij de Nederlandsche taal, waarvan hij niet enkel een beoefenaar, maar ook een warm verdediger was. Behalve artikels in dagbladen, zagen weinige zijner pennevruchten het licht. Het Taalverbond, D. VII, blz. 406, bevat van hem een volksverhaal getiteld: Onbevreesde Jan.

[Frans Jan Raymaekers]

Raymaekers (*Frans Jan*), geb. te Diest den 11 Nov. 1817, werd regulier kanunnik van de orde der Premonstratensers en Prior der abdij van Park bij Leuven. Hij deed lange en vlijtige nasporingen in de archieven zijner geboortestad, en de vrucht van dien arbeid was zijn werk: Het kerkelijk en liefdadig Diest, Geschiedenis der kerken, kapellen, kloosters, liefdadige gestichten enz. welke in deze stad bestonden en thans nog bestaan, Leuv. 1866-'68. Ook bewerkte hij eene uitgave van Het Wereldlijk Diest, doch het bleef onvoltooid, daar hij op 11 Dec. 1871 overleed te Sint-Joos-ten-Oode. Zijne werken van mindere gehalte zijn: Historische oogslag op de voormalige St. Janskerk te Diest, Bruss. 1863; en: Historische oogslag op de Rederijkkamers van Diest, in het Vaderlandsch Museum, D. III, blz. 90. Verder leverde hij ook bijdragen in den Taal- en Letterbode, het Brabantsch Museum, Noord en Zuid en andere tijdschriften.

[Laurens Reael]

Reael (*Laurens*), werd geb. ‘in den gulden reael op 't Water’ te Amst. 22 Oct. 1583 en 3 Nov. d.a.v. in de Oude Kerk gedoopt; studeerde sinds 29 Juli 1607 te Leiden in de rechten, waar hij bij Arminius inwoonde, die in 1590 met zijne toen 20-jarige zuster Lysbet getrouwd was; den 20 Juni 1608, na het doctoraat in de rechten verkregen te hebben, legde hij zijn eed af als adv. voor den Hove van Holland en ging in 1611 naar Indië. Hij bracht Ternate in geduchten staat van tegenweer en bij het overlijden van den gouv.-genl. Reijnst in 1616, volgde hij dezen op; bleef twee jaren in het hoog bewind en werd toen vervangen door Jan Pzn. Coen, dien hij bij het veroveren van Jacatra behulpzaam was. Hij repatrieerde in 1620, hield zich met letteroefeningen en poëzie bezig; echter na zijne benoeming tot bewindhebber der O.I.C., ging hij in 1626 als gezant naar Engeland, schijnbaar om Karel I met zijne kroning geluk te wenschen, doch heimelijk ter vereffening van de geschillen over het terechtstellen van Engelsche samenzweerders tegen ons gezag op Amboina. Twee jaar later was hij gezant in Denemarken; op zijn terugreis leed hij schipbreuk op de kust van Jutland en viel in handen van de keizerlijke troepen, die destijds met Denemarken in oorlog waren en hem naar Weenen voerden, vanwaar hij in Febr.

1629 terugkeerde en in den zomer van dat jaar trouwde, welk huwelijk door Hooft bezongen werd. Hij kwam in 1630 in de reg. zijner geboorteplaats, en overl. daar aan de pest, 10 Oct. 1637. Deze man beoefende zoowel de Lat. als de Nederl. poëzie; ofschoon het getal zijner gedichten niet groot is, had hij op zijn letterk. tijdgenooten grooten invloed en hielp o.a. Vondel voort door zijne vertaling van Seneca's Troas, Hooft in zijn Ned. Hist., Huygens in het nazien van de Ledige uren, enz. Zijne gedichten zijn verspreid en enkele er van in bloemlezingen opgenomen. Zijn Oorsprong van de Kusjes is een bekend gedicht.

[Katharina Hendrica Rebenscheidt-Buschman]

Rebenscheidt-Buschman (*Katharina Hendrica*), gehuwd met den heer J.B.F.R. te Smilde, waar zij in 1818 overleed.

Schreef: Gezangen, Zwolle 1807, en Nagelaten Gedichten, Leeuw. 1818.

[Wibrandus Gerardus Reddingius]

Reddingius (*Wibrandus Gerardus*), geb. in 1776, was achtereenvolgens predikant te Scharnegoutum, Dronrijp, Bierum, Eppenhuizen, Midlum (Oost-Friesland) en te Woltersum en overleed 22 Nov. 1822.

Hij schreef behalve veel kleine kinderwerken: Bijbelspreuken, opgehelderd door voorbeelden, 2 dln., Gron. 1808-'9; Spreuken van oude wijzen door leerzame voorbeelden opgehelderd, Gron. 1810; De vier jaargetijden ter nuttige beschouwing voorgesteld, Gron. 1811; Kleine schriften, 5 stukjes (waarin een gedicht van hem); De edele familie van het Rozendal, Gron. 1812; Zedekundige mengelingen, Gron. 1816; Bijbelsche gesch. en karakters, 1e stuk, Gron. 1828. Hij werd bekroond door het Haagsche genootschap voor zijne Verh. Over de opstanding der Dooden.

[Gerardus Benthem Reddingius]

Reddingius (*Gerardus Benthem*), geb. 20 Juni 1774, stud. te Franeker in de theologie en aanvaardde in 1795 den Evangeliedienst te Minnersga, later te Schildwolde, toen te Waardenburg-en-Neerijnen en eindelijk in 1809 te Assen, waar hij 27 Oct. 1844 overleed.

Hij schreef behalve veel andere kleine nuttige geschr.: De boerenvriend of gesprekken tusschen eenen koopman en land-

lieden over hunne pligten en belangen, Gron. 1808, met een vervolg: Leonard van Kleef of gesprekken enz., Gron. 1812; Gesch. van het Evangelie die op christelijke feesten behandeld worden enz., Gron. 1813; De Handelingen der Apostelen bewerkt tot bouwstof voor homiliën en bijbeloefeningen, Gron. 1820; Historische prentbijbel voor kinderen. Hij werd tweemaal bekroond door het Haagsche Genootschap en was als schoolopziener de werkzame voorganger van Nassau.

[Augustus Casimirus Redel]

Redel (*Augustus Casimirus*), werd geb. en woonde te Mechelen in de tweede helft der 17e eeuw. Hij was priester, doch schilderde ook landschappen, die zeer werden geroemd. Ter gelegenheid van het negenhonderdjarige jubelfeest van den marteldood van den H. Rumoldus schreef hij het werk: Leven van den H. Rumoldus, bisschop en martelaer, Mechelen 1680, dat hij opdroeg aan den Magistraat dier stad. Later doorreisde hij Duitschland en stierf krankzinnig.

[Caroline Cristina ter Reehorst]

Reehorst (*Caroline Cristina ter*), geb. 4 Juli 1850 te Kampen, is privaat-docente in de Engelsche taal- en letterkunde te 's-Hage.

Zij schreef onder het psdniem Luctor: Listige lussen, 's-Hage 1887; De motten in ons midden, 2 dln., Dordr. 1888; Eene paarl gelijk, ald. 1890, en gaf onder het psd. J.W. van Rostack bijdragen in Nederland, Tijdspiegel, Europa, Leeswijzer en Lelie- en Rozeknoppen.

[Kaspar Frans de Rees]

Rees (*Kaspar Frans de*), omstreeks 1690 geb. te Roermond, werd priester en onderwees, gedurende verscheiden jaren, de humaniteiten te Mechelen. In 1720 was hij te Antwerpen gevestigd; maar, daar hij zich openlijk voor de leerstellingen van Pater Quesnel verklaarde, was hij genoodzaakt de wijk te nemen naar Noord-Nederland, waar hij nog leefde in 1740.

Hij was Latijnsch dichter en in de moedertaal schreef hij ook eenige werkjes, waaronder: Arithmetica illustrata ofte verligte Reken-konst, Antw. 1719, met figuren door den schrijver geëtst. In Nederlandsche verzen vertaalde hij het bekende Latijnsche werk: De Arte Graphica, van C.A. Dufresnoy, onder den titel: De Schilderkonst, in nederduitsche rym beschreven door den Eerweerden Heer Kaspar François de Rees, priester. Dit dichtstuk werd in het licht gegeven door F.H. Mertens, in het Antwerpsch tijdschrift Noord en Zuid, 1864, blz. 641.

[Willem Adriaan van Rees]

Rees (*Willem Adriaan van*), geb. 13 Maart 1820 te Arnhem, doorliep in het Indische leger alle rangen, totdat hij in 1864 met den rang van majoor gepensionneerd werd. Sedert 12 Juli 1870 is hij lid der Alg. Rekenkamer.

Behalve een aantal werken over militaire onderwerpen, schreef hij: Montrado, geschied- en krijgsk. bijdrage betreffende de onderwerping der Chineezen op Borneo,

's-Bosch 1858; Wachia, Taykong en Amin, of het Ned. O.-I. leger in 1850, Rott. 1859; De annexatie der Redjang, eene vredelievende expeditie, Rott. 1860; Herinneringen uit de loopbean van een Indisch officier, 2 dln., Leid. 1862, 4e druk, 1873, in 't Hoogd. vertaald door Wilhem Berg (Mevr. Lina Schneider), Manheim 1869; De Bandjermasinsche krijg van 1859-'63, 2 dln., Arnh. 1865; De Pionniers der beschaving in Nederl. Indië, Arnh. 1866; Toontje Poland, Indische typen, 2 dln., Arnh. 1867; De Bandjermasinsche krijg nader toegelicht, Arnh. 1867; Vermeulen Krieger. Tafereelen uit het Indische krijgsleven, Arnh. 1870; Historisch-Indische schetsen. Bloemlezing, Arnh. 1873. Onder den titel: Novellen, levenschetsen en krijgstafereelen, verschenen in 6 dln., Leiden 1881: Toontje Poland, Herinneringen, Vermeulen Krieger en Ned.-Indische typen en Krijgstafereelen. Verder: Wynanda. Indische novelle, Haag 1881; benevens als vertalingen: Steck, Reis naar Java, Utr. 1862; Hertog Bernard van Saksen-Weimar, Utr. 1863. Met M.T.H. Perelaer (blz. 601): Neêrlands Indië. Teekeningen van J.C. Rappard, Leid. 1880-'82.

[Otto van Rees]

Rees (*Otto van*), geb. 25 Dec. 1825 te Luik, waar zijn vader, Richard van Rees, hoogl. was, bezocht het gymn. te Utrecht, verwisselde dit 31 Aug. 1847 met de universiteit aldaar, prom. er, werd in 1858 hoogl. te Groningen, vanwaar hij 1860, als opvolger van prof. Ackersdijk, naar Utrecht kwam. Hij overleed, zeer betreurd wegens zijn karakter en verdiensten, bij het nemen van een bad, in den morgen van den 16 Mei 1862.

Zijne geschr. zijn: Bedenkingen tegen het groenwezen aan de Utrechtsche hoogeschool, uitgegeven vanwege het gezelschap Sappho, Utr. 1848; Verhand. over de aanwijzing der politieke gronden en maximen van Holland en Westfriesland door Pieter de la Court. Akad. Proefschrift, Utr. 1853; De Vlaamsche beweging, Utr. 1853; Voorlezingen over de gesch. der Ned. Volkplantingen in Noord-Amerika, beschouwd uit het het oogpunt der koloniale politiek, Tiel 1855; Redevoering over de staathuishoudk. gesch, van Nederland, uitgesproken bij de aanvaarding van het hoogleeraars-ambt te Groningen, Zutf. 1858; Levensberigt van V.G. Schilthuis (Mij. Ned. Letterk.), Leid. 1860; Redevoering over de Wetenschap der Statistiek, uitgesproken

bij de aanvaarding van het Hoogleeraarsambt te Utrecht, Utr. 1861; Gesch. der Staathuishoudk. in Nederland, 1e dl., Utr. 1865, 2e dl., 1868. Van 1852-'58 stond hij aan het hoofd van het tijdschrift: Pantheon. Tijdschrift voor verspreiding van nuttige kennis, te Utrecht versch. en waarin hij tal van stukken plaatste. Ook zette hij na het overlijden van Dr. J.P. Arend diens Alg. Gesch. des Vaderlands voort, waarvan hij bewerkte het 3de deel 1ste stuk, blz. 135-495 en het 3e deel 2e stuk, blz. 1-344, Amst. 1857 en verv. Voorts vele bijdragen in de Volksbibliotheek, in 't Staatk. en Staathuishoudk. Jaarboekje, Tijdschrift voor 't Armwezen, 't Kerk-Archief, Utr. Studenten-Almanak, Volksvlijt, Vad. Letteroef., De Economist, Nieuwe Bijdragen tot de kennis van het Staatsbestuur, enz., gelijk achter zijn levensbericht door zijn ambtgenoot prof. J.A. Fruin wordt opgegeven.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1869.)

[Catharina Felicia van Rees]

Rees (*Catharina Felicia van*), geb. 22 Aug. 1831 te Zutphen, waar haar vader Richardus contrôleur der belastingen was, woont thans te Borne.

Zij schreef onder het psd. Celestine: Twee novellen, Arnh. 1860; Zuster Catchinka, Arnh. 1866; Rob's moeder, Arnh. 1868; De Duitsche eik, Hist. rom. verhaal, 2 dln., Arnh. 1870; en met eigen naam: Herinneringen aan het Zuiden, 2 dln., Arnh. 1872, 2e dr., 1884, alle in de Guldens editie; Een koningin zonder kroon. Hist. roman, 's-Grav. 1873, 2e dr., 1887; Muzikale novellen, 2 dln., Haarl. 1876; Op Kostschool, blijspel, ald. 1878; Uit het Verleden, novellen, Dev. 1879; Zuid-Afr. novellen, Amst. 1880; Frederik Chopin, hist.-romant. levensschets, Amst. 1880, nieuwe uitg., ald. 1882; Oostersch bloed, 2 dln., Dev. 1882; Na Emilies dood. 't Wordt licht, Haag 1883; Allen Schuldig, Rott. 1884; De eerste van de Stad, 2 dln., Nijm. 1884; Van dezelfde familie, Dev. 1884; In Deí gloriam. Hist. rom. levensschets van Joh. Seb. Bach, 2 dln., Dev. 1885; De parel van het hof van Gelre, Arnh. 1887; De Venetiaansche nachtegaal, Amst. 1887; bovendien gaf deze werkzame schrijfster nog bijdr. in tijdschriften, jaarboekjes en dag- of weekbladen.

[Richard Philippus Arnold van Rees]

Rees (*Richard Philippus Arnold van*), zoon van den vice-adm. P.A. van Rees, geb. te Nieuwediep gem. Den Helder, 14 April 1850, werd als 1e luitenant bij het korps mariniers tengevolge der gedurige landingen in de tweede expeditie tegen Atjeh ongeschikt voor den dienst, 1 Juli 1879 gepensionneerd, en is sinds 1888 burgemeester van Hellevoetsluis.

Schr., behalve art. in tijdschr. en couranten: Eb en Vloed. Oorspr. marinenovelle, verschenen in Eigen Haard van 1881, afz. in de Guldens-editie, Haag 1882; Marie van Doornweerdt, 2 dln., Haag 1882; Tusschen de Keerkringen, ald. 1883; De Pic-nic-club, Amst. 1884; Rossaert-Cavalerist, Haag 1885.

[Mr. Abraham Sieuwerts van Reesema]

Reesema (*Mr. Abraham Sieuwerts van*), geb. te Leiden 29 Mei 1786, prom. er den 9 Mei 1807, vestigde zich toen als advocaat te Rotterdam. Zijn uitgebreide praktijk

belette hem echter niet, zijn weinige vrije uren aan de beoefening der letteren en den omgang met de toen talrijke letterkundige stadgenooten te wijden; vooral met Tollens leefde hij op zeer vriendschappelijken voet. Hij overleed te Rott. 18 Sept. 1848.

Zijne werken zijn: Pomponius Atticus, als burger beschouwd (voorlezing), 1812; Redevoering over de gunstige vooruitzigten, welke onze tegenwoordige staatsgesteldheid geeft voor den bloei der Kunsten en Wetenschappen (Vaderl. Letteroef.), 1816; Cicero's denkbeelden over Dichters en Dichtkunde (Magaz. van Van Kampen), 1823; Over de waardigheid en vruchtbaarheid der geestdrift voor het goede, uitgesproken 1 Dec. 1819 in de Mij. tot Nut van 't Algemeen, Rott. 1819; Over de vorming van het eigen karakter der Nederl. Letterkunde, uitgesproken in de Mij. van Fraaije Kunsten en Wetenschappen, 18 Oct. 1817, Leid. 1819; Over het gemeenebest der letteren, 17 Sept. 1825, (idem); Over de geregtelijke welsprekendheid, 21 Sept. 1819, (idem). Deze Mij. bekroonde in 1817 zijne Verhandeling over het ware denkbeeld van Dichterlijke oorspronkelijkheid. Als dichtw. gaf hij: Leyden op den 12 Jan. 1807 en De dank van het nageslacht, feestgezang bij het 25-jarig bestaan van het Dept. Rotterdam der Mij. tot Nut van 't Alg.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1890.)

[Johannes Henricus Regenbogen]

Regenbogen (*Johannes Henricus*), geb. 9 Sept. 1767 te Schuttorf in Bentheim, werd 16 Sept. 1785 stud. te Franeker, 1787 pred. te Jutrijp-en-Hommerts, twee jaar later pred. en rector te Stavoren, in 1799 tot dezelfde betrekkingen geroepen te Franeker, waar hij 3 Juni 1799 het professoraat in de kerkelijke gesch. en de uitlegkunde aanvaardde; wegens de opheffing der Friesche hoogesch., werd hij in 1812 te Leiden hoogl. in de alg. gesch. Hij overleed ald., 22 Febr. 1814.

Als vrijzinnig godgeleerde - hij werd de eerste moderne prof. in Ned. genoemd - had hij veel bestrijders en nog veel meer lezers. Behalve zijne theol. verhandelingen bij Teyler, schr. hij art.

in: Verstrooide gedachten over versch. onderwerpen, 4 st., Franeker 1802-'6, waarvan het vierde van hem alleen is; Chr. godgeleerdheid naar de behoefte van dezen tijd, Workum 1811; en een bundel nagelaten Leerredenen, Dordr. 1814. Dit drietal zijner talrijke geschr. heeft eene algemeene belangstelling gaande gemaakt.

(W. Eekhoff, De Levensloop van J.H.R., Leeuw. 1867.)

[Jacobus Wilhelmus Regt]

Regt (*Jacobus Wilhelmus*), geb. te Amst, 31 Januari 1818, schoolonderwijzer te Groote Lindt, daarna te Waddingsveen en aldaar overleden, 21 Sept. 1873.

Schreef: Geschied- en aardrijksk. beschrijving van den Zwijndrechtschen Waard, den Riederwaard en het land van Putten over de Maas, Zwijndr. 1848; Gesch. der Nederlandsche paedagogiek, in voorlezingen, Goud. 1861; Neêrlands beroemde personen, naar hun geboorteplaats in aardrijkskundige orde gerangschikt en beknopt toegelicht, Schoonh. 1867. Voorts vele schoolboeken, waaronder: Allereerste beginselen der practische onderwijskunde (5e dr. 1873.)

[Jan de Regt]

Regt (*Jan de*) wordt bij zijne inschrijving als poorter te Amst., 27 Aug. 1694, koopman en poorterszoon aldaar genoemd; als ongehuwd gebleven, wordt verder in registers alleen van hem opgegeven, dat hij 25 Nov. 1715 in de Nieuwe kerk als jonkman uit de St. Jansstraat begraven werd, zonder betaling van den impost op het begraven, daar hij onder de onbemiddelden vermeld wordt. Blijkens zijne gedichten verkeerde hij veel in den kring der doopsgezinden, wier buitenplaatsen, huislijke feesten en maaltijden hij bezong, gelijk zijn vriend Dr. Ludolf Smids placht te doen.

Schr.: Mengeldichten en klsp. De Nachtwachts, Amst. 1709, 2e dr. door hem verb., ald. 1718, nog een 2e dr., ald. 1723, 3e dr., ald. 1733.

[Johannes Karel de Regt]

Regt (*Johannes Karel de*), geb. te Middelburg 7 Sept. 1821, was eerst bediende in den boekwinkel der firma Van Benthem en Jutting, daarna in een manufacturenhandel, verder zelf boekhandelaar, alles in zijne geboortestad, sedert als handelsreiziger voor uitgevers te Leiden woonachtig.

Reeds in 1846 gaf hij een lijkdichtuit op den pred. B. v.d. Feen; eerst een vijftal jaren daarna kon de dichter Ten Kate korten tijd den zelfoefenaar in zijn letterkundig streven behulpzaam zijn. De vruchten hiervan zijn veelzijdig en talrijk; op naam en onder psd. gaf hij dicht en ondicht, afz. en in volgsch., ernstig en boertig, voor jeugd en tooneel. Eenige zijner werkjes zijn: Vruchten mijner verbeelding, Middelb. 1848; Wat er in Amsterdam te zien en te hooren is van 's morgens 6 tot 's nachts 12 uur, twee dr., Amst. 1851; L.J. Coster, Jaarboekje voor Typografische Vereenigingen: Een blik op de uitvinding der Boekdrukkunst en op Haarlem, Leid. 1856; L.J. Coster, of de uitvinding der Boekdrukkunst, Hist. drama, Leid. 1857; De Kermisklok. Humor. beschouwingen, Zierikzee 1857; Waarschuwingen en raadgevingen voor de jeugd, 's-Hage 1858; Pleisiertogtje van D. Verpoozen enz., 2e dr., 's-Hage 1858; Hanepootjes, Rott. 1863, id., Leid. 1866; Bagatellen, Gron. 1868; Een blik in het reizigersleven,

Bolsw. 1868; De hoed van Napoleon, blsp., Kamp. 1869; De klopgeest Samechtini, of een St. Nicolaasgrap, blsp., Kamp. 1871; Willem Leeuwendaal, of Bodegraven in 1672, Hum. drama, Bodegr. 1872; De twee marketentsters, blsp., Kamp. 1873. Onder het psd. Eberhard schreef hij: Gedachten na de terechtstelling van een ter dood veroordeelde, Midd. 1850; Armen, een woord voor rijken; drie schetsen, Middelb. 1851; De hooge waardij van 't gezicht, Midd. 1852; Zorgen, een zegen voor de menschheid, Midd. 1853; Jan Stramme, een hist. schets, Midd. 1853; Uit het leven, voor het leven, schetsen, Leid. 1855, 2e dr., Rott. 1862; Geen kermis? toch kermis, Amst. 1866; De zoon van den metselaar, een verhaal voor jongens en meisjes, Bodegr. 1872; Blikken in huis en op straat, schetsen, Purm. 1872. Uit Melpomene's Bruidskorf. Blijspelen voor Gouden, Zilveren, Koperen en Groene Bruiloften, Deventer 1875; voorts bijdragen in tijdschriften, jaarboekjes en losse gedichten.

[Daniel Albert Reguleth]

Reguleth (*Daniel Albert*), geb. te Amst. in 1749, stud. sedert 25 April 1770 te Utrecht en was pred. te Amerongen, Wijk-bij-Duurstede, Haarlem en 's-Gravenhage, waar hij 28 Maart 1794 overleed.

Behalve zijne theol. werken, schreef hij een Plegtige historiesche redevoering - ter heuchelijke verjaaring van de omwenteling in ons vaderland en de herstelling der oude constitutie, op 18 Herfstmaand 1788. Ook was hij dichter en lid van Kunstliefde spaart geen vlijt.

[Everardus Reidanus]

Reidanus (*Everardus*) of **Reydt, Reyd, Reid,** (*Everhard van*), werd te Deventer geb. in 1550, omhelsde de toen nieuwe kerkelijke en staatk. begrippen, was burgem. en adv. te Arnhem, lid der Staten-genl. en, in zijne betrekking tot Graaf Willem Lodewijk, Nassausche Raet; hij overl. te Leeuw. 25 Febr. 1602. In het hieronder vermelde geschr. komen eenige bijzonderheden aangaande hem voor, die echter de eenvoudigheid, als kenmerk van 't ware

missen. Reydanus was met de kundigste zijner landgenooten bevriend.

Zijne neven Johan van den Sande, z.a., en Joh. van Reydt belastten zich met zijn voornaamste werk: Historie der Nederl. oorlogen ... tot 1601, Arnh. 1626, en latere, vermeerderde drukken.

(Mr. W.J. v. Harn, Ev. Reidanus, Gor. 1852.)

[Jan Reigersbergh]

Reigersbergh (*Jan*), van Cortgene, schreef 'tot prijs, lof ende eere' van Maximiliaan van Bourgondie, heer van Beveren, Vere, enz., eene kroniek van Zeeland en onderteekende de opdracht van zijn arbeid aan dezen 'Maecenas' in diens 'Stadt van der Veere in Zeelandt', 15 Sept. 1555. Het privilegie tot het drukken was reeds gegeven door Karel V, te Brussel den 20 April 1551. De druk was den 5 Sept. 1551 voltooid. Het boek is samengesteld onder den indruk der groote inbraken en overstroomingen van dien tijd, waardoor ook Cortgene onderging. De schrijver wordt gezegd vandaar naar Vere verhuisd te zijn, waar hij ongehuwd als lid der regering moet overleden zijn, omstreeks 1591. Later, toen zijne familie in groot aanzien was gekomen, werd haar een hooge afkomst uit den Beierschen adel toegedicht en zelfs **Van Reigersberg** genoemd; tot de jongere generatiën behoort de hier volgende beroemde gade van Hugo de Groot.

De titel van het zeldzaam geworden boek luidt: Dye Cronycke van Zeelandt. Volgens het slot is zij: Gheprent tHantwerpen, 1551; eene latere omwerking verscheen bij Zach. Roman, Midd. 1634, waaruit echter niet blijkt, dat de vermeerderingen afkomstig zijn van diens zoon Adriaen, boekdrukker te Haarlem, evenmin dat ze het werk zijn van Joh. de Brune. Zie verder de art. Boxhorn en Smallegange.

[Maria van Reigersbergh]

Reigersbergh (*Maria van*), werd 7 Oct. 1589 geb. te Vere, waarheen hare moeder tijdelijk teruggekeerd was, daar het huisgezin van burgem. Pieter (van) Reigersbergh in de dagen der Leycestersche woelingen naar Boulogne uitgeweken was, zoodat Maria daar hare kindsheid doorbracht. Den 2 Juli 1608 huwde zij te Vere met Hugo de Groot, bevrijdde hem 22 Maart 1621 uit zijne staatsgevangenis, werd 28 Aug. 1645 zijne wed., en overl. in Den Haag, 19 April 1653, als lidmaat der Engelsche kerk.

Als schrijfster is zij meer bekend geworden door de zorgen van Mr. H. Vollenhoven en Dr. G.D.J. Schotel; de Brieven van Maria van Reigersbergh, Middelb. 1837, verschenen met eene biogr. inleiding en een even belangrijk naamregister.

[Jan Hendrik Reisig]

Reisig (*Jan Hendrik*), werd 3 Juli 1749 door den pred. der Luthersche gem. in de woning zijner ouders te Amsterdam gedoopt, doch alleen met den eersten zijner voornamen. Bij zijne beide huwelijken in 1776 en 1781 woonde hij nog in zijne geboortestad; een tiental jaren daarna was hij te Zutfen, later te Schoonhoven als red. der daar verschijnende patriotsche courant; hij overl. in Jan. 1794.

Schr.: Gedichten en Vertaaling, Amst. 1789; Bornley, of de Onschuld gered, trsp., Amst. 1794; Milton's Verlooren Paradijs. Uit het Eng. in Nederd. proza vertaald. Zang 1-3, Zutphen 1791, zang 4-6, ald. 1792. Hij bezorgde een nieuwen tekst bij de 8o. uitgaaf van A. Rademaker's Kabinet van Nederl. en Kleefsche Oudheden, 8 dln., Amst. 1792-1804, waarvan het laatste deel bewerkt werd door A.B. Strabbe.

[Johannes Reitsma A.Tzn.]

Reitsma A.Tzn. (*Johannes*), geb. 15 Dec. 1837 te Oudemirdum, werd theol. doct., in 1862 kand., pred. te Boyl 3 April 1864, te Kooten in 1868, tien jaar later te Hoogezand en is sedert 29 Sept. 1885 kerkelijk hgl. te Groningen.

Hij schreef: Franciscus Junius. Een levensbeeld uit de eerste eeuw der kerkhervorming, Acad. proefschr., Gron. 1864; Honderd jaren uit de gesch. der hervorming en der herv. kerk in Friesland tot de Dordsche Synode, uitgave van het Fr. gen., Leeuw. 1876; Karakter en waarde der dogmatiek en haar betrekking tot de historie. Rede ter aanvaarding van het hgl.-ambt., Gron. 1885; Oostergo. Register van de geestelijke opkomsten van Oostergo, volgens de opgaven daarvan gedaan in 1850 en '81. Uitg. Fr. Gen., Leeuw. 1888. Voorts stukken in de Bijdr. tot de Gesch. en Oudh. van Gron.; Stud. en Bijdr. voor Hist. Theologie en in De Vrije Fries.

[Cornelis de Rekenare]

Rekenare (*Cornelis de*), werd in 1562 geb. te Gent, waar hij boekdrukker en uitgever was. Hij schreef: De eerlicke inkomste onzen ghenadighen ende geduchten heere Francoys van Vranckrijcke in zyne vermaerde hoofdstad van Ghendt, den 20 April 1582, Gent 1582. Later verliet hij, omdat hij hervormer was, de stad, toen Parma haar innam; hij ging naar Amsterdam, waar hij in 1589 tot rector van het Collegium werd aangesteld; maakte toen onderscheiden Latijnsche gedichten, en gaf werken van Theocritus uit. Het laatste deel zijns levens schijnt hij te Dordrecht te hebben doorgebracht, waar hij conrector aan de Illustre School was, en 12 Juli 1624 overleed. Schrijvers kenspreuk was: Elk sy syn selfs Rekenare.

[Bartholomeus Rekker]

Rekker (*Bartholomeus*), geb. te Vlissingen in 1768, werd voor den handel opgeleid en vestigde zich te Amst., waar hij kennis maakte met P.J. Uylenbroek, z.a., onder wiens leiding hij zijne letterk. oefeningen voortzette en vertaalde eenige stukken van Kotzebue en Iffland. Hij overl. te Baarn, waar hij eenige weken tot herstel van gezondheid doorbracht, 28 Juli 1844.

Enkele verzen van hem vonden een plaats in tijdschr. en almanakken, zooals: De Onbestendigheid, opgenomen in het Letterk. Magazijn van Wetenschap, Kunst en Smaak. Afzonderlijk: Eenige dichtstukjes, Amst. 1834 en 1836.

[Lamoraal Hans Willem, baron van Aylva Rengers]

Rengers (*Lamoraal Hans Willem, baron van Aylva*), geb. in 1795, trad in militairen dienst en klom op tot den rang van luitenant-kolonel. Hij vestigde zich op Boschdal bij Breda en overleed 21 Maart 1866.

Schreef: Dagboek, gedurende een verblijf op Java van het jaar 1827-1830, (uit het oorspronkelijk Fransch handschrift vertaald), Utr. 1846; Levensberigt van O.A. graaf van Bylandt (Hand. van Letterk.), Leid. 1857. In de Berigten van het Hist. genootschap te Utrecht: Waarheidsliefde een hoofddeugd voor den geschrijver, 1851.

[Pieter Rempelaar]

Rempelaar (*Pieter*), vertaalde in Nederduitsche verzen uit het Latijn: Wintersche Vermaaklijkheden van den heere Jacob de Rhoer, hoogleeraar te Deventer, Dev. 1760.

[Jacob Renier]

Renier (*Jacob*), geb. te Leiden 21 Mei 1761, was achtereenvolgens predikant te Nisse, Aardenburg, IJzendijke, Colijnsplaat en Vere, in welke laatste plaats hij tevens het rectoraat der Latijnsche scholen waarnam. In 1836 emeritus geworden, vertrok hij naar Leiden, waar hij 10 Oct. 1837 overleed.

Behalve zijne theol. werken, schreef hij eene Redevoering over de ongenoegzaamheid van de rede ter vervulling van de dringende behoefte van den mensch, Dordr. 1805; De verdiensten van J. van Miggrode omtrent de hervorming in Zeeland, bijzonder in Vere, Midd. 1828. Voorts opstellen in Godgeleerde Bijdragen, enz.

[Peter Jan Renier]

Renier (*Peter Jan*), geb. te Deerlijk, bij Kortrijk, in 1795, was gedurende 45 jaren bestuurder eener kostschool in zijne geboortestad, daarna aldaar schepen en districtsschoolopziener in Kortrijk. Hij overleed te Deerlijk 29 Aug. 1859. Voor zijne gedichten verwierf hij niet minder dan drieëndertig maal de eer eener bekroning.

Hij schreef: Beginselen der Vlaemsche spraekkunst, 1831; Uytgekozen verdichtselen (in dichtmaat) vry gevolgd naer het Fransch van den heer Lafontaine,

1832-'36; Nut der volksbeschaving, 1837; Vlaemsche fabelen, opgedragen aen hunne Kon. Hoogh. den Hertog van Braband en den Graef van Vlaenderen; Beginselen der Vlaemsche spraekkunst, heringerigt naer het spellingstelsel van het Taelcongres, 1840; De kat van Beversluys, 1842; Fabelen, 1842, 9e druk 1853; Vlaemsche Mengeldichten, 1843; Dichtregelen tot dankbetuiging opgedragen aen het achtbare magistraet en de burgery der stad Kortryk, welke de Vlaemsche vertooning, op stadsschouwburg, ten voordeele van den armen, met hunne tegenwoordigheid en giften hebben begunstigd, 1855; Hulde aen den weledelen baron de Vrière, Gouverneur van West-Vlaenderen, by de inwyding der gemeentelyke leer- en weefscholen te Deerlyk den 8 van Wynmaend, 1856. Al zijne werken zijn te Kortrijk gedrukt.

[Isaak van Rennes]

Rennes (*Isaak van*), geb. te Utrecht 13 September 1844, genoot drie jaar lang het vormend onderwijs van den hoogst bekwamen instituteur J. Liese, en werd na deze, met dankbare herinnering ontvangen, opleiding, volontair bij de Rijnspoorweg-Mij., bleef daarbij meer dan 25 jaar werkzaam, werd correspondent van verschillende dagbl. en vestigde zich daartoe te Amst. Als correspondent van de Nieuwe Rott. Ct. zijn zijne verslagen van den gemeenteraad en schetsen van Utrecht, toestanden en zeden het meest bekend. In het weekblad De Amsterdammer verschenen van zijne hand uit Utrecht wekelijksche brieven en ook uit Amsterdam was hij een ijverig medewerker aan dit weekblad, zoowel onder eigen naam als onder verschillende psdn, o.a. Jan van 't Sticht. Begon eerst op 32jarigen leeftijd te schrijven. Zijn eerste letterk. proeve vond plaatsing in Europa onder den titel: Herinnering aan een gestorven rederijker (ook opgenomen in een later verschenen bundel ‘In huis en op straat’, Utrecht 1881, 2e druk, Zwolle 1888). Korten tijd daarna werd hij correspondent der N. Rott. Ct., waarvoor hij nog steeds werkzaam is. In de Amsterd. Courant verschenen van hem enkele schetsen en signalementen van eenige leden van den Amst. gemeenteraad, alsmede humoristische raadsverslagen. Voorts bevatten sedert 1887 het Utr. Dagblad en De Avondpost geregeld brieven en schetsen van zijne hand en in de laatste maanden ook het Bataviaasch Nieuwsblad. Vroeger redacteur van de Stichtsche Courant (thans Utrechtsche Courant), schreef hij daarin, behalve wekelijksche samenspraken tusschen Hoppe en Baars, tal van schetsen over de maat-

schappelijke verhoudingen in de stad zijner inwoning. Behalve het reeds genoemde In huis en op straat, zagen nog 't licht: Vonken en Vlammen, Utrecht 1887; Om ons heen, Amst. 1888; Een huishouden van Jan Steen, Amst. 1890.

[Frans Rens]

Rens (*Frans*), geb. 2 Febr. 1805 te Geeraardsbergen (Oost-Vl.), was van 1823-'43 controleur der waarborg van gouden en zilveren werken te Gent, en opzichter van het lager onderwijs voor het schoolgebied Lokeren. Rens overleed te Gent, op 20 December 1874.

Zijne werken zijn: Bijdragen in proza en poëzie in het Nederduitsch letterkundig jaarboekje dat door hem werd verzameld en uitgegeven 1834-1874; verder in andere tijdschriften, en voornamelijk in Willems' Belgisch Museum, Gent 1837-'46. Van 1846 tot zijn overlijden was hij hoofdopsteller en uitgever van De Eendracht, veertiendaagsch tijdschrift voor letteren, kunsten en wetenschappen, dat bijna de gansche geschiedenis der Vlaamsche Beweging bevat. Ook was hij een der voornaamste medewerkers in de Bijdragen der Gazette van Gent voor Letteren, Kunsten en Wetenschappen. Afzonderlijk verscheen van hem: Gedichten, Gent 1839, (waarin verscheidene bekroonde prijsverzen); Dankvers, uitgesproken door een der meestgevorderde leerlingen der hoogste klasse van de kostelooze jongensschool No. 1, ter gelegenheid der prijsuitreiking op den 8 Sept. 1839, Gent 1839 en 1840; Dankliederen (koren) gezongen door de leerlingen der stads kostelooze jongensschool in het Prinsenhof te Gent (met Prudens van Duyse), Gent 1843-'48; Bladeren uit den Vreemde (romancen, legenden, sagen, enz.) dichtbundel, Gent 1855. Zijne volledige poëtische werken verschenen onder den titel: Al de gedichten van Frans Rens, verzameld door Lodewijk de Vriese, met portret van den dichter en eene inleiding van Emm. Hiel, Gent 1875.

[Hippoliet Rens]

Rens (*Hippoliet*), geb. 13 Jan. 1826 te Ninove (Oost-Vl.), was vroeger beambte der directie van de belastingen te Gent, Bergen en Antwerpen, later eerste commies bij het provinciaal bestuur der belastingen te Brugge en dan controleur der belastingen te Ledeberg bij Gent, in welke stad hij overl. op 20 Juli 1882.

Hij gaf vele gedichten in onderscheiden tijdschriften en jaarboekjes, en gaf afzonderlijk de volgende novellen: Het kind der armoede; Twee vrienden; Lentemijmeringen, Dendermonde 1867; De kruideniersbaal; Pieter Vetbeurs, verhaal uit het volksleven, Gent 1867 (Broedermin).

[Gustaaf Rens]

Rens (*Gustaaf*), zoon van Hippoliet R., te Bergen in Henegouwen geb. op 25 Mei 1859, bewoonde in zijne kinderjaren verschillige Vlaamsche gemeenten en is thans te Leuven gevestigd.

Hij leverde vele dichterlijke bijdragen in de Vlaamsche Kunstbode en andere tijdschriften en gaf uit: Mijmeringen, Gedichten, Dendermonde 1881.

[Lieven Karel Rens]

Rens (*Lieven Karel*), te Geeraardsbergen geb. op 15 Sept. 1748, werd geneesheer te Temsche (Land van Waas), alwaar hij 15 Mei 1828 den geest gaf.

Hij had grondige kennis van de oude talen waaruit hij vertalingen maakte. Ook leverde hij Gelegenheidsdichten en: Caliste, treurspel, uit het Fransch van Mr. Colardeau, Dendermonde. In handschrift liet hij na: een groot gedeelte der Eneïdes van Virgilius, en: De Gedachten van den heer L.K. Rens.

[A.F.G. van Renterghem]

Renterghem (*A.F.G. van*), was in de tweede helft der 18e eeuw lid der Rederijkerskamer de Fonteinisten van Gent, voor welke hij schreef: De weduwe van Malabar, of het vermogen der gewoonten; treurspel door A.F.G. van Renterghem, Brugge 1789; Gabrielle van Vergy, treurspel van Du Belloy, nagevolgd door Renterghem, lid der Fontenisten, Gent.

[Jonas Andries Repelaer]

Repelaer (*Jonas Andries*), geb. te Dordrecht in 1733, was advijsmeester der zeehavens op Dordrecht en hoogheemraad van den Alblasserwaard, een groot minnaar van schilder- en teekenkunst; hij beoefende ook de poëzie, was lid van het Haagsch genootschap: Kunstliefde spaart geen vlijt, en gaf in het licht: Bijschriften op de geboorte, besnijdenis, het lijden, den dood, de begraving, opstanding hemelvaart van den Zaligmaker en Bijschriften op den Heidelb. Catechismus, Dordt. 1777 en '78; Eenige overeenkomsten tusschen den schilder en den dichter, 1795, (bij het 25jarig jubelfeest van het Dordsche genootschap Pictura). Hij overleed 11 Febr. 1801. De dichter-uitgever P. van Braam te Dordrecht verzamelde zijn nagelaten gedichten onder den titel: Stichtelijke Zededichten, Dordt. 1801.

[Anna Rethaan]

Rethaan (*Anna*), geb. te Midd. 6 Jan. 1684 en drie dagen later aldaar gedoopt, waar hare ouders toen verblijf hielden, tijdens dat haar vader als pensionaris van Tholen de staten-vergadering bijwoonde; huwde in 1706 Johannes Radaeus, kiesheer der stad Midd. en secr. der admiraliteit van Zeeland; werd in 1712 weduwe en overl. 30 Oct. 1729.

Pieter Boddaert gaf hare poëzie uit

onder den titel: Nagelaten gedichten van vrouwe Anna Rethaan en van jufvrouw Anna Vincentius, Midd. 1730. Hare dochter **Johanna Margaretha** beoefende insgelijks de poëzie en plaatste o.a. een bijschrift onder het afbeeldsel harer moeder in het Pan Poëticum Batavum. Zij huwde C. Macaré, te Midd. wiens afstammelingen den naam harer moeder aannamen, zie hiervoor blz. 487.

(De la Ruë, 140.)

[Johannes Gottlieb Hendrik Reudler]

Reudler (*Johannes Gottlieb Hendrik*), geb. te Amst. 21 Maart 1796, was achtereenvolgens Luthersch predikant te Doesburg, Zierikzee en Woerden, waar hij overl. 20 Febr. 1841.

Men heeft van hem: Gezangen voor de Evang. Luth. Gem. te Woerden, ter viering van de overgave der Augsburgsche geloofsbelijdenis, 1832; Gezangen bij de uitdeeling der eereblijken aan Hermannus Dirks te Woerden op den 19 Oct. 1832; Liederen en Brieven van Luther, betreffende zijne volgers in de Nederlanden (in Bijdragen tot de gesch. der Evang. Luth. kerk, eerste stuk); De marteldood van Hendrik van Zutphen, een der monniken van het Augustijnerklooster te Antwerpen, (ald. tweede stuk); Redevoering over de belegering van Woerden door de Spanjaarden in 1575 en 1576, aldaar 1838. Ook vertaalde hij Borger's Lentegroet aan den Rhijn in 't Latijn en in 't Grieksch.

[Mr. Caspar Jacob Christiaan Reuvens]

Reuvens (*Mr. Caspar Jacob Christiaan*), geb. te 's-Grav. 22 Jan. 1793, stud. te Amst. en te Leiden in de klassieke letteren, de historie der oudheid en de rechten, prom. in de laatste faculteit en werd adv. in Den Haag. In Jan. 1816 werd hij hoogl. in de oude letteren te Harderwijk, drie jaar later in de archeologie te Leiden, als eerste titularis voor dit vak. In zekeren zin is hij de vader der studie onzer Nederl. oudheden, zooals de beoefening daarvan door de op hun' naam vermelde geleerden Jansen, Leemans en Pleyte voortgezet is. Hij overl. op een terugreis uit Engeland, te Rotterdam, 26 Juli 1835.

In het Nederl. schr. hij: Over de Oudheden, door Lord Elgin medegebragt, in het onder zijne medewerking uitgegeven tijdschr. van Westendorp, z.a., getiteld Antiquiteiten; Rom. bouwvallen van Forum Hadriani, bij Voorburg, 's-Grav. en Amst. 1829; Over drie beelden, uit Java overgezonden, 1824, in de werken van het Kon. Inst. en verspreide opstellen.

(Dr. C. Leemans, vóór den catalogus der bibl. van Eeuvens.)

[Jacobus Revius]

Revius (*Jacobus*) of **Rèves** (*Jacques de*), ook **Reeffsen,** in Nov. 1586 te Deventer geb., werd na den afval dezer stad naar Amst. gebracht, waar zijn vader en hij zich tijdelijk vestigden, terwijl zijne moeder bij hare Spaansch gezinde familie bleef; den 24 Juni 1604 werd hij te Leiden Phil. stud., volbracht zijne acad. loopbaan te Franeker en werd pred. te Zeddam, in hetzelfde jaar 1613 te Winterswijk, ging in 1614 naar

Deventer en werd in 1641 regent van het Statencollege te Leiden; hij overleed 15 Nov. 1658.

Behalve zijne Latijnsche werken, en daaronder Daventria illustrata, schreef hij: Overijsselsche Sangen en Dichten, Dev. 1630, Amst. 1630; De 64 Psalmen Davids door P. Dathenum, in sin en rymen gebetert door J. Revium, Dev. 1660; Jac. Revius' leven en uitgelezen Zangen en Dichten; heruitgeg. en bespr. door J. v. Vloten, in het Klassiek Letterk. Pantheon, nr. 78, Schied. 1863.

(V. Vloten, vóór de uitgave van 1863.)

[Gijsbert van Reyn]

Reyn (*Gijsbert van*), geb. te Rotterdam 12 Oct. 1793, was koopman in manufacturen, doch daar hij een geletterde opvoeding ontvangen had en vele talen, zoowel oude als nieuwe, verstond, werd hem in 1834 het onder-redacteurschap van de Rotterd. Courant aangeboden, onder de leiding van den eigenaar, Jan Arrenberg. Na diens dood werd hij bijgestaan door zijn zoon **Cornelis Antonis.** In 1842 werd de Nieuwe Rott. Ct. opgericht, zoodat de Oude aan eene vennootschap overging en onder zijn bestuur als directeur, en onder redactie van zijn zoon voortgezet werd. Hij overl. 7 April 1866. Zijn zoon overleed als administrateur van Het Vaderland, te 's-Grav. 28 Jan. 1887.

Schr.: Verlossingslied, Maart 1814; Ontboezeming bij de landing van Napoleon in 1815; Hulde aan de nagedachtenis van Ds. Scharp, Rott. 1828; Geschiedk. beschrijving der stad Rotterdam en beknopt overzigt van het Hoogheemraadschap van Schieland, 1e Deel, Rott. 1832; Levensberigt van K.J.R. van Harderwijk (Hand. Mij. Ned. Lett.), Leid. 1861; Historische herinneringen, naar aanleiding van het gedenkfeest van Nederlands bevrijding, Rott. 1863. Voorts was hij met J. van Harderwijk Rz. redacteur van de Vaderl. Letteroefeningen van 1837-'48 en met J.A. Bakker en dezen, van Euthymia. Ook gaf hij vele vertalingen uit het Fransch, Engelsch en Hoogduitsch en bijdragen in jaarboekjes, tijdschriften, couranten en in Sprenger van Eijk's Fakkel. Zijn hoofdwerk is de belangrijke, doch als uitgave onvoltooid geblevene, hist.-beschr. zijner geboortestad.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1866.)

[Johannes van Reyn]

Reyn (*Johannes van*), zoon van den voorg, geb. 20 April 1829 te Rotterdam, was eerst werkzaam in den boekhandel, 1852-'67 mede-redacteur der Rotterd. Courant, doch sedert de staking van dit blad (Juli 1867) zonder vaste betrekking.

Hij schreef: Nederlands beroemdste dichters en prozaschrijvers enz., Rott. 1852 (niet in den handel); De jonkvrouw van Heimerstein, roman (psd. Johannes Clemens), Rott. 1858; Bijdragen in zomeren wintervreugd, Rott. 1860; Beelden en tafereelen, ontleend aan de gesch. des vaderlands, Rott. 1862; Nederlandsche vrouwen van vroeger en later tijd, Rott. 1863; Hekel-, punt- en sneldichten van vroegere en hedendaagsche dichters, Rott. 1870; Een idée-fixe, novelle uit den aanvang dezer eeuw, Rott. 1873. Verder bijdragen in Bato, Leeskabinet (over: J.C. Cleve, E.M. Post en P. Nieuwland) en Navorscher.

[Jan Baptist Reyntkens]

Reyntkens (*Jan Baptist*), geb. te Dendermonde, was monnik in de St. Pietersabdij te Gent, waar hij het toezicht had over de tuinen. Hij stierf in 1690 en liet het volgende werk na: Den sorghvuldigen hovenier ende de oprechte pratycke om blommen te zaeijen, planten ende gouverneren naer de conste ende dagelijksche hofbauwinghe; in het licht uytgegeven door... Gent 1676. De tweede druk, die in 1695 verscheen, was: vermeerdert met den Nederlandschen Hesperides, dat is oeffeningh en ghebruyck van de limoen en oranieboomen, naer den aert ende climaet der Nederlanden. In 1791 verscheen te Gent nog een 3e druk van dit werk.

[Peter Norbert Reysschoot]

Reysschoot (*Peter Norbert*), te Gent geb., 4 April 1738, leerde de schilderkunst bij zijnen vader en werd in 1770 leeraar der ontleed-, bouw- en doorzichtkunde aan de academie zijner geboortestad, waar hij overleed op 12 Febr. 1795.

Hij schreef: Grondregelen der bouwkunde, aengewezen in hare byzonderste deelen, zoo aengaende hunne proportiën, versierselen, als hun gebruyk, Gent.

[Cornelis Rhijnenburgh]

Rhijnenburgh (*Cornelis*). was Raad, Schepen en Heelmeester te Medemblik. In 1655 gaf hij te Hoorn twee deeltjes liederen in 't licht onder den titel: Vreugdebergh, meermalen herdrukt, 't laatst in 1739.

[Gerlacus Ribbius]

Ribbius (*Gerlacus*), geb. te Wervershoof in N.-Holland, 31 Mei 1825, geneeskundige te Buren, schreef: Iets uit de Natuurlijke Historie, Tiel 1866, herdrukt als: 28 voorwerpen uit de Nat. gesch., Kuilenburg 1874; Iets over het Geldersche stadje Buren, Tiel 1867; Feestlied (1 April 1872), Tiel 1872; Oranje-Meibloempjes voor Mei 1874. Volksliederen, Kuilenburg 1874.

[Jan Herman de Ridder]

Ridder (*Jan Herman de*), geb. 23 Jan. 1816 te Kuilenburg, waar zijn vader Remonstr. pred. was, bekleedde hetzelfde ambt te Boskoop (1841), Waddinksveen (1842), Gouda (1848) en te 's-Gravenhage, van 1853, tot zijn welverdienden rusttijd, 1 Juli 1886.

Hij schreef: De kerkelijke viering van een gewichtigen dag aangeprezen, Amst. 1847; Een Nederlandsch geschenk aan den vorst van Eutopia, Gouda 1848; Bedelarijwering, Gouda 1850; Uitstapjen naar Hoenderloo, Leid. 1851; Wandel met God, Leid. 1851; Wat een arm dorp kan verrijken, Schoonh. 1852; De kracht der zwakkere sekse, Haarl. 1853; Een tafelboek, Schoonh. 1853; Christus in u, Leid. 1854; De eerste synode. Een tijdwoord, 's-Hage 1854; De beeltenis van A. des Amorie van der Hoeven als handhaver van nationaliteit, overdruk uit: Lectuur voor de Huiskamer, Leid. 1855; Een levensteeken op een doodenveld, Schoonh. 1857; Een vredestichter na drie eeuwen herdacht, 's-Hage 1860; Reisvertellingen, Schoonh. 1861; In Christus met God, Leid.; T.C.R. Huydecoper herdacht, 's-Hage 1866; Levensbeelden voor jongens en meisjes, Tiel 1868; Levensrichting. Kijkjes binnens- en buitenshuis, Tiel 1870; Levensbericht van Prof. Domela Nieuwenhuis, (in Hand. Mij. Ned. Lett.); voorts bijdr., recensiën enz., in de Godgeleerde Bijdragen, Kerkelijke Courant, Christelijk en Godsdienstig Album, Evang. Penningmagazijn (1860-'69), Christelijke Huisvriend, Praktische Volksalm., Geld. Volksalm., Magdalena, Mentor, Kinder-Courant, Zaaier, enz.

[J. de Ridder]

Ridder (*J. de*), in het midden der 18e eeuw schoolmeester binnen Veurne en Ninove, schreef het treurspel in verzen, getiteld: Het bloedig moord-thonneel in Don Renory .... door J. de Ridder, schoolmeester te Ninove, Gent 1754.

[Karel Barthel de Ridder]

Ridder (*Karel Barthel de*), te Deurne, bij Antwerpen, geb. 24 Aug. 1824, studeerde voor den geestelijken staat te Hoogstraten en Mechelen, en werd tot priester gewijd 23 Dec. 1848. In 1849 werd hij benoemd tot onderpastoor te St. Gillis en in 1852 te Brussel. Den 26 Sept. 1868 werd hij benoemd tot secretaris en sub-archivaris, en later ook tot eere-kanunnik van het aartsbisdom van Mechelen, waar hij met dezelfde titels overl. op 28 April 1876.

Hij schreef verscheiden geschiedkundige

werken in het Latijn en het Fransch. In het Nederlandsch gaf hij in het licht: Historische Mengelingen over de Kempen, Turnhout; Iets over de rederykkamers in het algemeen, en die der Kempen in het byzonder, Turnhout 1858; Het Dorp Rethy, Turnhout 1860; Byvoegsel tot de Kerkelyke geschiedenis van het bisdom van Breda van Kruger, Leuven 1873; Gevecht van Gheel 27 January 1658, Meerhout; Brand van Herenthals 15e en 16e eeuw, Meerhout; Een Woord over den oorsprong der Gilden, Meerhout; Kaart der Gilde van den Handboog te Herenthals; Iets over het Landjuweel van Herenthals; Cornelis de Bie; Uit de Geschiedenis van Meerhout 1789-1790; Dagverhaal van den veldtogt van Graaf Frederik de Merode in 1830, door Petrus Peeters, zijnen wapenmaker.

[Jan Baptist de Ridder]

Ridder (*Jan Baptist de*), op 1 Nov. 1841 geb. te Antwerpen, waar hij zijn eerste onderricht ontving, deed zijne geestelijke studiën te Mechelen, werd op 19 Maart 1868 onderpastoor te Werchter, op 9 Oct. 1871 te Herenthals en den 21 Sept. 1889 pastoor te Sint Antonius(Brecht).

Hij is stichter-bestuurder van het tijdschrift ‘De Bie’ en gaf uit: Handboek van den Bieënteler. De Bie, hare zintuigen, hare zeden en hare voortbrengsels door J.B. de Ridder, Pastoor te St. Antonius, Bestuurder van het tijdschrift ‘De Bie’, voorzitter van de maatschappij De Vlaamsche Bieëntelers, Brecht 1890.

[J. Ridderbosch]

Ridderbosch (*J.*), Brusselsch dichter van omstreeks het einde der 18e eeuw, zond in het licht: Poetische voorseggingen ende gevolg der triomphe in de aenkomst van Maria-Christine .... in nederlandsche veersen, Brussel.

[Franciskus Ridderus]

Ridderus (*Franciskus*), omstreeks 1618 geb., werd 2 Maart 1638 stud. te Leiden, prom. aldaar en kwam 1644 als prop. te Schermerhorn, vertrok in 1648 vandaar naar Brielle, in 1656 naar Rotterdam, waar hij in 1684 overleed. In het studentenalbum komt hij als Leidenaar voor; zijn vader was van 1617 tot zijn ontzetting in 1619 pred. te Warmenhuizen, doch was intusschen geschorst en in 1621 weder te Middelharnis aangesteld.

Hij was meer theologant dan dichter, echter gaf hij als zoodanig uit: Huysoefeningen, Rott. 1652, 15e druk 1766. Voorts: Priesterlyck Bruyloftsbedde. Bereid voor den Eerw. Dr. Carolus Ursinus, Predikant in Hellevoetsluis en Clara Bontius 't samengetreden in den Echtenstaat op den 26 Nov. 1658 te Leyden, [waarop schotschr. en spotdichten uitkwamen]. Ook in zijn theol. werken treft men vele van zijn gedichten aan. Als historisch en stichtelijk schrijver was hij zeer werkzaam; tot deze veel gelezen geschriften behooren: Bloedspiegel der religie; Hist. A B C, Amst. 1616; Historisch Sterfhuis, Rott. 1668, nog in 1880 gedrukt; Hist. Kerkspiegel, Rott. 1673; Historische Hollander, ald. 1674; Id. Engelschman, ald. 1674; Id. Franschman, ald. 1674; Id. Spanjaard, Amst. 1675. Over zijne geschr., die zeer Oranje-gezind luiden en hem in veel moeilijkheden brachten, zie men:

(Navorscher, dl. VII, bl. 45.)

[Hendrik Riedel]

Riedel (*Hendrik*), geb. te Kollum 4 Sept. 1796, was eerst gouverneur te Holwert, van 1811-'24, toen hij met twee zijner leerlingen naar Gron. ging, waar hij aan het gymn. werd benoemd en als conrector eervol ontslag bekwam in Dec. 1860. Hij overl. er 7 Mei 1871.

Schr.: Algemeene geschiedenis van de volken en staten der oudheid, hunne zeden, staatsleven, beschaving, kunsten en litteratuur, 6 dln., Gron. 1841-'52. Het werk beviel niet en werd verkort uitgegeven; de gesch. der middeleeuwen bleef ongedrukt. Nog gaf hij: Hoe moet men de historie bestudeeren? Eene voorlezing met aant. over de nieuwere hist. litteratuur, Gron. 1856; Het toekomend middelbaar onderwijs. Eene voorlezing, Gron. 1860. Behalve eenige vertalingen, nog aanteekeningen op Van Lenneps uitgave van Vondel, in het XII deel daarvan, onder de verbeteringen en aanvullingen opgenomen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1872.)

[Mr. Jacob de Riemer]

Riemer (*Mr. Jacob de*) werd in 1678 geboren te Noordwijk, waar zijn grootvader Remonstr. pred. was; Alkemade werd zijn oom en Frans van Limborch zijn zwager. Hij stud. te Leiden, prom. daar 5 Juli 1700 en vestigde zich als adv. in Den Haag.

Na langen tijd stukken en aant. verzameld te hebben, die als zijne collectanea in het Rijksarchief in 16 fraai geschreven folianten bewaard worden, arbeidde hij tien jaar over zijne Beschrijving van 's-Gravenhage; het eerste dl. verscheen ald. in 1729 in 2 stukken; zijne zwakke gezondheid vertraagde de uitgave van het tweede deel tot 1739. De schrijver bereikte niettemin den leeftijd van 84 jaar: hij overl. 1 Mei 1762. Bij de verschijning van zijn eerste deel schonk de Regeering der hofplaats hem 500 gouden dukaten; zijn boek wordt nog altijd onder de standaard-werken van dezen aard geteld.

(Ned. Spect. 1871, blz. 211.)

[Jhr. Mr. Theodorus Helenus Franciscus Riemsdijk]

Riemsdijk (*Jhr. Mr. Theodorus Helenus*

Franciscus), geb. te Maastricht 16 Aug. 1848, ontving zijne opleiding tot de acad. studiën aan het gymn. te Utrecht, stud. daar sinds 1866 en prom. er in 1874, werd eerst gemeente-archivaris te Zwolle 1875, daarna archivaris in Gelderland 1877 en tevens gemeente-archivaris van Arnhem 1880, adj.-archivaris des Rijks, 18 Juli 1882 en verving Mr. L. Ph. C. van den Bergh, zie blz. 57, als Archivaris des Rijks, bij benoeming van 1 Juli 1887.

Schr.: De hooge bank van het Veluwsche landgericht te Engelanderholt, proefschr., Utr. 1874; Gesch. van de Kerspelkerk van St.-Jacob te Utrecht, Leiden 1882; De Griffie van Hare Hoog Mogenden. Bijdr. tot de kennis van het archief van de Staten-Genl. der Vereenigde Nederl., 's-Grav. 1885; Bijdragen tot de gesch. van de Kerspelkerk van St. Jacob te te Utrecht, Leiden 1888. Met Dr. W. Pleyte, zie blz. 614: Peintures murales découvertes dans l'égl. paroissiale de St. Jacques à Utrecht, Leide 1874. In de werken der Kon. Akademie: De Registers van Gerard Alewijnsz., Amst. 1890.

[Hendrik Riemsnijder]

Riemsnijder (*Hendrik*), in 1744 te Wologda in Rusland uit Nederl. ouders geb., was in 1782 een der secretarissen van de commissie door de O.-I.C. naar Parijs gezonden. Hij bleef daar wonen en overl. er 5 April 1825.

Hij schreef: Fabelen en Vertelsels naar de nieuwste en beste Hoogduitsche dichters, 's-Hage 1779; Dichtlievende Rhapsodiën, ald. 1779; Proeven van dichtlievende kleinigheden tot uitspanning van den geest, ald. 1779; Galante Dichtluimen, ald. 1780, Amst. 1869 en 18..; Liedjes voor kinderen, ald. 1782; Katechismus van den Oeconomischen Tak, 1791. Voorts vertalingen uit het Engelsch en het Hoogduitsch, o.a. Lessing's Nathan. Over de onderstelde medewerking van Bilderdijk aan de Dichtluimen, zie Bibliogr. Adversaria, II, 44, waar de lijst van R.'s geschr. volgens zijne eigene opgave voorkomt.

[Hans de Ries, Rees, Reys, Rijs, Rijke]

Ries, Rees, Reys, Rijs, Rijke (*Hans de*), wiens naam uit Le Ricke verbasterd schijnt, geboren te Antwerpen in December 1553, volgde reeds vroeg de begrippen der herv., later die der doopsgez., doch vond ook deze in zijne geboortestad te onverdraagzaam en liet zich bij de Waterlanders in N.-Holl. doopen. Te Antwerpen teruggekomen, werd hij vervolgd, te Midd. verdreven, Aken was voor hem onveilig, zoodat hij naar de waterl. doopsgez. terugging, hun leeraar werd, van 1591-'98 hunne gemeente te Emden bediende, en toen zich te Alkmaar vestigde, waar hij als voorganger overl. 14 Sept. 1638. Coornhert en Spiegel waren zijne vrienden, Vondel vereerde zijn, door Mierevelt in 1619 geschilderd portret, met een bijschrift.

Behalve theologische geschriften, gaf hij een Historie der martelaren, Haarl. 1615, door den schrijver vermeerderd, Haarlem 1631.

(Doopsgez. Bijdr., 1863 en '64.)

[Jan van Riet]

Riet (*Jan van*), een Brusselaar van afkomst, was praeceptor aan de Latijnsche school te Gouda, schr.: De toetssteen van de wereldt, dewelcke niet alleen de voornaemste gebreeken en sonden, die de menschen onderworpen zyn, maer ook heylsame middelen, tot verbeteringe en weg-neminge derselve aenwyst, ter Gouw 1687.

[Mr. Lubbertus Rietberg]

Rietberg (*Mr. Lubbertus*), geb. te Zwolle 6 Aug. 1783, was meester in de rechten, A.L.M. en phil. doctor en werd notaris in zijne geboorteplaats, waar hij overl. 14 Maart 1826.

Schreef: Het geluk der liefde, Haarl. 1808; Lenteloveren, 's-Hage 1810; Poezij, Zwolle 1814; Dichtbloemen, 's-Hage 1825.

[Johannes Baptist Rietstap]

Rietstap (*Johannes Baptist*), geb. te Rotterdam, 12 Mei 1828, was sedert 28 Febr. 1852 werkzaam bij de stenographie in de beide Kamers der Staten-Generaal en is in 1890 als eerste stenograaf dezer instelling gepensionneerd.

Hij schreef in het Fransch: Armorial Général, précédé d'un dict. des termes du blason, Gouda 1861, 2e dr., ald. 1883 en v.v., en in het Ned.: Overwinning kroont den strijd. Een verhaal, Schied. 1855; Handboek der wapenkunde, Gouda 1857, 2e dr., Amst. 1875; Beknopte geschiedenis van Nederland, 2 stukjes, Amst. 1861; Wapenboek van den Nederl. adel, met geneal. en herald. aant., Gron. 1880-'88. Voorts bewerkingen in het Nederl. van Fr. en Hgd. geschr. als: De Wereldbol. De jongste zee- en landreizen volgens W. Harnisch, F. Heinzelmann en anderen, Gron. en Arnh. 1867; Het Noorden van Europa, Reizen door Denemarken, enz. Onder zijne red. en met een aantal zijner bijdr. verrijkt, verscheen De Heraldieke Bibliotheek, 6 dln., 's-Grav. 1872 en v.v.

[Willem Nikolaas du Rieu]

Rieu (*Willem Nikolaas du*), geb. te Leiden, 23 Oct. 1829, prom. in 1856 in de letteren, werd in 1864 amanuensis, in 1866 conservator der handschriften en in 1880 directeur van de biblioth. der universiteit, was van 1861-'71 secretaris en van 1876-'77 penningmeester van de Mij. der Nederl. Letterk., is thans Secretaris van de Commissie voor de Waalsche Kerkgeschiedenis en van die

der Waalsche Bibliotheek en Archieven te Leiden.

Hij schreef, behalve zijn Latijnsche werken: De intrede en huldiging van Karel V tot graaf van Holland binnen Dordrecht den 3den Junij 1515, ter opheldering van de maskerade van Junij 1855, Leid.; Repertorium der verhandelingen betreffende de geschiedenis des vaderlands in mengelwerken verschenen tot op 1860 (met R. Fruin, J.T. Bodel Nijenhuis, L.J.F. Janssen en J. de Wal) 1863-'64, waarop een Supplement der Bijdragen verschenen tot op 1870 (door hem alleen bewerkt) 1872 en een Tweede Supplement der Bijdragen tot 1880, dat in 1884 't licht zag; Register van acad. dissertatiën en oratiën betreffende de gesch. des vaderlands (aanhangsel op het voorgaande) 1866 en een Supplement, 1882; Levensschets van Dr. S.H. Rinkes, Dr. L.F.J. Jansen, Mr. J.T. Bodel Nijenhuis, Mr. E.J. Kiehl, Dr. J.T. Bergman, J.L. Cornet, C.A. Emeis, Jhr. W.J.C. Rammelman Elsevier, F.G.H. van Herson, Dr. J.C. Drabbe, Mr. K.J.F.C. Kneppelhout van den Sterkenburg (in de Handelingen van Letterkunde en den Nederl. Spectator). Verschillende opstellen van bibliogr. aard en aankondigingen van archeol. geschriften in de Konst- en Letterbode, Gids, Tijdspiegel, Nederl. Spectator, enz. Voorts werd een Repertorium op de koloniale Litteratuur tot 1865 door wijlen J.C. Hooykaas, in 2 dln., door du R. ter perse bezorgd, 1874-'80. Het Album studiosorum Academiae Lugduna-Batavae 1575-1875, is door hem met behulp van anderen gedrukt, waaraan voorafgaat een door hem opgestelde lijst der Nomina Curatorum Academiae L.B. et Nomina Professorum per singulas facultates disposita, 's-Hage 1875. Hij ververvaardigde Supplément 1 et 2 der Catologue de la Bibliothèque Wallone, 1880 en 1885. Schreef: Lambert Daneau à Leyde 1881. Gaf uit: Levini Warneri de Rebuc Turcicis epistolae ineditae. 1883.

[Antoon Righerman]

Righerman (*Antoon*), geb. in 1509 te Aalst, ging in 1530 in het Predikheeren-klooster te Gent. Later was hij prior te 's-Hage, Haarlem en tweemalen te Gent, waar hij tevens inquisiteur was. Gedurende den krijg met Spanje vluchtte hij naar Artois, doch kwam in 1584 te Gent terug, waar hij 12 Juni 1585 overleed.

Hij schreef verscheidene werken in 't Latijn, die niet gedrukt werden. Enkel verscheen van hem: Het Paradys der Ziele, duer Albertus Magnus, overgheset uten Latine, Gent 1555, 2e dr. 1556.

[Christiaan Rijcen]

Rijcen (*Christiaan*), een Vlaming, die, als hervormer, werd verbrand te Rijsel op 7 April 1588.

Hij liet de volgende schriften en liederen na: getuygenisse ende de nae-ghelaeten Schriften van den Godvruchtigen Christiaen Rijcen, die nu in dese laetste dagen een ghetrouwe getuyghe binnen Houtschoote in Vlaenderen is gheweest: Alwaer hij als een recht Christiaen, om het woort Gods ende t'getuyghenisse Jesu Christi, gevanghen is gheworden in December des jaers 1587. Ende nae langhe versoeckinge ende vele aenvechtinge, die hij daer gheleden heeft, is hij aldaer op den sevenden dach van April, onder de bloedige Tyrannie ende het Gouvernement van den Prince van Parmen, seer wreedelijck ghemarteliseert, ende tot asschen verbrant. Hier zijn noch by ghevoecht eenighe Brieven van eenen vromen Dienaer Christi, Adriaen Jansz. die

anno 72 tot Rijsel gevanghen sat, om t'woort Gods ende t'getuyghenisse der waerheyt, twelck hy met zijn doot aldaer besegelt heeft, voor desen noyt in Druck wtghegaen, Haarlem 1588.

[Jan de Rijcke]

Rijcke (*Jan de*), was in de 16e eeuw Kartuizermonnik te Gent; hij liet in handschrift eene menigte werken in 't Latijn na, ook enkele in 't Nederlandsch, waarvan het voornaamste is: Tractate van die magetscap en de maegdelike suverheit.

[Lodewijk de Rijcker]

Rijcker (*Lodewijk de*), op 17 Oct. 1824 geb. te Gent, waar hij leeraar was aan 's rijks middelbare school en aan de primaire normaalschool en overl. op 18 Aug. 1885.

In onderscheidene tijdschriften, als het Leesmuseum, het Jaarboek van het Willemsfonds, De Toekomst, De Eendracht en het Nederlandsch museum, schreef hij bijdragen welke ook afzonderlijk werden uitgegeven. De voornaamste zijner werken zijn: Beknopte algemeene aerdrykskunde, Gent 1851; De Engelsche handelsmaetschappy van Oost-Indië, Gent 1857; De Kroniekschryver Jacob de Meyere, Gent 1857; Intrede te Gent van Primus Hellebaut in 1793, Gent 1858; Leesboek voor de jeugd, Gent 1862; Schets eener geschiedenis van het openbaar onderwijs te Gent, Gent 1873; De Gentsche Augustijnen en hun college van middelbaar onderwijs, Gent 1874; Graaf Gwijde en het schependom der XXXIX van Gent, Gent 1876; Het volksonderwijs en de lagere school, Gent 1878; De Staten Generaal en de provinciale Staten in Zuid-Nederland, Gent 1879; Het grondwettelijk bestuur van het oude Gent, Gent 1880; De oude Vlaamsche gemeente tot op het einde der XVIIIe eeuw, Gent 1881; Het openbaar onderwijs in Vlaanderen tijdens de middeleeuwen, tijdens de XVe en XVIe

eeuwen, tijdens de XVIIIe eeuw, Gent 1882; Het volksonderwijs en de schoolplicht op het einde der XVIIIe eeuw, Gent 1885.

[Gustaaf de Rijckere]

Rijckere (*Gustaaf de*), den 1 Aug. 1839 te Kortrijk geb., trad ten jare 1860 in de orde der Predikheeren en schreef: De H. Rozenkrans en zijn driehonderdjarig jubilé, Gent 1871; Novene ter eere van Maria onbevlekt ontvangen, onder den naam van O.L.V. van Lourdes, Gent 1876; De zegel Gods of herinnering der eerste communie, Gent 1878.

[Peter Jozef de Rijckere]

Rijckere (*Peter Jozef de*), geb. te Isegem in 1734 en overl. te Roeselare op 3 Juni 1802. Hij was pottenbakker van beroep, doch beoefde ook de dichtkunde en vooral het volkslied, waarin hij menigen lauwer won. Zijne kenspreuk was: Niemand Rijker dan de Rijckere. Van hem bestaat een dichtstuk, in 40 verzen, getiteld: Rouwklagt van Maria-Theresia. Tusschen zijne liederen is er een, De Bien genaamd, dat lange jaren het geliefde volkslied was der burgers van Roeselare.

[Elie van Rijckevorsel]

Rijckevorsel (*Elie van*), geb. te Rotterdam, 22 Maart 1845, ontving zijne opleiding te Rotterdam, studeerde te Zurich, Utrecht en Bonn; prom. te Utrecht, den 26 Febr. 1872 op een proefschrift: Over de warmtegeleiding van de stoffen. Hij reisde van 1873-'77 in Nederl.-Indië en van 1880-'84 in Brazilië.

Schr., behalve zijne dissertatie, art. in in N. Rotterd. Courant, Handelsblad, Ned. Spectator, verscheidene wetensch. werken in het Engelsch; in afzonderlijke uitgave: Brieven uit Insulinde, 's-Grav. 1878; Uit Brazilië, 2 dln., Rott. 1886. In de werken der Kon. Akademie: Verslag aan den Min. van Koloniën over eene magnetische opneming van den Ind. Archipel, Amst. 1879 v.v.

[Thomas Cornelis Maria Hubertus van Rijckevorsel]

Rijckevorsel (*Thomas Cornelis Maria Hubertus van*), geb. te 's-Hertogenbosch, 28 Jan. 1839, ontving zijne opleiding aan het instituut te Katwijk aan den Rijn, woont te Amst. en is daar o.a. sinds 1876 regent van het Cath. meisjes-weeshuis, waarvan hij een, ook voor de gesch. der hoofdstad en hare aanzienlijke geslachten, belangrijk gedenkboek gaf.

Schr., behalve art. in De Nav. en als hs. gedr. opst., Geschiedenis van het R.-C. Maagdenhuis te Amst., 1570-1887, (met etsen en wapenkaarten) Amst. 1887.

[Gabriel Rijk]

Rijk (*Gabriel*), was bijna dertien jaar pred. te Nieuwendam geweest, toen hij 12 Sept. 1802 zijne afscheidsrede hield, om zijne benoeming in Demerary op te volgen. Hij was een vriend van Mr. M.C. van Hall.

Schreef: Redev. op verzoek der representanten van N. gehouden, bij gelegenheid, dat de publ. van de geslooten Alliantie den volke wierd voorgelezen, Amst. 1795; De onverdraagzaamheid, beschouwd als een vloek voor het menschdom, ald. 1797; Beschouwing der Wetenschappen en Kunsten en derzelver invloed op de vorming en het geluk van den mensch. Redev. in Felix M., met eene voorr. o.a. betrekkelijk den Augurkjes-smous, ald. 1800; De ontdekte schat bij Muiden, een Romance uit de verlichte eeuw, Amst. 1800, (waarop vele tegenschr. o.a.: De Romance van G. Rijk, aan de Commenij toegewijd); Aan mijne Landgenooten op het feest van de Alliantie, 18 Oct. 1800, ald. 1800; Gezangen bij de inwijding van het Orgel te N., 7 Sept. 1800, ald. 1800; De weinige invloed der menschelijke pogingen op de bevordering der waare gelukzaligheid en verbetering van het menschdom. Leerr. tot sluiting der 18e eeuw, ald. 1801; Aan de nagedachtenis van G. Brender à Brandis, overl. 23 Juni 1802, Leid. 1802.

[Jacobus Augustinus de Rijk]

Rijk (*Jacobus Augustinus de*), werd geb. te Hilversum, den 23en Sept. 1831, uit eene overoude Gooische familie, tot de weinigen behoorende, die den naam en de rechten der Erfgooiers bezitten. In zijne jeugd en tot zijn 24e jaar legde hij zich op de schilderkunst toe, en maakte voor zijne ontwikkeling uitstapjes in binnen- en buitenland, toen in hem het verlangen ontwaakte naar den priesterstand. Onderricht in de klassieke talen ontving hij van den beroemden prof. P.H. Peerlkamp, en nam daarna, van 1856 tot 1862, plaats op de leerbanken der seminariën Hageveld en Warmond. In 1862 priester gewijd, ontving hij terstond eene aanstelling als leeraar aan eerstgemeld seminarie, aan welke inrichting hij thans reeds meer dan 27 jaren verbond*e*n is, en meer dan 20 jaren philosophie onderwijst. De heer De Rijk is lid der commissie voor het Bissch. Museum van Kerkelijke Kunst, Oudheid en Geschiedenis te Haarlem, en van de Maatschappij der Nederl. Letterkunde te Leiden.

Hij heeft geschreven en uitgegeven, o.a.: Een blik op de uitvoering van den Greg. Koorzang in ons land (Dietsche War., 1855); De Gregoriaansche Zang (Volks-Alm. Alb. Th. 1857); De laatste Priorinne van het St. Aagtenklooster te Amersfoort V.-A. 1858); St. Jeroon van Noordwijk (V.-A. 1861); Goethe, Opzoomer en Pierson (Kath. Ned. Brochurenvereeniging, 1869); Rede op de Park-meeting (Amst, 1871);

Vondel's Treurspel Maria Stuart (Amst. 1872); Heilige Plaatsen in het Bisdom Haarlem (Bijdragen Bisd. v. Haarl., 1873); Dagboek van eene der Ursulinen van Venraij (Leiden 1873); Laura (V.-A. 1875); Grace Darling (Kath. Ill. 1880), Maria Stuart in haar laatste oogenblikken (Kath. Ill. 1887); Verscheidene opstellen in De Katholiek, waaronder Amalia von Gallitzin (1875); De heilige Flora, Maagd en Martelares (1879); Het Christendom en de Vrouw (1881); Een nog niet gesloten aantal (32) feuilletons in de Gooi- en Eemlander, getiteld Gooische Wandelingen, en verscheidene gedichten, waaronder Gooiland, Een Krans van Sonnetten, (Katholiek, 1886); De Kerk der Nederlanden en het Pausschap. Cantate op het Gouden Priesterfeest van Z.H. Paus Leo XIII (Leiden 1887), en Aan de Nagedachtenis van Maria Stuart (Katholiek, 1887).

D.R.

[Roelf Gerrit Rijkens]

Rijkens (*Roelf Gerrit*), geb. te Garmerwolde 5 Sept. 1795, stond bijna veertig jaar aan het hoofd eener bijzondere school te Groningen en overleed aldaar 26 Febr. 1855. Aan hem heeft het gesticht voor bejaarde onderwijzers, onderwijzeressen en onderwijzers-weduwen zijn bestaan te danken. Ook kwam, vooral door zijn zorg, in 1835 het weduwen- en weezenfonds en later het ondersteuningsfonds voor onderwijzers in de provincie Groningen tot stand. In beiden ondersteunde hem de commissie van onderwijs.

Behalve eene menigte school- en kinderboekjes schreef hij: Praktische handleiding ten dienste van onderwijzers, voor het eerste onderwijs, 2 stukk., Gron. 1824; Idem voor de beoefening der schrijfkunst, m. pl., Gron. 1827; Idem voor het schriftelijk rekenen, Gron. 1834; Idem voor het teekenen, 2 stukk., Gron. 1842; Idem voor kunstmatige ligchaamsoefeningen, Gron. 1843; De beschermengel der onschuld of opvoedk. raad en teregtwijzing tegen het ontheiligen van ligchaam en geest, Gron. 1844; De bewaarschool. Praktische handleiding voor hen die bewaarscholen willen oprichten, Leeuw. 1846; Aanschouwelijk onderwijs. Handboek voor bewaar- en lagere scholen tot vorming van verstand en hart, Leeuw 1846; Staatsbelang en ouderzorg of volksveredeling door verbetering der lichamelijke opvoeding in huizen, aan hooge en lagere scholen en in liefdadige gestichten, Gron. 1849; De meeningen van Mr. G. Groen van Prinsterer c.s. tegenover die van Mr. J.R. Thorbecke, Mr. J.P.P. Baron van Zuylen van Nijevelt, E.W. van Dam van Isselt en anderen voor het lager onderwijs, bescheiden getoetst in 't belang van den staat aan de ondervinding, Gron. 1852. Voorts veel bijdragen in verschillende opvoedk. tijdschriften en weekbladen.

In de N. Bijdr. voor 1840, bl. 1040-'44, komt een levensbericht voor van Gerrit Rijkens, geb. te Gron. 1760; zijn vader een Duitscher heette Danchers, doch hij nam den naam van oom aan. Op 20jarigen leeftijd in 1782 werd hij schoolm. te Garmerwolde en overl. 6 Aug. 1840, oud 79 jaar 3 m.

[Rijko Rijkens]

Rijkens (*Rijko*), geb. te Nieuwolda 9 Febr. 1825, was achtereenvolgens hoofdonderwijzer te Koevorden, Nieuwolda, leeraar aan de rijkskweekschool voor

onderwijzers te Groningen en is thans directeur van de kweekschool voor onderwijzeressen aldaar.

Hij schreef verscheiden werkjes op 't gebied van Aardrijkskunde en gaf atlassen uit. Met D. de Groot en L. Leopold gaf hij: Nederlandsche Letterkunde, de voornaamste schrijvers der vier laatste eeuwen, Gron. 1867, 3e druk, 1874.

[Hendrik van Rijn]

Rijn (*Hendrik van*), of **Henricus van Rhijn**, was geb. te Naaldwijk, en een geleerde leek. Dit moet eenigszins duidelijk gezegd worden, omdat hij vaak den naam draagt van **Hugo** - gelijk ook op blz. 344 is blijven staan - en als een R.K. priester en te Delft geb. vermeld wordt. Volgens een necrologium, gemaakt door ‘le P. de Swert, ancien Prévôt de la Congrégation de l'Oratoire des P.-B., mort à Dordr., 1740’, overl. **Van Rijn** 18 April 1732. Nog zij hier ter verbetering in het art. Van Heussen, blz. 344, opgegeven, dat deze de zgn. Jansenisten-kerk te Leiden stichtte, en die gem. aldaar - dus niet in Den Haag - bestuurde tot aan zijn dood.

De zes folio-deelen der vertaling en bewerking van de Batavia Sacra, door Van Heussen in 't Lat. te Brussel in 1714 uitgegeven, verschenen te Leiden in 1726 en komen aldus overeen met de ed. in 8o.: I. Bisdom van Utrecht, van Bisschop Willebrord tot en met den verkozen maar niet gewijden Bp. Potkamp, vormende denz. inhoud, 3 dln. 8o., Antw. dl. 1, 1715, dl. 2 en 3, ald. 1716; II. Utr. Bisdom [en onderhoorige plaatsen], 3 dln. 8o., Leiden 1719; III. Z.-Holland, Schieland, Delft, Delftland, 's-Gravenhage, Rhijnland, Leiden, - wordt Oudh. en gestichten van id., 3 dln., ald. 1719, 1720, 3e dl., 1719; IV. van Kennemerland, Amstelland, N.-Holland, W.-Vriesland, Zeeland, in 8o., 3 dln. met rugtitel Kennemerland, ald. 1721; V. Vriesland, Groningen, in 8o. Vriesl, tusschen 't Vlie en en de Lawers, 2 dln., ald. 1723 en Groningen, Groningerland en 't Land van Drenthe, ald. 1724;

VI. Bisd. van Deventer, hetz. in 2 dln., Leid. 1725. De Beschr. der Bisschoppelijke Munten en Zegelen door Fr. van Mieris vormen in elk der uitgaven een dl., ald. 1726. Door liefhebbers der Oudh., zooals de titel zegt, is later bezorgd: Oudh. en Gest. der Bisschoppelijke Stad en Meijerije van 's-Hertogenbosch, een deel, ald. 1742, bestaan alleen in octavo. Van de beide uitgaven moet erkend worden, dat de jaartallen niet altijd nauwkeurig zijn, en dat beide schr. niet steeds overeenstemmen, schoon zij den lof verdienen van in hunne bewerkingen naar nauwkeurigheid gestreefd te hebben.

[L. van Rijn]

Rijn (*L. van*), dichtte: Overweging op den dood van Lodewijk XVI, Amst. 1792.

[Jacob Cornelis van Rijneveld]

Rijneveld (*Jacob Cornelis van*), geb. te Enkhuizen, 27 Maart 1799, werd 2e luitenant der artillerie in 1819, nam deel aan den Belgischen veldtocht, werd in 1834 Hoofd van onderwijs aan de Kon. Mil. Acad. in de artilleriewetenschappen, verliet genoemde inrichting als majoor in 1842, en vertrok in 1848 naar Indië, waar hij het opperbevel voerde over de artillerie, doch een slepende ziekte noodzaakte hem naar het vaderland terug te keeren, waar hij 29 Nov. 1851 overleed. Eenige jaren vóór het uitbreken der Belgische omwenteling had hij, te Leuven zijn tijd aan de studie wijdende, het doctoraat in de wijsbegeerte en letteren verkregen.

Hij schreef: De omwenteling in Polen of schets der voornaamste Poolsche staatsen krijgsgebeurtenissen, gedurende de jaren 1830 en 1831, eene krijgsgeschiedenis van onzen tijd, Breda 1830; Celebes, of veldtogt der Nederlanders op het eiland Celebes in de jaren 1824 en 1825, Breda 1840. In de Boogontspanning van Schull, z.a., plaatste hij diens levensbericht, was van 1832-'48 oprichter en redacteur van De Militaire Spectator en schreef daarin een aantal wetenschappelijke bijdragen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1852).

[Francis Gosewinus Beatrix Bleeck van Rijsewijk]

Rijsewijk (*Francis Gosewinus Beatrix Bleeck van*), geb. 6 April 1814 te Arnhem, stud. en promoveerde in de letteren, en werd nadat hij een paar jaren te St. Petersburg als gouverneur had doorgebracht, rector te Enkhuizen en in 1846 te Harderwijk, tot zijn emeritaat in 1884, vestigde zich toen te Arnhem, waar hij 28 Nov. 1885 overleed.

Hij schreef, behalve bijdragen in tijdschriften: De stichting van het Nassau-Veluwsch Gymnasium te Harderwijk, herdacht op 18 Juli 1872. Harderwijk 1872; Statistische opgaven betrekkelijk de provincie Gelderland. Arnhem 1872. Ook gaf hij een paar schoolkaarten uit.

[Pieter Haverkorn van Rijsewijk]

Rijsewijk (*Pieter Haverkorn van*), geb. 3 Febr. 1839, te Noordwijkerhout, waar zijn vader pred. was, begon zijne acad. stadiën te Leiden, 19 Sept. 1856, was van 17 Mei 1863 tot '68 pred. te Odijk, werd 1 April 1861 mede-red. der N. Rott. Courant, is

daaraan nog als hoofdred. werkzaam, en sinds 1883 directeur van het Museum-Boymans aldaar.

Schr., behalve bijdr. in verschillende bladen en tijdschr. inzonderheid letterk. art. in de N.R. Ct. en bijdr. over kunstgesch. in Obreen's Archief, Oud-Holland, Rotterdamsch Jaarboekje, enz.; en afz. Bijgeloof en kerkhervorming, Utr. 1866; De Oude Rotterd. schouwburg, Rott. 1882.

[Lodewijk Rijsheuvels]

Rijsheuvels (*Lodewijk*), geb. te Antwerpen 12 Nov. 1807, studeerde van 1827 tot 1829 aan het Collegium Philosophicum te Leuven, doch toen dat werd opgeheven, liet hij de studie varen en werd aan het gemeente-secretariaat te Antwerpen geplaatst. In 1832 werd hij hoofdonderwijzer aan het verbeterhuis van St. Bernard en in 1845 directeur der strafgevangenis te Ieperen; in 1846 ging hij in dezelfde betrekking naar Namen, doch vestigde zich het volgend jaar reeds weder in zijne geboortestad, waar hij 31 Jan. 1855 overleed.

Hij gaf uit: Nederlandsche bloemlezing of verzameling van de beste stukken der Nederduitsche dichters, die in de drie laatste eeuwen gebloeid hebben, Antw. 1828; Leesboek voor scholen, Antw. 1834; Handboek tot het leeren der aardrijkskunde in de lagere school, Antw. 1838. Verder gaf hij bijdragen in tijdschriften en jaarboekjes, waarin hij onderwijs en letterkunde behandelde.

[Marcel van Rijsingen]

Rijsingen (*Marcel van*), werd geb. te Eindhoven op 11 November 1796. Nauwelijks 20 jaar oud bekleedde hij reeds het ambt van leeraar bij het college der stad Oudenaarde, en in 1821 werd hij benoemd tot onderwijzer te Lokeren, in welke stad hij overleed, 3 November 1827. Hij muntte vooral uit in het hekeldicht en het gelegenheidsvers.

Onder zijne pennevruchten telt men: Lykdicht op het afsterven van de gebroeders Stobbeleir, rhetoristen te Lokeren, 1823; By het graf van den ridder van Remoortere, gestorven binnen Lokeren, 1824: Den yver; Het stadsgewoel of de verloste veldeling, Gent 1825; Volksbeschaving, 1826; Lofzang op een driehonderdjarig jubelfeest met luister gevierd te St. Nikolaus door de gilde van den H. Sebastiaen, op den 18 Juny 1826, Lokeren 1826; Aen de studenten van 't collegium Philosophicum, 1827.

[Cornelis van Rijssen]

Rijssen (*Cornelis van*) was goudsmid en steenzetter te Amsterdam; hij had zijn vak te Rome geleerd en werd 23 Mei 1670 in 't gild toegelaten. Zijne mededeelingen, aangaande zijne mede-'bentveugels' te Rome, zijn niet onbelangrijk.

Hij schreef: Gedigten verdeeld in snel-, punt- en mengeldichten, alsmeede Bendvaarzen en liederen in 1668 en 1669 te Rome gemaakt, Amst. 1704; Vervolg van snel- en puntdigten, tweede deel, aldaar 1708, 2e druk onder den titel: Snel-, punten mengeldigten, alsmeede eenige bendvaarsen en liederen gemaakt tot Romen in 1668 en 69, Amst. 1719. Verscheidene zijner puntdichten toonen, dat hij die van Huygens goed gelezen had, zoodat hij den inhoud daarvan op eene overigens zelfstandige wijze berijmde.

[Jan Cornelis van Rijswijck]

Rijswijck (*Jan Cornelis van*), vader der drie volgende dichters, werd geboren te Antwerpen 6 Aug. 1789. In zijne kinderjaren genoot hij niet het minste onderwijs, doch op gevorderden ouderdom ging hij naar eene avondschool en door zelfonderricht bracht hij het dan ook spoedig zooverre, dat hij ondermeester kon worden op eene privaatschool. Vervolgens werd hij beambte en dan klerk op het bureel van het kadaster en bij het bestuur der Godshuizen, dat hem in 1837 aanstelde als Bestuurder van het jongensweeshuis, gezegd het Knechtjeshuis. In die betrekking vierde hij in 1862 zijn vijfentwintigjarig jubelfeest en hij was rustend Bestierder toen hij overleed op 26 Februari 1871.

Hij was een uitstekend penteekenaar en een der vruchtbaarste gelegenheidsdichters. Het grootste gedeelte zijner werken bestaat nochtans slechts in handschrift, maar eene keus daaruit gaat onder de pers. Buiten tal van kleinere gelegenheidsstukjes en liederen, liet hij toch reeds in druk verschijnen: Der weezen tranen op het graf van hunnen Regent, Antw. 1843; Oproep aen de Ryken tot ondersteuning der Armen, Antw. 1854 en Een reisje naer Antwerpen, Antw. 1855.

[Jan Theodoor van Rijswijck]

Rijswijck (*Jan Theodoor van*), te Antwerpen geb. 8 Juli 1811, genoot slechts luttel lager onderwijs; doch zijn vader, die voorafgaat, wekte het kunstvuur zijner kinderen op door voorlezingen uit Vondel, Cats en andere dichters. Nauwelijks dertien jaren oud, moest de zoon nochtans reeds een handwerk kiezen en hij ging op het beeldhouwen. Zijn meester, zoo gestreng een man als de leerling een spotvogel, deed den jongen van Rijswijck zijn werkhuis verlaten en van het beeldhouwen ging deze op het sieraadschilderen, welk vak hij ook alras liet varen, om ondermeester te worden in eene geringe privaatschool. Daar hij meer de lachspieren dan den geest der hem toevertrouwde leerlingen oefende, zoo moest hij ook van deze bediening afzien, en ditmaal werd hij klerk aan het kantoor der werkhuizen van liefdadigheid. Bij het uitbarsten der omwenteling van 1830, werd de onbezonnen jongeling vrijwilliger in het Belgische leger, veeleer om een avontuurlijk leven te leiden, dan om als soldaat te strijden; want zoodra hij, door zijne dichtgave, in de gunst zijner oversten was geraakt, smeekte hij dezen om van den krijgsdienst ontslagen te worden, en hij snelde

naar zijne geboortestad terug, om er met zijne bijtende pen de Vlamingen te wreken en te beschutten tegen de Walen en Fransquillons, die hen wilden verbasteren of verdrukken. Te Antwerpen weergekeerd, bekwam hij een sober plaatsje als klerk aan de bank van leening, en dit bleef hij met moeite behouden, tot hij door politieke vervolging, ellende en geestesover-spanning krankzinnig werd, en, van ieder Vlaamsch hart betreurd, 7 Mei 1849 stierf.

Zijne werken verschenen als volgt: Eigenaerdige Verhalen, Antw. 1837; Gedicht aen myne zuster, Antw. 1838; Het Huwelyk, Antw. 1839; Eppenstein, eene berymde legende, Antw. 1840; Antigonus, of de Volksklagten, Antw. 1841; Poëtische luimen, Antw. 1842; Dichterlyke bespiegeling op het Onze Vader, Antw. 1842 en 1843; Rubens en van Dijck, of de reis naer Itaelje, eene Brabantsche volksvertelling, Antw. 1842; Grafschrift voor den hoog edelgeboren heere Karel Joseph Geelhand, overleden den 10 October 1842, Antw. 1842; Bediedenis van den Antwerpschen Ommegang, aen hare Britsche Majesteit Koningin Victoria, Antw. 1843; Zamenspraek tusschen Rubens en eenen burger dezer stad, ter gelegenheid der verplaetsing van het standbeeld op de Groenplaets, een gedicht voor het volk, Antw. 1843; Balladen, Antw. 1843; Hulde aen de nagedachtenis van Koning Willem den Eersten, Antw. 1843; Ode by het openen van de yzeren spoorbaen tusschen Antwerpen en Keulen, den 13 October 1843 gevierd, op last van het stadsbestuer vervaerdigd, Antw. 1843; By het beschouwen der beeldtenis van den weledel gestrengen heer D.H. baron Chassé, generael der infanterie, naer het leven geschilderd door J. van Rooy, Antw. 1844; Tafereelen der zeven Hoofdzonden, Antw. 1844; Een woord aen het Volk over de voordragt door het ministerie gedaen ter uitvoering van het monopolium of alleen-handel in tabak, Antw. 1844; Politieke Refereinen, Antw. 1844; Godgewyde Gezangen, Antw. 1844; Drie Volksliedjes, Antw. 1844; Karel de Stoute, Jacob van Artevelde, twee onbe-

kroonde dichtstukken uit de prijskampen van Antwerpen en Gent, Antw. 1845; Volksliedjes, Antw. 1846. Zijne gezamentlijke werken werden viermaal uitgegeven, in 1849, 1865, 1877 en 1884, onder den titel: Volledige werken van Theodoor van Rijswijck, met portret.

[Jan Baptist van Rijswijck]

Rijswijck (*Jan Baptist van*), broeder van den voorgaande, insgelijks te Antwerpen geb. 14 December 1818, genoot ook zijn onderwijs bij zijn vader en verder aan eene privaatschool zijner geboortestad. Aanvankelijk was hij hulponderwijzer bij de lagere stadsscholen van Antwerpen en op 16 September 1844 werd hij benoemd tot eersten assistent bij de Staats Lagere Hoofdschool, uit welke betrekking hij, door ministeriëel besluit van 8 Juli 1848, werd ontslagen voor het schrijven van een liedje: Aen den Koning, voorkomende in De Filter, een weekblaadje dat hij van 27 Mei tot 30 Sept. 1848 liet verschijnen. Van toen af wijdde hij zich uitsluitend aan de staatkunde en van 5 Sept. 1857 tot 4 Februari 1865 gaf hij zijn dagblad De Grondwet uit, waarin hij zich deed kennen als een onzer eigenaardigste dagbladschrijvers. In Maart 1861 stichtte hij met de andere voornaamste Antwerpsche Vlamingen de staatkundige vereeniging De Nederduitsche Bond, en van nu af aan trad hij in de meetings op als een der krachtigste en geestigste redenaars, waarom zijne medeburgers hem op 3 Dec. 1863 verkozen tot gemeenteraadslid, welk ambt hij bekleedde tot 8 Augustus 1866. Nadat zijn eigen blad ophield te verschijnen, schreef hij hoofdartikels in het Antwerpsch dagblad De Koophandel tot op 20 Mei 1869. Toen overviel hem eene zware ziekte en hij overl. op 5 Juli 1869.

Zijne afzonderlijk verschenen werken zijn: Lykrede op koning Willem II, Antw. 1849; Lykrede uitgesproken by het graf van den weledel hooggeboren heere den heer Eduard Joseph Geelhand, overleden te Antwerpen den 18 October 1849, Antw. 1849; Wandeling in onze Expositie, Antw. 1849; Opwekking tot Liefdadigheid, uitgegeven ten voordeele der noodlydenden, Antw. 1850; De Antwerpsche Longchamps, Hekeldicht, voorgelezen op het letter- en toonkundig feest gegeven door de rederykkamer de Olyftak, op 26 Mei 1850, Antw. 1850; Van Dijck in verlof, Hekelverzen, voorgelezen op het letter- en toonkundig feest gegeven ten voordeele van behoeftige huisgezinnen, den 19 van Oogst 1850, Antw. 1850; Volkslust, of hekel en luim, Antw. 1851; Het woord Gods in tien zangen, of dichterlyke bespiegelingen op de tafelen Mozes, Antw. 1855; Eene hemelhistorie, Antw. 1855; Mengelpoëzy, Antw. 1855; Tollens, triologie uit het Zuiden, Antw. 1857; Wy krygen eene Vloot, politiek liedje, Antw. 1857; Politieke zweepslagen of verzameling van geestige hekelrymen, Antw. 1861. Verder schreef hij nog in verscheidene bladen en tijdschriften als Het Handelsblad van Antwerpen, Het Taalverbond, Almanak voor Jan en Alleman, enz. Al zijne poëtische scheppingen werden na zijnen dood bijeengebracht en uitgegeven met den titel: Volledige Dichtwerken van Jan van Rijswijck (met portret), Antw. 1871; Dicht- en Prozawerken, uitgegeven door Jan van Rijswijck Jansz. Met eene levensschets door Max Rooses, Antwerpen 1885-1890.

[Lambert van Rijswijck]

Rijswijck (*Lambert van*), broeder der beide voorgaanden, op 30 Mei 1822, ook te Antwerpen geboren, genoot tot zijn veertiende jaar onderricht in eene privaatschool, en werd toen zilverdrijver, terwijl hij de lessen volgde der Academie, waar hij zich toelegde op de beeldhouwkunde. Zijn eerste gewrocht als drijver was de zilveren beker, Hendrik Conscience aangeboden in 1850. Sinds dien heeft hij een werkhuis van koper- en zilverdrijvers en goudsmeden opgericht, die kunststukken in alle metalen vervaardigen.

Als schrijver is hij bekend door bijdragen in Het Taalverbond, de Almanakken van het Willemsfonds, Altijd wat Nieuws, Van alles Wat en in het Nederduitsch Overzigt. Zijne voornaamste versjes zijn: Geschil tusschen mij en mijne rymsloor; Nieuwerwetsche Zondvloed; Job, bybelverhael, 1851; David en Goliath, bybelverhael, 1851; Auxilium suis Deus, verhael uit de Antwerpsche geschiedenis, Antw. 1851; Lyk de ouden zongen, zoo piepen de jongen, 1852; Keizer Karel en O.L.V. Toren, Gent 1853; De Fransche veldmarschalk en de Vlaemsche smid, parabel, Antw. 1854; Lofgalm, den zeer eerwaerden heeren Joannes Baptista Beeckmans opgedragen, namens alle de broederschappen der Hoofdkerk, bij het vieren van zijn vijfentwintigjarig jubelfeest, als Pastoor-Deken van O.L.V. Kerk binnen Antwerpen, op den feestdag van zynen patroon, Antw. 1863.

[Eduard van Rijswijck]

Rijswijck (*Eduard van*), zoon van den dichter Jan Theodoor, te Antwerpen geb. 13 Jan. 1840, volgde de klassen van het Atheneum zijner geboortestad, waarna hij klerk werd der Gasmaatschappij. Van 1867 tot 1872 was hij beambte bij het stedelijk bestuur en sinds dien tijd is hij klerk eener politieke vereeniging.

Buiten eenige bijdragen in almanakken en bladen, verscheen van hem: De Genie, politiek dicht, Antw.; Antwerpsch Volks-

lied; Strydzang voor de Antwerpenaren; Weg met forten en kasteelen; Breek af de forten (liederen), Antw. 1858; en Nieuwjaersblaedjes, Almanak voor 1859 en 1860; De Clipper Marnix van St. Algonde, Antw. 1863.

[Jan van Rijswijck]

Rijswijck (*Jan van*), zoon van den dichter Jan Baptist, te Antwerpen geb. op 14 Febr. 1853, genoot zijn eerste onderricht ter kostschool van Melle en ging ter studie, eerst aan de Hoogeschool van Leuven en vervolgens aan de vrije Hoogeschool van Brussel, waar hij op 20 April 1876 zijn diploma van doctor in de rechten ontving. Hij vestigde zich als advocaat in zijne geboortestad, werd daar op 25 Oct. 1881 tot gemeenteraadslid en op 28 Oct. 1889 tot Schepene van onderwijs gekozen.

Van de talrijke redevoeringen, welke hij hield als rechtsgeleerde, Vlaming en Schepen, verschenen slechts afzonderlijk: Abraham Lincoln, voordracht, Antw. 1677; Washington, voordracht Antw. 1879; Cavour, voordracht, Antw. 1879; allen gehouden in het Willemfonds. In het Antwerpsch weekblad De Kleine Gazet, schreef hij van den aanvang van 1883 tot 2 Sept. 1888 de meeste hoofdartikels.

[Wilhelm Eduard Ringer]

Ringer (*Wilhelm Eduard*) geb. uit Duitsche ouders te Gennep (Limburg) 9 Sept. 1828, gevoelde in zijn jeugd een sterke neiging voor teeken- en schilderkunst, doch zag zich genoodzaakt zijn lievelingsdenkbeeld op te geven en zich aan het onderwijs te wijden. In 1852 ging hij over bij de Rijkstelegraaf en werd 30 Dec. 1867 benoemd tot insp. bij dezen dienst en dir. van het kantoor te Groningen.

Hij schreef: Eerstelingen (een drietal opstellen, waarvan één in Fransche verzen in De Noordbrabanter Staat- en Letterk. Dagblad, jaargang 1848 en '49), getiteld: De dood van Monsgr. d'Affre, aartsbisschop van Parijs, Aan Frankrijk en l'Irlande. Winterhalmpjes, Heusd. 1848; Rouwzang op den dood van Z.M. Willem II, 's Bosch 1849; Tafereelen uit 1848, 's Bosch 1849. Hierop volgenden verspreide bijdragen in Daphné, Almanak voor Holl. Blijgeestigen, de Huisvriend. Afzonderlijk: Pro Patria, Lierzang, Gron. 1865; De Tijdgeest, Fantastisch Visioen, Gron. 1866; Bloemen en Tranen, Gron, 1869, (niet i.d. handel). Later bijdr. in het Humoristisch Album en Alm. voor scherts en luim, Schoonh. 1881 en v.v.

[Vitus of Wiete Ringers]

Ringers (*Vitus* of *Wiete*), geb. te Harlingen, 22 Jan. 1660, werd Philos. Doctor, kwam als kand. te Britsum in Juni 1685 was daar pred. tot in 't begin van 1685, vertrok toen naar Ried, waar hij, volgens zijn aangegeven leeftijd op zijn grafsteen, overl. 23 Febr. 1725.

Hij schreef: Stichtelijk Zang-prieel, of 't Hooglied Salomons en andere heilige Gezangen, Fran. 1680.

(Romein, Pred. in Friesland.)

[Mr. Egbert Dirk Rink]

Rink (*Mr. Egbert Dirk*), geb. te Tiel 10 Sept. 1779, begon zijne studiën te Utr., 10 Oct. 1796 en prom. daar in April 1798, was eerst advocaat, daarna rechter in zijn vaderstad, waar hij overl. 24 Febr. 1856.

Zijne uitgeg. werken onderscheiden zich door de juistheid zijner kennis en de veelzijdigheid zijner ontwikkeling, en zijn getiteld: Beschrijving der stad Tiel, met plans en platen, Tiel 1836; Bijvoegsels en bijlagen, Tiel 1837; Vervolg van bijvoegsels en bijlagen, Tiel 1847.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1856.)

[Hendrik Rintjus]

Rintjus (*Hendrik*), geb. te Leeuwarden in 1630, was sinds 1655 boekdrukker en beoefende de poëzie; men vindt van hem een stuk in de door hem uitgegeven bloemlezing Klioos Kraam. Later werd hij voorganger bij de Waterlandsche doopsgez. en gaf in 1685 een dergelijke verzameling van geestelijke verzen en liederen uit onder den titel: Lustpriëel der Zeeden, waarin van hem voorkomen: Gedachten op den jongsten dag, Leeuw. 1681; De Morgenstond in haar somersche vermakelijkheden vertoont en tot 's Allerhoogsten lof leersaam toegeëigend op de maat van den achtsten psalm gereimt, met titel van Luiken, en dergel. stukjes, ook afz. te Leeuw. 1690. Hij overleed in 1698. Waarschijnlijk was hij ook medewerker aan de Geestelijke goudschaele, zijnde een verzameling van uytgesochte geestelijke liedekens en lofzangen, enz., Leeuw. 1662, 3e druk ald. 1683.

[Mr. Johannes Egberts Risseeuw]

Risseeuw (*Mr. Johannes Egberts*), geb. te Oostburg 7 Jan. 1798, begon zijne acad. studiën te Leiden 1 Nov. 1814, en prom. er 18 Juli 1817. Na een paar jaar advocaat in zijn geboorteplaats te zijn geweest, werd hij achtereenvolgens gemeente-ontvanger te Waterlandkerkje, in 1827 notaris te Zuidzande en in 1830 te Oostburg. Voor zijn moed en vastberadenheid bij de invallen der stroopers van 1830 ontving hij in het volgend jaar de Militaire Willemsorde. Hij overl. 20 Jan. 1869 in zijne laatste standplaats.

Hij schreef: Acht Nutsverhandelingen, uitgegeven onder toezicht van J.H. van Dale, Oostb. 1870. Voorts bijdragen in de Middelb. Courant, in het jaarb. Zeeland, de Bijdragen tot de oudheidk. en gesch., inzonderheid van Zeeuwsch-Vlaanderen, De Eendragt, De Eecloonaer, in Cadsan-

dria, in De Navorscher enz., behalve een paar pleitredenen en brochures.
(Zelandia Ill., II, 560.)

[Jozef Hendrik Rits]

Rits (*Jozef Hendrik*), den 29 Juni 1835 geb. te Werchter (Brabant), studeerde aan de Normaalschool te Lier, waar hij zijn onderwijzersdiploma verwierf. Hij stierf 1 Febr. 1867 te Oppegem, in welke gemeente hij hoofdonderwijzer was. In tijdschriften en bladen leverde hij belangrijke bijdragen, welke door J. Blockhuys werden verzameld en uitgegeven onder den titel: J.H. Rits, Over opvoeding en onderwijskunde, Antw. 1867.

[Wilhelm Leonard Ritter]

Ritter (*Wilhelm Leonard*), geb. te Haarlem 6 Maart 1799, was Oost-Indisch ambtenaar en stierf in zijne geboortestad 15 Febr. 1862.

Hij schreef: Indische herinneringen, Amst. 1843; Nieuwe id., 2 dln. Batavia, 1845; De Europeaan in Ned.-Indië, Leid. 1856; Nacht en Morgen uit het Indische leger, Leid. 1861; Vrijheid en dwang, Eene episode uit de Indische geschiedenis der XVIIe eeuw. Hist. Romant. verhaal, Amst. 1861.

[Mr. Goswin Jozef Rive]

Rive (*Mr. Goswin Jozef*), geb. te Amsterdam 20 Mei 1847, stud. aan het Athenaeum zijner geboortestad, en van 21 Dec. 1866 tot 1873 te Utrecht, waar hij prom. met een proefschrift, getiteld: Schets der staatk. betrekkingen tusschen de republiek der Vereenigde Nederlanden en het Koningrijk Pruissen tot het huwelijk van Prins Willem V, en gaf bijdragen in De Economist en het Nederl. Museum.

[Jhr. Willem George Hendrik de Rivecourt]

Rivecourt (*Jhr. Willem George Hendrik de*), geb. te Zutfen 20 April 1794, werd 2 Juni 1828 benoemd tot luit. der Infanterie, den 19 Sept. 1836 tot kapitein bevorderd en in 't begin van 1844 als zoodanig gepensionneerd; hij overl. in zijne geboortestad, 31 Oct 1874. Hij stamde af uit een protestantsch geslacht in Poitou, dat ten gevolge van het edict van Nantes uitgeweken was en waarvan het hoofd en zijne zonen, in den geest der Hugenootsche edelen, tegen Frankrijk streden; hij zelf was katholiek gedoopt en is den 2 Januari 1828 in den Nederl. adel opgenomen.

Evenals de pred. Kobus, zie blz. 431, in het bezit van historische portretten, beschreven zij de levens van de daardoor voorgestelde personen; hieruit ontstond het reeds vermelde Biografische Handwoordenboek van Nederland, 3 dln., Zutf. 1854-'61, in volksuitgave, ald. 1869-'71. Voorts vervaardigde hij geslachtsboomen der Nassausche huizen, dynastie Laurenburg en van de Prinsen van Oranje, dynastie Oranje, Baux, Chalons en Nassau, Amst. 1840, en schr. eene menigte geneal. studiën en stamregisters, ook in den Volksalmanak voor Roomsch-Katholieken, 1853-'62.

[Simon Rivier]

Rivier (*Simon*), was tooneelspeler te Amsterdam tijdens den brand van 1772, voegde zich bij het Rott. tooneelgezelschap, dat in 1787 ontbonden werd, en later bij reizende troepen; ook beproefde hij de uitgave van een Weekblad voor het tooneel.

Zijne dochter **Gerbranda Catharina** gedoopt in de Groote kerk te Rott., 12 November 1780, huwde 27 Juli 1800 te Oost-Souburg, den even jongen H. Tollens Cz., destijds koopman in penseelen en tooneelschrijver, zie Rott. Jaarboekje 1889, blz. 118-123.

Schr.: Diderik, de eerste graaf van Holland, Zeeland, trsp., Amst. z.j. (naamloos); Hertog Willem V, bijgenaamd de Dolle, graaf van Holland, trsp., Rott. 1774; Brief over eenige bijzonderheden van het tooneel, enz. (rakende de beide voornoemde treurspelen); François van Brederode, of het belegerde Rotterdam, trsp., Rott. 1775 (zonder naam); De verovering van den Briel of grondlegging der Batavische vrijheid, trsp., ald. 1777. (Dit treurspel lokte een tegenschrift uit, waarin de schr. beschuldigd werd, dat hij de hist. waarheid te kort deed); De drie gebogchelden, kl. blsp., ald. 1777; De doodslag uit broedermin, trsp., ald. 1778; Amadi, of de verloste Afrikaansche slaaf, trsp., Rott. 1779; Apollo, Melpomené en Thalia. Voorspel, dienende ter opening van het tooneel buiten Rotterdam, onder het bestuur van Mej. M.E. de Bruyn, ald. 1779; De Spanjaard buiten Rotterdam verjaagd door de burgerlijke heldendaaden, trsp., ald. 1780; Het tweede jubel der Unie van Utrecht, eeuwspel, Utr. 1780; Triomf der Doggersbanksche helden en die der andere heldendaaden, met den dood van Bentinck, tijdspel, 's-Hage 1782; Diderik de Vijfde, graaf van Holland, trsp., 's-Hage 1782; De boer en de koe, of het rechtvaardige rechtsgeding van Willem den Goeden, graaf van Holland, enz., trsp., ald. 1782; De Middelb. kermis-vreugd, kluchtig divertissement, Vliss. 1783; Het ontzet van Dordrecht met de nederlaag van Jacoba Beijeren enz., trsp., 's-Hage 1784; Bato, eerste patriot, vader der Batavieren en balling voor de vrijheid, trsp., Rott. 1786; De belegering en 't ontzet der stad Alkmaar, trsp., Alk. 1788; De jeugdige Michiel Adr. de Ruiter in de touwbaan van de heeren Lampsins, blsp., Vliss. 1788; Vlissinge's Geus of Vlissings verwerping van 't Spaansche juk en aanneming des Prinsen van Oranje,

8 April 1572, trsp., Vliss. 1793, eene navolging van Besteben, 1646.

[Pieter van Rixtel]

Rixtel (*Pieter van*), werd ongeveer 1643 te Haarlem geb., en was bij zijn ondertrouw in Febr. 1663 negentien jaar en boekhouder te Amsterdam; later werd hij procureur, eerst te Purmerend, daarna te Haarlem; hij behoorde tot de Doopsgezinden, was zeer bevriend met Bruno, Jan Zoet en dezulken. Hij was eenige jaren factor van de Rederijkerskamer, de Wijngaardranken, en overl. in zijne geboortestad 10 Mei 1673.

Schr. de thans weinig voorkomende: Mengelrijmen, Haarl. 1669, 2e druk, Amst. 1717; Grooten Robbert, vertoont op de Amsterdamsche Schouwburg, treur-blijeindspel, Amst. 1672, 2e dr., ald. 1742.

[Karel Lodewijk Robaeys]

Robaeys (*Karel Lodewijk*), 13 Sept. 1805 geb. en in Sept. 1855 overleden te Dixmude, in welke plaats hij het ambt van notaris bekleedde. In de Nederduitsche Letteroefeningen van Gent 1834 schreef hij: Iets over de Rhetoryke kamer van Dixmude, en in het Nederduitsch letterkundig Jaerboekje van 1835 een gedicht getiteld: Eenzaemheid.

[Lodewijk Robijn]

Robijn (*Lodewijk*), geb. 12 April 1680 te Gent, waar hij reeds op 17-jarigen leeftijd in het Predikheeren-klooster ging en overleed op 29 Dec. 1743.

Hij schreef verscheidene Latijnsche werken; in het Nederlandsch schreef hij over de orde van St. Dominicus, meditatiën over het lijden en sterven van Christus, tegen de schismatieken, enz. Zijn voornaamste werk is: Historie van den oorsprong, voortgang en ondergang der ketkerye binnen en omtrent Audenaerde, alles uyt geloofbare schryvers en even-eeuwighe noyt voordezen gedrukte schriften, Gent 1721, 5e druk te Oudenaarde in 1773.

[Peter Jan Robijn]

Robijn (*Peter Jan*), geb. 18 Maart 1768 te Vracene (Land van Waas). Zijne jongelingsjaren bracht hij door in zijne geboorteplaats, doch gedurende eenigen tijd was hij leerling der normaalschool te Parijs. Daarna toog hij naar Herzele; in 1811 was hij commissaris van politie te Zele, bij Dendermonde, en overl. te Gent in 1823.

Ten jare 1797 vervaardigde hij, te Herzele, Nuno en Evora of de vadermoord, treurspel in vyf bedryven. In 1807 gaf hij zijne gedichten uit onder den titel: De Belgen en: De Belgische Schilders, terwijl hij tevens in het licht zond eenen Letterkundigen Brief aen de Kersouwieren van Oudenaerden, door Jan Nybor (Robijn), Gent 1807, om den wedstrijd, waarin hij niet bekroond werd, te hekelen. Toen op 20 April 1812 de Rederijkerskamer De Fonteinisten, te Gent, weder in het leven werd geroepen, was Robijn een harer voornaamste dichters, die tevens als speler het tooneel betrad. In 1816 leverde hij een Lykdicht op den beroemden tooneelspeler Frans Watthée; Gedicht op het afsterven van den onvergelijkelijken

tooneelkunstminnaar J.B. Heirwegh, overleden binnen Zele, op den 26 dag van Hooimaand 1818; Vers uitgesproken in den schouwburg der Rederijkers te Gent, ter gelegenheid eener tooneelvertooning ten behoeve onzer dappere gekwetste wapenbroeders, in den roemruchtigen veldslag gegeven in de velden van Fleurus, in de maand Junij 1815. Hij bewerkte nog: De zwarte man of de spleen, blyspel; Werther, drama; en: Egmond en Hoorne, treurspel, te Sottegem gespeeld bij gelegenheid der ontdekking van Graaf Egmond's gebeente aldaar, in 1819. Insgelijks vertaalde hij in Nederlandsche verzen Semiramis van Voltaire en de eerste zang van L'Art poétique en van Le Lutrin van Boileau.

[Frans Antoon Robijns]

Robijns (*Frans Antoon*), den 10 Oct. 1836 geb. te Mielen-boven-Aalst (Limburg), was schoolopziener van het lager onderwijs te Maaseik en werd op 12 Mei 1885 benoemd als bijzondere schoolopziener van het lager onderwijs te Hasselt.

Hij is opsteller van het veertiendaagsch tijdschrift De Opvoeding en bewerkte de volgende schoolboeken: Nieuwe Leesboek voor Volksscholen, 3 dln.; Nederlandsche spraakleer met toegepaste oefeningen; Grondregels der Nederlandsche spraakleer; Kleine praktische spraakleer; Aanvankelijke Taaloefeningen. Handatlas der Bijbelsche Geschiedenis; Aardrijkskunde der lagere scholen; Handboek der burgerlijke Wellevendheid; Beknopte Leergang van Opvoedkunde en Methodeleer; De Kleine Zanger; Rekenkunde der lagere scholen; Elementaire oefeningen in het schoonschrijven; Nieuwe schrijfleesmethode; Algemeen Nederlandsch leesboek; Keur van stukken; Methode om den Nederduitschers te leeren Fransch lezen; Nieuwe Leergang voor het onderwijs in de Fransche Taal; Aanleiding tot het vervaardigen van Nederduitsche opstellen; Methodische denken stijlleer; De jongste spelling der Nederlandsche taal. De meeste dezer werken werden gedrukt te Luik en beleefden vele uitgaven. Eenige verschenen te St. Truiden. Zijne letterkundige werken zijn: Bruno, herinneringen uit den tijd der Luiksche omwenteling van 1789-1791 (historische roman), Antw. 1867; mitsgaders een aantal Gedichten, verspreid in letter- en opvoedkundige tijdschriften.

[Johannes Isaak de Rochemont]

Rochemont (*Johannes Isaak de*), geb. te Weltevreden op Java, 9 Mei 1834, werd 2e Luitenant bij de Artillerie in 1853, en in 1873 Luit.-Kolonel en Adjud. van den Gouv.-Generaal Loudon; werd gepensionneerd, ging in 1877 in eene particuliere betrekking op Banda, en vestigde zich later in Den Haag.

Hij schreef: Tweede Bonische veldtogt (1859-'60). Eenige bladen uit het dagboek, Soerab. en Amst. 1861; Een valsche Brutus, psd. Maurits, Bat. en Amst. 1875; Eigenbelang en Vaderlandsliefde, 's-Grav. 1875; London en Atjeh, 1e en 2e dr., Bat. en Amst. 1875; Onze vestiging in het rijk van Atsjin, Haarl. 1876; Wat hebben de partijschappen van onzen Atsjin-oorlog gemaakt? Eene volksvoorlezing, ald. 1876; Zes Mei. Eene novelle, 's-Grav. 1877; Onze oorlog met Atsjin, ald. 1877; De Nederl. kiesvereenigingen, ald. 1886; Rudolf van Meerkerke, ald. 1887; De generaal Jan van Swieten, 1807-'88, ald. 1888.

[Jan des Roches]

Roches (*Jan des*), geb. te 's-Gravenhage, werd 1 Maart 1740 gedoopt te Voorburg, nabij genoemde stad. In zijne jeugd legde hij zich toe op verschillende wetenschappen; doch zijn lust tot lezen deed ze hem allen verwaarloozen. Omtrent het midden der maand Nov. 1758 kwam hij naar Antwerpen en werd in die stad ondermeester in de school van een Duitschen geestelijke, bij wien hij Fransch, Latijn en Grieksch leerde. Onderwijl oefende hij zich insgelijks in de moedertaal en in 1759-'60 bewerkte hij een Nieuwe nederduytsche Spraek-konst, die in 1761 te Antwerpen het licht zag. Tevens schreef hij eene Nieuwe fransche Spraek-konst, welke hij opdroeg aan de Wethouders der stad Antwerpen, die hem daarom, op 20 Maart 1763, eene belooning van 25 Pattakons toewezen. Ook gaf hij omstreeks dien tijd een Fransch-Nederduytsch en Nederduytsch-Fransch Woordenboek uit. Onderwijl verliet de hoofdonderwijzer zijner school de stad Antwerpen en werd Des Roches zelf de bestuurder van dit gesticht, dat nochtans in 1765 of 1766 gesloten werd op last van den Antwerpschen scholaster. Toen te Brussel de Academie impériale et royale des sciences et des lettres was opgericht, behaalde Des Roches verscheidene prijzen voor geschiedkundige opstellen in de Fransche taal geschreven. Ten aanzien dezer onderscheiding werd hij op 25 Mei 1773 tot lid en in Maart 1776 tot bestendig secretaris dier Academie gekozen en derhalve had hij zich ook metterwoon te Brussel gevestigd. Hij verwaarloosde van toen af de moedertaal om zich nog enkel met de taal van het Hof en het Latijn bezig te houden. Slechts in 1777 verrichtte hij eene laatste doch noodlottige daad tegenover onze taal. Ondersteund door het Oostenrijksche staatsbestuur, gaf hij toen aan het Antwerpsche dialect, bij middel der noodige accenten, enz., kracht van wet alsof het de eigenlijke Nederlandsche taal was. Toen hij op 20 Mei 1787 te Brussel overleden was, werden zijne zienswijze en zijn stelsel nog lange jaren door velen blindelings gevolgd en met hardnekkige stijfhoofdigheid verdedigd, ondanks de gezonde bewijsredenen over de ware schrijfwijze van het Nederlandsch, van den taalgeleerde J.F. Willems.

[Matthijs de Rode]

Rode (*Matthijs de*), vervaardigde een Spel van Sinne, dat 8 Maart 1483 werd opgevoerd, bij een aan Philips den Schoone te Gent aangeboden banket.

[Albrecht Rodenbach]

Rodenbach (*Albrecht*), den 27 Oct. 1856 geb. te Roeselare, waar hij in het seminarie zijne studiën begon, welke hij voortzette aan de Hoogeschool van Leuven. Op zijn zestiende jaar stichtte hij daar het strijdblad De Vlaamsche Vlagge, terwijl hij ook in andere bladen en in tijdschriften de rechten der Vlamingen verdedigde. Met Pol de Mont stichtte hij in 1877: Het Pennoen, tijdschrift voor het Vlaamsch studentenvolk, verschijnende binst de schoolverloven, Antw. 1877-1878, welk schrift hij later alleen uitgaf onder den titel: Het Nieuw Pennoen; doch zijne zwakke gezondheid belette hem er meer dan één nummer van te verspreiden. In den Antwerpschen wedstrijd voor tooneelwerken van 1879, werd Rodenbach's drama in verzen ‘Gudrun’ met eene gouden medalie vereerd en kort nadien werd hij ook te Brugge bekroond met een gedicht: Breidel en de Coninc. Het vroegtijdig en zegepralend optreden in het kunststrijdperk van dien student in de rechten, deed veel van hem verhopen; doch de moedige Vlaamsche kamper en veelbelovende dichter bezweek reeds den 23 Juni 1880 binnen zijne geboorteplaats, waar er op zijn graf eene praalzuil werd opgericht.

De nagelaten schriften des dichters zijn: Karel de Goede, Graaf en Martelaar, historisch drama in vijf bedrijven, Roeselare 1878; Eerste Gedichten van Albrecht Rodenbach, Roeselare 1878; Gudrun, spel in vijf bedrijven, Gent 1882; Al de Gedichten van Albrecht Rodenbach, Roeselare 1888.

[Theodorus of Dirk Rodenburgh]

Rodenburgh (*Theodorus* of *Dirk*) wordt gehouden voor den tweeden zoon van van Herman Hermansz. R. en Lysbeth Laurens Spiegel, die te Amst. woonden; hij behoorde tot de talrijke kleine diplomaten in het begin der zeventiende eeuw; was werkzaam in Spanje, Denemarken en aan het hof te Brussel. In zijne geboorte-

plaats teruggekomen met den titel der door Karel V ingestelde orde van den huize van Bourgondie, was hij een ijverig voorstander van de Kamer der Egelantiers, en trouwde 20 Febr. 1621, waardoor hij de zwager werd der dochter van den vermoorden juwelier Jan van Wely, wiens kinderen door Prins Maurits te Buren bezorgd waren.

Behalve Eglentiers Nieuwjaers-gift op het jaer 1619, Amst. 1619; Poëtens borstwering, 1619; Gheboorte Christi, Ecce homo, Aandachtigheyt op 's doots ghedachtens soetheyt, ald. 1638, gaf hij de volgende, meest te Amst. gedrukte tooneelwerken: Batavierse vryagie-spel, 1616; Anna Rodenburghs trouwen Batavier, 1617; Hertoginne Celia en grave Prospero, 1617, 1645, 1666; Keyser Otto den Derden en Galdrade, 1617; Melibea, 1617, 18; Jaloersche studenten, 1617, 1644, ook onder den titel: Jaloersche studentin, 1617; Alexander, 1618; Rodomont en Isabella, trsp., 1618; 't Quaedt zyn meester loont, 1618; Hoecx en Cabeliaws, of hartoch Karel den Stouten en Bataviana, 2 dln., 1628; Mays treur-bly-eynde-spel, 1634; Wraeck-gierigers treurspel, (1634) en 1638; Sigismund en Manvella, 2 dln., 1635, 36; Vrou Jacoba, erf-gravinne van Hollandt, 1638. Deze opgave is zeker onvolledig. Eene soort van volledige uitgave van Rodenburghs geschr. verscheen in 4 dln. met zijne zinspreuk Chi sarà, sarà. Te Haarlem bezit de bibl. in hs. een blijspel van 1631: Aurelia. Van den schr. bestaan slechts ongenoegzame berichten. Zie het opstel van den heer Unger in Brederoo-album, Oud-Holland, 1885, blz. 91-100.

[Juan Franco Rodrigues]

Rodrigues (*Juan Franco*), een Spanjaard der XVIIe eeuw, die op het Kasteel van Antwerpen soldaat en schoolmeester was, schreef: Nieuwen Dictionaris om te leeren de Nederlandtsche ende Spaensche talen, Antwerpen 1634.

[Broeder Jacob Roecx]

Roecx (Broeder *Jacob*), is de schrijver van het werkje: Een vierich boucxken, ghenaemt den Gheestelicken steen, Antw. 1576.

[Jan Roeland]

Roeland (*Jan*), den 5 Dec. 1837 geb. te Gent, genoot luttel onderwijs, werd eerst graveerder op metaal, daarna werktuigmaker en vervolgens bureelschrijver in eene ijzergieterij. Van dit oogenblik hervatte hij zijne studiën en ontwaakte in hem de lust tot het beoefenen der letterkunde. Hij vervaardigde eenige volksliederen en alleenspraken en eindelijk een tooneelwerkje, getiteld: De kermis is eene geeseling weerd, maar verloor toen zijne betrekking en was genoodzaakt in 1860 te Brussel, bij een koopman in ellegoederen, eene plaats als klerk te zoeken. Twee jaren later maakte hij kennis met Michiel van der Voort, die hem bij zich nam in het bureel eener administratie, alwaar hij werkzaam bleef tot hij op 12 Juli 1875 overl. te St. Pieter-Jette, bij Brussel, in welke gemeente hij gehuisvest was sedert 1873.

Zijne werken van romantischen aard zijn: Arm Trezeken (bekroond) en De Sint Niklaasdag, een volksverhaal. als mengelwerk verschenen in het Weekblad De Kerels van Brussel. Voor het tooneel leverde hij: Mijne eerste kinderen, alleenspraak en tooneelliederen, Gent 1863; Antoon van Dijck, blijspel in 2 bedrijven (bekroond),

Waregem 1866; Zonder Naam niet zonder Hart, drama in 3 bedrijven, Brussel 1867; De verkeerde Rekening, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1869; Een Liedje van Moeder, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1867; Een Boerenmeisje, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1869; Gemeene Kerels, tooneelspel in 4 bedrijven, Antw. 1870; De Degen van Dondermans, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1870; De Weduwe Kasuifel, blijspel in 1 bedrijf, Antw. 1873; Kristina, tooneelspel in drie bedrijven, Bruss. 1876; Kunstschilder en Kleermaker, blijspel met zang in één bedrijf, Bruss. 1876; De Familie Kregels, tooneelspel in drie bedrijven, Bruss. 1877; Dries de Boerenknecht, of beloonde zelfopoffering, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1877; Bertram van Reims, historisch drama in vijf bedrijven, Bruss. 1877; Karel de Stoute, historisch drama in vier bedrijven, Bruss. 1877; Eene Misgreep, blijspel met zang in één bedrijf, Bruss. 1877; De Sint-Jansdag, nagelaten blijspel in één bedrijf, Bruss. 1883.

[Egbert Roelants]

Roelants (*Egbert*), werd geb. te Leuven, 30 Maart 1815. De omwenteling van 1830 bracht hem te Groningen, waar hij in de theologie studeerde en 29 Maart 1837 aan de griep overleed. Twee malen werd hij met het eermetaal bekroond, den eersten keer door de Theologische Faculteit te Leiden voor: Eene vergelijking van de Noordsche Mythologie met die der Grieken en Romeinen, vooral met betrekking tot de overblijfselen dier aloude godsdienst in ons vaderland, en den tweeden keer door die van Utrecht: Over de oorzaken en gevolgen der scheuring die in de 15e eeuw in het bisdom Utrecht heeft plaats gehad Na zijn dood gaven zijne vrienden Mr. J. de Wal en Dr. L.S.P. Meyboom van deze twee verhandelingen een vertaling in het licht, onder den titel van: Twee verhandelingen, nagelaten door E. Roelants, Groningen 1839.

[Jan Frans Roelants]

Roelants (*Jan Frans*), geb. te Brussel in Oct. 1819, ontving slechts eene ge-

ringe opvoeding en werd letterzetter op eene drukkerij, waar meestal Fransche tooneelstukken werden gedrukt. Dit gaf hem lust om zich aan het tooneel te wijden; hij liet zich zelfs als figurant inschrijven om toegang tot het tooneel te hebben. Eerst vervaardigde hij Fransche tooneelstukken, waarin hij zelf optrad, doch in 1844 begon hij in het Nederlandsch te schrijven. Hij vervulde later de betrekkingen van geheimschrijver des prinsen van Chimay en directeur van de ‘Compagnie du Centre’, waarvan de prins voorzitter was. Hij overleed te Brussel 12 Dec. 1864, en liet ons na: Jan de Eerste, drama in 5 bedryven, Antw. 1845, te zamen met C. Verbruggen (bekroond); Kapitein Trullemans, of de wederwaerdigheden van eenen Garde-civique in 1844, blyspel met zang in één bedryf, Antw. 1845, 2e druk, Bruss. 1853; Lando de Bohemer, fragment (Vlaamsche Stem), 1846; Het Drymanschap of de letterkundige kwakzalvery, tooneelspel in één bedryf, Bruss. 1847; Margaretha de Zwarte, historisch drama in 5 bedryven, Bruss. 1849; De Spiegel voor oproermakers. drama in 3 bedryven, Bruss. 1851; Ibrahim-Pacha, kluchtspel met zang in 1 bedryf, Bruss. 1851; De Belgen in 1848, volksdrama in 1 bedryf (met Eug. Stroobant), Bruss. 1852; List tegen List, tooneelspel in 1 bedryf, Bruss. 1852, met S. Willems. met wien hij 't volgend jaar ook uitgaf 's Knechten wil is 's Meesters Wil, spreekwoord in 1 bedryf, Bruss. 1852; Leicester, drama in 5 bedryven, Bruss. 1852; 't Spookt in huis, blyspel ln 1 bedryf, Bruss. 1852; Willem de Zwijger, kronyk in 7 deelen, Bruss. 1853; Tegenspoed van een ouden Jongman, zedenschets in 1 bedryf, Bruss. 1854; Den 21 Juli of de gezegende Verjaerdag, blyspel met zang in 1 bedryf, Bruss. 1856; Een Man met muizenesten in zyn Hoofd, iets van voor en achter de gordyn, in 1 bedryf en 2 tusschen-bedryven, Bruss. 1856; Het Einde eener regeering, tooneelspel in 3 bedryven, Bruss. 1861; Sainval's erkentelykheid, tooneelspel met zang in 1 bedryf, Bruss. 1861.

[Aloisius Hendrik Röell]

Röell (*Aloisius Hendrik*), den 8 Aug. 1831 geb. te Lier, waar hij sedert 10 Juli 1882 het ambt van Stadssecretaris vervult.

Hij leverde artikels en gedichten, voordrachten en verslagen in bladen en tijdschriften en gaf afzonderlijk uit: De nieuwe Burgemeester, Lier 1876 en 1884; De Furie van Lier, 1595, geschiedkundig verhaal, Lier (1877); De Furie van Lier, geschiedkundig drama in vijf bedrijven, Gent 1888; Brouwersnijd, drama in drie bedrijven, Gent 1888; De Vassalen van Vlaanderen en de Ronde van Henegauw. Lier 1889. Sedert 1 Jan. 1889 is Roëll ook medeopsteller van het Bestuurlijk Tijdschrift, dat maandelijks te Lier verschijnt.

[Gelein Roels]

Roels (*Gelein*), kwam in 1732 als predikant te Dirksland, was daar in 1748 ‘uitgediend’ en overleed in 1749.

Hij beoefende de dichtkunst blijkens zijn werk: De zugt der opregten ofte eenige Geestelijke Gezangen, 3e druk, Rott. 1754, herdrukt te Dordr. 1763.

[Jan Roemer]

Roemer (*Jan*), geb. te Amsterdam en ald. gedoopt 21 Mei 1769, was Remonstr. predikant te Nieuwkoop in 1791, van Juli tot Oct, 1799 te Dokkum, toen weer te Nieuwkoop en sedert 1802 te Leiden; hij werd in 1831 emeritus en overl. te Alfen 21 Dec. 1838.

Hij schreef: Troostrede bij het overlijden van C. Rogge, Leid. 1806; Beschrijving van de verwoesting te Leyden, ald. 1807; Leyden in hare ramp op den 12 Jan. 1807, Leid. 1807; Vruchtmandje voor de jeugd, Amst. 1811; Proeve eener regtsgeleerde verdediging van de onschuld van Jezus Christus, Leid. 1820; Jezus Christus voor het Sanhedrin, Dordr. 1822; Hulde aan de nagedachtenis van Borger, ald. 1820; Voordeelen van den geest der eeuw, ald. 1823; Rede over het belangrijke en heilzame van de uitvinding der Boekdrukkunst, ald. 1823; De Phariseër, Haarl. 1824; Het vijfde halve-eeuwfeest van het ontzet van Leiden, Leid. 1825; Het vijfde halve-eeuwfeest van de stichting der Hooge School te Leiden, ald. 1825; Feestrede bij de viering van het 50-jarig bestaan der Leidsche afd. van de Nederl. huishoudelijke Mij., den 15 October 1829, Haarl. 1829; Ontboezeming bij de zegevierende terugkomst van het korps vrijwillige jagers der Leidsche Hoogeschool, Leid. 1832 (anoniem); Gedenkschrift van den veldtogt der Heeren studenten van de Hoogeschool te Leiden, ten heiligen strijd voor vaderland en koning, Leid. 1832; Gedenkschrift van den uittogt der studenten van de Hoogeschool te Leiden, Leid. 1831.

[Lodewijk Roersch]

Roersch (*Lodewijk*), den 31 Mei 1831 geb. te Maastricht, hoogleeraar aan de Hoogeschool van Luik.

Hij schreef Latijnsche en Fransche werken, leverde Nederlandsche bijdragen in de tijdschriften De Toekomst en Noord en Zuid en gaf in onze taal afzonderlijk uit: Jacob Heremans, lid der Akademie, Brussel 1886; Een onuitgegeven Nederlandsch Gedicht van Janus Dousa, Gent 1887; Woordenlijst op de Alexander Geesten van Jacob van Maerlant, 1e afl., Gent 1888.

[Petrus Hendrik Roessingh]

Roessingh (*Petrus Hendrik*), geb. te Haren bij Groningen, 8 Febr. 1844, theol.

Dr. en predikant, vroeger te Haarloo in Gelderland, sinds 1869 te Emmen in Drente, schreef een academisch proefschrift, getiteld: Jacobus Alting, een bijbelsch godgeleerde uit het midden der zeventiende eeuw, Gron. 1864.

[Jan van der Roest]

Roest (*Jan van der*), geb. te IJselstein 16 Maart 1755, was achtereenvolgens predikant te Blauw-Kapel, Elst, Amersfoort en Haarlem, waar hij 8 Jan. 1814 overleed.

Hij schreef: Bijbelsche tafereelen van leersame sterfgevallen en uiteinden, 2 st., 1782, 2e dr., Amst. 1802. Voorts verscheiden bundels leerredenen en een overzetting Köppen: De bijbel, een werk der goddelijke wijsheid.

[Andries de Roever Nz.]

Roever Nz. (*Andries de*), geb. te Amst. 13 Mei 1818, gaf enkele hist. bijdragen in Heraldieke Bibliotheek, Geldersche Volksalmanak, Amsterd. Jaarboekje en Oud-Holland, doch voornamelijk zeer gewaardeerde genealogische artikelen in het Maandblad van De Nederl. Leeuw en het Alg. Nederl. Familieblad.

[Mr. Nicolaas de Roever]

Roever (*Mr. Nicolaas de*), zoon van den voorg., geb. te Amst. 3 Dec. 1850, was oorspronkelijk bestemd voor het notariaat en van 1867 tot '70 in dat ambt werkzaam. Door bijzonder onderwijs tot de acad. lessen voorbereid, werd hij als stud. aan het Athenaeum ingeschreven, nam een werkzaam deel aan de corpszaken van A.S.C., en zich aansluitende bij zijn' neef A.D. de Vries Az., z.a., wijdde hij zich weldra geheel aan de geschied- en oudheidk. en daaraan verwante vakken; den 28 Sept. 1877 werd hij benoemd tot adjunct-archivaris van Amsterdam. Den 4 Juli 1878 werd hij te Utrecht tot Dr. Utriusque juris bevorderd op een proefschr., getiteld: De Amst. Weeskamer; was eenigen tijd als adv. ingeschreven; werd 1 Febr. 1882 aangesteld tot lector in het Oud-Vaderl. recht en zijne gesch. aan de jonge Amsterd. universiteit, en den 4 Maart 1885 tot archivaris van Amsterdam. In 1882 richtte hij met Mr. A.D. de Vries het tijdschr. Oud-Holland op, dat na diens dood onder mede-red. van Dr. A. Bredius kwam en eene blijvende belangrijkheid heeft; sinds 1888 is hij red. van het Amsterd. Jaarboekje. Hij werd in 1886 secr. der Vereeniging Rembrandt; was in het volgend jaar eerste secr. van het XXe Taal- en Letterk. Congres en werd in 1890 lid en secr. der commissie van toezicht van het Rijksmuseum te Amsterdam.

Afz. geschriften: De afdeeling zegels en handschr. in Sijthoff's Handb. voor den verzamelaar, Leid. 1878 en '79; Vondel's woning in de Kalverstraat, Amst. 1879; Catalogus der tentoonstelling van Kunstvoorwerpen uit vroegere eeuwen in edele metalen vervaardigd (met Mr. A.D. de Vries), Amst. 1880; Album Acad. van het Ath. Ill. en van de Universiteit te Amst., ald. 1882; De Kroniek van Staets. Eene bijdr. tot de gesch. van het fabriek-ambt der stad Amst., ald. 1886; De gardes d'honneur van Amst., 's-Grav. 1886. Uit onze oude Amstelstad I, Amst. 1889, Uit onze oude Amstelstad II, Amst. 1890; Van vrijen en trouwen, Haarl. 1891; Het leven van onze voorouders, Amst. 1891 (waarvan pas de eerste afl. is verschenen). Bijdr. in: Oud-Holland; Amsterd. Jaarboekje; Archief voor Ned. Kunstgesch.; Nederl.

Kunstbode; De Gids; Eigen Haard; Dietsche Warande; Alg. Handelsblad; Weekblad De Amsterdammer; Hand. van het XXe Nederlandsche Taal- en Letterk. Congres, enz.

[Mevr. Johanna Louise de Roever-Van der Goes]

Roever-Van der Goes (*Mevr. Johanna Louise de*), echtgenoote van den voorg., geb. te Amst. 10 Jan. 1857, beantwoordde met hare schoonzuster Mevrouw **A.M.L.E. van Assendelft de Coningh-de Roever** eene prijsvraag, uitgeschr. door den Ned. Protestantenbond in 1879; het bekroonde antwoord beleefde twee drukken en is getiteld: Leerstof voor de Zondagsschool.

Vertaalde uit het Deensch: Prof. Hendrik Scharling's Estrid en ik, Haarl. 1880; uit het Noorsch; Jonas Lie's De Ziener of Beelden uit Noordland, ald. 1882 en, van denzelfden auteur: Een Huwelijksleven, Amst. 1888; naamloos eenige opstellen uit het Zweedsch in verschillende tijdschriften.

[Cornelis Rogge]

Rogge (*Cornelis*), werd 19 Nov. 1762 te Amsterdam geb.; na volbrachte studiën voor het leeraarsambt bij de Remonstr. broederschap werd hij in 1787 pred. te Noordwijk, in 1790 te Berkel, in 1794 te te Leiden; hij overl. onder Soeterwoude 27 Aug. 1806.

Als godgeleerde maakte hij zich bekend door zijne verhandeling Over het ware wezen van het Christendom en door het beantwoorden van Teylers prijsvraag: Is, behalve het inwendige bewijs van de goddelijkheid van de leer van Jezus nog eenig bewijs ter overtuiging noodzakelijk, met goud bekroond. Ook de staatk. gebeurtenissen van zijn tijd wekten in groote mate zijne belangstelling. Hij was een ijverig voorstander van de nieuwe orde van zaken en stelde veel belang in de pogingen ter beschaving van de lagere volksklasse en in de opvoeding van het opkomend geslacht. Met zijn ambtgenoot Van Rees deed hij in 1795 ter Groote Vergadering het voorstel om alle protest. kerkgenootschappen ineen te smelten, waaruit de emancipatie, door de nieuwe orde van zaken verkregen, zich ook tot de

leerbegrippen zou uitstrekken; het denkbeeld werd, als nog ontijdig, niet verwezenlijkt. Zijne meer bekende werken zijn: Tafereel van de geschiedenis der jongste omwenteling in de Nederlanden in 1795, Zutf. 1797; De kerk van Jezus één en ondeelbaar, Leid. 1798; Gesch. der staatsregeling van het Bataafsche volk met de silhouetten van de leden der nationale vergadering, Amst. 1799; Reize van den jongen Agathon naar het land van geluk, Leid. 1805. Voorts gaf de talentvolle en ongemeen werkzame man nog een aantal leerredenen, brochures en artikels, voornamelijk in de Bijdragen tot het menschelijk geluk en in de Wijsgeerige en Zedekundige Mengelingen. De Maatsch. tot Nut van 't Alg. gaf van hem uit: Zedekundig leesboek in den vorm van geschiedenissen, in 1804 zonder zijn naam verschenen, en in verscheidene uitg. jarenlang op de scholen gelezen.

(J. Roemer, Troostrede, Leid. 1806.)

[Hendrik Cornelis Rogge]

Rogge (*Hendrik Cornelis*), kleinzoon van den voorg., geb. te Amst. 16 Febr. 1831, werd 17 Dec. 1856 pred. bij de Remonstr. gem. te Moordrecht, in 1860 te Delft. Na de invoering van het Middelb. onderwijs in 1864, leeraar in de geschied. en aardrijksk. te Leiden, 12 Sept. 1869 weder pred. aldaar. Bij de oprichting der gem. universiteit te Amst. in 1877 werd hij daaraan benoemd als bibliothecaris, en sedert 15 Mei 1883 tot privaat-docent aan deze inrichting in geschiedenis; bij het eeuwfeest te Leiden werd hem het doctoraat in de theologie geschonken. Den 27 Febr. 1890 werd hij benoemd tot hoogl. in de gesch. aan de Amst. universiteit.

Schr., in het tijdperk zijner kerkhist. studiën: Caspar Jansz. Coolhaes, de voorlooper van Arminius, 2 dln., Amst. 1856, '58; Beschr. Catalogus der pamfletten-verz. in de bibl. der Remonstr. kerk te Amst., 3 dln., ald. 1860-'65, bevattende: Remonstr. geschr., Geschr. betreffende de Ned. herv. kerk en Bibl. der Contra-remonstr. geschr.; Brieven en onuitgeg. stukken van Joh. Wtenbogaert, 3 dln., Utr. 1868-'75; Joh. Wtenbogaert en zijn tijd, 3 dln., Amst. 1874-'76. In het bibliogr. vak: Gesch. der stedel. boekerij van Amst., ald. 1882; Cat. biblioth. Amstelredamensis, L.B. 1612. Naar het eenig ex. van Cambridge herdr., ald. 1882; Bibliogr. Grotiana. Hugonis Grotii operum descr. bibliographica, Pars I, Hag. Com., 1884, Hij liet een groot aantal bescheiden afdrukken, zooals de Brieven Hogerbeets en van Willem van Oldenbarnevelt in de Kronijk van 't Hist. Gen., vert. de werken van Geo. Ebers, schr. een groot aantal bijdr. in jaarb., tijdschr., weeken dagbladen, red. enkele daarvan, b.v. het Leidsch Dagblad, bewerkte eenige schoolb. en gaf voor schoolgebruik kaarten, atlassen, oudere Nederl. schr. bij uittreksels of volledig, en gelegenheidsgeschr. van kerkelijke strekking of staatk. inhoud.

[Arent Roggeveen]

Roggeveen (*Arent*), vader van den bekenden zeevaarder Jakob, vermoedelijk te Delfshaven geb., was wijnroeier te Middelburg, een vrij bemiddeld man en onderwees tevens in wis-, sterren-, aardrijksen zeevaartkunde; ook schreef hij soms in rijm. Hij werd in zijne gen. woonplaats den 27 Nov. 1679 begraven.

Schr.: Het nieuwe droevige Nachtlicht ontsteken door Gods toren ende vertoont op den aardtkloot, in een comeet ofte steertsterre 15 Dec. tot 9 Febr. 1665, waerin

wordt aangewesen den wonderlijken loop derselve. Middelb. 1665; Voorlooper op 't octrooi der H.M. Heeren Staten-Generaal, verleent aan Arent Roggeveen en zijne medestanders over de Australische zee, Middelb. 1676. Hij gaf eene verb. en tot 1684 voortgezette ed. van Samuel Bollaert's trsp.: 't Nederlantsche Treurspel, synde de verkrachte Belgica, vertoonende d'onheylen daerin voorgevallen, 't sedert den 25 Oct. 1555 tot den 10 Julij 1584, Middelb. (omtrent) 1669. Achter dit treurspel staan twee gedichten van R., getiteld: Tweevoudige inhuldingh van Z.H. den Prince van Oraengien, 24 en 29 Sept. 1668, en inhuldingh op de Intrede van de Heer Mr. Jakobus Peckius, gekozen tot opper-Prins van de Rethory-Kamer, in Minne Groeijende, tot Middelburg. Op zeevaartk. gebied gaf hij: Het eerste deel van het brandende veen, verlichtende alle de vaste kusten en de eyl. van geheel de W.I.; ook wordt hij gehouden voor den dichter van den Rokenden Oceaan.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Willem Rogghé]

Rogghé (*Willem*), den 2 Aug. 1824 te Aalst geb., werd op zijn 10de jaar reeds boekdrukker te Gent. Zijne opvoeding was zeer verwaarloosd, waarom hij zich later zelve vormde. Sedert 1841 was hij werkzaam op de drukkerij van de Gazette van Gent, waarvan hij opsteller werd, doch sinds 1856 tot 1874 stond hij ook aan het hoofd van eene handelszaak, vooral van Nederlandsche boeken, en thans woont hij als rentenier te Gent, waar hij als gemeenteraadslid zetelde van 1879 tot 1885.

Zijne gedichten zijn in jaarboekjes en bloemlezingen verspreid; de voornaamste zijn: 't Lied van mulder Jan; Verknochtheid, 1847; Neemt u in acht, 1847; De Eik, dichtstuk, Antw. 1848; Hebt gy geen maegdelyn zien gaen, Antw. 1853; By de bron, Gent 1854; Vaderlandsche hymne, Hulde aen H.H.M.M. den Koning en de Koningin der Belgen, Gent.

[Hans Regier Rogghen]

Rogghen (*Hans Regier*), was in den aanvang der 17e eeuw een werkzaam lid van de Rederijkerskamer Moyses Bosch te 's-Hertogenbosch. Den 3den Mei 1620 verscheen hij op het Pevenfeest te Mechelen met een referein getiteld: Refereyn tot des Swygens Lof.

[Jan Rogiers]

Rogiers (*Jan*), die iets schr. in het dichterlijk album, onder den titel Zeeusche Nachtegael aan Anna Visscher gewijd bij haar bezoek aan Zeeland, en die gelijk voor de Nederd. Poëmata van Hofferus ook voor andere werken een gedichtje plaatste, kan hier alleen vermeld worden om hem niet langer voor een ‘Zweedsch’ dichter te laten doorgaan, die Hofferus bezong. Dit moge zijne onbekendheid en geringe beteekenis hier eenigszins ontschuldigen.

(De la Ruë, 148).

[Joaannes Roldanus]

Roldanus (*Joaannes*), was in 1644 predikant te Ommen en in 1647 te Enkhuizen, waar hij in Oct. 1688 overleed.

Hij gaf een nieuwe psalmberijming getiteld: De CL Psalmen Davids mitsgaders eenige andere gedichten ende lofsangen, volgens de nieuwste over-settinge des Bybels gerymt. Mitsgaders den christel. Catechisme, Ench. 1685.

[Johan Martin Langheinrich Roll]

Roll (*Johan Martin Langheinrich*), geb. te Utrecht, 14 Maart 1786, was Luthersch predikant te Zwolle in 1808, te Rotterdam in 1810 en te Amsterdam van 1818 tot zijn emeritaat in 1839; hij overl. ald. 29 April 1864.

Zijne letterk. verdiensten bestaan voornamelijk in het hier te lande bekend maken van belangrijke en veel gelezen Duitsche werken, als: C. Schmids Bijbel voor kinderen, Zschokke's Stunden der Andacht onder den titel van: Uren aan den godsdienst gewijd en Victor Kellers Nalatenschap aan zijn vrienden. Als oorspr. werk gaf hij feestredenen bij verschillende gelegenheden, en gez. 233 in den Bundel der Evang. Luth. gem.

[Gustave Rollin-Jaequemijns]

Rollin-Jaequemijns (*Gustave*), op 31 Jan. 1835 geb. te Gent, alwaar hij aan de Hoogeschool in de rechten studeerde en zich als advocaat vestigde. Tevens is hij hoofdopsteller der Revue de droit international et de législation comparée en der Archives de droit international et de législation, en secretaris-generaal van het Institut de droit international. Den 11 Juni 1878 werd R. gekozen als volksvertegenwoordiger en van die maand tot Juni 1884 was hij Minister van Binnenlandsche Zaken.

Hij schreef verscheiden rechtsgeleerde en staatkundige werken in de Fransche taal en in het Nederlandsch werd van hem door het Willemsfonds uitgegeven:

Voordrachten over de Grondwet, - Het grondgebied, - De grondwettelijke vrijheden, Gent 1867, 1871 en 1872. Ook schreef hij artikels in dagbladen en tijdschriften en in den Gentschen studentenalmanak van 1854 en 1855.

[Philips Felix Rombouts]

Rombouts (*Philips Felix*), den 12 Juli 1811 geb. te Contich (provincie Antwerpen), studeerde te Turnhout, werd in 1855 beambte bij het bestuur der koninlijke Academie van beeldende kunsten van Antwerpen, in welk gesticht hij thans bureeloverste is.

Met Th. van Lerius gaf hij in het licht: De Liggeren en andere historische archieven der Antwerpsche Sint Lucasgilde, onder zinspreuk Wt Jonsten versaemt, Antwerpen 1864-1876, 2 dln.; met M. Rooses: Boek gehouden door Jan Moretus II, als Deken der St. Lucasgilde 1616-1617, Antw. 1878.

[Rudolf Cornelis Hendrik Römer]

Römer (*Rudolf Cornelis Hendrik*) geb. 11 Dec. 1816 te Oudewater, waar zijn vader pred. was, ontving zijne eerste opleiding te Geertruidenberg bij Jan Lagerwey, werd in 1834 stud. te Utrecht en prom, in 1840. In Aug. van dat jaar werd hij pred. te Deil-en-Enspijk en bleef daar in bediening tot aan zijn dood, 30 Oct. 1860. Hij was een man van uitgebreide kennis, inzonderheid van historie en levende talen, van welke hij enkele verstond, die bij ons zeer weinig beoefend zijn.

Achter zijn hieronder aangeduid, met zorg en zaakkennis geschr. levensbericht, staat de lijst der vruchten van zijn veeljarigen letterarbeid, waaronder opmerkelijk zijn: Geschiedk. overzigt van de kloosters en abdijen in de voormalige Graafschappen van Holland en Zeeland, 2 dln., Leid. 1854; Dichtstukjes (niet i.d. handel), Leid. 1856. Vertaalde uit het Italiaansch: M. d'Azeglio, Hector Fieramosca of het tweegevecht van Barletta en uit het Noorsch: F. Hammerich, Handelingen van den eersten Skandinavischen kerkdag te Koppenhage (Julij 1857), Schoonh. 1858. Voorts gaf hij uit: De Hervorming, Maandblad, later weekblad voor de Ned. Herv. Kerk, 1847-'49, Zalt-Bommel, en leverde bijdragen in Nederlandsch Archief voor Kerkgesch., Tijdspiegel, Werken van het Prov. Genootsch. van Kunsten en Wetensch. in N. Brabant, Kerkelijk Weekblad, Godgel. Bijdr., Vaderl. Letteroef., Nederl. Spect., Alg. Konst- en Letterbode, Navorscher, Tijdstroom en vele jaarboekjes.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1888.)

[Antonie Romeyn]

Romeyn (*Antonie*), geb. te Zevenhuizen (Zuid-Holland), 13 Oct. 1828, was eerst rector der Lat. school te Enkhuizen, toen conrector te Delft en later, tot aan de opheffing van het gymn., rector te Doesborgh, hij overl. 6 Dec. 1884.

Hij schreef, behalve een Lat. diss. over Philippus van Macedonie: Phocion, eene historische studie, Rott. 1858; De Staatsomwenteling te Sparta ten tijde van Agis en Kleomenes naar de bronnen bewerkt, Utr. 1869.

[Thomas Annes Romein]

Romein (*Thomas Annes*), geb. in 1803 te Buitenpost, stud. te Gron., kwam als kand. te Bierum-en-Munnikezijl 2 Oct. 1825, werd in 1827 pred. te Harkstede-en-Scharmer in de Gron. gem. Slochteren, verwierf zijn emeritaat in Juli 1855 en overl. 10 Sept. 1867.

Schr.: De Hervormde predikanten in Drente, sedert de Hervorming tot in 1861, Gron. 1861. In het Archief van Kist en en Moll, dl. II, De Reformatie te Gron., na de reductie der stad in 1594 tot in 1861. In hs. liet hij een niet minder verdienstelijken arbeid na: Naamlijst der predikanten in Friesland. Het Friesch Genootschap, dat nooit een gelegenheid verzuimt om de eer zijner provincie te handhaven en de kennis daarvan uit te breiden, droeg Dns. G.H. van Borssum Waalkes te Huizum op om voor het werk der editie te zorgen, waardoor het ook als een opwekkend voorbeeld, in 2 dln. verscheen, Leeuw. 1886 en '88. Romein was ook bekend als medewerker aan het Biogr. Wdb. van Van der Aa en zijne opvolgers.

[Philippus Samuel van Ronkel]

Ronkel (*Philippus Samuel van*), geb. te Gron. 1830, was bestemd voor rabbi en stud. daartoe in zijne geboortestad de oude letteren, ging tot het christendom over en stud. sedert 3 Oct. 1857 te Utrecht in de theologie en prom. ald. in dat vak, 25 April 1860. Hij werd pred. te Maasland, 7 Juli 1861, in '66 te IJlst, in '68 te Zutfen, '72 te Haarlem, '73 te Amst., '81 te Zetten en sedert 14 Oct. 1883 te Leiden, waar hij overl. in Juni 1890. Hij was een man van zeldzame gaven en groote werkkracht; ook als dichter werd hij door bevoegden hooggeschat.

Behalve zijne Lat. diss. en gelegenheidstoespraken en kleine geschr., gaf hij de uitvoeriger werken: De H. Schrift in bijbel-lezingen voor het volk, 2 dln., Amst. 1878, '79; Personen des Bijbels, ald. 1886 en v.v. Als biogr. bijdrage: Uit het Jodendom tot den Christus, ald. 1886. In poëzie: Aan Dr. Schaepman en Der eeuwen eeuwen worsteling. Een tijd- en eeuwvers in 1889, ald. 1889.

[Gerrit D. Rons]

Rons (*Gerrit D.*), dichter der 17e eeuw, schreef: Den Bloedigen Nachtloop van Domitius Nero, blyeyndend treurspel, Bruss.

[Edmond Ronse]

Ronse (*Edmond*), den 10 Dec. 1816 geb. te Veurne, werd aldaar ten jare 1849 stadsarchivaris, in welk ambt hij overl. op 7 Juni 1881.

In het Jaarboekje van Rens, Het Muzenalbum, Rond den Heerd, en in dag- en weekbladen leverde hij dicht- en proza-bijdragen. Ten jare 1853 bezorgde hij de uitgaaf der Jaerboeken van Veurne en Veurneambacht door Pauwel Heinderycx, Veurne 1853-1854, 4 dln.; Met Frans de Potter en Pieter Borre, schreef hij: Geschiedenis der stad en kastelnij van Veurne, Gent 1873-'75, 2 dln. en: Geschiedenis van Sint-Sebastiaansgilde van Veurne, Gent 1874.

[Jozef Ronsse]

Ronsse (*Jozef*), geb. 5 Febr. 1806 te Oudenaarde. Zijn eerste onderricht ontving hij in het college te Aalst, waarna hij in 1830 aan de Hoogeschool te Gent studeerde en promoveerde in de rechten. In 1836 werd hij vrederechter van het kanton Nederbrakel, en in 1846 lid van den provincialen raad van Oost-Vlaanderen. In 1859 vroeg en verkreeg hij zijne verplaatsing naar Dendermonde, waar hij overleed op 29 April 1862.

De werken door hem uitgegeven zijn: De Gentsche Mammelokker (bekroond verhaal), 1842; De geheimzinnige kluizenaer, Gent; Audenaerdsche mengelingen, uitgegeven door Lodewijk van Lerberghe, archivaris der stad en Jozef Ronsse, en onder medewerking van den heer J. Ketele eer-archivaris, Oudenaarde 1840; Kapitein Blommaert of de Boschgeuzen te Audenaerde (1577-'82), Oudenaarde 1841; Pedro en Blondina, verhael uit de XVI eeuw, Ouden. 1842; Arnold van Schoorisse, episode uit den opstand der Gentenaers (1302-1385), Ouden. 1845 en 1890, 4 dln.

[Willem de Roo]

Roo (*Willem de*), geb. in 1753, was achtereenvolgens predikant te Zuilen, te Haastrecht, te Heerjansdam en te Tiel. Hij overleed 13 Febr. 1813.

Van hem verscheen in 1786 zonder naam of jaar: Een christen bij zijn graf, dat, als het bekende lied: Stille rustplaats van Gods dooden, opgenomen werd in de Evang. Gezangen, in Uitgezochte Liederen voor den openbaren godsdienst en huisselijken godsdienst der Doopsgezinde gem. van Leyden en West-Zaandam en in de Christelijke Gezangen voor de Evangelisch Luthersche gemeente.

[Joan Karel Hendrik de Roo van Alderwerelt]

Roo van Alderwerelt (*Joan Karel Hendrik de*), geb. 6 Aug. 1832, was als

majoor der infanterie lid van de 2e Kamer der Staten-Generaal, en van 3 Nov. 1877 tot zijn dood minister van oorlog; hij overl. 30 Dec. 1878.

Hij schreef behalve eene handleiding tot de kennis der Vad. Gesch.: Geschiedenis van het 7e Regiment Infanterie, Arnh. 1857; De vestingoorlog en de vestingbouw in hunne ontwikkeling beschouwd, 's-Hage 1862; Bijdr. tot de kennis van ons verdedigingsstelsel, Breda 1864; De versterking van Parijs. Eene bladz. uit de parlem. gesch. van Frankrijk. Amst. 1874; De Val van het tweede keizerrijk, 2 dln., Schied. 1875. Voorts verscheidene kleinere geschriften als: Nederland bij een oorlog tegen Pruisen; de kadettenscholen in Zwitserland; het Zwitsersche militieleger.

[Jan Barthel van Roo]

Roo (*Jan Barthel van*), te Oost-Duinkerke (West-Vl.) geb. 24 Aug. 1716, werd tot priester gewijd in 1740 en was achtereenvolgens ondervoorzitter van het Seminarium te Ieperen, kanunnik, boekkeurder en vicaris-generaal. Zijn levensdoel was scholen te stichten voor arme kinderen waar men lezen en schrijven en een ambacht leeren kon. Hij stierf 5 Jan. 1798 en liet eenige stichtelijke werkjes na, als: Beweegredenen en oefeningen van Godvruchtigheid tot het allerheiligste Hert van Jesus en Maria, en Dagelyksche oefeningen van het inwendig gebed ofte meditatie niet min gemakkelyk als noodzaekelyk voor alle slach van Menschen, Kortrijk 1761.

[Lodewijk Frans Emanuel van Roo]

Roo (*Lodewijk Frans Emanuel van*), geb. te Dixmude, 27 Febr. 1785. Zijn vader die heelmeester was, stierf jong en zijne dood belette den zoon eene goede opvoeding te ontvangen; evenwel, daar de jongeling vol moed en leerzucht was, wist hij, dank aan zichzelven, zooveel kennis op te doen, dat hij reeds op 23-jarigen ouderdom bekwaam was om het ambt van secretaris zijner geboortestad te vervullen. Later, en wel onder de Fransche heerschappij, bekleedde hij nog verscheiden andere aanzienlijke posten, waaronder die van Syndicus der Zeemacht. Den 22 Nov. 1816 werd van Roo notaris en van toen af legde hij zich vooral toe op het beoefenen van kunsten en wetenschappen. Ook ter opbeuring van het tooneel was hij ijverig werkzaam. Toen 11 Nov. 1836 zijne beeltenis uit erkentelijkheid in de Rederijkerszaal werd ingehuldigd, hield hij eene aanspraak, doch plotseling zonk hij neêr, beroofd van spraak en kennis, en 24 uren later was hij niet meer.

Zijne werken zijn: Jaerboek der stad Dixmude, beginnende met het oogenblik van de verovering der Nederlanden door de Fransche troepen, in het jaer 1792, door eenen inboorling, Dixmude; Levensschets van G.A. Senave, vermaerd kunstschilder, geboortig van Loo, in West-Vlaenderen; Clementine en Desormes, tooneelwerk uit het Fransch vertaald in 1815.

[Abraham Jacobus Servaas van Rooijen]

Rooijen (*Abraham Jacobus Servaas van*), geb. 30 Mei 1839 te Utrecht, waar zijn vader Servaas v.R. onderwijzer was, werd voor den boekhandel opgeleid, was werkzaam bij de firma Van Paddenburg, waar o.a. Braga was uitgegeven en genoot ook de onderrichtingen van Wopke Eekhoff, z.a. Van 1 Mei 1839 was hij zelf

boekhandelaar en uitgever, volgde de voorlezingen van prof. Brill en liet zich als stud. aan de Utr. universiteit inschrijven. In 1879 vestigde hij zich in Den Haag, arbeidde in het archief der hofplaats en is daar sedert 1 Jan. 1884 gemeente-archivaris en directeur van het gemeentelijke museum.

Schr.: Kozakjesdag of Utrecht op 28 Nov. 1863; Hist.-romant. herinneringen, Utr. 1864; De Magt der liefde. Oorspr. nov., ald. 1874, 2e dr., 1875; Braga-studiën, (in Ned. Mus. te Gent, later afz.), Arnh. 1876; Euphonia, weekbl. voor letterk. en welspr., 1876, gestaakt 3 Nov. 1877; Verboden boeken, couranten en geschr., afl. 1 en 2, opgehouden, Haarl. 1881, 1882; De gesch. der residentie, No. 1, niet voortgezet, 1881; Pr. Willem V., Van kind tot grootvader, 1886; De Kerkeraad contra de Classis, 1886; een paar kerkel. broch. en schoolleesb.; bijdr. in het door hem gered. Haagsch Jaarboekje voor 1889 en v.v.

[Reynier Rooleeuw]

Rooleeuw (*Reynier*), geb., te Amst., begon zijne medische studiën te Leiden, prom. ald. 7 Febr. 1651, vestigde zich te Amst. en overleed er, 11 Mei 1684. Hij was de oudoom van Sybrand Feitama.

Hij vertaalde het Nieuwe Testament uit het Grieksch, Amst. 1694, en de Psalmen; en dichtte Schriftuurlijke Gezangen, gerymt en op nieuwe zangwyzen gestelt, Rott. 1681, Amst. 1686, ald. 1702, Rott. 1725. Men vindt van zijne liederen enkele opgenomen in de thans kerkelijk gebruikte zangbundels. Ook maakte hij Stichtelijke Rijmen bij ieder der talrijke plaatjes van: Schat der ziele ofte begeerder, naar het Spaansch, 3e druk, Amst. 1684.

[Taco Roorda]

Roorda (*Taco*), geb. te Britsum, 19 Juli 1801, prom. in 1824 te Groningen in de theologie en werd in 1825 dr. h.c. in de letteren. Na eenigen tijd predikant te Lutjegast te zijn geweest, werd hij in 1828 buitengewoon hoogl. in de Oostersche talen te Amsterdam, in 1835 gewoon hoogl. in de taal-, land- en volkenkunde

voor Nederlandsch Indië te Delft, en in 1864 hoogl. aan de rijksinstelling voor de Indische taal-, land- en volkenkunde te Leiden, waar hij overl., 5 Mei 1874.

Hij schreef: Ontwikkeling van het begrip der philosophie, tot inleiding in de bespiegelende wijsbegeerte op het tegenwoordig standpunt der wetenschap, Leeuw. 1835; Proeve van Javaansche poezij uit het Javaansch heldendicht de Brâtâ-Joedâ of de strijd der Barsthas. Een voorlezing, Leeuw. 1841; Het boek Radja Virangon of de geschiedenis van Nabi-Moeza. Een Javaansche legende, 's-Hage 1844; Zielkunde of beschouwing van den mensch als bezield wezen, Leeuw. 1849, 3e druk, ald. 1864; De vrijheid van den mensch in de bepaling van zijn wil. Eene bijdrage tot de zielkunde (eerst in De Gids), Amst. 1859; Handl. tot het onderwijs in de zinsontleding bij het lager onderwijs, Leeuw. 1858; Over de deelen der rede en de redeontleding of logische analyse der taal tot grondslag voor wetensch. taalstudie, Leeuw. 1852, 2e verm. druk, ald. 1855; Over dichtmaat, versmaat en versbouw, inzonderheid in de Hollandsche, Duitsche, Fransche, Grieksche en Romeinsche, Arabische en Oost-Indische poëzy, 's-Hage 1863; Over de aard en natuur van de verschillende spraakgeluiden en de wijze, waarop die eenvoudig en duidelijk in Europeesch schrift met Romeinsche karakters beteekend en onderscheiden kunnen worden, Amst. 1866; Het geloof en de geloofsgronden van een modern Christen. In brieven, Leid. 1871.

(Jaarb. Kon. Acad. 1875.)

[Sytse Roorda van Eysinga]

Roorda van Eysinga (*Sytse*), geb. te Sneek 23 Febr. 1773, stud. te Franeker, werd in 1794 pred. te Kuinre (destijds in Friesland) en in 1803 te Westzaan, ging in 1818 als predikant naar Batavia, waar hij tevens schoolopziener was. In 1821 werd hij visitator van de kerken en scholen van Makassar en van de Molukken. In 1830 overl. hij op de terugreis naar het vaderland en werd op St. Helena begraven.

Zijn zoon gaf in het licht hunne: Reizen en Lotgevallen, 4 dln., Amst. 1830, waarvan de kleinere helft van hemzelven; Leerredenen, Amst. 1810, en eenige gelegenheids-gezangen.

[Philippus Pieter Roorda van Eysinga]

Roorda van Eysinga (*Philippus Pieter*), zoon van den voorg., geb. te Kuinre 1 Dec. 1796, woonde als tweede luitenant den slag van Waterloo bij. In 1819 ging hij in O.I. dienst over. Op aandrang van zijn ouders verwisselde hij den militairen dienst met den civielen en kreeg al spoedig een benoeming tot kweekeling voor de inlandsche talen. Hij maakte snelle vorderingen in het Maleisch, Arabisch, Perzisch en Hindostansch. Door zijn benoeming tot hoofd der politie op Palembang in 1822, kwam hij met menschen van allerlei stand in aanraking, wat voor de uitbreiding van zijn taalkennis zeer nuttig was. De hooge regeering droeg hem de vervaardiging op van een Ned.-Maleisch en Maleisch-Ned. woordenboek; verscheen in 1825. Drie jaar lang hield hij zich bezig met een Javaansche Spraakkunst; ook ontwierp hij een Nederl.-Javaansch woordenboek. Tijdens den oorlog met Diepo Negoro belastte de Gouv. Gen. Van der Capelle hem met verscheiden gewichtige zendingen, doch zijn taalstudiën bleven steeds zijn hoofdliefhebberij. Hij vertaalde vele stukken uit het Javaansch en opende op verzoek van den Gouv. Gen. des avonds een college in

Oostersche talen. In 1827 werd hij hoofdcommies bij de algemeene secretarie; een jaar later secretaris der Residentie Bantam. Zijn geschokte gezondheid maakte een tweejarig verlof naar het vaderland noodzakelijk (1830). Hij vestigde zich te Kampen en de minister van koloniën trad met hem in onderhandeling over den leerstoel, die aan de Kon. Mil. Acad. te Breda zou opgericht worden voor Taal-, Land- en Volkenkunde voor O.I. Hij werd tot hoogleeraar benoemd, echter met behoud van zijn radicaal als O.I. ambtenaar. Van lieverlede ontwaakte echter in hem en zijne vrouw het verlangen om in het belang hunner familie, met het oog op het Ind. pensioen, ook voor weduwen en kinderen, naar Indië terug te keeren, en werkelijk vertrok hij derwaarts, nadat hij eerst al zijn taalk. werken uitgegeven en voor zijn betrekking te Breda in Dr. De Hollander een opvolger gevonden had, in Mei 1843. Hij kwam in Nov. te Batavia aan en hem werd de samenstelling van een volledig Nederl.-Maleisch woordenboek opgedragen na vier jaren onafgebroken arbeidens was het werk voltooid. Na in 1846 nog een reis naar de Vorstenlanden ondernomen te hebben keerde R. in Dec. 1848 naar 't vaderland terug. vestigde zich eerst te Leiden, later te Utrecht, en overleed aldaar 14 Oct. 1856.

Hij gaf in 't licht: Levensschets van Sulthan Ibrahim, vorst van Elrakh, Bat. 1822; Gesch. van Isma Jatim, ald. 1822; Verhandeling over de bovengenoemde geschiedenis van Isma Jatim, 1824 (Werken van het Bat. Genootsch. van Kunsten en Wetenschappen); Nederduitsch-Maleisch en Maleisch-Nederduitsch woordenboek met Arab. karakters, 2 deelen, Bat. 1824-1825; De kroon aller koningen (Maleisch en Nederl., ald. 1827; Verschillende Reizen en Lotgevallen van S. Roorda van Eysinga (1½ deel) en van P.P. Roorda van Ey-

singa (2½ deel), 4 deelen, Amst. 1830; Volkslied in tijden van oproer, Kamp 1830; De Landstorm. Volkslied, ald. 1831; Op het zegevierend binnenrukken van Neerlands heldenschaar in Leuven, ald. 1831; Aan den Koning en Neerlands heldenschaar, en andere toepasselijke uitboezemingen, Amst. 1831; Volksboete op den gedenkwaardigen Bededag van 2 December 1832, Kamp. 1832; Het kasteel van Antwerpen en vroegere krijgstooneelen, in zangen, ald. 1833, De stomme getuige van het menschelijk hart, in romantische tafereelen, Amst. 1833; Blikken in het menschelijk hart of een spel der verbeelding, vervolg op het voorgaande werk, Breda 1841; Intogt der verdedigers van het kasteel van Antwerpen binnen Kampen, Kampen 1833; Algemeen Javaansch-Nederduitsch en Nederduitsch-Javaansch Woordenboek 2 deelen, ald. 1835; Javaansche Spraakkunst en autographische tafelen, Amst. 1835; Neerlands roem in Oost-Indië, Dichttafereelen, ald. 1835; De Kardinaal de Richelieu, treurspel, ald. 1836; De voordeelen van een goede opvoeding. Verhandeling, Kamp. 1836; Op het onverwacht afsterven van den baron J.J. Gansneb, genaamd Tengnagel tot den Luttenberg, wethouder van Kampen, Kamp. 1836; Hamlet, treurspel van William Shakespear, metrisch overgebragt met een inleiding en aanhangsel van J(urrien) M(oulin), ald. 1836; Op het onverwacht ontslapen van H.M. de Koningin, den 12 Oct. 1837, op muzijk gebragt met begeleiding van Piano-Forte, 1837; Aardrijksbeschrijving van Ned. lnd. met kaart en register, Breda 1839; Raden Mantri, eene Romance naar een Indisch handschrift, ald. 1838; Tjeritera enz. (of beschrijving in het Hoog-Maleisch van den Lt. Kolonel de Stuers over het vergaan van het stoomschip Willem I), ald. 1839; Indië tot bevordering der kennis van Nederlandsch Indië en het Nederduitsch en Maleisch (Nederd. en Maleisch), ald. 1838. (Hiervan verscheen alleen een prospectus en proef blad); Schokland in 1839. Uitboezeming, Amst. 1839; Fragment van het verloren Paradijs naar Miltons eerste boek (in de Recensent), 1839. Handboek der Land- en Volkenkunde enz. van Ned. Indië, 3 deelen in 5 banden, Amst. 1841-1850; Vrije vertaling van het Maleische dichtstuk Geschiedenis van Abdoel Moloek (in het Tijdschrift van Neerlands Indië), Bat. 1848; Nederduitsche vertaling in 69 zangen van het Javaansche heldendicht Brata Ioedha, ald. 1849; Feestzang bij de plegtige inhuldiging en krooning van Z.M. Willem III, Leid. 1849; Uitboezeming bij den dood van Mr. W. Bilderdijk, Leid. 1850; Oostersche en Westersche Harptoonen aan godsdienst, deugd en min gewijd, Utr. 1855; Voorlezing over kolonisatie door Nederlanders in Nederlandsch Indië, Haarl. 1856. Voorts verscheiden werken over Maleische taal en dichtkunde, gedichten in almanakken, vertalingen, recensiën, verhandelingen opgenomen in het tijdschrift voor Nederlandsch Indië en andere maandwerken.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1857.)

[Ida Catharina Wilhelmina Roorda van Eysinga]

Roorda van Eysinga (*Ida Catharina Wilhelmina*), geb. te Breda 5 Febr. 1838, dochter van den voorg., huwde in 1866 met den heer M.H. Ph. van den Bergh van Eysinga en na diens overlijden in 1879 met den heer L.M. de Boer, predikant te Britswert.

Zij schreef een Aardrijksk. Woordenb. voor Neerlands-Indië, Amst. 1870, 3 dln., met voorrede van Prof. Veth, statistische bijdragen van Jhr. Mr. H.A. van Alphen, en vele bibliogr. bijzonderheden. Zij gaf vroeger (1856) een vocabulaire uit van de

meest bruikbare Zelfstandige naamwoorden in het Nederlandsch, Fransch, Engelsch en Hoogduitsch, terwijl zij in 1877 eene verbeterde uitgave bezorgde der samenspraken in de Laag-Arabische taal van wijlen W.A.P. Roorda v.E., waaraan zij een beknopte spraakkunst dier taal toevoegde. Zij is redactrice van den Dichterlijken Scheurkalender, sedert 1878 tot 1863, te Amsterdam jaarlijks verschijnende.

[Josina Roorda van Eysinga]

Roorda van Eysinga (*Josina*), dochter van Sytske (1773-1830), geb. te Westzaan 28 Aug. 1807 en weduwe van **P. Scheffelaar Klots**, overl. te Amst. 29 Febr. 1888.

Zij schreef: Kindergedichtjes, Hoorn 1840; Lettergeschenk aan de jeugd, Zaand. 1851; Gedichten voor kinderen. Losse dichtstukjes. Oud en nieuw, Enkh. 1853; Allerlei, Amst. 1857; Dichtlooveren in 's levens herfst vergaard, Zaand. 1867.

[Sicco Ernst Willem Roorda van Eysinga]

Roorda van Eysinga (*Sicco Ernst Willem*), halfbroeder der voorg., geb. 8 Aug. 1825, ontving zijne opleiding aan de Kon. Mil. Akademie te Breda, ging als luit. der genie naar Indië en werd daar later ingenieur bij den burgerlijken dienst. Hij was krachtig werkzaam tegen het Nederl. gezag aldaar en uitte zijne meeningen in een: Vloekzang, onderteekend Sindin, waarin de voorstelling gegeven wordt hoe de Nederlanders door de Javanen in zee moeten gedrongen worden. Het gouvernement paste op hem de wet der uitzetting toe; hij beantwoordde dit met een aantal allerhevigste geschriften, en verspreide artikelen; hij woonde daarop kort in Nederland, huwde er en vestigde zich achtereenvolgens te Brussel, en woonde daarna in Zwitserland, te Rolle, Genève en Clarens, waar hij overl., 23 Oct. 1887.

Een gevolg zijner lotgevallen en denkwijze openbaarde zich in eenige kleine geschr.: De ‘liberalen’ en mijne verbanning, Amst. 1865; Een mysterie. Eerste adres aan de Tweede Kamer, ald. '65; Eene ontleding van onze Koloniale Staatkunde, ald. '65; Mijne verbanning. De officiëele waarheid, 's-Grav. '65; Mijne verbanning en mijn vloekzang. Eene andere waarheid dan de officiëele, Amst. '66; Trekt Ned. batige saldoos ten koste van Java? ald. '65; Heftigheid en gemoeds-bezwaren. Derde adres aan de Kamer, ald. '66; Weten en begrijpen, 's-Grav. 1873. Hij behoorde aanvankelijk tot de medewerkers van De Opmerker. Weekbl. voor architecten, enz. sedert 1866 verschenen; schr. een aantal art. in Ned. Spect., brak later met de Red. en verklaarde die dood; ook zond hij art. in Weekbl. voor het Onderwijs.

[Sytse Frederik Willem Roorda van Eysinga]

Roorda van Eysinga (*Sytse Frederik Willem*), broeder van den voorg., geb. te Batavia, 3 Jan. 1827, begon zijne studiën in 1845, doch moest twee jaar later wegens gezichtsverzwakking zulks opgeven. Na negen jaren, in wijsgeerige overdenking doorgebracht, erlangde hij genezing, hervatte zijne studiën 3 Nov. 1856 te Utrecht, en werd 25 Nov. 1858 te Leiden als theol. stud., ann. stud. 14, ingeschreven. Na voltooiing dezer wijsgeerige en theologische nasporingen was hij in 1861 hulpprediker op Urk, en werd 1862 pred. der kleine herv. gem. te Grevenbicht, legde zijn ambt neder, en vestigde zich 1868 in Den Haag. waar hij in den bijzonderen kring zijner geestverwanten het Evangelie predikte volgens zijne opvatting. Door somnambulisme van een driejarig zenuwlijden genezen, wijdde hij zijne onderzoekingen aan dit onderwerp, aan het spiritisme, geestesmanifestatiën, schr. daarover, redigeerde tijdschriften in dezen geest, ook in 't Fransch en Duitsch. Ook bestuurde hij in 1889 en '90 het tijdschrift Androcles, en was in 1868 oprichter der Haagsche afd. van de Mij. Tot nut van den Javaan.

Schr.: Leek en schriftgeleerde, Leiden 1859; De zelfopenbaring Gods in den menschelijken geest, ald. 1865; Christendom en Cultuurstelsel. Leerrede uitgespr. te Leiden, Arnh. 1867; Nederl. en Insulinde. Leerrede uitgespr. te Nijmegen, 's-Bosch 1868; Het spiritisme en de openb. meening, I. Schermutselingen op de voorposten, - II. De leiding van den tijdgeest, - III. Het hart van het vraagstuk, 's-Grav. 1874-'76; gaf uit: In de opleiding der vrouwen ligt de toekomst der Maatschappij, 's-Grav. 1872; en red. het Spiritistisch tijdschr. in vrije afl., 2 series, ald. 1872-'81; De blijde Boodschap, ald. 1886-'88.

[Jacob de Roore]

Roore (*Jacob de*), alias de Keersmaker, een hervormingsgezinde Vlaming, die om zijne geloofsbelijdenis levend werd verbrand te Brugge op 10 Juni 1569.

Hij schreef eenige brieven, welke in druk verschenen onder den titel: In dit teghenwoordighe Boecxken zijn veel schone ende lieflycke brieven van eenen genaemt Jacob de Keersmaker, die hij ut zijnder gevanckenisse gesonden heeft, de welcke tot Brugge levendich is verbrant Int Jaer 1569, den 10 Junij. Noch is hier achter by gheset een disputatie tusschen Jacob K. ende B. Cornelis, Haarlem 1584.

[Gerrit Pieter Roos]

Roos (*Gerrit Pieter*), geb. te Aardenburg 6 Dec. 1822, was daar in administratieve betrekkingen, had eenige handelszaken en was archivaris der gemeente, vertrok later naar België en woont thans te Calais.

Hij schreef sedert een vijf en twintigtal jaren in den Alm. voor Holl. Blijgeestigeu, was medewerker van de: Bijdragen voor de oudheidk. en gesch., inzonderheid van Zeeuwsch Vlaanderen door Jansen en Van Dale, Midd. 1856-'63, en leverde bijdr. in Cadsandria, Christ. Volksalm. Alm. tot gezellig onderhoud, Alm. voor het schoone en goede, Zeeuwsche Volksalm., en heeft veel art. ingezonden aan De Navorscher. Afzonderlijk verscheen: Beknopt geschieden aardrijksk. wdb. van Zeeuwsch Vlaanderen, westelijk deel, Oostb. 1874. Met een stadgenoot, A. de Ligny, gaf hij een berijmd verhaal uit van de volksverhalen aangaande de koddige lotgevallen van den paap van Lapschuere, Midd. 1846.

[Paul Francois Roos]

Roos (*Paul Francois*), geb. te Amsterdam omstreeks 1750, ging in zijn jeugd naar Suriname, waar hij 1 Nov. 1805 overleed.

Hij schreef: Suriname verheugd bij de aankomst der Nederl. vloot op den 11 Junij 1782, z. pl. of j. (slechts in 25 exemplaren gedrukt); Redevoering over de oorzaken van het verval en de middelen tot herstel der volksplanting van Suriname, Amst.; Eerstelingen van Surinaamsche Mengelpoezy, Amst. 1783; Surinaamsche Mengelpoezy, Amst. 1801, 2e dr. ald. 1802.

[Samuel Roosendaal, Pz.]

Roosendaal, Pz. (*Samuel*), Uit Isr. ouders den 19 Jan. 1858 te Borculo geb., begon op 17-jarigen leeftijd zich op het onderwijs toe te leggen, was daarin werkzaam te Zwolle, Gorinchem, Delft en Breda. Na een examen als leeraar in het Engelsch bij het Middelbaar onderwijs afgelegd te hebben, bleek het dat zijne lichaamskrachten niet geëvenredigd waren aan die van zijn geest; hij moest zijne taak te Breda opgeven, en keerde naar zijne geboorteplaats terug. Aldaar richtte hij De Berkel-

bode op en red. die, werkte mede aan vrijzinnige bladen, en gaf een bundel uit getiteld: Schetsen en Verhalen, en eene novelle: Ferdinand Wilmar. Hij overl. 7 Maart 1889.

[Max Rooses]

Rooses (*Max*), op 10 Febr. 1839 geb. te Antwerpen, waar hij tot 1858 studeerde. Vervolgens was hij twee jaren student in de wijsbegeerte en letteren te Luik, en was van 1860 tot 1864 studiemeester aan het Atheneum te Antwerpen, gedurende welken tijd (1863) hij te Luik in de letteren promoveerde. In 1864 werd hij professor in de Nederlandsche taal en letterkunde aan het Atheneum te Namen, in 1866 te Gent en op 8 Juli 1876 zag hij zich benoemd tot conservateur van het Museum Plantin-Moretus te Antwerpen.

Hij schreef eenige Fransche werken en in onze taal: Een drietal verhandelingen over de geschiedenis der Letterkunde, Antw. 1865; Open brief over het IXe Nederlandsch letterkundig congres gestuurd aan den heer L.v.R., Gent 1868; brieven in Het Vaderland, dagblad van 's Hage 1869-'70, welke verzameld zijn onder den titel: Brieven uit Zuid-Nederland, Antw. 1871; Willem Ogier, Antwerpsch tooneeldichter der XVIIe eeuw, Utrecht 1872; Keus uit de werken van J.F. Willems, 2 deelen, en Brieven van J.F. Willems, Gent 1874; Levensschets van J.F. Willems, Gent 1874; Theodoor van Rijswijck, feestrede, uitgesproken in de plechtige letter- en toonkundige zitting te Antwerpen gehouden op 10 Mei 1874 ter herdenking van den 25en verjaardag zijns afsterven, Antw. 1874; Pater Poirters in zijn leven, zijne werken, zijne leer, zijn tijd en zijne orde, Gent 1874; Kunstreisje door het Noorden van Frankrijk, Gent 1875; Keus van Nederlandsche redevoeringen, ten gebruike der gestichten van middelbaar onderwijs, Gent 1876; Schetsenboek, Gent 1877; Plantijn en de Plantijnsche drukkerij, bekroond antwoord op de prijsvaag Stassart, Gent 1877; Boek gehouden door Jan Moretus II, als Deken der St. Lucasgilde (1616-1617). Antw. 1878; Geschiedenis der Antwerpsche Schilderschool door Max Rooses, met 10 etsen door J.B. Michiels en 40 houtsneden. Aan dit werk werd de eerste prijs toegekend in den wedstrijd door den Antwerpschen Gemeenteraad in 1876 uitgeschreven, Gent 1879; Over de Alpen, Amst. 1880; Plantijns koninklijke bijbel, geschiedenis van een boek in de XVIe eeuw, Antw. 1880; Kilianus' Latijnsche gedichten, Antw. 1880; Nieuw Schetsenboek, Gent 1882; Petrus Paulus Rubens en Balthasar Moretus, Gent 1884; Derde Schetsenboek, Gent 1885; Op Reis naar heinde en ver, Gent 1889. Verder leverde hij bijdragen in Noord en Zuid, De Toekomst, Het Nederduitsch Tijdschrift, het Jaarboek van het Willemsfonds, het Nederduitsch letterkundig jaarboekje, Het Nederlandsch Museum, De Nieuwe Rotterdamsche Courant, De Vlaamsche School, De Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle, Nederland, De Gids, Kunstkronijk, Het Volksbelang, De Kleine Gazet, De Koophandel, en in eenige Fransche en Duitsche tijdschriften.

[Willem Franciscus Nicolaas Rootselaar]

Rootselaar (*Willem Franciscus Nicolaas*), geb. te Amersfoort 1834, stud. aan het bisschoppelijk sem. te Warmond, werd tot priester gewijd den 19 Sept. 1859; werd in 1875 kapelaan te Amersfoort. Sedert is hij aldaar gemeente-archivaris, en wijdt zijne zorgen aan de gesch. en hist. voorwerpen zijner woonplaats; van de laatste

getuigen de herstellingen aan de belangrijk gebouwde Koppelpoort, van de eerste zijne studiën, zoo afzonderlijk als in tijdschriften uitgegeven, als volgt: Het Manna des Nieuwen Verbonds, Utrecht 1864; De Katholieke Nederl. historische Traditie, eene bijdrage tot de Heiligerlee-litteratuur, Haarlem 1868; Amersfoort 777-1530, Amersf. 1878. Voorts leverde hij bijdragen in De Godsdienstvriend, De Katholiek, het Archief v.d. Geschied. v. het Aartsb. Utrecht, Obreen's Archief v. Ned. Kunstgesch. enz. Van 1866 af had hij meerdere jaren lang de red. der Cath. Ned. Stemmen.

J.H.H.

[Philips van Rooveen]

Rooveen (*Philips van*), te Deventer geb. en ald. 1 Jan. 1754 ged., doet zijne hoogere studiën te Leuven, wint daar het licentiaat in de godgeleerdheid en wordt omtrent 1599 tot priester gewijd. In Maart 1604 aanvaardt hij het dekenschap van Oldenzaal's kapittel, ontvangt in Oct. 1614 van den Paus het bestuur der Holl. Zending en wordt 8 Nov. 1620 tot aartsbisschop van Philippi gewijd. Den 11 Oct. 1651 overl. hij te Utrecht.

Behalve onderscheidene Lat. werken, heeft hij nagelaten: Het gulden Wierookvat, Antw. 1636, 2e dr., 1671.

J.H.H.

[Anthonis de Roovere]

Roovere (*Anthonis de*), in de eerste helft der 15e eeuw geb. te Brugge, was metselaar van ambacht, maar beoefende reeds van zijne jeugd de dichtkunst, want op zijn zeventiende jaar behaalde hij den eersten prijs in den wedstrijd geopend door de Rederijkerskamer van Brugge, met een referein op de vraag: Oft moederlyck herte lieghen mach? Bij het verschijnen van zijn tweede werk: Tot lof van den Heilighen Sacramente, schatte men zijne dichterlijke bekwaamheden reeds zoo hoog, dat de Overheid hem vereerde met den titel van Vlaemsch doctoor en poetisch Rethoricien, terwijl hij ook verheven werd tot Prins

der Brugsche Rederijkerskamer. In 1466 nam deze vereeniging deel aan het landjuweel van Lier, en te dier gelegenheid vervaardigde hij drie Spelen van Sinnen. In 1468 maakte hij een gedicht, op het afsterven van Filips, Hertog van Bourgondië, gedrukt in Die Excellente Chronycke van Vlaenderen, en hij vertaalde ook het gedicht: Quicunque vult salvus esse, enz. Zijne kenspreuk was het anagram zijns naams, of: Den voys hoort eere an. Hij overleed in zijne geboortestad 16 Mei 1482. Eerst tachtig jaren later werden zijne nagelaten gedichten bijeengebracht door zijnen stadgenoot, den dichter en schilder Edward de Deene, die ze in het licht zond onder den titel: Rethoricale wercken van Anthonis de Roovere, Brugghelinck, Vlaemsch Doctoor ende gheestich poete, Antw. 1562. Waarschijnlijk is ook van hem het werk: Van Pays ende Oorloghe, een dialogus oft samensprekinghe, verhalende de schade ende tquaet des Oorloochs ende des Pays gherustheyd ende welvaert, Beschreven door Anthonius de Roovere, Antw. 1557.

[Evert Willem de Rooy]

Rooy (*Evert Willem de*), geb. te Zwolle 3 Juni 1816, was achtereenvolgens ambte-'naar bij het Bureau van Hypotheken, bij s Rijks Entrepôt te Amsterdam en adjunct-commies bij Finantiën. Hij overleed te 's-Hage 1 Maart 1866.

Men heeft van hem: Gesch. der staathuishoudk. in Europa van de vroegste tijden tot heden, met een voorrede van Mr. D.A. Walraven, Amst. 1851-'52.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1869.)

[Antoon Leonard de Rop]

Rop (*Antoon Leonard de*), geb. 25 Oct. 1837 te 's-Gravenhage, uit een Vlaamschen vader en eene Haagsche moeder, werd voor het onderwijs opgeleid door ‘meester’ Adrianus van Brink, in 1872 benoemd tot hoofdonderwijzer te Schipluiden en is sedert 1873 hoofd eener openb. sch. der tweede klasse te Amsterdam.

Voor de jeugd schr. hij in de Kindercourant, Bato, Voor 't jonge Volkje en dgl. tijdschr.; voor jongelieden een zevental afz. uitgeg. Verhalen, en een achttal dichtwerkjes. Van meer letterk. waarde en beteekenis gaf hij gedichten in De Kunst-kronyk, Ned. Spect., Volks-alm. voor Ned. Katholieken, De Gids, Nederl. Mag., Eigen Haard, enz. Deze ged. werden verzameld in: Gedichten, Leid. 1876; Duinbloemen, 's-Grav. 1879; Immortellen en Rozen, Amst. 1884. Ona in 5 zangen en 't Kalkoenenhuis, zijn niet in den handel. Zijne vertaling in hexam. van Goethe's Herman en Dorothea verscheen in pracht-uitgave, Leid. 1885.

[Henri Théodore Roskes]

Roskes (*Henri Théodore*), geb. te Leiden 30 Maart 1798, werd daar als student ingeschreven, 4 Oct. 1815, en wel voor de letteren, beoefende daarna de godgeleerdheid en was eerst, van 30 Juli 1820-27 April 1823, pred. te Nieuwkoop, ging van daar naar Thamen aan den Uithoorn, en was van 1834 in dit ambt werkzaam te Groningen, tot aan zijn overlijden, 20 Febr. 1845.

Hij bewerkte eene verdienstelijke Handleiding, tot aanmoediging van eigen arbeid van de schriften der Ouden, naar het Hgd. van G. Meiners, Leiden 1821; en gaf

verder: Zestal leerredenen, Amst. 1827; Redev. over den strijd der Grieken, ald. 1827; Intree-rede te Groningen en inwijding [der Kerk] te Uithoorn, [met vignet, deze kerk voorstellende], met aant. en bijlagen, Gron. 1837; Proeve over den geest, die in de Mij. Tot Nut, enz. heerschende is, ald. 1842; Zestal nagelaten leerr., Gron. 1842.

(A. Modderman, Iets ter Naged., enz. Gron. 1845, en Boekzaal van dat jaar.)

[Peter Frans Rossaert]

Rossaert (*Peter Frans*), den 14 Oct. 1738 geb. te Antwerpen, in welke stad hij van 1761 tot 1796 notaris was, en overleed 22 Oct. 1818. Ter gelegenheid van een bezoek van keizer Jozef II binnen Antwerpen, gaf in het licht; Lof-digt van Josephus II, ter oorzaek van zyn komst tot den troon, door P.F. Rossaert, notaris Antw. 1781.

[Emmanuel Rosseels]

Rosseels (*Emmanuel*), geb. te Antwerpen 11 Juli 1818. Eerst was hij zijnen vader behulpzaam als bontwerker, daarna ging hij als klerk op het kantoor van een bankier en vervolgens werd hij makelaar in effecten. Op 8 Juli 1876 werd hij benoemd tot administrateur van het Museum Plantin-Moretus. Na 1830 een der eersten, die voor de opbeuring van het vaderlandsch tooneel arbeidden, werd hij reeds als jongeling een voorstander der Vlaamsche Beweging, terwijl hij ook spoedig het zijne wilde bijdragen voor den bloei der letteren, door het uitgeven van het tijdschrift: De Vlaemsche Letterbode, Antw. 1843-'45.

Zijne werken zijn: Julia of de werking der muziek, (ongedrukt); Herman de dronkaerd, drama in 1 bedryf (vrije navolging van het Fransch), 1839; Het Dorpsmeisje, blyspel met zang in 1 bedryf, 1840; De verfranschte landmeisjes, blyspel met zang in 1 bedryf, 1841; De witte lykbidder of het feest in den kelder, kluchtspel in 1 bedryf, 1842; Alfried en Karolina, of de stemme des bloeds, drama in 2 bedryven, 1842; Gedichten van Bellamy, met eene levensschets van den dichter en inleiding, 1844; Vryzinnige almanak voor het jaer

1846, uitgegeven door J.B. Mac Benac, Antw. 1846; Richilde, geschiedkundig drama in 5 bedryven (met P.F. van Kerckhoven) (bekroond), 1847; Iets om te lachen, verzameling van geestige anecdoten en vertellingen, 1846; Brouwers gevangenis op 't Kasteel van Antwerpen, blyspel in 1 bedryf, door wylen M.J. van Brée, 1849; De Koning of zyn broêr, blyspel met zang in 1 bedryf, 1849; Laster en Onschuld, drama in 5 bedryven (met C.P. Dumont), 1851; Theodoor van Ryswyck of Schuw de plaetsen, waer de plagen vallen, blyspel in 1 bedryf, 1852; De Duivenmelker, volksdrama in 1 bedryf, 1854; De dorpsmeeting, blyspel met zang in 1 bedryf, 1857; Twee Broeders, tooneelspel in 1 bedryf, 1857; Twee Baronnen als 't u belieft, blyspel in 1 bedryf, 1859; Het witte Bal, zangspel in 1 bedryf, 1860; Een dief in huis, blyspel in 1 bedryf, 1861; Een man die groen ziet, tooneelspel in 1 bedryf, 1861; Twee zusters, blyspel in 1 bedryf, 1861; Haelt geene oude koeien uit de gracht, blyspel in 1 bedryf, 1861; Rosalinde, tooneelspel met zang in 3 bedryven, 1861; Liberael en Katholiek, blyspel in 1 bedryf, 1861; Lena, tooneelspel in 1 bedryf, 1861; Stille waters hebben diepe gronden, blyspel in 1 bedryf, 1861; Adriaen Brouwer, zangspel in 1 bedryf, 1861; Antoon van Dijck, zangspel in 1 bedrijf, 1866; Van Dijck te Saventhem, zangspel in 1 bedrijf, 1866; Anna Breughel, zangspel in 1 bedrijf, Gent 1868. Alle bovenstaande werken zijn te Antwerpen gedrukt. Francis Alard, historisch verhaal uit den tijd der hervorming, met een woord van aanbeveling en inleiding door J.P. Hasebroek, Amst. 1874; Dramatische werken, 5 dln., Antw. 1879; Voor heden en morgen (gedachten, wenken, opmerkingen), Dendermonde 1883; Het Huis van Christoffel Plantijn, Antw. 1886. Verder schreef hij tal van stukjes in jaarboekjes, dag- en weekbladen, losse brochures, almanakken, enz. In den laatsten tijd wijdde hij zijne pen echter niet zoozeer aan het tooneel, als wel aan de zaak der Protestantsche kerk.

[Joh. Herman Rössing]

Rössing (*Joh. Herman*), geb. 16 Febr. 1847 te Amst., werd voor het onderwijs opgebracht, legde in het voorjaar van 1865 het onderwijzers-examen af, volgde daarop zijne neigingen voor het destijds met belangstelling behandelde tooneel op, kreeg verder gelegenheid om de acad. lessen bij te wonen en werd 20 Maart 1869 voor de eerste maal als stud. te Leiden ingeschreven. In 1875 werd met hoogen lof gesproken over den inhoud van zijn antwoord op de acad. prijsvraag over Samuel Coster. Hij werd secr. van vereeniging ‘Het Nederl. Tooneel’ en wijdde zich verder aan de letteren en onderwerpen, die met de dramat. kunst in verband staan.

Schr.: De vernieuwde Amsterdamsche schouwburg, eene herinnering aan het verledene, Utr. 1874; Geschiedenis der stichting en feestelijke opening van den schouwburg op het Leidsche plein te Amsterdam, ald. 1874; Eduard Bamberg. Eene levensschets, uitgeg. bij gelegenheid van den 70en verjaardag van den kunstenaar, Amst. 1887; Galleotto, drama naar de Duitsche omwerking van het Spaansch van Jose' Echegaray, ald. 1888.

[Lucas Rotgans]

Rotgans (*Lucas*) werd geb. te Amsterdam in October 1645, had eene beschaafde, schoon niet acad. opleiding ontvangen, en was bestemd voor een ambteloos leven.

Bij het uitbreken van den oorlog van 1672 nam hij dienst gelijk vele zijner jonge stadgenooten van aanzien, tot dat de vijand Holland verlaten had, liet het verwoeste buitenverblijf Kromwijk aan de Vecht, dat hem vanwege zijne grootmoeder toebehoorde, herbouwen en aanleggen, waar hij zich naar den smaak van zijn tijd met letteroefeningen en dichten onledig hield, en er 3 Nov. 1710 overleed.

Van hem verschenen: Gedicht op Goudestein, aan Johan Huydecoper, Utr. 1690; Gedichten, Utr. 1691; Koning Willem de Derde, in heldendicht, 2 dln., Utr. 1698; Boerekermis, Amst. 1708, 2 dr. 1734. In 1721 werden zijn gedichten verzameld en door de firma van zijn toen reeds overl. vriend Halma te Leeuwarden uitgegeven tegelijk met de trsp. Scilla, afz. 1709 en 1711, en Aeneas en Turnus, ook reeds vroeger, 1705 en 1710, gedr. en zelfs later afz. uitgegeven. De Boerekermis komt ook voor in den Oud-Holl. kermisparnas, Amst. 1823.

[Jan Baptist Antoon van Rotterdam]

Rotterdam (*Jan Baptist Antoon van*), geb. 28 Maart 1825 te Antwerpen, waar zijn vader onderwijzer was; van dezen ontving hij zijn eerste onderricht, doch toen zijn vader in 1832 overleed, zette hij zijne studiën onder leiding van anderen voort. Hij kwam toen op een handelskantoor, voor hetwelk hij reiziger werd. Daarna werd hij medeopsteller aan het Journal d'Anvers, waarvan hij zich sedert 1874 om gezondheidsredenen terugtrok. Na eene driejarige ziekte, overl. hij te Mechelen den 4 Aug. 1877.

Hij schreef zijne novellen en andere stukken meestal in de Vlaemsche Letterbode, het Muzenalbum, Het Taelverbond, De Vlaemsche School, enz. De voornaamste daarvan zijn: Het Huis van Joostens, een verhael, 1845; De twee Spanjaerden, 1845; Twee Vrienden, 1845; Klara, 1846; De oude en de jonge wolven, 1848; Kinderen

en kinderspelen, 1855; Een onverbeterlyke dronkaerd, 1855; Een vreemde heer in een hôtel, 1855; Het steenen kruis, 1855; Eene onverschrokkene vrouw, 1856; De eijerboer en de melkboerin, 1856; Spel en drank, 1856; Leopold de Eerste, 1856; Een drama in eenen kelder, 1856; De gevonden schat, 1857; Leven, 1857; Schoone Martha, 1857; De reizende Engelschen, 1858. Afzonderlijk verschenen van hem: Twee brave kinderen en een boosaerdig mensch, zedenverhael (bekroond), Antw. 1855; De dochter des visschers, eene eenvoudige geschiedenis uit de duinen (bekroond), Gent 1855; De smokkelaers, verhael uit de duinen, Gent 1857; Herinneringen (mymeringen en novellen), Antw. 1857; Broeders en zusters, eene vertelling uit de duinen, Antw. 1861; De Antwerpsche ommegang, Antw. 1861; Twee advokaten, Antw. 1861; Oude vrienden, verhalen, Antw. 1865.

[Johannes Rotterdam]

Rotterdam (*Johannes*), was boekverkooper te Amsterdam, waar hij door huwelijk het burgerrecht verwierf, 5 Mei 1717 en in 't gilde kwam, 21 Febr. 1718, beoefende de poëzie, en gaf aldaar uit: Geestelijke Poëzy, Hervormde geloofsstukken, Mengeldichten, Kort en klaar onderwijs, 1725; Noodige vermaning, 1726; Over het genade-verbond, 1746; De wonderlijke in-, om- en wederkeering der arme zondaars tot Godt, vertoont in vijf bijzondere voorvallen uit de Heilige Schriften, 1750; Rijm-Chronyck of jaarverhaal van alles dat er gebeurt is, seedert het oprigten der Unie, 1578 tot op het jaar 1751 ingeslooten, vermengt met de levens, daden en bedrijven der zeven Princen van Oranje en andere land- en zeehelden, te zamen gebragt en in orde opgestelt, 1752.

[Arnoldus Rotterdam]

Rotterdam (*Arnoldus*), zoon van den voorg., geb. te Amst. omstreeks 1719, werd in Juni 1737 stud. te Leiden, prop. in 1741, aanvaardde het predikambt te Zuilen in hetzelfde jaar, stond van 1748 tot '55 te Steenwijk, en overl. aldaar in 1781. Als beroepen pred. te Zuilen ondertrouwde hij in Nov. 1741 **Johanna Battum**, geb te Amst. en toen 22 j. oud; hare dichterlijke bekwaamheden blijken o.a. uit een lofdicht op het volg. werk van haar echtgenoot: Gods weg met Nederland, of vervolg op Blomherts Gesch. van het Ver. Ned., Amst. en Utr. 1753.

[Jan Andries Jacob Rotthier]

Rotthier (*Jan Andries Jacob*), te Beveren geb. 3 April 1749, werd priester en apostoliek protonotaris, en overleed in het aartsbisdom Mechelen op 1 Dec. 1819.

Hij deed eene reize naar het Heilig land, waarover hij een werk uitgaf, getiteld: Reyse naer het H. Land, gedaen in de jaeren 1776 en 1777, en beschreven door Joannes Andreas Jacobus Rotthier, protonotarius apostolicus. Opgeheldert met 31 kopere plaeten, naer de teekeningen ter plaetse gemaekt. Hier is nog by gevoegt de Pelgrimagie naer Loretten, mitsgaders alle de reysen van onsen Heere Jesus Christus, enz., Antw. 1782.

[Thomas de Rouck]

Rouck (*Thomas de*), geb. te Bergen-op-Zoom en ald. gedoopt, 21 Jan. 1592; hij werd daar rentmeester en later burgemeester, overl. in zijne geboortestad, 5 Sept. 1660, en werd in de groote of St.-Geertruidakerk begraven.

Van hem bestaat in druk: Den Nederl. Herauld ofte Tractaet van waepenen en politycken Adel, Amst. 1645, (van dit werk moet het laatste gedeelte zeldzaam zijn); Adelyk tooneel of hist. beschr. van allerley trappen van adeldom en ridderl. ordens, ald. 1673; dit is weinig anders dan eene titel-uitgave van den Herauld. Onder het portret van den in 1658 overl. pred. Lamb. de Rycke, naar W. de Rouck gegraveerd, gaf hij een bijschrift in 't Lat. en Nederl., elk van vier regels. In hs. bezit de Hooge Raad van Adel: Memoriael der Namen en Wapens van de Gouverneurs der Stad Bergen-op-Zoom, 1698, (in samenwerking met C. van Stapele; in de hss. der Mij. Nederl. Letterkunde is een Nederlandsch Compendium der privilegiën derzelfde stad.

(F. Caland in Nederl. Leeuw, 1883.)

[Theophilus Johannes Emmanuel Roucourt]

Roucourt (*Theophilus Johannes Emmanuel*), te Diest geb. 16 Sept. 1834, studeerde voor den geestelijken stand en werd R.K. priester. Gedurende 16 jaren was hij professor van dichtkunde en paedagogie aan het kleine Seminarie van Mechelen, in 1874 werd hij bestuurder van het St. Norbertusgesticht (Katholieke Middelbare School) te Antwerpen en sedert 8 April 1878 is hij pastoor te Berchem, bij Antwerpen.

De werken door hem uitgegeven zijn: Le Guide du jeune poëte, ou préceptes de poésie accompagnés d'un traité complet de versification flamande et française, Mech. 1867; Beknopte spraakleer der Nederlandsche taal, door het Staatsbestuur toegelaten in de gestichten van middelbaar onderwijs, Mech. 1870; Eerste beginselen der Nederlandsche taal, door het Staatsbestuur toegelaten in de gestichten van lager onderwijs, Mech. 1870. 2e uitgaaf 1881; Proeve van Nederlandsche woordafleidkunde, ten gebruike der hoogere scholen van middelbaar onderwijs, Mech. 1871; Beknopte spraakleer der Nederlandsche taal, ten gebruike der scholen voor middelbaar onderwijs, 8ste uitgaaf, Mech. 1881.

[Henri Jean Roullaud]

Roullaud (*Henri Jean*), van vaderszijde tot de uitgewekene protestanten behoorende, werd te Amst. geb. 2 Sept. 1729 en is daar overl. 28 Aug. 1790; hij werd voor den handel opgeleid, doch beoefende de letteren in den genootschappelijken smaak van zijn tijd, droeg zijne stukken in die kringen voor, plaatste ze in de in aantal toenemende tijdschr., vertaalde voor het tooneel en werkte mede aan de talrijke verzamelingen van godsd. liederen, waarvan enkele ook in de kerkelijke bundels voorkomen.

Afzonderlijk verschenen te Amst.: Aristomenes, trsp. 1755; Adela, gravinne van Ponthieu, trsp., 1762; De jaloersche vrouw 1788; Blaise en Babet, blsp., 1788; De graaf van Waltron, krijgsspel, 1789; De twee jonge Savoyaards, blsp., 1780; De Optimist of alles wel, trsp. 1790. Men vindt letterarbeid van hem in de Letteroef. van Diligentiae Omnia; Alg. Magazijn; de vert. van Gellert's Fabelen; de psalmen van Laus Deo; de Uitgezochte Liederen, Westzaan 1810; de Christelijke Gezangen der Doopsgez. Amst. 1761 en 1791; die der Evang. Luthersche gem., 1826. Tot zijne geschr. in 't Fransch behoort eene vert. van Krelis Louwen, als: Alex.-le-Gr., ou le Paysan Roy, 1751.

(Mnemosyne, XVI [VI].)

[Peter van Rouvroy]

Rouvroy (*Peter van*), geb. te Antwerpen, werd in de eerste helft der 17e eeuw licentiaat in de godgeleerdheid en vestigde zich daarna als pastoor te Nieuwekerke bij Ieperen.

Zijne dichterlijke werken zijn: Tobias-Lever voor de onkuyssche weerelt, door Pieter Rouvroy, Pastoor tot Nieukercke, Ieperen 1639; Tobias-Galle voor de blinde weerelt, Ieperen 1640. Beide werken zijn te Antwerpen herdrukt in 1686.

[Herman Johan Royaards]

Royaards (*Herman Johan*), geb. te Utrecht 3 Oct. 1784, begon daar zijne acad. studiën, 19 Dec. 1810, prom. er, na met de Utr. studenten den veldtocht van 1815 te hebben medegemaakt, 1818 in de theologie en werd kort daarop predikant te Meerkerk; in Juni 1822 buitengewoon, en drie jaar later gewoon hoogleeraar in zijne geboortestad. Omtrent 1826 begon hij met zijn vriend N.C. Kist het plan te verwezenlijken ter verlevendiging van de studie der kerkhistorie, door de uitgave van 't Archief voor Kerkelijke Geschiedenis, inzonderheid in Nederland. Aan dit werk bleef hij zijne krachten wijden tot aan zijn dood, 2 Januari 1854.

Hij schr. behalve zijne Lat. en theol. werken, een paar stukjes uit zijn jagerstijd, en gelegenheidsstukjes: Proeve over den geest en het belang van het boek Daniël, bekroond door 't Haagsch gen., 's-Hage 1822; Lukas als geneesmeester voorgesteld, ter verklaring van zijn geschiedverhaal; Redev. over den invloed der Nederl. vrouw op de handhaving en wijziging van het volkskarakter, Utr. 1828; Redev. ter Historische Herinnering der Unie van Utrecht, vóór 250 jaar gesloten, in het Tijdschrift voor de gesch. en statistiek van Utrecht, 1828; Hedend. kerkregt bij de Hervormden in Ned., 2 dln., 1834-'37; Het Haagsch genootschap tot verdediging der Christelijke

godsdienst geschiedk. geschetst; Feestrede ter viering van het 50-jarig bestaan des genootschaps, met aant. en bijdr., 's-Hage 1835; Hulde aan Van Heusde, bij zijn graf toegebracht, 1839 (niet i.d. handel); Ph. W. van Heusde geschetst als geschiedkundige en als paedagoog tot de godgeleerdheid, in twee voorl., Utr. 1840; Geschiedenis der invoering en vestiging van het Christendom in Nederland (bekr. door het Kon. Inst.), Utr. 1842, 3e verm. druk, Utr. 1848; Levensberigt van J.F.L. Schröder, in den Utr. Stud.-Alm.); Het Historisch karakter der Nederl. universiteiten als waarborg voor haar voortdurend bestaan, Utr. 1848; Gesch. van het gevestigde Christendom en de Christelijke Kerk in de Middeleeuwen, 2 dln., Utr. 1849-'53; Levensberigt van Jan Kops, Leid. 1849; Levensberigt van Jhr. Mr. H.J. Baron van Doorn van Westcappelle, beide in Hand. Mij. Ned. Lett., Leid. 1853. Voorts een menigte artikelen in het hierboven genoemde Archief voor Kerkelijke Historie, aanspraken, enkele vertalingen, leerredenen, enz.

[Hendrik van Royen]

Royen (*Hendrik van*), geb. in 1760 te Noordwijk-aan-Zee, waar zijn wegens zijne menschlievendheid bekende vader Abraham van 1755-'90 pred. was, werd reeds in 1794 als stud, in de Lett. en andermaal in 1778 voor de theologie te Leiden ingeschreven; zes jaar later ontstond de veeljarige vriendschap met Van der Palm, die tot den dood van dezen duurde, en waarvan zij de vijftigjarige herinnering vierden, gelijk veel later Jonathan en Hildebrand ook mochten doen. Van Royen werd rector te Vlissingen, ontving van stadswege en als eene vereering den titel van Lector hist. et linguae Graec., doch betrad in 1795 de staatk. loopbaan, werd na de herstelling staatsraad, bekleedde dit ambt tot in zeer hoogen leeftijd, en overl. 16 Juli 1844.

Zijne groote letterk. vermaardheid ontleende hij aan de gelukkige beoefening der Lat. poëzie, waarin meer leden van zijn geleerd geslacht uitmuntten. In het Ned. schr. hij: Feestzang voor den 19 Dec. 1799 bij het plechtige vieren van den

aftogt des vijands en het geheel verlaten van den Bataafschen grond door de Engelsch-Russische legerbende, 's Hage 1799; De tachtigjarige verjaring van mijn vader, 's Hage 1810; Gouden Bruiloft (van neef Loke), 1819; Bij de ter aarde bestelling van Joh. Kappeyne van de Coppello op Eikenduinen bij 's-Gravenhage, 2 Mei 1833.

[Eugeen J. van Royenacker]

Royenacker (*Eugeen J. van*), op 14 Maart 1843 geb. te Sint-Gillis (Waas), is thans verkensslachter te Schaarbeek bij Brussel.

Van hem werd uitgegeven: De Bende van het vrijbosch of de verdachte, tooneelspel in twee bedrijven, Schaarbeek 1879; Acht dagen wijs, vervlaamscht blijspel met zang in één bedrijf, Schaarb. 1883; Schildwacht, Dood en Duivel, vervlaamscht kluchtspel in één bedrijf. Bruss. 1883; De Bastaard van Wallendale, of een kogel verloren, oorspronkelijk drama in drie bedrijven en vier tafereelen, Bruss. 1884; Verlaten en Een stuk in het Huishouden, novellen, Bruss. 1887.

[Mr. Jean Théodore Royer]

Royer (*Mr. Jean Théodore*), gedoopt 7 Nov. 1737 te 's Grav., waar zijn vader Waalsch pred. was, stud. sinds 1 Aug. 1754 te Leiden, werd in 1765 secr., en twee jaar later subs.-griffier bij den hove van Holland, legde in 1795 dit ambt neder en overl. in 1808. Ofschoon geen schrijver, staat hij in nauwe betrekking tot onze letteren. Hij placht zich Constanter te noemen en voegde dit gewoonlijk achter zijne naamteekening, gelijk o.a. blijkt uit de boeken zijner in 1811 verkochte bibliotheek. Zijne moeder Sara Philippina Hoeufft van Oyen was eene kleindochter van Suzanna Huygens, de echtgenoot van Phil. Doublet, en stamde aldus van Constanter af. De hss. van diens broeder Christiaan vermaakte hij aan de bibl. der Leidsche Universiteit, evenzoo zijne prenten en portretten.

[David Ruarus]

Ruarus (*David*), boekenverkooper te Amsterdam. die ald. 16 Nov. 1676 in 't gilde kwam, schreef: Des Werelds ondergang, Amst. 1687, 2 dr. ald. 1714, 5e dr. ald. 1717.

[Mr. Pieter de la Ruë]

Ruë (*Mr. Pieter de la*), geb. te Middelburg 30 Mei 1695, begon zijne rechtsgel. studiën te Leiden, 13 Mei 1712, prom. er drie jaar later, en keerde naar Midd. terug om zich eenigen tijd met W. Swancke, Joh. Steengracht en P. Boddaert in de Ned. letteren te oefenen. In 1718 werd hij in de Stadsregeering benoemd, doch kon wegens krankzinnigheid zijn schepen-ambt eenigen tijd niet uitoefenen, tot zijne herstelling in 1722. Drie jaar later vertegenwoordigde hij Midd. in de prov. rekenkamer van Zeeland; dit ambt van rekenmeester was ad vitam, maar in 1741 verviel hij andermaal in krankzinnigheid, die weder als het gevolg eener zware ziekte verklaard werd; hij herstelde niet meer, en overl. eerst 1 Dec. 1770.

Met zijne vrienden gaf hij eene vertaling van het Fr. trsp. Atreus en Thyestes, 's-Grav. 1717; Dichtlievende Tydkortingen. Verder alleen: De christelijke geloofsbelijdenis en het gebed des Heeren in rym gebragt, Midd. 1729; Bybelstoffen, Midd. 1731; Stichtelijke gedichten, Rott. 1732. Nadat hij zich in de twisten over het geoorloofde der schouwburgen gemengd had, die door prof. Pieter Burman ijverig verdedigd werden, deed deze in eene acad. feestrede een hevigen uitval tegen de Zeeuwen; de la Ruë antwoordde hierop in een naamloos geschr.: Regtv. verdediging van Zeelands luister, Midd. 1725, en legde daarop den grond voor zijn verdienstelijke werken: Geletterd Zeeland, verdeeld in drie afdeelingen, bevattende in zich de schrijvers, geleerden en kunstenaars uit dien staat geboortig, met bygevoegd levensverhaal der voornaamsten onder dezelve, Midd. 1734, 2e dr., ald. 1741; Staatkundig en heldhaftig Zeeland, verdeeld in twee afdeelingen, bevattende in zich de vermaardste mannen van staat en oorlog die daar uit voortgesproten zijn, Midd. 1736. Als wederlegging van Burman, hebben beide werken hun doel gemist, de anders niet zachtzinnige aanvaller heeft zich alleen verontschuldigd door minder hevig te zijn; hij overleed reeds in 1741. De la Ruë verwijderde met uiterste schroomvalligheid ieder, dien hij niet als een geboren gewestgenoot kende. Hij liet een ms. na in den vorm van een dagboek, waarin hij zijne persoonlijke bevindingen en ervaringen opteekende en daarbij veel belangrijke bijzonderheden, die hij beleefde; het behoort thans aan Jhr. Mr. E.P. Schorer te Middelburg. Opmerkelijk is de verschijning van Trajectum eruditum van Caspar Burman, in 1738. Over den verderen letterarbeid van dezen kundigen, maar ongelukkigen man, leze men de Hulde, door N.C. Lambrechtsen, in de:

(Nieuwe Verh. Zeeuwsch Gen. III, Midd. 1821.)

[Franciscus Rufelaert]

Rufelaert (*Franciscus*), geb. te Gent in 1518, en aldaar als Prior van het Predikheerenklooster overleden 25 Oct. 1596.

Hij schreef: Tnieuwe jaer sprekende van 't gheloove ende de 12 articulen des gheloofs, ghemaect by pater Fr. R., tot instructie van de jongheid, frequenterende de arme zondaegs- en heiligdaegsschole, Gent 1589; Verclaringhe van het Ghebedt des Heeren, Gent 1592.

[Adam Ritsko Ruitenschild]

Ruitenschild (*Adam Ritsko*), geb. 11

April 1831 te Zutfen, waar zijn vader, de latere hofpred. Dr. Gerrit R., (overl. in Den Haag, 7 Dec. 1877), pred. was, stud. van 24 Sept. 1849 te Utr. en prom. ald., 1 Oct. 1855. Eerst was hij predikant te Oegstgeest en sedert 1876 te Utrecht.

Behalve een enkel art. van stichtelijken inhoud, schreef hij: De Graven onzer Vorsten, 's-Gravenhage 1873, en in de Hand. Mij. Ned. Letterkunde van 1878 het levensbericht van zijn vader.

[Bartholomeus Ruloffs]

Ruloffs (*Bartholomeus*), omstreeks 1735 te Amsterdam geb., was daar muziekmeester, organist der Oude kerk en orkestmeester bij den schouwburg en bij Felix Meritis en overl. er 13 Mei 1801.

Hij gaf een groot aantal meest vertaalde tooneelstukken uit, voorts: Amsterdam hervormd, in drie zangen, (historisch gedicht), Amst. 1778; Vredenstein, [bij Ouderkerk], Hofzang (met aant.), Amst. 1780, verscheiden gelegenheids- en ander losse gedichten, waarvan eene uitvoerige opgaaf in De Librye, 1889, blz. 55.

[Joseph Russel]

Russel (*Joseph*), geb. te Sittard, 19 Maart 1829, ontving zijne opvoeding te Rolduc, was eerst rentmeester te Mheer, kreeg in 1862 eene betrekking bij de red. van Le Courier de la Meuse, richtte in 1864 L'ami des intérêts du Limbourg op, later l'Ami du Limbourg genoemd en gaf met den aanvang van 1873 De Nieuwsbode, die vroeger te Sittard verscheen, voor eigen rekening uit. Een drukpersovertreding noodzaakte hem het land te verlaten; hij vestigde zich in het Belgische grensdorp Smeermaas, waar hij overl. 9 Nov. 1888.

Zijne geschr. over Limburg zijn: De heerl. Geleen, Sittard 1860; Kronyk der stad en heerl. Sittard, Maastr. 1862; De Auvermannetjes, hist.-rom. verhaal, Maastr, 1863, 2e dr., Antw. 1878; Recherches sur l'origine des noms de quelques endroits du Limbourg, Maestr. 1866; Notice hist. sur Cl. T'Serclaes comte de Tilly, gouv. de Maestr., 1867; Hist. de l'ordre du St.-Sépulchre, Maestr. 1872; De Rooverbenden in de landen van Overmaas, enz., ald. 1877; De Driekoningenkoek, Limb. gebruiken en misbruiken, ald. 1877; Geschied- en Oudheidk. Schets van Maastricht, 2 dln., ald. 1883 en '84; stukken in de Publications, etc. Letterk. geschr.: De herleving der Letterk. in Limburg, Maastr.; Schinderhannes, blsp., ald.; Chlodwig de Frankenkoning, melodr., ald. 1875; Van Dijck aan het hof van Engeland, lustspel, ald. 1878. Eindelijk de brochure: De Limb. coterie, bijdr. tot de politieke moraliteit onzer dagen, ald. 1866.

(De Maasgouw, 1888, No. 23.)

[Abraham Gerbrandsz. van Rustingh]

Rustingh (*Abraham Gerbrandsz. van*), geb. te Amst., komt in de trouwregisters der Herv. als schilder voor en is volgens eene aanwijzing van zijn, hier op hem volgenden zoon omstr. 1610 geb.

Hij schr. een tooneelstuk: Verloren Prins van Paphos, of Malharba en Astrea, 1658, en misschien ook: Heidens Christendom, 1694; Over het lijden Christi.

[Salomon van Rustingh]

Rustingh (*Salomon van*), zoon van den voorg., volgens zijne aanwijzing den 16 Oct. 1652 geb., vermoedelijk een Amsterdammer, werd vroeg heelmeester in het leger van den Prins van Oranje, prom. als med. dr. te Montpellier in 1674, doorkruiste Frankrijk ‘als de streepen op een zeemans paskaart’. Zijn zwervend leven maakt de nasporingen betreffende zijne biographie zeer moeielijk; eene aardigheid over zijn naam Rusting heeft hem zelfs tot een Duitsch edelman, Von Stafholtz, verheven. Reeds gedurende den negenjarigen oorlog was hij te Groot-Schermer gevestigd, als Capiteyn der Borgeren een man van zeker aanzien, evenals geneesheer door zijne ‘drieste’ operatiën en wondermiddelen wijd en zijd bekend. Schoon hij in zijne heelkunde verklaart, elke operatie met een gebed te beginnen en zulks ook aanbeveelt, geeft zijne poëzie slechts een matig denkbeeld van zijne vroomheid. In 1707 was hij nog in De Schermer werkzaam, klagende over den ouderdom; hij is daar niet begraven; in 1713 overl. daar zijne weduwe.

Schr. eene menigte werken over zijn vak, doch is meer bekend door zijne andere letteroefeningen, die zich door den slechten toon onderscheiden, welke aan Focquenbroch en dgl. doet denken; sommige moeten eerst na zijn dood verschenen zijn, en zichtbaar werd een en ander op zijn naam uitgegeven. Zijne meest voorkomende geschriften zijn: Vol-Geestige Werken, 1e dr. 1693, 3e in 1699, 4e, 2 dln. 1712; Barbaralogia, Synde de Sleutel der Grandiloquentia Paganismi, 1693, 1733, 1746; Duvels leven onder de Duvelen, 1694; Brieven bestaande in klaag-gedichten van Ovidius en de fabelen van den Arabier Lokman, Amst. 1701; De gehoornde Duvel met bokspoten, gevende instructie voor constenaren om in achting te komen en raad aan allerhande maats om plijsierig aan de kost te raken, enz. 1704; Het Schouwtooneel des Doods, 1707, '26, '35, '41; Goeder gelukzegging zonder gekruisten penning, 1727; Aran en Titus, of wraak en weerwraak, Koddig treurspel, z.j., alle te Amst. uitgegeven.

[Daniel Rutgers]

Rutgers (*Daniel*), een Amsterdammer, schreef van 1707 tot 1715 een bundel Rijmoeffeningen, waarin ook fragmenten voorkomen van treurspelen als Octavia, naar

Seneca, Alexander de Groote, naar Racine, Philis en Demophoon.

[Abraham Rutgers]

Rutgers (*Abraham*) geb. 4 Sept. 1751 te Aalsmeer, waar zijn vader van 1751 tot in Maart 1752 pred. was, was achtereenvolgens predikant te Hoorn, Oude Tonge, Oostzaan, Amersfoort en Haarlem, waar hij 21 Mei 1809 overleed. Hij was lid der Commissie voor de Evang. Gezangen, waarvan hij verscheidene gedicht of gewijzigd heeft. Ook heeft hij zich doen kennen als dichter door zijn: Liederen voor den openbaren godsdienst, 1798. Nog gaf hij in de vertaling van Ulysses van Salis' Beeldengalerij van heimweekranken, de overzetting der daarin voorkomende gedichten; onder zijne afz. verschenen leerr. heeft men: Tweede Eeuwgetijde te Amersfoort, Amersf. 1779.

[Karel Pieter Louis Rutgers]

Rutgers (*Karel Pieter Louis*), geb. te Groningen 20 Oct. 1812, promoveerde in de theologie en is predikant aldaar.

Hij schr. Evangelische liederen voor het huisgezin en de binnenkamer, Gron. 1864. Voorts stukken in Christophilus, enz.

[Frederik Lodewijk Rutgers]

Rutgers (*Frederik Lodewijk*), zoon van den voorg., geb. te Breede, gem. Warffum, stud. en prom. in de godgeleerdheid te Groningen, was pred. te Soesterberg van 24 Juni 1860-'65, twee jaar te Eibergen, van 1867-'74 te Brummen, 1874 te Vlissingen, in 1877 te 's-Hertogenbosch en is sedert 1880 hoogleeraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Schr.: Vrije theol. studie voorgestaan en verdedigd, Utr. 1878; Abraham's offerande, Amst. 1879; Het Kerkverband der Ned. Geref. kerken, gelijk dat gekend wordt uit de handelingen van den Amst. kerkeraad in den aanvang der 17e eeuw. Redevoering, ald. 1882; Acta van de Nederl. Synoden der 16e eeuw, Amst. 1889, benevens kleinere geschr. over kerkelijke aangelegenheden, waaronder (met prof. de Sav. Lohman); De rechtsbevoegdheid onzer plaatselijke kerken, Utr. 1866.

[Jan van Ruusbroec]

Ruusbroec (*Jan van*), de oudste onzer mystiekenschrijvers en de vader van het Nederlandsche proza, werd in 1293 te Ruusbroeck, bij Brussel, geboren uit Brabantsche ouders. Hij koos den geestelijken stand, werd prior der abdij van Groenendale, bij Brussel, en overleed er 2 Dec. 1381. Zijn leven was zoo voorbeeldig, dat men hem heilig verklaarde. In vroegere eeuwen werden enkele zijner werken gedrukt of vertaald, want de meeste zijn slechts in handschrift tot ons gekomen. Thans zijn ze volledig uitgegeven door Prof. J.B. David, in de werken van de Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen te Gent, onder de titels: Dat boec van den gheesteleken tabernacule, Gent 1858, 2 dln.; Dat boec vanden twaelf dogheden; Die Spieghel der ewigher salicheit; Van den Kerstenen ghelove, Gent 1860; Dat boec

van VII trappen inden graet der gheesteleker minnen; Dat boec van seven sloten; Dat boec van den rike der ghelieven; Dat boec vanden vier becoringhen, Gent 1861; Dat boec van den twaelf beghinen, Gent 1863; Die chierheit der gheesteleker Brulocht; Dat hantvingherlyn oft van den blickenden steene; Dat boec der hoechster waerheit, Gent 1868.

[Arie Ruysch]

Ruysch (*Arie*), geb. te Rotterdam 24 Februari 1797, was wijnhandelaar en lid van den gemeenteraad te Vlissingen en overleed daar 25 Oct. 1871. Zijne tooneelstukken zijn: De twee ringen of de schipbreuk bij Egmond, Zierikz. 1829: Verkeerd adres, zangspel: Het wisselregt of de kus aan tooner, zangsp.; De Zeeuwsche schutterij in kantonnement op het slot Berkenhof, zangsp., Middelb. 1831; De Hollandsche krijgsgevangenen in Henegouwen, zangsp., Middelb. 1832; Het kasteel van Tourville of de Hollandsche zeelieden in Frankrijk, oorspronkelijk treursp., Vliss. 1835; Moederliefde en heldenmoed of de gevangenis op het slot 's Gravenstein te Antwerpen, drama, Vliss. 1837, 3 drukken; Geregtigheid en wraak, of de vader regter over zijnen zoon, Vliss. 1838; De gans met de pauwenstaart of het geneesmiddel der hoogmoedsdolheid, zangsp., Vliss. 1838; Albregt van Beijeren of de St. Mauritiusnacht, historisch drama, Vliss. 1841; Het testament uit Amerika, drama, Vliss. 1846, 2e druk. Amst. 1872; De wees van Brussel. Eene episode uit de laatste drie dagen van Alba's schrikbewind, hist. drama, Middelb. 1848, 2e druk Amst. 1868; Acacia-looveren, Gouda 1850; Zoo werd hij rijk, drama, Amst. 1853, 2e druk 1874; De eer en het geld, drama, Middelb. 1854; De tulpenhandel of de dwaasheid der 17e eeuw, blijsp.; Salvator en Cascaro of de onzigtbare broeders, drama; Het bankbiljet van duizend gulden, blijsp. met zang (bekroond), Haarl. 1858, 4e druk 1862; De Hertog van Alençon te Antwerpen of burgertrouw en verraad in 1583, hist. drama, Vliss. 1863 2e druk, Amst. 1866; De Oom uit Oost-Indië of de drie gekroonde artisjokken, blijspel met zang, Vliss. 1865; Kikkerstein en Modderlust of de twee villa's, Amst. 1866; 't Was maar een loods (Eene kroon voor den ouden zeeman) tooneelsp., Vliss. 1867, 2e druk Amst. 1868; Vooroordeel tegen Zeeland, gedicht, Zwolle 1871.

[Matheus Ruuscher]

Ruuscher (*Matheus*), geboren te Hamburg in het laatst der zeventiende eeuw, begaf zich in zijn jeugd naar Holland om zich in de rechten te oefenen en bleef

aldaar. Hij vond veel smaak in de Nederlandsche letterkunde en gaf in 1732 te Leiden een vertaling in het licht van den Patriot of Duitsche Zedemeester, en in 1773 De Knibbelaar of de Vrijdenker. Na zijn dood kwamen zijn gedichten, Leid. 1762 in het licht, onder den titel van: Dichtlievende Verlustigingen, volgens zijn begeerte zonder zijn naam, onder de spreuk, Meditando fulgeris.

[Leopold Matthijs Ruytenberg]

Ruytenberg (*Leopold Matthijs*), geb. te Zevenbergschenhoek 3 Dec. 1830, werd voor het onderwijs opgeleid en legde, 17 April 1849 als kweekeling te Maastricht een examen af. In 1862 kwam hij bij de rijkstelegraaf en is sedert 1868 als onderdirecteur werkzaam, thans te Amsterdam.

Hij schreef: novellen, in Nederland en in Europa, als: Zomernachtsdroom, Dirk Durvers, Als commensaal, Zomerlingen, Fräulein Emma's ideaal (psd. Frans Wilge) en gedichten in het Jaarboekje voor Nederlandsche Katholieken, jaargang 1861 en vervolgens, alle geteekend Fr. W.

[Andries de Ruyter]

Ruyter (*Andries de*), den 23 Mei 1862 geb. te Breda, vestigde zich in 1874 met zijne ouders te Antwerpen, waar hij thans klerk en handelaar in tabak is.

Hij schreef: Verborgen Lijden, eene schets uit het dagelijks leven, oorspronkelijke novelle, Antw. 1884.

[Jacob de Ruyter]

Ruyter (*Jacob de*), was in de tweede helft der 17e eeuw klerk der stad Veurne (West-Vlaanderen) en schreef: De wandelinghe ofte waerachtige beschryvinge van de voornaemste steden van Vlaenderen en Brabant, mitsgaders van Roomen ... door Jacobus de Ruyter, clercq te Veurne, Antw. 1709; Nieuw Lied-Boeck, genaemt den Maegde krans, gevlochten ter eere der Nederlandsche vryers en vrysters, door J. de Ruyter, clerk der stede van Veurne, Duink.; Nieuw Liedboeck, genaemt den vroylyken speelwagen, oft de ledige uren van Jac. de Ruyter, Antw. en Gent.

[Simeon Ruytinck]

Ruytinck (*Simeon*), geboortig van Norwich, was predikant bij de Nederl. Herv. gemeente te Londen, van 1601 tot aan zijn overlijden aldaar, 1621. Hij was een vriend van Em. van Meteren, wiens biogr. hij aan diens Historiën toevoegde; Cats wijdde een gedicht aan zijne gedachtenis in De Zeeuwsche Nachtegael, ook in de Doodkiste voor de Levendighe, XXXe Claagh-ged. Van de Gesch. ende Handelingen, die voornemelick aengaen de Nederd. natie ende gemeynten wonende in Engelant ende bysonder tot Londen, schreef hij het gedeelte, vervat in blz. 1-390 der uitgave van prof. J.J. v. Toorenenbergen, (Werken der Marnix-Vereeniging), Utr. 1873; ook gaf hij: Gulden legende van de Roomsche Kercke, mitsgaders hare heyligdommen en aflaten aan den toetssteen der waerheydt beproeft, 1612.

[Jan Cornelis Ruytjens]

Ruytjens (*Jan Cornelis*), geboren 2 October 1831 te Mechelen, waar hij leeraar werd aan de Middelbare school. Buiten artikels over de Vlaamsche Beweging schreef hij verspreide Volksgedichten, waaronder De zieke Maagd en de cantate Leopold II te Mechelen, muziek van G. van Hoey. Hij arbeidde aan een opstel: Geschiedkundige wandeling in de straten van Mechelen, toen hij op 7 September 1874 overleed.

[Lambertus de Rycke]

Rycke (*Lambertus de*), geb. in 1575, was achtereenvolgens predikant te Fijnaard en te Bergen-op-Zoom, waar hij het beleg van 1622 bijwoonde; hij overleed in 1658.

Met zijn ambtgenooten, du Rieu en Vay, gaf hij uit: Bergen op dem Zoom beleghert op den 18 Julij 1622, ende ontleghert den 3 Octobris desselven jaers, volgens de beschrijving gedaen bij de drie predikanten van de gemeynte Christi aldaar, Midd. 1623.

[Victor Ryckelsma]

Ryckelsma (*Victor*), schreef: Landwinnige ofte loff van den Beemster, met een paar dichtstukken er achter, 's-Hage 1621; Wilde Eenden-jacht, of de beschrijvinge van de Hollandsche Vogelkoijen, 's-Hage 1622; Aanspraeke aan de steden 'sHertogenbosch en Wesel in de Latijnsche lofdichten ter eere van Prins Frederik Hendrik.

[Jan van Ryckenroy]

Ryckenroy (*Jan van*), was stadsschrijver te Roermond, tusschen de jaren 1604 en 1634. Na voor dezen post bedankt te hebben, bleef hij het ambt van secretaris der landsvergadering bekleeden.

Hij schreef een Kroniek der stad Roermond van 1562-1685, uitgegeven in de Publications de la Sociétê historique et archéologique dans le Duché du Limbourg.

[Frans Ryk]

Ryk (*Frans*) vervaardigde en vertaalde vele tooneelspelen, zooals: Thebaïs, of vijandelijke broeders, treurspel, naar Racine. Leid. 1680; Phedra en Hyppolitus, naar Racine, Amst. 1683; Agamemnon, trsp., 1684; Berenice, naar Racine, 1684; Bajazet, trsp., naar Racine, 1684; Digtkunstig onderzoek op het vertaalde treurspel Pompejus, 1685; Rodogune, Princesse der Parthen, trsp., naar Corneille, 1687; Heraklius, trsp., 1695; Andromeda, trsp., 1699; De juffer-kapitein, trsp., 1707; De doorslepen vleyer, blijspel, 1708; De belachelijke erfgenaam of baatzuchtige juffer, blsp., 1710; Atreus en Thyestes, trsp., 1711; De hedendaagsche bankroetier achterhaalt, kluchtsp., z.j.; Krispijn dragonder, klsp., 1714; Athalia, trsp., 1716; Hester,

of de verlossing der Joden, trsp., naar Racine, 1719; Don Pedroos geest of de gestrafte baldadigheid, trsp., 1721; Den dood van Sinoriks, koning van Galatië, trsp., naar T. Corneille, 1722; Polieukte, Armenisch Martelaar, trsp., naar P. Corneille nagevolgd, 1724; Brutus, trsp., gevolgd naar Voltaire, 1726; De dobbelaar, blsp., 1736; Het vrouwtje van Ephesen, of luid gekreeten, haast vergeeten, klsp., 1741; Absalon, trsp., gevolgd naar Duché, 1741, alle te Amst. gedrukt.

[Jacob de Ryk]

Ryk (*Jacob de*), schoonvader van Simon Schijnvoet, z.a., schreef drie blijspelen: De besteedster van meisjes en minnemoers, of school voor dienstmeiden, 1692; Krispijn, juffrouw en notaris, 1694, en De dagdief, of timmerman door liefde, laatste druk 1778.

[Jan van Ryndorp]

Ryndorp (*Jan van*), geb. te Amsterdam tusschen 1660 en 1670, was in zijn jeugd lid van Nil Volentibus Arduum en later directeur van den Leidschen en den Haagschen schouwburg, ofschoon hij met zijn troep ook elders, tot zelfs te Kopenhagen, Dantzig, Hamburg en Brussel speelde. Hij leefde nog in 1733 en is de dichter van verscheiden tooneelspelen; als: Derde Meydag of verhuystyd, kluchtspel, 's-Hage 1708; School der minnaars, blijspel, aldaar 1711; De listige minnaar betrapt, ald. z.j.; De geschaakte bruid, of de verliefde reizigers, blijspel, Amst. 1715; De visscher door liefde, blij-eindend treurspel, aldaar 1715; Pulcherina of Doorluchtige Amazone, bly-eindend treurspel; Voorspel voor de zieke door inbeelding, 's-Hage 1717; De dood van Philippus, koning van Macedonië, treurspel, Leid. 1717; De gaauheid betrapt, Leid. 1718; Bekeerde kwaaker of bedrooge bruidegom, 's Hage 1719; Gestrafte vrijgeest, zinnespel, Leid. 1721; De bruiloft van Kloris en Roosje, kluchtspel, 1727; Krispijn soldaat, koopman en advokaat, kluchtspel 1728; Versierselen tusschen de bedrijven van de Haagsche kermis, blijspel, z.j. en pl.; De hellevaart van dokter Joan Faustus, treurspel, Amst. 1731; Tartuffe of schijnheilige bedrieger, blijspel (naar Molière), 's Hage 1733; De geschilderde minnaars in het Haagsche Bosch, kluchtspel, aldaar 1733; Vreugdespel, vertoont voor Zijn Koninklijke Majesteit op het 12e jaar van zijn heilzaam leven, den 11 October 1703 binnen Kopenhagen, 's Hage 1733; De blijde geboortedag van Frederik de Vierde, koning der Denen, Nooren en Wenden, enz.; Verklaringe der vertooningen over de bruiloft van Peleus en Thetis, toegepast op den oorlog en de vrede. Onder den naam van J. de Vrijer schreef hij: Het oude koffijhuis of de Haagsche Mercunr, gehekeld door Pasquin, Juvenalis en Mercurius. Kluchtspel, Amst. 1716.

[Fryken Ryp]

Ryp (*Fryken*), van Hoorn, gaf uit: Chronyk van de vermaerde zee- en koopstad Hoorn, beginnende met de grondlegginge der West-Vriezen tot den jare 1706 (te onrechte door Mr. S. de Wind aan Velius toegeschreven).

S

[Julius Sabbe]

Sabbe (*Julius*), geb. te Gent 14 Februari 1846, is sedert 24 Sept. 1869 leeraar in de Nederlandsche taal aan het koninklijk Atheneum van Brugge. Met andere Vlaamsche vrienden stichtte hij het maandschrift De Halletoren van Brugge, waarvan hij de hoofdopsteller was. Dit blad verscheen van 30 Aug. 1874 tot einde 1881 en werd dan vervangen door het weekblad De Brugsche Beiaard. Ook verscheen van hem: Eenige mannenbeelden, Gent 1870; Het nationaal beginsel in de Vlaamsche schilderkunst, Gent 1874; De Taal is gansch het Volk, voordracht. Antw. 1875; Groot en Klein, voordracht. Gent 1876; Help u zelven, voordracht Antw. 1877; De Klokke Roeland, cantate, bekroond in den prijskamp der koninklijke Academie van België, Brugge 1877; Brugge's ontwaking, van Eyck's-cantate, Brugge 1878; Grootmoedersvertelboek, door Julius Sabbe en A. Vermast, Brugge 1883.

[Egidius Sacré]

Sacré (*Egidius*), in zijn leven onderwijzer te Appels, bij Dendermoude, was tevens gelegenheidsdichter in den rederijkerstrant. Alhoewel later met blind- en lamheid geslagen, legde hij toch de pen niet neer, en hij was 78 jaren oud toen hij den 11 Maart 1857 in bovengenoemde gemeente overleed. Zijne meeste gedichten waarvan verscheidene bekroond werden, zijn verspreid of bestaan slechts in handschrift. Het Gentsche jaarboekje van 1843 bevat van hem een gedicht: Julia op het slagveld.

[Jozef Sadones]

Sadones (*Jozef*), te Opbrakel (Oost-Vl.) geb. 6 Dec. 1755, werd, daar hij zeer jong ouderloos was, tot den arbeid gedwongen zonder dat hij nog eenig onderwijs had genoten. Hij maakte reeds verzen, zelfs eer hij nog schrijven kon, en eerst op dertigjarigen ouderdom, toen hij zich te Geeraartsbergen ging vestigen, was hij in staat zijne gedichten zelf op te schrijven. Men noemde hem de zedige Béranger en zijne liederen, ruim 3000 in getal, schijnen onder het volk van Noord- en Zuid-Nederland nog bekend te zijn. Hij overleed te Geeraardsbergen op 19 Oct. 1819.

De tooneelstukken door hem vervaardigd zijn onder anderen: De wederkeerende Requisitionnaire; De bekroonde liefde; De verdrukte Weeze, enz.

[Hendrik Sadones]

Sadones (*Hendrik*), zoon van den volksdichter die voorgaat, werd in 1796 geb. te Geeraardsbergen, waar hij overleed op 21 Oct. 1840. Even als zijn vader dichtte hij liederen, gelegenheidsverzen en jaarschriften; doch de meesten zijn nog onuitgegeven.

[Jules Ludger Dominique Ghislain baron de Saint-Genois]

Saint-Genois (*Jules Ludger Dominique Ghislain baron de*), geb. 22 Maart 1813 te St. Quintens-Lenneck (Z. Brabant). Hij ontving zijn eerste onderwijs in het ouderlijke huis, daarna bezocht hij het College van Mechelen en vervolgens studeerde hij in de wijsbegeerte en de letteren aan de Hoogeschool van Gent, alwaar hij ook het diploma van doctor in de rechten verwierf. In 1836 werd hij provinciaal Archivaris van Oost-Vlaanderen, welke betrekking hij tot 1843 bekleedde; toen werd hij hoogleeraar en bibliothecaris der Universiteit van Gent, en later lid van den gemeenteraad en schepen; hij overleed aldaar 10 Sept. 1867. Sedert 1846 was hij lid der kon. Academie van België, waar hij optrad als verdediger onzer taalbelangen, daar hij een overtuigde Vlaamschgezinde was. Hij schreef eene menigte Fransche werken, die meest allen in onze taal zijn overgezet. Ook schreef hij in het Nederlandsch: Anna, historisch tafereel uit de Vlaemsche geschiedenis tydens Maria van Bourgonje (1477), Gent 1844; De grootboekhouder, Eene Gentsche vertelling, Gent 1851; De St. Lievens-Zotten (1467), Antw. 1852; Het Vlaemsch in het noorden van Frankryk, Gent 1858; Historische verhalen, Gent 1854; Het kasteel van Wildenburg, of de muitelingen van Oostende, Roeselare 1855; Levensbericht van Gosewinus Josephus Augustus baron de Stassart, Gent 1855: In het Taelverbond, schreef hij: Iets over het nut dat men uit de studie der eigennamen voor de letterkunde en geschiedenis kan trekken (1846) en De zoon van den Leeuw (1847). In het Leesmuseum: Een woord aen den heer Baron de Gerlache over zyne Historische schets van Jacob van Artevelde (1856). In de werken der Vlaamsche Bibliophilen gaf hij ook uit: Jan Verslype's Journal ofte dagregister van onze reyze naer de keyzerlyke stadt Weenen, ten jare 1716, Gent 1850; Declaratie van der triomphe bewesen den hooghe gheboren prince van Spaengien, Philips, des keysers Chaerles van Oostenrijc sone, binnen der stad van Ghend, in Vlaender, den XIII Julii anno MDXLIX. Cornelius diet maecte, die hevet gheprint, Manilius van Brugge wonachtig te Gend 1549, Gent 1851; Een

schoone historie van Mariken van Nimweghen, een seer wonderlijcke ende waerachtighe gheschiedenisse, hoe sy meer dan seven jaren met den duyvel woonde ende verkeerde, Antw. M.DC.XIX, Gent 1854; Dagboek van Jan de Pottere, 1549-1602, naer het oorspronkelyk handschrift in de koninglyke bibliotheek te Brussel berustende, Gent 1861.

[Jan Cornelis Pieter Salverda]

Salverda (*Jan Cornelis Pieter*), geboren te Bolsward 28 Juni 1783, werd in 1807 onderwijzer te Wons bij Makkum en stierf aldaar, 7 Maart 1836. Zijn gedichten zijn bijeenverzameld en uitgegeven onder den titel van: Hiljuwns uwren fen J.C.P. Salverda, schoolmaester to Wons, Ljeauwerd 1834.

[Matthijs Salverda]

Salverda (*Matthijs*), geb. te Appingadam 7 Februari 1840, ontving zijne opleiding aan het gymn. te Nijmegen, kwam van daar aan de Universiteit te Utrecht, 21 Sept. 1857 en werd 30 Oct. 1860 als Philos. stud. ingeschreven, prom. ald., werd in 1865 hoogleeraar in die faculteit te Groningen; in 1871 tot inspecteur L.O. in Utrecht benoemd, werd hij reeds met den aanvang van 1873 daarna inspecteur van het M.O. en woonde in die betrekking in Den Haag, waar hij overleed, 11 Juni 1886. In 1869 richtte hij met H. Bouman, (zie blz. 103.) De Schoolbode op, waarvan hij eenige jaren redacteur bleef.

Hij schreef: De beteekenis van Aristoteles voor de ontwikkeling der natuurlijke geschiedenis, Gron. 1868; Ons landbouwonderwijs, Leid. 1869; Dierkunde, 1ste cursus, Gron. 1870; Handleiding bij het onderwijs in de beginselen der dierkunde, 2e druk, Gron. 1871; de herdruk van 1875 onder den titel van: Handleiding bij het onderwijs in de beginselen der planten dierkunde, Gron; verder bijdr. in tijdschr. en jaarboeken.

[Joannes van Sambeeck]

Sambeeck (*Joannes van*), was een Zuidnederlandsche Jezuïet der 17e eeuw.

Hij gaf eene verzameling van geestelijke liederen in 't licht, getiteld: Het geestelyck Jubilee van het jaer O.H. MDL ofte vreugde van 't berouw, verbeelt door 't gesacht der Tortelduyven nae haer gayke, Ende door de wederkomste van de Duyve in d'Arcke van Naë. Antwerpen, 1663. Motto: ‘Tranen gesaeyt, Blydschap gemaeyt.’

[Felix van Sambix]

Sambix (*Felix van*), vermoedelijk naar het dorp Sambeek geheeten, werd geb. te Antwerpen, kwam naar Holland en was franchoyse schoolmeester en beroemd schoonschrijver te Delft; hij was ook drukker en uitgever en trouwde 6 Sept. 1608 in de familie Waesberghe. De doopnaam Felix komt herhaaldelijk in dit geslacht voor, en daar zoowel Felix van Sambeeck, als Felix van Sambeeck de jonge, romantische werken uit het Spaansch vertaalden en uitgaven, is een opzettelijke nasporing aangaande deze en andere leden van dit geslacht gewenscht, daar zij veel bijgedragen hebben tot de kennis der zuidelijke letteren in ons land, en aldus den invloed daarvan op de onze bevorderden.

[Felix van Sambix de jonge]

Sambix de jonge (*Felix van*), geb. te Delft, komt tweemaal in het Leidsche album voor: eerst 3 Febr. 1645 als alumnus van het Staten-College, daarna 11 April 1650 als 24-jarig theol. stud. en van Delft geboortig. Eerst in den lateren tijd heeft de beoefening der tooneel-litteratuur de aandacht op deze schrijvers gevestigd; zie b.v. Bredero-album, blz. 28; de Bibliotheek van de Mij. der Ned. Lett. bevat verscheidene werken op den naam van beide hier vermelden.

[Joseph Samijn]

Samijn (*Joseph*), West-Vlaming van geboorte, deed zijne geestelijke studiën, werd priester gewijd en is thans leeraar in het college te Meenen.

Hij gaf uit: De Fransche revolutie in Vlaanderen, en in 't bijzonder te Thielt, (1792-1802), Oostende 1881; Deken de Bo's Kruidwoordenboek, Bewrocht en uitgegeven door Joseph Samijn, Gent 1888.

[David Johannes Anthony Samot]

Samot (*David Johannes Anthony*), geb. 27 November 1837 te Rotterdam, was tot 1858 horlogiemaker, legde zich op de kennis van levende talen en der wisk. toe, kwam daarna in betrekking bij de levensverzekerings-mij. te Rott. en dergel. bank te Dordrecht, en gaf geschr. uit over onderwerpen, deze instellingen betreffende. Schr.: De slag van Waterloo, Rott. 1865; De roos van Dekama, tnsp., te Rott. opgevoerd 1866; Radicalen, oorspr. drama, Rott. 1868; Filippina Welser, tnsp.; Emancipatiewoede, oorspr. blsp., Rott. 1869. Hij gaf 1 Januari 1867 te Rotterdam de eerste tooneelkrant uit, De Entr'acte getiteld, van welke de eerste jrg. van 23 nommers bijna geheel door hem geschreven is, evenals de 2e van 39 nommers en legde op het einde van 1868 de hoofdredactie neder. Verder gaf hij in De Dageraad van 1869 en '70 onderscheiden gedichten.

[Mr. Johan van den of à Sande]

Sande (*Mr. Johan van den* of *à*) geb. omstreeks 1577, studeerde in de rechten en letteren en werd in 1597 hoogleeraar in de rechten te Franeker en in 1604 raadsheer in het hof van Friesland, was in 1618 en 1619 afgevaardigde ter algemeene synode te Dordrecht en behoorde tot de 24 gedelegeerde rechters in het bekende staatsproces. Hij overl. te Leeuwarden in 1638, als voorzitter van het Hof. Met zijn broeder **Frederik** gaf hij de Hist. der Nederl. Oorlogen van hun moederlijken grootvader Ev. van Reydt, (zie blz. 642), Leeuw. 1650, en later voortgezet, door verschillende handen en onder gewijzigde titels; het loopt in de jongste bewerking tot 1663.

[Mr. Joan à Sande]

Sande (*Mr. Joan à*), advocaat te Leeuwarden, gaf in 1699 aldaar in 't licht: Ver, sive pars prima poëmatis jocoserii in quatuor anni partes d.i. Lente of eerste deel van jok en ernst op de vier getijden des jaars. Links staan de Latijnsche, rechts de Hollandsche verzen. Van 1700-1702 verschenen de drie andere deelen, Somer, Herfst en Winter; 2e dr. ald. 1746. Aan het slot maakte de dichter zijn naam bekend; hij overl. 1727. Verder: Blijde intrede van J.W. Friso enz. met zijne Doorl. Gemalinne, Princesse Maria Louisa enz. 1709; Lijksang, ter rouwstatelijke uitvaart van den Heere Tiaard, Baron van Aylva, Heere van Oldeland, Waardenburg, enz., Leeuwarden 1705, en andere gelegenheidsgedichten.

[Felix van de Sande]

Sande (*Felix van de*), 9 Nov. 1824 geboren te Mechelen, in welke stad hij zijn onderwijs genoot. Toen hij zeventien jaren telde werd hij te Brussel onderwijzer; doch onderwijl volgde hij ook een cursus van Fransche declamatie, daar er te dien tijde in de moedertaal nog geen onderricht gegeven werd in dit kunstvak. In 1843 trad hij voor de eerste maal op het tooneel als liefhebber en hij werd weldra tooneelmeester der Maatschappij De Wijngaard. Toen in 1853 te Antwerpen het eerste geregeld en bezoldigd Nederlandsch tooneel werd ingericht, trad F. van de Sande daar op als tooneelist, en later werd hij zelf ook bestuurder van den Nederlandschen schouwburg te Brussel. Sedert 1849 was hij tevens boekbewaarder bij de Balie van Brussel. Hij overleed te Koekelberg op 11 Maart 1890.

Als schrijver leverde hij: vijf bundels tooneelstudiën, welke onder anderen bevatten: tooneelliederen, tweespraken enz., en behalve meer de volgende tooneelstukjes: Ik heb 'ne gendarm gekust; Naer de kermis; De klokken komen van Rome; Pikkedonker zonder licht; Marieken zal heur beste doen; Tripoletje en Kollekwint; Hoe schoon is de natuur, operette in 1 bedryf, Antw 1861; Schampavie, zangspel in 1 bedrijf, Antw. 1863; Een bruidegom; De verwachte schoonzoon; Hij is niet jaloersch, blijspel in 1 bedrijf; Het perelsnoer; Kermisklok doodsklok, drama, in 4 bedrijven, Bruss. 1873; Willem Rijnvisch, drama in 4 bedrijven, Geeraardsbergen 1873; Maagdelieve; Profiviat; De Markies op jacht, zangspel in 1 bedrijf, Antw. 1868; Als de kat van huis is, tooneelspel in 1 bedrijf, Antw. 1868; Veel geschreeuw en weinig wol, tooneelspel in 1 bedrijf, Antw. 1868; Leid ons niet in bekoring, drama in 5 bedrijven, Antw. 1870; De kap over de haag, tooneelspel in 4 bedrijven, Antw. 1870; De jenever, drama in 9 tafereelen, Brussel 1873; Het vijfde rad van den wagen, tooneelspel in 3 bedrijven, bekroond met den driejaarlijkschen prijs, Antw. 1869; Geef ons heden ons dagelijks brood, drama in 5 bedrijven, Antw. 1870. Zijne volledige schriften verschenen onder den titel: Tooneelwerken van Felix van de Sande, Brussel 1879. Daarna verschenen nog van hem: De geldwolven, tooneelspel in vijf bedrijven, met een voorspel; Een wolvennest in Brazilië, Brussel 1881; Tooneelstukjes voor kinderen, Brussel 1882; Tooneelstudiën, Antw. 1883-'84.

[Pieter Alexander Sandelin]

Sandelin (*Pieter Alexander*) geb. te Brussel 19 Febr. 1777, promoveerde in de rechten en werd na eenige ondergeschikte betrekkingen bekleed te hebben, in 1811 procureur des keizers te Amersfoort: drie jaar later benoemde koning Willem I hem tot vice-president van de rechtbank te Brugge. Hij werd lid van de Tweede Kamer, doch moest bij het uitbreken der Belgische omwenteling zijn woonplaats ontvluchten en zijn huis ter plundering aan 't gemeen overlaten. Hij vestigde zich te 's Gravenhage, werd op pensioen gesteld en met den titel van Staatsraad in buitengewonen dienst vereerd. Zijn sterfdag is 21 Juni 1857. Zonder van zijne Fransche en van zijne rechtskundige werken te spreken, vermelden wij: Jacob Cats zedelijke en meest bijzondere schoonheden, bijeenverzameld en op een alphabetische orde gebragt, 1822; Verschillende verslagen en bijdragen in de Handelingen der Brugsche Mratschappij van Tael- en Letterkunde, 1826-'28; Redevoeringen in de Tweede Kamer, 1829 en 1830.

[Jacob van der Sanden]

Sanden (*Jacob van der*), te Turnhout geb. 15 Oct. 1726, genoot zijn eerste onderwijs van zijnen vader, die schoolmeester was; hij studeerde vervolgens in zijne geboorteplaats en aan de Hoogeschool van Leuven. Nadat hij deze verlaten had was hij vele jaren werkzaam aan de Griffie der dorpen rond Turnhout en Antwerpen. In deze laatste stad kwam hij zich op 26 Juli 1753 metterwoon vestigen en op 25 Januari 1757 werd hij er benoemd tot secretaris der Teeken-Academie, in welke betrekking hij belangrijke diensten bewees. Van 8 Juli 1762 tot den dag van zijn overlijden, 23 Sept. 1799, was hij ook opsteller der Gazette van Antwerpen. De schriften door hem uitgegeven zijn: Antwerpsche faembazuyn van Pallas, dank en lof tot den adel der

beyde geslagten, en beste stadgenoten, aenmoedigende door Mildaedigheyd de werkzaeme konstzugt der queekelingen van de koninglyke academie en de oeffenaers der schoonkonsten in het uytvrogten van sneeuwe colossen, Antwerpen 1772; De bloeyende konsten of Lauwer-Krans van Apelles, door de koninglyke academie van Antwerpen opgezet Tooneelsgewyze aen haer Roemweerdigen queekeling Petrus Josephus Verhaghen, benoemd eersten schilder van H.K. en K.A.M.M. Maria Theresia en Josephus II. Als ook van Z.K.H. Carolus Alexander, Hertog van Lorreynen en Bar.... verwellekomt binnen Antwerpen 5 Juny 1774, Antwerpen 1774. Verder liet hij een handschrift na, handelende over de beeldende kunsten en kunstenaars, getiteld: Oud Konsttooneel van Antwerpen, gedicht in 3 dln., welk werk in het archief der stad Antwerpen berust.

[Johannes Conradus Andreas Sander]

Sander (*Johannes Conradus Andreas*), geb. te Woerden in Sept. 1776, was predikant bij de Luthersche gemeente te Zaandam, later te Haarlem, waar hij plotseling overleed 16 April 1838.

Hij schreef: Geschiedenis der Monniken en Monniken-orden, 2 dln., Haarl. 1822; Zedelijke zin en waarheid der Paradijsgeschiedenis, Zutf. 1818; De Bijbel en het menschelijk leven, elkander opheldernde openbaringen Gods, Amst. 1821; Wanklanken dezes levens of de droomen der jeugd beschouwd als afbeeldsels en waarborg van een hoogere wereld, Koog aan de Zaan 1824; Over den invloed der geloofsformulieren in de Protestantsche kerken, ald. 1825; Theophania, God in den Bijbel en het menschelijke leven, 2 dln, Amst. 1826; De Protestant en de Roomsch Katholijk zich vereenigende in de Kerk van Christus, Haarl. 1826; Levensbeschouwing toegewijd aan de beschaafde vrouwen, ald.; J.G. Liernur, Christendom en regtzinnigheid, 2 stuks, Arnh. 1829 en 1830.

[Gijsbertus van Sandwijk]

Sandwijk (*Gijsbertus van*), geboren te Spanbroek (N.-Holland) 16 April 1794, wijdde zich aan 't onderwijs, en werd, na eenigen tijd hulponderwijzer geweest te zijn, in 1812 onderwijzer aan de Fransche dorpsschool te Oude Niedorp, in 1814 te Schermerhorn, en in 1819 aan de Stadsburgerschool te Purmerende, waar hij in 1866 gepensionneerd werd en 3 Juni 1871 overleed.

Hij schreef een groot aantal leer- of leesboekjes voor de scholen en tot uitspanning voor de jeugd, die in hun tijd zeer geacht waren. Zijne schoolprenten, ook in den vorm van het Prentenmagazijn voor de jeugd, 8 jrg., 1841-'49, verbeterde dit artikel. Van eenige blijvende beteekenis is zijne Kronykmatige en geschiedk. beschrijving van Purmerend, (waar zijne geschriften uitgegeven zijn), 1839.

[Isaak Sannes]

Sannes (*Isaak*), geb. 1 Januari 1787 te Molkwerum, werd in 1807 predikant te Burum en Munnikezijl, in 1808 te Noordlaren, in 1818 te Noorddijk en in 1822 te Veendam, waar hij in 1856 overleed.

Behalve een Godsdienstig huisboek over den eersten brief van den Apostel Petrus schreef hij: De opkomst van Veendam, een drietal voorlezingen. Met eenige aanteekeningen, Veend. 1830; Munstersche bezweringsplaat in den Gron. Volksalmanak, 1839.

[Gerrit Cornelisz. van Santen]

Santen (*Gerrit Cornelisz. van*) schreef: Snappende Sytgen, trsp., 's Gravenh. 1620 en 1642; Lichte Wigger, trsp., Amst. 1617 en 1635; Van 't een op 't aer zo wordt men niet dol. Anders gezegt van den os op den ezel, 's Gravenh. 1624, 2e dr., Amst. 1637; Stomme boden ofte Brieven, 's Grav. 1625; Keuzelyke Neeltge, Delft 1625; Tiidverdriifies ofte Epigrammata, Delft 1626; Graefs-wandel-praetje, 's Grav. 1626; Gierigheidsmisprijzinge ende weldoens lof en loon, ald, 1629.

[Mr. Laurens van Santen]

Santen (*Mr. Laurens van*), geb. te Amst. 1 Febr. 1746, ontving zijne klassieke opleiding aldaar en muntte weldra uit onder de destijds talrijke Latijnsche dichters. Den 4 April 1767 werd hij jur. stud. te Leiden, prom. er 1772, doch kon geen professoraat erlangen, en bleef repetitor. De omwenteling van '95 maakte hem voorzitter van den municipalen raad, daarna curator der hoogeschool. In de laatste hoedanigheid bewerkte hij de oprichting van een leerstoel voor de Nederl. taal en welsprekendheid en de benoeming van Siegenbeek, z.a. tot hoogleeraar in die vakken. Hij overl. het volgende jaar, 10 Sept. 1798.

De titel van zijn eenig in onze taal geschreven boekske luidt: Rvvwe Proef over het Werktvigliike der Dichtkvnde, op eenige Taalen toegepast, door den Bvrger Lovw van Santen. Ten onderzoeke aan het Genootschap: Kunst wordt door Arbeid verkregen, Leiden (Sept.) 1796.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1855, bl. 96-103.)

[Matthias Sasbout]

Sasbout (*Matthias*), een Antwerpsch geleerde der 16e eeuw, leverde een Dictionnaire Francoys-Flameng très ample et copieux, Antwerpen 1579.

[Jan Sasse]

Sasse (*Jan*), geboren te Norg, 6 April 1830, werd Art. Lib. Mag. Phil. Dr. en vestigde zich te Nieuwveen.

Schr., behalve over onderwerpen - en als medewerker of red. van tijdschr., die tot het gebied van zijn wetenschappelijken rang behooren: De blaauwkous of ‘hoe geleerder hoe verkeerder.’ Zeer curieus voor vrouwen en meisjes, die iets van het ‘Bloomerisme’ weg hebben en die gaarne hunne respectieve echtgenooten onder den pantoffel zien, opgedragen aan alle wijsneuzen en verwaande dochteren van Eva, Zierikzee 1855; Humoristische quisquiliën, Amst. 1859; Humoristische phototypen, Dordr. 1866. De zevende zoon, blsp., Alfen 1876, Scheurkalender voor het huisgezin, ald. 1876. Hij was redacteur van Tisiphoné, Almanak aan Humor en Satire gewijd, 1857 en 1858, te Zierikzee uitgegeven en van De Rijnbode, in 1876 te Alfen verschenen, mede-red. van het Alg. Dagblad voor Nederl. en plaatste bijdr. in Vaderl. Letteroef., Europa, Volks-museum, Alm. voor Holl. Blijgeestigen, Humoristisch Album, Erato, Aurora, enz.

[Joost Sasselee]

Sasselee (*Joost*) tooneeldichter, schreef: De Ballingschap van Willem I, Prins van Oranje, trsp., Amst. 1738; De belachelijke Bankroetier, klsp. m. pl., ald. 1738.

[Mr. Napoléon Franciscus Carolus Josephus Sassen]

Sassen (*Mr. Napoléon Franciscus Carolus Josephus*), geb, te Hedel, 20 Aug. 1811, was lid der Eerste Kamer en overl. te 's-Hertogenbosch, 25 Januari 1876.

Naar aanleiding eener rechtskwestie, schr. hij de volgende stukken van plaatselijk-hist. waarde: Een woord over het eigendom, de beschikking en het bestuur van het ziekengasthuis en van deszelfs bezittingen en fondsen, te 's Hertogenbosch, 's Hert. 1849; Onderzoek naar den oorspr. en den eigendom van het Groot-Gasthuis te 's Hert., ald. 1849; Antw. aan den Weleerw. heer op zijne Nalezing der jongste geschr. betreffende het Groot-Gasthuis, ald. 1851; Antw. aan denz. op zijne Nieuwe proeve eener nalezing, enz., ald. 1853.

[Mr. Jacques N.G. Sassen]

Sassen (*Mr. Jacques N.G.*). Schr.: Inventaris der archieven van de stad 's-Her-

togenbosch, charters en privilegiebrieven, 's-Bosch 1865.

[August Hendrik Sassen]

Sassen (*August Hendrik*), geb. te 's Hertogenbosch, 6 Maart 1853, is sinds 1886 cand.-notaris, en gemeente-archivaris te Helmond.

Hij gaf uit: Historische en topographische atlas van Helmond, Helmond 1881, en schreef: De Heeren van Helmond, hunne afkomst, vrouwen en kinderen, ald. 1882; Geschiedenis van de schutterij der kolveniers te Helmond, ald 1882; (Met Mr. C.C.N. Krom), Oorkonden betreffende Helmond, 's Hertogenbosch 1884; Het schietspel, uitgeschreven door het schutsgilde der H. Catharina te Helmond en gehouden aldaar op Sinksen-Maandag 1886, ald. 1885; verschillende opstellen in Heraldieke bibliotheek, Navorscher, Maasgouw, Algemeen Ned. familieblad enz. Redigeerde sedert 1 Oct. 1883 het door hem opgerichte ‘Tijdschrift voor Noordbrabantsche geschiedenis, taal- en letterkunde.’ Een groot deel der daarin voorkomende opstellen en mededeelingen en bijna al de illustratiën zijn van zijne hand. Het tijdschrift vond onverdiend geene genoegzame belangstelling, en werd in Sept. 1886 gestaakt. Onder zijne red. en medewerking verscheen: Noordbrabantsche Volksalmanak voor 1889 en v.v., mede te Helmond uitgegeven.

[Arnold Sauwen]

Sauwen (*Arnold*), den 22 Maart 1857 geb. te Stockheim (Belgisch-Limburg) ontving zijne opleiding voor het onderwijs aan de Normaalschool van Lier en bekwam zijn diploma op 15 Juli 1876. Van 25 Mei tot 12 Sept. 1879 vervulde hij het ambt van hulponderwijzer te Reckheim, waar hij dan hoofdonderwijzer was tot 15 Juni 1880. Vervolgens werd hij onderwijzer te Antwerpen, waar hij den 30 Sept. 1886 zijn ontslag nam, om handelaar in papier te worden. Afzonderlijk gaf hij uit: Langs de Maas, Schetsen uit Limburg, met eene plaat naar de teekening van A. Goossens, Antwerpen 1882. Gedichten van Arnold Sauwen, Antw. 1890.

[Anthony Sayon]

Sayon (*Anthony*) behoorde tot een aanzienlijk geslacht van leden der regeering te Brugge, ontweek naar Nederland, na den val zijner geboortestad. Voor ons heeft hij alleen bekendheid door het huwelijk zijner dochter Barbara met Caspar van Baerle, dat te Rotterdam voltrokken werd, na aldaar 22 Sept. 1609 ten ondertrouw ingeteekend te zijn. De bruid stond toen onder de voogdij van haar oom Lernutius, den Lat. dichter.

Hij schr.: Congratulatie Aanden Grooten Capiteyn .... Mauritius van Nassau: Op Syne arbeydelycke, peryculeuse ende groot-dadighe Krygh-Tocht, van den jare 1605, Delft z.j.

(Dr. J.A. Worp in Oud-Holland, III, 256, 257).

[Jacobus Sceperus]

Sceperus (*Jacobus*), werd in 1633 predikant te Oostzaan en in 1638 te Gouda, waar hij in 1678 overleed. 't Is van hem bekend, dat hij in 1665 van den predikstoel hevig

tegen Johan de Witt uitvoer, waarom de regeering van Gouda voorloopig zijn bezoldiging inhield.

Hij schreef: Afscheidspredicatie van Oostzaan, 1621; Pilatus' bloedbad; Dankpredicatie over het innemen van Hulst, Gouda 1646; Nederlands geheugenis over de eeuwigdurende vreede, Amst. 1650; De netten des vleijers ontdekt, Amst.; Goudse Herder tegen P. van Limburgh; Tegen de Articulen der Remonstranten; Manasse tegen Ephraïm; Sluijtsteen aan de Nederlandse republiek, Amst. 1655; Geschenk gegeven op St. Nicolaas avond, Gouda 1658; Der ouden en hedendaagschen Dronckaerd, ald 1665; Schatboek voor krankbezoekers, Amst. 1671; De Chaldeen en Babyloniers onder de voet van den Koning aller koningen, Amst. 1673.

[Christiaan Schaaf]

Schaaf (*Christiaan*) dichter te 's Hage schreef met W. Frese van 1733-'72 verscheiden tooneelstukken als: De belachelijke Minnaer of Devote Serenade, klsp. m. pl., 's Hage 1737; Het levendig orgel, klsp., aldaar 1742; De Elektriciteit of Pefroen-met het schaapshoofd geëlectriseerd, Amst. 1746; De Inenting, klsp., aldaar 1768; De Courant, kl. blsp., ald. 1768; Edipus, trsp. naar Voltaire, Leid. 1769. Ook verscheidene gedichten alle uitgegeven door het kunstgenootschap: Ars superat fortunam. Schaaf is ook de uitgever van Samuel Sylvius, historische Tafereelen, dienende tot uitlegging op de Heidensche heele en halve goden, godinnen en outheden, enz., 's-Hage 1734.

[Dominicus van der Schaaf]

Schaaf (*Dominicus van der*), geboren te Franeker in 1753, studeerde in de godgeleerdheid, was eerst predikant te Minnertsga (Friesland) en ijverig patriot, werd in 1795 pred. te Limmen. Hij vroeg in 1708 zijn emeritaat en ging toen te Ouderkerk aan den Amstel wonen, waar hij 5 April 1831 overleed.

Schreef: Dichtstuk, ter verheerlijking van den Schepper in de werken der natuur, Alkm. 1819; De voortreffelijkheid en de bestemming van den mensch, Alkm. 1828; Verhandeling over het onderling verband, waarin alle schepselen tot elkander staan, Alkm. 1829.

[Mr. Jacobus Hendrik van der Schaaff]

Schaaff (*Mr. Jacobus Hendrik van der*),

16 Oct. 1767 te Amsterdam uit eene handelsfamilie geb., bezocht de Lat. scholen te Amst. en Schiedam, werd stud. te Utrecht in 1785, vocht als kapitein der burgerwapening bij Jutfaas, ging in hetzelfde jaar 1787 naar Leiden, waar hij in '88 prom.; hij werd eerst adv. in zijne geboorteplaats, woonde daarna, van 1795, te Heerenveen, Utrecht, Amst., 's Gravenhage, Zutphen, Arnhem en bij Velp, sedert 1815 wegens zwakke gezondheid niet meer praktizeerende. Van 1832 tot 1845 was hij te Amst. rechter en raadsheer in 't Hof, en overl. 11 Juli 1852.

Steeds vlijtig beoefenaar der historie en letteren, gaf hij verscheidene opstellen o.a. in Van Kampen's Magazijn, Mnemosyne, Konst- en Lbode, Letterk. Mag., Letterlievend Maandschrift, en Nieuwenhuis' Woordenboek; afzonderlijk eenige kleine geschr.: Vergelijking tusschen Ned. als gemeenebest in 1743 en als koningrijk in 1843, Amst. 1848; eene beschr. van Zutphen is niet verschenen, doch eenige Levensschetsen van eenige voorname mannen van Haarlem werden daar uitgegeven in 1844; politieke brochures, onder psd. Anon. Gelrus, enz. Zijn vriend Dr. J.T. Bergman, zie blz. 59, herdacht hem in Konst- en Lbode, het art. over hem in V.d. Aa's Biogr. Wdb. i.v. is zeer lezenswaardig, om hem in zijne veelzijdige letterk. werkzaamheid te leeren kennen.

[Mr. Joseph Gerard van der Schaaff]

Schaaff (*Mr. Joseph Gerard van der*), zoon van den voorg., geb. te Utrecht 3 Maart 1798, studeerde te Leiden in de rechten en promoveerde aldaar in 1825 onder prof. H.W. Tydeman op eene dissertatie De Canonicis Rheno-Trajectinis, welk geschrift, over een weinig bekend onderwerp handelende, toenmaals en ook later, de aandacht trok. Na zijne promotie zette hij zich in zijn geboortestad als advocaat bij het Hoog-Militair-Gerechtshof neder, waar hij weldra met den toenmaligen griffier bij dat Hof, Mr. Jacobus Scheltema, in aanraking kwam, met wien hij zijne historische en literarische studiën voortzette. Tot rechter in het kanton Aalten benoemd, bleef hij die betrekking tot 1855 bekleeden, sedert welken tijd hij eerst te Doesborgh woonde en later te Velp bij Arnhem, alwaar hij 21 October 1877 overleed. Behalve verschillende artikelen in juridische en andere bladen en een aantal verzen, schreef hij eenige letterkundige opstellen over treurspelen van Vondel, over de Haarlemsche dichteres Elisabeth Koolaart, geb. Hoofman, over Van der Palm, Te Water, Borger, enz.

[Jacobus Hendrik Laurentius van der Schaaff]

Schaaff (*Jacobus Hendrik Laurentius van der*), zoon van den voorg., geboren te Aalten 23 Februari 1845, studeerde te Leiden, doch was ten gevolge zijner slechte gezondheid, die hem noodzaakte verscheidene jaren eerst in Zwitserland en daarna in Duitschland verblijf te houden, verplicht de studie te laten varen. Hij woonde sedert te Utrecht en is thans te Haarlem gevestigd, zich voor zooveel zijn gezondheidstoestand het toelaat, met historische en letterkundige onderzoekingen bezighoudende. Schr. een als hs. gedrukt levensbericht van Mr. G. van Lennep; een brochure tegen Van Vloten, naar aanleiding van het geschil tusschen Fruin en Jorissen over Hogendorp; gaf in Ned. Spect. merkwaardige stukken uit over het Nepotisme, door De Witte van Citters (blz. 156) in zijne Contracten opgenomen. In verschillende

wetenschappelijke tijdschriften, jaarboekjes, dag- en weekbladen, enz. komen van zijne hand opstellen of artikelen voor, voornamelijk op historie, oudheidkunde, letteren en kunst betrekking hebbende, van welke eenige ook elders, o.a. in buitenlandsche tijdschriften, zijn overgenomen geworden.

[Jan Jacob Siemerink Schaap]

Schaap (*Jan Jacob Siemerink*), zich schrijvende **J.J. Schaap**, geb. 25 Dec. 1812 te Alkmaar, is handelaar in zijn geboortestad en besteedt zijne vrije uren aan 't schrijven van kleine verhalen en gedichten, welke geplaatst zijn in het Nederlandsch Museum, den Nederlandschen Volksalmanak, het Jaarboekje V.W., Het scheepje van 's Lands welvaren, den Tijdspiegel enz. Vele zijner verzen zijn afzonderlijk gedrukt en slechts in kleinen kring verspreid, doch niet verzameld uitgegeven.

[Diderick Schabaelje of Scabaelje]

Schabaelje of **Scabaelje** (*Diderick*) werd 1 Juli 1602 toegelaten tot de gemeente van de Waterlandsche Doopsgezinden bij den Toren te Amst.; hij werd daar vermaner en schr.: Spel des gheschils tot Athenen, ghenomen uyt het 17e Capittel van de Handelinghen der Apostelen ende in rijm ghesteldt. Amst. 1607.

[Jan Philipsen Schabaelje]

Schabaelje (*Jan Philipsen*) was in de eerste helft der 17e eeuw leeraar der Mennonieten te Alkmaar. Later vindt men hem als boekverkooper te Amsterdam.

Hij schreef vele theologische werken en een Historische beschryvinghe van het Leeven onzes Heeren Jezus Christus, en de omstandigheden van dien getrocken uit de vier Euangelisten, met leersame aanmerkingen en beschrijvingen der landen, steeden, plaatsen, bergen, rivieren en wateren verrijkt, gesteld naa ordre des tyds en in acht deelen verdeeldt, 3e dr. Leeuw. 1707. Als dichter is hij bekend door zijn Stichtelijke gezangen in sommige liederenboeken, als in het gees-

telijk Kruid-Hofke en in den Lusthof der Zielen of Claas Stapels Liedeboek.

[Jan Claesz Schaep]

Schaep (*Jan Claesz*) geb. te Wormerveer 12 Juni 1640, was dichter en werd de Wormerveersche Cats genoemd.

Hij gaf uit een Bloementuyntje, Wormerveer 1660, Amst. 1671, 1683, 1697.

[Herman Johan Aloysius Maria Schaepman]

Schaepman (*Herman Johan Aloysius Maria*) geboren 2 Maart 1844, te Tubbergen in Overijsel. Na voltooiing zijner theologische studiën te Kuilenburg en Rijsenburg, werd hij in 1867 tot priester gewijd, en in daarop benoemd tot tweeden secretaris bij den aartsbisschop van Utrecht. In Oct. 1868 met zijn neef, den aartsbisschop van Utrecht, naar Rome gereisd, kreeg hij dáár den titel van doctor in de theologie, Juli 1869 en bleef er tot na den afloop van het vaticaansch concilie. In October 1870 werd hij professor aan het Seminarie te Rijsenburg. Sedert 1880 is hij afgevaardigd in de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Tusschen 1877 en '85 bezocht hij Rome andermaal, en reisde in Europa van Noorwegen tot Turkije en Griekenland.

Zijne belangrijkste werken zijn getiteld: De Paus, 1866; De eeuw en haar koning, 1867; Vondel, 1868; Kerstnacht, naar W. Molitors mijsteriespel uit het Hoogduitsch in Hollandsche dichtmaat overgebracht, 1868; Het lied des konings, 1869; Verzamelde dichtwerken, bevattende: De Paus, Vondel, de Pers, S. Maria, de Zondares van Egypte, De eeuw en haar koning, 1870; alle te Amst. gedrukt. De Piusfeesten te Rome, 10, 11 en 12 April 1859; Losse herinneringen (Kath. Ned. Brochuren-Vereeniging) Utrecht 1871; De weg der waarheid en het leven, rede, ald. 1871; Napoleon, gedicht, ald. 1873; De Christelijke liefde, rede, ald. 1870; Parijs 1870-'71. Een gedicht, Amsterd. 1872. Met J.W. Brouwers, P.J. Koets en J.H. de Rijk bewerkte hij vier treurspelen van Vondel als: Adam in ballingschap, Peter en Pauwels, de Maagden en Maria Stuart, Amst. 1872. Een gedicht vóór eene voorlezing van B. van Meurs: De luchtballon getiteld, Utrecht 1872. Godsdienst en volkswelvaart. Eene studie over Katholicisme en Protestantisme, Utrecht 1875. Verder bijdragen in poëzie in den Volksalmanak voor Nederlandsch Katholieken, de Dietsche Warande, Aurora, enz., en kleinere geschr. Sedert 1871 is hij met Dr. Nuijens uitgever van De Wachter, een tijdschrift, sedert 1874 Onze Wachter getiteld. De Haagsche Stemmen 1887 v.v. bevatten eenige zijner opstellen.

[Cornelis Pietersz. Schagen]

Schagen (*Cornelis Pietersz.*), leefde in 't midden der vorige eeuw, gaf in het licht: Lofdicht op Alkmaar.

[Marten Schagen]

Schagen (*Marten*), geb. te Alkmaar in 1699, werd voor den boekhandel opgeleid, en legde zich tevens toe op de beoefening der godgeleerdheid, zoodat hij in 1727 het leeraarsambt bij de Doopsgezinden aanvaardde in de Friesche gemeente te Amsterdam

in de Arke Noachs. Later was hij predikant te Alkmaar en te Utrecht. Hij is een der oprichters van het letterk. gen. Dulces ante omnia Musae in 1759 en van de Mij. der Nederl. Letterk. te Leiden in 1766; hij overl. te Utr. den 20 October 1770 en werd op het Biltsche kerkhof begraven.

Zonder van zijne theologische werken te spreken, vermelden wij: Vermakelijkheden of uitgeleze keurstoffen over allerlei onderwerpen, 5 dln., Amst. 1734-'40; Historie der Waldenzen in de eerste twaalf eeuwen, Amst. 1732, ald. 1765; S.F. Rues, den tegenwoordige staat der Doopsgezinden in de vereenigde Nederlanden, Amst. 1746; ook beoefende hij de poëzie, blijkens zijn Lijkdicht op D. van Mollem, den eigenaar van de door Hoogvliet in dicht beschreven buitenplaats Zijdebalen.

[Gerrit Pieterse Schagen]

Schagen (*Gerrit Pieterse*), geboren te Schagen 1 Nov. 1573, kwam in zijne jeugd te Alkmaar en was in zijn tijd om zijne zeldzame geleerdheid beroemd. Zonder ooit ter school geweest te zijn, kende hij tien talen en zeven vrije kunsten; hij was een ervaren theologant, jurist en ingenieur. Hij oefende het beroep van boekbinder uit en overleed te Alkmaar 18 Juni 1616.

Behalve eenige losse gedichten in werken van anderen bestaat er van hem: Alcmaer, Lof-dicht, Amst. 1744, en 's-Hage 1745.

[Cornelis van Schaick]

Schaick (*Cornelis van*), geb. te Amsterdam 25 October 1808, was van 1838-1851 predikant te Dwingeloo, toen hij een beroep naar Suriname opvolgde; na aldaar zijn emeritaat verkregen te hebben, keerde hij naar zijne geboortestad terug, waar hij 28 Januari 1874 overleed.

Behalve een aantal leerredenen en andere godsdienstige werken schreef hij: Bladen uit grootvaders dagboek, Amst. 1844; God zorgt! of de handschoenmaker uit eene der achterbuurten van Amsterdam, Amst. 1847; Jakob. Een verhaal uit het tijdvak der Apostelen, 2 deelen, Amst. 1847; Tafereelen uit het Drentsche dorpsleven, Haarlem 1848, 2e druk 1858; St. Nicolaas vertellingen voor de jeugd, Schiedam 1849, 2e druk 1852; Dichtbundeltje voor de Surinaamsche jeugd, Haarlem 1845; Geest. Een volksverhaal, Schied. 1852; Vierstemmige feestgezangen bij de herinnering aan

het 250 jarig bestaan der Hervormde gemeente te Dwingeloo, Meppel 1850; Volksverhalen, Gotthelf naverteld, Sneek 1850; Naarden's jubelfeest op 12 en 13 Mei 1864 Amst. 1864; Novellen, Amst. 1864; Vader Machiel, een Drentsche novelle, Amst. 1865; De Manja, familietafereel uit het Surinaamsche volksleven, Arnhem 1866. Verder gaf hij eenige kinderboeken uit, en was medewerker in vele werkjes voor de jeugd, welke verhalen en vertellingen bevatten.

[Jan Baptist Schaken]

Schaken (*Jan Baptist*), te Lier geb. 1 Jan. 1737, schreef onder de zinspreuk: Op God betrouwt, noyt verflouwt. In zijne geboortestad was hij lid der Rederijkerskamer ‘De Groeienden Boom’, die op 10 Febr. 1765 van hem vertoonde: Orenans romijnschen edelman, ende twee volgeestige gezellen Pot en Kroes, gecomponeert door J.B. Schaken; op 15 Febr. 1767: Keyzer Carolus den V, treurspel; en op 7 Febr. 1768: David en Salomon, treurspel.

[Hendrik Christiaan Scharff]

Scharff (*Hendrik Christiaan*), geb. 1 Juni 1815 te Amsterdam, studeerde en promoveerde in de geneeskunde en vestigde zich eerst als geneesheer te Bergambacht, later te Oostzaan, en overleed in zijne geboortestad 27 Juli 1869.

Hij schreef: Lamoraal Graaf van Egmond. Historisch drama in 4 bedr., Amst. 1867, 2e dr. 1871. Behalve dit werkje verschenen van hem nog enkele brochures en bijdragen in tijdschriften van geneeskundigen aard.

[Jacobus Jan Theodoor Scharff]

Scharff (*Jacobus Jan Theodoor*) zoon van den voorg., geb. 25 Oct. 1841 te Bergambacht, studeerde aan het Luthersch Seminarium te Amsterdam en werd predikant bij de Luthersche gemeente te Harlingen; hij ging in Dec. 1868 in dezelfde betrekking naar Amsterdam, waar hij 23 Febr. 1869 overleed.

Hij schreef: Gedichten. Harl. 1866.

[Jan Scharp]

Scharp (*Jan*), uit een hierheen uitgewekene Engelsche familie geb. te 's Gravenhage 16 Aug. 1756, begon zijne acad. loopbaan reeds den 7 Mei 1773 te Leiden was pred. te St. Annaland (1778), te Axel (1780), te Noordwijk-Binnen (1788), en het laatst te Rotterdam (1789). In 1795 werd hij geschorst omdat zijne streng prinsgezinde overtuigingen hem niet toelieten het nieuwe staatsgezag te erkennen, in den vorm, die hem als kerkleeraar voorgeschreven was. Daarop werd hij pred. te Loga in Oost-Friesland en werd tijdens zijn dienst in die gem. door de universiteit te Duisburg eershalve bevorderd tot doctor in de theologie. Van 1800 tot zijn emeritaat was hij weder te Rott. werkzaam in zijne uitgebreide wetenschappelijke kracht en in de volle populariteit van zijn karakteristieke persoonlijkheid; hij overl. 2 Maart 1828.

Behalve zijne theologische geschriften, gaf hij uit: Geschiedenis en Costumen van Axel, 3 st., Middelb. 1788; Godgel.-hist. verh. over de gevoelens, de gronden, het

gewichtige, den voortgang, en tegenstand der verlichting in godsdienstbestrijding, Rott. 1793; Lierzang aan mijne landgenooten bij den oorlog van 1793, (opnieuw uitgegeven met een Tegen-lierzang, Rott. 1796;) Hist. brieven over den zich noemenden Frederik Gerard Meijer, geëxecuteerd binnen Rotterdam, den 26 Meij 1796, Rott. 1796, 3 uitgaven, en gevolgd door eenige twistschr. Gedachten op mijn veertigsten verjaardag, Rott. 1796; Slotvaers op zijne laatste leerrede, Rott. 1796; Dichtmatige redevoering op het Kersfeest van 1801; Kerkelijke redevoering ter 25ste verjaaring van den vervulden Evangeliedienst in verschillende gemeenten, gehouden te Rotterdam den 16 van Oogstmaand 1803, Rott. 1803; Oudheid- en geschiedkundige verhandeling over de beffen en halskragen, Rott. 1806; Inwijding der gehoorzaal van het Letterk. Gen.: Verscheidenheid en Overeenstemming te Rott. 1807; De vriend, die als uw ziel is: eene voorlezing, Rott. 1815; November 1813; Lierzang, Amst. 1815; Gedenkzuil van den Nederlandschen krijgsroem in Junij 1815, Amst. 1816; Ernstige gedachten in de laatste dagen van mijn leven, 's Hage, 2e dr. 1829. Ten tijde zijner ontzetting schr. hij eene Deductie, gevolgd door een nader geschr. over zijne remotie; vele zijner kerkelijke werken lichten de gesch. van zijn' tijd of van zijn persoon toe. Van zijne vlijtige beoefening der poëzie getuigen de werken van Kunstliefde en het Evang. Gezangboek. Algemeen bekend is zijne bewerking der hoogd. leerrede van Müllner; De Naam Jezus, Rott. 1795 en later, waarin de letter R vermeden is; ofschoon het eene letterk. knutselarij gelijkt, was de bedoeling daarvan denzulken een Kerstpreek te doen lezen, die voor het onderwerp, in den gewonen vorm behandeld, geene aandacht zouden hebben. Eenige wetenswaardigheden betreffende dezen merkwaardigen man, over wien nog geene wetensch. monographie bestaat, vindt men in:

(W.C. de Vletter, Levensschets, enz. van J. Scharp. Rott. 1828).

[Karel Scharten]

Scharten (*Karel*) geb. 9 April 1836 te Voorburg, studeerde in de godgeleerdheid aan het Luthersche Seminarium te Amsterdam, en werd in 1860 predikant bij de Evangelisch-Luthersche gemeente te Beverwijk; in 1867 werd hij predikant bij dezelfde gemeente te Leeuwarden en in 1875

bij de Hersteld Evangelisch-Luthersche gemeente te Leeuwarden en in 1875 bij die te Amsterdam.

Hij schreef: Beproeving, Gedicht, Amst. 1862; Orgeltoonen ter verheerlijking van den Zaligmaker. Uitgegeven ten voordeele van het nieuwe orgel in de Evangelisch-Luthersche kerk te Leeuwarden, Leeuw. 1869; Het leven van Jezus Christus den zoon Gods en Zaligmaker der menschen. In korte trekken voor kinderen beschreven, Leeuw. 1869; Een zestal misgrepen, aangetoond aan Dr. W.F. Loman, Ev.-Luth. Predikant te Amsterdam in zijnen brief aan Ds. L.C. Lentz, getit.: De verloren zoon en de Ev.-Luth. Synode van 1873, Amst. 1874. Sedert 1865 is hij medewerker aan het maandschrift De Christelijke Huisvriend.

[Jan Schatteman]

Schatteman (*Jan*), een Gentsch priester. bachelier in de godgeleerdheid en in de beide rechten, werd pastoor der Sint-Macariuskerk te Laerne (Oost-Vl.) waar hij in de eerste helft der XVIIe eeuw overl.

Van hem zag het licht: Het Leven van den Heylighen Macarius, patriarch van Antiochen, beschermer van de peste, inhoudende 't ghene ter eeren van desen H. Aerts-bisschop in verscheyden plaetsen gheschiet is, Met groote nersticheyt byeen vergadert door Heer Jan Schatteman, pastoor van S. Macarius-Kercke tot Laerne, Gent 1623.

[Antoon Willem Bernard Schayes]

Schayes (*Antoon Willem Bernard*), op 11 Jan. 1808 geb. te Leuven, waar hij aan het stadscollege zijne studiën begon en die voortzette aan de Hoogeschool. In Juli 1830 werd hij benoemd tot beambte aan de koninklijke bibliotheek van den Haag, uit welke betrekking hij zijn ontslag nam op 31 Dec. 1832, om naar Leuven terug te keeren. Voor zijne Fransche werken herhaalde malen bekroond, werd hij, op 11 Jan. 1847, lid der Academie van België, en op 25 Maart daarna, bewaarder van het Museum van Oudheden te Brussel, alwaar hij in die betrekking overleed op 8 Jan. 1859. Het eenige werk in de Nederlandsche taal door hem geschreven en uitgegeven is het: Dagboek der Gentsche Collatie, bevattende een nauwkeurig verhael van de gebeurtenissen te Gent, en elders in Vlaenderen, voorgevallen, van de jaren 1446 tot 1515, Gent 1842.

[Petrus Speckman van der Scheer]

Scheer (*Petrus Speckman van der*), geb. te Koevorden 28 Oct. 1820, was sedert 1845 uitgever, boekdrukker en boekhandelaar te Winschoten, waar hij 27 Sept. 1858 overleed.

Hij schreef: De Valtherbrug, haar Germaansche oorsprong en het waarschijnlijk doel, waarmede zij gelegd kan zijn. Een oudheidkundig onderzoek, Winsch. 1855. Bovendien schreef hij bijdragen over oudheidkunde in den Drenthschen Almanak, die indertijd te Koevorden werd uitgegeven.

[Emiel Scheerlink]

Scheerlink (*Emiel*), te Kerxken, bij Aalst, geb. 28 Sept. 1840, studeerde als geestelijke. Hij was achtereenvolgens van 1866 onderpastoor te Ooicke, van 1869 te Meerdonk, van 1872 te Oostakker bij Gent, daarna van H. Kerst te Gent en is thans pastoor te Keit (Maldegem). Sinds jaren leverde hij bijdragen in godsdienstige bladen, en hij liet afzonderlijk van de pers komen: Leven van den H. Henricus II, Hertog van Beieren, Koning van Lotharingen en Keizer van Duitschland, Gent 1874; Het Vlaamsche Lourdes of de vereering der onbevlekte maagd Maria aan de rots van Oostakker, Gent 1875, 1879; Leering der Internationale door eenen boerenjongen, Gent 1879; Levensschetsen der HH. Benedictus-Jozef Labre, Clara van Montefalco, Johannes-Baptista de Rossi en Laurentius van Brindisi, Gent 1882.

[Johannes Hendrikus Scheffer]

Scheffer (*Johannes Hendrikus*), geb. te Rotterdam 19 Februari 1832, werd na geringe voorbereiding, 19 Aug. 1852, stud. in de rechten te Leiden, keerde naar zijne geboortestad terug om eene andere bestemming te zoeken. Eerst in 1858 werd hij op de stedelijke secretarie geplaatst en regelde het gemeente-archief op het raadhuis. Toen dit met de andere stedelijke verzamelingen werd overgebracht naar het herbouwde Gemeenelandshuis van Schieland (Mus. Boymans), toonde hij zijne werkkracht en geschiktheid tot ontwerpen en regelen door het tot stand brengen dezer voorbeeldig georganiseerde inrichting. Zijn rusteloos streven om iets anders of beters aan archief en bibliotheek toe te voegen strookte geheel met zijne zucht naar afwisseling; de volharding liet hij aan den arbeid van anderen over, en had het voorrecht daarin bijgestaan te worden door zijn adjunct den heer F.D.O. Obreen, z.a., zoodat beider namen vereenigd voorkomen in de geschiedenis der Rotterd. verzamelingen en daaruit ontstane geschriften. Zijn medewerker was evenmin bij machte de overijling tot uitgave tegen te gaan, als om het met onmatigen ijver aangevangene te doen voortduren. Daarnaar moet veelal de inhoud en het uiteinde beoordeeld worden van hun nuttigen en hoogst belangrijken arbeid. Scheffer overleed 13 Febr. 1886.

De bedoelde geschr. zijn getiteld: Het geslacht van Hogendorp. Van de 14e eeuw tot op heden. Met 40 familie-wapens, door Obreen, Rott. 1867; - met overhaasting

beschreven; Rotterd. Historiebladen, ald. 1876 en v.v., - plotseling gestaakt; Roterodamvm illvstratvm. Beredeneerde beschr. van den geschiedk. atlas, 4 st. op last van B. en W. gedrukt, ald. 1868-'80. Na het vertrek van den heer O., doch met gebruikmaking van het door dezen bijeengebrachte, verscheen: Nederl. Familiearchief, als hs. gedr., Rott. 1878 en later, verscheidene genealogieën, en bovendien De grafelijke commissie - of Beveelboeken der hertogen Albrecht en Willem VI van Beyeren, 1392-1404 en 1404-'18; Sint-Autbaertus, de bakkers en het brood te Rott. 1400-1850. Hist. bijdrage tot wering der vervalsching van levensmiddelen, Leid. 1879; Alg. Nederl. Familieblad. Orgaan van de Vereeniging: Het Nederl. Familiearchief, Rott. 1883 en '84. Dit blad, met zijne overige verzamelingen, is thans vereenigd met het Geneal. Herald. Archief in Den Haag.

[Jacob Gijsbert de Hoop Scheffer]

Scheffer (*Jacob Gijsbert de Hoop*), geb. te 's Gravenhage 28 Sept. 1819, studeerde in de theol. en letteren te Leiden en Utr., en aan het Doopsgez. Semin. te Amst., was in 1843 leeraar bij de Doopsgez. gemeente te Hoorn, in 1846 te Gron., in 1849 te Amst., was sedert 1859 dertig jaar lang hoogleeraar aan het Seminarium van de Algem. Sociëteit der Doopsgezinden aldaar en is thans emeritus.

Hij schreef eene verhandeling over Lodewijk van Velthem in de Vaderl. letteroef. van 1837; Cupido, bloemlezing uit onze oude minnedichters, Amst. 1843, (zonder naam, met J. Tideman); Het Nederl. karakter der Maatsch. tot Nut van 't Alg., Amst. 1857; Overzicht van de geschied. der Doopsgez. Broederschap, Amst. 1860 en 1869; Geschied. van de Hervorming in Noord-Nederland tot op 1531, Amst. 1873; Verder opstellen in verscheidene verzamelingen, tijdschr. en jaarb., die onder zijn bestuur of zijne mede-red. werden uitgegeven, als: Werken der vereeniging voor Oud-Nederl. letterkunde, Braga, dl. 2, in Gruno, Waarheid in liefde, Vaderl. letteroefeningen, De Gids; De Navorscher, 1856-'60 onder zijn medebestuur, zijne art. onder psd., Constanter, Doopsgez., bijdragen, en in de Studiën en bijdragen op 't gebied der theologie.

[Wessel Scheffer]

Scheffer (*Wessel*), geb. 25 Juni 1823 te Amsterdam, studeerde en promoveerde te Leiden in de theologie, was van 4 Oct 1846 predikant te Amstelveen van 1853 tot '55 te Zwaag bij Hoorn, zes jaar te Enschedé, en is dit sedert Mei 1861 te Leiden.

Behalve vele bijdragen en recensiën in de Vaderlandsche Letteroefeningen, Tijdspiegel, Evangeliespiegel, de Godgeleerde Bijdragen, enz. schreef hij: Proeve eener zuiver Evangelische behandeling van den Heidelbergschen Catechismus, Amst. 1849; De meeningen des Heidendoms tegenover de leer des Christendoms, Amst. 1853; Open brief aan S. Gorter over de theologie van prof. J.H. Scholten, Leiden 1858; F.C. Bauer, Volledig en critisch overzicht van zijn werkzaamheid op theologisch gebied, (Bekroond door Teylers Genootschap), Haarlem 1868; Arthur Schopenhauer, de philosophie van het pessimisme, Leiden 1870; Wijsgeeren en wijsbegeerte van den nieuweren tijd, Leiden 1872; Het wijsgeerig pessimisme van den jongsten tijd, (bekroond door het Haagsch Genootschap); Leiden 1875.

[Adriana Jacoba Scheidius]

Scheidius (*Adriana Jacoba*) werd geb. te Delft 6 Aug. 1815 en woonde in de nabijheid van Leiden.

Zij schreef onder het pseudoniem van Thekla: Mademoiselle, Leid. 1868; Kleine steenen van een groot gebouw, Leid. 1869; De opvoeding en het middelbaar onderwijs der vrouw, Amst. 1871; Schetsen uit het vrouwenleven, (nog niet voltooid). Voorts enkele artikelen in de eerste nommers van Onze Roeping en in de Leidsche Dagbladen over dierenbescherming.

[Mr. Jan Filip Lodewijk Ernest Everard Scheidius]

Scheidius (*Mr. Jan Filip Lodewijk Ernest Everard*) geb. 12 Aug. 1830 te Arnhem, studeerde en promoveerde in de rechten, was griffier bij het voormalig Provinciaal Hof in Zeeland en vestigde zich daarna in zijne geboorteplaats.

Hij schreef: De tweelingen, een verhaal 2 dln., Dordr.; Ulbo Garvema, Een verhaal, Dordr., 1876, 3e dr. 1883; Isabella Stanley, Tiel 1877; Lichte en donkere dagen, Dordr. 1878; 3e dr. 1885; Een eerste stap, ald. 1880; De erfgenamen van Merlet, 2 dln., ald. 1884, 2e dr. 1885; Een blik in de wereld, 2 dln., ald. 1888 en verder novellen in Europa en andere tijdschriften, als: Liefde en coquetterie, Wat de liefde eener moeder vermag, Felix. Het kasteel Relstein, Margaret en Leonie of haat en liefde, De wraak van Piëtro, Maria, Arme Dora, Wie is de schuldige.

[Pieter van Schelle]

Schelle (*Pieter van*), geb. te Rotterdam, 16 Juli 1749, begon zijne studiën in de geneeskunde te Leiden 29 Maart 1765, waar hij praktizeerde. Ondanks het groote verschil in staatk. denkwijze, betoonde hij zijne welwillendheid aan Bilderdijk, gelijk aan andere letterkundigen. Na de omwenteling van 1787 vluchtte hij naar Duinkerken, waar hij overl. 28 Febr. 1792.

Hij schreef: Neerlands Heil bij de geboorte van Willem Frederik, Prins van

Oranje-Nassau, den 24 van Oogstmaand 1772, Leid. 1772; Leyden van het beleg der Spanjaarden verlost, gevolgt naar het Latijn van C.A. de Wetstein, Leid. 1772. Na zijn dood gaf Bacot, zie blz. 30, zijn verzen en prozastukken uit, onder den titel van Nagelatene opwakkeringen tot vaderlandsche moed en vrijheidsliefde, en Bilderdijk bezorgde te Dordr. in 1825 een uitgave van 's mans Heldinnebrieven.

[Willem Schellincx]

Schellincx (*Willem*) kan alleen eene plaats bekomen in een Wdb. van Letterkundigen, omdat hij in deze laatste hoedanigheid zich geopenbaard heeft als identiek met den gelijkn. schilder. Hij was te Amst. geb. in 1632, en vierde evenals zijne beide vrienden Hier. Sweerts en David Questiers, de broeder van Catharina, z.a., - zijn' jaardag op Lichtmis, 2 Februari; hij is in zijne geboortestad overl. in 1678, en werd 15 Oct. in de N.-Zijdskapel begraven.

Van zijne geringe dichtwerken vindt men iets in Klioos kraam, tweede opening, Amsterd. Vreugdestroom en dergel. bundels, vooral in De Olipodrigo, Amst. 1654, benevens in de Poëzy van gen. vriend Sweerts. In 1791 verscheen te Amst.: Het volmaakte en toegeruste schip, bestaende in fraaije gedichten ende aerdige liedekens, door Willem Schellinger. Een paar lofrijmers behooren tot den kring van den dichter-schilder; taal en inhoud wijzen op de zeventiende eeuw, terwijl eene naamsverandering in: ‘Willem Ses Stuyvers’ aan den vriend van Jeroen Jeroense doet denken; niet onwaarschijnlijk is het de lang in hs. gebleven zangbundel van Schellincx, die veel ten behoeve zijner kunst gevaren had en wiens ‘dagelijksche tijdkortingen in zee’ het eigendom werd van een drukker, die er een matrozenliede-boekje van gemaakt heeft, waartoe de inhoud uitsluitend dienen kon.

(Oud-Holland I, 150-163.)

[Mr. Pieter van der Schelling]

Schelling (*Mr. Pieter van der*) werd in 1692 te Rotterdam geb., studeerde aan het Athen. in de rechten en tevens in het **R**emonstr. Seminarium, werd in 1712 tot prop. bij de Broederschap toegelaten, en bediende in dien rang de kleine gem. te Nijmegen tot zijn beroep te Gouda in 1712. Tijdens zijn verblijf ald., werd hij 18 Sept. 1721 als jur. cand. en met zijn kerkelijken titel in het Leidsche studenten-album ingeschreven; hij verkreeg in hetzelfde jaar den graad van meester in de rechten, en in 1725 eervol ontslag uit zijn predikambt; vestigde zich te Rotterdam, waar hij zich met zijn schoonvader Cornelis van Alkemade, zie blz. 12, op historie en oudheidkunde toelegde en in 1751 overleed. Als oudheidkundige heeft hij zich bekend gemaakt door het aanvullen, voltooien en uitgeven der werken van zijn' schoonvader, het schrijven van: Hist. van het Notarisambt, Rott. 1745; De aloude vrijheid der Batavieren, ald. 1746, enz.; als dichter door lofrijmen vóór boeken en gelegenheidsdichten. Met Van Loon, blz. 477, twistte hij over de echtheid van Klaas Kolijn's [vervalschte] Rijmkronijk.

(Dr. Schotel, Leven v. Alkemade en v.d. Schelling, Breda 1833.)

[Cornelis Schellinger]

Schellinger (*Cornelis*), geb. op Terschelling, was eerst pred. op Ameland, vervolgens te Winsum, Baard en Huins, waar hij overl. 18 Maart 1720. Hij breidde het Hooglied Salomons, naar de vertaling van den zeer vermaarden Heer Johan Coccejus in vaarzen, uit en dit werk verscheen met zijn dichtkundige uitbreiding van Mozes' lofzang, Deut. 32, te Franeker 1687.

[Theodorus van Schelluine]

Schelluine (*Theodorus van*), geb. te 's-Gravenhage 23 December 1692, stud. sinds 5 Maart 1710 te Leiden, was achtereenvolgens predikant te Schelluinen, Heemstede, Zalt-Bommel en Amsterdam, waar hij in Maart 1776 overleed, 87 jaar oud.

Behalve zijne stichtelijke werken en gelegenheidsstukken, schreef hij ook gedichten; zoo is zijn boek getiteld: Bespiegelingen van een Christen, Amsterdam 1774 met verzen van zijn maaksel doormengd. Zijne overige gedichten zijn verspreid in de Boekzaal der geleerde Werelt, vóór de werken van zijn vrienden en tijdgenooten en onder de afb. zijner ambtsbroeders.

[Dirk Schelte]

Schelte (*Dirk*), geb. te Amst. 2 Oct. 1639, was daar juwelier, bewaarder der kostbaarheden in de bank van leening en diaken; hij behoorde tot den kring van Hieronymus Sweerts, z.a., wien hij bijdr. schonk voor de Koddige Opschr. van Jeroen Jeroense, die hem met een anagram: ‘Dischт lecker’ bedankte. Hij overleed in Maart 1715.

In de Ned. bewerking van: Honderdt geestige caracteren of uitbeeldingen van honerdt verscheidene personen van Richard Verstegen, z.a., Amst. 1705 en later, gaf hij de verjes achter elk karakter. Zijn gezamenlijke letterarbeid, waarvan de Mij. der Ned. Lett. het hs. bezit, is getiteld: De Rijmwerken van Dirk Schelte, in verscheidene verdeelingen geschikt, Amst. 1714.

[Paulus Cornelis Scheltema]

Scheltema (*Paulus Cornelis*), geb. te Franeker 14 December 1752, ontving een goede opvoeding, woonde tot 1787 op de State Oojens bij Franeker, verliet haar wegens de vervolgingen, week buitenslands en wijdde zich aan den landbouw. Door de revolutie van 1795 werd hij secretaris van Wijmbritseradeel en notaris te Sneek; later ontvanger der directe belastingen van

verschillende gemeenten, het laatst van Franeker, waar hij overl. 1 Juli 1835.

Behalve zijn geschr. over landbouw en veeteelt gaf hij uit: Verzameling van spreekwoorden, gezegden en anekdoten, benevens belangrijke geschied- en oudheidkundige aanteekeningen, meerendeels Vriesland en de Vriezen betreffende, 2 st., [dl. 2 uitgeg. en verm. door W. Eekhoff,] Franeker 1826; en Leeuw. 1831. De Mij. der Ned. Lett. te Leiden bezit van hem een hs.: Friesche spreekwoorden met verklaring; Twee Friesche brieven aan Mr. J.H. Hoeufft.

[Mr. Jacobus Scheltema]

Scheltema (*Mr. Jacobus*), broeder van den voorg., geb. te Franeker 14 Maart 1767, prom. in de rechten ald. en praktizeerde er, totdat de herstelling van 1787 hem naar St.-Omer en Burg-Steinfurt deed vluchten. Twee jaar later trouwde hij te Amst., had daar eene handelszaak op de Texelsche kade, doch maakte gebruik van de vrijheid om in Friesland terug te keeren, en toonde zijn ijver bij het volksfeest van zijne geboortestad. Spoedig had hij zitting in de tweede Nationale Vergadering, maar werd in Januari 1798 met meer anderen op het Huis ten Bosch gevangen gezet en eerst na 23 weken ontslagen. Achtereenvolgens maakten de omwenteling, Schimmelpenninck, de Koning van Holland en de Keizer hem raadsheer in 't Kampensche gerechtshof, lid van den Zeeraad in Den Haag, daarna van 't Bestuur der konvooien en licenten, vrederechter te Zaandam. Na de omwenteling benoemde de Souvereine Vorst hem tot griffier van het hoog gerechtshof van financiën en zeezaken; eindelijk werd hij in 1820 griffier bij het hoog militair gerechtshof te Utrecht, waar hij overleed 25 Oct. 1835.

Zijne letterk. werkzaamheid is in het hieronder aangehaalde werk beschreven; de belangrijkste zijner afzonderlijke uitgaven zijn: Nauwkeurig bericht van het volksfeest te Franeker op den 5den Maart 1795, bij gelegenheid van het verbreken der ketenen en het herstellen der poorten aldaar, Franeker 1795; Twee Redev. van Balthasar Bekker, 1804; Levensschets van Simon Stijl, Amst. 1804; Staatkundig Nederland, 2 dln., ‘met de kaart’, Amst. 1806; Redevoering over de brieven van P.C. Hooft, Amst. 1807; Anna en Maria Tesselschade, de dochters van Roemer Visscher, Amst. 1809; Peter de Groote, keizer van Rusland, in Holland en te Zaandam, in 1697 en 1717, 2 dln., Amst. 1815, 2e druk, Utr. 1842, vert. in 't Fransch door C.G. Verenet, ald. 1863; Vergelijking van de afschudding van het Spaansche juk in 1572 met die van het Fransche in 1813, Amst. 1814; Alexander, keizer van Rusland, in Holland en te Zaandam in 1814, Amst. 1815; De laatste veldtocht van Napoleon Bonaparte, Amst. 1816; Rusland en de Nederlanden beschouwd in derzelver wederkeerige betrekkingen tot op den jare 1724, 4 dln., Amst. 1819; Geschied- en letterkundig Mengelwerk, 6 dln., 17 st., Utr. 1825-'36; De Uitrusting en ondergang der Onoverwinnelijke vloot van Philips II in 1588, Haarl. 1825; Toevoegsels tot hetzelve, Haarl. 1828; Geschiedenis der Heksen processen, Haarl. 1828; Verhandeling over het bewerken van de geschiedenis der Nederlanden, Haarl. 1830; Over de volksgebruiken der Nederlanders bij het vrijen en trouwen, Utrecht 1832, en een aantal kleinere geschr. naar aanleiding der gebeurtenissen en onderwerpen van den dag; inzonderheid de uitvinding der drukkunst. Voorts vertaalde hij: Reintje de Vos van Hendrik van Alkmaar, naar den Lubecker druk van 1498, Haarl. 1826; en maakte weleens gedichten. Eindelijk plaatste hij een reeks van stukken in de navolgende

dagbladen en periodieke werken: de Republikeinsche en Leeuwarder couranten, Herakliet en Demokriet, de Nationale Schildwacht, Magazijn van De Bruyn, le Spectateur du Nord, de Arke Noachs, Sem, Cham en Japhet, de Spiegel, de Star, de Schouwburg, de Recensent, de Utrechtsche studentenalmanak, Euphrosyne, Vad. Letteroefeningen, Oud en Nieuw, Frisiaca, Archief voor kerkelijke geschiedenis van Kist en Royaards, enz.

(P. Scheltema, Het leven van Mr. J. Scheltema, Amst. 1849.)

[Pieter Scheltema]

Scheltema (*Pieter*), uit hetzelfde geslacht der beide voorg., geb. 5 Juli 1812 te Amsterdam, volgde daar de lessen aan het gymn., stud. aan het Athen., later te Utr., waar hij prom. over Hadr. Junius, 26 Maart 1836. Met het begin van 1837 werd hij praec. der Lat. school te Middelburg, destijds onder het bestuur van zijn acad. tijdgenoot Polman Kruseman en bleef daar tot aan de reorganisatie dezer school in 1842, waardoor hij gelegenheid had een werkkring te zoeken, voor hem meer geschikt dan het onderwijs. Hij vond dien in het archiefwezen, werkte eerst als bij vergunning in het archief der hoofdstad, kreeg 7 April 1848 eene benoeming als archivaris van Amst. en 12 Nov. 1850 als prov. arch. van Noord-Holland. Onder veel waardeering zijner kennis en hulpvaardigheid arbeidde hij tot weinig maanden vóór zijn dood, en overl. te Amst. 30 Jan. 1885.

Hij schreef: Oud en nieuw uit de vaderl. geschiedenis en letterkunde verzameld, 2 dln., 1844 en '47; De beurs van Amsterdam, 1846; Hendrik van Brederode

te Amsterd. in 1567, 1846; De ijzeren kapel der Oude of Sint-Nicolaaskerk, 1848; Het leven en de letterk. verrigtingen van Jacobus Scheltema, 1849; Cat. der boeken en hss. der Remonstr. kerk te Amst. 1849; Het archief der ijzeren kapel in de Oude of Sint-Nicolaaskerk te Amsterdam, 1850; De graaf van Leicester te Amsterdam in de jaren 1586 en 1587 (Werken 2e kl. van het Instituut, 1851;) Rembrandt, redevoering over het leven en de verdiensten van Rembrandt van Rijn, met eene menigte geschiedk. bijlagen, 1853; Aemstel's oudheid of gedenkwaardigheden van Amsterdam, 6 dln., 1855-'71; Aanw. der schilderijen, enz. op het raadhuis te Amst. 1864; Het archief van Amst. beschreven, 1862; Inventaris van het Amsterdamsche archief, 3 dln., 1866-'74; Inv. van het archief der gem. Alkmaar, 1860; en van het provinciale archief van Noord-Holland, Haarl. 1873; De oudste Regten van Amst. 1875; Hist. beschr. der schilderijen van het stadhuis te Amst. 1879, en een groot aantal bijdragen in onderscheiden jaarboekjes en tijdschriften. De meeste zijner werken zijn te Amsterdam gedrukt, die over Rembrandt in 't Fr. en Engelsch bewerkt. Na zijn dood gaf R.W.P. de Vries zijne letterk. nalatenschap uit als zevende deel van Aemstel's oudheid en schr. daarvoor een levensbericht.

(Aemstel's Oudheid, VII.)

[Nicolaas Scheltema]

Scheltema (*Nicolaas*), geb. 16 Nov. 1810, zoon van Petrus Nicolaas Scheltema, Lt. Kolonel, militie-commissaris sedert 5 Januari 1872, te Rotterdam.

Schr. belangrijke opstellen in de Rott. Historiebladen en in het Archief voor Kunstgesch. van Obreen.

[Jacobus Nicolaas Scheltema]

Scheltema (*Jacobus Nicolaas*), geb. 4 Febr. 1821 te Amsterdam, werd aldaar opgeleid tot het leeraarsambt bij de Remonstrantsche Broederschap en in 1844 tot candidaat bevorderd. In het volgende jaar aanvaardde hij, beroepen naar Zwammerdam en Woerden, zijne bediening en volgde in 1854 een beroep naar Gouda op. Alhier zich inzonderheid op de merkwaardige geschiedenis der stad toeleggende, regelde hij met Dr. C.A. Tebbenhoff, zie art., het stedelijk archief en werd in 1877 door den raad tot gemeente-archivaris aangesteld. Na een vijf en twintig jarig verblijf in Gouda, waar hij mede in vele andere betrekkingen werkzaam was, legde hij in 1879 zijn ambt neder en vertrok weder naar zijne geboorteplaats. Aldaar werd hij in 1880 tot Conservator bij de Universiteits-bibliotheek benoemd, en brengt er in bemoeiingen, hieraan verbonden en in andere historische en letterkundige werkzaamheid, zijn rusttijd door.

Schr.: Een nationaal gedenkteeken. Toespraak bij de onthulling van het monument voor de Gebr. De Houtman te Gouda op 1 Juli 1880, met geschiedkundige aanteekeningen; bewerkte en vermeerderde het 3e in hs. geblevene deel van De Lange van Wijngaarden's Geschiedenis der Heeren en beschrijving der stad van der Goude, in 1879; gaf met Dr. Tebbenhoff den Inventaris van het archief te Gouda (1325-1812) in 1876, en leverde nog vele losse stukjes, hier en daar in tijdschriften verspreid, meerendeels van godsdienstigen aard.

[Michaël Wilhelm Scheltema Ez.]

Scheltema Ez. (*Michaël Wilhelm*), geb. 13 October 1826 te Amst. waar hij aan het seminarium der Remonstrantsche Broederschap zijne opleiding ontving. Hij was achtereenvolgens pred. bij de Remonstr. gem. te Nieuwkoop, Zwammerdam en Woerden en later bij de Vereende Christelijke gemeente te Dokkum.

Hij schreef onderscheiden opstellen in Woorden van stichting, eene bloemlezing ten dienste der huisselijke godsdienstoefening, 's-Bosch, 1860, 2de dr., Leiden 1867; Schetsen, Dokkum 1866, 2de dr., 1867; Nieuwe bundel schetsen, Amst, 1873; Geschiedenis van de oprichting der Vereenigde Christelijke gemeente te Dockum in 1796 (met Dr. P.C. van Wijk), Amst. 1874. Met prof. L.W.E. Rauwenhoff en Mr. M.M. van Baumhauer is hij in 1870 en 1871 redacteur geweest van het Tijdschr. in het belang der Weezenverpleging, Leiden. Over dit onderwerp schreef hij: De weezenverzorging in vroegere en onze dagen, No. 26 der Algemeene Bibliotheek, Leiden. Verder gaf hij bijdragen in het Evangelisch Penningmagazijn, Godgeleerde Bijdragen, Gids, Letteroefeningen, Tijdspiegel, Castalia. Hij is oprichter, directeur en secretaris van de Maatschappij tot opvoeding van Weezen in het huisgezin, waartoe hij zijn ontslag als predikant te Dokkum nam en waaraan hij sedert 1874 al zijn tijd en krachten wijdt.

[Carel Steven Adama van Scheltema]

Scheltema (*Carel Steven Adama van*), geb. 25 Januari 1815 te 's-Grav., begon zijn acad. studiën te Leiden, 15 Sept. 1832, werd in 1839 pred. te Borsselen, welke gem. destijds eene kerk kreeg, in 1844 te Colijnsplaat, 1845 te Hoorn en in 1849 te Amsterdam, totdat hij emeritus werd en zich te Arnhem vestigde. Meer dan eene halve eeuw was hij werkzaam en vaak voorganger in zulke instellingen, die kennis en goede zeden bevorderen en de volksondeugden tegengaan. Zijne letterk. werkzaamheid strekte zich voornamelijk uit tot de gewijde en godsd. poëzie en de vertolking der Eng. romantiek van ernstige strekking.

Hij schreef: Immanuel, Kersdags-feestlied, Middelb. 1845; Lessen van levenswijsheid, eene geordende dichterlijke bloemlezing uit Salomo's spreuken, 's-Hertogenb. 1848; De spiegel der waarheid. Fabelen, Florian, naverteld. In den zangbundel der Hersteld Ev. Luth. gem. zijn van hem oorspronkelijk Gez. 12, 38, 39, 54, 67, 69, 405, 115, 223, 256, 259, 287, 329, 342, 363, 435, 436, 438, 481, 486, 487, 489, vertaalde Gez. 19, 40, 86, 113, 152, 266, 308, 317, van welke later enkele in den Bijbundel der Herv. en der Doopsgez. gem. zijn overgenomen. Hulde aan Willem Egeling, stichter der Nederl. Vereen. tot Afschaffen van sterken drank, Haarl. 1858; Perpetua en Miles Standish. Amst. 1859; Vriendschaps aandenken, Aanteekeningen op eene reis door Engeland en Schotland, Amst. 1862; Wat goeds ik in den vreemde zag. Schetsen uit de reisportefeuille, 2 dln. Amst. 1864; 18 Junij 1865 liederen, Amst. 1865; Kinderliederen, Dieffenbach nagezongen, Amst. 1870; Natuur en leven, 45 tweestemmige liederen naar Dieffenbach, Amst. 1870; Voor Zang en Bedestond, geïllustreerde liederen, naar Philip Phillips, Amst. 1872; Voor Huis en School, liederen 2 dln., Amst. 1870, '72; Zingt den Heer, vierstemmige liederen, 2 dln. Amst. 1873; Dient den Heer, liederen en verhalen, Amst. 1873; De inneming van Den Briel, voor de Ned. jeugd in feestzang herdacht, Amst. 1872; Het verhoor van Sir Jaspar. Dichterlijk verhaal naar S.J. Hall, met 20 gravures, Amst. 1873; Oranjeliederen, viertal liederen bij het 25-jarig feest der kroning van Z.M. Willem den Derde, Nijmegen 1874; Koning Willemshuis, liederen voor de feestviering op den 12den Mei 1874; Ons Gezangboek. Psalmen en gezangen voor bijzonder en openbaar gebruik, 1874. Als mederedacteur van het geïllustreerd maandschrift der Ned. Zondag-schoolvereen. De Familiekring, een aantal dicht- en prozastukken, o.a. overzettingen in dichtmaat van het boek Job, de Klaagliederen van Jeremia, een deel van Jesaia, enz. Voorts eene reeks van vertalingen uit het Engelsch, Fransch en Duitsch. Grootere en kleinere ascetische geschriften. vlugschriften, prenten, kinderboekjes, bijdragen in jaarboekjes, tijdschriften enz., in het algemeen een aantal kleine geschr. in dicht en ondicht, belangrijke onderwerpen, openbare aangelegenheden betreffende.

[Petrus Scheltus]

Scheltus (*Petrus*) wordt vermeld in het Leidsche stud.-album, als ingeschreven 11 Febr. 1731, Hagenaar en toen 25 jaar oud, en wordt ook genoemd als dichter van: de Natuur vergeestelijkt, enz. mitsgaders geestelijke Mengelstoffen, s-Hage 1730; Godverheerlijkende ziel of geestelijke Christen, 's-Hage z.j. Onder de Haagsche boekh. wordt hij echter niet vermeld; hij kan een lid geweest zijn der bekende uitgevers familie, waarvan Mr. Jacobus Scheltus, Mr. Paulus Scheltus en Mr. Isaac Scheltus hunne vermaardheid ontleenen aan het Groot-Placcaatboek, dat zij in de jaren 1682-1750 bewerkten en in 't licht deden zien.

[A. van Schelven]

Schelven (*A. van*), destijds predikant bij de hervormde gemeente te Gent en Brussel, schreef: Christelijke gezangen ten gebruike der Vlaemsche Evangelische kerk, Bruss. 1857; Feestrede gehouden in de Vlaemsche kerk te Brussel op Zondag 18 Aug. 1861,

over de hooge waerde, die de hervormde kerken in België van de XVIe eeuw aen hare geloofbelijdenis gehecht hebben, Bruss. 1862.

[Adrianus Cornelis Schenk]

Schenk (*Adrianus Cornelis*), geb. te Delft 11 Maart 1775, was ontvanger te Charlois van 1812-1835, en besteedde zijn vrije uren aan letteroefeningen en teekenkunst; hij overleed 17 Juli 1855. Met Barend Nieuwenhuizen (blz. 550) gaf hij uit: Keur van dichtbloemen, Amst. 1798. Voorts vertaalde hij in dichtmaat Young's Nachtgedachten, 's-Hage 1805-1823, 2de dr. ald. 1829; Bij het opsteken der Hollandsche vlag in Nov. 1813; De Letterkundige verdiensten van Mr. J. Meerman: Lofdicht, 's-Hage en Amst. 1819 en vele Bijdragen in den Muzen-Almanak.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1857.)

[Jan Schenkman]

Schenkman (*Jan*), geb. 1 October 1806 te Amsterdam, waar hij onderwijzer was, en zich onvermoeid met letterkundig werk bezig hield. Hij overleed aldaar 4 Mei 1863.

Behalve een groot aantal kleine verzen als bijdragen in almanakken of prentenboekjes geschreven, gaf hij afzonderlijk uit: Overpeinzingen van een eenvoudig burgerman op den 16den verjaardag van zijn zoon, 1850; Rekwest van Amsterd. jongens aan den Burgemeester der stad, 1850; Sint Nikolaas en zijn knecht, 1850; Hulde en dank aan het E.A. bestuur van Amsterdam, met diepen eerbied toegevoegd door de jeugdige rekwestranten dier hoofdstad, 1850; Oud en nieuw Berijmde voorlezingen en losse dichtstukjes, 1851; Wat een eenvoudig burger dacht bij de onthulling van het standheeld voor Rembrandt van Rhijn. Boertig dichtstukje, 1852; Jeremiade van Rembrandt van Rhijn in den avond van den 26 Mei 1852. Brief van St. Nicolaas aan zijne vrienden te Amsterdam. Luimig dichtstukje, 1852; Ontwerp van eene nieuwe belastingwet op de crinolines, 1858; Hnmoristische voorlezingen in proza en poëzy. Met eene voorrede van J. van Lennep en portr. des schrij-

vers, 1863, en voorts nog eene menigte kleine kinder- en rijmwerkjes, welke alle te Amsterdam zijn uitgegeven.

[Adolf Schepens]

Schepens (*Adolf*), op 13 April 1819, geb. te Selsate (Oost-Vl.), was toezichter in het Atheneum van Brussel, waar hij thans zijn pensioen geniet.

Hij gaf uit: Wulfaert de Nervier, vaderlandsch berymd tooneelspel in vyf bedryven, Brussel 1860; Orschaert, blyspel in één bedyf, Gent 1863; Robrecht de Duivel in Vlaenderen, tooneelspel in vier bedryven, Gent 1863; Jaakske met zijn fluitje, blijspel in twee bedrijven, Gent 1864; Joris de ticheldekker, tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1865; Eene kuur van Uilenspiegel, blijspel in één bedrijf, Gent 1865; Schijn bedriegt, blijspel in één bedrijf, Antw. 1866; Een Schildersmestdag, zangspel in één bedrijf, Gent 1866; De gewaande Bultenaar, zangspel in één bedrijf, Antw. 1868; Broederliefde, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1882.

[August de Schepper]

Schepper (*August de*), geb. te Vijnkt, bij Gent, 16 Oct. 1834, was vroeger hoofdonderwijzer te Lokeren, en daarna drukkeruitgever te Dendermonde.

Hij schreef: Arnold van Gonsdale, romantisch verhael uit de middeleeuwen, Gent 1856; Arme Julia, zedeschets uit onze dagen; Onheilsdagen, uit den tyd der Noormannen in België; Vier rouwgezangen, Ouden. 1860; Leven en sterven, eene mymering ter gelegenheid van het afsterven des heeren J. Lapeer, Lokeren 1862; De Sergeant-majoor, voorvallen in den Nieuwjaarsnacht, twee novellen van Zschokke; Magyaren en Serben; De nieuwe kasteelheer; De misdadiger na verloren eer; Loon naar werken, naar het Engelsch en Hoogduitsch. Verder vele losse stukjes in dicht en ondicht, in tijdschriften en nieuwsbladen.

[Mr. Gerard Antoni IJssel de Schepper]

Schepper (*Mr. Gerard Antoni IJssel de*), geb. te Deventer, 30 Mei 1810, begon zijne studie te Leiden, 13 Juni 1828, nam deel aan den veldtocht van 1830, prom. in de rechten en werd 1836 notaris te Olst, was lid der Prov. Staten, en van 1864-'67 van de Tweede Kamer. Hij overl. te Olst 22 October 1868. Het geslacht, waartoe hij behoorde, is mogelijk van Vlaamschen oorsprong en een zijner voorvaderen is dan de beroemde vice-kanselier van Christiern II, Cornelius Duplicius de Schepper. Dit gaf hem aanleiding om dezen kanselier tot onderwerp van zijn studiën te maken, zoodat hij, in vereeniging met den Gentschen bibliothecaris, baron de Saint-Genois, in 1856 te Brussel uitgaf: Missions diplomatiques de Corneille Duplicius de Schepper, dit Scepperus. Hieraan danken wij ook zijn werk, na zijn overlijden uitgegeven' getiteld: Lotgevallen van Christiern II en Isabella van Oostenrijk, koning en koningin van Denemarken, voornamelijk gedurende hunne ballingschap in de Nederlanden, Zwolle 1870. Voorts nog eenige brochures over 't verkiezingstelsel en over de armenwet.

[Jan de Scheppere]

Scheppere (*Jan de*), geb. te Gent omstreeks 1580, en aldaar waarschijnlijk in 1620 overleden.

Hij maakte onderscheiden Latijnsche gedichten en vertaalde uit die taal het werk van Erycius Puteanus Den lof der Nederlandsche jeugd. Hij liet in handschrift eene Geschiedenis der Nederlandsche oorlogen na, welke bij Daniël Heinsius te Leiden moet berust hebben. In 1619 gaf hij te Antwerpen den derden druk uit van de Historie van België, door zijnen grootvader, M. van Vaernewijck geschreven.

[Gelein Scheppers]

Scheppers (*Gelein*), Brugsche dichter der 17e eeuw, van wien bekend zijn: Vlaemsche vrede-feeste, bysonderlick ghehouden ende vertoont door die van Brugge ende 't Collegie 's Landts van den Vrye, in de triumphelicke vieringhe ende vreughtslof op Mars sterfdach, mits de publicatie van den langh-verwachten pays tusschen beyde de katholijcke kroonen van Spaignen en Vranckrijck ontstaen door het koninglick houwelick: uytghestemt door den hemelschen Mercurius aen de Hooghmogende Opper-leden 's Landts van Vlaenderen, Gendt, Brugge, Ipere en 't Vrye, door verscheyden ghedichten en blyé ghesangen, ghecomponeert by Gheleyn Scheppers tot Brugge, Brugge 1660; en het werk: Ghy siet hier de Lanckverhoopte Kermisfeest van Brugge, herstelt tot blijdschap derselve beroemde Mari stede, om te vereeren het alderhooghweerdighste dierbaer vergoten H. Bloedt Jesu Christi, omghedraeghen op den derden Meye 1670, nu verciert met verscheyde saemenspraecken ende liedekens, naer het leven ghetreft ende afghebeelt door Reusen, Fortuyne, Balletten, Pellicaen, Hemel en Helle, in rym ghestelt door Gheleyn Scheppers, Brugge 1670.

[Lucas Schermer]

Schermer (*Lucas*), geb. te Haarlem 5 September 1688, werd 1 Mei 1704 te Leiden stud. in de godgeleerdheid, moest wegens gebrekkige gezondheid, tot de rechten overgaan, doch overleed nog vóor zijne promotie. Behalve de letteren beoefende hij ook de schilderkunst. Men heeft van hem: Tempel van Saturnus of Oorlogsroem van 't jaar 1709, Haarl. 1710; Meleager en Atalante, trsp, Atalante in den hof van Kalidon, trsp., Amst. 1711. Hij had zijne verzamelde dichtwerken tot

op enkele blz. na voor de pers bewerkt; ze werden onder bijvoeging van een aantal lijkdichten uitgeg. door Pieter Vlaming als Lukas Schermer's Poëzy, Haarl. 1712, 2e dr. 1720, Amst. 1730, Rott. 1743.

[Pieter Gerard van Schermbeek]

Schermbeek (*Pieter Gerard van*), geb. 28 Jan. 1848, werd na zijn opleiding aan de K.M.A. te hebben ontvangen, 25 Juli 1867 benoemd tot 2en luit. bij het wapen der Genie, den 11 Dec. 1871 bevorderd tot 1en luit. en is sedert 7 Aug. 1877 Kapitein-Ingenieur. Met een daartoe verleend buitenlandsch verlof was hij in zijn vak werkzaam in Japan, ging op gelijke wijze als ingenieur naar China, en kwam vandaar terug in de laatste dagen van 1889.

Hij vertaalde: Erewhon, of over de bergen, Nijm. 1873. Na het halve-eeuwfeest der K.M.A. vermaakte hij zijne feestgenooten met een in zoogenaamde Nederl. hexameters geschr. heldendicht: De Odyssee van een Bredasch reunist. Een gedicht in vijf zangen, door Menno van Calfhoorn, Nijm. 1878. Tijdens zijn verblijf in Japan bewerkte hij daar een inlandsch sprookje: De musch met de geknipte tong, dat met zijn' Ned. tekst en een Japansch uiterlijk, als Shitakiri Suzume door inhoud, illustratie en uiterlijk de welverdiende aandacht trok. De Ned. Spect. gaf destijds fragmenten uit van een aantal zijner geestige brieven, aan zijne bloedverwanten gericht.

[Peter Jozef Scherpenseel]

Scherpenseel (*Peter Jozef*), geb. te Schinveld (Limburg) den 1 Dec. 1842, was te Brussel afdeelingsoverste in de universeele Lloyd Veritas en hoofdopsteller van het Repertoire Général de la Marine marchande du monde entier. Thans is hij in zending voor handels- en nijverheidsbelangen in Zuid-Afrika.

Behalve een paar Fransche werken, gaf hij uit: Schets over den politieken toestand der gemeente Schinveld, 1849-1869, in verband gebracht met de laatste kiezerskwestie, Luik 1870; De invloed der stereotypie in het Drukwezen, Bruss. 1873.

[Norbert Scherpereel]

Scherpereel (*Norbert*), te St. Denijs, bij Kortrijk, geb. den 15 Oct. 1811, studeerde voor den geestelijken stand en werd 28 Mei 1836 tot priester gewijd, toen hij reeds professor was aan het bisschoppelijk College te Brugge. In ditzelfde jaar werd hij professor van Rhetorica aan het College van Thielt, en van daar ging hij in 1839 naar de Hoogeschool van Leuven, waar hij den graad van baccalaureus in de godgeleerdheid behaalde. Van Leuven teruggeroepen, werd hij aangesteld als onderpastoor van de O.L.V. kerk te Kortrijk, in 1851 tot pastoor van St. Walburga, bij Veurne, en op 6 April 1853 tot pastoor van Dentergem, waar hij thans nog in bediening is.

Het door hem uitgegeven werk is getititeld: De Heilige Stephanus, eerste Martelaer van Christus, Patroon van Denterghem, met de geschiedenis der mirakelen van denzelfden heilige; gevolgd van eene geschiedkundige schets van Denterghem, Kortr. 1863.

[Daniel François Scheurleer]

Scheurleer (*Daniel François*), geb. te 's-Gravenhage den 13 November 1855, werd voor den koopmansstand opgevoed en bezocht hiertoe o.a. in 1873-74 de handelsschool te Dresden. De rijke musea, de uitmuntende opvoeringen in opera en schouwburg en de voortreffelijke concerten leverden volop materiaal voor studiën op het gebied van kunst. In het vaderland teruggekeerd besteedde hij de vrije uren, die hem zijne kantoorwerkzaamheden overlieten, aan het schrijven van opstellen in De Banier, Caecilia en Spectator, hoofdzakelijk van muziekgeschiedkundigen en critischen inhoud. Het gold hier voornamelijk het publiek te wijzen op de toen hier nog bijna onbekende werken van Wagner, Berlioz en Lint. In 1878 verscheen: Twee titanen der negentiende eeuw. Hector Berlioz en Antoine Wiertz, Haarlem 1878. 8o. In 1883 volgde: Mozart's verblijf in Nederland, en het muziekleven aldaar in de laatste helft der 18e eeuw, 's-Gravenhage, 1883. Een paar volgende jaren werden besteed aan het bijeenbrengen van eene muziekbibliotheek en het catalogiseeren daarvan: Catalogus der Muziekbibliotheek en der verzameling van muziekinstrumenten van D.F. Scheurleer, 's-Gravenhage 1885, en Catalogus enz. Vervolg, 's-Gravenhage 1887, 8o. (Niet in den handel). Gelijktijdig was ook de eerste hand gelegd aan eene reeks nieuwe uitgaven van Oud-Nederlandsche liedboekjes. Als zoodanig verscheen: Een deuoot ende profitelyck boecxken, inhoudende veel ghestelycke liedekens ende leysenen, die men tot deser tijt toe heeft connen gheuinden in prente oft in ghescrifte. Geestelijk liedboek met melodiën van 1539. Op nieuw uitgegeven en van eene inleiding, registers en aanteekeningen voorzien door D.F. Scheurleer, 's-Gravenhage 1889, terwijl eene facsimile uitgave der Souterliedekens van 1539 en eene heruitgave van den Ecclesiasticus van Fruytiers (Antwerpen 1565) volgen.

[Herman Diederik Johan van Schevichaven]

Schevichaven (*Herman Diederik Johan van*), geb. 14 Oct. 1826 te Nijmegen, wijdde zich eerst aan academische studiën, en wel te Leiden, waar hij 9 Sept. 1847 als jur. student werd ingeschreven, maar liet dit plan varen om zich in Engeland te vestigen, waar hij onder het psd.

Jacob Larwood een viertal werken in het Engelsch schreef over de Londensche parken, Uithangteekens, Het tooneel, enz. Na dien tijd reist hij steeds door Europa zonder ergens eene vaste verblijfplaats te hebben, doch houdt zich onderwijl met studie van geschiedenis, taal, epigraphiek, enz. bezig, waartoe de groote Europeesche boekerijen hem de hulpmiddelen verschaffen.

Hij schreef: Bijdragen tot eene geschiedenis der Bataven met kaarten, Leiden 1875; Epigraphie der Bataafsche krijgslieden in de Romeinsche legers, gevolgd van eene lijst van alle geregelde hulptroepen tijdens het Keizerrijk, Leiden 1881; thans is hij bezig met een werk over Nederlandsche voornamen.

[Samuel Reinier Johan van Schevichaven]

Schevichaven (*Samuel Reinier Johan van*), geb. te Heumen (Gelderland) 29 October 1837, werd 8 Dec. 1855 als theol. stud. te Utr. ingeschreven en prom. ald. in de godgeleerdheid in 1864 en in de wis- en natuurkunde in 1866. In 1864 werd hij leeraar aan de hbs. te Sneek, en in 1867 aan het stedelijk Gymnasium te Amsterdam, welke betrekking hij in 1881 nederlegde om verder uitsluitend directeur eener levensverzekerings-maatschappij te zijn; hij woont te Bussum.

Behalve eene menigte geschriften van zuiver wis- of natuurkundigen aard, schreef hij: De beteekenis en de waarde van het geloof op gezag, Utr. 1864; Eenige opmerkingen over Hoogere Burgerscholen, Sneek 1866; De Noord-Amerikaansche staat Minesoto, Amst. 1872; De landverhuizer, Amst. 1872-1874. In 1872 was hij medewerker van Iris, terwijl hij in 1871 in Onze Tijd twee stukken schreef: Het Beijersche woud en De middelbare scholen.

[Hermanus Schijn]

Schijn (*Hermanus*), te Amst. geb. in 1662, ontving daar eene geletterde opleiding, stud. te Leiden en te Utrecht in de geneesk., prom. in 1682. Als geneesk. te Rott. gevestigd, werd hij daar in 1686 door de Doopsgez. gem. tot het leeraarsambt geroepen; in 1690 werd hij voorganger in de gem. bij De Zon te Amst. en overl. daar in 1727.

Van zijne geschr. is zeer bekend: Korte historie der Prot. Christenen, die men Mennonisten of Doopsgez. noemt, Amst. 1711. Hiervan gaf hij eene Lat. vertaling en voegde er een tweede deel bij; van deze werd een Ned. uitgave bezorgd door M. van Maurik; Gerard Maatschoen vertaalde het werk andermaal, voorzag het van aant., Amst., 1738 en schr. daarop een Aanhangsel, Amst. 1745.

[Henricus van Schijndel]

Schijndel (*Henricus van*), geb. te Gemert (N.-Brabant) 9 Juli 1835, werd voor den geestelijken stand opgeleid; hij is R.K. priester, was vroeger hoogleeraar der wijsbegeerte, later hoogleeraar der godgeleerdheid te Maastricht, daarna in hoogere betrekking werkzaam.

Hij schreef: De goddelijkheid van 't gezag tegenover het liberalisme, 1871; De liberale gezagstheorie in hare historische ontwikkeling, 1873; De gezagstheorie van het liberale Nederland (volgens de schrijvers van ‘de Gids’) vergeleken met de

beginselen van 1789 en '93, 1874; Katholieke en moderne godsdienstwetenschap, 1874; De godsdienstwetenschap van het wetsontwerp op het hooger onderwijs aan de Nederlandsche grondwet getoetst, 1875. Al deze werken werden te 's-Hertogenbosch gedrukt.

[Simon Schijnvoet]

Schijnvoet (*Simon*), in 1652 te 's-Grav. geb. uit een' vader van Dresden afkomstig, vestigde zich later te Amst., was er bouwmeester, beoefenaar der teeken- en graveerkunst, verzamelaar van munten en zeldzaamheden, die door Abr. Bogaert (blz. 82) beschreven zijn en hield zich ook bezig met de letteren. Naar toenmalige gewoonte werd hij door zijne beschermers met verschillende betrekkingen begunstigd; het laatste was hij substituut van den Schout, voor zooveel diens ambt het aalmoezeniersweeshuis betrof, en woonde in dat gebouw. Hij overl. te Amst. den 29 Oct. 1727 en werd te Diemen begraven.

Van hem versch.: Kort-bondige Zinspreuken en zeede-lessen, Amst. 1689, benevens gelegenheidsgedichten. Meer bekend zijn zijne Lusthofs-sieraden, ald. in 2 folianten bij den kunsthandelaar F. de Witt uitgegeven; zijn broeder Jacob Schijnvoet graveerde de platen in den Schatkamer van Lud. Smids, naar zijne eigene teekeningen en die van Simon, wiens jongere naamgenoot hier volgt.

(Navorscher, 1887, '88.)

[Simon Schijnvoet]

Schijnvoet (*Simon*), een kleinzoon van den gelijknamigen Amst. onderschout.

Hij schreef: De kistkruiper of bedrooge vrijer, kluchtspel, Leid. 1776.

[Evert Schilderup]

Schilderup (*Evert*), geb. te Leiden, omstreeks 1788, gaf na het springen van het kruitschip in 1807 een lierzang uit, getiteld: Leydens ramp, geen Godsstraf, ten voordeele der ongelukkige Leydenaren, Amst. 1807. Deze stelling en de geheele toon van den lierzang vielen niet in den smaak van sommige menschen en 't regende tegenschriften, grootendeels om 't tegendeel te betoogen, of om die stelling als goddeloos te doen voorkomen, met name van den Amsterdamschen predikant D.C. van Voorst, die S. bij herhaling, doch

vruchteloos tot een mondgesprek uitnoo digde. (Zijn alle de christen-geestelijken huichelaars? of uitnoodiging tot een mondgesprek aan den maker van den lierzang, getiteld: Leydens ramp enz.) Intusschen maakte de critiek een 2en druk van den lierzang noodig; de schr. heeft nog eenige gelegenheidsgedichten gemaakt en is in 1808 overleden.

[Emiel Schiltz]

Schiltz (*Emiel*), op 27 Febr. 1865 geb. te Antwerpen, ontving aldaar zijn onderwijs en studeert thans de rechten aan de Hoogeschool van Leuven.

Van hem verscheen: Zangen en Verhalen, eerste gedichten, Antw. 1886.

[Hendrik Schim]

Schim (*Hendrik*), zoon van Pieter Schim, een liefhebber van de poëzie, werd te Maassluis geb. in 1695, was daar looier en leerhandelaar en overleed er in 1742.

Men heeft van hem: De heerlijkheid van Kristus en de kerk, Delft 1731; Bijbel- en Zededichten, Delft 1736; Dichttafereelen, bestaande in Hofdichten, (waarin: Koningsrust en [Delfs] Havenzicht,) Zinnebeelden en Zedezangen, Maassluis 1737 en een vers in het Panpoëticon van Arnoud van Halen.

[Jacob Schim]

Schim (*Jacob*), broeder van den voorgaande, geb. te Maassluis 8 October 1700 en aldaar overleden in 1762, vervaardigde lofdichten op de werken van zijn tijdgenooten.

Men vindt van hem, van zijn broeder en van zijn vader gedichten op de inwijding van het orgel te Maassluis in: Het heilig gebruik des orgels, vertoond in een leerreden over Ps. CI. vers 3-6 van Aegidius Francken, Delft 1734.

[Hendrik Jan Schimmel]

Schimmel (*Hendrik Jan*), geb. 30 Juni 1825 te 's-Graveland, waar zijn vader burgemeester en notaris was, werd voor de studie opgeleid, totdat de opheffing der inrichting, die hem daartoe in zijne geboorteplaats de gelegenheid schonk, aan zijn onderwijs een einde maakte. Van 1836 tot den dood van zijn vader in 1842, was hij op diens kantoor werkzaam, en vond toen een middel van bestaan op de bureau's van den Agent der Schatkist te Amst.; onder zwaren kantoorarbeid oefende hij zich zelven en had het voorrecht van het destijds belangrijk letterkundig verkeer in de hoofdstad. In 1849 kreeg hij eene betrekking bij de Handelmaatschappij, die hij in 1863 verwisselde met het directeurschap der Amsterd. Credietvereeniging; thans woont hij ambteloos te Bussum, vol belangstelling voor de letteren, inzonderheid voor het nationaal tooneel, en niet minder werkzaam als uitnemend en veelgelezen romanschrijver.

Hij schreef: Joan Woutersz., drama, Amst. 1847; Twee Tudors, drama, Amst. 1847; Gondebald, dram. gedicht, Amst. 1848; Giovanni di Procida, drama, Amst. 1849; Oranje en Nederland, dram. taf., Amst. 1849; Napoleon Bonaparte, eerste konsul, drama, Amst. 1851; Schuld en boete, drama, Amst. 1852; Verspreide

gedichten, Amst. 1852; Bonaparte en zijn tijd, Utr. 1853, 1859 herdrukt onder den titel van De Generaal Bonaparte en zijn tijd. Schetsen uit de Fransche revolutie (1797-1800); De eerste dag eens nieuwen levens. (De overgang van Enkhuizen in 1572), 2 dln., Amst. 1855; Sproken en vertellingen, Schied. 1855. In 1856 werd zijne Dramatische poëzy te Amsterdam in 2 deelen uitgegeven en nog een paar malen herdrukt. Een Haagsche Joffer. Hist. schets uit de 17e eeuw; Nieuwe gedichten, Amst. 1857; Hendrik Conscience beoordeeld, Gent 1858; Twee vrienden. Drie tijdvakken uit een leven, Amst. 1858; Het kind van Staat. Dram. taf., Amst. 1859; Mary Hollis, 3 dln., Arnh. 1860; Leidens ontzet, Gedicht voor mannenstemmen, Amst. 1862; Mylady Carlisle, 4 dln., Arnhem 1864; Struensee. Drama, Amst. 1868; Het gezin van baas van Ommeren (voor dertig jaren), 2 dln., Schiedam 1870; Sinjeur Semeyns, 3 dln., Schiedam 1875; Thorbecke-cantate, 's-Gravenhage 1876; Herinneringen, Amst. 1878; Zege na strijd, drama, ald. 1878; Juffrouw Bos. drama, ald. 1878; De kat van den Tower, ald. 1880; Verzoend, ald. 1882; De vooravond der revolutie, 1886; De kapitein der lijfgarde, Schiedam 1888. Als redacteur van De Gids, Nederland en Het Tooneel, medewerker aan de meeste onzer letterkundige tijdschriften, schreef hij daarin bijdragen in proza en poëzie, gelijk ook in verschillende jaarboekjes, almanakken, proza- en dichtbundels, enz. Zijne werken verschenen ook in afzonderlijke en meermalen herdrukte uitgaven. Van biogr. waarde is de dichtbundel: Innerlijk leven. Poëzie, Schiedam 1889.

(Dr. J. ten Brink, Ned. Lett. in de XIX eeuw).

[Gerrit graaf Schimmelpenninck]

Schimmelpenninck (*Gerrit graaf*), geb. 25 Februari 1794 te Amst., waar zijn vader, de latere Rp., toen adv. was, werd 12 Nov. 1812 stud. te leiden, doch veranderde van voornemen om een acad. rang te verwerven en ging in den handel, was van 1824-'32 dir. en pres. der Handelmaatschappij; trad daarna in het staatk. leven tot 1855, woonde verder op het landgoed Nyenhuis, waar zijn vader het ambtelooze tijdvak van zijn leven had doorgebracht en overl. te Arnhem, gedurende een tijdelijk verblijfaldaar, 4 Oct. 1863.

Schr. Rutger Jan Schimmelpenninck en

eenige gebeurtenissen van zijn tijd, 2 dln. 's-Hage 1845.
(Hand. Mij. Ned. Lett. 1864).

[Johan Frederik Schimsheimer]

Schimsheimer (*Johan Frederik*), geboren te Amsterdam 19 April 1805, bracht zijn leven in administratieve betrekkingen door en was tevens een ernstig beoefenaar der letteren.

Hij schreef: Urania, 2 dln., in verzen naar C.A. Tiedge, Amst. 1832; Verhalen voor kinderen naar C. Mohrle, Amst. 1839; Geestelijke poëzy, Amst. 1840; De regtvaardige en onregtvaardige geschetst door de Schrift, Amst. 1842; Verhalen en dichtstukjes voor jongelingen en jonge dochters, Amst. 1843; Het Mannakruikje, proza en poëzie, 10 dln. Amst. 1843-'52; Galleazzo Carracioli geschetst als mensch en als christen, Amst. 1844; Christelijke Bibliotheek of gedachtenverzameling uit vroegere schrijvers, Amst. 1845; Vijfhonderd bloemen op het veld der waarheid geplukt, Amst. 1848; Siewert Breukelaar als mensch en als christen geschetst, Amst. 1851; Letterkundige en zedelijke fabelen, zinnebeelden en vertellingen (poëzie), Amst. 1852; De Wachter, christelijk jaarboekje, Amst. 1860; Bijbellezingen van wijlen Da Costa, opgeteekend en medegedeeld, 7 dln., Amst. 1861-'75. Wijders een groot aantal vertalingen uit het Engelsch en Hoogduitsch, meest van godsdienstigen inhoud, onder anderen van Krummacher's werken in 10 deelen, Milton's Verloren Paradijs, enz.

[Adrianus David Schinkel]

Schinkel (*Adrianus David*), geb. te 's Hage 17 December 1784, werd voor het boekdrukken opgeleid in de vermaarde werkplaats der Scheltussen, destijds het eigendom van Mr. W.C. Vosmaer; later ging hij op andere drukkerijen werken, had dagelijkschen omgang met de geestelijken, dienst doende in de Theresiakerk in Den Haag, waardoor hij in staat was veel kennis op te zamelen en een aandeel in een drukkerij te bekomen. Tot 1845 bleef hij drukker, was steeds en vooral in zijn rusttijd werkzaam in het nasporen van meest hist. onderwerpen, gaf de uitkomsten daarvan, vaak als hs. gedrukt, in het licht; vormde eene kostbare verzameling van zeldzame boeken, handschr. en kunstvoorwerpen, die in onderstaande biogr. beschreven zijn, en overleed in zijne geboorteplaats, 25 April 1844.

Hij schreef: Aant. van Frans van Mieris, op zijne Beschr. van Bisschoppelijke munten en zegelen, van Utrecht in 't bijzonder, 's-Hage 1838; Albert Durer's dagverhalen zijner Nederl. reize in 1520-1521, met aant., ald. 1840; Opgave der hss. van Constantijn en Christiaan Huygens, benevens die hss., welke tot hun betrekkelijk zijn en voor weinige jaren onder derzelver nakomelingen nog berustende waren, ald. 1840; Beschrijving van het hs. der Batavia van Hadr. Junius, op de Kon. Bibl. te 's-Grav. berustende, uit de nagelaten papieren van Mr. G. van Lennep, ald. 1840; Iets over Gerard Schaep en over zijn verdienste omtrent de Penningk. en die van Nederland in 't bijzonder; over eenige Nederl. of in Ned. werkzaam geweest zijnde Medailleurs, gedurende de 17e eeuw; Bijdr. tot het karakter van Constantijn Huygens, ontleend uit aant. wegens het beheer zijner goederen, ald. 1842; Tweetal bijdr. betrekkelijk de boekdrukkunst, ald. 1844; Beschr. van een Triptycon en een Diptycon,

ald. 1845; Bijdr. tot de oude Nederl. Letterkunde, uit de verzameling van A.D.S. (in de Verslagen en Berigten der Vereeniging tot Bevordering der Oude Letterkunde); Oudheidk. Bijdr. Beschrijving van merkwaardige drinkglazen en bekers, onder welke uitmunten die van Anna Roemers en Maria Tesselschade, ald. 1848; Geschied- en Letterk. bijdragen, ald. 1850; Nadere bijzonderheden betrekkelijk Constantijn Huygens en zijne familie, alsmede eenige door hem vervaardigde dichtstukjes, ald. 1851; Handschriften en oude drukken (Incunabelen), deel uitmakende van de kunst- en letterverzamelingen van A.D.S., ald. 1853; Drijfkunst en Kunstdrijverij in Nederland: ‘Gedachtenisbeker voor Mr. M. Emants,’ medegedeeld door A.D.S., Honderd Christelijke zinnebeelden, naar Georgette de Montenay, staatdame van Jeanne d'Albret, de moeder van Hendrik IV, door Anna Roemer Visscher, uitgegeven naar het oorspr. hs. door A.D.S., 1854 (niet in den handel); Nadere bijzonderheden betrekkelijk Constantijn Huygens en zijne familie, 2de stuk, ald. 1856; Vervolg van de hss. en oude Drukken (Incunabelen) enz., deel uitmakende van de Kunst- en Letterverzamelingen door A.D.S., 1857, Voorts bijdragen in Algemeene Konst- en Letterbode, de Chronyk van het Hist. Gen. te Utrecht, Almanak voor Nederl. Katholieken, waarin hij schreef: Koningskroon van Hollands Grave Willem den Tweede, ook afzonderlijk uitgegeven, Amst. 1859.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1865).

[Jan Jacobsz. Schipper]

Schipper (*Jan Jacobsz.*), geb. te Amst. omstreeks 1618, werd er 28 Oct. 1637 in het boekverkoopersgilde opgenomen als geboren poorter en was ald. een vermaard uitgever, o.a. der werken van Cats. Zijne gedichten vindt men verspreid vóór de werken zijner tijdgenooten, vooral der door

hem uitgegevene, en voor het tooneel schreef hij: Ariane, trsp., Amst. 1644; Onvergelijkelijke Ariane, of verloste kuysheyt uyt Romen, aldaar 1646; later met veranderingen: Onvergelijkelijke Ariane in Thessaliën, ald. 1656; Thomas Morus den grooten kanselier van Engeland met 't verstooten der koningin Katrijne, trsp., ald. 1659; Verovering van Rhodes, met de onozele Bloed-schande, trsp., ald. 1741. In Bloemkrans van verscheidene gedichten, Amst. 1659, gaf hij twee stukken: Opwekking der stad Amsterdam tot het inhalen der koninginne van Groot-Brittanje en De Nieuwe Antichrist. Hij vertaalde uit het Fransch: De kracht der Liefde betoond aan de schoone Olimpia, kuysche Sylvia, en deugdelijke Melindo, en getrouwe Argens, Amst. 1641.

[Lieuwe Schipper]

Schipper (*Lieuwe*), geb. te Zaandam 30 September 1808, was schoolonderwijzer en woonde later zonder betrekking te Arnhem.

Hij schreef: Gedichtjes voor kinderen met een brief als voorrede van N. Beets, Haarlem 1838; Nieuwe versjes voor kinderen, Haarlem 1839; Dichtbundeltje voor de beschaafde jeugd, Amst. 1843; Nieuw dichtbundeltje voor kinderen, Amst. 1865; Kinderalbum, gedichten voor knapen en meisjes, Leiden 1870, 2e druk 1875; Engelen vergeet men niet, Luimige en ernstige muze, Dordrecht; De Liereman, luimige en ernstige muze, Amsterdam; Heidespruiten, Dichtstukjes uit vroeger en later leeftijd, 2e druk, 1875; Luim en ernst, dichtstukjes, Leiden 1875, o.a. verbeterde uitg. van vroeger uitgeg. dichtstukjes.

[Johannes George Schlimmer]

Schlimmer (*Johannes George*), geboren te Rotterdam 23 October 1833, studeerde sinds 20 Dec. 1853 te Utr. in de letteren en promoveerde in die faculteit in 1860. Hij was van 1861 tot 1868 conrector te Doesburg en is sedert laatstgemeld jaar rector te Tiel.

Behalve Lat. werken en eenige opstellen van geschiedkundigen aard in het tijdschrift Onze dagen - dat onder zijne hoofdred. stond, doch een kort bestaan had - schreef hij: Handboek der Romeinsche antiquiteiten, Gron. 1870, en eene verkorting van dit werk; Kinderen van den Winter. Schetsen en novellen, Tiel, 1879; Onze Nationaliteit, Tiel 1871; Oude Aardrijksk., Gron. 1879; Leerboek der Oude Aardrijksk., ald. 1880; Vier redev. van Cicero, van inl. en aant. voorzien, Leid. 1886. Met Dr. Z.C. de Boer: Wdb. der Grieksche en Romeinsche Oudheid, Haarl. 1889.

[Lodewijk van der Schoepen]

Schoepen (*Lodewijk van der*), op 19 Oct. 1850, geb. te Turnhout, vestigde zich op driejarigen leeftijd, met zijnen vader, die bediende der accijnsen was, te Antwerpen, alwaar hij zijne humaniora voltooide in het Jezuïetencollege en in 1868 koopmansklerk werd. Zijne vrije uren wijdde hij aan de letterkunde en zoo werd hij in 1876 opsteller voor rechtszaken in het Antwerpsch journalisme, opsteller van het Nieuw Nederlandsch Tijdschrift, Antw. 1881, Tongeren 1882-'83; van het Weekschrift De Vlaamsche Lezer, Tongeren, 1882-'83; van het veertiendaagsch Tijdschrift De

Ontwaking, Antw. 1883-'84; en hoofdopsteller van het Antwerpsch dagblad De Scheldegalm. Onder den deknaam Lod. van Turnhout leverde hij de novelle: De Waarheid gedurende éénen Dag, Antw. 1880 en onder den deknaam Leopold Jansz. den roman: Het geheim des Duivels, Antw. 1883. Op zijnen echten naam verscheen: De Helden van 't Christen Geloof, Mechelen 1881; Edward, een spiegel voor lichtzinnige jongelieden, in navolging van F. Hoffmann's hoogduitsch, Mech. 1881; De Weezen, Mech. 1881; Broeder en Zuster, verhaal, Mech. 1881; De Kerk der Catacomben, korte schets naar de beste bronnen, Mech. 1881; De onafhankelijke Zedenleer, Mech. 1882; Eene wereld ontdekt, Christoffel Colombo's leven en streven, beknopte schets naar de beste bronnen, Me 1883; De Wereldomvaarders, vermaarde zeereizen om den aardbol, sedert Magelhans tot op onze dagen, Gent 1884; Regina en Lucia, Mech. 1884; Meester en slaaf, Mech. 1884; Het Siberisch Meisje, Mech. 1884; Karel de Groote en zijn Tijd, Mech. 1884; De Schapershut, Mech. 1885; Het achtste Gebod, Mech. 1885; Eene Boeting, Mech. 1885; St. Maarten, Mech. 1885.

[Peter Scholier]

Scholier (*Peter*), als Latijnsch schrijver bekend onder den naam van Scholirius. Hij werd geboren te Antwerpen in 1582, en studeerde te Leuven in de wijsbegeerte, doch zonder daarin te slagen. Op dertigjarigen leeftijd kwam hij nogmaals aan de Leuvensche Hoogeschool en toen verwierf hij den graad van licentiaat in de beide rechten. Daarna ondernam hij eene kunstreis door Italië, keerde na zes jaren terug, trad toen te Leuven in het huwelijk en vestigde zich daarna voor goed te Antwerpen, waar hij verscheidene jaren schepen was en overleed op 16 Nov. 1635.

Onder het pseudoniem Antonius Magirus, gaf hij in de Nederlandsche taal een werk uit getiteld: Koock-Boeck, oft familieren Keucken-Boeck, leerende hoe dat men alderhande Vleesch, Vogelen, Wildtbraedt, ende Visch koken sal, ende wanneer alderhande Spyse ende Wyn op haer beste is. Oock alle manieren van Salaet te maken. Ghemaeckt door M. Antonius Magirus. Ghedruckt naer de Lovensche Copye, ende op veel plaetsen verbetert, Antw. 1655.

[Cornelis Scholl van Egmond]

Scholl van Egmond (*Cornelis*), geboren te Delft in 1777, begon zijne studiën te Leiden, 12 Septemb. 1795, was eerst conrector aan de Latijnsche school te Haarlem, later rector te Delft, en overleed te Nijmegen 16 December 1850; hij beoefende de poëzie en gaf in 't licht:

Redevoering ter gedachtenis van J. Nieuwenhuysen met de gezangen en dichtstukken bij deszelfs lijkfeest te Haarlem gevierd, Haarlem 1806; Gedachten bij de overstrooming van Januarij 1820, Delft 1820; Aan mijnen vriend M.C.J. v.d. Kerckhoven van Groenedyck bij zijne bevordering tot Doctor in de Geneeskunde, Leiden 1826.

[Joos Schollaert]

Schollaert (*Joos*), in 1564 geb. te Geeraardsbergen, waar hij verscheidene jaren bestuurder was van het College en overleed op 24 Jan. 1608.

Buiten eenige Latijnsche werken, schreef hij de volgende Nederlandsche tooneelstukken: Acharistus; Eugenia; Joannes Damascenus; H. Adrianus en Gedeon; Liederic, forestier van Vlaenderen; H. Bartholomeus; Holofernes en Judith.

[Cornelis Scholman]

Scholman (*Cornelis*), werd geboren in Noord-Brabant en studeerde te Rome; daarna vestigde hij zich in Zuid-Nederland, waar hij vele jaren met Roomsch-Katholieke boeken en schoolwerkjes colporteerde. Den 6 Januari 1862 overleed hij te Droogenbosch in den ouderdom van 56 jaren.

Zijne letterkundige nalatenschap is: Berymde schets eener pelgrimsreis naer Rome 1838-41, Mechelen 1843-44; Uitboezeming aen J.B. Malou; Reis door de hel, zededicht; Gouden eerekroon van Jesus en Maria, of de Litanie van O.L. Vrouw in de Mei, in dichtregelen, Tienen 1845; Gedicht op het laetste oordeel, Michel Angelo's onvergelykelyk Meesterstuk, 1849; De dood van den aertsbisschop van Parijs n.h. Fr., 1850; Kort begryp van alles, wat een christen mensch moet gelooven en doen, 1853; Godvruchtige liedekens, dienstig voor de schooljeugd; Meilied. Al deze werkjes werden te Tienen gedrukt.

[Henricus Petrus Scholte]

Scholte (*Henricus Petrus*), geb. te Amst. in 1806, bezocht in 1826 en '27 het Athenaeum ald., liet zich 20 Mei 1829 inschrijven als theol. stud., werd cand. in de theologie en beroepen als pred. te Doeveren c.a., nabij Heusden. Ten gevolge zijner geschillen met het Ned. Herv. kerkbestuur, waarover reeds in art. H. de Cock, blz. 161, gesproken werd, scheidde hij zich van de kerk af, werd afgezet en vertrok naar Noord-Amerika. Over zijn ontslag zie men het blz. 589 vermelde geschr. van C.W. Pape; de meeste brochures over deze zaak en ook hetgeen hij daarover uitgaf, worden genoemd in den Cat. der Bibl. van de Mij. der Ned. Lett., Leid. 1887, II, 359, 360.

[Kaspar Scholten]

Scholten (*Kaspar*), priester te Antwerpen omstreeks het midden der 17e eeuw, is de dichter van Den Oprechten Weghwyser naer het eeuwigh Leven, Antw. 1664.

[Wessel Scholten]

Scholten (*Wessel*), geboren te Amsterdam 8 Mei 1785, studeerde en promoveerde in de theologie te Utrecht, was predikant te Vleuten, te Harderwijk en eindelijk aan de Gasthuiskerk te Delft. In 1851 verzocht en verkreeg hij zijn emeritaat, en vestigde zich te Leiden, waar hij overleed 5 December 1856.

Behalve zijne theologische werken noemen wij: Gedachten over het ter sprake zijnde sluiten van een Concordaat met den Pauselijken stoel door Christophilus, Amst. 1841; Toespraak aan de R. Catholieke Priesterschap der Nederlandsche zending door Anti-Romanus, Amst. 1845; Wat staat Europa, wat staat Nederland te doen bij de gebeurtenissen van Frankrijk? 's Hage 1848; Gasthuiskerk en Gasthuispredikant te Delft, kort geschiedkundig Overzigt, Leiden 1853; voorts schreef hij verhandelingen in De Vriend des Vaderlands en in Sprenger van Eyk's Fakkel.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1857.)

[Johannes Henricus Scholten]

Scholten (*Johannes Henricus*), zoon van den voorgaande, geboren 17 Augustus 1811 te Vleuten, studeerde in de godgeleerdheid en letteren, en promoveerde in beide vakken in 1835 en 1836. Hij werd twee jaren na zijne promotie, in 1838, predikant te Meerkerk, in 1840 hoogleeraar aan het Athenaeum te Franeker, in 1843 buitengewoon, en in 1845 gewoon hoogleeraar aan de hoogeschool te Leiden. Hij gaf zijn laatste college den 14 Juni 1881 en leefde nog als emeritus tot den 10 April 1885.

Hij schreef: De leer des Vaders, des Zoons en des H. Geestes. Eene bijdrage tot de kennis van het wezen des Christendoms, Haarl. 1845; Over het godsbegrip van Krause. Brief aan J. Nieuwenhuis, voormalig hoogleeraar der wijsbegeerte, Leid. 1846; Mr. C.W. Opzoomer op het gebied der godgeleerdheid en wijsbegeerte beoordeeld. Eene bijdrage tot verdediging van het Christendom op het hedendaagsch standpunt der wetenschap, Utrecht 1846; De leer der Herv. kerk in hare grondbeginselen uit de bronnen voorgesteld en beoordeeld, 2 deelen, Leiden 1848-50 (herdrukt 1860); Antwoord aan Mr. Is. da Costa, Leid. 1852; Histor. krit. inleiding tot de schriften des Nieuwen Testaments, Leiden 1853-56 (niet in den handel);

Geschiedenis der godsdienst en wijsbegeerte, Leiden 1854 (in het Hoogduitsch vertaald door Redepenning, en in het Fransch door A. Réville onder den titel van: Manuel d'Histoire comparée de la philosophie et de la religion, Parijs en Straatsburg 1861); Geschiedenis der Christ. godgeleerdheid, gedurende het tijdperk des Nieuwen Testaments, Leid. 1856 (niet in den handel); De vrije wil. Kritisch onderzoek, Leid. 1859 (door C. Manchot in het Hoogduitsch en door Dr. F.C. van Goens in het Fransch vertaald in de Revue de Théologie et Philosophie, Lausanne 1875); Het kritisch standpunt van C.W. Opzoomer, Amst. 1860; Over de oorzaken van het hedendaagsche materialisme, Amst. 1860 (in het Fransch vertaald door A. Réville, 1860); De oudste getuigenis aangaande de schriften des N.T.'s, Leid. 1860 (vertaald in het Hoogduitsch door C. Manchot, Bremen 1867); Het Evangelie naar Johannes. Kritisch historisch onderzoek, Leiden 1864 (in het Fransch vertaald door A. Réville, in het Hoogduitsch door H. Lang, Berlin 1867); Supranaturalisme in verband met Bijbel, Christendom en Protestantisme. Eene vraag des tijds beantwoord, Leiden 1867; De doopsformule, Leiden 1869; Het oudste evangelie. Critisch onderzoek naar de samenstelling, de onderlinge verhouding, de historische waarde en den oorsprong der Evangeliën naar Mattheus en Marcus, Leiden 1868 (in het Hoogduitsch vertaald door Redepenning, Elberfeld, 1869, in het Fransch door C.G. Chavannes onder den titel La libre recherche, Parijs en Londen 1875); Het Paulinische Evangelie. Critisch onderzoek van het Evangelie naar Lucas, Leiden 1870; De apostel Johannes in Klein-Azië. Historisch-critisch onderzoek, Leid. 1871 (in het Hoogduitsch vertaald door B. Spiegel, Berlijn 1872); Is de schrijver van het boek der Handelingen dezelfde als die van het derde Evangelie? Leid. 1873; Strauss en het Christendom (in het Engelsch vertaald door Wicksteld in de Theological Review, 1873); Strauss en de godsdienst (id. 1874). Voorts gaf hij in 1853 uit een bundel leerredenen, tusschen 1840 en '47 een drietal Latijnsche redevoeringen, en bijdragen in onderscheiden tijdschriften als de Bijdragen van Willes en Dresselhuis (1844), Jaarboeken van Wetenschappelijke theologie (1848-50), Godgeleerde bijdragen (1855-58), in het Bijbelsch woordenboek de woorden betreffende de inleiding tot de boeken des N.T.'s; verder in den Tijdspiegel (1875) het Theologisch Tijdschrift (1876) en het Christelijk Album (1866-'72), en twee verhandelingen in de Bibliotheek van godgeleerde Letterkunde van Maronier.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1886.)

[Adamus Christianus Schonck]

Schonck (*Adamus Christianus*), geboren in 1731, was rector te Breda en overl. in 1775; op zijn destijds nog ongewoon verlangen werd hij te Teteringen bij Breda begraven, waar voorheen een grafzerk met opschrift zijne rustplaats aanwees.

Hij schreef: Herders- en Visscherszangen, Brieven, Klink- en Mengeldichten, Arnhem 1753; Het Begin van Babels val ofte Goddelijke Almagt en regtvaarde wraak in het omgekeerde Lissabon, Arnhem 1756.

[Everard Jan Benjamin Schonck]

Schonck (*Everard Jan Benjamin*), geboren in 1745, studeerde te Franeker, was rector der Latijnsche school eerst te Gorinchem, later te Nijmegen; hij overleed 13 Juni 1821.

Zijne werken zijn: De vermakelijke Slaatuintjes. Ad fidem veterum membranarum sedulo castigati curis Eibesii, Utrecht 1775, straatdeuntjes met schijnbaar geleerde noten, - [eene parodie op de uitgave van schrijvers met tallooze en onbeduidende aant.]; Schets van Nederlands Rampen door de overstrooming der dijken veroorzaakt, in Lentemaand 1784; De Bonheurs uit de Mode, heldendicht, Haarlem 1792; Dichterlijk tafereel der Lotgevallen van Nijmegens Burgt, gezegt het Valkhof, Nijm. 1805; Nijmeegsch Alzigt op den Hofberg van ouds het Valkhof genaamd, Nijm.; Nieuwe Gedichten voor kinderen met plaatjes, Nijm. 1806; Het Masker der Wereld naar het hedendaagsche tooneel, Nijmegen; Proeve van zangstukken op de geboorte, het lijden en de verheerlijking van Jezus, Amsterdam 1807; St. Nicolaasvreugd aan de Nederlandsche jeugd, Nijmegen; St. Nicolaasgeschenk aan de jeugd met plaatjes, Amst. 1814; Dankoffer aan den God van Nederland voor de verlossing van het juk der fransche dwingelandij, Nijmegen. Nog gaf hij uit: De dood van Abel, naar het Hoogduitsch van S. Gessner (1783), 2e druk met platen, Haarlem z.j. en C.F. Gellerts tooneelpoëzie, Gorinchem 1777. Ook leverde hij bijdragen tot de Kleine dichterlijke handschriften en in de Dichtvruchten van den Vriendenkring: Kunst door vriendschap volmaakter.

[Frans van Schonenberg]

Schonenberg (*Frans van*) schreef: Het seldtsaem ende wonderbaer Leven van Joanna Dedemaecker, Beggyntjen in Aelst, door Franc van Schonenberg, Deken tot Aelst, Mechelen 1662.

[Jan Adriaansz. Schoon]

Schoon (*Jan Adriaansz.*), was schatmeester der Rederijkerskamer De Goudbloem van Ter Gouw. Hij nam den 3 Mei 1620 deel aan het Blazoenfeest te Mechelen met een Refereyn en een Nieuw Liedeken op de wyze: Een vincxken goet van reynder aert. Beide stukken werden opgenomen in

De Schadt-kiste der Philosophen ende Poeten, Mechelen 1621. Schrijvers kenspreuk was: Diet al verschoont.

[Kornelis Schoon]

Schoon (*Kornelis*), van Alkmaar geboortig, kwam 30 Januari 1662 in het Staten-Collegie te Leiden, en was een zeer geletterd man.

Hij schreef: Alkmaars Bitter en zoet, ofte Een beknopt Vertoog van de bange Belegering en heugelikke uytreddinge der stede Alkmaar, voorgevallen in den jare 1573, En nu uyt de Schriften der ouden kortelic vertoont, Alkmaar 1673, 2e druk 1770.

[Wilhelmus Schortinghuis]

Schortinghuis (*Wilhelmus*), geboren te Winschoten 23 Februari 1708, werd in 1723 predikant te Weender, in 1734 te Midwolda, en overleed 20 November 1750. In de geschiedenis der Ned. Herv. kerk, is hij befaamd door zijn werk: Het innig Christendom, Gron. 1740, waarin de ontwikkeling der stellingen: De mensch wil niet, kan niet, weet niet, heeft niet, deugt niet, - zijnde bekend als de vijf nieten van Sch., die groote onrust te weeg brachten. Zie hierover het art. v. Berkum, blz. 60 van dit Wdb.

Behalve zijn theologische geschriften maakte hij zich ook als dichter bekend door: Geestelijke gezangen tot ontdekkinge, overtuiginge, bestieringe en opwekkinge van allerly soorten van menschen, so onbekeerden als bekeerden. Alsmede: eenige beknopte gezangen over de voornaamste waarheden, Gron. 1733 (4de druk 1745); Bevindelijke gesangen vertonenden een uytverkoren zondaar: I. zijne natuurstaat, II. aan sich selfs ontdekt en III. Geheyligt, Groningen 1733 (van dit werk verschenen acht drukken); Lijktranen uitgestort over het zeer droevig, ontijdig, dog salig overlijden van de eerz. Mevrouwe A.C. Siccama, geboren Hora enz., Groningen 1730; Lijktranen uitgestort over het onverwacht, zeer smertelijk doch salig overlijden van eerz. Johan Hora, Raadsheer in Groningen, Groningen 1744.

[Christianus Schotanus a Sterringa]

Schotanus a Sterringa (*Christianus*), geboren 10 Augustus 1603 te Schingen, werd predikant in zijn geboorteplaats en daarna te Korjum. In 1644 benoemden hem de curatoren van de Franeker Hoogeschool tot Hoogleeraar in de kerkelijke historie. Elf jaar later nam hij daartoe aangezocht het leeraarsambt der gemeente te Franeker op zich, bleef in die gemeente werkzaam tot 1668 en overleed 12 November 1671.

Behalve zijne Latijnsche en theologische werken, schreef hij: Beschryving van de Heerlykheyd van Frieslandt tusschen 't Flie en de Lauwers, met nieuwe caerten van 't Landschap alsmede der Grietenien ende Steden, enz. 1664. Dit werk is een voorlooper van zijn: Beschryvinge en Chronyk van Frieslandt tusschen 't Flie en de Lauwers, Franeker 1655; Kerckelycke en Wereldlycke Geschiedenissen van Oost- en West-Friesland tot den jare 1583, Franeker 1658.

[Gilles Dionysius Jacobus Schotel]

Schotel (*Gilles Dionysius Jacobus*), zoon van den beroemden zeeschilder J.C. Schotel, geb. 9 April 1807 te Dordrecht, begon zijne studiën te Leiden, 16 Sept. 1825, was pred. te Lage Zwaluwe, te Chaam c.a. en te Tilburg. Na zijn emeritaat vestigde hij zich te Leiden en woont thans in zijne geboortestad. Zijne zeldzame werkkracht evenaart zijne groote belezenheid, welke geacht wordt alles te omvatten, wat inzonderheid de zeventiende eeuw betreft, - een breede grens heeft in vroegere tijdvakken en ook de studie der achttiende eeuw insluit. Daarom is het hier slechts mogelijk de voornaamste afzonderlijke geschr. op te geven, die den geleerden auteur het eere-doctoraat deden verwerven.

Commentatio de meritis, B. Huidecoperi in linguam, literasque Belgicas, auro ornata, L.B. 1831-'34; Het oude volkslied Wilhelmus van Nassouwen. Met aant., Leiden 1831; Leven, gedrukte werken en hss. van C. van Alkemade en P. v.d. Schelling, Breda 1833; Het slot te Teilingen, Amst. 1833; Gedachten over het oude volkslied Wilhelmus van Nassauwen en den vervaardiger van hetzelve, Leiden 1834; Kerkelijk Dordrecht. Eene bijdr. tot de gesch. der Vaderl. Herv. kerk sedert het jaar 1572, 2 dln., Dordr. 1839-'45; Geschieden letterk. uitspanningen, Utr. 1840; Leven van den zeeschilder J.C. Schotel, Haarl. 1840, 2e dr. 1860; Letter- en oudheidk. avondstonden, Dordr. 1841; Jean Deodati, 's Hage 1844; Iets over de navolging van Jezus Christus, Breda 1845; Genealogie der familie van Pallandt, Arnhem 1845; Floris I en II van Pallandt, Arnh. 1846; Brief aan prof. G.W. Vreede, over eene beroemde verz. van hss. en oudheden, die in Dec. 1847 te Amst. verkocht worden, 's Bosch 1847; Iets over Hier. van Beverningk en Bruno van der Dussen, 's Bosch 1847; Letterk. bijdr. tot de gesch. van den tabak, de koffij en de thee, 's Hage 1849, 2e dr. Kuilenb. 1878; De dood des konings. Brief aan H.P. Timmers Verhoeven, 's Bosch 1849, (waarvan 15 uitgaven bestaan); Tilburgsche avondstonden, Amst. 1850; Brief aan J. de Wal, over 's Rijks-archief te 's Hage, 's Hage 1851, (werd ook in het Fransch vertaald); De abdij van Rijnsburg, 's Bosch 1851; Iets over de uitwendige gedaante van onzen Heer Jezus Christus,

's Bosch 1852; Anna Maria Schurman, 's Bosch 1853; Bijdr. tot de gesch. der kerkelijke en wereldlijke kleeding, 2 st., 's Hage 1853 en '56; Mijne gemeente, 's Hage 1855; De illustre school te Dordrecht, Utr. 1857; Dordrecht, Dordr. 1858; De Winterkoning en zijn gezin, Tiel 1859; Oude zeden en gebruiken in Nederland, Dordr. 1859; Tollens en zijn tijd, Tiel 1860; Gesch. der rederijkers in Ned., Amst. 1861-62, 2de dr. 1871; Het klooster, het hof en de kerk der Augustijnen te Dordrecht, Dordr. 1861; Gesch. van den oorsprong, de invoering en de lotgevallen van den Heidelb. Catechismus, Amst. 1863, waarvan eene Duitsche en Engelsche overzetting bestaat; De burg van Leiden. Feestgave, Leid. 1865; De bibliotheek der hoogeschool te Leyden, Leid. 1866; Een studentenoproer in 1594. Bijdr. tot de gesch. van het Staten-College te Leiden, Leid. 1867; Het Oud-hollandsch huisgezin der 17e eeuw, Haarlem 1867; P. Godewijck, Wittebroodsweken of bedorven jongelingen. Bly-ende spel. Op nieuw uitgegeven, Utr. 1867; Het Maatschappelijk Leven onzer vaderen in de zeventiende eeuw; 2e deel van het Oudholl. huisgezin, Haarlem 1868; Invloed der Rederijkers op de Hervorming, Harderw. 1869; Dordrecht in den aanvang der 17e, 18e en 19e eeuw, 1870; De openbare eeredienst der Nederl. Herv. kerk in de zestiende zeventiende en achttiende eeuw, Haarlem 1870 en '71; Den Boom der schriftueren, ghespeelt tot Middelburgh in 1539. Op nieuw uitgegeven, Utr. 1870; De Hollandsche keuken, Leid. 1871; Vaderl. volksboeken en volkssprookjes, 2 dln.; Legende van der Geusen Troubelen in Zeeland 1572 en 1573 door een R.C. Tijdgenoot, ald. 1872. Een standbeeld voor Pieter Adriaanz. van der Werff, Leid. 1873, ook onder den titel van Het leven van Pieter Adriaanz. van der Werff, Leid. 1874; Zeden en gebruiken aan de Zaanstreek, Haarlem 1874; Pieter Adriaensz. v.d. Werf, sprekende na zijn dood, Leid. 1874; De Academie te Leiden in de 16e, 17e en 18e eeuw, 2 dln., Haarl. 1875; Een scoon Liedt der Acoleyen te Leyden, Leid. 1875; Valcoogh, Spiegel der schoolmeesters, met Inl. en aant. van Dr. G.D.J. Schotel, 's Hage 1875. Resolutie der Staten van Holland na den moord van .... 1584, Dordr. 1884. Voorts bewerkte hij eene nieuwe vert. van Becker's Alg. Gesch., 10 dln., Haarl. 1850-'58, red. en voltooide het Biogr. Wdb., door Van der Aa begonnen en door Van Harderwijk voortgezet tot 1861, gaf de Brieven van Maria Reigersbergh, z.a., uit, schr. levensberichten voor Letterkunde en gaf tallooze art. en bijdr in period. werken over de onderwerpen, waaraan hij zijn krachten gedurende een langen levenstijd gewijd heeft.

[Jan Schouten]

Schouten (*Jan*), geboren te Dordrecht 5 Juni 1786, was scheepsbouwmeester in zijne geboorteplaats; daarbij beoefende hij de dichtkunst en was bekend door zijn uitgebreide boekverzameling en een niet minder kostbaren zgn. Atlas; hij overl. 22 April 1852.

Schr.: Lierzang op de overwinning van Algiers, 1816; de Vrijmetselarij in drie zangen, 's Hage 1817; Gedichten en Gezangen, Rott. 1819; B.F. Tydeman, J. Kisselius en J. Schouten, Hulde aan de nagedachtenis van Ewaldus Kist, Dordr. 1825; De Eer der Vrijmetselarij gehandhaafd, Lierzang, 's Hage 1823; eenige afz. gelegenheids-gedichten en bijdr. in den Muzen-Almanak, het jaarboekje der Vrijmetselaars, enz. Ook zijn zoon **Arnoldus Jan**, geb. 3 Nov. 1818, die eenigen tijd in het vaderlijk vak werkzaam was, schr. eenige gedichten, meest van

maçonnieken inhoud, welke afz. zijn uitgegeven of in de weekl. en jaarb. der Orde voorkomen.

[Joannes Matthias Schrant]

Schrant (*Joannes Matthias*) werd geboren te Amsterdam, 24 Maart 1783, studeerde aan het Athenaeum zijner geboortestad, waarna hij het seminarium te Warmond bezocht en in 1806 tot priester gewijd werd. Hij was eerst kapelaan te Amsterdam, en in dien tijd de medeoprichter van het tijdschrift: Mengelingen voor Roomsch-Katholijken, 1807-'10, 3 dln. In 1811 werd hij pastoor te Bovenkarspel en in 1817 hoogleeraar in de Nederl. taal- en letterkunde te Gent. Na den Belgischen opstand was hij van 1831 tot 1845 buitengewoon, en na dit jaar gewoon hoogleeraar te Leiden, welke betrekking hij tot aan zijn emeritaat in 1853 bekleedde. Hij bleef te Leiden wonen en overleed er 5 April 1866. In 1832 had de Leidsche senaat hem, honoris causa, tot doctor in de letteren benoemd.

Behalve eene menigte school- en kinderboekjes, preeken, bijdragen in tijdschriften en jaarboekjes, en verhandelingen schreef hij: Leven van Jesus, een geschenk voor de jeugd, Amsterdam 1808; De navolging van Jesus Christus in vier boeken, uit het Latijn opnieuw vertaald, met inleidingen, Aanteekeningen en Gebeden vermeerderd. Amsterdam 1811; Uitgelezene gedachten bijeenverzameld uit het werk: de Navolging van J.C. Amst. 1811; Zedekundige schoonheden getrokken uit het Boek: de Navolging, Gent 1818; Bloemkorfje voor jonge lieden, Gend 1848; Zedespiegel, Zalt-Bommel 1841; Proeven van Nederlandsche Dichtkunde, en van Nederlandschen Prozastijl, Gent 1827 en 1829; Oud Nederlandsch rijm en onrijm, Leiden 1851; Uitgelezene Dichtstukken van Justus de Harduyn, met aanteekeningen, Zalt-Bommel 1831. Van

Vondel gaf hij uit: Johannes de Boetgezant, Leiden 1840, Gijsbrecht van Aemstel, Leiden 1851 en Lucifer, Dordrecht 1856, alle met aanteekeningen, en verder Keur van Paarlen, verzameld bij J. van den Vondel, Leiden 1846. Andere werken van S. zijn: Regelen betrekkelijk de voordragt des Redenaars, Leiden 1845; Uittreksels uit Hoofts Nederlandsche Historie, Leiden 1846; Hoofdregelen betreffende stijl en welsprekendheid, Leiden 1849. Zijne verhandelingen en redevoeringen zijn in 2 dln. uitgegeven, het eerste te Gent in 1829, het tweede te Leiden in 1845. Voor schoolgebruik schreef hij: Kort overzigt van de Geschiedenis der Nederlanden, Gent 1823; Beknopte natuur- en staatkundige Beschrijving der Nederlanden, Gent 1826; Geschiedenis der Vaderlands voor de scholen, Dordr. 1846. Zijn broeders zoon en naamgenoot, geb. in Den Haag, 13 Jan. 1823, in 1862 hoogl. in de geneesk. te Leiden geworden, doch reeds 21 Maart 1864 aldaar overl., wordt weleens, en zeer verschoonlijk, gehouden voor den schrijver van: Gezondheidslessen en regelen voor den kinderlijken leeftijd; deze prijs-verh., reeds in 1816 door 't Nut uitgegeven, is van den oom.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1866, '69 en '71.)

[Johan Schrassert]

Schrassert (*Johan*), geboren te Arnhem, studeerde in de rechtsgeleerdheid te Harderwijk, waar hij in 1706 promoveerde. Hij was jarenlang raad en secretaris te Harderwijk, waar hij overleed.

Behalve een aantal rechtskundige werken in het Latijn en het Nederlandsch, gaf hij uit: Hardervicum antiquum ofte Beschryvinge der Stadt Harderwyck, 2 dln., Harderw. 1730, 2e druk 1732. Belangrijk, ook voor de gesch. en de kennis onzer taal, is zijn Codex Gelro-Zutphanicus ofte Handboek ..., met stukken en documenten, 2 dln., ald. 1740. Zijne, ernstig bestreden, onverdraagzaamheid blijkt uit: Kortbondig ondersoeck en berigt tot bewijs, dat de samenkomsten en oefeningen der zgn. Fynen door de overheid geweerd en de halsstarrigen naar bevinding gestraft behooren te worden, ald. 1741.

[Theodorus Schrevel of Schrevelius]

Schrevel of **Schrevelius** (*Theodorus*), geboren te Haarlem in 1572, 28 Jan. 1591 student te Leiden geworden, was conrector aan de Latijnsche school zijner geboortestad, werd om zijn Remonstrantsche gevoelens afgezet, bracht zijn overige levensjaren te Leiden, eerst als privaat-docent, later als rector der Lat. scholen door, en overl. 2 Dec. 1649.

Behalve Latijnsche werken schreef hij o.a. Het beleg en overgaan van den Bosch en De gruwelijke pest te Leiden in 1635, en vertaalde zijn: Harlemum sive urbis Harlemensis incunabula, Leiden 1647, als Harlemias of de eerste stichtinghe van Haarlem, ald. 1648; herdr. en verm., 1754, en Amst. 1765.

[Zion Wilhelm van Schreven]

Schreven (*Zion Wilhelm van*), geb. te Zwolle 2 Maart 1825, was ald. aan onderscheiden inrichtingen van onderwijs en aan de Zwolsche Courant werkzaam, totdat hij er 10 Mei 1871 overleed.

Behalve enkele vertalingen en opstellen in verschillende tijdschriften, dag- en weekbladen, schreef hij: Het verband tusschen nijverheid en wetenschap, een aandrang tot de wetenschappelijke opleiding van den nijveren stand, Zwolle 1857.

Zijn vader **Jacobus Abraham** was mede onderwijzer te Zwolle, overl. daar in Maart 1843 en werd door dns. G.H. van Senden in eene uitgegevene grafrede herdacht; J. van Schreven is bekend geworden door zijne: Handleiding tot het redek. ontleden van voorst. en volzinnen, Deventer, 1e dr. 1835, 5e dr. 1865; schr. nog een schoolb. over de prov. Overijssel 1852-'57. D. van Schreven red. Het Jaarboekje voor de prov. Overijssel, 18 jrgg., Zwolle, 1852 en vv.

[Adriaan van Schrieck]

Schrieck (*Adriaan van*), ook gekend onder den naam Schrieckius, schreef in den aanvang der XVIIe eeuw over den ouderdom onzer taal en gaf in druk: Van 't beghin der eerste volcken van Europen, in-sonderheyt van den oorspronck der Nederlanden, Door Adriaen van Schrieck, Ieperen 1614.

[Johannes Schroder]

Schroder (*Johannes*), apotheker en kruidkundige te Leiden en aldaar overleden in 1747, beoefende insgelijks de Nederduitsche poëzie blijkens zijn: Horace, treurspel naar het Fransch van P. Corneille nagevolgt, Leid. 1709; De vrijstermarkt, kluchtspel onder de zinspreuk: Suum cuique vitium est, Amst 1713; (met den titel Schermerhornsche vrijstermarkt, Amst. 1743); De buitensporige minnaar, blijspel met de spreuk: Sors sua quemque beat, Rott. 1718.

[Gerhard Schroder]

Schroder (*Gerhard*), zoon van den voorg., geb. te Leiden, 30 Mei 1708, studeerde reeds sedert 12 Maart 1722 in de letteren, werd praeceptor, later conrector te Delft en in 1737 te Leiden, waar 17 Juni 1737 andermaal, doch als jur. stud. werd ingeschreven en ald. in die faculteit den doctorstitel verwierf. In 1744 benoemden de Curatoren der Geldersche hoogeschool hem tot hoogleeraar in de rechten.

Hij was Latijnsch en Ned. dichter; Ned. gedichten en prozastukjes zijn te vinden in Van Effen's Spectator, o.a. de beschrijving van Agiathes (Holl. Spect. II bl. 595 en IV bl. 171): het gedicht aan Fillis, (ald

III bl. 166 en V bl. 110) en dat getiteld Zielenstrijd (ald. No. 304. Zijne letterk. nalatenschap is door zijn ontijdigen dood in hs. gebleven; op reis naar Frankrijk, 1762, moest hij wegens ziekte te Luik blijven en vandaar terugkeeren; wel kon hij zijne colleges nog hervatten, doch overl. kort daarna, 16 Dec. 1762.

(Bouman, Geld. Hoogeschool.)

[Jacobus Ludovicus Conradus Schroeder van der Kolk]

Schroeder van der Kolk (*Jacobus Ludovicus Conradus*), geb. te Leeuwarden 14 Maart 1797, studeerde in de medicijnen, en zette zich in 1821 te Hoorn als geneesheer neder. Het volgend jaar werd hij inwonend geneesheer in het Buitengasthuis te Amst., en hield 28 Febr. 1827 zijne inwijdingsrede als hoogl. te Utrecht, waar hij 1 Mei 1862 overleed. De laatste 20 jaren van zijn leven was hij ook inspecteur der krankzinnigen-gestichten in Nederland.

Hij schreef: Het verschil tusschen doode natuurkrachten, levenskrachten en ziel, Utr. 1835; Over de verwaarloozing der vereischte zorg, ter leniging van het lot der krankzinnigen en tot hunne genezing in ons vaderland, (Redevoering 26 Maart 1837), Utr. 1837; Voorlezingen over het verband en de werking tusschen lighaams- en zielskrachten, 1843, bevattende: Het instinct bij planten, dieren en menschen, Het verschil tusschen den physischen aanleg van het dier en van den mensch, vooral ook ten opzichte van het doel der hoogere vermogens, en De invloed van het ligchaam op de ziel van den mensch. In het Album der natuur van 1852 en 1858 schreef hij: De zelfstandigheid der ziel en De moederliefde in de natuur; al deze genoemde stukken zijn in 1864 te zamen te Utrecht uitgegeven onder den titel van Ziel en ligchaam, in hunne onderlinge verhouding. Verder gaf hij tal van geneeskundige werken, bijdragen in tijdschriften, statistieke geschriften, populaire schetsen, enz.

[Peter Schuddemate]

Schuddemate (*Peter*), geb. te Oudenaarde, vestigde zich op 24 Oct. 1533 te Antwerpen als schoolmeester, terwijl hij zich als rederijker derwijze onderscheidde, dat de Antwerpsche kronijk hem roemt als een ‘fraey Rethoriseen.’ Den 15 Jan. 1544 daagde men hem voor de Vierschaar, onder beschuldiging van ketterij, die eigenlijk bestond in het schrijven eener ballade tegen monniken, de medewerking aan een bijbel en het dichten van een spel van Sinne, voor de Antwerpsche Rederijkerskamer De Olijftak. Er werden sterke pogingen aangewend om den beschuldigde vrij te pleiten; doch, na eene gevangenis van ruim drie jaren en eene marteling op de pijnbank, werd hij ontpoorterd, den Procureur-Generaal geleverd en op 25 Mei 1547 veroordeeld, om met den zweerde gerecht te worden.

[Jan Lodewijk Schuer]

Schuer (*Jan Lodewijk*) was volgens zijne opgave bij zijn te Amst. in Nov. 1724 voltrokken huwelijk omstreeks 1698 te Hamburg geb. en met zijne ouders hierheen gekomen. Hij was bewerker, vertaler of compilator van verscheidene boeken en gaf uit: Beknopte beschrijving van de stadt Dantzig en het kasteel Weiselmunde met afb., Amst. 1735; Nederlands merkwaardigste gebeurtenissen sedert bijna twee

eeuwen, beginnende in 1555 en eindigende met den dood van Willem IV van Oranjen in 3 dln., Amst. 1752, 2e druk 3 dln., Utrecht 1767. Hij was ook medewerker aan het Groot Algemeen Woordenboek van David van Hoogstraten, zie blz. 368, begon dien arbeid geheel op zich te nemen bij den dood van gen. geleerde en voltooide het werk in den zomer van 1733. Ook bewerkte hij in het Ned.: De Larrey, Gesch. van Engelandt, Schotl. en Ierl., 4 dln., Amst. 1728-'30; Algemeene Historische en Geographische Boekzaal, 3 dln. Amst. 1741.

[Jacob van der Schuere]

Schuere (*Jacob van der*), was een Meenenaar en Francoyse Schoolmr. tot Haerlem, bekend door zijne Arithmetica of Cijferkonst, die met zijne beeltenis op den titel verscheen, gaf uit: Tristia ofte Truerdichten van Publius Ovidius Naso, vertaeld door M. Theod. Schrevelius ter begeerte van Karel van Mander, Haarl. 1612.

[Nicasius van der Schuere]

Schuere (*Nicasius van der*) Calvinistisch predikant uit de 16e eeuw, predikte o.a. in 1566 te Roygem. Hij moest voor Alva naar Engeland vluchten en werd bij verstek door den bloedraad veroordeeld. In 1578 kwam hij te Gent terug, en werd predikant te Drongen, waar hij waarschijnlijk tot 1584 bleef en kort daarop overleed.

Hij schreef een werk dat later hevige bestrijding vond bij de Arminianen en getiteld was: Een cleyne of korte institutie, dat is, onderwysinghe der Christelyker Religie, ghestelt in locos communes door Nicasium van der Schuere, Te Ghendt, by Gaultier Manilius, woonende in de Langhe Munte, recht over de Pauwinnensteen, Anno 1581.

[Gerard van der Schueren]

Schueren (*Gerard van der*) is de samensteller eener verklaring van het Kleefsche taaleigen, die 1475-'77 te Keulen in 't licht kwam, getiteld: Teutonista of Duytschlender.

Over de uitgave van dit zeldzaam geworden boek door C. Boonzajer en zijne opvolgers is blz. 90 en op het art. Clignett, blz. 160, melding gemaakt. Hun arbeid verscheen in 2 dln., Leiden 1804. Van den-

zelfden schr. werd eene Cronik von Cleve und Mark voor de eerste maal uitgegeven door dr. L. Tross, Hamm, 1824.

[Mr. Johannes Baptista Josephus Nicolaus, ridder de van der Schueren]

Schueren (*Mr. Johannes Baptista Josephus Nicolaus, ridder de van der*) geb. 13 Jan. 1841 te 's-Gravenhage, studeerde en promoveerde in de rechten, werd in 1867 griffier bij het kantongerecht te Nijmegen, in 1870 kantonrechter te Wijchen en in 1877 rechter in de Arr. rechtbank te Rott., thans raadsheer in Den Haag.

In de Bijdragen voor de geschiedenis van het Bisdom Haarlem (deel IV, X en XII) schreef hij: De oude kerk en de kapellerij van de Zijl onder Leiderdorp, 1876; Eenige mededeelingen omtrent het Regulieren-convent en andere geestelijke goederen onder Leiderdorp, 1882; Bijdrage tot de geschiedenis van de confiscatie van de geestelijke goederen in Holland en Zeeland, 1883. Verder gaf hij Brieven en onuitgegeven stukken van Jonkheer Arend van Dorp, Heer van Maasdam, in de Werken van het Hist. Genootsch. te Utrecht, 1887.

[Lodewijk Willem Schuermans]

Schuermans (*Lodewijk Willem*), geb. te Campenhout 27 Jan. 1821, was eerst onderpastoor te Melsbroek, en later te Leuven, waar hij ook pastoor van het Begijnhof was; thans is hij pastoor te Wilsele, bij Leuven.

Behalve een aantal artikels, in tijdschriften verspreid, gaf hij uit: Onze Lieve Vrouw van Rimini, of historisch verhael der mirakuleuze oogenbeweging van het Lieve Vrouwe-beeld te Rimini, stad der kerkelijke staten, gevolgd van eenige andere wonderheden, Bruss. 1850; Oefening van den H. Kruisweg op het Begijnhof te Leuven, Leuven 1853; Leven der H. Lucia, maagd en martelares, wier feest gevierd wordt den 13 December en die men aanroept als eene patrones tegen de keelpijn, den loop, den vloed en andere kwalen, Leuven 1859 en 1872; Veldtogt der Franschen en der Hollanders in België ten jare 1635, Leuv. 1859; Gedichten van Frans van Arenbergh, priester, met eene levensschets, Leuv. 1861; De kapel van Elst of Relst, gedicht, den stichter, den edelen heer Joseph Frans de Neuf, burgemeester van Campenhout, opgedragen by de plechtige inwyding der kapel, den 17 September 1861, Leuv. 1861; Eenparigheid in de spelling onzer Nederduitsche taal, Leuv. 1862; Ni colaas van Winghe en de Vlaamsche bijbelvertaling, Leuv. 1863; De Fraticellen en Beggaarden, Leuv. 1863; Belgen, zijt aan uwe Vlaamsche taal gehecht uit liefde voor 's vaderlands onafhankelijkheid, Redevoering in de jaerlijksche plechtige zitting van Tijd en Vlijt, uitgesproken den 20 December 1863, Leuv. en Bruss. 1864; Vlaamsche schrijvers der oude Hoogeschool van Leuven, Leuv. 1865; Algemeen Vlaamsch Idioticon, uitgegeven door het taal- en letterlievend genootschap met Tijd en Vlijt, bewerkt door L.W. Schuermans, pr., Leuv. 1865-'70; Bijvoegsel aan het Algemeen Vlaamsch Idioticon, Leuven 1885; Belegering, dappere verdediging en wonderbare verlossing der stad Leuven in Juni 1635, ter gelegenheid van het 250e Jubelfeest, Leuven 1885.

[Mr. Peter Steven Schull]

Schull (*Mr. Peter Steven*), geb. in Den Haag 11 Feb. 1791, begon zijne acad. studiën te Leiden, 9 Juni 1808, prom. er drie jaar later, was een korten tijd te Brussel en zette zich als advocaat te Dordrecht neder, waar hij in 1814 notaris werd. Hij was medeoprichter van het genootschap: 'Diversa sed una', beoefende de letteren en natuurwetensch., inzonderheid de mineralogie, en overleed te Dordrecht 4 Aug. 1835.

Behalve eene menigte verhandelingen en beoordeelingen in de van 1832-'35 door hem en Adr. van der Hoop uitgegeven Bijdrage tot Boeken- en Menschenkennis, in De Vriend des Vaderlands, Almanak voor Blijgeestigen, Konst- en Letterbode, Natuurkundige Bijdragen en De Militaire Spectator, gaf hij afzonderlijk uit: Redevoering over de verdiensten van Mirabeau, Dordr. 1826; Herinneringen aan Dr. Crol, Dordr. 1829; Ernst en Luim, Dordr. 1829; Karakteristiek der Welsprekendheid, Dordr. 1829; De overgave van Antwerpen, Dordr. 1830; Dierijk en Dorothé van S. van Hoogstraten (nieuwe uitgave met aant. en een levensschets van den dichter), Dordr. 1831; Vertellingen in Proza en Poezy, Dordr. 1834 (met A. van der Hoop).

Kort vóór zijn dood en tot steun voor den herbouw der afgebrande kerk te Zierikzee gaf hij uit: Poëzy van Caspar van Baerle, Z.zee, 1835. Met zijn levensbericht, door J.C. van Ryneveld, verscheen: Boogontspanning, Dord. 1835.

[Mr. Christiaan Lodewijk Schuller tot Peursum]

Schuller tot Peursum (*Mr. Christiaan Lodewijk*), geb. 7 Juli 1813 te Oud-Alblas ten huize van zijn grootvader, pred. ald., waar zijne moeder inwoonde, terwijl haar echtgenoot als zeeofficier in dienst was. Aan dien grootvader had hij zijne vorming en daarna ook te Utr. zijne leiding te danken, nadat hij daar in 1830 jur. stud. geworden was. Hij nam deel in de wapening, prom. in 1833 en vestigde zich als adv. te Utrecht. Hij trachtte een rechtskundig tijdschrift, De Themis getiteld, uit te geven, waarvan dertien nummers verschenen, dat echter geen opgang maakte. Zijne Utrechtsche Brieven slaagden beter, doch werden ook na het achttiende nummer gestaakt. Sedert dien

tijd nam hij met zijn vriend J.J.D. Nepveu de redactie op zich van het Algemeen Letterlievend Maandschrift, die hij dertien jaar bleef waarnemen. Hij overleed te Utrecht, 1 April 1860.

Hij schreef: Verzamelde berichten omtrent de krijgsbevelhebbers bij Nieuwpoort 2 Juli 1600, Utr. 1836; Voorlezing over Don Quyote, Utr. 1842. Ook vertaalde hij uit het Zweedsch: De Kapel, een der vrije phantasieën uit het provincie-rozenboek van C.J.L. Almquist, rector der nieuwe elementaire school te Stockholm, Utr. 1839-'49 en uit het Spaansch: De vernuftige jonkheer Don Quyote van de Mancha door Michael Cervantes de Saavreda, 4 dln. Haarl, 1858 en volgg., benevens rechtsgel. en politieke werken en opstellen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1860.)

[Botto Wiglius. Schultetus Aeneae]

Schultetus Aeneae (*Botto Wiglius.*), geb. 31 Aug. 1845 te St. Jacobi Parochie. studeerde in letteren en medicijnen, woonde eerst als repetitor in oude talen te Leiden, waar hij van 1877 tot 1879, tevens redacteur der Leidsche Courant was; na dien tijd vestigde hij zich als Dr. in de medicijnen te Noordwijk-binnen.

Schr. De Jezuïeten in Portugal en het nieuwe Duitsche rijk. Dev. 1874. Bij zijne promotie in de medicijnen vielen er tengevolge van het in zijne dissertatie ridiculiseeren van de geneesheeren heftige tooneelen voor, tusschen hem en prof. Rosenstein, waarna in 1879 verscheen: De Leidsche senaatskamer ontwijd; open brief aan Prof. Dr. S.J. Rosenstein te Leiden; een groot aantal artikelen in de Leidsche en Leeuwarder Courant, in het Handelsblad, Het Vaderland, enz.

[Mevr. Schumann, geb. Diederica Vervooten]

Schumann (*Mevr.-, geb. Diederica Vervooten*), geb. 6 Febr. 1788 te Steenbergen, huwde in 1807 met **F.W.A. Schumann**, kapitein de grenadiers van koning Lodewijk, later hoofdofficier in Nederl. dienst. Zij overleed te Rotterdam 16 April 1844. Van hare eerste gedichten werden er geen gedrukt, doch door de omwenteling van 1830 aangevuurd, gaf zij te Utrecht in 1830 Krijgsliederen uit, geteekend **D.A.S.**, en vrij gevolgd naar Körner's Leyer und Schwert. Verder gaf zij te 's-Hage een gedicht uit, Wapenkreet getiteld.

[Jan Ernst Schut]

Schut (*Jan Ernst*), in 1783 geb. te Amsterdam, waar hij 28 October 1836 overleed, oefende daar volgens zijne doodakte het vak van ‘baardscheerder’ uit in de Suikerbakkersteeg; niettemin werden zijne romans gaarne gelezen.

Hij schreef: Karaku of de Kamschadaal te Parijs, 's-Grav. 1832; Galama of de bevrijding van Vriesland, Geschiedkundige roman, Amst. 1833; Lotgevallen van mijnheer Ezechiël, getrokken uit dezelfs secrete memoriën, Amst. 1834; Jodoca, de kaartlegster, 2 dln. Amst. 1835; Aleid van Poelgeest. Historisch romantisch tafereel, Amst. 1836.

[Ludovicus Henricus Christianus Schutjes]

Schutjes (*Ludovicus Henricus Christianus*), geb. te Eindhoven 25 December 1818, werd in 1841 professor aan het seminarie te St. Michielsgestel, in 1853 kapelaan te Goirle, het volgende jaar directeur van het instituut der Broeders te 's-Hertogenbosch, in 1855 rector der Godshuizen aldaar, en in 1864 pastoor te Orthen.

Hij schreef: Kerkelijke geschiedenis van het Bisdom 's-Hertogenbosch, 5 dln. 's-Bosch. 1870-'74.

[Rutger Schutte]

Schutte (*Rutger*) geb. te Diepenheim, 29 November 1708, was predikant te Rossum in 1737, kwam 7 Nov. 1745 te Zalt-Bommel, Dordrecht en Amsterdam, waar hij tot 1776 werkzaam was, toen lichaams-ongesteldheid en daarop gevolgde verlamming hem noodzaakten zijn emeritaat te nemen; hij overleed 19 December 1784.

Hij was godgeleerde, taalkenner, aardrijkskundige en dichter, lid van de meeste dichtlievende genootschappen van zijn tijd en gaf uit: Stichtelijke Gezangen, 4 dln. Amst. 1762; zijne liederen hebben een grooten invloed gehad op den verbeterden smaak in het kerkelijk gezang; het 4e deel kwam eerst na zijn dood in 1787 uit: deze gezangen zijn driemaal herdrukt. Voorts schreef hij theologische en geographische werken. Zijne taalkundige verhandelingen zijn in hs. aanwezig op de bibliotheek van de Mij. der Ned. letterkunde te Leiden, waarvan hij een der oprichters was.

[Cornelis Schutters]

Schutters (*Cornelis*), geb. te Middelburg, 5 Febr. 1767, was apotheker te Vlissingen van 1793-1808, daarna griffier en trok, bij de belegering door de Engelschen naar Middelburg werd daar boekhouder en overl. in zijne geboortestad, 27 Sept. 1848.

Behalve eene Christelijke vermaning en opwekking aan de gealimenteerden der diaconie te Vlissingen, Vliss, 1804, en eene Proeve van korte gezangen, ter bevordering van den waren troost des Christens, volgens het Heidelbergsch onderwijs, ald. 1804, - schr. hij eenige gelegenheidsdichten, als: Aan een bedroefd echtgenoot; Gedachten bij den watervloed, die Vliss. heeft getroffen, Vl. 1808; Ter gedagtenis van ds. F.W. Hugenholtz; [pred. te Midd.], Midd. 1808; Hulde aan den Souv. Vorst, ald. 1814; Vreugdezang bij het openen der Midd. haven, ald. 1817; Bij het vertrek van dns. D.M. Kaakebeen [naar Amst], ald. 1820.

[Nagtglas, Levensberichten].

[Hendrik Pieter Schuuring]

Schuuring (*Hendrik Pieter*), geb. 29 November 1815 te Rockanje, studeerde sedert 2 Juli 1838 te Utr. in de godgeleerdheid, waarna hij eerst predikant te Wijk-aan-Zee, later te Ruurloo werd, in welke laatste plaats hij als emeritus bleef wonen.

Hij schreef: Uit den ouden tijd, tweetal novellen, Dev. 1865; De Neef en de pleegzoon, en het Gouden kruis, twee novellen, Dev. 1868; De pleegzuster Novelle, Dev. 1873. Verder de novellen: Willen sterven en niet willen sterven, in den Christelijken Volksalmanak van 1866; en Het huwelijk van Thomas, humoristische schets; Onaangename menschen, humoristische schets en Een avontuur op reis, novelle; alle in de Huisbibliotheek van 1867 en 1868.

[Luloff Nieuwhout Schuurman]

Schuurman (*Luloff Nieuwhout*), geb. te Zwolle 24 April 1801, waar hij reeds zeer jong op de gemeentesecretarie werkzaam was. Hij werd later secretaris der stad, en in die betrekking in 1875 gepensionneerd.

Hij schreef: De belegering van Steenwijk door de Spanjaarden in 1580, dichtstuk, Zwolle 1835. Verder zette hij Luttenberg's register der Wetten en Besluiten voort, en gaf vele wetten en besluiten met aant. en registers uit, welke alle te Zwolle gedrukt werden.

[Georg Frederik thoe Schwartzenberg en Hohenlandsberg]

Schwartzenberg en Hohenlandsberg (*Georg Frederik thoe*), geb. 23 Sept. 1733, was lid der gedeputeerde staten van Friesland, grietman van Menaldumadeel, te Leeuwarden, overl. 6 Aug. 1783. Deze kundige en verlichte edelman werd lid van de Mij. der Nederl. Lett. bij hare oprichting, 18 Juli 1766, Over zijn hieronder genoemd ‘onschatbaar geschiedwerk,’ den inhoud en de historie der, bij uitnemendheid dure uitgave, raadplege men Eekhoff in zijn Catalogus der Bibl. van Leeuwarden, blz. 88-90.

Groot Placaat en Charter-boek van Vriesland, bl. I-VI, Leeuw. 1768-'93. Van dl. VII zijn slechts 425 blz. afgedrukt, loopende van het jaar 1686 tot 1705 en zijn door den drukker, die krachtens de nieuwe orde van zaken in 1795 niet betaald werd, aan zeer enkele belangstellenden geschonken, en dus hoogst zeldzaam; de gansche verzameling wordt echter door andere uitgegevene documenten nagenoeg aangevuld.

[Petrus Scriverius of Schrijver]

Scriverius of **Schrijver** (*Petrus*) werd geboren te Haarlem 12 Januari 1576. Toen het knaapje drie jaar oud was, vestigden zich zijne ouders te Amsterdam en lieten de zorg zijner opvoeding over aan zijn oom Barthold van der Nyenburg. Deze, zelf een groot voorstander van wetenschap en letteren, gaf zijn neef een zorgvuldige opvoeding, en liet hem aan de Leidsche hoogeschool in de rechten studeeren, doch de jonge S. deed zulks genoegzaam met weerzin en gaf zich geheel over aan de beoefening der oude talen, der geschiedenis en der dichtkunst. Het duurde ook niet lang of hij liet de studie der rechten geheel varen voor die der letteren, en na een

studie van zes jaren, bleef hij voorgoed te Leiden wonen, ten einde door een aanhoudend verkeer met de geleerden dier stad zijn zucht naar wetenschap te bevredigen. Hij huwde, kreeg kinderen, doch noch het een noch het ander kon hem bewegen de aanzienlijke ambten aan te nemen, die zijne medeburgers hem wilden opdragen. Hij besteedde zijn tijd met het samenstellen van een groot aantal Latijnsche en Nederlandsche geschriften, van welke laatste wij alleen melding kunnen maken.

Onder den naam van Saxo Grammaticus schreef hij: Oud Bataviën, nu genaamd Holland, hoe ende in wat manieren ende van wien Holland, Seeland en Vriesland eerst bewoond is geweest, Leid. 1606. Dit werk was, volgens zijn levensbeschrijver, gevoegd bij de geschiedenis der Hollandsche graven van zijn vriend Jacob Duym, wiens werk later onder den titel van Korte historische beschrijving der Nederlandsche oorlogen bij het Oud Bataviën van S. is herdrukt, Arnh. 1612, 1614, Amsterd. 1636 en 1646. In 1616 bezorgde hij de uitgave der Nederlandsche gedichten van Daniel Heinsius. Gedurende het verblijf van De Groot en Hoogerbeets op Loevestein bedacht hij een schrandere list om den gevangenen tijding mede te deelen van 't geen er in Holland gebeurde, waartoe de uitgave van de Latijnsche gedichten van Janus Secundus hem aanleiding gaf; uit de proefbladen lichtte hij eenige regels en vulde die aan met dichtregels van zijn eigen maaksel, behelzende het nieuws, dat hij hun wilde mededeelen. Al de proefbladen werden ingebonden, maar die welke eenig nieuws bevatten, bleven onafgesneden. De Groot, wiens leeslust hem in de gevangenis niet begeven had, ontdekte het geheim, maar Hoogerbeets, die weinig las en in allen gevalle op zijn hooge jaren geen behagen meer schepte in minnedichten, liet het boek onaangeroerd. De herhaalde aandrang van S. om toch het werk te lezen, wekte achterdocht en deed het geheim uitlekken. Kort daarna schreef S. een Latijnsch vers bij het portret van Hoogerbeets, waarvoor hij tot een boete van tweehonderd gulden verwezen werd, die hij zich bij executie liet af halen. Nog dichtte hij: in 1628 Lavrekrans voor Lav-

rens Coster van Haerlem eerste vinder van de Boeck-druckery, te vinden achter S. Ampzings Beschrijving van Haerlem. Den 4den Mei 1650 werd S. blind en het gerucht van zijn overlijden verspreidde zich, 't geen echter tot groote blijdschap der geleerde wereld een onwaarheid bleek te zijn. Het verlies zijner oogen droeg hij met christelijke gelatenheid en zijn blindheid hinderde hem niet in het voortzetten zijner letteroefeningen. Hij nam den later bekend geworden dichter Joachim Oudaen (zie blz. 579) tot voorlezer en schrijver in zijn dienst. Na den dood zijner echtgenoote in 1656 begaf hij zich metterwoon naar Oudewater, waar een zijner zonen baljuw, dijkgraaf en schout was, en overleed aldaar, 30 April 1660. Op zijn verlangen werd zijn lijk naar Leiden vervoerd en in de Hooglandsche kerk begraven. Na zijn dood verscheen: Het oude Goudtsche Kronycsken of Historie van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt en Uytreght met een Bijvoeghsel. Tot aan de laatste graaf van Hollandt, Beneffens een toetssteen tot proevingh van vele plaatsen dezer Historie door P.S., Amsterd. 1663. Zijne gedichten werden verzameld en in 1738 te Amsterdam uitgegeven onder den titel van Gedichten van P.S. Benevens een uytvoerige Beschrijving van het Leeven des dichters, Verrykt met deszelfs afbeeldingen en lofdichten, zo van oude als Hedendaagsche poëten.

[Charles Sebille]

Sebille (*Charles*), geboren te Goes, zoon van den Waalschen pred. aldaar, was koopman te Amsterdam en de boezemvriend van Sybrand Feitama. Hij overleed 6 Julij 1738.

Van hem bestaan de volgende vertalingen: De schelmerijen van Cartouche, blijsp., naar Le Grand, Amsterd. 1722; Pompejus, trsp. naar P. Corneille, Amsterd. 1737; De dood van Cesar, trsp. naar Voltaire, ald. 1740; De dobbelaar, blijsp. naar Regnard, ald. 1741. Deze tooneel-poëzie verscheen, met achtervoeging van Lijk- en Grafdichten op hem, Amsterd. 1742.

[Claas Seep]

Seep (*Claas*) was apotheker te Amsterdam, behoorde tot de Doopsgezinden aldaar en is er 20 Jan. 1670 in de Nieuwe kerk begraven.

Zijne dichtwerk is in Apollo's Harp en dgl. bundels, ook in Heiblocq's Farago, gedrukt en van zeer bescheiden waarde. Mattheus Gansneb Tengnagel maakte een zijner eigenaardige toespelingen op hem in Het laetste Quartier der Amsterd. Mane Schijn, en niet minder eigenaardig is Hofdijk's oordeel in zijne Gesch. der Lett. over Ansloo's trouwdicht op zijn echt met Elisabeth Sloot, (te Weesp voltrokken in 1646); van deze massa godenleer zal althans de bruid weinig begrepen hebben, doch aan deze vermeldingen dankt Seep misschien zijne, schoon weinige, bekendheid.

[Gustaaf Jan Segers]

Segers(*Gustaaf Jan*), te Hoogstraten geb. den 29 December 1848, genoot zijn onderricht aan de staatsnormaalschool te Lier, waar hij op 26 Maart 1868 zijn diploma als onderwijzer verwierf. Van toen was hij gemeente-onderwijzer te Leuven, op 5 Juni 1875 werd hij in dezelfde betrekking benoemd te Antwerpen en sedert 24 Sept.

1879 is hij leeraar van Nederlandsche taal- en letterkunde en van Duitsche taal aan de staatsnormaalschool van Lier.

Hij leverde bijdragen over opvoeding en letterkunde in het tijdschrift De Toekomst, de Dicht- en Kunsthalle, het Nederlandsch Museum, de Vlaamsche Kunstbode en La Revue des Langues Modernes. Afzonderlijk liet hij verschijnen: Jan Smeesters, novelle, Antw. 1873; Georges Lafitte, Antw. 1874; Peer Keusters, Antw. 1874; De familie Herckens, Antw. 1874; Hergarde, een romantisch verhaal uit het eerste der IIIe eeuw (bekroond) Antw. 1875; Uit Land en Stad, Antw. 1876; Dorpsgeschiedenissen, verhalen uit de Antwerpsche Kempen, Leuven 1879; In de Kempen, verhalen en novellen, Antw. 1882; Gelukkig, roman, Roes. 1887; Tante Fien en hare Erfgenamen, verhaal, Gent 1888; Joost van den Vondel. Verslag der Antwerpsche Feesten ter gelegenheid der driehonderdste verjaring van Vondels geboorte, benevens zeven studiën over het leven en de werken van Nederlands grootsten dichter, Antw. 1888; Bilderdijk, eene voordracht aan de leerlingen der staatsnormaalschool van Lier, Gent 1889; Vondel en Bilderdijk, Gent 1889; De Beren, een verhaal, Ninove 1890; Trien Klep, een verhaal, Gent 1890; Joost van den Vondel, studiën over het leven en de werken van Nederlands grootsten Dichter, Antw. 1890.

[Jacob Seghertz]

Seghertz (*Jacob*), van der Brugge, schreef: Journael of Dagh-Register gehouden bij zeven Matroozen, en haer overwintering op Spitsbergen in Maurits Bay, gelegen in Groenlandt, 't sedert het vertrek van de visscheryschepen der Geoctroyeerde Noordtsche Compagnie, in Nederlandt (zijnde den 20 Augusty 1633) tot de wederkomst der voorzegde schepen den 27 May, Anno 1634. Beschreven door den bevelhebber Jacob Segherts van der Brugge. Ge-

drukt by Gillis Joosten Saeghman in de Nieuw straet, ordinares drukker van de journalen der zee- en landtreysen. Er bestaan nog verscheiden andere drukken van dit werk, benevens een Kort verhael uit het Journael van de personen die op Spitsberghen in 't overwinteren gestorven zijn Anno 1631, Gedrukt te Hoorn 1648.

[Emile Antoon Hubert Seipgens]

Seipgens (*Emile Antoon Hubert*), geb. 16 Augustus 1837 te Roermond, ontving de letterk. opleiding, eigen aan zijne geboortestreek, voornamelijk in het klein Seminarie van Rolduc en in het bisschoppelijk College zijner geboorteplaats, werd in 1859 bierbrouwer, doch begaf zich in October 1874 naar de Universiteit te Göttingen ter beoefening der Hgd. taal- en letterkunde, legde den 10 en 12 November 1875 het examen M.O. in die taal af, werd 23 Februari 1876 belast met de lessen aan de H.B. School te Tiel, 19 Juni 1876 leeraar in die taal en hare letteren aan de H.B.S. te Zutfen, en is dit sedert 31 Mei 1883 te Leiden.

Hij schreef: De leste Schlaag of vrije verkiezingen in Limburg, komedie in 3 akten (Roermondsch taaleigen), Roerm. 1872; Een fransch krijgsgevangene, Blijsp. met zang in 1 bedr. Amst. 1873; De watermolen aan de Vlierbeek, Drama in 4 bedr. Amst. 1875. Uit Limburg, Novellen en Schetsen, Arnhem 1881; In en om het kleine stadje. Amst. 1887; Rooie Hannes, Tooneelspel in 5 bedr., Kampen 1889; Langs Maas en Geul, Amst. 1890. Verder verspreide stukken in De Gids, Nederland en den Nutsalmanak. Buitendien: De Ruwaard van Vlaanderen, Treurspel in 5 bedr., opgevoerd te Antwerpen 12 September 1886, verschenen in Goeverneur's Oude Huisvriend. 1889, doch niet afz. in den handel. Eigenlijk dient nog gezegd te worden, dat vele zijner liedjes in dialekt, zonder uitgegeven te zijn, voortleven in den mond van het Limburgsche volk.

[Hendrik Sel]

Sel (*Hendrik*), te Boom geboren den 17 Maart 1825, studeerde aan de Hoogeschool van Leuven en werd tot priester gewijd, 22 Dec. 1849. Achtereenvolgens was hij onderpastoor te Wemmel, Hombeek, Mechelen en Leuven, en sinds 21 Juni 1866 is hij pastoor te Overlaar, bij Hoegaarden.

Aan zijne pen ontvloeide het werk: Proeve van historische mengelingen over 't land van Rumpst en in het bijzonder over de heerlijkheid van Boom, Leuv. 1874 en 1878.

[Mr. Willem Hendrik Sels]

Sels (*Mr. Willem Hendrik*), zoon van den Schout-bij-Nacht Joost Sels en van Catharina, dochter van den dichter Pieter Vlaming, z.a. werd te Wageningen geb., 27 Maart 1741, studeerde eerst te Amst., later te Harderwijk en werd na zijne promotie in 1761 boekhouder in de wisselbank te Amst. en kort daarop solliciteur-militair der gewone bezetting aldaar. Echter vond hij geen behagen in deze werkzaamheden; na den dood zijner moeder keerde hij in 1769 naar het hem bij erfenis toekomende landgoed Dennenbroek onder Barneveld terug, en leefde aldaar eenzaam en afgezonderd, eenigszins op monniken wijze. Hij onthield zich van alle dierlijk voedsel,

nam een zeer korte nachtrust en hield zijn geest onledig met vrome overpeinzingen en dichtoefeningen. Wij vinden hem daar evenwel in de omgeving der op blz. 239 vermelde barones Van Essen. 't Spreekt wel van zelf, dat de philosoof van Dennenbroek - dit was zijn bijnaam in den omtrek - de nadeelige gevolgen van zulk een inspannend en ontberend leven welhaast ondervond, en dat zijn krachten afnamen. Op eene reis naar Drenthe werd hij te Havelte ziek, en overl. er, 16 Dec. 1789.

Hij schreef: Brieven en Bespiegelingen, Amst. 1763; Salomon, Koning van Israël, in 12 boeken, Amst. 1765; Het verbond der genade en het lied van Zion, Amst. 1767; Zedelijke uitspanningen, 3 dln. Amst. 1771, 1774; Beschouwingen, Amst. 1777; Evangelische en Zedelijke Liederen, Amst. 1779; Zedespelen, 1e deel; Nederland aan deszelfs Zeehelden. Na zijn dood werden zijne nagelatene geschriften met een levensbericht uitgegeven door zijn vriend H.H. Vitringa onder den titel van: Kleine Werkjes van Mr. W.H. Sels, Kamp. 1792.

[Ernst von Löben Sels]

Sels (*Ernst von Löben*), geb. 12 Oct. 1800, te Zutfen, werd op zijn 15de jaar kadet aan de Artillerieschool te Delft en drie jaren daarna 2de Luitenant. Achtereenvolgens werd hij in 1824 eerste luitenant, in 1836 Kapitein, in 1842 Majoor, in 1853 Luitenant-Kolonel, twee jaren daarna Kolonel en in 1858 Generaal-Majoor. In 1860 vroeg hij zijn pensioen en ging te Ellekom wonen, waar hij 27 Dec. 1863 overleed.

Hij schreef: Bijdragen tot de krijgsgeschiedenis van Napoleon Bonaparte, 4 dln., 's-Hage 1839-'42; Proeve van bezuiniging op de begrooting van oorlog, 's-Hage 1848. Verder bestaat er van zijne hand nog een Fransch werk over den krijg van 1815, terwijl hij in krijgskundige en andere tijdschriften menige bijdrage leverde.

(Hand. Mij. Ned. Letterk., 1864.)

[Jan Sels]

Sels (*Jan*), geb. te Dordrecht, 3 Juli 1775, was in zijn geboortestad broodbakker en glasbuiger, en overleed aldaar 3 Januari 1854.

Hij gaf uit: Beschrijving der stad Dordrecht, Dordr. 1854, titeldruk 1876.

[Agatha Maria Sena]

Sena (*Agatha Maria*), geb. te 's-Gravenhage, huwde in Nov. 1712 als wed. van Pieter Bijkerk, met Jacob Muhl en werd in 1717 moeder van Johanna Muhl, die in 't huwelijk trad met den dichter Nicolaas Simon van Winter, na haar overlijden echtgenoot van hare vriendin Lucretia Wilhelmina van Merken. Agatha beoefende de poëzie en liet hare bescheiden dichten omstreeks 1744 ‘voor de vrienden’ drukken, als: Dichtlievende huisoefeningen.

[Gerard Heinrich van Senden]

Senden (*Gerard Heinrich van*) werd geb. te Uphusen, in Oost-Friesland, waar zijn vader pred. was, 23 Dec. 1793, ontwikkelde zijn reeds vroeg geopenbaarden aanleg in de Lat. scholen te Aurich en te Emden, studeerde sinds 1811 te Groningen en behoorde tot de ‘gepreste vrijwilligers’ van 1813. In 1815 werd hij pred. te Nenndorf (Oost-Friesland), in 1820 te Middelbert en in 1832 te Zwolle. Reeds als student beoefende hij de poëzie, later legde hij zich bijzonder toe op gewijde aardrijkskunde, schreef daarover een werk, waarvan de Atlas, dien hij op uitnoodiging van Van der Palm voor diens brjbelvertaling ontwierp, de vrucht was. Hij mocht het daarvoor ontworpen en deels bewerkte: Register op den Bijbel-Atlas, of Woordenboek der gewijde Aardrijkskunde niet voltooien. De Leidsche Hoogeschool verleende hem het eere-doctoraat in de godgeleerdheid. Bovendien werd hij door dezen arbeid, niet minder door den schoonen beschrijvenden stijl zijner Alpenrozen, aangezocht om als aalmoezenier in het gevolg van Prinses Marianne deze Vorstin te vergezellen op hare reis naar het Heilige Land in 1849 en '50. Ook hiervan mocht hij het verhaal niet ten einde brengen, daar hij, na een der beide deelen uitgegeven te hebben, overleed, 20 Oct. 1851.

Behalve zijn theologische werken, schreef hij: Verhandeling over de hervorming van den tegenwoordigen staat der Nederl. Herv. Kerk, Amst. 1840; Aardrijkskundige beschouwing van Palestina, Zwolle 1837; Bijbel-Atlas, voornamelijk ten gebruike bij de bijbelvertaling van den hoogleeraar J.H. van der Palm, Leid. 1840-'44; Register op den Bijbel-Atlas letter, A-J, Leid. 1849; Alpenrozen, 2 dln., Amst. 1842-'43; Het Heilige Land of mededeelingen uit eene reis naar het Oosten, gedaan in de jaren 1849 en 1850. Eerste deel, Gor. 1851. Voorts een aantal leerredenen, enkele gedichten in het Hoogduitsch, gelegenheidsstukken in dicht en ondicht, bijdragen in tijdschriften.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1852.)

[Gerard Hendricus van Senden]

Senden (*Gerard Hendricus van*), zoon van den voorg., geb. te Middelbert 17 October 1823, studeerde te Leiden in de theologie en was achtereenvolgens predikant te Kruisland in 1849, te Leur in 1851 en te Steenwijk in 1861, waar hij 15 April 1863 overleed.

Behalve zijn leerredenen, en tijdschrift-artikels, schreef hij: Het Heike, een woord over de geschiedenis en den tegenwoordigen toestand der bewoners, Breda 1861; Geschiedenis der Hervormde gemeente van De Leur, Noordbraband, 's-Bosch 1862.

[Wigbold Coens van Senden]

Senden (*Wigbold Coens van*), broeder van den voorg., geb. 3 Mei 1830 te Middelbert, was achtereenvolgens predikant te Donkerbroek, Oudeschoot, Vries en Peins, en werd in Maart 1884 benoemd te Blitterswijk.

Hij schreef, behalve enkele leerredenen: De Overstrooming. Een lied voor de overstroomden, Zwolle 1861; Drenthe's welkom aan Nederlands Koning in Mei 1873, Assen 1873; Uit hart en leven, Poëzie, Assen 1876.

[Jan Senten]

Senten (*Jan*), een Rotterdammer, dichtte: De nieuwe vrucht des wijnstocks, inhoud: eenighe Psalmen ende Lofsangen en Gheestelijke Liedekens, Gouda 1624.

[Christiaan Sepp]

Sepp (*Christiaan*), wiens Nederl. stamvader, uit Goslar afkomstig, zich, na eenig verblijf te Hamburg, te Amsterdam vestigde, werd daar 3 April 1820 geb., ontving er zijne opleiding aan het gymnasium en stud. aan het seminarium der Doopsgezinden. In 1843 werd hij pred. te Westzaan-Zuid, 1848 te Zaandam Oostzijde, 1854 te Leiden, waar hij 1875 eershalve Theol. Dr. werd. In 1887 legde hij zijn kerkelijk ambt neder en wijdde zich in zijne geboortestad met zeldzame werkkracht en ongewone gaven aan de uitgebreidste nasporingen in de historie, voornamelijk van zijn studievak en zijn kerkgenootschap. Gedurende zijn zomerverblijf te Wijk-aan-Zee, waar hij tot herstel zijner gezondheid tijdelijk woonde, overleed hij 10 Mei 1890; hij rust op het kerkhof te Beverwijk; een eenvoudige grafsteen dekt hem, den eenvoudigen, geleerden, maar boven alles beminnelijken man.

Behalve eene menigte art. onder initialen en verschillende psd. in Christel. Huisvriend, Doopsgez. Bijdr., Godgel. Bijdr., welke hij van 1855 tot 1866 redigeerde, en andere tijdschr. met zijne bijdragen begunstigde, gaf hij de volgende vertaalde of oorspr. werken: Herinneringen uit het leven van een hulpprediker, Amst. 1846, (naamloos); Mennonieten en Doopgez. in Wurttemberg, naar gedrukte en ongedrukte mededeelingen van C. Grüneisen, ald. 1848; Bengel, een waardig discipel van den Heer, ald.

1848; Onderzoek naar de leer des N.T., ook der heilige schriften des O.V., ald. 1849; Leerrede ter nagedachtenis van Matthijs Siegenbeek, Leiden 1855; De Tübingsche School. Open brief van B. Hase aan F.C. Bauer, Haarl. 1855; Vader! Uw wil geschiede! Bladen uit het levensdagboek van een leeraar. Naar Aug. Wildenhahn, ald. 1855, 3e dr. ald. 1863; Werp al uwe bekommernissen op den Heer. Naar denzelfden, ald. 1856; De zeven kruiswoorden, ald. 1856; Proeve eener pragm. gesch. der Theologie in Ned. van 1787 tot 1858 (uitg. Teyler) Haarl. 1860, 2e dr. Amst. 1860, 3e dr. ald. 1867. Joh. Stinstra en zijn tijd, 2 dln. Amst. 1865; Woorden ter naged. van D. Tieboel Siegenbeek, 1866; De meest gewenschte Maecenas voor Kunsten en Wetensch. Amst. 1867; Geschiedk. nasporingen, 3 dln. Leiden 1872-'75; Het Godgeleerd onderwijs in Ned. in de 16e en 17e eeuw, 2 dln. Leid. 1873-'74; Drie evangeliedienaren uit den tijd der Hervorming, Leid. 1879; Polemische en irenische theologie, Leid. 1881; Bibliogr. mededeelingen Leid. 1883; Kerkhist. studiën, Leid. 1885; Bibl. van Nederl. kerkgeschiedschr., Leid. 1886; Verboden lectuur, Leid. 1889; Uit het predikantenleven van vroegere tijden, Leid. 1890. In de Handelingen van de Mij. der Ned. Lett., gaf hij de levensberichten van A. de Vries, 1863; K. Sybrandi, 1873; S. Muller, 1873; W. Eekhoff, 1881; D.J. Scheeres, 1884. Een volledige opgave zijne geschr. vindt men achter de hem waardige levensschets, in Sept. 1890, als handschrift gedrukt te Beverwijk, door den hier volgenden ambtgenoot en aanverwant van zijn oom geschreven, in bescheiden afwachting van een uitvoeriger arbeid, waarin de veelzijdige gaven en verdiensten van Dr. C. Sepp, breeder kunnen uiteengezet worden.

(J. Sepp, Ter Gedachtenis, Beverwijk, 1890).

[Jan Sepp]

Sepp (*Jan*), broeders zoon van den voorgaanden, geb. te Amsterdam, den 12den September 1847; studeerde aan de kweekschool der Alg. Doopsgezinde Societeit, en werd in 1871 predikant bij de Doopsg. Gem. te Witmarsum, vanwaar hij in 1873 naar Beverwijk vertrok.

Behalve een paar preeken van A. Coquerel fils, vertaalde hij A. Rogeard, les propos de Labienus; de Witt Guizot, Bijbelsche geschiedenis voor kinderen; met zijn vriend P. Feenstra Jr.: Gedachten van onzen Bijbel, (Zwolle 1876); Jonas Lië, de loods en zijn vrouw, Amst. 1877; F.W. Robinson, haar leven lang, 2 dln., Schoonhoven 1878; Julius Rodenberg, de familie Grandadier, 2 dln., Sneek z.j.; Benjamin Disraeli, Endymion, 2 dln., Sneek 1881; Clarke, Buiten de beschaafde wereld, Sneek 1883; von Pichler, nieuwe sprookjes, Gouda z.j., Robert, de tijgerkoning, Lemmer z.j.; Alcoth, uit Tante Jo's snippermand, Amst. z.j.; Alcoth, zonneschijn na regen, Amst. z.j.; Leven en beven, Beverwijk z.j.; Dalmeyers bloesems, Beverwijk z.j.; knoppen en aren, Beverwijk z.j.; Stein, zege na strijd, Beverwijk z.j.; F. von Kapff-Essenther, Getrouwd, Leiden 1889; M.L. Wood, Een treurspel op het platte land, Amst. 1889; Otto Henne am Rhyn, Geschiedenis van den vooruitgang der menschheid (deel II van bl. 533 tot VI): Amst. 1881-'85. Hij schreef: Boek der gedachtenis aan Doopsbediening en eersten Avondmaalsgang, Beverwijk z.j.; De Bijbelsche geschiedenis, leesboekje voor catechisatie en huiselijk gebruik, Beverwijk z.j.; Ter gedachtenis aan Dr. C. Sepp, Beverwijk 1890, (niet in den handel.)

[Alfred Seresia]

Seresia (*Alfred*), den 25 Oct. 1843 geb. te Brugge en thans advocaat, hoogleeraar in de rechten en Provincieraadsheer te Gent.

Hij schreef eene reeks rechterlijke boeken in de Fransche taal en gaf in het Nederlandsch uit: Kerk en Staat onder de Frankische Koningen der VIe eeuw, Gent 1887.

[Jhr. Guillaume de Serrière]

Serrière (*Jhr. Guillaume de*) geb. 3 Jan. 1788 te Naarden, waar zijn vader, een uitgeweken prot. edelman, als kostschoolhouder gevestigd was, was als laatste pred. der Waalsche gem. te Zutfen werkzaam van 24 Febr. 1811 tot 4 Febr. 1821, en preekte ook wel in de Ned. Herv. kerken. Van 1821 tot 1826 predikant der Protestantsche gemeente te Batavia, daarna tot 1829 geschiedschrijver van Neêrlandsch Indië, van dat laatste jaar tot 1840 resident op Java, en van 1842 tot 1846 gouverneur der Molukken. Hij overl. te 's Gravenhage 17 September 1869. In 1868 was hij in den adelstand erkend.

Hij schr. een aantal verhandelingen, redevoeringen, leerredenen (in 't Nederl.), brochuren, en verschillende bijdr. in De Recensent, Hermes, Verhandelingen van het Bataviasche genootschap, enz. en gaf afzonderlijk uit: Mijne loopbaan in Indië, Zwolle 1849.

[Hendrik Sermon]

Sermon (*Hendrik*), geb. 17 Febr. 1834, te Sint Peters-Leeuw, bij Brussel, begon zijne studiën aan het college der stad Halle, en ging van daar over tot de Staats-normaalschool van Lier, waar hij, in 1854, zijn diploma als onderwijzer verwierf. Sedert Maart 1865 heeft hij een boekhandel geopend te Antwerpen, alwaar hij ook van in October 1874 professor is in de Nederlandsche, Hoogduitsche en Engelsche talen aan het St. Norbertusgesticht of de Katholieke Middelbare school.

Eerst onder de pseudoniemen Hendrik van Walrave en Rede en vervolgens onder zijnen eigenlijken naam, schreef hij: De Vlaming en de Staet in het tegenwoordig België, door H. van Walrave, Antw. 1857; Geschiedenis van Peter Coutherele, Meier van Leuven, een volksvriend uit de XIVe eeuw, Antw. 1860; La question Flamande devant la chambre, La vérité sur les débats du 3 et 4 décembre 1861, par H. Rede, Brussel 1862; Remarcabele voorvallen ofte geschiedenissen (uit de Kempen, 1785-1808), een handschrift met aanteekeningen en opheldering uitgegeven, Antw. 1867; Historische en kritische schetsen, Antw. 1875. Van 1862 tot 1867 was hij hoofdopsteller van het tijdschrift Noord en Zuid, en met E. Weemaes gaf hij uit: Sermoenen door A.J. de Vloo, 12 boekdeelen. Tevens leverde hij bijdragen in binnen- en buitenlandsche tijdschriften.

[Samuel Hendrik Serné]

Serné (*Samuel Hendrik*), geb. 10 April 1826 te Haarlem, boekhouder op een kassierskantoor te Zwolle, waar hij tevens de betrekking van organist bekleedde en 19 Jan. 1879 overleed.

Hij schreef: Tweestemmige Christelijke feestliederen ten dienste van Zondagsscholen, 2 stuk., Amst. 1866; Tweestemmige liederen voor het Christelijke gezelschap en huisgezin (met P.J. Moeton), 2de stuk, Amst. 1866; De Christelijke Jongelings-Vereeniging; hare geschiedenis, werkzaamheid en vruchten, vooral met betrekking tot Nederland, Zwolle 1867; Hosanna, 63 liederen voor drie- en vierstemmig mannenkoor, ten dienste van Jongelings-Vereenigingen en Christelijke zanggezelschappen, Amst. 1870. Verder gaf hij een vertaling van Ashworth's Zonderlinge verhalen uit het dagelijksch leven, Zwolle 1865, en gaf eenige kaarten uit.

[Constant Philip Serrure]

Serrure (*Constant Philip*), werd geb. te Antwerpen den 22 Sept. 1805. Als jongeling trad hij in dienst ten kantore van J.F. Willems, die toen ontvanger der registratie te Antwerpen was. Deze warme Nederlander wekte in den jongen klerk den lust op tot het beoefenen der vaderlandsche letteren en geschiedenis, en daardoor hernam hij zijne studiën aan de Hoogeschool van Leuven, waar hij met zijne medestudenten een genootschap stichtte. Voor dit gezelschap schreef hij: Over de beoefening der Moedertaal te Leuven, en de Kamers van Rhetorica dier stad, Gent 1834. In de Nederlandsche almanakken, door dezelfde vereeniging uitgegeven, verschenen de eerste lettervruchten van Serrure, die aanvankelijk verzen schreef, doch zich later uitsluitend van het proza bediende. In 1832 werd hij tot doctor in de rechten bevorderd en was in zijne geboortestad sinds een jaar als advocaat werkzaam, toen hij benoemd werd tot archivaris van Oost-Vlaanderen. In 1835 verliet hij deze betrekking om professor te worden aan de Hoogeschool van Gent. In deze stad vereenigde hij zich met de moedige vaderlanders, die den strijd aanvingen voor de Vlaamsche belangen, en met Jonkheer Blommaert, Frans de Vos en anderen, schreef hij, na 1830, het eerste Vlaamsch tijdschrift: Nederduitsche letteroefeningen, Gent 1834. Ook leverde hij in verschillende dagbladen artikels ter verdediging der taal- en volksbelangen, en later was hij de trouwe medewerker in de tijdschriften Belgisch Museum, Kunst- en

Letterblad, De Eendracht, De Vlaamsche School, De Toekomst, enz. In de werken der Vlaamsche Bibliophilen gaf hij in het licht: Kronyk van Vlaenderen van 't jaer 580 tot 1467 (met Ph. Blommaert), Gent 1839-'40; Dagverhael van den oproer te Antwerpen in 1659, Gent 1839; De Grimbergsche oorlog, ridderdicht uit de XIVe eeuw door Ph. Blommaert en C.P. Serrure uitgegeven, Gent 1852-'54; Dystorie van Saladine, Gent; Van Homulus, een schoene comedie, daerin begrepen wort hoe in der tyt des doots der menschen alle geschapen dinghen verlaten dan alleene die duecht, Gent 1857; De Weerbare mannen van het Land van Waes, in 1480, 1552 en 1558, Gent 1861; Baghijnken van Parijs, oock is hier by ghedaen die wijse leeringe, die Catho zijnen sone leerde, Gent 1860; Dat Dyalogus of twistsprake tusschen den wisen coninck Salomon ende Marcolphus, Gent 1861; Tafereelen uit het leven van Jesus. Een handschrift van de XVe eeuw, Gent 1863. Toen hem in 1854 ook de last werd opgedragen van leeraar der geschiedenis van de Nederlandsche letterkunde en hij daarna ook rector der Hoogeschool werd, bezorgde hij nog: Jacob van Maerlant's drie boeken van den Wapene-Martijn, in het Latyn vertaeld door Jan Bukelare, voor de eerste mael, naer het eenig bekende handschrift, in het licht gegeven, Gent 1855, en tevens leverde hij nog het uitgebreid werk: Vaderlandsch Museum voor Nederduitsche Letterkunde, Oudheid en Geschiedenis, uitgegeven door C.P. Serrure, professor aan de faculteit der wijsbegeerte en letteren aen de hoogeschool te Gent, Gent 1855-1863, 5 dln. Ook droeg hij in 1856 veel bij tot het uitgeven der Graf- en Gedenkschriften der Provincie Oost-Vlaanderen, en werd hij medewerker aan het: Lees-Museum, tijdschrift voor letteren, wetenschappen en kunsten, Gent 1856-'59. Nadat hij gedurende 35 jaren het leeraarsambt vervulde, ging hij rust zoeken te Moortzeele, een dorp bij Gent, alwaar hij overleed 6 April 1872.

[Constant A. Serrure]

Serrure (*Constant A.*), zoon van den voorgaande, werd geb. te Gent, 10 Juni 1835. Hij studeerde in de rechten, de wijsbegeerte en de letteren aan de Hoogeschool van Gent, waar hij advocaat werd. Later vestigde hij zich te Brussel, in welks voorstad Elsene hij thans nog woont.

In verschillende tijdschriften leverde hij bijdragen, terwijl hij afzonderlijk uitgaf: Geschiedenis der Nederlandsche en Fransche letterkunde in het Graefschap Vlaenderen, van de vroegste tyden tot aen het einde der Regeering van het huis van Burgondie, door C.A. Serrure, student in de rechten by de Gentsche Hoogeschool, lid van het Taelminnend Studenten-Genootschap. Bekroond met de gouden medalie in den letterkundigen pryskamp voor 1852-1853 der koninklyke Maetschappy van Schoone Kunsten en Letteren te Gent, Gent 1855; Jacob van Maerlant, Bekroonde verhandeling in den letterkundigen wedstryd uitgeschreven door het Belgisch Staetsbestuer, Gent, 1861; Jacob van Maerlant en zijne werken, Gent 1867; Letterkundige Geschiedenis van Vlaanderen, Gent, 1872. In het Vaderlandsch Museum van wijlen zijn vader schreef hij: Gevangzetting van Philips Wielant, (1861); Iets over den dichter Jan de Weert; en Numismatiek (1863). Onder het pseudoniem Vera Diximus gaf hij uit: Betzy, of Antwerpen in 1830, Brussel 1886.

[Jacob Frederik Serrurier]

Serrurier (*Jacob Frederik*), 5 Nov. 1771 te Hanau geb., ontving daar eene vrij onregelmatige opleiding tot het predikambt, werd 7 Sept. 1789 te Leiden als stud. ingeschreven en in 1793 tot prop. bij de Waalsche gemeenten bevorderd. In het volgende jaar werd hij tot Fransch pred. te Zwolle beroepen, doch de stedelijke regeering ald. weigerde hare goedkeuring. Andermaal werd hij, onder den invloed der staatsveranderingen, 25 Maart 1795 gekozen, nam echter reeds 1 Nov. 1795 zijn ontslag, ‘parce qu'on ne va plus l'entendre, vu que ses opinions religieuses diffèrent de celles de l' Eglise.’ Hij werd agronoom op het Rode huis bij Zwolle. In 1815 vestigde hij zich te Amst., werd daarna referendaris bij Binnenl. Zaken en overl. in Den Haag, 2 Nov. 1844. Als letterkundig ontwikkeld beoefenaar van den wetensch. landbouw in het tijdvak, waarin onze taal met zorg verrijkt en met vlijt en nauwgezetheid bestudeerd begon te worden, vindt hij hier als schrijver eene welverdiende plaats.

Schr. Onderzoek of groote dan wel kleine boerderijen ... het voordeeligst zijn, uitgave van 't Kon. Ned. Inst., 1816; Fruitk. Wdb., naar het Hoogd. bewerkt en vermeerderd, 2 dln., Amst. 1806; Boeren-Goudmijn, Gron. 1807; De Buitenman, 3 dln. 's-Grav. 1825, en kleinere geschr. en opstellen.

[Hendrik Cornelis Serrurier]

Serrurier (*Hendrik Cornelis*), geb. te Amst. in 1754, genoot een wetenschappelijke opvoeding, en stond op achttienjarigen leeftijd aan het hoofd van een der eerste handelshuizen in zijn geboortestad; hij had zitting in verschillende toenmalige regeeringscollegiën, waarin hij zoo nuttig mogelijk werkzaam was, en overleed in 1812.

Behalve een leidraad voor het godsdienstig onderwijs zijner kinderen, 's-Hage 1806, gaf hij uit: Kronijk der gewigtigste gebeurtenissen bijzonder met opzicht tot de Fransche revolutie en hare gevolgen, voornamelijk getrokken uit de Fransche Leydsche Courant, 18 stukjes, 's-Hage 1811.

[Johannes Serwouters]

Serwouters (*Johannes*) was boekhouder en tooneeldichter te Amsterdam.

Hij schreef: Den grooten Tamerlan met de Doodt van Bayazet de I, Turks Keizer (treurspel) 2e druk, Amst. 1661, (4e dr. ald. 1745); Den trotsen Leo en Philippus de Goede, Koningen van Siciljen, Amst. 1658. (ald. 1719); Hester of verlossing der Jooden (treurspel) Amst. 1659 (2e verm. druk ald. 1667).

[Antoon van 't Sestich]

Sestich (*Antoon van 't*), in het Latijn Antonius Saxagius geheeten, werd in de eerste helft der XVIe eeuw geb. te Brussel, waar hij de rechten studeerde, om advocaat bij den Grooten-Raad van Mechelen te worden, in welke stad hij overleed op 10 Sept. 1585.

Van hem verscheen: Orthographia van de Nederduytsche tael, Leuven 1576, en hij bezorgde eene verbeterde en vermeerderde uitgave van het werk: Pratique civile des Edelen Heeren Mr. Philips Wielant, raedt ons geduchts heeren Philips Eertshertoghe van Oostenrijcke, hertoghe van Bourgogniën, etc. voorts zijn president in Vlaenderen ende naderhand hooft van syne hooghe rade neffens hem residerende. Van nieus oversien, gecorrigeerd ende ghesuppleert by M. Antonius van 't Sestich, advocaat voor den voorschreven hooghenraedt te Mechelen, Antwerpen Anno 1573.

[Theodoor Sevens]

Sevens (*Theodoor*), den 16 Mei 1848 geb. te Kinroy (Limburg), was eerst gemeenteonderwijzer te Lapscheure (West-Vl.), daarna bestuurder eener privaatschool te Kortrijk, in welke stad hij thans bestuurder van de gemeentescholen is.

Zijne werken verschenen onder de titels: Letteroefeningen, Verhalen en Gedichten, Gent 1873; Rozen en Doornen, gedichten, Gent 1875; Binnen en Buiten, gedichten, Antw. 1876; Ons Vaderland, met muziek van J. Blockx, Antw. 1876; Oorlog en

Vrede, koor, muziek van L. Hinderyckx, Brugge 1877; Zes Liederen, muziek van L. Hinderyckx, Brugge 1877; Leopold I herdacht, gedicht, Brugge 1878; Voor de lieve Jeugd, kindergedichtjes, Brugge 1878; Twaalf Koralen, muziek van L. van Gheluwe, Bruss. 1879; Aanvankelijk schrijf- en lees-onderricht, 3 dln., Bruss. 1879; Bloemen en Vruchten, eerste en tweede leesboek voor de Jeugd, Bruss. 1879; Leesboek voor de hoogste klas der Jongensscholen, Kortrijk 1879; Leesboek voor de hoogste klas der Meisjesscholen, Kortrijk 1879; Nederlandsche taal- en stijloefeningen, Kortrijk 1879; aanvankelijk onderricht in de Fransche Taal, Kortrijk 1879; Een Jubeldag in België, bekroond gedicht, Brugge 1880; De Kreet der Belgische Jeugd, muziek van E. Gregoir, Gent 1880; Groeningerveld, Vaderlandsch gedicht, Kortrijk 1882; Voor Vlaanderens Jeugd, Kindergedichtjes, Gent 1882; Kortrijk en het Verleden, Kortrijk 1882; De Zee en het Water, twee voordrachten, Kortrijk 1883; Hulde aan H. Conscience, bekroond gedicht, Brugge 1883; Voor de lieve Jeugd, Kindergedichten, Gent 1884; Zes Liederen, muziek van F. Mille, Gent 1884; Vlaamsche dichters en prozaschrijvers van Kortrijk, 1545-1885, Naar tijdsorde gerangschikt, met biographische en bibliographische aanteekeningen en proeven uit hunne werken, Kortrijk 1885; Zomerbloemen, nieuwe gedichten, Kortrijk 1886; Jan Palfijn's leven, werken en verdiensten, naar velerlei bronnen bewerkt, Kortrijk 1887 en 1889; Wat ik bemin, muziek van L. van Hoof, Gent 1888; Jan Breidel en Pieter de Coninc, Kortrijk 1888; Hulde aan Jan Palfijn, muziek van L. van Hoof, Kortrijk 1889; Levensschets van L. Robbe, Kortrijk 1889; Vlaanderen voor en tijdens het bewind der Geuzen, Kortrijk 1889; Levensschets van F.A. Snellaert, Kortrijk 1889; Levensschets van den E.H. van Dale, Kortrijk 1890; Geschiedenis der abdij van Groeninge, Kortrijk 1890; Vlaamsch België, tijdens de Fransche overheersching, bekroond, Kortrijk 1890; Pater Damiaan, oratorio, Kortrijk 1890; Kerlingaland, muziek van K. Mestdagh, Gent 1890; De Schelde, muziek van K. Mestdagh, Gent 1890; Hulde aan Z.M. Leopold II, muziek van F. Mille, Gent 1890.

[Adrianus Severinus]

Severinus (*Adrianus*), wiens vader Severijn Matthijsz. of Severinus Matthaei van 1646-'72 te Leiden drukker en uitgever was, werd 7 Maart 1670 als vrijmeester in het register van hetzelfde gilde ingeschreven als Adr. Severinus van Adelhoorn. Hij stond met de geleerden van dien tijd in betrekking, en droeg een zijner werkjes aan Huygens op.

Schr. Geestelyke jaar-feesten, op Rym, Leiden 1669; Mengelingen, bevattende keur van styl en stof, Leid. 1673; Het beroemde leven en sterven van den heer Michael de Ruiter, Leid. 1676. Deze lijkrede werd door hem uitgesproken in de Duitsche leerplaats der hoogeschool. Het gelukkig herdenken aan de vermaerde belegering der stad Leyden, kort en klaer voorgestelt uit de gront der eerste en gebraght tot de laatste beroerte en oorlogen van Nederlant, voorgevallen in de vyftiende en zestiende eeuw, Leid. 1674. Hiervan bestaan nieuwere uitgaven, met gewijzigden titel, pl., portret en aant. en de vert. der Lat. redevoering van Mr. C. Crusius, in 1674 uitgesproken.

[Willem Sewel]

Sewel (*Willem*), wiens grootvader met de Brownisten in ons land gekomen was, werd geb. te Amst. in 1654 en voor een handwerk opgeleid, doch had zulk een groote liefde voor de studie van taal- en letterkunde, dat hij zich wijdde aan het schrijven voor de drukpers, het onderwijs aan jonge lieden, o.a. aan P. Langendijk, en de medewerking aan de Amsterd. Courant en de Boekzaal. Hij kende de zgn. levende talen en vert. uit het Lat. en Grieksch. Zijne familie was tot de Waterl. Doopsgez. overgegaan, uit welker gemeenschap hij zich bij de Kwakers voegde. Hij overleed 13 Maart 1720.

Behalve vele vertalingen, waaronder de Historiën des Ouden en Nieuwen Testaments van Flavius Josephus, Dionysius Halicarnassus, Sat. 13 van Juvenalis en en Persius Flaccus, schreef hij: Nederduytsche spraakkvnst waarin de gronden der Hollandsche taale nauwkeuriglyk opgedólven en ten aanzien der spellinge als bewoordinge, duydelijk aangeweezen zijn. De 2e druk doorgaans veel vermeert en met eene lijst van de geslachten der naamwoorden, die onder geene vaste regelen betreklyk zijn: nevens eene verhand. met redekonstige figuren enz. verrijkt. Amst. 1712 (verscheiden malen herdrukt; Historie van den opkomst en aanwas en voortgang der christenen, bekend bij den naam Quakers. Ondermengt met de voornaamste staatsgeschiedenissen van dien tijd in Engeland voorgevallen. Amst. 1717. Zijn groot Wdb. der Eng. en Nederd. talen is lang het beste werk van dien aard geweest en komt in versch. uitgaven voor.

[Jan de Seyn]

Seyn (*Jan de*), geb. te Waregem den 16 Juni 1805, studeerde aan het klein Seminarie van Roeselare, werd achtereenvolgens onderwijzer te Aarseele, Sint Baafsvijve en Wijtsgate, waar hij tot 1877 in dienst bleef.

Vele zijner gedichten en gelegenheidsstukken verschenen in de Gazette van Yperen en Poperinghe, het Nieuwsblad van Yperen en de Gazette van Kortrijk, aan welken hij medewerker was.

[Hendrik de Seyn]

Seyn (*Hendrik de*), zoon van den voorg., geb. te Wijtsgate den 27 Dec. 1847, verwierf zijn diploma ter Normaalschool van Thorhout, werd achtereenvolgens onderwijzer te Ieperen, Geluwveld en Roeselare, tot hij in 1873 het onderwijs verliet om in laatstgenoemde stad boekhandelaar te worden.

Buiten artikels in tijdschriften en bladen, gaf hij uit: Vlaamsch Letterkundig Album, Roes. 1881; K.L. Ledeganck volledige Dichtwerken, in chronologische orde verzameld met eenige onuitgegeven of in vroegere uitgaven niet opgenomen gedichten, voorzien van aanteekeningen, levensbericht en opgave van varianten, en versierd met drie verschillende portretten des dichters, Roeselare, de Seyn-Verhougstraete, 1886; Het Bargoensch van Roeselare - een bijvoegsel aan Teirlinck's Woordenboek van Bargoensch - door H. de Seyn-Verhougstrate, Roes. 1890.

[Jhr. Duco Gerrold Hora Siccama van de Harkstede]

Siccama van de Harkstede (*Jhr. Duco Gerrold Hora*), geb, te Gron. 10 Jan. 1819, werd 11 Aug. 1840 benoemd als 2e luit. der genie, 19 Nov. 1851 eerste luit., 28 Dec. 1859, kapitein en den 2 Jan. 1868 gepensionneerd met den rang van kolonel.

Gaf de volgende geschr. over militaire onderwerpen te Utrecht zonder naam uit: De grondwet en de levende strijdkrachten. Maatsch.-milit. schets, door een Ongenoemde, 1873; Nederl. tegenover Duitschland, Geschiedk.-milit. schets, 1874; Nederland en België, hun weerstandsvermogen en hun belang. Aardr. en staatk.-milit. schets, 1874; Het rijk der Nederl., zijne vertegenwoordiging en zijn behoud, Gewestelijk nationaal-milit. schets. 1874; Rijk en arm, tegenover den Ned. militie-pligt. Economisch-militaire en slot-schets, 1875.

[Mr. Johan Hora Siccama]

Siccama (*Mr. Johan Hora*), uit den jongeren tak van hetzelfde geslacht geb. te Groningen, 18 Augustus 1802, promoveerde te Utrecht tot doctor in de beide rechten, en werd in 1829 bij het hoog militair gerechtshof tot commies-griffier aangesteld en na het overlijden van Jacobus Scheltema in 1838 tot substituut-griffiier bij hetzelfde college. Twee jaar later werd hij benoemd tot griffier, en was dat tot aan zijn overlijden, 2 October 1853.

Als student nam hij deel aan de Gekortwiekte Faam, een Universiteitsblad, dat door Falck en zijne vrienden werd uitgegeven: insgelijks aan de bijdragen tot de kennis der Nederlandsche en vreemde Koloniën en ook gedurende korten tijd aan Groen van Prinsterer's Nederlandsche gedachten. Voorts: Twee verzoekschriften ingediend door burgers van Leyden en Utrecht, Utr. 1841; Neerlands volksaard en staatswezen in verband beschouwd. Eene voorlezing gehouden in het leesmuseum te Utrecht, den 1 Maart 1844, Utr. 1844; Verhandeling over de heerschende trekken

in de nieuwe beschaving, geplaatst in het Algemeen Letterlievend Maandschrift voor 1850, evenals de: Voorlezing over Nederlands grond en beschaving in verband beschouwd. In 't Fransch eene brochure over de noodzakelijkheid van het herstel van 't Koninkrijk der Nederlanden met betrekking tot het politieke systeem, bekend onder den naam van Barrière-systeem.

(Hand.-Mij. der Ned. Lett. 1854.)

[Jhr. Otto Willem Hora Siccama]

Siccama (*Jhr. Otto Willem Hora*), broeder van den voorg., geb. te Gron. 5 Jan. 1805, overl. te 's-Gravenhage, 11 Oct. 1879.

Schreef: Het pensioneren van beambten in 's lands dienst, 's-Grav. 1861; Twee stelsels. Open brief aan zijne medeburgers, ald. 1868; hij gaf de nagelaten brieven van zijn' oom A.R. Falck uit, welke in diens art. op blz. 246 vermeld zijn.

[Jhr. Mr. Jacob Hendrik Hora Siccama]

Siccama (*Jhr. Mr. Jacob Hendrik Hora*), broederszoon van de beide voorg., geb. 12 Mei 1842, te Utrecht, stud. sinds 14 Sept. 1860 en prom. aldaar; werd daarop benoemd tot ambtenaar bij het Ministerie van Buitenl. Zaken, legde in 1881 zijne betrekking neder en vestigde zich op den huize Zuilestein bij Leersum, werd 4 Aug. 1883 benoemd tot referendaris-chef der Politieke afdeeling bij hetzelfde Ministerie, als hoedanig hij nog werkzaam is.

Schreef: Nederland en de vrijheid van gedachte in Europa, gedurende de 17e en de 18e eeuw. Antw. op eene prijsvraag, uitgeschr. door de Association Litt. Internat., Utr., 1885; Onze Prinsessen. Eene geschiedk. herinnering, ald., 1886; art. in De Gids, van 1887; Haagsche Stemmen, 's Grav. 1887 en v.v.

[Mr. Folkertinus Nicolaas Sickenga]

Sickenga (*Mr. Folkertinus Nicolaas*), geb. 27 December 1840 te Wolvega, studeerde in de rechten te Leiden en promoveerde in 1864, waarna hij als praktizeerend advocaat te Leiden bleef wonen, totdat hij in September 1865 leeraar in de Staatswetenschappen aan de Hoogere Burgerschool te Dordrecht werd. Hij bedankte voor die betrekking in 1869, en trad twee jaar daarna op als een van de beide Directeurs der Dordtsche onderlinge Crediet-vereeniging.

Hij schreef: Bijdragen tot de geschiedenis der belastingen in Nederland, van den

aanvang tot de omwenteling 1795; I en II. Leid. 1864; Geschiedenis der Nederlandsche belastingen, tijdvak der Omwenteling, Algemeen stelsel van het jaar 1805. Amst. 1865; Beginselen van handels- en algemeen burgerlijk recht, 's-Hage 1865. Verder verschillende artikelen in tijdschriften en dagbladen, waaronder de voortzetting der belastinggeschiedenis in de Bijdragen tot de kennis van het Nederlandsche Staatsbestuur, getiteld: Bijdragen tot de kennis onzer financiën.

[Hubertus Nicolaas Sieburgh]

Sieburgh (*Hubertus Nicolaas*), geb. te Haarlem 29 Augustus 1799, heeft als beoefenaar der schilderkunst de voornaamste overblijfselen van Java'sche oudheden op bouwkundig gebied in olieverf naar de natuur wedergegeven. Na zijn dood, die te Radjagaloe (res. Cheribon) 2 Maart 1842 voorviel, is de collectie door het Rijk aangekocht en aan de toenmalige academie van Delft afgestaan.

Hij schreef: Trudesinde van Friesland, 2 dln., Amst. 1836; Ada van Holland, 2 dln., Amst. 1838.

[Nicolas Charles Sieburgh]

Sieburgh (*Nicolas Charles*), geb. te Amsterdam 18 October 1827, trad als adelborst in 's lands dienst en werd in 1857 als luitenant 2e kl. op zijn verzoek eervol uit den dienst ontslagen.

Tussschen de jaren 1855-1859 leverde hij verschillende bijdragen in de tijdschriften Nederland en De Gids als: Pruttelen; Een dag te Tripoli; Klaar om te winden; Maury; Het tractaat van Mandhar (Nederland); Huwelijken worden in den hemel gesloten (id.); Krijgsverrigtingen tegen den Panglima Bezaar van Reteh (Gids). Verder verscheen van hem in 1859 een Voorlezing over de doorgraving van Holland op zijn smalst, een onderneming met welker verwezenlijking hij zich gedurende 1859 en 1860 ijverig bezig hield, in vereeniging met de Heeren H.A. Insinger, H.C. Hartsen, A. Brugmans, J.D. Diets en J. Boelen. Na het mislukken dier pogingen vertrok hij in April 1862 naar Japan, een land, dat door de zich daar openbarende ontwikkeling hem bijzonder aantrok. Aanvankelijk verbleef hij te Kanagawa; later naar Nagasaki vertrokken overleed hij aldaar aan een hevige ziekte, 27 Juni 1862.

[Matthijs Siegenbeek]

Siegenbeek (*Matthijs*) werd 23 Juni 1774 geboren te Amsterdam, waar zijne ouders, van Duitsche afkomst, zich gevestigd hadden en er gehuwd waren. Hij werd opgeleid voor Doopsgezind leeraar en daartoe onderwezen door den rector Van Ommeren, waarbij hij den vormenden invloed zijner geloofsverwanten en medeleerlingen - later medestudenten - Abraham en Jeronimo de Vries en dezer beschaafde omgeving mocht genieten, voornamelijk van Jeronimo de Bosch, zie blz. 98. Reeds vroeg onderscheidde hij zich als Lat. en Ned. dichter. In Maart 1796 werd hij pred. bij de toen nog afz. gem. der Doopsgez. te Dockum, en werd, vooral door toedoen van Mr. L. van Santen, zie blz. 683, beroepen als hoogleeraar te Leiden, voor den nieuw opgerichten leerstoel der Ned. taal en welsprekendheid. Den 23 Sept. 1797 aanvaardde hij zijn ambt, dat hij juist eene halve eeuw bekleedde, drie jaar emeritaat

medegerekend. Van 1815-'52 was hij schoolopziener; van 1803 behoorde hij tot het bestuur van de Mij. der Ned. Letterkunde en was van 1823-'47 haar voorzitter, daarna eerelid tot aan zijn overlijden, 26 Nov. 1854.

De omvang zijner openbare werkzaamheid en van zijn vruchtbaren letterarbeid wordt het best gekend uit het hieronder aangeduide levensbericht met de volledige lijst zijner talrijke geschriften. Onder deze zijn het meest vermaard: De Spraakkunst en de Syntaxis, door 't Nut uitgegeven, en de werken over de spelling onzer taal, vanwege het toenmalige staatsbestuur aanbevolen, en als officieele schrijfwijze meer dan eene halve eeuw in gezag gebleven. De voornaamste zijner werken zijn, behalve verspreide verhand., redev., opstellen, boekbeoordeelingen, gelegenheidsstukken en Lat. geschriften:

Proeven van Nederduitsche welsprekendheid, 1e stuk. Leid. 1799; Verh. over de Nederd. spelling, Leid. 1804, 4e druk, Dordr. 1827; Woordenboek voor de Nederd. spelling, Amst. 1805; Proeven van Nederd. dichtkunde uit de XVIIe eeuw, Leid. 1806; Proeve eener dichterlijke vertaling van het 22ste boek van de Ilias van Homerus, Amsterd. 1807; Historisch tafereel van Leiden's ramp, en levensschetsen van Kluit en Luzac, Leid. 1808; Proeven van Nederduitsche welsprekendheid, 2e st., Leid. 1809; Syntaxis der Nederduitsche taal (voor de Mij. tot Nut), 1810; Keur van dichterlijke Zedelessen, voornamelijk uit Cats, Amsterd. 1810. (Ook in klein formaat onder den titel van: Dichterlijke Zedelessen voor de jeugd, uit Cats en anderen, Gron. 1811); Euterpe, door Kantelaar en Siegenbeek, 1e stuk, Amsterd. 1810; Longinus, over de verhevenheid, Leid. 1811; Euterpe, 2e st., Amsterd. 1811; Museum of verzameling van stukken ter bevordering van fraaije kunsten en wetenschappen, 4 dln., Haarl. 1811-'17; Nederd. spraakkunst (voor 't Nut) 1814; Over de verdiensten van Hugo de Groot als schrijver der Nederlandsche geschiedenis, Leid. 1818; Proeven van Nederduitsche Welsprekendheid, 3e stuk, Leid. 1824; Beknopte Ge-

schiedenis der Nederlandsche Letterkunde, Haarl. 1826; Taalkundige bedenkingen, Haarl. 1827; Voorberigt voor de vierde uitgaaf der verhandeling over de spelling, Dordr. 1827; Over J. Wagenaar, als schrijver der Vaderlandsche Historie, Amsterd. 1827; Iets over de Hoogescholen, Leid. 1828; Wattier Ziesenis, in eene redevoering geschetst, met aanteekeningen en dichtstukken, Haarl. 1828; Plegtige viering van de 25jarige dienst van Gerrit Richter als openbaar schoolonderwijzer te Hillegom, Leid. 1828; Geschiedenis der Leidsche Hoogeschool, 2 dln., Leid. 1829-'32; Vergelijkende beschouwing van de verrigtingen der kweekelingen van Leidens Hoogeschool tot verdediging des Vaderlands, 1831; Geschiedenis der Burgerwapening in Nederland, Leid. 1831; Het bestuur van Jan de Witt beschouwd uit het oogpunt der ministerieele verantwoordelijkheid, Leid. 1832; Eenige berigten omtrent vroeger in ons vaderland geheerscht hebbende besmettelijke ziekten, Leid. 1832; Iets over Jan de Witt, als inleiding tot de mededeeling van een brief van dien staatsman, Leid. 1832; Aanteekeningen op Jacob van Maerlant's Verkeerde Martijn, Dordr. 1834; Jacob van Maerlant's Wapen Martijn met een inleiding en aanteekeningen, ald.; De eer van Wagenaar als historieschrijver en die van Jacoba van Beijeren verdedigd tegen W. Bilderdijk, Haarl. 1835; Toets van eenige woorden en spreekwijzen, voornamelijk uit het Hoogduitsch onder ons in zwang gekomen, Rotterd. 1835; Redevoeringen en Verh. over onderwerpen tot de Vaderl. gesch. en Letterkunde behoorende, Dordr. 1836; Waarschuwing tegen eenige in zwang gebragte verbasteringen in de uitspraak onzer moedertaal, Leid. 1836; Schets eener Gesch. van den Oud-Nederl. Staat, van Filips van Bourgondiën tot den jare 1795, met eene inleiding over de vroegere staatsgesteldheid, Leid. 1839; Hulde aan de nagedachtenis van J.H. van der Palm, Leid. 1840; Historie der verjaagde protestanten van het Zillerthal (naar het Engelsch) 1840; Bedenkingen over het Lager onderwijs aan Mr. G. Groen van Prinsterer, Leid. 1840; Brief aan het Nederl. Gen. te Albany in Noord-Amerika en het aldaar op St. Nicolaas gevierd wordend feest ter gedachtenis aan Nederland, 1840; Over de Christelijke liefde als beginsel, dat onderwijzers bij de vorming der jeugd bezielen, en de band van vereeniging zijn moet tusschen Schoolopziener en Onderwijzer, 1840; Vervolg op den Wapen Martijn van Maerlant, met inleiding en aant., Dordr. 1841; Gemengde bedenkingen rakende de Nederduitsche Taalkunde, Haarl. 1845; Over de verdiensten van Jacob Cats als staatsman, Amsterd. 1846; Brief aan Mr. Hugo Beijerman over de gezindheid der staten van Holland en Oldenbarneveld omtrent den Graaf van Leycester in 1585, bij diens aankomst uit Engeland, Leid. 1847; Lijst van woorden en uitdrukkingen met het Nederl. taaleigen strijdende, Leid. 1847; Antwoord op Mr. H.J. Koenen's Verslag en beoordeeling van bovengenoemde Lijst, 1847; Over de vorderingen der Nederlandsche letterkunde in de laatste 50 jaren: te viering van zijn 50jarig Hoogleeraarsambt. Leid. 1848; Verslag van de verhooren door Johan van Oldenbarneveld ondergaan, Haarl. 1849; Toetsing der gronden voor de onderstelling, dat er vroegtijdig tusschen Aldegonde en Oldenbarneveld verkoeling zou ontstaan zijn (In Nijhoff's Bijdragen), 1850; Levensberigt van (Prof.) Mr. D.J. van Lennep, 1853.

Tot de voortbrengselen zijner Nederl. Muze moeten gebracht worden: Dichterlijke vertaling van het XXII boek der Ilias van Homerus, 1807; id. van het VI boek van Homerus, 1810; id. der Episode van Nisus en Euryalus uit het IX boek der Aeneïs van Virgilius, 1812; Proeve uit het Verlost Jeruzalem van Torquato Tasso, 1813;

Aan Chloë, op het schaatsenrijden, 1823; Willem III, Koning van Engeland, Treurspel, 1832; en een aantal gelegenheidsgedichten.
(Hand. Mij. Ned. Lett. 1855.)

[Alfons Frederik Siffer]

Siffer (*Alfons Frederik*), broeder van den volgende, op 21 Maart 1850 geb. te Zomergem, deed zijne humaniora in de colleges van Eekloo, Oudenaarde en Sint-Nicolaas, volgde de lessen ter Hoogeschool van Leuven en voltrok zijne studiën van candidaat-notaris te Gent, waar hij nu drukker-uitgever is.

In Fransche tijdschriften, in de Lettervruchten van Met Tijd en Vlijt, in de Jaarboeken van het Katholiek onderwijs en in Het Belfort leverde hij bijdragen in dicht en proza. Afzonderlijk verscheen van hem: Verslag over de werkzaamheden van het Gentsche Davidsfonds, Gent 1878; Lied van den Katholieken Schoolpenning, muziek van Edgar Tinel, Gent 1880; Frans de Potter en Hendrik Claeys, biographische en letterkundige studie, ter gelegenheid hunner benoeming als leden der Koninklijke Vlaamsche Academie, Gent 1886; Pater Servatius Dirks, Gent 1887; Multatuli, Gent 1890.

[Camiel Theodoor Siffer]

Siffer (*Camiel Theodoor*), broeder van den voorgaande, geb. te Zomergem op 12 Juli 1847. Langs vaders zijde van Duitsche afkomst, vroeg hij bij zijne ontvoogding de hoedanigheid van Belg. Hij was opgeleid voor de nijverheid, doch in Juli 1867 begon hij zijne humaniora in het college van Oudenaarde. In Oct. 1868

ging hij naar de Hoogeschool van Leuven, waar hij den 23 Juli 1870 de proeve van de candidatuur der wijsbegeerte en letteren, op 6 Aug. 1870 de proeve der candidatuur in de rechten en den 3 Aug. 1871 en 10 Aug. 1872 de proeven voor het doctoraat in de rechten aflegde. Vervolgens vestigde hij zich te Gent, waar hij op 21 Oct. 1875 als advocaat werd ingeschreven en den 16 Oct. 1887 tot gemeenteraadslid gekozen.

Hij leverde gedichten in de Lettervruchten van het studentengenootschap Met Tijd en Vlijt en prozabijdragen in het Gentsche weekblad Het Volksbelang en in het Nederlandsch Museum. Verder verscheen van hem: Vlaamsche conferentie der Balie van Gent, 1876-1884; Over de Spraak van de Wetgeving, Gent 1879; De doode Hand, Gent 1879; De Landtalen voor de Grondwet, Gent 1880; Vlaamsche Conferentie der Balie van Gent, Verslag over de werkzaamheden gedurende het rechterlijk jaar 1884-1885, ter algemeene vergadering van 29 Oct. 1885 voorgelezen, Gent 1885; Vlaamsche conferentie der Balie van Gent, verslag over de werkzaamheden gedurende het rechterlijk jaar 1885-1886, ter algemeene vergadering van 4 Nov. 1886 voorgelezen, Gent 1886.

[Mr. Alexander François Sifflé]

Sifflé (*Mr. Alexander François*), geb. te Middelburg 11 Mei 1801, werd 23 Jan. 1824 te Leiden jur. & litt. stud., prom. in de rechten en vestigde zich in 1825 als advocaat in zijne geboortestad, waar hij drie jaren daarna notaris werd. In 1848 hielp hij de uiterst vrijzinnige Vlissingsche Courant oprichten, waarvan hij later hoofdredacteur werd. Hij overleed in zijn geboortestad 7 Oct. 1872.

Hij schreef voor het tooneel: Albrecht Beyling, 1831; Filips van Egmont of het verijdeld verraad, 1832; Godefried en Gisla, 1833; Antigone 1836, 2e druk, Amst. 1861; verder gaf hij: Gedichten, 1825; Over de taalstelsels van Siegenbeek en Bilderdijk, Brugge 1827; Over den oorsprong en de wetten van het rijm, Haarl. 1828 (beide bekroond bij het Brugsche en Teylers genootschap); Aan Z.K.H. Prins Henrik bij Hoogstdeszelfs vertrek naar de Middellandsche zee, 1839; Welkomstgroet aan Z.M. den koning Willem II, bij Hoogstdeszelfs aankomst te Middelburg in Aug. 1841, 1841; Nieuwe gedichten, 1844 2 dln.; J.J. Berdenis van Berlekom, in zijn denken en handelen geschetst als een voorbeeld voor ieder lid der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, 1844; Na de lezing van het ontwerp der nieuwe grondwet. Dichtstukje, 1848; Verhandel. over den oorsprong en de grenzen van het wettig gezag in den staat, 1852; Java's ramp. Dichtstuk, uitgegeven ten voordeele der noodlijdenden op Java, 1861; Herfst-bloemen, Nieuwste gedichten, 1861; meest alle deze werken werden te Midd. gedrukt. Voorts: beoordeelingen en bijdragen in: De vriend des Vaderlands, Vaderlandsche letteroefeningen, Themis, Weekblad voor het recht, De Dageraad, Taalkundig Magazijn, Muzenalmanak, enz.

[Klaas Sijbrandi]

Sijbrandi (*Klaas*), geb. te Haarlem 18 Nov. 1807, stud. aan het Doopsgezind Seminarium te Amst. en prom. in 1829 te Leiden tot doctor in de letteren. Vervolgens werd hij in 1830 pred. te Nijmegen, in 1834 te Groningen, was dit van 1838 tot zijn emeritaat in 1871 te Haarlem, en overleed aldaar 4 Sept. 1872.

Schr.: eene Verhandeling over vrouwe Bilderdijk als kinder-dichteres in de Vaderl. Letteroef. van 1834, en gaf eene dichterlijke vertaling van Moore's De Peri in het Paradijs, in het Magazijn van De Vries en Van Kampen, 1834; De val der Engelen, naar het Engelsch van Thomas Moore, Gron. 1835. Teyler's gen. bekroonde zijne Verhandeling over Vondel en Shakspeare als treurspeldichters, Haarlem 1841. Van 1841 tot 1853 was hij hoofdredacteur van De Algemeene Konst- en Letterbode, waarin hij vele stukken schreef; vertaalde werken van W. von Humboldt, Jeremias Gotthelf, F. Busch enz., schreef stukken in proza en (poëzie in de Vaderl. letteroefeningen en andere tijdschr. en jaarboekjes, vervolgde na Van Kampen's dood diens begonnen prachtwerk De valleijen der Waldenzen, schreef biographieën van Limburg Brouwer, D.J. van Lennep, N. Swart, H.A. Meijer, enz., eenige in het Fransch gestilde verhandelingen over Leycester's correspondentie in de Archives du Musée Teyler, opstellen over de geschiedenis der Doopsgezinden in de Doopsgez. Bijdr., dichtte eenige liederen in den nieuwen bundel (1851) Christelijke kerkgezangen, enz. In 1861 heeft hij voor zijne vrienden eene dichterlijke vertaling der Antigone van Sophocles laten drukken.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1873.)

[Mr. Jérome Alexandre Sillem]

Sillem (*Mr. Jérome Alexandre*), geb. te Amst. 24 Oct. 1840, studeerde van 1858-'62 aan het Athenaeum aldaar, en daarna te Leiden, waar hij prom. 23 April 1864; bekleedt een aantal betrekkingen tot bevordering van kunst en wetenschap en andere nuttige en menschlievende en openbare instellingen; hij is sedert 1871 mederedacteur van De Gids, en vestigde zich na zijne promotie in zijne geboortestad.

Schr.: De politieke en staathuishoudk. werkzaamheid van Is. J.A. Gogel. Acad. proefschr., Amst. 1864, en tal van boek-

beoord. in De Gids over letterk., gesch., kunst, staatswetensch., benevens een opstel over L.C. Valckenaer. Afzonderlijk: Het leven van Mr. Johan Valckenaer (1759-1821). Naar onuitgegeven bronnen bewerkt, 2 dln. Amst. 1876; Titeluitgave, ald. 1883; Dirk van Hogendorp (1761-1822), ald. 1890. In de werken van het Hist. Gen. gaf hij uit: Brieven van en aan Joan Derck van de Capellen tot den Pol, Utr. 1883.

[Konstantijn Simillion]

Simillion (*Konstantijn*), 26 Nov. 1837 te Antwerpen geb., was eerst letterzetter en daarna medeopsteller van het Antwerpsch dagblad De Schelde. Hij werd 6 Aug. 1861 benoemd tot beambte bij het stedelijk bestuur van Antwerpen, waar hij sedert 1 Jan. 1874 bureeloverste is.

In de Gentsche Letterkundige Jaarboekjes en in De Vlaamsche Rederyker schreef hij de volgende novellen: Hendrik, 1853; Het leven eener jonge dochter, 1854; Het gebocheld Trientje, 1855; Het veroveren der Jemminger Schans door de soldaten van den Bisschop van Munster; Vogelen voor de kat, 1856; Mark Brul, een verhaal uit het matrozenleven, 1857; Eene Bisschoppelyke liefde, geschiedenis, 1854; De Kamerjuffer, een verhael uit den mond des volks; het Pauselyk Geschenk; Tooneelen uit het Antwerpsche volksleven; Roelofs, 1855; Fredoline, 1861. Met Jan Bruylants gaf hij uit: Burgemeester van Stralen, vaderlandsch geschiedkundig drama in zes bedryven, Antw. 1858; Met zijnen broeder het: Letterkundig Zondagblad, gemengde lezingen voor alle standen, verzameld door Konstantijn en Edward Simillion, Antwerpen 1861-64, en afzonderlijk: Bootsman Gordiaen, zederoman uit het zeemansleven, Antw. 1856; Anna Moens, de schoone brouwersdochter, geschiedkundig roman, Antw. 1860; Levensschets van David Teniers den Jonge, Antw. 1865, bekroond door de regeering der stad Antwerpen.

[D. Simonides]

Simonides (*D.*) was onderwijzer te Surig (Friesland) in 't begin der vorige eeuw.

Hij dichtte: Kluchtige t' saamenspraek tusschen een Edelman en een Boer, die met malkander na Leeuwarden gingen om het inhalen te zien van H.D. Hoogheden Prins Johan Willem Friso en Prinses Maria Louisa van Hessen-Cassel, 2 Jan. 1710. De eerste uitgave van dit stuk vindt men in den Nieuw Zuyriger Almanak, na de nieuwe styl, over 't jaar onzes Heeren 1711, door Mr. D. Simonides, te Harlingen bij F. Schotsman.

[Simon Simonides]

Simonides (*Simon*), geb. in De Rijp, waar zijn vader, Simon genaamd, geneesheer was, in 1629, ontving zijne opleiding van dns. Franciscus Ridderus, zie blz. 648, toen jong pred. in het naburige Schermerhorn, werd op 16-j. leeftijd, 29 Sept. 1645, stud. te Leiden en was achtereenvolgens pred. te Oosthuizen-en-Obrede, 1649, Westzaandam, 1651, en Rotterdam, 1652, en sedert 24 Maart 1664 in Den Haag, waar hij in uiterst Prinsgezinde richting leerde en wandelde, en er 27 April 1675 overleed.

Behalve een zeer groot aantal godgeleerde werken schreef hij o.a. in versmaat Verhemelde ziele, Rott. 1658. Zijne gedichten komen voor in den bundel van Franciscus Ridderus, Hendr. Uilenbroek, J. Cloeck en anderen, terwijl na zijn dood met een lofdicht van Constanter nog uitkwam: De ziel levende in de Doot, of Jezus op het sterfbed gevonden, - op de wijze van den 9 Psalm, 's-Grav. 1676. Het volksboekje: 'De worstelinge Jacobs, vervattende de wonderlycke worstelinge en salige overwinninge van Jacob van der Graeff', bij gelegenheid der terechtstelling van dezen ongelukkigen jongeling, 29 Juni 1672, verspreid en nog in onze eeuw te Amst. langs de straat uitgevent, wordt aan Simonides toegeschreven.

[Adam Simons]

Simons (*Adam*), geb. te Amsterdam 25 Februari 1770, studeerde ald. en te Leiden in de godgeleerdheid en werd in 1793 predikant te Vuursche en in 1799 te Tamen aan den Uithoorn. Den 25 Maart 1816 hield hij zijne inwijdingsrede als hoogleeraar in de Nederd. taal te Utrecht Over den waren Dichter, werd daar hon. causa dr. in de letteren en overleed er 6 Januari 1834.

Hij schreef: Gedichten, Amst. 1805; Hulde aan Y. van Hamelsveld, 1812; De lof der Welsprekendheid; De waarde van den mensch in drie zangen, Amst. 1814; Alexander, keizer aller Russen, Amst. 1815; Bij de herstelling van Utrechts hoogeschool, 1816; Redevoering over den waren dichter, Utr. 1816; Verstrooide gedichten, Amst. 1822; Het huiselijk geluk in drie zangen, Amst. 1823; Het kasteel van Antwerpen, 2e druk, Utr. 1831; Verwelkoming bij den plechtigen aanvang der academische lessen na de wederkomst der leerlingen van de Utr. hoogeschool uit het leger, Utr. 1831. Een getuigenis van zijn moedig en vaderlandsgezind hart is zijn: 'Vergeet uw afkomst, o Bataven!' dat in 1812 geschreven en gelezen werd. Zijne ontevredenheid over den Evang. gezangbundel, dien hij betitelde: 'de Schandzuil der Ned. dichteren van de 19e eeuw' - zooals hij in zijn college sprak - moge hem gebracht hebben tot de: Aanm. op de Evang. Gez., op verzoek der Classis van Utrecht aan haar of deszelfs gecommit-

teerden medegedeeld, enz. door A. Simons, - het is zeker eene verwarring hiermede, dat de Vrijmoedige aanm. op de Evang. Gez., door een gezelschap van kerk- en lettervrienden, Amst. (Febr.-Nov.) 1807, aan hem werden toegeschreven. Met J. Geel gaf hij in 1830 voorlezingen uit, welke zij in het Leesmuseum te Utrecht gehouden hadden; ook was hij medewerker aan het Uitlegk. wbd. op Hooft en aan Mnemosyne; zijne drie zonen gaven in 1835 zijne Verhandelingen uit.

[Mr. Pieter Simons]

Simons (*Mr. Pieter*), zoon van den voorg., geb. te Vuursche, stud. van 1812-'15 aan het Amst. Athenaeum in de godgeleerdheid, daarna te Utrecht, waar hij tijdens de komst van zijn vader aan die hoogeschool als jurist werd ingeschreven, 18 Juni 1820 er prom. met een Lat. diss. Over de Eng. scheepvaartwetten van 1651; hij werd adv. te Amsterdam.

Schreef: Historische Verhandelingen, Amst. 1830; Johan de Witt en zijn tijd, 3 dln., Amst. 1842; Geschiedenis der regering der twee laatste koningen uit het huis van Stuart, Delft 1843.

[Heinrich Simons]

Simons (*Heinrich*), schreef dichtstukken in het tweede Liedeboeck van vele diversche Liedekens ghemaect wt den ouden ende nieuwen Testamente, waer of sommighe eertyts in druck zijn wtghegaen ende sommige noyt in druck gheweest hebbende, daer bij ghevoecht, Amst. 1583.

[Leo Lodewijk Hubert Simons]

Simons (*Leo Lodewijk Hubert*), den 12 Febr. 1857 geb. te Roermond, verwierf in 1879 te Leuven het diploma van Doctor in de wijsbegeerte en letteren, was achtereenvolgens leeraar te Ath, Virton en sedert 1884 aan het Atheneum te Leuven.

Zijne werken bestaan in bijdragen geleverd aan de Lettervruchten van ‘Met Tijd en Vlijt, en aan Jong Vlaanderen. Afzonderlijk verscheen van hem: Napoleon-Cyclus (poëzie), Roes. 1885; Proeve eener syntaxis van den Gotischen Zin, Gent 1888; Het Roermondsch Dialect getoetst aan het Oud-Saksisch en Oud-Nederfrankisch, Gent 1889.

[David de Simpel]

Simpel (*David de*), geb. te Moorslede (West-Vl.) 12 Mei 1778, vestigde zich reeds op zijn zesde jaar te Staden, en overleed aldaar 9 Juni 1851. In zijne jeugd werd hij opgeleid voor den landbouw; doch zijne zucht tot letterkundige studie was zoo groot, dat het hem weldra gelukte, naast zijne moedertaal het Fransch en later ook het Latijn te leeren bij eenen rector van het Recoletten-klooster te Eekloo, die hem tevens aanmaande de Vlaamsche dichtkunst te behandelen. Dat deze raad niet zonder vrucht was, blijkt uit de talrijke bekroningen, die de Simpel's prijsversen ten deel vielen.

Deze gedichten zijn, evenals de meeste gelegenheidsgedichten, verspreid in tijdschriften, of zagen in het geheel het licht niet, zooals de 18 tooneelwerkjes, die

hij opstelde voor kostscholen. Meer bekend zijn zijne werken: Beredeneerde ontleding van de voornaemste grondregelen der dicht-, rede-, tooneel- en uitgalmkunst, gevolgd van de Nederlandsche prosodia, door David de Simpel, Ieperen 1825; Taalkundige twee-spraak, waarin de Hollandsche taalregels van Weiland en de spelling van Siegenbeek tegen die der voornaamste Vlaamsche taal-opbouwers opgewogen, of tegengesproken en verdedigd worden, Ieperen 1827; Zamenspraek over den oorlog tusschen Rusland en Turkeyen, 1829; Verhandeling over de Philosophen en liberalen of vrygeesten van dezen tyd, by wyze van samenspraek tusschen eenen meester en zynen leerling; zeer dienstig om zulke menschen te leeren kennen, hunne byeenkomsten te doen vlugten, en byzonderlyk voor jonge lieden, om zich van het lezen van schriften of kwade boeken te wagten, Roeselare 1829; De ware Vaderlander, 1830; Uromantes of de pisbekyker, 1830; Den waeren vaderlander of getrouwen Belg, waer in den oorsprong en de misdryven van het huys van Orangie-Nassau, met de misbruyken van tgeweezen hollandsch gouvernement en de bloedige gevegten van Brussel kort en onpartydig beschréeven worden, Roeselare 1830; Het beleg van 't Antwerpsch Kasteel, 1832; De priesters of den priesterlyken staet verdedigd tegen de lasteringen der vrygeesten, Brugge 1839.

[Maria Elizabeth Sipkes]

Sipkes (*Maria Elizabeth*), geb. te Amsterdam 10 Januari 1820, huwde den heer **J.M. Kleeuwens**, rijksontvanger te Delfs-haven, bij wiens familie te Vlissingen Bellamy zijn bakkersbedrijf leerde en in wiens bezit nog een en ander van den dichter gebleven is.

Zij schreef in Europa: de ouderdom van twee hofdames (1847), het kasteel Semur (1864), Menschen (1865), Alledaagsche voorvallen (1867), Een kort verblijf aan eene badplaats (1868), Een engel van zwakheid (1870); in Nederland: Begoochelingen (1856), Martelaars en martelaressen (1863), Zeepbellen (1864), Eene schrijfster uit het laatst der 16e eeuw (1866), Kunigonda van Zwaben (1856), Strijdende elementen (1872), Rolverdeeling (1875); in Gelderland: Eene ambassade onder Karel den XII (1854), Eene tooneelspeelster (1856); in De Tijdstroom: Leo en Rachel (1864), Emigranten (1865), Veldviooltjes en madeliefjes (1865); in De Kindervriend: Christina's keuze

(1869); in Mentor: gevaarlijke grappen (1870), jeugdige ootmoed (1871); in Castalia: het gevaarlijke van een dagboek te houden (1870), Een parel in het slijk (1873); in Het Familieblad: Eene vrouw uit de vorige eeuw (1874), van welke stukken eenige afzonderlijk het licht zagen. Ten voordeele van Arbeid adelt gaf zij in 1870 te Leiden uit: Een dag te laat.

[Marinus Anthonie Sipman]

Sipman (*Marinus Anthonie*), geb. 10 Juli 1847 te Avezaath bij Tiel, was aanvankelijk bestemd om officier van gezondheid te worden en studeerde daarvoor te Utrecht en te Amsterdam van 1865 tot 1869, toen hij 1 Juni van laatstgen. jaar aan de redactie der Arnhemsche Courant werd verbonden.

Behalve eenige novellen, schetsen en tentoonstellingsbrieven, o.a. in de Arnh. Ct., Euphonia, Kunstkroniek en Portefeuille, schreef hij: De Reuzenwerken van onzen tijd, Arnh. 1872; Twee om een, 2 dln., Arnh. 1874, psd. Emma Es; Liderose, 2 dln., Arnh. 1876 psd. Emma Es; De Oorlog in het Oosten, 1877-'78, 's-Hage 1878; Berthe tooneelstuk opgev. 1883; Arnhem met bijschriften, Arnh. 1880; Arnhem en zijne Omstreken, wandelgids en beschr., Arnh. 1881; Gids voor Arnhem en Omstreken, 1e dr., Arnh. 1887, 3e dr. 1889; Geïll. Gids voor Parijs, Arnh. Nijm. 1889.

[Peter Sire]

Sire (*Peter*), te Mechelen geb. den 3 Sept. 1702. Opgeleid voor den geestelijken stand, werd hij tot priester gewijd, terwijl hij ook den titel van bachelier in de godgeleerdheid verwierf. Ten jare 1728 werd hij benoemd tot pastoor te Appels, in welke bediening hij overl. op 7 Nov. 1765.

Het werk door hem nagelaten is getiteld: Hanswyck ende het wonderdadigh beeldt van de alderheyligste Maget ende Moeder Godts Maria, nu binnen Mechelen, Dendermonde 1738.

[Carel Frederik baron van Sirtema van Grovestins]

Sirtema van Grovestins (*Carel Frederik baron van*), geboren te Rotterdam 9 Sept. 1770, ging reeds jong in dienst en werd later ordonnance-officier bij den Prins van Oranje, daarna kamerheer bij Koning Willem I, en secretaris van zijn kabinet. Sedert 1825 leefde hij ambteloos te Parijs, waar hij 22 Mei 1874 overleed.

Hij schreef een aantal Fransche werken over staatkunde en geschiedenis, en een werk, dat door hem ook in het Nederlandsch naar den Franschen tekst werd uitgegeven: Gedenkschriften van den graaf Van der Duyn van Maasdam en van den baron Van der Capelle, Amst. 1853, 2e druk 1857.

[Mr. Alber Jan de Sitter]

Sitter (*Mr. Alber Jan de*), geb. te Gron. 1 Sept. 1749, stud. eerst in zijne geboortestad daarna te Leiden, kwam daarna te Gron. in betrekkingen, die hij in 1787 verloor, om in 1795 hersteld en tot gezant te Parijs benoemd te worden; hij behoorde ook tot de gevangenen op 't Huis ten Bosch, werd weder ambteloos, doch andermaal hersteld;

zijn laatste ambt was vrederechter te Veendam, dat hij van 1811 tot aan zijn' dood bekleedde, 17 Juni 1814.

Gaf een: Voorloopig register van charters, privilegiën, placcaten, enz., Stad en Lande betreffende, tot 1594, Gron. 1789; werkte mede aan den Tegenw. staat van Stad en Lande, 2 dln., ald. 1793, 1794 en schr. kleinere opstellen van dezen aard.

[Michaël de Sitter]

Sitter (*Michaël de*), geb. 30 April te Sneek, werd in 1860 2e Lt. bij de Infanterie, en is sedert 1873 Kapitein bij het 2e Regiment van dat wapen.

Behalve eenige opstellen in militaire en andere tijdschriften verspreid, schreef hij: Het profiel der veldverschansingen beschermd in verband met de nieuwe vuurwapenen, Kampen 1868; Tooneelen uit den Amerikaanschen oorlog, Kamp, 1870; Lotgevallen van ondergeschikte militairen door hen zelven verteld, Kamp. 1871, en verder een aantal vertalingen uit het Hoogduitsch en Fransch, als romans van Louise Mühlbach en George Füllborn, geschiedenis der Europeesche volken van J.G. Kohl, militaire werken enz.

[Jan Six]

Six (*Jan*), wiens gelijknamige vader, te St. Omer geb., zich te Amst. vestigde en in Sept. 1606 op 31-j. leeftijd te Vlissingen trouwde met Anna Wijmer, mede van St.-Omer afkomstig, werd te Amst. geb. den 12en, en in de Waalsche kerk met den naam Jehan gedoopt den 17 Jan. 1618, begon zijne studiën in de vrije kunsten en rechtsgeleerdheid te Leiden, 4 Maart 1634. Zijn vader overleed reeds in 1617; hij bleef buiten huwelijk en bedieningen tot na den dood zijner moeder, 21 Juni 1654. Zóólang had hij zich aan haar, en aan kunst en letteren gewijd, gelijk Vondel zoo heerlijk beschrijft in zijn bruiloftslied. In Juli 1655 werd hij de schoonzoon van den burgemeester-hoogleeraar Nicolaas Tulp en aldus verwant met het aanzienlijk geslacht Vlaming van Outshoorn. Twee jaar daarna kwam hij in stedelijke ambten, en zoo in de regeering; werd burgemeester in 1691. Door aankoop werd hij heer van Wimmenum en van Vromade. Zijn grootste roem was zijne beschermende vriendschap, aan zijne groote stadgenooten Vondel en Rembrandt bewezen. Beiden overleefde hij lang; de eerste heeft zijne nagedachtenis bewaard in onze letteren; de laatste ver-

eeuwigde zijn naam over de gansche beschaafde wereld. Hij overl. 28 Mei 1700; bij zijne begrafenis hadden wij geen zanger of etser meer om die plechtigheid aan de nakomelingschap over te brengen ‘in schrift en plaat’.

Zijne tooneelwerken, zonder zijn naam uitgegeven, zijn: Medea, Amst. 1648, uitgave in folio; 2e druk in 4°. met eene ets van Rembrandt, ald. 1679; 3e dr. ald. 1680, waarachter het gedicht Muiderberg; Onschult, blsp., ald. 1662. Over de kleinere dichtstukken en verdere letterk. betrekkingen van dezen waardigen Man, zie men:

(Dr. Gr. Penon, Bijdr. tot de Gesch. der Ned. Lett., register).

[Joannes Six van [de] Chandelier]

Six van [de] Chandelier (*Joannes*), geb. uit eene aan de dwingelandij van Alva ontvluchte familie, die zich later te Amst. had gevestigd en daar handel dreef in drogerijen; hij werd er 1 Maart 1620 in de Nieuwe kerk gedoopt. Reeds vroeg reisde hij voor dezelfde zaken, waartoe hij opgebracht werd, en bezocht de Zuidelijke Nederlanden in 1639; tien jaar later reisde hij door Frankrijk, trok door Spanje, van de Bidassoa naar Gibraltar, voer over van Alicante naar Genua, zag Venetie en keerde lang den Rijn terug. Andermaal was hij in de stad van St. Marcus in 1650, tweemaal in Engeland, maakt melding van een verblijf te Munster, en gebruikte de wateren van Spa in 1656. Vier jaar vroeger was hij door een gunstige erfmaking zijner grootmoeder een bemiddeld man geworden; hij gaf weldra den drogistwinkel op, leefde daarna met eene zwakke gezondheid in afzondering en legde zich toe op eene nieuwe berijming der psalmen, niet naar 't Hebr., maar naar de bestaande lezingen, waarin verwante en bevriende godgeleerden hem behulpzaam waren. Hij werd in de Zuiderkerk zijner geboortestad begraven, 16 Febr. 1695. Zijn letterk. leven bestaat dus uit twee deelen. In het eerste beoefende hij wereldsche, doch nagenoeg, ten aanzien der zedelijkheid, onberispelijke dichtkunst. Het werk is getiteld: Poësy, verdeelt in ses boecken, en eenige opschriften, Amst. 1657. Daarvan bestaat slechts ééne editie, wellicht op zijne kosten gedrukt, en door hem in tijden van ernstiger levensbeschouwing teruggehouden en vernietigd. Zijne gewijde poëzy verscheen als: Davids Psalmen, op de gewoonelikke wysen gerymt, Amst. 1674, en: Davids Psalmen, na de oorspronkelikke taale, midsgaders de Heilige Gesangen gerymt. De tweede druck, seer grooteliks verbeetert, ald. 1690. Beide uitgaven met muzieknoten.

(Tijdschr. voor Ned. Taal- en Letterk. III).

[Suffridus Sixtinus]

Sixtinus (*Suffridus*), waarschijnlijk Sjoerd Sytzes, schreef: Apollo over de inwydinghe vande Neêrlantsche Academia de Byecorf, Amsterd. 1617, en gaf nog Geraert van Velsen Lydende, trsp., ald. 1628; op nieuw oversien, ald. 1663; 3e dr., 1665.

[Focke Sjoerds]

Sjoerds (*Focke*), geb. te Ee (Friesland) 2 Juni 1713, werd in 1739 onderwijzer te Ljussens, en in 1742 te Nykerk (Oost-Dongeradeel). Hij werd in 1745 dorpsrechen in 1748 als gedeputeerde aan den Prins gezonden. Na zijne terugkomst begon hij te

dichten, doch zijne poëzie bleef meestal in Ljussens bij zijne nakomelingen berusten. Alléén plaatste hij nu en dan lofverzen voor sommige werken zijner tijdgenooten. Hij overleed 18 December 1770; indien hij langer geleefd had, zou hem de betrekking van historieschrijver van Friesland zijn opgedragen.

Hij schreef: Kort vertoog van den Staat en de Geschiedenis der Kerke des Niewen Testaments, van Christus geboorte tot op den tegenwoordigen tijd, vergeleken met de voornaamste waereldlyke Geschiedenissen, 3 dln., Leeuw. 1761-'65, terwijl van een vierde deel in 1771 de tweede druk verscheen; dit deel was, reeds in 1759 geschreven. Verder verscheen van zijne hand: Algemeene Beschrijvinge van Oud en Nieuw Friesland, vertonende deszelfs gelegenheid, verdeeling, voortbrengselen, dijken, zijlen, mitsgaders der Friesen oorspronk, zeden, wetten en gewoonten. Alsmede een verhaal van deszelfs Godsdiensten, tot na de Kerkhervorminge. Eindelijk eene nieuwe geographische beschrijvinge dezes lands, Steeden, Dorpen, enz., zullende dienen voor een inleidinge tot eene volledige Historie van Friesland, Leeuw. 2 dln., 1755-'58; Historische Jaarboeken van Oud en Nieuw Friesland van de vroegste geheugenissen tot op den tegenwoordigen tijd, 5 dln., Leeuw. 1768-'71.

[Jan Trankiliaan Slachmuylders]

Slachmuylders (*Jan Trankiliaan*), op 19 Juni 1856 geb. te Malderen (Brabant), genoot zijn onderricht eerst in de gemeenteschool zijner geboorteplaats, dan aan de voorbereidingsschool te Oorderen en vervolgens aan de Staatsnormaalschool van Lier. Hij was gedurende vijf jaar notarisklerk te Brussel, waar hij nu beambte is aan het ministerie van openbare werken.

Van hem verscheen een dichtbundel getiteld: Uit 's levens volle Bron, Bruss. 1886.

[Egide Slanghen]

Slanghen (*Egide*), geb. te Hoensbroek (Limburg) 23 Aug. 1820, was eerst beambte aan de provinciale Directie der directe belastingen te Hasselt, later bij 't kadaster, toen rentmeester en eindelijk burgemeester in zijne geboorteplaats. Van zijne admini-

stratieve werkzaamheden verpoosde hij door oudheidk. nasporingen en het maken van voorwerpen, uit ivoor of hout gesneden, die getuigen van zijne kunstvaardige hand. Hij overl. te Hoensbroek, 14 Oct. 1882.

Hij schreef: Het Markgraafschap Hoensbroek, gevolgd door geschiedk. aanteekeningen over het voormalige land van Valkenburg, Maastricht 1859: Bijdr. tot de gesch. van het tegenwoordige hertogdom Limburg, 2 dln., Amst. 1865; De Fransche Maire in een Ned. kleed gestoken, (bewerkt naar de Cormenin), Sittard 1868; De Hof te Asselt, Roermond 1869; Voogdgedingen in de landen van Overmaze, Roerm. 1870; Verscheidenheden betrekkelijk Walhorn, Kloosterrade, Venlo, Roermond, Meijel, Geijsteren, Gulpen, Vylen en Simpelveldt, Roerm. 1872, en opst. in De Maasgouw en in de Publications etc. du Limbourg.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1883.)

[Henricus Slatius]

Slatius (*Henricus*) of **Hendrik Slaet**, geb. ongeveer 1580 te Oosterland (Zeeland), werd in 1606 pred. te Hervelt in de Over-Betuwe. In de toenmalige kerktwisten omhelsde hij de gevoelens der Remonstr., wilde zich niet aan de bevelen der overheid onderwerpen, en evenmin rust houden met zijne geestverwanten, zoodat hij verbannen werd en na zijn terugkeer op eigen gezag zonder betrekking of ondersteuning in benarde omstandigheden geraakte. Hij kwam op het noodlottige, maar voor zijn gemoedsaard verklaarbare denkbeeld om de samenzwering te leiden, die op zijne terechtstelling uitliep, 5 Mei 1623. Zijne hevige schotschriften hebben alleen historische waarde; het laatste stuk is in zijne gevangenis geschr. en getuigt niet van zijne standvastigheid. Alle worden ze in volledigheid opgegeven in onderst. bibliographisch werk.

Hij schreef: Joannis Calvini Tyrannien, scheldinghen ende leughenen: Dat is korte ende klare onderrichtinghe van de eenvoudighe herten. Door een liefhebber der Nederlandsche Vrijheit, ende nu doen drucken door M.J.A.H.B.S. (Mat. Adr. Bolgius, Jac. Bontebal en H. Slatius), alle dienaren des Goddelyken woorts, 1616. Dit werkje is meermalen herdrukt, en onder gewijzigde titels verbeterd en vermeerderd uitgegeven; Postbode aen de schuer-predikers binnen Bleyswijc over seker libel, door Sam. Beyer ghestelt, ende geïntituleerd; Antwoort op seker lasterschrift, 1617; Den gheprestineerden dief, ofte eeu t'samensprekinghe tusschen een predicant der Calvinus-gezinden ende een dief, die gesententieerd was om te sterven, waarin wert voor ooghen gestelt, hoe de leer der Contra-Remonstranten den mensche oorsaecke gheeft om godloozelyck te leven, oock hoe deselve ten hoogsten hinder-lycken is, om den sondaer tot berouw te brenghen, 1619. Waarschijnlijk zijn ook van zijne hand: Monsterkens van de Nieuwe Hollandsche Inquisitie, ghelijck die nu zedert omtrent een jaer is ghepractiseert, Antw. 1620; Morgenwecker aen de Oude en Ghetrouwe Batavieren, met een Remedie teghen haer slaep-sieckte, Antw. 1620; Amsterdamsche Nouvelle, dat is, Nieuwe Tydinghen van 't ghene, dat er onlaux is ghepasseert in Bohemen, Hongarien ende Hollandt, etc. Wtghegheven ende in't licht ghebracht tot troost der Calvinisten, 1620; Vrymoedigh onderzoek van verscheiden Placcaaten in de Gheunieerde Provinciën, binnen twee jaeren herwaarts gepubliceert tegen de Christenen, die men Remonstranten noemt. Tot Vryburch by Adelaert

Waermont, (Antw.) 1620. Verder eene menigte vlugschriften over de strijdvragen van die dagen, welke meest alle als pamfletten zijn uitgegeven.

(H.C. Rogge, Bibl. der Remonstr. Geschr.)

[Jacob Cornelis van Slee]

Slee (*Jacob Cornelis van*), geb. te Hillegom 23 Sept. 1841, beoefende de godgeleerdheid aan het Athenaeum te Amst. 1860-'62, werd 22 Nov. 1860 tevens stud. te Leiden, in 1866 hulpprediker te Amsterdam, 12 Jan. 1868 pred. te Herwijnen, in 1873 te Oostzaan, in 1877 te Drumpt en is sedert 13 Maart 1881 te Brielle.

Hij schreef: De kloostervereeniging van Windesheim, eene filiaalstichting van de Broeders van het Gemeene Leven, Leiden 1874, vertaalde uit het Spaansch: Het visioen van broeder Maarten, door G. Nunez de Arcee, Tiel, 1880, en gaf een leerboekje voor godsd. onderwijs.

[Jan Lambrecht Domien Sleeckx]

Sleeckx (*Jan Lambrecht Domien*), te Antwerpen geb. 2 Febr. 1818, ontving zijn onderwijs eerst in de gemeenteschool en daarna aan het Atheneum zijner geboortestad. Vervolgens werd hij aldaar notarisklerk en toen leeraar bij de Staats Lagere Hoofdschool tot in 1844, waarna hij opsteller werd, beurtelings van Vlaemsch België, De Vlaemsche Belgen en De Vlaemsche Stem te Brussel, en van De Schelde, den Lloyd Anversois en Le Précurseur te Antwerpen. Van 25 Oct. 1861 tot 1879 was hij leeraar bij de Staats-normaalschool te Lier. In 1879 hoofdopziener van het lager onderwijs benoemd, zag hij af van het bestuur van De Toekomst, tijdschrift voor onderwijzers, dat hij sedert 1 Jan. 1876 opstelde. Hij vestigde zich dan te Schaarbeek bij Brussel, waar hij sedert 8 Mei 1885 op zijne rust leeft als eere-hoofdopziener, en sinds 1887 tot gemeenteraadslid is gekozen.

Zijne werken verschenen als volgt: Dra-

mata, verzameling van vier oorspronkelyke tooneelstukjes (onder het pseudoniem: Albrecht van den Bossche,) Antw. 1841; Kronyken der straten van Antwerpen, 3 dln., Antw. 1843; De Vlaemsche Stem, tydschrift ter bevordering van de Vlaemsche Tael, onder het bestuer van Jacob van de Velde, Ecrevisse en Sleeckx, Bruss. 1846-1849; Koben Daeltjes, Bruss. 1847; Vlaemsche Zelf-opoffering, Bruss. 1848; Steek altoos twee neusdoeken in uwen zak, Bruss. 1848; Mieken Tummers, Bruss. 1848; Dry kleine ware geschiedenissen, Bruss. 1848; Het Drie-koningenfeest, Bruss. 1848; Het Kasteel te W., Bruss. 1848; Volksverhalen, Bruss. 1848; De Keizer en de Schoenlapper, of de gekroonde laers, blyspel in 1 bedryf, Bruss. 1848; Over den Toestand der Vlaemsche Beweging, voordracht, Bruss. 1849; Over het Nederlandsch Tooneel, voordracht, Bruss. 1850; Over de Plichten der Werklieden jegens hun huisgezin, Antw. 1850; Smeke-Smêe, duivelary in dry bedryven, Antw. 1851; De Kraenkinders, drama in dry bedryven, Amst. 1851; In alle standen, verhalen, karakters en zedeschetsen, Bruss. 1851; Beschryving der Provincie Antwerpen, Antw. 1852; Volledig Nederduitsch-Fransch en Fransch-Nederduitsch Woordenboek, (met J. van de Velde), Bruss. 1852 en 1861; Zakwoordenboeken. Woordenboeken ten gebruike van collegiën en onderwijsgestichten; Jan Steen uit vryen, liedjesspel in twee bedryven, Bruss. 1852; De gilde van St. Lucas en Tael en Kunst, door een ex-gildebroeder, Antw. 1854; Neel de Loods, liedjesspel in één bedryf, Antw. 1854; Berthilda, drama in dry bedryven, Antw. 1854; Ontmoetingen, Gent 1856; In 't Schipperskwartier, Amst. 1856; De klêeren van myn vrouw, blyspel in één bedryf, (onder het pseudoniem van den Bogaert), Gent 1857; Meester en Knecht, drama in dry bedryven, (bekroond), Gent 1857; Beschryving der Provincie Oost-Vlaenderen, Gent 1858; De Suikeroom, tooneelspel in dry bedryven, Gent 1858; Geld of Naem, blyspel in één bedryf, (bekroond), Gent 1858; Paul, Gent 1858; De Alleenloopers, blyspel in één bedryf, Gent 1860; Het Spook, blyspel in één bedryf, Gent 1860; Beschryving der Provincie Brabant, Gent 1861; Zoo de ouden zongen, zoo piepen de jongen, spreekwoord in een bedryf, Antw. 1861; Matroos, Soldaet en Sjouwerman, blyspel in één bedryf, Antw. 1861; Geert en Geertje, blyspel in één bedryf, Antw. 1861; De genaemde P., blyspel in één bedryf, Antw. 1862; Gretry, drama in vier tydvakken, (bekroond) Gent 1862; De Visschers van Blankenberg, blyspel in één bedryf, Antw. 1863; Voor eene Wedding, tooneelspel in één bedryf, Antw. 1863; Op 't Eksterlaer, Gent 1863; Dirk Meyer, eene geschiedenis van den waterkant, Gent 1864; In de Vacancie, Gent 1864; Zannekin, voordracht, Antw. 1884; Zannekin, drama in vier bedrijven, Antw. 1865; Over de Nederlandsche Letterkunde, voordracht, Antw. 1865; Basilio en Quiteria, blijspel in één bedrijf, Antw. 1865; In 1814, vaderlandsch tooneelspel in vier bedrijven, Antw. 1866; Te Zijn of Niet te zijn, brieven over het Nederlandsch tooneel, Bruss. 1866; Oude en Nieuwe Adel, tooneelspel in drie bedrijven, Antw. 1866; Eene Vrouw met eenen baard, kluchtspel in één bedrijf, Antw. 1866; Reinaart de Vos, voordracht, Antw. 1866; Jacob van Maerlant, voordracht, Antw. 1866; Jacob Cats, voordracht, Antw. 1866; Guldentop, blijspel in één bedrijf, Antw. 1866; Voorbeelden van Stijl en Letterkunde, Luik 1867; Tijbaerts en Kie., Gent 1867; Theodoor van Rijswijck, voordracht, Antw. 1867; Tollens, voordracht, Antw. 1867; De Plannen van Peerjan, Antw. 1867; De Rederijkers, voordracht, Antw. 1869; Neef en Nicht, Zuster Juliana. De Kraag des Duivels, Voorgevoel, Gille Gillegouwken, De groote St. Bernhart, Antw. 1869; Kunst en Liefde, Gent 1870; De Scheepstimmerlieden, Antw. 1870; De Wraak van den

Jood, tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1870; De Scheepstimmerlieden, drama in één bedrijf, Antw. 1870; Over de Lichtteekening, Gent, 1871; Hildegonde, een verhaal van het einde der XVe eeuw, Antw. 1872; Hoe Engel zijn Bientje kreeg, Amst. 1873; De Nederlandsche Roman, - Elisabeth Bekker en Agatha Deken, Antw. 1873; Alexander Dumas fils, als zedenmeester, Utr. 1873; Willem von Kaulbach, Gent 1875; Eduard III en de Gravin van Salisbury, Gent 1876; Werken van Sleeckx, 17 dln., Gent 1877-1888; Dramatische werken van Sleeckx, Gent 1888-1889; Hans Saks en zijne Gedichten, Gent. 1885; Chamfort, Gent 1885; Anneessens, Gent 1886; Een Chineesch over het Chineesch Tooneel, 's Gravenh. 1886; Dumas père en de Fransche Critiek, 's Gravenh. 1887; Op mijn Dorpken, 's Gravenh. 1887; Nederlandsche Spraakleer, Namen 1887; Gronden der Nederlandsche Spraakleer, Namen 1888; Karel VI en Maria-Theresia, Gent 1888; Jozef II en zijne Regeering, Gent 1888; Oefeningen op de gronden der Nederlandsche Spraakleer, Namen 1889; Cervantes als Tooneeldichter, Gent 1889; De Patriottentijd, Gent 1889; De Jacobijnen in België, Gent 1889. Ook leverde hij bijdragen in de tijdschriften: De Noordstar, De Vlaemsche Rederyker, het Letterkundig Jaerboekje, De Vlaemsche Stem, het Muzen-Album, Het Vaderland, het Leesmuseum, de Dicht- en Kunsthalle, de Jaarboeken van het Willemsfonds, De

Vlaamsche School van Zuid-Nederland, en de Huisvriend, de Kunstkronijk, de Kunstbode, De Oude Tijd, Het Nederlandsch Tooneel, De Tijdspiegel, De Portefeuille, het Album der Schoone Kunsten, Cecilia, De Kinder-Courant en Nederland, van Noord-Nederland. Verder artikels in eenige Fransche tijdschriften.

[Mr. Antonis Slicher]

Slicher (*Mr. Antonis*), gedoopt te Amst. 3 Nov. 1655, begon zijne studiën te Leiden 6 April 1671, was eerst adv. te Gouda, werd 1687 raad in den Hove van Holland; hij bekleedde dit ambt 57 jaar, werd 19 Febr. 1745 op zijn verzoek eervol ontslagen, en door zijn zoon Wigbold vervangen; hij overleed in Den Haag.

Tijdens de verdeeldheden onder de Katholieken in ons land, schr. hij, na zich meermalen zeer ijverig verzet te hebben tegen de toenemende openbaarheid der uitoefening van den Roomschen eeredienst, eenige brochures, als: Beredeneerde waarschuwing over het dulden der R. kerkdiensten in de Ver. Ned...., Amst. 1719, 2e dr. 1726; Herhaalde waarsch.,..., ald. 1727; Kort geding tegen die priesters en andere menschen die hier te lande onder de R.K. ingezetenen de onrust stoken, Leijd. 1725; Collatie der inhoud van het kort geding, Utr. 1726; Verklaringen van de Gedachten die in het eerste al te kort zijn aangetoont, Leijd. 1727, herdr.; Het ontdekte slangetje, gedoken onder het kruid van zeker geschr. Memorie aan de Staten van Holland en West-Friesland overgegeven vanwege de recht R.K. ingezetenen dezer landen, 's-Grav. 1727; Vervolg van het ontdekte slangetje, enz.

[Anna Catharina Slicher]

Slicher (*Anna Catharina*), dr. van gen. Wigbold, geb. in Den Haag, 13 Febr. 1739 en twee dagen daarna in de Kloosterkerk gedoopt, overl. 12 Jan 1827.

Zij schr.: De weegschaal van het ware en schijnvermaak, eerst als hs. gedr., uitgegeven te 's-Hage 1786; De Vriendschap, 's-Hage 1787.

[Mr. Arend van Slichtenhorst]

Slichtenhorst (*Mr. Arend van*) geb. te Arnhem, reisde na volbrachte studiën in Frankrijk, vestigde zich als advocaat in zijne geboortestad, beoefende daar de gesch. zijner provincie en maakte enkele gedichten; bijzonder door zijne eigenaardige woordenkeus is het volgende geschiedwerk nagenoeg onleesbaar.

XIV Boeken van de Geldersse Geschiedenissen, van 't begin af vervolghd tot aen de afzweeringh des Koninex van Spanien; waervan 't eerste Deel verhandeld de Landbeschrijvingh, Getrocken meerendeels uyt de Latynsse werken van den Heer Joh. Isacus Pontanus; doch doorgaens veranderd, verbeterd, ende met meer dan driehonderd nieuwe hoofd-stucken, en andere noodelijke bijvoegsels allesins vergroot, Arnhem 1654. Daarvan komt de Landbeschr. afzonderlijk in kleiner formaat voor als: Tooneel des Lants van Gelder, en hieraan is weder een fragment ontleend: De Meurssen-toren onder Didam, (Geld. Volks-alm. 1834.)

[Mevr. Slimbroeck]

Slimbroeck (*Mevr.*), geb. **Anna de Peuter**, ontving het levenslicht te Berchem, bij Antwerpen, op 24 Nov. 1848, genoot haar onderwijs in het Klooster der annonciaden te Berchem en trad in huwelijk met E.F. Slimbroeck, die thans statie-overste te Zwijndrecht is, terwijl zij lessen van kleederen snijden geeft in eene beroepschool te Antwerpen.

Op haren naam Anna Slimbroeck-de Peuter verschenen: Martha de Krankzinnige, tooneelspel in drie bedrijven en een voorspel, Bruss. 1879; Het blinde Kind, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1882; Tante Clara, tooneelspel in drie bedrijven en een voorspel, Roes. 1886.

[Mr. Simon van Slingelandt]

Slingelandt (*Mr. Simon van*), geb. te Dordrecht 14 Jan. 1664, werd 19 Sept. 1682 te Leid. als jur. stud. ingeschreven, werd 24 Juli 1685 als secr.-adv. voor den Hove van Holland beëedigd en volgde vijf jaar later zijn vader op in den Raad van State; in 1725 werd hij thesaurier-generaal der Unie, den 17 Juli 1727 raad-pensionaris en overl. in Den Haag 7 Dec. 1736; gelijk de Staten notulen zeggen, ‘zeer schielijk,’ in het winter-reces, en dus niet na een lang lijden naar lichaam en geest, gelijk gezegd wordt: den dag der sluiting van de vergadering, 24 Nov., had hij nog daarin verslagen uitgebracht en was onafgebroken werkzaam geweest. Zijne Staat-kundige Geschriften verschenen in 1784-'85 te Amsterdam. Sommige daarvan waren reeds vroeger gedrukt of als afschrift in omloop geweest. Van zijne nagelaten papieren is eene verzameling op het Rijksarchief.

[D. Slob]

Slob (*D.*) was in het midden der 18e eeuw schout van Aalsmeer en Kudelstaart, en woonde te Tamen.

Hij schreef: De Meer (Haarlemmermeer) in dicht, Amst. 1763; Redenen tegen het droogmaken en voor het bedwingen der Haarlemmermeer, bijzonderlijk aan den kant van Aalsmeer, kortelijk voorgesteld, Amst. 1764.

[Mr. Ludolf Anne Jan Wilt baron Sloet van de Beele]

Sloet van de Beele (*Mr. Ludolf Anne Jan Wilt baron*), geb. te Voorst 28 Maart 1806, studeerde te Utrecht in de rechten en promoveerde aldaar in 1830. Hij was achtereenvolgens advocaat en pro-

cureur te Zutfen, griffier van de Staten van Gelderland, president van den raad van toezicht op de Staatsspoorwegen, van 1866-'71 gouverneur-generaal van Ned. Indië en daarna lid van de Tweede Kamer. Na eenig verblijf te Leiden, woonde hij in de laatste jaren te Arnhem, waar hij zijne geleerde nasporingen en werkzaamheden afwisselde met de bevrediging van zijnen zin voor het natuurleven. Hij overleed daar, 10 Dec. 1890.

Hij schreef: Het jachtbedrijf onzer voorouders, Arnh. 1849; Bijdrage tot de kennis van Gelderland, Amst. 1852-'55; Beschrijving van den watervloed in Gelderland in 1885 met kaart, (met den hoofd-ingenieur Fijnje), Amst. 1856; Mijn verblijf te Kissingen, met platen, Amst. 1857; een Latijnsch werk van Wilhelmus de Berchen over den ouden Gelderschen adel, 's-Grav. 1870. Zijn hoofdwerk is het voortreffelijke: Oorkondenboek der graafschappen Gelre en Zutfen tot den slag van Woeringen, 's-Hage 1872-'75; De heilige Ontkommer of Wilgefortis, ald. 1883; De dieren in het Germaansche volksgeloof en volksgebruik, ald. 1887' '88; De Planten in het Germ. volksgeloof en volksgebruik, ald. 188. In de Vaderl. Letteroefeningen schreef hij: Over de kenteekenen der echtheid van oorkonden (1837), in de Ned. Jaarboeken voor rechtsgeleerdheid en wetgeving: Het Kondichboek der stad Zutfen (VII), Rechten en gewoonten der Hortmermark (IX); in de Nieuwe bijdragen voor Rechtsgeleerdheid: Het Keurboek der stad Doetichem; in de Bijdragen voor Vad. Geschiedenis en Oudheidkunde: Stukken betrekkelijk de onderhandelingen in het jaar 1675 te Lubek gevoerd door de Geldersche Hanzesteden en Deventer met de Duitsche Hanzesteden, (I); Zutfen voor het Veemgericht (II); Berigt aangaande eene belangrijke oorkonde van het jaar 1190 (III); Bijdrage tot de geschiedenis der Heidenen in Gelderland (V); Aanteekeningen op Bondam Charboek (V); Overzicht van den landbouw in Duitschland tot het midden der IXe eeuw (VIII); Over het zinnebeeldige van de Oud-Geldersche water- en dijkrechten (IX); in de Nieuwe Reeks der Bijdragen: Marken op de Veluwe (I); De rechten van Loel, Milster- en Waverloholt (V); Mededeeling uit de archieven van Van Spaen (VI); Over den giftbrief betreffende Broek, thans Biljoen, van 1076 (VI); Episoden uit de geschiedenis van Doetinchem tusschen de jaren 1585 en 1599 (VII); Eene wonderdoende pijp van den rechterarm der H. Moeder Anna te Hattem (VIII) Des hertogs huis te Hattem (VIII). In het Tijdschrift voor Staathuishoudkunde en Statistiek: De Rijnvaart (X); over Agaten (XX). In de Mededeelingen en Verslagen der kon. Academie van Wetenschappen: Over een band met middeneeuwsche hss., te Arnhem gevonden (III); Mededeeling omtrent een hs. te Nijmegen over den Ridder met de Zwaan (XII); De dijkgraaf van Hattem wegens eene dijkgave van het jaar 1414 gedaan met geestelijk recht vervolgd te Oldenzaal, Keulen, Constanz en Rome (2e reeks III). In de Verhandelingen dier Academie: Eene actio spolii volgens het kanonieke recht in het jaar 1229 (1872); Eene inleiding in erfgrond volgens het burgerlijke recht in 1242 (1872); Het adellijk stift te Bedbur en zijne juffers (1879); In de Hand. van de Mij. der Nederl. Letterkunde te Leiden: Hoe Van Spaen gekomen is aan verscheidene oorkonden van Duitschen oorsprong (1868). In Konst- en Letterbode: Nederl plantennamen (1861). In De Taal-en Letterbode: Eenige oude Veluwsche woorden, die taalkundige opheldering schijnen te verdienen (2de jaargang). In de eerste jaargangen van den Gelderschen Volksalmanak staan twee stukken getiteld: Ridder Waessink, en Over Oudheden op de Veluwe. In De Gids: De roos, de koningin der Bloemen. Onder den titel Van Als, werden verspreide opstellen als hs. verzameld en overgedrukt, Arnhem 1871.

[Mr. Bartholomeus Willem Anne Elisa baron Sloet tot Oldhuis]

Sloet tot Oldhuis (*Mr. Bartholomeus Willem Anne Elisa baron*), broeder van den voorg., geb. op den huize de Beele (gem. Voorst), 13 October 1808, studeerde te Utrecht, en woonde met zijn broeder den tiendaagschen veldtocht bij. Na zijne promotie in de rechten werd hij burgemeester van Hengeloo (Overijsel), in 1838 lid en later voorzitter der Arrondissements-recht-bank te Zwolle. Sedert 1840 gaf hij uit: Tijdschrift voor Staathuishoudkunde en Statistiek; de meeste artikelen zijn van zijne hand. Hij was een der oprichters van de Overijsselsche Mij. van Provinciale welvaart, van welke hij lang voorzitter was, en riep de Staat- en Landhuishoudk. congressen in het leven. Ook was hij geruimen tijd lid van den gemeenteraad te Zwolle, van de Provinciale Staten van Overijsel en de Tweede Kamer der Staten-Generaal, doch was later alleen voorzitter der rechtbank. Hij overleed 17 Juni 1884.

Hij schreef: Studentenkoor uit de Cantate voor het Studenten-concert, in muzijk gebracht door B. Wanstadt, Utr. 1828; Antigonus, treurspel, Utr. 1830, 2e dr. Zwolle 1865; Poëzy, Zutfen 1835; Lierzang op het tweede Utrechtsche Eeuwfeest, (bekroond), Utr. 1836; Levensschets van P.O.C. Vorsselman de Heer, met bijlagen van J.F.L. Schröder, J.J. Mulder en S. van Delden, Dev. 1843; Uit mijn dichterlijk leven, Dev. 1869 en Herfstdraden, Dev.

1873; (deze drie werken zijn niet in den handel). Verder gaf hij een Levensbericht van P.C. Molhuyzen in de Hand. van de Mij. der Nederl. Letterkunde, bijdragen in proza en poëzie in verschillende jaarboekjes, tijdschriften, dag- en weekbladen, en vertaalde een paar staathuishoudkundige werken (van Droz en Dumont) uit het Fransch. Met W.J.D. van Iterson, eene Proeve van bouwstoflen voor de gesch. van den Ned. landbouw, 's-Grav. 1874.

[Albertus Rognerus Sloos]

Sloos (*Albertus Rognerus*), geb. te 's-Hage 15 Aug. 1805, was notaris te Winkel en lid der Provinciale Staten. Hij overleed aldaar 1 Febr. 1869.

Hij schreef: Victor of de gevolgen van godsdiensthaat en familie-trots. Een romantisch tafereel uit de 17e eeuw, Amst. 1839; De Procureur, oorspronkelijke roman, 2 deelen Amst. 1840; De bastaardbroeders. Utr. 1844; Wat moeten wij nu doen? Een woord aan alle grondeigenaars en landbouwers in Nederland, Alkmaar 1852; Geschiedenis der inpoldering en beschouwing van Waard en Groet, in N. Holland, m.k. Amst. 1858; Hollander en Belg. Hist. roman uit de Belgische Revolutie, 2 dln. Utr. 1860.

[Nicolina Maria Christina Sloot]

Sloot (*Nicolina Maria Christina*), geb. te Samarang 13 Januari 1853, verliet Indië in 1871 en woonde na dien tijd in Nederland, beurtelings te 's-Gravenhage, Roermond en sinds '81 in volle letterkundige werkzaamheid te Amsterdam.

Zij schreef onder het pseudoniem **Mathilde**, behalve verscheidene kleinere stukken in het Katholieke Stuiversmagazijn (Hoorn): Voor God en Koning, Hist. Rom. Schets, Rotterdam 1872; Euphrosyne, Zalt-Bommel 1878; vele novellen en verhalen in de Katholieke Illustratie, 's-Bosch, waarvan eenige in het Duitsch vertaald werden; alsmede bijdragen in De Katholieke Gids, Haarlem, Volks-Almanak van Alberdingk Thijm enz. Onder het pseudoniem **Melati van Java**, De Jonkvrouw van Groenerode, Leiden '74, 2e druk, ald. '77, 3e druk, Schiedam '85; Deensche vertaling, Kopenhagen '76, 2 Duitsche vertalingen; De familie van den Resident, Leiden '75, 2e druk Schiedam '75; In de Lente vergaard, Leiden '76; Fernand, 2 dln., Leiden '77, 2e druk, Schiedam '89; Dorengathe, Arnhem '79, 2e dr., Schiedam '85; La Renzoni, Roman, Leiden '81, 2e dr., Schiedam '86; Van slaaf tot Vorst, Hist. Roman, 2 dln., Culemborg '88; Nazomer, Schiedam '88; Verdwenen 2 dln., Schiedam '89.

Eenige werken voor de jeugd: Angeline's beloften. Leiden '79; Eigen Schuld, 's-Grav. '84; Waarheen? Amst. '85; Het Viooltje van St. Germain, Amst. '85; Ontmaskerd, Amst. '88; De ring der Grootvorstin. Amst. '89 en verscheidene novellen, bijdragen, boekbeoordeelingen in: Nederland, Het Leeskabinet, De Salon, De Huisvriend, De Portefeuille, De Dietsche Warande, Weekblad de Amsterdammer, Ons Genoegen, Oude Huisvriend, De Vrouwenwereld, De Indische Mail, Indische Gids.

[Adrianus Johannes Hubertus van der Sloot]

Sloot (*Adrianus Johannes Hubertus van der*), geb. te Maashees (N.-Brabant), 27 Mei 1833, is openbaar onderwijzer.

Vertaalde: Zaconi's Nachten van Parijs, Dordr. 1860; een paar werkjes van Gust. Aimard; Onder Karel den Groote, naar Louise Pichler bewerkt, Rott. 1879; en schreef: Jeltze Joulsma, de Schelte van Ezonstad, of de laatste invallen der Denen in Friesland, ald. 1884; De Strijd om Merweda. Anno 1018, ald. 1886: De laatsten der Hoekschen onder Frans van Brederode, ald. 1887, was mederedacteur en medewerker in Jong Nederland en Tijdspiegel voor de Ned. Jeugd.

[Pieter Karel Paul Julius van Sloten]

Sloten (*Pieter Karel Paul Julius van*), geb. 21 Maart 1839 te Vreeswijk (Utrecht), werd in 1856 kadet aan de Kon. Milit. Academie te Breda, in 1860 2e Lt. bij de Infanterie, in 1862 1e Lt., en was van 1866 tot 1871 gedetacheerd bij den generalen staf. Sinds 1873 is hij kapitein bij het 5e regiment Infanterie, doch thans op non-activiteit en woont te Arnhem.

Behalve bijdragen in tijdschriften, brochures en kaarten gaf hij uit: Een woord over terreinkennis, vooral met betrekking tot de opleiding van aspirant-officieren, Arnhem 1869; Jena of Waterloo. Beschouwingen over den oorlog en de waarschijnlijkheid eener vredebreuk tusschen Frankrijk en Pruisen, Arn. 1869; De oorlog van 1870, Bouwstoffen tot de studie der latere krijgs-geschiedenis van den veldtocht der Duitschers in Frankrijk, 2 st., Arn. 1870-'71; Open brief aan den Wel-Edel Gestrengen heer W.C. Hoyel, naar aanleiding eener gedrukte recensie, Arnhem 1872; Beknopte verhandeling over Rivierversperringen en torpedo's, 's-Gravenh. 1873; De traktementsverhooging der officieren van het Nederl. leger, Arnh. 1873; 's-Hertogenbosch en omgeving. Bijdrage tot de kennis der landsverdediging, 's Bosch 1875.

[Willem Sluiter]

Sluiter (*Willem*), geb. te Nede 22 Maart 1627, stud. te Utr., werd in 1654 pred. te Eibergen, eene collatie van den graaf van Stirum, die heer van Borculo was, waar Sluiter's grootvader het ambt van burgemeester bekleedde. Bij den inval der Munsterschen in Sept. 1665 vluchtte hij naar Den Haag, verkeerde daar in den kring van Vollenhoven, z.a.: na den in April 1666

gesloten vrede keerde hij terug, leefde als weduwnaar met twee kleine kinderen op eene uiterst eenvoudige wijze, totdat de oorlog van 1672 hem andermaal in ‘beklaegelyke ballingschap’ bracht. Met zijne kinderen woonde hij eenigen tijd bij een zwager, te Alkmaar, werd hulpprediker te Deventer, nam met goedvinden der Eibergers een beroep naar Rouveen aan; hij wordt in de acta der Zutfensche classis voorgesteld al in 1674 naar Rouveen vertrokken, doch was reeds in Dec. 1673 te Zwolle overleden. De persoonlijkheid van ‘dominee Sluter’ leeft uog in zijne geboortestreek voort; zijne veelgelezen en lezenswaardige werken zijn talrijk en werden later in bundels uitgegeven, nl. uit bijeengevoegde afz. werken bestaande, als:

Werken, Amsterdam en elders: 1680-'82, bevattende: Psalmen, Lof-sangen en Geestelicke Liedekens, Hooglied, Buitenleven, Gezangen, Triumfeerende Christus, Sterfgezangen, Eenzaam huis- en winterleven, Lof der H. Maagd Maria, Eibergsche zanglust, Vreugde- en liefdezangen, Klaagliederen van Jeremia, enz. Op deze wijze bestaan ook editiën van Amst. 1731, 1739, omstreeks 1776; ‘Alle de werken’ zagen nogmaals het licht, Rott. 1839, gevolgd door eene uitgave ald. 1861, die ‘De laatste druk’ heet en door een levensbericht is voorafgegaan.

[Johannes Sluiter]

Sluiter (*Johannes*), zoon van den voorg. geb. te Eibergen, was in 1707 pred. te Raalte, later te Steenwijk, waar hij in 1742 overleed.

Hij schreef: Bepaaldheid van 's menschen leeftijd, aangedrongen uit Psalm XC.: 10 en Openbaring XVI: Bijbel-poëy over alle de kappittelen van den Bijbel, Zutf. 1714; Schets der geloofswaarheden, Zwolle 1719; Schakel der geestelijke gezangen, 2 dln., Zwolle 1740.

[Willem van der Sluys]

Sluys (*Willem van der*) geb. in 1453, ging in 1466 naar het Regulieren-klooster bij Gouda, in 1474 naar Leuven, in 1482 werd hij priester aan de St. Sebastiaanskapel te Rotterdam, en in 1500 aan de St. Laurenskerk aldaar.

Hij schreef eene kroniek van den Jonker-Fransen-oorlog te Rotterdam, die gedrukt werd bij: Rotterdamsche heldendaden onder de stadvoogdij van den jongen heer Frans van Brederode, genaamt Jonker Fransen oorlog; beschreven en met egte, meest ongedrukte bewijzen bekrachtigd, door C. van Alkemade, Rotterd. 1724; Chronyke ofte Corte ende waere beschrijvinge der stad Rotterdam, beschreven door Willem van der Sluys, pastoor te Rotterdam, in de jaren 1453 tot 1507.

[Isaack van der Sluys]

Sluys (*Isaack van der*) schreef: Cebites des Thebaens Philosooph tafereel, waarbij is ghevoecht een seer nut ende stichtich gedicht van 't ghedierte, ons aenwysende een deuchdig leven, mitsgaders eenen lof van de Hollandsche sluysen ende dycken, Rotterd. 1613 en 1627.

[Hendrik Sluyters]

Sluyters (*Hendrik*), geb. te Ouwerkerk op Duiveland, 11 Januari 1807, werd voor het onderwijs opgeleid, was daarin werkzaam te Bergen-op-Zoom, van 1 Nov. 1827 waarnemend en sedert 27 Febr. 1828 definitief hoofdonderwijzer aan de gemeenteschool te Kapelle, eil. Zuid-Beveland. Zijne kennis en geschiktheid tot den arbeid voor de pers ten behoeve van onderwijzers en leerlingen maakten hem tot een zeer werkzaam auteur - zij het ook ten nadeele zijner bijzondere roeping. Eindelijk ging zijn ambtsverwaarloozing zoover, dat hij na ruim dertigjarige vervulling van zijnen titel een nauwgezetter en trouwer zijne plichten betrachtenden opvolger kreeg. Na zich met andere zaken, o.a. het colporteeren van schoolbehoeften, onledig gehouden te hebben, overl. hij te Kapelle den 13 Juli 1859.

Met meer zijner ambtgenooten, die in zijn gebrek deelden van niet uitsluitend tot de school te behooren, had ook hij de verdienste van veel nut gedaan te hebben door zijne geschr., waarvan de voornaamste zijn: Aardrijksk. beschr. der prov. Zeeland, Breda 1836, (titeldruk) '37, 3e dr. Midd. '46; Korte levensschetsen van eenige Zeeuwen, ald. 1846, 1851; Handb. der tijdrekenkunde, ald. 1852; Tijdrekenk. schoolb., Amst. 1853. Hij red. De Schoolbode, eerst te Tolen verschenen, en verscheidene Tijdschr. voor rekenk., algebra of meetk., waaruit weder afz. uitgaven van vraagst. en hunne oplossingen verschenen; al zijne geschr. zijn gedurende meer dan een kwart eeuw uitgegeven.

[Mattheus Smallegange]

Smallegange (*Mattheus*), geb. te Goes en ald. gedoopt 29 Dec. 1624, werd in den acad. cursus van 1638/39 stud. in de rechten te Utr., was daar nog in 1647, reisde in 1651 door Frankrijk en bezocht toen Rouaan, St. Malo, Angers en Parijs, ook tot aanvulling zijner studien en vestigde zich in zijne geboortestad. Zijn naam komt voor in het lidmatenboek te Goes ongeveer het jaar 1660; hij woonde ook te Amst., waaruit hij in 't begin van 1666 voor een jaar gebannen werd wegens een gedicht tot lof van den jongen Prins Willem, onder de plaat, gemerkt bl. 75 der Geslachtrekening ... Nassau. In het Eedboek der adv. voor het Hof van Holland komt hij voor op 14 Sept. 1676; misschien wordt hij vaak met een gelijktijdigen naamgenoot

en verren bloedverwant verwisseld, zoodat zelfs zijne promotie onzeker is, schoon dit weder niet uitgemaakt wordt door den titel van rechtsgeleerde, dien hij zich geeft. Vreemd is het, dat De la Ruë niets dan zijne geschr. opgeeft; het is vermoedelijk, dat S. in zijne nasporingen voor zijne hist. werken verder gegaan is dan zijne geldmiddelen toelieten, dat hij daarom later van zijne pen leefde en om zijne Prinsgezindheid niet aangenaam was aan veel leden der Zeeuwsche regeering; hierdoor ontbrak hem de steun voor het samenstellen zijner werken over die provincie en ondervond hij groote tegenwerking; aan den anderen kant kreeg hij van 1685 tot zijn dood eene jaarlijksche toelage. De naijver van de steden en van enkele personen van aanzien en zijn eigen toestand van afhankelijkheid hebben een noodlottigen invloed uitgeoefend op de vertrouwbaarheid zijner gecompileerde kroniek, waarvan de invoeging van onderling verschillende bladen in een aantal exemplaren soms doet denken aan veranderde herdrukken, maar weinig meer is dan vervalsching der historie en eene genealogische zwendelarij. Hij overl. te Goes, 4 Jan. 1710; de grafsteen in de preekkerk, met het opschrift: obiit 1704, betreft M. Smallegange, zijn genoemden naamgenoot; hij is den 9 Januari (1710) begraven in de nederkerk.

Behalve een aantal vertalingen uit het Fransch en Italiaansch schreef hij: Nederlands verkwikking of d'ontwaeckte leeuw, waer Mercurius tijding brengt van alle hetgene in de Vereenigde Nederlanden is voorgevallen, Amst. 1673; Tweede deel der ontwaeckte leeuw, behelsende de geschiedenissen in en omtrent de Vereenigde Nederlanden voorgevallen, Amst. 1674; Geslachtrekening der doorluchtigste vorsten van Nassau en Oraengien waar in den oorspronk, aenwas en voortgank der selven, enz. sedert 682 tot 1675, Amst. 1675; van nieuws voorzien en met de Blasoenen en Wapenen vermeerdert, 2e druk m. pl., [waarin ook het bovengemelde gedicht, dat hem in ballingschap bracht], Amst. 1690; Nieuwe Cronyk van Zeeland, m. pl. Middelb. 1696, 1e en eenig uitgegeven deel.

(De la Ruë, 420; Nehalennia voor 1849; Nav. 1865.)

[Jan Smeeken]

Smeeken (*Jan*), leefde in het midden der 16e eeuw te Brussel; hij schijnt deel te hebben gemaakt van de Antwerpsche rederijkerskamer De Violiere. Als dichter is hij bekend door het spel van zinne: Hoe Mars en Venus tsaemen bueleerden, lanck 1128 reghelen, Anno 1551.

[L.J. Smeets]

Smeets (*L.J.*), een Zuid-Nederlandsch dichter, schreef: Lentebloesem en poëzy der natuur, Gedicht, Leuven 1862.

[Cornelis Smet]

Smet (*Cornelis*), te Moorsel geb. den 10 Juli 1740, studeerde voor geestelijke, trad den 8 Oct. 1759 in het novicehuis te Mechelen en werd Jezuïet. Hij verbleef daarna eenigen tijd te Aalst, vervolgens te Brussel, en overleed 11 Febr. 1812.

De meeste zijner werken zijn in het Latijn of in het Fransch, doch in onze taal schreef hij: Bemerkingen op de kerkelyke tyden en onderwyzingen helpende om de

zelve met eerbiedigheyd, aendagtigheyd en geestelyk vermaek te zingen of te lezen, Aalst 1780; Twyffelingen voorgestelt door eenen borger, aen de be-eedigde priesters van Brussel, de welke in de maend van September 1800 verklaert hebben te volgen het Mandement van eenige Vicarissen van Doornyk, 1800; Tweede lyst van Twyffelingen voorgestelt aen de be-eedigde priesters, 1801; Derde lyst van Twyffelingen; De Roomsche-catholyke Religie, begonst, uytgebreyd, vastgestelt ende bewaert in Brabant, tusschen menigvuldige aenstooten, vervolgingen ende verwoestingen, Kerkelyke Historie van Brussel, tot het jaer 1803; Leven van den H. Bonifacius, Bisschop, geboren tot Brussel, Brussel 1807 en St. Nicolaas 1828; De merkweerdigste voorvallen, daeden, vertoog-schriften, aengewezene herderlyke brieven, decreeten enz. van wylen den uytmuntensten heer Joannes Henricus, priester Cardinael van de H. Roomsche Kerk, graef van Frankenbergen Schellendorff, overleeden den elfsten dag van Junius 1804, Breda 1804; Heylige en Roemweerdige Persoonen, de welke in de tien eerste eeuwen bezonderlyk medegewerkt hebben om de Roomsche Catholyke Religie, in geheel Nederland uyt-te-breyden, vast-te-stellen en te bewaeren; als ook de vyanden en verlossers der zelve Religie, Brussel 1808 en 1809; Het leven van den zaligen Franciscus van Hieronymo, enz., Brussel 1810; Bemerkingen op de kerken der Christenen, op hunnen bouw, verdeeling, siraed, wyding, autaren en bedienaers der zelve, Mechelen 1828; Het leven van Onzen Heer Jesus Christus, met levensschets van den schryver, 2 dln., Brussel 1841, zesde uitgaaf, Gent 1856; Meditatien op het lyden van Jezus Christus, Brussel 1842-44, 10 dln.; Stichting van de Roomsch-Catholyke Kerk, als ook de roemweerdige persoonen, die het geloof gedurende de tien eerste eeuwen in ons vaderland uytgebreyd hebben, of het leven van Jesus Christus in zyne kerk, Brussel 1851.

[Jozef Jan Smet]

Smet (*Jozef Jan*), geb. 11 Dec. 1794, te Gent, waar hij professor in de Rhetorica was aan het College van Ste. Barbara. In 1815 ging hij in dezelfde betrekking naar Aalst, en sedert 1830 was hij eere-kanunnik en professor in de kerkgeschiedenis aan

het seminarium te Gent. Ook was hij aalmoezenier en lid van den bisschoppelijken raad, lid van het Nationale Congres en van verschillende geleerde genootschappen. Hij overl. in zijne geboortestad op 13 Febr. 1877.

Zijne meeste werken werden in het Fransch geschreven. In het Nederlandsch verschenen: Ochtend-Gedachten over het nut der christenvriendschap aen M.D.V.E.B.H.I., 1825; Geschiedenis van Belgien naer het Fransch, Gent 1837; Kort begryp der geschiedenis van Belgien; Gillis le Muissis, levensschets, Gent 1834; Maend van Maria, Gent; Levensschets van Paus Gregorius XVI, Gent 1846; Nieuwe maend van Maria, opgedragen aen de geloovigen der beide Vlaenderen; Gelukwensch aen den Eerw. Heer Joannes Baptiste Josephus de Breuck, als hy, voor de eerste mael, het onbloedig slagtoffer der nieuwe wet den Heer had opgedragen, in het bisschoppelyk seminarie te Gent den 26 December 1849, Gent 1856; Getrouw verhael der marteldood van de heeren van Oudenaerde, ten tyde der beeldstormery naer gelyktydige schryvers, met vyf portretten, Gent 1864; Miraculeus beeld van O.L. vrouw ten Doorn te Eecloo, Gent 1866; Volledig leven van den Heiligen Macharius, Gent 1867.

[Andries de Smet]

Smet (*Andries de*), naar allen schijn omstreeks het einde der XVe eeuw geb. te Brugge, waar hij in 1531 gevestigd was.

Hij verzamelde vele geschiedkundige bescheiden betrekkelijk zijn land en gaf die uit onder den titel: Dits die excellente Cronicke van Vlaendere beghinnende van Liederick Buc den eersten forestier tot den laetsten die door haer vrome feyten namaels Graven van Vlaendere ghemaect worden, achtervolgende die rechte afcomste der voors. Graven tot desen onsen doorluchtichste Hooghebore keysere Karolo, altydt vermeerder des Rycx, ghebore te Gent XVe, Antw. 1531.

[Bernard de Smet]

Smet (*Bernard de*), geb. te Zulte 15 Juli 1776 en overl. te Deinze 6 Aug. 1868. Hij was een der weinigen die zelfs onder de Fransche overheersching de Vlaamsche taal beoefenden. Te rekenen van het jaar 1820 dong hij mede in verschillende wedstrijden voor dichtkunst, en dikwijls behaalde hij den palm. Te Ieperen verwierf hij den eersten prijs met zijn lierzang: Het Noodlot, en te Deerlijk den 2n met zijn gedicht in alexandrijnen: Het verraad van Judas. In de stad Deinze, waar hij lang woonde, was hij Hoofdman der kamer van Rhetorica en beoefende met hare leden de tooneelkunde. Later werd hij lid der maatschappij Voor Moedertaal en Vaderland, en overleed als stichter en eere-voorzitter van het Vlaamsch Gezelschap, dat ijverig werkzaam was voor de belangen der moedertaal.

[Joseph de Smet]

Smet (*Joseph de*), op 7 Jan. 1801 geb. te Hulste (West-Vl.), werd in 1857 onderpastoor te Oudenburg en overl. 11 Oct. 1870.

Hij schreef Latijnsche en Fransche werken en in het Nederlandsch: Negendaegsche godvruchtigheid ter eere van de H. Barbara, Brugge 1845; Negendaegsche oefening

ter eere van den H. Joseph, bruidegom der allerheiligste maegd Maria en patroon van België, gevolgd door eene korte uitlegging der eigen namen en van sommige andere woorden die in dezelve voorkomen, Roes. 1856; De Maend van Maria, Roes, 1858; Onderwyzingen nopens het H. sacrificie der Misse, kerken, kerkgewaden enz., Roes. 1858; Een Woord over kerkhoven, praelgraven, catacomben en grafschriften, Roes. 1861; Handboekje van godvruchtigheid tot de heilige Barbara, Brugge 1861; Platte of gemeene Vlaemsche spreekwoorden, doormengd met zedelessen en spreuken, Brugge 1862; Geschiedenis van Menapië, oud en nieuw Vlaanderen, Brugge 1866.

[Adriaan de Smet]

Smet (*Adriaan de*), ten jare 1823 te Geeraardsbergen geb., werd priester en rector van het bisschoppelijk college te Oudenaarde, alwaar hij overleed den 26 Maart 1883.

Hij schreef: Vijf martelaren van Audenaarde, kort verhaal der 16e eeuw, Gent 1877.

[Lodewijk de Smet]

Smet (*Lodewijk de*), te Heurne (Oost-Vl.) op 30 Aug. 1841 geb., studeerde als onderwijzer en werd kantonaal opziener van het lager onderwijs te Gent.

Behalve eene reeks schoolboekjes en eenige vertalingen naar het Engelsch, gaf hij uit: Eenige hoofdregels waarop het gansche spellingstelsel rust, Gent 1865; De gevaarvolle dag, Gent 1865; Amyot of de kleine landlooper, Gent 1865; Nut en vermaak, drie boeiende volksvoordrachten, Gent 1873.

[Alfred de Smet]

Smet (*Alfred de*), den 8 Jan. 1853 geb. te Hoeke (West-Vl.) en thans te Sint-Joos-ten-Oode, bij Brussel, gevestigd, leverde dicht- en prozabijdragen in De Vlaamsche Kunstbode, het Nederlandsch Museum en de Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle, en schreef: De Laster, tooneelspel, omgewerkt onder den titel Valsche Vrienden.

[Johannes Smetius]

Smetius (*Johannes*), geb. te Aken, 10 Oct. 1598, stud. te Harderwijk, deed wetenschappelijke reizen in het buitenland, zonder echter te Heidelberg en Genève als stud. ingeschreven te zijn, schoon zijne

studie aldaar gewoonlijk vermeld wordt; hij bezocht Duitschland, Frankrijk en Engeland, werd in 1613 pred. te Sittard en na de verovering zijner standplaats door de Spanjaarden prof. te Sedan. Zijne ouders, inmiddels te Nijmegen gevestigd, bewerkten zijne overkomst daarheen; hij werd daar in 1618 pred., bedankte in 1644 voor een professoraat te Harderwijk, en overl. te Nijmegen, 30 Mei 1651.

Zijne opleiding onder Pontanus en zijn omgang met zijn collega te Sittard Teschenmacher, den schrijver der Annales Cliviae, Juliae etc. brachten hem tot het opstellen van Lat. werken, die hem eene plaats onder de oudheidkundigen verzekeren. Hieruit ontstond een kleiner werk, dat, door zijn hier volgenden zoon bewerkt, het licht zag, als: Beschr. en chronyk van de Oude Stad der Batavieren, en de grondslag is van de Chron. van de stad der Batavieren nevens de beschr. van Nijmegen, Nijm. 1784. Naar aanleiding der verovering van Maastricht door Frederik Hendrik, gaf hij: Oude Nieuwe Wereld, (Nijm.) 1632. Nijm. 1699 en 1738.

[Johannes Smetius de Jonge]

Smetius de Jonge (*Johannes*), zoon van den voorg., geb. te Nijmegen, 1 Mei 1636, werd op 19-j. leeftijd van de ill. school aldaar naar de Utr. academie bevorderd, reisde na zijne studiën volbracht te hebben, evenals zijn vader in het buitenland en werd in 1661 pred. te Ubbergen. Van 1662-'70 stond hij te Weert, daarna in zijne geboortestad, tot aan zijn dood, 15 Mei 1704.

Hij vertaalde het art. van zijn vader over Nijmegen voor de Ned. uitgave van Guicciardini, gaf diens vermelde kerkelijke Ordonnantiën uit, en vulde die aan met zijne eigene verzamelingen op het gebied der kerkelijke wetgeving, als Synopsis der Resol., zoo van de nationale als particuliere Synoden van Gelre, vervolgt tot 1675.

Gelijk de jonge Smetius vaak met zijn vader verwisseld wordt, wordt hij niet altijd goed onderscheiden van **Johannes Smit,** mede een Nijmegenaar en pred., geb. in 1639, en als pred. te Amsterdam overl., 23 Mei 1710, die eenige godsd. geschr. heeft uitgegeven.

[Ludolf Smids]

Smids (*Ludolf*), geb. 13 Juni 1649 te Gron., werd in een Westfaalsch klooster onderwezen, stud. eerst in Gron. en daarna te Leiden, waar hij in de geneeskunst promoveerde; hij zette zich in 1673 te Gron. neder, doch vestigde zich na zijn' overgang tot de Protest. kerk in 1685 te Amsterdam, en overleed ald. 7 Maart 1720. Volgens den impost op de begrafenissen in de Westerkerk werd hij tot de meest welvarende klasse gerekend, ofschoon vele zijner gedichten hem onder de destijds talrijke huispoëten zouden doen rangschikken. In de naamlijst der Med. doctoren te Amst. komt hij niet voor; wèl verkeerde hij onder de liefhebbers van tooneel en letteren, de beoefenaars der oudheidkunde en verzamelaars van zeldzaamheden.

Van zijne eigene werkzaamheid in verschillende vakken getuigen zijne volgende werken: Gallerije ofte Proef van dichtoefeningen met noodige verklaaringen verrijkt, Gron. 1685, 2e dr. Amst. 1690; Konradijn, trsp. Amst. 1686; De Deboosjant, of de Mostellaria van Plautus, blsp., vertaald, verschikt en berijmd, Amst. 1686; De geschaakte Cinthia, klsp., getrokken uit De verwaande krijgsman van Plautus, Amst. 1686; De Cinthia geveinsd, Pelegrim, Waardin, Ridder, Meit, Doctoir en de Doot

met Rosetta die ageert voor Zaccagnino, blsp.; De Roomsche keizers in bijschr. vertoond, Amst. 1687; De Roomsche keizerinnen in bijschr. vertoond, Amst. 1688; Oranjes overtogt naar Engelandt, of Beschryvinge van Romein de Hooge's prenten (te dier gelegenheit) met Bijschr., Amst. 1689; Letterk. ontwerp der aanm. over de Roomsche gedenkpenningen, Amst. 1693; Tooneel van staet der Roomsche keizeren, neevens deeser groot Munt-kabinet, Amst. 1694; Poëzye, Amst. 1694, (waarin eene Ned. Spraakkunst), 2e druk 1724; De knorrepot of de gestoorde Doctor, blsp., Amst. 1695; Schatkamer der Nederlandse oudheden, enz., met 60 verbeeldingen geteekend door R. Rogman, Amst. 1711, 2e druk 1737 (door Pieter Langendijk), 3e druk 1774, en vermeerderd met een aanhangsel door Th. van Brussel in 1778; Korte levensschets der Graven en Gravinnen van Holland, Amst. z.j.; Oorlogend Europa of korte Chronyk, Amst. 1715. In 1744 en 1759 verscheen te Amst. zijn: Overgebleven Tooneelpoëzy, welke de bovengenoemde stukken bevatte en bovendien: Roderik of de verkrachte Florinde, treurspel, en de spookende minnaar of de verdrukte gelieven, blijspel met een leven van den dichter. Verder: Aanteekeningen op de Kleefsche en Zuid-Holl. Arcadia van C. Bruin, Amst. 1716, en op Alle de werken van Publ. Ovidius Naso, in de Nederl. taal overgebragt door Abraham Valentijn, 3 dln., Amst. 1697. Hij schreef nog enkele Latijnsche werken, en hield briefwisseling met vele geleerden van zijn tijd over genees-, penningkunde, enz. Op de Leidsche bibl. bewaart men een aantal zijner hss.; zijne ongedrukt geblevene gedichten, 2 dln. 4o., waren in de verzameling van Alb. Thijm.

[Peter Frans de Smidt]

Smidt (*Peter Frans de*), Antwerpsch schrijver en priester der XVIIe eeuw, leverde: Hondertjaerigh Jubile-vreught be-

wesen in dese stadt Antwerpen, ter oorsaecke van de herstellinge des geloofs in 't jaer 1585, door de glorieuse waepenen van syne Catholycke Majesteyt onder 't beleyt van den victorieusen prince Alexander Farnesius, Hertogh van Parma, enz., Antw. 1685.

[Peter Smidts]

Smidts (*Peter*), in 1660 te Antwerpen geboren, studeerde in de geneeskunde aan de Hoogeschool van Leuven en werd in 1682 licentiaat. Daarna vestigde hij zich als doctor te Brugge, waar hij in 1693 en 1704 tot voorzitter werd gekozen van de Sint-Lucasgilde, en stierf 20 Maart 1712.

Hij schreef Latijnsche werken en dichtte in het Nederlandsch: Sapiens Supra Fortunam, vertoont in den Fortuyn trotserenden Eustachius altyt seghen-praelenden veldtheer der Romeynen, treurspel, ten tonneel ghevoert binnen Brugge ten jaere 1697 en 1727, opgesteld door Hr. P. Smidts licentiaet in de Medecynen, Gent 1697; De dood van Boëtius of den verdrukten Raedsheer, treurspel, gemaekt door Myn Heer Smidts, beroemt Genees-Heer binnen Brugge, Brugge 1743 en Ieperen 1770.

[Antoon Smijters]

Smijters (*Antoon*), Antwerpsche schoolmeester en dichter der 16e en 17e eeuw, van wien in het licht verscheen: Esopus fabelen, in rijm ghestelt door Anthoni Smijters, waerbij ghevoeght zijn zommige stichtelijcke veerskens van heer Guy du Fauv heere van Pybrac, raedtsheere des Koninckx van Vrancrijc, Rotterdam 1612; Epitheta, dat zijn bijnamen oft Toenamen, met ook korte uitlegginge van zommighe sware namen ende woorden, door Anthoni Smijters, Rotterdam 1620.

[Bernardus Smijtegeld]

Smijtegeld (*Bernardus*), geb. te Goes, 20 Aug. 1665 en genoemd naar een moederlijken oom, wien de Staten-Generaal opdroegen de eerste uitgeg. exempl. hunner Bijbelvertaling van 1637 te waarmerken, werd opgeleid voor het predikambt. Daartoe te Goes voorbereid, stud. hij van 1686-'88 te Utr., bleef twee jaar op een beroep wachten, werd 20 Mei 1869 te Borssele bevestigd, den 6 Febr. 1692 in zijne geboortestad beroepen; den 16 Jan. 1695 aanvaardde hij den dienst te Middelburg, legde dien 9 Mei 1735 neder en overleed daar 6 Mei 1739. Zijn invloed als kerkredenaar is van historische bekendheid; in zijne ontzagwekkende welsprekendheid putte hij zijn onderwerp volkomen uit; zijn populariteit duurt nog voort, blijkbaar uit den herdruk zijner werken en van zijn gelijktijdig levensbericht. Om zijne beteekenis te kunnen beoordeelen, raadplege men: Dresselhuis, De Herv. gem. te Goes, blz. XX; Nagtglas, Kerkeraad te Midd., blz. 56; Is. de Waal, Twee voorl. over de Catechismus-pred. van Smijtegeld en P. de Vriese. Hist. verhaal van het Leven en Sterven, nieuwe uitg., Leid. 1888.

Eerst na zijn dood werden zijne werken gedrukt, als: Pred. over den Catechismus, (waarvan die over den 42n Zondag eene eigenaardig leerrijke strekking heeft); Keurstoffen; Des christens Heyl en Ciraet, in 45 pred.; Een woord op zijn tijd, in 89 pred.; Het gekrookte Riet in 150 predikatiën.

[Hobbe Baert van Sminia]

Sminia (*Hobbe Baert van*), geb. 30 Sept. 1797 te Leeuwarden, studeerde in de rechten te Groningen, en promoveerde in die faculteit, waarna hij vele gewichtige betrekkingen bekleedde o.a. lid der prov. Staten van Friesland, grietman van Tietjerksteradeel, lid van de dubbele kamer der Staten-Generaal ter herziening der grondwet, enz. Hij overleed te Leeuwarden 25 Juli 1858.

Hij schreef; Geschiedenis van de onlusten tusschen de Schieringers en de Vetkoopers, Leeuw. 1829, onder de letters A.v.H. (= Hobbe V. SminiA); eerst jaren daarna werd ontdekt, dat dit werk aan Sminia moest worden toegeschreven, en niet aan A. v. Halmael, zie blz. 315. In den Frieschen Volksalmanak en in het Mengelwerk der Leeuwarder Courant schreef hij: levensbijzonderheden van beroemde mannen; in 1837 verscheen als vervolg daarop: Nieuwe Naamlijst van Grietmannen, met geschiedkundige aanteekeningen, waarachter in 1851 nog een aanhangsel gevoegd werd uit een honderdtal levens van beroemde Friezen. Verder gaf hij in het licht: Wandelingen van mijnen oudoom den Opzichter, door een gedeelte van de provincie Friesland, bevattende eene plaatselijke en geschiedkundige beschrijving van de merkwaardigheden der grietenij Tietjerksteradeel. Uit de nagelaten papieren van eenen Dorpspredikant, bijeenverzameld door H. van Rollema, (psd.) Leeuw. 1841. De voornaamste zijner losse stukken zijn te vinden in den Frieschen Volksalmanak en in De Vrije Fries, zooals: Orxma-State te Menaldum, over het geslacht Aebinga, over den potestaat Jan Hettes Dekama, over den kapitein Haring van Harinxma, over het geslacht Hillama, over Seerp Galama, over den Raadsheer Jarich van Ockinga, over den hoveling Rienck Borkema, over Oegaklooster en Noordwolde, Friesche kleederdrachten der 16e eeuw, overzigten van Alba amicorum uit de 16e en 17e eeuwen, enz.

[Engbert Gerard Frederik Smit Kleine]

Smit Kleine (*Engbert Gerard Frederik*), geb. 11 April 1845 te Haarlem, vestigde zich, na van 1862-'81 in ambtelijke betrekking werkzaam te zijn geweest aan het Min. van Binnenl. Zaken, te Maarssen.

Hij was achtervolgens red. van Spar en Hulst, De Banier en Nederland, en heeft, naar zijn eigen zeggen, ‘de waarde van zijne schrifturen vrijwel door zijn psd. Piet Vluchtig uitgedrukt,’ schoon zij op de letterk. markt hooger genoteerd staan. Schr., onder zijn psd., Heidekruidjes. 1871; Gesch. van een kantoorklerk, 1872; Liedjes, 1872, 2e dr. 1884; Oom David's album, 1873; Gesch. van een halven cent, 1874; De madonna van Duinlust, 1882; Haagsche hopjes, (waarin ‘Een spoedstuk’), 1883; Zilver en lood, 1885; - Als Frits Smit Kleine: Kritische schetsen, 1882; Rouwzang, 1882; Carmen Sylva. Haar leven en werken, beschreven en toegelicht, 1886. Voorts vertalingen van deze vorstelijke schrijfster, van Felix Dahn, bijdr. in gen. tijdschr., Ned. Spect., Haarl. Ct., enz.

[Jan Smit]

Smit (*Jan*), geb. 22 Aug. 1818 te Wervershoof, waar hij landbouwer was; later ging hij als zoodanig naar Grootebroek, en werd daarna secretaris en ontvanger der gemeente Bovenkarspel.

Hij schreef, behalve verspreide stukken in tijdschriften en dagbladen: De bekeering van een dronkaard. Dichterlijk verhaal, Hoorn 1854, en De edele wraak. Dichterlijk verhaal met een voorwoord van D. Harting, Enkhuizen 1854.

[Franciscus Adolphus Ludovicus Smit]

Smit (*Franciscus Adolphus Ludovicus*), S.J. geb. te Deventer 29 Oct. 1849, voltooide zijne lagere studien, aan het Seminarie van Culemborg, waar hij eenige jaren de letteren en wijsbegeerte onderwees. Priester gewijd te Maastricht in 1868, onderwijst hij thans aldaar de godgeleerdheid. Hij schreef: Godsdienstig begrip der modernen, Utrecht 1886, en Een twistpunt omtrent het huwelijk. Utrecht 1887.

[Dirk Smits]

Smits (*Dirk*), geb. 20 Juni 1702 te Rotterdam, werd voor het kantoorleven opgebracht, had een baantje aan 't wijnkantoor, kreeg in 1746 een soberlijk bezoldigden post bij de admiraliteit te Helvoetsluis; de opdracht van zijn Rottestroom aan den Prins verbeterde sedert 1751 zijn' toestand, doch hij overl. reeds 25 April 1753.

Hij schreef: Israëls Baälsfegors dienst of gestrafte wellust, Rott. 1737, 2e dr. 1753; Mengeldichten, Rott. 1741; Over de poëtische verrukking (naar eene proza-vert. der Lat. oratie van P. Burman), Rott. 1743; de Rottestroom, Rott. 1750; Nagelaten gedichten, 3 dln., door N. Versteeg uitgegeven. Zijne Gedichten en zijn Rottestroom werden in 1823 te 's Hage herdrukt.

(A. de Jager, D. Smits herdacht, Rott. 1852.)

[Dingeman Wouter Smits]

Smits (*Dingeman Wouter*), geb. in 1748, studeerde in de godgeleerdheid, en werd in 1772 predikant te Zuilen. In 1773 ging hij in dezelfde betrekking naar Amersfoort, in 1776 naar Rotterdam, en werd in 1787 hoogleeraar aan de illustre school aldaar; hij overleed er 12 Januari 1806.

Behalve eenige leerredenen, schreef hij (anoniem): Schaadelijkheid der thans heerschende tweedragt in onze Republiek en beste raad voor overheeden, leeraers en de ingezeetenen van Nederland, Rott 1782; Verdediging van de stadhouderlijke regeering en het stadhouderlijk Oranje-huis, zijnde een vervolg op d'inleiding, ten titel voerende: De schadelijkheid der thans heerschende tweedragt, enz., Rott. 1782. Misschien is hij ook de schrijver van een gedeelte van De Post van den Neder-Rhijn, 12 deelen, 's-Hage 1781-'84. Wellicht was hij opvolger van den schrijver van dit werk P. Verbrugge.

[Gerhard Bernard van de Pavord Smits]

Smits (*Gerhard Bernard van de Pavord*), geb. te Gendringen 30 Augustus 1803, was ambtenaar bij de posterijen en overl. in deze betrekking te Winterswijk 5 Mei 1841.

Hij schreef een groot aantal gedichten in jaarboekjes en tijdschriften, b.v. in den Gelderschen Almanak.

(Van Vloten, Ned. dichters XIXe eeuw.)

[Jan Smits Isz.]

Smits Isz. (*Jan*), geb. te Dordrecht 18 Febr. 1775, was zeepzieder in zijne geboorteplaats, en overleed aldaar 28 Maart 1857.

Hij schreef: Verh. over de inbraak en overstrooming van den grooten Z.-Holl. waard op 18 Nov. 1421, Dordr. 1822; Verh. over den alouden staat der eerste bevolking en vroegste gesch. van Z.-Holland en van de stad Dordrecht in het bijzonder, Dordr. 1824; Iets over de krankzinnigen en de behandeling van dezelven, Dordr. 1829, 2e dr., 1841 (niet in den handel); Goedkoop, Dordr. 1832; Nalezingen en aant. op het 1ste deel van de Gesch. des Vaderlands van Mr. Willem Bilderdijk, Dordr. 1834; als voren op het 2de deel, 1835; Voorzeggingen van de H. Hillegonda omtrent de Belgische omwenteling, Dordr. 1835; Geschiedk. bijzonderheden van het huis Te Merwede bij Dordrecht, en van het landschap, de rivier en het geslacht der Heeren of baronnen van dien naam, 's-Hage 1839; Geschiedk, beschouwing van het Stadhuis te Dordrecht, Dordr. 1840; Beschr. van eenige schilderijen op het stadhuis te Dordrecht, Dordr. 1841; Belangrijke brief door Willem I, den 16 Mei 1572, uit Dillenburgh geschreven aan zijne vrienden in Dordrecht, met eenige geschiedk. bijz., Dordr. 1841; Toevoegsel tot het geschiedk. gedeelte van de voorlezing door Mr. N. Carbasius over Jan van Heelu en zijn gedicht (met Dr. G.D.J. Schotel): De

slag bij Woeringen, Dord. 1841, 5 st., Dordr. 1844; Iets over de uitvinding der boekdrukkunst, Dordr. 1853.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1857.)

[Jan Anthony Smits]

Smits (*Jan Anthony*), zoon van den voorg., geb. te Dordr., 2 Oct. 1829, werd, door aankoop van de stad Gouda, eigenaar der ambachtsheerlijke rechten van Nieuwerkerk-op-den-IJssel, en vervult eenige ambten in zijne geboortestad.

De meeste zijner geschr. zijn als hs. te Dordrecht gedrukt, en betreffen veelal plaatselijke festiviteiten, daaronder progr. van carousels in de rijschool en dgl. Van meer algemeene kennisneming zijn: Bijzonderheden omtrent het goud en zilver voor het gebruik van het H. Avondmaal in drie kerken der Ned. Herv. gem. te Dordrecht, 1856; De Dordrechtsche schilderschool, bevattende levensberichten der kunstschilders, beeldhouwers, graveurs, bouwmeesters, enz. in Dordrecht geboren of gewoond hebbende, 1875, en art. in bladen en tijdschr., inzonderheid de Konsten Letterb., Nav., De Oude Tijd, Kunstkronijk en Jaarboekje voor Dordrecht.

[Lodewijk Smits]

Smits (*Lodewijk*), den 19 Maart 1852 geb. te Heist-op-den-Berg, verwierf den 23 Maart 1872 zijn onderwijzersdiploma ter staatsnormaalschool van Lier, werd 1 April 1872 hulponderwijzer der gemeenteschool van Neder-Okkerseel en is sedert 1 Juni 1873 gemeente-onderwijzer der stad Antwerpen.

Van hem verscheen een bundel novellen onder den titel: Uit het Leven, door L. Smits, Gent 1891.

[Dirk Smout]

Smout (*Dirk*), uit Utrecht geboortig, schreef behalve een paar vertalingen van Latijnsche redevoeringen: Vierjarige vreugde wegens de uyttogt der Fransen uyt de stad Utrecht; Davids Psalmen en andere Lofzangen volgens de gebruikelijke zangmaten in rijm gesteld, Utr. 1710; Heilige Dank- en Treurgezangen, Amst. 1714; Het Leven van Jezus Christus in dichtmaat, Leiden 1721.

[Hendrik van Snakenburg]

Snakenburg (*Hendrik van*), geboren te Leiden 29 September 1674, stud. ald., werd in 1695 praeceptor, in 1720 conrector en in 1740 rector der Latijnsche scholen in zijne geboortestad, en overl. er 16 Januari 1750.

Behalve een paar Latijnsche werken vervaardigde hij gedichten, welke onder den titel van Poëzy te Leiden in 1753 door Fr. de Haes zijn uitgegeven.

(Van Vloten, Ned. Dichters der 18e eeuw, blz. 40.)

[Mr. Theodoor van Snakenburg]

Snakenburg (*Mr. Theodoor van*), neef van den voorg., werd op 10-j. leeftijd, 27 Aug. 1704 te Leiden als stud. ingeschreven en overleed er 21 Maart 1750.

Hij was een vriend van Justus van Effen, en schr. gedichten in diens Spectator; van zijn aandeel in de Proeve van dichtoefening van A.L.F. en A.P.S. is reeds in het art. Jacob Elias, blz. 231, gesproken. Onder dezelfde initialen A.P.S. verschenen drie naar het Fr. bewerkte kluchtspelen: Het verliefde huysgezin, Amst. 1730; Jonker Windbuyl of de driedubbele minnaer, ald. 1730 en 1786; De Schipbreuk of de lijkstaetsie van Krispijn, ald. 1730 en 1784.

[Ferdinand Augustijn Snellaert]

Snellaert (*Ferdinand Augustijn*), die te Kortrijk, 21 Juli 1806, geb. werd, kreeg zijne eerste lessen aan het stadscollege. Van jongs af gevoelde hij lust tot het krijgsmansleven; doch daar zijne ouders er zich tegen verzetten, dat hij soldaat werd, besloot hij ten minste officier van gezondheid te worden. Met dit doel begaf hij zich in 1826 naar de Utrechtsche Rijkskweekschool voor militaire geneeskundigen, die hij op het einde van 1829 verliet met den graad van officier. Hij trad in dienst bij het 15e regiment infanterie, eerst te Maastricht en daarna te Antwerpen. Toen de omwenteling van 1830 losbrak, bleef hij zijn eed en zijn vaderland getrouw en maakte den veldtocht van 1830-31 met het 4e regiment dragonders mede. Nadat hij in 1835 de overtuiging had bekomen, dat de Nederlanden voor goed waren vanéén gescheurd, nam hij zijn ontslag, om naar Vlaanderen terug te keeren. Aldaar voltooide hij zijne geneeskundige studiën aan de Hoogeschool van Gent, in welke stad hij zich als geneesheer vestigde na in 1838 zijn diploma daartoe te hebben bekomen. Zijn gezond oordeel deed hem de volksramp voorzien, die men bewerken wilde, door het verfranschen der Vlamingen. Ten einde zich daartegen met alle kracht te kunnen verzetten, verbond hij zich met Willems, Blommaert, Rens, Ledeganck, Serrure, van Duyse en anderen, die de stichters werden der Gentsche maatschappij De Taal is gansch het Volk. Met deze vereeniging en ook in eigen persoon streed hij immer en overal voor de Vlaamsche taal- en volksbelangen, tot hij op 3 Juli 1872 te Gent overleed.

De door hem in het licht gezonden werken zijn: Verhandeling over de Nederlandsche dichtkunst in Belgie, sedert hare eerste opkomst tot aen de dood van Albert en Isabella, Brussel 1838, bekroond door de koninklijke academie van België, waarvan Snellaert op 11 Januari 1847 tot lid werd verkozen; Over de Kamers van Re-

torica te Kortrijk, Gent 1839; Iets over den toestand onzer Tael- en Letterkunde, Gent 1840; Een paer dagen te Luik en in de Ardennen, Gent 1840; Kunst- en Letterblad, Gent 1840-43; Taelcongres en Vlaemsch feest, gehouden te Gent den 23 en 24 October 1841, Gent 1841; Bydrage tot de kennis van den tongval en het taeleigen van Kortryk, Gent 1844; Het Vlaemsch tooneel in de XVIIe eeuw, Gent 1845; De goudbloem van St.-Nikolaes, hoofdkamer van 't land van Waes, Gent 1846; Drie spelen van Sinne uit den tyd der reformatie, Gent 1846; Eertyds, maer en tegenwoordig, kluchte door Jonker van den Brandt, Gent 1846; Wael en Vlaming, Gent 1847; Korte levensschets van Jan Frans Willems, Gent 1847; Aenspraek gedaen by de inhuldiging van Willems Gedenkstuk op den Sint-Amandsheuvel, den 26 Juny 1848, Gent 1848; Oude Vlaemsche Liederen, ten deele met de melodiën, verzameld door J.F. Willems en door Snellaert uitgegeven met eene inleiding, Gent 1848; 's Lands Onafhankelykheid, krygslied, Gent 1849; Redevoering over de noodzakelykheid om met de lotgevallen van 's Lands tael- en letterkunde bekend te zyn, gehouden by het openen van den leergang over de geschiedenis der Nederlandsche tael- en letterkunde, in het Vlaemsche Gezelschap te Gent, den 7 February 1849, Gent 1849; Histoire de la littérature flamande, Brussel 1849; Kort begrip eener geschiedenis der Nederduitsche letterkunde, Antw. 1849, herdrukt onder den titel: Schets eener geschiedenis der Nederlandsche letterkunde, Gent 1850, de vierde uitgave van dit werk verscheen te Gent in 1866; Dichtregelen, voorgelezen by de inwyding van Jonkheer Ph. Blommaerts Boekzael, Gent 1850; Vlaemsche Bibliographie, of lyst der Nederduitsche boeken, in België sedert 1830 uitgegeven, Gent 1851 en 1857; Redevoering over Maerlant en zynen tyd, Gent 1853; 18 Juny herdacht, Gent 1853; Redevoering over den invloed van Maerlants schriften op zyne en latere eeuwen, Gent 1854; Arnould van Geluwe, bygenaemd de Vlaemsche Boer, Roeselare 1855; Een woord over de cholera. Gent 1855; Vlaemsche Commissie, instelling, beraedslagingen, verslag, officiëele oorkonden, onder toezigt vanleden der Commissie uitgegeven, Brussel 1859; Alexanders Geesten, Met inleiding, varianten van Hss., aenteekeningen en glossarium, op gezag van het Staetsbestuer in naem der koninklyke akademie van wetenschappen, letteren en fraeije kunsten, voor de eerste mael uitgegeven door F.A. Snellaert Brussel 1860-61; Oude en nieuwe liedjes, bijeenverzameld door F.A. Snellaert, met begeleiding van piano door L. Hemelsoet, Gent 1864; Over den toestand van het Nederlandsch in België, voorgelezen in de koninklijke Akademie, Gent 1865; De la position de la langue flamande en Belgique, Brussel 1865; Nederlandsche Gedichten uit de XIVe eeuw van Jan Boendale, Hein van Aken en anderen, naar het Oxfords handschrift, op gezag van het Staatsbestuur en in naam der koninklijke Academie van Wetenschappen, letteren en fraaie kunsten uitgegeven door F.A. Snellaert, Brussel 1869.

[Jan Anthonie Snellebrand]

Snellebrand (*Jan Anthonie*), 30 Dec. 1827 te Amst. in den handelsstand geb., werd voor het predikambt opgeleid, 17 Maart 1845 als theol. stud. aan het Athenaeum zijner geboortestad, 10 Dec. 1848 aan de hooge school te Utrecht; hij prom. daar in de theologie in 1852, werd pred. 1860 te Twisk en overl. aldaar den 11 Nov. 1886.

Behalve zijne diss. De Precibus in Vet. Test. obvius, Amst. 1852, gaf hij uit: Gesch. der kerkhervorming te Hoorn, Hoorn 1867; 12 Mei 1849-1874. De welvaart der

volken is der koningen kroon, Medemblik, 1874, en vertaalde vier leerredenen van Coquerel, Amst. 1854 en '55, en Leeft met God. Christelijk jaarb. van Lavalee, ald. 1854.

[Francicus Snellinx]

Snellinx (*Francicus*), geb. 25 Augustus 1627 te Haarlem, waar hij lid der Rederijkerskamer De Wyngaertranken was.

Zijne gedichten vindt men in Klioos-Kraam, Apollo's Harp en Bloemenkrans van verscheiden Gedichten. Hij overleed in zijne geboortestad 24 Febr. 1669. Hij wordt ook als schilder geroemd.

[Jan Trudo Sneyers]

Sneyers (*Jan Trudo*), op 12 Sept. 1823 geb. te Sint-Truiden en aldaar op 18 Nov. 1876 overleden als oud-professor van het college zijner geboortestad.

Na zijne dood gaf zijne dochter uit: Verspreide en nagelaten gedichten van J.T. Sneyers, Lier 1878.

[Petrus Mathias Snickers]

Snickers (*Petrus Mathias*), den 11 April 1816 te Rott. geb., op 24 Maart 1841 tot priester gewijd, was van Oct. 1848 werkzaam als pastoor te Lutgebroek en van 1853 te Scheveningen. Sedert 1861 stond hij aan het hoofd van het Seminarie te Hageveld en bestuurde sedert 1869 dat van Warmond. Op 25 Juni 1877 werd hij benoemd tot bisschop van Haarlem en ontving op 2 Sept. de hooge wijding. Naar den aartsbisschoppelijken zetel van Utrecht overgeplaatst, nam hij op 25 April 1883 bezit daarvan, en vierde zijn gouden priesterfeest.

Hij schreef: Pelgrimsreize naar het heilige Land, gedaan in het jaar 1859. 's-Grav. 1863.

J.H.H.

[Jan Renier Snieders]

Snieders (*Jan Renier*), geb. 22 Nov. 1812 te Bladel (Noord-Brabant), studeerde in de genees-, heel- en verloskunde te Leuven, en promoveerde in 1838. Hij vestigde zich toen als geneesheer te Turnhout, waar hij veel deed voor het ontwikkelen van den smaak voor letterkunde, vooral door het oprichten eener maatschappij De Dageraad. Na een lang en werkzaam leven, overleed hij te Turnhout op 9 April 1888.

Hij schreef: Proeve van Romantische verhalen, en daarna: Het kind met den helm, Antw. 1852; Dorpsverhalen, Antw. 1854; De Hut van Wartje Nulph, Antw. 1854; Uit de kronyken van Turnhout, Turnh. 1855; De Meesterknecht, Antw. 1855; Amanda, 2 dln., Antw. 1855; Doctor Marcus, Turnh. 1858; De Lelie van het gehucht, Turnh. 1860; Op de Grenzen, Turnh. 1860; Brecht Bakels, Turnh. 1861; De gouden Willem, Antw. 1866; Het Paradijs, Ant. 1866; Op de pijnbank, 2 dln., Antw. 1867; Het wonder van St.-Hubert, 's Bosch 1867; De wraakroepende Zonde, 's-Bosch 1869; Narda, 's-Bosch 1869; Mentor, 2 dln., 's-Bosch 1870; De Geuzen in de Kempen, 2 deelen. Turnh. 1875; Het Eerekruis, blijspel met zang in twee bedrijven, 2e uitgave, Waregem 1878; De Goochelaar, uit het bestaan der vrijdenkers onzer eeuw, 2 dln. Gent 1878; De scheerslijper, Turnhout 1881; Het wonder van Sint-Hubert, uit mijn dagboek, Turnhout 1883; Novellen uit de acht Zaligheden, Turnhout 1883; Bij de Boeren, zedenschets uit de Brabantsche Kempen, Turnhout 1884; Beelden uit mijn dagboek, Turnhout 1884; Uit de Kempen, Turnhout 1884; Volledige werken, Turnhout 1882-1887. Verder verspreide gedichten, eene menigte novellen in onderscheiden tijdschriften en vertalingen.

[August Snieders]

Snieders (*August*), broeder van den voorgaande, werd insgelijks te Bladel geboren 8 Mei 1825. Eerst bezocht hij de dorpsschool en daarna de kostschool, waar hij, behalve de levende talen, ook de eerste lessen in het Latijn genoot. Aanvankelijk bestemden zijne ouders hem voor de schilderkunst, maar zijne neiging voor de letteren was grooter, en in 1842 toog hij naar 's-Hertogenbosch, om er zich op de boekdrukkunst toe te leggen. In 1844 kwam hij naar Antwerpen, om zich aldaar in zijn vak te volmaken en vervolgens naar Noord-Nederland terug te keeren; doch zijn aanleg voor de letterkunde verschafte hem reeds in 1845 de plaats van medewerker aan Het Handelsblad van Antwerpen, waarvan hij nu sedert jaren de hoofdopsteller is. Van 1868 tot 1884 was hij ook hoofdopsteller van De Belgische Illustratie. Eerst beoefende hij de poëzie, schreef daarna novellen en beurtelings sentimenteele, satyrieke en historische romans.

Achtereenvolgens zond hij in het licht: Myne eerste zangen, gedichten, Antw. 1848; Mymeringen, Antw. 1851; Burgerdeugd, een verhael uit vroegere dagen, Antw. 1851; Beelden uit ons leven, Antw. 1851; De arme Schoolmeester, Antw. 1851; Eene stem uit de geschiedenis des vaderlands, herinnering over het Vlaemsch Avondfeest, gehouden te Lokeren den 24 October 1852, Antw. 1852; De Landverrader, een verhael met geschiedkundige herinneringen, Antw. 1853; De Dorpspastoor, historische tafereelen uit den tyd der Fransche overheersching, Antw. 1853; De Orgeldraeyer, een verhael uit den jare 1817, Antw. 1854; De Gasthuisnon, Antw. 1855; Het Bloemengraf, eene vertelling uit de Noord-Brabantsche Kempen, Antw. 1855; De

Verstooteling, uit het hedendaegsche leven; Antw. 1856; In 't Vervallen Huis, drie novellen: De Ooievaers, Hoog vliegen, diep vallen, Jan Scharesliep, 's-Bosch 1867; De Fortuinzoekers, een verhael uit Noord-Brabant, Antw. 1858; Avond en Morgen, uit het Vlaemsche leven, Amst. 1860; Juffer Klepperman, Haarlem 1860; De Wolfjager, de Kempen in den Spaenschen tyd, Antw. 1860; Arme Julia, Amst. 1861; Sneeuwvlokske, eene vertelling uit de dagen van den watersnood, Antw. 1861; Het Jan Klaessen-spel, met levende beelden uit onzen tyd, Antw. 1863; Op de Bruiloft, de geschiedenis van een Vielliebchen, Antw. 1864; Verborgen geluk, Amst. 1867; Het Zusterken der armen, een verhaal uit het hedendaagsche leven, 's-Bosch 1867; In 't verlaten Huis, Antw. 1867; Op den Toren, de inval der Franschen in 1792, 's-Bosch 1869; Job Jeurick, Antw. 1869; Naar Cayenne, Antw. 1869; Chauvins, Antw. 1869; Gedenkboek van den oorlog, Antw. 1870-'72; De Speelduivel, Antw. 1870; De Voetbranders, de Franschen in Noord-Brabant (1793), 's-Bosch 1871; De Heer in 't Kasteel, Antw. 1872; Lodewijk Gerrits, Herinneringen uit het Vlaamsche leven, Antw. 1873; Maria Stuart, Antw. 1874; Waar is de Vader? Antw. 1874; De Koningin van het voetlicht, Amst. 1875; De Speelduivel, Antw. 1876; Oranje in de Kempen, Antw. 1876; Antwerpen in brand, uit den jare 1576, Antw. 1876; Anne Dieu-le-veut, Antw. 1876; Volledige Werken, 20 dln., Antw. 1876-1886; Gedenkboek van den oorlog, Antw. 1878; Klokketonen, achttien schetsen en novellen, Antw. 1878; Oud Speelgoed, vijftien schetsen en novellen, Antw. 1878; Gedenkboek van den oorlog in 1877-1878, geïllustreerde

geschiedenis van den Rusisch-Turkschen veldtocht, met portretten, oorlogstafereelen te land en te water, plannen en kaarten, Antw. 1878; Kersnacht, Antw. 1879; Alleen in de Wereld, een verhaal uit onze dagen, Antw. 1880; Villa Platella, Antw. 1881; Bloemen op het harde Pad, Antw. 1882; Gevallen Ster, Antw. 1882; Zoo werd hij rijk, een verhaal uit onze dagen, Turnhout 1882; Op de punt des Degens, Antw. 1883; De Nachtraven, een verhaal uit onze dagen, Antw. 1884; Fata Morgana, Beelden uit het leven, Antw. 1887; Vlaamsch Leven, Antw. 1887; Onze Boeren, Antw. 1889; Vijftig jaren geleden (karakters en silhouetten,) Gent 1890; Het Kwartier Kempenland, folklore uit de 17e en 18e eeuw, Gent 1891. Verder een menigte strijdartikels voor de Vlaamsche Beweging, benevens twee cantaten, Yolande en Blanchifloer, beiden getoonzet door Emiel Wambach.

[Jan Adriaan Snijers]

Snijers (*Jan Adriaan*), geb. te Antwerpen 9 Maart 1775 en aldaar overleden op 7 April 1841. Hij was in zijne geboortestad leeraar in de oudheidkunde en geschiedenis aan de Academie van beeldende kunsten, en sedert 1824 secretaris dier instelling. Er verschenen van hem de volgende werken: Over de Verbeelding opzichtelijk de samenstelling, Antw. 1821; Lijkrede op François Jacques Louis Delin, president van het koninglijk Genootschap van Tael- en Letterkunde, te Antwerpen, Antw. 1821; Iets over Muzyk, Poëzy en Schilderkunst, Antw. 1823; Kunsten en Wetenschappen bestaan in het belang van het huishoudelijke en zedelijke van den mensch, Antw. 1825; Wat zijn de Kunsten en wat behoeft gevolgentlijk de kunstoefenaar, Antw. 1825; Oogslag op eenige der hoedanigheden die de kunst in hare beoefenaren vordert, Antw. 1826; Lofrede op Balthazar Paulus Ommeganck, Antw. 1827; Over het ideale schoone, Antw. 1828; Geest en inspraek zijn de twee hoofdraderen der kunsten, Antw. 1830.

[Jhr. Matthias Adriaan Snoeck]

Snoeck (*Jhr. Matthias Adriaan*), geboren te Hintham 25 April 1836, lid van de Ridderschap van N.-Brabant, en van het College van Regenten der Godshuizen te 's Hertogenbosch.

Schreef: De 's Hertogenbossche Vroedschaps- of Stadhuispenningen, 1876; De 's Hertogenbossche Block- of Bedelpenningen met aanteekeningen en platen, 1874; De 's Hertogenbossche Hondenpenningen, 1875, alle in die stad gedrukt; verder bijdragen in den Navorscher.

[Michiel Adriaan Sobels]

Sobels (*Michiel Adriaan*), zoon van **Johan Matthijs Sobels**, die van 1784-'86 een paar Prinsgezinde gelegenheidsrijmen gemaakt heeft, werd geb. te 's Hage 13 Febr. 1795 en is aldaar overleden 15 Juni 1857.

Onder het psd. Michiel Adriaansz. schreef hij de volgende romans: Nieuwe zedelijke verhalen, 's Hage 1834; Het erfdeel, Haarlem 1826; Gravin Henriette of de Groote Wereld, Haarlem 1827; Zedelijke tijdkortingen voor de beschaafde wereld, Haarlem 1828; De geheimzinnige vrouw, Amst. 1821; Het uur van middernacht,

Amst. 1828; Het weesmeisje, Amst. 1829; De zwarte huzaar, Amst. 1829; De schijndoode, Amst. 1832; Winteravonden, Amst. 1833; De herberg in het roode gehucht, Amst. 1834; Theesalet.

[Franciscus Clemens Soer]

Soer (*Franciscus Clemens*), geboren te Zutfen 23 Nov. 1825, ontving zijne opleiding voor de Academie deels elders, deels aan 't Gymnasium zijner inwoning, bezocht daarna het Atheneum te Deventer, zette sedert April 1845 aan de Hoogeschool te Utrecht zijne literarische studiën voort en verliet deze als Doctorandus in Juli 1848. Eerst in Jan. 1852 promoveerde hij terzelfder plaatse met een: Dissertatio exhibens conspectum comoediae veterum, atque origines rei scenicae recentiorum.

In 1847 verving hij le Sage ten Broek (zie blz. 118) als red. van het maandwerk De Godsdienstvriend, het weekblad Kath. Nederl. Stemmen, een verzameling getiteld: Uitspanningslectuur en andere uitgaven, totdat hij door Dr. Wap vervangen werd. Die Uitspanningslectuur bevat van hem, o.a.: Cromwell in Ierland, en Adelheide, een verhaal uit de tiende eeuw. Van 't begin 1850 tot Sept. '51 was hij rector te Boxmeer, daarna te Oldenzaal, waar ook de latere prof. Schaepman een zijner leerlingen was. Sedert 1866 is hij leeraar aan de rijkshbs. te Tilburg, en schreef art. en opst. in volgschriften, ook enkele afz. stukken. Eene Nederl. uitgave van een Vlaamsch boek over Maria de moeder van Jezus, eerst te Brussel verschenen.

[Johannes van Soest]

Soest (*Johannes van*), geb. te 's-Gravenhage 15 Febr. 1807, ging in 1833 als onderwijzer naar O.-Indië, en was laatst 2e onderwijzer bij de eerste gouvernements lagere school te Weltevreden. In 1847 werd hij gepensionneerd, en naar Nederland teruggekeerd, ging hij te Haarlem wonen, waar hij 24 Februari 1850 overleed.

Hij schreef: Oost-Indische bloempjes, Gedichtjes voor de Nederl. Indische jeugd, Batavia 1857; Oost-Indische gedichtjes, Leiden 1857.

[Hendrik Jacobs Soet of Zoet]

Soet of **Zoet** (*Hendrik Jacobs*), soms ook **Soeteboom** of **Zoeteboom** genoemd, geb. in 1616 te Oost-Zaandam, was aldaar boekhandelaar, graveur en herbergier op den

Dam in ‘de witte Pers’ en is in of kort na 1678 overl.

Hij schreef: Beschryvinge van Oudt-Zaenden, mitsgaders hare oude heerlijkheid, Adelijke geslagten, ondergang met de moord van Graaf Florens V, Alkmaar 1640; Batavise Eneas of Getrouheyts voorbeelt, nevens de verwoestingen van West-Zanen en Crommenye geschiet anno 1574, trsp., Alkmaar 1645; Sanerdams Bloeme-Crans, met verscheyde zedige zangen en stichtelycke rijmen, 't samengebonden, Amst. 1645; 't Kleyn lusthofje vol van Bruiloftszangen, Echtliedekens, Huwelijks-, Bakeren Feestgedichten, bijeen gesamelt door H. Soeteboom, Zanerdam 1649; de laatste druck vermeerdert en verbetert. In de Rijp voor Jasper Gijsbertsz. Boeckverkooper, z.j.; Op- en nedergang van de Oude Koninglyke en loffelyke Ansestadt Stavoren, Hoofd- en moederstad der Friesen, met de voornaamste geschiedenissen van Friesland, beginnende 313 jaren voor en eindigende 1580 na de geboorte van Christus, Haarl. 1647, Amst. 1648; Het Beemster-Dankoffer, blsp., Amst. 1649; De Nederlandschen beroerten en oorlogen omtrent het IJe en aan de Zaen, Zaandam 1658; De Zaanlants Arkadia in welke verhandelt wort van den Batavieren (nu Hollanders) en Caninefaten (nu Kenmers) oorspronk, bewoners en mannelijke Daden, Dorpen en Heerenwoningen. Daar benevens van de Zaan een sprachtel des Rijns, zijn voorleden en tegenwoordig wezen en uitgang, met de beschrijving der Dorpen, die van Outs aan de Zaan gelegen hebben, en die er nu aan gevonden worden, Amst. 1658. Deze vijf werkjes zijn verzameld uitgegeven in 2 dln., ald. 1701; Vroens begin, midden en einde, met de opkomst der steden van West-Friesland, enz., Amst. 1661; De historie van Waterlandt, behelsende de oude besondere en ghedenkwaerdige gheschiedenissen van Waterlandt. Alsmede een breede en generale beschrijving van 't Begin, Opgang en Voortgang der stad en Heerlykheyt van Purmerendt, Amst. 1661; Noord-Hollands ontrusting, ofte Historisch verhael van het begin en uitgaan der oproeren, die het Oost- en West-Zaandam, Wormer, Crommenye, etc. voorgevallen zijn in den jare 1678 en door het hoog beleyd der Heeren Staten beslecht zijn, Amst. 1678; Het Nederlants schouwtooneel waarin kortelijk vertoont wordt, 't begin en voortgangh des oorloghs, die de koningen van Vrankrijk en Engeland mitsgaders de Bisschoppen van Munster en Keulen tegen de Vereenigde Nederlanden nevens hare Bontgenooten hebben gevoert. Beginnende met het jaar 1672 en eyndigende met het gezantschap van Hare Hoog Mogende Staten, door den Heer van Beverningk aan den Koningh van Vrankryk gedaan den 13 Junij 1678.

[Jan Soet of Zoet]

Soet of **Zoet** (*Jan*), geb. te Amsterdam 6 Maart 1608 (?) had ald. eene herberg ‘De Soeten Inval’, de vergaderplaats van eene door hem opgerichte rederijkersbent, waartoe weleens personen van eerzamer wandel en grooter dichterlijke talenten dan deze rederijkende veugels werden toegelaten. In 1656 op den 6en jaardag van den jongen Prins, droeg hij dezen een gedicht op, en volgens den Holl. Mercurius van 1668, verscheen hij gedurende den feestmaaltijd aan 't Hof ‘ende vereerde S.H. een omvlochten Gedicht, 't gunt hy daer met den monde repeteerde ende deduceerde.’ Ondanks zijne meening en die van andere kunstbroeders, o.a. van Lud. Smids, dat hij deel had aan het duizendjarig rijk, overl. hij 11 Jan. 1674.

Hij schreef: Hedendaagsche Mantel-eer, voorstellende de groote Geldsucht dezer bedorven eeuwen; versien met meer als 150 nieuwe kluchtige ende bedenckelyke

Segtswoorden, Amst. 1636; Jochem Jool, ofte Jaloerschen Pekelharing, ald. 1636; Clorinde en Dambise, blij-eind spel, ald. 1640; Olimpias, ald. 1640; Thimoklea, trsp., ald. 1641; Zabynasa, of vermomde loosheid, pots-spel, uit het Spaens door G. Schaep Pz. vertaelt, en in Nederduitze vairzen, door J.Z. gerijmt. Met een uitkomst vermeerderd, en op veel plaatsen verbetert, ald. 1648; Geestelijcke Door-zichten op Const. Huygens Hailige dagen, beneeven een karsdagh aan denzelfden, ald. 1648 Kornelia Bentivogli of Geluckige ongelucken, trsp. in Ned. vairzen gerymt, ald. 1650; Jak. Viverius (van de Vijvere) onder den naam van Philologus Philiatros à Ganda, Wintersche Avonden, of Nederl. Vertellingen, door J. Zoet verbeterd en vermeerderd, Utr. 1650; Hel en Heemel, of Poëtische vertooningen, begrijpende 't Begin, Midden en Einde der Spaensze en Fransze oorlogen, ald. 1675; herdrukt achter d'Uitsteekendste digt-kunstige werken. Bestaande in verschaiden ernsthaftige en boertige stoffen. Naa zijn leever byeen gebragt door een liefhebber der Neederduitsche Digt-kunst. Als meede het Tooneelspel genaamt Hel en Heemel. Nooit gedrukt. Benevens eenige grafschriften door verschaiden liefhebbers op de zelve, Amst. 1675; 2e dr., ald. 1714.

[Adriaan van Solingen]

Solingen (*Adriaan van*), geb. te Middelburg den 7 October 1758, promoveerde te Utrecht in de geneeskunde 1782 en het volgend jaar in de philosophie, en vestigde zich in zijne geboorteplaats waar hij in 1792 benoemd werd tot lector in de ver-

loskunde. In 1801 werd hij hoogleeraar aan de Illustre school aldaar, practizeerde daarna te Oostburg, was van 16 Sept. 1820 hoogleeraar te Leuven en voorzitter van de Provinciale Commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Z.-Brabant, werd 3 Jan. 1829 emeritus, en overleed te Doornik 5 Juli 1830.

Behalve verscheidene destijds geachte werken in 't Latijn en 't Nederlandsch over genees- en verloskunde, schr. hij een dichtstuk getiteld: De Batavier, openlijk in de gehoorzaal van Middelburgs illustre school opgezongen, Middelb. 1776.

[Laurens Jacob van Soltem]

Soltem (*Laurens Jacob van*), geb. te Brussel 6 Juni 1698, werd kanunnik der abdij van Grimbergen en stierf 8 Mei 1750.

Onder zijne nagelatene werken bevinden zich gedichten en treurspelen als: Herstelde eere aen het alderheylighste Sacrament van Mirakel, eerst onteert door Joden, daernaer gevlucht voor de Beeldstormers: afgebeeldt in den godvruchtighen Propheet David, Koninck van Israel, inhaelende met pracht ende zegeprael de arke des verbonds, eerst uyt het huys van Abenablab, daernaer uyt het huys van Odededom ende naergevolght door het doorluchtigh en godvruchtigh huys van Oostenryck, tot Stichtinghe van hunne ondersaeten ende geloovighen; tonneelsgewys opghestelt op het hondert en vyftigh jaerigh jubilé, dat de Heylighe en wonderbare Hostien, met pracht ende eer zyn ghehaelt uyt den balk, alwaar sy verscholen en bewaert syn gheweest voor de beeldstormers, Bruss. 1735.

[Mr. Johan van Someren]

Someren (*Mr. Johan van*), geb. 3 Juli 1622 te Dordrecht, waar zijn vader **Cornelis** (1593-1649), geneesheer en regeeringslid, ook een weinig de poëzy beoefende, studeerde te Leiden in de rechten, en zette zich na zijne promotie, die 17 Maart 1645 plaats had, eerst te 's-Hage, daarna te Dordrecht neder, waar hij in de regeering kwam. In Juni 1655 werd hij pensionaris der stad Nijmegen, en in 1666 griffier van de Chambre mi-partie. Hij overl. in zijne geboortestad 22 Dec. 1676.

Behalve zijne Lat. diss., schreef hij: Herstelde Oudheyd, ofte Beschryving van Batavia, wezende een gedeelte van 't Hertogdom Gelre en Graefschap Holland, Nijm. 1657; Uytspanning der vernuften; bestaende in Geestelycke en wereltlycke Poëzye, Nijm. 1666, Gorinchem 1686; Cajus Julius Caesar, ofte wraak van vermande Vrijheid, Treurspel, Dordr. 1670; en liet nog verscheidene werken in hs. na.

[Mevr. van, geb. Elisabeth Vervoorn Someren]

Someren (*Mevr. van*, geb. *Elisabeth Vervoorn*), geboren 9 September 1617 te Gorinchem, huwde 19 Mei 1648 met Mr. Johan van Someren en overleed 7 October 1657.

Hare gedichten staan in de Uytspanninghen van haar' echtgenoot en in de Uytnementheit des vrouwelicken geslachts van Van Beverwyck.

[Mr. Cornelis van Someren]

Someren (*Mr. Cornelis van*), zoon van de voorgaanden, geb. te Dordrecht 26 Sept. 1650, studeerde te Leiden in de rechten en vestigde zich na zijne promotie te Gorinchem, was daar Raad in de vroedschap en Burgemeester en overl. 26 April 1707.

Hij liet een hs. na, dat voor den druk gereed gemaakt werd door den Gorkumschen uitgever Teunis Horneer Hz., die zijn' naamletters omgekeerd tot psd. gebruikte: Z.H.H.T., hetwelk in goeden ernst uitgelegd werd als: Zoek Hem Hier Thuis. Het werk is getiteld: Beschrijving der stadt Gorinchem en landen van Arkel, en Heeren van Arkel, Gor. 1755.

[Jacob van Someren]

Someren (*Jacob van*), oom van den voorg., geb. te Dordrecht 18 Aug. 1630, gaf, behalve een paar lof- en trouwdichten: Arsinoe, Princesse van Egypten, of rampsalige liefde, trsp., Dordr. 1671; Jozeph bij zijne broederen in Aegypte, 1686.

Uit het huwelijk van Anna van Someren dochter van Mr. Cornelis met Johan Brand uit 's-Gravenhage ontstond de familie **van Someren Brand**, waartoe behoort:

[Mr. Jan Eduard van Someren Brand]

Someren Brand (*Mr. Jan Eduard van*), geb. te Amst. 3 Sept. 1856, stud. in de rechten en prom. te Amsterdam 21 Febr. 1885, werd advocaat in zijne geboortestad en is daar officier der artillerie-schutterij. Schreef bijdr. en opstellen in de Amsterdamschen Studenten-Almanak, het studenten-tijdschrift Vrije Arbeid, De Navorscher, Maandblad der Vereeniging ‘De Nederl. Leeuw,’ Algemeen Nederl, Familieblad, De Militaire Gids, Haagsche Stemmen, Amsterdamsch Jaarboekje, Eigen Haard, feuilletons in het Dagblad voor Zuid-Holland en 's-Gravenhage en den Java-Bode, meestal onder den schuilnaam van Mr. Eduard van Tsoe-Meiren. Onder Mr. Frederik Baron van Hogendorp was hij redacteur van het Dagblad voor Zuid-Holland en 's-Gravenhage.

[Reyer Hendrik van Someren]

Someren (*Reyer Hendrik van*), geb. te Rotterdam 26 Maart 1787, werd voor den handel opgeleid en had een indigo-fabriek te Kralingen; in 1837 werd hij daar burgemeester en overl. er 11 Mei 1851.

Hij schreef: Over het volkslied Wilhelmus

van Nassauwen met eene bijdrage van Mr. P.A. Brugmans, Utr. 1834; De St. Elisabeths nacht Anno 1421. Dichtstuk in drie zangen, Utr. 1841. Zijne losse Gedichten, waarvan vele bij onderscheiden genootschappen bekroond werden, zijn te Amst. in 1822 in 2 dln. uitgegeven. Na zijn dood bezorgde Dr. Wap zijne Verspreide en nagelatene Dicht- en prozastukken.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1851).

[Albert Evert Carl van Someren]

Someren (*Albert Evert Carl van*) werd geb. te Arnhem den 28 Jan. 1821 en overleed te Zutphen den 16 Mei 1890. Ofschoon oorspronkelijk voor den kansel bestemd, waartoe hij zijne opleiding ontving op het Arnhemsche gymnasium, koos hij bij het eind van den gymnasialen leergang den boekhandel tot zijn toekomstig vak en leerde dit bij zijn oom J.F. Thieme te Nijmegen. In 1844 vestigde hij zich te Zutphen, waar hij tot zijn dood werkzaam bleef.

Hij vertaalde verschillende romans van Henriette Hanke, James, Sara Hützler, Florence Marryat en anderen, terwijl hij vele zijner schooluitgaven zelf bewerkte. Voorts leverde hij gedichten in het jaarb. Christophilus en in den Geld. Volksalmanak, was correspondent der Arnh. Courant en schreef artikelen, meerendeels over den boekhandel, in Wetensch. bladen, Noord en Zuid, Europa, Leeswijzer enz.

(Nieuwsblad v.d. Boekh., 1890, nr. 36.)

[Jan Frederik van Someren]

Someren (*Jan Frederik van*), zoon van den voorg., geb. te Zutphen, 12 Maart 1852, doorliep het gymnasium aldaar, werd opgeleid in den boekhandel van zijn vader, was daarna werkzaam bij de firma's Is. A. Nijhoff te Arnhem en Fred. Muller te Amst., tot aan zijne benoeming bij de stedelijke, later universiteits-bibl. aldaar in 1880. Sedert 1 April 1889 is hij bibliothecaris van de rijks-universiteit te Utrecht.

Schr.: Essai d'une bibliographie spéciale de la peinture et de la gravure en Hollande et en Belgique, (1500-1875), Zutphen 1882; Lijst van boekwerken, geregistreerd op het Min. van Justitie, Amst. 1883; Moderne kunst in Nederland. Grav. van P.J. Arendzen, ald. 1883-'85; Beredeneerde Beschr. van gegraveerde portr. van Nederlanders, ald. 1888-'90, dl. I en II, als vervolg op Muller's catalogus; Oude Kunst in Nederland. Etsen van W. Steelink, ald. 1888-'90; Marnix-studiën, Utrecht, 1891. Was verder red. van Letternieuws, Amst. 1881-'85, en schr. art. in Arnh. Courant, Nieuwsblad voor den Boekhandel, Handelsblad, Europa, Nieuws van den Dag, Weekblad De Amsterdammer, Oud-Holland, De Portefeuille, N. Rotterd. Courant, De Navorscher, Ann. du Bibliophile Belge, Bibliogr. Adversaria en Dietsche Warande. Na het overl. van Vosmaer, bijschr. voor De Distel, dl. IV; ook werkte hij mede aan dl. III en IV van Muller's Beschr. der Nederl. Historieprenten. Sedert het begin van 1891 is hij redacteur van De Navorscher.

[Heinrich Somerhausen]

Somerhausen (*Heinrich*), geb. te Niederwehren (Beieren) den 22 Oct. 1781. Hij werd tot Belg genaturaliseerd en bewoonde sedert 1817, Brussel, waar hij overleed

op 5 Maart 1853. Hij had gewichtige taalkundige studiën gemaakt en was een der voornaamste Orientalisten des lands. Ook had hij den titel van doctor in de wijsbegeerte en van gezworen vertaler bij de rechtbanken.

Hij schreef: Hoe laet is het? (in Het Vaderland), Antw. 1842; Nuttig en aengenaem leesboek voor beginnenden en meergevorderden, Brussel 1843; Over de noordsche mythologie, Antw. 1844; Leergang van opstellen voor de studie der Vlaemsche tael, Brussel 1845; Vertoog over den invloed van de bewaring der tael op de welvaert van 't land en de nadeelen welke uit derzelver verwaerloozing voortspruit, Antw. 1845; Geschiedenis van België, van de vroegste tyden tot op den onzen, 2 dln., Brussel 1846; Mythologie of Godenleer der noordsche volken, Gent 1854, 2de druk, 1858.

[Jan Lodewijk Maria Somers]

Somers (*Jan Lodewijk Maria*), 27 Juli 1798 te Antwerpen geb., wijdde zich aan het onderwijs en werd schoolmeester in de Nederduitsche taal. Na de omwenteling van 1830 hervatte hij zijne studiën en werd advocaat, in welke hoedanigheid hij zich in Jan. 1846 te Brussel vestigde waar hij ook overleed.

Zijne letterkundige werken zijn: Redevoering over de enkele en dubbele vokaelspelling, uitgesproken op het Antwerpsche schoolonderwyzersgezelschap, in de vergadering der maend October 1825, Antw. 1826; Drie vraagstukken over de filosofische nederduitsche spraakkunst, beantwoord door J.L.M. Somers, Antw. 1830. Toen J.F. Willems en andere degelijke taalkundigen de spelling van het Nederlandsch wilden regelen en vaststellen, was Somers een dergenen, die dwaas beweerden, dat men het Vlaamsch door het Hollandsch wilde doen verdringen, en hij schreef het: Epitre aux hommes de lettres de Belgique, relativement à la décision du 18 Août 1839, prise par la commission, nommée parmi la société pour le progrès de la langue et littérature flamande, Anvers 1839.

[L.J. van den Sompele]

Sompele (*L.J. van den*), Brugsch dichter der 17e en 18e eeuw, is de schrijver van het werk: Ulisses herlevende in den seer Edele Heer Jonker J.C. Peellaert... op den eersten dag van sijne pralende Inkomste als Proost van de Kamer de Drye Santinnen, door L.J. van den Sompele, Hooftman van het Gilde van den H. Gheest, Brugge 1699.

[Georgius van Sonhoven of Zonhoven]

Sonhoven of **Zonhoven** (*Georgius van*) werd in 1690 prop., in 1695 Remonstr. pred. te Bleiswijk en in 1700 te Leiden, uit welk laatste betrekking hij wegens ouderdom in 1739 zijn ontslag vroeg, doch zich daarmede niet aan den dienst der gemeente of aan de belangen der broederschap onttrok; hij overl. er, 22 November 1749.

Hij schreef: Bootsmanspraatje, Amst. 1718; Beleg en Ontzet van Leiden, Leiden 1744.

[Henricus Joannes Sonjée]

Sonjée (*Henricus Joannes*), geb. te Amsterdam in 1802, werd als priester gewijd, en was pastoor te Tuitgenhorn (N.-Holland) en Noordwijk, in welke laatste plaats hij 3 Januari 1862 overleed.

Hij schreef: Inlichtingen en opmerkingen over het adres der oud-bisschoppelijke klerezy, Amst. 1853; Nieuwe inlichtingen en opmerkingen over de erkenning der oud-bisschoppelijke klerezy, Amst. 1853; Kerkelijke geschiedenis voor Roomsch-Katholieken, Amst. 1857.

[Mr. Jan Willem van Sonsbeeck]

Sonsbeeck (*Mr. Jan Willem van*), geb. 12 Dec. 1774 te Vlissingen, studeerde sedert 15 Sept. 1792 te Leiden in de rechten en zette zich na zijne promotie te Middelburg neder, waar hij 2 Maart 1797 overleed. Hij is een der vroeggestorvene dichterlijke stadgenooten in het laatst der vorige eeuw, van wie men terecht groote verwachtingen had.

Behalve eene Redevoering ter nagedachtenis van P. Nieuwland, welke hij in de groote gehoorzaal te Leiden in 1794 uitsprak, gaf hij vele gedichten uit, als: Oorlog en vrede, Breda 1792; Mijne verlustiging op den Emer [onder Prinsenhage] en Endegeest, Breda 1793; Bij het afsterven van Mevr. S.J. Ockerse, wed. Van Citters, 21 Jan. 1794; in de werken der Bat. Mij., 1794: De Huwelijks-avond, Cantate.

[Johannes Hendrik Sonstral]

Sonstral (*Johannes Hendrik*), wiens vader uit Gothenburg afkomstig was, werd geb. te Amst. 29 April 1800, studeerde in zijne geboortestad aan het Athenaeum in de godgeleerdheid, en werd in 1822 proponent bij de Hersteld Evang.-Lutherschen. In 1827 werd hij naar de nieuwe gemeente aan Den Helder gezonden en bleef aldaar als leeraar tot zijn dood, 25 Maart 1872.

Hij schreef eene menigte bijdr. in de meeste tijdschr. van die dagen, red. van 1844-'47 het Weekblad zijner woonplaats, en gaf afzonderlijk uit: Nederland vereenigd met Oranje, groot in rampen, Amst. 1831; De Hooge feesten des Christendoms, Amst. 1831; Gregoor VII of de strijd tusschen kerk en staat, 2 dln., Amst. 1838; Oranje's wederkomst, Helder 1838; Drie dagen in den kerker, of de misdaad en bekeering van Johann Meide, Helder 1842; Losse bladen uit de jaarboeken van het Godsbestuur, 2 dln., Amst. 1850-'53; Verlossing van Nederland in verband met den vrijheidsstrijd der volken van Europa in 1814 tot 1815, Amst. 1863; (met H.J. van Lummel) Jaarboeken van het Godsbestuur, Algemeene geschiedenis van de schepping der aarde tot op onzen tijd, 4 dln., Amst. 1867-'70; De oorlog van 1870, de aanvang van het Godsgerigt, Nieuwe Diep 1871, en eenige godgel. werken. Zijn geheele letterarbeid is nauwkeurig beschreven in onderstaand levensbericht.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1872.)

[Frederik van Sorge]

Sorge (*Frederik van*), geb. te Middelburg 11 Juli 1803, kwam, na te Domburg onderwezen te zijn, ouderloos en geheel onbemiddeld als schrijver in dienst bij de Marine. In 1823 deed hij een kruistocht in de Middellandsche zee met De Wassenaar, waarvan hij spreekt in Een blad uit mijne levenskroniek, geplaatst in het Tijdschrift voor algemeene kundigheden, Midd. 1826. Een dichtstuk, aan boord van dezen bodem geschreven: Een nacht in de haven van Siracuse, verschafte hem de aanbeveling van den Domburgschen schoolleeraar H.M. Kesteloo, zie blz. 418, bij den Gouverneur van Zeeland. In 1827 werd hij adjunct-commies ter provinciale griffie, van 1837-1840 gemeente-secretaris van Biggekerke, en in 1838 tevens directeur der door hem opgerichte Nederl. mij. van Veeverzekering. In 1840 ontwierp hij met zijn stadgenoot D. Dronkers de havenwerken te Vlissingen, het kanaal door Walcheren en de spoorwegverbindingen met Midden-Duitschland, ongeveer gelijk die lang na zijn dood uitgevoerd zijn. Toen hij als vrijzinnig schrijver in verschillende week- en dagbladen optrad, werd hij onder het ministerie Van Hall op fraaie voorwaarden naar Den Haag geroepen, waar hij van zelf zijne vooruitstrevende artikelen staakte, door de verwezenlijking zijner ontwerpen en het aftreden van dien minister onnoodig werd en vergeten te Breda overleed, 30 Juli 1851.

Behalve vele bijdragen in de vrijzinnige Vlissingsche courant, het Tijdschrift ter bevordering van algemeene kundigheden, 1826-'28; het Maandboekje van Middelburg, enz. schreef hij: Adres aan Sir Robert Peel bij den tegenwoordigen nood en de armoede in Engeland, Midd. 1840; Over den invloed van de machines op de welvaart der volken, Midd. 1840; Proeve om te geraken tot eene nieuwe algemeene wetgeving op het armwezen in Nederland, Midd. 1840.

[Philippus van Sorgen]

Sorgen (*Philippus van*) studeerde te Utrecht in de godgeleerdheid, komt echter in het Album der hoogeschool niet voor, gelijk daar de inschrijving meermalen nagelaten wordt; hij overl. nog in zijn studietijd, 25 Maart 1677.

Hij gaf uit: Dicht-kundige zielezangen, op-gesonghen door verscheyde andere Zanglievers, Utr. 1677 en latere editiën. Behalve in deze verzameling, vindt men ook van zijn dichtwerk in dergel. gezangboeken, als het Bundeltje uitgekipte Geestelijke Gezangen, Gron. 1738, en vereenigd met de Edische Verlustigingen van Joh. Cloeck, zie blz. 160.

[Mr. Willem George Frederik Adriaan van Sorgen]

Sorgen (*Mr. Willem George Frederik Adriaan van*), geb. te Zuilen bij Utrecht 29 Mei 1844, studeerde te Utrecht in de rechten, en vestigde zich als advocaat in die stad.

Hij schreef bijdragen in Europa, Nederlandsch magazijn, enz. en gaf afzonderlijk uit: Eerste Viertal Novellen, 's-Hage 1876 (guldenseditie); De Tooneelspeelkunst in Utr. en de Utr. Schouwburg, 's-Grav. 1885; Klaartje, Utr., twee uitgaven in 1885; Porcelein, ald. 1890.

[Mr. Jan Soutendam]

Soutendam (*Mr. Jan*), geb. te Delft 23 Februari 1830, studeerde sedert 15 Sept. 1848 te Leiden in de rechten en letteren; in 1854 prom. hij in de eerste, het jaar daarna in de laatste faculteit. Nadat hij korten tijd leeraar aan het Gymnasium te Amersfoort was geweest, werd hij tot archivaris in zijne geboortestad aangesteld. Sedert 1874 is hij aldaar gemeente-secretaris, waardoor, alsmede uithoofde van zwakke gezondheid, de vruchten zijner geneigdheid tot hist. nasporingen zeer verminderd werden en weldra ophielden.

Behalve een groot aantal bijdragen in geschied- en oudheidkundige tijdschriften en jaarboekjes, vooral talrijke stukken in de Delftsche Courant, gaf hij een Inventaris der Charters en Privilegiën berustende op het archief der gemeente Delft (1246-1599), 1860; Register der bescheiden die berust hebben in het ‘secreet vertrek’ van HH. Burgemeester en Regeerders der stad Delft, 1861; Catalogus van het geschiedk. gedeelte der gemeente-bibliotheek van Delft. Korte beschr. der schilderijen ten raadhuize van Delft bewaard, 1865; Catalogus van regtsgeleerde en andere werken op de gemeenteboekerij van Delft voorhanden, met opgave der plaatwerken, platen, teekeningen, enz. aldaar bewaard, 1866; Keuren en ordonnantiën der stad Delft, van

den aanvang der XVI eeuw, tot het jaar 1536. Naar twee hss. gecopiëerd, en met eenige aant. voorzien, 1870; alle te Delft gedrukt.

[Daniël Souter of Souterius]

Souter of **Souterius** (*Daniël*), een Vlissinger, volgens zijn portret op 51-j. leeftijd, geb. 27 Aug. 1571, werd in 1609 pred. te Kampen, en in 1615 te Haarlem, waar hij in Dec. 1634 overleed.

Behalve vele Latijnsche proza- en dichtwerken en werken over godgeleerde onderwerpen, schreef hij: Sené-Boher, brandende bosch, uyt welckers voncken d'overgroote victorie van de stadt 's-Hertogenbosch, door Gods Sonderlinghe ghenade op d. 17 Sept. 1629 (tot onzer aller vreughde) ontstaen is. Met een vriendelijcke Onderwijsinghe, Haarlem 1630. Eben-Ezer. tot hiertoe heeft ons de Heere geholpen, waarvoor wij schuldigh syn danckseggingh van wegen de groote victorie over de vermaerde Stadt Bosch, welcke God Almachtigh (uyt sijne grondelooze barmhertichheydt) deze landen toeghesonden heeft op den 19 Aug. Anno 1629, Haarlem 1630, en eenige kleinere traktaten als: Van 't ampt der kooplieden; Van de bankroetiers, De paedagoog of leermeester van de rijken; Twee boeken van de verscheyde Tuyschspelen, enz., benevens kerkredenen als: Den nugteren Loth, in 28 predikatiën.

[Agatha Spaan]

Spaan (*Agatha*) leefde in de vorige eeuw te Rotterdam, en vervaardigde onderscheiden gedichten, waaronder bekend is De Christen, voorkomende in de Proeven van Poëtische Mengelstoffen, uitgegeven door het Haagsche Dichtgenootschap: Kunstliefde spaart geen vlijt.

[Gerrit van Spaan]

Spaan (*Gerrit van*), geb. te Rotterdam 12 Febr. 1651, alwaar hij ook 28 Aug. 1711 overleed; hij was bakker in zijne geboortestad.

Hij schreef: Gelukzoeker over zee of Afrikasche wegwijzer, Rott. 1691, 2e dr., 1694; Asiatische wegwijzer, Rott. 1694; Beschryving van Rotterdam en eenige omliggende dorpen; uit authentieke stukken, Rott. 1698, herdrukt in 1713 en 1738; Het nieuw Oost-Indisch huis, gebouwt in de Boomtjes tot Rotterdam, Rott. 1698, herdrukt in dichtmaat in 1711; Schermschool der huislieden of het leven van Louwtje van Zevenhuizen, Rott. 1700, 1752;

Gedenkwaardige geschiedenissen, Rott. 1701; Wekelijksche marktdaagsche Rotterdamsche Boere-kermis, verhalende losse gerugten, loopende tijdingen en ware geschiedenissen, Rott. 1703-'4; Opkomst der O.I.C., met de voornaamste landt- en zeegevegten, tnsp. verhandelt en vertoondt in Batavia voor den generaal en raaden van Indiën, 2e druk, Rott. 1711.

[Johannes van Spaan]

Spaan (*Johannes van*), geb. te Rotterdam in 1720, werd na zijne godgeleerde studiën te Leiden volbracht te hebben, in 1747 predikant te Hensbroek, in 1749 te Aalsmeer, in 1751 te Rijswijk, in 1752 te Leiden en in 1762 te 's-Hage. Eerst was hij Oranje-pred., omhelsde daarna de partij der Staten, en verwierf van deze in Nov. 1786 zijn emeritaat met behoud zijner jaarwedde; daarop vestigde hij zich te Amsterdam, waar hij overl. 15 Januari 1789.

Behalve een aantal leerr., schr. hij gedichten, welke deels verspreid, maar meest te vinden zijn in de Proeven van Kunstliefde. Hij was in de commissie der psalmberijming, en mengde zich in de nasporingen aangaande den auteur van 't Wilhelmus.

[Pieter van Spaan]

Spaan (*Pieter van*), omstreeks 1748 geb. te Hensbroek, werd 24 Sept. 1759 in het Leidsche album ingeschreven, elf jaar oud, studeerde in de rechten en letteren, en werd na zijne promotie ‘Griffier van den Rade en Leenhove van Brabant en Lande van Overmaze, mitsgaders Rentmeester der Exploicten van denzelven Rade’. Hij overleed in het laatst der vorige eeuw.

Behalve zijne beide dissertaties schreef hij: Verhandelingen over het rechtsgebied in Holland en West-friesland onder de regeering der Graeven uyt de huysen van Holland, Henegouwen en Beieren, 's-Hage 1780.

[Mr. Willem Anne baron Spaen la Lecq]

Spaen la Lecq (*Mr. Willem Anne baron*) werd geb. 26 December 1750. Zijn vader was medeplichtig aan de bekende vlucht van den jongen prins Frederik van Pruisen; zijne moeder was eene gravin van Nassau la Lecq. Hij stud. te Utr., was van 1769-'86, en 1789-'95 burgemeester van Elburg, week daarop uit naar Kleef, woonde daar op zijn vaderlijk landgoed Bellevue en werd er regeeringspresident, later ook grootmeester der wapenen van het koninkrijk Holland. Na de Fransche overheersching keerde hij terug, werd presid. van den Hoogen raad van Adel, lid van de Eerste Kamer, enz. en overleed in Den Haag, 29 April 1817. Hij was een grondig kenner der geschiedenis, inzonderheid van Gelderland; zijne Oordeelk. Historie van Gelderland is een standaardwerk.

Schr.: Verhandeling over 't regt van de Jagt op Veluwen, 1784; Verhandeling over de crimineele ordonnantie van koning Philips in Gelderland, Arnhem 1794; Oordeelkundige inleiding tot de historie van Gelderland, 4 dln., Utr. 1801-1805; Briefwisseling met Kluit en Van Wijn over den oorsprong van 't geslacht van Brederode (in het Huiszittend leven van laatstgen.); Proeve van Historie en

Oudheidkunde, Utr. 1805; Historie der Heeren van Amstel, van IJsselstein en van Mijnden, tot opheldering van Wagenaar met wapens en tabellen, 's-Hage 1807; Historie van Gelderland, 1ste deel, Utr. 1814. Op de bibliotheek van de Mij. der Ned. Letterk. en vooral in het archief van den Hoogen raad van Adel, worden hss. en collectiën van hist., geneal., en herald. bescheiden van hem bewaard.

(Geld. Volks-alm., 1885.)

[Cornelis Marten Spanoghe]

Spanoghe, (*Cornelis Marien*), geboren te Doel (Oost-Vlaanderen) 31 Mei 1758, was een stout en hardnekkig voorstander der staatkunde van keizer Jozef II. Te Antwerpen, waar hij 4 Jan. 1782 poorter werd, stichtte, schreef en drukte hij daarom het blaadje: Dagelykschen Europischen Mercurius; doch zijne drukpers werd op 1 Dec. 1789 door het opgehitste volk verbrijzeld en zijn huis geplunderd. Na den dood van Jozef II schreef hij nog ter verdediging van diens handelwijs het plaatwerk: Het verlost Nederland, vereerlykt door de lang gewenschte aenkomst hunner koninglyke Hoogheden, de Arts-Hertogin Maria Christina, en den koninglyken Prins Albertus Casimirus, Gouverneur en Kaptyns-generael der Oostenryksche Nederlanden... En de daerop volgende inhulding Syns Roomsch Kyzerlyke Majestyt, Leopoldus den II, als Hertog van Brabant, Limburg, Luxemburg en Guelderland, als Graeve van Vlaenderen, Namen en Henegouw, als Heer van Mechelen, enz. Waer by gevoegt is een voorafgaende beschryving van het eenjarig heerschend staetenroof en moordjaer, verciert met schoone Printen, door C.M.S. Uyt de Drukkerey der Waerhyd, het eersten gelukkig naer het moord-jaer. Ook liet hij nog na: De zingende Zwaen in haer sterven, uytneurende de ellenden des menschenlevens, deszelfs kortheyd en ongestaedigheyd... in mengel-vaersen door C.M. Spaenhoven, Gent 1780; De Doelsche Nymphe by het afsterven van Prins Karel Alexander, Gouverneur en Kapiteyn-Generael der Nederlanden; De Doelsche Melpomene by het afsterven van Keyzerin Maria-Theresia; Wierook van blydschap... ter gelegenheyd der 25-jarige vrugtteelend huwelyksfeest myner ouders; De zegevie-

rende Jonas of het verloste vaderland. Bij den inval der Franschen werd Spanoghe hun commissaris der uitvoerende macht in het kanton Oosterzeele (Oost-VI.) en onder Napoleon I bestuurder der keizerlijke drukkerij te Brussel. Na den val van het Fransche keizerrijk werd hij notaris te St. Gillis-Waas, in welke gemeente hij op 19 Dec. 1829 overleed.

[Emiel Spanoghe]

Spanoghe (*Emiel*), op 6 April 1832 geb. te Brussel, genoot aldaar zijn onderricht, werd doctor in wijsbegeerte en letteren en was opvolgentlijk sedert 1854 leeraar bij de Atheneums van Brussel, Hasselt en Antwerpen. Van 1 Oct. 1880 tot 30 Sept. 1885 was hij professor der Latijnsche rhetorica in het Atheneum van Antwerpen, waar hij thans op zijne rust leeft.

Hij gaf uit: Het gedicht ‘Van den Kaerlen’, iets of wat leesbaarder gemaakt, Antw. 1884; Synonymia latino-teutonica (ex-etymologico C. Kiliani deprompta) Latijnsch-Nederlandsch Woordenboek der XVIIe eeuw, uitgegeven door Emile Spanoghe, D. I, Antw. 1889.

[Johannes Christoffel Spakler]

Spakler (*Johannes Christoffel*), geb. te Rotterdam 25 December 1813, begon in 1832 aan het Amsterd. Athenaeum te studeeren, werd 10 April 1834 te Leiden als litt. stud. ingeschreven, was privaat-docent te Amst., en overleed te Dordrecht 17 Juni 1863.

Schr., met Mr. J. Heemskerk Az., zie blz. 330, de ald. vermelde: Handl. tot de studie der Oudheid, dl. I: Letterk. der Grieken en Romeinen, Amst. 1843.

[Theodorus van Spall]

Spall (*Theodorus van*), geb. te Utrecht 16 Februari 1791, studeerde aldaar, werd in 1816 pred. te Koedijk, in 1823 te Andijk, in 1828 te Dussen en was dit van 1838-'60 te Klundert; waarna hij als emeritus te Leiden woonde en daar overl. 28 Febr. 1860.

Hij was een werkzaam schrijver voor kinderen en van zedelijke, in zijn tijd gezochte, en thans vergetene verhalen, als: Gustaaf Rijsing en Matthijs Biezer of de vruchten der opvoeding, 's-Hage 1833; Frans Rijnveld en Josephine le Grau, of lotgevallen eener Holl. en eener Belg. familie, uit den jongst verloopen tijd, 2 dln., 's-Hage 1836; Wilhelmina, Utr. 1838; Merkw. voorbeelden van wijsheid, kinderliefde, krijgs- en burgerdeugden bij de Grieken, 's-Hage 1839; De familie von Eikenstein of beschouwing van de ware godsdienst des harten, Utr. 1841; De mensch bij zijn intrede in de wereld, of geloof en godsvrucht in beoefening gebragt, Schoonh. 1841; De mensch in de wereld, Schoonh. 1845; De onechte dochter. Een verhaal uit het werkelijke leven, 's-Hage 1847; Een huiselijk tafereel uit N. Holland, 's-Hage 1847; Raadgevingen eens vaders aan zijnen zoon bij diens intrede in de wereld, Dordr. 1853; De Heilige dagen der Roomsche kerk, Dordr. 1853; De mensch in het laatste tijdperk zijn levens, Schoonh. 1859, en bijdr. van dgl. aard in verschillende tijdschriften.

[Mr. Hajo Albert Spandaw]

Spandaw (*Mr. Hajo Albert*), geb. 23 Oct. 1777 te Vries, waar zijn vader pred. was, genoot zij eerste onderwijs van Hendrik Wester op de volgende standplaats van zijn vader, ten Boer, daarna te Groningen en prom. ald. in 1799. Hij werd secretaris van Sappemeer en in 1803 van de beide Oldambten; toen deze betrekking in 1811 verviel, werd hij rechter van instructie, doch verwisselde dit ambt met de rechtspractijk, mede te Gron., waar hij voor een professoraat bedankte, doch in 1814 griffier der Staten werd. Hij had zitting in de Dubbele Kamer van 1840, werd in 1846 raadsheer in het Prov. gerechtshof te Gron., waar hij 28 October 1855 overl.

Hij dichtte en schreef: Vriendschap en liefde, tnsp., Gron. 1800; Ontmoeting en vergeving, tnsp., Gron. 1801; Gedichten en redevoeringen, Amst. 1803; Gedichten, Gron. 1805; De Vrouwen, in vier zangen, Gron. 1807, 2e dr., 1819; Poëzy, Gron. 1809; Nederlands verlossing, Gron. 1814; Nederlands behoud, Gron. 1815; Hulde aan H.K.H. de Grootvorstin Anna Paulowna van Rusland, Gron. 1816; Verhandeling over de herkomst en den ouderdom van de houten brug, liggende in de moerassen tusschen Drenthe en Westwolde, in de werken van 't Kon. Nederl. Instituut; Vaderlandsche poëzy en liederen, Gron. 1817; Lofrede op Willem den Eerste, Prins van Oranje, Gron. 1821; Hulde aan de nagedachtenis van graaf Adolf van Nassau, Gron. 1827; Vrouwelijk schoon, dichtstuk, Gron. 1835; Gedichten in vier dln, nieuwe uitgave, Gron. 1835; Feestdronk aan Neêrlands Koning en Koningin, Gron. 1841; De invloed des gevoels op den geest en de verstandelijke vermogens. Redevoering Gron. 1842; Tummo Sypkens tot aandenken voor zijne vrienden geschetst, met medewerking van prof. C. Star Numan, Gron. 1842; Nieuwe verspreide poëzy met aant. over den geest en de strekking van onzen tijd, Gron. 1847; Dichtregelen uitgesproken bij de inwijding van het nieuwe Akademiegebouw te Gron. op den 25 Sept. 1850; Bij de viering van het vijftigjarig bestaan des genootschaps ter bevordering der natuurk. wetensch. te Groningen; uitgesproken dichtstuk, waarachter is gevoegd: Mijn afscheid als dichter aan het Groningsch beschaafd

publiek, Gron. 1851; verder vervaardigde hij eenige vaderl. gezangen als: De nieuwe haring, 1818; Verdraagzaamheid, 1819; Neêrlands zeeroem, 1820, en gaf de gedichten uit van Mr. Tonco Modderman, en Mr. B.H. Lulofs. Zijn eerste gedichten werden geplaatst in de Kleine dichterlijke handschriften van P.J. Uijlenbroek, terwijl hij ook bijdragen in proza en poëzy gaf in de Vaderl. Letteroefeningen, den Muzenalmanak, en onderscheidene andere tijdschriften, jaarboekjes en weekbladen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1857.)

[Anthony Spatzier]

Spatzier (*Anthony*), geb. te Amsterdam in 1721, was schoenmaker in zijne geboortestad, doch tevens een uitstekend tooneelspeler, vooral in het blijspel. Na den brand van den Amsterdamschen Schouwburg in 1772 was hij korten tijd koster in een kleine plaats in N.-Holland, doch werd weldra weder geëngageerd bij het tooneel-personeel van Corver te Rotterdam, waar hij 9 Sept. 1777 overleed.

Behalve eene vertaling van een Hoogduitsch blijspel (De deserteurs uit kinderliefde) schreef hij: Twaalf gedichten, Amst. 1754-'73; Dankzeggingen aan de HH. regenten van het wees- en oude-mannen-huis als dezelve de acteurs en de actrices van den Amsterd. Schouburg vergunden spelen ten hunnen voordeele te vertoonen in de maand May van de jaren 1754, 1756, 1757, 1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1765 en 1767; De schuldige eerbied, openbaar betuigd op de Amsterd. Schouwburg den 5 Januarij 1756, onder het vertoonen van de bruyloft van Kloris en Roosje, door Thomasvaar en Pieternel, Amst. 1756; Onledige eenzaamheid verkwikt op de tijding der bevalling H.K.H. de Princesse van Oranje en Nassau enz. van een Erfprins in 's-Gravenhage, den 24 van Oogstmaand 1772, Amst. 1772; (met M. Robijn) Deugd en Minerva, vreugdespel ter gelegenheid van het geslooten vreêverbond tusschen de koninginne van Hongarijen en den keurvorst van Beieren, Amst. 1774; (met H. Grantham) Krispijn, Goeverneur en Struikrover, klsp., Utrecht z.j.; Amstels vreugdegalm op de heugchelijke vijf-en-twintigjarige geboortedag van Willem den Vijfden, Prince van Oranje en Nassau enz. der Vereenigde Nederlanden, den 8 Maart 1773, Amst. 1775; Kunstoefening door verstand geleid, voorspel met zang en dans, vertoond bij het sluiten van den Schouwburg in 't Zomersaizoen des jaren 1777, Rott. 1777.

[Thomas Speeleveldt]

Speeleveldt (*Thomas*) was ingenieur in 's lands dienst, week met de patriotten van 1787 uit, en keerde met het Bataafsche legioen in 1795 terug, was in dat jaar voor de Carmagnoles werkzaam, o.a. met Gerrit Paape, zie blz. 584, en schr. daarna niet onbelangrijke zaken over Zeeland, bijzonder over Walcheren, als: Brieven over het eiland Walcheren, 's-Grav. 1805, in 't Hoogd., Weimar 1810; een opstel over de aardrijksk. gesch. der Zeeuwsche eil. in den Schouwburg van in- en uitl. letteren voor 1807, en werd door het Zeeuwsch Gen. bekroond voor eene Verh. over de opslikking der Middelb. haven, Midd. 1818.

[Mr. Johan Albert Spengler]

Spengler (*Mr. Johan Albert*), geb. te Wassenaar 12 Sept. 1838, prom. te Utrecht in de rechten op eene dissertatie, getiteld: de Nederlandsche Oost-Indische bezittingen onder het bestuur van den Gouverneur-Generaal G.A.G.P. van der Capellen, 1819-'25, Utr. 1863, werd daarna burgemeester van Breukelen-Nijenrode, en overleed aldaar 8 Februari 1872.

[Jacob Spex]

Spex (*Jacob*), geb. 19 October 1704 te 's-Hage, werd in 1724 deurwaarder van den Hove van Holland en in 1747 klerk ter secretarie van den Prins van Oranje. Hij was een der bestuurders van Kunstliefde spaart geen vlijt, en overleed in zijne geboorteplaats, 3 Januari 1775. Men achtte hem verwant aan het Mechelsche regeeringsgeslacht, waartoe de Gouv.-genl. van denzelfden naam behoort. In zijne jonkheid was hij een trouw vriend van Poot en bleef zijn dankbare vereerder.

Hij gaf: Gedichten, 's-Hage 1755; zijne Nagelaten gedichten verschenen te 's-Hage in 1779. Hij bezorgde de uitgave van Poot's gedichten, 1ste deel in 1747, het Leven van G. Brandt door J. de Haes in 't zelfde jaar, en Vollenhoven's Kruistriomf en Gezangen in 1750.

[M. van de Speybroek]

Speybroek (*M. ven de*) leefde in de 17e eeuw en dichtte Sions wijnbergh, Middelb. 1670, waarvan in 1722 te Amsterdam eene nieuwe uitgave verscheen onder den titel van: De groote vermeerderde Syons wijnbergh, in sigh bevattende 100 schriftuurlycke Liederkens, gemaect uyt den O. en N. Testament. Den laatsten Druck verbeterd en van alle druckfouten gesuyvert.

[Augustijn Hyacinthus Maria van Speybrouck]

Speybrouck (*Augustijn Hyacinthus Maria van*), den 6 Oct. 1843 geb. te Brugge, deed geestelijke studiën, werd den 11 Juni 1857 tot priester gewijd en was opvolgenlijk onderpastoor te Adinkerke, te Clemskerke en te Stristel. Thans is hij kapelaan van het klooster der reguliere kannunikersen te Brugge.

Hij schreef Fransche werken en in het Nederlandsche: Bellesa, tafereelen uit den Romeinschen Tijd, Brugge 1878; De Der-

ringgravers van het Padegat, eene novelle, Brugge 1878; Wandeling rond Brugge, Het Beverhoutsveld te Oedelem, Brugge 1885.

[Jakob Samuel Speyer]

Speyer (*Jakob Samuel*), wiens gelijknamige doch jong overleden vader een zeer bekwaam mathematicus was, werd geb. te Amst., 20 Dec. 1849. Hij werd door de zorgen van zijn' geleerden oom E.M. Calisch, zie blz. 142 voor de studie opgeleid, begon deze aan het Athenaeum aldaar, en zette die voort te Leiden, waar hij het voorrecht had een leerling te zijn van prof. Kern, prom. ald. 21 Dec. 1872, werd daarna docent aan de Lat. school te Hoorn, leeraar aan het stedelijk gymn. te Amst. 2 Oct. 1873, bij de oprichting der gem. universiteit lector in het Sanskrit, 12 Sept. 1877 en buitengewoon hoogleeraar in dezelfde taal, 24 Sept. 1888, en is sedert 23 Maart 1889 hoogl. in het Latijn aan de rijks-universiteit te Groningen.

Zijne Lat. diss. over eene Oud-Indische ceremonie gaf Van Limburg Brouwer aanleiding om dit en andere werken over Indologie bij voorkeur in het Eng. te beschrijven, zoodat dientengevolge geschr. van dezen geleerde in die taal bestaan. Behalve een paar leerboeken, schr. hij in het Ned.: De waarde van het Sanskrit voor de wetenschap van de taal, Amst., 1888; De Lat. philologie en hare betrekking tot de linguistiek, Leiden 1889.

[Hendrik Laurenszoon Spiegel]

Spiegel (*Hendrik Laurenszoon*), geb. 11 Maart 1549 te Amsterdam, was koopman in zijn geboortestad en bleef, als katholiek, ambteloos, zoodat de overlevering, dat hij het lidmaatschap der admiraliteit hardnekkig weigerde niet volkomen aannemelijk is. Opmerkelijk is het ook, dat zijn naam door anderen met gh gespeld wordt, terwijl zijne familie, althans in den aanvang der 17e eeuw geene h daarin gebruikte. Hij was een der oprichters van de rederijkerskamer In liefde bloeiende te Amsterdam. Zijn vrije uren bracht hij meestal door op zijne hofstede Meerhuizen buiten de Utrechtsche poort aan den Amstel, waar hij zijne meeste werken en gedichten vervaardigde en zijne kunstvrienden ontving. Hij overl. te Alkmaar, destijds de verblijfplaats van veel katholieken, in 1614; zijn voornaamste werk is de Hertsspieghel, Amst. 1614, 1615, 1694. P. Vlaming bezorgde een zeer volledigen druk zijner geschr., in 1723, terwijl Bilderdijk in 1828 eene uitgaaf bewerkte, onder den titel: Hartsspiegel in nieuwere Taal- en Dichtmaat overgebracht. Hij schreef verder: Ruygh bewerp van de Redekaveling ofte Nederduitsche Dialectike, Leid. 1587; Bijspraakx Almanak, Amst. 1606(?), welk werkje ook voorkomt in het Mergh van de Nederlandsche spreekwoorden, Amst. 1644; Epictetus' Handtboexken ende Cebes' Tafereel en Tafereels kort begrip, Amst. 1615; te vinden achter eene 2e uitgave van den Hertsspieghel. Hij werkte ook aan de door bovengenoemde rederijkerskamer uitgegeven Tweespraak van de Nederduytsche Letterkunst, Amst. 1584.

[Mr. Laurens Pieter van de Spiegel]

Spiegel (*Mr. Laurens Pieter van de*), geb. te Middelburg Januari 1737, stud. sedert 11 April 1755 in de letteren en rechten te Leiden, en prom. in 1757 in laatstgen.

faculteit. In 1759 werd hij secr. van Goes, later burgemeester; 17 April 1780 Staats-secretaris, was van 22 Sept. 1785-3 Dec. '87 raadpensionaris van Zeeland; totdat de omwenteling van 1795 hem op de Gevangenpoort, verder op het slot van Woerden bracht. Na zijne invrijheidstelling in Dec. 1798 woonde hij eerst te IJsselstein, vestigde zich later te Lingen, waar hij overleed, 7 Mei 1800.

Hij schreef: Verh. over den oorsprong en de historie der vaderl. rechten inzonderheid van Holland en Zeeland, Goes 1769; Verh. over de opkomst, het gezag, en den ondergang der aloude hooge of gravelijke vierschare in Zeeland, in de Werken van 't Zeeuwsch Gen., 1777; Gedagten over samenstel onzer hedendaagsche burgerlijke rechtsgeleerdheid, Goes 1777; Historie van de Satisfactie van de stad Goes, Goes 1777; Missive aan een heer in Zeeland over de militaire jurisdictie binnen die provincie, Middelb. 1777; Ontwerpen van de Unie van Utrecht benevens een lyst van ongedrukte stukken tot de historie van dezelve Unie betrekkelijk, Goes 1778; Bundel van onuitgegeven stukken, dienende tot opheldering der vaderlandsche historie en van den regeeringsvorm en voornamelijk der historie van de Unie van Utrecht, 2 dln., Goes 1780-'83; Brief van een heer in Holland geschreven aan een heer van de regeering in Zeeland, betreffende de pro memorie dienende tot onderzoek, hoedanig het staatsregt zij van Zeeland omtrent de militaire jurisdictie, Dordr. 1783; Nadenking van eenen staatsman wegens zijn ministerie in Holland, Rott., Leid. 1800, 2e dr., Rott. 1800; Schets der regeerkunde in betrekking tot haar oogmerken en middelen, 1 Februari 1786, Amst. 1801, [een cursus voor aanst. regenten gehouden, tijdens zijn verblijf te Goes, eerst ‘voor Vrienden gedrukt’]; Afscheid ter verg. der Staten van Zeeland, Midd. 1787; Aanspr. aan de Staten van Holl. en West-Fr., ald. 1787; Over de armoede en bedelarij, met betrekking tot de provincie van Zeeland, 's-Hage, 2e dr., 1805; Brieven en Negotiatiën, 3 dln.,

's-Grav. 1803; kleinere stukken en bijdr. in Goesche alm. en Zeeuwsche Chronyckalmanak. (Over hem raadplege men de Diss. van M.F. Lantsheer, Utr. 1843; prof. Vreede, L.P.v.d. Spiegel en zijne tijdgenooten, 4 dln., Midd. 1874-'78 en Prof. R. Fruin in De Gids, 1876.)

[Rijkaart van Spiere]

Spiere (*Rijkaart van*), geb. te Oudenaarde in de eerste helft der 16e eeuw. Omstreeks 1566, toen zoovele Vlaamsche familiën der ouderen erf verlieten, om aan de Spaansche dwingelandij te ontkomen, moet ook onze dichter naar Noord-Nederland zijn uitgeweken. Immers, toen in 1571 het dorp Santvoort in asch werd gelegd, opende men eene loterij en een tooneelwedstrijd ten voordeele der slachtoffers van die ramp, en Rijkaart van Spiere behaalde, als Factor der Rederijkerskamer De Goudbloem van Gouda, den eersten prijs met het werk getiteld: Spel van Sinne, van de Loterye, te Santvoort in Drie Nieu Spelen van Sinne ghestelt op trouwe gaerde, Door Ryssaert van Spiere van Oudenaerde, Binnen Goude in Holland eerst gecomponeerd, Daer ick meer dan dertich jaer hebbe geresideert, Gouda 1616.

[J. Spierinx]

Spierinx (*J.*), Antwerpsch dichter der XVIIe eeuw, gaf liederen in het werk: Eenen nieuwen Antwerpschen Liekensboeck ghenaemt den Lusthof der Joncheydt, met vele schoone figuren ende amoureuse Liedekens verciert... van veel const-barende Poëten van de Goudt-blom Camer tot Antwerpen, Antw. 1654.

[Hendrik Jan Spijker]

Spijker (*Hendrik Jan*), geb. te Amsterdam, l Nov. 1802, promoveerde te Leiden in de theologie en werd in 1826 predikant te Piershil, in 1829 te Waddinksveen, in 1831 te Dordrecht en in 1837 te Amsterdam. Vijf en twintig jaar verkondigde hij in de hoofdstad het Evangelie, toen de de Koning hem benoemde tot administrateur voor de zaken van den Hervormden eerendienst en andere eerediensten, met uitzondering van dien der Roomsch-Katholieken. Hij stierf 8 Maart 1870 te 's-Gravenhage.

De meeste zijner werken behooren op theologisch gebied en zijn deels oorspronkelijk, deels vertaald. Voorts schreef hij een Tweetal Memoriën van toelichting behoorende bij de Fantasie en werkelijkheid van Dr. Nicolaas Beets, Amst. 1852; Openingsrede, gehouden ter algemeene vergadering der Mij. tot Nut van 't Algemeen, 1873. Voorts bezorgde hij een nieuwe uitgave van Brandts Leven en Bedrijf van Michiel de Ruyter, 5 dln, Dordr. 1835-'37.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1871.)

[Desiderius Petrus van Spilbeeck]

Spilbeeck (*Desiderius Petrus van*), geb. te Antwerpen op 12 Dec. 1831, was daar eerst banketbakker, leefde van toen hij in 1866 huwde van zijne renten en overl. op 30 April 1887.

Hij schreef (dikwijls onder het pseudoniem D. van Blieck-Pels) artikels over kunst, kunstenaars en nijverheid, in het tijdschrift De Vlaamsche School, dat hij van 1859 tot zijn overlijden bestuurde. Op zijn naam gaf hij uit: Kermisfeesten van 1864, Antw. 1865.

[Lodewijk Frans van Spilbeeck]

Spilbeeck (*Lodewijk Frans van*), broeder van den voorgaande, geb. te Antwerpen 16 Jan. 1840, studeerde voor geestelijke en werd premonstratenser kanunnik-regulier der abdij Tongerloo, waar hij ook leeraar was der godgeleerdheid en circator; later werd hij prior en tevens leeraar der godgeleerdheid in de abdij van Park. In 1876 keerde hij naar Tongerloo weder, werd er supprior, secretaris des prelaats, leeraar der wijsbegeerte en der godgeleerdheid.

Onder zijnen kloosternaam: Waltmannus schreef hij in het tijdschrift De Vlaamsche School: Wapenschilden der abten van Tongerloo, 1868; De bisschoppen van Antwerpen en hunne wapenschilden, 1869; Klein aartsbisschoppelijk Seminarie van Mechelen. Leergang van Oudheidkunde, 1870; Het Coliseum te Rome, 1871; Johannes Maes, een-en-dertigste abt van Park, 1871; Waltmannus van Dijck, 1872. Ook bewerkte hij eene vrije vertaling naar den Franschen lierzang van J. Thielens, onder titel: De Armmeester, die insgelijk in gemeld tijdschrift en ook afzonderlijk verscheen in 1875. Verder gaf hij uit: Norbertijnsche Mengelingen, Antw. 1881; De voormalige abdijkerk van Tongerloo, Antw. 1883; Necrologium van het klooster Bethlehem te Zwolle, Overijssel 1884; O.-L.-V. ter Voort, Lier 1885.

[Adriaan Spinniker]

Spinniker (*Adriaan*), omtrent 1677 te Groningen geb., was pred. bij de Doopsgezinden te Amsterdam, woonde later te Haarlem en overleed aldaar 28 April 1745.

Hij schreef (in dichtmaat): Schadelijkheid der wereldliefde, Amst. 1691; Lof der vriendschap, Amst. 1699; Morgen- en avondzangen, Amst. 1699; Leerzame zinnebeelden, Haarlem 1714; Vervolg der leerzame zinnebeelden, Spiegel der boetvaardigheid en stichtelijke gezangen, Haarlem 1758 en eenige gelegenheidsverzen.

[Willem Spiring]

Spiring (*Willem*), een Amsterdammer, schreef: De spiegel die niet vleid, in rijm naar het Fransch van Jean Puget de la Serre, geschiedschrijver van Vrankrijk, Amst. 1709; Beschouwing der tijdelijke zaken en redevoering over de eygenschap-

pen van Gods wezen, zijnde een vervolg op de Spiegel die niet vleid, Amst. 1736.

[Otto Antonius Spitzen]

Spitzen (*Otto Antonius*), geb. te Steenwijkerwold 18 Oct. 1823, was van 1846-'51 kapelaan te Zwolle en te Gron., professor te Warmond 1851-1857, eere-kapelaan van Z.H. paus Pius IX, pastoor te Heinoo 1858-'66 en sedert 1866 te Zwolle, waar hij in dit ambt en als kanunnik van het Metropolitaan-kapittel overl. 3 Aug. 1889.

Hij schreef: Open Brief aan den hoogleeraar Hofstede de Groot, Zwolle 1848; Verantwoording van mijn open brief, ib.; Euphronimus, het lager onderwijs, ib.; Vijfde Evangelie of het Evangelie volgens Ernest Renan en den Leidschen Hoogleeraar Scholten, ib. 1863; Thomas à Kempis, als schrijver der Navolging van Christus gehandhaafd, 1880; Nalezing daarop, 1881; Les Hollandismes de l'Imitation de Jésus-Christ, 1884; Nouvelle défense de Thomas à Kempis, (alle vier te) Utr. 1884. Voorts enkele zuiver theol. werken en bijdr. in De Katholiek en in 't Archief van het Aartsbisdom van Utrecht, in de Mededeelingen der Vereeniging tot beoefening van Overijsels Recht en Geschiedenis, in Het Dompertje van den Ouden Valentijn, enz.

[Gerardus Jalkes Spoor]

Spoor (*Gerardus Jalkes*), geb. 9 April 1832 te Rotterdam, begon zijne loopbaan op een notaris-kantoor en bracht het tot kassier-generaal der Rotterdamsche Bank; hij oefende zich als letterkundige onder de aanmoediging van Withuys, Ten Kate en Hacke van Mijnden, doch moest een lang lijden verduren, daar hij aan kanker overleed, 25 Sept. 1882.

Hij gaf vele dichterlijke bijdragen in jaarboekjes als Holland, Castalia, Aurora, Vergeet mij niet, enz., in periodieke werken als Kunstkronyk en andere; verder schreef hij onder het psdn. Gerard Jr.: De arme dichter, drama voor rederijkers, Amst. 1861; Het feest van Mars, Allegor. Dramat. gedicht, Rotterd. 1868; Brand! Rott. 1870; Aan de vorsten van Europa, Rott. 1870; Levenslente, dichtbundel voor de jeugd van onsen tijd, Arnh. 1871; Uit de kinderwereld. Dichtbundel voor id., Arnh. 1871; Sproken, verhalen en legenden, Amst. 1873 (bundel gedichten, met vert. van Andersen); Historie en Fantasie, Rott. 1882. Ook vertaalde hij: Der Sturz des Hauses Alba, zie art. A. Opzoomer, slechts gedeeltelijk gedrukt en niet opgevoerd.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1884.)

[Michael Spranger]

Spranger (*Michael*) was van eene Antwerpsche, hierheen gevluchte en bemiddelde familie te Amst. geb., werd 26 Juni 1645 stud. in het Waalsche Collegie te Leiden, 20 jaar oud; als candidaat beroepen te Gameren, bleef hij daar tot aan zijn dood in 1673. Hieronimus Zweerts en Johannes Six van Chandelier verkeerden vriendschappelijk met hem en de zijnen; het is boven alles te hopen, dat de oorzaak van de door hem berijmde rampen minder te zoeken is in de onverbeterlijke zondigheid zijner overburen aan den anderen kant van de Waal, dan in de weinige zachtmoedigheid van zijn oordeel, doch, zelfs als zoodanig te sterk gekleurd tafereel,

heeft zijn geschrift waarde als bijdrage tot de kennis der zeden van ‘het eenvoudige en onschuldige landvolk’.

Schr.: Silo of Haften in brant, ten spiegel voor gantsch Nederland; waar in 't korte bygevoegt is deszelfs Mara, of regte oorspronk van Gelderlands groote en droeve waters nood des jaars 1658; Nederlands grootste en schrikkelykste vyand, Amst. 1658.

[Henricus van der Sprong Hzn.]

Sprong Hzn. (*Henricus van der*), geb. te 's-Hage 29 Sept. 1833, werd voor den zeedienst opgeleid, en deed in 1848 eene reis naar Indië. Van 1852 tot 1860 was hij ambtenaar bij de gevangenissen te Rotterdam, daarna expediteur bij het Agentschap der Ned. Handelmij. aldaar en vestigde zich in 1874 voor eene handelsonderneming te Bushire aan de Perzische golf.

Hij schreef: Onder vreemden, Novelle, Rott. 1872; De notulen van den secretaris (een bundel novellen) Rott. 1873.

[Philips Lambert Jozef Spruyt]

Spruyt (*Philips Lambert Jozef*), geb. te Gent 3 April 1727, leerde de schilderkunst bij Zeger Jacob van Helmont te Brussel, en bij Karel van Loo te Parijs, van waar hij in 1757 naar Rome ging. Na een kortstondig verblijf te Napels, kwam hij in 1761 te Gent te terug, waar hij in 1770 tot eersten professor aan de teeken-academie werd aangesteld. Hij was schilder en plaatsnijder, en overleed te Gent 5 Mei 1801.

Hij schreef waarschijnlijk: Konstlievende mengelingen, uytgegeven door de koninklyke academie van teeken-, schilder- en bouwkunde binnen Gent, Gent 1794; anderen schrijver dit werk toe aan Gillis Karel van de Vivere, die in 1826 te Rome overleed, en in 1766 te Gent geboren werd. Verder schreef Spruyt: De beginselen der teekenkunst, behelzende de manieren om te teekenen na printen, teekeningen, schilderyen, plaester ende het leven ofte model, Aengewezen door de geometria ofte meetkunde, Zeer nuttig voor de jeugd, Met 20 platen, Gent.

[Frederik Antoon Spyers]

Spyers (*Frederik Antoon*), geb. te Zevenaar, in Gelderland, 8 April 1805, en

overleden te Gent 7 April 1845. Hij studeerde en promoveerde in de letteren aan de Hoogeschool te Gent, en werd in 1826 leeraar in de redekunde aan het college te Oudenaarde. Bij het uitbreken der omwenteling verloor hij zijne betrekking door de opheffing van het college, doch werd eenigen tijd daarna tot leeraar in het Grieksch en Hoogduitsch aan het Atheneum, en in de schoonheidsleer en oudheidkunde aan de teeken-academie te Gent benoemd.

Hij schreef: De strijd der kikvorschen en muizen, met een Grieksch-Fransch-Nederduitsch woordenlijstje, ten dienste der scholen, Brussel 1830; Homerus' werken vertaald (De 2 eerste zangen en een gedeelte van den 3den zang der Ilias), Gent 1830; Mythologie of fabelkunde der Grieken en Romeynen, met platen, Gent 1834; Beschryving van twee merkwaerdige monumenten van beeldsny- en schilderkunde, Gent 1835; De Hamptoncourtsche Cartons van Rafaël, Gent 1836; Bydragen voor de geschiedenis der schoone teekenende kunsten, Gent 1836; Beschryving van twee merkwaerdige schilderyen uit de School der gebroeders van Eyck, Gent 1837; Lotgevallen en krygsbedryven van eenen pruyssischen philosophiae doctor, Gent 1837; Bydragen voor de kunstgeschiedenis en kunstkennis der oudheid (3 afleveringen), Gent 1838; Schets eener theorie der schoone beeldende kunsten. De kunst by de volkeren det oudheid, Gent 1839; Lieven Mehus, levensbeschrijving in het Belgisch Museum, III, bl. 54. De Hoogduitsche Spraekleer vereenvoudigd voorgedragen en hoogst gemakkelyk tot weinige duidelyke hoofdregelen gebragt, Gent 1842.

[Jan Baptist Staes]

Staes (*Jan Baptist*), 13 Juli 1737 geb. en 27 Jan. 1813 gestorven te Leuven, waar hij kroniekschrijver en opsteller-uitgever was van een weekblad getiteld: Wekelyks nieuws uyt Loven, mede beschryvinghe der stad, verrykt met historische genealogieke en andere oordeelkundige aenmerkingen, Leuven 1773-1788, 23 deelen.

[Jozef Staes]

Staes (*Jozef*), geb. te Antwerpen den 27 Maart 1828, was eerst gedurende zestien jaren als sigaren-sorteerder werkzaam in eene tabaksfabriek, terwijl hij zich in zijne vrije uren oefende in de taal- en dichtkunde en reeds in tijdschriften en weekbladen bijdragen leverde. In 1857 werd hij medeopsteller van het Handelsblad van Antwerpen, voor welke betrekking hij bedankte op 1 Juni 1874, om in den handel zijner vrouw behulpzaam te zijn. Sedert 1878 leeft hij op zijne rust.

Zijne pennevruchten zijn: Een gouden Jubelfeest in de Kempen, Antw. 1854; Grafloover, gedichten aen de nagedachtenis van 's dichters moeder toegewyd, Antw. 1862; Vrouwenportretten met de pen geschetst, Antw. 1865; Immortellen op het graf mijns vaders, Gent 1866; Papillotten, Liefdezangen uit vroeger dagen, Antw. 1869; Zandkorrels, Antw. 1869; Open brief aan den heer A.J. Cosyn, bestuurder van het tijdschrift ‘de Vlaamsche Kunstbode’, Antw. 1872; Patriotten en Sansculotten, Antw. 1878; Veertien dagen te Parijs, Antw. 1879; Schrijvers en navolgers, open brief aan den heer...., Antw. 1880; Memento voor mijn Kind, Antw. 1881; Rubens' geboortehuis, Antw. 1881; Hendrik Conscience, Een blik in het verledene, Antw. 1883; Antwerpsche Reizigers van de vroegste tijden tot op heden, Antw. 1883;

Theodoor van Rijswijck, zijn leven in verband met zijnen tijd, Antw. 1884; Bijdragen tot de Geschiedenis van Antwerpen op het einde der XVIIIe eeuw (eerste stuk), Antw. 1887; De Belgische Republiek van 1790, hare opkomst en ondergang, Antw. 1889; Bijdragen tot de Geschiedenis van Antwerpen op het einde der XVIIIe eeuw (tweede stuk), Antw. 1889; Het Land der Inquisitie, omzwervingen in Spanje en Portugal, Antw. 1890; Jongelingszonden, Liederen en Gedichten, Antw. 1891.

[Honoré Staes]

Staes (*Honoré*), op 14 Aug. 1857 geb. te Reninghelst (West-Vl.), vestigde zich van zijne tien jaar te Zele, waar hij sedert 1879 onderwijzer is.

Hij schreef: Schets eener geschiedenis van de gemeente Zele, Gent 1883; De soldaten van Christus, tafereelen uit het Fransch Schrikbewind (1798), Historisch-romantisch verhaal, Gent 1886; Een duivelsch Huwelijk, bekroonde novelle, Bruss. 1888; De Plaag der Werklieden, roman, Bruss. 1888; Verstooten Geluk, roman, Bruss. 1889; Leven zonder Werken, roman, Bruss. 1890; Een dichterlijke Bruidegom, roman, Bruss. 1890.

[Gillis Stalins]

Stalins (*Gillis*), omtrent het begin der 17e eeuw te Gent geb., werd licentiaat in de beide rechten, Raadsheer van den Raad van Vlaanderen en 23 Mei 1628 van den Grooten Raad van Mechelen, in welke stad hij in 1654 overleed.

Gezamenlijk met Jan de Bloys, zijn ambtgenoot, gaf hij uit: Eersten placcaertboeck, inhoudende diversche ordonnnantien, Edicten ende Placcaerten van de Koninckl. Maj. ende Doorl. Hoogheden Graeven van Vlaenderen, mitsgaeders van heur lieden Provinciaelen Raede, aldaer gepubliceert in den voornoemden Lande van Vlaenderen, 't sedert het jaer 1560, tot ende met den jaer 1629, Gent 1630.

[Jan Frans Stallaert]

Stallaert (*Jan Frans*), geb. 3 Dec. 1751 te Meusegem, werd door zijne oom te Brussel ter school gelegd, en kreeg van dezen, bij zijn terugkeer naar zijne geboorteplaats, een welbeklante broodbakkerij. Hij verzuimde bij zijn dagelijksch werk de beoefening der letterkunde niet, en geen feestelijke gelegenheid ging er op het dorp voorbij, waaraan Stallaerts Muze geen deel nam. Hij liet die gedichten in eenige folio portefeuilles aan zijn kleinzoon na, toen de dood hem den 10 Sept. 1828 opriep.

Vele van die gedichten zijn door bedoelden kleinzoon (die volgt) uitgegeven in een bundel getiteld: Dichterlijke nalatenschap van Jan Frans Stallaert met inleiding en levensbericht, (niet in den handel), Merchtem 1868. De voornaamste van Stallaerts gedichten zijn: Gebed in stervensnood; Lofgezang op het Heylig Sacrament des Autaers; De seven trappen des ouderdoms; Nagt-droom; De vier saisoenen; Vermaekelyke saemenspraek tusschen de Luys en de Vloey, getrokken op den hedendaegschen handel van sommige menschen.

[Karel Frans Stallaert]

Stallaert (*Karel Frans*), geb. te Merchtem (Brabant) 23 Sept. 1820, was vroeger archivaris der burgerlijke godshuizen en weldadigheid, en leeraar aan het Koninklijk Atheneum en aan de Militaire school te Brussel; thans woont hij zonder betrekking te Everberg.

Hij leverde Fransche werken en vertalingen en gaf in het Nederlandsch uit: Verhandeling over den toestand der kunsten en wetenschappen in België onder de bestiering van Philips den Goede, hertog van Burgundië (1449-1467), bekroond, Brugge 1852; Leesoefening voor de jeugd, Gent 1854 tot 1882, 12 uitgaven; Jan des Roches, zyne verhandeling over de oude en middeneeuwsche tael der Belgen, Brussel 1856; Spelling der Nederduitsche tael. Regels door de koninklyke commissie aengenomen, Brussel; Keurdichten uit de XVIe eeuw: I. Jonker Jan van der Noot, met een bericht over zyn leven en zyne werken, alsmede een glossarium der byzonderste woorden, uitdrukkingen en taelvormen, Gent 1857; Beschryf van de Betooging en het Banket van den 25 April 1859 ter eere der Vlaemsche Taelcommissie, Brussel 1859; Geschiedenis van hertog Jan den eerste van Brabant, Gent 1859; Geleegsnamen in Brabant, Leuven 1863; Verslag van den Jury, gelast met de toewijzing van den vijfjaarlijkschen prijs der Vlaamsche letterkunde, voor het tijdvak 1860 tot 1864, Bruss. 1865; Dichterlijke nalatenschap van Jan Frans Stallaert, met inleiding en levensbericht, Merchtem 1868; Het Keurboek der stad Diest, Gent 1885; Het Keurboek der stad Diest, overgebracht in de hedendaagsche taal, Diest 1885-1886; Jan Baptista Houwaert, beschouwd als dichter en als staatsburger, Gent 1885; Glossarium van verouderde rechtstermen, kunstwoorden en andere uitdrukkingen, uit Vlaamsche, Brabantsche en Limburgsche oorkonden, Leiden 1886-1887; De Sevenste Blidcap van Maria, Misteriespel der XVe eeuw, Gent 1887; Van de VII Vroeden van binnen Rome, bezorgd door K. Stallaert, Gent 1889. Verder tal van geschied- en taalkundige artikels in Nederlandsche tijdschriften, en enkele Fransche werken over het onderwijs en over de Vlaamsche taal, zooals het Glossaire des termes de pratique et des mots vieillis de l'ancienne langue flamande, Gand 1884.

[Lodewijk Karel Stalpaert]

Stalpaert (*Lodewijk Karel*), was omstreeks het einde der vorige eeuw notaris, procureur en secretaris der stad Lier, waar hij in 1751 geboren werd. In Mei 1790, bij het woelen der Brabantsche omwenteling, was hij genoodzaakt, als Keizersgezinde, de vlucht te nemen naar het Hollandsch dorpje Oosterhout; doch reeds in April van het volgende jaar keerde hij in zijne moederstad terug en wel als stadssecretaris. Tijdens de heerschappij der Fransche republiek verloor hij 5 Juli 1796 andermaal zijne betrekking, doch hij bleef toen te Lier, waar hij op 26 Maart 1808 overleed.

Hij schreef: De wederkomst van den verloren zone, treurspel in dry deelen, en Pasquin gardien, blyspel in dry deelen, beiden op 15 Oct. 1807 vertoond door het Liersche tooneelgezelschap De Cecilianen.

[Johannes Stalpaert van der Wiele]

Stalpaert van der Wiele (*Johannes*) werd in Den Haag geb. 22 Nov. 1579, afstammeling uit het geslacht Van der Wiele en dus verwant aan de heeren van De Werve bij Rijswijk, oefende zich te Leuven en te Orleans in de rechten, werd daar licentiaat en zette zich te 's-Hage als advocaat neer. Andermaal te Leuven student, met het doel om priester te worden, werd hij daartoe 25 Oct. 1606 gewijd, verwierf te Rome vier jaar later den graad van theol. dr., werd 5 Aug. 1612 pastoor der Oude kerk te Delft en overleed daar 29 Dec. 1630.

Tot de meer bekende werken van dezen onverdiend weinig gelezen Nederl. dichter behooren: Evang. Schat van Christus Jezus ontdeckt, van Laurentius gepredikt en van Hippolytus verkregen, 's-Hert. 1621; Hemelrijck, dat is Lof-sangh van 't rijcke der Hemelen, Delft 1621; Vrouwelick cieraet, Van Sint-Agnes versmaedt, 's-Hert. 1622, 1630; Roomschen reys, ald. 1624; benevens geestelijke-liederen boeken, met muziek uitgegeven en herdrukt, verspreide

stukken in verschillende oudere en hedend. bloemlezingen. Van Vloten gaf als no. 83 en 84 van zijn Klass. Lett. Pantheon uit: Leven en uitgelezen gedichten, Schiedam 1865.

(Volksalm. voor Ned. Kath. 1853-'56)

[Johannes Adrianus Stamkart]

Stamkart (*Johannes Adrianus*), geb. te Antwerpen 11 Maart 1829, stud. van 2 Oct. 1847 te Amst. in de letteren, daarna te Leiden en prom. in die faculteit te Utrecht, 16 Sept. 1858; was privaatonderwijzer te Amst., waar hij overl. 8 Aug. 1887.

Hij schreef: De tachtigjarige oorlog met Spanje 1568-1648, 4 dln., Amst. 1865-'66; Nationale gedenkzuil. Het leven en de regeering van Willem I, Willem II en Willem III, 2 dln., Amst. 1874, bewerkte eene Grieksche spraakkunst met opst., gaf wisk. leerboeken, Hebreeuwsche themata en vertalingen van Buffon en Wachenhusen.

[Jan Stappaert]

Stappaert (*Jan*), geb. 15 Nov. 1833 te Gent, waar hij thans nog woonachtig en behanger is.

Hij onderscheidde zich in wedstrijden van tooneelkunde en schreef een achttal tooneelwerken, van welke slechts het licht zagen: De eerste Dag van 't Jaer, blyspel in één bedryf, Gent 1860; Waterloo, tooneelspel met zang in één bedryf, muziek van J. van Haute, Gent 1866; De bevallige Strijkster, blijspel met zang in één bedrijf, Gent 1877; Joris het Soldatenkind van 't jaar 30, tooneelspel met zang in één bedrijf, Gent 1878; Ricus de Laureaat, blijspel met zang in twee bedrijven, Gent 1881; Pius de Laureaat, boertige alleenspraak, Gent 1881; Willem de Schoenlapper, of de gewaande Vorst, blijspel in drie bedrijven, Gent 1881; Schuld en Berouw, tooneelspel in drie bedrijven, Gent 1881.

[Mr. Antony Winand Christiaan Staring]

Staring (*Mr. Antony Winand Christiaan*), zoon van den equipagemeester Damiaan Hugo, die sedert 1773 jarenlang aan de Kaap aanwezig was, werd geb. 24 Januari 1767 te Gendringen, waar zijn oom Jac. Gerardus pred. was; bij diens beroeping te Gouderak volgde hij hem, kwam alzoo op de Lat. school van Gouda; van daar bezocht hij de hoogeschool te Harderwijk, prom. er na een 4-jarig verblijf in 1786, ging daarna te Göttingen de landhuishoudkunde beoefenen; thuisgekeerd betrok hij het oude landgoed De Wildenborch, thans tot de gem. Vorden behoorende, verbeterde dit in agronomischen zin en bracht daar eene halve eeuw door, toegewijd aan zijn talrijk huisgezin, zijne grondbezittingen, de openbare belangen inzonderheid van akkerbouw en landontginningen, en niet het minst aan de Ned. letteren. Hij overl. ald. 18 Aug. 1840. Zijn zwager prof. Lulofs heeft van hem een afz. levensbericht met uitvoerigen titel gegeven, Arnh. 1843.

Zijne werken zijn: Mijn eerste proeve in poezy, Hard. 1786; Dichtoefening, Zutf. 1791; Gedichten, 2 dln., Zutf. 1820; Nieuwe gedichten, 's-Hage 1827; Winterloof, Amst. 1832. In proza schreef hij Schetsen, Zutf. 1816 en Kleine verhalen, Arnh. 1837. Na zijne gedichten aan eene hem eigene herziening onderworpen te hebben,

gaf hij die uit als ‘ter 2e uitgave bijeenverzameld, 4 dln., ald. 1837; onder toezicht van prof. Beets met eene inl. uitgegeven in 4 dln., Haarl. 1862, volksuitgave, Zutfen 1869. In de Nieuwe verh. van de Mij. der Nederl. Lett., dl. III, gaf hij een: Berigt nopens een Zutphensch hs. van J. van Maerlant, De Verkeerde Martijn, Leid. 1835.

[Winand Carel Hugo Staring]

Staring (*Winand Carel Hugo*), zoon van den voorg., werd op den Wildenborch geb. 5 October 1808, stud. en prom. te Leiden, was van 1834-'45 administrateur van een landgoed in het Zutfensche, griffier bij het vredegerecht te Vorden, toen van het kantongerecht te Lochem, oprichter en secr. van de Geld. Mij. van landbouw tot 1852. Van 1852-'63 woonde hij te Haarlem tot vervaardiging der Geologische Kaart, tegelijk legde hij op het Paviljoen het Museum voor geologie aan, dat nu te Leiden is. Bij de invoering van het Middelb. Ond., 1863, werd hij inspecteur, doch was meest daarin werkzaam voor het onderwijs in den landbouw, en zulks tot 1873. Hij overleed op De Boekhorst nabij Klein Dochteren, 4 Juni 1877.

Zijne geschr., die tot de kennis onzer taal en gesch. bijgedragen hebben - onverminderd de waarde der overige werken en periodieken - zijn voornamelijk: Handboek voor verdrinkenden, de Berkelnooden, Dev. 1842; Proef eener Nederlandsche kunstspraak (terminologie) voor de aardkunde of geologie, Dev. 1844; De aardkunde en landbouw van Nederland, Zwolle 1846; De aardkunde van Salland en het land van Vollenhoven, Zwolle 1846; De aardkunde van Twenthe, Zwolle 1846; Over de oprigting eener Nederl. hoogeschool van den landbouw, Arnh. 1847; De bodem van Nederland. De zamenstelling en het ontstaan der gronden in Ned. ten behoeve van het algemeen beschreven, Haarlem, 2 dln., 1855-'60; Voormaals en en thans. Opstellen over Neêrlands grondgesteldheid, Haarl. 1858.

[Jan Janszoon Starter]

Starter (*Jan Janszoon*) werd geb. te Londen in 1594, doch waarschijnlijk opgevoed in Holland en gevormd in de Rede-

rijkerskamer In liefde bloeiende; hij vestigde zich in 1614 als boekverkooper te Leeuwarden. Intusschen had hij eenige zijner verzen doen drukken en een Rederijkerskamer opgericht, die tengevolge van een besluit der Dortsche synode tegen het comediespel werd verboden; hij verliet Leeuwarden en vestigde zich te Franeker. Hier liet hij zich als student inschrijven en vormde het plan om al zijn verstrooide liederen en zangen te verzamelen en uit te geven. Daar men echter te Franeker daarvoor noch muzieknoten noch gegraveerde platen had, vertrok hij naar Amsterdam om zijn werk daar ter perse te leggen; werd er door winterweer opgehouden en bij een contract van 25 Aug. 1622, (Oud-Holland, III, 54), van een letterkundig bestaan verzekerd, was werkelijk eenigen tijd voor de pers - zelfs voor den courantier Broer Jansz. - werkzaam, doch was reeds in April 1625 ‘Historyschrijver van graaf Ernst van Mansfelt’, en verdwijnt daarna uit het oog.

Hij gaf in 't licht: Blyeindich-Truyrspel van Timbre de Cardone ende Fenicie van Messine, met een vermaecklijck sotte-clucht van een Advocaet ende een Boer op 't plat Friesch, Leeuw. 1618; Daraïde (trspl.), Eerst vertoond op de Leeuwarder Kamer: ‘Och mocht het rijzen!’ den 21 September 1618. Ende daerna hervat 't Amsterdam op de eerste Nederd. Acad. den 25 Februarie 1621, Amst. 1621, 4e dr., 1640; Lykklaght over den in alle deughden uytmuntenden Heere Wilhelm Ludwich Grave tot Nassau enz., die den loop zijns levens begon A^{o}. 1560, den 13 Marty, tot Siegen; denselven salich volende A^{o}. 1620 den 31 May tot Levwarden ende op den 13 July in de Jacopijnen Kercke bij zijne Huisvrou Anna van Oraengien met grooten eere en statie begraven wierd. Den Naecomelinghen tot een ghedachtenisse syner deughden en daden A^{o}. 1620; Friesche Lust-hof, beplant met verscheyde stichtelyke Minne-Liedekens. Gedichten, ende Boertige kluchten. Met schoone kopere Figueren vercierd, ende by alle onbekende wyzen, de Noten ofte Musycke gevoeght, door Mr. Jaques Vredeman, Muzyck Mr. der stadt Leeuwarden, Amst. 1621; Steeck-Boeckjes ofte het vermaak der jeugdelijker herten, om daardoor te weeten, des herten secreeten. Nog is hier agter gevoegt het Plakaat van Marcolphus, enz. 1624, herdr., 1787. In onzen tijd werd de belangstelling in den guitigen dichter verlevendigd door twee werken: Bloemlezing uit den Frieschen lusthof en andere gedichten, door W. Eekhoff, Leeuw. 1862, en 't Friesche lusthof, beplant met verscheyden stichtelycke minneliedekens, gedichten en boertige kluchten, door J. van Vloten, Utr. 1864; doch eene complete uitgave, onder bekwame leiding en door vertrouwde handen, te Haarlem ondernomen, vond geen genoegzame ondersteuning.

[Hendrik Ignatius Philips de Stassart]

Stassart (*Hendrik Ignatius Philips de*), geb. te Gent in 1640, was Jezuïet, en overleed in zijne geboortestad in Juli 1691.

Hij schreef verscheidene godvruchtige werken, waaronder: Bemerkingen over het heilig Sacrifice der Misse, dat herhaaldelijk gedrukt is, het laatst te Brussel in 1777.

[Gabriel Leonard van Oosten van Staveren]

Staveren (*Gabriel Leonard van Oosten van*), geb. te Brielle 22 November 1810, werd 23 Juni 1828 te Leiden stud. in de letteren, en begaf zich na er den graad van

cand. in die faculteit verworven te hebben, naar Utrecht; beoefende aldaar de theologie sedert 5 Aug. 1831. Hij werd predikant bij de Herv. gemeente te Drempt bij Doesburg, doch was dit slechts twee weken, toen hij op deze standplaats 26 October 1836 overleed.

Hij schreef: Gedichten, Utr. 1833; Het beleg van Haarlem in 1572-'73. Dichterlijke tafereelen, Utr. 1834; Th. Campbell, de Hoop. Dichtstuk, vrij gevolgd naar het Eng., Nijm. 1837. Vert. De laatste der Mohicanen, van Cooper en Lord Nigel, van Sir Walter Scott. Nog verscheen een: Zestal nagelaten leerredenen, Haarl. 1837. Na zijn overlijden hield zijn naburige ambtgenoot:

(A. Radijs, Tweetal leerr., Doesb. 1837.)

[Jan August Stecher]

Stecher (*Jan August*), 11 Oct. 1820 geb. te Gent, waar hij in de wijsbegeerte en letteren studeerde en op 12 Oct. 1841 in dit vak promoveerde. Een jaar daarna trad hij in zijne geboortestad op als leeraar in verschillende vakken van het onderwijs, eerst aan het Atheneum en vervolgens aan de Hoogeschool, welke hij in 1845 slechts eenige maanden verliet om te Parijs zijne taalkennis nog uit te breiden. In 1850 ging hij van Gent naar Luik, waar hij thans nog professor is aan de Hoogeschool. Stecher hield in de voornaamste steden van zijn land Fransche voordrachten, en bracht aldus dikwijls hulde aan onze taal en hare letterkunde.

Als Nederlandsch schrijver is hij bekend onder het pseudoniem Lieven Everwijn, door zijne werkjes: Korte levensschets van Jacob van Artevelde (1295-1345) voor het volk geschreven, Gent; De eerste Fransche revolutie, Gent 1849; Onpartijdige volkshistorie der belgische Grondwet, Gent 1851; De Patriottentijd, (in de Broedermin, 1849); Iets over Don Quijote (in den Rederyker van Antw. 1853); Studie op Lessing (in het Leesmuseum van Gent). Zijne Fransche werken van belang voor onze taal zijn: Histoire de Mou-

vement Flamand (in La Flandre libérale 1847); Renaissance flamande (in het Revue Trimestrielle d. IX); Flamands et Wallons, Luik 1859; Histoire de la litterature néerlandaise en Belgique, Liége 1887; Vondel et la Belgique, Bruxelles 1887.

[Albertus Steenbergen]

Steenbergen (*Albertus*), geb. te Hoogeveen 26 Mei 1814, was vroeger kunstschilder, en sedert 1857 gemeenteontvanger in zijne geboorteplaats.

Hij schreef onder het psd. P.J. Petersen: Het fatsoen, blsp., 's-Hage 1853; Hardenbroeck en omstreken, schetsen en typen, in het tijdschrift Europa, 1864. Onder zijn eigen naam: Goethe's Faust vertaald, Deventer 1868, 2e druk 1870. In de Vaderlandsche Letteroefeningen: De volksbeweging te Hoogeveen in 1813; Fragmenten uit de nagelaten papieren van een oudambtenaar, Johannes Luyben, een blik op zijn leven, tijd en werken, enz.

[Petrus Johannes van Steenbergen]

Steenbergen (*Petrus Johannes van*), geb. te Dordrecht, 16 Juni 1744, werd in 1765 notaris, oefende daarbij een vrij groot aantal administratieve betrekkingen uit, legde zijn notariaat in 1818 neder en overleed 2 Maart 1833.

Schr. in zijn jeugd Latijnsche gedichten, en gaf een overzetting in dichtmaat van Dorat's Pétréide, als: Peter de Groote, trsp., Dordr. 1772, en Beverlei. Burger trsp., naar B.J. Saurin, Dordr. 1377 (1777), 2e dr., ald. 1778.

[Jacob Jacobsz. Steendam]

Steendam (*Jacob Jacobsz.*), in 1615 te Kniphausen geb., kwam reeds vroeg in dienst der W.I.C., zoodat hij in 1634 bij deze Mij. 15 dienstjaren telde als ziekentrooster of in dergel. betrekking. Aan de inschrijving van zijn ondertrouw te Amst., 12 Nov. 1649, ontleent men de kennis der plaats en van het jaar zijner geboorte. Hij vertrok met zijn jonge vrouw Sara Abrahams Roschou naar Nieuw-Nederland, kocht zich daar land en een huis te Nieuw-Amsterdam, verwierf zich daar zekeren roem als de oudste dichter in de volkplanting, en keerde naar Amst. terug. In 1665 voer hij naar O.-Indië, bezocht daar verschillende deelen dier gewesten, werd met zijne vrouw in 1667 aangesteld als binnenvader en moeder te Batavia, waar hij overl. in 1673. Zijne zinspreuk luidde: Noch vaster.

In 1636 komt hij reeds als dichter voor, gaf het volgende jaar een rijm uit op de verovering van Breda, schreef meer gelegenheidsverzen, vond zijn letterk. verkeer in den kring van Jan Soet (of Zoet) en de bezoekers van diens Soeten Inval, zie blz. 739, en gaf voor zijn vertrek naar Amerika zijn eersten bundel uit: De Distelvink. Eerste deel: Minnesang, behelsende eerlyke minne-sinne-beelden vaersen en liedekens. Tweede deel: Zegensang, Stichtelyke lof-dichten, zegen-sangen, enz. Darde deel: Hemel-sang, Aartige bedenckelyke - vaarsen en liedekens, Amst. 1649 en '50. Voorts enkele stukken en verzamelingen opgenomen of afz. verspreid. De toegenomene beoefening der geschiedenis van New-York in zijnen oorsprong als Nederl. kolonie vestigde de aandacht op hem, zoodat in onderstaand werkje afgedrukt werden: Klacht van Nieuw-Amsterdam in Nieuw-Nederlandt, tot haar Moeder. Van haar begin,

wasdom en tegenwoordigen stand, Amst. 1659; en 't Lof van Nuw-Nederland, daarin, kort, en grondige werd angewesen d'uytmuntende hoedanigheden, die het heeft in de suyverheyt des luchts, vruchtbaarheyt des aardryks, voort-teling des vees, overvloed des wilds, en visschen: met de wel-gelegenheyt tot schipvaard, en koophandel, Amst. 1661.

(H.C. Murphy, Jb. Steendam, The Hague, 1861.)

[Bruno van den Steene]

Steene (*Bruno van den*), te Oost-Eekloo geb. 30 Sept. 1812, studeerde in het kleine Seminarie te Sint-Nicolaas, en na zijne theologische studiën te Gent te hebben volbracht, werd hij priester. Vervolgens werd hij afgevaardigd naar het kleine Seminarie van Roldue, om er de inrichting eener Normaalschool na te gaan, en was in 1839 een der stichters van de kosten normaalschool St. Jozef te Sint-Nicolaas, waarvan hij later bestuurder was. Onderwijl werd hij ook schoolopziener en in 1870 titulair kanunnik en bestuurder der Josephienen te Gent.

Hij maakte verscheidene schoolwerkjes, een Handboek voor Onderwijzers, en acht Leesboeken ten gebruike van Roomsch-Katholieke scholen, waaronder: Verhalen uit de natuerlyke geschiedenis, 1851; Verhalen uit de heilige geschiedenis; Verhalen uit de Kerkelyke geschiedenis en Verhalen uit de Geschiedenis van Belgie, voorgegaen van een zeer kort begryp der algemeene geschiedenis. Al die werken kwamen te Sint-Nicolaas van de pers.

[Steengracht]

Steengracht. Volgens de overleveringen in het Zierikzeesche geslacht De Jonge is de familie Steengracht daarvan een jongere tak, en ontleende haar naam aan de steenen gracht te Zierikzee, waaraan hare brouwerij gelegen was. Langs den weg der acad. opleiding kwamen zij tot ambten en gezag, winstgevende bedieningen en rijke huwelijken. In de 17e eeuw, waarin zij naamhaft werden en in de 18de, waarin zij in volle werkzaamheid waren

ten dienste van Stad en Staat, telden zij een aantal beoefenaars van wetenschappen en letteren, bijzonder van de theologie en daarvoor noodige talen, niet minder van de gewijde dichtkunst, die in de voorg. eeuw onder hunne standgenooten zeer vlijtig en ernstig beoefend werd. Het veelvuldig voorkomen van den voornaam Johan en de overeenkomst hunner betrekkingen maakt noodig, dat de licht te verwarren familieleden uit elkander gehouden worden. **Mr. Johan Steengracht Johansz.** (1632 -1705) volgde zijn vader op als secr. der Admiraliteit van Zeeland, gaf een aantal geschr. uit van exegetischen en vooral van polemischen inhoud. Zijn zoon **Adriaan,** geb. 1665, die te Franeker ook het Hebreeuwsch aangeleerd had, en weder zijn opvolger werd, gaf aan zijne letteroefeningen eene gelijke richting en overl. in 1719; hij liet drie zonen na, waarvan de oudste is:

[Mr. Johan Steengracht]

Steengracht (*Mr. Johan*), geb. te Middelburg in 1692; hij begon zijne acad. studiën te Leiden, 1 Oct. 1709, was eerste pensionaris van zijne geboortestad Middelburg en bewindhebber der Oost-Indische Compagnie, en overl. in 1743.

Hij beoefende de poëzie en gaf met P. Boddaert en P. de la Rue in het licht: Dichtlievende Tijdkortingen bestaande in gedichten van verscheidene stoffen, Leid. 1717, herdrukt in 2 dln., 1728.

[Johannes Steenmeijer]

Steenmeijer (*Johannes*), geb. te Amsterdam, 28 Maart 1791, werd in 1813 predikant te Leimuiden, in 1816 te Nieuw-Loosdrecht, in 1818 te Elburg, en in 1828 te Arnhem, waar hij overleed 19 Juli 1864.

Behalve zijn theologische werken gaf hij in 't licht: Brieven aan Bartholo over de welsprekendheid in het algemeen en de kanselwelsprekendheid in het bijzonder, 2e dr., Arnh. 1858, (eerst in de Godgeleerde Bijdragen geplaatst); Wilhelm Broes in leven, karakter en werkzaamheden geschetst, Arnh. 1858. Voorts een paar brochures en bijdragen in De Tijdspiegel.

(Hand Mij. Ned. Lett. 1866.)

[Frans Michiel van Steenweghen]

Steenweghen (*Frans Michiel van*), den 12 Juni 1850 geb. te Antwerpen, werd aldaar in April 1877 beëedigd vertaler van Engelsch en Spaansch bij de rechtbank en op 2 Nov. 1877 professor van Engelsche taal in het Atheneum.

Hij schreef: In Spanje, reisschetsen, Lier 1889.

[Douwe Petrus van Steenwijk]

Steenwijk (*Douwe Petrus van*), geb. te Holwerd (Friesland) 25 Januari 1784, was geneesheer, doch had een zonderling zwervend leven, totdat hij als verpleegde werd opgenomen te Ommerschans. Hij overleed te Stad Ommen 16 Maart 1867.

Hij schreef: de Vagebond, 2 dln., Tiel 1847.

[Frans van Steenwijk]

Steenwijk (*Frans van*), geb. te Amst. in 1705, was een vriend van S. Feitama, die hem bij uitersten wil wil *f* 40,000 vermaakte. Daar hij zelf zeer bemiddeld was, kon hij zijn gansche leven aan de beoefening der letteren wijden. Hij overleed 26 April 1788 te Amst. en werd daar begraven als een zeer gegoed, ongehuwd man van 72 jaren.

Schr.: Andronicus, treurspel, gevolgd naar het Fransch van de Campestron, Amst. 1741; Beleasar, treurspel, ald. 1742; Thomas Koelikan of de verovering van het Mogolsche rijk, treurspel, ald. 1745; Gideon in zes zangen, Amst. 1748; Ada Gravin van Holland en Zeeland, treurspel, ald. 1754 en 1765; Beon, Koning van Egypte, treurspel, ald. 1768; Klaudius Civilis, Amst. 1774; Leonidas, treurspel, ald. 1788. De losse Gedichten en andere geschriften van Frans van Steenwijk zijn in 1789 door Uylenbroek uitgegeven.

[Michael Antoon van Steenwijk]

Steenwijk (*Michael Antoon van*), geb. te Haarlem, priester gewijd in 1805, werd in 1815 pastoor te Soetermeer, en in 1836 in de Heintje-Hoeksteeg (kerk van den H. Nicolaas-binnen-de-vesten, thans het Museum van den Katholieken Kring, O.Z. Voorburgwal), te Amst., waar hij overleed 30 Juli 1852.

Behalve een aantal vertalingen, heeft hij nagelaten: Zondagsblad voor Roomsch-Catholijken, Rott. 1826; Onderrichtingen voor het godsdienstig begraven, 's-Hertogenbosch 1830; Verheffing van geest en hart tot God, 's-Grav. 1837.

J.H.H.

[Mr. Jan Steenwinkel]

Steenwinkel (*Mr. Jan*), geb. te Rotterdam, 3 Juni 1754, prom. in de rechten, en woonde tot 1795 ambteloos eerst te Leiden, daarna in Brabant, eindelijk te Harderwijk. Hier werd hij na 1795 lid van de stedelijke regeering tot 1811, toen vrederechter en overl. 29 Mei 1812.

Hij beoefende de Ned. taal- en letterkunde, en gaf in 1784 met J.A. Clignett, zie blz. 160, het eerste deel uit van Maerlant's Spieghel Historiael met taal- en oudheidk. aanteekeningen; in 1785 volgde het tweede deel. Nog verschenen in dit jaar beider Taalkundige Mengelingen onder de zinspreuk Linguae excolendo amore. De omwenteling van 1787 maakte aan de verdere uitgave een einde, en deed hem naar Antwerpen verhuizen. In 't laatst van zijn leven hield hij zich onledig met het samenstellen van een Hist. Biogr. Woordenboek. Zijn overige in 't licht ver-

schenen werken zijn: De Huisleeraar der Nederl. Burgerij, Leid. 1784; De politieke Nalezer van Oude en Nieuwe Stukken, 30 Oct. 1784-10 Maart 1785, 20 No., Leid.; De post voor de boeren, Leid. 1785; De Praatvoar, Leid. 1784. Vele taal- en letterk. hss. zijn in 't bezit van de Mij. der Ned. Letterkunde te Leiden.

[Frans Friederich Christiaan Steinmetz]

Steinmetz (*Frans Friederich Christiaan*), geb. te Meppel 24 April 1827, werd in 1855 ontvanger der belastingen te Heerewaarden, en was zulks te Westervoort (1856), Mander (1857), Ophemert c.a. (1857), Bild c.a. (1861), Aarle-Rixtel c.a. (1861) en Breukelen c.a. (1867).

Afzonderlijk gaf hij uit: Een liefdegift. Losse dichtproeven uitgegeven ten voordeele van Schokland, Kamp. 1852. Overigens zijn zijne gedichten verspreid in jaarboekjes en tijdschriften.

[Johannes Rudolf Steinmetz]

Steinmetz (*Johannes Rudolf*), broeder van den voorg., geb. te Meppel 15 Maart 1829, werd in 1850 2e Luit. der inf., was van 1859-'63 leeraar in Ned. taal- en letterk. en Gesch. aan de K.M.A., werd 29 Mei 1883 luit.-kolonel bij den Prov. staf in Den Haag, en woont thans te Nijmegen.

Hij schreef: Aandoeningen en gedachten, Nijm. 1852; Zangen en liederen. Poëzy der liefde, Nijm. 1852; Manfred, een dram. gedicht naar Lord Byron, Amst. 1857; bijdr. in De Milit. Spectator en eenige gedichten in het Jaarboekje der Kon. Mil. Academie voor 1861 getiteld: Zegelied van van Roncevaux, Zangers droefheid en verrukking, en Davids klaagzang voor de gesneuvelden van Gilbóa. Voor de Mij. der Ned. Lett. bewerkte hij het Levensbericht van zijn' vriend en medelid Mr. S.J.E. Rau, Leiden, 1888.

[Anna Christina Steinmetz]

Steinmetz (*Anna Christina*), geb. in de gem. Den Helder, 21 Dec. 1856, dochter van den voorg., werd opgeleid voor het onderwijs, legde daarvoor verschillende examens af, beoefende tevens de Ned. letteren, en overl. in Den Haag, 3 Febr. 1882.

Schr. onder het psd. Anna van Hage: Fantazy en waarheid, Amst. 1881; Esther Burgers. Een roman, ald. 1882.

[Arnoldus Wilhelmus Stellwagen]

Stellwagen (*Arnoldus Wilhelmus*), geb. 19 Aug. 1844 in de gem. Norg (Dr.), werd aan de kweekschool van Dr. Nassau te Assen opgeleid, legde in 1862 zijn eerste examen af, verwierf allengs de akten van bevoegdheid voor het Lager, en werd daarop leeraar bij het Middelbaar Onderwijs, was bij het eerste op verschillende plaatsen werkzaam, werd daarna leeraar te Zierikzee en is in 1883 benoemd aan het Haagsche gynasium.

Schr. een groot aantal meest zeer belangrijke artikelen over letterk. gesch., taalen aardrijkskunde in verschillende tijdschr., bezorgde de uitgave van Ned. Schrijvers

in het Pantheon, enz., was een der bezorgers van de werken, door zijn leermeester Nassau, zie blz. 540, nagelaten, gaf bloemlezingen in proza en poëzij onzer Schrijvers, en is de samensteller van menig veel gebruikt leerboek voor beoefenaars der Ned. taal. Tot zijne meest bekende afz. geschr. behooren: De methode bij het aardrijksk. onderwijs, 's-Grav. 1875; De levende taal, Gron. 1882; Verleden en heden. Woordverklaringen, 's-Grav. 1883.

[Johan Wilhelmus Stephanik]

Stephanik (*Johan Wilhelmus*), geb. den 7en Maart 1860 te Amst., is lid der firma Stephanik en Hageman, handelaren in Russische en Amerikaansche pelterijen aldaar. Na door groote moeite en aanzienlijke opofferingen eene uitgebreide verzameling van oude en hedendaagsche Nederl. munten bijeengebracht te hebben, deed hij deze ter algemeene leering plaatsen in de zgn. bibliotheek van het Rijksmuseum te Amst., en beschreef die onder den titel: Geschiedk. catalogus der verzameling munten van Nederland, bezittingen en koloniën, in bruikleen afgestaan aan het Rijksmuseum, 's-Grav. Landsdrukkerij, 1889; verspreide art. over numismatische onderwerpen in Ned. Spectator; Revue belge de numismatique en in Dagbladen.

[Berend Hendrik Steringa Kuyper]

Steringa Kuyper (*Berend Hendrik*), geb. 15 Juni 1787 te Groningen, was sinds 19 Mei 1811 predikant bij de Herv. gem. te Roden, in Drente, en werd den 25 Sept. 1825 beroepen naar Winschoten, waar hij 31 Maart 1860 overleed. Tijdens zijn verblijf te Roden legde hij het schoolonderwijzers-examen voor den eersten rang af, 12 Oct. 1825.

Hij schreef anoniem: Gedenkboek uit het leven van een dorpspredikant, Winsch. 1840.

[Gerard David Steringa Kuyper]

Steringa Kuyper (*Gerard David*), zoon van den voorg., geb. 5 Maart 1816 te Roden, stud. te Groningen in de godgeleerdheid en werd in 1840 proponent. Eerst was hij red. van De Honigbij en Het Penning-magazijn, waarin hij veel stukken schreef; in 1843 werd hij hulpprediker te Opijnen, nam de redactie op zich van het Christelijk Album, hielp in 1847 De Fakkel oprichten en gaf te Bommel een prachtjaarboekje uit, Vergeet-me-niet getiteld. In 1848 werd hij pred. te Someren en in 1852 te IJselstein; toonde veel belangstelling in het opvoedingsgesticht voor verwaarloosden te Montfoort en redigeerde het orgaan dier instelling. Hij overl. te IJselstein 20 Maart 1855.

Behalve eenige preeken gaf hij uit: Agnes, een berijmd verhaal, Winsch. 1836; Lentebladen, woorden des geloofs en der liefde, den jongeling toegesproken in de heiligste dagen zijns levens, Gouda 1851; Het gewichtigste levensuur, raadgevingen en lessen aan jonge meisjes, Gouda 1851. Verder ged. in de Rietscheutgalmen, en stukken in proza en poëzie in den Gron. Studentenalmanak, en in het tijdschr. Gelderland, psd. Justus Gozewinus van der Plas; een ander psd. was J. van den Dijk.

[Augustus Elink Sterk Jr.]

Sterk Jr. (*Augustus Elink*), wiens vader, zoon van den gelijkn. Lutherschen pred. te Beverwijk den moederlijken naam reeds had aangenomen, werd geb. te Amsterdam, 10 Maart 1796. Hij doorliep de administratieve rangen in het ministerie van Financiën, eindigde als hoofdambtenaar en lid der staten van Zuid-Holland en overl. in Den Haag, 31 Mei 1875.

Schr. sedert 1829 eene menigte brochures over onderwerpen, het dept. zijner werkzaamheid betreffende en daarbij enkele, die meer tot de letteren in ruimeren zin behooren; meermalen is hij als auteur met zijn hierna volgenden broeder verwisseld, zelfs met L. Hoogeveen Sterck, die reeds orthographisch niet tot zijn geslacht behoort en geruimen tijd als Zuidnederlandsch schrijver werkzaam was. Die kleine geschr. zijn: Oud en Nieuw, Nasporingen en opmerkingen ter zake van heemraadschappen en wat daartoe betrekking heeft, Utr. 1849; Hulde aan de naged. van J.C.J. van Speyk, 1831; Tochtje van Schaffhausen naar Wurtemberg, 1834; over Nancy naar Parijs, 1836; Levensbericht van J.L. van Hees van Berkel (Hand. Mij. Ned. Lett., 1855) en in de werken van het Prov. Utrechtsch Gen.: Chronol. register op het vervolg van het Groot Charterboek van Van Mieris, aanwezig op het Rijks archief, Utr. 1859.

[Jacob Willem Elink Sterk]

Sterk (*Jacob Willem Elink*), broeder van den voorg., geb. te Amsterdam 7 Maart 1806, ontving door verhuizing naar Den Haag zijne opleiding voor de hoogeschool van den rector Kappeyne, werd stud. te Leiden, 11 Sept. 1824, en reeds in 1828 prom. hij in de letteren, werd in 1829 praeceptor der Latijnsche school te Middelburg, sloeg een beroep als prof. in Kaapstad af, doch nam in 1833 het rectoraat te Gorinchem aan, dat hij in 1843 verwisselde met dat te Arnhem, waar hij overl. 20 Dec. 1844.

Behalve zijne Lat. werken, schreef hij: Over den schrik en het medelijden in het Grieksche treurspel, te Leiden in 1838 uitgegeven met uitgebreide aanteekeningen; over de Geechiedenis der Bewaarscholen, en een Ontwerp van Wet voor 't Lager Onderwijs. Als beoefenaar der muziek hield hij de: Feestrede bij de viering van het dertienjarig bestaan van het Muziek-genootschap te Gorinchem, den 6 Mei 1841. Voor Letterk. schr. hij: Levensbericht van Mr. Abr. Boxman (zijn zwager, zie blz. 105), Leid. 1856.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1857.)

[Peter Sterlincx]

Sterlincx (*Peter*), geb. te Antwerpen, welke stad hij waarschijnlijk onder het schrikbewind van Alva ontweek, daar hij der hervorming zeer was toegedaan. In

1574 woonde hij te Delft en in ditzelfde en het volgende jaar te Haarlem, waar hij het ambt van Fransch schoolmeester uitoefende. Toen in 1579 de hervormers in Z.-Nederland de overhand hadden, keerden vele ballingen naar hun vaderland terug, en onder dezen moet zich ook onze schrijver bevonden hebben; want in Juli 1581 was hij reeds te Mechelen gehuisvest en wel als schoolmeester door de Wethouders dier stad aangenomen. Nadat Mechelen in Juli 1585 weer in de macht van Spanje was gevallen, wordt er geen spoor meer gevonden van den Protestantschen dichter. Waarschijnlijk is het dat hij andermaal in Noord-Nederland de vrijheid is gaan zoeken voor het uitoefenen van zijnen godsdienst.

Hij was een ijverig rederijker en dichtte onder de zinspreuk: Castijt sonder verwijt. Zie hier zijne werken: Een Corte waerachtighe Beschrijvinghe, van alle Geschiedenissen, Aenslaghen, Stormen, Schermutsingen, ende Schieten voor de vrome Stadt Haerlem in Hollandt gheschiet. Midtsgaders hoe, ende met wat condicien de selve den al ghemeynen Viant Ducque d'Albe overghelevert is, oock hoe hy met den Soldaten, ende Burgheeren ghehandelt heeft, ende dat tot den XII Septembris anno M.D.LXXIII, Delft 1574; Diversche Refereynen ende Liedekens, wt Hollant, ende Zeelant van verscheyden beoefenaers der Consten ghelesen, ende gesonghen inde heerlijcheyt van Heenvliet, Ten versoecke van Peeter Sterlinx den derden September 1580... Antw. en Mech. 1582. In het Geuse Liedboeck, uitgave van Amsterdam, D. II blz. 32, verscheen van hem: Een liedeken van de Moort tot Rotterdam, gheschiet door de Graef van Bossu 1572 den 9 April, en gezongen op de wijze van den 79n psalm. Ook vertaalde hij, naar het Fransch van Jean de Lery, een werk getiteld: Een ghedencweerdighe historie van de Stadt van Sancerre in Vranckrijck.... Delft 1575.

[Jan Chrysostomus van der Sterre]

Sterre (*Jan Chrysostomus van der*), in 1591 geb. te 's-Hertogenbosch, kwam zeer jong naar Antwerpen, om daar zijne studiën

te doen in het college der Jezuïeten, trad er in de premonstreitzenersabdij van Sint Michiels, waar hij zijne hoogere studiën in de godgeleerdheid voltrok. Hij werd priester gewijd en den 7 Oct. 1629 tot abt der gemelde abdij van Sint Michiels verkozen, in welk ambt hij overl. op 28 Juli 1652.

Hij schreef Latijnsche werken en in het Nederlandsch: Het Leven van den H. Norbertus Stichtvader der Ordre van Praemonstreyt ende Apostel van Antwerpen, in drye boecken beschreven door H. Joann. Chrysostomus van der Sterre, canoniek ende Prior van S. Michiels. 'tAntwerpen by Geeraerdt van Wolschaten naest d'abdye van S. Michiels, 1623.

[Frans Matthias Steurs]

Steurs (*Frans Matthias*), op 9 Juli 1831 geb. te Mechelen, studeerde aan de middelbare school zijner geboortestad, waar hij handelaar was, en overl. op 4 Maart 1885.

Hij deed vele nasporingen in de archieven van Mechelen, en de vruchten daarvan waren de volgende geschiedkundige bijdragen, die uit de Mechelsche Courant werden overgedrukt: Oudheidskundig artikel rakende de militaire broodbakkerij, of het huis de Groote Lepelaar, op de Zoutwerf te Mechelen, 1871; Geschied- en oudheidskundige verhandeling over alle de oude bruggen van Mechelen, 1871-1872; Het ambachtshuis der Vischverkoopers De Zalm genaamd, zijnde het oudste in renaissance gebouwd monument in België, 1872; De autaar van hetzelve ambacht in O.L.V. kerk te Mechelen, bevattende tot hier toe ongekende inlichtingen rakende het vermaard tafereel der mirakuleuze vischvangst, door P.P. Rubens, 1872; Eenige terechtwijzingen aangaande den oorsprong van Mechelen en het eerste sticht van den H. Rumoldus bij deze stad, 1872-1873; Het Ambachtshuis der Metzers te Mechelen, hun altaartafereel der Besnijdenis door Michel Coxie, en ook de marmeren tuin hunner kapel in St. Rumolduskerk, 1873; De Bohemers of Zingaris te Mechelen, van af hunne eerste ververschijning in onze stad, in 1419, tot hun laatste bezoek in 1873, 1873; De glasraam der Lakenmakers in St. Rumolduskerk, 1874; De glasraam verbeeldende de geslachten der doorluchtige Huizen van Burgondië en Oostenrijk in de St. Rumolduskerk, 1874; De Burcht op Neckerspoel, of het oud kasteel der leenheeren van Mechelen, 1874. Afzonderlijk verscheen van hem het boekdeel getiteld: De Toren van Sint-Rombautskerk te Mechelen. Mech. 1876; Eenige aanteekeningen rakende de Mechelsche klokgieters, Mech. 1877; Het Keizershof en het Hof van Margareta van Oostenrijk te Mechelen, Mech. 1879; De Familie Keldermans alias van Mansdale te Mechelen, Antw. 1884.

[Andries Steven]

Steven (*Andries*), was, omstreeks het begin der XVIIIe eeuw, schoolmeester te Kassel en zond in het licht, eerst zonder jaartal: Nieuwen Nederlandschen Voorschriftboek, bijgevoegt eenige korte verhandelingen op de verbastering der Nederduytsche Tael, door A.S. Schoolmeester van Cassel, Tielt 1793, in welk werk verscheidene gedichten van hem voorkomen.

[Dominicus van Stevens]

Stevens (*Dominicus van*), wiens doopnaam Guilielmus was, werd te Lier geb. 16 April 1772. Op 21 Juni 1793 werd hij in zijne geboortestad gekleed als predikheer, doch hij overleed reed 30 Maart 1797.

De Liersche Rhetorica-kamer De Ongeleerden speelde 2 Febr. 1805 zijn Sodoma en Gomorrha, treurspel in dry deelen, dat door J.F. Willems wordt beschouwd als een der beste voortbrengselen onzer toenmalige tooneelliteratuur.

[Laurens Steversloot]

Steversloot (*Laurens*), geb. in 1672, was pred. te Altona, bij Hamburg, kwam in 1713 te Gouda en in 1716 te Leiden, waar hij overl. in 1736. Hij was een ‘hoffelycken Preeker’ en stond daarom bloot aan de aanvallen der voorstanders van ‘de tweede stadhouderlooze regeering’, en in het taalkundige aan die van Petrus Poeraat, zie blz. 616.

In proza en dichtmaat gaf hij onder zijne theol. werken, de volgende uit, die tot de politiek en letterk. mogen gerekend worden: Onsterfelyke helden op den zeegewagen van hun geloof, 2 dln, Leid. 1720; Mengelstoffen, ald. 1728; Jona de Profeet op Rym, ald. 1731, terwijl tot de curiosa in het vak van predikatiën op rijm behoort zijne kerkelijke feestrede op den vrede van Rijswijk: Jerusalem en Sion ofte danckdag over de vreede, in digt, over Ps. 147: 13 en 14, Uytr. 1697.

[Simon Stevin]

Stevin (*Simon*), ten jare 1548 te Brugge geb., was eenigen tijd boekhouder te Antwerpen en werd later beambte in het bestuur van het geldwezen van het Brugsche Vrije. Na 1571 bezocht hij Pruisen, Polen, Zweden, Noorwegen en Noord-Nederland. Van 1581 bewoonde hij Leiden en nadat hij in 1582 zijn eerste werk had uitgegeven, werd hij aldaar op 16 Febr. 1583 leerling der Hoogeschool. Door zijn uitstekend talent en zijne vernuftige ontdekkingen verwierf hij eene Europische befaamheid, terwijl hij leeraar in de wiskunde en superintendent der finantiën van Prins Maurits van Nassau werd. Hij overl. ten jare 1620.

Zijne werken in Nederlandsche taal zijn:

Tafelen van interest, midtgaders de constructie der selver, ghecalculeert door Simon Stevin, Brugghelinck, Antw. 1582; Dialectike ofte Bewijsconst, Leerende van allen saecken recht ende constelick oirdeelen; oock openende den wech tot de alderdiepste verborghentheden der Natueren, Beschreven in 't Neerduytsch door Simon Stevin van Brugghe, Leiden 1885; De Thiende Leerende door onghehoorde lichticheyt allen rekeningen onder den Menschen noodich vallende, afveerdighe door heele ghetalen sonder ghebrokenen. Beschreven door Simon Stevin van Brugghe, Leiden 1585; Vita Politica. Het Burgherlick leven anno 1590. Beschreven deur Symon Stevin. Ende nu alle Menschen, van hogen ende legen state, in desen beroerlicken tijdt seer nuttelick ghelesen, Delft 1611; De Sterctenbouwing, Beschreven door Simon Stevin van Brugghe, Leiden 1594; De Havenvinding, Leiden 1599; Wisconstige gedachtenissen, Inhoudende tghene daer hem in gheoefent heeft den Doorluchtichsten Hoochgheboren Vorst ende Heere Maurits Prince van Orangiën, Beschreven deur Simon Stevin van Brugghe, Leiden 1605; Castrametatio, Dat is Legermeting, Rotterdam 1617; Materiae Politicae. Burgherlicke stoffen. Vervanghende Gedachtenissen der oeffeninghen des Doorluchtichsten Prince Maurits van Orangie. Beschreven deur Simon Stevin van Brugge, superintendent van zijne finance enz. En uijt syn naegelate Hantschriften by een gestelt door sijn Soon Hendrick Stevin, Heere van Alphen, van Schrevelsrecht, enz., Leiden 1649.

[Hendrik Stevin]

Stevin (*Hendrik*), zoon van den voorg., ten jare 1614 geb., werd den 14 Febr. 1639 leerling der Hoogeschool van Leiden en klom op tot den rang van ingenieur in het statenleger, terwijl hij den titel voerde van Heer van Alphen, van Schrevelsrecht, enz., (Z.-Holland).

Behalve het bovengemeld werk zijns beroemden vaders, gaf hij nog als zijne eigene werken uit: Wisconstich Filosofisch Bedryf van Hendric Stevin, Heer van Alphen, van Schrevelsrecht, enz., Begrepen in veertien boeken, Leiden 1667-'68; Goude Keten, Amsterdam 1726.

[Judocus Johannes Steyaert]

Steyaert (*Judocus Johannes*), geb. 26 April 1799 te Gent, waar hij 19 April 1858 overleed. Eerst wijdde hij zich aan de schilderkunst, om later (1821) zich op het onderwijs toe te leggen. Hij werd in 1828 hoofdonderwijzer aan de gemeenteschool in 't Prindershof.

Hij schreef: Over het lager onderwys in België en een woord over een werk getiteld: Essai sur l'instruction primaire, par C. van Nerum, Gent 1838; Beschryving der stad Gent, of geschiedkundig overzigt van die stad en hare bewooners, de merkwaerdige gebouwen, gestichten en maetschappyen, de beroemde Gentenaren, enz. met platen, Gent 1838; Verhandeling over de noodzakelykheid van eene wet op het onderwys in België, beschouwd als het geschikste middel ter bevordering van de zedelykheid en welvaert der geheele natie, Gent 1840; Levensschets van den heer Joseph van Crombrugghe, in zyn leven burgemeester der stad Gent, Gent 1844 (bekroond); Hugo van Somergem, 1844; Liederick de Buck, eerste forestier van Vlaenderen, historisch drama in 5 bedryven, Gent 1846; Beknopte Geschiedenis van Gent of verkorte

historische beschouwing van die stad, Gent 1847; Geschiedkundig onderzoek of proef van medewerking ter herstelling van de oude en echte namen der straten, openbare plaetsen, enz. der stad Gent, voor zoo verre zy kunnen worden afgeleid van de grondgesteldheid der streek, alwaer die streken enz. gelegen zyn; gevolgd van eene alphabetische naamlyst van al de straten enz., met de beknopte opgave waerom zy zoo genoemd worden: immers in zoo verre die verklaring mogelyk is, Gent; Ongeval van Lieven Pien, Gent 1848; Beknopte verhandeling over de byzonderste nyverheidstakken in Vlaenderen, Gent 1853; Een speelreisje in België, behelzende schilderachtige en geschiedkundige beschryvingen der landstreken en nationale gedenkstukken, zeden, gebruiken en instellingen, levensschetsen van beroemde Belgen, enz. met platen, Gent 1858.

[Jan Antoon Stichelbaut]

Stichelbaut (*Jan Antoon*), geb. te Gent 1746, waar hij 12 Oct. 1814 overleed. Hij was armmeester zijner geboortestad en schreef de volgende dichtwerken: Heylzaem oogslag op het onbloedig slagtoffer in 12 zangen, door J.A. Stichelbaut, armmeester der stad Gent, Gent 1805; De heilige Maget ende Moeder Gods Maria in het helder daglicht gestelt tot haere verdeeding, in VI Zangen, Na het géne volgd de Geborte, Kruyssing en Veryssenis van den Zone Godts, in stroffen en Stancen, Gent 1810; Offer van Abraham, antwoord op eene prijsvraag door de Rederijkerskamer te Deinze in 1811 opgegeven, en in de werken van deze kamer opgenomen. In handschrift bestaat nog van hem: De Caroliade of heldendaden van keizer Karel V, in twintig zangen.

[Alberik Stichelbaut]

Stichelbaut (*Alberik*), broeder van den voorg., geb. te Gent in 1754, was monnik in de abdij te Drongen en werd bij de sluiting daarvan Pastoor der parochie Meygem (Oost-Vl.), waar hij den geest gaf op 17 Nov. 1837.

Van hem verscheen een dichtwerk onder den titel: Jerusalems herstelling, gedicht in twaelf boeken, Brugge 1811.

[Adriaan Sticke]

Sticke (*Adriaan*), omstreeks 1601 te Deventer geb., behoorde aldaar en te Amst. tot de regeeringsgeslachten en was heer van Breskens en Breskenszand; vertegenwoordigde zijne stad in de admiraliteit ter kamer van Amst., en overl. 1688.

Hij beoefende de dichtkunst, en was bevriend met zijne stadgenooten J. van der Veen en Arn. Moonen, z. artt., schr.: Leevenstrijdt, 's-Grav. 1630, dat herdrukt werd achter: D. Erasmus, De Lof der zotheit in Nederd. dicht overgebracht, Dev. 1689. In de bibl. van Dr. A. van der Willigen, verkocht in Nov. 1875, komt in hs. voor: Gedichten, (1626-1661), een uitvoerige verzameling, door Fred. Muller, onder nr. 2321 van dezen catalogus beschreven.

[Gijsbert Swartendijk Stierling]

Stierling (*Gijsbert Swartendijk*), geb. in 1786 te Woerden, waar zijn vader burgemeester was, studeerde te Leiden in de geneeskunde, en zette zich na zijn promotie te Haarlem neder. In 1813 volgde hij den Russischen prins Narischkin als lijfarts op zijn veldtocht in Nederland en Frankrijk; met dezen vorst op reis zijnde naar Rusland, kreeg hij, door zijn werk over Scheveningen bekend geworden, aanzoek om baddokter te Travemunde te worden, waar hij drie jaren bleef. Daarna vestigde hij zich te Hamburg, waar hij zijne schitterende praktijk in 1835 neêrlegde, ten einde voortaan een reizend leven te leiden. Hij kocht eindelijk het riddergoed Cressin in Mecklenburg-Schwerin, doch vóór hij zich daar kon vestigen overleed hij in 1857 te Hamburg.

Hij schreef: Proeve eener beschouwing van sommige onderwerpen betrekkelijk de ziekte der geleerden van Mr. W. Bilderdijk, 's-Hage, 1809; Brieven aan Sophia over de keuze van een geneesheer, Amst. 1812; Redevoering over de liefde voor het vaderland en dichterlijke uitboezeming tot opwekking van vaderlandsch gevoel, Haarlem 1814. Met A. Moll schreef hij: Het zeebad of overzigt van den oorsprong en de nuttigheid der baden in het algemeen, Dordrecht, 1820. Verder schreef hij nog een werkje over de Cholera, zooals dezelve binnen Hamburg is waargenomen, Haarl. 1831. Te Hamburg schreef hij veel in de Gesundheits-zeitung, en gaf nog gedichten uit.

[Christiaan de Groot Stiffry]

Stiffry (*Christiaan de Groot*), geb. te 's-Hage 1 April 1746, was achtereenvolgens predikant te Mijdrecht, te Zwammerdam en te Maastricht, doch vertrok in 1797, ten gevolge van de veranderde tijdsomstandigheden, naar Schoonhoven. Hij overleed 14 April 1829.

In de Proeve van Poëzy, uitgegeven door het Schiedamsche dichtgenootschap Vlijt volmaakt, komen twee stukjes van hem voor: Uitbreiding van den 150 Psalm en Lijkzangen op Sauls en Jonathans dood.

[Reimond Stijns]

Stijns (*Reimond*), te Mullem, bij Oudeaarde, geb. op 10 Mei 1850, studeerde aan de bisschoppelijke normaalschool van Sint-Nicolaas, was opvolgentlijk onderwijzer te Beveren, Mullem en Sint-Jans-Molenbeek. Sedert 9 Febr. 1884 is hij leeraar van Nederlandsche taal aan het Atheneum te Brussel.

Met zijnen schoonbroeder Isidoor Teirlinck schreef hij onder de namen Teirlinck-Stijns: Bertha van den Schoolmeester, romantische zedenschets, Bruss. 1877; Frans Steen, zedenroman, Bruss. 1878; Gedichten en Novellen, eerste deel, Bladknoppen, Gent 1879; Lina Donders, volksdrama in vijf bedrijven, Bruss. 1879; Baas Colder, Bruss. 1879; Aldenardiana, Novellen uit het Zuiden van Oost-Vlaanderen, Bruss. 1880; Lucia Staps, drama in vier bedrijven, Bruss. 1882; Kruidkunde, Een handboek voor onderwijzers en leerlingen-onderwijzers, Roes. 1882; Bloemenleven, Roes. 1882; Uit het leven van ons volk, een novellenbundel, Roes. 1882; Stella, lyrisch drama, 1883; Beersel bij Brussel, eene monographie, Roes. 1883; Arm Vlaanderen, Roes. 1884; Emanuel Geibel herdacht, een bloementuiltje uit zijne ‘Jugendgedichte’, Roes. 1884. Alleen leverde hij: Schetsen en Verhalen, Brugge 1886; Broodnijd, schetsen en verhalen, Rotterdam 1887; Ruwe Liefde, dorpsverhaal, Gent 1887; De Stekelbaars, Gent 1888; Sprokkelingen, Gent 1889; Verder bijdragen in bladen en tijdschriften.

[Prosper Stijns]

Stijns (*Prosper*), broeder van den voorgaande, den 6 Dec. 1857 geb. te Mullem, ontving zijne opleiding aan de bisschoppelijke normaalschool van Sint-Nicolaas en is thans gemeenteonderwijzer te Sint-Joos-ten-Oode bij Brussel.

Hij leverde bijdragen in de tijdschriften Onze Vlag en de Vlaamsche Kunstbode, en gaf afzonderlijk uit: Typen, Brugge 1884.

[Jacob Stinissen]

Stinissen (*Jacob*), op 2 Mei 1847 geb. te Peer (Limburg), ontving zijn onderwijs aan de Normaalschool van Lier, werd in 1868 onderwijzer te Dudzeele, in 1871 te Zuienkerke en in 1876 bestuurder der betalende scholen van Kortrijk, waar hij in 1880 opziener van het lager onderwijs werd. Sedert 29 Mei 1885 is hij schoolopziener van het lager onderwijs van

het kanton Eekeren, doch hij is te Borgerhout bij Antwerpen gevestigd.

Hij schreef vele bijdragen in bladen en tijdschriften en gaf afzonderlijk uit: Fabelen en andere Kindergedichtjes, Gent 1879; Gedachten over Opvoeding en Onderwijs, vooral met het oog op de lagere school, Gent 1886; Gedichten voor Huis en School, Gent 1886; Verhalen voor groote en kleine Kinderen, Gent 1886-1887. Met Jan Adriaensen leverde hij: Het schoonlezen in de lagere en middelbare scholen, I, II, III, Brussel 1889.

[Johannes Stinstra]

Stinstra (*Johannes*), geb. 10 Aug. 1708 te Harlingen, studeerde te Franeker, aanvaardde in 1733 het doopsgezind leeraarsambt zijner geboortestad, zijne eenige standplaats, waar hij ook overl., 8 Jan. 1790. Wegens zijne vrijzinnigheid kreeg hij veel tegenstanders onder de onverdraagzame godgeleerden; er ontstond een hevige strijd over en tegen hem, die te veel omvang en oorzaken had, om in korte woorden te beschrijven, te meer daar onderstaande monographie volledig over hem is. Schoon door den Stadhouder beschermd, moest hij zich van 1742-'59 van het prediken onthouden, waarna hij in achting en eer volkomen hersteld werd.

Zijne stichtelijke en polemische geschr. worden hier om hun aard niet vermeld; eigenaardig is eene eerste proeve de Leerrede over de sluikerije. Zijne vertalingen der volgende romans van Richardson, Clarissa, 8 dln. Harl. 1752 en Hist. van Karel Grandison, 7 dln., ald. 1766, behooren tot de veelgezochte uitspanningslectuur van dien en nog tamelijk later tijd.

(Dr. Chr. Sepp, Joh. Stinstra en zijn tijd.)

[Adriaan Jozef Stips]

Stips (*Adriaan Jozef*), 26 Maart 1757 geb. te Antwerpen, waar hij 22 Nov. 1834 overleed. Hij was zijdewever van beroep, doch was al vroeg een der voornaamste gelegenheidsdichters zijner stadgenooten.

Zijne eerste vaderlandsche verzen die in druk verschenen, voerden de titels: Gedenk-merk van de deftige wapenstatie tot lof en verwelkoming van Van der Noot en Van Eupen, doende hunne intrede op 27 February 1790, verdeelt in twee zangen, Antwerpen, en: De vryheid ontboeyd door de Brabantsche helden, Antwerpen 1800. Op 16 October 1803 stichtte hij met A. Klincko en J.A. ter Bruggen het Antwerpsch Tael- en Dichtlievend Genootschap onder zinspreuk Tot nut der Jeugd, dat weldra de voornaamste werkkring werd der Zuid-Nederlandsche schrijvers in de moedertaal. In de Almanakken (1815-'22), dier vereeniging schreef hij talrijke proza-stukjes en gedichten, welke met andere werden verzameld door P. Visschers, en uitgegeven onder den titel: Mengeldichten nagelaeten door wylen den heer A.J. Stips, lid van het tael- en dichtlievend genootschap binnen Antwerpen, Leuven 1837. Een afzonderlijk werk zag van hem het licht onder den titel: Oogslag op de Staetsomwenteling, den val van 't Fransch Keyzerryk en den daer op volgenden algemeynen vrede, Antw. 1814.

[Jan Baptist Stips]

Stips (*Jan Baptist*), broeder van den voorgaande, werd ook te Antwerpen geb. 13 April 1770. Eerst was hij insgelijks zijdewever, doch later zag hij af van dit ambacht, want toen hij op 8 Juli 1811 getuige was bij de geboorte van Th. Van Rijswijck, verklaarde hij het ambt van ondermeester te vervullen. Ten jare 1818 werd hij aangesteld als bestierder van het weezengesticht het Maagdenhuis te Antwerpen, dat hij, uit oorzaak van ouderdom, bij den aanvang van het jaar 1834, verliet, om zich te Mechelen te vestigen op het groot begijnenhof, waar hij 26 Maart 1846 overleed.

Hij was insgelijks lid van het taal- en dichtlievend genootschap: Tot nut der Jeugd. In de almanakken van dit gezelschap schreef hij gedichtjes als: Op de woekeraers; Op de Gramschap en 's Werelds ongestadigheid. Verder kent men van hem nog twee werken: - Den Gierigaerd, tooneelspel in een bedryf door J.B. Stips, Lid van het Antwerpsch Genootschap Tot Nut der Jeugd; en - De twee Staetsgevangenen, tooneelspel in een bedryf, beiden gedrukt te Antwerpen.

[Jan Baptist Stockmans]

Stockmans (*Jan Baptist*), den 18 Febr. 1860 te Mortsel, bij Antwerpen, geb., deed zijne studiën in het Sint Jozefsgesticht te Sint-Nicolaas en aan de Muziekschool van Antwerpen, en is sinds 1875 orgelist van de Sint Benedictuskerk zijner geboorteplaats.

Hij gaf uit: Geschiedenis der gemeente Mortsel, met aanhangsels over de dorpen Edegem, Hove, Bouchout, Borsbeek, Contich, Waarloos, Reeth en Aartselaar, oudtijds het graafschap Cantecroy uitmakende, Antw. 1882; Geschiedenis der gemeente Berchem, Antw. 1886; Inventaris van de archieven der gemeente Borgerhout, Antw. 1888.

[Wilhelmus Petrus Stockum]

Stockum (*Wilhelmus Petrus*), geb. te 's-Gravenhage den 22 Januari 1810, in den boekhandel opgeleid, eerst bij S. de Visser en daarna bij P. den Hengst & Zn. te Amsterdam, vestigde hij zich in de Hofstad in Juni 1833 en bracht zijn boekhandel in 1845 over naar het Buitenhof No. 36. Na een 45jarige werkzaamheid,

droeg hij in 1878 zijnen boekhandel aan zijne zonen over.

In 1834 stichtte hij te zijnen huize, met zijne vrienden S.J. van den Bergh, N. Bosboom, W.J. van Zeggelen en A. van Heel het letterkundig Genootschap ‘Oefening kweekt kennis’, dat gedurende meer dan vijftig jaren een bedrijvig deel nam in het Letterkundig leven der Hofstad. De werken des Genootschap in 24 deelen uitgegeven (voor de Leden) bevatten onder vele verdienstelijke gedichten en verhandelingen, ook opstellen van zijne hand. En op het einde zijns levens, als vrucht van zijne bezige rust: 's-Gravenhage in den loop der tijden, 2 dln., 's-Gravenhage, W.P. van Stockum & Zn., 1889.

[Frederik August Stoett]

Stoett (*Frederik August*), geb. te Leeuwarden den 5den Mei 1863, ontving aldaar zijne opleiding tot de acad. studiën aan het Gymnasium en begon die te Leiden in September 1883, waar hij den 15den Juni 1889 in de Nederl. letteren prom. In 1888 werd hij benoemd tot leeraar in de Ned. taal- en letterkunde aan het stedelijk gymn. te Amsterdam.

Behalve zijn doctoraal proefschrift: Proeve eener beknopte Middelnederlandsche Syntaxis, in den handel verschenen onder den titel van: Beknopte middelned. spraakkunst. Syntaxis, 's-Grav. 1889; gaf hij in Augustus 1890 de hierbij behoorende Etymologie; voltooide het door Dr. G. Penon onafgewerkt nagelaten Glossarium op de Bloemlezing uit Mnl. dichters van Eelcoo Verwijs, Zutphen 1890; bezorgde eene nieuwe uitg. van den in het Mndl. geschreven ‘philosooph’ Sidrac, waarvan de inhoud, schoon in 1495 te Leiden, 1496 te Deventer en 1554 te Antwerpen gedrukt, nog niet taalkundig bewerkt was vóór deze editie; schr. bijdragen in Noord en Zuid, Tijdschr. voor Ned. Taal- en Letterk., Nederl. Spectator, Weekblad De Amsterdammer en Het Belfort.

[Wouter Stoelwijck]

Stoelwijck (*Wouter*), als hervormer op 11 Febr. 1538 in hechtenis genomen te Vilvoorde en aldaar op 24 Maart 1541 verbrand.

Van hem verscheen een vlugschrift, dat gedrukt werd onder den titel: Een Trostelijcke vermaninghe ende seer schoon onderwijsinghe van het lijden ende Heerlicheyt der Christenen. Alle die godsalichlijck willen leven in Christo Jesu die moeten vervolghinghen lijden. Gedruckt int Jaer ons Heeren M.D.LVIII.

[Melis Stoke]

Stoke (*Melis*) is de dichter van een Hollandsche rijmkroniek. Van hem weten wij niets dan dat hij te Utrecht geboren en klerk of geestelijke was. Zijn kroniek is vermoedelijk tusschen 1303-1305 geschreven. Van dit werk bestaan de volgende uitgaven: de eerste door Jan van der Does, gedr. te Amsterdam in 1591; de tweede bij H. van Wouw te 's-Hage in 1620; de derde, waarin de vroeger nog niet bekende naam van den schr. vermeld wordt, door Cornelis van Alkemade te Rotterdam in 1699; de vierde door Balthazar Huydecoper te Leiden, 3 dln. in 1772 en eindelijk

die van den oud-hoogl. Dr. W.G. Brill, zie blz. 114, in de werken van het Hist. Gen., 2 dln., Utr. 1886.

[Tilmannus Stokvis]

Stokvis (*Tilmannus*), geb. te 's-Bosch 17 Juni 1829, vroeger leeraar, sinds 1874 president aan het seminarium te Kuilenburg, schreef: De lelie van Quito, 's-Bosch 1860; Lijdens hymnen, ib. 1865; Lofzangen der kerk, ib. 1866; Lofliederen der kerk, ib. 1870.

[Jan Baptist Stommels]

Stommels (*Jan Baptist*), geb. te Lier 14 Dec. 1713, schreef onder de kenspreuk: Ootmoedig zijn baert vrede. Hij was de tooneeldichter der Liersche Rederijkerskamer ‘De Ongeleerden’, welke de volgende werken van hem opvoerde: De verdoolde liefde afgebeeld in Rudolphus en syne besondere vrysters, Nel ende Antena, klucht, vertoond 25 Januari 1761; Het listig nootgeval, opgevoerd in 1761; Bertine ende Gisippys, tragi-comedie, vertoond 19 Februari 1764; De Geboorte en de eerste Jonckheyd van Jesu Christi, treurspel, in rym gesteld door J.B. Stommels, en vertoond 20 Januari 1765; Lausus en Bohemia, tragi-comedie, 22 Februari 1767 opgevoerd; Saul, treurspel, opgevoerd 2 Februari 1769; Absolon, treurspel, vertoond op 14 Jan. 1770; Theodorus en Carolina, klucht, 1786; en Niceas en Nicetus, klucht.

[Dirk Willem Stoopendaal]

Stoopendaal (*Dirk Willem*), tooneelschrijver, schreef: De Comeet, kluchtsp. (naar het Hgd. van A.W. Iffland), Amst.; Het Alliantiefeest op het dorp, kluchtsp. met zang; ald. 1797; De twee briefjes, kluchtsp. (n.h. Hgd. van Anton Wall), ald. 1797; Eduard en Rosalia of de gedwarsboomde Echtvereeniging, treursp., ald. z.j.; De veertig ducaten in duiten veranderd of het gestrafte Bijgeloof, blysp. met zangstukjes, ald. 1800; Dalmanci of de zeldzame ontdekking, treursp. met zang, ald. z.j.

[Joan de Stoppelaar]

Stoppelaar (*Joan de*), dichter, geb. 31 Juli 1757 te Oudenbosch, werd in 1781 predikant te Bunschoten, in 1782 te Schipluiden, in 1786 te Steenbergen, in 1786 te Goes, in 1795 te Gorinchem, waar hij overleed, 3 Febr. 1800. Zijn ambtgenoot A. Mandt gaf zijn nagelaten Gedichten uit, Amst. 1801.

[Mr. Gerardus Nicolaas de Stoppelaar]

Stoppelaar (*Mr. Gerardus Nicolaas de*), geb. 27 Febr. 1825 te Middelburg, studeerde en prom. in 1848 te Leiden, werd in 1852 griffier ter gemeente-secretarie, en in 1856 secretaris zijner geboortestad, waar hij tevens auditeur bij den schuttersraad en voorzitter en secretaris van vele vereenigingen is, wier levenswekkend beginsel hij veelal uitmaakt.

Hij schreef: Eene bladzijde uit Middelburgs geschiedenis 1501; Graaf Philips de Schoone in het schuttershof van den Edelen Handboog, 1853; Verslag van het verhandelde op het XVIIe Nederlandsch landbouwkundig congres gehouden te Middelburg den 17-20 Juni 1862; Kort overzicht der geschiedenis van den Zeeuwschen spoorweg en de daarbij behoorende werken, 1866; vermeerderde uitgave in 1867. Inventaris der archieven van de confrérie van St. Sebastiaan te Middelburg, 1867; De Vlissingsche poort 1639-1866, 1868; Catalogus der tentoonstelling van Zeeuwsche oud- en merkwaardigheden in de provincie Zeeland of elders voorhanden, 1 Aug.-3 Sept. 1870, 2de verm. dr., 1870; Catalogus der oud- en zeldzaamheden, schilderijen, teekeningen en portretten aanwezig in de oudheidskamer ten raadhuize van Middelburg, 1870; Handelingen van het XIIe Nederl. taal- en letterk. congres gehouden te Middelburg 3, 4 en 5 Sept. 1872, 1873; Het Schuttersgilde van den Ed. Handboog, confrérie van St. Sebastiaan te Midd., als hs. gedr. 1889; al zijne geschr. werden te Middelburg uitgegeven. Hij had het voornemen om een Geschiedenis van Middelburg te schrijven en daarvoor reeds jaren lang bouwstoffen verzameld toen in 1868 zijne woning en bibliotheek afbrandden, waardoor zijne uitgebreide en kostbare verzamelingen verloren gingen.

[Mr. Johannes Hermanus de Stoppelaar]

Stoppelaar (*Mr. Johannes Hermanus de*), broeder van den voorg., geb. 29 Nov. 1826 te Middelburg, studeerde in de rechten te Leiden, en promoveerde in 1851; hij was in zijn geboortestad voorzitter der arrondissements-rechtbank en gemeente-archivaris. In 1874 werd hij lid der internationale rechtbank in Egypte en woont thans te Caïro.

Hij schreef: Geschiedkundige aanteekeningen omtrent Frederik Hendrik, zijnen tijd, en de voornaamste krijgsbevelhebbers en staatsmannen, in betrekking tot het beleg van 's-Hertogenbosch, gedurende het jaar 1629, Leiden 1850; Jacob Cats te Middelburg (1603-1623) en zijn huis aldaar, ook in betrekking tot de vroegere en latere bewoners, Midd. 1860; Willem III in Zeeland, Gedenkboek van Z.M.'s verblijf in dat gewest 21-30 Mei 1862, 1863; Het papier in de Nederlanden gedurende de middeleeuwen, inzonderheid in Zeeland, Midd. 1869; Inventaris van het oud-archief der stad Middelburg, 1217-1581, Midd. 1873-'75; Bijdragen in het jaarboekje Zeeland, in het Archief van het Zeeuwsche genootschap en andere tijdschriften.

[L. Stoppendaal Pz.]

Stoppendaal Pz. (*L.*), dichtte: Lierzang ter inwijding van het nieuw gebouwde orgel in de Groote of St. Stevenskerk te Nijmegen, Midd. 1776; Poëzy, Midd. 1781; Indiaansche fabelen of vertelsels, Midd. 1782; Het Nieuwjaar of de verzoende

gelieven, trsp., Amst. 1801; De kermisvreugd of de triomfeerende liefde, trsp., ald. 1808; Het Geluk, 1805; en vertaalde in dichtmaat: De Lusiade, bevattende de ontdekking der Indiën door de Portugeezen in X zangen naar Camoens, Midd. 1778.

[Wynand Storck]

Storck (*Wynand*) werd geb. te Amsterdam, waar hij winkelbediende was en 26 Mei 1853 overleed.

Hij schreef: De verrassing van Harderwijk, Een oorspronkelijk romantisch tafereel uit de 16e eeuw, Amst. 1837; Jan de eerste, graaf van Holland en zyne togtgenooten, Een oorspronkelijk romantisch tafereel uit de 13e eeuw, Amst. 1838; Het beleg van Steenwijk, Geschiedkundig verhaal uit de 16e eeuw, Gron. 1841; De Nederlanders bij Chattam, Hist. rom. tafereel uit de 17e eeuw, Dev. 1841; Friesland in 1570 of de Watergeuzen, Gron. 1842; De Westfriezen in 1573, Gron. 1846; Lotgevallen van een officier in Holl. dienst in het begin der 18e eeuw, Gron. 1848.

[Antonie Johan Pieter Storm de Grave]

Storm de Grave (*Antonie Johan Pieter*), geb. te Hattem 12 Aug. 1788, ging als kadet bij de infanterie in dienst in 1801, werd in 1805 2e Lt., in 1811 1ste Lt., in 1815 Kapitein, in 1832 Majoor, in 1841 Lt.-Kolonel, en in 1844 gepensionneerd met den rang van Kolonel-Militiecommissaris in Limburg. Na in 1863 eervol ontslagen te zijn, overleed hij te Haarlem 18 Jan. 1864.

Hij schreef: Mijne herinneringen uit den Spaanschen veldtocht gedurende de jaren 1808 en 1809, met kaart en platen, Amst. 1820; Verblijf in Frankrijk gedurende de jaren 1808-'14, 2 deelen met platen, Amst. 1824; Elcheira, Bertha, Laura, Seraphina, Blanca, Irena, Ernona, zevental verhalen, Amsterdam 1850. Verder vertalingen van werken uit het Hoogduitsch.

[Nicolaas Jeremias Storm van 's-Gravesande]

Storm van 's-Gravesande (*Nicolaas Jeremias*), geb. te 's-Hertogenbosch 26 Maart 1788, werd te Rotterdam voor den handel opgeleid, was lid der firma Van Gennep en Zoon. In 1816 werd hij secretaris van de kamer van koophandel, en in 1839 secretaris der gemeente Rotterdam, waar hij

2 Januari 1860 overleed. Hij schreef: Luimige gedichten, Rotterd. 1827.

[Mr. Matthijs Straalman]

Straalman (*Mr. Matthijs*), geb. te Amsterdam in 1722, werd er door de regeerings-veranderingen van 1748 schepen, en door die van 1787 burgemeester; trad in zijn 80ste jaar als dichter op met een vertaling van Orestes van Voltaire, Amst. 1802. Hierop volgde Eriphile, treurspel van de Voltaire naar het Fransch gevolgd, ald. 1802; Philips de Tweede, koning van Spanje, treurspel naar het Fransch gevolgd, Amst. 1806, tweede dr., ald. 1807.

[Jan Baptist Straatman]

Straatman (*Jan Baptist*), te Alfen aan den Rijn, in Zuid-Holland, geb., 2 Maart 1799. Reeds in 1816 was hij geëxamineerd onderwijzer in vier talen en vestigde zich te Utrecht. In 1827 was hij professor te Brussel en vervolgens in de nabijheid dier stad, te Audegem; dan te Goidsenhoven en daarna te Wommersom, bij Thienen, waar hij thans sinds 25 jaren gemeenteonderwijzer is. Tijdens zijn verblijf te Brussel stichtte hij met J. Pietersz. en M. van der Voort het Taal- en Letterkundig Genootschap, in welks schoot hij eenige werkjes voorlas, waarvan in druk verscheen: Meester Jochem's lotgevallen en reistogt naer Gheel, Brussel 1854.

[Jan Willem Straatman]

Straatman (*Jan Willem*), geb. te Groningen 27 Dec. 1825, was doopsgezind predikant in zijne geboortestad, doch op zijn verzoek eervol ontslagen in 1866.

Behalve eene menigte godgeleerde werken schreef hij: Kritische studiën over den 1sten brief van Paulus aan de Korinthiërs, 1ste stuk, Gron. 1863, 2e stuk 1865; Kennis en wetenschap. Het begin, midden en einde van alle menschelijke ontwikkeling en volmaking, Gron. 1864; De stichting des Christendoms in hare hoofdtrekken geschetst, Gron. 1865; De ware levensbeschouwing, Gron. 1866; verder enkele preeken en vertalingen uit het Engelsch o.a. van Bancroft Geschied. van Amerika.

[Jan Antoon Emmanuel van Straelen]

Straelen (*Jan Antoon Emmanuel van*), 24 Dec, 1815 te Antwerpen geb. en overleden op zijn buitengoed te Cappelle 27 Juni 1871. Hij was een der oudste verdedigers der Vlaamsche Zaak, en stichter der maatschappij Met Tijd en Vlijt te Leuven (1836), waar hij studeerde. Omstreeks 1846 was hij te Hasselt opsteller van het Belgische Leeuwken en schreef verscheidene vlugschriften, waaronder een over de uitbreiding van het kiesrecht. Behalve een aantal bijdragen in tijdschriften, gaf hij uit: Castelfidardo en Ancono of de roemryke wapenfeiten van het pauselyk leger, Antw. 1860; In Vlaenderen Vlaemsch! Oproep tot het Vlaemsche Volk, Antw. 1860 en 1861, drie uitgaven.

[Jan Baptist van der Straelen]

Straelen (*Jan Baptist van der*), te Antwerpen geb., 17 Maart 1761, volgde in zijne jeugd de teekenlessen der Academie zijner geboortestad en bracht het zooverre dat hij plaatsnijder werd. De onstuimige staatsgebeurtenissen deden hem nochtans der kunst vaarwel zeggen. Hij werd eerst notarisklerk en nadien boekhouder en mededeelhebber in een koopmanshuis. Op lateren leeftijd wijdde hij zich geheel aan de oudheid- en kunstgeschiedenis, waarvoor hij vlijtige opsporingen deed in de archieven. Hij overl. 2 Jan. 1847.

Door de zorgen van zijnen schoonzoon P. Th. Moons-van der Straelen, werden zijne nagelatene werken uitgegeven onder de titels: Jaerboek der vermaerde en kunstryke Gilde van Sint-Lucas binnen de stad Antwerpen, Antwerpen 1855; Geslagtlyste der nakomelingen van den vermaerden Christoffel Plantin, koninklyke aerts-boekdrukker binnen de stad Antwerpen, Antwerpen 1858; Geschiedenis der Antwerpsche Rederykkamers: De Violieren, De Goudbloem, De Olyftak, Antwerpen, 1854-'63.

[Edmond van der Straeten]

Straeten (*Edmond van der*), 3 Dec. 1826 geb. te Oudenaarde, werd in April 1857 secretaris van het bestuur van het koninklijk Conservatorium te Brussel, waar hij in 1859 medewerker was aan den algemeenen catalogus der koninklijke boekverzameling. Sedert 1862 is hij werkzaam in de Rijksarchieven. Onderwijl doorreisde hij op last van het Staatsbestuur vreemde landen, met het doel in oude bescheiden geschiedkundige ontdekkingen te doen over Nederlandsche kunstenaars.

Hij schreef verscheidene werken in het Fransch, en in het Nederlandsch zond hij in het licht: Aldenardiana en Flandriana, Oudenaarde 1867, 1e deel; Muziekale Feesten in Weimar, Bruss. 1871; Wagner. Verslag aan den Minister van Binnenlandsche Zaken gedaan door Edmond van der Straeten, afgevaardigde van het Staatsbestuur, Brussel 1871; Aldenardiana en Flandriana, tweede deel, Oudenaarde 1876; Aldenardiana en Flandriana, nieuwe reeks, eerste deel, Bruss. 1888. Zijne werken: La musique aux Pays-Bas, avant le XIXe siècle, en: Théâtre Villageois en Flandre zijn op echte Nederlandsche bronnen gevestigd. Vele bijdragen, inzonderheid ter verdediging der Vlaamsche muziek, gaf hij in tijdschriften en dagbladen.

[Alexander Stramrood]

Stramrood (*Alexander*), geb. te Utrecht 1 Februari 1812, studeerde ald. en te

Deventer, en werd predikant te Sloten (N.-Holland) van 1838 tot 1850, daarna te Sliedrecht, waar hij 4 Februari 1851 overl.

Behalve een godsdienstig werk over doop en avondmaal, schreef hij (onder het pseudoniem Pheniks): Mijmeringen in de pastorij. Een legaat van een armen schrijver, Wijk-bij-Duurstede 1856. Zijne nagelaten leerredenen werden in 1851 te Deventer gedrukt.

[Louise Antoinette Stratenus]

Stratenus (*Louise Antoinette*), geb. te Zeist 3 Augustus 1852, vertaalde reeds op zevenjarigen leeftijd het kinderboek: L'île colibri, oefende zich voortdurend in de letteren, en woonde, zich uitsluitend aan deze wijdende, in verschillende plaatsen in en buiten ons land. Haar overgang tot de Katholieke kerk dagteekent van Aug. 1883. Voor haar tooneelstuk Hoogmoed en haar Nederlandsch Volkslied, werd zij bekroond en ontving dezelfde onderscheiding voor geschr. in het Fransch.

Behalve bijdragen in vervolgwerken, series en vertalingen, komen als afz. uitgaven voor: Noordsche bloemen, poëzie, Breda 1875; Ericas, ald. 1877; Novellen, Breda 1878; Droomen en Werkelijkheid, Heusden 1879; Ochtendliederen en Middagzangen, Heusden 1880; Afgedaald, Sliedrecht 1880; Zonneschijn na rampen, Heusden 1881; Verspeeld, Arnh. 1881; Wraak tnsp., Breda 1881; Hoogmoed, tnsp., Arnh. 1882; Paola en Francisca, Sliedr. 1882; Toewijding, Dordr. 1883; Geluk, Haarl. 1884; Anna van Nevelen, Dordr. 1885; Brieven, Gouda 1885; De Woestenberg, oorspr. roman, Haarl. 1885; Beschermengelen, Geschiedk. verhaal, Amst. 1886; Zielenadel. Verspeeld, Arnh. 1886; Vormen, Handboek voor de samenleving in en buiten huis, Gouda 1887; Een lange marteling, Oorspr. roman, Arnh. 1888; Madelon, id., ald. 1888; Oostvoorne, id., ald. 1889. In 1890 verscheen: Een reddingboei, Gewroken, Josephine en Lindendaal; doch deze reeds uitvoerige opgave is kennelijk onvolledig.

[Gozewinus Acker Stratingh]

Stratingh (*Gozewinus Acker*), geb. te Adorp, 25 Maart 1804, was na zijne promotie geneesheer te Groningen, doch had sedert eenige jaren de praktijk nedergelegd, om zich aan wetenschappelijken arbeid toe te wijden, en overl. in zijne geboortestad, 22 Oct. 1877.

Hij schreef: Aloude staat en geschiedenis der Vaderlands, 2 dln., bevattende: de Bodem, de Wateren, de bewoners voor en onder de Romeinen en de bewoners in en het sedert het Frankische tijdvak, Gron. 1846-'52; met G.A. Venema); De Dollard of geschied-, aardrijks- en natuurkundige beschrijving van dezen boezem der Eems, Gron. 1855; Twee hoofdstukken uit de geschiedenis van ons dijkwezen, herzien, Gron. 1866; verder gaf hij met Mr. H.O. Feith en Mr. W.B.S. Boeles: Bijdragen tot de geschiedenis van oudheidkunde inzonderheid van de provincie Groningen, Gron. 1863, v.v., waarin veel opst. van zijne hand voorkomen, evenals in den Gron. Volksalm. 1838-'51, Konsten Letterb., enz. Nog bewerkte met Dr. R. Westerhoff: Natuurlijke historie der provicie Groningen, 1ste dl., Gron. 1839; plaatste in het tijdschr. Gruno, 1849: Over den oorsprong van de munt en het wapen der stad Groningen; Marken in Friesland, in de Verslagen en Med. der Kon. Akademie; gaf, opnieuw naar de hss. bewerkt, met Mr. H.O. Feith uit: Kronijken van Emo en Merko

met het vervolg, Aardrijksen geschiedkundige schets van den toestand der provincie Groningen. Een juiste opgaaf van zijn geheelen arbeid wordt gevonden in onderstaand levensbericht.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1877.)

[Mevr. Anna Catharina van Streek, geb. Brinkman]

Streek (*Mevr. Anna Catharina van-, geb. Brinkman*), komt reeds op blz. 115 voor onder haar eigen naam, en hare voorletters, gewijzigd naar de gewoonte om haar Naatje te noemen, zoodat het vroeger bezwaarlijk was uit N.C. Brinkman, later wed. Van Streek, in haar huwelijk, N.C. van Streek, geb. Brinkman, de aan het hoofd van dit verbeterde art. genoemde vrouw terug te vinden. Zij werd 21 Oct. 1760 te Amst. gedoopt, trouwde in Nov. 1784 Coenraad van Streek en overl. als diens wed. nabij Den Haag 4 Juli 1828.

Mr. Sautijn Kluit leert ons haar in Ned. Spect. 1871 kennen als redactrice der Constitutioneele opregte Woensd. Bataafsche Courant, Amst. 1800. Een zeer klein boekske in 24mo toont, dat zij reeds vroeger aan de bewegingen in haren tijd deel nam; het is eene berijmde vert. van De Fransche Catechismus, naar de la Chabeaussire, Amst. 1796. Potgieter, Proza, Haarl. 1886, blz. 160, schrijft haar in eene noot de vertaling van het blijspel Het huwelijk van Figaro toe; deze is evenwel door A.G. Cambon, geb. v.d. Werken, blz. 144, uitgegeven in 1786.

[Johannes Albertus Streso]

Streso (*Johannes Albertus*), reeds als schoonbroeder van E.M. Post-Overdorp, vermeld, was in April 1767 te Grave geb., en de zoon van Mattheus Georg (en dus niet, gelijk veelal wordt opgegeven, van den Leidschen pred. Clemens, die zijn voogd en verzorger was). Hij stud. te Harderwijk en Leiden en werd in 1790 predikant te Noordwijk-aan-Zee, vervolgens te Loenen, Zalt-Bommel en Kampen, waar

hij in 1827 wegens aanhoudende ziekelijkheid genoodzaakt was zijn ontslag te nemen. Sedert sleet hij zijne dagen op een buitengoed bij Arnhem, en overl. er, 5 Juni 1842.

Hij schreef: Verhandeling over de levenswijze en gewoonten der Nederlanders van de vroegste tijden af tot aan het einde der 16e eeuw, door Teylers tweede genootschap met den gouden eerepenning bekroond, Haarl. 1815; Over den vroegsten staat van het Christendom of overzigt van de geschiedenis der christelijke kerk in de eerste drie eeuwen, Amst. 1828; Constantijn de Groote en Charlemagne of Karel de Groote, Arnhem 1836.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1842.)

[Paul Hubert Adriaan Jan Strick van Linschoten]

Strick van Linschoten (*Paul Hubert Adriaan Jan*), heer van Linschoten, Polanen Hekendorp, lid van de eerste nationale vergadering in 1796 en vervolgens gezant der Bataafsche Republiek aan het hof van Wurtemberg. Na zijne terugroeping leefde hij ambteloos op zijn landgoed Linschoten en bracht hij zijn dagen met letteroefeningen door. In 1807 werd Strick door den koning van Pruisen tot kamerheer benoemd, waarop hij naar Berlijn vertrok. Sedert bleef hij op verschillende plaatsen van Duitschland wonen. Hij stierf te Bologna op eene reis door Italië 25 Juli 1819.

Van zijne hand verscheen: Proeven eener vertaling van het Pervigilium Veneris enz. Utr. 1805; Gedachten, Amst. 1808; Winter recepten, ald. 1808; Tien lierzangen van Horatius in dezelfde digtmaat overgebragt, ald. 1808; Klagte bij het graf van Mr. J. Hinlopen, Utr, 1809. Onder het psd. Eleutherophilus, schr. hij: Vertraute Briefe während eines Durchflugs durch einen Theil ... des Kngr. der Niederl. in 1817, 3 Bde, Germania, Manheim 1818; eene Nederlandsche bewerking verscheen te Amst., 3 dln., 1855, niet zonder bedoeling om zijne staatk. denkbeelden aangaande het destijds jonge Koninkrijk in herinnering te brengen. Zijne Vertraute Briefe aus Holland, 1797, uitgeg. in 1798 moeten niet met de in onze taal overgebrachte verwisseld worden. Voorts eenige losse verzen in Uylenbroeks Kleine dichterl. handschr. en Witsen Geysbeeks Apollinaeum en in diens Biogr. Anthol. Crit. Woordenboek en bijdragen in Kops Landbouwkundig Magazijn.

[Jan van Strijpen]

Strijpen (*Jan van*), de Jonge, Antwerpsch dichter uit de eerste helft der 17e eeuw.

Hij is de schrijver van het Treurspel der deughdelycke Carite en ongeregelden Trasillus, op den reghel: Een deughdelycke vrou, Ontreynicht noyt haer trou, Antwerpen 1636; Dit werk werd opgedragen aan Robrecht Tucher, Burgemeester der stad Antwerpen en Hoofdman der Rederijkerskamer De Goudbloem.

[Jacob Stroobant]

Stroobant (*Jacob*), dichter der XVIIe eeuw, geb. te Brussel, waar hij leefde en zijn werk uitgaf getiteld: Brusselsche eertriumphen, dat is, eene waeraghtige beschrijvinghe van alle hertochslycke huldinghe der keyseren, koninghen, koninghinnen, hertochen en prinsen, vreughdefeesten en tournoyspelen geschiedt binnen de stad Brussel, Brussel 1670, met platen van Kaspar Bouttats.

[Eugeen Edward Stroobant]

Stroobant (*Eugeen Edward*), den 30 Jan. 1819 geb. te Turnhout, waar hij zijn eerste onderricht genoot. Na het voltooien zijner humaniora in het Stadscollege te Diest (1836), legde hij zich op de studie voor het notariaat toe. In 1838 stichtte hij te Turnhout, met eenige vrienden, het Genootschap ‘Trouw en Broederliefde’, dat in 1840 een bundel dicht- en proza-stukken zijner leden onder den titel ‘Heibloemen’ uitgaf, en later in het Genootschap ‘De Dageraad’ werd herschapen. In 1840 vestigde hij zich te Brussel, waar hij in 1842 met eenige andere flaminganten het Nederduitsch Taal- en Letterkundig Genootschap stichtte en sedert dien tijd bleef hij ijverig werkzaam ter bevordering der letter- en tooneelkunde en ten voordeele der Vlaamsche Beweging, waarom hij in 1857 tot lid der Vlaamsche Grieven-commissie werd benoemd. Stroobant bekleedde zijn notarisambt achtereenvolgens te St.-Pieters-Leeuw (27 Juli 1855), te St.-Gilles (6 Sept. 1869) en te Brussel (26 Maart 1874), waar hij op 10 Juni 1884 tot Volksvertegenwoordiger werd gekozen en overleed op 5 Mei 1889.

Behalve de bijdragen voorkomende in de Heidebloemen (Turnhout 1840), De Noordstar (Antw. 1842), Het Vaderland (Antw. 1844), De Vlaemsche Stem (Bruss. 1846-'47), De Moedertael (1849) en meer andere tijdschriften en bladen, gaf hij in het licht: Myne eerste vlerken, Turnh. 1842; Een winteravond in de Kempen, dry berymde volkslegenden, Antw. 1844; Victor Hugo's balladen, Antw. 1845; De tooneelliefhebbers, of de pryskamp van uiterlyke welsprekendheid, blyspel met zang in één bedryf (bekroond), Bruss. 1849; De Wiskunstenaer, of het gevlugte Juffertje, kluchtspel, in één bedryf, naer P. Langendijk, Bruss. 1849; Eene traen op het graf van de eerste koningin der Belgen, Bruss. 1850; Rue des Pierres No. 60. een Vlaemsch stuk met een Franschen titel, in één bedryf, Bruss. 1852; Raed en Daed, blyspel met zang in één bedryf, Bruss. 1852; De Veldwachter, blyspel met zang

in één bedryf, Bruss. 1853; Hulde aen Belgie's Kroonprins, Ode, Bruss. 1853; De Landbouw, leerdicht, Brugge 1853; Gedichten, Gent 1855; Zegezang op de XXVe verjaring van 's konings inhuldiging, Bruss. 1856; Een Knecht voor twee Meesters, kluchtig zangspel in één bedryf, Bruss. 1864; De Saluceërs uit Silvio Pellico, Bruss.; Met F. Roelants gaf hij uit: De Belgen in 1848, volksdrama in één bedryf, Bruss. 1851; en met S. Willems, Willem Beukels, zangspel in één bedryf, Bruss. 1853. Verder bewerkte hij naar het Duitsch en het Fransch verscheidene drama's en blijspelen voor ons tooneel, terwijl hij ook liederen en koren dichtte, welke op muziek werden gebracht.

[Jan Stroosnijder]

Stroosnijder (*Jan*), leefde in het midden der XVIe eeuw te Leuven, waar hij lid was der Rederijkerskamer Het Kerssouwken. Toen op 3 Dec. 1570 de toren der Sint Peterskerk zijner geboortestad door den bliksem werd getroffen, stelde hij deze ramp in dicht en drukte zulks onder den titel: Die Klachte van Sinte Peeterstoren binnen Loven in Brabant, in dicht gestelt van Jan Stroosnijder, Leuven 1573.

[Nicolaas Struyck]

Struyck (*Nicolaas*), te Amst. 19 Mei 1687 geb., beoefende en onderwees de mathematische vakken, vooral in hare toepassing op de zeevaartkundige wetenschappen, en de leer der waarschijnlijkheden, ten dienste der levensverzekeringen en lijfrenten. Zijne geschr. handelen vaak over belangrijke onderwerpen, die niet door den titel aangeduid worden en daardoor veelal onopgemerkt bleven.

Die geschr. zijn: Uitreekening der kansen in het speelen, Amst. 1716, 1720; Inleyding tot de alg. Geographie, met eenige andere natuur- en sterrek. verhand., 2 dln., Amst. 1740, vervolg op het 2e deel, 1753; hiervan verscheen afz.: Beschr. der staartsterren, en andere ontdekkingen omtrent den staat van het menschelijk geslacht, 1753; hij bewerkte ook de Verh. over het boekhouden van G. de la Borde, Amst. 1768.

[Martinus Stuart]

Stuart (*Martinus*), geb. te Rotterdam 4 Oct. 1765, werd in 1787 Remonstrantsch pred. te Dokkum, in 1790 te Utrecht en in 1793 te Amsterdam. Hij overleed 22 Nov. 1826.

Behalve de godgeleerdheid beoefende hij de oude talen, de oude en vaderlandsche geschiedenis, en ontving eene benoeming als rijks-historieschrijver. Behalve zijne leerredenen gaf hij in 't licht: Herinneringen uit de lessen van Fr. J. Gall over de hersenen, Dev. 1804; De mensch zooals hij voorkomt op den bekenden aardbol, afgebeeld door J. Kuijper, 6 dln., met gekleurde platen, Zalt-Bommel 1806; Romeinsche geschiedenis, 30 dln., Amst. 1811; nieuwe uitgave in 20 deelen, ald. 1820; Romeinsche Geschiedenis, verkort door IJ. van Hamelsveld, 4 dln., met platen, Amst. 1806; Tafereelen van de staatsomwenteling in Frankrijk, 26 dln., Zalt-Bomm. 1809; Vaderlandsche Historie van 1752 tot 1784, 4 dln., Amst. 1826; Jaarboeken

van het Koningrijk der Nederlanden van 1814 tot 1822, 16 stukk., Amst. 1826. Hij vertaalde ook de bekende Reizen van den jongen Anacharsis, 10 dln., Amst. 1810. Verg. art. H.F. Valentijn.

(C.W. Westerbaen, Lijkrede, 1826.)

[Martinus Cohen Stuart]

Stuart (*Martinus Cohen*), geb. te 's-Gravenhage 23 Januari 1824, was predikant bij de Remonstrantsch Gereformeerde gemeente te Zevenhuizen 1847, Alkmaar 1848, Utrecht 1858, Rotterdam 1861, nam in 1873 zijn ontslag uit den dienst van de Remonstrantsche Broederschap en overl. te Utrecht 12 Dec. 1878.

Hij schreef behalve kanselredenen en vertalingen: De verloren zoon, Utr. 1860; Vijfde algemeene Vergadering der Evangelische Alliantie te Amsterdam, Rott. 1868; Zes maanden in Amerika, m. pl., Haarlem 1874-'75; Gedenkboek der Evang. Alliantie, Rott. 1874. Voorts een aantal historische en bellettrische studiën in jaarboekjes en tijdschriften, kanselredenen in bundels en afzonderlijk uitgegeven theologische brochures, vertalingen en artikelen in Fransche en Engelsche tijdschriften. Ook was hij belast met de redactie van De Zaaier.

[Abraham Benjamin Cohen Stuart]

Stuart (*Abraham Benjamin Cohen*), geb. te 's-Gravenhage 17 Maart 1825, werd in 1842 stud, in de rechten te Leiden, doch ging spoedig naar de toen pas opgerichte Delftsche Akademie over, waar hij in 1846 het ambtenaarsexamen deed. Hij vertrok in 't zelfde jaar naar Java, en werd daar in 1847 aan Winter en Wilkens toegevoegd om met hen de vertaling van wetten in het Arabisch en Javaansch te bezorgen; in 1854 werd hem Soerakarta tot woonplaats aangewezen, tot voortzetting zijner studiën in de Javaansche en Kawi-talen. Na een tweejarig verlof in 1862 op Java teruggekeerd, vervolgde hij thans te Batavia zijne geleerde nasporingen, verplichtte zijne gezondheid hem andermaal tot eene reis naar Nederl.; hij vestigde zich te Leiden en werd bij het Academisch Jubilé van 1875 door den Leidschen Senaat tot Dr. in de letteren honoris causa benoemd. Hij keerde in dat jaar naar Indië terug, doch overleed reeds 4 Febr. 1876 te Batavia.

Zijn leven en geschr. vinden eene vol-

ledige beschrijving in onderstaande biographie. Hij schreef: Geschiedenis van Baron Sakendher. Een Javaansch verhaal van vertaling, aanteekeningen en woordenlijst voorzien, 2 dln., Batavia 1851; Brâtâ-Joedâ, Indisch Javaansch heldendicht; voorrede, inleiding, vertaling, alphabetisch register van eigennamen, Javaansche tekst en kritische aanteekeningen, 2 dln., Bat. 1860; Kawi-oorkonden in facsimile, met inleiding en transscriptie, Leid. 1876; Multatuli en Jocrisse, Leid. 1874, verder eenige vertalingen in het Maleisch en bijdragen in het Tijdschrift voor Nederlandsch Indië, dat voor Taal-, land- en volkenkunde van Ned. Indië, de taal- en letterbode, 't Weekblad voor het onderwijs, de Vrije gedachte, De Javabode, Javacourant, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1877.)

[Vincent Stuerbaut]

Stuerbaut (*Vincent*), leefde in de XVde eeuw te Gent.

Hij vervaardigde vijf spelen van Sinne ter verheerlijking van het schietspel, 21 en 22 Mei 1497 door de oude gilde van Sint-Joris te Gent gehouden, waarbij Filips de Schoone tegenwoordig was. Ook vertoonde hij een zinnebeeld bij de geboorte van Karel V.

[Hubert Joseph Jean Lambert ridder de Stuers]

Stuers (*Hubert Joseph Jean Lambert ridder de*), geb. te Roermond 16 Nov. 1788, trad bij het Fransche leger als vrijwilliger in dienst en doorliep daarbij alle rangen, totdat hij in 1817 naar O. Indië vertrok met den rang van Lt. kolonel. In 1821 werd hij kommandant van de Molukken, doch ging niet daarheen omdat hij adjudant werd van den Gouv.-generaal. In 1822 voerde hij het bevel over de expeditie tegen de Chineezen op Borneo; in 1823 herstelde hij de rust op Celebes, en was van 1824 tot 1829 militair kommandant en resident van Padang en onderhoorigheden. Van 1831 tot 1838 was hij Generaal en kommandeerde het Indische leger, waarna hij ambteloos te Maastricht leefde, waar hij 13 April 1861 overleed.

Hij schreef: De vestiging en uitbreiding der Nederlanden ter westkust van Sumatra, met pl. en kaart, 2 dln., Amsterdam 1849-1850; Aanmerkingen op het werk: Het Ned. O.I. leger ter westkust van Sumatra door den Lt.-kol. Lange (eerst geplaatst in het Tijdschrift voor Ned.-Indië, later afzonderlijk uitgegeven te) Zalt-Bommel 1853; In het Tijdschrift voor Ned. Indië jaargang 1854 schreef hij: De expeditie tegen Tanette en Soepa (op Celebes) in 1824.

[Jhr. Mr. Victor Eugène Louis de Stuers]

Stuers (*Jhr. Mr. Victor Eugène Louis de*), geb. te Maastricht 20 October 1843, begon zijne rechtsgel. studiën te Leiden 28 Sept. 1861, verwierf den gouden eerepenning voor de beantwoording eener prijsvraag over een staatsrechterlijk onderwerp, prom. er, 29 Juni 1869 met een proefschr. over De verhouding der volksvertegenwoordigers tot de kiezers en vestigde zich als adv. in Den Haag. Reeds als stud. toonde hij belangstelling in de nasporing en instandhouding van hist. bouw- en kunstwerken in ons land, bewerkte bij den Minister Geertsema de instelling der commissie van Rijks-adviseurs voor de monumenten, 26 Aug. 1874 en onder het volgend ministerie

de splitsing der afd. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, zoodat hij 22 Juni 1875 benoemd werd als referendaris voor de beide laatstgenoemde takken, K. en W., legde daarop het secretariaat bij de Rijks-adviseurs neder, die weldra geschil hadden, deels over de opvatting hunner taak om over de nieuwe rijksgebouwen het toezicht te hebben, deels over de richting in de architectuur daarvan en het stelsel daarbij gevolgd. Nu de Rijksadviseurs werkeloos en dus overbodig geworden waren werd de Commissie in 1879 ontbonden en haar werkzaamheid onder het beheer van de afd. K. en W. gebracht.

Schr. over deze onderwerpen en daarmede verbonden aangelegenheden talrijke art. en stukken in verschillende organen, naar gelang van de phases, waarin de opeenvolgende vraagstukken gekomen waren, als: Le Courrier de la Meuse, Publications de la société hist. et archéolog. du Limbourg, Het Leidsche Dagblad, Het Vaderland, De Nederl. Spectator, Obreen's Archief, Kunstkronijk, De Kunstbode, Dagblad van Z.-Holland en 's-Grav., Nieuwe Rotterd. Courant, De Gids, Haarl. Courant, enz. Hiervan bestaan enkele opstellen in overdruk: Holland op zijn smalst, Gids 1873; Iteretur decoctum, ald. 1874; Unitis conjunctibus, ald. 1875; De Ruïne van Brederode, Kunstbode, 1879; Het groot Auditorium, voormalige kapittelzaal van den Dom te Utrecht, ald. 1881. Afzonderlijk verschenen: Da capo. Een woord over regeering, kunst en oude monumenten, 's-Grav. 1875; Beknopte beschr. van de kunstvoorwerpen, tentoongesteld in het Kon. kab. van schilderijen te 's-Grav., ald. 1875, herhaaldelijk gedrukt; Het Binnenhof te 's-Grav., 1891.

[Jacques Edouard de Sturler]

Sturler (*Jacques Edouard de*), geb. te Tiel, 11 Augustus 1800, overl. als oud-Resident van Banjoemas in Aug. 1840.

Hij schreef: Geschiedenis van Java van Thomas Stamford Raffles, (vertaald wat betreft de onderwerpen, welke voor Nederland en Indië wetenswaardig zijn en voorzien van teekeningen tot verbetering, beoordeeling en vervolg van 't oorspronkelijke werk), 's-Hage 1836; Reizen uit Oost-Indie

naar Europa, in Engeland, Nederland, Duitschland, Frankrijk en Zwitserland gedaan in 1836, 's-Hage en Amst. 1840.

[Willem Louis de Sturler]

Sturler (*Willem Louis de*), broeder van den voorg., geb. te Tiel 15 Juni 1802, ging in den krijgsdienst en vertrok als officier van de Genie naar O.-Indië, vanwaar hij als gepensionneerd majoor terug kwam; hij overleed te 's-Hage.

Hij schreef: Verleden en tegenwoordige toestand van het eiland Java, (naar het Hoogduitsch van Dr. E. Selberg) Gron. 1841; Proeve eener beschrijving van het gebied van Palembang, Gron. 1843; De Landbouw tusschen de keerkringen (naar het Engelsch van G. Richardson Porte) Gron. 1845; Reis naar Java en Madura (naar het Hoogduitsch van Dr. E. Selberg) Gron. 1846; Natuurlijke voordeelen van bodem en luchtstreek van Java, in betrekking tot den maatschappelijken toestand van dat eiland, Gron. 1847; Vlugtige aanteekeningen op de 'Beschouwingen over Ned. Indië,' door den generaal-majoor Baron Nahuys van Burgst, Gron. 1847; Korte beschouwing van eenige der voornaamste natuurlijke voortbrengselen van den Indischen bodem met het oog op de plaatselijke vrijheid en de denkbeelden van kolonisatie op Java, Gron. 1848; Voorlezing over den innerlijken rijkdom onzer O.-I. bezittingen, in verband met den oorsprong en den aard der zedelijke en maatschappelijke gesteldheid der bevolking van die gewesten, Gron. 1849; Beschouwing van den toestand der Indische bevolking, in verband met de belangen van moederland en koloniën, Gron. 1850; Over de delving van metalen en andere mineralogische voortbrengselen in onderscheiden deelen der wereld, Gron. 1851; Beschouwingen over Nederlandsch-Indië, in betrekking tot het Reglement op het beleid der Regering van. N.-Indië, Leid. 1852; Bijdrage tot de kennis en rigtige beoordeeling van den zedelijken en maatschappelijken toestand van het Palembangsche gebied, Gron. 1855; Handboek voor den Landbouw in N.-Indië, overzigt van de kweeking en behandeling der voornaamste voortbrengselen uit het plantenrijk in de keerkringslanden, Leiden 1863; Algemeene opmerkingen aangaande de tinmijnen op Bangka, Haarlem 1867 (overgedr. uit het Tijdschrift ter bevordering van Ned. Nijverheid).

[Simon Styl]

Styl (*Simon*), werd geb. te Harlingen, waar zijn vader Remonstr. leeraar was, 25 Februari 1713, studeerde in de medicijnen te Franeker en te Leiden, en vestigde zich in zijn geboortestad, waar hij, nevens zijne praktijk, tot uitspanning de gesch. en nieuwere letteren beoefende en zich op het schrijven van tooneelstukken toelegde en als liefhebber medespeelde. De omwenteling van 1795 bracht hem, den dissenter, in de Nationale vergadering; in 1797 keerde hij naar Harlingen terug, en leefde daar ambteloos tot zijn overlijden, 24 Mei 1804.

Zijne werken zijn: De vrijer naar de kunst, kluchtspel, Leid. 1754, onder de zinspreuk: Sensim scandendo; Krispijn Filosoof, blijspel, Amst. 1754; De Mityleners, treurspel, Harl. 1768, - hierbij behoort: Onderzoek van het bericht en oordeel over het trsp. de Mityleners (N. Vad. Lett., dl. 2; De opkomst en bloei der vereenigde Nederlanden, Amst. en Harl. 1774, voorafgegaan door eene vertaling van Turpin, Over de opkomst en ondergang der republieken; 2e dr. met zijn naam en eene

Verantw. aan P. Paulus, den schr. over de Unie van Utr., terwijl de Verh. van Turpin weggelaten is, ald. 1778, met den slotzang ter liefde van het Vaderland; Brussel en Dordr. 1824; Schied. in het Pantheon; een aantal gelegenheidsged. en stukken; gedeeltelijk Het leven van Jan Punt, (afz. in de Ned. Klassieken, Haag 1852), en dat van De Ruyter, beide in: Beroemde Ned. mannen en vrouwen, Amst. en Harl. 1786; was medewerker van het Vervolg op Wagenaar's Amsterdam, en Tegenw. Staat van Friesland. Later verschenen: Nagelaten Gedichten. Tooneelpoëzy, Leeuw, en Harl. 1835, en Mengelpoëzy, 2 dln., ald. 1837.

[Willem Suetens]

Suetens (*Willem*), op 17 Juni 1848 geb. te Antwerpen, waar hij behanger is.

Hij schreef: De Vondeling, tooneelspel in één bedrijf, Antwerpen 1875; Martha, tooneelspel in één bedrijf. Antw. 1878; Trouw tot in het graf, verhaal, Antw. 1878; Zalige nieuwjaarsdag, dramatisch tooneelspel in één bedrijf, Antw. 1880.

[Peter Suetmans]

Suetmans (*Peter*), waarschijnlijk geb. te Brussel waar hij leefde omstreeks het midden der 17e eeuw. Hij dichtte: Het Brussels Moeselken, pypende verscheyden vermakelycke Liedekens, minne-liedekens, herders-sanghen, dronckaers-liedekens, enz., Brussel 1659.

[Cornelis Johannes van Bemmel Suijck]

Suijck (*Cornelis Johannes van Bemmel*), geb. te 's-Gravenhage 30 Nov. 1839, studeerde sedert 9 Sept. 1858 te Leiden, werd in 1865 predikant te Welsum bij Olst en staat sinds 1871 te Keppel.

Hij schreef als student losse gedichten als: Een dag op den Karmel enz., en onder pseudoniem van Marius een roman: Vrouwenliefde en Vrouwenleed. In 1872 verscheen van hem onder zijn eigen naam: De Horse, roman in twee deelen (Arnhem D.A. Thieme).

[Mr. Geerlof Suikers]

Suikers (*Mr. Geerlof*), geb. te Helmond,

waar zijn vader secr. en tevens griffier van Peelland was, 26 Mei 1669; hij doorliep de Lat. scholen in Den Bosch, werd reeds 5 Sept. 1684 stud. te Leiden, prom. ald. 11 Mei 1690, leefde als bemiddeld man ambteloos, doch in letterk. werkzaamheid en overl. te Leiden, tijdens een bezoek, 28 Maart 1717, en werd daar begraven.

Schreef met Izaak Verburg: Algemeene kerkelijke en weereldlijke geschiedenissen des bekenden Aard-kloots van de schepping der wereldt tot de doodt van Willem III Koning van Engelandt, enz., 10 dln. in fol., Amst. 1721-'24.

(Voorbericht, dl. I van dit werk.)

[Adolf Sunaert]

Sunaert (*Adolf*), den 27 Nov. 1825 geb. te Gent, was kunstschilder, professor der Academie en der Nijverheidsschool zijner geboortestad, alwaar hij overleed op 17 April 1876.

Van hem verscheen: Doorzichtkunde of Perspectief, Gent 1855; Meetkundige bepalingen en begrippen met toepassingen, bestemd voor de leerlingen der klas van lijnteekening, met fig., Gent 1872.

[Jhr. Mr. Daniel Marinus van Dusseldorp de Superville]

Superville (*Jhr. Mr. Daniel Marinus van Dusseldorp de*), geb. 12 Dec. 1801 te Middelburg, studeerde en promoveerde in 1825 te Utrecht in de rechten, en werd in 1835 rechter-plaatsvervanger in de rechtbank van eersten aanleg (later arrondissements-rechtbank) in zijn geboortestad; van 1836 tot 1857 was hij rechter in dezelfde rechtbank en overleed te Middelburg 14 Maart 1866.

Hij schreef: Lotgevallen, opkomst, bloei, trapsgewijze achteruitgang, verval en denkelijke toekomst des Turkschen rijks, 1843; Frankrijken Afrika, 1844; Geschiedkundige verhandeling, (vervolg) 1847; Napoleons loopbaan, 1848; Viertal geschiedkundige verhandelingen, 1850; Tweetal tafereelen uit de geschiedenis van Frankrijk, gedurende de laatstverloopen honderd jaren, 1852; De dynastie der Stuarts, 1852; De hertogen van Orleans uit den Capetingschen koningsstam, 1854; Welke kunnen de gevolgen der Oostersche kwestie voor het meerendeel der Europeesche volkeren en staten thans zijn? 1854; Engeland en Frankrijk, Frankrijk en Engeland, 1855; Lettervruchten aan de geschiedenis ontleend, 1856; Beknopt overzigt van Frankrrjks inwendigen maatschappelijken toestand gedurende de laatste helft der zestiende eeuw, 1858; De Janitsaren; Een zeeslag tusschen de Nederlandsche en Britsche vloten ten tijde van de Ruyter; Twee geschiedkundige tafereelen, 1860; Dichtproeven, 1861; Proza en poëzy, 1861; Beknopt overzigt over den zoo binnen- en buitenlandschen staatkundigen toestand van Europa met betrekking tot Engeland, Frankrijk, Rusland, Oostenrijk, Pruissen, het overige Duitschland, Italië en Turkije, op het einde van het jaar 1860 en bij den aanvang van het jaar 1861, 1861; Geschiedkundige herinneringen, 1862; Bladen aan de geschiedenïs der volkeren ontleend, Utr. 1863; Drietal lettervruchten op geschiedkundig gebied, 1864; Twee bladzijden uit de geschiedenis, 1864; Iets over Karel den vijfde keizer van Duitschland, koning van Spanje, heer der Nederlanden, enz. enz., 1865; al deze werkjes werden op één na te Middelburg uitgegeven. Behalve dit schreef hij nog in

het Fransch eenige werkjes van geschied- en letterkundigen inhoud, en verder bijdragen in tijdschriften en jaarboekjes.

[Willem Hendrik Suringar]

Suringar (*Willem Hendrik*), geb. 3 Aug. 1790 te Leeuwarden, waar zijn vader eerst een openbaar ambt bekleedde, in 1795 ontslagen werd en eene fabriek kocht, waarin deze, zijn oudste zoon werd opgeleid, alsmede in den daarmede vereenigden wijnhandel. In 1840 vestigde hij zich te Amst.; wijdde zich daar aan nuttige en vooral philanthropische instellingen, en overl. 17 Sept. 1872. Te recht is hij met John Howard en Oberlin vergeleken, zijne werkzaamheid voor het gevangeniswezen en zijne stichting Nederl. Mettray, bevestigen deze getuigenis.

Daar zijne veelvuldige geschr., tusschen 1823 en '71 opgesteld, in onderstaand levensbericht volledig vermeld worden, zij het genoeg hier te noemen: Onderzoek naar de oorzaken van het vervloeijen van aangeleerde kundigheden ..... met aanwijzing van gepaste middelen ter voorkoming daarvan, door 't Nut bekroond, 1822; Redev. over John Howard, (Vad. Lett. 1832), Leeuw. 1823; Herinneringen en werken ter onderhouding van het geleerde, 4 st., Amst. en Leeuw. 1825-'28; Mijn bezoek in Mettray, bij Tours in Frankrijk, Leeuw. 1847.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1873.)

[Gerard Tjaard Nicolaas Suringar]

Suringar (*Gerard Tjaard Nicolaas*), broeder van den voorg., geb. te Leeuwarden 1 Juni 1804, begon reeds in 1822 een boekhandel aldaar, en is daar tot het einde van 1874 een der werkzaamste uitgevers van de toenmalige beste Nederl. geschriften geweest. Hij overl. in zijne geboortestad 3 Mei 1884.

Behalve enkele kleine gedichten en gelegenheidsstukken voor den bijzonderen kring, gaf hij eene Nederl. bewerking met aant. van: J.M. la Rive, De Kunst van declameeren, Leeuw. 1870.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1886.)

[Lucas Johan Suringar]

Suringar (*Lucas Johan*), geb. 4 Februari

1847 te Maastricht, begon zijne studiën te Leiden, 9 Aug. 1864, prom. ald. 5 April 1873, werd 1 Sept. 1873 praeceptor aan het gymnasium zijner geboortestad en 1885 leeraar in de oude talen aan dezelfde instelling te Amsterdam.

Hij schreef: Bijdragen tot de kennis van den regeeringsvorm van Maastricht en zijn ressort, meer bijzonder gedurende het tijdvak 1632-1794 (Acad. proefschrift), Leiden 1873; (met Mr. G.D. Franquinet en ter gelegenheid van het Taalcongres, aldaar gehouden), Maastricht. Geschiedenis, merkwaardigheden en omstreken geschetst, Maastricht 1875.

[Pieter Hendrik Suringar]

Suringar (*Pieter Hendrik*), broeder van den voorg., geb. te Maastricht, 8 Mei 1854, stud. te Leiden sinds 4 Oct. 1871, prom. er den 7 Juli 1879, werd in 1879 leeraar aan het gymn. te Assen en is daar leeraar in de oude talen en gesch. en conrector sedert 23 Aug. 1881.

Schr.: Biogr. aanteekeningen betreffende Mr. Pieter Paulus, eerste gedeelte (1753-'84), acad. proefschr. Leiden 1879.

[Willem Hendrik Dominicus Suringar]

Suringar (*Willem Hendrik Dominicus*), oom der beide voorg., geb. te Lingen 13 Oct. 1805, werd reeds 12 Sept. 1821 stud. in de letteren, waar hij 16 Mei 1829 prom., werd in 1826 praeceptor, in 1838 prorector en in 1846 rector aan het gymnasium te Leiden, waar hij sedert 1877 zijn welverdienden rusttijd in letterarbeid doorbrengt.

Behalve eene menigte werken in het Latijn, en artikelen in onderscheiden tijdschriften, schreef hij: Verhandeling over de Proverbia Communia, ook Proverbia seriosa geheeten, de oudste verzameling van Nederlandsche spreekwoorden, Leid. 1864; Glossarium van de Oud-Hollandsche en Midden-eeuwsch Latijnsche woorden, voorkomende in de proverbia communia Leid. 1865; Erasmus over Nederlandsche spreekwoorden en spreekwoordelijke uitdrukkingen van zijnen tijd, uit 's mans Adagia opgezameld en uit andere meest nieuwere geschriften opgehelderd, Utrecht 1873; Johannes Glandorpius in zijne Latijnsche Disticha als vertaler van Agricola's Sprichwörter aangewezen, Leid. 1874. Die Bouc van Seden. Een Middelnederlandsch zedekundig Leerdicht, na Kausler, volgens het Comburger Handschriff opnieuw uitgegeven en toegelicht, Leiden 1891. In de handelingen van de Mij. der Ned. Lett. gaf hij Levensberichten van S.F. Groen, C.A. Abbing en P.J. Harrebomée.

[Seligmann Susan]

Susan (*Seligmann*) werd 20 April 1813 geb. te Hamburg; zijn vader Emanuel was een Zwollenaar, die zich later te Middelburg vestigde. De zoon werd gouverneur te Wageningen, waar hij o.a. Petronella Moens en O.G. Heldring leerde kennen; in 1840 trok hij naar Deventer, was daar eerst hoofdonderwijzer, later lector in Fransch en Hoogd., eindelijk leeraar aan de hbs.; in 1873 vond hij, tot verzekering zijner toekomst eene staatsbetrekking als leeraar in de Rijks hbs. te Gron., verwierf daar in het begin van 1880 het beoogde pensioen, keerde naar Deventer terug, overl. reeds den 16 Oct. van dat jaar.

Schr.: Godsd. huisboek voor Israëliten, Nijm. 1839 en over hetzelfde onderwerp in Onze Tijd van 1869: De Joden voorheen en thans. Behalve leerboeken voor taalonderwijs en een bekend Duitsch Wdb., vertaalde hij Hamlet, Dev. 1849, Macbeth, ald. 2e dr.; bewerkte The Tempest, vert. Lord Stanhope's vervolg op Macaulay's Gesch. van Engeland, en schr. hier en daar losse opstellen en bijdragen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1881.)

[Johannes Andreas Susanna]

Susanna (*Johannes Andreas*), geb. te Leiden 11 Dec. 1795, was administrateur van 's rijks museum van natuurlijke historie en overl. in zijne geboortestad 1 Oct. 1859.

Behalve vele vertalingen schreef hij: Levensschets van Hendrik Boie en hulde aan zijn deugden en verdiensten, benevens eenige door hem geschreven brieven, gedurende zijne reis en verblijf in Oost-Indië, Amst. 1834; Verzameling van leerrijke fabelen (in dichtmaat) voor de jeugd; De Goede voorbeelden (vertellingen). Ook belastte de Regeering hem met de redactie van het veel omvattende werk: Verh. over de natuurlijke Gesch. der Nederl. Overzeesche bezittingen door de leden der natuurk. commissie in Indië en andere schrijvers, 3 dln., 1839. Hij heeft verscheiden gedichten voor de R.C. weezen zijner vaderstad vervaardigd, en vertaalde Carl Pfeiffers Weihe der Töne, een gedicht bij de inwijding der R.C. St. Pieterskerk aldaar; voorts bijdr. in De Gids, De Konsten Letterbode.

[Petrus de Sutter]

Sutter (*Petrus de*), den 29 Juli 1828 geb. te Sint Nicolaas, studeerde voor den geestelijken stand, ontving de priesterwijding en overleed als pastoor te Nieuwenhove, bij Geeraardsbergen, in 1880.

Van hem verscheen: Kort omstandig verhaal over het vermaard beeld en kapel van O.L. Vrouw van de Werf, Aalst 1863; De Litanie van Onze Lieve Vrouw, Bruss. 1876.

[Johan Samuel Swaan]

Swaan (*Johan Samuel*), geb. te Hoorn in 1774, was eerst apotheker te Amsterdam, later rector der Latijnsche school in zijn geboortestad en ijverig beoefenaar van de poëzië. Hij overleed te Hoorn 26 October 1826

Hij gaf in 't licht: De laster en hare schadelijke gevolgen, Amst. 1798; Cajus Marius op de puinhoopen van het verwoeste Carthago in dichtmaat, Utr. 1806; Tot streeling van het oog en voedsel van het hart, leesboek voor jonge lieden, met platen, Utr. 1813; Jona en Esther, twee voorlezingen, Amst. 1822; Bedenkingen op de Bezwaren tegen den geest der eeuw van Mr. I. da Costa, Amst. 1824; Frederik Hendrik van Nassau, een tegenhanger op het karakter van Maurits van Nassau door I. da Costa, Hoorn 1825; Redevoering bij de inwijding der genees- heel- vroed- en artsenij-mengkundige scholen te Hoorn in 1825, Hoorn 1825. De maatschappij bekroonde zijn: Des Christens reis naar de eeuwigheid. Ook vervaardigde hij een Wilhelmus van Nassouwen, in den geest van het oude lied. Voorts vele werken op 't gebied van scheikunde en aanverwante wetenschappen.

[Willem van Swaanenburg]

Swaanenburg (*Willem van*), omstreeks 1675 te Amsterdam geboren en aldaar overleden in 1728, was landschapschilder en dichter.

Hij schreef: Parnas of de zanggodinnen van een schilder, Amst. 1724; De herboore oudheit of Europa.... Alles tot tijdkortingen der welmeenende beschreeven onder de zinspreuk: Virgilius zonder Mecaenas, Amst. 1725; De vervrolykende Momus of koddige berisper, opgedr. aan J.C. Ludeman, dr. zonder promotie, [onder dezelfde zinspr.], ald. 1727.

[Michiel de Swaen]

Swaen (*Michiel de*), ten jare 1654 geb. in het gedeelte van West-Vlaanderen, dat nu bekend is onder den naam van Fransch-Vlaanderen. Hij leefde te Duinkerken, en was er Prins der rederijkerskamer, daar hij een der beste Nederlandsche dichters was van zijnen tijd. Gedurende zijn leven werd er niet een zijner scheppingen gedrukt, en waarschijnlijk gingen er dus velen verloren. Na zijne dood, die kort vóor 1707, te Duinkerken moet hebben plaats gehad, verscheen: De zedelycke doodt van Keyser Carel den vyfden, tonneelspel door M. de Swaen, Duinkerken 1707; Verspreide gedichten werden verzameld door Peter Labus, drukker en lid der rederijkerskamer van Duinkerken, die ze uitgaf onder den titel: Zedelijcke Rijm-wercken en Christelijcke gedachten van M. de Swaen, Duinkerken 1722; Het leven en de dood van onsen Zaligmaker Jezus Christus, Rijmkonstig beschreven door M. de Swaen, in syn leven Prince der Rederycke Gilde tot Duinkerke, Brugge 1767, 2 deelen. Men wil ook dat uit zijne pen vloeide de Treurzang op het overlijden van Jan Bart, Duinkerken 1702. Verder vertaalde hij het middeleeuwsche treurgezang de Stabat Mater en de tooneelwerken Cinna, onder den titel: Gebod der Liefde, ons door Christus gegeven, te veel door de Christen verzuymt, door Cesar Octavianus roomsch Keyser en afgodendienaer gepleegt aen die hem moorden wilde; en: Andronicus, treurspel naer de Capistron, vertaelt door M. de Swaen, Duinkerke 1700.

[Frans Swagers]

Swagers (*Frans*), den 27 Jan. 1870 geb. te Antwerpen, ontving zijn onderricht aan het Atheneum zijner geboortestad en ging den 1 Oct. 1887 in de Normaalschool van

Gent, waar hij zijn diploma ontving op 28 Aug. 1889. Sedert 1 Oct. van dit laatste jaar is hij gemeenteonderwijzer der stad Antwerpen.

Op zijnen naam verscheen: Pol de Mont, zijn leven en zijne werken, Antw. 1889.

[Edelhardus Bernardus Swalue]

Swalue (*Edelhardus Bernardus*), geb, te Stand-daar-Buiten, 8 Januari 1806, waar zijn vader toen pred. was, werd te Dordrecht op de Lat. school onderwezen, begon zijne studiën te Leiden, 11 Juni 1823 en prom. er, 20 Juni 1829, werd in 1830 predikant te Korendijk, in 1835 te Goes en in 1849 te Amsterdam, waar hij 12 Maart 1865 overleed.

Hij schreef: Justinus van Nassau, meest naar onuitgegeven stukken, Amst. 1858; De daden der Zeeuwen gedurende den opstand tegen Spanje, Amst. 1846. Voorts vele bijdragen in Zeeuwsche en andere jaarboekjes, tijdschr. en bladen. Hij was ook medewerker aan het Christelijk Album, Geschiedenis der Christelijke kerk in Nederland van Moll en Ter Haar, en vertaalde eenige werken van godsd. en kerkhist. aard.

(Hand. Mij. der Ned. Lett. 1865.)

[Willem Swanke]

Swanke (*Willem*), wiens familie in het latere Zeeuwsch Vlaanderen tot de ambtenaren der generaliteit behoorde, werd geb. 8 Juli 1675, te Sas-van-Gent; zijn vader was daar pred., hij zelf werd op de Lat. school te Middelburg onderwezen, werd in 1694 stud, in de geneesk. te Utrecht, prom. er in 1698, practizeerde te Midd. tot 1702, toen hij benoemd werd tot raadsheer in den raad en leenhove van Vlaanderen aldaar, en overl. in dien rang en in dezelfde stad, 1 Febr. 1733.

Hij behoorde tot den kring van godsd. dichters, die daar destijds in bloei was en schreef: Stichtelijke Rijmoeffeningen, Midd. 1729; zijne Nagelaten Gedichten werden aldaar in 1734 door De la Ruë uitgegeven.

[Nicolaas Swart]

Swart (*Nicolaas*), geb. uit herv. ouders 3 Maart 1779 te Oostermeer (Friesland),

studeerde eerst te Gron., studeerde in de geneeskunde van 1796-'98, doch beoefende later de theologie aan het Remonstr. Seminarium te Amsterdam, werd in 1802 kandidaat, in 1804 predikant te Gouda; hij bleef er slechts drie jaren, daarna één jaar te Leiden, en ging vervolgens naar Amsterdam, waar hij 26 September 1846 overleed.

Behalve eenige bundels leerredenen gaf hij uit: Redevoeringen betreffende fraaije letteren en kunsten, Amst. 1817; Elize, voor meisjes, Amst. 1821; Ernst en Karel, voor jongelingen, Amst. 1822; Verhalen, schetsen en gesprekken, Leeuwarden 1824; Spreuken van Salomo voor de jeugd, gestaafd door voorbeelden uit de gewijde en Ned. gesch. in het dagelijksch leven, 2 dln., Delft 1829; ook gaf hij zonder naam een paar romans uit, en vertaalde enkele werkjes uit het Engelsch. Het Nut bekroonde zijne prijsverh.: Pieter Schijn en zijne dorpsgenooten ijn 1819; hij leidde de alg. verg. dezer Mij. in 1820 en '28.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1847.)

[Peter Frans de Swarte]

Swarte (*Peter Frans de*), den 8 Nov. 1838 geb. te Nieupoort, waar hij aannemer is.

Hij schreef: Lykrede uitgesproken by de ter aerde bestelling van heer Lodewyk Pieter Meynne, op 8 January 1859, Nieupoort 1859; Broedergroet, gezongen ter gelegenheid van eene vertooning te Dixmuide gegeven door de liefhebbers der stad Nieuport op 4 Mei 1862, Nieupoort 1862; De Wees, of wat geluk eene moeder te bezitten, lied, Nieupoort 1863; Bekroond antwoord op de door het weekblad ‘De stad Nieuport’ uitgeschrevene prysvraeg: Nieuports zeven honderdjarig bestaen als stad en haven, feestelyk herinnerd by het plechtig ambtelyk bezoek van den heer Vrambout, Gouverneur van West-Vlaenderen op 9 en 10 Oogstmaend 1863, Nieupoort 1863.

[Stephanie Hélène Swarth]

Swarth (*Stephanie Hélène*), op 25 Oct. 1859 geb. te Amsterdam, was van 1865 tot 1884 te Brussel gevestigd en bewoont sedert de stad Mechelen.

Hare eerste pennevruchten waren twee bundels Fransche gedichten; doch vervolgens gaf zij uit: Eenzame Bloemen, Roeselare 1884; Blauwe Bloemen, Utrecht 1884; Kindersprookjes, Groeningen 1887; Beelden en Stemmen, Gent 1887; Sneeuwvlokken, Amsterdam 1888; Rouwviolen, Amsterdam 1889; Uit het Meisjesleven, Edam 1890.

[Urbanus Swartsen]

Swartsen (*Urbanus*), een Mechelsch dichter, werd in zijne geboortestad, 12 Febr. 1713, benoemd tot Factor der rederijkerskamer De Peoene, en het was voor deze dat hij schreef: Adallas Coninck van Tracien ofte de standvastige Olympie, blyeyndend treurspel, Mechelen 1728.

[Justus Gerardus Swaving]

Swaving (*Justus Gerardus*), geb. te Naarden 6 Juli 1784, was voor predikant bestemd, doch ging in den zeedienst; met de overgave der vloot van Story aan de Engelschen in gevangenschap geraakt, ging hij op de Oranjevloot over; in 1801 in Nederland teruggekeerd, werd hij gevangen genomen, doch kort daarop ontslagen en als klerk op het bureau van Conversie der Nat. Schuld te 's-Hage aangesteld. Aldaar wonende, huwde hij in Dec. 1806, te Amst. een 19-jarige wees ‘van de Barbice’, waar zijne familie vroeger gevestigd was, trok nu ook daarheen en werd er planter; na den dood zijner vrouw wilde hij naar Engeland, doch kwam na veel lotgevallen te Santa-Cruz; vandaar ging hij naar New-York; een schip, dat hij naar W.-Indië bevrachtte, verging bij St. Domingo; kort daarop leed hij zelf schipbreuk bij de Bahama-eilanden, doch kwam in W.-Indië terug, verkocht zijne plantage en werd winkelier. Nu ging hij failliet, trok naar Baltimore, werd daar weder gevangen genomen, ontsnapte in 1812 en ging naar Nederland; op de kust nogmaals schipbreuk lijdende werd hij als smokkelaar gevangen genomen; in vrijheid gesteld en geplaatst bij de gardes d'honneur van Napoleon, doch hij deserteerde in Beieren; bij het Oranjelegioen tot 2e Luit. aangesteld ging hij als kwartiermeester naar Delft, werd daar weder gearresteerd, ontvluchtte in de kleêren zijner (tweede) vrouw, eene Belgische dame, kwam in Engeland en vandaar aan De Kaap de Goede Hoop, waar hij translateur werd bij het Gerechtshof te Kaapstad. Later aangesteld tot officier van Justitie, overleed hij aldaar 26 Jan. 1835. Het is raadzaam de autobiogr. van dezen avontuurlijken man met omzichtigheid te lezen.

Hij schreef: Roomsche feest- en heilige dagen of verbijstering van het menschelyk verstand, Dordr. 1823; Galerij van Roomsche beelden of beeldendienst der negentiende eeuw, Dordr. 1824; Reizen en Lotgevallen, 2 dln., Dordr. 1827; Levensschets van prins Frederik van Brunswijk-Lunenburg, hertog van York en Albany, Dordr. 1827; Offer aan de lydende onschuld op zyne vlugt uit Delft, zynde een uittreksel van zyne militaire loopbaan, Dordr. 1827; Tienjarige militaire loopbaan door hem zelven beschreven, Dordr. 1830; Zonderlinge ontmoetingen en wonderbaarlyke lotverwisselingen na zyne vlugt uit Delft, benevens schetsen van Londen en deszelfs bewoners van De Kaap de Goede Hoop en hare omstreken, Dordr. 1830.

[Mr. Henri Isaak Swaving]

Swaving (*Mr. Henri Isaak*), geb. 4 Maart 1815 te Zutfen, waar zijn vader burgemeester was; zijne familie was afkomstig uit Drenthe en acht zich niet verwant aan die van den voorg., welke uit een geslacht in De Graafschap afstamt. Hij werd aan het gymn. zijner geboorteplaats onderwezen, stud. van 16 Sept. 1835 te Leiden en prom. daar 3 Juli 1841. Na eerst als adv. te Zutfen werkzaam te zijn geweest, was hij van 1844-'60 kantonrechter te Groenlo, werd in laatstgenoemd jaar overgeplaatst naar Zutfen en legde eerst in 1877 zijn ambt neder; hij overl. aldaar 25 Jan. 1881.

Zijne uitgebreide kennis, ook van minder algemeen beoefende talen wordt inzonderheid getuigd door prof. Kern, die zijne verplichting aan Swaving's leerrijken omgang te Groenlo dankbaar vermeldt in onderstaand levensbericht. De Red. van het Nederl. Wdb. waardeerde in hare verslagen de krachtige hulp door hem vooral aan de drukproeven verleend. Behalve zijne dissertatie, Leid. 1841, heeft hij niets afzonderlijks uitgegeven; verspreide art. zijn opgenomen in Taalk. Mag. van De Jager, Taal- en Letterbode, in rechtsgel. tijdschr. en dagbladen, o.a. in De IJselbode, psd. Hendrik van den IJssel.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1881; Ned. Spect. 1881, blz. 157, 183, 187.)

[Hieronymus Sweerts]

Sweerts (*Hieronymus*) was de zoon van den gelijkn. schilder, zoodat hij zijn psd. Jeroen Jeroense met oordeel gekozen heeft, en dus de kleinzoon van Emanuel of Manuel Sweerts, te Zevenbergen geb. en als graveur, teekenaar, naturalist en plantenkenner niet onvermaard. De naam wordt later veelal Zweerts gespeld, komt ook als Sweertius voor; deze familie is talrijk in beoefenaars van kunst en letteren, zoodat onder deze vaak persoonsverwisseling ontstaat, vooral als men hen verwart met het aanzienlijk geslacht, waartoe de gelijkn. zeehelden behooren. **Hieronymus** is den 2 Dec. 1629 in de Oude kerk te Amst. gedoopt; zijne bewering dat hij met nog twee huisvrienden, David Questiers en Willem Schellinks, z.a., hun jaardag vierden en mitsdien geboren waren op Lichtmis, maakt deze stellige aanduiding noodig, te meer, daar hij zelf zich als herhaaldelijk twee jaar ouder verklaart te zijn. Hij leerde het drukkersvak bij Paulus van Ravestein, die met zijn vaders zuster Elisabeth gehuwd was, en werd 14 Jan. 1664 in het boekverkoopergilde opgenomen. Door zijn eerste huwelijk kwam hij in verwantschap met gen. Schellinks en in een paar predikanten-familiën. Zijne ongelijksoortige magen en vrienden brachten hem tot eene groote verscheidenheid in de boeken, die hij uitgaf, of in de keuze der onderwerpen zijner muze. Zwaarmoedigheid noopte hem tot afleiding, die hij vond in het bijeenbrengen gedurende dertig jaar der Koddige opschriften, terwijl hij nog eene andere afleiding zocht, die hem op het laatst nagenoeg zijn gezicht kostte, welke neiging hij echter openhartig bekent. Hij was een der ‘veertien Digters of Liefhebbers der Poëzy’, die Vondel ten grave droegen. Hij was in zijne laatste jaren ziekelijk, schreef nog in 1695 een klein gedicht, doch was in 1697 overleden; zijne niet-vermelding in de Amst. grafboeken, doet denken, dat hij buiten de stad begraven werd.

Onder den titel: Alle gedichten, Amst. 1697, verzamelde zijn zoon Cornelis, wat in druk of hs. naar zijn oordeel behoorde in één bundel bewaard te blijven De vroegere

afz. uitgegevene geschr. hebben tot titel: Innerlijkke ziel-tochten op 't H. Avondmaal, en andere voorvallende gelegentheden nevens eenige stichtelykke zede-zangen, Amst. by den Dichter, 1673, 3e dr., ald. 1692, beide, zonder muziek, in Alle Ged. opgenomen. Van geheel anderen aard zijn de door hem bijeengebrachte: Koddige en ernstige opschriften luyffens, wagens, enz., Amst by Jeroen Jeroense, 4 dln., 1698; ald. 1731, '32; 3e dr., ald. 1846.

[Cornelis Sweerts]

Sweerts (*Cornelis*), zoon van den voorg. en omstr. 1669 te Amst. geb. werd ald. in het boekverkoopersgild opgenomen en overleed in 1669.

Hij gaf de werken van zijn vader uit, en schr.: Jacoba van Beijeren, erfgravin van Holland, treurspel. Voor den autheur, [zonder naam of pl.] 1691, twee uitgaven, Amst. 1750; De verliefde Rykaart, muzykstuk, ald. z.j.; Plaizierige kijvagiën der sprakelooze schepselen, verteld bij 't Jufferdom voor galante discoursen, ald. 1695; Mengelzangen en zinnebeelden, Amst. 1694, 1696; Inl. tot de zang- en speelkunst, ald. 1698; Stichtelyke Gezangen, ald. 1710; De verliefde Grijn bedrogen, blyspel onder de spreuk: ventilante Doctrina, m. pl., Amst. 1722; Leerzame Fabelen gedicht en verklaart, ald. 1704; Dichtk. zinnebeelden, in 150 prentverb., ald. 1736; ook komen bijdr. van zijne hand voor in de door hem verzamelde bundels; vermoedelijk is hij de vertaler van La Fontaine's Vertellingen en nieuwigheden, [contes et nouvelles], Amst. 1708.

[Philips Sweerts]

Sweerts (*Philips*), zoon van den voorg., was notaris te Amst. en overl. ald. 1774.

Gaf in 't licht: Gedichten, Amst. 1734, 2e dr., ald. 1759; Oordeelkundige aanmerkingen over de poezy en schilderkunst, uit het Fransch vertaald en ten deele ge-

volgt en vermeerdert, 3 dln., Amst. 1740, 1760; voorts de volgende tooneelspelen: De beloonde deugt of de gestrafte wreedheid, blij-eindend treurspel, Amst. 1723; Semiramis of de doot van Ninus, treursp., ald. 1729; Scipio, treursp. ald. 1736; Merope, treurspel naar het Italiaansch van Jc. Maffey, 1746. Hij gaf in 1754 de Nagelaten Gedichten van H.G. van Vrijhoff uit. Al de gedichten van Ph. Zweerts werden gezamenlijk in 1759 te Amsterdam uitgegeven. Uit het Fransch vertaalde hij Oordeelkundige aanmerkingen over de poëzy en schilderkunst van du Bos.

[Bruno Sweerts]

Sweerts (*Bruno*), zoon van Philips, was notaris te Amst. en gaf in 't licht: Tancredo, treurspel gevolgd naar het Fransch van de Voltaire, 2e dr., Amst. 1763 (1778 m. pl.); De betovering, kluchtspel naar het Fransch, voor de eerste maal vertoond door de troep van Corver en Bouhon te Utrecht den 4den Aug. 1763; Belisarius, treurspel naar het Fransch van d'Oricourt, Amst. 1768; Het verheerlykt Leeuwendaal, zinnespel met zang en dans, 's-Hage 1766; De eerlyke misdadiger, zedenspel naar het Fransch vertaald (met de spreuk): 't Is troostelijk voor een eerlijk man te lijden wanneer hy met geduld op de oorzaak terugziet, uit het Latijn van Seneca, Amst. 1768; De Hollandsche Matroos of de helden van de Doggersbank, blijspel naar het Fransch van Mayeur, ald. 1781; Het beleg der stad Calais, treurspel naar het Fransch van Belloy, met historische aanteekeningen, ald. 1786.

[Joan Hendrik Swildens]

Swildens (*Joan Hendrik*), geb. te Voerendaal, in Limburg, 10 Maart 1745 en in het naburige Heerlen gedoopt. Zijn vader was daar schoolmeester en secretaris, zoodat hij naar de dorpsgebruiken van dien tijd, de akten opmaakte, die tot het notariaat behooren. De zoon werd te Gron. stud. 2 Sept. 1764, legde zich met allen ijver op alle vakken toe, die onder zijn bereik waren en vertrok negen jaar later, natuurlijk zonder doctoralen graad. Daarop trok hij naar Rusland, was daar van 1773-'78, het meest te St.-Petersburg, leerde daar Kinsbergen kennen, doch was daar voor hemzelven vruchteloos heengegaan. Van 1779-'97 woonde hij te Amst., zonder openbare betrekking, streefde naar verbetering en verlichting van hen, die men destijds het volk noemde, o.a. door het verschaffen van geschikte boeken, gelijk het Nut verwezenlijkt heeft. Al zijne plannen hadden eene wijd uitgebreide strekking in vrijzinnigen en maçonnieken geest; schoon hij, juist door zijne staatk. inzichten, tegen de grondstellingen van 't Nut handelde en zelfs die Mij. bestreed. Zoo werd hij de man der vaderl. societeit en de ‘huispublicist’ der Keezen-regenten, die hem in '87 lieten steken. Na de acht magere jaren doorgeworsteld te hebben, trad de bescheidene, voorzichtige, bedeesde ‘slijmgast’ in '95 andermaal op, doch weldra bleek zijne ongeschiktheid voor dgl. aangelegenheden. Gelukkig verraste men hem met een professoraat te Franeker, dat hem uit den nood hielp, en niet veel meer drukte gaf dan hij daarvan maakte. Zoo bleef hij allerlei zeer veel omvattende ontwerpen uitdenken, verzuimde daardoor zijne plichten als hoogl., bracht veel tijd te Amst. door; eindelijk ging hij over tot plannen die zijn goeden naam veel benadeelden; toen hij 12 Sept. 1809 te Amst. overl. was, werd hem de getuigenis nagegeven, dat hij de

groote verwachtingen aangaande hem had teleurgesteld. De latere onderzoekingen hebben dit oordeel volkomen bevestigd.

Tot zijne geschr. van eenigermate blijvende beteekenis behooren: Vaderl. A. Bboek voor de Nederl. jeugd, Amst. 1781, ald. 1783; Bardietjes, ald. 1779; Verdediging der Bardietjes, (Amst. 1780); Almanack en politiek zakboekje, Amst. 1782; Burger- en Huismans-Almanack, ald. 1789 en '90. Misschien ook: Schets der Regeerkunde, omtrent 1786. Hij vertaalde ook Von Knigge, over de verkeering met menschen, Amst. 1795; de overige worden opgegeven in onderst. studie, en in De Librye, 1887, No. 3, Bijlage.

(Mr. W.B.S. Boeles, De patriot J.H. Swildens, Leeuw. 1883.)

[Jakob Jakobs Swiers]

Swiers (*Jakob Jakobs*), geb. 19 Mei 1801 te Groningen, was van 1812 tot 1817 zeemam, en werd in het laatstgenoemde jaar hulponderwijzer, eerst bij het lager onderwijs, toen op het doofstommen-instituut en daarna bij het toenmalig middelbaar onderwijs. Hij ging in 1823 in de theologie studeeren en werd in 1828 predikant te Beetgum, in 1832 te Vries en in 1838 te Havelte, waar hij in 1877 emeritus werd.

Hij schreef: Beknopte schets der wetenschappen, Gron. 1827; onderscheiden kleine catechisatieboekjes, van een van welke zelfs tien verschillende drukken verschenn; verder Het Heil in Christus, 2 dln., Gron. 1848; een bundel preeken, vertalingen uit het Engelsch en Hoogduitsch van Channing, Parker, enz. Bijdragen in tijdschr. als: Waarheid in liefde, Christelijk Album, Bijbelsch Dagschrift, enz.

[Jean Henri van Swinden]

Swinden (*Jean Henri van*), afstammende uit Fransche vluchtelingen van 1685, geb. in Den Haag 8 Juni 1746, werd stud. te Leiden in de wis- en natuurk. weten-

schappen in 1766, in Dec. daaraanvolgende beroepen te Franeker tot hoogleeraar aan de Friesche academie, was in het voorjaar van 1785 benoemd aan het athenaeum te Amst., was daar in volle kracht werkzaam ten behoeve van de kweekschool voor de zeevaart en de Mij. Felix meritis, had daarna zijn deel in de staatsaangelegenheden, doorleefde het moeilijke tijdvak van 1795 tot 1813, bracht zijne overige levensjaren tot algemeen nut en ieders voorbeeld in onverminderden ijver door en overl. te Amst., 9 Maart 1823.

In onderst. gedenkschr. worden al zijne uitgegevene werken vermeld; daarom volgen hier alleen de uitnemendste daarvan in onze taal geschreven over onderwerpen, dit wdb. betreffende: Beschr. van een Konststuk, verbeeldende een volledig hemelstelsel; uitgedrukt en vervaardigd door Eise Eisinga, Fran. 1780, 2e dr., ald. 1825; Redev. ter inwijding van het gebouw der Mij. Felix Meritis, Amst. 1782; Lijkrede op Nieuwland, uitgespr. 24 Dec. 1794, ald. 1795; Aanspr. als voorz. der eerste alg. verg. van het Kon. Inst., 1808; id. in de kweekschool voor de zeevaart, 23 Nov. 1810, ter gelegenheid van den 25en verjaardag; Verh. over Chr. Huygens, als uitvinder der slingeruurwerken, Amst. 1817. Prof. Moll werkte de schets uit zijner verh. in het Instituut over de eerste ontdekking en verdere volmaking van de verrekijkers en vergrootglazen, 1822.

(Hulde aan J.H. van Swinden, Amst. 1824.)

[Theodorus van Swinderen]

Swinderen (*Theodorus van*) geboren te Groningen 13 Sept. 1784, stud. van 10 Juli 1799 tot 26 Nov. 1806 en verliet de hoogeschool zijner geboortestad als doctor in de philosophie en in de rechten. Den 28 Febr. 1807 werd hij schoolopziener en is dit 44 jaar lang geweest, den 23 Dec. 1814 hoogl. in de natuurk. wetenschappen. In beide betrekkingen heeft hij ijverig gearbeid, - in de eerste onmetelijke diensten bewezen. Hij overl. 11 April 1851. Zijne begaafde dochter Jeanne Agatha is op blz. 560 als Mevr. O. Star Numan vermeld.

Schr.: Beknopte beschrijving van de inrigting van 't openbaar onderwijs in Frankrijk, Groningen 1811; Ontwerp van een geschiedenis der schoolverbetering in de provincie Groningen; (met B.H. Lulofs), Ter nagedachtenis van J.J. Modderman, Gron.; (met M.J. Adriani), Ter nagedachtenis van H. Wester; - Levensberigten van L.J.F. Höpfner, J.E. Götjes, J. de Boer, H. Kuhl, J. Baart de la Faille, en J.C. van Hasselt; voorts een paar werkjes over de stad Groningen en hare uitbreiding, en enkele bijdragen in tijdschriften.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1851.)

[Willem Swinnas]

Swinnas (*Willem*), geb. te Brielle in 1620, studeerde te Leiden in de medicijnen en werd na volbrachte studiën lid van de vroedschap in zijne geboortestad. Hij genoot een grooten roem als geneesheer, schreef een paar werken over geneeskunde, en werd door de admiraliteit van de Maas, tijdens den tweeden Engelschen oorlog, aangesteld ter verzorging van zieken en gewonden, die tijdelijk naar het gasthuis van Den Briel werden gezonden. Hij overleed in 1672; zijn voornaamste geschrift is:

Engelsche, Nederduitsche en Munstersche krakeelen, 3 dln., Rott. 1668-'70. Het eerste deel werd driemaal herdrukt. Vlg. art. Jac. Konijnenburg, blz. 435.

[Jan van Swol]

Swol (*Jan van*) was volgens de toewijding zijner beide dichtwerkjes bevriend met Tesselschade, die in het jaar, waarin hij die stukjes schreef, te Alkmaar woonde, waar haar echtgenoot geboren was, en met hare zuster, de gade van den onderschout Claas van Buyl. Hij woonde in de buurt van Roemer, en werd 29 Juni 1654 in de Oude kerk te Amst. begraven.

Hij dichtte: Constantinus, in Sprockel 1630, aan Mejuffrouw Anna Roemers, Amst. 1637; Margrietje, voor de weezen op Kerkmis, 1630, onder de gunst van Juffrouw Geertruyt Roemers, Amst. 1639.

[Everaard Syceram]

Syceram (*Everaard*), Brusselsche dichter van de eerste helft der 17 eeeuw; was raadsheer zijner geboortestad.

Hij leverde: Il divino Ariosto oft Orlando furioso, hoogste voorbeeld van oprecht Ridderschap, oock claren spieghel van beleeftheyt, voor alle vrouwen, overgeset in nederlantsche rymen door Everart Syceram van Brussel, Brussel 1615.

[Gualterus Sylvanus]

Sylvanus (*Gualterus*), **Wolter**, **Wolters** of **Gualtherus** (*Gualteri*), geb. te Doesburg, verkreeg in 1602 het rectoraat van Deventer. In 1619 zijn ontslag gekregen hebbende, vestigde hij zich te Doesburg, waar hij burgemeester werd.

Hij gaf in 't licht: Beschrijving van Deventer, Dev. 1616; later herdrukt achter A. Moonens kronyk van Deventer, Dev. 1714. Hij beoefende ook de Latijnsche poëzy.

[Samuel Sylvius]

Sylvius (*Samuel*) behoort blijkbaar tot de gelijknamige familie, die tot het gevolg van Willem III behoorde, en in het journaal van den jongen Constantijn Huygens vaak genoemd wordt. Hij moet te Honselaarsdijk in eenige betrekking gewoond hebben.

Hij maakte gelegenheidsverzen, bijschriften, en koos bloemen, kunstvoorwepen en dergelijke tot ‘stoffe’ zijner gedichten, en gaf uit: Dafnis Heldenzang, Amst. z.j.; Op de verovering van Namen in 1695, 's-Hage 1695; Ter gedachtenisse van Bal-

thasar Hazard, Majoor, enz., 's-Hage 1703; Hemichilias of half duizend vaarsen uit Lat. en Nederl. dichten, 1725; Gedichten, 2 dln., 's-Hage 1725, 3 dln., 1729, waarin De lof van de Koffi; Historische Tafereelen tot uytlegging op de Heydensche heele en halve goden en godinnen door Schaaf, 's-Hage 1734.

[Jhr. Jan Willem van Sypesteyn]

Sypesteyn (*Jhr. Jan Willem van*), geb. te Haarlem 8 Oct. 1816, werd in 1832 te Medemblik kadet bij de Genie; 3 Oct. 1836 2e Luit.; in 1842 werd hij aan het min. van oorlog geplaatst, 18 Oct. 1847 bevorderd tot 1e luit., 11 Sept. 1856 tot kapitein bij dat wapen en bleef daarna te 's-Hage, waar hij 26 Febr. 1866 overleed. Sedert Febr. 1863 was hij onder Groen van Prinsterer met het toezicht op 's Konings Huisarchief belast.

Hij schreef: Bijdrage voor de geschiedenis van het Nederl. Artillerie-korps, 1849; Geschiedenis van het eerst opgerichte regiment hussaren, 1849; De verdediging van Nederland in 1672 en 1673 (met de Bordes), 1850; Geschiedenis van het regiment Nederl. rijdende artillerie, 1852; Leven en karakter van Graaf Du Monceau, oud-Maarschalk van Holland, 1852; Nederland en Brandenburg in 1672 en 1673, 1863; Geschiedkundige Bijdragen; uit on uitgegeven stukken bewerkt, 3 aflev., 's-Grav. 1864 en '65. Verder gaf hij nog stukken in De Militaire Spectator, Het Vaandel en andere tijdschriften.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1869.)

[Jhr. Cornelis Ascanius van Sypesteyn]

Sypesteyn (*Jhr. Cornelis Ascanius van*), broeder van den voorg. en naamgenoot van den als oom van Rp. Joan de Witt bekenden heer van Hillegom, geb. te Haarlem 19 Maart 1823, ging in den krijgsdienst en werd in 1842 2e Lt. bij de Artillerie. Vier jaren daarna werd hij voor 6 jaar naar W.-Indië gedetacheerd, werd in 1851 1e Lt. en in 1858 nogmaals voor vijf jaar als kapitein naar W.-Indië gezonden. In 1859 op verzoek eervol ontslagen, werd hij in 1862 commies en een jaar daarna referendaris aan het Departement van Koloniën, totdat hij in 1873 tot gouverneur van Suriname benoemd werd. In Den Haag teruggekeerd, zette hij daar zijne wetensch. nasporingen voort, die hoofdzakelijk de volgende geschr. voortgebracht hebben: Beschrijving van Suriname, hist geogr. en stat. overzicht uit officieele bronnen bijeen gebragt, 's-Hage 1854; Mr. Jan Jacob Mauritius, Gouverneur-generaal van Suriname van 1742-1751, met portr. en facs., 's-Hage 1858; Voltaire, Saint-Germain, Cagliostro, Mirabeau, in Nederland. Hist. herinneringen uit de achttiende eeuw, ald. 1869; Holland in vroegere tijden. Merkw. personen en schetsen uit het maatschappelijk lezen, ald. 1888; art. als medeoprichter of medewerker van Ned. Spect., Haagsche Stemmen, Dagbl. van Z.-Holl. en 's-Grav.

T

[Mr. Reinier Willem Tadama]

Tadama, (*Mr. Reinier Willem*), geb. te Amst., waar zijn vader procureur-crimineel des Keizers was, 20 Nov. 1810, werd in Sept. 1830 stud. en prom. 20 Juni 1833 te Leiden in de rechten; vestigde zich als advocaat te Zutfen, de woonpl. zijner in 1812 wed. geworden moeder. In 1841 werd hij te Zutfen kantonrechter, en overl. 22 Mei 1860.

Hij beoefende de gesch. zijner woonplaats en van zijn gewest, bijzonder van De Graafschap.

Schreef: Willem, Graaf van den Berg en zijne tijdgenooten, Zutf. 1846; De waarheid aangaande Ludolf van den Berg, Arnh. 1847; Tijdrekenkundig Register van alle oorkonden in het stedelijk archief te Zutfen berustende, Zutfen 1854; Geschiedenis der stad Zutfen van de vroegste tijden tot 1795 (alleen het eerste deel is gedrukt; het topogr. gedeelte bestaat slechts uit onafgewerkte aant.), Arnh. en Zutf. 1856; Verslag over het grafelijk Bergsche archief te 's-Heerenberg, (in Nijhoff's Bijdragen); Bijdrage tot de kennis van den ouden loop van den IJssel tusschen Westervoort en Deventer (in den Overijs. Almanak voor Oudh. en Letteren), 1852; Geschiedenis van het Veemgericht en van het latere Duitsche rijkskamergericht in hunne betrekking tot Nederland (door de Mij. der Ned. Lett. met goud bekroond); Antwoord aan den Heer van Hoëvell Nyenhuis over de wettige of onwettige geboorte der heeren van Breda uit Ludolf van den Berg; Het proces van Willem, graaf van den Berg, stadhouder van Gelderland; Onuitgegeven brief van Willem I aan de stad Tiel; Het marken-

regt van Zilvolde van den jare 1421; Brief van Johan de Witt aan Hieronymus van Beverninck; De maan- en klaagbrief van Bernhard van Meurs tegen Karel van Egmond, Hertog van Gelre; Het oordeel van een tijdgenoot (Alphert van Till, kerkmeester der Groote of St. Walburgkerk te Zutphen) over Hertog Karel van Egmond (alle in Nijhoff's Bijdr.); in de Kronijk van het Histor. genootschap: Rekening van een monnik uit de eerste helft der 16e eeuw; Memorie opgesteld door W.H. van Ossenberck en voor J. Vos, aankomende gouverneur van Java's Noord- Oost kust.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1860.)

[J. Taelman]

Taelman (*J.*), dichter uit de Vlaamsche gewesten, leefde in de 14e eeuw en schreef de minneklacht, getiteld: Dat beter beleet. Dit dichtstukje werd voor de eerste maal gedrukt in 1841 door J.F. Willems in zijn Belgisch Museum, D.V, blz, 449.

[Tobias Tal]

Tal (*Tobias*), geb. te Amst. 16 Juni 1847, studeerde achtereenvolgens in 1867 en 1868 aan het Athenaeum zijner geboortestad, sedert 14 Jan. 1868 aan de univ. te Leiden en daarna van 20 Juni 1872 te Utrecht in de letteren, werd rabbijn te Amst. en is sedert 1881 opperrabijn te Arnhem.

Schr.: Prof. Oort en de Talmoed, Amst. 1880; Een blik in Talmoed en Evangelie, ald. 1881; Intreerede bij zijne aanvaarding van het opperrabinaat in Gelderland, 26 Juni 1881, Arnh. en Nijm. 1881, benevens verspreide art. en opstellen in tijdschriften en bladen.

[Tanghe]

Tanghe, een West-Vlaamsche geestelijke, die kanunnik van het kapittel van Brugge werd.

Hij schreef: Leven van den weleerweerden heer Petrus Franciskus Valcke, pastoor van Rumbeke, door eenen kanonik van het kapittel van Brugge, Roeselare 1852; Geschiedenis van Iseghem, door eenen kanonik van het kapittel van Brugge, Roes. 1852; Middels om in de gratie te volherden na de eerste kommunnie, Brugge 1855.

[Peter Tant]

Tant (*Peter*), geb. te Ieperen en aldaar overleden ten jare 1745, schreef het tooneelstuk in verzen: D'onstervelyke lauwerieren geplukt op het slagveld van Fontenoy door Ludovicus XV, alsook het overgaen van de stad Doornyk met hare citadelle (1745) Ieperen.

[Jacob Targier]

Targier (*Jacob*), geb. te Dordrecht 21 April 1688. Hij beoefende de poëzie, maar zwakte van gezicht belette hem zich met kracht op de studie toe te leggen. In 1712 verloor hij 't gebruik zijner oogen geheel en al, doch zijne vrienden, de dichters Badon

en Petraeus, lazen hem werken van smaak en wetenschap voor en teekenden zijne verzen op. Hij overl. 10 Nov. 1735.

Badon gaf in 1737 zijne Nagelaten gedichten in het licht. Achter dezen bundel zijn Lijkcipressen gestrooid op het graf van Jacob Targier van Klara Ghijben, Badon, Susanna Badon, J. Petraeus en A. van Vliet.

[Michael Frederick Tatinghoff]

Tatinghoff (*Michael Frederick*), schreef Catechismus-Citer, d.i. De Catechismus Lutheri, met de verklaringen op rym en sang-wysen gestelt, Amst. 1669; Bibels-Blomhof daer in uyt alle Boecken der H. Schrift overgedragen syn de meeste Blom-Spreucken, ald. 1699. Spreuken van Hypocrates.

[Corstiaan Albertus Tebbenhoff]

Tebbenhoff (*Corstiaan Albertus*), geb. te Poortugaal, 10 Januari 1830, werd door zijn vader, die ald. openbaar onderwijzer was en later te Montfoort woonde, voor diens vak opgeleid, deed daartoe zijn eerste examen, 16 April 1846, was werkzaam in laatstgen. plaats en op Schoonoord bij Rijswijk; liet zich den 10 Febr. 1853 te Leiden als student in de letteren inschrijven en prom. er over Thucidydes. Daarop werd hij docent aan het gymn. te Dordrecht en leeraar aan de rijkshbs. te Gouda. In 1876 ordende hij met den J.N. Scheltema, zie bl. 692, het oud-archief ald., onder welke regeling de vermaarde en sinds lang verloren gewaande beker van Jacoba van Beieren werd teruggevonden, zooals die beschreven is in den door beiden bewerkten inventaris. Sedert 10 Dec. 1878 is hij dir. der hbs. te Hoorn.

Hij schreef: Spiegelbeelden. Juvenilia, Oudew. 1859; Godsdienst en wijsbegeerte, Gouda 1877; Twee zusters. Drama, Amst. 1878; Francesco Baldini, ald. 1879; Idealen en leven. Novellen en vertellingen, Bolsw. 1882; Studiën en schetsen, Hoorn 1883; litt. en aesth. opst. in bladen, losse ged. en feestliederen, waaronder: Wilhelmus van Nassouwen, Nieuw volkslied, Hoorn, Dec. 1890.

[Marten Douwes Teenstra]

Teenstra (*Marten Douwes*), geb. op het Ruige Zand 17 Sept. 1795 en overleden te Ulrum 29 Oct. 1864, bekleedde een gouvernementsbetrekking in Suriname en was later Oost-Indisch ambtenaar.

Schreef: De vruchten mijner werkzaamheden gedurende mijne reize over de Kaap de Goede Hoop naar Java en terug over St. Helena naar de Nederlanden, 2 dln., 1829; De Nederlandsche West-Indische eilanden, 2 stukk. met pl., Amst. 1838; Volksverhalen en legenden van vroegere en latere dagen, uit meest Nederlandsche

schrijvers en mondelinge mededeelingen verzameld, Gron. 1840; De Negerslaven in de kolonie Suriname en de uitbreiding van het Christendom onder de Heidensche bevolking, Dordr. 1842; Bijdrage tot de ware beschouwing van de zoo hoog geroemde uitbreiding des Christendoms onder de Heidenen in de kolonie Suriname, toegewijd aan alle philanthropen, Amst. 1844; Beknopte beschrijving van de Nederlandsche overzeesche bezittingen voor beschaafde lezers uit de beste bronnen en eigene ervaring in O. en W. Indië geput, Gron. 1846-'49; Mentor, de getrouwe leidsman en raadgever voor landverhuizers, die naar Noord Amerika willen vertrekken, Gron. 1850; De Kinderwereld, Ernst en Luim, Gron. 1853; Vlugtige beschouwingen van de hedendaagsche slavernijkwestie in Nederland, Amst. 1856. Voorts gaf hij uit Landhuishoudkundige Almanak, Gron. 1851-'63, en met T.F. Uilkens Tijdschrift voor land- en tuinbouw.

[Isidoor Teirlinck]

Teirlinck (*Isidoor*), den 2 Jan. 1851 te Zegelsem bij Oudenaarde geb., studeerde in de normaalschool van Lier. Hij was opvolgenlijk onderwijzer te Cherscamp, Droogenbosch, St.-Joos-ten-Oode en sedert 1875 is hij leeraar in de wis- en natuurkunde aan de normaalscholen te Brussel.

Met zijnen schoonbroeder Reimond Stijns schreef hij, onder de namen Teirlinck-Stijns: Bertha van den Schoolmeester, romantische zedenschets, Bruss. 1877; Frans Steen, zedenroman, Bruss. 1878; Gedichten en Novellen, eerste deel, Bladknoppen, Gent 1879; Lina Donders, volksdrama in vijf bedrijven, Bruss. 1879; Baas Colder, Bruss. 1879; Aldenardiana, Novellen uit het Zuiden van Oost-Vlaanderen, Bruss 1880; Lucia Staps, drama in vier bedrijven, Bruss. 1882; Kruidkunde, een handboek vooronderwijzers en leerlingen-onderwijzers, Roes. 1882; Bloemenleven, Roes. 1882; Uit het leven van ons Volk, een novellenbundel, Roes. 1882; Stella, lyrisch drama, Roes. 1883; Beersel bij Brussel eene monographie, Roes. 1883; Arm Vlaanderen, Roes. 1884; Emanuel Geibel herdacht, een bloementuiltje uit zijne ‘Jugendgedichte’, Roes. 1884. Alleen schreef hij: Wie niet hooren wil moet voelen, alleenspraak; Mina Bor, tooneelspel; Bloeiende Reusen, Roes. 1885; Blozende Kriekske, Roes. 1886; Woordenboek van Bargoensch, Roes. 1886; Cilia, roman, Gent 1888; Mirza-Schaffy's liederen ten love des wijns, Antw. 1888; Uit een onuitgegeven diwan, gedichten; Molleke, drij novellen, Rott. 1889. Verder bijdragen in bladen en tijdschriften.

[Josué Teissèdre l'Ange]

Teissèdre l'Ange (*Josué*), geb. te Dordrecht, 28 April 1771, stud. sedert 29 Mei 1787 te Leiden, werd opgeleid tot leeraar bij de Waalsche gemeenten, kwam als kand. den 7 April 1793 te Zwolle, 13 Juli 1794, werd te Haarlem bevestigd den 12 Juni 1796 en in zijne laatste standplaats Amsterdam, 10 Nov. 1811; hij werd daar emeritus 1 Jan. 1849 en overl. er 9 Febr. 1863. Door zijne afkomst en zijn kerkelijk ambt behoort hij minder tot onze letterkunde, doch zijne verdiensten jegens ons schoolwezen en de waarde van hetgeen hij in 't Nederl. uitgaf wettigen de vermelding van:

Zijne vertaling der Lofzangen in onrijm voor kinderen, uit het Eng. van Mevr. A.L. Barbauld, Leiden 1822 en: Het eigenlijk doel en de ware aart van het verbeterd

school-onderwijs aangewezen en ontvoud, ald. 1803; Wat staat het lager schoolwezen in Ned. van het gezag des Pauselijken stoels te wachten. Amst. 1842. Enkele zijner Fransche geschr. zijn door hem vertaald en hij beoefende bij gelegenheid der Ned. dichtkunst. Met J. Clarisse gaf hij de levensbeschr. van A. van den Ende, z.a.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1853.)

[Reinier of Regnerus Vitellius Telle]

Telle (*Reinier* of *Regnerus Vitellius*), geb. te Zierikzee omstreeks 1588, reisde in zijne jonkheid buitenslands, bezocht Italië, Duitschland en Frankrijk; werd rector der Lat. school in zijne geboortestad. In 1610 vestigde hij zich te Amst., waar hij zich met het onderwijs onledig hield. In de kerktwisten hield hij het met de vrijzinnigen, zoodat men vermoedt, dat hij naar elders, misschien Rotterdam, vertrok. Van de overlevering, dat hij in 1618 te te Amst. zou begraven zijn ‘met onghedeckten ende met laurieren ghekroonden ende yeder sichtbaren hoofde op de manier van uytnemende poeten’ (Boxhorn), blijft aldaar en in dien tijd weinig over, hoewel niet alle grafboeken bewaard zijn.

Hij schreef aardrijkskundige werken en hekeldichten tegen de contra-Remonstranten, vertaalde eenige geschr. in den geest zijner dagen, doch eischt nog verder onderzoek, dan reeds met bekwaamheid naar hem gedaan werd, o.a. in het hieronder vermeld artikel.

(Gids 1886, IV.)

[Mr. Bernard Dominicus Hubertus Tellegen]

Tellegen (*Mr. Bernard Dominicus Hubertus*), geb. te Gron. in 1823, werd daar 22 Oct. 1845 als jur. stud. ingeschreven en 7 Oct. 1846 te Utrecht, en prom. te Gron. 26 Juni 1847, vestigde zich aldaar, werd er 12 Nov. 1860 hoogl. in de rechten en overl. 10 Febr. 1885.

Schr.: Beginselen der Staathuishoudk., 1852, 2e dr. 1881; Volkshuishoudkunde en rechtswetenschap. Inwijdingsrede, uitge-

sproken 20 Dec. 1860, 1861; Vrees en hoop aang. het openbaar lager schoolwezen, 1862; De wet. Eene toespraak, 1865; De toekomst der vrouw; Duitschland en Nederland. Rede, 1870; De Wedergeboorte van Nederland, 1884, alle te Gron. uitgegeven; voorts verspreide stukken, waarvan het laatste, over J.H. Swildens in Ned. Spect. 1885, naar aanleiding der monographie van Mr. W.R.S. Boeles en daarop gevolgde stukken.

(Jaarb. Kon. Academie, 1885.)

[Mr. Albartus Telting]

Telting (*Mr. Albartus*), geb. te Franeker 11 October 1803, promoveerde te Groningen in de rechten en zette zich in 1826 als advocaat te Leeuwarden neer, waar hij zijn tijd verdeelde tusschen de rechtsgeleerdheid en de letteren, en een zeer werkzaam lid was van het in 1819 te Leeuwarden opgerichte taal-, geschied- en dichtkundig genootschap Constanter en van het in 1827 opgerichte Friesch Genootschap van geschied-, oudheid- en taalkunde; van dit laatste genootschap was hij secretaris tot in 1841. In 1830 trok hij als tweede luitenant der mobiele schutterij op naar de grenzen en woonde den tiendaagschen veldtocht bij. Na zijn terugkomst werd hij secretaris zijner geboortestad. Van 1843-'48 was hij lid van de Tweede Kamer. Even na zijne verkiezing tot lid van de Kamer werd hij benoemd tot kantonrechter van het kanton Harlingen. Hij overleed te Franeker 17 September 1863.

Van zijne hand verscheen: De maatschappij tot Nut van 't Algemeen, een Christelijke instelling, feestrede, Fran. 1834; Levensbericht van Mr. Daam Fockema, (Hand. van de Mij. der Ned. Lett.), Leid. 1855; Levensschets van Mr. Albartus Deketh, (idem) aldaar 1857. Voorts vertalingen en vele bijdragen, zoowel in proza als in poëzie, in de Friesche Jierboeckjes van 1829 en volgende jaargangen, de Gron. Studenten Almanak, de Leeuw. Courant, Friesche Volksalmanak, Almanak voor Hollandsche Blijgeestigen, Bibliotheek voor 't Huisgezin, Almanak voor het schoone en goede, de Vrije Fries, Muzen-Almanak, Friesche Almanak, enz.

[Willem Carel Tengeler]

Tengeler (*Willem Carel*), geb. te Schiedam 2 Jan. 1853, was eerst typograaf en later uitgever in Den Haag.

Schr., soms onder het psd. Plox: Zeven schetsen uit de Portefeuille, van een journalist, 's-Grav. 1885; Een engagement. Oorspr. tnsp., ald. 1885; Twee zusters, id., ald. 1886; De vereeniging: Kennis is macht. Blsp., ald. 1886.

[Matthijs Gansneb Tengnagel]

Tengnagel (*Matthijs Gansneb*), 10 Jan. 1613 te Amsterdam in de Oude kerk gedoopt, werd 20 Oct. 1633 als 20-jarig Amsterdammer te Leiden ingeschreven voor de geneeskunde; hij moet tusschen 1651 en 1657 overleden zijn.

Schr.: Amsterd. Maneschijn, Amst. 1639; St.-Nicolaes Milde gaven, aen d'Amstelse jonckheyt, ofte het laatste quartier der Amst. Maneschijn, Amsterd. Lindebladen, (met eene opdracht, gedagteekend) 1640, met een vervolg: Afgeslagen Bloemsel van de Aemsterd. Lindebladen, 1641; Klucht van Frick in 't Veur-huis, met de opdracht

van 28 Mei 1640; Het Leeven van Kon-stance, waer af volght De Spaensche Heidin, opdracht van 14 Juli 1643 aan Daniel Mostaert, zie blz. 529; De Geest van M.G.T. in d'andere wereldt by de verstorvene Poëten, Amst. 1652.

(Oud-Holland I, 221-225.)

[Jan Gansneb Tengnagel]

Tengnagel (*Jan Gansneb*), broeder van den voorg.; bij zijn doop in de Oude kerk, 21 Febr. 1619, heet de vader Jan T., nu nieus geworden provoost; deze zoon werd baljuw van Naerden, en schr. een trsp., verwoestingh des staedts Naerden (met de spreuk Premente cruce attolimus) Amst. 1660; XL Geestelycke Meditatien Over Eenige Aenmerckens-waerdige Hooftpuncten in de Christelijcke Godtsdienst, ald. 1666. Over beide broeders zie men de studie van den heer J.H.W. Unger in:

(Oud-Holland, I, 195-225.)

[Hermanus Theodorus Terkamp]

Terkamp (*Hermanus Theodorus*), een der inwoners van Batavia, toen daar in de achttiende eeuw de Ned. poëzy vrij algemeen beoefend werd, gaf in het licht: Proeven van Dicht- en Letteroefeningen, Batavia 1770; Baras klacht over het afzijn van haaren Minnaar Assedin, Oostersch Minnedicht in Poëtisch proza; (deze vert.) Benevens in gerymde vaerzen door J. van Zyp (zie dit art.), ald., 1774.

[Karel Lodewijk Ternest]

Ternest (*Karel Lodewijk*), geb. 19 Oct. 1812 te Dentergem (West-Vl.), waar hij in 1830 hoofdonderwijzer werd. In 1836 werd hij te Ouwegem (Oost-Vl.) als zoodanig aangesteld, en sedert 1855 was hij in dezelfde betrekking te Wetteren (Oost-Vl.), alwaar hij overl. op 21 Juni 1887.

Hij schreef: Geschiedenis van Belgie, Gent 1845; Een volksfeest binnen Dentergem, gewyd aen den schilder Eugeen van Maldeghem, Tielt 1845; Kern der geschiedenis van Belgie, Gent en Lier 1846-'72, 16 uitgaven; De Hoogduitsche spraekleer voor Vlamingen of Nederduitschers ingericht, Gent 1851; Aanvankelyke Nederduitsche spraekleer tot schoolgebruik, Gent 1849, vijf uitgaven; Aerdrykskundig schoolboek voor Belgie, (bekroond) Gent 1858; Beknopte uitspraek der Nederduitsche tael, (bekroond) Gent 1860; Hoogduitsche spraak-

leer, Gent 1866, 2e druk, 1872; Uitspraakleer der Nederlandsche taal, Gent 1872, en verder tal van kleinere schoolboeken over taal-, geschiedenis en aardrijkskunde, en eene menigte artikelen in onderscheiden tijdschriften, vooral in ‘De Toekomst’. Schrijvers Nagelatene Werken verschenen in 1888.

[Camiel Ternest]

Ternest (*Camiel*), zoon van Karel Lodewijk, in 1834 geb. te Dentergem, bekleedde achtereenvolgens het ambt van onderwijzer te Hamme, Wetteren en Zeveneeken.

Voor de lagere scholen schreef hij een aantal tooneelstukjes, als: De Eierdievegge, boertig tooneelstukje, Gent, en, De gefopte advokaet of de boer met zyne hesp, tooneelstukje in twee bedryven, Gent.

[Ernest Ternest]

Ternest (*Ernest*), zoon van Karel Lodewijk, te Ouwegem geb. den 26 Oct. 1841, was van 1861 tot 1872 onderwijzer te Wetteren en is sedert dien tijd secretaris dier gemeente.

Zijne schriften zijn: De gedolven Schat en De Suikertante, tooneelstukjes voor scholen; Klaas de Tuischer, verhaal voor kinderen; De Koe, idem, bekroond door de maatschappij tot bescherming der dieren; De Familie van Hoogenberg, verhaal voor jonge lieden, en Jan de Lichte en zijne Bende, verhaal.

[Johannes Leonardus Terwen]

Terwen (*Johannes Leonardus*), geb. te Dordrecht 10 Februari 1813, voor het schoolwezen opgeleid, verkreeg 14 Juli 1840 den hoogsten rang, als hoofdonderwijzer zijner bijz. school te Gouda; later was hij leeraar aan de Lat. school aldaar, doch had blijkbaar meer roeping voor den letterarbeid, niet ongelijk aan zijn' stadgenoot J. Kramers, zie blz. 439. Hij overl. er 9 Dec. 1873.

Schr,: Etymologisch Handwoordenboek der Nederduitsche taal of Proeve van een geregeld overzigt van de afstamming der Nederd. woorden, Gouda 1844; Het Kon. der Nederl., voorgesteld in eene reeks van schilderachtige gezichten [met bijschr. van zijne hand], ald. 1858-'62 en titel uitg. 1875. Van 1852-'69 bewerkte hij zelfstandig wetenschappelijke geschr. van veelzijdigen inhoud en vert. enkele romans. Met D. v. Hinloopen Labberton, zie blz. 447, Schlosser's Alg. Gesch., Rott. 1855-'60.

[Tijs Terwey]

Terwey (*Tijs*), geb. 15 Aug. 1845 te Zaandam, ontving daar zijne opleiding voor het onderwijs en is sedert 1876 leeraar in de Nederl. taal aan de gemeentelijke kweekschool voor onderwijzers en onderwijzeressen te Amsterdam.

Schr.: Nederl. spraakkunst, ten behoeve van inrichtingen van M.O. en tot opleiding van onderwijzers, Gron. 1878; Korte Ned. Spraakkunst, ald. 1882, beide veelmalen herdrukt; Oefeningen bij de Korte Ned. Spr., ald. 1883; en vertaalde uit het Noorsch: De Jong gehuwden van B. Björnson, Amst. 1872, en Noorsche volksvertellingen van P. Chr. Asbjörnsen, Haarl. 1875. Verder verschenen: Dicht- en prozawerken der

voornaamste der voornaamste schrijvers van de 17e en 19e eeuw, van eene volledige inleiding en aant. voorzien, Gron. 1889 en v.v., - Vondel's Jephta, Gysbrecht, e.a. zagen daarvan het licht.

[Willem Meerum Terwogt]

Terwogt (*Willem Meerum*), geb. te Amst. 15 Maart 1824, en is sedert 9 Sept. 1851 gemachtigd om den tweeden geslachtsnaam achter dien zijner familie te voegen, woont ambteloos in zijne geboortestad.

Schr.: IJdelheid en straf, trsp., Amst. 1865; Vrolijk kinderleven, gedichten voor Amsterdamsche kinderen, 1868; De twee bedienden of het spook te middernacht, klsp., Amst. 1869 (2e dr.); Voorts Nieuwjaarswenschen voor den Amsterdamschen Schouwburg, bijdragen in het Rederijkers jaarboekjen, vertalingen, gelegenheidsgedichten, enz.

[Wilhelmus Albertus Terwogt]

Terwogt (*Wilhelmus Albertus*), geb. te Utrecht, 23 April 1838, prom. in de theologie en werd in 1864 kand. bij de Ned. Herv. kerk, 30 April 1865 pred. te Ammerstol, in 1873 te Simonshaven c.a., daarna leeraar bij de Remonstr. broederschap 17 Jan. 1875 en is sedert 9 Maart 1879 Remonstr. pred. te Hoorn.

Hij gaf in 't licht: Het leven van den Joodschen geschiedschrijver Flavius Josephus, Utr. 1863; Al de werken van Flavius Josephus, Dordr. 1867-'73; Schoonheden des Bijbels, Arnh. 1875; De Vader des Vaderlands in zijn leven en werken geschetst voor het Nederl. volk, Maassluis 1884-'87; Het land van Jan Pietersz. Coen. Gesch. der Nederlanders in O.-Indië, aan het Ned. volk verhaald, Hoorn 1888.

[Frederik van Teutem]

Teutem (*Frederik van*), geb. te Rotterdam in 1774, werd in 1794 Remonstrantsch predikant te Dokkum, in 1796 te Gouda, in 1804 te Utrecht en nam sinds 1816 ook den dienst te Amersfoort waar. In 1844 emeritus geworden, vertrok hij naar Doesburg en overleed 17 Januari 1848.

Hij schreef: Redevoering ter gelegenheid van het plechtig Nationaal feest, gehouden 19 Dec. 1799, het 5de jaar der Bataafsche vrijheid, op verzoek van den Raad van Gouda; Over de oorzaken van het verval in den openbaren eeredienst en de middelen van deszelfs herstel, 1797 (een prijsverhandeling); Bijbelsche tafereelen, bij-

zonder ter opscherping van den smaak en het gevoel voor de Evangelische geschiedverhalen, 2 dln., Rott. 1802-1805; Redevoering gehouden 11 Nov. 1840 in de vergadering van de Utrechtsche Afdeeling der Maatschappij tot Nut van 't Algem., Utr. 1840; Voorts vele leerredenen, kerkelijke toespraken en verhandelingen in de Vaderl. Letteroefeningen en in den Recensent ook der Recensenten.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1848.)

[Hendrik Nicolaas van Teutem]

Teutem (*Hendrik Nicolaas van*), zoon van den voorg., geb. te Gouda, 24 Jan. 1802, prom. in de letteren te Utrecht in 1823 en verwierf aan dezelfde universiteit het eere-doctoraat in de theologie in 1840. Na een jaar Remonstrantsch leeraar te Waddingsveen geweest te zijn, werd hij in Dec. 1827 predikant bij de Rotterd. gemeente van dezelfde broederschap. In 1860 legde hij zijn ambt neder, en bleef te Rotterdam wonen tot aan zijn overlijden in 1890.

Schoon hij den zeldzaam langen tijd van 60 jaar lid was van de Mij. der Ned. Letterkunde, zijn zijne uitgegevene geschriften van stichtelijken aard en inhoud; hun aantal is klein en zijn leven buiten openbare aangelegenheden gaf hem geene aanleiding buiten de grenzen van zijn ambt als schrijver op te treden.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1890.)

[Augustinus van Teylingen]

Teylingen (*Augustinus van*) werd geb. te Haarlem in 1587, trad ten jare 1606 in de orde der Jezuïeten, waarbij hij leeraar werd van Rhetorica en der Grieksche taal. Vervolgens was hij gedurende vijftien jaren werkzaam in Hollandsche missiën en overl. te Amst. op 4 Aug. 1665.

Hij maakte zich als geschiedschrijver bekend door zijne: Opcomste der Nederlandsche beroerte door een liefhebber der waerheydt ende der zielen zaligheydt, Munster en Luik 1642 (herhaalde malen herdrukt). Ook schreef hij godgeleerde werken in het Latijn, en in onze taal: Het Paradys der Wellusticheyt, Antw. 1630 en 1651.

[Worperus Tyaerda Thaborita]

Thaborita (*Worperus Tyaerda*), **Worperus, Vorper van den Geest**, - gewoonlijk **Worp van Thabor** genoemd, werd te Rinsumageest geb., was pastoor in zijn geboorteplaats, werd later Regulier kanunnik te Thabor bij Sneek, waar hij in 1523 prior werd en daar 26 Febr. 1538 overleed.

Het Friesch genootschap heeft zijn historischen arbeid uitgegeven onder den titel van: Worperi Tyaerda ex Rensumageest, prioris in Thabor, Chronicorum Frisiae libri tres, [tot 1397] Leov. 1848; Kronijken van Friesland 4de boek, bevattende de geschiedenis van de 15e eeuw, Leeuw. 1850; Vijfde boek bevattende de geschiedenis van het begin der 16e eeuw, 1499-1523, Leeuw. 1871; bezorgd door Dr. J.G. Ottema, die een kort levensbericht daarachter heeft geplaatst, met de noodige opheldering, hoe de kroniekschrijver eerst in 't Latijn schreef, en voor de latere tijdvakken, waarin

hij oorkonden moest gebruiken in de landstaal, zich in 't Ned. uitdrukte. Over den auteur en deze jaarboeken liepen de vroegere berichten uiteen.

[Phoebus Hitzerus Themmen]

Themmen (*Phoebus Hitzerus*), geb. te Gron. in 1757, prom. als med. dr. te Leiden, 25 Juni 1781, practizeerde te Amst. en overl. aldaar 15 Oct. 1830.

Hij gaf in 't licht: Fabelen en Vertelsels, 3 dln., Amst. 1793-1804; Een tuiltje van dichtbloemen aan zijne vrienden en vriendinnen, Amst. 1799 (niet in den handel); Anekdotisch reisje van Holland naar Engeland in twaalf dagen uit en te huis, Amst. 1814. Ook vindt men gedichten van hem in de Kleine Dichterlijke Handschr. van Uylenbroek.

[Cornelis Thielemans]

Thielemans (*Cornelis*), omstreeks 1560 geb. te Brussel. Hij was recolet en werd tot verscheidene geestelijke ambten van aanzien verheven. Op 30 Oct. 1634 overleed hij te Tongerloo, de volgende werken nalatende: Het leven van den H. Franciscus door den H. Bonaventura, Leuv. 1598; Leven van de H. Maeghet Clara, eerste plantken der Clarissen, Antw. 1616; Cort verhael van het Leven der Heylighen van St. Franciscus order, 's-Hertb. 1620; Korte beschryvinghe der keyserlicke stad Aken ende heylighe reliquien die daer te sien syn, Item van de natuerlicke warme baden, enz., Aken 1641; Den boom des Levens, 's-Hertb. 1685.

[Jan Frederik Thieme]

Thieme (*Jan Frederik*), geb. te Nijmegen 2 Juli 1828, werd in 1854 pred. te Wijngaarden, in 1869 te Makassar, daarna te Madioen in N.-I. en in 1873 te Poerworedjo.

Hij schreef behalve eenige godsdienstige werken: Rozen en Brandnetels, Blikken in het leven, Arnh. 1864; Bloemen der graven, Woorden van troost voor het klaagen sterfhuis, Tiel 1864.

[Jan Thieullier]

Thieullier (*Jan*), leefde in het begin der 17e eeuw in zijne geboortestad Mechelen en beoefende het ambacht van zilversmid. Ten jare 1620 was hij Deken der aldaar bestaande Rederijkkamer De Peoene, en het was vooral door zijn ijverig toedoen, dat in dit jaar den 3 Mei het Mechelsche blazoenfeest werd geopend, waaraan de voornaamste Kamers en dichters deelnamen.

Ter opluistering dier kunstplechtigheid schreef hij: Porphyre en Cyprine treurspel vertoont by de redenrijcke gulde die Peoen binnen Mechelen, op hen-lieder heerlijcke Blasoenfeest, gehouden den derden Mey anno 1620, Ter eeren van alle Princen, Hooftmannen, Dekens, Ouders, Facteurs, ende Componisten, van alle omliggende steden, die op dese haerliede feeste de Peoen sijn comen besoeken ende vereeren, Mech. 1621. Verder schreef hij nog een Presentspel, vertoond ter gelegenheid der prijsuitreiking van bovengemeld blazoenfeest en eenige kleinere gedichtjes, welke verschenen onder zijne kenspreuk: Troost u in Godt. Joost de Harduyn en Willem van Nieuwelandt maakten lofdichten op hem.

[Thijm]

Thijm. Bij het nalezen der eindrevisie van de artt. op blz. 10 en 11, heeft de steller daarvan het levensbericht van zijn' vader, zonder opheldering doen wegvallen. Daar hierdoor een art. vermist wordt, dat de rangschikking volgens den oorspronkelijken naam moest verklaren, moge het - zij het ook onder den daaraan toegevoegden - nog hier een plaats vinden.

[Catharina Thijm]

Thijm (*Catharina*), gedoopt in de R.C. kerk Het Stadhuis van Hoorn te Amst., 24 Nov. 1793, tr. den 21 Oct. 1819 in het huwelijk met den weduwnaar Joannes Franciscus Alberdingk. Bij Kon. besluit van 20 Januari 1834 verkreeg deze en zijne uit het huwelijk met gen. Catharina Thijm geborene en verdere afstammelingen ‘de vergunning om zich te noemen en te schrijven: **Alberdingk Thijm**’. Het verzuim om zulks in de registers van den burgerl. stand in margine aan te teekenen is bij rechterlijk vonnis van 6 Juni 1838 hersteld, en hiermede ook het weggelaten art., dat nu hier volgt.

[Johanues Franciscus Alberdingk Thijm]

Thijm (*Johanues Franciscus Alberdingk*), gedoopt in de R.C. kerk De Zaaijer te Amst., 22 Oct. 1788, later koopman en fabrikant van ‘verduurzaamde levensmiddelen’ ald., was medewerker aan De Arke Noachs van den op blz. 177 en 178 vermelden Anton Cramer; hij schr. daarin muziekbeoordeelingen en bijdr. in proza en poëzie, van 1837-'34; na den dood van Cramer, 17 Juli 1833, bezorgde hij den laatsten jaargang tot ondersteuning der weduwe. Hij overl. te Amst. 15 April 1858.

Sedert het afdrukken der bedoelde biographieën is de schrijver daarvan overleden, 17 Maart 1889.

[Daniel Cornelis Thijm]

Thijm (*Daniel Cornelis*), afstammende van den jongsten oudoom der in voorg. art. genoemde Catharina Thijm, werd geb. te Paramaribo, aan het gymn. te Deutichem voorbereid tot de studie der godgeleerdheid, waartoe hij te Utrecht als stud. werd ingeschreven 25 Sept. 1872 en er promoveerde 1 Maart 1877. Hij was sinds 11 Maart

1877 pred. der Ned. Herv. Gem. te Makkum, werd in 1881 leeraar te Hijkersmilde en is sedert Juli 1884 in dit ambt werkzaam te 's-Gravenhage.

Schr.: De leer van de voornaamste afdeelingen der christelijke kerk aangaande de erfzonde, in het licht bepaald van de schriften der N. Verbonds. Acad. proefschrift, Utr. 1877; De beteekenis van den H. Doop, volgens de schriften des N.V., en het goed recht van den kinderdoop, Utr. 1884; medered. en medewerker der Theol. Studiën, Tijdschrift, enz., Utrecht 1883 v.v.

[Augustin Thijs]

Thijs (*Augustin*), den 27 April 1832 geb. te Antwerpen, ontving aldaar zijn onderwijs aan het Atheneum, werd notarisklerk, studeerde in 1857 en 1858 aan de Hoogeschool van Leuven en vestigde zich als kandidaat-notaris in zijne geboortestad.

Sedert een twintigtal jaren levert hij bijdragen in het Antwerpsch dagblad L'Escaut en hij schreef twee Fransche werken, welke werden vertaald en uitgegeven onder de titels: Historiek der straten en openbare plaatsen van Antwerpen, door Augustin Thys, Antw. 1879; De Belgische Conscrits in 1798 en 1799, door Augustin Thys, Leuven 1890.

[Jan Frans Thijs]

Thijs (*Jan Frans*), te Brecht geb. 11 Jan. 1749, studeerde als geestelijke en was eerst premonstreitenzer en heiligschrijver in de abdij van Tongerloo en daarna pastoor te Wijnegem bij Antwerpen, in welke gemeente hij stierf den 3 Jan. 1824. Om zijne geschiedkundige kennissen geacht, was hij tot lid benoemd der Academie van wetenschappen te Brussel.

Hij schreef onder den naam Isfridus Thijs en zijne werken zagen het licht onder de titels: Memorie over de culture in de Meyerye van 's-Hertogenbosch, Mechelen 1792; Historische verhandeling over den staet van het Nederland, door J. Thijs, Pastor in Wyneghem, Mechelen 1809; Troost der kwynende of verhandeling over de gemoeds-ontsteltenissen, Antwerpen 1817; Verhandeling over onze Nederduytsche tael, Antwerpen 1821; Beknopte verhandeling over de teekens welke den laetsten dag des Heeren zullen voorgaen, Antwerpen 1822.

[Johannes Wilhelmus Thompson]

Thompson (*Johannes Wilhelmus*), geb. te Rotterdam 7 Januari 1839, was van 1867-'70 hoofdred. der Katholieke Illustratie, daarna red. van De Maasbode.

Schreef: Ferdinand de Minorbina. Geschiedk. verhaal, Rott. 1863; Cesar de Melville, een republikein uit de tijden der Fransche omwenteling, Rott. 1864; Jiertha, de giftmengster, Hist. schets uit den tijd van paus Innocentius IV en Keizer Frederik II, Rott. 1866; De Parijsche commune, 2 dln., 's-Bosch 1871. Voorts in de Leesbibl. voor christ. gezinnen: de Marketentster van Milaan, de Jood van Weenen, Garibaldi te Rome enz.; artikelen in dagbladen en tijdschriften.

[Mr. Jan Rudolf Thorbecke]

Thorbecke (*Mr. Jan Rudolf*) werd te Zwolle geb. 14 Januari 1798. Na de Lat. school ald. in Juli 1814 verlaten te hebben met eene voor lateren tijd veelbeteekenende Oratie: Over C.G. Heyne, als voorbeeld van naarstigheid en grootheid van ziel, stud. hij in 1815-'17 te Amsterdam en sedert 1 Oct. 1817 te Leiden in de rechten en letteren, prom. daarin 19 Juni 1820, na tweemaal bekroond te zijn voor de beantwoording van prijsvragen. Tot kennisneming van hetgeen de beoefening der wijsbegeerte in Duitschland opleverde, bezocht hij de groote academiesteden, ontwikkelde daarbij zijn talent en smaak voor de muziek, en keerde in 1824 naar Amst. terug. Daar practizeerde hij, totdat een professoraat hem het volgende jaar naar Gent riep. Door den opstand verjaagd, werd hij buitengewoon, in 1833 gewoon hoogl. te Leiden. Sedert 1837 schr. hij over openbare aangelegenheden, was lid der Dubbele kamer van 1840, doch in 1844 werkzaam in de politiek, totdat hij na de verwerping van het ontwerp van grondwet in 1845 ophield afgevaardigde te zijn. Hij behoorde tot de commissie van Maart 1848 tot het samenstellen der nieuwe grondwet, die 3 Nov. (1848) werd afgekondigd. Hij was minister van binnenl. zaken van 1 Nov. 1849-'53; van 1 Febr. 1862-'66 en van 3 Jan. 1871 tot zijn overlijden, 4 Juni 1872.

Daar de geschiedenis van zijn leven en zijne werkzaamheid tevens de historie van een geheel tijdvak is uit die van ons Vaderland, ontbreekt van hem nog eene hem waardige biographie. Dr. E.J. Kiehl, zie blz. 420, heeft daartoe veel bouwstoffen verzameld, doch moest zijn grooter plan onuitgevoerd laten. Intusschen heeft Dr. T.C. Wijnmalen, z.a., eene bibliographie bewerkt, die geplaatst is in de Hand. Mij. Ned. Lett. 1875; hieraan worden hier eenige titels van enkele geschr. ontleend, die den auteur eene voorname plaats verzekeren onder onze beste prozaschrijvers. Aant. op de Grondwet, Amst. 1839, 2e dr., 2 dln., ald. 1841; Hist. Schetsen, 's-Grav. 1860, 2e dr., ald. 1872; Parlementaire redev., 6 dln., Dev. 1856-'70; Brieven [aan Groen van Prinsterer], 2 drukken, Amst. 1873.

[George Anne Christiaan Willem, marquis de Thouars]

Thouars (*George Anne Christiaan Willem, marquis de*), geb. 13 Juni 1807 op het landgoed Het Singraven nabij Denekamp, dat in 1774 van het geslacht Sloet aangekocht werd door diens vader Marc-Antoine le Vasseur de Cagny, marquis de Thouars; na diens dood in 1829 werd den jongen en geheel onbemiddelden markies eene plaats als hofjonker bij den Koning geschonken en eene benoeming tot infanterie-officier in 1832. Vier jaar daarna werd hij wegens wangedrag ontslagen en sloeg den weg in van velen zijner soort om hun wrevel te uiten in dagbladen. Een art. in de Zeesche Nieuwsbode berokkende hem een vonnis, waarvan hij de uitvoering voorkwam, door zich in Hannover te vestigen, waar hij overleed in 1850.

Schr.: Vaderl. harptoonen voor mijn loten leedverwanten, Amst. 1830; Londen en Parijs of de hel op aarde, dichtstuk met een lierzang aan den koning, Utr. 1831; De moord van Capo d'Istrias, dichtstuk, Utr. 1831; De ontruiming der Citadel van Antwerpen, Vaderl. Dichtstuk, Utr. 1833; Zriny of de dood voor vrijheid en vaderland, naar Körner, Gor. 1833; De blymaar van Oud-Nederland, Lierzang, Gor. 1833; Verwelkoming van mijn wapenbroeders bij hunne heugelijke terugkomst in het vaderland, Gor. 1833; De terugkomst van het bataillon Drenthsche mobiele schutterij binnen Koevorden, Feestzang, Koev. 1834; Lierzang op Hollands Jubelfeest 24 Augustus 1834, Amst. 1834; Aan Neerlands jongelingschap bij den aanvang van het jaar. Dichtregels, Breda 1835; De Citadel van Antwerpen. Vaderl. Cytherklanken, 2 dln., Amst. 1835; 's Konings jaarfeestviering. Graf- en jubelgalmen, Utr. 1836; Eeuwzang op het 200-j. bestaan der Utr. hoogeschool, Utr. 1836; Aurora, Keur van Romant. verhalen, krijgs- en letterk. verscheidenheden, 1e deel, 1e stuk, Utr. 1836; Dichtlover van den 24en Augustus 1837, Koev. 1837; Iets aan vaderland en koning 24 Aug. 1839, Gron. 1839; Verwelkoming van Neerl. tweeden koning op Overijsselsch grondgebied, Dev. 1841; 1813 op 't grootvaderlijk graf herdacht. Geestenstem in Nov. 1843, Utr. 1844; Een kerkerbloem voor het Mariannefeest 9 Mei 1848, Delft 1844. Voorts bijdragen in jaarboekjes.

[Jacob Tichler]

Tichler (*Jacob*) werd te Kampen geb., 4 October 1804, op het Elburgsche instituut onderwezen en studeerde van 1821 te Utrecht in de godgeleerdheid, waar hij met eene diss. over Zwinglius promoveerde 28 Sept. 1827. Zijn eerste standplaats was Egmond-aan-Zee, (1828); in 1831 vertrok hij naar Purmerende, in 1834 naar Zierikzee en in 1837 naar Leiden. Hij overleed den 8 Aug. 1865 op de Middelb. stoomboot, op

zijn terugkeer van een bezoek aan zijne vrienden te Zierikzee naar Nijmegen.

Behalve gen. Lat. dissertatie en verscheiden leerredenen, schreef hij: Iets over Borgers Kanselwelsprekendheid, Amst. 1835; Huldrich Zwingli, de Kerkhervormer, 2 dln., Utr. 1857, '58, en verschillende stukken in de Godgel. Bijdragen, Waarheid in Liefde, Christ. Album, alle opgeg. in onderst. levensbericht.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1866.)

[Joannes Tideman]

Tideman (*Joannes*), geb. te Amst. 12 Oct. 1807, prom. in de letteren en in de godgeleerdheid, was van 1830-'50 pred. bij de Remonstr. gemeente te Rotterdam en sedert tot het einde van 1872 Hoogleeraar aan het Seminarium der Broederschap te Amst. en woont sedert te Hilversum.

Behalve zijne theol. werken, schreef hij: De Remonstr. Broederschap. Biogr. naamlijst van hare prof., pred. en prop., Haarl. 1847; De Remonstrantie en het remonstrantisme, Haarl. 1851; Frederikstad aan den Eider en hare Hollandsche gemeente, Rott. 1852; De Hoogl. A.d.A.v.d. Hoeven door zijn opvolger herdacht, Amst. 1856; Gedenkrede bij de viering van het 250-jarig bestaan der Remonstr. Broederschap, 1869; De stichting der Rem. Broederschap, 2 dln., Amst. 1871-'72; Het Seminarium der Remonstr. te Amsterdam. Afscheid bij den overgang naar Leiden, 16 Dec. 1872, ald. 1873; De komst van het Godsrijk. Laatste Evangelieprediking, ald. 1874.

[Bruno Jz. Tideman]

Tideman (*Bruno Jz.*), zoon van den voorg., geb. te Rotterdam 6 Januari 1837, werd prop. bij de Remonstr. Broederschap, 28 Sept. 1862 pred. te Hoorn, en is sedert 22 Sept. 1878 in dit ambt werkzaam te Haarlem.

Behalve eenige opstellen in Nieuw en Oud heeft hij geschreven een Academisch proefschrift over het Essenisme, Leid. 1868; Ahasverus, Zwolle 1869. Dit laatste geschrift werd gevolgd door eenige opstellen over het Jodendom in De Bijbelvriend en in De Gids. Voorts eenige opstellen in het Theol. Tijdschrift naar aanleiding van zijn proefschrift.

[Jan Tideman]

Tideman (*Jan*), geb. te Alkmaar 3 Aug. 1821, stud. sedert 21 Dec. 1838 te Utrecht en verwierf daar den graad van doctorandus in de letteren, werd in 1844 conservator in het museum van het Prov. Utr. Genootschap, in 1847 adjunct-redacteur der Nederlandsche Staats-Courant, in 1850 adjunct-commies bij het departement van binnenl. zaken en werd in den rang van hoofdcommies 30 Jan. 1882 overgeplaatst bij de Koninklijke Bibliotheek, waar hij als conservator der handschriften werkzaam is. Hij was mede-oprichter, medewerker en secretaris der ‘Vereeniging ter bevordering der Oud-Nederlandsche Letterkunde’ (1844-1848), in 1853 oprichter van het ‘Nederlandsch Atheneum’, den voorlooper van den vernieuwden ‘Alg. Kunst- en Letterbode’, waarvan hij 1854-1858 hoofdredacteur was; voorts mede-oprichter van ‘De Nederl. Spectator’ en lid der redactie in 1860 en 1861.

Schreef, behalve een groot aantal artikelen in genoemde verzamelingen, sedert 1836 gelegenheidsstukken, verslagen, toespraken, bibliographische bijdragen, biographieën en vertalingen van letterkundigen en technischen aard en bewerkte uitgaven van vroegere Nederlandsche schrijvers. Afzonderlijk verschenen o.a.: Blik op den toestand der Nederlandsche Letterkunde, Utr. 1843; Cupido, bloemlezing uit de erotische dichters der XVIIe en XVIIIe eeuw, met dr. J.G. de Hoop Scheffer, ald. 1843 (beide naamloos); Gedichten van Simon van Beaumont (zie blz. 40), ald. 1843; Inleiding tot de werken van de Vereeniging tot bev. der O.-N.L., Leiden 1844, en daarin Dboec van den Houte, Leven van St. Franciscus door Jacob van Maerlant, en bijdragen in de Verslagen en Mededeelingen; Floris ende Blancefloer, in de werken van het Haagsch genootschap, Oefening kweekt Kennis (1848); De stellige wijsbegeerte tegenover geloof en bespiegeling, 's-Grav. 1848; De Nederlandsche Staats-Courant, ald. 1849; De openbaarmaking van de handelingen der Staten-Generaal, ald. 1849; Op bibliographisch gebied: Catalogi van eene verzameling tooneelspelen, behoorende aan de Maatsch. der Nederl. Letterkunde (1845); de theol. bibl. der remonstrantsch-gereformeerde gemeente te Rotterdam (1848); de bibliotheek van het Kon. Instituut van Ingenieurs (1867-1872, herzien 1887); Bibliographie voor Nederland, 's-Grav. 1850-1854, 5 dln.; Lijsten van nieuw verschenen werken voor het Kon. Instituut van Ingenieurs, ald. 1854-1869, 25 dln.; Inhoudsopgaven van technische tijdschriften als voren, ald. 1863-1868, 5 dln.: Op biographisch gebied Levensberichten van Jhr. J.W. van Sypensteyn, ald. 1866 (werken Inst.); J.A. Beyerinck, Arnhem 1874; George Stephenson, 's-Grav. 1881 (werken Inst.); voorts over de Doodstraf naar Alph. Karr, ald. 1880; de Onoverwinnelijke vloot, ald. 1888, en de gedichten De verguizing van het voorgeslacht, ald. 1853; Onsterfelijk, dichtregelen bij het afsterven van Koningin Sophia, Leiden 1877; Gedichten (niet in den handel), 's-Grav. 1888. Voorts bewerkte hij den gecostumeerden optocht bij het 210-jarig bestaan der Utrechtsche hoogeschool, en

leverde bijdragen in Utr. Studenten-Almanak, Braga, Alg. Letterl. Maandschrift, De Tijd (van J.L. van der Vliet), Arnh. Courant, Alg. Handelsblad, Dagblad van Z.-H. en 's-Gravenhage, N. Rott. Courant, Tijdspiegel, Muzen-Almanak, Kunst-Kronyk, de Opmerker, Obreen's Archief en een aantal vertalingen in de door hem sedert 1849 geredigeerde werken van het Koninklijk Instituut Ingenieurs, waarvoor hij uitvoerige registers bewerkte. Zijne aanteekeningen betreffende de voorgenomen, doch niet tot stand gekomen uitgave van een ‘Geletterd Nederland’, sedert 1840 bijeengebracht, bewezen groote diensten bij de samenstelling van dit woordenboek.

[Cornelis Petrus Tiele]

Tiele (*Cornelis Petrus*), geb. 16 December 1830 te Leiden, studeerde aan het Athenaeum, 1848-'51 en aan het Remonstr. Sem. te Amst., werd in 1853 predikant te Moordrecht, in 1856 te Rotterdam, en in 1873 hoogl. aan het Sem. der broederschap te Leiden en 10 Sept. 1877 tevens aan de rijks-universiteit aldaar.

Hij schreef: onder het psd. van Dr. Pronius: Augustus Borneman en de zijnen. Een eerste roman, Haarl. 1852; Gedichten, Haarlem 1863; De godsdienst van Zarathustra bij de Persen, Haarlem 1863; De gelijkenis van het vaderhuis, practisch toegelicht, Rott. 1864; De godsdienst der liefde, Amst. 1868. Vergelijkende geschiedenis der oude Godsdiensten. 1. Geschiedenis van den Egyptischen godsdienst, Amst., 1869; 2. De godsdienst van Babel en Assur, 1870; 3. De godsdiensten van Fenicië en Israël, 1870. Verder eenige preeken, redevoeringen, toespraken en artikelen in tijdschriften als De Gids en andere. Hij bezorgde de uitgave der gezamenlijke Dichtwerken van De Génestet, voorzien van een levensbericht (zie blz. 271), Amst. 1848.

[Pieter Anton Tiele]

Tiele (*Pieter Anton*), broeder van den voorg., geb. te Leiden 18 Jan. 1834, werd vooral wegens zijne zwakke gezondheid, voor den boekhandel opgeleid, en legde zich daarom op het antiquariaat en de daartoe noodige bibliographie toe, onder Fr. Muller en Is. An. Nijhoff, totdat hij custos werd aan de stads-bibliotheek te Amsterdam in 1853. Daar dit geen genoegzaam bestaan gaf, werkte hij onder en voor Fr. Muller, en verwierf aldus groote boekenkennis. Hij had in Oct. 1858 zijne betrekking te Amst. nedergelegd, en werd eerst in Febr. 1866 conservator der Leidsche bibliotheek. Met 1 Mei 1879 werd hij bibliothecaris der rijks-universiteit te Utrecht, waar hij, schoon met eene hoogst gebrekkige gezondheid, als ware hij begunstigd met reuzenkracht, heeft gearbeid, tot zijn overlijden, 1 April 1880. De bijzonderheden der werkzaamheid van dezen beminnelijken en hulpvaardigen geleerde, wiens verdiensten rechtmatig gewaardeerd werden, toen de Utr. universiteit hem in 1886 het eere-doctoraat in de Ned. letteren schonk, zijn het best te leeren kennen uit het hieronder aangewezen uitmuntende levensbericht.

Tot zijne meest bekende geschr. behooren: Bibliotheek van Ned. pamfletten. Verzameling van Fr. Muller, 3 dln., Amst. 1856-'61; een groot aantal catalogi van openbare en bijzondere bibliotheken, waaronder veel fonds- en magazijn-catalogi, die meest de volledige litteratuur van het onderwerp bevatten; uitmuntende aankondigingen van bibliogr. werken en art., dit vak betreffende. Achter bedoeld levensbericht komt daarvan de uitvoerige opgave voor. Van meer algemeene strekking

en bekendheid zijn de Registers op De Gids, 1837-'77, Amst. 1877 en op den Codex Diplomaticus van het Hist. Genootschap, Utrecht 1877.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1889.)

[Mr. Gijsbert van Tienhoven]

Tienhoven (*Mr. Gijsbert van*), geb. op De Werken, gemeente Sleeuwijk-en-De-Werken, den 12 Febr. 1841, ontving zijne opleiding tot de acad. studiën op het gymn. te Gorinchem, werd 24 Sept. 1860 als theol. stud. te Utrecht ingeschreven, prom. ald. in de rechten, 13 Juni 1866 met een proefschr.: Beschouwingen over de Rechtspersoonlijkheid, Utr. 1866, werd adv. in Den Haag, hield zijne inwijdingsrede als hoogl. in de rechten aan het Athenaeum te Amst., 19 April 1869; legde met den aanvang van 1874 dit ambt neder, werd 21 Jan. van dat jaar (1874) lid van den raad, den 11 Nov. daaraanvolgende wethouder voor de financiën en is sedert het begin van 1881 burgemeester der hoofdstad.

Schr.: behalve gen. dissertatie, Redev. over de waarde van het Rom. recht voor de studie van het hedend. privaatrecht, gehouden bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt, enz. 19 April 1869, 's-Grav. 1869; Het hooger onderwijs en het Athen. te Amst.; Afscheidswoord bij het nederleggen van het hoogleeraarsambt, 23 Dec. 1873; als voorzitter van het Gen. tot zedelijke verbetering der gevangenen: Het Goede voor de maatschappij, het middel tot bestrijding van het kwade, 4 Juni 1874; in de Hand. van de Mij. der Ned. Lett.: Levensbericht van Dr. J.C. Hacke van Mijnden, (zie blz. 309), Leid. 1873.

[Nestor de Tière]

Tière (*Nestor de*), den 16 Aug. 1856 geb. te Eyne, bij Oudenaarde en thans beambte der Koninklijke Bibliotheek te Brussel.

Hij gaf uit: Liederen ter begeleiding

der gymnastische oefeningen in jongens- en meisjesscholen, volgens de methode Docx, 1ste reeks, Namen 1880; Roosje van den Veldwachter, drama in drie bedrijven, Bruss. 1880; De Holleblokken, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1881; Zieleketens, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1882; Vorstenplicht, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1883; Raymond van Alten, drama in drie bedrijven, Bruss. 1883; Bloemeken, drama in drie bedrijven, Bruss. 1884; Het Rouwkleed, dramatisch, schouwspel in één bedrijf, Bruss. 1885; Elza, comedie in vier bedrijven, Hasselt 1886; Het Vondelingsken, comedie in één bedrijf, Hasselt 1886; Bonpapa, blijspel in drie bedrijven, Hasselt 1886; Hermina, drama in vijf bedrijven, Bruss. 1888; Moederhart, bekroond drama in vier bedrijven, Bruss. 1889; Gedichten, Hasselt 1891.

[Jan van Thomme]

Thomme (*Jan van*), in de eerste helft der XVIe eeuw geb. te Kortrijk, in welke stad hij in 1562 een onderwijsgesticht voor weesjongens opende en overl. in 1570.

Hij schreef: Claer bewys van de warachtige Kercke Christi Jesu, buten de welcke gheen salicheyt te vinden en is, Kortrijk 1567.

[Peter Jozef Tijsmans]

Tijsmans (*Peter Jozef*), den 12 Jan. 1843 geb. te Hoevenen (Prov. Antw.), was van 1859 tot 1862 leerling der Staatsnormaalschool van Lier, van 1862 tot 1872 hulponderwijzer in de gemeenteschool zijner geboorteplaats, van 1872 tot 1879 hoofdonderwijzer der gemeenteschool van Wommelgem en sedert 1879 leeraar van wiskunde in de katholieke normaalschool te Mechelen.

Sedert Oct. 1889 is hij hoofdopsteller-uitgever van: De Zangschool, tijdschrift ter bevordering van de cijfermethode, en afzonderlijk gaf hij uit: Beginselen der Stelkunde, Mechelen 1886; Beginselen der Meetkunde, Mech. 1886, 2de uitgave.

[Hendrik Nicolaas van Til]

Til (*Hendrik Nicolaas van*), geb. te Deventer 5 April 1798, woonde vroeger te Zutfen waar zijne echtgenoote C. Ch. H.W. Zimmermann een inrichting had van onderwijs en opvoeding voor jongejufvrouwen, was vervolgens in verschillende betrekkingen werkzaam, werd toen ambtenaar op het stadhuis te Zutfen en was gedurende de laatste twintig jaren hoofdsuppoost aan het Walen-weeshuis te Amsterdam, waar hij 3 Juli 1872 overleed.

Hij schreef: Het Geldersch schoolboek of merkw. voorvallen en personen uit de Gesch. van Gelderland, 2 st., Nijm.; Geschiedk. en plaatsel. beschr. der stad Zutphen en omstr., Zutphen 1832; Tafereelen uit het leven van belangrijke Nederl. mannen van vroegeren en lateren tijd, Utr. 1841, 2e dr., ald. 1850; Galerij van belangrijke Nederl. vrouwen van de vroegste tijden tot op onze dagen, Nijm. 1843; Tafereelen uit de Nederl. gesch. en levensbeschr. van groote en deugdzame mannen, Dev. 1845; Wat een grootvader aan zijne kleinkinderen vertelde; Mededeelingen, tafereelen en schetsen, Leid. 1868, en eenige kleinere school- en kinderwerkjes.

[Hendrik Tillema]

Tillema (*Hendrik*), geb. te Groningen, 19 Nov. 1829, was van 1866-'75 directeur van 't godsdienstonderwijs te Leiden en later godsdienstonderwijzer en onderw. in het boekhouden.

Behalve een stichtelijke werkje, schreef hij: Schetsen uit Drenthe, Mepp. 1866; Folmers en zijne tijdgenooten, Drentsche Novelle, Kamp. 1868; Arme Marie. Eene weeshuisnovelle, Kamp. 1868; novellen in Europa en in Het Familieblad.

[Hinricus Timmer]

Timmer (*Hinricus*), geb. te Westerbork, 2 Maart 1791, was predikant te Garnwerd-en-Oostum en overleed aldaar 6 Nov. 1870.

Hij schreef: Proeve eener theoretische en praktische menschkunde, 2 dln., Gron. 1832-'34, [eene vrije bewerking der Anthropologie van Kant]; Zamenspraken van vader Reinhoofd met zijnen zoon over de oorzaken der godsd. dweeperij in Nederland, Gron. 1834; Verh. over de zonderlinge uitwerkselen der menschelijke verbeeldingskracht in acht zamenspraken van de familie Groenhoff, Gron. 1837; Het Idealisme of de lichtphilosophie der XIXe eeuw, in betrekking tot het Christendom beschouwd en van het standpunt der Christelijke openbaring en de ervarings-wijsbegeerte wederlegd, Gron. 1846.

[Jan de Timmerman Jr.]

Timmerman Jr. (*Jan de*) promoveerde te Utrecht in de rechten in 1748. Vervolgens benoemde de vroedschap van Middelburg hem tot haar pensionaris.

Van hem verschenen Nagelaten gedichten, Midd. 1774.

[Petronella Johanna de Timmerman]

Timmerman (*Petronella Johanna de*), nicht van den voorg., geb. te Middelburg, 2 Febr. 1724, was in tweeden echt gehuwd met den Utrechtschen hoogleeraar J.F. Hennert en overleed te Utrecht in 1786.

Na haar dood gaf haar echtgenoot haar Nagelaten Gedichten met eene biogr. voorrede in het licht, Utr. 1786. 't Zijn gelegenheidsgedichtjes, waarvan een aan Juffr. Elizabeth Bekker.

(Zel. ill. I, 363, Rott. Librye 1890, p. 11.)

[Mr. Pieter François Timmers Verhoeven]

Timmers Verhoeven (*Mr. Pieter François*), geb. te Dordrecht, 16 Juli 1802, promoveerde te Leiden in de rechten, vestigde

zich als advocaat in zijne geboortestad, nam deel als tweede luitenant der schutterij aan den veldtocht tegen België, werd achtereenvolgens rechter-plaatsvervanger in de rechtbank van Eersten Aanleg, in 1838 substituut-officier van justitie bij de Arrondissements-rechtbank aldaar. Van 1845-'48 was hij lid van de Tweede Kamer. Als ijverig beoefenaar van de letteren, trad hij meermalen op in het genootschap zijner woonplaats Diversa sed Una. Hij overleed 10 Juni 1850.

Men heeft van hem eene verhandeling over de verdiensten van Jeremias de Decker, Dordr. 1834; Feestrede bij de viering van van het vijftigjarig bestaan der Maatschappij tot Nut van 't algemeen, Dordr. 1834; en eene Toespraak gehouden in het Dordsche departement 24 Nov. 1842.

[Justus Tjeenk]

Tjeenk (*Justus*), geb. te Winterswijk, 19 Maart 1730, werd kandidaat te Utrecht, 6 Juni 1752, aanvaardde hij het predikambt in de gem. 't Waal-en-Honswijk, 30 Nov. 1755, was sedert 21 April 1765 leeraar der Engelsche (Presbyteriaansche) gem. te Vlissingen, ook was hij daar eerste secr. van het Zeeuwsch Gen. der Wetenschappen, van de oprichting in Maart 1769 tot zijn overl. 26 Dec. 1782. Onder zijne afstammelingen komt zijn naam voor, vereenigd met dien zijner vrouw Margaretha Leuveling.

Schr. in de werken van genoemd Zeeuwsch Genootschap, dl. II, blz. 464-600, en V, 465-602, Midd. 1771 en '76: Bijdragen tot de Heilige Aardrykskunde; dl. III, blz. 615, Bericht wegens de miswyzing van het compas door den donder, ald. 1773, behalve het voorwerk van de zes eerste dln. der Werken van het Z. Genootschap.

[Hendrik Antonie Tollé]

Tollé (*Hendrik Antonie*), in 1729 geb. te Middelb., waar zijne familie lang den lomberd gepacht had, begon zijne studiën te Gron., 18 Sept. 1747, werd in 1755 pred. te Ovezande, in 1762 te Westkapelle, in 1774 te IJzendijke, in 1776 te Hulst, in 1781 te Vere en in 1792 emeritus. Op 64-jarigen leeftijd liet hij zich, 6 Mei 1793 te Leiden andermaal als theol. stud. inschrijven, en overl. te Middelburg.

Een onbelangrijk rijmelwerk, tenzij voor enkele plaatselijke gegevens aangaande de Terveersche rederijkerij, heet: Iets van Hendrik Antoni Tollé, Vere 1790.

[Hendrik Franciscus Tollens Caroluszoon]

Tollens Caroluszoon (*Hendrik Franciscus*), later **Hendrik Tollens Cz.,** werd te Rotterdam geb. 24 September 1780, uit Gentsche ouders van zeer bescheiden stand, was reeds vroeg te Amst. in de Niezel op het kantoor bij een oom, die in verfstoffen deed en die met dezen neef ‘altijd op rijm sprak.’ De laatste ging voor een jaar naar de roomsche kostschool te Elten en was in 1795 weer thuis. Hij werd dichter voor de patriotten, secr. in een hunner clubs en werkte voor het tooneel, waartoe familieleden, die met muziek, zang en schouwburg in betrekking stonden, aanleiding gaven. Van zijn vroegtijdig huwelijk, met Gerbranda Cath. Rivier gesloten, te Souburg, waar de clandestine bruidegom en bruid zich als Amsterdamsche jongelui voordeden, is reeds blz. 657 gesproken. Van dien tijd is de dichter altijd een werkzaam

koopman in verfstoffen geweest; een paar keeren 's jaars bereisde hij zijne klanten, tot in Zeeland, klom tot groot aanzien in de letterk. wereld, ontving welverdiende hooge onderscheidingen en was, vooral sedert 1830, onze volksdichter. In 1846 ging hij persoonlijk uit zijne zaak, vestigde zich op Ottoburg te Rijswijk, bracht zijn rusttijd in ijverige letteroefeningen door en overl. er, met de pen in de hand, den 21 Oct. 1856. Reeds voorlang had hij zich bij de Remonstr. broederschap gevoegd. Met wijdde hem een standbeeld te Rott. en een monument op zijn graf te Rijswijk.

Van zijn tooneelwerk is niet veel overgebleven; wat hij daarvan kon machtig worden, vernielde hij, alzoo ook zijne eerste dichtwerkjes; aangenamer geschenk dan een zoodanig boekske kende hij op zijn ouden dag niet. De verzameling en gedeeltelijke uitgave zijner ‘erkende en goedgekeurde’ gedichten was zijn allerlaatste arbeid. In hoofdzaak zijn de volgende geschr. door hem uitgegeven: De Bruiloft, blsp., (proza) Amst. (in Aug.) 1799; Het huwelijk naar de mode, blsp., (proza) ald. 1800; De schoenmaker van Damaskus, tnlsp., ald. 1800; Konstantijn, burger-trsp., Rott. en Leid. 1800; Proeve van sentimenteele geschriften en gedichten, Amst. 1800; Proeve van Minnezangen en idyllen, 3 st., ald. 1800, 1802, 1805; Verleiding en vergoeding, trsp., Rott. 1801; De dood van Cesar, trsp., Amst. 1801; Kato te Utica, trsp., Rott. 1801; Gierigheid en praatzucht, blsp., (proza), Rott. 1801; Nieuwe verhalen, Rott. 1802; Abufar of het Arabisch huisgezin, trsp., Amst. 1802; Liedjes van Matth. Claudius, Amst. 1802; 2e dr. Leeuw. 1834; Dichtlievende Mengelingen, voorafgegaan van Andromache, trsp., 's-Hage 1802, 2e dr. van Andromache in 1809); Katilina of Rome gered, trsp., Amst. 1803; Tuiltje van geurige dichtbloemen op Franschen bodem geplukt, 's-Hage 1803; Aan de Britten, Lierzang, Amst., 1804; De Guebers, trsp., Amst. 1804; Aan de Britten, lierzang, Amst. 1804; Hugo de Groot, lierzang, en De dood van Egmond en Hoorne, in de werken der Bat. Mij., 1805; Lukretia of de verlossing van Rome, trsp., Amst. 1805;

Gedichten, 1e deel, 's-Hage en Rott. 1808; De Hoekschen en Kabeljaauwschen, trsp., Amst. 1806: Minnedichtjes, 's-Hage 1809; Gedichten, 2e deel, 's-Hage en Rott. 1813; Bij de verheffing van ... Willem Frederik op den troon der Nederl., lierzang, 's-Hage 1815; Vaderl. Wapenkreet in Maart 1815, 's-Hage 1815; Vaderl. krijgslied, ald. 1815; Gedichten, 3e deel, 's-Hage en Rott. 1815 5e druk dezer drie bundels in 1832; Feestzang bij het huwelijk van den prins van Oranje en Anna Paulowna, aldaar 1816; Bij de geboorte van den jongen Prins, ald., 1817; Volkslied: Wien Neêrlandsch Bloed, 1817; Tafereel van de overwintering der Hollanders op Nova Zembla in de jaren 1596 en 1597, in de werken der Holl. Mij.; afz. 1823, 9e dr., Leeuw. 1872; Op de beeldtenis des Konings,'s-Hage 1819; Romancen, balladen en legenden, 2 st., 's-Hage 1820; 3e dr., Leeuw. 1832; Lofzang op de geboorte onzes Heeren Jezus Christus, (voor eene R.-C. kerk te Rott.), Rott. 1821; De verjaardag, voor twee stemmen; Nieuwe Gedichten, 's-Hage 1822 herdr. en 2e dl. in 1828; (met v.d. Palm): De nagedachtenis van E.A. Borger, plegtig gevierd op den 20 Dec. 1820; (met denz.): De Uitvinding der Drukkunst, Rott. 1823; In de dagen der herleving van den volksgeest, werden den vaderlandslievenden Dichter ingegeven; Avondbede in Dec. 1830, 's Konings verjaardag, de algemeene bededag, de val der citadel van Antwerpen, Aan Chassé en zijne krijgsmakkers, Verjaardag van den Prins van Oranje enz. later in zijn Verstrooide gedichten opgenomen; Dichtbloemen bij de naburen geplukt, Leeuw. 1840; Verstrooide Gedichten, Leeuw. 1840; Philemon; Legende, geïll. met 9 pl. en vign. geteekend door Rochussen, Leeuw. 1844 [Hiervan eene uitgave op eene lange strook gedrukt en in eene eierschaal opgerold]; Een bedelbrief in den winter. Dichtstukje, 's Hage 1848; Laatste Gedichten, Leeuw. 1848 (2e dr. 1848); Bij 's Konings begrafenis den 4 April 1849, 's Hage 1849; Goeden nacht van de armen aan de rijken, Dichtstukje, Rott. 1850; De pleegzuster, Dichtstuk, Rott. 1852; Laatste gedichten, 2e dl., Leeuw. 1853; Een album-blaadje, Rott. 1853; De waarde van 't goud, Gedicht, (Autographie) Rott. 1854; Een grijze bedelaar, Amst. 1854; Winteravondliedje, Rott. 1855; Kinderl. dichtstukjes, 's-Grav. 1859; [Vele van die kleine gedichten zijn tot liefdadig doeleinden uitgegeven en brachten veel geld op, inzonderheid het facsimile]; Nalezing, onuitgegeven en verspreide gedichten, Leeuw. 1855; Gezamenlijke dichtwerken, 12 dln., Leeuw. 1855-'57; Volks-uitgave ald. 1871 en Bloemlezing door dr. W. Bisschop, ald. 1868.

[Mr. Herman Tollius]

Tollius (*Mr. Herman*) was geb. te Breda 28 Febr. 1742; zijn vader, zelf van een geleerd geslacht, was daar advocaat en griffier van de leenen. Na zijne prom. te Leiden in 1763 werd hij adv. in Den Haag, en den 10 Juli 1767 prof. in de geschied., welsprekendheid en Grieksche Taal te Harderwijk. Van een buitenl. verlof tot herstel zijner gezondheid teruggekeerd, werd hij in 1777 benoemd aan het Athen. te Amsterdam. In 1785 koos Willem V hem tot opvoeder zijner drie kinderen, zoodat men hem den 3 Nov. 1789 in het Leidsche album ingeschreven vindt gelijktijdig met den Erfprins, later Koning Willem I. De revolutie van 1795 dreef hem met zijn gezin over de grenzen; hij vestigde zich te Osnabruck, daarna te Brunswijk, waar hij bij voortduring vele bewijzen van welwillendheid en vertrouwen ontving van het hof. Men droeg hem, ten behoeve van den Prins van Oranje, den aankoop op der uitgestrekte goederen van den vorst Jablonowsky in Polen, 't welk hij met zooveel

beleid volbracht, dat men hem het beheer daarvan toevertrouwde met den titel van geheimraad. Hij vertrok met zijn gezin in 1800 daarheen en bleef er acht jaar wonen. Toen keerde hij op aansporing van zijn vrienden en op aanzoek van Koning Lodewijk Napoleon naar het vaderland terug; de laatste benoemde hem te Leiden tot leeraar in de statistiek en diplomatie. Hij bleef er werkzaam tot op ruim zeventigjarigen leeftijd, en overleed ald. 29 April 1822.

Behalve zijne Latijnsche werken schreef hij: Over de rampen van Holland en de hulpmiddelen daartegen, buitenslands in 't Fransch en in 't Nederl. gedrukt 1796; Nederl. staatsgebreken en derzelver geneesmiddelen, Wezel 1797; Staatk. geschr., in 1786 en vervolgens in 1814-'16 in 3 dln. uitgegeven. Als gelegenheidspoëet, naar den smaak van zijn tijd, kent men hem uit zijn gedicht: Ter verwelkominghe van den Heere J. van Hoogstraten en Sara Elisabeth van Well, het eerst na hunne echtverbindtenis te Dordrecht, in 's-Hage terugkeerende, den 20 Maart 1766.

[Johannes Justus van Toorenenbergen]

Toorenenbergen (*Johannes Justus van*), geb. 12 Febr. 1822, te Utrecht, begon zijne acad. studiën in zijne geboortestad, 21 Juni 1839, werd 1844 pred. te Elspeet, 1848 te Vlissingen, 1864 zendingsdirector te Utrecht, in 1869 te Rotterdam, werd te Utrecht gepromoveerd tot dr. theol. honoris causa en aanvaardde het ambt van hoogleeraar in de godgeleerdheid te Amsterdam, 26 Jan. 1880.

Behalve een groot aantal uitvoerige of kleinere oorspr., vertaalde of omgewerkte geschr. van godsd. stichtelijken inhoud, (waaronder Wilberforce's ware Christendom, Haarlem 1856, en Bijdr. tot verklaring,

toetsing en ontwikkeling van de leer der Herv. kerk, 1856-'59, eene Christelijke geloofsleer, 1876), opstellen en bijdr. in tijdschr. en jaarboekjes, gaf hij de volgende werken van geschiedk., meest kerk-historische strekking: Eene bladzijde uit de gesch. der Nederl. geloofsbelijdenis, ter gedachtenisviering bij haar derde eeuwgetijde beschreven, 's-Hage 1862; De Symbolische geschr. der Ned. Herv. kerk in zuiveren kritisch bewerkten tekst, Utr. 1869; 1566-1572, Vaderl. herinneringen, Rott. 1872; Het oudste Nederl. verboden boek. 1523, Oeconomica Christiana, summa der Godliker Schrifturen, toegelicht, Leiden, 1882. Als voorganger in de studie van Marnix en zijn tijd, oprichter en bestuurder der uitgaven van de Marnix-vereeniging, Utr. 1871 en v.v., bewerkte hij onderscheiden deelen in hare werken, waarvan eenige met den Zeeuwschen geleerde H.Q. Janssen, geb. 1812, overl. 1881: Kerkeraads-protocollen van Londen, 1560-'76, tweede deel; id. van Keulen, 1571-'91; Colloquia der Ned. gemeente in Engeland, 1575-1624; id. der verstrooide gem. in 't land van Cleef, 't Sticht van Keulen en Aken, 1571-'80; Gesch. en Hand. der Natie in Engeland ende in 't bysonder tot Londen, Brieven uit onderscheidene kerkelijke archieven; Eene zelfstandige, hoogst belangrijke uitgave is die van de: Godsd. en kerkelijke geschr. van Marnix. Voor het eerst of in herdruk uitgegeven met hist. inl. of taalk. ophelderingen. 2 dln., 's-Grav. 1871-'73, met Aanhangsel: Verscheidenheden uit en over de nalatenschap, ald. 1878. Nog twee bundels Kerkredenen, 1868 en 1869.

[Albert van Toorenenbergen]

Toorenenbergen (*Albert van*), broeder van den voorg., geb. te Utrecht 28 Jan. 1825, werd 16 Juni 1843 ald. theol. stud., 13 April 1851 pred. te Polsbroek, in 1853 te Hendrik-Ido-Ambacht, in 1856 te Purmerende en in 1860 te Groningen, waar hij overl. 5 Mei 1886.

Hij bezorgde eene nieuwe uitgave van Filips van Marnix, Heer van St. Aldegonde: De Bijenkorf der H. Roomsche kerk, enz., 2 dln. Amst. 1844-'45, en schreef: Keur uit de geschied. der martelaren van de Prot. Apost. Kathol. kerk, 2 dln. Amst. 1853-'56; (ook onder den titel Schetsen uit de lijdensgeschiedenis der Protestanten; Geschied. van den ban der R.C. Kerk, Purm. 1860; De martelaren van Gorkum, een bladzijde uit de geschiedenis van den tachtigjarigen oorlog, Utr. 1865. Voorts bijdragen in jaarboekjes en tijdschriften, zooals Erica, Waarheid in Liefde, Stemmen der waarheid, Tijdspiegel en in Voor drie honderd jaar, leerredenen en kleine geschr. van polemischen inhoud.

[Jan Antoon Torfs]

Torfs (*Jan Antoon*), geb. te Langdorp (Z. Brabant) in 1840 was achtereenvolgens onderwijzer te Ste Cathelijne-Waver en te Leuven, leeraar van Nederlandsche en Duitsche letterkunde aan het gemeente College te Tienen en het College te Leuven en is sedert 29 Aug. 1879 kantonale schoolopziener van het lager onderwijs te Leuven.

De werken door hem vervaardigd zijn: Practisch onderricht in de moedertaal, 3 dln., Lier, 1867-'68; Belgische Grondwet, vertaald en opgehelderd, Lier, 1870; Nederlandsch Dictaatboek, Leuven 1872; Het boek van de koe, een geschenk voor brave kinderen, Leuven 1872; Stukken en Brokken, mengelingen voor onderwijs en opvoeding, Lier 1874; Meiklokjes en Lelieblaadjes, leesboeken voor Meisjesscholen,

Gent 1874; Tijdverdrijf, lezingen voor de vacancie, Gent 1874; Simon Kreutzer of de invloed der huishoudkunde (nagevolgd uit het Fransch) Leuven 1875; Practische leerwijzer om de Nederlanders de Fransche taal aan te leeren, Gent 1877; De Taalsleutel, nieuwe methode voor het aanvankelijk onderricht in schrijven, lezen en spelling, Lier 1882; Ledeganck's trilogie de Drie Zustersteden, ontleding, Gent 1884. Verder vele bijdragen en boekbeoordeelingen in tijdschriften en jaarboekjes.

[Karel Lodewijk Torfs]

Torfs (*Karel Lodewijk*), geb. te Antwerpen op 7 April 1808, aldaar overleden den 24 Sept. 1868. Hij ontving zijn onderwijs aan de privaatscholen van meester Coster en meester Stips, maar nog kind zijnde overviel hem eene zware ziekte, die zijne zintuigen verzwakte. De geneeskundige hulp was ontoereikend en hij verloor het gehoor en daardoor ook bijna de spraak. Alhoewel hij het gezicht behouden mocht, las en schreef hij niet dan met moeite, en in het laatste zijns levens werd hij zelfs schier volslagen blind. Op zestienjarigen ouderdom was hij ondermeester geworden, doch hij liet dit ambt spoedig varen en hernam, in zijne eenzame kamer, de taal- en geschiedkundige studiën. Jaren nadien nog zonder betrekking zijnde, begon hij artikels te schrijven in het Antwerpsch Nieuwsblad, waaraan hij dan letterzetter en op 15 Nov. 1830 opsteller werd en bleef tot 14 Mei 1853, wanneer dit blad vervangen werd door het dagblad De Schelde. Van 1842 tot 1868 vertaalde hij in het Nederlandsch den Exposé administratif de la province d'Anvers, en ondertusschen leverde hij bijdragen in de tijdschriften Belgisch Museum, Kunst- en Letterblad, Muzen-Album, Het Taelverbond, De Vlaamsche School, de Annales de l'Académie d'Archéologie de Belgique en de Annales de la Société Archéologique de Namur. Onder de pseudoniemen: Jarl Hlovigh Darings, L.C. Suyvelgheest, de letters W *** VV. en onder zijn eigen naam, zag

aldus van hem het licht: De strenge Winters in de Nederlanden, 1841; Het Knechtjenshuis te Antwerpen, 1841; Iets over de straetverlichtingen hier te lande, 1841; Historisch bericht wegens eenige reuzen, zoo hier te lande als elders, 1841; Bijdragen tot de Natuerlyke historie, 1841; Diergaerden, Natuerkabinetten, 1841; Het historische der week, 1841; Iets over de familienamen; Iets over de Nieuwjaersgiften in haren oorsprong, 1842; Behoed-middelen tegen de insekten die de boeken doorknagen, 1842; De Greef van halfvasten te Antwerpen, 1842; Over de Anagrammen, 1842; St. Michielsabdy te Antwerpen, 1842; Over de Lombaerden en bergen van barmhartigheid in België, 1842; De Zandpoort te Mechelen, 1843; Geschiedenis der stad Antwerpen (met F.H. Mertens), Antw. 1845-53; Iets over den graenhandel, 1845; Hongersnooden in de Nederlanden, 1847; Historisch bericht over de aerdbevingen in de Nederlanden waergenomen, 1849; Oude topographie van Antwerpen, 1860; Bevolking van Antwerpen in de XIVe en XVe eeuw, 1861; Andoverbum en Burdigala, 1861; Kronyk van de Sodaliteit der Getrouwden te Antwerpen 1585-1773 (met Th. van Lerius), 1862; Fastes des Calamités publiques dans les Pays-Bas, 1862; Nieuwe Geschiedenis van Antwerpen of schets van de beginselen en gebeurtenissen dezer stad, alsmede van de opkomst harer instellingen en gestichten, Antw. 1862-'66, 2 dln.; Petrus Ximenius en Lorenço de Villavicencio, 1863; Fernando Bernouille, 1863; Roovers en Sectarissen, (1563-1564), 1863; Loteryen te 's-Hertogenbosch (XVIe eeuw), 1863; Jan Yperman, 1863; Stadsgeboden van Antwerpen, 1863; Feestalbum van Antwerpen, Antw. 1864; Monument exécuté par Quentin Matsijs, 1865; Koningsfeest van Hertog Jan IV (1422), 1866; Ambivariten en Toxanders, Etymologische studie, 1867; Hastedon et son étomologie, 1867; Campagnes de Charles Quint et de Philippe II, 1868; Oeuvres Posthumes, Bruss. 1870; Nederlandsche Krijgs- en Partij-namen, Bruss. 1874.

[Lucretia Tornaar]

Tornaar (*Lucretia*), geb. te Amst., echtgenoote van Christoffel Hulsters, overl. ald. 12 Maart 1846, 57 jaar oud.

Schr., onder psd. Ernestine van Beijeren, den naam harer moeder, de volgende romans: Karolina Bergfeldt of moed en onderwerping, Amst. 1842; De armbanden, 2 dln. met platen Amst. 1843; De smids-dochter uit Naarden. Een historisch romantisch tafereel uit de 16e eeuw, Amst. 1843; Machtveld van Woerden of de Adel in het laatste der 13e eeuw. Historische Roman, Leid. 1844; Eerzucht en vrouwenwaarde of de tweeling zuster uit Libenau, Utr. 1845; Levensstormen, Haarl. 1846: Lotgevallen van een Hollandsche vrouw in Rusland, Utr. 1846.

[Guiliam Tousaint Domis]

Tousaint Domis (*Guiliam*) werd reeds op blz. 207, doch naar gebrekkige gegevens, vermeld. Zijne familie, verwant aan, en als zoodanig erkend door het adellijke geslacht De Sernerpont Domis in België, week om godsdienstzaken uit, vestigde zich in ons land in het begin der 17e eeuw en leeft daar in talrijke en aanzienlijke afstammelingen voort. Deze tooneeldichter heette Tousain Guillaume Domis, geb. te Amst. 1681, werd in 1702 stud. te Utrecht en overleed in 1738; zijn blz. 207 opgegeven zinspreuk is aan zijne initialen ontleend. De op meer gen. blz. besproken geleerde van denzelfden

familienaam was zijn kleinzoon. Deze ging in 1806 naar Indië en keerde in 1834 als resident naar Nederland terug. In de eerste uitgaaf van dit Wdb. was het art. uit Van der Aa of zijne opvolgers overgenomen.

Tousain schr., behalve het op zijn' naam vermelde: Telephon koning van Missene, trsp., Amst. 1707: De buitensporige waard, ald. 1712; Hadis of de vernietigde wraakgierigheid, trsp., ald. 1718.

[Dirck Traudenius]

Traudenius (*Dirck*) komt in het Leidsche Alb. Stud. voor als ingeschreven 13 Febr. 1617 oud 12 jaar, den 21 Oct. 1622 voor de Letteren, 15 jaar en als jurist, 18 Oct. 1653, op 45-jarigen leeftijd.

Schr.: Tydzifter d.i. van de onderscheidinge en afdeelinge des Tyds met een Rijmbundel, Amst. 1662.

[Charles de Trello]

Trello (*Charles de*), bekend door zijn aandeel in den strijd tegen Spanje, na zijn overgang tot het burgerlijk leven door zijne gedienstigheid jegens Leycester en de betrekking zijner dochters Sara en Lucretia tot de familie Huygens, maakte als veteraan ook verzen; onder herinnering aan zijne deelneming in het verrassen van Geertruidenberg onder ‘den Ouden Prins’, 28 Aug. 1573, bezong hij de krijgsdaden van diens opvolger, Prins Maurits, in:

Een Historiael gesangh Inhoudende de victorien ..., Gheduerende de belegheringhe ende overwinninghe der stad Geertruydenberghe ende by 't Fort Creueceur, 's-Grav. 1593. In denzelfden bundel (Bibl. Duncaniana, 1590-'93, nr. 82) komt nog meer van hem voor.

(Navorscher 1885.)

[Mr. Tjalling Petrus Tresling]

Tresling (*Mr. Tjalling Petrus*), geboren te Groningen 11 Januari 1809, studeerde aan de hoogeschool zijner vaderstad in de rechten en letteren. Reeds op twintigjarigen leeftijd gaf hij een Nederlandsche vertaling in het licht van den roman van Xenophon den

Epheziër Habrokomez en Anthia (1829). Een jaar later verscheen zijn Latijnsche verhandeling over het leven en de verdiensten van Rudolphus Agricola. De Utrechtsche hoogeschool bekroonde hem datzelfde jaar met goud voor een Latijnsche verhandeling over het beleid, door Willem I in de hachelijkste omstandigheden aan den dag gelegd en eenige jaren later nogmaals voor zijn bearbeiding van Cicero's wetenschappelijk leven, uit diens brieven geput. Tijdens den Belgischen opstand trok hij met de Groninger jagers naar de grenzen, en in 1834 promoveerde hij in de rechten en in de letteren. Hij bleef de rechtspractijk uitoefenen en wijdde zijne tusschenuren aan de beoefening der letteren en der poëzie. In 1843 werd hij lid van de Tweede Kamer doch reeds op 12 Juli 1844 overleed hij.

Wij bezitten van zijne hand: De Warven en de Hoofdmannen Kamer of het voormalige provinciaal geregtshof binnen de stad Groningen in verband beschouwd met de staatkundige geschiedenis van dat gewest, Gron. 1839. Voorts bijdragen in poëzie in het Friesche Jaarboekje, enz.

[baron Karel Augustijn Jan du Trieu de Terdonck]

Trieu de Terdonck (*baron Karel Augustijn Jan du*), den 2 Sept. 1790 te Mechelen geb. en aldaar overl. 15 Jan. 1861. Hij was eenigen tijd senator voor het arrondissement Mechelen.

Hij schreef Fransche werken ter bevordering van den landbouw en leverde in het Nederlandsch: Het keukenzout (muriate van souda), een nuttig middel om het voeder te verbeteren en te bewaren, en aen de ziekten der grasvretende dieren, tot den akkerbouw noodig, voor te komen; alsmede eenige bemerkingen over deszelfs nadeelige gevolgen bij een overmatig gebruik; Lucas Fayd'herbe, Antw. 1859.

[Jan Hendrik Trieper Junior]

Trieper Junior (*Jan Hendrik*), geb. te Amsterdam in 1794, was koster der Luth. kerk en secretaris van de Maatschappij Felix Meritis; hij overl. ald. 5 Nov. 1833.

Men heeft van hem onderscheiden gelegenheidsverzen als Nieuwjaarsgroet, 1828; Lied aan Neerlands Koning, 1830. Ook schreef hij een lofrede op Hedde Heremiet, zijn voorganger bij Felix en een verhandeling getiteld: Keizer Karel X als staatsman geschetst, Amst. 1826.

[Mr. Lucas Trip]

Trip (*Mr. Lucas*), geb. 20 Aug. 1713 te Eelde, stud. eerst te Gron., daarna 1735 te Utr., prom. daar en werd adv. te Groningen, later lid der regeering en in 1767 burgemeester; hij overl. Aug. 1783.

Na de uitgave van eenige verspreide gedichten, die van oorspronkelijke gedachte en zuivere taal getuigen, ging hij naar zijne eigene meening tot eene ernstige richting over, en liet drukken: Verbeterde dichtluim; Tijdwinst in ledige uuren, of Proeven van Stichtelijke aandacht, door M[r.] L[ucas Trip], Leyd. 1764, 2e dr., Leid. 1774.

[Jhr. Mr. Hinderik Jan Trip]

Trip (*Jhr. Mr. Hinderik Jan*), evenals de vorige verwant aan de Amsterd. 'Trippen' en aan den Gron. burgemeester, welke in dien rang behoorde tot de 'Koningen van het land', werd geb. te Gron. 21 Nov. 1811, prom. 28 Juni 1834, was adv., lid van verschillende plaatselijke instellingen en besturen, wethouder, en sedert 16 Jan. 1864 gemeente-ontvanger zijner geboortestad, waar hij overl. 11 Jan. 1886.

Schr.: Het domicilie van onderstand volgens de wet van 28 Juni 1854, Gron. 1862; Gesch. der ziekten, die in 17e, 18e en het begin der 19e eeuw algemeen geheerscht hebben te Groningen, ald. 1867; De Reiniging der stad Gron., ald. 1880, en - eene vrucht van veeljarige, persoonlijke en kostbare nasporingen -; De familie Trip, Gron. 1 Oct. 1883, (niet in den handel); een werk van hist. waarde voor onze handelsgeschiedenis en beteekenis in het buitenland.

(De Familie Trip, blz. 147-151.)

[Peter Troch]

Troch (*Peter*), op 4 Dec. 1822 geb. te Tisselt (prov. Antwerpen), was van 1846 professor aan 's Rijks Normaalschool te Lier, werd op 18 April 1871 bevorderd tot provinciale opziener van het lager onderwijs voor de provincie Antwerpen, van welk ambt hij in 1879 zijn ontslag nam en sedert 1 Jan. 1887 zijn pensioen geniet. Echter is hij sinds 1879 weer hoofdopziener van de katholieke lagere scholen der provincie Antwerpen.

Hij schreef: Leerboek voor Volksscholen (drie deeltjes), herhaalde malen te Lier gedrukt.

[Abrahamus Trommius]

Trommius (*Abrahamus*), geb. te Groningen 23 Aug. 1633, studeerde aldaar eerst in de philosophie en fraaie letteren, later in de godgeleerdheid, werd in 1655 proponent, bezocht daarna vele buitenlandsche hoogescholen, aanvaardde in 1658 het predikambt te Haren en in 1671 te Groningen, waar hij 45 jaar werkzaam was en overl. 29 Mei 1719.

Met zijn schoonvader, den Gron. pred. Joh. Martinus, arbeidde hij van 1662 tot diens dood, drie jaar later, aan het bekende woordregister op den Bijbel; hij zette dat werk voort, voltooide het en kon het uitgeven onder den titel: Volkomene Nederl. concordantie ofte woord-register des Nieuwen T., Gron. 1772; id. des Ouden T., 2 dln., Amst. 1685-'91. Voor dit reuzenwerk in 3 folianten, werd hij eershalve theol. dr. in 1717. Behalve Lat. werken,

gaf hij o.a. uit: uit: Sachte verbetering der Psalm-rymen Datheni, Amst. 1695. Van de wegens formaat en letter handiger bewerking der Concord. door J. de Liefde, is reeds op blz. 469 gesproken. Gelijk de meeste werken van volharding, heeft ook het zijne den spotlust gaande gemaakt en daarvan zijn legenden bewaard. Zijne Grieksche Concordantie, op de LXX is thans nog een zeer gezocht werk.

[F.J. Winter Tromp]

Tromp (*F.J. Winter*) een Vlissinger van geboorte, die zich 20 Febr. 1794 op 32-jarigen leeftijd te Leiden, als jur. stud. liet inschrijven.

Schr.: Vlissingen in zangen, [deels proza, deels rijmelarij], Dord. 1793; Lierzang bij het afsterven van J.A. Zoutman, Dordr. 1793; Lierzang aan het grootmoedige Fransche volk bij deszelfs intogt in de Vereenigde Nederlanden, Leid. 1795; Elegie ter nagedachtenis van [den Med. stud.] S. van Schaak, waarachter een kort verslag der gebeurtenis, Leid. 1794; Virginië of de herstelde vrijheid, treurspel; niet vertaald, In den Haage 1795.

[Karel Truyts]

Truyts (*Karel*), te Lier geb. den 30 Juni 1727, maakte deel van de Rederijkkamer dier stad Den Groeyenden Boom, voor welke hij schreef:

Joseph, bly-eyndende treurspel, en: Gabina, treurspel. Zijne kenspreuk was: Niet sonder sweet.

[Fredericus Wilhelmus Tschierschke]

Tschierschke (*Fredericus Wilhelmus*), in 1838 te Arnhem geboren, deed zijn hoogere studiën te Rijzenburg en werd den 5 Aug. 1866 tot priester gewijd. Van Januari 1882 stond hij als pastoor te Gorsel, doch stierf daar reeds op 6 Juli van hetzelfde jaar.

Tot zijne vrij talrijke geschr. behooren: Het Italiaansche Koninkrijk sinds 1860, Haarlem 1869; Eerbiedige liefde voor den Paus, Utr. 1872. Van zijn vele vertalingen mag wel vermeld worden: Het gulden boekje van Dom Sans de Sainte-Cathérine, Utr. 1872, 2e dr., ald. 1882.

J.H.H.

[Jan Ferdinand Tuerlinckx]

Tuerlinckx (*Jan Ferdinand*), op 23 Nov. 1833 geb. te Glabbeek-Zuurbeemden, bij Tienen, was gemeenteonderwijzer te Kersbeek-Miscom, te Glabbeek-Zuurbeem, te Neerlinter, sinds 1879 bestierder der vrije jongensschool te Tienen en thans kantonale schoolopziener van het lager onderwijs te Aarschot.

Hij leverde: Bijdrage tot het Hagelandsch taaleigen, Gent 1882; Bijdrage tot een Hagelandsche idioticon, bekroond door de Zuid-Nederlandsche maatschappij van taalkunde, 1883.

[Carolus Tuinman]

Tuinman (*Carolus*), geb. te Maastricht, 1660, werd prop. in 1684, en pred. St.-Kruis 14 Oct. van dat jaar, in 1687 te St.-Maartensdijk, werd te Goes bevestigd 12 Mei 1687 en 27 April 1699 te Middelburg, waar hij overl. 5 Nov. 1728.

Zijne rijmwerken zijn: Neander gezangen, Amst. 1706; Zielsverlustiging of stigtelijke gezangen, Amst. 1716; Beginselen van Hemelwerk en Zedezangen, Leid. 1720; Geestelijke Gezangen met noten, Utr. 1725; Liederen Zions, Amst. 1726; Nederduytsche Poezy, Midd. 1728; Uitspannings uitspanning, Rijmproeven, Midd. 1729; Rijmlust, 1729 (ald. 1765 en 1779); Mengelstoffen van gezangen op muzyknooten, Amst. 1765. In proza, behalve theologische geschriften tegen de Hattemisten enz. (met kenschetsende titels, als: De heylloose gruwelleere der vrygeesten; Gruwelgeheim der Vrijgeesten, Ysselykheden welke door de Spinozistische vrijgeesten worden geleerd; Sleutel van de boeventaal der vrijgeesten, enz.); Fakkel der Nederd. taale enz. Hierachter is gevoegt oud en nieuw of vergelijking der oude en nieuwe Nederd. taal in vorming der spreekwijzen. Leid. 1722; 't Vervolg daarop, Midd. 1731; De oorsprong en uitlegging van dagelijks gebruikte Nederd. spreekw. opgeheldert tot grondig verstand der vaderl. moedertaal, 2 dln. Midd. 1726. Zijne etymologie is van eene zeer bedenkelijke verdienste en de opheldering der spreekwoorden is veelal louter phantasie.

[Mevrouw Petronella Helene Clasina Lenting-Van der Tuuk]

Tuuk (*Mevrouw Petronella Helene Clasina Lenting-Van der*), geb. 25 Maart 1822 te Zutfen, waar haar vader destijds rector was, gehuwd in 1846 met Nicolaas van der Tuuk, pred. te Hellum op 't Zand en Nieuwolde, na wiens dood in 1867 zij te Gron. woonde.

Schr. onder het psd. Helena: Uit het leven voor het leven. Schetsen en verhalen, Gron. 1863; De Heer is waarlijk opgestaan. Een Paaschviering, Gron. 1866; Het kind der wereld en het kind van God, Zwol 1870; Oranjeliefde. Nederland of hoe de deugd beloond wordt, Midd. 1870; en onder haar eigen naam: Uit de leerschool des levens. Nieuwe vertellingen voor de jeugd, Winschoten 1868; Eenige sprookjes uit den vreemde naverteld door Mevrouw, enz. Gron. 1870.

[Titia Klasina Elisabeth van der Tuuk]

Tuuk (*Titia Klasina Elisabeth van der*), dochter der voorg. en op haar vaders tweede standplaats 't Zand geb., 27 Nov. 1854, was van 1874-'82 te Borkuloo, Baarn en Deventer bij het onderwijs werkzaam, en vestigde zich als ambteloos letterkundige te Arnhem.

Schr.: In 't schemeruurtje. Sprookjes, Dev. 1882, 2e dr., 1883; Een Kerstboom,

(eervol vermeld in een prijskamp bij het Willemsfonds, gedr. in ‘Europa’), 1883. Verder bijdragen in Kinder-bibliotheek, Jong Nederland, Ons Genoegen, Ned. Spectator, De Dageraad, De Leeswijzer, De Werkmansbode, Nieuws van den Dag, Olympia, enz.; enkele geschr. voor de jeugd, en vertalingen van Carmen Sylva, Tolstoi, Traherne.

[Hendrik Edema van der Tuuk]

Tuuk (*Hendrik Edema van der*), geb. 6 Sept. 1839 te Uskwerd (Groningen), studeerde en prom. in de godgeleerdheid te Groningen in 1868 op de hieronder opgegevene kerkhistorische diss., werd kerkleeraar te Noordwolde 19 Juli 1868, in 1879 te Kimswerd en is thans in dat ambt werkzaam te Watergang sedert 6 April 1884.

Hij schreef: Johannes Bogerman, Groningen 1868.

(Kerkelijk Handboek.)

[Pieter Janszoon Twisch]

Twisch (*Pieter Janszoon*), geb. te Hoorn in 1566, was leeraar bij de Friesche Doopsgezinden aldaar en overleed in 1636.

Behalve zijne godgeleerde geschriften meest van polemischen aard, schreef hij: Chronyck van den ondergang der tyrannen ofte jaerlycksche Geschiedenissen in wereldlycke ende kerkelycke saecken van Christi geboorte af tot desen tydt toe, wesende een Tijdt thresoir, Woordenboek en Jaarrekening van de voornaemste geschiedenissen des gantschen aardbodems, 2 dln., Hoorn 1619 en 1620. In rijm verscheen van hem: Bedenkingen over den 85sten psalm, 1603 (herdrukt in 1623) behelzende: eenige Meditations Liedekens, genomen uit den 25, 85 en 86sten psalm. Hier zijn bijgevoegd in dicht de 7 Boetpsalmen; met veelerleije Klaag-Liedekens en Vermaan-Liedekens, Klein Liedboeksken, Hoorn 1633. Ook treft men eenige liederen van hem aan in P. Grijspeers Verzameling van gezangen en zijn Trevesliedeken achter het Comeet-Boecken (1624).

[Tydeman]

Tydeman. Van de hier vermelde leden dezer geleerde familie, met hunne vaak overeenkomende doopnamen is het wegens de mogelijke verwarring met evenzeer letterkundige personen van geheel andere geslachten Tiedeman en Tideman, nuttig een kort overzicht te geven; hier zijn ze in geneal. volgorde geplaatst. De stamvader, een officierszoon Meinart (1), had drie zoons: Hendrik Willem (2) en uit deze twee kleinzonen: Johan Willem (3) - deze was de vader van: Hendrik Willem (4) en Nanning (5) - en Hendrik Willem Theodorus (6); de beide andere zonen van (1), en dus jongere broeders van (2), heette Barend Frederik (7) en Petrus Hermannus (8).

[Mr. Meinart Tydeman]

Tydeman (*Mr. Meinart*), geb. te Zwolle 20 Maart 1741, studeerde in de rechten, eerst te Deventer, sinds 1762 te Utrecht en beoefende de Ned. taal en letterk., was medeoprichter van Dulces ante omnia Musae, zie op Z.H. Alewijn, blz. 12, en

medewerker in de Proeve van Dichtkunde; prom. in 1762 te Utrecht, werd drie jaar later hoogl. te Harderwijk in historie, welsprekendheid en Grieksch; 22 Sept. 1766 te Utrecht. Door zijne Oranjegezinde gevoelens moest hij Utr. verlaten, begaf zich weer naar Harderwijk en werd prof. in het hedendaagsch recht in 1787, doch ging in '88 naar Utrecht terug. Van 1790-'95 was hij griffier der Staten van Overijssel, woonde daarna buiten betrekking te Kampen, totdat in 1801 de curatoren der Leidsche hoogeschool hem het in orde brengen der academische bibliotheek opdroegen. In 1814 benoemde de Souvereine Vorst hem tot gewoon hoogleeraar bij de faculteit der bespiegelende wijsbegeerte en letteren, doch ontsloeg hem wegens zijne hooge jaren van de verplichting om college te houden. Dit verhinderde hem echter niet het onderwijs in de Romeinsche antiquiteiten op zich te nemen, dat hij tot kort voor zijn dood voorzette. Hij overleed 1 Febr. 1825.

Behalve tal van Lat. werken bezorgde hij een verbeterde vertaling van Shaw's Reizen door Barbarijen en het Oosten, en die van Björnstahl, leverde bijdr. in de Jaarboeken van kunsten en wetenschappen voor 't Koningrijk Holland, door J. Meerman uitgegeven, en schreef: Over den oorsprong der spraak en den Cratylus van Plato in de werken van de Mij. der Ned. Lett.

Mij. der Ned. Lett.

[Mr. Hendrik Willem Tydeman]

Tydeman (*Mr. Hendrik Willem*), geb. te Utrecht 25 Aug. 1778, prom. te Leiden en vestigde zich als adv. te Kampen. Op het punt om als advocaat-fiscaal naar Batavia te gaan, benoemde de Raad van Deventer hem tot hoogleeraar aan het Athenaeum (1801). Reeds in 1803 werd hij beroepen als hoogleeraar te Franeker. De opheffing der Friesche academie bracht hem te Leiden, waar hij de vriendschapsbanden vernieuwde en versterkte met Bilderdijk, die daar in 1817 teruggekomen was en zijne bekende voorlezingen hield. Tydeman had den slag om met den lastigen, onhandelbaren man om te gaan, en werd de verstandige vriend van den grooten dichter genoemd. Vandaar, dat hij door bemiddeling van Luzac het hs. der voorlezingen over de Gesch. des Vad. kocht, met het recht om die uit te geven na den dood van Bilderdijk. Eerst in Sept. 1848 kreeg hij zijn emeritaat, dat hij in werkzaamheid doorbracht; de vier laatste jaren was hij blind. Hij overl. te Leiden, 6 Maart 1863.

Tot zijne Nederl. geschr. behooren de prijsverhandelingen, o.a. bij het Zeeuwsch

Gen. of de Holl. Mij. bekroond, doch ook volgens gebruik afzonderlijk in den handel gebracht. Daarvan zijn bekend die over den Pythagorischen wijsgeer Apollonius van Tyana, Midd, 1814; Over de Hoeksche en Kab. partijschappen, ald. 1845; Over de Gilden, ald. 1821; Over den invloed van het invoeren van werktuigen in plaats van menschenhanden in fabrieken, bij de Holl. Mij. uitgegeven; Over de invoering eener nieuwe wetgeving in de tale des lands, Leid. 1819; De oorzaken der armoede in Europa, 1820; hij was medered. van het Mag. voor het armwezen, 5 dln., 1817-'24; Het leven van generaal Krayenhof, Nijm. 1841; Drie voorlezingen over de vroegere staatspartijen in de voorm. Nederl. Republiek, Leid. 1853. Zijne uitgave van Bilderdijk's Geschiedenis des Vad. is, door de talrijke bijvoegsels en aant, een uitvoerige arbeid, 13 dln. in 14 st., Amst. 1832-'53. Verder vertalingen van afz. boekwerken, en naar het gebruik van zijn' tijd, tallooze en uiteenloopende groote en kleinere art., bijdr., boekaankondigingen, wetenschappelijke aant. in genoegzaam alle periodieke werken. Zoo gaf hij reeds in 1810 eene verhand. over den ketter Tanchelin in de Theol. Bibl., en een aantal stukken in Mnemosyne, waarvan hij mede-red. was.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1863.)

[Mr. Johan Willem Tydeman]

Tydeman (*Mr. Johan Willem*), geb. te Leiden 28 Aug. 1815, stud. aldaar, werd als student met goud bekroond voor twee prijsvragen en prom. in de rechten en in de letteren op twee dissertaties in 1838. Hij zette zich te Amsterdam als adv. neer en had in 't begin een grooten steun aan Mr. S.P. Lipman, zie bladz. 473, die hem naam en medewerking verleende voor de uitgave der nieuwe Nederl. wetboeken, vergeleken met het Bomeinsche en Fransche regt van 1839-1842.

Behalve eenige boekbeschouwingen in de Boekzaal, Recensent, Vad. Letteroefeningen en vele artikelen in het Handelsblad, vooral in de jaren 1843-'65 bezit men van zijn hand: Het stemregt van gouverneurs der Provinciën als Voorzitters in de vergaderingen van de Provinciale en Gedeputeerde Staten bestreden door een lid van de balie, anoniem uitgekomen te Amst. 1841. Met Prof. H.W. Tydeman en Mr. J. Heemskerk Az. gaf hij een werk uit Over de regeling van het Armbestuur. Van meer letterk. strekking is het levensbericht van zijn vader en dat van Mr. S.P. Lipman in de Hand. van Lett., 1863 en 1872.

[Hendrik Willem Tydeman Jr.]

Tydeman Jr. (*Hendrik Willem*), werd geboren te Amsterdan 2 Mei 1843 en overleed als advocaat aldaar 5 April 1868.

Hij schreef een dissertatie getiteld: De Nederlandsche Handelmaatschappij, Bijdrage tot hare geschiedenis en waardeering, in verband met het koloniaal beheer, Amst. 1865.

[Hendrik Willem Theodorus Tydeman]

Tydeman (*Hendrik Willem Theodorus*), geboren te Leiden 14 Januari 1823, studeerde aldaar in de godgeleerdheid en werd in 1846 kand., 19 Sept. 1847 predikant te Vinkeveen, in 1850 te Rozendaal (N.-Br.) waar hij overl. 26 Juli 1887.

Van hem vindt men onderscheiden boekbeschouwingen in de Boekzaal, Nieuwe Recensent, Vaderl. Letteroefeningen en Kerkelijke Courant. In 't Volksblad van De Bosch Kemper plaatste hij een voorlezing over Père Hyacinthe Loyson, wiens redevoering over den Bond des Vredes hij vertaalde en met aanmerkingen voorzien in Oud en Nieuw plaatste. Voorts vindt men letterkundige bijdragen van hem in De Tijdspiegel, Godgeleerde Bijdragen en in de werken van het Prov. Noordbr. Genootschap, enz. Hij bezorgde de uitgave der Briefwisseling van Mr. W. Bilderdijk en de hoogleeraren M. en H.W. Tydeman, 2 dln., Sneek 1865.

[Barend Frederik Tydeman]

Tydeman (*Barend Frederik*), geb. te Utrecht 8 Nov. 1784, werd in 1809 tot predikant te Herveld, in 1815 te Harlingen en in 1816 te Dordrecht beroepen. Hij beoefende de vaderl. letterkunde; blijkens zijne verhandelingen, in Diversa sed Una en in het Nut uitgesproken, en overl. te Dordr. 21 Oct. 1829.

Hij schreef: Lofrede op Ewaldus Kist en Verhandeling over den heilzamen invloed der ware medewerking tot Nut van 't Algemeen op ons zelven, Amst. 1827. Ook gaf hij met zijn broeder, den hoogleeraar H.W.T. sedert 1822 de Mnemosyne of Mengelingen voor Wetenschap en Fraaie Letteren uit. Ook maakte hij enkele dichtstukken, schoolliederen en feestgezangen, en daarvan: Bijbelgeest, Ruth, D Vrouw te Sunam, Zacharias bij de geboorte van zijn zoon, Stephanus enz. in de Mnemosyne; voorts vertaalde hij theologische werken en gaf recensiën in de Bijdr. tot de beoefening en gesch. der godgeleerde wetenschappen.

[Petrus Hermanus Tydeman]

Tydeman (*Petrus Hermanus*), geboren te Kampen 23 Mei 1798, prom. te Leiden in de letteren en was achtereenvolgens conrector en rector der Lat. scholen te Tiel. De studie der wijsbegeerte en zedekunde trok hem bijzonder aan. Hij was lange jaren schoolopziener in zijne woonplaats en overl. 28 Februari 1868.

Zonder zijne vertalingen en werkjes voor het onderwijs te noemen, vermelden wij zijne: Proeve eener lofrede op T. Hemsterhuis, Leid. 1828: Welke is de invloed van het gevoel voor het schoone op de zedelijke volmaking der menschen, bekroond door

het Prov. Utr. Genootschap in 1836; bijdragen en recensiën in Konst- en Letterbode, Recensent, Vriend des Vaderlands, Vaderl. Letteroefeningen, Magazijn van Wetenschap, Kunst en Smaak, Arnhemsche Courant, Handelsblad en andere couranten, Volksbode, Nieuwe Bijdr. voor 't onderwijs, Wekker, enz. Voor de Mij. van Lett. schr. hij de levensberichten van E.D. Rink (1856), en van J.W. Elink Sterk (1857).

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1871).

[Gysbert Tysens]

Tysens (*Gysbert*) schr. een aantal tooneelwerken, waarvan de onderwerpen ontleend zijn aan gebeurtenissen van den dag, voornamelijk den actie-handel, of die hekelende toespelingen bevatten op ons weinig of niet bekende handelingen, - vertaalde Fransche treur- en blijspelen of gaf daarvan navolgingen; al die stukken zijn tusschen 1717 en 1739 te Amst. uitgegeven. Verder bezit men van hem: Veld-, Herders-, Minneen Mengeldichten, Amst. 1722; Maandelijks bericht van den onderaardsen Parnas, of tooneelspelen uit de andere wereld, 6 st., 1 Jan.-Jnni 1722; Apollo's marsdrager, veylende alderhande snel, punt, schimp en mengeld., 3 dln., (3e dl. Amst. 1728), verschillende uitgaven, ook met 1725, 1731 op den titel.

U

[Cornelis Hendriksz. Udemans]

Udemans (*Cornelis Hendriksz.*) werd geb. te Bergen-op-Zoom in 1598.

Evenals dns. Godefridus Cornelisz. was hij bevriend met Cats, die hem een gedicht vereerde ‘gedicteert ende geteekent uyt mijn bedde, Sorch-vliet, 1660’. In dien tijd was Cornelis te Vere woonachtig, en noemt zich een [goud-en-zilver?] smit; zijn gelijkn. zoon werd er notaris, 1665; misschien was de predikant te Vere, Isaac Udemans, 1694-1721, ook een zoon van hem.

Schr.: De waeckende oogh op de onsekerheyt des menschen levens, 's-Grav. 1643; Oraenjens roumantel over het overl. van Wilhelmus II, Midd. 1650; Nederlants tragen-comedie, vertoonende het gevoel der voorl. en tegenwoordige oorlogen van de Vereenigde Nederl., 1652; Het grove pack-kleed afgetrocken van het lastigh pack des werelts, (betreft het nederleggen zijner ambten door Cats), Midd. 1658; Het geestelyck gebouw met sinnebeelden versiert, ald. 1659, (met zijn portret, aet. 61); Afbeeldinge van de verkeerde werelt, ald. 1660, 2e dr. 1661. De gravures in zijne boeken zijn meest van zijn zoon Hendrik; de prent van De Verkeerde Werelt heeft tot onderschrift: ‘Autor huius libri fecit; die vóór 't Waekende oogh is van C. Queborn.

[Godefridus Cornelisz. Udemans]

Udemans (*Godefridus Cornelisz.*), geb. te Bergen-op-Zoom, werd op 18-j. leeftijd, 12 Dec. 1599, pred. te Haamstede, waar men eerst tegen zijne jonkheid ingenomen was, doch bij zijn beroep naar Zzee in 1602, hem volstrekt wilde behouden en hem eerst in April 1604 liet vertrekken. Hij was ondervoorzitter der Dortsche Synode, en

lid der commissie, die in 1630 de kerkelijke zaken der veroverde Meierij regelde, en overl. te Zzee, in 1649.

Schr.: Oeff. der christelyke deugden, Midd. 1612; De laeste basuijne, Dordr. 1615, met een lofdicht van Cats; Nodige verbeteringhe op seker boecxken van F. de Knuyt, bisschop der Mennisten tot Zzee, (ook over de disputen tusschen de Herv. pred. en de Doopsgez. gehouden te Colijnsplaat en te Zzee), Dordr. 1620, herdr. ald. 1646; Hemels belegh, d.i. geestelyke manier van oorlogen om de Hemel in te nemen, met sulcken ghewelt, Gode aenghenaam is, ald. 1633, 2e dr. ald. 1658; Coopmansjacht, brengende goede tydinge uyt het landt Canaän voor alle vrome koopluyden om te verkrijgen eenen gewenschten segen over hare negotie, ald.; Het geestelyck compas, 2e dr. 1641; Absoloms-hayr, off Discours ... van de wilde vliegende hayrtrossen ..., Dordr. 1643; Geestelyck Roer, 1655, en meer andere; hij vertaalde: Een schoon tractaet van de uitnementheyt van een christen mensche, enz. door messire P. de la Place, Delft 1611 en Gron. 1642.

[Herman Carel Coenraad Dronrijp Uges]

Uges (*Herman Carel Coenraad Dronrijp*), geb. te Winschoten 15 Maart 1817, overl. als doopsgez. pred. te Uithuizen 2 Maart 1856.

Hij schreef: Allerlei, rijm en onrijm, Gron. 1853, benevens enkele losse gedichten in bundels verspreid.

[Hendrik Uilenbroek]

Uilenbroek (*Hendrik*), krankbezoeker te Amsterdam, beoefende de dichtkunst en schreef:

Christelijke Gezangen wederom overge-

sien, verbetert met verscheydene Nieuwe vermeerdert en op Muzyknoten gestelt. Met een vervolg of tweede deel, 't welck op nieuws is vermeerdert, Amst. 1671, (later met en zonder noten vijfmaal herdrukt).

[Jacobus Albertus Uilkens]

Uilkens (*Jacobus Albertus*), geboren te Wierum bij Groningen, 1 Mei 1772, studeerde aldaar in de theologie en de natuurkundige wetenschappen en verwierf in 1796 den graad van Phil. Dr. In 't zelfde jaar werd hij predikant te Lellens en in 1798 te Eenrum. Intusschen zette hij zijne natuurkundige studiën voort en werd in 1815 hoogleeraar te Groningen in de landhuishoudkunde. Later onderwees hij jarenlang de Physica. Hij overleed 30 Mei 1825.

Schr.: Redevoeringen over de volmaaktheden van den Schepper in zijne schepselen beschouwd, 4 dln. Gron. 1801-'22. Eene geheel vernieuwde bewerking verscheen in 5 dln., Leeuw. 1849; verder gaf hij een groot aantal voor dien tijd uitmuntende werken over natuurwetenschap, ook in de uitgave van het Nut; bovendien leverde hij veel bijdragen in tijdschriften.

[Mr. Jurjen Nanninga Uitterdijk]

Uitterdijk (*Mr. Jurjen Nanninga*), geb. aan Den Horn (Groningen), 2 Januari 1848, studeerde te Groningen in de rechten, en promoveerde er in 1872. In dit jaar werd hij benoemd tot procureur te Appingadam, en in hot volgende jaar tot Archivaris der gemeente Kampen, waar hij met kracht den arbeid van Molhuizen voortzette, en tevens de rechtsgeleerde practijk uitoefende, terwijl hij bovendien werkzaam was voor 't onderwijs en in 't belang der openbare aangelegenheden.

Hij schreef: Geschiedenis der voormalige abdij der Bernardijnen te Aduard, Gron. 1870; Johan de Mepsche, eene bijdrage tot de gesch. van Groningen en Ommelanden onder Spaansche heerschappij, Gron. 1872; Registers van Charters en bescheiden in het oud archief van Kampen, 6 dln. Kampen 1872 en v.v.; De Kameraars en Rent-meestersrekeningen der stad Kampen van 1515-1540, ald. 1875; Onvervreemdbaarheid van weerplicht, ald. 1876; Een Hansedag te Keulen van 5-8 Juni 1876, ald, 1876; De stadsburgerweiden te Kampen. Kampen 1876; Het grootburgerweeshuis en de St. Geertruide en H. Geestgasthuizen te Kampen, ald. 1876; verder bijdragen in de Groninger en Gentsche studenten-almanakken, en een aantal geschied- en oudheidk. opstellen en studiën in de Bijdragen voor de Gesch. en oudheidkunde inzonderheid van de provincie Groningen, in Fruin's Bijdragen voor Vaderl. Gesch. en Oudheidkunde, in de Doopsgezinde Bijdr. in het Jahrbuch der Geselschaft für bildende Kunst und Vaterländische Alterthümer zu Emden, in de Vrije Vries, in de Kamper Courant (1873 en 1876), waarin hij in 1875 als redacteur opstellen van verschillenden aard plaatste. Met Mr. J.I. van Doorninck: Bijdragen tot de geschiedenis van Overijssel, sinds den dood van zijn kundigen ambtgenoot, onder zijn bestuur voortgezet; Zwolle 1874-1890 v.v. en reeds tot 10 dln. uitgebreid. Over zijn naamgenoot en grootvader, een man van ongemeene gaven en bekwaamheid, vooral in wiskunde, geb. 1781, overl. 1845, zie het art. in het Biogr. Wdb. van Dr. Schotel, U, blz. 17-19.

[Joannes Ulaeus]

Ulaeus (*Joannes*), onder de vrienden als Jan den Uyl bekend, stud. in 1665 te Utrecht en staat als Amsterdammer ingeschreven, zonder verder naricht van leeftijd of studievak. De naam, in den Lat. vorm namelijk, komt vóór en lang na hem voor; zoo stud. een Petrus Ulaeus in 1662 voor rechtsgeleerde, maar de hier genoemde Joannes was een vriend van Focquenbroch, (zie blz. 252), zoodat op eene nauwkeurige biographie van hem heel weinig hoop kan bestaan.

Met zijne medewerking verscheen, en wel in het jaar van ‘Fock's’ vertrek naar De Kust: Virgilius' Herders-sangen, in Neerduyts gesongen op twee verscheyden toonen, Amst. 1666, later ald. 1679, waaruit men ‘Jan den Uyl’ bovendien als etser leert kennen, en vermoedelijk als uitgever der werken van ‘zijn waerdigen Vriend’. Van Ulaeus heeft men - of gaat althans op zijn naam: Nieuwe modische oorlog of Mars in conjunctie met de vreede, voorgevallen in 1701 en 1702; Salomons Spreuken en Prediker in dichtmaat, Amst. 1736.

[Johan Hendrik Willem Unger]

Unger (*Johan Hendrik Willem*), geboren te 's-Gravenhage 22 Juni 1861, bezocht aldaar de Hoogere Burgerschool en daarna voor enkele vakken de Hoogeschool te Leiden. Den 1 Oct. 1883 werd hij te Rotterdam aangesteld tot adjunct-archivaris en den 24 Febr. 1886 benoemd tot archivaris.

Hij schreef verschillende opstellen in den Ned. Spectator, Oud-Holland, de Portefeuille, de Bibliotheek (van Noord en Zuid), den Nieuwen Gids en de N.R. Courant. Hij gaf uit: G.A. Brederoo. Eene Bibliographie, Haarlem, 1884; Het dagboek van Constantijn Huygens, Amst. 1885; Bibliographie van Vondels werken, Amst. 1888; De werken van J. van den Vondel, uitgegeven door Mr. J. van Lennep, door (hem) herzien en bijgewerkt, Leiden 1888. Verder verleende hij zijne medewerking aan de nieuwe uitgave van De werken van G. Az. Brederoo, Amst. 1885-'90 en

is redacteur van het Rotterdamsch Jaarboekje, waarvan de eerste jaargang in 1888 verscheen.

[Willem Usselinck]

Usselinck (*Willem*), in 1567 te Antwerpen geb., die van 1587-'91 in Spanje verkeerde en volkomen bekend geworden was met de groote vaart, zooals die toen in het gebied van Filips II werd uitgeoefend, vestigde zich in Nederland, deelde zijne kennis en plannen mede aan de kooplieden in Zeeland en te Amst., vooral aan den zeevaartk. leidsman der laatsten, dns. Plancius, (zie blz. 615.)

[Jan Utenhove]

Utenhove (*Jan*), geb. te Gent, vluchtte vóor 1545 naar Engeland. Later, onder de regeering van Maria Tudor, toog hij naar Embden, doch na den dood van deze vorstin keerde hij naar Londen terug, waar hij in 1566 overleed.

Hij vertaalde het Nieuwe Testament uit het Grieksch en schreef: Vijf en twintig psalmen ende andere ghesanghen, die men in de duytsche ghemeynte te Londen was gebruykende, Embden 1557; (volgens Gravezande bestaat er van deze psalmen reeds een druk van 1551); Vier en zestig psalmen ende andere ghesanghen, die men in de duytsche ghemeynte te Londen was gebruykende, Embden 1561; De Psalmen David's, in Nederlandischer sangs-ryme door Jan Wtenhove van Ghent: wartoe toegedaen sijn de gesangen Mariae, Zachariae, Simeonis, met 't samen den tien geboden ende gebede des Heeren met noch anderen. Hem is hier noch voor iegheliken psalme gestelt syn inholdt; ende aen 't einde een voeghlick ghebedt dar oppe. Allemael tot nutte der gemeynte Christi, Londen 1566. Voorts een Latijnsch werk en vertalingen. Zijne gesch. is bewerkt in het op blz. 611 vermelde proefschrift:

(Dr. F. Pijper, J. v. Utenhove.)

[Willem Utenhove]

Utenhove (*Willem*), leefde in de XIVe eeuw en was priester te Oudenaarde.

Uit Maerlant blijkt dat hij een Bestiaris naar het Fransch vervaardigde, welk werk geheel verloren is gegaan. Door sommigen wordt hij met veel waarschijnlijkheid gehouden voor de bewerker van het tweede deel van Reinaert de Vos.

[Pieter Johannes Uylenbroek]

Uylenbroek (*Pieter Johannes*), geb. te Amst. 7 Dec. 1748, was jong werkzaam in den handel en beoefende talen en poëzie, verkeerde in den dichterkring in den winkel van Pieter Meijer, blz. 507 kreeg door huwelijk in 1780 zelf een boekhandel, zoodat na den dood van Meijer, in het volgend jaar, dezelfde vereenigingen te zijnen huize plaats hadden. Hierdoor werd hij op zijne beurt de leidsman der jongeren en de uitgever van hunne werken. In 1788 begon hij de uitgaven der Kleine Dichterl. Handschr., die een grooten invloed hadden op de poëzie dier dagen; die verzameling verscheen nog in beknopte uitgave, Amst. 1823-'27. Hij overl. te Amst. 16 Dec. 1808.

Hij schr. eerst dichtst. in de Algem. Oefenschool van Meijer en in De Rapsodist., Kosmopoliet en dgl., plaatste ze later in de Handschr., die hij zelf van het begin hunner uitgave tot aan zijn dood redigeerde; verder gaf hij meest zeer verdienstelijke vert. van tooneelwerken, als: Fedra trsp. Amst. 1770-'80; De Smirnasche koopman, trsp. ald. 1775; Romeo en Julia trsp. ald. 1771-'86; Wilhelmina van Blindheim trsp. ald. 1777; Merope trsp. ald. 1779; Presenteer 't geweer, blsp. ald. 1779; Lucille, trsp. ald. 1780; Teunis en Teuntje, trsp. ald. 1783; Fanfan en Klaas of de twee zoogbroeders, trsp. ald. 1738; De echtgenooten hereenigd trsp. ald. 1781; De ware heldenmoed, trsp. ald. 1796; Fénélon of de Kamerijksche kloosterlingen, trsp. ald. 1796; Cajus Gracchus, trsp. ald. 1797; Epicharis en Nero, trsp. ald. 1798; De gevangene of de gelijkenis blsp. ald. 1798; Edipus te Kolone, zangsp. ald. 1799; Marianne trsp. ald. 1800; Othello of de Moor van Venetië, trsp. ald. 1802, 3e druk 1813.

[Adriaan Uyttenhooven]

Uyttenhooven (*Adriaan*), geb. te Naarden 27 October 1759, bezocht de Lat. school te Wageningen, gelijktijdig met W.A. Ockerse, werd in Sept. 1778 stud. te Utr. en sloot zich daar aan bij den letter- en staatk. kring, waartoe ook Bellamy behoorde, zoodat hij ondanks zijne patriotsche gevoelens nog zoo gelukkig was in 1787 benoemd te worden als leeraar der herv. gem. De Olijfberg te Antwerpen. Zijne eerste standplaats Simonshaven, waar hij in 1784 kwam, had hij bij de herstelling van het stadhouderlijk gezag moeten ontvluchten. De daaropvolgende gebeurtenissen deden hem de Scheldestad verlaten; in 1792 werd hij te Aardenburg de ambtgenoot van den vader der toen 30-jarige dichteres Petronella Moens. Den 29 Jan. 1797 werd hij bevestigd te Brouwershaven; buiten zijne 40-j. kerkelijke bediening ald., is hij bekend als schoolopziener. Hij overl. te Vliss., 8 Mei 1839.

Hij schreef: Geschiedenis der Hervormde kerk te Antwerpen; - een belangrijke, doch onvoltooid geblevene studie; in zijnen studietijd schr. hij in de Proeven voor het verstand, den smaak en het hart en gaf een viertal leerredenen, Amst. 1791.

(Zeeland, jaarboekje over 1855).

[Adriaan Uytterschout]

Uytterschout (*Adriaan*), geb. onder Mid-

delburgs-Ambacht, gaf uit: Ledige uuren, Vlissingen 1711.

Hierin vindt men o.a. eene Rijmkroniek van Zeeland, verscheidene Stichtelijke en polemische verzen en eene berijming der proza-vertaling door Rabus van Beronicius' komisch heldendicht, blz. 60, onder den titel van Weergad'loose Heldenstrijd der Walcherse Boeren, bestaende uit de seer roemruchtigste onderneming, aengaende het bestormen en innemen van de Zeeuwsche Hoofdstad Middelburg, met de verdere omstandigheden voorgevallen 1672 den 2 Julij. Ook heeft hij nog een en ander in hs. nagelaten.

(De la Ruë, 173 en 569).

V

[Jan Vaerman]

Vaerman (*Jan*), den 26 April 1653 geb. te Erembodegem bij Aalst, vestigde zich als onderwijzer te Brugge, doch werd op 19 Oct. 1693 benoemd tot schoolmeester te Tielt, van welk ambt hij in 1717 zijn ontslag nam, om op zijne rust te gaan leven te Brugge, alwaar hij overleed.

Hij schreef verscheidene werken over allerlei schoolvakken en gaf in het licht: Ontledingh der Fransche spraekkonst, Brugge 1699; Bondigh Tractaet van de Mathematica, Brugge 1717; Academia Mathematica of Oeffen-school van de Wiskonst, verdeelt in twee boecken, den eersten inhoudende de geometrie verdeelt in vier deelen, als de beschrijving der figuren, trigonometrie, planimetrie en solidemetrie. Den tweeden verdeelt in vijf deelen: 1o. het gebruyck van den passer en van 't liniael en proportien..., II. de fortificatien of vestingbauw; III. de horlogiographie of het maken van alle slag van zonne-wijzers. IV. De roey-konst, op het alder-nauwkeurigste beschreven, met het leeren maken de quadraet, de cubic en de Wannemaet-roeden. V. Korte onderrichtinge van het stiermanschap ende van het gebruyck der aerdsche en hemelsche globen ... by-eenvergadert en in 't licht gebracht tot oeffening en tyd-besteding der Neder-duytsche konst-yveraers, door J. Vaerman, mathematicus in Brugghe, Tot Brugghe, by Pieter van de Capelle, in den Naem-Jesus. Ten koste van den Autheur, bij wie de zelve oock te bekomen zijn (1720).

[Jan Philip van Vaernewijck]

Vaernewijck (*Jan Philip van*), een Vlaamsch dichter van wien vermeld wordt: Bartoldus Graef van Grimbergh, treurspel, opghedraghen aen S. Ex. den Prince de Berghes, Ridder van het Gulden Vlies, Graef van Grimberg, Gouverneur der Princelycke stadt Brussel, enz., Schutsheer van de vry Liefhebbers der Rymkunst, onder het schrift van ‘Groeyen en Bloeyen’, gherymt door J. Ph. van Vaernewijck, 1701.

[Marcus van Vaernewijck]

Vaernewijck (*Marcus van*), geb. te Gent 21 Dec. 1518, ondernam in 1550 eene reis naar Italië, later door de verschillende provinciën van N. en Z. Nederland en vestigde zich dan weder in zijne geboortestad, waar hij een ijverig lid en tevens raad en factor werd der Rederijkerskamer Maria t' eeren. In 1563 was hij ook gouverneur der stedelijke armenkamer aldaar en tweemaal werd hij schepen der stad Gent, alwaar hij overleed 20 Febr. 1569.

Hij schreef: De Cronijcke van Vlaenderen in 't corte, metgaders van Brabant, Arthois, Henegauwe, Hollant, Zeelant, Vrieslant ende anderen omligghenden landen, Onder wien dat zy van den beghinne des weereldts gheweest zijn: met haerlieder oorsprongh, afcomst ende regiment tot desen teghenwoordighen tyde van onzen aldergenadichsten ende onverwinnelicsten conyngh Philippus van Oostenrijcke, conyngh van Spaengen, van Inghelant, van Vrankerijck enz. grave van Vlaenderen. Uut diverschen gheapprobeerde Autheurs met neerstigheyt byeen vergadert, Gent 1557, 2e druk, 1563; Den Spieghel der nederlandscher audtheyt. Inhaudende die constructie oft vergaderinghe van Belgis. Waerinne men zien mach als in eenen claren spiegel vele wonderlicke gheschiedenissen, die van alle oude tyden, over alle die weerelt geschiet sijn: maer bysonder in die Nederlanden, als sijn Vlaendren, Brabant, Hollant, Zeelant, Vrieslant, Ghelre, Gulic, Cleve, Westphalen, Henegauwe, Artois ende derghelijcke: ooc van Inghelant, Schotlandt, Vrankrijcke, Duitschlant ende ander landen ende nacien, daert te passe commen sal: seer lustich, vremt ende wonderlic om lesen, om der onghehoorder autheyt wille, by gheen Historiographen of chronijckeurs in't licht

ghebracht; elck lese met een jonstich ende wel ghesint verstandt. Gent 1568. Bij de tweede druk is dit werk getiteld: De historie van Belgis de men anders namen mach: Den Spieghel der Nederlantscher audtheyt, waar inne men zien mach als in eenen claren spieghel, enz. Ghemaeckt deur Marcus van Vaernewijck excellent poeët ende historiographe moderne, Gent 1574. Een 3e druk van dit werk verscheen te Antwerpen in 1619; en er zijn in 't zelfde jaar exemplaren te Brussel en te Yperen gedrukt. Verdere uitgaven zijn te Antwerpen 1665, Gent 1784 2 dln. en Gent 1829 2 dln. Nog schreef hij: Vlaemsche audvremdigheyt, inhaudende veel wonderlicke antiquiteyten van der natuere, gheleghentheyt, oorsprongh ende eerste fondatien des zelven landts, met meer ander genoughelicke ende vremde dynghen, zoo in de naervolghende zyde breeder blijckt. Al 'tselve vergadert, ghecomponeert ende rhetorijckelicken ghestelt by ballaeden, duer Marc van Vaernewijck. Gent 1560; Nieu tractaet ende curte bescrijvinghe van dat edel graefscap van Vlaenderen ende van der omligghende landen, inhaudende veel wonderlicke antiquiteyten van der natuere, gheleghentheyt, oorspronc, eerste fondatien ende hercomste des zelven landts, indrijen ghedeelt, waer af 'tvierde den Toysoene aengaet, nu laetst te Ghend ghegheven. Aldereerst ghecomponeerd ende wederom zeer vermeerdert ende verbetert duer Marcus van Vaernewijck, residerende te Gend, Gent 1562; Die warachtige gheschiedenisse van allen gheloofweerdighe saken van den alder onverwinnelijcsten ende alder moghensten keyser van Roomen Carolus de vyfste van dien name, coninck van Spaengnen, enz. Met allen gheschiedenissen die binnen onsen tyden hier ende in ander landen gheschiet zijn, beghinnende van den jare M. V^{c}. tot den jare M. V^{c} LXII1I. Met grooter neersticheyt uut diversche gheapprobeerde autheurs byeen vergadert, Gent 1561 en 1564; Van die beroerlicke tijden in die Nederlanden en voornamelijk in Ghendt 1566-1568 door Marcus van Vaernewijck, naar het oorspronkelijk handschrift uitgegeven door Ferd. van der Haeghen, Bibliothecaris der Hoogeschool van Gent, 5 dln. Gent 1872-'81; Ongedrukt van hem zijn nog: De leeken Philosophie, 28 boeken; De verlichte Heidenen, 3 boeken; De baghe der eerbaerheit ende deugd, 30 lustige balladen; Twintig lancien die de werelt op de borst ryden; Parlement der honden; Viercanten wetsteen; Wonderlicke ende vermaerde steden ende edificien der geheelder werelt, en Marcias Willinghe.

[Anton de Val]

Val (*Antoon de*), schreef in het midden der 16e eeuw: Den Spieghel der Calvinisten, ende die wapenen der Christenen, om die Lutheranen en de nieuwe Evangelisten van Geneven te wederstaen, Antwerpen 1567.

[Jan Valckenaer]

Valckenaer (*Jan*), geb. te Franeker 12 Januari 1759, studeerde in de rechten en promoveerde in 1781 in die faculteit; het jaar daarna werd hij hoogleeraar in zijne geboortestad. Wegens zijne patriottische gevoelens week hij naar Frankrijk uit, kwam in 1795 terug en werd toen hoogleeraar in het staatsrecht te Leiden, In 1796 ging hij als gezant naar Madrid, in 1801 naar Berlijn, en na nog eene zending van koning

Lodewijk bij diens broeder verricht te hebben, ging hij in 1811 stil te Amst. wonen, en overl. 25 Jan. 1821 op zijne buitenplaats Bijweg nabij Haarlem.

Behalve een aantal Latijnsche werken schreef hij: Eerste recueil van stukken, rakende de beschuldigingen door de Heeren Curatoren ter staatsvergadering van Friesland ingebragt tegen de professoren der Friesche Hoogeschool, door gemelde Professoren in het licht gegeven, Haarlem 1787; Advis in de zaak van Mr. L.P. van de Spiegel, zooals hetzelve over de Provisioneele Representanten etc. is geplaatst geworden, 1796; Bundel van Bewijsstukken, dienende tot bestraffing der logentaal van den heer C.L. van Beijma Duinkerken, 1791; Rechtsgeleerd advies in de zaak van den gewezen stadhouder en over deszelfs schrijven aan de gouverneurs van de Oost- en West-Indische bezittingen van den staat, 's-Hage 1796; (met J. Luzac) Korte schets der Fransche omwenteling door een genootschap van Latijnsche schrijvers; Naauwkeurig nagezien naar het oorspronkelijke, Amst. 1800; (anoniem) De representanten des volks van Amsterdam benoemd tot Committé van Justitie binnen dezelve stad verdedigd, Amst. 1706; (anoniem) Brieven van A. (Valckenaer) aan Z. (Falck) Leiden, Dec. 1813; (anoniem) Antwoord aan C.L. van Beyma op deszelfs uitgegeven stukje, getiteld Remarques. In Holland 1790. - Zijn vader was de beroemde **Lodewijk Casper Valckenaer** (geb.7 Juni 1715 te Leeuwarden, overleden te Leiden 15 Maart 1785), die een groot aantal Latijnsche werken naliet.

(Mr. J.A. Sillem, Leven van J. Valckenaer.)

[August Valckenaere]

Valckenaere (*August*), den 9 April 1809 geb. te Brugge, onderscheidde zich als muziekleeraar te Thourout, alwaar hij overleed op 9 Oct. 1863.

Hem is men verschuldigd: Muzikael handboek of leerwijze der Grondregels van het muziek, Brugge 1845; Muzikael Woordenboek of duidelijke aenwijzing en verklaring van allerhande wetenswaerdige

kennissen, welke, in de muziek, tot grondslag kunnen strekken, enz., Brugge.

[Pieter Valckenier]

Valckenier (*Pieter*) liet zich 22 Oct. 1666 te Leiden voor de rechten inschrijven, als geboortig van Emmerik en 24 jaar oud; anderen geven voor zijn geboortetijd 1638 of 25 Febr. 1641, doch hij is geen Amsterdammer en misschien alleen naamgenoot der Amst. regeeringsfamilie. Hij behoorde tot de kleine diplomaten onzer republiek, zooals wij die in Rodenburgh, Cracau, Wiquefort, Aitzema in aantal bezaten. Hij vertegenwoordigde den staat bij de Zwitsersche cantons gedurende achttien jaar en wordt gezegd in 1712 te Amst. overl. te zijn.

Schr.: Verwerd Europa ofte Polityke en Historische Beschrijving der waare Fundamenten en Oorzaken van de Oorlogen en Revolutiën in Europa, voornamentlijk in en omtrent de Nederlanden, sedert den jare 1664, gecauseert door de gepretenteerde universele Monarchie der Franschen. Verdeelt in dry stukken, met bygevoegde Authentyke stukken; Vervolg van 't Verwerd Europa of Polityke en Historische Beschrijving van alle gedenkwaerdigste staats- en krijgsvoorvallen zoo binnen als buyten 't Christenrijk, voornamentlijk in en omtrent Hoog- en Neder-Duitschland, en derzelve aangrenzende Rijken en Staaten, sedert de jaren 1672 tot 1675, door de Fransche wapenen veroorzaakt; met bijgevoegde Authentyke stukken, Amst. 1688.

[Jan de Valckgraye]

Valckgraye (*Jan de*), omstreeks den aanvang der XVIIe eeuw geb. te Kortrijk, was geneesheer zijner geboortestad en schreef voor hare Rederijkerskamer de Antonisten, bijgenaamd de Fonteinisten, het treurspel in vijf deelen: Mariamne, treurspel, vertoond door de rederijcke Gilde der Fonteynen binnen de stadt ran Corteryck den 18 dach Octobris 1634, ende opgheoffert aen de Edele Wijse ende Voorsienighe Heeren, Borgmeester ende Schepenen derselve stede, Kortrijk 1634.

[Dirk Adriaensz. Valcoogh]

Valcoogh (*Dirk Adriaensz.*), schoolmeester te Barsingerhorn, en later notaris te Schagen,

Dichtte: Een nut en profijtelijk Boexken, ghenaemt een Reghel der Duytsche schoolmeesters, die prochie-kercken bedienen, Amst. 1591, [gedr. te Alkm. voor Corn. Claesz. te Amst.] 1607 en Rotterdam 1626, en nieuwe doch niet nauwkeurige uitg. van Dr. Schotel, 's-Grav. 1875; Chronycke van Leeuwenhorn voor tyden omtrent de Sypen, gelegen in West-Vrieslandt, over veel hondert jaeren verdroncken, met nog alle handelingen, bedyckingen ende inundatiën, die van anno 1552 tot anno 1598, zoo bij die eerste bedyckers ende oock ten lesten van de Sype gheschiet zijn, gepractiseert ende eensdeels in rijme gestelt door den E. Dierick Adriaensz. Valcoogh, Notarius Publyck, Hoorn 1599; Alkmaar en Schagen 1621; Amsterdam 1740.

[François Valentijn]

Valentijn (*François*), geb. te Alblas 17 April 1656, werd 20 Febr. 1682 te Leiden voor de theol. ingeschreven als Dortenaar, in 1684 candidaat in de godgeleerdheid te Dordrecht en vertrok in het volgende jaar als predikant naar O.-Indië, waar hij als zoodanig op Amboina geplaatst werd. In 1695 kwam hij terug en vestigde zich te Dordrecht; in 1706 echter wederom op Amboina beroepen, vertrok hij 't volgende jaar derwaarts. In 1714 kwam hij in het vaderland terug, zette zich wederom te Dordrecht neder en overleed te 's-Hage 6 Mei 1727.

Schreef een menigte werken in en over het Maleisch, in welke taal hij den Bijbel en de Apocriefe boeken overzette. Vooral is hij als schrijver zeer bekend geworden door: Oudt en Nieuw Oostindien of Nederlands mogendheid in die gewesten, 5 dln., Amst. 1726; nieuwe bekorte uitgave door Mr. S. Keyzer, 3 dln. 's-Hage 1856-'58; Deure der Waarheid, Dordr. 1698; Afscheidsrede van Dordrecht, Dordr. 1705.

(Busken Huet, Lett. Fant. en Kritieken, XI.)

[Henricus Franciscus Valentijn]

Valentijn (*Henricus Franciscus*), te Amst. geb. omstreeks 1778, was Katholiek geestelijke, doch verliet zijn stand, was bij zijn huwelijk, den 19 Sept. 1821 in zijn geboortestad voltrokken, kantoorlooper, en gaf privaatlessen in de oude talen; zijne kennis, vooral van 't Latijn, moet vrij ongewoon geweest zijn; ook erkent de geleerde Martinus Stuart, in zijne Lijkrede op zijne echtgenoot Th. M. Robbé, 1806, zijne hulp bij de samenstelling der Romeinsche historie, 1793-1811, waardoor de productieve kracht van dezen geschiedschrijver eenigszins verklaarbaar wordt. Valentijn overl. te Amst. in kennelijk bekrompen omstandigheden, 9 Aug. 1843.

[Adriaan Valerius]

Valerius (*Adriaan*), geb. te Middelburg, werd 20 Dec. 1606 notaris te Vere, was er van 1616 tot aan zijn dood lid van de stadsregeering en overleed aldaar in 1625.

Schreef ook iets in De Zeeuwsche Nachtegaal, waardoor hij toont bekend te zijn in den kring der vrienden van Juffr. Coomans en Anna Roemers. Na zijn dood verscheen, en was ook te bekomen bij de erfgenamen te Vere: Neder-lantsche Gedenck-clanck, kortelick openbaerende de voornaemste Gesch. van de seventhien Nederl. Prov., 'tsedert den aanvang der Inl. beroerten ende troubelen tot den jare 1625, Haarl. 1626. Eenige Liederen uit dezen bundel zijn met klavierbegeleiding

uitgegeven door prof. A.D. Loman, Utr. 1871.
(De la Ruë, blz. 174, Ermerins, Zeeuwsche Oudh., Vere.)

[Remmerus Valerius]

Valerius (*Remmerus*), een geestelijke der XVIIe eeuw, die vele jaren pastoor was te Muysen, bij Mechelen.

Hij boekte een aantal merkwaardige gebeurtenissen welk werk hij uitgaf onder den titel: Chronycke van Mechelen door Remmerus Valerius, pastoor in Muysen, Mechelen 1680. Tevens bezorgde hij: Den Mechelschen Almanach voor de jaeren 1682, 1683, 1692 en 1700, vier boekjes, welke te Mechelen werden gedrukt als opgesteld: Door Remmerum Valerium, pastoor in Muysen.

[Jan Valk]

Valk (*Jan*), geb. te Amst. 13 Nov. 1679, blikslager van beroep, berijmde de sterfgevallen en andere voorvallen in zijne familie en is een der treurige voorbeelden in zijn tijd van minder dan middelmatige rijmen in zeer netten vorm in 't licht te zenden. De titel is: Spiegel van Wel-leven en sterven, Amst. 1723.

[Jan Kornelis Valk]

Valk (*Jan Kornelis*), geb. te Rotterdam was bij de Rem. Broederschap in 1756, pred. te Nieuwpoort 13 Aug. 1758, te Hazerswoude in 1759, en te Leiden in 1759, en te Leiden in 1764, waar hij in 1779 emeritus werd en 25 Mei 1796 overl.

Hij schreef: Verhandeling over eenige voorname zaken tot de kerkelijke geschiedenis van ons vaderland behoorende, door Orthodoxophilus Philalethes, Amst. 1767; Bericht wegens eenige letters en titels in No. 314 van De Denker, Leid. 10 Nov. 1768; Verhandeling over de openlijke godsdienstoefening der Remonstr. door Janus Eleutherophilus, Leid. 1770; Twee brieven aan den schrijver der Memorie in de zaak van de gezinte, of societyt der Remonstr. behelzende eene nalezing van aanm. op De Advokaat der Vaderl. kerk, Amst. 1772; (psd. Libertus Christiaan Verax) Verhandeling over het gepretendeerde generaliteitsbesluit van 1583, Amst. 1772.

[Jacobus van der Valk]

Valk (*Jacobus van der*), geb. omstreeks 1700, schreef: Noordwijksch Arkadia, in dichtmaat uitgebreid, Leid. 1748.

[Vincent de Vallejo]

Vallejo (*Vincent de*), een Vlaamsch dichter der 18e eeuw, vertaalde in dichtmaat: De Pleyters, (naar Racine), Brugge z.j. Hij schreef ook: De Procureur Koopman ofte de bedrogen Praticke, kluchtspel ghemackt op het aenkommen van dese vrede, Brugge 1715.

[Jacob Vallick]

Vallick (*Jacob*), pastoor te Groessem, gem. Duiven in Gelderland, schreef: Thoveren, wat dat voor een werk is, wat crancheit, schade ende hinder daer van comende is, ende wat remedien men daarvoor doen sal (in Dialogie oft 't samensprekinghen in proza), Hoorn 1598.

[Jacobus Elias van Varelen]

Varelen (*Jacobus Elias van*), geboren 9 Aug. 1757 te Haarlem, werd eerst chef eener fabriek, daarna griffier bij de Rechtbank van enkele Politie te Haarlem, waar hij 16 Mei 1840 overleed.

Hij schreef: Twist tusschen Achilles en Agamemnon, schuitpraatje van eenen boer, of luimige vertaling van het eerste boek der Ilias, voorgelezen in de Maatschappij der Nederl. Letterk. te Leiden den 1 Nov. 1823 (niet in den handel): Blijde herdenking van Nederl. verlossing, Haarl. 1815; Twee gelegenheidsverzen ter viering der 25 en der 50 verjaardag van het Leesgezelschap opgericht te Haarlem den 1 Aug. 1777, Haarlem 1828, en andere nieuwjaars- en dgl. gedichten.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1840.)

[Bernhard Varenius]

Varenius (*Bernhard*), eigenlijk **Bernh. Varen**, geboren 1622 te Hitzacker in het Lunenburgsche aan de Elbe, ontving zijn opleiding eerst op het gymnasium van Dr. Jungius te Hamburg, studeerde vervolgens te Koningsbergen en daarna sedert 6 Mei 1645, te Leiden in de medicijnen. Daarenboven deed hij zich als een ernstig beoefenaar der wiskunde kennen. Na een kort verblijf te Leiden begaf hij zich naar Amsterdam, waar hij zich bovenal als beoefenaar der geographie beroemd maakte. Niemand minder dan Alex. von Humboldt stelde de verdiensten van Varenius het eerst voldoende in 't licht, en terecht wordt hij als de grondvester der wetenschappelijke geographie beschouwd. Daar zijn geographische studiën in Nederland en onder den invloed van Nederland gemaakt werden, kunnen wij Varenius den geograaf als onzen landgenoot beschouwen. Slechts kort mocht hij zich evenwel aan deze studie wijden, want hij overleed in 1650 te Amsterdam.

Hij schreef: Descriptio regni Japoniae cum quibisdam affinis materae, Amsterdam Elzevier, 1649; Tractatus in quo agitur De Japoniorum religione, Amsterd. 1650; Geographia generalis, in quo affectiones generalis telluris explicantur, Amsterd. Elzevier, 1650. Dit laatste werk werd in 1664 en in 1671 in Holland herdrukt, werd door Newton bij zijne lezingen gebruikt en in Engeland zoowel als elders herhaaldelijk uitgegeven. In 1733 werd het in het Engelsch vertaald en 1750 in het Nederlandsch; ook in het Duitsch, Fransch en nog in andere talen werd het overgezet. Zelfs in de groote Fransche Encyclopëdie van de vorige eeuw werd een gedeelte van dit werk vertaald opgenomen.

H.BL.

[Catharina Vastrik]

Vastrik (*Catharina*), geboren te Amsterdam 19 Febr. 1807, was gehuwd met W. Dubbelens, schoenmaker te Rotterdam en schreef: Heidebloempjes (gedichten), Rott. 1839.

[Nathan Vay]

Vay (*Nathan*), geb. te Vlissingen 26 Maart 1581, werd te Leid. als stud. ingeschreven, 10 Sept. 1601, te Genève in 1608, werd in 1610 tot predikant in de Duitsche kerk te Calais beroepen. In 1614 ging hij naar Axel, en in 1617 als Duitsch (Nederl.) en Fransch predikant naar Bergen-op-Zoom, waar hij 15 December 1651 overleed. Hij was een boezemvriend van Petrus Hondius, zie blz. 363.

Schreef: Bergen op Zoom, beleghert den 18en Julij 1622 ende ontleghert den 3en October den zelven jaers, volgens de beschryvinge gedaan bij de drie Predikanten van de gemeente Christi aldaer, Middelb. 1623. Alléén gaf hij in 't licht: Ontdekkingen van de onwettelijke zendingen van de Mispriesters en de Leeraers van de Roomsche kerk ende van nieuwigheit, onsuiverheit en ongeschiktheid van haere leer in 't stuck van 't Heilig Avondmaal. Mitsgaders eene aanwijzinge van de wettelijke zendingen van de Gereformeerde Predikanten ende van outheit, universiteit ende geschiktheit van hare leere in 't stuk des Heiligen Avondmaels, Middelb. 1634.

[Johannes van Vechoven]

Vechoven (*Johannes van*), geboren 13 Sept. 1657 te Aalburg, studeerde te Utrecht in de godgeleerdheid, en was achtereenvolgens predikant te Dussen (1681), Tiel (1689), Delfshaven (1702), en Dordrecht (1706), waar hij professor in de theologie werd; hij overleed er 21 Aug. 1727.

Behalve eenige preeken en godgeleerde geschriften gaf hij uit: Den grooten Wiljams koninckklijcke tranen over het afsterven van Maria Stuart, geregtvaardigt door J.V., Tiel 1695; Geheel Nederlant in rouwbedrijf over den doodt van Willem III, Dordr. 1702.

[Jacob van Vechoven]

Vechoven (*Jacob van*), zoon van den voorg., werd in 1719 stud. te Utrecht, was van 1725 tot 1731 substituut-watergraaf van den Overwaard; later pensionaris van Gorinchem en eindelijk van Haarlem, waar hij Oct. 1781 overleed.

Hij schreef: De noodlijdende Alblasserwaart, of een omstandig verhaal van de dijk- en inbreuken, waarmede deselve waart sedert den jare 1500 heeft te worstelen gehad, Dordr. 1727.

[Nicolaas Vedelius]

Vedelius (*Nicolaas*), geboren te Hegenhausen (Paltz) in 1596, studeerde te Heidelberg en werd in 1617 doctor in de philosophie; hij werd het jaar daarna hoogleeraar te Genève, in 1630 te Deventer, en in 1639 te Franeker, waar hij 26 Sept. 1642 overleed.

Behalve eene menigte werken in het Latijn en Fransch over godgeleerdheid, schreef hij: Magt der Overheid in kerkelijke zaken, Rotterd. 1662; De Heylige vrolykaart, Rott. 1730.

[Dr. William Robert Veder]

Veder (*Dr. William Robert*) en (*Mr. Aart*), tweelingbroeders, geboren 9 Augustus 1808 te Rotterdam, bezochten het Erasmiaansch gymnasium onder rector Terpstra en werden 2 Juni 1824 te Leiden ingeschreven, W.R. in de theologie en A. in de rechten, beiden, daarenboven Zooals vaak toenmaals geschiedde, in de letteren. Beide broeders, onderling in nauwe vriendschap verbonden telden aan de Academie o.a. hun stadgenoot G. v.d. Linde, later den schoolmeester, onder hun bijzondere vrienden en ook den ouderen Jacob van Lennep, die, hoewel reeds advocaat te Amsterdam, toch Leiden bleef bezoeken. In 1830 namen zij deel aan den tiendaagschen veldtocht en 29 September 1832 promoveerden zij in de letteren en rechten (de historia juris apud veteros). W.R. in de theologie (de Anselmo Cantuariensi). A. vestigde zich in Rotterdam, waar hij de eerste practijk van zijn tijd in handen had. Hij stierf in 1861. Hij gaf in 1844 uit een ‘Betoog van de mogelijkheid van eerlijke en gepaste middelen tot voorziening in den geldelijken nood’ en schr. in 1858 een bijdrage in De Gids. Dr. W.R. Veder aanvaardde eerst het predikambt in Heilo, in welke gemeente hij in 1836 door zijn vriend Hasebroek werd opgevolgd. Vandaar te Loenen a/d Vecht werd hij in 1838 beroepen naar Zutphen, en aanvaardde in 1842 te Dordrecht den predikdienst. Hier, hoewel verscheidene malen o.a. naar Amsterdam en Den Haag beroepen, bleef hij tot het einde van zijn 40-jarigen dienst gevestigd. Sedert den zomer van 1876 te Amersfoort woonachtig, overleed hij aldaar na langdurig lijden den 12 Juni 1882. Hij was een dertigtal jaren lid en voorzitter van ‘Diversa sed una’, later door zijn bemoeiing de Dordrechtsche afdeeling geworden van de Mij. van fraaije kunsten en wetenschappen, wier lid van verdienste hij werd bij zijn vertrek uit Dordt. Dr. P. Steen, als voorzitter der algemeene vergadering op 15 Sept. 1882, herdacht zijn overlijden.

Behalve enkele bijdragen in den Leidschen Studenten-almanak, in den Muzen-almanak en in Aurora, zijn slechts enkele geschriften, vooral gelegenheidsstukken en leerredenen van zijn hand in druk verschenen. Onder deze noemen wij in chronol. volgorde als de voornaamste: Feestelijke toespraak aan zijn voormalige wapenbroeders bij gelegenheid der reunie te Leiden

op 13 Aug. 1841; Leerrede over 2 Kor. IX: 12-15, tot opwekking aan de gemeente tot liefdadige medewerking in de oprichting van een bestedelingenhuis te Dordrecht 14 Nov. 1847; Uitboezeming op 3 April 1849 bij gelegenheid van den dood van Willem II; Het protestantisme in betrekking tot de kunst. Toespraak op de alg. vergadering van de Holl. Mij. van Fr. K. en W. 16 Sept., 1853; Leerrede over Lukas XIII: 23, 24*a*, 1858; In hetzelfde jaar verscheen een drietal gedichten onder den titel 'Berijmde Verhalen' 'aan mijn vrienden toegewijd', (niet in den handel). Verder: Toespraak gehouden den 8 Mei 1862 bij de onthulling van het standbeeld van Ary Scheffer; Dichterlijke ontboezeming in November 1863; Toespraak bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het letterkundig genootschap 'Diversa sed una'.

[Dirk Jakob Veegens]

Veegens (*Dirk Jakob*), geb. te Haarlem 29 April 1798, studeerde in de letteren te Leiden, en werd reeds kort na zijn candidaatsexamen in 1819 tot praeceptor in zijne geboortestad benoemd. In 1852 werd hij praeceptor te Amsterdam, en in 1846 rector. Tijdens hij conrector was, verwierf hij in 1839 den doctorstitel. Hij overleed te Amsterdam 24 Januari 1861, en werd te Haarlem begraven.

Behalve zijne dissertatie, eenige Latijnsche opstellen in tijdschriften, en de uitgave van een der werken van Cicero, schreef hij: Handwoordenboek der Romeinsche oudheden, Amst. 1838; Haarlemsche vertellingen uit den ouden tijd, Amst. 1850; hij redigeerde eenigen tijd met zijn zwager, prof. C.L. Blume, het Tijdschrift De Indische Bij, Leiden 1842-'43, en schreef het levensbericht van den vice-admiraal J.C. Rijk in de Hand. van Letterkunde.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1862.)

[Mr. Daniël Veegens]

Veegens (*Mr. Daniël*), broeder van den voorg., geb. 21 Mei 1800 te Haarlem, was eerst redacteur der Staatscourant en sedert 1847-'81 griffier van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De Leidsche Universiteit verleende hem het eere-doctoraat in de rechten, de Utrechtsche dat in de letteren; hij overl. 18 April 1848.

Hij schreef in de Levens van beroemde Nederlanders door Van Kampen, dat van Johan Maurits van Nassau, Haarlem 1840; Levens van beroemde staatslieden, Haarlem 1845, 2e dr. 1847, 3e dr. 1857, en verder eene menigte bijdragen in tijdschriften en jaarboekjes. Ook gaf hij de vertaling en bewerking van Het leven van Lod. Philips, door Birch, 3 dln., Haarl. 1846-'48, en de Bloemlezing uit Ned. prozaschrijvers door N.G. van Kampen, verkort, 3 st. Haarlem 1847, 2e dr. 1859, later bijgewerkt en herdrukt; voor Letterkunde, de levensberichten van Dr. D.J. Veegens, 1862; Mr. J. Heemskerk Bz., 1862 en Jhr. J.W. van Sypestein, 1869. Na zijn overlijden werden zijne verspreide ongedrukt gebleven opstellen door zijn zoon uitgegeven onder den titel van Historische Studiën, 2 dln., 's-Grav. 1884.

(Ned. Spect. 1885.)

[Mr. Jacob Dirk Veegens]

Veegens (*Mr. Jacob Dirk*), zoon van den voorg., geb. te 's-Gravenhage 22 Januari 1845, studeerde sedert 26 Sept. 1862 te Leiden in de rechten, prom. er 28 Juni 1869 en werd daarna redacteur van Het Vaderland, tot Dec. 1872; was verder procureur te Brielle Mei 1873 en in Den Haag; volgde den 15 Nov. 1881 zijn vader op als griffier, en is sedert 2 Mei 1888 lid der Tweede Kamer.

Schr.: De banken van leening in Noord-Nederland tot het einde der achttiende eeuw, acad. proefschrift, Rott. 1869; in De Gids: Politieke gedachten van een leek, 1873; Overdreven bedachtzaam, 1873; en Ostende en Vlissingen, 1874; en een aantal bijdragen in de Vragen des Tijds, waarvan hij bij de oprichting in 1875 secr.-red. was. Ook vertaalde hij een werkje over Staathuishoudkunde.

[Victor de Veen]

Veen (*Victor de*), te Overijssche, bij Brussel, geb. 23 April 1831, was vroeger leeraar aan de Middelbare school te Gent, thans koopman en gemeente-ontvanger in zijne geboorteplaats.

Hij schreef: De Kuipersgast, Bruss. 1862; Edmond en Joris, Bruss. 1862; Reisverhalen in merkwaardige bijzonderheden over vreemde streken, Gent 1863; Doet alles matig, is de les, Bruss. 1868; De verfranschte Dokter, Bruss. 1870; (Deze tooneelstukjes in één bedrijf zijn allen zonder vrouwenrollen.) Zoet en zuur, vertellingen, schetsen en verhalen, Gent 1866; De verfranschte Doktor, Bruss. 1870; In Zuid-Brabant, twee novellen, Bruss., Gent, Antw. 1873; Dwangarbeid, Menschen-loting, Onze Gardcivik!!! ernst en luim, Bruss. 1883; Mijnheer Anselmo of de vrijagie van eenen ouden Jonkman, tooneelspel in twee bedrijven, met dans en zang, zonder vrouwenrollen, Antw. 1883; Beknopte beoordeeling van ‘Rijzende Blaren’, door Jan van Beers, met penteekeningen van Jan van Beers, zoon, en van ‘De Nachtraven’, door Aug. Snieders, Bruss. 1885. Tevens schreef hij verschillende artikels in Noord en Zuid, De Belgische Illustratie, en De Vlaamsche Kunstbode.

[Ernest van Veen]

Veen (*Ernest van*), zoon van den vermaarden schilder Otto van Veen, geb. te

Antwerpen den 24 Febr. 1595. Hij werd advocaat en waardijn der munten binnen Brussel, waar hij overleed ten jare 1654.

Toen zijne dochter Maria in het klooster trad, dichtte hij te dier gelegenheid het werkje getiteld: Kroone der vier hooft-deughen toe-ghe-eyghent aen de H. Maghet Maria, door Ern. van Veen, advocaet ende werdyn der Munte deser Stede, Brussel 1644.

[Jacob van Veen]

Veen (*Jacob van*) leefde meestal op zijn buitengoed Waterrijk bij Egmond-binnen, was raad in de vroedschap, en schepen te Alkmaar.

Hij schreef drie treurspelen: Kaïns broeder-moord; Kamma ofte Huwelijks-weder-wraak en Virginia of de standvastige kuyschheid, die voorkomen in zijne Toonneel- en Mengel-poëzy, 2 dln., Alkmaar 1736, en een paar gelegenheidsgedichten.

[Albert Jan van der Veen]

Veen (*Albert Jan van der*), geb. te Harlingen 1785, werd 3 April 1808 predikant te Wier, in 1811 te Engelbert, in 1816 te Gorredijk en 24 Mei 1829 te Hoogeveen, waar hij 14 Aug. 1843 overleed.

Behalve eenige preeken gaf hij uit: Handboek over het Avondmaal, Gron. 1818; Handb. over de feeststoffen, Gron. 1821; Handl. voor predikanten of lijst van teksten bij bijzondere gelegenheden, Haarlem 1824; Leerr. bij zijne 25-j. dienst, Heerenveen 1833.

(Romein, Pred. van Drenthe, blz. 192:)

[Jan van der Veen Azn.]

Veen Azn. (*Jan van der*), zoon van den voorg., geb. te Wier, 6 Mei 1810, was van 1830-'34 in vrijwilligen dienst bij de Drentsche schutterij, werd toen met den rang van 1n luit. eervol ontslagen, bekwam in '39 het griffierschap bij het kantongerecht te Hoogeveen, dat hij tot 1877 bekleedde, was van 1857 tot 1 Juli 1885 schoolopziener, en overleed 31 Oct. 1885.

Hij schreef, in poëzie: De Roovers, een Drentsch verhaal (anoniem), Koev. 1838; Welkomstgroet aan de bezoekers van Drenthe bij gelegenheid van het 20ste Nederl. landhuishoudk. congres te Assen, Assen; Nachtlichtjes. Rijmen, rakende vraagpunten van den dag (psd. Frisius), Gron. 1865; 1815. Waterloo. 1865. Twee liederen voor Drenthe, Hoogeveen 1865; Liedjes om te zingen bij de feestelijke opening van den Drentschen spoorweg, Assen 1870; 1572-1672. Feestliedjes voor 1872, Assen 1872; Bij 's Konings komst te Hoogeveen, Hoogeveen 1873. In proza: Iets over Oom Thomas (psd. Paul. Bodestaf), Utr. 1842; Meester Paul. Waarheid en verbeelding (door den schrijver van: Iets over Oom Thomas), Gron. 1844; Drentsch mosaïk, 2 st., Gron. 1844-'48; Paul's verblijf op den Sperwerhorst. Een romant. verhaal, Gron. 1847; Een paar vertellingen, Mepp. 1849; De laatste bewoners van Lycklamastate (psd. Frisius), Heerenveen 1852; Voor zestig jaren. Een Drentsch verhaal, Sneek 1855; Remonstranten en Contra-Remonstranten, 2 dln., Sneek 1858; O! wat mooije

sprookjes! Een vijftal uit de oude doos (an.), 's-Hage; Oranje boven. Eene bladzijde uit de Drentsche gesch. (Leeskabinet, 1864); In den geest van vader Nieuwold. Novelle, 's-Hage 1864; Wat ik in 1848 zag en hoorde, (Leeskabinet, 1854); Eene Drentsche moeder uit de 16e eeuw, 1588. Dramatische schetsen, Assen 1868; Schreit het niet ten hemel? een novelle (psd. Frisius), Assen 1870; Veertig jaar geleden. Herinneringen uit het Drentsche schuttersleven 1830-'34, Assen 1870; Een koning onder de denkers, (Baruch Spinoza) (Leeskab. 1870); Een Nederlandsch schoolmeester in 1672, Assen 1872; Een en ander over de gemeente Hoogeveen, Assen 1873; Een handvol uijen, met nog 't een en ander er bij (psd. Frisius), Kamp. 1874; Een Groot man herdacht (Dr. Johannes Swammerdam), (Europa, 1876). Voorts nog verspreide versjes en novellen in Erato, Vergeet-mij-niet, Aurora, Castalia, Tijdspiegel, Europa, Het Leeskabinet, Vaderl. Letteroefeningen, Lektuur voor de huiskamer, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1886.)

[Herre Gerrits van der Veen]

Veen (*Herre Gerrits van der*), geb. 15 Maart 1816 te Grouw (gem. Idaarderadeel), wijdde zich aan het onderwijs en werd na op verschillende plaatsen kweekeling en hulponderwijzer geweest te zijn in 1847 hoofdonderwijzer te Driesum.

Hij schreef: Twaalftal zangstukjes voor jonge kinderen, 1ste stukje, 1837, 2e stukje, 1841, Leeuwarden; Rymkes foar Friesen, Joure 1844; Frijsce Fiowerstim, Joure 1844; Clipsrymkes, Franeker 1846; De Scoall forsjongery, Franeker 1847; Lytse Rymkes forn bern, Joure 1852; De wylde Lantearne, Dokkum 1855; Nye mearstimmige greatliks oirsprunklike Sangen, Dokkum 1856; De Kaertlizzer (bekroond), Leeuw. 1856; Spreuken en rijmen voor de volksschool, Dokkum 1857: Iets over Jezus, vervolg op Nieuwolds 'Iets van God', Dokkum 1858; Oars is 't nou! Leeuw. 1859; Curaters, weits! Leeuw. 1861; Oan de Friesen, yn Foarmoanne fer 1861, by 't fornimmen fer de oerstreaming fer Maes en Wael, Leeuw. 1861; De oerwintering der Hollanders op Nova Sembla, Tollens for fryske, Leeuw. 1861; En foarstel fer Elske Koffiebeas, Leeuw. 1862; Het 'Jonge Holland' en Oud-Friesland, Gron. 1863; Achttsien jier Franscen, 50 jier fry, Leeuw. 1863; Geast end Jung, Leeuw. 1868; Frymetslery,

Dokkum 1871. Verder gaf hij in de Friesche Courant Utfallen fer Infallen (1862-'71), Fiûrstienfunken (1871-'76), van 1863 tot 1874 Feestsangen foar 't Fulk, sedert 1872 Nieuwe zangstukjes in 't Friesch Jaerboekje van Schisbux, en bijdragen in dicht en proza en de Fryske Almenak (1874), Byekoer (1846-'49), Swanneblummen (1850-'75), Friesche Volksalmanak (1845-'63), in tijdschriften voor onderwijs en opvoeding, gelegenheidsgedichten, enz.

[Binne Billeman van der Veen]

Veen (*Binne Billeman van der*), geb. te Drachten 24 Maart 1818, was van 1844-'52 hulpprediker te Eernewoude (Fr.), werd daar toen predikant en is thans, sedert Juli 1885, in bediening te Stevenswaard.

Hij schreef: De Floreenpligtingen en de gereformeerde gemeenten ten platten lande in Friesland in wederzijdsche betrekking, Sneek 1855, 2e druk, 1858; De kosterie in Friesland als godsdienstig-kerkelijke instelling in haar verband met de Hervormde Kerk en hare stelling tegenover den staat. Eene studie op het gebied van Kerk- en Staatsregt, Leeuw. 1862. Hij vertaalde vrij naar het Hoogduitsch: Charles Spurgeon, Engelands meest beroemde kanselredenaar van den tegenwoordigen tijd, Drachten 1860. Voorts schreef hij een aantal brochures en bijdragen in tijdschriften over geschied-, oudheid- en letterkunde.

[Jan van der Veen]

Veen (*Jan van der*), geb. te Haarlem, waarheen zijne ouders uit Deventer gevlucht waren, onzeker wanneer, keerde daar terug en was er apotheker en drogist, tot zijn dood in 1659.

Hij schreef: Verkeerspel op 't Batement nu kortelingh binnen Antwerpen, tot schimp van den Prince van Oraengien uytgebeelt, Antw. 1631, met oock het teghen-dicht. Noch is hier bij ghevoecht syn kaetsspel, enz. 1632, welk laatste ook afzonderlijk verscheen onder den titel van Kaets-spel ofte wederstuyt op de leugen-laster teghen hem wtgespoghen door menich nameloos Antwerpsch gebroetsel, Dev. 1632; Kruckendans, toegheëygent de vijf lamme Antwerpsche wederbotters, Dev. 1632; Overzeesche zege en Bruyloftszangen, alsmede alle de wenschen by hem uyt gemaeckt, 3e dr., Haarl. 1641; Zinnebeelden, ofte Adamsappel, versiert met seer aerdige const-plaeten. Mitsgaders syne oude ende nieuwe ongemeene Bruydtslof ende Zegezangen, [bevattende aldus al zijne ged. der vroegere uitg.] Amst. 1642, 2e dr., ald. 1663, 3e dr., ald. en Dev. 1703, 4e dr., Amst. 1754; Klucht van Emanuel Carbonero, spaensch Capiteyn en Franco Vredeman, een gevangen Nederlander; Nikkers-praetje (tusschen) Alekter, Megera, Tisiphone, Helsche rasernyen ende Charon, Helsche Veerman (nopende de quade Proceduren van Enghelandt). Ook achter zijne Raedtselen uytgebeeldt met sin-rycke uytleggingen, enz. Daar achteraen is bygevoeght syn Gulden ende Yseren eeuw, alsmede een Nikkers-praetje, enz., Amst. 1653.

[Jarig Hielkes van der Veen]

Veen (*Jarig Hielkes van der*), geb. 5 Jan. 1833 te Broek (gemeente Doniawerstal in Friesland) studeerde aan het Doopsgezind Seminarium te Amsterdam; hij was achtereenvolgens predikant bij de Doopsgezinde gemeenten te Hindeloopen-en-Molkwerum in 1859, te Wormerveer (Noord) in 1862 en thans sedert 1866 te Westend op het eiland Terschelling.

Hij schreef: De Zeeramp op Terschelling (gedicht), Sneek 1868, 2e druk, 1869; Een storm uit het noorden, Sneek 1870; Uit de portefeuille: Nutsvoordragten en volksvoorlezingen in proza en poëzie, 2 bundels, Sneek 1876.

[Gerrit de Veer]

Veer (*Gerrit de*) woonde in 1596 en 1597 den tocht naar Nova-Zembla bij, en gaf daarvan eene: Waerachtige Beschrijving van William Barendts drie Syllagien, Amst. 1599; Verhael van de eerste schipvaert der Hollandtsche ende Zeeusche schepen door 't Way-gat, bij Noorden, Noorwegen, Moscoviën ende Tartariën om, na de Coninckrijken Cathay ende China. Met drie schepen uyt Texel gezeijlt in den jare 1594. Hier achter is bij-ghevoeght de beschrijvinghe van de landen Siberia, Samoyeda ende Tingoesa. Seer vreemt en vermaeckelyck om te lesen, Amst. 1648.

[Ellert de Veer]

Veer (*Ellert de*), broeder van den voorg., ridder, heer van Calandsoog, werd in 1588 secretaris en in 1601 pensionaris van Amsterdam; hij vervulde in 1610 een gezantschap naar Engeland, en werd gecommitteerd tot vereffening der Kleef-Gulik-Bergsche erfenis. Den 22 Juni 1611 deed hij zijn eed als lid van den Hoogen Raad en overleed te 's-Gravenhage 8 Febr. 1620.

Anoniem schreef hij: De schrickelijcken gruwelycken Blixem des Bans door den Paus van Romen teghen den doorluchtigen Coninck van Navarre wtgestort, Amst. (1585); en onder zijn naam: Dat tweede deel van de Hollandsche en Seelandsche Chronycke, mitsgaders der Brabandsche, Vlaamsche, Geldersche, Vriesche, ende andere Nederlandsche en derzelver omliggende Provinciën geschiedenissen, enz. met grooter vlijt bijeen vergadert door E. de V. (1515-1564), Dordr. 1595. In dichtmaat vertaalde hij: Tsamensprekinghe van 't recht der Coninghen door Georgius Buchananus, Amst. 1610.

[Hendrik de Veer]

Veer (*Hendrik de*), geb. 23 November 1829 te Sommelsdijk; zijn vader was daar griffier en overl. in 1831, zoodat hij naar Amst. gebracht werd en zijne opleiding aan de kostschool te Hasselt ontving; was daarna een der leerlingen van Petrus Epkema, zie blz. 237, legde het staatsexamen af, en werd, Sept. 1848 te Utr. student, 5 Aug. 1853 proponent. In 1854 werd hij pred. te Meerkerk, in 1857 te Wormerveer en in 1859 te Delft, waar hij in 1864 van betrekking verwisselde en directeur werd der hb.school. In 1871 legde hij ook dit ambt neder om als hoofdred. van Het Nieuws van den Dag op te treden, vestigde zich te Amst., woonde later te Haarlem, en overl. aan De Grebbe, 10 Dec. 1890.

Hij schreef: Van gelijke bewegingen als gij, een roman, 2 dln., Zwolle 1859, psd. Vesalius Mobachus; Agatha Welhoek. De kerk, de staat en het hart, Delft 1860; 1813-1863. Een lied, Delft 1863; Trou-ringh voor 't jonge Holland, Leiden 1868, 2e dr. 1869; Idem. Nieuwe bundel, Leid. 1872; Frans Holster. Roman, 3 dln., Rotterd. 1871. Als mede-red. van Los en Vast en van Eigen Haard, als hoofdred. van het Nieuws en zijn Zondagsblad, gaf hij daarin bijdragen en hoofdartikelen, en opst. in De Gids, 1859 en Chr. Volks-alm. 1860-'65.

(Prof. Ten Brink, Ned. Lett., XIX eeuw.)

[J. Adriana van der Veer]

Veer (*J. Adriana van der*) woonde te Dordrecht; zij dichtte: De geestelijke Nachtegaal of zingende alle de nagelaten gedichten van Jufvrouw J.A.v.d.V., Dordr. 1765.

[Cornelia van der Veer]

Veer (*Cornelia van der*) was eene tijdgenoote van Hier. Sweerts, zie blz. 774, die haar zee prijst, en gaf met hare vriendin Catharina Questiers, blz. 632, uit: Lauwer-strijd, Amst. 1665, en met M.A. Bragge: Houlyx wenschen voor Willem Tierens en Alida Scholten, Amst. 1676 (18 Aug.), ook vindt men een harer gedichten vóór Blasius' Fidamants kusjes, 1663, zie blz. 71.

[Melchior Veeris]

Veeris (*Melchior*) liet zich 29 Sept. 1661 te Leiden voor de theologie inschrijven als 20-jarig Amsterdammer, kwam in 1667 als prop. te Hem, was van 1674-'78 veldprediker en stond van 1679 te Assendelft, waar hij in 1712 emeritus werd. Hij overl. in De Beverwijk 2 April 1721. Zijn Kerkelijk Alphabeth, behelzende de Namen van al de leeraren in Noord-Holland, Amst. 1705, met vervolg tot 1711, - is een dier goede hulpmiddelen voor den beoefenaar onzer kerkhistorie, waarvan de waarde niet altijd genoeg erkend wordt.

Behalve dat schreef hij nog: Nederlands dankbaarheid voor de gesloote vrede, Amst. 1679, en Voorbeeld der gezonde woorden, 1711.

[Gustaaf Vekeman]

Vekeman (*Gustaaf*), den 13 Sept. 1841 geb. te Sottegem, was eenige jaren medewerker in de bladen De Brusselaar en het Morgenblad te Brussel toog dan naar Amerika en is thans in Canada hoofdopsteller van een Fransch weekblad.

Hij gaf in druk: Pieter Livinus Slimbroeck, blijspel in één bedrijf, bekroond door het Davidsfonds, Gent 1882; Eene Reis in Canada, of nuttige raadgevingen aan de Belgische landverhuizers, door G. Vekeman, Sherbrooke (Canada) 1883.

[Abraham van de Velde]

Velde (*Abraham van de*), wiens gelijkn. vader pred. te Bergschenhoek en Vere geweest is, werd in 1640 bevestigd te Zevenhoven, weinige maanden later te Schoonhoven, in 1651 te Utrecht en daar in 1660 wegens geschillen tusschen den kerkeraad met de Regeering ontzet, werd 2 Maart 1661 beroepen te Arnemuiden en 2 Juli 1662 te Middelburg, waar hij overl. 7 Juni 1677.

Behalve bijdr. in een preekenbundel, schr. hij, naar aanleiding van den Utr. strijd, Ooghsalve om te sien wat te houden zij van de kanonnekery, Utr. 1659; verder: De Wonderen des Allerhoogsten, 1669, 7e dr. 1766; nieuwe uitgave, 1833, en derhalve veel gelezen, doch in zijne historische waarde minder bekend.

[Adriana van der Velde]

Velde (*Adriana van der*) dichtte in 't begin dezer eeuw: Vruchten der eenzaamheid, Sneek 1819.

[Hippoliet Frans van de Velde]

Velde (*Hippoliet Frans van de*), werd 16 Febr. 1805 geb. te Dendermonde. Hij begon zijne studiën aan het College van St. Nicolaas zijner geboortestad en volgde daarna de leergangen van wijsbegeerte en de rechten aan de Hoogeschool van Gent, waar hij op 15 Maart 1828 een diploma verwierf als doctor in de rechten. Op 30 Dec. 1835 werd hij substituut van den procureur des konings te Veurne, in welke stad hij den 13 Nov. 1837 zelve procureur, en op 13 Aug. 1849 voorzitter der rechtbank werd. In 1857 benoemde men hem tot onderzoeksrechter te Brussel en op 5 Nov. 1859 tot procureur des konings te Antwerpen, van welk ambt hij om gezondheidsredenen zijn ontslag nam 3 Sept. 1867. Alsdan ging hij rust zoeken te Veurne en stierf aldaar 6 Juli 1872.

In 1835 stichtte hij met zijne broeders het dagblad Le Courrier de la Dendre, in 1843 leverde hij eene studie over den Vlaamschen oorsprong van den Reinaard en later ook oudheidkundige bijdragen in Fransche tijdschriften, terwijl hij afzonderlijk liet verschijnen: Geschiedenis der Veurnsche Processie, Veurne 1856.

[Jaak Frans van de Velde]

Velde (*Jaak Frans van de*), broeder van Hippoliet Frans, die voorgaat, geb. 20 Maart 1817 te Hamme bij Dendermonde, in welke stad hij zijn onderwijs ontving.

Eerst werkte hij bij zijn vader, die notaris was. Ten jare 1835 stichtte hij met zijne broeders het dagblad Le Courrier de la Dendre en vervolgens schreef hij in het Gentsche Kunst- en Letterblad: Volkssagen, 1840; Het Koewachterken, 1840; Volksgebruiken, 1841; Volkszeden, 1842, en Kinderfeesten, 1842. In 1843 was hij te Gent medewerker aan het tijdschrift Grootmoederken van J.W. Wolf, en het volgende jaar stichtte hij te Brussel met de Laet en Sleeckx het staatkundig blad Vlaamsch België, dat De Vlaemsche Belgen werd. Toen dit blad gevallen was, werd hij vertaler van het Bulletin Officiel, en vervolgens corrector aan de Moniteur Belge. Ondertusschen stichtte hij in 1846 met Ecrevisse en Sleeckx het tijdschrift De Vlaemsche Stem en met Sleeckx gaf hij ook een Vlaamsch-Fransch en Fransch-Woordenboek uit te Brussel. Ten jare 1859 verliet hij zijn vaderland en vestigde zich te Londen, waar hij corrector werd aan een dagblad.

[Jozef van de Velde]

Velde (*Jozef van de*), geb. 1 Juli 1816 te Schellebelle (Oost-Vl.), studeerde aan het College te St. Nicolaas, in welke stad hij aan de Normaalschool onderwijzer werd. Later was hij eenige jaren professor van middelbaar onderwijs in het College Ste Maria te Oudenaarde. Ten jare 1860 werd hij bibliothecaris-archivaris van laatstgenoemde stad en na eenigen tijd op zijne rust te hebben geleefd, overleed hij te Gentbrugge op 26 Juni 1886.

Behalve vertalingen uit het Duitsch, Italiaansch en Fransch, gaf hij in het licht de volgende oorspronkelijke werken: Vaderlandsche Bloemkrans, Ouden. 1859; Was Graef van Egmont inderdaed een verrader? Ouden. 1860; Geschiedenis der Nerlandsche Letterkunde, Ouden. 1861; Nederduitsche Dichtproeven, Gent 1863; De Krokodil van Kerselaer, eene Audenaerdsche sage of volksvertelling uit de XVIe eeuw, in plaetselyk dialekt door wylen Doctor D.J. van der Meersch, Ouden. 1868; Arnulphus de Bincho en Onze Lieve Vrouwkerk van Pamele te Oudenaarde, Ouden. 1872; Het Stadhuis en de Lakenhalle van Oudenaarde, Ouden. 1872; De Muziekfeesten van Weimar, in Duitschland, Ouden. Ook leverde hij talrijke bijdragen en artikels in de bladen der stad Oudenaarde en in La Gazette de Renaix, in de Gentsche bladen Le Conservateur en de Beurzen-Courant.

[Jacob van de Velde]

Velde (*Jacob van de*), prior van de Augustijnen te Brugge, schreef: Een Claer betooch van den oorspronck der Lutherie, Brugge 1567.

[Jan van den Velde]

Velde (*Jan van den*), geb. te Haarlem in 1568 of te Antwerpen in 1569, was eerst schoolmeester te Rotterdam, later te Haarlem, alwaar hij 10 September 1623 overleed.

Hij schreef: Spieghel der schrijfkonste, Rott. 1605; het jaar vroeger gaf hij een dergelijk werk in 't Latijn uit.

[Joannes van de Velde]

Velde (*Joannes van de*), te Amst. geb. den 22sten en in de Nieuwe kerk ald. gedoopt 27 Juli 1722; zijn vader was daar mr. kuiper, zijne familie uit Steenwijk gekomen. Hij stud. te Leiden sedert 12 Sept. 1722, werd 1746 pred. Heinenoord, 1752 te Zzee, waar hij overl. 11 Jan. 1789.

Schr.: Tweehonderdjarig jubelfeest ter gedachtenis der verlossing van de stad Zierikzee uit de Spaansche dwingelandij, plechtig gevierd op den 7 Nov. 1776. [Daarachter de belangrijke kroniek van een ooggetuige, vermeld in het art. Manteau, blz. 492], Zzee 1777. Vroeger had hij eene lijkrede uitgegeven op C.A. de Lavillette, overl. 1770.

[Frans Aloijs van de Velde]

Velde (*Frans Aloijs van de*), op 15 Aug. 1844 geb. te Gijsenzeele (Oost-Vl.), ontving te Sint Nicolaas op 10 Aug. 1867 zijn kosters- en op 12 Sept. daarna zijn onder-wijzersdiploma, werd den 1 Nov. van ditzelfde jaar hulponderwijzer te Gaver en den 1 Jan. 1869 hoofdonderwijzer te Beirvelde. Van 1870 tot 1878 was hij tevens leeraar en secretaris der landbouwmaat-schappij De Vereenigde Landbouwers. Met groote onderscheiding legde hij op 22 Maart 1883 te Gent zijne examens af in de natuurlijke wetenschappen en op 24 Mei 1884 te Gembloux in de landbouw- en landbouw-scheikunde; doch op 1 Oct. van dit laatste jaar werd hij, ten gevolge der nieuwe schoolwet, in beschikbaarheid gesteld.

Hij gaf in het licht: Geneeskundige en giftige planten, welke men in Vlaanderen meestal ontmoet, in geneeskundige gebruikelijk zijn en door iedereen dienen gekend te wezen, versierd met 100 gravuren, Gent 1880.

[Willem van de Velde]

Velde (*Willem van de*), geb. 5 Sept. 1751 te Amsterdam, werd daar poorter 5 Maart 1776; hij was toen kantoorbediende, trouwde Joh. Elisabeth Helmke, - zie volgend art. - en overl. te Kleef 29 Juli 1827.

Schr. een enkel gedicht, onder medewerking zijner vrouw; in het Evang. gezangboek werden daarvan opgenomen: 147, 174 en 175, door anderen voor het werk zijner echtgenoot gehouden; in den Lutherschen

Bundel, 262, 338; in den Grooten Bundel (der Doopsgez.), 91, 99, 113, met zijne vrouw 121, 145, 146 en 166.

[Johanna Elisabeth van de Velde-Helmke]

Velde-Helmke (*Johanna Elisabeth van de*), echtgenoote van den voorg., was in hare jeugd zeer bevriend met Juffr. M.P. Woesthoven, gelijk Van de Velde met Elter - zie blz. 233 - totdat de huiselijke verhoudingen dezer kunstgenooten de vriendschap deed eindigen. De vraag of sommige kerkliederen van haar of van Helmke zijn is daardoor moeielijk te beantwoorden, omdat elk een gezang schreef en beiden het zooveel veranderden, dat van enkele gezangen het auteurschap nog niet is uitgemaakt. Zij overl. 26 Oct. 1844 te Zutfen, waar haar zoon Jacob Carel van 1832-'53 pred. was.

Zij was sedert 1787 werkend lid van het Amsteld. Dicht- en Letteroefenend Gen., dat haar dichtstuk Nehemia bekroonde en in zijne werken opnam: Het juichend Israel bij de opvoering der Arke, en Hanna, gedichten. Hare ged. Jezus gekruist, Gedachten bij den morgenstond, en De lof der naarstigheid staan in de werken van 'Hierna volmaakter;' hare verzen De roemende Christen en Jezus ten Hemel, in het Taal-, Dicht- en Letterk. kabinet van Brender à Brandis. In den Almanak van Vernuft en smaak voor 1791 vindt men Zomerwandeling en Jezus geboren. Verder dichtte zij nog: De lof van den Nederlandschen landbouw, de in God roemende Christen, Morgengedachten, Elise aan twee harer vrienden bij hunne intrede in hare woning, Werelt vol van twist en woeling en wentelende onzekerheid. Volgens de lijst van Scharp, een der leden van de commissie voor de Evang. gezangen, was zij de dichteres van Gez. 2, 50, 79 en 85; in het Luthersch Gezangboek: 145, 168; in de Christelijke Gez., bij Sepp (in den Grooten bundel): 33, 85, 91, 107, 113, 121, 133, 144, 147, 155. B. ter Haar gaf over dit echtpaar een lezenswaardig art. in:

(Maandschr. voor Christenen uit den beschaafden stand, IX, Amst. 1845.)

[Henricus van der Velde]

Velde (*Henricus van der*), den 5 Juli 1798 te Boekel geboren, werd omstreeks 1820 tot priester gewijd. Weldra verkreeg hij een leerstoel aan de hooge school te Huisseling en Uden. In 1843 trad hij te Megen in de orde der Paters Minnebroeders en stierf op 30 Mei 1857.

Behalve twee hooggeschatte werken in het Latijn schreef hij: Verhandeling over de ceremoniën en gebeden der H. Mis, Rotterdam, 1836.

J.H.H.

[Willem Karel van de Velde]

Velde (*Willem Karel van de*), te Brussel geb. 19 Juli 1825, vestigde zich in 1846 te Antwerpen, legde op 29 Dec. 1849 zijn examen af als apotheker en was van 1876 tot 1890 hoofdapotheker der gasthuizen van Antwerpen. Van 1876 tot 1884 zetelde hij in den raad der provincie en is sedert meer dan vijf en twintig jaren lid-secretaris der provinciale commissie van geneeskunde.

Hij gaf volksvoordrachten in het Willemsfonds, welke werden gedrukt onder de titels: Gezondheidsleer, Antw. 1864; Over de veroordeelen betreffende de gezondheid, Antw. 1864; Over de hulp aan Drenkelingen toetebrengen en Versmachten, Vergevene en gekwetste Personen, Antw. 1864; Over Natuurkunde, Antw. 1864; Vorming der Aarde, Antw. 1865; Het Dierenrijk, Antw. 1865; Het Plantenrijk, Antw. 1866.

[Hendrik van Veldeken]

Veldeken (*Hendrik van*), de eerst gekende Nederlandsche dichter, geboren in het oude graafschap Loon, leefde in de tweede helft der XIIe eeuw.

Hij schreef in Limburgsch dialekt de belangrijke en beroemde Sinte Servatius Legende, welke door J.H. Bormans in druk werd uitgegeven, onder den titel: Sinte Servatius, legende van Heyndryck van Veldeken, naer een handschrift uit het midden der XVe eeuw voor de eerste mael uitgegeven, Maastricht 1858.

[Matthijs van Velden]

Velden (*Matthijs van*) noemde zich ook **M. Campanus**, en beoefende de dichtkunst te Amst.; zijn persoon, stand en lotgevallen zijn zoo weinig bekend, dat zijn dichtwerk tot velerlei oordeel heeft geleid; eindelijk heeft A.D. de Vries Az. in den eersten jaargang van Oud-Holland, Amst. 1883, als uitkomsten van zijn onderzoek medegedeeld, dat van dezen heel middelmatigen zeventiende-eeuwer bekend zijn:

Zes liederen in Venus minne-giftjens, Amst. na 1622; Acht en dertig Veld-deuntjens in Amst. Pegasus, ald. 1627; een Klink-riim op een trsp. van Jb. Struys, vóór 1632; Calasire's sterfdagh. Ghenomen uyt de Historie van Heliodorus belanghende de Kuysche Vryagie van Theagenes en Cariclea. Ghespeelt op d'Oude Kamer...., 21 Sept. 1631; De Roemster van den Aemstel, [vroeger aan Anna Roemers toegeschreven], na 1627; de voltooiing van Bredero's Het Daghet uyt het Oosten, omstreeks 1638.

[Willem Cornelisz. van Velden]

Velden (*Willem Cornelisz. van*) werd den 26 Febr. 1642 als jur. cand. in het Leidsche stud. album opgenomen [wonende in] Den Haag, en 40 jaar oud. Zijne betrekking als dienaar bij Hugo de Groot, totdat diens familie Loevestein verliet, is bekend. Op aanbeveling der stad Delft werd hij 23 Juli 1625 - drie maanden na Maurits' dood - benoemd tot notaris in Den Haag en bediende in die hoeda-

nigheid Frederik Hendrik; den 17 Aug. 1625 werd hij aldaar in ondertrouw aangeteekend als j.m. van Naaldwijk, met Elselina van Houweningen, j.d. van Rotterdam, (den 8 Maart 1861 in de Nieuwe kerk der hofstad begraven); den 6 Maart 1642 deed hij zijn eed als adv. voor den Hove van Holland. Hij overl. ook in Den Haag en werd in genoemde kerk begraven, 15 Maart 1663.

Hij dichtte: Versakinghe sijns selffs, 's-Grav. 1633, waarvoor hij 20 Mei van dat jaar eene vereering van den Haagschen magistraat ontving; Reinherte treurende, hofspel, ald. 1640; Hof-tapiit tot cieraet van de gewelffde staetsael in 't vrye Batavia, ald. 1659.

[Charles William Meredith van de Velden]

Velden (*Charles William Meredith van de*), geboren te Leeuwarden 4 Dec. 1818, werd in 1832 adelborst 2e, en in 1836 adelborst 1e klasse bij de marine. In 1840 tot luitenant 2e klasse benoemd, werd hij op verzoek eervol ontslagen. In 1847 werd hij O.I. ambtenaar 3e klasse in Indië, doch in 1849 wederom uit die betrekking ontheven, waarna hij reizen door Syrië en Palestina ondernam, en als gevolg daarvan schreef:

Reis door Syrië en Palestina in 1851 en 1852, 2 deelen met kaarten en platen, Utr. 1854. Ook vervaardigde hij onderscheiden kaarten van die landen. Later was hij in den Deenschen en Pruisisch-Franschen oorlog ijverig voor het Roode Kruis werkzaam, en woonde meestal te Genève.

[Abraham Veldhoven]

Veldhoven (*Abraham*) woonde in de vorige eeuw te Dordrecht, en gaf uit: Dichtkundige bespiegelingen over de aarde, den mensch en den sterrenhemel, Dordr. 1778.

[Willem Velingius]

Velingius (*Willem*), geboren omstreeks het midden der 17e eeuw, werd in 1673 predikant te Kuinre, in 1674 te Vollenhove, in 1675 te Groningen en in 1685 te Rotterdam, waar hij 24 Juni 1690 overleed.

Behalve eenige preeken heeft men van hem: Davids leven en sterven over de dood van Ursinus, Rott. 1688; Gedichten, Rott. 1691; Gedichten op koning Jezus met een voorrede van Abdias Velingius, Rott. 1726.

[Willem Velingius]

Velingius (*Willem*), kleinzoon van den voorg., geb. 26 Januari 1692 te Groningen, studeerde te Leiden in de Godgeleerdheid en werd in 1716 predikant te Hoogvliet, in 1721 te Groningen, in 1725 te Rotterdam. In 1736 werd hij hoogleeraar te Leiden, kreeg in 1755 zijn emeritaat en overl. 12 Februari 1756.

Behalve een paar leerredenen gaf hij uit: Zedige ledigheid of gezangen, Leid. 1736.

[Abdias Velingius]

Velingius (*Abdias*), zoon van den voorg., was doctor in de letteren en godgeleerdheid. In 1744 werd hij predikant te Benthuizen, in 1747 te 's-Hertogenbosch, waar hij tevens professor in de Joodsche oudheden werd. Na een verblijf van enkele jaren te Kleef, kwam hij in 1757 weder in dezelfde betrekkingen te 's-Hertogenbosch terug. In 1759 ging hij naar Heusden, in 1793 naar Bergen-op-Zoom, en deed in 1794 dienst als veldprediker. Hij overleed in 1803 op zijn buitenverblijf Ter Aa bij Berlikum.

Behalve eenige Latijnsche werkjes, redevoeringen en godgeleerde geschriften, schreef hij: Over de Illustre schoolen te 's-Hertogenbosch, waarin derzelver oorsprong, voortzetting, lotgevallen en hoogleeraren uit echte stukken nagespoord en ontdekt worden, 's-Bosch 1760; Veertig geestelijke gezangen, welke in de Gereformeerde kerken van Cleve, Gulick, Berg, Marcksland en Nieuw-Hanau gezongen worden, Amst. 1760, Hanau 1770, Kleef 1798; Mengelschriften, zijnde vrije gedachten over verschillende onderwerpen, 2 dln., Amst. 1784-'90.

[Theodorus Velius]

Velius (*Theodorus*), wiens vader zeilmaker was en aan welk beroep hij zijn' naam ontleende, werd geb. te Hoorn, 10 Jan. 1572, doorliep eerst de Lat. school aldaar, kwam te Leiden 12 Mei 1585 legde zich daar een paar jaren later op de Med. toe, reisde buitenslands, prom. te Padua den 10 Sept. 1594 en vestigde zich in dat jaar in zijne geboortestad; werd er stadsdoctor en lid der regeering. Hij overl. ald. 23 April 1630.

Hij schreef: Chronyk van de stadt van Hoorn 1617, 3e druk, 1648, door S. Centen vermeerderd, 4e druk, Hoorn 1740, en maakte ook Latijnsche en Nederduitsche gedichten, welke in zijne kroniek verspreid zijn.

(Levensbericht in zijne Chron., ed. 1740.)

[Henricus Velse]

Velse (*Henricus*) was achtereenvolgens predikant te Lisse, in 1706 te Deventer, in 1709 te Delft, en in 1715 te 's-Grav., waar hij in 1744 overleed.

Hij schreef: Leven van den Grave van Rochester, Leiden z.j.; Kleine Concordantie of Register des O. en N. Testaments, 's-Hage 1740.

[Cornelis Velsen]

Velsen (*Cornelis*) gaf enkele kleine geschr: Aanmerkingen over de Leidsche en Haarlemsche meer, Leiden 2 drukken, 1727; Tegen den Burggraaf, Leiden 1744; Rivierkondige verhandeling betrekkelyk den Rhyn, de Maas, de Waal, de Merwede en Lek, Harlingen 1768.

[Bartholomeus van Velsen]

Velsen (*Bartholomeus van*), geb. te Amsterdam 8 Maart 1675, studeerde te Utrecht

in de wijsbegeerte en godgeleerdheid, en werd in 1696 tot doctor in de philosophie bevorderd. Na eenigen tijd te Leiden gestudeerd te hebben, werd hij in 1699 predikant te Beets, in 1706 te Zaandijk, in 1708 te Hoorn en in 1713 te Rotterdam, waar hij 5 October 1733 overleed.

Hij was beroemd om zijne buitengewone welsprekendheid; behalve eenige Latijnsche opstellen, schreef hij: Kort ontwerp der stellige godtgeleerdheyt, 2e druk, Rott. 1735, en De beginselen van de geopenbaarde filosofie, 2 dln., Rott. 1720, 2e druk, 's-Hage 1767.

[Lodewijk van Velthem]

Velthem (*Lodewijk van*), een Brabander van geboorte, bevond zich waarschijnlijk in 1293 als student te Parijs, woonde in 1304 te Sichem en in 1313 in Velthem (Brabant), waar hij priester was.

Hij schreef een Spiegel Historiaal of Rym-spiegel; zynde de Nederlandsche Rym-chronyk van Lodewyk van Velthem, voor ruym 400 jaren in dichtmaat gebracht. Behelsende een meenigte van aanmerkens-waardige geschiedenissen, voorgevallen in Hollandt, Zeelandt, Utrecht, Henegouwen, Brabant, Vlaanderen, Vrieslandt, Saxen, Duytschlandt, Oostenryk, Engelandt, Schotlandt, Yrlandt, Vrankryk, Italien, Spanjen, Egypten, Babylonien, 't Beloofde Landt, etc. doormengt met gedenkwaardige, vroolyke en treurige geschiedenissen, oorlogen, veldtslagen, beleegeringen, onderhandelingen van vreede, partyschappen, swaare stormwinden, brandtstichtingen, watervloeden, instellingen van ridder-ordens, huldigingen, stichtingen, monsters, mirakelen, prophetien, etc. als mede de levens, geboorte en sterftydt van paussen, kardinaalen, keysers, koningen, etc. Beginnende met het jaar 1248, toen graaf Willem van Hollandt keyser werdt, en eyndigende met het jaar 1316 van welke de schryver is tydtgenoot geweest. Nooyt voor desen gedrukt. Getrouwelyk uytgegeven, volgens het oorspronklyke handschrift, op perkement geschreven, en met noodige verklaringen opgeheldert door Isaac Le Long, Amst. 1717. Het is een vervolg op den Spieghel Historiael van Jacob van Maerlant.

[Simon van Velzen]

Velzen (*Simon van*), geb. 14 December 1809 te Amsterdam, was vroeger predikant bij de Hervormde gemeente te Drogeham, later bij de Christelijk afgescheiden gemeenten, o.a. te Amsterdam, en werd in 1854 rector en leeraar aan de theologische school te Kampen.

Hij schreef: Stemmen eens wachters, Leeuward. 1836; Verantwoording wegens Godsdienst, Leeuw. 1836; De verdrukte Gemeente, Amst. 1837; Brief over het oefenen, Amst. 1838; De zalige dooden, 's-Hage 1842; Apologie der kerkelijke afscheiding in Nederland, Amst. 1848; Gedachtenis en rede bij de aanvaarding der betrekking bij de Theol. school, Kamp. 1855; Feeststoffen, Kamp. 1862; De getrouwheid van den Evangeliedienaar, Kamp. 1864; Huishoudelijke reglementen, Kamp. 1864; De waarde der symbolische schriften, Kamp. 1866; Wittenberg-Wezel-Dordrecht, Kamp. 1869; Belijdenis des geloofs met de vroegere lezingen, Kamp. 1868; De roeping der kerk in den tegenwoordigen tijd, Kamp. 1873; Gedachtenis en bede, Kamp. 1876.

[Syo Kornelius Thoden van Velzen]

Velzen (*Syo Kornelius Thoden van*), geb. 26 November 1809 te Oudkerk (Friesland), studeerde te Groningen in de godgeleerdheid en werd na zijne promotie in 1835 predikant te Metzlawier, in 1838 te Wolvega, in 1842 te Nijmegen en in 1846 te Leeuwarden.

Behalve een aantal godgeleerde werken schreef hij: Het leven en sterven van R. Passchier van Dijk, Leeuw. 1847; Reisherinneringen uit Z. Duitschland, Arnhem 1854; (met zijn broeder Ubbo Willem) Herinneringen aan de Reis naar de wieg en de bakermat der hervorming, Doesb. 1858; Melanchton de Hervormer, in eenige hoofdtrekken, Leeuw. 1860; Christus in zijne heiligen. Levensbeelden voor de 365 dagen des jaar, Arnh. 1861-'64; Wegwijzer naar het Godesberger waterbad. Zutfen 1866; Bladen uit het Dagboek eener viertiendaagsche reis naar Zwitserland, Dev. 1869; Het passionsspel te Oberammergau, Amst. 1871; Begraven of verbranden? Vergelijkende historische en kritische studie, Leeuw. 1875.

[Hendrik Thoden van Velzen]

Velzen (*Hendrik Thoden van*), zoon van den voorg., geb. te Wolvega 20 Mei 1842, studeerde in de godgeleerdheid, in welke faculteit hij promoveerde, waarna hij predikant werd te Ilpendam, in 1866 te Kolderveen-en-Dingsterveen, in 1879 te Losser, legde 1 Nov. 1885 de bediening neder, werd 8 Juli 1888 pred. te Surhuisterveen, en staat sedert 31 Aug. 1890 te Groningen.

Hij schreef: Proeve van onderzoek naar de vrijheid van den mensch, Heerenveen 1873; Oplossing van bedenkingen tegen de vrijheid van den mensch, Heerenveen 1874; De wetenschap van ons geestelijk wezen, de grondslag gelegd voor de zelfstandige godskennis der toekomst, Heerenveen 1876.

[Ubbo Wilhem Thoden van Velzen]

Velzen (*Ubbo Wilhem Thoden van*), broeder van Syo Kornelis, geb. 10 April 1815 te Oudkerk (Friesland), studeerde in de godgeleerdheid en was van 1845-'52 hulpprediker en is sinds dat jaar predikant te Bergumerheide.

Hij schreef: Tafereelen uit de openbaring van Johannes, Gron. 1845; Langs de oevers van Maas en Rijn, Arnhem 1850; Herinneringen aan de reis naar de wieg en bakermat der Hervorming, Doesb. 1858; Bij den watersnood van 1861, Leeuw. 1861; Gedichten, uitgegeven tot een liefdadig doel, Leeuw. 1862; Levensgeschiedenis van Jezus Christus, Gron. 1862; Jezus' Zondeloosheid, Leeuw. 1862; Zes weken in het noorden, Drachten 1867; Lijkrede op Felix Architofel Goddorie de steek; De Duitsche Muze in het oorlogsjaar, Leeuw. 1873; De goddelijke commedie van Dante Allighieri, vertaald (in verzen) en verklaard, Leeuw. 1874. Verder tal van brochures, catechisatieboekjes, bijdragen in De Tijdspiegel en andere tijdschriften.

[Ernest Philip Huibert van der Ven]

Ven (*Ernest Philip Huibert van der*), den 7 Juli 1846 geb. te Antwerpen, waar hij klerk op een handelskantoor, zaakwaarnemer en ook een paar maanden medeopsteller der Vlaamsche Bakkersgazet was. Ten jare 1884 trok hij naar Amsterdam en werd daar regisseur van het Nederlandsche Operagezelschap. Thans is hij te Utrecht opsteller van het blad De Controleur.

Onder het pseudoniem Jac. Rademacher gaf hij uit: Onze grootste vijand, kritiek over de Christelijke godsdienst, Amst. 1872; en: De geheimen van een klooster, oorspronkelijke roman, Antw. 1874. Gedurende 1873 verscheen van hem te Antwerpen een democratisch weekblad: Het vrije Volk. Des winters hield hij volksvoordrachten, van welke enkele in druk zijn verschenen, als: Armoede en onwetendheid; De mensch, wat hij is en wat hij zijn moet, (uitgegeven door het Willemsfonds); De arbeidersbeweging in Nederland; (in Feringa's Vrije gedachte): Drie sterren des levens; Fantasia, novellen, Gent 1877; De Wonderdokter, kluchtig zangspel in één bedrijf, met muziek van Jos. Bosiers, Antw. 1878; Uit het dagelijksch leven, novellen, Gent 1880.

[Florent Jan Huibert van der Ven]

Ven (*Florent Jan Huibert van der*), broeder van den voorgaande, 1 Jan. 1848 geb. te Antwerpen, alwaar hij zijn onderwijs genoot en makelaar werd. Sedert 6 Sept. 1888 is hij secretaris-generaal van het Bureel van Weldadigheid.

Als secretaris der Antwerpsche afdeeling van het Willemsfonds gaf hij volksvoordrachten, welke te Antwerpen in druk verschenen met de titels: Het misbruik van sterken drank, 1873; Vader Willems, 1874; Het Beleg van Leiden, 1875; Het onderwijs, 1875; Onze vrouwen in de XVIe eeuw, 1877; In het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten, 1879. Verder leverde hij een vlugschrift: De Openbare Weldadigheid, Gent 1890. Met Edmond Campers was hij in 1875 opsteller van de Annalen der Mertens-Vereeniging. Hij leverde bijdragen in De Toekomst, in het Volksheil, tijdschrift ter bevordering en verbreiding der geregelde lichaamsoefening, en was mede-opsteller van de Antwerpsche weekbladen Recht door Zee, Vooruit en De Kleine Gazet.

[Adolphus Venator]

Venator (*Adolphus*) of **Adolf de Jager** of **Adolphus Tectander**, werd in 1597 predikant te Alkmaar; om zijne vrijzinnige gevoelens geschorst, herstelde men hem in zijne bediening, totdat hij in 1617 om de uitgave van zijne Theologia vera et mera van onrechtzinnigheid beschuldigd en door de staten van Holland afgezet werd; hij vluchtte naar Frankrijk en overleed, vermoedelijk te Rouaan, in 1619.

Behalve eenige Latijnsche werken, schreef hij: Redenvreucht der wysen in haer wellust ende belachen der dwasen quel-lust in lachen Democriti door persoontooningh, Alkmaar 1603; Nieuwejaersgedicht, op Kopye van een remonstrantie by Ad. Venatorem ontworpen, a°. 1610 in Jan. 1611; Een claer vertooch... van d'Alckmaersche kerckgeschillen, gheresen 1608 ende 1609, 1611; Theologia vera et mera. Een suyver fondament-boek door schriftueren alle kinderen Gods in de hoofdstucken der Christ. religie onderwijzende ende tot dienst van allen 1617; Nootwendich historisch verhael van allen swarigheyden, ende proceduren soowel in Kerckelyken als Polityken sake, etlyke jaren herwaerts binnen der stadt Alckmaer voorghevallen, Alkm. 1611.

[J.C. Venema]

Venema (*J.C.*) schreef: Gezangen, Gron. 1797; Geestelijke gedichten en gezangen, Steenwijk 1804; Godsdienstige gedichten, Zwolle 1810; Kort begrip der christelijke zedekunde, Leeuwarden 1817.

[Jan Baptist de Venijn]

Venijn (*Jan Baptist de*), geb. te Dentergem (West-Vl.) in 1819, waar hij ontvanger van het gemeente- en armbestuur was, en overleed op 16 Nov. 1866.

Zijne voornaamste novellen zijn: Isidoor, Antw. 1851; Het arme Weesmeisje, eene ware geschiedenis, met eene plaet door C.M. ten behoeve der noodlydenden, Gent 1853; De Verwoesting van Kerstenberg, verhael uit de middeleeuwen, Gent 1853; De Ontmoeting by de Bron, bekroond.

[Adriaan van der Venne]

Venne (*Adriaan van der*), geb. te Delft 1589, uit eene bemiddelde uit Brabant hierheen gevluchte familie, is voor de schilderkunst te Antwerpen opgeleid, kwam in 1615 in Den Haag, was van 1619-'25 te Middelburg gevestigd; in 1625 werd hij lid van 't

St.-Lucasgilde te 's-Gravenhage, waar hij 12 November 1662 overleed.

Ook als dichter was hij bekend door zijne verzen in Zeevsche nachtegael ende desselfs dryderley gesang ... Hier is nog bygevought een poëtisch werck ghenaemt Tafereel van Sinnemal, Middelb. 1623, Rott. 1632, Amst. 1633, ald. 1651, waarin van hem: Zeevsche Meyklacht, Psalm V, Taf. van Sinnemal, Middelb. Lauwerhof; Sinnevonck op den Hollantschen Turf,... hier noch by-gevoegt een vermakelyken Hollantsche Sinne-droom op het nieuw wysmal van de Oude Italiaenschen Smit [Doddus] ende deszelfs gevonden Tobackswondersmoock, 's-Hage 1634; Tafereel van de belacchende Wereld, afz. 's-Hage 1635; Tafereel van Sinne-mal, Middelb. 1644. Ook gaf hij uit: Woudt van wonderlicke Sinne-Fabulen der Dieren... Tsamen ghestelt door Steven Perret.., verb. ende verm. door A.v.d.V., Rott. 1632.

(Adr. v.d. Venne, par D. Franken Dz., Amst. et Paris, 1878.)

[Karel Frans van de Venne]

Venne (*Karel Frans van de*), den 20 Dec. 1811 geb. te Heestert (West.-Vl.), werd notaris te Zwevegem, van welke gemeente hij sedert vele jaren Burgemeester was, toen hij schielijk overleed te Luik op 28 Juni 1887.

Hij schreef: Geschiedenis der gemeente Sweveghem, Kortrijk 1866.

[Jan Jacob Vennip]

Vennip (*Jan Jacob*) was in 't begin der 17e eeuw onderwijzer in het Heilige Geest-gasthuis te Gouda.

Hij schreef: Kort bericht van 't tuchthuys tot onderwys, vermanighe ende waerschuwinghe van alle onbedachte jonckheyt. Mitsgaders, noch van meest elck mensch tuchthuys, hetwelc geleghen is ins menschen handel, neringhe en arbeyt. Noch een Esbatement spulken mede tot onderwyzinghe van de joncheyt, Rott. 1661.

[Jan Jozef Verbeeck]

Verbeeck (*Jan Jozef*), den 5 Mei 1843 geb. te Meerhout, in de Antwerpsche Kempen, deed zijne Latijnsche studiën in het aartsbisschoppelijk college van Geel en in het seminarie van Mechelen, waar hij priester werd gewijd in 1868. Het volgende jaar werd hij onderpastoor te Heverlee, bij Leuven en sedert 15 Jan. 1872 is hij onderpastoor der St. Andrieskerk te Antwerpen.

Hij schreef vele gedichten en liederen, van welke er eenige, evenals een paar Kersmisverhalen, werden opgenomen in De Belgische Illustratie. Afzonderlijk gaf hij uit: Gelegenheidsgedichten, Antw. 1881.

[Albert Jan Verbeek]

Verbeek (*Albert Jan*), geboren in 1758, overl. in Den Haag 24 November 1829; hij was praeceptor te Dordrecht, later secretaris van den vorst van Nassau, en opzichter der koninklijke domeinen.

Hij schreef: Dordrechts gedenkboek; De historie der Spartanen; Proeve van een zedekundig zakboek voor het volk van Nederland, handelende over vaderl. deugden.

Het werd beantwoord met eene Waarschuwing aan het volk van Nederland, Dordr. 1791.

[Engelbert Wilhelm Verbeek]

Verbeek (*Engelbert Wilhelm*) kwam als proponent te Warnsveld in 1745. In 1784 werd hij ‘gedemitteert’ in de Paasch-Classis, zonder dat in De Boekzaal hiervan redenen worden opgegeven; de Staten van De Graafschap Zutphen verleenden hem eenige toelage tot levensonderhoud; zijn opvolger was Dirk van Wullen, z.a., die reeds 9 Jan. 1785 bevestigd werd.

Hij verrichtte een nuttig werk door de samenstelling en de uitgave van het Zutphensche Classicael Register, in 2 dln. Dl. 1 behelst de behandelde zaken, en loopt tot 1760; het andere stuk de personen, en is bijgewerkt tot 1770. Zutphen, z.j.

[Gerrit Verbeet]

Verbeet (*Gerrit*), geb. te Delft, omtrent 1720, doorliep daar de Lat. school, zonder zijn verlangen om pred. te worden te kunnen bevredigen. In Oct. 1739 ging hij naar Batavia, werd in Febr. 1741 krankbezoeker te Amboina, kwam naar Ned. terug om zich voor pred. te bekwamen, was daartoe van 1752-'54 hier te lande, werd den 25 Aug. 1752 te Leiden als theol. stud. ingeschreven, en werd te Lingen kandidaat; begaf zich in 't begin van 1756 weder naar Indië. Hij was daar werkzaam onder velerlei moeielijkheid, hem wegens zijne zedelijke strengheid door minder nauwziende ambtenaren van rang aangedaan, en eindigde met verwijdering van Banda en een vonnis van ontzetting en verbanning uit De Oost, zoodat hij in den zomer van 1762 teruggekeerd was.

Zijne dichtoefeningen beteekenen weinig; zijne ongevallen heeft hij ons medegedeeld, zoodat zijne geschr. bestaan uit: Oost-Indische uitspanningen, bestaande in Mengeldichten en Gezangen, Leiden 1752; Memorie of getrouw verhaal van alle de moeijelijkheden, vervolging en mishandelingen den persoon van G.V., laatst geweest predikant te Banda in Neerlands Oost-Indië aangedaan, door hem zelf gesteld en voorzien van daartoe specterende bewijzen, Delft 1763. Uit deze bronnen schreef Busken Huet een opstel in den nagevolgden stijl der achttiende eeuw: Dagboek van Gerrit Verbeet.

(Litt. Fant. en Kritieken, dl. V.)

[Mr. Marinus Verbrugge]

Verbrugge (*Mr. Marinus*), geb. te Rot-

terdam 4 Mei 1802, studeerde te Leiden en promoveerde aldaar 2 Mei 1823; vestigde zich in 1823 als advocaat te Brussel, waar hij de practijk uitoefende, totdat hij in Sept. 1830 naar zijn vaderstad terugkeerde, en met het veldbattaillon der Rotterd. schutterij op 16 Oct. van dat jaar naar de Belgische grenzen toog. Den 19 Nov. 1833 werd hij benoemd tot lid der rechtbank te Goes, en den 14 Sept. 1838 tot advocaat-generaal bij het Hof van Zeeland. Van 19 Febr. 1850 tot aan de opheffing van dit Hof op 31 Dec. 1875, was hij aldaar procureur-generaal. Tijdens zijn verblijf te Brussel nam hij op velerlei wijs deel aan de bevordering der Nederl. letterk. in België. In Aug. 1829 werd hij lid der Mij. der Ned. letterk. te Leiden. Hij overl. te Midd, 29 Dec. 1888.

Hij gaf in 1828 te Brussel uit: Vaderl. herinneringen uit de 16e en 18e eeuw; in 1829, Toespraak aan mijne medeburgers, en schreef onderscheiden verhandelingen over letterkunde, onderwijs en Nederl. belangen in De Vriend des vaderlands 1827, 1828, 1829, 1830, 1840, 1842. In Magazijn enz. van Van Kampen schreef hij eene lijkrede op J.M. Kemper en Een zomeravond te Bloemendaal. In De Fakkel over de plichten jegens het voorgeslacht (1829), Het slot te Strijen (1837), Reijnoud van Brederode (1839), Jan van Naaldwijk (1843). In de Vaderl. letteroefeningen leverde hij gedurende vele jaren beoordeelende verslagen en meer dan eene verhandeling, o.a. in 1849 over Wolfert van Borsele van ter Vere, en in 1850 over de verheffing van Anfried tot bisschop van Utrecht, in 996. In prof. Tydeman's Letterk. mengelingen vindt men van hem een opstel over Adolf van Egmond (1836), en in het Magazijn voor Wetenschap, Kunst en Smaak, over het Slot van Arkel (1833). In 1832 gaf hij te Breda in hel licht een vertoog over den Waren Vaderl. zin, ten voordeele der gekwetste verdedigers van de citadel van Antwerpen. In den Zeeuwschen Volks-alm. schreef hij, behalve enkele gedichten, een verhandeling over het slot Zandenburg bij Veere. Tijdens zijn verblijf in Brussel en ook later, getuigt, menig dagbladartikel van zijne werkzaamheid en belangstelling.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1889.)

[Cornelis Jozef Verbruggen]

Verbruggen (*Cornelis Jozef*), den 8 Dec. 1815 geb. te Antwerpen, vestigde zich als jongeling te Brussel en stichtte daar met Michiel van der Voort het eerste Vlaamsch Grievencomiteit. Met woord en pen verdedigde hij onze vaderlandsche beweging, terwijl hij voor de ontwikkeling van het nationaal tooneel ook ijverde tot hij in Belgies hoofdstad overleed op 1 Febr. 1877.

Met Jan Frans Roelants schreef hij: Jan de Eerste, drame in 5 bedryven, Antw. 1845, welk werk bekroond werd.

[Philippus Verbruggen]

Verbruggen (*Philippus*) is in het Staten-Collegie opgenomen, 2 Maart 1771; hij gaf op van Deventer geboortig en 20 jaar oud te zijn. In 1777 als prop. en den kerkdienst te Arnhem waarnemende, werd hij beroepen te Koedijk, en daar bevestigd, 8 Febr. 1778; wegens het ‘solemniseeren’ van een onwettig huwelijk, werd hij door de Classis van Alkmaar in 1780 aangeklaagd, geschorst door de Noordholl. Synode, zonder behoud van woning of traktement en ‘gedeporteert’, welke beslissing bekrachtigd

werd door de Staten van Holland en West-Fr., 18 Oct. 1782. Hij had zich inmiddels te Delft gevestigd; diende het Hof met woord en pen, werd vervolgd, gevonnist en gebannen, ondanks het pleiten van Bilderdijk. Zijn weekblad werd onderdrukt en de herstelling van '87 gaf hem ook geen voordeel; de omwenteling van '95, die hij trachtte te bestrijden, bracht hem in den toestand van Kumpel, Van Ollefen, z.a., en dgl. consequente partijmannen. Hij bleef altijd in verzet; na 1804 hoort men niet meer van hem.

In tegenstelling met het Patriotsche blad, De Post v a n den Neder-Rhijn, dat Pieter 't Hoen, zie blz. 354, van 20 Jan. 1781 uitgaf, redigeerde hij als bezoldigd schrijver voor de hofpartij, De Post n a a r den Neder-Rhijn, die in 't begin van 1782 in Den Haag verscheen. Door de vervolging van den red. werd de uitgaaf opgehouden, want No. 82 is als op zichzelf en na zijne gevangenis in Juni 1784 uitgekomen. De vervolging deed den titel veranderen in dien van De Hardloper van Staat, die spoedig tot rust werd gebracht. Van De P o s t naar ... zijn dus geen 12 dln. in 't licht gegeven, gelijk algemeen, en ook hiervoor, blz. 732, art. D.W. Smits, is nageschreven, maar slechts twee onvolledige jaargangen in 82 nommers. (De Post v a n ..., het blad van 't Hoen, telt 12 jrg.; weinigen kennen deze geschr. door aanschouwing, vandaar deze dwaling.) De Hardlooper verscheen van Juli 1784 en werd in Sept. d.a.v. verboden. De Prinselijke Courant, Rott. 1785, die hem ook wordt te laste gelegd, bestond heel kort. De advocaat, zooals zijne vrienden hem nu noemden, volgens anderen ‘de Broodschrijver Ph. V., voorheen pensioentrekkend Dagblad-Schrijver van den Exstadhouder’, schr. na '95 tegen de nieuwe orde van zaken, en geraakte weer in moeilijkheden door het Weekblad De Jonge Argus, Mei 1797. In 1804 werd zijn Weekblad De Themis opgehaald; hij zelf verliet Amst., waar hij al in 't rasphuis gezeten had; al

zijne bladen en volgschr. zijn dus onderdrukt. Hij zelf heeft eene soort van autobiographie gegeven; Beknopt verhaal, enz., op welks titelblad hij zich ‘Mr. Ph. V., advokaat’ noemt; hij werd toen algemeen met die hoedanigheid aangeduid.

(Mr. W.P. Sautijn Kluit, De Post naar den N.-Rhijn, in Ned. Spect. 1876.)

[Johannes Verbrugghe]

Verbrugghe (*Johannes*), was in 1552 erf-parochiaan der kerk van Neckerspoel, bij Mechelen, en schreef: Des vijants net, raet visioenen, enz., Amst. 1552; Over het brood der Engelen, De woestijn des Heeren, enz.

[Isaac Verburg]

Verburg (*Isaac*), geb. te Leiden omstreeks 1680, werd daar als student in de Letteren ingeschreven, 2 Dec. 1700, kwam als praeceptor der laagste klasse in de Lat. school te Amst. 6 Nov. 1706; was daar in de verschillende ‘scholen’ werkzaam, totdat hij in 1722 benoemd werd tot opvolger van den rector Schalbruch, waarbij hij ‘verplicht’ werd kostleerlingen te houden; hij werd begraven in het begin van Nov. 1745.

Behalve enkele gelegenheidsgedichten, schr. hij in het Ned. het onafgewerkte gedeelte der wereldgesch., door G. Suikers begonnen, en als hun gemeenschappelijke arbeid bekend onder den, blz. 770, opgegeven titel: Alg. Kerkelijke en wereldl. Gesch., 10 dln. in fo., Amst. 1721-'24; ook vertaalde hij den Telemachus van Fénélon.

[Desideer Vercammen]

Vercammen (*Desideer*), den 11 Febr. 1848 geb. te Grobbendonk (Prov. Antw.), bekwam in 1867 zijn onderwijzersdiploma aan de staatsnormaalschool van Lier, werd op 25 April 1867 hulponderwijzer te Lille, op 1 Febr. 1871 onderwijzer te Antwerpen, den 1 Jan. 1872 hoofdonderwijzer te Wechel ter-Zande, welk ambt hij thans te Nijlen vervult.

Met zijnen schoonbroeder A. Moria, gaf hij in druk: Onmisbare handleiding voor onderwijzers en onderwijzeressen en alwie zich met land-, tuinbouwkunde en boomteelt onledig houdt, bewerkt naar het programma der lagere en normale scholen, Lier 1887.

[Jozef Vercoullie]

Vercoullie (*Jozef*), den 19 April 1857 geb. te Oostende, genoot zijne eerste opleiding in het college zijner geboortestad en werd in Oct. 1874 leerling der Ecole Normale des Humanités van Luik, waar hij in Aug. 1878 zijn diploma van professor behaalde. Een besluit van 28 Sept. daarna benoemde hem tot leeraar van Nederlandsch aan het Atheneum van Luik. In Sept. 1883 werd hij leeraar voor het Hoogduitsch te Gent en 31 Dec. 1883 zag hij zich daar tevens gelast met de lessen van Hoogduitsch aan de middelbare school. Den 31 Jan. 1885 werd hij bijzondere leeraar aan de normale afdeelingen voor Germaansche philologie aan de Gentsche faculteit der wijsbegeerte en letteren verbonden en, tengevolge der afschaffing dier afdeelingen, werd hij den

17 Oct. 1890 gelast met het onderwijzen van hetzelfde leervak aan de Gentsche Hoogeschool.

Terwijl hij bijdragen leverde in de tijdschriften het Nederlandsch Museum, Noord en Zuid, De Portefeuille, De Toekomst en de Revue de l'instruction publique en Belgique, gaf hij uit: Spraakleer van het Westvlaamsch Dialect (in onze Volkstaal, 2e D. blz. 1-47); Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche taal, (bekroond), Brussel 1890; Algemeene Inleiding tot de Taalkunde, Gent 1890. Thans bewerkt hij voor de Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen van Gent eene uitgaaf der Proza-Werken van Zuster Hadewich.

[Bruno Vercruysse]

Vercruysse (*Bruno*), te Kortrijk geb. 2 Juli 1797, trad in Oct. 1817 in de orde der Jezuïeten en overleed te Brussel op 9 Oct. 1880.

Hij schreef: Nieuwe practische overwegingen voor alle dagen des jaers over het leven Onzes Heeren Jezus-Christus.

[Jacob Verdam]

Verdam (*Jacob*), geb. te Amst. 22 Jan. 1845, werd 30 Sept. 1865 te Leiden als stud. in de letteren ingeschreven, prom. ald. 14 Mei 1872, was er van 23 Sept 1860 tot het einde van 1877 leeraar in de oude talen aan het gymnasium, is sedert 13 April 1878 hoogl. aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam en werd 14 Juli 1891 benoemd tot hoogl. in het Ned. en Mnl. aan de rijks-universiteit te Leiden.

Behalve zijn acad. proefschr.: Tekst-critiek van Mnl. schrijvers, Leid. 1872 en een aantal opstellen in Taal- en Letterbode, Taalk. Bijdr. en Tijdschr. voor Ned. Taalen Letterkunde, 1871 en vv., gaf hij in de Bibl. van Mnl. Lett.: Episodes uit Maerlant's Historie van Troyen, 1873, bewerkte daarvoor de nieuwe en door Eelco Verwijs nagelaten uitgave van Ferguut, en voegde daar het voorbericht en het glossarium bij, 1882. Afzonderlijke uitgaven van Seghelijn van Jherusalem, Leiden 1878 en van Theophilus, Amst. 1882; Oude en nieuwe fragm. van den mnl. Aiol, Leid. 1883. Zijn hoofdwerk, met Verwijs begonnen en met den steun van oudheid- en geschiedk. ambtgenooten regelmatig als de openbaring eener zeldzame werkkracht voortgezet, is het Middelnederl. Wdboek, 's-Grav. waarvan afl. 1 verscheen in April 1882; enkele verbeterde uitgaven der Ned. klassieken van Verwijs. Gesch. der Ned. taal, Leeuw. 1891. Verder: De wetenschappelijke beoefening der Nederl. taal in

verband met het nieuwe Doctoraat. (Inwijdingsrede), Leiden, 1878, en voor de Kon. Akademie en de Mij. der Ned. Letterkunde: Levensbericht van Eelco Verwijs, 1880.

[Mr. Maarten Verdonck]

Verdonck (*Mr. Maarten*), meer bekend als Martinus Duncanus, den 10 Nov. 1505 te Kempen in het bisdom Keulen uit geringe ouders geboren, begon zijne voorbereidende studiën bij de Fraterheeren te Nijmegen en toog straks naar Leuven om in het collegie van Standonck ze voort te zetten. Daar won hij het meesterschap in de vrije kunsten, volgde ook de lessen der Godgeleerdheid en ontving den graad van bachelier, werd tot priester gewijd en kwam weldra aan het hoofd van genoemd collegie. In 1541 werd hij door de landvoogdes Maria van Hongarije begiftigd met de pastorie van Wormer (N.-H.), welke hij aanvaardde om daar tevens eene Latijnsche school te openen, waarin vele mannen van naam hun eerste opleiding ontvingen. In Sept. 1550 stelde keizer Karel hem aan om met Franc. Sonnius, Nicolaas de Castro en anderen in Holland, Zeeland, Utrecht en Friesland de boeken te keuren. In 1558 werd hij door koning Philips bevorderd tot de pastorie van de Oude kerk te Delft, aanvaardde den 23 Juli dit ambt en vestigde den 17 Sept. zich aldaar. In 1569 werd hij deken der ‘Mary-capelle’ in Den Haag. In Juni 1572 uit Delft geweken, werd hij in Sept. van hetzelfde jaar pastoor van Sinte-Katrijne op de Nieuwezijde te Amsterdam en droeg daar den herdersstaf totdat hij in 1578 bij den overgang van Amst. uit de stad werd verdreven. Toen naar Amersfoort getogen, nam hij daar de zielzorg waar tot zijn dood op 16 April 1590.

Van zijn vele werken, zoo in het Latijn als in de moedertaal geschreven, noemen wij hier: Van 't rechte Evangelische Avontmael Christi-Jesu. Antwerpen 1567; Van het nieuwe Sacrificium des Christendoms, Antwerpen 1580; Corte Confutatie ende wederlegghinghe van een fenynich boeck den Byencorf der H. Roomscher Kercken, 1578. De schrijver zelf getuigt van dit laatste werk, ‘dattet buyten mijnen weten ende teghen mijnen wille gedruckt is, anders dan ick 't souden hebben laten drucken. Die tytel of 't opschrift des boecxken ende die Prologhe en hebbe ick niet gemaeckt, - ende die spotternijen en behaghen mij niet’.

J.H.H.

[Mr. Abraham Vereul]

Vereul (*Mr. Abraham*,) geb. in Suriname in 1770, kwam op zijn derde jaar in Nederland, en begon 19 Sept. 1791 te Leiden zijne studiën in de rechten. Na zijne promotie zette hij zich te Amsterdam als advocaat neder en werd voorzitter van het comité tot de zaken der Koloniën en bezittingen van de Bataafsche Republiek in Den Haag. Het laatst was hij maire te Amsterdam, waar hij als koopman overl., 27 Oct. 1817.

Hij schreef: Proeve van Poëtische brieven, Gouda 1787; Redevoeringen over Janus Donza en over Jacobus Bellamy, Amst. 1791; De invloed van een vast geloof aan de Voorzienigheid, in 1789 bekroond; De lof der naarstigheid, in 1790 te Amsterdam bekroond, evenals zijn dichtstuk: De onschuld in 1791. Vele zijner gedichten zijn uitgegeven in de Kleine dichterlijke handschriften.

[Jan Jacob Vereul]

Vereul (*Jan Jacob*), neef van den voorg., was omstreeks 1771 te Amst. geb., werd 6 Sept 1791 te Leiden als jur. stud. ingeschreven; hij overleed te Amsterdam 19 Sept. 1807.

Hij schreef: Zedekundige verhandeling over het ware wezen van het christendom, Amst.; De vereischten in eene levensbeschrijving der Nederlandsche, dichteren, Amst. 1791; Gedichten voor godsdienst, deugd en vaderland, Leeuw. 1791; Reinoud en Adelfing, in zeven zangen, Leeuw. 1793; Catharina Herman, tooneelspel Leeuw. 1793. Van beide naam- en kunstgenooten zijn godsd. liederen in de kerkbundels opgenomen.

[Jacob van Vergelo]

Vergelo (*Jacob van*), was griffier der maatschappij Fraternatis amor, van Dendermonde, voor welke hij schreef: Den bekeerden Gierigaert, kluchtspel door Jacobus van Vergelo, Denderm. 1735. In dit zelfde jaar zagen van hem ook het licht de kluchtspelen: De krygsgezinde Dochter en De Tydt.

[Pieter Vergers]

Vergers (*Pieter*), geboren te Haarlem 7 Juli 1821, was vroeger ald. en te Buiksloot bij het onderwijs werkzaam, had later eene bijzondere school te Heemstede, vestigde zich in zijne geboortestad, woont thans te Amst., en houdt zich met letterk. werkzaamheid onledig.

Behalve school- en leerb. schr. hij: Geschiedenis der Joden, Amst. 1864; Algemeene geschiedenis, 3 dln. Amst. 1861; Biografische geschiedenis van Nederlanders, Utr. 1868; De turfdrager van Haarlem, Tiel 1868; Vier verhalen uit de geschied. van Nederland, Tiel 1869; Gods vinger in de geschiedenis van Nederland, Utr. 1870; Elbert Huik of de vervolger, Utr, 1871; De bloedstrijd onzer vaderen tegen Spanje, Doesb, 1872; De laatste 200 jaren (vervolg op het voorgaande), Doesb. 1873; Nova Zembla, Schoonhov. 1873; De Prinsen van Oranje-Nassau, 's Hage 1874; Verhalen uit de geschiedenis des Vaderlands, Utr. 1875; De oorlog met Atchin, Doesb. 1875; Liefde en haat, of de Oranjeman en de patriot, Harderw. 1875; Blikken in het

verleden, 2 dln. Amst. 1877, '78; Volksuitg. 1880; Merkw. personen uit Neêrl. gesch., Haarl. 1877; De groote Hervormers. Hun leven, arbeid, en strijd voor het licht der waarheid, Gor. 1855; Napoleon Bonaparte, de veroveraar der 19e eeuw, ald. 1888.

[Peter Alexander Verhaeghe]

Verhaeghe (*Peter Alexander*), was omstreeks het einde der vorige eeuw advocaat te Gent, waar hij overleed in Febr. 1818. Hij nam een werkelijk deel aan den opstand tegen Keizer Jozef II. Op 2 Mei 1790 werd hij verkozen tot lid der Gentsche collatie voor St. Jansparochie; maar reeds op 9 Dec. daarna zond het volk hem naar Brussel, om Keizer Leopold als vorst des lands te erkennen en eenen wapenstilstand te bekomen voor het statenleger.

Van den zoogenoemden Patriottentijd en de Fransche Overheersching, die hij van zeer nabij zag, schreef hij eene kronijk, welke verscheen onder den titel: Jaerboeken der Oostenryksche Nederlanden, van 1780 tot 1814, bevattende: sedert de dood van de keyzerinne Maria-Theresia in 1780, bezonderlijk den opstand tegen de keyzers Josephus II en Leopold II, den inval en verblijf der Fransche, hun langdurig bestier, en ontruyming in Februari 1814; voorafgegaan door eene inleiding nopens den oorsprong van het graefschap van Vlaenderen; d'afstamming der graeven en ontleding van de grondwet, Dienende tot een gevolg op D'Oudegherst, Opgesteld door eenen tydgenoot, Gent 1818.

[Peter Verhaeghen]

Verhaeghen (*Peter*), overleed in 1731, als pastoor van Assenbroek, bij Brugge.

Hij liet na: Den nieuwen berg Pernassus, ofte opklimming des herten tot Godt door een geestelyck gesang, Gent 1731.

[Wouter Verhee]

Verhee (*Wouter*), afkomstig uit eene regeeringsfamilie te Gouda, trouwde 1 Mei 1569 ELisabeth, dochter van Adr. Pauw, die zich uit dezelfde stad te Amst. gevestigd had. Dat het echtpaar te Enkhuizen ging wonen, blijkt uit het verijdelen van een toeleg der Spaanschgezinden op deze stad in 1581 en uit de geboorte van hun zoon Adriaan aldaar, omstreeks 1583; doch zijn naam komt op de Amsterd. schepenslijsten voor. Dat hij rederijkte, is eerst onlangs door Dr. G. Kalff in onderstaand art. uitvoerig beschreven, schoon zijne levensgesch. grootendeels nog onbekend gebleven is.

(Tijdschr. Ned. Taal- en Lett., V.)

[Jozef Peter Jacob Verheggen]

Verheggen (*Jozef Peter Jacob*), in 1749 te Gent geb. en aldaar overl. 5 Nov. 1818. Hij werd Augustijner-monnik en leeraar van poëzie in zijne geboortestad, welk ambt hij bekleedde tot het uitbarsten der Brabantsche omwenteling, toen hij als radikaal patriot de wapens opvatte, terwijl hij tevens als hekeldichter zijne vijanden met de pen bestreed.

Onder zijne werken onderscheiden zich: Gesprek tusschen Belfort en de Dulle Griet, gehouden in den nacht tusschen den 16 en 17 van Slagt-maend ten jaere 1789 binnen Gend, Gent. 1789. In den Gentschen Almanach van 1791 schreef hij: Kikvorschen- en Muyzengevecht, naar Homerus; alsmede: Invallende gedachten van eenen huyswitter, wegens de teeken-, schilder-, plaetsing-, beeldhouw- en bouwkunde.

[Cornelis Bernard Verheul]

Verheul (*Cornelis Bernard*), te Utrecht in 1828 geboren, werd den 15 August. 1852 tot priester gewijd en staat van de lente des jaars 1869 als pastoor te Rijsenburg.

Van zijne pen hebben we: Rede bij gelegenheid der inwijding van het R.K. kerkhof te Rijsenburg, Rijsenburg 1872; Zeven toespraken bij de eerste Communie, Rijsenburg 1878.

J.H.H.

[Pieter Verhoek]

Verhoek (*Pieter*), geboren 4 Sept. 1633 te Bodegraven, legde zich te Gorinchem op het glasschilderen toe, beoefende te Amst. het beestenschilderen en was, volgens lofdichten althans, bekend door het nabootsen van marmer. Later ging hij naar Italië, en sleet verder zijn leven te Amsterdam, waar hij lid was van Nil volentibus arduum, den 29 Sept. 1702 overl. en den 3 Oct. d.a.v. in de Nieuwezijdskapel begraven werd, als bejaard jonkman en marmerschilder.

Zijne gezamenlijke dichtwerken verschenen onder den titel: Poëzy, nevens zijn trsp. Karel de Stoute, Amst. 1726; dit laatste was reeds uitgegeven. ald. 1689 1710 en 1724. Voor Nil voltooide hij ook eene vertaling der trag. van Quinault: Agrippa of de gewaande Tiberinus, in de uitgaven van dat genootschap gedrukt, 1689 en later.

[Jan Baptist Verhoeven]

Verhoeven (*Jan Baptist*), een Liersche schoolmeester, die in de XVIIIe eeuw zich als hekelaar onderscheidde.

Hij verspreidde in druk: Het nieuw Scherpenheuvels Trompetjen, uytblazende verscheyde geestelyke Liedekens, door J.B. Verhoeven, Schoolmeester binnen Lier, Lier.

[Willem Frans Gommar Verhoeven]

Verhoeven (*Willem Frans Gommar*), te Lier geb. 22 Juni 1738, vestigde zich op lateren leeftijd als koopman in lakens te Mechelen en overleed in die stad, den 16 Mei 1809.

In zijne jongelingsjaren was hij werk-

zaam voor het tooneel, want op 21 Dec. 1755, toen hij slechts 17 jaren telde, vertoonden de Liersche rederijkers De Ongeleerden, van hem: De onberoerlyke liefde van den persiaenschen prince Polidorus en de heldhaftige roomsche princesse Julia, treurspel. Verder leverde hij nog: Juvenilia ofte de schoone Helena, treurspel; Don Diego of de bedrogen Gierigaerd, blyspel in dry bedryven; Den Ooghst, blyspel met zang, opgevoerd den 23n Febr. 1772. Meer naam dan met zijne tooneelstukken, verwierf hij als geschiedschrijver, met de werken: Hoedanig was den staet van de handwerken en van den koophandel in de Nederlanden, ten tyde van de derthienste en veerthienste eeuwen? Brussel 1778; Algemeyne inleyding tot de aloude en middentydsche Belgische historie, voor zoo veel de togten der Belgen in verre landen, en hunne woon-verplaetsingen ofte verhuyzingen betreft; mitsgaders den invloed dezer op den land-aerd en op de zeden onzer vaderen, verdeelt in verscheyde oordeelkundige verhandelingen en tydperken, Brussel 1778 en 1781; Aentewyzen de soorten van visschen die het gemeyn voorwerp zyn van de vangst, zoo op de kusten, als in de rivieren in Vlaenderen, Brussel 1781. Het eerste en het laatste dezer geschiedkundige werken werden bekroond door de Brusselsche Academie, terwijl het tweede insgelijks eene eervolle melding verwierf. In de nalatenschap van dezen schrijver, vond men nog in handschrift een heldendicht van ruim 22,000 verzen, getiteld: Belgiade ofte Mannus, in de omkeering van den Belgischen en Celtischen staet met de verandering door den eersten Cimberschen zondvloed, in deze en in andere gewesten van Europa, Heldendicht in XV boeken.

[Quirijn Maurits Rudolph Ver Huell]

Ver Huell (*Quirijn Maurits Rudolph*), geb. te Zutfen 11 September 1787, ging in zeedienst en klom in Franschen en later in Nederlandschen dienst van rang tot rang op, had onderscheiden wederwaardigheden, als schipbreuk, zeegevechten, enz., en werd in 1839 directeur en kommandant der Marine in het hoofddepartement van de Maas. Van 1834-'50 was hij directeur der Marine te Rotterdam. Na dien tijd leefde hij ambteloos te Arnhem, waar hij 10 Mei 1860 overleed.

Hij schreef: Mijne herinneringen aan eene reis naar Oost-Indië, 2 dln, Rott. 1836; De leidsman op het pad der eer, voornamelijk bestemd voor jonge lieden in dienst der Marine, Rotterd. 1840; Mijn eerste zeereizen, Rotterd. 1842; Handboek voor liefhebbers en verzamelaars van vlinders, Rott. 1842; Het leven en karakter van Carel Hendrik graaf Ver Huell. Uit nagelaten aanteekeningen en andere autentieke stukken beschreven, 2 dln, Amst. 1874. Verder gaf hij nog eenige stukken in het Album der natuur, het Tijdschrift aan het zeewezen gewijd, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1860.)

[Jhr. mr. Alexander Willem Maurits Carel Ver Huell]

Ver Huell (*Jhr. mr. Alexander Willem Maurits Carel*), zoon van den voorg., geb. 7 Maart 1822 te Doesburg, werd 20 Sept. 1840 jur. stud. te Leiden, prom. daar op stellingen, 25 April 1848, waarna hij te Arnhem ging wonen. Als teekenaar maakte hij grooten naam door het uitgeven van een aantal bundels, humoristische schetsen en de illustr. van Klikspaan, zie blz. 429, onder het veelbeteekenende, maar niet

minder verkeerd gelezene psd. O. Veralby. In 1872 gaf hij een schitterend bewijs van nationalen zin, door eene vorstelijke schenking aan het Asyl in Den Briel.

Schr.: Schetsen met de pen, Amst. 1853 en 1861; De mensch op en buiten de aarde. Gedachten over ruimte, tijd en eeuwigheid, (anoniem), Amst. 1855; Volk en kunst, Amst. 1862; Cornelis Troost en zijne werken, Arnh. 1873. Artikelen in almanakken, tijdschriften en dagbladen.

[Peter Cornelis Verhulst]

Verhulst (*Peter Cornelis*), den 6 Mei 1835 te Contich, tusschen Mechelen en Antwerpen, geb., was eerst zijn vader behulpzaam in den tabakshandel, doch in 1860 werd hij beambte bij het Provinciaal bestuur te Antwerpen, welke betrekking hij vervulde tot den dag zijns overlijden. Toen hij in 1865 gehuwd was, vestigde hij zich te Wommelgem, bij Antwerpen, en terwijl zijne vrouw er een manufactuur-winkel hield, dreef hij handel in wijnen en sterke dranken. Later kwam hij nog drie jaren huisvesting zoeken te Borgerhout, doch, toen eene kwijnende ziekte hem had aangegrepen, toog hij terug naar zijn geboortedorp, waar hij stierf, op 30 Maart 1873.

Vele zijner losse stukjes en gelegenheidsverzen zijn verspreid in bladen, tijdschriften, almanakken, jaarboekjes en vooral in De Vlaamsche School, De Toekomst, en Aurora. Afzonderlijk verschenen van hem: Mijmeringen, Gedichten, met eene teekening van den kunstschilder J.B. Reykers, Antw. 1859; Hoe de zending der vrouw miskend wordt, Antw. 1860; en Echo's der gedachten, levenspoëzy, Utrecht 1861.

[Pieter Verkade]

Verkade (*Pieter*), geb. te Nootdorp, 1767, werd te Rott. door den adv. Woordhouder voor administratief kantoorwerk opgeleid, kwam aan de secretarie ald., ontving door de omwenteling van 1798 het secretariaat, werd notaris en tevens burgemeester van

Zouteveen en Vlaardinger Ambacht, in welke betrekkingen hij overl. 2 Jan. 1848.

Aan de kennis onzer historie leverde zijne muntkundige studiën eene zeer gewaardeerde bijdrage door zijn: Muntboek, bevattende de namen en afbeeldingen van munten, geslagen in de zeven Vereenigde Nederl. prov., sedert den vrede van Gent, tot op onzen tijd, Delft 1831-'38.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1848.)

[Medard Verkest]

Verkest (*Medard*), den 11 Jan. 1863 geb. te Eernegem, bij Oostende, volgde de lessen der gemeenteschool zijner geboorteplaats en van Gistel, ging dan naar de Staatsnormaalschool van Brugge, waar hij op 18 Aug. 1882 met groot onderscheid zijn examen van onderwijzer aflegde. Gedurende twaalf dagen was hij in die hoedanigheid aan de gemeenteschool van Thorhout werkzaam, toen hij op 27 Sept. 1882 als onderwijzer aan de Staatsmiddelbare school van Ieperen werd benoemd en sedert 24 Maart 1887 is hij leeraar aan de Staatsmiddelbare school van Tongeren.

Hij schreef artikels en brieven in het Weekblad van Yperen en De Toekomst (Ieperen), den Limburger en het tweetalig Journal du Limbourg (Tongeren), den Brugschen Beiaard, het Bruxelles-revue, Flandria en De Flamingant van Brussel, den Vlaamschen Kunstbode van Antwerpen en het Volksbelang en de Volkskunde van Gent, terwijl hij afzonderlijk uitgaf: Twee Santen in een folkloristischen tabbaard, Tongeren 1889; Folklore en Fantazij, Ieperen 1889; Gottlieb Gassen, Duitsch kunstschilder, Tongeren 1890; Een verdienstelijke Yperling: Evarist Allewaert, Ieperen 1890; Volkskundige aanteekeningen over Kerstmis, Nieuwjaar en Dertiendag, Tongeren 1891. Tevens dichtte hij een Liefdelied, dat met muziek van Odomar Francken werd uitgegeven.

[Joos Verkinderen]

Verkinderen (*Joos*), ook **Verkindert** genaamd, een hervormer die te Antwerpen op 30 Mei 1570 aangehouden en den 12en Sept. daarna verbrand werd.

In zijne nalatenschap vond men eenige schriften, welke in druk werden verspreid onder den titel: Sommige Brieven, Testamenten ende Belydinghen geschreven door Joos Verkindert (ligghende ghevanghen binnen Antwerpen) aen zijn Huysvrouwe, ende andere zijne bekenden, die om tghetuychenisse Jesu Christi ter selver stede zijn leven ghelaten heeft, anno 1570, den 13 Septembris. Ghedruckt in jaer ons Heeren M.D.LXXII.

[Lieven Verkruyssen]

Verkruyssen (*Lieven*), leefde in het midden der 18e eeuw te Brussel, toen men zijne tooneelstukken opvoerde, getiteld: De onoverwinnelyke stantvastigheyt ende yver in het Christengeloof ende glorieuse martelie van den H. Laurentius, ende van den H. Paus Sixtus II, van Hippolitus en andere, Brussel 1740; Christelycken stryd van den Heyligen en Glorieusen martelaer Sebastiaen, Roomschen Ridder, 1743; Den bekeerden heydenschen veldheer Gallicanus, onder den grooten keyser Constantinus; en Wonderlycke bekeeringhe ende kloeck-moedige martelie van den seer E. ende

H. Martelaer Adrianus, door den Heydenschen Keyser Maximiliaen, grooten vervolgher der Christenen, 1743.

[Jan Baptist Chrysostomus Verloy]

Verloy (*Jan Baptist Chrysostomus*), ten jare 1747 geb. te Oosterwijk (Prov. Antw.), studeerde in de rechten en vestigde zich als advocaat te Brussel, in welke stad hij overleed den 4 Mei 1797. Hij was de trouwste aanhanger en boezemvriend van Vonck, met wien hij de Brabantsche omwenteling bewerkte.

Als schrijver onderscheidde hij zich door het uitgeven van den Codex Brabanticus en hij wordt ook gehouden voor den schrijver der Verhandeling op d'onacht der moederlyke tael in de Nederlanden, Maastricht 1788.

[Karel Verloove]

Verloove (*Karel*), geb. 4 Aug. 1633 te Amst., was een vriend van den dichter Jan Soet, (zie blz. 739), en was met hem lid van de Rederijkerskamer de Wijngaardranken onder de zinspreuk: ‘Liefde boven al’ ook trouw bezoeker van diens Konst-schoole in Den Soeten Inval, en beantwoordde, naar rederijkersmanier, vragen in den dichtbundel van dezen kring, getiteld: Parnassus aan 't Y, of Konst-Schoole ter deugd, Amst. 1663. In geheel anderen stijl gaf hij: Uytbreiding over de Heylige Lofzangen, bestaande in liederen, klaagliederen, enz. des O. en N. Verbonds, ald. 1686; verder gelegenheidsged. in Prinsgezinden geest, en eindelijk: Stéfanus, eerste Khristen bloedgetuyge, trsp., ald. 1688, herdr. 1719.

[Pieter Verloove]

Verloove (*Pieter*), broeder van den voorg., schr. Steiloorige Egbert of de twee ongelijke broeders, (Escole des maris van Molière) Amst., 1690, ald. 1725; Joannes Basilides, grootvorst van Muskovien, trsp., Amst. 1707, ald. 1747.

(Verg. blz. 828, art. IJ. Vincent.)

[René Vermandere]

Vermandere (*René*), den 25 Febr. 1857 geb. te Kortrijk, waar hij zijn onderwijs ontving, bakker werd en vervolgens de toonkunst beoefende. Den 4 Oct. 1889 vestigde hij zich als handelsreiziger te Borgerhout en sedert 28 Nov. 1890 is hij te Antwerpen ingeschreven.

Hij gaf in druk: Het blauw Oog, tooneelspel in twee bedrijven, Gent 1880; Twee Vaders, drama in drie bedrijven, Gent 1880; Een Huwelijk per Annoncenblad, blijspel in twee bedrijven, Gent 1881; 'k Ben te Parijs, kluchtspel in twee bedrijven, Gent 1882; Tien uren Dood, tooneelspel in twee bedrijven, Gent 1884; 4%, blijspel in één bedrijf, Antw. 1886; Een uur Groot! blijspel in één bedrijf, Antw. 1886; De Gazet-verkooper, luimige alleenspraak met zang, Gent 1886; Rommelaar en Bommelaar, blijspel met zang in één bedrijf, Antw. 1887; Vijf Novellen, Kortrijk 1888; De nieuwe Spuit, blijspel in één bedrijf, Borgerhout 1889; Levende Dooden, blijspel in één bedrijf, Gent 1889; De Gevangene, blijspel in één bedrijf, Gent 1889; Van Hand tot Hand, blijspel in één bedrijf, Gent 1889; Familie-eer, drama in drie bedrijven, Gent 1889; Mops, blijspel in één bedrijf, Antw. 1890; De verwarde Streng, blijspel in één bedrijf, Antw. 1890; Droeve dagen, een verhaal, Borgerhout 1890; Novellen en Schetsen. Antw. 1891. Verder een dozijn klucht- en vaderlandsche liederen, welke door den schrijver zijn getoonzet en uitgegeven van 1879 tot 1890.

[Alfons Vermast]

Vermast (*Alfons*), op 19 Sept. 1858 geb. te Alveringem, bij Veurne, studeerde als onderwijzer, werd leeraar bij de staatsmiddelbare school te Brugge en is thans bestuurder van de Staatsmiddelbare school te Meenen.

Hij was medewerker van eenige tijdschriften en gaf afzonderlijk uit: Grootmoeders Vertelboek, door Julius Sabbe en A. Vermast, Brugge 1883; Savonarola, een voorlichter der Hervorming, voordracht gehouden den 10n Febr. 1884, te Brugge, Brugge 1884; Jacob van Maerlant, Brugge 1884; Kleine Nederlandsche spraakleer, ten gebruike van Lager- en Middelbaar onderwijs, Gent 1886; Oefeningen op de Nederlandsche spraakleer, ten gebruike van Lager- en Middelbaar onderwijs, Gent 1886; Taal en Stijl, 2 dln. Gent.

[Michiel Frans Vermeeren]

Vermeeren (*Michiel Frans*), geboren te Brussel en overleden in 1745.

Hij leverde het dichtwerk: De erlevende Belgica onder Maria Theresia, ende Franciscus I, behelsende eene beschryvinghe van alle de wonderbare victoriën, veldslaegen, op rym gesteld, 1749.

[Jan Baptist Vermeersch]

Vermeersch (*Jan Baptist*), was in het midden der 18e eeuw pastoor der St. Michielskerk te Gent.

Ter verdediging van den Roomsch-Katholieken godsdienst schreef hij: Dwalende rave buyten de arke Noë, afgebeeld in den persoon van F. van Achter, van Rômspriester en Religieus geworden Litmaet der gezegde Gereformeerde Gemeente tot Schiedam, Antwerpen 1757. Tegen de wereldlijke vermaken zond hij in het licht: Den handel van de ballen en comedien, gestelt in de waegschale der gerechtigheid en min hebbende bevonden, Gent 1738. Ook schreef hij Latijnsche en Fransche werken en zijne laatste pennevrucht was een catechismus, getiteld: Goude myne ofte

verborgen schat des Hemels, door Christus aan de kleyne ontdekt, behelsende zyne leeringe, Gent 1787.

[Christianus Vermeulen]

Vermeulen (*Christianus*) is geb. te Utrecht waar zijn vader een molen bezat, die aan den zoon den naam van Van der Meulen = Vermeulen schijnt te hebben bezorgd. Zijne studiën voltrok hij met zoo goed gevolg, dat hij straks den graad van bachelier in de h. godgeleerdheid won. Tot de lente van 1639 was hij als kapelaan, sedert dien tijd als pastoor werkzaam te Stompwijk. Op 2 Juni 1655 in de trekschuit stappende, ontmoette hij daar Petrus Cabeljau, predikant te Leiden en had met hem een redetwist, die voor den predikant niet gunstig schijnt te zijn afgeloopen, doch voor den pastoor een banvonnis van 21 August. 1655 tengevolge had. Straks in het geheim tot zijne kudde wedergekeerd wordt hij onverhoeds overvallen, door de mannen der roede gegrepen en op 11 Januari 1658, bij eene boete van 1000 pond, andermaal gebannen. Naar Kevelaar toog nu de balling en trad daar in den kring der priesters van het Oratorie om straks pastoor en kanunnik van Rees te worden, waar hij stierf in Juli 1668.

Onder den Latijnschen naam C. Molina schreef hij: Den Oprechten schriftuerlycken Roomsch-Catholijcken Mondtstopper, in 1649 te Keulen verschenen, later minstens zestien maal herdrukt, o.a. nog in 1739, 1745, 1766, te Antwerpen; 't Heylig Sacrificie der Misse, Delft 1653, herdrukt te Brussel 1656. Onder den schuilnaam Petrus Broecklandt schreef hij in 1655 zijn Oprechte Relaes dienende ten antwoord op de Stompwijcker handelingen van P. Cabeljau.

J.H.H.

[Edmond Vermeulen]

Vermeulen (*Edmond*), overl. te Waasmunster (Oost-Vl.) 19 April 1866, in den ouderdom van 46 jaren. Gesproten uit eene der rijkste familiën van Gent, was hij een mild aanmoediger van kunsten en wetenschappen, die hij, even als de moedertaal, door het volk deed liefhebben.

Op eigen kosten gaf hij een vijftigtal volksliederen met platen uit, onder den titel: Vreugd, Moed en Troost, liedjes voor den loopenden tyd, opgedragen aen de bevolking van Vlaenderen, Gent 1855.

[Pieter Jacobus Vermeulen]

Vermeulen (*Pieter Jacobus*), geb. 2 Sept. 1809 te Zeist, waar zijn vader schip-

per op Utrecht was, verloor dezen reeds vroeg en moest procureursklerk worden. Zijne leergierigheid en volharding om zich eenig onderwijs te verschaffen trokken de aandacht; hij werd belast met de regeling van het stads-archief, in 1829, werd drie jaar later bekend bij Dr. Kohlbrugge en kreeg daardoor aanleiding om voor het predikambt te gaan studeeren. Reeds den 28 Sept. 1833 kon hij te Utr. als Theol. stud. ingeschreven worden doch moest tot zijn levensonderhoud zijne betrekking aan het archief blijven bekleeden; daarom is hij slechts cand. in de letteren geworden en heeft van het leeraarsambt moeten afzien; het doctoraat in genoemde faculteit werd hem in 1843 door de Utr. hoogeschool vereerd. Door zijne benoeming tot archivaris ook der provincie, was verder zijn geheele leven aan onze mnl. letteren en de historie van het Sticht met zijne hoofdstad gewijd. Vreemd was zijne innige overtuiging, dat hij niet genoeg had gedaan en dat aan het door hem verrichte nog zooveel ontbrak: zijne geschr. en zijn archiefwerkzaamheden wederleggen deze bescheidene meening. Hij overl. 17 Jan. 1878.

Behalve een aantal inventarissen van hem toevertrouwde archieven, gaf hij enkele artikelen in tijdschriften, bestuurde dat voor oudheden enz. van Utrecht, 1847-'50 en schr. daarin de meeste bijdragen; bij gelegenheid van gebeurtenissen als in 1863, verschenen: De stad Utrecht in 1813 en De Nederl. vlag, Utr. 1865. Zijn belangrijkste arbeid is het Groot Placcaatboek van Utrecht, vervolgd tot 1810, onder medewerking van C.W. Moorrees, 1856 en v.v.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1879).

[John Maria Huibert Vermoelen]

Vermoelen (*John Maria Huibert*), geb. op 25 Juni 1840 te Wijnegem, bij Antwerpen, studeerde aan de Hoogeschool van Leuven en werd op 1 April 1862 onderarchivaris der stad Antwerpen, welke betrekking hij behield tot 9 Mei 1865, toen hij zijn ontslag nam, om in bediening te treden bij het Rijksarchief te Brussel. Na aldaar eenige maanden werkzaam te zijn geweest toog hij naar Parijs, en overleed daar op 1 Maart 1871.

In onze taal leverde hij: Verhandeling over het dorp en de hoofdbank van Santhoven, Antw. 1864.

[Mr. Scipion Henri Vernéde]

Vernéde (*Mr. Scipion Henri*), geb. 2 Aug. 1768 te Amsterdam, studeerde en promoveerde in de rechten en werd in 1788 secretaris van Schiedam. In 1795 ontslagen, zijnde zette hij zich te Middelburg neder. Later werd hij advocaat te Utrecht en in 1813 weder secretaris te Schiedam, waar hij tot 1837 werkzaam bleef. Hij ging toen te Utrecht wonen en overleed er 21 Jan. 1840.

Behalve enkele staatkundige brochures schreef hij: Napoleon, dichtstuk 1814; De Jager op verlof, dichtstuk 1831; Rijkdom en billijkheid, tooneelspel 1800; De eenigste boete, tooneelspel. Ook vervaardigde hij Fransche gedichten.

[N.? Verpoort]

Verpoort (*N.?*), geb. te Ieperen, was leerling van den dichter Jan Bellet, dien hij opvolgde als Factor van de St. Anna-Gilde.

Van hem zijn bekend: Mauritius, treurspel, en Den Student, klucht. Op 26 Juli 1680 leverde hij nog een Plichtdicht ter eere van Jonker Frans Bulteel, hoofdman der Koornbloem.

[Jan Domien Verpoorten]

Verpoorten (*Jan Domien*), den 3 Febr. 1706 geb. te Antwerpen, ontving zijn onderwijs van zijnen vader, die schoolmeester was, en werd in 1725 onderwijzer in het leeren lezen en schrijven van Latijn, Fransch en Nederduitsch. Bij de schoolmeeesters-gilde klom hij op tot het dekenschap en overleed in zijne geboortestad ten jare 1773.

Hij vervaardigde het werk: Woordenschat oft Letterkonst, gedeyld in twee deelen, volgens de nieuwe maniere van schryven na den oorsprong der Taele, enz. door J.D. Verpoorten, schoolmeester binnen Antwerpen, Antw. 1758.

[Hugo Nestor Verriest]

Verriest (*Hugo Nestor*), geb. te Deerlijk (West-Vl.) 26 Nov. 1840. Hij werd den 17 Dec. 1864 tot priester gewijd en toen aangesteld tot professor in St. Louis, te Brugge; drie jaren later werd hij professor van poëzie in 't klein Seminarie te Roeselare, waar hij in 1874 professor van rhetorica werd. Vervolgens was hij bestuurder van het bisschoppelijk college te Ieperen en thans is hij onderpastoor te Wacken (West- Vl.).

Hij schreef een bundel Liederen, Roeselare 1874. Ook is V. bekend als Vlaamsch redenaar; in 1872 b.v. sprak hij eene redevoering uit over den Vlaamschen Bond en 't oude Vlaamsche Volk, gedrukt in het tijdschrift De Vlaamsche Vlag, Brugge 1875; in het zelfde tijdschrift werd van hem in 1876 gedrukt: Vlaamsch zijn, voordracht, terwijl eene redevoering over Leven en Dood in 1877 te Leuven uitkwam, nadat hij die aldaar had uitgesproken.

[Karel Verschelde]

Verschelde (*Karel*), den 5 Juni 1842 geb. te Brugge, waar hij zich onderscheidde als bouwmeester en oudheidkundige en overleed op 29 November 1881.

Hij schreef Fransche werken en in het Nederlandsch: De Kathedrale van Sint Salvator te Brugge, Geschiedkundige beschrijving, Brugge 1863; Geschiedenis van Middeburg in Vlaanderen, Brugge 1867;

Studie over de namen van straten en plaatsen te Brugge, Brugge; Studie over de Vlaamsche Bouwkunde, Brugge.

[Jan Verschueren]

Verschueren (*Jan*), den 13 Oct. 1851 geb. te Gent, waar hij dagbladschrijver is.

Hij gaf in druk: Philips van Artevelde, groot historisch drama in zes tafereelen, Gent 1879; Per Aankondiging, comedie in twee bedrijven, Gent 1885; Zoo zijn er, blijspel in één bedrijf, Gent 1887; De Clown, deftige alleenspraak, Gent 1887; De Waternimf, zangspel in één bedrijf, Gent 1887. Een verschrikkelijk Geheim, drama in zes tafereelen en een voorspel in twee tafereelen, St. Nicolaas 1888; De Liefde van een Haarkapper of Liza's Verjaardag, blijspel in één bedrijf, Gent 1888.

[Johan Verschuir]

Verschuir (*Johan*) woonde bij de geboorte van zijn zoon Hendrik, later pred. te Sleen, 17 Jan. 1702, te Groningen; hij was sedert hetzelfde jaar schoolmeester te Loppersum, legde zich onder een der beide pred. ald. op 't predikambt toe, en stond in het naburige Zeerijp tot aan zijn dood, in 1737. Van hem wordt gezegd, dat hij wiskunde studeerde onder Bernouilli, die van 1695-1705 te Gron. was; hij komt in het stud.-album niet voor en dat hem ‘in het midden der achttiende eeuw’ een professoraat werd aangeboden is wegens zijn sterfjaar niet aannemelijk. Wellicht betreft dat een zijner kleinzonen, die hoogleeraren in de Oostersche talen en in de geneeskunde geweest zijn.

Hij schreef: Historisch of tijdrekening der H. Boeken, Gron. 1732; Zegepralende waarheit, Gron. 1735; Zelfonderzoek, Amst.; Bevindelijke Godgeleertheit, 's Hage 1737; Honigraatje van Gezangen tot verkwikking van Zions treuringe, Gron. 1735.

(Romein, Pred. Drenthe, 307, en Brucherus, Stad en Lande, 114).

[Jan Baptist Verslijpe]

Verslijpe (*Jan Baptist*), werd geb. te Kortrijk in 1653, studeerde als geestelijke en verwierf den graad van licentiaat in de godgeleerdheid. Vervolgens werd hij pastoor in zijne geboortestad en te Lichtervelde, en dan kanonik-graduaal der kathedraal van St. Donaas te Brugge, van welk bisdom hij ook vicaris-generaal werd, in welke betrekking hij in 1735 stierf.

Hij was een geestig prediker en zijne Sermoonen, in verscheiden boekdeelen, zijn tweemaal gedrukt en in het Fransch vertaald. In 1716 werd hij met anderen door de Staten van Vlaanderen naar Weenen afgevaardigd, om bij den keizer te protesteren tegen het voor Zuid-Nederland zoo krenkend Barrière-tractaat. Van deze lange reis maakte hij eene uitvoerige beschrijving, die nochtans eerst in 1850 door baron J. de Saint-Genois, te Gent, werd uitgegeven onder den titel: Journal ofte dagregister van onze reyse naer de keyzerlyke stadt Weenen, ten jare 1716.

[Johannes Verslijpen]

Verslijpen (*Johannes*), schreef: Carolus de vijfde zegepraalende over Johan Frederik van Saxen, 1727, tooneelspel; De Boere Edelman, kluchtspel.

[Jan Versluys]

Versluys (*Jan*), geb. te Oostburg 1 Februari 1845, werd aan de kweekschool te Haarlem opgeleid voor het onderwijs en was daarbij werkzaam te Haarlemmermeer 1864-1865, te Haarlem aan de burgeravondschool 1865-1866, te Groningen aan de Rijksh.burgerschool 1866-1878, is sedert 16 Juli 1881 leeraar aan de Rijks-normaalschool te Amsterdam.

Schr. een groot aantal leerboeken voor het onderwijs in de wiskunde, waardoor eene belangrijke verandering in de beoefening ontstond, gaf veel artikelen als red. of medewerker in verschillende bladen en tijdschr. en is de oprichter en hoofdleider van Het Nieuwe Schoolblad, dat sedert 1881 wekelijks te Amst. verschijnt. Verder: Gesch. van de opvoeding en het onderwijs vooral in Nederland, 4 dln., Gron. 1878,'79; Wenken over opv., vooral ten dienste van moeders, ald. 1878; Beknopte gesch. van de opv., ald. 1881; Beginselen der zielkunde Amst. 1882; Proeve van een nieuwere levensbeschouwing, Amst, 1884; Een en ander over Multatuli, ald. 1888; Gevleugelde woorden, ald. 1889. Hij gaf eene Nederl. bewerking van F. Dittes' Gesch. van de opv. en het onderwijs, Gron. 1874, en redigeerde de Paedagogische Bibliotheek, Gron. 1878 en vv.

[Karel Versnaeyen]

Versnaeyen (*Karel*), den 25n Maart 1836 geb. te Gent, waar hij aan het Atheneum zijne studiën deed. Later was hij geruimen tijd bureeloverste bij het Provinciaal Bestuur van West-Vlaanderen, te Brugge, kunsthandelaar te Parijs en thans is hij dagbladschrijver te Brussel.

Eerst schreef hij eenige romancen als: Ween niet meer, Gent 1854; De arme Moeder, Gent 1855, enz., en vervolgens verscheen van hem: Maerlant, cantate, vervaerdigd ter gelegenheid der Maerlants-feesten te Damme, Brugge 1860; Beschryving der Maerlant's feesten, Brugge 1860; Liefde, Vreugd, Vaderland, drie snaren myner Lier, Volksliedjes, Brugge 1860; Jacob van Maerlant en zyne werken, Gent 1861; Welkomgroet, gezongen door de koninklijke Koorzangmaatschappij tot opening van het VIIe Nederlandsch taal- en letterkundig Congres, te Brugge, den 6 September 1862, Brugge 1862; De Halle-toren van Brugge, gedicht, Brugge 1862;

De zoete Inval, blyspel met zang in één bedryf, muziek van Florimond van Duyse, Gent 1862; De Liefde eener Kindermeid, blyspel in een bedryf, Gent 1862; Eene Rat in de Val, zangspel in één bedryf, Gent 1862; Gijsbrecht Barlo, drama in vier bedryven, Gent 1863; De Slekken, komedie in drie bedryven, Gent. 1863; Lange Jan, novelle, Brugge 1864; De Viooltjes, novelle, Brussel 1865; De hoovaardige Kleêrmaker. novelle, Brugge 1865; Dat komt van Vrijen, blijspel in één bedrijf, Antw, 1865; Het Lied van den armen Kiezer, Brugge 1865; De Huismeester, novelle, Bruss. 1866; Pier de Zuiper, novelle, Brugge 1866; Brugge en Gent, Gent 1866; Het Woud, bekroonde cantate, Bruss. 1867; De Nacht, ode-symphonie, Gent 1867; Berken de Diamantslijper, lyrisch drama in vier bedrijven, muziek van H. Waelput, Antwerpen 1868. De Brugsche Primus, Bruss. 1884.

[Jan Frans Cornelis Verspreeuwen]

Verspreeuwen (*Jan Frans Cornelis*), geb. te Mechelen 29 Oct. 1807, werd in 1829 studiemeester, later professor en op 15 Sept. 1851 leeraar der Nederlandsche taal aan het Atheneum te Antwerpen, alwaar hij den 13 Aug. 1859 ook professor van Nederlandsche voordracht werd en overleed op 25 Juli 1860.

Hij was van 1845 tot 1846 bestuurder van het tijdschrift Het Taelverbond. In 1833 verscheen te Antwerpen van hem een bundel Dichterlyke Mengelingen.

[Nicolaas Versteeg]

Versteeg (*Nicolaas*), geb. 11 October 1700 te Rotterdam, waar hij koopman was, en overleed in September 1773.

Hij schreef: Zegepralende liefde, kamerspel, Rott. 1752; Mozes in XII boeken, met portret van den dichter, Rott. 1778.

[Jhr. Richardus Verstegen]

Verstegen (*Jhr. Richardus*), uit Antwerpsche ouders, in Engeland geb., vestigde zich reeds in zijne kinderjaren in de stad Antwerpen, waar hij ook overleed in het begin van 1640; want op 26 Febr. van dit jaar maakte hij zijn testament en in Augustus daarna was zijne weduwe, Catharina de Saulchy, reeds hertrouwd met eenen Ierschen edelman.

De werken, in onze taal door dezen schrijver nagelaten, zijn: Nederlantsche antiquiteiten met de bekeeringhe van eenighe derselve landen tot het kersten geloove door S. Willebrordus, Antw. 1613; Nederduytsche Epigrammen op verscheyden saeeken, soowel om te stichten, als den geest te vermaecken met genuchelyke epitaphien deur R.V., Mechelen 1617; De Gazette van Nieumaeren van de geheele wereldt. Hier by is gevoegt eene wederlegging van eenige onbequame nederduitsche spreuckwoorden, Antw. 1618; Characteren oft scherpsinnighe beschrijvinghe van de proprieteyten van verscheyden persoonen, door R.V., Antw. 1619; Den wetsteen des verstants, Antw, 1620; De Spiegel der Nederlandsche elenden, getoont door een lief-hebber der waerheyt, Mechelen 1621; Scherp-sinnighe Characteren, ofte subtyle beschrijvinghe van de proprieteyten ofte eyghendommen van verscheyden persoonen, door R.V., Antw. 1622; Hondert geestige Caracteren, ofte uitbeeldingen van hondert

verscheidene personen, door R.V., Amst.; Medicamenten teghen de Melancolie, gheleghen in seeckere vragen en antwoorden, en kluchtighe rescontres, door R.V., Antw. 1633; Exercitien van verstandt in varieteyt van scherpsinnighe Epigrammen ende Epitaphien, ghecomponeerdt door R.V., Antw. 1641.

[Mr. Abraham Henricus de Balbian Verster]

Verster (*Mr. Abraham Henricus de Balbian*), geb. 10 Mei 1830 te Amsterdam, studeerde van 19 Sept. 1850 tot 10 Oct. 1855 in de rechten te Leiden, en werd in 1858 kantonrechter te Boxtel, en is dit sedert 1 Mei 1871 te Tilburg.

Hij schreef onder het psd. A. Havee novellen in het Nederlandsch Magazijn (1864); sedert 1868 onder zijn eigen naam in het Leeskabinet, Nieuw Leeskabinet, Europa en Nederland. Verder vertaalde hij werken van Gerstacker, Bulwer, Disraëli en anderen, en schreef in 1867 een roman: De familie van Ulvenhout, in de Guldenseditie te Arnhem. In 1869 als No. 1 der Romantische bibliotheek ('s-Hage) eene novelle getiteld: Die in eens rijk wil worden, wordt het nimmer. In 1862 gaf hij te Arnhem een Gids voor policie-beambten uit.

[Kaspar Verstockt]

Verstockt (*Kaspar*), een Antwerpenaar, werd geestelijke in de abdij van St. Bernard, nabij zijne geboortestad.

Hij schreef Latijnsche werken en in het Nederlandsch: Het Leven en de Daden der Hertogen van Brabant, 615-1648. Door Gaspar Verstockt, Brussel 1757; Opcomste ofte stichtinghe der Maeghden Cloosters, van de H. ordre van Cisteaux in Nederlandt. Antw. 1673.

[Lodewijk Verstraeten]

Verstraeten (*Lodewijk*), geb. 17 April 1810 te St. Nicolaas, wijdde zich van zijne jeugd aan de letterkunde en het tooneel. Als declamator behaalde hij verscheidene prijzen en verder speelde hij dikwijls op het tooneel der Maatschappij van Rhetorica, waarvan hij in 1838 de schrijver en van 1841 tot 1851 de schatbewaarder was. Tevens was hij ook lid van den raad der teeken-academie zijner geboortestad, aan welke hij, bij zijn overlijden, zijne verzameling van schilderijen schonk. Sedert on-

geveer vier jaren had hij zich te Leuven gevestigd, toen hij in die stad op 4 Jan. 1860 overleed.

Als schrijver leverde hij: De Bedrogene Verleider, blyspel met zang in éen bedryf; Timotheus Craeinest of de Schaerbeeksche komponist; en Sergeant Kloekheld, alleenspraken.

[Achilles Maria Verstraeten]

Verstraeten (*Achilles Maria*), op 12 Juni 1858 geb. te Wetteren, waar hij zijne geestelijke studiën begon, trad den 26 Sept. 1875 te Drongen in het Gezelschap van Jezus. Van 1882 tot 1888 was hij achtereenvolgens leeraar van poësis en van rhetorica te Gent en te Drongen. Sinds 1889 is hij te Leuven gevestigd.

Zijne werken zijn: Vondels meesterstuk, Lucifer, treurspel in vijf bedrijven, taal- en letterkundig verklaard, Gent 1885 en 1890; Studiën over Vondel en zijn Jozef in Dothan, Gent 1886; Vondels Jozef in Dothan, treurspel in vijf bedrijven, taal-en letterkundig verklaard, Gent 1886; Een Dorpspastoor ten tijde der ongelukswet, Gent 1886; Leven van den Hoogeerw. Pater Petrus Beckx, XXIIe Generaal van het Gezelschap van Jezus, Gent 1889.

[Willem Jozef Vertommen]

Vertommen (*Willem Jozef*), werd te Aarschot geb. op 2 Sept. 1815, doch zeer jong vestigde hij zich te Antwerpen, om daar leerling der Academie te worden. Hij werd een binnenzichtschilder, terwijl hij ook etste ter opluistering der werken van Vlaamsche schrijvers. Zoo ontstond in hem de lust om ook de pen te vatten en hij dichtte onder andere: De Schildwacht, Antw. 1843 en Garlinde, Antw. 1843, welke versjes in het tijdschrift De Vlaamsche Letterbode werden opgenomen. Hij verloor het gezicht en verviel daardoor zoo zeer in armoede, dat hij verlaten en vergeten stierf omstreeks 1860.

[Jan Verveer]

Verveer (*Jan*), in de eerste helft der vorige eeuw te Rotterdam geboren, overl. aldaar in of kort na 1790.

Hij dichtte: De voordeelen van den Christelijken godsdienst voor de Burgerlijke Maatschappij (bekroond); Tafereel van het beste huwelijk, Rott. 1780; De leden der 348-jarige kamer der Goudbloemen, daar men schrijft uit Jonste begrepen, aan de WelEd. Grootachtb. Regering der stad Gouda bij den aenvang des jares 1785; Gouda 1785; Vaerzen voor Capellen tot den Pol, Amst. 1785; Zaïre, treurspel (naar Voltaire), Dordr. 1790; Cora of de zegepraal der liefde op het bijgeloof, trsp., Dordr. 1790; Dichtgedachten bij de beschouwing van 's lands deerniswaardigen toestand na de oorlogsverklaring der Engelschen in 1780. Hij was redacteur van Saterdags Kroegpraatje, Rott. 1787, en van de Zamenspraakjes tusschen Klaartje en Trijntje, zonder pl. of jaar.

[Karel August Vervier]

Vervier (*Karel August*), geb. te Gent 12 Aug. 1789, genoot zijn eerste onderricht in zijne geboortestad en ging daarop naar Parijs zijne studiën voltooien. Van 1809-'14 was hij bankier te Gent; toen hielp hij te Brussel het nieuwe stelsel van finantiën regelen, en ontving als belooning de betrekking van ontvanger te Eekloo, welk ambt hij vervuldde tot 1833. Vervier was lid der Provinciale Staten van Oost-Vlaanderen, van het Senaat, bestuurslid der Academie en der Maatschappij van schoone Kunsten, en curator van het Atheneum van Gent, enz., waar hij steeds de gekrenkte belangen der moedertaal voorstond. Hij overleed te Waarschot op 20 Oct. 1872.

Reeds in 1818 leverde hij Nederlandsche en Fransche bijdragen in dicht en ondicht in de Annales Belgiques en in 1820 gaf hij een bundel Gedichten uit. Vervolgens schreef hij in meest alle Nederduitsche tijdschriften en jaarboekjes, en gaf hij nog afzonderlijk uit: Lierzang, voorgelezen in tegenwoordigheid van minister Falck, bij het leggen des eersten steens van het Paleis der Hoogeschool te Gent, ten jare 1819, Gent; Letteroefeningen, Gent 1840; Aen Conscience, na het lezen van zyn werk: 'Batavia', Gent 1859; Aen den Heer J.F.J. Heremans, by gelegenheid zyner benoeming tot ridder der Eikenkroon, Gent 1860; De Tyd, Gent 1860; Verbroedering, De Zuid-Nederlanders aan hunne broeders in Noord-Nederland, Maart 1861, Gent 1861; De Nederlandsche Taal, Gent 1861; By een bezoek, met den bouwmeester R. afgelegd aen de overblyfselen der Benedictyner priory te Waerschoot, Gent 1862; Man en Vrouw, Gent 1863; De Nacht, Gent 1863. Na zijne dood verschenen zijne verspreide en nagelatene dichterlijke werken, onder den titel: Gedichten van Karel August Vervier, verzameld door Karel Bogaerd, Gent 1873.

[Frederik van Vervou]

Vervou (*Frederik van*), een Friesch edelman, in 1557 te Franeker geb., was in zijne jeugd page bij den graaf Van der Mark te Luik, later hofmeester bij den stadhouder Willem Lodewijk, en daarna bevelhebber van Delfzijl en van Embden; met het Bestand keerde hij naar Franeker terug, werd in 1616 lid van den Raad van State, en ging in 1620 als buitengewoon gezant naar Engeland, waar de Koning hem tot ridder sloeg; hij overl. in Den Haag, 1621.

Van zijne lotgevallen en ontmoetingen, en van hetgeen hij in zijn merkwaardigen leeftijd had opgemerkt of vernomen, heeft hij aanteekening gehouden. Een gedeelte

daarvan is door het Friesche Genootschap uitgegeven onder den titel: Enige gedenck-vveerdige Geschiedenissen, tot narichtinge der nakomelingen, sommarischer wyze beschreven, [1568-22 Aug. 1610, O.S., met zijn testament, gegeven te Fran. 12 Jan. 1620], Leeuw. 1841; Enige aant. van 't gepasseerde in de verg. van de Staten-Gen. (1616-'23), Leeuw. 1874; Baudartius, zie blz. 38, had van hem hulp verkregen bij het samenstellen van zijn geschiedwerk.

[Adriaan Pietersz. Verwer]

Verwer (*Adriaan Pietersz.*), geb. te Rott. omstreeks 1655, volgens zijne akte van ondertrouw te Amst. van 19 Maart 1688 toen 33 jaar oud, vestigde zich als koopman te Amst. en werd daar poorter, 2 Maart 1689; hij behoorde tot de Doopsgez. gem., waarin hij van 1697-1702 het diakenschap bekleedde en had eene geletterde opvoeding ontvangen.

Schr.: Inl. tot de Christelyke Gods-geleerdheid, Amst. 1698, uitgeg. door M. Schagen, (zie blz. 686), en onder psd. Anonymus Batavus: Idea Linguae Belgicae gramm. caet., Amst. 1707, (2e dr. door den Goeschen rector E. van Driel, Leiden 1783), door hemzelf voor een gedeelte vertaald als: Gemeenschap tusschen de Gothise Sprake en de Nederl., Amst. 1710; Brief aan Adr. Reland tot rekenschap van de Aenmerkingen van Arn. Moonen op dezelve Idea, Utr. 1709; Het mom-aengezicht der Atheïsterije afgerukt, of de wederlegging der zedekunst van Spinoza, 1707. Zijn belangrijke arbeid over zee- en handelsrecht, waarachter het Tractaet van den Raetsheer Q. Weytsen, (De la Ruë, 239), is getiteld: Nederlants See-rechten, Avaryen en Bodemerijen, Amst. 1717.

[Pieter Adriaansz. Verwer]

Verwer (*Pieter Adriaansz.*), blijkens een feestgedicht, de zoon van den voorg., geb. 11 Sept. 1696, diaken bij de Doopsgezinde gem. te Amst. van 1734-'40, wijdde zich aan de beoefening der fraaie letteren. Het is eenigszins moeilijk om hem te onderscheiden van den volgenden naamgenoot, die van hem verschilde in kerkgeloof en sterfjaar, daar hij lang na den dood van dezen schrijver werkzaam was.

Hij vertaalde zoo godgeleerde als romantische werken, als: Leven van Juffr. Henriette Stuart; De Verligte Bramin, en dgl., welke onder den invloed der Eng. Essayisten veel gelezen en herdrukt werden. Hij schr. een oorspr. roman in den smaak van Tom Jones: Hist. van het verlatene en ongelukkige weeskind Ch. Timmers, Amst. 1751. Door zijne bijdr. in De Holl. Spectator, onder psd. Mennophilus kwam hij in betrekking tot Justus van Effen, zie blz. 228, werd diens medewerker en levensbeschrijver bij de tweede door hem bezorgde uitg. van De Spectator-Ook wordt hij genoemd als schrijver in De Philanthrope of Menschenvriend, die van 1756-'62 verscheen.

[Pieter Verwer]

Verwer (*Pieter*), volgens een bruiloftsdicht, de oomzegger van Adriaan en dus de neef van diens zoon Pieter, geb. te Gouda, werd proponent bij de Remonstr. broederschap in 1709, pred. te Zevenhuizen in 1711, vandaar beroepen te Utrecht,

26 Nov. 1713, vertrok naar Leiden 24 Juni 1714; in 1719 kwam hij te Amst., waar hij overleed in 1731.

Als schrijver weinig of niets gegeven, doch ter onderscheiding van den voorg. Doopsgezinden auteur hier vermeld. Er bestaat eene lijkrede op hem door A. van Cattenburch, Amst. 1731.

[Bernardus Verwey]

Verwey (*Bernardus*), geb. te Noordlaren, 24 Maart 1772, uit eene predikantenfamilie afkomstig, stud. te Franeker, werd 29 Juni 1794 pred. te Marsum, kwam in 1803 te Bolsward, stond van 1806 tot 1808 te Zutfen, en volbracht zijn diensttijd in Den Haag, waar hij als emeritus leefde van 1821 tot zijn overlijden, 21 Juni 1835.

Hij werd driemaal door 't Nut bekroond, en eens door 't Haagsch Genootschap, vertaalde werken van Ehrenberg en dergelijke stichtelijke auteurs, gaf een paar gelegenheidsleerr. uit, en was lang bekend voor zijne werken ter lezing in het huisgezin, alle geschreven in den netten stijl, waarop in zijn tijd met groote zorgvuldigheid gelet werd. Daarvan worden hier vermeld: Christelijke droefheid en troost, Amst. 1821; De weg door dit leven, ald. 1823; Uren voor de eeuwigheid geleefd, Haarl. 1824; De avond des levens, Amst. 1825; Gedenk te sterven, ald. 1827; Hoop en uitzigten op de eeuwigheid, Haarl. 1828.

[Eelco Verwijs]

Verwijs (*Eelco*), geb. te Deventer 17 Juli 1830, studeerde in zijne geboortestad en aan de hoogescholen te Groningen 1850-1853, daarna te Leiden, waar hij prom. op eene dissertatie: Jacob van Maerlant's Wapene Martijn. In het volg. jaar 1858 werd hij leeraar aan het gymn. te Franeker, in 1862 archivaris-bibliothecaris van Friesland, en vestigde zich te Leeuwarden; daarbij was hij schoolopziener. Na den dood van Dr. L.A. te Winkel werd hij medered. van het Wdb. der Ned. taal en het Mdnl. Wdb. met zijne bekende geleerde vrienden. Reeds vier jaar later bleek zijne gezondheid voorzorgen noodig te maken, zoodat hij veel in het buitenland moest verkeeren. Eindelijk moest hij zelfs Leiden verlaten en trok naar Arnhem, waar hij 28 Maart 1880 overleed.

Prof. Verdam heeft in de hieronder vermelde jaarb. zijn levensbericht met al zijne licht- en schaduwzijden geteekend en eene lijst zijner talrijke, hoogst verdienstelijke geschr. gegeven, waarom hier dan slechts vermeld worden:

Behalve zijne diss. gaf hij uit: Bloemlezing uit Middelned. dichters met eene Mnl. spraakkunst, 4 dln., Zutfen 1858-'67, deels herdrukt (zie art. Stoet); Dit sijn X goede Boerden, 's-Hage 1860; (met Dr. M. de Vries) Jacob van Maerlant's Spieghel Historiael, 3 dln., Leid. 1858-'63; Sinterklaas, Eene bijdrage tot de kennis der Germaansche Mythologie, 's-Hage 1863; Dit is 't spel van den Heiligen Sacramente van der Nyeuwervaert, Leeuw. 1867; Die Rose van Heinric van Aken, 's-Hage 1868; De oorlogen van Hertog Albrecht van Beieren met de Friezen in de laatste jaren der XIVe eeuw, Utr. 1869; (met Dr. W. Bisschop) (Gedichten van Willem van Hildegaersberch, 's-Hage 1870. In de Nederl. Klassieken, te Leeuwarden uitgegeven, gaf hij: J. van Vondel's Leeuwendalers, Lantspel, 1864; 2e dr. 1872; Episodes uit Hooft's Nederl. Hist., 1864; Constantijn Huygens' Costelick Mal en Voorhout, 1865; G. Brant's, Leven van Vondel, 1866; Vondel, 1866; Vondel, Batavische Gebroeders, 1867; Bredero's Spaansche Brabander, 1869; in de Bibliotheek der Middelnederlandsche Letterkunde, Roman van Cassamus, 1869; Van Vrouwen ende van Minne, Mnl. ged. uit de XIVe en XVe eeuw, 1871; Jacob van Maerlant's Der Naturen Bloeme, 1872-'75; Jacob van Maerlant's Strophische Ged., 1879-'80; Ferguut, na zijn dood door Dr. Verdam in staat van uitgave gebracht. Met Dr. M. de Vries en Ferd. van Hellwald: Jacob van Maerlant's Spieghel Historiael, Tweede partie, Leiden 1872-'75. Verder taalk. opst. in De Taalgids, De Taal- en Letterbode, Taalk. Bijdr., Versl. en Med. der Kon. Akademie; letterk., bellettrische en critische stukken in Ned. Spect., Hand. van Letterk., De Gids en versch. bladen en jaarboekjes.

(Jaarb. Kon. Akad. 1881, en Hand. Mij. Ned. Lett. 1880.)

[Johannes Antonius Vesters]

Vesters (*Johannes Antonius*), Sept. 1844 te 's-Hertogenbosch geb., ontving aan de normaalschool te Eindhoven zijne opleiding tot onderwijzer en was achtereenvolgens werkzaam als hulponderwijzer te Geertruidenberg en als hoofdonderwijzer te Riethoven in N.-Brabant. Met groote letterkundige talenten, een buitengewonen ijver en een bijzondere gemakkelijkheid van schrijven begaafd, leverde hij onder verschillende psd. talrijke bijdr. aan verschillende tijdschriften, o.a. als Brabantius en Jan van Riethoven, onderscheidene opstellen en gedichten in het Katholiek Stuiversmagazijn, totdat hij eindelijk, aan de redactie der verschillende tijdschriften van de Mij. de ‘Katholieke Illustratie’ verbonden, zich uitsluitend aan de letteren en de journalistiek kon wijden. Binnen vijftien jaren tijds schr. hij, behalve meer dan vijfhonderd kleine opstellen en gedichten, een twintigtal novellen, legenden en schetsen, waarvan als de voornaamste kunnen genoemd worden de historische romans De Erfgename van Duivenvoorde en Het geheim van den monnik, beide in de Katholieke Illustratie verschenen, alsmede De bestedeling, eene Noordbrabantsche dorpsgeschiedenis, kort voor zijn dood voltooid en daarna in de Leesbibliotheek voor Christelijke Huisgezinnen, 1881, in het licht gegeven. Den 13en Januari 1881 als verslaggever van Het Huisgezin naar het overstroomde Nieuwkuik getogen, kwam hij op den terugweg in een verschrikkelijken sneeuwstorm om het leven.

[Pieter Johannes Veth]

Veth (*Pieter Johannes*), geb. 2 Dec. 1814 te Dordrecht, studeerde te Leiden in de letteren en prom. ald., werd in 1838 leeraar aan de K.M.A. te Breda, in 1841 hgl. in de Oostersche talen te Franeker, in 1843 aan het Athenaeum te Amst. en in 1864 aan de Rijksinstelling van Indische taal-, land- en volkenkunde te Leiden, in 1877 aan de rijks-universiteit ald. en woont sedert den academischen rusttijd te Arnhem.

Hij schreef, behalve eenige werken in het Latijn en eene Hebr. spraakkunst, Borneo's westerafdeeling, geografisch, historisch, statistisch, 2 dln., Zaltbommel, 1854-'46; Het eiland Timor, Amst. 1855; Het leven van dr. J. van Gilse, Amst. 1861; Bijdr. tot de voornaamste voortbrengselen van Ned. Indië (rijst, koffie, katoen, sago), Amst. 1860, en vv.; Blik op de Nederl. volksschool naar aanleiding van eene reis in Frankrijk en België, Amst. 1801; Insulinde, het land van de orangoetan en den paradijsvogel, uit het Eng. van R. Wallace, 2 dln., Amst. 1870-'71; Atchin en zijne betrekking tot Nederland, Leiden 1873; Java, geographisch, ethnologisch, historisch, Haarl. 1873-'74. Behalve dat acad. redev. en bijdragen, als in De Gids, het Tijdschrift voor Ned. Indië, het Bijbelsch Woordenboek (1852-'56), De Geschiedenis der Christelijke kerk in tafereelen (1852-'59), het Aardr. Wdb. voor Ned. Indië, enz. Als een welkom vervolg op zijne Oostersche woorden in de Ned. taal, Gids 1868, gaf de werkzame geleerde nog een kleine schatkamer van taalkennis onder den titel: Uit Oost en West. Verklaring van eenige uitheemsche woorden, Arnhem 1889.

[Reinier Vichet]

Vichet (*Reinier*), was in 't begin der 18e eeuw Kanunnik-Norbertijn te Tongerloo.

Hij schreef het prozawerk, doormengd met versjes, getiteld: Den Edelen Ridder en H. Martelaer Sebastianus verheft 1° In syn Leven, Doodt ende wondere wercken, 2° In syne oude, groote ende Edele Handtboghe Gulde, 3° In alle staeten van Menschen die naer syn Exempel saligh worden, Antw. 1719.

[Thomas Vieroot]

Vieroot (*Thomas*), den 14 Sept. 1718 te Leiden voor theologie ingeschreven, als 20-jarig Amsterdammer, was in 1726 predikant te Diemen en in 1729 te Wormer. Hij overl. in zijn emeritaat te Ouderkerk a.d. Amstel in Dec. 1780.

Hij gaf eenige godgeleerde werken, leerredenen en lijkdichten uit en dichtte: Historische krijgs-trompet, geblazen om Sions volk tot den geestelyken strydt op te wekken door een vertoog van de oude en nog durende vyantschap tusschen het vrouween slangezaat. In digtmaat met bijgevoegde aanteekeningen, Amst. 1747.

[Felix de Vigne]

Vigne (*Felix de*), geb. 16 Maart 1806 te Gent, waar hij zich als kunstschilder en letterkundige onderscheidde. Hij was leeraar aan de Academie van beeldende kunsten en aan het Atheneum zijner geboortestad, in welke hij overl. 5 Dec. 1862.

Hij schreef Fransche werken en in het Nederlandsch: Een woord over een der oudste kanonnen in Europa, Gent 1839; Verzameling van kleederdrachten der middeleeuwen, met platen, 2 dln., Gent 1843; Geschiedenis der middeleeuwsche bouwkunde, haren oorsprong en ontwikkeling, Gent 1844; Geschiedkundige navorschingen op de burger- en krijgskostumen der gilden en neringen, Gent 1847; Zeden en werken der neringen van België en het noorden van Frankrijk, Gent 1857; Geschiedenis der middeleeuwsche bouwkunde, Gent 1858.

[Julius Octaaf de Vigne]

Vigne (*Julius Octaaf de*), zoon van den voorgaande, geb. 19 Nov. 1844 te Gent, waar hij studeerde aan de Hoogeschool en zich als advocaat vestigde. Hij was eenige jaren provinciaal- en gemeenteraadslid en volksvertegenwoordiger van Gent, in welke stad hij thans schepene van onderwijs is.

Eerst gaf hij verschillige bijdragen in de Studenten-almanakken, uitgegeven door het taalminnend studenten-genootschap ‘'t zal wel gaan!’ en dan in het Nederlandsch Tijdschrift en in het Nederlandsch Museum. Afzonderlijk gaf hij in het licht: Kiezers-handboek of uitleggingen op de Belgische kieswetten, Gent 1871; Belgische kieswetboek van 18 Mei 1872, Nederlandsche vertaling met opheldering, Gent 1872; De Zuidnederlandsche schrijvers van het tijdstip der Fransche Overheersching, Antw. 1873; De wet op de jacht van 29 Maart 1873 en het reglement op de insectenvretende vogels, met Nederlandsche vertaling, Gent 1874; De Staatswetten

van België, (Grondwet, Provinciale wet, Gemeentewet, Kieswetboek), officiëele tekst met Nederlandsche vertaling, Gent 1874; De Diensttijd in het Leger, Gent 1887.

[H. van Vijfderley]

Vijfderley (*H. van*), geb. te Brugge en aldaar overleden in 1750.

Hij dichtte Den Vlaemschen Papegaey, kluchtigh en bevalligh sprekende en singende veel nieuwe Liedekens, door H. van Vijfderley, Brugge.

[Cornelis van der Vijver]

Vijver (*Cornelis van der*), geb. te Amsterdam, was ald. onderwijzer en overl. er, op 70-jarigen leeftijd, Febr. 1855.

Behalve een aantal werkjes voor de jeugd, schreef hij: Wandelingen in en om Brussel in den jare 1823, 1824; Tafereelen uit het menschelijke leven in zedelijke verhalen, 1825; Wandelingen in en om Amsterdam, Jaarboek der stad Amsterdam voor 1830-'34; J.C.J. van Speyk geschetst als voorbeeld van heldenmoed en vaderlandsliefde, 1831, 1833; Letter- en geschiedkundig allerlei, of verpoozing in ledige oogenblikken, 1834-'35; Gedenkboek van den orkaan in Nov. 1836, en van den daarop gevolgden kersstorm, 1837; Geschiedkundige beschrijving der stad Amsterdam, sedert hare wording tot op den tegenwoordigen tijd, of beknopt overzigt van den oorsprong, de uitbreiding. lotgevallen, bijzonderheden, geestelijke en wereldlijke inrigtingen en gebruiken dier stad, 4 dln., 1848, alle te Amst. verschenen; Levensbeschrijving van Jacobus van Wijk Rlz., Zwolle 1849.

[Gentil van de Vijvere]

Vijvere (*Gentil van de*), den 29 Maart 1839 geb. te Oudenaarde, deed zijne Latijnsche studiën in het college zijner geboortestad, trad ten jare 1862 in het Seminarie van Gent en werd in 1868 priester gewijd. Hij werd onderpastoor te Meerendré en is thans pastoor te Godveerdegem, bij Zottegem.

Hij was medewerker in verscheidene Fransche geschiedkundige tijdschriften en leverde in het Zondagsblad en De Katholijke Burgers van Oudenaarde artikels over kunsten en wetenschappen en de oudheidkunde betreffende van zijne geboortestad en hare omstreken. Tevens schreef hij in Rond den Heerd critieken tegen den invloed der Fransche Oudheidkunde op de christene kunst in Vlaanderen. Verder zag van hem het licht: Oudheidkundige aanteekeningen op de Parochie en de Kerk van Edelare bij Audenaarde, Oudenaarde 1873 en 1876; De Godsdienstige week van

Vlaanderen, Oudenaarde 1874; Levensschets van Jufvrouw Isabella Hendrickx de kruis-wondendraagster van Appels, Oudenaarde 1875; Geschiedkundige aanteekeningen wegens het klooster der Kapucynersen van Gent en Meerendré, Oudenaarde 1876; Verhandelingen over Zerksteenen, klokken en andere kerkelijke oudheden, Oudenaarde 1876; Levensschets van de Eerw. zuster Clara van Bergen, stichter van het klooster der Capucinersen, Gent 1877.

[Julius Vilders]

Vilders (*Julius*), geb. 24 Nov. 1837 te Gent, werd in 1858 onderwijzer bij de Gentsche gemeentescholen en tien jaren later bijzonder leeraar aan de Normaalschool in zijne geboortestad.

Met zijn collega G.D. Minnaert schreef hij een zestal leesboeken voor de lagere school, welke werkjes bijna overal in Vlaamsch-België in gebruik zijn, zoodat sommigen reeds eene twintigste uitgave beleven. Als dichter werd hij bekend door den Lijkkrans voor den heer G. Callier, schepen van schoone kunsten en onderwijs te Gent, met portret, Gent 1864, 2 drukken. Met G.D. Minnaert gaf hij ook uit: Antwoord aan den heer Mallissart gemeenteraadslid der stad Antwerpen, ter gelegenheid zijner redevoering van den 31sten December j.l., Gent 1886.

[Mr. Jean Henri des Villates]

Villates (*Mr. Jean Henri des*), uit eene aanzienlijke en in de zeventiende eeuw herwaarts gekomen Fransche familie afstammende, werd in Den Haag geb. en daar in de Groote kerk gedoopt, 10 Juli 1757, prom. in de rechten te Leiden, werd secr. der desolate-boedelskamer te Amst., voegde zich bij de patriotten en vestigde zich in 1787 op zijn buitenverblijf onder Hillegom. Door deelneming in eene samenspanning met de uitgewekenen en tegen den Prins, geraakte hij voor 25 jaar op de Gevangenpoort, doch werd in 1795 in vrijheid gesteld. Daar hij deze ‘staatsgevangenis’ deelde met den ‘vaandrig’ J.E. de Witte, z.a., maakte hij kennis met diens verloofde M. v. Zuylekom, z.a., en hare vriendin C.L. van der Weyde, z.a. Beide dames beoefenden de sentimenteele letterkunde en hij werd de bijzondere leerling der laatstgenoemde, die hij in Febr. 1795 kerkelijk, daarna ‘onder den vrijheidsboom’ trouwde, en toen in Den Haag uitgever werd. Door zijne familie verstooten wegens zijne democratische denk- en handelwijze, trok hij reeds in 't volgend jaar naar Burg-Steinfort, en overl. daar, 14 Maart 1797.

Over zijn letterarbeid zie men het art. zijner vrouw en bijzonder het opstel van Prof. J. ten Brink in de Opr. Haarl. Ct. van 31 Mei 1887, nr. 124. Tot zijne geschr. behooren: Brieven over wijsg. en andere onderwerpen, [ook over het IJzeren. Masker]. Niet vertaald, 's-Grav. 1795; Karel of de dankbare vondeling, ald. 1796.

[Maria Anna de Villette]

Villette (*Maria Anna de*), dochter van een Amersfoortschen rector; na haar dood in 1777 werden van haar uitgegeven: Stichtelijke Gezangen, Rotterd. 1777.

[Jacob Vilt]

Vilt (*Jacob*), was goudsmid te Brugge, waar hij tusschen 1462 en 1466 eene vertaling bewerkte van Boethuis' Vertroosting der wijsbegeerte; het werk is niet gedrukt doch uit het HS. zijn enkele stukken in de werken over Nederlandsche letterkunde van de Vries en Willems opgenomen.

[Adriaan de Vin]

Vin (*Adriaan de*) was schoolmeester en voorzanger te St.-Laurens op Walcheren.

Hij schreef: Den gezalvden Christen, begrijpende vele christelijke gezangen en digten op de best bekende voizen, 2e dr., Midd. 1737, vermeerderd met een 2e deel onder den naam van Den Zeeuwschen Akker, 3e dr., aldaar. Dit boek was opgedragen met eene ‘toespraak aan de schoolmeesters en voorzangers op Walcheren’, en gedagteekend den 30 Juni 1723. Waarschijnlijk was hij ook de dichter van: Het boek Jobs in rijm gestelt, dat in 1714 te Middelburg uitkwam; in het boekske staan ook bijdr. van Hendrik en Nehemia de Vin. Adriaan koos tot anagram: Ai iver dan na. In de tweede helft der achttiende eeuw woonde mede te Middelburg een Adriaan de Vin, aldaar drukker en uitgever, overl. 1782; op zijn naam verscheen eenig rijmgeknutsel in den almanak, zoodat misschien ook het volgende van zijne hand is: Ter gedagtenis der verlossing van Zeelands hoofd- en hofstad van de Spaansche heerschappij. Dichtstuk met aant., [in plano], Midd. Adriaan de Vin, 1774.

[IJsbrand Vincent]

Vincent (*IJsbrand*), lid van het Amsterdamsch genootschap Nil volentibus arduum, voor hetwelk hij vele tooneelstukken bewerkte, onder anderen: Geveinsde doodt van Joosje, kluchtspel, 1667; Pefroen met het schaapshoofd, kluchtspel, 1669, 1691, 1702, 1711, 1713; De listige vrijster of de verschalkte voogd, kluchtspel, 1690; Loon naar werk, tooneelspel, 1709; De belachelijke, serenade, kluchtspel, 1713. Alles te Amsterdam gedrukt en uitgegeven, en in onzen tijd herkend als het product eener letterdieverij van zeldzame onbescheidenheid, vooral ten nadeele van P. Verloove, zie blz. 819.

(F.Z. Mehler, Een 17de-eeuwsche Letterdief, in het tijdschr. Nederland, 1891, II. 79.)

[Peter Vincent]

Vincent (*Peter*), omstreeks het begin der 18e eeuw geb. te Oudenaarde, in welke stad hij factor was der rederijkerskamer De Kersouwieren. Voor den bloei dezer

kamer arbeidde hij gedurende vele jaren, en behalve verscheidene gelegenheidsverzen, dichtte hij voor haar: Het overrompeld Audenaerde, treurspel in vier bedrijven, vertoond in 1722.

[Anna Marie Vincentius]

Vincentius (*Anna Marie*), dochter van den Middelb. adv. en rederijker Mr. Daniel Vincentius, geb. 18 September 1697 te Middelburg, en gehuwd met Johan Huijge, die ald. koopman was; zij overl. er, 23 Mei 1730. Hare vrienden bezorgden de uitgave der: Nagelaten gedigten van jufvrouw Anna Maria Vincentius, Middelb. 1730.

(De la Ruë, blz. 174.)

[Harko Ilpsema Vinckers]

Vinckers (*Harko Ilpsema*), geb. te Groningen 17 Januari 1817, vroeger red. der Gron. Courant, daarna privaat-onderwijzer te Winschoten en red. der Courant aldaar. In Mei 1887 vestigde hij zich weder in zijne geboortestad, na 40-jarige werkzaamheid voor de dagbladpers.

Hij schreef sedert 1847 in: De Huisvriend van Goeverneur, Nederl., Gron. en Drentsche volksalman., Alm. voor blijgeestigen, De Dorpsbibliotheek, Nederland, enz.; afzonderlijk eenige verhalen en gedichtjes voor kinderen, twee blijspelen: Verkeerd à-propos, Winsch. 1861; De man met den blauwbonten rok of de bedrieger bedrogen, ald. 1875, en gaf vert. van Andersen's De twee tijdperken, en een uittreksel van diens: Het sprookje van mijn leven.

[Jan Beckering Vinckers]

Vinckers (*Jan Beckering*), broeder van den voorg., geb. 24 October 1821 te Winschoten, was eerst bij het onderwijs werkzaam in zijne geboortestad, daarna van 1842-'54 in Holland en Friesland, werd 14 Juli 1855 leeraar in Hoogd., Eng. en wiskunde aan de Lat. en hbs. te Kampen, verwierf in het najaar van 1861 de akte als hoofonderjwijzer, werd in 1868 leeraar voor het Eng. alleen aan het gymn. ald.; ontving van den acad. Senaat te Gron. den doctorstitel in de letteren honoris causa, en is sedert 20 Sept. 1885 ald. hoogleeraar in de Eng. taal- en letterkunde.

Hij schreef: behalve eene menigte bijdragen in de tijdschr. voor taal- en letterkunde, Eene orthographische e-legie of Dr. L.A. te Winkels e-spelling en uitspraak der Gothische ai, naar aanleiding van haar strijd tegen de gewestelijke uitspraak in zekere verschijnselen in een paar Ravennatische oorkonden uit de 6e en 7e eeuw, taalvergelijkend beschouwd, Kampen 1864; Hagchelijkheid van de spelling volgens de afleiding of objectiviteit van de resultaten der wetenschappelijke (?) afleiding op het standpunt vertegenwoordigd door de Red. van 't Wdb. der Ned. taal, Kampen 1866; De onechtheid van het Oera Linda-Bôk, aangetoond uit de wartaal, waarin het geschreven is, Haarl. 1876; Wie heeft het Oera-Linda-boek geschreven? Kampen 1887; Inwijdingsreden: Over de behoefte aan en nut van meer wetensch. opleiding voor de beoefenaars der Eng. taal- en letterkunde, uitgespr. 14 Jan. 1886, Haarl. 1886. Hij gaf eene geheel zelfstandige bewerking van: Whitney's Taal en Taalstudie.

Voorlezingen over de gronden der wetensch. taalbeoefening, 2 dln., ald. 1877, '81; 1e serie, 2e herz. met een reg. verm. dr., ald. 1884.

[Hermanus Vinkeles]

Vinkeles (*Hermanus*), zoon van den gelijkn. graveur, geb. te Amsterdam 2 Nov. 1790, was lang werkzaam op het kantoor van den Rijksbetaalmeester te Amsterdam, alwaar hij 18 April 1855 overleed.

Van hem verschenen: Camillus, Dichtstuk, Amst. 1814; Temora, naar Ossiaan, 1827; Sardanapalus, trsp. naar Byron in verzen, Amst. 1836; Romantische Poëzy; Amst. 1837. Hij gaf veel gedichten in den Almanak voor meisjes door meisjes, 1806; Almanak voor verstand en hart, 1809-'14; A. voor bevalligheid en deugd, 1824-'26; Volksalmanak, 1831 en 1842; A. voor het schoone en goede, 1838-1848; Muzenalmanak, 1833, 1835, 1841 en 1843; Vergeet-mij-niet, 1848; Letterlievend maandschrift, 1827; Recencent, ook der Recensenten, 1841; Letteroefeningen, 1826; Hermes, 1828; Dichterlijke gedenkrolle, (van Nederl. verlossing), Apollineum, 2e deel; Letter- en geschiedkundig allerlei; Keur van scherts en luim, 2e en 3e deel; Atlas 1831, enz.

[Lodewijk Gerard Visscher]

Visscher (*Lodewijk Gerard*), geb. 1 Maart 1797 te Breda, werd in 1814 ambtenaar bij finantiën in Den Haag, in 1817 controleur der belastingen te Brussel, en in 1825 ten gevolge van zijn werk over het herstel en de invoering der Nederl. taal, Bruss. 1825, hoogleeraar aan het Collegium, te Leuven, dat na het besluit van 20 Juni 1829, waarbij de verplichting om de lessen te hooren werd opgeheven, natuurlijk verliep; de opstand verdreef hem naar Nederland; hij werd in 1831 de buitengewone ambtgenoot van Adam Simons, en volgde dezen als hgl. op, 4 Maart 1834. Drie jaar later kreeg hij, die geene acad. opleiding had genoten, den doctorstitel in de letteren. Hij overl. 26 Jan. 1859. Zijne talrijke, doch meest onvoltooide en vaak zuiver rationalistische geschr. worden in zijn levensbericht door Wap opgegeven.

De belangrijkste daarvan zijn: Bloemlezing uit de beste schriften der Nederl. Dichters van de 13de tot en met de 18de eeuw, 2 dln., Breda 1821-'22; De herder op het slagveld te Nieuwpoort (bekroond),

Bruss. 1822; Nederlandsche Chrestomathie ten gebruike bij het Hooger Onderwijs, Leuv. 1827; Bloemlezing uit de Nederl. dichters en prozaschrijvers, 2 dln., Leuv. 1828-'29; Kleine handleiding voor de uitspraak der Nederl. taal, bestaande in eene verzameling van eigenaardige spreekwijzen, Leuv. 1828; Handl. tot de alg. gesch. der Nederlanden, inzonderheid ten gebruike bij Academische studiën. Van de vroegste tijden tot op den jare 1500. Utr. 1832-'33; Toelichtingen tot het chronol. overzigt, Utr. 1833; Bijdrage tot de oude letterkunde der Ned., Utr. 1834; Ferguut, Ridderroman uit den Fabelkring van de Ronde tafel, [bekend door de tallooze fouten in deze uitgave], Utr. 1838; Iets over Jakob de Canter van Malabaar, Utr. 1838; Hist. tijdschrift, 2 jrg., Utr. 1841-'42; Natuurkunde van het Heelal, door Gerard Leenhout, benevens eene verhandeling over hetzelfde onderwerp door broeder Thomas. Utr. 1841; Bronnen en bouwstoffen ter alg. gesch. van het vaderland, 3 dln., Utr. 1846; Anthologie van Nederl. prozaschrijvers en dichters sedert 1795 tot op dezen tijd, 1e deel, Proza, 1847; Kort begrip der Alg. Gesch. van ons Vaderland, Utr. 1848; 2e druk, 1850; Chron. tafel voor de gesch. der Israëlieten in Nederland, 1850; Leiddraad tot de alg. gesch. van ons Vad. 3 dln., Utr. 1850-'55; Handb. der alg. gesch. der Ned. en Ned. koloniën, 5 afl., Maarssen 1852, (niet verder verschenen); Beknopte gesch. der Nedl. letterkunde, 3 stukk., Utr. 1851-'52 (niet verder verschenen); Voorlezingen over de gesch. der Roomsch-katholieke kerk in de Noord-Nederlanden, sedert de opheffing der Bisdommen tot op dezen tijd. In verband beschouwd met het Utrechtsch Aartsbisdom door de klerezij en de daaraan onderhoorige bisdommen, Haarlem en Deventer, 6 stukk., Utr. 1853 (niet voltooid); Korte schets van de gesch. der Ned. letterkunde, 4 dln., Utr. 1854-'57; bijdr. in de Kronijk van het Hist. Genootschap, en andere vervolgwerken.

[Mr. Antoine Adolphe Thierry]

Zijn zoon **Mr. Antoine Adolphe Thierry,** geb. te Brussel, stud van 23 Dec. 1836 tot in 1844 in de theologie te Utrecht, prom. daar privatim in de rechten 29 Oct. van laatstgenoemd jaar en was later advocaat te Amst.; hij is vooral onder psd. A.A, van Brussel in de historie onzer dagbladen bekend geworden, gelijk blijkt uit het opstel van Mr. W.P. Sautijn Kluit, Asmodee en De Burger in Ned. Spect. 1878 en '79.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1859).

[Peter Visscher]

Visscher (*Peter*) leefde in 't laatst der 17e en in 't begin der 18e eeuw te Amsterdam, waar hij in 1707 uitgaf Herderszangen en Mengeldichten in één bundel vereenigd, en door eene fraai bewerkte idyllische titelplaat opgesierd.

[Roemer Visscher]

Visscher (*Roemer*), aldus geheeten naar zijn moederlijken grootvader, geb. in 1547 te Amsterdam, waar hij koopman was, aldaar met vrienden als Coornhert en Spiegel de letteren beoefende, en in zijne woning den vermaarden kring vormde, waarin jongeren hunne leiding ontvingen, zijn beide hier onder op hem volgende dochters schitterden, en de poëzie met de fraaie kunsten in bloei en achting waren, gelijk later

ook op het slot van Muiden. Het begraafboek van de Oude kerk in zijne geboortestad heeft op 19 Febr. 1620 deze aanteekening: Roemmer Vysker, wonende op dye engelse kay in de Korrendrager.

Schr: 't Loff vande mutse, ende van een blaeuwe scheen, Leiden, 1612; Sinnepoppen, Amst. z.j.; 2e dr., door zijne dochter Anna uitgegeven; 3e dr. Amst. 1614; Brabbeling, Amst. 1614. ald. 1669. Hij werkte ook mede aan de Twe-spraeck vande Ned. letterkonst uytghegheven by de kamer In liefd bloeyende, Leiden, 2e dr. 1649.

(Oud-Holland, III.)

[Anna Roemers Visscher]

Visscher (*Anna Roemers*), oudste dochter van den voorg., geb. te Amst. vermoedelijk in 1583. Bij haar ondertrouw met Dominicus Boot van Wesel, 17 Jan. 1624, is haar leeftijd niet opgeteekend - gelijk bij zeer bekende personen in de Amst. inteekenboeken meer nagelaten werd; ook zijn de geboorteplaats en de leeftijd van den bruidegom niet opgegeven, die tot het Dortsche geslacht behoorde en toen als dijkgraaf en baljuw van den pas ingedijkten Wieringerwaard in dien polder woonde. Zij vestigden zich aldaar, doch de jonge vrouw was te Alkmaar, toen haar oudste zoon geboren werd in 1625, later in Den Haag, bij de geboorte van het tweede kind. Zij onderhield een levendig verkeer met de Spaansch gebleven gewesten, waar ook hare zonen op eene Jesuiëtenschool te Brussel opgeleid werden. In 1646 werden beide, Romanus en Johannes, stud, te Leiden; ook de 60jarige vader, die met zijn jongsten zoon Hagenaar genoemd werd, liet zich inschrijven, en het huisgezin, waarvan Anna Roemers eerst uitdrukkelijk in het Album als het hoofd vermeld wordt, woonde toen, als tijdelijk ‘in det huys van Anna van Kooten’. Hieruit blijkt, dat Anna geen weduwe was, gelijk vroeger werd opgegeven. Johannes overl. in 1647, Roemer (Romanus) prom. en woonde later in Den Haag. Anna vestigde zich andermaal te Alkmaar, en overl. er 6 Dec. 1651.

Zij bezorgde eene uitgave van Roemer's Sinnepoppen, vertaalde de Honderd Christelijke Zinnebeelden van Georgette de Montenay, door Van Vloten uitgegeven naar het hs. van Schinkel, s-Grav. 1854, en schreef hier en daar voorkomende gedichten. Thans bezit men: Alle de gedichten...., vroeger bekend en gedrukt, of eerst onlangs in hs. ontdekt, naar tijdsorde en in verband met hare levensbijzonderheden. uitgegeven door N. Beets, 2dln. Utr. 1881. In De Dietsche Warande, N. Reeks, V, 391-395, Amst. 1885, komt een na de gemelde prachtige uitgave opgemerkt gedicht voor, dat naar het zeldzaam gedrukte ex. overgenomen is.

(Oud-Holland, III).

[Maria Tesselschade Roemers Visscher]

Visscher (*Maria Tesselschade Roemers*), geb. 21 Maart 1594, de beroemde dochter van Roemer en elf jaar jongere zuster der voorg. Anna. Bij haar ondertrouw te Amst. met Allart Janz. Crombalch, van Alkmaar, 1 Nov. 1623, gaf zij op 28 jaar te zijn - de bekende vergissing der eenigszins bejaarde bruiden van vroeger tijd - en vestigde zich nadat het huwelijk voltrokken was te Alkmaar, waar haar evenzeer ouder-looze man, een gewezen officier, in 1634 overleed. Zij had daar ook hare beide dochtertjes verloren, en keerde alleen naar Amst. terug om andermaal - doch onder den kennelijken invloed van doorgestaan leed en klimmende jaren - het sieraad te zijn van den Muiderkring. Zelden worden zooveel gaven van lichaam en geest vereenigd gevonden, en nog zeldzamer door ieder bewonderd, gewaardeerd en gegund. Ook van haar, gelijk van haar vader en hare zuster zijn de tijdsbepalingen van haar levensbericht zeer onvolkomen. Eene familie-aant luidt: nicht maria tesselschae Salgr. overleet 20 Juni 1649, R.I.P., en het grafboek der Oude Kerk heeft: 24 Juni 1649, Tesselscha Roemer Visschers, wed. van Allart Crombalck, comt van de [Nieuwe-Zijds?] Colck; is 2 uijren beluijt met de grote clock.' Roemer en zijne hier vermelde dochters waren katholiek gebleven, doch in gematigden geest. Tesselschade ontmoet men, den 6 Juli 1614, in dezelfde Oude Kerk, als doopgetuige over een zoontje van den Subst. schout Klaas van Buyl, die in 1609 getrouwd was in de kerk der Hervormden met hare in 1588 geb. Zuster Truytje, - hiervoor art. Jan van Swol vermeld, doch zelf geene mededingster harer letterkundige zusters - welke weder-keerig hare beide meer beroemde zusters 'geassisteert' had, toen deze trouwden naar den Roomschen Kerkvorm.

Hare Nederl. gedichten zijn niet afzonderlijk gedrukt De meeste inlichtingen aangaande haar leven en werken gaven Jac. Scheltema in zijne vaak onbetrouwbare verh. over De Dochters van Roemer Visscher, Amst. 1808, en Van Vloten, Tesselschade en hare Vrienden in 1629-'49, Leiden 1852.

[Peter Jozef Visschers]

Visschers (*Peter Jozef*), geb. 14 September 1804 te Antwerpen, was eerst leeraar aan het kleine seminarium te Mechelen, van 1828 tot 1843 pastoor te Heyst op den Berg, en daarna pastoor van de St.-Andrieskerk te Antwerpen, waar hij op 11 Juni 1861 overleed.

Hij schreef: Den Spiegel der zondaren, of zedelessen over het bitter lyden van Jesus Christus, gepredikt en voorgestelt door Fr. van den Werve, minderbroeder, in styl en spelling verbeterd door P. Visschers, R.C. priester, Antw. 1827; Geschenk aen de R.C. jeugd, naer Pianotti, Antw. 1828; Raedgevingen om eenen zaligen levensstaet te verkiezen, n.h. Fr., Antw. 1828; Samenspraeken over de godslastering, het lezen van slechte boeken, Antw. 1828; Mengelingen over de opvoeding en het onderwys, Antw. 1828; Leerreden of gesprekken over verschillende onderwerpen, naer de Meslé, Antw. 1828-1829; Dagelyksche Oefeningen over het lyden van O.H. Jezus Christus, gedurende den vasten, Antw. 1829; De twee leerlingen Peter en Johannes, elkander voor den eersten communie onderwyzende, Antw. 1829; Stigtende verhaelen voor de jeugd, n.h. Fr., Antw. 1829; Levensschets van den gelukzaligen dienaar Gods Benedictus Joseph Labre, Antw. 1829; Levensschets van Z.H. Paus Leo XII, Antw. 1829; Oefening van het inwendig gebed, n.h. Fr., Antw. 1829; De noodzakelykheid van aelmoesen te geven. Antw. 1829; Over den Paus, naer de Lammenais; Over de Kerk, naer de Fénélon. Verdedigschrift tegen de aenvallen aen de R.C. kerk toegebragt, Antw. 1829; Wat is de kerk en welke is de alleenzaligmakende kerk, Antw. 1829; Geschenk aen de R.C. jeugd, Antw. 1831, Levensschets van den H. Franciscus de Sales, Antw. 1831; Godsdienstige en zedekundige lessen voor de R.C. jeugd, Antw. 1832; Kort begryp van de gewyde geschiedenis, naer Loriquet, Antw. 1833; Grondregels der Latynsche tael, Antw. 1833; Geschenk aen de R.C. jeugd op den dag van den H. Aloysius van Gonzaga, Leuv. 1834; Gebedenboek voor R. Catholyken met overwegingen en oefeningen, Leuven 1834; Romeynsche geschiedenis van de stichting van Roomen tot aen den ondergang van het Westersch rijk, volgens P. Loriquet, Bruss. 1834; Den kapitein Robert, of den vader des huisgezins, tot den godsdienst wedergebragt, Leuv. 1834; Antonius en Mauritius, n.h. Fr., Leuv. 1834; Onderrigting over het houwelyk, n.

h. Hgd. van J.G. Pfister, Leuv. 1834; Den Christen overweegende het lyden en de dood van Onzen Zaligmaeker Jesus Christus, Leuv. 1835; Herstelden Luyster van den R.C. godsdienst in België, en het H. Sacrament van Mirakel te Brussel, Bruss. 1835; Godsdienst en zedeschetsen, Mech. 1835; Laetste hulde van viendschap aen Mr. Jacob Jozef Delin, Antw. 1835; Theophilus, een nieuwjaersgeschenk aen de jeugd, Leuv. 1836; Catechismus of Christelyke leering, Leuv. 1836; Stigtende verhaelen, leesboek voor meergevorderden, Leuv. 1836; Vlaemschen en Franschen woordenboek, ten gebruyke der schoolen en opvoedingshuyzen, Leuv. 1836; Nieuw Vlaemsch-Fransch woordenboek, Leuv. 1836; Keus van Nederduytsche fabelen en gelegenheyds-gedichtjes, Bruss. 1836; Christelyke onderwyzing in de huysgezinnen, Mech. 1837; Mengeldichten, nagelaeten door wylen den heer A.J. Stips, Leuv. 1837; Aengenaeme avondstonden, Leuv. 1837; Een woord over de oude Rhetorykkamers in het algemeen en over die van Antwerpen in het byzonder, Gent 1837; Onderrigting over de dansvergaderingen, n.h. Fr., Mech. 1838; Keus van vermakelyke liedekens, Antw. 1838; Reis naer Jeruzalem en den berg Sinaï, n.h. Fr., Antw. 1838; Berymde schets eener pelgrimsreis naer Roome, Mech. 1838; Redevoering by de plegtige prysuytdeeling aen de behoeftige kinderen, onder het beleyd der broeders van goede werken, uyt-gesproken in de metropolitaensche kerk van den H. Rumoldus binnen Mechelen, Mech. 1838; Levensschets van den H. Lambertus, bisschop van Maestricht, martelaer en beschermheilige van Luik, apostel der Nederlanden, met geschiedkundige aenteekeningen, Mech. 1838; Levensschets van den H. Willebrordus met plaetselyke geschiedkundige aenteekeningen, Mech. 1839; Uytspanningsueren ten nutte besteed, Mech. 1839; Geschiedkundige inlichting over het Norbertynsch collegie en de voornaemste bibliotheken te Roomen, Antw. 1841; Redevoering over de godsdienstige opvoeding, Antw. 1841; Redevoering tot de achtbare jongelingen Joan. Bapt. Laumans en Felix Suetendael, van Heyst op den Berg, met den zilveren eerpenning ter academie vereerd, Antw. 1841; De H. Franciscus van Assisi, beschryving der merkweerdigste oudheden dier stad, Bruss. 1842; Het liefdadig Roomen, Anw. 1842; Redevoering ter gelegenheid der plegtige prysuytdeeling aen de kinderen der gemeente- en zondags-scholen te Heyst op den Berg, Antw. 1842; Reis naer Loretten, Mech. 1843; Myne winteravonden, Antw. 1844; Geschiedkundig verhael van de Reliquiën der XXXVI uitmuntende Heiligen, berustende in St. Andrieskerk te Antwerpen, Antw. 1846; Maria Stuart, met eene aenteekening nopens haer portret en het gedenkstuk van hare twee staetsdamen, Barbara Moubray en Elisabeth Curle, in St. Andrieskerk te Antwerpen, Antw. 1846; Oude en nieuwe byzonderheden van St Andrieskerk te Antwerpen, Antw. 1846; Bundel van jaerschriften en dichtjes ter eere van de XXXVI Heiligen, Antw. 1846; Bezoek van Nikolaes, keizer van Rusland, aen Z.H. Gregorius XVI, Paus van Roomen, Antw, 1846; De Zondagschoolen te Antwerpen, Antw. 1847; Geschiedenis van het jubilé des heyligen jaers, Antw. 1850; Hulde aen de nagedachtenis van den zeer eerw. heer Cornelius van Vaerenberghe, pastoor van St. Pauluskerk te Antwerpen, Antw. 1850; Hulde aen de nagedachtenis van den achtbaren en geleerden heer Antonius Leo Zilgens, Antw. 1850; De zondaer aen den voet van het kruis tydens het Jubilé. Antw. 1850; De zondaer aen de voet van het H. Kruis, Antw. 1850; Naemrol der eerw. heeren pastoors, onderpastoors, biechtvaders, enz. van St. Andriesparochie te Antwerpen, sedert 1529 tot den huidigen dag, Antw. 1851; Instelling van het broederschap der veertiendaegsche beregting in St Andrieskerk ten jare 1676, Antw. 1851; Verzameling van grafschriften en opschriften van St.

Andrieskerk te Antwerpen, Antw. 1852; Hulde aen de aloude Antwerpsche weldadigheid, Antw. 1852; Iets over twee beroemde kunstmeesters der XVIe eeuw, Jacob Jonghelinck, metaelgieter en penningsnyder en Octavio van Veen, schilder, en de gebroeders Collyns de Nole, beeldhouwers, Antw. 1852; Historische avondstonden, Antw. 1852; Guillielmus Ludovicus Joannes van Dongen, van 1762 tot 1783 pastoor van St. Andriesparochie te Antwerpen, Antw. 1852; Vriendenalbum van Otto Vaenius, naer een Latynsch handschrift der XVIe eeuw, Antw. 1853; Hulde aen den zeer eerweerden heer Christianus Terninck, kanonik der Cathedrale kerk en weldadig stichter eener meisjesschool te Antwerpen, Antw.; Sint Juliaens gasthuis te Antwerpen, Antw. 1854; Iets over den veldslag by Eeckeren tusschen de Franzosen, de Spanjaerden en de Hollanders den 30 Juny 1703, Antw. 1855; Mengelingen van vaderlandschen inhoud, Antw. 1855; Brieven, herinneringen en gelegenheidsstukjes, Antw. 1856; Ter nagedachtenis van den welachtbaren en geleerden heer Joachim Georgius le Sage ten Broeck, oudnotaris, schryver van onderscheidene werken tot verdediging der R.C. leer, Antw. 1856; Lykrede over den achtbaren en geleerden heer Hendrik Pieter Verdussen, met aenteekeningen, Antw. 1857; Romeinsche geschiedenis van de stichting van Roomen tot aen den ondergang van het Westersche

ryk, Bruss. 1857; Redevoering ter feestvierende herinnering van het vijftigjarig schoolonderwijs-ambt van den welachtbaren en geleerden heer Franciscus Alexander Myin te Antwerpen, den 16en van Slachtmaand 1858, Antw. 1858; Aenteekening nopens het graf van Barbara Moubray en Elisabeth Curle, staetsdamen van de koningin Maria Stuart, in St. Andrieskerk, te Antwerpen, m. pl. Antw. 1858; Historische verscheidenheden, herinneringen, aenteekeningen, enz., Antw. 1858; Geslachtboom van Jan Frans Willems, beroemde letter-, tael- en geschiedkundige, Antw. 1858; Gedenkschrift over den hoogwaerdigen en geleerden heer Joannes Malderus, vijfden bisschop van Antwerpen, met eenen geslachtboom van de familie van Malder-Walravens, en met geschiedkundige aen-teekeningen, Antw. 1858; Walther Pompe en zyne twee zonen Pauwel en Engelbert, beeldhouwers der XVIIIe eeuw m. portr. van W. Pompe, Antw. 1858; Geschiedenis van St. Andrieskerk te Antwerpen, sedert hare opkomst tot den huidigen dag, 3 dln. Antw. 1862.

[Hans Willem Cornelis Anne Visser]

Visser (*Hans Willem Cornelis Anne*), geb. te St.-Anna-Parochie, 13 Juli 1773; hij studeerde te Franeker en werd in 1795 predikant te Warns en in 1809 te IJs-brechtum, waar hij 20 September 1826 overleed. Hij was jarenlang schoolopziener en een der verdienstelijke mannen in de noordelijke gewesten van ons land, aan wie wij het groote tijdvak van den bloei der lagere scholen en het daarin gegeven onderwijs verschuldigd zijn.

Hij schreef: Verh. over den waren aard en het aanwezen van 's menschen zedelijk verderf, Sneek 1802; Inleiding in de boeken des O. en des N. Testaments, Leid. 1810; Wdb. van alle oorspronkelijke woorden der Nederl. taal, Sneek 1813; Herinnering aan J.H. Nieuwold, Sneek 1814; Verh. van aard, de vereischten, en het belang van een doelmatig volksonderwijs, Zutphen 1816; Redev. over het lot der armen en de middelen om de armoede te weren, Sneek 1818; Verh. over de volstrekt noodzakelijke kundigheden, welke in de scholen behooren medegedeeld te worden,- bekroond door 't Nut - 1819; Verh. over de behandeling van kinderen van zwakke zielvermogens, Amst. 1821; Redev. bij het sluiten der vierde synodale vergadering der Hervormde kerk, Zutphen 1821; Plegtige viering van het Vriesche volksfeest aan het onderwijs en de opvoeding in Vriesland gewijd den 18en October 1821, Amst. 1822; Plegtige toewijding van het monument in de kerk te Leeuwarden aan J.H. Nieuwold, in 1821, met de afbeelding, Amst. 1822; Bijbeloefening over den brief van Paulus aan de Filippenzen, Rott. 1825; Wenken en onderrigtingen voor onderwijzers, Sneek 1824; Beschrijving van de armenschool te Sneek, Sneek 1824; De vorming der jeugd, door openlijke en vergelijkende belooningen en straffen, met eere en schande, getoetst aan de grondbeginselen van menschen-vorming, Franek. 1824; Archief voor vaderl. en inzonderheid Vriesche geschiedenis, oudheid- en taalkunde (met H. Amersfoordt, zie blz. 16), 1e stuk, Leeuw. 1824; Nieuwe bijdragen tot bevordering van de kennis en verbetering van de eeredienst, het leeraarsambt, kerkelijk bestuur en de theologische wetenschappen bij de protestantsche christenen, 2 dln., Sneek 1824.

[Mr. Jacob Visser]

Visser (*Mr. Jacob*), geboren 11 Mei 1724, studeerde te Leiden sinds 17 April 1742 en prom. er in 1745; daarna was hij rijks-advocaat en overleed te 's-Grav. 26 Dec. 1804. Achter: Uitvinding der boekdrukkunst, getrokken uit het Lat. werk van Gerard Meerman, met eene voorrede en aant. van Hendrik Gockinga, Amst. 1767, plaatste hij eene Naamlijst der boeken in de Nederl. gedrukt vóór MD; volgens het voorbericht had hij deze lijst vervaardigd, daartoe door Meerman ‘aangezet’. Hij had eene groote verzameling hss. en incunabelen, waarvan een aantal op last van Koning Lodewijk aangekocht werd van de erfgenamen. De catalogus daarvan is nog in hs. aanwezig op de Kon. Bibl.; de aankoop geschiedde op de voordracht van den bibliothecaris en biechtvader des Konings, C. Flament. De groote boekverzameling werd in 't laatst van 1811 in Den Haag verkocht.

[P.J. Visser]

Visser (*P.J.*) schreef: Kort verhaal van qe belegering van Alkmaar in het jaar 1573; uit het Lat. vertaald, waarbij komen de onuitgegeven aanteekeningen van een ander ooggetuige, Haarl. 1739.

[Arnold de Visser]

Visser (*Arnold de*), geboren 3 December 1831 te Ek-en-Wiel (Gelderland), werd kassier en commissionair in effecten te Meppel.

Hij schreef: Vijf novellen uit den achterhoek, Dev. 1862; Uit de wereld. Karakters en beelden, Dev. 1863; drie kinderwerkjes onder de titels: Buiten, In huis en Op straat, Leid. 1868, waarvan een 2e druk verscheen. Verder bijdragen in Gelderland, Europa, Lectuur voor de Huiskamer, Nederland, enz.

[Lambertus de Visser]

Visser (*Lambertus de*), geb. te Utrecht in Mei 1787, studeerde eerst in de theologie, vervolgens in de letteren, doch geen middelen genoeg hebbende om zijne studiën te voltooien, werd hij achtereenvolgens gouverneur bij drie aanzienlijke families; toen hij later in beter omstandigheden verkeerde woonde hij te Keppel, waar hij 5 Januari 1855

overleed. Zijne gedichten zijn verspreid, en komen in jaarboekjes voor.

Hij vertaalde in verzen Jocelyn van Lamartine, eerst in 1860 te Amsterdam uitgegeven.

[Gerbrand Vissering]

Vissering (*Gerbrand*), geboren te Groningen 1 Juni 1813, studeerde aan de academie in zijne geboortestad en aan het doopsgezind seminarium te Amsterdam, waar hij in 1837 predikant te Zuid-Zijpe werd. In 1842 ging hij in dezelfde betrekking naar Wormer-en-Jisp, en overleed aldaar 28 Juni 1869. Hij was Dr. in de theologie honoris causa.

Hij gaf eene uitmuntende vertaling van het Nieuwe Testament, Amst. 1854 (met aanteekeningen). Eene verbeterde uitgave daarvan verscheen in 1859.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1870.)

[Mr. Simon Vissering]

Vissering (*Mr. Simon*), geb. te Amsterdam 23 Juni 1818, was van 1842-'47 advocaat in zijne geboortestad, daarna hoofdredacteur der Amsterdamsche Courant, werd in 1850 hoogleeraar te Leiden en was van 20 Aug. 1879 tot 1881 minister van financiën. Hij overl. te Ellecom, 21 Aug. 1888.

Hij schreef, behalve een dissertatie in 't Latijn: Geschiedenis der tariefshervorming in Engeland (met Mr. D.A. Portielje), Amst. 1847; Het wisselregt der XIXe eeuw, Amst. 1850; Handboek der praktische staathuishoudkunde, Amst. 1860, met herhaalde en uitgebreide uitgaven; Herinneringen, Studiën en Schetsen, drie bundels, Amst. 1863-'72. 't Laatste werk bestaat in verzamelde opstellen uit tijdschriften en jaarboekjes.

(Jaarb. Kon. Akademie, 1889.)

[Mr. Lambertus Julius Vitringa]

Vitringa (*Mr. Lambertus Julius*), geb. te Arnhem in 1753, studeerde in de rechten te Franeker, en vestigde zich na zijne promotie als advocaat te 's-Hage, waar hij in 1810 overleed.

Hij schreef: Gedagten over de pligten der onzijdige mogendheden en hunne onderdanen en bijzonder van dezen staat bij gelegenheid der Noord-Amerikaansche onlusten, 's-Hage 1777; De eer der Hollandsche natie, en van hare wetgevers, rechten en rechtsgeleerden verdedigd tegen het vertoog over de ongerymdheid van het zamenstel onzer hedendaagsche rechtsgeleerdheid, door een jongen practizyn, 's-Hage 1777; De valschelijk ontmaskerde jonge practizijn. Door den schrijver der verhandeling van de eer der Holl. natie, 's-Hage 1777. De beide laatste werken verschenen anoniem.

[Mr. Campegius Lambertus Vitringa]

Vitringa (*Mr. Campegius Lambertus*), geb. 22 Maart 1786 te Elburg, studeerde en promoveerde in 1809 te Harderwijk, waarna hij zich als advocaat te Arnhem vestigde.

Daarna was hij griffier bij het kantongerecht te Aalten, en later te Harderwijk, 13 April 1854 notaris te Nunspeet, was sedert 26 Oct. 1851 burgemeester van Ermeloo. Hij was een man van veelzijdige kennis, die als in de wijgeerige afzondering- zijner woonplaats de belangrijkste vraagstukken van den tijd en de wetenschapmet onvermoeiden ijver naging; hij overleed op zijn buitengoed te Nunspeet 6 September 1864.

Schreef, behalve zijne Lat. dissertatie: Gedenkschrift in 4 deelen, waarvan de drie laatste den afzonderlijken titel dragen van: Staatkundige geschiedenis der Bataafsche republiek, Arnh. 1857-'64.

[Annes Johan Vitringa]

Vitringa (*Annes Johan*), zoon van den voorg., geb. 29 September 1827 te Harderwijk, werd, na 't voltooien zijner letterkundige studiën aan de academie te Groningen en Leiden, in 1853 leeraar aan 't gymnasium te Gouda, in 1854 rector te Enkhuizen, in 1861 conrector te Gouda, in 1862 rector te Deventer, waar hij in 1864 den titel van hoogleeraar aan 't athenaeum kreeg. In 1890 legde hij het rectoraat neder en vestigde zich te Utrecht, om verder werkzaam te zijn voor het dagbladwezen in den geest der R.-K. kerk, waartoe hij was overgegaan.

Hij schreef: De wijsbegeerte voorgesteld in hare ontwikkeling, eene geschiedenis der filosofie, (1e deel); De wijsbegeerte vóór Aristoteles, Amst. 1855; Open brief aan Mr. C.W. Opzoomer over het doel en de waarde der bespiegelende wijsbegeerte, Amst. 1855; Tegenwoordige toestand en plan tot hervorming van het middelbaar onderwijs, Arnh. 1860; De emanatie-leer en haar invloed op het Christendom, Amst. 1867; Over opvoeding en emancipatie der vrouw, Deventer 1669; Was de Christelijke liefde een nieuw en oorspronkelijk beginsel? Dev. 1870; De opvoeding des gemoeds, wenken, inzonderheid voor vrouwen over den huiselijken omgang met kinderen, Dev. 1871; De mensch beschouwd als dierlijk en geestelijk wezen, Dev. 1873; Fransche school en burgerschool, Dev. 1873. Sedert de laatste twintig jaren verscheen eene reeks van grootere en kleine geschr. over belangrijke aangelegenheden en in geestigen vorm, onder de psd. Jan Holland en Jochem van Ondere, waarvan Keesje Putbus, Darwinia en vooral Mijn bezoek aan Bismarck in den zomer van 1875, het meest bekend zijn; dit laatste verscheen te Deventer in 1875 en werd eigenaardig opnieuw uitgegeven in 1890.

[Gilles Karel van de Vivere]

Vivere (*Gilles Karel van de*), ten jare 1766 geb. te Gent, oefende zich aldaar in de schilderkunst, in welk vak hij ook werkzaam was te Rome, waar hij overleed in 1826.

Hem wordt door eenigen toegeschreven: Konstlievende mengelingen, uytgegeven door de koninklijke Academie van teeken-, schilder- en bouwkunde binnen Gent, Gent 1794. Anderen zijn van meening dat dit werk werd opgesteld door Philips Lambert Jozef Spruyt. z.a.

[Jacob van de Vivere]

Vivere (*Jacob van de*) of **Viverius,** geb. te Gent in 1572, studeerde in de medecijnen te Leuven en toen zijn vader, om des geloofs wille, de zuidelijke Nederlanden verlaten had, te Leiden, waar hij promoveerde. Daarna deed hij reizen door Frankrijk en Engeland, woonde eenigen tijd te Leiden en later te Amsterdam, waar hij na 1636 overleed.

Hij schreef: De uytspraecke van Anna Uyt Den Hove (Uutenhove), die te Brussel om de Sujvere Leere moordadich is gedolven geweest; Aen de Heeren Staeten van dese Vereenighde Nederlanden. Waerin ghehandelt wordet van den Spaenschen Vrede. Midtsgaders den lof van Godes Vrede, Beschreven door Jacobum Viverium, Lofsingher des Alderhooghsten, Leid. 1598; Verhael van Godes goedigheit en bermhartigheit, in dicht beschreven (naar aanleiding van den slag bij Nieuwpoort); Spiegel van de Spaensche tyrannie ende vieringe over het veroveren van de stede Rijnberch, door Jac. Viverius, Amst. 1601; Handboeck of Cort begryp der Caerten ende beschryvingen van alle landen des werelds. Van nieus oversien ende vermeerdert, Amst. 1609; Lusthof van de christene ziele, Leid. 1609; Het reys-geldt van de uterste of laetste reyse: seer vol leeringhe ende vertroostinghe: Voor sich zelven ende de zyne uut de allerbeste oude ende nieuwe uutleggers der Heilige Schrift, alsoock uut de schatten der Heylige Martelaren ende getuygen onses Heeren, vergadert ende wechgeleydt van den seer godsaligen ende welgeleerden Nathan Chytraeus, in zijn leven Rector der scholen van Bremen, ende nu uyt de Latijnsche in de Nederlandsche sprake vertaelt van Jacobus Viverius, medecijn, Amst. 1610; Wintersche avonden of Nederlandsche vertellingen, door Philologus Philiatros à Gandâ, Amst. 1610; herdrukt, Amst. 1617, Rotterd. 1636, Utrecht 1650 en Amst. 1665; bij den druk van 1650 werd de ware naam des schrijvers bekend. De laatste druk (1665) verscheen onder den titel: Wintersche avondstonden of Nederlandsche vertellingen: waerin verscheide vreemdigheden, wonderlike geschiedenissen en zeltzame deugden en ondeugden in deze leste eeuw voorgevallen zeer leerzaem en vermakelik worden verhaeld. Eerst uit verscheidene tijdboeken door Jakobus Viverius onder den naem van Philologus Philiatros à Gandâ, vergadert en beschreven en nu in al zijn deelen verbetert en vermeerdert, met eene byvoeginge van 't Geluk en Ongeluk des Huwelijks (door Jan Zoet), Amst. 1665. Verder schreef hij nog: De Handt Godes; of een christelick verhael van de Peste of Gaeve Godes. In dicht beschreven van Jac. Viverius, medecijn, Delft 1624; Tien christelyke gesangen tot lof van Onsen Heere en Salichmaker Jesus Christus, ende tot vertroostinge der bedrukte kerke, in druk gegeven door Jacobus van de Vivere, medecijn 't Amstelredam. Een herdruk van

deze gezangen zag het licht onder den titel: Het lof des Heeren, Amst. 1634. Ook schreef hij Alphonsus d'Este, tooneelspel, doch men twijfelt of het ooit gedrukt werd.

[Jan van den Vivere]

Vivere (*Jan van den*). Op naam van dezen Vlaamschen schrijver werd, te Gent, in 1885, voor de eerste maal, door Frans de Potter in druk gegeven: Chronijke van Gent, door Jan van den Vivere en eenige andere aanteekenaars der XVIe en XVIIe eeuw, naar een handschrift gevonden in het Archief van den heer Burchtgraaf Vilain-XIIII te Bazel.

[Michiel Vlacq]

Vlacq (*Michiel*) leefde te Gouda in de 17e eeuw en schreef: Den nieuw verbeterden lusthof geplant, vol uitgelezene, eerlijcke, amoureuse en vrolijcke gezangen, benevens bruiloftsbanket met 14 liedekens, gemaeckt door M.V. binnen der Goude, Amst.

[Johan Vlakveld]

Vlakveld (*Johan*) was in de 17de eeuw geneesheer te Haarlem, en schreef, behalve een Latijnsch werkje over het gebruik van bier, een tooneelstuk Hildegond of doorstreede kuisheit, Haarl. 1663, en een psalmberijming onder den titel Davidis Harpzangen, Haarl. 1683.

[Jan Jozef de Vlam]

Vlam (*Jan Jozef de*), geb. te Rijsbergen den 21 Maart 1828, is sinds 1 Januari 1854 hoofdonderwijzer aan de openbare school te Eindhoven. In 1859 werd hij tevens directeur van de normaallessen aldaar en in 1868 leeraar in de Nederlandsche taal en letterkunde.

Hij schreef: Gedichtjes voor jeugdige kinderen; Bij de overstrooming in 1861; 17 November 1863 en 12 Mei 1874, twee kinderliederen, benevens verscheidene andere gedichten. Verder leverde hij, veelal onder psd., stukken van letterkundigen en paedagogischen aard in tijdschriften en onderwijsbladen, alsmede bijdragen in Meierijschen tongval voor Leopold's Van de Schelde tot de Weichsel.

[Peter Huibert Vlam]

Vlam (*Peter Huibert*), broeder van den voorg., geb. te Rijsbergen 1 Maart 1854, was vroeger hoofdonderwijzer te Baarle-Nassau en sedert 1861 te Rijsbergen, waar hij zijn vader als zoodanig opvolgde.

Hij schreef: Van alles wat, een leesboek voor de volksschool; De watersnood in Gelderland in 1861; Een lied op 17 November 1863, en verscheidene stukken van letterkundigen en wetenschappelijken inhoud in De Kempenaar van Turnhout, en de Nieuwe Bredasche en Oosterhoutsche Courant, enz. In het Algemeen Nederduitsch en Friesch Dialecticon van Winkler leverde hij een staaltje van den tongval in het dorp Rijsbergen, en zond eene bijdrage in den tongval ten zuiden van Breda in Leopold's Van de Schelde tot de Weichsel.

[Lodewijk de Vlaminck]

Vlaminck (*Lodewijk de*), den 14 Dec. 1796 geb. te Tielt, waar hij heelmeester was en overl. op 21 Juni 1835.

Hij schreef onder de zinspreuk: Ik leve in 't spel, en in verscheidene wedstrijden werd hij als dichter of redenaar bekroond.

[Alfons Lodewijk de Vlaminck]

Vlaminck (*Alfons Lodewijk de*), zoon van den dichter, die voorgaat, werd insgelijks geb. te Tielt 30 Aug. 1831. Op zijn vijftiende jaar werd hij klerk bij het gemeente-secretariaat en vervolgens bij het arrondissements-commissariaat zijner geboorteplaats, waar hij ook schrijver werd der aldaar bestaande Rederijkerskamer. In 1858 werd hij naar Dendermonde geroepen in de hoedanigheid van bureeloverste van het arrondissements-commissariaat, in 1865 bekwam hij er ook het ambt van stadsarchivaris, in 1870 dat van kantonaal schoolopziener voor het 9e gebied van Oost-Vlaanderen. Den 12 Sept. 1879 werd hij hoofdopziener van het lager onderwijs te Mechelen, welk ambt hij sedert 29 Mei 1885 te Brugge vervult.

De titels zijner werken zijn als volgt: Jaerboeken der aloude kamer van rhetorika, Het Roosje, met de kenspreuk ‘Ghebloeyt int wilde’ te Thielt, met platen, Gent 1863; Belegeringen der stad Dendermonde onder de regeering van Lodewijk van Male, Denderm. 1863; De stad en de heerlijkheid van Dendermonde, Geschiedkundige opzoekingen, Dendermonde 1864-'69 6 dln.; De boettochten of pelgrimaadjen der stad Dendermonde, Denderm. 1863; Het stadhuis van Dendermonde, Denderm. 1865; Naamlijst van het Magistraat der stad Dendermonde, sedert de 1e Fransche omwenteling tot in 1867, Denderm. 1867; De stedelijke ontvangers en griffiers van Dendermonde, gevolgd van de oude noorgeboden of policie-verordeningen derzelfde stad, Dendermonde 1868; De oude rederijkkamers van Dendermonde, Denderm. 1868; De oorspronkelijke opperheerschappij over het land van Waas, St. Nicolaas 1870; Het guldenboek van Dendermonde, Geslachtslijsten van eenige familiën van Vlaanderen, opgesteld naar oude en geloofwaardige oorkonden met het oog op de vergunning der patriomoniëele studiebeurzen te Dendermonde gesticht, met zestig wapenschilden, Denderm. 1872

[Mr. Pieter Vlaming]

Vlaming (*Mr. Pieter*), geb. 29 Maart 1686 te Amsterdam, studeerde sinds 9 Sept. 1704 te Leiden in de rechten, en werd in 1719 boekhouder bij de O.I.C. in zijne geboortestad, waar hij. overl. 2 Febr. 1733.

Zijne dochter Catharina werd de moeder van den dichter W.H. Sels, (zie blz. 710); een jonggestorven meisje is ‘Rosalyntje’ in de gedichten van Wellekens, zie art. Zijn eigen werk is getiteld: Dichtlievende uitspanningen, Amst. 1711, 2e dr. 1735; hij maakte zich verdienstelijk door het ter perse bezorgen van: Schermer's Gedichten, Amst. 1711, 2e en 3e dr. 1725 en 1743; Spieghel's Herts-Spieghel en andere zedeschriften, Amst. 1723; D. van Hoogstraten's Rederijk-konst, Amst. 1725; en schr. eene dichterlijke vertaling der Arcadia van Sannazarius, Amst. 1730. Zijne aanteekeningen over Amsterdam zijn door zijn dood onvoltooid gebleven, doch door Wagenaar geraadpleegd.

[Peter de Vleeschoudere]

Vleeschoudere (*Peter de*), omstreeks 1607 geb. te Brussel, waar hij zijn eerste onderwijs genoot om zich vervolgens toe te leggen op de studiën voor den geestelijken stand. Ten jare 1641 werd hij pastoor in de gemeente Ter Alphene (Brabant), waar hij overl. op 28 Sept. 1679.

Het dichtwerk door hem nagelaten is: Rijmende uytlegginghe naer den wetterlijcken, verholen ende sedelijcken sin van de honderd en vijftigh Psalmen van den heylighen Koninghlijcken Propheet David, ende de Lofsangen, soo van het oud als nieuwe Testament, de welcke elck op sijnen dagh in de Kerckelijcke Ghetyden ghesongen ende ghelesen worden, waer naer volghen de Lofsanghen van de H. Kercke, de welcke ghesongen worden, soo in de Ghetyden als in den dienst der H. Misse. Mitsgaders eenighe rijmen van verscheyden gheleerde Mannen, uyt het Latyn ende ghedicht door den Eerw. Heer ende Meester Peeter de Vleeschoudere, Pastoor van Ter Aldhene, Brussel 1660.

[Lodewijk Joachim Vleeschouwer]

Vleeschouwer (*Lodewijk Joachim*), werd te Antwerpen geb. 19 Aug. 1810. Eerst ontving hij zijn onderwijs op eene geringe school; doch zijn buitengewone aanleg voor de studie verschafte hem eenen Latijnschen meester en daarna ging hij zijn onderricht

voortzetten aan het college der stad St. Nicolaas. In 1828 toog hij op avontuur naar Amerika, dat hij eerst in 1834 verliet, om Londen te bezoeken en beurtelings aan de universiteiten van Berlijn en Parijs de geneeskunde te bestudeeren, waarna hij et diploma van doctor in de geneeskunde verwierf. Door al dit reizen en die aanhoudende studie had hij zich eenen grooten schat van kennis verschaft en hij sprak en schreef twaalf der voornaamste talen, terwijl hij grondig de letterkunde van de bijzonderste volken van Europa kende. Toen hij in zijne geboortestad was wedergekeerd, gaf hij lessen in verscheidene talen, doch zijn hoofdvak werd de Journalistiek, waarin hij steeds de Vlaamsche Beweging met veel behendigheid voorstond. Vleeschouwer stichtte in 1840 het weekblad Le Controleur, dat echter in ditzelfde jaar ophield te verschijnen, daar hij naar Maastricht werd geroepen om er opsteller te worden van Le Courrier du Limbourg. Toen in 1844 Het Handelsblad van Antwerpen tot stand kwam, was hij er opsteller van tot in het begin van 1847, wanneer hij het satiriek weekblad De Roskam stichtte, dat op 5 Maart 1848 vervangen werd door Het Vaderland, hetwelk ophield te verschijnen met het einde van dit jaar. In 1851 werd Vleeschouwer redacteur van het Journal d'Anvers, dat hij in 1860 weer verliet om opsteller-uitgever te worden van het satiriek weekblad Reinaert de Vos, waaraan hij werkzaam bleef tot hij overl. op 12 October 1866. Buiten de gemelde bladen, schreef hij: Stukken en brokken, Antw. 1841; Fragment eener reis door de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, Antw. 1842; Faust, eene tragedie, door Johann Wolfgang von Goethe. Antw, 1842 en 1865; Du en Gy, Antw. 1844; (Met J.W. Wolf:) De Broederhand, tydschrift voor Hoogduitsche, Nederduitsche en Noordsche letterkunde, Antw. Over eenige verouderde woorden en vormen der Nederduitsche Tael, Antw. 1859; Het boek der vertellingen en andere kuizelarijen vertaald of verzameld door L.V., Antw. 1862; Vaderlandsliefde en moedertaal, conferentie gegeven in het Genootschap Met Tijd en Vlijt, te Leuven op 6 Mei 1866, Antw. 1866.

[Willem Cornelis de Vletter]

Vletter (*Willem Cornelis de*) was onderwijzer te Rotterdam, waar hij 27 Nov. 1831 overleed.

Hij was bekend om zijn dichterlijke improvisatiën; zijn gedichten zijn verspreid; de voornaamste zijn: Thabitha of Dorcas in het Algemeen maandschrift, 8ste deel; Gedicht op de overstrooming van 1820; ook staan er verzen van hem in den Almanak voor Verstand en Hart, 1823, Belgische Muzenalmanak 1826 en anderen.

[Carolus Vlieg]

Vlieg (*Carolus*), in Den Haag omstreeks 1720 geb., was mede-oprichter en werd bestuurder van het dichtgenootschap Kunstliefde spaart geen Vlijt, en overl. ald. 10 Sept. 1794.

Hij gaf uit: De val van Adam in 3 boeken, en de Bekeering van Saulus, dichtkundig beschreven, 's Hage 1765.

[Cornelia de Vlieger]

Vlieger (*Cornelia de*), geb. te Amsterdam 28 Oct. 1630, plaatste verscheidene dichtstukken in de Amstelsche Zanggodin, waaronder vooral haar Hemelzang uitmunt.

[Johannes de Vliet]

Vliet (*Johannes de*), gedoopt te Middelburg, 20 April 1622, werd 30 Sept. 1637 stud. te Leiden, legde als adv. voor den Hove van Holland den eed af, 27 Juli 1643. Daar zijn moeder eene zuster was der echtgenoote van Cats, en de familie indijkingen in Engeland ondernomen had, bezocht hij dat land en verwierf zich naam als Lat dichter door het bezingen der ald. bijgewoonde fieldsports. Uit Den Haag vertrok hij naar Breda en praktizeerde aldaar; Oom de Raadpensionaris nam hem in 1652 mede als secretaris der ambassade naar Londen; hij werd in het volgend jaar griffier van Breda, en overl. daar, 18 Maart 1666.

Zijne beteekenis als Lat. dichter - andaar zijn meer bekende naam Vlitius - en als schrijver over de Friesche taal zijn afdoende besproken in de Versl. en Med. der Kon. Akademie, 1874 en '78. Nog schreef hij een gedicht tot Lof van Sorghvliet vóór het werk van zijn Oom, - eene chroniek van Breda in een Almanak en 't Recht van Successie, volgens de costumes van Breda.

(Oud-Holland, 1889).

[Adriaan van der Vliet]

Vliet (*Adriaan van der*), geb. te Rotterdam 9 Jan. 1708 was lid van Natura et arte te Rotterdam en Kunstliefde spaart geen vlijt in Den Haag.

Na zijn dood, die te Rotterdam 10 Juli 1777 voorviel, gaf de Haagsche predikant J. van Spaan, blz. 744, van hem uit: Vruchten der Dichtlievendheid, Leid. 1776; waarin onder anderen het door Van der Vliet in 1772 vervaardigde heldendicht; De Spanjaerd binnen Rotterdam voorkomt.

[Jacobus Leunis van der Vliet]

Vliet (*Jacobus Leunis van der*), geb. te Zierikzee in 1815, was daar apothekersbediende, schr. eerst kleine stukken proza en poëzie in jaarboekjes en tijdschriften, steeds onder psd. Boudewijn, doch later werd hij uitsluitend letterkundige en woonde in Den Haag, waar hij overl. 11 Nov. 1851.

Als afzonderlijk gedrukt, of in bundels verzameld verscheen; De Speler. Een berijmd verhaal (anon.) Zzee, 1843; Jonge Juf

vrouwen, 's-Grav. 1845, 2e dr. Breda, 1875; Beelden en schaduwen, 's-Grav. 1847, doch reeds sedert 1843 in Het Leeskabinet geplaatst; 2e dr. 1849, 3e dr. in de Guldens-editie, Arnh. 1851, Levensschets van Z.M. Willem Frederik, graaf van Nassau, 's-Grav. 1844; bijdr. in Proza en Poëzy en dergelijke bundels; verder vert. van romans. Van 1845-'50 gaf hij een tijd-schr. uit, getiteld De Tijd, dat hij meest zelf vulde, zoodat zijn reeds niet sterk gesterk gestel bezweek onder zooveel arbeid en het verdriet, dat hem als letterkundig ondernemer werd aangedaan, vooral wegens de aan De Tijd verbonden premiën voor de inteekenaren en de loterij daaraan later toegevoegd. De nieuwe uitgave van Braga, Utr. 1883, dicht hem zekere bijdr. toe, die daarin onder de geestigste mogen geteld worden; doch de Bewerker dezer editie heeft Boudewijn te veel eer bewezen en zijn eigen Mede-redacteur, zie blz. 409, schoon met diens medeweten, een weinig te kort gedaan,

Een dergelijke onderneming was Het Zondagsblad, 1849-'51, dat evenzeer wegens toen bij ons nog onbekende praktijken veroordeeld werd.

[Johannes Vlietarp]

Vlietarp (*Johannes*) wordt alleen vermeld door Andreas Cornelius van Stavoren, die de hieronder te vermelden Friesche kroniek heeft gecompileerd en voortgezet. Vlietarp heet, doch weder alleen bij denzelfden zegsman, secretaris van een potestaat Martena, die ook door niemand anders genoemd wordt. De oude kroniek van Ocka Scharlensis zou door Vlietarp gevonden, overgeschreven en bijgewerkt zijn, zoodat hieruit een geschiedwerk ontstond, waaraan echter niet alle hist. waarheid of waardij kan ontzegd worden. Zij verscheen in druk te Leeuw, 1597 en werd daar nogmaals uitgegeven in 1742; de tweede editie bevat 472 blz. in 4°.; de titel der eerste uitgave luidt:

Croniicke ende warachtige beschryvinge van Vrieslant. Beginnende na des werelts scheppinge 3070 jaer. Ende deurende voorts na de gheboorte Christi 1565. Eerst door Ockam Scharlensem seer vlytelick bijeen gheteekent. Ende andermael door Johannem Vlitarp weder vernieut ende verbetert. Als nu oock van ghelijcken ten derdemael door Andream Cornelium Stavriensem seer neerstelick ende getrouwelick gheschiet is, Alles tot nut, enz.

(Bolhuis v. Zeeburgh, Kritiek der Friesche Geschiedbeschrijving.)

[Peter Vloers]

Vloers (*Peter*), geb. te Antwerpen 6 Jan. 1606, werd predikheer binnen zijne geboortestad en stierf aldaar 5 Aug. 1663.

Als dichter is hij bekend door de werkjes: Eerste deel van de wonderbaere mirakelen van den H. Roosen-Crans, in rym beschreven ende uyt-ghedruckt in fyne beelden, Antw. 1659; Gheesteliicken Roosen-Tuyl, die Christus vereert heeft aen syn weerdighe Moeder Maria ... inhoudende veel schoone Mirakelen des H. Roosen-Crans... door Fr. Petrus Vloers, Predick-Heer, Antw. 1661; Tweede deel van den Gheesteliicken Roosentuyl, inhoudende veel schoone mirakelen, met fraeye printjes, Antw. 1662.

[Ignatius Albertus de Vloo]

Vloo (*Ignatius Albertus de*), den 8 Nov 1706 geb, te Gits (West-Vl.) studeerde de godgeleerdheid en overl. als priester te Brugge op 11 Oct. 1775.

In onzen tijd werden zijne bijzonderste schriften door H. Sermon en E. Weemaes heruitgegeven onder den titel: Sermoenen door A.J. de Vloo, nieuwe uitgave, Antw. 1878, 12 dln.

[Cornelis Hendricus van Vlooten]

Vlooten (*Cornelis Hendricus van*), geb. 13 Aug. 1828 te Utrecht, is sedert 1853 pastoor bij de Oud-Katholieke gemeente te 's-Gravenhage; hij werd in 1874 kanunnik van het Metropolitaansch kapittel van Utrecht en in 't volgend jaar aartsspriester van Rijn- en Delfland.

Hij schreef: Volksalmanak ter verspreiding van waarheid en deugd voor de katholieken in Nederland, 7 jaargangen, Gron. 1858-'64; Kleine katechismus over de geschiedenis der katholieke kerk in Nederland, Amst. 1859; Desiderius Erasmus, de Christelijke weduwe. Troostboekje voor weduwen, Gron. 1860: De Oud-katholieke kerk aan het Oosteinde van Aalsmeer, Amst. 1861; Desiderius Erasmus, verklaring van de Apostolische Geloofsbelijdenis, de tien geboden en het gebed des Heeren, Gron. 1861; Desiderius Erasmus, over de voorbereiding tot den dood, Gron. 1862; De strijd tegen de pauselijke onfeilbaarheid en oppermagt, gevoerd door de Oud-katholieke kerk van Nederland en op het Concilie te Rome in 1870, 's-Gravenhage 1871; 1 April 1572-1572. Een woord aan al de Roomsch-katholieken in Nederland, (3 drukken in één maand) ald. 1872: Apostolische reis van den Aartsbisschop van Utrecht, Henricus Loos in Juli 1872, ald. 1873. Uit het Fransch vertaalde hij hetzelfde jaar het werkje van Réville: De Oud-katholieken in Nederland. Bij den dood van Dr. R. Bennink Janssonius hield hij eene toespraak aan diens graf, welke opgenomen is in: Ter gedachtenis van R. Bennink Janssonius door P. Hofstede de Groot, Gron. 1873; en op en op het Oud-katholieke congres te Keulen in 1872 eene verhandeling over de houding der regeering der Nederlandsche republiek tegenover de Jezuïeten, welke in de han-

delingen van het congres werd opgenomen.

[Willem Antony van Vloten]

Vloten (*Willem Antony van*), geb. in 1740 te Utrecht, studeerde ald. de godgeleerdheid, en werd in 1767 predikant te Waddinxveen. Nadat hij wegens zijne zwakke gezondheid in 1770 zijn ontslag had genomen, woonde hij achtereenvolgens te Utrecht, Gouda. Leiden en Amsterdam, in welke laatste stad hij in 1809 overleed.

Hij gaf eene nieuwe vertaling van den Bijbel, onder den titel: De Bijbel, vertaald, omschreven en door aanmerkingen opgehelderd, 13 dln., Utr. 1789-'96; De praktijk des bijbels, 6 dln., Amst. 1802; Theologie des bijbels of de voornaamste waarheden der gewijde schriften, aaneengeschakeld beschouwd, 2 dln., Amst. 1803: Verhandeling over den zorgelijken toestand der godsdienstige gezindheden in den tegenwoordigen tijd, Amst. 1806; Het hoog bewind der Godheid over het geheel menschdom, 4 dln., Amst. 1809-'12.

[Willem van Vloten]

Vloten (*Willem van*), zoon van den voorg., geb. te Utrecht, 8 Aug. 1780, doorliep de Lat. school te Amsterdam, studeerde te Leiden in de Godgeleerdheid, en verdedigde daar onder Prof. Rau een Specimen over den Pentateuch, waarna hij in 1805 tot predikant te Schermerhorn beroepen werd. Daar schreef hij onder den titel: Waarmond en Vrolijkhart, een zedelijk vertoogje voor het volk, werd in 1809 predikant te Katwijk-aan-Zee, en in 1813 te Kampen, waar hij deels afzonderlijk, deels met enkele zijner ambtsbroeders verschillende kerkredenen uitgaf, en in deze en gene tijdschriften letter- en zedekundige artikelen schreef. Hij overleed er 4 Nov. 1829.

[Johannes van Vloten]

Vloten (*Johannes van*), zoon van den voorg., geb. te Kampen 18 Januari 1818, studeerde in de Godgeleerdheid en Letteren aan de Leidsche academie en promoveerde in 1843 tot Dr. in de Theologie. Sedert 1842 was hij leeraar in het Fransch en de Geschiedenis aan het Gymnasium te Rotterdam, welke betrekking hij na den dood zijner moeder in 1846 verliet, om, na eene reis door Zuid-Duitschland, naar Leiden terug te keeren. Hij zette daar zijne letter- en geschiedkundige studiën voort, en werd in September 1854 aan het Athenaeum te Deventer tot hoogleeraar in de Nederl. Letteren aangesteld. Tengevolge van eene redevoering, bij gelegenheid van het nederleggen van het Rectoraat in Febr. 1867 uitgesproken, werd hij in Juli van dat jaar uit die betrekking ontslagen, en vestigde zich in de volgende Meimaand op Kleveroord onder Bloemendaal, woonde daarna te Haarlem, en overl. er, 21 Sept. 1833. Daar geen levensbericht bestaat, zijne groote gaven en ontzettende werkzaamheid waardig, moge eene iets uitgebreider lijst zijner geschr. dan hier gewoonlijk kan gegeven worden, deze leemte in onze letterk. historie aanvullen.

Hij gaf uit: Een paar aanteekeningen op C.W. Opzoomers Beoordeeling eener verhandeling van Prof. Scholten, Rott. 1846; Aanteekeningen op Prof. Scholtens Redevoering van 8 Februari 1847, Rott 1847; De Tübinger school en hare Hollandsche tegenstanders. Historische aanteekeningen omtrent de wording des Christendoms,

Amst. 1848; Over de leer der Hervormde kerk en hare toekomst, Schiedam 1849; Nederlandsch Liedeboek, 1e en 2e bundel, Leiden en Amst. 1850; Wenschen omtrent Hooger onderwijs (Amersfoort 1850); Nederlandsche Geschiedzangen naar tijdsorde gerangschikt en toegelicht, 2 st. Amst. 1852; Montigny's leven en dood in Spanje (1566-1570), deels naar onuitgegeven brieven, Amst. 1853; Passchier de Fijne naar zijn leven en geschriften, (uit gedrukte en ongedrukte stukken), Den Bosch 1853; De Nederlanden onder koning Filips II, uit het Fransch van Borgnet, Amst. 1854; Marieken van Nijmegen, een Nederlandsche volkslegende uit de 16e eeuw, met inleiding, woordverklaring, en aanteekeningen, Den Haag 1854; Het Nederlandsche Kluchtspel van de 14e-18e eeuw, 3 dln., Haarl. 1854 v.v.; Leidens belegering en ontzet van 1573 en 1574. Naar de oorspronkelijke stukken en bescheiden, Leiden 1854; Marnix van St. Aldegonde en de wording van het Nederlandsch gemeenebest, vrij naar het Fransch van E. Quinet, met aanteekeningen en bijlagen, Dec. 1855: Redevoering over de zedelijke werking der vaderlandsche taal-, letter- en staatsgeschiedenis, 16 Februari 1855; IJselkout, Mengelingen en bijdragen, Devent. 1855; Al de werken van Jacob Cats, 2 dln., Zwolle 1855-'62; Brieven van P.C. Hooft; nieuwe vermeerderde en naar den text herziene uitgave met toelichting, aanteekeningen en bijlagen, (1600-1647), 4 dln., Leiden 1855-'58; Nederlands Opstand tegen Spanje, in zijn beginselen, aard en strekking geschetst, (1561-'67), Haarlem, 1856; Chronologische tabellen der algemeene geschiedenis. Naar het Hoogduitsch van W.F. Volger, voor Nederland ingericht, Haarlem 1856-'58; Nederlands opstand tegen Spanje in zijn eerste wording, ontwikkeling en verderen voortgang, 3 dln., Haarlem 1858-'60; volksuitgave, 2 dln., Schied. 1863; Beknopte handleiding voor de leer van den Nederlandschen stijl, Zutfen 1859; Nederlandsch dicht en ondicht der 19e eeuw, I. Bloemlezing uit de Nederl. dichters, 2 dln. II. Bloemlezing uit Nederl.

prozaschrijvers, Deventer 1861-'65, 3e dr. 1870-'72; Nog een woord omtrent de godgeleerde faculteit en haar toekomstig lot, Den Haag 1861; Radicalisme, eene geschiedstudie. Met een bijlage over den oorsprong van den Keezennaam, Utr. 1862; Baruch de Espinoza, zijn leven en schriften, in verband met zijnen en onzen tijd, Amst. 1862; 2e dr. onder den titel: Benedictus de Spinoza, enz., Schiedam 1872; De Ponschgod en zijne trawanten. Een bijdrage tot de geschiedenis van de letterkundige kritiek in Nederland, Dev. 1862; Aan de gevallen meisjes van St-k; kristelijke rijmen van jammer en bemoediging namens eene verbijsterde, maar terechtgebrachte romancière, Dev. 1862; In het klassiek letterkundig Pantheon (Schied. bij Roelants) gaf hij sedert 1863 uit: J. Luiken, Duitsche lier; Uitgelezen stichtelijke rijmen van Dirk Rafelsz Kamphuizen, met eene inleiding over het leven en karakter des dichters; C. Huygens, Korenbloemen; O.Z. van Haren, Willem de Eerste; Jac. Revius, Leven en uitgelezen zangen; Het leven en de uitgelezen dichten van Joh. Stalpert van der Wiele; Het leven en uitgelezen verzen van Elisabeth Wolff-Bekker, en losse prozastukken van dezelfde; Bloemlezing uit den Hollandschen Spectator van Justus van Effen, Vondels Lucifer, Palamedes, en Hekeldichten (bij den 2en druk). Voorts nog eene Aesthetika of schoonheidskunde in losse hoofdtrekken, naar uit- en inheemsche bronnen voor Nederlanders geschetst, Dev. 1863, 2e druk 1870; Jezus van Nazareth en zijn beginselen in betrekking tot onze dagen. Naar aanleiding van Renan's leven van Jezus, Amst. 1863; Over arbeidersvereeniging en vennootschappen van handwerkslui. Een lichtpunt in de toekomst der zamenleving. Staathuishoudkundige nutslezing, Dev. 1863; Terugblik en rekenschap van gevoelens. Opentlijk schrijven aan J. de Bosch Kemper, (overdruk uit De Dageraad, Amst.) 1863; Vondels Eenvoud. Feestelijke toespraak gehouden te Deventer in 1858 en uitgegeven ten voordeele van 't op te richten standbeeld des dichters, Amst. 1863; J. van Vondels Volledige dichtwerken. Naar tijdsorde gerangschikt en in de hedendaagsche spelling uitgegeven. Met inleiding en aanteekeningen, 2dln., Schiedam 1863-'66; Het beste gedenkteeken voor 1813, Zutfen 1864; Beknopte geschiedenis der Nederl. letteren; Tiel 1865, 2e dr. 1870; De Levensbode. Tijdschrift op onbepaalde tijden, Zutfen, Deventer en Haarlem, 1865-1875; Het goed recht der gemeente Deventer op hare weiden, Dev. 1865; Een verbijsterd ministerie. Een vliegend blaadje bij de ontbinding der 2de kamer tot zijne landgenooten en medekiezers gericht, Dev. 1866; Vijftal lezingen over de wording en ontwikkeling der stad en gemeente Deventer. Met bijlage, waaronder het tot dusver onuitgegeven stadsboek van 1381, Zutfen 1866; Eerlijke wenschen omtrent hooger en middelbaar onderwijs, Nederl. Volkszin en maatschappelijke oprechtheid. Rectorale redevoering, Dev. 1867. Tweede en derde druk met een Naschrift, aldaar, 1867; De gemeenteraad van Deventer, door een onpartijdig kiezer beoordeeld, Kampen 1867; Uit nieuw Abdera. Opentlijk schrijven aan T.J. Stieltjes, Dev. 1867; Nalezing, aanteekeningen en bijlagen op Leidens beleg en ontzet, Dev. 1867; Nederlands constitutioneel of grondwettig koningschap Volkslez. gehouden te Dev. ter 300ste verjaring van 's lands eerste verzet tegen Spanje, Dev. 1867; De Nederlandsche opstand der 16e, en de Nederlandsche Katholieken der 19e eeuw. Bemiddelend wederwoord aan W.J. Nuyens, Dev. 1868; De weidevraag te Kampen en Genemuiden, kortelijk besproken, Dev. 1868; Noord-Nederlandsche karakterfeiten en ziektegeschiedenis van het Ned. woordenboek. Twee congresvoordrachten met toelichtende inleiding, Haarlem 1868; Vrije studie. Voordracht, gehouden in het Delfsche studentengenootschap van dien

naam, Haarl. 1868; Bloemlezing uit de dichtwerken van W. Bilderdijk, naar tijdsorde gerangschikt en in verband gebracht met zijn leven en werken, Leiden en Deventer 1868; Humaniteit: de blijde boodschap der 19e Kristeneeuw; uitgesproken in het Amst. genootschap van dien naam, Amst. 1869; Bloemlezing uit de Nederlandsche dichters der 17de eeuw, voor hooger en middelbaar onderwijs. Naar tijdsorde gerangschikt en biografisch toegelicht, Arnhem 1869; Id. uit de Nederl. prozaschrijvers en dichters der 18e eeuw, 2 dln. Amst. 1871; Id. uit de Nederl. prozaschrijvers der 17e eeuw, Amst. 1870; Nederlandsche baker- en kinderrijmen, Leid. 1872; met melodiën van M.A. Brandts Buys, Leid. 1874, 3e druk; Schets van de geschiedenis der Nederl. Letteren, Tiel 1871; Tweeërlei Nederl. volksgif. Voorlezing ter toelichting der godsdienstvraag in de Nederl. samenleving, voorgedragen in het genootschap 'Humaniteit' 2 April 1871, Haarl. 1871; De mondige mensch als Nederlandsch Staatsburger, Schiedam 1871; Zielkundig historische inleiding ter algem. en Nederl. taalkennis 2e dr. der Spraakwording, enz. Haarlem 1871; W. en O.Z. van Haren, leven en werken, Dev. 1871-'73; Nederland tijdens den Volksopstand tegen Spanje, 1564-1581. Naar de oorspronkelijke bescheiden, 2 dln., Nieuwe, herziene, en voortgezette uitgaaf

van Nederlands Opstand enz.; De waarheid in zake B.C.J. Mosselmans. Opentlijk schrijven aan M.D. Graaf van Limburg Stirum, Haarl. 1872; Mr. J. Knottenbelts pleitreden in zaken B.C.J. Mosselmans. Herziene en volledige uitgave, met voorrede en slotzang, Haarl. 1872; Nederlands schilderkunst van de 14e tot de 18e eeuw voor het Nederlandsche volk geschetst, m. pl., Amst. 1873; De Geuzenleus der 19e eeuw; vaderl. opwekkingsrede uitgesproken in den Doelen te Haarl. 5 Nov. 1873, Haarl. 1873; Margretha More's Dagboek naar den 5en Eng. dr. met inleiding, Haarl. 1873. In datzelfde jaar bezorgde hij ook de uitgave van Twee reisnovellen door Tony, Haarl. 1873 (zie A. Bergmann, blz. 59); Beknopte Geschiedenis der nieuwe letteren, Amst. 1874; Beknopt staatburgerlijk handboekjen voor Nederlanders, die zich van hun plichten en rechten als mensch en als staatsburger kwijten willen, Haarl. 1874; Een en ander omtrent het jongste wetsontwerp op het hooger onderwijs, Haarl. 1874; Middelburgs beleg en overgang (1571-'74), naar de oorspronkelijke bescheiden geschetst, Middelb. 1874; Onkruid onder de tarwe. Letterkundige karakterstudie (over Multatuli), Haarl. 1875; Vondel-Almanak, Nederlandsche Volkskalender, Haarl. 1876; Thorbecke's standbeeld, Nederlandsche staats- en volksbespiegeling, Arnhem 1876; Jonckbloets zoogenoemde Geschiedenis der Ned. Letteren getoetst en toegelicht, ald. 1876; Een plattelands Romeo en Julia, naar 't Hoogd. van Keller, (Nijmegen 1876); Klein Duimpjen, eene maatschappelijke vertelling, naar Ed. Jenking, (Haarlem 1876). Bakerrijmpjes, Leid. 1876; Thorbecke's standbeeld, Arnhem 1876; V.d. Wijck's Spinoza beoordeeld, Haarl. 1877; Uit Bellamy's nagelaten brieven en papieren, Midd. 1878; Busken Huet's Nationale vertoogen, Haarl. 1878; Noodeloos ideaal-gescharrel, ald. 1880; Spinoza de blijde boodschapper der onmondige menschheid, 's-Hage, 1880; Elisabeth Wolff, geb. Bekker, Levens- en karakterbeeld, Haarl. 1880; 1581-1881. Wenschelijke herboorte van Nederl. staats- en volksleven, ald. 1881; De ministerieele eedpreek ontleed, 2 drukken, ald. 1881; Nederl. aesthetika, 2 dln. Schoonh. 1882; Drogredenen en wenschen omtrent grondwetsherziening, Haarl. 1882; Art. 194 der Grondwet geen partijleus, ald. 1883; Driederlei Nederl. volksvijand, ald. 1883; Nederl spelling- en woordenboeks-grieven, ald. 1883. Tot de laatste meer uitvoerige uitgaven behoort de bewerking van Maerlant's Merlijn, Leid. 1880-'82. Nadat prof. Brill (blz. 114) de Alg. Gesch. des Vaderl. van Arend (blz. 23) tot den Munsterschen vrede had aangevuld, zette Van Vloten dien arbeid voort tot in het midden der 18e eeuw, Haarl. 1879-'83. In de werken van 't Historisch Genootschap te Utrecht, van 't Friesch Genootschap, Nijhoff's Bijdragen, enz. gaf hij verschillende onuitgegeven bescheiden van de vaderlandsche geschiedenis der 16e eeuw, uit het Belgische Rijksarchief, in 't licht.

Verder schreef hij tal van opstellen, boekbeoordeelingen en bijdragen in De Gids, Dageraad, Konst- en Letterbode, Vaderlandsche Letteroefeningen, Nederl, Spectator, Dietsche Warande, De Kunstkronijk, in Nederl. Almanakken, dag- en weekbladen, en den sedert Maart 1874 onder zijn leiding te Haarlem verschenen Nederl. Kunstbode. Eene verzameling daarvan, uit overdrukjes bijeengebracht, vormt reeds eene hoeveelheid, die aanspraak heeft op de getuigenis van een welvolbracht letterkundig leven.

[Willem Jacobus van Bommel van Vloten]

Vloten (*Willem Jacobus van Bommel van*), geb. te Op-Hemert Mei 1820 was boekdrukker-uitgever en woonde daarna buiten betrekking te 's-Gravenmoer.

Hij schreef: Wat de vrouw vermag, oorspr. roman, 2 dln. 's Hage 1873; Peer Miegmals, Episode uit het N. Brabantsche van voor dertig jaren, 2 dln., Alkm, 1874, Zoo zijn er, oorspronkelijke roman, Gouda 1876. Voorts vertalingen; ook was hij oprichter, mede-redacteur en uitgever van de Kerkelijke Courant en de Amerfoortsche Courant.

[Mr. Hendrik Melchior Vockestaert]

Vockestaert (*Mr. Hendrik Melchior*), geb. te Delft 4 Mei 1794, studeerde te Leiden en promoveerde aldaar in 1816. Eerst was hij advocaat te 's-Hage, en in 1823 substituut.-officier te Dordrecht, waar hij 25 Februari 1840 overleed.

Zijne gedichten komen voor in Mnemosyne en den Frieschen volksalmanak, de voornaamste zijn: De ontwikkeling der menschheid, - Aan mijn vriend den Heer Th. van Swinderen, bij deszelfs benoeming tot hoogleeraar in de Natuurkundige wetenschappen van de Academie te Groningen, - Gron. 1815.

(Van Vloten, Ned. Dicht, XIX eeuw, II, 128)

[Mr. Paulus Voet]

Voet (*Mr. Paulus*), geb. te Heusden waar zijn vader Gisbertus Voetius toen pred. was, 7 Juni 1619, studeerde te Utr. in de Philosophie en rechten; hij werd in 1641 tot hoogl. te Dev, benoemd, doch nam het professoraat te Utr. aan, waar hij overl. 1 Aug. 1667.

Ten dienste der heeren van Vianen en hunne rechten schr. hij: Oorspronck, voortganck en daeden der doorluchtige Heeren

van Brederode bijeen gesteld door P.V. der Rechten Professor in de Acad. tot Utrecht, en Raetspersoon van de Kaemer van Justitie 's Lants Vianen, Utrecht 1656, 2e druk Amst. 1663, ook in het Fransch vertaald.

[Aarnout Walraat Karel Voet]

Voet (*Aarnout Walraat Karel*), die zich later **Voet van Oudheusden** noemde, omdat dit geslacht tegen het eind der vijftiende eeuw in zijne familie voorkwam, werd geb. te Helmond, waar zijn vader Paulus - een oomzegger van prof. Paulus Voetius - rector was; hij is daar gedoopt en onder het oog zijner weduw gewordene moeder Catharina van Gaelen te Kuilenburg opgeleid voor de studiën, die hij begon te Utrecht in 1707, en den 15 Sept. 1709 als pred. te Ankeveen beroepen, waar hij overl. 28 Dec. 1753, na er eenigen tijd zijn emeritaat in ziekelijken toestand te hebben doorgebracht.

Gaf een Vervolg op Van Rhenen's Naamlijst der predikanten in de prov. Utrecht, Utr. 1724, (waartoe Ankeveen tot in 1818 kerkelijk behoorde); en met zijn uitgebreiden naam: Beschr. van Culenborg, 2 dln., Utr. 1753.

[Johannes Eusebius Voet]

Voet (*Johannes Eusebius*), geb. 24 Jan. 1706 te Dordrecht, werd 6 April 1723 als med.-student ingeschreven te Leiden, vestigde zich in Den Haag en werd daar benoemd tot inspecteur der gemeene middelen (landsbelastingen van Holland) en overl. er 28 Sept. 1778.

Hij schreef: Uitzicht van Nebo, Dordr. 1747; Stichtelijke gedichten, 2 dln. Dordr. 1754, 4e druk 1763; Proeve eener nieuwe berijming van het boek der Psalmen, 's-Hage 1763, uit welke berijming tien jaren later niet minder dan 91 voor de Herv. kerk zijn overgenomen; Het boek der Psalmen volgens de gewone zangwijzen op nieuw in dichtmaat gebragt met de Kant-Psalmen, 's-Hage 1764; Stichtelijke Gezangen, Dordr. 1767; Verh. over den geestelijken smaak, Utr. 1772; De leer der verzoening tusschen God en de menschen, Utr, 1773; De goddelijkheid van den Bijbel gestaafd Amst. 1773; Twee verh. van den staat der afgescheiden Geesten voor den dag der opstanding, Amst. 1773; Gods geschonken middelen tot verkrijging van den geestelijken smaak, of het beginsel van het geestelijke leven, Utr.; De kracht van God in Jezus Christus overwogen, Dordr. 1776: Gods gerechtigheid beschouwd in Christus, Dordr. 1766; Gods wijsheit, kracht en goedertierenheit beschouwd, Dordr. 1775; De redelijkheit van den geestelijken godsdienst overwogen, Utr. 1775; Nagelaten stichtelijke gezangen en Mengeldichten, Dordr. 1780; deze laatste bundel is door het Haagsche Dichtgenootschap uitgegeven.

(Zelandia ill. II, 764).

[Johannes Eusebius Voet van Campen]

Voet van Campen (*Johannes Eusebius*), kleinzoon van den voorg., geb. 20 Juli 1778 te 's-Gravenzande, waar zijn vader Joh. Schagen van Campen toen kerkleeraar was, stud: te Leiden, eindigde daar op oudejaar 1846 zijne loopbaan als pred., en overl. er 10 Sept. 1851.

Als geleerde had hij meer verdienste dan als schrijver. Wat hij voor bijbelverspreiding en het Ned. Traktaatgenootschap deed, is door prof. N.C. Kist en in onderst. levensbericht beschreven; zijne goedheid jegens Wabe Kamp is blz. 404 herinnerd.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1852).

[Peter Jozef Voets]

Voets (*Peter Jozef*), geb. 25 Aug. 1820 te Antwerpen en aldaar overleden 27 Nov. 1868. Als zeekapitein ondernam hij lange moeielijke reizen, waardoor hij in de beenen eene ziekte opdeed, die hem noodzaakte gedurende de laatste jaren zijns levens bedlegerig te blijven.

Tot tijdverdrijf schreef hij, in dien toestand, eenige zijner lotgevallen op zee, onder den titel: Hendrik Tupper, of de gunsteling van den Zeeroover, geschiedkundig verhaal, Antw. 1861.

[Joan Henri Théodore de Vogel]

Vogel (*Joan Henri Théodore de*), geb. te Harderwijk 19 Maart 1839, werd 17 Sept. 1857, andermaal 25 Dec. 1866 stud. in de Lett. te Leiden, bezocht ook de universiteiten van Genève, en prom. in de Lett. te Gron. 19 Mei 1874, was eenigen tijd hulpprediker bij de Waalsche kerk, 11 April 1867 leeraar aan de hbs. te Zzee, in 1868 aan de rijks hbs. te Zwolle, werd den 15 Mei 1873 als leeraar benoemd aan de gem. hbs. te Rotterdam, waar hij 29 Juni 1875 overleed.

Behalve stukken over staat- en letterkunde in het Ind. weekblad De Locomotief, schreef hij: Overzicht van de Aardrijkskunde der geschiedenis tot op den tijd der Fransche revolutie, Leiden 1869; Drie verhalen uit de middeleeuwen, Zwolle 1871; De staatkundige richting van Réné d'Anjou in overeenstemming met die van zijn stamhuis tot den slag van Bulgnéville (1408-1431), Rott. 1874, het proefschr., waarmede hij te Gron. den graad van doctor in de letteren behaalde. Zijn laatste plan, eene omgewerkte en geheel nieuw bearbeide uitgave der Wereldgesch. van K.F. Becker, bleef onvoltooid; zelfs kon hij de daarvan verschenen 3 afl. niet in den vereischten staat in het licht zenden. Deze eerste bladen werden gecorrigeerd herdrukt en het volledige werk is voortgezet door Jongeneel, zie blz. 398.

[Carl Octavius Voget]

Voget (*Carl Octavius*), geb. te Lünen (Pruisen) 5 Dec. 1808, studeerde te Leiden in de godgeleerdheid en nam als vrijwillig jager deel aan den tiendaagschen veldtocht; hij werd in 1833 predikant te Peins c.a., 1838 te Oswold c.a. en in 1844 te Hinten (Oost-Friesland).

Hij schreef: Waarheid tot godzaligheid. Bloemen op onderscheiden bodems geplukt, Gron. 1844; Vreemdelingschap en Vaderland, Leiden 1874. Hij schreef ook Hoogduitsche gedichten, nl. Ermunterungstöne auf dem Wege zur Heimath, 1844; Kampf und Siegeslieder, Emden 1855; Ermunternde Walfartsklänge, Emden 1873.

[Peter Frans de Voght]

Voght (*Peter Frans de*), op 30 Juli 1810 geb. te Aarschot, trad ten jare 1828 te Mechelen in het groot Seminarie, werd in 1833 priester en leeraar, welk laatste ambt hij in het klein Seminarie van Mechelen vervulde tot in 1844, wanneer hij privaat leeraar werd op het kasteel van Argenteuil, onder Ohain. Den 5 Aug. 1884 vestigde hij zich terug in Mechelen, waar hij zijn priesterambt nog uitoefent.

Tijdens zijn leeraarschap in het Seminarie schreef hij eene heerlijke cantate: Bekoring en Zege, of Toekomst der Vlaamsche Letteren, welke door hem zoo prachtig werd getoonzet, dat zij bij de uitvoering buitengewonen bijval verwierf. Het puike gedicht werd later herdrukt in de bloemlezing: Nederduitsche Letterkunde II, Leuven 1854; doch de schrijver weigerde zich nog als dichter of toonkunstenaar te doen gelden.

[Johannes Vollenhove]

Vollenhove (*Johannes*), geb. te Vollenhove, waar zijn vader burgemeester was, 2 Juni 1631, studeerde sedert 1648 te Utrecht in de godgeleerdheid, en werd in Jan. 1654 beroepen als pred. te Vledder, 1655 te Zwolle en in 1665 te 's-Grav., waar hij 14 Maart 1708 overleed. Toen hij als gezantschapspred. in 1674 in Engeland was, werd hem te Oxford het doctoraat in de godgeleerdheid verleend.

Behalve tal van leerredenen gaf hij een bundel Poëzij, Amst. 1686, aan welks hoofd de Kruistriomf staat; later werd dat met zijne gezangen vereenigd uitgegeven te 's-Grav. 1750; onder de gedichten, welke daarin nog voorkomen, zijn de voornaamste: Over den gruwzamen brand van Londen in 1660, Op den gruwzamen nachtstorm in Dec. 1660, Aan de Nederlandsche schrijvers, en Op het ongeluk der Nederduitsche taalkunde en taalverbeteringen.

[Bernard Vollenhove]

Vollenhove (*Bernard*), broeder van den vorige, was burgemeester van Kampen en raad ter admiraliteit te Amsterdam; hij dichtte het treurspel De broedermoord te Tranziane, 1661, en vóor Valkeniers Verwerd Europa een vers Op de titelprent van genoemd werk.

[Mr. Cornelis Vollenhoven]

Vollenhoven (*Mr. Cornelis*), geb. 5 Febr. 1778 te Amsterdam, studeerde en prom. te Leiden, waarna hij zich in zijne geboortestad als advocaat nederzette; hij bekleedde vervolgens verscheiden stedelijke ambten, o.a. was hij in 1802 lid derhoofd-commissie om onderzoek te doen naar de opbrengst der heffingen in 1797-'99 over Amst.; in 1804 bestuurder der desolate boedelkamer enz. In 1811 werd hij advocaat bij den staatsraad te Parijs, waar hij eene uitgebreide practijk kreeg; in 1813 teruggekeerd werd hij weder regent van het Aalmoezeniershuis en curator der stadsarmenscholen; in 1816 referendaris bij den Raad van State, in 1831 secretaris-generaal, in 1846 tijdelijk minister van binnenlandsche zaken en in 1848 staatsraad in buitengewone dienst. Hij overl. te 's-Gravenhage 14 November 1849.

Hij schreef: Lofrede op Coenraad van Beuningen, geplaatst in 't Nieuw Algemeen Magazijn van Wetenschap, Kunst en Smaak; Iets over het Aalmoezeniershuis te Amsterdam, en eenige bedenkingen over de armoede, Amst, 1835; ook schreef hij eene belangrijke inleiding vóór de vertaling van A. de Laborde, Ontwerp van opvoeding voor arme kinderen, en leverde ook vele bijdragen in het Magazijn voor Armwezen, 1817.

[Mr. Hendrik Vollenhoven]

Vollenhoven (*Mr. Hendrik*), kleinzoon van den voorg., geb. 2 Mei 1815 te Amst., studeerde te Leiden, kwam in 1840 bij het ministerie van Binnenl. Zaken, en was van 1848 referendaris der afd. onderwijs, kunsten en wetenschappen, en van 1875 tot zijn rusttijd in Juni 1881 alleen voor het onderwijs. Hij overl. te 's-Grav. 26 Oct. 1889.

Als letterk. uitgaven heeft men van zijne hand: Broeders gevangenisse. Dagboek van Willem de Groot, betreffende het verblijf van zijnen broeder op Loevenstein; uit echte bescheiden aangevuld en opgehelderd (met facsimile's), 's-Grav. 1842; Brieven van Maria van Reigersbergh, (met Dr. G.D.J. Schotel), Middelburg 1857. Hij liet aan de Leidsche universiteit een fonds na, waaruit studenten aldaar wetenschappelijke reizen binnen- en buitenlands kunnen doen.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1890.)

[Jan Messchert van Vollenhoven]

Vollenhoven (*Jan Messchert van*), geb. te Rotterdam, 2 September 1748, waar hij koopman was, en vooral handel op de Oostzee dreef. Toen hij zijn kantoor aan zijn oudsten schoonzoon had overgedaan,

ging hij op zijn buitengoed Beek tusschen Overveen en Bloemendaal wonen, waar hij 15 Maart 1814 overleed.

Behalve enkele stukken in 't Latijn, gaf hij: Gedichten, Amst. 1808; Proeven eener vrije navolging van eenige stukken uit de werken van P. Ovidius Naso, 3 dln., Amst. 1809-'10; Het boek Job in dichtmaat, Amst. 1812; Bundel van gewijde poëzy, in Hollandsche dichtmaat gebracht, 's-Hage 1814.

[Sibrandus Vomelius Gerritsz]

Vomelius Gerritsz. (*Sibrandus*), was in 1573 predikant te Hem, in 1678 te Oosthuizen, in 1580 te Pietersbierum-en-Winaldum en in 1592 te Oosterbierum; zijne latere gesch. is onzeker; misschien eindigde hij zijne dagen, buiten ambt, te Franeker, waar hij in 1614 overleed. Hij gaf eene vert. van Salustius' Catilina en Jugurtha, Fran. 1613, en L. Lavaterus' Van de spooken, nagt-geesten en andere dgl. verschijningen, met bewijs, dat er spooken zijn, enz. Nieuwe uitg. Gor. 1618; Een corte beschrijvingh van Franeker, Fran. 1613, vóór de vert. van Sallustius gedrukt.

(Romein, Pred. in Friesland, 213)

[Sibrandus Vomelius Johsz.]

Vomelius Johsz. (*Sibrandus*), die achtereenvolgens pred. was te Engelum, 3 Aug. 1657, te Buitenpost 1666, te Wirdum 1668, Hindeloopen 1674 en Bolsward 1681, waar hij in 1694 overleed, vertaalde een exegetisch werk over de vijf boeken van Mozes uit het Engelsch, en schreef: Psalter Davids, 1689.

[Mr. Cornelius Valerius Vonck]

Vonck (*Mr. Cornelius Valerius*), geb. te Nijmegen in 1725, studeerde daarna te Utrecht, en vestigde zich in zijne geboortestad. In 1762 ging hij naar Duitschland en omhelsde er den Kath godsdienst; in 1763 werd hij door den keurvorst van de Paltz tot hoogleeraar te Manheim benoemd, doch keerde reeds in 1765 naar Nijmegen terug, waar hij in 1769 overleed.

Behalve een groot aantal Latijnsche werken, gaf hij eene: Beschrijving van het begin, opkomst en aanwas der stad Doesburg, Nijm. 1753.

[Jan Frans Vonck]

Vonck (*Jan Frans*), den 29 Nov. 1743 geb. te Baardegem (Oost-Vl.), studeerde in het college der Jezuïeten te Brussel en aan de Hoogeschool van Leuven, waar hij promoveerde als licentiaat in de beide rechten. Hij vestigde zich te Brussel en onderscheidde zich daar als een der uitstekendste advocaten van den Souvereinen Raad van Brabant. Toen Keizer Jozef II de instellingen van ons land hervormde, bewerkte Vonck de Brabantsche Omwenteling van 1789, van welke hij het slachtoffer werd, daar zijn huis geplunderd en hijzelf genoodzaakt werd de wijk te nemen naar Rijsel, alwaar hij in ballingschap overleed op 1 Dec. 1792.

Ter aanvuring van den opstand verspreidde hij verscheidene vluchtschriften, benevens het boek: Naerdere onzeydige aenmerkingen of vervolg van staetkundige

onderrigtingen voor het Brabantsch volk, betrekkelyk tot den Staet der Opperheerschappye aldaer in 1790, met merkelyke aenteekeningen, een Historisch byvoegzel, en eene groote menigte van geloofweêrdige stukken over den voorval van Namen, en de gevangenisse van den Generael Van der Mersch, op het Kasteel van Antwerpen, door J.F. Vonck, Licentiaet in byde de rechten, en voór deézen practiserenden advocaet voór den Raede van Brabant. Tweeden druk. Grootelijks verbeterd, en vermeerderd met nieuwe aenmerkingen, hoofdzaekelyk opzigt hebbende tot den inhoud der gevoegde stukken, die alsnu alle vertaeld zyn in het Nederduytsch (met portret van den schrijver), Rijsel 1792.

[Joost van den Vondel]

Vondel (*Joost van den*), wiens doopsgezinde ouders uit Antwerpen geweken waren, werd 17 Nov. 1587 te Keulen geb., en kwam reeds als kind te Amsterdam. Hij had daar een kousenwinkel in de Warmoesstraat, die lang eene winstgevende zaak was, doch verloor zijn vermogen door toedoen van zijn' verkwistenden zoon. Later was zijn leven vol zorgen en hij was zelfs op gevorderde jaren in den lomberd werkzaam. In de kerkelijke twisten onder de Hervormden, die met de gebeurtenissen van 1618 en 1619 eindigden, had hij zich een heldhaftig voorstander betoond van de partij der Remonstranten en van Oldenbarnevelt en diens geestverwanten. Zijne heerlijke dichtwerken werden geschreven tusschen 1605 en 1674; het vruchtbaarst was hij in de jaren van groote zorgen. Zijn levensloop was afwisselend, doch hij heeft geenszins de onderscheidingen en eerbewijzingen ontvangen, waarop gewrochten zijner zeldzame gaven recht hebben. Hij overleed 5 Februari 1679. Eerst in 1772 werd een klein gedenkteeken aangebracht nabij zijn graf aan eene pilaar in de Nieuwe kerk te Amsterdam. De aanleg van het Vondelspark, het fraaie gedenkteeken daarin met zijn beeld in overpeinzing zittende houding en de prachtuitgave zijner werken door Van Lennep zijn monumenten, den grooten zanger en ons tijdvak van dankbare huldebetooning waardig.

Voor de kennis zijner omvangrijke werken raadplege men de Bibliographie daarvan door J.H.W. Unger, zie blz. 797, Amst. 1888. Volledige uitgaven zijn, genomen naar tijdsorde en dus naar de steeds toenemende kennis aangaande de volledigheid: de prachteditie door Van Lennep,

12 dln., Amst. 1855-'69; de volks-uitgave door Van Vloten, 2 dln., Schied. 1864 en '65, titeldruk met aant. en inleiding van prof. Allard, 's-Bosch, 1870-'72, die van Alb. Thijm, Schied. 1887 en v.v. (onvoltooid gebleven) en, zoo wegens inhoud als prijs voor ruimer kring bereikbare herziene Van Lennep's editie in kleiner formaat, door J.H.W. Unger, in 24 fraaie deeltjes, Leiden 1888 en later. Vroegere gezamenlijke uitgaven, afzonderlijke drukken en alles, wat de Vondel-litteratuur betreft, wordt aangetroffen in genoemde Bibliographie.

Om echter eenig denkbeeld te verkrijgen van de hoeveelheid en algemeene verspreiding, en daarmede van Vondel's werkkracht, volge een kort overzicht zijner afzonderlijk gedrukte boeken: daarvan is het oudste bekende jaartal der uitgave (misschien ook der voltooiing) opgegeven, alsmede het aantal bestaande drukken. Van afzonderlijk verspreide stukken in bladen of pamfletvorm, kan hier wegens het overgroote aantal geen sprake zijn, alleen kan hierdoor eenigszins nagegaan worden, hoeveel de Dichter in zijne en in de volgende eeuw gelezen werd. Het Pascha, trsp., 1612, '36, een putjesdruk met het zelfde jaar 1636, doch is jonger, '95; De Gulden Winkel der konstlievende Nederlanders, 1613 '22, '55, '61, '62, '99, 1718, id., '86; De vaderen, 1616, 1722, id. 1722, '68; Vorstelijke warande der dieren, 1617, '82, 1720, id. z.j., 1786; De heerlijkheid van Salomon, 1620; De helden des ouwden Verbonds, 1620, '63, '69, 1727; waarin soms: Hymnus van de kristelijke Ridder, 1620; Jeruzalem verwoest, trsp., 1620 '42, '43, '61, '65; Het lof der zeevaart, 1623; De Amsteldamsche Hecuba, trsp., 1625, '26, id. '26, '47, id. '93; Palamedes, of vermoorde onnoozelheid, trsp., 1625, zesmaal '26 (is zeker ook '25), '30, '52, vijfmaal '60, '64, '68, '71, '80, twee ed. z.j., 1705 driemaal, '07, vijfmaal, '34, '36, '41 en in onzen tijd driemaal; Geboorteklok van Willem van Nassau, 1626; Rommelpot van 't Hanekot, 1626; Verovering van Grol, 1627; Hippolytus, trsp., 1628, '49; Zegezang ter eere van Frederik Hendrik, 1629; Sofompaneas [van Hugo de Groot] of Jozef in 't Hof, trsp., 1635 tweemaal, '36, '40 tweemaal, '55 driemaal, '60, '71, '78, '92 tweemaal, 1704, '30, '33; Gijsbrecht van Aemstel, trsp., 1637, '38 tweemaal, '41, z.j., '50 tweemaal, '55, '59 driemaal, '61 tweemaal, '82, '99, z.j., 1700, '66, z.j., '09, '16, '17, '26, z.j., '29, '45 driemaal, '92, verder vertalingen en jongere uitgaven; Elektra van Sofokles, trsp., 1639, '58 tweemaal, z.j., '95; Maagden, trsp., 1639 driemaal, '43, tweemaal, 1709; Gebroeders, trsp., 1640; '41, '50 viermaal, '54, 1707; Jozef in Dothan, trsp., 1640, '44, z.j., vijfmaal, '60, '65, '92 tweemaal, 1704, '30, '33 en in onze eeuw; Jozef in Egypte, trsp., 1640, '44 vijfmaal, '60, '64, '65, '71, '95, z.j., 1706, '30; Peter en Pauwels, trsp., 1641 viermaal, '91, 1710, vertaling en latere uitg. 1881; Henriette Marie te Amsterdam, 1642; P. Ovidius Naso's Heldinnebrieven, 1642 tweemaal in 1716; Brieven der H. Maagden, 1642, '87, 1702, '21; Davids tranen of boetpsalmen, 1643, '46; Altaar-geheimenissen, 1615 tweemaal, '98 tweemaal, 1718, '21; P. Virgilius Maro's werken, 1646 driemaal, '52, '59 tweemaal, 1714 tweemaal, '37; Maria Stuart, trsp, 1646 zesmaal, '61, vert. en ed. uit onzen tijd; De Leeuwendalers, landspel, 1648 tweemaal, '61, en in de 19e eeuw; Salomon, trsp., 1648 viermaal, '54, '61, 1706; Lucifer, trsp., 1654 zesmaal, '61 en in onzen tijd; Q. Horatius Flaccus' Lierzangen en Dichtkunst in 't rymeloos vertaald, 1654, '56, 1703 tweemaal, 1735; Inwydinge van 't Amsterdamsche Stadhuis, 1655; Salmoneus, trsp., 1657 tweemaal, '61, '85, '96; Koning Davids Harpzangen, 1657, '96 tweemaal, 1723; Parnas aan de Belt, 1657; Zeemagazijn, 1658; Jeptha of Offerbelofte, trsp., 1659 driemaal, '61, '97; Samson of Heilge wraak, trsp, 1660; tweemaal, '61, '96; Koning David in Ballingschap, trsp.,

1660; Koning David hersteld, 1660, tweemaal '61, '93; Koning Edipus uit Sofocles, trsp., 1660 driemaal, '61, '98, 1705; Virgilius, in Nederd. dicht vertaalt, 1660, '96; Adonias of Rampzalige Kroonzucht, 1661 tweemaal, '62, 1705; Bespiegelingen van God en Godsdienst, 1662, 1700, '23; Johannes de Boetgezant, 1662, '96 driemaal, '97, Lat. vert. 1741, '46; Batavische gebroeders, 1663 tweemaal, '90, 1705 en in onzen tijd; De Heerlijkheid der Kerke 1663 tweemaal, 1702, '25; Faëton, of Reukelooze stoutheid, 1663 driemaal, 1706, '15 driemaal, '42 tweemaal; Adam in ballingschap, 1664 tweemaal, '94, 1736 en in onzen tijd; Zungchin, of ondergang der Sineesche heerschappye, trsp., 1666; Ifigenie in Tauren, trsp., 1666, '92; Noah, trsp., 1667, '92, 1711; Euripides Feniciaansche, of gebr. van Thebe, trsp., 1668, '95; Sofocles' Hercules in Trachin, trsp., 1668, '97; P. Ovidius Naso's Herscheppinge, 1671, 1703, '30. Behalve dit alles, tal van herders-, zege- en bruiloftszangen, opdrachten, lof-, klink-, schouwburg-, punt-, hekel-, eer- en lierdichten, bijschriften en brieven.

[Mr. Lambertus Christoforus Vonk]

Vonk (*Mr. Lambertus Christoforus*), geb. 9 Maart 1757, studeerde in de rechten; eerst was hij advocaat te Amsterdam, en had een veel bewogen leven; het laatst was hij solliciteur in Den Haag, waar hij overleed.

Hij schreef: Geschiedenis der landing van het Engelsch-Russische leger in Noord-Holland, met platen, 2 deelen, Amst. 1802.

[Gillis de Voocht]

Voocht (*Gillis de*), geschiedschrijver der 16e eeuw, liet eene kronijk in handschrift na, getiteld: Het beleg van Gent ten jare 965. Zij werd in 1845 uitgegeven door Ph. Blommaert, in de werken der Vlaamsche Bibliophilen.

[Johannes Everardus de Voogt]

Voogt (*Johannes Everardus de*), geb. te Utrecht 1 Aug. 1806, werd pred. bij (1832) de Ned. Herv. gem. te Nederlangbroek (1835) daarna te Nijmegen, en in 1845 te Amsterdam, waar hij zijn emeritaat kreeg en 13 Juli 1863 overleed.

Hij schreef of gaf uit: Drietal preken, uitgesproken 10, 14 en 17 April 1853, Amst. 1853; Bladen uit het dagboek van Gosewin, geboren 24 Oct. 1832, overleden 23 Oct. 1851. Na zijn ontslapen in het licht gegeven, Rott. 1855, 2e druk, 1858, en behalve dat bijdragen in het Christelijk Maandschrift voor den beschaafden stand, het Christelijk Album, Christophilus, enz.

[Willem Jacob de Voogt]

Voogt (*Willem Jacob de*), zoon van den voorg., geb. 1 Maart 1837 te Nijmegen, kwam met zijn vader in 1845 te Amst. werd opgeleid voor den handel, en had er aandeel in een effecten- en assurantiekantoor. Hij beoefende de munt- en penningkunde, inzonderheid die van het gewest en de stad zijner geboorte, en overl. te Amst. 16 Dec. 1875.

Hij schreef: Aanteekeningen betrekkelijk de Nijmeegsche vroedschaps- en vereenigingspenningen, Amst. 1866; (niet in den handel). Bijdragen tot de Numismatiek van Gelderland, Arnhem 1867; id., 2e stuk, Arnhem 1869; Aanteekeningen betrekkelijk de leg- en rekenpenningen van de Geldersche rekenkamer, Amst. 1869; Geschiedenis van het muntwezen der Vereenigde Nederlanden, 1575-1813, bewerkt door eene van wege het Prov. Utr, Genootschap benoemde Commissie, 1ste deel, De munten der prov. Gelderland, Amst. 1874 en een aantal tijdschrift-artikelen, vooral over munt- en penningkunde.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1876.)

[Gerard Jacob Voorda]

Voorda (*Gerard Jacob*), geb. te Utrecht 29 Juni 1735, studeerde in de theologie, doch werd geen predikant. Hij was van 1794-1803 rentmeester der geestelijke goederen te Leeuwarden, en had later den titel van archivaris der stad; hij overleed 6 Febr. 1808.

Als uitvloeisel van zijne godgeleerde studiën hebben wij van hem: Vertoog over de verborgenheyd en Godzaligheyd en over de Godspraak van Lamech; Leeuw. 1778; De Israëlitische Gods-regeering, over de Bigamie onder het O.V. en over den stijl der H. schrift, Leeuw. 1800. Verder gaf hij: Register van de Archiven, stukken

en Documenten, liggende in de stads Archive-kas te Leeuwarden. Nu op goedvinden der Regeering gedrukt met vele stukken vermeerderd, en in regelmatige orde geplaatst. Voorafgegaan door eene uitvoerige voorrede strekkende vooral tot toelichting van drie punten: 1e. het recht van arrest, 2e. de rechten der stad omtrent het Anthony-Gasthuis, 3e. tot derzelve betrekkingen op het oud Burger-weeshuis, Leeuw. 1803. Hij schreef ook nog een paar verhandelingen, getiteld: Noodig bericht aangaande de geestelijke goederen der stad Leeuwarden, Leeuw. 1796; Consideratiën over geestelyke goederen, Leeuw. 1798.

[Jacob Voordaagh]

Voordaagh (*Jacob*) was een der talrijke Amsterdammers in de achttiende eeuw, die, door vlijt en geluk rijk geworden, groote ontwikkeling gaven aan het buitenleven, kunsten en letteren beschermden en deze, met welwillende hulp hunner lofzingende gasten, ook een weinig beoefenden. De familie Voordaagh was door de walvischvangst rijk geworden; men ontmoet Jacob vaak in de verzen zijner tijd en stadgenooten, die o.a. zekere vermaardheid gegeven hebben aan zijne schoone buitenplaats halfweg Amst. en Amstelveen, met eene zinspeling op den naam des bezitters, De Morgenstond geheeten; hij berijmde eene vertaling van Voltaire's Dood van Cesar, Amst. 1737, 2e dr., ald. 1756, en De Dood van Semiramis, ald. 1742. Ook voltooide hij een vertaling van Crébillon's Idomenéus, die door J. van Beuningen begonnen was, ald. 1723 en 1740.

[Hermanus Cornelis Voorhoeve]

Voorhoeve (*Hermanus Cornelis*), geb. 4 Maart 1818 te Rotterdam, en aldaar aan het Erasm. gymn. opgeleid, werd 1 Aug. 1836 stud. te Utr.; kand. in 1841, was achtereenvolgens predikant te Ophemert 1842, Leerdam 1848, Harlingen 1851, directeur van het Nederlandsch Zendelinggenootschap te Rotterdam (1868-'64), daarna predikant te Fijnaart 1864, Delfshaven 1866, Amersfoort en van 1874-'80 weder te Harlingen.

Schr.: Eene herinnering aan den winter, 1844; Het beeld van J.A.D. Molster, pred. te Utr., geschetst, Utr. 1850; Eenige bloemen geplukt uit de werken van Matthias Claudius, 1850; Dr. Gützlaf herdacht, Rott. 1851; Onze Strijd. Toespraak, Harl. 1857; De leer der rechtvaardiging. Eene Paulinische studie, Tiel 1859; Het Evang. en de Heidenwereld, Toespraak gehouden 5 Nov. 1860; De Evangelische zending op Java, 's-Hage 1864; Het Irvingianisme,

Rott. 1867; 17 Nov. 1869. Onthulling van het Nationaal Gedenkteeken in het Willemspark te 's-Hage, Amersfoort 1869; Het 100jarig bestaan der Nieuwe kerk van de Hervormde gemeente te Harlingen herdacht, Harlingen 1875; Een woord over bijbellezingen, Nijmegen 1876. Verder eene menigte artikelen in Moeders Schoot van Dr. Koetsveld, in de Jaarb. van wetensch. theologie, in Licht, liefde, leven, in Ernst en vrede, in Waarheid en vrede, in De Vereeniging, in De Zaaijer, vertalingen uit het Hoogduitsch, enz.

[Mr. Gerrit Rinse Voormeulen van Boekeren]

Voormeulen van Boekeren (*Mr. Gerrit Rinse*), broeder van **Boekeren** (*Koopmans van*) blz. 78, (waar ook dit art. moest staan), geboren te Groningen 30 April 1821, was sinds 9 Oct. 1851, na zijne promotie tot kort voor zijn dood notaris te Stadskanaal, en overleed te St.-Michielsgestel 10 Jan. 1872.

Hij schreef: Leven en daden van Nederlands meest beroemde zeehelden en vlootvoogden, eenvoudig en nauwkeurig verhaald, Amst. 1841, in 1839 door 't Nut bekroond; 1559-1568, Schetsen uit de geschiedenis van Neerlands opstand tegen Spanje, aan de jeugd verhaald, Winschoten z.j. Schetsen uit het leven van Johan de Witt en Michiel Adriaansz. de Ruiter, Leiden z.j. Ter nagedachtenis van P. van Limburg Brouwer, (in de Groninger Courant 1847); Geschiedenis en opkomst van Stadskanaal; Leven en ontdekkingen van Abel Jansz. Tasman, van Lutkegast, Gron. 1849. Verder leverde hij eene bewerking van L.A. Schroeder Steinmetz, Algemeene grondbeginselen der Aardrijkskunde, Gron. 1881 en later.

[Dirk Cornelis van Voorst]

Voorst (*Dirk Cornelis van*), geb. te Delft in 1751, studeerde in de godgeleerdheid te Leiden, en was achtereenvolgens predikant te St. Anna-ter-Muiden, Kadzand, Hien-en-Dodewaard, Leiderdorp en Amsterdam, waar hij 6 Sept. 1833 overleed.

Hij schreef: Verklaring van Psalm 68, Utr. 1791; Uitlegkundige verhandelingen, 2 st. Amst. 1791; Uitlegkundig en godgeleerd magazijn, 2 st. Leid. 1792; de Bijbelminnaar, 4 dln., Utr. 1808, en verder tal van leerredenen en godsdienstige geschriften.

[Jan Jacob van Voorst]

Zijn zoon **Jan Jacob,** geb. te Dodewaard, 20 Sept. 1791, ontving zijn onderwijs in de laatste standplaats van zijn vader, te Amst., werd in 1808 tot de lessen op het Athenaeum toegelaten, ging vier jaar later onder zijn hierachter vermelden oom in de theologie studeeren, en werd in 1815 tot het predikambt toegelaten. Den 7en April 1816 deed hij zijne intrede te Doorn, kwam in 1819 te Goes, ging vandaar naar Amst., begon ald. zijn dienst 30 April 1828 en legde dertig jaar daarna zijn ambt neder. Hij overl. 11 April 1869.

Als schrijver gaf hij niets dan twee brochures van voorbijgaande waarde. In de gesch. onzer letteren is hij vermaard door zijne kostbare bibliotheek, in den tijd dat zijne gezondheid hem noopte zijn emeritaat te nemen, openbaar verkocht, en waarvan de catalogus een nog vaak geraadpleegd handboek blijft. Buiten den

wetenschappelijken kring werd hij bekend door zijne krachtige ondersteuning van het droogleggen der Haarlemmermeer.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1869.)

[Johannes van Voorst]

Voorst (*Johannes van*), broeder van genoemden Dirk Cornelis, en dus oom van den voorg., geb. te Delft 17 Maart 1757, studeerde in de godgeleerdheid en Oostersche talen te Leiden, en was achtereenvolgens predikant te Halle bij Zutfen, Wageningen en Zierikzee. In 1788 werd hij hoogleeraar te Franeker; in 1791 predikant te Arnhem en in 1799 hoogleeraar te Leiden. In 1827 emeritus geworden, overl. hij te Leiden 29 Juli 1833.

Behalve eene menigte Latijnsche redev. en werken, schreef hij: Over de geschiktheid onzer tijden ter bevordering van de godsdienst, Fran. 1788; Over de letterkundige verdiensten van H. de Groot, Amst. 1826.

[Mr. Willem Hendrik van Voorst]

Voorst (*Mr. Willem Hendrik van*), zoon van den voorg., geb. te Franeker 17 Sept. 1791, studeerde te Leiden in de rechtsgeleerdheid, en vestigde zich na zijne promotie als advocaat te Haarlem; in 1819 werd hij schout en secretaris van Sparendam, en in 1820 rechter in de arrondissementsrechtbank te Haarlem; in 1848 lid van de Tweede kamer en overleed 24 Nov. 1855.

De noodzakelykheid van gebiedende voorschriften omtrent den vorm, onderzocht en op eenige voorbeelden uit de tegenwoordige rechtspleging toegepast, Haarl. 1821; Iets over het ontwerp van wetboek van burgerlijke regtspleging, Haarl. 1827; dit laatste was eerst in den vorm van vijf brieven, anoniem in De Konst- en Letterbode geplaatst. In De Weegschaal 1829 schreef hij: Bedenkingen over de voormalige Weeskamers.

[Jerominus van der Voort]

Voort (*Jerominus van der*), dichter en kunstschilder, geboren in de eerste helft der 16e eeuw, was Factor der Liersche Rhetoricakamer Den Groeyende Boom. Toen deze kamer deel nam aan het beroemde Antwerpsch Landjuweel van 1561, vervaardigde hij voor haar de gedichten:

Presentatie, Prologhe, 't Spel van Sinne, Prologhe, Factie en het Factie-Liedeken, die allen met zijne kenspreuk: In deuchden voort, geteekend zijn, en gedrukt werden door Willem Sylvius, in zijne Spelen van Sinne, Antw. 1562. Van der Voort was de hervorming warm toegedaan; want om zijn lijf te redden, vluchtte hij bij de komst van Alva en zijne goederen werden aangeslagen en verbeurd verklaard. Toen de Prins van Oranje de bannelingen opriep ter verlossing des vaderlands, greep ook van der Voort de wapens en hij streed bij Maastricht, in Frankrijk, vóor Bergen-Henegouwen en in Holland. Een jaar na de Gentsche Bevrediging keerde hij op den geboortegrond terug, en den 24 Dec. 1580 kocht hij te Antwerpen, op den Rosier, een huis, dat ‘Den Schild van Lier’ werd geheeten. In deze stad verschafte hij zich een bestaan door zijne schilderkunst en als dichter wist hij zich ook derwijze te onderscheiden, dat hij er Factor werd der kamer van Rhetorica ‘De Goudbloem’. Na dat Antwerpen op 17 Aug. 1585 andermaal in de macht van Spanje was gevallen, week onze dichter, met duizende andere hervormers, naar Noord-Nederland, waar hij zich eerst eenigen tijd te Vlissingen en daarna in den Briel vestigde.

De werken, afzonderlijk door hem uitgegeven, zijn: Een schoon profijtelick Boeck ghenaemt den benauden, veriaechden, vervolchden Christen, wt den ouden ende nieuwen Testamente, in een maniere van een tsamensprekinghe gemaect in Rethorijcke. Door den Eersamen Jeronimus van der Voort, schilder, Leyden. By my Andries Verschout, CIↃ.IↃ.LXXVII; Het Heerlijck Bewijs van des Menschen ellende ende miserie onderworpen, ran het begin der Menscheyt, tot dat hy wederom coemt tot den grave. Oock hoe ongheluckich hy is buyten alle ander dieren aengaende de natuere: getrocken wt alle oude Philosophen: ende stichtelick in Rherorycke gestelt, door Jeronimus van der Voort: Seer nut ende profijtelick ooc lustich voor alle Menschen om lesen. Noch so is hier achter by ghevoecht van den selven autheur een Refereyn van de omgekeerde rocken binnen Antwerpen. Aen die van Antwerpen, die het woordt des Heeren, wel wetende, nu weder haeren rok om keeren, Dordrecht 1595; (Dit werk is opgedragen aan de stedelijke Regeering van Antwerpen.) Het leven en sterven ben ic ghenaemt, Want wy moeten al sterven om namaels te leven. Dit beyde te weten elck een wel betaemt, Wat oock leven en doot is, wort hier beschreven ... Dordrecht 1597.

[Michiel van der Voort]

Voort (*Michiel van der*), werd 18 Juli 1812 te Antwerpen geboren uit eene oude kunstenaarsfamilie, die toen evenwel weer tot den werkmansstand behoorde. Niettemin genoot hij een grondig onderwijs en reeds in zijne jongelingsjaren gaf hij lessen in het Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch en Latijn. Daarna werd hij onderwijzer en opende hij voor eigen rekening eene school, terwijl hij in zijne vrije uren de vaderlandsche letteren beoefende. In 1836 stichtte hij met Th. van Rijswijk en andere Vlaamsche schrijvers, de Rederijkkamer De Olijftak, die weldra eene der voornaamste letterkundige vereenigingen werd. Met den aanvang van het jaar 1840 vestigde hij zich te Brussel, waar hij de ambten vervulde van beëedigd vertaler en bureeloverste bij de Belgische Algemeene Verzekeringsmaatschappij. In 1842 stichtte hij aldaar het Nederduitsch Letterkundig Genootschap, en in 1849 het Vlaamsch Middencomiteit, dat tot doel had de taalbelangen van het gansche Vlaamsche land te bewaken en te verdedigen. Hij was een der ijverigste leden der vereeniging van

al de letterkundigen des lands, gekend onder de benaming: Het Nederduitsch Taalverbond en ook was hij secretaris van het derde en het vijfde Nederlandsch Taalcongres en van de Commissie der Vlaamsche Taalgrieven. Van der Voort verwaarloosde al zijne literarische begaafdheden, om op het staatkundig gebied altijd en overal in de bres te springen voor de Vlaamsche taalbelangen, waarom men hem de Schildwacht der Vlaamsche Beweging noemde. In 1858 bewoonde hij de Brusselsche voorstad Schaarbeek en daar weigerde hij zijne belastingen te betalen, omdat de regeering hem geen ander bericht wilde sturen dan in de Fransche taal. De onwankelbare Vlaming werd voor het gerecht gebracht, veroordeeld en al wat hij bezat openbaar geveild ten voordeele der schatkist. De kosten van dit rechtsgeding werden wel gedekt door eene vrijwillige nationale inschrijving, maar Van der Voort gaf toch een gansch vermogen ten beste ter verdediging zijner verdrukte Vlaamsche landgenooten. Ten dank voor zooveel opoffering en zijnen rusteloozen strijd voor de gekrenkte rechten, werd hem een gedenkteeken opgericht toen hij op 8 Februari 1867 overleden was te St. Joos-ten-Oode, bij Brussel.

De door hem uitgegeven werken zijn: Gebeurtenissen van Antwerpen, sedert 1830 tot den 1en September 1833, onder begrepen Het beleg van het Kasteel, voorgegaen van eene korte inleyding over de stad Antwerpen, het Kasteel, de Schelde etc., Antw. 1833; Coup d'oeil sur la langue et la littérature Flamande en Belgique,

considérée comme langue et littérature nationale, Anvers 1837; Aen de nagedachtenis van onzen teergeliefden vader Michiel Johan van der Voort, in den Heer ontslapen op VII April CIↃ.DCCC.XXXIX, Antw. 1839; Un mot sur la question d'ortographe flamande, Anvers 1839; Schets der geschiedenis van de regeering van Karel den Stoute, Antw. 1842; Les avantages de l'orthographe flamande, proposée par la Commission royale, Bruxelles 1842; Het Vaderland, tydschrift voor letteren en geschiedenis, Antw. 1844-'46; Levensschets van Maxmiliaen den Eersten, Antw. 1844; Oorsprong en voortgang van de magt der Bourgondische Vorsten in België, Antw. 1844; Schets eener geschiedenis der Belgische letterkunde, Antw. 1844; Noord en Zuid, vlugtig oogslag op de algemeene geschiedenis, Antw. 1845; Verslag over de grondbeginselen van het Vlaemsch taelverbond, gedaen namens het nederduitsch tael- en letterkundig genootschap van Brussel, aen de heeren voorzitters der belgische maetschappyen te Antwerpen vergaderd den 31 Oct. 1845, Bruss. 1845; Maria van Burgonje, tydvak uit de geschiedenis van ons vaderland, Brussel 1847; Aen de heeren leden en bestuerders van het tweede Nederlandsch Congres, te Amsterdam, Brussel 1850; Twee geslachten, Geschiedenis der oorlogen tusschen Frankryk, Engeland en België, 1066-1815, Antw. 1850; Redevoering over de noodzakelykheid om de tael den vreemdelingen nuttig te maken, met aenwyzing der middelen, welke daertoe aen te wenden zyn, Brussel 1852; By het graf van mynen vriend Jan Baptist Langlois, 30 Mei 1860, Brussel 1860; Het droombeeld eener wereldtaal, Antw. 1867. Verder schreef hij nog tal van brieven en artikels in dagbladen, tijdschriften, enz. en hij maakte eene verzameling van dagblad-artikels over de Vlaamsche Beweging, die hij aan de bibliotheek der stad Antwerpen schonk.

[Julius van der Voort]

Voort (*Julius van der*), den 18 Mei 1847 geboren te Antwerpen, alwaar hij zijn onderwijs genoot en eerst onderwijzer aan eene privaatschool en vervolgens aan het Sint-Norbertusgesticht werd. Sedert 5 Maart 1888 is hij ook leeraar van algemeene letterkunde in de Nederlandsche taal bij het Hoogergesticht van schoone kunsten te Antwerpen.

In druk verschenen van hem: Maria van den Bergh, tooneelpel in vier bedrijven, Antw. 1867; Handboek voor den kandidaat-kiezer (volgens de wet van 24 Augusti 1883) Antw. 1883. Sedert het jaar 1884 is Julius van der Voort ook hoofdopsteller van de Nieuwe Belgische Illustratie.

[Mr. Robertus Vorstman]

Vorstman (*Mr. Robertus*), geb. te Rotterdam 19 Oct. 1843, werd 20 Sept. 1862 te Leiden jur. stud., prom. er 20 Juni 1868 op stellingen, praktizeerde eenigen tijd als advocaat, en werd redacteur der Samarangsche courant.

Hij schreef: Volksfeesten, Leid. 1869; Opvoeding, Leiden 1869; De Hoogeschool in Duitschland, Leid. 1872; De leer van Socrates, Haarlem 1874.

[Gerrit Jan Vos Adr.zn.]

Vos Adr.zn. (*Gerrit Jan*), geboren 12 Juli 1836 te Harderwijk, studeerde en promoveerde in de theologie en was achtereenvolgens predikant te Oostermeer c.a. (1862), Edens c.a. (1866), Goes (1869), Middelburg (1872) en Amsterdam (1875).

Hij schreef, behalve eenige preekbundels, brochures over de Nederlandsche Hervormde kerk en het Afschaffinggenootschap, Gorinchem 1855, over het Christelijk onderwijs, Amst. 1860 en 1863. Verder: De Synodale Bijbelvertaling onderzocht, Utr. 1870; de oorsprong van 't Christelijk geloof, of het Evangelie van Lucas onderzocht, Middelburg 1872; Het leven van Jezus (met gravures), Dordr. 1874. Hij was van 1863 tot 1869 redacteur van het Kerkelijk weekblad, medewerker van 1869 tot 1875, en van dit laatste jaar wederom redacteur.

[Isaac Vos]

Vos (*Isaac*) of **Isaac de Vos** was een Amsterd. komediant en tooneelschrijver, van wien weinig bekend is. Hij behoorde thuis in den kring van Jan Soet; bij de opvoering van Vondel's Gebroeders in 1640 had hij de rol van Mephibozeth; meest speelde hij voor ‘Geck’; zijne stukken werden tusschen 1644 en 1650 uitgegeven; hij zelf was in 1652 reeds overleden en wel in 't gasthuis.

Schreef: Klucht van de Moffin, 1644; Lope de Vega Carpioos gedwongen vrient, in Duyts gerymt, 1646; Klucht van de mof, 1669; De beklaeglycke drang, blyeindendt trsp. in Ned. rijmen gestelt, 1669; Zingende klucht van Pekelharing in de kist, 1718; Robbert Leverworst, 1729; Iemant en Niemant, zinnespel, 1729

(Dr. J.A. Worp in Tijdschr. Ned. Taal- en Lett., III.)

[Jan Vos]

Vos (*Jan*), Amsterdammer, glazenmaker van beroep, omtrent wiens afkomst, geboortetijd en jeugd de bijzondere gegevens, hetzij door toeval of nalatigheid, ontbreken, werd door de regeering met de levering van de glasruiten begunstigd, 16 Oct. 1652, met name van die voor het nieuwe stadhuis; als katholiek trouwde hij voor schepenen, doch het puiboek bevat in de akte van zijn ondertrouw, 4 Febr. 1639, geen opgave van zijn leeftijd. Twee jaar later trad hij op als tooneelschrijver en verwierf zich

daardoor den toegang tot den Muiderkring; zijne taalkennis bepaalde zich tot het Nederlandsch; hij werd in 1647 commissaris van den stadsschouwburg; herhaaldelijk droeg de stadsregeering hem het ontwerpen en de regeling der optochten en praal-vertooningen op, die van stadswege plaats hadden; voor de familie Bicker en Huydecoper heeft hij steeds de gelegenheidsgedichten gemaakt, waaruit ook blijkt, dat hij tot hunne aanzienlijke kringen was toegelaten. Hij werd den 11 Juli 1667 in de Nieuwe kerk begraven, zonder dat ergens de leeftijd wordt opgegeven, dien hij bereikte. Zijne talentvolle werkzaamheid wordt in onderstaande monographie volkomen beschreven, met toevoeging eener chronol. lijst zijner grootere gedichten; daaruit ziet men, dat Aran en Titus van 1641 is; de klucht van Oene, 1642; Medea, 1665. De meeste gedichten op bijzondere voorvallen worden tijdrekenkundig bepaald door de gebeurtenis zelve, terwijl de dichter menig feit uit de kunstgeschiedenis en de biographie zou opgehelderd hebben, indien hij gewoon was geweest meer data te gebruiken.

Gezamenlijke uitgaven zijner werken verschenen bij zijn leven en lang na zijn dood en hebben dus eene betrekkelijke volledigheid; zij zijn getiteld: Dichtkunst, verzaamelt en uytgegeeven door J. v. D[uisberg], Amst. 1658; Alle gedichten [en tooneelspelen], Verz. en uitgeg. door J. L[escaille], ald. 1662; uitgave in 2 dln., ald. 1762.

(Dr. J.A. Worp, Jan Vos, Gron. 1879.)

[Michael Cornelis Vos]

Vos (*Michael Cornelis*), een Kapenaar van geboorte, studeerde in de theologie en was eerst predikant in Nederland; na eene reis door Engeland, Denemarken en Ceilon, was hij predikant te Kaapstad en later in O. Indië.

Hij schreef: Merkwaardig verhaal aangaande zijn leven en lotgevallen als predikant der Hervormde gemeenten in Nederland, Afrika en Azië van zijne jeugd af tot zijn emeritusschap, Amst. 1824, 4e dr., ald. 1867, 5e dr. Utr. 1875.

[Amand de Vos]

Vos (*Amand de*), den 9 Sept. 1840 geb. te Exaarde, in het Land van Waas, waarom hij **Wazenaar** als pseudoniem verkoos. Hij kwam als loteling bij het leger en werd korporaal bij het 11e linieregiment. Na zijnen diensttijd studeerde hij de godgeleerdheid en de natuur- en geneeskundige wetenschappen aan de Hoogescholen van Gent en Leuven. In 1870 werd hij doctor in de genees-, heel- en verloskunde. Den 19 Oct. 1871 kwam hij terug in het leger als arts van het 1e regiment Jagers te paard en den 27 Mei 1880 werd hij batailjons-geneesheer van 1e klas, in welken graad hij door koninklijk besluit van 22 Juni 1890 zijn pensioen verwierf. Thans is hij als geneesheer te Gent gevestigd.

Hij gaf in druk: Een Vlaamsche Jongen, door Wazenaar, Gent 1878 en 1882; De Critiek en Een Vlaamsche Jongen, Gent 1880; Nog over de Critiek, Gent 1881; Poets wederom P.... Toets, na lezing van het artikel door Prof. Pol De Mont, geteekend Olympio in Jong Vlaanderen, Gent 1882; In de Natuur, dichtwerk, Gent 1884; Prijskamp en Academie, Gent 1887; Het Verraad-Van Hoorde, Vervolg van Prijskamp en Academie, Gent 1887; Nog het Verraad-Van Hoorde, tweede Vervolg van

Prijskamp en Academie, Gent 1888; Keerzijde van Van Beers' ‘Rijzende Blaren’, Lokeren 1888; Keerzijde van Van Beers' ‘Rijzende Blaren’, Bijvoegsel (aan Remo), Lokeren 1889; Over veelschrijven in zake van fraaie letteren, door Dr. Am. de Vos, werkend lid der koninklijke Vlaamsche Academie, (Plechtige, openbare zitting van 20 December 1889), Gent 1890.

[Adriaan Gerard de Vos]

Vos (*Adriaan Gerard de*), geb. te Harlingen 30 Mei 1811, was eerst apotheker, later handelsreiziger en daarna koopman in wijnen en steenkolen te Dordrecht.

Hij schreef: Gedachten en Wenken over armoede, Dordr. 1849 (niet in den handel); Bijdrage tot de geschiedenis der Doopsgezinde gemeente te Dordrecht, geplaatst in de Doopsgezinde Bijdragen, Amst. 1862; Het Heilige Geest- en Pesthuis te Nieuwerkerk binnen Dordrecht, met een voorwoord van Dr. G.D.J. Schotel, Dordr. 1869.

[Frans de Vos]

Vos (*Frans de*), geb. te Kaprijke (Oost-Vl.) 4 Oct. 1792, ging in zijne jeugd op een notariskantoor en deed in 1818 zijn candidaatsexamen. Nog vóor 1820 werd hij te Gent bekroond voor het in Nederlandsch vertalen eener Fransche redevoering over de schoone kunsten en toen werd hij als ontvanger van 's lands middelen geplaatst te Ninove, waar hij zich ijverig toelegde op het beoefenen der dichtkunst. In 1830 was hij rijksontvanger in zijn geboortedorp en vervolgens kreeg hij eene betrekking aan het bestuur der belastingen te Gent. In deze stad stichtte hij, ten jare 1834, met Ph. Blommaert en C.P. Serrure, de Nederduitsche Letteroefeningen, en in 1834 en 1835 gaf hij ook aldaar de twee eerste jaargangen van het Nederduitsch Letterkundig Jaerboekje uit met F. Rens, welke deze uitgave vervolgens alleen heeft voortgezet. Bij het Belgische staatsbestuur, waarschijnlijk om zijne Vlaamschgezindheid, in ongenade ge-

vallen, verzond men hem als rijksambtenaar naar de Pruisische grens; doch hij nam een onbepaald verlof en toog naar Parijs, waar hij verscheidene jaren in zijn bestaan voorzag door het geven van lessen. In zijn vaderland teruggekeerd, verkreeg hij, na lang wachten, eene betrekking in het Walenland, doch later werd hij toch als rijksontvanger aangesteld te Lanaken (Limburg) en dan te Kortrijk. Daarna bekwam hij het ambt van agent der schatkist te Dinant en vervolgens te Ieperen, waar hij overleed op 22 April 1859.

Hij schreef: Het vermogen des yvers, dichtstuk, 1821; De menschlievendheid, dichtstuk, Brugge 1828; Zestien jaren of de Brandstichters, treurspel in 3 bedryven en 7 tafereelen, naer het Fransch van Victor Ducange, Gent 1833; Grondregelen van verdraegzaamheid ten gebruike der Belgische Roomsch Katholyken (naar 't Fr. van de Potter), Gent 1834; Een tooneel van Ariosto, blyspel in één bedryf, Antw. 1846; Ernestine of de feilen der jeugd, tooneelspel in dry bedryven naer den roman van den heer E. Souvestre, Kortrijk 1851. Nog een paar vertalingen uit het Fransch liggen ongedrukt.

[Jacoba Catharina de Vos]

Vos (*Jacoba Catharina de*), geb. te Amst. 21 Jan. 1840, schr. onder het psd. Cella ‘en is op geenerlei wijze aan gelijknamige letterkundigen verwant.’ Sedert 1864 woont zij te Rosendaal in Gelderland, ‘heeft nooit eenige betrekking bekleed,’ en wijdt zich sedert 1877 aan de letteren.

Hare eerste proeven verschenen in de Kindercourant van 1878, verdere bijdr. daarin en Bato, in het meisjes weekblad Lelie- en Rozenknoppen en in Goeverneur's Huisvriend. Afzonderlijk: Drie in Een. Met een woord vooraf van Joh. Gram, Tiel 1880, 2e dr. 1884; Langs verschillende Paden. Met eene aanbeveling van Dns. Haverschmidt, ald. 1881; Op de Heide, 's-Grav. 1882; Tegen den stroom op, ald. 1883; Een Handvol. Zes vertellingen in één bundel, ald. 1885; De Feestdag. Negen. Vert.. ald. 1885: Maandrozen. Overdr. der bijdr. in Kindercourant en Bato van 1879-'83, ald. 1885; Valentijn en zijn oude vriend, Tiel 1887.

[Jan Cornelis de Vos]

Vos (*Jan Cornelis de*), geb. te 's-Gravenhage den 8 Juli 1855, ontving zijne eerste wetenschappelijke vorming op den huize Schoonoord te Rijswijk, waar zijn vader de aldaar bestaande inrichting voor M.O. bestuurde sedert het begin van 1864. De dood van dezen verdienstelijken man in 1872 verijdelde alle veelbelovende plannen en zijn tweede zoon, weldra ook moederloos geworden, vond bescherming bij de vrienden zijns vaders en die zijn' aanleg waardeerden; inzonderheid van den heer J. Kneppelhout, waardoor hij zijne studie in de Nederl. taal en letteren meende te kunnen voortzetten, doch te Leiden ingeschreven werd voor de rechten. Neiging en aanleg trokken hem van die studie af, zoodat hij die opgaf en zich begon te bekwamen voor het M.O. Na veel wederwaardigheden, ontwerpen en teleurstellingen, kwam hij den 1en Sept. 1876 bij het tooneel, om tien jaar later hoofdred. van De Haagsche Courant te worden, en keerde 1 Dec. 1887 tot het tooneel terug. Sedert 1890 is hij directeur van den Tivoli-schouwburg te Rotterdam.

Gelijk meermalen geschiedt, werkten zijne levensomstandigheden op de stemming van zijn dichterlijk gemoed, getuigen de poëtische bijdr. in De Nederl. Spectator van 1877; ook komen van zijne letterk. werkzaamheid proeven voor in: De Oude en De Nieuwe Huisvriend, Nederland, Het Tooneel, en art. in Het Vaderland en de Nieuwe Rott. Courant. Van 1884 - einde '87 was hij mede-red. van De Lantaarn, die hij had helpen oprichten. Afzonderlijk: Lentebloemen. Liederen en zangen, Leiden 1878; Alles voor moeder. Dram. schets, Amst. 1878; Piet, de ondermeester, ald. 1879; bewerking van Gensichen's Euphrosyne, tnsp., Leid. 1879; Met den heer Mendes da Costa het tnsp. De Schuld, 1881; Na dertig jaren, 1882; Ik heb een stuk geschreven, blsp., met antw. aan de critiek, 's-Grav. 1885; Sidin, drama in verzen, ald. 1885; Suzanne, tnsp., ald. 1886; Intimiteiten. Naar de koloniale Tentoonstelling, klsp.; Medea, 1884. Vert. van tooneelwerken, gelijk ook van zijne stukken bewerkingen in 't Eng. en Hgd. bestaan.

[Karel de Vos]

Vos (*Karel de*), op 8 Oct. 1824 te Heule (West-Vl.) geb., ontving zijne opleiding voor den geestelijken stand en werd den 11 Oct. 1876 pastoor te Zevecote, welk ambt hij thans nog vervult.

Van hem zijn gekend: Parochieboek of beschrijving van Dudzeele, gevolgd van eene schets over Sint-Pietersbanden, patroon dezer plaatselijkheid, Brugge 1875; Beschrijving van Zevecote, Brugge 1879; Geschiedkundige schets van de gemeente Leffinghe, Brugge 1885.

[Lambert de Vos]

Vos (*Lambert de*), geb. te Brugge, waar hij als advocaat leefde in het midden der 17e eeuw. Hij was dichter en schreef onder den naam: Lambertus Vossius. Zijne opvoeding had hij te danken aan den dichter Olivier de Wree. Zijne meest bekende werken voeren de titels: Merc-stucken op het bestelen van O.L. Vrauwe kercke, geseyt ter Poorterye binnen Brugghe, gheschiedt den XI April 1632, in dichte ghe-

stelt door Lamb. Vossius, Brugge 1679; Sinne-merck op het ongheluck van de Vlieghe die in de keirsse vlooch; bemerckt ende in dichte ghestelt door Lambert Vossius, den tweeden druck, seer verbetert, Brugge 1633; Hemelspraecken van den Brughschen H. Bloedtdagh van de jaeren 1641, 1642 en 1644, Brugge 1697; Alle de wercken van Lambertus Vossius, bestaende in seer aerdige ende curieuse Dichten, te weten: alle de vermaerde oorloghstucken ende daeden van den Graeve van Buquoy, Fyghesnoeper, Bacchus Cort-ryck Venus-ban, Bacchus-beeldt, Zoylus Wynckel, enz. tsaemen by een vergaedert door J. Bapt en M.C., Brugge 1697. Deze laatste verzameling bevat ook gedichten van Olivier de Wree.

[Pieter Andries de Vos]

Vos (*Pieter Andries de*), te Grobbendonk (Prov. Antw.) geb. 15 Mei 1844, studeerde als onderwijzer en is thans leeraar aan St. Norbertusgesticht te Antwerpen.

Hij leverde vele Fransche en Nederlandsche schoolwerkjes, als onder andere: Practisch Onderricht in de Fransche Taal (4 deeltjes), Lier 1874; Nederlandsche Dictaten, Lier 1875, en Kindervreugd, versjes geschikt voor geheugen-oefening, Lier 1877; Methode om Nederlanders te leeren Fransch lezen; Leercursus der Fransche Taal; Nederlandsche Dictaten met bijgaande Spelregels en Oefeningen; Hoofdzakelijke Regels der Nederlandsche Spraakleer met Oefeningen; Kindervreugd, versjes. Practisch Rekenboek voor Stad en Dorp; Antwoorden en Oplossingen; Briefkens en Brieven; Practische Meetkunde; Bijdragen over Opvoeding en Onderwijs, door F. Willems, Schoolopziener en P.A. de Vos, Professor, Lier 1887.

[Willem de Vos]

Vos (*Willem de*), omstreeks 1738 te Amst. geb., was eerst pred. der Doopsgez. gemeente op 't Klein Heiligland te Haarlem en in 1762 in die van Het Lam te Amsterdam. In 1814 werd hij emeritus en overl. ald. 8 Jan. 1834, 84 jaar oud.

Van zijne geschr. zijn het meest bekend: Leven en karakter van Allard Hulshoff, Amst. 1796; Over den Slavenstand, psd. Philaletes Eleutherus, Leiden 1797; Over het schadelijke der vooroordeelen omtrent het horoscoop trekken en planeetlezen, door 't Nut uitgeg., 1801; Over de beste middelen om de duellen voor te komen of te weren, bekr. door het Utr. Gen., 1805.

[Jacob Vosmaer]

Vosmaer (*Jacob*), geb. te 's-Grav. 25 Aug. 1783, studeerde te Harderwijk in de geneeskunde, later te Utrecht, doch promoveerde in eerstgenoemde stad; hij vestigde zich daarna als geneesheer te Haarlem, twee jaren later te Zutfen. In 1816 werd hij hoogleeraar te Harderwijk en in 1818 te Utrecht; bij de oprichting der veeartsenijschool aldaar in 1820 werd hij aan die inrichting geplaatst, en overleed te Utrecht 3 Februari 1824.

Behalve vele in 't Latijn en Nederl. geschreven werkjes over geneeskunde, en daarmede verwante vakken, schreef hij: Grondbeginselen der natuurkunde van den mensch, Amst. 1808; De menschenliefde, dichtstuk, Harderw. 1818; Apothekers woordenboek, letter A-D, Zutfen 1822, vervolgd door Cl. Mulder, Zutfen 1828; De

kunst om lang te leven en wel te sterven, Haarlem 2e dr., 1828, Amst., 1852; Nagelaten en verspreide letterarbeid, 2 dln., Haarlem 1826, waarin opgenomen zijn Wandelingen van Maarten Vroeg. Dit laatste afz. te Haarl. 1852, en te Arnhem 1872.

[Mr. Carel Vosmaer]

Vosmaer (*Mr. Carel*), broederszoon van den voorg., geb. te 's-Gravenhage 20 Maart 1826, studeerde in de rechten te Leiden sinds 1844, prom. 18 Jan. 1851, en vestigde zich als adv. in zijne geboorteplaats, was van 1853 tot '56 griffier bij het kantongerecht te Oud-Beierland, daarna subst. griffier, eerst bij het Hof in Den Haag, in 1866 bij den Hoogen raad, totdat hij dit ambt nederlegde in 1873, om verder uitsluitend te leven voor de studie van kunst en letteren. Inzonderheid is zijne 25-jarige betrekking als red. van De Ned. Spectator van grooten invloed geweest op dit blad en zijne lezers. Aldus ambteloos en onvermoeid werkzaam, was de geleerde en minzame kenner van kunst en letteren een man van groote beteekenis geworden in dezen tijd, totdat zijne gezondheid hem noodzaakte Den Haag te verlaten en herstelling in het buitenland te zoeken. Hij overl. te Montreux 12 Juni 1888.

Zijne levensgeschiedenis is verdienstelijk beschreven in onderstaand werk. Aan de daarin voorkomende lijst zijner afzonderlijke en verspreide geschr. zijn de volgende titels ontleend zijner meest bekende werken: Rembrandt Harmens van Ryn, sa vie et ses oeuvres, La Haye 1863-'77; Vogels van diverse pluimage, 3 dln., Leid. 1873-'75, herdrukt en vermeerderd; Londinias, 's-Hage 1873, '77, '78; Een zaaier, studiën over Multatuli, Amst. 1874, '84; Vlugmaren, met 2 vervolgen, 's-Grav. 1880, vier drukken, 1881, '83; Amazone, 's-Grav. 1880, '81, '82, '88; Nanno, 's-Grav. 1882, '83; Over kunst. Studiën en schetsen, Leid. 1882; Inwijding. Nagelaten werk. Den Haag 1888. Zijne vertalingen van Homerus: Ilias, Leiden 1878-'80, De Odussee, ald. 1888 zijn beroemd. Gedurende zijne veertig-jarige letterk. loopbaan schr. hij een groot aantal bijdragen, o.a. in Ned. Spect.; verh. in

de werken der Kon. Akademie, en in de levensberichten van Letterkunde die van Limburg Brouwer en Hooft van Iddekinge.

(Prof. J. ten Brink, Ned. Lett. XIX eeuw.)

[Willem Vosmaer]

Vosmaer (*Willem*), zoon van den voorg., geb. in Den Haag, 15 Juli 1856, werd, na aan de K.M.A. zijne opleiding ontvangen te hebben, 1 Dec. 1878 officier der artillerie en den 18 April 1881 eerste luit. bij dat wapen.

Schr.: In dienst. Schetsen naar het leven, 's-Grav. 1886, eerst verschenen in Ned. Spect. als: Uit het militaire leven.

[Adriaan van Vossenhole]

Vossenhole (*Adriaan van*), een Antwerpsche geneesheer der XVIe eeuw.

Hij schreef: Apologia D. Adriani Vossenholii, dat is een verantwordinge tegen deghene die van hem in een boecxken gheintituleert, Historie ende gheschiedenisse van de verradelicke ghevanckenisse Christophori Fabritii, etc. ghescreven, ende eenen grooten parentesim daer aen ghesaeyt, ende openbaer in druck diversche reisen (als onbekende verswijgende henne namen) hebben laten wtgaen. Ghedruckt int jaer M.D.LX1X.

[Peter Vostaert]

Vostaert (*Peter*), dichter der XIII eeuw. Hij voltooide den beroemden roman Van den ridder Walewein, die door den dichter Penninc begonnen was.

[Sebastiaan Vrancx]

Vrancx (*Sebastiaan*), te Antwerpen gedoopt op 22 Januari 1573 en in die zelfde stad overleden op 19 Mei 1647. Hij was een der voornaamste kunstschilders van zijnen tijd en in 1612 werd hij Deken gekozen der Antwerpsche St. Lucasgilde. Tevens was hij vereerd met de titels van wijkmeester en kapitein der burgerlijke wacht zijner geboortestad.

Als schrijver voerde hij de kenspreuk: De deucht gaet sonder vrees en daar hij Factor was der Rederijkkamer De Violiere, vervaardigde hij voor deze de spelen: Den belovenden Tyd; Weygen Diel en Willich Clerken, comedie; Herderse gelogie, comedie pastorael: Aminto en Silvia, tragie-comedie pastorael; Trou beloon, tragie-comedie; Het misbruyck van Goet oft Geldt, uytgebeelt by eenen Vrecken Jan ende syn Sone, comedie; Den kercker der Liefde, tragiecomedie; Het ongeregelt Houwelyck, comedie; Joncker Pyaf, comedie; Rosette en Graupeer, comedie; Satirs vergelding, comedie pastorael; Alecto, tragedie; Malle Moes, comedie; De vermomde vryagie, comedie.

[G.F. Vredegans]

Vredegans (*G.F.*), was in het begin der 18e eeuw kanunnik te Cassel en schreef: Leven en Miraeckelen van de H. Wivena' Brussel, 1722; Leven en Miraeckelen van Margareta van Loven, Leuven. 't Leetwezende Leven van Guillielmus van Aquitanien, besonderen patroon tegen de kortsen, in dicht met zedelessen door G.F. Vredegans, Canonik te Cassel, Belle 1744.

[Jacobus Franciscus van Vree]

Vree (*Jacobus Franciscus van*), 4 Febr. 1807 te Rhenoy geb., voltooide zijne hoogere studiën te 's-Heerenberg en werd tot priester gewijd, 31 Juli 1831. Vijf jaar later naar het collegie van Katwijk geroepen, werd hij in 1838 aan het hoofd daarvan gesteld om in 1841 het bestuur van het seminarium te Warmond te aanvaarden. Den 4 Maart 1853 werd hij Bisschop van Haarlem en ontving den 5 Mei van dat jaar de hooge wijding. Hij overleed 31 Jan. 1861.

Behalve onderscheidene Lat. werken en Dietsche vertalingen, schr. hij: Drie dagen in Amersfoort, Utr. 1835; [Drie] brieven aan den hoogl. Siegenbeek, Leid. 1841; en artikelen in De Godsdienstvriend, Catholieke Stemmen en De Katholiek.

J.H.H.

[Pieter Vreede]

Vreede (*Pieter*), geb. te Leiden 8 Oct. 1750, als werkzaam aanhanger der Leidsche Keezen vermaard geworden, was later verscheidene jaren lakenfabrikant te Tilburg en overleed te Heusden 21 Sept. 1837.

Hij schreef: De bloedraad of de gevloekte zamenzweering op het Loo, tnsp. (psd. Harmodius Friso), Zurich (Leid.) 1786; Proeve om de verheffing van het fabriekwezen te vereenigen met de belangen van den koophandel, zeevaart of landbouw, Haarl. 1802; Vervolg der proeven, Haarl. 1803; Reize door Afrika voor jongelieden, Leid. 1814; Karel en Louise of de beoordeelingen der wereld, Haarl. 1814; Herman en Hermine of tafereelen van liefde en vriendschap, Gron. 1810; George van Waardestein, 2 dln., Haarl. 1821; Proeve over de vrijheid des zeehandels en de waarde der nationale nijverheid in verband met de grondbeginselen eener verlichte staathuishoudkunde, 2 dln., Rott. 1825; Karakterschetsende tafereelen uit het begin der XIXe eeuw, 2 dln., Breda 1826; Het stelsel ter vereeniging der belangen van zeehandel, nijverheid en landbouw, Gouda 1829. Versch. vlugschriften, aanspraken enz.

[Mr. George Willem Vreede]

Vreede (*Mr. George Willem*), zoon van den voorg., kleinzoon en bewonderaar van Pieter [Jupiter], - den schrijver onder dit psd. in De Politieke Blixem en medewerker in De Revolutionaire Vraagal, of de zwaager van de Politieke Blixem, Utr. 1798, overl. op 80-jarigen leeftijd te Gouda,

in 1824 - werd geb. te Tilburg 14 April 1809 en op het Leidsche gymnasium besteld, doch ontliep den hem te strengen rector Bosse, begon zijne studiën te Gent in 1825, ten tijde van Thorbecke, stud. van 1827-'29 te Leuven, prom. te Leiden in 1831, en vestigde zich als adv., eerst in Den Haag, later te Gorkum. Den 29 Maart 1841 deed hij zijne intrede als hoogleeraar te Utr., met eene redev. Over de verdiensten van Ant. Matthaeus, en bekleedde zijn ambt tot aan de grenzen van den leeftijd, door de wet gesteld. Weinig meer dan een jaar leefde hij nog in zijn emeritaat; hij overl. 29 Juni 1880.

Hij schreef: Proeve eener lofrede op Karel den Groote in de Mnemosyne van H.W. Tydeman, 1828; Geschied- en letterk. herinneringen, 2 st., Gor. 1835; Iets bij den dood van G.K. grave van Hogendorp, Gor. 1835; De verdiensten onzer voorouders in het vak der diplomatie vluchtig geschetst, Gor. 1835; Iets over Jacob en Wilhelm Grimm, hoogl. te Göttingen, Gor. 1837; Iets over de goedkeuring van verbonden en verdragen door de Staten-Gen. met een terugblik op het vroegere staatsregt dezer landen, Utr. 1843; Aant. naar aanleiding van onuitgegeven stukken op het werk van Mr. C.W. van der Kemp: Maurits van Nassau, 3e de deel. Oprichting der W.-I-.C. Geheime onderhandelingen van Oldenbarnevelt met de aartshertogen, Utr. 1844; Nederland en Zweden in staatk. betrekking, 2 stukk., Utr. 1845; De regering en de natie sedert 1671-1795, (Ontwikkeling van staatsregterlijke theorieën), Amst. 1845; Beschouwing der openbare meening, Amst. 1846; Bijdr. tot de gesch. der omwenteling 1795-1796, 1e st, Amst. 1847, 2e st., 1851; De noodzakelijkheid der indirecte verkiezingen tot de Nationale vertegenwoordiging nader betoogd, Amst. 1848; De provinciale staten als kiezers voor de Nation. Verteg. beschouwd, Amst. 1848; De regtstreeksche verkiezingen tot de Nation. Vertegenw. bestreden, Amst. 1848; De tweede kamer. Het ministerie (31 Oct. 1849), Amst. 1849; Nog een woord over de coalitie tegen het Ministerie, Amst. 1849; Is de koning der Nederlanden souverein? Amst. 1850; Herinneringen van een staatsman, betrekkelijk de verheffing van Willem I tot souv. vorst der vereen. Nederl. Ter vereffening der polemiek met G. Groen van Prinsterer, Amst. 1850; Nederland en Cromwell, Utr. 1853, redev.; Neêrlands vroegere alliantiën, Utr. 1856, redev.; Inleiding tot eene geschiedenis der Nederl. diplomatie, 6 dln., Utr. 1856-'65; Oranje en de Bataafsche republiek in diplomatische betrekkingen tot den eersten Napoleon, redev., Utr. 1859; Anti-Napoleontische vertoogen (Utr. Cour. 7 Dec. 1851-'23 Dec. '58), Utr. 1859; De rigting van het ministerie. Een woord tot de kiezers, Utr. 1862; Frederike Sophie Wilhelmina, gemalin van den Stadhouder Willem V en Laurens Pieter van der Spiegel, Raadpensionaris, eerst van Zeeland, daarna van Holland, vlugtig geschetst, Utr. 1868; Republiek of constitutioneele monarchie? Redev., Utr. 1869; Een twintigjarige strijd. Volledige verzameling der vertoogen over 's lands in- en uitwendigen toestand (Febr. 1848-Dec. 1868), Utr. 1869; Onze volksgeest vóór en na de grondwetsherziening van 1848. Teekenen des tijds. Eischen van het oogenblik, Redev., Utr. 1870; Vooruderlijke wijsheid in hagchelijke tijden. Het ministerie der raadpensionarissen Simon van Slingelandt, Pieter Steyn en Laurens Pieter van de Spiegel herdacht, Utr. 1872; Een blik op Noordbrabants materieelen vooruitgang en politische ontwikkeling sedert 1813, 's-Bosch 1873, en behalve dat eenige werken en brochures in de Fransche taal over staatkunde en staatsrecht.

[Desideer de Vreese]

Vreese (*Desideer de*), geb. te Oostakker (Oost-Vl.) 15 Aug. 1833, was vroeger hoofdonderwijzer te Tielt, bestuurder der Stadsscholen No. 1 en 2 te Kortrijk, schoolopziener, in het 5de ressort van West-Vlaanderen, en is sedert 29 Aug. 1879 hoofdopziener van het lager onderwijs te Antwerpen.

Hij schreef: Veldbloemen, gedichtjes, Tielt 1861.

[Lodewijk Polydoor de Vreese]

Vreese (*Lodewijk Polydoor de*), den 25 Dec. 1858 geb. te Hansbeke (Oost-Vl.), was van 1876 tot 1879 leerling der Normaalschool van Gent, waar hij zijn diploma bekwam. Eerst werd hij onderwijzer te Drongen en later te Gent, waar hij zijne lessen geeft in het Jongensweeshuis.

Behalve bijdragen in dag- en weekbladen, leverde hij artikels in het tijdschrift De Lagere School, waarvan hij medeopsteller is. Afzonderlijk gaf hij uit: Gedichten voor de jeugd, Gent 1884; Sparen, tooneelspel met zang in één bedrijf, Gent 1884; Uit het Kinderleven, fabelen en gedichten voor de Vlaamsche jeugd, Gent 1885; Lieven Bauwens, feestcantate, muziek van Karel Miry, Gent 1885; Arme Moeder, arm Kroost, dramatisch gedicht, Gent; Drie Vaderlandsche Zangen, Gent; Vlaanderens Flora, groot zangspel, muziek van K. Miry, Gent; Onze Koning, Belgisch Volkslied, muziek van K. Miry, Gent; De Gebochelde, tooneelspel in één bedrijf, muziek van K. Miry, Gent.

[Joannes Franciscus Vregt]

Vregt (*Joannes Franciscus*), geboren te Amsterdam 9 September 1822, werd

priester in 1846, en was secretaris van den Bisschop van Haarlem van 1853-'78, in welk laatste jaar hij tot diens Vicaris-generaal benoemd werd. Tevens is hij Kanunnik van het Haarlemsche kapittel sedert 1863. Hij is belast met de redactie van de Bijdragen voor de geschiedenis van het Bisdom van Haarlem en schreef in dat tijdschrift, gelijk ook in het Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht, verschillende opstellen over de kerkelijke geschiedenis van ons vaderland.

J.J.G.

[August de Vreught]

Vreught (*August de*), den 30 Oct. 1859 geb. te Meysse (Brussel), thans leeraar te Andenne (Prov. Namen).

Hij schreef artikels in Flandria en gaf afzonderlijk in druk: Bohemen en de Czechische Volksstam, Brussel 1890.

[Simon de Vries]

Vries (*Simon de*), geb. in 1630, woonde in 1680 te Utrecht, was aldaar waarschijnlijk schoolmeester en leefde tot in het begin der vorige eeuw.

Het was een veelschrijver, die meer dan 60 groote en kleine werken uit verschillende talen overbracht, of uit andere schrijvers compileerde, daarbij ook oorspronkelijken arbeid leverde of soms dichtte. Zijn eigenlijk gebied was aardrijksk. en daaraan verwante reisbeschr.; veel gaf hij ook van hist. en biogr. aard; de volgende werken waaronder naamlooze, worden aan hem toegekend: Satyrische wondergezighten nae den trant van Queredoos Spaensche droomen. Utr. 1680; Seven Duyvelen, regeerende en vervoerende de hedensdaegsche Dienst-maegden, Amst. 1682; De geheele weereld of historische kronyck der kronycken, Amst. 1686; Spiegel der Jaloersheyt, vertoont in de gedenckweerdige ende aengename vryagie tusschen Periander en Pallandyne, Utr. z.j.; waarschijnlijk schreef hij ook: De Bedrogen Liefde, of de slavin in Mevrous Ledikant, klsp., Deventer 1739.

[Hartger de Vries Wzn.]

Vries Wzn. (*Hartger de*), geb. 27 Oct. 1821 te Spaarndam, was eerst bijzonder onderwijzer, doch sedert 30 Mei 1870 leeraar in de Wiskunde aan de toen geopende rijks-hbs. te Alkmaar.

Hij schreef: Het zwaard, dramatisch gedicht, Alkm. 1858, vertaalde fragmenten uit Bulwer en Byron, en gaf bijdragen in Honigbij, Europa, Nieuw Leesmuseum, Aurora, Zaanlandsch Jaarboekje, Bato, enz.

[Cornelis de Vries]

Vries (*Cornelis de*), geb. aan De Koog 16 Aug. 1740, studeerde aan het Doopsgezinde Seminarium te Amsterdam, en werd in 1763 predikant bij de gemeente te Enschedé; in 1770 te Utrecht, en ging na 't nederleggen van het predikambt in 1786 te Haarlem wonen. Aldaar gaf hij met A. Loosjes, zie blz. 478, het beroemde letterkundig weekblad uit, Algemeene Konst- en Letterbode voor meer of min geoefenden, waarvan

het 1ste nommer 4 Juli 1788 verscheen, dat 20 jaar door hem bestuurd werd en in verschillende volgreeksen tot 1861 bestaan heeft. In 1782 richtte hij de Utrechtsche Courant op en bleef daarvan gedurende vijf jaren alléén redacteur.

Behalve een groot aantal godgeleerde werken gaf hij: Naauwkeurige beschrijving en verhaal van alle de plegtigheden ter gelegenheid van de 150ste verjaring der Utrechtsche hoogeschool op 31 Mei 1786 gevierd.

[Jacob van Ouwerkerk de Vries]

Vries (*Jacob van Ouwerkerk de*), zoon van Hendrik de Vries en Annanet van Ouwerkerk, geb. te Amst. 1777, was ald. jarenlang een geacht koopman, die naar de loffelijke gewoonte zijner stand- en stadgenooten van dien tijd, wetenschap en letteren als uitspanning beoefende, woonde later in werkzame rust te Zeist, en overl. te Amst., 12 Oct. 1842.

Hij schr. drie verh., door 't Nut bekroond: Over de verpligting van een braven huisvader en zulk eene moeder in het gemeene burgerlyke leven, 1794; Onderzoek of men de kinderen behoort te leeren bidden en danken, 1799; Over de pligten der zamenleving, 1801; Wat is waarheid? wat moet men vreezen? wat mag men hopen? of de omwenteling van Nederland van 1813, onpartijdig beschouwd, en de daarvan verwachte en tot hiertoe verkregene gevolgen; en welke belastingen zouden toch wel de beste zijn? 2 st., Amst. 1819, 1820; Onpartijdige beschouwing van den toestand des koophandels binnen de Vereenigde Nederl. in brieven, (I-VIII), Amst. 1819, 1820; Gewichtige aanm. medegedeeld aan den schrijver van de Brieven enz. door een regtsgeleerde, 2e druk, Amst. 1819; De oorzaken van het verval en de middelen tot herstel van den Nederl. koophandel, bekr. door de Holl. Mij.), Haarl. 1827; Handel en nijverheid of proeve om derzelver uit- en inheemsche belangen in overeenstemming te brengen, Amst. 1834; Het godsd. onderwijs der negerslaven en de bloei der kolonie Suriname in groot gevaar, Amst. 1841. Voorts bijdragen in 't Magazijn voor Wetensch. en Kunst, in de Vad. Letteroef., De Volksbode, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1843.)

[De Vries]

De Vries. Gelijk van andere familiën, waarin dezelfde voornamen en gelijksoortige verdiensten zoo gemakkelijk verwarring kunnen veroorzaken, in dit Wdb. een in-

leidend kort overzicht is gegeven, volgt voor dit oorspronkelijke Doopsgezinde geslacht eene opgave, waaruit de genealogische samenhang moge blijken der leden, welke hier in een afzonderlijk artikel vermeld zijn.

Gerrit de Vries, Abrzn. en zijne vrouw Catharina de Bosch, dochter van Jeronimo en zuster van Bernardus de Bosch, kunnen als stamouders beschouwd worden. Hun oudste zoon Abraham (1) was de vader van den staatsraad Mr. Gerrit (2) en den hoogleeraar dr. Matthijs (3). De tweede zoon Jeronimo (4) is de vader van Mr. Jeronimo (5), van Gerrit, wiens zoon Jeronimo (6) volgt, en van Abraham, vader van den vroeggestorven Mr. Adriaan Daniel (7). Andere hoogstverdienstelijke leden van dit ongemeen begaafde geslacht behooren door den aard hunner studie en werkzaamheid niet tot de afmeting van dit Woordenboek.

[Abraham de Vries]

Vries (*Abraham de*), geb. te Amsterdam 20 April 1773, studeerde in zijne geboortestad in de theologie en letteren, toen hem in 1795 de betrekking van adjunctsecretaris bij het Comité van Algemeen Welzijn werd opgedragen. Bij de omwenteling van 1798 echter werd hij ontslagen. Nu hervatte hij de studiën voor zijn kerkelijk ambt en werd in 1799 predikant te Nijmegen, 1801 te Leiden en in 1803 te Haarlem, waar hij in 1838 zijn emeritaat vroeg, en er bleef wonen, totdat hij 3 Nov. 1862 overleed. De Leidsche Hoogeschool benoemde hem honoris causa in de letteren.

Hij schreef: Voorbericht voor de eerste uitgaaf van P. Nieuwland's Nagelaten gedichten, 1797; Iets over de Nederduitsche taal (Vaderl. letteroef. 1805, en Taalk. Mag. van De Jager. 1835). Hij heeft zich vooral beijverd in het handhaven der eer van Nederland, in betrekking tot de uitvinding der boekdrukkunst, zooals blijkt uit de volgende geschriften van zijn hand: Rapport der Commissie, benoemd door den Raad der stad Haarlem, tot het onderzoek naar het jaar van de uitvinding der boekdrukkunst en ter ontwerping van een plan voor de viering van het aanstaande eeuwfeest; Nieuwe bijdragen tot de geschiedenis der uitvinding van de boekdrukkunst door Laurens Janszoon Coster te Haarlem; (met Jac. Koning) Korte beschrijving der boeken door L.J. Coster te Haarlem tusschen 1420 en 1440 gedrukt, en van eenige merkwaardigheden hem betrekkelijk ten toon gesteld op het vierde Eeuwfeest der drukkunst. Deze drie stukken zijn opgenomen in de Gedenkschriften wegens het 4e Eeuwgetijde, enz. bijeenverzameld door V. Loosjes, Haarlem 1823. Verder schreef hij: Voorberigt voor de 3e uitg. van P. Nieuwland's Nagelaten gedichten, Haarlem 1827; (met Jer. de Vries) Voorberigt voor De Cycloop van Euripides door Mr. W. Bilderdijk, 1828; Een voorbeeld van onpartijdigheid in het geschil over de uitvinding der boekdrukkunst, (Konst- en L.bode 1834) Brief aan A.D. Schinkel over Guichard's Notice sur le Speculum Humanae Salvationis, (id. 1841); Bewijsgronden der Duitschers voor hunne aanspraak op de uitvinding der boekdrukkunst, 's-Hage 1844; Bewijzen voor de echtheid en gelijkenis der oude afbeeldingen van Coster, Haarlem 1847; Lotgevallen van Costers woning, Haarlem 1851; Hedendaagsche voorstelling van Coster en de uitvinding der boekdrukkunst in Frankrijk, 's-Hage 1853; Iets over een brief van C. van Alkemade aan de regeering der stad Haarlem van 3 Juli 1699, over de uitvinding der boekdrukkunst (Konst- en L.bode, 1853); Lijst der stukken betrekkelijk de geschiedenis van de uitvinding der boekdrukkunst, berustende op het

Raadhuis te Haarlem, Haarlem 1862; en eindelijk bewerkte hij den Catalogus der stedelijke Boekerij van Haarlem; eene verzameling wier inrichting en ordening aan hem te danken was, en die onder zijn veeljarig bestuur eene groote vermaardheid heeft verkregen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1863.)

[Mr. Gerrit de Vries]

Vries (*Mr. Gerrit de*), oudste zoon van den voorg., geb. te Haarlem 22 Febr. 1818, werd te Leiden als jur. stud. ingeschreven 13 Aug. 1834 en prom. aldaar 18 Dec. 1839 over een historisch onderwerp, en werd andermaal voor de letteren ingeschreven 15 Juni 1842; hij heeft aldus zijn vijftigjarig doctoraat mogen herdenken. Den 9 Juni 1858 was hij benoemd tot griffier der Staten van Noord-Holland, zoodat hij door zijne langdurige werkzaamheid in dat gewestelijk bestuur de omvangrijke en juiste kennis kon verzamelen van den waterstaat in die provincie, welke uit zijne geschriften blijkt. Sedert 27 Juni 1862 is hij lid van den Raad van State.

Schr.: De Kaart van Hollands Noorderkwartier in 1288, Amst. 1864; De Zeeweringen en Waterschappen van Noord-Holland, Haarl. 1864; Het Dijks- en molenbestuur in Hollands Noorderkwartier onder de grafelijke regering en gedurende de Republiek, Amst. 1876. Dit laatste werk is, gelijk het eerste, eene uitgave der Kon. Acad.; het tweede werd op last der Staten van N.-H. gedrukt.

[Matthias de Vries]

Vries (*Matthias de*), broeder van den voorg., naamgenoot van zijn moederlijken grootvader M. van Geuns, geb. te Haar-

lem 9 Nov. 1820, werd 28 April 1837 student te Leiden, prom. den 13 Dec. 1843 in de letteren. Na aan het gymn, ald. gedoceerd te hebben, deed hij 28 Nov. 1849 zijne intrede als hoogleeraar te Gron., en sprak, 29 Oct. 1853, zijne inwijdingsredev. te Leiden uit, waar hij zijne zeldzame krachten bleef toewijden aan de kennis onzer letteren, de beoefening onzer taal en den reuzenarbeid onzer taalk, lexicographie, totdat de wettelijk gestelde leeftijd een einde maakte aan zijn schitterend volbracht openbaar ambtelijk leven, en hij met welverdiende onderscheiding van zijn hoogleeraarsambt ontslagen werd, 15 Sept. 1891.

Schr.: P.C. Hooft, Warenar, met eene inleiding en aanteekeningen, Leid. 1843; Brief aan Dr. W.J.A. Jonckbloet, bijdrage tot de kritiek en verklaring van Karel den Groote en zijne XII pairs, Leiden 1845; De Nederl. taalkunde, beschouwd in hare vroegere geschiedenis, tegenwoordigen toestand en eischen voor de toekomst, Haarlem 1849; De heerschappij over de taal, het beginsel der welsprekendheid, Gron. 1850; De Nederl. taalkunde in haren aard en hare strekking, Haarlem 1853. De beide laatste stukken zijn inaugureele redevoeringen. De visscherijen, geheeten het Vroon, ten jare 1433 aan de stad Leyden in erfpacht gegeven, Leiden 1858; Die Nordfriesche Sprache, nach der Moringen Mundart, van B. Bendsen, met eene inleiding (Leiden 1860); Ontwerp van een Nederlandsch woordenboek. Verslag der commissie in de vergadering van het 3e Nederlandsche Congres te Brussel 31 Aug. 1851 voorgedragen, Gron. 1852. Hierop volgen onderscheiden verslagen der Red. van het Woordenboek op verschillende congressen voorgedragen. Proeve van Middelnederlandsche taalzuivering. Voorbereidende opmerkingen voor de aanstaande uitgave van een Mndl. Wdb., Haarl. 1856. Hiervan zijn de beide verschenen afl. vervangen door den grootschen arbeid van prof. Verdam, zie blz. 815. Mededeelingen en opmerkingen, betreffende het Nederlandsch woordenboek, 1865. Met L.A. te Winkel: De Grondbeginselen der Nederlandsche spelling (3e druk 1873); Woordenlijst voor de spelling der Nederlandsche taal met aanwijzing van de geslachten der naamwoorden enz., 1865, 2e dr., 1872, 3e 1881; Het Wdboek der Nederl. taal, wordt uitgegeven sedert 1865, eerst met L.A. te Winkel, daarna steeds onder zijn beleidvol toezicht voortgezet door telkens jongere leerlingen van den Hoogleeraar, den grondlegger der nieuwere Nederlandsche school voor onze taal en hare letteren. Verder gaf hij (1844-1849) den Lekenspiegel van Boendale, met inleiding en glossarium, in het licht, en met Verwijs den Spieghel Historiael van Maerlant (3 deelen, 1858-1863), 1873-'76 gevolgd door de 2de Partie van dat werk, door Philip Utenbroeke gedicht. Over zijne tallooze bijdragen in taalkundige tijdschriften, raadplege men de Bibliographie der Mnl. taal- en letterkunde door L.D. Petit, Leiden 1885 en het Register op de tijdschr. over Ned. taalkunde, 2en druk, Kuilenburg, 1886.

[Mr. Jeronimo de Vries]

Vries (*Mr. Jeronimo de*), broeder van Dr. Abr. de Vries, naamgenoot en oomzegger van Jeronimo de Bosch, geb. te Amsterdam 9 April 1777, studeerde in zijne geboortestad en werd in 1774 tot klerk bij de politieke secretarie aangesteld, terwijl hij in 1814 den titel ontving van Griffier-en-chef van 't secretariaat; hij bekleedde dit ambt tot in 1851, beoefende daarbij inzonderheid de gesch. onzer letterkunde, en overl. te Amst. 1 Juni 1853. Hij was een der red. van De Arke Noachs, 1799, en bestuurde met Van Kampen het Hollandsch Magazijn in 1831 en '32; met Bilderdijk

stond hij in nauwe betrekking, en bewees dezen groote diensten, vooral in het tijdvak van zijn ‘ballingschap’ en onder de Fransche overheersching.

Hij schreef: Gemeenzame gesprekken over de voornaamste leerstukken van de Christengodsdienst, Amst. 1792; Jeremias de Decker, als mensch en als dichter bekend gemaakt, met portr. van de Decker, Amst. 1807; Proeven eener geschiedenis der Nederd. dichtkunde, 2 dln., 's-Hage 1810; 2e druk, 4 dln., Amst. 1836; Bloemlezing uit de rijen der treurspelen van J. van den Vondel, Amst. 1819; Hugo de Groot en Maria Reigersbergen, Amst. 1827. Met J.C. de Jonge gaf hij uit, Nederlandsche gedenkpenningen verklaard, m. pl., 's-Hage en Amst. 1829, 2e druk, 2 dln., 1829-'37, en bezorgde de uitgave van Nieuwland's Ged. en redev., H. de Groot's Bewijs en overige Ned. Ged., Oosterdijk's vertaling van den Ilias, zesde boek. Van zijne uitgebreide letterk. werkzaamheid en betoonde onderscheidingen - de doctorstitel was hem in 1811 te Harderwijk vereerd - maakt het onderst, levensbericht melding.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1853.)

[Mr. Jeronimo de Vries Jer.zn.]

Vries Jer.zn. (*Mr. Jeronimo de*), zoon van den voorg., geb. te Amst. 18 Febr. 1808, werd door Bilderdijk met een gedicht in 't leven verwelkomd en door zijn vader in zijn onderricht, studie en wetenschappelijke uitspanningen of kunstoefeningen geleid. Hij prom. te Leiden 2 Juli 1831, werd vier jaar daarna bij het Vredegeregt als plaatsverv. benoemd, en was kantonrechter

in zijne geboortestad, totdat hij wegens de voorschriften op den 70-jarigen leeftijd moest aftreden, 30 Mei 1877; hij overl. 25 Oct. 1880.

Behalve zijne rechtsgel. opstellen, gaf hij een groot aantal meest beknopte art. in bladen en tijdschr.: necrologieën van stadgenooten, opwekkingen en onderrichtingen in belang van stad en land, orde en goede zeden, niet het minst voor de volksklasse; het is noodig hierover zijn levensbericht te raadplegen, door zijn vriend Mr. J. Dirks gesteld, die daarin ook den arbeid van dezen verdienstelijken man op het gebied der penningkunde schetst.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1882.)

[Jeronimo de Vries]

Vries (*Jeronimo de*), zoon van Gerrit, bekend kunstkooper, kleinzoon van Mr. Jeronimo (1776-1853), geb. te Amsterdam, 17 Juni 1838, werd aan het Doopsgezind seminarium opgeleid tot het predikambt, dat hij achtereenvolgens bekleedde te Graft (Noordeind) 1862, Krommenie, Wormerveer en thans sedert 1872 bedient te Haarlem.

Schr. art., bijdragen en opstellen in Bato, Castalia, Hervorming (blad van den Ned. Protestantenbond), Alm. De Liefde Sticht; Freya, In 's Levens Opgang, Morgenlicht en tal van volgschriften en bladen. Verder in Los en Vast, van 1875 tot '79 onder zijne redactie; inzonderheid in Eigen Haard, waarvan hij sinds de oprichting medewerker en sedert 1886 de werkzame bestuurder werd. Afzonderlijk zijn uitgegeven vertalingen of bewerkingen van: Om den Broode, Amst. 1869; Door eigen kracht, ald. 1870; Murks twaalfde, ald. 1867; De menschelijke Natuur, van Dollffuss, ald. 1869; Spanje en de Spanjaarden, Haarlem 1874; De martelaars der wetenschap, naar Smiles, ald. 1881. Behalve losse dichtstukken, waaronder eene cantate voor 't eeuwfeest van 't Nut, 1884, nog in verzameling gedrukt: Wat zijn boeken, Leid. 1881; Zonnebloemen, (bundeltje verspreide stukjes), Haarl. 1889 en Een bundel Leerredenen (voor lezing geheel omgewerkte en opnieuw geschreven kerkelijke toespraken, die vroeger in anderen vorm ten gehoore gebracht waren), ald. 1890.

[Mr. Adrianus Daniel de Vries Abr.zn.]

Vries Abr.zn. (*Mr. Adrianus Daniel de*), broederszoon van den voorg., geb. te Amst., 15 Maart 1851, stud. in 1868-'71 aan het Athenaeum, werd 24 April 1874 te Utr. als jur. stud. ingeschreven en prom. ald. op stellingen 6 Juni 1879; beoefende de historie onzer vaderl. kunst en gaf daarin het voorbeeld van nasporingen in zijne geboortestad en elders in Nederland, ook daarbuiten, inzonderheid te Londen, zoodat met hem een nieuw tijdvak van het onderzoek onzer kunstgeschiedenis geopend werd: het tijdvak, waarin uitsluitend gezag toegekend wordt aan de uitkomsten van het raadplegen der archivale en authentieke gegevens. In 1879 werd hij onderdirecteur van het Rijks prentenkabinet, toen nog in het Trippenhuis, en toonde zijne werkkracht door ijverig deel te nemen aan de volgende tentoonstellingen en gedenkdagen: de Amst.-historische in 1876, de retrospectieve afd. van die der kunst, toegepast op de nijverheid in 1877, Vondeltentoonstelling in 1879, die der Kunstwerken in edele metalen in 1880, Hooft's derde-eeuwfeest in 1881; ook toonde hij veel belangstelling in den bloei van het Kon. Oudheidk. Gen., voor welks vergaderplaats in het voormalig

Muntgebouw hij het plan der in- en uitwendige inrichting ontwierp. Zijne uitgebreide kennis strekte zich uit ook over de Ned. letteren der zeventiende eeuw, daarbij beoefende hij de etskunst. In het midden van zooveel en zoo veelzijdigen arbeid, overl. hij, na eene korte ziekte, den 8 Febr. 1884.

In het begin zijner nasporingen gaf hij daarvan meded. in De Navorscher, schr. ook in De Ned. Spect. Sedert het door hem en Mr. N. de Roever, in 1883 opgerichte tijdschr. Oud-Holland, gaf hij daarin Vondeliana, met den heer Unger; Corn. Florisz. van Berckenrode; De dichter van De Roemster van den Aemstel; De Ruyter's lijk en begrafenis; Het testament en sterfjaar van Gabr. Metsu; Het portr. van Willem Barentsen; Otto Marseus; Rembrandt's dochter Cornelia; Aant. naar aanleiding van Rembrandt's etsen. Na zijn dood, werd een groot aantal van zijne vele aant. over kunstenaars, uit officieele registers en stukken, in alphab. volgorde in zijn gemeld tijdschr. opgenomen.

[Jan de Vries]

Vries (*Jan de*) heette volgens de ambtelijke bescheiden Jan David, gaf zich op als Johannes, geboren te Amsterdam, 20 Oct. 1819, vader ritmeester der cavallerie. Nu is hij te Amst. niet geboren, en zijn vader Pieter was in dat onbetwiste geboortejaar tweede luit.-adj. bij het tweede bat. van de 17e afd. infanterie en in 't volgende jaar bij het derde bataljon Hierdoor kan zijne geboorteplaats teruggevonden worden. Spoedig verloor hij zijne moeder, - voor hem een onherstelbaar verlies, - weldra zijn vader - en was later bij zijne familie te Vianen. Daar was een der zijnen, die ‘Jan’ zou bestieren, tabakshandelaar, doch deze moest overgebracht worden naar het met alle recht geprezen pensionnaat van den eerwaardigen Monsieur Stuart te Vianen, die op meer dan negentig-jarigen leeftijd ‘losbolligen Jan’

nog herinnert, als zijn leerling, welke van 1832 tot '34 hem gelegenheid gaf om geringe verwachtingen van den knaap te koesteren. Jan moet daarop naar Amsterdam gegaan zijn, onder toezicht van een oom, en uit burgerlijke omgeving opgebracht tot de voorbereiding als kerkleeraar. Ook hier maken de opgaven het nasporen moeielijk. In plaats van, door vlijt en inspanning, den graad van theol. cand. zóó vroeg verworven te hebben, dat hij voor het leeraarsambt nog veel te jong was en dat hij daardoor op den verkeerden weg kwam, werd hij eerst den 30 Sept. 1842 theol. stud. te Leiden, waar hij kort bleef en niets deed; reeds vóór zijn acad. tijd schreef hij romans over onderwerpen, die hem kenschetsen, en volgde verder de loopbaan, die in zijn' ondergang eindigde. Hij had een veelbewogen leven, was redacteur van de Hydra, later van de Asmodée, was in dienst van Duport, den eigenaar van den Salon des Variétés te Amsterdam, om stukken te vertalen en rollen uit te schrijven, en werd ook meermalen vervolgd wegens laster en majesteitsschennis, den 7 Juni 1854 veroordeeld tot 3 jaren gevangenis. en zijn beroep in cassatie verworpen 14 Nov. Naar Antwerpen gevlucht, werd hij daar gegijzeld wegens schulden, die hij in zijn logement gemaakt had, en stierf 13 Oct. 1855 in het Gasthuis, na slechts drie dagen uit de gevangenis ontslagen te zijn.

Hij schreef: Eduard Westburg, of de aanslag der zonen van Oldenbarneveld, Amsterd. 1838; De Atheïst, Amsterd. 1840; De bloem van Antwerpen, of de Nederlanden onder den hertog van Alva, 2 dln., 1840; Achttien eeuwen. Schetsen en verhalen, der geschiedenis ontleend, 2 dln., Amst. 1841-'42; (psd. Johan) Edmond, Leiden 1843: Het testament, Leiden 1843; De vinger Gods, Leid. 1848; De eed, of misdaad en wroeging, Amst. 1844; Gustaaf, of het brandmerk, Amst. 1844, alle oorspronkelijke romans; Physiologie van Amsterdam door een Amsterdammer, Amst. 1844; Bijvoegsel tot de waarachtige physiologie van Amsterdam, Amst. 1844; (psd. L. van Eikenhorst) De verborgenheden van Amsterdam, 4 dln., Amsterdam 1844; Een man en eene vrouw, of de vruchten van de wraak, Amst. 1845; (psd. A.M. Brederode) De Noormannen op het eiland Walcheren in den jare 874, Amst. 1845; (psd. A.M. Brederode) Het halssieraad van den prins. Geschiedk. roman uit de jaren 1573-'98, 2 dln., Tiel 1846; Na het Studentenleven. Typen. Een vervolg op Klikspaans studententypen, Amst. 1846; De bijhang der geleerde wereld. Typen, Amst. 1846; De barbier van Piershil. Oorspr. *r*oman, Amst. 1846; Verhalen, 2 st., Zwolle 1846; De XIIe en XIIIe eeuw. Tafereelen uit de tijden onzer voorouders, Amst. 1846; Helena, of de gedenkschriften eener diep gevallen vrouw, 2 dln., Amst 1847; Jonge heeren. Typen uit het jonge heeren-leven, 2 dln., Maarssen 1847-'79; Samiël de booze. Een verhaal uit den tijd van Zwammerdams en Bodegravens verwoesting in 1672, 2 dln., Deventer 1847; Verhalen, Amst. 1847; Het geweten en het menschelijk hart. Een verhaal, Amst. 1848; Julie of nacht en morgen uit het leven eener vrouw in de groote wereld, Tiel 1849; 2e druk, Amst. 1854 onder den titel: Nacht en morgen uit het menschelijk leven; Rosa's reisverhaal, Amst. 1849; De bruidschat of eene dochter des hemels en eene dochter der hel, Amst. 1850, 2e dr. 1861; Alva in Antwerpen, of de wraak eens vaders, Maarssen 1851; Eene roos onder de doornen, Amst. 1851; De dag der vergelding, oorspronk. roman, 3 dln., Amst. 1852, 2e dr. 1861; Het kasteel Erikdale, of de koopvrouw van Nieuwpoort, Amst. 1852; Johanna van den dorpssmid, 2 dln., Amst., 1853. Onder het psd. Asmodée, schreef hij: De laatste voorstelling van het wassenbeeldenspel. Sprekende beelden; Een Haagsch oudejaarsavond-partijtje, waarop groote mannen zich aanstellen als kleine kinderen;

Het wassenbeeldenspel, voorstellende de nieuwe ministers en de nieuwe bisschoppen; Een nieuwe groep in het wassenbeeldenspel; Een standbeeld in een zak; (deze brochure doelde op het beeld van Willem II op het Buitenhof; De Vries werd daarvoor wegens majesteitsschennis veroordeeld.) Een standbeeld uit een zak; Van Hall weêr aan 't laadje, en Voor de rechtbank, alle te Amsterdam in 1853 en '54 gedrukt; De zeeroover en het proefjaar, Amst. 1854; (psd. R.L. Reid Irving) Een tweede Maria Monk, of de verborgenheden van het zwarte vrouwenklooster te Montreal. Uit het dagboek eener uit dat klooster gevlugte non, die zich gedurende 5 jaren, voordat Maria Monk zich daar ophield, in genoemd klooster bevond, Tiel 1854. Na zijn dood verscheen nog: De martelaar. Een roman voor den Koning, Amst. 1856. De levensbeschrijving, door Van Gorkum daaraan toegevoegd, is verre van juist.

[Mr. Adrianus Dirk de Vries]

Vries (*Mr. Adrianus Dirk de*), den 1 Juli 1842 geb. te Amst., waar zijn vader koopman was; hij stud. sedert 1863 aan het Athenaeum ald., daarna te Leiden en te Utrecht in de rechten en letteren, prom. in laatstgen. stad als dr. juris, 8 April 1870, en praktizeerde in zijne geboortestad 1870 en '71 Daarna was hij bij de binnen- en buitenlandsche journalistiek werkzaam, als medewerker of redacteur,

en is in laatstgenoemde betrekking sinds 1879 verbonden aan het Dagblad voor Zuid-Holland en 's-Gravenhage.

Schr.: Adamiaantjes. Het zonderlinge Koningrijk der Adamieten, Utr. 1871; Naar Parijs, Beknopte gids van Parijs; Wat de heer Van Spreeuw te Parijs zooal zag, Culemb. 1878; Drie Amsterdammers naar de Parijsche tentoonstelling, ald. 1879; In en om den Schouwburg. Voorts een bundel studenten-gedichten, 1864 en tooneelst., ongedrukt gebleven, doch opgevoerd: Mevr. Godin, en Een uurtje bij de courant, blspel.; vertaalde eenige werken in het Ned. en schrijft artikelen in Fransche bladen.

[Pieter de Vries]

Vries (*Pieter de*) komt tijdens de uitgave zijner dichtwerken in de O.-Indische 'heerenboekjes' in bescheidene betrekkingen voor, doch was een der toenmalige beoefenaars der Ned. poëzie, die zich in onze koloniën een kring gevormd hadden, waarop de aandacht der geschiedschrijvers onzer letteren nog niet voldoende gevestigd werd.

Hij schreef in dichtmaat: Jan Pietersz. Coen, voorstander der Bataviase vrijheid, bly-eyndent Oorlogspel, Batavia 1762; Apolloos vreugdefeest op de blyde voorstelling van zijn Hoog Edelheyd, den Hoog edelen, grootachtbaren en wydgebiedenden Heere P.A. van de Parre, Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië; gevierd op Donderdag, den 29 September 1763 en op de schouwburg vertoond Zaterdag den 1 October 1763. Groot divertissement met dans, kunst-, vliegwerken en illuminaties, Batavia 1763.

[Lodewijk de Vriese]

Vriese (*Lodewijk de*), geb. te Gent, 8 October 1848, was vroeger beambte bij het provinciaal bestuur van Oost-Vlaanderen, en sedert 1875 bestuurder van het Gentsche dagblad La Flandre libérale. Tevens was hij ook opsteller-uitgever van twee liberale weekbladen: De Meetjeslander (Eekloo) en De Gentsche Voorgeborchten.

Hij gaf in 1865 zijn eersteling uit onder den titel: Geschiedenis van een paar halve laarzen met dubbele zolen, zedenschets, Gent 1865. Daarna gaf hij in het licht: Beschrijving der feesten gegeven ter gelegenheid der inhuldiging van Z.M. Leopold II, op 24 December 1865 en 29 Juli 1866, voorafgegaan van eenen oogslag op de gebeurtenissen van 10 tot 17 December 1865, Gent 1856; Luimige Brokken, schetsen uit het Vlaamsche volksleven, Antw. 1870; Twee Volksjongens of wat het is klerk te zijn, volksverhaal, Denderm. 1873; Twee Werklieden, of nut en voordeelen van spaarkas en onderwijs, verhaal voor de jeugd, Bruss. 1873; 4 Februari 1874 Herinneringen, Gent 1874; Beknopt handboek van den ambtenaar des burgerlijken stands, Gent 1874, derde, vermeerderde en herziene uitgaven in 1879; Amatus Naumann of Willen is Kunnen. Een verhaal voor de jeugd, Gent; Een woord over de Internationale tentoonstelling van gewrochten uit edele metalen en metaalmengsels te Nuremberg in 1885, Gent 1885. Ook leverde hij Nederlandsche vertalingen van het Kieswetboek 1872, de Militiewet 1873 en de Wet op de Onderstandswoonst.

[Pieter de Vriese]

Vriese (*Pieter de*) wordt door De la Ruë, in zijn Geletterd Zeeland blz. 427, aangeduid als schoolmeester te Middelburg en is hiervoor genoemd als de levensbeschrijver van B. Smijtegeld, zie blz. 733; ook maakte hij ged. op pred. in die gemeente.

[Karel Lodewijk de Vrieze]

Vrieze (*Karel Lodewijk de*), ten jare 1794 geb. te Huysse (Oost-Vl.), werd den 22 Oct. 1834 onderwijzer te Wortegem, alwaar hij overleed op 24 Juni 1855.

Voor het onderwijs vervaardigde hij: Korte geographische oefeningen, zeer dienstig voor eerstbeginnende leerlingen, om de aerdrijkskunde gemakkelyk te leeren verstaen, opgesteld in vragen en antwoorden, ten dienste der scholen, door C.L.D.V. Met een plaetjen waerop 36 aerdrykskundige kunstbenamingen aenschouwelyk voorgesteld zyn, Gent 1839; Aenleiding tot de nederduitsche spraekkunst, Deinze 1841; Eerste beginselen der cyferkunst, Gent 1841; Nederduitsche spraekkunst ten gebruyke der lagere scholen van België, Kortrijk 1841; Kerkelyke geschiedenis van Christus tyden af tot onze dagen, Brugge; Kort begryp der kerkelyke geschiedenis, van Christus geboorte tot onze dagen, Gent 1843; Handleiding ter vervaerdiging van schriftelyke opstellen, geschikt om kinderen vroegtydig aen het nadenken te gewennen, hen tot zelfswerking aen te sporen en hunne gedachten over onderwerpen, die in het dagelyksche leven voorkomen, schriftelyk uit te drukken, Kortrijk 1843; Korte beschryving van de stad Jerusalem, benevens derzelver voorsteden, Wortegem 1847; Verhandeling over den landbouw in de provincie Oost-Vlaenderen, Gent 1848; Verhandeling over de redeneerkundige ontleding, Gent 1851; De deugdzame reiziger, een leesboek voor de jeugd; Uitleggingen van de ceremoniën der kerk, een leesboek voor de katholieke jongheid, Gent; Magazyn van nuttige kunsten, wetenschappen en uitvindingen, Gent; Geschiedenis der Romeinen, Doornik; Dry merkweerdige geschiedenissen, Gent; Merk-

waerdige land- en zeereizen, Gent; Mengelwerk over Merkwaerdige byzonderheden uit de dry ryken der natuer, Gent, benevens vele andere schoolboekjes.

[Frederik de Vrij]

Vrij (*Frederik de*), wiens vader Jan Egbertsz. te Amsterdam burgemeester was, werd zelf aldaar in 1612 schepen en in 1620 burgemeester. In hetzelfde jaar werd hij lid van Gecomm. raden in Den Haag, waar hij reeds van 1617-Mei '20 in de Rekenkamer gezeten had. Hij kwam in 1625 te Amst. terug, was daar nog 20 jaar weesmeester, en overl. er 10 Jan. 1646.

Als waarnemend schout, was hij in het begin van 1620 een hevig vervolger der Remonstr. en gaf een geschr. uit, waaraan hij een officieel karakter toedichtte, als van een lid der Synode afkomstig, doch het Aanhangsel nam hij voor zijne rekening. De titel is: Historie ofte cort en waerachtig verhael van den oorspronck ende voortganck der kerkelijcke beroerten in Hollandt, z. pl. 1621, 2e dr., Amst. 1773; 3e druk, Midd. 1786. Wtenbogaert gaf er een geschrift tegen uit. Verder Anatomia, dat is ont-ledinghe van den Geestelycken mensch, Amst. 1622 (een dichtwerk van 422 blz.), door hem bijeenverzameld. De Historie heeft eene gelijktijdige Lat. en een Fransche vertaling. J.J. Brahé, zie blz. 107, liet ze in 1786 te Midd. herdrukken, doch slechts een twaalftal exx. Nog werd De Vrij erkend als schrijver van Praxis sacra, dat is, Heilige meditatiën over de deelen van de Christelijke Religie, Amst. 1622, in het onderst. werk:

(Rogge, Bibl. Contra-rem. geschr.)

[Mr. Hubertus Gregorius van Vrijhoff]

Vrijhoff (*Mr. Hubertus Gregorius van*), uit den aanzienlijken handelsstand te Amst. geb., 16 December 1704, vergezelde in 1723 en '24 den geleerden J. Ph. d'Orville op diens reis door Frankrijk, Duitschland en Italië, liet zich 26 Jan. 1725 en daarna nog driemaal te Leiden als stud. inschrijven, prom. daar 31 Maart 1735, was van 19 Juni 1737 tot 31 Oct. 1743 prof. te Harderwijk, en keerde toen naar Amst. terug, waar hij als hoogl. beroepen was, en er overleed, 15 April 1754.

Als Nederl. schr. is hij bekend door eenige dichtwerken, die hij zelf niet waardeerde en men ook niet boven de middelmatige voortbrengselen van zijn tijd moet stellen: Gedichten, Leid. 1725, door hem later opgekocht en als Nagel. ged., door Ph. Sweerts herdr., ald. 1755; daarin is het ook afz. ald. en in 1725 gedrukte blijspel: De gewaende dronkaert door liefde; verder een paar gelegenheidsgedichten.

(H. Bouman, Geld. Hgschool, II, 142.)

[Jan Karel Vrints van Trouwenfeldt]

Vrints van Trouwenfeldt (*Jan Karel*), kanunnik der kerk van St. Pharaïldis te Gent, werd 7 Juli 1670 proost dierzelfde kerk, en schreef de volgende werken in dicht en proza: Het leven van de Heylighe Pharahildis, Gent 1674; Oprecht historisch ende kort verhael van de wonderheden, handel ende leven van den venerabelen pater Marcus ab Aviano, capucin predicant. In het licht uytghegeven door den seer Eerw. Heer Johan Carl Vrints van Trouwenfeldt, Gent 1684; Het seldsaem leven,

uytmuntende deughden ende wonderlycke doodt van den H. Alexius, oorsprongh der Alexianen, ghesyet Cellebroeders, wiens HH. ghebeenten, binnen dese stadt van Ghendt, in de capelle der voorgenoemde Alexianen zijn berustende. Byeen vergadert uyt verscheyde gheloofweerdighe autheurs, ende in rijm ghestelt door eenen synen alderminsten dienaer, op de verheffingen van synen jaerlijkschen feestdagh, gheviert den 17 July 1686, Gent 1686.

[Willem Vrolik]

Vrolik (*Willem*), geboren 29 April 1801 te Amsterdam, studeerde in de medicijnen aan de hoogeschool te Utrecht, bracht eenigen tijd te Parijs door, en promoveerde in 1823. Hij vestigde zich toen als geneesheer te Amsterdam, en ging in 1828 als buitengewoon hoogleeraar naar Groningen. Hij woonde als vrijwilliger (2e luitenant) den tiendaagschen veldtocht bij, en werd in 1831 tot hoogleeraar aan het Athenaeum te Amsterdam benoemd, waar hij college gaf over anatomie, physiologie, natuurlijke historie en gerechtelijke geneeskunde. Hij bleef zijne betrekking waarnemen tot het voorjaar 1863, toen hij zijn emeritaat vroeg en verkreeg, doch hij overleed reeds 20 December van datzelfde jaar.

Behalve een aantal in 't Nederlandsch, Latijn en Fransch geschreven werken over ontleedkunde, natuurlijke historie, enz., bijdragen in tijdschriften, jaarboeken van geleerde genootschappen, schreef hij: Het leven en maaksel der dieren, 3 dln. Amst. 1853-'60; Levensberichten van Alexander Numan (1853), Dominique François Arago (1854), C.G.C. Reinwardt (1854), J.C. Rijk (1854), Abraham des Amorie van der Hoeven (1855), W. de Haan (1855), F. Dozy (1857), Cornelis Jan Glavimans (1857), Coenraad Jacob Temminck (1858), J.L.C. Schroeder van der Kolk, C.L. Blume, W.H. de Vriese en R.B. van den Bosch (alle in 1862).

[Godeward Vrolikhert]

Vrolikhert (*Godeward*), geb. te Zutfen, waar zijn vader van 1707-'19 pred. was, in Sept 1716, kreeg zijne school-opvoeding te Dordr., de volgende en laatste standplaats van zijn' vader, werd in 1732 met

eene oratie over de Egypt. pyramiden tot de acad. lessen bevorderd, stud. van 1732-'34 te Utr., volgde prof. Joh. van den Honert naar Leiden en werd daar in 1738 proponent; was van 1739-Nov. 1740 leeraar te Oostkapelle, en werd tot pred. te Vlissingen, gelijk hij zelf, onder meer belangrijke zaken in zijn Kerkhemel verhaalt. Hij overl. ald., na minder dan drie maanden emeritus geweest te zijn, 16 Dec. 1785.

Zijn voornaamste werk, een geschrift van niet geringe historische waarde, schoon de vorm aan de latere lezers ongewoon moge toeschijnen, is getiteld: Vlissingsche Kerkhemel, ofte Levensbeschr. van alle de Herv. Leeraren, die, sedert den afval van Spanjen in 1572, in de Ned. Kerke van Vliss. gearbeydt hebben, waar bij komen de lijsten van alle de Eng. en Walsche Leeraren dier stad; als ook der genen, die in alle de Zeeuwsche steden en te Dordrecht de Lat. tale onderwezen hebben, Vliss. en Midd. 1758. Een klein geschr., Godgeleerde Oefeningen, was uitgegeven te Midd., 1732.

[Julius Pieter Vuylsteke]

Vuylsteke (*Julius Pieter*), geb. 10 Nov. 1836 te Gent, waar hij studeerde aan de Hoogeschool en advocaat werd. Ook werd hij aldaar door zijne medeburgers gekozen tot lid van den gemeenteraad, waarin hij van 6 Dec 1869 tot het einde van 1875 zitting had. Sedert 1879 is hij boekhandelaar in zijne geboortestad.

Behalve een Fransch werkje: La question flamande et le libéralisme, Gent 1861, schreef hij: Zwijgende liefde, een liederkrans, Gent 1860; Korte statistieke beschrijving van Belgie, Gent 1865-'68; Een woord over de Belgische Academie van kunsten, letteren en wetenschappen, Denderm. 1867; Uit het studentenleven, en andere gedichten, Antw. 1868. Van 1856-'67 gaf hij het Verslag over de werkzaamheden van het bestuur van het Willemsfonds, en leverde een aantal bijdragen in tijdschriften, almanakken, enz. Voor het Willemsfonds leverde hij ook: Overzicht der algemeene kunstgeschiedenis: bouwkunst, beeldhouwkunst, schilderkunst en toonkunst, naar de derde uitgave van het Duitsche werk: ‘Leitfaden für den Unterricht in der Kunstgeschichte’ en andere bronnen, vertaald en omgewerkt door Julius Vuylsteke, Gent 1875. Verder verscheen van hem: Willems en het Willemsfonds, Antw. 1878. De Rekeningen der stad Gent, Tijdvak van Jacob van Artevelde, uitgegeven op last der Maatschappij van Nederlandsche letterkunde en geschiedenis De Taal is gansch het Volk (met Nap. de Pauw), Drie deelen (1336-'50), Gent 1872, 1880, 1885; Verzamelde Gedichten, Gent 1881; Verzamelde Gedichten, I. Zwijgende Liefde. Mijmeringen, 2de uitgaaf, Gent 1887; Verzamelde Gedichten, Uit het Studentenleven, 2de uitgaaf, Gent 1887; Verzamelde Gedichten, Verspreide stukken, Gent 1887; Verzamelde Prozaschriften van Julius Vuylsteke, uitgegeven ter gelegenheid van zijn vijf- en twintigjarig lidmaatschap in het algemeen bestuur van 't Willems-fonds 1862-1887, Gent 1887-1891, 4 dln.; Drie Volksvoordrachten: De oude Vlamingen - Jacob van Artevelde - Philips van Artevelde en Frans Ackerman, Gent 1888.

[Hendrik Jordaan Lodewijk Vuylsteke]

Vuylsteke (*Hendrik Jordaan Lodewijk*), den 19 Mei 1850 geb. te Swevezelle (West-Vl.), deed geestelijke studiën, werd op 25 Febr. 1875 onderpastoor te Loppen,

op 21 Juni 1879 onderpastoor van O.L.V. te Kortrijk en is sedert 12 Jan. 1880 Bestuurder van de zusters Maricolen te Brugge.

Hij verspreidde in druk: Reis naar Rome, ter gelegenheid van het bisschoppelijk Jubelfeest van Pius IX, 1877, Brugge 1878; Reis naar Aken, in 1881, Brugge 1883; De Zalige Karel-de-Goede, Graaf van Vlaanderen, (vrij naar het Fransch), Brugge 1884; Pater Damiaan, de Apostel der Melaatschen in Molokaï, Brugge 1890.

[Prosper de Vynck]

Vynck (*Prosper de*), Brugsche dichter der 17e eeuw, liet na: Duyfkens ende Willemijnkens Pelgrimage tot haren beminden, binnen Jerusalem, door Boëtius à Bolswert, in ryme ghestelt ende vergroot door P. de Vynck, Antw. 1641; Wekelyck vermaeck, geseyt Evangelischen Raedsman, in dewelcke den Geest onderricht het vleesch ... door Prosper de Vynck, Brugge 1645.

[Amaat Vyncke]

Vyncke (*Amaat*), den 12 Febr. 1850 geb. te Zedelgem, leerde aan het kl. Seminarie te Roeselare en aan het college van Meenen, vanwaar hij den 18 Nov. 1867 naar Rome toog, om er als korporaal der pauselijke zouaven de Belgen te onderrichten in den wapenhandel. In het vaderland wedergekeerd, eindigde hij in twee jaren zijne studiën te Roeselare, waar hij in Dec. 1875 professor werd. Den 10 Juni 1876 tot priester gewijd, werd hij drie maanden later hulppastoor te Adinkerke en den 11 Oct. daarna onderpastoor te Dudzeele. Den 21 Maart 1881 toog hij naar het klooster van O.L.V. van Afrika te Algiers en den 13 April 1883 naar het Tanganika-Meer in Midden-Afrika, waar hij, als overste van den zendingsstand, op 17 Oct. 1888 overl. te Kabanga, in Belgisch Opper-Congoland.

Zijne brieven werden verzameld en uitgegeven onder den titel: Brieven van eenen Vlaamschen Missionnaris in Midden-Afrika, Brugge 1889.

W

[Engelbertus de Waal]

Waal (*Engelbertus de*), geb. te 's-Gravenhage 27 Nov. 1821, was van 1837-'58 ambtenaar in Neerl. Indië, daarna was hij in Nederland en van 1868-'70 Minister van Koloniën, en woont sedert ambteloos in Den Haag.

Hij schreef: Nederlandsch Indië in de Staten-Generaal sedert de Grondwet van 1814. Eene bijdrage tot de geschiedenis der koloniale politiek in Nederland, 3 dln., 1860-'61; De koloniale politiek der Grondwet en hare toepassing tot 1 Febr. 1862. Een historisch handboek met eenige opmerkingen, 1863; Een ordezaak (De Bankarijstleverantie), 1862; Aanteekeningen over koloniale onderwerpen, I-XII, 1864-'68. Onze Ind. finantiën, 's-Grav. 1875. Hij redigeerde in Indië van 1842-'46 de tijdschriften: De Kopiïst en het Indisch Magazijn.

[Simon van der Waal]

Waal (*Simon van der*), geb. te Giessendam in 1756, was kostschoolhouder te Leerdam, te Geertruidenberg, destijds de woonplaats der freule de Lannoy, zie blz. 453, met wie hij bevriend was, en eindelijk te Alkmaar, waar hij 1 Februari 1781 overleed.

Hij werd driemaal voor zijne dichtstukken met goud bekroond door de Leidsche en Haagsche dichtgenootschappen; de titels zijn: De ware vereischten in een dichter; Op de tweede eeuwfeest der Leydsche hoogeschool, en De heilzame invloed der dichtkunst op den godsdienst, en kleinere gedichten in de werken van het Haagsch genootschap.

[Godschalk Horatius van Borssum Waalkes]

Waalkes (*Godschalk Horatius van Borssum*), geb. 8 April 1829 te IJsbrechtum, studeerde te Leiden in de theologie en was eerst predikant (in 1853) te Herwijnen, later te Zevenhuizen (Z.-H.), te Joure, sinds 4 Juli 1869 te Huizum bij Leeuwarden.

Hij schreef: Godsdienstige Overdenkingen, Sneek 1855; Vier open brieven aan B.W. Colenbrander, Joure 1868; Godsdienstige toespraken, Joure 1869; De kerkelijke toestand van het dorp Huizum vóór de Hervorming, Leeuwarden 1875; Epo van Douwma te Huizum: eene bijdrage tot de geschiedenis der Hervorming in Friesland, voor een goed deel uit onuitgegeven stukken (in de Vrije Fries 1876); Hulde aan de vaderen. Feestrede op het eeuwfeest der invoering van den gereformeerden godsdienst in Friesland, Leeuwarden 1880; Dat boeck van den oorspronck, een Hs. met inleiding en aanteekeningen, Leeuwarden 1882; Hulde aan E.A. Borger, Heerenveen 1884; Friesche klokke-opschriften, Leeuwarden 1885.

[Franciskus Nicolaesz. de Wael]

Wael (*Franciskus Nicolaesz. de*) was in 1620 pred. te Almkerk, in 1630 te 's-Hertogenbosch en overleed aldaar in 1670.

Hij schreef behalve een paar theol. werken: Lvst-hof der Geestelicke gedichten ofte stichtelicke en troostelicke rymen van verscheyden stoffen ende fatsoen, 3 dln., 's-Bosch 1645; Weeklaght over den toestand van Gods volck in de vereenighde Nederlanden, ald. 1666; Hemelsche Melodie of soete ende stichtelicke bedenkingen rijmswijze gesteld, ald. 1669.

(Noordbr. Jaarboekje, 1891.)

[Burgert van der Wael]

Wael (*Burgert van der*), schreef in rijm: Eeuwigh geluyt-makende Vreught-basuyn; geblasen ter gedachtenisse van de geboorte, 't leven, lijden, sterven, verrysen en hemelvaert onzes Heylands en Saligmakers Jesu Christi. Vertoont door Lof-sangen en Gedichten, verrykt met schriftuerlijke oude en gedenckwaerdige Historische Aenteykeningen. Met een vervolg van den Anti-christ, vertoont door verscheide valsche Messiassen, van de tijden Christi af tot desen tijd toe. Alles getrocken uyt veel treffelyke lofwaerdige schrijvers haer schriften, Edam 1669, Amst. 1703.

[Karel de Waele]

Waele (*Karel de*), den 24 Oct. 1839 geb. te Sinay (Oost-Vl.), was in 1868 en 1869 postontvanger te Assenede en nam in laatstgemeld jaar de wijk naar Amerika.

Hij gaf in druk: Mijn eerste stap, liederen en gedichten, St.-Nicolaas 1863.

[Desiderius Waelkens]

Waelkens (*Desiderius*), dichter der 16e eeuw, was eerst pastoor van Edelare (Oost-Vl.) en daarna te Pamele, alwaar hij in 1586 het ambt vervulde van apostolisch notaris. Tevens was hij lid van de Rederijkerskamer der Kersouwieren en leerling van den dichter Matthijs de Casteleyn. Waelkens was ooggetuige van de wapenfeiten der Boschgeuzen, welke hij beschreef

in 1264 verzen. Dit geschiedkundig dichtstuk verscheen in druk onder den titel: Klagtschrift van Joan Desid. Waelckens, Pastor van Edelaere, of Oudenaarde door de Geusen ingenomen anno M.D.LXXII, Oudenaarde 1836.

[Willem van Waenen]

Waenen (*Willem van*), uit een predikanten-familie afstammende, omstreeks 1729 te Gorinchem geb., werd prop. in 1754 en kort daarop pred. in de gem. Uit-hoorn-en-Kudelstaart. De heer van Wassenaar-Katwijk stelde hem aan in zijne collatie Katwijk-aan-Zee, waar hij 20 Febr. 1769 werd beroepen en den daarop volgenden zomer zijn ambt aanvaardde. In Nov. 1788 verzocht hij echter ‘om gewichtige en voldoende redenen’ - zoo oordeelde de Classis - zijn ontslag, dat hem eervol gegeven werd, met zijn emeritaat en een pensioen van *f* 600. Andermaal, nu door een heer van Half-Wassenaar aan de collatie van Stad-aan-'t-Haringvliet geholpen, werd hij daar 21 Nov. 1790 bevestigd. In 1802 kreeg hij voorgoed zijn emeritaat, bracht dit, althans de laatste jaren daarvan, door bij een' broeders zoon, predikant te Woerden, waar hij overl. 1 Mei 1822.

Bij de invoering der psalmberijming hield hij te Katwijk de daartoe strekkende opwekkingsrede, geheel in rijm, gelijk zulke dingen in de 18de eeuw niet ongewoon waren. Zijn kunstwerk, den 4 Jan. 1775 voorgedragen, is getiteld: Katwijk aan Zee opgezongen tot heilig psalmzingen, Leiden 1775. Dat hij van dergelijke aardigheden niet afkeerig was, toont de tekst van zijn intrede te Stad: Ps. 65: 16b.
Eenige jaren geleden zwierven een paar zijner alba amicorum in De Graafschap.

[Jan Wagenaar]

Wagenaar (*Jan*), uit hervormde ouders van den werkmansstand geb. te Amst., 28 Oct. 1709, werd voor het kantoorleven opgeleid en bracht zijne vrije uren door in de talrijke uitspanningen zijner geboortestad, totdat hij, tot levensernst opgewekt, zich aan de studie zette en de bijeenkomst der Collegianten in De Oranjeappel bezocht, zoodat hij in dezen kring als vermaner, en daarbuiten als schrijver optrad. Hij begon in 1732 met vertalingen, en zes jaar later voor de pers te werken, had daarbij van 1740-'57 aandeel in een' houthandel, die echter door zijn vennoot werd gedreven, redigeerde van laatstgen. jaar tot 1760 de Stads-courant, en ontving toen zijne benoeming als eerste klerk ter Stads-secretarie en den titel van Stads-historie-schrijver. Zijn zwager P.H. Bakker, bl. 33, heeft op uitmuntende wijze zijn levensgesch. en den gang zijner letterk. werkzaamheid beschreven, terwijl de daarbij gevoegde Lijst van Werken en Geschr. eene goede aanwijzing is voor het beloop van zijne studiën, meeningen of maatschappelijke bemoeiïngen. De hoogst verdienstelijke man overl. te Amst. 1 Maart 1773 en werd begraven ‘in de Nieuwe kerk, ten zuiden van het orgel.’

Behalve werkjes uit zijne jeugd, zonder zijne voorkennis verspreid, vertalingen, politieke, kerkelijke of letter- en geschiedk. schriften over geschilpunten, opstellen in tijdschr. en art. in de Stads-courant, alle in zijn gen. biographie vermeld, gaf hij te Amsterdam in 't licht: Tegenw. Staat der Vereen. Nederl., dl. 1-5: Alg. beschr., Generaliteitslanden, Gelderland, Holland (Alg. beschr. en de Stemhebbende Steden), 1739-'44, ook Utrecht, dl. I, 1758; Verhaal van de overstroomingen hier te lande,

1741; Vaderl. Historie, 20 dln. en reg., 1749-'59, (zie hierover Bibl. Adversaria, III; het honor. was 1000 gld. voor elk deel); Het Egt en waar karakter van Johan de Witt, (met een paar vervolgen en daarvan een onder psd. Marten van Roshem) 1757; Amsterdam ... beschreeven, 3 dln. folio of 13 dln. 8o., 1760-'68; 't Verheugd Amst. ter gelegenheid van het plegtig bezoek hunner Hoogheden, 1768; Leeven van Mr. H. Noordkerk, 1771; Gesch. der Christelijke Kerk in de eerste Eeuw, 1773. Zijn Toets van de Egtheid der Rym-Chronyke, die op den naam van Klaas Kolijn uitgegeven is, wordt gevonden in de Werken van de Mij. der Ned. Lett., dl. III, terwijl vele zijner kleinere geschr. zijn bijeengebracht in: Verz. van hist. en politieke tractaaten, 2 dln., 1776-'80.

(P.H. Bakker, Het Leven van Jan Wagenaar, Amst. 1776.)

[Mr. Gabinus de Wal]

Wal (*Mr. Gabinus de*), geb. te Leeuwarden, 30 December 1785, promoveerde te Groningen in de rechten, vestigde zich als advocaat in zijne geboortestad, aanvaardde in 1816 te Franeker het professoraat in de rechten, in 1821 te Groningen, en overleed 22 Sept. 1833.

Behalve zijne Latijnsche redev. en rechtsgel. verhand. schreef hij een bekroond werkje bij 't Nut: Over de voordeelen der burgermaatschappij boven die van den natuurstaat en die der Nederlanden boven die van andere volken, 1826, en enkele dichtst., als: de Vernedering en verlossing des vaderlands, 1814; Zangen bij de plegtige viering van het 25jarig bestaan van het Departement Leeuwarden van 't Nut, 1817; Zangen bij de plegtige viering van het derde eeuwfeest der kerkhervorming door de Herv. gemeente te Leeuwarden, 1817; Klagte van Ceres (naar Schiller) en aan mijn kind bij zijn geboorte. Zijn werk: de claris Frisiae jureconsultis, Leov. 1825,

is bekend en wegens de talrijke aant. zeer belangrijk.
(M.S. Gratama, Levensschets, Gron. 1834.)

[Mr. Johan de Wal]

Wal (*Mr. Johan de*), zoon van den voorg., geb. te Franeker 3 April 1816, werd in 1839 advocaat te Assen en adjunct-commies bij het Prov. Gouvernement van Drente en in 1841 substituut-officier van justitie te Winschoten; in 1843 in dezelfde betrekking te Leiden, in 1845 subst.-adv.-fiskaal bij het Hoog Militair Gerechtshof, in Februari 1848 benoemd tot Secretaris-Generaal van het Departement van Binnenlandsche Zaken en in October 1848 tot hoogleeraar in de rechten te Leiden. In 1870 werd hij eervol ontslagen als hoogleeraar en benoemd tot voorzitter der Staatscommissie voor de strafwetgeving; woonde dientengevolge van 1871-'77 in Den Haag, daarna te Deventer, en is thans te Arnhem gevestigd.

Hij schreef: Peter de Groote, trsp., Gron. 1836; Vrouwelijk leven, Gron. 1831; Bijdragen tot de geschiedenis en oudheden van Drenthe, Gron. 1842; De Moedergodinnen. Eene oudheidkundige mythologische verhandeling, Leid. 1846; Over de beoefening der Nederlandsche mythologie naar aanleiding der jongste tot dat onderwerp betrekkelijke geschriften, Utr. 1847. Voorts juridische werken, als: Orationes Academicae (1851); Het Nederlandsche handelsrecht, 3 deelen (1861-1876); Misstelling en Herstelling (1867); Beiträge zur Literatur-Geschichte des Civilprozesses, Erlangen 1866. In de Hand. van de Mij. der Ned. Lett.: de levensberichten van K. Lachman, 1851; W.H. van Voorst, 1856; S. Gratama, 1858; J. van Hall, 1859; D. Tiboel Siegenbeek, 1866; C.H. Gockinga. In dezelfde Hand. van 1865: Nederlanders als studenten te Heidelberg en te Genève, zeer uitgebreid voor die te Heidelberg studeerden van 1386-1670, beide met belangrijke aant. en registers, 1886.

[Meinardus Siderius de Wal]

Wal (*Meinardus Siderius de*), geb. te Leeuwarden in 1793, werd 23 Maart 1817 predikant te Wijkel, legde 18 Mei daaraanvolgende zijn ambt neer, werd zilversmid en was van 1834-'64 secretaris van Leeuwarden; hij overl. aldaar 7 Jan 1875.

Van hem verscheen: Handboek voor, of gids des gedrags van jonge lieden, Amst. 1823, door het Nut bekroond; Het vijftigjarig bestaan van het depart. Leeuwarden der Mij. tot Nut van 't Algemeen plegtig gevierd op den 3 Aug. 1842, met Van Halmael Jr. en Simon van der Aa.

[Joris van den Wal]

Wal (*Joris van den*), een Vlaamsch dichter van het begin der 17e eeuw.

In den bundel gedichten van Willem de Gorter komen twee zijner liederen voor, namelijk: Een liedeken op het Bestand, en: Een liedeken ghemaeckt by wylent Joris van den Wal, excellent poëet. Dit laatste is in druk gegeven door J.F. Willems, in zijn Belgisch Museum, D. I, blz. 379.

[Antonius de Wale]

Wale (*Antonius de*), **Walaeus**, geb. 3 October 1573 te Gent, vanwaar hij zich met zijne familie naar Middelburg begaf. In 1596 ging hij op kosten der Middelb. regeering te Leiden in de godgeleerdheid studeeren, deed drie jaren daarna eene buitenlandsche reis, werd in 1601 predikant te Koudekerke in Walcheren, en 6 Maart 1605 te Middelburg, waar hij in 1611 tevens hoogleeraar in het Grieksch en de philosophie was aan de Illustre school. In dien rang werd hij door de staten van Zeeland naar de Dortsche Synode afgevaardigd, kreeg daar eene opdracht voor de herziening der bijbelvertaling, en werd vandaar geroepen om Oldenbarnevelt in zijne laatste levensuren bij te staan. In dat zelfde jaar 1619 deed hij zijne intrede als prof. te Leiden, en overl. ald., 9 Juli 1639.

Behalve een groot aantal Latijnsche werken schreef hij: Het ampt der kerkedienaren, ende authoriteyt die een hooghe Christelyke overheyt daerover toekomt, Middelb. 1615. Zijue aant. betreffende zijne laatste gesprekken met den Advocaat zijn door hem, bij wijze van Memorie of Verslag in schrift gebracht.

[Maria Aloys Constantijn Walgrave]

Walgrave (*Maria Aloys Constantijn*), op 24 Sept. 1844 geb. te Poucke (Oost-Vl.) vestigde zich in 1868 te Gent als huis- en sieraadschilder, welk beroep hij sedert 1881 te Duffel uitoefent.

Eerst gaf hij dichterlijke en andere bijdragen in de Gazette van Eecloo, in het Fondsenblad en in de tijdschriften Rond der Heerd en Het Belfort. Afzonderlijk gaf hij uit: Legenden en geschiedkundige verhalen, Gent 1881; Een Steentje, eerbiediglijk den heropbouwers en beminnaars der Vlaamsche letterkunde aangeboden, Gent 1881; Zedeschetsen en Karaktertrekken, Gent 1882; De groene Schuimers, geschiedkundig verhaal uit den tijd der eerste Kruisvaart, Gent 1890.

[G. Theodosis Walhorn]

Walhorn (*G. Theodosis*), bijgenaamd Deckher, advocaat te Brussel, in de eerste helft der 17e eeuw. Hij was een dergenen, die van toen af reeds worstelden tegen het pogen om het Brabantsche volk te verfranschen. Zijne werken zijn in hekelenden toon geschreven.

Er bestaat van hem: Het eerste deel van de Poëmata in nederduytsche taele van G. Theodosius van Walhorn, ghenaemt

Deckher, Brussel 1641. Het tweede deel van dit werk is nimmer verschenen.

[Mr. Pieter Hendrik van de Wall]

Wall (*Mr. Pieter Hendrik van de*), geb. te Dordrecht 8 Juli 1737, promoveerde te Utrecht, werd secretaris van burgemeesteren in zijne geboortestad, bekleedde er achtereenvolgens verschillende ambten en kreeg later een groot aandeel in 't bestuur der zaken van de provincie Holland. In 1773 benoemden de Staten hem tot lid van Gecommitteerde Raden; zijn gehechtheid aan het stadhouderlijk bewind, deed hem in 1795 als ambteloos burger naar de Merwestad terugkeeren, totdat hij in 1802 op nieuw aan 't bestuur kwam. Hij overl. 28 Mei 1808.

Hoogst belangrijk is zijne bewerking en uitgave: Handvesten en Privilegiën van Dordrecht, 3 dln., 1768-'90. In het eerste deel der Werken van de Mij. der Ned. Lett., Leid. 1772, gaf hij twee opstellen: Onderzoek of Quentovicus Wijk te Duurstede geleegen in het Sticht van Utr. geweest is; Aanm. over het Wapel- of Wapendrencken.

[Lodewijk van de Walle]

Walle (*Lodewijk van de*), te Wetteren geb. 23 Maart 1817, was griffier der teekenacademie en bureeloverste bij het provinciaal bestuur te Gent, waar hij overl. 12 Juni 1855.

Hij leverde verscheidene geschiedkundige werken in het Fransch. In het Nederlandsch schreef hij: Inhuldiging der Aertshertogen Albertus en Isabella (Belgisch Museum), 1845; De Graef van Bucquoy (Gentsch Jaarboekje), 1848; De Belgische krygsroem en het gevecht van een Vlaemsch gezelschap tegen een Fransch, 1845; De hedendaegsche Gentsche toonkundigen, 1846-'47. Verder artikels over kunst in verschillende bladen. Zijn voornaamste werk is: Schets van Belgies toestand, met betrekking tot de staetkunde, de zedelyke en stoffelyke belangen des Lands, Gent 1854.

[Victor van de Walle]

Walle (*Victor van de*), geb. te Puers (Provincie Antwerpen), 14 Aug. 1849. Na zijne Latijnsche studiën te hebben voltooid in het Seminarie van St. Truiden, volgde hij den cursus van rechtsgeleerdheid bij de Hoogeschool van Brussel en bekwam er in 1869 het diploma. Van toen verbleef hij als candidaat-notaris te Mechelen, waar hij zijne letterkundige proeven deed als secretaris van het letter- en oudheidkundig genootschap De Peöene. Vervolgens vestigde hij zich te St. Joos-ten-Oode, voorstad Brussel en op 29 Juli 1879 werd hij notaris te Duffel, welk ambt hij sedert 22 Oct. 1883 te Mechelen bekleedt.

In den Vlaamschen Kunstbode, den Almanak van het Kersouken, enz. gaf hij bijdragen en afzonderlijk zag van hem het licht: Droomen mijner Eenzaamheid, Bruss. 1874; Een Blik in het Oneindige, voordracht, Antw. 1875; Het Geweten, voordracht, Antw. 1876. Kransje Zangen en Gedichten. Bruss. 1877; De vrijzinnige beweging in Vlaanderen, voordracht, Antw. 1878. De Toekomst en hare beloften, voordracht, Gent 1879; Zeven Volksgedichtjes, Bruss. 1880; Blauwe Bloemen, Volkspoëzie, Antw. 1882. Aan Vlaanderen, vaderlandsche Lierzang, Mechelen,

1886; Drinkliedje, gedicht, muziek van Edmond van de Walle, Gent 1887; Zuster Laura, dichterlijk verhaal, Mech. 1890; De Zedeleer in het openbaar onderwijs, Mech. 1890.

[Jan van Walré]

Walré (*Jan van*), geboren te Haarlem 22 Augustus 1759, leerde de oude talen en was boekhandelaar in zijn geboortestad tot in 1782, toen zijne zaak eene firma werd, aan welker bestuur hij zich onttrok, om de letteren te beoefenen en een door hem in 1785 opgericht lief hebberij-tooneel met raad en daad te steunen, en zich daarbij aan de openbare belangen te wijden; hij overleed 21 December 1837

Schr.: Willem I prins van Oranje, trsp., Haarl. 1785; De avontuurlijke Nacht, blsp., 1788 naamloos; De school voor de Vaders, id. 1788; in Zedelijke Tooneel-oefening: Vondeling, tnsp., ald. 1793; De kleeren maken den man, divertissement, 1795; Het vergeefsch besluit of de vermommingen uit liefde, blsp., Haarlem 1799; Natuur en opvoeding of het gansje, 1800; Heidebloemen, 2 bundels, 1816; Gedachtenis van Ward Bingley, een boek, waarin tevens eenige losse verzen en zijn gedicht Eerzucht is opgenomen, 1821; Heksluiting 1828 en De Manteldroom blsp., Haarl. 1836. Ook als lid van het dichtlievend genootschap Democriet te Haarlem schreef hij vele stukjes en liedjes.

[Mr. Jacob Pieter van Walrée]

Walrée (*Mr. Jacob Pieter van*), geboren te Amsterdam 3 Dec. 1798, prom. 17 Juni 1820, werd daarop te Amst. advocaat, in 1832 plaatsverv. rechter en twee jaar daarna rechter in de rechtbank van eersten aanleg, in 1838 bij de arr.-rechtbank aldaar, en overl. in zijne geboortestad, 22 Jan. 1849.

Hij was een ijverig beoefenaar der talen van Zuid-Europa, en schr. vier verh. in het Magazijn van Van Kampen: Over de verdiensten van Dante Alleghieri in betrekking tot zijn tijd, 1825; Over het dichtwerk de Araucana van den Spaanschen edelman Don Alonzo de Ercilla, 1825; Over den invloed van Petrarcha op de klassieke Letterkunde, 1826; Iets over de Joden, 1829. In De Gids van 1838: Proeve van het verband tusschen het Spaansche

volkskarakter en de vroegere Spaansche letterkunde.
(Hand. Mij. Ned. Lett. 1849.)

[Willem van Walterop]

Walterop (*Willem van*), geboren te Amst. 3 Sept. 1828, was eerst kantoorbediende, later reiziger in wijnen en daarna acteur te 's-Hage en te Rotterdam.

Schr.: De laatste dagen van Babylon of het feest van koning Belsasar, geschiedk. roman, Amst. 1862; Floris de Zwarte, graaf van Friesland. Hist. rom. tafereel uit de 12e eeuw, Amst. 1862; Olimpia Mancini. Hist. rom. tafereel uit de tijden van koning Karel II van Spanje, Amst. 1862; De Heilige martelaren van Gorkum, geschiedk. beschrijving, 's-Bosch 1865; Klaasje Zevenster is wel dood, Amst. 1867; Roover en koningin. Hist. novelle, 's-Hage 1868; Een kersavond in 1868, Rott. 1868; Jonker Frans van Brederode te Rotterdam 1488-'89, Rott. 1870; Laatste heldenfeit van Richard Leeuwenhart in Palestina, Rott. 1870; Aan den mond der Maas, 1572; Een paarl aan de kroon eens konings, novelle, Rott. 1874; Het voorgeslacht van onzen zilveren koning. Hist. novelle, Rott. 1874. Voorts losse gedichten, bijdragen en novellen in 't Ned. Museum, in 't Halfstuivers Magazijn, Uilenspiegel, enz.

[Ignatius Walvis]

Walvis (*Ignatius*), geboren te Utrecht in 1653, was kapelaan bij den Vertegenwoordiger van het hof te Weenen bij de Staten-Generaal, later pastoor der Oud-Katholieke gemeente te Gouda, waar hij 6 Mei 1714 overleed.

Hij schreef: Beschrijving der stad Gouda door I.W., 2 dln., Gouda en Leid. z.j. (1713).

[Jacob van Waning Jr.]

Waning Jr. (*Jacob van*) behoorde onder de achttien mededingers naar de prijsstof: Tafereelen van het beste huwelyk, in 1779 uitgeschreven door het Haagsche dichtgenootschap onder de spreuk Kunstliefde spaart geen vlijt. A.H. Hagedoorn behaalde den prijs, waarop Van Waning en J. Verveer hunne dichtstukken gezamenlijk uitgaven, te Rott, z.j. (c. 1780.)

[Hendricus Johannes Wansink]

Wansink (*Hendricus Johannes*), den 5 Juli 1832 geb. te Huissen, waar zijn vader aan het hoofd der gem. school stond, ontving van dezen zijne aanvankelijke opleiding tot diens ambt en, buiten dit onderricht tehuis in de deelen van het L.O. en het Fr., te Arnhem lessen in Gr., Lat., Hgd. en Eng., zoodat hij in 1850 aan het pensionnaat te Druten met genoegzame voorbereiding kon werkzaam zijn. Van 1852-'54 was hij docent aan de Handels-anstalt te Elten bij Emmerik, en vertrok daarop naar het inst. te Oudenbosch; gedurende zijn verblijf aldaar, genoot hij onderricht in het Italiaansch en Spaansch, hem gegeven door een geletterden Engelschman, die te Turin gestudeerd had, dat eene groote voorliefde teweeg bracht voor de beoefening der Romaansche talen. Na van '55 tot '57 aan de école de commerce te Baarle-Hertog gedoceerd en

te Brussel geprivatiseerd te hebben, vestigde hij een pensionnaat in zijne geboortestad; hij bestuurde dat van 1857-'70 en werd toen leeraar aan de hbs. te Winterswijk, Sept. 1870, doch werd reeds in 't vlg. jaar benoemd te Warffum; sedert 3 April 1877 is hij werkzaam aan de hbs. met 5-j. cursus in Den Haag.

Zijn belangrijkste arbeid wordt gevormd door een 40-tal boekdeelen, waarin de voortbrengselen der gelijktijdige letterk. der Ital. taal in de onze werden bekend gemaakt, en die een nieuw tijdvak openden der studie daarvan in ons land.

Vert. uit het Italiaansch: Garibaldi, De Duizend, Rott. 1875; Amicis, Spanje, 2 dln., Arnh. '75; id., Herinneringen van 1870 en '71, ald. '76; Selvatio, De Kunst in het leven der kunstenaars, 2 dln., ald. '76; Azeglio, Mijne Herinneringen, 3 dln., Kampen '76; Molmetti, Clara, Kampen, '76: Tarchetti, Een edelmoedige dwaasheid, Arnh. '77; id., Fantastische Verhalen, ald. '77; Edoardo, De zwarte Huisvrouw, 2 dln., ald. '77; Petrucelli della Gattena, De Koning bidt, 2 dln., ald. '77; Govean, Jezus Christus, een drama, Arnh. '77; Farina, De Roman van een weduwnaar, 2 dln., Alkm. '78; id., Blond haar, 2 dln., Arnh. '79; id., Uit het schuim der zee, Rott. '79; Barrili, Als een droom, Haarl. '80; Vespucci, Uit mijn dagboek, Zwolle '80; Ciminio, Twee vrouwen, Maassl. '79; Bersezio, Drie verhalen (voor De Huisvrouw), Rott. '79; M. Embden-Heine, Herinneringen aan Heine, 's-Grav. '84; id., Een millioen-oom, komedie, Haag '88; id., Eene Zeepbel, komedie, Haag '88; Silvio Pellico, Rafaello, met eene verh. over den schr. en zijne werken, Alkmaar '78.

Uit het Spaansch: Emilio Castelar, De zuster van Barmhartigheid, 2 dln., Alkm. 1879. Deze uitgave is, buiten toedoen van den Vertaler, slecht verzorgd.

Eigen geschriften. Behalve een dichtbundeltje, als hs. te Arnh. gedrukt en een enkel stukje over dagel. aangelegenheden, de volgende werken voor taalstudie: Los verbos castellanos, Haag 1886; Alcune difficolta della lingua italiana, ald. '87; Volledige theor.-pract. Spraakk. der It. taal, Gouda '88; Sleutel bij id., ald. '88; Volledige enz. der Spaansche taal, Rott. '88; Sleutel bij id., ald. '88; Vademecum der Sp. taal, ald. '89. In bewerking Deut-

sche Synonymik, met vert. der woorden in 't Ned., Fr. en Engelsch.

De beide Sleutels op de It. en Sp. spraakk. zijn samengesteld onder medewerking van den zoon des Schr., **H.J.F.A. Wansink,** litt. hum. stud. te Leiden.

Pr. J.G. Wansink, S.J., vert. en schr. eenige boekjes van stichtelijken inhoud, die weleens voorkomen als het werk van den Haagschen letterkundigen naamgenoot.

[Willem Carel Wansleven Jr.]

Wansleven Jr. (*Willem Carel*), geboren te Zutfen 26 Juni 1808, was van 1834-'37 predikant te Elden-en-Driel en daarna te Lochem, waar hij overl. 25 Nov. 1877.

Schr.: Kleine Verhalen, Zutfen 1863; bijdr. in den Gelderschen Volksalmanak, in Christofilus en in het Christelijk Album. Met D.J. Weerts gaf hij uit: Rijmelarijen, Zutfen 1828 (niet in den handel).

[Jan Jacobus Franciscus Wap]

Wap (*Jan Jacobus Franciscus*), den 1 Mei 1806 te Rott. geb., waar zijne familie tot den kleinen handelsstand en tot de Katholieke kerk behoorde, ontving zijn eerste onderwijs van W.C. de Vletter, zie blz. 837, bezocht het gymnasium te Leiden, werd daar als leerling toegelaten 10 Nov. 1821, vertrok naar Gent, waar hij aankwam in het leerjaar 1824/25, zonder dat in het archief der universiteit eenig spoor bestaat van eene voortgezette studie aldaar. In 1837 deed hij zijne fraai beschrevene Reis naar Rome en keerde vandaar als Doctor terug. Volgens de mededeeling in dat werk, II, 243, werd hem in Mei van genoemd jaar ‘in 's Paussen Naam, de Bulle van Doctor in de Wijsbegeerte aan de Sapienza, Rome's Hoogeschool, bij 't afscheid,’ overhandigd. Bij de oprichting der Kon. Mil. Academie te Breda, 24 Nov. 1828, werd hij leeraar in Nederl. taal en letteren, gesch. en aardr. en bleef er tot 1840, was verder eenigen tijd werkzaam voor de dagbladpers. Door zijn pensioen, de opbrengst zijner pen en een persoonlijk jaargeld van koning Willem II daartoe in staat gesteld, bleef hij ambteloos en veranderde van woonplaats naar gelang bijzondere belangen, familie-aangelegenheden of eenige letterk. werkzaamheid hem deden verhuizen, b.v. de redactie van De Noord-Brabanter, de studie van zijn' zoon voor ingenieur bestemd voor den dienst in Indië, het bewerken van Kramm's Levens van Kunstschilders, de gedenksteen voor Bilderdijk en het Gebouw voor K. en W. in de Hofstad, de terugkomst van zijn' zoon te Deventer; na diens dood verliet hij deze stad, waaraan niets hem bond, en woonde nog eenigen tijd te Delft, waar hij overl. 7 Maart 1880. Zijne betrekking tot Bilderdijk is bekend; zijne Reis naar Rome vaak besproken; hij was een hulpvaardig medewerker, als er openbare aangelegenheden van zulken aard als monumenten, gedenkfeesten, enz. te regelen waren, waaraan hij steeds het grootste aandeel had, beide in den arbeid en den lof; hij was vooral een ‘causeur’ van zeldzame waarde, een man van groote belezenheid, Alleen op het stuk zijner biographie miste hij de overigens gulle mededeeling zijner veelzijdige kennis.

Zijn zeer uitgebreide uitgegeven letterkundige arbeid wordt misschien het best gekend uit zijne eigene lijst van het Geschenk...., vereerd aan de Mij. der Ned. Lett., geplaatst in de Handelingen 1876, schoon de toezegging van nog meer boeken en bescheiden misschien ook geschr. van zijne hand betreft. De voornaamste daarvan zijn: Mijne vaderl. zangen, Breda 1831; Briefwisseling over godgeleerde onderwerpen

met Bilderdijk, ald. 1832; Mijne reis naar Rome, 2 dln., Breda 1838, '39. Gedenkboek der inhuldiging en feesttochten van Willem II, 1840-'42, 's-Hertogenbosch; Gesch. van het land en de heeren van Cuyk, ald. 1858; Het gezantschap van den sultan van Atchin en Prins Maurits, Rott. 1862; Hulde aan de nagedachtenis van Hertog Bernard van Saxen-Weimar, Delft 1863; Bloemlezing uit de poëzij mijner laatste 25 jaren, 's-Hert. 1865; Sophocles' Antigone, 's-Grav. 1872; Bilderdijk. Eene bijdr. tot zijn leven en werken, Leid. 1874; Bloemlezing uit de poëzy mijner laatste 10 jaren, 's-Grav. 1874. (Tot zijne voornaamste vertalingen behooren: Lamartine, reize in het Oosten, 4 dln., Breda 1835-'36; Silvio Pellico, Mijne gevangenschap, Breda 1839; Cannabich, Leerboek der Aardrijkskunde, 6 dln., Amst. 1843). Voorts talrijke artikelen in proza en dicht, geplaatst in jaarboekjes, tijdschriften, bladen, of afzonderlijk gedrukt, veelal betrekking hebbende op hetgeen tot den kring zijner letterkundige en kunstlievende bemoeiingen behoorde. Voor de Mij. der Ned. Lett. schr. hij de levensberichten van D. Buddingh, 1876; G.F. van Dommelen, 1876; J. van 's-Gravenweert, 1870; P.P. Roorda van Eysinga, 1857; L.G. Visser, 1859 en C.G. Withuys, 1845.

[Jacobus Joannes Wapperom]

Wapperom (*Jacobus Joannes*) werd 2 Maart 1763 te 's-Hage gedoopt, was notaris in zijn geboortestad, en overleed in die betrekking aldaar 16 Aug. 1822.

Hij schreef: Zinnebeelden of beeldspraak in Naamdicht, 1821.

[Bernard Warnaar]

Warnaar (*Bernard*), schreef: Tooneel-poëzy; De Zegepraalende Hartog van Marlbourg en Heer van Ouwerkerk in de Spaanse

Nederlanden of de Nederlaag van de gewese Keurvorst van Beyeren en Villeroy op de vlakte van Judoigne bij Rammillies op den 23 Mey 1706, oorlogspel, Haarl. 1706; Inwyding van den Schouburg tot Haarlem, vertoont den 28 Juny 1706, ald. 1706.

[Willem Hendrik Warnsinck Bzn.]

Warnsinck Bzn. (*Willem Hendrik*) werd geb. te Amsterdam 4 Oct. 1782, was van 1805 suikerraffinadeur, werd mede-oprichter van het Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen, mede-hoofdbestuurder van 't Nut. Hij genoot eene middelmatige opvoeding, bekwaamde zichzelven door lezen; op lateren leeftijd zelfstandig geworden, ontwikkelde hem de omgang met letterkundigen, zoodat hij een gelukkig beoefenaar der dichtkunst werd, een vurig beminnaar van het vaderland - zoo zelfs, dat hij het voorbeeld gaf van een nationaal costuum, waarvan Hildebrand in: Na 50 jaren, melding maakt. Op zijn buitenverblijf Willemsoord onder Overveen had hij omgang met Gogel, zie blz. 287, en leerde daar Tollens kennen, met wien hij bijzonder bevriend was. Hij overl. 19 Oct. 1841.

Schr.: Opwekking aan mijne landgenooten, dichtstuk, Amst. 1815; Het vaderland, het waardigste voorwerp der schilderkunst, dichtstuk, Amst. 1818; De ontkoming van Hugo de Groot uit Loevestein, tnsp., Amst. 1821; Proeve van gewijde poezij, Amst. 1821; Pieter Dirkszoon Hasselaar in 1573, tnsp., Amst. 1821; Nathan van Geneve, tnsp., Amst. 1824; De weduwe van Albrecht Beijling, of de verjaardag van de teregtstelling van haren echtgenoot, dram. tafereel, 1827; De Toekomst, in drie zangen, Leeuw. 1827; Gedichten, Amst. 1828; Bardenzang, Amst. 1831; Slag op de Zuiderzee in 1573 of de twee stuurlieden, Geschiedk. vaderl. tnsp., Amst. 1831; Aan J.C. Koopman, kap. ter zee, enz. Amst. 1833; Scipio en de Spaansche Bruid, trsp., Amst. 1833; Vertellingen, romancen en andere stukken (naar het Hoogd.), Amst. 1835; De dood van Willem I, trsp., Amst. 1836; Alanghoe, tnsp., Amst. 1838; Adam Scheffer, of de bevrijding van het Inn-dal, Amst. 1843; Lorenzo en Blanca. Romantisch gedicht in drie zangen, Amst. 1839; De vraag: Behoort het stelsel van afzondering ook op vrouwelijke veroordeelden te worden toegepast? toestemmend beantwoord, Amst. 1847; Feestzang bij de opening van de tiende algemeene vergadering van het Nederlandsch Onderwijzers-Genootschap, Tiel 1854; Uit den vreemde. Poëzij, 2e druk, Amst. 1857. Met Petronella Moens gaf hij uit: Waarheid en Verdichting, 2 stukjes, Amst. 1828, met J. Decker Zimmerman: Petronella Moens, Amst. 1843 en met M.W. Luteer: Het 50jarig bestaan van het Amsterd. genootschap: Ter bevordering der koepokinenting voor minvermogenden herdacht op 1 Nov. 1853, Amst. 1853. Voorts bijdragen in jaarboekjes en tijdschriften en een gedicht op het 200jarig bestaan der Utrechtsche Hoogeschool (met goud bekroond).

(Autobiogr. in Alg. Ned. Familieblad, II, 93.)

[Derk Anthonij van de Wart]

Wart (*Derk Anthonij van de*), geb. te Amsterdam 10 Juni 1767, schilderde landsch. en portr., gaf onderwijs in de muziek en beoefende de dichtkunst. Sedert 1815 woonde hij te Nijmegen; hij overleed 8 April 1824.

Zijne tooneelstukjes zijn: Liefde en Grootmoedigheid, Amst. 1795; De Weldenkende Representant, ald. 1796; Cange of de Kruijer van het Lazaret, een

waare gebeurtenis (naar het Fransch van Gamas), ald. 1796; De Schilder, ald. 1796; De Hertog van Monmouth (naar het Fransch in proza), ald. 1799; Ransdorp (proza), ald. 1800. Zijne losse dichtstukken zijn in onderscheiden verzamelingen verspreid.

[Nicolaes à Wassenaer]

Wassenaer (*Nicolaes à*), wiens vader Joh. Nicolaasz. Wassenaer als prop. kwam te Wijdenes-en-Oosterleek in 1570, vandaar naar Amst. werd beroepen in 1579 en daar overl., reeds 28 Oct. van dat jaar, zoodat Nicolaas moeilijk kan geb. zijn te Heusden, gelijk ook wel opgegeven wordt. In 1605 werd een Lat. verhaal in dicht uitgegeven, van het beleg van Haarlem, op welks titel hij Heusdenaar en geneesheer te Amst. heet. Het gedicht Harlemias is uit zijn eigen Grieksch vertaald. Misschien gaf hij eerst onderwijs te Haarlem, en werd daarop geneesheer te Amsterdam. Men stelt zijn sterfjaar in 1631.

Behalve zijn praktijk, beoefende hij de geschiedenis, zooals blijkt uit Chronyck ofte gedenkwaerdige geschiedenissen van van Turkije van den jare 1395-1623, met platen, Amst. 1624; Historisch verhaal der aldergedenkweerdichste geschiedenissen, die hier en daer in Europa enz. van den beginne des jaers 1621 tot den Herfst toe, voorgevallen zijn, Amst. 1622 met vervolgen. Het is door Wassenaer voortgezet en daarna vervolgd door den geneesheer Barent Lampe; het geheele werk bestaat uit 20 dln, waarvan 7 door den oorspr. schrijver, loopende tot Sept. 1629. Nog wordt aan hem toegeschreven: Historie van Catharina Herprim en Christ. Teun haar man, de welcke sij op den rugghe gedragen heeft omtrent 430 mijlen, Amst. 1623.

[Willem te Water]

Water (*Willem te*), geb. te Amst. 25 Juni 1691, werd in 1725 pred. te Zaamslag, in 1742 te Axel, waar hij overl. 26 Maart 1764.

Behalve vele Latijnsche en theologische

werken schreef hij: Historie der Herv. kerken en gereformeerde doorluchtige schoole te Gent, Utr. 1756; Het Hoog Adelyk en Adelryk Zeeland, Midd. 1761; Tweede eeuwgetyde van de geloofsbelydenis der geref. kerken in Nederland, ald. 1762; Bij zijn dood lag voor de pers gereed; Kerkelijke Geschiedenis van Axel en Axel-ambacht; Kerkelijke gesch. van Zeeland van den aanvang der Reformatie tot het jaar 1600; Historie van het Compromis der Edelen 1565, 1566; Historie van de kerkverordening der zeven provinciën en het landschap Drenthe, enz.

(J. v.d. Baan, Zaamslag, Neuzen 1859.)

[Jona Willem te Water]

Water (*Jona Willem te*), zoon van den voorg., geb. te Zaamslag, 28 Oct. 1740, werd in 1761 pred. te Haamstede, in 1763 te Vere, in 1765 te Vlissingen, in 1779 hoogl. in de wijsbegeerte, en vaderl. gesch. aan de doorl. school te Middelburg; in 1784 hgl. in de godgeleerdheid te Leiden, werd daar ook pred. en theol. doctor hon. causa; hij behield den titel van geschiedschrijver van Zeeland, en overl. te Leiden, 19 Oct. 1822.

Behalve zijne Lat. en een aantal kleinere geschr. bezitten wij van hem: Redev. Over het geslacht van Borsselen, Midd. 1755; Kort verhaa der Reformatie van Zeeland: met eenige verhandelingen daartoe betrekkelijk, begonnen door W. te Water, door J.W. te Water voortgezet en voltooid, Midd. 1766; Plegtige inhuldiginge van Prins Willem den Vden, als erfheer van Vlissingen, Midd. 1767; Tweede Eeuwfeest van de Vrijheid in den Burgerstaat en godsdienst binnen de stad Vlissingen sedert den 6 April 1572, Midd. 1772; Aansprake tot de Hervormde Kerke in Nederland bij gelegenheid der invoering der Nieuwe Psalmberijming, 1774; Historie van het verbond en de smeekschriften der Edelen ter verkrijging van vrijheid in den godsdienst en Burgerstaat, 4 dln., Midd. 1776-'96; Beschrijvinge der oude buitenplaatse St. Jan ten Heere in het eiland Walcheren, 1783, (tekst bij de eenige afl. van een plaatwerk); Historie van het Zeeuwsch Genootschap te Vlissingen van 1769-'84. (Gedrukt vóór de tien eerste deelen in die jaren uitgegeven); De Vaderlandsche Historie van J. Wagenaar verkort en met leerzame aanmerkingen ten dienste der Nederlandsche jeugd uitgegeven, met pl., 4 dln., 1764-1809; Aanhangsel tot de historie der hervormde kerken en doorluchtige schole te Gent in 1756 door W. te Water, uitgegeven 1794; Aanmerkingen op de Vaderlandsche Historie van J. Wagenaar, zonder of met zijn naam uitgegeven door Mr. H. van Wijn in diens Bijvoegselen en Nalezingen, 1791-'97; Levensbijzonderheden van Pieter Adriaanszoon van der Werff, Leid. 1814; Aanspraken in de jaarlijksche vergaderingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, 1793-1822; Voorts bijdragen in P. Hofstede's Bijzonderheden der H.S.; in de Verhandelingen van het Zeeuwsch genootschap, Vaderl. Letteroefeningen, Verhandelingen van het Haagsch Genootschap ter verdediging van den Christ Godsdienst, De Konst- en Letterbode, Nieuwe Nederlandsche Bibliotheek. Voorts liet hij nog eenige werken in handschrift na, en een Levensbericht door hemzelven beschreven. Voor vrienden gedrukt, Leid. 1823.

[Daniël Waterschoot]

Waterschoot (*Daniël*), was in de tweede helft der 18e eeuw, schoolmeester te Hanssevelde (Oost-Vl.)

Hij gaf in druk: Beschryvinge van de princelyke en yverryke parochie van Zede, Dendermonde 1775. In handschrift liet hij eene verzameling na van fabels en anagrammen van het begin der 17e eeuw, getiteld: Den schat der rymkonste, vervattende vele zedeleeringen door Daniel Waterschoot.

[Lodewijk Omer Wattez]

Wattez (*Lodewijk Omer*), geb. te Schoorisse den 9 Febr. 1857, studeerde aan de Staatsnormaalschool van Gent. Na aldaar in 1876 zijn diploma te hebben ontvangen werd hij onderwijzer in zijn geboortedorp, in April 1880 hoofdonderwijzer te Heurne en sedert 29 Sept. 1883 is hij leeraar van Nederlandsche taal aan het koninklijk Atheneum te Doornik.

Onder zijnen omgekeerden voornaam **Remo** gaf hij uit: Lucifer en zijne afgezanten, tafereelen uit de dagen van den Schoolstrijd, Gent 1880; Herinnering aan de Duitsche opera in 1880-1881 te Gent, Gent 1881; Muziek en Tooneel in Vlaanderen, Wat zij zijn en worden kunnen, Gent 1882; Meer Licht, Eerste illuminatie, Vlammetjes van Oortjeskaarsen, Roes. 1883. Onder zijnen naam Omer Wattez verscheen: Lentezonne, gedichten en verhalen, Gent 1885; De Droom eener Moeder, gedicht, Roes. 1886; Stemmen uit het Hart (gedichten), Gent 1887; Een Hoekje van Zuid-Vlaanderen, Gent 1890; Jonge Harten, een bundel novellen, Amst. 1890. Tevens was hij medewerker aan het tijdschrift Nederlandsche Dicht- en Kunsthalle en in de Parijzer revue Le Monde Poétique schreef hij artikelen en studiën over de Vlaamsche dichters onzer dagen.

[James Weale]

Weale (*James*), op 8 Maart 1832 geb. te Ste Mary de Bane (Engeland), kwam op 6 Juli 1860 van Londen naar Brugge, waar hij als oudheidkundige gevestigd bleef tot 1884, wanneer hij terug naar Londen toog, om daar conservator der bi-

bliotheek van nationale kunst te South-Kensington te worden.

In het Engelsch en het Fransch schreef hij vele bijzonderheden over onze oude kunst en kunstenaars. Hij gaf ook in onze taal uit: Hans Memlinc, zijn leven en zijne schilderwerken, eene schets door W.H. James Weale, Brugge 1871.

[Carel Webbers]

Webbers (*Carel*), geb. te Delft, diende het vaderland in verschillende, zelfs aanzienlijke, betrekkingen en onderscheidde zich als pariottisch dichter. In de Poëtische Mengelstoffen van het genootschap Kunstliefde spaart geen vlijt, de Lauwerbladen voor de zonen der vrijheid, Haarl. 1714 en De Vaderlandsche dichter of verzameling van gedenkstukken der vrijheidsliefde, 1784, vindt men proeven van zijn poëzie. Ook bevat de Muzen-alm. voor 1831 een gedicht: Lachen, dat aan Tollens doet denken. Soms werd hij verward met **E. Webber,** die een trsp. schreef: M. Antonius en Kleopatra, Amst. 1685, 2e dr. ald. 1739.

[Jan Frans van der Wee]

Wee (*Jan Frans van der*), den 26 Oct. 1851 geb. te Antwerpen, waar hij zijn onderwijs ontving en in Nov. 1865 notarisklerk werd. Na aldaar eenigen tijd aan de rechtbank in bediening te zijn geweest werd hij op 7 Sept. 1885 deurwaarder te Boom, welk ambt hij sedert 31 Dec. 1887 vervult te Borgerhout, voorstad Antwerpen.

Hij onderscheidde zich als tooneelliefhebber en schreef verschillige tooneelwerken van welke in druk verschenen: Nummer 40 of 42, blijspel in een bedrijf, Antw. 1873; Een deftig Mensch, luimige alleenspraak Antw. 1876 en Gent 1883; Het Geheim, ernstige alleenspraak, Antw. 1876 en Gent 1883; Zwart en Wit, boertige tweespraak met zang, Antw. 1877, 1878 en Gent 1883; Nog een uur! dramatische schets, Antw. 1875 en Gent 1883; Eene lage Ziel, drama in drie bedrijven, Borgerhout 1877, Antw. 1878, en Gent 1883; De Ring, ernstige alleenspraak, Borg. 1878 en Gent 1883; Gister Avond, luimige alleenspraak, Borg. 1878 en Gent 1883; Een Aandenken, ernstige alleenspraak, Borg. 1879; Roosje lief! blijspel in één bedrijf, Bruss. 1879; Huisvrouwen, zedenschets in één bedrijf, Bruss. 1879; Een slimme Trek, blijspel met zang in één bedrijf, Bruss. 1880; Opvoeding, drama in drie bedrijven, Gent 1880; Trio, blijspel met zang in één bedrijf, Gent 1882; Veva, tooneelspel in één bedrijf, Bruss. 1883; De Rentmeester, tooneelspel in vier bedrijven, Borg. 1884; Het schoonste Kleed, blijspel met zang in één bedrijf, Gent 1884.

[Bernardus van Weemen]

Weemen (*Bernardus van*), geb. in Den Haag 13 *N*ov. 1761, werd predikant te Akersloot in 1788, te Oosterland 1789, te Leeuwarden 1793, waar hij overl., 27 Sept. 1808.

In zijn werkje: Iets tot stichting, Leeuw. 1802, komen als slotzang op eene leerrede over Fil. 1: 22b en als nieuwjaarszang de beide schoone liederen voor, die in den bundel der Evang. gezangen zijn opgenomen als nr. 19 en 162.

[Andreas de Weerdt]

Weerdt (*Andreas de*), geb. te Antwerpen den 6 Dec. 1825, volgde van zijn achtste tot zijn dertiende jaar de stadsschool; doch toen, een jaar nadien, zijn vader overleed, was hij genoodzaakt diens ambacht, het zeilmaken, aan te vatten, om in zijn bestaan en dat zijner moeder te voorzien. Dit handwerk was evenwel zoo weinig winstgevend, dat hij het verliet om leidekker te worden, en op zijn zestiende jaar werd hij matroos der douanen. Na het Staatsbestuur gedurende zeven jaren aldus te hebben gediend, vroeg en verkreeg hij de plaats van tolbeambte, in welke betrekking hij regelmatig opklom, en sedert October 1870 is hij bevorderd tot verificateur der douanen aan de haven van Antwerpen. De Weerdt is een volksliedjes-dichter, die vooral los en luimig tracht te zijn. In 1848 maakte hij zijn eerste liedje en sedert schreef hij er zeventienhonderd, waarvan velen door Alfons Janssens op muziek zijn gezet en door het volk worden gezongen.

In 1857 zond hij de eerste reeks zijner liedjes in het licht onder den titel: Vlaamsche liedjes door A.d.W. In 1885 verscheen zijn twaalfde bundel onder den titel: Twaalfde reeks nieuwe Liedjes door A. de Weerdt, Antw. 1885. Thans drukt men zijne verzamelde werken onder den titel: Al de Liedjes van A. de Weerdt, Antw.

[Jan de Weert]

Weert (*Jan de*), heelkundige van Ieperen, waarschijnlijk in 't begin van 1362 overl.

Hij schreef: Doctrinaal of Spiegel der Sonden, 1351(?); Disputacie van Rogiere ende van Janne. Van de Nieuwe Doctrinaal gaf Isaak le Long, te Alkmaar, in 1762, een uitgebreid extract in het licht, in eene verzameling van stukken, die hij als nieuwe bewijzen van oude waarheden tegen het pausdom had verzameld. Het eerste van de acht stukken dier verzameling draagt den titel: Uyttreksel van een seeker boek met de handt geschreven, genaamt den Nieuwe Doctrinaal. Uyt het Latijn in Dietsche gedicht door Jan de Weert van Yperen en voleyndigt door Willem de Weert A. 1400, volgens 't origineel weleer berust hebbende in de bibliotheek van wijlen den Heere Scheepen Bentes te Amsterdam.

[Victorien van de Weghe]

Weghe (*Victorien van de*), den 9 Jan. 1834 geb. te Haaltert, bij Aalst (Oost.-Vl.), ging in den krijgsdienst en klom op tot kapitein van 1n graad bij het 13e linieregiment. Hij lag in garnizoen te Antwerpen toen hij ten jare 1888 zijn pensioen verwierf. Thans leeft hij op zijne rust te Laken, voorstad Brussel.

Sedert 1869 vertaalde hij al de reglementen en verordeningen, welke bij den Belgischen krijgsdienst den Vlaamschen soldaten nuttig kunnen zijn. Als literarische werken gaf hij in het licht: Eerstelingen, gedichten, Dixmude 1871; De Nieuwjaarsbrief, dichtverhaal, Antw. 1871; Krijg en Vrede, cantate, Antw. 1872; Denderloover, gedichten, Dixmude 1873; Gedichten, Dendermonde 1875; Het Leven door, gedichten, Dendermonde 1886.

[Petrus Weiland]

Weiland (*Petrus*) geb te Amsterdam, 5 Nov. 1754, werd 9 Sept. 1773 bursaal in het Staten-college te Leiden, en in 1779 ontslagen, omdat hij in verschillende punten van de leer der Herv. kerk afweek, begaf zich toen bij de Remonstr. broederschap en aanvaardde in 1781 het predikambt bij hare gemeente te Woerden, in 1783 te Utrecht en in 1785 te Rotterdam. Ondanks de aanbieding van een agentschap onder de Bat. republ. of van een prof. onder Willem I, bleef hij daar tot zijn overlijden 26 Jan. 1841.

Schr.: prijsverband. bij Teyler en bij 't Nut, alsmede een bundel leerredenen, en gaf de volgende taalk. werken: Nederduitsch taalkundig woordenboek, 11 dln., Dordr. 1793-1811, en daarachter eene Inleiding, behelzende taalgronden, waarop dit woordenboek gebouwd is; Nederduitsche spraakkunst, Dordr. 1806, 2e dr. 1824; Beginselen der Nederd. spraakkunst; ald. 1806; Kunstwoordenboek of verklaring van vreemde woorden, spreekwijzen enz. uit verschillende talen ontleend, Rott. 1824; Beknopt Nederd. taalk. woordenboek, 5 dln. Dordr. 1830; Woordenboek der Nederd. Synonymen, met G.N. Landré, zie blz. 450, 3 dln., Rott. 1825, en met Landré en Agron een Fr. Ned. Wdb. Zijne taalk. werken zijn gedeeltelijk later opnieuw bearbeid uitgegeven, terwijl zijne Spraakk., even als de Spelling van Siegenbeek, door het Staatsbewind van 1805 aanbevolen een bijna wettig gezag uitoefende.

[Mr. Jacobus Andries Weiland]

Weiland (*Mr. Jacobus Andries*), zoon van den voorg., geb. te Utrecht 9 Mei 1785, den 12 Sept. 1800 als litt. stud. in het Staten-college te Leiden ingeschreven, prom. in de rechten, was eerst adv. en sinds 16 Sept. 1838 raadsheer in 't Hof van Zuid-Holland. Hij overl. op Den Binkhorst bij Den Haag 11 April 1869.

Hij schreef: Scribleriana, Amst. en Rott. 1811; Gedachten van Jean Paul, Haarl. 1821, 2e dr. Amst. 1827, en een paar geschr. over zijn vak.

[César Auguste Pierre Weissmann de Villez]

Weissmann de Villez (*César Auguste Pierre*), geb. te Wolfenbuttel 8 Sept. 1798, was onderwijzer in de Hoogduitsche taal, te Amst., doch is elders overleden; hij was een der leermeesters van den dichter A.J. de Bull.

Schr. eene indertijd zeer verdienstelijk geachte: Handleiding ter bevordering van het kunstmatig lezen. Met eenige leesoef., uit Nederl. schrijvers en dichters ontleend, Amst. 1838, 2de dr. ald. 1845; Poëzij van vroegere en tegenwoordige dichters, ald. 1845, en eenige verspreide dichtstukjes.

[August Wilhelm Philip Weitzel]

Weitzel (*August Wilhelm Philip*), geb. te 's-Gravenhage 6 Januari 1816, ging in 1831 in dienst en werd in 1837 2de Lt. bij de infanterie, 1ste Luit. in 1850, kapitein in 1853, majoor in 1860; Lt.-kolonel in 1868 en Generaal-majoor in 1872; hij was van 1853 tot 1859 als kapitein-adj. van den generaal Van Swieten in Ned. O.-Indië en woonde in dien tijd eene expeditie in de Lampongsche districten bij. Van 6 Oct. 1873 tot 29 April '75, was hij minister van Oorlog, waarna hij in werkelijken dienst was, totdat hij als gepens. gen.-majoor andermaal minister was van 22 April 1883 tot 20 April 1888.

Sch. van 1840-'47 verschillende art. in De Militaire Spectator, en was 1847-'53 hoofdredacteur van dit Tijdschrift. Na 1853 schr. hij weder daarin, alsmede in het Album der natuur. Verder gaf hij uit: De oorlog op Java van 1825 tot 1830, hoofdzakelijk bewerkt naar de nagelaten papieren van den Lt.-generaal Merkus de Kock, Breda 1852-'54, 2 dln.; Handleiding bij het schieten met draagbare wapenen, Breda 1854; De derde militaire expeditie naar het eiland Bali in 1849, Gorinchem 1859; Batavia in 1858; schetsen en beelden uit de hoofdstad van Ned, Indië, ald. 1860; Schetsen uit het oorlogsleven in Ned. Indië; de Lampongs in 1856, ald. 1862; De geschiedenis van het onderwijs in het schieten bij de Nederlandsche Infanterie, Breda 1864; De organisatie bij de wet onzer strijdkrachten te land, Breda 1871.

[Jan Baptista Wellekens]

Wellekens (*Jan Baptista*), te Aalst den 13 Febr. 1658 geb., kwam vroeg bij een' moederlijken oom, die te Amst. goudsmid was, om tot diens vak opgebracht te worden. Volgens zijne neiging werd hij de leerling van den schilder Ant. de Grebber, ging omstreeks 1687 naar Italië, doch moest, door eene beroerte in 1687 te Venetië overvallen, naar Amst. terugkeeren.

Het schilderen, bovendien reeds door een slecht gezichtsvermogen bemoeilijkt, verwisselde hij voor de letteren, en beoefende, waarschijnlijk onder den invloed van zijn verblijf in Italië, het herders- en visschersdicht. In Nov. 1698 trouwde hij en bleef te Amst., waarheen zijne moeder vroeger gekomen was. Tot zijne vrienden behoorde inzonderheid Pieter Vlaming, voor wiens dochtertje Christina, begraven in Mei 1711. hij het lieve gedicht ‘Op Rosalyntje’ schreef. Hij overl. als vader en sinds twee jaar weduwnaar, in Mei 1726. De voor zijne begrafenis betaalde impost toont aan, dat hij weinig bemiddeld overleed.

Nadat van enkele, sinds 1705 vervaardigde zangen ‘luttel afdrukken waren om aan goede vrienden mede te deelen’, werden zij, vereenigd met dergelijke van Pieter Vlaming, zie blz. 836, uitgegeven als: Dichtlievende Uitspanningen, 1710; gevolgd door: Amintas, Herdersspel van Torquatus Tasso, met eene Verh, over het herdersdicht. Vlaming gaf zijn nagelaten werk uit onder den titel: Verscheiden Gedichten, ald. 1729; Bruiloftsdichten, ald. 1729; Zedelijke en ernstige gedichten, met het leven van den dichter door (denzelfden in 1733 overl. vriend) Vlaming.

[Boudewijn Janssens Wellens]

Wellens (*Boudewijn Janssens*), was dichter van 't Vermaek der Jeught, veel schoone, eerlijke Amoreuse ghesangen, enz. Leeuw. 1616 (verbeterd en vermeerderd door J. Starter, 1640). Volgens Scheltema, gaf hij nog uit: De nieuwe Jeugdspiegel en de bloeijende Meywagen (Liederboekjes).

[Jacob Thomas Jozef Wellens]

Wellens (*Jacob Thomas Jozef*), te Antwerpen geb. 3 Sept 1726, studeerde in het college der Augustijnen zijner geboortestad en aan de Hoogeschool van Leuven, alwaar hij den 14 Nov. 1745 in de pedagogie De Valk tot Primus werd uitgeroepen en in 1752 licentiaat in de beide rechten en in 1756 doctor in de godgeleerdheid werd. Hij kleedde te Leuven en te Antwerpen verscheidene voorname geestelijke ambten, werd den 8 Sept. 1776 te Mechelen gemijterd en den volgenden dag buitengewoon luisterrijk gehuldigd als 17e Bisschop van Antwerpen, in welke waardigheid hij overleed op 30 Jan. 1784.

Na zijn overlijden verscheen: Algemeyne verzaemelinge van de werken van S. Doorl. Hoogw. J. Th. Jos. Wellens, Bisschop van Antwerpen, Antw. 1884; Verzameling van alle de Herderlijke Brieven, Vasten-Bullen, enz., uytgegeven door wylen Zijne Doorl. Hoogw. J.T.J. Wellens, Bisschop van Antwerpen, Antw. 1784.

[Willem Leonard Welter Jr.]

Welter Jr. (*Willem Leonard*), geb. te St.-Petersburg waar zijn vader, als aalmoezenier bij het Ned. gezantschap, pred. der Holl. gemeente, was, 1 Sept. 1849, werd in 1843 kand., 8 Febr. '74 pred. te Bunnik-en-Vechten, in 1880 te Dedemsvaart, drie jaar later te Heemstede, in 1885 te Zwolle, en is sedert 22 April 1885 te Arnhem.

Hij schreef: Liederen, Amst. 1875, voortsverspreide stukken in de Utrechtsche studentenalmanakken, in Vox studiosorum, in Magdalena, Evangelisch Jaarboekje

en in den Feestbundel bij gelegenheid van vijftigjarig bestaan van den Utr. Stud. Almanak.

[Gerard Henri Hubert Welters]

Welters (*Gerard Henri Hubert*), geb. te Echt (in Limburg) 27 September 1839, was vroeger rector te Blumenthal (Vaals) en kapelaan te Merkelbeek en werd in 1884 rector der Ursulinen te Grubbenvorst bij Venloo.

Hij schreef behalve een Fransch gedicht: Le triomphe de Pie IX; De Noormannen te Elsloo, een bijdrage in de Publications de la société d'histoire et d'archéologie dans le duché du Limbourg; Limburgsche Legenden, Sagen, Sprookjes en Volksverhalen, 2 dln., Venloo 1876; Feesten, zeden, gebruiken en spreekw. in Limburg, ald. 1877; verhalen, voorbeelden en gelijkenissen, tevens een handb. voor Christelijke huisgezinnen, ald. 1880 en leerboekjes voor het godsd. onderricht.

[Theodoor Ignatius Welvaerts]

Welvaerts (*Theodoor Ignatius*), geb. 20 Juni 1840 te Schijndel, begon in zijne geboorteplaats de studie, trad ten jare 1852 in het seminarie te St. Michiels-Gestel, volbracht zijn humaniora in 1859 aan het gymnasium te Gemert, vergaderde nieuwe kennissen bij de Jezuïeten te Ravenstein en trok van daar naar de reguliere kannuniken der abdij Postel-Molle (België) der orde van Premonstreit. In 1865 deed hij de kleine en in 1868 de groote professie en werd in 1870 te Mechelen priester gewijd. Den 28 Nov. 1870 werd hij onderbibliothecaris en in 1873 bibliothecaris-archivaris zijner abdij, waar hij in 1880 ook werd benoemd tot leeraar der wijsbegeerte en novicenmeester.

Zijnen beschikbaren tijd besteedde hij aan het doorzoeken der archieven met het gevolg dat van hem in het licht verscheen: Reusel naar de archieven van Postel's abdij, met negen zegelgravuren, Turnhout 1877; Leven van den Norbertijn H.G. Beugels, Pastoor-Deken van Helmond, Turnhout 1879 en Helmond 1889; Gedicht ter gelegenheid der benoeming van E.J. Glenisson tot pauselijken ridder van den H. Gregorius-den-Groote, met een gesteendrukt kabalistisch jaarschrift, Turnhout 1879; Geschiedenis der abdij van Postel, naar hare archieven, met platen, Turnhout 1880 en Geel 1887; Geschiedenis van Corsendonck,

met steendrukplaten en houtgravuren, 2 dln., Turnhout 1880-'81. Feestmededeeling van twee jubilarissen der abdij van Postel, Turnhout 1881; Postel en zijn vroegere invloed in de Nederlanden, Amst. 1882; Sleutje's Spook te Schijndel, Geel 1882-'83; Postel in betrekking tot de Kempen, Geel 1882-'83; Overzicht van Premonstreit sedert de opheffing dezer stamabdij in 1790, Geel 1888; De Beersche (Noord-Brabant) Processie naar Scherpenheuvel, 's Hertogenbosch 1883; Levensschets van den Norbertijn Ludovicus van Cannart d'Hamale, 'sBosch 1884; Levensschets van den Prelaat C. van Boesdoncq, Amst. 1884; Hulde bij de plechtige eerste mis van Victor Glenisson, (gedicht), Turnhout 1885; Heilwensch voor het huwelijk van baron C.P.A. de Brocqueville en van B.M.F.X. barones d'Huart, Utr. 1885; Levensschets van den prior E. Huygen, Geel 1886; Mengelingen in dicht en proza, Turnhout 1886; Wandeling te Fourvière Lyon), Gent 1886; Bijdrage over Renooi, Utr. 1885; Geschiedenis der Vrijheid Arendonk, met pln., Turnhout, 1887; Het Refugiehuis der abdij Postel, 's Bosch 1888; Olmen naar de archieven van Postel, Turnh. 1888; Postel 's oude vork en kandelaar van 1160, met 9 gravuren, Gent 1888; Levensschets van den prelaat N.G. Sichmans, Amst. 1888; Rudolphus Legende, Leuven 1888; Een Rit naar den gletscher le Marboré in de Pyreneën, Gent 1888; Gaspar's eerste zeereis, Leuven 1889; Met den extratrein naar Lourdes, met 6 pln., Geel 1889; Het St. Jorisgilde te Reusel, met 40 schilden, Turnhout 1889; Levensschets van den prelaat I. van den Broeck, Helmond 1889; Kommetje van den H. Franciscus van Assisië, Brecht 1890; De gemijterde Abten van Postel, zegels, wapens, enz., 's-Hage 1890; Geschiedkundige bijdragen der Voogdij Molle, Turnhout 1890; Verspreide Verhalen Brecht 1890; Bijzonderheden van Helmond en Rikstel naar Postel's archieven, Helmond 1890. De Huizing der Frankische Vorsten te Netersel onder Bladel, Gent 1890; Geschiedenis van Bladel en Netersel, met pln., Turnhout 1891; Postel's biographisch Woordenboek, Brecht 1891; Levensschets van Jacobus De Kort, eersten Prelaat der abdij van Postel-Molle, Antw. 1891. Ook leverde hij bijdragen in De Katholiek, La Cour d'Honneur de Marie, De School- en Letterbode, De Vlaamsche Wacht, Rond den Heerd, den Maria-Almanak, het Tijdschrift voor Noordbr. geschied- taal- en letterkunde, den Pius-Almanak, de Bode van het Aartsbroederschap, de Annalen van O.L.V.v.h.H. Hart, het Jaarboek v.h. Davidsfonds, De Belgische Illustratie, de Dietsche Warande, het Algem. Nederl. Familieblad, den Volks-Alm. v. Nederl. Katholieken. de Vl. Illustratie, het Belfort, het Kempisch Museum, Het Aankondingsblad van Turnhout, De Gazette van Diest, Het Nieuwsblad van Geel, De Gazette van Molle, De Postrijder van Tongeren, enz.

[Wouter Johannes Wendel]

Wendel (*Wouter Johannes*), geb. te Groningen 16 December 1827, was eerst adjunct-commies bij het provinciaal gouvernement van Groningen, daarna leeraar aan de Rijkskweekschool voor onderwijzers en aan de Rijks hbs. te 's-Hertogenbosch; sedert 1876 is hij directeur der Rijkskweekschool voor onderwijzers te Middelburg.

Schreef: Groningen's akademiefeest van September 1864, Gron. 1864; Schets van de geschiedenis der Nederlandsche letteren, Gron. 1871; verspreide gedichten en opstellen over onderwerpen van paedagogischen aard in het Volksblad van Mr. J. de Bosch Kemper, De Toekomst, het Tijdschrift voor opvoeding en onderwijs,

letterkunde, enz. Nog vertaalde en bewerkte hij een Methodiek voor de volksschool, Sneek 1876.

[Peter Wenis]

Wenis (*Peter*), geb. te Poperinge, waar hij omstreeks het einde der 17e eeuw priester was.

Hij schreef: Gheestelycken Nachtegael, door soete Rijmghesanghen verheffende 't groot mirakel toegheschreven aen de H. Maghet Maria... in S. Jans Kercke van Poperinghe, door Petrus Wenis, Priester, Ieperen 1698.

[Justus Henricus Wensing]

Wensing (*Justus Henricus*), in 't laatst van het jaar 1808 te Utrecht geb., voltooide zijn hoogere studiën te 's-Heerenberg en werd op 31 Juli 1831 tot priester gewijd. Sedert 1839 was hij hoogleeraar der kerkelijke geschiedenis te 's-Heerenberg en van 1842-'51 te Warmond. Van laatstgemeld jaar leefde hij in stilte voor de studie en stierf in zijne geboortestad den 2 Febr. 1880.

Hij schreef: De verhandeling van N.C. Kist, hoogleeraar te Leiden over ‘Pausin Joanna’ nagelezen en getoetst, 's-Hage 1845. Met J.J. Burgmeyer gaf hij uit: Kerkelijk Nederland, jaarboek voor 1851 tot 1856, 6 dln. Verder gaf hij in vrije bewerking de Levens der Pausen naar Chantrel, Utrecht 1864-'71, 20 dln. Voorts leverde zijne pen onderscheiden artikelen in De Katholiek.

J.H.H.

[Joannes Gerardus Wennekendonk]

Wennekendonk (*Joannes Gerardus*), in 1805 te Vreeland geb., studeerde te 's-Heerenberg en werd tot priester gewijd. Van Oct. 1839 was hij pastoor te Schoonhoven, en van het begin des jaar 1843 pastoor van den Krommen Elleboog te Amersfoort; hij overleed 3 Febr. 1867.

Behalve belangrijke vertalingen, liet hij na: Gebedenboek voor Roomsch-Catholijken, Utrecht 1833, 2e vermeerderde druk; Kerken kerkhofwijding, Utrecht 1840; Brief aan den hoogleeraar M. Siegenbeek, Utrecht 1841; Geestelijke lectuur, of meditaties voor iederen dag der maand, Utrecht 1842; Preeken over het lijden van O.H. Jesus Christus, Utrecht 1865-'75, 14 zestallen. Ook leverde zijne pen artikelen in de Kathol. Nederl. Stemmen en in De Katholiek.

J.H.H.

[Henricus Martinus Werker]

Werker (*Henricus Martinus*), geb. te Amst. 17 Febr. 1834, was vroeger onderwijzer, in 1866 en '67 red. van de Rosendaalsche courant en gaf eenige kleine geschr. uit, als: Iets ouds en toch nieuw, Ros. 1867; Droomen van een schoolmeester, id. 1867; Open brief aan Neerl. volk over het onderwijs, Amst. 1867; De nieuwe wet tot regeling van 't L.O. verbeterd, Amst. 1868; De Gemeente- of openb. scholen zijn sectescholen, Amst. 1868; Waarheid en dwaling of woorden en daden der liberalen, Amst. 1868; Wat hebben wij van het Oecumenische Concilie te verwachten, Amst. 1869; Wie zullen wij kiezen, Amst. 1869; Beschouwingen over den oorlog, Amst. 1869; De geschiedenis des vaderlands, bekeken door den bril van Mr. Travailleur (psd. waaronder zijne werken verschijnen), Amst. 1870; Is De Tijd een Katholijke Cour. of sprokkelingen op Staat- en Letterkundig gebied, Amst. 1870; Tonkaboontje voor de snuif van M.J. Carl, Amst. 1871; Gesprek tusschen Jan Papegaai en Henri Frank over het aanst. Aprilfeest, Amst. 1872.

[Thomas Johannes Werndly]

Werndly (*Thomas Johannes*), geb. te Deventer, 1 Jan. 1830, woonde zonder betrekking te Zutfen en overleed aldaar 22 Maart 1868.

Hij schreef anoniem of onder 't psd. Didymus: De Markies van Poza, treurspel in vijf bedrijven, met aanleuning aan Schillers ‘Don Karlos’, opgesteld voor Rederijkers, Dev. 1862; Stemmen uit Nederland, ten behoeve der betrekkingen van de bij de Denen gesneuvelde of zwaar verminkte ondergeschikte manschappen, Dev. 1864; Een blik op iets van nationaal belang - een handvol op- en aanmerkingen met betrekking tot het ontwerp der spelling voor het aanstaande Ned. Wdboek, Dev. 1865. Voorts bijdragen in het dichtbundeltje doorstudenten uitgegeven: Asters, Leid. 1854; en in Aurora, Holland, Vergeet mij niet, Noord en Zuid (Academische Mengelingen), Onze Muze, Jaarboekje voor Rederijkers, Almanak voor Hollandsche Blijgeestigen, enz.

[Hendrik Martinus Werner]

Werner (*Hendrik Martinus*), geb. te Breda, 10 Juni 1846, ontving zijne op leiding aan de K.M.A., werd 10 Juli 1856 2e luit. der cavalerie, in 1872 1e luit., 23 Sept. 1883 ritmeester, en is sedert 9 Aug. van dat jaar non-actief, wonende te Zutphen, en werd met verhooging van rang gepensionneerd.

Schr. artikelen in De Geldersche Volksalmanak, gaf een Overzicht van dit jaarboekje en bewerkte met Mr. J.W. Staats Evers, zie blz. 241, het register op de

jaargangen 1835-'84, Arnhem 1884; voorts in De Navorscher, benevens in geneal. en herald. volgschriften.

[Jacob Leon Wertheim]

Wertheim (*Jacob Leon*), geb. te Amst. 22 Oct. 1839, genoot het onderricht van den uitstekenden mathematicus J.S. Speyer. Zijne neigingen en geschiktheden deden hem echter tot de Letteren overhellen, waarin J.M. Calisch hem inwijdde en voorlichtte. Voor den handelsstand bestemd, dreef echter zijn neiging voor letterkundigen arbeid boven en toen hij te Parijs de kennis maakte van De Lamartine, die aan zijn gedichten in de Fransche taal zijn goedkeuring hechtte en hem aanmoedigde op den ingeslagen weg voort te gaan, toen was zijn besluit genomen en zijn levensweg aangewezen.

Geschriften in Proza, als ‘Evelina’, novelle, (in het tijdschrift ‘Nederland’ 1865); ‘Tusschen licht en donker’, drie oorspronkelijke verhalen, Amsterdam 1870 bij Gebr. Binger), wisselde hij af met vertalingen van drama's van Buitenlandsche dichters in verzen, als ‘De afwezige’ (L'absent) en ‘De werkman’ (les ouvriers) van E. Manuel, ‘Jean Marie’ van A. Theuriet, ‘Jolanthe’ naar het Deensch van Hertz, Tooneelen uit ‘Horace’ van Corneille of wèl in proza ‘Gringoire’ van Théodore de Banville. Verder bracht hij ‘Henoch Arden’ van Tennyson, ‘De werkstaking’ (La grève des forgerons) van Coppée en verschillende gedichten van Fransche, Duitsche en Engelsche dichters in verzen over. Zijn arbeid kenmerkte zich door gekuischtheid en goeden smaak, een grondige kennis van de vreemde talen en van de moedertaal, maar tevens van een doordringen in den geest, in het genie van den dichter, 'tgeen aan zijn werk de getrouwdheid van de navolging, maar tevens de kleur van het origineel gaf. Uit zijn oorspronkelijke geschriften sprak een zwaarmoedige, zoekende geest, die in het ideaal geloofde en scheen te zweven boven de oneffenheden en den twijfel der werkelijkheid. Daartoe bracht zijne lichamelijke zwakte het hare toe. De ziekte, die hem lang dreigde, wist eindelijk de tintelende kracht zijner inspiratie ten onder te brengen, terwijl zij het lichaam ondermijnde;

en zoo stierf hij op 16 Augustus 1882, op 42jarigen leeftijd, betreurd door betrekkingen en vrienden, een lichtend spoor nalatend van humaniteit, diep gevoel, echt dichterlijke bezieling en edelen kunstsmaak. Zijn devies was een regel van Lamartine: ‘Aimer, croire, chanter - voilà toute ma gloire’ - en hij is die roeping getrouw gebleven tot de dood hem afloste van de schoone, doch drukkende levenstaak. Van zijne Volledige werken in proza en poëzie bestaat eene prachtuitgave in 2 dln., als hs. gedrukt te Amst. 1884.

A.C.W.

[Hendrik Frans van den Werve]

Werve (*Hendrik Frans van den*), achterkleinzoon van Jan II, die volgt, werd te Antwerpen geb. 5 Jan. 1647. Hij studeerde voor geestelijke en trad in de orde der Minderbroeders, bij welke gelegenheid de dichter A.F. Wouthers een vers vervaardigde met den titel: Aen den Edelen Joncker H.F. van den Werve, sich beghevende in de ordre van den H. Franciscus. Later trad hij in verschillende steden op als predikant en werd ook Kanunniken-Deken in de hoofdkerk van Brussel.

Als schrijver liet hij na: Den spiegel der zondaeren of zedelessen over het bitter lyden van Jesus-Christus, Gepredikt en voorgesteld door Fr. van den Werve, minderbroeder, (opgedragen aan den IXe Bisschop van Antwerpen), 1685 en Antw. 1827; Den predickenden Jonas van desen tyd ofte het IIe deel van den spiegel der zondaeren behelsende sedelyke Lessen en Bemerkingen op verscheyde konsten, oeffeningen ende ambachten; getrocken uit het H. Schrift, Conciliën, H.H. Vaders ende Leeraers, seer profytisch ende bequaem voor alle staeten van Menschen, soo Geestelycke als Werelycke, seer nut voor de predikanten. Voorgestelt door den eerw. pater van den Werve, minderbroeder, priester, predikant en biechtvader, Hasselt 1686; Seraphynsche vlammen ontstoken aen het H. Sakraments des altaars, 1677; Bewegelyke voorspraek der sielen in het vagevuer, Brussel 1678; Seraphynsche sinnebeelden of kort verhael van het leven van den H. Liborius, Bruss. 1678.

[Jan van den Werve]

Werve (*Jan van den*), stamde uit de oudste en adellijkste familie van Antwerpen, in welke stad hij werd geboren in de eerste helft der 16e eeuw. Zooals de meeste leden zijner aanzienlijke familie, studeerde hij in de rechten en werd vervolgens advocaat en lid der stedelijke regeering zijner geboortestad. In deze beide hoedanigheden had hij zitting in de rechtbanken, en vooral daar kon hij waarnemen hoezeer onze moederspraak door bastaardwoorden werd ontsierd. Om dit kwaad te keer te gaan vormde hij het eerst de gedachten eene woordenlijst op te stellen van de meestgebruikte vreemde uitdrukkingen, met de zuiver Nederlandsche vertaling er naast en dit werk gaf hij in het licht onder den titel: Het Tresoor der Duytscher talen: Een seer profijtelyck boeck voor alle de ghene: die de Latijnsche sprake ende meer andere niet en connen ende bysondere die het Recht hanteeren: Ghemaect van den Edelen ende hooghstammighen heere Heer Jan van den Werve, Ridder, Gheprint by Hans de Laet met previlegie van twee jaren. Ghegheven te Bruessele int jaer ons Heeren M.D. LII. den 9 Novembris. Onderteeckent P. de Lens. Gheprint Thantwerpen in de Camerstrate in den Salm by my Hans de Laet int Jaer M.D. LIII. Het nuttig

boek moet zeer gezocht zijn geweest; want spoedig beleefde het eenen herdruk onder den titel: Den Schat der Duytsscher talen: Een seer profijtelijc boeck voor alle de gene: die de Latijnsche sprake ende meer andere niet en connen, ende bysondere die het Recht hanteren: Ghemaect van den Edelen ende hoochstammighen heer, Heer Jan van de Werve, Ridder, Antw. 1559. Ook deze uitgave werd weer spoedig door andere opgevolgd, een bewijs dat de Antwerpsche edelman in eene ware behoefte had voorzien. Daar er toen vier rechtsgeleerden of magistraten met name Jan van den Werve in onze stad leefden, zoo is het moeielijk met zekerheid vast te stellen, wie hunner eigenlijk de schrijver is van gemeld werk. De eerste Jan van den Werve, bastaard van Willem, was van 1533 tot 1551 Onder-Schout van Antwerpen en op 21 Augustus 1552 stortte hij met zijn rijtuig, zijne vrouw, meid en gek, door eene houten poortbrug, in de stadsvest, waarin hij verdronk. - Een tweede Jan v.d. W., zoon van Geeraard, was in 1533 Schepene zijner geboortestad en in de volgende jaren tot 1560, werd hij nog dikwijls tot die waardigheid verkozen, alsook tot het ambt van Gulde-Deken van de Lakenhalle en Peismaker. - De derde Jan v.d. W., zoon van Hendrik, werd in 1539 Hoofdman van de Poorterij en in 1550 voor de eerste maal Schepene van Antwerpen, en hij bekleedde ook dit ambt, toen hij, op 4 November 1576, in de beruchte Spaansche Furie gedood werd door de muitende soldaten van Philips II, tegen wier plunderzucht en woest geweld hij zijne stad en hare inwoners beschermen wilde. - Een vierde Jan van den Werve, ook te Antwerpen geb., ten jare 1524, studeerde in de rechten en werd omstreeks 1550 advocaat der Antwerpsche rechtbanken, waaraan hij zich als een der voornaamste deskundigen in zijn vak onderscheidde tot na 1580.

[Jacob van Wesenbeeck]

Wesenbeeck (*Jacob van*), te Antwerpen geb. 1523, werd den 16 Mei 1546, in de

plaats zijns vaders secretaris zijner stad, in wier bestuur hij ten jare 1556 opklom tot raad-pensionaris. Schrander en welsprekend rechtsgeleerde was hij de ware raadsman der Antwerpsche Wethouders, als wier gezant hij den 11 Juni 1562 te Madrid voor den Koning trad, om de aanstelling van eenen bisschop en de invoering der inquisitie binnen Antwerpen te bestrijden. Manmoedig pleitte hij voor den Spaanschen troon, tot hij in Aug. 1563 de blijde tijding naar Antwerpen kon brengen, dat de vorst het noodlottig besluit introk. Echter deed Philips II zijn woord niet gestand. Van Wesenbeeck ijverde dan voor het Eedverbond der Edelen en nam als volbloed hervormer een werkelijk deel aan den opstand tegen Spanje. Onze landvoogdes Margaretha van Parma gaf in April 1567 last den oproerigen pensionaris aan te houden; doch hij redde zijn hoofd door naar Duitschland te wijken. Vruchteloos werd hij op 21 Febr. 1568 gedaagd voor Alva's Raad van Beroerten, welke hem ter dood verwees op 14 Mei 1568. Ten jare 1570 was van Wesenbeeck te Wezel, van waar hij de steden Zutphen, Deventer en Kampen trachtte onder het beheer te brengen van Oranje. Dezen grondlegger van Neêrlands onafhankelijkheid diende hij zoo trouw, dat de Zwijger hem tot zijnen commissaris over het krijgsvolk noemde. Daarom werd van Wesenbeeck van het Generaal Pardon van 23 April 1574 uitgesloten en hij stierf in ballingschap omstreeks 1577.

Hij schreef Fransche werken en in het Nederlandsch: De Bewijsinghe van de Onschult van mijn Heer Philips Baenreheere van Montmorency, Grave van Hoorne, Vrijheere van Weert etc. Admirael ende Capitein Generael van der Zee van den Nederlande, Riddere van der Oorden van den Gulden Vliese, etc. Tegens de bedriegelicke vanginge, onbehoorlicke aenhoudinge, onrechtveerdige rechtvoorderinge, valsche betichtinghe, ongoddelicke vonnissen, ende tyrannische executie te grooten ongelijcke dagelycken aen zijnen persoon ghedaen. Ghedruckt in de Maent van September 1568; De Beschrijvinge van den Gheschiedenissen in der Religien saken toeghedragen in den Nederlande. Deerste Boeck. Begrijpende den staet, voortganck ende gelegentheden der Religien soo die aldaer sedert den jaere 1500 gebeurt zijn, ende besondere sedert dat coninc Philips de tweede daer geregeert heeft mitsgaders hoe dat na vele swaricheden de veranderinghe in der Religien in den jare 1566 is toeghecomen ende eyntelijck bijder Overheyt gedoocht ende toegelaten, met een breeder verhael van tgene binnen den selven jaere in den Nederlanden toeghecomen is... Ghedruckt in Augusto 1569.

[Mr. Adrianus van Wessem]

Wessem (*Mr. Adrianus van*), geb. te Tiel, 21 Febr. 1834, ontving zijne opleiding tot het acad. onderricht te Tiel, werd te Leiden als jur. stud. ingeschreven den 20 Sept. 1852, prom. ald. den 22 Dec. 1857, op stellingen en is sedert 1858 adv. in zijne geboortestad.

Ofschoon meer beminnaar en beoefenaar der letteren dan Nederl. schrijver, is hij toch genoeg bekend als de vertaler in het Latijn van ‘Gedichten van Piet Paaltjens.’

[Wilhelmus Wessels]

Wessels (*Wilhelmus*), ten jare 1833 te Utrecht geboren den 16 Aug. 1857, tot priester gewijd, stond van 1857 als pastoor te Doetinchem en van 1884 te Zevenaar.

Behalve zijne vertalingen schreef hij: Weerklank van een echo. Alkmaar in 1573. Kritische toonen uit de Dietsche W. onder het balkon van den heer W.J. Hofdijk, Amst. 1866; De wording der taal, eene bijdr. ter waardering van de wetenschap der ervaring, 's-Grav. 1869; De kunst zonder God, Haarlem 1870. Voorts leverde hij artikelen in de Dietsche Warande en in Thijms Almanak voor Nederl. Katholieken. Een tijdlang was hij de redacteur van de IJsselbode.

J.H.H.

[Mr. Johan Westenberg]

Westenberg (*Mr. Johan*) werd den 30 Nov. 1815 te Leiden voor de letteren en rechten ingeschreven als Zwollenaar en 17 jaar oud.

Schr.: Uitheemsche Harptoonen, Kamp. 1830; Harmoniën naar A. de la Martine, ald. 1834.

[Nicolaas Westendorp]

Westendorp (*Nicolaas*), geb. te Farmsum, waar zijn vader schoolonderwijzer was, 11 Febr. 1773, was van 1797-1807 pred. te Sebaldeburen en te Loppersum, sinds 1812 te Losdorp, en was te Gron. eershalve tot doctor in de letteren benoemd. Hij overl. 5 Juni 1836.

Schr. eene verhandeling over de vraag: Welke volkeren hebben de zoogenoemde Hunnebedden gesticht? En in welke tijden kan men onderstellen dat zij deze oorden hebben bewoond? Haarlem 1815, 2e dr., Gron. 1826; Over het Runisch Letterschrift, Leiden 1824; Verhandelingen over onderwerpen uit het gebied der oudheidkunde en godenleer, 1826; met Dr. C.J.C. Reuvens) Antiquiteiten met pl., 2 dln., Gron. 1826-'28; Algemeen overzigt der Rom. Oudheden in de Noord-Nederlanden; Jaarboek van en voor de provincie Groningen, 2 dln., Gron. 1829; Bijzonderheden uit de geschiedenis der Hervorming in de provincie Groningen tusschen 1545 en 1580 uit een hs. van dien tijd, Gron. 1832; Eenige der gedane ontdekkingen in

Egypte, aangewend tot opheldering en staving van de gebeurtenissen door sommige Heilige schrijvers te boek gesteld, Zalt-Bomm. 1836, en andere verspreide stukken. Als student gaf hij een paar stukjes in de Kleine Dichterlijke Handschriften.

[Alfried Weustenraad]

Weustenraad (*Alfried*), den 19 Dec. 1860 geb. te Locre (West-Vl.), ontving zijne eerste lessen in de gemeentescholen van Harelbeke en Lendeleden en volgde dan de leergangen der humaniora aan het klein Seminarie van Roeselare, in welke stad hij reeds overleed op 12 Juli 1878.

Zijn broeder Leo verzamelde en gaf van hem in druk: Gedichten van Alfred Weustenraad, Roeselare 1881.

[Hendrik Wester]

Wester (*Hendrik*), geb. te Garmerwolde in Gron., 23 Jan. 1772, was schoolonderwijzer in de hoofdgemeente, waartoe zijn geboorteplaatsje behoort, Den Boer, voerde veel verbeteringen in het onderwijs in en schreef daartoe eenige schoolboekjes. In 1783 beriep men hem naar Oude-Pekela. Tien jaar later bekroonde het Nut hem voor zijne Verh.: Over de gebreken in de burgerscholen, en in 1800 voor zijn zeer veel gelezen Schoolboek der geschiedenis van ons vaderland. In 1801 verwisselde hij zijne betrekking met het ambt van school-opziener en verwierf nog in 1812 bij examen eene akte van den hoogsten graad. Hij overleed 19 Febr. 1821 te Oude Pekela.

(V. Swinderen, in K. en L.bode, 1821-'23.

[Jacob Westerbaen]

Westerbaen (*Jacob*), in Den Haag geb. 7 Sept. 1599, werd vanwege Gouda en onder geldelijke borgstelling van zijn vader, den Haagschen ‘lijndraijer’ Jan Westerbaen, den 11 Juli 1615 op 15-jarigen leeftijd in het Staten-collegie opgenomen, doch daaruit verdreven door uitspraak der Dortsche synode in 1619; legde zich op de geneeskunde toe en prom. als Med. Dr. te Caen in 1622. Reeds in Juni 1625 is een onderzoek gevraagd aan het Hof van Holland, betreffende het huwelijk van Anna Weytsen, dochter van Quintyn - over wien blz. 241 van De la Rue - toen twee jaar weduwe van Reinier van Oldenbarnevelt met hem, den jongen en schoonen geneesheer, die toen veel praktijk in Den Haag had; het huwelijk werd er voltrokken op het stadhuis, nadat de afkondiging geschied was, 3 Aug. 1625. Aan dit huwelijk ontleende hij zijn titel van heer van Brantwyck-en-Ghybelant; (na den dood zijner vrouw werd haar kleinzoon Johan van Naeldwyk, daarmede beleend, 16 Nov. 1647); de jonggetrouwden woonden eerst op de buitenplaats van den Advocaat, aan den weg naar Loosduinen, West-Escamp geheeten, maar Westerbaen - in 1629 door toedoen van Willem en Hugo de Groot ridder van St.-Michiel geworden, legde na den dood zijner vrouw, eene buitenplaats aan tusschen Loosduinen en Monster, evenals een oud leengoed tusschen Rijswijk en Wateringen (Regesta Hannoniensa, blz. 125), Ockenburg geheeten. Hij overleed op deze zijne buitenplaats, 31 Maart 1670. De hieronder

vermelde monographie bevat alles, wat aangaande hem wetenswaardig is en dat vroeger zeer onnauwkeurig beschreven was.

Schr.: Minne-dichten, 's-Grav. 1624, waarin de vert. der (19) Basia van Janus Secundus; 2e dr. (met 13 der Basia) Haarl. 1633, 3e dr. Amst. 1644; Kusjes, in 't Lat. gcschr. door Joannes Secundus, twee drukken met muziek van Padbrue, ald. 1641; Gedichten van nieuws by den auteur oversien, vermeerdert en verbetert, Leiden 1644, 2e dr., 1657; Arctoa Tempe, Ockenburch, 's-Grav. 1654, nieuwe uitg. Utrecht 1835; Davids Psalmen in Nederd. rijmen gestelt, ald. 1655, 2e dr., ald. 1656; vertalingen van Erasmus' Lof der Zotheid (in de Ged. ed. 1672), van Seneca's Troades, id., en reeds afz., 's-Grav. 1658, van Terentius' Eunuchus of de Kamerlingh, id., afz. ald. 1661, die van Vergelius' Aeneis, voltooid in 1662; van De ses comediën van Terentius, id., afz., 's-Grav. 1663; van Ovidius Ars amatoria, onder den titel: Avondschool voor vryers en vrysters, id., afz. ald. 1665; nadruk Amst. 1665; van de Remedia amoris, Nieuwe Avondschool, id., afz. ald. 1666, en een aantal Ned., Fr. en Lat. tijd- en strijdverzen of geschriften. Alles vereenigd in de uitg. zijner werken, 3 dln., 's-Grav. 1672.

(Dr. J.A. Worp, Tijdschr. Ned. Taal- en Letterk. VI.)

[Cornelis Westerbaen Willemsz.]

Westerbaen Willemsz. (*Cornelis*), misschien verwant aan den voorg., werd in 1690 geboren te Katwijk-aan-den-Rijn en overleed 13 Sept. 1774, na achtereenvolgens Remonstrantsch predikant geweest te zijn te Noordwijk, Brielle, Utrecht en Rotterdam. Hij vertaalde de Algemeene Historie, door een vereeniging van geleerden in Engeland geschreven en voorzag dit werk van aanteekeningen, 19 dln., Utr. 1749-'55.

Zijn dichtstukken zijn door zijn zoon in een bundeltje uitgegeven, onder den titel: Zwanenzang, Leid. 1774, waaronder zijn gedicht op het Eerste Eeuwgetijde der Utrechtsche Academie in 1736 met zeer veel aanteekeningen (ook afzonderlijk gedrukt, evenals zijn Teugel voor den ijver des predikstoels, 1748).

[Cornelis Willem Westerbaen]

Westerbaen (*Cornelis Willem*), achter-

neef van den voorgaande, geboren te Amsterdam 26 Oct. 1764, was achtereenvolgens Remonstrantsch predikant te Schoonhoven, Leiden, Utrecht en Amsterdam. Hij overleed 22 Febr. 1832.

Zijn werken zijn: Lofrede op Joh. Lublink den jongen, Amst. 1817; Lijkrede op M. Stuart, ald. 1827; voorts leerredenen, vertalingen en bijdragen in de Vad. Letteroefeningen en in Van Kampen's Magazijn; toespraken als alg. voorzitter van 't Nut in 1814, '16 en '25; leven van Corn. Rogge, (vóór diens Nagelaten leerr.), enz.

[Rembertus Westerhoff]

Westerhoff (*Rembertus*), werd geb. op het eiland Wieringen, 14 Maart 1801, waar zijn vader predikant was, tot 1810, toen hij naar Warffum beroepen werd. Hij studeerde en prom. te Groningen in de medicijnen en vestigde zich als geneesheer te Warffum; intusschen bleven de natuurlijke geschiedenis van ons land en bijzonder zijner provincie, de landbouw en de landhuishoudk. geliefkoosde voorwerpen zijner studiën; terwijl hij in later tijd meer zijn aandacht vestigde op onderwerpen van geschied- en oudheidkunde. Van 1849-'74 was hij lid der Tweede Kamer, en overleed 25 Maart 1874.

Zijne werken zijn: De Kwelderkwestie nader toegelicht of betoog dat de kwelderlanden en aanwassen, langs onze wadden gelegen niet zijn de eigendommen van den staat maar der tegenwoordige particuliere bezitters, Gron. 1844. Vele stukken werden door hem geleverd in de Bijdragen tot de Geschiedenis en Oudheden van Groningen, waaronder: Plaatselijke Bijzonderheden uit de 17e eeuw herinnerende aan de voormalige R.C. Eeredienst in de Ommelanden; Hoe en waar oudtijds in Appingedam het aanzweren der regters bij de aanvaarding hunner ambtsbetrekking plaats vond; Bijdrage tot de oude geographie van Groningen; Sporen der steendienst uit het Heidensche tijdperk; Iets over de zoogenaamde looden kruiskogels; Twee oude sleutels van brons; Eenige bladzijden betrekkelijk de geschiedenis van Schiermonnikenoog en van de Lauwers; Over boomen, vlas en haver uit onze Terpen of Wierden, eene eerste kleine bijdrage tot de Flora dezer merkwaardige heuvelen; Nog eenige bladzijden betrekkelijk de geschiedenis van Schiermonnikoog en van de Lauwers. Met G. Acker Stratingh (zie blz. 765), gaf hij uit: Natuurlijke historie der provincie Groningen, hoofdzakelijk bevattende eene geologische en natuurkundige beschouwing van den bodem; hiervan verscheen slechts het 1e stuk van het 1e deel, Gron. 1839.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1874.)

[Jan van Westerhoven]

Westerhoven (*Jan van*), een Haarlemsch doopsgezinde, van wiens bijzonder leven weinig bekend is,

Schr.: De Schepper verheerlijkt in de schepselen of verhandeling van alle geschapene dingen en gesteld in zeven zamenspraken onder zomerse wandelingen, dienende wijders tot lof van Haarlems vermaaklijke landsdouwen, doorgaans met toepasselijke verzen en gezangen gemengt en na 't leven afgebeelde konstprenten versiert, Haarl. 1684, 2e dr., Amst. 1685 en later meermalen uitgegeven. Dit veel gelezen werk, welks titel eene Arkadia zou doen vermoeden, behelst weinig of niets

van plaatsbeschr. of historie; Claas Bruin (blz. 126) nam hieruit aanleiding tot het schrijven zijner Arkadia's. Nog gaf hij in 't licht: Zedelijke, natuurlijke gezangen, Haarl. 1706 en Nuttige uren, ald. 1717.

[Marten Westerman]

Westerman (*Marten*), geb. te Amsterdam in 1775 en aldaar overleden 17 Maart 1852, beoefende aanvankelijk de schilderkunst, later was hij tooneelspeler, eerst te Rotterdam, daarna te Amst., eindelijk boekverkooper; hij was de verzamelaar en uitgever der Keur van Nederl. letteren, twee jaargangen in 104 afl. of 18 deeltjes, eene zeer bekorte bloemlezing uit de oudere dichters, Amst., z.j., verschenen, (1827-'29).

Zijne tooneelw. zijn zeer talrijk; hij gaf uit: Afkeer en Liefde, trsp., Amst. 1796; Wat doet het lot niet! blsp., ald. 1797; Rondenstein of het vaderlijk geluk, tnsp., ald. 1797; Het gelukkig huisgezin of de gevolgen van een braaf levensgedrag, ald. 1797; Getrouw tot in den dood, blsp., 's-Hage 1798; De herstelde misslag, blsp., Rott. en Leid. 1800; Don Karlos, kroonprins van Spanje, trsp., 's-Hage 1800; Siegfried van Hohenwart, tnsp., Amst. 1800; De naamgenooten, blsp., Amst. 1801; De Losbandige, tnsp., Amst. 1801; Menschlievendheid verzoend of de bevredigde vijanden, tnsp., Rott. en Leid. 1801; Rosella en Guido of het regt der natuur, tnsp., ald. 1801; Teniers, Hist., blsp. met zang, Rott. 1802; Medea, trsp., (gevolgd naar het Fransch van Longuepierre), Amst. 1804; Het huishouden van Jan Steen, blsp. met zang, Amst. 1805; Hendrik de Achtste, trsp. (gevolgd naar het Fransch van M.J. Chénier), Amst. 1807; Gedichten, 's-Hage 1807; Het ontzet der stad Leiden, geschiedk. tafereel, Amst. 1808; Het slot Loevenstein of de vlugt van Huig de Groot, tnsp. (naar het Fransch van A. de Ferrières), Amst. 1810; Omazis of Jozef in Egypte, trsp. naar het Fr., Amst. 1810; De twee schoonzoons, blsp., id. ald. 1811; Slotzang uit de Nederl. trouw of gehechtheid aan Vorst en Vaderland, tnsp., Amst. 1815; De menschlievende Kozak, blsp.,

Amst. 1815; De tabaksfabrijkanten of het vaderlandsche familiefeest, blsp., Amst. 1815; De admiraal de Ruiter te Napels, hist. tnsp., Amst. 1815; Neêrlands redding of de zegepraal van moed en vaderlandsliefde, tnsp., Amst. 1815; Uitboezeming van mijn gevoel bij de verlossing van het vaderland, Amst. 1815; De verheffing van Willem den I tot koning der Nederlanden, lierzang, Amst., 1815; Viertal vaderlandsche gezangen, ald. 1815; De invloed der vrouwen op de vier tijdperken des levens in vier zangen, Amst. 1816; Heldenmoed door liefde bekroond, tooneelmatige voorstelling. Amst. 1816; Gedichtjes voor kinderen, met pl., Amst. 1817, (5e dr., ald. 1830); Dichtstukjes, 2 dln., ald. 1817; De regtvaardigheid van Karel den Stouten, trsp., ald. 1818; De eerste April, blsp., ald. 1818; Verzamelde dichtstukjes, ald. 1818; Dichterlijke mengelingen, ald. 1822; Marco Bozaris of de Grieken, hist. tnsp., Amst. 1824; Gedichten, 4 dln., Amst. 1827; Herinnering aan Wattier Ziesenis, Amst. 1828; Cosmo de Medicis of de gestrafte Broedermoord, trsp., Amst. 1834. Voorts een overgroot aantal gelegenheids-gedichten in 1813 en 1830.

[William Marten Westerman]

Westerman (*William Marten*), geboren te Amsterdam 19 Sept. 1835, was van zijne jeugd af werkzaam in den handel van Blikman en Sartorius aldaar, werd later deelgenoot in genoemde firma en overleed te Amsterdam 28 April 1872.

Hij was redacteur van Bato, Tijdschrift voor jongens, Amst. 1865-'72. Ook vertaalde hij kinderwerken uit het Engelsch en leverde bijdr. in Andriessen's Kinderen van den Straatkunstenaar, in de M.W. Scheltema's Bibliotheek voor volks-voordrachten en in De Kindervriend.

[Roelof Westerop]

Westerop (*Roelof*), gaf uit: Hoorns Buitensingel, in Rym beschreven, Hoorn 1728, ald. 1762.

[Matthias van Westhuyze]

Westhuyze (*Matthias van*) was geneesheer te Middelburg, waar hij 29 Mei 1679 overleed.

Van hem is bekend: een Uitbreiding over het Boek der Psalmen tot de hondert, in eenderley dightmaat op Muzyk gestelt met drie stemmen en Bassus Continuus, Midd. 1682; terwijl hij in hs. naliet: Mengelmoes van verscheyde Gedichten op verscheyde voorvallen gerymt, en Ettelijke Trouw-, Rouw- en Lofdigten.

(De la Ruë, 185, 186.)

[Willem Hendrik Jacob baron van Westreenen van Tiellandt]

Westreenen van Tiellandt (*Willem Hendrik Jacob baron van*), geb. in Den Haag, 2 Oct. 1783, stud. te Leid., eerst sedert 22 Nov. 1805, werd twee jaar later, wegens het schrijven van een stukje: Sur les anciens ordres de la chevalerie, historiographe van die der Unie en adj.-rijksarchivaris van het koninkrijk Holland, bleef onder Napoleon buiten ambten, doch bevorderde werkdadig kunsten en wetenschappen,

en werd 15 April 1815 met den titel van Jonkheer tot den adelstand verheven, 16 Dec. 1816 tot Ridder gecreëerd, onder toekenning den 9 Jan. 1821 van den titel van baron, en daarna tot lid der Staten van Holland benoemd. Reeds vroeg legde hij zich toe op de kennis van oudheden en bibliographie, bracht groote verzamelingen van voorwerpen uit deze studievakken bijeen, die na den dood van Mr. Johan Meerman, zie blz. 501, bij erflating vergroot werden door diens collectiën. Na een leven van onderzoek, vooral door het doen van reizen en de vruchten daarvan dienstbaar gemaakt te hebben aan de bevordering der wetenschap in ons land, overl. hij in de Hofstad, 22 Nov. 1848. Hij vermaakte zijne verzamelingen met zijn huis in Den Haag tot een openbaar Museum, onder eenigszins vreemdsoortige, maar door wijzer beleid met tot meer toegankelijkheid leidende voorwaarden; het staat onder het hoofdbestuur van den Bibliothecaris der Kon. Bibl., terwijl de Onderbibliothecaris daarvan inwonend eerste opzichter is.

Zijne geschr.: afzonderlijk of onuitgegeven in De Konst- en Letterb., Archief voor Kerkgesch., Verh. van het Kon. Instituut of De Tijd, en deels in het Fransch apgesteld, betreffen het vraagstuk van de uitvinding der boekdrukkunst, 's-Grav. 1810, ald. en Amst. 1829, ald. 1833; Konst- en L.bode, 1828, 1801 en 1833, 1847, 1848; de Opgravingen in 't onderstelde Forum Hadriani bij Voorburg, ald. 1826; Recherches sur la langue nationale, ald. 1830; Codex Psalmorum uit de VIe of VIIe eeuw, Kerkh. Arch., 1833 en Nederd. berijming van Psalm 151 in Verh. Kon. Inst. 1839.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1849.)

[Tobias van Westrheene Wz.]

Westrheene Wz. (*Tobias van*), geb. in 't Hof van Delft, 26 September 1825, werd eerst bestemd voor de studie, keerde naar den ouderlijken houtzaagmolen terug, besteedde vijf levensjaren aan eene mislukte proefneming om schilder te worden en - gelijk zijne vrienden Cremer en Gram ook gedaan hebben - verwisselde de kunst met de letteren, daarin ook de gesch. der eerste opnemende. Reeds waren een paar stukjes van hem gedrukt, doch sedert 1850 arbeidde hij aan romantische verhalen van meer omvang, werd medewerker of redacteur van tijdschr., als: De Kunstkronijk, Flora, Lectuur voor de Huiskamer, Nederland, Scheffer-Album, Album der Resi-

dentie, vooral De Tijdstroom. Eene plaatsing te Rotterdam aan de Oude Rott. Courant, en zijn verblijf aldaar duurde tot 1861; hij keerde naar Den Haag terug, was daar werkzaam in den nieuw opgerichten Ned. Spectator, in het (oude) Dagblad aldaar, De Standaard (Amst. bij Van Es), Rott. Weekblad, Middelb. Courant, Ned. Magazijn en Het Vaderland. Van blijvende waarde zijn zijne boeken over Jan Steen en Paulus Potter. Hij overl. 4 Oct. 1871.

Hij schreef: Gelofte en trouw. Familieroman, 2 dln., Utrecht 1853; Levensrichting. Familieroman, 2 dln., Utr. 1854; (met A. Ising) De Oorlog. Geschiedenis der tegenwoordige krijgsgebeurtenissen in Europa, 's-Hage, 5 st., 1854-'56; 2e druk onder den titel: De oorlog tusschen Rusland, Turkije en de Westersche Mogendheden, in het midden der 19e eeuw, 3 dln., Rott. 1855-'56; Een woord over kunst en kunstbescherming in Nederland, 's-Hage 1854; Jan Steen. Etude sur l'art en Hollande, ald. 1856; Leliën des velds. Tweetal verhalen voor meisjes, Leid. 1857; Heidebloempjes. Vertellingen uit het jongens-leven, Leid. 1857; Merkwaardige vrouwenschetsen voor meisjes, Rott. 1860; Hoe 't in de wereld gaat, 2 dln., Arnh. 1862; Jan Steen, Historisch-romantische schetsen, Leid. 1S64; Paulus Potter. Sa vie et ses oeuvres, 's-Hage 1867.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1872.)

[Mevr. Jacoba van Westrheene-van Heijningen]

Westrheene-van Heijningen (*Mevr. Jacoba van*), geb. te Rijswijk bij Den Haag, waar haar vader pred. was, 20 Juli 1821, wijdde zich vóór haar huwelijk met den voorg., 22 April 1877, aan het onderwijs, is de zuster van Dns. G.P.H. Kits van Heijningen, zie blz. 333, en woont mede in Den Haag.

Zij vertaalde vele werken uit het Engelsch, gaf oorspr. stukken in tijdschr., bezorgde een nieuwe verkorte uitgave van Willem Leevend, en schr. de volgende oorspronkelijke werken: De jeugd van dokter de Noor, Tiel 1869; De Oudvelders (onder 't psd. Hester Wene), 2 dln., Haarl. 1875, 2e dr., ald. 1884; Benijd en beklaagd, ald. 1879; Oud en jong, 2 dln., Amst. 1883; Ver van den stam, ald. 1888.

[Carel Antonie de Wetstein]

Wetstein (*Carel Antonie de*), uit het vermaarde uitgevers-geslacht [de of van] Wetstein, geb. te Amsterdam, 10 April 1742, werd 5 Mei 1756 ingeschreven als stud., prom. en werd advocaat te Leiden, was inzonderheid bekend als beoefenaar der Latijnsche poëzie. Hij overl. er in zeer zwakken geestestoestand, 29 Juni 1797.

In 1825 bezorgde J.H. Hoeufft een uitgave van zijn Carmen in Saecularia altera acad. Leidensis met een overzetting in dichtmaat van Van Pellecom, zie blz. 600. In onze taal bracht hij drie Fransche tooneelwerken over: Sophonisba, Leid. 1779; Don Pedro, koning van Kastilië, ald. 1779; Olinde en Sofronia, ald. 1779; Willem Tell, of de herstelling der Zwitsersche vrijheid, ald. 1779.

[Gillis de Wevel]

Wevel (*Gillis de*), dichter der XIVe eeuw, voltooide in 1366, binnen de stad Brugge: Het leven van den heiligen Amandus, een dichtwerk in 12,450 verzen. J.F. Willems

gaf in zijn Belgisch Museum, dl. 1, blz. 360 en volgende, verscheidene uittreksels van dit werk. Het werd door Ph. Blommaert in zijn geheel uitgegeven onder den titel: Leven van St. Amand, patroon der Nederlanden, dichtwerk der XIVe eeuw van Gillis de Wevel, Gent 1842-1843.

[Cornelia Lubbertina van der Weyde]

Weyde (*Cornelia Lubbertina van der*), gedoopt in Den Haag 15 Febr. 1767, leerde in den tijd dat de Vaandrig Witte, zie art., op de Gevangenpoort zat en door zijne mede-vaandrigs Van Zuylekom en hunne zuster Maria bezocht werd, ook den aldaar bij vonnis van 7 Oct. 1789 tot 25-jarige gevangenis veroordeelden Jean Henri de Villattes, zie blz. 828, kennen. De jongelieden trouwden 8 Febr. 1795 in de Kloosterkerk, en 14 dagen later op 't Stadhuis en onder den vrijheidsboom. Hunne oudste dochter, geb. 1 Febr., werd gedoopt te Nieuwendam 23 April 1794, hunne tweede, geb. 13, - ged, 15 Nov. 1795, was reeds in het sterfjaar van haar Vader overleden. De moeder, naar den stijl van dien tijd, in ‘de Hollandsche Bastille’ of - in navolging van een der andere gevangenissen van het schrikbewind de verloofde van een politiek-veroordeelden geworden, - overleed te Leiden ‘op de Bredestraat in het Gangetje’, 6 Oct. 1808, en deed in hare jonge jaren ook een weinig aan de romantiek.

Van haar is gedrukt: Italië, het land der liefde, of brieven door Mynheer van D. aan Mej. van R., gedurende zijne reize naar Italiën, en eenige antw. op dezelven, Rott. 1794; Henry en Louize. Eene Nederl. gesch. in gemeenzame brieven, 2 dln., Leiden, 1794; Vrugten van mijnen Geest of keur van verschillende Bloemen, ald. 1797.

[Hendrik Weyenbergh Jr.]

Weyenbergh Jr. (*Hendrik*), geb. te Haarlem 6 December 1842, studeerde en prom. in de philosophie, werd in 1873 hoogleeraar aan de universiteit van Cordova in de Argentijnsche republiek, keerde naar het vaderland terug en overl. te Bloemendaal, 27 Juli 1885.

Hij gaf onder het psd. van den Student Prato een dichtbundel uit, met den titel:

Primula's, Dichtproeven, Dev. 1871, en is vooral bekend door tal van artikelen in onderscheiden binnen- en buitenl. periodieke werken als de: Verslagen der Ned. Entom. vereeniging, het Nederl. Tijdschr. voor Entomologie, in Sepp's. Nederl. insecten, de Archives neerl. des sciences exactes et naturelles, het Album der Natuur in Petites nouvelles d'Entomologie, de Deyvolle, de Archives du Musée Teyler, de Hand. der Holl. Mij. der Wetenschappen te Haarlem, Androcles, het Nederl. tijdschr. voor geneeskunde, de Stettiner entomologische Zeitung, de Abhandlungen der zoölogische botanische Geselschaft in Wien, Isis, Periodico zoologico, enz. Bij het aanvaarden van zijne hoogleeraars-betrekking sprak hij een redevoering uit, welke in het Nederlandsch door hem vertaald is onder den titel van De taak der Dierkunde. In Het Nieuws van den Dag schreef hij tal van artikels als feuilleton in den vorm van brieven, over het leven en de toestanden in de Argentijnsche Republiek.

[Jacob Campo Weyerman]

Weyerman (*Jacob Campo*), geb. te Breda 9 Aug. 1677, was van twijfelachtige afkomst: zijne moeder was vier jaar vóor zijne geboorte als sergeant bij de troepen van den Staat met eene gratificatie ontslagen, en een lakkei wordt hem tot vader gegeven. Hij zelf werd een zwerver, doorreisde op verschillende manieren Duitschland, Zwitserland, Frankrijk en Engeland, leefde gelijk men van een uitgeleerden vagebond kan denken, zelfs van de uitoefening der geneeskunde, doch deed intusschen eene groote hoeveelheid menschen-, wereld-, taal- en letterkennis op, die hij op de minst eervolle wijze aanwendde. Zijn tweede levenstijdvak begint in 1720, toen hij als letterkundige deugniet optrad met zijn eerste periodiek schotschrift; zijne levenswijze is moeilijk na te gaan, want hij maakt den lezer steeds het spoor bijster. Na eenig verblijf in de Holl. steden, onder sterke afwisseling van adres, huisde hij te Muiden, in Gooiland en aan de Vecht, en trouwde te Nyenrode, 31 Maart 1727, de moeder van twee hunner zoontjes, als vervulling eener trouwbelofte, onder eede gegeven te Breda, 30 Juni 1703. Den 11 Mei 1737 liet hij zich te Leiden als med. stud. inschrijven, en was voor ditmaal juist in de opgave van geboorteplaats en leeftijd; doch het volgende jaar was hij weer te Vianen en voorzag in zijn onderhoud door het uitgeven van libellen of van afzetterij door bedreiging daarmede, waarvoor hij 24 Sept. 1738 verbannen werd uit zijn nieuwen schuilhoek Kuilenborg. Eindelijk - hij was nu onvermijdelijk onder de jurisdictie van het Hof van Holland geraakt, waar de Procureur-generaal sedert 26 Nov. 1737 op hem loerde - kwam hij op de Gevangenpoort en overtrof zichzelven in dit laatste tijdvak door een huichelaar te worden. Hij wendde voor een geheel bekeerde zondaar en een genadiglijk wedergeboren mensch te zijn geworden en - beloofde beterschap in de hoop op vergiffenis voor zijn verleden. Den 22 Juli 1739 werd hij veroordeeld tot levenslange gevangenis, die hij dan ook onderging op de gen. Gevangenpoort, tot zijn dood, Maart 1747.

Het is wegens de vroegere onbetrouwbare berichten en de latere nasporingen van Mr. W.P. Sautijn Kluit noodig het hieronder vermelde opstel te lezen, waar zijne periodieke en daaruit voortvloeiende geschriften teruggebracht worden tot: De Rotterdamsche Hermes, Rott, Sept. 1720-Sept. '21; Den Amsterdamsche Hermes, Amst. Sept. 1721-Sept. '23; Den ontleeder der Gebreken, 2 dln., ald. dl. I, Oct. 1723-Oct. '24, een tusschenvoegsel De Ontleeding van den Ontleeder, Utr. 1724, en

dl. II (van den Ontleder, Oct. 1724-Oct. '25; Den Echo des Weerelds, 2 dln. Amst. Oct. 1725-Oct. 1727; 't Zamenspraaken tusschen de Dooden en de Levenden, 1726; De Reyzende Chinees, 1726; De Doorzichtige Heremyt, enz. 'sGrav. 1730; Den Vrolijke Tuchtheer, Amst. Juli 1729-Juni '30; Den Kluyzenaar in een vrolijk humeur, Utr. 1733; Den Talmud, 's-Grav. 1736; De Naakte Waarheyt, [die hem in de gevangenis hielp], Leiden, Maart-Juni 1737; en Het Oog in 't Zeil ...., geschr. gedurende zijne detentie op de Voorpoorte. Naar deszelfs eigen hs. gedrukt, Leiden 1780. Eenige tooneelen, zijn òf opgenomen vereenigd uitgegeven met Persiaanschen zijdeweever, en andere stukken, trsp. uit het Persiaansch vertaalt door J.C. Weyerman en zonder aanwijzing van pl. of jaar gedrukt, - òf naamloos uitgegeven en aan hem toegekend. Zoo gaat ook op zijn naam Den Steen der Wyzen, bewaarheyt uit de Heilige schrift waarin De Wonderbaare Kronyk van de Broeders des Roosenkruys, Utr. 1730. Zijn uitvoerig werk: De levensbeschr. der Nederl. Konstschilders en Konstschilderessen, met een uytbreyding over de schilderkonst der ouden, door Jacob Campo Weyerman, kunstschilder, verrykt met de konterfeytsels der voornaemste konstschilders en konstschilderessen, cierlyk in coper gesneden door J. Houbraken, 4 dln., 1729, is eene compilatie der vroegere Schilderboeken, verrijkt met zijne eigene verhalen, waarvan het vierde deel, eerst te Dordr. in 1769 uitgegeven met weglating of wijziging der [alleruiterst] ‘aanstotelijke zinnen’, nog eene autobiographie van den schrijver bevat. Wat hij van zijne opleiding tot de wetenschap te Breda en bij den pred. op 't Woud bij Delft, van zijn leertijd voor de

kunst bij Thomas van der Wilt binnen Delft, en van zijne studie te Utrecht of zijne uitoefening der schilderkunst in Engeland verhaalt, moet met schroom van hem vernomen worden en niet zonder nadere critiek.

(Mr. W.P. Sautijn Kluit in Nijhoff's Bijdr., N.R., dl. VII).

[Christianus Weyerstrass]

Weyerstrass (*Christianus*) was in het laatst der 15e eeuw secretaris der stad Nuys; hij beschreef in dichtmaat het beleg van deze stad in 1474 door Karel den Stoute, welk werkje hoogst zeldzaam voorkomt. Het werd in 4° waarschijnlijk te Keulen gedrukt, en later werd er eene vertaling in Hoogduitsche verzen van gegeven; de Duitsche titel is: Warhaftige historia und beschreibung der harten strenglichen und langwirigen belegerung der löblicher Stadtt Neuss geschehen durch Hertzog Karolen van Burgundien und Brabant im Jar MCCCCLXXIIII jets auf new fleissich in rein Teutzch gebracht und getruct zu Colln 1564. Aan een Nederlandsch exemplaar ontbreekt het titelblad; vandaár dat de Hoogduitsche titel hier wordt opgegeven.

[Andries Theodoor Weylandt]

Weylandt (*Andries Theodoor*), geb. te Venloo 3 Aug. 1816, was aldaar professor aan 't College, en overl. 16 Mei 1861.

Hij schreef: Verhandeling over de noodzakelijkheid eener goede verstandhouding tussehen ouders en leeraars bij de opvoeding der kinderen, Venloo 1848; Godgewijde zang ter gelegenheid van het 200 jarig bestaan der broederschap van het Allerheiligste, te Venloo gevierd van 3-7 Juni 1849 in de parochiale kerk van St. Martinus, ald, 1849; Dichterlijke verscheiheden, ald. 1855.

[Jan Wiarda]

Wiarda (*Jan*), geb. te Amsterdam 11 Febr, 1834, stud. van 1852 in zijne geboortestad, promoveerde te Leiden 23 Sept. 1858 en was predikant te Mastenbroek, Oost-en-West-Blokker en laatst te Edam, waar hij overl. 11 Juni 1877.

Hij schreef: Huibert Duifhuis, de prediker van St. Jacob, (Acad. proefschrift) Amst, 1858. Voorts een bijdrage over Basilius den Groote (in den Kalender voor de Prot. in Nederl.), over Clemens Romanus, een vredestichter (in het Kerk-Hist. Jaarboekje) en over Willem I, Philips van Marnix, Huibert Duifhuis en Franciskus Junius (in de Geschiedenis der Christelijke Kerk in tafereelen); over de Wijsbegeerte en de Kerk (idem).

[Karel Wicquart]

Wicquart (*Karel*), een geestelijke, die in de 17e eeuw leefde, schreef: Langh gewenschte vreught-Jolijdt over de nieuw gebouwde kercke van S. Bernaerdts-Dal binnen Diest... door Carolus Wicquart, Priester, Leuven 1679.

[Jacob Wigbout]

Wigbout (*Jacob*), geb. in 1772, was schipper op Wieringen en overl. aldaar 2 Nov. 1824.

Hij schreef: Mengeldichten over verschillende onderwerpen, Amst. 1817; Lettervruchten van eenzame wandeluren, 2 stukken, Wieringen 1819.

[Jhr. Bernard Hendrik Cornelis Karel van der Wijck]

Wijck (*Jhr. Bernard Hendrik Cornelis Karel van der*), geb. te Gorinchem, 30 Maart 1836, studeerde en promoveerde in de letteren, werd 27 Jan. 1863 hoogleeraar te Groningen en volgde Opzoomer te Utrecht op, 16 Sept. 1890.

In de Godgeleerde bijdragen gaf hij als student stukken onder de titels van: Iets over vrijheid van het willen, Over den Paschatijd, en Zelfverdediging of Zelfmoord? Een pleidooi vóór Opzoomer tegen Anastasio, afzonderlijk gedrukt te Arnhem 1861; en afzonderlijk: De oorsprong en de grenzen der kennis, Gron. 1863, vier uitgaven; Inwijdingsrede als hoogleeraar: Over het ontstaan en de beteekenis van wetenschap en wijsbegeerte, ald. 1864; Mr. Johannes Kinker, ald. 1864; Voltaire, Amst. 1868; Onderscheid tusschen goed en kwaad, Amst. 1868; De idealistische schoonheidsleer, overgedrukt uit De Gids, Amst. 1869; Het lager onderwijs en Dr. A. Pierson, Gron. 1869; De opvoeding der vrouw, Gron. 1870; De wijsbegeerte der ervaring, Gron. 1871; Zielkunde, 1e deel, Gron. 1872. Verder stukken in het Theologisch Tijdschrift, De Tijdspiegel, De Gids, enz.

[Jhr. Mr. Herman van der Wijck]

Wijck (*Jhr. Mr. Herman van der*), geb. te Ambarawa (eiland Java), 27 Sept. 1844, stud. sinds 23 Sept. 1861 was vroeger advocaat te 's-Gravenhage, daarna referendaris bij het Dep. van Koloniën, is sedert 17 Sept. 1880 secr.-generaal bij dezelfde afdeeling van het Staatsbestuur.

Hij schreef: De Nederlandsche Oost-Indische bezittingen onder het bestuur van den Kommissaris-Generaal du Bus de Gisignies, 's-Hage 1866.

[Jacobus van Wijk Roelandsz.]

Wijk Roelandsz. (*Jacobus van*), geb. te Woerden, waar het kosterambt der Herv. in zijne familie als erfelijk was, 8 Jan. 1781, werd voor het onderwijs opgeleid en had door zijn beweeglijk gestel en den woeligen tijd, dien hij beleefde eene onrustige jeugd, trouwde op 19-jarigen leeftijd, werd aan het hoofd eener nieuw-opgerichte ‘departementschool’ geplaatst, gaf in 1808 het eerste onderwijs aan blinden, doch zijne Nut-school werd opgeheven, en hij genoodzaakt om als gouverneur bij den zoon van den kommandant der Kenau Hasselaar

van 1814-Juni '16 eene reis naar de Middell. zee te doen. Na deze ‘boetedoening’ keerde hij tot het schoolwezen terug, begon zijn nieuw tijdvak met het afleggen van het examen voor den eersten rang, Oct. 1816, en werd daarna Kostschoolhouder te Hattem. Bijgestaan door zijn zoon **Roeland van Wijk Jacobusz.,** geb. te Amst. in 1801, 4 April 1826 onderwijzer van den eersten rang, 21 Febr. 1831 te Leiden bevorderd tot doctor in de letteren. Beiden werden in Sept. 1827 benoemd als hoofden van het nieuw-opgerichte stedelijk instituut en gymnasium, waarvan zij eene der vermaardste inrichtingen voor opvoeding en onderwijs gemaakt hebben. Doch toen de zoon den 27 Nov. 1839 overl., viel den vader de betrekking allengs zwaarder, zoodat hij die neerlegde in Juni van hetzelfde jaar, waarin hij overl., 25 Sept. 1847. Men heeft hem een grafteeken gewijd; het hieronder vermelde werk is zeer lezenswaardig.

Zijne uitgegevene geschr. zijn in bedoelde biogr. volledig opgegeven, zoodat hier, na vermelding zijner bewerkingen van opvoedk. geschr. van en over Salzmann en Ewald, alleen worden genoemd: Fabri, Aardrijksbeschr. (met N.G. van Kampen), 2 dln., Haarl. 1821; Perk's Schets der Ned. Gesch. uitgebreid, 3 st., Amst. 1823; Cannabich's Handl. tot de Aardr., 3 dln., Zutphen 1826; Aardrijksk. Wdb., 7 dln. Dordr. 1828, met medewerking van R.G. Bennet, zie blz. 53, als ook: Ned. zeereizen en ontdekkingen, 5 dln., Amst. 1832; en onvoltooid gelaten Alg. Wetenschappelijk Wdb., waarvan te Zutphen 11 afl. verschenen.

(C. v.d. Vijver, Levensbeschr., Zwolle 1849.)

[Mr. Hendrik van Wijn]

Wijn (*Mr. Hendrik van*), geb. in Den Haag, waar zijn vader solliciteur-militair was, 21 Juni 1740, werd in 1751 cadet bij de dragonders, ging zich in '54 op de Lat. school zijner geboorteplaats tot de acad. studiën voorbereiden, begon die te Leiden, 8 Juni 1759 en prom. er vijf jaar daarna. Eerst was hij adv. in Den Haag, werd 10 Dec. 1771 pensionaris van Brielle, 2 Juni 1779 van Gouda, totdat hij, schoon door den Prins in Den Briel aanbevolen, wegens patriotsche denkwijze in 1788 ontzet werd. In 1795 kwam hij in de Nat. verg., kreeg het ambt van archivaris der Bat. republiek, en bekleedde dat onder verschillende meesters tot aan zijn overlijden 1831; hij was de laatst overgeblevene der oprichters van de Mij. der Nederl. Letterknnde. Zijn leerling en opvolger in het archief, J.C. de Jonge, zie blz. 397, heeft zijn openbaar en letterkundig leven in onderst. werk uitvoerig doen kennen. Vandaar, dat hier slechts van zijne afz. uitgaven genoemd worden: Bijvoegsels en Aanmerkingen op de Vaderl. Historie van Wagenaar (met N.C. Lambrechtsen e.a.), 20 stukk., Amst. 1790-'96; Nalezingen op de bijvoegsels op de Vad. Hist., 2 dln., Amst. 1798, '99; Historische en letterkundige avondstonden, 's-Hage 1800; Huiszittend leeven, 2 dln., 's-Hage 1812. Van zijne Aant. op Van Heelu is gewaagd in de artt. Jonckbloet en Kroon, blz. 394 en 441. Men vindt eenige proeven zijner dichtkunst, o.a. in de Nieuwe Bijdr. tot opbouwing der Ned. Lett., en hoogst belangrijke geschied-, oudh.- en letterk. opst., o.a. in de Werken van de genoemde Mij. der Ned. Letterkunde.

(J.C. de Jonge, H. v. Wijn geschetst, 's-Grav. en Amst. 1832.)

[Abraham Wijnbeek]

Wijnbeek (*Abraham*), lid van de Leidsche Rederijkerskamer: De Witte Acolyen, onder de zinspreuk: Liefd' is 't fondament, schreef twee gelegenheidsgedichten voor de Verzameling van verzen en tractaten, uitgegeven op het 2e Eeuwfeest van Leidens beleg en ontzet, en in die van dat der hoogeschool, Leiden 1774 en '75; reeds was toen van hem verschenen: Albonus en Rosemond, trsp., ald. 1770, welke titel eene bedenkelijke overeenkomst heeft met dien van een ander trsp.: Albonus en Rosamunda, door J. Struys, Amst. 1631. De vader van den volgenden heette Johannes, en is dus deze rederijker niet.

[Mr. Henricus Wijnbeek]

Wijnbeek (*Mr. Henricus*), geb. te Leiden 13 Nov. 1772, was eerst werkzaam bij het lager onderwijs, ook bij den nog niet vergeten algebraïst Van Bemmelen, wist door eigen oefening kennis der noodige vreemde talen te verkrijgen, had privaat-onderricht in de oude en werd 18 Mei 1798 bursaal in 't Staten-College; in 1807 werd hij de mentor van twee Engelsche jongelieden, in het volgend jaar gouverneur bij den zoon van den gewezen Rp. Schimmelpenninck, reisde met dezen, op blz. 697 vermelden, leerling in het buitenland tot in 1813. In 1814 werd hij directeur der Ned. Staats-courant, 1 April 1816, commissaris der Lat. scholen; twee jaar daarna inspecteur dezer instellingen in de Noordelijke provinciën; van dat jaar tot 1832 heeft hij al de regelingen, verbeteringen en geheele vervorming tot gymn. tot stand gebracht, daartoe talrijke ambtsreizen gedaan en belangrijke adviezen gegeven en verslagen uitgebracht. De Min. De Kempenaar bewerkte zijne benoeming als adviseur voor de zaken van het Midd. en Lager Onderwijs, in 1849. ‘Tot zijne grievende miskenning’ werd hij in 1850 door Thorbecke ontslagen, en overl. in Den Haag, 11 Dec. 1866.

In de behoefte van dien tijd, vooral in de Zuidelijke provinciën, schr. hij eene: Handl. tot het onderwijs der Nederd.

taal... op de Athen. en Collegiën, gaf verder eenige Lat. werken, verslagen, ongedrukte opst., verh., vertalingen van Winckler's Proeve over Jezus' geschiktheid als leeraar, Gron. 1814 en De Kluizenaar van de Chaussée d'Antin, 2 dln., Dordr. 1813, een der toen veel gelezen tafereelen van E. Jouy. Van 1836 tot '59 redigeerde hij de Nieuwe Bijdr. tot bevordering van het onderwijs en de opvoeding, het officieele tijdschr. voor ons destijds terecht beroemd lager schoolwezen.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1867.)

[Jan Hendrik Wijnen]

Wijnen (*Jan Hendrik*), geb. 13 October 1838 te Beek bij Maastricht, voltrok zijn hoogere studiën te Roermond en werd den 12 Maart 1864 aldaar tot priester gewijd. Van October '64 stond hij als kapellaan in S.-Matthias-kerk te Maastricht; sedert October '87 is hij pastoor te Limbricht benoorden Sittard.

Hij schreef: De Pauselijke onfeilbaarheid, Luik 1869; Scheiding van Kerk en Staat, 's-Bosch 1872; De arbeid der kinderen in fabrieken, Utrecht 1874; Misboekje voor godvr. kinderen, 's-Bosch 1879; De schoonste dag des levens, 's-Bosch 1883; De arbeiders-kwestie, Maastricht 1887. Met P. Timmermans gaf hij: Schets der kerkelijke geschiedenis, 's-Bosch 1882, 2e uitg.; Bijbelsche Geschied. des Ouden en Nieuwen Testaments, 's-Bosch 1817, 2 dln., 8e en 9e uitg. Met B. Dankelman gaf hij: Handboek der katholieke godsdienstleer, 's-Bosch 1875, thans 3e uitg., en vele bijdragen in het weekblad Ons Recht.

[Theodoor Charles Lion Wijnmalen]

Wijnmalen (*Theodoor Charles Lion*), geb. te Malang, waar zijn vader in rechterlijke betrekking was, 13 Sept. 1841, werd voor de acad. lessen bekwaamd te Utrecht, studeerde daar sedert 21 Juni 1858 en prom. in de theologie over: Pascal als bestrijder der Jesuïten en verdediger des Christendoms, 1865; vestigde zich te Leiden ter beoefening van de Indische taal-, land- en volkenkunde; werd 27 Nov. 1868 onderbibliothecaris der Koninkl. Bibliotheek en als zoodanig inwonend eerste opzichter van het Museum Meermanno-Westreenianum, en is secr. en penningmeester van het Indische Genootschap te 's-Gravenhage, en secr. van het Kon. Inst. voor de taal-, land- en volkenkunde van Nederl.-Indië. In 1890 werd hij de opvolger van Dr. Campbell, zie blz. 144, die den 2 April 1890 overleden is.

Schr.: Hugo de Groot als verdediger des Christendoms beschouwd, Utr. 1869; tal van opstellen en bijdragen in het Tijdschrift van Nederl. Indië en in de Bijdragen van het Kon. Instituut voor taal-, land- en volkenkunde; in de Hand. van de Mij. der Nederl. Letterk. de levensschetsen van: C. van der Bilt la Motte, (1869), E.W. de Rooy, (ald.), G. van Wieringen Borski, (1871), P.F. von Siebold, (ald.); ook achter de Hand. en Meded. voor 1875: Mr. J.R. Thorbecke, eene bibliographie.

[Johan Adam Wijnne]

Wijnne (*Johan Adam*), geb. 4 Dec. 1822 te Hoogeveen, was aanvankelijk werkzaam bij het lager onderwijs, waarvoor hij 21 April 1844 den derden rang verwierf, onderwees toen in de inrichting van Nassau, legde zich op de klassieke letteren toe,

en prom. te Gron. den 3 Juni 1848, was aldaar aan het gymn. benoemd als derde praeceptor in 1847, werd vijf jaar later tweede praec., in 1860 rector, en is sedert 11 Juni 1873 hoogleeraar aan de rijks-universiteit te Utrecht.

Schr., behalve Lat. werken en veel gebruikte geschiedk. leerboeken: Geschiedenis, Gron. 1872, inhoudende: Het leenstelsel in zijn ontwikkeling en aard; De souvereiniteit der provinciën ten tijde van de Republiek; De Waardgelders in de provinciën Holland, hoofdzakelijk gedurende het ministerie van Johan van Oldenbarnevelt; Leveren de bemoeiingen van Oldenbarnevelt en de Groot met de aangelegenheden der provincie Utrecht, stoffe om de sententiën tegen hen uitgesproken, te wettigen? -; Twee punten van de Scherpe Resolutie; heeft er in 1616 eene ligue van acht steden van Holland met Oldenbarnevelt aan het hoofd, bestaan? -; Het proces van Cornelis de Witt; De dood der De Witten; De ontmoeting van de Merlijn in Augustus 1671; De Boheemsche Majesteitsbrief van 't jaar 1609 en en zijn gevolgen, volgens de nieuwste nasporingen; Galileo Galileï; Nederland en zijne voormalige verhouding tot het zoogenaamde Duitsche keizerrijk; Twee hoofdpunten uit Dr. A. Pierson's herinneringen uit Pruisens geschiedenis, - een bundel overdrukken van belangrijke studiën, eerst opgenomen in De Gids, De Tijdspiegel, Bijdragen voor Rechtsgeleerdheid en Nijhoff's Bijdragen; Geschiedenis van de Nederlanden, 1e deel, ald. 1873; De moeielijkheden van 't opsporen der historische waarheid. Een inwijdingsrede bij 't aanvaarden van het ambt van gewoon hoogleeraar te Utrecht, Utr. 1873; De wet van 28 April 1876 en de algem. geschiedenis, Gron. 1877; De Utr. hoogeschool in vorige eeuwen, Utr. 1886. Verspreide opst., als: Over het onderwijs in de geschiedenis aan de Gymnasiën (in de Bijdragen tot de kennis en den bloei der Nederl. gymnasiën); De Toestand der Gymnasiën en Latijnsche scholen in 1866 (in het Tijdschrift voor de Ned. Gymn.); De tijd der diadochen

en de uit het Persisch-Macedonisch rijk voortgesproten staten (ald.); Rusland in de vorige eeuw (Gids 1860); Wallenstein, een biographie (ald. 1860); De inrichting van het onderwijs in Rusland (Tijdspiegel 1866); Eenige opmerkingen over de waarde der geschiedenis als hefboom voor de ontwikkeling van den mensch, (ald. 1870), en aankondigingen, beoordeelingen, antikritiek, enz. in verschillende meest in de bovengenoemde tijdschriften. In de werken van het Hist. Gen.: Négotiations du comte d'Avaux pendant 1693, '97, '98, 3 dln., 1882, 83; De geschillen over de afdanking van krijgsvolk in 1649 en '50 toegelicht, 1886.

[Nicolaas Arnoldus Wijnstok]

Wijnstok (*Nicolaas Arnoldus*), geboren te Amsterdam 29 Dec. 1830, overl. in Oct. 1878, was tooneelspeler en schreef voor de Rederijkers onder het psd. Arnold, een menigte kleine blijspelen, (tooneelstukjes). Voorts Rocco, dram. gedicht, 1856; Davids misdaad, dram. ged., 1856; De blinde, id. 1857; De rederijkersminnaar, id. 1857; De schijnheilige, id. 1857; Een trouwe knecht of ziek van liefde, id. 1857; Een zoon, id. 1857; Poëzie voor rederijkers, Amst. 1858; Dram. poëzie voor rederijkers, Amst. 1860-'66; Poëzie voor rederijkers, Amst. 1868.

Onder zijn eigen naam gaf hij uit: De Hollandsche jongen, oorspronkelijk hist. volksdrama, Amst. 1872; De koperen ring, oorspr. blsp. met zang, ald. 1872; IJverzucht, id. ald. 1872; Dichtregelen bij het bemeesteren van den Kraton 30 Januari 1874; Mietjes vrijer, oorspr. blsp., Amst. 1875.

[Gilles Ernst Willem de Wijs]

Wijs (*Gilles Ernst Willem de*), geb. te Alkmaar 14 Mei 1814, begon zijne studiën te Leiden 4 Oct. 1831, werd in 1837 pred. te Jisp en in 1845 te Schoonhoven, waar hij 18 Nov. 1863 overleed.

Hij schreef: Joannes de Dooper, geschetst in zijn leven en werken, Schoonh. 1852; De droomen in en buiten den Bijbel. Eene bijdrage tot de geloovige en tevens wetenschappelijke opvatting der Bijbelsche openbaring, Schoonh. 1858.

[Hermanus de Wijs]

Wijs (*Hermanus de*) schreef: De ontdekte gewaande Tovery of de ontrouwe Staatjuffrouw, blsp., Leid. 1705; Gemeenebest of de gestrafte ondankbaarheid, zinnespel, ald. 1705; De drie verliefde nichten, blsp. (uit het Fransch vertaald), ald. 1705.

[Frederik Wijsman]

Wijsman (*Frederik*), geb. te Amsterdam 28 Sept. 1817, vroeger koopman, woonde later te Leiden, en schreef: Lenteloover. Zangen der jeugd, Utr. 1845; Moeder en Kind. Zangen der liefde, Utr. 1847 (2e dr. Amst. 1859); Zangen des gevoels, Amst. 1856; Gevoel en lied, jongste gedichten, Amst. 1868, 2e dr. Amst. 1873, en verscheidene bijdr. in tijdschriften.

[Bernardus Wilbrink]

Wilbrink (*Bernardus*), den 9 Januari 1775 te Anholt geboren, werd in 1798 tot priester gewijd, stond als pastoor te Everdingen aan de Lek van Juni 1810, te Weesp van Decemb. 1814. Hier kwam hij te sterven op 1 Januari 1840.

Vertalingen daargelaten, schreef hij: De duurzaamheid en onvergankelijkheid van Jezus Kerk, Amst. 1817; Afgeperst antwoord aan den redacteur van het Letterkundig Magazijn, Amst. 1819; Redevoering uitgesproken den 3 Juli 1821 ter gelegenheid der eerste solemneele Mis... gecelibreerd om de zegen des Hemels over de ‘R.C. Maatschappij’ af te smeeken, 's-Bosch 1821; Dankrede voorgedragen Zondags na zijn gevierd Jubelfeest, Utr. 1840. Zonder zijn naam verscheen: Gods kerk en haar opperhoofd, verdedigd tegen den ‘Kerkelijken Brief’ van Joannes Jacobus van Rijn, zich noemende aartsbisschop van Utrecht, 3 st., 1801. Een woord aan Andreas Kok, Gereformeerd pred. te Utrecht 1801.

J.H.H.

[Maria de Wilde]

Wilde (*Maria de*), geb. te Amsterdam, 7 Jan. 1682, was, volgens de talrijke lofdichten harer kunst- en zaaglievende tijdgenooten, ervaren in het klavierspelen, zingen, schilderen, graveeren en dichten.

Zij schreef eenige tooneelstukken onder de spreuk Sine pallade nihil: Abradates en Panthea, trsp., Amst. z.j.; Het zwervend portret, kluchtig blsp., Delft 1742; De Bekroonde Boere-Rymer, blsp., Amst. 1755; Don Domingo Gonzales of de Man in de Maan, klsp., ald. 1755.

[Jan Frans Willems]

Willems (*Jan Frans*), op 11 Maart 1793 geboren te Bouchout, een dorp bij Antwerpen, was zoon van een zaakwaarnemer, gezworen landmeter en ontvanger der belastingen. Daar zijn vader hem bestemde om koster te worden, ging hij in 1804 te Contich in de kostschool en vervolgens naar Lier, om aldaar Latijn, zang en orgelspel te leeren. Al spoedig nochtans toonde de knaap meer lust tot letterkundige studie, dan om kerkdienaar te worden. De personen, die zijne neiging tot de kunst aanwakkerden, waren de gemeenteraad Bergmann en de dichters C.A. Bauwens en P.J. Ceulemans, die hem onderricht gaven en hunne boekverzameling te zijner beschikking stelden. Op veertienjarigen leeftijd trad hij reeds op als speler in het rederijkersgezelschap De Cecilianen en toen zijn vader werd afgezet, wreekte hij dezen in een hekeldicht tegen den Maire van Bouchout. In 1809 vestigde hij zich

te Antwerpen als klerk bij den notaris Van Puyenaer. In deze kunststad werd hij lid van het Taal- en Dichtlievend Genootschap Tot Nut der Jeugd, en van toen af begon zijne eigenlijke literarische loopbaan.

In 1811 dong hij mede in eenen wedstrijd voor het vervaardigen van eenen Geboortezang aan den Koning van Rome. Het volgende jaar behaalde hij te Gent den eersten prijs met een gedicht op het onderwerp: De Slag van Friedland en De vrede van Tilsitt. Met hartelust bezong hij Napoleons val; in 1814 maakte hij eene Ode op de herstelling der Nederduitsche taal door Willem I, en in 1815 bezong hij ook met geestdrift de hereeniging van Noord- en Zuid-Nederland, die sedert 1585, wegens uitheemsche belangen, waren verbrokkeld. In het bezit van het oude éene vaderland en van eene eigen taal, kon ons volk weer herleven in roem en heil; doch overgewaaide Fransche journalisten, Walen en ontaarde Vlamingen spanden samen tegen Neerlands macht en grootheid. Willems, ofschoon bijna alleenstaande, verdedigde in zijn gedicht: Aan de Belgen, Aux Belges, onze taal en ons vaderland met kracht en talent terwijl hij in zijne Verhandeling over de Nederduitsche Taal en Letterkunde den roem onzer schrijvers deed gloren, om daardoor de vaderlandsliefde op te wekken bij het volk, dat zoo erg ontzenuwd was, dat het niet eens meer zijne eigene belangen waardeerde. Willems was in 1815 adjunct-archivaris der stad Antwerpen geworden en op 30 Nov. 1821 werd hij in dezelfde stad aangesteld als ontvanger der registratie, terwijl hij 20 Juli 1827 den titel ontving van lid der koninklijke commissie van geschiedenis. Binnen de tijdruimte dezer laatste jaren gelukte het den talentvollen schrijver, spreker en zanger vele zijner landgenooten met zijnen kunst- en nationalen gloed te bezielen en in het hart der jeugd de zaden te strooien die, eens tot rijpheid gedijd, ons zelfstandig vaderland en zijnen roem zouden vestigen. Doch de noodlottige omwenteling van 1830 brak los en vertrapte, althans voor geruimen tijd, dien veelbelovenden oogst. Willems, die natuurlijk de omwenteling uit al zijne kracht bestreden had, viel in ongenade bij het Belgisch Staatsbestuur en 17 Jan. 1831 werd hij gebannen naar het stadje Eekloo, bij Gent. Daar arbeidde hij niettemin voort aan de verheerlijking onzer nationale kunst en geschiedenis met zoo uitstekende bekwaamheid, dat de Staat gehouden was hem in April 1835 te Gent weder aan te stellen als ontvanger der registratie. Ook werd hij 6 Juni daarna benoemd tot lid der koninklijke Academie van Wetenschappen en fraaie Letteren te Brussel, en hij maakte insgelijks deel van bijna al de geleerde genootschappen der Nederlanden. Van dit tijdstip trad hij dan ook weer in het openbaar op als verdediger onzer taal- en volksbelangen en hij werd door zijne strijdgenooten, die hij meest allen gevormd had, erkend als hoofd en leider der Vlaamsche Beweging, waaraan hij ook al zijn talent en zijn gansche leven wijdde. Op 24 Juni 1846 begaf Willems zich naar het stadhuis van Gent, om daar als voorzitter der Fonteinisten de gekrenkte rechten dier vereeniging van Vlaamsche tooneellief hebbers te verdedigen. Hij pleitte met zooveel gloed, dat eene beroerte hem trof en hij eenige uren later overleed.

De Nederlandsche werken, die hij ons naliet, verschenen als volgt: Geboortezang aen den Koning van Rome, Parijs 1811; Friedlands veldslag en de daerop gevolgde vrede van Tilsitt, Gent en Antw. 1812; De Puynhoopen rondom Antwerpen, of bespiegeling op het verledene, dichtschets, Antw. 1814; Den Ryken Antwerpenaer of de hebzuchtige Neeven, blyspel in twee bedryven, Antw. 1815; Antwerps vreugd by de wederkomst der schilderstukken door de Franschen haer vroeger ontroofd,

Antw. 1815; De Kunsten en Wetenschappen, gedicht, Antw. 1816; Quinten Matsys of wat doet de liefde niet, tooneelspel in 2 bedryven, Antw. 1816; Aen de Belgen, Aux Belges, Antw. 1818; Lykrede op Joannes Abraham Terbruggen, gestorven den 12en September 1819, Antw. 1819; Verhandeling over de Nederduytsche Tael- en Letterkunde, opzigtelyk de Zuydelyke provintiën der Nederlanden, Antw. 1819-'24; Antwoord van J.F. Willems aen J.B. Buelens, R.C. priester te Mechelen, schryver en uitgever van een werk getiteld: Briefwisseling tusschen J.F. Willems, Antw. 1821; By 's Konings komst te Antwerpen, den 23en October 1822, Antw. 1822; Over de Poëzy van den dichter en van den schilder, redevoering gehouden by de openbare prys-uitdeeling der Koninglyke Akademie van beeldende kunsten te Antwerpen den 6en April 1823, door J.F. Willems, lid en raed derzelver Akademie, Antw. 1823; Over de Hollandsche en Vlaemsche schryfwyze, Antw. 1824; Over het karakter van den Nederlandschen Schilder, redevoering gehouden by de prysuitdeeling door de koninglyke maetschappy tot aenmoediging der Schoone Kunsten, Antw. 1825; Oude bevolking der provincie Antwerpen, Antw. 1826; Almanak met vaderlandsche herinneringen op elken dag van het jaer 1826 en 1827, Antw.; Historisch Onderzoek naer den oorsprong en den waren naem der openbare plaetsen en andere oudheden van de stad Antwerpen, Antw. 1828; Maria van Brabant, dichtstuk met historische ophel-

deringen, Antw. 1828; De la langue Belgique, lettre de J.F. Willems, membre de l'institut des Pays-Bas, etc. à M. Sylvain van de Weyer..., Bruss. 1829; Mengelingen van historisch-vaderlandschen inhoud, Antw. 1827-'30; Voorzeggingen van de Heilige Hildegarde omtrent de Belgische omwenteling, Gent 1831; Over eenige Nederlandsche eeden en vloeken, Gent, 1834; Reinaert de Vos, naer de oudste beryming, Eekloo 1834, en later te Mechelen; Reinaert de Vos, episch fabeldicht van de twaelfde en dertiende eeuw, met aenmerkingen en ophelderingen, Gent 1836; Rymkronyk van Jan van Heelu, betreffende den slag van Woeringen, van het jaer 1288, uitgegeven met ophelderingen en aenteekeningen, Bruss. 1836; Belgisch Museum voor de Nederlandsche Tael- en Letterkunde en de geschiedenis des vaderlands, Gent 1837-'46, 10 dln.; De Brabandsche Yeesten of kronyk van Braband, door Jan de Klerk, van Antwerpen, met ophelderingen en aenteekeningen, Bruss. 1839-'43; Leerboek van de voornaemste regels der Nederduitsche versificatie en dichtkunst, gestaefd door voorbeelden enz. met een voorwoord door J.F. Willems, Turnhout 1840; Redevoering, uitgesproken by de opening van het Vlaemsch feest den 24 October 1841, Gent 1841; Beslissing der Koninklyke Commissie wegens de geschilpunten in het schryven der Nederduitsche tael, en uittreksels van het daerover ingeleverde verslag, Gent 1839; Nog iets ter verdediging der taelcommissie, Gent 1839; Van den derden Edewaert, coninc van Enghelant, rymkronyk geschreven omtrent het jaer 1347 door J. de Klerk, van Antwerpen, met aenteekeningen, Gent 1840; Brief aen prof. Bormans, over de tweeklanken uu en ij, Gent 1841; Over den geest waer door de Vlaemsche letterkunde zich moet doen onderscheiden, redevoering gehouden te Brussel den 11 February 1844, Gent 1844; Oude Vlaemsche Liederen ten deele met de melodiën, verzameld door J.F. Willems en door Snellaert uitgegeven met eene inleiding, Gent 1848. Verder leverde Willems nog bijdragen in de Almanakken van het Antwerpsch genootschap Tot Nut der Jeugd, Antw. 1815-1822; in de Nederlandsche en de Belgische Muzen-almanak: in het Letterkundig Jaerboekje, Gent 1834-1845 in het Kunst- en Letterblad, Gent 1840-1843, in de Bulletins der Brusselsche Academie, enz.

[Alfons Willems]

Willems (*Alfons*), den 21 Febr. 1839 geboren te Brussel, waar hij studeerde aan et Atheneum en de Hoogeschool, tot hij het diploma verwierf van doctor in wijsbegeerten en letteren. In zijne geboortestad gevestigd, houdt hij zich vooral bezig met de studie onzer taal en letterkunde, terwijl hij ook een werkzaam aandeel neemt aan de Vlaamsche kunstbeweging.

Hij schreef in de Revue Trimestrielle over Hooft, in den Messager des Sciences over Reinaard de Vos, enz. Afzonderlijk zond hij in het licht: Wat men in Frankrijk zooal over onze letterkunde denkt, Brussel 1857, en Studie over Maerlant, Brussel 1859. Tevens bezorgde hij eene nieuwe uitgave van: De Bijenkorf der H. Roomsche Kerke, van Philips van Marnix van Sint Aldegonde, met inleiding en varianten, Brussel 1858, 2 dln.

[Frans Willems]

Willems (*Frans*), den 20 Maart 1839 geb. te Oolen, (prov. Antw.) studeerde voor onderwijzer aan de Normaalschool van den Staat te Lier. Toen hij 21 Maart 1860 zijn diploma had bekomen, werd hij hulponderwijzer te Lichtaard, doch 15 September van ditzelfde jaar aangesteld als onderwijzer bij de gemeentescholen te Antwerpen, in welke betrekking hij aldaar werkzaam bleef, totdat hij 30 Juli 1875 door het Staatsbestuur benoemd werd als kantonaal Schoolopziener van het lager onderwijs voor de kantons Antwerpen, Contich en Boom. Sedert 1863 nam hij te Antwerpen tevens de bediening waar van leeraar in de wiskunde bij de Nijverheidsschool. Tengevolge der schoolwetverandering in 1879, gaf hij zijn ontslag als schoolopziener en kort daarna als leeraar der Nijverheidsschool en werd professor van Nederlandsche taal en letterkunde bij de Normaalschool te Mechelen en opziener van het vrij lager onderwijs te Antwerpen. Op het einde van 1880 kwam hij in de laatste betrekking terug naar deze stad en werd aldaar algemeene bestuurder der vrije katholieke scholen van geheel de dekenij, tot hij in Dec. 1887 herbenoemd werd tot kantonaal schoolopziener voor het schoolkanton Mechelen. Echter verblijft hij voortdurend in Antwerpen.

Achtereenvolgens gaf hij in het licht: Goethe's Herman en Dorothea, gedicht in negen zangen, uit het Hoogduitsch vertaald in metrische versmaat, Antw. 1864; De Heiland, dichterlijke bespiegeling op Jezus' leven, leer en lijden, in drie zangen, Antw. 1870; Zegetocht der Dood op het Slagveld, bekroonde cantate, Brussel 1871; Eerste Liedjes voor de Jeugd, naar de verzameling van Schaublin, uit het Hoogduitsch vertaald en uitgegeven met de muziek, Brussel 1871; Driestemmige Liederen voor de Schooljeugd, naar de verzameling van Johannes Weph, uit het Hoogduitsch overgebracht, en met de muziek uitgegeven in zeven deeltjes, Antw. 1868-'74; Leer-

programma voor de Parochiale scholen der Dekenij Antwerpen, met aanmerkingen van methodeleer, Antw. 1880; Stijl en letterkunde, practisch handboek ter beoefening der Nederlandsche letteren, eerste deel, proza, Antw. 1881 en 1889; Allernoodzakelijkste gronden der Nederlandsche spraakleer, ten gebruike der lagere scholen, Antw. 1882 en 1885; Liederkrans voor katholieke Scholen, bijeenverzameld en grootendeels naar het Hoogduitsch gedicht, 1 deel, een- en tweestemmige stukjes voor de kleinen van kindertuinen en lagere scholen (met de muziek), Antw. 1883 en 1887; Oefeningen op de allernoodzakelijkste gronden der Nederlandsche spraakleer ten gebruike der lagere scholen, Antw. 1884 en 1887; Kindercantate, getoonzet door Em. Wambach, Antw. 1885; Nederlandsche spraakleer naar eene gansch nieuwe methode, Antw. 1886 en 1889; Liederkrans voor katholieke Scholen, tweede deel, twee- en driestemmige zangstukjes voor lager en middelbaar onderwijs (met de muziek), Antw. 1886 en 1891; Over de Benamingen der Redeelen in de Nederlandsche Taal, Lezing gehouden in de Zuid-Nederlandsche Maatschappij van Taalkunde en op last dier Maatschappij gedrukt, Antw. 1886; Redevoering over den Vooruitgang van 't Vlaamsch in 't Onderwijs, de noodzakelijkheid der goede uitspraak en der eenheid bij 't leeren onzer moedertaal, Antw. 1886; Lijstertje, liederverzameling in cijfermuziek (met G. Bols) eerste reeks, Antw. 1886, tweede reeks, Antw. 1887; Tweestemmige stukjes, eerste reeks, 1887; Op de Heide, cantate, getoonzet door Edm. van Gelder, Antw. 1887; Bijdragen over opvoeding en onderwijs, (met P.A. de Vos), Lier 1887; Oefeningen op de Nederlandsche spraakleer, naar eene nieuwe methode bewerkt, Antw. 1888; De Schelde vrij, lezing gehouden in de koninklijke Vlaamsche Academie, Gent 1888; Mgr. P. Claessens, zijn leven en sterven en zijne verdiensten als Vlaamsch letterkundige, Gent 1888; Voornaamwoorden en zelfstandig gebruikte bijvoeglijke woorden, lezing gehouden in de Kon. Vl. Academie, Gent 1889; Stijl en letterkunde, practisch handboek ter beoefening der Nederlandsche Letteren, tweede deel, poëzie, eerste stuk, Lier 1890, tweede stuk 1891. Hij leverde ook letterkundige bijdragen aan verschillende periodieke uitgaven, zooals het Nederduitsch Maandschrift, later Nederl. Tijdschrift, De Vl. Kunstbode, De Eendracht, het Nederd. Letterkundig Jaarboekje, het Jaarboekje voor Rederijkers, De Tijdspiegel, Noord en Zuid, De Nieuwe Belgische Illustratie, Het Belfort, en vooral bijdragen over opvoeding en onderwijs in de tijdschriften De Toekomst en de Nieuwe School- en Letterbode.

[Klaas Willems]

Willems (*Klaas*), Vlaamsch dichter der 15e eeuw, is de schrijver of de afschrijver van het werk getiteld: Minneloop.

[Peter Kaspar Huibrecht Willems]

Willems (*Peter Kaspar Huibrecht*), 6 Jan. 1840 geb. te Maastricht, alwaar hij studeerde aan het Atheneum. Daarna studeerde hij aan de Leuvensche Hoogeschool en bezocht, na den titel van doctor in de letteren verworven te hebben, de Hoogescholen van Parijs, Berlijn en Leiden. Thans is hij hoogleeraar van klassieke philologie bij de Hoogeschool van Leuven.

Hij schreef verscheidene werken in het Fransch, en in het Nederlandsch leverde hij: De Verdiensten van Hoogleeraar J.B. David op het gebied der Nederlandsche Taal- en Letterkunde, Leuven 1867; Nederlandsche gedichten met Taal- en Letterkundige aanteekeningen van wijlen Hoogleeraar J.B. David, uitgegeven door P. Willems, met eene voorrede des uitgevers, Leuven 1869; Dautzenberg herdacht, Antw. 1869; Over de verbuiging der zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden en voornaamwoorden, Het voornaamwoord ‘degene’, Antw. 1871. Verder Bijdragen en Redevoeringen, gedrukt in de Bundels, uitgegeven door het Genootschap Met Tijd en Vlijt.

[Seraphien Cornelis Amandus Willems]

Willems (*Seraphien Cornelis Amandus*), geb. te Brussel, 5 Aug. 1818, ontving zijn onderwijs in zijne geboortestad, trad in dienst der Compagnie du Centre en was van zijne jongelingsjaren werkzaam om in de hoofdstad een Vlaamsch Tooneel te stichten. Hij overleed te Schaarbeek op 27 Sept. 1883 als bureeloverste en opziener van de Maatschappij der Algemeene Verzekeringen.

Eerst maakte hij tal van vertalingen naar Fransche tooneelwerken en vervolgens schreef hij: Mynheer Moffel, Bruss. 1847; Een Hartstocht, Bruss. 1848; Karel en Robrecht, volksdrama, Bruss. 1848; De Hertog van Alva, (bekroond) Gent 1848; Vrouwkens-avond (in den Voorstander des landbouws) 1849; De Steltenloopers van Namen (Broedermin) 1849; Myn Buerman, wederwaerdigheden uit het leven van eenen echten tooneelliefhebber, verhael, (Broedermin) 1850; Een zeemansverhael (Broedermin) 1851; Eene sneeuwmaend (Broedermin) 1851; Broek, reisbeschryving (Broedermin) 1851; Een arm Huisgezin (Broedermin) 1851; Eene Vlaamsche tooneelvertooning in het begin der verleden eeuw (Broedermin) 1851; Rederykers en rederykkamers, historische schets (Broedermin) 1851; Brussel tydens de Sans-Culotten (Vlaemsche Stem) 1851; Een

April-visch, novelle, (Vlaemsche Stem) 1851; Jacoba van Beyeren, geschiedkundig verhael (Vlaemsche Stem) 1852; Esoop de Phrygier (Broedermin) 1852; Regulus (Broedermin) 1852; Oorspronkelyke boertige tooneelliederen Brussel 1852; De zywormen (Vlaemsche Stem) 1852; Kleine byzonderheden nopens groote mannen (Broedermin) 1852; List tegen list (met J.F. Roelants), Bruss. 1854; Godfried van Bouillon, eene ware vaderlandsche gebeurtenis, nauwkeurig verhaeld, kluchtig tafereel (Almanak van het Willemsfonds), Gent 1853; Willem Beukels, oorspronkelyk zangspel, (met Eug. Stroobant), Brussel 1853; 's Knechten wil is 's meesters wil, tooneelspel, (met J.F. Roelants), Bruss. 1853; Het Vlaemsche Tooneel, eene ligte schets (Broedermin) 1853; Leonidas de duiker (Broedermin) 1853; Angelina, romantisch verhael (Broedermin) 1853; De kerkgestoelten te Vilvoorden (Broedermin) 1853; Rybroek en Spillebout, blyspel in éen bedryf, Bruss. 1854; Iets van achter de Gordyn, eene schets naer de waerheid, Gent 1854; Vluchtige oogslag over de invoering der zydestoffen in Europa (Broedermin) 1855; Een toevallige treurspeler, kluchtige novelle (Nederd. letterk. jaerboekje) 1855; Verhandeling over de vroegere ontdekkingsreizen (Broedermin), 1855; Een morgenuitstapje, wandelingsherinneringen (De Tijd), Brussel 1856; Eene gelukkige huwelyksgetuige, tooneellied, Gent 1856; Jan Breidel, drama, Bruss. 1857; Een vastenavondzot, kluchtspel, 1856; Eene bladzyde uit de geschiedenis van eenen matrassenklopper, die nog leeft, kluchtig verhael (De Leeskamer), Gent 1857, Wat sommige Franschen zoo al van hunne tael denken, letterkundige bydrage (De Tyd), 1857; De jeugd van Linneus, historisch blyspel met zang in één bedryf, Gent 1859; Het Vlaemsch Tooneel, deszelfs oorsprong, wat het vroeger was, wat het thans dient te wezen, Brussel 1859; Tooneelstukjes voor jongens- en meisjesscholen, Bruss. 1859; Tooneelluimen, bevattende tooneelliederen, alleenspraken en zangstukjes en Johanna van Vlaenderen, tooneelkundig tafereel in één bedryf Bruss. 1859; De Baes uit den ‘Rooden Ezel’, tooneelspel met zang in 2 bedryven, Gent 1862; De Visschersdochter, dramatische roman, Bruss. 1863; De Scheefgemutste, gevolgd door Doctor Kervelsoep, Camargo, de Machinist en de Verlofganger, tooneelschetsen, Gent 1863; Durfde ik 't haar eens zeggen, kluchtlied, Antw. 1865; De verdiensten der Vlamingen onder het oogpunt der kunsten, letteren en wetenschappen, Bruss. 1865; Verslag over den toestand van het Vlaamsch tooneel te Brussel van 1860-'64. Brussel 1865; Bundel tooneelliederen, Bruss. 1872; Verhandeling over den neusklank in den Brusselschen tongval, Brussel 1872; Twee verhalen (Bibliotheek van fraaie letteren), Antw. 1872; Historische bijdragen en verhalen, Brussel 1875; 's Lands praal en pracht, Brussel 1873 2 dl.; Onze vaderen, hunne verdiensten onder het oogpunt der kunsten, letteren en wetenschappen, Bruss. 1877; Historische bijdragen en verhalen, Bruss. 1877; Wetenswaardige dingen, Bruss. 1877; Openbare plechtigheden gedurende de Regeering van Koning Leopold den Eerste, (1831-1865) Bruss. 1880.

[Willem Willems]

Willems (*Willem*), was omstreeks het midden der XVIIe eeuw leeraar van welsprekendheid in de Universiteitstad Leuven.

Hij gaf uit: Meyers, Borgemeesteren, Schepenen, Gul-Dekenen, met hunne Pensionarissen ende Secretarissen. Namen van alle de St. Peeters-Mannen van Loven, door Guilielmus Willems, professor van Eloquentie, Leuven 1667.

[Jacob Willemsen]

Willemsen (*Jacob*), geb. te Middelburg 26 Mei 1644, kiesheer ald., en overleden 22 Juni 1712.

Van hem verscheen: De gangen Gods in zijn Heiligdom, zoo des Ouden als Nieuwen Verbonds, Midd. 1683, 2e dr. 1706); Sions Zielsbanketten, Midd. 1712, herdrukt met een Aanhangsel van Mengeldichten; 3e druk in 1713 met een Nieuw Aanhangsel.

[Jacobus Willemsen]

Willemsen (*Jacobus*), kleinzoon van den voorg., geb. te Middelburg 22 Juli 1698, werd in 1723 stud. te Utrecht, was sedert 26 Nov. 1724 kerkleeraar te Heemstede, en te Vlissingen van 30 Juli 1725 tot het einde van 1727; hij werd daarop pred. in zijne geboortestad, ontving er in 1740 den titel van hoogleeraar, legde zijne ambten neer in 1779, en overl. ald. 31 Maart 1781.

Behalve Lat. werken schreef hij o.a.: Gekroonde steenen, opgerigt als banieren in het land van Messias. Midd. 1747, een leerrede bij gelegenheid der verheffing van Willem IV. De niet heel duidelijke titel. ontleend aan het tekstwoord uit Zach. IX: 16, werd door den Eng. vertaler overgebracht als: The stones of a crown, lifted up as ensigns in the Messiah-land, Edimburgh 1748; nog gaf hij eene lijkrede op zijn ambtgenoot Is. Schorer, Midd. 1751; Hertsterckte in Jehovah, ald. 1755.

[Krijn Willemsen]

Willemsen (*Krijn*), te Zaamslag 15 April 1850 in bescheiden kring geb., genoot daar het eerste onderricht van den onderwijzer J. van der Baan, zie blz. 28, die er nog tot in 1863 werkzaam was. Als een begin zijner ambtenaars-loopbaan, werd hij omstreeks 1870 geagreëerde aan het postkantoor te Neuzen en daarna klerk; hij

bekwaamde zich in de daar inmiddels gevestigde telegraphie en werd den 1 Aug. 1879 benoemd tot directeur van het kantoor der rijkstelegraaf te Ridderkerk, waar hij tevens het beheer had over den dienst der posterijen, tot zijne verplaatsing naar Kortgene, Sept. 1891.

Schr.: Distels en bloemen, Neuzen 1875. Deze 'Eerstelingen' werden door Van Vloten geprezen; een der dichtstukjes, op muziek gebracht, werd bij eene uitvoering te Amst. gebezigd.

(Nagtglas, Levensberichten.)

[Adriaan van der Willigen]

Willigen (*Adriaan van der*), geb. te Rotterdam, 12 Mei 1766, trad in den krijgsdienst, nam in 1789 zijn ontslag en werd landbouwkundige te Oss, in 1795 drossaard te Tilburg Kort daarna werd hij plaats-vervangend-representant van Bataafsch Brabant. Intusschen schreef hij tooneelspelen, als: Selico, 1794; Claudine, 1798; Recommandatiebrieven, 1800 en Willem en Klaartje of de voorbeeldige pastoor, 1806. Sedert 1801 begon hij zich op de schilderkunst toe le leggen, reisde naar Frankrijk en Italië en vestigde zich te Haarlem. De verheffing van Lodewijk Napoleon op den Hollandschen troon was hem een doorn in het oog en Nederlands inlijving bij Frankrijk griefde hem nog meer. Na de herstelling onzer onafhankelijkheid was hij lid van Teylers genootschap en schoolopziener te Haarlem; zijn zucht tot reizen bleef hem ook bij op gevorderden leeftijd. Hij overleed 17 Jan. 1841.

Zijne werken zijn behalve de reeds genoemde: Reize door Frankrijk in Brieven, 3 stukk., Haarl. 1806; Parijs in den aanvang der 19e eeuw, 3 dln., Haarl. 1805 (herdrukt in 1814); Verhandeling over de redenen van het klein getal historieschilders in Nederland (met zilver bekroond door Teylers Genootschap), 1808; Aanteekeningen op een togtje door een gedeelte van Engeland in 1823, Haarl. 1827; Aanteekeningen op een togtje door een gedeelte van Duitschland in 1828, Haarl. 1829. Met R. van Eynden gaf hij uit: Geschiedenis der vaderlandsche schilderkunst sedert de helft der 18e eeuw, 4 dln., Haarl. 1840.

[Pieter van der Willigen]

Willigen (*Pieter van der*), broeder van den voorg., geb. te Rotterdam, 20 Oct. 1778, werd in 1800 predikant te Haringkarspel-en-Dirkshorn, in 1803 te Hillegom en in 1813 te Tiel. Na slechts een jaar de welverdiende ambtelijke rust genoten te hebben, overleed hij 17 December 1847.

Behalve eenige leerredenen en andere godgeleerde werken, schreef hij een prijsverh. bij het Zeeuwsch Gen. Over de waardij der wetenschap in een volgend leven, Midd. 1829 en twee bij 't Nut: Over de kracht en den invloed der gewoonte, 1820 en Een spreekwoord niet altoos een waar woord, 1823, beneven opstellen in de Godgel. Bijdragen, 't Nieuwe Christ. Magazijn, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1848.)

[Adriaan van der Willigen Pz.]

Willigen Pz. (*Adriaan van der*), zoon van den voorg., geb. te Hillegom 20 September 1810, was med. doctor te Haarlem en overleed te Rhedersteeg 22 Augustus 1876.

Na zorgvuldige raadpleging van het bekende exemplaar der Opr. Haarl. Courant sedert hare verschijning, 1656-1800, en onvermoeide doorlezing der oude kerkregisters van de vijftiende eeuw tot op dezen tijd, gaf hij: Aanteekeningen over Haarlemsche schilders en andere beoefenaars der beeldende kunsten enz., Haarl. 1866; opgevolgd in verbeterde en aangevulde bewerking als: Les Artistes de Harlem, ald. 1870; Naamlijst van Nederlandsche kunstcatalogen, veelal met derzelver prijzen en namen van af 1731-1866, ald. 1873, ook bij gedeelten in Ned. Spect. enz.

(Ned. Spect. 1876.)

[Daniel Willink]

Willink (*Daniel*), geb. te Amsterdam 31 Mei 1676, was er wijnkooper, diaken der Herv. gemeente en lid van het dichtkundig genootschap: Constantia et Labore. Hij overl. terwijl hij tijdelijk in De Beverwijk was, 16 Oct. 1722.

Zijne met zorg uitgegevene en meest fraai geïllustreerde werken zijn: Amsterdamsche Tempe of de Nieuwe Plantagie, begrepen in twee boeken nevens den Amstelstroom, Amst. 1712, 2e dr., ald. 1721; Bloemkrans van Christelijke Liefde- en Zededichten, ald. 1714, 2e dr., ald. 1720; Lusthof van Christelijke Dank- en Bedezangen, Amst. 1715; Christelijke Gebeden voor yder dag der weke en op bijzondere tijden en voorvallen gepast, naar het Fr. van Bern. Pictet, Amst. 1717, nog in zesde uitgave, Leiden 1739; Amsterdamsche Buitensingel, Amst. 1723, 2e dr., ald. 1738; De lustplaats Groot Heerema bij Franeker, Amst. 1734; Amstellandsche Arcadia of Beschryving van de gelegenheit, toestant en gebeurtenissen van Amstellandt, met deszelfs onderhoorige Dorpen, Heerlykheden, Ambachten, Lusthoven, Wateren, enz., in orde geschikt en nader overzien door G. Schoemaker, 2 dln., Amst. 1737, in grooter formaat herdr., ald. 1773.

(Dr. Rogge, in Amsterd. Jaarboekje, 1888.)

[Hermanus Didericus Tjeenk Willink]

Willink (*Hermanus Didericus Tjeenk*), geb. te Zwolle 21 Juli 1843, promoveerde te Utrecht in de theologie, was eerst Doopsgezind predikant te Tjalbert en daarna te Vlissingen; thans is hij uitgever en te Haarlem woonachtig.

Hij schreef: Justinus Martyr in zijne

verhouding tot Pilatus. Bijdrage tot de kennis der geschiedenis van het oudste Christendom, Zwolle 1868.

[Sara Maria van der Wilp]

Wilp (*Sara Maria van der*) werd in 1716 geb. te Amsterdam, waar haar vader praeceptor, later conrector der Lat. school was, leefde ongehuwd en overleed in 1803.

Zij schreef in verzen een vertaling van Pope's Messias, Gewijde Herderszang, Leid. 1757. In 1772 gaf zij hare verspreide Gedichten, Amst. 1772. Deze dichteres bezorgde de op blz. 310 vermelde uitgave van: A. de Haen, Herderszangen en Mengeldichten, 1751, 1751. In onze kunstgesch. werd zij bekend wegens een portret, dat Marinkelle in 1771 van haar gemaakt had en dat zij door een haar' leeftijd meer voegende beeltenis deed vervangen, naar Bruyninx in plaat gebracht door Vinkeles, gelijk het eerste door J. Houbraken gegraveerd is, terwijl beide destijds een vrij dubbelzinnige belangstelling ondervonden.

[Adriaan Wils]

Wils (*Adriaan*), te Antwerpen geb. in 1570, was Factor der kamer van Rhetorica De Goudbloem van Antwerpen en stierf in die stad tusschen 1634 en 1638. De Schadtkiste der philosophen ende poeten... Mechelen 1621, blz. 96-98, bevat van dezen dichter een Refereyn en een Liedeken, terwijl de koninklijke bibliotheek te Brussel van hem nog bezit: Een presentspel van twee personnagien: Den sorchvuldigen mensche, een man slechtelyck gecleet, Troost der Schrifture, een man degelyck gecleet; - Een presentspel van dry persoonen, Sottelijk voorspel, eenen sot, Waerachtige liefde, een vrouwe, Goetwillige dienst, een man statelyck gecleet; - Een presentspel van dry persoonen Metken Bouwens, Slimmen Diel en Lange Lauw; - Een spel van twee personnagien, eenen schoenlapper met sijn wijf; - Een Battementspel van twee personnagien, eenen boer genaempt Duypen, en een vrou genaempt Gebuerinne; - Een Battementspel van dry personnagien, wel gemaniert, een vrouwe, Beleeft van seden, eenen man statelijck gecleet, Bot verstant, eenen boer uyt Plomperdyen; - Een battement van twee personnagien, te weten, eenen boer genaempt Bot verstant, op sijns boers gecleet, met een ruyspijpe, dander personnagie gecleet ghelijck een eelman, genaempt Cloecken geest; - Een battementspel van twee personnagien, te weten Vastelavont, eenen man boerdelijck gecleet, De Vasten, een baghijn met een corfken en een cruysefickx daerinne. Verder ook nog: een Gedicht op den A.B.C.; vijftig Refereinen; eene Berijming van het Onze Vader en van den Weesgegroet; en eenige Amoureuse Liedekens en Balladen. De kenspreuk waaronder deze dichter schreef, was eerst: Alst Godt belieft, en later: Godt kent alle herten.

[Balthazar Wils]

Wils (*Balthazar*), die niet rechtstreeks afstamt van den voorgaanden dichter Adriaan Wils, werd nochtans insgelijks te Antwerpen 3 Jan. 1657 geb. Van beroep was hij boekbinder en in zijn vrije uren was hij werkzaam als lid der Rederijkerskamer De Olijftak zijner geboortestad, waar hij overleed in 1698.

De tooneelwerken door hem vervaardigd zijn: De Manmoedige Olimpia oft Verlost Roomen, Vertoont op 't Schouborch ghenaemt de Camer des Heyligen Gheest binnen Antwerpen, op den 1 Februari 1680, Antw. 1680; Den Verliefden Periander oft de veranderlycke liefde, gecomponeert door B. Wils, En door de Liefhebbers van den Olijftack vertoont op 't Antwerpsche Schouwborgh, Antw. (1682). Aan het einde is dit stuk geteekend met schrijvers zinspreuk: Veel wils, maer kleyn vermogen. Ook schreef hij: Geluck en Ongeluck, ofte bedrooge Dienstknaepen, 1682.

[Cornelis Wils]

Wils (*Cornelis*), broeder van Balthazar, die voorgaat, insgelijks te Antwerpen geb., op 17 Maart 1659. Hij was boekbinder even als zijn broeder en ook als deze maakte hij deel van de Rederijkerskamer De Olijftak van Antwerpen.

De twee van hem bekende tooneelwerken zijn: Den grooten en onverwinnelycken Don Quichot de la Mancha, ofte den ingebeelden Ridder met zynen Schildknaep Sance Pance, den 6 April 1682 op het schouwburg van den Olijftak te Antwerpen vertoont, Amst. 1682; en: Bon Jan en Sanderyn, kluchtspel, ofte het tweede deel van den verliefden Periander, gecomponeert door Cornelis Wils, en door de liefhebbers van den Olyftack verthoont op 't Antwerpsche Schouwborgh, Antw.

[Jan Baptist Wils]

Wils (*Jan Baptist*), als Latijnsch schrijver bekend onder den naam: Elias à Sancta Theresia, werd te Antwerpen geb. omstreeks 1580. Na zijne geestelijke studiën te hebben voleindigd, werd hij pastoor te St. Willebrord, eene voorstad van Antwerpen, die hij na weinige jaren verliet, om binnen zijne geboortestad in het klooster te treden der ongeschoeide Karmelieten, alwaar hij 6 Sept. 1640 stierf.

Door hem werd geschreven: Het gheestelyk Palays der Beggynhoven, in dry boeken verdeelt, Antwerpen 1628; Het leven van Sinte Begga, hertoghinne van Brabant, waerin verhaelt worden de principaelste geschiedenissen, Princen en Heylighen van Nederlant, Antw. 1631; Het wonderbaer leven van de getrouwe dienaresse des Heeren, Anna à Bartholemaeo, ongeschoende karmelietesse fondatersse van

het convent der karmeliterssen Descalssen op den Rogier binnen Antwerpen, Antw. 1632.

[Frans Carel Wilsen]

Wilsen (*Frans Carel*), werd geb. te Weenen in Oostenrijk, 6 April 1814, was van 1832-'37 kadet in Oostenrijkschen dienst en van 1837-'39 2e luitenant. Na eenig verblijf bij zijn neef, den bekenden toonkunstenaar Fr. Botgorschek in Den Haag, ging hij als volontair naar de Oost en werd bij zijn aankomst geplaatst op Sumatra's westkust bij de terreinopnemingen; drie jaar later militair ambtenaar geworden, werd hij naar verschillende plaatsen gezonden om zulke werkzaamheden te doen. Van 1858-'67 was hij chef der militaire topograpische terreinopnemingen en van 1870-'75 chef van het teekenbureau der statistiek. Toen nam hij zijn eervol ontslag uit den dienst en werd redacteur van het dagblad De Indiër.

Hij schreef: Boro-Boedoer, tekst en plaatwerk (in 't Fransch en Nederl. door 't Gouvernement uitgegeven), Leid. 1848 en 1853; Lain dooeloe, lain sakarang, of voorheen en thans. Schetsen uit Oost-Indië, 2 dln., Amst. 1869; De duivel op Java. Nederl. Indische novelle uit onzen tijd, Leid. 1870; Naar Europa, 2 dln., Leid. 1871; Njonnja Koo en tante Leen, Indisch verhaal uit den tegenwoordigen tijd, Leid. 1872; Uit de koningin van het Oosten. Verhaal uit Batavia, 2 dln., Leid. 1873; Door vuur en water. Verhaal uit Midden-Java, Leid, 1873; Elk zijn deel. Indisch verhaal, Leid. 1874; Boven op de sterren, 2 dln. (komt in Indië uit); Humoristische reis van Willem bij 't Handje, 1 Dl., Samarang 1876. Voorts een paar bijdragen in de Verhandelingen van het Bat. Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen.

[Jacoba Petronella Winckelman]

Winckelman (*Jacoba Petronella*), geb. te Vlissingen, 8 Nov. 1696, was zwak van lichaamsgestel en ziekelijk, gaf zich aan mystieke, godsdienstige beschouwingen over, en overl. 30 Aug. 1761 te Middelburg. Een broeders-dochter, Maria Elisa Winckelman bezorgde de uitgave hare dichterlijke nalatenschap onder den titel: Bondel van stichtelijke mengeldichten, Midd. 1764, welke door den op blz. 707 vermelden pred. R. Schutte andermaal uitgegeven zijn, Amst. 1769.

[Mr. Samuel de Wind]

Wind (*Mr. Samuel de*), uit een geleerd doopsgezind geslacht te Middelburg geb., 26 Jan. 1793, was daar van 1805 leerling der Lat. school, totdat de inval der Engelschen in 1809 hem haastig naar de hoogeschool te Leiden deed vertrekken; hij prom. aldaar, door de tijdsomstandigheden evenzeer bespoedigd, in Dec. 1811 en bleef daar wonen, om de niet geheel voltooide studie aan te vullen en zich in de praktijk te bekwamen, totdat hij zich 20 Juni 1814 in zijne vrij gewordene geboortestad vestigde. Na vierjarige praktijk werd hij 18 Febr. 1818 substituut-, in 1834 officier van justitie, in 1838 vice-voorzitter in het prov. Hof van Zeeland, in welk ambt hij overl. 19 Aug. 1850.

Hij was gedurende een lang tijdperk een onvermoeid en nauwlettend beoefenaar der oude en nieuwe letteren en van de geschiedenis en oudheden, inzonderheid van

die zijner historisch merkwaardige provincie. Het bijvoegsel zijner hieronder aangeduide biographie geeft eene nauwkeurige lijst van zijne gedrukte geschr.; de voornaamste daarvan zijn: Verh. over den invloed der dichtkunde op de gesch.; in 1825 bekroond door Letterkunde); Bijzonderheden uit de geschiedenis van het strafrecht in de Nederlanden, Midd. 1827; Bibliotheek der Nederlandsche geschiedschrijvers van de vroegste tijden tot den jare 1815, voor zoo verre dezelve zijn uitgegeven, 1e deel, Midd. 1831-'35. Dit hoofdwerk, schoon niet voltooid, omdat de schrijver ontstemd was over de daarop in vorm en strekking billijke aanm. is nog steeds het eenige alg. handboek, dat wij voor dit onderwerp in onze taal bezitten. Voorts vele bijdragen in de Vaderl. Letteroefeningen, Zeeuwsche Volksalmanak, Konst- en Letterbode, de Nieuwe Werken en Archief van het Zeeuwsche Gen., Nieuwe werken en Tijdschr. van het Kon. Ned. Inst., Nieuwe Werken van Letterkunde, Nehalennia, Jaarboekje Zeeland en Midd. Naamwijzer.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1860).

[Honorius Windels]

Windels (*Honorius*), 31 Oct. 1844 geb. te Waregem (West-Vl.) en sedert jaren te Brussel gevestigd.

Hij schreef: Een dag op de Martelaersplaets te Brussel, verhael, Brussel 1863; en: De Schepen van Zwaneghem, een verhaal uit den jongsten tijd, Brussel 1865.

[Lammert Allard te Winkel]

Winkel (*Lammert Allard te*) werd geb. te Arnhem 13 Sept. 1806 en op de school van den verdienstelijken De Jong opgeleid voor het onderwijs, was onder hem werkzaam, tot zijne plaatsing aan het instituut van J. Lagerwey, Gz. te Geertruidenberg, waar de herinnering lang bewaard bleef van zijne in afzondering doorgebrachte vrije uren en zijne ervarenheid in de mathesis, inzonderheid in hare toepassing op de zeevaartkunde. Daarna werd hij gouverneur bij den Baron van Heemstra op Veenklooster bij Kollum, wiens vijf zonen hij onderwees en ald. veel gelegenheid had tot zelfoefening, met name om in de oude talen onderricht te gaan ontvangen van den rector Junius te Franeker. Met de aldus vermeerderde kennis toegerust, verliet hij dien

hem evenzeer als zijne leerlingen vormenden kring, en werd 26 Juni 1851 benoemd tot leeraar aan het gymn. te Leiden, gaf daar ook bijzonder onderricht in onze gesch. aan Prins Willem, Prins van Oranje en nam zijn ontslag in 1863, om uitsluitend de mede-red. te zijn van Prof. M. de Vries aan het Wdb. der Ned. Taal. Zijn aandeel heeft hij kunnen leveren tot het voor hem beteekenisvolle woord afspinnen; toen overl. hij plotseling, te Leiden, 24 April 1868. Uit de zeer volledige lijst zijner geschr. in onderstaand art. - geen biographie, maar een hartelijk en leerrijk ‘woord ter gedachtenis’ - van prof. Brill, leert de nakomeling, wat hij deed voor de jaren na zijn' dood zoogenoemde ‘nieuwe spelling’.

Eerst in het Taalk. Mag. van De Jager, 1837 begon hij de lange reeks van uitmuntende bijdr. te leveren, die men achtereenvolgens aantreft in tijdschr., waarvan hij red., med-red. of ten minste hooggewaardeerd medewerker was, als: Archief voor Ned. Taalk., Magazijn van Ned. Taalk., De Taalgids en Verslagen en Meded. van de Kon. Akad. van Wetenschappen, die hem 7 Mei 1861 het lidmaatschap had toegekend, gelijk de Leidsche Senaat hem in 1855 het doctoraat in de Letteren vereerde. Zijne afzonderlijke uitgaven. behalve eene bewerking van W. Moller's Liefde en Waarheid, de beide leidstarren der opvoeding, Dordr. 1838; zijn volgende taalk. werken, die meest alle ook bij zijn leven herdrukt werden: De **L**ogische Analyse, beschouwingen naar aanl. van Prof. T. Roorda's Red. ontl., Zutphen 1858; De Nederl. Spelling onder beknopte regels gebracht, Leid. 1859; Oefeningen in de kennis en toepassing der spelregels, ald. 1861; De grondbeginsels der Nederl. spelling. Ontwerp der sp. voor het Nederl. Wdb., ald. 1863; Id., Regeling der Sp. voor het Ned. Wdb. beide vanwege de Redactie, ald. 1865; Woordenlijst voor de spelling der Nederl. Taal door Dr. M. de Vries en Dr. L.A. te Winkel, 's-Grav. 1866; Leerboek der Ned. spelling. (Omwerking van De Ned. Sp., onder beknopte regels gebracht).

(Jaarb Kon. Akad. 1868).

[Jan te Winkel]

Winkel (*Jan te*), geb. 16 Nov. 1847 te Winkel, studeerde sedert 25 Sept. 1866 te Leiden, daarna te Groningen en prom. ald. 27 Maart 1877 met het bekende proefschr.: Maerlant's werken als de spiegel der 13e eeuw, Leiden 1877, en is sedert datzelfde jaar praeceptor aan het gymn. dier stad.

Behalve gen. diss. gaf hij: Jacob van Maerlant, roman van Torec, opnieuw naar het hs. uitgegeven en van eene inleiding en woordenlijst voorzien, Leid. 1875; De roman van Moriaen, id., Gron. 1878; Esopet, id., ald. 1881, (de drie laatste in de door hem medebestuurde Bibl. der Mnl. Letterkunde); Het Kasteel in de dertiende eeuw, (progr. van het gymn. te Gron. 1879); Leven van A. de Jager, (Hand. van Letterk.), Leid. 1880; Bladzijden uit de gesch. der Nederl. Letterk., Haarl. 1881; Overzicht van de Gesch. der Ned. Lett., ald. 1882, 2e herz. dr. ald. 1888, Gramm. Figuren in het Ned., (eerst geplaatst in Noord en Zuid), 2e verm. uitgaaf Kuilenburg, 1884; (in dl. I der nieuwe uitg. van Bredero's werken): Klucht van de Koe; Meulenaer; Symen sonder Soeticheyt, Amst. 1885; Kinder-Cantate, Gron. 1886; Een volksbelang. Opmerking over letterk. critiek, Haarl. 1888, Gesch. der Nederl. Letterk., 3 dln. ald. 1888; en een aantal bijdragen in Evang. Volks-alm., 1868-'77; Leidsche en Gron. Stud.-alm., 1868-'74, Taal- en Letterbode, 1871-'75, Tijdschr. voor Ned. Taal- en

Letterknnde, enz. De lezers van dit Wdb. danken aan zijne kundige hulpvaardigheid de met zijne initialen geteekende art. betreffende de Mnl. schrijvers.

[Nicolaas Winkeler]

Winkeler (*Nicolaas*), 20 Dec. 1846 geb. te 's Hertogenbosch, kwam op 6-jarigen leeftijd naar Antwerpen, genoot daar zijn onderricht en werd behanger. In zijne vrije uren oefende hij zich ter Declamatieschool in de tooneelspeelkunst en trad ten jare 1873, voor één wintersaizoen, als bezoldigd speler op in het nationaal tooneel van Antwerpen. Einde 1879 werd hij onderwijzer eener katholieke school en in 1885 kwam hij als medeopsteller aan het Handelsblad van Antwerpen, terwijl hij sedert 1888 ook opsteller is van het weekblad Mercurius.

Als prijsboekjes schreef hij: Een uitstapje in de Ardennen; Pieter de Loods; Het derde Gebod: Het vierde Gebod; Kobe de Zandboer; Tonie de Schippersdochter; Ivo; Natuurtafereelen in de hoogte; Natuurtafereelen in de diepte; Zedetafereelen; Ambiorix, enz. Onder het pseudoniem Waterrat gaf hij uit: Full Speed! en artikels over handel en zeevaart, de Antwerpsche natiën en Antwerpsche volkstypen. Tevens leverde hij de Beschrijving der Ramp van 6 September 1889, Antw. 1889.

[Johan Winkler]

Winkler (*Johan*), geb. te Leeuwarden, 12 Sept. 1840, werd aan de clinische scholen te Haarlem en te Amsterdam opgeleid, deed drie reizen als scheepsdokter naar Java, vestigde zich in 1865 als geneesheer in zijne geboortestad. Sedert 1875 woont hij te Haarlem, beoefent daar de letteren en houdt zich met nasporingen betreffende de ‘gouspraken’ bezig over de gansche uitgestrektheid van ons taalgebied.

In 1866-'69 schreef hij eenige oorspronkelijke novellen in de Friesche taal, welke

zijn opgenomen onder het psd. Grindebald in het Friesche tijdschrift Iduna en in het jaarboekje Swanneblummen. Voorts bijdragen in Kennis en Kunst, De Taalgids, De Oude Tijd, De Navorscher, De Vrije Fries enz. In 1874 verscheen van hem te 's-Hage: Algemeen Friesch- en Nederduitsch dialecticon, 2 dln., (bevattende de gelijkenis van den verloren zoon in 186 verschillende Friesche en Nederduitsch tongvallen met een algemeen overzicht over de verspreiding dezer tongvallen en met taalk. aanmerk. en verklaringen). Van niet minder onderzoek en studie getuigen: De Nederl. Geslachtsnamen in oorsprong, geschiedenis en beteekenis, 2 dln. Haarl. 1885, en Oud-Nederland, een achttal opstellen, die taal, zeden en gewoonten behandelen en des schrijvers waarnemingen aangaande onze taal tot buiten de grenzen der oude Nederl. gewesten), 's-Grav. 1887.

[Tiberius Cornelius Winkler]

Winkler (*Tiberius Cornelius*), geb. 28 Mei 1822 te Leeuwarden, vestigde zich na zijne promotie in de geneeskunde als zoodanig te Haarlem, waar hij conservator werd van de palaeontologische en mineralogische verzameling in Teylers stichting.

Behalve eene menigte Fransche werken, opgenomen in de Archives du Musée Teyler, schreef hij: Natuurlijke geschiedenis van het Dierenrijk, Zoogdieren en Vogels, Sneek; Zand en duinen, Dokkum 1865; Op in de aarde, Leiden 1866; Ons drinkwater en onze duinen, Haarlem 1867; De schatten van den aardbodem, Haarlem 1869, Luchtverschijnsels, Haarlem 1872; Duiven, postduiven en hare africhting, Haarlem 1872; Het lichaam van de mensch, Haarlem 1873. Verder een aantal leesboeken over natuurlijke geschiedenis in al hare onderdeelen, vertalingen van werken over dezelfde wetenschap, opstellen in het Album der natuur, Pantheon, Letteroefeningen, De Gids, Wetenschappelijke Bladen, enz. en van 1867-'71 bijna alle artikelen in Kennis en Kunst.

[Wigardus à Winschooten]

Winschooten (*Wigardus à*), geb. te Amst. omstreeks 1639, was een leerling van den rector Junius, werd als phil. stud, te Leiden ingeschreven, 29 Juli 1659, 20 jaar oud, en andermaal, 9 Maart 1668, als praeceptor der Lat. school aldaar. Evenals bij zijn ondertrouw te Amst., 2 Mei 1670, stemmen leeftijd en geboortestad hier overeen.

Zijn zeer bekend, en door anderen, b.v. J. van Lennep, omgewerkt boek is getiteld: Seeman*:* behelsende een grondige uitlegging van de Neederl. Konst- en Spreecwoorden, die uit de Seevaart sijn ontleend ... en bij de beste schrijvers deeser eeuw gevonden werden, Leiden, 1681. Van zijn plan om een zelfde verzameling uit te geven, ‘aan de taal van den Landon Steêman ontleend’, is niets gekomen. Zijne orthographie beschr. hij in: Letterkonst, sijnde het eerste deel van de Neederlandse Spraakkonst, ald. 1683. Een in het volgende jaar ald. zonder naam uitgegeven Dictionarium Belgico-Latinum wordt aan hem toegeschreven.

[Nicolaas Simon van Winter]

Winter (*Nicolaas Simon van*) werd te Amsterdam geboren 25 December 1718 en ontving de opvoeding van den aanstaanden koopman in dien letteroefenden tijd.

Zijne tweede vrouw was de dichteres Lucretia Wilhelmina van Merken. In 1780 deed hij zijne handelszaken in indigo, reeds op blz. 59 vermeld, aan zijn' zoon over en vestigde zich te Leiden, terwijl hij de zomermaanden doorbracht op het buitengoed Bijdorp, in de nabijheid dier stad. Hij verloor zijne dichtlievende vrouw en volgde haar zes jaar later in het graf, 19 April 1795.

Schreef: De Amstelstroom, Amst. 1755; De jaargetijden in vier zangen, Amst. 1769 (naar de voor hem door Lublink den jongen gemaakte proza-vert. van Thompson's Seasons). Met zijn tweede vrouw gaf hij twee deelen Tooneelpoëzy, Amst. 1774 en '78, waarin Monzongo of de Koninklijke slaaf en Menzikoff van hem alleen zijn. In 1792 verschenen zijne Gedichten en Fabelen te gelijk met hare Nagelatene Gedichten. Hij was ook een ijverig medearbeider aan de nieuwe psalmberijming uitgegeven door het kunstgenootschap: Laus Deo, Salus populo.

[Pieter van Winter]

Winter (*Pieter van*), zoon van den voorg., geb. te Amsterdam in 1745 en aldaar overl. 23 April 1807, was de opvolger van zijn vader als koopman en beoefenaar der letteren.

Hij gaf vert. in dicht van: Horatius, Ode ad Torquatem, 1778 en Oden z. pl. of jaar; Pope's Proeve over den mensch, Amst. 1797; Overblijfselen van echtgeluk, z. pl. 1801; Horatius' Lierzang in Nederduitsche dichtmaat gevolgd, Amst. 1804. Proeve eener nieuwe overzetting van den Eneas, 1e-4e zang, ald. 1804-1806. Prof. D.J. van Lennep was in 1800 met Van Winter's stiefdochter getrouwd.

[Mr. Willem Wintgens]

Wintgens (*Mr. Willem*), geb. 8 Jan. 1818 te 's-Gravenhage, studeerde sedert 31 Mei 1834 te Leiden en prom. in 1838. In 1849 werd hij lid der Tweede Kamer der Staten-Generaal; was in 1868 Minister van Justitie en andermaal lid der Volksvertegenwoordiging.

Hij schreef: Advies over Regterlijke organisatie, 's-Hage 1860; Redevoeringen over Regterlijke organisatie, ald. 1861;

Redevoeringen en adviezen, (1849-'61), ald. 1862; Redevoeringen over de veepest, ald. 1866; Redevoeringen over koloniale onderwerpen, ald. 1866; Redevoeringen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal (1866-'73), met een aanhangsel, (1850-'65), ald. 1873.

[Mr. Samuel Wiselius Iperusz.]

Wiselius Iperusz. (*Mr. Samuel*), geb. te Amsterdam 4 Febr. 1769, werd 29 Mei 1787 stud. te Leiden om in de rechten te promoveeren; daarna bezocht hij de hoogeschool te Göttingen en andere plaatsen van Duitschland. Na zijne prom. te Leiden vestigde hij zich in 1790 als adv. te Amst., doch spoedig kwam hij in den handel, die hem evenwel tijd genoeg overliet om zijne studiën in natuur- en staatsrecht en in geschiedenis voort te zetten. Hij nam een ijverig deel aan de omwenteling van 1795 en was lid van het te Amsterdam gevestigde Comité Révolutionnaire; later kreeg hij zitting in het Comité voor den O.-I. handel. Na 1804 bleef hij buiten betrekking, doch bij het herstel onzer onafhankelijkheid aanvaardde hij het directeurschap van politie te Amst., was daarin tot 1840 werkzaam; hij overl. 15 Mei 1845.

Hij was oudheidkundige, geschiedkenner, dichter en taal- en rechtskundige en schreef: Brief en dichtmatig iets aan J.F. Helmers bij de uitgave van het eerste deel zijner gedichten, 1810; Walwais en Adelheid, tnstuk., 1812; Berijmde vertaling van het XIV hoofdstuk van den propheet Jesaia, 1813; De roem in twee zangen, 1814; Geschriften over de O.I.C. en derzelver bestuur, 1814; Polydorus, trsp., 1814; Berijmde vertaling van den lierzang van Habakuk, zijnde het 3e hoofdstuk, 1814; De slag van Algiers, Dichtstuk, 1816; Adel en Mathilda, trsp., 2e dr. 1817; Mengelen Tooneelpoëzy; 5 dln., 1818-'21; De Sadduceën van Mr. I. da Costa, getoetst aan zedelijkheid, geschiedenis en bijbel, 1824; Nog een blik op de Sadduceën van Mr. I. da Costa, 1825; Welmeenende toespraak aan jeugdige dichters, 1826; Over de tooneelspeelkunst en het regelmatig en beschaafd schouwtooneel, (evenals al het voorg. uitgeg. te Amst. 1826); Geschieden rechtskundig onderzoek rakende het afschaffen van krijgsvolk bij de Staten van Holland in 1650, uitgegeven naar een gevonden handschrift, Bruss. 1828; De Staatkundige verlichting der Nederlanden, in een wijsgeerig historisch tafereel geschetst, 2e dr., Bruss. 1828: de 1e druk uitgegeven in Mnemosyne; het stuk is geschreven in 1793; De dood van Karel, kroonprins van Spanje, trsp., 2e dr., Bruss. 1828, (De eerste druk gelijk met: Aernoudt van Egmond, hertog van Gelder, trsp., uitgegeven is van 1820); Proeven over de verschillende regeeringsvormen in derzelver betrekking tot het maatschappelijk geluk, Leid. 1831; Nieuwe Dichtbundel, Amst. 1833. Naamloos gaf hij eene bewerking naar het Fr.: De rechtv. en menschlievende regter, tnsp., Amst. 1801. Voorts vertalingen en bijdragen in Mnemosyne, Vaderl. Letteroefeningen, enz.

[Jacob Adolf Bruno Wiselius]

Wiselius (*Jacob Adolf Bruno*), kleinzoon van den voorg., is geb. 26 Februari 1844 te Amst., waar zijn gelijkn. vader toen als gepens, kapitein-luit. ter zee woonde, en was laatstelijk controleur der 1e klasse bij het Binnenlandsch bestuur op Java en Madura.

Hij schreef: Een bezoek aan Manilla en omstreken, met plaat en kaart, 's-Hage 1886; Verslag en vijfjarig vergelijkend overzigt van den handel en de scheepvaart van de vier voornaamste Middellandsche zeesteden (Triëst, Venetië, Genua en Marseille) vooral met betrekking tot Oosten Zuid-Azië, ald. 1876.

[Abraham Wispelwey]

Wispelwey (*Abraham*) werd geb. te Zwolle, 2 Dec. 1789, was ijzerhandelaar in zijn geboortestad en overleed aldaar 12 Juni 1865.

Hij schreef in de Hulde aan de nagedachtenis van Mr. R. Feith (met J.A. Oostkamp en A.H.E. Bourdeau), Zwolle 1825; Ontboezeming ter gelegenheid van het vijftigjarig nationaal jubelfeest bij de herinnering van de verlossing van Nederland. Op den 13 Nov. 1813, Utr. 1863. Voorts enkele losse verzen.

[Willem van Wissenkercke]

Wissenkercke (*Willem van*), waarschijnlijk in Brabant geb. op 8 Febr. 1616. Hij was Jezuïet en woonde in 1664 te Brussel.

Het werk dat dezen dichter bekend maakt, is getiteld: Vijftich-jaerige jubilevreucht van de Edele, zeden-rycke, godtvruchtighe Joufvrouw meiufvrouwe Magdalena van Wissenkercke in Maeghdelycke verbintenisse met Godt van 't jaer 1615, op Sinxendagh, als dan den 7 Junii nu in 't jaer 1664, op Sinxen-dagh desen 1 Junij vervat ende vernieuwt door dancbaere, stichtinghe, troostighe, devotie in de kerck van 't Professi-huys der Societeyt Jesu binnen Antwerpen, Brussel 1664.

[Jacob Hendrik de Wit]

Wit (*Jacob Hendrik de*) werd 14 Maart 1818 door den rector-magnificus te Leiden ingeschreven, als geb. in Den Haag en 26 jaar oud, bestemd voor de studie in de rechten.

Schr.: Davids tranen, of de zeven boetzangen berijmd en met aant. opgehelderd, naar Vondel, 's-Grav. 1820; De Overstrooming. In 3 zangen, [Leiden 1820].

Van dit gerijmel werd alleen de eerste zang uitgegeven, onder belofte der andere, bij gunstige ontvangst. Doch het openbaar gemaakte lokte een spotdicht uit onder den bescheiden titel van: Eenige weinige aanmerkingen, enz.; in den trant van het blz. 42 besprokene rijmeldicht van Joh. Beekman en Van Booren.

[Katharina Johanna de With]

With (*Katharina Johanna de*), eene der beide dichterlijke der drie dochters van een secr. van het Maria-kapittel te Utrecht, beoefende het herders- en visschersdicht uit de dagen van hare vrienden Vlaming, Wellekens, Greenwood en Zeeus. Men weet van haar, dat zij ziekelijk was, en stelt haar sterfjaar op 1727.

Zij schreef: De getrouwe Herderin, Landtspel, naar het Ital. van Contarini, in regelmatige vaerzen gebragt Benevens eenige andere Gedichten, bestaande in Herderszangen, Visscherszangen enz., Rott. 1719; Fillis van Scirus, herderspel, naar het Ital. van Bonarelli vertaalt, nevens eenige andere gedichten enz., Amst. 1728.

[Carel Godfried Withuys]

Withuys (*Carel Godfried*) werd geb. 2 Mei 1724 te Amst., waar zijn vader zich uit Minden gevestigd had; zijne moeder was verwant aan D. Groebe, zie blz. 298. Van 1814 af was hij ambtenaar, het laatst sedert 1849 als dir. der landsdrukkerij. Hij overl. in Den Haag, 14 Febr. 1865.

Hij schreef: De slag bij Quatre-Bras, lierzang, Amst. 1815; Hollands vlag, Amst. 1831; Het Bombardement van Antwerpen, Amst. 1831; De Prins van Oranje, lierzang, Amst. 1831; Gedichten, 1e deel, Amst. 1831; Gustaaf Adolf, of de veldslag bij Lützen, trsp., Amst. 1832; De Koning stierf, de Koning leev'! Dichtstuk, Amst. 1849; Gedenkboek van 1830 en 1831, Poëzy en proza, Amst. 1856; Feestgroet aan de helden der citadel van Antwerpen bij hunne zamenkomst te 's-Hage op den 16 Junij 1857, 's-Hage 1857 (niet in den handel); De conscrit, Kamerspel, Amst. 1860; Verhalen, romancen en vertellingen, Amst. 1863; van 1837-'39 was hij directeur van De Avondbode, met den steun der Regeering uitgegeven, redigeerde eenige jrg. der Vaderl. Letteroefeningen, en was 23 jaar hoofdred. van het Ned. jaarboekje voor V.M. Voorts bijdr. in Muzen-Almanak, Aurora, Holland, enz.

(Hand. Mij. Ned. Lett., 1865.)

[Pieter Harme Witkamp]

Witkamp (*Pieter Harme*), geb. te Amst. 30 Oct. 1816, werd voor het onderwijs opgeleid en was daarin werkzaam te Amst., het laatst van 15 Aug. 1837 tot 5 April 1843. Eene sterke neiging tot geschieden aardrijksk. studiën en een vroeg ontwikkelde lust tot plaatselijke onderzoekingen in de toenmaals nog vereenigde provinciën met Luik en Luxemburg maakten hem meer geschikt voor schrijver over die onderwerpen, dan voor de school. Na door onvermoeide voetreizen in alle richtingen bewezen te hebben, dat hij een geboren topograaf was, sloot hij zich aan bij Dr. Sarphati en diens grootsche ontwerpen, werd de letterkundige medehelper zijner ondernemingen, als ook van Artis, en ontwierp sedert een groot aantal kunstwegen, die de toepassing der

stoomkracht in de laatste halve eeuw deed aanleggen. Nadat deze arbeid volbracht was, verliet hij Amst. en woont sedert Mei 1889 te Wijchen bij Nijmegen.

Als medewerker van zijn leermeester Pieter Best (geb. 1809, overl. 1852) aan diens vervolgwerk De Aardbol, Amst. 1837-'49, beschr. hij daarin Noord-Holland en bearbeidde dl. IV-VII; zeer wetenswaardig is zijn Handb. der Aardr. van Ned. en Luxemburg, ald. 1844, herdrukt, en een aantal dergelijke werkjes als leer- of handboek. Hij vervaardigde kaarten bij honderdtallen, en een aantal hist. en geogr. atlassen, waarvan vooral van die over ons land de nauwkeurigheid gewaarborgd wordt door plaatselijke bekendheid van den nauwgezetten bewerker. Verder behooren tot zijne voornaamste geschr.: Het nationaal herinneringsfeest in 1863. Gedenkboek van Neerlands vijftigjarig grondwettig volksbestaan onder het huis van Oranje, Dordr. 1863-'64; Wandelingen op de tentoonstelling van tuinbouw, gehouden te Amst. in 1865, Amst. 1865; Landen en volken. Zeden gewoonten, godsdiensten en kleederdrachten van alle volken der aarde, Leid. 1866-'69; Geschiedenis der Zeventien Nederlanden, 6 dln., Amst. 1869-'81; Hoe Nederland van een Republiek een koningrijk werd, Dordr. 1869; Aardrijksk. Wdb. van Nederland, Tiel 1871-'76; Amsterdams zesde eeuwfeest op den 27sten October 1875, Amst. 1874; Natura artis magistra in schetsen, Amst. 1876. Met Martin Kalff, Prins Hendrik der Nederl., Amst. 1879; met P.H. Craandijk, Vereeniging en scheiding. Gesch. van Ned. en België van 1813-1880, Doesb. 1880, en Prins Willem Frederik Karel der Nederl., Dev. 1881.

[Jacob Witkop]

Witkop (*Jacob*), geb. te Oude-Pekela 23 October 1808, stud. en prom. te Gron., was achtereenvolgens predikant te Ankeveen, te Metzlawier c.a., te Stiens en te Zutfen, waar hij overl. 17 Oct. 1879.

Schreef: De Evangelische Broedergemeente der Hernhutters in oorsprong, aard en werking beschouwd, Gron. 1841; Jezus in zijne goddelijkheid of onderzoek naar den aard en de werking van Jezus' bewustheid zijner hoogere natuur: eene bijdrage tot de kennis van onzen Heer, Gron.

1845; Het Christenrijk op aarde, Zutf. 1849; Voorlezingen over het wezen des christendoms, 3 dln., 's-Bosch en Zutfen 1854-'57. Voorts verhandelingen en recensiën in Waarheid in Liefde, Tijdspiegel, Brood des Levens, enz.

[Claes Jacobsz Wits]

Wits (*Claes Jacobsz*), te Enkhuizen uit eene regeeringsfamilie ald. geb., was er sedert 1652 ook in ambten, en nog in 1666 burgemeester.

Hij schreef een werk, dat minstens negen maal gedrukt werd, en derhalve tot de gezochte stichtelijke gezang- en leesboeken behoorde, ofschoon het laatste gedeelte meer leerzaam in zijne strekking, dan stichtend van inhoud is, onder den titel: Stichtelycke Bedenkinghe vertoont door sanghs-ghedichten, Onledige Ledigheydt ofte buijten-tijtse stichtlijcke oeffeningen, Stichtelycke Tydtkortinge, bestaende in leerlycke historiën, Enkh. 1639, 9e dr. 1694.

[Mr. Nicolaas Witsen]

Witsen (*Mr. Nicolaas*), geb. te Amst. 8 Mei 1641, werd tot zijne vorming voor regeeringsbetrekkingen en gezantschappen eerst in zijne geboortestad onderwezen in de Lat. school en in de natuur en sterrenkunde aan het Ath., en 15 Jan. 1666 te Leiden ingeschreven, ten einde den acad.-graad te verkrijgen, gelijk dit geschiedde 10 Juli 1664; reeds als knaap had hij zijn vader vergezeld in eene ambassade naar Engeland, zoodat hij vroegtijdig gereed was om zijne loopbaan in te treden. Doch de verhouding tusschen de regeerende geslachten te Amst. deden hem eerst tot eene openbare betrekking komen op 30-jarigen leeftijd. Hij heeft de hoogste waardigheden in stad en staat bekleed tot 1707, en moest toen ervaren, dat hij bij de wisselende machten in de regeering had uitgediend. Andermaal wijdde hij zijn tijd aan de wetenschappen, die gedurende zijn ambtelijk leven nooit verzuimd werden. Hij overl. te Amst. 10 Aug. 1717 en werd vier dagen later begraven in het kerkje zijner heerlijkheid Egmond-op-den-Hoef.

In het onderstaande uitmuntend boek is ook de letterk. verdienste van Witsen grondig besproken. Daartoe behoort eene in deze biogr.-studie opgenomen eigenhandige levensbeschr. en eene memorie over de toestanden van 1672. Zijne gedrukte werken, van wetensch. en taalk. waarde zijn: Aeloude en Hedend. Scheepsbou en bestier, waer-in wytloopigh wert verhandelt de wijze van Scheeps-timmeren bij Grieken en Romeynen, enz., Amst. 1671; Noord- en Oost-Tartarye beneffens verscheide tot noch toe onbekende gewesten en de Noorder- en Oosterlijkste gedeelten van Asia en Europa, 2 dln. Amst. 1692, 2e dr. ald. 1705. De eerste druk is hoogst zeldzaam en in 't bezit der Leidsche bibl.; de tweede komt meer voor.

(J.F. Gebhard Jr., Leven van N.C.W.)

[Mr. Jacob de Witt]

Witt (*Mr. Jacob de*), te Dordr. geb. 7 Febr. 1589, stud. te Leiden en verkreeg er den meestergraad, kwam in 1618 in de regeering zijner geboortestad en bekleedde er van harentwege verschillende bedieningen en aanzienlijke waardigheden. Na den

vreeselijken dag van 20 Aug. 1672 ontweek hij Den Haag, bracht nog korten tijd te Dordrecht door en overl. ald., 11 Jan. 1674.

Als eene vrucht zijner overpeinzingen op zijne eenzame wandelingen, ontstond een hs. met stichtelijke gedichten, lofzangen en korte gebeden, tot in zijn sterfjaar bijeengebracht, en door zijne familie uitgegeven. Zij zijn van geringe letterk. waarde, hebben dus alleen beteekenis wegens zijn persoon en diens geslacht, en hebben tot titel: Eenvoudige uitdruksels van godt-vruchtige gedachten, enz., Dordrecht 1674.

(Mr. D. Veegens in De Gids van 1880, dl. II, blz. 1.)

[Mr. Johan de Witt]

Witt (*Mr. Johan de*), de beroemde zoon van den voorg., wiens doop nergens in kerkregisters gevonden is, doch wiens geboortedag door zijne dochter Maria, den dichter Oudaen en Balen is aangeduid als 24 Sept. 1625, kan ook onder onze schrijvers vermeld worden; zijn sterfdag is reeds in het art. van zijn vader opgegeven.

Naar de gewoonte zijner tijdgenooten, niet het minst in zijne geboortestad Dordrecht, deed hij ook iets aan de dichtkunst in zijne moedertaal. Eene overzetting van Racine's Horace werd met of buiten zijn weten uitgegeven onder den titel: Horace en Curace, 1647 en later herdrukt; ook blijkt hij gelegenheidsged. vervaardigd te hebben, zelfs een op het huwelijk zijner schoonzuster te Ilpendam in April 1662. Maar als prozaschrijver is hij bekend, niet alleen door de Brieven in den bundel, uitgegeven in 6 dln., 's-Grav, 1723-'25, maar ook door het aandeel, hem toegekend door den onderst. schrijver, in het blz. 175 vermelde werkje van P. de la Court.

(Mr. D. Veegens, Jan de Witt als publicist, in De Gids, 1876, dl. I. blz. 1).

[Henrick Witte]

Witte (*Henrick*), geb. 10 Mei 1829 te Rotterdam, is hortulanus aan 's Rijks Academietuin te Leiden.

Hij schreef: De ouderdom der boomen, Leiden. 1856. (In 't Hoogduitsch vertaald door J, Müller, Berlijn 1851). Handboek voor den bloementuin, Gron. 1866; 't Groote en 't kleine, praatjes over planten, Gron. 1867, 2e dr. Utr. 73; In 't lommer, Haarlem 1868; Flora. Afbeeldingen en beschrijvin-

gen van boomen, heesters enz. voorkomende in Nederl. tuinen, Gron. 1868; De plant, proeve van populaire botanie, Gron. 1869; Schetsen uit het plantenrijk, Haarlem 1870; Het blad, Haarlem 1870; Plantkunde voor school en huis, Gron. 1873 2e dr. 1874, Twaalf dagen in de Vulkanische Eifel. Leid. 1877; De plant en de mensch (voordrachten) Amst. 1877, en latere geschr, over den tuinbouw; verder in onderscheiden tijdschriften, bijdragen, recensiën, enz.

[Adriaan de Witte]

Witte (*Adriaan de*), te Antwerpen geb. in het begin der XVIe eeuw, trad in het jaar 1551 te Rome in de orde der Jezuïeten, werd professor te Modena en vestigde zich, bij zijne terugkomst in het vaderland, te Leuven, in welke stad hij overleed ten jare 1558.

Na zijnen dood verscheen van hem in druk: Een gheestelyck vermaeckelyck Cloosterken ghenaemt Hemelvaert, Alle menschen dienende ende profytelyck, Ghemaeckt by den eerweerdighen Heere ende Meester Adriaen de Witte van Antwerpen, binnen synen leven Priester der Societeit Jesu saligher memorien, Leuven 1568.

[Jacob Eduard de Witte]

Witte (*Jacob Eduard de*), zoon van den gelijknamigen gewezen genie-officier, van 1772-'76 directeur-generaal der stadswerken te Amst., werd in de toen R. Cath. St.-Pieterskerk te 's-Hertogenbosch, ‘uit acatholieke ouders’ den 2 April 1763 gedoopt. Als afstammeling van een militair geslacht, werd hij vaandrig-supernumerair 10 Aug. 1780; door het ontslag aan zijn vader gegeven in 1777, het verlies zijner moeder in 1778 in zeer zorgvolle omstandigheden verkeerende in het garnizoen van Brouwershaven, had hij - een uiterst phantastisch jonkman - de onbezonnenheid zich den 5 Sept. 1782 met een welbespraakten plannenmaker in te laten om Schouwen aan de Engelschen over te leveren. De schurk verklapte den halfdronken Vaandrig; een reeds vroeger heerschende schrik voor landverraad getuigde tegen hem; den 21 Mei 1784 werd hij veroordeeld tot zes jaar opsluiting en eeuwige verbanning uit Holl., Zeel. en Utr., blijkbaar echter met de vrijheid om bezoekers bij zich te hebben op de Gevangenpoort. Als een dadelijk gevolg daarvan trouwde hij, 21 Mei 1790 ontslagen, drie dagen daarna te Rosmalen, en woonde, even blijkbaar uit het doopboek, den 10 Oct. 1790 te Zalt-Bommel, met zijne echtgenoote, de later te vermelden dichteresse Maria van Zuylekom. Door herhaald verbreken van zijn verbanning, geraakte hij even dikwijls in den kerker, soms ergens toegelaten, soms buiten de poort gebracht. Zoo was hij officieel benoemd tot red. der Amst Courant, en bij besluit van het Comité révolutionnair in Jan. 1796 vervangen door P. Agron, zie blz. 8. Hij komt in dat jaar ook voor als red. van De Politieke Bliksem. Eindelijk - lang na het uiteinde de voorg. eeuw - liet men den zonderling phantaseerenden man met rust; dat zijn hoogmoedswaanzin nog niet genezen was, ziet men aan zijn willekeurig toegeëigenden naam Van Haemstede, ontleend aan den held van Den Blinkert, of aan den Z.zeeschen heer, die door aankoop van 1678 tot zijn dood in 1680 als ambachtsheer heette Mr. Jacob de Witte van Haemstede, iets dat den ouden man nog in 't hoofd mag gebleven zijn Hij overl. in Den Haag 14 Juni 1853. De

toerekenbaarheïd van het verraad daargelaten, zijn andere handelingen gedurende zijn gevangenisleven niet gemakkelijk te verdedigen door de sentimentaliteit en galante begrippen zijner dagen. Zijne geschr. hebben weinig waarde, tenzij als voorbeelden van de zwakke zijde onzer toenmalige letterkunde, die nog meer geestvenwanten van den ‘Vaandrig’ moet aanwijzen.

De voornaamste zijne geschr., waarvan sommige alleen volgens de titels bekend bleven, zijn: Cephalide, een roman, en geschiedenis van Timantes, Amst. 1787; Constantia de St.-Denis, trsp. 's-Grav. 1787; Christoffel de Guina of het beleg van Goa, trsp., ald. 1788; Tafereel der Vriendschap, ald. 1788; Martian en Jenny, 2 dln., Amst. 1791; Schetsen voor het menschelijk hart, 2 dln., ald. 1793; Dichtk. en prosaïsche Mengelschriften, 2 st., ald. 1793. In den bundel huwelijkszangen voor Prinses Frederika, Oct. 1790, komt blz. 27-46 een van hem voor. De werken van het dichtgenootschap Kunstliefde, 13e dl., blz. 62-92, bevatten zijn gedicht: Gods goedheid zichtbaar in het geschapene. Verder: Aan Mej. J.C. Wattier, na het ten Toneele voeren van het trsp. Emma Corbet, ald. 1795; Burger Herman of de republikeinsche Vader, ald. 1795; (met de bijv. Van Haemstede), Gedachten bij den dood van Washington, Zwol, April 1800; Buonaparte bijgenaamd Italicus, Lierzang, Gron. Oct. 1800; Het Toneel verdedigt, ald. id. 1800; Eduard Stanley of de gelukkige wedervinding, tnsp., Zwol, Febr. 1801; Valmont de St.-Priest of de schipbreukeling, tnsp., ald. id. 1801. De Negers in Holland of de zegepraal der menschlievendheid, ald. 1801; De Vreede aan de Bataaven, Lierzang, Alkmaar, Juni 1802; Moreau, Lierzang, Gouda, Oct. 1804. ‘Na, gedurende meer dan 20 jaren (z)ynen pen als Schryver en Dichter te hebben nedergelegd, waag(de hy) het aan den avond van (z)ynen meer dan 70-jarigen leeftyd aantebieden’; Tafereel voor Denkenden, Rott. 1828. Op het Rijksarchief is eene autobio-

graphie in hs., die met groote omzichtigheid moet gebruikt worden.

[Johanna Maria Angenieta de Witte]

Witte (*Johanna Maria Angenieta de*), dochter van den voorg. en diens vrouw Maria van Zuylekom, gedoopt te Zalt-Bommel, 10 Oct. 1790, werd te Amst. in ondertr. aangeteekend als met hare gen. ouders te Haarlem wonende, 8 Jan. 1813 met Dirk Hendrik ten Kate, zie blz. 411 later naar zijne moeder genoemd (ten Kate) van Loo. Hare zuster Johanna Henriette Adriana tr. zijn broeder Jan Herman ten Kate; hunne afstammelingen zijn blz. 409 en 410 genoemd.

Schr: Lierzang of Aanmoediging tot Vaderlandsliefde en Dapperheid. Toegewijd aan de Schutterijen in Nederland, Haarl. (Dec.) 1813.

[Petrus de Witte]

Witte (*Petrus de*), misschien dezelfde, die als 13-jarige knaap, 26 Oct. 1634, geb. te Leiden, ald. in het studenten-album werd ingeschreven, kwam in 1644 als kand. te Koudekerk bij Leiden, werd in Juli 1650 pred. te Hoorn, in Aug. 1653 te Delft, waar hij de kruitramp van 12 Oct. 1654 beleefde en beschreef; vandaar ging hij in 1656 naar Leiden, en overl. ald., in 1669.

Behalve een tweetal theol. werkjes, kan men tot zijne geschr. brengen: Delftschen Donder-slach, ofte aenspraecke aen de gemeynte van Delf, by een schricklick Oordeel Gods, Amst. 1654, herdr. Uytr. 1694, doch aan de opgaven van een Lauwer-Kroon op Corn. Tromp van 1673, het auteurschap van De Donder-slagh der Godtloosen of de mededeeling op zijn portret, dat bij bij zijn overl. slechts 37 jaren oud was, kan geen onvoorwaardelijk gezag worden toegekend.

[Cornelis Dirksen Wittenoom]

Wittenoom (*Cornelis Dirksen*) dichtte De CL Psalmen van den Koonincklyken Propheet Davidt - Volleyndt in Lentemaand Ao 1662 te Amsterdam. Ook vindt men gedichten van hem in: Apollo's harp en in het Utrechts Zang-Prieeltjen.

[Pieter van Woensel]

Woensel (*Pieter van*), 10 Jan. 1747 gedoopt in de Remonstr. kerk te Haarlem, waar zijn vader med. dr. was, ging voor denzelfden rang te Leiden studeeren, 19 Sept. 1768, en prom. ald. 23 Nov. 1770. Daarop vertrok hij met Van Kinsbergen naar Rusland, was op diens aanbeveling eerst aan de kadettenschool te St.-Petersburg, daarna op de vloot in de Zwarte Zee werkzaam, met den titel van Keizerlijk hofraad. Na eenig verblijf in het Vaderland ondernam hij een reis door de landen om de Zwarte Zee; vestigde zich te Amst., waar hij geneesheer bij de marine was. Hij overl. in Den Haag, en is daar 21 April 1808 in de Kloosterkerk begraven.

Van zijne geneesk. geschr. of reisverhalen wordt niets ongewoons gezegd, doch als letterk. werk is nog steeds belangrijk het jaarboekje: De Lantaarn van Amurath Effendi, Hekim Bacha, Amst. 1792-1800, waarvan het laatste deeltje op den aandrang der regeering met zijn naam verscheen.

(Busken Huet, Litt. Fant. en Krit.)

[Elias Frederik Hendrik Wolf]

Wolf (*Elias Frederik Hendrik*), geboren te Leeuwen (Maas-en-Waal) 8 Jan. 1829, werd 23 Sept. 1847 stud. te Utrecht, was achtereenvolgens predikant te Zaamslag 1853, Angeren 1856, Beekbergen 1859, Klundert 1861, Valburg c.a. 1866 en Utrecht 15 Mei 1870.

Schr.: De Zondvloed, Berijmd verhaal voor Kinderen, Amst. 1868; Het boek Job in dichtvorm gebragt en toegelicht voor het Nederlandsche volk, Amst. 1871; Veldviooltjes, Liederen en gebeden voor kinderen in en buiten de school, Utr. 1872. Voorts grootere en kleinere bijdragen in gebonden en niet gebonden stijl in Christelijke maandschriften, als Vrede en Hoop, Geloof, hoop en liefde, Boekzaal der Geleerde Wereld, Stemmen voor waarheid en vrede, De Zaaier, en in jaarboekjes, als Cadsandria, Almanak voor Protestantsche Nederlanders, Geldersche Volksalmanak, Magdalena, leerredenen, stichtelijke werken, een algemeene geschiedenis voor Protestantsche scholen in drie deeltjes enz. Met Ds. J.G. Verhoeff gaf hij een maandschrift uit, getiteld: Het Woord der Waarheid, één jaargang. Utr. 1874.

[Johann Wilhelm Wolf]

Wolf (*Johann Wilhelm*), te Keulen geb. 23 April 1817, stelde een warm belang in onze letterkunde en in de Vlaamsche beweging. Met zijne begaafde gade en hare moeder, de beroemde dichteres Luyse von Plönnies (1803-'72), doorreisde hij de Nederlanden om onze volkssagen op te zamelen. Hij knoopte nauwe betrekkingen aan met onze voornaamste schrijvers en met de hardnekkigste Vlaamsche kampioenen, die hij krachtdadig ondersteunde in hunnen strijd voor volk en vaderland. Geruimen tijd was hij te Gent gevestigd, en daar begon hij nationale vertellingen uit te geven in een tijdschrift: Grootmoederken, archieven voor Nederduitsche sagen, sprookjes, volksliederen enz., Gent 1843-'51. Tevens liet hij ook verschijnen: Wodana, Museum voor Nederduitsche Oudheidkunde, Gent 1843-'51. Verder schreef hij: Niederländische Sagen, Gesammelt und mit anmerkungen begleitet herausgegeben von J.W. Wolf, Leipzig 1843. Dit werk werd in onze taal overgebracht en verscheen in drie stukken

met den titel: Nederlandsche volksoverleveringen, verzameld en met aanmerkingen voorzien door J.W. Wolf, op nieuw bewerkt en met bijvoegselen vermeerderd, Gron. 1844-'46. Met L. Vleeschouwer gaf hij uit: De Broederhand, tijdschrift voor Hoogduitsche, Nederduitsche en Noordsche letterkunde, Bruss. 1847. Belangrijke artikels over de Vlaamsche Beweging schreef hij in Stricker's Germania, III, Frankfort 1849. Toen Wolf in zijn eigen vaderland terugkeerde, vestigde hij zich te Darmstadt, alwaar hij overleed op 28 Juni 1855.

[Joos de Wolf]

Wolf (*Joos de*), omstreeks 1750 geboren te Nazareth (Oost-Vl.), schijnt priester te zijn geweest en professor bij het koninklijk College te Gent, gesticht door keizerin Maria-Theresia na het opheffen der Jezuïetenorde. Van 1778 tot 1780 gaf hij verscheidene oorspronkelijke gedichten en vertalingen uit het oude en nieuwe testament in het licht. Toen hij Ovidius' Minnekunst had vertaald en wilde uitgeven sloot men hem op als krankzinnig, doch hij wist te ontsnappen en vluchtte buitenslands.

Eenige maanden na zijne afreis verscheen van hem een boeksken getiteld: Den geest den reden, behelsende deftige aenvallen en overtuygingen tegen de onkundige leeraers. Amsterdam bij de Wed. Boklaer Junior, en elders alom 1777. Daer dit schotschrift, met valschen naam van drukker, overvloedig werd rondgestrooid, zoo deed het Staatsbestuur er beslag opleggen in al de steden van Zuid-Nederland. Niettemin verscheen van denzelfden schrijver nog: Den vreugd- en vruchtwekkenden theater van Apollo, of invallende gedagten op den levensloop van den mensch, van syne geboorte af tot aen syne dood, door J. de Wolf, Gent 1778; Den goddelyken philosoph, ofte minnaer der oprechte wysheid, verzeld door den sterrekundigen, alsook door den schilder en lichtzoekenden reyzer, in Rym gestelt door den opsteller van den vreugd- en vruchtweckenden Theater van Apollo. Tot Gent by C.J. Fernand 1778; Astraea, de waerheydzoekende dienstmaegd, verzelt door den ontvluchtbaren laster der wereld, als ook door de overtuiging en bekenning der dwaling of redelooze geestgetuyging en kennis van zich zelven, Gent 1778; De herschepping van Ovidius, ofte konstryke fabelen, in rijm gesteld door J. de Wolf, Gent 1779; Rouwzangen en brieven van den ellendigen balling Publius Ovidius Naso, in heldenverzen, door J. de Wolf, Gent 1780; Historie van het oud testament, behelzende alle de bezegende en bestrafte voorvallen der Goddelyke toelating, tot kennis der welgestelde pligten, in de onbegonnen en altyd levende magt en wysheyd van den albezielenden en kragtgevende God, in heldenverzen door J. de Wolf, Gent 1780; Historie van het Nieuw Testament, getrokken uyt de heylige vaders en andere geestelyke schryvers, zeer nut en dienstig voor alle menschen, in heldenveerzen door J. de Wolf, Gent 1680; Invallende gedachten op verscheyde voorwerpen, ofte het schouwtooneel der gebreken, inhoudende eene menigte uytgelezene gebeurtenissen, aerdige voorvallen, nauwkeurige waernemingen wegens de misbruyken aller staten, Gent 1780; Leven der herderen door Virgilius, Vrypostig verduytsch door J. de Wolf, Gent; Het bloemperk d'allergewigtigste lotgevallen, inhoudende de bezonderste historien, die een tijdmerk aen elke eeuw gegeven hebben, als noch eenige bewijsredens over de uytmuntende zedetugt, onfaelbare wetstukken, verhevenheyd en onsterflijkheid der ziel, in rijm en onrijm door J. de Wolf, Gent; Ueren van uytspanninge, of den wellust

der velden, in 26 zede- en natuerkundige bespiegelingen, met de levenste kleuren afgeschilderd en toepasselyk op de stede- en veldelingen, Gent.

[Adrianus Wolff]

Wolff (*Adrianus*) was te Leiden in 1706 geb. en reeds op 13-jarigen leeftijd ald. als stud. ingeschreven, en zoodra hij kandidaat geworden was, beroepen tot pred. in De Beemster. Na zijne eerste vrouw verloren te hebben ging hij, die zelf iets aan de poëzij deed, in 1762 naar Vlissingen om persoonlijk kennis te maken met de 21-jarige dichteres Elisabeth Bekker, nam haar als zijne bruid mede en trouwde op denzelfden dag als zijne dochter in de kerk zijner gemeente. Daar hij erkend werd te zijn ‘zuiver in de leere en zuiver van wandel,’ moet hij uiterst verdraagzaam geweest zijn ten opzichte der niet volkomen rechtzinnigheid en den wereldschen zin zijner jonge gade en beider geleerde en beschaafde vrienden en vriendinnen. Hij overl. 29 April 1777 in voortdurenden kerkdienst, dien hij nog twee dagen vroeger had uitgeoefend. Zijne zuster Johanna tr. Anthony Kist en werd de moeder van Willem en Ewaldus Kist, op blz. 423 vermeld.

Behalve theologische schriften gaf hij uit: De bedijking van de Beemster in dichtmaat, met aanteekeningen. Voorafgegaan door een verhandeling over den Jambus, Trochaeus, Spondaeus en Dactylus, Hoorn 1763 en een feestgroet bij dien zijner vrouw aan den Prins tijdens diens bezoek aan zijne gemeente, Hoorn 1773.

[Diederik Engelbert Willem Wolff]

Wolff (*Diederik Engelbert Willem*), geb. te Zwolle 18 Mei 1823, stud. theologie te

Leiden, sinds 4 Juni 1840, prom. er in de letteren, 12 Mei 1858, woonde een paar jaar te Amst. als proponent en werd daar in 1865 benoemd tot docent in de humanoria aan het Ned.-Isr. seminarium; hij verliet de hoofdstad in Juli 1890.

Schr.: Geschiedenis van den oorsprong en de lotgevallen der Mormonen, naar de beste bronnen bewerkt, Amst. 1855; Het Semitische Letterschrift, Amst. 1858. Voorts letterkundige en biographische opstellen in De Gids.

[Geeraard van Wolschaten]

Wolschaten (*Geeraard van*), werd te Antwerpen geboren 13 Mei 1603. Hij was de zoon van Geeraard van W., die in de Plantijnsche drukkerij het letterzetten leerde, later als lettergieter vermaard werd, en in 1624 Deken was van de Antwerpsche Sint Lucasgilde. In deze vereeniging werd de jonge Geeraard insgelijks meesterboekdrukker, in het jaar 1625. Toen zijn vader, den 26 Oct. 1634, overleed, volgde hij dezen op in zijn boekhandel en drukkerij, welke hij met goed gevolg voortzette, tot hij stierf op 28 Dec. 1660.

Als dichter vond hij veel bijval, daar hij schreef in den trant van Cats. De kenspreuk die hij voerde was: Leeft in vrede. Een zijner laatste dichtstukjes werd gedrukt op blz. 576 van De Bie's Gulden Kabinet, dat te Antwerpen verscheen in 1661. Zijne afzonderlijke werken, waarvan er twee van zijne eigen persen kwamen, zagen het licht met de titels: De Doodt vermaskert met 's Werelts ydelheydt, afghedaen door G. van Wolsschaten, versiert met de constighe Belden van den vermaerden schilder Hans Holbeen, t' Antwerpen by Petrus Bellerus, op de Melck-Marck, in de gulde tralie, M.DC.LIV; (volgens den titel van dit werk had de schrijver de waardigheid van Prevoost der munten zijner Majesteyt in Brabant); Het liefelijck ende seer vermaeckelijck Antwerps lusthofken, verciert met vier vreught-rijcke lustpriëelen, nieu Bloeselkens van Minne-Liedekens, Rooskens van Herders-Sanghen, Wyngaert-rancxkens van Drinckliedekens, en Coddige deuntjens, door Gerardus van Wolschaten, t' Antwerpen by de weduwe van G. van Wolsschaten, 1661; Triumph van de XXXVI Heylighen wiens reliquien syn rustende in S. Salvator binnen Antwerpen, in verscheyde Liedekens voorghestelt door G. van Wolsschaten, waerby noch eenighe andere devote Liedekens, Antw. 1674.

[Jan David Wolterbeek]

Wolterbeek (*Jan David*) gaf uit: Stichtelijke gedichten en gezangen, 2 deelen, Zutf. 1783 en 1786. Hij behoort tot een predikantengeslacht van Saksische afkomst; deze bekleedde echter dat ambt niet. Volgens zijne mededeeling en in overeenstemming met de meeste beoefenaars zijner dichtsoort, had hij vroeger zeer zondig geleefd, doch kon door zijn dichterwerk proeven geven van levensverbetering. Zijn zoon Constantijn Johan, in 1845 met den rang van vice-admiraal overleden, was in 1766 geb. te Steenderen; de bekendheid der woonplaats van den stichtelijken poëet geeft weinig licht aangaande hem; alleen blijkt, dat zijn niet volkomen stichtelijke zoon eigenaar was van het onder Steenderen gelegen huis Bronkhorst.

[Wilhelmus Nicolaas Wolterink]

Wolterink (*Wilhelmus Nicolaas*), geb. te Nieuwleusen (Overijssel) 7 October 1833, werd student te Utrecht in 1854, pred. te Sir Jansland, 1860, in 1874 te Wijk-aan-Zee, 1879 te Zwartewaal, 1885 te Westervoort.

Hij schreef: Is 't geloof aan wonderen noodzakelijk? Dordr. 1863; Uit den geuzentijd, Dordr. 1868 (3e druk 1872); Potloodenschetsen uit het land van Zierikzee, Dordr. 1870; Geschiedenis van den Duitsch-Franschen oorlog, aan het volk verteld, Dordr. 1871. Voorts artikelen in De Tijdstroom, Nederland, Europa, Los en Vast, enz.

[Willem Pieter Wolters]

Wolters (*Willem Pieter*), geb. te Leiden 15 Aug. 1827, begon aldaar zijne theol. studiën, 22 Aug. 1845, was achtereenvolgens predikant te Noord-Scharwoude, Schagen en Harlingen, werd in 1867 leeraar in 't Ned. aan de hbs. te Leiden, en overl. 19 Juli 1891 te Grafenberg bij Dusseldorf, op reis naar Baden-Baden, waar hij herstel zijner gezondheid ging zoeken.

Schr., behalve leerredenen: Adolf Versluis, 1869; Beatrice, Leid. 1874; Het laatste oordeel van Lucas van Leiden, 1874; Uit het Friesche zeemansleven, Leid. 1875; De Voorzoon, ald. 1877; Transalpina, ald. 1883; Een artistiek Klaverblad, 2 dln, ald. 1885; Lucretia d'Este, 2 dln., ald. 1888; Uit de Hollandsche school, ald. 1839. In de Hand. van Letterk.: Levensschets van J. Kneppelhout, 1886. Zijne geschr., inzonderheid de kleinere, getuigen van zijne grondige bekendheid met onze kunstgeschiedenis. Voorts artikelen in Nederland, Europa en De Gids. Met H.C. Rogge gaf hij uit: Heemskerks Batavische Arcadia met inleid. en aanteek., Amst. 1871.

[Mr. Toussyn Woordhouder]

Woordhouder (*Mr. Toussyn*) werd omstreeks 1748 geb. te Rotterdam, prom. te Franeker in 1769, liet zich andermaal als Dr. Juris te Leiden inschrijven, 24 Nov. 1779, woonde in zijne geboortestad, en was curator van het Erasmiaansch Gymnasium. De munt- en penningkundige Verkade, zie blz. 818, werd door hem voor zijne maatschappelijke betrekkingen opgeleid.

Schr., behalve over zijn vak en enkele vertalingen: Monumenta Fugae Grotianae - of Gedenkst. van de Vlugt van Huyg de Groot uit de Gevangenis, zoo uit het Lat. in 't Ned., of uit het Ned. in 't Lat. overgebragt, Haarl. 1805; van zijn poëtischen aanleg getuigen eenige gedichten in Uylenbroek's kleine dichterlijke Handschriften, benevens gelegenheidsstukken.

[Mr. Anthonij van der Woordt]

Woordt (*Mr. Anthonij van der*), geb. te Vlissingen, 3 Nov. 1769, werd in 1789 stud., en promoveerde te Leiden, doch moest zich daarna volgens het verlangen van zijn' vader aan den handel wijden. Hij overleed te Amsterdam, 24 Sept. 1794 aan de gevolgen van een val van 't paard. De vroege dood zijner dichterlijke kunsten stadgenooten Bellamy en Van Sonsbeeck, zie blz. 51 en 742, heeft aangaande de oorzaken van hun overlijden onjuiste overleveringen doen ontstaan, die zelfs bij bevoegde schrijvers geloof gevonden hebben. Zijn vriend Wenckebach bezorgde een uitgave van zijne Gedichten, z. pl., 1795, herdrukt met een Levensberigt aangaande den dichter, 's-Hage 1843.

[Jacob Adolf Worp]

Worp (*Jacob Adolf*), den 21 Jan. 1851 geb. te Almeloo, waar zijn vader, de bekende toonkunstenaar Jan Worp (geb. te Broek-in-Waterland 1821, overl. te Gron. in 1891), toen muziekleeraar en organist was, werd voor de acad. studiën opgeleid te Groningen, begon die aan de Universiteit aldaar 22 Oct. 1870 en werd bevorderd tot doctor in de wijsbegeerte en letteren, 3 Juli 1879. In 1878 werd hij benoemd tot praeceptor aan het gymnasium te Deventer en 21 Aug. 1879 te Groningen.

Na zijn proefschr. over Jan Vos, Gron. 1879, gaf hij zeer uitgewerkte en met de uiterste nauwgezetheid naar de oorspr. gegevens bearbeide grootere of kleinere artikelen over Ned. schrijvers, waarin de daarin behandelde onderwerpen volkomen beschreven zijn. Deze zijn gedrukt in volgschriften als: Oud-Holland, het Tijdschr. van de Mij. der Ned. Letterkunde, Programma van het Gron. gymnasium, De Gids, Nederl. Spectator, Tijdspiegel, Ned. Museum (Gent), Het Tooneel, enz. De titels der belangrijkste stukken zijn: Eene Ned. vert. van Shakespeare's Taming of the shrew, N. Sp. 1880; Focquenbrock, Gids '81; Holl. vert. van Grieksche trspelen in de 17de eeuw, Prog. van het Gron. Gym., '82; Isaac Vos (met naschrift), T. '83; Pieter Bernagie, T. '83; Mr. Aernout van Overbeecke, O.-H. '83; Thomas Asselijn, T. '84 en '85; Mr. Abr. Alewijn, T. '84; Dr. Bernardt Fonteyn, O.-H. '84; Sibylle van Griethuysen, O.-H. '85; Caspar van Baerle, O.-H. '85-'89; De Lat. vert. van Cats' Trou-ring, T. '86; Jacob Westerbaen, T. '86; Plautus op ons tooneel, T. 87; Eng. tooneelspelers op het vasteland, gedurende de 16de en 17de eeuw, Ned. Mus. '87; De invloed der Eng. litt. op onze tooneelletterk. der 17de eeuw, Tijdsp. '88; Joan de Brune, O.-H. '90; Joannes Broekhuizen, T. '91. In O.-H. '91 komen voor: Laurens Buysero en Constantijn Huygens, Over de schilders van zijn' tijd, terwijl voor den volgenden jrg. van dit tijdschr. bestemd is eene tot nu toe onder zijne hss. verscholene Autobiographie van Huygens. Behalve de Epist. Brouckhusii, die in den handel gebracht zijn, verscheen nog afzonderlijk: Programma van het Gron. Gymn., 1889; Lettres du Seigneur de Zuylichem à Pierre Corneille, Paris et Gron. 1890. Eene

grootsche onderneming van dezen Geleerde is de in bewerking zijnde uitgave naar het hs. van al de Gedichten van Constantijn Huygens, die in acht dln. te Gron. het licht zal zien.

[Jan Valentijn Wouters]

Wouters (*Jan Valentijn*), 14 Sept. 1783 geb. te Lier, begaf zich in 1814 naar Noord-Nederland en bleef gedurende vier jaren te Utrecht, waar hij houtplaatsnijder was in katoenfabrieken. Buitentijds bestudeerde hij Helmers, Feith en Tollens, die zijne lievelingsdichters waren. Toen hij op het einde van 1817 in zijne geboortestad was teruggekeerd, richtte hij aldaar het dichtlievend genootschap Kunst en Wetenschap op, waarvan hij secretaris werd. Dit Genootschap gaf in 1824-'28 eenen letterkundigen almanak uit, waarin hij de beste stukjes leverde als: Mijne jonge Muse. Uit dit gedicht blijkt, dat hij eerst op zijn acht en dertigste jaar begon verzen te schrijven. Ook gaf hij toen uit: Herstelden luyster van den H. Gummarus, bescherm-heyligen der stad Lier door J.V. Wouters, Lier 1824. Ten jare 1830 vestigde hij zich te Vilvoorde, alwaar hij overleed op 22 Mei 1832. Na zijne dood kwam zijne nalatenschap in handen van P. van Duyse, die in het jaarboekje van Gent twee van Wouters gedichten deed opnemen, namelijk: Echtmin en Vriendschap, en Bij den dood van myn veertiendaegsch zoontje. Van hem verscheen nog: Willem Tell, treurspel in vyf bedryven, uitgegeven door P. van Duyse, Antw. 1836. Dit treurspel in verzen werd in 1824, 1826 en 1835 opgevoerd.

[Jozef Geeraard Huibrecht Wouters]

Wouters (*Jozef Geeraard Huibrecht*), op 18 April 1820 geb. te Antwerpen, was aldaar professor tot Mei 1857, wanneer hij beambte werd bij de koninklijke bibliotheek te Brussel. Van uit die stad leverde hij omtrent een halfjaar de wekelijksche kronijk van Brussel voor het Antwerpsch dagblad De Schelde, wanneer

hij in de hoofdstad overleed op 5 Maart 1868.

Hij schreef: Proeve eener letterlijke metrische vertaling van Aristophanes: De Wolken Ploutus, Antw. 1857; Philosophie van het geluk, volgens de oude en nieuwe wijsgeren en J.A.E. Vianne, door J.G.H. Woutersz, Brussel. C.J.A. Greuse, boekdrukker en uitgever, Beughemstraat 6, voorstad Schaarbeek 1861. Op het schutblad van dit boek staat als van denzelfden schrijver aangekondigd: 'Om kortelings te verschijnen: Die denkschriften van Jan Klaasen, door hem zelve voorgedicht. Geschiedkundige roman, 3 boekd. in 8o; Vlaamsche Parnas der XVIe en XVIIe eeuwen, Biographische en philosophische aanteekeningen over al de dichters uit dien tijde.'

[Pieter Jan Wouters]

Wouters (*Pieter Jan*), den 3 Sept. 1830 geb. te Gent, waar hij zijne studie deed. Gedurende meer dan dertig jaren onderwees hij de geschiedenis aan de Atheneums van Brugge en Gent, waar hij ook professor der Hoogeschool en leeraar van kunstgeschiedenis aan de Academie was. Hij overleed in zijne geboortestad op 20 Juni 1886.

In onze taal schreef hij als student van het Gentsche Atheneum: Jan Hyoens, een tafereel uit de Geschiedenis der Gentenaren, door P.J.W., Gent 1847. Op rijperen leeftijd gaf hij volksvoordrachten te Gent en te Brugge, van welke in druk verschenen: Over de vroegere grootheid van België in zeewezen, handel en nijverheid, Brugge 1868; De oude Vlaamsche gemeenten, Gent 1870.

[Antoon Frans Wouthers]

Wouthers (*Antoon Frans*), geb. te Antwerpen 1 Mei 1641, studeerde in de rechten en werd, evenals zijn vader. advocaat in zijne geboortestad, waar hij stierf vóór Oct. 1676.

Voor het tooneel dichtte hij: De heylige ge Genoveva ofte herkende onnooselheyt, blyeindende treurspel in vaerzen door Ant. Fr. Wouthers, vertoont op de Antwerpsche vertooghplaets den 21 April 1664. Antw. 1664; De Twee gelyke schippers, klucht, Antw. 1675; Edelmoedige ondankbaerheyd; Strijd van de Min en het Geluk. Zijne werken van anderen aard verschenen onder de titels: Civilia busta Philippi, ofte borgerlycke uytvaert over Philippus den Vierden, Coninck van Spanien, gedaen door de overheyt ende het volk van Antwerpen, in hunne hooftkerck den 17 dagh der Wintermaendt 1665, door A.F. Wouthers, Antw. 1666; Aen den Edelen Joncker H.F. van den Werve sich beghevende in de Seraphinsche orde van den H. Fransiscus, Antw.

[Elizabeth van Wouwe]

Wouwe (*Elizabeth van*), schrijfster der 18e eeuw, geb. te Antwerpen, waar zij geestelijke dochter was in de vereeniging der onbevlekte ontvangenis van Maria.

Zij schreef onder andere: Het gheestelyk Maeghden-Tuyltjen toe-geëigent aen alle Godtsoeckende Maeghden, inhoudende vele geestelijcke Gesangen, dienstigh voor alle Godtminnende zielen, die wenschen na het hemels Jerusalem, gewrocht door

Elisabeth van Wouwe, geestelycke dochter in de vergadering der onbevlekte ontfangenisse van de alderheyligste maghet ende moeder Maria binnen Antwerpen, Antw. 1708.

[Anna Wouwermans]

Wouwermans (*Anna*), is de schrijfster van de Beggeynen Speyse ofte korte oeffeninghe van sommighe deugden tot troost der zielen, door Anna Wouwermans. Dit handschrift is eene verzameling van Vlaamsche gedichten der 17e eeuw.

[Olivier de Wree]

Wree (*Olivier de*), als Latijnsch geschiedschrijver bekend onder den naam Olivarius Vredius, werd te Brugge geboren in het jaar 1596 en overleed ook in die stad in 1652. Hij was een beroemd rechtsgeleerde en een mild aanmoediger van kunsten en wetenschappen.

Als Nederlandsch dichter vestigde hij zijn naam door de werken: Den oorspronck, ende voort ganck der Carmeliten ofte Onse L. Vrouwe-Broeders, ende des H. Scapuliers, in rijme gestelt door Olivier de Wree, Gent 1624; Vermaerde oorlogstucken van den grave van Buequoy, Mengeldichten, Fyghesnoeper, Bacchus kronyck en Venusban, Brugge 1625; en De Seghelen der graven van Vlaenderen ende voorschriften van hunne brieven, Brugge 1640. Het hierboven vermelde gedicht Fyghesnoeper is een werk van Lambert de Vos, die de beschermelinge was van Olivier de Wree.

[Johannes Wtenbogaert]

Wtenbogaert (*Johannes*), - de familienaam komt bij andere takken en in later tijd voor als Witenbogaert, Uytenbogaert, enz., - is geb. den 11 Febr. 1557 te Utrecht. Schoon hij van eene aanzienlijke familie was, waren zijne ouders niet rijk, doch hij kon het toenmalige schoolonderricht genieten, dat hem tot de rechtsgeleerdheid zou voorbereiden, die hij naar toenmalig gebruik bij een procureur moest leeren. Gedurende de pest van 1578 gedroeg hij hij zich jegens de vreeselijk bezochte lijdenden met groote toewijding; de hem omringende tooneelen stemden hem tot hoogen ernst; hij volgde de sermoenen van Duifhuis, en ging zoo den weg der hervorming op, versterkt door de aanschouwing der openbare martelingen van andersdenkenden dan de plakkaten voorschreven, en waarvan hij reeds vroeg ooggetuige was geweest. Na de verandering

van het gezag in Utrecht, ging hij in dienst bij een der secretarissen van Graaf Jan van Nassau; zijne keus was, dat hij voortaan de zaak van het protestantisme zou dienen in Calvinistische opvatting. Gedeeltelijk op kosten zijner geboortestad, ging hij te Genève studeeren, waar hij ingeschreven werd 18 Nov. 1582; zijn voornaamste leermeester was Beza, de opvolger van Calvijn, schoon hij niet in alles overeenstemde met hetgeen de richting der hoogeschool was. Op 27-jarigen leeftijd werd hij leeraar bij de gemeente, welke hare aanspraken liet gelden op de gaven, die gedeeltelijk op hare kosten ontwikkeld waren. De onrustige dagen van het Leycestersche tijdvak naderden. Hij mocht zich aan deze woelingen onttrekken, echter door in nog grooter gevaren te komen. Prins Maurits verzocht aan Utrecht om hem bij wijze van leening aan de gemeente van Den Haag tijdelijk af te staan; hij zou de Fransche kerk bedienen, waartoe Louise de Colligny behoorde, in de Duitsche (Holl.) preeken en den Prins als veldprediker volgen. Hij werd 14 Maart 1590 bevestigd in de Nederl.; van Aug. 1591 tot 1604 preekte hij regelmatig in de Fransche kerk. De gebeurtenissen in kerk en staat veroorzaakten, dat hij om zijne persoonlijke veiligheid niet in gevaar te brengen, en aldus om het lot van Oldenbarnevelt en zijne medestanders te ontgaan, den 29 Aug. 1618 uit Den Haag vluchtte, zijn kerkelijk ambt neerlegde in de handen van den kerkeraad, en ‘gedeporteerd’ werd uit de Ned. gem. 8 Oct. 1618, en uit de Waalsche, 1 April 1620. Intusschen had hij zijn verblijf in Frankrijk, en bestuurde vandaar uit de Societeit der Remonstranten, wier directeur hij was. In ons land was hij, als weerspannig aan de wet, balling verklaard. Eerst onder het stadhouderschap van Frederik Hendrik, eens zijn leerling en steeds zijn toegenegen, maar voorzichtige vriend, waagde hij het terug te komen. Langzamerhand hield hij zich minder schuil, ook in Den Haag; eindelijk wandelde en handelde hij in 't openbaar, evenwel niet in vrijheid, maar bij toelating. Zijn levensavond was somber: in 1640 verloor hij zijne trouwe gade Maria aux Brebis, drie jaar daarna zijn leerling en opvolger Episcopius; De Groot leefde nog, maar bijna al zijne medestrijders van meer dan dertig jaar geleden waren hem voorgegaan. Zoo overl. hij in Den Haag, 8 Sept. 1644. De titels zijner gelegenheidsgeschr. leze men in de Bibl. der Remonstr. geschriften; hiervan is merkwaardig om de welsprekendheid, die hij op den kansel en als auteur in groote mate bezat, het verdedigingsgeschrift der zijnen, beticht van den moordaanslag op Prins Maurits.

Na zijn dood verschenen zijne uitvoerige werken: Leven, kerckelicke bedieninghe ende zedighe verantwoordinghe, z. plaats, 1645, 2e dr., id. 1646, 3e dr., id. 1647; Kerckelicke Historie, z. pl. 1646, id. 1647, Rott. bij Naeranus 1647, Rott. bij Wagens 1647, Amst. 1649. Zeer belangrijk zijn de door Dr. Rogge in de Werken van het Hist. Gen. te Utr. verzamelde Brieven en onuitgegeven stukken, 1584-1644, 7 st., Utr. 1868-'75.

(Dr. H.C. Rogge, Joh. Wtenbogaert en zijn tijd.)

[Leo de Wulf]

Wulf (*Leo de*), op 4 Juli 1822 geb. te Petegem (Oost-Vl.) Na de dorpsschool te hebben gevolgd en zich door zelfonderricht nog ontwikkeld te hebben, werd hij hulponderwijzer in eene kostschool te Deerlijk bij Kortrijk. Daarna trad hij in den krijgsdienst, dien hij verliet om onder-commissaris van politie te worden te Mechelen, waar hij vervolgens buffethouder der statie van den spoorweg werd.

Hij leverde eenige bijdragen in bladen en tijdschriften en gaf afzonderlijk in het licht: Mengeldichten, Mechelen 1857; De 25-verjaring van 's Konings inhuldiging, Mechelen 1857; Proeve van oorspronkelyke fabelen, Mechelen 1357; De Leeuw, de Hond, de Tijger, de Luipaerd en de Vos, fabel, Mechelen 1863; Hulde aen Prudens van Duyse, Mechelen.

[Dirk van Wullen]

Wullen (*Dirk van*), gedoopt in de Nieuwe kerk te Amsterdam, 28 Jan. 1761, stud. te Utrecht, schoon - gelijk daar meermalen verzuimd werd - niet in het album der hoogeschool ingeschreven, was in 1782 gewoon lid van het ald. bestaande oudheid-, taal- en dichtkundig gen.: Dulces ante omnia Musae; werd voor de eerste maal als proponent beroepen te Warnsveld en daar bevestigd 9 Jan. 1785, kwam vandaar te Zutphen 6 Juni 1790, verkreeg daar zijn emeritaat in Juli en overl. er 28 Nov. 1832. Zijne eigenaardige persoonlijkheid en de bijzonderheid, dat zijne laatste gedachten een door Martinet geopperd en voor hem onopgelost gebleven vraagstuk betreffende de geschiedenis van beider standplaats aangingen, leven nog in de volksherinnering voort, zoodat men, bijna 60 jaar na zijn dood weet te vertellen dat ‘den Deumeni’ 25 Jan. verjaarde. Hij was een hoogst bekwaam man in alles, wat het verleden van Zutphen kan ophelderen, en zijne omvangrijke aant. en vooral de aanwijzing van den weg, hoe zulke adversaria bijeengebracht worden, hebben menig lateren schrijver over die stad groote diensten bewezen, zonder dat van deze hss. op het gemeente-archief of van ‘Olden Derk’ steeds en naar behooren melding gemaakt werd.

Schr.: Gedachtenis van 25-j. Evangeliedienst, gevierd 14 Jan. 1810, Zutphen 1810; Gedachtenisrede wegens de verovering der stad Zutphen door de Spanjaarden in Nov. 1572. [Met belangrijke aanteekeningen], Zutphen 1823.

[Johannes Karel van der Wulp]

Wulp (*Johannes Karel van der*), geb. te 's-Gravenhage in 1820, studeerde van 14 Sept. 1838 tot '46 te Leiden in de godgeleerdheid, en sedert laatstgen. jaar in de letteren; hij prom. 28 Sept. 1849, bekleedde geene openbare betrekking, uithoofde van zijn gebrekkig en zwak gestel, doch vert., o.a. uit het It. van d'Azeglio, N. de Lapi of het beleg van Florence, 3 dln., 's-Grav. 1847, en een paar Eng. romans; was den, blz. 514 vermelden suikerfabrikant Isaac Meulman met zijne kennis en pen ten dienste in het beschrijven van diens pamfletten-verzameling; hij liet dezen verdienstelijken arbeid onvoltooid, en overl. te Amst. ‘aan een snel verloopende tering’, 31 Aug. 1867. Prof. R. Fruin, huldigde zijne ‘overbescheidene’ verdiensten in onderstaand art. wegens zijn arbeid, den catalogus der tractaten en pamfl. van gen. verzamelaar.

(Ned. Spect. 1867, blz. 281.)

[Joris Wybo]

Wybo (*Joris*), werd in 1530 geb. te Pitthem (West-Vl.) Hij omhelsde de hervorming en trad op als predikant van het Evangelie, dat hij te Antwerpen verkondigde tot in 1566. Toen de beruchte hertog van Alva ter kastijding der vrijheidsgezinden naar de Nederlanden werd afgezonden, nam Wybo de wijk naar het Noorden. In 1569 vestigde hij zich te Londen en stierf aldaar 24 Juli 1576 als prediker der Vlaamsche kerk.

Een werk door hem nagelaten is getiteld: Gheestelycke Liedekens gemaeckt, ende oock sommighe byeen vergadert, tot stichtinge aller Christgheloovighen door M. Joris Wybo alias Sylvanus, voormaels Dienaer der ghereformeerder Ghemeynten Christi binnen Antwerpen, ende daernaer in de Nederduytsche kercke tot Londen, Antw. 1582.

[Aemilius Willem Wybrands]

Wybrands (*Aemilius Willem*), 1 Oct. 1838 geb. te Amst., waar zijn vader schoolonderwijzer was. Onder de leiding van dezen bekwamen man, toonde de vroeg ontwikkelde knaap niet slechts een ongewonen leerlust, maar ook eene zekere kennis, toen hij, nog in den kinderleeftijd, zijn vader drukproeven hielp corrigeeren. Reeds in 1852 werd hij vaderloos, doch mocht het reeds bestaande plan voortzetten om naar het gymnasium te gaan en zich te bekwamen voor het leeraarsambt bij zijn kerkgenootschap, dat der Doopsgezinden. Na vier jaar de leerling van Veegens en Hulleman geweest te zijn, bezocht hij het Seminarium en, naar de gewoonte der propaedeutici, het Athenaeum, voor de klassieke talen. Bij zijne overgeërfde liefde voor onze, inzonderheid mnl., taal en zijn zin voor het verleden van het tooneel, kwam nu zijn ongewone aanleg voor de kerkgeschiedenis aan den dag, waarin Moll leeraarde, en van wien hij zulk een uitmuntend leerling werd. In zijne bediening gesteld, Juni 1861, werd hij hulpprediker te Broek-op-Langendijk, leeraar te Edam,

7 Sept. '62; den 26 Juni 1870 trad hij voor 't eerst te Hoorn op en kwam 26 Nov. 1882 als opvolger van Chr. Sepp, zie blz. 711, te Leiden. Eene hartziekte nam hem weg, wien men eene nog eervoller toekomst had toegedacht, den 22 Sept. 1886.

Gedurende een letterk. leven van 25 jaar, heeft hij minder geschreven, dan de rijkdom zijner grondige kennis zou doen verwachten. Drie zijner werken van zekeren omvang zijn: De Dialogus miraculorum van Caes. v. Heisterbach, beschouwd als bijdr. tot de kennis van het godsd. leven in Ned. in den aanvang der 13e eeuw, Amst. 1872; Gesta abatti Orti S. Marie. Gedenkschr. van de abdij Mariengaarde, Leeuw. 1879; De abdij Bloemhof te Wittewierum in de 13e eeuw (Verh. der Kon. Akademie), Amst. 1883. Kleinere opstellen, doch die voor monographieën gelden, zijn opgenomen in: Kalender voor Protest. in Ned., (in jrg. 1861 zijn eersteling, eene studie over het kerkelijk drama in de middeleeuwen); Het Tooneel, onder red. van Mr. J.N. van Hall en den hierop volgenden broeder van den schr.; Studiën en Bijdr.; Los en Vast, Archief voor Ned. Kerkgesch. van Acquoy, Rogge en den schr. zelf; Volks-alm. van 't Nut; Navorscher, enz. Onderstaande levensberichten geven hiervan eene volledige lijst.

(Jaarb. Kon. Akad. en Handb. Lett. 1887.)

[Christiaan Nicolaas Wybrands]

Wybrands (*Christiaan Nicolaas*), broeder van den voorg., geb. 24 Maart 1851 te Amsterdam. Aanvankelijk voor de school bestemd, bekwaamde hij zich aan de kweekschool zijner kerkelijke gemeenschap van 1870-'75, was in 1876 bevoegd voor het leeraarsambt, dat hij van 4 Maart 1876 bekleedde aan de Noordzijde van de Graft, te Edam 1878, tien jaar later te IJlst, en 1884 in de gem. te West-Zaan-op-het-Zand, en is sedert 4 Juli 1886 werkzaam te Enschedé.

Schr.: behalve eene op dertienjarigen leeftijd gemaakte novelle, en een in 1867 vervaardigde schets over Joost van den Vondel (beide onder psd.); Het Amsterdamsche tooneel van 1617-1772. Bewerkt naar meerendeels onuitgegeven authentieke be-

scheiden, Utr. 1873; De Amsterdamsche schouwburg gedurende het seizoen 1658-'59 en het Nederl. Tooneel vóór 1873. Voorts bijdr. in De Dietsche Warande, (Vondel op het Amst, Tooneel, 1874); De Navorscher; De Nederl. Kunstbode; De Noorden Zuid-Nederl. Tooneel-Almanak; Amsterd. Studenten-Almanak waarvan hij van 1872-'75 redacteur was), de Gentsche Stud.-Almanak en het Studenten-Weekblad.

[Antoon Jacob Wyllie]

Wyllie (*Antoon Jacob*), te Dixmude geb. den 4 Dec. 1763, werd Burgemeester van zijne gemeente en Hoofdman der daar bestaande. Maatschappij van Rhetorica: Nu, morgen niet! Hij overl. als grondeigenaar te Dixmude op 7 Mei 1837.

Kort na den val van Napoleon vervaardigde hij een tooneelspel in verzen, getiteld: De Veldslag van Waterloo, dat zeer werd tòegejuicht te Dixmude en te Nieuwpoort. Ook maakte hij talrijke gelegenheidsgedichten, die wijd en zijd verspreid zijn.

[Joris de Wyse]

Wyse (*Joris de*) schreef: Lactance en Nicole, 1646, en: Voorzigtige Dolheit, hofspel met de spreuk (qui nescit simulare, nescit regnare), Amst. 1659.

[Gerard Wyten]

Wyten (*Gerard*) moet te Soetermeer geb. en woonachtig geweest zijn; hij schr, pastorale stukken zoo in proza als in poëzie, de laatste eenigszins in de manier van Cats, bij wien hij bekend was.

De titel van zijn boekje luidt: Den lof van de Herderinne Roselijne haer toegeschreven van den Herder Thiter; Minnebrief gesonden aan de Herderinne Rosalijne van den Herder Thiter en Het Houwelyck van Herderinne Rosalijne en den Herder Thiter gegrond op Gods eere ende de bevorderinge van haerder beyder Salicheyt, Leiden 1650.

[Julius Wytynck]

Wytynck (*Julius*), werd 2 Maart 1843 geb. te Evergem (Oost-Vl.) en is sedert vele jaren klerk te Gent.

Hij gaf in druk: Liedjes en andere gedichten, Gent 1867; Eene moeder, drama in vier bedrijven, Gent 1867; en de volgende tooneelstukjes in één bedrijf, voor meisjesscholen: Juffer Praalzucht; De grillen van eene oude Tante; Kamer te huren; De twee Spoken; De Papegaai van mevrouw Bleusappel; Het gebroken koffieservies; De verlorene juweelen; Beter laat berouw dan nooit; Haast en spoed is zelden goed; De meiden op den proef. Verder: Advocaten-rekeningen, kluchspel in één bedrijf, Gent 1876; De Baldadige, deftige alleenspraak, Gent 1876; Lucas, Borstelman of de misrekeningen van den portretschilder, alleenspraak. Gent 1877; De Portier van mijnheer Poortier, blijspel met zang in één bedrijf, Gent 1877; Jan Tijdgenoeg, blijspel met zang in één bedrijf, Gent 1877; Vier-en-twintig uren fabrikant, blijspel in één bedrijf, Gent 1877; Een Erfdeel op den Neus, blijspel in één bedrijf, Gent 1877; Dichter en Vader, blijspel in één bedrijf, Gent 1877; Mevrouw is Zot, blijspel in één

bedrijf, Gent 1877; De Raad van Siska, blijspel in één bedrijf, Gent 1877; De Verloren Juweelen, blijspel in één bedrijf, Gent 1877; Aan de Waschkuip, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1877; De verwarde Pruik, blijspel in twee bedrijven. Bruss. 1878; De Meiden van Mevrouw Kraalman, tooneelspel in één bedrijf, Gent 1878; De mislukte Keukenmeid, boertige alleenspraak, Gent 1878; Trientje de Bessembindster, alleenspraak, Gent 1878; 't Spookt er, kluchtig tooneelstukje in één bedrijf Gent 1878; De onverwachte Belegering blijspel in één bedrijf, Gent 1878; Het Portret van den Schoonzoon, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1878; Een Jachtheld blijspel in één bedrijf, Gent 1878; 'k Ben ook Matroos geweest! boertige alleenspraak, Gent 1878; 'k Hè peetje geweest, boertige alleenspraak Gent 1878; Juffer en Boerin, blijspel in één bedrijf, Gent 1878; Gevraagd voor de Bruiloft, blijspel in één bedrijf, Bruss. 1879; Schoenmaker blijft bij uwen Leest, blijspel in één bedrijf. Bruss. 1879; Nelleken de waschvrouw, Gent 1879; Dieven in huis, blijspel in één bedrijf, Gent 1879; Kleermakerslist, blijspel in één bedrijf, Gent 1879; Dienst voor Dienst, blijspel in één bedrijf, Gent 1879; De reizende Peperkoek, blijspel in één bedrijf, Gent 1879; Tante is ziek, blijspel in één bedrijf, Gent 1879; Een Varken met twee hespen, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1879; Advocatenrekeningen, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1880; Sneukeltaartjes, blijspel in één bedrijf, Gent 1880; Poëzie en verhalen voor kinderen, Gent 1880; De Beurs of het Leven!!! blijspel in één bedrijf, Gent 1882; Een bezoek bij Tante Lo, blijspel in één bedrijf, Gent 1882; Duive! blijspel in één bedrijf, Gent 1882; Jan Spriet, of een Burgemeester die van 't gemak houdt, boertige alleenspraak, Gent 1882; De meiden op de proef, blijspel in een bedrijf, Gent 1882; De Sterre met den Steert, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1882; Een mislukte bakte, luimige tweespraak, Gent 1882; De bedriegers bedrogen, blijspel in één bedrijf, Gent 1883; De Familie Krekelput, eene zedeschets uit onzen tijd, Gent 1883; De gefopte Huisknecht, luimige tweespraak, Gent 1883; De Markies en de Voddenraper, luimige tweespraak, Gent 1883; Twee Neven, luimige tweespraak,

Gent 1883; Deelen-Krakeelen, luimige tweespraak, Gent 1884; De gezusters Kuik, bekroond blijspel met zang in één bedrijf, Gent 1884; Een koud Kieken, kluchtspel in één bedrijf. Gent 1884; Madam's portret, luimige tweespraak, Gent 1884; De menagerie van Mevrouw Tapioca, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1884; Trientjes Naamdag, luimige tweespraak, Gent 1884; Aan de Waschkuip, kluchtspel met zang in één bedrijf, Gent 1884; De Kwalen van Madam, luimige tweespraak, Gent 1884; De Erfgenaam van Nonkel Tieste, boertige alleenspraak Gent 1884; 'k Ben getrouwd, kluchtige alleenspraak, Gent 1884; Met geen geld koopt met 't Geluk, tooneellied, Gent 1884; De Dansziekte, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1885; Het Dorp in rep en roer! kluchtspel in één bedrijf, Gent 1885; De Hervormers, luimige tweespraak, Gent 1885; De kleine Pifferaro, tooneellied, Gent 1885; De negen Provinciën, vaderlandsch tooneellied, Gent 1885; De twee commeeren, luimige tweespraak, Gent 1885; Jantje de Voddenraper, Gent 1885; Sint Nikolaas bij de arme Kinderen, huiselijk tafereeltje ln één bedrijf, Gent 1885; A propos van Ezels, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1886; Tusschen haakjes en oogjes, humoristische alleenspraak, Gent 1886; De betooverde Geldbeurs, kluchtspel in één bedrijf, Gent 1886; Klaasmannen te koop! tooneellied, Gent 1886; Schouwvager en molenaar, tweespraak, Gent 1886; Piet en Pauwel Kwakkels, renteniers, Uilenstraat no. 2, boertige tweespraak, Gent 1886; Een Moederhart, deftige alleenspraak, Gent 1886; Het loon van den Brave, deftige alleenspraak, Gent 1886.

Y

[Steven Ydens]

Ydens (*Steven*), omstreeks het midden der XVIe eeuw geb. te Brussel en aldaar naar allen schijn overleden in het begin der XVIIe eeuw.

Van hem verscheen in druk: Historie van het H. Sacrament van Mirakelen, berustende tot Brussel, door M. Steven Ydens, Brusselaer, Brussel 1608.

[Jonkheer Jacob Ymmeloot]

Ymmeloot (*Jonkheer Jacob*), heer van Steenbrugge, werd geb. te Ieperen 27 October 1574. Hij was een Latijnsch, Fransch en Nederlandsche dichter, die D. Hensius, J. Harduyn en W. van Nieuwelandt onder zijne kunstvrienden telde.

De door hem nagelaten werken zijn: Kort gedingh, tusschen d'oorloghe ende vrede, onder de namen van Bellona ende Astrea, vertooght aen Albert, Eersthertoghe van Oostenrijk, Ieperen 1614; La France et la Flandre reformées, ou traîté enseignant la vraye méthode d'une nouvelle poésie françoise et thioise, harmonieuse et délectable, Ieperen 1626; Triple meslange poétique, latine, françoise et thyoise, Ieperen 1626.

[Jacob Wybrand Yntema]

Yntema (*Jacob Wybrand*), geb. te Amst., waar zijn vader boekhandelaar was, in 1779, werd diens opvolger en is vooral bekend als uitgever en redacteur der Vaderlandsche Letteroefeningen, waarin hij verzen, puntdichten, luimige stukjes,

enz. plaatste. Na zijne zaken overgedaan te hebben, behield hij zijn domicilie in zijne geboortestad, waar dus zijne doodakte werd ingeschreven, als overl. op een buitenverblijf bij Arnhem, 15 Febr. 1858. De Konsten Lbode meldde dit sterfgeval onder eene verkeerde dagteekening, maar met eene uitvoerige critiek, gelijk de toenmalige Red. van De Gids zulks placht te doen bij het bespreken van ‘Vader Yntema en zijne Letteroefeningen.’

Hij schreef: Amsterdam, Parijs en Berlijn met betrekking tot het revolutie maken. Ernst en scherts, Amst. 1848; Gevolgen van het revolutie maken. Proeve van een alphabetisch overzigt in rijm, Amst. 1848.

(Konst- en Lbode, Haarl. en 's-Grav. 1858.)

[Annaeus Ypey]

Ypey (*Annaeus*), geb. te Leeuwarden 27 Sept. 1760, studeerde aan de hoogeschool te Franeker in de theologie en werd in 1784 predikant te Jutrijp-en-Hommerts, in 1793 te Gapinge (Walcheren), en in 1794 te Sas-van-Gent. Het volgende jaar werd hij predikant te Ethen-en-Drongelen (N.-Brabant, en in 1799 hoogleeraar te Harderwijk. Bij de opheffing dezer hoogeschool ging hij in 1812 als hoogleeraar naar Groningen, waar hij in 1831 emeritus werd en 5 April 1837 overleed.

Hij schreef: Beknopte letterkundige geschiedenis der systhematiscbe godgeleerdheid, 3 dln., Haarl. en 's-Hage 1793-'98; Geschiedenis der Kristelijke kerk, in de

achttiende eeuw, 12 dln., Utr. 1797-1815; Bijbelsche geschiedenis, een leesboek voor kinderen, 1803; Beknopte geschiedenis der Nederlandsche tale, 2 dln., Gron. 1812- '32; Taalkundige Aanmerkingen over verouderde en minverstaanbare woorden in de Staatenoverzetting des bijbels, Amst. 1807, het vervolg door W.C. Ackersdijck, Utr. 1811; Beknopte geschiedenis van de Hervorming der christelijke kerk in de zestiende eeuw, Gron. 1817; Geschiedenis van het Patronaatregt, anders genoemd kollatieregt in verband met het Christelijk kerkbestuur, sinds de vroegste tijden, 2 dln., Breda 1826; met J.J. Dermout, zie blz. 199, bewerkte hij Geschiedenis der Nederlandsche Hervormde kerk, 4 dln., Breda 1819-'27, en met Mr. H.O. Feith: Oudheden van het Goorecht in Groningen, ontleend uit den giftbrief van Hendrik II aan de St. Martenskerk van Utrecht van den jare 1040, Gron. 1836.

[Willem Jansz. Yselveer]

Yselveer (*Willem Jansz.*), een rederijker uit de 16e eeuw, wiens gedichten voorkomen in der Redenrycke Constliefhebbers Stichtelycke Recreatie, Leid. 1599, en in Rederyckers Stichtige 't Samenkomst, Schied. 1603.

[Mr. Nicolaas Jan van Ysselsteyn]

Ysselsteyn (*Mr. Nicolaas Jan van*), geb. 10 Sept. 1834 te Goes, studeerde te Leiden, sinds 23 Aug. 1852, prom. daar in de letteren en rechten, 29 April 1857 en werd ambtenaar aan het Min. van Binnenl. Zaken, bij de afd. Waterstaat; 30 Nov. 1867 commies en is sedert 13 Juni 1877 hoofdcommies bij het dep. van waterstaat, handel en nijverheid.

Behalve opst. in de Nieuwe bijdragen voor Regtsgeleerdheid en wetgeving, in het Handboek der openbare gezondheidsleer van Dr. Ali Cohen, en verdere bijdr. over het strafrecht, gaf hij zijne beide doctorale proefschriften: De Fransche Protestanten en de Nederlandsche republiek in den jare 1625, Leiden 1857; Over den invloed van de kerkelijke wetgeving der middeleeuwen op den regtstoestand in Nederland, Leid. 1857.

Z

[Johannes Cornelis Zaalberg Pz.]

Zaalberg Pz. (*Johannes Cornelis*), geb. te Nieuw-Beierland 18 Maart 1828, werd 10 Febr. 1844 stud. te Leiden, waar hij tot theol. dr. bevorderd werd; was eerst predikant te Hendrik-Ido-Ambacht, 1848, te Deventer, 1851, en sedert 1853 te 's-Gravenhage. Tijdens de kerkelijke oneenigheden, bijzonder in deze gemeente, en met het oog op het Middelbaar Onderwijs, liet hij zich bij de Utr. Universiteit inschrijven, 12 Nov. 1867; vertrok in 1867 als predikant naar Paramaribo, en overl. op zijne terugreis naar Nederland, waar hij hoopte zijne gezondheid te kunnen herstellen, 12 April 1885.

Hij schreef een groot aantal godgeleerde werken, preeken enz.; meer op letterkundig terrein behooren: De strijd tusschen Mackay en Christophilus, met aant. en bijv.,

Dordr. 1853; Twee brieven aan mijne R.K. mede-Christenen, tevens ter beantwoording aan pater A. Frentrop en Prof. J.C.H. Muré. Woorden van waarheid en liefde, 's-Hage 1856; De St.-Pieterskerk te Rome. Schetsen en omtrekken, Utr. 1857; De vraag van J.H. Gunning Jr. beantwoord, 's-Hage 1863; De godsdienst van Jezus en de moderne richting. Christelijke toespraken over de godsd. vragen des tijds, 's-Hage 1864; Eene verklaring, eene briefwisseling en een treurig geschiedverhaal. Woorden aan mijne vrienden, 's-Hage 1664; De 'Waarheid'(?) van Ds. Schuurman Naschrift op het vorige werk, 's-Hage 1864; Aan mijne vrienden te 's-Gravenhage. Afscheidsgroet, 's-Hage 1867; Een verboden preek. Na weigering van kansel en spreekzaal te 's-Grav. met een toelichtend schrijven, Alkmaar 1868; Mijn verbanning uit den evangeliedienst. Aanklachten, pleidooien, vonnissen, brieven en beroep op de Synode, Alkmaar 1868; De uitspraak in herziening der Synodus plena, Alkm. 1868; Het eerste woord eens nieuwen levens. Toespraak na herstelling in eer en ambt. Gehouden in de zaal Frascati te 's-Gravenhage, Alkmaar 1868; Uw koningrijk kome! Toespraak tot hervatting van den Evangeliedienst te 's-Gravenhage op Zondag 15 Nov. 1868, Alkmaar 1868; Een gericht in zake Dr. J.C. Zaalberg Pzn. contra Ys. Brandes, 's-Hage 1873, en verder eene menigte brochures, bijdragen in wetenschappelijke en godgeleerde tijdschriften, vertalingen, enz.

[Michiel Zachmoorter]

Zachmoorter (*Michiel*), geb. in 1582 te

Gent, was pastoor der St. Martenskerk en kanonik van de St. Verhildekerk in zijne geboortestad, waar hij 25 Nov. 1660 overl.

Hij schreef: Sponsus Sanguinum ofte Den bloedighen Bruydegom onzer zielen, verthoont in XX meditatien door den Eerw. Heere Michiel Zachmoorter, licentiaet in der godtheyt, pastor van St. Martens t' Eckerghem binnen Ghendt, Antw. 1623 en 1640; Thalamus sponsi oft Bruydegoms beddeken, Antw. 1628.

[Mr. Hendrik van der Zande]

Zande (*Mr. Hendrik van der*) studeerde en promoveerde in de rechten.

Hij schreef voor het tooneel: De doorluchtige minnaar, treurspel, Amst. 1713; De dood van Elius Sejanus of Spiegel voor de vorsten gunstelingen, treurspel, Amst. 1716; Demetrius of strijd tusschen de liefde en het staatsbelang, treurspel, Amst. 1717; De ingebeelde dood, klsp., Amst. 1717.

[Jacobus van Zanten]

Zanten (*Jacobus van*), geb. te Leiden in 1658, was med. dr. en voorganger der Doopsgezinden te Haarlem, waar hij overl. in 1750.

Behalve vertaalde en oorspr. werken, tot zijn kerkelijk ambt en zijn maatschappelijk beroep betrekkelijk, gaf hij eene overzetting in rijmlooze verzen van Milton's Paradijs; het hs. berust op de Haarlemsche bibliotheek, en is uitgegeven onder den titel: 't Paradys verlooren, heldendicht van Johan Milton, Haarl. 1728.

(Catalogus Bibl. Harl.)

[Laurens van Zanten]

Zanten (*Laurens van*) schreef: Spiegghel der gedenkweerdigste wonderen en Geschiedenissen onses tijds sedert het jaer 1600 tot den jaere 1660, Amst. 1661; Treurtooneel der Doorlugtige Vrouwen, of open ondergang der vorstinnen en andere beruchte vrouwelijke personagien, Amst. 1699; Verhandeling van Gods voorwetenschap en 's Menschen vrije werking, Haarlem 1705; Historie van 't Symbolum der Apostelen, Haarl. 1707; Geloof Formulier der Apostelen, Amst. 1711; Oorzaken van 't verval der Christelijke Godvruchtigheid, Haarl. 1717. De schrijver dezer hist. en godsdienstige werken was vermoedelijk verwant aan den voorg. leeraar en geneesheer; zijn Treurtooneel doet denken aan dat van Lambert van den Bos, zie blz. 96.

[Petrus Zaunslifer]

Zaunslifer (*Petrus*), wiens geleerd en meest aan het leeraarsambt gewijd geslacht uit Solms-Braunsfeld afkomstig was, werd geb. te Oostzaan in 1677, studeerde in de godgeleerdheid te Leiden en werd in 1702 prediker der vermaarde Zeven Provinciën onder den bevelhebber Van der Goes, in de onderneming tegen Cadix. In 1707 werd hij pred. te Zoelen, in 1717 te Vianen en in 1724 te Amsterdam, waar hij 15 Mei 1739 overleed.

Hij schreef: Gods kerk getroost en behouden, 1711; Messias voorloopers, Boetstemme en doop aan de Jordaanstroom, 1715; Tafereel van overdeftige zinnebeelden, gemaelt naer de deuchden, ondeuchden, gemoedsdriften der menschen, straffen Gods en zegeningen; beschreven door Cesare Ripa, Pierius, Valerianus, Orus, Apollo en anderen, maer nu in meerder orde gebracht, met Godtsgeleerde aenmerkingen, spreucken, enz. Amst. 1722, waarin een gedicht van zijne hand voorkomt, getiteld: Gruwelramp des oorlogs en het heil der vrede; en in hs.: Dagverhael ener seer aanmerklyke reyse naar Spangien en Vigos, waarin naukeurig wort geschetst de seltsamen plondering van St.-Maria bij Cadix en het bemagtigen en geheel vernielen der Spaansen silvere vloot en Fransen oorlogschepen, Anno 1702.

[Willem Zeebots]

Zeebots (*Willem*), te Leuven geb. 22 Mei 1625, trad in 1643 in de abdij van Park en werd 29 Mei 1649 tot priester gewijd. In de Hoogeschool zijner geboortestad verwierf hij in 1655 den graad van bachelier, waarna hij het ambt van kapellaan verkreeg te Wakkezeele, in welke gemeente hij in 1667 tot Pastoor opklom. Deze betrekking behield hij gedurende 23 jaren, toen hij terugkeerde naar de abdij van Park en aldaar stierf 8 Juli 1690.

Hij liet de volgende verken na: Nederduytsche gedichten bestaende in eenige treurspelen ende andere, vertoont ende uitgewerckt door Guil. Zeebots, Leuven 1ste deel 1662, 2e deel 1687; het eerste deel bevat: De Historie van d*e*n zuyveren Patriarch Joseph, nopende zijne onnoosele verdruckkinge, wonderlijke verlossinge ende eerelijke verheffinge, alles getrocken uyt het boeck der Scheppinghe, in drij bedrijven, Leuven 1661; Den Blijden Kersnacht, ofte de Geboorte Christi onzes Saligmakers, mitsgaders de merkelijkste dingen alsdan geschiet, in drij bedrijven, Treurspel, vertoont tot Wechter den 7 Junii 1661, door de Liefhebbers der Rhetorijcke aldaer, door F.G.Z.R.C.P., Leuven 1661; Het Leven ende Martyrie van den H. Adrianus, alles getrokken uyt vermaerde Schrijvers, Surius, Lippeloo, Hareus, in drij bedrijven, Leuven 1661; - Hendrik de VIII, koning van Engelant, ofte scheuringe van Engelant ende 't afwijken van 't Catholieck geloof onder denselven Henrick, in vijf bedrijven, Leuven 1661. Het tweede deel bevat: Het Droevig Lijden en de bittere Doodt van den Heere Christus onzen Saligmaeker, getrokken uyt de vier H.H. Evangelisten ende bedeylt

in 7 deelen, tragedischer wijs vertoont, Leuven 1687; Den blinden verlichten en wederzienden Tobias, inhoudende bijzondere exempelen van deugden; Het Leven van den H. Hubertus, Leuven 1687.

[Jan van Bolhuis van Zeeburgh]

Zeeburgh (*Jan van Bolhuis van*), geb. te Warffum, 11 Jan. 1886, werd 15 Sept. 1855 te Gron. voor de letteren en rechten ingeschreven, verwisselde deze universiteit, 15 Maart 1859, met die van Leiden, waar hij in de letteren prom. 2 Juni 1870, in den tijd der algemeene spanning wegens de tijdsomstandigheden, die hem deden deelnemen aan de vrijwillige wapening. In het begin van 1877 werd hij als tijdelijk ambtenaar bij de Kon. Bibl. geplaatst, bewerkte daar onder leiding en met veel waardeering van den Bibliothecaris den catalogus der hss., doch liet dit werk door toenemende ziekelijkheid onvoltooid, en overl. 18 Oct. 1880.

Schreef: zijne belangrijke diss. Over de gesch. der eerste graven uit het Hollandsche huis, Leid. 1870, - afgedrukt in Nijhoff's Bijdr., N.R., dl. VI; - Kritiek der Friesche geschiedschrijvers, 1e deel, (onvoltooid gebleven), 's-Grav. 1873, en verspreide artikelen, met name in deze Bijdr. en De Ned. Spectator.

(Ned. Spect. 1880.)

[Frans Zeegers]

Zeegers (*Frans*), schreef onder de Haarlemsche zinspreuk: Virtus vincit omnia: De Triomfeerende Deugd of de verijdelde wellust, treurspel; Mustaffa Soliman, of de verwoede wraakzucht, trsp., 1719; De gestrafte vrijgeest, trsp., 1720; Krispijn Praktisijn, blspel, 1720, alle te Amst. gedrukt.

[Laurentius Theodorus Zeegers]

Zeegers (*Laurentius Theodorus*), geb. 12 November 1818 te Amsterdam, waar hij 7 Dec. 1884 overl., na van 1843 tot 1873 kostschoolhouder geweest te zijn.

Hij schreef: Geschiedenis van Amsterdam, Amst. 1850; eene Nederlandsche Chrestomathie, ald. 1847, 9e dr., 1871; verscheidene nommers in de Volksbibliotheek, ald. bij Weitingh en Van der Haart; Bloemen van Nederl. Proza en Poëzie, een bloemlezing van stukken uit den geheelen omvang der Nederl. letteren, met inleid. en opheldernde aanteekeningen, afl. 1 en 2, bevattende de vroegere tijdvakken onzer letterkunde, Amst. 1873, '74; bijdr. in Vaderl. Letteroefeningen en Europa. Dit laatste tijdschr. bestuurde hij, met weinig succes, van 1 Jan.-1 Aug. 1861.

[Henri Zeeman]

Zeeman (*Henri*), geb. 9 Nov. 1811 te Amsterdam, wijdde zich aan het onderwijs, was eerst hulponderwijzer en vervolgens gedurende 40 jaren kostschoolhouder ald., vestigde zich na het intreden van zijn' rusttijd te Haarlem, en is zeer bekend door zijh werkzamen strijd tegen de volksondeugden. In zijn laatste levensjaar woonde hij te Hillegom, en overl. daar in Dec. 1889.

Hij schreef: Het leven van Joost van den Vondel voor Neerlands jongelingschap, 1831; Het leven en de krijgsbedrijven der Prinsen van Oranje, dl. 1-3, 1831-'33; Het leven, de daden en lotgevallen van Jan Camphuis, 1833; Zedelijke verhalen voor jonge lieden ter bevordering van godsdienstzin en maatschappelijke deugden, 1834; De Gunsteling of drie dagen uit de regering van Maria, Koningin van Engeland, hist.-rom. tafereel uit den jare 1555, 1825; Lucretia Borgia of wreedheid en moederliefde. Hist. rom. tafereel. 1836; La Tisba of de schoone Venetiaansche tooneelspeelster, 1835; De Engel van St. Jan, rom. tafereel uit het begin der 19e eeuw, 1837; De Grootvorstin Christina. Geschiedk. episode uit het begin der 18e eeuw; Nieuwe zedelijke verhalen voor jonge lieden, Zwolle 1841; Het leven, de krijgsbedrijven en de noodlottige dood van den Hertog van Orleans, 1842; Elizabeth de Nanteuil of de gevolgen van een oogenblik, 1843; Het leven, de krijgsbedrijven en de regeering van Z.M. Willem I, 1844; Leven, krijgsbedrijven en regeering van Z.M. Willem II, 1849; De eerste dronk, 1858; Lodewijk Philips, koning der Franschen, 1851; Verhalen voor jonge lieden, 1853; De verkeerde wereld, na eene voorstelling van Tetje Roen, 1859; Geschied- en aardrijksk. beschr. van het koningrijk Sardiniën, 1859; 's-Grav. en Amsterdam; Roemrijke herinneringen aan de gedenkwaardige dagen van 12-30 Nov. 1813, 1863; Wat hebben Neêrlands Koningen vijftig jaren voor Nederland gedaan? of Ned. in 1813 en Ned. in 1863, 1863; Leopold I. kon. der Belgen, geschetst bij den aanvang van H.D. 75jarigen leeftijd in zijn karakter als mensch en in zijn bestuur als koning, 1864; Wat er te Amsterdam vóór vijftig voorviel. Geschiedk. herinnering aan de gedenkw. dagen van 29, 30 en 31 Maart 1814, 1864; Nederl. volksverhalen op het gebied der afschaffing van sterken drank; in verband met onze volksopvoeding, Nijm. 1865; Drank- en drinkwinkels in Nederland; van de vroegste tijden tot op heden, 1865, meest te Amst. gedrukt en herdrukt, vele met onderscheiding ontvangen en sommige met vorstelijke belooning vereerd. Verder bijdr. in tijdschr., almanakken, enz.

[Catharinus Forandinus Zeeman]

Zeeman (*Catharinus Forandinus*), geb. te Numansdorp 2 Nov. 1828, werd 28 Aug. 1848 te Leiden stud. in de godgeleerdheid, kand. in 1853, het volgend jaar pred. te

Welsum bij Olst, en 15 Juni 1862 te Zonnemaire.

Hij schreef: Nederlandsche spreekwoorden, spreekwijzen, benamingen en volks-uitdrukkingen aan den Bijbel ontleend, (bekroond door de Holl. Mij. van fraaie Kunsten en Wetensch.), Dordrecht 1876.

[Jacob Zeeus]

Zeeus (*Jacob*), geb. te Zevenbergen, 14 Febr. 1686, werd eerst door Arn. Houbraken te Dordr. in het teekenen onderwezen, kreeg daarna in De Klundert zijne opleiding in het landmeten, waarin hij beter slaagde, en was in zijne geboorteplaats notaris en landmeter. Door Pieter Nuyts, zie blz. 561, werd hij geholpen in het werktuigelijke der dichtkunst, kwam in kennis met Poot en de leden van Nil, en toonde in zijne korte loopbaan een sterke neiging tot het satirieke; hij overl. te Zevenbergen, 27 Nov. 1718.

Schr.: De ongeblankette wereld, zijn eersteling, waarna hij op aandrang van Nil eene proza-vert. berijmde van het: Derde berispdicht van Juvenalis in Nederd. vaerzen ... en met aentekeningen, Amst. 1710; De Wolf in het Schaepsvel, Rott. 1711, 2e dr., Amst. 1715; Horatius' vierde gezang uit het derde boek, naer onze tyden geschikt en uitgebreit, Rott. 1712. Na zijn dood: Gedichten, Rott. 1721, 2e dr., Amst. 1737; Overgebleve Ged., 2 dln., Rott. 1726, waarin ook zijn trsp. Otho, dat reeds afz. verscheen, Delft 1721. Nadat P.A. de Huybert, zie blz. 381, verklaard had, dat Vondel geen kennis bezat van het tooneel, antwoordde Zeeus met zijn: De Zangberg in gevaar, waaruit de zgn. Poëtenoorlog ontstond, welks gebezigde projectielen als een unieke bundel van 31 stukken berust in de Bibl. van de Mij. der Nederl. Letterkunde.

[Willem Josephus van Zeggelen]

Zeggelen (*Willem Josephus van*), geb. 15 Sept. 1811 in Den Haag; hij werd opgeleid aan de drukkerij der firma Gebroeders Giunta d'Albani, waarvan hij na zijn huwelijk deelgenoot en later mede-eigenaar werd. In 't midden van een hoogst werkzame jonkheid oefende hij zich in de letteren, dichtte een en ander, totdat hij in zijne richting eene oorspronkelijkheid openbaarde, die wel ‘nagezongen’, doch niet geëvenaard werd, en waarvan hij niet zelden met goeden uitslag afweek, als de levensernst hem tot het kiezen eener andere dichtsoort noopte. Hij was een der ‘Oudsten’ van ‘Oefening kweekt Kennis’; in 1848 ging hij, die katholiek van geboorte was, tot de Hervormden over. Hij overl. in de hofplaats, 16 Febr. 1879.

Hij schreef: Pieter Spa naar Londen, Dordr. 1838; De Valkenvangst, 's-Hage 1840, 6 drukken; Pieter Spa naar Amsterdam, Dordr. 1841, 10 dr.; Eene avondpartij, Dordr. 1842, 6 dr.; Lach en luim, Haarlem 1846; Kijkjes in 't leven, Haarlem 1848; in 1851 verscheen eene nieuwe uitgave van te Haarlem in 4 bandjes, onder de titels van 1. Vrolijke schetsen, 2. Luimige verhalen, 3. Lach en luim en 4. Kijkjes in 't leven. Verder verscheen van hem Hoofd en hart, Haarlem 1855. Nadat Kruseman zijn fonds had verkocht verscheen te Leiden in 1859 eene nieuwe uitgave in 8 dln. onder den algemeenen titel: Van Zeggelen Gedichten, en onder afzonderlijke titels: 1. Luimige verhalen; 2. Vrolijke schetsen; 3. Licht en bruin; 4. Lach en luim; 5. Kijkjes in 't leven; 6. Hoofd en hart; 7 Stukjes uit den vreemde en 8. Sprokkels. Eene nieuwe uitgave verscheen in 1868 en eene volks-uitgave in 1876. De menschenhater, in

verzen vertaald naar le Misantrope van Molière, Haarlem 1872. In proza: de levensberichten zijner vrienden S.J. van den Bergh en P.T. Helvetius van den Bergh, in de Hand. van Letterk., 1869 en '74.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1879.)

[Eugeen Zetternam]

Zetternam (*Eugeen*), wiens eigenlijke naam **Joos Jozef Dirickséns** is, werd te Antwerpen geb. 4 April 1826. Daar zijne moeder reeds bij zijne geboorte zonder steun en schier zonder middelen van bestaan was, mocht hij maar luttel onderricht genieten en was hij genoodzaakt zeer jong het ambacht van meubelschilderen te leeren. In zijne jongelingsjaren hervatte hij evenwel de studie der moedertaal door zelfonderricht en op negentienjarigen leeftijd leverde hij zijne eerste letterkundige schepping, welke de aandacht der andere schrijvers op hem deed vestigen. De dichter Jan van Beers werd zijn bijzondere leermeester en kunstvriend, doch kort daarop moest hij een bestaan zoeken te Gent, waar professor J.F.J. Heremans zijn kunstleidsman werd. Daar hij bij de militieloting een ongelukkig nummer had getrokken, zag hij zich gedwongen bij den aanvang van het jaar 1847 soldaat te worden. Hij kwam te Antwerpen in garnizoen tot Maart van het volgende jaar, daarna bleef hij eenige maanden te Aalst en vervolgens te Dendermonde. Toen hij in Mei 1849 den krijgsdienst verliet, vestigde hij zich voor eigen rekening als huis- en meubelschilder in zijne geboortestad, waar hij nog in datzelfde jaar huwde. Om in de behoeften van zijn gezin te voorzien moest hij van den morgen tot den avond als schilder arbeiden, en des nachts offerde hij zijne onmisbare rust op om als letterkundige en als voorstander van taal- en volksbelangen te kunnen werkzaam zijn. Die rustelooze strijd sloopte

vroegtijdig zijne levenskrachten; hij bezweek reeds op 10 October 1855.

Gedurende de tien jaren dat hij slechts buitentijds de pen voerde, had hij toch reeds deze reeks werken vervaardigd: Rowna, eene fantastische legende, uitgegeven ten voordeele der armen, Antw. 1845; Margaretha van Constantinopel, drama in vier bedryven, Antw. 1846; De Zwanen, Antw. 1846; Schets uit het werkmansleven, Gent 1847; Bernhart de Laet, roman uit de Middeleeuwen, Gent 1847; Volksleven. Voor twee centen minder, Antw. 1847; Hoe Pietje Triste fortuin deed, Antw. 1847; Eene Liefde, Antw. 1848; De Tooverdoos, vertelsel, Antw. 1848; Mynheer Luchtervelde, waerheden uit onzen tyd (bekroond), Antw. 1848; Brokken uit het gedenkschrift van eenen koperen Knop, Gent 1848; Eenige Bedenkingen over de toekomst van Schilders en Schilderkunst by het doorwandelen der Tentoonstelling te Brussel, Antw. 1848; Een kopje te veel, Gent 1849; Iets over Vlaemsche Beschaving, ter gelegenheid van een artikel der Revue des deux Mondes over Hendrik Conscience, Antw. 1849; Over eene verbindtenis tusschen alle Dorpen van Vlaemsch-België (redevoering), Gent 1849; Tantje Mortelmans, losse karakterschetsen, Gent 1850; Simon Cokkermoes, historisch tafereel (1382), bekroond, Antw. 1850; Het Bestuer en de Natie, Antw. 1850; Eene zonderlinge Bedelares, Gent 1851; Burgerrecht, Antw. 1851; Redevoering uitgesproken op het feest den Heere Hendrik Conscience aengeboden, Antw. 1851; Redevoering over den Nederlandschen Boekhandel, Bruss. 1851; Arnold de Droomer, Antw. 1852; De Kimrische Diluvie, histosche roman, Antw. 1853; De wonderbare Avonturen eener oude Schildery, Antw. 1853; Een Middeltje om Ryk te worden, volksverhael, Gent 1853; Handboek voor huis- en meubelschilders, vergulders enz., Gent 1853; Tafereelen uit het leven eens Kunstschilders, Gent 1854; Modezucht, volksdrama in vier tafereelen, Gent 1854; Hel en Duivel, eene ware gebeurtenis, Gent 1854; Bedenkingen op de Nederlandsche Schilderschool, bekroond, Antw. 1855; Hoe men Schilder is, Gent 1855; De Vrouw van Egmont, drama in drie bedryven, Gent 1859. Het handschrift van zijn geschiedkundigen roman: Philips de Goede te Antwerpen, is verloren geraakt. Buiten deze werken gaf Zetternam nog vele bijdragen, soms ook naamloos en dan weer onder de pseudoniemen: L. IJsendijck, Albrechts of onder de beginletters J(ozef) D(iricksens), in de bladen: De Broedermin van Gent, De Gazette van Gent, De Gentsche Telegraef, De Gazette van St. Nicolaes, Der Nördischen Telegraph enz., alsmede in de tijdschriften: Het Taalverbond, De Eendracht en De Vlaamsche School. Zijne verzamelde werken zagen het licht met den titel: Volledige Werken van Eugeen Zetternam, met Levensschets van den Schrijver door F. Jos. van den Branden, Antwerpen 1876.

[Jacob van Zevecote]

Zevecote (*Jacob van*), geb. te Gent 16 Jan. 1596, maakte reeds op zijn 16e jaar Latijnsche verzen en kort daarna, onder het pseudoniem Thaumantis, Nederlandsche gedichten op een meisje, waarop hij verliefd was geworden; haar ontrouw deed hem de monnikspij der Augustijnen aantrekken; op zijn 20ste jaar ging hij op reis door Lotharingen naar Basel, over de Alpen naar Milaan en Rome. Volgens sommigen studeerde hij daarop te Leuven in de letteren en rechtsgeleerdheid. Korten tijd was hij professor in de Rhetorica te Brussel, en ging in 1623 naar Leiden, waar hij het Hervormde geloof omhelsde. In 1626 werd hij hoogleeraar in welsprekendheid en

geschiedenis te Harderwijk; in 1635 droeg men hem te Leiden het doctoraat in de rechten op; hij overleed 17 Maart 1642 te Harderwijk.

Behalve eene menigte Latijnsche verzen en treurspelen, welke door anderen ook in 't Nederlandsche vertaald werden (b.v. Rosimunda en Maria Stuarta), schreef hij eene menigte Nederlandsche gedichten, welke door Ph. Blommaert zijn uitgegeven in zijne Verzameling van alle de Nederlandsche gedichten van J. van Zevecote, Gent en Rotterd. 1840. Daarin zijn de voornaamste: Emblemata ofte sinnebeelden, met dichten versiert en andere verscheyden dichten, Amst. 1638; Belegh van Leyden, treurspel, Leid. 1626; Ontset van Leyden, bly-eindich spel, Harderw. 1630.

[Karel van der Zeijde]

Zeijde (*Karel van der*), geb. 13 Juli 1838 te Overschie, was eerst werkzaam bij het lager onderwijs, bestuurde daarna eene eigene inrichting te Rott., was van Juni 1875 tot Dec. '77 leeraar aan de hbs. te Sneek en onderwijst het Ned. en Hgd. aan die te Zaandam.

Schr.: De begrafenis van den Duivel. Een populair philosophische studie over het kwaad, psd. Dr. F.M. ten Bergen, Rotterd. 1874; gaf in 1868 te Rotterdam uit: De Dwarskijker, Maandschrift, waarvan slechts één aflevering is verschenen, en dat tengevolge van het Rotterdamsche oproer gestaakt werd; later werd hij red. van het weekblad: Friesche Zuidwesthoek en schreef ook enkele gedichten in jaarboekjes. Van meer letterk. strekking zijn: Metrische vert. van Rekbinder's trsp. Jesus van Nazareth, Sneek 1876; Stormvloed, vert. van Spielhagen's Sturmflut, ald. 1877;

Op het Platteland, vert. van Plattland, door denz., ald. 1880; verder art. in Norma, Tijdspiegel, Astrea, De Dageraad, en leerboekjes over Lezen en Voordracht, en eene Ned. Spraakkunst.

[Ernst Zeydelaar]

Zeydelaar (*Ernst*), geb. te Tiel, Augustus 1742, was in 1778 onderwijzer te Amst., werd daarna Fransch kostschoolhouder te Weesp en overl. ald., 21 Oct. 1820.

Hij schreef: Regelmatige Nederduitsche Spelkonst, of Verhandeling over de zes-en-twintig letteren van het Alphabeth, Amst. 1769; Nederduitsche spraakkonst, ten dienste der Nederlandsche Taalminnaars uit de werken der beste schrijveren en der beroemdste dichters verzamelt, Amst. 1791; Verhandeling over de spelling der Nederduitsche Taale, ter bevordering van regelmatigheid en eenparigheid in dezelve. Met bescheidene Aanmerkingen op de Verhandeling van M. Siegenbeek, Amst. 1803; verder gaf hij nog eene Hoogduitsche spraakleer en andere schoolwerkjes uit.

[Willem Cornelis van Zijll Jsz.]

Zijll Jsz. (*Willem Cornelis van*), geb. 15 Januari 1834 te Oudewater, waar hij boekhandelaar was en 11 Juli 1868 overl.

Hij schreef: Mijmeringen van het oude standbeeld van Laurens Janszoon Koster (afgeluisterd), ten voordeele van het feest der onthulling van diens standbeeld, Hilv. 1856; Oudewater en omtrek, geologisch, mythologisch en geschiedkundig geschetst, Oudew. 1858-'66; Bijzonderheden en aanteekeningen over het huis of het slot te Vliet, nu bouwval in Roosendaal, Oudew. 1861. Het eerstgenoemde werkje is in poëzie, de anderen in proza.

[Johannes van Zijp]

Zijp (*Johannes van*) werd in 1762 vrijmeester boekverkooper te Leiden; hij was gelegenheidsdichter en lid van het genootschap: Kunst wordt door Arbeid verkreegen.

Schr. een Herders-spel ten trouwdage K. Deeleman [schoolmeester en voorzanger te Zevenhuizen] en A.J. Tuynzaat, 16 Sept. 1764, waarvan eene gewijzigde uitgave in 40 ex. voor de vrienden gedrukt bij hemzelf, 1764 en een vers Aen den begaefden dichter [Mr.] Lucas Dyl, [schepen en rijmelaar te Alkmaar]; gaf eene vertaling in proza: De Kunst der Poëzie van ... Boileau, ald. 1768 en eene berijming van het op blz. 405 en 708 vermelde dichtwerkje van Herm. ter Kamp of Terkamp, (die na een lang verblijf in De Oost te Batavia als opper-chirurgijn der Comp. overl., 7 Jan. 1780); diens Bara's Klagt, geschreven in 1770, werd door hem onder dagteekening van 1774-10-4 ‘in gerymde vaarzen overgebragt’ en uitgegeven bij den stads-drukker te Batavia, met het laatst gemelde jaartal.

[Antoon Leo Zilgens]

Zilgens (*Antoon Leo*), 14 Juli 1783 te 's-Gravenhage geb., vestigde zich in 1803 als onderwijzer te Antwerpen en stond er, gedurende ruim 40 jaren, aan het hoofd van een zeer bloeiend onderwijsgesticht. Hij overleed te Antwerpen 27 Mei 1850.

Behalve verscheiden bijdragen in tijdschriften verschenen, gaf hij nog in het licht: Verzameling van Mengelstoffen, uitgegeven op last van 't Antwerpsch Genootschap onder zinspreuk: Tot Nut der Jeugd, door deszelfs Mede-Lid A. Zilgens, school-meester, Antwerpen; alsmede: Nederduitsche opstellen tot het aenleeren der Fransche tael, (10 deeltjes) Antw.

[Cornelis Zillesen]

Zillesen (*Cornelis*), geb. in 1734, woonde meestal te Rotterdam en overleed aldaar 25 Maart 1826.

Hij schreef: Onderzoek naar de oorzaken van de opkomst, het verval en herstel der Vereenigde Nederlanden, 6 dln., Amst. 1782-'84; Wijsgeerige verklaaring der Rechten en Plichten van den Mensch en Burger, Leiden 1796; Wijsg. onderzoek wegens Neerl. opkomst, bloei en welvaart en het daarop gevolgd verval en middelen van herstel, Amst. 1796; Wijsg. beschouwing over de Representatieve Regeeringe, Utr. 1797, en andere gelijktijdige dergelijke brochures; Gesch. der Vereenigde Ned. van 1793-'98, 6 dln., 's-Hage 1798-1803; Beschrijving van den Watersnood in 1799, Dordrecht 1800. Na deze ramp wijdde hij zich aan waterstaatkundige onderwerpen, om de overkomen onheilen te weren, en gaf verder: Wis- en natuurk. onderzoek van de oorzaken der menigvuldige en allerschadelijkste rivier-overstroomingen, welke sedert het jaar 1784 door ijsverstoppingen zijn voorgevallen, Rott. 1820; Verh. over den ongunstigen waterstaat in 't noordelijk gedeelte der Nederl., Rotterd. 1823; Iets over de natuurlijke oorzaken der steeds toenemende zee-overstroomingen op de kusten der Ndl. steden onzes rijks, Rott. 1825; Wijsgeerige staatshuishoudkunde voor het kngr. der Ned., Rott. 1817; Aanhangsel op mijne wijsg. staatshuishoudkunde, Rotterd. 1819. Men zeide algemeen van hem, dat zijne bedoelingen met 's Lands waterstaat en geldmiddelen getuigden van zijne vaderlandsche gezindheid. Zijn zoon **Willem Jan**, werd rector te Middelburg, Arnhem, Rotterdam en Amsterdam; hij was te Rotterdam geb. in 1774 en overl. te Amst. 5 Sept. 1834. Behalve Lat. werken, gaf hij eene Ned. vertaling van Middleton's Leven van Cicero.

(Konst- en Letterbode, 1828 en '34.)

[Johannes Decker Zimmerman]

Zimmerman (*Johannes Decker*), geb. te Amsterdam 19 Dec. 1785, had reeds in zijne jeugd een zeer bewogen en treurig

levenslot, daar het zijn' vader in 1795 verboden was als adv. te praktiseeren; doch als de gelegenheid zich aanbood las hij alles wat hem in handen viel. Toen zijn vader na een kortstondig verblijf in W.-Indië, terugkeerde en eene drukkerij oprichtte werd hij letterzetter, gelijk hij hem als kind geholpen had in het 'Biermagazijn van Mr. D. Zimmerman', een kelder op den Kloveniersburgwal; volgens zijn vurig verlangen in 1803 student in theologie te Amst., in 1806 te Göttingen; in 1807 werd hij pred. te Zwolle, reeds het volgende jaar te Utrecht; na zijn in 1858 verkregen emeritaat bleef hij te Utrecht wonen en overleed aldaar 7 Juni 1867.

Schr.: Lodewijk Herder of de gevolgen eener al te groote gevoeligheid des harten, roman, Zutf. 1810; Julien en Gustaaf, psd. A.J. Donker, Zutfen 1811; Bonaparte, Dichtstuk, Utr. 1814; Alexander, tegenstuk van Bonaparte, Utr. 1814; Gedicht bij de [vernieuwde] inhuldiging van 's lands Hoogeschool te Utrecht, Utr. 1815; Feestliederen op het eeuwgetijde der Hervorming, 1817; Gezangen ten gebruike voor Evang. Luthersche Gemeente op Zondag 10 December 1826, Utr. 1826; Dichtregelen naar aanleiding van de vermelding in de Couranten, wegens eenen brief van den Paus aan onzen Koning, Utr. 1830; Willem de Zwijger, Utr. 1830; De Hollandsche Natie, Utr. 1830; Negen volksliederen en zangen, Utr. 1831; Vervolg op de volksliederen en zangen, Utr. 1831; De Prins van Oranje aan het hoofd van het leger, Utrecht 1831; Cantate ter viering van het tweehonderd-jarig bestaan van het stadsconcert te Utrecht op den 14en van Lentemaand 1833; Cantate bij de redevoering van den hoogl. J. Heringa, ter viering van het vijftigjarig bestaan der Mij. tot Nut, 17 Nov. 1834; Zangen ter gelegenheid van de Alg. verg. der Mij. tot Nut, 9 Aug. 1842, Amst. 1842; Zangen bij de van wege het Utrechtsche Departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te brengen hulde aan de nagedachtenis van Petronella Moens 16 Maart 1843; Petronella Moens (te zamen met W.H. Warnsink Bz.), Amst. 1843. Sedert 1814 tot 1829 gaf hij het tijdschrift Euphonia uit, en daaruit: Kinderen der vergetelheid, 5 dln., Amst. 1825-'28. Verder een bijzonder groot aantal leerredenen en godsdienstige verhandelingen.

(Hand. Mij. Ned. Lett. 1868.)

[Johan Carl Zimmerman]

Zimmerman (*Johan Carl*), geb. 18 Maart 1828 te Batavia, was makelaar in suiker te Amsterdam, en sedert 1852 mederedacteur van De Gids, waarin hij tal van bijdragen schreef; hij overl. 30 Sept. 1888.

De meest bekende zijner Gids-artikelen, geschreven onder psd. Darie Wetan en Bernard Koster Jr., zijn afzonderlijk uitgegeven onder den titel: Chequeriana, door Bernard Koster Jr., Amst. 1868. Hij schr. ook een aantal bijdragen in andere tijdschriften en jaarboeken, en gaf met J.P. Hasebroek, L.S.P. Meyboom en Ant. Schouten: Het tweede Eeuwfeest van het Weeshuis der Nederd. Herv. gemeente te Amsterdam, 15 December 1857 herdacht, Amst. 1858.

[Georg Christiaan Zirschky]

Zirschky (*Georg Christiaan*), geb. te Oudeschoot, 27 Mei 1847, was eerst letterzetter te Leeuwarden, waar hij sedert 1852 woont, doch is sedert 1870 zonder vast beroep;

een tijdlang (1870-'73) was hij algemeen secretaris der Prov. Friesche Werkliedenvereeniging.

Hij schreef: Gerard van Goudenberg, oorspr. drama, Leeuwarden 1872; Swarte Pieter, blyspil mei sang în ien ûtkomste (fry na it Tjiûisk), Amst. 1874; It is net om de faem, mar om 't jild, blyspil mei sang în ien ûtkomste, Leeuw. 1874. De beide laatste onder het psd. Krist Frearks: Bloempjes langs den weg geplukt. Gedichten en rijmen, Leeuw. 1875.

[Sara Maria van Zon]

Zon (*Sara Maria van*) schreef: Eeuwgetijde van den Munsterschen vrede, 1748, en Verzameling van Stichtelijke Gedichten, Utr. 1756.

[Petrus de Wacker van Zon of Son]

Zon, vroeger **Son**, (*Petrus de Wacker van*), gedoopt in de Zuiderkerk te Amsterdam, 13 Augustus 1758, vier dagen oud; werd als stud. in de rechten ingeschreven te Leiden 24 Aug. 1776, doch blijkt niet gepromoveerd te zijn; evenmin heeft hij tot onzen adel behoord, schoon hij Mr. en Baron genoemd werd met zijn medeweten. Onder psd. Anonymus Belga schr. hij: De Adel; het werd vermoedelijk uitgegeven te Alkmaar, doch zeker in 1786. De toon en strekking van dit geschrift is in alle overdrevenheid eene navolging der begrippen van Jean-Jacques. In het volgend jaar was hij hoofdred. van Janus, verschenen te Utrecht. Daar was hij in Oct. 1783 gehuwd in de familie Falck; in de laatste jaren der eeuw woonde hij op Zuideras onder Vorden. Sedert 1805 begon hij romans uit te geven, psd. Bruno Daalberg, en onderhield zoo de beminnaars van het geestige drie jaar; die boeken verschenen in Den Haag. In 1816 trad hij daar op als secretaris van den Hoogen Raad van Adel; soms wordt hij in den Staats-almanak Mr. betiteld, doch nooit Baron. Bij die benoeming was hij ongeveer 58 jaar; zijn achterneef de minister Falck, toen alg. secr. van Staat, zal die benoeming wel bevorderd hebben; de democraat

van 1786 was dus veel veranderd Hij overl. in Den Haag, 5 Dec. 1818.

Behalve het genoemde en het tijdschr. De Prullemand, 's-Grav. 1803, zijn zijne meer bekende werken: Nieuwe Bijdragen tot de geschiedenis der Kruisvaarten en hare betrekking tot ons vaderland, 's-Gravenh.; Eerste catern uit mijn zakboek, of aanteekeningen van een burger aan de grenzen van Holland, Rott. 1792; Felix en Louise of de Ouderliefde, treurspel (naar het Fransch van Demoustier), Amst. 1799; Willem Hups, eene anecdote uit de XVII eeuw, ongeloofelijk zelfs in de onze, 's-Hage 1805; Twee en dertig woorden of de les van Kotzebue, 2 dln., Amst. 1805 (herhaaldelijk herdrukt); De Steenbergsche familie, 4 dln., 's-Hage 1809; Nog wat lectuur op het ontbijt en de theetafel, Prof. van Hemert aangeboden, 's-Hage 1806-1807; Apollo in komische vertoogen, 's-Hage; De Overijsselsche predikants-dochter, 3 dln., Amst. 1817; Jan Perfect of de weg der volmaking, vertoond in het leven en de lotgevallen van eenen wijsgeer, 2 dln., 's-Hage en Amst. 1817, 2e dr., ald. 1834.

[Ambrosius Justus Zubli]

Zubli (*Ambrosius Justus*), 4 Oct. 1751 in Rio Berbice geb., trouwde in 1778 te Amst., betrad in 1794 de staatkundige loopbaan, en was eenige jaren volksvertegenwoordiger, waarbij hij tot de gematigde partij behoorde; hij overleed te Vlaardingen 9 Oct. 1820, waar hij ontvanger der belastingen was.

Hij schreef: Twee Bijbelsche dichttafereelen, Amst. 1784; naar Ducis berijmde hij: Hamlet, 1786, De edelmoedige dragonder, 1790 en Gessner of het Zwitsersch huisgezin, 1801, alle te Amst. gedrukt; Lierzang aan het Bataafsche volk, Amst. 1798; Lierzang aan Leydens burgerij wegens de ramp van 12 Jan. 1807, Amst. 1807; Dichttafereel van den winter, storm en overstrooming van den jare 1809, in drie zangen, Amst. 1810; Hulde aan de Britsche en Ned. vlootvoogden en helden bij de overwinning op de Algerijnen, den 27 Aug. 1816, Leid. 1816; Nederland verlost, anno 1813; Rotterd. 1817; Nagelaten poëzij, Rott. 1821.

[Nicolaas Hendrik Tatum Zubli]

Zubli (*Nicolaas Hendrik Tatum*), geb. 6 Mei 1806 te Soest, studeerde in de godgeleerdheid te Utrecht, in welke faculteit hij promoveerde; hij werd in April 1831 predikant te Renswoude, en in 1837 te Assen, waar hij 1 Mei 1886 zijn ambt nederlegde, en April 1888 overleed.

Hij schreef behalve eenige godgeleerde werken en bijdragen in tijdschriften: Poëzie, Amst. 1862.

[Dirk Everts Zuidhof]

Zuidhof (*Dirk Everts*), geb. te Oosterzee in Lemsterland, 6 Febr, 1806, was van Juli 1828 tot Mei '36 onderwijzer, koster en voorzanger te Rottum in Hunsingo, en tot 1870 op het naburige Kantens. Na zijn eervol verkregen rusttijd, vestigde hij zich eerst te Uithuizen, later te Koekange in Drente.

Hij schreef: Geschiedenis van het oude dorp Rottum en andere bijzonderheden, Uithuizen 1857.

[Coenraad Zumbach de Koesvelt]

Zumbach de Koesvelt (*Coenraad*) werd den 31 Mei 1697 gedoopt in de St.-Pieterskerk te Leiden, waar zijn katholiek gebleven vader, Dr. Lotharius Zumbach, (van Trier geboortig), toen lessen in wiskunde en muziek gaf en die van 1708 tot zijn dood in 1727 prof. te Cassel was. De zoon werd 3 Juli 1713 phil. stud. te Leiden, prom. er in de geneeskunde, 25 Jan. 1724, werd in 1730 stads-geneesheer, doceerde gelijk zijn vader toegepaste wiskunde en muziek, legde zijne praktijk neder in 1770 en overl. te Leiden, 15 April 1780.

In het Ned. gaf hij: Beschr. van weer en wind, Leiden 1740; De eerste beginselen en practicale instructie in de Meet-, Krijg- en Bouwkunde, Leiden 1748, en daartusschen zijn belangrijkste werk, behalve de Latijnsche: Korte Schets, verhandelende van het droogmaken van de groote meeren, Leiden, 2e dr., 1743, waarvan Mr. W.J.C. van Hasselt, zie blz. 326, de beteekenis heeft aangetoond.

(Hand. en Med. Letterkunde, 1865.)

[Maria van Zuylekom]

Zuylekom (*Maria van*), uit eene militaire familie geb. te Voorburg, en aldaar gedoopt 29 Juli 1759, bezocht met hare broeders den blz. 899 vermelden Vaandrig-supernumérair De Witte op de Gevangenpoort en verkeerde daar, gelijk juffr. Van der Weyde en dezer latere echtgenoot de Villates, zie beider artt., in een hoogst sentimenteelen kring, zoodat zij, gelijk op gemelde blz. 899 verhaald is, de echtgenoot van gen. jonkman werd. Door haar misslag heeft zij veel geleden en zeer veel goedgemaakt door een betere opvoeding aan hare dochters te geven en door hare zorgen voor haar verdwaasden man. Zij overl. in Den Haag, 7 April 1831.

Schr.: Mengelingen in prosa en poëzij, 's-Grav. 1788; Osman en Ophelia, trsp., Amst. 1790; Ismeene en Selinde, in Brieven, Utr. 1792; Lierzang aan mijne Land-genooten, in Slachtmaand 1813, Amst. 1813; Opwekking aan de Nederlanders, Lierzang, ald. 1813.

[Rogier Adriaan van Zuylen]

Zuylen (*Rogier Adriaan van*), geb. 3 1806 te 's-Hertogenbosch, werd daar in 1825 klerk ter prov. griffie, in 1828 op de

stedelijke secretarie, werd in 1857 tevens stedelijk archivaris, in 1853 red. der Prov. Noordbr. en 's-Hertogenbossche Courant en vestigde zich ambteloos nabij Amsterdam, later in Den Haag.

Schr.: Inventaris van het groot archief der stad 's-Hertogenbosch, 1860; Inventaris der Archieven van de stad 's-Hertogenbosch, Chronologisch opgemaakt en de voornaamste gebeurtenissen bevattende, 3 dln., 1861-'73; Naamlijst en wapenkaart der leden van de regeering, de Pensionarissen, Griffiers en Secretarissen van 's-Hertogenbosch, benoemd sedert de terugbrenging der stad onder het gezag der Staten-Generaal van de Ver. Ned. in 1629, 1863; Het groot orgel in de Kathedaal van St. Jan te 's-Hertogenbosch, en het klein orgel, beide in De Noordbrabanter van 1864; Lijst der schepenen van de stad 's-Hertogenbosch benoemd van Anno 1265-1794, waarvan de schepenzegels in zilver, koper of lood gesneden bij het Archief der stad, of in het museum van het Prov. gen. nog aanwezig zijn, 1865. In De Noord-brabanter van 1854: Het groote orgel in kathedraal van St.-Jan, en het kleine; in Noordbrabant, wetenschappelijk tijdschrift, 1853, Gerard Abrahams, bijgenaamd Lekkerbeetje; Nog iets over het gesmeed ijzeren stuk geschut, genaamd Stuerghewalt; Vonnis tegen den laster in de 16e eeuw; Vruchtelooze aanslag van graaf Philips van Hohenlo op 's-Hertogenbosch in 1585; Christophorus van Vladeracken; De banken van leening, ook tafelen van leening of lombarden genaamd. Derzelver oorsprong en vestiging in Brabant, vooral te 's-Hertogenbosch.

[Willem van Zuylen van Nyevelt]

Zuylen van Nyevelt (*Willem van*), heer van Berg-Ambacht, Aertsbergen en Ammers, heer van Darthuizen, overl. in 1543.

Hij bezorgde: Souter liedekens Ghemaeckt ter eeren Gods, op alle dye Psalmen van Dauid: tot stichtinghe ende een geestelike vermakinghe van allen Christen menschen. Gheprent Thantwerpen op dye Lombaerden veste, tegen die Gulden hant over. Bij mi Symon Koch Anno MCCCCC ende XL, den XII in Junio. Van deze psalmen op wereldsche wijzen gedicht was de aftrek zoo groot dat er in het jaar der eerste uitgave (1540) zes drukken van noodig waren. Volgens sommigen schreef hij ook in 1531 de Fonteyne des Levens.

[Adam van Zuylen van Nyevelt]

Zuylen van Nyevelt (*Adam van*) was in 1583 gouverneur van Schoonhoven, en kapitein eener compagnie voetvolk van het regiment van Hohenlohe. Hij werd in 1580 in een gevecht bij Hardenberg gewond, maakte een tocht mede tegen de Friezen in 1595, en verdedigde het volgende jaar Hulst tegen de Spanjaarden, die hem korten tijd gevangen hielden. Hij stierf waarschijnlijk in datzelfde jaar.

Hij schreef: 't Leven der doorluchtige Griecken ende Romeynen, tegen elkander vergeleken, door Plutarchus van Chaeronea uit de Grieksche sprake overgezet door J. Amyot. Mitsgaders het leven van Hannibal en Scipio den Africaen, uit het Latyn verfranscht bij Carolus Clusius, ende noch het leven van menigen treffelijke krijgs-oversten, beschreven door Aemilius Probus, alles versamelt en uitgegeven door S.G.S. (Symon Goulart S.) te samen van nieuws tot gemeen nut verduytscht door A.V.Z.V.N. en ten deelen bij eenen anderen beminder, Leiden 1603, Delft 1644.

[Willem de Zwaan]

Zwaan (*Willem de*) of **Swaen** (*Guilielmus de*), uit een der oude burgemeesterlijke geslachten van Tergouw gesproten, werd aldaar geb. op 12 Maart, omstreeks het jaar 1610. Zijn eerste opleiding ontving hij van den Goudschen pastoor Peter Purmerent; zijne verdere studiën zal hij te Leuven voltrokken en aldaar ook den den graad van bachelier in de h. godgeleerdheid gewonnen hebben. In de tweede helft van 1634 werd hij tot het h. dienstwerk naar zijne geboortestad geroepen, om er straks de stichter te worden der tweede statie, en deze als pastoor te bedienen tot zijn' dood, 13 Juli 1673.

In 1654 verwierf hij van den Censor te Antwerpen verlof om een dichtwerkje in 't licht te geven, waarvan wij den herdruk kennen onder den titel: Den Singende Zwaan, dat is den lof-zang der heyligen, die als singende zwaanen de dood blygeestig hebben ontvangen. Gemaakt door G.D.S. Op nieuw overgezien en van veel Fouten gesuyvert en de nooten van een Voornaam Meester van de Musiecq gecorrigeerd ende verbetert, Leiden 1728.

J.H.H.

[Jacoba Berendina Zwaardemaker-Visser]

Zwaardemaker-Visser (*Jacoba Berendina*), geb. 5 Mei 1835 te Utrecht, waar haar vader, J. Visser, Doopsgez. Predikant was.

Zij schreef, onder het pseudoniem Cornelia, eene brochure: Een vrouwenwoord naar aanleiding van Vitringa's brochure, ‘Over opvoeding en emancipatie der vrouw’, 1e en 2e druk, Deventer, 1869. Voorts onder haar eigen naam: In de Bruidskorf, Breda 1872; Bijeengegaard. Schetsen en Novellen, Amsterdam 1880; Ada Barmuda (Een Roman), Schoonhoven 1881; De Ruïne van den Oldenborgh. Roman in 2 dln., Schoonhoven 1885, en vertaalde eenige werken, meerendeels uit het Engelsch, o.a. van Compton Reade, Eliot, enz.

[Cornelis Zwigtman]

Zwigtman (*Cornelis*), geb. in 1782 te 's-Heerenhoek, Zuid-Beveland, was eerst wagenmaker bij zijn vader, doch om te voldoen aan zijne neiging voor de schilderkunst bezocht hij de teekenacademie te Middelburg. Na den dood van zijn' vader ging hij naar Wissekerke, Noord-Beveland, waar men hem voor het onderwijs wilde opleiden, doch hij hield nu voor zijn moeder eenigen tijd de wagenmakerij aan en werd huisverver, waarbij hij tevens portretten en verder voorkomende tafereelen poogde te schilderen. Daar hij zijn verfstoffen van Tollens had en deze tweemaal 's jaars zijne debiteuren bezocht, terwijl hij ze gaarne aan 't lezen of ‘vervaardigen’ van gedichten bracht, begon de ‘schilder’ ook aan de letteren te doen. Hij overl. te Wissekerke, 1 Nov. 1866.

Schr.: Staal van Zeeuwschen heldenmoed of het voorgevallene in N.-Beveland op den 13den van Wintermaand des jaars 1813, Middelb. 1820; Zeeuwsche boerenkermis, Goes 1820; Levensbijzonderheden van Jan Steen, geschetst in twee zangen, Tholen 1841; ook kleine bijdr. in den Z. Volksalmanak, Zzee 1837-'46 en het Tijdschr. ter bevordering van alg. kundigheden, red. F. van Sorge, zie blz. 742.